KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 715.

summa 1
incipit: Ten 1 doctr. 5 v c. 10

715

על חליות המתנים סנסאני וכנפים רחבים ותוספותם
[illegible]פרקיות התחתונות ורחבות ודומות הכנפים המגינות
והם חמשה חוליות ׳ והמתנים עם העגבות כמו האדנים
אל הגודל והוא משענת ונושא עצם מקום שער הרגלים
הצמיחה לעצבי הרגל ׳

הפרק היא

בנתוח עצם פי הטבעת

עצמות פי הטבעת שלשה והם היותר חזקים שבחוליות
וחזקי הפרקים ויותר רחבים והעצבים יצאו אל נקב שבהם
לא על אמתת צדדים לבלתי יחלצם פרק הירך אבל נוטה
יותר הרבה ויותר נכנס פנים ואחור ועצמות פי הטבעת
דומים בעצמות המתנים

הפרק היב

בנתוח העצה

העצה מחובר מחוליות שלשה בדליים אין תוספת בהם
ויצמח העצב מהם מנקבים משתתפים כמו שאל היותר
קטן בצואר ״ ואמנם השלישית יצאו מנקביה
עצמים נפרדים

הפרק היג

בתועלת השדרה

כבר אמרנו בדבר השדרה מאמר ישר ונאמר בדבר
השדרה מאמר כולל ׳ ונאמר שכלל השדרה בענין אחד
נאמר מיוחד במשובח שבתכונות והוא העגול שהתכונה
היותר רחוקה שבה מוטב לקבל המאורעים המתחלפים
ועל כן חוזרים ראשי העליונות למטה והשפלות למעלה
ומתקבצות אצל האמצעית והוא עשירית שאינה חוזרת
לאחד השני צדדים לעמוד עליהם השנים המתחברים יחד
והעשירית אמצעי הסנסאנים לא במספר רק באורך ׳ ולפי
שהשדרה תצטרך אל תנועת הנפילה כנגד השני צדדים
וזה כשתסור האמצעית להפך הצד ונוטה מה שלמעלה
ממנה ומה שתחתיה כנגד אותו הצד היו שני קצוי השדרה
[illegible]וטים ולא נברא לה חבור אלא גומא והושם החבור השפל
[illegible]העליון הולך כנגדה אמנם העליון יורד והתחתון עולה
לבהר הסרתם להפך הצד הנוטה ותהיה העליונה נמשכת
למטה [illegible] תמשך למעלה ׳

הפרק הי[illegible]

בנתוח הצלעות

הצלעות הם הגנה למה שמסובבות בו מכלי הנשימה
ועליוני כלי המזון ולא [illegible] עצם אחד לבלתי יכבדו
ולבלתי יהיו כוללות המא[illegible] אם יקרו ולמהר המתיחה
כשיוסיף הצורך על מה שיש בטבע כשימלאו האיברים
הפנימיים מן המזון והנפח הוצרך למקום רחב אל האויר
הנמשך ולהתירו עצלי החזה העוזרים במפעלי הנשימה
ומה שדבק בה ולפי שהחזה מסובב בריאה והלב ומה
שעמהם נתחייב להזהר בשמירתם שמירה מעולה וטובה
לפי שמעשה המאורעים הנולדים בהם יותר גדולים ועם
זה חזקם מכל הצדדים לא יזיק עליהם ולא יזיקם ושמו
העליונות וכללות על מה שבהם נפגשות אצל החזה
מסובבות באבר המשתבר מכל הצדדים ׳ ואמנם מה
שהם כלי המזון נבראו נמשכות במקום שלא ישיגם הרגש
הראות ואינם נדבקות מלפניה אבל הודרגו מעט בחתוך
והיה העליון יותר קרוב במהלך מה שבין קצויה הבולטו

והשפלות מהם יותר רחוקות במהלך וזה כדי שיאמוף
שמירת המזון מן הכבד והטחול ובלעדי זה להרחיב על
מקום האצטומ ולא יציק אותה בשעת מלואה מהמזון
והנפח ׳ והצלעות השבעה העליונות נקראו צלעות החזה
והם מכל צד שבעה והאמצעיות מהם יותר גדולות ויותר
ארוכות והקצוות יותר קצרות שהתכונה הזאת יותר
שומרת בהתקבצה מכל צד על אשר נכללו עליו והצלעו
האלו נוטות תחלה על אחת התחלתם למטה ואחר כך
ינוחו באלו שבות למעלה ויתדבקו עם החזה כמו שאני
זוכר אחר זה עד שיהיה קבוצם יותר רחב במקומם ויכנס
עם כל אחד מהם שתי תוספות כשתי גומות שוקעות בכל
כנף על החוליות ויולד מזה פרק כפול וכמו כן השבעה
עליונות עם עצמות החזה ׳ ואמנם החמשה הקשרים
הנשארים הם עצמות האחור וצלעות אמצע החזה נבראו
ראשיהם דבקים נבדלים כדי להיות בטוחים מהשבירה
בשעת ההכאה ולבלתי יפגשו באברים הרכים והקרום
בקשים אבל יפגשו בהם בגוף ממוצע ביניהם האיברים
הרכים על הקושי והרפיון ׳

הפרק הטו

בנתוח החזה

אמצע החזה מחובר משבעה עצמות ולא נברא עצם אחד
לכמו שנודע בכל המקומות מהתועלת להיות יותר רך
בעזר מה שמשוטט בהם מאברי הנשימה במתיחה ועל
כן נבראו רכים מדובקים נבדלים עוזרים על התנועה
הנעלמת אשר להם ׳ ואעפ שפרקיהם מחוזקים ובבר
נבראו שבעה במספר הצלעו הדבקים בהם וידבק בתחתי
החזה עצם בדליי רחב ובקצתו השפל נוטה אל החזה
העגול הנקרא גרוני מפני שדומה כגרון והוא שמירה לפי
האסטומ ואמצעי בין החזה והאברים הרכים ויקשר דבק
הקשה בגב ברכות כמו שאמרנו פעמי ׳

הפרק היו

בנתוח השכם

השכם עצם מונח על כל אחד משני צדי עליון החזה
והושם אצל מקום הנחירה בתחתיתו רוח נחצבים בהם
הגידים העולים אל המוח והעצב היורד מהם והנוטה הצד
החיצוני ודבק בראש הכתף ויקשר בהם הכתף ובהם יחד
קנה הזרוע הנקרא ׳ עצד בערבי

הפרק היז

בנתוח הכתף

הכתף נברא בעבור שתי תועלות האחד מהם להתלות
ממנו קנה האזרוע הנקרא עצד בערבי והיד לא יהיה קנה
הזרוע דבק בחזה ויוליד רפיון תנועה כל אחת מהידים אל
האחרת ויציק אבל נברא נקי מהצלעות והרחיבו לו צדי
התנועות ׳ והב כדי שיהיה הגנה שומרת אל האברים
הנעצרים בחזה ויהיה תחת סנאסן החוליות וכנפיהם באי
זה מקום שיהיה שם חוליות ויעמוד כנגד ההכאות
והשמירה ירגישו אותה והכתף יתדקק מהצד החיצוני
ומתעבה מהפנימי הוא צד הגו ויחורש על קצהו החיצוני
גומא שוקעת בו ויכנס בה קצה קנה האזרו העגו ולו שתי
תוספות האחת מהן למעלה ומהן [illegible] ונקרא אגרסו ח
הרטום ופי העורב ובהם קשרי [illegible] שכם והם אשר

והם אשר יבנעו להשבט קנה הזרוע למעלה והאחרת מ
מבפנים ולמטה תמנע כמו כן ראש קנה הזרוע מהשמט
ואחב הולך ומתרחב כל מה שהולך צד הפנימי כדי
שתהיה אסיפתה המגינה יתירה ועל הגו תוספת כמו
המשולשת תוספתו אל צד החיצוני וזויתו הפנימי עד ש
שלא יחסר משטוח הגו כי אלו היתה התושבת כן הצד הפ
הפנימי היה מתנשא העור ויבאב בעד ההבאו והתוספת ה
הזאת כמו הסנטאן בחליות נבראת להגין ונקר עין הכתף
ותחליות רוחב הכתף אצל הבדל הדבק בו וקצהו עגול ו
ודבקותו בו בעבור העלות הנזכרות בכל האיברים

הפרק היח

בנתוח קנה הזרוע

הנקרא בערבי עצד ׳ עצם קנה הזרוע גברא עגול כדי שי
שיהיה יותר רחוק לקבל המאורעים וקצה העליון אבטני
נבנם בגומות הכתף בפרק רפה בלעדי רך רקיק מאד וב
ובסבת רפיון הפרק הזה תקרה לו השמיטה הרבה ׳
והתועלת ברפיון הרבה הזה בעד שני ענינים והם צורך
ובטחון אמנם הצורך רך התנועה בצדדים כולם
ואמנם הבטחון שהאב אעפ שהוא מצטרך אל האפשרות
תנועו הרבה ולצדדי הרבה אין התנועה הזאת הרבה עליו
ותתמיד עד שיפחד ועליו התוך קשריו והשבטו אבל ק
קנה הזרוע ברוב העניינים נח ובל היד מתנענע ועל כן נ
נתחזקו כל הפרקים ופרק קנה הזרוע מקבצים אותו
ארבעה קשרים האחד מהם רוחב קרומי מסובב בפרקים
כמו באחר כל הפרקים ושני קשרים יורדים מהאחד האחד
ראשו רחב כולל על קצה קנה הזרוע ׳ והשני יותר גדול
ויותר קשה להיות עם ארבעה להיות כמו כן מהתוספת ה
הכתקרבת בחלק מזכן להם ותכונתם אל הרחב מה שהוא
בפרט אל משוש להנעת קנה הזרוע ולהדבק בעצלים
הערובים עליהם מבפנים וקנה הזרוע מעות מהצד הפ
הפנימי כפוף מהצד החיצוני לאחוז בזה מה שנערך עליו
מהעצלים והעיבים והגידים ולהוטיב אצילי הידים על ה
האחרות ואמנם קצה קנה הזרוע התחתון הורכבו בו שתי
תוספות דבקות ואשר מהם כנגד הפנימי הוא יותר ארך
ויותר רקיק ואין לו פרק עם דבר אחר אבל הוא מתדבק ע
עם עצם וגידים ואמנם הנראה מחוץ ישלם בו
נרק מרפק הזרוע ויתחבר בו כמו שאני זובר וביניהם על
כל פנים ׳ ובשני בסוי אותו חלק שתי גומות ולמעלה עד
לפניו ולמטה עד לאחור והגומא הפנימית העליונה ש
שוה הלקה אין עליה מבדיל והגומא החיצונית היא
הגדולה מהם ומה שיש מהם כנגד הגומא החיצונית אינו
חלק ולא עגול החפירה אבל כמו הגדד הישר
עד בשיתג יעץ בו תוספת קנה הזרוע אל הצד החיצוני
ויגיע אליו יעכוד ועוד נזכור באור הצורך אליה
בקרוב ואבוקרט קורא שתי הגומות האלו עיגים

הפרק חיט

בנתוח הזרוע

הזרוע בחורי ת דבקות ונקראים שתי עמודי
ובערי גד הא צבע הבהן הגדול
נצר מהם יותר עבה לפי

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

שהוא סובל ונקרא עמוד התחתון ותועלת
העליון שתהיה בו הזרוע יכולה על הנפילה והרח
ותועלת העמוד התחתון שתהיה בו תנועת הזרוע א
העקום והתתיחה ולטמון באמצע ולכל אחד
שאינם צריכים במה שדבק בם מן העצלים העבים א
העובי ועובי ישרי קצויהם מפני צרכם אל רבוי הצ
הקשרים מהם מפני רוב מה שישיגם מהגיפות והה
הכבדות בשעת תנועת הפרקים ומפני שהם ה
מהבשר והעצלי והעמו העליון מעוקל כאלו לוקח
הפנימי ומטה מעט אל החיצוני בעקום ובפול זה
בזה הבשר ההזמנה אל תנועת הכפיפה והעמוד
ישר לפי שזה יותר הגון אל התתיחה והקבוץ

הפרק דכ

בנתוח
כרפק הזרו

ואמנם פרק המרפק מתחבר מרפק העמוד העליון ופרק
התחתון עם קנה הזרוע והעמוד העליון בקצתו גומא נח
נחצב בו בוכנא מהקצה החיצוני מקנה
הזרוע ונקשר בה ובעגולה באותה גומא תולד התנועה ה
הנרחבת והנכפלת ואמנם העמוד התחתון לו שתי
תוספות ביניהם פגימה דומים אל השין היונית כזאת
והחלק הזה מעוקם השטח אשר בתחתיתו כדי שיחצב ב
בשתי החלקים הפנימו אשר הם על קצוי הזרוע אשר הוא
עקום אלא שתכונת החוליא דומה כחשוטרת ממחצב
הפנימה אשר בין התוספת בעמוד התחתון בזה החלק ית
יתחבר פרק מרפק הזרוע וכשיתנועע החלק על החלק
לאחור ולמטה תפשט היד וכשיתרחב חלק הגומא הגדר
מהגומא הערצרת הבוכנא יעצור אותה ויכנעה ה
הפשיטה ויעמוד קנה הזרוע מהזרוע על היושר
וכשיתנענע אחד חלקי אל האחד הפנים ולמעלה תתקבץ
היד עד שתניע הזרוע אל צד הפנימי והפנים וקצוי שתי
התוספו׳ מלמטה מקובצו יחד בדבר אחד ויול מרם יצא
רחבה כשתתפת לגדלה בי
מהגומות ישאר עקום חל
ויצמח באחרון הגומ

הפרק דכא

רסג החליא הנקרא רסג
מחוברת מעצמות רבות לבלתי יכלול אותה דבר מה
מהמאורעים אם יבואהו להתפש בה תחתית הכף בשעת
אחיזתה בנשכים ולהתכן לעצור הדברים המוגרים וה
והעצמות האלו מחזקות הפרקים קשורות קצתם בקצת ל
לבלתי יפרדו ויחלש עצירת הכף למה שמסובב עליו וי
ויעצרו עד אלו פשטת בעור הכף מצאת העצמות האל
כולם דביקות בפרקיהם בהרגש ועם זה שהקשר יקשר קצ
קצתם בקצתם הזוק גדול לפי שנוטה למעט קבוץ מוליד
גומת התחתית שבפנים הכף והעצמות החוליא הנקרא ה
רסג שבעה ואחד נוכף אמנם השרשיים הם שני
שורות כנגד הזרוע ועצמיו ג לפי שהוא כנגד מסרק הכף
האצבעות ויהיה ראוי שיהיה דק יותר ׳ ועצמות הערך ה
ב ארבעה לפי שהוא כנגד המסר הכף והאצבעות ויהיה

ויהיה ראוי שיהיה יותר רחב ׳ וכבר יודרג העצמות הג׳ ור
וראשיהם אשר הם נמשכים לארוע כנגד יותר דקים ויותר
חזקי הקצב וצובים ודבקים וראשיה אשר נמשכו לשורה
השנית יותר רחבים ופחות חצובים ודבקים ואמנם
העצב השמיני אינו מן העומדים בשתי ערכות החוליא א
אבל נברא להגין על עצם אחד שבנגד הכף והערך השני
יבנם בו קצת מאסיפת העצבי ונמשכו לכף מהשורה הש
השבית תגיע אל קצה מחבור ראשי עצמותיו ותכנ בגומא
אשר זכרנו בשתי קצוי העמודי ויולד מזה הפר המתיחה
והקבוץ והתוספת התקועה בעמוד התחתון תבנם בגומו׳
עצמות החוליא ותהיה בה פרק עקום הנפילה והמתיחה

הפרק הכב

בנתוח מסרק כף היד

עצמות המסרק ארבעה לפי שהם דבקים באצבעו׳ ארבעה
והם מתקרבות מהצד אשר כנגד החוליא הנקראת רסג
להפיב דבוקם בעצמות גרחבות גראות ׳ וכבר עמקו
אותה מבפנים כמו שזכרתי ופרק חוליא עם מסרק הכף מ
מתחברים בגומות בקצוי עצמות החוליא ויבנם בהם ב
בוכנא מעצמות מסרק הכף והם לבושים בבדלים

הפרק הכג

בנתוח האצבעות

האצבעות קלים עוזרים על קבוץ ואחיזת הדברים ולא נב
נבראו בשדיים ריקים מן העצמות אעפ׳ שאפשר להיות עם
זה חלוף התנועות כמו שיש הרבה מן התולעים והדגים א
אפשרות חלשה יהיו פעליהם רפים וחלשים יותר ממה ש
שיהיה המתרעש ולא נבראו מעצם אחד לבלתי יקשו פ
פעליהם כמו שיקרה אל המתרעש בעלי הרפיון ונקראי׳
חליי אל ראזז והספיקו עצמות ג׳ לפי שאלו הוסיפו במס
במספרם יולד בזה תוספת כמספ׳ תנועתם ויורישו בלי ספ
ספק חלישות ורפיון באחיזת מה שיצטרכו אליו באחיזתו
לתוספת חזוק וכמו כן אלו נבראו פחות משלשה כמו ש
שנבראו משתי עצמות היה החיזוק נוסף וה
והתנועה חסרה להספיק והיה הצור׳ בהם להשתדל בעזר
התנועות המתחלפות ויהיה מזה החיזוק העובר הגבול יב
ונבראו מעצמות שאדניהם יותר רחבים וראשיהם יותר ד
דקים והתחתוני׳ מהם יותר גדולים על המדרג׳ עד שהיותר
דקים שבהם קצור אצבעות וזה להטיב הסמיכות אשר בין
הגושא ונבראו עצמו׳ עגולות להגין מהמאורעים
ונתקשו ונעדרו החללות והבוז כדי שיהיו יותר חזקים לע
לעמוד על התנועות והאחיזה והמשיכה ונבראו עמוקים
מבפנים ונבנונים מבחוץ להטיב באחיזתם לבה שאוחזים
אותו ומשיכתם ומריחת לבה שימרחו וימשכו ולא הושמו
לקצתם אל קצתם עמוק או נבנון להיטיב דבוקם כמו הד
הדבר האחד כשיצטרך שיולד ממנו תועלת עצל׳ אך
אל הקצוות היוצאים מהם כמו הבוהן והאצבע הקטן והוא
אל כנצר יש נבנון בצד אשר פונש בה אצבע כדי שיהיו
בכללם בעת הקבו׳ דמיון תכונת העגול המגי׳ מהמאורעים
והושמו מבפנים בשריים לסבוך אותה ולהתעכב תחת הנ
הנפגשים באחיזה ולא הושמו מבחו׳ לבלתי יכבדו ושיהיה
קבוץ כלי מלחמה מכאיב ונוסף עליהם בשר קצוי
האצבעות כדי להחצב יחד בשעת הפגישה כמו הדבקים
ושמו האמצעי הנקרא אמה ויתר ארוך בפרקיו ואחריו הא
האצבע אשר בצדו הנקרא כנצר ׳ ואחריו האצבע הנקרא
סבאבא ואחריו האצבע הקטן כדי שישוו קצויהם
בשעת אחיזתם ולא יעדיף אחד מהם בשום צד בעולם וע
ועם זה להתעמק האצבעות הארבעה מבפנים וכף היד ע
על המקובץ עליו העגול והבוהן ישוה כלל האצבעות הא
הארבעה ואלו הונחו בבלעדי מקומם נתבטלו תועלותם
וזת שאלו הושמו מבפנים מהכף חסרנו רוב הפעלים
הראויים לנו לעשות בכף ואלו הושמו בצד האצבע הק
הקטן לא היה כל אח׳ מהם מתקב׳ על האחר׳ במה שנאספי׳
עליו לאחו אותו ויותר רחו׳ מזה אלו הושמו מאחור
ולא יקשרו הבהנות במסרק אולי תצר ההרחקה ביניהם
ובין כל האצבעות ובשיתקבצו מצד אחד על דבר ויעמו׳
כנגד הבהן מצד אחר לעזור יתכן שיכללו הכף דבר גדול
והבהן מצד אחר כמו המסגר על מה שאוחז עליו הכף
וישיגהו האצבע הקטן הנקרא כנצר ׳ והאחר לצדו הנקר׳
בנצר כמו המבטה מתחת וחבורו קצוי העצמות בין כלם
להות דבק וכולל על פרקיהם קשרים חזקים ופוגשים קרו
קרומים בדליים והושם רוח הפרק והם לתוספת חוזק
עצמות קטנות ונקראות סמסניה כלומ׳ קלות

הפרק הכד

בתועלת הצפרנים

הצפרנים נבראו לתועלת ארבעה להיות נשענים על קצ
קצוי האצבעות ולא יחלשו בהתחזקם על דבר בחוז׳ והב
כדי שיוכלו האצבעות ללקט הדברים הקטנים ׳ והשלישי
כדי שיוכלו להתיר בהם ולנקות ׳ והרביעית כדי שיהיו ב
בכלי מלחמה בקצת הזמנים ׳ והנ׳ הראשונות יותר ראוי
למין האדם והד׳ לחיונים האחרים ונבראו הצפרני׳ עגולים
הקצות למה בעבור שקומצים ונבראו מעצמות רבות כ
כדי שיעכבו תחת הדבר המכה אותם כדי שלא יבקעו וכ
ונבראו תמידי הגידול לפי שהם מזומנים להחצב ולהגרד

הפרק הכה

בנתוח עצמות גב הערוה

הנה אל העגבות שתי עצמות אחד מימין ואחד משמאל מ
מתדבקים באמצע הפרק חזק והם כמו היסודות לכל העצ
העצמות העליונות ונושאים וסובלים וכל אחד מהם חלק
לד׳ הלקי׳ ואשר כנגד הצד החיצוני הוא רחב נקר הרכבה
ועצם הכסל ואשר לפניו הוא עצם אל עאנא כלומר גבי
הערוה ומה שגלוה לאחד נקרא עצם הירך אבל השפל ה
הפנימי נקרא כף הירך לפי שבו העמק הנכנס בו קדמם
הירך העומק והוא כעין זכרות ונקבות ועוד הושם על עצ
עצם האיברים מעובים כמו כיס השתן והרחם וכלי הזרע ו
והשת והחלוחלת

הפרק הכו

מאמ׳ כולל בתועלת
הרגל הנה תועלתה בב׳

עניניס האחד מהם העמידה והקיום וזה
יהיה בכף הרגל והשני תועלת הנסיעה בשוה
ועולה ויורד וזה יהיה בפחד הירך והשוק ובשיקרה לכף
הרגל שום חולי יקשו העמידה והקיום מבלי נסיעה כשי
כשיעור מה שתצטרך אליה הנסיעה מיתרון קיום שיהיה
לאחד שני הרגלים ובשיקרה לאיברי הירך והשוק חולי
יתבן העמידה ותקשה הנסיעה

הפרק הכו

בנתוח הירך

תחלת עצמו הרגל הוא הירך והוא היותר גדול שבעצמות
הגוף לפי שהוא סובל מה שלמעלה ונושא לאשר תחתיו
ונתעקם קצתו העליון כדי שיחצב בכף הירך והוא מגובן
אל צד הימני ונבלע ושוקע מן הצד הפנימי ומאחור לפי
שאלו הושם ביושר ובנגד הכף יולד ממנו מין מהרחבה
באמצע השוקים כמו שיקרה למי שבריאותו כך ולא תכ
תכשר הגנת העצלים הגדולים והעצב והגידים לא יולד מ
מכללם דבר ישר ולא הוכשרה תבונת הישיבה ועוד אלו
הושם בולט מהצד הפנימי נולד בעדו הרחבה ממין אחד
ולא היתה התכונה מתאימה אליהם והרטיה מהם ולא נת
נתישרו ובקצהו התחתון תוספות בעבור פרק הארכובה ו
ועתה נדבר תחלה על השוק ואחר כך על הפרק

הפרק הכח

בנתוח עצם השוק

השוק כמו קנה הזרוע מחובר מב׳ עצמות האחד מהם יותר
גדול ויותר ארוך והוא הפנימי ונקרא הקנה הגדול׳ והב׳
יותר קצר ויותר קטן אינו מגיע לפחד הירך׳ אבל הוא
קצר ממנו אלא שהוא מלמטה יגיע אל מקום שיניע אליו
הגדול ויקרא הקנה הקטן ואל השוק כמו כן עומק
מהצד החיצוני ואחד אצל הקנה השפל עומק אחד אל ה
הצד הפנימי להיטי לו התכונה ויושר הקנה הגדול והשוק
באמת׳ והנה נברא יותר קטן מהירך׳ וזה לפי שנאכף לו
חיזוב התוספת בגדולה והוא הקיום והעמידה ונושא מה ש
שלמעלה ממנו׳ והתוספת הקטן הוא קלות התנועה׳ וה
והוא החיוב הב׳ יותר ראוי לכונת המכוונת בשוק נברא יו
יותר קטן והחיוב הראשון יות׳ ראוי לכונת המכוונת בירך
ונברא יותר גדול והושם אל השוק שיעור יותר ישר עד ש
שאלו נוסף בו גודל יקרה לו קושי התנועה כמו שי
שיקרה לבעל הפיל והגפנים ואלו חסר יקרה לו קושי
התנועה וחלישות ונלאה ליצאת מה שלמעלה ממנו כמו
שנראה אל הנברא׳ דקי השוקים ועם כל זה נשען נתחזק
בקנה הקטן ואל הקנ׳ הקטן תועלו׳ אחרו׳ כמו הסת׳ העצב
והגידים ביניהם בשתוף הקנה הקטן בפרק הרגל למהר ול
ולהתחזק בכוונת הנפילה והמתיחה

הפרק הכט

בנתוח הארכובה

ונתגבן פרק בהכנסת השני תוספות אשר על קצה הירך וב
וכבר נתחזקו בקשר סובב ובקשר סוגר בעומק וב׳ קשרים
בהב׳ צדדים חזקים ונחצב בצמצום הקרמתה באל רצפה
והוא עין הארכובה והוא עצם תכונתו אל העגו׳ כל שהוא
ותועלתה להגין בשעת הבריעה ולשמור מהרציצות
והשמטה והושען הפרק לכבדו הגוף בתנועתו והושם
מקומו מלפניו לפי שיתר שישיגנו כבדות הנפילה הוא מ
מלפניו לפי שאין לו לאחור נפילה כבדה ואמנם לאחד
הצדדים הוא נפילתו דבר מועט אבל רוב נפילתו לפניו
ושם ישיגנו הכבדות בעת ההלוך והבריעה ודומיהם

הפרק הל

בנתוח הרגל

ואמנם כף הרגל כלי נברא אל הקיום והעמידה והושמה ת
תכונתו ארובה לצד הפנים להסבך אל ההצבה בהשען ע
עליו ונברא לו כף חלול כנגד הצד הפנימי ונקרא אומץ
בערבי להיות לבעל ההליכה והוא כמו הרגל בשעת הה
ההצבה ויותר כשההולך הוא על הצד המתחלף מצד
הרגל הנשוא לעמוד כמה שמתחייב להתמיד הסמיכה על
צד קלות רגל הנשוא ותתישר התכונה וכמו כן שתהיה
הדריכ׳ על הדברים החזקים קיימת מתחברת מכלי כאב ח
חזק ולהשיב כללות העצב על מה שידמה למדרגות ונב
ונברא הרגל מחובר מעצלות רבות התועלת מהם הבשר
והעצמו׳ ולה כלל על הדריכה על הארץ כשיצטרך אליו
לפי שהרגל עוברת האחוז ובשתהיה יתבן שיתנענע
בחלקיו לתכונה אחת וייטיב בה ענינים והוא יותר טוב
לחותבן משיהיה חתיכה אחת ולא יתבן כתכונה אחר תכו
תכונה ומהם התועלת המשתתפת לכל מה שיבשו עצמיו
ועצמות כף הרגל ששה ועשרים הקרסול שבו נאחז הפרק
עם השוק והעקב ובו משענת הקיו׳ והעצם השוה בו חלל
הרגל וארבע עצמות החוליא הנקר׳ רסג בה ידבק המסרק
הרגל ואחד מהם עצם נקרא כרדי והוא כמשושה לל בעל
שש רוחות מונח אל הצד החיצוני ובה יכשר קיום אותו
הצד על הארץ וחמשה עצמות ואמנם הערקום יותר
חזק מערקומי כל החיונים וכאלו הוא היותר מעולה שב
שבעצמות כף הרגל המועיל בתנועה שהעקב יותר נכבד
שבעצמות הרגל המועילים והערקו׳ מונח בין שתי קצוות
הבולטים משני הקנים יסובבוהו עליו מצדדיו לל למעלה
ממנו וערפו וצדדיו השנים החיצוני והפנימי ויבנם קצהו
בעקב בשני צדדים נקובי הכנסה נעוצה והערקום אמצעי
בין השוק והעקב ובו יכשר דבוקם ויחזק הפרק ביניהם
ויובטח עליו מהזדעזע והוא מונח באמצע באמת ואעפ
שחשבו בעבור חלל הרגל שהוא נוטה אל הצד החיצוני
והערקום יקשר בו העצם השוה מלפניו והוא כמו ספינה ק
קטנה מלפניו קשר פרקים והעצם הזה דבק בעצב מאחור
ומלפניו בשלשה מעצמות החוליא הנקרא רסג מהצד ה
החיצוני והעצ׳ הנקר׳ ברדי אשר אם תרצ׳ תמנה אותו עצם
נפרד ואם תרצה תשים אותו בארבע עצמו׳ החוליא הנקר׳
רסג ואמנם העקב הוא מונח הערקום קשה עגול
לאחור לעמוד כנגד ההכאות והמאורעות חלק מלמטה
להשיב בו יושר הדריכה דבוקת גוף הרגל על המקום א
אשר יניחנו שם בשעת הקימה ונברא שעור אל הגודל
להיות נקל לסכול הגוף ונברא משולש אל האחוז ויתרפה
מעט כדי שיגיע ויכלה אצל חלל הרגל אל הצד החיצוני
כדי שיהיו קערורית הרגל מודרג מאחור עד האמצע
ואמנם החוליא הנקראת רסג מתחלפת מחוליות כ
כף היד שהוא ערך אחר כי הראשונה אחת וזה שתי ערכות

ועצמותיו פחות במספר הרבה והתועלת בזה שהצורך בכ
בכף היד היא התנועה וההקפה יותר משאר כף הרגל ור
ורב תועלת כף הרגל הוא הקיום ולפי שרוב החלקים
והפרקים מזיקים בעצירות ובאסיפתו אל הקיום וזה כמ
במה שאירע לו מהדפיון וההרחבה היתרה כמו שיזכר
החלחול כל עקר ויחזיק בזה במה שיתקרב בו מהמתיחה
וישרה המתחברת וכבר נודע שהכוהל עם העוצר יהיו
במה שהוא יותר מספר ופחות שעור יותר משובחים והק
והקלות במה שהוא פחות מספר וגדול בשעור הוא יותר מ
משובח ואמנם מסרס הרגל נברא מחמשה עצמות
לדבק בכל אחד מהם אחד מהאצבעות לפי שהם חמשה ע
ערוכים בערך אחד לפי שהצורך בהם אל החזוק יותר מה
מהצורך אל האחיזה וההקפה והכלל המכוון באצבעות כ
בף היד וכל אצבע לבד מהבהן הוא משלשה עצמות קט
קטנות ונקראת סלמיאת ׳ וכבר אמרנו בעצמות מה שבו
די וכל העצמות כשתמנם יהיו מאתים וארבעים ושמונה
חוץ מהקלות הנקראים אלתסמיאת וחוץ מהעצם הנקר
לאמי דומה אל הלמד היונית

הכלל הב הפרק הא

ממנו מאמר כללי בעצב והעצל והיתר והקשרים לפי
שהיתה התנועה הרצונית אמנם תשלם אל האברים ב
בכח נאצל אליהם מהמוח במצוע העצב והיה העצב לא
יכשר באבר אשר הוא באמת צורך האברים המתנועעים
התנועה בכונה הראשונה לפי שהעצמות קשות והעצבים
דקים ועכ חשב הבורא והצמיח מהעצמות דבר דומה בע
בעצב נקרא חזון וקשרים והוא נאסף מן העצב ונסתבך
בו בדבר אחד ולפי שהיה הגוף המחובר מהעצב והקשרי
על ענין דק לפי שהעצב לא יגיע תוספת גופו להדבק אל
האברים בכדי שיגיע אל גופו בהצמחתו ועביו הגיעה שי
שישען עליו והיה גופו אצל הצמחתו כדי שיסבלנו גוף ה
המוח חוט השדרה וחסרון הראש ותוצאות ואליו נסבך א
אל העצב המשובח שבאברים והוא על גופו האפשר ויות
בשעה שיפרד ויחלק וישתרג באברים וישוב חלק העצם
האחד יותר דק הרבה מן השרש ובשיתחק מהתחלתו וה
והצמחתו היה בזה הפסד מבואר וגראה ועכ חשב הבורא
ית בחכמתו להועילו עובי ומתיחה וימתח הנשם המחובר
ממנו ומהקשרים ליב ת וימלאו הדריקניות שבו וקרם אותו
בקרום ואמצעיתו עומד כאלו עומד בעצם העצם ויהיה כ
כולל אותו אבר מחובר וחזוק ליפותם והבשר המבלא הק
הקרום המכסה והאב הזה הוא העצל והוא אשר כשיתקבץ
ימשך היתר המחובר מהקשרים והעצב העובר בהם לצד
האבר יתקבץ וימשך האבר וכשימת יתרפה היתר שבהם
ויתרחק האבר

הפרק הב

בנתוח עצלי הפנים ׳
מהידוע שעצלי הפנים
הם על מספר האברים ה
המתנועעים בפנים והאיברים המתנועעים בפנים הם המ
אמת ובבת העינים והעפעפים העליונים והפנים בשתוף
השפתים
והשפתים לבדם ושתי קצוות הארנבית והלחי התחתון ׳

הפרק הג

בנתוח עצלי המצח ׳
אמנם המצח מתנענע ב
בעצל דק רחב קרומי ים
ימתח תחת גבול המצח ומתערב בו מאד עד שאפשר ש
שיהיה חלק מתכונת העור וימנע הפשטתו ממנו ופוגש
האבר המתנענע בעדו בלא מתר לפי שיהיה המתנענע מ
ממנו עור רחב קל ולא יכשד להגיע אל הדומה בזה ביתר
ואלו הנעתו העצל הזה ינשאו שתי גבות העינים ועור ע
עזר העין לעמוץ כרפיונו ופרישתו

הפרק הד

בנתוח עצלי בת העין ׳
העצל המנענע בת העין
הוא עצלים ארבעה מהם
מצדדיו הארבעה למעלה ולמטה שני זגבות העין אשר ב
בקצה החוטם ונקראים אמה בערבי שבל אחד מהם מתנ
מתנענע ושני עצלים באלכסון שהם מתנועעים אל העגו
ומאחורי בת העין עצל סוכך העצל אשר נזכר עניגו אחר
אשר יגיחם אותו ותועלתו שיכביד אותו וימנע ממנו הד
הרפיון המפיל בשעת הירידה והעצל הזה יולד
בקרומותיו הקשרים מהשדיגי ממה שנסתפקו בעניגו והוא
על דעת קצת המנתחים עצל אחד ועל דעת קצתם שני ע
עצלים ועל דעת קצתם שלשה ובלא ספק ראש אחד

הפרק הה

בנתוח עצלי העפעפים
׳ ואמנם העפעפים
לפי שהתחתון כבנו ב
בלעדי מצטרך אל תנועה לפי שהכונה תשלם בתנועות
בתכונת העליון לבדו וישלמו בו לבדו העמיצה והירידה
ומחשבת השם ית משתדלת למעט הכלים כל מה שאפשד
בשלא יאות ׳ לפיכך נמצא מן המאורעים מה שהוא ידוע
ואעפ שהיה אפשר שיהיה העפעף העליון נח והתחתון
מתנועע אבל מחשבת הבורא ית משתדלת לקרב הפועלי
מהתחלתם ולהכין הסבות אל תכליתם על הדרך היותר
ישר ובהנהגה המועילה ׳ והעפעף העליון יותר קרוב אל
צמיחת העצבים והעצבים כשנוגעים בו לא יצטרכו להם
לכפילה והפיכה ולפי שהעפעף העליון מצטרך לשתי
תנועות העליה כשיפת העפעף והירידה כשיתעמץ ו
והעמיצה מצטרכת אל עצל מושך למטה אי אפשר מבלתי
שיביאהו עצב נוטה למטה מתנשא אליו ואז לא יבלה כא
מאחד שני פנים אמנם שידבק בקצה העפעף ואמנם
באמצע העפעף אלו נדבק באמצע העפעף תסתם בת ה
עין העולה אליו ואלו נדבק בקצה העפעף ולא היה דבק
אלא בקצה אחד ולא יכשר כגירת העפעף על הישר רק ה
היה עקום ותתחזק העמיצה בצד אשר יפגש היתר תחלה
ויחלש בצד האחר ולא היה שוה בפגירתו אבל היה דומה
בסגירת החולי הנקרא לקוה ולכן לא נברא עצל אחד רק
שני עצלים עומדים משני זגבות העין מושכים העפעף ל
למטה משיכה דומה ׳ ואמנם פתיחת העפעף היה מ
מספיק אליו עצל אחד יבא באמצע העפעף ויתפשט
קצה היתר בו על צד העפעף ובשיתקבץ יפתח ונברא בע
בעבור זה יחד על היושר בין שתי הקרומים וידבק רוחב

רוחב בגוף דומה אל הבדלים שטוח תחת צמיחת שער
דיסי העין ׳

הפרק הו׳

בנתוח עצלי הלחיים ׳

הלחיים האחת מהן אחר תנועת הלחי התחתון וה
והשני בשתוף השפה והתנועה שלו הולכת אחר תנועת א
אבר אחד וסבתה עצל אותו האבר והתנועה אשר לו בש
בשתוף עצל אחד וסבתו עצל לאבר הזה והעצל אחד ב
בכל לחי רחב נקרא כל אחד מהם מורכב מארבעה חלקי׳
ואעפ׳ שהליפות יבואם מארבע מקומות האחד מהם
תולדתו מהשכם וידבק תכליתו בשני קצוי השפתים למט
למטה ומושך הפה למטה משיכה אלכסונית ׳ והשנית ת
תולדתו מהחזה והשכם משני צדדים עובר לו ליפות ב
באלכסון ׳ והנולד מהימין גוזר הנולד מהשמאל ועובר וי
וידבק הנולד מהימין בתחתית קצה השפה השמאלית ה
הנולד מהשמאל וכשיתקבצו הליפות מאלו מציק הפה וב
ובולט אותו לחוץ כמו שעושי׳ סגירות הכיס והשלישי
תולדתו מהמקום הנקרא אגרס בכתף וידבק למעלה
בדבוק אותו עצל ומשה השפה אל שני הצדדים השיה דו
דומה והרביעי מסנאסן הצואר ועובר בנגד האזנים
וידבק בחלקי הלחי ויתנועע הלחי תנועה נראי׳ הולכת
אחריה השפה ואפשר שיקר׳ בנגד עקר האזן בקצת אנשים
יידבק בו ויתנועע האוזן ׳

הפרק הז׳

בנתוח עצלי השפה ׳

אבנם השפה ועצליה
כמו שזכרנו שהם מש
משתתפים בה ובלחי מעצליה כה שכיוחד אליהם והם ע
עצלים שנים מהם יבאו מלמעלה נקראים הרקות וידבקו ב
בקרוב מקצתם ושני׳ מלמטה ובאלו די בנענוע השפה לב
לבדה לפי שכל שפה מהם כשתתנועע לבדה תנעגע אותו
לאותו הצד וכשתתנועע שתים משני צדדים יתפשטו מצ
מצדיהם ותשלם להם תנועתם אל הצדדים הארבעה ואין
להם תנועה אחרת אלא זאת ובאלו הארבעה די ואלו
הארבעה וקצוי העצל המשתתפים נתערבו בגוף השפה
תערובת לא יוכל להרגיש לברדם מן העצל המיחד אל הש
השפה לפי שהשפה אבר רך בשריי אין עצמות בו

הפרק הח׳

בנתוח עצלי החוטם ׳

ואבנם קצוי הארנבת יד
ידבקו בה שני עצלים ק
קטנים חזקים אבנם קטנותם למען יסגרו על כל העצלים
אשר הוצרך להם יותר לפי שתנועת אבדי הלחי והשפה
יותר מספר ויותר החזרה והתמדה והצורך להם יותר נוגע
מהצורך לתנועת הקצה לתנועת קצה הארנבת ונבראת ח
חזקה לעזור חלישות למה שיחלישם גומות העצם ובאים מ
מצד הרקה ומתערבים ליפות הרקה תחלה ׳ ואבנם באים
מצד הרקה לפי שתנועתם אליהם ׳

הפרק הט׳

בנתו׳ עצלי פרקי הלחי׳
העליונים והתחתונים ׳
כבר נתיחד פרקי הלחי ה
התחתון בתנועה בלעדי פרק העליון בעבור תועלת כמה
שהתנועה יותר קלה ומהם שהתנועה העליונה כוללת אב
אברים משובחים ומהם יותר ראויים התנועות ויותר ש
שלמים ׳ ומהם שהפרק הלחי העליון אלו היו תנועותיו כ
כדי למהר תנועתם לא היה הפרק שלו ופרק הראש סובב
לו בזנבות העין ׳ ועוד שתנועות פרק הלחי התחתון
לא היו מצטרכים שהיו למעלה משלש תנועות פתיחת ה
הפה ותנועת הסגירה ותנועת הלעיסה והשחיקה
והפותחת תכביד הלחי ותעזבנו כך והסוגרת תנשא אותו
והשוחקת תסובבנו ותשה אותו אל השני צדדים ומבואר
שתנועת סתימה יאות שתהיה לעצל היורד מלמעלה ית
יתקבץ למעלה והתחתונה בהפך והשוח׳ באלכסון ונבראו
אל הסגירה שני עצלים נקראים עצלי הצדע ונתמעט ש
שעורם באדם לפי שהפרקים הסתנענע׳ בהם באדם קטני
השעור רבים קלים במשקלם ועב׳ התנועות הנולדים לאלו
האברים היוצאים משתי העצלים האלו יותר קלים ואבנם
בכל החיונים פרק הלחי התחתון יותר גדול ויותר כבד מ
מאשר לאדם בהתעסק בהם במיני טריפתם ונשיכתם והח
והחתוך והעקירה בהם יותר קשים ואלו שני העצלים ל
לחיים לקרבם מהתחלה אשר הוא הסוח שהוא גוף בת
בתכלית הלחות ואין ביניהם ובין הסוח גודל אחר ואבנם
הלך שתוף הסוח בהם במאורעים אם יקרו והכאבים אם
יארעו כה שישפוט הקרי להם מערבוב השכל הנקרא סב
סבאסאס והדוכה לו מהלחי׳ שכן אותם הבורא ית׳ במקום
הצמחתן והשתלהם מהסוח בשני עצמות הרוח והזמגים
בספר דומה לבית מחובר מעצמות הרוח ומעוקו נקב הם
המעב׳ ההולך עבדם הלבוש בניסגרותיו ביניה׳ מהלך על
שכבות הרוח כדי שיתקשה עצבם מעט מעט וכל אחד מ
משני האלו יורד לה׳ יתר גדול על מסגר׳ פרק לחי התחתון
ובשיתקבץ ישא אותו ואלו שני העצלים בכר נתעסקו ב
בשני עצלים עוברים בפנים הפה יורדים אל התחתון בם
במערה לפי הנבהת דבר כבד כמה שמתחייב להראות תו
תוספות הכח ויתר הצומח משני העצלי׳ גולד מאמצעיתם
לא מקצתם וזה בעבור החזוק ואבנם אצל החוליות וירידי׳
פרק הלחי גולדים ליפותם מהתוספות הנבראות אחרי הא
האזן כדי שירד ירידת עצל אחד ואחר כך ישוב יתר יוסיף
חזוקו ואחר כך בפשט פעם אחרת ויכלא בשר וישוב עצל
לבלתי תקרה לו הסתיחה בעד המאורעים ואחר כך פוגש
בבפילת פרק הלחי אל הזקן וכשתנשא נמשך הלחי לאחו׳
וישפל בלי ספק ולפי שהכבדות הטבעי עוזר להשפיל ים
יספיקו שני העצלים ולא הוצרך לעזר אחר ׳ ואבנם עזר ה
הלעיסה הם שני עצלים מכל צד עצל משולש כשישם ר
ראשו עם הזוית אשר מזויותיהם בדקות יכתה להם שני ש
שוקים האחד מהם לרדת אל הלחי והאחד מתנשא לצד הז
הזוג וידבק אודן ישר ביניהם ומשולש כל זוית בכה שכ
שבנגדו להיות לעצלים האלו עצלים מתחלפים בקבוץ ול
ולא תשוה תנועתם אבל ראוי להם שינטו הטיה בעלת פ
פנים רבים יתחברו ביניהם השחיקה והלעיסה ׳

הפרק הי׳

בנתוח עצלי הראש ׳ אל
הראש תנועות מיוחדות
ותנועות משתתפות עם חמשה חוליות מחוליות הצואר ב
בהם יהיו כלם מחוברים בנטיות הראש ונטיית העורף בי
ביחוד וכל אחת משתי התנועות לה׳ המיוחדת והמשותפת
אבנם שיהיו הפוכות ׳ ואבנם שיהיו כפולים לאחור ואבנ׳

שיהיו נוטים אל הימין ׳ ואמנם שיהיו נוטים אל השמאל
וכבר יולדו בהם תנועות ההפיכה על תנועות העגול ואמנ
העצלים המהפכים הראש לבד הם עצלים משני צדדים
לפי שהם שתי סמיכות פוגשות בהם מאחורי האזנים
למעלה ומעצמות החזה למטה ומתנשאי כאלו הם דבקים
וחשבו בהם שהם עצל אחד ואפשר שחשבו בהם שהם ש
שלשה עצלים לפי ששני קצוי האחד מהם משתרגים וי
וישובו שני ראשים וכשיתנענעו יתהפך הראש נוטה לצדו
התחתון ואם יתנועעו שניהם ביחד יתהפך לפניו ביושר
ואמנם העצלים המהפכים הראש והערף ביחד אל הפנים
הם שנים מונחים תחת הושט בולטה לצד החוליא הראשונה
והשני משתרג בהם ואם יתקבץ חלק ממנו אשר בנגד הוש
יתהפך הראש לבדו וכשיתפעל על החלק הפשתרג על הש
השתי החוליות יתהפך העורף ׳ ואמנ העצלים המהפכים
הראש לבדו לאחור הם ארבע זוגות נאספים תחת הזוגות ש
שזכרנו והצמחת הזוגות האלו הוא לבעלה מהפרק מהה
הכנפים והצמחת אל האמצעי ומהם זוג שיבאו בשני כנפי
החוליא הראשונה למעלה מזוג שיבא לעצם הכנאספנא של
השניה וסגולתו שיעמיד נטית הראש בשעת ההפיכה אל
הענין הטבעי באלכסונו ומה זוג רביעי יתחיל מלמעלה
ועובר תחת השליש באלכסון אל הצד הימני וידבק בכנף ה
החוליי הראשונה והב זוגו הראשוני מהפכ הרא לאחו בלא
נטיה או עם נטיה מעוטה ׳ והשלישי יחזיק יניעת ההפיכה
והרביעי מהפ לאחור עם אלכסון נראה ׳ והשלישי והרביעי
אי זה מהם נוטה לצדו וכשיתקבצו ביחד יתנענע הראש
ומתהפך לאחור מבלי נטיה ׳ ואמנם העצלים המהפכים
הראש עם הצוא הם שלשה זוגות שוקעות הזוג חלחל משוה
כל מנפרד ממנו משלש ואדניו עצם אחרית המוח ויורד
השאר אל העורף ׳ ואמנם הג זוגות מתפשטים תחתיו זוג
יורד משני צידי החוליות וזוג נוטה לאחד הכנפים ׳ וזוג
מבוצע בין שתי החוליות וקצוי הבנפים ׳ ואמנם העצלים
המשנים הראש אל שני הצדדים הם שני זוגות דבקים הם
בפרק הראש הזוג האחד מהם מקומו הוא והוא הדבק בין
הראש והחוליא השניה מימין ונפרדת אחת משמאל ׳ והזוג
השני ממנו מקומו הוא הבסגר והוא בין החוליא הראשונה
ובין הראש הנפרד אחד ממנו מימין ונפרד משמאל ׳ ואי
זה מאלו הארבעה יקבצו נטי הראש לבדו עם אלכסון ואי
זה משניהם לצד אחד מתקבצים נטית הראש אליהם נטיה
בלתי אלכסונות ואם יתנענעו המוקדמי עוזרים אל ההפו
והאחרונים הופכים הראש לאחור וכשיתנענעו הארבעה
ביחד ינטה הראש בשוה והעצלים האלו הארבעה הם הי
היותר קטנים שבעצלים כלם אבל הם נעזרים בירידת
מקומם ובירידת תחת העצל האחד ינשאנו בגדולה ופרק
הראש מצטרך לשני ענינים מתנגדים האחד מהם החזוק
וזה תלוי בבטחוני הפרקים ׳ ומיעוט רגילותו אל התנועות
והשני רוב מספר התנועות וזה תלוי בליחות הפרקים
והרפיון ועבר רפיון הפרק בצרכו אל החזוק המוכן ברוב
לפיפות העצב הסובבים בו ונשלמו שתי תבונות

שבח לבורא יתברך ׳

הפרק הי"א

בנתוח עצלי הגרון ׳

אמנם אבר בדליי נברא כלי אל הקול והוא מחובר
מבדלים שלשה׳ האחד מהם הבדל אשר ישיגנו הורגש
לפי הגרון ותחת הזקן ונקרא צינה ומגן לפי שהוא עקום
מבפנים גבנון מחוץ דומה אל הצנה ואל קצת הכיגי
והשני בדל מונח מאחוריו בנגד הצואר אחוז בו ונקרא
אשר אין לו שם ׳ ושלישי משופ אליה דבק באב אש אין לו
שם ופוגש בלי דם וביניהם ובין אשר אין לו שם פרק כפול
בשתי גומות יחצב בהם בשתי אשר אין לו שם קשורים
בהם בקשרים ונקרא אלמוני וטרגאלי בערבי ובהדבק
הצנה עם אשר אין לו שם וידבק האחד מהם מן האחד יהיה
הרחבת הגרון וצורתו וכשמתפעל הטרגאלי על הגנה וב
ובדבקו ולהתרחקו ממנו יהיה פתיחת הגרון וסגירתו ואצ
הגרון ומלפניו עצם משולש נקר עצם לאמי שדומה ללמד
יוגית שתכונתו כזה ׳ והתועלת בבריאת העצם הזה שהוא
הצמחה וסמיכה יצמחו ממנו ליפות עצלי הגרון צריך לע
לעצל המתקבץ הפה אשר אין לו שם ומקבץ הטרגאלי בה
וסוגר אותו ועצל שעובר הטרגאלי מהאחרים ויפתח הגרו
והעצלים המפתחים הגרון מהם שני צמחים מעצב הלאמי
להקדם הצנה ויתפשט וישתרג עליו וכשיתארג הטרגאלי
לפניו ולמעלה יתרחב הגרון ושנים אחר זה בעצלי הגרון
מושכים למטה ואנחנו רואים שנמצה אותם במשתתפים
ביניה והצמחתם בפנים לחזה עם הצנה ובהרבה מהה זוגי
יתחבר עמהם זוג אחד משני זוגות האחד מהם שני עצלים
צומחים מהטרגאלי מאחור ודבקים בו וכשיתקבצו ינשאו
הטרגאלי ומושכי אותו לאחו וינצל מהכאת הצנה ויתרח
הגרון והזוג ויבאו שני עצלים בשני מסגרות הטרגאלי ו
וכשיתקבצו ירחיקוהו מהצנה ו ותחי אותו ברה ועודי
בתתיחת הגרון ׳ ואמנם העצלים המציקים הגרון כזה זוג
יבא מצד הלאמי וידבק עמו בצנה ואחר כך יתרחב ויתלפ
אצל אשר אין לו שם עד שיתיהד צדו ׳ ואמנם אשר אין לו
שם כשיתקבץ יצר ׳ ומהם ארבעה עצלים אפשר שחשבו
בהם שני עצלים כפולים דבקים בין שני קצוי הצנה ואשר
אין לו שם וכשיתקבצו יצורו תחתית הגרון וכבר חשבו
ששנים מהם פגימים ושנים נראים ׳ ואמנם העצל הסוגר
ה ותר משובח להנחתו שיהיה נברא בפני הגרון כשיתקב
יכשך הטרגאלי למטה ויסגור אותו בעבורו ונבראו לזה
שנים צומחים משרש הצנה ועולים כבפנים לשני מסגרות
הטרגאלי ואשר אין לו שם ימין ושמאל וכשיתקבצו יחזקו
הפרק ויסגרו הגרון סגירה עומדת כנגד עצל החזה מהקרום
בעצירת הנשימה ונבראו קטנים לבלתי יצירו בפנים
הגרון לעזור בכחם בהשתדלם בסגירת הגרון ובעצירת
הנשימה רוב מה שהוליד קטנותם מהקוצר והלוכם הוא
ביוש עולים ונוטים מעט יזדמן בזה הדבק בין הצינה ואש
אין לו שם וכבר נמצאו שני עצלים מונחים תחת הטרגאלי
עוזרים חזוג הנזכר ׳

הפרק הי"ב

בנתוח עצלי הקבה ׳
ואבל הקנה בכללו יש לו
שתי זוגות מושכים אותו
למטה האחד זוג שזכרנו אותו בתועלת הגרון ׳ והאחד
זוג צומה מהחזה

מהחז עולה ודבק עם הלאמי ואחר כך עם הגרון ומושך
אותו למטה ואבנם הגרון עצליו הם בין ערלת הגרון ונק
גגנטי בערבי והם שני עצלים מונחים אצל הגרון עוזרים
על הכליעה

הפרק הי"ג

בנתוח עצלי עצם הלאמי
ואבנם עצם הלאמי יש לו
עצלים מיוחדים ועצלים

ישתתפו עם אבר אחד. ואבנ המיוחדים אלו הלאמי הם ג
וזוגות מהם יבא זוג מצד הלחי וידבק בקו הישר אשר על
העצם הזה והוא אשר ימשוך אותו לצד הלחי וזוג צומח
תחת הזקן ואחר כך מתח הלשון אל הלשון אל קצ העליו
מהעצם הזה וזה כמו כן ימשך העצם הזה לצד הלחי וזוג
אחר הצמחתו מהתוספות הקלות הנקראו סמסניה בערבי
אשר אצל האוזן וידבק בקצה התחתון מהקו הישר על
העצם הזה. ואבנם אשר ישתתף בו זולתו כבר זכרנו אותו
ועוד יזכר.

הפרק הי"ד

בנתוח עצלי הלשון.
ואבנם העצלי המנענעים
הלשון הם תשעה עצלים

שנים מתרחבים יבאו מהתוספות שהם כמו החץ ונדבקים
בשני צדדיו ושני מתארכים תולדות מעליוני עצם הלאמ
ודבקים בעצם באמצע הלשון ושנים מנענעים באלכסון
ותולדותם מצלע השפל מהצלעות עצם הלאמי ועוברים
בין הלשון בין המאריכין והמרחיבי ושנים מרחיבי הלשון
והלשון מקומו מקום אלו הנזכרים כבר נמתחו ליפותיו
תחתיו ברחב ודבקים בכל עצמות פרק הלחי וכבר נכנס
בכלל עצלי הלשון עצל נפרד ידבק בין הלשון הלאמי
המוש האח אל האח ולא ירחק שיהי העצ המנענע הלשו
באורך בולט מנענע אותו לפי שיש להתנענע בעצמו
במתיהה כמו שראוי לו להתנועע בעצמו בקוצר והקבוץ

הפרק הט"ו

בנתוח עצלי הצואר.
העצלים המנענעי העור
לבד שתי זוגות מימין ושתי

זוגות משמאל מאי זה מהם שיתקבץ לבדו ימשוך העורף
לצד אחד באלכסון ואם יתנענעו שני מצד אחד ויתקבצו
שניהם ביחד יטה העורף לאותו הצד האלכסון בלא יתר
ובשיהיה המפעל לארבעתם ביחד יתיצב העורף
מבלי נטייה

הפרק הי"ו

בנתוח עצלי החזה.
העצלים המנענעים את
החזה כהם מי שימתחו

אותו לבד הלא יקבצו ומאלו עצלי הקרום המבדיל בין
אברי הנשימה ואברי המזון אשר נזכור אותו אחר זה. וזוג
כונח תחת השכם תולדתו מחלק נמשך אל הראש וראש
הכתף נזכור אותו אחר כן והוא דבק בצלע וראשון ימין
ושמאל ומושך אותו זוג בלי נפרד מכאו ולו שני חלקים
האחד מהם דבק בעורף וינענע אותו ותחתיו ינענע החזה
ומתער עם עצליו ועוד נזכור אותו בצלע חחמישי והששי
וזוג משוסה במקו המשופע מהכתף ידבק בו זוג אחר וירד
מהחוליות אל הכתף ושם ישוב בצלע אחד וידבק בצלעו
האחר וזוג שלישי תולדתו מהחוליא השביעית מחוליות
הצואר והחוליא הראשונה והשניה מחוליות החזה ואלו
הן העצלים המותחים. ואבנם העצלים המקבצים והחזה
מהם מה שיקבץ החזה במקרה והוא הקרום כשינוח ומהם
מה שיקבץ העצם ומאלה זוג מתוח תחת היותר ארוך
שבצלעות העליונים ומפעלי החזוק והאסיפה ומה זוג אצל
קצויהם דבק בחזה בין הגרון יהשכם וידבק בעצל הישר
מעצלי הבטן ושני זוגות אחרים עוזרים אותו. ואבנם העצל
אשר מקבץ ומותח ביחד הם העצלי אשר בין הצלעות אך
החקירה והעיון יחייבו שיהיה הקובץ בהם בלעדי הפושט
וזה שבין כל שני הצלעות באמת ארבע עצלים. ואם
תחשוב עצל אחד והעצל המחושב על אחד ארוג מליפות
באלכסון מבנו פנימי ומבנו מה שיכסה והמכסה מבנו
מה שהוא כנגד הקצה הבדלי ומהצלע מה שהוא כנגד
האחר החזק והפנימי כלו מתחלף במקום המכסה אשר על
קצה הבדלי מתחלף באלו בהחזה אשר על קצה האחר
וכשתהיינה הליפות ארבע בכסף קל וחומ שיהיו העצלים
ארבע בכספר. ומה שהוא מהם מונח למעלה הוא מותח
ומה שהוא מהם מונח למטה הוא קובץ ויגיע עם זה כלל
עצלי החזה שמנים ושמנה עצלים. ועוד עוזרים עצלי
החזה שני עצלים צומחים מהשכם עם הכתף וידבק בצלע
הראשון ממנו ומנשאים אותו למעלה ועוזרים
על מתיחת החזה.

הפרק הי"ז

בנתוח עצלי תנועת
הזרוע. והם המנענעים
פרק הכתף מהם שלשה

עצלים יביאום ומושכים אותו למטה ומאלו עצלי תולדתו
תחת השדים ודבקים בה קרום קנה הזרוע אצל הקרום חזוק
קשר הנומא והם מקרבים קנה הזרוע אל החזה עם שתוף
הכתף ועצל תולדתו מעליון החזה אצל קנה הזדוע והוא
קרוב אל החזה ונדחה מעט. ועצל כפול גדול תולדתו על
החזה דבק בתחתית הקרום קנה הזרוע כשיפעל בליפות
אשר ימשוך אותו העליון יביא קנה הזרוע אל החזה ועולה
בו או בחלק האחד יביא אותו ואליו שמור או בהם יחד
ויבא על הישר ושנים עצלים צומחים מצד הכסלים דבקי
בפני יות מדבו העצ הגדו העול מהחז והאח מה נדו יבא
מאצ הכסלי ומצלעו האחור ומושכי האבר כנגד צלעו
האחור ביוש והב דק יבא מעו הכסלי לפי שגודלו יות אל
האמצ מבנו ויבד ביתר העול מצד השדי שוקע והוא אש
יפע מפע הראשון עד העזר אלא שהוא נוטה לאחו מעט
וחמש עצלי תולדות מעצ הכת מהם עצם תולדתו מעצם
הכתף ומתעסק בין המבדי והצל העליון מהכת ועוב אל
החל העליון מרא העצ הימני נוט מעט אל השמאלי ירח
עם נטיתו אל השמאלי ושני עצלים מאלו תולדותם הצל
העליון מהכתף האחד מהם יותר גדול ליפותיו אל החלקים
התחתונים אשר במבדיל ומתעסק מאלו בין הצלע התחתון
וידבק ראש קנה הזרו מהצד הימיני מאד וירחק עם נטיתו
אל הימיני והאח דבק בזה הראשו עד כאלו הוא חלק מבנו
וירחק עמו ופועל מפעלו אבל זה אינו נתלה בעליון הכת
הרבה ודביקותו באלכסון בשטח קנה הזרוע ומטה
אותו אל הימיני והרביעי אצ המתעסק במקום המשופע

במקום המשופע מעצם הכתף וידבקו יתריו בחלקים
הנכנסי׳ מהצד השמאלי מראש קנה הזרוע לאחור ומפעלו
שמסבב קנה הזרוע לאחור ועצל אחר תולדתו מהקצה
התחתון מהצלע התחתון אשר בכתף ויתיריו דבקים
למעלה מדבוקם אל העולה מהכסלי׳ ומפעלם משיב׳ עליון
ראש קנה הזרוע למעלה ולקנה הזרוע עצל אחר בעל שני
ראשים פועל שני פעלים ופועל משתתף ויבא מתח השכם
ומהצואר ויתחבר בראש קנה הזרוע ויקרב במקום דבק
יתר העצל הגדול העולה מהחזה וכבר אמרנו שאחד שני
ראשים מבפנים ונוטה כלפנים באלכסון׳ והראש האחר
יוצא על שטח הכתף בתחתיתו ונוטה לחו׳ לאלכסון מעט
וכשיפעל בשני חלקיו ינשא על היושר ומהאנשי׳ שהוסי׳
שני עצלים עצל קטון יבא מהחזה ואחד טמון בפרק הכת׳
ואפשר ששם פרק משתתף עמהם׳

הפרק היח

בנתוח
עצלי הזרוע

העצלי׳ המנענעים הזרוע מהם מה שיקבצו אותו ומהם מה
שימתחו אותו ואלו מונחים על העצלים ומהם מה
שמשפעי׳ אותו ומהם מה שמרחיבי׳ אותו ואינ׳ על המותחי׳
זוג נפרד ימתחו אותו עם נטיה כלפנים לפי שתולדתו מ
מתחת קרום העצלים ומהצלע התחתון מהכתף דבק עם
מרפק הזרוע בחלקיו הפנימיים והנפרד השני מותח אותו
עם נטיה אל הצד לפי שיבא מעורף העצל וידבק בחלקי׳
היוצאים מהמרפק וכשיתקבצו ביחד מותחים על היושר
בלי ספק׳ והקובצים זוג האחד ממנו והוא הגדול ויקבץ
אותו עם נטיה כלפנים וזה שתולדתו מחזוק הקש׳ התחתון
מהכתף ומהגומא מיוחד לתולדת כל הראש ונוטה לפנים
מן העצל וידבק עם יתר עצבי בהקדם העמוד העליון הנ׳
זנד בערבי׳ ובנפרד השני יקבץ עם הנטיה לחוץ לפי
שתולדתו משטח קנה הזרוע מאחור והוא עצל לו שני
ראשים בשריים האחד מהם מאחורי כתף הזרוע והאחר
לפניו ונכנ׳ בהולדו מעט עד שעובר לפני העמו׳ התחתון
וכבר מה שמטה ומקבץ לחוץ בתחתון ומה שמטה כלפנים
בעליון כדי המשכה יותר הגונה וכשיתקבצו שני העצלי
על מפעליהם יתקבצו על היושר בלי ספק׳ ועוד יכנס
בשני העצלים המותחים עצל סובב בעצם קנה הזרוע
והיותר נכון שיהיה חלק מהעצל הקובץ האחד׳ ואמנם
המרחי׳ הזרו׳ זוג האחד ממנו מונח מחוץ בין שני העמודי׳
הנקראים זנדין ופוגשים היתר העליון בלא יתר ואחר
תולדתו דק ארוך מהחלק העליון מראש קנה הזרוע כנגד
השטח מבפנים ואחר כן בזרוע ועובר עד שמתקרב בפרק
החוליא הנקרא רסג ויבא בחלק הפנימי מקצ׳ הית׳ העליון
וידב׳ בו ית׳ קרומי׳ ואמנ׳ המשפיעי׳ אותו מונ׳ מחוץ האח׳
ממנו יתחי׳ מעליו׳ השמא׳ מרא׳ קנ׳ הזרו׳ וידב׳ בעמו׳ העליון
הנקרא אל זנד בערבי מבלי פרק החוליא הנקרא רסג ואחר
יותר קצר ממנו ליפותיו אל הרחב וקצהו יותר עצביי
ויתחיל מעצם העמוד העליון ודב׳ בקצהו העליו׳ אצ׳ פרקי
החוליא הנקרא רסג׳

הפרק היט

בנתוח עצלי תנועת
החוליא הנקרא רסג

ואמנם עצלי תנועת פרק החוליא הנקרא רסג מהם קובצי׳
ומהם מותחים ומהם משפיעים׳ ומהם מרחיבים על העור׳
והעצלים המותחים מהם עצל דבק עם האחר כאלו הם ע
עצל אחד אלא שזה תולדתו מאמצע העמוד התחתון וי
ויתיריו עם הבהן ובם ירחק עם האצבע אשר לצדו הנקרא
סבאבא והאחר תולדתו מעמוד העליון ודבקים יתיריו בע
בעצם הראשון בעצמות החוליא לל המונחת כנגד הבהן
וכשיתנענעו ביחד ימתחו החוליא מתיחה עם מעט שפוע
ואם יתנענע השני לבדו ירחיבנו׳ ואם יתנענע הראשון
ירחיק בין הבהן והאצבע אשר לצדו הנקרא סבאבא ועצל
שפוגש על העמוד מהצד הימני תולדתו למטה מראש קנה
הזרוע ושולח יתר בעל שני ראשים דבק באמצע המסרק
לפני האמצעי והאצבע הנקרא סבאבא וראש יתיריו הפוך
על העליון אצל החוליא הנקר׳ רסג ומותח החוליא מתיחה
עם שפוע ואמנם העצלים הקובצים הם שנים אל הימני מ
מהזרוע התחתון מהם יתחיל מן הראש הנכנס בראש קנה
הזרוע ויגיע אל המסרק לפני האצבע הקטן הנקרא כנצר
והעליון ממנו יתחיל למעלה מזה ויגיע שם העצל עצמו י
יתחיל מהחלקים התחתונים מקנה הזרוע במצוע מקום הש
השנים הנזכרים ולו שתי קצוות נחצבות מחצ׳ לקצה ואחר
כן דבקים במקום אשר לימין האצבע הנקרא סבאבא
והאמצעי כשיתנועעו ביחד׳ ינשאו ואלו הקובצים הם
בעצמם פועלי׳ השפוע והרחב׳ וכשיתנועעו מהם נפגשי׳
על האלכסון העצל הדבק במסרק לפני האצבע הנקרא
כנצר כשיתנועע׳ לבדו ישפענו מעט או הם האצבע
הנקרא כנצר אשר נזכיר ישפענו שפוע שלם

הפרק הב

בנתוח עצלי
תנועת האצבעות

ואמנם העצלים המנענעים האצבעות מהם שהם בכף
ומהם מה שהם בזרוע ואלו נוספו כלם על הכף היה כבד
ברוב הבשר ולפי שרחקו השני חוליות הנקרא רסג
מהאצבעות ארכו היתרים על כל פנים ונתחזקו בקרומם
יבאו אליהם מכל צד והושמו יתריהם עגולים חזקים לא
יתרחבו אלא אם כן יפגשו האבר ושם יתרחבו להיטיב
בכללם על האבר המנענע וכל העצלי׳ המותחי׳ האצבעו׳
מונחים על הזרוע וכן המנענעים אותם למטה המותחים
אצל מונח באמצע שטח הזרוע צומח מהחלק הצומח
מהראש קנה הזרוע ושולח אל האצבעות ארבעה יתרים
ומותחים אותם׳ ואמנ׳ המשפיעי׳ למטה שלשה מהם דבקי׳
קצתם בקצתם בצד אלו׳ ואחר יצמח מהחלק האמצעי
מראש קנה הזרוע הימיני בין שתי תוספותם וישלח שני
יתרים אל האצבעות הנקרא כנצר ואחד מכל שני
עצלים כפולים הם מאלו השלשה תולדתם מתחת שני
תוספות קנה הזרוע ולפנים וממסגרת העמוד

העמוד התחתון ושולחים שני היתרי אל האמצעי ואצבע
הסבאבה ושלישיתם והם השאר תולדתם מעליון העמוד
העליון ושולחים יתר אל הבהן ואצל העצל הזה עצל הוא
אחד משני העצלים הנזכרים בעצל נענוע פרק החוליא
הנקרא רסג ותולדתו מהמקום האמצעי מהעמוד התחתון
יתריו ירחיקו הבהן מאצבע הסבאבה ואמנם ה
קובצים מהם מה שהם על הזרוע ומה שהם בפנים הכף ׳
ואשר על הזרוע הם ג עצלים קצתם ערוכים זו למעלה מזו
וקצתם מונחים באמצע והיותר מעולים שבהם והם הת
התחתונים למעלה דבקים בעצם העמוד הנקרא זנד לפי
שמבלעם יותר משובח ויאות שיהיה מקומם יותר שמור
והתחלתם מאמצע הראש הימיני מהזרוע ולפנים ואחר כך
יעבור וירחבו יתריו ויחלקו ליתרים ה יבא כל יתר בפנים
האצבע ׳ ואמנם אשר יבאו אל ד כל אחד מהם קובץ הפר
הראשון והשלישי ׳ אמנם הראשון קשור שם בקשר תלוי
ואמנ השלישי ראשו יגיע אליו והראשון ידבק בו ׳ ואמנם
העובר אל הבהן הוא קובץ פרקו השני והשלישי לפי שהו
אמנם ידבק בהם והעצל השני אשר למעלה ממנו מאלו
הוא יותר קטן מראש ויתחיל מהראש הנכנם בראש העצ
ודבק בעמוד התחתון מעט והולך על גבול המשתתף
מהצד הימיני והשמאלי והוא השטח העליון מהעמוד
העליון ׳ ובשיעמוד לצד הבהן נוטה בפנים ושולח יתרים
אל הפרקים האמצעי מהארבעה לקבץ אותם ולא יבא אל
הבהן אלא ענף אחד אינו מיתריה אינו ממקו אחד ותולדת
הראשון התחלה הנזכרת הוא מראש העמו העליון ותולד
השני מראש עמוד התחתון וכבר שמו הבהן כמו נשר
מתקבץ בעצל והד מתקבצים בשני עצלים לפי שהיותר
משובח במפעל הארבעה הוא הקבוץ והיות משוב במפע
הבהן הוא המתיחה והרחקת האצבעות ובפרט מאצבע
הסבאבה אשר לצדו ׳ ואמנם העצל השני אינו אל הקבוץ
אבל עוברים יתריו לפנים מהכף ויתפשטו עליו וירחבו
להעביר ההרגש ולמנוע הצמחת השער עליו ולתכוך
פניכי הכף ויחזקו אותו על עשיית הדברים ואלו הם אשר
על החוליא הנקרא רסג ׳ ואמנם העצלים אשר בכף עצמו
הם ערוכים קצתם על קצתם בשתי ערכות ערך התחתון
מבפנים וערך העליון מחוץ לעור ואשר בערך התחתון
מספרם ז ה מהם בנגד האצבעות למעלה ועצל הבהן
יצמח מתחלתן עצם החוליא הנקרא רסג ׳ והששי קצר
הרחב ליפותיו באלכסון וראשם תלוי במסרק הכף באי זה
מקום שכנגד האמצעי ויתרים דבקים בבהן יטו אותו
למטה ׳ והשביעי אצל האצבע הקטן הנקרא כנציר ויתחיל
מהעצם אשר ביניהם מהמסרק ויטה אותו למטה ואין אחד
מאלו השבעה אל הקבוץ אבל ד להרים ושנים להשפיל ׳
ואמנם אשר בערך העליון תחת העצל הפשו אל הכף ואל
אשר הודיעם גאלינוס לבדו והם יא עצלים הח מהם כל
ב מהם ידבקו בפרק הראשון מפרקי אחד למעלה מהאחר
לקבץ הפרק הזה ׳ אמנם התחתון מהם קבוצו הוא עם
ירידה והשפלה ׳ ואמנם העליון הוא קבוצו עם מעט הרמה
ונשיאה ובשיתקבצו ביושר יצמח מהם הרמה ונשיאה
ובשיתקבצו ביושר יצמח מהם דבר מיוחד אצל בהן האח
יקבץ הפרק הראשון ושנים אל השני כאשר הודעתי נמצא
מותחי החמשה חמש והמשפילים בלעדי הבהן והאצבע ה
קטן הנקרא כנציר יש לכל אחד ואחד ואל האצבע הקטן
והבהן שנים שנים והקובצים לכל אצבע ד והמרימים למ
ומעלה אצבע לכל אחד

הפרק כא

בנתוח עצלי
תנועת הגו

עצלי הגו מהם שיבזנו לאחוריו ומהם מה שיביאנו לפניו
ובעד אלו תהיינה כל התנועות והשנים אשר לאחור הם
המוחדים שיקראו עצלי הגו והם שני עצלים תמצא שכל
אחד מחובר מב ושלשה עצלים כל אחד יביאנו מכל
חוליא עצב אחד לפי שיביאנו מכל חוליא ולפי באלכסון
אל החוליא הראשונה והעצל הזה כשימתח ביושר יציב
הגו וכשיעדיף להמתח שלישיתו יטנו לאחור בשיתנענע
אשר הוא בצד אחד ינשה הגו אליו ׳ ואמנם העצל המביא
הוא זוג מונח למעלה והוא מהעצלים הראש והצוא העוב
לחלל הושט וקצהו התחתון דבק בו חוליות מחוליו החזה
העליונים בקצת האנשים ובארבעה ברוב האנשים וקצתם
העליון יבא אל הראש והצואר וזוג מונח תח זה נקרא בע
כם והוא מתחיל מהעשירי והאחד עשר מהחזה ויור למטה
בפוף ואמצעיתו יספיקו אליו בתנועותיו מציאות העצל
הזה לפי שהולך אליו בכפיפה הכפילה והחזה תנועת
השתי קצוות

הפרק כב

בנתוח
עצלי הבטן

אמנם הבטן עצליו ח וישתתפו בתועלות מהם לעזור על
סחיטת מה שבקרבים והשתן והעוברים ברחם ומהם מה
שהם כוללים הקרו ועוזרים אותו על הנפיחה בשע הקבו
מה שה מחממי האצטומ והמעי ומאלו זוג ישר יור ביוש
מהבדל הגרוני ויתפשטו ליפותיו ביושר עד מקום שער
הרגלי ויפשט קצהו בינותם ועצם הזוג מתחלתו ועד סופו
בשריר ושני עצלים נגזרים ברחב מקומם למעלה מהקרום
המתוח עד הבטן כלו ותחת השנים הארובי והגזר הגופ
בין אלו השנים וליפות הראשונים על זויות עומדות ושתי
זוגו באלכסון אחד אח מה בצד אחד בימין ושמא וכל זוג
מהם משני עצלים נגזרים גזר קשה מהכסלי עד מקום שער
הרגלים ומהחומש עד הגרוני פוגשי שנים נפרדים מהימין
והשמאל אצל מקום שער הרגלים וקצה שנים אחרים אצל
השנים הגרועים והם מונחים בצד על החלקים הבשריים
משני החלקי הגרחבים ואלו השני זוגות לא יסורו מהיות
בשריים עד שמגיעים אצל העצל הישר ביתרי רחבי באלו
הם קרובים ואלו השני זוגות מונחים למעלה מהשנים
הגרחבים

הפרק כג

בנתוח
עצלי הביצים

אמנם אל האנשים יש להם עצלים לשמור שני הביצים
וסובלים אותם לבלתי יתרפו ולכל ביצה אחת ראוי זוג
ואמנם הנשים יספיק להם אחד נפרד לכל

נפר׳ לכל ביצה לפי שאין ביציהן בולטין ותלויין כמו ביצי האיש

הפרק כד

בנתוח עצלי כיס השתן

ועל פי כיס השתן עצל אחד סובב אותו ונרחבים הליפות על פיה ותועלתו עצירת השתן עד עת החפץ וכשרוצים להשתין יתרפה מקבוץ בלחיצת עצל הבטן לכיס השתן ומקלח השתן בעזר הדוחה

הפרק כה

בנתוח עצלי האמה

העצל המנענע האמה שתי זוגות ימתחו שני עצלים משני צדי האמה וכשימתחו ירחיבו המעבר ופושטים אותו ויתישר המעבר ותעבור בו שכבת זרע ותצא במהירות ויצמחו מעצם שער הרגלי וידבקו בשרש האמה באלכסון וכשיתישרו במתיחה יתיצב הכלי ויעמוד ביושר ואם יתחז יטו אותו לאחור ואם תקרה המתיחה לאחד מה׳ לאחו׳ לצדו

הפרק כו

בנתוח עצלי פי הטבעת

עצלי פי הטבעת ד׳ מה׳ עצל דבק בפי הטבעת ומתערב בבשר העגבות תערובת חזק דומה כתערובת עצל השפה והוא מקבץ לולאות הערה ומחזק אותם ועוצר בסחיטה שאר הצוא טבה ועצל מונח יותר לפנים מזה ועליון ממנו בהקשה לראש האדם וחושבים שיש לו שני ראשים וידבק קצהו בשרש האמה באמת הזוג באלכסון למעלה מהכל ותועלתו נשיאת העגבות למעלה ואיפשר שיקרה בעדו יציאת פי הטבעת לרפיונה

הפרק כז

בנתוח עצלי הירך

הי׳ותר גדולים שבעצלי הירך הם המותחים אותו ואחר כך אשר יקבצו אותו לפי שהיותר משובחים במפעליהם הם שתי התגועות האלו והמתיחה יותר משובחת מהקבוץ לפי שהקוץ אמנ׳ תהיה במתיחה ואחריה העצ׳ הטרחיק ואחריו המקדי׳ ואחריו המחזיר לאחו׳ והעצלי המותחים לפר׳ הירך ומהם עצל הוא היותר גדול שבכל עצלי הגוף יבא מעצם מקום שער הרגלים והכף ויברוך על הירך כלו מבפנים מחוץ ומאחור עד שיניע אל הארכובה ולליפותם התחלות מתחלפות ועל כן ישתנו מפעליהם מינים מתחלפים שקצ׳ ליפותם תולדותם מתח׳ עצם שער הרגלים ויתחזו אותם והם נוטים אל הצד השמאלי ולפי שקצת ליפותם יותר עליונים מאלו מעט ירימו הירך למעלה ומטים אל הצד השמאלי ולפי שקצת ליפותיו תולדותם מעצם הכף והם מותחי הי׳ר מתיחה על היות משובחת ׳ומה׳ עצל סובב פר׳ הירך כלו מאחור ולו שלשה ראשים ושני קצוות ואלו שני ראשים תולדותם מהכסלים והכף והעצה שנים בשריים ואחד רך קרומי ׳ואמנם השתי קצוות דבקים בחלק האחרון מראש הירך ואם ימשכו בקצה אחד יתחז עם נטיה בנגדו ואם ימתחו השתי קצוות יתחזו על היושר ומהם עצל תולדתו בכל שטח עצם הכסלים וידבק בעליון עצם העמוד הגדל ויתחז מעט לפניו ויתפשט עם נטיה אל השמאל ואחר כמוהו וידבק תחלה בתחתית ותוספת הקטנה ׳ואחר כך ירד ויפעל מפעל אלא שפשיטתו

והשיתו הרבה ותולדתו מתחת עצם הכסלים ׳ומהם עצל עומה מתחת עצם הכף נוטה לאחור ופושט אותו נטיה מרובה אל השמאל ׳ואמנם העצלים הקובצים לכף הירך מהם עצל הקובץ עם הטיה מעוטה אל השמאל והוא עצל ישר משתי תולדות האחד מהם דבק בחלקי המתנים והאחד מעצם הכסילים והוא אשר ידבק תוספת בעצם הקטן השמאלי ועצם מעצם מקו׳ שער הרגלי ודב׳ באחרי התוספת הקטנה ועצל מותח לצדדיו על האלכסון וכאילו הוא חלק מהגדול וארבעה צומחים מהדבר העוב המתיחה מעצם הכסלים והם מושכים השוק כמו כן עם קבוץ הירך ואמנ׳ העצלי המטי כלפני כב הוזכרו קצת בשע הפשיט והקבוץ ׳ואל המין מהתנועה עליצומח מעצם מקום שער הרגלים ויארך הרבה עד שיגיע הארכובה ׳ואמנם המטים לחוץ הם שני עצלים אחד מהם יבא מעצב רחב ואמנ׳ השני המחזירי לאחו׳ שכים האחד מהם תוצאותיו מימין עצם מקום שער הרגלים והאחר תוצאות משמאל באלכסון פוגשים ומתחברים אצל המקום השוקע בקרים מאחרית התוספת הגדולה ואי זה מקום מהם שימשך לבדו ירך על הירך עם מעט מתיחה

הפרק כח

בעצלים המגיעים לפרק הארכובה

אמנם העצלים המגיעים לפרק הארכובה מהם ג׳ מונחים לפני הירך והם היותר גדולים המונחי בירך עצמו ומפעל המתיחה והאחד מאלו הג׳ באלו הוא כפול ולו שני ראשים יתחז׳ האח׳ האח׳ מהם מהתוספת הגדולה והאחד מהקדם הירך ולו שני ראשים ׳ האחד מהם עצם בשריי וידבק בחוליות הארכובה קודם שישוב יתר והאחר קדומי דבק בקצה השמאלי מקצוי הירך ׳ואמנם השנים האחרים האחד מהם אשר זכרנו בקבוצי ל׳ל מהמבדיל אשר בעצם החומש והאחר תחלתו מהתוספת הכנית אשר בירך ואלו השנים יתדבקו ויפגעו יחד ויולדו מהם יתר אחר רחב חד סובב בחוליות הארכובה במתיחת השוק ואל הפשיטה עצל תולדתו בנגד עצל שער מקום הרגלים ויורד עובר בצד השמאלי מהירך באלכסון וידבק בחלק אשר עליו הגידים מהעליון השוק ופושט השוק ונוטה אל הצד השמאלי מהירך באלכסון וידבק בחלק אשר עליו הגידים מהעליון השוק ופושט השוק ונוטה אל הצד השמאלי ׳ועצל אחד כתוב בקצת ספרי הנתוח שיקול אותו בצד הימיני התחלתו מעצם הירך והולך באלכסון בצד הימיני עד שיגיע למקו׳ הגידים ואין עצל אלכסוני יותר ממנו ופושט עם נטיה אל הצד הימני וכשיתפשטו שתיהם תהיה פשיטתם ישרה ואמנם המקבצים השוק מהם עצלים צרים ארוכים הולכים מעצם מקום שער הרגלי והחומש ויקריבו מתולדת הכותח הנכנם מחרץ אשר באמצע החומש ואחר כך עוברים באלכסון כלפנים משני קצה הארכובה ואחר כך בולטים ויגיעו אל הצד אשר במקום הגידין מהארכובה וידבקו בו וגם תהיה משיכת השוק הנוטה ברגל לצד הבשר והלבן הנקרא ארבית בערבי ג׳ עצלים שמאליים וימינים ואמצע השמאליים והאמצעים יקבצו עם נטיה אל הימין והימיני יקב׳ עם נטיי׳ אל הצ׳ השמאלי והשמאלי תולד׳ מאדני עצ׳

הכף ואחר כך הולכים מודדנים באחרון הירך עד שפוגעים
המקום המתפרד מהשוה בצד השמאלי וידבקו וגומם
נוטה אל הירקות ותולדת האחרים כמו כן מאדני עצם
הכף אלא שהם נוטים אל הדבקות בחלק אשר בו הגידים
מהצד הימני ופרק הארבעה עצל כאלו הוא טמון בכפל
הארכוב פוגע מפוע האמצעי וכב חשבו שהחל מהעצל
הכפוי הפשוט המבדיל אפשר שמקבץ הארכובה במקרה
ושהוא משתלח מתבליתו יתר אחז כף הירך
וידבקנו במה שכנגדו

הפרק הכט

בעצל המגענע
פרק הרגל

העצלים המגענעים פרק הרגל מהם מה שמרימים הרגל
ומהם שמשפילים אותו׳ ואמנם המרימים מהם עצל
גדול מוגה לפי הקנה השמאלי ותולדתו החלק הימני
מראש קנה השמאלי ובשבולט נוטה מהשוק והולך לצד
הבהן ודבק בקרוב משרש הבהן ויטה הרגל למעלה׳ ואח׳
צומח מראש הימיני וצומח ממנו יתר דבק בקרוב משרש
האצבע הקטן הנקרא כנצר וירים הרגל למעלה ויותר
בשיתחבר עמו הכנצ הראשון ויהיה על היושר והשואה
ואמנם המשפילים מהם זוג תולדתו מראש הירך ואחר כך
יורד וימלא בטן השוק בשר וצומח יתר מגדולי היתרים
והוא יתר העצב הדבק בעצם העקב ומושך אותו לאחור
באלכסון אל הימיני ויהיה זה סבה לקיום רגל על הארץ
ועשר אותו עצל נולד מהראש הימיני וירד עד שידבק
בעצמו מבלעדי יתר ששולח אותו אבל ישאר בשרי
וידבק באחרית העקב למעלה מהדבק אשר לפניו וכשיור׳
אל שני העצלים או יתריהם מאורע יתרצץ ועצל אחר
ישתרגו מכנו שני יתרים האחד מהם יקבץ הרגל והשני
יפשט הבהן וזה העצל תולדתו מראש הקנה השמאלי באי
זה מקום שפוגע הימיני ויולד ממנו וישתרג לשני יתרים
האחד מהם דבק מתחת הכוליא לפי הבהן וביתר הזה
תהיה השפלת הרגל והיתר האחר יולד מחלק העצל עובר
במקום תולדת היתר הראשון ושולח יתר אל הערקום
הראשון מהבהן פשוט באלכסון אל השמאלי וכבר נולד
מראש הימיני מהירך עצל וידבק באחד משני עצלים
העקריים ואח׳ כך יפרד מהם כשעובר בבטן השוק ויצמח
יתר יכנס למטה מהרגל ויוצע כלי תחתיו כפי הקשת
העצל הפשוט מבפנים הכף ובמותו עלתו

הפרק הל

בנתוח עצלי
אצבעות הרגל

ואמנם העצלים המגענעים האצבעות יש הקובצים מהם
עצלים רבים ומהם עצל תולדתו מראש הקנה הימיני וירד
עליו וישלח יתר יחלק לשני חלקי יקבץ האצבע האמצעי
והאצבע הנקרא כנצר׳ ואחר יותר קטן מזה תולדתו
מאחרון השוק וכשישלחו יחלקו חלקו לשני יתרים קובצי
האצבע הנקרא כנצר והאצבע הנקרא סבאבה ואחר כך
ישתרג מא משני חלקיו יתר ידבק בפשתרג מהאח׳ וישוב
יתר אחד נוטה אל הבהן ומקבץ אותו ועצל שלישי וכבר
זכרנו אותו ותולדתו מימין שני קצוי העצב השמאלי
וישוב וירד משני עצלים וישלח יתר ממנו לקבץ הרגל
ועובר אל הערקום הראשון מהבהן׳ ואלו הן העצלים
המניעים האצבעות אשר הנחתם על השוק ומאחור׳
ואמנם אשר הנחתם בכף הרגל מהם עשרה עצלים כבר
זכרו אותם המנתחי והראשון שהודיע אותם הוא גאליגוס
והם דבקים בה׳ האצבעות לכל אצבע שני עצלים ימין
ושמאל ומגענע אל הקבוץ על היושר בשיתנועו יחד
והנטיה לתנועה אחת ומהם ד׳ על החוליא הנקרא רסג
אחת לכל אצבע ושני עצלים מיוחדים אל הבהן והאצבע
הנקרא כנצר אל הקבוץ והעצלים האלו נמזגים מאד עד
שיקרה לקצתם מאורע יולד מזה שיחלישו מפועל השאר
כאשר מיוחד להם ושיקר להם בעד אלו קצת המקרים אשר
הם מיוחדים לאלו ובעבור ישתנה קבוץ אצבעות הרגל
לבד בלעדי קבוץ קצתם׳ ומעצל האצבעות ה׳ עצלים
מונחים למעלה מהרגל ממנהגם להשוות אל הימין וחמשה
מונחים תחתם ידבק כל אחד מהם באצבע אחר הדבר
אשר בנגדו מהצד השמאלי ויטה בתנוע אל הצ השמאלי
ואלו החמשה עם אשר יתיחדו אל הבהן והאצבע הנקרא
כנצר הם כפי הקשת הז׳ וכמו כן הראשונים ויהיו עצלי
הגוף תקנט עצלים

הכלל הג

הפרק הא ממנו והוא
מאמר כללי בעצב
תועלת׳ העצב מהם מה

שהוא בעצם ומהם מה שהוא במקרה׳ ואשר בעצם הוא
תועלת המוח במצועם לכל האברים הרגש ותנועה ואשר
במקרה הוא חזק בשר וחזוק הגוף וכן הרגשה במה שיקר
ממאורעים אל האברים חסרי הרגש כמו הכבד והטחול
והריאה שאלו האברים אעפ׳ שיחסרו הרגש הנה הושם
להם לפיפה עצבית והוקרמו בקרום עצבי׳ ואם יולד בהם
מורסא או מתיזחה ברוח יזק כובד המורסא ופזור הרוח
בלפיפה ובשרשה יקרה לה מהכבדות משיכה ומהדוח
שקיעה ירגישו בהם והעצבים התחלתם על הדרך הידועה
הוא חמוח ותכלית פזורם הוא בששה העור לפי שהעור
מתערבים בו ליפים דקים צומחים בה עצבים מהאברים
השכנים והוית המוח התחלת העצ הוא על שני פנים יש
שהוא התחלה לקצת העצב בעצמו והתחלה לקצתם ב
במצוע חוט השדרה העובר ממנו׳ והעצבים המשולחים
מן המוח אין להם תועלת ממנו הרגש והתנועה אלא
הראש והפנים והקרבים הפנימיים׳ ואמנם כל האברים
יש להם תועלת הזאת מעצב חוט השדרה וכבר הורה
גאליגוס על השתדלות גדול מיוחד למה שירד מהמוח אל
הקרבים מהעצב שהצד נזהר בשמירתם שמירה לא נתחיי
כמוה לכל האברים וזה לפי שדקות התחלה נתחיי שיסב
אותם בעצלים או שיחזק אותם וקדם אותם בגוף ממוצע
בין העצב והבדל בתכונתו כמה שירד בגוף העצלי וזה
בשעת הכפילה משלשה מקומות האחד מהן אצל הגרון
והשני בגיעת הצלעות לשרש׳ והשלישי כשעוברים
מקומות החזה והעצבים המוחיים האחרים וכמה שהיה
בהם מקומות התועלת להועיל הרגש לפי שהם יותר
רחוקים מהמשולחים אל

אל היושר אל האבר המכוון בשהיה היושר מביא אל המכוון מיותר קרובי הדרכים שם יהיה המפעל הנאצל והתחזלה יותר חזק לפי שהעצבים המרגישים אין רוצים בהם הקושי המצריך אל ההרחקה מעצב חמוה בעקום להרחיקו מהתדמות בלחות חמודרג מה שרוצים בעצב התנועה אך כל זמן שהם יותר לחים יהיו להם ההרגשה מזיקים ׳ ואבנם התנועה כבר נשתלחה אל המכוון אחר העקום להרחיקם מהתחלה ומודרגים בעקום וכבר עזרו כל אחד משני המינים בפי החזוב המתזייב בקושי והלחות עצמים מצמיחים לפי שרוב תועלת ההרגש והתנועה משולח המוח והחלק אשר בהקדם המוח דק התבונה ורוב מה שיקנה התנועה משולח מאחרית המוח מחלק אשר באחרית המוח יותר עב התבונה

הפרק הב

בגתוח המוחים ובהלביהם

כבר יצמחו מהמוח ז׳ זוגות מהעצלים התחלתם מבפנים מחדרים המוקדמים מהמוח אצל השני תוספות המתים בשני ראשי השדים ובהם יהיה הרוח והוא קשר הלהל ישמאיל מהצומה מהם אל השמאל וימין מהצומה אל הימין ואחר כך בגזרים על גזר קשה ואחר כך ירחק הצומה מצד הימין לבבת העין הימנית והצומה לצד השמאל העין השמאלית ויתרחבו ביותיהם עד שכוללים הלחות הנקרא זכוכי וכבר זכר גאלינוס או זה מהם ירחק על הגזר הקשה מבלי נפילה וכבר זכר להיות הרוח הגזר הזה שלש תועלות האחת להיות הרוח העוברת לאחת שתי בבות העין בלתי עצורה מעבור אל האחרת בשיקרה לה מאורע ולבן תשוב אחת משתי הבבות יותר חזקה בבראה בשעומין האחרת ויותר זכה מבבנה בשתביט האחרת ותביט בכמו כן האחרת על כן יוסיף הנקב העגבי רחב בשעומצים האחרת וזה בבח דחיית הדוחה אליו והשנית שיהיה אל העינים חפץ אחר שולחים אליו כח הכראה ויטיב שם ויהיה הכראה בעינים כראה אחד ידמו הגוף בגדד אחד משתתף ועל כן יראה למעות העינים שיהיה הדבר האחד כאלו הוא בעת שתסור אחת השתי בבות לכטה ויתבטל יושר העברת המעבר הטבעי ויקרה קודם הגבול המשתתף גבול אחד מפני שבירת העצב מהשלישית למען יחזק הקרבת כל עצב אל האחר ויסבך אליו וישובו כאלו הם סבה להקרבת העין ׳ והזוג השני מזוגות העצב המוחיי תלדתו אחרי תלדת הזוג הראשון ונוטה ממנו אל הימני ויוצא אל הנקב אשר בגומה הבולטת בבת העין ויחלק בעצלי בבת העין והזוג הזה גם מאד כדי שיעמד גסותו כנגד הלחות המחייב להקריבו מהתחלה ויחזק וישלם מהמעות ויות׳ לפי שאין לו עוזר שהשלישי עסק לנעגע אבר גדול הוא הלחי התחתון ולא יעדיף מבנו כלום אבל הוא מצטרך לעזור בלעדיו כמו שאזכור אותו ׳ ואבנם הזוג השלישי תלדתו הגזר המשתתף מהקדם המוח וסופו מתחת אותו הקדקד וזה מתערב תחלה בזוג הרביעי מעט ואחר כך יפרד ממנו וישתרגו ממנו ד׳ שרירים יוצאים מהבנסת הגדים אשר נזכור אותם אחר זה ואוחזים ירידתם על העורף עד שעוברים הקרום ונחלקים בקרבים אשר תחת הקרום החלק השני תוצאותיו מהנקב בעצם הידוע ובשיתחלק ידבק בעצב המתחלק מהזוג החמישי אשר נזכר ענינו מרחבו עולה בנקב אשר יצא ממנו הזוג השני לפי ששכונתו האברים הכונחים לפני הפנים ולא יכשר שיעבור במעבר הזוג הראשון החלהל ויציר אל המעולה שבעצב וילחצנו ויסגר החלל והחלק הזה כשיחלק יחלק לשלשה חלקים חלק נוטה לנגב העין בצד החוטם הנקרא אמאק בערבי ויאצל אל השני צדעים ׳ והשני לו עצים וגבות העין והעפעפי׳ והחלק השני עובר בנקב הנברא אצל קצה העין מצד האזן עד שיגאצל בפנים מן החוטם ויתפזר עם בת המתפשט לצד החוטם ׳ והחלק השלישי הוא חלק בלתי קטן יורד לחלל האתרוגי המוכן בעצם הדקות וישתרג לשני שדיגים שדיג ממנו כלפנים מהלל הפה ויתרחב בשנים ׳ והאבנם החלק השנים מהם ידוע נראה ׳ והאבנם חלק כלם באלו הם צפונים מהמראה ויחלק בבשר השנים העליונים והשדיג האחר יצמח בשטח האברים שם כמו עור הרקות וקצה החוטם והשפה העליונה ׳ ואלו הם החלק השלישי מהזוג השלישי ואבנ׳ השדיג הרביעי מהזוג נאצל עוב׳ משא׳ הלחי העליון אל הלשון ויתפזר בבת שלו הגראה ויועילנו ההרגש המיוחד בו והוא הבניעם והנשאר מזה יתפזר בהעברת השנים התחתונים ובשרם ובשפה התחתונה

והחלק אשר בא אל הלשון יותר דק מעצב הצואר לפי שקושי זה ולחות זה עוכד כנגד עובי זה ודקות זה ׳

ואבנם הזוג הרביעי תלדתו בסוף הנזכר ויותר נוטה לאדני המוח ויתערב עם השלישי כמו שאטרנו ואחר כך יפרד ממנו ונאצל אל החך ויבא אליו ההרגש והוא קטן אלא שהוא יותר קשה מהשלישי לפי שיבא אל החך וקרום החיך יותר קשה מקרום הלשון ׳ והאבנם הזוג החמישי מהם כל אחד ממנו נחלק לשנים תולדתו על תכונת הפעל אבל אצל רובם כל אחד מהם הצמחתו מהתחלת המוח ׳ והחלק הראשון ממנו מכל זוג יתרין אל הקרום פתיחת האוזן ויתפזר בו כלו והחלק הזה באמת הצמחתו מן החלק האחרון מהמוח ובו יהיה ההרגש השבני ׳ ואבנם החלק השני והוא יותר קטן מהראשון יצא מהנקב הנקוב בעצבי האבן והוא הנקרא עקלתון והמעוו׳ מפני חזוק נפילתו ועוות מהלכו ׳ והחפץ בזה להאריך הכרחק ולהרזי׳ סופו מהתחלה להועיל אל העצ׳ קודם יציאתו הרחקה מהתחלה ולהולך בו קושי כשיצא יתערב בעצב עם הזוג השלישי וישוב רובו מצד הגזר מהעצב רחב וישוב השאר מהם לעצל השני צדעים ואבנ׳ נברא המטעם בעצם הרביעי והשמע בחמישי לפי שכלי השמע נצרך שיהיה מגולה לא יסגר מעבור האויר אליו וכלי המטעם נתחייב שיהיה פנימי ונתחייב בעבור זה כל שיהיה עצב השמע יותר קשה ועל כן יצמח יותר קרוב מסוף המוח ׳ ואבנם הספיק לעצל העין ועצל אחד ורוב עצל הצדעים לפני הנקב העין הוצרך ליהרין רחב מפני צורך העצב ובשלה כח הגראה ליהרין

ליתרון העובי בעבור צרכו אל החלול ולא יסבב העצב ה
הנקוב לעצור בבת העין בנקבים רבים׳ ואבנם עצב
הצדעים הוצרך ליתרון קושי ולא הוצרכו ליתרון העובי
אבל היה העובי ממה שיבבי עליו התנוע וכמו כן היצי
אשר לה בעצם כאבן קשה יסבול נקבים רבים׳ ואבנם
השני צומח מאחרון המוח דבק בחמשי מחזק עצמו ו
וקשרים לאלו הם עצב אחד ואחר כך יפרד ממנו ויצא מ
מהנקב אשר בתבלית השני שליבות עצם הלאמי והם נ
נקראים דרוז בערבי׳ וכבר נחלק קודם ליציאתו לשלשה
חלקים שלשתם יצאו מאותו הנקב יחד ונחלק ממנו בא
באחד משני קצותיו לעצל הגרון ושרש הלשון להעזר ה
הזוג השביעי על נעגועם׳ והחלק השני יורד לעצל ח
הכתף ומה שקרוב ממנו ויפרד רובו בעצל הרחב אשר ע
על הכתף והחלק הזה המשובח השיעור ועובר נתלה עד
שיגיע כונתו׳ ואבנם השלישי והוא היותר גדול ש
שבחלקים השלשה ירד אל הקרבים במעלה הגיד הנקרא ס
סובוטי והוא מחזק עמהם קשור בהם ובשהוא נכח הגרון
ישתרג ממנו שריג ויגיעו העצלים הגרוניים לראשיהם ל
למעלה אשר הם עוברים אל הגרון ובדליהם ובשיעבור ח
הגרון יעלה ממנו שריג יגיע העצלים המהופכים אשר ר
ראשיהם למטה והם אשר על כל פנים קריבים לסגירת הע
העצל הנקרא טרגיאלי ופתיחתו לפי שעל כל פנים
יצטרך למשיכת התחתון ועל כן נקרא עצב החוזר ו
ואבנם הורד החוזר מהמוח לפי שהעצבים החוטיים אלו ע
עלו באלכסון בלתי ישרים כהתהלתם ולא יתכן המשיכה
בהם למטה על המשפט׳ ואבנם נכרא מהששי
בעבור מה שבו מעצבים הרבים והנופים מהרוך ומה שהיה
בהם קודם הששי מחלק הפנים והראש וכה שבהם׳ וח
והשביעי לא ירד על היושר ירידת הששי אבל ראוי לו ה
האלכסונות בלי ספק ולפי שכבר הוצרך העולה החוזר ב
במשיכות נתחכם בסבתו להכריחו שיסובב עליו העולה
ומתחזק בסביבותיו ושתהיה ישרה קשה חזק חלק מונח ב
בקרוב ולא יהיה בכוח הגיד הדופק הגדול הנקרא שרין ו
והעולה מהשריג הזה כהשכאל יפגש הגיד הגדול הדופק ו
וזה והוא ישר עבה יכפל עליו מבלעדי הצורך לחזוק ה
הרבה׳ ואבנם העולה אל הימין אינו שב אל הגיד
הזה על הדרך הראשון אך הוא שכן אליו ויקרא לו דקות ש
יפתרג מה שישתרג ממנו וימשך מכנו הישר במקומו ב
בשהוא באלכסון נוטה אל אצילי הידים והוכרח על כל
פנים לחזקו בכוח שיחזק עליו בקשרים מחזקים העצב ל
להעזר מה שמחסרים מהעובי והישר בהנחה והחכמה ב
בהעברת השריג הזה החוזר הוא שיקרב כמו התלוי הזה ו
ולהועילו בעוד ההרחקה וההתחלה בח וקושי והיותר חזק
שבעצב החוזר הוא אשר יפרד בשתי הכתות מעצלי ה
הגרון עם עצל עצבים עוורים ואחר כל העצבים האלו
ישתרגו מהם שריגים יפרדו בכסכסה הקרום והחזה עצליהם
בלב ובריאה והורידים והגידים הדופקים אשר שם והשאר
עוברים בקרוב ומשתתפים במורד החלק השלישי ויפרדו
בנסכסה הקרבים ומגיעים עד העצב הרחב ו
ואבנם הזוג השביעי תולדתו כהגדד המשתתף בין הכוח ו
וחוט השדרה והולך רובו נפרד והעצל הבנענע הלשון ו
והעצל המנענע בין המקום הנקרא צנה ובערבי דקי
והעצל הלאמי והכל אפשר שיתפזר בעצל אחר שכן
לעצל החזה אבל אין זה תמיד ולפי שהעצלים האחרים מ
מתעסקים בחיובים אחרים ולא הובשר להגדיל הנקבים כ
בכמה שחסר יותר ראוי שיבא אל תנועת הלשון עצב מ
מהמקום הזה שכבר בא הרגשו במקום אחר׳

הפרק הג

בנתוח עצב חוט הצואר
ובהלביו׳

השלישי מהחוט

ההולך בחליות העורף ג זוגות תוצאותיו משני נקבי ה
החוליא הראשונה ויתפזר בעצלי הראש לבדם והוא קטן
דק לפי שהוא יותר שמור במוצאו שיהיה צר ככו שאכרנו
בשער העצם׳ והזוג השני מוצאו בין החוליא הראשונה
והשנית רל הנקב הנזכר בשער העצמות ומגיע הגדול על
הראש הרגשת המשוש שעולה באלכסון על החוליות
ויכפל לפניו ויצמח על הכת היוצא מהאזנים ועוזר קצת
הזוג הראשון בעבור קטנותו והצרותו על הכפילה וח
והפשיטה בצדדים אשר כנגדם בהשלמה ושאר הזוג הזה
יביא העצל אחורי הצואר והעצל הרחב יביא להם התנועה
הזוג השלישי תולדתו ומוצאו מהנקב אשר בין השנית ו
והשלישית והשתרגו מכל אחד שני שריגים שריג יתפזר ב
בעובק העצל אשר ממנו שם שריג ויותר הבא אל הראש
עם הצואר וארח כך עולי לקרצי החוליא ובשהוא כנגדם
יסתבך בשרשיהם׳ ואחר כך עולה לראשיהם קשרים ק
קרומים צומחים מאותם סנסאנים ואחר כך יתרחקו וחוזרי
לצד האזנים ובלעדי האנשים יגיעו לאזנים ויתנועעו עם
עצלי האוזן׳ והשריג השני לוקח לפניו אל העצל הרחב
ותחלת מה שיעלה יתרבבו עמו גידים עצלים שוכרים א
אותו להיות יותר חזק בעצמו וכבר יתערבו בו ככו כן
עצלי הצדעים ועצלי האזנים בבהמות ויותר מה ש
שמתערבים אבנם בעלי הלחיים׳ ואבנם הזוג
הרביעי מוצאו מהנקב אשר בין השלישי והרביעי אשר
לפניו לחלק מוקדם ולחלק מאוחר׳ והחלק המוקדם מ
ממנו יותר קטן ולבן יתערב עם החמישי׳ וכבר אגרנו
שעובר מבגו שריג באריגת העכביש נטתה אל הגיד הנק
סובוטי עד שיבא אל הקרום המבדיל עובר על שני צדי
הקרום לליפות החזה׳ והחלק הגדול ממנו יכפול לאחור
וישקע בעובק העצל עד שיגיע אל הסנאסן וישלח שריג
אל העצל המשתתף בין הראש וערף ואחר כך יקח שני
קצותיו נכפלים לפניו ויכפלו בעצלי הלחיים והאזנים׳ ו
ואחר שיורד כהם אל הגו׳ ואבנ הזוג החמשי מוצאו הנק
אשר בין החמישי והרביעי וישתרגו ממנו כמו כן שני ש
שריגי אחד מן השני שריגים והוא המוקדם הוא היותר קטן
שבה ויבא לעצל הלחיים ועצל מהפך הראש וכל העצלים
המשתתפים אל הראש והעורף והשריג השני יחלק אל
שני חלקים ענף הוא המוצא בין הראשון ובין הענף
השני יבא אל הכתף ויתערבו עמו ענף מהששי מהשביעי
והענף השלישי מתערב עמו ענף מהחמישי והששי ח

עמו ענף מהחמישי והששי והשביעי ועובר לאמצע
הקרום ואמנם הזוג הששי והשביעי והשמיני יוצאים
מכל הנקבים תמיד והשמיני מוציאו מהנקב המשתתף
בין סוף חליות העורף ומשתתף בחוליות השדרה ויתערב
שריגיו תערובת חזק אך רוב הששי בשלוח הבתף וקצת
ממנו יותר גדול ממקצת אשר הוא מהרביעי ופחות
מהקצת אשר הוא מהחמישי ויבא אל הקרום והשביעי
רובו יבא אל קנה הזרוע ואם יהיה משריגיו מה שיבא
לעצל הראש והצואר והגו מתחבר עם השריג החמישי
ויבא אל הקרום ואמנם השמיני אחר התערובת והחברה
יבאו כלם הזרוע וקנה הזרוע ואין מהם מה שיבא אל
הקרום אך ההולך מן הששי לצד היד אינו עובר הכתף
ומהשביעי אינו עובר הזרוע ואמנם אשר יבא מהזרוע
אל הכתף הוא מהשמיני מתערב בראש התבות מחוליות
השדרה ואמנם נחלק הקרום מאלו העצבים בלעדי עצבי
חוט השדרה בדי להיות היורד עליהם יורד מהשקפה
ויכשר חלוקם בו ויותר כשיהיה ראש כונתם הוא הקרום ח
המתברר לחזה ולא יתכן שיבאם עצב חוט על היושר מ
מבלעדי תשבורת פנותיו ואלו היה כל העצב היורד אל
הקרום יורד מהמוח היה מתארך מהלכו ואמנם הושם ד
דבק העצבים האלו מהקרום אמצעי לפי שלא יבשר
הכנסתם ופשיטתם בו על יושר והשויה אלו נדבקו בו ב
בקצהו בלעדי האמצעי או היה דבק בכל הסובב והיה זה
הפוך מהמעבר המתחייב לפי העצלים אמנם יפעלו
התנועה בקצוותם ואחר כך המסובב הוא המתנועע
מהקרום תתחייב שתהיה תבלית העצב אליו
לא התחלתו ולפי שנתחייב שיבא האמצעי נתחייב שישמ
שישטר ויקרב בעבור הגנה ושמירה ונקרם מהגנה ש
שומרת מתחברת עמו מן הקרום המתחבר לחזה ונשאר מ
משופע עליו ולפי שמפעלי האיברים האלו מפעלים
יקרים ונכבדים שמו לעצב אחר התחלות רבות לבלתי
יבטל בעד מאורע שימצא ההתחלה הזאת

פרק ד

בנתוח עצב חוט חוליו
השדרה

הראשון מזוגותיו מוצאו בין הראשון ובין השני מחוליות
השדרה ויחלק לשני חלקים היותר גדול שבהם יתפזר
בעצל החזה ועצל הגו והשני יבא מתוח אל הצלעות ח
הראשונות ופוגע השמיני מעצב הצואר וימתחו יחד אל
הידים עד שפוגעים הזרוע והכף והזוג השני מוצא מן
הנקב אשר כנגד הנקב הנזכר וישתלח ממנו חלק שוטח
קנה הזרוע ויועילנו הרגש ויבאנו עם כל הזוגות
הנשארים יאספו וילכו כנגד עצלי הכתף המונחים עליו ח
המניעים לפרקיו ועצלי הגו ומה שהיה מהעצבים האלו
צומחים מחוליות השדרה והשריג אשר לא יבא אל הכתף
יבא עצל הגו והעצלים אשר בין הצלעות המונחות חוץ
והזה ומה שיהיה מחליות צלעות העגול אמנם יבאו הע
העצלים אשר בין הצלעות ועצל הבטן ויצאו עם שריגי ה
העצבים האלו גידים דופקים ונחים יכנסו בתוצאותם אל
חוט השדרה

פרק ה

בנתוח עצב חוט ה
המתנים

עצב המתנים ישתתף שהוא חלק מהם יבא לעצלי הגו
וחלק עצלי הבטן והעצלים הפנימיים מהגו אך השלישי
העליון יתערב עם העצב היורד מן המוח בלעדי השאר
והשני זוגות התחתונות שולחות שריגים לצד השוקים
ויתערבו עמהם שריגים מהזוג ה שלישי אינם עוברים פרק
הירך אבל יתפזרו בעצל והם מעבירים אותם אל השוקים
ויפזרו מעצב הידים והרגלים עצבי הידים שהם לא
יתקבצו כלם ונוטים שוקעים אל הבטן לפי שאין תכונת ד
דבק קנה הזרוע בכתף כתכונת דבק הירך בכף ואין
דבוק בהצמדות איבריו כצמיחת זה בהצמחת איבריו
והעצבים האלו משתלחים לצד השוקים שלוח מתחלף מ
מהם מה שנכנס בפני ומהם מה שנ־ה ומהם מה ששוקע
תחת העצל ולפי שהעצל הצומח מצד עצם מקום שער ה
הרגלים דרך אל הרגלים מאחורי הגוף ומבנים הרבים ל
לרוב מה ששם מהעצבים והגידים חלקי מחלק העצב ה
המיוחד אל העצל אשר ברגלים נתרחק במעבר העובר א
אל הביצים עד שמשלח לעצם שער הרגלים ואחר כך יורד
לעצלי הארכובה

פרק ו

בנתוח עצב חוט עצם פי
הטבעת והעצה

הזוג הראשון מעצב מתערב עם
עצם המתנים באשר מקודם ושאר הזוגות והאחר הצומח
מקצה העצה יפרח בעצלי העגבות והאמה עצמו ועצל ו
כים השתן והרחם וקרום הבטן ובחלקים השמאליים
הנכנסים בעצם שער הרגלים והעצל השלוח
מעצם פיהטבעת

כלל ד פרק א

ממנו בגידים הדופקים הנקרא
שריאן כלם חוץ מאחד מהם בעלי קרומי
והיותר קשה שבהם הפנימי לפי שהוא סובל הדפיקות
ותגועת עצמו החזקה המבוון להזהר בו ולשמרו ולחזק
המתחותיו וצמיחת הגידים הוא מהחדד השמאלי מחדרי
הלב אלא שהימני מהם יותר קרוב אל הכבד נתחייב בם
במשיכת המזון ועשייתו

פרק ב

בנתוח הגיד הדופק הדודי

תחלת מה שיצמח מהחדד ה
השמאלי גיד הדופ אחד יבא אל הריאה ויחלק בה לשאיפ
האויר והנעת הדם אשר יזון הריאה מהלב לפי שמעבר
מזון הריאה הוא הלב ומהלב יגיע אל הריאה והצמחת
החלק הזה הוא מתחת חלקי הלב ובאי זה מקום שעוברים
הם הורידים והוא בעל אחר כל הגידים הדופקים ועל כן
נקרא הגיד הדופק בהיותו יותר לח ויותר רך ויותר נקל א
אל הפשיטה והקבוץ להיותו יותר נקל להיטיב מה שנוסף
ממנו אל הריאה מהדם הרקיק הקיטורי הנאו לעצם הריאה
אשר קדם בהשלמת הבשול בלב ואין צריך ליתרון בשול
כמו צורך הדם לוריד הפנימי אשר נזכור אותו ויותר
בשמקומו קרוב מהלב ויבא אליו כה הזחום הנבשל

ועוד שהאבר אשר יקבץ בו הוא אבר רך לא יירא הבאתו ב
באותו הרוך בשעת הדפיקה עד שיולד בו קושי ולא
הוצרך להוסיף בגופו ככו שהוצרך בעת שברות הגידים ה
הדופקים כל האיברים הקשים ואבנם הוריד הדופק ה
הנקר שביאני אשר נזכור אותו אעפ שהוא שכן אל הריאה
אבנם הוא אליה סופה כנגד הגו והגיד הדופק הזה אבנם י
יתפזר בהקדם הריאה וישקע בה ובבר ישב חלקים ושריגי
אבל כשיוקש בין שני צרכי הגיד הדופק אל החזוק
והרפיון נמצא הצור אל הרוך נוגע יותר אל החזוק והחבו
ואבנם הגיד הדופק האחר והוא היותר גדול וקו
וקרא אותו ארסטו אוריטי תחלת מה שיצמח מהלב ישלח
שני שריגים הגדול שבהם מסובב סביב הלב בחלקיו
והיותר קטן יסובב ויתפזר בחדר הימני ומה שישאר אחר
אלו שני השריגים כשיפרד יחלק שני חלקים חלק יותר גד
גדול מטיף אל המורד וחלק יותר קטן מטיף למעלה
ואבנם נכראת להטפת המורד תוספת בשעור ועל האחד
לפי שמתעסק באיברים שהם יתרים בבסיפר ויותר גדולים
השעורים והם האיברים המוחים תחת הלב על מוצא
אוריטי קרומים שלש קשים יוצאים מבפנים כלחוץ ואלו
היה אחד או שנים לא היו הבגיעים תועלת המבוגת בהם ו
ולא היו מתגדלים בשעור האחד או בשעור השנים והיתה
התנועה מכבדת אותם ואלו היו ארבעה היו קטנים מאד
ותבטל תועלתם ואם בשעורים יצירו המהלך ואבנם
הגיד הדופק הוריד לו שני קרומים כרוכים כ נגים
ואבנם הם יקו שנ ם לפי שאין שם צורך כל כך לתקן
התכונה ככו שיש דגה אל הצורך שם אל התכלית יותר ל
לכהר דחייית האד העשני והזם ההולך אל הריאה בחלק
העולה כחלק אוריטי

פרק ג

בגיד הדופק העולה

אבנם החלק העולה מחלק אוריטי יחלק לשני חלקים
היותר גדול שבהם אוחז למעלה כנגד אמצע החזה ואחר
כך הולך באלכסון אל הצד הימני עד כשיגיע הבשר הרך
יברך אשר שם ויחלק לשלשה חלקים השנים מהם שני
גידים דופקים הנקר סוביתין ועולין אל הימין והשמאל ע
עם שני גידים הדופקי הנק אורג השוקעי אשר נזכור אותם
אחר כך ונחלקם ככו שנזכור ואבנם החלק השלישי
יתפזר בחזה ובצלעות הראשוני וחוליות הששה העליוני
כעורב בצדי השכם עד שיגיע ראש הכתף ואחר כך עובר
אל איברי הידים ואבנם החלק הקטן משני חלקי
אוריטי העולה אוחז לצד אצילי הידים ויחלקו חלקי ה
החלק השלישי כהחלק היותר גדול

פרק ד

בנתוח הגידים הדופקים הנקרא סוביתין

יחלק בעת הכליחו אל העורף שני חלקים חלק מוקדם
וחלק מאוחר ואחר הבאוחר והבוקדם יחלק לשני חלקים
חלק מבפנים אוחז את הלשון והעצל הפנימי מעצל הלחי
ת התחתן והלק עולה ויורד לכיה שקדם הקדם האזנים לעצ
השני צדעים ועובר בהם אחר שיסור מהם שריגים רבים
לשפוע הראש ופוגעי קצוי הימי עם קצוי השמאל
מהם ואבנם החלק המאוחר נחלק לשני חלקי והיותר קטן
עולה יותר לאחור ויתפזר בעצלים הסובבים בפרק הר
הראשון ובעצב ההולך לאדני סוף המוח נכנ בנקב גדול
אצל שליבת הלאמי הנקר דריז בער ואבנם היותר גדול
יבנס לפני הנקב הזה בנקב אשר באבן על הסבב ויתארג
מהם אל השבכה גידים עם גידים ובתות עם בתות מענפים
אל ענפי מבלי שיתבן לאחוז אחד מהם נפרד אל דבוק עם
אחר קשור ככו השבכה ויתפזר לפניו ולאחוריו וימין וש
ושמאל ויולד בשבכה ואחר כך יאסף מהם זוג ככו שהיה
בתחלה ויסובב כל הקרום ועולה אל המוח ויתפזר מהם ה
הרקיק בקרום ואחר בגוף המוח לחדריו וקרומי חדריו ופ
ופוגש בפיות אריגיו אשר הוקשרו כבר ועוברים פיות
הגידים היורדים ואבנם על אלו לפי שמשקים שולחים ה
הדם אשר הוא היותר משובח בהנחות אמתחותם המשקי
שיהיו סובבי הקצוות ואבנם אלו יועילו הרוח והרוח דק
מתנענע עולה ולא יצטרכו להלוך אמתחותם עד שישפך
שאם יעשה זה יסוב רבוי הדם ההולך עמו ולקושי תנועת
הרוח בו לפי שתנועתו למעלה יותר מהם בהשתדלו ברוח
מהתנועה והדקות די שיצמח ממנו במוח מה שיצטרך א
אליו ויחכם ולכן הגיעו השבכה תחת המוח אחר הבשול ו
ואחר כך יאצל אל המוח אל מדרגה והשבכה מונחת בין
העצם והקרום הקשה בחלק היורד מאוריטי

פרק ה

בנתוח הגיד הדופק היורד

ואבנם החלק היורד מאוריטי אבנם ההלך תחלה על היושר
עד שישען על החוליא החמישית לפי שהנחיתה עד הנחת
ראש הלב ושם הריאה כמו סבוך והמשענת אליו בינו ובין
עצם השדרה ובשיגיע באותו מקום ילך אל הימין ולא יע
יעבור אותו ואחר כך ישאר נתלה בקרומים אצל פגישת
הקרום לבלתי יציר אותו והגיד הדופק היורד הזה בשיגי
החוליא החמישית נוטה למטה ימשך אל הגו עד שיגיע
אל עצם פי הטבעת ובשהוא כנגד החזה ועובר אליו עובר
מבנו שריג דק קטן ויתפזר באמתת הריאה מהחזה ויבנסו
קצוותיו אל קנה הריאה ולא יסור עובר אצל כל חוליא וע
ועובר בה שריג עובר בין האצבעו וחוט השדרה וכשעוב
ההזה ישתרגו מבנו גידים דופקים צומחים מהקרו ויפרדו
ממנו ימין ושמאל ואחר זה עובר גיד דופק יפרד שריג ב
באצטו והכבד והטחול ויאצל מהכבד אל השריג כיס ה
השתן וצומח אחר זה גיד הדופק עובר סביבות הסטרות
אשר סביבות המעים הדקים והמעי הנקר קולון ואחר
זה יחלקו ממנו שלשה שריגים הקטן מיוחד אל הכוליא ה
השמאלית ויפרד בליפותיה ומה שיסובב בה מהגופות וי
ויועילנה החיות והשנים האחרים הלבים אל הכוליא כדי
שתמשך מהם הכוליא מימיות הדם לפי שהרבה שמושכים
מן האצטו והמעים דם בלעדי נקי ואחר כך יפרדו שני גי
גידים דופקים יבואו אל הביצי ואל השכאל מהם מתחברי
תמיד בגיד מאשר אל הכוליא השמאלית אבל אפשר
שהיה נגד הביצה השכאלית והוא מהכוליא השמאלית
לבד ואשיבאו אל הימין

יבאו אל הימין יהיה תולדותם תמיד מהגיד הדופק הגדול
הזה שני גידים דופקים יפרדו בצנורות הגידים אשר סביב
המעי הישר ושדיגים מתפזרים בחוש השדרה ויבנסו בנקב
החוליא וגידים באים אל השני כסלים ושנים אחרי אל
הביצים ומכלל אלו זוג קטן יגיע להקדם הערוה אשר נזכ
נזכור אותו אחר זה וזה באנשים ובנשים ומתערב עם ה
הורידי ואחר כך הגיד הדופק הגדול הזה בשיגיע באחרית
הכוליא יחלק עם הוריד אשר יתחבר עמו כמו שאזכור ש
שני חלקים על תכונת הלמד היוגית והיא כזה חלק
ימין וחלק שמאל נמשך לעצם פי הטבעת אוחז אל השני
הירכים וקודם שפוגעים פי הטבעת עובר מכל אחד מהם
גיד אוחז אל כיס השתן ואל השורד ׳ ונפגשים אצל השור׳
ויראו בעוברים מראה מבואר ידוע ואמנם
בשלמים יהיה כבר נתקבצו קצותם ונשאר שרש וישתרגו
ממנו שדיגים יתפזרו בעצלים המוגחים על עצם פי הטב
הטבעת ואשר יבאו ממנו אל כיס השתן יחלק בו ויבאו ק
קצתם אל האמה ושאריתו יבנם ברחם מהנשים והוא זוג ק
קטן ואמנם הורידים אל הרגלים
ישתרגו בירכים שני שדיגים גדולים ימיניים ושמאליים ו
ומתערבים עם שדיגים בעצלים המוגחים שם ואחר כך יו
ירד ונוטה כוהם לפניו שדיג גדול בין הבהן והאצבע אשר
ליצדו הנקרא סבאבה ויתכסה השאר מבפנים והוא ברב ח
חלקי הרגל עובר נמשך תחת השדיג הורידי אשר נזכור א
אותו אחר זה ובאולו הדופקים מה שאינו
פוגע הורידים כמו הבאים מהכבד אל השורר גופי הע
העצבים ושדיג הדופקים הורידים והדופק העובר
אל החוליא החמישית והעולה לאמצע החזה והנוטה אל
אצילי הידים והשנים חלק סבאתין באי זה מקום שיפרדו
בסבכה והשליא אשר יבא אל הקרום והעובר אל הכבד עם
שדיג ואשר יבא אל האצטומכה אל הכבד והשחול
והמעים ואשר ירד ממרק הבטן והגידים אשר בעצם פי הט
הטבעת לבדו ובשפוגש הגיד הדופק הורידי על הגו
נמשך הגיד הדופק אל הוריד להיות יותר מרגיש מהם ום
וסובל המעלה שבהם ואמנם הנק הגיד הדופק ש
שוקע תחת הוריד כדי להיות יתר ומחסה וסתר חוליו
ויהיה לו הוריד כמו המגן ואמנם נתחברו הגידים הדופקים
עם הורידים לשתי האחד מהם להתקשר הורידי בקרומים
המכסים הגידים הדופקים יבוחו בהם מהאיברים וה
והאחת להשאר כל אחת מהן מהאיברים

הכלל החמישי

פרק א

ממנו והוא בתאר הורידים׳
אמנם הגידים הנחים תחלת

כלם מהכבד ותחלת מה שיצמח מהכבד שני גידים האחד
מהם מהצד הגבנוני ויותר תועלתו במשיכת המזון אל
הכבד ונקר השער והאחד מן הצד המקוער ותועלתו ה
הגעת המזון מהכבד אל האיברים ונקר החלול

פרק ב

בנתוח הוריד הפנימי
הנקר השער׳

ונאמר
תחלה שהשער יחלק ראשו שוקע בחדרי הכבד חלקים ו
וישתרגו עד שיבאו בקצוי הכבד הגבנוגים והחלק ממנו ו
וריד אל המרה והשריגי האלו הם כמו שרשי העץ אוחזים
לתחתית הצמחתו ואמנם הצד אשר כנגד שפועו
כשיחלק מהכבד יחלק לשמנה חלקים ׳ שני חלקים מהם
יותר קטנים וששה הם יותר גדולים והאחד משני החלקים
הקטנים ידבק בחלק המעי הנקר יב אצבעו וימשך ממנו
המזון ועוד ישתרגו ממנו שדיגים יתפזרו בגוף הנק פראס
בע והחלק השני יתפזר בתחתית האצטו ואצל ה
השוער אשר הוא פי האצטו התחתון לקחת משם המזון
ואמנם הששה הנשארים אחד מהם הולך אל הצד השטוח
מן האצטו לזון החיצון ממנה לפי שחדרי האצטו פוגשי
המזון אשר בם תחלה נזונים ממנו בפניעתם והחלק
השני אוחז לצד לזון הטחול וישתרגו ממנו קודם הגעתו
אל הטחול שדיגים יזובו הגוף הנקרא פראס והוא יותר זך
ממה שעובר ממנו אל הטחול ואחר כך ידבקו בטחול ׳ ו
ובהדבקם בו יסוב מהם שדיג משובח יחלק בצד השמאלי
מהאצטו לזון אותו ובשעובר ממנו אל הטחול והוא ב
באמצעיתו יחלק ממנו חלק וירד ממנו חלק והעולה
יפרד שדיג בחצי חעליון לאצטו לזון אותה וחלק בטחול
לזון אותו והחלק האחרון בולט עד שפוגע
בגבניות האצטו ואחר כך יחלק לשני חלקים ויתפזרו
מהם בשטח שמאל האצטומכה לזון אתה וחלק שוקע לפי
האצטומכה לדחות אליו יתרון העפוץ החמוץ ותצא
הראשון יתדגדג פי האצטומכה הדגדוג המעורר התאוה ו
וכבר זכרנו זה קודם ואמנם
החלק היורד ממנו נחלק גם כן לשני חלקים חלק יתפזר ב
בחצי התחתון מהטחול לזון אותו ובולט השני אל החלב
ויתפזר בה לזון אותו והחלק
השלישי מהששה ראשונים אוחז מהצד השמאלי ויתפזר ב
בצנורות הגידים אשר סביבות המעי הישר שימיץ מה
שיש בפסולת מעצם המזון והחלק הרביעי
מהששה יתפזר כמו השער קצתו יחל בשטח ימין מבנינות
האצטומכה כנגד חלק היורד ממנה על

השמאל מצד הטחול וקצתו הולך לימין החלב ויתפזר בו
בנגד חלק היורד עליו מצד השמאל משריגי גיד הטחול ו
ואבנם החמישי יתפזר בצנורות אשר סביב המעי
הנקרא קולון לקחת המזון ׳ והששי כמו כן רובו יתפזר ס
סביבות המעי ושאריתו סביבות הליפות הדקות הדבקות
במעי העקלתון וימשך המזון

פרק ג

בנתוח החלול הנקרא אנואף ומה שעולה ממנו

אמנם הפנימי שרשו יתפזר תחלה בכבד עצמו לחלקי כמו
השער וימשך המזון משריגי השער המשתרגי כמו כן כמו
השער ׳ אמנם שריגי הפנימי יורדים משריגי הכבד לתוכו
אמנ שריגי השער יורדי משריגי הכבד לתוכו ואחר עולי
ומבקעים על הגבנינות ויחלקו לשני חלקים חלק עולה וח
וחלק יורד אמנם העולה מהם קורע קרום ועובר בו
ועוברים בקרום שני גידים מתפזרים בו ומביאים לו המזון
ואחר כך הולכים כנגד מכסה הלב ומשלחים אליו שריגים
רבים ישתרגו כמו השער וזנים אותו ואחר כך יחלק לשני
חלקים חלק מהם גדול יבא אל הלב ויעבור ועובר בו מזון
אזן הלב הימני והגיד הוא יותר גדול שבגידי הלב ׳
ואבנם היה הגיד הזה יותר גדול מכל הגידים לפי
שכל הגידים הם לשאיפת הנשמה וזהו אל המזון ׳ והמזון
יותר גם מהנשימה ויצטר שיהיה מעברי יותר רחב ומזונו
יותר גדול ׳ והגיד הזה כשנבנם אל הלב נבראו לו כסויים
שלשה הבנסתם מחוץ לפנים למשוך הלב ממנו המזון בש
בשעת מתיחתו ואח כך לא ישוב בשעת הפשיט והכסויים
האלה יותר מכל הכסויים ׳ והוריד הזה היו עוברים ממנו
נכח הלב בשעת מתיחתו שלש מהן גיד הולך אל הריאה
עוכח אל הצמחת הגידים קרוב מהשמאל נכפל בחדר ה
הימני אל הריאה ׳ ועור נברא בעל שני קרומים מקום
שיהיה בגידים דופקים ולכן נקרא הוריד הדופק והתועלת
הראשונה בזה שיהיה מה שנוסף ממנו דם בתבלי הדקדוק
דומה לעצ הריאה והדם הזה זנינו קרוב מהלב לא נתבשל
בו הבשול השלם כמו שנשפך אל הגיד הדופק הוריד
והתועלת השנית שיתבשל בו ככמו שנשנך הבשול יותר
שלם ואמנם החלק השני מהחלקים השלש האלו
יתחיל אצל הלב ואח כך צומח בתוכו לזון אותו וכשיוכל
הוריד הפנימי כשיתרחב אצל המזון הימני נכנם בלב
ואבנם החלק השלישי נוטה מהאנשים לבד אל
הצד השמאלי ואחר כך הולך בנגד החוליא החמישית מ
מהוליות החזה נשען עליה ויתפזר בצלעות הימנים ה
התחתונים ומה שביניהם מהצלעים וכל הנופות
ואמנם העובר מהפנימי אחר החלקים השלש כש
כשיעבר לצד הלב יתפזר בעליוני הקרומים הנרחבים אל
החזה ובעליוני המכסה והבשר והחזה ואחר כך
בקרום מהשתים ישתרגו ממנו שני שריגים משתלחים
ליצד השנים אל האלכסונים כל מה שמוסיפים בזה
יתרחקו וישוב כל שריג מהם שני שריגים אחד מהם
בכל צד ויורד על קצה החזה ימין ושמאל עד שיניע אל
הגרון ויעברו במעברים שריגים מתפזרים בעצלים אשר
בין הצלעות ופוגשים פיותיהם פיות הגידים הצומחים ב
בהם ובולט מהם כת אל העצל היוצא מן החזה וכשפוגע
הגרוני בולט כת מהם אל המחובר אל הכתף ויתפזר בו ו
וכת יורד תחת העצל הישר ומתפזרים בו שריגים וסופם ד
דבק בחלק העולים מהוריד אשר על פי הטבעת אשר נז
נזכור אותו אמנם השני מכל
אחד מהם והם זוגות לכל אחד מנפרדיו יעביר חמשה
שריגים לשריג יתפזר בחזה ויזון הצלעו הארבע העליונים
ושריג יזון מקום הכנפים ושריג לוקח נגד העצל
השוקע מהצואר לזון ושריג עובר בנקב החוליות הששה
העליונים בעורף והם שכנים מהם אל הראש ושריג גדול
הוא הנדול שבה הולך אל אצילי הידים מכל צד וישתרגו
ממנו ארבעה שריגים הראשון ישתרג בעצל אשר על
המתנים והם אשר ינעצעו פרק הכתף ויבוא אליהם הב
הבשר הרפה והקרומים אשר באצילי הידים והשני שבהם
בבשר הרפה והקרומים הנקראים צפאקים אשר באצילים
והשלישי הולך ויורד על צד החזה
והרביעי יותר גדול ויחלק לשלשה חלקים היותר גדול מ
מהם הולך על קנה הזרוע אל היד והוא הנקרא אצילי ובע
אבאטי והנשאר מהשריגים הראשונים אשר ה
השתרג אחד מענפיו לאלו החלקים הגדולים עולה כנגד
הצואר קודם שיוסיף בזה יחלק לשני חלקים אחד מהם
חלק הנקרא הוריד הנראה יחלק בעלותו מן השנים שני ה
חלקים האחד מהם כשיפרד אוחז מפניו אל הצד והשני
אוחז תחלה לפניו ויורד למטה ואחר כך יעלה ויסובב על
השכם ועולה על שטח העורף עד שנוגע בחלק הראשון
ויתערב בו ויהיה ממנו הוריד הנראה הידוע וקודם שית
שיתערב יחלק ממנו שני חלקים האחד מהם לוקח אל ה
הרחב ואחר כך נפגשו אצל פנישת השני שכמי במקום
השוקע והשני עומד בשטח וצואר ולא יפגשו נפ
נפרדים אחר זה וישתרגו השני זוגות האלו שריגים
עכבשיים קרובים מן הזרגש אבל בכר ישתרגו מהזוג הש
השני לבד בכלל שריניו וידים שלשה מורגשים להם ש
שיעור ובולם בלתי מורגשים ואחר הוידים האלו
ימשך על הכתף והוא הנקרא הכתפי וממנו הוא הקיפאל
ושנים משני צדי הכתפי הזה מדבקי אותו עם ראש הכתף
יחד אך האחד מהם הרגש שם ויתפזר שם ואמנם הכתפי
עובר מהם יחד לחלקי היד ואמנם הוריד הנראה אחר
התערב שני נפרדיו יחלק לשנים יראה חלק ממנו ישתרג
שריגים קטנים יתפזרו סביבות הלשון ושריג יותר גדול מ
מהם יתפזרו בלחי התחתון נחלקים משני השריגים יתפזרו
סביבות הלשון ובששה מחלקי העצלים המונחים שם ׳
והחלק האחרון יתראה ויתפזר במקומו אשר כנגד הראש

והאזנים ואכן הוריד השוקע דבק עם ועולה ממנו כש
ביושר ויעבור במהלכו שריגים יתערבו בו בשדיני הכאי
מהורידי הגראה ויחלק בושט ובגרון וככל חלקי העצלי
השוקעים עובר סופו שליבת הלאמי הנקר דרז ויחלק שם
שמונה חלקי ויתפזר באיברי אשר בין החוליא הראשונה
והשניה ואוחז ממנו גיד בכוח השער אצל הפרק הראש וה
והעורף וישתרגו ממנו שריגים יבואו אל הקרום המתיר ה
הקדקד ויבא אצל פגישת צדי הקדקד ויתרחבו שם בקד
בקדקד והשע אחר שלוחת השריגים האלו יתרחקו לחלל
הקדקד בתכלית שליבת הלאמי ויתפזרו ממנו שריגים ב
בשני קרומי המוח לזון אותם ולקושי הקרום הקשה אשר
סביבותיו למעלה ממנו ואחר כך בולטים ועוברים הקרום
המתיר הקדקד ואחר כך ירדו מהמקום אל המוח ויתפזרו
משם פזור הדופקים ויחזקו אותם כולם בכפל הקרום הע
העבה ושולחים אותם אל המקום הרחב והוא המקום
הריק אשר יהפך אליו הדם ויאסף בו ואח כך יתפזר ממנו
בין שני קרומים ונקראת גת ובערבי מעצרה ובשיתקרבו
השריגים האלו החוזר האמצעי מהמוח יצטרבו שישובו ד
גידים גדולים ימיגו מהגת עוברים אשר ישתרגו מהם וא
ואחר כך נמשכים מהחוזר האמצעי אל השני חוזרים המ
הנוקדים ופוגשים הדופקים אשר יתערבו במקו הנקרא
שבכה השלוית׳

הפרק הד

בנתוח וירידי הידים׳
תחלה מה שיצטרך מ
אכנם בהבתפי והוא
הקיפאל תחלה מה שיצטרך

ממנו כשהוא נפח קנה הזרוע שריגי יתפזרו כעו ובחלקים
הנקראים כמו העצל ואחר כך בקרוב בפרק מרפק הזרוע
יחלקו שלשה חלקים האחד מה שבל הזרוע נמשך לשלוב
העמוד העליון הנקרא זגד בערבי׳ ואחר כך נוטה אל ה
הימיני ונוטה לשפוע העמוד התחתון ויתפזר בתחתית הח
החלקים הימיגים מהחלייא הנקרא רסג׳ והשני משתלח ל
לשטח המרפק בשטח הזרוע ויתערב עמו שריג מהאצילי
הנקרא אבטי׳ ויהיה מהם האבחאל׳ והשלישי יעמיק
ויתערב בעומק שריג האבחאל והוא תחלת מהאל זרוב וב
וכשמגיע אל האצילים בקרוב מפרק המרפק יחלק לשנים
האחד יעמיק וידבק בשריג המעמיק מהקיפאל ועובר בו
אל הימין ואחר כך יפרדו וישפל האחד מהם אל השמאלי
עד שמגיע האצבע הקטן הנקרא כנצר וחצי האצבע מח
מחלקי האצילי ישתרג אצל הזרוע שריגים ארבעה׳ האחד
מהם יחלק בתחתית הזרוע ואל החוליות הנקראות ורסג׳
והשנית יחלק למעלה מחלוק הראשון כמו כן׳ והשלישי
כמו כן יחלק באמצע הזרוע׳ והרביעית הוא יותר גדול מ
מהם והוא יעלה וישלח שריגים ידבקו בשריג מהקיפאל
ויהיה מהם האבחאל ושאריתו אל בסיליק והוא כמו כן יש
ישקע ויעמיק אחרת והאבחאל יתחיל מהשמאל ועולה אל
העמוד העליון ואחר כך יבוא אל הימין וישתרג שריגיו וש
ושני שריגים על צורך הלאמי הלמד יונית וישוב על שני
חלקיו בקצה מהעמוד העליון ואוחז כנגד החוליי הנקרא
רסג ויחלק אחורי הבהן ומה שביגו ובין האצבע הנקרא ס
סבאבא והחלק התחתון ממנו ישוב לקצה העמוד התחתו
וישתרג שריגיו לשלשה שריגים מהם ישתלחו אל המקום
אשר בין האצבע האמצעי והאצבע הנקרא סבאבא וידבק
שריג מהגיד אשר יבא אל הסבאבי מהחלק העליון׳ וישוב
בו גיד אחר וילך שריג ממנו והוא הנקרא אסימילס ויתפזר
בין העמצעי והאצבע הנקרא כנצר וכל אלה יתחלקו בא
באצבעות

הפרק הה

בנתוח הורד
הפניכמי היורד

כבר השלמנו מאמרנו בחלק העולה הפנימי והוא ה
היותר קטן שבשני חלקיו׳ ואמנם החלק היורד תחלת מה
שישתרג ממנו כל מה שיעלה מן הכבד וקודם שישען על
הגב הוא שריגים כמו השער יבואו אליו לפיפות הכוליא
הימנית ויתפזרו ובמה שקרוב אליה עד מהגופות לזון א
אותם׳ ואחר כך ישתרגו מהם שני שריגים גדולים נקראים
חלבין בערבי משתלחים אל הכליות לכובד ממיות הדם
לפי שהכוליא אמנם תמשוך מהם מזונה והוא ממיות הדם
ועוד ישתרג מהשמאל הגידין הנקראים חלבין בערבי גיד
יבא אל הביצה השמאלית מהזכרים והנקבות על הדרך ש
שביארנו בגידים הדופקים הנקראים שריאן ולא נבחור
לזכור אותו שנית הגה וישתרגו אחר זה שני גידי ישתלחו
אל הביצים ואי זה שיבוא אל היכני יבנם תמיד שריג מ
מהשמאל השנים האלו גדולים ואפשר שיהיו בקצת כאלו
דומה בו׳ ואשר יבוא אל השמאלית יקרה לו
שאוחז בפליאה שריג מהימין משני אלו העולים אך ברוב
עגינה לא יתערבו בו ומה שיבא אל האשכים מהכוליא ב
במעבר אשר יתבשל בו הזרע ויתלבן אחר התאדמו בש
בשביל רוב כריכות ערקום וסבובם ומה שיבוא גב מענין
הגידים הדופקים ונשען בחלול מקרוב על השדרה ומתחז
לדבק ויתענף ממנו אצל כל חולייא שריג ויבנם בה
ויתפזר בעצלים המונחים אצלה ויתערבו העורקים יבאו
לכסלים ויכלו אל עצלי הבטן ואחר זה עורקים נכנסים
בנקבי החוליות עד חוט השדרה וכשיכלה אל אחרית הח
החוליות מתחלק לשני חלקים יפנה האחד מן האחד ימין
ושמאל כל אחד מהם לוקח מהם לפגוע פחד הירך וישתרג
מכל אחד משניהם קודם פגיעת הדבר עשרה חלקי׳ אחד
מהם יטה לצד המתנים׳ והב שריגים דקים שעריים נוטים
בקצת שפל חלק הציפאר הוא הקרום המכסה את הקרב׳
והגיד מתפרד בעצלים אשר על עצם הנערי׳ והד מתפרד
בעצלים השת ונם עצמות הגבוקי׳ וההנוטה לצואר ה
הרחם מהנשים ומתפרד בו ובכבה שמתחב בו ואל המקוה
ואחר מתחלק הפונה אל המקוה לשני חלקים חלק מתפרד
במקוה וחלק פונה לצוארה והחלק הזה באדם גדול מאד ב
במקום האמה ובנשים מעט הגודל׳ והעורקים אשר
יבואו לרחם מהצדדים מתענף מהם עורקים עולים אל
השד ישתתף בהם הרחם עם השד׳ והשמיני יבוא לפני ה

הפרק הראשון מן הכלל אשר מהלמוד הששי מהאופן הראשון והוא בסוגי הכחות במאמר כללי

לפני הערוה מזכר ומנקבה ׳ והתשיעי יבא לעצלי פנימי פחד הירך ומתפרד בהם העשירי מתחיל מצד החלב מ מתראה לשני הכסלים ומתחבר בקצוות עורקים יורדים ו וכש הורידים מצד השדים ויתהוה מכללם חלק גדול נוטה לעצל שני החוליות שישאר מזה יבוא אל הפחד ויתענף בו ענפים ושריגים ׳ ואחד מהם מתחלק בעצלים אשר על מקום פחד הירך ואחד בעצלי שפל הפחד ופנימיו מעמיק ושריגים אחרים רבים מתפרדים בעומ הפחד ומה שישאר אחר זה הכל מתחלף במה שיקוף פרק הארכובה מעבר אל שריגים שלשה והחיצוני מהם נמתח אל הקצה הקטן פרק הקרסול והאמצעי נמתח בכפיפת הארבעה יורד וירידתו בעצלי פנימי השוק ומשתרג שני שריגים יותר אחד מהם מה שבתוך חלקי השוק ׳ והשני אל מה שבין שני הקנים נמתח אל מוקד הרגל ויוסיף מהחיצוני הגזבר ׳ והשלישי והוא הפנימי נוטה אל מקום עורו הבשר בהשוק ואחר ימ ימתח אל הקרסול ואל הקצה היורד והקצה הגדול ויורד א אל פנימי כף הרגל והוא אל צפאן והנה ישובו השלשה א ארבעה שנים חיצונים ולוקחים דרך אל המוקדם מצד ה הקצה שנים פנימיים ומשני החיצוניים אחד מהם לוקח ד דרך מעלה המוקדם ויפרד בעליוני צד הזרת והשני הוא הנותעדב בשדיג החיצוני מהחלק הפנימי הנזכר ויתפרד בחלקים השפלים ׳ זהו מספר הורידין ׳ תם ונשלם

הכחות והפעולות יודעו קצתם מקצת כי כל כח התחלת פעל מה וכל פועל אבנם יצא מכח מה ולכן חברנום בלימוד אחד ׳ וסוגי הכחות וסוגי הפעולות היוצאות מה מהן אצל הרופאים שלשה ׳ סוג הכחות החיוניים וסוג ה הכחות השבעים וסוג הכחות הנפשיי ורבים מהפילוסופים והמון הרופאיסו ביחוד גאליינוס יחשבו כי לכל את אחד מהכחות יש אבר ראשוי והוא מקורו וממנו יצאו פ פעולותיו ויחשוב כי הכח הנפשיי משכנו ומוצ פעולותיו הוא המוח ׳ ושהכח השבעי יש לו שני מינים מין תכליתו שמירת האיש והנהגתו והוא המשתמש בעניני המזון לזן הגוף ויגדילהו עד תכלית גדולו ומשכן המין הזה ומוצא פעלו הוא הכבד ומין שתכליתו שמירת המין והוא המש המשתמש בעניין הזרעה להבדיל מליחו הגוף עצם הזרע ואחר כך יצירהו ברצון בוראו ומשכן הכח הזה ומושבו הוא האשכים ׳ והכח החיוני הוא אשר ינהיג ענין הרוח איש אשר הוא מרכבת החוש והתנועה ויכינהו לקבל אותם כש כשיגיע בכוח וישיכהו בענין שיתן למה שנתפשט בו ה החיות ומשכן הכח הזה ומוצא פעלו הוא הלב

ואבנם גדול הפילוסופים והוא ארסטו יראה שה שהתחלת כל הכחות האלה הוא הלב אלא שלהראות פע פעולותיהם הראשונות הם אלו ההתחלות הנזברות כמו ז שהתחלת החוש אצל הרופאים הוא המוח אחר כך לכל חוש יש אבר נפרד ממנו יראה פעולו וכאש יוקש על הראוי ויתאמת נמצא הענין כפי אשר יראהו ארסטו בלעדיהם

בלעדיהם וימצאו מאמריהם לקוחים מהקדמות מסופקות
בלתי הכרחיות אמנם ימשכו בהם אחר פשוטי העניינים ׳

אך הרופא אין עליו מצד שהוא רופא שידע הא
האמת בשני אלו העניינים אבל זה על הפילוסוף או על ה
טבעי והרופא כשימס לו בקבלה שאלו האיברי הנזכרים
התחלות לאלו הכחות אין עליו במה שישתדל בו מענין
הרפואה אם היו אלו קנויים מהתחלה קודמת להם או לא
היו אך סכלו ידיעת זה הוא ממה שלא יזלזל בו הפילוסוף

פרק ב

בכחות הטבעיים הנעבדים

אמנם הכחות הטבעים

יש מהם עובדים ומהם נעבדים ׳ והנעבדים שני סוגים ׳ ס
סוג ישתמש במזון להשארות האיש ומתחלק לשני מינים
אל הזן והמגדל וסוג ישתמש במזון להשארות המין והוא
מתחלק לשני מינים אל המוליד והמצייר ׳ ואמנם הכח ה
הזן הוא אשר ישנה המזון לדמיון הניזון להחליף תמורת
מה שניתך ואמנם המגדל הוא המוסיף בקצות
הגשם כפי היחס הטבעי כדי שיגיע בו אל שלימות הגידול
במה שיבא בו מן המזון ׳ והזן עובד המגדל והזן מוריד ה
המזון פעם שוה למה שיתך ופעם פחות ׳ ופעם יתר ׳
והגידול לא יהיה אלא כשיהיה היורד יותר מהניתך ׳ א
אלא שאין כל מה שיהיה כן יהיה גדול כי השומן אחר הר
הרזון בשני העמידה הוא מהמין הזה ואינו גידול אמנם
הגידול הוא מה שיהיה כפי היחס הטבעי בכל הקצוות כ
כדי שיגיע אל שלימות הגידול ׳ ואחר זה אין גידול כלל
ואם יהיה שומן כמו שלא יהיה קודם העמידה שדפון ואעפ
שיהיה רזון וגם שזה יותר רחוק מהראוי והזן ישלם
פעלו בפעולות פרטיות שלש ׳ אחת מהן הגעת עצם ה
התמורה והוא הדם או הליחה אשר היא בכח הקרוב מהפו
מהפועל דומה לאבר ופעמים יחטא בכמו זה כמו שיקרה
בעלה הנקראת דקה והוא העדר המזון ׳ והשנית הדבוק
והוא שישים המזון הזה המגיע בפועל השלם כלומ שב ח
חלק אבר ׳ ופעמים יחטא בכמו זה כמו השקוי הבשריי ׳
והשלישית ההדמות והוא שישים זה המגיע בעת
שישוב חלק מהאבר דומה בו מכל צד גם בממשותו ומר
ומראהו ׳ ופעמים יחטא בכמו זה כמו הצרעת והבהק בי
התמורה והדבוק נמצאים בשניהם וההדמות בלתי נמצא
והפעל הזה לכח המשנה אשר הוא אחד מכחות הזן והוא
אחד באדם בסוג או בהתחלה הראשונה ומתחלף במין
באיברים המתדמי החלקים אחר שכל אבר מהם בפי מזגו
יש כח משנה המזון לדמיונו מתחלף לכח המשנה המזון
לדמיון האבד האחר ׳

אך המשנה אשר בכבד פועל פעל משתתף לכל הגוף
ואמנם הכח המוליד הוא שני מיני מין יוליד הזרע בזכרים
והנקבות ומין יבדיל הכחות אשר בזרע וימזג מזגיות כפי
אבר אבר ויגיע לעצבים מזג מיוחד ולעצמות מזג מיוחד
ולשריינים מזג מיוחד וזה מזרע מתדמה החלקי ומתדמה
והמזגות והכח הזה יקראוהו הרופאי הכח המשנ הראשין

ואמנם

המצייר הוא האומן אשר יצאו ממנו ברצון בזראו תכונת
האיברים ותבניתם וחלוקתם ונקביה וחלקותם ושעידותם
והנחותיהם והשתתפותם ׳ ובכלל הפעולות התלויות ב
בתכלית שיעוריה והעובדים לאלו הכחות המשתמשות
במזון לסבת שמירת המזין הם הכח הזן והמגדל ׳

פרק ג

בכחות השבעיים העובדים ׳

אמנם העובדים

המשתמשים לבד בכחות השבעיים הנה הם עובדי הכח ה
הזן והם ד׳ כוחות מושך מחזי מעבל דוחה ׳ והמושך נברא
למשך המזון המועיל ויפעל זה בליפי האבר אשר הם בו
הולכים באורך ׳ והמחזיק נברא להחזיק המזון
המועיל כל עוד שישתמש בו הכח המשנה לו המבדיל מ
ממנו וזה יעשה בליף ההולך באלכסון ולפעמים יעזרהו
ההולך ברחב ׳ ואמנם המעכל הוא אשר שינה מה שמ
שמשך המושך והחזיק המחזיק אל עצם מוכן לפעול הכח
המשנה בו ׳ ואל מזג נכון להשתנות אל הנזון בפעל
והוא פעלו במועיל הנקרא עכול ׳ ואמנם פעלו במותרות
שישנם אם אפשר אל זאת התכונה ונקרא גם כן עכול או
יקל שבילם להדחות מהאיברים הנעצרים בהם בדחיה מ
מהדוחה בדקדוק עצמיה אם היה המונע עובי ׳ או עבותם
אם היה המונע הרקיקות או חתכם אם היה המונע הדבקות
׳ והפועל הזה יקרא בישול ׳ ולפעמים יאמר
עכול ובישול על דרך ההרדפה ואמנם הדוחה הנה
הוא דוחה המותר הנשאר מהמזון אשר לא יכון להזנה או
שנותר מן השיעור המספיק בהזנה ולא יצטרך לו ויתעודר
להריקו במקום מוכן כמו השתן במקוה ׳ והכח הזה דוחה
אלו המותרים אם מצדדים ומעבריש מוכנים להם או אם א
אין שם מעברים מוכנים הנה הוא ידחה מהאבר הנכבד אל
האבר הנקלה ומהקשה אל הרפה ׳ וכשיהיה אל צ
צד הדחיה נטיית חומר המות לא ידחה אותו הכח הדוחה
מאותו הצד מה שאפשר ׳ ואלו הכחות הטבעיים
הארבעה יעבדום האיכיות הד׳ הראשונים ׳ ל החום והקור
והלחות והיובש ׳ ואמנם החום עבודתו באמת משותפת
לארבעה ׳ ואמנם הקור הנה יעבוד קצתם עבודה בנקרה
לא בעצם כי העניין אשר בעצם לקור שיהיה הפכי לכל ה
הכחות כי פעולו כל הכחות הם בתנועות אמנם במשיכה
ובדחייה הנה זאת נראה ׳ אמנם בעכול כי העכול
ישלם בפירוק חלקי מה שהוא עב וגס וקיבוצם עצם מה
שהוא רקיק ודק ואלו ההנעות פרקיות והמזגיות ׳ ואמנם
המחזיק הנה הוא יפעל בהנעת הליף ההולך באלכסון אל
תכונה מן החקפה יפה והקור ממית ומרדים החוש ומונע
מכל אלו הפעולות אלא שהוא מועיל בחזקה במקרה
שעוצר הליף על תכונת החקפה הנכונה ויהיה בלתי נה
נכנס בפעולות הכחות העצמיות אבל מכין הכלי הכנה
שומר בה פעלו ׳ ואמנם הדוחה הנה הוא דוחה בקור מ
ממה שמונע מהתכת הרוחיות העוזר לדחיה ובמה שעוזר
לעבותו ובמה שמקבץ ומעבה הליף ההולך ברחב המעכ
וזה גב הכנה לכלי לא עזר בעצם הפעולה ׳ והקור אמנם

נכנס בעבודת הכחות האלו במקרה ואלו היה נכנס בעצ
פעלם היה מזיק והיה מחליש התנועה ׳ ואמנם היובש ה
הצורך אליו בפעולו כחות שלשה ׳ והם השנים
המעתיקי והמחזיק והשנים המעתיקים הם המושך
והדוחה ׳ למה שביובש מיתרין אפשרות
ההשענות אשר אי אפשר בלהו בתנועה לל תנועת הרוח
הגושא הכחות האלה לצד פעלם בדחיה חזקה ימנע כיוצ
בה הרפיון הלחות כשיהיה בעצם הרוח או בעצם הכלי ׳
ואמנם המחזיק הנה בקוי צות ׳ ואם נם המעכל הנה צרכו
אל הלחו יותר נראה אחר כן אם תקיש בין האיביו הפועלי
והנפעלים בצורך הכחות האלו אליהם תמצא המחזיק צ
צרכו היובש יותר ויותר מוכרח מהצטרפו אל החום כי זמ
זמן השקט המחזיק יותר רב מזמן הנעתו לליף ההולך ברו
ברוחב אל הקבוץ כי זמן הנעתו והוא הצריך בו אל החום
קצר ושאר זמן פעלו נתון אל החזקה והשקט ולפי שמזג
הנערים יותר נוטה הרבה אל הלחות יחלש בהם הכח הזה
ואמנם המושך הנה צרכו אל החום יותר חזק מצרכו אל ה
היובש כי החו יעזור במשיכ כי רב זמן פעלו הוא ההנעה
וצרכו אל ההנעה יותר מוכרח מצרכו אל השקט חלקי כ
כליו וקבוצ ביובש ולפי שהכח הזה אינו צריך אל תנועה
רבה לבד אבל גם יצטרך אל תנועה חזקה ׳ והמשיכה
תשלם אם בפעל הכח המושך כמו במגנטי אשר בו ימשוך
הברזל ואם בהכרח הדקות במשיבת המים בשפופרת הז
הזריקה ואם בחום כמשיכת הגר מן השמן ואעפ שהחלק
השלישי הזה אצל האמתים חוזר אל הכרח הדקות אבל
הוא בעצמו ואם כן כשיהיה עם הכח המושך עזר החום ת
תהיה המשיכה יותר חזקה ׳ ואמנם הדוחה הנה צרכו אל
היובש פחות מצורך השנים לל המושך והמחזיק כי הוא ל
לא יצטרך לקבץ המחזיק ולא לשקידת המושך וקבוצו וה
והקפו על הנמשך באחיזת חלק מהכלי להשיג בו משיכת
החלק האחר ובכלל אין צורך לדוחה אל ההשקט כלל א
אבל אל ההנעה ואל מעט קבוץ החלקים לעזור לעסוי ול
ולדחיה בשעור מה שנשאר בו הכלי שומר לתכונת תבנ
העסוי או הקבוץ לא כמו שיש למחזיק זמן ארוך ולמושך
זמן מועט שישיג בו משיכת החלקים ולכן צרכו אל היובש
מועט והיותר צריך בכלם אל החום הוא המעכל ואין ל
לו צורך אל היובש אמנם יצטרך אל הלחות להזיל המזון
ולהכינו לעבור במעברים ולקבל התבניות ואין לאומר ש
שיאמר שהלחות אלו היה עוזר לעכול הנה הנערים לא
היה נלאה כחם מלעכל הדברים הקשים כי הנערים לא
לא נלאו מזה והבחורים יוכלו עליו בשביל זאת הסבה א
אבל לסבת הדמיו והרחוק מהדמיו כי מה שיהיה מהדברי
קשה לא ידמה מזג הנערים ולא יפנו אליהם כחותם
המעכלים ולא יקבלום כחותם המחזיקים וידחום במהרה
כחותם הדוחים ׳ ואמנם הבחורים הנה זה נאות למזגם נכ
נכון להזנתם ויתחבר מזה שהמחזיק יצטרך לקבוץ
ולהעמדת תכונת קבוץ זמן ארוך ולעזר מועט מהתנועה
והמושך יצטרך לקבוץ ולהעמדת קבוץ זמן מועט מאד ו
ועזר רב בתנוע והדוחה יצטרך לקבו לבד מכלי העמדה
מחשבת ולעזר על התנועה ׳ והמעכל יצטרך להכסה וה
והמזגה ולכן יתחלפו אלו הכחות בהשתמש באיביות ת

הארבעה והצטרכם אליהם

פרק ד׳

בכחות החיוניים ׳

אמנם הכח החיוני הנה רצונם בו אשר בהגיעו באיברים
יביאם לקבל כח החוש והתנועה ופעולות החיים ויצרפו
אליהם הפחד והכעס לכח שימצא בהם מההתפשטות וה
וההתקבצות הקורה לרוח המיוחס לכח הזה ונחלק הכלל
הזה ונאמר כי כמו שיולד מעובי הליחו כפי מזג מה עצם
עב הוא האבר או חלק מהאבר הנה יולד מאדיות הליחות
ודקותם כפי מזג מה עצם דק הוא הרוח ׳ וכמו שהכבד א
אצל הרופאים הוא מקור התולדה הראשונה כן הלב הוא
מקור התולדה השניה וזה הרוח כשיתחדש על מזגו הראוי
להיות לו יוכן לקבל הכח ההוא ואחר יכין האיברים כלם
לקבל הכחות האחרים הנפשיים וזולתם והכחות הנפשיים
לא יתחדשו ברוח ובאיברים אלא אחר חדוש הכח הזה וא
ואם יבטל אבר מהכחות הנפשיות ולא יבטל עדיין מהכח
הזה הוא חי הלא תראה כי האבר הנרדם ובעל הפלג כל
אחד מהם נעדר כח החוש והתנועה למזג ימנעהו מלקבלו
אות או סתימה תקרה בין המוח ובינו בעצבי המתפשטי
אליו והוא עם כל זה חי ׳ והאבר אשר יקרה לו המות נעדר
החוש והתנועה ויקרה לו שיתעפש ויפסד אם כן יש באבר
בעל הפלג כח שומ חיותו עד כי בסו המונע יאצל אליו
כח החוש והתנועה ויהיה מוכן לקבלם בסב בריאות הכח
החיוני בו ׳ ואמנם המונע בו הוא אותו שימנעהו מלקבלו
בפעל ואין כן האבר הכות ואין זה המכין הוא הכח הזן
וזולתו עד שבעוד היות הכח הזן נשאר שיהיה חי
ובשיתבטל יהיה מת כי הדבוד הזה בעצמו יגיע לכח הזן
כי לפעמים יתבטל פעלו לקצת האיברים וישאר חי
ולפעמי ישאר פעלו והאבר גוטה למות ואלו היה כח הזן
במה שהוא כח הזן מכין לחוש ולתנועה הנה הצמח היה מ
מוכן לקבל החוש והתנועה אם כן נשאר שהיה המכין דב
דבר אחר נמשך למזג מיוחד ונקרא כח חיוני והוא הכח ה
הראשון כמתחדש ברוח כשיתחדש הרוח מדקות הליחות
ואחר זה הנה הרוח יקובל בו אצל הפילוסוף ארסטו
ההתחל הראשונה והנפש הראשונה אשר ישתלחו ממנה
שאר הכחות אלא שפעולות הכחות ההם לא יצאו מהרוח
בתחלת הענין כמו שלא יצאו גם כן החושים לפי סברת ה
הרופאים מהרוח הנפשי אשר במוח אם לא יעבור אל הק
הקרחי או אל הלשו או אל זולת זה וכשיגיע חלק מהרוח
בחלל המוח מקבל מזג ואז יכון שיצאו ממנו פעולות
הכח הנמצא בו תחלה וכן בכבד ובאשכים ולפי סברת ה
הרופאים כל עוד שלא ישתנה הרוח אצל המוח אל מזג א
אחר לא יוכן לקבל הנפש אשר היא התחלת החוש והתנו
והתנועה וכן בכב ואעפ שההמזגה הראשונה כבר הקנתה
קבול הכח הראשון החיוני בעת התחדש הרוח וכח הוא ש
שלימותו אך זה הכח לבדו לא יספיק לפי סברתם שיקבל
הרוח בו שאר הבחו האחרי אם לא יתחדש בו מזג

מזג מיוחד ׳ ואמרו והכח הזה עם היותו
מבין לחיים הנה הוא גם כן התחלת תגועת עצם הרוחני
הדק אל האיברים והתחלת קבוצו ופשוטו לנשימה ולדפק
כפי האמור ׳ כי הוא באקש אל החיים מקנה הפעולות
ובהקש אל פעולות הנשימה והדפק מקנה פעל והכח הזה
דומה לכחות הטבעיות בהעדרו הרצון במה שיצא
ממנו ודומה לכחות הנפשיות להכת עפות פעולותיו כי
הוא יקבץ ויפשט יחד ויניע שתי תנועות הפכיות ׳ אלא ה
שהפילוסופי באמרם נפש לנפש הארציית רצונם בזה ש
שלמות ראשון לגשם טבעי כליי ׳ ורצו בזה כל כח יצאו מ
ממנו בעצמו תנועות ופעולות שונות אב יהיה הכח הזה
כפי סברת הפילוסופים כח נפשיי ׳ כמו שהכחות הטבעיו
אשר זכרנום נקראי אצלם כח נפשיי ׳ ואם לא ירצו בנפש
הענין הזה אבל ירצו בו כח הוא התחלת ההשגה והנעה
יוצאת מהשגת פועל מה ברצון ׳ וירצו בטבעי כל כח יצא
ממנו פעל בגוף ו על חלוף הצורה הזאת לא יהיה הכח
הזה נפשיי ׳ אבל יהיה טבעיי מדרגתו יותר עליונה מהכח
אשר יקראו אותו הרופאים טבעי ׳ אמנם אם נקרא בשם ה
הטבע מה שישתמש בענין המזון ושנותו בין שהיה לה
להשארות איש או להשאיר מין לא יהיה זה טבעי וזה סוג
שלישי ׳ ולפי שהכעס והפחד ומה שדומה אליהם הפעלו
לכח הזה ואעפ שהתחלתם חוש והמחשבה והכחות המ
המשיגים הם מיוחסים אל הכח הזה והתאמתות ביאור הכח
הזה ושהוא אחד או יותר על אחד הוא החכמה השבעית ה

פרק ה

היא חלק מהפילוסופיא
בכחות הנפשיים המשיגי
הכח הנפשיי יכלול שני
כחות הוא כסוג להם א

אחד מהם כח משיג והאחר כח מניע והכח המשיג כסוג ל
לשני כחות ׳ כח משיג בחוץ וכח משיג בפנים ׳ והכח המ
המשיג בחוץ הוא המרגיש והוא כסוג לכחות החמשה לפי
סברת רבים ושמונה לפי סברת רבים ׳ ואם לוקחו חמשה
יהיו אלו כח הראות ׳ כח השמע ׳ כח הריח ׳ וכח הטעם
וכח המשוש ׳ ואם לוקחו שמונה הנה הסכה בזה ׳ כי רוב
המשכילים סוברים כי המשוש כחות רבים ׳ רל כחות
ארבעה ומיחדים כל סוג מהמושש הארבעה לכל אחד
לבדו אעפ שהם משותפים באבר המרגיש כטעם והמשוש
בלשון ׳ והראות והמשוש בעין ׳ והתאמתות דבר זה הוא
אל הפילוסופיא והכח המשיג בפנים בלתי המרגיש הוא
כסוג לכחות חמשה ׳ אחד מהם הכח הנקרא החוש הם
המשותף והדמיון והוא אצל הרופאים כח אחד ׳ ואצל
המשכילים מהפילוסופיא שני כחות ׳ והחוש המשותף הוא
אשר יובלו אליו המוחשים כלם ויפעל מצורתם ומתקבצי
בו ׳ והדמיון הוא אותו אשר ישמרם אחר ההתקבצות
ויחזיקם אחר החסתר מהחוש ׳ והכח המקבל משניהם
זולת השומר והתאמתות בזה הוא אל הפילוסוף ׳ ואיך
שיהיה הנה משכנם והתחלת פעלם הוא החדר המוקדם
מהמוח והשני הכח אשר יקראוהו הרופאים מחשב
והמאמתים פעם יקראוהו מדמה ופעם מחשב ׳ כי אם
ישתמש בו הכח המחשב החיוני אשר נזכירהו אחר זה ׳ או
שיתעורר הוא בעצמו לפעלו נקראהו מדמה ׳ ואם יפנה
אליו הכח השכלי וישתמש בו במה שיקבל הוא תועלת
בו יקרא מחשב ׳ וההפרש בין הכח הזה ובין הראשון איך
שיהיה שהראשון מקבל או שומר למה שיובל אליו
מהצורות המוחשות ׳ ואמנם זה משתמש על המופקדים
בדמיון השתמשותו מהרכבה ופירוד ומשיג צורו בפי מה
שיובל אליו מהחוש וצורות מתחלפות להם כאדם מעופף
והר מנופך ׳ ואמנם הדמיון לא ימצא בו אלא המקובל
מהחוש ׳ ומשכן הכח הזה הוא החדר האמצעי מהמוח
והכח הזה הוא כלי לכח ׳ והוא באמת המשיג הפנימי בכח
והוא המחשבי ׳ והוא הכח אשר ישפוט בכח שהזאב אויב
והבן אוהב ׳ והמורגל להביא המזון אוהב לא יברח ממנו
עד בלתי שכלי ׳ והאיבה והאהבה בלתי מוחשים ולא יש
ישיגם החוש מבח ׳ אמנם ישפוט בהם
וישיגם כח אחר ׳ ואעפ שאיננה השגה שכלית אלא שהיא
בלי ספק השגה מה בלתי שכלית ׳ והאדם גם כן הנה י
ישתמש בכח הזה ברבים ממשפטיו וינהג בזה מנהג הבח
בלתי מדברים ׳ והכח הזה נבדל מהדמיון כי הדמיון מקיי
המוחשים ׳ וזה ידין במוחשים עניינים בלתי מוחשים ׳ ויובל
מהכח הנקרא מחשב ומדמה כי פעולות הכח ההם לא
ימשך אחריהם משפט מה ופעולות זה ימשך אחריהם מ
משפט מה אבל הם משפטים מה ופעולות אותו הכח
הרכבה במוחשים ׳ ופעל זה הנה הוא משפט במוחש
בענין חוץ מהמוחש ׳ וכמו שהחוש בכח הוא דן על צורו
מוחשים כן המחשבי בהם דן על עניני אותם הצורות אשר
יובלו אל המחשבי ולא יובלו אל החוש ׳ ויש אנשים מי
שיעבור ויקרא הכח הזה דמיון והרשות בידו כי אין ויכוח
בשמות אבל ראוי שיובנו העניינים וההפרשים ׳ והכח הזה
לא יתעסק הרופא לדעתו וזה כי הזק פעולותיו נמשך אחר
היזק פעולות כחות אחרים לפניו כמו הדמיון והמדמה
והזוכר אשר נזכירהו עדין ׳ והרופא אמנם יעיין בכחות א
אשר כשישיגם היזק בפעלים יהיה זה חולי ׳ ואמנם היה
ההיזק משיג פעלו בסבת היזק השיג פעל כח לפניו והיה
ההיז ההוא נמשך אחר רוע מזג אוהב הפסד הרכבת תבונ
אבר שיספיק לו שידע השגת ההיזק ההוא בסבת רוע מזג
האבר ההוא או הפסד הרכבתו עד שישיגהו ברפואה או
ישכר ממנו ׳ ואין עליו שידע ענין הכח אשר אמנם ישיגהו
מה שישיגהו על יד אמצעי אחר שכב ידע עני אשר ישיגהו
בליאמצעי ׳ והג מה שזכרוהו הרופאים והוא החמישי
והרביעי אצל התאמתות הוא כח השומר והזוכר והוא
בית אוצר למה שיובל אל המחשבי מעניינים במוחשים
כאת צורותיהם המוחשות כמו שהדמיון בית אוצר למה
שיובל אל החוש מהצורות המחשות ׳
ומקומו החדר האחרון מהמוח ׳ ויש הנה

ויש הנה מקום עיון פלוסופי׳ והוא אם הכח השומר והזוכ׳ המחזיר למה שנסתר מהשמירה מארצר המחשב׳ הוא כח אחד או שני כחות׳ אך אין זה ממה שיחוייב׳ לרופא׳ כי הפגעים אשר יקרו לאי זה מהם שיהיה הם המתדמים והם הפגעים הקורים לאחד האחרון כהמוח אשר אם מסוג המז׳ או כסוג ההרכבה׳ ואמנם הכח הנשאר מכחות הנפש המשיגים הוא האנושי המדבר׳ וכמו שנפעל עיון הרופאים מהכח המחשבי למה שביארנוהו מהעלה׳ הנה הוא יותר נופל מהכח הזה׳ אבל עיונם מקוצר על פעולות הכחות השלשה אין עוד

פרק ו

בכחות הנפשיים המניעי׳ אמנם הכח המניע הוא אותו אשר יבוץ המתרים וירפם ויניע בהם האיברים׳ והפרקים בפשיטתם וכפיפתם ומעברו בעצבים המחוברים בעצלים׳ והוא סוג מתחלק למינים כפי חלוק מיני ההתחלות לתנועות אם כן יהיה בכל עצל טבע אחד׳ והוא נמשך אחר משפט המחשבי המחייב להסכמה

פרק ז

כהליחוד הזה והוא בפעולות נאמר כי יש מהפעלים הנפרדים׳ מה שישלם בכח אחד כמו העכול דרך משל׳ ומהם מה שישלם בשני כחות כמו תאות המאכל כי היא תשלם בכח מושך טבעי ובכח מרגיש בפי האצטו׳ אמנם המושך בהגיעו ה הליף ההולך באורך להשלים משיכת מה שימשכהו ומ ומציצתו מה שיכו׳ מהליחיות׳ ואמנם המרגיש בהרגישו בהפעלות הזה ובעקיצת השחורה המעירה לתאוה הנזכר עכינה׳ ואמנם יהיה הפועל הזה ממה שישלם בשני כחות כי המרגיש כשיקרה לו פגע יבטל הענין הנקרא רעב ות ותאוה ולא יתאוה המאכל אעפ׳ שיהיה לגוף צורך אליו וכן הבליעה תשלם בשתי כחות׳ אחד מהם המושך טבעי והשני מושך רצוני׳ והא׳ ישלם פעלו בליף ההולך ברוחב אשר בפי האצטו׳ והושט והב׳ ישלם פעלו בליף עצלי הבליעה׳ ובשיבטל אחד משני כחות תקשה הבליעה וגם בשלא יהיה בטל אלא שהוא לא ישתלח עדין לפעלו תקשה הבליעה הלא תראה כשתהיה התאוה בלתי צודקת תקשה עלינו לבלוע מה שלא נתאוה לו׳ גם שאנחנו שונאים דבר ואחר רצינו לבלעו יחרד ממנו הכח המושך התאויי ויקשה על הרצוני לבלעו׳ והעברת המזון ישלם בכח הדוחה מן האבר הנפרד ממנו ומושך מהאבר אשר הוא פונה אליו׳ וכן הוצאת השמרים משני השבילים ולפעמים יהיה הפועל התחלתו שני כחות נפשיי וטבעיי ולפעמים יהיה סבתו כח ואיכות כמו הקידור המונע להתי׳ הליחות שהוא עזר הדוחה לקוכם הליחה הנשפכת אל האבר ומונעו ודוחהו מעליו׳ ואיכות הקר מונע בשני דברים בעצם כלוכר בעבוי עצם מה שישפך ובצרות הנקבים׳ ובדבר השלישי הוא מה שבכמקרה והוא כבוי החום המושך ואיכות החם המושך למה שמקביל לאלו הפנים הגזברים׳ והאיכות החם׳ והמושך בהכרח הרקות אמנם ימשך תחלה מה שנתדקדק׳ ואחר מה שנתעבה ואמנם ה כח המושך השבעי׳ אמנם ימשוך היותר נאות והמיוחד לו בטבעו למשכו׳ ולפעמים יהיה היותר עב הוא היותר מיוחד והיותר נאות׳ נשלם האופן הא׳ מן הספר הא׳ תל׳

אופן ב

בחלוקת החלאים והסבות והמקרים הכלליים והוא שלשה למודים׳ הלמוד הא׳ בחלאים׳ הלימוד הב׳ בסבות׳ הלמוד הג׳ במקרים׳ הלימוד הראשון הוא שמונה פרקים

פרק א

בלימוד הסבה והחולי והמקרה׳ נאמר כי הסבה בספרי הרופאים הוא מה שיהיה תחלה ויתחייב ממנה מציאות ענין מן הענינים בגוף האדם או קיומו׳ והחולי הוא תכונה בלתי טבעית בגוף האדם יתחייב ממנה בעצם פגע בפעולה חיוב ראשון וזה אם מזג בלתי טבעי׳ ואם הרכבה בלתי טבעית׳ ואם פרוק חבור׳ והמקרה הוא הדבר אשר ימשך אחר התכונה הזאת והוא בלתי טבעי בין שיהיה הפכי לשבע כמו הכאב בקולנג או בלתי הפכי כמו הפלגת אודם הרקה במורסות הריאה׳ ומשל הסבה העפוש׳ ומשל החולי הקדחת׳ ומשל המקרה הצמא וכאב הראש׳ גם משל הסבה מלוי בכלים הירודים אל העיני׳ ומשל החולי הסתימ׳ בענביית והוא חולי כלי הרכביי׳ ומשל המקר׳ העד׳ הראו׳ וגם משל הסב׳ נזלי חדים ומש׳ החולי נגע בריא׳ ומשל המקר׳ אודם הרקות וגבינות הצפורנים׳ והמקרה יקרא מקרה בכחינת עצמו או בהקש אל אשר קרה לו המקרה ויקרא ראיה בבחינת השקפת הרופא עליו והליכתו מכנו אל ידיעת מהות החולי׳ ולפעמים ישוב החולי סבה לחולי אחר בקולנג׳ לעליף או לפלג׳ או להפיה אבל לפעמים יהיה המקרה סבה לחולי בכאב החזק שישוב בקולנג׳ סבה לחדש העליף׳ או כאב החזק שישוב סבה למורסא לשפיכת החמרים במקום הכאב׳ ולפעמי׳ ישוב המקרה עצמו חולי כבאב הראש הקורה מקדחת כי לפעמים יקבע וינוח עד שישוב חולי׳ והנה יהיה הדבר בהקש אל עצמו ואל דבר לפניו ואל דבר לאחריו חולי ומקרה וסבה׳ כמו הקדחת הבאה משישוש שהוא מקרה בנגעי הריאה׳ וחולי בעצמו וסבה לחלשת האצטו׳ על דרך משל׳ וכמו כאב הראש המתחדש מהקדחת כשיקבע׳ כי הוא מקרה לקדחת וחולי בעצמו׳ ולפעמים יביא השירסם וישוב סבה לו

פרק ב

בחלקי עניני גוף האדם וסגני החלים׳ עניני גוף האדם אצל גאליגוס שלשה׳ הבריאות והוא תכונה יהיה בה גוף האדם במזגו והרכבתו בענין שיצאו ממנו הפעולות כלם בריאו׳ ושלמות והחולי הוא תכונה בגוף האדם הפכיית לזאת׳ וענין אצלו ש שאינו לא בריאות ולא חולי אם להעדר הבריאות בתכלית וחולי בתכלית בנופות הזקנים׳ והקבים מחולי וחטף או לחבור שני הענינים בעת אחד אם בשני איברים או באבר אחד אך בשני סוגים מתרחקים כמו

כמו שיהיה בריא המזג חולה ההרכבה או באבר אחד
משני סוגים מתקרבים כמו שיהיה בריא בתבנית בלתי
בריא בשיעור והנחה ׳ או בריא בשתי האיכיות הנפעלות
ובלתי בריא בשתי האיכיות הפועלות ׳ או לבא שני
הענינים בשני העתים זה תכף סור זה כמו שיהיה בריא
כסתו וחולה בקיץ ׳ והחלאים יש מהם נפרדים ויש מהם
מורכבים ׳ והנפרדים הם אותם שיהיה מין אחד ממיני חלאי
המזג ׳ או מין אחד ממיני חלאי ההרכבה אשר נזכיר אחד זה
והמורכבי הם אות שיתחברו בהם שני מיני ומעל שיתאחד
מהם חולי אחד ׳ ונתחיל תחלה בחליים הנפרדים ׳ ונאמר
כי סוגי החלי הנפרדי ג׳ הא׳ סוגי החלי המיוחדי אל האיברי
המתדמי החלקים והם מיני רוע המזג ׳ ואמנם ייוחסו אל
האברי המתדמי החלקי כי הם תחלה ובעצם יקרו באברים
המתדמי החלקים ובעבורם יקרו לאיברים המורכבים
עד שאפשר שיצוירו מגיעים נמצאים באי זה אבר שתרצה
מן האיברים המתדמי החלקים לאי זה מיני רוע מזג ש
שתרצה ׳ והמורכבים אי אפשר זה בהם ׳ והשני סוג
החלאים הכליים והם חלאי ההרכבה הנופלים באיברים
מחוברים מהאיברים המתדמי החלקים והם כלי הפעולות
והשלישי סוג החלאים המשתתפים אשר יקרו למתדמי
החלקים ׳ ויקרו לכליים באשר הם כליים מבלי שיקרו
לכליים לפי שיקרו למתדמי החלקים והוא אשר יקראוהו
פרוק חבור והתרת האחדות ׳ כי פרוק חבור פעמים יקרה
לפרק מבלי שיקרה למתדמי החלקים אשר יתרכב מהם
הפרק כלל ולפעמי יקרה לכמו העצבים והעצמו והעורקי
לבדם ובכלל החלאים שלשה סוגים ׳ חלאים נמשכים
אחר רוע מזג וחלאים נמשכים אחר רוע תכונת ההרכבה
וחלאים ימשכו אחר פרוק חבור ׳ וכל חולי ימשך אחר מזג
אחד מאלו ויהיה ממנו ייוחס אליו ׳ וחלאי המזג ידועים
והם ששה עשר וכבר זכרנום

פרק ג

בחליי ההרכבה ׳ חליי ההרכבה
יוכללו בארבעה סוגים ׳ חליי
היצירה ׳ וחליי השיעור וחליי
המספר ׳ וחליי ההנחה ׳ וחליי היצירה נכללים בארבעה
סוגים ׳ חליי התבנית ׳ והוא שישתנה התבנית ממנהגו
הטבעי ויחדש שנוי פגע בפועל כעוות הישר ויושר ה
המעוות ׳ ורבוע העגול ׳ ׳ ועגול המרובע ׳ ומ
ומהענין הזה מרוח הראש כשיקרה ממנו היזק וחוזק עגול
האצטומ והעדר המרוח בעין ׳ והשני חוליי המעברים
והם שלשה מינים ׳ כי הם אם שיתרחבו כהתרחבות העין
כמו הסבל והדליות ׳ או שיצרו כצרות העין וצרות
מעברי הנשימה והושט ׳ או שיסתמו כסתימת נקבי
הענביית ועורקי הכבד וזולתם והשלישי חליי הכלים
והחללים והוא על ארבעה מינים כי הם אם שיגדלו
ויתרחבו כהתרחבות כיס האשכים ׳ או שיתקטנו ויצרו
כקטנות האצטו וצרות חדרי המוח בעת הכפיה ׳ או
שיסתמו וימלאו כסתימת חדרי המוח בעת השתוק או
שיורקו מכל וכל כרקות חללי הלב מהדם בעת חוזק ה
השמחה הממיתה או חוזק החרדה הממיתה ׳ והרביעי
חליי שטחי האברים ׳ אם כשיהיה חלק מה שראוי להיות
שעיר כאצטומ והמעים שיחלקו ׳ או שיהיה שעיר מה
שראוי להיות חלק כקנה הריאה כשישעיר ׳ וחליי השעור
הם שני מינים ׳ אם שיהיה מסוג התוספת כחולי הפיל וגודל
האמה והוא עלה הנקראת טירשינוש כמו שקרה לאדם
אחד ששמו ניכומאכוס שגדלו איבריו כלם עד שלאה
מהתנועה ׳ ואם שיהי׳ מסוג החסרון ככמישת הלשון והאשון
והשדפון ׳ וחליי המספר אם שיהיה מסוג התוספת ואלו
אם טבעיים כשן הנוספת והאצבע היתרה ׳ או בלתי
טבעיים כמו סלע או לופיא והחצץ ׳ ואם שיהיה מסוג
החסרון בין שיהיה החסרון בטבע כמי שלא נוצר לו
אצבע או חסרון בלתי טבעי כמי שנחתכה אצבעו ׳ ואמנ׳
חליי ההנחה ׳ הנה ההנחה יובן ממנה אצל גאלינוס
ההנחה ויובן ממנה השתוף ׳ וחליי ההנחה ארבעה
שמיטת האבר מהפרק שלו או סורו ממקומו בלי השמטה
כמו שיהיה בבקע המיוח׳ אל המעים או תנועתו בו לא על
המנהג הטבעי ׳ או הרצוני כרעש ׳ או שקידתו במקומו
שלא יתנועע ממנו כמו שיקרה בעת התאבנות הפרקים
מחולי הפודגרא וחליי השתוף הם כוללים כל ענין שיהיה
לאב כהקשו אל אבר שכן לו מיקרו או ריחוק לו על המנהג
הטבעי ׳ והוא שני מינים אחד מהם שיקרה לו המנע
תנועתו אליו או שתקשה אחר שהיתה אפשרי כמו האצבע
כשתמנע מהתנועע להתחבר בשכנתה ׳ או יקרה לה ה
מניעה בתנועתה ממנה והבדלה ממנה אחר שהיה זה
אפשר ׳ או שיקשה בה כרפיון העפעף ורפיון הפרקים
כפאליג או שיקשה התפשטות הכף ופתיחת העפעף

פרק ד

בחלאי פירוק החבור ׳ אמנם פירוק
החבור יפול בעור ויקרא
גרידה או שריטה ׳ ויפול בבשר
הקרוב ממנו ׳ ואשר לא יעשה מוגלא אז יקרא חבורה ׳
ואשר יעשה מוגלא יקרא נגע ׳ ותתחדש בו המוגלא לדחיית
המותרו אליו ולחולשתו ולאותו בהתעסק במזונו ועכולו
וישתנה גם כן אל מותר בו ׳ ולפעמים יאמר חבורה ונגע
לפירוק חבור יקרה בעור זולת הבשר ׳ ויפול בעצם
אם שבר לשני חלקים ׳ או לחלקים גדולים ׳ ואם פתות ׳
ואם שיפול בארכו ויהיה סדוק ׳ ואם יהיה בשחוסים על
החלקים השלשה ׳ או יפול בעצבים ׳ והנה אם יפול ברוחב
יקרא בתור ׳ ואם יפול באורך ואין מספרו רב יקרא שסוע
ואם יהיה מספרו רב יקרא כתיתה ׳ ויפול בחלקי העצלים
והנה אם יפול על קצה העצל יקרא היתיך בערבי בין ל
שיהיה בעצב שלה בין שיהיה במתר ׳ ואם יפול ברוחב
העצל יקרא פגימה ׳ ואם יפול באורך וימעט מספרו וירבה
עומקו יקרא רתוק ואם ירבו חלקיו ויתפשט וישקע יקרא
ריצוץ ופשוח ׳ ולפעמים יקרא פשוח ורצוץ ורתוק לכל
מה שיארע באמצע העצל איך שיזדמן ׳ ואם יפול בשרייני
או בורידים יקרא ביקוע ׳ אחר זה אם שיהיה ברחבם ויקרה
חתוך או פירוק או יעבור בארכם ויקרא צרוק ׳ או יהיה על
דרך פתיחת פיותיהם ויקרא ביתוק ׳ ואם יהיה מהשריינים
ולא יתדבק והדם יזול מהם אל החלל אשר יקיפם עד

עד שיכול החלל ההוא ואם יעוכ ביד ישוב אל העור יקר
אם הדם ׳ ורבים יקראו לכל קריעת שרין אם הדם ׳ ודע
כי לא כל אבר יסבול פרוק חבור כי הלב לא יסבלהו כי
יהיה עמו המות ׳ואם יהיה בקרומות ובטרפשו ויקרא בקע
ואם שיפול בין ב׳ חלקי האבר מורכ בצד שיפרד אחד מהם
מהאחד מבלי שיניע לאבר המתדמה החלקים פגע פרוק
חבור ואז יקרא פרוק והשמטה ובאשר יהיה זה בעצם
סר ממקומו יקרא נתוק ׳ ויקרא פרוק החבור
במעברים ויתרחבו ויהיה בזולת מעברים ויתחדש מעבר
שלא היה ׳ ופרוק החבור והנגעים וכיוצא בהם בשיפלו
באבר טוב המזג יתוקן במדרה ואם יפלו באבר
רע המזג יקשו זמן וכל שכן בגופים אשר להם השקוי
או רוע הנהה הנקרא בולמוס או הגירום ודע כי הנגעים
הצריכים בשיתארך זמנם יפלו אל האיכול ׳ ועדין תמצא
בספר הפרוק השלמת הענין בפרוק החבור בקצור מופלג

פרקה

בחלויים המורכבים אמנ
החלויים המורכבים הנה
נ אמר בהן גם כן מאבר
כללי׳ נאמר שאנחנו אין רצונגו באמרנו החלויי המורכבי
אי זה חלויים הזכרנו מחוברים ׳ אבל החלויים אשר
בשנתחברו נתחדש מכללם דבר הוא חלי אחד וזה כמו ה
המורסא והצמחים מסוג המורסא כי הצמחים הם מורסות
קטנות כמו שהמורסות הם צמחי גדולים ׳ והמורסא ימצאו
בה סוגי החלאים כולם כי ימצא בה חולי מרוע מזג כי אין
מורסא שלא תתחדש ברוע מזג עם חומר ׳ וימצא בה חולי
התבונה והרכבה כי אין מורסא מבלי שיהיה שם פגע
בתכונית ובשיעור ׳ ולפעמים יהיה עמה חולי ההנחה ׳
וימצא בה החולי המשותף והוא פירוק החיבור כי אין
מורסא שלא יהיה שם פירוק חבור ׳ כי אין ספק שכבר
נתרפק החבור כשתשפכנה הליחות המותריות אל האבר
בעל המורסא ׳ ושכנו בין חלקיו מפורדים קצתם מקצתם
עד שיקחו לעצמם מקומות והמורס תקרה לאברים הרכים ׳
ולפעמים יקרה דבר דומה למורסא לעצמות שיתעבן
בעבורו שיעורם ויוסיף לחותם ׳ ואינגו זר שיהיה המקבל
דתוספת במזון שיקבל המותר כשיעבור בו או כשיתחדש
בו וכל מורסא שאין לה סבה מפורסמת עוד סבתה חמרית
תחייב העתק החומר מאבר א אל מה שתחתיו ותקר נזילה
ולפעמים תהיה הסבה החמרית אשר תולדנה ממנה ה
המורסות והצמחים טבוסה בליחות אחרות בלתי מזיקות
באיכותן ׳ ובאשר תורקנה הליחות הטובות בצדדים
מהדרקה אם טבעית כמו שיקרה לנשים בהמלטה או בלתי
טבעית כמו שיקרה להבורה שיזול ממנה דבר משובח
תשארן אותן הליחות הרעות מזוקקות נפרדות ׳ ויולאה
בהן השבע וידחן גם כן ׳ ולפעמים יהיה צד דחייתם אל
העור ויתחדשו מורסות או צמחים ׳ והמורסות תובדלן
בהבדלים מתחלפים ׳ אלא שההבדלים היותר ראויים
בבחינה הם ההבדלים ההוים המורים על סבותיהם והם ה
הבדלים אשר יתתהן מהם המורסות ׳והחמרים אשר תתהון
בהם המורסות הם ששה הליחות הד והמימיות והרוח
והמורסא אם שתהיה חמה או שלא תהיה ואין ראוי שיחשב
שהמורסא החמה היא ההוה מדם או מכנרה לבדה ׳ אבל
מכל חומר יהיה חם בעצמו או שיקרה לו חום בעפוש
ואעפ שאלו הסוגים גם כן מתחלפים כפי התחלקות מיני
כל חומר ׳ וזה במאמר המיניי במורסו יותר ראוי ׳ ומהגם
שיקראו הדמיית המזוקקת פלגמוניית ׳ והאדומה המזוקק
אל חמרה ׳ והמורכבת מהם בשם מורכב ויקדימו היותר
גובר ויאמרו פעם פלגמוני חמרית ׳ ופעם חמרה פלגמונית
וכשתתקבץ מוגלא תקרא יציאה ׳ וכשתפול היציאה
בבשרים הרכים ׳ ואחרי האזנים וארובות הרגלים ויהיה
ממין נפסד נזכירהו עדין במקומו הפרטי ׳ ואז יקרא אל
טעון ׳ ולמורסות החמות יש התהלה בה תדחה הליהה
וירחה גודל השיעור ׳ ואחר התוספת וגוסף עמה השיעור
ויסתח ׳ ואחר העמידה בעת תכלית גודל השיעור ׳ ואחר
תתחיל לרדת ותתבשל ותתך או תעשה מוגלא ותתך במ
במוגלא ׳ ויטה ענינה אם להתכה ואם לקבץ מוגלא ואם
להשתנות אל הקושי ׳ ואמנם המורסות בלתי חמות הנה
אם שתיהנן מחומר שחוריי או לבניי או מיבוי או רוחיי ׳
וההוות מחומר שחוריי שלשה סוגים ׳ המורסא הקשה
והסרטן ורובם חרפיות ׳ וסוגי הגדרים הם גירגדולין
אשר מהם שקרופלי והפלעים הם לופיאש ׳ וההפרש אשר
בין סוגי הגדרים ובין שני הסוגים האחרים שסוגי הגדרים
יהיו נקיים ממה שיקיפם כמו הגדרים האמתיים ׳ או שהם
מסובבים בהם בחיצוניהם לבד כמו החזירים ׳ ואמנם ה
האחרים מהם יהיו מעורבים נבנסים בעצם האבר אשר בו
וההפרש אשר בין הסרטן והמורסא הקשה כי המורסא
הקשה היא מורסא נחה ושוקטת מבוטלת החוש אין כאב
עמה ׳ והסרטן מתנועע ונוסף ומזיק ׳ ויש לו שרשים
מסובבים באבר אין ראוי שיבטל עמו החוש אלא יאדך
זמנו וזה ימית האבר ויבטל חושו ׳ ואין רחוק שיהיה
ההבדל בין הסרטן ובין המורסא הקשה במקרים שוקדים
לא בהבדלים עצמיים ׳ והמורסות הקשות השחוריות
לפעמים תתחילן בתחלת היותם קשות ׳ ולפעמים תעתקן
אל הקושי וכל שכן הדמיות ׳ ולפעמים יקרה זה כן
בלבניות לעתים ׳ואמנם סוג המורסות הלבניות מתחלקות
לשני מינים ׳ המורסא הרכה ׳ והסלעים הרכים ׳ ויובדלו
שהסלעים הרכים נבדלים בכיסים והמורסא הרכה מעורב
בלתי נבדלת ׳ ורוב מורסות הסתו לבניות ׳ עד שהחמות
מהן תהיינה לבנות המראה ׳ויובדלו הגדרים והסלעים ומה
שדומה להם מהתקשרות העצבים ׳ כי ההתקשרות דבק
במקומו ׳ ובמשושו עצביי ׳ ואם יפוזר בעסוי ישוב ׳ ואם
יפוזר ברפוא זולת העסוי לא ישוב ׳ וברוב יתחדש מהעמל
ויבטל במכבידים מהעופרת וזולתו ׳ ודע כי המורסות
הלבניות יתחלפו כפי התהלף הלבנה ודפיונה ודקותה עד
שתדמין פעם לשחורית ופעם לרוחיית ופעמים תרד הלבנ
הרקיקה בנזילה בחלל ליגי העצבים עד שתגיע אל כמו
עצבי שפוי כובע השפלים מהם ולמטה מהם ׳ ואמנם
המורסות המימיות הם בשקוי ומורסת הבים המימיית
הנקרא קילא ׳ והמורסא אשר תקרה בקדרת המוח מן
המימיות ומה שדומה לזה ׳אמנם המורסות הרוחיות הם גם
בן מתחלקות אל שני מינים ׳ אחד מהם התפיחה והאחר

והאחר הנפיחה ׳ וההבדל בין התפיחה והנפיחה מב׳ מינים
אחד מהם הממשות ׳ והשני ההתערבות ׳ וביאור זה כי
הרוח אשר בתפיחה מתערב בעצם האבר ׳ והנפיחה
מקובצת ונמתחת בלתי מתערבת באבר ׳ ושהתפיחה היא
רבה אצל החוש ׳ והנפיחה תקומם הדחייה התקוממות רב
או מעט ׳ והצמחים גם כן במספר המורסות כי יש מהם
דמיים מזוקקים כמו הגדרי והאדומיים מזוקקים כמו השרא
האדומיי והרוחנית ׳ ומעורבים כמו חצבה ׳ והנמלה
והמסמרים ׳ והגרב והיבלת וזולת זה ׳ ויהיו מימיים כמו
אבעבועות ׳ ויהיו רוחיים כמו בועות ׳ ואתה תמצא בספר
הרביעי חילוק ממציא לעניני המורסות והצמחים יאות
במקום ההוא

פרק ו

בעניינים ימנו מהחלאים
ואינם חוליים ׳ יש הנה
ענינים יוצאים מהחלאים
וימנו מהם ׳ והם הענינים הנכנסים בקשוט ׳ אחד מהם
בשיער ׳ והשני במראה ׳ והשלישי בריח ׳ והרביעי בגהה
זולת המראה ׳ ומיני חלאי השיער הנשירה והמריטה ׳
ומעוטו וקצורו וסדוקו והדקות והעובי והפלגת הקביצות
והוא התלתלות והפלגת הפשיטות והשיבה ושינוי המראה
איך שיהיה ׳ ופגעי המראה נכנסים בארבעה סוגים ׳ סוג
שנוי מרוע מזג בחומר כירקון או מבלי חומר הקורה
למראה ממזג קר נפרד ׳ והכרכמו אשר לפעמים יהיה ממזג
חם נפרד ׳ וסוג השתנותו מסבות חיצוניות כמו שזוף
השמש והקור והרוח החזק ׳ וסוג התפשטות גשמים זרי
המראה על העור הנושא המראה כבוהק השחור או התנער
בו כמו אל נמש וסוג הרשמים הקורים מהתחברות
פירוק חבור במקרה כרשמי הגדרי מבתמי הנגעים ׳ ופגעי
הריח היא באשת הגוף והזיעה וחוזק ביאוש הצואה והשתן
והריח ׳ ומהם מיני האידי וביאוש הגוף כמו אל צנן וזולת
מהריחות הנתעבים אשר יורחו מן הגופות ׳ ופגעי הגהה
זולת המראה עם הרזון המופלג או השומן המופלג

פרק ז

בעתות החולי ׳ דע כי
לרוב החולאי יש ארבעה
עתים עת ההתחלה ׳ ועת
התוספת ׳ ועת התכלית ׳ ועת הירידה ׳ ומה שיצא מזה ה
הוא מעתות הבריאות ׳ ואין רצוננו בעת ההתחלה ועת
התכלית שתי קצוות ׳ לפי שלא יתבאר בהם ענין החולי
אבל יש לכל אחד משניהם זמן מורגש יש לו משפט מיוח
ועת ההתחלה הוא הזמן אשר יתראה בו החולי ויהיה ב
כמתדמה בעניניו ולא יתבאר בו תוספתו ׳ והתוספת הוא
עת שיתבאר בו התחזקו עת אחר עת ׳ ועת התכלית הוא
העת אשר יעמוד בו החולי בכל חלקיו על ענין אחד
והירידה הוא הזמן אשר יתראה בו חסרונו ׳ וכל עוד שילך
יהיה החסרון יותר נראה ׳ ואלו העתים יהיו בפי החולי
מראשיתו ועד אחריתו בעונותיו ויקראו עתים כללים ׳
ולפעמים יהיו בפי העונה ועונה ויקראו עתים פרטיים ׳

פרק ח

בהשלמת המאמ׳ בעניני
החלאים ׳ הנה החלאים
ישיגם קריאת השם מכמה
פנים אם מהאיברים הנושאים אותם כאמרנו בעלת הצד
ובעלת הריאה ׳ ואם ממקריהם בכפיה ואם מסבותיהם
כאמרינו חולי שחוריי ׳ ואם מהדמיון כאומרינו חולי הארי
וחולי הפיל ׳ ואם מיוחסים אל הראשון הנזכר שקרה לו זה
כאמרינו הנגעים הכלביים ׳ ואם מיוחסים אל מה שהיה
מפורסם בהצלחה כרפויים כנגע הכרוני ׳ ואם מעצמיהם
ועצמיותם כמו הקדחת והמורסא ׳ אמר
גאלי שהחולאים אם נראים נודעים בהרגש ׳ ואם פנימיים
יקל לעמוד עליהם ככאבי האצטומכה והריאה ׳ או ככדי
העמידה עליהם בפגעי הכבד ומעברי הריאה ׳ ואם בלתי
מושגים כי אם באומד בפגעים הקורים למעברי השתן ׳
והחלאים לפעמים יהיו מיוחדים ׳ ולפעמים יהיו בשתוף ׳
והאבר ישתתף לאבר בחוליו אם לפי שהם דבקים בטבע
ידבקו ביניהם כלים כמו המוח והאצטו׳ שיתחברו העצבי
בין שניהם והרחם והשד שמתחברים הורידים בין שניהם
ואם לפי שהאחד מהם דרך אל השני כארבות הרגלים ל
למורסת השוק ׳ ואם לפי שהם שכנים כריאה וכמוח ׳ וכל
אבר השכן לאחר ובש׳ בהיות אחד מהם שכן חלוש יקבל
המותר מחבירו כאצילים ללב ׳ ואם לפי שאחד מהם הת
התחלה ושורש לפועל השני כמסך לריאה בנשימה ׳ ואם
לפי שאחד מהם עובד השני כעצבים למוח ׳ ואם לפי שה
משתתפים לאבר שלישי כמו המוח שמשתתף לבוליא
בסבה שכל אחד מהם משתתף לכבד ׳ ואולי יחזור השתוף
חלילה כמו שיהיה המוח כשיחלה תשתתף לו האצטומכה
ויחלש עכולה ותשלח אליו אידים רעים ומזון בלתי
מעוכל ותוסיף בחולי המוח עצמו ׳ זה שתוף הולך כפי
משפטי השרשים בהתמדה וסבוב ומדרגות הגופים בין
הבריאות והחולי ששה ׳ גוף בתכלית הבריאות ׳
וגוף בבריאות בזולת התכלית ׳ וגוף לא בריא
ולא חולה כפי האמור ׳ אחר כן גוף העלול המקבל במהרה
המדוים ׳ ואחריו הגוף החולה חולי מעט ׳ ואחריו הגוף
החולה בתכלית ׳ וכל חולי הוא אם בטוח אם בלתי בטוח
והבטוח הוא החולי אשר אין מעיק מלרפאתו כראוי ׳
והבלתי בטוח הוא אותו שיתחבר בו מעיק ׳ ולא יעזבנו
להתנהג בו כנכון הנהגתו כמו כאב הראש אם יתחבר בו
בו הנזילה ׳ ודע כי החולי הדומה למזג ולשנים ולפרק ׳
פחות מסוכן מאותו שלא ידמה להם כי לא יתחדש אלא
מסבה גדולה ׳ ודע כי חלאי כל פרק יקווה שיותבו ב
בהפכו מן הפרקים ׳ ודע שיש מן החלאים חליים יעתקו
לחולאים אחרים ׳ והם יסתלקו ויהיה בהם טובה ויהיה
חולי אחד ארוכה ורפואתה מחולי אחר כמו הרביעית
שפעמים רבות תרפא מהכפיה והנקרס והדליות וכאבי
הפרקים ׳ וכמו הגרב והחכוך והצמחים הקטנים מהקורץ
וכן השלשול מרפא מהרמד והוא קצידה וחלקלקות המעי
מבעלת הצד וכן פתיחת עורקי השת יועיל לכל חולי
שחוריי ומכאבי הירך ומכאבי הכליות והרחמים ׳ ולפעמים
יעתקו החלאים אל חלאים אחרים ׳ וישוב הענין לזה יותר
חזק הרוע בהעתק בעלת הצד לבעלת הריאה ׳ והעתק
הפרינישיש אל ליטרגיאה ׳ ויש מהחולאים חלאים נדבקים
כמו הצרעת והגרב והגדרי והקדחת הדבריית ובש׳ אם
יצרו המושבות והמשבני וכן היושב עמהם בשיהיה מתחת

מתחת הרוח והנגעים כמו הקציידה וכל שכן אל המביט
אליו בעינו כמו קהיית השנים עד שהדמיון החמוץ
יפעלהו וכמו השדפון וכמו הצרעת ׳ ויש מהחלאים
חלאים ׳ ושיים מהזר כמו הנתק השבעי והנקרס והשדפו׳
והצרעת הנקר׳ גדם ׳ ויש מהחלאים חלאים סוגיים
מיוחדים במשפחה או ביושבי צד או שירבו בהם ׳ ודע כי
חלשת האיברים נמשך לרוע מזג או לחלשת הבנין ׳

הלמוד השני מן האופן השני והוא שני כללים הכללהא

בדברים אשר יתחדשו מפני סבה מן הסבות הכוללות והוא
כ׳ פרקים ׳ הכלל הא׳ מאמר כללי בסבות ׳ סבות
עניני גוף האדם וכבר הקדמנו זכרונם ׳ לל הבריאות
והחולי והענין המכוצע ביניהם הן שלשה ׳ המקדימות
והמתחילות ׳ והמגיעות ׳ ותשתתפן הבגיעות והמקדימות
בשהם ענינים גופיים לל לחזיים ׳ או מזגיים ׳ או הרכביים
והסבות המתחילות הם ענינים יוצאים מעצם הגוף ׳ אם
מצד נשמים חיצוניים כמו שיתחדש מהבאה וחוש האויר
והמאכל החם והקר היורד על הגוף ׳ ואם מצד הנפש כי
הנפש היא דבר אחר זולת הגוף כמו מה שיתחדש מהבעס
והפחד וכיה שדומה להם ׳ ואמנם הסבות הקודמות וה
והמתחילות משתתפות בשלפעמים יהיה ביניהם ובין אלו
הענינים אמצעות מה ׳ והסבות המתחילות והסבות
המגיעות פעמים ישתתפו שלא יהיה ביניהם ובין הענין
הנזכר אמצעי ׳ אך הסבות הקודמות הנה תפרדן מהסבות
המגיעות שהסבות המקדימות לא ילוה אליהן הענין אבל
יש ביניהם סבות אחרות יותר קרובות אל הענין מהם
מהמקדימות ׳ והסבות המקדימות תובדלן מהמתחילות
בשהם גופיות ׳ ועוד שהסבות המקדימות יהיה ביניהן ובין
הענין אמצעי בלי ספק ׳ והסבות החיצוניות אין מחוייב
זה בהן ׳ אבל שני הענינים אפשריים בהן ׳ והסבות הם
המגיעות תפרדנה מהסבות המתחילות בשהן גופיות ׳
ועוד שהסבות המגיעו׳ לא יהיה ביניהן ובין הענין אמצעי
והסבות המתחילות אין מחוייב זה בהן אבל שני
הענינים אפשריים בהן והסבות המקדימות הם סבות גו
גופיות לל לחיות ׳ או מזגיות ׳ או הרכביות ׳ והם מחייבו׳
לענין חיוב בלתי ראשון לל באמצעי ׳ והסבות המגיעות
הן סבות גופיות מחייבות ענינים גופיים חיוב ראשון לל
בלי אמצעי ׳ והסבות המתחילות הן סבות בלתי גופיות
תחייבנה ענינים גופיים חיוב ראשון ובלתי ראשון ׳ משל
הסבות המקדימות המלוי לקדחת וכלי הענין לירידת
המים בה ׳ וכשל הסבות המגיעות העפוש לקדחת והלחות
הנוזל אל הנקב לסתום והסתום לעורון ׳ ומשל הסבות
המתחילות חום השבש וחוזק התגועה והיגון והתעו ה
ולקיחת דבר מחמם כשום כל זה סבה לקדחת והתבאה
להתרחבות וירידה המים בעין ׳ וכל סבה אם סבה בעצם
כפלפל שיחמם והאופי שיקרר ׳ ואם במקרה כמים הקרים
שמחממים בעבוי וסתום הנקבים ועוצר החום ׳ והמים
החמים שמקרריים בהתכה והאשקמוניאה שמקררת בהרקת
הליח המחממ׳ ׳ ואין כל סבה שמגעת אל הגוף פועלת בו
אבל יצטרך עם זה לענינים שלשה ׳ אל חוזק מבדו הפוע׳
וחוזק מכח הגוף ההכנ׳ ויכולת לפגוש אחד מהם את
האחר זמן בכמותו יצא הפעל ההוא ׳ ויתכן שיתחלפו
עניני הסבות אצל מחוייביהם כי אולי תהיה הסבה אחת
ותגיע בגופים רבים חלאים רבים ׳ או בעתים מתחלפים
חליים מתחלפים ׳ ויתכן שיתחלף פעלה בהחלוש והחזק
ובחזק החוש והחלש החוש ׳ ויש מן הסבות מה שהוא
משאיר ומהן מה שאינו משאיר ׳ והמשאיר הוא אשר
בהפרדו ישאר רשומו ׳ והבלתי משאיר הוא אשר יהיה
הבריאות בהפרדו ׳ ונאמר שהסבות המשנות לעניני ה
הגופים והשומרים אותם הם אם הכרחיות ולא יתכן לאדם
לעמד בלתם כחיין ׳ ואם בלתי הכרחיות ׳ וההכרחיות ש
ששה סוגים ׳ סוג האויר המקיף ׳ וסוג מה שיאכל וישתה ׳
וסוג התנועה והמנוחה הגופית ׳ וסוג התנועות והבנוחו׳
הנפשיות ׳ וסוג השינה והיקיצה ׳ וסוג הדקה והעצר
ונאמר עתה בסוג האויר ׳

פרק ב

ברושם האויר המקיף
בגופים ׳ האויר הוא יסוד
לרוחותינו ולגופותינו
ועם היותו יסוד לרוחותינו
ולגופותינו הנה הוא מסך יגיע אל רוחותינו ויהיה עילה
לתקופ ׳ ולא ביסוד לבד אלא בפועל לל המשוה ׳ ובבר
ביארנו במה שנרצה לומר ברוח במה שקדם ׳ ואין רצוננו
לזכר מה שיקראהו הפילוסופים נפש ׳ וההשואה הזאת
אשר תגיע מן האויר ברוחותינו היא תלויה בשתי פעולות
מהם הנקוי והרווח ׳ והרווח הוא השואת מזג הרוח ההם
בשיפלינ בהעצר בלב ובזולתו ׳ לל בהשואה הצירופית
אשר ידעת אותה ׳ וההשואה הזאת תקנה אותה השאיפה
מן הריאה ומנקבי מעברי הדפק המחוברים בשריריים ׳

והאויר המקיף בגו הוא קר מאד בערך אל מזג הרוח
הטבעי וכש׳ בערך אל המזג המתחדש בחעצר וכשיגיע
אליו יפגעהו האויר ויתערב בו וימנעהו מהשתנות אל
האישיות הבא מההעצר המוביא אל דוע מזג ויסור בו
מההכנה לקבול הרושם הנפשיי בו אשר הוא סבת החיים
ומהתבת עצם עצמיותו האדיי הלח ׳ ואמנם הנקוי הוא
בהתחברותו בעת החזרת הנשיכה עם מה שימסרהו אליו
הבח המבדיל מן האד העשני אשר יחסו אל הרוח יחס
הליחה המותריית אל הגוף אב׳ ההשואה היא בירידת האו׳
אל הרוח בעת השאיפה והנקוי ביציאתו ממנו בעת החזרת
הנשיכה ׳ וזה לפי שהאויר הנשאף אמנם יצטרך אליו
בהשואתו בתחלת הכנסתו שיהיה קר בפועל ׳ ובשישתנה
אל איכות הרוח בחכום לאורך עכובו תבטל תועלתו ולא
יצטרך אליו ויצטרך אל האויר חדש שיבנם ויענד במקומו
ויצטרך בהכרח להוציאו לפנות המקום לאשר יבא אחריו
ושידחה עמו מותריות עצם הרוח ׳ והאויר כל עוד שיעמד

שיעמד שוה וזך ולא יתערב בו עצם זר הפכיי למזג
הדוח הנה הוא פועל הבריאות ושומר אותו ׳ ובשי שתנה
יפעל הפך פעולתו ׳ והאויר יקרו לו שנויים טבעיים ׳
ושנויים בלתי טבעיים ׳ ושנויים יוצאים ממנהג השבעי
הפכיים לו ׳ והשנויים הטבעיים הם השנויים הפרקיים כי
הוא משתנה בכל פרק אל מזג אחר ׳

פרק ג

בטבעי הפרקים דע כי אלו
הפרקים אצל חכמי הכוכבים
כי אצל חכמי הכוכבים הם זמני
העתקת השמש ברובע רובע מגלגל המזלות מתחילים
מהנקודה האביבית ׳ ואמנם הרופאים הנה האביב אצלם
הוא הזמן שלא יצטרך בארצות השוות אל חימום נחשב
בשביל הקור ׳ או אל בשוב נחשב בשביל החום ׳ ותהיה
בו התחלת צמיחת האילנות ושיהיה זמנו זמן מה שבין
השוויי האביבי או לפניו או לאחריו מעט עד הגיע השמש
לחצי שור ׳ ויהיה החורף הוא מקביל לו בכמו ארצותינו ׳
ואפשר בארצות אחרות שיקדם האביב ויתאחר החורף ׳
והקיץ הוא כל זמן החום והסתיו הוא כל זמן הקור אכ יהיה
כל זמן האביב והחורף כל אחד משניהם יותר קצר אצל
הרופאים מכל אחד מהסתיו והקיץ ׳ והסתיו הוא זמן מקבל
לקיץ או פחות או יותר כמנו כפי הארצות ׳ וידמה שיהיה
האביב זמן הפרחים והתחלת הפירות ׳ והחורף זמן שנוי
מראה העלים והתחלת נבול העלים ומה שבעלדי שניהם
סתיו וקיץ ׳ ונאמר שהאביב הוא השוה המזג ואינו כמו
שחשבו אנשים שהוא חם ולח ׳ ואמתות זה על בוריו הוא
אל החלק השבעי ׳ מהפילוסו ׳ אבל יקובל שהאביב שוה
והקר חם לקרבת השמש מנבחיו הראש ׳ וכח הניצוצ הנאצ
ממנו אשר יחשב התהפכותו בקיץ אם על זויות חדות מאד
ואם חוזר על עצמו בקוים אשר עכר בהם ויתעבה אצלם
הניצוץ וסבת זה באמת הוא כי יש למקום נפילת ניצוץ
השמש מה שהוא במדרגת מקום נפילת החץ מהאצטוונא
והמחודד באלו הוא עובר מהמרכז גרם השמש אל מה
שיהיה נכחו ׳ ויש ממנו מה שהוא במדרגת השטח או
המקיף או הקרוב למקיף והנה כחו אצל חצו ׳ כי הרושם
יפגה אליו מהקצוות כולם ׳ אמנם מה שהוא מהל הקצוות
הנה הוא יותר חלש ואנחנו בקיץ נופלים בחץ או בקרוב
מזנו ויתמיד זה עלינו בעלי שוכני הרחבים האלה ובסתו
בענין שיקרב מהמקיף ׳ ולכן יהיה האור בקיץ יותר מזהי
ואעפ שהמהלך ממעמדנו אל מעמד השמש בקרבת
גובה רומו יותר רחוק ׳ ואמנם יחם הקרוב הזה והרחוק הנ
יתבאר בחלק הכוכבי מהחלק הלמודי מהפילוסופיא ׳
ואמנם התאמתות התחזקות החום והתחזקות האור הנה
יתבא בחלק השבעי מהפילוסופיא והקי עם היותו חם הנה
הוא נכ יבש להתכת הלחויות בו מחזק החום ולרפיון
עצם האויר ׳ ולהראותו לטבע האישיות ׳ ולמעוט מה
שיפול בו מהלחויות מהגשמים ׳ והסתיו קר ולח להפך
העלות האלה ׳ ואמנם החורף הנה החום יהיה כבר נחסר
בו והקור לא נקבע עדיין וכאלו אנחנו באמצע הרוחק
שבין החץ הנזכר ובין המקיף ׳ ואם כן הוא קרוב מהשוי
בחום ובקור אלא שהוא בלתי שוה בלחות וביובש ׳ ואיך
והשמש כבר ינגב האויר ולא נתחדש עדין מהעלות
המרטיבות מה שיקביל נגוב העלה הנגנבת ׳ ואין הענין
בקרור כענין בחרשבה ׳ כי ההשתנות אל הקור יהיה בנקל
וההשתנות אל הלחות לא יהיה כל כך בנקלה ׳ ועוד אין
ההשתנות אל הלחות בקור כהשתנות אל הנגוב בחום ׳ כי
ההשתנות אל הנגוב בחום יהיה בנקלה ׳ כי הפחות ש
שבחום מנגב ואין הפחות שבקור מרטיב ׳ אבל לפעמים
הפחות חם יותר חזק בהרשבה כשימצא החמר מהפחות
שבקור בה כי החום הפחות יעלה איד ולא יתיך ׳ ואין
הפחות שבקור מעבה ומקבץ ועוצר ׳ ולכן אין ענין
השארות האביב על לחות הסתו כענין השארות ההרף
על יבשות הקיץ ׳ כי לחות האביב ישתוה בחום בזמן שלא
ישתוה בו יבשות החורף בקיר ׳ וידמה שיהיה ההרשבה
והנגוב האלה דומים לפעולת קנין והעדר לא לפעולת
שני הפכים ׳ כי הנגוב במקום הזה אינגו אלא העדר העצם
הלח ׳ וההרשבה אינגה העדר העצם היבש אבל הגעת
העצם הלח ׳ כי אנחנו לא נאמר במקום הזה אויר לח ואוי
יבש וגרצה בו צורתו או איכותו הטבעי ׳ אבל לא נתכוון
לזה בזה המקום ׳ ואם נתכוין נתכוין לו מעט ׳ אמנם
רצונגו לומר באמרנו אויר לח כלומר אויר נתערבו בו
אדים רבים מימיים או אויר נשתנה בעביו אל דמיון האיד
המימויי ונאמר אויר יבש כלומר אויר שהותך ממנו מה
שיתערב בו מן האדים המימיים ׳ ונשתנה אל דמיון עצם
האש בהתכה או שיתערבו בו עשנים ארציים ידמו לארץ
בגגובם ׳ והאביב יחסר ממנו יתרון הלחות הסתויי עם חו
מעט יתחדש בו בקרבת השמש לגבחיות הראש ׳
והחרף לא יתלחלח עצמו בקור מועט שיתחדש בו ׳ ואם
תרצה לדעת זה תעיין אם יוטשחו הדברים היבשים באויר
הקר בגנוב הדברים הלחים באויר החם על תנאי שיושם ה
הקר בקורו בחום בחומו בקרוב ׳ כי כשתביט זה תמצא
הענין בזה מתחלף ׳ וגם כי יש הנה סבה אחרת יותר
גדולה מזאת והוא שהלחויות לא יתקיימו באויר הקר ו
והחם יחד בשוי אלא בהתמדת הגעת זמן ארוך ׳ והגנוב
אינו צריך אל זמן ארוך כלל ׳ ואמנם נהיה שהלחות ב
בנשמים המגולים לאויר ׳ או שבעצם האויר לא יתקיים
אלא בזמן ארוך ׳ כי האויר אמנם יאמר לו שהוא חזק הקור
בהקש אל גופותינו ׳ ואינו מגיע קורו בארצות הנושבות
לפנינו שלא יתיך כלל אבל הוא בענינים כלם מתיך למה
שיש בו מבח השמש והכוכבים וכאשר יפסק המשך ותתמיד
ההתכה ימהר הנגוב ׳ ובאביב יהיה מה שנתך יותר ממה
שיעלה מהאידים והסבה בזה שהעלאת האידים יעשוה
שני דברים חום דק מועט בחיצוני האויר ׳ והחום שמן
בארץ חזק יובל ממנו דבר דק אל מה שיקרב מחיצוני
הארץ ׳ ובסתיו יהיה בפנימי הארץ חם חזק החום כמו
שנתבאר בחכמות השבעיות השרשיות ׳ ויהיה חום האויר
מעט ואכ יתקבצו שני הדברים בהרשבה והחם ההעלאה
ואחריה העבוי וכש שהקור גב יחייב בעצם האויר עצמו
עבוי ׳ והשתנות אל האידיות ׳ ואמנם באביב הנה האויר
יהיה התכתו יותר חזקה מהעלאתו לאידים והחום השמן
בפנים יחסר מאד ויראה במה שנוטה לחיצוני הארץ בפתע

בפתע דבר שהוא חזק יותר מן המעלה איד, או דב שהוא
דק האידות לחזק מושלו על החובר וידקדקהו ויפגש
העלאתו לאדים הדקים תוספת חום באויר ותשל בו ההתכ
זה כפי הרוב וכפי הפרד הסבות האלה זולת סבות אחרות
מחייבות דברים אחרים זולת מה שזכרנו, עוד לא יהיה שם
חובר רב ישיג מה שועלה וידקדק ולכן ראוי שיהיה טבע
האביב נוטה אל השווי בלחות וביובש כמו שהוא בחום
ובקור אעפ שאנחנו לא נמנע שיהיו ראשוני האביב נוטים
אל הלחות נטייה מה, אלא שרוחק זה מן השווי איננו
ברוחק מזג החורף ביובש על השווי, עוד החורף אם לא
נדין עליו בחוזק השווי בחום ובקור לא נתרחק מן האמת
כי הזהרים בו קיציים, כי האויר החורפי חזק היובש מובן
מאד לקבל החמום והשתנות אל דמיון האישיות בהכין
אותי הקיץ לזה ולילין ובקריו קרים לרוחק השמש בחורף
מנחיות הראש, ולחוזק קבלת הדק הרפה לרושם מה
שיקדר ואמנם האביב הנה הוא יותר קרוב אל השווי בשתי
האיכיות כי אוירו אינו מקבל מהסבה הדומה לסבה ה
הנמצאת בחורף לא מה שיקבלהו אויר החורף מן החמום
והקרור ואין לילו רחוק מיומו, ואם יאמר אומר מדוע
החורף יותר קר לילו מליל האביב, יהיה ראוי שיהיה אוירו
יותר חם כי הוא יותר דק, ונשיבהו ונאמר כי האויר החזק
ה־פיון מקבל החום והקור יותר מהר, וכן המים חזקי ה
הרפיון מקבלים החום והקור יותר מהר, ולכן כשנחמם
המים ותניחם לקפיאה יהיו נקפאים יותר מהרה מן הקרים
בעבור הקרוב בהם לרפיונם, וגם כי הגופים לא ירגישו
מקור האביב מה שירגישהו מקור החורף כי הגופים באבי
נעתקים מקור לחום מודגלים לקור ובחורף להפך, וגם כי
החורף פונה אל הסתיו והאביב עובר ממנו, ודע כי ה
ה־חלפות הפרקים יעורר בכל אקלים מן החלאים, וראוי
לרופא שידע זה בכל אקלים עד שתהיה השמירה וההקדמ ה
וההנהגה בנויים עליו, והנה ידמה היום האחד גב לקצת
הפרקים זולת קצתם, כי יש מהימים מה שהוא סתווי, ויש
מהם שהוא קיציי, ומהם שהוא חורפי, יתקדר ויתחמם
ביום אחד

פרק ד

במשפטי הפרקים ושנויים
כל פרק הוא נאות למי שיש
לו מזג בריא דומה לו ויגנד
למי שיש לו רוע מזג דומה לו אלא בשיקרה לו יציאה
מן השווי מאד אז יגנד הדומה והבלתי דומה בניה שמחלי
מן הכח, וגם הנה כל פרק נאות למזג החולי ההפכי לו, ו
ובאשר יצאו שני פרקים מטבעיהם ותהיה עם זה יציאתם
מתהפכת ולא תפול הפלגה מתמדת כמו שיהיה הסתיו
דרומי וירד עליו אביב צפוני, יהיה השגת השני לראשון
נאות לגופים משוה אותם, כי צפוניות האביב משוה
דרומיות הסתיו, ובן אם יהיה הסתיו יבש מאד והאביב
רטוב מאד, כי האביב משוה יובש הסתיו, וכל זמן שלא
יפליג הלחות ולא יארך זמן רב לא ישנה פעלו השוה אל
ההרטבה המזקת, ושנוי הזמן בפרק אחד פחות מביא
הדבר משנויו בפרקים רבים לא כשיהיה שנוי מביא ל
לדבר ואינו שנוי, ממלא חסרון מה שיחייבהו השנוי
הראשון כפי מה שתארנוהו, והיותר ראוי שבמזגי האויר
שישתנה אל העפוש הוא מזג האויר החם והלח, והמקומות
אשר יקרו בהם שנוי האויר ברוב אמנם הם המקומות אשר
הנחותיהם מתחלפות והשוקעים וימעטו בשרים ובגבוהים
ביחוד, וראוי שיהיו הפרקים באים כפי הראוי להם והוא
שיהיה הקיץ חם והסתיו קר וכן כל פרק, ואם יטה מזה
הנה פעמים רבות יהיה סבה לחלאים רעים והשנ שהולכים
פרקיה על איבות אחד היא שנה רעה כמו שתהיה כל השנ
לחה או חמה או יבשה או קרה הנה כמו השנה הזאת תהיה
רבת החלאים הדומים לאיבותה עוד יארך זמנם כי הפרק
האחד מעורר החולי הנאות וכש השנה כמו שהפרק הקר
כשימצא גוף לבניי יעורר הכפייה והפלאג והשתוק ועקים
הפה והכויץ ובויץ בזה, והפר הח באשר ימצא גוף אדוכי
יעורר השטות והקדחות החדות והמורסות החדות וכש
כשתלך כל השנה על טבע הפרק, ובאשר יכהר הסתיו
יכהרו החלאים הסתויים, ובאשר יכהר הקיץ יכהרו החליי
הקיציים וישתנו החלאים אשר היו לפניהם למשפט הפרק
וכשיארך הפרק ירבו חלייו וכש הקיץ והחורף, ודע כי
יש להתהפכות הפרקים רושם אינו בסבת הזמן מצד שהוא
זמן אבל למה שישתנה עמו מן האיכות יש רושם גדול
בשנוי הענינים, וכן אלו השתנה האויר בימים אחד מחום
לקור היו משתנים נזרות בגופים, והיותר בריא שבזמניהם
הוא שיהיה החורף גשמי והסתו שוה בלתי נעדר הקור,
אבל בלתי מופלג בו בהיקש אל הארץ, ואם יבא האביב
גשמי ולא ימנע הקיץ כבשר הנה הוא היותר בריא שיהיה

פרק ה

באויר הטוב, האויר
הטוב העצם הוא האויר
אשר לא יתערב בו
מהאידים והעשנים דבר
נכרי והוא מגולה לשמים בלתי נסתר מן הגדרים וה
והמעזבות אלא בעת שימצא האויר הפסד כולל בו כי אז
יהיה המגולה יותר מקבל אותו מן העכום והנסתר ובזולת
זה הנה המגולה יותר משובח, וזה האויר החשוב ישאר זך
כשלא יתערב עמו איד יאורים ואגמים וגאיות וארצות
עפריות ועשביות וכש מה שיהיה בו כמו הכרוב והגרגיר
ואילנות מגונים ואילנות רעי המזג כמו האילן הנקרא
בערבי שוחש ואגוז ותאנה, ולא ריחות מעופשות, ועם
זה יהיה בענין שלא יעצר ממנו הרוח החשוב המנשב מ
מארץ עליונה או ישרה, ואין האויר הזה נעצר בעמק
שיתחבט עם עליית השמש ויתקרר בבואו במדרה, ולא
גב נעצר בגדרים חדשים במקואות וכיוצא בהם של גוגבו
עדין שלמות נגובם, ולא קשה על הנשימה כאלו הוא
תופש הגרון, וכבר ידעת ששנוי האויר יש מהם טבעיים
ויש מהם הפכיים לטבע, ויש מהם שאינם טבעיים ולא
יוצאים מן הטבע, ודע כי שנוי האויר שאינם מן הטבע
יהיו הפכיים, או בלתי הפכיים לפעמים יהיו
בהקפים ולפעמים יהיו בלתי שוכרים
להקפים, והיותר בריא שבעניני
הפרקים שיהיו על
טבעיהם כי שנויים
מביא חלויים

פרק ו

בפעולות איכוית הואוירים
משפטי הפרקים

האויר החם מתיך ומרפה ׳ ואם יהיה חמומו שוה יאדים
המראה במשיכת הדם לחוץ ואם יפליג יכרכם בהתכתו
למה שימשוך ׳ והוא מרבה הזיעה וממעט השתן ומחליש
העכול ומצמיא ׳ והאויר הקר מאמץ ומחזק העכול ומרבה
השתן להעצר הלחויות ומעוט התכתם בזיעה וזולתה
וימעט הפרש להתעסות עצלי הטבעת ולמעוט עזר
המעי הישר להם שלא ירד הפרש הן להעדר עזר המעבר
וישאר הרבה ויותך מימיותו אל השתן והאויר הלח מרכך
העור ומרטיב הגוף ׳ והיבש מקשה הגוף ומנגב העור
והאויר העכור משמים הנפש ומבלבל הליחות ׳ והאויר
העכור הוא זולת האויר העב ׳ כי האויר העב הוא המתדמ׳
בעובי עצמו ׳ והעכור הוא המתערב בחלקים עבים ויורה
על שני הענינים מעוט הראות הכבבים הקטנים ׳ ומעוט
בהיקות מה שיבהיק מן הכבבים העומדים במתרעש וסבתם
רוב האידים והעשנים ומעוט הרוחות החשובים ׳ ועוד
נחזור לדבר בענין הזה כשנתחיל לדבר בשנויי האויר
היוצאים מן המנהג הטבעי ולכל פרק שירד על הראוי
לו משפטים מיוחדים ׳ וישתתפו אחרית הפרק
וראשית הפרק הנלוה אליו במשפטי הפרקים וחלייהם ׳
והאביב כשיהיה על מזגו הוא המשובח שבפרקים והוא
דומה למזג הרוח והדם ואעפ׳ שהוא על השווי אשר זכרנו
נוטה מקרוב אל חום דק שמימיי ולחות טבעי והוא מאדים
המראה כי הוא מושך הדם בשווי ואינו מגיע שיתיבהו
התכת הקיץ הגמור והאביב יתעוררו בו החלאים הנושנים
כי הוא מריץ הליחות השוקטות ומזילם ׳ ובעבור הסבה
הזאת תתעורר מלנקוניאה לבעלי המלאנקוניאה ׳ ומי
שתתרבן ליחותיו בסתו לזוללותו ומעוט תנועתו יעותד
באביב לחלאים המתעוררים מאותם החמרים להתיך
האביב אותם ׳ וכאשר יארך האביב וישתוה ימעטו החלאי׳
הקיציים וחליי האביב הם שלשול דם ורעיפ׳ ו והתעוררו׳
המלנקוניא׳ אשר בטבע מרה השחורה והמורסו׳ ודמאמיל
והמחנקי׳ ויהיו על הרוב ממיתי׳ ושאר היציאות ותרבה בו
בקיעת העורקים ורקיקת דם ושעול וכש׳ בסתוי ממנו ׳
וירעו עניני מי שיש לה׳ אלו החלאי׳ וכש׳ השדפון ולעוררו
בבעלי הלבנה חמרי הלבנה תחדש בו השתוק והפלג
וכאבי הפרקי׳ וממה שיפיל בהם תנועה מהתנועות הגופיו׳
והנפשיות מופלגות ולקיחת המחממים גב׳ כי הם יעזרו
טבע האויר ׳ ולא ימלט מחליי האביב דבר כמו ההקזה
וההרקה והמעוט מהמאכל והרבוי מהשתייה ולשבר כח
המשקה המשכר ומעוטו ומזינתו ׳ והאביב נאות לנערים
ולמי שהוא קרוב אליהם ׳ ואמנם הסתיו הנה הוא יותר טו
טוב לעכול לעצור הקור עצם החום הטבעי ויתחזק ולא
יותך ׳ ולמעוט הפירות והתעסקות האנשים על המזונות
האמתיים ומעוט תנועתם בו על המלוי ונטייתם בו אל
המחממים והוא היותר שובר שבפרקים למרה לקורו וקוצר
יומו עם אורך לילו ׳ והיותר עוצר שבהם לחמרים והיותר
צריך אל לקיחת המחתכים והמדקדקים ׳ והחליים הסתויים

רובם לבניים ותרבה בו הלבנה עד שרוב הקיא בו הוא
הלבנה ומראה המורסות בו נוטה אל הלובן ברוב העניני
וירבה בו הזאב׳ והוא קאטארו בלע׳ ומתחיל עם התחלפו׳
האויר החורפיי ואחר ימשכו אחריו בעלת הצד ובעלת
הריאה וצרריות קול וכאיבי הגרון ואחר יתחדש כאב
הצד עצמו והגב ופגעי העצבים וכאב הראש הנושן וגם ה
השתוק והכפייח וכל זה להעצר הליחות הלבניות ור
והתרבותם והזקנים נזוקים בסתיו וכן מי שידמה להם ׳
והממוצעים מקבלים תועלת בו וירבו השמרים בשתן ב
בסתו בהקש אל הקיץ ושיעורו גב׳ יהיה יותר וימעט בו ה
הדם והלבנה תרבה והמרה הכרכומית תרבה בקיץ וב
ובאחריתו המרה השחורה בסבת התכת הרקיק והעצר ה
העב והאסרו ותמצא הזקנים והדומים להם יותר חזקים ב
בקיץ והקיץ מתיך הלחות ומחליש הכחות והפעולות ה
הטבעיות בסבת הפלגת ההתכה ׳ ויכרכם המראה במה ש
שיתיך מן הדם אשר ימשכהו ׳ ויקצרו בו זמני החלאים ׳
כי הכח אם יהיה חזק ימצא האויר עוזר אותו על ההתכה
ומבשל חומר החולי ודוחה אותו ׳ ואם יהיה חלוש יוסיף
לו החום האוירי חולשה ורפיון ויפול הכח וימות בעליו
והקיץ החם והיבש מהר יפריד החלאים ׳ והלח ימתין ויארי׳
זמני החלאים ׳ ולכן יפלו בו רוב הנגעים אל האכול ׳
ויקרה בו השקוי וחלקלקות המעים וירפה הבטן ויעזור
בכל זה כולו רוב המשך הליחות מלמעלה אל מטה וב
וכש׳ מן הראש ׳ ואמנם החלאים הקיציים כמו קדחת ש
שלישית והדבקה והדלקת וצמוק הגוף ואמנם מן הכאבים
כאב האזן והרמד ירבה בו ובפרט כשיהיה נעדר הרוחות
ויתעוררו בו הגחלים והם צמחים נקראים בערבי גמר וה
והצמחים הדומים להם ׳ ואם יהיה הקיץ אביבי תהיין הק
הקדחות רפות בענינם בלתי בעלות שעירות וחדות יבשה
ותרבה בו הזיעה ותהיה מקוה בגבולים להאותות החם וה
והלח וזה כי החום מתיך והלחות מרפה ומרחיב הנקבים ׳
ואם יהיה הקיץ דרומי ירבה בו הדבר וחליי הגדרי וחצבה
ואמנ׳ הקיץ הצפוני הנה הוא בריא אך ירבו בו חליי העסוי
וחליי העסוי הם חלאים יתחדשו מהזלת החמרים בחום ה
הפנימי והחיצון וכאשר יבה אותם קור נגלה יעסם
ואלו החלאים הם ה נזלים ומה שימשך אחריהם ואם יהיה
הקי׳ צפוני יבש יקבלו תועל׳ בו בעלי הלבנה והנשי׳ ויקרה
לבעלי חאדומה רמד יבש הוא קצידה וקדחות חדות נוש
נושנות ויקרה לשרפת האדומ׳ וההעצר תגבורת השחורה ׳
ואמנם החורף הוא רב החלאים לרוב השתמש האנשים בו
בשמש החם ואחב׳ רווחם אל הקור בלילה ולרוב הפירות
והפסד הליחו׳ בהם ולהתכת הכח בקיץ והליחות נפסדות
בחורף בסבת המאכלים הרעים ובסבת התכת הדק והש
והשארו׳ העב ושריפתו וכל עוד שיעור הטב׳ ליח׳ לדחיי׳
ולהתכה יחזירה הקור אל ההעצר והדם ימעט בחור׳ מאד
אבל הוא הפביי לדם במזגו ולא יעזור להולידו׳ וכבר קדם
לו התכת הקיץ לדם והמעיטו אותו ותרבה בו מהליחות
המרה האדומה שארית מהקיץ והשחורה לפי שהליחות מ
מתדשנות בקיץ ולכן תרבה בו השחורה כי הקיץ שורף ה
הליחות והחורף מדשנם ׳ ותחלת החורף נאות

החורף גאות לזקנים האותות מה ואחריתו יזיקם היזק חזק
וחליי החורף הם הגרב המתקלף והבוביי והבואציר הם
פישטוליש והסרטנים וכאבי הפרקים והקדחות מעורבות
וקדחות רביעיות לרוב השחורה למה שביארנו מעלתה ׳
ולכן יגדל בו הטחול ויקרה בו הטפת השתן למה שיקרה
למקוה מחלוף המזג בחום ובקור ׳ ויקרה גב׳ עוצר השתן
והוא יקר יותר מהטפת השתן ׳ ויקרה בו חלקלקות המעים
וזה לדחיית הקור בו מה שהוא דק מהליחות אל פנימי הגו
ויקרה בו חלי גיד הנשה גב׳ ויקרה בו מחנקחד עוקץ מרדי
ובאביב לבניי כי התחלת כל אחד מהם מן הליחה אשר
העירה הפרק אשר לפניו ׳ וירבה בו אליאוס היבש ׳ גב׳
יפול בו השתוק וחליי הריאה וכאבי הגב והירכים בסבת
תנועת המותרות בקיץ ואחר העצרם בו ׳ וירבו בו תולעים
בבטן לחלשת הכח על העכול ועל הדחיה ׳ וירבה בו
בפרט ביבש ממנו הגדרי וכש׳ אם הקדימו קיץ הם וירבה
בו השטות גב׳ לרוע הליחות המרריות וערוב השחורה בה׳
וההורף הוא היותר מזיק שבפרקים לבעלי נגעי הריאה
אשר הם בעלי השדפון והוא מגלה החולי המסופק בענינו
כשהתחיל לפניו ולא נתבארו היט׳ אותותיו והוא מהיותר
מזיק שבפרקי לבעלי הדקה הנפרדת גב׳ בסבת נגובו ׳ וה
והחורף הוא בפעל בעד הקיץ לשארית חליו ׳ והטוב
שבחורף היותר לח שבו וגשמיי ממנו והיבש הוא היותר
רע שבו

פרק ז

במשפטי הרכבת השנה
כשיבא אביב צפוניי על
סתיו דרומי וימשך אחריו
קיץ לח ׳ וירבו המימות וישמור האביב החמרים אל הקיץ
ירבה המות בחורף בעלמים ותרבה הגרידה ונגעי המעים
והשלישית הבלתי מזוקקת הארוכה ׳ ואם יהיה הסתיו חזק
הליחות תפילנה מן ההרות אותן אשר יגיע זמן לידתן ב
באביב במעט סבה ׳ ואם תלדנה יחלשו ולדיהן או ימותו
תכף או יחלו ׳ וירבה באנשים רמד ושלשול דם והנזלים
ירבו אז וכש בזקנים וירדו באיבריה ׳ הנגימיי ולפעמי
ימותו מהם פתאום בהשתפב׳ על מהלכי הרו פתאו עם רבוי
ואם יהיה האביב גשמיי דרומיי ׳ וכבר ירד אל סתיו צפוני
ירבו בקיץ הקדחות החדות ורמד ורכות הטבע ושלשול
הדם וירבה זה כלו מן הנזלים ובדחיית הלבנה המקובצת
בסתיו מהחללים הפנימיים כשהגיע אותה החום ׳ וכל שכן
לבעלי המזגים הלחים כמו הנשים ׳ וירבה העפוש וק
וקדחותיו ׳ ואם יתחדש בקייצם בעת עלות הכוכב הנקרא
אל שערי ירידת מטר ונשבה רוח צפונית יקוו טוב ויותבו
החליי ורו׳ מה שיהי היזק הפר׳ הזה אמנ׳ הוא לנשי ולנערי
ומה שימלטו מה׳ יפו ברביעי לסב׳ שריפ הליחו והתדשנ׳
ואל שקוי אחר הרביעית בסבת הרביעיה וכאיבי הטחול
ויחלש הכבד בזה וימעט היזקו בזקנים וגוף מה שיפחד
אליו הקרור ׳ וכאשר ירד על קיץ יבש צפוני חורף גשמיי
דרומיי יתעתדו הגופי שיהיה להם כאב הראש בסתיו ׳ וי
וישעלו וינחר גרונם ויזול כי יקרה להם הרבה זוכאם ׳ וכן
כשירד על קיץ יבש דרומי חורף גשמיי צפוני ירבו בסתיו
כאב הראש והנזילה והנחירות ׳ ואם ירד על קיץ דרומי
חורף צפוני ירבו בו חליי העסוי והעצר ׳ וכבר ידעת
אותם וכאשר יסכימו הקיץ והחורף בהיותם דרומיים ולחי׳
ירבו בו הליחות וכשיבא הסתו יבאו אחריו חליי העסוי
הנזכרים ואיננו רחוק שיבא העצר והתקבצות החמרים
זה על זה לרבויים והעדר מעברי התנשבות אל חליים
עפושיים ולא ימלט הסתו מהיות בו חליים לפגשו חמרים
רעים נעצרים רבים ׳ וכאשר יהיו יחד יבשים צפונים יקבל
תועלת מי שיתרעם מהלחות ׳ והנשים וזולתם מקרהלהם
רמד יבש ונזל נושן וקדחות חדות ומאלנקוניאה והסתיו
הקר והגשמיי מחדש שרפה בשתן ׳ ואם יחזק חום הקיץ
ויבשו יתחדשו מחנקים ממיתים או בלתי ממיתים מ
מתבקעים ובלתי מתבקעים ׳ והמתבקעים יהיו מבפנים
ומבחוץ וגדרי והצבה ועוצר השתן כולם בטוחים ורמד
והפסד דם ומצוקה והעצר נדות ורקיקה ׳ והסתו היבש
כשיהיה אבי בו יבש הוא רע והדבר מפסיד האילנות
והצמחים ויפסידו הנאבסים מהם מהמקנה והבהמה וי
ויפסידו אוכליהם מבני אדם

פרק ח

ברשמי השנויים האויריים ׳
המקריים אשר אינם
הפכיים למנהג הטבעי
מאד ׳ וראוי שנשלים עתה המאמר בשאר השנויים הבלתי
טבעיים לאויר ולא הפכיים לטבע אשר יקרו כפי ענינים
שמימיים וענינים ארציים ׳ וכבר הורינו אל הרבה מהם
בזוכרים הפרקים ׳ ואמנם הנמשכים לענינים השמימיי הנה
כמו מה שיקרה בסבת הכבבים כי לפעמים יתחברו רבים
מן כוכבי לכת בגבול אחד או שיתחברו עם השמש ויחייב
זה הפלגת חמום במה שיהיו נכחיים לו מן הראשיים או
שיקרבו אליו ופעם יתרחקו מנכחיות הראש רוחק רב
ויחסר מהחמום ׳ ואין רושם הנכחיות בחמום כרושם
התמדת הנכחיית והקרבה ׳ ואמנם הענינים הארציים הנה
קצתם בסבת גובה בקעי הארצות ושפלותם וקצתם בסבת
ההרים וקצתם בסבת הימים וקצתם בסבת הרוחות וקצתם
בסבת העבר ׳ ואמנם ההוה בסבת המרחבים כי כל ארץ
קרובה לסבוב ראש הסרטן בצפון או לסבוב ראש גדי
בדרום היא יותר חמה מאותה שיתרחק מהם אל קו השור או
אל צפון ׳ וראוי שיצדק מאמר מי שיראה שהבקעה שהיא
תחת עגול משוה היום קרובה מן השווי וזה כי הסבה
השמימיי המחממ׳ שם היא סבה אחת והיא נכחיות השמש
לראש ׳ והנכחיות הזאת לבדה לא תרשום רושם רב אבל
יעשה רושם התמדת הנכחיות ׳ ולזה יהיה החום אחר
התפלה האמצעית יותר חזק מהיותו בעת השוות היום ו
ולכן יהיה החום בהיות השמש באחרית הסרטן ותחלת
אריה יותר חזק מהיותו בהיות השמש בתכלית הנטייה
ולכן יהיה השמש כשיפרד מראש הסרטן אל גבול מה שהו׳
למטה ממנו בנטיה יותר חזק החמום
מהיותו כשהוא בכמו
אותו הגבול מהנטיה ׳ ולא הגיע
עדין אל ראש הסרטן ׳ והבקעה הערוכה כנגד קו השוה
הנה השמש תהיה נכחיות לראש בה ימים מעטים
ואחר תתרחק במחרה

במזרה כי תוספת חלקי הנטיה אצל שני הקשתים יותר
גדולה הרבה מתוספתם אצל שני ההפוכים׳ אבל אולי ל
לא תעשה אצל שני הקשתים תנועת ימים שלשה או
ארבעה ויותר מזה רושם מוחש והשמש נשאר שם בגבול
אחד מתקרב זמן ארוך ויהיה הולך ומחסם וראוי שיחשב
מזה כי הארצות אשר מרחקיהם קרובים לנטיה כולה הן
היותר חמות שבארצות ואחריהן מה שיהיה הרוחק ממנה
בשני הצדדים אל שני הקשתים קרוב לחמש עשרה מדרגו
הלא יהיה החום בקו השווי כל כך מופלג כמו שיחייבהו ה
הכלחיות מנחיות עגול ראש הסרטן בארץ הנושבת׳ אך
מקור בארצות המתרחקות מזה העגול אל הצפון יותר זה
מה שתחייבהו בחינת מרחבי המשכנים על תנאי שיהיו ב
השאר הענינים המתדמים ואמנם ההווה בסבת
הגחת המקום בגובה מהארץ או עמקה הנה המונח
בעומק יותר חם לעולם והגבוה הרם יותר קר לעולם כי מ
מה שיקרב אל הארץ מן האויר אשר אנחנו בו חם יותר
להתחזקות ניצוץ השמש בקרבת הארץ ומה
שיתרחק ממנה אל גבול מה׳ הוא יותר קר והסבה בו הוא
בחלק הטבעי מן הפילוסופיא׳ ובאשר יהיה העומק עם זה
בחפירה שדומה לקערה יהיה הניצוץ יותר חזק ההעצר ב
בו ויהיה הוא יותר חם׳ ואמנם ההווה בסבת ההרים הנה
מה שיהיה יחס ההר אליו יחס המושב הנה הוא נכנס בח
בחלק אשר בארנוהו׳ ומה שיהיה יחס ההר אליו יחס ה
השכן הוא אשר נרצה עתה לדבר בו׳ ונאמר כי ההר
עושה רושם באויר על שני פנים אחד מהם מצד החזירו
על מקום ניצוץ השמש או הסתירו אותו ממנו והאחר
מצד מנעו הרוח או עזרו לנשיבתה אמנם הראשון
כמו שיהיה בארצות ואפילו בצפוניות מהן הר מצד צפון
המקום ויזרח עליו השמש בסבוב
ויתהפך חמומו אל המקום ויחממהו ואף כי יהיה צפוני׳
וכן אם יהיה ההר מצד המערב ונגלה מצד המזרח וכאשר
יהיה מצד המזרח יהיה פחות מזה בענין הזה כי השמש ב
בנטותו וזרחו על ההר ההוא הנה כל שעה מתרחק מ
ממנו ויחסר הניצוץ הזורח ממנו עליו ואינו כן כשיהיה
ההר מערבי והשמש יקרב אליו בכל שעה אמנם מצד
מניעת הרוח שיהיה ההר מגין בעד המקו׳ נשיבת הצפונית
או המקרית או תרבה עליו נשיבת הדרומית המחממת או
שיהיה המקום מונח בין שני סלעי ההרים מגולה לפני
הרוח ואז יהיה נשיבת הרוח ההוא שם יותר חזקה מהיותה
בארץ מישור כי האויר מדרכו כשימשך במעבר צר
שיתבדד בו ההמש׳ ולא ישקוט׳ וכן המים וזולתם וסבת זה
ידוע בטבעיות׳ והיותר שוה שבארצות מצד ההרים וה
והסתרם והגליתם שתהיה מגולה למזרח ולצפון כסותרת
מהמערב והדרום׳ ואמנם הימים הנה הם מחייבים
תוספת הרטבת הארץ בשכונתם בכלל׳ ואם יהיו הימים
בצדדים אשר מול הצפון הנה זה עוזר על קרירה ברחף ר
רוח הצפון על פני המים אשר הוא בטבעו קר׳ ואם יהיה
מול הדרום יחייב תוספת בעובי הדרומי ובש אם לא
ימצא מעבר לעמיד הר בפניו ואם יהיה בצד המזרח יהיה
ארטבתו לאויר יותר מהרטבתו בשיהיה בצד המערב כי
השמש שוקד עליו בהתכה הנוספת עם קרבת השמש ואינו
שוקד על המערבי ובכל שכונת הים מחייב הרשבת האויר
ואם ירבו הרוחות ויהיו שפלים ולא ימנעום ההרים יהיה ח
האויר יותר בטוח מן העפוש ואם אין יכולת לרוחות על
הנשיבה יהיו מוכנים להתעפש ולעפש הליחות והיותר נ
באות שברוחות לענין הזה הוא הצפוני׳ ואחריו המזרחי ו
ואחריו המערבי והיותר מזיק שבהם הוא הדרומי

ואמנם ההווה בסבת הרוחות הנה המאמר בו על שני
פנים מאמר כללי מוחלט׳ ומאמר כפי ארץ וארץ ומה
שייחוד בה אמנם המאמר הכללי הנה הדרומית ברוב
הארצות חמה ולחה׳ אמנם החום כי היא תבוא מהצד הנ
המחמם לקרבת השמש׳ ואמנם הלחות כי הנה
רובם דרומיים אליהו ועם היותם דרומיים הנה השמש
תפעל בהם בחוזק ותעלה אידים מהם מתערבים ברוחות
ולכן יהיו הרוחות הדרומיים מרפים׳ ואמנם הצפונית
הנה היא קרה כי היא עוברת על הרים וארצות קרות רבות
השלגים ויבשה כי היא לא יתחברו עמה אידים רבים כי
והתכה בצד הצפון פחותה ואינה עוברת על מימות
נוזלים ימים אבל אמנם עוברת ברוב על מימות נקפאות
או על מדברות׳ והרוחות המזרחיות הן שוות בקור
וחום׳ אך הם יותר יבשות מהמערביות כי צפון המזרח
פחות ימים מצפון המערב ואנחנו צפוניים בלי ספק
והמערביות יותר לחות מעט לפי שהן עוברות על ימים ו
ולפי שהשמש מתחלפת להן בתנועה כי כל אחד
מהשמש ומהן מתהפכים אחד מהם לאחר בתנועתם על כן
לא יתיבן השמש התכתו לרוחות המזרחיות וביחוד שדוב
נשיבת המזרחיות הוא בתחלת היום ורוב נשיבת
המערביות הוא בסוף היום ולכן תהיין המערביות פחות
חמות מהמזרחיות ויותר נוטות אל הקור והמזרחיות יותר
חמות ואעפ׳ ששניהם בהקש אל הרוחות הדרומיות
והצפוניות שוות והנה ישתנו משפטי הרוחות בארצות
כפי דברים אחרים כי לפעמים יזדמן בקצת הארצות
שיהיו הרוחות הדרומיות בהם יותר קרות בהיות בקדוב מ
מהם והרים שלגיים דרומיים וישתנו הרוחות הדרומיות
לעברם עליהם אל הקור׳ ולפעמים יהיו הרוחות
הצפוניו יותר חמות מהדרומיות כשיהיו בקרבת מדבריות
שרופות׳ ואמנם הקטב המרירי הנקרא בערבי פמאים
הם אם רוחות עוברות במדברות חמים מאד׳ ואם רוחות
ממין העשנים הפועלים באויר אותות מבהילות דומות ל
לאש כי הם כשיהיו כבדים יקרה להם שם בהבער
והתלהבות׳ ונפרד מהם הדק ויורד הכבד ובו שאירית
ההתלהבות והאשיות כי כל הרוחות החזקות כפי מה
שיראו חכמי הפילוסופי׳ אמנם מתחילות מלמעלה ואעפ
שהתוזלת חמריהם מלמטה אך התחלת תנועותיהם
ונשיבתם ותעורתם הוא מלמעלה וזה אם שיהיה משפט
כולל או שיהיה על הרוב והתאמתות זה הוא אל הלק
טבעי מהפילוסופיא ואנחנו עוד נזכיר במשכנות
פרק זה׳ ואמנם התחלפות הארצות בעפר כי קצתם
יהיה טיטי מזוקק וקצתם סלעיי וקצתם חוליי וקצתם
ביניי עפריי או מלוחיי׳ ויש שנובר על עפרה כח

עפרה כח מחצביי יעשה כל זה רושם באויר ומימיה ׳

פרק ט

ברושם השנויים האויריים הרעים ההפכיים למנהג הטבעי ׳ אמנם השנויים היוצאים ממנהג הטבעי הם אם לשנוי בעצם האויר ואם ל לשנוי באיכותו ׳ ואמנם אותו שהוא בעצמו הוא שישתנה עצמו אל הרוע לא לפי שהאיכות ממנו מפליג להתחזק ו ולחסור וזהו הדבר והוא עפוש יקרה באויר דומה לעפוש מי המשרה המעופשים ׳ כי אין רצונינו לומר באויר האויר הפשוט הנפרד כי זה אינינו האויר המקיף בנו ׳ ואם יהיה נמצ מזוק אולי יהיה זולתו זה שכל אחד ואח מהפשוטי הנפרדים לא יתעפש אבל אם שישתנה באיכותו ואם שי שישתנה בעצמיותו אל הפשוט האחר כמו שישתנו המים אל האויר דר משל אבל אמנ רצונינו באויר גשם המתפש בחלל והוא גשם מזוג מאויר האמתי ומהחלקים המימיים ה האדיים וכהחלקים הארציים העולים בעשן ובאבק ומחלקים אשיים ואמנם אמרנו לו אויר באמרנו מים למי הים והשיחין והאגמים ואעפ שאינם מים פשוטים גמורים אבל הם מזוגים מאויר ועפר ואש אך הגובר בהם הוא המים ׳ וזה האויר יתעפש וישתנה עצמו אל הרוע כמו שמי האגמים והשיחין יתעפשו ש וישתנה עצמם אלינו ורוב מה שיקרה הדבר ועפוש האויר הוא באחרית הקיץ והחורף ועדין נזכיר המקרים הקורים מהדבר במקומות אחרים ׳ ואמנם אשר באיכותו הוא ש שיצא בחום או בקור אל איכות בלתי יכול שאותו עד ש שיפסיד זרע הצמחים וזרע הבה אם בשנוי דומה בלי ספק כחזק השרב בקיץ או בשנוי הפכי כהפלגת חזק ה הקור בקיץ למקרה קורה ׳ והאויר כשישתנה יקרה ממנו מקרים בגופים כי הוא כשיתעפש יעפש הליחות ויתחיל בעפוש הליחה הנעצרת בלב כי הוא יותר קרוב להגיע א אליה מהיותו קרוב אל זולתה ׳ ואם יתחכם בחזק מרפה הפרקים ומתיך הלחויות ויוסיף בצמא ומתיך הרוח ומפיל הכחות ומונע העכול בהתבת החום הטבעי אשר בפנים אשר הוא כלי לטבע ויכרכם המראה בהתבתו הליחות ה הדמיות המאדמות המראה ובהגבירו המרה על שאר ה הליחות ומוחזם הלב חמום בלתי טבעי ומזיל הליחות ו ומעפשם ומשה אותם אל החללים ואל האיברים החלושי ואינו טוב לגופים המשובחים אבל אולי יועיל לבעלי ה השקוי ולבעלי הפלג ולבעלי הבוזיז הקר והקויצה הלחה ועקום הפה הלח ׳ ואמנם האויר הקר הנה עוצר ה החום הטבעי בפנים אלא אם יפליג הפלגה תשקיע אותו בפנים כי זה ממית ׳ והאויר הקר בלתי מופלג מונע הזלת הליחות ועוצרם אך הוא מחדש נזילה ומחליש העצבים ומזיק לקנה הריאה נזק חזק וכאשר לא יפליג יחזק העכול ויחזק הפעולות הפנימיות כולם ויעורר התאוה ׳ ובכלל הנה הוא יותר נאות לבריאים כהאויר המפליג בחום ׳ וה והזיקו הוא מצד הפעולות התלויות בעצבים וסתימתו ל לנקבים וכסחטו כלוי העצמות ׳ והאויר הרטוב טוב נ נאות לרוב המזגים ומיפה המראה והעור וברכבו ׳ ומש ומשאיר הנקבים פתוחים אלא שהוא מכין לעפוש והיבש הוא בהפך ׳

פרק י

בטבעי הרוחות ׳ כבר זברנו עניני הרוחות בשער שנוי ה האויר זכרון מה אלא שאנחנו נרצה שנשים בהם מאמר כללי על סדר אחד ונתחיל בצ בצפוני ׳ הצפוניית מחזקת ומאמצת ומוכעת ההזלות הח החיצונות וכותבות הנקבים וכחזקת העכול ועוצרת הבטן ומגיר השתן ומבריאה האויר המעופש הדבריי ׳ ובאשר תקדם הדרומית לצפונית וילוה לה הצפונית ׳ יתחדש מ בהדרומית הזלה ׳ ומהצפונית עכוי לפנים ולפעמים יביא אל הבקוע לחוץ ולבן ירבה אז הזלת החמרים מן הראש ו ועלות החזה ׳ והחלויים הצפוניים הם כאבי העצבים ׳ וכהם המקוה והרחם וקושי השתן והשעול וכאבי הצ הצלעות והחזה והצד והכמור ׳ הדרומית מרפה הכח ופ ופותחת הנקבים ומעוררת הליחות ומגיעה אותן מבפנים לחוץ ומכבידה החושים והיא מכפסידי הגגעים ומחזרת ה החלאים ומחלישה ומחדשת על הנגעים והנקרס וחכוך זמעוררת כאב הראש ומביאה השינה זמורישה הקדחות ה העפושיות אך אינה משעירה הגרון ׳ המזרחית אם תבא ב באחרית הלילה ותחלת היום תבא כאויר שכבר נשתנה בשמש ונתדקדק ותמעט לחותו על בן היא יותר יבשה ז ודקה ׳ ואם תבא באחרית היום ותחלת הלילה הנה הענין בהפך ׳ והמזרחית בכלל טובה מן המערבית ׳ המערבית אם תבא באחרית הלילה ותחלת היום תבא כאויר שלא פ פעל בו השמש והנה הוא יותר עב וגס ׳ ואם תבא ב באחרית היום ותחלת הלילה הנה הענין בהפך ׳

פרק יא

בחיובי המשכנות ׳ כבר ו זברנו בשער שנוי האויר ע ענינים למשכנות ואנחנו נ נרצה לדבר עוד בהם דבור קצר על סדר אחד ולא נחוש אם נשנה קצת מה שקדם ׳ משפטי המשכנים כבר ידעת כי המשכנות יתחלפו ענייניהם בגופים בסבת הנשאם וה והשפלם בעצמם ׳ ובענין מה שהוא במשכנותם מן ההרים ובענין עפרם האם הוא מימיי או מזוקק או ביצי או שיש בהם כח מחצב ׳ ובענין רוב המימות ומעוטם ובענין מה שיהיה בשבונתם מכמו האילנות והצמחים והקברים וה והמערות והגבולות וביוצא בהם וכבר ידעת איך יודעו מזגי האווירים ממרחבי הארצות ומעפרם ומכמשכנות ה ההרים והימים להם ומרוחותיהם ׳ ונאמר בכלל שכל אויר ימהר להתקרר בכא השמש ויתחכם בעלותו הנה הוא דק ׳ ומה שהוא הפך הוא בהפך ׳ ואחר זה הרע שבאווירים הוא שיקבץ הלב ויצר הנשימה ועתה נחלק ענין כל משכן ומשכן ׳ המשכנים החמים משחידים כתלתלים השיער ומחלישים העכול ׳ וכאשר תרבה בהם הזחכה מאד ותמ ותמעט הלחות תכהר הבליה כמו שהוא בכושים כי אנשי כוש יבלו ימיהם בארצם בשלשים שנה ׳ ולבותם מפחדים להתכת הרוח מאד ואנשי המשכנות החמות הם יותר רכי הגופים׳

במשכנים הקרים אנשיהם יותר חזקים
ויותר גבורים ויותר טובי העבול כמו שכבר ידעת
ואם יהיו לחים יהיו אנשיהם בעלי בשר וחלב שקועי העו
העורקים מסותרים הפרקים טריים מזהירים׳
המשכנים הרטובים אנשיהם יפי הגהות רבי העור ימהר
אליהם הרפיון בתגועתם ולא יהם קיצם בחוזק ולא יתקרר
סתום בחוזק תרבן בהם הקדחות הנושנות והשלשול והז
והזלת הדם מהנדות והטחורים וירבו הנגעים והעפוש
ונגעי הפה הנקרא קלאע וירבה בהם הכפיה
המשכנים היבשים יקרה לבעליהם שיתיבש מזגם ויצטמ׳
עורם ויתנגב ויקרה אל מחותיהם היובש ויהיה קיצם חם
וסתום קר׳ המשכנים הגבוהים שוכני המשכנים
הנבוהים הם בריאים חזקים ואמיצים ארוכי החיים׳
המשכנים השוקעים שוכני הבקעות השוקעות יהיו תמיד
בלחות האויר ועכידותו ומיכותם בלתי קרים ובש אם
יהיו שוקטים או פימי שיחים או מלוחים ודע כי מימיהם
בסבת אוירם רעים המשכנים האבניים המסותרי׳
יהיה אוירם חם בחוזק בקיץ וקר בסתיו בחוזק׳
ויהיו גופותם קשים עבי הארינה רבי השער חזקי בנין הפ
הפרקים ויגבר עליהם היובש והם בעלי תעורה ובעלי מ
מדות רעות בלתי שומעים לעצת זולתם ויש להם גבורה ב
במלחמות וזכות וחדות במלאכות׳ המשכנים
ההריים והשלגיים משפטיה׳ כמשפט שאר הארצות הקרות
ותהיה ארצם ארץ בעלת רוח׳ וכל עוד שהשלג נשאר
יולדו ממנו רוחות טובות ובשימם השלג ויהיו ההרים כ
בעגין שימנעו הרוחות תשוב הארץ לחה׳
המשכנים הימיים הארצות האלה ישתוה קורם וחומם
לקושי לחותם מהתפעלות וקבול מה שיעבור בה אמנם
בלחות וביובש הם הם נוטות אל הלחות בלי ספק׳ ואם
תהיין צפוניות יהיה קרבת הים ושקיעת המשכנות יותר
משוה להם׳ ואם תהיינה דרומיות חמות אז תחיינה בהפך
המשכנים הצפוניי׳ אלו המשכנים הם כמשפטי
הארצות והפרקים הקרים אשר ירבה בהם חליי העצירת
והעסוי ותרבן הליחות בהם מתקבצות בפנימי הגוף׳
ומזוביהם טוב העבול ואודך הימים וירבה בהם רעיפת
הדם לרוב המלוי ומעוט ההתבה על כן יבקעו העורקים׳
ואמנם הכפיה לא תקרה להם
לבריאות פנימיהם ותגבורת חומם הטבעי׳ ואם
תקרה להם תהיה חזקה׳ כי לא תקרה להם אלא
בסבה חזקה ויכהרו נגעי גופותיהם להרפא בשביל בחם
וטוב דכם ולפי שאין סבה מחוץ תרפה אות׳ ותרבך אותם
ולחוזק חום לבם תהיה בהם מדות דומות למדות חיות ה
השדה יקרה לנשיהם שלא תנקן יתרן נקוי בנדות כי
נדותן לא יזול הזלה מספק׳ לקבון המעברים והעדר מה
שיזיל וירפה׳ ולבן תהיינה עקרות
כפי מה שאמרו כי הרחמים בהם בלתי נקיים וזה בחלוף
מה שנראה בארץ גושר הנקרא תורך אומר אנו
כי חוזק חומם הטבעי יקומם מה שיחסר מהעדר הסבות ה

המזילות והמיפות מחוץ׳ אמרו ומעט יקרה להן שתפילן
וזה ראיה שהבחות בשוכני הפלך הזה חזקים ותקשה
לידתן כי אברי לידתן ערובים חזקים ורוב מה שתפילן
אמנם תפילן בסבת הקור וימעט חלבן ויהיה
עב מהקור העוצר מההעצר והההזלה׳ ולפעמים יקרה
בארץ הזאת ובפרט לחלושי הבחות כמו הנשים כוזיז
ושדפון ובפרט ליולדות׳ כי יקרה להן השדפון והכוזיז
הרבה לחוזק עסות עצמם בלידה ויבקעו העורקים אשר
בצדדי החזה או חלקים מהעצבים והליפים ויקרה
מהראשון שדפון ומהשני כוזיז׳ ויהיה הקרום אשר
על הבטן בהם מוכן להבקע בעת חוזק העסוי׳ ולפעמים
יקרה לנערים מלוי ביכם מים ויסור עם הגודל׳ ויקרה
לעלמות מים בבטן וברחמי ויסור עם הגודל והרמר יקרה
להם בעתים רחוקות וכאשר יקרה יהיה חזק
הדרומיים משפטיהם כמשפטי הארצות והפרקים החמים
מימותיהם יהיו מלוחים נפריתיים וראשי יושביהם מלאים
חכרים לחים כי הדרום יעשה זה ובטניהם תמיד בשלשול
מאשר בלי ספק יזול אל אצטומכתם מראשיהם ויהיו איב
אבריהם נרפים וחלושים וחושיהם כבדים ותאותם
למאכל ולמשתה חלושה גב׳ ויגדל כלבול שכרותם מן
היין חלשת ראשיהם ואצטומכתם ותקשה רפואת
נגעיהם ויתפחו ותרבה בנשים הזלת דם הנדות ולא
תתעברן כי אם בקושי ותפילן ברוב לרוב חלייהן לא לם
לסבה אחרת וימצא לגברים שלשול דם והטחורים ורמר
לח מהיר ההתכה׳ ואמנם הישישים הנה מי שעובר
מהם חמשים שנה הנה יקרה פלאג מגזליהם ויקרה לכללם
בסבת מלוי הראש החלי הנקר רבו ומתיחה ובפיח
ותמצאם קדחות יתחבר בהם חום וקור והקדחות הארוכות
הסתויות והלילית ותמעטן בהם הקדחות החדות לרוב מ
שלשול והתכת הדק מלחותיהם המשכנים
המזרחיים המדינה הפתוחה אל המזרח המונחת נגדו היא
בריאה וטובת האויר יעלה עליהם השמש בתחלת היום
ויזדכך אוירם ואחר יסתלק ממנה וכבר נזדכך וירחפו ע
עליהם רוחות דקות ישלחם אליהם השמש וימשך אחריהם
בנשיבתו ויאותו תנועותיהם׳ המשכנים
המערביים המדינה המגולה אל המערב המסותר מהמזרח
לא יפנוש אותה השמ׳ עד עת ערב ובשיפנו׳ אותה יתחיל
להתרחק ממנה לא להתקרב אליה ולא ידקדק אוירה ולא
ינגבהו אבל יעזבהו רטוב ועב ואם ישלחו אל
המדינה רוחות ישלחם מערביים ובלילה ויהיו
משפטיה כמשפטי הארצות הלחות המזג השוות בחום הע
העבות ולולי מה שיקרה מעובי האויר היתה דומה לטבע
האביב ותקצר מבריאות אויר הארצות המזרחיות קוצר
רב ואין ראוי לפנות למאמר מי שנזר שכח
הארצות האלה כח האביב במאמר מוחלט אבל שהם
בהקש אל הארצות האחרות טובות מאד
ומהענין המגונה מאד בהן כי השמש לא יפנשן אלא
כשהוא מושל על חכמם האקלים לגבהו ד נ

ויזרח עליהם פתאום אחר קור הלילה וללחות מזגי אויר
יהיו קולות אנשיהם צרודים וכש׳ בחרף לנזליהם
בבחינת המשכנים והבתים ראוי למי שיבחר המשכנים ש
שידע עפר הארץ ועניניהב גובה והשפלו׳ והגלוי והסתר
ועצם מימיהם ועניניהם בהראות והגלות
או בהסתר וההשפל ואם יהיה חשופה לרוחות או שוקעו׳
בארץ וידיעת רוחותיה אם הם הבריאים הקרים ובה שהוא
בשבונתה מהימים והשיחים וההרים והמחצבים ׳ וידע
עניין אנשי הארץ בבריאות והחולי ואיזה מהחלאי׳ ירגילו
בהם וידע כחם ותאותם ועבולם וטוב מזונותיהם וידע ע
עניין בנינם האם הוא רחב ורווח או צר המבואות חנוק ה
המעברים ׳ וראוי שיושמו החלונות והפתחים מזרחיים צ
צפוניים ויהיה ההשענות על שיוכלו הרוחות המזרחיות
לבא במבואות הבניני׳ ושיוכל השמש להגיע בכל מקום
כי הוא המתקן לאויר ושכונת המימות הערבים המתוקים
וחלים העמוקים הנקיים המתקררים בסתיו והמתחממים ב
בקיץ זולת השמונים וזה ענין טוב יקובל תועלת בו כבר
זכרנו באויר ובמשכנים דבור מבואר וראוי לכן שנדבר ב
שילוה לו מן הסבות המנויות עמהם

פרק יב

במחלייבי התנועה והמנוחה
התנועה תתחלף פעולתה
בגוף האדם כפי הזקה וחוש
וחולשתה וכפי מעוטה ורבויה וכפי מה שיתערב בה מה
מהמנוחה וזה אצל החכמים חלוק בפני עצמו וכפי מה
שיתחבר עמה מן החמרים והתנועה החזקה והרבה
והמעורבת עם המנוחה תשת תפנה בהערתן החום אלא
שהחזקה הבלתי רבה נבדלת מהרבה הבלתי חזקה ומה
ומהרבה המעורבת עם המנוחה כי היא תחמם הגוף חמום
רב ותתיך אם תתיך פחות ׳ ואמנם הרבה הנה הוא תתיך
לאט לפעלה ממה שתחמם ׳ ואם תפליג כל אחת מהם יק
יקרר להפלגת התכתו לחום הטבעי ויתגבב גב ואם תהיה
מחוברת בחמר אולי יהיה החמר פועל בה שעוזר
לפעולתה ׳ ואולי יפעל מה שיחסר מפעולתה כמו שאם ת
תהיה התנועה תנועת מלאכת הגהוץ כי יקרה לה שתקנה
קור ולחות ׳ ואם תהיה התנועה תנועה מלאכת הנפחים ה
הנה יקרה לה שתקנה יתרון חום ונגוב ׳ ואמנם המנוחה
הנה היא מקררת תמיד להעדר התעוררות החום והעצר
החונק ומרטיבה להעדר ההתכה מן המותרות

פרק יג

במחלייבי השינה
והיקיצה
דומה מאד למנוחה ו
והיקיצה דומ׳ מאד לתנוע׳ אך יש להן אחר זה סגולות ראוי
שתבחננה ונאמר הנה השינה מחזקת הכחות הטבעיות
כולם בהעצר החום הטבעי וטרפה הכח הנפשיי בהרטבת
מעברי הרוח הנפשיי והרפותה אותם ותעבירה עצם הרוח
במנוע מה שיותך ׳ אך היא מסירה מיני היניעה ועוצרת ה
ההרקות המופלגות ׳ כי התנועה מוסיפה למעותדים לנזול
הזלה ׳ אלא מה שהיה מן החמרים בצר העור כי אולי
תעזור השינה לדחותו בעצר החום בפנים ובחלקה המ
המזון בגוף והדחות מה שיקרב ובעצור מה שירחק אך
היקיצה בזה היא יותר מופלגת ׳ אעפ׳ שהשינה יותר
מזיעה מן היקיצה ׳ וזה כי הזעתה הוא על דרך המשלת
על החומר לא על דרך ההתבה הדקה ומי שיזיע
הרבה בשנתו ואין לו סבה מסבות אחרות הנה הוא מתמ
מתמלא מן המזון בכמה שאינו סובל ואם תפגע השינה חו
חמר מעותד לעכול ולבשול משנה אותו לטבע הרם ומ
ומחממת אותו ויתפשט החום בגוף ויתחכם הגוף חכום ט
טבעי ׳ ואם תפגע ליחות חמות מרריות ויאריך זמנה ת
תחכם הגוף חמום זר ׳ ואם תפגע ריקות תקרר בכמה ש
שתתי׳ או ליחה קשה על הכח המעכל תקרר בכמה שתחייב
לה מההתפשטות ׳ והיקיצה פועלת הפך כל זה ׳ אך
בשתפליג מפסידה מזג המוח אל מין מן היובש ותחלישהו
ותערבב השכל ותשרוף הליחות ומחדשת חלאים חדים
והשינה המופלגת מחדשת הפך זה ומחדשת עצלת הכהו׳
הנפשיות ותכביד המוח והחלאים הקרים וזה בכמה
שמונעת מההתכה והתעורה מוסיפה בתאוה ומרעיבה כ
בכמה שמתיכה מן החומר ומחסר מן העכול בכמה שמתיכה
מן הכח וההתהפכות מצד אל צד בין העורה ושינה הוא
הרע שבענינים כלם ׳ והגובר מענין השינה שהחום בה
נכנס בפנים והקור יוצא לחוץ ולכן יצטרכו
מהבסוי בבגדים לאברים כולם אל מה שלא יצטרכו א
אליו ביקיצה ועוד תמצא במשפטי השינה ומה שיודע מ
ממנה ומעניניה דברים רבים בספרים הבאים אחר זה

פרק יד

במחלייבי התנועה הנ
הנפשיית כל המקרים
הנפשיי ימשך אחריה
ויתחבר עמם תנועות הרוח אם לחוץ ואם לפנים וזה אם
בבת אחת ואם מעט מעט וימש׳ אחר תנועתו לחוץ קור
הפנימי ולפעמי׳ יפליג זה ויותך בבת אחת ויתקרר הפנימי
והחיצוני וימשך אחריו עלוף או מות וימשך אחר ש
תנועתו לפנים קור החיצוני וחום בפנים ולפעמים יחנק
לחוזק ההעצר ויתקרר החיצוני והפנימי וימשך אחריו
עלוף גדול או מות ׳ והתנועה לחוץ אם בפתע כמו שהוא
בעת הכעס ואם מעט מעט כמו שהוא בעת התענוג
ובעת השמחה השוה והתנועה לפנים אם בבת אחת
כמו שהוא בעת החרדה ואם מעט מעט כמו שהוא בעת
האבל וההחנק וההתבה הנזכרים אמנם נמשכים ת
תכיד למה שיהיה בפתע ואמנם החסרון וכלות
החום הטבעי ימשך תמיד למה שיהיה ממנו מעט ולל בח
בחסרון ההחנק בהדרגה ובחלק אחר חלק בבת אחת ולל
בכלות החום הטבעי ההתבה מעט מעט לא בפתע
ופעמים יקרה שיתנועע לשני הצדדי׳ בעת אחת כשיהיה
המקרה יתחייבו לו שני מקרים כמו היגון כי יקרה עמו כ
כעס ואבל ויתחלפן שתי התנועות וכמו הבשת
כי הוא יקבץ תחלה לצד פנים ואחר ישוב השכל והדעת
ויתפשט המתקבץ ויעורר לחוץ ויאדים הגראה

ושפלונה

הלחיץ הגיוקנין בחמן

לפעמים יתפעל הגוף מתבונו נפשיו זולתי אשר זכרנום
ככו הציורי הנפשיים כי הם מעודדים לענינים טבעיים
בו ככו שלפעמים יקרה שיהיה הילד דומה למי שתדומה
צורתו אצל המשגל ויקרב מראהו ממראה מה שידובק
בו בעת ההזרעה ואלו הם דברים אולי יברחו מקבלם
אנשים שלא עמדו על ענינים עמוקים מעניני המציאות
ואמנם אותם אשר יש להם עומק בידיעה לא יכחישום
הבחשת מה שלא יעבור מציאותו ׳ ומזה המין המשך תנו
תנועת הדם מן המוכן לה כשתרבה הבטתו ועיונו לדברי
האדומים ומן המין הזה יקהו השגים באבילת זולתו
הזמורצים ומצוא הכאב באבר כואב כמוהו לזולתו
כשישגיח בו ׳ ומן המין הזה חלוף המזג בסבת צעירו
מה שיפחד שיפול בו

פרק טו

במחוייבי מה שיאכל
וישתה מה שיאכל
וישתה יפעל בגוף הא

האדם מפנים שלשה כי הוא יפעל בו פעל באיכותו לבד
ופעל ביסודו בכלל עצמיותיו ׳ ואולי תקרבן הבגות הם
הזמות האלה בפי מנהג הלשון אלא שאנחנו נסכים כה
בהשתמשנו בהם על ענינים נרמוז אליהם ׳ ואמנם
הפועל באיכותו הוא שיהיה מדרכו שיתחם בשיגיע בגוף
האדם או יתסרד ויחם בחומו ויקרד בקורו מבלי שידמה
לו ואמנם ביסודו הוא שיהיה בענין שישתנה מטבעו
ויקבל צורת חלק אבר מאיברי האדם אלא שיסודו עם ק
קבלו צורתו הנה יזדמן שישאר לו מתחלת הענין עד ש
שישלם ההתקשרות והחדמות שארית ישאר בו מאיכותו
אשר היתה לו מה שהוא יותר חזק בעניגו מן האיכות אשר
לגוף האדם כמו הדם הנולד מן החזרת כי יתחבר עמו מן
הקור מה שהוא יותר קר ממזג האדם ואעפ׳ שכבר נעשה ד
דם והוכן להיות חלק אבר אדם ׳ והדם הנולד מן השום
בוקבו ואמנם הפועל בעצמיותו הוא הפועל בצורתו
המיניית אשר בה הוא מה שהוא לא באיכותו מבלי הדמו׳
לגוף או עם הדמות לגוף ולא באיכיות אחת מאלו
האיכיות הארבעה ׳ כי האיכות הוא דבר זולת החמר ׳
והנה הפועל באיכות אין מבוא לחמרו בפעל והפועל
ביסודו הוא אשר בשישתנה חמרו מעצמיותו השתנות ׳
יחייבהו כח בגוף יעמד תמורת מה שנתך ראשונה ׳
ומוסיף החום הטבעי בתוספת בדם שנית ׳ואולי יפעל גב׳
באיכות הנשארת שלישית ׳ והפועל בעצם הוא אשר יפעל
בצורת מיגו המנעת אחר המזג אשר בהמזג פשוטיו חודש
מהם דבר אחר הוכן לקבל מין רצוי יתירה על שבפשוטי׳
ואותה הצורה אינה לאיכיות הראשונות אשר ליסודות
ולא למזג ההוה מהם ׳ אבל שלמות מגיע ליסוד כפי
הכנה הגיע לו מן המזג כמו הכח המושך מאבן המגניטא
טבע וכמו טבע כל מין ומין ממיני הצמחים ובח הקנוי
אחר המזג בהכנת המזג ואינה מפשוטי המזג ולא המזג ע
עצמו ׳ כי אינה לא חם ולא קר ולא לחות ולא יובש לא
פשוטים ולא מזוגים ׳ אבל הוא כמו מראה או ריח או נפש
או צורה אחרת אינה מן המחושים והצורה הזאת
המתחדשת אחר המזג פעמים יקרה שיהיה שלמותה והפ
והפעלות מן הזולת אחר שזאת הצורה הפעלית יח

לפעמים יקרה שיהיה שלמותה פעל בזולת אחר שזאת
הצורה היא כח על פעל בזולת
וכאשר תהיה פועלת בזולתה פעמים יקרה שיהיה פעלה
בגוף האדם ופעמים יקרה שלא יהיה ׳ ואם תהיה כח
יפעל בגוף האדם פעמים שתפעל פעל נאות ׳ ופעמים
יקרה שתפעל פעל בלתי נאות ׳ ויהיה כל אותו הפעל פע
פעל שאי מוצאו ממזגו אבל מצורתו המיניית המתחדשת
אחר המזג ולכן יקרא זה פעל בכלל העצמיו כלום בצורת
המין לא באיכות כלום לא באיכיו הארבעה ומה שהוא מ
מזג מהם אמנם הנאות הנה הוא כמו פעל הפיאוניאה
שמבטלת הכפייה ׳ ואמנם הבלתי נאות הוא כמו כח
הכיש המפסידו לעצם האדם ׳ ונשוב עתה ונאמר כי
אנחנו כשנאמר לדבר הלקוח והמשוח
שהוא חם או קר ׳ אמנם נרצה לומר בזה שהוא בכח לא ב
בפועל ונרצה לומר שהוא בכח יותר חם מגופותינו או
יותר קר מגופותינו ונרצה בכח הזה כח נכחן בפעול חום
מגופותינו בו כשיהיה שיתפעל נושאו מהחום השבעי א
אשר בנו יתחדש אז בו זה הפעל ׳ ואולי נרצה בכח הזה ד
דבר אחר והוא שיהיה הכח ענינו טוב ההכנה כאפרנו
שהגפרית חם בכח ולפעמים נכוין שהדבר חם או קר אל
היותר נובר במזגו מן היסודות והראשונים בלתי שנכוין א
אל צד פעל גופותינו בו ולפעמים נאמר לחם ש הוא כח
כך וכך כשיהיה הכח ענינו הקנין בכח הכותב העוזב ל
לכתיבה על הכתיבה כמו אמרנו שהביש בכח מפסיד ה
והפרש שבין זה ובין הראשון כי הראשון אם לא ישנהו
הגוף שנוי מוחש לא יצא אל הפעל וזה אם שיפעל בעצם
הפגישה כארס האפעה או במעט השתנות באיכותו כמו
הביש ויש בין הכח הראשון והכח אשר זכרנוהו כח
ממוצע הוא כמו כח הרפואות הארסיו ואחר נאמר כי מד
מדרגות הסמים הושמו ארבע ׳ המדרגה האח׳ מהם שיהיה
פעל הלקוח או המשוח בגוף באיכותו פעל בלתי מוחש
כמו שיחמם חמום או קרור לא יושגח אליו ולא יוחש בו א
אלא אם נשנה וירבה והמדרג השניה שיהי׳ הפעל יותר
חזק מזה אך אינו מגיע שיזיק היזק מבואר ולא ישנה
הנהגת השבע אלא במקר אלא אם נשנה וירבה והמדרגה
השלישית שיהיה פעלו מחייב בעצם היזק מבואר
אך אינו מגיע אל שימית ויפסיד ׳

והמדרגה הרביעית שיהיה זה בענין שיגיע להמית
ולהפסיד וזה סגולה לרפואות הארסיות זה הוא מה שיהיה
פועל באיכות ׳ ואמנם הממית בכלל עצמיותו הוא סם ה
הממות וכאמר מראש שכל מה שירד על הגוף ממה שיעבור
ביניהם פעל והפעלות אם שישתנה מן הגוף ולא ישנהו
ואם שישתנה מן הגוף וישנהו ואם שלא ישתנה מן הגוף
וישנהו ׳ ואמנם אשר ישתנה מן הגוף ולא ישנהו שנוי נח
נחשב אם שיתדמה לגוף ואם שלא יתדמה ׳ ואשר יתדמה
לו הוא המזון במוחלט ׳ ואמנם אשר לא יתדמה לו הוא ה
הסם השוה ׳ ואמנ אשר ישתנה מן הגוף וישנהו לא ימלט
אם שיהיה בעת שישתנה מן הגוף ישנה הגוף ואחר ישתנה
מן הגוף באחרית הענין ויתבטל שנוין ׳ או
שלא יהיה כן אבל יהיה הוא

הוא אשר ישנה הגוף בסוף הענין ויפסידהו ׳ והחלק הראשון אם שיהיה בענין שיתדמה לגוף ׳ או שלא יהיה בענין שיתדמה לגוף ׳ ואם יתדמה לו הוא המזון הרפואיי ואם לא יתדמה לו הוא הסם המוחלט ׳ והחלק השני הוא הסם הארסיי ׳ ואמנם אשר לא ישתנה מן הגוף כלל וישנהו ׳ הנה הוא סם המות המוחלט ׳ ואין רצוננו לומר באמרנו שלא ישתנה מן הגוף שלא יתחמם מן הגוף בפעול החום הטבעי בו׳ אבל רוב הארסי אם לא יתחממו מן הגוף בפעול החום הטבעי בם לא יעשו בו רושם ׳ אבל נרצה לומר שהוא לא ישתנה בצורתו הטבעית אבל לא יסור ממנו פעלו והוא קיים הכח והצורה עד שיפסיד הגוף ׳ ולפעמים יהיה טבע זה חם ועב יעזור טבעו לסגלתו בהתכת הרוח כארס האפעה והביש ׳ ולפעמים יהיה קר ויעזור טבעו לסגלתו בהקפאת הרוח והחלישו כ כארס העקרב והשוכרן ׳׳ וכל מה שיזון הנה ישנה הגוף באחרית הענין שגוי טבעי והוא החמום כי הוא כשישתנה אל הדם יוסיף בלי ספק בחמום עד שהחזרת והדלעת מח מחממים החמום הזה אלא שאנחנו לא נכוין בשנוי זה הח החמום אבל מה שיהיה יוצא מאיכות הדבר ומינו עדיין קיים ׳ והסם המזוני משתנה מהגוף בעצמיותו ומשתנה ממנו באיכותו אך הוא משתנה תחלה באיכותו ויש ממנו שישתנה תחלה אל החום ויחמם כשום ׳ ויש ממנו מה שישתנה תחלה אל הקור ויקרר כחזרת ׳ וכשישלם ההשתנות אל הדם יהיה רוב פעלה החמום לתוספת הדם ואיך לא יחמם וכבר נשתנה אל החום ונסתלק קורה ׳ אך הנה יתחבר גב עם כל אחד מהם מן האיכות הטבעי דבר אחר ההשתנות בעצם וישאר בדם המתחדש מן החזרת ק קרור מה ובדם המתחדש מן השום חמום מה אך עם זמן והרפואות המזוניות יש מהן שהן יותר קרובות אל הרפ הרפואיות ומהן שהן יותר קרובות אל המזוניות ׳ כמו שהמזונות עצמם יש מהם מה שטבעו קרוב אל עצם הדם ביין וחלמון הביצים ומי הבשר ׳ ומהם מה שהוא יותר רחוק ממנו מעט ׳ כמו הלחם והבשר ׳ ויש מהם מה שהוא יותר רחוק ממנו מאד ׳ כמזונות הרפואיי ׳ ונאמר שהמזון משנה ענין הגוף באיכותו וכמותו ׳ אמנם באיכותו כבר נודע זה ׳ ואמנם בכמותו הנה זה אם כשיוסיף ומוריש התבמא והסתומים ואחב העפוש ׳ ואם כשיחסר ויוריש הצמוק ׳ והתוספת בכמות המזון מקרר תמיד ׳ אלא אם יקרה ממנו עפוש יחמם ׳ כי העפוש כמו שהוא אמנם מתחדש מחום נכרי בן יתחדש ממנו גב חום נכרי ׳ ונאמ גב שהמזון ממנו דק וממנו עב וממנו שוה ׳ והדק הוא אשר יולד ממנו דם רקיק ׳ והעב הוא אשר יולד ממנו דם עב ׳ וכל אחד מהחלקים אם שיהיה רב ההזנה ׳ ואם שיהיה מעט ההזנה ׳ משל הדק הרב המזון ׳ מי הבשר והיין וחלמוני הביצים המחוממים לחים שלא נקרשו והנמרשת כי הם רבי המזון כי רוב עצמיותן משתנ אל המזון ׳ ומשל העב המעט המזון הגבנה ׳ ובשר היבש המלוח והברנגאן וכיוצא בהן ׳ כי הדבר המשתנה מהן אל הדם הוא מעט ׳ ומשל הדק המעט המזון הגולב והירקות השוות בממשות ובאיכות ומהפירות התפוחים והרמונים ומה שדומה להם ׳ ומשל העב הרב המזון הביצה השלוקה ובשר הבקר ׳ ועד הנה כל אחד מאלו החלקים ׳ יתכן שיהיה רע הכימוס ׳ ויתכן שיהיה משובח הכימוס ׳ ומשל הדק הרב המזון הטוב הכימוס חלמון הביצה ׳ והיין ומי הבשר ׳ ומשל הדק המעט המזון הטוב הכימוס ׳ החזרת והתפוחים והרמונים ׳ ומשל הדק המעט המזון הרע הכימוס ׳ הריאה ובשר אפרוחי היונים המתחילים לעופף ומשל העב המזון והטוב הכימוס הביצה השלוקה ובשר ה הצאן בני שנתן ׳ ומשל העב המזון הרע הכימוס ׳ בשר הבקר ובשר האווז הקטן הנקר אנדא ובשר הסוס ׳ ומשל העב המעט המזון הרע הכימוס ׳ הבשר היבש המלוח ׳ ואתה תמצא בזה הכלל השוה

פרק יו

מן הכלל הראשון מן הלמו השני מן האופן השני בעניני המימות הנה המים הם יסוד מהיסודות ׳ ומיוחד מכלל היסודות שהוא לבדו מהם נכנס בכלל מה שיוקח לא לפי שהוא זן אבל לפי שה שהוא מעביר המזון ומתקן ממשותו ׳ ואמנ אמרנו שהמים אינם זנים כי הזן הוא אשר בכח דם ובכח יותר רחוק מזה חלק מאבר האדם ׳ והגשם הפשוט לא ישתנה אל קבול צורת הדם ואל קבול צורת אבר האדם אם לא יתרכב ׳ אך המים עצם עוזר בהזלת המזון ורקיקתו ובמהירו העברתו אל העורקים ואל המוצאות ׳ ואין מנוס מעזר זה בהשלמת עניני המזון ׳ והמימות מתחלפים לא בעצם המימות לבד אלא כפי מה שיתערב בהם וכפי האיכות הגובר עליהם מן הארץ ׳ והמימות היותר משובחים הם מימי המעיינים ׳ ולא כל המעיינים אך המעיינים מארץ מזוקקת אשר לא יגבר על עפרה דבר מן הענינים והאיכויות הזרים או שיהיו אבניים כי אז הם יותר גבונים שלא יתעפשו עפ עפוש הארציים ׳ אך אותם שהם מטיט מזוקק טובים מן האבניים ולא כל מעיין מעפר מזוקק ׳ אבל אותו שהוא עם זה זוחל ׳ ולא כל זוחל אבל הזוחל המגולה לשמש ולרוחות ׳ כי זה ממה שיקנה בו הזוחל שבח ׳ ואמנ הנחים אמנם יקנו בגלוי רוע אשר לא יקנוהו בהעמקה ובהסתר ׳ ולא כל זוחלים מגולים אבל אשר מקומותם טיטיי ׳ ודע כי המימות אשר מקום הזלתם טיטיי ׳ יותר טובים מאותם אשר הם נוזלים על האבנים כי הטיט מנקה המים ולוקח מהם הנמזגים הזרים ומזכבם ׳ והאבנים לא יפעלו זה ׳ ולכן ראוי שיהיה טיט מקום הזלתם מזוקק אין ביצה בו ואין מ מליחות ולא זולת זה ׳ ואם יקרה שיהיו המים האלה עמוקים חזקי ההגרה משנים ברבויים מה שיתערב בהם א אל טבעם ׳ פונים לצד השמש בנזילתם והולכים אל המזרח וכש אל הקיציי ממנו ׳ הם יותר חשובים ׳ וכש אם ירחקו הרבה מהתחלתם ואחריהם מה שיפנה מהם אל הצ הצפון ׳ והפונים אל המערב ואל הדרום רעים וכש בעת נשיבת הדרומית ׳ והיורדות ממקומות גבוהים עם שאר החשיבויות הם יותר חשובי ׳ ואשר בתאר הזה הם ערבי וידומה שהם מתוקים ׳ ולא יסבול היין מהם כשנמזג מהם אלא מעט ׳ ויהיו קלי המשקל ׳ ממהרים להתקרר ולהתחמם לרפיונם ׳ קרים בסתיו חמים בקיץ לא יגבר עליהם טעם כלל ולא ריח ׳ ויהיו

ויהיו מהירי הירידה מן צדי הכסלי ויתבשל מה שיבושל
מהם מהרה וימס מחמת הפלגת הכשול מהרה ודע כי
המשקל הוא מהמבחנים המועילים בידיעת ענין המים כי
המים היותר קלים ברוב הענינים יותר חשובים ולפעמים
יודע המשקל במדה׳ וגם יודע שיוטפחו שתי חתיכות ב
בגד בשני מימות מתחלפים או שני מוכין שוין במשקל
ואחר ינוגבו נגוב גמרץ ואחר יושקלו והמים אשר המוך
שלו יותר קל הם יותר חשובים וההעלאה וההטפה בכלי
ההטפה הוא ממה שמתקן המים הרעים ואם אי אפשר זה
הנה הבשול כי המבושלים כפי מה שהעידו החכמים הם
פחות נופחים וממהרים לרדת׳ והסכלים מן הרופאים
יחשבו שהמים המבושלים יעלה הדק שבהם וישאר העב ו
ואין תועלת בבשול כי יוסיף עובי במים׳ אך ראוי שתדע
שהמים בגדר מימיותם שוי החלקים בדקות ועובי כי הם
פשוטים׳ אך אמנם מתעבים אם בהתחזקות איכות הקור
עליהם ואם להתערבות חלק מן החלקים הארציים אשר
להפלגת קטנם אי אפשר להם שיובדלו מהם ויצללו בהם
כי אינם בשיעור שיוכלו להפריד חבור המים וישקעו ב
בהם לקטנם ויביאם זה אל שיתחדש להם בעצם המים המ
המזגה והבשול יסיר העבוי המתחד מן הקור תחלה ואחר
מרפה חלקי המי רפיון חזק עד שישובו יות רקיקי הממשות
ואפשר שיפרדו מהם החלקים הכבדים העפריים. ה
הנעצרים בעבים ויפרדו מהם בשקיעה ויתברדו וישארו מ
מים מזוקקים קרובים מן הפשוטי ויהיה מה שיפרד בחמום
דומה לנשאר בלתי רחוק ממנו כי המים כשיזוקקו מן ה
הערוב יתדמו חלקיהם בדקות לא יהיה מהם יתרון
גדול על הנשאר כי הבשול אמנם ידקדק המים בהסרת
עבוי הקור והשקיע הערוב המתדמה עמהם והאות על זה
כי אם תעזוב המים העבים ומן רב לא ישקע מהם דבר נח
נחשב ואם תבשל ישקע מה מיד דבר רב וישובו המי הנש
הנשארים קלי המשקל וזכים ויהיה סבת השקיעה בהם הוא
הדקדוק המגיע בבשול הלא תראה כי מימי הנהרות ה
הגדולים כמו נהר גיחון וכל שכן מה שהוא נשאב מהם מ
מאחריתם יהיו בעת השאיבה בתכלית העכירות ואחר
יזדככו בזמן קצר בבת אחת זכוך כל כך חזק עד שאם נ
נחזיר פעם אחרת לא ישקע מהם דבר נחשב כלל ואנשי
יפליגו בשבח מי הנילוס הפלגה חזקה ויחברי שבחיו ב
בארבעה ענינים רוחק מבועו ועמקו אוב מהלכו
והליכתו מן הצפון אל הדרום מדקדק למה שיעבור בו מן
המימות ואמנם עמקו הנה ישתתף עמו בזה
זולתו והמימות הרעי אלו נכוין כל היום להריקם מכלי אל
כלי היו נראים השמרים מהם בכל יום כבתחלה ועם זה
לא ישקע מהם מה שדרבו שישקע אלא בשהות מבלתי
מהירות׳ ועם זה לא יזדככו הזדכבות מופלג והסבה בזה
שהערובים הארציים יקל שקיעתם מן הרקיק העצם אשר
אין לו עובי ולא דבקות ולא שמניות ולא יקל שקיעתם מ
מן העב כל כך׳ והבשול מקנה אותם דקות העצם ואחר
הבשול השכשוך׳ ומן המים המשובחים מימי המטר וכל
שכן מה שיהיה קרציי ומעבים מרעימים ואמנם אשר הם

מעבים בעלי רוח סערה יהיה עבור האיד והמי אשר יולדו
ממנו לעכירות העבים אשר יטפו מהם ויהיה עצם מעב
מעורב בלתי מזוקק אלא שהעפוש ממהר אל מי המטר ו
ואפילו יהיו היותר חשובים שיהיו כי הם היותר חזקי הר
הרקיקות ועושה בהם רושם המפסיד הארציי והאויריי׳ ב
במהרה ויהיה עפושם סבה לעפוש הליחות ויזיקו לחזה ול
ולקול׳ אמרו אנשים הסבה בזה שהם נולדים מאיד עולה
מלחיות מתחלפות ואלו היתה הסבה זו יהיו מי המטר מע
מגונים בלתי משובחים ואינו כך אך הוא לחוזק דקות ע
עצמם כי כל דק העצם הנה ממשותו מקבלת מהפעולות
ובשיקדים האדם אל מי המטר וירתיחם ימעט קבולם לע
לעפוש ולקיחת הדברים החמוצים כשיביא ההכרח אל ש
שתיית מי המטר המקבלים לעפוש תבטיח מחזקם׳ וא
ואמנם מימי הבארות והקנקנות בהקש אל מי המעיינים
הם רעים וזה כי הם מים נעצרים לארציות זמן ארוך אינם
ריקים מעפוש מה׳ והמה מוצאים ומתגועעים
בכח מבריא לא בכח שבהם גוטה אל ההראות וההדחות
אבל בתחבולה והמלאכה כי הוקר להם הדרך אל הדיתות
והרע שבהם מה שיושם להם מהלכי בעפר כי הם לוקחי
מכחו ומפילים ברוב בנגעי המעים והמבצבצי יותר רעי
מן מי הבא כי מי הבאר תתחזק נביעת בחסרון ותתמיד
תגועתם ולא יתערבו העבוב הרב במעצר ולא יתמהמהו
במעברים זמן ארוך׳ ואמנם המים המבצבצים הנה יארך
ירידתם בנקבי הארץ המעופשים ויתגועעו אל הנביעה
והיציאה תגועה מאוחרת איננה באה מכח הדחותם א
אבל לרוב חמרם ולא יהיו אלא בארץ נפסדת מעופשת׳
ואמנם המימות הקרחיים והשלגיים הם עבים והמימות הנ
הנחים האגמיים ובפרט המגולים רעים וכבדים׳ ואמנם ית
יתקררו בסתיו בסבת השלגים ומולידי הלבנה ומתחממי
בקיץ בסבת השמש והעפוש ומולידים המרה׳ ולעבים וע
וערוב הארציו המר בהם והתב הדק מהם יולדו בשותיה
חליי הטחול ויתדקד קרום בטנ הנק מירק בערבי ויתקשו
קרביהם ויבחשו קצותיהם וכתפיהם ומפרקתם ויגבר על
עליהם תאות המאכל והצמא ויעצר בטנם ויכבד קיאם׳ ו
ולפעמים יפלו בשקוי להעצר המימיות בהם ולפעמים
יפלו בבעלת הריאה והטחול וחלקלקות המעים ויצטמקו
רגליהם וידיהם ויחלישו כבדיהם וימעט מזונם בסבת הט
הטחול ויולד בהם השטות והטחורים והדליות והמורסות
הרבות וכל שכן בסתיו ויכבד על גשיהם ההריון והלידה
יחד ותלדנה ולדות נפוחים וירבה בהם הרחים וההריון ה
הכוזב וירבה בנעריהם מלוי הביס הנקרא ארדא בערבי ו
ובגדוליה הדליות ונגעי השוק ולא יבריאו נגעיהם ותרבה
תאותם ויקשה שלשולם ויהיה עם היזק והשחנה בקרבי
ותרבה בהם הרביעית ובבחוריהם הדלקת ליובש ט
טבעם ובטנם והמימות הנחים איך שיהיו הם בלתי נא
נאותים לאצטו ומשפט הנשאב מן העין קרוב למשפט ה
המים הנחים אך יש להם יתרון על הנחים שהשארם בפ
במקום אחד בלתי זמן ארוך וכל זמן שלא יגרו הנה יש
בהם כובד מה בלי ספק

ספק ולפעמים יש בהרבה מהם קביעות והם מהירי ה
ההשתנות אל החמום בפגי ואינם נאותי לבעלי הקדחות
ולאותם שיגברו עליהם המרדות אבל הם יותר נאותים
בעלות הצריכות לעצירה או לבשול והמימות אשר י
יתערב עמהם עצם מחצבי או מה שירוץ מרוצתו או המ
המימות העלוקיים הם כלם רעים ׳ אך בקצתם יש תו
תועלת ׳ ובאותם שיגבר עליהם כח ברזל יש תועלת כ
בחזוק הקרבים ומניעת השלשול הנקרא דרר ועורר הכ
הכחות התאויות כולם ועדין נזכור ענינם וענין מה
שירוץ מרוצתם במה שאחר זה ׳ והקרח והשלג כשיהיו
נקיים בלתי מעורבים עם כח רע בין שיחמם למים או י
יקוררו בו המים מחוץ או שישכו במים הם טובים ולא י
יתחלפו לעניני חלקיהם התחלפות רב הזרות אלא שהם
יותר עבים משאר המימות ויקבל הזק בהם כעל כאב הע
העצבים וכאשר יבושלו ישובו אל הטוב ואם יהיה הקרח
ממים רעים או קנה השלג כח זר במקום נפילתו הנה יותר
ראוי לקרר בהם המים נסתרים מהתערב בהם ׳
והמים הקרים השוים בשיעור הם היותר נאותים שבמימות
לבריאים ואעפי שמזיקי לעצבים ומזיקים לבעלי מורסות
הקרבים והם מכה שיעיר התאוה ומאמץ האצטו והמים
החמים מפסידים העכול ומציפים המאכל ואינם משקטי
הצמא כיד ׳ ולפעמים יביאו אל השקוי והדקה ומשרפים ה
הגוף ׳ ואמנם המחוממים אם הם פושרי יעוררו חפץ הק
ואם יהיו יותר חמים מזה ויוגמעו על הצום הנה פעמים ר
רבות יחישו האצטו וישלשלו הטבע ׳ אך ההרבות מהם ר
רע מחליש כח האצטו והחזקים החום לפעמים יתיבו הק
הקוליקא וישברו הרוחות מן השחו ואשר יאות להם המים
החמים כמלאכה הם בעלי הכפייה ובעלי המלנקוניאה וב
ובעלי כאב הראש הקר ובעלי הרמד ולאשר יש להם צמ
צמחים קשנים בגרונם ובלסתות ובעלי מורסות אחורי ה
האוזנים ובעלי הנזלים ומי שיש לו נגע הטרפשא ופרוק
החבור בצדדי החזה ומגירים הגרות והשתן ומשקיטים
הכאיב ואמנם המים המלוחים הנה הם מרזים ומכחשים
ומשלשלים תחלה במרוק אשר בהם ובאחרונה יעצרו בנ
בנגוב אשר יש להם בטבעם ומפסידים הדם ומולידי הח
החכוך והגרב ׳ והמים העבורים מולידי החצץ והסתומים
ולכן יוקח אחריהם מה שיגיר אעפ שהמשולשל פעמים
רבות יקבל תועלת בהם ׳ ושאר המימות העבות הכבדות
להעצרם בבטנו ואחור ירידתן ומתריאקיהם הדשן וה
והמתיקות ׳ והמים הנערים משלשלים הטבע כשישתה ה
האדם מהם או ישב בהם או יחקן בהם ׳ והמים האלומים
מועילים מהזלת מותרות הנדות ומרקיקות הדם והזלת ה
הטחורי אלא שהם מעוררי הקדחת בחוזק בגופי המוכנים
להם ׳ והמי הברזליים מבחשים השחול ועוזרים על תאות
המשגל ואמנם הנחשתיי טובים להפסר המזג וכשיתערבו
בימות מתחלפים טובים ורעי יגברו החזקי שבהם ואנחנו
כבר בארנו הנהגת המימות הנפסדים בשער הנהגת
האורחי ׳ ועוד נזכיר שאר משפטי המי ותאריה וכחותיהם
ומיניהם בשער המים בסמים הנפדים בעה

פרק יו

בכחוייבי ההעצ והדרקה
ההעצר מה שראוי שיורק
בטבע יהיה אם לחלשת
הכחות הדוחים אם לחזוק הכחות המחזיקים כי הם יסתבכו
בו אם לחלשת הכחו המעכלי שיאריך להתמהמהה הדבר
בכלי כי אחרו אותו הכחות הטבעיים עד השלים העכול
או לצרות המעברים או לסתומים בהם או לעובי החמר או
לדבקותו או לרבויו שלא יוכל לו הדוחה או להעד ההרגש
בצורך לדחותו כי הדרקה יעזור אותה כח רצוני כמו שי
שיקרה בקולנג הירקוני או לפגות הכח הטבעי אל צד אח
אחר כמו שיקרה בגבולים מעוצר השתן ועוצר היציאה
בסבת היות הדרקה הגבוליית מצד אחר ׳ וכאשר יפול הע
העצר מה שראוי להריק יקרה מזה חלאים ׳ אם ממיני חל
חלוי ההרכבה כסתימה והרפיון והכויצה הלחה וכיוצא ב
בזה ׳ ואמנם ממין חלוי המזג העפוש ינם העצר החום הט
הטבעי והשתנותו אל האשיות ׳ וגם כבוי החום הטבעי מ
מאורך ההעצר או חזקו וימשך לו הקור וגם תגבורת הל
הלחות על הגוף ׳ ואמנם מן החלאים המשותפים הנה סד
סדיקת הכלים ובקיעתם והקבסה היא פחסבו היותר רעו
לחלאים וכל שכן אם תקרה אחר הרגל הדיקות כמו שיקר
שישבע האדם שובע מופלג בזמן השובע אחר שיהיה רעב
בהפלגה בזמן הבצורת ׳ ואמנם מן החלאים המורכבים
המורסות והצמחים והדקת מה שראוי להעצר יהיה אם
לחזוק הדוחה או לחלשת המחזיק או להדחות החמר
בכובד לרבויו או במתיחה לרוחיותו או בעקיצה לחדותו
וחריפותו או לרקיקות החמר שיהיה כאלו הוא מזיל עצ
עצמו שיקל הדחותו ולפעמים יעזרהו רוחב המעברים
כמו שיקרה מהגרת הזרע או שסועם באורך או חתוכם בר
ברוחב והפתח פיותיהם כמו שהוא ברעיפה ויתכן
שתתחדש זאת הדרקה בסבה מתחדשת מחוץ או מבפנים
ובשיקרה שיורק מה שראוי שיעצר יקרה מזה קור מזג בה
בהרקת החמר הבעיר אשר יזון ממנו החום הטבעי
ולפעמים יקרה מבינו חום מזג בשיהיה מה שיורק קר המזג
כמו הלבנה או קרוב משוי המזג כמו הדם וימשול החום ה
המופלג כמו האדומה ויחמם והנה יקרה מזה היובש תמיד
ובעצם ולפעמים יקרה מבינו הלחות על החקש אשר זכ
זכרנו בה קרות החום וזה בעת שווי מהרק הליחה המנגב
או ללאות החום הטבעי מעכול המזון עכול שלם ותרבה
הלבנה אך הלחות הזה אינגו מועיל במזג הטבעי ולא יה
יהיה טבעי כמו שהחום ההוא לא יהיה טבעי אבל לכל ה
הרקה מופלגת ימשך אחריה קור ויובש בעצמות האברים
וטבעם ואם ישיג קצתם חום נכרי ולחות בלתי נכון ׳
ולפעמים ימשך אחר ההרקה המופלגת מן החלאים הכלי
הסתום גם להפלגת יובש העורקים והתהדקם וימשך א
אחריה הכויצה והכוזיז ואבוג העצר ההרקה השוים הבאי
לעת הצורך אליהם הם מועילים שומרים לעניו הבריאות
כבר דברנו בסבות ההכרחיות בסוגיהם ואעפ שאין רוב

רוב מיניהם הכרחיים ׳ ועתה נתחיל בסבות האחרות ׳׳

פרק יח

דבור כולל בסבות יארעו לגוף האדם בלתי הכרחיו ובלתי מזיקות ׳ ועתה נדבר בסבות הבלתי הכרחיות ולא מזיקות והם אותם שאינם בסוגיהם בטבע ואינם הפכיים לטבע ׳ ואלו הם הדברים הפוגשים לגוף זולת האויר כי הוא הכרחי ׳ אבל כמו המרחצאות ומיני החפיפה וזולתם ׳ ועתה נתחיל ונאמר כי הדברים הפועלי בגוף האדם מחוץ בפגישה יפעלו על שני פנים כי הם יפעלו בו אם בהעברת מה שנתדקדק מהם שנקבים לכח בהם שוקע ועובר או למשיכת האיברים אותם מנקביהם או לעזר משני דברים ׳ ואם שיפעלו לא בערוב פועל באיכותו כלל אבל באיכות מזוקק משנה הגוף ׳ וזה אם לפי שיש להם זה האיכות בפועל כמו הרטיה הקרה בפועל שתקרר או התחבושת המחומם בפועל שיחם ׳ ואם לפי שזה האיכות להם בכח אך החום הטבעי מעורר בהם כח פועל ומוציאם אל הפועל ואם בסגולה פועל בסגולתו ׳ ויש מן הדברים מה שישנה בפגישה ולא ישנה בלקיחה כמו הבצל פי כשיוחבש בו מחוץ ינגע ולא ינגע בפנים ׳ ויש מן הדברים מה שהוא בהפך כמו האספידאג כי אם ישתה ממנו משנה שנוי גדול ׳ ואם ירטה בו לא יפעל מזה דבר ויש מהם שיפעל בשני הפנים יחד ׳ והסבה בחלק הא אחת משש סבות ׳ אחת מהם כי הדומה לבצל כשירד אל תוך הגוף ימהר הכח המעכל ומשבר אותו ומשנה מזגו לא יעזבהו בשלימותו זמן שיהיה אפשר לו שיפעל פעלו בכמוהו שינגע מבפנים ׳ והשנית שהוא ברוב הענינים לקוח מעורב מזולתו ׳ והג שהוא מתערב גב בכלי המזון בלחיות מבכסים אותו ומשברי כחו ׳ והרביעית שהוא שוקד מכחוץ במקום אחד ׳ ואמנם מבפנים לא יסור מהעתק והחמישי שהוא מחוץ דבק דבוק מהודק ׳ אמנם מבפנים הנה הוא נוגע נגיעה בלתי דבוקה והששית שבהגיעו בפנים מתעסק בהנהגתו הכח הטבעי ולא יתמהמה המותר ממנו שידחה והטוב שישתנה לדם ׳ ואמנם שיתחלף מה מענין האספידאג הנה הסבה בו שהוא עבה החלקים ולא יעבור בנקבים מחוץ ׳ ואם יעבור לא יוסיף לעבור במעבר הרוח אל האברים הראשיים ׳ ואמנם כשיאכל הנה הענין בהפך ׳ וגם כי הטבע הארסי שבו לא יעשה רושם אלא בהפלגת עשיית רושם מן החום הטבעי אשר בנו בו ׳ וזה ממה שלא יגיע בעצם הנגיעה מחוץ ׳ ואולי נשנה עליך בספר הסמים הנפרדים דבור בענין הזה בעזרי

פרק יט

במחוייבי הרחיצה והחפיפה בחום השמ אמרו קצת החוקרים הטוב שבמרחצאות אשר בניגו קדום ואוירו רחב ומזמין ערבים ׳ ואחרים הוסיפו שישער המבעיר יקידתו בשעור בזג מי שירצה לבא בו ׳ ודע כי הפועל הטבעי למרחץ הוא החמום באוירו והחרטבה במימיו ׳ והכנית הא מקרר ומרטיב ׳ והב מחמם ומרטיב והג מחמם ומנג ולא תשניח למאמ האומ שהמים אינם מרטיבים האברים הפנימיים לא בשתיה ולא בנגיעה ׳ אלא שהנה יקרה מהמרחץ אחר מה שתארנוהו מרשומו ושנויו שנויים אחרים קצתם במקרה וקצתם בעצם ׳ כי המרחץ הנה יקרה לו שיקרר באוירו מרוב ההתכה לחום הטבעי ושינגב גב עצמיות האברים להתכתו הרבה ללחיות הטבעיים ׳ ואעפ שיקנה לחוית זרים ׳ וכאשר יהיו מימיו חזקי החמום יסתמר ממנו העור ויסתמו בעבורו נקביו לא יובל אל הגוף מלחותו דבר ולא תיטב התכתו ׳ ומיטיו הנה יחממו ויקררו ׳ אמנם חמומם הנה בחממם אם יהיו חמים נוטים אל החום אבל לא פושרים כי הם יקררו וירטיבו ׳ ובהעצר אם יהיו קרים כי הם עוברים החום הקנוי מאוירו ומקבצים אותו בקרבים כשירדו קרים על הגוף ׳ ואמנם קרומם הנה זה כשירטבו בהם השרייה שיקרר משני פנים ׳ אחד מהם שהמים בטבע קרים ויקררו באחרית הענין ׳ ואם יחממו הנה חומם מקרי לא יתקיים אבל יסור וישאר הפועל הטבעי למה שנבלע בגוף מן המים והוא הקרור ׳ ועוד כי המים אעפ שהם קרים או חמים הנה הם רטובים ׳ ובאשר יפלינו בהרטבה יעצרו החום הטבעי בהרבותם הלחות ויכבו אותו ויתקרר ׳ וזה והמרחץ הנה מחמם בהתכה גב כשימצא מזון שלא נתעכל וליחה קרה שלא נתבשלה ויעכל האחד ויבשל האחר ׳ והמרחץ לפעמים יעשה יבש ואז ינגב ויועיל לבעלי השקוי והתפיחה ׳ ולפעמים יעשה לח ואז ירטיב ׳ ולפעמים ישב בו האדם הרבה וינגב בהתכה ובהזעה ׳ ולפעמים ישב בו מעט ואז ירטיב במציצת הגוף ממנו קודם ההזעה והמרחץ ולפעמים יעשה על הצום והריקות וינגב בחזק ויכחיש ויחליש ולפעמי יעש בקרו זמן מהשובע ואז משמין במה שמושך לחיצוני הגוף מן החומר אלא שהוא מחדש סתומים במה שנמשך בסבתו אל האברים מן האצטומכא והבבד מן המזון הבלתי מבושל ולפעמים יעשה באחרית העכול הראשון קודם הרקות ויועיל וישמין בשווי ׳ ולפעמים יעשה בהרטבה כמו שיעשוהו בעלי הדקה וראוי עליהם שישרו במים אם לא יחלשו ואחר ימרחו בשמן לחזסיף בהרטבה ושיעצר המימיות הנכנסים בנקבים ויאצר לפנים מן העור ושלא יאחרו לעמד וישיבחדו מקום שוה ושיראו לשפוך המים על קרקע המרחץ כדי שירבה האיד וירטב האויר ושיעתקו מן המרחץ בלי עמל ושורח יתחייב להם אבל על משח מתוקן להם ושיבושמו בבשום הקר בצאתם ושיעזבו במקום הפשטת הבגדים שעה עד שתשוב אליהם הנשימה השוה ׳ וישישקו אותם מן המרטיבים דבר כמו מי השעורי וכמו חלב האתון ׳ ומי שיאריך לעמד במרחץ יפוחד עליו העלוף בחממו הלב ובהורישו תחלה העלוף ויש למרחץ עם רוב תועלותיו היזקים כי הוא יקל שפיכת המותרות

האברים אשר יש להם חולשה ׳ ומרפה הנוף ומזיק לעצבי׳
ומתיך החום הטבעי ומפיל אתאו למזון ומחלי כח המשגל
ויש לברחץ הבדלים מצד המימות אשר יעברו בו כי אם
יהיו נטרניים וגפריתיים וימיים ואפריים ומלוחים בטבע
או בגלאכה שיבושלו בהם דבר מן מיזבאז וכמו חב אל
נאר וכמו הגפרית וזולת זה הנה הם מתיבים ומדקדקים
ומסירים התפיחה והנפיחה ׳ ומונעים שפיכת הליחות אל
הגנעים ומועילים לבעלי המורסא הנקרא העורק המדיני
והמימות הנחושתיים והברזליים והמלוחים נב׳ מועילים
מחלי הקורחלחות ומכאיבי הפרקים והנקרס והרפיון
והחולי הנרא בערבי רבו ׳ וחלי הכליות ומחזקת ארוב׳
השבר ותועיל מן הדמאמיל והנגעים ׳ והנחושתי׳ מועיל׳
לפה והלהאה והעין הנרפת ולחיות האזנים ׳ והברזליים
מועילים לאצטומכא ולטחול ׳ והבורקיים המלוח׳ מועיל׳
לראשים המקבלים לחמרים והחזות אשר הם באותו הענין
ומועילים לאצטומכא הלחה ובעלי הגפח והשקוי ׳ ואמנם
המים האלומים והזניים הנה יקובל תועלת ברחיצה בהם
מרקיקת הדם והזלת דם הטבעת והגדות ומהתהפכות ה
האצטומכא ומן ההפלה בלי סבה ומן התפיחה והפלגת
הזיעה ׳ ואמנם המימות הגפרתיים הנה הם מנקים העצבים
ומשקישים כאבי המתיחה והבויצה ומנקים חיצוני הגוף
מן הצמחים והנגעים הרעים הנושנים והכתמים המגונים
ועדשי הפנים והבהק והצרעת ומתיבים המותרי הנשפכי׳
אל הפרקים ואל הטחול ואל הכבד ׳ ומועילים מקושי
הרחם אך פרפים האצטומכא ומפילים התאוה ׳ ואמנם מי
הים הנה הרחיצה בהם ממלאה הראש ולכן ראוי שלא
ישבול הרוחץ ראשו בהם ׳ ויש בהם חמום בזמן ארוך וכל
שכן לרחם ולמקו׳ ולקולון ׳ אך הם רעים כבדים ומי שירצ׳
לרחוץ במי חמי טבריא הנה ראוי שירחץ בהם בנחת
ובהשקט ולאט ובהדרגה לא בפתע ׳ ואולי אזכיר לך
בשמירת הבריאות בענין המרחץ מה שראוי שתצטרף
העין בו אל עין במה שנאמר ׳ וכן המאמר בשמירת
המים הקרים

פרק ב

במחוייבי מנהגי
העמידה בשמש והשמן
בחול והמריחה ולהשרות
בשמנים והזאת המים על הפנים ׳ העמידה בשמש החם ו
וכל שכן מתגועע תנועה חזקה בדלוג והקפיצה ממה
שמתיך המותרים בחוזק ומזיע ומתיך הרוח ומתיך מורסת
התפיחה והשקוי ומעיל מן החולי הנקרא בערבי רבו הוא
אשמא ונשיבת ההתיצב ומתיך כאב הראש הקר הנושן
ומחזק המוח אשר מזגו קר ׳ ובאשר לא יטפיח מתחתיו
אבל יהיה מושבו יבש יועיל לכאבי הירך והכליות וכאיבי
הגדום ומחנק הרחם ומנקה הרחם ׳ ואם יעמד כנגד השמש
יעבה הנוף ויגנבהו ויעשה כמו כויה על פיות הנקבים
וימנע ההתבה ׳ והישיבה בשמש במקום אחד יותר חזק ב
בשרפת העור מן ההעתק בו והוא יותר במונע ההתכה
והחולי היותר חזק מגנוב הלחיות מצדדי העור הוא חול
הים ולפעמים ישב האדם עליו בעודו חם ולפעמים יטמן
בו ויזורה על הנוף מעט מעט ויתיך הבאבים וה
והחלליים הנזכרים בשער השמש ובכלל מנגד הנוף נגוב
חזק ׳ ואמנם השרייה בכמו השמן הנה יקבלו תועלת בו
בעלי היגיעה ובעלי הקרחות הארוכות הקרות ׳ ואשר יש
להם עם קדחותיהם כאב העצבים והפרקים ולבעלי הכויצ׳
והבוזז והעצר השתן וראוי שיהיה השמן מחומם מחוץ
לברחץ ׳ אמנם אם יבושל בו שועל או החיה הנקראת
בערבי צבע ׳ כפי מה שתארנוהו הנה הוא יותר משובח
שבתרופות לבעלי כאב הפרקים והנקרס ׳ ואמנם טפיחת
הפנים והזאת המים עליהם ׳ הנה הוא מעורד ומחזק הכח
הנרפה מן הצער והתלהבות הקדחות ובעת העלוף ובש׳
עם מי הורדים והחומץ ׳ ואולי יאמין התאוה ויעירה ויזיק

כלל ב

לבעלי הנזלים וכאב הראש
בכמות סבה סבה לכל אחד
מהמקרים הנופיים והם כש׳

פרקים

פרק א

במחממים המחממים הם
מינים רבים כמו המזון
השוה בשעור והתנועות
השוות ׳ ונכנס בהם הטיולים השוים והחפיפה השוה ׳
והנחת כוסות המציצה בלי שרט ׳ כי אותם שהם עם שרט
מקרים בהרקה ׳ וגם התנועה אשר היא נוטה אל החוזק
והכבוי מעט לא בהפלגה ׳ והמזון החם והתרופה החמה
והמרחץ השוה כפי מה שידעת מחמומו באויר ומימיו
והמלאכה המחממת ופנישת המחממים הבלתי מופלגים
כאוירים והתחבושות והתעורה השוה והשינה השוה על
תנאי הנזכר והכעס בכל ענין והדאגה כשלא תפליג כי
אז תקרר והשמחה השוה וגם העפוש ׳ וסגולתו לחדש חום
נברי לא זולתו ׳ ופעולתו זולת חום טבעי ׳ וזולת השרפה
כי החמום זולת השרפה בלי ספק ׳ ונופל פעמים רבות ולא
יעפש ׳ ולפעמים יתחדש החמום קודם העפוש כי
העפוש פעמים רבות יהיה כשישאר אחר הפרד הסבה
המחממת החיצונית חום חצוני ויבער בחומר הרטוב וישכ׳
לחותו מהיותו ראוי למזג העצם אשר הוא בו מבלי החזיר
אותו אל מזג אחד מן המזגים המיניים ׳ כי לפעמים ישנה
החום הלחות מהיותו ראוי למזג אל מזג אחד מן המזגים
המיניים ׳ ולא יהיה זה עפוש אבל עכול ׳ ואמנם השרפת
הוא שיבדיל העצם הלח מן העצם היבש בהעלותו לזה
והשקיעו לזה ׳ ואמנם החמום הפשוט הוא המשאיר ה
הלחויות בולם על טבעיהם המיניים אלא שהם ישובו יותר
חמים ׳ ומן המחממים קבוץ החלקים בחיצוני הגוף כי הוא
מחמם בהעצר האד והרפיון בתוך הגוף כי הוא מחמם
בהתפשטות האד ובמנהג גאלינוס שיכלול כל אלו הסבו׳

הסבות בה סוגים ׳ התנועה בלתי מופלגת ׳ ופגישת מה ש
שיחמם לא בהפלגה ׳ והחמר החם במה שיוקח וקבוץ ה
החלקים והעפוש ׳

פרק ב

במקרדים אמנם המקרדים ה
הם גב׳ מיני התנועה המופלג׳
להפלגת התכתה לחום הט
הטבעי ׳ והמנוחה המופלגת לעצרה החום הטבעי ׳ ורוב
המזון המופלג נאכל ושתוי ׳ ומעוטו המופלג והמזון הקר
והתרופה הקרה ׳ ופגישת מה שיחמם בהפלגה מן האוירים
והתחבושות ומימי המרחצאות וחזוק רפיון הגוף שיתך מ
ממנו החום הטבעי ואורך פגישת מה שיחמם בשווי ב
באורך העמידה במרחץ שיתיך החום הטבעי ׳ ופגישת מ
מה שמקרר בפועל ופגישת מה שמקרר בכח ׳ ואף כי יהיה
חם עכשו בעת ההוה ׳ וההפלגה בהעצר כי זה חונק החום
הטבעי ׳ וההפלגה בהרקה כי היא מפסדת חמר החום הט
הטבעי למה שיש בה מהמשך אחריה הרוח ׳ והסתומים מ
מן המותרות ׳ ומהם חוזק קשירת האברים והתמדתו כי זה
מקרר גב׳ בסתימת דרך החום ׳ והדאגה המופלגת והחרדה
המופלגת והשמחה המופלגת והענוג המופלג והמלאכה
המקררת והנאות והפגות המקבילים לעפוש וממנהג שר
הרופאים גלינוס שיכללם בסבו׳ ששה התנועה המופלגת ו
והמנוחה המופלגת ופגישת מה שיקרר או מה שיחמם מאד
עד שיתיך מאד ׳ והחמר המקרר מעוט המזון בהפלגה ׳

פרק ג

במרטיבים ׳ סבות המרטיבים
רבות מהם כמו המנוחה וה
והשינה ׳ וגם העצר מה שראוי
שיורק ׳ והרקת הליחה המנגבת ׳ ורבוי המזון המופלג ׳ ו
והמזון המרטיב והתרופה המרטבת ופגישת המרטיבי׳
וכל שכן המרחץ ׳ וביחוד על המאכל ופגישת מה שיקרר
שיעצו הליחה ופגישת מה שיחמ׳ חמום דק שיזיל הליחות
והשמחה השוה

פרק ד

במנגבים ׳ המנגבים גב׳ רבים
כמו התנועה והתעורה ורוב
ההרקה ומהם המשגל ומעוט המז
המזונות והיותם יבשים ׳ והתרופות המנגבות ותכיפת הת
התנועות הנפשיות ׳ ופגישת המנגבים ׳ ומזה הרחיצה כ
במים הקובצים ומזה הקור המקפיא במה שעוצר האבר
ממשוך המזון אל עצמו ובמה שמקבץ ויתחדשו בו סתומי׳
מונעים העברת המזון ומזה פגישת מה שהוא חזק החום
שיפליג בהתכה ומזה רוב הרחיצה ׳

פרק ה

בסבות המפסידות התכונה
מסבות הפסד התכונה סבות
נופלות ביצירה ׳ הראשונה
שקצרה יד כח המצייר או המשנה אשר בזרע בסבתם מ
מהשלים פעלו ׳ וסבות נופלות בעת ההפרד מן הרחם ׳
וסבות נופלות בעת חתול הילד ובהחזיק בו ׳ וסבות ח
חיצוניות נופלות מחוץ כהבאה או הנפילה ׳ וסבות תל
תלויות במהירות אל התנועה קודם התקשות האיברים ׳ וג
וגם סבות החליים כגדום והשדפון והבויצה והרפיון ומ
והמתיחה ׳ ולפעמים יפול בסב׳ השומן המופלג ולפעמים
יהיה לסבת הרזון המופלג ולפעמים יהיה בסבת המורסות
ולפעמים יהיה בסבת חליי ההנחה ולפעמים יהיה לסבת
רוע ארוכת הנגעים

פרק ו

בסבות הסתימה וצרות המ
המעברים ׳ הנה הסתימה תתחדש
אם לנפילת דבר זר במעבר ׳ וזה
אם זר במינו כחצץ או זר בשעורו כשמרים הרבים או זר
באיכות וזה אם לעביו ׳ אם לדבקותו ׳ ואם לקפיאתו כ
כחתיכות דם נקפאות ׳ אלו הם חלקי הסותם בנפלו כמ
במעבר ׳ ומכללם מה שהוא דבק במקומו במעבר וממנו
מה שהוא מתנועע בו הולך ובא ׳ ולפעמים יקרו הסתומים
להתדבקות המעבר בסבת ארוכת הנגע שבו ׳ ולצמיחת ד
דבר נוסף כצמיחת בשר תבלולי סותם ׳ או לסגירת המ
המעבר לשכונת מורסא לוחצת או להתקבצות מקור ח
חזק או לחוזק יובש מתחדש מן המקבצים או לחוזק כח
מן הכח המחזיק או לקשיר חבל חזק ההדוק ׳ והסתיו ירבו
בו הסתומים לרוב העצר המותרים ולקביצת הקור ׳

פרק ז

בסבות רוחב המעברים הנה
המעבר יתרחב אם לחולשת ה
המחזיק ׳ או לתנועה חזקה מן
הרוחה ומזה המין פעולת עוצר הנשימה או לתרופות
פותחות או לתרופות מרפות חמות ולחות ׳ והמעברים יצ
יצרו להפך אלו הסבות והסתומים ׳

פרק ח

בסבות השעירות ׳ השעירות
יתחדש אם לסבת תרופה חזקת
המרוק כחתכו כחומץ והמותרי החמוצי או בהתכתו
בקצף הים והמותרים החדים או לסבת קובץ משעיר צי
ביבשו כדברים העפוצים או קר שמשעיר בקבוץ החלקי
או לזריית חלקים ארציים על האבר כאבק

פרק ט

בסבות החלקות ׳ סבות הח
החלקות הם אם דבר טח לד
לדבקותו ואם מתיך דק הח
ההתכה ידקדק החמר ומזילו ומסיר העבוי והקושי משטח
האבר ׳

פרק י

בסבות ההקעה ושמיטת ההנחה
הסרת

הסרת האבר אם בסבה מ מתחת כמי שימשוך אבר ממנו ו
וימתיח עד שיקע או תנועה בבדה על ההשענות שמסיר ה
האבר ממקומו כמי שיהפך רגלו או בסבה מרפה ומרטבת
כמו שיקרה במלוי הבים או בסב׳ מפסידה לעצם הקשורים
באכולה או בעפושה או ברפיונה כמו שיקרה בגדום
וגיד הנשה׳

פרק יא׳ בסבת רוע השכונה למניעת
הקרוב סבתו אם עובי ואם
דבקות ואם קויצה׳ ואם
רפיון ואם נגוב ליחה בפרק והתאבנותה ואם בלידה

פרק יב בסבת רוע השכונה
למניעת הרחוק׳
סבתו אם עובי ואם ד
דבוק רושם נגע ואם כויצה ואם בלידה׳

פרק יג׳ בסבת התנועו׳ בלתי טבעיו
סבתם אם יובש מחליש כמו
הרעש היבש או יובש מבוץ
בסבת הפוקות היבשות וסבת הכויצה היבשה או מותרים
מכויצים או מותרים וסבות סותמות דרך הכח מונעות מ
מעברו אל האבר בסתימה או מותרי׳ מזיקי׳ בקרו׳ כמו שיש
ברתת או בעקיצתם כמו שיש בסמור או לשקיעה מהחום
הטבעי ומעוטו וישוב חצוני העצלים קר ויחדש רוח מ
מבקשת ההתבה וההפרד כמו שיש ברפרוף׳ ונאמר
כי החמר הזה המזיק׳ אם שיהיה אידיי מועט ומחדש ה
הגיהוק או יותר חזק ממנו ויחדש היגיעה העמליית אם
יהיה נח או יחדש מינים מן היגיעה האחרים אשר נזכירם
אם יהיה נע ואם יהיה יותר חזק יחדש הסמור׳ ואם יהיה
יותר חזק יחדש הרתת והחומר הרוחיי בשיעצר בעצל מ
יחדש הרפרוף

פרק יד׳ סבות הגודל ומספריהם׳
רוב החומר וחוזק הכח ה
המושך בעצמו וחוזק הכח
המושך בעזר החפיפה והחמום בתחבושות כמו תחבושת
הזפת והדומה לזה וזה מיחד בגודל זולת המספר

פרק טו בסבות החסרון׳
אלו אם נופלות ב
בעקר היצירה בחסרון החומר או חטא הכח המבדיל וח
וחלשתו ואם פגעים נופלים פעמים מחוץ כחתך וההכאה
והפסד הקור ופעמים מבפני׳ בעפוש

פרק יו׳ בסבת פרוק חבור׳ אלו אם
מבפנים ואם מבחוץ׳ ואותם
שהם מבפנים כמו ליחה
מאכלת ושורפת או מרטיבה ומרפה׳ או מיבשת סודקת או
כמו מלוי רוחיי מותח או רוחיי נוקב או לחיי ממתח
לתנועות ליחה מתנער׳ או עוברת בגוף להבדלה בתנועה
חזקה׳ או לחיי נוקב וכל זה אם מחוזק התנועה או לרבוי
החומר או כמו חוזק התנועה מן הדוחה לא על המנהג ה
הטבעי וכמו תנועה על המלוי וממה שדומה להם הצעקה
החזקה והדלוג וכמו בקיעת מורסות׳ ואמנם הסבות אשר
מחוץ כמו גשם ממתח כחבל וכמשקלים או מחתך כסיף

או שורף כאש או מרצץ כאבן כי כמו זה אם ימצא ריקות
יבתת או מלוי ישסע הכלים או כמו גשם נוקב כחץ או
נושך ככלב והאפעה והאדם׳

פרק יז סבו׳ הנגע הם אם מורסא
נבקעת ואם חבורה ואם
צמחים מתאכלים

פרק יח בסבות המורסא׳
אלו הסבות קצתם מן ה
החומר וקצתם מתכונת
האבר׳ ואמנם ההוות מצד החומר המלוי מצד הדברים ה
הששה הנזכרים ואמנ׳ ההוות מצד תכונת האיברים הם כח
האבר הדוחה וחלשת האבר המקבל והכנתו לקבל המות׳
אם לטבע עצמיותו ושהוא נברא בן כמו העור או לרפיונו
כמו הבשר הרך כזויות הג אחרי האזנים מן הצואר ותחת
האצילים וארבות הרגלים או לרחבת הדרכים אליו וצרות
הדרכים ממנו או להנחתו מלמטה או לקטנו שיצר ממה
שיבואהו מחמר המזון׳ ואם לחלשתו מעכול מזונו לפגע
שיש בו׳ ואם להכאה תעצור הליחה בו׳ ואם להעדרו
התכת מה שהרגיל להתי׳ ממנו בטיול ואם לחום מופלג בו
שמושך ואותו החום הוא אם טבעי כמו שיש לבשר
או בלתי טבעי חדש אותו כאב או תנועה כבדה או דבר
מהמחממים והשבר מחדש המורסא לדבר מאלו הם
הסבות הנזכרות כמו הרצוץ ולחיצת האבר והמתיחה
אשר בה ירופה העצם הנשבר והעצם עצמו והשן
יתבן שיהיה בהם מורסא כי הם מקבלים הגדול מן המזון
ומקבלים הטפוח והעפוש ועל כן מקבלים המורסא׳

פרק יט בסבות הכאב על המוחלט
ולפי שהכאב הוא אחד מ
מהענינים הבלתי טבעיים
הקורים לגוף הבח׳ על כן נדבר בסבותיו׳ דבור כללי׳
ונאמר כי הכאב הוא ההרגש במנגד בפתע וכלל סבות ה
הכאב נכלל בשני סוגים סוג שנוי המזג בפתע והוא רוע
המזג המתחלף וסוג פרוק החבור׳ ורצוני ברוע ה
המזג המתחלף שיהיה לאיברים בעצמיותם מזג מסתבך
אחר יקרה עליהם מזג נכרי מנגד לו עד שיהיה יותר חם מ
מאותו המזג או יותר קר וירגיש הכח החיוני בירידת הם
המנגד ויכאיב כי הכאב איננו דבר אחר אלא הרגשת הה
ההתנגדות מהדבר המנגד׳ ואמנם רוע המזג הנאות הנה
הוא לא יכאיב כלל ולא יורגש בו כמו שיהיה המזג הרע ב
כבר נסתבך בעצם האברים ובטל המזג השרשיי וחזר
כאלו הוא המזג השרשיי וזה לא יכאיב כי לא יורגש כי
המרגיש ראוי שיתפעל מן המורגש והדבר לא יתפעל מן
הענין הקבוע אשר לא ישנהו מענין בו׳ אבל אמנם
יתפעל מן ההפך היורד המשנה אותו אל זולת מה שהוא
עליו ועל כן לא ירגיש בעל הקדחת הדקה׳ מההתלהבות מ
שמרגיש בו בעל קדחת יום או בעל קדחת שלישית אעפ׳
שחום הדקה יותר חזק הרבה מחום בעל שלישית׳ כי חום
הדקה קבוע ומתישב בעצם האיברים השרשיים וחום
השלישית יורד משכונת הליחה על האיברים שמור בהם
מזגם הטבעי עדין בענין כי כשתסור מהם הליחה ישאר ם
האבר מהם על מזגו ולא יתקיים בו החום אלא אם כן יהיה

כבר נסתבך ונעתק החולי אל הדקה ׳ ורוע המזג הנאות ה
המסתבך ׳ אמנם יסתבך באבר בהמדרגה ׳ והנה ימצא
בעת הבריאות מה שיקרב זה אל השכל והוא כי אשר יכרי
יבריחהו פתאום לרחוס בסתו במים חמים או פשרים יקרה
כלו ממנו שיתקבץ בעצמו ויתקווץ ׳ כי איבות גופו רחוק
ממנו הפכי לו ׳ אחב ירגל בהם ואז יתעב בה בהתדרגו אל
ההשתנות מענין ההתקרר העושה בו אחב שישב שעה
במרחץ הפנימי אולי יזדמן שישוב גופו יותר חם מאלו
המים ׳ וכאשר יבריחוהו ביציקת המים הראשונים בעצמם
עליו יסתמר בהם על שהם יקררוהו בהם ׳ וכאשר תדע זה
נאמר כי אעפ׳ שאחד משני סוגי סבות הכאב ׳ הוא רע
המזג המתחלף ׳ הנה אין כל רוע מזג מתחלף מכאיב
אבל החם בעצם והקר בעצם והיבש במקרה ׳ והרטוב לא
יכאיב כלל ׳ כי החום והקור שתיאיביות פועלות ׳ והיובש
והרטוב שתי איביות נפעלות כחם אינו שיעשה בהם רושם
גשם בגשם אבל שיקבל רושם גשם מגשם ׳ ואמנם היובש
הנה הוא מכאיב במקרה כי ימשך אחריו סבה מן הסוג
האחר והוא פרוק חבור כי היבש לחוזק הקבוץ לפעמים
יהיה סבה לפרוק החבור ׳ ואמנם גאלינוס הנה בשתתאמת
סברתו הנה תשוב אל שהסבה העצמיית לכאב הוא פרוק
החבור אין עוד ׳ כי החום אמנם יכאיב לפי שמפרק החבור
והקור אמנם יכאיב גב׳ לפי שיתחייב לו פרוק החבור ׳ וזה
כי הוא לחוזק קבוצו ואספו החלקים יתחייב לו בלי ספק
שימשכו החלקים אל המקום אשר שם קבוץ החלקים וי
ויתפרקו מהצד שימשכו ממנו ׳ וכבר נמשך הוא בזה
הענין עד שדמה בקצת ספריו שכל המוחשים יכאיבו ב
בכמו זה ר׳ל שיבא בו בפרוק או בקבוץ יתחייב לו פרוק
והנה השחור בנראים מכאיב בחוזק קבוצו ׳ והלבן בחוזק
פרוקו ׳ והמר והמלוח והחמוץ מכאיבים בנטעמים
בהפלגת פרוקם ׳ והעפוץ בהפלגת קביצותו וימשך אחריו
הפרוק בלי ספק ׳ וכן בריח ׳ וכן בקולות החזקים הפרוק
לכבדות מן התנועה האוירית בעת פגישת האזן ׳ ואמנם
המאמר האמתי בזה הענין הוא שנשים שנוי המזג סוג
מחייב בעצמו הכאב ואעפ׳ שיקרה ממנו פרוק החבור
והבאור האמתי בזה איננו ברפואה אבל בחלק הטבעי
מן החכמה ׳ אלא שאנחנו הנה נרמוז אל קצה מועט ממנו
ונאמר שהכאב לפעמים יהיה מתדמה החלקים כאב הכואב
ופרוק החבור לא יהיה מתדמ׳ החלקים כלל ׳ אב׳ מציאות
הכאבים במקומות הפנויים מפרוק החבור לא יהיה מפרוק
החבור אבל יהיה מרוע מזג ׳ ועוד כי הקור מכאיב במקום
שיקבץ ובמקום שיקרר בכלל ׳ ופרוק החבור מהקור לא
יהיה במקום שיקרר אבל בקצוות המקומות המתקררים ׳ ו
ועוד כי הכאב בלי ספק הוא הרגש בעושה רושם מנגד
בפתע מצד שהוא מנגד ׳ אב׳ המכאיב הוא המורגש המנג׳
בפתע ׳ והגדר יתהפך שכל מורגש מנגד מצד מה שהוא
מנגד מכאיב התראה כשיורגש הקור המפסיד למזג מצד
שהוא מפסיד המזג ויהיה על דרך משל שלא יתחדש ממנו
פרוק החבור ׳ היהיה זה הרגש במנגד ואם יהיה זה מכאיב
אב׳ מזה תדע ששנוי המזג פתאום סבה לכאב בפרוק החבו׳
והכאב מעורר החום והוא יעורר הכאבי ׳ ולפעמים ישאר
אחר הכאב דבר שיש לו חוש הכאב ואינו כאב אמתי
אבל הוא מכלל מה שיתך בעצמו ׳ והסכל מתעסק
ברפואתו ומזיק לו׳

פרק ב

בסבות כאב וכאב מיני
הכאבים אשר יש להם
שמות הם אלו החכוכי
המשעיר העוקץ הלוחץ הממתח המפשח המשבר הרפה
הנוקב המחטי המרדים הדופק הכבדיי היגיעיי הסולד הנה
אלו חמשה עשר סוגים ׳ וסבת הכאב החכוכי ליחה חריפה
חדה או מלוחה ׳ וסבת הכאב השעיר ליחה שעירה ׳ וסבת
הכאב העוקץ דבר מותח לקרום ברוחב במפרק לחבורו
ולפעמים יהיה משתנה בחוש אם לפי שימתח עליו הקרום
או ימששהו בלתי המתדמה החלקים בקושי והרכות כמו
התרקוה לקרום החופה בפנים לצלעות כשתהיה המורסא
בבעלת הצד מושכת אל עליונה או לפי שהוא בלתי מ
מתדמה החלקים בתנועתו בטרפשא לאותו הקרום ׳ או
לפי שחוש האבר בלתי מתדמה אם בטבע או לפי שפגע
קרה לקצת חלקיו זולת קצת ׳ וסבת כאב הממתח רוח או
ליחה מותחים העצבים והעצלים כאלו הם מושכים אותם
אל שני קצוותם ׳ והכאב הלוחץ סבתו חומר יצר על האבר
או המקום או רוח תכפתהו ויהיה כאלו הוא תפוש ועל כן
ילחץ ׳ וסבת הכאב המפשח הוא חומר נכנס בין העצל
וקרומו ומותח הקרום ומפרק חבור הקרום בעצל ׳ וסבת
הכאב המשבר הוא ליחה או רוח נכנס במה שבין העצם
והקרום המכסה אותו או קור שמקבץ אותו הקרום ומפרק
קבוץ הקרום בחוזק ׳ וסבת הכאב הרפה חומר ממתיח בש׳
העצל בלתי מיתריו ׳ ואמנם נקרא רפה כי הבשר הוא יותר
רפה מן העצבים והמיתר והקרום ׳ וסבת הכאב הנוקב הוא
ליחה עבה או רוח נעצרים במה שבין מחיצות אבר קשה
עב בגרם מעי קולון שלא יסורו מלקרוע אותו ועוברים בו
וירגיש כאלו הם נוקבים במקבת ׳ וסבת הכאב המחטי הוא
אותו החומר בעצמו בכמו האבר ההוא אלא שהוא יותר
נעצר בעת קריעתה ׳ וסבת הכאב המרדים אם מזג הזק
הקור או סתימת נקבי מעברי הרוח המרגיש העובר אל
האבר בקשירה או מלוי כלים ׳ וסבת הכאב הדופק מורסא
חמה בלתי קרה כי הקרה איך שתהי קשה או רפה הנה היא
אינה מכאיבה אלא אם נשתנה אל החום ׳ ואמנם לא י
יתחדש הכאב הדופק מן המורסא החמה אלא על התואר
הזה ר׳ל כשתתחדש מורסא ויהיה האבר השכן לה מרגיש
ויהיה בקרוב שריינים דופקים תמיד אך כשיהיה האבר
ההוא מרווח ובריא לא ירגיש תנועת השריין בעמקו ׳
וכשיכאב ויעשה בו מורסא תשוב דפיקתו מכאיבה ׳ וסבת
הכאב הכבד מורסא באבר בלתי מרגיש בריאה והכוליא
והטחול ׳ כי המורסא הזאת לכבדה נמשכת למטה ותמשו׳
אל האבר עם הקרום המרגיש והמקיף והמתלה אשר ממנו
צמיחת הקרום אשר הוא בו כרוך וירגיש הקרום והמתלה
בהמשכם למטה או מורסא באבר מרגיש אלא שהכאב ע
עצמו הנה בטל חוש האבר כמו הסרטן בפי האצטומכא
כי הוא יוחש כבדו ואינו מכאיב לפי שבטל החוש ׳ וסבת
הכאב היגיעי הוא אם עמל ונקרא הכאב ההוא יגיעה ע
עמלית ׳ ואם ליחה ממתחת תקרא מה שיתחדש ממנה
היגיעה המתחיית ׳ ואם רוח ונקרא מה שיתחדש ממנה
היגיעה הנופחת ואם ליחה סולדת ונקרא מה שיתחדש
ממנה היגיעה הנגעיית ויתרכבו מה הרכבות כמו שנבארם
במקום היותר מיוחד בהם ׳ ומכלל

המורכבי היגיעה הידועה הנקראת המורסיית והיא מורכב׳ ממתחזית ונגעיית והכאב הסולד הוא מליחה שיש לה איכות חדה׳

פרק כא

בסבות השקט הכאב סבות השקט הכאב הם אם מה שיפסיק הסבה המחייבת אותו בהריק אותה בתרופה המנערת לליחה ׳ ה ואם מה שיגוחו בעבורו האיברים להיותו נאות להם כ כשבת הרע פשתן אם יחובש בהם במקום הכואב ואם מ מה שירטיב ומישן שישקע הכח המרגיש ויעזוב פעלו כמו המשברים ואם מה שיקרר שיחדש תרדמה כמו כל ה המרדימים ׳ והמשקיט האמתי הוא הראשון ׳

פרק כב

במה שיחייב אותו הכאב הכאב מתיך הכח ומונע האיברים מפעולותיהם ה המיוחדות להם עד שימנע איברי הנשימה מהתנשם ׳ או יבלבל עליה פעולתה ׳ או ישימה נפסקת לסרוגין או ת תכופה ׳ ובכלל כמנהג הבלתי שבעי והנה מחכם האבר ת תהלה ואחר יקרדהו באחרונה במה שמתיך ובמה ש מ שמחליש מן הרוח והחיים ׳

פרק כג

בסבת התענוג אלו גב נכנסים בשני סוגים ׳ האחד מהם סוג מה שמשך אל המזג הטבעי פתאום כדי שיורגש והשני מה שמחזיר החבור הטבעי פתאום מהדבר אשר לא יבא פת פתאום לא יוחש ולא יערב ׳ והתענוג הוא הרגש בנאות וכל הרגש הוא בכח מרגיש ויהיה ההרגש בהפעלו ובאשר יהיה בנאות או במנגד יהיה תענוג או כאב בפי מה שיקבל הרושם ׳ ולפי שהמשוש היותר גם שבחושים והיותר שוכר למה שיקבלהו מרושם מנגד או נאות יהיה הרגשו לנאות בעת פגישת הטבע בו יותר חזק התענוג ׳ והרגשו המנגד יותר חזק ההכאבה מאשר הוא מיוחד בכחות אחרים ׳

פרק כד

באיכו׳ הכאבת התנועה ׳ התנועה מכאיבה למה שיתחדש עמה מהתיחה או רצון או פשוח

פרק כה

באיכות הכאבת הליחות הרעות ׳ הליחות הרעות מכאיבות אם בחמימותם כמו שיעקצו ׳ ואם ברכויים כמו שימתחו ואם בהתחבר שני הדברים יחד

פרק כו

באיכות הכאבת הרוחות ׳ הרוחות מכאיבים במתיחה ׳ והרוח מתח אם שיהיה כפ בחללי האיברים ופניניהם בנפח האצטו או בהחיצות ה האיברים ופתיליהם כמו שהוא בקולנג הרוחיי או בהחיצת העצלים או תחת הקרומות והמעלה מהעצמות ׳ או סביב העצלים ביניהם ובין בשר הרפה ׳ או נכנס בפניהי האבר כמו שנכנס בעצלי החזה ומהירות התכתו או עכובו ה הוא כפי רב חברו ומעוטו ׳ועובי חברו ורקיקתו וקבו׳ חלקי האבר ורפיונם

פרק כז

בסבות מה שיעצר ויורק ׳ ההעצר והחרקה תקל העמידה עליהם מעין מה שאמרנוהו בהעצר והחרקה וראוי ש שיעוויגו שם ׳

פרק כח

בסבות התכמא והמלוי אלו אם מחו ואם מבפני ובן החיצונית הנה כפו עשיית מה שתחזק הרטבתו שלא יצטרך חנוף אל הרשיב׳ המאכל והמשתה ׳ובאשר יתחברו יחד ירבה החומר בגוף ויפסד התעסק והטבע בו כמו ההרבות מן המרחץ ובפרט אחר המאכל ומונעי ההתכה כמו החשקט ועזיבת הטיול וההרקה והתרחב במאכל ומשקה ורוע והזנהגה ׳ ואם מבפנים כמו חולשת הכח המעכל שלא יעכל או חל חלשת הכח הרוחה או חזק המחזיק ותעצרנה הליחות ולא תדחנה או לצרות המעברים ׳

פרק כט

בסבת חלשת האיברים אם ש שתהיה סבת החולשה יורדת על גרם האבר ׳ או על הרוח הנושא לכח המתעסק באבר או על הכח עצמו ׳ ואשר ת תהיה הסבה בה מיוחדה באבר אם שיהי׳ רוע מזג מסתבך ובפרט הקר ואעפ׳ שהחם יעשה זה במה שמחליש בפועל הקור בהרדמה להפסידו מזג הרוח כמו שיקרה למי שיארך לעמד במרחץ גם למי שיתעלף והיבש מונע הכ הכחות מעבור בקבצו החלקי והרטוב בהרפותו וסתומי׳ ואם שיהיה חולי מחלי ההרכבה והיותר מיוחד שבהם שיהיה האדם עמו בלתי נראה החזק מהחולי והכאב הוא רפיון אריגת אותו אבר בעצמו ׳ כהיות הפעולות הטב הטבעיות כולם והרצוניות כשלפות בפתיליהם וחבוריהם והעכול גב יצטרך אל החזקה הטובה על התכונה הטובה וזה בפתילי׳ וכאש תהי׳ הסבה בו מיוחד׳ ברוח הו׳ אם סתו׳ רע ואם התבה בהרקה תיחדחו ואפ׳ יהיה עד ההמשך אחר הרקת זולתו ׳ואשר הוא מיחד בכח הוא רבוי הפעולות ו והשנותם כי הם מחלישות הכח אעפ׳ שיחבר לזה התכת ה הרוח על דרך חברת סבה לסבה ובאשר נמנה הסבה על צ צד אחד ונשים בהם הסבות הרחוקות אשר הם

סבות לסבות הדבקות נמצא מהם סבות רוע מזג ומהם הפסד האויר והמים והמאכל ׳ ומהם מה שמזיק ברוח תחלה כמו הבאש וסרחו המי׳ והתפש הכח הארסיי באויר או בגוף ׳ ומכלל סבות החלשה מה שהוא תלוי ב בהרקה כמו הזלת הדם והשלשול וכל שכן במי שליחותיו רקיקות והוצא׳ מי השקוי דרך ביראה כשישול׳ מהם דבר רב בבת אחת ׳ ובקיעת הצפוח הנקר׳ דבילא הגדולה כשיזול ממנה מוגלה רבה בבת אחת ׳ וכן כשתבקע מעצמה וה והזיעה הרבה והטיול המופלג והכאבים גב׳ כי הם מתיכים הרוח ואעפ׳ שהם גב׳ משנים המזג ׳ומכלל הכאבים מה ש שהוא יותר רב הרושם כמו כאב פי האצטו יהיה מפתח או סולד וכל כאב שיקרב לצדדי הלב ׳ והקדחות ממה שמח שמחלי׳ בהתכה והרקה מן הדם והרוח וחלוף המזג ורוחב המעברים מהעוזרים על חדוש החולשה ההתכיית והיעב הרב הוא מן המין הזה ׳ ולפעמים יהיה חלשת הנוף כולו נמשך אחר חלשת אבר כמו חלשת הנוף בעבור חזק יקרה בפי האצטו עוד שיחך כחו עד שיהיה לבו ומוחו חזק ההפעלות מן המזיקים המעטים ׳ ויהיה זה האדם מזיר ה הצער והתכה מהפחות שבדברים ׳ ולפעמים יהיה סבת החלשה רוב שאת החלאים ׳ ולפעמים יהיו קצת האיברים

יותר חלושים ביצירה מקצת או יותר חלושי מזולתם ב
בריאה והמוח שיקבלו למה שידחה אותו החזק ביצירה
מעצמו ולולי שנתיחד המוח כהגבהת מקומו היה נפגע מן
הענין הזה בכמה שלא היה סובל ולא היה נשאר עמו כחו

למוד ג פרק א

במקרים ובראיות המקרים

והאותות הם ענינים מורים על אחד משלשה ענינים ה
הנזכרים האחת משלש ראיות, אם על ענין ההוה, אמר
גאלי ומקבל תועלת בו החולה לבדו בכמה שראוי שיפעל
ואם על ענין עבר אמר גאלי ומקבל תועלת בו הרופא
לבדו כי יקח ראיה מזה על קדימתו במלאכתו ויוסיף
הבטחון בעצתו, ואם על ענין עתיד, אמר גאלי ויקבלו
בו תועלת שניהם יחד אם הרופא שיקח ראיה על קדימתו
במלאכתו, ואם החולה שיעמד מבינו על נכון הנהנתו
והאותות המורים על הבריאות מהם כה שיורה על שוי
המזג ועוד גזכירהו במקומו, ומהם שיורה על שוי ההרכב
ומהם עצמיים והם כגון שתהיה היצירה והתבחה והשער
והמספר על מה שראוי, ובבר הובדלו אלה הענינים, ומ
ומהם מקרים כגון היופי והנוי ומהם שלמים והם משלימות
הפעולות ולבתן על השלמות כי כל אבר שישלים פעלו
הוא בריא, וצד לקיחת הראיה מן הפעולות על האברים
הראשיים, אמנם על המוח הנה בענייני הפעולות ה
הרצוניות ופעולות המחשב, ואמנם על הלב הנה הדפק
והנשימה, ואמנם על הכבד הנה הצוא והשתן כי חולשתו
נמשך אחריה צואה ושתן דומה למים שהדיחו בהן הבשר
הטריי, והמקרים המורים על החלאים ג יש מהם מורים על
עצמות החלי כהתחלפות הדפק בטהירות בקדחות כי הוא
מורה על עצם הקדחת, ומהם מורים על מקום החולי, כ
כדפק המשורי בשיהיה הכאב בצדי החזה כי הוא מורה
על שהמורסא בקרום והטרפשא, והדפק הגליי וביוצא ב
בזה כי הם מורים על שהמורסא בגרם הריאה, ויש מהם
גב מורים על סבת החולי באותות המלוי בהתחלפות ע
ענייניהם המורה כל מין מהם מין מהמלוי, והמקרים יש
מהם קיימי מתחילים ונפסקים עם החלי כמו הקדחת החד
והכאב העוקץ וצרות הנשימה והדפק המשורי עם בעלת
הצד, ויש מהם שאין לו עת ידוע כי פעם ימשך אחר ה
החולי ופעם לא ימשך כמו כאב הראש לקדחת, ומהם
שיבא באחרית הענין, ומהם אותות הגבול, ומהם אותות
הכשול ומהם אותות העדר הכשול ומהם
אותות הכות, ואלה רובם בחלאים הזחדים

והאותות יש מהם מה שמורה בחיצוני האברים
והם לקוחים מן המוחשים המיוחדים, כמו ענייני הטראה
ועניני המשוש בקושי והרכות והחזק והקור וזולת זה, וא
ואמנם המוחשי המשותפים הם הלקוחים מיצירת האברי
והנחותיהם ותנועותיהם ומגוחותיהם, ואולי יורה זה
מהם על עניני האברים הפנימיים כמו הרפרוף בשפה על
הקיא ושעוריהם או מספריהם אם נוספו או נחסרו, ואולי
יורה זה מהם על עניני האברים הפנימיים כמו קוצר
האצבעית על קושן הכבד והפכיהם ולקיחת הראיה
עליהם מן היציאה האם היא שחורה או כרכומית ועל מת
זה תורה הוא מחוש הראות, ומן הקרקורים על הנפח ור
ורוע העכול מחוש השמע, ומזה המין לקיחת הראיה מן
הריח וטעמי הפה וזולתם, ולקיחת הראיה מגבנינות ה
הצפרנים על השדפון והדקה מחוש הראות אך הם משער
המוחשים המשותפים, ולפעמים יורה המוחש הנראה על
ענין פנימי כמו שיורה אודם הרקה על מורסת הריאה
וגבנינות הצפרנים על נגעי הריאה, ולקיחת הראיה מ
מהתנועות והמגוחות ממה שצריך פירוש רחב ונפרשהו
והאותות הלקוחים משער המגוחה הם כמו השתוק והכפי
והעלוף ופלאג, והלקוחים משער התנועה הם כמו הסמור
והרתת והפוקות והעטוש והפהוק והגהוק והשעול ו
והרפרף והבויצה כשיתחיל להתכוץ, והנה מזה מה
שהוא מפעולת הטבע השרשי בפוקות, ומזה מה שהוא
מפועל טבעי מקרה כבויצה והרעש, ומהם מה שהוא
רצוני מזוקק כהתנועעות והתהפכות מצד אל צד, ומהם
מה שהוא מורכב מטבעי ורצוני כמו השעול והשתן, ו
ומהם מה שיקדים בו הרצון לטבע, כמו השעול, ומהם
מה שיקדים בו הטבע לרצון כשלא יסתר אליו הרצון כמו
הצואה והשתן והקורה מטבע בלי רצון מהם מה שיהיה
מעורר עליהם החוש כסמור, ומהם מה שלא יעורר אליהם
החוש כי לא יוחש כרפרוף, ואלה התנועות מתחלפות אם
בהתחלפות עצמיהם כי השעול יותר חזק בעצמו מן ה
הרפרוף, ואם בהתחלפות מספר התנועות כי עטוש
מספר מניעיו יותר ממספר מניעי השעול כי השעול
ישלם בהנעת אברי החזה, ואמנם העטוש הנה ישלם
בהתחבר הנעת אברי החזה והראש יחד, ואם בשעור ת
הסבנה מהם כי תנועות הפוקות היבשות יותר גדולות
הסבנה מתנועת השעול, ואעפ שהשעול יותר חזק ואם
למה שיעזור בו הטבע כי לפעמים יעזר בכלי עצמיי כמו
שיעזר בהוצאת הפסולת בעצלי הבטן, ולפעמים יעזר
בכלי זר כמו שיעזר בשעול באויר, ואם בהתחלפות
ההתחלות להם מן האברים בכמו השעול והתעוררות ה
הקיא, ואם בהתחלפות הכחות הפועלים כי הרפרוף
התחלתו טבעית והשעול נפשיית, ואם בהתחלפות
החמר כי השעול מרקיקה והרפרוף מרוח אלו הם אותות
מורים פחיצוני האברים ורוב הוראותיהם על ענינים ג
נראים, ולפעמים יורו על הפנימיים כאודם הרקה על
בעלת הריאה, ומן האותות אותות יוקח ראיה מהם על
החלייים הפנימיים וראוי שיהיה הלוקח ראיה על החלייים
הפנימיים שיקדם לו בבר הידיעה בנתוח עד שיניע לו מ
ממנו ידיעת עצם כל אבר אם הוא בשריי או כלתי בשריי
ואיך צוריתו כדי שידע על דרך משל האם המורסא הזאת
בתבנית הזה בו או בזולתו בצד שאם הוא דומה בתבניתו
או בלתי דומה וידע האם אפשר שיעיר בו דבר או אי א
אפשר כי הוא ממעיד

ממעיד למה שיבא בו כמו המעי הצם ׳ ואם אפשר שיעצר
בי דבר או ימעד ממנו דבר מה הדבר אשר אפשר שיעצר
בו או ימעד ממנו וגם שידע מקומו ויגזור בזה על מה
שיורגש מבאב או מורסא האם הוא עליו או על רחוק ממנו
ועוד שידע שתופו ׳ עד שיגזור אם הכאב בו מעצמו או
בשתוף ׳ ואם החמר נשתלח בו מעצמו או ירד עליו
משתופו ׳ ומה שנבדל ממנו האם הוא עובר בו הנבדל
מזהלתו ׳ ועוד שידע על מה זה יקיף כדי שידע האם אפש
שיהיה בו כמו זה המורק מורק ממנו ושידע פעל האבר
עד שיקח ראיה מחליו מביאת הפגעי בפעלו זה כל ומכמה
שיעמד עליו האד בנתוח ׳ודע כי אי אפש לרופא המשתד
בהנהגת חליי האברים הפנימיים מכלי הנתוח ׳ ובאשר
תגיע לו ידיעת הנתוח ראוי שישען אחר זה בלקיחת הראי
על החלאים הפנימיים על כללים ששה ׳ האחד מהיזק
הפעלות וכבר ידעת הפעולות באיכותן וכמותן ׳והוראתן
הוראה ראשונה תמידית ׳ והב מכה שיורק והוראתו
תמידית ואינה ראשונה ׳ אבנם תמידית כי היא מפרת
והצדק תפיד ׳ ואבנם בלתי ראשונה כי היא תו ה במצוע
הבשול והעדר הבשול ׳ והג מן המאב ׳ והד מן המורסא
והה מן המצב ׳ והששי מן המקרים הזחיצוניים ׳ והוראתם
הוראה אינה ראשונה ואינה תמידית ׳ ועתה נברר המאמר
בכל אחד ואחד מהם ׳ ואבנם לקיחת הראיה מן הפעולות
הוא כשלא ילכו על המנהג הטבעי שלהם יורה שהבח פ
מציאהו פגע ופג ע הכח ימשך אחריו חולי באבר אשר הכח
בו ׳ והזיק הפעולות הוא על פנים ג כי הפעולות אם שי
שיחסרו כעין שיחלש ראותו שיראה הדבר לא כמות שהוא
על השלמות ׳ ומברחק יותר קרוב ׳ והאצטומ שיתעכל
יותר בקושי ויותר באחור ופחות שעור ׳ ואם שישתנו
בראות שיראה מה שאינו ׳ או שיראה הדבר על זולת מה
שהוא עליו ׳ והאצטומכא המפסידה המאכל וידע עכולה
ואם שיבטלו כעין שלא תראה ׳ והאצטומכא שלא תעכל
כלל ׳ואבנם אותות כה שיורק ויעצר הוא מפנים אם ש
שיורה מדרך העצר בלתי טבעי כמו העצר דבר מדרכו
שיורק כמי שיעצר שתנו או צאתו ׳ או יורה מדרך הרקה
בלתי טבעית ׳ וזה אם לפי שהוא מעצם האברים ואם
שאינו כן ׳ ואבנם אשר יהיה מעצם האבר הנה מורה
בפנים ג כי הוא אם שיורה בעצם עצמותו בטבעות ה
הרקיקות שי ורו על אכול בקנה הריאה ׳ ואם שיורה
בשעורו כקליפה היוצאת בגרידת המעים כי אם תהיה
עכה תורה שהנגע במעים הנסים או דקה תורה על שהוא ב
בדקים ואם יהיה מורה במראהו כשטרים האדומים כי הם
יורו על שהם באברים הכשריים כבוליא והלבניים כי הם
מורים על שהם באברים עצבי ם כבקוה ׳ ואשר יורה על
שאינו בעצם האברים הנה יורה אם לפי שהוא בלתי טבעי
היציאה כריחות השובות והדם בשיצא ׳ ואם לפי שהוא ב
בלתי טבע האיכות כדם הנפסד בין שהיה מורגל היציאה
או לא היה ׳ ואם לפי שהוא בלתי טבעי העצם במוחלטב
והשתן המרובים והמעוטים ואם לפי שהו בלתי טבעי
שהוא טבעי היציאה וזה אם בשימעט או ירבה וכשרש
כמו החצץ ׳ואם לפי שהוא בלתי טבעי השעור אעפ
האיכות ואעפ שהוא מורגל היציאה כצואה ׳ והשתן
השחוריי ׳ ואם לפי שהוא בלתי טבעי גד היציאה אעפ
שהוא מורגל לצאת כמו הצואה והשתן כשיצאו בחליי א
אילאוש מלמעלה ׳ ואבנם אותות הכאב הנה הם נכלל ים
בשני סוגים וזה שהכאב אם שיורה במקומו כי הוא דרך מ
משל אם שיהיה בימין הוא בכבד ׳ואם בשמאל הוא בטחו
הלפעמים יורה בכינו על סבתו כמו שבארנו בלימו הסבו
דרך משל כי אם יהיה כבד יורה על מורסא באבר בלתי
מרגיש ׳ או שנתבטל חושו ׳ והממתה גמורה מורה על
חומר רב ׳ והסולד על חמר חד ׳ ואבנם אותות המורסא
מג פנים אם מעצמיותה כחומרה על אדומה והקשה על
שחורה ׳ ואם ממקומה באותה אשר תהיה בימין כי היא
מורה דרך משל על שהיא אצל הכבד ׳ או בשמאל שהיא
תורה על שהיא בצד הטחול ׳ ואם מתבניתה כי היא אם
תהיה אצל הימין ותהיה ירחיית תורה על שהיא בעצם ה
הכבד ׳ ואם תהיה ארוכה תורה על שהיא בעצל אשר
למעלה ממנו ואבנם אותות המצב הם אם מהמקומות אם
מהשותפים ׳ אבנם מהמקומות הנה ראוי ׳ ואבנם
מהשותף כמו שיוקח ראייה על כאב באצבע מסבה
קודמת שהוא לפגע קרה בזוג הששי מזגות עצבי הצואר

פרק ב

באותות ההפרש שבין החלאים
המיוחדי והמשותפי בהם ולפי
שהחלאים לפעמים יקרו תחלה
באבר ׳ ולפעמים יהיו בשתוף כמו שמשתתף הראש ב
לאצטומ בהרבה כחלייה ראוי שיוגדר ההבדל אשר בין
שני הדברים באות מבדיל ׳ ונאמר ראוי שעויין אי זה
מהם קרה תחלה ואז יאמר כי הוא שרשיי ׳ והאחר משתתף
ויעויין גם כן אי זה מהם ישאר אדר כלות הב ואז יאמר גב
שהוא השרשיי ושהאחר משתתף ׳ אך הנה יקרה מזה טעו
וזה שלפעמי יהיה החולי השרשי בלתי מורג ובלתי מכאיב
בהתחלתו ואחר יחוש היזקו אחר הראות החולי המשותף
והוא באמת קורה אחריו גלוה אליו ׳ ויחשב שהמשתתף
והקורה הוא השרשי והחולי ׳ ולפעמים לא יורגש כי אם
הקורה לבדו ויושם הבלתי שרשי שרשי ׳ ודרך השכירה
בין הטעות הזה שיהיה הרופא חכם בשתוף האברים וזה
בידיעתו הנתוח ׳ ויודע בפגעים הנופלים באבר אבר מה
שיהיה מהם מוחש ובלתי מוחש ויעמד על החולי ׳ ולא
ידין בו שהוא שרשי אלא אחר עיונו באשר אפשר שיהיה
זה קורה בעבורו ונמשך אליו וישאל את החולה על אותות
החלאים אשר אפשר שיהיו באברים המשותפים לאבר הע
העלול אם יהיו בלתי מוחשים ולא מכאיבים כאב נראה
ולא מעודרים מקרה קרוב מהם ׳ אבל אבנם ימשך אחריהם
ענינים רחוקים מהם בלתי מוחשים ויסכל החולה שיהיו
הם מקרים לכמו אותו השרש הרחוק ׳ אבל אבנם תתישר
אל זה ידיעת הרופא ורוב מה שיתישר

שיתישר בו עיונו להזקי הפעולות ׳ ובאשר ימצאם קודמי
ידין שתחולי משותף להם ׳ וגם כי יש מן האברים אברים
שרוב ענייניהם שיהיו חלייתם מתאחרים מחליי אברים
אחרים כי הראש ברוב העניינים יהיה חליו לשתו האצטו
ואמנם הפך זה הנה הוא מועט ׳ ואנחנו נגיח לפניך אותות
המזגים השרשיים ׳ והמקרים בצד כולל ׳ ואמנם המיוחד
לכל אבר ואבר הנה יעמד בשער שלו בעה ׳ ואמנם
אותות חליי ההרכבה הנה מה שיהיה מהם
נראה הנה החוש יודיענו ׳ ומה שיהי מלפניי הנה בלעדי
המלוי והסתימה והמורסות ופרוק החבור יקשה לכלול
אותם במאמר כללי ׳ וכן מה שיוחד מהמלוי והסתימה וה
והמורסות ופרוק החבור באבר אבר הנה הנכון בכל זה ר
שיאוחר אל המאמרים הפרטיים ׳

פרק ג

באותות המזגים סוגי הראיות א
אשר מהם יודעו עניני המזגים ה
הם עשרה ׳ אחד מהם המשוש וצד הידיעה ממנו שיעין
האם הוא שוה למשוש הבריא בארצות השוות ואויר ה
השוה ׳ ואם ישוה לו מורה על השווי ׳ ואם יתפעל ממנו
המשוש הבריא המזג ויתקרר או יתחמם או יהיה אצלו יות
רך מן השבעי או יותר קשה או יותר שעיר מהשבעי ואין
שם סבה מאויר או רחיצה במים קרים וזולתם מטה שמ
שמוסיף בו רבות או שעירות הנה הוא בלתי שוה המזג ׳ ו
ולפעמים אפשר שיודע מזגי הגוף מעניין מתראה בחיצוני
הגוף בעפרנים ברבותם ויבש ׳ אם לא יהיה זה לסבה זרה
וגם כי המשפט מן הרבות והקושי אינו משפט אמתי מעמי
על קדימת אמתת ראיות השווי בחום ובקור כי אם לא יה
יהיה כן אפשר שירבך החום המשוש הקשה והשעיר וכש
השוה בהתכתו וידמה שהוא רך בשבע ולח ושיקשה
הקור המשוש הרך כש השוה ביתרון הקפאתו ועבותו ה
החלקים החיצוניים ויחשוב שהוא יבש בכוו השלג והשומן
ואמנם השלג להקרשתו וקפיאתו ׳ ואמנם השומן לעביו
ורוב מי שהוא קר המזג הוא רך הגוף אעפ שהוא כחוש כי
הפגות מתרבה בו ׳ והב פוג הראיות הלקוחות מהכשר וה
והחלב כי הבשר האדום בשיהיה רב יורה על הליחות
והחזום ויהיה שם מקשיות ׳ ואם יהיה מועט ואין שם חלב
רב מורה על היובש ׳ ואמנם השומן והחלב הם מורים תמ
תמיד על קרירות ויהיה שם רפיון ׳ ואם יהיה עם זה צרות
מן העורקים ומעוט מן הדם ויהיה בעליו נחלש מן הרעב
להעדר הדם הטבעי המוכן לעורך האברים אל ההזנה מ
מורה על שזה המזג הוא יצירי טבעי ׳ ואם לא יהיו אלו
האותות האחרים מורה על שזה המזג הוא קנוי ומעוט
השומן והחלב מורה על החום ׳ כי השומן והחלב חמרם
דשנות הדם ופועלם הוא הקור ולבן ימעט על הכב וירבה
על המעים והבליות ׳ ואמנם ירבה על הלב יותר מעל ה
הכבד בשביל החמר לא למזג והצורה ולהשנחה מהטבע
תלויה בבמו אותו החכר ׳ והשומן והחלב הנה קפיאתם
על הגוף ימעט וירבה כפי מעוט החום ורביו ׳ והגוף ה
הבשריי בלתי רבוי מן השומן והחלב הוא הגוף החם הלח
ואם יהיה רב הבשר האדום ועם שומן וחלב מעט מורה על
שהפלגה בלחות ואם יפליגו יחד מורה על והפלגה בקור
והלחות ושהגוף קר ולח ׳ והע שבגופים הוא הקר החיבש
ואחריו החם והיבש ׳ ואחריו היבש השוה בחום ובקור
ואחריו החם השוה בלחות ׳ והג סוג הראיות הלקוחות מן
השער ׳ ואמנם יוקחו מכלל האופנים האלה והם מהירות
צמיחתו ואחורו ורביו ומעוטו ודקותו ועביו ותלתלותו
ופשיטותו ׳ ואחד מן השרשים בזה מראהו ׳ אמנם לקיחת
הראיה ממהירות צמיחתו ואחורו או העדר צמיחתו ׳ ה
הוא שהמאחר לצמוח או הנעדר הצמיחה כשלא יהיו שם
אותות מורים אל שהגוף נעדר הדם לגמרי ׳ מורה שהמזג
רטוב מאד ׳ואם יכחר אין הגוף רטוב כל כך אבל הוא נ
נוטה אל היובש מעט ׳ אך יקח ראיה על חומו וקודו
כאותות אחרים במה שזכרנוהו ׳ אך כשיחוברו החום
והיובש תמהר צמיחת השער מאד ׳ וירבה ויתעב
וזה כי הכבוי מורה על חום ׳והעובי מורה על רוב העשניו
כמו שיש בבחורים זולת הנערים כי חמרם אדיי לא עשניי
והפכם נמשך אחר הפכם ׳ ואמנם מצד התבנית כי ה
התלתלות יורה על החום ועל היובש ׳ וגם מורה על עקול
הנקבים והמעברים ׳ וזה לא ישתנה בהשתנות המזג ׳ושתי
הסבות הראשונות משתנות והפשיטות מורה על הפך זה
ואמנם מצד המראה כי השחור מורה על החום ׳ והצהוב
מורה על הקור ׳ והכרכומות והאודם יורה על השווי ׳ ו
והלובן מורה אם על לחות והקור כמו מה שיקרה בצמח
בעת שיבש שנשלל שחרותו ׳ והוא הירוקות הנוטה ללובן
ואמנם זה יקרה באנשים באחרית בחלאים המנגבים ׳ וסבת
השיבה אצל ארסטו הוא השתנות אל המראה הלבנה ׳ וא
ואצל גאלי הוא העפוש אשר יתחייב למזון ההולך אל
השעד אחר שהוא קר ומאחר זמן תנועת עברו בנקבים
וכאשר תעיין שני המאמרים תמצאם קרובים באמת כי ה
העלה בלובן מראה הלבנה ׳ והעלה בלובן נקוד המזון
היא א ׳ וזה הוא נכון אל חכמת השבע ׳ ואחר זה יש
לאוירים וארצות רושם בעניין השער ראוי להשניח כחם
ושלא יקוזה מן הכושי ברכומיות בשערם שיוקח ממנו
ראיה אל שווי מזגו אשר לו ולא מהאשכנזי שחרות שערו
עד שיקח ממנו ראיה אל חום מזגו אשר בהיקש אליו ׳
ולשניים גב רושם בעניין השער כי הכחורים הם כדרומים
והנערי בצפוניי והישישי בממרצעים ורבוי השע כנערי
מורה על השתנות מזגו אל השחרירות בשינדל ׳ ובזקן
מורה שהוא שחוריי בשבע בהווה ׳ ואמנם רד הוא סוג
הראיות הלקוחות ממראה הגוף ׳ כי הלובן אות על העדר
הדם ׳ומעוטו עם קור ׳ כי הוא אלו היה עם חום וליחה
אדומיית היה מכורכם ׳ והאדום מורה על רוב הדם ועל
החום ׳ והכרכומות והצהיבות מורים על החום ׳ אך הכ
הכרכומות יותר וראויה בהוראה על המרה והצהיבות על
הדם והדם המרריי ׳ ופעמים יורה הכרכומות על העדר
הדם ואעפ שלא תמצא המרה כמו שיהיה בגוף הנמלטים
מן החולי ׳ והכהות מורה על חזק הקור וימעט בו הדם
ויהיה נקפא אותו המעט וישתנה אל השחרות וכשנ מרא
העור ׳ והמאודם מורה על חום ואותו שהוא במראה הכ
הבראגנן מורה על קור והיובש כי הוא ממראה נמשך אחר

והחרסיית הנקר גיסי בער׳ מור׳ על קור המשול׳ והלבניו׳
והעפרתיי ראיה על הקור והלחות עם שחריות מה לפי
שהוא לובן עם מעט ירוקות והנה יהיה הלובן נמשך ל
למראה הלבנה ומזג הליחות׳ והירוקות נמשך לדם נקפא
נוטה אל השחרות מה שהוא כבר נתערבה בו הלבנה
והוריקה אותו׳ והדומה לשן הפיל מורה על קור לבניי עם
מרירות מעט׳ ועל הרוב המראה משתנה בסבת הכבד
אל הכרכומות והלובן׳ ובסבת הטחול אל הכרכומות
והשחרות׳ ובחליי הטחורים נוטה אל הכרכומות וירוקו׳
ואין זה תמיד׳ אבל לפעמים יתחלף׳ ולקיחת ראיה ממרא
הלשון אל מזג האצטו׳ והמעים היא חזקה׳ ולקיחת הראיה
ממראה העין למזג המוח חזקה ולפעמים יקרה בחולי אח
התחלפות ב׳ מראים בב׳ אברים כמו שהלשון תתלבן
ומראה הפנים משחיר בחולי אחר כמו הירקון הקור לחוז
חריפות המרה׳ ואמנם החמישי הנה הוא סוג הראיות
הלקוחות מתכונות האברים כי המזג החם ימש׳ אחריו רוח
החז׳ וגודל הקצוות ושלימות׳ בשעורם מבלי צרות וקוצר
וכש׳ רוחב הידים והרגלי׳ והקצוות ורוחב העורקי׳ והראות
וגודל הדפק וחזקו׳ וגודל העצלים וקרבתם מן הפרקי׳ כי
כל הפעולות הגדולות והתכונו׳ ההרכביות ישלמו בחום
והקור ימשך אחריו הפך אלו לקוצר ידי הבחות הטבעיות
בסבתו מהשלים פעלו הגדול והיצירה והמזג היבש ימש׳
אחריו כחש ועקום והראות הפרקי׳ והראו׳ השחוסים בשפוי
כובע והאף והיות האף שוה׳ ואמנם הו׳ הוא סוג האותות
הלקוחות ממהירות הפעלות האברים כי אם יהיה האב
מתחמם מהרה בלי קושי הנה הוא חם המזג כי ההשתנות
אל סוג הדומה יהיה יותר נקל מההשתנו׳ אל הפך ואם יהיה
מתקרר מהרה הנה הענין בהפך לזה בעצמו׳ ואם יאמר
אומר שהענין ראוי שיהיה בהפך כי אנחנו נדע בודאי כי
הדבר אמנם יתפעל מהפכו ולא מהדומה לו׳ והדברים
האלה אשר הקדמת אותם הם מחייבים שיהיה ההפעלות
מהדומ׳ יותר ראוי׳ הנה התשובה על זה שהדומ׳ שלא
יתפעל ממנו הוא אשר איכותו ואיכות מה שהוא דומה לו
אחד במין והטבע והיותר חם אינו דומה לפחות חם׳ אבל
השני׳ החמים ואחד מהם יותר חם מתחלפים כי יהיה אשר
איננו יותר חם בהיקש אל היותר חם קר ויתפע׳ מצד שהוא
קר בהקש אליו לא חם׳ ויתפע׳ גב׳ מן היותר קר ממנו ומן
הקר אלא שאחד מהם יגדיל איכותו וישתנה ליותר חזק
שבו׳ והאחר מחסר אל איכותו ויהיה בהשתנותו אל מה
שיגדיל איכותו וישתנה ליותר חזק שבו יותר נקל ואעפ׳
שיש הנה סבה אחר מיוחדת בקצה מה שישתת באיכותו
וינגד כמו שהחם המזיק בטבע אמנם ימהר קבולו לרושם
החום למה שיבטל החום מרושם ההפך אשר הוא הקור ה
המעיק למה שיטה אליו המזג החום מתוספת החמום׳
וכאשר יפגשו ויבטל ההמנעות יעזרו יחד על החמום וז
וימשך אל ההעזר התחזקות שלמה משתי איכיו׳ ואמנם
בשירצה החום החיצוני לבטל השווי הנה החום הטבעי
הפנימי הוא מהדברים היותר חזקים לקומם אותו עד שה
שהארסים החמים לא יקומם אותם ולא ידחם ולא יפסיד
עצמותם אלא החום הטבעי׳ כי החום הטבעי כלי לטבע
דוחה היזק החום הבא מחוץ בהניעו הרוח לדחותו והסירו
אידו׳ והתכתו ושרפת חמרו דוחה גב׳ היזק הקור הבא
מחוץ בהתנגדות׳ ואין הסגלה הזאת לקור כי הוא אמנם
חולק על החום הבא מחוץ ומעיק אותו בהפכיות לבד

ואיננו חולק על הקור הבא מחוץ׳ והחו׳ הטבעי הוא אשר
ישמור הלחיות הטבעיות אשר לא משלו בהם החמים
הנכריים כי החום הטבעי כשהוא חזק מתחזק הטבע
באמצעיתו להתעסק בלחיות על דרך הבשול והעכול
ושמירתם על הבריאות ויתנועעו הלחויות על מנהג
השתמשו וימנעו מהתנועע על מנהג ישתמש החום הנכרי
ולא יתעפשו׳ ואמנם כשיהי׳ החום הזה חלוש ילאה הטב׳
מהלחיות לחלשת הכלי הממוצע בינו ובין הלחויות וי
ויעמד ויפגוש אותם בחום הנכרי בלתי התעסקות ויאחוז
בהם וימשול בהם ויניעם תנועה זרה ויו׳ ח׳ עפוש והחום
הטבעי הוא כלי לכחות כלם והקור מנגד להם׳ ולא יועיל
אלא במקרה ולכן יאמר חום טבעי ולא יאמר קור הטבעי
ולא ייוחס אל הקור מעדון הגוף מה שיוח׳ אל החו׳ הטבעי
ואמנם הזה הוא סוג לקוח ממחשבות האדם ומהדברים
שיתאוה אליהם יותר כפי טבעו מפני שהטבע נוט׳ לדברי
הדומים למזגו כי בדומה אנו מתגדלים כמו שנאמר זה
בסוג הי׳ מן החלומות כי הגוף הוא
כלי לנפש׳ והמשל בזה כי הדמיי ידמה
ויתאוה לאכול וללבוש וילך אחר המשגל׳ והמררי יחשוב
בכל דבר קל כמו לעמו׳ נגד האש ולרקד ולשמו׳ במחולו׳
ודומיהם׳ והלחיי יחשוב ויתאוה לעמד אצל המים ועל
הנהרות לרחוץ בהם׳ והשחוריי יחשוב ויתאוה לעמד
יחידי ויעמד בדאגה ויגון ופחד ודומיהם׳ ואמנם הח׳ הו׳
הסוג הלקוח מראיות הפעולות כי הפעולות כשהן הו
הולכות על המנהג הטבעי תמימות שלימות יורו על
שלמות שווי המזג ואם ישתנו מעניניהם אל תנועות מ
מופלגות יורו על חום המזג׳ וכן כשימהרו הנה הם מורות
על החום כמו מהירות הגדול ומהירות צמיחת השער
ומהירות צמיחת השנים׳ ואם יתעכבו או יחלשו ויתעצלו
ויתאחרו יורו על קור המזג אעפ׳ שלפעמים יהיו חלשתם
ועצלתם והמתנתם נופלות בסבת מזג חם אלא שהוא לא
יהיה רק עם זה מהשנוי שישתנה מן המנהג הטבעי עם
החלשה ולפעמים יפקדו בסבת החום גב׳ רבות מן ה
הפעולות הטבעיות ויחסרו כמו השינה כי לפעמים תבטל
בסבת המזג החם או תחסר׳ וכן לפעמים יוסיפו קצת
הענינים הטבעיים בקור כמו השינה אלא שהיא לא תהיה
מכלל הענינים הטבעיים במוחלט אבל בתנאי וסכה כי
השינה אין אנו צריכין אליה בחיים והבריאות צור׳ מוחל׳
אבל לסבת התכה מהרוח לעסקים במה שיקרה לו מן ה
העמל או למה שיצטרף אליו מן ההתעסקות בעכול המזון
לבד ללאותו מהספיק אל ב׳ דברים׳ אב׳ השינה אנו צריכי׳
אליה מצד ליאות מה והוא יציאה מן הראוי הטבעי׳ ואעפ
שהיציאה ההיא היא טבעית מצד מה שהיא הכרחית כי
הטבעי יאמר על ההכרחי בשתוף השם׳ והחלק הזה
יותר אמתי שבראיותיו אמנם הוא על המזג השוה׳ וזה
בשישתוו הפעולות וישלמו אבל הוראתו על החום
והקור והיוב׳ והלחות היא הוראה אומדניי׳ ומסוג הפעלות
החזקות המורות על חום חוזק הקול ועביו ומהירו׳ הדבור
ודבקותו והכעס ומהירות התנועו׳ וההבט׳ אעפ׳ שלעמים
יבאו אלה לא לסבה כוללת אבל לסבה מיוחדת
באבר הפועל והסוג התשיעי דחיית הגוף
למותרות או איכות מה שידח׳ כי הדחיה בשתתמיד והיה
מה שיצא מהשתן והיציאה והזיעה וזולת זה חד ויהיה לו
ריח חזק ויצבע מה שיש לו מהם צבע וצליה ובשול למה
שיש לו צלייה ובשול

שיש לו צליה ובשול הוא חם ומה שהוא הפך זה הוא קר
ואמנם העשירי לקוח מעניני כחות הנפש בפעלותיהם
והפעליותיהם כמו הכעס החזק והצער והעיון והתעוררו
והזדון והיות דן הדברים לכף זכות וטוב התקו והאכזריו
והחריצות ואשיות המדו ומעוט העצלה ומעוט ההפעלו
מכל דבר מורה על החום והפכיהם על הקור ׳ וקיום הפחד
והרצון והמדומה והשומר וזולת זה מורה על היובש וסור
ההפעלות במהרה מורה על הלחי ומן המין הזה החלומו
והחזיונות כי מי שיגבר על מזגו החום יראה כאלו הוא מ
מתחמם באש ובשמש ׳ ומי שיגבר על מזגו הקור יראה
כאלו ישליג עליו או יטבול במים קרים ׳ ויראה בעל כל
ליחה מה שדומה לליחתו כפי מה שאומרים ׳ וזה אשר
זכרנוהו כולו או רובו ׳ אמנם הוא משער אותות המזגים
הנופלים בעיקר הבנין ׳ ואמנם המזגים הזרים המקריים
הנה החם מהם מורה על הבער שבגוף המזיק והחזק ב
ונפילת הכח בעת התנועות בהתעוררות החום וצמא
מופלגת להתלהבו כפי האצטו ומרירות בפה ודפק נוטה
אל החלשה ומהירות החזק ותכיפה והזיק במה שיוקח מן
המחממים והתענג במקררים ורוע ענין בקיץ ׳ ואמנם
ראיות המזג הקר הבלתי טבעי מעוט עכול ומעוט צמא
ורפיון פרקים ורוב קדחות לבניות והזיק בנוזלים ובלקיח
המקררים ׳ והתענג במה שיחמם ורוע ענין בסתיו ׳ ואמנם
ראיות הלח הבלתי טבעי הם דומים לראיות הקור ויהיו
עם תפיחה והזלת ריר מן הלשון ונגע ושלשול טבע ורוע
עכול והזיק בלקיחת מה שהוא לח ורוב שינה ותפיחת
העפעפים ׳ ואמנם ראיות היובש הבלתי טבעי הם יובש
העור והתעורה ורזון קורה והזיק בלקיחת מה שיש בו יוב
ורוע ענין בחרף ׳ והתענג במה שירטיב ונגוב במים
החמים והשמן הדק מיד וחוזק קבול להם ׳

פרקד

בהגעת אותות שוה המזג
אותותיו המחוברים ה
המלוקטים ממה שאמר
הוא שווי המשוש בחום
ובקור והיובש והלחות והרכות והקושי ושווי המראה
בלובן והאודם ושווי תואר הגהה כשומן והכחש ונטיה א
אל השומן וערקיו בין השוקעים ובין הבולטים על הבשר
הנקיים ממנו לצד חוץ והשער בין הגסות והדקות וה
והתלתלות והפשיטות נוטה ליצהיבות מה שהוא בשני
הנערות ואל השחרות מה שהוא בשני
הבחרות ושווי ענין השינה והיקיצה והענות האיברים
בתנועתם ובריאות וחוזק מהדמיון והמחשבה והזכרון
ומצוע בין המדות בין ההפלגה והחסרון ולל המצוע בין
ההסתכנות ורכות הלב והכעס והקפאון והאכזריות והפלג
הרחמנות והמתינות והמהירות והנוח והקלות ושלמות
הפעולות כולם ובריאות וטוב הגדול ומהירותו ואורך
העמידה ושיהיו חלומותיו ערבים משמחים מבעלי הריח
הטובים והקולות הערביים והמושבים ההדורים ושיהיה
בעליו נאהב מקבל האדם בסבר פנים יפות ונשמע שוה
התאוה למאכל ולמשתה טוב העכול באצטומכ והכבד
והעורקים ודמות המזון לאכר בכל הגוף שוה הענין
בהתנער המותרים ממנו דרך המעברים המורגלים ׳

פרקה

באותות מי שאינו טוב
הענין ביצירה ׳ זהו
אבריו הראשיים ביציאה אשר לא יתדמה מזג
מן השווי שיצא אבר מהם אל מזג והאחר אל הפכו ׳ וכ
וכשיהיה בעינינו בלתי מתיח יהיה רע אף בבינתו ושכלו
כמו האיש הגדול הבטן קצר האצבעות עגול הפנים ׳
והגלגלת גדולה או קטן הגלגלת עב הפנים והמצח
והצואר ׳ והרגלים מרוב הבשר וכאלו פניו חצי עגולה ׳
ואם יהיו לחייו גדולים הנה הוא משונה מאד ׳ וכן אם יהיה
עגול הראש והמצח אך פניו חזקי הארך ומפרקתו חזקת
העובי ובעיניו עצלות התנועה הוא גם כן מן היותר ר
רחוקים שבבני אדם מהטוב

פרקו

באותות המורים על הב
המלוי על ב פנים מלוי
כפי הכלים ומלוי כפי הכח
מלוי כפי הכלים הוא כשתהיינה הליחות והרוחות אעפ
שיהיו נכונים באיכותם הם נוספים בכמותם עד שימלאו
הכלים וימתחום ובעליו יהיה על סכנה מהתנועה כי אולי
ישסע המלוי מהעורקים ויזלו אל המחנקים ויתחדש חניקה
וכפיה ושתוק ורפויו הוא המהירות אל ההקזה ׳ והמלוי
כפי הכח הוא שלא יהיה ההיזק מן הליחות מצד כמותם
לבד אבל לרוע איכותם לבד שהם אינם ברוע איכותם
ואינם נשמעים לעכול ולמשול ויהיה בעליו בסכנה מ
מחליי העפוש ׳ אותות
המלוי בכלליהם כובד האברים והעצלה מהתנועת ואודם
המראה ונפח העורקים ומתיחת העור ומלוי הדפק וצבע
השתן ועביו ומעוט תאוה ובלבול הראות ׳ והחלומות
אשר יורו על הכובד כמו שירא בחלו שלא יוכל להתנוע
ולא ללכת ׳ או שישא משא כבד או שלא יוכל לדבר כמו
שחזיונות העופפות ומהירות התנועו מורים על שהליחו
רקיקות ובשעור שוה ׳ ואותות המלוי כפי הכח הם הכוב
והעצלה ומעוט התאוה ובזה משתתף עמו המלוי הראשון
אך כשיהיה המלוי כפי הכח פשוט לא יהיו העורקים חזקי
הנפח ולא העור חזק המתיחה ולא הדפק חזק המלוי
והגודל ולא השתן רב העובי ׳ ולא המראה חזק האודם
ויהיה השברון והיגיעה ׳ אמנם יתעוררו בו אחר התנועה
וההתעסקות ׳ ויהיו חלומותיו מראים אותו חכוך ועקיצה
ושרפה וריחות נבאשים ׳ ויורה גב על הליחה הגוברת
הוראה עוד נזכיר אותה ׳ וברוב הענין הנה המלוי כפי הכ
מוליד החולי קודם שיקבעו אותותיו

פרקז

באותות תגבור ליחה ליחה ׳ אמנם
הדם כשיגבר הנה אותותיו דומים
לאותות המלוי כפי הכלים ׳ ולכן
יתחדש מן התגברותו כובד בשורש העינים ביחוד והראש
והצדעים וגהוק ופהוק וחפץ קיא וחפץ שינה שוקדת
ועכירות בחושים ועצלה במחשבה ויגיעה בלי עכל קודם
ומתיקות בפה בלתי מורגלת ואודם בלשון ׳ ואולי יתראה
בנוף דמאמיל ובפה צמחים ויקרה הזלת הדם מן המקומו
הנקלים להסדק בנחירים והטבעת והלסתות ׳ ולפעמים
יורה עליו המזג וההנהגה הקודמת והארץ והשנים והמנהג
ורוחק הזמן בהקזה והחלומות המורים עליו כמו הדברים
האדומים יראה האדם בחלום וכמו הזלת הדם ממנו וכמו
השחייה בדם והדומה לה ׳ ואמנם אותות תגבורת הליחה
הלבנה הוא לובן נוסף במראה ותפיחה ורכות

ורבו׳ משושו וקורו ורוב הרוק ודבקותו ומעוט הצמא אל׳
אם תהיה מלוחה ובל שכן בזקנה וחלשת העכול והרוח ה
הנדחה דרך הפה החמוץ ולובן השתן ורוב השינה ועצלה
ורפיון העצבי׳ וכובד התנועה ודפק רך נוטה אל האחו׳
והעכוב ואחר זה השנים והמנהג וההנהגה
הקודמת וה מלאכה והארץ והחלומות אשר יראה בהם מ
מימות ונהרים ושלגים ואגמים וקור ימצאהו׳ ואמנם
תגבורת אותות האדומה הנה כרכומות המראה והעינים
וכרירות הפה ושעירות הלשון וגנובו ויובש הנחירים וה
והתענג בנשום הקר וחוזק הצמא ומהירות הדפק וחלשת
תאות המאכל וחפץ הקיא והקיא האדומיי הכרכומי הירוק
והשלשול הסולד וסמור בעקיצת מחט׳ ואחר זה ההנהגה
הקודמת והמזג והשנים והמנהג והארץ והעת והמלאכה
והחלומות אשר יראה בהם האשים והמראות הכרכומיות
ויראה הדברים אשר אין להם כרכומיות ויראה התלהבות
כחום המרחץ או שמש וכיוצא בהם׳ ואמנם ר גבורת
השחורה הוא רזון הגוף וכהותו ושחרות הדם ועביו
ותוספת הבלבול הנקר׳ וסואס ותוספת המחשבה ושרפת
האצטו׳ והתאוה הכוזבת ושתן כהה ושחור ואדום עב ומ
ומראה הגוף שחוריי ובעל שער עבה כי מעט שתולד ה
השחורה בגופים הלבניים מעטי השער ורב חדוש הבהק
השחור והנגעים הרעים וחליי הטחול והשנים והמזג וה
והמנהג והארץ והמלאכה והעת וההנהגה הקודמת
והחלומות המבהילים והחשך והענוי והדברים השחורים
המפסידים

פרק ח

באותות המורים על
הסתומים׳

כשיעצרו חמרים ויורו
הראיות עליהם ויוחש מתיחה ולא יוחשו אותות המלוי ב
בגוף כולו הנה יש שם סתומים בלי ספק אמנם הכובד
הנה יוחש בסתומים כשיהיו הסתומים במעברים שאי
אפשר מבלי שיעבור בהם חמרים רבים כמו מה שיקרה
מהסתומים בכבד׳ כי מה שהולך מהמזון אל הכבד
כשימנעוהו הסתומי׳ מעבור יתקבץ דבר רב ויעצר ויכביד
כובד רב יותר מכובד המורסא׳ ויובדל מהמורסא רבוי
חזק הכובד והעדר הקדחת ואמנם כשהיו הסתומים ב
בזולת אלו המעברים לא יוחש בכובד ויורגש בהעצר ה
העברת הדם ובמתיחה ורוב מה שיש לו סתומים בעורקים
יהיה מראהו כרכומי כי הדם אינו משתלח במעבריו אל
חיצוני הגוף

פרק ט

באותות המורים
על הרוחות

הרוחות יוקח ראיה
עליהם ממה שיתחדש באברים המרגישים מן הכאבים
וזה נמשך למה שיפעלהו מפרוק החבור ויוקח ראיה ע
עליהם מתנועות יקרו לאברים׳ ויוקח ראיה עליהם מה
מהקולות ויוקח ראיה עליהם מהמשוש׳ ואמנם הכאבים
הנה הכאבים הממתיחים מורים על הרוחות וכש׳ כשיהיו
עם הקולות׳ ואם יהיה שם העתק מן הכאב הנה נשלמה ה

הראיה וזה אמנם יהיה כשיהיה פרוק חבור באברים המ
המרגישים׳ ואמנם כמו הבשר והעצמות והגידים הנה לא
יתבאר זה בכאב׳ ולפעמים יהיה מהרוחות מה
שישבר העצמות שבר וירצצם רצוץ ולא יהיה לו כאב א
אלא נמשך לעקיצת השבר למה שילוה אליו׳ ואמנם לק
לקיחת הראיה מתנועות האברים על הרוחות כמו לקיחת
הראיה מן הרפרוף המתחדש מרוחות מתהוים מתנועעים
אל ההתכה׳ ואמנם הראיה עליו מהקולות ואם שיהיו
הקולות מהם עצמם בקרקורים וכיוצא בהם וכמו שיוחש
בטחול כשיהיה כאבו רוחיי׳ ואם שיהיה הקול נעשה בו
בדפיקה כמו שיובדל בין השקוי הנאדיי והתופיי בהכאה
ואמנם לקיחת הראיה עליהם מדרך המשוש כגון
שהמשו׳ מבדיל בן יהנפ׳ והסלע במה שיהיה שם ממתיחה
עם לחיצה בזולת לחות נוזלת משתכשבת׳ או ליחה ד
דבקה כי החוש המשושי מבדיל בין זה׳ וההפרש בין נפח
והרוח אינו בעצם אבל בתכונת תנועת ההשקט והזעזוע

פרק י

באותות המורים על
המורסות

אמנם החיצוניות הנה יורה
עליהם החוש והראות׳ ואמנם הפנימיות מהם הנה החמה
מהן יורה עליהם הקדחת הדבקה והכובד אם לא יהיה חוש
לאבר אשר היא בו או כובד עם הכאב העוקץ אם יהיה
האבר בעל מורסא מרגיש ומה שיורה גב׳ או יעזור להורות
הפגע הנכנס בפעולות האב׳ ההוא וממה שמאמת ההוראה
הרגש אותו הנפח בצד אותו האבר אם יהיה לחוש אליו
דרך משל ואמנם הקרה הנה לא ימש׳ אחריה בלי ספק כאב
ויקשה לרמוז אל אותותיה הכלליים ואם יקל יצטרך אל ה
דברים הרבה והנכון שנאחר הדברים בה אל המאמרים ה
הפרטיים באבר אבר ומה שיאמר הנה הוא שכשיוחש כוב
ולא יוחש כאב ויהיה עמה ראיות תגבורת הלבנה אז יאמר
שהיא לבניית׳ ואם יהיה עמה אותות תגבורת השחורה
אז היא שחוריית וכש׳ כשתהיה קשה למשוש׳ והקושי ה
הוא מן הראיות היותר חשובות עליה׳ וכאשר תהיינה
המורסות החמות בעצבים יהיה הכאב חזק והקדחו׳ חזקו׳
וימהרו להפיל במתיחה ובערבוב השכל ומתחדשות בת
בתנועת ההתקבצות וההתפשטו׳ פגע וכל מורסת הקרבים
מחדשות רקיקות ודקות ודלות בקרום הבטן הנקר׳ בערבי
מירק כאשר תתקבצן המורסות שבקרבי׳ ותתחילן להיות
יציאות יתחזק הכאב מאד והקדח׳ וישתער הלשון שעירות
חזקה ותתחזק התעורה ויגדלו המקרי׳ ויגדל הכובד ואולי
יורגש הקושי והעקיצה ואולי יתראה בגוף כחש ממהר
ובעינים שקע פתאומי וכשיתבשל הקבוץ ישקוט חוזק
הקדחת והכובד זהדפיקה ויגיע תמורת הכאב דבר כחבוך
ואם יהיה שם אודם וקושי יקל האודם ויתרכך הקושי
וישקטו המקרים המכאיבים כלם ויגיע הכובד לתכליתו
וכשתבקע יקרה תחלה רתת נמשך לעקיצת המוגלא ואחר
תתראה קדחת בסבת יציאת החמר ויתרחב הדפק מפני ה
ההרקה ויתרחב ויתחיל להיות חלוש וקטן ומתאחר ומ
ומתעכב ותראה נפילה׳ ופעמי׳ רבות יתחממו לה הקצוו׳
ואמנם החמר

נחאות השוב אחר הבקיעה שלמות השקט הקדחת וקלות
הנשימה והתעוררות הכח ומהירות דחיית החמר ב
בצדו ואולי יעתק החמר במורסות הפנימיות מאבר אל א
אבר ואותו ההעתק לפעמים יהיה טוב ולפעמים יהיה רע ט
והטוב שיעתק מאבר נכבד אל אבר נקל כמו מה שיעתקנה
ממורסות המוח אל אחורי האזנים וממורסות הכבד אל א
ארבות הרגלים והרע שיעתק מאבר נקלה אל אבר יותר נ
נכבד ממנו ופחות סובל למה שיקרה לו כמו שיעתק מבע
מבעלת הצד אל הלב או אל צד הריאה ויש להעתק
המורסות הפנימיות ממגלות הציאות הפנימיות אל מטה
ואל מעלה אותות כי הם כשישו בהעתקתם אל צד מטה י
יתראה תחת הצלעות מתיחה וכובד ואם ישו בהעתקת אל
צד מעלה יורה עליהם רוע ענין הנשימה וצרות ועצירת
וצרות החזה והתלהבות מתחיל מלמטה למעלה וכובד ב
בצד התרקוה וכאב הראש ואולי לא יתראה רשומה בקנה
והזרוע והנושה אל מעלה אם תאחז במוח תהיה רעה ויש
בה סכנה ואם תשה אל הבשר הרפה אשר אחורי האזנים ת
תהיה בה תקות ההצלה והרעיפה בכמו זה ראיה טובה
ובכל מורסות הקרבים וראוי לעיין בהשלמת מה
שנאמרהו אחכ במקום שנשלים הדברי במורסות ובמקום
אשר נזכיר מורסות אבר אבר מהפנימיות

פרק יא

באותות פרוק החבור
פרוק החבור אם יקרה
באברים החיצוניים יע
יעמד עליו החוש ואם יפול באברים הפנימיים יורה עליון
הכאב הנוקב והעוקץ והמאכל ובש אם לא יהיה עמו קד
קדחת לפעמים רבות ימשך אחריו הזלת ליחה עבה
כרקיקת הדם או השפכו אל החלל ויציאת מוגלא אם יהיה
אחר אותות המורסות ובשולם ואשר יהיה אחר המורסות
אולי יהיה מורה על הבקע מבשול ואולי לא יהיה ואם
יהיה עם בשול תשקוט הקדחת עם ההבקע ותורק המוגלא
וישקוט הכובד ויקל ואם לא יהיה כן מתחזק הכאב הנוסף
ולפעמים יזקק ראיה על פרוק החבור בהשמט ה
האברים ממקומם ובסור האבר ממקומו ואעפ שלא ישמט
כבקיעת קרום הבטן הנקרא בעל מירק ולפעמים יוקח רא
ראיה עליו בהעצר המורקים מהמעברים כי אולי ישפכו א
אל המעברים או חלל ויביא אליו פרוק החבור ולא יבדלו
דרך המהלך השבעי כמו שיקר למי שיקרעו מעיו שתעצר
צואתו ואולי יעלם פרוק החבור ולא יוכל לעמד עליו באותו
הכלליים הנזכרים ויצטרך בבאורו אל המאמרים החלקים
כפי אבר אבר וזה כשיהיה האבר אין חוש לו או שיקף ע
על לחות ויזול מה שיש בו ואין מנוס לו שיסור ממקומו ו
ואינו נשען על אבר שיסור בהשמטו ולא יקבל ליחה שת
שתשפיע ממנו ודע כי המורסות אשר מקרוהם
יותר קשים ופרוק החבור אשר מקריו יותר קשים מה שהוא
באברים עצביים חזקי הת וש כי הם אולי יהיו כמיתים
אמנם העלוף והכויצה הנה ישנם תמיד העלוף לחזק
הכאב והכויצה לעצביות האבר ואחריהם אשר יהיו על
חפרקים כי הם אמנם יאחר קבולם לתקן לרוב תנועת ה
הפרק וההלל אשר יהיה אצל הפרק מוכן להשפך
וחכמי אליו ולפי שהדפק והשתן והציאה הם מן האותות
הכלליים לעניני הגוף נאמר בהם
נשלם הלמוד הג מן האופן הב באותות ובראיות וחכלל
הא מן הלמוד הג מן האופן השני והוא יט פרקים

פרק א

פאמר כללי בדפק

הדפק הוא תנועה מכלי הרוח מחוברת מהתקבצות
והתפשטות להנהיג הרוח בנשימה והעיון בדפק הוא אם
כללי ואם פרטי בפי חולי וחולי ואנחנו נדבר הנה בסדורי
הכוללים מידיעת הדפק ואחר החלקים עד אשר נדבר
בחלים החלקים ונאמר כי כל דפיקה הנה היא מורכבת
משתי תנועות ומשתי מנוחות כי כל דפיקה הנה היא מו
מורכבת מהתפשטות והתקבצות ואי אפשר מבלתי
שתבנם המנוחה בין כל שתי תנועות הפכיות להיות שקר
דבקות התנועה עם תנועה אחרת שיגיע למהלכה ת
תכלית וקצה בפעל וזה ממה שהתבאר בחכמה הטבעי
ואחר שזה כן אי אפשר מבלתי שתהיה לכל דפיקה עד
שתשיג האחרת חלקים ארבעה שתי תנועות ושתי מנוחות
תנועת ההתפשטות ומנוחה בינה ובין ההתקבצות
ותנועות ההתקבצות ומנוחה בינה ובין ההתפשטות ו
ותנועת ההתקבצות אצל רבים מן הרופאים היא כלתי נר
נרגשת כלל ואצל קצתם שההתקבצו יתכן שיהו גש בדפ
החזק לחזקו ובדפק הגדול להגבהתו ובקשה לחזק קו
קומבותו ובמאוחר לאורך זמן תנועתו
אמר גאליגוס הנה לא סרתי מ
מהיו נעלם ממני
ההתקבצות זמן ואחר לא סרתי מהרגיל המשוש עד שה
שהבינותי דבר ממנו ואחר זמן ידעתיו על השלמות
ואחכ נפתחו אלי שערים מן הדפק ומי שיתמיד כהתמדתי
ישיג כהשגתי והנה אעפ שיהיה הדבר כמו שאמרו הנה
והתקבצות ברב הענינים בלתי מורגש והסבה בנפול הב
הבחירה על משוש עורקי האזרוע הוא קלות לקיחתו ומ
ומעוט ההמנע מלגלותו ויושר הנחתו בנכח הלב
וקרבתו ממנו וראוי שיהיה המשוש ויד
על צד כי יד ההפוכה על פניה תוסיף ברחב ותחסר מה
מההגבהה ותחסר מן האורך ובפרט בכחושים והיד הש
המושלכת על גבה תוסיף בהגבהה והאורך ותחסר מן הר
הרחב וראוי שיהיה המשוש בעת שיהיה פנוי בעל הדפק
מן הכעס והשמחה והטיול ומכל ההפעליות ומן השבע ו
המכביד ומהרעב ומענין עזיבת הזרגלים וחדושם וראוי
שתהיה הבחינה מדפק השוה החשוב עד שיוקש בו זולתו
ונאמר כי הסוגים אשר מהם ידעו הרופאים ענין הדפק כ
כפי מה שלקחוהו הרופאים הם עשרה ואעפי שהיה ראוי
להם שישימום תשעה הסוג הלקוח משעור התפשטות
וחסוג הלקוח מאיכות הלימת העורק

העורך לאצבעות ׳ והסוג הלקוח מזמן כל תנועה והסוג
הלקוח ממשות הכלי והסוג הלקוח מריקותו ומלאו
והסוג הלקוח מחום משושו וקורו והסוג הלקוח מזמן המ
המנוחה ׳ והסוג הלקוח משווי הדפק והתחלפותו ׳ והסוג
הלקוח מסדרו בהתחלפות או עזבו הסדר ׳ והסוג הלקוח
מן האזן ואמנם שיעור התפשטות הדפק הנה
יורה משעורי מרחקיו השלש אשר הם ארכו ורחבו ועמקו
ויהיה עניני הדפק בו תשעה פשוטים ומורכבים כז
והתשעה פשוטים הם הארוך והקצר והשוה והרחב והצר
והשוה והשפל והגבוה והשוה והנה הארוך הוא אשר יחשו
חלקיו בארכו יותר מן המוחש השבעי במוחלט ׳ והוא
המזג השוה ההמתי או מן השבעי המיוחד לאותו האיש ש
שהוא קרוב לזה והוא שוה המיוחד לו וכבר ידעת ההפרש
בין שניהם קודם זה והקצר הפכו וביניהם השוה ועל זה ה
ההקש תדין בששה הנשארים ואמנם המורכבים א
כאלו הפשוטים הנה קצתם יש להם שם וקצתם אין להם ש
שם כי הנוסף באורך ורחב וגובה נקרא גדול והחסר
בשלשתם נקרא קטן וביניהם השוה והנוסף רחב וגובה נקר
העב והחסר בהם נקרא הדק וביניהם השוה ואמנם הסוג
הלקוח מאיכות הלימת העורק לאצבעות הנה מיניו שלש
החוזק והוא אשר יקובם המשוש בעת ההתפשטות ׳ וה
והחלוש מקבילו והשוה ביניהם ואמנם הסוג הלקוח מן ז
זמן כל תנועה הנה מיניו שלשה ׳ המהיר והוא אשר תש
תשלם התנועה בו בזמן קצר והמאוחר הפכו והשוה ביניהם
ואמנם הסוג הלקוח ממשות הכלי הנה מיניו שלשה הרך
והוא המקבל הדחייה אל פנימו מהממעך בנקלה והקשה ה
הפכו ואחריו השוה ׳ ואמנ הסוג הלקוח מענין מה שיקוף
עליו הנה מיניו שלשה ׳ המלא והוא אשר יורגש שיש בח
בחללו לחות ממלא נחשב לא ריקות מזוקק והריק הפכו ו
ואחריו השוה ׳ ואמנם הסוג הלקוח ממשושו הנה מיניו
שלשה החם והקר הפכו ואחריו השוה ׳ ואמנם הסוג הל
הלקוח מזמן המנוחה הנה מיניו שלשה והם תכוף ו
והוא הקצר הזמן המוחש בין שתי ההליכות ויאמר לו גב
המשיג והנחפז והמתעכב הפכו ׳ ויאמר לו גב הנתרפה וה
והשוהה ויאמר ביניהם השוה ׳ וזה הזמן הנה הוא כפי מה
שיושג מההתקבצות ׳ והנה אם לא יושג התקבצות כלל ׳
הנה הוא הזמן המדביק בין כל שתי ההתפשטויות ואם
יושג יהיה בחינת שני זמני שתי הקצוות ׳ ואמנם הסוג ה
הלקוח בין השווי וההתחלפות הנה הוא אם משתוה ואם
מתחלף בלתי משתוה ויהיה זה בבחינת ההדמות או בלתי
הדמותו מדפיקות או יתחלף דפיקות או חלקי דפיקות או
חלק אחד מן הדפיקה בעניני חמשה הגודל והקושן וה
והזה והחולשה ומהירות ואחור ועבוב והתכיפה והקושי
והרכות עד שהדפק האחד יהיו חלקי התפשטותו יותר מ
מהירים וגדולים לחוזק החום או יותר חלושים לחולשתו
ואם תרצה תרחיב המאמר ותבחין בין השווי וההתחלפות
בחלקי הנזכרים השלשה שאר החלקים האחרים אבל עקר
הבחינה בסור לאלו ׳ והדפק השוה במוחלט הוא השוה ב
בכל אלו אם ישתוה בדבר אחד לבדו הנה הוא שוה בו לא
לבדו כאלו אמרת שוה בחוזק או שוה במהירות ׳ וכן מ
המתחלף והוא אשר אינהו שוה הנה הוא אם במחולט ואם
בשוה שאינו שוה בו ׳ ואמנם הסוג הלקוח מן הסדר וזולת
הסדר הוא בעל שני מינים מתחלף מסודר ומתחלף בלתי
מסודר ׳ והמסודר הוא אשר להתחלפותו סדר שמור יסוב
עליו והוא על ב מינים אם מסודר במוחלט והוא אשר יהי
לשוה ממנו חלוף אחד לבד ואם מסודר בסבוב והוא שי
שיהיה להקף ב חלופים או יותר כמו שיהיה שם הקף וה
והקף אחר מתחלף לו אלא שה יחזרו חלילה על רציפתם
בהקף אחד והבלתי מסודר הפכו ׳ ובאשר תאמת תמצא ה
הסוג הזה התשיעי במין מן הסוג השמיני נכנס תחת הב
הבלתי שוה וראוי שתדע שיש בדפק טבע מושיקוי נמצא
ובמו שמלאכת המושיקא תתום בחבור הנעימות על היחס
ביניהם בחדות והכובד בהקפים נגוניים בשעורי הזמנים
אשר בינות הכאותיהם כן ענין הדפק יחס זמניו במהירות
והתכיפה יחס נגוני ויחס עניניו בחוזק וחלשה ובשעור
יחס החבור וכמו שזמני הנגון ושעורי הנעימות לפעמים
יהיו מסכימים ולפעמים בלתי מסכימים כן ההתחלפויות
לפעמים יהיו מסודרים ולפעמים יהיו בלתי מסודרים ׳ וגם
יחס עניני הדפק בחוזק והחולשה והשעור ׳ ולפעמים
יהיו מסכימים ולפעמים יהיו בלתי מסכימי אבל מתחלפי
וזה חוץ מסוג בחינת הסדר ׳ וגאלינוס יראה כי השעור
המוחש מיחסי האזן הוא מה שיהיה על אחד מאלו היח
היחסים המושיקי הנז או הבלתי נזכרי אמנם הנזכרי אם
על יחס הכל והחמשה ׳ והובא על יחס שלשה כפלים כי
הוא יחס הכפל מחובר ביחס הנוסף חצי ׳ והוא אשר
יאמר לו יחס אשר בחמשה ׳ ועל יחס אשר בכל הוא יחס
הכפל ועל יחס אשר בחמשה והוא הנוסף חצי ועל יחס א
אשר בארבעה ׳ והוא הנוסף שליש ועל יחס הנוסף רובע
ואחריו לא יוחש ואני גדול בעיני לאחוז היחסים
האלה בחוש והוא קל בעיני על מי שהרגיל מדרגות
הנגון ויחס הנעימות במלאכה ׳ ויהיה לו יכלת לדעת הט
המושיקא שיקיש העשוי בידוע ׳ והאיש הזה בשימסור ע
עיונו אל הדפק אפש שיבי היחסי האלו בחוש ואמנ הסוג
הלקוח מן האזן הוא הקש שעורי יחס הזמנים הד
אשר לשתי התנועות ולשתי העמידות ואם יקצר החוש
בו מלהשיג זה כולו הנה הקש שעורי יחס זמני ה
וההתפשטות אל הזמן אשר בין שתי ההתפשטויות וכולל
הזמן אשר בו התנועה אל הזמן אשר בו המנוחה ואחזם ש
שיכניסו בשער הזה הקשת זמן התנועה בזמן התנועה וה
והקשת זמן המנוחה בזמן המנוחה הם מכניסים שער בשע
בשער אעפ שאותה ההכנסה אפשרית נכ בלתי שקר אלא
שאינה טובה והאזן הוא אשר יפלו בו היחסים
המושיקים ונאמר שהדפק אם שיהיה טוב האזן ו
ואם שיהיה רע האזן והרע האזן מיניו שלשה
אחד מהם המשתנה האזן ועובר האזן והוא אותו שיהיה
אזונו אזן שנים נמשכים לזולת שני בעלין

בעליו ממנו שיהיה לבחורים אזון דפק הנערים ׳ והשני גבדל האזון כמו שיהיה לנערים אזון דפק הזקנים ׳ והשלישי יוצא מן האזון והוא שלא ידמה אזונו דפק מ מדפק האדם ויציאת הדפק מן האזון הרבה יורה על שנוי

פרק שני

מענין גדול ׳ בדפק השוה והמתחלף אומרים ש

שהדפק המתחלף אם שיהיה התחלפותו בדפיקות רבות או בדפיקה אחת ׳ והמתחלף בדפיקה אחת אם שיתחלף בחלקים רבים כלומ׳ מקומות לאצבעות גבדלים או בחלק אחד כלומר מקום אצבע אחד ׳ והמתחלף בדפיקות רבות יש ממנו המתחלף המתדרג הנוהג על השווי והוא יתחיל בדפיקה ונעתק אל מוסיפה עליה או חסרה ממנה וילך על המנהג הזה עד שיגמור תכליתו בחסרון או תכליתו בת בתוספת בהדרגה מתדמה וילך שב אל הגודל הראשון או חוזר מקטנו חזרה מתדמה בשני עניגים יחד להתחלה הר הראשונה או מתחלפת אחר שיהיה פונה מהתחלה בזה ה התאר אל תכלית בזה התאר ׳ ואולי יגיע אל תכלית ואולי יפסק קודם התכלית ואולי יעבור אותו ׳ ובעת שיפסק אולי יפסק באמצעיתו במנוחה ׳ ולפעמים יפעל ה דך זה והוא שיפעל באמצעיתו בתנועה ׳ ובעל המנוחה מן הדפק הוא אותו המתחלף אשר יקוה בו תנועה ותהיה המנוחה ׳ והנופל באמצע הוא המתחלף אשר במקום שיקוה בו מנוחה תהיה תנועה ׳ ואמנם התחלפות הדפק בחלקים רבים מדפיקה אחת אם בהנחת חלקיה או בתנוע חלקיה ׳ ואמנם ההתחלפות בהנחת החלקים הנה הוא התחלפו׳ יחס חלקי העורק אל הצדדין הו׳ ולפי שהצדדי ששה ׳ אורך ורוחב ועומק וצר וקצר וגבוה ׳ כן מה שיפול בהם מן ההתחלפות ששה ׳ ואמנ׳ ההתחלפות בתנועה אם במהירות והתאחרות ואם באחור והקדימה רל׳ שיתנועע ח חלק קודם עת תנועתו או אחר עתו ׳ ואם בחוזק והחולש ואם בגודל והקטן ׳ וזה אם נוהג על סדר שוה או מתחלף בתוספת והחסרון ׳ וזה אם בשני חלקים או שלשה או ארבעה ׳ רל׳ מקומות האצבעות ועליך ההרכבה והחבור ׳ ואמנם התחלפות הדפק בחלק אחר הנה ממנו הנפסק ׳ וממנו החוזר וממנו המדובק ׳ והנפסק הוא אשר יבדל בחלק אחד במנוחה קלה ׳ והחלק האחד הנבדל ממנו במנוחה ׳ יתכן שיתחלפו שתי קצוותיו במהירות והאחור וההדמות ׳ ואמנם החוזר הוא שיהיה דפק גדול חוזר קטן בחלק אחר ואחר יחזור חזרה דקה ׳ ומן המין הזה הוא הנכנס והוא שיהיה דפיקה בשתי דפיקות לסבת ההתחלפות או שתי דפיקות כדפיקה אחת להכנס זו בזו כפי סברת החולקים בזה ׳ ואמנם המדובק הוא אשר יהיה התחלפותו מדרג על דבקות בלתי מוחש ההבדל בזה שישתנה אליו ממהירות אל אחור או בהפך או אל השווי או מן השווי בשניהם אל הגודל או מקטן או משווי ביניהם אל דבר מזה שנעתק אליו ׳ וזה לפעמים ילך אל ההדמות ׳ ולפעמים יזדמן שיהיה עם דבקותו בקצת החלקים יותר חזק ההתחלפות ובקצתם פחות ׳

פרק ג

במיני חדפק המורכב ממיוחד בשמו הנה יש ממנו צביי ׳ והוא

המתחלף בחלק אחד בשיהיה מאוחר ואחר יפסק ויכהר ׳ ויש ממנו גליי והוא המתחלף בגודל חלקי העורק וקטנם או גבהם וברוחב ובאחור ובקדימה בהתחל תנועו׳ הדפק עם רבות בו ואיננו קטן מאד ויש לו רחב מה ובאו׳ הם גליי מים נמשכים קצתם אחר קצתם על הוושר עם ה התחלפות ביניהם בגובה והשפל והמהירות והאחור ויש ממנו תולעי והוא דומה להם אלא שהוא קטן חזק התכיפה תדמה תכיפתו מהירות ואינגו מהיר ׳ והנמליי יותר קטן מאד ויותר חזק התכיפה והתולעי והנמלי התחלפותם בגובה ובקדימה והאחור יותר נראה בחוש מהתחלפותם ברוחב אבל אולי שזה לא יתראה ׳ ויש ממנו המגריי דומה לגליי בהתחלפות החלקי בגובה והרוחב ובקדימה ואחור אלא שהוא יותר קשה ועם קשיו מתחלף החלקים בקשיי והמגריי דפק ממהר תכוף קשה מתחלף החלקים בגודל ה ההתפשטות והקושי והרבות וממנו זנב העכבר והוא אשר יתדרג בהתחלפות מתחיל בחסרון אל תוספת או מתוספת אל חסרון ׳ וזנב העכבר לפעמים יהיה בדפיקות רבות ולפעמים יהיה בדפיקה אחת בחלקים רבים ובחלק אחד ׳ והתחלפותו היותר מיוחד הוא אשר יתלה בגודל ולפעמים יהיה בבחינת האחור והמהירות והחוזק והחולשה ׳ וממנו המחטי והוא אשר יתחיל מחסרון אל גבול בתוספת ואחר יחסר על הסדר עד שיגיע אל הגבול הראשון בחסרון עד שיהיה כשני זנבות העכבר דבקי אצל הקצה הגדול ממנו ויש ממנו בעל שתי ההלימות והרופאים חולקים בו כי יש מהם מי שישמהו דפיקה אחת מתחלפת בקדימה ואחור ויש מהם מי שיאמר שהם שתי דפיקות משיגות זו לזו ובכלל אין הזמן ביניהם די בענין שיבול ההתקבצות ואחר ההתפשטות ואין כל מה שיוחש ממנו שתי הליכו׳ יתחייב שיהיה שתי דפיקות שאם כן יהיה הנפסק ההתפ ההתפשטות החוזר שתי דפיקות ׳ ואמנם ראוי שימנו שתי דפיקות כשיתחיל ויתפשט ואחר כך ישוב אל העומק מת מתקבץ ואחר כך ישוב פעם אחרת מתפשט וממנו בעל ה המנוחה והנופל באמצע הנזכרים ׳ וההבדל בין הנופל באמצע ובין הצביי כי הצביי תתחיל בו השנייה קוד׳ גמר הראשונה ׳ ואמנם הנופל באמצע הנה תהיה הדפיקה המתחדשת בו בזמן המנוחה וגמר ההלימה הראשונה׳ ומאלו חשעורים הדפק המתבונן והמתרעש והמתעקש כא כאלו הוא חוש יתעקש ויתפתל והוא משער ההתחלפות ב בקדימה והאחור וההנחה והמרחב והמתריי סוג מכלל ה המתעקש דומה למתרעש אלא שההתפשטות במתעקש יו יותר נעלמת וכן היציאה מן השווי בהנחה והגובה והוא ב במתעקש יותר נעלמת ׳ ואמנם הנמתח הוא במתעקש יותר מבואר ואולי תהיה הנטיה ממנו לצד אחד ל לבד ורוב מה שיקרו הדומים למיתרים והמתעקש והנוטה אל צד אחד ׳ ואמנם יקרו בחלאים הזבשים ׳ ומהרכבות הדפק מינים כמעט אין להם תכלית ואין להם שמות

פרק ד

בטבעי מיני הדפק, כל אחד מהסוגים הנזכרים אשר יחייבו ההתחלפות בתו

בתוספת וחסרון הנה הטבעי בהם הוא השוה אלא החזק כי הטבעי בו הוא הנוכף, ואם יהיה דבר מהמינים האחרים, אמנם נוסף לפי שנמשך לתוספת ובחזק ושב יותר גדול על דרך המשל הנה הוא טבעי מפני החזק, ואמנם הסוגים אשר לא יסבלו התוספת והחסרון הנה הטבעי מ מהם הוא השוה והמסודר והטוב האזון

פרק ה

בסבות מיני הדפק הג הגזכרים, סבות הדפק מהן סבות כוללות הב

הברחיות עצמיות נכנסות בעצמות הדפק ונקראות ה המחזיקות, ומהם סבות בלתי נכנסות במהות הדפק ואלו מהם שוקדות משנות בשנויים למשפטי הדפק ונק ונקראות סבות השוקדות, ומהם בלתי שוקדו ונקראות המשנות במוחלט, והסבות המחזיקות שלש הבח החיוני המניע הדפק אשר בלב ובכר ידעתו בשער הכחות הט הטבעיות, והשני הכלי והם העורקים הדופקים ובכר ידעתם בזכרון האברים, והשלישי העורך אל הכבוי והוא המביא אל שעור ידוע מן הכבוי וגבולו כנגד גבול החום בהבערתו או ככבויו או שוויו ואלו הסבות המחזיקות, ישתנו פעולותיהן כפי מה שיתחבר עמהן מן הסבות הש השוקדות והמשנות במוחלט

פרק ו

במחוייבי הסבות המחזיקו לבדם, כשיהיה הכלי נשמע ברכותו והבח חזק והצורך

חזק אל הכבוי יהיה הדפק גדול והצורך והבח יותר עזר שבשלשה על זה, ואם יהיה הבח חלוש ימשך אחריו קטן הדפק בלי ספק, ואם יהיה הכלי קשה עם זה והצורך מועט יהיה יותר קטן והקושי לפעמים יפעל הקטן גם א אלא שהקטן אשר סבתו הקושי יובדל מהקטן אשר סבתו החולשה בשיהיה קשה ולא יהיה חלוש ולא יהיה בק בקוצר והשפל מפליג כמו שיהיה אצל חולשת הבח, ומעוט הצורך גם יפעל הקטן אך לא יהיה שם חולשה, ואין דבר מאלו השלשה שיחייב הקטן כמו שתחייבהו ה החולשה וקטן הקושי עם הבח יותר נוסף מקטן העדר הצורך עם הבח כי הבח עם העדר הצורך לא יחסר מהשוה דבר רב כי אין לו מונע מהתפשט, ואמנם תשהו אל עזיבת תוספת על השווי סבה אין צורך גדול אליה, ואם יהיה הצורך חזק והבח חזק והכלי בלתי נשמע לקשיו לג לגודל אז על כל פנים יהיה מהיר כדי שישלים במהירות מה שיגרע בגודל, ואם יהיה הבח חלוש אז לא יהבן לא גודל הדפק ולא חדוש המהירות בו, ואז על כל פנים יהיה תכוף כדי שישלים בתביפה מה שיגרע בגודל והב והמהירות ויעמדו הפעמים הרבות במקום פעם אחת ב בסבפקת גדול או שתי פעמי מהירו, והנה ידמה זה לענין מי שצריך לשאת דבר כבד כי הוא אם יוכל לנשאו כלו יפעל כן ואם לאו יחלקהו לשני חלקים וימהר ואם לאו יחלקהו לחלקים רבים וישא כל חלק כאשר יוכל במתון או במהירות ועוד לא ישחה בין שתי ההעתקות ואם יהיה כל מאוחר בהם האלדים אלא אם יהיה בתבלית החולשה כי אז ישחה ויעתק בכובד וישוב באחור, ואם יהיה הבח חזק והכלי נשמע אך הצורך חזק יותר מן החזק הש השוה הנה הבח יוסיף עם הגודל מהירות, ואם יהיה הצורך יותר חזק יפעל עם הגודל והמהירות תביפה, והארך יפעלהו באמת בעצם הנה סבות הגודל בשיסבע מונע מ מהתרחב והתגבהה בקושי הכלי, דרך משל המונע מהתרחב ובקבו חלקי הבשר והעור המונעים מהתגבהה ואמנם בבקרה הנה יעזור עליו הרזון, והרחב יפעלהו אם ריקות עורקים שתטה המחייצה העליונה על התחתונה וי ויתרחב, או חוזק רכות הכלי והתביפה סבתה חולשה או רוב צורך או הום, והעכוב סבתו בח בכר הגיע לצורך בגודל או קור חזק המעיט מהצירך או תבלית מנפילת הב הבח והשקפת המות, וסבת חולשת הדפק מהשנוי הדאגה והתעורה והזריקה והבחש והליחה הרעה והטיול המופלג ותנועת הליחות ופגיעתם לאברים חזקי החוש או שב שבוגתם ללב וכל מה שמתיך יותר, וסבות קושי הדפק יובש גרם העורק או חוזק מתיחתו או חוזק קור מקפיא הלפעמים יקשה הדפק בגבולים לחוזק המלחמה והמתוח האיברים בעבורה לעמת צד דחיית הטבע, וסבות רבותו הם הסבות המרטיבות הטבעיות בכזון או המרטיבות הנ

המדויות בשקוי והליטרגיאה או אותם

שאינם לא טבעיות ולא מדויות כרחיצה וסבת התחלפות הדפק עם קיום הבח כובד החמר ממאכל או ל ליחה, ועם חולשת הבח ממלחמת העלה והחולי, ומסבו ההתחלפות מלוי העורק מן הדם וכמו זה תסדרהו ההקזה והיותר חזק שבמחוייבי ההתחלפות כשיהיה הדם דבק ח חונק לרוח המתנועע בשרייני וכש כשיהיה קבוץ הליחה בקרוב מן הלב, ומסבותיו אשר יחייבוהו בזמן קצר מלוי האצטו והדאגה והמחשבה בדבר, ואמנם כשיהיה באצטו ליחה רעה לא יסור תמיד ההתחלפות ואולי יביא אל המקרה הנקרא בערכפאן והוא רעש הלב וישוב הד הדפק דפק כפכניי וסבת הדפק המשוריי התחלפות החבר הנשפך בגרם העורק בעפושו ופגותו ובשוליו והתחלפות עניני העורק בקשיו ורכותו ומורטא באברים העצביים ו ובעל שתי ההלימות סבתו חוזק הבח והצורך וקושי הכלי שלא יהיה נשמע למה שישתדל בו הבח מהתפשטו בבת אחת כמי שירצה להתוך דבר בהכאה אחת ולא יהיה נשמ נשמע ויכה אחריה הכאה אחרת וכל שכן כשיוסיף הצורך בפתע וסבת הדפק העכבריי שיהיה הבח חלוש ופניה מהחריצות אל בקשת מגוחה בהדרגה או מבקש כהמגוח בהדרגה או מבקש מגוחה אל חריצות והקיים על ע ענין אחד יותר מורה על חולשת הבח, והזנב העכבר וכיוצא בו מורה על כח מה ועל שהחולשה אינה בתבלית והיותר רע שבו הזנב הכלה ואחריו הקיים, ואחריו הזנב החוזר, וסבת בעל מגוחה יגיעת הבח ורפיונו או מקרה פותע שישתלח אליו הנפש והטבע פתאום, וסבות הדפק המתכווין תנועות בלתי טבעיות בחוזק ורוע בממשות ה הכלי, והדפק הנרעד משתלח מבח ומכלי קשה וצורך

חזק ומכלי זה לא יתחייב הרעדתו ׳ והגליי הנה יהיה
סב״ו חלשת הכח ברוב העניין שאי אפשר שיתפשט אלא
דבר אחר דבר ׳ ורבות הכלי לפעמים יהיה סבה לו ואעפ״
שלא יהיה הכח רב החלשה כי הכלי הרשו והרך אינו מקב״
הזעזוע והנענוע העובר בחלק חלק בקבול היבש והקשה
כי היובש מכין לזעזוע והרעדה והקשה היבש יתנועע אח
אחריתו מנענוע ראשיתו ׳ ואמנם הרשוב הרך הנה אפשר
שיתנועע ממנו חלק ולא יתפעל מתנועעתו חלק אחד במ
במהירות קבולו להתפרק וההענ״ וההלוף בתכונה וסבת
הדפק התולעי והנמלי חזוק החולשה עד שיתחבר אחור
ותכיפה והתחלפות במלוי הדפק כי הכח אינו יכול לפשו״
הכלי בבת אחת אפל דבר אחר דבר ׳ וסבת הדפק הרע
האזון אם יהיה החסרון בעניני זמן המנוחה הנה הוא תו
תוספת הצורך ׳ ואם יהיה בעניני זמן התנועה הנה הוא
תוספת החולשה או העדר הצורך ׳ אבל חסרון זמן התנוע״
בסבת מהירות הה פשטו הוא זולת זה ׳ וסבות המלא
חזם והקר והגבה והשפל נראה ׳

פרק ז

בדפק השני הזכרי והנקבו״
דפק הזכרים לחזק בחם
וצרכם יותר גדול ויותר ח
חזק הרבה ׳ ולפי שצרכם ישלם בגודל הנה דפקם יותר
מאוחר מדפק הנשים ׳ ויותר חזק העכוב על הרוב וכל
דפק שיתקיים בו הכח ויהיה תכוף יתחייב שיהר בלי ספ
ספק כי המהירות קודם התכיפה ׳ ולכן ככו שהדפק
לאנשים יותר מאוחר כן הוא יותר חזק העכוב ׳ ודפק
הנערים בסבת הלחות יותר רך ויותר חלוש ויותר חזק הת
התכיפה ׳ כי החום חזק והכח אינגו חזק כי הם בלתי
נשלמים עדיין ודפק הנערים כפי הקש שעורי גופיהם גד
גדול כי בליהם חזקי הרבות וצרכם חזק ואין כחם בערך
אל שעורי גופיהם קטן השעור אלא שדפקם בערך אל ד
דפק הנשלמים אינגו גדול אך הוא יותר מהיר ויותר חזק
התכיפה לצורך כי הנערים ירבה בהם קבוץ האיד העשני
לרוב עכולם והתמדתם בו ׳ וירבה בהם צרכם אל הוצאתו
ואל ריוח חומם הטבעי ׳ ואמנם דפק הבחורים הוא נוסף
בגודל ואינו נוסף במהירות אבל הוא חסר בו מאד וב
ובתכיפה הולך אל העכוב אך דפק אותם שהם בתחלת ה
הבחרות יותר גדול ודפק אותם שהם באמצע הבחרות יו
יותר חזק ׳ וכבר בארנו למעלה שהחום בנערים
ובבחורים קרוב מהמתדמה ועל כן יהיה הצורך קרוב ל
להיות שוה בשניהם ׳ אך הכח בבחורים נוסף יגיע בגדל
אל גבול שלא יצטרך עכו אל הכהירות והתכיפה ועיקר ה
הענין בחיוב הגודל הוא הכח ׳ ואמנם הצורך הוא מביא
אותו ׳ ואמנם הכלי הוא עזר ׳ ודפק הישישים נוטה
אל הקטן וזה לחולשה ופחות מהירות להם גב״ ולהעדר
הצורך והוא בעבור זה יותר חזק העכוב ודפק הזקנים הב
מבאים בימים קטן מתעכב מאוחר ואולי יהיה רך בסבת
הלחות הנברויות לא הטבעיות

פרק ח

בדפק המזגים ׳ המזג
החם הוא יותר חזק
הצורך ׳ ואם יעזור הכח והכלי יהיה הדפק גדול ׳ ואם
יחלוק אחד מהם יהיה בפי מה שהתבאר במה שקדם ואם
החום אינו רע המזג אבל טבעי יהיה המזג חזק ובריא והב
והכח חזק מאד ולא תחשוב שהחום הטבעי תחייב תוב
תוספתו חסרון בכח יגיע לכה שיגיע אבל מחייב חזוק ר
בעצם הרוח וחזוק שאיפת הנשימה והחום הנמשך אחר
רוע המזג כל עוד שיוסיף החזק יוסיף הכח חלשה ׳ אמנם
המזג הקר הנה מטה הדפק לצדדי החסרון במו הקטן ב
וביחוד האחור והעכוב ׳ ואם יהיה הכלי רך יהיה
רחבו נוסף ובן אחורו ועכובו ׳ ואם יהיה קשה יהיה פחות
מזה והחלשה שיורישנה רוע המזג הקר הוא יותר
מהחולשה שיורישנה רוע מזג החום כי החום יותר נאות ל
לטבע ׳ ואמנם המזג הרטוב הנה ימשכו אחריו הגליות
וההתרחבות ׳ והיבש ימשכו אחריו הצרות והקו שי ׳ ואם
יהיה הכח חזק והצורך חזק יתחדש בעל שתי הליפות וה
והמתבונן והנרע״ש ׳ והרשות ביזך שתרביב ובתנאי
שתשמור העקרים ׳ ולפעמים יקרה לאדם האחד שיתחלף
מזג חצאיו ושיהיה חציו האחד חם והאחר קר ולכן יקרה
לו שיהיו דפקי צדדיו מתחלפים ההתלפות שיחייבוהו מ
החום והקור ויהיה הצד הקר דפקו דפק המזג הקר
ויהיה צד החם דפקו המזג החם ׳ ומזה
יודע שהתפשטות הדפק והתקבצותו אינו על דרך מת
מתיחה וקבוצה מהלב אבל על דרך התפשטות
והתקבצות מגרם השרין עצמו

פרק ט

בדפק הפרקים ׳ אמנם
האבוב לפעמים יהיה בו
הדפק קטן אבל לא בכל
דבר ונוסף בכח ובקיץ יהיה מהיר ותכו לצורך קטן וחלוש
להתת הכח להתכת הרוח החיצוני המושל המפליג
אמנם בסתיו הנה הוא יותר חזק העכוב ויותר מאוחר ויות״
חלוש עם היותו קטן והכח יחלש ובקצת הגופים יזדמן ש
שיעצור החום הטבעי בעומק ויתקבץ ויחזק הכח ׳ וזה
כשיהיה המזג החם גובר מקומם לקור ולא יתפעל ממנו ול
ולא יעמיק הקור ׳ ואמנם בחרף הדפק מתחלף ונוטה אל
חולשת מה ׳ ואמנם התחלפותו הנה לסבת רוע השתגות
המזג המקריי בחורף פעם אל החום פעם אל הקור ׳ ואמנם
חולשתו לזה גב כי המזג המתחלף בכל עת יותר חזק ה
ההיזק מהמתדמה המשתוה ואעפ שיהיה רע ולפי שה
שהחרף זמן סותר לטבע החיים כי החום בו יחלש והיוב
יחזק ׳ ואמנם דפק הפרקים אש״ בין הפרקים הד הנה הוא
דומה אל הפרקים אשר סביבותם

פרק י

בדפק הארצות יש מן
הארצות מה שהם שוות א
אביביות ומהם חמות קיציו״
ומהם קרות סתויות ׳ ומהם יבשות חרפיות על כן יהיו
משפטי הדפק בהקש מה שידעת מדפק הפרקים

פרק יא

בדפק מה שיחייבוהו
הדברים הלקוחים ׳
הדבר הנלקח משת

ענין הדפק באיכותו וכמותו ׳ אמנם באיכותו כשיטה אל
הסום או אל קרור וישנה כמשפטם ׳ אמנם בכמותו הנה
אם יהיה שוה ישוב הדפק נוסף בגודל והמהירות והתכיפה
לתוספ הכח והחו ויתמהמה הרושם הזה זמן ׳ ואם יהיה רב
השיעור מאד ישוב הדפק מתחלף בלי סדר לכובד המ
המאבל על הכח וכל כובד מחייב התחלפות הדפק ׳ והנה
חשב ארכיגיניש שמהירותו אז יהיה יותר חזק מתכיפתו ׳
והשנוי הזה מתמהמה כי הסבה קיימת ׳ ואם יהיה ברבוי
פחות מזה יהיה יותר ההתחלפות כסודר ׳ ואם יהיה מעט
השיעור יהיה הדפק פחות התחלפות וגודל ומהירות ולא
יתמהמה שנויו הרבה כי החומר מועט יתעכל כהרה ׳ ואם
יחסר הכח ויחלש כן הרבוי והמעט איזה מהם שיהיה תת
תדמינה הדפיקות בקושן ׳ והעכוב באחרית הענין ׳ אם
יחזק הטבע על העבול והשנוי ישוב הדפק שוה ׳ ויש ליין
כגלה והוא שהרב ממנו אעפ שיהיה דק יחייב התחלפות
בדפק ולא יחוייב בו שעור נחשב ושעור יגזר חיוב כ
כיוצא בו מהמזונות וזה לרפיון עצמיותו ודקותו וקלותו
ואמנם כשיהיה היין קר בפעל הנה יחייב מה שיחייבוהו
כן המקרי המקדי כהקטנה וחיוב העכוב והאחור חיוב
בכהרה למהירות עברו ׳ ואחר שיתחכם בגוף יקל סור
מה שתחייבהו ׳ והיין כשיעבור בגוף והוא חם לא יהיה
רחוק כאד כן הטבע ויקרה לו שיהיך כהר ׳ ואם יעבור
קר יגיע בהיזק לכה שלא יגיע זולתו מהמקדרים כי הם ית
יתאזרו עד שיתחממו ולא יעברו מהרה בעברו וזה ימ
יכהה לעבור קודם שישתוה חמומו והיזק זה גדול וכש בג
בגופים המוכנים לקבל סתום ׳ ואינגו כהיזק חמומו
כשיעבור חם כי הוא לא יגיע חממו בתחלת הפגישה שי
שיזיק היזק גדול מפליג ׳ אבל השבע יפגשהו בחלוק
והפרוק והההכה ׳ ואמנם הקר אולי יפיל השבע ויבבה
בחו קודם שיתנועע לחלוק ולפרוק הנה זה ממה
שיחייבהו היין ברוב השעור ובחום ובקור ׳ ואמנם
באשר יבחן מצד חזקו הנה יש לו משפטים אחרים כי הוא
בעצמיותו מחזק לבריאי מעורר הכח במה שמוסיף בעצם
הרוח במהרה ׳ ואמנם בקרור ובחמום ההוה ממנו הנה
אעפי שהוא מזיק בהיקש אל רוב הגופים הנה כל אחד מ
מהם לפעמים יאות למזג מה ׳ ולפעמים לא יאות לו כי
הדברים הקרים פעמים מחזיקים לאשר יש להם רוע מזג
חם׳ כמו שזכר גאלינו כי מי הרמונים מחזק המחוממים
תמיד ומי הדבש מחזק המקוררים תמיד ׳ והנה היין מצד
מה שהוא חם בטבע או קר בטבע הנה הוא מחזק כת אחת
ומחליש אחרת ואין דבורנו בזה עתה אבל בכחו אשר
הוא ישתנה כהר אל הרוח כי הוא לזה בעצמו ומחזק תמיד
ואם יעזרהו אחד מב אלו בגוף נוסף חזוקו ואם יחלוק ע
עליו יחסר חזוקו כפי זה ויהיה שנותו הדפק כפי זה ׳ אם
יחזק נוסף הדפק חזוק ׳ ואם יחסם נוסף בצורך ׳ ואם
יקדר נהסר מהצורך וכרוב הענין מחזק וברוב הענין מ ס
מוסיף כבח ולא בכל ענין מוסיף בצורך עד שיוסיף במ
במהירות ׳ ואמנם המים הנה הם במה שמעבירים המזון
מחזקים ויפעלו פעולה דומה לפעולת היין ולפי שאינם מ
מחממים אבל מקדרים לא יגיעו למה שיגיע היין לתוספת

הצורך

פרק יב

במה שיחייבוהו הש
השינה והזיקיצה
בדפק אמנם

הדפק בשינה מתחלפים משפטיו כפי העת מהשינה וכפי
ענין העבול ׳ כי הדפק בתחלת השינה קטן וחלוש כי
החום הטבעי תנועתו בעת ההיא אל ההתקבצות והשקיע
בעומק לא אל ההתפשטות וההראות כי הוא בעת ההיא
פונה בכללו להנעת הנפש אותו אל צד פנים לעבל המזון
ולבשל המותרות ויהיה אז באנוס ועצור בלי סבה ויהיה י
יותר חזק האחור והעכוב כי החום אעפ שתתחדש בו ת
תוספת כפי ההעצר והקבוץ ׳ הנה נעדר ממנו התוספת א
אשר לו בעת היקיצה כפי התנועה המחממת והתנועה יו
יותר מלהבת ומטה אל רוע המזג והקבוץ וההעצר
הביגוניים הלהבתם והרצאתם החום אל ההתנועעו פחות
ואתה תדע זה מהיות נשימת היגע ומצוקתו יותר רבה מ
מנשימת הנעצר חומו ומצוקתו בסבה דומה לשינה ׳
המשל בזה הטובל במים קרים שרי הקור והוא ער כי אעפ
שיעצר הומו ויברח מפני זה אינו פניע בהנדילו הנ
הנשימה מה שיגיעהו העמל והטיול החזק ממנו וכאשר
תעיין לא תמצא דבר יותר מחדש ויותר מחזק החום מן
העמל והתנועה ואין איקיצה מחייבת החמו בתנועת הגוף
עד שאם ינוח הגוף לא יתחייב זה ׳ אבל אמנם מחייבת
החמום בשלוח הרוח אל חוץ ותנועתו אליו על דבקות
מהולידו זה ׳ וכשיתעכל המאבל בשינה ישוב הדפק ויחז
לתוספת הכח במזון והשתלח מה שכבר פנה אל העומק ל
להנהגת המזון אל חוץ ואל התחלתו ולכן יגדל הדפק אז
גב כי המזג נוסף במזון חמום כמו שאמרנו ׳ והכלי גב נו
נוסף במה שיעבור אליו מהמזון רבות אך אינו נוסף רוב
מהירות ותכיפה כי אין זה מבה שיוסיף בצורך ולא גב י
יהיה שם מהשלמת הצריך אליו בגודל לבדו מונע ׳ וכאשר
תמשך השינה בישן ישוב הדפק חלוש להעצר החום הט
הטבעי ׳ והלחץ הכח בפי המותרים אשר משפטם שיורקו
במיני ההרקות אשר יהיו ביקיצה אשר מהם השיול והה
והההרקות שלו יחשו ׳ ואמנם כשתפגע השינה ריקות
בתחלה ולא תמצא מה שתפנה אליו שתעכלהו הנה היא
מטה המזג אל צד הקור ויתמיד הקושן והאחור והעכוב ב
בדפק ולא יסור מהוסיף ׳ ויש ליקיצה גב משפטים חלוקי
כי כשיעור הישן מאליו יטה הדפק אל הגודל והמהירות כ
נטיה מודרגת וישוב אל ענינו הטבעי ׳ ואמנם הנעור
פתאום בסבה פוגשת הנה יקרה לו שישתנה ממנו הדפק
כשיעור משנתו להיות הכח מנרגש מפני הפוגש ואחר י
ישוב לו דפק מהיר גדול תכוף מתחלף נוטה אל החרעשה
ולפי שהתנועה הזאת דומה להכרחית הנה היא לא תת
תתמהמה גב ׳ ולפי שהכח יתנועע בפתע אל דחיית מה
שקרה לו בטבע ויחדש תנועות מתחלפות ועל כן ירעש
הדפק אך לא ישאר על זה זמן ארוך אבל יטהר אל השווי
כי סבתו אעפ שתהיה בחזקה קיומה מעט והחרגש
בבטולה מהיר

פרק יג

במשפטי דפק הטיול
אמנם בהתחלת הטיול
וכל עוד היותו שוה

הנה הדפק יגדל ויחזק וזה לתוספת החום הטבעי וחזוקו זכן ימהר ויתכף מאד להפלגות הצורך אשר חייבה אותו התנועה ׳ ואם יתמיד וארך או שהיה חזק מאד אעפ׳ שהוא קצר יבטל מה שחייבהו הכח ויחלש הדפק ויקטן להתכת החום הטבעי אך ימהר ויתכף לשני דברים אחד מהם התחזקות הצורך ׳ והשני קוצר יד הכח מהשלים הגודל ואחר לא יסור המהירות יחסר והתכיפה נוספת על שעור מה שיחלש מהכח ׳ ובאחרית הענין אם יתמיד השיול ויחלש ישוב הדפק נמליי לחלשה ולחזק התכיפה ׳ ואם יפליג עד כאלו הקריב אל המות יפעל כל מה שיפעלהו ההתכות וישים הדפק אל התולעית ואחר יטהר אל העבו והאחור עם החלשה והקטן ״

פרק יד

במשפטי דפק המ
המתרחצים ׳ הרחיצה
אם שתהיה במים חמ

חמים אם במים קרים וההוה במים חמים הנה בתחלת הענין מחייבת משפטי הכח והצורך ואם תתיך בהפלגה יחלש הדפק ׳ אמר גאליגוס ויהיה אז קטן מאוחר ומתעכב ונאמר הנה החלשה והקטנת הדפק הוא מבטה שיהיה בלי ספק ׳ אך המים החמים כשיפעלו בפנימי הגוף חמום בע בעבור חמום הנכרי המקרי אולי לא יתמהמה שיגבר עליו מה שתחייב משבעו והוא הקרור ולפעמים יתמהמה ויס דיסתכך ׳ ואם יגבר משפט האיבות המקרי ישוב הדפק ת תכוף ומהיר ׳ ואם יגבר מה שמחייב השבע ישוב מאוחר ומעובב ׳ ואם יגיע החמום המקרי ממנו להפלגת התכה מהכח עד שיקרב העלוף ישוב גם הדפק מאוחר ומ ומעובב ׳ ואמנם הרחיצה ההוה במים קרים הנה אם ישקע קודם יחליש הדפק ויקטינהו ויחדש עכוב ואחור ׳ ואם לא ישקע אבל שיקבץ החום נוסף הכח חזק ויגדל מעט ויחסר המהירות והתכיפה ׳ ואמנם המיצות אשר יהיו בחמי טנריא והמנגבים מהם הנה הם מוסיפים בדפק קו קושי ויחסר מגדלו והמחוממים מוסיפים בדפק מהירות א אבל שיותך הכח ואז יהיה מה שזכרנוהו קודם זה ׳

פרק טו

בדפק המיוחד בנשי
והוא דפק ההרות ב
הנה הצורך בהם יח

יחזק בסבת שתוף הולד בנשימה הנשאפת כאלו היא שו שואפת לשני צרכים ׳ ושתי נשימות ׳ ואמנם הכח אינו נוסף בלי ספק ולא גם נחסר חסרון רב אלא בשעור מה שיחייבהו מעט עמל המשא הכבד ולכן יגברו דיבי הכח המוצע ׳ והצורך החזק ויגדל הדפק ויטהר ויתכף ׳

פרק יו

בדפק הכאבים ׳ הכאב
משנה הדפק אם לחזקו
ואם להיותו באבר ראשי

ואם לאורך זמנו ׳ והכאב בהיותו בהתחלתו יעורר הכח ויניעהו לקומם ולדחות וכלהיב החום ולכן יהיה הדפק גדול מהיר ויותר חזק העכוב כי הצורך יחייב הגודל והמהירות וכאשר יגיע הכאב להזיק הכח למה שזכרנו מ מהפנים יתחיל לחסור ויסוג אחור עד שיעדר הגודל והמ והמהירות ויבא תחתיהם תחלה חזוק התכיפה ואחריה ה הקושן ׳ והתולעיות והגמליות אם נוסף יביא אל העכוב והמות

פרק יז

בדפק המורסות יש מהם
מחדשות הקדחת וזה ל
לגדולם או לחשיבות

האבר אשר הם בו והם משנות הדפק בגוף כלו רל השנוי המיוחד לקדחת ׳ ועוד נבארהו במקומו ׳ ויש מהם מה ש שלא יחדשו הקדחת וישנו הדפק המיוחד באבר אשר הם בו בעצם ואולי ישנוהו משאר הגוף במקרה כלו לא במה שהם מורסות אבל במה שהם מביאות ׳ והמורסא המשנת הדפק אם שתשנהו במינה ואם שתשנהו עתה ׳ ואם שתשנהו בשעורה ׳ ואם שתשנהו בעבור האבר אשר היא בו ׳ ואם שתשנהו בעבור המקרה אשר היא בו ימשך אחריה ויתחייב לה ׳ ואמנם שנותה אותו במינה הנה במורסא החמה כי היא תחייב במינה שנוי הדפק אל המ והמגריות והרעדה והרעשה והמהירות והתכיפות אם לא יקרהו סבה מרשבת תבטל מהמגריות להשיבו אל הנ הנליות ׳ אמנם הרעדה והמהירות והתכיפה הם דבקים ב בה תמיד ׳ וכפו שיש מהסבות מה שימנע מגריותו כן יש מהם שמוסיף מגריותו ומראה אותה ׳ והמורסא הרבה תש תשים הדפק גליי ׳ ואם תהיה קרה מאד תשימהו מאחר ומעובב ׳ והקשה תוסיף במגריותו ׳ ואמנם המורסא הנקרא יציאה באשר תקבץ הנה היא משלחת הדפק מהמ מהמגריות אל הגליות להרשבה והרכוך שנמשכים אחריה ומוסיפה בהתחלפות לכבדה ׳ ואמנם במהירות והתכיפה פעמים הרבה יקלו בהשקט החום הקורה בסבת הבשול ואמנם שנותה כפי עתותיה כי בל עוד היות המורסא הזה החמה בזוספת והיה המגריות ושאר מה שזכרנוהו אל הת התוספת ומוסיף תמיד בקושי למתיחה הנוספת ובהרעדה אל כאב ובשיקרב התכלית נוספים המקרים כולם אלא מ מה שימשך אחר הכח כי הוא יחליש הדפק ותוסיף בתכ בתכיפה והמהירות ואם תארך תבטל מהמהירות וישוב נ נמליי ׳ וכאשר תרד ותתך או תבקע יחזק הדפק בעבור ש שסר הכובד מעל הכח ותקל הרעדתו במה שיחסר מהכ מהכאב והמתיחה ׳ ואמנם מצד שעורה כי הגדולה תחייב שיהיו אלו העניינים יותר גדולים ונוספים והקטנה תחייב שיהיו פחותים ויהיו יותר קטנים ׳ ואמנם מצד האבר שהוא בו כי האברים העצביים מחייבים תוספת בקושי הדפק ו ומגריותו ׳ והעורקים מחייבים תוספת בגודל והחזוק וב ובהתחלפות וכשאם יהיה הגובר בהם הוא השריינים כמ כמו שהוא בטחול ובריאה ולא יתקיים הגודל הזה אלא כל זמן שיתקיים הכח ׳ והאברים הרטובים הרכים ישימוהו גליי כמוח והריאה ׳ ואמנם שנות המורסא לדפק באמצעי ׳ הנה כמו שמורסות הריאה תשים הדפק מחנקי ומורסת הכבד כחושי ומורסת הכוליה עצירי ומורסת האבר חזק החוש באצטו והטרפשא כוציי עלופי

פרק יח

במשפטי דפק המקרי הנפשיי
אמנם הבעס הנה הוא
במה שיעורד מהבח

ויפשט מזרוח פתאום ישים הדפק גדול וגבוה ומהיר ות
ותכוף ואין ראוי שיפול בו ההתהלפות כי ההפעלות מת
מתדמה אלא כשיתערב עמו פחד כי אז פעם יגבר זה ופע
זה ' וכן אם יתערב בו בושת או מחלוקת מן השכל והש
והשתדלות לעצור התעוררותו והתנועעו לפגוע באשר
בעס עליו ' ואמנם התעכוב הנה לפי שהוא התנועעות אל
חוץ לאש הנה לא יגיע למה שיגיע הבעס בחייבו המהירו
ולא בחייבו התכיפה ' אבל אולי יספיק גדלו ליצירך ויהיה
כאוחר ומעוכב בו וכן דפק השמח הנה יגדל על הרוב ע
עם רבות ויהיה נוטה לאחור ועכוב ' אמנם היגון לפי
שהחום נחנק בו ושוקע בו והבח יחלש יתחייב שיהיה ה
הדפק קטן וחלוש ומעוכב ומאוחר ' ואמנם הפחד הנה
הפתאומי ממנו ישים הדפק מהיר בלתי מסודר מתחלף ו
והנמשך מכינו ' והמודרג משנ' הדפק שנוי הדרגה

פרק יט

בכלל שינוי הענינים
ההפכיים לשבע תכ
תבונת הדפק השנויי

יהיו אם כמה שיחודש מהם מרוע המזג ' וכבר ידעת דפק
כל מזג ואם כשילחצו הכח ויהיה הדפק מתחלף ' ואם
תהיה הלהיצה חזקה מאד יהיה בלי סדר ובלי אזנן
והלוחץ הוא כל רבוי חמרי בין שיהיה מורסא או זולת מ
מורסא ' ואם בשיתיכו הכח וישוב הדפק חלוש וזה כלו ב
כאב החזק והצערים הנפשיים חזקי ההתבה

כלל ב

פרק א'
מאבר כללי בשתן

אין ראוי לבשח בדרך לקיחת הראיה מעניני השתן אלא
אחר השנחת תנאים ' ראשון שיהיה השתן הראשון שהאיר
עליו הבקר ' ולא ישהה אותו זמן ארוך ' ויהיה לן מהלילה
ולא יהיה בעליו ששתה מים ולא אכל מאכל ולא לקח ד
דבר צובע ממאכל או משתה כזעפרן וקשיא פישטולה כי
הם צובעים השתן אל הברכומות והאודם וכמו הירקות כי
הם צובעים השתן אל הירקות ' והמורים כי הוא צובע
אל השדרות ' והיין המשכר משנה השתן אל מראהו ' וש
ושלא פגע בשרו דבר צובע כמו אלחמה כי הטח בו אולי
יצבע שתנו כמנו ' ושלא לקח דבר יגיר ליחה כמו שיניר
האדומה או הלבנה ' ושלא נתעסק בתנועות וענינים ומ
ומעשים יוצאים מן המנהג הטבעי משנים השתן ממראהו
כמו היצום והתעורה והעכול והפחד והבעס כי אלו כלם
צובעים השתן אל הברכומות והאודם ' והמשגל מדשן
השתן דשון חזק ' וכמו הקיא והחרקה כי הם מחליפים ה
הראוי מהראה השתן מעצמיותו ' וכן עכור השעות עליו '
ולכן נאבר שראוי שלא יעויין בשתן אחר שש שעות כי
הוראתו תחלש ומראהו תשתנה ושכריו יכצו וישתנו או ש
שיתעבי יותר אעפ' שאני אומר ולא אפילו אחר שע
שעה ' וראוי שיוקח השתן בשליחותו באשישה רחבה ולא
ישפך מבגו דבר ויבחן ענינו ולא תכף שיושתן אלא אחר
שינוח באשישה במקום שלא ימצאהו שמש ולא רוח כי יב
יבלבלהו או יקפיאוהו עד שיתברדו השכרים ואז תשלם
ההוראה ' ולא יושקעו שכריו תכף שיושתן ואפילו במי
שבשולו שלם מאד ולא יושתן באשישה שלא רוחצה בבר
בן השתן הראשון ' ושתני הנערים מעטי הראיות וכל
שכן שתן השף לחלביות ' ולפי שהחמ' הצובע נח ומכוס'
ויש בטבעם מן החולשה ומעשיית השינה הרבה מה שמ
שמבטל אותות הבשול ' ובלי לקיחת השתן הוא הנשם
הספריי נקי העצם כזכוכית הזך והשוהם הוא קרישטאלי'

ודע כי השתן כל מה שתקריבהו אליך יוסיף עובי
ובל עוד שתרחיקהו יוסיף זכות ובזה יובדל משאר הז
הזיופין ומה שיובא אצל הרופאי לנסותם ובשיוקח השתן
באשישה ראוי שיושם במקום שישמר בו משנות אותו ה
הקור והשמש והרוח ושיעויין אליו באור מבלי שיפול ע
עליו הנצוץ אבל ראוי להסתירו מן הנצוץ ואז ישפוט ע
עליו מן המקרי אשר יראה בו ' ודע כי ההוראה הא' לשתן
היא אשר תורה על ענין הכבד ומהלכי הטימו' ועל עניני
העורקים ' ובאמצעותם מורה על חלאים אחרים ' והיותר
אמתית שבראיותיו מה שיורה בו על הכבד וכש על ע
עניני גבינותו ' והראיות הלקוחות מן השתן נלקחות
מסוגים שבעה ' סוג המראה סוג הממשות וסוג הזכות
והעכירות ' סוג השכרים סוג השעור במעוט ורבוי סוג
הריח ' סוג הקצף ' ויש אנשים שמכניסים בסוגים האלה
סוג המשוש וס"ג השעם ואנחנו עזבנום ' ונרצה באמרנו
סוג המראה מה שיחוש אותו הראות מהמראים ל' השחר'
והלובן ומה שביניהם ' ונרצה בסוג הממשות ענינו בעובי
והדקות ונרצה בסוג הזכות והעכירות ענינו בקלות עכור
הראות לו וקשיו ' והפרש אשר בין סוג זה וסוג הממשות
בי לפעמים יהיה עב הממשות זך בלובן הביצה וכמו דבק
הדגים הגמם וכמו השומן ולפע' יהיה דק הממשות ועכור
כמים העכורים כי הם יותר דקים הרבה מלובן הביצה
וסבת העכירות ערוב החלקים זרי המראה חשובים או בע
בעלי מראים אחרים בלתי מוחשים בפני עצמם מונעים
הספירות ולא יחשו הם לבדם ' ויובדלו מן השכרים כי ה
השכרים יבדילם החוש ויובדלו מן המראה כי המראה מת
בתפשט בעצם הלחות ויותר חזק העדוב ממנו

פרק ב

באותות מראות השתן
ממראות השתן מדרגות
הברכות כמו התבני '

ואחריו האתרוני ' ואחריו הצהוב הקרוב ללבן ואחריו
הנרנגי הוא מראה טורונגי ' ואחריו האשיי הדומה לצבע
הזעפרן והוא הברכומי הגמור ואחריו הזעפרני דומה
לשערות הזעפרן וזהו שיאמר לו האדום הגמור וכמ
שאחר האתרוני הנה כולו מורה על החם ויתחלף לפי מ
מדרגותיו ' ולפעמים יחייבום התנועות החזקות והכאבים
והרעב והפסק חומר המים השתויים ' ואחר אלו המדרגות
הנזכרות ' מדרגת האודם בצהוב הגמור והורדי והאדום ה
חזק האדמימות ' והאדום הנושה לשחרות ' ובולם מורים
על תגברת הדם ' וכל עוד שיטה אל הזעפרניות הנה
הגובר המרה האדומה ' וכל עוד שיטה אל האדמימות הנה

והנוטה לשחרות הנה הדם יגבר יותר והאשיי יותר
מורה על החום מן האדום והנוטה לשחרות כמו שהכרה
בעצמה יותר חמה מן הדם ׳ ויהיה מראה השתן בחלאים
החדים והשורפים נוטה אל הזעפרניות והאשיות ׳ ואם יש
עם רקיקות יורה על ענין מהבשול ושהוא התחיל ולא נר
נראה בממשות ובאשר יחזק הכרכמות ויטה אל גדר הא
האשיות ואל התכלית בו הנה החום כבר התחיל בתוספת
וזהו תכלית הכרכמות ׳ ואם יוסיף זכות אז החום בהסרון
הלפעמי יושתן בחלאי החדי הדמיי שתן כדם עצמו מבלי
שיהיה שם פתיחת עורק ומורה על מלוי מופלג ובאשר
יושתן מעט מעט ויהיה עם באשה הנה הוא מורה על סבנ
יפוחד ממנו שפיכת הדם אל המחנקים ׳ והיותר רע שבו ה
היותר רקיק על מראהו וענינו ממנו ובאשר יושתן הרבה
אולי יהיה זה ראיה טובה בקדחות החדות והמעורבו כי
פעמים רבות יהיה מורה על גבול והצלה אלא אם יתדקדק
בתחלה בפתע קודם עת גבול ואז יהיה מורה על חזרת הח
החולי ׳ וכן בשלא יתדרג אל הרקיקות אחר הגבול ׳ ואמנם
בירקון הנה כל עוד שיהיה השתן יותר חזק האודם עד שי
שיטה אל השחרות ויצבע הבגד צבע בלתי סר ׳ וכל עוד
שיהיה יותר רב יהיה יותר בטוח כי כשיהיה השתן בו לבן
או שיהיה אדום מעט האודם והירקון עדיין בעינינו יפוחד
מהשקוי ׳ והרעב הוא ממה שירבה צבע השתן ומחדדו
מאד ׳ ואחריו מדרגות הירקות הנה כמו השתן הנוטה אל
הפסתקיות כלומר אל מראה הפסתק ׳ ואחריו זנגרי כלומר
אל מראה ורדיש ותכליתיי וגיליגי כלומר מראה גיליגי
הוא הנדי והכרתיי ׳ ואמנם הפסתקי הנה הוא מורה על
קור ׳ וכן מה שיש בו ירוקות אלא הזנגרי והכרתי כי שנ
שניהם מורים על ש־פה חזקה והכרתי יותר בטוח מן ה
הזנגרי ׳ והזנגרי אחר העמל מורה על כויצה ובנערי יורה
השתן הירוק מהם על כויצה ׳ ואמנם התכליתיי הנה הוא
מורה על קור החזק כרוב ויקדימהו שתן ירוק וכבר נאמר
כי הוא מורה על שתיית סם המות ׳ ואם יהיה עמו שמרים
שקועים יקווה שיחיה ואם לא יפוחד על בעליו ׳ והזנגרי
חזק ההוראה על המות ׳ ואמנם מדרגות השתן השחור יש
ממנו שתן שחור הולך אל השחרות דרך הזעפרניות כמו
שהוא בירקון ׳ ומורה על עובי האדומה ושרפתה ׳ ועל
השחורה המתחדשת מן האדומה ועל הירקון ׳ ויש ממנו
שחור לוקח מן האדמימות הנקר קתמא ויורה על השחור
הדמיית המזוקקת ויש שחור אחר שתחדש מן הירוקות וה
והכליות ויורה על עבי השחורה המזוקקת ׳ והשתן
השחור בכלל מורה אם על חזק שרפה ואם על חזק קור
ואם על מות החום הטבעי והחלשו ואם על גבול ודחיה מ
מן הטבע למותרים השחוריים ויוקר ראיה על ההוה מ
מהשרפה כשיהיה שם שרפה חזקה ויהיה בבר קדמו שתן
כרכומי ואדום ויהיו השמרים המפוזרים מעטי השוני
ואינו כל כך מקובץ וכמוס ׳ לא יהיו חזקי השחרות אבל
נוטים אל הזעפרניות וכרכומות או אל אדמימות הנוטה ל
לשחרות הנקרא קתמא ואם יטה אל הכרכומות מורה הרב
אל הירקון ׳ ויוקר ראיה על ההוה מהקור שיהיה בבר
קדמו שתן נוטה אל הירקות והכהות ויהיו השמרים
מקובצים כאלו הם נסתרים ויהיה השחרות בו יות מזוקק
והנה יובדל בין שני המינים בשיהיה עם שתן שחור חזק
כח מן הריח יותר מורה על החום ׳ ואם יהיה עמו העדר
הריח או חולשה מכחל יהיה מורה על הקור כי כשנחלש
הטבע מאד לא יהיה לו ריח ויוקח ראיה על המתחדש ל
לכפילת השבע מה שיבא אחריו מנפילת הכח והתכתו ׳
ויוקח ראיה על המתחדש על דרך הנקוי והגבול כמו ש
שיהיה באחרית הרביעית והתכת חליי השחול וכאבי
הגב והרחם והקדחות השחוריות והנגעים הקורים מהעצר
הנדות והעצר המורגל הזלתו מדם השבעת וכש כשתעזו
את הטבע המלאכה בהגרה ובמו שיקרה לנשים אשר נעצ
נעצר נדותן שלא יקבל השבע מותר הדם כשיהיה בבר ק
קדמו שתן בלתי מבושל מימי ויבוא הגוף אחריו קלות
ויהיה רב השעור ושופע ׳ ואמנם אם לא יהיה כן הנה
השתן השחור אות רע וכש בחלאים החדים ׳ וכש כשיהיה
שיעורו מועט כי יודע ממעוטו כי הלחות כבר כלתו הש
השרפה ׳ וכל עוד שיהיה יותר עב יהיה יותר רע וכל עוד
שיהיה יותר רקיק יהיה פחות רע ׳ ולפעמים יקרה שיושתן
שתן שחור ואדום קאני כלום חזק האדמימות בסבת שת
שתיית היין כתאר הזה שלא יעשה בו השבע כלל ויצא ב
בכמות שהוא ובזה אין בו סכנה ׳ ואולי יהיה אות גבול ב
בלתי נכון בחלאים החדים גב כמו שישתינהו החולה
רקיק ויש בו תליה בצדי הכלי מתחלפת כי הוא פעמים ר
רבות יורה על כאב הראש ותעורה וחרשות וערבוב שכל
וכש אם יושתן מעט מעט ונעשה תליה בזמן ארוך ויה
ויהיה חד הריח ויהיה בקדחות כי אז הוא חזק ההוראה על
כאב הראש וערבוב בשכל וכאש יהיה שם תעורה וחרשות
וערבוב שכל וכאב הראש מורה על רעיפה תהיה ואפשר
שתהיה סכה לחצץ בכליות ׳

אמר רופוש

השתן השחור נראה
בעלות הכליות וה
והעלות המתעדר
מן הליחות העבות והוא ראיה ממיתה בחלאים החדים ׳
ונאמר כי לפעמים יהיה השתן השחור נב רע בעלת
הכליות והמקוה כשיהיה שם שרפה חזקה אב עיין שאר
האותות ׳ השתן השחור בזקנים אינו טוב להם ממה
שתדע ואינגו נופל אלא להפסד גדול וכן בנשים ׳ השתן
השחור אחר העמל מורה על כויצה ׳ ובכלל השתן השחו
בתחלת הקדחות ממית ׳ וכן אותו אשר בתכליתם בשלא
יתחבר עמו קלות ולא יהיה ראיה על גבול ׳ ואמנם השתן
הלבן הנה יובן ממנו שני ענינים אחד מהם שיהיה רקיק
ספיריי כי האנשים יקראו הספיריי לבן כמו שיקרא
הזכוכית הזכה והשוהם הזך הלבן ׳ והשני לבן באמת וה
והוא אשר מראהו מראה מפזר לראות כמו החלב והנייר
וזה אינגו ספיריי שיעבור בו הראות כי הספיריות באמת ת
הוא העדר המראים כלם ׳ והלבן שענינו הספיריי ראיה
על הקור בכלל ומיאש מן הבשול ׳ ואם יהיה עם עובי מ
מורה על הלבנה ׳ ואמנם הלבן האמתי הנה לא יהיה אלא
עם עובי ומזה מה שיהיה לבונו לובן נעיי ויורה על רוב
לבנה ופגות ׳ ויש ממנו שלבונו לובן דשני ומורה על ת

המסת החלב׳ ויש ממנו שלבנו דומה ללובן שומן האליה
הנתך ונקרא בערבי אהאלי כלומר נשבר שאינו כל כך
לבן ומורה על המס הלבנה שנפל או שיפיל׳ ויש ממנו
שלבנו לובן שכריי הנקרא בערבי פקאע עם רקיקות ומו
ומוגלא ומורה על גגעים בעלי מוגלא בכלי השתן׳ ואם
לא יהיה עם מוגלא הנה הוא לתגבורת הליחה הרבה הנאה
הפגה ואולי יהיה עם חצץ המקוה׳ ויש ממנו מה שדומה
לשכבת זרע׳ ולפעמים יהיה מגבול המורסות הלבניות
ותפיחה בקרבים וחלאים יקרו מן הלבנה הזכוכית׳ ואמנם
כשיהיה השתן דומה לשכבת זרע לא על דרך גבול ולא ול
למורסות הלבניות אבל אמנם יפול בהתחלה הנה הוא
מבשר בשתוק או בפאלג וכאשר יהיה השתן הלבן כעל
עתות הקדחת הנה הוא נקל שתעתק אל הרביעית
והעפריתי בלא שמרים רע מאד והחלביי גב בחדות ממית
ולובן השתן בקדחות החדות איך שיהיה הלובן אחר שי
שיעדר הצבע מורה על שהאדומה נטתה׳ אם אל אבר ת
תעשה בו מורסא או אל שלשול ורובו מורה על שהוא נו
נוטה אל צד הראש וכן כשיהיה השתן אדום בקדחות
ואח׳ יתלבן בפתע יורה על ערבוב שכל יהיה וכאש יתמי
השת׳ בעני הבריאו׳ על מראה הלוב׳ יורה על העדר הבשו׳
והאהליי הדומה לשומן בקדחות החדות מבשר המות או
דקה׳ ודע שלפעמים יהיה השתן לבן והמזג חם אדומי
ושתן אדום והמזג קר לבניי כי האדומה בנטותה ממעברי
השתן ואינה מתערבת בשתן נשאר השתן לבן ולכן ראוי
שיעויין כשתן הלבן שאם לחותו מופלג מזהיר ושמריו שו
שוקעי׳ עבים וממשותו עם זה נוטה אל העובי אז תדע כי
הלובן מקור ולבנה׳ ואמנם אם יהיה המראה אינינו מזהיר
ולא השמרים שוקעים ואיננו מלוטש אלא הלובן נוטה א
אל הכהות אז תדע כי הוא לטמינת האדומה׳ וכאשר
יהיה השתן בחולי חד לבן ויהיה שם אותות השלוה לא
יפוחד עמו השרסאם וביוצא בו ואז תדע שהחמר החד נ
נטה אל המעבר האחר והם המעים ויקרה להם הגרידה׳
ואמנם הסבה בהיות השתן אדום המראה בחלאים הקרים
הנה ידמה אחד מד׳ ענינים אם בחוזק הכאב והתיכו הא
האדומה כמו מה שיקרה בקולנג הקר׳ ואם סתימה נפלה
מתגבורת הלבנה אשר כמעבר בין המררה והמעים ולא
תשפך המרה אל המעים ההשפך הטבעי המורגל אבל תוכ
תוכרח להתחבר עם השתן ולצאת עמו כמו שיקרה גב׳
בקולנג הקר׳ ואם לחולשת הכבד וקצר כחו מהבדיל בין
המימיות והדם כמו שיהיה בשקוי הקר ובחליי חולשת ה
הכבד ברוב ויהיה השתן דומה לרחיצת הבשר הטריי׳
ואמנ׳ ההעצ׳ אשר יחייבוהו הסתומי׳ הנה הוא משנה מראה
השתן בעורקים לעפוש מה שישיגהו׳ ואותותיו שיהיה
מימיות השתן ושמריו על הפנים הנזכרים׳ ואחר יהיה
צבעו צבע חלוש בלתי מזהיר כי האדומה יהיה צבעה מ
מזהיר׳ ופעמים רבות יהיה השתן לבן בתחלת החליים ו
ואחר יהיה שחור ומבאיש כמו שיקרה בירקון׳ והשתן
אחר המאב׳ יתלבן ולא יסור מהיות כן עד שיתחיל בעכו׳
ואז יתחיל בצבע ולכן יהיה שתן בעלי התעורה לבן ויע
וי עזור עליו התכת החום הטבעי׳ אך יהיה בלתי מזהיר א
אכל אל העכירות להעדר הבשול׳ והצבע האדום בחליים

החדים יותר חשוב מן המימיי והלבן לממשותו גב׳ יותר
חשוב מן המימיי והאדום הדמיי יותר בטוח מן האדום
הכרכומי׳ והאדום הכרכומי גב׳ איננו כל כך מפוחד אם
תהיה האדומה נחה ומפוחד אם תהיה נעה׳ והשתן האדום
בחליי הכליות רע כי הוא מורה ברוב על מורסא חמה וב
ובכאבי הראש מבשר בערבוב׳ וכאשר יתחיל השתן בח
בחלאים החדים להתאדם וישאר כן ולא ישקעו בו שמרים
יפוחד ממנו המות ומורה על מורסת הכליות׳ ואם יהיה
עבור עם האודם וישאר כן מורה על מורסא בכבד וחלשת
החום הטבעי׳ ויש ממראות השתן מראים מורכבים ומזה
המראה הדומה לרחיצת הבשר הטרי ודומה לדם ממורס
במים׳ ולפעמים יהיה מחולשת הכבד ויהיה מרוב הדם
ורובו מחלשת הכבד מאי זה רוע מזג שיגבר ויורה עליו ח
חלשת העכול והתכת הכח׳ ואם יהיה הכח חזק איננו א
אלא מרוב חדם והוספתו על שעור הנכון עד שלא יספיק
הכח המבדיל להבדילו בשלימותו׳ ומזה המראה השמניי
והוא כרכומות מתערבת עמה סלקיות וידמה למראה הש
השמן לדבקות שיש בו וספיריות עם בהיקות דשניי וממ
וממשות הספיריות נוטה אל העובי מעט׳ וברוב העניני׳
מורה על הרע ואיננו מורה על הטוב והבשול והתקון׳
ולפעמים יורה על המעט על הרקת חמרים דשניים על
דרך הגבול׳ וזה אמנם כשיבא אחריו מרגוע׳ והממית
ממנו הוא מה שיהיה עם דשנותו מבאיש וכש׳ מה שיושתן
ממנו מעט מעט׳ וכאשר יתערב עמו דבר כמו רחיצת ה
הבשר הטריי אז הוא יותר רע וזה רובו בשקוי והשדפון ב
ובקולנג הרע׳ ואולי יבא השמניי אחר שתן שחור שקדם
ויהיה אות תקון׳ ופעמים רבות יורה השתן השמניי
ברביעי על שהחולה ימות בז׳ רל׳ בחלאים החדים׳ והכלל
הנה השתן השמניי שלשת מינים כי הוא אם שיהיה כולו
דשן או שיהיה תחתיתו לבד או שיהיה עליונו דשן׳ ועוד
כי הוא אם שיהיה שמניי במראהו לבד כמו שהוא בטיסי
וכש׳ בהתחלתו או בממשותו לבד או בשניהם יחד׳ ואשר
כולו שמניי יורה על התכת האברים כמו שיקרה בסוף ח
השדפון׳ ואשר יהיה תחתיתו לבד שמניי יורה על חולי ח
הכליו׳ ואשר יהיה בעליונו יורה על התחלת השדפון לבד
או בשניהם כמו שהוא בעלות הכליות או בשלימות הט
הטיסי ואחריתו ומזה הארגמני והוא רע ממית כי הוא
מורה על שרפת שתי המררות׳ ולפעמים יהיה מראהו
אדום יעבור בו שחרות ויורה על הקדחות המורכבות וח
והקדחות אשר מן הליחות העבות ואם יהיה יותר זך והיא
השחרות נוטה אל ראשו מורה על בעלת הצד

פרק ג

בראיות ממשות השתן וא
ואיכותו וזכותו ועכירותו
ממשות השתן אם שיהיה
רקיק או שיהיה עב ואם שיהיה שוה׳ והרקיק מאד מורה ע
על העדר הבשול בכל ענין או על הסתומים בעורקים או
על חולשת הכבד ומעברי השתן שלא ימשכו אלא הרקיק
או שימשכו ולא ידחו אלא הרקיק הנשמע לדחייה או על
רוב שתיית המים או על המזג החזק הקור עם יובש ויורה
בחלאים החדים על חלשת הכח המעכל והעדר הבשול

ולפעמים יורה על חלשת שאר הכחות עד שלא יתעסקו
במים כלל אבל נמעדי כמו שנבנסים ׳והשתן הרקיק על
התאר הזה הוא בנערים יותר רע מהיותו בבחורים כי
הנערים שתנם יותר עב משתן הבחורים כי הם יותר רטובי
ולפי שגופותיהם יותר מושכים ללחויות כי הם יצטרכו אל
יתרון חומר בסבת הגדול וכשידקדק שתנם
בקדחות החדות מאד יהיה שנתרחקו מענינם הטבעי מא
והתמדת זה מהם ממה שיורה על האבדון כי כשיתמיד זה
יורה על מות ׳ אבל אם יסכימו עמו אותות טובים וקיום ב
כח ואז מורה על יציאה תתחדש וכש תחת צד הכבד וכן
באשר יתמיד זה בבריאים שלא ישתנה מהם הנה מורה על
מורסא תתחדש במקום אשר ירגישו הכאב ורובם יקרה
להם עם זה שירגישו כאב למעלה מן העצה במקום הנקר
בערבי אלקטי ובכליות ׳ ומורה על התעתדותו למורסא
ואם לא ייוחד בכאב ההוא כובד שום צד אבל הוא כולל
יורה השתן ההוא ׳ על צמחים וגדרים ומורסות כוללות ה
הגוף ורקיקות השתן אצל הגבול בלא הדרגה מבשרת
חזרת החולי ׳ ואמנם השתן העב מאד הנה מורה ברוב ה
הענינים על העדר הבשול ׳ ועל המעט על בשול ליחות
עבות הממשות ויהיה בתכלית קדחות הלחויות או בקיעת
מורסות ׳ ורוב הוראותיו בחליים החדים על הרע ׳ אך ה
התמדת הרקיקות על הרע יותר מורה ׳ כי העב מורה על
עכול מה הוא אשר יקנה הממשות ׳ והנה במה שתורה על
עכול ויכולת מן הכח לדחות יש בו תקוה ׳ובמה שיור על
הפסד החומר ורבויו והמנעו מן הבשול המבדיל המשקיע
מורה על רע ׳ ויוקח ראיה על הגובר בין שני הענינים ב
במה שיבא אחריו מן המרגוע או במה שיב אחריו מתוספ
החולי ׳ והיותר בטוח מן השתן העב בקדחות מה שיורק
ממנו דבר רב בבת אחת ׳ ואמנם אותו שיורק מעט מעט ׳
הוא מורה על רוב הליחות או חלשת הכח ׳ והמועיל ממנו
יבא אחריו שתן שוה מחובר אל מרגוע ׳ וכשישתנה הרק
הרקיק אל העובי בחלאים החדים ולא יבא אחריו מרגוע מ
מורה על המסה והבריא יתמיד
לו השתן העב ויחוש כאב בצדדי הראש
ושברון הנה הוא מבשר לו בקדחת ׳ ואולי יהיה לו זה מם
ממותר שנדחה או בקיעה או נגעים בצדדי מהלכי השתן
ואמנם יהיה שהרקיקות והעובי יחד מורים על העדר ה
הבשול ׳ כי הבשול ימשך אחריו שווי הממשות ׳ כי העב
בשולו שיתעכל אל הרקיקות ׳והרקיק בשולו שיתעכל אל
העובי ׳ והשתן העב כמו שאמרתי במה שקדם לפעמים
יהיה זך ספירי ולפעמים יהיה עכור ׳ וההפרש בין העב ה
הספירי ובין הרקיק שהעב הספירי כשישוכשך בהנעה לא
יהיו הגלים הנעשים מחלקיו קטנים אבל יתחדשו בו גלים
גדולים ויהיה תנועתם בו מאוחרת ׳ וכאשר יעלה קצף
יהיה בקצפו אבעבועות רבות יתאחרו להבקע והולד
כמו זה הוא מלבנה בלתי מעוכלת ׳ או אדומה חלמוניית
אם יהיה לו צבע נוטה אל הברכמות ואם לא יהיה לו צבע
מורה על התכת הלבנה הזכובית ׳ וזה יהיה פעמים
רבות בשתני הנכפים ׳ והרקיק אשר ירבה בו הצבע יורה

שצבעו איננו מבשול ׳ ואם לא היה הבשול פעל בו ה
הממשות תחלה יותר ׳ אך הוא מערבוב המרה ׳ כי תחלת
פעולת הבשול תקון הממשות ואחר הצבע ׳ והבשול ב
בממשות יותר טוב מהיותו במראה ׳ ולכן השתן הרקיק
הברכומי אם יתמיד בזמן החולי החד מורה על רוע ועל
עצלה מן הכח המעכל ׳ וכאשר תראה שתן רקיק ואחר
יהיה שם התחלפות חלקים מהאודם והברכמות מאז תדין
באומד על עמל מלהיב ׳ ואם יהיה רקיק ויש בו דברים
בסובין מבלי עלה במקוה הנה היא לשרפת הלבנה ׳ ו
והשתן העב בחלאים החדים יורה בכלל על רוב הליחות
ואולי יורה על המסה והוא אותו שאם ישאר שעה יקבא
ויתעבה ׳ ובכלל עכירות השתן הוא לארציות עם רוח
מתערב במימיות וכשיתערב אלו יהיה עכירות ׳ ובהפרד
קצתם מקצת ישלם הזכות ׳ ואחר ראוי שתעיין אל ענינים
נ ׳ כי הוא אם שיושתן רקיק ואחר יתעבה ויורה על
שהטבע משתדל והנה הוא מבשל אך החמר עדיין אינו
נשמע מכל צד והוא מעורבב ׳ ואולי יורה על המסת ה
האברים ׳ ואם ש ושתן עב ואחר יזרכך ויבדל ממנו העב
שוקע ויורה על שהטבע כבר נצח החמר ובשלו ׳ וכל עו
שיהיה הזכות יותר והשמרים יותר
בהעדפה וממהרים לשקוע הוא יותר
מורה על הבשול ׳ והענין הממוצע בין הראשון והאחרון
אם יתמיד ויהיה הטבע חזק והכח קיים תדין באומד ש
שיגיע ממנו הבשול השלם ׳ ואם לא יהיה הכח קיים
יפוחד שיוקדם המות לבשול ׳ ואם יארך ולא יהיה אות
מפחיד מבשר בכאב הראש כי הוא מורה על בלבול ועל
רוחות עשניים ׳ ואותו אשר ילך מן הרקיקות אל העובי
ויתמיד טוב מן העומד על העובי בהרבה מן העתים
ופעמים רבות יתעכה השתן ויעכר לנפילת הכח לא
לדחית הטבע ׳ ואמנם השתן אשר יושתן מימיי וישאר
מימיי הנה הוא מורה על העדר הבשול לגמרי ׳השתן העב
היותר משובח שבו מה שיהיה נקל לצאת ונבדל הרבה
וכאשר יהיו השתנים עבים אחר כן יתחילו רקיקים
בהדרגה עם רבוי הרי זה משובח
וכגון זה יבריא הפלג והדומה לו ׳ וכאשר יבא
השתן הרקיק אחר העכור המעט יהיה אות טוב וזה
בשיבקע העב העכור אשר משתין אותו מעט מעט
וישתינהו בבת אחת שתן רב כנקלה ׳ כי זה פעמים רבות
יתך בו החלי בין שיהיה החולי דבר מן הקדחות החדות א
או זולתם מן החליים המלואיים ׳או שיהיה מלוי לא קרה ע
עדיין ממנו חולי נראה וזה המין מן השתן שריד ׳ השתן א
אשר מראהו טבעי כשיפליג העובי יורה לפעמים על טוב
נפוץ חמרים רבים ויתחבר בו קלות היציאה ׳ ולפעמים יו
יורה על האבדון להוראתו על רוב הליחו וחלשת הכח וי
ויורה עליו כובד היציאה ומעוט מה שיצא ׳ השתן העב
הטוב אשר הוא גבול לחליי הטחול והקדחות המעורבבות
לא יקוה ממנו השווי כי הטבע יעשה בדחייה ׳ השתן הם
המבולבל בכלל מורה על רוב הליחות עם התעסקות הט
הטבע בהם ובבשולם ׳ השתן העב אשר יש בו שמרים חו
חוליים מורה על חצץ ׳ השתן

ו א

השתן העב המורה על בקיעת המורסות יוקח ראיה עליו
בכמה שיתערב בו ומה שכבר קדמו, אם בכמה שיתערב בו
הנה בכמו המוגלא ויורה עליו הריח הנבאש והגרידות ה
המתפרדות עמו פרקועים לבנים או אדומים, או כסובין
או זולת זה ממה שיוקח ראיה עליהם, ואם בכמה שקדמו
שהיה כבר בכמה שעבר אות למורסא או נגע במקוה או
בבוליא או בכבד או צדדי החזה ויורה זה על בקיעה מ
מהמורסא, ואם יקדם לפניו שתן דומה לרחיצת בשר
הטרי הנה הוא מצד גבגיונות הכבד, ואם היציאה כן
תהיה המורסא במקוערו, ואם בכבר קדם צרות הנשימה
ושעול יבש וכאב באברי החזה עוקץ, הנה הוא בעלת
הצד שנבקעה ונדחת מצד העורק הגדול ובאשר יהיה
במוגלא בשול יהיה משובח, ואולי ישתין הבריא הכח ה
העוזב הטיול שתן המוגלא ויתנקה גופו והסור תפיחתו
אשר בו לעזיבת הטיול, וגם כשיהיה בכבד ובגלוה אליו
סתומים אולי יהיה עובי השתן לפתיחתם והדחות ח
חכרם, ולא יהיה העובי הזה עם מוגלא, ואותו שהוא מן
הבקיעה יהיה מוגליי, ובאשר יהיה העובי ההוא נוטה אל
השחרות ויהיה עמו כאב בצד השמאל הנה הוא מצד ה
הטחול, וכפי ההקש הזה אם יהיה למעלה מהטבור
ועליוני הבטן הנה הוא מצד האצטו ורוב זה יהיה מצד
הכבד ומעברי השתן, והשתן העכור פעמים רבות יורה על
גפילת הכח וכשיפול הכח ימשול הקור ויהיה כקור החיצון
השתן העכור הדומה למראה הזין הרע או מי הזרעונים
יהיה למעוברות ולבעלי המורסות החמות הנושנות ב
בקרבים, השתן הדומה לשתני החמורים ושתני הבהמות
וכאלו הוא לכלוך לחוזק בלבולו מורה על הפסד ליחות
הגוף ורובו על ליחה נאה עשה בה החום פעל מה והעיר
רוח עב ולכן יורה על כאב הראש ההוזה או הקרוב לבא
ולפעמים יורה כשיתמיד על ליטרגיאה, והשתן הדומה
למראה אבר מה הנה התמדתו מורה על חולי באבר ההוא
אמרו קצת מן הרופאים כשיהיה בשפל השתן דומה לאבק
או עשן יארך החולי ואם יהיה כן בכל החולי מבשר המות
והליחה הנאה תובדל מהמוגלא בסרחון, והשתן המתחלף
החלקים כל עוד שיהיו החלקים הגדולים בו יותר מורה
על שמעשה השבע יותר גובר והטבע יותר יכול והנקבים
יותר פתוחים והשתן אשר יראה בו כחוטים מעורבים
קצתם בקצת יהיה שנשתן כיד אחר המשגל,

פרק ד

מן הכלל השני מן הלמוד הג
מן האופן הב בראיות ריח ה
השתן, אמרו לא נראה שתן
חולה לעולם שיסכים ריחו עם ריח שתן הבריאים, ונאמר
אם יהיה השתן אין לו ריח כללי מורה על קור מזג ופגות
כופלגת, ואולי יורה בחלאים החדים על מות הטבע ואם
יהיה לו ריח כסריח ותהיה שם ראיית הבשול יהיה סבתו
גרב ונגעים בכלי השתן ויוקח ראיה עליו באותות אלו
ואם לא יהיה בשול אפשר שיהיה מזה ואפשר שיהיה ל
לעפוש, ובאשר יהיה זה בקדחות החדות ולאיהיה בסבת
אברי השתן היא ראיה רעה, ואם יהיה כיוצא אל החמיצו
מורה שהעפוש הוא בליחות קרות העצם גבר עליהם חום
נברי, ואמנם אם יהיה החולי חד הנה הוא אות מות, כי
הוא מורה על מות החום הטבעי וממשלת הקור בטבע עם
חום נברי, והריח הנוטה אל המתיקות מורה על תנבורת
הדם, והנבאש בחזק הוא אדומיי, והנבאש הנוטה ל
לחמיצות שחוריי, והשתן הנבאש הריח כשיתמיד
בבריאים, מורה על קדחות תתחדשן מעפוש או על
התגער עפוש נעצר בהם, ויורה עליו מציאות הקלות
אחריו, ובחלאים החדים כשיפרד מן השתן ריח רע שהיה
דבק בו והיתה זאת ההסרה בפתע ולא בא אחריו מרגוע
הנה זה אות נפילת הכח,

פרק ה

מן הכלל השני מן הלמוד ה
השלישי מן האופן השני
בראיות הלקוחות מן הקצף
הקצף מתחדש מן הלחות ומהרוח המפורד או הנזרק
המתקבץ באשישה בעת זריקת השתן ויש לרוח היוצא עם
השתן בעצמיות השתן עזר בלי ספק וכש כשיהיה הרוח
גובר בגוף כמו שיקרה בשרני בעלי הסתימה מ
מהנפיחות הרבות, והקצף הנה מורה במראהו כאשר
יורה שחרותו וצהיבותו על הירקון, גם יורה בגדלו ו
ובקטנו כי קטנו יורה על חולשת הרוח ומעוט הדבקות
וגדלו יורה על הדבקות, ואמנם במעוטו ורבויו כי רבויו
מורה על דבקות ורוח רב, ואמנם בקיעתו באחור
ובקיעתו כמהרה הנה בקיעתו באחור יורה על הדבקות
והגרעינים הנשארים בחללי הכליות מורים על הרוחות
והדבקות ובכלל הנה הליחה הדבקה בחללי הכליות רעה
ויורה על ליחות רעות וקור ועליו יורו הגרעיני המתוארי

פרק ו

מן הכלל השני מן הלמו השלישי
מן האופן הב בראיו מיני השכרי
נאמר תחלה כי הסכמת הרופאים
בשמוש מלת שכרים הנה סר מהנהג הידוע וזה כי הם
יאמרו שקע ושכרים לא למה שישקע לבד אבל לכל עצם
עב הממשות יותר מן חמימות נבדל ממנו ואפילו יהיה
נתלה או צף ונאמר שהשכרים הנה יוקח ראיה בהם מפני
רבים מעצמיותם מכמות, מאיכות יבריח מהנחת חלקיה
ומקוכם, ומזגם, ומאיכות ערובם, ואמנם הוראתם
כעצמיותם כי הם אם יהיו שמרים טבעיים
משובחים מורים על העכול והבשול
הטבעי והם לבנים שוקעים, מ
מדובקים החלקים, משתוים ומהדמים בהם, וראוי
שיהיו עגולי התחתית, חלקים שוים דקים דומים
לשכרי מי הורדים, ויהם הוראתם על בשול החמר בגוף
כלו כיהם הוראת המוגלא הלבנה ההלקה המהדמה ה
החלקים בממשות על בשול המורסא אך המוגלא עבה
ואולי דקים והשקיעה והבובד ראיה טובה, ואף כי יהסרו
הצבע והשוני,

והשווי יותר משובח אצל הקדמונים מן הצבע כי השוה
אשר אינני כל כך לבן אבל הוא אדום יותר טוב מן הלבן
והשעיר רוב השמרים הם מראה השתן, והיותר טוב מזה
מהמתחלפים הלבנים, ואחר האדומים, ואחר הכרכומים
ואחר הזרניבים, ומתחיל הרוע מן העדשים ולא תשניח ל
לכה שיאכרו האחרונים, כי הלובן פעמים יהיה לא ל
לבשול, והשווי אינני אלא לבשול, ויש מהלובן מה
שיהיה מעורב רוח ערוב חזק, ואבנם השמרים הרעים
הנה פזרם יותר טוב משוויים והשמרים הרעים הם אשר
תדעם בקרוב, ואבנם השמרים הטובים אשר דברנו בהם
הנה הם דומים למוגלא והליחה הנאה הרקיקה, אך ה
המוגלא תובדל בהם בסרחון, והליחה הנאה בהדוק
חלקיה, והשמרים מתחלפים לשנים בדקות והקלות
והשמרים האלה אבנם יבוקשו בחלאים ולא יבוקשו
בענין הבריאות, וזה לפי שהחולה אין ספק בהעצ חברי
רעים בגופו ובעזרקיו ובאשר לא יבושלו מורה על הפסד
ואבנם הבריא לא יתחייב תמיד שיהיה בעזרקיו ליחה ת
תתנוער אבל היותר ראוי שיורה זה מהם על כותרים
נותרים בהם מן המזון נעדרי הבשול ואחר יותר מותר נש
נשקע בשתן מבושל או בלתי מבושל יחדיו ימעטו בהם
השמרים השוקעים בענין הבריאות וכש המורגלים בטיול
ובעלי המלאכות המיגעות, ואבנם ירבו השמרים האלה
בשתני השבנים הנחים, ולכן גב אין ראוי שיקווה בשתני
החולים הרזים מן השמרים מה שיקווה בשתני החולים
השמנים כי הם פעמים רבות יסתלקו חלייהם ולא
ישקע בשתנם, ופעמים רבות לא יניעו
השמרים בשתניהם אל שירדו אבל אולי יהיה מהם דבר
מועט צף או נתלה, ולא כאשר יושתן כל שתן ישקע אלא
המבושל מאד אבל ראוי שיומתן עליו מעט, ורוב מראות
השמרים ברוב הענינים יהיו על מראה השתן, והשוב
מאותם שיתחלפו הם הלבנים, ואחר האדומים, ואחר
הכרכומיים ואבנם השמרים הבלתי טבעיים יש מהם ג
צרידיים קלפיים אשר הם מורסניים או כרסניים כלומר
שדומים לנרעיני כרסינא, או גריסיים, או דומים לזרניך
האדום הצבע מכרכמות, ומהם בשריים, ומהם דשניים
ומהם מוגליים, ומהם נעיים, ומהם שעריים, ומהם ש
שדומים לתתיכת שאור השרוי, ומהם חוליים וחצציים
ומהם האפריים, ומהם דמיים ירוקים, והצרידיים הקלפיי
מהם רקועים גדולי החלקים לבנים או אדומים יורו על
הרוב על התפרקם באברים קרובים ממקום פרוד השתן
והלבני מורי על שה מן המקו לנגעי שבה או גר או אכול
והאדומים הבשריים מורים על שהם מן הכליות, ולפעמי
יהיו מן הרקועים מה שהם חשובי הבראה ובהם או דומי
לקשקשי הדגים, ואלו רעים מאד יותר רעים מכל מיני
השמרים אשר נזכירם ומורים על נרידת רקועי האברים
הרשויים, אמנם שתי הסוגים הראשונים מכינו הרבה פ
פעמים יתרפאו, ואבנם שני הסוגים האחרונים ממנו
הרבה פעמים לא יתרפאו בעליהן כלל אבל אולי ינקבו

המקוה, והנה ספרו קצתם שאדם שתה הבראה והשתין
קליפות לבנות כקרום ביצה וכאשר היו מתיכים אותם ב
במים היו נתכים וצובעים צבע אדום וגתרפא והיה, ויש
מן הנרידים מה שיהיה פחות רחב מן השני הנזכרים ויותר
עבי המשוש, והנה אם יהיו אדומיים נקראים כרסניים
והכרסניים אם יהיו אדומים יהיו חלקים מן הכבד ש
שרופים, ולפעמים יהיה דם שרוף בו, ולפעמים יהיו מן
הכליות, אך ההווים מן הכליות יותר חזקי הדבוק בשריים
והשנים האחרים יותר דומים למה שאינו בשרי ויותר מ
מקבלים הפרוד, ואם יהיו חזקי הנטייה אל הכרכמות הנה
הם מן הכליות בלי ספק כי אותם שהם מן הכבד נוטים אל
הכהות ולפעמים ישתתפו מהם אותם אשר הם מן הכוליא
ואבנם המורסיים לפעמים יהיו מגרב המקוה ולפעמי יהיו
מהמסת האברים, וההפרש ביניהם כי הם כשיהיה שם ח
חכוך בשרש האמה וסרחון הנה הם מן המקוה וכש כש
כשיקדם לו השתנת מוגלא וכש כשיורו שאר הראיות על
בשול השתן ויהיו העזרקים העליונים בריאי המזג אין
כחוש בהם אלא במקוה, ואבנם אם יהיה עם התלהבות
וחולשת הכח ובריאות אברי השתן ויה הכראה נושה
אל הכהות הנה הוא מהמסת האברים, ואבנם הכרסיניים
הדומים לגריס הקלי והגרסיים הנה רובם יהיה מגרפת
הדם והם נוטים אל האודם, ופעמים רבות הבאים מהמסת
האברים וגרידתם יהיו נוטים אל הלובן, ולפעמים יהיו
גכ מן המקוה בעלת הגרב על המעט ואתה תוכל לדעת
אופן ההבדל ביניהם במה שכבר ידעת, ואבנם אם הם נוטי
אל השחרורת הנה הם משרפת הדם וכש בטחול וכל הש
השמרים הרקועים אשר לא יהיו מסבה במקוה ובכוליא
ובמעברי השתן הנה הם בחלאים החדים רעים ממיתים
וכבר ידעת מהכלל הזה ענין הבשריים ושרובם יהיו מן
הכוליא, ושאותם אשר לא יהיו מן הכוליא, אבנם
יהיו מן הכבד, ואבנם לא יהיו מן הכוליא אלא כשתהיה
הבשר אמתי הבשריות ואין הבסה בגוף, והשתן מבושל
מורה על בריאות הנרידים כי עלות הכוליא לא יבנע ב
בשול השתן כי זה למעלה ממנו, ואבנם השבריים
הדשניים הנה יורו על המסת השומן והחלב והבשר גכ
והיותר מופלג הדומה למי הזהב, והנה יוקח ראיה על
התחלתם מן המעוט והרבוי ומן הערוב וההבדל, כי אם
יהיו רבים ונבדלים אז תדין באומד שהם מן צד הכוליא ול
ולהמסת חלבה, ואם יהיו יותר מעשים וחזקי הערוב הנה
הם ממקום יותר רחוק, וכאשר תראה בשתן ההתכה רבוה
כבו נרניר הרמון הנה זה מחלב הכוליא, ואבנם הכוגריים
הנה יורו על נגע נבקע ובפרט באברי השתן וכש כשיהי
שם שמרים משובחים שוקעים, והנעיים יורו על ליחה
עבה ונאה אם הרבה בגוף או נדחית מכלי השתן, או ל
לגבול גיד הנשה וכאב הפרקים, ויוקח ראיה עליהם בקדו
שיבא אחריהם ואולי יתדקדקו ויתרקקו ויחשב שהם
שמרים משובחים,

ולכן ראוי שלא יטעה איתך בחלאים מה שתראה בתכונת
השמרים המשובחים בשלא יהיה עת הבשול ולא ראייתו
נמצאת ׳ ולפעמים יורו על חוזק קור מזג הכוליא ׳ וההפר
בין הנאים והמוגליים כי המוגליים יהיו עם סרחון וקדימת
ראיית מורסא ויקל קבוץ חלקיהם ופרוקם ויהיה מהם מה
שיתערב עם המימיות מאד ומהם מה שיובדל ׳ ואמנם
הליחה הנאה הנה היא עבורה ועבה ולא תתקבץ בנקלה
ולא תתפזר בנקלה ׳ והשתן אשר בו שמרים נעיים רבים
בשיהיה שופע ויהיה באחרית הנקרס וכאבי הפרקים
מורה על טוב ׳ ואמנם השעריים הם להתקשרות ליחה
מתארכת מחום פועל בהם ואולי יהיו לבנים ׳ ואולי יהיו
אדומים ויהיה התקשרותם בכוליא ׳ ואמרו שאולי יהיה
בארכו זרתות ׳ אמנם הדומים לחתיכות השאור השרוי
הנה יורו על חולשת האצטו והמעים ורוע העכול בהם
ואולי יהיה סבתם לקיחת החלב והגבינה ׳ ואמנם החוליי
הנה יורו תמי על חצץ נקרש או בהתקרשות או אל ההתכה
והאדום ממנו הוא מן הכוליא ואשר איננו אדום הוא מן
המקוה ׳ ואמנם האפריים הנה רוב הוראתם על לבנה או
מוגלא קרה לה לאורך העכוב שנוי המראה וחתוך החלקי
ולפעמים יהיה לשרפה שקרה לה ׳ ואמנם הדמיי העלוקיי
הנה אם יהיו חזקי ההמזגה יורו על חולשת הכבד ׳ ואם יהיו
למטה מזה יורו על חבורה במעברי השתן ופרוק חבור
בהם ׳ ואם יהיו נבדלים הנה רובם במקוה ובאבה ׳ ועוד
נגמורזה בחלאים הפרטיים בשער שתן הדם ׳ וכאשר
יהיה בשתן כעלוקה אדומה והחולה מוטחל יצטמק טחולו
ודע כי לא יצא בעלות המקוה דם רב כי עורקיה מעורבים
מכונסים בגרמה צרים ומעטים ׳ ואמנם הוראת השמרים
מכמותם אמנם מרובם ומעוטם הנה יורו על רוב הסבה
הפועלת להם ומעוטה ׳ ואמנם משעורם כגדלם ובקטנם
כמו שזכרנו בשמרים הגדריים ׳ ואמנם הוראתם מאיכותם
אמנם ממראיהם הנה השחורים מהם ראיה רעה על החליי
אשר זכרנום ׳ והיותר מובטח מה שיהיו מהשמרים ש
שחורים והמימיות איננה שחורה ׳ והאדומים מורים על
הדמיות ועל התכמא ׳ והכרכומיים מורים על חוזק החום
ורוע החולי ׳ והלבנים מהם משובחים כפי מה שאמרנו
ויש מהם נעיים מגונים או מוגליים או קצפיים או הפכיים
לבשול ׳ והירוקים גב׳ דרך אל השחורים ׳ ואמנם הוראתם
מריחם כפי מה שקד ׳ ואמנ׳ הורמתם מהגחת כפי מחלוקת
ופזורם ׳ כי החלקות והשווי בשמרים המשובחים יותר
משובחי ובמגוני יותר רעים והפזו׳ מורה על רוחו וחולש
העכול ׳ ואמנם הוראתם ממקומם כי הם אם שיהיו צפים
ונקראים ענגים ׳ אם נתלים והם העומדים באמצע ׳ והם
יותר מבושלים מן הראשונים וטובים שבנתלים מה שיהיו
ציציהם וגדיליהם נוטים אל מטה ׳ ואמנם השוקעים למטה

הם יותר משובחים בבשול זה בשמרים המשובחים ׳ אבל
במגונים הנה היותר קלים שבהם הם היותר טובים כמו ב
השחורים וזה בקדחות החדות וכן בשתהיה הליחה לבניי
או שחוריית ׳ הנה העננים יותר טובים מן השוקעים כי הם
יורו על דקדוקה אלא אם יהיה סבת הציפה הרוח הרב
מאד וכאשר לא יהיה זה הנה הצפים מהם יותר בטוחים
ואחריהם הנתלים והיותר רעים השוקעים ׳ וסבת הצפים
חום מעלה רוח ׳ והשמרים הנבדלים צפים בעב ובפרט
בשיהיו קלים ושוקעים ברקיק ובפרט אם יכבדו ׳ וכאשר
יראו הנתלים והצפים בתחלת החולי ואחר יתמיד יורה על
שהגבול יהיה ביציאה אך הכחשים הנה חלייהם
בשמרים משובחים צפים או נתלים למה שזכרנו במה שק
שקדם ׳ והצפים והנתלים והשוקעים בשיהיו דומים לאריג
העכביש או לחשך עב הם אות רע ׳ ופעמים רבות יראו
שמרים צפים בלתי טובים ויפוחד מהם אך יהיה זה התחל
הבשול וישתנו אל הטוב ואחר יתלו ואחר ישקעו ויהיה
אות בלתי רע ׳ אבל בשיבאו אחריהם שמרים רעים הנה ה
הפחד אשר נפל מהם בתחלת הענין ראוי ׳ ואמנם הוראת
השמרים מזמנם כי בשיושתנו וימהרו לשקוע הנה הוא או
טוב בבשול ואם יאחרו או לא ישקעו הוא ראיית העדר ה
הבשול בשעור ענינם ׳ ואמנם ההוראה מתכונת ערובם
הנה כמו שזכרנו בזכרנו שתן הדם והדשנות ׳

פרק ז

מן הכלל השני מן הלמוד ה
השלישי מן האופן השני
בזכרון ראיות רוב השתן ומ
ומעוטו ׳ השתן המעט השיעור מורה על חלשת הכח
ואותו שהוא פחות מהנשתה יורה על התכה רבה וש
ושלשול והכנת השקוי ׳ ואשר שיעורו רב הנחיר על
המסה ועל הרקת מותרים נמסים בשתן ׳ ויוקח ראיה על
מציאות ההפרש ביניהם בענין הכח ׳ השתן הרע המראה
מורה על הרע כל עוד שיהיה יותר שופע הוא יותר ב
בטוח ׳ ואם יהיה נפסק יורה על הרע יותר בשחור והעב
השתן המתחלף הענינים אשר יושתן פעם הרבה ופעם
מעט ופעם נעצר הוא אות השתדלות מן הטבע מעמלת
אותו ׳ והוא אות רע ׳ השתן השופע בחליים החדי
כשלא יבא אחריו מרגוע הוא ראיה על דקה או קויצה מ
מהתלהבות וכן הזיעה ׳ והשתן אשר יטפטף בחליים
החדים טפטוף מבלי חפץ מורה על פגע במוח הובל אל
העצבים והעצלים ׳ ואם תהיה הקדחת נחה ושם אותות
השלום מבשר ברעיפה ׳ ואם לא יורה על ערבוב השכל
וההפסד ׳ וכאשר ימעט שתן הבריא ויתרקק ויתמיד זה וי
וירגיש כובד וכאב בכליות מורה על מורסא קשה
בצדדי הכליות ׳ ואם ירבה השתן בחליי הקולנג אולי יבשר
בשלום וכש׳ אם יהיה לבן וקל היציאה ׳

פרק ח

מן הכלל השני מן הלמוד הג׳ מן האופן הב׳ מאמ׳ בשתן המבושל הכריא החשוב׳ זה ראוי שיהיה שוה הממשות דק הצבע נוטה אל האתרוגיות משובח ה השמרים אם יהיו בו על התאר הנזכר מן הלובן והקלות והחלקות והשווי ועגול התבניה ויהיה הריח שוה לא סרוח ולא נדעך וכמו השתן הזה אם יתראה בחלי בתכלי החדו׳ בפתע׳ מורה על פרוק יהיה ביום השני׳

פרק ט

מן הכלל הב׳ מן הלמוד הג׳ מן האופן הב׳ בשתני השנים׳ הטף שתניהם נוטים אל החלביות מ מצד מזונם ולחות מזגם ויהיה יותר נוטה אל הלובן והנערים שתנם יותר עב וגם משתן הבחורים ויותר מ מבולבל וכבר זכרנו זה קודם׳ ושתן הבחורים נוטה אל האשיות ושווי הממשות׳ ושתן הישישים נוטה אל הלובן והרקיקות ואולי יהיה עב כפי מותרים שיהיו בהם שתרבה הרקתם׳ ושתן הזקנים יותר חזק הלובן והרקיקות ויקרה להם העובי הנזכר על המעט׳ וכאשר יהיה שתנם חזק העובי הם ממי שיקרה חדוש החצץ בהם׳

פרק י

מן הכלל הב׳ מן הלמוד הג׳ מן ה האופן הב׳ בשתן האנשים והנשים שתן הנשים בכל ענין יות׳ עב וחז הלובן ופחות נקיות משתן האנשים וזה לחולשת עכולן ורוב מותריהן ורוחב מעברי מה שידחה מהן ולמה שיתך אל כלי שתנהן מרחמיהן׳ ושתן האנשי׳ כשתגיעה ויתעכר יטה׳ עכירותו אל מעלה וזה על הרוב׳ ושתן הנשים לא תעכירהו ההנעה למעוט הבדלו ויהיה ברוב על ראשו קצף עגול ואם יעכר יהיה כבד העכירות׳ שתן האנשים א אחר המשגל יש בו חוטים ארוגים קצתם בקצת׳ שתן ההרות ספריי וצף עליו ענן בראשו׳ ולפעמים יהיה

כמראה מי הזרעונים או כמראה מי הכרעים

ברכומי ויש בו מראה התכלתיות

ועל ראשו ענן׳ ואיך שיהיה הנה יתרא באמצעותו כמוך מנופץ׳ ופעמים רבות יהיה בו כמו גרגרים עולים ויורדים וכאשר יהיה התכלתיות חזק ההראות הוא תחלת ההריון ואם תהיה תמורתו אודם אז הוא אחריתו׳ ובפרט כשיעב בנענוע ושתן היולדות ברוב יהיה שחור ויש בו כדיו ובעשן הקירות׳

פרק יא

מן הכלל השני מן הלמוד הג׳ מן האופן הב׳ בדברי משתני בעלי חיים וח וחלוקיהם משתני בני אדם׳ אולי יקבל תועלת הרופא בשיזדמנו לו שתני בעלי חיים שינוסה בהם כשיזדמן שיצדק בהם וזה קשה׳ אמרו שתן החמור יהיה באשישה כשומן הנמס עם עכירות ועובי מחוץ׳ ושתן הסוסים והפרדים דומה לו אך הוא יותר זך ידמה שחצי אשישתו העליון זך וחציה התחתון עכור׳ ושתן הצאן הוא לבן בו כרכמות קרוב מן שתן אדם׳ אך אין לו ממשות׳ ושמריו בשמן או כשמרי השמן וכל עוד שיהיה מזונו יותר טוב הוא יותר זך׳ שתן הצבי דומה לשתן הצאן והאדם אך אין לו ממשות ולא שמרים והוא יותר זך משתן הצאן׳

פרק יב

מן הכלל הב׳ מן הלמוד הג׳ מן האופן הב׳ בדברים נוזלים דומה לשתנים וההפרש ב ביניהם ובין השתנים׳ הסכנגבין וכל הנזלים כמי הדבש ומי התאנים וזולת מן הזעפראן וביוצא בו כל עוד שתקרב אליו יוסיף זכות והשתן בהפך׳ ומי הדבש כרכומי הקצף ומי התאנים ישקעו שמריהם מצד לא באמצע׳ ואינם הלומים ר״ל שאין תכונתם כתכונת הכלי ואין להם תנועה ויהיה הדבור הזה מגיע ומספיק בעניני השתן ועוד יבואך בספר הפרטי פרק אחר לשתן׳ ד

פרק יג

מן הכלל השני מן הלמוד הג׳ מן האופן הב׳ בראיות הציאה הציאה יוקח ממנו ראיה מכ מכמותה כשיעויין אם היא פחותה מהמאכל או יותר ממנו או שוה לו׳ ומן הידוע שהוספתה היא בסבת ליחות רבות׳ ומעוטה למעוטם׳ או להעצר הרבה ממנה במעי העור והקולון או הכרוכים וזה מהקדמות הקולנג׳ או לחלשת הדוחה׳ ויוקח ראיה מממשותה כי תורה הלחה ממנה אם על סתומים ואם על רוע עכול׳ וגם תורה על חלשה מן המעברים הנקראים מישאראיסי שלא ימוצו הלחויות׳ ולפעמים יהיה לנזלים מן הראש או לקיחת דבר מרטיב היציאה׳ ואמנם הדבקות מן הליחה׳ הנה תורה על המסה וזה יהיה עם סרחון׳ ולפעמים יורה על רוב ליחות דבקות נעות וזה לא יהיה עם יתרון סרחון׳ ול ולפעמים יורה על מזונות דבקים לוקחו ברציפה בלתי מעטים עם חום חזק במזג לא תטיב בסכתם הבשול׳ ואמנם הקצפיית ממנה הנה תורה על רתיחה מחוזק חם או על ערוב מרוח רב׳ ואמנם היבשה מן היציאה תורה על עמל והתכה ועל רוב הגרת שתן׳ או על חום אשיי או על יובש מזונות׳ או על אורך עכוב במעים כפי מה ש שנבארהו בשער שלו׳ וכאשר יתערב ביבשה הקשה לחות׳ תורה שיבשה הוא לאורך העצרה בלחויות מונעו אותה מלצאת׳ והעדר מרה עוקצת ממהירה וכאשר לא יהיה שם אורך העצרה ולא אותות לחות מן המעים הנה הסכה בה שפיכת מותר מוגליי עוקץ נשפך מן הכבד במה

שנלוה אליו ולא ימתין בעקיצתו די שיתערב׳ ו
ולפעמים יוקח ראייה ממראה הצואה׳ והמראה שלה
הטבעי אשיי קל האביות׳ ואם יוסיף יורה ממנה על רוב
המרה׳ ואם יחסר יורה על הנאות והעדר הבשול׳ ואם
תהיה לבנה אולי תהיה לבנותה בסבת סתום ממעברי ה
המרה ויורה זה על ירקון׳ ואם יהיה עם הלובן מוגלא שיש
לה ריח׳ הנה מורה על בקיעת דבלא׳ ולפעמים יוציא
הבריא השוקט העוזב הטיול ציאה מוגליית ויהיה זה נקוי
והרקה משובחת יסור בה תפיחתו המתחדשת לו להעדר
הטיול וכמו שאמרנו בשתן׳ ודע כי המראה האשיי ה
המופלג מאד מן הציאה בעמים רבות יורה בתכלית החולי
על הבשול׳ ופעמים רבות יורה על רוע הענין׳ והשחורה
מורה על דמיון ראיות השתן השחור׳ כי מורה על שרפה
חזקה׳ או על מהירות בשול חולי שחורי׳ או על לקיחת
דבר צובע׳ או על שתיית משקה מריק השחורה׳ וה
והראשונה היא רעה׳ וההווה מן השחורה המזוקקת אינה
מספקת שיוקח עליה ראיה ממראה שלה אבל גם מחמיצות
ועפיצותה ורתיהת הארץ ממנה׳ והיא רעה ביציאה ובקיא
מסגלותיה שיש לה ברק׳ ובכלל הנה הליחה השחוריית
המזוקקת ממיתה ברוב הענינים ביציאתה כל שהיא ראיה
על המות׳ ואמנם הכימוס השחור הנה פעמים תועיל
יציאתו וזה כי יציא השחור השרשיי מורה על תכלי שרפ
הגוף וכליון לחויותיו׳ ואמנם היציאה הירוקה הנה מורה
על בבוי הטבע והכהה גב׳ ולפעמים יוקח ראיה מתבונת
היציאה גב׳ בצמוק והנפיחה כי התפיחה כזבל הבקר תורה
על רוח׳ וגם יוקח ראיה מעתה׳ כי היציאה כשתמהר
לצאת קודם המנהג היא ראיה רעה תורה על רוב מרה ו
וחלשת כח המחזיק׳ ואם תאחר תורה על חולשת המעכל
וקור המעים ורוב הליחות׳ והקול מורה על רוח נופח
והמראים הזרים והמתחלפים רעים ועוד נזכירם בספר
הפרטיי׳ והיציאה היותר משובחת היא המקובצת המתדמ
החלקים׳ החזקת ערוב המימיות ביובש אשר עביה כעובי
הדבש׳ והיא נקלה לצאת איננה עוקצת ומראה שלה אל
הברכומות בלתי חזקת הסרחון ולא נעדר ממנה׳ בלתי ב
בעלת קולות ולא קרקורים׳ ובלתי בעלת קצף׳ ואשר
יציאתה בעת המורגל ובשעור קרוב מהנאכל בכמות׳ ודע
כי אין כל שווי יציאה משובח ולא כל חלקותה כי אולי
יהיה לבשול המופלג המתדמה בכל חלקיה׳ ואולי יהיה
לשרפה והמסה מתדמה׳ ואז שניהם מהרעים שבאותות
ודע כי היציאה השוה בממשות אשר היא נוטה לרקיקות
אמנם תהיה משובחת׳ כשלא יהיה עם קרקורים ורוחות
לא תהיה יציאתה נפסקת מעט מעט׳ ואם לאו אפשר
שיהיה הדחותה למוגלא מתערבת עמה חופזת אותה ולא
תעזבנה להתקבץ׳ ולפעמים יעויינו אותות יראו בזיעה
ובדברים אחרים אלא שהדברים בהם יותר מיוחדים ב
במאמרים החלקיים וכן תמצא במאמרים החלקיים יתרון
פירוש לענין היציאה והשתן זולת זה׳

אם ירצה השם ית׳ וית׳ שמו לעד אמן׳ תם ונשלם אופן
שני תל׳

האופן השלישי בשמירת הבריאות

והוא פרק נפרד וחמשה למודים׳

הפרק הנפרד

בסבת הבריאות והחולי והכרח המות׳ הנה הרפואה
נחלקת בחלוקה הראשונה לשני חלקים׳ חלק עיוני וחלק
מעשי׳ ושניהם חכמה ועיון׳ אך המיוחד בשם העיוני
אותו שמקנה ידיעת עצה לבד בלתי שיקנה ידיעת מעשה
כלל׳ כמו החלק אשר יודע בו ענין המזגים והליחות
והכחות ומיני החליים והמקרים והסבות׳ והמיוחד בשם
המעשי הוא המקנה ידיעת איכות המעשה וההנהגה כמו
החלק אשר יקנה אותך איך תשמור בריאות הגוף בענין
כך׳ ואיך יתרפא בו חולי כך׳ ולא תחשוב שחלק המעשי
הוא ההתעסקות והמעשה׳ אבל הוא החלק אשר יודע בו
ידיעת איכות ההתעסקות והמעשה׳ וכבר הודענוך זה כ
במה שקדם׳ וכבר הודענו מן האופן הראשון והשני החל
העיוני הכללים מן הרפואה ואנחנו נפנה ונשים מגמתינו
בשני האופנים הנשארים בחלק המעשי על דרך כללי׳ וה
והחלק המעשי ממנו נחלק לשני חלקים׳ הא׳ מהם ידיעת
הנהגת הגופים הבריאים איך ישארו על בריאותם׳ וזה נקרא
ידיעת שמירת הבריאות׳ והחלק השני ידיעת הנהגת הגו
החולק איך יושב על ענין הבריאות׳ ונקרא ידיעת הרפוא
ואנחנו נתחיל לכתוב באופן הזה דבור קצר בשמירת ה
הבריאות ונאמר הנה בהיות ההתחלה הראשונה להויית
גופותינו שני דברים׳ האחד הזרע מן האדם והמבואר
מענינו שהוא עומד במקום הצורה׳ והשני זרע האשה ודם
הנדות והמבואר מענינו שהוא עומד במקום החמר׳ ואלו
שני הזרעים משתתפים בזה שכל אחד מהם נוזל ורטוב כי
וגם כי יתחלפו זה מזה אחר כן והנה המימיות והעפריות ב
בדם וזרע האשה יותר גובר והאידיות והאשיות בזרע האי
יותר גובר וראוי שתהיה ראשית התקרשות שני אלו קריש
לחה׳ ובהיות העפריות סבה במה שיש בה מן הקושי וה
ואשיות במה שיש בה מן הבשול הנה עוזרים ומקשים
המתקרש ויקרשו אותו יתרון הקשאה וקרישה אך אין זה
נמרץ מגיע לגדר קרישת הגשמים הקשים כמו האבן וה
והזכוכית עד שלא יותך ממנו דבר או שיותך ממנו דבר
בלתי מוחש שיהיה בבטחון מן הפגעים הקורים בסבת
ההתכה התמידה׳ או הארכת הזמן מאד ואין הענין כן ולכן
הנה גופותינו מוכנים לשני מינים מן הפגעים וכל אחד מ
מהם יש לו סבה מבפנים וסבה מבחוץ׳ ואחד משני מיני
הפגיעה היא התכת הליחות אשר ממנו נוצרנו

ויצרינו וזה נוסף בהדרגה׳ וחשני עפוש הלחות והפסדו
ושנוי מהיותו נכון להתפשטות החיים׳ וזהו זולת המין
הראשון ואעפ שיוביל זה׳ יובל אל הנגוב בשיפסיד ת
תהלה לחות הגוף ויהיה חולק תכונת תקונו לגופותינו
ואוזר באחרית הענין יותך מהעפוש כי העפוש תחלה
נפסיד הלחות ואחר מתיבהו וישאר הדבר היבש כאפר
ושני הפגעים האלו יוצאים מכלל הפגעים המוצאים מסבו
אחרות בקור המקפיא והארסים וסמי המות ומיני
פרוק חבור הממיתים ושאר החליים אך שני המינים הנ
הנזכרים הם יותר טיוחדים בענינו ובחקירתינו זאת׳
והיותר נכון שנחקור בהם בשמירת הבריאות ובל אחד
מהם גופל מסבות חיצוניות ומסבות פנימיות׳ ואמנם ה
הסבות החיצוניות כמו האויר המתיך והמעפש׳ ואמנם ה
הסבות הפנימיות הנה כמו החום הטבעי אשר בגו המתיך
ללחותנו והחומים הנכרים הגולדים בנו ממזונותינו ו
וזולתם המעפשים ללחותנו׳ ואלו הסבות כלן עוזרות
על נגובנו גם תחלת השלכתנו והנעתנו והקבעתנו
מפעולותינו יהיה בנגוב רב אשר יקרה לנו׳ ואחר ילך
הלוך ונגוב עד שישלם הנגוב׳ והנגוב הזה אשר יקרה לנו
הוא ענין הברחי אי אפשר בלתו כי אנחנו בתחלה נהיה
בתכלית הלחות׳ וראוי בלי ספק שיהיה חובנו פושל
עלינו לל על הלחות כי אם לא יהיה חובנו מושל עליו כל
הלחות המשוך יעצר עליו והוא יפעל בו בלי ספק תמיד
וינגבהו תמיד ויהיה תחלת כה שיתראה בנגובו הוא אל
השוני׳ ואחר בהגיע גופותינו אל הגדר השוה מן הנגוב
והחום בענינו הנה לא יהיה הנגוב כשיעור הנגוב הראשון
אבל יותר חזק כי החמר פחות והוא יותר בקבל ומובל
בלי ספק עד שנוסף הנגוב אל השוני׳ ולא יסור מהוסיף
בלי ספק עד שיכלו הלחות ויהיה החום הטבעי בקרה
סבה לכבוי עצמו בהיותו סבה לכלות חמר בנר הנכבה
בכלות חמר שבנו ובל עוד שיקח הנגוב בתוספת יקח
החום לחסור ויקרה לאות תמידי הולך וגדל והוא לאות ה
המחליף הלחות תמורת מה שנתך נוסף תמיד ונוסף
בנגוב משני פנים׳ האחר לחסרון השגת החמר׳ והאחר
לחסרון הלחות בעצבה בהתכת החום ונוסף חולשת החו
לכמשלת היובש על עצם האברים וחסרון הלחות הטבעי
אשר הוא כחומר ובשבין לנר ותוכפת הלחות הנכרי אשר
הוא מחלשת העבול אשר הוא כלחות המיטיב לנר
וכאשר ישלם הנגוב יכבה החום הטבעי ותהיה העבול
המית הטבעי׳ ואמנם נשאר הגוף זמן השארותה לא ש
שלחות הטבעי הראשון יקונם התכת חום העולם חום
גופו בטבע וכה שיתחדש בתנועותיו ההתקוממות האריך
הזה כי הוא יותר חלוש מזה׳ אך אמנם קומתו בהחליף
המורת מה שנתך ממנו הוא המזון׳ וכבר בארנו ש
שהמזון אמנם יתעסק בו הכח ויעשה בו עד גבול מה
ומלאכת שמירת הבריאות אינה מלאכה שיתערב לבטחו
שתבטיח בן המות ולא למלט הגוף מן הפגעים החצוניים
ולא שיגיע לכל גוף תכלית אורך ימים אשר כפי האדם
ומוחלט׳ אבל אמנם תכלול משני ענינים מניעת העפוש
בבתקון ושמירת הלחות שלא תמהר אליו ההתכה ושישא
בכחו עד זמן נגדר אליו כפי מזגו הראשון ויהי זה בהנהגת
ישרה בהחליף הגוף תמורת מה שנתך שעור האפשר
וההנהגה המונעת ממשול הסבות הממהרות הנגוב זולת
הסבות המחייבות הנגוב בהנהגה שומרת מהולידי העפוש
בשמירת הגוף ושמירתו ממשול חום נכרי חצוני או פ
פנימי כי אין הגופים כולם משתוים בכח הלחות השרשיי
והחום השרשיי השבעי׳ אבל הגופים מתחלקים בזה ויש
לכל גוף גבול לקומם הנגוב יגזרהו מזגו והומו השבעי
ושעור לחותו הטבעי לא יעברהו אך הנה יקדימהו ב
בנפילת סבות עוזרות על הנגוב או מניתות כפנים אחרי
ואנשים רבים יאמרו כי החלד והצבא השבעי הוא זה׳ וה
והצבא המקרי הוא האחר ויהיה מלאכת שמירת הבריאות
היא הגעת גוף האדם אל השנים האלה הנקראים החלד ה
השבעי על שמירה באותה והנה הופקד בשמירה הזאת שני
כחות יעבדם הרופא אחד מהם שבעי והוא הזן ומחליף
תמורת מה שנתך מן הגוף אשר עצמיותו העפריות וה
והמימיות׳ והשני חיוני הוא הכח הרופק להחליף תמורת
מה שנתך מהרוח אשר עצמותו אירי אשיי׳ והנה בהיות
כך שהמזון אינו דומה כמזון בפועל׳ נכרא הכח המשנה
לשנות המזונות לדמיון הנזונים בפעל גם להיותם מזון
בפעל ובאמת׳ ונבראו להיה הכלים והמעברים הכ כ
למשיכה ולדחייה ולהחזק ולעכל׳ ונאמר שעקר הענין
במלאכת שמירת הבריאות השות הסבות השוקדות ה
הנזכרות ורוב הכונה בהשואת דברים שבעה׳ השואת
המזג ובחירת מה שיאכל וישתה׳ ונקוי המותרים׳ ושמירת
ההרכבה׳ ותקון הנשאף׳ ותקון הממושש׳ והשואת ה
התנועות הגופניות והנפשיות ונכנס בהם בפנים מה
השינה והיקיצה׳ ואתה ידעת ממה שקדם כי אין השוני
נדר אחר ולא הבריאות ולא נב כל אחד מהמזגים נכנס
שיהיה בריאות מה ושוני מה בעת מה אבל הענינים בין
שני הענינים׳ ונתחיל תחלה בלמוד הנהגת הילוד
השוה המזג בתכלית׳

פרק א

בהנהגת הילוד כאשר יולד
עד שיתנער ללבת׳ ואמנם
הנהגת המעוברות ואוזן
שתקרבנה ימיהן ללדת הנה עוד נכתבב במאמרי הפרטי
ואמנם הילוד השוה המזג כשיולד הנה אמרו רבים מן
החכמים שראוי בתחלת כל דבר שיחותך טבודו למעלת
מד׳ אצבעות׳ ויקשרהו בצמר נקי שיפותל
שזרה דקה שלא יכאיב ויונח עליו

עליו בגד טבול בשמן וממה שצוה בזה בהחתך הטבור
שיוקח ערוק כרכומיי דם תנין וסרקקולא וסימינום ומירא
ואושנה חלקים שוים ישחק ויזרה על טבורו וימהרו למלו
גופו במי המלח הרקיק לחזק בשרו ולהקשות עורו׳ והטוב
שבמלחים מה שיתערב בו דבק מהשדאנגי סומאק תלתן
קשט שעורים ולא ימלח אפו ולא פיו׳ והסכה בהעירנו
בזה להקשות גופו כי הוא בתחלת הלידה יוזק מכל נוגע
ופוגע ינחירהו ויסיר חלקותו ויקרהו׳ וזה לרקיקות בשרו
וחומו וכל דבר אצלו קר וקשה ונחור ואם נצטרך לשנות
מליחותו שנית וזה אם יהיה רב הזוהמא והלחות נפעלהו
ואחר נרחצהו במים פושרי ותנקה נחיריו תמיד באצבעו
עשויות הצפרנים׳ ויוטף בעיניו דבר מן ה
השמן ותדגדג בפי טבעתו באצבע זרת שתפתח ותזהר
שלא ימצאהו קור וכשיפול טבורו׳ וזה יהיה אחר ג׳ ימים
או ד׳ יהיה הנכון שיזורה עליו אפר צרף׳ ואפר עקבה
העגלים ועפרת שרוף ושחוק איזה מהם שיהיה ביין
ואם נרצה לחתלו אז ראוי שתתחיל המילדת ותמש אבריו
לאט ותרחיב מה שראוי להתרחב ותדקדק מה שראוי ש
שיתדקדק ותתקן כל אבר על התבנית היותר נכון׳ והכל
במעיכה דקה בקצוות האצבעות׳ וירצוף בזה חזרות ר
רצופות ותתמיד לקנח עיניו בדבר רך כמשי וימעך
ויעשה מקותו להקל הבדל השתן ממנה ואחר תפשוט ידיו
ותחבר זרועותיו בארכובותיו׳ ותצנפהו ותגבעהו במגבע
הלומה על ראשו ותישנהו בבית שוה האויר שאיננו קר
וראוי שיהיה הבית נוטה לצל ולחש בבקום שלא יזרח בו
נצוץ השמש גובר׳ וראוי שיהיה ראשו בערסו יותר גבוה
משאר גופו׳ ויזהר שלה יעקם במשכבו דבר מצוארו ו
וקצותיו ושדרתו׳ וראוי שתהיה רחיצתו במים הערבים
השוים בקיץ ובנוטים לחום בלתי מסלדים בסתו׳ והעת
היותר נכון שירחץ ויטבול בו אחר שינתו הארוכה ואפש
שירוחץ פעמים ביום או שלש׳ ויעתק בהדרגה אל מה ש
שהוא יותר נוטה אל הפושרות וגם אם יהיה עת הקיץ
ואמנם כסתו הנה לא יפרד ממים חמים השוים החום
אמנם ירוחץ במה שיחמם גופו ויתאדם׳ ואחר יוציאהו
וישמור נקב אזנו מהגביר המים אליו׳ וראוי שיוקח בעת
הרחיצה על התאר הזה יוקח ביד הימנית על הזרוע ת
השמאלית נשען על חזהו זולת בטנו ותשתדל בעת
רחיצתו שישקדו כפות רגליו וגבו ועקביו וראשו בד
בדקדוק ונחת ואחר ינוגב בבגדים רכים ויקונח לאט
וישביבהו תחלה על בטנו ואחר על גבו ולא יסור עם זה
יקונח וימועך ויתוקן׳ ואחר יחזרו ויחתלוהו בבגד ויוטף
באפו שמן ערב כי זה רוחץ עיניו וכותנותיהם׳

פרק ב

בהנהגת היונק והגמול
אמנם איכות יניקתו ומ
והזנתו הנה ראוי שיונק

אם אפשר בחלב אמו כי הוא היותר דומה שבמזונו בעצם
מה שקדם ממזונו בעודנו ברחם לל הגדות כי הוא ב
בעצמו והמשתנה אל החלב והוא היותר נכון לזה ונאות
לו עד שכבר נתברר בנסיון כי חליצת שד אמו גדולה
התועלת מאד לדחות מה שיזיקהו וראוי שתסתפ בהנקתו
ביום פעמים או ג׳ ולא תתחיל בתחלת הענין בהנקתו
יניקה רבה׳ וגם כי ראוי שתהיה אותה שתניקהו זולת
אמו בהתחלה עד שישתוה מזג אמו ושיושם לו דבש בפיו
ללקקו ואחר יונק׳ וראוי שתחלוב מן החלב אשר יונק
ממנו הנער בתחלת היום ב׳ דחיות או ג׳ ואחר יושם
הפטמת בפיו וכש אם יהיה בחלב מום׳ והנכון בחלב
הרע והחריף שלא תניקהו המינקת והיא בריקות נפש׳ זה
ראוי שישקדו בילד שני דברים מועילים גב׳ לחזק מזגו
אחד מהם הנענוע הדק׳ והאחר הנגון והנעימות שה
שהונהגו ושהורגלו לישן הילד׳ וכשעור קבלתו לזה
יעמד על הכנתו לתנועה׳ והנגונים אחד מהם לגופו
והאחר לנפשו׳ ואם ימנע מונע מהניקו חלב יולדתו
מחלשתה או הפסד חלבה׳ או נטייתו אל הרקיקות׳ אז
ראוי שיובחר בו מינקת על התנאי על אשר נזכירם קצתם
בשנותיה וקצת בתארה וקצתם בגהת וקצתם במדותיה
ובתכונת גופה ובאיכות חלבה׳ וקצתם בשעור זמן מה
שבינה ובין לידתה׳ וקצתם ממין ולדה׳ וכשתמצא
בתנאיה הנה ראוי שייטב במזונה ויושם מזונה חטה ו
וסנדרום ובשר טלאים וגדיים והדג שאיננו מעופש הבשר
ולא קשה׳ והחזרת מזון משובח והשקדים והלוזים גב׳
והרע שבירקות גרגיר וחרדל ואתרוג כי הם מפסידי החל
וגם יש במנטא דבר מזה׳ ואמנם תנאי המינקת הנה
נזכירם ונתחיל בתנאי שנותיה׳ ונאמר כי היותר טוב
שתהיה לה שבין כה׳ עד לה׳ שנה כי זה הוא שני הכחרות
ושני הבריאות והשלמות׳ ואמנם תנאיה בתארה והרכבת
הנה ראוי שתהיה יפת מראה רחבת החזה חזקת הצואר
עצליית קשת הבשר ממוצעת בשומן והרזון בשריית לא
שמניית׳ ואמנם במדותיה שתהיה טובת המדות ומשובחת
מאוחרת מההפעליות הנפשיות הרעות מן הכעס והדאגה
והיגון ורכות חלבב וזולת זה כי כל זה מפסיד המזג׳ ואולי
יעבורו ביונק ביניקה׳ ולכן הזהי אויל הנבי מעשות מינק
שוטה וגם כי רוע מדותיה גב׳ ממה שילך בו רוע השמירה
ושימת עין לילד ומעוט שעשועו׳ ואמנם בתכונת גופה
שיהיה גופה מקשיי וגדו שאינו עם גדלו רפה ואין ראוי גב׳
שתהי מכוערת הגדל׳ וראוי שיהיה גופה שוה בקושי ורכות
ואמנ שדיה ראוי שתהיינה מקובצות גדולות אין עם גדלן
רפיון ולא גדולות חוץ מהראוי׳ ואמנם באיכות חלבה
שיהיה עצמו שוה

שזה ושעדרו שזה ומראהו אל הלוב לא כזה ולא ידוק ולא
אדום וריחו טוב בלא חמיצות ובלא עפיצות וטעמו אל
חמתיקות בלי מרירות בו ולא סליחות ולא חמיצות ולא
איזה רבוי . וחלקיו מתדמים ואז לא יהיה
דקיק ולא נזול ולא עב מאד ולא גבניי ולא מתחלף הזה
החלקים ולא רב הקצף . והנה יגוסה עצמיותו שיוטף על
הצפרן . ואם יזול הנה הוא רקיק ואם יעמד בנטות ה
הצפרן הנה הוא עב . וגב יגוסה בזכוכית שיושם עליו
דבר כמינו וינע באצבע ואז יודע שעור גבניותו ומימיותו
כי החלב המשובח הוא השוה בגבניות ומימיות ואם יהיה
ההכרח לטי שחלבה בתאר הזה יונהג בתא השתייה ומצד
רפואת המינקת . ואמנם אופני השתייה הנה הוא כה
שיהיה מן החלבים עב נתעב הריח הנה הנכון שיושקה א
אזהר שיחלב ויתראה לאויר . וכה שיהיה חזק החום הנה ה
הנכון שלא ישתה ברקות נפש כלל . ואמנם רפואת
המינקת כי אם תהיה עבת החלב הנה שתושקה מן
סכנגבין זרעוני המבושל . וגם המדקדקים כמו מנטשטרי
אישופו חשאה אזוב הרדי ויאכילה מהדג המליח הנקרא
אלטריק וכיוצא בו ויושם במאכלה דבר מפלפל כזערות
ותצוה שתשקה הסכנגבין הם ושתניגג בתנועה שוה ואם
יהיה מזגה חם תשוקה בסכנגבין פשוט הם עם יין רקיק
מחוברים ונפרדים . ואם יהיה חלבה נוטה אל הרקיקות ת
תתענג ותמנע התנועה ותזון במה שמוליד דם עב .
ולפעמים תשוקה אם לא ימנע מונע שים יין מתוק או
תירוש מבושל עב ותצוה בתוספת השינה . ואם יהיה
חלבה מועט יעויין הסבה בו האם הוא רוע מזג ח
חם בגופה כלו או בשדיה . וידע זה מן האותות הנזכרים
כשערים העוברים ממשוש השד . ואם יורו שיש בה חום
תזון במי גריסי השעורי הנקרא כשך ואספינק וכיוצא בהם
ואם יורו שיש בה קור מזג או סתימה או חלשה מן הכח ה
המושך תוסיף במזונה הדק הנוטה לחום ויתלה עליה קר
קרי המציצה תחת השדים בלי הכבדה . ויועיל זרע
פשטינאנא ובפשטינאנא עצמה יש תועלת גדולה וחזקה .
ואם תהיה הסבה מעטת המזון תזון במיני חביץ קדרה הנ
הנקראים אל חסו הלקוחים מן השעורים והכוברין והגרגרים
וראוי שיושם בחביצים ההם ומזונותיה שורש שומר
וזרעו ושבת וקצח . וגם נאמר כי אכילת השדים וביחוד
מן הצאן והעזים בכמה שיש בה מן החלב מועיל מאד לזה
הענין בכמה שיש בו מן הדמיון והסגולה . והנה נוסה שיוק
משקל זוז מן אל ארצא ואל בראשין הנגובים במי השעורי
ימים רצופים ויועיל ומצאנו זה האכת בתכלית . וכן
שליקת ראשי דגים מלוחים במי אגישו . וממה שמשפיע
החלב שיוקה אונק משומן חלב הבקר ויוצק עליו דבר מ
מה מן היין החי ויושתה או טחון שיאשמין ויעורב ביין וי
ויסונן וישתה וידשה השד בזכל הזרזירים עם שמן וחלב
אתון או יוקח אונק ברנגאן שלוק וימורס ביין מריסה וי
וישתה או יורתח סוכין וצנון ביין וישתה .
רפואה חזקה זרע שבת ג אונקיו זרע חנדקוקא זרע
כרתי מא אונקי זרע אוינא לוחה ופנגריג מא ב אונקי יע
עורב במיץ שומר והדבש ושומן החלב וישתה ממנו ואם
ישתה החלב די שיזיק ויפסד מהרבוי להעצרו והתעכבו
ויחסר כמעוט המזון . ולקיחת מה שימעט מזונו וירטה
החזה והשד בכמון וחומץ או בטיט וחומץ או בעדשים מכ
מבושלים בחומץ וישתה המלוח עליו . וכן עשיית המנע
הרבה והרבה מחפיפת השד משפיע החלב . ואמנם הנתע
הריח הנה ירפא בשתיית היין הריחני ולקיחת המזכות טו
טובי הריח . ואמנם ההנהגה הלקוחה כזמן לידת המינקת
ראוי שתהיה לידתה קרובה ולא כל כך קרוב מאד אבל ב
בינה ובין חדש וחצי . או ב חדשים ושהיא ילדה זכר וש
ושהיתה לידתה בעת הטבעי שלא הפילה ושלא הורגלה
להפיל . וראוי שתצוה המינקת בתנועה שוה ותזון
במזונות טובי הכימוס ולא תשמש בה כלל כי זה יעורר
בה דם נדות . ומפסיד ריח החלב וממעיט שעורו גם כי
אולי תתעבר ויהיה מזה היזק על שני הולדות יחד . ואמנם
ליונק בהשתלח היותר דק מן הדם אל מזון העובר .
ואמנם לעובר הנה למעוט מה שיביאהו מן המזון ב
בהצטרך האחר אל החלב וראוי בכל עת שתניקהו וכש
ביניקה הראשונה שיחלב דבר מן החלב ויזול ויעזר אליו
כעסוי שלא יכריחהו חוזק המציצה להכאיב כלי המזון ה
הגרון והושט ויצר לו . ושיחלק קורם הינ כל פעם לק
לקיקה מדבש שהוא מועיל ואם ימזג במעט יין יהיה נכון
ואין ראוי להניק חלב רב בבת אחת אבל הנכון שיונק מע
מעט מעט ברציפה כי להניקו די שבעו בבת אחת יוליד
מתיחה ונפוח ורוב רוחות ולובן השתן . ואם יקרה זה הנה
ראוי שלא יונק וירעב בחוזק או תתחזק לישנו יער שי
שיתעכל זה ורוב מה שיונק ביום הראשון כמו שזכרנו יה
יהיה נכון ג פעמים והנה אם תניקהו ביום הראשון זולת
אמו כמו שזכרנו יהיה נכון . וכן אם יקרה למינקת רוע
מזג או עלה מכאבת או שלשול רב או עוצר מזיק . והנה
הנכון שימשך להניק זולתה עד שיסור זה . וכן אם יצטרך
להכרח להשקות הרפואה שיש לה כח חזק ואיבות גוברת
ואם יתישן אחר היניקה לא תנהגהו בכבדות להניע העדש
בכח שישתכשך החלב באצטומאכל יתנועע לאט . והנבי
המוע קודם היניקה מועיל לו והזמן הטבעי ליונק הוא ב
שנים . ואם יתאוה הנער זולת זה החלב ינתן לו בהדרגה
ולא יפגרו בו . ואחר יתחילו שניו השניות להראו יעתק
אל המזון אשר הוא יותר חזק בהדרגה מבלי שינתן דבר ק
קשה כלעיסה ותחלת זה לחם תלעיסהו לו המינקת .
ואחריו לחם במים ודבש או יין מזוג או בחלב וישתה או
מעט מים ובעתים עם מעט יין מזוג בו ולא תעזבהו לם
למלאת . ואם יקרה לו קיא ונפח בטן הלובן שתן תמנעהו
מכל דבר . והטוב שיאוחר מזונו עד שיוכרח ויתאדם
ואח כשיגמל יעתק אל מה שהוא ממין מעשה קדרה הנקר
אל חסו והבשרים הקלים . וראוי שיגמל בהדרגה לא בבת
אחת ויתעסק למזון באילונים עשויים מלחם וסוקרי . ואם
יעצר על השד להניק ויבכה אז ראוי שיקח מירא
מינטשטרי מא זוז וישחק וירטה מזה על השד ונאמר
בכלל הנה הנהגת הנער היא ההרטבה להרמות מזגו לזה
ולהצטרכו אליה בהזנתו וגדולו והתנועה השוה וזה בשב
להם וכאלו השבע יגזור להם בה . וכש אם יעברו שני

הטפות עד הנערות וכשיתחיל להתנער ולנוע אין ראוי
שימצא מן התנועות הכבדות׳ ואין ראוי שיחונך ללכת
ולשבת קודם שישתלח אליהם בטבע׳ פן ימצא שוקיו ש
ושדרתו פגע׳ והנכון בתחלת מה שישב ויסחב על הארץ
שיושם תחת מושבו שטח עור חלק שלא יתגורר בנחירות
הארץ ויוסרו מלפניו העצים והסכינים וכיוצא בזה ממה ש
שיעקוץ או יחתוך וישמר מהשמט ממקום גבוה׳ וכש
וכשיתחילו ניביו ומתלעותיו להראות ימנעוהו מכל דבר
קשה ללעוס שלא תחך הליחה אשר ממנה נבראו הניבין ב
בלעיסה אשר יאלץ בה ואז תמרח ניביו במות ארנבת וש
ושומן תרנגולת כי זה יקל יציאתם׳ וכשישוסע מהם ה
החנכים תמרח ראשו וצוארו אז בשמן רחוץ מעורב היטב
במי חמים ויוטף מן השמ באזניו וכשיגיע בענין שאפש
לו לנשוך מהם הנה יסתכן באצבעו בנשיכתו׳ ולכן ראוי
שינתן לו חתיכת ריקליציאה בלתי יבשה הרבה עדיין כי
זה יועיל בעת ההיא ומועיל בעת השחינים והכאבים ב
בלסתות וכן ראוי שיחוכך פיו במלח ודבש שלא ימצאוהו
אלו הכאבים ואחר כשיבקע צמיחתם גב ינתן לו דבר ממ
ממיץ רקוליציאה או שרשו שאינו חזק היובש כדי שיא
שיאחזנו בפיו׳ ויאות לו מריחות צוארו בעת צמיחת הנ
הנ בי בשמן זית ערב או שמן אחר ערב וכשיתחילו לדבר
ו רגל להם להתמיד חפיפת ש ניהם ושרשיהם ביחוד״

פרק ג

מן הלמוד הראשון מן הא
האופן השלישי בחליים
אשר יקרו לנערים הכונה
המוקדמת ברפואת הנערים היא הנהגת המינקת עד שאם
יאמר שיש בה מלוי הדם תוקז או תניח קרני המציצה׳
או מלוי ליחה תורק ממנה הליחה ואם תצטרך לעצור טב
טבע או להתירו או למנוע איד מן הראש או תקון כלי הנ
הנשימה או החליף רוע מזג תרפא בדברים הלקוחים והנ
ו הנאותים לה׳ והנה נזכיר חליים פרטיים יקרו לנערים ומ
ומזה מורסות תקרן בלסתו בעת צמיחת השינים ומורסו
תקרן להם בצד הלחיי וכיוצא בהם ואם יקרה זה הנה ראוי
שימועך עליהם באצבע לאט וימרחו בשמנים הנזכרים ב
בשער צמיחת השינים ובדבש מעורב בשמן קאמומילא
ובדבש עם עלך אלבנום ותעשנה על הראש יציקות במי
שיבושל בהם קאמומילא ושבת׳ וממה שיקרה
לנערים מהתרת בטן וכש בעת צמיחת השינים והנה חש
חשבו קצת הרופאים כי הוא מוצץ מותר מלוח מוגליי מל
מלסתותיו עם החלב ואפשר שאינו כן אבל טרדת הטבע
ביציר אבר המטיב העכול להקרו כאב והוא ממה שימנע
העכול בגופי החלושי והמעט ממנו הוא ממה שאין ראוי
שיעוסק בו׳ ואם יפוחד מזה הפלגה יושג בהנחה חמה על
בטנו מזרע ורדים או כמון ואניש או זרע ברפס ויחבוש ב
בטנו בכמון ורדים בלולים בחומץ ובדוחן מבושל במעט
חומץ׳ ואם לא יצליח ישתו מקיבת גדי דאנק או יותר מז
מזה במים קרים וישמר אז מגבון החלב באצטו ויזון בבק
ההוא במה שיעמד במקום החלב כחלמון ביצה ולב לחם
מבושל במים או קמח קלי מבושל עם מים וגם יקרה להם
העצר הבטן ואז יעשה להם פתילה בזבל העכבר או פת

פתילה מדבש קרוש לבד׳ או עם מעט פורנג ושורש שו
שושן תכלתי כמו שהוא או שרוף או יאכילהו מעט דבש
או שעור זרעון מן עלך אלבנום וימורח כטנו בשמן מר
מריחה דקה ויוטח טבורו במרת בקר ובכור מרים
ולפעמים יקרה עקיצה בלסתות ויחומם בשמן ודנג מונח
חם׳ והבשר המליח המעופש יועילהו׳
ולפעמ יקרה להם כש בעת צמיחת שיניהם כויצה ורובה
בסבת מה שיקרה להם מהפסד העכול עם חוזק חולשת ה
העצבים וכש במי שגופו עב ולח וירפא בשמן איריאוש א
או בשמן חנא או בשמן כירי ולפעמים יקרה רפיון האברי
וירפא במה שיבושל בו קשואי חמור או שמן ויאולש עם
שמן בקשואי חמור׳ ואם יראה שהכויצה הקורה מיובש
לנפילתה באחרית הקדחות והשלשול הכבד׳
ולהתחדשותו מעט מעט תמרח פרקיו בשמן ויאולש לב
לבדו או מעורב עם מעט מדונג מסונן ויוצק על מוחם ש
שמן זית ושמן ויאולד וזולת זה יציקה רבה׳ וכן אם יקרה
להם רפיון אברים יבש׳ וכאב וגם יקרה להם שעול וזכאם
הנה יצוה בזה במים חמים רבים ישפך על מוח׳
מי שימצאהו זה מהם ויוטח לשונו בדבש רב ואחר ימועך
ויעוסה על שרש לשונו באצבע כדי שיקיא לבנה רבה וי
ויתרפא׳ או יקח שרף ערבי בתירא מיץ אל סוס זרע
ספרגל ופאניד וישתה ממנו בכל יום בחלב חלוב וגם יק
יקרה לילד רוע נשימה ואז ראוי שימשח שרש אזנו ושרש
לשונו בשמן ויקיא גב בכבישת לשונו כי זה מועיל מאד
ויוטפו המים חמים בפיהם ושילחוך דבר מזרע פשתן בד
בדב וגם יקרה להם אל קאלע הרבה ואם ינסה פיה ולשונ
הוא רך מאד לא יסכלו למשש׳ ואיך יסכלו מרוק מימיו
החלב והנה זה יזיקם ויורישם בקאלע׳ והקאלע הרע בש
בשרי השחור והוא המימית׳ והיות בטוח הלכן והאדום
ואז ראוי שירפאהו במה שיקל מן רפואות אל קאלע הנז
בספר הפרטי ולפעמים יספיקו ויאולש לבדם שחוקות או
מעורבות במעט ברכום וורדים והרובים לבדם׳ ולפעמים
יספיקוהו כמו סחיטת החזרת וענבי שועל ולגלוגות ואם
יהיה יותר חזק מזה אז שורש לילי שחוק׳ ולפעמים יועיל
לצמחי הפה וקלע שבו מירא עפצים קליפת לבונה שח
שחוקים מאד מגופים מעורבים בדבש׳ ולפעמים
יספיקוהו עסים תותים קרות הנקרא שאפא לבדו והחומץ
ומיץ בוסר קרוש וגם יועל מזה רחיצתו במשקה הדבש או
מי הדבש ואחר תמשח אחריו בדבר ממה שזכרנוהו מן ה
המנגבים׳ ואם יצטרך אל מה שהוא יותר חזק יוקח קלפת
שרשי רמונים בלאושטיאש סומאק מא ו זוזים
עפצים ד זוזי אלום ימיני ב זוזים ויודק וינופה י
ויזורה׳ וגם יקרה באזניהם הזלת ליחות בגופותם׳
וביחוד מוחותם לח מאד׳ ולכן ראוי שיוטבל להם צמר
בדבש ויין מעורב בהם מעט מאלו וברכום או מעט מג
מני טרי ויושם באזניו׳ ולפעמים יספיק שיוטבל צמר ב
ביין עפוץ ויעשה או עם מעט מן ברכום יושם באותו היין
וגם כי יקרה לנערי הרבה כאיבי האזן מרוח ולחות וירפא
בליציאום ושעור ומלח טרבזת ועדשים ומירא וגרגרי קו

קולוקונטידא ואבהל יורתח איזה מהם שיהיה בשמן ויוטף
באזנם ׳ ולפעמים יקרה במוח הנערים מורסא חמה נקרא
אל עטם ׳ והנה יגיע כאבו אל העין והגרון ויתברכם
בראה הפנים ואז ראוי שיקורר מוחו ויורטב בקליפת הד
הדלעת והקשואים ומי ענבי השועל וסחיטת לגלוגות ב
בסגלה ׳ ושמן ורדים עם מעט חומץ ועם שמן ורדים ויח
ויחליף איזה מהם שיהיה תמיד וגם יקרה לנער מים בר
בראשו ׳ וכבר זכרנו רפואתם בעלות הראש ׳ ולפעמים
ינפחו עיניהם וירטה עליהם ליציאום בחלב ואחר ירוחצו
בבשול קאמומילא ומי אלבדנורגי ולפעמי יתחדש מרוב
הבכי לובן באישונים וירפאו במיץ ענבי שועל ׳ וגם יקרה
לעפעף הנער הפשט מהבכי ׳ והנה רפואתו מיץ ענבי
שועל וגם כן ימצאם הקדחת והנכון בהם שתונהג המינק
ותשוקה היא גב כמו מי רמונים עם סכנגבין ודבש וכמו מ
מיץ כשות הנקרא כיאר עם מעט מכמפורא וסוקרי ׳
ואחר ימורחו עד שיזועו בשיסחטו קנים הלחים ויושם
סחיטתם על הקדקד והרגל ויחוממו כבגדים חמים כי זה יז
יזיעם ׳ ולפעמים יקרה להם כאב הבטן ׳ ואז ראוי שיונח
על הבטן הנחה במים חמים ושמן רב בשעוה מעט ׳ וגם
יקרה להם עטוש תכוף ׳ ולפעמים יהיה זה ממורסא בצדדי
המוח ׳ ואם יהיה זה תרפא המורסא בקרור ורטייה ומריח
במקררים מן הסחיטות והשמנים ׳ ואם לא יהיה ממורסא
תקרה להם אז ראוי שינופח בנחיריהם כאדרוג שחוק וגם
יקרה להם צמחים בגוף ׳ והנה מה שיהיה שחין
שחור הנה הוא ממית ואפי יהיה קאלע לבד יהיה ממית ׳
וכש אם יתפשט ׳ ואמנם הלבן והאדום הנה הוא הבטוח
מכנו ׳ ולפעמים יהיה זה ביציאתו תועלת ובכל ענין הנה
ירפא במנגבים הקרים ויושם במימיו אשר ירחץ בהם מב
מבושלים בורדים ועלי הדס ועלי עץ משטיצי ותמרים וש
ושמניו אלו הדברים כלם גב הצמחים הבטוחים יעזבו עד
שיתבשלו ואחר ירפאו ׳ ואם ישתחנו יעשו אספלנית
מסירושא ׳ ולפעמים יצטרך שירוחצו במי הדבש עם מע
מעט ניטרי וכן קאלע אם יתעבה יצטרך אל מה שהוא יות
יותר חזק אז ירוחץ במי בורק עצמו מזוג בחלב כדי שיס
שיסכלהו ׳ ואם יתבעבע בשרם ירוחצו במי בשול הדס
ורדים אשקיננט ועלי עץ משטיצי ותחל זה כלו תקן מזון
המינקת ׳ ולפעמים יחדש רוב הבכי אליהם בליטה בטבו
ויתחדש דבר מסבות בקיעות הציפק ׳ והנה יצוה בזה ש
שיושחק אמיאוס ויולש בלובן ביצה ויוטח עליו ויושם ע
עליו כגד פשתן ורקיק או יוטבל שריפת התורמוס מר ביין
ויוקשר עליו ויותר חזק מזה הקובצים החמים כמירא וק
וקליפת סיפריש ואגוזיו ואלואי ואקציאה ומה שנאמר כ
בשער הכקיעה ׳ ולפעמים יקרה לנערים וכש בעת התרת
הטבור מורסא ׳ ואז ראוי שיוקח אל שאקל והוא אל כנע
זוז ועלך אלבנום ויכסו בשמן שישמינו ׳ וישוקה לילד
מזה וירטה בו טבורו ׳ וגם יקרה לילד שלא יישן ולא יסור
מבכות ויהנה הגוה ואז יצטרך לישנו ׳ ואם אפשר תישנהו
בקליפת קשקש וזרעו ובשמן ניסדרין בשכש ויונק על חז
חזהו וקדקדו והנה זה טוב ׳ ואם יצטרך יותר מזה הנה זו
ה רפואה יוקח גרגרי אמוסמינא וגוז הונדם פפאויר לבן ב

בזרע פשתן גרגרי אל גוז בזר פודנג בזר לסן אל חמל בזר
בקלה אל חמק בזר כר בזר אניסון ושומר וכמון יקלה הכל
מעט ויודק ויושם בו חלק מבזר קטונא קלוי בלתי שחוק ו
ויעורב הכל בכמוהו סוכרי וישתה הנער שעור זוז ׳ ואם
תרצה שתהיה יותר חזק מזה יושם בו עם זה מעט מאופי
שעור שליש חלק או פחות ׳ וגם יקרה לנער פוקות ואז
ראוי שישתה גוז הנדי עם סוכרי ׳ וגם יקרה לנער קיא חזק
ואולי יועיל שישתה חצי דאנק קרונפול ׳ ולפעמים יועיל
ממנו חבוש האצטו בדברים העוצרים הקיא החלושים וג
וגם תקרה לנער חלשת האצטו ולכן ראוי שיוטח האצטו
במי שושן או במי ורדים ׳ או במי הדס וישתה מי חבושים
במעט קרונפלא גאליאה מושקאדה או קיראט ממושקו
עם מעט מן מיבא ׳ וגם יקרה לנער פחד בשינתו ורובו
ממלוי לחוזק זוללותו וכשיפסד המאכל ותחוש האצטו בו
יזק בהזק ההוא מן הכח המרגיש אל הכח המצייר והמדמה
וידמו לו חלומות מפסידים ומרעידים ׳ ולכן ראוי שלא יש
ישן על מלוי קבסתו ושיולק הדבש כדי שיתעכל מה שב
שבאצטו ויורידהו ׳ וגם יקרה לנער מורסא בין הושט וה
והפה ׳ ולפעמים יתפשט זה עד העצלים ועד חוליות
העורף ׳ וזה ראוי שירוכך בפתילה ואחר ירפא בכמו עסים
תותים קרוש וכיוצא בו ׳ וגם יקרה לו אנקת גרונו
גדולה הנקר פינטיגאר בשנתו ׳ ואז ראוי שיולק זרע פשת
שחוק בדבש וכמון שחוק כלוש בדבש ׳ וגם יקרה לנער
רוח הנערים וכבר בא רפואתו בשער חליי הראש ׳ אך
אנחנו נדבר בו דבר יצליח בהם הרבה והוא שיוקח אזוב
וכמון וקשטור חלקים שוים ויחובר בשחיקה וישתה והש
והשתייה משקל ג גרגרי שעורה ׳ וגם יקרה לנער יציאת
הטבעת ואז ראוי שיוקח קלפת רמונים הדס לח וקלפת
האלונים האמצעיים ורדים יבשים קרן איל שרוף ז
בלאושטיאש עפצים אלום טלפי עזים חלקי שוים מא זוז
יבושל במים בשול חזק עד שיצא כחו ואח ישב בבשול
פושר ׳ וגם יקרה לנערים עסוי מקור ימצאם ויוקח זרע
באבציא וכמון מא ג זוזים יודק וינופה ויולש בשומן חלב
בקר ישן וישוקה ממנו במים קרים ׳ וגם יולד בבטני
הנערים תולעים קטנים יזיקום רובם בצדדי הטבעת ויולד
בהם מן הארוכים גב ׳ ואמנם הרחבים ימעט שיולד בהם
והארוכים ירפאו ממנו במי שיח ישתו ממנו דבר מועט כח
כחלב וכפי כחם ׳ ולפעמים יצטרך שירטה בטנם
באפסנתין וקאקול ובשר קולוקונטידא ומרת בקר ואמנם
הקטנים שיהיו בטבעת הנה ראוי שיוקח אינולא וערוק אל
צפר מא חלק סוכרי כשעור הכל ישתה במים ׳ וגם יקרה
הפשט בירכים ופחדיו ואז ראוי שיזורה עליו הדס שחוק
ושורש לילי ורדים שחוקים או קמח עדשים וספרי או ק
קמח שעורים

פרק ד

מן הלמוד הא מן האופן
הג בהנהגת הילדים שיע
שיעתקו אל הנערות ׳ ראוי שתשים חוזק כונתך לשמירת
מדות הנער שישתוו וזה שישמר שלא יקרה לו כעס חזק
מאד או פחד או דאגה או תעורה וזה שתעיין בכל עת מה
שיתאוה וישתוקק אליו ויוקרב ממנו או מה שיתעבהו

ויורחק מלפניו ׳ ויש בזה שתי תועלות ׳ אחת מהן בעצמו
יתגדל מהילדות בטוב המרות ויהיה לו קנין גמור שק
שוקד ׳ והשנית לגופו כי כמו שהמדות הרעות נמשכות
אחר מיני רוע מזג ׳ כן אם יתחדשו מן הנהגה ימשכהו
אחריהם רוע המזג הדומה כי הכעס מחמם הרבה מאד ׳
והיגון מנגד הרבה מאד והעצלה מרפה הכחות הנפשיות ד
ויטה המזג אל הלבניות ׳ ויש בהשואת המדות שמירת ה
הבריאות לנפש ולגוף יחד ׳ וכשיעור משנתו הנער הנכון
שירחץ ואחר יפנה ביגו וכין השעשוע שעה ׳ ואחר
יוטעם דבר מועט ׳ ואחר יותר לו השחוק הארוך ׳ ואחר
ירוחץ ׳ ואחר יזון וירחיקוהו כפי האפשרות שתיית המים
על כל המאכל שלא יעבירנו בגוף נא קודם העכול וכשיב
עליו משנותיו שש שנים אז ראוי שיוקרב אל מלמד מוסר
וזה גב׳ יודרג עליו שלא יכבידו שקידת בית הספר בבת
אחת ׳ וכשיגיעו שנותיהם אל אלה השני׳ יחסר מרחיצת
ויוסיפו בצחוקים קודם המאכל וירחיקו היין ׳ וכש׳ אם
יהיה א׳ מהם חם המזג מורטב כי ההיזק אשר ישאר מן היין
והוא הולדת המררות בשותהו ממה שימהר אליהם בנקלה
והתועלת הנופלת משתייתו והוא הגרת השתן והרטבת
פרקיהם בלתי מבוקש מהם ׳ כי מרירותיהם לא תרבן עד
שיגר שתנם והנה פרקיהם בלתי צריכים מהרטבה ויותר
להם מן המים הקרים הערבים הנקיים בתאותם ויהיה זה ה
המנהג בהנהגתם עד שיגיע ליד׳ שנים עם השמירה במה
שהוא תמיד להם כל יום מחסרון הלחיות והנגוב
וההקשאה ׳ ויתדרגו בהמעטת התנועה ועזוב המיגעת מ מ
ממנה מה שבין הנערות על שני ההתעוררות וישקדו ה ש
השוה ׳ ואח׳ השני׳ האלה הנהגת הנהגת הבריאות ושמירת
הבריאות ויעתקו אליה ׳ ונקדים המאמר בדברים אשר עק
עקר הענין בהם בהנהגת הבוגרים ונתחיל בתנועה

פרק א

בהנהגה המשותפת לבוגרים והוא כלל

המאמר בתנועה הנה בהיות מן הגדול שבהנהג׳
שמירת הבריאו הוא שיתנועע
ואחר ינהיג במזון ׳ ואחר בשינה ראוי שנתחיל הדבור
בתנועה ׳ ונאמר כי ההנעה היא תנועה רצוניית תצטרך
אל הנשימה הגדולה התכופה והנאותית לעשותה על צד
שוויה בעתה ׳ ובה תסתפק מכל רפואה יגזרו החליים
החמריים והחליים המזגיים הנמשכים אחריהם ושיתחדשו
מהם וזה בהיות שאר הנהגתו נכונה ״ ובאור זה כי אנחנו
כמו שידעת צריכי למזון ׳ ושמירת בריאותנו הוא במזון
הנאות לנו והשוה באיכותו וכמותו ׳ ואין דבר מן המזונות
בכח שישתנה בכללו אל הנזון בפעל אבל יותר ממנו בכל
עכול מותר ׳ והטבע משתדל להריקו ׳ אך לא תהיה הרקת
הטבע לבדה הרקה שלימה אבל הנה ישאר ממנו בלי ספק
ממותרות כל עכול שארית ורושם ׳ וכשיהיה זה ברציפה
וישנה ׳ יתקבץ מהם דבר יש לו שיעור ׳ ומגיע בהתקבצו
לחויות מותריות מזיקות הגוף מפנים רבים ׳ אחד מהם
שאם יתעפשו יחרשו חלי העפוש ואם יחזק איכותם
יחדשו רוע מזג ׳ ואם ירבה במותם יורישו מקרי המלוי

הנז׳ ואם ישפכו אל אבר יורישו המורסו ואידי יפסידו מ
מזג עצם הרוח ויצטרך בלי ספק להרקתם ׳ והרקתם ברו׳
אמנם תשלם ותיטב מהיותה מרפואות ארסיות ׳ ואין ספק
שהן מתישות הכח הטבעי ואפי לא יהיו סמים ארסיים ג
גב׳ לא ימנע היות עשיית׳ משא על הטב׳ כמו שא׳ אבוקר׳
הרפואה המשלשלת מנקה ומנגעת ועם זה הנה היא מנקה
מהליחה הטובה והליחות הטבעיות ׳ והרוח שהוא עצם
החיים דבר נכון ׳ וזה ממה שמחליש כח האברים הראשיים
והעוברים ׳ וזה וזולתו היזק המלוי בהעזבו על ענינו או
שיורק ׳ ואחר זה הנה התנועה היא מהדברים היותר
מונעים לקבוץ ליחות המלוי אם תמצא בשאר ההנהגה ע
עמה וגם העירה לחום הטבעי והרגילה הגוף לקלות וזה
כי היא תעורר חום דק ותתיך מה שיתקבץ ממותר כל יום
ותהיה התנועה עוזרת בהמעדתו והפנותו אל מעבריו ול
ולא יתקבץ באורך הימים מותר יחשב בו ׳ ועם זה הנה היא
כמו שאם מגדלת החום הטבעי ומקשה הפרקים והמתרים
ומחזקם על הפעולות ׳ ותבטיח מן ההפעלות ומכינה הא
האברים לקבול המזון במה שיחסר מהם מן המותר
ותתעורר הכח המושך ותתיך ההקשרות מהאברים ותדקד
הלחיות ותרחיב הנקבים ׳ ופעמים רבות יפול עוזב מן
התנועה בדקה כי האברים יחלש כחם לעזבם התנועה ה
המביאה עליה הרוח הטבעי שהוא כלי החיים בכל אבר ׳

פרק ב

מן הלמוד הב׳ מן האופן הג במיני התנועה התנ
התנועה יש ממנה שהיא
יבריח אליה ההתעסקות מהמעשים האנושיים ׳ ויש ממנה
מזוקקת ׳ והיא אותה שיכוין להיותה תנועה לבד ויתחייבו
ממנה תועלת התנועה ׳ ויש לה הבדלים ׳ כי יש תנועה ש
שהיא מעוטה ויש ממנה רבה וממנה חזקה אמיצה ׳
וממנה חלושה ורכה ׳ וממנה מאוחרת ׳ וממנה מהירה
וממנה שהיא חריצה כלומר מורכבת מחוזק ומהירות
וממנה שהיא נרפת ׳ ובין כל שתי קצוות יש שוה נמצא
ואמנם מיני התנועה היא המחלוקת והבעיטה והדחיפה
והמרוצה ומהירו׳ ההלוך ורביית קשת והמדישה והקפיצה
לדבר יתלה בו ודלוג על אחת הרגלים ׳ והתאפקות
בחרב ורומח ורכיבת הסוסים וספיקת הידים שיעמד כך
האדם על קצות כפות רגליו וימתח ידיו פנים ואחור ויג
ויניעם מהרה והיא מן התנועה המהירה ׳ ומיני התנועות
הדקו׳ הנה ההכרע׳ בהכרעו׳ וערסאו׳ הילדי׳ עומד או יושב
או רכיבו׳ סירות דוגה ואני שיט ויותר חזקה מזה רכיבות
הסוסים והגמל והכרכרי׳ והעגלות ומן התנועות החזקות
התנועות המעוררות חוגגות והוא שיתחזק האדם בבקר ב
באי זה חוגגות עד תכלית ׳ ואחר יסוג אחור חוזר אחורני׳
ולא יסור חסר ומהלך כל פעם עד שיעמד באחריתו על
אמצע ׳ וממנה התאבקו׳ בצל וספוק ידים ודקור והשחוק
והשעשוע בצלצלי׳ והשחוק בכדור הגדול והקטן והצחו׳
בטבלאות קטנות והתאבקות והגבהת האבן וסוס דוהר
ומרכבה מרקדה והבעיטה והוא מינים ומזה שיסכך בא׳ מ
מב׳ בני אדם ידיו על אמצע חבירו ויחזק בו וישתדל כל
א׳ מהם שימלט בו והוא יחזיק בו וג׳ שיכפף ידיו על חבירו

ויכנס הימין על ימין חברו ׳ ושמאלו על שמאלו ופניו אל
פניו והוא יגביההו ואחר יגצחהו ובש׳ אם יכפוף פעם וי
ויזקוף פעם ומזה הדחיה בשתי חזות ומזה כריבת הרגלים
הנקר קבראטא והתחבולות להפילו ומזה שקידות שיחזיק
כא בצואר חבירו וימשכהו למטה ופסוק הרגלים זה בזה ו
וכיוצא בזה מהתכונות אשר יעשום המתאבקים ומן התנ
התנועות המהירות חלוף ב׳ חברי מקומם במהרה ותביפת
רקידות בסדר ובלי סדר ׳ ומזה תנועות בב׳ מחטים גדולו
ותביפות קפיצות לאחור והוא שיעמד האדם עומד ואחד
ינעוץ משני צדדיו שני מחטים בארץ גדולי ביניהם ריוח
ויקביל עליהם מעתיק המחט הימין ממנו אל מקום הנ
הנעיצה השמאלית ׳ והשמאלית אל מקום הנעיצה הימני
וראוי שיהיה זה יותר מהיר שיוכל להיות והתנועות
החזקות והמהירות יעשו מעורבבות במנוחו והפרשים או
בתנועות הפרשיות ׳ וראוי שישתדל לעשות מיני תנועו
רבות מתחלפות ולא יעמד על אחת ויש לכל אבר תנועה
אחת ומיוחדת לו ׳ אמנם תנועת הידים והרגלים
היא משגת בהם ׳ ואמנם אברי החזה ואברי הנשימה פעם
יונעו בקול הכבד והגדול ׳ ופעם בקול החד מעורב ביניה
ויהיה זה תנועה לפה וללהאה וללשון ולצואר וליפות ה
המראה ומנקה החזה ויונח בנפיחה עם עוצר הנשימה וי
ויהיה זה תנועת הגוף כלו וירחיב מעבריו והרמת הקול
זמן ארוך מאד סכנה והתמדת חזוקו מצריך למשיכת אויר
רב ויש בו סכנה והארכת הקול מצריך להוציא אויר רב וי
ויש בזה סכנה גדולה ׳ וראוי שיתחיל בקריאה רפה ואחר
ירים בה קול בהרמה ואחר כשיחזק הקול ויגדל ויארך ויו
ויושם זמן זה שוה ׳ ואז יועיל תועלת גדולה ׳ ואם יארך
זמנו ויהיה בו סכנה גדולה לשוים הבריאים ולכל אדם כפי
מה שהוא יש תנועה ׳ והנה מה שיהיה מן התנועות הרבות
והישיבה כמו ההכרעה היא נאותית למי שיחלישם קדחת
ולאותם שיחלשו מן התנועות והישיבה מן הנמלטים מח
מחולי ולמי שיחליש שתיי אליבורו וכיוצא בו ולמי שיש
בו חולי בטרפשו ואם יתנהל לאט בו ישן ויותכו הרוחו
ויועיל משארית חליי הראש כמו השבחה והבהלה ותעורר
התאוות ותעיר הטבע ואם יוכרע על המטה יהיה נאות ל
למי שיש לו חצי שלישית והקדחות המורכבות והלבניות
ולבעלי שקוי ולבעלי כאבי הנקרס וחליי הכליות כי הה
ההכרעה הזאת תכין הליחות אל הסתלק ׳ והרבה למי
שהוא רך ׳ והחזקה למי שהוא חזק ׳ ואמנם רכיבת העגלו
הנה יפעלו הפעולות האלה ׳ אך הם יותר מעוררות מזאת
והנה יורכב העגלה והפנים לאחור ויועיל זה מחלשת הר
הראות ומחשבו תועלת גדולה וחזקה ׳ ואמנם רכיבת
סירות דוגה והאניות מועיל מן הצרעת הגדמית והשתוק
והשקוי וקור האצטו וזה אם יהיה בקרוב בשפת הים ׳ ואם
יתעורר ממנו התהפכות הנפש להקיא ׳ ואחר ישקוט יוע
יועיל לאצטו ׳ ואמנם רכיבות ספינות להפליג בנאות הים
הנה זה יותר חזק להסיר החליים הנז׳ למה שיתחלף על ה
הנפש מפחד ושמחה ׳ אמנם אברי המזון הנה תנועתם
נמשכת אחר תנועת הגוף ׳ והראות יונע בעיון הדברים
רקיקים ובהדרגה לעתים לעיון אל המזהירים לאט ׳

והשמע יונע בהשמעת הקולות הקלים ׳ ובפלא בשמע הק
הקולות הגדולים ׳ ולכל אבר יש תנועה מיוחדת ואנחנו
נזכירם זה בשמירת הבריאות אבר אבר בהתעסקנו בספר
הפרטי ׳ וראוי שישמור המתנועע הנעת שמירת התנועה
אל מה שהוא חלוש מאבריו שלא עד ההמשך במשל כמו
מי שיארע לו כאב הכליות הנה הראוי לו בתנועה כשי
כשיעשנה שלא ירבה הנעת רגליו אבל ימעיט זה ותנשא
תנועתו על עליוני גופו ומצוארו וראשו וידיו כפי מה שי
שיגיע רושם התנועה אל רגליו מלמעלה והגוף החלוש
תנועתו חלושה והגוף החזק תנועתו חזקה ׳ ודע כי יש
לכל אבר בעצמות תנועה מיוחדת כמו שמיוחד לעין ב
בהבטת הדק ׳ והגרון בהרמת הקול ׳ אחר שיהיה
בהדרגה ׳ וכן השן והאזן וכן הכל ׳

פרק ג

מן הלמוד הב׳
מן האופן הג׳ בעת
התחלת התנועה
והפסקתה ׳ עת התחלת התנועה כשיהיה הגוף ואין בצדדי
העורקים והקרבים כימוסים רעים נאים תעזר התנועה
בגוף ויהיה המאכל האמשי כבר נתעכל באצטו ובכבד
ובעורקים ׳ והגיע עת מזון אחר ויורה על זה בשול השתן
בעצם ובמראה ׳ ויהיה תחלת עת העכול ׳ כי המזון אם
הזירות אותו והטבע יהיה פנוי זמן מהשתמש במזון יתנע
האשיות בשתן ויעביר דרך הכרכומות הטבעי ואז התנ
התנועה מזקת כי היא מתישה הכח ׳ ולכן נאמר כי הצור
אם יחייב תנועה חזקה הנה הנכון שלא תהיה האצטו רי
ריקנית מאד אבל תהיה עם מזון מועט ׳ אם בסתו הנה
עב ׳ אם בקיץ הנה דק והנה יותר טוב שיתנועע מלא מש
משיתנועע ריק וכשיתנועע זה בגוף חם או לח טוב
משיתנועע זה לגוף קד או יבש והנכון בעתותיו
בעיני השווי ׳ ולפעמים תפיל התנועה למי שמזגו חם וי
ויבש בחליים החדים ׳ ואם יעזבה יבריא ׳ וראוי למי
שיתנועע שיתחיל להריק המותר מהמעים והמקוה ואחר
ישתדל בתנועה ויחפף תחלה להכין בחפיפה שיעיר הט
הטבע ותרחיב הנקבים ׳ ותהיה החפיפה בדבר שעיר
ואחר ימרח בשמן ערב ואחר יתדרג למרוח עד שילחץ ה
האבר בו לחיצה בלתי חזקת העומק ויהיה זה בידים רבות
ומתחלפות מקום הנגיעה כדי שיגיע זה לכל חלקי העצלי
חקטנים ׳ ואחר יעזוב ואחר יתחיל ׳ המחופף
בתנועה אם בזמן האביב הנאות שבעתותיה בקרוב חצי ה
היום בבית שוה ותוקדם בקיץ ׳ ואמנם בסתו הנה יהיה הה
ההקש שתאוחר עד עת ערב ׳ אך המניעות האחרות
מונעות ממנה וראוי שיחומם בשווי בסתו המקום ויחם ע
עד שישתוה ׳ ותעשה התנועה בעת היותר נכון כפי מה
שזכרנו מעכול המזון או הרקת המותר ׳ ואמנם שעור הת
התנועה ראוי שישמרנה שלשה דברים ׳ אחד מהם המרא
וכל עוד שנוסף טוב הנה הוא עדיין עת ׳ והב׳ ההתנועעו
כי כל עוד שיהיה קלות הוא עדיין עת ׳ והג׳ ענין האברים
ונפיחתם כי כל עוד שתוסיף נפיחתם הנה הוא עדיין עת
ואמנם כשיתחילו אלו הענינים לחסר וישוב הזיעה האי
האידיית תתריית ריות נוזל אז ראוי שתפסק ׳ וכשתפסק

תפנה אליו בשמן המזיע וכש׳ בשכבר עצר נשימתו ׳
ואם נפלת ביום הראשו׳ על שמירת גדר הנועתו וזנת אותו
וידעת השעור אשר יסבלהו מן המזון ואז לא תשנה ביום
הב׳ ממנו דבר אבל תשער מזונו וחנועתו ביום הב׳ על גד
גדריהם ביום הראשון ׳

פרק ד

מן הלמוד הב׳ מן האופן
הג׳ בחפיפה החפיפ׳ ממנ׳
קשה והיא תאמץ ׳ וממנה
רפה ותרפה ׳ וממנה רבה ותכחיש וממנה שוה ותשמין
וכשיתרבב זה ימצאו זונות תשעה ׳ ועוד מן החפיפה מה
שהיא שעירה כלומר בהתיכות בגד שעירות והיא תמשוך
הדם אל החוץ מהר ׳ וממנה חלקה כלומר בסף או
בהתיכות בגד רכות כי היא תקבץ הדם ותעצרהו באבר ׳
והכונה בחפיפה קבוץ חלקי הגופים הספוגיים והקשות ה
הרכים וספג אשר חלקיהם מקובצים ורכך הקשים ׳ ומן
החפיפה חפיפת ההכנה והיא קודם הטיול ותתחיל רבה ו
ואחר כשירצה לקום אל הטיול תחוזק ׳ וממנה חפיפת
החזרה והיא אחר הטיול ונקראת החפיפה המשקיטה גב׳
והכונה בה התכת המותרים העצורים בעצלים ממה שלא
יורק בטיולים כדי שיותכו ולא תהחדש היגיעה והחפיפ׳
הזאת ראוי שתהיה לאט ורכה והיותר טובה ממנה ההוה
בשמן ואין ראוי לחתום אותה על גסות וקושי ושעירות כי
יתקשו בה האברים ומונעת בנערים הגדול והזקה בבוגרים
פחות וכשיפול בחפיפה טעות נוטה אל הקושי יותר בטו׳
מן הטעות הנוטה אל הרכות כי ההתכה החזקה יותר נקל
למלאת הסרונה מהכין הגוף בחפיפה הרבה לקבול ההפ
ההפסד אעפ׳ שהחפיפה הקשה והשעירה כשיפליגו גב׳ בא
באברי הנערים תמנעם מהגדול ׳ ועוד נגדור אחר זה עת
החפיפה ותנאיה אך אנחנו נוסיף בעת הזה לחפיפת הח
החזרה באור ונאמר כי היא באמת באלו היא חלק אחרון
מן הטיול וראוי שיתחיל תחלה בשמן ובחוזק ואחר ישתד׳
אל השווי ולא תפסק בעת שהיא כבדה והיותר נכון שיח
שיחובר עליה ידים רכות וראוי שיפשוט החפוף
אבריו החפופים אחר החפיפה פשוט חזק כדי שיתנערו מ
מהם המותרים ויוקח מחתלת ויומתח על צדדי האברים
כלם והם מתפשטים ויעצור הנשימה אז כל מה שאפשר ו
וכש׳ עם הרפות עצלי הבטן והמתח עצלי החזה אם יקל
אחר ימתח עצלי הבטן באחרית הענין גב׳ מעט כדי שית
שיתכן ולקרבים מזה נחת רוח ובין זה וזה יתהלך וישכב פ
פרקדן ויסבך רגליו ברגלי חברו ׳ והאומנים מבעלי הטיול
יעשו עוצר הנשימה בתוך טיולם ואולי יכניסו חפיפת הח
החזרה באמצע הטיול ויפסיק זה ויחזרו בה אם ירצו לה
להאריך בטיול ואין צורך אל החפיפה הרבה בשמן למי ש
שירצה החזרה ואין שום רע בענינו ולא ירצה לחזור בטי
בטיול אבל אם ימצא יגיעה ימרח מריחה רבה כמו שנתא׳
ואם ימצא יובש יוסיף בחפיפה עד שיגיע בה השווי
ולפעמים יקובל תועלת בחפיפה והמעיכה החזקה בעת ה
השינה כי היא מגגבת הגוף ומונעת הליחות מהזיל אל ה
הפרקים

פרק ה

מן הלמוד הב׳ מן ה
האופן הג׳ ברחיצה וזכ
וזכרון המרחצאות ׳
אמנם האדם הזה אשר דברנו בהנהגתו אין לו צורך אל ה
הרחיצה המתכת כי גופו נקי ואמנם יצטרך אל המרחץ מ
מי שיצטרך אליו מהם כדי שיקנה ממנו חום דק והרטבה
שוה ולכן ראוי על אלו שלא יאריבו להתעכב בו אבל אם
יעשו האמבטי יעשוהו בכדי שיתאדם בו בשרם ויפתח וי
ויצאו ממנו בעת שתתחיל ההתכה וירטיבו האויר ביציקת
המים הערבים סביבם וירחצו במהרה ויצאו וראוי שלא
יכהר המטייל אל המרחץ עד שינוח על השלמות ׳ ואמנם
עניני המרחצאות ותנאיה כבר התבארו בזולת זה המקום
ואשר ראוי שנאמר אותו הנה שכל הרוחצים ראוי שי
שיתדרגו בכניסתם ׳ אל בתי המרחץ ולא יעמדו בבית הה
החם אלא שעור שלא יצערם ואז ירגיע כהתכת המותרים
והכנת הגוף למזון עם השמירה מהחלשה ומסבה חזקה מ
מסבות קדחות העפוש ׳ ומי שיבקש להיות שמן ראוי שת
שתהיה כניסתו למרחץ אחר המאכל אם הוא בטוח מחדו׳
הסתומים ׳ ואם ירצה להשמר ויהיה הם המזג יקח
הסכנגבין כדי שימנע הסתומי׳ ואם יהיה קר יקח פודנאגי
והפלפלי ואמנם מי שירצה ההתכה והרזון ראוי שירחץ
על הרעב וירבה הישיבה בו ואמנם אם ירצה שמירת הב
הבריאות לבד הנה ראוי שיבא במרחץ אחר עכול מה שב
שבאצטי׳ והכבד ׳ ואם יפחד התעוררות המורסות אם
יעשה זה שירחץ על הצום ראוי שיקח קודם הרחיצה דבר
מה יאכלהו ׳ והחם המזג ובעל המרה הנה אי אפשר לו מ
מבלי זה וכמוהו אסור עליו להכנס לבית החם מן ה
המרחץ והיותר ראוי שיסעוד לחם שרוי במי הפירות או ב
במי הורדים ׳ וראוי שישמור מדבר קר בפעל אחר ה
היציאה מן המרחץ או במרחץ כי הנקבים יהיו פתוחים ול
ולא יאחרו לדחות הקור אל עצם האברים הראשיים ויפס
ויפסידו כחותם וישמור גב׳ מכל דבר חזק החום ובפרט המ
המים כי הוא אם ישתם יפוחד שימהר עברם אל האברים
הראשיים ויחדשו השדפון והדקה וישמור מל
מלצאת פתאום מן המרחץ וגלוי הראש אחריו והביא הגו׳
אל הקרור אבל ראוי שיצא מן המרחץ אם הוא סתו והוא
מכוסה בבגדיו ׳ וראוי שישמור מן המרחץ מי שהוא מוק
מוקדה בעוד קדחתו בו או מי שיש לו חבור או מורסא ״
וכבר ידעת במה שקדם שהמרחץ מחמם מקרר מרטיב מ
מיבש ומועיל ומזיק ׳ ותועלותיו שהוא מישן
ופותח וממרק ומבשל ומושך המזון אל חיצוני הגוף ועז
ועורו אמנם הוא בהתכת מי שירצה שיותך ויתנער בצדו
הטבעי ועצרת השלשול והסרת היגיעה והיזקיו החליש
הלב אם יופלג ממנו והוריש העלוף וחפץ הקיא והנעת ה
המותרים השוקטים והכנתם לעפוש והטייתם אל פני הא
האברים החלושים ויתחדש מהם מורסות בפנימי
האברים וחצוניהם

פרק ו

מן הלמוד הב׳ מן האופן ה
הג׳ ברחיצה במים
קרים ׳ ואמנם יאות זה למי

שהיתה הנהגתו מכל צד בתכלית הטוב והיו שניו וכחו
וגהתו ופרקי נאותים ולא יהיה בו תכמא ולא קיא ולא של
שלשול ולא תעורה ולא נזלים ולא הוא נער ולא הוא זקן
ובעת שיהיה גופו בלתי עצל והתנועות נאותות ולפעמים
יעשה זה אחר עשיית המים החמים לחוזק הבשר ולעצור ה
החום הטבעי ואם ירצה זה הנה ראוי שיהיו המים האלו ב
בלתי חזקי הקור אבל שוים ׳ ולפעמי יעשו אחר התנועה
ואז ראוי שתהיה החפיפה אחריהם יותר חזקה מהמורגל ׳
ואמנם מריחת השמן הנה תהיה על המנהג ויהיה הטיול
אחר החפיפה והמריחה שוה ויותר מהיר מהמורגל מעט
ואחר ימהר אחר הטיול במים הקרים בפתע בדי שימצאו
המים ואבריו יחד ואחר יתעכב בהם שעור שיתענג בו
ויסבלהו וקודם שימצאהו סמור ואחר כשיצא יחפפו גופו
כמו שנזכור ויוסיף במזונו ויחסר משתייתו ויעויין בזמן
שוב מראהו אליו וחומו אם יהיה מהר יודע שהעכוב בהם
יכבר היה שוה ואם יהי׳ מאוחר יודע שהעכוב בהם יותר
מן הראוי וישוער ביום השני בשעור מה שיודע מזה ׳ ואולי
ישנה להכנס במים אחר החפיפה ושוב המראה והחום ומי
שירצה לעשות זה ידריג בו ויתחיל בפעם הראשון מהיום
היותר חם שבימי הקיץ עת הצהרים וישמר שלא יהיה בו ר
רוח ׳ ולא יעשם אחר המשגל ולא קודם שיתעכל המאכל
ולא יעשה אחר הקיא וההרקה והשלשול והתעורה ולא על
חלשה מהגוף והאצטומ׳ ולא אחר הטיול אלא למי שהוא
חזק מאד ׳ ואז יעשה על הענין אשר אמרנו ועשיית ה
הרחיצה במים הקרים ועל הצדדים הנז׳ הנה ידחוף החום
הטבעי אל פנים בבת אחת ואחר יחזקהו להראות לחוץ
ולצאת כפל ים ממה שהיה ׳

פרק ז

מן הלמוד הב׳ מן האופן הג׳
בהנהגת המאכל ׳ ראוי
שישתדל שומר הבריאות שלא יהיה עצם
מזונו דבר מן המזונות הרפואיים כמו הירקות והפירות ב
כי המדקדקים שורפים הדם והעבים מולידים הלבנה ומ
ומכבידים הגוף ׳ אבל ראוי שיהיה המזון כמו הבשר וב
ובפרט בשר הגדיים והעגלים הקטנים והטלאים והחטה ה
המבוקה מן הפסולת הלקוחה מזרע בריא לא מצאו פגע
והדבר המתוק הנאות למזג והיין הטוב הריחני ולא יובט
אל זולת זה אלא עד׳ הרפוי וההקדמה לשמירה והפירות
היותר דומים למזון הם התאנים והענבים המבושלים מאד
והתמרים בארצות והמחוזות המורגלים בהם ׳ ואם יעשו
אלו ויהודש מהם מותר ימהר להריק המותר ההוא ׳ וראוי
שלא יאכל אלא בעת התאוה ואין ראוי לדחות התאוה כש
בשתתעורר אם לא תהיה כוזבת כתאות השכורים ובעלי
התכמא כי סבול הרעב ממלא האצטו׳ ליחות מוגליות וי
ויאכל בסתו המאכל החם בפעל ובקיץ הקר והמעט החום
ולא יגיע החום ולא הקור אל מה שלא יוכל שאת ׳ ודע כי
אין דבר יותר רע משובע בזמן השבע ימשך לו רעב בזמן
הבצורת ובהפך ׳ וההפך יותר רע והנה ראינו עם רב הצר
עליהם המזון בבצורת וכאשר נתרחב המזון נתמלאו ומ
ומתו כי המלוי החזק בכל ענין רע ממית בין שיהי׳ ממאכל
או ממשתה ׳ וכמה אנשים נתמלאו בהפלגה ונחנקו ומתו

וכאשר יפול הטעות ויוקח דבר מן המזונות הרפואיים רא
ראוי שיתנהג בעכולו ובבשולו וראוי להשמר מרוע המזג
המפוחד ממנו בעשיית מה שהוא הפכי לו אח
אחריו עד שיתעכל והנה מה שהוא קר כמו הקשואים וה
והדלועים ישתנה במה שהוא הפכי לו כמו השומים וה
והכרתי ׳ ואם יהיה חם ישתנה כמו שהוא הפכי לו כק
בקשואים והלגלוגות ואל חמקא ואם יהיה סותם יעשה מה
שיפתח ויריק ואחר ירעב אחריו רעב נכון ולא יקח מאכל
לא הוא ולא כל מבקש הבריאות כלל עד שתצדק התאוה
ויהיה האצטו׳ והמעים העליונים רקים מן המזון הראשון
כי היותר מזיק שבדברים לגוף הבאת מזון על מזון שלא נ
נתעכל ואין דבר רע מן התכמא ובפרט בהיות התכמא מ
ממזון רע כי התכמא כשתקרה מהמזונות העבים תוריש כ
כאבי הפרקים והכליות ואל רבו ואל נקרס וקושי הטחול
והכבד והליי׳ לבניים ושחוריים ואמנם כשתקרה מהמזונו׳
הדקים הנה יקרו ממנה קדחות חדות רעות ומורסות חמות
ואולי יצטרך להכניס איזה מאכל או דבר דומה למאכל
על מאכל שיהיה כאלו הוא רפואה לו כמו אותם שיקחו מ
מזונות חריפים ומלוחי׳ וכאשר יקחו עליהם אחר זמן שלא
נשלם בו העכול מרטיבים מן המזונות התפלים יתוקן ב
בזה כימוס מה שיזונו בו ואולי יספיקם ההנהגה הזאת ואין
צורך להם אל הטיול ׳ ובהפך זה הענין שיאכל על העב א
אחר זמן מה שהוא מהיר העכול חריף והתנועה הנקלה על
המאכל תיישבהו באצטו׳ ובפרט למי שירצה השינה עליו
והמקרים הנפשיים המופלגי׳ והתנועות הגופיות המופלגו׳
מונעים העכול ׳ וראוי שלא יאכל בסתו המזונות מעטי ה
ההזנה כירקות אבל יאכל מה שהוא זן יותר מהגרגרים וי
ויותר חזק המקשיות ובקיץ בהפך ׳ וראוי שלא יתמלא מ
ממנו עד שלא ישאר מקום פנוי אבל ראוי שימשוך ידו
ממנו בעוד שיש בנפש קצת שארית תאוה כי אותה הש
השארית משאריות הרעב תבטל אחר שעה וראוי שישמר
דרך ההרגל בזה והמאכל היותר רע מה שיכביד האצטומ׳
והמשקה היותר רע מה שיעבור השווי ויצוף באצטו ואם
יפליג יום ירעיב עצמו ביום הב׳ ויאריך השינה במקום ש
שוה אין חום בו ולא קור ׳ וכאשר לא יוכלו לישן ילכו ה
הליכה רבה דבקה אין הפסק בה ולא מרגוע וישתו יין חי
מעט

אמר רופוש

משבח אני ההלוך ה
הזה ובפרט אחר אב
אכילת הבקר כי הוא
מכין לטוב האותות סעודת הערב וראוי שתהיה השינה ע
על המאכל על הימין תחלה זמן מועט ואח׳ יישן על שמא
ואחר יישן על הימין ודע כי הכסוי הרב בבגדים והגבהת ה
המראשות עוזר אל העכול ובכלל שתהיה הנחת האברים
נוטה אל מטה לא אל מעלה ׳ ושעור המאכל הוא כפי הק
ההרגל והכח ושיהיה שעורו כבריא הכח השעור אשר כ
כשיקחוהו לא יכביד עליו ולא ימתח הכסלים
ולא ינפח ולא יוליד קרקורים ולא יצוף ולא יקרה
ממנו חפץ קיא ולא תאוה כלביית ולא נפילת כח ולא ע
עצלה בהכנה ולא תעורה ולא ימצא טעמו בפה אחר זמן

וכל עוד שימצא טעמו אחר זמן יותר ארוך הוא יותר רע
והנה יורה שהמאכל שוה שלא יקרה ממנו גודל דפק עם
קוטן הנשימה כי הוא אמנם יקרה בסבת דחיקת האצטמו
לטרפשא ועכ׳ תקטן הנשימה ותתכף ונוסף לזה צורך
הלב׳ ועכ׳ יגדל הדפק כי אין חלשה בכח ומי שיקרה לו על
המאכל חום לא יאכל בבת אחת אבל מעט מעט כדי ש לא
יקרה לו מן המלוי ענין כרתת ואחר ימשך אחריו חום הר
הקדחות חזק כשיתחמם המאכל ומי שילאה מעכול המזון
המספיק ירבה מספר סעודותיו וימעט שעור מזונו וה
והשחוריי יצטרך אל מזון מרטיב רב מחמם מעט והאדומיי
אל מה שירטיב ויקרר ומי שיהיה הדם אשר יולד בו חם מ
משובח יצטרך למזונות קרים מעטי המזון ומי שיהיה מה ש
שיולד בו מן הדם לבניי יצטרך למזונות מעטי המזון בהם
חמום ודקדוק׳ ויש למזונות בעשייתן סדר ראוי שישגיח
בו השומר לבריאות שישמר מלקיחת מה שהו׳ רקיק מהיר
העכול על מזון חזק יותר קשה ממנו שיתעכל לפניו והוא
עודנו צף עליו ואין דרך לו לעבור ויתעפש ויפסיד מה ש
שיתערב עמו׳ וגם אין ראוי לקחת המאכ׳ הממעיד ושיקח
מיד אחריו מאכל חזק וקשה כי הוא ימעד עמו כשיעבור
אל המעים ולא ישלם חקו מהעכול והדגים והדומים להם
אין ראוי שיוקחו אחר טיול מיגע כי הם נפסדים ויפסידו י
הליחות׳ ומהאנשים מי שאפשר לו לקחת מה שיש לו כח
קובץ קודם לקיחת המאכל והוא בעל רפיון האצטו׳ אשר
ימהר ירידת המאכל מהאצטו׳ ולא יתעכב כדי שיתעכל׳
וראוי שיעויין תמיד ענין האצטומ ומזגה כי יש מן האנשי
מי שיפסד באצטו׳ המזו׳ הדק מהיר העכו׳ ויתעכל בו החזק
המאוחר העכול וזהו האדם האשיי האצטו׳ ויש מהם מי
שהו׳ בהפך וכל אחד מה מנהגו כפי מה שמחיי מנהגו׳ ויש
לארצות סגלות מהטבעים והמזגים ויש למנהגים ענינים
יוצאים חוץ מן ההקש וראוי לשמור זה ושיגבר בו הנסיון ו
על ההקש כי הרבה מזונות נהוגים יש כהם היזק מה והם יו
יותר נאותים מן החשובים הבלתי נהוגים׳ ויש לכל גהה ו
ומזג מזון נאות דומה ואם נרצה לשנותם אמנם יתכן ב
בהפך׳ ויש מן האנשים מי שיזיקום קצת המאכלים המש
המשובחים הטובי׳ וראוי שירחיקום ומי שיעכל המזונות
הרעים לא יתפתה בזה כי עוד יולדו בו באורך הימים לי
ליחות רעות מחליאות ממיתות והרבה פעמים נתיר למי ש
שיש בגופו ליחות רעות שיתרחב במאכלים המשובחים ו
ובפרט כשלא יסבול הסם המשלשל לחלשתו׳ ומי שיהיה
ספוגיי הגוף נקל ההתכה ראוי שיזון ברטוב מהיר העכול
אעפי שהגופים הספוגיים יותר סובלים למזונות העבים
והמתחלפים ויותר רחוקים מלקבל ההיזק מן הסבות ה
הפנימיות ויותר מקבלים ההיזק מן החצוניות׳ ומי שהוא
מרבה לאכול הכשר והוא מעונג ראוי שירגיל ההקזה ואם
יהיה נוטה אל קור המזג ראוי שיקח המרקחו׳ והאטריפלא
מה שדרכו לנקות האצטו׳ והמעים והמעברים הקרובים
מהם והרע שבדברים קבוץ מזונות מתחלפי׳ יחד ואחריו
האריך זמן האכילה שישיג המאכ׳ האחרון שכבר התחיל
הראשון להתעכל ולא יתדמו חלקי המזון בעכול׳ וראוי
שתדע כי המזון היותר נאות הוא היותר ערב לחזק הקפת

האצטו׳ והכח הקובץ עליו כשיהיה טוב העצם ויהיו ה
האברים הראשיים כלם חברי ושלמים זהו התנאי ואם לא
יהיו המזגים בריאים או יתחלפו האברים במזגיהם ויהיה ה
הכבד מתחלף לאצטו׳ יותר מהחלוף הטבעי לא יוכנו כ
אליו ומנזקי המאכל הערב מאד שאפש׳ להרבות ממנו ל
לערבותו׳ והפעמים היותר נאותים מהאכילה המשבעת
הם שיאכל יום פעמים בבקר ובערב וראוי להשגיח בזה
המנהג השגחה חזקה כי כי שהרגיל לאכול פעמי׳ וחזר וא
ואכל פעם אחת ביום יחלה ויתש כחו אבל ראוי אם יהיה
בו חלשת העכול שיקח פעמים וימעט האכילה בכל פעם
ומי שהרגיל לאכול פעם אחת כשיחזור לאכול שתי פעמי׳
הנה יקרה לו חלשה ועצלה ורפיון ואם יעזוב המזון י
יחלש בלילו׳ ואם יסעוד בערב לא יעכלהו ויקרה לו פ
פהוק חמוץ וקוצר רוח וחפ קיא ומרירות פה ורכות בטן
להורידו על האצטומ מה שלא הרגילהו ויקרה מה שיקרה
למי שלא ייטיב עכול מזונו ממה שידעת מן המקרים ומ
וממה שיקרה לו אם לא יסעוד בערב שימצאהו כאב בפי
האצטו׳ ועקיצה ויחשוב שמעיו וקרביו תלויים לריקות ה
האצטו׳ והתקבצותה אל עצמה וכויצתה וישתין שתן ש
שרוף ויצא יציא שרופה׳ ולפעמים יקרה לו קור הקצוות
בשפיכת המרה אל האצטומ׳ וזה בבעלי המזגי׳ האדומיי
יותר וכן בבעלי האצטו׳ האדומיית זולת הגוף ותפסד ש
שנתם ויהיו מתהפכים מצד אל צד׳ והגופים שיתקבץ ב
באצטומ׳ מרה רבה יצטרכו אל חפיפה מזיעה ואל מהירו
גדול יביא אל הקדימו קודם הרחיצה׳ ואמנם זולתם הנה
ראוי שיטיילו וירחצו ואחר יאכלו ולא יקדימו המאכל על
הרחיצה׳ ומי שיצטרך להקדים המאכל על הטיול הנה יא
יאכל מן הלחם לבדו שעור שיתחיל בו העכול קודם באו
בתנועותיו׳ וכמו שהתנועה קודם המאכל ראוי שלא ת
תהיה חלושה כן התנועה אחריו ראוי שלא תהיה אלא ר
רקיקה ורכה׳ ולא יאות לתאוה הנפסדת הנוטה אל הח
החריפים המואסת המתוקים והשמנים כמו הקיא בכמו ה
הסכנגבין והצנון על הדגים׳ וראוי שלא יאכל השמן מן
האנשים תכף שיצא מן המרחץ אבל ימתין ויישן שינה ק
קלה יתכן לו עמה שלא יאכל כי אם פעם אחת ואין ראוי
לישן על המאכל והוא צף׳ וישמור מכל וכל מהתנועה ה
הכבדה על המאכל כי יעבור קודם העכול או ימעד בלא
עכול או יפסד מזגו בשכשוך ולא ישתה עליו מים רבים ש
שיכדילו בינו ובין גרם האצטו׳ ויציפהו אבל יאחר השתייה
עד רדתו מהאצטו׳ ויוקח ראיה עליו מקלות הבטן
ואם יצריכהו הצמא אז ימוץ דבר מן המים הקרים דרך צ
מציצה וכל עוד שיהיו יותר קרים יספיק המעט מהם יותר
וזה השעור יזרז האצטו ויקבצנה ובכלל ישתה על המאכ׳
אחר שיכלה ממנו ולא בתוכו שעור מה שישרה בו הם
המאכל וסבול השינה והצמא עליו מועיל למקוררי׳ הלחי
ומזיק למחוממי׳ האדומיים וכן סבול הרעב׳ ויקרה לבעל
המרה מסבול הרעב שתשפך המרה אל האצטו׳ וכאשר יק
יקחו דבר יפסיד מאכלם ויקרה להם בשינה וביקיצה מה
שזכרנוהו׳ ממה שיקרה למי שיפסד מאכלו׳ ויקרה גב

ויקרח גם כן שתפסד תאות המאכל ואז ראוי שישתה מה
שיוליד זה וירבד השבע ממה שהוא קל בלתי מכביד כמו
אלאגץ או דבר מע משירבשת וכאשר תשוב התאוה
יאכל אעפ שבעלי הגופים הלחים בלחות השבעי מוכנים
לכהירות ההתכה ולא יסבלו הרעב כמו שסובלים בעלי
הגופים היבשים כיצטי הלחות אלא אם יהיו מלאים מ
מלחויות זולתי אשר בעצם אבריהם כשהם טובים נאותי
מקבלים שישנם השבע אל המזון השלם בפעל ׳ והיין על
המאכל הוא מהדברים היותר מזיקי כי הוא ממהר להתעכ
ולעבור ׳ עכ יעביר המאכל בלתי מעוכל ויוריש הסתומי
והעפוש והמתוקים ימהרו להוריש הסתומים כי הטבע
ימשכם קודם העכול ׳ והסתומים מפילים בחליים רבים
בהם השקוי ועובי המים והאויר וכש בקיץ ממה שיפסיד
המאכל עכ אין היזק לשתות עליהם כוס יין מזוג או מים
חמים יבושל בהם עוד ומצטכי ׳ ומי שיהיו קרביו חמים
חזקים משיקח מאכל עב פעמים רבות יקרה לו שיעשה ב
במאכלו רוחות מותזזים לאצטו וצדדיה והעליה הנקר
כיראקיאה הוא מזה ומי שאצ טומ וריקה כשיקח מזון דק
תקוף האצטומ עליו ואם יקח אחריו עכ תמאם אותו
האצטומ ולא תעכלהו ויפס אלא יותן ביניה הפר והנכון
שיוקדמו בכמו הענין הזה העבים מעט כי האצטומ לא
תלאה מן הזיק וכאשר יפליג האוכל במלוי או שכשכה מה
שבאצטו תנועה או רוב שתייה ראוי שימהר אל הקיא ו
ואם ימנע או יתעכב הקיא ישתה מים חמים מעט כי הם
מורידים המלוי ומביאים חפץ השינה ואז ישכב וישן שעו
שיריצה ׳ ואם לא יסיק זה ולא נתעכל אז תעיין אם יספיק
הטב לדחות הרי טוב ואם לאו תעזור אותו במה שישלשל
לאט אמנם המחומם בכמו אלטריפירה ואלגלנגבין ה
המשלשל או מעורב בדבר מן אל נעתר המלוקח
ואמנם המקורר בכמו דיאצימיגו ואל שהדראג ואל תמרי
ושיתמלא האדם מן היין יותר טוב משיתמלא מן המאכל ׳
וממה שהוא טוב שיקח מן אל צבר על כמו זה המאכל
שעור ג אפונים או יקח משקל חצי דר צבר וחצי דר ע
עלך אל נבט ודאנך בורק ׳ ומה שהוא קל שעור ב אפוני
או ג מן אל עלך אל בטום ׳ ואולי יושם עמו במוהו או
פחות מן הבורק ׳ וממה שהוא טוב ומשובח מאד דבר מן
אל אפיטימון עם יין ׳ ואם לא יתכן דבר מזה יישן שינה
ארוכה ׳ ויעזוב המזון יום א ׳ ואם הקל ירחץ ויחומם
בהנחת המחוממים וידקדק המזון ׳ ואם לא יתעכב
עכז ויכביד וימתח ויביא עצלה אז תדע כי נתמלאו ה
העורקים מן המותרים כי המזון הרב המפליג אעפ שיקרה
לו שיתעכל באצטו הנה על המעט יתעכל בעורקים אבל
ישאר בא ׳ וימתחם ואולי ישסעם ומוריש עצלה ועמל ע
וגהוק ופתיחת הפה ׳ וירופא במה שמשלשל מהעורקים
ואם לא ימצאהו זה אבל יוריש יגיעה לבד אז ישקוט זמן
ואחר ירופה המין ההוא מהיגיעה במה שנזכיר עדיין ׳ ו
והבא בימי ואין גופו מקבל מהמזון מה שהיה מקבל אותו
בהיותו בחור וישוב מזונו מותר הנה לא יאכל שעור ה

המנהג אבל פחות ומי שהרגיל בעובי והנהנה כשידקדק
ההנהגה הנה יבנס מן האויר במעברים מה שהיה ממלא
אותו עובי ההנהגה ואין עובי ההנהגה מה שימלאהו
אלא שאשר הנהגתו דקה כאשר ישוב לעבותה יתחדשו בו
הסתומים ׳ והמזונות החמים יתוקן היזקם בסכנגבין וכש
העשוי מהזרעים כי הוא יותר מועיל שבמיני הסכנגבין אם
יהיה עשוי מסוקרו ׳ ואם יהיה דבשיו הנה הפשוט ממנו מ
מספיק ׳ והקרים מהם יוקח אחריהם מן הדבש ומשקהו
והכמוני ׳ והעבים יקח אחריהם בעל המזג החם הסכנגבין
החזק הזרעים ויקח אחריהם קר המזג מאלפלפל ואלפודנג
והמזונות הדקים יותר שומרים הבריאות ופחות עוזרים ל
לבח לאומץ ׳ והעבים בהפך כי מי שיצטרך אל האומץ
ויצטרך אל הדמות יצטרך אל המזונות חזקי הכימוס
ובעת הרעב החזק שיקח מהם בלתי הרבה כדי שיתעכלו
ובעלי הטיולים והעמל הרב יותר סובלים למזונות העבים
ואולי יעזרם לגער אותם חזק שנתם והשקעם בה אך יקר
להם לרוב מה שיזיעו ׳ ויתך מנופותיהם שימשכו בבידהם
המובחר שבמזון שלא נתעכל עדיין ויבינם לחליים מ
ממיתים באחרית החלי או בראשיתו ובפרט שהם נשענ
על עכולם אשר יש להם מצד שנתם אשר יבטל כשיקרה ל
להם תעורה תכיפה כשיזיקנו ׳ והפירות הלחים אמנם הם
נאותים למתעמלים והמטיולים בעלי המרה בקיץ
ושיאכלו קודם המאכל והם כמו אל משמש ואלתות ואל
בטיך ואל כוך ואל גיז ושיתנהגו בזולתם יותר
טוב כי הם ממלאם הדם מימיות וירתיחו בגוף ריחית ס
סחיטת הפירות מחזק ׳ ואעפ שאולי יועילו באותה שעה
הנה יכין לעפוש וכן כמה שימלא הדם ליחה נאה ואעפ
שאפשר שיועיל לו כמו הקשואים ואל קר ׳ ולכן המרבי
באלו המזונות הם מובנים לקדחות אעפ שמקבלים ר
בתחלת הענין ׳ ודע כי הליחה המימיית לפעמים יקרה לת
שתשוב מוגליית וזה כשלא תיך ותשאר בעורקים ׳ ואלו
בשיעשו הטיולים קודם שתתקבץ זאת המימיות אבל כל
עוד שיקחו מן הפירות יטיילו גב ויותך המימיות ויטעט
היזקם בהם ודע כי אם תהיה ליחה נאה או מימיית מעורב
בדם תכנעהו מהתדבקו לנוף ותטעט ההזנה ׳ וראוי למי
שיאכל פירות שיהלך אחריהם ואחר יאכל עליהם כדי
שיטעדו ׳ והמזונות כאשר יולידו המימיות והליחה הנאה
והמרה הנה הם מביאים הקדחות לעפוש המימי מהם הדם
וסתום העבים והדבקים מהם למעברים והמרריים הנה ב
בחמם הדם המרריי לנוף וחדות הדם הנולד מהם והירקות
המרריות אולי יתרבה הועלתם בסם כמו שהתפלים ירב
תועלתם בקיץ ׳ ומי שיבא לקחת המזונות הרעים ימעיט
הפעמים ולא יתבפם ויערב בהם מה שהוא הפכי להם ואם
יזוק במתוק ישתה עליו החמוץ כמו החומץ והרמון וה
והסכנגבין העשוי מחומץ ואל אספרנאל וכיוצא בהם ו
וירגיל ההרקה ׳ ומי שיזוק כחמוץ ישתה עליו הדבש והיין
הישן ׳ וכן יתוקן הזך הדשן בעפוץ כמו אל שבלוט ונרני
והדם והזרובין המזרחיים ואל נבק הם קרוניאלי

הם סורבא ובמר במו אל רסאן והמל׳ח והחריף והכבושים
והשום והבצל ובהפך ׳ ומי שהיה גופו רע הליחות עם ר
רקיקות וירחיבו לו במזון המשובח ׳ ומי שהיה גופו נקל
ההתכה ויזן ברטוב כהיר העכול ׳ אמר גאלינוס
המזון הרטוב הוא הנבדל מבלי איכות כאלו הוא חפל
ואינו מתוק ולא חמוץ ולא מר ולא חריף ולא קובץ ולא
מליח ׳ והספוגיי יותר סובל למזון העב מן המקשיי והרבוי
מן המזונות היבשים מפיל הכח ומפסיד הכראה וכנגד ה
הטבע ׳ והדשנים מרבים העצלה ומסירים התאוה והקרים
מביאים עצלה ותדדמה ומרבים הרוק והחמוצים מתישים
הכח וכן החריפים והמלוח מזיק לאצטומ׳ וזולתה והמליח
מזיק לעין ׳ והמזון הדשן והמזון הנאות בשילקח אחר מזון
רע יפסידהו ׳ והמזון הדבק יותר מאוחר לרדת ׳ והקשואי
הנקראים אל כיאר בקליפתם ׳ יותר מהירים לרדת מהכנופ׳
והמתעכל בשיזדקדק הנזנהו ואחר יקח מאכל עב כאורז
עם חלב אחר הרעב יחרד הדם ויעירהו לרתוח ויצטרך
להקיז אעפ׳ שכבר הקיז בקרוב ובן הכעסן ׳ ודע כי המזון
המתוק ימשכהו הטבע קודם הבשול והעכול ויפסיד הדם
ויהבן שיהיו למז גות מצד חבורת משפטים ׳ ואמרו בעלי
הנסיון מאנשי הודו וזולתם שאין ראוי לאכל החלב עם ה
החמוצי ולא דג עם חלב כי הם יורישו חלאים נושנים כמו
הגדום ׳ ואמרו גב שלא יאכל חלב עם צנון ולא עם בשר
העוף ולא קמח קלי עם אורז בחלב ולא יושם במאכלים
שמן או שומן שיהיה בכלי נחשת ולא יאכל צלי שיצלה
על גחלי אל כריע ׳ והמאכלים המתחלפים מזיקים משני
פנים ׳ אחד מהם להתחלפותם בעכול וערוב המעוכל ב
בהם והבלתי מעוכל ׳ והשני שהם אפשר שיקח מהם יותר
מן המין האחר ׳ וכבר ברחו בעלי הנסיון בזמן הקדמון
מזה כהיות מסתפקי על הבשבק ועל הלח בער ׳ והיות
טוב שבעתות האכילה בקיץ העת אשר הוא יותר קר ו
ודחיית הרעב אולי יכלא האצטו׳ מוגלות רעות ודע כי
הצלי הנצלה על הגחלים כשיתעכ הוא היותר זן שבמזונו
והוא מתאחר לרדת נשאר במעי העור והמאכל הנקרא
בערבי זוריאג הוא מזון טוב ואם יהיה בבצל יגרש
הרוחות ואם לא יהיה בבצל יעורר הרוחות ׳ ויש מן ה
האנשים מי שיחשוב שהענבים על הראשים הצליים טוב
ואינו כאשר יחשבו אבל הוא רע מאד ובן היין אבל ראוי
שיאכל עליו כמו גרגרי רמון בלתי חרצניהם ׳ ודע כי
הטהוג יבש יעצור הבטן ואפרוחי התרנגולים רטובים ׳
ישלשלו ׳ והטוב שבתרנגולות הצליות מה שנצלה בתוך
נדי או טלה כי ישמור לחותם ׳ ודע כי מרק התרנגול הקטן
חזק ההשואה לליחות יותר ממרק התרנגולת ׳ אך מרק ה
התרנגולת יותר זן והגדי קר טוב יותר לשקיטת אדו ׳ וה
והטלה חם יותר טוב להחמם צחנתו ׳ והמאכל הנקרא
זורבאג למחומם ראוי שיה ה ב׳׳י זעפרן למקורר ראוי ש
שיהיה בזעפרן והבתיקות אם יהיה בסיכר אלפודג הנה הו
רע לסתמו והצמיאו ׳ ודע כי היזק הלחם בשלא יתעכל רע
והיזק הבשר בשלא יתעכל פחות מזה ׳

פרק ח

בהנהג המים והיין ׳ המים היות׳
טובים למזגים השוי הם השוי
בחוזק הקור ואין קרורם בקרח
מחוזק ׳ והיותר מזיק ממנו מה שקרורו בקרח מבפנים
וכש אם יהיה הקרח רע ובן הענין בקרח השוב גב׳ כי
הנתך ממנו מזיק לעצבים ולאברי הנשימה ׳ ובכלל ה
הקרב׳ ולא יסבלהו אלא הדמי מאד ואם לא יזיקהו בהוה
יזיקהו לאור הימים וכבואו בימים ׳ ואמרו בעלי הנסיון לא
תחברו מי הבאר עם מי הנהר טרם ירד האחד מהם ׳ ואמנם
בחירת המים הנה כבר הודינו עליהם ובן תקון הרעים
מהם והמזיגה בחומץ תתקנם ׳ ודע כי השתיה על הצום
ועל השיול ועל ההזיעה ובפרט עם רקות הבטן ובן רוות
הצמא המתחדשת בלילה כמו שיקרה לשכורים ולשתוים
ובעת טרדת הטבע בעכול המזון אחר שכבר קדמה רויה
מספקת מזיק מאד ׳ אבל ראוי שאם אין צד בלתי זה ש
שיסתפק באויר הקר וישבוך כפיו המים הקרים ׳ ואחר
אם לא יסתפק לו זה אז יכוך מכלי שפיו צר אעפ׳ שהשבור
אולי יקבל תערלת בזה ׳ ואולי לא יזיקהו שישתה על הצו׳
ומי שלא יסבול ההמנע מלשתות על הצום ׳ ובפרט אחר
השיול ישתה לפניו יין מזוג במים חמים ׳ וראוי שידע ה
הנגוע בצמא הכוזבת כי השינה וסבלו הצמא ישקישהו כי
הטבע אז יתיך החמר המצמיא ובפרט כשיחבר הסכל עם
השינה ׳ וכאשר יכבה הטבע המכשל בשתיה בסבת ה
הזשמע אליה תשוב הצמא לקום הליחה המצמיאה ׳ וראוי
לבעל הצמא הכוזבת שלא יגמע המים גמיעה ׳ אבל ימוץ
מהם מציצה ושתיית המים הקרים מאד רע ׳ ואם אי א
אפשר בלתו הנה ישתו אחר המאכל המספיק ׳ והמים
הפושרים מעוררים חפץ הקיא והמחוממים יותר על זה
כשירבו מכנו יתישו כח האצטו׳ וכאשר ישתו לעתים
ירחצו האצטו׳ וישלשלו הטבע ׳ ואמנם היין הנה הלבן
הדקיק יותר נאות למחוממים ואינו מביא הראש אבל
אולי ירטיב ויקל כאב הראש היוזה מהתלהבות האצטו׳ וי
ויעכד במקומי היין אשר יושם בו לחם יבש הנקרא בער׳
בעך וכלעז בישקוטו או לחם בלתי יבש כדי לזככו ובפרט
בשימזג קודם השתיה בשתי שעות ואמנם היין העב ה
המתוק הנה יותר נאות למי שירצה השומן והכח וראוי
להשכר מסתומו ׳ והישן האדום יותר נאות לבעלי המזג ה
הקר והלבניי ולקיחת יין על כל מאכל מהמאכלים רע
כפי מה שנמרנו מנתינת הסבה בזה ׳ ועכ

ועכ׳ לא ישתה אלא אחר עכולו וירידתו ׳ ואמנם המאכל
הרע הכימוס הנה שתיית היין עליו בעת לקיחתו קודם
ואחר עכולו רע ׳ כי הוא מעביר הכימוס הרע אל קצוי ה
הגוף וכן על הפירות ובפרט האבטיחים ׳ והתחיל בכוסו
הקטנים יותר ראוי מהתחיל בגדולים אך אם ישתה על
המאכל ב׳ כוסות או ג׳ אין היזק למורגל וכן אחר ההקזה
לבריא והיין מועיל לבעלי האדומה בהגירו המרה ול
ולמורטבים בבשול הלחות וכל מה שנוסף בשומו נוסף
ריחניותו הטוב וייטיב טעמו הוא יותר נאות ׳ והיין הוא
טוב מאד להעביר המזון בכל הגוף והוא מחתך הלבנה
ומתיבה ומוציא האדומה בשתן וזולתו וממעד השחורה
שתצא בנקלה ומשקיט היזקה בהפכיות ומתיך כל קרוש
מבלי חמום רב נברי ׳ ועוד נזכירנו במקומו ׳ ומי שיהיה
חזק המוח לא ישתכר במהרה ולא יקבל מוחו האדים
העולים הרעים ולא יגיע אליו מן היין אלא חומו הנאות
ויזדכך שכלו מה שלא יזדכך במוהו בעתים אחרים ׳ ומי
שיהיה בהפך יהיה בהפך ׳ ומי שיהיה בחזהו חלשה תצר
נשימתו לא יוכל להרבות מן היין דבר ומי שירצה להרבו
מן היין הנה לא יתמלא מהאוכל וישים במאכלו מה
שיגיר ׳ ואם יקרה לו מלוי ממאכלו יקיאהו וישתה מי דבש
ואחר יקיא גב׳ ואחר ירחץ פיו בחומץ ודבש ופניו
במים קרים ׳ ומי שיוזק מן היין לחמום הגוף וחום הכבד
הנה ישים מזונו כמו המאכל אשר יש בו בוסר ענבים
הנקרא בערבי חצמיא וכיוצא בו ויהיה קנוח סעודתו
בכמו הרמונים וחמוץ האתרוגים ׳ ומי שיזיקהו בצד ראשו
ימעטהו וישתה המזוג המזוכך וקנוח סעודתו יהיה בכאז
אל אספרגל ואם יזיקהו באצטומבא לחומה מו
יקח גרגרי הדס קליים וימוץ דבר מעונות אל כפור ׳ ומה
שיש בו קביצות וחמיצות ואם יהיה הזקה לקורה יקנח ס
סעודתו באל סעדא ואל קרונפול וקלפת האתרוג ׳ ודע כי
דין היין הישן בדין התרופה אשר הזנתה מעוטה ושהיין
החדש מזיק לכבד מביא אל השלשול הכבדיי בנפיחתו ו
ושלשולו ׳ ודע כי הטוב שביין הוא השוה בישון והחדוש
הזך הלבן הנוטה אל האודם אשר ריחו טוב וטעמו שוה לא
חמוץ ולא מתוק ׳ והיין הטוב הנקרא הרחוץ הוא שיקח ג׳
חלקים מתירוש וחלק מים ויורתח עד שיחסר רביעיתו
ומי שימצאהו משתיית היין סלידה ימוץ אחריו הרמון
והמים הקרים ומשקה האפסנתין בבקר ועשיית המרחץ
אחר לקיחת דבר מועט ׳ ודע כי היין המזוג משכר יותר
מהרה להעברת המימיות ׳ וראוי למשכיל להרחיק שתיית
היין על הצום או קודם נקיון האברים מהמים המורטבים
או אחר תנועה מופלגת כי שני אלו מזיקים למוח ולעצבי
ומפילים בכויצה וערבוב שכל או בחלי או יתרון חום ׳ ו
והשכרות התכוף רע מפסיד למזג הכבד והמוח ומחליש
העצבים ומוריש חליי העצבים והשתוק והמות פתאום ׳

והיין הרב משתנה לאדומה רעה בקצת האצטו׳ והיזק
גדול ׳ וכבר ראו קצתם שהשכרות בשיפול פעם בחדש
או פעמים יועיל במה שיקל הכחות הנפשיות ומרגיע ומ
ומגיר השתן והזיעה ומתיך המותרים ׳ ודע כי ההיזק
היותר גובר מהיין אמנם הוא במוח ועכ׳ לא ישתהו חלו׳
המוח אלא מזוג או מעט ׳ והנכון למי שנתמלא מן היין ש
שימהר להקיא אם יקל ואם לאו ישתה עליו מים רבים
לבדם או עם דבש וירחץ אחר הקיא באמבטי וימרח בשמן
רב וישן ׳ והנערים שתייתם מן היין היא כתוספת אש על
אש בעצים חלושים ׳ ומה שיסבול הזקן השקהו והשוה
הכחורים בו ׳ והארץ הקרה סובלת היין והחמה אינה
סובלתו ׳ ומי שירצה להתמלאת מן היין לא יתמלא מן ה
המאכל ולא יאכל המתוק ׳ אכל יגמע מהמרק הדשן
ויאכל פתים דשנים ובשר שמן וישקוט ולא יתעמל
ויקנח סעודתו בשקדים ובעדשים המלוחים וכבוש מן ה
מקפר ׳ ואם יאכל תבשיל הכרוב וזיתי המים וכיוצא בהם
יועיל ויעזור על שתיית היין ׳ וכן כל מה שינגב האד כמו
זרע כרוב נבטי ומרקחת כמוני וסאדב יבש ופודנג ומלח
נפטי ונאנוכה והמזונות שיש בהם דבקות והטחה יעבו
האד וזה כמו הדשנים המתוקים הדבקים כי הם ימנעו ה
השכרות אעפ׳ שלא יקבלו יין רב בסבה שהם מאחרים
לעבור ומהירות השכרות יהיה לחלשת המוח או לרוב
הליחות ב ו ויהיה לחוזק היין ויהיה למעוט המזון ורוע ה
ההנהגה בו במה שיתחבר בו ׳ ואשר יהיה לחלשת הראש
רפויו רפוי הנזלים הגושנים מהטיחות הנזכרות בשער ה
ההוא ולא ישתו ממנו אלא מעט ׳ משקה מ
מאחר השכרות יוקח מי ברוב לבן ומי רמון חמוץ מא חלק
וחומץ חצי חלק יורתחו דתיחות ׳ והשתייה ממנו קודם
היין אונקי׳ ׳ וגם יקחו גרגרים ממלח וסדאב וכמון וינוגב
ויוקח גרגיר אחר גרגיר ׳ וגם יוקח זרע כרוב נבטי וכמון
ושקדים מרים ק׳ופים ופודנאג ואפסנתין ומלח נבטי נא
ונאנוכה וסאדב יבש וישתה ממנו מי שלא יפחד הז׳ מחומו
ב׳ דר׳ במים קרים על הצום וממה שיסיר השכרות מהשכו
שישתה המים והחומץ שתיות תבופות או מי אל בצל ואל
דאיב החמוץ ויריח אל צנדל ואל כפור וישים על ראשו ה
המקררים המרתיעים כמו שמן ורדים בחומץ יין ׳ ואמנם
רפוי השתוי הנה נזכירהו בפרטים ׳ ומי שירצה שישתכר
במהרה מבלי היזק ישרה ביין אשנה ואל עוד הנדי ׳ ומי
שיצטרך לשכרות חזק לרפאת אבר רפוי מכאיב יושם ב
ביינו מי לוליאי או יקח שהתרג ואפיון ובנג מא חצי
דר׳ אל עדנא גוז מוסך ׳ וגאליאה מוסקאטה ואכרא מא
קירט וישתה ממנו ביין שעור הצריך או יבושל אל בנג
שחור וקלפת יברוח במים עד שיתאדמו וימזוג בהם היין

פרק ט

בשינה והיקיצה ׳ הדבור בסב
השינה הטבעית והתרדמה
והפכם מהיקיצה והתעורה ז ב

והתעורה ומה שראוי שיפעל להביא כל אחד מהם ול
ולדחותו בשיהיה מזיק ומה שיורה עליו כא׳ מהם וזולת
זה כבר נאמר ממנו דבר במקומו׳ ועוד יאמר ברפואה
הפרטית׳ ואמנם מה שנאמר במקום הזה הוא שהשינה
השוה נותנת יכלת לכח הטבעי על פעולותיו ומרגיעה
הכח הנפשיי ומרפה את עצמותו עד שאולי היא תשוב
בהרפותה מוגעת מהתכת הרוח אי זה רוח שיהיה ולכן
מעכלת המאכל העכולים הנז׳ ותוסר בה החלשה ההוה מ
ממיני ההתכה מה שיהיה מיגיעה ומה שיהיה מכמו
המשגל והכעס וכיוצא בזה׳

והשינה השוה כשתפגע השואת הליחות
בכמות ואיכות הנה היא מרטיבה ומחממת והיא הדבר ה
היותר מועיל לזקנים׳ כי היא שומרת עליהם הלחות
ומחזירה אותה׳ ולכן זכר גאלינוס כי הוא יקח כל לילה ת
תבשיל חזרת מתובלים׳ החזרת כדי לישנו והתבלין כדי
להסיר קרירותו׳ אמר ואני עתה חרוץ על השינה כלומר
אני היום זקן ויועילני הרטבת השינה וזאת ההנהגה טובה
מאד למי שלא יוכל לישן׳ ואם יוקדם עליה מרחץ אחר
השלמת עכול המזון הלקוח וירבה מיציקת המים החמים
על הראש הנה עוזר טוב מאד׳ ואמנם ההנהגה אשר היא
יותר חזקה מזו הנה נזכירה ברפוייסי וראוי על הבריאים
שישגיחו בענין השינה ושתהיה בהם על השווי ובעתה
ולא יפליגו וישפרו מהיזק התעורה במוחותיהם ובבחות
כלם׳ ופעמים רבות ישתדל האדם בתעורה ודוחה ממנו
השינה מפחד העלוף ומנפילת הכח׳ והשינה הטובה היא
השוקעת׳ והשינה היותר משובחת היא שתהיה אחר
ירידת המאכל מן הבטן העליון והשקט מה שנמשך אחריו
והקרקורים כי השינה על זה מזקת מפנים רבים אבל לא ת
תטיב ולא תדבק ולא יסור הישן מהתהפך מצד אל צד והי
מזקת ועם הזקה מצערת בעליה׳ ועכ׳ ראוי שיתהלך מעט
אם תתאחר הירידה ואחר יישן׳ והשינה על הריקות רעה
מפלת הכח׳ ועל המלוי קודם הירידה מן הבטן העליון ר
רעה לא תהיה שוקעת אבל עם התהפכות׳ שכל עוד
שמתעסק הטבע במה שמתעסק בו בעת השינה מן העכול
יקרה לו תעורה מבהילה מבלבלת ירפו עמה ידי הטבע ו
ויפסד העכול׳ ושינת היום רעה מורישה החליים הרטובי
והנזלים ומפסידה המראה ומורישה הטחול מרפה העצבי
ומעצלת ומחלישה התאוה ומורישה המורסות והקדחות
פעמים רבות׳ ומסבות זה מהירות הפסקתה ורפיון ידי ה
הטבע ממעשהו׳ ומחשיבות שינת הלילה שהיא שינה
נמשכת שוקעת׳ אעפ׳ שמי שהורגל לישן ביום אין ראוי
לעזוב אותה בבת אחת בלי הדרגה׳ אמנם היותר משובח
שבתכונות השינה שיתחיל לישן על הימין ואחר יתהפך
על השמאל וכאשר יתחיל על הבטן יעזור על העכול עזר
רב בכמה שיעצור מהחום הטבעי ויאסרהו׳ וירבה׳ ואמנם

השכיבה על הגב הנה היא שינה רעה מכינה לחליים ה
הרעים כמו השתוק והפלאג והכאיבוס׳ וזה שהיא תטה
המותרים אל אחור ויעצרם ממעבריהם שהם אל פנים כמו
הנחירים והחיך׳ והשינה על הגב ממנהג החלושים מ
מהחולים למה שיקרה לעצליהם מהחלשה ולאבריהם
ולא יסבלו לישן על הצד׳ אבל ימהרו לשכב על הגב כי
הגב יותר חזק מן הצד ועכ׳ יישנו פתוחי הפיות לחלשת
העצלים שבהם יתחברו הלחיים ולזה יש שער נשלם
בספרים החלקיים׳

פרק י

מן הלמוד הב׳ במה שראוי
שיאוחר מהמקום הזה ממ׳
שדרכו שיזכר במקום הזה
והוא עניין המשגל והשואתו והסרת היזקו׳ ואנחנו גב׳ נא
נאחר המאמר בו אל הספרים החלקיים׳ וממה שיאמר
הנה גב׳ בתרופות המשלשלות והסרת הזקם׳ ואנחנו גב׳
נאחר הדברים בקצתו אל מאמרנו ברפוי ובקצתו אל ד
דברינו בתרופות המשלשלות׳ אלא
שאנחנו נאמר שראוי על מי שמבקש שמירת הבריאות
שירגיל ההרקה במשלשל וההגרה וההזעה והרקיקה
והנשים ירגילו הנדות במה שנבארהו ונודיעהו׳

פרק יא

מן הלמוד הב׳ בהזק ה
האברים החלושים והשמנתם
והגדיל שעורם׳ האברים
החלושים והקטנים יחזקו ויגדלו אם במי שהוא עדיין
בשני הגדול ובתכלית הנה החפיפה השוה׳ והטיול
התמידי המיוחד להם׳ ואחר יוטפו בזפת ועצירת הנשימה
נכנסת בשעור הזה ובפרט כשיהי׳ האבר שכן לחזה ולריא׳
המב׳ מי שהוא דל השוקים אנחנו נצוהו במרוצה המעוט
והחפיפה השוה ולטוחם בטיחת הזפת ואחר ביום השני י
ישמור גם כן החפיפה בענינה ויוסיף בתנועה אלא אם
תראה ראיית הרחבת העורקים והשפך הליחות כי אז
יפוחד בכל אבר התחדשות המורסא והפגע המלוי המיוח
לו כמו שיפוחד הנה מהדליות וחלי הפיל וכאשר יראה
דבר מזה הסוג נחסר ממה שהיינו פועלים מהטיול
והחפיפה אבל נחדל ונשכיבהו ונמשול באבר הזה משל
במי שהשוק שלו כחוש ברגלו ונחפפהו הפך הח
החפיפה הראשונה כלומר שנתחיל מקצהו אל שרשו
ואם נרצה לחפף אבר קרוב לאברי הנשימה כמו החזה
יחותל מה שתחתיו בחתול ממוצע החוזק שוה הרוחב
נצוה שיעשה טיולי הידים ועוצר הנשימה החזק והצעקה
והקול הגדול והחפיפה הדקה׳ ועוד יבואך בספרים
החלקיים חלוק שלם לזה הכלל ועיין בו בספר הקשוט׳

פרק יב

מן האופן
השלישי ב
ביגיעה
הנמשכת אחר הטיולים׳ מיני

מיני היגיעה ג׳ ויוסיפו עליהם רביעי ואופני חדושה ב׳
פנים מיניה הג׳ הם הנגעי והמתוחיית והמורסיית וחנום
בהם היא היגיעה הנקר הלכלוביית והיבשיית והבחושיי׳
והנגעיית היא יגיעה יוחש ממנה בחיצוני העור דומה ל
לכאב הנגעים או בעומק העור והיותר חזק שבהם היותר
עמוק׳ ולפעמים יוחש זה במשוש׳ ולפעמים ירגיש בה
בעליה בעת תנועתו׳ ואולי ירגיש בעקיצת הקוצים
ומאסו התגועות ואפילו הנהוק׳ ויעשה נהוק כחלשה
וכאשר תתחזק ימצאו סמור ואם תוסיף ימצאם רתת ו
ויוקדחו וסבתה רוב מותרים רקיקים חמים והמסת הבשר
והחלב בחזק התגועה ובכלל ליחות רעות אלו התפשטו
בעורקים היו מפסידות הדם הטוב בהם וכשיתנערו אל
צדדי העור יתגערו מזוקקי ההז ופחות מה שיזיקו בו הוא
שיחדשו המין הזה מהיגיעה ואם יתנועעו מעט יחדשו ה
הספור׳ ואם יתנועעו יותר יחדשו הרתת׳ ואולי יתנערו
מהם הליחות זחדות וישארו בעורקים הנאות׳ ואולי
תהיה גם הנאה בבשר׳ והמתוחיית ירגיש בעליה כאלו
גופו רוצץ וירגיש חום ומתיחה וימאס בעליה התנועה
אפי הנהוק ובפרש אם תהיה מעמל ותהיה ממותרים נע
נעיצרים בעצלים אלא שהם טובי העצם אין עקיצה בהם
או מן רוח ויבדיל ביניהם ענין הקלות והכובד׳ ופעמים
רבות תקרה מן השינה בלתי שלימה ובאשר תקרה אחר ש
שינה שלימ׳ הנה יש שם התחלפו׳ אחר והוא רע שבמינים
והותר רעה שבהם אשר תמתח פתילי העצלים ביושר וא
ואמנם ה גיעה המורסית היא שיהיה הגוף יותר חם מן
המנהג ודומה לנפוח בשיעור ובמראה ובהצטער במשוש
והתנועה וירגיש עמה במתיחה גב׳ ואמנם היגיעה ה
החבושיית הנה היא ענין ירגיש בו האד מגופו כאלו כבר
הפליג בו הנגוב והיובש ותתחדש אם מהפלגת טיול עם
טוב הכימום ועשיית החזרה שעירה אחרין׳ ולפעמים
התתחדש מיובש האויר וההמעטה מהמזון ועשיית הצום
ואפשם צד חדוש היגיעה הוא שהיגיעה אם שתתחדש מ
מטיול והיא יותר בטחה ודרך רפוייה אופן ייחדה׳ ואם
שתתחדש מעצמה והיא הקדמת החולי ודרך רפוייה אופן
ייחדה׳ ולפעמים הורכבו אלה קצתם עם קצת כפי ה
הרכבת חמריהם אם בעצמם אם בטיול׳ ובאשר תדע ה
מנהגת הנפרדים תעתיקנו אל הנהגת המורכבים על
הסדר שאוכר אותו והוא שראוי שתשים יתרון ההשנחה
בתחלת הדבר אל מה שהוא יותר נחשב עם הנהגת מה ש
שהוא למטה ממנו גב והיותר נחשב יותר נחשב
לדברים שלשה אם בשביל הכח ואם בשביל החשיבות
ואם בשביל העצם׳ ובאשר יתחבר כראוי מאלו שנים
או שלשה אז הוא יותר נחשב אלא אם יהיה האחד מן ה
האחרון יותר חזק מן השנים מן הראשון שיעמד במקום
שנים מהראשון׳ המשל בזה שהיגיעה המורסיית יותר
חזקה ויותר חשובה מן הנגעיית׳ אמנם עצם הנגעיית אם
הוא רחוק מאד מן השוני ומן המנהג הטבעי הנה יקומם
שני חיובי היגיעה המורסיית בחשיבות והבח ועב תקדם
עליה ואם לא תהיה רחוקה מאד תוקדם עליה המורסיית

פרק יג

בפתיחת הפה והנהוק׳ ה
הנהוק יהיה למותרי׳ מקובצי׳
בעצלים ולכן יקרה הרבה
פעמים אחר השינה׳ ובאשר יהיו אותן הליחות יותר יהיה
סמור ורתת׳ ואם יהיו יותר מזה יחדש קדחת׳ ופתיחת הפה
הוא מין מן הנהוק הקורה במה שיקרה בעצלי הלחי והחזה
ובשיקרה לבריא תחלה מבלי סבה ובזולת העת בשירבה
הוא רע׳ והטוב ממנו מה שיהיה אצל העכול האחרון כי
יהיה לדחיית המותרים׳ ולפעמים יפעל פתיחת הפה
והנהוק הקר וקבוץ החלקים ומעוט ההתבה והתעורה
מן השינה קודם השלמתה והיא דחייה מעטה׳ והיין המזוג
לחצאים טוב לפתיחת הפה ולגיהוק כשלא יהיה שם סבה
אחרת מונעת׳

פרק יד

ברפוי היגיעה השיולייית
ונאמר כי ההשנחה ברפוי
היגיעה מבשחת כחליים ו
רבים ומהם הקדחות׳ ואמנם היגיעה הנגעיית ראוי להסר
בהראותה מן השיול אם הוא סבתה׳ ואם יתחבר עמו רוב
הליחות ינוערו או תבמא קרובת הזמן ויסוד הראותה ב
בריעב והחרקה והתכת מה שהגיע מצד העו בחפיפה הרב
והרבה בשמן אין בו קביצות וביום הג יעשה טיול החזרה
ויזון ביום הראשון במה שנהג באיבות אלא שהוא יחסר
בכמות ובשני יזון במרשיבים ואם יהיו העורקים נקיים ות
והליחה הנאה בחלב המעים הנה החפיפה תב שלה ובפרש
בשיעבור אליה כח תרופות מחממות ושמן אל נרב מועי
מזה מאד ושמני השבת והבבנאג וביוצא בהם ובשול ש
שרש הסלקא בשמן בכלי בתוך כלי ושמן שרש אל בשמי
ושמן שרש קשואי החמור ואל פשרא ושמן אשנ טוב וכל
מה שיפול מן השמנים בהם אשגא׳ ואמנם היגיעה ה
המתוחיית הנה הכונה ברפוייה לחרפות מה שנתקשה ב
בחפיפה הרבה המחממת בשמש והרחיצה במים הפושרי
והתעכב כהם עכו ארוך עד שאם הוא ישוב אל האמבטי
ביום פעם או פעמים או שלש טוב וימשח אחר כל רחיצה
ואם יצטרך בסבת חיוב נגוב הזיעה ונגוב השמן עמה
לחזור ולמשוח השמן עליו

עליו יעשה ויזון מזון רטוב מעט השעור בי הוא יותר צ
צריך להמעטת המזון מהנגעיית׳ והיגיעה הזאת יתירה
הטיול ותתירה היגיעה׳ ואם תהיה קורה מעצמה למותרי
עבים רעים אז אין צד מבלי הרקה׳ ואם תהיה בסבת ר
רוחות מבתיחות יתיבוה בבמו כמון ובראויי ואניסון
ואמנם היגיעה המורסיית הנה הכונה בהנהגתה ענינים ג׳
להרפות מה שנמתח ולקרר מה שנתחמם בהרקת המותר
וישלם זה בשמן הרב הפושר והחפיפה הרבה מאד ואורך
העכוב במים הנוטים אל החמימות מעט והמרגוע׳ וא
ואמנם בלכלוכיית הנה לא נשנה בה מהנהגת הבריאות
אלא שהמים אשר ירחץ בהם ראוי שיהיו יותר חמים׳ כי
המים החמים מאד מקבצים חלק העור עם היותם אין נזק
בהם בנזק הקרים מהמיחיות כי הם אעפ׳ שיקבצו החלקים
הנה יש בהם פתנה להכנסת קורם בגוף שבבר כחש׳ ול
ולפעמים יהיה סבת בחשו ספוגיות עורו אבל זה הוא הרו
וביום הב׳ יעשה טיול החזרה בנחת ורכות והמרחץ ביום ה
הראשון ואחר יצוה שיקפוץ במים הקרים בפתע כדי ש
שיסתמו בקבי עורו וימעיטו התבתו וישמר בו הלחות ו
ויפנשו גוף שיש בו מה שיקומם אותם מן החום׳ וכבר
נתקבצו הלקיו׳ ואלו ב׳ סבות עזרות לדחות רעות קרים
ובפרט כשיקפוץ בהם ויצא מיד ולא יאחר כי האחור אין
בשחזן עמו ויזון בחום היום במזון מרשיב מועט כדי ש
שיובר להחפף בערב פעם אחרת ואז יאחר סעודת הערב
וישתדל שיהיה בבר נער המותרים מעצמו ויחופף בשמן
ערב ולא יגעו בו בטנו אלא אם הרגיש יגיעה בעצלי
בטנו ואז ימשחם לאט וברכות ויתרחב במזונו ויוסף בו
עם שמירה שיהיה מזונו רב החום׳ ובל יגיעה סבתה הת
התנועה הנה עזיבתה בעת התחלת היגיע יכן התחרשות
ואחר יעשה טיול החזרה כדי שתדחה התנועה השוה ה
החזרים אל העור ותתיבם החפיפה בכמה שבין התנועות
בהם בנפילה׳ וינוסה עניבו ברחיצה כי אם יחדש הכרח
דתת הנה הענין עובר הגבול׳ ובפרט אם יחדש קדחת
ואז אין ראוי שירחץ אבל יורק ויתקן המזג ואם לא יחדש
הכרחץ דבר מזה הוא נקבל תועלת מבנו כשיהיו מימיו
שוים כאשר יהיה בעורקי הנעים ליחות נאות אז ראוי
שיונהג תחלה היגיעה בכמה שראוי׳ ואחר יתעסק בכמה ש
שיבשל הליחות הנאות וידקדקם ויוציאם׳ ואם יהיו רבו
תיעצהו אז בנינוחה ועזיבת הטיול׳ כי הנינוחה יותר
מעכלת ועזיבת ההקזה כי היא ברוב תוציא הנקי ותשאיר
הליחה הנאה ולא ישלשל גב קודם התקון כי זה לא יספיק
ויזיק׳ ואין היזק בהגרה ולא ינתן לו מחמם חזק כי הוא יפ
יפשט הליח הנאה בגוף ויהיה עשייתו עליה לאט ובשעו
השוה׳ וראוי שיושם במזונותיו הפלפל ואל כמון והזנגבי
וחומץ אל כבר וחומ׳ השומ׳ וחומ׳ אסטראגאר וגרמיה׳ גב׳
והמרקחות הידועי בשעור ואחר הבשול והראו השמרי
בשתן ובשול היותר גובר תן לו היין כדי שישלם הבשול
ותגיר ויהיה ייגו הדק הרקיק ולא יעשה הקיא׳

פרק טו

בענינים אחרים
ימשכו אחר הטיול וזולתו מן
השורה המעט׳ הנה נדבר ת
תחלה על אלו הענינים ואחר נעתק אל הנהגת היגיעה
ההוה מצד עצמה׳ והנה מזה כפוגיות יקרה לגוף מן
החפיפה המעוטה ומהמרחץ וירופא בחפיפה היבשה
הנוטה אל קושי עם שמן קיבץ ומזה קבוץ החלקים ש
שיקרה מקיר או דבר קובץ או רוב מותרים או עבים או
דבקותם יביא זה אל העצם בנקבי העור או יהיה קבוץ
החלקים בסבת טיול משך אותם מהעומק מבלי שיהיה
מסבות קודמות או תהיה הסבה בזה המקום אבקיי או ה
חפיפה חזקה וקשה׳ אמנם מה שיהיה מקור וקביצות הנה
אותותיו לובן הכראה׳ואחור החמום והזיעה וחזרת
המראה אל האודם בעת הטיול ואלו ראוי שיתרחצו ב
במרחצאות חמים ויתגוללו על טבלותיהם השוות בחום
ועל מצעיהם עד שיזיעו וימשחו בשמנים דקים חמים מ
מתיבים׳ ואמנם הנופלים בזה מן הטיול הנה אותותם
העדר האות החיא ודיות העור ורפוי הנפוץ אם יהיה שם
מותר ואחר יעשה מה שיתיך ממרחץ ומריחה׳ ואמנם
כשיקרה זה מאבק והדומה לו הנה הם אל הרחיצה יותר
צריכים ואל המריחה בשמנים ויחופפו בחפיפה רכה קוד
המרחץ ואחריו ולפעמים יקרה אחר ההפלגה מהטיול עם
מעוט החפיפה הלשה עם ספוגיות׳ ולפעמים יקרה
מהמשגל המופלג גב יכן המרחץ התבוף ואז ראוי שירופא
בטיול החזרה ובחפיפה יבשה נוטה אל הקושי עם שמן
קובץ ויקחו מזונות מרתיבים מעט הבמות שוים בחום
והקור או אל החום מה שהם מעט וכן יעשו אם יקרה להם
חלשה והתעורה או יגון או שיקרה להם יובש מהבעס ואם
יקרה לאלו רוע עכול לא יאות להם טיול החזרה ולא דבר
מהטיולים כלל׳ ולפעמים יקרה מהפלגת הרחיצה והרבוי
מהמזונות והיין והתענוג שירגיש האדם באבריו יתרון ל
לחות ובפרט בלשונו עד שהוא תזיק בפעולת האברים
ואם תהיה מסבה קודמת הנה זה אל הרפואה הפרטית
ואם יהיה מדבר מה שספרנוהו בקרוב כיין או הפלגת
בנוחה או חוזק הרכוך מהמרחץ אז ראוי שיתעסקו בטיול
חזק וחפיפה שעירה יבשה בלי שמן או עם דבר מועט מ
מהשמן המחומם׳ ואמנם היובש המופלג שירגיש בעליו
הוא מסוג היגיעה הלכלוכיית ורפויו כרפויה

פרק יו

ברפוי היגיעה המתחדשת מ
מעצמה׳ אמנם הנגעיית הנה
ראוי שיודע ענינה האם הליחה
המחייבת אותה בתוך העורקים או חוץ מהם והנה יורה
על היותה בעורקים השתן וענין המזונות

המזונות הקודמים ומנהגו ברבוי הולדת המותרי׳ בעורקיו
או מעוט ומהירות התנפצם ממנו או הצריב׳ אותו אל רפוי
ועניין משקהו האם היה זך או עכור ואם יורו האותות האל׳
הנה הם בעורקים ואם לאו הנה הם חוץ מהם׳ ואם תהיה
היגיעה ממותרים חיצוניים ויהיה תוך העורקים נקי יספיק
בה טיול החזרה ומה שזכרנו מההנהגה האמורה בשער
הנגעיית המתחדשת בטיול׳ ואם יהיה החלק האחר אין
נזקקין לו בטיול אבל עליך להרגיעו ולישנו ולהרעיבו ול
ולמשחו בכל ערב בשמן ולרחצו במים השוים אם יסבול
המרחץ על התנאי אשר זכרנוהו ותזונהו כמה שנאמ׳ ממה
שכימוסו טוב מסוג המאכלים הנקראים חסו הנעשה מפ
מפתותי לחם ממה שלא תמצא בו רב דבקות ולא רוב
מזון והוא כמו שעורים וכנדרוס ובשר העוף ומהמשקים
הסכנגבין הדבשיי ומי הדבש והיין הלבן הרקיק׳ ולא
תמנעהו היין בתאר הזה כי הוא מבשל ומגיר׳ וראוי
שיתחיל תחלה במה שיש בו חמיצות מעט ואח׳ יודרג
אל הלבן הרקיק ואם לא תספיק ההנהגה הזאת ויש שם ל
ליחה אז תריק הגובר׳ ואם הגובר דם או עמו דם תקיז
ואם לאו תשלשל׳ או שניהם יחד כפי מה שתראה מענין
הדם׳ והשמר לך מעשות דבר מזה אם יראה לך שהכח
חלוש ולקיחתך הראיה מסוג הליחה הוא מהשתן או מ
מזיעה ומענין השינה והיקיצה׳ ואם תמנע השינה עם
הנהגתך הטובה הנה היא הנהגה רעה׳ ואם תחשוב
שהטוב בעורקים מהדם מעט ושהליחות הנאות הגוברות
הנה הרגיעהו והאכילהו והשקהו מה שידקדק אחר שלא ת
תשקהו מה שיש בו חמום רב׳ אבל תשקהו מה שיש בו
חתוך כמו הסכנגבין הדבשי׳ ואם תצטרך שתוסיף
במדקדקים חוזק תשים במאכל ובמי השעורים שתשקהו
דבר מהפלפל׳ ואם תצטרך אל הכמוני או אל הפלפלני
לפגות הליחות השקהו כמו שתראה קודם המאכל ואחריו
בעת השינה והשעור כף קטנה ולא יאות להם הפודאנג
כי הוא יעבור הגבול בחמום׳ ואם נתאמת לך שהליחות
הנאות אינם בעורקים אך הם באברים השרשיים תחפפם
וביחוד בבקרים בשמנים המרפים ותשקם מהמחממים מה
שיגיע חמומו אל העור ותתמיד להם המנוחה הארוכה ו
ואחר זה המרחץ במים השוים ותשקם הפודנגי בלי פחד
וראוי שיהיה זה קודם המאכל וקודם הטיול ואם תצטרך א
אחר המאכל אל מעכל לא תשקהו חזק מעביר כמו
הפודנגי אבל כמו הכמוני והפלפלני
ויהיה מאי זה שיהי מהם מע׳ או הספרגלגי ותוב להשקותו
מן הספרגלאני יותר ממה שתשקהו משניהם אחר שתביט
שלא יהיה הגוף חזק החום המקרי בשתשקהו זה׳ ויועיל
לא לו המשיחה בשמן בבונג ושבת ובדרוג וזולת זה לבדם
או עם דונג או מחוזק דארינג עם יב׳ בפלים מהשמן׳ ואם
ידעת שהליחות בעורקים וחוץ מהם תכוין אל היותר גדול
ולא תעלים עיניך מהיותר קטן ואם ישתוו תכוין תחלה
כוונת העכו בפלפלני׳ ואם תרצה תוסי׳ עליו פיטרוסינילו
במשקל האניסון כדי שיהיה יותר חזק ההגרה׳ ואם תרצה
תערבבו דבר מהפודנג אחר שתחסר משתית הכמוני או
הפלפלני ותדרג בזה עד שישאר באחרונה הפודנאני הם

המזוקק בעת שיהיה מה שבעורקים בבר נתעכל ונחסר
ונשאר עליך לשום השגחתך במה שהוא חוץ מהעורקים
והפודנגי כמו שידעת מועיל לזה ומזיק לראשון ואמנם
אלו שיתחבר בהם שני העפינים הנה ראוי שתרחיקם אז כל
מה שתחזק משיכתו אל חוץ או אל פנים׳ ולכן לא תמהר
להקיאם ולשלשלם אם לא תקדים בו תחלה בדקדוק וב
ובחתוך ובשול ולא תטייל גב׳ וכאשר תשקוט היגיעה
וייטיב המראה ויתבשל השתן אז תחפפם הפיפה רכה
ותטיילם טיול מעט ונסה זה והנה אם ישוב להם דבר מ
מהחולי אז תעזוב ואם לא ישוב להם אז תוליכם אל הנהג׳
בהדרגה בהם עד שיגיעו אל הנכון אליהם מהרחיצה
והמריחה והחפיפה והטיול׳ ובאחרית הענין תוסיף בכח
שמניהם׳ ואם ישוב לאחד מאלו יגיעה עם הרגש נגעית
תחזור להנהגתך׳ ואם ישוב בלי הרגש נגעיי אז תנהיגה
בחזרה׳ ואם האותות יתערבבו ולא תתראה יגיעה חזקה
אז תרגיעה׳ ואמנם היגיעה המתוחיית הנה סבתה פה מלוי
בלי רוע ליחה ורפויה בגופים רעי המזג ההקזה ודקדוק ה
ההנהגה ובגוף אשר נדבר אנחנו בו בדקדוק והחתוך לבד
ויעזר אחר זה במה שראוי׳ ואמנם המורסיית הנה רפויה
למהר להקיז מהעורק המיוחס לאבר שבו רוב היגיעה וא
ואשר יתראה בו תחלת היגיעה ומן אל כחל אם אין הפרש
בה בין האברים׳ ואולי תצטרך שתקיזהו ביום השני גם
ביום הג׳ ותקיזהו ביום הראשון כשתתראה לא תאחרהו פן
יבקע בו׳ וביום השני והג׳ תקיזהו בערב׳ וראוי שיהיה מ
מזונו ביום הראשון במי השעורי או חאסו או כנדרו׳ פשו
אם לא תקרה קדחת׳ ואם תקרה הנה מי השעורים לבדם
וביום הב׳ יחופף עם שמן קר או שוה בשמן שקדים׳ וביום
הג׳ כמו תבשיל החזרת ותבשיל הדלוע ם ומלוביאה ו
והמציאה וכמו הדג אלציאראצי מבושל במי׳ וימנעו אות׳
בימים האלה משתיית המים מה שאפשר אבל הם כשיצר
סבלם ביום הג׳ ולא יעכלו מאכליהם ישקום מי הדבש או
יין לבן רקיק ומזוג והשמר מלזונם תכף אלו ההרקות ב
בפתע כי ימשך המזון בלתי מבושל לעורקים בפנים ג׳ א
אחד מהם שהמזון כשימעט תקפיד בו האצטומכא לעצרו
ויחלוף כחה המחזיק על כח הכבד המושך׳ ואמנם כאשר
ירבה לא תקפיד בו אבל אולי תעזור משיכת הכבד בכחה
הדוחה וכן כל כלי קודם בהקש אל מה שאחריו׳ והשני
שהרב לא ייטיב עבולו באצטו׳ והג׳ שהכבד ישלח אל
העורקים מזון רב וילאו העורקים גב׳ מלעכלו׳

פרק יז

מן הלמוד הב׳ מן האופן
הג׳ בהנהגת הגופים ש
שמזגם בלתי משובח
הגופים האלו הם אם חוטאים בעצמם ואם מופגעים
ביצירה׳ והחוטאים בעצמם הם אותם שמזגיהם ביצירה
משובחים׳ וכבר קנו מזגים רעים בעת הזאת בחטא
ההנהגה הארוב׳ עד שנבקעו בהם׳ והמופגעים הם אות׳
שמזגם בשרש בלתי משובח׳ ואמנם החוטאים הנה

באיכות ובכמות וירפאו בהפך ׳ ולפעמים יוקח ראיה על
זה מענין גהת הגוף ׳ ואנחנם המופנעים הנה הם אשר נפל
בהם הפסד ענינם ממזגם הראשון ומשנותיהם ׳ ונתחיל
מהם בזכרון הזקנים ׳

פרק א

במאכר כללי בהנהגת הזקנים
כלל הנהגתם הוא עשית כה
שירטיב ויחמם יחד בהמזונות
והרחיצות והמשקים ומהארכת וחשינה והתכהמה במטה
יותר מהבחורים ומהתמדת הגרת שתנם והוצאת הלבנה
מאצטומכתם מדרך המעי והמקוה ושיתמיד רכות טבעם
ויועילם מאד החפיפה השוה באיכות וכמות עם שפץ ׳ואח
הרכיכה או ההלוך אם יחלש מן הרכיבה והחלוש מהם
יחזרו עליהם החפיפה ותשנה ׳ ורוב שירגילו הבשמים א
אשר ריחם טוב מחזקים הרבה ׳ וכש החמים בשווי
ושימרחו בשמן אחר השיגה כי זה יעיר הכח הדיוני ואחר
יעשו הרכיבה וההלוך ׳

פרק ב

בהנהגת הזקנים ׳ ראוי שתפרי
מזון הזקנים מעט מעט ויזונו
בשתי פעמי ושלש כפי העכול
וחזקו וחלשתו ויאכל בשעה הב הלחם המחוקן המלאב
עם הדבש ׳ ובשביעית אחר הרחיצה מה שירכך הבטן מ
ממה שנזכירהו אחר זה ׳ ובקרוב הלילה המאכל המשוב
ההנה ׳ ואם יהיה חזק יוסיף בסעודת הערב מעט וירחיק
כל מזון יולד ממנו השחורה והלבנה וכל חם מנגב כמו
הכבושים והתבלין אלא עד הרפואה ׳ ואם יפעלו מזה מה
שאין ראוי להם שיקחו מהמין הראשון כמו המלח וה
והבראנגן והבשר היבש ובשר הציד וכמו הדגים אשר
בשרם קשה והאכטיח הנקרא זקי ואל כיאר או שיפעלו
שיאכלו הכבושים ואל כחנא והחלב ירופאו בלקיחת ההפ
אכל אמנם ראוי שיעשו בהם המדקדקים עם המזון בשיוד
שיש בהם מותרים וכאשר ינקו יזונו במרטיבים ואחר
יחזרו בדברים המרקדקים עם המזון כפי מה שנאמרהו
ואמנם החלב הנה יקבל תועלת בו מי שיעכלהו מהם ולא
יבוא אחריו מתיחה בצד הבבד והבטן ולא חכוך ולא
כאב כי החלב זן ומרטיב ׳ והטוב מבמו חלב העזים וה
והאתונות ׳ וחלב האתונות מסגולותיו שלא יתגבן הרבה
וירד מהר ובש אם יהיה עמו מלח ודבש ׳ וראוי שתשניח
במרעה שלא יהיה בו יצמחים עפוצים ולא חריפים או
חמוצים או חזקי המליחות ׳ ואמנם הירקות והפירות ש
שיקחו אותם הזקנים הם כמו הסלקא והכרפס ומעט
מהכרתי יקחם מתובלים במוריים ושמן ובש קודם מאכלם
לעזור על רכוך הטבע ׳ וכאשר יעשו השום לעתים ויהיו
מורגלים אליו יקבלו תועלת בו והזנגביל המרוקח הוא
מהתרופות הנאותות להם ורוב הירקוחים החמים ׳ ויהיה
זה בשעור שיחמצו ויעכלו לא בשעור שינגבו הנו ׳ וראוי
שיהיו מזונותם מרטיבים ׳ אמנם יתפעלו מאלו מדרך
העכול והחמום ולא יתפעלו בנגוב וממה שיעשו לרכך
טבעם ויאות לגופם אל בלב המבושל במים והמלח ה
המתוקן במוריים והשמן ושרש אל בסבג בשישם במר
התרנגולת או במרק הסלקא או במרק הברוב ׳ ובמה ש
שיאות לגופם מהפירות התאנים ואל גץ בקיץ והתאנים
היבשים המבושלים במי הדבש אם יהיה העת סתיו וכל
זה ראוי שיהיה קודם המאכל לרכך טבעם ׳ ואם יהיה טבע
ברכות יום זולתיום לא יצטרך למשלשל ולמחליק ׳ ואם
יתרכך יום ויעצר יומים יסופיקם כמו הלבלב ומי הכרוב
ולב אל קרטאם גריסי השעורים או שעוד לח אחד או
שנים מסמג אל בטם והרוב ג לוזים כי הם ירככו
טבעם בסגולה וימרקו הקרבים בלי היזק ׳ ויועילם גב
התרופה המורכבת מלב אל קרטאם עם עשרה כפלים ת
תאנים יבשים והשתייה ממגו באגוז ׳ ויועילם גב החוקן
בשמן כי יש בו עם ההרקה רכוך לקרבים ובפרט מהשמן
הערב וירחיק מהם החוקנים המושבים החדים כי הם מ
מנגבים מהם ׳ ואמנם החוקנים הרטובים השמנים הנה הם
מהדברים היותר מועילים להם כשיעצר טבעם ימים ויש
להם תרופות מרכבות לטבע נזכירם באלקרבדין מיוחדות
להם ׳ וראוי שתהיה ההרקה בישישים ובזקנים בלי הקזה
כל מה שאפשר כי השלשול השוה יותר נאות להם ׳

פרק ג

ביין הזקנים ׳ הטוב שביינם הוא
הישן האדום כדי שיגיר ויחכם
יחד ׳ וירחיקו החדש והלבן אלא
אם יבנסו למרחץ אחר הלקיחה מן המזון וימצאו כי אז י
ישתו יין לבן רקיק מעט ההנה על שהוא תמורת המים
וירחיקו היין המתוק הסותם מהיינות

פרק ד

מן האופן הג בפתיחת סתומי ה
הזקנים אם יקרו להם סתומים
והיותר נקלים שבהם אשר יקרו
בשתיית היין ואז ראוי שיפתחו לה בפודנג ובפלפלני
ויזורה הפלפל על היין ׳ ואם יהיה מנהגם בכר בעשית
השום והבצל יקחום והתיראק יועילם מאד ובפרט בעת ח
חדוש הסתומים ׳ ובן אתאנסיאה ואמרוסיאה ׳ אך ראוי
שיתרשבו אחריו בכדחץ ובכריחה ובמזונות כמו מי הבש
באלכנדרוס והשעורים ועשיית משקה הדבש יועילם מ
מהתחדש הסתומים ובאב הפרקים אחר שנוכף עליו עם
הזרגש בסתום באבר או הרגש התעתדו לו מה שייחדהו
בזרע הכרפס ושרשו לאברי השתן ׳ ואם תהיה השתייה
חצציית יבושל מה שהוא יותר חזק כמו פיטרושילום ואם
תהיה הסתימה בריאה במו אל זופא ואל כרשאיושן ואל
סליכא וכיוצא בזה

פרק ה

מן האופן הג בחפיפת
הזקנים ראוים
שתהיה שוה באיכות
וכמות בלתי נזקקת לאברים החלושים כלל׳

פל"ז והנכאבים יואם תהיה בעלת פעמים אז יחופפו ב
בהפרשים מאותם הפעמים בבגדים שעירים וידים מופ
מופשטות כי זה יועילם ומונע עונות עלות איבריהם

פרק ו

מן הלמוד הג' מן האופן הג' בטיו'
הזקנים ' טיול הזקנים יתחלף כ
כפי התחלפות ענייני גופותיהם ו
וכפי מה שירגיל בהם מן החליים וכפי מנהגם בטיול ואם
יהיה גופם בתכלית השווי יאותו להם הטיולים השוים ' ו
ואם יהיה אבר מהם לא על המשובה שבעניניו ישימו ט
טיולו נמשך לשאר האברים בטיולם דמ' אם יהיה ראשו י
יקרה לו הסבוב והכפייה והשפך הליחות אל הטפרקת ה
ויהיה שהרבה פעמים יעלו בו אדים אל הראש והמוח לא
יאות להם מהטיולים מה שיכוף ראשם וישתו אבל ראוי
שיטה אל השיול בהלוך והמרוצה והרכיבה וכל טיול ש
שישתמש בחצי התחזון ואם יהיה הפגע אל צד הרגל יע
יעשו הטיולים העליונים במשיכת הרשת והשלכת האבני
והגבהתם ' ואם יהיה הפגע לצד האמצע כמו הכבד וה
והטחול והאצטו והמעים יאות להם שגי הטיולים הקנויים
אם לא ימנע מונע ' ואמנם אם יהיה הפגע אל צד החזה ה
הנה לא יאות לו אלא הטיול התחתון ' ואם יהיה בכוליא א
או במקוה לא יאות לו אלא הטיול העלינן ' ואין דרך להם
אל שידריגו אותם האברים בטיול כדי שיתחזקו בו ' וזה ל
לזקנים בחלוף מה שבשאר השנים ובחלוף הישישים א
אשר יאות להם ויהיה בהם רוב מה שיאות לזקנים כי אותם
ראוי שיחזקו אבריהם ולפעמים ישויילו ולפעמים לא ית
יותר להם זה רל' כשיהיו חמים או יבשים ובהם חמר או ט
יטו אל העפוש ואין בהם בשול

פרק א

מן הלמוד הד' מן האופן הג' ב
בתקון מזג הנוסף חום ' נאמר
כי רוע המזג החם אם שיהיה ע
עם שווי משני הנפעלים או תגבורת יובש או לחות ובאש
ישתוו הנפעלים ידענו שתוספת החום אל גבול אינו מ
מופלג ואם לאו היה מנגב ' ואמנם החום עם היובש אפשר
שישאר המזג הזה בעניני זמן ארוך ' ואמנם החום עם ה
הלחות הנה התחברותם לא יתארך כי פעם יגבר הלחות ע
על החום ויכבהו ' ופעמים יגבר החום על הלחות וינגבהו
ואם יגבר הלחות הנה בעליו יכון ענינו בעת התכלית כ
בבחרות וישוב שוה בה ובאש ירד יתחיל הלחות הנכברי
להוסיף והחום להתחסר ' ונאמר כי כלל הנהגת החום המ
המזג נכלל בשתי כוונות ' האחת מהם שירצה להחזירו
אל השווי ' והשנית שתשמור בריאותו על מה שהוא עליו
והראשונה אמנם תקל על השקטים המישבים עצמם על ס
סבל ארוך בכדי שישובו בהנהגה אל השווי כי הנהגתם מ
מבלי הזדרגה יחליא גופם ' והשנית אמנם אפשר להנהיגם
במזונות דומים למזגם עד שישמור הבריאות הנמצא להם
והנה כי שהוא מחמי המזג שוה בשני הנפעלים הם היותר
קרובי אל הבריאו בתחלת ענינם ' והנה מזגם היותר מהי
לצמיחת שעריהם ושכיה ויהיו בעלי באור ולשון ומהירו
אף בהלוך ובאשר יגיע אל הבחרות יפליג עליהם החום ו
ויוסיף היובש ויתחדש להם מזג עוקץ ' ורבים מהם יולד

בהם המר' פעמי רבות והנהגתם בשניהראשוני' הו הנהגת
השוים ובאשר יעתקו יועתקו אל הנהגת מי שישתדל להגי'
שתגו והרקת מרתו מן הצד אשר ישו אליו מותריהם משני
צדי השלשול או הקיא ' ובאשר לא ישלים הטבע להטות
הליחה אל ההרקה יעזר בדברים קלים מהקיא והשלשול
אמנם הקיא הנה בכמו שתיית המים החמים הרבים לבדם
או עם יין ' ואמנם השלשול הנה ככמו שתיית הבנפסג ו
המרוקח והתמר הנדי ואל שירכשת ואל תרנגבין ' וראוי
להקל טיולם ולזונם במזונם טוב הכימוס ' ואולי יתחייב
שירחצו פעמים ביום וראוי שירחקו כל סבה מחממת ו
והרחיצה אחר המאכל אם לא ימצאו מתיחה וכובד בצ
בצדי הכבד והבטן יעשוה על בשתן אבל אם יקרה דברי
מזה ראוי להם לעשות הפותחים כמשרת האפסנתין ור
ורפואת אל עצבר ואל אניסון והשקדים המרוקחים ב
בסנגבין וימנעו מלרחוץ אחר המאכל ' וראוי שישתו אלו
הפותחים אחר עבול המאכל הראשון ' וקודם לקיחתם ה
המאכל השני אבל בעת שיהיה ביניהם ובין לקיחת המ
המאכל השני רוחב זמן וזה בזמן אשר בין התעוררם בב
בבקרים ורחיצתם וראוי שיתמידו המריחות בשמן וישתו
היין הלבן הרקיק ויועילום המים הקרים ובעלי המזג היב'
החם בתחלת הענין יותר ראויים בזה כלו ' ואמנם בעלי
המזג החם הרטוב אשר בהם יקרה העפוש והשפך החמרי
אל האברים יהיה טיולם רב והתכה רך ולא יהיה טיולם י
יותר אלא רך ובקל כדי שלא יחמם עם שמירה מתנועה אם
תראה בליחות התעורדות ומאלה אשר ראוי יותר שירחיק
הטיול הנה הוא מי שלא הרגילו ' והנכון שיטיילו אחר ה
ההרקה ויתרחצו קודם המאכל וישגיחו בגפוץ חמותרי
כלם ובאשר יכנסו באביב יזהרו בהקזה וההרקה '

פרק ב

מן הלמוד הד' מן האופן הג' '
בתקון מזג הנוסף קור '
ומיני אלו נב' שלשה ' והנה
מי שיהיה מהם שוה שני המתפעלים יכוין בונת עורדות
חומו הטבעי במזונות חמים ממרוצעים בלחות והיובש ב
ובשמנים המחממים המרקחות והגדולים והזרקות הם
המיחדות כלחיות והרחיצה המזיעה והטיולים הטובים ש
שלהם כי הם אעפי' שהם שוי הלחות בעת ההוה הנה יקר'
להם הולד הלחות בהם בעבור הקור ' ואמנם אותם שיש ל
להם עם זה יובש הנה הנהגת היא בעצמה הנהגת הזקנים'

פרק ג

מן הלמוד הד' מן האופן הג' בח
בהנהגת מהירי הקבול לחלאים
אלו אמנם יעותדו לזה אם למ
למלואם וראוי להשוות מהם בכמות הליחות ' ואם לליחות
נאות בהם שראוי להשוות איכותם ' וראוי שיובחר להם מ
מהמזונות מה שיזון הזנה ממוצעת בין הרב והמעט ' והש
והשואת בכמות הליחות בהשאות בכמות המזון ' ותוספת ה
הטיול והחפיפה קודם הרחיצה אם יהיו מורגלים וביותר ק
קל משניהם אם לא יהיו מורגלים ותחלק להם המזון ולא
תכביד עליהם בשלמות השובע בפעם אחת ' ואם יהיה ה
הגוף מהם נקל להזיע מורגל אליה יזיע לעתים ' ואם לא '
יהיה באחור מזונו שתשפך מרה באצטומכתו יאחר אל

אחר המרחץ ואם לאו יוקדם והעת הראוי אם לא יהיה מ
מוגע הוא אחר הרביעית משעות היום השוות ואם יחייב
השפך המרה לאצטו׳ מה שאמרנוהו יוקדם המאכל׳ ואם
ירגיש באותו סתומים בכבד ירופא בפותחים הנז׳ הגאותי׳
למזגו ואם ימצא לזה היזק בראשו תסירהו בהלוך ואם יכ
יפסד מאכלו באצטו׳ וירד עצמו הנה זה טוב׳ ואם לאו ה
הורידהו בכמוני והתאנים המרוקחים בקארטמו הנזכר
תארו

פרק ד

מן הלמוד הד׳ מן האופן הג׳ בה
בהשמנת הכחוש׳ ה
היותר חזקה שבסבות הרזון ב
כמו שנתארהו עוד הוא יובש המזג והמיסיראיקי ויובש
האויר וכאשר ייבשו המיסיריאקי לא יקבלו המזון ונוסף
היובש והרזון׳ וראוי שיחופף קודם המרחץ חפיפה בין ה
הרכות והשעירות עד שיתאדם העור ואחר תקשה החפיפ
ואחר יטוח בטיחת הזפת ואחר יטוייל בשווי ואחר
ירוחץ בלי אחור וינוגב אחר זה במטפחות יבשות ואחר י
ימורח בשמן מעט ואחר יקח המזון הנאות׳ ואם יסבלו ש
שניו ופרקו ומנהגו המים הקרים יציקם על עצמו ותכלית
החפיפה הקודמת על עשית טיחת הזפת הוא שלא יתחיל
הנפיחה להכמש וזה קרוב ממה שאמרנוהו בהגדיל האבר
הקטן ושלמו המאמר בזה ימצא בספר הקשוט מהספר הד׳

פרק ה

מן הלמוד הד׳ מן האופן
הג׳ בהכחשת השמן
הנהגתו למהר חורדת ה
המאכל מהאצטו׳ ומעט כדי שלא ישלימו המעברים
מציצת׳ ועשיית המאכל הרב הכמו׳ ומעט ההזנה והרחיצ
התכופה וזה המאכל והטיול המהיר והשמנים המתיכים
ומהמרקחות האטריפאל הקטן ותרופות הלק ושתיית ה
החומץ וגם המורייס על הצום׳ ועוד נזכירהו במאמר
הקשוט בגזרת העוזר׳

פרק א

מן הלמוד הה׳ מן האופן
הג׳ בהנהגת הפרקים והוא
פרק נפרד בתקון האויר
אמנם האביב ראוי למהר בהתחלתו בהקזה והשלשול כפי
הראוי והמנחג ויעשה בו בפרט הקיא וירחיק כל מחמם
ומרטיב הרבה מהבשרים והיינות וידקדק המזון
ויטייל טיול שוה למעלה מטיולי הקיץ ולא יתמלא מהמ
מהמאכל בפעם אחת אבל יחלקהו ויעשה המשקים והע
והעסיסים המבושלים המכבים׳ וירחיק החמים וכל מר
והריף׳ ואמנם בקיץ הנה יחסר בו מהמזונות והמשקי
והטיול וישקוד המנוחה וההשקט והמכבים והקיא למי ש
שאפשר לו ושישקוד לשבת בצל ובמסתור׳ אמנם בחרף
ובפרט החרף המתחלף האויר ישקוד בהנהגה היותר טו
טובה וירחיק גב׳ המנגבים כלם וישמר מהמשגל ומשתיית
המים הקרים הרבה ומיציקתם על הראש ומלישן במקום
קר אשר יסתמר בו הגוף ולא יישן על המלוי וישמר מחום
הצהרים וקור הבקרים וישמור ראשו שלא יפגעהו הקור
ויזהר בו מהפירות העתיים וההרבות מהם ולא ירחץ כי א
אם בפושרים׳ וכשישתוו בו היום והלילה יורק כדי שלא

יעצרו בו בסתיו מותרים אעפ׳ שהרבה מהגופים היותר נא
נאות להם בחורף שלא יעשו התעוררות הליחות ובלבולם
והנעתם׳ אבל להניחם ולהשקיטם יותר נכון אליהם
וימנעו מהקיא בחרף כי הוא מביא הקדחת׳ ואמנם היין
ראוי שיעשה מה שהוא רב המזג מבלי הפלגה׳ ודע כי
ברוב המטר יש בטחון מרעתו׳ ואמנם בסתו ראוי להרבו
הטיול ולהתרחב במזון אלא אם יהיה דרומי ואז ראוי לה
להוסיף בטיול ולמעט המזון׳ וראוי שתהיה חטת לחם
הסתו יותר חזקה ויותר מקשיית מחטת לחם הקיץ׳ וכן
ההקש בבשרים וכיוצא בהם ושיהיו ירקותיו כמו כרוב וס
וסלקא וכרפס לא אל קטף ולא מיאניאה ואל חמקא ואל
הנדבי׳ ופעמים מעטות יקרה לשום אחד מהגופים הבר
הבריאים חלי בסתו׳ ואם יקרה אז ימהר ברפואה והרקה
אם תהיה ראויה כי אי אפשר שיקרה בו חולי אלא מסבה
גדולה׳ ובפרט אם יהיה חם כי החום הטבעי והוא
המנהיג יחזק בסתו מאד במה שיובטח במה שנוצל מהה
מההתכה ומתקבץ בהעצר וכל הכחות הטבעיות פועלים
פעולותיהם היטב׳ ואבוקרט ישבח בו השלשול זולתי הה
ההקזה ויגנה הקיא בו ומשבחו בקיץ כי הליחות
בקיץ צפות ובסתו נוטות אל השקיעה וראוי להם
להמשך אחריו׳ ואמנם האויר כשיפסד או שיהיה דבריי ה
הנה ראוי לפגשו בנגוב הגוף והשואת המושבות בדברים
הקרים ומרטיבים בכחם והוא היותר ראוי בדבר או יחום
יחוממו ויפעל הפך מחייב הפסד האויר׳ והריחות הטובי
מהדברים היותר מועילים בו ובפרט כשיושגח בהם הפכיו
המזג׳ ובדבר ראוי למעט הצורך אל שאיפת האויר וזה
בהתנשבות והרוחח׳ ופעמים רבות יהיה הפסד האויר בה
מהארץ ואז ראוי לשבת על המטות ולבקש המושבות הע
העליונים מאד׳ והמקומות שהרוחות מנשבות בהם׳
ופעמים רבות יהיה התחלת ההפסד מן האויר עצמו למה
שיעתק אליו מהפסד אוירים שבניים או לענין שמימיי נע
נעלם מבני אדם איכותו ואז ראוי בכיוצא בו לרדת אל ה
התחתוניות ואל הבתים מוקפים מכל צדדיהם בגדרי ואל
הגיאיות׳ ואמנם העשונים המתקנים עפושי האויר והם א
אל צעדי ואל בדר והדס וורד והצנדליש׳ ועשיית החומץ
בדבר הוא מבטיח מפגעיו׳ ועוד נזכיר בספרים החלקיים
גמר מה שראוי להאמר פה׳

פרק א

מן הכלל הא מן הלמוד
הה מן האופן הג׳ בהשגת
מקרים בבשרים בחלאי
מי שיתחדש בו רעש הלב תמיד הנה יונהג ענינו פן ימות
פתאום כשירבה הכאבוס ואל דואר יונהג ענינו בהרקת
הליחה העבה פן יפול בעליו בכפיה והשתוק׳ כשירבה
הרפרוף בכל הגוף יונהג ענינו בהרקת הלבנה׳ פן יפול
בעליו בכויצה והשתוק׳ וכן אם יארך עכירות החושים
וחלשת התנועות עם מלוי׳ וכאשר יורדמו האברים כלם
הרבה יונהג ענינם בהרקת הלבנה פן יפול בעליו בקולנג
וכאשר יתרפרפו הפנים הרבה יונהג בנקוי המוח פן יביא
אל עקום הפה הנקר׳ אל קווא׳ וכאשר יתאדמו הפנים
והעין הרבה ויתחילו הדמעות לנזול ויברחו מן האור ויה

ויהיה בו באב הראש יונהג ענינו בהקזה ושלשול וביוצא
בו מן יפול בעליו באל שרסאם ׳ ובאשר ירבה היגון בלי
סבה וירבה הפחד יונהג ענינו בהרקת הליחה השחורית
מן יפול בעליו במלאנקוניא ׳ ועוד שהפנים בשיתאדמו
ויתנפחו ויטו אל הכהות ויתמיד זה מבשר בגדום ׳ ובאשר
יכבד הגוף ויבלטו העורקים יוקז מן יקרה בקוע עורק ש
ושתוק וימות פתאום כשתתפשט התפיחה בפנים
והעפעפים והקצוות ראוי לתקן ענייני הכבד מן יפול בע
בעליו בשקוי ׳ ובאשר יתחזק סרחון היציאה השתדל
להסיר העפוש מן העורקי מן יפול בעליו בקדחות וראוי
השתן יותר חזקות בזה ׳ ובאשר תראה יגיעה ושברון יורה
על קדחת תהיה ׳ ובאשר תחסר תאות המאכל או שתוסיף
מורה על חולי ׳ ובכלל הנה כל דבר כשישתנה מן המנהג
כתאוה או צואה או שתן או תאות המשגל ׳ או שינה ׳ או
זיעה או חוזק גוף או חדוד שכל או טעם לחוש הטעם או
מנהג חלומות שיעשה פחות או יותר ובשתנת איכותו מב
מבשר חולי ׳ וכן המנהגים הבלתי טבעיים כדם השחורים
או נדות או קיא או רעיפה או מנהג תאות דבר או נפסד או
בלתי נפסד ׳ כי המנהג מטבע ולכן לא יעזב כי אם הרע
מאד מהם ויעזב בהדרגה ׳ והנה יורו ענינים פרטיים על
ענינים פרטיים כי התמדת באב הראש והמיגראניאה מב
מבשרים בהתפששות הנקר בער אנתשאר וירידת המים
בעין ודמות העין לפני הפנים ביתוש וזולתו כשיתקיים
וישקע וישים הראות שיחלש עמו מבשר בירידת המים ב
בעין ׳ וחבובד והעקיצה בצד הזמין כשיארך מורה על
הכבד ׳ והבובד והמתיחה בשפל הגב והכסל עם שנוי
ענין השתן מן המנהג מבשר עלה בכליות ׳ והיציאה
הגעדרת הצביעה למטה מן המנהג מבשר בירקון ובאשר
תארך שרפת השתן יבשר בנגעים יתחדשו במקוה ובאמ
השלשול השורף לטבעת מבש בגרידה נפילת התאוה עם
הקיא והנפח והבאב בקצות מבשר בקולג החבוך בטב
בשבעת אם לא יהיה בה תולעים קטנים מבשר בשחורים
רוב יציאות דמאמיל והסלעים מבשר בדבלה גדולה תצא
ואל קובי מבשר בצרעת השחורה ׳ והבהק הלבן מבשר ב
בצרעת הלבנה ׳

פרק ב

מן הלמוד הה מן האופן
הג מאמר כללי בהנהגת
האורח ׳ הנה האורח נב
נבדל מדברים רבים שהיה נוהג בהם בהיותו בביתו וימצ
וימצאהו יגיעה ועמל ועב ראוי שישתדל להשגיח על עצ
עצמו פן ימצאוהו חליים רבים ׳ ורוב מה שראוי שישמור
בו עצמו הוא ענין המזון וענין היגיעה ולכן ראוי שיתקן
מזונו ויושם טוב העצם קרוב השעור בלתי רב עד שיוטי
עכולו ולא יתקבצו המותרות בעורקיו ׳ וראוי שלא ירבב
על המלוי כי יפסד מאכלו ויצטרך לשתות מים ויוסיף
שכשוך ומתיחה ׳ אבל ראוי שיאוחר המזון עד עת החניזה
אלא אם תבואהו סבה מה ׳ עוד נאמר אותה אחר זה ׳ ואם
אם אפשר בלתו יקח שעור מעט עד עראי ובבדי שלא
יכריחהו לשתות מים בין שילך ביום או בלילה ׳ וראוי ש
שיונהג יגיעתו בסה שנאמר בשער היגיעה ׳ וראוי שלא
שלא ישים לדרך פעמיו אם יש לו מלוי מדם או זולתו ׳
אבל ינוקה גופו ואחר ילך ׳ ואם יש לו תכסא ירעב וישן
ותותך התכסא ואחר ילך ׳ ומהראוי על האורח שידיג ש
שיטייל מעט יותר מהמנהג ׳ ואם יצטרך לסבול תעורת
בדרכו ירגיל התעורה מעט מעט ׳ וכן יאמוד שיקרה לו
רעב וצמא או זולת זה ראוי שירגיל בהם וירגיל כהמזון
אשר ירצה שיזון בדרכו וישים מזונו מעט הכמות רב זה
ההזנה וירחיק הידקות והפירות וכל מה שיוליד ליחה באה
אלא להכרח ירופא בו כמו שנזכירהו במה שיבא ואולי יצ
יצטרך האורח שיוכל לסבול הרעב ואל שתמעט ממנו ה
התאוה ׳ ומה שיעזרהו על זה המאכלים הלקוחים מהכ
מהכבדים הצלויים וביוצא בהם ׳ ואולי ילקח מהם כדורי
עם דבקיות וחלבים נמסים וחזקים ושקדים ושמן שקדים
והחלבים יהיו כחלבי הבקר ובשיוקח אחד מהם יסבול הר
הרעב זמן שיש לו שעור ׳ והנה נאמר כי אדם אחד שתה
ליט משמן בנפסנ והמים בו מעט מהדונג עד שנעשה ק
קרוטי גלא התאוה עשרה ימים ׳ וכן אולי יצטרכו אל
שיוכלו לסבול הצמא ולכן ראוי שיהיה עמהם התרופות ה
המשקיטות הצמא שזכרנום בספר השלישי בשער הצמא
ובפרט זרע אל בקלא אל חמקא ישתה ממנו ג דר בחומץ
ויחזיק במזונות המצמיאים כדגים ואל כפר והמלוחים ו
והמתוקים וימעיט הדבור ויתהלך לאט ׳ ובאשר ישתה
המים בחומץ יהיה מעט מהמים מספיק בהשקט הצמא ב
במקום שלא ימצאו מים רבים ׳

פרק ג

מן הלמוד הה מן האופן ח
הג בשמירה מהחום כש
בדרך והנהגת מי שילך ב
בחום ׳ אלו גם כן כשלא ינהיגו עצמם יביא אותם העניין
באחרית אל שיחלשו ויתכו בחומם עד שלא יוכלו להת
להתנועע ויגבר עליה הצמא ואולי יזיק השמש מוחותיה
ולכן ראוי שישתדלו להסתיר הראש מהשמש סתר חזק ו
וכן ראוי שישמור האורח חזהו ויטיח אותו כמו ריר בזר ק
קטובא ומיץ אל בקלא אל חמקא והחולבים בחום אולי יצ
יצטרכו אל דבר יקחו קודם הנסיעה כמו מאכל עשוי מק
מקמח שעורים ומשקה הפירות וזולת זה ׳ והנה הם אם יר
ירכבו ואין דבר בקרביהם תפליג התתכה להחלישם ולא
יהיה לה בהם תמורה ׳ ולכן ראוי שיקחו ממה שזכרנו דב
דבר ואפי יתמהמהו עד שירד מן האצטו ולא ישתכש
וראוי שיוליכו עמהם בדרך שמן ורד ושמן בנפסנ ויעשו
מהם משיחה שעה אחר שעה על שדרתם ׳ ורבים אשר ים
ימצאם פגע בדרך בחום לשובו אל ענינם בשחותם במים
קרים ׳ אך הנכון שלא ימהר אבל ימתין מעט ואחר ידרג
אליו ׳ ומי שיפחד מהקטב הכרירי והם הרוחות הנקראות
בערבי אל סמים הנה ראוי שיעלף בחיריו ופיו בסעיף ויס
ויסבול הצער בו ׳ ויאכל קודם זה הבצל בחלב הנקפא ה
הנקרא אל דוג ובפרט בשיהיה הבצל כבוש בו או שרוי ב
בו לילה א יאכל הבצל ויגמע אל דוג ויעשה להם פת ות
וראוי שיהיה הבצל קודם שיושם באל דוג חזק החתך ויש
וישים בנחיריו שמן ורדים ושמן גרגרי דלעת ויגמע שמן
דלעת כי זהו ממה שידחה היזק הקטב הכרירי שיפחד

ממנו׳ וכאשר יזיקהו הקטב יוצק על קצותיו מים קרים
ורחץ בהם פניו וישים מזונו מהירקות הקרות ויושם על
ראשו השמנים הקרים כמו שמן ורדים ואל חלף והסחיטו
הקרות כמו סחיטת ערבה חי אל עלם ואחר ירוחץ וישמר
מהמשגל והדג המליח יועילהו כשישקוט מה שבו והיין
המזוג יועילהו גב׳ והחלב היותר טוב שבמזונות לו אם לא
יהיה לו קדחת׳ ואם יהיה לו קדחת שאינה מקדחות העפ
העפושיות אבל היומיות יעשה אל דוג החמוץ ואם
יצמא על הקטב ישכשך בפיו ולא ישתה די רוויו כי אז ימ
ימות מיד אבל ראוי שיסתפק בשכשוך׳ ואם אי אפשר מ
מבלי שתייה ישתה גמיעה אחר גמיעה וכאשר ישקוט מה
שבו וישקוט המיית צמאו ישתה׳ ואם יתחיל קודם שתו
שתותו לשתות שמן וורד ומים מזוגים ואחר ישתה המים
יהיה יותר נכון ובכלל הנה מי שהוזק בחום ראוי שישים ב
מושבו במקום קר וירחץ רגליו במים קרים ואם יהיה צמא
ישתה הקרים מעט מעט ויזון במזון מהיר העכול

פרק ד

מן הלמוד הה׳ מן הא
האופן הג׳ בהנהגת מי ש
שילך בדרך בקור והמוקדחים
רואה אני שההליכה בדרך בקור החזק גדולת הסכנה וגם
עם ההשמר להכין הדברי הצריכי׳ וכש עם עזיבת ההשמר
כמה אורחים מכוסים בכל מה שאפשר כבר המיתם הקור
או שנמלטו בכויצה ובאז׳ ושתוק וימותו כמות מי שישתה
אל פיון ואל יברוח ואם לא יגיע ענינם אל המות הרבה פ
פעמים יפלו ברעב הנקר׳ בולמוס׳ וכבר זכרנו מה שראוי
לעשות בו׳ ובחליים האחרים במקומו׳ והדבר היותר
נכון אליהם שיסתמו הנקבים וישמרו האף והפה שלא יב
יכנס בהם אויר קר בפתע וישמרו קצותיה כמה שנזכירהו
וכשיחנה ההולך בקור אין ראוי שיחמם עצמו מיד אבל
ידריג מעט מעט בחמום׳ ואין ראוי שימהר להתחמם
בקרוב מהאור אבל שלא יקרב אליו יותר טוב ואם אי
אפשר ידריג אל זה׳ והיותר ראוי שבעתים לו שירחיקהו
אם תהיה כונתו שילך מיד ויצא אל הקור זה אם לא הגיע
הקור באורח להחלישו ולהפיל כחו אבל כשעשה בו חוזק
הקור מעשה אז אין צד מבלי שימהרו לחמם בבגדים מח
מחוממים והמריחה כשמנים המחוממים וכש׳ במה שיש ב
בהם טריאקיות בשמן אל סוסן׳ וכשיחנה ההולך בקור
והוא רעב ויקח דבר חם יקרה לו חום בקדחת מופלא׳
ויש לאורחים מזונות יקלו מעליהם ענין הקור והם המ
המזונות שירבה בהם השום והאגוז והחרדל והחלתית
ואולי יפול בהם הבצל המתובל בשום והאגוז והחמאה גב׳
טובה להם ובפרט אם ישתו עליה היין חי׳ ויצטרך ההולך
לקור שלא יצא לדרך ריק אבל יתמלא מהמזונות וישתה
היין תמורת המים ואחר ימתין עד שינוח זה בבטנו וית
ויתחמם ואחר ירכב׳ והחלתית הוא ממה שמחמם הנקפא
בקור וכש׳ כשישתה ביין והשתייה השלימה דר׳ מחלתית ב
בליט מיין׳ ולהולך בקור יש משיחות ימנעו גופו מקבלת
רושם הקור ומהם הזפת וזולת זה וחשום מהדברים היותר
משובחים למי שחנה באויר קר׳

פרק ה

מן הלמוד הה׳ מן האופן
הג׳ בשמירת הקצוות מה
מהזק הקור ראוי שיחפפ
האורח תחלה עד שיחממם ואחר יטוחם בשמן חם
מהשמנים המבושמים כמו שמן אל סוסן ושמן אל בן ומי
בסוס טיחה טובה׳ ואם לא ימצא הנה השמן זית וכש׳
כשיוש בו הפלפל ואל עקר קרחה ואל פורביון ואל חלתי
או גוב אל דסתר׳ ומהתחבושות השומרי הקצוות שיושם
עליהם שום וגאלבאנו כי הוא מבטיח וכמו הקיטראן ואין
ראוי שיהיו המנעלים והבתי שוקים בענין שלא יתנועע
בהם האבר כי תנועתו אחת מהסבות הדוחות לקור והאבר
החנוק ימצאהו הקור בחוזק׳ וכאשר יוקף בפנים בנייר
ושער ואחר יכוסה בבגדים יהיה יותר מגין עליו וכאשר
ישוב הרגל או היד דמ׳ שלא ירגיש מרוב הקור מבלי שנע
שנעצר ומבלי שנוסף בהגנתו בהגנה טובה׳ דע
שהחוש בדרך הבטול ושהקור כבר עשה בו מעשהו ואז
תנהיגהו במה שתדעהו׳ ואמנם כשעשה הקור באבר
והמית החום הטבעי אשר היה בו ועצר מה שהיה נתך ממ
ממנו בעצמו והכינו לעפוש אז אולי יצטרך שיעשה בע
בענינו מה שנאמר בשער הנגעים וביחוד האכול הרע
ואמנם כשהזיק בו הקור ולא עפש עדיין אבל הוא בדרכו
הנה הראוי שיושם הקצה במי הלפת ביחוד או במים שיב
שיבושל בהם התאנים ומי הכרוב ומי בעלי הריח ומי הש
השבת ומי אל בכונג וכולם טיחה טובה ומי אל שיח ומי
אל נמס והתחבושות בלפת תרופה טובה מועילה לו ור
וראוי שירחיק האש נכחו וראוי מיד שילך ויניע הרגל וה
והקצה ויטילהו ויחפפהו ואח׳ ימרחהו ויטוח אותו ויצוק
עליו מה שאמרנוהו׳ ודע כי עזיבת הקצוות תלויים
ושוקטים בקור שלא יתנועעו הוא מהיותר חזק שבסבות
לקבוע הקור בקצוות׳ ויש אנשים שיטבלום במים קרים
וימצאו בזה תועלת כאלו ההזק ידחה ממנו כמו שיקרה ל
לפירות הנקפאים אם יושמו במים קרים ויהיה זה כאלו יצ
יצא הקפאון מהם ויצוף עליהם ויתעורר וישתוה ואלו הי
היו קרובים אל האש יפסדו׳ ואמנם איך הוא זה ממה שלא
יצטרך אליו הרופא׳ וכאשר יתחיל הקצה לכהות ראוי ש
שישורט וישולח ממנו הדם בהיות האבר מונח למים הח
החמים כדי שלא יקפא דבר מהדם בפיות השריטה ולא י
יצא אבל יעזוב עד שיעצר מעצמו ואחר יוטח בטין ארמ
ארמיני וחומץ מזוג כי זה ימנע הפסדו והקטרן מועיל בת
בתחלה ובאחרונה ואם יעבור הענין השחרות והירוקות
והגיע עד שיתעפש לא תתעסק אלא להפיל מה שנתעפש
במהרה פן יעפש גב׳ הבריא אשר בשכונתו ויתפשט הע
העפוש אבל יפעל מה שאמרנוהו בשער שלו

פרק ו

מן הלמוד הה׳ מן האופן הג׳
בשמירת המראה בדרך׳
ראוי שיוטחו הפנים בדברי
הדבקים אשר בהם טחות כמו ריר אל בזר קטונא וכמו ריר
אל פרפק וכמו אל בתירא המותך במי ואל צמך וכמו לובן
הבצים וכמו הלחם היבש הנעשה מהסמידי השרוי במים
ועוגו חברן קיריטן׳ ואמנם כאשר תשזפם רוח או קור או

פרק ז

שמש בקש הנהגתו בדבור בקשוט מן הלמוד הה׳ מן האופן הג׳ בשמירת האורח מהיזק המי המימות הנה התחלפות המימות לפעמים יפיל האו האורח בחלאים יותר מהתחלפות המזונות ולכן ראוי שי שישמר מזה ויתוקן ענין המים ומתקונם רוב זכוכם ורוב דיותם מן החרס המתדיית ובשולם כמו שבארנו העלה בו הנה יזכבם ויבדיל בין עצם המים המזוקקים ובין מה שית שיתערבו ויותר מזה כלו להטיפו בהעלאה ׳ ואולי לשזור פתילה מצמר ויושם ממנה קצה אחד באחד משני הכלים והוא המלא ויעזוב הקצה האחר בכלי הריק ויהיה זה מין טוב ממיני הזכוך ובפרט כשיהיו עבורים ׳ וכן כשיבושלו המים הרעים והמרים ויושלך בהם בעודם רות רותחים טיט מזוקק והכדורים מהצמר ואחר יסחטו ויצ ויצאו מהם מים טובים מהראשונים ׳ וכן שכשוך המים וכב הוש בהם טיט מזוקק אין איכו רע בו ובפרט הנשרף בשמש ואח יזכבם הוא ממה שישבר הפסד ושתיית המי עם היין גב׳ ממה שידחה הפסדם כשיחיה הפסדם מסוג מ מעוט ההערבה ׳ וכן המים כשימעטו ולא ימצאו אז ראוי שישתו מזוגי בחומץ או בסכנגבין ובש׳ בקיץ כי זה יספיק ולא יצטרך להרבות מהם ׳ והמים המלוחים ראוי שישתו מזוגים בחומץ או בסכנגבין ׳ וראוי שיושם בו חרובין וגר וגרגרי הדס ואל זערוד ׳ והמי׳ אשר בהם אלומי העפוצי ראוי שישתה עליהם כל מה שירכך הטבע ׳ והיין גב׳ ממה שיועיל שתייתו עליהם ׳ והמים המרים ראוי שיעשה ע עליהם הדברים הדשנים והמתוקים וימזגו בנאלב ׳ ושתיית מי האפונים לפניהם ולפני מי שידמה להם הוא מ ממה שידחה היזקם ׳ וכן אכילת האפונים והמים העומדי האגמיים אשר יתחבר בהם עפוש ׳ הנה ראוי שיוטעם לפ לפניהם המזונות החמים ושיעשה עליהם הקובצים מן הפ הפירות הקרים וקנוח סעודתו באספרגל ותפוחים וא ואלריביש ׳ והמימות העבים העבורים יוקח עליהם הש השומים וממה שיזכבום גב׳ אלום אלימני ׳ וממה שדוחה הפסד המימות המתחלפים הבצל כי הוא טריאק לזה ובפ ובפרט בחומץ והשומים גב׳ ומהדברים הקרים החזרת ׳ ומההנהגה הטובה למי שיעתק למימות המתחלפים שיצ שיצטייד ממי ארצו וימזוג בהם המים הנלוים אליה ויקח ממימי כל מחנה הנמשך אליו וימזוג אותם במימיו וכן יעשה עד שיגיע למחוז חפצו ׳ וכן אם יצטייד טיט ארצו ויערבנו בכל מים יזדמנו לו וישקשקם ואחר יעזבם עד שיזדככו ׳ וראוי שישתה המים מאחורי מסננת פן תצא העלוקה ושלא יבלע הדק מהערובים הרעים שבהם ׳ והצטייד העסיסים המבושלים החמוצים למזוג אותם בכל מים מהמתחלפים הנהגה טובה ׳

פרק ח

מן הלמוד הה׳ מן האופן הג׳ בהנהגת יורדי הים ה הנה יקרה ליורדי הים סב סבוב ראש וערבובו ויתעורר בו חפץ קיא והוא בלבול ה האצטו דומה לקיא באופן מה ובע אושטיק וזה בבמים ה הראשונים ואחר ישקוט וינוח ׳ וראוי שלא תאלץ לעצור חפץ קיאו אבל יעזב עד שיתנקה בו ׳ ואם יפליג בו אז יעב יעצר ׳ ואמנם להתעתד שלא יקרה להם הקיא הנה אין בזה היזק וזה באכילת הפירות כמו אל אספרגל והתפוח והרמון וכאשר ישתה זרע כרפס ימנע חפץ קיא שיתעורר להם וישקיטהו כשנתעורר והאפסנתין גם כן ׳ וממה שימנעהו גם כן שיזון בחמוצים המחזקים לפי האצטומ המונעים מעלות האיד אל הראש וזה גב׳ בעדשים בחומץ והבוסר ומעט פודנג׳ או חשא והלחם הפתות ביין ריחני או במים קרים שבבר נשרה בהם חשא ׳ וראוי שימשה אפו אספידאג תוך נחיריו

האופן הד׳

בחלוקת אופני עשיי׳ הרפויים והם לא פר פרקים ׳

פרק א

מן האופן הד׳ מאמר כ כללי ברפוי ׳ נאמר חנה ענין הרפוי ישלם מאחד משלשה דברים ׳ אחד מהם ההנהגה והמזונות ׳ והשני וההשתמש בתרופות ׳ והשלישי ההשתמש במלאכת היד ונרצה לומר בהנהגה ההשתמש בסבו׳ ההכרחיות המנויו׳ כפי המנהג והמזון הוא מכללם ׳ ו משפטי ההנהגה מצד איכותם דומים למשפטי התרופות אך יש למזון מכללם מ משפטים מיוחדים לו מצד הכמות ׳ כי המזון פעמים נמנעהו ופעמים נמעיטהו ופעמים נשוה אותו ופעמים נו נוסיף בו ׳ ואמנם ימנע המזון בעת שירצה הרופא ש שיתעסק הטבע בבשול הליחות ׳ ואמנם יומעט בהיות לו עם זה כונה לשמירת הכח במה שיזון בו ׳ וישגיח אז על הכח ׳ ואולי יחוסר וישגיח אז על החמר כדי שלא יטריד הטבע בעכול המזון הרב ׳ וראוי להשגיח תמיד אל היותר נחשב שבהם והוא הכח אם יהיה חלוש מאד ׳ והמזון ימעט משני צדדים אחד מהם מצד הכמות ׳ והאחר מצד האיכות ׳ ואתה תוכל להשים חבור שני הצדדים מאמר ש שלישי ׳ וההפרש בין שני חלקי הכמות והאיכות כי לפעמים יהיה מזון רב הכמות מעט ההזנה כמו הירקות והפירות כי המרבה מהם מרבה מכמות המזון כל בלתי איבותו ׳ ולפעמים יהיה מזון מעט הכמות רב ההזנ כמו הביצים ואשכי התרנגולים ׳ ואנחנו אולי נצטרך שנמעיט האיכות ונרבה הכמות ׳ וזה כשתהיה התאוה וג גוברת והיו בעורקים ליחות נאות ונרצה שנשקיט הת התאוה במלאת האצטו׳ ושנמנע מן העורקים החמר הרב כדי שיבשלו ראשונה מה שבהם ולכונות אחרות זולת זו ולפעמים נצטרך שנרבה האיכות ונמעיט הכמות וזה כש כשנרצה לחזק הכח ויהיה הטבע הממונה באצטומ יחלש מהתחזק בעכול דבר רב ורוב מה שנשתדל בהמעטת הם המזון ולמנעו כשאנחנו נרפא החליים החדים ׳ ואמנם בחליים הנושנים הנה אנחנו נמעיט גב אך המעטה פחותה מהמעיטנו בחליים החדים כי השנחתנו בכח ב

בחליים הנושנים יותר כי אנחנו נדע שגבולם ותכליתם
רחוק ובאשר לא ישמר הכח לא יספיק לה
להתקיים עד עת הגבול ולא יספיק לבשל מה שיארך זמן
בשולו ואמנם החליים החדים הנה גבולם קרוב
ונקוה שלא יאפס הכח קודם תכליתם׳ ואם נפחד מזה
לא נפליג בהמעטת המזון׳ וכל מה שיהיה החלי יותר קר
קרוב מן ההתחלה והמקרים יותר נחים נזון אותו במחזקי
הכח׳ וכל מה שהחולי מתמיד להוסיף ויתחילו המקרים
גב בתוספת נמעיט המזון להיותנו בטוחים במה שהקדמ
שהקדמנוהו ולהקל מן הכח בעת התאבקותו ובעת התב
התכלית נדקדק ההנהגה מאד׳ וכל עוד שהחולי יותר חד
וגבולו יותר קרוב נדקדק ההנהגה יותר בחוזק אלא אם יק
יקרו סבות ימנעונו מזה כמו שנזכירהו בספר הפרטי ויש
למזון מצד מה שיזון שני פעלים אחרים׳ אחד מהם מהירו
עברו כענין היין ואחור עברו כענין הצלי והקליות וגם ע
עובי במשות מה שיזליד ממנו מהדם והאחזו כמו שיהיה
במזון בשר החזיר והעגלים או רקיקותו ומהירות התכתו
כמו שיהיה מענין המזון׳ ההוה מן היין והתאנים
ואנחנו נצטרך אל המזון הממהר לעבור כשנרצה להקים
נפולת הכח החיוני ולהעירו ולא תהיה האצטוב או הכח
משלימים עכול המזון המאוחר העכול ואנחנו נזהר במזון
הממהר העכול כשיזון מן שיקדם מזון מאוחר העכול כי אז
יפוחד שיתערב בו וישוב אל הצד אשר קדם מאתנו ביא
באורו׳ ואנחנו נזהר מהעבה כשנפחד מחדוש הסתומים
אך נבחר המזון חזק ההזנה המאוחר העכול למי שנרצה
שנחזקהו ונמסרהו לטיולים החזקים ונבחר המזון הרפה
למי שיקרה לו סתימת הנקבים מהר ואמנם הרפוי
בתרופה יש לו ג עקרים׳ אחד מהם בחירת איכותה כלו
בחירת חם או קר או רטוב או יבש׳ והשני בחירת כמותה
והעקר הזה נחלק אל שיעור איכותה כלומר מדרגת חומה
או קורה וזולת זה׳ והג סדר עתה׳ ואמנם בחירת איכות
התרופה על המוחלט הנה אמנם יתישר אליו בעמוד על
מין החולי כי הוא בשידע איכות החולי ראוי שיובחר מן
התרופה מה שהוא הפך לו באיכותו׳ כי החולי ירופא
בהפך והבריאות ישמר בדומה׳ ואמנם שעור כמותה
משני הפני יחד יודע עד האומד המלאכותי מטבע האבר
ומשעור החולי׳ ומן הדברים אשר יורו על זה בהאותותם
אשר הם הסוג והשנים והמנהג והפרק והארץ והמלאכה ו
והכח והנהה והמראה וידיעת טבע האבר תחייב לידיעת
דברים ארבעה׳ מזג האבר ויצירתו והנחתו וכחו׳ אמנם
מזג האבר הנה כשיודע מזגו הטבעי ויודע שעור מזגו
החליי יודע באומד כמה ירחק ממזגו הטבעי ויודע שיעו
מה שיושב אליו׳ המב אם יהיה המזג הבריא קר והחולי
חם הנה נתרחק ממזגו רוחק רב ויצטרך אל הנהגה רבה
ואם יהיו שניהם חמים יספיק הענין בו קרור מעט׳ ואמנם
מיצירת האבר כבר אמרנו היצירה על כמה ענינים תכלול
ויעוין משם׳ ודע כי מן האברים מה שהוא ביצירתו נקל
המעברים ובתוכו וחוץ ממנו מקום פנוי וידחה ממנו המו
המותר בתרופה דקה שוה׳ ויש מהם מה שאינו כן ואז יצ
יצטרך אל תרופה חזקה׳ וכן קצתם ספוגיי וקצתם מקשיי

והספוגיי יספיק לו התרופה הדקה והמקשיי יצטרך אל ה
התרופה החזקה׳ והאברים אשר יש להם יותר צורך אל ה
התרופה החזקה הם אשר אין להם חלל אפי מאחד משני ה
הצדדים ולא פנאי׳ ואחריו אשר יש לו רק מצד אחד
ואחריו אשר יש לו פנאי משני צדדים אך הוא מקשיי מק
מקובץ החלקים ככוליא ואחריו אשר יש לו חלל משני צ
צדדים והוא רפה בריאה ואמנם מהנחת האבר הנה
ההנחה יובן ממנה כמו שידעת אם מקום ואם שתוף ו
וקבול התועלת בו מידיעת השתוף הוא יותר מיוחד
בבחירתך צד משיכת התרופה והטייתה אליו׳ המב כי
כשיהיה החמר בגבנינות הכבד נריקהו בשתן וכשיהיה
במקוערו נריקהו בשלשול׳ כי גבנינות הכבד משותף ל
לאברי השתן ומקוערו משותף למעים׳ ואמנם קבלת
התועלת מצד ידיעת המקום הוא מפנים שלשה׳ אחד מה
מהם קרבתו או מרחקו כי אם יהיה קרוב כמו האצטו יג
יגיעו אליו התרופות השוות ויפעלו בו׳ ואם יהיה רחוק ב
בריאה הנה התרופות השוות יפסד כחם קודם הגיעם אליה
ולכן יצטרך להוסיף בכחם׳ והאבר הקרוב אשר תפגעהו
התרופה ראוי שתהיה כח התרופה בשעור המקביל לחולי
ואם יהיה ביניהם רוחק והפרש עד שתצטרך בעברה אליו
אל כח שוקע אז יצטרך שיוסיף כח התרופה יותר מן הצ
הצרך אליו כענין בתחבושת גיד הנשה וזולתו
׳ והאופן הב שיודע מה
שראוי שיעורב בתרופות כדי שימהר הגעתם אל האבר ב
כמו שיעורב בתרופות אברי השתן המגירים ובתרופות ת
הלב הזעפרן׳ והאופן הג שיודע צד הגעת התרופה אליו
דמ שאנחנו כשנדע שהנג במעי התחתוני הגענוה בחוקן
ואם נאמוד שיהיה במעים העליונים הגענוה במה שישת
ולפעמים יקובל תועלת בשמירת המקום והשתוף יחד וזה
ממה שראוי שנפעלהו בהיות החמר נשפך בשלמותו אל
האבר׳ וממה שראוי שנפעלהו והחמר עדיין בהשפך עד
שאם יהיה בהשפך עדיין נמשכהו ממקומו אחר השגחת ת
הנאים ד׳ האחד מהם חלוף הצד כמו שנמשוך מן הימין
אל השמאל וממטה אל מעלה ובהפך והשני שמירת השת
השתוף כמו שיעצר הנדות בהנחת כוסות המציצה על ה
השדים למשוך אל השותף׳ והשלישי השגחת הנכחיות כ
כמו שיוקז בעלו הכבד הבאסליק הימין ובעלות הטחול
הבאסליק השמאל׳ והרביעי השגחת ההרחקה בזה שלא
יהיה הנמשך אליו קרוב מאד מן הנמשך ממנו׳ ואמנם י
כשיהיה החמר נשפך הנה יקובל תועלת בשני הדברים מ
מצד שאנחנו נקההו מהאבר עצמו או נעתיקהו אל האבר
הקרוב המשתתף ונוציאהו ממנו כמו שנקיז אל צפאן בע
בעלות הרחם והעורק אשר תחת הלשון בעלות שני השק
השקדים וכשתרצה למשוך אל ההפך השקט תחלה כאב
האבר הנמשך ממנו ותעיין שלא תהיה ההעבה אל א
אבר ראשיי ואמנם קבלת
התועל מצד כח האבר הנה מדרכים ג׳ האחד מהם השגחת
היותו ראשיי והתחלה׳ כי אנחנו לא נסכן באברים הרא
הראשיים בתרופות החזקות כפי האפשר כי נהיה כבר ב

כללנו הגוף בהזק׳ וכן לא נריק מן המוח והכבד מה שיצ
שיצטרך להריק ממנו בבת אחת ולא נקדר קדור חזק כלל
וכאשר נחבוש הכבד בתרופות המתיבות לא נניחם מבלי
קובצות טובות הריח לשמירת הכח וכן כמה שנשקיהו בש
בשבילו׳ והיותר ראוי שבאברים בזאת ההשגחה הלב וא
ואחריו המוח ואחריו הכבד׳ והדרך הב השגחת הפועל ה
המשותף לאבר ראשיי׳ ואפי׳ לא יהיה ראשיי כמו
האצטו׳ והריאה ועכ׳ לא ישתו בקדחות עם חלשת האצטו׳
מים קרים חזקי הקור׳ ודע כי עשיית המרפי׳ על הראשיי׳
ומה שנלוה אליהם מזוקקים הוא סכנה גדולה בחיים׳
והדרך הג׳ השגחת זכות החוש ועכירותו כי האברים זכי ה
החוש העצביים ראוי שיזהר בהם מעשיית התרופות רעות
האיכות והעוקצות והמזיקות כמו אל יתועאת וזולתם ע
עליהם׳ והתרופות אשר ירחיקו מעשותם הם ג׳ מינים ה
המתיבות והמקררות בכח ואשר יש להם איכויות מנגדי׳
כמו אל זנגר ואספידאג׳ והעפרת והנחשת השרוף והדו
והדומה להם׳ הנה זה חלוק בחירת התרופה בסבת טבע
האבר׳ ואמנם שעור החולי הנה אותו שיהיה דמ׳ חום גופו
החולני חזק יצטרך אל כבוי בתרופה יותר חזקת הקרור
ואשר קורו המקרי חזק יצטרך אל שנחמצהו בתרופה יות
יותר חזקת החמום׳ וכאשר לא יהיו חזקים תספיק לנו תר
תרופה פחות חזקה׳ ואמנם מעת החולי שנדע החולי באי
זה עת מעתותיה הוא הכב המורסא אם תהיה בהתחלה יע
יעשה מה שירתיע לבדו׳ ואם תהיה בתכלית נעשה מה
שיתיך לבדו׳ ואמנם מה שבין זה הנה נערבם יחד וא
יהיה החולי חד והוא בהתחלה נדקדק ההנהגה דקדוק ש
שוה׳ ואם יהיה אל התכלית נפליג בדקדוק׳ ואם יהיה
נושן לא נדקדק בהתחלה כב ונדקדק דקדוק שוה אצל ה
ה תכלית אעפ׳ שהרבה מן החליים הנושנים זולתי הקדחו׳
תתיכם ההנהגה המדקדקת׳ וכן אם יהיה חומר החולי רב
וחומה נריק בהתחלה ולא נמתין הבשול׳ ואם יהיה שוה
נבשל ונריק׳ ואמנם לקיחת הראיה מן הדברים אשר יור
יורו בהאותם הנה הוא נקל עליך לדעתם והאויר מכ
מכללם׳ הראשון שראוי שיושגח עניגו האם הוא עוזר ל
לתרופה או לחולי׳ ונאמר שהחליים אשר יהיה בהם סכנ
לא יובטח מאפיסת הכח עם האחור הראוי והקל בו הנה
הראוי להתחיל בהם ברפוי החזק תחלה׳ וכאשר אין
בהם תבא בהדרגה אל היותר חזק אם לא יספיק היותר קל
והשמר לך מלברוח מן הראוי ואעפ׳ שהרושם מתאחר
ומעמד על הטעות ואעפי׳ שהזקו לא יתבאר
ועם זה אין ראוי שתעמד על רפוי אחד בתרופ׳ אחת אבל
רפוי אחר ותחליף התרופו׳ כי המודגל לא יתפעל ממנו
הגוף ולכל גוף גם לכל אבר גם לגוף ולאבר האחד בעת
זולת עת יש סגלה בהפעלות תרופה זולת תרופה ובאשר
הסכל בחלי הניחהו עם הטבע ולא תמהר כי הטבע אם
שינצח החולי ואם שיראהו׳ וכאשר יתחבר חולי עם כאב
או סבת כאב או מחייב כאב כאבאה והנפילה אז תתחיל
בהשקיט הכאב׳ וכאשר תעטרך אל הרדמה הנה לא תע
העבור כמו אל כשכש כי הוא עם הרדמתו מודגל וכאשר
נגנוע בחזק חום האבר זוהו במה שיעבה הדם מאד וח
כהריפות ואם לא תפחד מהקרור זוהו במקררים כמו כמ
חזרת וכיוצא בה׳ ודע כי מן הרפויים הטובים המצליחי
העזר כמה שמחזק הכחות הנפשיים והחיוניים כשמחזק ופ
ופגישת מה שישתעשע בו ושקידת מה שישיש בו׳ ואולי
יועיל שקידת האנשים הנכבדים ומי שיתבייש ממנו כי יפ
יגנעו החולה מדברים יזיקוהו׳ ומכמה שיקדב מזה המין
מן הרפוי ההעתק מארץ אל ארץ ומאויר אל אויר והזעתק
מתגונו אל תגונות והשתדל בתגונו ותגועות ישוה בהם
אבר או ישוב במזג מה כמו שיוכרח הנע כאש עינו תרוט
לעיין מן הצד אל דבר יופיע׳ וכמו שיוכרח בעל אל קוה
לעיין במראה הצניית כי זה יביאהו שישתדל להשוות פניו
ועיניו ואולי ישוב בהשתדלות אל התקון׳ ומן העקרים
אשר ראוי שתשמור שתעזוב הרפויים החזקים בפרקים ה
החזקים כפי יכלתך וכמו השלשול החזק וה
והקיא ופתיחת המורסות והכויה בקיץ ובסתיו׳ ומן
העניני אשר יצטרך ברפויים אל עיון דק כשיתחבר בחולי
אחד שני חיובים הפכיים כשיתחייב לחולי דרך משל דבר
ולסבתו הפכו בקדחת הלבניית כי היא תחייב מצד חומה
קרור ובשביל החמר אשר הוא סבה לקדחת חמום ובהפך
וכן אם יחייב החולי חמום ומקרהו קרור כמו שיחייב חמ
אל קולנג חמום או חתוך או דקדוק ויחייב חזוק כאבו קרו
קרור והרדמה ובהפך׳ ודע כי אין כל מלוי וכל רוע מזג
מתרפאים בהפך מן ההרקה וההקבלה אבל פעמים רבות י
יספיק טוב ההנהגה המכוונת אל המלוי ורוע המזג

פרק ב

מן האופן הד׳ ברפוי חל
חלויי רוע מזג׳ אמנם מת
שיהיה ממגו בלי חומר

הנה אנחנו נחליף המזג לבד ואם יהיה עם חמר אנחנו נר
נריק ואולי יספיקו ההרקה לבדה אם לא ישאר ממנו רוע מ
מזג להקבעתו הקודם׳ ואולי לא יספיקנו זה אם ישאר ר
רוע מזג אבל יצטרך להחליף המזג אחר כלותנו מן ההר
ההרקה׳ ונאמ׳ כי רפוי רוע המזג מינים׳ רוע המזג אם ש
שיהיה מסתבך ויהיה רפויו בהפך במוחלט׳ וזהו הרפוי
המוחלט׳ ואם שיהיה בגבול ההויה ותקונו הרפוי עם ת
הקדימה בשמירה׳ משל הרפוי המוחלט רפואת עפוש הק
הקדחת הרביעית בתריאקא׳ ושתיית מים הקרי בשלישית
לכבות האדומה׳ ומשל הקדימה בשמירה והרקה
כרביעית באליבורום׳ ובשלישית באסקמוניאה בשירצה
בזה למנוע התחלת עונה הנופלת׳ וכאשר יסופק עליך ד
דבר מן החלאים אם סבתו חום או קור ותרצה לנסות הנה
לא תנסה במופלג ותעיין שלא ישעך הרושם אשר במקרה
ודע כי הקרור והחמום זמנם שוה אך הסבנה בקרור יותר
כי החום אהוב הטבע׳ והסבנה בהרטבה והנגוב בשוה אך
זמן ההרטבה יותר ארוך׳ והלחות וה ובש כל אחד מהם
ישמר בחזוק סבותיו ויתחלף בחזוק סבת הפכו והחום לב
מתחזק בסבות אשר כלינו זכרונם׳ ואחר זה במנקים ולא
לנקות השמרים והמלוי ולפתוח הסתומים׳ ואחר בכמה
שישמרהו והוא הלחות השוה׳ והקור יחזק בחזוק סבותיו
ובחניקת החום ובמה שיפליג התכתו והוא היובש בעצם
החזום במקרה׳ והמרפא הפלגת החום בפתיחת הסתומים

ראוי שישנה מהקדור המופלג שלא יוסיף בהתאבנות וה
והסיכה ומהחמום המופלג כי יוסיף ברוע המזג החם ׳
אבל ראוי שיעשה לאט וירפא תחלה במה שינרק ואם יס
יסגיק המתקרר כמי השעורים ומי הנדבי הרי טוב ׳ ואם
לא יסגיק זה אז במה שיהיה שוה ואם לא יסגיק זה אז
במה שיהיה בו חום דק ולא תחוש בזה כי
תועלת פתיחתו בקרור יותר מהזק חמומו אשר בבויו יקל
אחר הפתיחה ׳ ואבנם ינגע הפלגת הכבוי מבשול הליחו
החדות ואעפ שקצת האנשים חולקים על הסברא הזאת ול
ולא ידעו שהכבוי החזק מפיל הכח וכש הנחלש בחולי ו
ואעפ שיתקן החמר יתרון תקון הנה לפעמים ישאיר אח
אחריו חלאים אם מרוע מזג קר נפרד ׳ ואם עם חמר הפכי
למזג אשר תקנו ׳ ואבנם חמום המזג הקר הנה כאלו הוא
קשה כאשר יהיה בבר נשקע והוא בתכלית הקלות בהת
בהתחלה ׳ ובכלל הנה חמום הקר בתחלת הענין יותר נקל
מקרור החם בתחלה ׳ אך קרור החם בזמן התכלית אעפ
שהוא קשה הנה הוא יותר נקל מחמום הקר בתכלית כי ה
הקור הבופלג הוא הכות מן הטבע ושוה לו ׳ ודע כי
הקרור לפעמים יתחבר ביובש ׳ ולפעמים יתחבר בה
בהרטבה ׳ ולפעמים יהיה הק משניהם ׳ והנגוב יותר
מקיים לקור אשר בבר נתחדש והרטבה יותר מביאה הק
הקרור המתחדש ׳ ולפעמים יעזרו ביובש כל סבות החו
כשיפליגו ולפעמים יעזרו ברטבה כל סבות הקור כשי
כשיפליגו ׳ והרחיצה התמידה הקלה והאמבטי ׳ וכבר
הודענו זה במה שעבר ושתיית היין המזג חזק והרטבה ׳
ודע כי הזקן בשיצטרך אל קרור והרטבה הנה לא
יסגיקהו מזה מה שיחזירהו אל השווי אבל מה שיעבור זה
אל מזגו הקר הרטוב אשר נפל בו כי הו אעפ שהוא מקריי
הנה הוא לו כטבעיי וראוי שתדע כי פעמים רבות יצטרך
בחלוף מזג אל עשיית מה שיחזק אותו המזג מעורב במה
שהוא הפכי לו כמו מה שיצטרך לעשות החומין עם ת
התרופות המחממות לקוצר ידם משקוע אל אבר מה כדי
שישקע כחם ׳ וכמו מה שיצטרך אל עשיית הזעפרן בת
בתרופות המקרדות הלב להגיעם אליו והרבה פעמים ת
תהיה התרופה חזקת הרושם לשנות המזג אלא שהיא לך
לדקדוקה לא התעכב בכדי שתפעל פעולה ואז יצטרך לע
לערב בה דבר יעבה אותה ויעצרה אעפ שהוא מחיי הפך
פעלה בכמו מה שיעורב בשמן אל בלסמו דונג וזולתו כדי
שיעצרהו אל האבר זמן שיפעל בו פעלו ׳

פרק ג

מן האופן הד באיך ומתי
ראוי שתעשה הזרקה ׳
הדברים אשר יורו על נכ

נבין המשפט בהרקה הם עשרה ׳ המלוי ׳ והכח ׳ והמזג
והגהה והמקרים המסביבים כמו שיהיה הטבע אשר תרצ
תרצה לשלשלו לא קרה לו שלשול כי השלשול על הש
השלשול סכנה והשנים ׳ והפרק וענין האויר והארץ וכנהג
ה זרקה והמלאכה ׳ ואלו כשיהיו על הנך הוראת חיוב ה
ההרקה ימנעו הרקה ׳ כי הרקות בלי ספק ינע מההרקה
וכן חלשת אי זה כח שיהיה מן הג אלא שאנחני אילי נב
נבחר חלשת כח מה יותר מהזק עזיבת הזרקה וזה בבחות
החוש והתנועה אם נקוה לתקן הענין הכסוכן אם יפול ז
וזה בבל הכחות ׳ והמזג החם והיבש ימנע מכנה והקר ח
הלח הנעדר החום או החלוש החום ינע מכנה גב ׳
ואבנם החם הלח יתיר אותה הרבה ׳ ואבנם הנהה הנה
מהפלגה בכחישות והספוגיות ימנע ממנה הפחד מהתבת
הכח וכן הנה הראוי עליך בהנהגת החלוש הכחוש שיש
לו כרה רבה בדם שתתן לו דברים מרבים השהן ולא תרי
תריקהו ותזונהו בבה שמוליד הדם הטוב הנוטה אל הקור
והלחות כי אולי תתקן בזה מזג ליחתו ואולי תחזקהו ואז
יסבול ההרקות וכן אין ראוי שתקפוץ להריק העלול
המעט האבילה בהנהג כל עוד שתמצא כנוס מהריקו וה
והשמן המופלג ימנע מכנו מפחד שימשול הקור ומפחד
שילחרן הכשר העורקים ויסגרם כאשר יריקם ויחנק החום
הטבעי או יסחוט המותרים אל הקרבים והמקרים הרעים
גב בזה ההתעתדות לשלשול הנקר בערבי דאריב ׳
והכוויצה מנעים ממנה והשנים החסרי משלימות הגדול
והעוברים אל גדר העמוק מונעים ׳ והעת הקיצי והקור
כיאד ימנע מכנה ׳ והארץ הדרומית החמה מאד היא כמה
שיסתור זה כי רוב המשלשלים חמים והתחברות שני חום
חומים כלתי נסבל ולפי שהכחות חלושים רפים ׳ ולפי
שהחזיצו מושך הליחה אליו חוץ והתרופ מושכ אותה
אל פנים ותפול משיכה חזקה תביא אל המלחמה
והצפונית הקרה תמנע מכנה ׳ ומעוט כנהג הקרה
מונע אותה ׳ והמלאכה הרבת ההרקה בעבודת הברזין וכ
ונושא הסבל ימנע מכנה ובכלל כל מלאכה מיגעת ׳ וראוי
שתדע כי הכוונה בכל הרקה אחד מ נינים ה הרקת מח
שראוי להריק ותשאיר אחריה ברנוע בלי ספק לא שימשך
אחריה יניעת הכלים או התעוררות החום או קדחת יום או
חולי אחר מכה שיתחייב כגרירה בשלשול למעים ונגעי
ההגרה למקוה כי זה אעפ שיועיל לא יוחש בתועלתו ׳ אב
אבל אולי יזיק מיד עד שיסור המקרה והשני עיין נטייתו
כי חפץ הקיא ינוקה בקיא וכאב הבטן בשלשול והשלישי
אבר מוצאן מצד נטייתו כמו הבאסיליקא הימנית בעלות
הכבד לא הקיפאל הימני כי הוא אם יחטא בכמו זה אולי
יביא הזק ׳ וראוי שיהיה אבר המוציא יותר נקלה מן המו
המורק מכנו פן תטה הליחה אל מה שהוא יותר מעולה
וראוי שיהיה מוצאו מכנו טבעי כאברי השתן לגבניות
הכבד והמעי למקוערו ואולי יהיה האב אשר ידחה מכנו
הוא האבר שראוי שיורק מכנו אך אם יש בו עלה ישנה או
חולי חדש יפוחד עליו מעבור הליחות ויצטרך להטותן
אל זולת מה שהוא יותר נכון ׳ ואולי יפוחד עליו מתגבר
הליחה חולי כמו שידחה מן העין אל הגרון כי אולי יפוחד
כמנו המחנק ׳ ולבן ראוי שיתנהל לאט בכיוצא בו והטב
לפעמים יפעל כמו זה ויריק מזולת צד המנהג בשמרו הא
האב ההוא בעת חלשתו ׳ ואולי יהיה מה שיריקהו הטבע
מן הצד הרחוק הקביל ישאר עמו מקום ספק בכמו מה
שידחה מן הראש אל הטבעת או אל השוק וכף הרגל ׳ כי
לא יודע באמת אם היה מן המוח כלו או מחדר אחד
וחרביעי עת ההרקה ׳ וגאלינוס עוד אוכר שהחלאים הנו
הנושנים יומתן בהם הבשול לא זולתו ׳ וכבר ידעת

וכבר ידעת הבשול מהו׳ וקודם ההרקה ואחר הבשול ראוי שיושקה מן המדקדקי כמו אל זופא ואל חפא והזרעים ואמנם
בחלאים החדים הוא הנכון גב המתג הבשו ובפר אם יהיו שוקטים׳ אבל אם יהיו מתנועעים הנה המהירות להריק החמר
יותר נכון׳ כי הזק תנועתו יותר רב מהזק הרקתו קודם בשולו׳ ובפרט כשתהיגה הליחות רקיקות וכש כשתהיגה בחדלי
העורקים בלתי נכנסי באברי ואמנם אם תהיה הליחה עצורה באב אחד לא תונע כלל עד שתתבשל ויגיע אליה הממשות
השוה׳ כפי מה שידעת ממקומו׳ וכן אם לא נבטח שיתקיי הכח עד עת הבשול נריקה אחר שנזהר בידיעת רקיקותה ועביה
ואם תהיה גסה ועבה אין ראוי שתניעה אלא אחר שנדקקה ויוקח ראיה על עביה מהקדמת תכמא קודמת׳ וכאב תחת צידי
הכסלים מותח וחדוש מורסות בקרבים׳ ומן היותר ראוי שנשגי בו בכמו זה העני ענין המעברי שלא יהיו נסתמי ואחר זה
כולו אז תוכל שתשלשל קודם הבשול׳ ודע כי הרקת החמר והעקרו ממקומו יהיה על ב׳ פנים אח במשיבה אל הפך הצד
הרחוק׳ והאחר במשיבה אל הפך הצד הקרוב׳ והיותר ראוי שבעתותיו שלא יהיה בגוף מלוי ולא דבר מן החמרי בשום פני
ונניח איש שיגר מעליוני פיו דם רב׳ או אשה תפליג הגרת דם טחורי׳ הנה אנחנו לא נמלט מהריק אם בהטותו אל ההפך
הקרוב ויהיה אז נכון להטות החמר בראשון אל האף ברעיפה ובשני אל הרחם בהגרת הנדות ואם נרצה שנמשוך אל הפ
הצד הרחוק נריק הדם בראשון מהעורקים והמקומות אשר בשפלי הגוף׳ ובשני מהעורקים והמקומות אשר בעליוני הגוף
והחלוף הרחוק אין ראוי שירוחק בשני קטרים׳ אבל בקטר אחד והוא הקוטר היותר רחוק כי אם יהיה החמר בחלקים
העליונים מן הימין לא תמשכנו אל השפלים מהשמא אבל אל השפלי מחימין עצמו והוא ה יותר ראוי ואם השמאל מן ה
העליו אם יהי רחו ממנו רוח המרפ אל המרפק ולאיהי ענינו כענין ב׳ צדי הרא כי הוא כשיהי החמ בימין הרא תטה אותו
אל השפלים לא אל שמאל הראש וכאשר תרצה שתמשוך חמר אל הרחוק השקט כאב המקום תחלה שימע רחקו במשיבה
כי הכאב מושך׳ וכאשר יקשה להמשך אל המקום אשר תמשכהו לא תכבי כי אולי תניעהו ההכבדה ותדקדקהו ולא ימשך
ויהיה יות ממהר לנטות אל המקום הכואב׳ ולפעמי יספיקך שתמשוך ואעפי שלא תריק כי המשיבה עצמה תמנע פנותה
אל האבר ואם לא תוציאה ותהיה המשיבה עצמה מנעת לכוונה׳ ואעפי שלא תריק עמה׳ אבל יספיק לך קשירת האברים
המקבילים וכוסות המציצה או התרופות המאדימות ובכלל מה שיכאיב כאב מה והחמרים היותר קלים להריק מה שיהיה
בעורקים׳ ואחר זה מה שהוא באברים והפרקים כי הם תקשה הוצאתם והרקתם ואי אפש מבלי שיצא בהרקתם עמהם זולת
והמורק ראוי שלא ימהר לקחת מזונות רבים ונאים כי ימשכם הטבע בלתי מעוכלים׳ ואם יחוייב דבר מזה הנה ראוי
שיהיה מעט מעט דבר אחר דבר עד שיהיה בהדרגה ויהיה הנכנס בגו מעוכל היטב׳ וההקזה היא ההרקה המיוחד לליחות
נוספות בשוה׳ ואמנם ההרקה המיוחדת המיוחדת בליחה רבה לבדה בכמותה או נפסדת באיכותה היא זולת ההקזה וכל
הרקה תפליג תחדש קדחת ברוב׳ ומי שיורישהו הפס שלשול היה מורגל בו עלה הנה חזרת אות ההרק תרפאהו על הרוב
כמו מי שהורישוהו הפסק יציא זוהמת אזנו או גיע אפו ערבוב ראש הנקר בער סדר הנה חזרתסיסירו אותו ודע כי השאיר
שארית מן החמר אשר יצטרך אל הרקתו׳ פחות היזק׳ מהשלים ההרקה והיגע בה עד שיחלש הכח כי פעמים רבות יתיך
הטבע אותו השארית וכל עוד שתתמיד הליחה מן הסוג אשר ראוי והחולה יסכלהו לא תפחד מן ההפלגה׳ ואולי תצטרך
להריק עד העלוף ומי שיהיה כחו חזק וחמר ליחותיו הרעות רב מאד אז תריקהו הרב׳ ומי שיהיה כחו חלוש וחמר לחותיו
הרעות רב אז תריקהו מעט מעט׳ וכן כשיהיה החמ חזק ההתדבקו או חזק הערוב בדם אי אפשר שיורק בכת אחת כמו
שיהיה בגיד הנשה ובכאבי הפרקים הנושנים ובסרטן והגרב הנושן והדמאמיל הנושנים׳ ודע כי השלשול ימשו מלמעלה
ויעקור מלמטה אם כן הוא נאות לב המשיבו הנאותה והמנגדת ונאות גב אחר התישב החמרים׳ וכאשר יהיה החמרים
מלמע ימשכם להפך ויעקרם גם כן ממקום שהם והקיא יפעל המשיבה והעקירה בהפך׳ וההקזה יתחל ענינ כפי המקו אשר
ימצ בו הדם כפי מה שידעת׳ והאנשים אשר להם פחות צורך אל ההרק מי שיהיה טוב המזון טוב העכול׳ ובעלי הארצות
החמות מעטי הצורך אל ההרקה׳

פרק ד׳

מן האופן הד׳ בעקרים משותפי לקיא והשלשול ואיכות
משיבת המשלשל והמקיא׳ ראוי למי שירצה שישתלשל או שיקיא׳ שיפריד מאכל ויקח השעו
אשר יספיק לו ביום אחד ב׳ פעמים ושישימם מאכלים מתחלפים ומשקים שונים גב כי האצטו
יקרה לה לזה הענין שתשתוקק לדחות מה שיש בה אל מעלה ואל מטה ואמנם המאכל הבלתי מתחלף ואשר לא הובא על
מאכל אחר הנה האצטו מקפדת עליו ותשמור אותו וקובצת עליו קביצה חזקה וכש אם יהיה מעט השעור׳ ואמנם רך
הטבע הנה אין ראוי שיפעל דבר מזה׳ ודע כי הצורך אל הקיא והשלשול וכיוצא בהם לא יקרה למי שהוא טוב ההנהג כי
טוב ההנהגה יצטרך אל מה שהוא יותר קל מהם ואולי יספיק למשתדל בו הטיול והחפיפה והמרחץ׳ ואם ימלא גופו הנה
רוב מלוי מי שהוא כמוהו יהיה מהטוב שבליחות רוצה לומר מן הדם ואז ההקזה היא היותר צרי אליה בנקויו זולת השלשו
וכאשר יחייב ההכרח הקזה והרקה בכמו אל ברבק והתרופת החזקות ראוי שיתחיל בהקזה׳ זה מצוואות אבוקרט בספר
איפידימיאה והוא האמתי׳ וכן כשתהיגה הליחות הלבניו מעורבות בדם אך כשתהייג הליחו דבקות וקרות שאולי תוסיפם
ההקז עובי ודבקות הנה ראוי להתחיל בשלשול ובכלל כשתהיג הלחות משתוות הקדי ההקזה תחלה ואחר תרי ואם תהיין
בלתי משתוות תריק תחלה המותר עד שתשתוון ואח תקיז ומי שהקדים התרופה על ההקז והיה ראוי להקדים ההקז יעמד
ימים מועטים ומי שיהיה קרוב הזמן בהקזה ויצטר אל הרקה הנה שתיית התרופה יותר נאותה לו׳ ופעמים רבות תפיל ש
שתיית התרופה אשר היה ראוי בה ההקזה בקדחת ובלבול׳ ואם לא ישקוט במשקיטים אז תדע כי היה ראוי להקדים עליה
ההקזה׳ ואין כל הרקה יצטרך הארם עליה להפלגת המלוי׳ אבל לפעמים יביא אליה גודל העלה והמלוי כפי האיכות לא
לפי הכמות׳ ופעמים רבות יביא הצורך אל ההרקה וימנעהו מונע ולא יהיה התחבולה בו אלא הצום והשינה ותקון רוע
המזג אשר יחייבהו המלוי׳ ויש מן ההרקה מה שהוא על דרך ההכנה כמו שיצטרך אליה מי שהרגיל בו נקרס והכפייה או
זולת זה בעת ידוע ובפרט באביב ואז יצטרך שיתעתד קודם עתו ויריק ההרקה המיוחדת לחליו הן הקזה הן שלשול ואורו
היה עשיית המנגבים מחוץ והתרופות המנגבות הרקה כמו מה שיעשה בבעלי השקוי

בכעלי השקוי׳ ולפעמים תצטרך לעשות תרופה דומה
לליחה המורקת באיכות כמו סקאמוניאה כשתצטרך אל
הרקת האדומה׳ ואז ראוי שיעורב בה מה שיתחלף לה ב
באיכות ויאות לה בשלשול או לא ימנענה השלשול
כאהלי גג ובתקון רוע המזג אם יתחדש ממנה אחר זה
ואמנם בעלי מורסות הקרבים הנה יקשה שלשולם וקיאם
ואם תצטרך אל זה עשה להם כמו אלבלאב ואלקרטם ומי
אלבסבג ואלשנבר וכיוצא בזה׳ אמר אבוקרט מי
שיהיה כחוש וטבע קל להענות אל הקיא הנה היותר ראוי
בנקויו שיעשה הקיא ושיהיה זה בקיץ או אביב או חורף
זולת הסתו׳ ומי שיהיה שוה הגהה הנה השלשול יותר ראוי
לו ואם יביא אל ההרקה בקיא צורך׳ ראוי להמתין בו עד
הקיץ׳ וישמר ממנו בזולת מקום הצורך׳ וראוי שיוקדם
קודם השלשול והקיא דקדוק הליחה אשר ירצה להריקה
והרחבת המעברים ופתיחת כי זה ממה שיבטיח הגוף מן
העמל׳ ודע כי הרגיל הטבע אל הרכות וההענות אל מה
שתרצה מהשלשול או הקיא בנקלה קודם עשיית התרופה
והמקיא מן ההנהגה המצלחת והשלשול והקיא עם רזון ה
הבטן קשה מיגע ומסוכן׳ והתרופה המקיאה תשו משלשל
בשתהיה האצטו חזקה או שתשתה על חוזק הרעב ושיהי
השותה משולש רך הטבע׳ או בלתי מורגל ! קי׳ או שתהי
התרופה כבדת העצם מהירת הירידה׳ והמשלשל ישוב מ
מקיא לחלשת האצטו או חוזק יובש הפרש או להיות ה
התרופה מאוסה או להיות בעליה בעל תכמא׳ וכל תרופ
משלשלת כשלא תשלשל או שתשלשל בלתי מבושל הנה
היא כניעה הליחה אשר תשלשלה ותפשטנ בגוף ותמשו
על הגוף וישתנו אליה ליחות אחרות ותרבה הליחה ההיא
בגוף׳ ומן הליחות מה שהוא יותר ממהר להשמע אל הקי
ברוב הענין כאדומה ויש ממנה שהיא קשה להקי כשחור
וממנה שיש לה ענין וענין כלבנה׳ והמוקדח יותר ראוי
לשלשלו מלהקיאו ומי שליחתו יורדת כמו בעלי מעידת
המעים הנה הקאתם נמנעת׳ והרע שבתרופו המשלשלו
אותה שהיא מורכבת מתרופות חזקות המתחלפות בזמן ה
השלשול כי יתבלבל השלשול וישלשל הראשון קודם
שישלשל השני ואולי ישלשל הראשון עצם השני׳ ומי ש
שיטפל אל השלשול והקיא וגופו נקי אי אפשר לו מכלי
סבוב ראש וחבלים בבטן וצער ישיגהו ויהיה מה שיורק מ
ממנו יורק בקושי כאד ובכלל הנה התרופה כל עוד שתרי
המותרים הנה לא יהיה עמה בלבול וכאשר יתחיל ל
להתבלבל אמנם מריקה זולת המותר׳ וכאשר תשתנה
הליחה המורקת בקיא או בשלשול לליחה אחרת הנה יורה
על נקיון הגוף מן הליחה הנרצה הרקתה׳ וכאשר תשתנה
אל גרידות ודבר שחור נבאש אז הוא רע והשינה כשתחז
אחר השלשול והקיא מורה על שהרקתה נקתה הגוף נקיון
שלם והועילה ודע כי הצמא כשתחזק אחר השלשול או
הקיא יורה על שלמות והעת תכלית וטוב נקיון׳ ודע
שהתרופה המשלשלת תשלשל מה שתשלשלהו בכח מוש
ימשוך הליחה ההיא עצמה ואולי תמשוך הליחה העבה
ותגיח הרקיקה כמו שיעשה המשלשל לשחורה ולא דבר
נכינה מי שאמר כי היא מולידה מה שתמשוך אותו
או שהיא תמשוך היותר רקיק תחלה׳ וגאלינוס עם ס
סברתו זאת מחליט המאמר במשלשל אש אין ארסיות בו
שהוא כשלא ישלשל ויתעכל יוליד הליחה אשר ימשכה
ואין המאמר הזה שריר׳ ונראה מצד שיסתירהו גאלינוס

שהוא יראה שיש בין המשך התרופיי וההמשוך הלחיי דמיון
בעצם ולכן ימשך וזה בלתי אמתי׳ ואלו היתה המשיכה
בדמיון היה ראוי שיהיה מושך הברזל כשיגבר עליו׳ והזהב
ימשוך הזהב כשיגבר עליו בשעורו אך תכלית החקיר בזה
הוא אל זולת הרופא׳ ודע כי המשך הליחות בשתיית ה
המשלשל והמקיא אמנם הוא בדרכים אשר נדחו בהם עד
שיגיעו אל המעי והאצטו ושם יתנועע הטבע לדחות אל
חוץ ופעמים מעטות יזדמן להם בעת שתיית המשלשל ש
שתעלן אל האצטו ואם תעלנה יטו אל הקיא׳ ואמנם לא
תעלה אל האצטו לשני דברים׳ האחד מהם כי התרופה ה
המשלשלת מהירת ההעברה אל המעים׳ והשני כי הטבע
בעת שתיית המשלשל ימהר לדחות מוורידי המיסאראיסי
למטה לא למעלה׳ כי זה יותר קרוב ויותר נקל׳ ועוד כי
מה שאחריהם ידפקם גב וזה ממה שיגיע הטב אל הדחיי
מן היות קרוב שבדרכים׳ ואלו היה לתרופה כח מוש אינו
דבק עם הליחה היה כח הטבע הדוחה יותר ראוי שיגבר
בבריא החזק ועוד שהתרופה אמנם מושך אותה אל דרך
מיוחד׳ אך ענין התרופה המקיאה בהפך כי זה כשתהיה
באצטו תעמד בה ותמשוך הליחה אל עצמה מן המעים
ותגבר בכחה וקוממותה לכח הטבעי וראוי שתדע כי רוב
המשך הליחות במשיכת התרופות אמנם הוא בעורקים׳ א
אלא מה שיהיה חזק השכונה כי אז ימשך ממנו בעורקים
ובזולת העורקים כמו הליחות אשר בריאה כי הם ימשכו מ
מדרך השכונה אל האצטו והמעים ואעפי שלא ילכו
בעורקים׳ ודע כי המשיכה דרך האף עם הרפואו היבשו
סבה להרקת להויות מן הגוף כמו שהוא בשקוי׳

פרק ה

מן האופן הד הדבור בשלשול
ועקריו׳ כב קדם מאתנו הדבו
בחיוב הכין הגוף קודם התרופ
המשלשלת לקבל המשלשל בהרחבת הנקבים ורכו הטב
ובפרט בעלות הקרות ובכלל רכות הטבע קודם השלשול
עקר טוב יש בו בטחון חזק אלא במי שהוא חזק ההכנה
לשלשול כי זה אין ראוי שנפעל בו דבר מזה כי יהיה סבה
להפלגה יפול בה׳ וכמו זה ראוי שיעורב במשלשל שלו
מה שיש לו הקאה כדי שלא ימהר לרדת מן האצטו קודם
שיפעל פעלו אבל ישתוה בו כח כ התרופות ויפעל ד
המשלשל פעלו ויפעל המקיא פעלו בהפך זה׳ והעלגי הם
המעותדים לשלשול׳ ולכן לא יסבלו תרופה חזקה ורוב
שלשולם מגזלי ראשיהם ומן ההסתכנות לשתות המשלש
בהיות במעי פרש יבש׳ אבל ראוי שיוציאוהו ואפי בחוקן
או במרק ממעיד ועשיית המרחץ קודם התרופה המשלשל
ימים הוא מהמכינים הטובים אלא אם ימנע מונע׳ וראוי
שיהיה בין המרחץ ובין שתיית התרופה זמן מועט ולא
יבנס במרח אחר התרופ כי הוא מוש החו אל חוץ׳ ואמנ
יאות לעצור השלשול אבל בסתו אין חזק להכנס בבית ה
הראשון מן המרחץ במקום שלא יהיה חומו יכול למשוך ב
כלל אבל לרכך׳ ובכלל הנה אויר מי שישתה התרופ ראוי
שיהיה נוטה אל חום מועט כדי שלא יזיע ולא יצטע כי זה
מהמכינים׳ והחפיפה והמריחה בשמן כמו כן מהמכיני
גב ומי שלא הורגל בתרופה ולא שתה אותה הנה הראוי
לרופא שיחדל מהשקותו המשלשלות בעלות החוזק׳ ו
ואמנם בעלי המלוי והליחות הדבקות והמתיחה בכסלים
ומי שיש בקרביו התלהבות וסתומים אין ראוי להשקותו
דבר עד שיתוקן זה׳

זה במזונות המרכבי׳ וכמרחץ וכמרגוע ועזיבת מה שיניע
וילהיב ואותם שישתו המימות העומדים והמוטחלי׳ הנה
הם יצטרכו אל תרופות חזקות׳ וכשישתה ואד המשלשל
הנה היותר ראוי לו אם היא תרופה חזקה שישן עליה קודם
שתעשה מעשה כי אז תעשה מעשה יותר טוב׳ ואם תהיה
חלושה הנה היותר ראוי שלא ישן עליה כי הטבע יעבל
התרופה׳ וכאשר תתחיל התרופה לעשות הנה היותר ראוי
לו שלא יישן עליה איך שתהיה׳ ואין ראוי שיתנועע על
התרופה בעת שתייתה׳ אבל ישוט עליה כדי שיקיף עליה
ויעשה בה כי הטבע אם לא יעשה בה לא תעש היא בטבע
אך ראוי שיריח הריחות המונעי חפץ הקיא כמו ריח הנענ
ואל סרב ואלספרג ואלטין ואלכרסני מוזה במי ורדי ומעט
חומץ ואם יברח משתות התרופה מפני ריחה יסתו נחיריו
וראוי שילעוס המתעב התרופה דבר מן אלטרבון כדי ש
שירדים כח פיו׳ ואם יפחד שיקיאהו יקשרו הקצוו וכאש
ישתה יקח עליו דבר קובץ׳ והרופאים לפעמי יגוללו להם
הגרגרים בדבש׳ ולפעמים יכרכו עליהם הדבש מבושל
או סוכר מבושל עד שילבישום ממנו חלוק וממה שהוא
תחבולה טובה שימשחו בקירוטי׳ וממה שהוא תחבולה
טובה שימלאו הפה מים או דבר אחר׳ ואחר ישתה עליו
גרגרים כמו שהם או עשוי בהם קצת התחבולות ויבלע
הכל מבלי שיתראה רושם התרופה׳ וראוי שישתה הבשול
פושר וישתו הגרגרים במים פושרים וראוי שתחמם אצטו׳
השותה וכפות רגליו ואז ישתה וכאשר תשקוט נפשו ילך
ויתנועע מעט מעט כי התנועה הזאת עוזרת׳ ויגמע עת
אחר עת מן המים החמים׳ שעור מה שלא ישלש התרופ
ויוציאה וישבר כחה׳ אלא בעת הצורך להפסיק השלשול
ובהגמעת המים החמים גב׳ יש שמירה מחזק התרופה׳ ומי
שירצה לשתות התרופה והוא חם המזג חלוש ההרכב חלו׳
האצטו׳ הנה ראוי לו שיקחה וכבר שתה לפניה כמו מי ה
השעורים וכמו מי הרמונים והגיע באצטו׳ בכלל מזון דק
קל ומי שלא יהיה כן הנה היותר ראוי שישתה על הצום
ורוב מי שישולשל בקיא יוקרח׳ וראוי על שותה התרופה
שלא יאכל ולא ישתה עד שתגמור התרופה ושלא ישן על
שלשולה גב׳ אלא אם ירצ׳ ההפס ואם לא תסבו אצטומכתו
שלא יאכל לפי שאצטו׳ מרדית מהירת השפך המרה אליה
או לפי שכבר האריך להשמר ולהרעיב עצמו ינתן לו לחם
שרוי ביין מעט על התרופה קודם השלשו׳ וזה ממה שאולי
יעזור התרופה׳ וראוי שלא ירחוץ הטבעת במים קרים
אבל במים חמים׳ אמרו שהגרגרי שראוי שישוקו בבשולי׳
ראוי שישוקו בבשול דומה להם כי הגרגרים המשלשלים
האדומ׳ ראוי שישוקו בבשו׳ כמו אל שהור דמ׳ והמשלשלי׳
השחורה בבשול כמו אל פיטימון ואלבסבג וכיוצא בהם
והמוצאים הלבנה בבשול כמו אלקאנטוריאון׳ וכאשר
תצטרך להריק גוף יבש קשה הבשר בתרופה חזקה כמו א
אלברבך וכיוצא בו תפליג קודם זה בהרטבה במזונות
הדשניים׳ ובכלל הנה התרופות החזקות חזקות הסכנ רל
כמו אלברבק כי הוא מכויץ הגוף הנקי ומניע ליחות הגוף
המל הנעה מפחדת ומוש אל הקרבי מה שיבי׳ לו חפץ קיא
בבת אחת׳ והיתועים הארסיים כמאזריון כשאבראן
יבטל הזקם בשיפליג׳ החלב הנקרא אל מוסת ועוצר
ולפעמים רבות תשאיר התרופה אחריה ריח באצטו׳ ויהיה

כאלו היא נשארת בה ויהיה תרופתו קמח קלי של שעורים
לרחיצתו כי הוא היותר נאותשבדברים המשוקים וכאש
יארך הזמן ולא תתחיל התרופה לשלשל הנה אם אפשר לו
שיקיא ולא יניע דבר יעשה ואם יחלוק על זה דבר הנה מן
הראוי שיגמע מי הדבש או משקהו או מים שימורם בהם
ניטרון או יעשה פתילה או חקן ומסבות קוצר יד התרופ
צרות המעברי ביצירה או למזג או לשכונת חולי כי ב על
הפלאג והשתוק יצרו בהם מעברי התרופות לחמריהם ו
ויחלש שלשולם׳ ואמנם חבור שני משלשלים ביום
אחד סכנה ויוצא מן הראוי׳ וכל תרופה מיוחדת בליחה
הנה אם לא תמצאנה תבלכל ותשלשל בקושי׳ וכן
כשתמצאנה טבועה בהפיכה׳ וכל תרופ הנה חי משלשל
תחלה הליחה המיוחדת בה׳ ואחר הנמשכת אחריה ברבוי
והרקיקות ועל זאת ההדרגה האחרות אלא הדם כי הטבע
מאחר אותו ושומר אותו׳ ומשיכת הליחה הרחוקה קשה
ומי שיפחד צער וחפץ קיא שיקרה לו אחר שתיית התרופ
הנה הראוי שיקיא קודם עשיית התרופה שנים או שלשה
ימים כמרק הצנון ואכילת הצנון׳ וראוי שלא ירב המלח
במאכל מי שירצה השלשול ופעמים רבות תביא התרופה
צער וחפץ קיא ועלוף ורעש לב וחבלים בשלא תשלש או
זיעה׳ ופעמים רבות יצטרכו להקיאה ולפעמים יספיק בו
לקיחת הקובצים ושתיית מי השעורי אחר השלשול דוחה
הזקו ורוחצים מה שנדבק במעי ומי שיהי קר המזג גוברת
על ליחותיו הלבנה יקח אחר התרופה ופעלה חרף רחוץ
במים חמין עם שמן׳ ואם יהיה חם המזג יעשה הזרקטונא
במים קרים ושמן בנפסג וסוכר טברזט וג לאב׳ והשוה ה
המזג זרע פשתן ומי שיפחד מהגרידה יקח טין ארמיני במי
הרמונים וראוי שיהיה עשיית מה שזכרנו אחר השלשול
אם לא תפסיקהו׳ וכל שותה תרופה שיבא אחריה קדחת
הנה היותר נאות מהדברים אליו מי השעורים׳ ואמנם
הסכנגבין הנה הוא גורד המעים ראוי שיאוחר עד יומים
או שלשה עד שישוב אל המעים כחם׳ וראוי שיבנס
המשולשל למרחץ ביו׳ השני כי אם נשא מליחותיו שארי
יתיכם המרחץ׳ ואם תמצאהו שיער לו המרחץ ויתענג בו
הנה זה ראיה על שהמרחץ ינקהו מן הנשאר והניחהו ואם
תמצאהו שלא יתענג בו ויקוץ ממנו הוציאהו׳ ודע כי מי
שאצטומכתו ומעיו חלושים אולי יקנה מהמשלשלים כח
משלשל ויארך עליו הענין ויצטרך אל רפויים רבים עד ש
שיעצר׳ וכן הזקנים יפוחד עליהם מן השלשו׳ ונזקיו׳ ודע
כי שתיית מי הפירות אחר המשלשלי מוריש קדחו ובלבו
ופעמים רבות ישאר אחר השלשול וההקזה כאב ככבד
ויסירהו שתיית המים החמים׳ ודע כי בעת עליית אל שערי
והקור החזק איננו עת לתרופה ועב ראוי שתשתה התרופ
באביב או בחורף והעת היותר טוב הוא החר׳ והסתו הוא
עת נפילת השלג בהרים׳ והאבי הנה הקי בא אחריו עב
לא יוקח בו אלא דבר דק׳ אבל החרף הוא העת השוה
ואין ראוי להרגיל הטבע אל שתיית התרופה בכל עת ש
שיצטרך אל רכוך כי ישו זה הרגל ויפול בעליו בעסק רע
האחרית וכל מי שמזגו יבש תתיך כחו התרופה החזקה
והתרופה החלושה ראוי שתמעט עליה התנועה כדי שלא
יתיך כחה׳ ומן התרופות החלושות המבורכות הם בנפסג

וסיכר ׳ ומי שיצטרך אל משלשל בסתו יכוין רוח דרומיי
ובקיץ רוח צפוני אמרו קצתם בהפך ויש בזה חלוקה לפי ה
החולי כי כשהחולה יצטרך אל משלשל חלו ולא יפעל בו
אין ראוי שיתנועע אבל יעזב ופעמים רבות יעורר החולי
השלשול ויחדש קדחת ואולי יספיקהו ההקזה ׳

פרקו

מן האופן הד׳ בהפלגת המשלשל
ועת הפסקו מן האותות אשר יודע
בהם עת חיוב הפסק השלשול ה
הצמא וכאשר יתמיד השלשול ולא יחדש צמא אין ראוי
שיפוחד שיפליג אך הצמא הנה תקרה גב לא לרוב שלשו
והנהגתו אבל בסבת עניין האצטו כי היא אם תהיה
חמה או יבשה או שניהם תצמא במהרה ובסבת ענין ה
התרופה כשתהיה חמה סולדת ובסבת הליחה בעצמה
כשתהיה חמה כאדומה ׳ ובכמו הסבות האלו איננו רחוק
שתבא הצמא במהרה כמו כי כשיזדמנו הפכי אלו הסבות
איננו רחוק שתבא הצמא מתאחרת ׳ ועכפ׳ כשתרא הצמ׳
מפלגת ותראה השלשול אינינו מועט אז תעצור ובפרט
כשלא תהינה סבות מהירות הצמא ותכיפתה נמצאות הנה
בכיוצא בו אין ראוי שיאוחר עם הראות הצמא ׳ ואולי י
יציאת מה שיצא ראיה על עת ההפסק כי המשלש האדומ׳
כשראה השלשו כב׳ הגיע אל הלבנ׳ אז ידע כי הפליג וכש׳
כשהגיע אל שלשול השחורה ׳ ואמנם הדם הנה הוא גדול
הסכנה ועניינו גדו׳ ׳ ומי שנשארו לו חבלים בבטן יעויין ב
במה שנאמר בשער החבלים

פרקז

מן האופן הד׳ בתקון ענין מי ש
שהפליג בו השלשול ׳ השלשול
יפליג אם לחלשת העורקים או
רוחב פיותיהם או לעקיצת המשלשל בפיותיהם או לקנות
הגוף רוע מזג ממנו ׳ וממה שירוץ מרוצתו ׳ וכאשר יפליג
השלשול אז תקשור הקצוות מלמעלה ומלמטה מתחיל מן
האצילים והארבות יורד מהם והשקהו מן התריאקה מעט
ומן אלפילוניאה והזיעהו אם אפשר לך במרח׳ או באר מים
חמים תחת כגדיו ויוציא ראשו מהם ובאשר תרבה זיעתו
מאד השקהו הדברים העוצרים וינגבו או יחופפו בקובצים
ויעשו הלכלוכים המבושמים ממימו׳ כמו הטבולים בעלי
הריח והסגדלי והכפור וסחיטת הפירות ׳ וראוי שתחפף א
אבריו החיצונים ותחמם אות׳ ואפי׳ בכוסות המציצה באש
יונחו תחת צלעותיו ובין הכתפים ׳ ואם תצטרך שתניח
על האצטו׳ ועל קרביו תחבושות מן קמח קלי שעורים
והמימות הקובצים תפעל זה וכן מן השמני שמן אלספרגל
ושמן מסתכי וראוי שירחיקו האויר הקר כי הוא יעשה
וישלשל והחם גב׳ כי הוא מרפה כחם וראוי לחזקם ב
במורחים ׳ ובי הריח ויגמעו הקובצים והלחם היבש הנקר׳
בערבו כעך הוא בישקוטו ביין הריחני וראוי שיהיה זה חם
וכשכבר הוקדם עליו לחם במי הרמוג׳ וכן מיני הקמ׳ הקלי
וקלפת אלכשכש שחוק וממה שנוסה שיוקח חב אלכשאר
משקל ג׳ זרה׳ יקלה ואחר יבושל בחלב הנקר׳ אל דוג עד
שיתקרש וישוקה כיהוא טוב בתכלית וראוי שיהיה מזונו
קובץ מקורר בשלג כמו מי בסר ענבים וכיוצא בו וממה
שיעזור לעצור שלשולים הערת הקיא במים חמים ויושמו
הקצוות גב׳ בהם ולא תקרדם ואם יתעלפו דמ׳ השקם היין
ואם לא יועיל כל זה תעשה באחרית הענין המרדימים
והרפויים החזקים הידועים בשער מניעת השלשול ומן ה

הראוי שיהיה הרופא מבין הקראק והאבקים הנשאפים
הקובצים ושיהיה מבין החוקנים וכליהם ׳

פרקח

מן האופן הד׳ במי ששתה
התרופה ולא שלשלתו וכאשר
לא תשלשל התרופה ותחדש
חבלים ויצער וסביב ראש וכאב הראש וגהוק ופתיח׳ הפה
הנה ראוי שתפנה אל החוקן והפתילות הידועות וישתה כן
המסתכי ג׳ דרמאט במים פושרים ואולי יעזור לתרופה ל
לעשות פעלת שתיית הקובצים ולקיחת כמו אלספרגאל
והתפוחים עליה בעסותם לפי האצטו ומה שתחתיה
והשקיטם חפץ הקיא והחזירם התרופה מתנועתה אל מעל׳
לצד מטה וחזוק לטבע ואם לא יועיל החוקן והתחדשו
מקרים רעים כמתיחת הגוף ובליטו העין ותהיה התנועה
אל מעל׳ הנה אי אפשר מבלי הקזה ואם לא תשלש׳ התרופ׳
ולא ימשכו אחריה מקרים רעים הנה ראוי גב׳ שימשך א
אחריה בהקזה ואפילו אחר יומים או שלשה כי הוא אם לא
יפעל זה יפוחד עליו תנועת הליחות אל קצת האברים
הראשיים ׳

פרקט

מן האופן הד׳ בעניני התרופו׳
המשלשלות ׳ יש מן התרופות
המשלשלות שרעתם גדולה כמו
אלברבק השחור וכמו התרביד שאינו טוב אבל היה מ
מסוג הכרכומי וכמו אלאגאריקון בשלא יהיה לבן מזוקק
אבל יהיה נוטה לשחרות וכמו אלמזאריאון כי אלו הדברי
רעים ׳ וכאשר יזדמן שתיית דבר מהם יקרו מקרים רעים
אז הנכון לדחות התרופה מן הגוף מה שאפשר בקיא או ל
להורידה וראוי שירופא בטריאק ופעמי רבות ידחה רעת
והפסדה לנשימה בשתיית המי הקרים מאד והישיבה בהם
כמו התרביד הכרכומי והמעופש ׳ וכל מה שישכר החדות
גב׳ בטיחה ורכוך ודשניות שיש בה ערבו הנה יועיל מזה
ולפעמים יהיה לקצת התרופות יחס עם קצת המזגי זולת
קצתם כי הסקאמוניאה לא תעשה באנשי הארצות הקרות
אלא פעולה חלושה אם לא יוקח ממנו שעור רב כמנהגה
בארץ גומר הנקר׳ תורק ואולי יצטרך בקצת הגופות
והארצות שלא להשקות גרמי התרופות אבל כחותם ומן
הראוי שיעורב בתרופות המשלשלות התרופות הבשמיות
לשמור בהם כחות האברים ׳ והתרופות הלביות טובות ב
במקום הזה כי הן מחזקות הרוח החיוני וכל אבר ורובם
עוזרים בדקדוקים והזלתם ולפעמים תתחברן שתי תרופו׳
אחת מהן מהירת השלשול לליחתה ׳ והאחרת מאוחרת
ותגמו הראשונה פעולתה ׳ וכבר דחקה את השניה לליחת
גב׳ דוחק מה ופעלה בה ושברה כחה וכשתתחיל השניה א
אחריה תהיה חלושת הכח מניעה בלתי מגעת ׳ וראוי
שיורכב עמה מה שיזרז כחה וימהר אותה בזנגביל לתרבי׳
כי הוא לא יניחהו שיתעצל עד זמן ׳ וכן אם תטיב לערבן
וראוי שתעיין שרשים בארנו בכחות התרופו המשלשלו
במקום שדברנו בשרשים כלליים לתרופות הנפרדות
והתרופה המשלשלת פעמים תשלשל בהתכה עם סגולתה
בתורביד ולפעמים תשלשל בעסוי עם סגולתה כאהלולג
ותשלשל ברבות כשירכסת ׳ ולפעמים תשלשל בהמעדה
כהר אלבזר קטונא ואלגאץ ורובהתרופו החזקו יש בהם
ארסיות מה ׳ ותשלשלן עד הכרחת הטבע ולכן ראוי

ראוי שנתקנם בשה שיש בהם כח באר זהרי כלום תריאקי
ולפעמים רבות יעזרו המרירות והחריפות והקביצות ו
והעפיצות והחמיצות על פעל התרופה כשיסכימו עם
סגולתה׳ כן המרירו׳ והחריפות יעזרו על החתכ׳ והעפיצו׳
על העסוי והחמיצות על החתוך המבין להמעדה וראוי ש
שלא יחובר בין המעזיד והמעסה על צד שיהיו שוים
בכחותם׳ אבל ראוי בכיוצא בהם שיתאחר האח׳ מהם מן
האחר ותהיה דמ׳ אחת משתי התרופות מרכבת תפעל פ
פעלה קודם פעולת המעשה ואחר יבא המעשה וישלשל
מה שרכבה אותו המרכב וכן על זה ההק׳

פרק י׳

מן האופן הד׳ בשה שראוי שיבוק
מן הענין הזה במקום אחר׳ ראוי
שיבוקש בקרבדין שלנו תרופות
משלשלות ומורכבות שתויות ושוחנות וזולת זה וכפי ה
השגים ויבוקש בתרופות הנפרדות תקון כל תרופה מן
הנפרדות והשלמת חסרונה ואיכות שתייתה והגרגרים הנה
ראוי שיוקחו בעוד שלא התאבנו בגוב ולא יוקחו גב׳ והם
טריים רבים יסתבבו ויתדבקו אבל כשיתחילו להתגבב
ויהיו נמעבים תחת האצבעות

פרק יא׳

מן האופן הד׳ בקיא היותר ר
חוק שבאנשים מהיות ראוי
להקיאו הרופא אם בסבת
הטבע הנה כל צר החזה רע הנשימה מוכן לרקיקת הדם
וכל דקי הצואר והמובנים להתחדש מורסו׳ בגרונ׳ וחלושי
האצטומכא והשמנים מאד כי אלו אמנם יאות בהם ה
השלשול׳ והכחושים יותר ראוים להקיא לאדמיותם׳ אם
בסבת המנהג הנה כל מי שיכבד עליו הקיא או שלא ה
הרגילו כי אלו כשיקיאו במקיאים החזקים לא יתמהמו
עורקיהם מהסדק באברי הנשימה ויפלו בשדפון׳ וכמי ש
שנסתפק בעניני יונוסה במקיאים הקלים ואם יקל עליו
יהיה רשאי אחר זה לעשות החזקים עליו׳ באלברבק
וביוצא בו׳ ואם יהיה ממי שאין ראוי להקיאו ואין צד מ
מבלי הקיאו אז תביניהו תחלה ותרגילהו ותרבך מזוגותיו
ותדשנם ותתיבם והרגיעהו מהטיולים ואחר תעשהו ות
ותשקהו הרשנים והשמנים כיין והאכילהו קודם הקיא
מזונות טובים להקיא ובפרט אם יהיה קשה להקיא כי הוא
אולי לא יקיא ויקפיד השבע מהקי׳ והנה יותר טוב שיקפי׳
על הטוב מהקפידו על הרע׳ וכאשר יקיא אחר מאכל ש
שאכלו להקיא ידחה האבילה עד שיחזק הרעב וישקיט
צמאו בכמו משקה תפוחים זולת המים וזולת גולאב ס
וסכנגבין כי הם מעודדים חפץ הקיא ומזונו הנאות נב׳
הוא תרנגול קטן מבושל בתבשיל הנקרא אדרבנג ושלש
כוסות אחריו׳ ומי שיקיא חמוץ ולא הורגל בכיוצא בו ו
ויהיה בדפקו מעט קדח יאחר המזון עד חצי היום וישתה
לפניו מי ורדים חמים׳ ומי שיקיה לו קי השחור יוגח על
אצטומכתו ספוג טבול בחומץ חם מחומם וחטוב שיהיה
מאכל מבעל הקיא מתחלף כי האחד אולי תקיף האצטומ
עליו ותקפיד מהחזדו׳ ואחר הקי׳ המרטיב יקובל תועלת
בצפרים מאפרוחי היונים המעופפים אחר שלא יאכלו ע
עצמות קצותיהם כי הם כבדים מאוחרי העכול באצטו׳
והביאהו במרחץ׳ ואמנם בעת שתיית הקי׳ ראוי שירוצו
וישחילו ויתעמלו ואחר יקיאו מה בחצי היום׳ וראוי בעת
הקיא שישים על עיניו רפידות ואחר יקשרם ויחתל בם
בחתול רך מאד שוה׳ והדברים המכינים להקיא הם הנ
והצנון ואלטריא ואלפודנג והרירי השרי והבצל והחר
ומי השעורים בשמריו עם הדבש וגריסי הפולים במתיק
והיין המתוק והשקדים בדבש ומה שדומה לה׳ והמלו
מהלחם המצה העשוי בשמן והאבטיחים והקשואים וזר
או דבר משרשם שרויים במים כתושים עם מתיקות
והסנדגבא הברוגי ומי שישתה יין להקיא לא יקי׳ על הסכ
ממנו׳ אבל ישתה הרבה׳ והשכר הנקר׳ אל פקע אם ש
בדבש אחר המרחץ יקיא וישלשל׳ ומי שירצה להקיא אין
ראוי שילעיס בקרוב מזה הלעיסה החזקה׳ ובאשר ישתה
אדם מקיא חזק כמו אל ברבק ראוי שישתה על הצום א
לא יהיה מונע ואחר שתי שעות מן היום ואחר הרצא הבר
מן המעים׳ ואם יקיא בגוע הרי טוב׳ ואם לאו ישרחו כנ
ואם לא יבנס במרחץ והנוצה אשר יקיא בה ראוי שתמ
בכמו שמן חנא׳ ואם יקרה חתוך רצער ישתה מים חמי
ושמן זית׳ והנה אם שישלשל ואם שלא ישלשל׳ ומ
שיעזור על זה חמום האצטו׳ והקצוות כי זה מחדש חנ
קיא׳ וכאשר תמהר התרופה המקיאה ותתחיל לעשות
במהרה ראוי שיושקט המקיא וישא הריחות הטובי ויטב
קצותם וישוקה דבר מן החומץ ויקח התפוחים ואל ספרג
עם מעט מסתכי׳ ודע כי התנועה תשים הקיא יותר ה
והמנוחה תשימהו פחות׳ והקיא היותר ראוי שבזמנים
לעשות בו הקיא׳ ואם יצטרך אליו מי שלא האות נוח
לקיא׳ הנה הקיץ הוא היותר ראוי שבעתים שיותר לו
והתכליות היותר רחוקה לקי׳ אם עד הנקוי והראשון הנה
האצטו׳ לבדה ואף זולת המעים׳ ואם על דרך הנקוי הש
הנה מן הראש ושאר הגוף׳ ואמנם המשיבה והעקידה הנ
מן התחתונים ואתה תדע הקיא המועיל מן זולת המו
במה שימשך אליו אחריו מן הקלות והתאוה השוב
והנשימה והדפק הטובים ובן ענין שאר הכחות ויה
התחלתו חפץ קיא ורוב מה שיזיק כשיהיו עמו עקיצה ח
באצטו׳ ושרפה אם תהיה התרופ׳ חזקה כמו אל ברבק יב
שילקח ממנו יתחיל בהזלת ריר ואחר ימש׳ אחריו קי לב
רבה ודחיות׳ ואחר ימשך אחריו קיא נוזל כמו רוק ויהיה
העקיצה והכאב קיימים מבלי שישתנו אל מקרים אח
זולת חפץ הקיא וצערו׳ ואולי יותר הבטן׳ ואחר יתח
בשיעורי הרביעית לשקוט ושה אל המרגוע׳ ואמנם הנ
שלא יענה הקיא ויגדל הצער ותתחדש מתיהה ובו
עינים וחזוק אודם בהם מופלג וזיעה רבה והפסק קול
שקרה לו זה ולא יתוקן ילך אל הטוב׳ ותקונו בחוקן
והשקות מי הדבש והמים הפושרים והשמנים התריאקי
כשכן אל סוסן וישתדל עד שיקיא כי אם יקיא לא יד
ותפגה נב׳ אל חוקן טובן אצלך׳ והיותר ראוי לעש
הקיא הם החליים הגושגים כשקוי והכפייה והמלנקוני
והגדום והנקרס וגיד הגשה והקיא עם תועלותיו הנה מב
חליים כמו שיחדש כובד השמע׳ ואין ראוי שיחובר ב
ההקזה אבל תאחר עד שלשה ימים וכש אם תהיה
האצטו׳ ליחה׳ ופעמים רבות יקשה הקיא לרקיקת הלח
וראוי לעבותה בלקוחת קמח גרגרי הרמון קלוי׳

הרמון קלוי ' ודע כי היציאה הנפסדת אחר הקיא תורה
על דחיית תכמא אל משה ' והקיא אחר היציאה ראיה על
שהוא מבקרי היציאה ' והיותר חשוב שבעתים לקיא הקיץ
בסבת הספוגיות והקיא מועיל להרדמת האברי ודע לראו
והרה לא תקיאה כי מותרות נופה אינם נדחים בזה והקיא
והעמל מפילים אותה בכלבול עב ראוי להשקיטו ' ואמנם
שאר מי שיקרהו הקיא ראוי לעזרו '.

פרק יב

מן האופן הד במה שיפעלהו
מי שיקיא ' כשיגמור המקיא
להקי ירחץ פניו ופיו אה הקיא
בחומץ מזוג במים להסיר הכובד אשר אולי יקרה לראש ו
וישתה דבר מן המסטיבי במי התפוחים ויכנע מהאכילה
ומשתיית המים וישקוד הברגוע וימשח צדי כסליו ויכנס
למרחץ וירוחץ במהרה ויצא ואם אין צד מבלי האכילו אז
יהיה דבר ערב טוב העצם מהיד העכול '.

פרק יג

מן האופן הד בתועלות הקיא
הנה אבוקר יצו בעשייתו בחד
שני ימים רצופים להשלי בשני
מה שתקצר יד הרא שון מבנו או יקשה בראשון ויצא מה
שנמשך אל האצטו ' ואבוקרט מבטיח עמו שמירת ה
הבריאות והחרבות מזה רע ובמו הקיא הזה יריק הלבנה
והאדומה ומנקה האצטו בי היא אין לה מה שינקה אותה
כמו שיש במעים מן הכרה הנשפכת אליהם ותנקם ' ומסי
כובד הקורה בראש ומחדד הראות וד וחה התכמא ויועיל
למי שנשפכת אל אצטו מרה מפסדת מאכלו ובאשר
יקדיכהו הקיא ירד מאכלו על נקיון ויסיר הדחקת האצטו
מהדשנות ונפילת תאותה האמתית והתאוותה לחריף ו
והחמיץ והעפיץ ומועיל מתפיחת הגוף ומהגעים ההוים
בכליות ובמקוה והוא רפוי חזק לגדום ולרוע המראה
ולכפייה האצטוכסי ולירקון ולהתיצבות הנשימה והרע
והפלג והוא מן הרפויים הטובים לבעלי אל קובא ' וראוי
שיעשה בחדש פעם או פעמים על הכלוי מבלי שישמור
הקף ידוע ומספר ימים ידועים ואשר יאות לו הקיא יותר
הוא מי שמזגו הראשון מרחי כחוש

פרק יד

מן האופן הד בנזקי הקיא
המופלג ' הקיא המופלג מזיק
לאצטו ומהלישה ויתיבה
וישימה מובנת לנטות החברים אליה ומזיק לחזה ולראות
ולשנים ולכאבי הראש הנושנים אלא מה שיהיה בשתוף
האצטו ומזיק בכפיה הראשיית אשר אינה בסבת האברים ה
השפלים וההפלגה במנו מזיק לכבד ולריאה ולעין ' ואולי
ישסע קצת העורקים ' ויש מן האנשי מי שרוצ להתמלאות
במהרה ואחר שלא יסבלהו ויפגה אל הקיא ' והמעשה הזה
יוציאהו אל חליים נושנים רעים והנה ראוי שיכנע מן
המלוי וישוה מאכלו ומשקהו

פרק טו

מן האופן הד בתקון ענינים
יקרו למקיא ' אמנם המניע הי
הקי כבר דברנו בו מה שראוי
אמנם המתיחה והכאב אשר יקרו תחת צדי הכסלים הוא
יועיל ממנו החמום בהנחות הטבולים במי החמי והשמני
המרכבים ובוסות המציצה באש ' ואמנם העקיצה החזקה
הנשארת באצטום הנה דוחה אותה שתיית הטרק הדשן
המהיר העכול ומריחת המקום בבמו שמן בנפסג מעורב
בשמן בירי עם מעט דונג ' ואמנם הפוקות בשיקרו עמו
ויתמידו הנה ישקשם העטוש וגמיעת המים החמים מעט
מעט ' ואמנם קיא הדם כבר אברנו בו בשער היזק הקיא
ואמנם הכאזה והחליים הקרים והתרדמה והפסק הקול ה
הקורה אחריו יקובל תועלת ממנו בקשירת הקצוות וחזוק
ולחכם האצטו בשמן זית שכבר בושל בו סראב וקשואי
החמור ושתיית הדבש בעים חמים והנרדם יעשה בו זה ו
ויושם בא זנו '.

פרק טז

מן האופן הד במי שיפליג בו ה
הקיא ' יושן ותובא אליו השינה
בכל תחבולה ויקשרו קצותיו ב
כקשירתם בעצור השלשול וירפאו האצטו בתחבושות
הקובעים המחזקים ואם יפליג הקיא וידחה עד שיורק הדם
אז תבנעהו בשתיית הזחלב מזוג בו היין ארבעת קטולים
כי זה מחליש הזק התרופה המקיאה ומנע הדם ומרכך
הטבע ' ואם תרצה לנקות צדדי החזה והאצטום מן הדם
עם זה כדי שלא יתקרש בו השקוהו סכנגבין מקורד בשלג
מעט ' ולפעמים יועיל מזה שתיית טחישת אלבקלא ואל ח
חמקא ' עם הטין ארמיני ואם תפחד מפי שהפליג עליו
הקיא תרופה שהקיאה אותו מותר האצטו הוא כמה שראוי
שיוקש במקומות אחרים וראוי שיבוקשו התרופו המקיאו
על מדרגותיהם ואיך ראוי שתשוק כל אחת מהם והאלברב
ביחוד מן הקרבדין ומהתרופות הנפרדות '.

פרק יז

מן האופן הד בחזקן החזקן הוא
רפוי חשוב בנפוץ המותרים מן
המעים והשקט כאבי הכליות
והמקוה ומורסותיהם ובחלי הקולנג ומשיבת המותרים מ
מהאברים הראשיי העליונים אלא שהחדים מהם מחלישו
הכבד ומורישים הקדחת ' והחזקנים יעזור בהם בנפוץ ה
השארויות הנשארות אחר ההרקות ' ואמנם צורת החזקן
ואיכות החזקן כבר זכרנום בשערי הקולנג ' ואולם ההגזה
היותר חשובה לנחקן שיהיה שוכב על גבו ואחר ישכב על
צד הכאב העת היותר חשוב לחזקן קור האויר והוא עד ש
שלא יופיף הכובד והצער והבלבול והעלוף ' והמרחץ מ
מדרבו שמעורר הליחות ומפזרם ' והחזקן מדרכן שכוש
הליחות הנעצרות ולזאת הסבה אינו שוב על הרוב שיקד
המרחץ על החזקן ' ומי שיהיה בו מכה במעים והוצרך אל
החזקן בסבת קדחת או חלי ויפוחד שלא יעצר החזקן ר
ראוי שיחו פם טבעו ושבורו ומה שסביבותיהם
בדוחן מחומם '.

פרק יח

מן האופן הה במריחות הנה
המריחה מן הרפויים המגיעים
אל עצם החלי ואולי יהיה ל
לתרופה שני כחות דק ועב אך הצור אל הדק יותר מהצור
אל העב ' והנה אם יהיה העובי בו שוה לדקותו הנה כ
כשיעשה תחבשת יעבור הדק שבו ויעצר העב שבו
ויקובל תועלת בעובר כמו שתעשה הבזרא בקמח הקלי
כשיעשה מנה תחבשת לחזירי ' והתחבושו הם במריחו
אלא שהתחבושות עבים '.

פרק יט

מן האופן הד׳ ביציקות, ה הנה היציקות הם רפויים טובים למה שיצטרך אליה שיתכו מהראש וזולתו מהאברים ומה שיצטרך להחליף מזגו והאברים הצריכים ליציקה בחם ובקר אעפ׳ שלא יהיו שם מותרים נשפכים תעשה תחלה היציקה מחמצת ואחר במים הקרים ויתחזקו ואם יהיה הענין בהפך יתחיל במים הקרים,

פרק כ

מן האופן הד׳ בהקזה, ההקזה היא הדקה כלילית בריקה הרבוי והרבוי הוא התילדות הליחות על השווי מהם בעורקים, ואמנם ראוי שיוקז אחד משני אנשים, והאחד מהם המובן להחליים כשירבה דמו יפול ב בהם, והאחר הנופל בהם, וכל אחד מהם אם שיוקז לרוב הדם ואם שיוקז לרוע הדם האחד מהם, והמוכן לאלו ה החליים הם המעותדים לגיד הנשה והנקרס הדמיים ובאב הפרקים הדמיים ובאשר יארע לו רקיקת הדם מסדיקת ע עורק בריאתו רקיק הדבוק שבל מה שירבה דמו יסדק ומעותדים לכפייה ושתוק ומלאנקוניאה עם שפע דם ולמחנקים ומורסות הקרבים והרגד החם והנפסק מהם דם הטחורים שהיה נהוג לגזול והנשים הנעצר מהם דם נדות ואלו השנים לא יורו מראיהן על חיוב ההקזה לבהותן ו ולבגותם וירקותם ואשר יש בה׳ חלשה פאברי הפנימי׳ עם מזג חם הנה אלו היותר נכון להם שיקזו באבי ואעפ׳ שלא נפלו בבר באלו החליים, ואשר יקרה להם הבאה או נפילה יוקזו לשמירה שלא יתחדש בהם מורסא, ואשר יש להם מורסא ויפותח בקיעתה קודם הבשול יוקז ואעפ׳ שלו יצטרך אליה ואפ׳ לא היה שם רבוי, וראוי שתדע שאלו החליים כל עוד שיפותחו מהם ולא נפלו בהם, הנה התרת ההקזה בהם יותר רחבה, ואם נפלו בהם תעזב בותחלתם ההקזה לגמרי, כי היא תדקדק המותרים ותריצם בגוף ו ותערבם בדם הבריא, ואולי לא תריק מהצריך אליו דבר ותצריך אל חזרות מזיקות וכשיתראה הכשול ויעבור ה ההתחלה והתבלית אז אם תחוייב ההקזה ולא ימנע מונע יוקז, ולא יוקזו ולא יורקו ביום תנועת החולי כי הוא יום מרגוע ויום בקשת השינה והתעוררות העלה, ובאשר יהי החולי בעל גבולים ויש בזמנו אורך אין ראוי שיורק דם רב כלל, אבל אם אפשר שיושקט יעשה ובאשר אי אפשר יוקז מעט ותחלי בגוף העדר דם ההקזה אם תוכל ותשכו אבזו בהתקוטמות הגבולים, ובאשר יתרעם בסתו מי שהוא רחוק הזמן מההקזה משבירון יוקז ויחליף דם לכח ההקזה במשיכתה אל ההפך עוצרת הטבע הרבה, ובאש יחלש הכח וההקזה הרבה תולדן ליחות רבות רעות והעלף יקרה בתחלת ההקזה לפנישת הבלתי מורגל, והקדמת הקיא הוא ממה שיכנעהו, וכן הקיא בעת נפילתו ודע כי ה בעוררת הכלבול עד שישקוט וההקזה והקולנג פעמים מעטות יתחברו וההרות והנדות לא תוקזנה כי אם להברח גדול כמו הצורך אל עצירת רקיקת הדם החזקה אם יהיה הכח נאות, וראוי שתדע כי אין כל עוד שיוראו אותות המלוי הנזכר תחוייב ההקזה אבל אולי יהיה המלוי כליחות נאות ותהיה אז ההקזה מזיקה מאד כי אם תקיז לא יבושל ויפותח שיטות העלול, ואמנם מי שנזכר עליו הכרה השחורה אין הזק אם יוקז ואחר יורק בשלשול אבל עליך להשגיח בענין המראה על התנאי שנזכירהו ובחינת המתיחה כי התפשט המתיחה בגוף יקנה האומד היוב ה ההקזה, אבל אם יהיה רבו המשובח מעט ובגופי ליחות רעות רבות הנה ההקזה תסיר ממנו השוב, ותניח בו הרע ומי שדמו מעט ורע והוא נוטה אל אב יגד הזק נשויתו אליו ואין צד מבלי הקזה אז ראוי שיוקז מדמו מעט ואחר יזון ב במזון משובח, ואחר יוקז פעם אחרת לימים להוציא ממנו הדם הרע ויבא תחתיו הטוב, ואם תהיין הליחות הרעות בו מרירות יעשה תחבולה בהרקתם תחלה בשלשול הדק או קיא והשקשתם והשתדל להשקיט החולי ולהרגיעו ואם יהיו עבות הנה הקדמונים היו מצוים אותם לבא במרחץ וללכת לצרכיה, ולפעמים ישקום קודם ההקזה ואחריה קודם ההשנות, הסכנבין המדקדק המבושל באל זופא נאל חשא, ובאשר יצטרך אל ההקזה עם חלשת כח לקרחת או לליחות אחרות רעות תפריד ההקזה כמו שבארנו והקזה הצרת יותר צריכה לכח אדר היא אולי תזיל הדם הרקיק הדק ותעצור העב העכור, ואמנם הרחבה היא יות ממהרת אל העלוף ויותר פועלת בנקוי ויותר מאוחרת ל לידבק, והיא יותר ראויה לכי שיקיז להכנה ובשמני אבל הרחבה בסתיו יותר ראויה אם יצטרך אליה, וראוי שיוקז המוקז והוא שוכב על גבו כי זה יותר ראוי לשכור כחו ולא יביא אליו העלוף, ואמנם בקדחות הנה ראוי שתרוחק ה ההקזה בקדחות החזקות ההתלהבות, ובכל הקדחות בהתחלתם ובימי ההקף והמעיט ההקזה בקדחות שיתחבר בהם כויצה אעפ׳ שיהיה הצורך אל ההקז נופל כי הכויצ בשתקרה תחדש תעור וזיעה ותפ׳ הכח ולכן ראוי להשאי לו דם מוכן לעת הצורך וכן מי שיוקז והוא כוקרח ואין קדחתו מעפוש אז ראוי שימעט הקזתו שישאר להתבת הקדחות דם מוכן ואם לא יהיה התלהבו ותהיה עפושי תעיין לעקריפ העשרה ואחר תעיין השתן, ואם הוא עב ג נוטה לאודם ויהיה הדפק גדול והנהה נפוחה ולא תמהר הקדחת בתנועתה אז תקז על עת דקות האצטו מהבאבל ואם יהיה השתן רקיק או אשיי ותהיה הנה דקה מאז התחל החולי השכר לך מההקזה, ואם יהיה שם הפרשי והשקטים לקדחת תהיה ההקזה בהם ועיין ענין הרתת אם יהיה חזק השכר לך פן תקיז, ותעיין מראה הדם שיצא כי אם יהיה דקיק נוטה ללובן תעצר מיד, והשכר בכלל שלא תביא על החולה אחד משני דברים התעוררות הליחות המרירו או פנות הליחות הקרות, ובאשר יחוייב שיוקז בקדחת לא תשגיח למי שיאמר כי אין דרך אליה אחר הרביעי, אבל יש דרך אליה אם תחוייב ואפי אחר ארבעים יום זאת סברת גאלינוס, אעפ׳ שהקדימה והמהירות כשיתאמתו הראיות יותר ראויים, ואם תקצר מעשות הראוי הנה אי זה עת שתשיגה והיא ראויה תקיז אחר השגחת העגינים העשרה ופעמים רבות תהיה ההקזה בקדחות, ואעפ׳ ח ו

ואעפ׳ שלא יצטרך אליה מחזקת הטבע על החמר
בהמעטתו וזה בהיות הנהה והשנים והכח וזולת זה יתירוה
אמנם הקדחת הדמיית אין לה צד מבלי הרקה בהקזה בלתי
מופלגת בהתחלה ומופלגת בעת הבשול ופעמים רבות ת
הסתלק אחר ההקזה ׳ וראוי להזהר מההקזה במזג החזק
הקרירות והארצות חזקי הקרירות ובעת החזק הכאב ואחר
המרחץ המתיך והמשגל ובשנים הפחותים מיד שנה כפי
האפשר ׳ ובשני הזקנה כל מה שאפשר אלא אם יובטח ב
בנהה ומקשיות העצלים ורוחב העורקים ומלויים ואודם
המראה כי אלה מן הזקנים והעלמים יש רשות להקיזם
והחדשים יודרגו מעט מעט בהקזה מעוטה ׳ וראוי להזהר
בהקזה בגופים חזקי הבחישות וחזקי השומן והסבוגיים ו
והלבניים הרפוחים והקטנים נעדרי הדם כל מה שאפשר
ויפוחד ממנה בגופים שארכו עליהם החליי אלא אם יהיה
הפסד דמם מחייב לזה ׳ כי אז תקיזהו ותעיין הדם אם יהיה
שחור עב תוציא ׳ ואם תראהו לבן רקיק סגור מיד כי יש
בו סכנה גדולה וראוי להשמר מההקזה על המלוי מהמאכ
פן תמשוך חמר בלתי מבושל אל העורקים תמורת מה ש
שיורק ושישמור זה גב׳ על מלוי האצטו והמעיים מהפר
המבושל או הקרוב מהבשול אבר ישתדל בהרקתו אם מ
מהאצטו ומה שנלוה אליה בקיא ואם מן המעים השפלים
במה שאפשר ואפי׳ בחוקן ויזהר בעל התכמא מההקזה א
אבל ימתין עד שתתעכל התכמא שלו ׳ והקזת בעלי זכות
חוש פי האצטו׳ או חלשת פיה והעלול בהולדת המרה בה
הנה כמוהו ראוי שיזהר מהסתכן בהזקתו ובפרט על הצום
בקבלו נזק מבליע העוקצי ובעלי חלש פי האצטו׳ תדעהו
אמנם בעל זכות חוש פי האצטו׳ תדעהו בקבלו נזק מב
מבליעת העוקצים ובעלי חלשת פי האצטו׳ תדעהו
מחלשת תאותו וכאבי אצטומכתו ׳ ואשר פי אצטומכתו
מקבל המרה או תרבה להולד בו תדעהו מהתמדת חפץ
קיאו ומקיא המרה בכל עת וממרירות פיו ׳ ואלו כשיוקזו
מבלי השגחה להקדים חזוק פי אצטומכתם יקרה מזה ס
סכנה גדולה ואולי ימותו מהם קצתם ׳ ולכן ראוי שיקח
בעל זכות החוש וכעל החלשה חתיכות מלחם נקי טבולי
בעסים מבושל חמוץ טוב הריח ׳ ואם תהיה החולשה ממזג
קר תהיינה טבולות בכמו מי אל סך בבשמים או במשקה
אל נענע המבושם הנכנס בו מוסקו או אלמיבא שיש בה
מסך ואחר יוקז ׳ ואמנם בעלי הולדת המרה ראוי שיקיא ב
בשתית מים חמים רבים עם סכנגבין אחריו טעם מעט
ויורגע מעט ואחר יוקז ׳ וצריך שיעשה לו דבר להחליף ת
תמורת מה שנתך מהדם הטוב ׳ ואם יהיה חזק הנה בצלי
על הנחלים אעפי שהוא כבד כי הוא אם יתעכל יזון מזון
רב טוב אך ראוי שיהיה פחות כי האצטו׳ חלושה בסבת
ההקזה ׳ ולפעמים יוקזו העורקים למנוע הזלת הדם מ
מהרעיפה או הרחם או הטבעת או החזה או קצת החבורו
שימשך הדם להפך אותו הצד וזה רפוי חזק מועיל וראוי
שיהיה הנקב צר מאד ושיהיו הפעמים רבות ולא ביום
אחד אלא אם יכריח ההכרח אבל יום אחר יום וכל פעם
ימעיט כפי היכלת ׳ ובכלל הנה הרבות מספר ההקזה
יותר נאות מהרבות שעורה ׳ וההקזה שלא יהיה לה צורך
תעורר המרה ותשאיר אחריה נגוב הלשון וכיוצא בו ׳ ו

וראוי שיתוקן במי השעורים והסכר ׳ ומי שירצה לשנות
ולא קרה לו מההקזה הראשונה הזק פלאג וכיוצא בו ראוי
שיקיז העורק מן היד באורך למנוע תנועת הפרק מ
מהתדבקו ושתורחב ואם יפוחד עם זה הדבוק במהרה יונח
עליו בגד טבול בשמן זית ומעט מלח ויקשור עליה ׳ ואם
ימשח האזמל בעת ההקזה ימנע מהירות הדבוק וימעט
הכאב והוא שימשח עליו השמן וכיוצא בו משיחה קלה
או יטבל בשמן ואחר יקונח בבגד ׳ והשינה בין ההקזה וה
וההשנות תמהר דבוק הנק׳ וזכור מה שאמרנוהו מההרק
בסתו בתרופה שראוי בהכרח שיכוון להם יום דרומי וכן
ההקזה ׳ ודע כי הקזת מבולבלי השכל והשוטים ואותם ש
שיצטרכו להקיז בלילה בזמן השינה ראוי שיהיה הנקב צר
פן יחדש הזלת הדם וכן כל מי שלא יצטרך להשנות ׳ ודע
כי ההשנות יאוחר כפי שעור החלשה ׳ ואם לא יהיה שם
חלשה הנה תכליתו שעה ואשר נרצה מהוצאת דמו ה
המשיכה יום אחד וההקזה האלכסונית יותר נאותה למי
שירצה ההשנות ביום ׳ ואשר ברוחב למי שירצה ההשנות
מיד ׳ ואשר באורך למי שלא ירצה להסתפק על השנות א
אחד ׳ ומי שירצה שישלח דמו מספר ימים כל יום ׳ וכל
עוד שתהיה ההקזה מכאיבה יותר מאוחרת להתדבק ׳ וה
וההרקה הרבה בהשנות מביאה העלוף ׳ אלא אם יהיה
גופו נוטה אל המלוי או שכבר לקח השונה דבר ׳ והשינה
בין ההקזה וההשנות מונעת מהדחות בדם מהמותרים מה
שתהיינה נמשכות מפני המשל הליחות בשינה אל עומק
הגוף ומתועלות ההשנות שמירת כח המוקז עם השלמת
הרקתו הראויה לו והטוב שבהשנות מה שיאוחר שני ימים
או שלשה והשינה קרוב מההקזה תחדש שברון באברי
והמרחץ קודם ההקזה אולי יקשה ההקזה במה שמעבה ה
העור ומרכבו ומכינו להמעדה אלא אם יהיה המוקז חזק
עובי הדם והמוקז ראוי שלא יתמלא בבת אחת אבל י
יתדרג במזון וידקדקהו תחלה ׳ וכן ראוי שלא יטייל אחריה
אבל יטה לשכיבה על הגב ושלא ירחץ אחריה רחיצה מת
מתכת ומי שיוקז ונפחה ידו יקיז מהיד האחרת שיעו הסכל
ויניח עליה אספלנית אספידג וירטה סביבה במקררים ה
החזקים ׳ ומי שיוקז ויהיה ממה שגוברים על גופו הליחות
תשוב ההקזה עלה להתעורר אותם הליחות ומרוצתם וע
וערובם ויצטרך אל ההקזה התכופה ׳ והדם השחוריי צריך
אל הקזה תכופה ויקל מיד ומביא אחריו בזקנה חליים מהם
השתוק ׳ וההקזה פעמים רבות תעור הקדחת ופעמים רבו
תתיך העפוש ׳ וכל בריא שיוקז הנה ראוי שיקח מה ת
שאמרנוהו בשער היין ׳ ודע כי העורקים המוקזים קצתם
הם ורידים וקצתם שריינים והשריינים יוקזו על המעט ו
ויפוחד ממה שיפול מהם מהסכנה מהזלת הדם ׳ והמעט
שבענינה שתחדש מורסא וזה כשתהיה הבקיעה צרה מאד
אלא שהיא כשיובטח מהזלת הדם ממנה גדולת התועלת
בחליים מיוחדים יוקזו הם בעבורם ׳ ורוב תועלת הקזת
השרין אמנם כשיהיה באב׳ השכן לו חלאים רעי׳ סבתם דם
דק חם וכשיוקז השרין השכן לו ולא יהיה ממה שיש בו
סכנה יהיה גדול התועלת ׳ והעורקים המוקזים מהיד אמנם
הורידים הם ששה ׳ הקיפאל ואל כחל והבסאליק וחבל
הזרוע ואל סילם ׳ ואותו שיוחד בשם

בשם האצילי והוא שריג מהכס אליק ׳ וחזותר בטוח
שנהם הוא הקיפאל ׳ וראוי בכל השלשה ׳ לפתוח אותם
דמעל מזוית פרק הזרוע לא תחתיה ולא בנגדה כדי שיצ׳
הדם יציא טוב כאש יזוקק ויבטיח מפגעי העצבי והשריר׳
וכן הקיפאל ׳ והקזתם אשר באורך יותר באוחרת להתדבק
כי הם פרקיים ובזולת הפרקיים הנה הענין בהפך ׳ וגיד
הנשה ואל סילם ועורקים אחרים היותר נכון בהם שיוקזו
באורך ׳ ועם זה הנה ראוי שיוטה בקיפאל מראש העצל
אל המקום ויורחב נקבו ולא יעשה נקב על נקב כי יעשה
מורסא ׳ ורוב מה שיפול עליו הטעות במקום הקזת
הקיפאל לא יפול בהכאה אחת ואעפי שתגדל ׳ אבל אמנם
יתחדש ההזק בשנות ההכאות והקזתו אשר היא יותר מא
מאוחרת להתדבק היא אשר באורך ויורחב הנקב אם ירצ
ירצה להשנות ׳ ובאשר לא ימצא יבוקש קצת שריגיו
שבחיצוני האזרוע ׳ והאכחל יש בו סכנה לעצב שתחתיו
ולפעמים יפול בין שני עצבים וראוי שיש תדל להקיז בא
באורך ויחלה הקזתו ואולי יהיה עליו עצב רקיק מתוח כ
ככתר וראוי לידע זה ולהזהר שמא תמצאהו ההכאה כי יח
יחדש בשול חוש ארוך ׳ ומי שיהיו עצביו יותר עבים
הנה השריג הזה בו יותר מבואר והטעות בו יותר חזק הה
ההזק ואם יפול הטעות והוכה אותו העצב אל תדבק הה
ההקזה והניח עליה מה שימנע התדבקותה ורפאהו ברפוי
חבורות העצבים אמרנו כהם בספר הד והשכיר לך שלא
תקרב לה מקרד מבמו סחיטת ענב אל תעלב וסגדל אבל
מרח צדידה והגוף כולו בשמן החם ׳ וחבל הזרוע היותר
נכון שיוקז באלכסון אלא אם יהיה ברוח אל שני הצדדי׳
ואז יוקז באורך והסאליק גדול הסכנה לנפילת השריין
תחתיו ולנפילת עצבים ועצלים גב תחתיו ׳ והשבר
מהקזתו כי השריין כשיוקז לא יפסק הדם או יקשה הפסקו
ויש מן האנשים שיש לו סכיב הבסאלק שלו משני צדדיו
שני שריינים ובאשר יסובן אחד מהם יחשב שכבר הבטיח
ואולי יוכה השני ועליך שתדע זה ׳ ובאשר יקשור הנה
ברוב העניני תראה שם נפיחה פעם מהשריין ופעמ הנפיח׳
בהבסאליק ואיך שיהיה הנה ראוי להתיר הקשר ולכרוח
הנפיח׳ מריחה נאה ואח יחזור לקשו ואם התחזו הנפיח תחזו׳
ואם לא יספיק לא תפסיד דבר אם תעזוב הבסאליק והקיז
השריג מנקרא אצילי והוא אותו שהוא על פניכי הזרוע ל
לצד כוסה ׳ ופעמים רבות יתעבה הנפח ופעמים רבות
תשקוט והקשירה דקיקת השריין ותגביההו ותנשאהו ויחש׳
וריד ויוקז ׳ ובאשר הקשור אי זה עורק שיהיה ויתחדש
מהקשירה עליו כדכות העדשים והאפונים אז תפעל בו מ
מה שאמרנו בבסאליק והבסאליק כל מה שתרד בהקזתו ל
לזרוע הוא יותר בטוח וראוי שיה ה מהלך האזמל בהפך
צד השריין מן העורק ואין הטעות בבאסאליק מצד
השריין לבד אבל תחתיו עצל ועצב יפול הטעות בסכתם
נב וכבר הודענוך זה ׳ ואות הטעות בבאסאליק והכאת
חשריין שיצא הדם רקיק ורצהוב ידלג דלוג ויתרכך עמו הס
המשוש וישפל ואז המהר להכניס בנקב דבר כשער האר
הארנבת עם דבר מאבק אל כנדר ודם אל כוין ואל יצבר
ואל טר עם דבר מן אל קלאקאשר ואל זאג ותזה עליו הס

המים הקרים כפי האפשר ותקשור עליו למעלה מההקזה
קשירה חזקה ערצרת וכאשר יעצר לא תתיר זקשירה לש
לשלשת ימים ׳ ואחר השלשה ראוי עליך גב שתשמור כפי
האפשר לחבוש היצד בקובצים והרבה מן האנשים יחתכו
השרין ההוא כדי שיתכויץ העורק ויסגור עליו הכשר ויע
ויעצרהו והרבה אנשים מתו בסבת הזלת הדם ׳ ויש מהם
מי שמת בסבת חוזק באב הקשירה אשר יראה בהדוקה מג
מניעת דם השרין עד שוב האבר אל דרך המות ׳ ודע כי
הזלת הדם לפעמים תפול בורידים גב ודע כי הקיפאל יר
יריק הדם יותר כהצואר ומה שלמעלה הימנו ודבר מועט
דומה מכה שלמטה מן הצואר ולא יעבור גבול צד הכבד
וצדי הכסלים ואינו בנקה השפלים נקוי שיחשב בו ואה
והאכחל דינו ממוצע בין הקיפאל והבסאליק יריק מצדדי
תנור הגוף אל מטה ׳ וחבל הזרוע דומה לקיפא׳ ולאלסיל׳
אומרים שיועיל הימין ממנו מבאבי הכבד ׳ והשמאלי
מבאבי השחול ׳ ושהוא יוקז עד שיפסק הדם בעצמו
ויצטרך שיונח היד מהמוקז במים חמים שלא יעצר הדם
בנקלה אם יהיה הדם חלוש ההזלה כמו שהוא ברוב מם
ממוקזים מאלסילם ׳ וההקזה היותר משובחת באלסילם
היא אשר תהיה באורך ׳ והאצילי משפטו משפט הבסאלי
ואמנם השריין שיוקז מהיר הוא אותו שעל גב הכף מה ש
שבין הבהן והאצבע והוא מופלא התועלת מבאבי הכבד
והטרפשא הנרשנים ׳ וכבר ראה זה גאלינוס בחלום באלו
איש צוה בו לבאב היה בכבדו ופעל והבריא ׳ ולפעמים
יוקז בשרין אחר יותר נוטה ממנו אל תוך הכף קרוב
התועלת לתועלת זה ומי שירצה להקיז העורק מן היד ול
ולא יאות הנה לא יפציר בבריכ והקשירה החזקה והשנו׳
ההכאה באזמל אבל יעזבהו יום או יומי ואם יביא ההברה
אל השנו ההבא יגביה מההכא הראשונ ולא ישפל ממנה
והקשירה החזקה מביא מורסא וקרור הרפידה והרטבתה
בכי ורד או במים מקוררים נכון ונאות ׳ וראוי שלא יסי׳
הקשר את העור ממקומו קודם ההקזה ואחריה והגופים ה
הכחושי יהיה הדוק הקשירה עליהם סכה לריקות העורקים
והעצר הדם מהם והגופים השמנים הנה רפיון הקשירה לא
יראה העורקים בהם אם לא תהודק ׳ ולפעמים יעשו
תחבולה קצת המקיזים בהעלמת הכאב וירדימו היד בחוז׳
הקשירה ובעזבה שעה ומהם מי שימשח להב האזמל בש
בשמן וזה כמו שאמרנו יקל כאבה ויאחר דבוקה ובאשר
לא יראו העורקים הגז ביד ויראו שריגיהם אז ימוך ביד ע
על השריג בדרך מריחה ׳ ואם יהיה בעת הבדל המריחה
נשפך אליהם בהרה ונפחם אז יוקזו ואם לאו לא יוקזו
ובאשר ירצה לרחוץ ימשוך העור מעט כדי שיסגור הנקב
וירחץ ואחר ישיבנו למקומו ותהיה הרפידה הלוכה והש
והטובה שבהם כדורית ותחתלנה ׳ ובאשר יטה אל פני
הנקב חלב ראוי שיושם בפנים בנחת ואין ראוי שיחותך
ואלו אין ראוי להשתדל לעשות בהם השנות מבלי הכאה
ועוד נגמור הענין הזה באחרית הפרק בשלמות כי הכא
והאחר הזה נכנס הנה במקרה ׳ ודע כי יש לעצירת הדם
ולקשירת ההקזה עת מוגבל אעפי שהוא מתחלף כי מן
האנשים מי שיסבול ואפי בקדחתו להרגיא חמשה או שש

ליט מהדם ׳ ומהם מי שלא יסבול בבריאותו הוצאת ליט
אחת ׳ אך ראוי להשגיח בזה בענינים שלשה ׳ אחד מהם
קלות הדם ורפיונו ׳ והשני מראה הדם ואולי יטעה הרבה
כשיצא תחלה מה שיצא ממנו רקיק ולבן ׳ וכאשר יהיה
שם אותות מלוי ויחייב ענין ההקזה לא תטעה בזה
ולפעמים יטעה מראה הדם בבעלי המורסות כי המורסא
מושכת הדם אל עצמה והשלישי הדפק וראוי שלא תבדל
ממנו וכאשר יקל החפזון או השתנה מראה הדם ׳ או
השתנה הדפק ובפרט אל חלשה עצור ׳ וכן כשיקרה
פתיחת הפה וגהוק וחפץ הקיא והנה אם ימהר שנוי הם
המראה או החפזון תשען בו על הדפק והאנשים היותר מ
מהירים להגיע לעלוף הם חמי המזג הכחושים אשר גופם
ספוגיי והיותר מאוחרים לנפול בו הם הגופים השוים אשר
בשרם מקשיי

אמרו ראוי שיהיה למקיז אזמלים רבים
בעלי להב רחב וזולת בעלי להב ר
רחב ובעלי הלהב הרחב יותר ראוי
בעורקים הסרים הנוטים כמו אל ודאג ושיהיה עמו כדור
ממוך או ממשי ׳ ושיהיה עמו כלים להקיא מעץ או
מנוצה ושיהיה עמו שער ארנבת ותרופת אל צבר
ואלבנדר וכיס מוסך ומרקחת המוסך ועונות המוסך עד
שאם יקרה עלוף והוא אחד מהדברים שיפוחד מהם
בהקזה ואולי לא יצליח בעליו אז תמהר לשים בפיו הקב
הקבוב והקיאו בכלי והריחהו בכיס והגמיעהו ממרקחת ה
המוסך או מעוגותיו דבר ויתעורר כחו ׳ ואם יתחדש
הזלת הדם מהשריין מהר למלאות הנקב בשער הארנבת
ורפואת האלצבר ׳ וכמה רחוק שיקרה העלוף והדם עדין
בדרך היציאה ׳ אבל אמנם יקרה רובו אחר העצירה אלא
אם תפליג ׳ וגם אין לחוש מקרבת העלוף בקדחות
הדבקות והתחלות השתוק והמחנקים והמורסות הגדולות
הממיתות וכאבים החזקים ולא יעשה זה אלא בדית הכ
הכח חזק והנה ארע לנו שהרחבנו עם הכאמר בעורקי ה
היד הרחבה בענינים אחרים ועזבנו עורק הרגל ועורקים
אחרים וראוי עלינו שנדביק דבורנו בזה

ונאמר אמנם עורקי הרגל הנה מהם גיד
הנשה ויוקח אל הצד החיצוני
מהעקב אם למעלה הימנו ואם
תחתיו ויקשר מה שלמעל ממנו מהירך עד הנקב ויכרכהו
בכריכה חזקה והיותר ראוי שירחץ לפניה והיותר ראוי ש
שיוקז באורך ואם נעלם יוקז משריניו מה שבין הקמיצה ה
והזרת ותועלת הקזת גיד הנשה גדולה וזה בנכרס ובדליו
ובחלי הפיל והשנות גיד הנשה קשה ׳ ומהם הצאפן והוא
על צד הפנימי מהעקב והוא
יותר נראה מגיד הנשה ויוקז להרקת הדם מהאברים שת
שתחת הכבד ולהטות הדם מהצדדים העליונים אל
התחתונים ולכן תגיר הנדות בחוזק ופתיח פיות הטחורי
וההקש מחייב שיהיו גיד הנשה והצאפן מתדמי התועלת
אך הנסיון מכריע רושם תועלת גיד הנשה בכאב גיד הנש
דבר רב וכאלו זה לנכחיות ׳ והיותר טובה שבהקזות הצ
הצאפן שתהיה באלכסון נוטה להיות רחב ׳ ומהם עורק

זוית הארכיבה והולך מהלך הצאפן אלא שהוא יותר חזק
מהצאפן בהגרת הנדות ובכאיבי הטבעת והטחורים
ומהם העורק שאחורי העורק וכאלו הוא שריג מהצאפן ו
והולך מהלבו והקזת עורקי הרגל בכלל מועילה מהחלאי
שיהיו מחמרים נוטים אל הראש ׳ ומהחלאים השחוריים
והחלישה לכח יותר חזק מהחליש הקזת עורקי היד ואמנ
העורקים המוקזים שבצדדי הראש הנה הנכון בהם בלעדי
אל ודאג שיוקזו באלכסון ואלו העורקי יש מהם ורידים
ויש מהם שריינים והורידים בעורק המצח הוא הנצב ב
בין שתי גבות העינים והקזתו מועילה מכאב הראש וכש
באחריתו וכובד העינים וכאב הראש התמידי הנושן
והעורק אשר על הגלגלת ויוקז לאל שקיקה ונגעי הראש
ושני עורקי הצדעים המקופלים על הצדעים ושני עורקי
המאקין הם קצות העינים הדבקים עם החוטם וברוב לא
יתראו אלא בחניקה וראוי שלא יעמיק האזמל בהם כי או
אולי ישוב נאצור מהכאת העצם ואמנם יזול מהם דם מו
מועט ותועלת הקזתם הוא בכאב הראש ואל שקיקה וה
והרמד הנושן והדמע והסנוירים וגרב העפעפים וצמיחת
ואל עשא ׳ ושלשה עורקים קטנים שמקומם אחרי המקום
אשר ישיג אליו קצה האזן כשתדבק בשער והאחרון שבש
שבשלשה יותר נראה ויוקז בהתחלת הכים היורד בעין וק
וקבול הראש לאדי הצטו ׳ ויועיל לזה מנגעי האוזן
והעורף ומאוחר הראש ׳ ומכחיש גאלינוס מה שיאמר
שיש שני עורקים אחרי האזן יקיזום הפרושים כדי לבטל
הזרע ׳ ומאלו הורידים אל ודאגן והם שנים ויוקזו בעת
התחלת הגדום והמחנק החזק וצרות הנשימה ואל רבו הח
החם וצרירות הקול בבעלי הריאה והבהק ההוה מרבוי ד
דם חם עלות הטחול והצדדים ׳ וראוי כפי מה שספרנו
עליו קודם שתהיה הקזתו באזמל בעל להב רחב ׳ ואמנם
קשירתו הנה ראוי להטות בו הראש אל הפך צד ההקזה ׳
כדי שימות העורק ויעויין הצד אשר הוא יותר חזק הנטי
ויוקז הפך מאותו הצד וראוי שתהיה הכריכה ברחב לא
בארך וכמו שיפעל בצפאן וגיד הנשה ועם זה הנה ראוי ש
שתפיל הקזתו באורך ׳ ומהם העורק אשר בקצה החוטם
והוא הנקרא ארנבה בע ומקום הקזתו המשוסע מקצהו א
אשר בשימועך באצבע יפרד לשנים ושם ינוקב והדם הנ
הנזול ממנו מועט ויועיל הקזתו מהבלף הוא עדשי הפני
ועבירות המראה והטחורים והצמחים שיהיו באף והחבוך
בו אבל אולי תחדש אודם מראה נושן ידמה הסעפה ׳
ויתפשט בפנים ויהיה הזקה גדולה מתועלתה ׳ והעורקים
שתחת העצמות הבולטים אחורי האזנים ממול העורף וה
והעצמות ההם נקראים בע אל כששא מועילה הקזתם
מהרמד ההוה מהדם הדק והכאבים הנושנים בראש ומהם
העורקים הנק בע אל נהארך והם ארבעה עורקים על כ
שפה מהם זוג יועילו מנגעי הפה ואל קלע ונגעי הלסתות
ורפוייהם ומורסותיה ונגעיהם והטחורים והבקיעות שבה
ומהם העורקים שתחת הלשון על פנימי הזקן ויוקזו
במחנקים ומורסות השני שקדי הנקר בע אל לוזתין ומהם
עורקי תחת הלשון עצמו ויוקז לכובד הלשון ההוה מהדם
וראוי שיוקז באורך ׳ ואם יוקז ברוחב קשה הפסק דמו

ומהם עורק אצל ענפקיהם יוקז לריח הפה ׳ ומהם עורק
הלסתות ויוקז ברפוי פי האצטו ׳ ואמנם השריינים שבראש
הנה מהם שריין הצדע ולפעמים יוקז ולפעמים י חתך ול
ולפעמים יפזר ולפעמים יכווה ויפעל זה לעצור הנזלים
החדים הדקים הנשפכים ׳ ולהתחלת התפשטות בעגין
ושני השריינים אשר אחורי האזנים יוקזו למיני אל רמד
והתחלת המים והסנוירים ואל עשא וכאב הראש הגושן ול
ולא תמלט הקזתם מסכנה ויתאחר עמה הדבוק ׳ ובבר
זכר גאלינוס כי אדם הוכה בגרגו ופגעה המכה בשריינו ו
וגזר ממנו דם בשעור גדול והשיגו גאלינוס בתרופות
אלכנדד ואל צבר ודם אל תנין ואל מר ונעצר הדם וסר
ממנו כאב נושן היה לו בצד ירכו ׳ ומהעורקים שיוקזו
בגוף שני עורקים על הבטן אחד מהם
מונח על הכבד והאחד טונח על הטחול
יוקז הימני בשקוי והשמאלי בעלות הטחול ׳ ודע כי
ההקזה יש לה שני עתים אחד מהם עת בחירה והאחד עת
הכרח ׳ והעת הנבחרת בו הוא בחום היום אחר שלימות
העכול ׳ והעת המוכרח הוא העת המחוייב שאי אפשר ל
לאחרו ולא ישגח בו אל סכנה כוגעת ׳ ודע כי האזמל הב
הבלתי חד הוא רב החזק כי הוא יחטיא ולא ישיג ויעשה
מורסא ויכאיב ׳ וכאשר תבנים האזמל לא תדחה אותו
ביד דק דרסה אבל התהלך לאט דרך העברה כדי שיגיע
קצה האזמל בחלל העורק כי אם יכביד פעמים רבות יש
ישבר ראש האזמל שבירה נסתרת ויעשהו נמעד ולא יק
יקרע העורק ואם תאלץ להקיז בו תוסיף
דוע ׳ ועב ראוי שינוסה איכו תליית האזמל בעור
קודם ההקזה בויבעת חזרת ההכאה אם תרצה אותה ׳
והשתדל שימלא העורק וינפחהו הדם ואז תהיה ההמעדה
וההסרה פחות ואם יסתר העורק ולא יתראה מלוי תחת ה
האצבע אז תתירהו ותקשרהו פעמים ותמרחהו ותוריד הל
להיצ ות עלנה עד שתעוררהו ותראהו ותחדש זה בדק
שתי אצבעות על מקום מהמקומות אשר תדע מהתפשט
העורק בהם במשוש ופעם תעצור באחת מהם והגבה הדם
מהעורק באחרת עד שתחוש בעמדת והרקהו בעת
ההגבהה ותשמדהו בעת העזיבה וראוי שיהיה בין ראש ה
האזמל ובין ידו רחק מעט כדי שלא יעביר אותו אל שר
שריין או עצב ׳ והיותר ראוי שימלא במקום שיהיה
העורק יותר דק ׳ ואמנם לקיחת האזמל הנה ראוי שיהיה
בבהן ובאמה ויעזוב האצבע למשוש ותהיה הלקיחה בח
בחצי הברזל ולא יקחהו למעלה מזה כי תהיה האחיזה בו
מתבלבלת ׳ וכאשר יהיה העורק סר אל צד אחר תקבילהו
בקשירה והאחיזה מהפך הצד ואם יהיה סר אל שני
הצדדין בשוה הרחק מהקיזו באורך ׳ ודע כי הקשירה
והמעיב ראוי שתהי כשעור עניני העור בקשיו ועביו וכפי
רוב הבשר והקשירה ראוי שתהיה קרובה וכאשר תעלים
הקשירה העורק תעשה סימן עליו והשטר שלא יסיר מנוב
מנבח הסימן בהגעת הקשירה ועם זה תתלה הקנה ואם י
יקשה עליך מלוי העורק והגבהתו אז תשקע עליו בגופים
הבחושים ביחוד ותעשה הרוח והיות הקשירה וההדוק אצ
אצל הפרק מונע מלוי העורקים וכאשר תרצה לרחוץ תמ
תמתח העור באצבעו כדי שיסת מנכחיו הנקב אחר תרחו
ותנגב ותשים הרפידה ותניח העור שישוב ל מקומו ׳ ודע
כי מי שיזיע הרבה בסבת המלוי הנה הוא צריך אל ההקזה
ופעמים רבות יפול למוקדה ולנכפה הראוי בעניגו ההז
ההקזה שלשול טבעי ולא יצטרך אל ההקזה

פרק כא

מן האופן הד ב
בהנחת כוסות
המציצה וש

ושריטתם ׳ הנחת הכוסות נקויים לצדדי העור יותר מנקוי
ההקזה והוצאתם לרקיק יותר מהוצאתה לעב ותועלתה
בגופים השמנים אשר דמם עב מעושה כי היא לא תוציא
דמם כמו שראוי אבל תוציא הרקיק ממנו בקושי מאד ות
ותחדש באבר הנעשת בו חלשה ויצוה בעשייתה לא ב
בתחלת החדש כי הליחות עדיין לא התגועעו או
התעוררו ולא באחריתו כי הם כבר חסרו אבל באמצע ה
החדש בעת שיהיו הליחות מתעוררות נמשכות בהוספת
לתוספת האור בעצם הירח ויוסיף המוח בגלגלת והמ
והמימות בנהרות בעלי המתיחה והקביצה ועתה היותר
נכון ביום הוא השעה השניה והשלישית ׳ וראוי שישמר
הנחתם אחר המרחץ אלא במי שדמו עב ואז ראוי שי
שירחוץ ואחר ימתין ואחר יונחו הכוסות ודוב האנשים
ימאסו הנחתם בכוקדם הראש וימצאו החזק כהם בחוש ו
ובשכל והנחתם על חריץ העורף היא תמורת אל כחל ומ
ומועיל מכובד הגבות ותקל העפעפים ומועילה מגרב הע
העין וריח הפה ועל אל באהל תמו אל בסאליק ומועילה
מכאב הכתף והגרון ועל א מיני העורקים אשר בצואר
חנק בע אל כרעין תמורת הקיפאל ומועיל מרעישת הרא
הראש ומועיל לאברים שבראש כמו הפנים והשנים והמ
והמתלעות והאזנים והעיניים והגרון והאף אך הנחתם ע
על חריץ העורף מורידים השכחה כמו שאמרו
קצת כי מאוחר הנוח
מקום השמירה ויחלישוה הכוסות ׳ והנחתם על הכאהל מ
מחלישה פי האצטומ ועל אל כרע אחלי תחדש רעש הרא
הראש ולבן ראוי להשפיל מהחרציית מעט ולהגביה אשר
על הכאהל מעט אלא אם יכוון בה רפוי הזלת הדם והש
והשעול ואז ראוי שיעזב ולא יגביה ׳ והחנחה הזאת שעל
הכאהל ובין הבתפים מועילה מחלוי החזה הדמיים ואל ר
הכוון הדמיי ואל אל רבו הדמיי
אך תחליש האצטו ומחדשת רעש הל
הלב ׳ והנחתם על השוק קרוב להקזה בצאפן ומנקה הדם
ומגירה הגדות ׳ ומי שתהיה מהנשים לבנה ספוגיית רקיקת
הדם הנה הנחתם על השוקים יותר נאות לה מהקזת הצ
הצאפן ׳ והנחתם על אל קמאדיא ועל אמצע הגלגלת תו
תועיל לפי מה שאמרו קצתם מערבוב השכל ומסבוב הר
הראש ומאחריה כפי מה שאופר השיבה ׳ ויש בו עיון כי
יתכן שתפעל זה בגופים זולת גופים וברוב הגופים תמהר
השיבה ומזיקה בשכל ומועילה מחלוי העינים וזאת
גדולה שבתועלותיה כי היא מועילה מגרב העפעפים וצ
וצמחי העינים ומאלמושרג אך מזיקה בשכל ומורישה ש
שעמום ושכחה ורוע מחשבה וחלוי נושבים ומזקת לבעלי

המים בעין אלא אם יפגע העת אשר ראוי שתעשה בו וא
אולי לא תזיק והנחתם תחת הזקן מועילה מהשנים והפנים
והגרגרת ומנקה הראש והלחיים ׳ והנחתם על הקטן
מועילה מדמאמיל ׳ הירך והגרב בו וצמחיו ומהנקרס
והטחורים וחולי הפיל ורוח המקוהץ והרחם ומחבוך
הגב ואם תהיה זאת ההנחה באש בשריטה יותר חזקה בזו
בזולת הרוח ׳ ואותה שהיא בלי שרט יותר חזקה להתיך ה
הרוח הקר ולעקרו הנה ובכל מקום ׳ וההנחה על הפחדים
מלפנים מועילה ממורסות האשכים והיציאות אשר בפ
בפחדים ובשוקים ואותה שהיא על הפחדים מאחור מוע
מועילה מהמורסות והיציאות המתחדשות בענבות ועל ש
שפל הארכובה תועיל מדפיקת הארכובה ההווה מליחות
חדות ומהיציאות הרעות והנגעים המעופשים בשוק והר
והרגל ׳ ואותה שהיא על העקבים מועילה מהעצר הנדות
ומגיד הנשה ומהנקרס ׳ ואמנם הנחתה בלי שרט פעמים
תעשה למשיכת החמר מצד תנועתו כמו הנחתה על הש
השד לעצור נזילת דם הנדות ׳ ולפעמים ירצה בה הוצאת
המורסא השוקעת כדי שיגיע אליה הרפוי ׳ ולפעמים ירצה
בה העתקת המורסא אל אבר יותר נקלה בשמונה
ולפעמים ירצה בה חמום האבר ומשיכת החמר
והתכת רוחותיו ולפעמים ירצה בה להחזירו אל מקומו הט
הטבעי אשר ירד ממנו כמו שהוא במלוי הכיס ׳ ולפעמים
יעשו להשקיט הכאב כמו שיונחו על הטבור בסכות הקו
הקולנג הקשה ורוחות הבטן וכאבי הרחם שיקרו בעת ת
תנועת הנדות ובפרט לעלמות ׳ ועל הרך שבירך לגיד הנ
הנשה והפחד מההקעה ובמה שבין הירכים מועיל ליריבי
והפחדים והטחורים ולבעלי מלוי הכיס ולנקרס והנחת
הכוסות על הטבעת תמשוך מכל הגוף ומהראש ומועילה
למעים ותבריאם מהפסד הנדות ויקל עמה הגוף ויאמר כ
כי להנחתם בשריטה תועלות שלשה ׳ האחת מהם
ההרקה מהאבר עצמו ׳ והשנית השחרת עצם הרוח מבלי
הרקה לו נמשכת להרקת מה שיורק מהליחה ׳
והשלישית עזבם מהריק האברים הראשיים ׳ וראוי
להעמיק השרט כדי שימשוך מהעומק ואולי יתנפח מקום
דבקות הכוס ויקשה הסרתו ואז תקח בגד או ספוג שרויים
במים פושרים נוטים אל החום ויחומם בו סביבו תחלה וז
וזה יקרה הרבה כשנשים הכוסות על צדי השד למנוע הז
הזלת הנדות והרעיפה ולזה אין ראוי שיונחו על השד עצ
עצמו וכשימשח מקום הנחתם ימהר להניחם ולא יאוחר
אבל ימהר בשריטה ותהיה ההנחה הראשונה נקלה מהירה
להעקר ואחר ידריג לאחר העקירה וההמתנה ׳ ומזון מי
שהונחו לא יהיה אחר שעה ׳ והנער יונחו לו אחר השנה
השלישית ׳ ואחר ששים שנה לא יונחו כלל ובהנחתם ה
הבטחה משפיכת החמרים אל מטה ׳ והדמיי אשר יונחו
לו ראוי שיקח אחר זה גרעיני הרמונים ומי הרמונים ואל
הנדבא ׳ וסוכר וחזרת וחומץ

פרק כה

מן האופן הד
בעלוקות ׳ אמרו
חכמי הודו כי מן הע
העלוקות מה שבטבען ארסיות ולבן תרוחקן מהם כל אותן
שהן גדולות הראש ׳ ומראיהן כמראה אל כחל שחורה או
מראיהן ירוק ואשר עליהן חוטין במראה לאזורד והדומי
במראיהן למין מהנחשי הנה בכל אלו יש ארסיו ומורישו
מורסות או עלוף או הזלת הדם או קדחת או רפיון או נג
נגעים רעים ותרוחקנה הנצודות מהמימות הביציים הר
הרעים אבל תובחרן הנצודות מהמימות הטחלביים ונוח
הצפרדעים ׳ ולא תשגיח למאמר האומר שהחוות במימו
שיש בהם צפרדעים רעות וטוב שבמראיהן שיעלה עליה
ירוקות וימתחו עליהם שני קוים כמראה הזרניך והצהובו
אשר גויותיהן עגולו ואשר מראיהן כמראה הכבד והדומו
לארבה הקטן והדומה לזנב העכבר והדקות קטנות הרא
ולא תובחרן אלא אשר בטנם אדו וגבם ירוק בש אם תהין
במימות הזוחלים ומשיכת העלוקות לדם יותר עמוקה מ
ממשיכת כוסות המציצה וראוי שתוצדן קודם הנחתן כ
כיום אחד ויקיאו אותן בהפך אותן עד שיצא
מה שבבטנן אם אפשר זה ואחר יוצק להם דם מועט מדם
טלה או זולתו שתוזן בו קודם שתשתלחן ואחר תוקחן
וינוקה דבקותן וזוהמתן בכמו ספוג ויורחץ מקום הנחתן
בבורק ויתאדם בחפיפה ׳ ואחר תשולחן העלוקות בעת ש
שירצה להניחן במים ערבים ותתנקן ואחר תשולחנה
וממה שיזרז אותן להתלות למשוח המקום בטיט או בדם
וכשתמל ותרצ להפילן תזרוק עליהן דבר ממלח או אפר
או בורק או שרפת בגד פשתן או ספוג שרוף או צמר שר
שרוף ותפולן והנכון
אחר נפילתן למוץ בכוסות המציצה ולקחת מדם המקום
דבר שיפרד עמו הזק רושם עקיצתן ׳ ואם לא יעצר הדם
יזורה עליו עפצים שרופים או סיד או אפר או חרס שחוק
מאד או זולת זה מעוצרי הדם וראוי שיהיו אצלו מוכנים
בעת תליית העלוקות והנחת העלוקות טובה בחליי הע
העורים כמו אל סעפא ואל קובא וכיוצא בהם

פרק כג

מן האופן הד בעצירת
ההרקות ׳ ההרקה
תעצר אם בהטות החו
החמר מבלי הרקה אחרת ׳ ואם בהרקה עם ההטיה
ואם בעזור ההרקה עצמה ואם בתרופות מקררות או קו
קובצות או טחות או כוות ׳ ואם בקשירה אמנם עצירת
ההרקה במשיכה מבלי הרקה הנה כמו הנחת כוסות המצ
המציצה על השד למנוע הזלת הדם מהרחם ׳ והטובה
שבמשיכות אותה אשר תהיה עם השקט כאב האבר הנמ
הנמשך ממנו ׳ ואמנם אשר תהיה במשיכה עם הרקה הנה
בהקז הכסאליק לזה ובעצירת הקיא בשלשול והשלשול
בקיא ׳ ועצירת שניהם בהזעה ׳ ואם בעזר ההרקה הנה
כמו נקוי האצטו והמעים מהליחות הדבקות הממעידות
באלגירא וההשתדלות לנקות פי האצטו בקיא להפסיק ח
חומר הקיא הקבוע ׳ ואמנם התרופות המקררות הנה חקפ
תקפיאנה הנוזל מרדימות הפיות ומצרות אותן ׳ ואמנם
התרופות הקובצות קובצות החמר ומקבצות המעברים
ואמנם התרופות הטחות הן לחדש הסתומים בפיות המע

המעברים ׳ ואם תהין חמות מנגבות הם יותר מופלגות
ואמנם הבוות הנה מחדשות קלפה תעמד על פני המ
המעבר ותסתו ותהדק ויש לה הזק מפוחר ממנו ׳ והוא כי
הקלפה אולי תעקר ויוסיף המעבר רוחב ׳ וכן הבוות מה
שיש לה קביצות כאל זאג ׳ ומהם מה שאין לה קביצות
כסיד הכלתי נכבה ׳ ונרצה הבוות הקובצות במקום שנ
שנרצה קליפה קיימת ׳ ונרצה האחרות במקום שנרצה
שתפול הקלפה במהרה ׳ ואמנם אשר בקשירה הנה
קצתו בסגירת המעבר והכריחו להסגר בקשירת מה שעל
המרפק בעת שיטעה המקיז בבסאליק כשיבה כשרין וקצ
וקצתו במלוי פי החבורה במה שיסתום דרך המורק במ
במלאות פי החבורה בשער הארנבת ונאמר כי הזלת הדם
אם יהיה מפתיחת פיות העורקים ירופא בקובצים וקבץ
פיותיהם ואם יהיה מקריעה הנה בקובצות השחות יחד ב
בטיט הזחתום ׳ ואם יהיה מאבול הנה במה שיצמיח הבשר
ומעורב במה שימרק האבול

פרק כד

מן האופן הד׳ ברפו
ברפואת הסתומים
הסתומים הם אם מל

מליחה עבה או מליחות דבקות ואם מליחות רבות
והליחות הרבות כשלא תהיה עמהן סבה אחרת יספיק מה
מהזק להוציאן בהקוה ובשלשול ואם תהין עכות תצ
תצטרכן למתיבו המורקו ואם תהיין דבקו וכש רקיקות
אז תצטרכן אל המחתכות וכבר ידעת ההפרש שבין העב
והדבק והוא כהפרש בין הטיט ובין הדבק הנמס והעב יצ
יצטרך אל המתיך להרקיקו ויקל הדחזתו ׳ והדבק יצטרך
אל המחתך להפריד בינו ובין מה שנדבק שינקהו ממנו וש
ושיחתך חלקיו ׳ וראוי שיזהר בהתכת העב משני דברים
הפכיים ׳ אחד מהם ההתבה החלושה אשר תוסיף
בספוגיות החמר ותוספת שעורו מכלי שיגיע אל ההתכ
ויוסיף הסתום ׳ והאחר ההתבה החזקה אשר תעלה הדק
שבו באדים ותאבן העב ובאשר תצטרך אל התבה חזקה ת
תסמוך אותה ברכיך הדק בחמר שאין עובי בו עם חום ש
שוה כדי שיעזור על התכת הסותם לגמרי והקשה
שבסתומים סתומי העורקי והקשה שבהם סתומי
השדיים ׳ והקשה שבהם מה שיהיה באברים הראשיים
ובאש יתחבר בפותחים קביצות ודקדוק יהיה יותר נאות
כי הקביצות מתקן בבדות המדוקדק

פרק כה

מן האופן הד׳ ברפוי
המורסות המורסות
מהן חמות ומהן קר

רפות ׳ ומהן קדות קשות ׳ וכבר מנינו אותם ׳ וסבותיהם
אם חיצוניות ואם מקדימות ׳ והמקדימות כמו המלוי והח
והחיצוניות כמו הכאוה והנפילה והעקיצה וההזה מסבות
חיצוניות אם שתזדמן עם מלוי בגוף ׳ או עם שווי מליחו
וההזה מסבות מקדימות והיצוניות יזדמן עם מלוי מהגוף
הנה לא ימלט אם שתהיה באברים שכנים לראשיים
והם נשפכים אליהם ׳ או לא תהיה ׳ ואם לא תהיה אין רא
דאוי שיקרב אליהם מהמתיכים דבר כלל בהתחלה אבל
דאוי שיתוקן האבר הדוחה אם יהיה לה אבר דוחה או ית
יתוקן הגוף כלו אם אין לה אבר נפרד כשיוקרב אליה
כל מה שירתיע וימשוך אל הפך הצד ויקבץ ׳ ואולי
ימשוך אל הפך הצד מאותו האבר המונח בצד החפבי בט
בטיול אם ישא עליו כובד משא כי הרבה פעמים ימשך ה
החמר מהיד אשר בה מורסא כשישא באזרת כובד משא
ויאחוז בו שעה ואמנם הקובצים הנה ראוי בהם לבחור ש
שיהו הקובצים מרתיעים במורסות החמות קרי המזג
מזוקקים ובמורסות הקרות מעורבים במה שיש לו כח חם
עם קביצות כמו אל דבאר ואל גופר ואל טיב וכל מה שיו
שיוסיף הבשול תחסר הקביצות ותחזר בו המתיך עד שי
שיגיע אל התכלית ואז יערבו בשוה ׳ ובעת הירידה
תסתפק במתיך והמרפה והקרות הרפות ראוי שיהיה מה ש
שיתיבם מנגב ומיבש ורוב מה שיהיה זה בחמים ׳ ואמנם
המתחדשת מסבה חיצונית ואין שם מלוי מליחות ראוי ש
שירופא בהתחלת הענין בהרפות והתיך לא בכמו שרפאת
בו הראשונה ׳ ואמנם כשיהיה האבר בעל המורסא שפך
לאבר הראשיי במקומות הנדריים מהצואר וסביבות הא
האזנים למוח והאצלים ללב ׳ וכמו הארבות לכבד אין
ראוי ליקרב אליהם כלל כל מה שירתיע לא לפי שזה אינו
רפוי למורסותיהם כי זה באמת הזא הראוי למורסותיהם
אלא שאנחנו נבחר שלא לרפאת מורסותיהם ונשתדל לה
להוסיף בהם ולמשוך החמר אליהם ולא נחוש מהתחזק ה
החזק באבר בבקשנו להועיל לאבר הראשיי כי אנחנו נפ
נפחד תמיד כי כשנרתיע החמר ילך אל האבר הראשיי ו
ויהיה מזה מה שאי אפשר לתקנו כי אנחנו נבחר נפילת ה
החזק באבר הנקלה במקום שיועיל לאבר הראשיי עד שא
שאנחנו נשתדל במשיכת החמר אל האבר הנקלה וחדש
המורסא בו ואפי בבוסות המציצה והתחבושות החמים ה
המושכים ובאשר יקבצו מוגלן כמו המורסות האלו
וזולתם ובפרש במקומות הרקים ׳ אולי יחבקעו מעצמם
או בעזר הבשול ׳ ואולי תצטרך אל הבשול ואל הבקיעה
יחד והבשול ישלם במה שיש בו עם החום סתום
וטיח יעצר בהם החום ׳ ומי שירצה לבשל בכמו אלו
המבשלים ראוי עליו שיעיין ואם ימצא חום הטבעי חלוש
ויראה האבר נוטה אל הפסד יסיר ממנו הסותמים והטחים
יעשה הפותחים והשרט העמוק ׳ ואחר התרופות אשר
אשר בהם התכה וגנוב וכמו שנשלים בו בספרי הפרשים
ופעמים רבות תהיה המורסא
עמוקה ותצטרך למשכה אל צד העור אפי בכוסות המצ
המציצה באש ואמנם המורסות הקשות העוברות גבול
התכלית הנה הנכון והעקר בהם שירוככו פעם במה שימ
שימעט חמומו וגנובו כדי שלא יתאבן העב שבהן לחוזק
ההתכה ׳ אבל תעותד כולה להתכה ׳ ואחר תחוזק עליה
ההתכה ׳ ואחר אם יפוחד מהתכת מה שיתיך שיתאבן מק
שישאר תשוב לרככו שנית ולא תסוד לעשות כן עד שד
שתכלה כולה בין הרכוך וההתכה והמורסות הנפחיות ית
ירופיו במה שיחמם עם דקות עצם להתיך הרוח ולהרחי
הנקבים כי הסבה במורסות הנפחיות עובי הרוח וסתימת
הנקבים ׳ וראוי גב שיתבונן להסיר החמר המחייב האד ה
והרוחי ׳ ויש מהמורסות מורסות גגעיות כגמלה ואז ראוי

שיקורדו וכפל גמוגיות ׳ אך אין ראוי שיורשבו ואעפ״ שת
שתהיה המורסא מחוייבת ההרטבה אבל ראוי שינוגבו כי
הבקרה פה בבר נצה הסכה והמקרה הוא הנגוע המפוזר
ממנו שיפול או נפל והנגוע רפויו הנגוב והיותר מזיק שב
שבדברים לו הוא ההרטבה אמנם המורסות הפנימיות
ראוי שתחסר החמ׳ בהם בהקזה והשלשול וירחיק בעליהם
והחיצה והיין והתנועות הגופיות והנפשיות המופלגות כ
כבעם וכיוצא בו ואחר יעשה בהתחל העגין מה שירתיע
מבלי הכבדה חזקה ובפרט אם תהיה בבמו הא צטו והכבד
ובשיהיה עת ההתכה אין ראוי שתעמד בלת יתרופות קו
קובצות טובות הריח במו שרכזנו אליו במה שקדם ׳
והכבד והאצטו יותר צריכים אל זה מהריאה וראוי שיהיו
הרכבים לטבע שיעשו בהם תרופות שיש בהם בשהל וה
והאותות למורסות כמו ענב אל תעלב ואלכיאר שנבר ׳
ואל ענב אל תעלב סגלה בהתכת המורסות החמות הפנ
הפנימיות ׳ ואין ראוי שיקוזו בעליהם מהמזון אלא הדק וב
ובזולת העונה אם תהיה ובהתחלה אלא לחלשה חזקה ׳
ומי שנוגע בהתזבר מורסת הקרבים עם נפילת הכח הנה
הוא בדרך המות כי הכח אינו מתעורר אלא במזון והמזון
הוא מהדברים היותר מזיקים ׳ ואם יותכו הנה זה טוב
ואם יתבקעו ראוי שישחה מה שירחצו כמו מי הדבש ומי
הסובר ואחר יקח מה שיבשל לאט עם נגוב ואחר באחרי
העגין יסתפק אל המנגבי ׳ ועוד תדע זה מן הספר המקוף
על החלים החלקיי ידיעה מפורשת ולפעמים ישעה האדם
במורסות הפנימיות אשר תחת הבטן שהם אולי לא יהיו מ
מורסות אבל אולי יהיו בקוע ותהיה פתיחתם סכנה ואולי
תהיה מורסא פנימית ואינה בזפק אבל במעי עצמו ותהיה
פתיחתם סכנה

פרק נו

מן האופן הד׳ בפתיחת
המורסות ׳ מי שירצה
לפתוח יציאה ראוי שי
שישמע אותה דרך הקמטים אשר באותו האבר ׳ אלא
אם יהיה האבר כמו המצח כי הפתיחה בשתפול על ידך
והקמטים תחתוך עצלי המצח ויפול גב העין ובאברים אש
אשר כהלך קמטיו כתחלף למהלך פתילי העגל עשה ב
בהפך ׳ וראוי שיהיה הפותח יודע בנתוח העצבים
והווידים והשריינים פן ישעה ויחתוך דבר מהם ׳ וראוי
שיהיה מוכן אצלו מן התרופות העוצרות לדם
ומהאספלניות המשקיטות הכאב והכלים הדומים לזה וי
ויהיה עמו כמו תרופות גאלינו וכמו שער ארנבת וקורי
עכביש וכובן הביצים והכווים כלם מונעים הזלת הדם א
אם יביאה בין שיהיה זה טעות ממנו או הביאו הזכרה לזה
ויהיו עמו התרופות המרפות וכשיפתח היציאה ויוציא מ
מה שיש בה ראוי שלא יקריב לה שמן ולא מים ולא
אספלנית שיש לה שמן וחלב גובר כמו אל כשליקון אבל
כמו אספלנית אקלקלטר נעשה בשיצטרך אליה ויגיח למ
למעלה ממנה ספוג טבול ביין קובץ

פרק נז

מן האופן הד׳ ברפוי ה
הפסר האבר והחתך ה
האבר בשיפסד למזג ר
רע בו עם חמר או כלתי חמר ולא תספיק בו השריטה ו
והשיחה ממה שיתקן שהוא נזכר בספרים הפרטיים אין צד
מבלי לקיחת הבשר הנפסד שעליו ׳ והנבון שיהיה מבלי
ברזל אם אפשר כי הברזל אולי יפגע פתילים מעצלים וע
ועורקים דופקים פגיעה משחתת ׳ ואם לא יספיק זה ויהי
וההפסד כבר עבר אל הבשר הנה אי אפשר מבלי חתוכו ו
ובווית החתך כשמן הרותח כי יובטח בזה הדות רעתו ות
ותפסק ההזלה ויצמח על החתך בשר ועור זר בלתי מת
מתדמה דומה מאד לבשר בקשיו ובאשר תרצה להתוך ר
ראוי להכניס המבחן בו ולהוליכו סביב העצם והנה
במקום שימצא דבוק בריא ששם יתחזק הכאב בהביא
המבחן הוא גבול הבריאות ובמקום שתמציאהו רפה ודב
ודבוקו חלוש הוא מבלל מה שראוי שיחתך ׳ והנה פעמי
תנקוב פה שיקוף בעצם אשר תרצה לחתכו עד שיקיפו
בו המקבות וישבר ויחתך ופעמים תגרר במגרה ׳ וכאשר
תרצה לעשות בו זה תבדיל בין המחתך והמקבת ובין הב
הבשר כדי שלא יכאיבו ׳ ואם יהיה על העצם שירצה לח
לחתכו שרינים בולטים בלתי הלומים ולא יקווה שיתוקנו
ויפוחד שיפסד מה שסביבותיו נסיר הבשר מבנו אם בש
בשסוע ואם בקשירה והמתיחה להפך הצד ׳ ואם
בתחבולה אחרת תשיוך אליה הראות ונבדל ביבו ובין א
אבר נכבד אם יהיה שם במסכים מחתיכות בגד כדי שנא
שנרחיקהו ממנו בהם ואחר נחתוך ׳ ואם יהיה העצם בע
בעצם הירך ויהיה גדול קרוב מהעצלים והשריינים והנו
והווידים ויהיה הפסדו הרבה ראוי לרופא לברוח
מבנו

פרק נח

מן האופן הד׳ ברפוי
פרוק החבור ומיני ה
הנגעי פרוק החבור

באברים הגדולים ירופא בהשוואה והקשירה הנאותה הא
האמורה בטלאכת ארוכת השברים ועוד יבואך במקומו
ואחר במנוחה ולקיחת המזון הטוב אשר יקווה שיולד מה
ממנו אבר שחום ויהדק שני חלקי השבר וירתן עליהם ב
ברקועים אשר יריצום האוכנים על דבוק הנחשת ויחזק
שפתות השבר וימלא אותם כי כן השקר שיתאחד העצם
ובפרט בגופים הבוגרים אלא ע״ זה התאר כי לא ישוב א
אל הדבוק כלל ועוד נדבר בארוכת השבר דבור שלם
בספרים הפרטים ׳ ואמנם פרוק החבור הנופל באברים
הרבים הנה הבונה ברפויו השגת שרשים שלשה אם תת
תהיה הסבה קיטת ותחל כה שראוי הוא הפסק מה שיזול
והפסק חברו אם יהיה חופז מזיק ׳ והשני דבוק השסוע ב
בתרופות והמזונות הנאותים ׳ והשלישי כניעת העפוש
מה שאפשר ואם יחסר מהשלשה אחד תשים השנחתך לש
לשנים הנשארים אך הפסק מה שיזול כבר ידעת הפנים בו
ואמנם הדבוק הנה בחבור השפתות אם יתחברו והנגוב
ולקיחת חטחים וראוי שתדע כי הבוונה ברפוי הנגעים ה
הוא הנגוב ׳ והנה מה שיהיה מהם נקי ינגוב לבד ומה ש
שיהיה מהם מעופש יעשו בו התרופות החדות האוכלות
בקלקלטר והאלואג והזרניך והסיד ואם לא יצליח אז
אין צד מבלי האש ׳ והתרופה המרכבת מהאלזנגאר וה

והדונג והשמן שתנקה באלזנגאר ותמנע הפלגת העקיצה בשמן והשעוה היא תרופה שוה בענין זה ונאמר כי כל נג נגע לא ימלט אם שיהיה מורכב ואם שיהיה נפרד והנפרד אם יהיה קטן ולא נתאכל מאמצעיתו דבר הנה ראוי לחבר שפתותיו ולחתלו אחר ההשמר מנפול דבר ביניהם משמן או אבק יזורה כי הם לא יתדבקו וכן הגדול אשר לא יחסר מעצמו דבר ואפשר לדבק חלק מהם עם האחר ׳ ואמנם הגדול אשר אי אפשר לקבצו בין שיהיה סדק או פנאי מל מלא מוגלא שכבר אבד ממנו דבר מעצם האבר הנה רפ רפויו הנגוב ׳ והנה אם יהיה האבר עור לבד יצטרך למה שיסתום וזה אם בעצם הנה בקובצים ׳ ואם במקרה הנה בחמים כשיעשה מהם דבר מועט קלוי באלזאג וקלקנטר כי הם יותר עוזרים אל הנגוב ויותר מחדשים הקלפה ואם ירבו מהם יאכלו ויוסיפו בנגע ׳ ואם יהיה באבר בשר לבד כנגעים העמוקים אין ראוי שתמהר לחתום אך ראוי שתבוין תחלה להצמיח הבשר ׳ ואמנם יצמיח הבשר מה שלא יעבור נגובו המדרגה הראשונה הרבה ׳ אבל יש הנה תנאים ראוי להשגיח בהם מהם בחינת ענין מזג האבר ה השרשיי ומזג הנגע ׳ והנה אם יהיה האבר במזגו חזק הלחות והנגע אינו חזק הלחות

יספיק נגוב מעט במדרגה הראשונה כי החולי אינ איננו רחוק מטבע האבר הרבה ׳ ואמנם כשיהיה האבר יבש והנגע חזק הלחות הנה יצטרך אל מה שינגב במ במדרגה השנייה והשלישית להחזירו למזגו וראוי להשוו הענין בשוי ׳ ומה בחינ מזג הגוף כלו כי הגוף כשיהיה חזק היובש ויהיה האבר הנוסף בלחות שוה בלחות כפי ה הגוף השוה הנה ראוי שינוגב בשוה וכן אם יהיה הגוף נו נוסף לחות והאבר נוטה אל היובש ׳ ואם יצאו יחד אל התוספת או אם תהיה היציאה אל לחות ינוגב נגוב יותר או ליובש ינוגב נגוב פחות ׳ ומהם בחינת כח המנגב כי המנגבים המצמיחים הבשר אעפי שלא יבוקש מהם נגוב חזק שכמוהו ימנע החמר הנשפך אשר ממנו יתכן לאבר הצמחת הבשר כמו שיבוקש ממנגבים שלא נעשו להצ להצמחת בשר אבל לסתום הנה יבוקש מהם שיהיו יותר מנקים ורחיצתם למו לא יותר מהמנגבים הסותמים שלא ירצה מהם אלא לסתום ולדבק וכל התרופות המנגבות בל בלא עקיצה הם נכנסות בהצמחת הבשר כי כל נגע במק במקום בלתי בשריי הוא בלתי נשמע במהרה לעלות אר ארוכה וכן העגול ׳ ואמנם הנגעים הפנימיים ראוי שיעורב בתרופות המנגבות והקובצות העשויות בהם ת תרופות מנקות כדבש ותרופות מיוחדות במקום כמנירו ברפוי נגעי כלי השתן וכאשר נרצה בהם ההבראה נשים ה התרופות עם היותם קובצות שתחיינה מנגבות קובצות ד דבקות כטיט החתום ׳ ודע כי יש להבראת הנגע מונעים דוע מזג האבר ועכ ראוי להשגיח בתקונו ורוע מזג הדם הפונה אליו וראוי שיתוקן במה שמה שמוליד הכימוס הם המשובה ורוב הדם שחול אליו שירטיבהו ׳ וראוי שיתוקן בהרקה ודקדוק המזון ועשיית הטיול אם אפשר והפסד ה העצם שתחתיו בשלחו המוגלא ׳ וזה אין תרופה לו אלא תקון העצם ההוא וחבבו אם אפשר שיסיר החכוך הפסדו

ולקיחתו וחתכו׳ ופעמים רבות יצטרך שיהיה ביד מרפא הנגע אספלניות מושבות לשברי העצם וכ ים להוציאם ואם לא ימנעו תקון הנגע והנגעים יצרבו אל המזון לעזר ואל המעטת המזון להפסיק חומר המוגלא ובין שני החיובים חלוף כי המוגלא תחליש ותצטרך אל חוזק ותרב ותצטרך אל מניעות המזון ׳ ולכן ראוי שיהיה הרופא מנהיג בזה ׳ואם יהיה הנגע בהתחלה ובתוספת אין ראוי שיכנס במרחץ ולא שיגעו בו מים חמים כי ימשבו אליו מה שיוסיף במורסא ׳ וכאשר ישקוט הנגע ונעשה מוגלא אז אולי יותר לו וכל נגע יסגר במהרה כל עוד שיבריא מ מלמעלה הנה הוא כדרך העשות הנאצור וראוי שתעיין תמיד מראה המוגלא ומראה שפת הנגע וכאשר תרבה המ המוגלא מבלי רבוי המזון הנה זה הוא הכשול ׳ ונדבר עתה ברפוי הפשוח ׳ ונאמר כי לפי שהיה הפשוח פרוק חבור עמוק אחורי העור הנה מבואר שתרופותיו ראוי ש שתהיינה חזקות מתרופות המוגלא ׳ ולפי שהדם ירבה השפכו אליו צריך בהכרח אל מה שיתיך ׳ וראוי שיהיה מה שיתיכהו אינו רב הנגוב כדי שלא יתיך הדק ויאבן ה העב ׳ וכאשר ישלים הצורך מהמתיך ראוי שיעשה המ המדביק כדי שלא יסתבך בין הדבוק זוהמא תתאבן ואחר יתעפש במעט סבה ׳ או יעקר וישוב פרוק החבור וכאשר יהיה הפשוח יותר עמוק ראוי לשרוט המקום כדי שתהיה התרופה יותר שוקעת ׳ ואמנם הפשוח והרצוץ הקל א אולי יספיק ברפויו ההקזה ׳ ואם תהיה פשוח עם הכתיתה תרופא הכתיתה בתרופות הכתיתיות עד שיהיה אפשר רפ רפוי הפשוח ׳ והכתיתה אם תהיה גדולה תרופא במנגבי ואם תהיה מעוטה כעקיצת המחט נשען בענינה על הט הטבע עצמו ׳ אלא אם תהיה ארסיית מאבידה או שתהיה חזקת ההכאבה או שנגעה עצב שיפוחד ממנו הולדת המו המורסא והדפיקה ׳ ואמנם רסוק העצמות יספיק בו קשי קשירה נחה בלתי מכאיבה ושיוחג עליו התרופות הרסוקיות ׳ ואמנם הנפילה וההכאה יצטרך בכיוצא בהם אל הקזה מהפך הצד ודקדוק המזון ועזיבת הבשר וכיוצא בו ׳ ועשיית הטוחות ומשקים הנכתבים לזה בספרים הפרטיים ׳ ואמנם פרוק החבור באברים העצביים והעצמות נאחר הדבור בהם עד שנדבר בדברים החלקיים

פרק כט

מן האופן הד׳ בכויה הכויה רפוי מופלג מועיל למנוע

התפשטות ההפסד ולחזק האבר אשר ירצה בו תקון מזגו ולהתיך החמרים הנפסדים המשתרגים באבר ולעצור הז הזלת הדם ׳ והמשובח שיכווה בו הזהב ׳ ולא ימלט מקום הכויה אם שיהיה נראה ותפול הכויה עליו בחוש או ש שיהיה עמוק בתוך האבר באף והפה והטבעת וכיוצא בזה יצטרך אל דפוס יוטח עליו בכמו אל סלק ואל מיגרא ש שרויה בחומץ ואחר יכרוך עליו בגד ויקורר מאד במי ור ורדים ׳ או בקצת הסחיטות ויכנס הדפוס באותו המעבר עד שיכנס בו מקום הכויה ׳ ואחר יכנס בו המכווה כדי ש שיגיע את מקומו ׳ ולא יזיק מה שסביבותיו וכש כשיהיה

המכוה רקיק יותר רקיק מחלל הדפוס כדי שלא יגע בדפני
הדפוס ׳ וישמר האיש הכווה שלא יעבור בכויתו אל ה
העצבים והמיתרים והקשרים ואם תהיה כויתו להזלת דם
הנה ראוי שתשימה חזקה כדי שיהיה לקלפתה עומק ועבי
ולא יפול בכדהרה כי נפילת קלפת נזילת הדם תביא פגע
גדול ממה שיהיה ובאשר תכווה להפיל בשר נפרד ותרצה
לדעת גבול הבריא הנה הוא במקום שיכאיב ואולי
תצטרך שתכווה עם הבשר העצם אשר תחתיו ותקבענו
עד שיבטל כל הפסדו וכאשר יהיה כפו הגלגלת תדקדק
שלא ירתיה הכווה ולא יתבוצצו הקרומות ובזולתה לא תח
תחוש לכוות בשלמות

פרק ל

מן האופן הר בהש
בהשקטת הכאבים ׳
בבר ידעת סבות הכ

הכאבים ושהן נכללות בשני חלקים שגוי המזג בפתע ופ
ופרוק החבור ׳ וידעת שאחרית חלוקם יגיע אל רוע מזג
חם או קר או יבש בלי חמר או עם חמר כימוסי או רוח
או מורסא ׳ והנה השקט הכאב יהיה בהפכיות אלה הסבו
וכבר ידעת הפכיות כל אחד מהם איך יהיה וידעת שרוע
המזג והמורס איך ירופא וכל כאב שיתחזק ימי ויקר ממנו
תחלה קור הגוף ורתת ואחר יקטן הדפק ואחר יבטל ואחר
ימות וכל מה שישקיט הכאב מחלי למזג אם מתוך לחם
ואם מרדים לחוש ׳ והמרפי הם מכלל מה שיתיך הכאב
בנחת כשבת וזרע פשתן ואל כליל אל מלך והבאבונג ז
וזרע כרפס והשקדי המרים וכל חם במדרגה הראשונה
ובפרט כשיהיה שם טיחה מה כמו שרף עץ אל גין ואל גש
נשא ומיני אספידג ומעפר ואל לדן ואל כתמי ואל חמאם
והכרוב והלפת ובשולם והחלבים ואל זופא הלח ושו
ושכנים ממה שזכרנום באקארבדין והמשלשלים והכדיקי
איך שיהיו מזה הכין ׳ וראוי לעשות הכרפים אחר הזרקו
אם יצטרך להזרקה גם כל מה שיבשל המודסות או יבקעם
והמרדיני החזקים שבהם אל פיון והמנדראגולא והוא אל
לפח בע וקלפות שדשו ואל כשכש ואל בנג ואל שוכראן
וענב אל תעלב המרדים וחזרת ומכללם השלג והמים הק
הקרים והרבה פעמים יפול הטעות בכאבי שיהיו סבותיה
ענינים כחוץ בחום או קור או בליטת מראשות או הפסד
משכב או נפילה בשברות וזולתו ׳ ויבוקש להם סבה
בהנוף ויטעה ולכן ראוי שיודע זה ויודע אם יש שם מלוי
אם לאו ויודע אם יהיו שם סבות המלוי הידועות ׳
ואולי תהיה הסבה גם כבר באה מחוץ וגב
ונבקעה בפנים כמו שישתה מים קרים ויחדשו בו כאב חז
חק בצדי אצטומכתו ובבדו ׳ ופעמים רבות יצטרך אל
ענין גדול מהזרקה וזולתה ופעמים יספיקהו
הרחיצה והשינה המופלגת בו וכמו מי שיקח
דבר חם ויכאיב ראשו כאב גדול ויספיקהו שתיית
מים קרים מקורדים ׳ ואולי יהיה הדבר שבעבורו נקוה הס
הסרת הכאב אם מאוחר הרושם ולא יסבול החולי הכאב
עד אותו הזמן בהרקת החמר הפועל לכאב הקולנג הג
הנעצר בפתילי המעים ׳ ואם כהיר הרושם אך הוא גדול
והחזק כהרדמת ואסבר הכואב בקולנג בתרופות אשר מד
מדרכם לעשות זה ויפול הרופא במבוכה מזה עכ ראוי ש
שיהיה לו אומד חזק לדעת אי זה משני הזמנים יותר ארוך
האם זמן קיום הכח או זמן קיום הכאב וגם אי זה מ
משני העניינים יותר מזיק בו הכאב אל החזק המפוחד ממ
ממנו שיתחדש בהרדמה ויבחר להקדים מה שהוא יותר נ
נכון כי אולי יהיה הכאב אם ישאר ימית בחזקו וגדלו
והרדמה אולי לא תמית אעפ שתזיק מצד אחר ׳ ואולי ת
תוכל לתקן החזקה ותשוב ותרפא ברפוי הראוי ועם זה ראוי
שתעיין בהרכבת המרדים ואיכותו כדי שתעשה היותר ב
נקל שבהם ונעשהו מורכב עם טריאק אלא אם יהיה הע
הענין גדול מאד שיצטרך אל תרדמה חזקה ואולי יהיה ק
קצת האברים בלתי חושש בעשיית המרדים עליו כי הוא
לא יביא אל החזק גדול בשנים בשיוכל עליהם דבר מרדים
ואולי תהיה גם השתייה בטוחה בכמותו כשתיית המרדים
מפני כאב העין כי זה פחות הזק לעין מהבחילה בו ואולי
יקל לתקן החזק שתייתו כאברים האחרים ׳ ואמנם בבמו
אל קולנג הנה יגדל החזק כי החמר יוסיף קור וקפיאה וק
וקושי ׳ והמרדימים פעמים ישקיטו הכאב במה שמישנים
כי השינה אחת מסבות השקט הכאב ובשכ בשיעשה הרעב
עמו בכאב החמרים והמרדימים המורכבים אשר ישברו ב
כחותם תרופות שהן בטריאק להן הן יותר בטוחים כמו
הפיל וניאו וכמו עוגות ידועות משלשו וכמו אל אקארץ
הנקר בשם משולש אך הן יותר חלושות בהרדמה והטריו
בהם יותר חזקות בהרדמה והישנות כמעט לא ירדימו וה
והממרצעים ממרצעים ׳ ומהכאבים מה שהוא רב החזק ק
קל הרפוי לעתים כאבים הרוחיים ולפעמים ישקיטם ויס
ויספיקם יציקת המים החמים עליהם ׳ אך בזה יש סכנה
אחת וזה כי אולי תהיה הסבה מורסא ויחשוב שיהיה רוח
ואם יעשה עליה ובפרט בהתחלה יציקת מים חמים יגדל ת
ההזק והוא עם זה אולי יזיק ברוחיי וזה כשיחלש מהתכת
הרוח ויוסיף בהתפשטות שעורו והנחת הדברים החמים ג
גם הוא מרפוי הרוחיות והיותר חשוב שבהם מה שינגב כ
כמו אל נאורם אלא באבר שלא יסבלהו כעין כי הוא
יחומם בהנחת בגדים חמים ׳ ומהנחות מה שיהיה בשמן
מחומם ׳ ומההנחות החזקות שיבושל קמח כרסינה בחום
וינגב ואחר יעשה ממנו הנחה ולמטה ממנו שיבושל סוב
סובין גם והמלח אידי עוקץ ואלגאורם יותר טוב כמנו ויו
ויותר חלוש ופעמים תעשה הנחמים במקוה והיא בטוח
רבה אבל פעמים תעשה הפעל הנזכר כשלא ישמר ובוסו
המציצה באש ממין זה והן חזקות להשקיט הכאב הרוחיי
ואם ישנה יבטל הכאב לגמרי אך הנה יקרה ממנו מה שי
שיקרה ממה שנזכר וממשקיטי הכאב ההלוך הדק הארוך
הזמן למה שיש בו מההדפות ובן החלבים הדקים הידועים
והשמנים אשר זכרנום והנגון הערב ובפרט כשישן בו וה
וההתעסקות כמה שישמח משקיט חזק הכאב

פרק לא

מן האופן הר באי זה
מן הרפויים נתחיל
כשיתחברו חלאים ז

הנה הראוי שנתחיל במה שתיחדהו אחת מאלו הסגלות ה
וחשלש אחת מהן באותו שלא יבריא השני אם לא יבריא

יבריא עצמו במורסא והנגע כישתחברו כי אנחנו נרפא ה
המורסא ראשונה עד שיסיר רוע המזג אשר יתחבר בח אש
אשר אי אפשר שיבריא עמו הנגע ואחר ירופא הנגע והש
והשנית מהן באותו שיהיה אחד מהן הוא החמכה בשני כמו
כי כשיקרה סתום וקדחת נרפה הסתום תחלה ואחר הקדח
הקדחת ולא נחוש אל הקדחת אם נרצה לפתוח הסתום ב
במה שיש בו בו דבר מן החמום ונרפא השדפון במנגבים
ולא נחוש אל הקדחת כי הקדחת אי אפשר שתסור וסבתה
נשארת ורפוי סבתה הנגוב והוא מזיק לקדחת והשלישית
באותו שיהיה אחד מהם יותר נחשב כמו שיתחבר סנוגנו
הפלג כי אנחנו נרפא הסינוכוס בכבוי וההקזה ולא נשני
נשניח אל הפלאג ואמנם כשיתחברו החולי והמקרה הנה
אנחנו נתחיל לרפואת החולי אלא אם ינבר עליו המקרה
כי אז נכוין כובת המקרה ולא נביטו אל החולי כמו שנשקה

המרדימים

בקולנג החזק והכאב כשיקשה ואעפ שיזיק בעצם הקולנג
וכן אולי באחר הראוי מן ההקזה לחולשת האצטו ולשלש
ולשלשול שקדם או חפץ קיא בהווה ואולי לא באחר אך נ
נקיז ולא נשלים להפסיק הסבה בלה כמו שאנחנו לא נב
נבחר בחולי הכויצה לנער הליחה כלח אבל נעזוב כמנה
דבר תתינהו התנועה הכוויצית בדי שלא יתך הלחות הש
השבעי וראוי שיהיה זה השעור מדבריגו המקוצרים בשר
בשרשים הכלליים למלאכת הרפואה מספיק ועתה נתחיל
בחלוק ספרינו בתרופת הנפרדות בעזה תם ונשלם תה
תהלה לאל עולם בריך דסיען מריאש ועד כאן

פרק א אבליל אלמלאך ובלטין מ לילוטום
פרק ב אגיסין ובלטין אנישום
פרק ג אפסנתין ובלטי אבשינטיאום
פרק ד אס ובלטין בירטוש
פרק ה אקקיא ובלטין אקאשיא
פרק ו אשקיל ובלטין אישקואיללה
פרק ז אדכר ובלטין אשקינאנט
פרק ח אסרין ובלטין אשארום
פרק ט אנזרות ובלטין סארקאקולא
פרק י אבהל ובלטי אביל
פרק יא אשנה ובלטין אושני
פרק יב אטפר אל טיב ובלטין כלקטי ביזאנסיאי
פרק יג אנפחה ובלטין קואנולום
פרק יד אמלג ובלטי טידאבולאני
פרק טו אקחואן ובלטין פוליקאריאה
פרק יו אדריונה ובלטין צדדוטה
פרק יז אצטורק ובלטין אשטורקש
פרק יח אתבד ובלטין לאפיש אנטיטוני
פרק יש אפיתיבון ובלטי אפיטיטי
פרק כ אסטוכום ובלטין אישטיקאדוש
פרק כא אשק ובלטין ארטוניאק
פרק כב אגגדאן ובלטין אניאודין
פרק כג אסתרעאר ובלטין אישטידנאר
פרק כד אמיר באריס ובלטין בירביריס
פרק כה אספנג ובלטין אישפונגא מאריש
פרק כו אלגך ואלאבר ובלטין אלארנוק ואלאהבאר
פרק כז אישנאן ובלטין אישטאירקוש קלומביאוש
פרק כח אצבע צפו ובלטין דיניטי סישריני
פרק כט אומאילי ובלטין אארטילי
פרק ל אעלוני ובלטין אנאלנין
פרק לא אפנאילן ובלטין אבנאילים
פרק לב אדראקי ובלטין אטראקיק
פרק לג ארדאכת ובלטין אזידאראשיש
פרק לד אירוסא ובלטין אידיאוש
פרק לה אנגרה ובלטין אדטינא
פרק לו אפיון ובלטין אופיום
פרק לז אתרנג ובלטין סישרוש
פרק לח אסקנקור ובלטין אישטינקוש
פרק לט אנאץ ובלטין פרונאש
פרק מ אשפדג ובלטין סירטש
פרק מא אבנום ובלטין איביבוש
פרק מב אזאן אלפאר ובלטין אאחייקולא בוויש
פרק מג ארנב בארי ובלטין ליפוש סילוישטרי
פרק מד אבולאפא ובלטין לאקטוקה אשיני
פרק מה אלמאש ובלטין אלטיאוש
פרק מו ארמאך ובלטין ארמיך
פרק מז אללנג ובלטין אללבוך
פרק מח אנסאן ובלטין אומו
פרק מט אכתמדבת בלטין אתאטראיש
פרק נ אסצאנאתך ובלטין שפינאקראה
פרק נא אלגפל ובטין אילבלאנ

אות הא

פרק נב אלספאני ובלטין אשיפיני
פרק נג אלסמן ובלטין אלנואשין
פרק נד אסטראטיקוסס ובלטין אטראטיפוש
פרק נח אדרקאב ובלטין ארדיפריני
פרק נו אמנילן ובלטין אמנאילים
פרק נז אפקרסקון ובלטין אבריק
פרק נח אוטילן ובלטין אבוטילן
פרק נט אכנוס ובלטין אשיאו
פרק ס אסיוש ובלטין אטואיש
פרק סא ארנב בחרי ובלטין ליפוש מארינוש
פרק סב אפסון ובלטין אבטיאוש
פרק סג אגנלים ובלטי אנאגאליש
פרק סד אברת ובלטין אברך
פרק סח אוסיר ובלטין אאושיר
פרק סו אריר בגיד ובלטין ארדיאוד
פרק סז אנפיוס
פרק סה אנפוליות ובלטין אריבוש
פרק סט אשרופילן ובלטין אדרומילן
פרק ע אצבאע הרס ובלטין דיניטי הידמיטוש
פרק עא אטמט ובלטין אטינאט
פרק עב אטא ובלטין אטא
פרק עג ארז ובלטין ריזום
פרק עד אטרינה ובלטין טרי
פרק עה אסקילופונדריון ובלטין אישקולופי נדריא

אות הבית

פרק עו באן ובלטין בין
פרק עז באבונג ובלטין קאמומילא
פרק עח באדדד ובלטין בידיאוארד
פרק עט בלאסאן ובלטין בלשטוש
פרק פ בנפסינ ובלטין ויאולש
פרק פא בהמן ובלטין באן
פרק פב בראנגאסף ובלטין אישטיקאדוש פטרינוש
פרק פג בלאדאר ובלטין אנאקארדוש
פרק פד בורק ובלטין באורק
פרק פה בצל ובלטין סיפי
פרק פו בקלא ימנא ובלטין הולוש אליאטיני
פרק פז בלבוס ובלטין בהלבוש
פרק פח בזר קטינה ובלטין פשילי
פרק פט בואגם ובלטין בוניניש
פרק צ בוסר ובלח ובלטין בושחד
פרק צא בנך ובלטין בונבו
פרק צב בטיך ובלטין בטיקה

פרק צג ביץ ובלטין אוום
פרק צד בל ובלטין בולי
פרק צה בלילג ובלטין בילליריסי
פרק צו באדרנגונה ובלטין בידירינזינו
פרק צז באדאנגאן ובלטין מילונגינה
פרק צח בהראמיגי
פרק צט בוזידאן ובלטין בוזיאידין
פרק ק בורך כאפלי
פרק קא בופושא ובלטין בוקידה
פרק קב בחאר ובלטין ביטאר
פרק קג בוציר ובלטין בושירי
פרק קד בנגג ובלטין גושקיאמי
פרק קה בנקה ובלטין בהיקי
פרק קו בט ובלטי אנאש
פרק קז ברשיושאן ובלטין בישסינואשסין
פרק קח באדרונגי ובלטין בידארונגי
פרק קט ברטנקי ובלטין בירטאניק
פרק קי בילומון ובלטין בילומון
פרק קיא בקלא אלח מקאובלטין פורטולאקה
פרק קיב בנדק ובלטין אויללאנא
פרק קיג בנגנכשת ובלטין אנגוש קאשטוש
פרק קיד באבסיג ובלטין פוליפודי
פרק קטו בסד ובלטין קוראלול
פרק קיו בסד ובלטין קוראללו
פרק קיז ביש ובלטין נאפיללוש
פרק קיח בלוט ובלטין גלאנדיש
פרק קיט בסבסה ובלטין מאסיס
פרק קכ בזרכתאן ובלטין שימימיני
פרק קכא ברדי ובלטין גומי
פרק קכב באקלי ובלטין פאבי
פרק קכג באבלם ובלטין ביבילישי
פרק קכד בול ובלטין אורינא
פרק קכה בזאק ובלטין שאליוה
פרא קכו בער אלחיוא ובלטי איניטירקום אטמאליאו
פרק קכז בצל אלחזיר ובלטין סיפי אזיר
פרק קכח בנא תורדאן ובלטין ביניק גוארידין
פרק קכט בקלא אל יהודיה ובלטין הירבא יודאיקא
פרק קל בישמוש ובלטין נאפילוש מואישי
פרק קלא באנבט ובלטין ביטאר
פרק קלב בוסדר בגדי ובלטין ביאושד רבינדיאו
פרק קלג בטס

אות הנימל

פרק קלד גוז ובלטין גוסים
פרק קלה גוז בזא ובלטין נוקש מושקאדא
פרק קלו גנדבא דסתר ובלטין קשטור
פקר קלז גואשיר ובלטי אופופונאקום
פרק קלח גלוז ובלטי גילואים

פרק קלט גנטיאנה ובלטי גנציאנה
פרק קמ גוס חנדם ובלטי נוקש הינדין
פרק קמא גוז אלסרו ובלטי נוקש קופרישש
פרק קמב גלאדיך ובלטי גילביניק
פרק קמג גוז הנדי ובלטין גוז אנדיאה
פרק קמד גוז רומי ובלטי נוקש רומאנא
פרק קמה גוז אלטרפא ובלטי נוקש תמריץ
פרק קמו גלנאר ובלטין בלאושטיאש
פרק קמז גפת אפריד ובלטי גיפיר יפרינדי
פרק קמח גבסין ובלטין גיפשין
פרק קמט געדה ובלטי פוליאום
פרק קג גאמיד ובלטי יומאר
פרק קנא גמיז ובלטי יומיאיז
פרק קנב גס ובלטי גיפש
פרק קנג גלוד ובלטי פילליש
פרק קנד גנאח ובלטין אלא
פרק קנה גאר אלנהר ובלטי גאר פלומיניש
פרק קנו גראד וברטי לוקושטי,
פרק קנז גש מקדס ובלטי ג משיפימי
פרק קנח גבן ובלטין קאשיאוש
פרק קנט גדואר ובלטי זידואריאה
פרק קס גזר ובלטי גיזאר
פרק קסא גזר גרגיר ובלטי אירוקה
פרק קסב גיאורס ובלטי גינואיריש
פרק קסג גוז מאתל ובלטי נוקש מיתיל
פרק קסד גאסוס ובלטי גישוש
פרק קסה גבורא ובלטי גובירא
פרק קסו גאריקון ובלטי אנאריקון
פרק קסז גאר ובלטי לאורום
פרק קסח גאפת ובלטיאיאופא טוריאום
פרק קסט גאנטי ובלטי גאנאטיש
פרק קע גדא ובלטי קולא
פרק קעא גאלינן ובלטי גאילים
פרק קעב גוסיאה ובלטי גושומי
פרק קעג גרב ובלטי שאליקש
פרק קעד גאליה ובלטי גאלי אמושקאט

אות הדלת

פרק קעה דארציני ובלטי סינאמומום
פרק קעו דרונג ובלטי דורוניגי
פרק קעז דאר שישעאן ובלטי דארשסישקאהאן
פרק קעח דבק ובלטי וישקוש
פרס קעט דוד ובלטי וירמיש
פרק קפ דארי ובלטי דיטיאו
פרק קפא דאגונודיך ובלטי גאלינא איט גאלליש
פרק קפב דמאג ובלטי סיריברום
פרק קפג דלאב ובלטי דולב
פרק קפד דפלא ובלטי אוליאנדיר

פרק קפה דאר פולפל ובלטי לוננום פיפיר
פרק קפו דהמסת ובלטי לאורוש
פרק קפז דוסיר ובלטי דיאושיר
פרק קפח דארדאר ובלטי דורדאר
פרק קפט דבודאר ובלטין דיאינדאר
פרק קצ דרדי ובלטי פיקש
פרק קצא דבאן ובלטי פומוש
פרק קצב דוקו ובלטין דאאוקוש
פרק קצג דם לאכואה ובלטי שאוגיאוש דראקוניש
פרק קצד דנד ובלטין דינדי
פרק קצה רם ובלטין שאננואיש
פרק קצו דיאנדונה ובלטין דינאל אגואדי
פרק קצז דהאן ובלטי אוליאום
פרק קצח דראגי ובלטין דוראגו
פרק קצט דארכסה ובלטי דידיבישה
פרק ר דרוסטרס ובלטי דורושאטאריש
פרק רא דהב ובלטי אאורום
פרק רב דנב אלכיל ובלטי קאודה איקואי
פרק רג דאריח ובלטין קאנטארידיש
פרק רד דרידא ובלטין קלאמוש ארומאטיקוש

אות ההא

פרק רה היפריקון ובלטי איפריקון
פרק רו הילילג ובלטי מירבולאנוש
פרק רז האלבוא ובלטי אילבואי
פרק רח הזאז חסאן ובלטי היזיריאשסין
פרק רט הנדבה ובלטי אינדיביאה
פרק רי הליון ובלטי שפאראגוש
פרק ריא הרטמאן ובלטי הריאומאן
פרק ריב הישפטידאס ובלטי הינשישטידיש
פרק ריג הרנוה ובלטי הירנואי
פרק ריד היופילוס ובלטי היארפילו
פרק רטו הסתדהאן ובלטי הישטידיאין

אות הויו

פרק ריו וסמה ובלטי גואשמיאו
פרק ריז ורד ובלטי רושא
פרק ריח ורס ובלטי גואידש
פרק ריט וסך ובלטי שורדיסיאיש
פרק רכ ורשאן ובלטי גוארישסין
פרק רכא וורל וולטור ובלטי גואריל
פרק רכב ורע ובלטין גואדאי

אות הזין

פרק רכג זנגביל ובלטין זינזיביר
פרק רכד זופא ובלטי אישופושאומידה
פרק רכה זופא יבש ובלטי אישופוש שיקקא
פרק רכו זנבאר ובלטי זורונביט
פרק רכז זנגביל אלכלב ובלטי זינזיביר קאנינוש
פרק רכח זיבאק ובלטי ארגינטום ויוום
פרק רכט זאג ובלטי אטראמינטום
פרק רל זרגיך ובלטי ארשיניקום
פרק רלא זבדאל בזר ובלטי שפומא מאדיש
פרק רלב זנגפאר ובלטי אוזיפור
פרק רלג זגאג ובלטי ויטרום
פרק רלה זכד ובלטי בוטרום
פרק רלו זפת ובלטי פיקש
פרק רלז זעפראן ובלטי קרוקוש
פרק רלח זנגאר ובלטי זיניאר
פרק רלט זהאדי אלנחס ובלטי פלוש איריש
פרק רמ זופרא ובלטי זופירי
פרק רמא זדין דרכת ובלטי זירידיראריט
פרק רמב זערנד ובלטי זארור
פרק רמג זבל ובלטי שטירקוש
פרק רמד זיתים ובלטי אוליבה ואוליאום
פרק רמה זראונד ובלטי ארישטולוגיאה
פרק רמו זמאדה אלרעי ובלטי פישטולה פאשטורי
פרק רמז זביב ובלטי אובה פאשא
פרק רמח זהרת ובלטי זהראט
פרק רמט זאון ובלטי זינז אניאה
פרק רנ זמרד

אות החית

פרק רנא חצץ ובלטי ליסיאום
פרק רנב חי אלעלם ובלטי שינפיר ויוא
פרק רנג חנא ובלטי אלקאנא
פרק רנד חמאמא ובלטי אמומום
פרק רנה חרף ובלטי נאשטורסיאום
פרק רנו חאששא ובלטי האאש סי
פרק רנז חשך ובלטי האשק
פרק רנח חרמל ובלטי הרמיל
פרק רנט חלתית ובלטי אשש
פרק רם חנטל ובלטי קולוקואינטידא
פרק רסא חמץ ובלחי ציציר
פרק רסב חנטה ובלטי רומינטום
פרק רסג חלביב
פרק רסד חמאץ ובלטי אסיטושא
פרק רסה הרסף ובלטי הרשאפום
פרק רסו חנדקוקא ובלטי הנדאקוקא
פרק רסז חלבה ובלטי פינוגריקום
פרק רסח חרדון ובלטי לאצירטוש
פרק רסט חלזון ובלטי לימאסיאה
פרק רע חור רומי ובלטי האורום רומאנום
פרק רעא חסך ובלטי השסיק

פרק רעב חשישה אל זנאנ ובלטין הירבה ויטרי
פרק רעג חרבה ובלטין הרבאטום
פרק רעד חלאכי ובלטין הליביאום
פרק רעה הדא ובלטין השאשום
פרק רעו חב אל זלב ובלטין גראנום אזלים
פרק רעז חב אל באן ובלטין גראנום בין
פרק רעח חב אל מסס ובלטין גראנום אנישסין
פרק רעט חב אלנאר ובלטין גראנום לאורי
פרק רפ חב אלטל ובלטין גראנום ניל
פרק רפא חב אלסמנה ובלטין גראנום אשוממי
פרק רפב חב אל צנובר ובלטין גראנום פיט
פרק רפג חב אל קלקל ובלטין אלב לכיל
פרק רפד חדיד ובלטין פירום
פרק רפה חמאם ובלטין קולומבי
פרק רפו חור ובלטין האורו
פרק רפז חכה אל בצרה ובלטין גראנום וירידי
פרק רפח חרבה ובלטין הרבי
פרק רפט חיה ובלטין שירפנט
פרק רצ חמאד ובלטי אשינוש
פרק רצא חגר אליהוד ובלטין לאפישנודאיקוש
פרק רצב חגאר אל מתנח ובלטין לאפיש וישיסי
פרק רצג חגר אל ספנך ובלטין לאפיש שפונגיאי
פרק רצד חגר אל לבן ובלטי לאפיש לאקטיאוש
פרק רצה חגר אלדחא ובלטין לאפיש מולאריש
פרק רצו חגר אל מסן ובלטין לאפיש אקואיטור
פרק רצז חגר אל עאג ובלטין לאפיש אלאגיאוש
פרק רצח חגר אל קל ובלטין לאפיש אלקאלי
פרק רצט חגר אלקמאר ובלטין לאפיש לוני
פרק ש חגר סמיטום ובלטין לאפיש שימאיטוש
פרק שא חגר אל חבש ובלטין לאפיש ניגרורום
פרק שב חגר אלקדוחי ובלטין לאפיש אפדוגיאון
פרק שג חגר אלחיה ובלטין לאפיש שירפנטיש
פרק שד חגר יטפי באלזית ובלטין לאפיש
קראי איקשטיר גואיטור אין אוליאו
פרק שה חגר אלנסף ובלטין לאפיש אניסף
פרק שו חגר אלסאנפה ובלטין לצפיש אלישיקיפה
פרק שז חגר ארמיני ובלטין לאפיש ארמינוש

אות הטית

פרק שח טבאשיר ובאשד ובלטין שפודיאום
פרק שט טרבון ובלטין טארקון
פרק שי טרבשקון ובלטין טאראשאקון
פרק שיא טרפא ובלטין טאמארישקוש
פרק שיב טראתית ובלטין טאראחיט
פרק שיג טריך ובלטין טאלך
פרק שיד טחלב ובלטין מושקוש אקואי
פרק שטו עאלישקר ובלטין טאלישאפאד
פרק שיו טאלישקד בלטי טאלישאפאר

פרק שיז טריפא ובלטין טאריפיללין
פרק שיח טים מבתום ובלטין לוטום שיגילאטום
פרק שיט טין מטלק ובלטין לוטום אבשולוטי
פרק שב טין ארמיני לוטום ארמינום
פרק שבא טין סאמום ובלטין לוטום שאמיאום
פרק שבב טין אלמכול ובלטין קוד קומידיטור
פרק שבג טין בלך אל מצטכי ובלטין
לוטום טרי מאשטיסיש
פרק שבד טין אקריטשי ובלטין לוטום קריטיקו
פרק שבה טין קימוליא ובלטין לוטום כימוליאה
פרק שבו טין אלברי ובלטין לוטום ויטיש
פרק שבז טין אל מגרה ובלטין לוטום מאגרה
פרק שבח טלים ובלטין טאליאו
פרק שבט טלף

אות היוד

פרק של יכרוח ובלטין מאנדראגורא
פרק שלא יבנון ובלטין גינטום
פרק שלב נכות ובלטין גיאנבוט
פרק שלג יסמין זנברי ובלטי שאבוקוש
פרק שלד יתוע ובלטין לאקטים גיאום

אות הכ

פרק שלה כאפור ובלטין קאנפורא
פרק שלו כגדר ובלטין אוליבאנום
פרק שלז כהרבה ובלטין קאראבי
פרק שלח כמפטיאום ובלטין קאמיפיטיאום
פרק שלט כמדריאום ובלטין קאמידריאוש
פרק שמ כרמזך ובלטין קארמיזיק
פרק שמא כנדס ובלטין קונדיש
פרק שמב כבאבה ובלטין קוביבי
פרק שמג כברות ובלטין שולפור
פרק שמד כסילה ובלטי כושילי
ערק שמה כתירה ובלטין דראגאנטום
פרק שמו כמלין ובלטין כימיליאון
פרק שמז כאבנג ובלטי כיבינגי
פרק שמח כבבנג ובלטין כיביבינגי
פרק שמט כסדר ובלטין כינביזריד
פרק שנ כרבד
פרק שנא כלבסת ובלטין כושטבירכושטי
פרק שנב כילדארו ובלטין בילדארו
פרק שנג כשות ובלטין קושקוטה
פרק שנד כמון ובלטי סימינום
פרק שנה כרויוה ובלטין קארואי
פרק שנו כרסוה ובלטין הידבו
פרק שנז כמאסיר ובלטין כימישסיר

פרק שנח כרמדאנה ובלטין כומידינין
פרק שנט כורכנדס ובלטין כוזכנידין
פרק שס באוראן ובלטין כיאוזאאו גואין
פרק שסא כיאר ובלטין כארון
פרק שסב כשאם ובלטין כיאישים
פרק שסג כמאה ובלטין טובירה
פרק שסד כפאר ובלטין קאפפאריש
פרק שסה כסתג ובלטין קיביניטקישיניט
פרק שסו ברפס ובלטין אפיאוום
פרק שסז כליה ובלטין דיניש
פרק שסח כרס ובלטין וינטיר
פרק שסט כבד ובלטין איפאר
פרק שע כרוב ובלטין קאוליש
פרק שעא כראת ובלטין פודרום
פרק שעב כזברה ובלטין קוריאנדרום
פרק שעג במתרי ובלטין פירי
פרק שעד בארע ובלטין פידיש
פרק שעה כלב ובלטין קאניש
פרק שעו כרס ובלטין ויטיש
פרק שעז כשכש ובלטין פאפאויר
פרק שעח כטמי ובלטין אלטיאה
פרק שעט כרדל ובלטין שינאפיש
פרק שפ כצא אלתעלב וכלט טישטיקוליש וולפיש
פרק שפא כנצי אלקלב ובלטין טישטיקולוש קאניש
פרק שפב כציה ובלטין טישטיקולוש
פרק שפג כרבק ובלטין הילייבורוש
פרק שפד כסדודאר ובלטין באשורודאר
פרק שפה כרבץ אביץ ובלטין הילייבורוש אלבוש
פרק שפו כיאר שנבר ובלטין קשיא פישטולא
פרק שפז כס ובלטין לאקטוקה
פרק שפח כגתי ובלטין אפודילוש
פרק שפט כאולגגדן ובלטין גאלאננא
פרק שצ כס אלחמאר ובלטין לאקטוקא אשינו
פרק שצא כרנוב ובלטין כארנוב
פרק שצב כזף ובלטין טישטא
פרק שצג כפש ובלטין וישפירטיליאו
פרק שצד כנאק אלדיב ובלטין שטראנגולאטור אדיב
פרק שצה כנאק אל נמאר ובלטין שטראנגולאטור ל ליאו פארדי
פרק שצו כלאף ובלטין שאליקש
פרק שצז כבאזי ובלטין כוביזי
פרק שצח כמיר ובלטין פירמינטום
פרק שצט כנך ובלטין פירשיקא
מרק ת כטאף ובלטין הירוגרו
פרק תא כל ובלטין אסיטום
פרק תב כנפאס ובלטין שקאראביאוש
פרק תג כבז ובלטין פאניש
פרק תד כבת ובלטין שקוריאה
פרק תה כאוקן ובלטין כאוקום

פרק תו כמסא אורק ובלטין פינטאפילון
פרק תז כנדרוס ובלטין כאנדירוש
פרק תח כמאלון ובלטין כאמיליאון
פרק תט כרו
פרק תי כראטין ובלטין כאראטין
פרק תיא כברכוא ובלטין כוכידכאנואי
פרק תיב כמאפיטיאוש ובלטין קאמאפיטיאוש

אות הלמד

פרק תיג לאדם ובלטין לאודאנום
פרק תיד לפאח ובלטין יברול
פרק תטו לבע ובלטין לוכואי
פרק תיו לאזוראד ובלטין אזול
פרק תיז לך ובלטין לאקא
פרק תיח לאנה ובלטין ליהיבאק
פרק תיט לחיה אלתים ובלטין בארבה אירסינא
פרק תכ לוף ובלטין לוף
פרק תכא לעבה בארברה ובלטין לוהאבאט כא כארבאריקה
פרק תכב לסאן אלעצפור ובלטין לינגואה אויש
פרק תכג לסאן אל תור ובלטין לינגואה בוכיש
פרק תכד לכאן אל חמאל ובלטין לינגואה אריאיטי
פרק תכה לסאן ובלטין לינגואה
פרק תכו לופקרידס ובלטין לוקארידיש
פרק תכז לוביא ובלטין פאשיאולי
פרק תכח לוז ובלטין אמיגדאלי
פרק תכט לימוניאום ובלטין לימיניאום
פרק תל לזאך אל דהב ובלטין איאו קואו אאודום אדיריט
פרק תלא לכלב ובלטין וולובילוש
פרק תלב לעאב ובלטין שאליוה
פרק תלג לבן ובלטין לאק
פרק תלד לחם ובלטין קארו

אות המם

פרק תלה מסך ובלטין מושקוש
פרק תלו מצטכי ובלטין מאשטיק
פרק תלז מו ובלטין מו
פרק תלח מאזריון ובלטין מיזיריאון
פרק תלט מרו ובלטין מארו
פרק תם מזמאדור ובלטין מארמאכורה
פרק תמא מקל אל יהוד ומקל אלמכי ובלטין בדיליאום גודאיקום ובידיליאום מיביאום
פרק תמב מא ובלטין אקואה
פרק תמג מיאלשב ובלטין אינגו פרק
פרק תמד מאזמר אלרעי ובלטין פישטולהיו פאשטשר

פרק תמה מנאת ובלטין מונאת
פרק תמו מרדסאנג ובלטין מירדישין
פרק תמז משבטר אמשיע ובלטי מישקאטראמישסיר
פרק תמח מרדה ובלטין פיל
פרק תמט מום ובלטין מום
פרק תנ מאגניטיש ובלטין מאגניש
פרק תנא מארקשיתא ובלטין מאפקאשיטא
פרק תנב מגניסא ובלטין מאגנישיאה
פרק תנג מדאר זבלטין טיגטורה
פרק תנד מרזנגוש ובלטין מאיוראנא
פרק תנה מיוזג ובלטין שטאפשיאגריאה
פרק תנו מוביא ובלטין מומיאה
פרק תנז מר ובלטין מירא
פרק תנח מראן ובלטין מזראן
פרק תנט מאמיתא ובלטין מימיתי
פרק תס מיעה ובלטין אישטוראק
פרק תסא מחלב ובלטין מאהאליב
פרק תסב מגרה ובלטין מאגרא
פרק תסג מהודאנה ובלטין מיהינביטיני
פרק תסד מחרות ובלטין מארות
פרק תסה מכסם ובלטין מישסים
פרק תסו מלואה ובלטין מילגואה
פרק תסז מורדסקין ובלטין מורידאשקון
פרק תסח מלוח ובלטין מילהא
פרק תסט מאמירן ובלטין מימירין
פרק תע מאהיזהרג ובלטין מיגיזיהידיגי
פרק תעא מאש ובלטין מ אשסי
פרק תעב מן ובלטין מאננח
פרק תעג מזמאר ובלטין פישטולה
פרק תעד מלח ובלטין שאל
פרק תעה מלוביא ובלטין מולקיאה
פרק תעו משמש ובלטין קרישומילה
פרק תעז מוז ובלטי מוזה
פרק תעח כך ובלטין בידוללה
פרק תעט מרי ובלטי מורי
פרק תפ מי בכתג ובלטין רוב
פרק תפא מצל ובלטין מאשאל

אות הנון

פרק תפב נרנס ובלטין נארסישקוט
פרק תפג נרדין ובלטין נירידין
פרק תפד נייל ובלטין ניל
פרק תפה נסרין ובלטין ניפרין
פרק תפו נמאס ובלטין שישינברום
פרק תפז נילופר ובלטין נינופר
פרק תפח נענע ובלטין מנטה
פרק תפט נרמשך ובלטין טרימישך
פרק תצ נבלה ובלטין פורפור
פרק תצא נשארה ובלטין שירא טורה
פרק תצב נשא ובלטין אמילום
פרק תצג נרכעס ובלטין נאריכאש
פרק תצד נאנוכה ובלטין אמיאוש
פרק תצה נטרו ובלטין ניטרום
פרק תצו נורא ובלטין קאלש
פרק תצז נרשיאן דארוא ובלטין נירשסישסינדארו
פרק תצח נבלא ובלטין פאלמה
פרק תצט נשאדר ובלטין שאל ארמוניאקום
פרק תק נחאס ובלטין איש
פרק תקא נפט ובלטין פיטרוליאום
פרק תקב נבאק ובלטין נאבאק
פרק תקג נע ובלטין נוקליאוש
פרק תקד ננס ובלטין גראמין
פרק תקה נבטא ובלטין פינטה פילון
פרק תקו נעאס ובלטין נאהאם

אות הסם

פרק תקז סעד ובלטין סיפירום
פרק תקח סנדרום ובלטין שאנדאראקא
פרק תקט סרכס ובלטין שאראקש
פרק תקי סדאג ובלטין פוליאום
פרק תקיא סולאן ובלטי שולין
פרק תקיב סרו ובלטי קופרישוש
פרק תקיג סקורדיון ובלטי שקורדיאון
פרק תקיד כך ובלטי גליאה
פרק תקטו סרטן נהרי ובלטי קאנסיר פלוביאליש
פרק תקיו סרטי בחרי ובלטין קאנסיר מארינוש
פרק תקיז סדר ובלטי שאדאר
פרק תקיח סואג אלקרטיב ובלטי לאמפאש אל קוטרוב
פרק תקיט סורנגאן ובלטי הירמודאקטילוש
פרק תקכ סלך אלחיה ובלטי שפוליאום שירפינטיש
פרק תקכא סרא דאורן ובלטי שידיגואראן
פרק תקכב סוסן ובלטי ליליאום
פרק תקכג סעתר ובלטי אוריגאנום
פרק תקכד סאסליום ובלטי שישיליאוש
פרק תקכה סוס ובלטי ליקיריסיאה
פרק תקכו סרנג ובלטי שיריגני
פרק תקכז סקאמוניא ובלטי שקאמוניא
פרק תקכח סכבינג ובלטי שיראפין
פרק תקכט סקולופינדריאון ובלטי שקולופינדריאק
פרק תקל סעאלי ובלטי שוהל
פרק תקלא ספאסרון ובלטין שיאישארון
פרק תקלב סבר ובלטי שומיאום
פרק תקלג סקוטון ובלטי שוקוטום

פרק תקלד סבאק ובלטין סומאק
פרק תקלה סלק ובלטי שיקלה
פרק תקלו סדאב ובלטי רושה
פרק תקלז סקנקור ובלטי שטינקוש
פרק תקלח סמק ובלטי קרישולוקאגנה
פרק תקלט סנסתן ובלטין שוישטין
פרק תקמ סאס אכרין ובלטי שימאבראש
פרק תקמא סלחפה ובלטי טישטודו
פרק תקמב סמאן ובלטי קוטורניסיש
ערק תקמג סכר ובלטי זוקארום
פרק תקמד סכר אלעשאר ובלטין זוקארו הושאר
פרק תקמה סמאן ובלטי בוטידום נון ריסם א
פרק תקמו סנבל ובלטי שפיקא יגש
פרק תקמז סליכה ופלטי קאשיאה
פרק תקמח סויק ובלטי שאויק
פרק תקמט סמסם וכלטי שישאמום
פרק תקנ סמך ובלטי פישסיש
פרק תקנא סקנדרלון ובלטי שאקונדוליאון
פרק תקנב ספרנל ובלטי סידוניאום
פרק תקנג ספנאר ובלטי שאפיד
פרק תקנד סמוריון ובלטי שימוריאון

אות העין

פרק תקנה ערעי ובלטי גיניפידום
פרק תקנו עצי אלרעי ובלטי וירגא פאשטוריש
פרק תקנז עיראן
פרק תקנח עלך ובלטי גלוסין
פרק תקנט ערטניתא ובלטי הרטאניתא
פרק תקס עצפור ובלטי קרוקוש אורטולאנוש
פרק תקסא ענצל ובלטי שקילה
פרק תקסב עקאה קרחה ובלטי פידיטרום
פרק תקסג ענב אלתעלב ובלטין שולאשרום
פרק תקסד ענבר ולבטין אנברא
פרק תקסה עוד ובלטין שילו אלואיש
פרק תקסו עוק אלצבאנן ובלטין ויני טינטורום
פרק תקסז ענאב ובלטין גונובי
פרק תקסח עפץ ובלטין גאללי
פרק תקסט עליק ובלטין רובוש
פרק תקע עוכג
פרק תקעא ענכבות ובלטין אראניאה
פרק תקעב ערס ובלטין לינש
פרק תקעג עסל ובלטין מיל
פרק תקעד עשר ובלטין האושורז
פרק תקעה עקראב ובלטין שקורפיאוניש
פרק תקעו עשאם ובלטין אוששה
פרק תקעז ענב ובלטין אובה
פרק תקעח ערק ובלטין שודור

אות הפא

פרק תקעט פצה ובלטין ארנינטום
פרק תקפ פלנגמשך ובלטין פאלאמאישמקי
פרק תקפא פאניד ובלטין פיניריאי
פרק תקפב פו ובלטין פו
פרק תקפג פופל ובלטין פופיל
פרק תקפד פוה אלסבאנן ובלטין ריוביאה שינשורום
פרק תקפה פנגנסת ובלטין פאנגינקשט
פרק תקפו פל ובלטי פאניל
פרק תקפז פלמנה ובלטין פאל
פרק תקפח פאנרה ובלטין פאנארה
פרק תקפט פלפל ובלטין פיפיר
פרק תקצ פלנמונה ובלטי פולפולמיצאי
פרק תקצא פסוניריקון ובלטין פישורינו
פרק תקצב פלפל אלבה ובלטין פיפיר אקואי
פרק תקצג פאשרה ובלטין פישירי
פרק תקצד פאשיר נסיר ובלטין פישירישין
פרק תקצה פארכין ובלטין איאופורביאום
פרק תקצו פטראסלין ובלטין פיטרושילינום
פרק תקצז פאנמה ובלטין פאנאמא
פרק תקצח פלזהדן ובלטין פילוזיהראני
פרק תקצט פראסין ובלטין פראש אום
פרק תר פודנג ובלטין קאלאמינטום
פרק תרא פאש ובלטין פאש
פרק תרב פאוניה ובלטין פיאוניאה
פרק תרג פרפח ובלטין פארפאג
פרק תרד פטר ובלטין פונני
פרק תרה פנל ובלטין ראפאנוש
פרק תרו פסתק ובלטין פי שטיקוש
פרק תרז פשפשין ובלטין פישיפישיש
פרק תרח פאר ובלטין מוש
פרק תרט פרס ובלטין איקוש
פרק תרי פעילה סום ובלטין פאקאאיליושש
פרק תריא פקאע ובלטין פוקא
פרק תריב פסוריקון ובלטין פאשוריקון

אות הצדי

פרק תריג צנדלש ובלטין שאנדאליש
פרק תריד צרף ובלטין אושטראקום
פרק תרטו צמג ובלטין גומי
פרק תריו צאבון ובלטין שאפו
פרק תריז צחנא ובלטין שאהאבי
פרק תריח צנובר ובלטין פינוש
פרק תריט צבר ובלטין אלואי
פרק תרכ צוף ובלטין לאנה
פרק תרכא צנא אלחדידן

פרק תרכב צפראעון ובלטין שאפירו הום
פרק תרכג צרצר ובלטין שארשאר
פרק תרכד צפצאף ובלטין שאשאף

שער צדי רפה

פרק תרכה צרו ובלטין לינטישקוש
פרק תרכו צימראן ובלטין אוהלמאראן
פרק תרכז צרע ובלטין אוביר
פרק תרכח צפרדע ובלטין ראנה
פרק תרכט צב ובלטין דאב
פרק תרל צבט ובלטין דובוהא

אות הקו

פרק תרלא קרנפל ובלטין גאריאופילוש
פרק תרלב קאקלה ובלטין קארדמומום
פרק תרלג קרפא אלטיב ובלטין קירטי ארומתיקום
פרק תרלד קרפא אלדרציני ובלטין קירשי סינאמומי
פרק תרלה קרדמאנה ובלטין קורדומיני
פרק תרלו קצב ובלטין ארנדו
פרק תרלז קצב אלדרירה ובלטין קאלאמוש ארומאטיקוש
פרק תרלח קאנטאריון ובלטין סינטאוריאה
פרק תרלט קרטאם ובלטין קארטאמוש
פרק תרמ קטרן ובלטין קיטרן
פרק תרמא קסט ובלטין קושטוש
פרק תרמב קר הומעא ובלטין קרוקומה
פרק תרמג קנה ובלטין גאלבאנום
פרק תרמד קנביל ובלטין קאמביל
פרק תרמה קפר אליהוד ובלטין ביטומין גודאיסום
פרק תרמו קמימיא אלדהב ובלטין קלימיא אאורי
פרק תרמז קלימיא אלפצא ובלטין קלימיא ארגינטי
פרק תרמח קלקאטר ובלטין קאלקאנטום
פרק תרמט קלקאטר ובלטין קולקוטאר
פרק תרנ קתאברי ובלטין קאגיבירי
פרק תרנא קסום ובלטין קושוש
פרק תרנב קיקהן ובלטין כיאיכין
פרק תרנג קוטון ובלטין כוטום
פרק תרנד קנב ובלטין קאנאכיש
פרק תרנה קתאר ובלטין דראגאנטום
פרק תרנו קלי ובלטין כאלי
פרק תרנז קימוליא ובלטין כימוליאה
פרק תרנח קלקאטס ובלטין קולקאשיא
פרק תרנט קנטם ובלטין קא־טא
פרק תרס קסום ובלטין אכרוטאנום
פרק תרסא קתאל אלדיב ובלטי אינטי רפיקטור אדיב

פרק תרסב קתאל אלכלב ובלטין אינטירפ יקטור קאניש
פרק תרסג קטף ובלטין קאטאף
פרק תרסד קרה אלעץ
פרק תרסה קרע ובלטין קוקורביטא
פרק תרסו קתא ובלטין קוקומיר
פרק תרסז קתא אל חמאר ובלטין קוקומיר אשיגינום
פרק תרסח קרן ובלטין קורנו
פרק תרסט קריץ ובלטין אורטיגה
פרק תרע קטאה ובלטין קאטאטו
פרק תרעא קואנץ ובלטין וינטריש
פרק תרעב קוקי ובלטין קוקיאום
פרק תרעג קנפר ובלטין אירסיאוש
פרק תרעד קיח ובלטין קובוני
פרק תרעה קנברה ובלטין קאמבורה
פרק תרעו קצם קריש ובלטין קאטימומקוריאיש
פרק תרעז קלב ובלטין קאלאב
פרק תרעח קישור ובלטין קאישוד
פרק תרעט קת ובלטין קות

אות הריש

פרק תרפ ריחאן ובלטין ריהאן
פרק תרפא ריחאן ובלטין ריהאן שאלאמוניקה
פרק תרפב רעי אלחמאס ואל הבאל ובלטין פאשטוש קולונבארום איט קאמילורום
פרק תרפג רקה ובלטין רובה
פרק תרפד ראונד ובלטין ראונארבארום
פרק תרפה ראז אנג ובלטין פיניקולום
פרק תרפו ראמך ובלטין ראמיה
פרק תרפז ראתינג ובלטין ראטיניני
פרק תרפח ראסן ובלטין אינולה
פרק תרפט רמד ובלטין סיניש
פרק תרצ רגל אל גדאר ובלטין פיש לוקוסטי
פרק תרצא רגל אלגרב ובלטין פיש קורזינוש
פרק תרצב רמח ובלטין גראנאשום
פרק תרצג ריבאס ובלטין ריביש
פרק תרצד ריה ובלטין פולמו
פרק תרצה רבמה ובלטין ראבאמאט
פרק תרצו רצאץ ובלטין ראשאש
פרק תרצז רעאדה ובלטין ראהאדאר
פרק תרצח רתינא ובלטין ריאי אבן
פרק תרצט רוביאן ובלטין רוביאין
פרק תש רטבה ובלטין ראאוטובה
פרק תשא רביתא ובלטין ריביתי

אות השין

פרק תשב שקאקיק ובלטין שאקאיק
פרק תשג שהדאנג ובלטין שיהידיניגי
פרק תשד שאהתדג ובלטין פומוש טירדי
פרק תשה שיטרג ובלטין שיאיטאראגים
פרק תשו שילם ובלטין שסיאילים
פרק תשז שיח ובלטין שסיהאן
פרק תשח שנגאר ובלטין שסיניאר
פרק תשט של ובלטין שיל
פרק תשי שוכראן ובלטין שוקאראם
פרק תשיא שקאקל ובלטין שיקאקול
פרק תשיב שגרה ובלטין ארכוד באריאי
פרק תשיג שהבלג ובלטין שסיהימיניני
פרק תשיד שב ובלטין אלומין
פרק תשטו שראעי
פרק תשיו שוניז ובלטין ניגיללה
פרק תשיז שבת ובלטין אניטום
פרק תשיח שמע ובלטין סירא
פרק תשיט שגרם ובלטין שסיכראן
פרק תשכ שלגם ובלטין שסילגין
פרק תשכא שאדגג ובלטין היבאטיטיש
פרק תשכב שער אלגיל ובלטין קאפיללוש אלגול
פרק תשכג שאבלסאז ובלטין שסינישקיק
פרק תשכד שארבין ובלטין שסידבין
פרק תשכה שעיר ובלטין אורדיאג
פרק תשכו שהם ובלטין אדיפש
פרק תשכז שער ובלטין קאפיללוש
פרק תשכח שקגדאם ובלטין שוקוהוש
פרק תשכט שגרה אל בקר ובלטין ארבוד סימיקום
פרק תשל שכה ביצה ובלטין שפינה אלבא
פרק תשלא שובה יהודית ובלטין שפינה אינדיקה
פרק תשלב שובה בצרית ובלטין שפינא אינפסיאה

אות התיו

פרק תשלג תמר הגדי ובלטין תמר אינדי
פרק תשלד תורדי ובלטין חודרי
פרק תשלה תגוב ובלטין תינוב
פרק תשלו תרננבין ובלטין תידיג אבין
פרק תשלז תותיא ובלטין תותיאה
פרק תשלח תנקאר ובלטין תנקאר
פרק תשלט תבסרג ובלטין תאשמאראק
פרק תשם תרמום ובלטין לופינוש
פרק תשמא תנין נחרי ובלטין דרקו ברינוש
פרק תשמב תמסאח ובלטין תינטה
פרק תשמג תנכול ובלטין תינבול
פרק תשמד תפסיא ובלטין תיפישיאי
פרק תשמה תפאח ובלטין פומא
פרק תשמו הרכיד ובלטין תורביש
פרק תשמז תין ובלטין פיקוש
פרק תשמח תות ובלטין מירום
פרק תשמט תורסי ובלטין תורשיאי
פרק תשן תובאל ובלטין תוביל
פרק תשנא תום ובלטין אלליאום
פרק תשנב תומן ובלטין תימום
פרק תשנג תיל ובלטין תיאיל
פרק תשנד תפל ובלטין פיש
פרק תשנה תלג ובלטין ניקש
פרק תשנו תעלב ובלטין וולפיש
פרק תשנז תפשיא ובלטין תיפישיאי

שם הפעל

ערך	עריכה
ערך	ערוכה
ערך	ערוכות
ערך	ערכו
ערך	ערכה
ערך	ערכת
ערך	ערכתי
ערך	ערכנו
ערך	ערכתם
ערך	ערכתן
ערך	ערכו
ערך	ערכן
ערך	יערוך
ערך	תערוך
ערך	תערכי
ערך	יערכו
ערך	תערכנה
ערך	תערכו
ערך	תערכנה
ערך	אערוך
ערך	נערוך
ערך	ערוך
ערך	ערכי
ערך	ערכו
ערך	ערכנה
ערך	ערוכים
ערך	ערוכות
ערך	ערוכה
ערך	ערוכות

אמר

השר אבו על אחר השבח לשם ותהלה ד
דומיה ורחמיו על כל נביאיו
הספר הזה אשר חברנו ברפואה הראשון
ממנו הוא במשפטים הכלליים ברפואה והב ממנו הוא
בספר הזה המחובר בסמים הנפרדים וחלקנו הספר ה
הזה על שני מאמרים הראשון ממנו בעקרים הרפואיים
אשר ראוי שיודע מענין הסמים ברפואה והשנית
בידיעת כחות הסמנים הפרטיים ואמנם המאמר הרא
הראשון חלקנו לששה פרקים

הפרק הראשון במזגי הסמנים הנפרדים
הפרק הב בידיעה כחות מזגי הסמים הנפרדים בנסיון
הפרק הג בידיעת מזגי הסמים הנפרדים בהקש
הפרק הד בידיעת פעלות הסמים הנפרדים
הפרק הה במשפטי קצת הסמנים מחוץ
הפרק הו בלקיטת הסמים ופרחיה ואמנם המאמ
השני הנני שמתי בו הסמים הנפרדים בלוחות ושמתי ה
הלוח הראשון לשמות הסמים הנפרדים וידיעת מהותם
והלוח הב לבחירת הטוב מהם והלוח הג לזכרון איב
איכיותיהם וטבעיהם והלוח הד לסגולות פעלותיהם
ועניניהם הכלליים כמו ההתכה וכמו הבשול וטיחת דבק
דבקות ותרדמת חוש וכיוצא בהם מן הפעלו אשר זכרנום
במאמר הראשון וסגולות אחרות שיהיו להם ושמתי לכל
אחד מהם כתיבה צבועה וקראתי לכל אחד שם כפי
אשר יעשה עד שיקל לקיטתם והלוח החמישי בפעולו
בפעולותיהם התלויות בקשוט אמנם בעור כמו הכרת הב
הבהק ונגע צרעת ויבלת או בשער כמו לשמרו ולהאריכו
ולהשחירו ומה שיכנס בקשוט וסמנתיו על כל דבר יפ
יפול בעור או בשער בסימן צבוע יקל בזה בקשתו בלוחו
עד שילקוטו כל הסמים הנפרדים אשר יפולו בהם במהרה
והלוח הששי בפעולותיהם במורכות והצמחים ותמ
ותמצא גב כל מין נזבר בו בצביעה מיוחדת בכל אחד מ
מהם והלוח השביעי בין לשחינים ולחבורות והשבר צבו
צבועים בצביעותיהם גב והלוח השמיני לחליי הפרקים ו
והעשבים צבועים בצביעותיה גב והלוח התשיעי לחליי
אברי הראש כלם צבועים בצבעיהם והלוח העשירי
בחליי אברי העין צבועים בצבעיהם והלוח היא לחל
לחליי אברי הנשימה צבועים בצביעותיהם והלוח ה
השנים עשר לחליי אברי המזון צבועים בצביעותיהם וה
והלוח הינ לחליי אברי הנפוץ צבועים בצבעיהם והלוח
היד בקדחות ומה שנמשך אחריהם והלוח הטו ביחס ה
הסמים אל האדסיים וסמי המות והלוח היו בחמורותיהם
ולפעמים ישתתפו בסם אחד כל הלוחות ולפעמים לא
ישתתפו ולפעמי לא ימצאו קצת בקצת הלוחו ובהשלימי
מן הלוחות והערוגות וההוראות על כחות הרפואית הפר
הפרטיות אחתום המאמר הב ובו ישלם הספר ונעתק ממנו
אל הספר השלישי

המאמר הא

הפרק א

מן המאמר הא במזגי הסמים הנפרדים כבר ובארנו בס
בספר הראשון כונת אמרנו הסם הזה חם והסם הזה קר
והסם הזה לח והסם הזה יבש ובארנו שם כי זה בהקש
אל גופותינו והצענו שם שכל המורכבים המחצביים וה
והצמחיים והחיוניים יסודותיהם הם היסודות הר ואמנם
ימזגו ויפעלו קצתם בקצתם עד שיונחו על שווי או על
גובר כמה שביניהם וכשינוחו על זה הוא המזג האמתי
והנה המזג כשיגיע במורכב יכינו לקבל הכחות והאיכות
אשר מענינם שיהיו לו וביארנו המזג בכלל על כמה חל
חלקים הוא נחלק והמזג השוה באדם מה זה ירצה בו וה
והמזג השוה בסמים מה זה ירצה בו וביארנו שירצה בו
שהגיף האנושי אם יפגשהו ויפעל בו בחומו הטבעי לא י
לא ישוב אחכ שיעשה רושם בגוף האדם קרור או חמום א
או הרטבה או יובש יתר על אותו שהוא במזג האדם ואין
רצוננו לומר שמזגו כמו מזג האדם כי מזג האדם לא יהיה
כי אם לאדם ודע כי המזג על שני מינים מזג ראשון ומזג
שני והמזג הראשון הוא המזג הראשון שיתחדש מן היסו
היסודות והמזג השני הוא המזג המתחדש מדברים שיש
להם בעצמם מזג המשל בזה מזג הרפואות המורכבות בת
כתריאק כי יש לכל סם נפרד מסמני התריאק מזג מיחדהו
ואחר יתערבו ויתרכבו עד שיתאחדו ויגיע להם מזג שני ו
וזה המזג השני איננו כלו מצד המלאכה לבד אבל גם יה
יהיה מצד הטבע גב כי החלב מזוג על האמת ממימיות וג
וגבניות וחמאיות וכל אחד מאלו השלשה כלתי פשוט ב
בטבע אבל הוא גב מזוג ויש לו מזג מיחדהו והמזג הזה הש
השני הוא מפעולת הטבע לא מפעלת המלאכה והמזג
השני לפעמים יהיה על שני פנים אם מזג חזק ואם מזג רפ
רפה והמזג החזק הא כמו שיהיה כל אחד משני הפשוטים
נתאחד באחת השאחדות שיקשה התפרקו על חומנו הט
הטבעי גם לפעמי יהיה ממנו מה שיקשה התפרקו אפי על
חום האש כמו גרם הזהב כי המזג בין רטוב שבו ויבש שבו
הנה מניע הנעה נלאה האשיות מהפריד מה שביניהם אבל
כשישלול האישיות המימיות אשר בו להעלותו יסתכבו
בכל חלקיו חלקים עפריים ולא יוכל האש להעלותם ויש
וישקע העפריות כמו שתשער על כיוצא בו בעץ גם בבדי
ובעופרת וכשיהיה מהמזג מה שקביעותו הוא הקביעות ה
הזה הנה איננו רחוק שיהיה מן המזג מה שילאה החום הטב
הטבעי אשר בנו מלפרק פשוטיו ומה שיהיה כן הלא הוא
מזג המהודק ואם יהיה שוה ישאר בגוף עד שישהנה צו
צורתו ומה שיהיה נוטה לתגבורת ישאר בגוף על תגבור
תגבורתו עד שתפסד צורתו ובכלל אמנם יצא ממנו פו
פועל אחד ואם שלא יהיה המזג מהודק אבל רפה ורך נקל
להתפרק אז יהיה אפשר שיתפרקו פשוטיו מפועל טובעי
טובעני בו ויסורו קצתם מקצת ויהיו מתחלפי הכחות וי
ויפעלו קצתם פו על אחד והאחרים הפכו וכשיאמרו הרו
הרופאים סם זה כחו מורכב מכחות מתנגדים איני ראוי
שיבינו הסבעצמם ולא אתם מהם שחלק אחד מהם ושא

חום וקור יחד יפעל בכל אחד מהם לבד בנפרדים כי זה א
אי אפשר אבל הם בשני חלקים מבנו מתהלפים והוא מו
מורכב משניהם ומ אין ראוי שיחשב שזולת זה המין
מן הסממנים אינו מורכב מכחות מתנגדים כי בל הסממנים
מורכבים מכחות מתנגדים אבל ראוי שיובן מזה שהם
ירצו בזה שהוא בפעל בעל כחות מתנגדים או בכח קרוב
מן הפועל שיש בו חלקים מתחלפים לא יפעלו קצתם בק
בקצת פועל שלפ שישים הכל מתדמה הכח התדמות שלים
שליטה ולא נתדבקו ונתאחדו עד שאם יגיע קצתו בחלק
אכר דבוק שיגיע האחר עמו כי הוא אם יהיה בתדמה ה
הכח לא יתחלף פעלו בגוף כלל ואם יהיו מדובקי החלקים
ומתחלפים הכוחות אפשר שלא יתחלף גם כן רשומם בגוף
אבל יהיה שאם יגיע חלק מפשוטיו באכר יסכים עמו מה
שנדבק בו מן הפשוט האחד ויגיע מהם הפועל והרושם א
אשר יובל אליו פועל שניהם בכל חלקי אותו האכר בשוה
כי מחלקיו יש עמו מונע מהשלים פעלו שיקבע ממנו הא
האלדים אלא אם יהיה חלק אכר נושל מאחד משני פשו
פשוטיו זולתי האחר והשבע יהחזק באחד מהם ויטוש הא
האחר וזה יהיה בו פעמים רבות אין דבורינו בזה אבל הוא
כמין אשר הוא מתחלף הרושם לענין יש בעצמו לא לע
לענין בזולתו וזה כי הענין הוא שפשוטיו המזגם בענין
נקל שיקבל ההבדל ברושם והחום שבנו והסממים
הנפרדים אשר נזכיר שיש להם כחות מתנגדים הם מאותם
שאין בהם אותם ההמזגה הכללית ומזה מה שהוא יותר
חזק ההמזגה שלא יוכל הכשול והרחיצה להכדיל בין בחו
כחותיהם כמו הקמומילא שיש בה כח מתיך וכח קובץ וכש
וכשתבושל בתחבושת לא יפרדו ממנו שני הכחות ויש ם
מהם שיוכל הכשול להפריד ביניהם כמו הכרוב כי עצמו
מזוג מליחה עפרית קובצת ומליחה ממרקת בורקית וכש
וכשיבושל במים יתחך העצם הבורקי ממנו מיד במים וי
וישאר העצם העפרי הקובץ וישובו מימיו משלשלים וע
ועצמיותו קובץ וכן העדשים וכן היברוח וכן השומים שי
שיש בהם כח מתיך שורף ולחות שמרית והבשול מפריד
ביניהם וכן הכצל והצנון וזולת ולכן נאמ כי הצנון מעכל
ואינו מתעכ כי הוא מעכל לא בכל הלקיו אכל בעצם הדק
היותר רקיק אשר כו וכשיתך ממנו ישאר העצם העב שבו
דבק בלתי נכנע לכח המעכל ואותו העצם האחר מחתך ה
הדבקות ומן השער הזה מה שיש יכולת ברחיצה להפריד
כין פשוטיו כמו ההגדבי ורבים מהירקות כי עצמיותיהם מ
מורכב מחומר עפרי קר רב ומחומר דק מועט ויהיה
קרוב בחומר הראשון ופתחו הסתיפות ונקיבתו במעברים
יותר בחומר האחר ויהיה רוב החומר הדק הזה מוצע על
שטחו ושטוח בעליונו ופרוש עליו ובשירותץ במים נתך ו
ואינו נשאר ממנו דבר יחשב בו ובשביל הסבה הזאת
הזהר מלרחצו בדתי משפט הרפואה ובסבה הזאת יש
רבים מהסממנים שאם יאכלם האדם יקרדו קרור חזק ואם יח
יחובש בהם יתיבו כמו הכוברה שהיא אם תאכל תחזק ק
קרורה ובשיחובש בה אולי תתיך החזירים וכל שכן מעו
מעורבת בקמה שעודים קלי וזה כי היא מורכבת מעצם ע
עפרי מימי חזק הקרור ומעצם דק מתיך ובשתאכל יפגה
בה החום השבעי ויתיך העצם הדק ולא יהיה רב השעוד ע
עד שיעשה רושם במזג אכל עובר בנקבים ונשאר העצם
הנפרד ממנו כתכלית הקרור ובשיחובש בה ידמה שהעצם
והעפרי לא יעבור בנקבים ולא יפעל בו רושם כלל
והעצם האשיי הדק עובר בהם ומבשל ואם יתחבר בו
מדי עברו דבר מהעצם הקר יועיל שירות,ויאנוס החום ה
השבעי וזה קרוב ממה שבארנו בספר הראשון משריפ הב
הבצל בתחבושת והבטחון בזה בשיאכל ואם נשים אחת
העלות בו קרובה מזה הנה ראוי שיהיה הענין,הזה ידוע וש
ושבור ויש מהרפואות שידמה שיהיה בו שני עצמים
מתחלפים בטבע מבלי המזגה כלל ויש ממנו שהוא
נראה להרגש בחלקי האתרוג ויש ממנו שהוא יותר נסתר
כי זרע שילי דומה שיהיה קליפתו ומה שעל קליפתו חזק ה
הקרור והקמח שבו חזק החמום עד שיחשב שיהיה סם המו
מאדם או משחין וקליפתו במסך חוצץ ביניהם ואם
ישתה ממנו בלתי שחור ביצד קושי קליפתו ועורו לא יוכל
לעכור כח קמחו ופנימיותו לחוץ אבל יפעל בחיצוניותו ו
ויריותו ואם יודק אולי יהיה מה שרבים אמרו בו שהוא
סם המות ארסיו הוא בסבת הראות קמחו ופנימיותו וידמה
שיהיה השחוק ממנו מבקע המורסות הנקראות היציאות ו
והשלם ממנו בל יפתח אותם אבל ירתיעם בסבת הזאת וה
והשעור הזה מספיק בתתנו השרשים האלו

פרק כ

בידיעת כחות מזגי הסמ
הסממנים כנסיון
הסממנים יודע כחם משני
דרכים אחד מהם דרך הנסיון והאחר דרך ההקש ונקדים
הדבור בנסיון ונאמר הנה הנסיון מביא לידיעת כח הסם כ
באמת אחר שמירת תנאים ז אחד מהם שיהיה הסם ריק מא
מאיכות קנויה מחום קורה או קור קורה או איכות יקרה לו
בהשתנות בעצמותו או בשבונת קרבה לזולתו כי המים
אעפ שהם קרים בטבע אם יחוממו יחממו כל עוד שיהיו
חמים והאכפורבי אעפ שהוא חם בטבע אם יקורר יקרר
כל עוד שיהיה קר והשקר אעפ שהוא שוה ודק
כשיתישן יחם בחזק ובשר הדג אעפ שהוא קר בשנטרח
מחם בחזק והשני שיהיה המנוסה עליו עלה בפרדת כי א
אם תהיה עלה מורכבת ויש בה שני ענינים נוזרים כדרך
הפואות מתנגדות ונוסה עליהם הסם ויועיל לא תודע הם
הסבה בזה בדרך האמת והמשל בזה שאם יהיה באדם
קדחת לבניית ונשקהו האנאריק ותסור קדחתו אין ראוי ש
שהדין האנריק קר כי הוא מועיל בעלה חמה והיא הקדחת
אבל אמנם מועיל בהתיבו הלבניית והדיקו אותה ו
ובכלות החומר סרה הקדחת וזה באמת מועיל בעצם
מעורב בתועלת במקרה אמנם בעצם בהקש אל החומר
ואמנם במקרה בהקש אל הקדחת והשלישי שיהיה הסם
בכר נוסה על ב המתנגדים עד שאם יועיל משניהם יחד ל
לא תדין שהוא מתנגד למזג אחד מהם כי אולי יהיה תוע
תועלתו מאחד מהם בעצם ומהאחר במקרה כמו האסק
האסקמוניאה שאם נסיונהו בחולי קר איננו רחוק שתועיל
ותחבם יאם נסיונה בחולי חם כמו בקדחת שלישית איננו
רחוק שתועיל בהרקת האדומה ובהיות הרבר כן לא יקרה
אותנו הנסיון אמתות בחום או קור אלא אחר שתדע שה
שהוא פעלה אחד מהם משני ענינים בעצם ופעלת האחר
במקרה

במקרה והרביעי שיהיה כח בסם מקביל אליו מה שישוה
לו מכח העלה כי קצת הסמיל יקצר יד חומם מקור עלת
מה שלא יעשה רושם בו כלל ולפעמים יהיה בעת העשותו
בקור יותר קל ממנו יפעל בו החמום ולכן ראוי שינוסה
תחלה ביותר חלוש ויודרג מעט עד שיודע כח הסם ולא
יפול ספק והחמישי שתעיין הזמן אשר יתראה בו רשומו
ופעלו כי אם יהיה הראותו בתחלת העשותו אז יודע בב
בירור שפועל זה בעצם ואם יהיה בתחלת מה שיתראה
ממנו פועל בנגד למה שירתאה באחרונה או שבתחלת ה
הענין לא יתראה ממנו פועל ואחר באחרית הענין יתראה
ממנו פועל אז הוא מקום להסתפק ולדמות כי אולי יהיה ש
שפעל מה שכבר פעל במקרה כאלו פעל תחלה פועל נם
נסתר ורחק במקרה הפעל תחוא האחד הנראה זה
ההסתפקות והחדמות והחטעאה בידיעת כח הסם והאומר
אז יתחזק שפעלו אמנם הוא במקרה בהיות הפועל מתראה
אחר הפרדו מפנישת האבר כי אלו היה פועל בעצמו היה
פועל בעודו פוגש כה והוא נראה שתקצר יד פעלו בעוד
בעודנו פוגש ויפעל בעודנו בלתי פוגש זה משפט רוביי
אמתי בספיק ולפעמים יזרמן שקצת הנשמים יפעלו פע
פעלם אשר בעצם אחר פעלם אשר במקרה לזה כאשר כב
כבר קרה כח נכריי יתגבר על כחו השבעי כמו חמים החם
החמים כי הם מיד מחממים באותו זמן שהם חמים ואמנם
ביום השני והעת חשני אשר יסור מהם רשומם המקרי הנ
הנה הם מחדשים בגוף קור בלי ספק בהשתנות החלקים ה
הנשאפים אל הענין השבעי מן הקור אשר להם והששי
שיעויין דרך פעלו בהתבודד או ברוב כי אם לא יהיה כן ה
הנה יוצא הפועל ממנו במקרה כי הענינים השבעיים יוצ
יוצאים מהתהלותיהם אם תמיד ואם על רוב הענינים
וזהן שיהיה שיהיה הנסיון על נוף האדם כי אם ינוסה על
נוף זולתי נוף האדם אפשר שיתחלף מכ פנים אחד מהם
כי אפשר שיהיה הסם בהקש אל נוף האדם חם ובהקש אל
נוף הארי והסום קר בחיות הסם הזה יותר חם מנוף האדם
ויותר קר מן הסוס והארי ודומה כפי מהשבתו שיהיה אל
פירוג חזק הקור בהקש אל הסוס והוא בהקש אל האדם חם
והשני שיהיה לו בהקש אל אחד מב הגופים סגולה אינגה
לו בהקש אל הנוף השני כמו הכיש שיש לו בהקש אל נוף
האדם סגולת הארסיות ואינגה בהקש אל נוף הזרזירים א
אלו הם הכללים הראוים שיעוייגו בהוצאת כחות הסמים
מדרך הנסיון

פרק ג

בידיעת כחות הסמים הנפ
הנפרדים בהקש אבנם יד
ידיעת כחות הסמים הנפר

הנפרדים בהקש חנה העקרים שבזה קצתם לקוחים מבחי
מהירות השתנותם אל האש ואל החמום ומאזור השתנ
השתנותם ומהירות קפיאתם ומאיחור קפיאתם וקצתם ל
לקוחים מן הריח וקצתם לקוחים מן השעם וקצתם לקוח
לקוחים מן המראים וקצתם לקוחים מפעלות וכחות ידוע
ידועים יקנה מהם הוראות מבוארות על כחות נעלמים ו
ואמנם הדרך הראשון כי הדברים המחדמים בתכונת הע
תעצמיות דוצה לומר ברפיון וקושי איזה מהם שיקבל הח
החמום יותר מהרה הנה הוא יותר חם ואיזה מהם שיקבל
הקור יותר מהרה הנה הוא יותר קר ומאחת הסבות בזה
היא כי הדבר שיתחמם יותר מהרה מן האחר והפועל יהיה
אחד הנה זה לפי שהוא בעצמו יותר דם מן האחד כי אבנם
אמנם היה קר מקרה קורו וכשיפגעו החום הדבר שיתח
שיתחמם יותר מהרה מן האחר והפועל יהיה אחד הנה זה
לפי שהוא בעצמו יותר חם מן האחר כי אבנם היה קר מק
מקרה קרו וכשיפגעו החום בחוץ ויאות אליו כח החום
השבעי אשר בו ישוה לאחר בסבה חהיצונה ויתגבר עלי ו
בכח אשר בו וישוב יותר חם וכפי זה יודע ענין אותו שי
שיתקרר יותר מהרה ואחר זה הנה יש בנתינת העלה בזה
דבור ארוך יאות אל המדבר בשדשיים השבעיים בלעדי
הרופא ואמנם אם יהיה אחד מהם יותר חזק הרפיון והא
והאחר יותר חזק קבוץ החלקים הנה אותו שהוא יותר חז
חזק הרפיון ואעפ שיהיה בכמו קור האחר או חומו הנה ית
יתפעל יותר מהרה לחולשת נרמו ואמנם הדברים שדר
שדרכם לקפוא ואשר דרכם שיתלקחו באש אפשר שיו
שיקשו קצתם אל קצת כי מה שיהיה יותר מהיר לקפוא
בעצמו בעצם האהד הנה
הוא יותר קר במו שאמרנו בתחלה ואבנם נאמר
לדבר שהוא יותר קר ויותר חם בהקש לרושם החום השבר
השבעי אשר בנו בו ואם יהיה יותר רחוק מהכפיה ויותר מ
מהיר להתלקח ולהתבער נדין בו שהוא ברושם הפעלה
מחומו השבעי בתאר החוא ואלה השרשים ינתן מופת על
עדיהם כראוי בחכמה השבעית כספרנו ובשיתחלפו ב
דברים ברפיון וקבוץ חלקים ואחר זה מצאנו הבלתי רפה
פהם יותר חזק ההתלקחות ויותר מאוחר הקפאון אז תדין
בלי ספק שהוא יותר חם בעאם וכן אם תמצא הרפה כהם
יותר כתעכב להתלקח דע שהוא יותר קר ואבנם אם תמ
תמצא הרפה מהם יותר מהר להתלקח אז אין עלך לנזור
הדין שתשימהו כשביל הסכ הזא יותר חזק החום כי אולי
יהיה הרפיון הוא הסבה במהירות התלקחו וכמו כן אם מצ
מצאת הדך יותר מכהר הקפיאה אין לך לדונו לזאת חסבה
יותר חזק הקור כי אולי יהיה הרפיון הוא הסבה במהירות
קפיאתו לחולשת נרמו ומהירות הפעלו כמו היין אעפ שה
שהוא חם המזג משמן הדלעת הנה הוא יקפא יותר מ
כהרה מקפיאת אותו השמן נם אותו השמן הנה יתעבה וב
ואינו נקפא והיין נקפא כי יש בן הדברים שנקפאו מבלי ע
עובי ויש מהם שיתעבו מבלי קפיאה וידיעת זה הוא בחכ
בחכמה הטבעית ואמנם הדברים המקבלים לעובי אם י
ישותו בעצטיות העצם הנה היותר מקבל מהם לעובי מן
הקור הוא היותר קר שבהם ויש דברים רבים שנקפאים ב
בחום והדברים שדרכם לקפיאה בחום כלם נמסים בקור
כמו שהדברים הנקפאים בקור כלם נמסים בחום והחל
מקפיא בנגוב והקור מקפיא בקבוץ החלקים כפי סברת גל
גליגום וסברת הפלוסוף הראשון חולק בו כדבר מועט ויד
וידיעת זה בחכמה אחרת ובשיהיו הסמים קצתם יותר חמ
חמים אך הם יותר עבים אפשר שיהיה קבלתם הקפיאה כ
בקבלת אותו שהוא יותר קר ממנו בשביל עבים
ובשיהיו קצת הסמים יותר קרים אך הם יותר רקיקים אפ
אפשר שיהיה קבלתם להתלקחות והתבער בקבלת אותו ש
שהוא יותר חם מבמו לרקיקות גרמם והעבוי והקר
והקרישה אינם מורי על תוספת בחום ולא על תוספת בקור
כי לפעמי יקרה שיתעבה לעפריות אשר בו ולרוב המיטיו

יקרה לאויריו שיתקרר וישתנה אל מימיו ויתרפה המורכב
ויהיה קר ופעמים תותך המימיות הקרה לאשיות תרתח
בה ומשנה אותה אל אויריות ומעבה אותה כמו שיקרה לז
לזרע מן העובי וכשיפרד ממנו החום האשיי מתרקק ולא
ימנע העפריות מהיות עמה אשיות מופלגת ואפשר שיהיה
החלק הראשון חזק החום ולא ימנע המימיות מהכנס בה
אויריות שלא תגרב כחה ויהי אז החלק השני חזק הקור או
אשיות או תנצח ויהיה אז חזק החום מאד ואמנם הכללים
האחרים ראוי שידעו הרופאים מהם דבר אחד והוא שאי
אפשר שיהיו אלו הטעמים המתוק והמר והחריף אלא לע
לעצם חם ולא הקובץ והחמוץ והעפוץ אלא מעצם קר
וכן הריחות הזכים והחדים לא יהיו אלא לעצ חם והמראה
הנה הלבן בנשמים הקרושים אשר יש בהם לחות
לא יהיו אלא לעצם קר והנשמים אשר יש בהם יובש ופ
ופירוק לא יהיו אלא לעצם חם והשחור בשני ענינים בה
בהפך כי הקור מלבן הרטוב ומשחיר היבש והחום משחיר
הרטוב ומלבן היבש ואעפי שזה אמת מחוייב אך יש פה ס
סבה אחרת שבשבילה תתחלפנה אלו ההוראות וכל שכן
בריח ובמראה ובפרט במראה וזה כי אנחני כבר בארנו ש
שהנשמים הרפואיים לפעמים ימזגו מיסוהות מתנגדים פ
פעם המזגה ראשונית ופעם המזגה שאינה ראשונית והנה
היותר נכון שתקרא מזג שני ואפשר שיהיה במזג השני הזה
א מב היכודות כבר הגיע לו מזג שראוי להיות ממנו מרא
מראה או ריח או טעם והגיע לו הדבר הראוי אליו ושהי
ושהיכוד האחד כבר הגיע לו מזג מנגד לאותו המזג ויהיה
אפשר שיתחייב בו מראה מנגד לאותו מראה או ריח או ט
טעם מנגדים לראשונים ויהיה אפשר שלא יתחייב בו מנג
מנגד לראשון ואעפ שכבר חוייב מראה מקביל לו ואחר
יהיו שוים בכמות מגיע הנמזג השני מראה מורכב משני
המראים ואם יהיו מתחלפים מגיע בנמזג השני מראה יו
יותר נוטה אל אחד משני המראי ואעפ שאין ראוי לשני
מראה כלל וכן ריח או טעם ויהיו משתוים יהיה הנמצא
בהם המראה הראשון והריח הוא הראשון ואעפ שכבר נ
נגרע ממנו תערובת חלקים נעדרים חלקים מתנגדים ולא
יהיה למראה השני רושם כלל והנה זה גם כן יחסר ויגרע
בגרוע הבהיר המתערב מאיזה מראה ויהיה אותו הנשם מ
מתראה במשל לבן ואפשר שיהיה בחו איני בח הלבן כאש
הוא לבן אבל הוא בח אחר מקביל לראשון וזה כי בהיות ה
הנשם מתערב בו נעדר המראה ובמו שהוא משתוה בכמות
יהיה משתוה בכח יהיה הבח המיוחד בין שתי הכחות שוה
ואם יהיה יותר חזק הרבה מן המקבל המראה יהיה רושם
הפעל לכח המתנגד לכח הגרם המתחב ויהי בלובן כשל
מחייב שיהיה קר והוא חם לגמרי והוא אם יהיה משתוה ה
הכמות ואמנם אם יהיה עדם אותו שאין לו מראה או
אותו שיש לו מראה מנגד מעט הכמות בהקש אל האחר ר
רב האיכות והבח לא יעשה רושם כלל במראה אותו האח
האחד ינצחו בכח נצוח חזק עד שיהיה מראהו כאלו אין
בו כח נמצא כלל ותעיין שני הענינים כליטרא מחלב
אם תערבהו שני משקלים מאפורבי ערוב שיהיו בדבר אח
אחד לא יהיה המחובר משניהם מהכם בתכלית והחוש לא

ישיג האפורבי מהם ולא מראהו ולא העדרו המראה אלו
יהיה נעדר המראה ואמנם יתראה לובן גמור וצדקנו אם
נאמר שזה הלובן הוא לעצם קר על דרך משל אם נחייב ה
החלב קר וכזבנו אם נאמר שהעצם הזה המעורב קר וזה
כי הלובן איננו מראה לעצם הזה המעורב המחובר מצד
מה שהוא מעורב ומחובר אבל הוא מראה לאח מפשוטיו
הנובר כשעור המגובר בכח אשר הוא המוחש ממנו וכן
ראוי שיצוייר הענין בלבן בטבע להמזגה אשר היא בתכ
בתכלית החום ותחשבהו שיהיה קר כמו הפלפל הלבן וזה
כמו שזה הוא נמזג במלאכה הנה כן כשימזג בטבע ותהיה
אותה הצורה היא הצורה הזאת אם שיש מאלו האיכיות ה
המוחשים הראשונים שיהיה מה שיתערב בהם מן ההפך
יעשה רושם מבואר ושהם כל עוד שיתמידו איכיותיהם
צודקות מוחשות לא יוחש הפכיהם בהם כי הם גוברי ת
הכח וזהו בטעמים לא שזה מחוייב אבל שהוא הרוב ואחר
הטעמים בריחות ואחריהם במראים באלו אינם עושים רו
רושם בו ומן הסכות אשר הוקממו בהן הטעמים אל הריח
הריחות ב ה השער היא הגיעם אל זה החוש בפגישה והם
היותר ראויים להוכיל מכל חלקי הסם כח אבל הריחות ו
והמראים מגיעים אל החוש מבלי פגיעה מגרמיהם כי אפש
אפשר שיגיע אל החוש מחלקים בעלי ריח איד מהדק ש
שבחלקיו ויכלה האיד מהעב כי אינו מעלה איד ויתכן
שיגיע אליו מראה החיצון והוא הנובר בלעדי המונכר הנ
הנסתר והנה בהיות הריח מהרה על הטעם כמו הריח הם
המתוק והחמוץ והחריף והמר נלוה הריח לטעם והטעם
יותר מורה על אמתות ואחריו הריח ואחריו המראה ועוד
אלו היו הטעמים גם כן לא יפיל בהם זאת ההרכבה הנזכר
הנזכרת למה היה האופי במרירותו עם קורו המופלג והט
והטעות הזה אשר יפול בטעמים נופל בצד הקור יותר שא
שאינו בצד החום רל שיהיה אל ה
הסם טעם יורה על החום והוא קר והנה זה ברוב יותר מ
מהיות הסם יהיה לו טעם יורה על קור והוא חם כי החם ב
ברוב הענינים יותר חזק הרושם ויותר נראה הפעלה ויותר
נוקב ואלו יהיה כבר נתערב הקר כמזג הטבעי חם שמגיע
בח הגעה שיש בה קור מה שיקבילהו הנה יהיה נכון שיתר
שיתראה לו טעם ישכר טעמו בהיותו בכל ענינו יותר נ
נוקב ויותר גובר והנכון שיסכך בטעמים ובריח ובסכה ה
הזאת לא תמצא חמוץ או עפוץ אין מזג בו בחוש שיהיה ח
חם ביותר גובר במזגו כמו שלא תמצא כר ועפוץ שיהיה ק
קר ביותר גובר על מזגו וגם שזה עד הרוב ויותר הרבה ר
רוביי מן האחר ואינו מחוייב וכשידעת העקר הזה ראוי ע
עתה שנאצל אליך מה שיאמרו הרופאים בטעמי והריחות
והמראים כי הם ישימו הטעמים הפשוטים תשעה וגם כי
בלי ספק הם שמנה ואחר נעדר הטעם והוא התפל
והתפל הוא אותו שלא יושג ממנו טעם כלל במים כי הם
יקראו טעם כל מה שיופשט עליו בטעימה משפט שהוא ב
בפועל או משפט שהוא בכח שלא יפעל כלל והוא אותו
שאין טעם לו והוא על ב פנים אם תפל נעדר הטעם בא
באמת ואם תפל נעדר הטעם אצל החוש והתפל באמת

הוא שאין לו טעם כאמת והחפל אצל החוש הוא אותו ש
שיש לו טעם בעצמו אלא שהוא להזק קבוץ וסתימת חל
חלקיו לא יוחד ממנו דבר יתערב בלשון שתשיגהו ועוד א
אם תתחכם לו בהזכת חלקיו ודקדוקיהם יחוש טעמו בם
כמו הנחשת השרוף והברזל וזה כי הלשון לא תשיג בהם
טעם כי אינו נתן מעצמיותם דבר יגיע אל הלחות הנב
הנבלעת בלשון אשר היא אמצעית בחוש והטעם ואלו ה
תתחכם להתיך הנחשת השרוף או הברזל חלקים קטנים
אז יתראה להם טעם יותר חזק ואמנם הטעמים השמונה
אשר זכרו הם באמת טעמים אחר התפל והם המרירה הם
המתיקות החריפות המליחות והעפיצות הקביצות הדשנו
ואמרו הנה העצם הנושא הטעמי יהיה עב עפרי ואם דק
ואם שוה וכחו יהיה אם חם ואם קר ואם ממיצע והעב הע
העפריי אם יהיה חם הנה הוא מר ואם יהיה קר הנה הוא ע
עפוץ ואם יהיה שוה הכח הוא מתוק והדק אם יהיה חם
הנה הוא חריף ואם יהיה קר הנה הוא חמוץ ואם יהיה שוה
הנה הוא דשן והאמצעי בין עובי ודקות אם יהיה חם הנ
הנה הוא מלוח ואם יהיה קר הנה הוא קובץ ואם יהיה ה
הוא שוה הנה אמרו שהוא תפל ויש בתפל דבור והחריף
יותר חם ואחריו המר כי החריף יותר חזק להתיך ולחתך
ולמרק מן המר ואחריו המלוח כי הוא באלו הוא מר משו
משובר בלאו קרה יורה עליו מה שזכרנוהו מענין התהוותו
וכן אם יחוכם המלח כשמש או אש תפרד ממנו הטיבות ה
המשברת מכח החום וישוב מר ולכן הכירק והמלח המר י
יותר חם מן המלח הנאכל והעפוץ יותר קר ואחריו הקובץ
ואחריו החמוץ ולכן יהיו שהפירות אשר ימתקו יהיו בהם
תחלה עפיצו חזק הקריר וכשיעבור בהם אויריות ומימיו
עד שישתנה מעט באויריות ובחמום השמש המבשל ישו
אל החמיצות כמו בוסר הענבים וכמה שהוא בנתים נוט
נוטה לקביצות מעט אינו עפיצו ואחר נעתק אל המתיקות
כשיעשה בחום המבשל ולפעמים יעתק העפיצות אל המ
המתיקות מבלי התחמצות כמו הזתי אך החמוץ אעפ
שהוא פחות קר מן העפוץ הנה הוא ברוב יותר מקרר ממנו
בשביל דקותי ונקיבתו והעפוץ יהקובץ קרובים בטעם א
אך הקובץ אמנם מקבץ חיצוניות הלשון והעפוץ מקבץ ה
ומנחיר מבית ומחוץ ומה שעוזר לו להנחירו שאינו מש
מתחלף לחלקים קטנים כהרה מפני קבוץ חלקיו ולא יתח
יתחכר קצתו בקצת כהרה ולשתי הסדות האלה יתפזר פני
פנישתו בלשון פזור מורגש ויתחלף קביצותו בחלקיו וית
ויתחלף הכח ויורגש ויעזור על זה התהלפות חלקי האבר
בנקביו וחלליו והעפוץ ייתר דק ויותר נכנס והחריף ו
והמר מגררים הלשון אך המר מגרר חצוני הלשון והחרי
נשקע וירידתו זפרודו כי הוא דק העצם משוקע ואמנם
המר הוא כבד העצם יבש ולכן אינוק מכל המזוקק ממנו
עפוץ שיולד ממנו ולא יזוז המזוקק ממנו ובשביל יו
וכש המר מר שמגרר אינו עם עובי בה וממה שמחזק
חום החריף על החום המר נקיבתו ועבריו ומחשך ומתיך
בחזק עד שמאכל ומעפש ומניע עד שכמית והמתוק
והדשן שניהם מחליקים הלשון ומרככים אותו בהזלת מ
בזה שהזיקו הקר וקרשו אותו חה מבלי התכה ומסירים ג

נחירותו אך הדשן יפעל מבלי חמום מכואר והמתוק יהע
יפעלהו עם חמום ולכן מבשל המתוק יותר אמרו הרופ
הרופאים לכן יהיה המתוק ערב כי הוא ממרק העובי ברוק
שמתקנו ומחליקו ומזיללו ומסיר הזק קפיאתו מבלי חתוך
ופרוק חבור ופנישה בכבדות ובלי חמום מזיק אבל ערב
במערבות המים השוים בחום אם יוצקו על הכסלים
ואמנם המאמ המבדיל בזה הוא אצל מי שהוא במדרגת ה
הרופאים ואין ראוי שיזיה מה שהוא יותר בתיק יותר זן ול
ולא מה שהוא יותר ערב יותר זן וגם כי עכפ יש לכל זן ל
לפי סכרת הרופאים מתיקות מה כי המזון יצטרך אל תנ
תנאים אחרים זולתו המתקו הזאת והדשן דובה למתוק
אך העב המשתנה אליהם בפועל החום הדומה משתנה א
אל המתיקות כי עקר הוא במימיות ומעט אוריו
ומשתנה אל הדשניות בהיות עקר דקו וקו במימיות הערי
העריבה ומערב בה אוריות רבה מהזיק הסכנה למימיות
והמר והמליח מגררים הלשון אך המליח מגרר גרירה קלה
ורוחץ ואינו מסיר החלקות ועזרו בזה בבואו ברוב פנים
פנישתו באבר אל כל חלקיו בשוה לדקותו אך הוא מזיק פ
פי האצטומ המר מגרר בחזק עד שמסיר החלקות ויעזר
ויעזרהו על זה התהלפות מקומותיו כפי מה שאמרנוהו
והחריף והחמוץ עוקצים הלשון כך החריף עוקץ אותם
בחזק עם חמום והחמוץ עוקץ עקיצה אמצעית בלי ח
חמום והמליח מתחדש מהתכת המר בתפל המימי וכשי
וכשיתקרה במי האפר שישוב מלח והחמוץ מתחדש מה
מהשתנות המתוק בחסרון החום או בשול העפיצות בתו
בתוספת לחות וחום עצמיותו בכלל הענין הוא רשוב ובן
המתוק כי עצמיותו נושה ללחות ועצם המר והעפוץ
נושה ליובש ופעלות המתוק נושות לבשול ורכוך ורבוי
מזון והטבע ישמרהו והכח המושך ימשכהו ופעלות המר
הברוק והסרת החלקות ופעלות העפוץ הקביץ אם יחלש
והעסוי אם יחזק ופעלות הקובץ הקביץ והעבוי וההקשאה
והעוצר ופעלות הדשן הרכוך וההעמדה והבשול מעט
ופעלות החריף ההתכה וההתוך והעפוש ופעלות המלי
הברוק וריחיצה ונגוב ומניעת העפוש ופעלת החמוץ
הקיר ר והחתוך והנה יתחברו שני טעמים בגרם אחד כ
כמו התחברות המרירות והקביצות בליציאום והוא טעם
נתעב נקרא בשאט וכמו התחברות החריפות והמתיקו
בדבש המבושל וכמו התחברות המרירות והתפל בהנד
בהנדבי ולפעמים יעזור נזרת כ טעמים על חזוק נזרת ט
טעם אחד כי החדו ת והחריפות הנשארים בחומץ מן היין
משימים אותו יותר חזק הקירור כי החדות והחריפות פו
פותחים המעברים ועוזרים לנקוב וגם כי אינם מניעים כ
בחומץ רי שיתחממו חמום יחשב בו וישימהו קרו בחומץ
יותר שוקע ולפעמים יעזור נזרת שני טעמים מרים לש
לשבר נזרת טעם כמו החמיצות והעפיצות בכוס הענבים
כי עפיצות הבוסר יכנעה חמיצות מהקירור הנמרץ
ולפעמים יהיה העצם,עזור לאיבות ולפעמים יהיה מנגד
אמנם העזר הוא כמו הרכות שעזר לחמוץ שישים קירו
קירורו יותר שוקע ואמנם המנגד כמו העובי המתחבר
כחלב הנקרא מצל שמשים קירורו יותר קצר כ ג

המהלך גם יקרה שיהו קצת הטעמים בלתי מזוקקים ואחר
יתזקקו באורך הזמן כמו בוסר ענבי כי הוא אם יארך הזמן
יזוקק חמיצותו לרוב מה שישקע מהעפוץ וזולתו וגם יקר
יקדה שיהיו קצת הטעמים מזוקקים והזמן יערבהו וזולתו
כמו הדבש שממררו אורך הזמן ומשנהו ומחריפו תוספת
חריפות ומרירות וכמו שמחזק הזמן מרור וחריפו לתירוש
הענבים שממרר אותו הזמן תחלה מרירות נמזגת ואחר
מתחיל בה לזקקה וכשיתעב העפוץ והמר יהיה מרוק עם ק
קביצות ויתכן להבריא השחינים אשר יש בהם ספיחה מע
מעוטה ויאות לבל התבית כטן סבתו סתימה ומועיל לט
לטחול תועלת חזקה בהיות המרירות איננה בו חלושה ו
וכל מה שהוא בתאר הזה הנה הוא מועיל לאצטומ ולכב
כי הכר המוחלט והחריף המוחלט מזיקים בקרבים ואם ית
יתחבר בהם קביצות הנה הם במרירות ימרקו ובמה שיש
בהם מן הקביצות שומרים כח הדברים ולפעמים יהיה ב
בקובץ המר גם בקובץ שאינו מתראה בו רוב מרירות כח
משלשל המרה האדומ או הממיו בעסוי ולא יהיה בו כלל
לשלשל הלבנה הדבקה וכש אם יהיה הקביצות יותר חז
חזקה מן המרירו וזה כמו האפסנתין וכל משוקע בקביצו
הנה הוא אהוב אל הקרבים כי הוא ערב ומחזק גם כן ומו
ומועיל לנחירות הוושט כי הוא ידמה שיהיה השוה וכל מ
מנגב לעפיצותו או קביצותו כשיהיה בו דשנות או תפלות
או מתיקות ובכלל מה שמונע העקיצה הנה הוא מצמיח
הבשר ואם יהיה בו קביצות עם חריפות או מרירות והוא
המורכב מעצם אשיי ועפריי הנה הוא נכון לשחינים אשר
יש בהם לחות רעה ויתכן גם כן מאד להבריא והנה יתרב
יתרכבו בהות מאלו כפי הרכבת חמריהם וטעמיהם על ה
ההקש אשר התנינו אותו דבר הנה זה הוא מה שנאמר ב
בטעמים ומה שיחוייב משרשיהם ואמנם הדבר המאמת
בעניגים האלה הוא בהכמת הטבע והרופא יספיקהו הש
השעור הזה ואמנם הריח הנה מתחדש מחום ומתחדש
מקור אך הנות בו ריח והעשש הוא החו ברוב העניני כי
העלה שהוא ברוב להקריב הריח אל ו כח המריח הוא בע
בעצם דק אידיי ואעפ שיתכן להיות על דרך השתנות מ
מבלי התבת דבר מבעל הריח אלא שהראשון הוא ברב ב
בכל מיני הריח אשר יוחש בהם עקיצה או שנוטים
לצר המתוקים בו אז כלם הם חמים ואותם שיוחשו חמו
חמוצים ובריח שרוי הנה כלם קרים ומיני הבושם אלא
מה שיתחבר בו לחלוחית כמו המושקו והשקט מן הרוח וה
והנפש כמו הכמפורא ונילופר כי נשמיהם לא ימנעו כעצ
מעצם מקרר יתחבר בו הריח אל המוח וכל בושם הוא ח
חם וכן כל הבשמים המתבילים ולכן הם מכאיבים הראש
ואמנם המראים הנה דברנו בהם וידעת שהם יתחלפו ב
ברוב העני ים ואין כן בבעלי הריח ברוב העניגים אך ה
הם יובילו הכרה בעניו ויהיה קצתו נוטה אל הלובן וק
וקצתו אל הצבע האדום והשחור כי הנוטה אל הלובן אם
יהיה בטבע במין קר והוא יותר קר והנוטה אל האחרים
פחות קר ואם יהיה הטבע אל החום הנה הענין כהפך והנה
ותחלף זה בדברים אך הרוביי הוא אותו שאמרתיכבר וע
ועתה נדבר בפעלות הסמים הנפרדים בעה

פרק ד

בפעלות הסמי הנפרדים
נאמר שיש לסמים הנפר
הנפרדים פעלות כלליות
ופעלות פרטיות ופעלות דומות אל הכלליות והנה הפעל
הפעלות הכלליות כמו קרור ורחייה ומשיבה והשחנה וה
והבראה וכיוצא בזה והפעלות הפרטיות כמו
התועלת בסרטן והתועלת בטחורים והתועלת ב
בירקון וכיוצא בזה והפעלות הדומות אל הכלליות הם
כמו ההגרה והשלשול וכיוצא בזה כי אלו אעפ שהם פרט
פרטיות בהיותם פועלות באברים מיוחדים בכלים מיוח
מיוחדים הנה הם דומות אל הכלליות לפי שהם פעלות ב
בעניגים יכלול תועלתם והזקם ויתפעל מהם הגוף כלו
בעצם לא במקרה ואנחנו אמנם נזכיר פה פעלותיהם ה
הכלליות והדומות לכלליות ואמנם הפעלות הכלליות יש
מהם ראשונות ויש מהם שניות והראשונות הם הפעלות
הארבע אשר הם הקרור והחמום וההרטבה והנגוב אמנם
השניות הנה יש מהם אלו הפעלות הארבע אשר הם החמו
החמום והקרור בעצמם אך הם משוערות או מוקשות בג
בגדר תוספת או חסרון כמו השריפה וכמו העפוש וכמו ה
הקפיאה והנאות כי בעצמם חמומים וקירורים אך הם מש
משוערים או מוקשים ויש מהם שהם פעלות אחרות אך ה
הם יוצאות מאלו כמו הרדמת החוש הנקראת בערבי הב
תבדיר וסתימת הנגעים והמעדה ופתיחה ושיחה דבקות ה
הנקרא גלוטינסיו וכיוצא בהם ואמנם הדומות אל הכל
הכלליות הנה כמו השלשול והפירוק וקידם שנדבר בפעל
בפעלותיהם נדבר בתארים שיש להם בעצמם והנה נא
נאמר כי התארים אשר לסמים בעצמם קצתם באיכות הא
הארבע הידועות וקצתם הריחות והמראים וקצתם תארים
אחרים והמבורסמים מהם הם אלו הדקות והעיבי ו
והדבקיות והפרידה והקפיאה והחלה והרירות והשמניו
והנגוב והקלות והכובר והסם הדק הוא אותו שדרכו ש
שאם יתפעל מן הכח הטבעי אשר בנו שיתחלק בגופותינו
לחלקים קטנים מאד כמו הזעפראן והדארציני והסם הזה
הוא היותר מועיל מכל רשומי הרפואות עד שנגובו אעפ
שלא יהיה בו עקיצה מגיע לנגב כמו הדבר החזק העוקץ
ורוצה לומר בעב מה שאין זה פעלו כמו הדלעת והחרסו
הנקרא נבסין ורל בדפק כל סם שדרכו בפועל או בכח אש
אשר פעלו בעת פעלת רושם החום הטבעי בו שיקבל הם
המתיחה בתליה שלא יפסק כשימתה והוא איתו שאם יתד
יתדבקו שני קצותיו בשני נשמים יתנועעו למרחק שיהיה
אפשר שיתנועע עמו מבלי שיפסק מה שביניהם כמו הדב
הדבש והנפרך הוא אותו שיתחלק לחלקים קטנים כלח
כלחיצה מעוטה עם יובש או קפיאה כמו האלואין הטוב
והנקפא הוא אותו שדרכו שישוב בעת שיתנועעו חלקיו
אל ההתפשטות מאיזה מקום יחוייב לו כשכותשין אותו ב
אלא שהוא עומד בפעל קיים על תבניתו והנחתו בסכה ק
קרה מאד כמו הדונג וכלל הוא אותו שדרכו שיזול אלא
שהוא בלתי נוזל בפועל והסם הנוזל הוא אותו שדרכו ש
שלא יתקיים על תבניתו והנחתו אם יונח על גרם קשה
אבל יתנועעו חלקיו למטה

בצדדים אפשר לו להלוך בהם בנקלה כמו מינו האצטו
האצטורק הנוזלי והסם הרירי הוא אותו שדרכו שאם ישרה
במים או בנשם מימיי יפרדו ממנו חלקים יתערבו באותו
הלחות ויגיע עצם הכלל משניהם אל הדבקות כמו זרע ש
שילי ואלטיאה והזרעים הריריים משלשלים בהמעדה א
אלא שאם יצלו אז ישוב רירם יותר טח בדבקות ואז יעצ
יעצרו והשכניי הוא אותו שיש לו בעצמיותו דבר מן הש
השמן כמו הגרגרים השמניים והנגוביי הוא הסם היבש א
אשר בפועל בשמרים העפריי אשר מדרכו שאם יפגעהו
המים והלחויות הנוזלים שישקעו המים בתוכו ויעברו כמ
במעבריו בהעלם בענין שלא יתראו כמו הסיד הכלתי מ
מכובה ואמנם הקל והכבד הנה הענין כהם נגלה ואמנם
פעלות הסמנים הנה ראוי שימנו המפורסמות על התנאים
הנזכרים מהם רכים ואחר זה נמשך אחריהם בחוקותיהם ו
וביאוריהם לשמותם על כת אחת ונאמר סם מחמם מדקדק
מתיך ממרק ׳ מנחיר כלומר מסיר חלקות פותח מרפה מב
מבשל מעכל משבר הרוח מחתך מושך עוקץ מאדם מחב
מחכך משחין שורף אוכל מפתת מעפש כווה מקלף אלו ה
הם שתים ועשרים פעלות וכת אחרת מקרר מחזק מרתיע
מעבה מפגג מרדים החוש אלו הם שש פעלות וכת אחרת
מרטיב נופח רוחץ מטנף הנגעים ממעיד מחליק אלו הם
שש פעלות וכת אחרת מנגב קובץ מעסה סותם טח
בדבקות הנקרא גלאסטיבי מבריאי החבורות מצמיח הבש
הבשר חותם ׳ אלו הן שמונה פעלות ׳ ומין אחר מ
מתארים אחרים מהסמים כפי פעלותיהם ממית ארסיי תר
תריאקי באד זהרי וגם משלשל מגיר מזיע הנה אלו הם תש
תשעה וארבעים פעלות במה שבחרנום מכלל הפעלות ה
המיוחסות ואנחנו נוכיר בל אחת מאלו הפעלות בחקות
בהקותיהן ׳ המחמם ידוע המדקדק הוא הסם אשר דרכו
שישים עצם הליחה יותר רקיק בחום שוה כמו אישוף ושד
ושדרניאה וקמומילא המתיך הוא אותו שדרכו לפרק
הליחה בחלקו אותה והוציאו אותה ממקומה אשר נסתבכה
בו חלק אחר חלק עד שהוא בהתמדת חלק הפעלה הזאת י
ינקה מה שישאר ממנה בחוזק חומו כמו הקשטור
והממרק הוא אותו שדרכו שמגיע הלחויות בדבקות והנק
והנקפאות בפיות הנקבים בשטח האבר עד שיסירם ושיר
ושירחיקם ממנו כמו מי הדבש וכל סם ממרק הנה הוא
בעצמו מרכך הטבע ואעפ שלא יהיה משלשל וכל מר
הוא ממרק והמנחיר הוא אותו שישים שטח האבר מתחלף
החלקים בגובה ושפל אם לחוזק קביצותיו עם עובי עצ
עצמו בפי מה שקדם ואם לחוזק חריפותו עם דקות
עצמו ויחתך ויבטל השווי ואם למירוקו משטח נחור ב
בשרש היצירה החלק במקרה כי הוא ימרק האבר עב העצ
העצם שטחו נחור מתחלף הנחת החלקים בלחות דבקה נ
נזלה עליו והדשה שטח נברי חלק ותצא הנחירות השר
השרשית ותכלוט והסם הזה הוא כמו מלילוט ורוב חוזק ה
הראות פעלותיו בנחירות אמנם הוא בעצמות והשחוסים
והפחות שבו שהוא בעור והפותח הוא אשר דרכו שיגיע
הליחה העומדת בתוך חלל המעברים לחוץ כדי שישארו

המעברים פתוחים וזה יותר חזק מן הממרק כמו בטראס
בטרסליון ואמנם יפעל זה כי הוא דק מתיך או שהוא
דק ומחתך ועוד תדע ענין המחתך לפנים ושהוא דק ור
ורוחץ ועוד תדע ענין הרוחץ עדין וכל חריף פותח וכל
בר דק פותח וכל דק יוזל פותח בהיות החום שוה וכל דק
חמוץ פותח והכרפה הוא הסם אשר דרכו שישים עצם
האברים סתומי הנקבים יותר רך בחומו ולחותו ויקרה מזה
שישים עצם האברים סתומי הנקבים יותר רפים בחומו ול
ולחותו ויקרה מזה שישים הנקבי יותר רחבים ודהיית מה
שבהם מן המותרים יותר נקל כמו תחבושת בזרע פשתן
ושבת והמבשל הוא הסם אשר דרכו לכנות אל הליחה ב
בשול כי הוא מחמם בשווי ושוה בזה ויש בו כח קובץ שע
שעוצר הליחה עד שתתבשל ואינו מתיך בכבדות שיפרד
לחותו מיבשו שהיא השריפה והמעכל הוא הסם אשר
דרכו להקנות אל המזון עכול וכבר ידעתו במה שקדם וה
והמשבר הרוח הוא הסם שדרכו לשים עצם הרוח דק או
אויריי בחומו ונגובו ויות ויחסר ממנה שנדסר בו כמו זרע
רודא והמחתך הוא הסם אשר דרכו שיעבור בדקותו בין ש
שטח הליחה הדבקה ובין שטח אשר נתדבקה בו ויפריד א
אותה ממנה על כן יתחדש לחלקות שטחים מובנים לקבל
הפועל בחלקו אותה ויקל הדחותה מן המקום אשר נסת
נסתבכה בו כמו החרדל והסכנגבין והמחתך הוא נגד הדב
הדבק הנצמד כמו שה.. תיך נגד המעבה
והמדקדק נגד המעבה בקבוץ חלקים ואחר זה כל
אחד מהם מונים אותו כפי מה שנאות אליו שהוא דומה לו
בזכרון ואין מתנאי המחתך שיפעל בעצם הליחה אבל ב
בהסתבכה ולפעמים יפרדו ממנה חלקי כל אחת מהם
שהו דומה על משל העצם הראשון והמושך הוא שדרכו
שיגיע הלחויות אל תמקום אשר יפגע בו וזה לדקותו וחו
וחומו כמו קשטור והסם החזק המשיבה הוא אותו שדרכו
למשוך מהעומק והוא מועיל לגיד הנשה ולכאב הפרקים ה
השוקעים כשיעשו ממנו תחבושת אחר הנקוי ויש בו כח ל
למשוך הקוץ והחץ ממקום העצרם והעוקץ הוא אותו שיש
לו איכות נוקבת מאד דק מחדש בחבור פרוק רב המספר ק
קרוב ההנהה קטן השעור עם שלא יורגש כל אחד לבדו ו
ויוחש בכללו בכאב אחר כמו תחבושת החרדל בחומץ וה
והחומץ עצמו והמאדם הוא הסם שדרכו לחמם האבר
אשר נוגע בו חמום חזק עד שימשיך הדם אליו משיבה חז
חזקה מגיע לחיצוניו ומאדמו והוא כמו החרדל והביש ו
והפודנג והסמים המאדמים יפעלו פועל קרוב לכויה והם
והמחכך הוא הסם שדרכו בחדותו וחמומו שימשיך אל הנ
הנקבים ליחות עוקצות מחככות ואינו מגיע שישחין ולפ
ולפעמים יעזרהו על זה קוצים דקים קשי הגרמים מוחשים
כמו השראפין והמשחין הוא הסם אשר דרכו שיכלה וית
ויתיך הלתויות המגיעים בין חלקי העור וימשוך הליחה ה
הרעה אליו עד שישוב שחין כמו אנקרדי והשורף הוא הס
הסם שדרכו להתיך הדק מן הליחות והאברי ויכלה חמרם
כמו האפורבי והמאכל הוא הסם שדרכו שמגיע מהתכתו או
השחנתו שיחסר מעצם הבשר כמו הזנגואר והמפתת הוא
הסם שאם יפגש ליחה מתאבנת יקטין חלקיה וירצצם כמו

אבן יהודי וזולתו והמעפש הוא הסם שמפסיד מזג הרוח
ההולך אל האבר ומזג לחותו בהתכה עד שלא יתכן להיות
חלק לאבר ההוא ואינו מגיע שישרפהו ושיאכלהו ושיתיך
לחותו אבל ישארו בו לחויות נפסדות יעשה בהם בלעדי
החום הטבעי ויתעפש כמו זרניך ותפשיה והכווה הוא או
אותו שאוכל הבשר ושורף העור שריפה מנגבת ויצלהו ו
וישוב עצם אותו העור סתום מעבור הליחה הנוזלת או ה
העומדת בפניו קליפה יבשה ונקראת חשברישה כלומר צ
צרבת ומשיבים אותו לעצור הדם מן הראש מכמו השריני
וזולתם כמו דרנאגנטום וקולקוטאר והמקלף הוא הסם ש
שדרכו להפלגת מירוקו שימרק חלקי העור הנפסד כמו ק
קושט ואריסטולוגיאה וכל מה שיועיל לבהק ולעדשי הפנ
הפנים וכיוצא בהם והמקרר ידוע והמחזק הוא הסם שד
שדרכו להשוות עצם האבר ומזגו עד שימנע מלקבל הם
המותרים הנשפכים אליו והפגעים אם בסגולתו כמו הטין
החתום ותריאק ואם להשואת מזגו שיקרר מה שהוא יותר
חם או שיחכם מה שהוא יותר קר כפי מה שיראהו גלינוס
בשמן ורד והמרתיע הוא מנגד למושך והוא הסם שדרכו
מצד קורו שמחדש באבר קור ויקבץ חלקיו ויסתום נקביו
ומשבר חומו המושך ומקפיא הנוזל אליו ומעבה אותו וי
ויכנעהו מלהזיל אל האבר ויכנע האבר מלקבל כמו ענ
ענבי אל דיב במורסות והמעבה הוא הפך המדקדק והוא
הסם שדרכו להשיב עצם הליחות יותר עב אם בהקפאתו
אם בדעיבתו ואם בהתערבו בו והמפגג הוא הפך למעכל
והמבש הוא הסם שדרכו לבטל בקורו פועל החוש הטבעי
והנכרי גב במזון והליחה עד שישאר בלתי מעוכל ובלתי
מבושל והמרדים החוש הוא הסם הקר שיגיע מקורו לא
לאבר שישים עצם הרוח הנושא אליו כח התנועה והחוש
קר במזגו עב בעצמיותו ולא יעשה בו הכחות הנפשיות ו
ומשנה מזג האבר לזה ולא יקבל רושם הכחות הנפשיות כ
כמו האופי וגושקיאמי וחזרת ופפויר שחור ויברוח וכיו
וכיוצא בהם והמרטיב ידוע כמו המים וכל דבר שבו
רטיבה מזגיית כמו החלב והכנפסג והרירים והנופח הוא
הסם אשר יש בעצמו לחיות זרה עבה כשיפעל בה החום
הטבעי לא תתיך במהרה אבל ישתנה וישוב רוח כמו הל
הלוביא וכל מה שיש בו נפח הנה הוא מכאיב הראש מזיק
לעין אך יש מן הסמים והמזונות מה שישנהו העכול הרא
הראשון לחות נוטה לרוח ויהיה נפח באצטומכא ונתך נפ
נפיחתו באצטומכא ובמעים ויש ממנו שיהיה הלחות הם
המותרות אשר בו הוא חומר הנפח ולא יתפעל מן
האצטומכא דבר עד שירד בעורקים ולא יתפעל בכללו ב
באצטומכא אבל קצתו ונשאר ממנו מה שיתפעל ממנו ב
בעורקים ויש ממנו מה שיתפעל בכללו באצטומכא ומ
ומשתנה רוח אבל אינו נתך הגם שבו באצטומכא אבל ע
עובר אל העורקים ורוחיותו נשארת בו ובכלל כל סם ש
שיש בו לחות מותרות זרה מתערבת בו הנה יש עמו נפח
כמו הזנגביל וכמו זרע גרגיר וכל סם שיש לו נפח בעורקי
הנה הוא מעורר הקושי לתאוה והרוחץ הוא כל סם שדרכו
לברק לא בכח פועל בו אבל בכח נפעל יעוררהו התנוע
רל באמרי הכח הנפעל הלחות ורל התנועה ההזלה כי הנ
הנוזל הדק בעברו על פיות העורקים מרכך בלחותו המ

המותרים ויסירם בהזלתו כמו מי השעור ומי הדלעת והמ
והמטנף השחינים הוא הסם המרטיב המתערב בלחויות
השחינים וישימם יותר רבות וימנע הנגוב וההבראה והמ
והממעיד הוא הסם שדרכו שיטפיח שטח נשם שיפנשהו
במעבר נעצר בו עד שיפרדהו ממנו וישוב חלקיו יותר נ
נכונים לקבל ההזלה לרטיבו שבהם הקנויה בהתערבו בו
ואחר יתגועעו ממקומם בכבדם הטבעי ובכח הדוחה כמו
פרונש בשלשולם והמחליק הוא הסם הדבק שדרכו להתפ
להתפשט על שטח אבר התפשטו שמחליק השטח וישובו
חיצוני הנשם ההוא בו יותר חזק שוה הנחירות או שמזיל
אליו ליחות מתפשטות ההתפשטות הזאת והמנגב הוא סם
שמכלה הלחויות בהתכתו ודקדוקו והקובץ הוא הסם שמ
שמחדש באבר הפלגת תנועה אחרת לצד התקבצות שית
שיתאספו חלקיו בהנחתם ויסתום המעברים והמעכה הוא
הסם שמגיע מקביצותו החלקים עד שמבריח הלחויות הר
הרקיקות העומדות בחללם להלחץ ולהתפרק והסותם הו
הוא הסם היבש העוצר לקביצות חלקיו ויבשו או לטיחת
דבקותו במעברים ומחדש בהם הסתימה והטח בדבקו
הנקרא גלוט אטיב הוא הסם היבש שיש בו לחות מעטה
דביקה מתדבק בה על הפיות ויסתמם ויעצור הנזול וכל נ
נוזל ממעיד כשיפעל בו האש ישוב טח בדביקות כותם וע
ועוצר המבריא החבורות הוא הסם המנגב והמעבה הל
הלחות הנופלת בין שני שטחי החבורה השכנים עד שי
שישוב אל טיחת דבקות והדבקות הנקרא וישקושיטאט וי
ויתדבק אחד מהם באחר כמו דם הנין ואלואין והמצמיח
הבשר הוא אותו שמשנה הדם היורד על החבורה כשר ב
בהשוותו למזגו וקרשו אותו בנגוב והחותם הוא הסם ה
המנגב שמנגב שטח החבורה עד שישוב נצרבת עליו יני
יגינהו מן הפגעים עד שיצמח העור הטבעי וכל סם שוה
בשתי הפועלים מיבשים בלי עקיצה והסם הממית הוא ה
הסם שמשנה המזג אל הפלגה מפסדת באבפורבי ואופי ו
והארסיי הוא אותו שמפסיד המזג לא בהתנגדות לבד אבל
בסגולה שיש בו כמו הביש ואמנם התריאק והבאדזהרי הו
הוא סם שדרכו לשמור על הרוח בריאותו וכחו שידחה בו
הדק הארסים וסמי המות מעצמו ונהיה שם התריאק בד
בדברים המורכבים במעשה יותר נאות ושם בארזהאר כ
בסמים הנפרדים הנופל בהם בטבע יותר נכון ונראה ש
שיהיה לצמחים ולמחצבים המלאכותיי יותר ראוי בשם ה
התריאק והמחצביים בשם בארזהרד ונראה שלא יהיה בי
ביניהם רב הפרש ואמנם המשלשל והמגיר והמזיע הנה ה
הם ידועים והנה כל סם יתחבר בו השלשול עם קביצות
כמו שיש בארמודקטול הנה הוא מועיל בכאבי הפרקים
כי הכח המשלשל ממהר ומושך הליחה והכח הקובץ ממה
ממהר ומצר מעבור הליחה שלא תשוב אליו הליחה ולא ת
תבא אחרת תמורתה אחריה וכל סם מתיך שיש בו קביצו
הנה הוא שוה מועיל מרפיון הפרקים וכויצתם והמורסות
הלבניות והקביצות וההתכה כל אחד מהם עוזר לנגוב וכ
וכשיתחבר הקביצות וההתכה יתחזק היובש והסמים המש
המשלשלים והמגירים מונעים הפעלות זה לזה וזה שהמנ
שהמגירים ברוב הענין מיבשים מגירים הפרש והסמים א
אשר יתחבר בהם כח מחמם

וכח מקרר הנה הם מועילים כמורסות החמות מעת על
עלייתם עד תכליתם כי הם במה שהם קובצים מרתיעים ו
ובמה שמחממים מתיכים והסמים אשר יתחבר בהם הת
התריאקיות עם חום הנה הם מועילים מקור הלב יותר מזו
מזולתם ואמנם הכח המבדיל הנה מניח כל מזג נגד הם
המקום הראוי לו עד שאינו מניח הכח המחתיך בצד
הליחה הנשפכת ממנו וזה שהטבע הוא חכם ומבין ביכ
ביכולת הבורא וברצונו יתברך לעד

פרק ה

במשפטי קצת הסמים מח
מחוץ הסמים הנה יקרה ל
להם משפטים נסבת הע

הענינים אשר יקרה להם במלאכה וזה כמו הבשול והש
והשחיקה והשריפה באש והרחיצה והקפיאה בקור וזה
וההנחה בשכונת סמים אחרים וזה כי יש מן הסמים שי
שישתנו משפטיהם במה שיקרה להם גלו הענינים ונם
ישתנו משפטיהם בהכזגתם לסמים אחרים ואעפ שהדבור
בזה יותר דוכה בהרכבת הרפיאות ונאמר הנה יש מן חסמ
הסמים עכי הנרמים שלא ישלחו בחותיהם בבשול אלא בי
ביתרון הרבות בשול בהם כמו שרש הקפריש
ואריסטולוגיאה וזדוארי כיוצא בזה ויש מהם סמים שו
שוים יכפיקם הבשול השוה ואם תכביד לבשלם יתכו בח
כחותיהם ויסתלקו כמו הזרעים המגירים לשתן וכמו איש
איש שיקדוש וכיוצא בזה ומהם סמים לא יגיע בכ
בבשולם הבשול הטוה אבל הבשול המועט יכפיקם שא
שאם יוסיף על רתיחה אחת יתכו כחותיהם ויפרדו בבשול
ולא ישאר להם רושם כמו האיפיתימי כי הוא אם ייטיב ל
לבשלו יבטל כחו לנמרי ויש מן הסמים שיבטל כחם בשח
בשחיקה כמו האיסקמוניאה ולכן ראוי שתשחק בתכלית
הנחת כדי שלא יגיע מן השחיקה חום מפסיד לכחה
והשרפים הם נומאש רובם הם בתאר הזה והתכתם בלהות
יותר נאות משחיקתן וכל הסמים אשר יופלג בשחיקתם ה
הנה פעולותיהם יבטלו כי אין כל עוד שיקטן הנשם ישבר
כחו כפי שעורו וכפי חלוקת קטנו אבל אפשר שיגיע הח
החסרון בנשם לנדר שלא יפעל הנשם אחריו מכפעלו הם
המיוחד לו דבר כי אין בהיות כח הנשם מניע תנועה ראוי
שחצי הנשם ההוא יגיע אותו המתנועע כלל והמכ עשרה
אנשים יעתיקו וישאו משא אחד ביום אחד פרסה אין מח
מחוייב שהם ישאוהו ויעתיקוהו כלל וכש שיתעיקוהו
חצי פרסה אלא כשיהיה חצי הכשא ההוא כבר נפרד עד ש
שישינוהו הה נפרדים אז יוכלו להעתיקו אבל אפשר שיה
שיהיה המקבל לכובד לא יפעל מחצי הכח כלל בהיותו הנ
הנפרד הוא בכלל וזה כי בשהוא נחלק הוא בכלל החצי א
אשר בו והחצי ממנו בלתי מקבל מחציו מה שיקבלהו ב
בענין ההפרד כי הוא מחובר בחצי האחר בלתי מוכן להנ
להניעו ממנו נפרד ולכן אין כל עוד שיקטן נרם הסם וים
ויסעט כחו יכצא נפעל בקוטן כמוהו ואין ראוי נב שיה
ש היה הוא כפי שעור חלוקה קטנו יפעל בנפעל מן היותר
רב פועל כלל ונם כי רבים יחשבו כי ההקטנה מבשל הצ
העורה והכח ובאמרם בכור בבים יותר קרוב אל הדעת א
להכחישו כל הסמים בשיהיה להם פועל מה ויופ
ויופלג בשחיקתם אפשר שיעתקו במינים אחרים מן הפיעל
ואם יהיה על דרך משל יחזק הסם על הדקת ליחה או פרש
ילאה מזה וישוב מריק המימיות לנפילת כחו ושהוא לקטנו
ישוב יותר נוקב ויניע במהדה באבר זולת האבר אשר יע
יעמוד בו כהיותו רב ויצא פעלו ממנו כמו שספר גלינוס
כי יזדמן אם יפלג בשחיקת תערובות מרקחת הכמוני שי
שיתהפך מניר השתן אחר מה שהוא בטבעו מתיר הטבע
ולכן ראוי שלא ימריץ בשחיקת הסמים הדקים בעצם אכל
אמנם ראוי שירבה להמריץ בשחיקת הסמים עכי העצם ו
וכש אם ירצה להעבירם לנקוב לתכלית רוחק ויהיו עבים
בכדי התנועה כמו סמני הריאה ורפואותיה כשיהיו עש
עשויות סמני אלמוגים ושרשם והבדולח ואבן הדם וכיו
וכיוצא בזה ואמנם משפטי השריפה כי יש מן הסמים שי
שישרפו לחסר כחם ומהם שישרפו להוסיף בכחם וכל הם
הסמי החמים הדקים העצם או השוהנה אם ישרפו יחסר
מחומם וחדותם למה שנתך מן העצם האישיי הנסתר בו
כמו מיני ויטריאולו וקלקשאר ואמנם הסמים אשר עצמ
עצמיהם עב וכחם בלתי חד ובלתי חם הנה השריפה מנ
מקנה אותם כח חם כמו הסיד כי הוא היה אבן שאין חדות
בה וכשנשרפה שבה חדה והסם נשרף בשביל א
אחד ממקרים חמשה אם שישובר מחדותו ואם שיקרה ח
חדות ואם לדקדק עצמו העב ואם שיתבן לשחיקה ואם
לבטל רוע שיש בעצמו משל הראשון ויטריאולא וקל
וקלקשאר ומשל השני הסיד ומשל השלישי ה
הסרטאן משל הרביעי קרן איל אשר ישרף משל החם
החמישי המשי כי הוא נעשה להזק הלב ואם יהיה נעשה
מקוצץ במספרים יהיה יותר נכון משיעשה שרוף אך אינו
מניע קציצתו שיקטנו חלקיו הנעה מספקת אלא בקושי מ
ולכן נשרף ומשל החמישי שריפת העקרבים כשי
כשירצה להעשות ברפואת החצץ ואמנם הרחיצה הנה ה
היא שוללת מכל סם מה שיתערב בו מן העצם החד הדק
ותשקיט ממנו ומשוה אותו ויש ממנו שמקררת אותו אחר
החום המופלג ולכן כל סם עפריי שקונה מן השריפה אש
אשיות הנה הרחיצה הסיהו ממנו כמו הסיד הרחוץ כי הו
הוא נשאר שוה ומסירה רחיצה שריפתה ומהם שאין ה
הכונה לקרדו לבד אבל הכונה ברחיצה להמציא הקטנת
הלקיו ולהגיעם לתכלית הנעת ההקטנה כמו שחיקת חטו
הטושיא במים ומהם מה שירוחץ להפריד ממנו כח בלתי
נאה כמו החטרצה ברחיצה אבן ארמיני הלאזורד על כל א
אחד מהם שיפרד הכח המעורר חפץ הקיא ואמנם הכפ
הכפיה הנה כל סם נקפא הנה הכח הדק שבו בטל ונוסף ק
קור ואם יהיה קר העצם ואמנם השכונה הנה רבי סמים
קונים בשכונה איכיות זרים עד שמשתנים מפעליהם וה
והנה יש רבים מהסמנים הקרים ישובו חמים ברושם פעו
פעולותם לקנותם איכות חמה משכונת אשא פיטידא ואב
ואכפורבי וקשטוריאו ומסך ורבים מהסמנים החמים ישו
ישובו קרים לקנותם איכות קרה משכונת קנפורא וצנ
וצנדליש ולכן ראוי שתדע זה בענין הסמים והר
ותרחיק המינים השונים קצתם משכונת קצתם ואמנם מש
משפט ההמזגה כי יש בהסמים שפעמים יחזק פעלם בהם

בהמזגה ופעמים יכשל פעלם בהמזגה ופעם יוכשרו ויתוקנו ותסיר רעתם משל הראשון שקצת הסמים יהיה בהם כח משלשל אלא שהוא כח צריך אל עזר כי אין לו כ בטבעו עזר חזק וכשיתחבר עמו העזר יפעל בחוזק כמו התורביד כי יש לו כח משלשל אך הוא חלוש ואין בו כח להתכה חזקה וירוק מה שימצא מהלבנה הרקיקה וכשיח וכשיחובר בו זנגביל ישלשל בעזר חרותו ליתן דביקה ר רכה זכוכיית וימחר שלשולו וכן האפיתימי מאוחר השל השלשול ובשיתחבר בו הפלפל הדקים משלשל מהרה כי הם עוזרים אותה ההתכה וכן ריובארבי יש לו כח קובץ חזק אלא שיש עמו כח פותח מחסר מן פעלו ואם יערב בטין ארמיני או באקציאה יקבוץ קביצה חזקה וגם יערב להעביר ולנקוב בנקבים כמי הזעפראן שמערבים אותו עם ורד וכמפורא ואלמוגים להעבירם אל הלב וגם יע יערב להפך זה כמו זרע צנון שיערב במדקדקים הנוקבים לעזרם בכבד זמן שישלם בו הפועל המכוון אותם שאם ע עברו בכבד בדקדוקם ימהרו לצאת קודם תום הפועל וזרע הצנון מניע אל הקיא ויתאחר מה שיתנועע אל העורקים בהתנגדות ואמנם אותם שיכשל פעלם בהמזגה כמו שיהיה שני סמים פועלים פועל אחד אך בשני כחות מתנ מתנגדים או כמו שתנגדים ובשיתחברו יחד הנה אם יזדמן שהאחד מהם יקדים פעלו קירם השני יפעל פועל ואם לא יקדים האחד לאחר מעט זה לזה כמו ויאוליש ומירבולנש כי היאוליש משלשלים כרכום והמירבולניש משלשלים כ בעסוי וקבוץ החלקים וכשירבה פועליהם אל החומר יחד יחבשלו ואם יקדימו המירבולניש יאחר ירד עליו היאו היאוליש לא יהיה לאחד מהם פועל ובשיוקדמו היאוליש ירככו ואחר ירדו עליהם מירבולניש ויעסו אז יהיה הפוע הפועל יותר חזק ואמנם השלישי הנה משל בזה אלואין ודרגנאן ובדילי וזה כי האלואין משלשל ומנקה המעים א אלא שהוא מפשיט המעי ופותח פיות העורקי וכשיתחבר בו דרגנאן ובדילי יטוח הדראגנן בדבקות מה שיגרר הא האלואין ויחזק הבדילי פיות העורקים ויהיה בטחון אלו ה הם עקרים במשלשלים מועילים בידיעת טבעי הסמים וע ועשייתם

פרק ו

בלקיטת הסמים ופרחיהם ה הנה הסמים קצתם צמחיים וקצתם בעלי חיים והמחצ

והמחצביים היותר טובים שבהם מה שיהיה כהם מהמח מהמחצבים הידועים בהם כמו קלדי קברום בלומר מארץ כתיים הנקרא קברום ויטריאול כראמיית ועוד שיהיו נק נקיים מהעכורת נכריה גם ראוי שהיה הלקט הוא העצם המזוקק בעינינו בלתי חסר במראהו וטעמו המיוחדים לות ואמנם הצמחיים יש מהם עלים ומהם זרעים ומהם שרשים ומהם ענפים ומהם פרחים ומהם ציצים ומהם פירות ומ ומהם שרפים ומהם הצמח בכללו כמו שהוא והנה העלים ראוי שילקטו אחר שלימות לקיחתם מהשעיר שלהם וב ובהשארות על תכניתם קודם שישתנה מראיתם ויחסר וכ וכל שכן קודם שיבול העלה ויישר ואמנם הזרעים הנה רא ראוי שילוקטו אחר שישלם גרעם ויהך כהם רפנות והמ והמיטיות ואמנם השרשים יולקטו קודם שיתחילו הע העלים לנבול ואמנם הפרחים הנה ראוי שילוקטו אחר הפריחה השלימה קודם שיבמושו ויבולו ואמנם הענפים ילוקטו כשיבושלו ולא יתחילו לכמוש ואמנם הפירות ראוי שילוקטו אחר תום בשולם קודם התעתדם לנפול מן העץ ואמנם הלקוחי בכללם ראוי שיוקחו כהיותם רעננים בעת בשול זרעם וכל עוד שיהיו השרשים פחות קוצים והענפים פחות כמושים והזרעים יותר שכנים ומ ומלאים והפירות יותר מקשיים ויותר בכבדים כי אז הם יו יותר טובים והגודל אינו מספיק עם צניעות ושריפה אבל כשיהיה עם כבדות אז יהיה יותר משובח מאד והמלוקט ב בזכות אויר יותר משובח מהמלוקט בעת לחות האויר וב ובקרוב זמן מהמטר והמדבריים כלם הם יותר חזקים מהג מהגניים ושעורם יותר קטן ברוב והחרריים יותר חזקים מ מהמדבריים ואותם שבמקום צמיחת נשיבת הרוחות ומק ומקומות גבוהים יותר חזקים מזולתם ואותם שיצאם בע בעת גדולם יותר חזקים מאותם שיחטא בזמנם וכל זה כ ביותר גובר יותר וכל עוד שיהיה במראהו יותר צבוע וטעמו יותר נראה וריחו יותר זך הנה הוא יותר חזק בעניני והעשבים יחלשו אחר שנתם או שלש אלא מה שיוצא מן הכלל מסמים כנוים כמו שני מיני אליבורוס כי הם נשא נשארים זמן יותר ארוך ואמנם השרפים הנה ראוי שילוקטו אחר ההתקרשות וקודם הנגוב המכין להפרך וכח רובם א אינו נשאר אלא עד שלש שנים וכל שכן האיפורבי אך ה היותר חזק בכל מין יארך זמן השארותו על טובתו ואם יע יעדר הלח החזק מסתפק אני אם יעמד כפלים מן היבש ה הישן החלוש במקומו בכל דבר ואמנם בעלי החיים ה הנה ראוי שיקחו בעלי החיים עולי ימים בזמן האביב ויו ויובהר מהם היותר בריאים הנשמים והיותר שלמים כאב באבריהם ושיוסר מה שראוי להסיר מהם אחר שיושחטו וינוקו ולא תפנה אל מה שילקח מבעלי החיים המתים מ מחליים יתחדשו להם אלו הם העקרים הכלליים שראוי ש שיהיו נכונים אצל הרופא בענין הסמים הנפרדים ועתה אנחנו נתחיל במאמר השני ורצונינו לדבר על טבעי הס הסמים הנפרדים הידועים אצלנו ואשר הם קרובים שת שתמצא ידיעתם אם שתמשך אחר ידיעתם ותברוק המע המעשים האמתיים להם ונעזוב זכרון סמים שלא עמדו עליהם אלא על שמם לבד ונזכיר סדר הלוחות נזכרות בצ בצבעותיהם ונורה תחלה על מספר הלוי כל לוח ועל צב צביעת כל חלקי בנה יתעלה אמן

המאמר השני

מהספר השני מסדר הרפואה אמר החכם הפליכוף אבו עלי בן סיני כבר בארנו במאמר ראשון מערכת הלוחות אשר הערכנו אותם אבל אנו רוצים עתה להודיע

מה שיורה על הענינים הנמצאים בכל לוח ועל הסימנים ה
המיוחדים להם ואולם הלוחות הד' הראשונים ענינם ידוע
ואבנם מה שאחריהם בלומר מה שיצטרכו לחלוף המינים
והסימנים אל תחשוב שאנו זוכרים מה שזכרנו אותו בכר
לפי שאין רצוננו זה אבל נבאר מה שמצאנו בשערי הסם
הסמים הנפרדים אשר זכרנו במעלת משפטים מיוחדים ל
להם והלוח הראשון מהכלל הזה אשר תבא בהם הצביעה ׳

לוח המפעלים והסגולות רקיק עבה נדבק
בנגב מדקק מעבה פותח פיות הגידים שורף מכשל הרגש
מזכך הרס יחזק יוליד השחורה ׳ נאות אל הזקנים ׳ מדבק
מרפא מנקה מבשיר העפוש מחזק הרפיון והריך נאות אל
האדומים מפעלו מאויר ׳ מתיך מחתך משקיט הכאב מעפ
מעפש מאדם מגנע נופח מזיע יוליד הכרה יוליד הליחה מ
מפעלים מזוגיים ׳ מסרק משבר הרוחות מאדים כוחה רו
רוחץ עוצר הזיעה רוב התערוב יוצי המשלשל צופר מושך
מחזק מחזק ממעיד עוצר הדם דוחה חזק המאכל מועיל
מחליי המרה השחורה יחזק חזק יעצור המשלשל מוליד
נאות נושך מגע מבשל סוחט משובח הליחה מרובה הח
ההזנה יועיל מחליי הלבנה מחליק מרתיע אובל מוליד ה
הפנות קובץ רע הליחה מעט ההזנה מרבה הלבנה

לוח העדי מנקה מהנופת יוליד בחם הנקרב
כלף בלשון ערבי יצוף ומהצרעת ומסימני השחין הנקרא
נרדי בער יאדים הגוון יוליד הצרעת מסמני הנגעים ומ
ומהעדשים הנקרא נמש יועיל מבקיעי הרגל יס ר הרזון מ
מספחת הנקרא קובא יוליד העדשים הנקרא נמש מהיבלת
יועיל מהבהק הנקרא כלף בער מבקיע השפה והשער יסו
יסיר העור הנקרא נשם בער ישמור השדים ישחיר השער
יאדימהו ירכך רוח אצלי הידים והגוף יעקור השינים מריח
החושם יוריש הכנים יועיל מהצפרני המעותים מהגרמות
הנקרא גדם בער יסרק השנים משמין יועיל ממורסת רא
ראשי האצבעות הנקרא גחם בער יוריש הגדמות מהפ
מרפוליפוש והוא ריח הפה מבחוש משני העכבר מהצפ
מהצפרנים האשומים יכשיר הגוון יוריש הפוליפוש מהכ
מהבנים מהצפרנים הנקיות הלבנות שבהם ייטיב ישמור
הביצים שלא ינדלו ילבין השער יהזק יוליד הקדחת יאריך
אותו יסרך השער ינלח ימשוך חריצים והקוצים ׳ ריח הפה
ירבה אותו ימנע הקדחת יצמיח השער ׳

לוח חמורסות והסמנים מהמורסות החמות מהם
מהמורסות הפנימיות מהסרטן מהדבשות הנקרא הדא כ
בער מן הסמנים הנקראים דוחן ובער נאנסיא ממורסות ה
העצלים ממורסות תחת אצילי הידים ממורסות הכבד מס
מכורסות הכליות יוליד הסרטאן מהפלגמוני מהמורסא ה
הקשה מהדבלות מן האצבעות מהסמנים הנקראים חפץ
בער מאשך המים הנקראים אדרא בער מכורסות הטחול
מכורסת בית השתן ׳ מכורסת העגבות מכורסא הרפה מ
מהדבלות הפנימיות מהסימנים הנקרא שרא בער מאשך
בני מעים מכורסות האצטומכא מכורסות השדים יוליד ה
הכורסות החמות המורסות הקרות מהגפת מהחזירים מהא
מהאדם הנקרא חבשרא בער ממורסות העצב
מכורסת תחת האזנים מאשך הרוח מכורסת האמה

ממורסת הכצים יוליד המורסות הקשות ׳

לוח הכוכות והנגעים מהנגעים המתרחבים מהנ
מהנגעים הישנים מהנאצורים יצמיח הבשר יועיל מהגרב
והחבוך משריפת אש יעפש האברים ירכן הקליפה היבשה
הנקרא חשברישא בער מהנגעים המטוננים יועיל מהאפר
הנקרא רמד בער יסיר הבשר הוסף מן הגרב המנגע מהא
מהאכול הנקרא אבלא בער מהאשהפנסי מהנגעים הרפים
מהעצמות מן המעים הרעים מנף הנגעים יסגר יחתום מ
מהגרב השחור משחין הפה הנקרא בער מהחצים ׳

לוח הפרקים מכאיב הפרקים מהתתיך מעות הע
העצבים ינגב העצבים מהקוץ והשטחות מהחשכטה כמ
מכאובי הרגל מכושי העצלים מהבקיעה והרצות מקושי
הפרקים מכאב הגב התגיעה מהעוות כנפח הרגלים הנקרא
נקרם בער מקוץ ההעצלה מחליי הפרקים הקרים בגיד ה
הנשה הנקרא בזאז בער ׳ מהחתוך יוליד כאב בעצבים מ
מהנפילה וההכאה מהבטול הנקרא פלאג בער מהתר הנ
הנקרא פסק בער יוציא קליפות העצמות מן הרעישה מם
מכאובי ההשכטה ׳ לוח איברי הדאש

מכאב הראש החם כאב הכובע הנקרא בער ביצה יחזק הר
הראש יפתח אוטם המוח יישן המבוכה הנקרא סדר בער
יועיל כהפחד מפחד השינה אל הנערים ובלעדיהם מהק
מהקפיאה יועיל מכאב האזן יועיל מהנזילות ומלוי הראש
הנקרא זכאם בער יועיל ממדוה הפה ומהשתין הנקרא ק
קלאע יזיק אל המוח החלש ימרח המוח מלקות הפה הנק
הנקרא לקואה בער וקוץ יועיל מהתרדמה יועיל מהטפ
מהטפשות יועיל מחולי מורסת הראש הנקרא תכרנש יח
יחזק הזכרון יועיל מהשאון והצלילה יועיל מרעיפת הדם
הנקרא ראעף בער יועיל מחליי הפה יועיל מכאב השיני
מכאב הראש הקר יכאיב הראש יקקה המוח מהשתין הנק
הנקרא סבתא בער יעכב השכחה יועיל מקמלשנא יועיל
מהרפיון יועיל מהברסם החם יועיל מהשכחה יועיל מהע
מהעכול יעטש ידעיף יועיל מהגרת הוריד ימהר לעקור ה
השנים ׳ כאב חצי הראש הנקרא שקיקא בער יתיך הרו
הרוחות מהר יכביד הראש ׳ עיל מחוג הראש הנקרא דואר
יניע הרפיון מהתרדמה המקיצה והיא אל סכאת אל כהרי
בערבי ימנע כלכול היין יועיל מכובד השמע הנקרא טרש
בער יסיר העטוש יחזק השינים יועיל להצמיח שני הנער
יפיל השינים יועיל מהצפרדע יועיל מקהיות השינים יוע
יועיל כנ׳עי בשר השיני יועיל ממורסת הלשון ינגע הד
הדם מכשר השינים הדמי והחום ׳

לוח איברי העין מאפר החם מהלפלוף מהלובן ים
ימשוך הדמע ההצרות מנפת העין מהקרח הנקרא סלק בע
בער האפר הישן מהטרפא מכלישת העניים יחזק הרא
הראות מהמים ושמור בריאות העין מהשער הראשון הסכ
הסכיל הנקרא סבל בער הסמנים הירוקים מעובי הקרנית
ינגע מהנזילות מהמורסא הנקרא נער כהר מהנרב מהם
מהמוסכאב הנגעים מעין תכלת מהדמע בהמתחה הנקרא
אכתשר בער מהחבוך מנגעי העין ׳

לוח איברי החזה והנשום יחזק איברי הנשימה יועיל מם
ממורסות שני הלוזים מצרות הנשימה הנקרא רבו בערבי

מבטול הקול מהשעול מחולי הריאה הנקרא דיאתריאה כ
בער מהכ ליון הנקרא סל בער ממכאובי הצלעות יכשיר ה
התבונה כהעלוף הנקרא גם בערבי ממצב הנשימה הנקרא
אכתצב בער יכשר הקול ויזכבהו מהשעול היבש מחליי
הצלעות וה וא דאת אל גוב יגנב גגעי הקרים מהדם הקפוי
בריאה מרוע מזג הלב החם מדפיקת הלב הקר הנקרא נפק
נפקאן בער ירבה החלב יזיק איברי הנשום מהחניקה והא
והאסכרא הנקרא דבח בער ממאורעי הנשום מנסות הח
החזה וצלצול הקול מהשעול הישן מהמוגלא ורוק החומר
מרוק הדם יחזק הלב מרוע מזג הלב הקר מדפיק הלב החם
לוח איברי המזון יחלש האצטומכא
יכשיר התאוה יועיל מהפוקה ונקרא פואק בער מהרוח הי
היוצא אל הגרון הנקרא נסא בער מהסרטאן יועיל מכאב
האצטומכא מכאב הכבד מורסות הכבד החמות יחליש ה
הכבד מהשקוי הטרי ובער אסתסקא מנפח הטחול יעכל י
יפסיד התאוה מהאסטנסות יוליד הרוח היוצא מהגרון והא
והאצטומכא ממורסת האצטומכא מאוטם הכבד מורסת
הכבד הקרה מהירקות המבורכם מהשקוי הבשרי מכאב ה
הטחול יחזק האצטומכא מהתאוה הנפסדת יוליד האסט
האסטנסות ירפה האצטומכא ידחה מהאצטומכא ישקיט ה
הצמא יחזק הכבד יוריש אוטם הכבד מקושי הכבד מהי
מהירקון השחור מן השקוי הכנורי ממורסת הטחול יפסיד
העכול רע אל האצטומכא יוליד החלאה יפתח אוטם הכב
הכבד ממעיבת האצטומכא ינפח האצטומכא יזיק הכבד מ
ממורסות הכבד יוליד הירקון יוריש השקוי מקושי הטחול
לוח אברי הנעירה ישלשל הרטבה ישלשל
המימיות יועיל מהשלשול יוריש השלשול והקיא יעכב ב
במעים יוליד העקיצה מהדרוקן החם ממורסת המעים מס
מסרחון הציאה ישלשל שניהם הזלת השתן מעט מעט וה
והוא סולם אל בור בער חצץ כיס השתן כאב הכליות בא
כאב כיס השתן כאב הרחם יועיל ממורסת הרחם יחמם ה
הרחם יוריש העקר יעזור אל ההריון ישלשל דם וסת ומע
ומעט הטפה יחזק הענבות מטחורי הענבות והוא טלכיר
בער ישלשל הרוח משלשל השתן ממעדת המעים העצור
הנקרא בער סחג מבובד פי הטבעת הנקרא הולנג בער מ
מאלוש יסרי ח הצואה מעוצר השתן השתנת דם יזיק הבו
הכוליא החצץ גגעי כיס השתן רפיון כיס השתן יעצור הג
הגרת הרחם מקושי הרחם יציר הרחם ישמור העובר יוציא
השליה יעצר דם הוסת ימעט הקרי יועיל ממורסות
הענבות ישלשל דם יוליד העצור הנקרא סחג בער ינגע ה
המעים מהדרוקן הרוחיי מחתולעים ישלשל הצואה כוית
השתנת המוגלא מחולי המחוכה והוא דיאביטיש ממורסת
הכוליא גרב כיס השתן ינקה הרחם צרות פי הרחם יועיל
מרוחות הרחם יהרוג העובר ימהר הלידה יעורר תאות הם
המשגל מרוב הקרי מגגעי הענבות ישלשל המרה האדומה
והשחורה יעכב מהשלשול והקיא הנקרא היצא מהעקיצה
הנקרא זחיר בער מהדרוקן המורסיי בכאבי המעים ישל
ישלשל הוסת הטפת השתן יחזק הכוליא חצץ הכוליא מו
מורסת כיס השתן וחכוכו יזיק לכיס השתן יעצור דם הוס
הוסת חניקת פי הרחם ימנע ההריון יוציא העובר ינקה היו

היולדות ירבה טפת הזרע יחזק האמה מבקיעי הענבות
לוח הקדחות מהקדחות הישרות הקרות מקדחת ה
הדם והיא מטנף בער מקדחת יום הנולדת בעד שהיגים
דקים והוא אל חצף בער מהקדחות המעורבות מקדחת ר
רביעית מקדחת יום הנולדת בעד היגיעה מקדחת שלישית
כפולה זרה מקדחת שלישית מקדחת הליחה הלבנה והיא
בכל יום מקדחת יום בער המורסא מהנעירה הנקרא ואפץ
מהקדחות החמות מהשורפות מהשחפת הנקרא דק בער מ
מקדחת ישנה מקדחת מולידה העלוף ובערבי אל גשי
לוח הארסים תריאק יוציא השרשים מם
ממררת האפעה מהמרטיגי הוא ליטריניר מארנבת הים מע
מעקרב מנשוך הכלב השוטה מהחצים הארסיים ארס סם מ
ממית מהשוכראן מהפטריות יהרוג העבבר מהרמש בט
בחלא בערבית והעכביש החיה הנקראת תנין הים מהל
מהלאכיל מהביש מהפיון מהצרעה הנקראת דאריח בער
בערבי מנשיכת השרף מהרמש הנקרא בערבי גרארא הח
החיה הנקראת אבן ערס מהחצים הארמניי יהרוג השרצים
מקרן האיל מהבוג מחונק הנמר והזאב מהאפעה מכנת ה
הנשר מנשיכת ארס החיה הנקראת עלי ממרת הנמר
אות האלף ·

פרק א

אכליל אל מלאך כלומר ג
גזר המלך ובלטין קורונא
דיגיש או מלילוט המהות
הוא ציץ צמח ענול כתמונת הלבנה יש בו עם רפיונו קושי
מה ויש ממנו לבן ויש ממנו כרכומי הבחירה היותר ט
טוב שבו היותר קשה ושיהיה מראהו גוטה מעט אל הלובן
וטעמו יותר מר וריחו יותר נראה · אמר דיאסקורידיש הי
היותר משובח ממנו הוא הכרכומי כל שהוא יותר חד הר
הריח · ואעפ שריח מינו בעקרו מעט וחלוש ושיהיה מר
מראהו כגוון התלדון הנקרא חלבא בערבי · הטבע הוא הם
בראשנה ויבש בה ובכלל הוא מורכב וחומו יותר מקורו ו
ואמר דיאסקוריד ש הוא מזוג בין קור וחום המפעל
והסגלה יש בו קביצות מעט עם התכה ובסכת זה יבשל ·
אמר דיאסקורידיש שהוא מתיך המותרות ואחרים אמרו ש
שמיצו מעורב עם יין מבושל עב משקיט המכאובים והוא
מתיך מדקק מחזק האברים · המורסות והצמחים מועיל מ
מהצמחים החמים והקשים וכל שכן עם היין המבושל הנק
הנקרא מי בכתג וגם בן מעורב בחלמון ביצה וקמח פיג
פניגריג וזרע פשתן והכשבש בפי המקומות המכות והנ
והנגעים יועיל מהנגעים הלחים ובחוד הדבשיי ובערבי
אל שהדא שרוי במים מעורב עם מעט מהדברים המיבשים
כמו העפצים והטיט והעדשים אברי הראש יועיל ממור
סמורסות האזנים וכאבם עשוי תחבושת עם עסים הענבים
הנקרא מי בכתג ובשאר מה שנאמר וכן מטיפין ממיצו בא
בא נים ויועיל מהכאב יותר מהר ועושים ממנו יציקה הנ
הנקרא נטול בערבי וישקיט כאב הראש אברי העין יוע
יועיל ממורסות העין תחבשת עם עסים ענבים ובמה שנ
שנאמר אברי הנעירה יועיל ממורסות הענבות והביצים
תחבושת עם עסים ענבים ובמה שנאמר עמו מבושל ביין

פרק ב

אניסון ובלטין אנישום
המהות הוא זרע שומר
הרומי והוא פחות חרי
חריפות מהנבטי ויש בו מתיקות והוא יותר חם מהנבטי
המבחר הוא הרומי והיותר כבד והשתיה ממנו דרהם וחצי
הטבע אמר גלינוס הוא חם בשנית ויבש בשלישית ואמר
דיסקור שכלם בשלישית המפעלים והסגלות מפתח עם
מעט קבוץ משקיט תכאבים ימתיך הרוחות וכל שכן כש
כשהוא קלוי ויש בו חדוד קרוב מהסמים השורפים המכות
והנגעים יועיל מנפח הפנים ומורסות הקצוות איברי הראש
אם יעשנו ויריח עשנו ישקיט כאב הראש וחוג הראש ואם
ישחקוהו ויערבוהו עם שמן ורדים ויטיפו ממנו באזן ירפא
ממה שיארע כתוכה מהבקיעה בעד הכאה או נגיפה וכן
יועיל מהכאבים · אברי העין יועיל מהשיביל הישן הנקר
הנקרא סכל בערבי אברי הנשום והחזה יגיר החלב
אברי המזון יסיר הצמא הנולד בעד הרטובות הבורקיות ו
ויועיל מאוטם הכבד והטחול הנולד מן הרטובות אברי
הנעירה ישלשל השתן וכיס ודם הוסת וינקה הרחם מהגרת
הלחויות הלבניות ויעורר תאות המשגל ולפעמים יעצור
הבטן ויעזור לו על זה הגרתו ויפתח אוטם הכליות וכיס ה
השתן והרחם · קדחות יועיל מהקדחת הישנה הארסים
והשרצים ·

פרק ג

אפסנתין ובלטין אבשי
אבשינטיאוס המהות הוא
עשב דומה לעלי סעתר ה
הוא אזוב ובו מרירות עם קבוץ וחריפות · אמר חנן האפ
האפסנתין הוא מינים רבים יש ממנו בוראסיני וממנו מז
מזרחי ומובא מהרא נקרא לראם וסוסי ונבטי ותרשישי ו
ואמר בלעדיו מהקדמונים שמיניו חמשה תרשישי סוסי וג
ונבטי וכרסיני ורומי ויש בנבטי ריח טוב ובכלל יש בו עצ
עצם עפרי ובו יקבץ ועצם רקיק ובו ישלשל ופותח והוא
כמו כן ממיני השיח והוא סנטוריאה ולכן יקראוהו קצת
החכמים שיח רומי ומיצו יותר חזק מעליו והוא בהקש מן
האפרסיון המבחר היותר משובח הוא הסוסי והתרשישי
ומראהו יפה כמו השערות זנב בערבי וריחו בריח הצבאר
השמכרכין אותו והחדש ממנו המדברי התקון הוא עם
שלשה זוזים מהרורסיני הטבע חם בראשנה יבש בשנית
ומיצו יותר חם ואמרו קצתם יבש בשלישית וכמדומה שה
שהוא יותר נכון המפעלים והסגלות מפתח קובץ וקבוצו
יותר חזק ממרירותו והנבטי יותר חזק הקבוץ ופחות החום
ולכן לא ישלשל הליחה הלבנה ואפי מהאצטומכא ולא
יועיל בזה ומפעלו בלבנה ובשחורה וכו התוך ומסגולותיו
שהוא מונע הבגדים מאכילת העש ומהפסד השרצים וים
וימנע הדיו והנייר מהרקבון המדי יכשיר הגוון ויועיל מ
מחולי השועל וחולי הנחש ובערבי דא אלחיה ויסיר הסם
הסמנים אשר בגוון הבנפסיג מתחת העין וממקומות אח
אחרים ויועיל מעובי העפעפים המכות והחבורות יועיל
מהקושי הפנימי כשיעשו ממנו תחבושת או ישתוהו אברי
הראש ייבש הראש וסחיטתו מכאיב הראש וחושב אני
שזהו בהזיקו לאצטומכא ועשן בשולו יועיל מכאב האזן ו
וכששותין ממנו קודם שתיית היין יועיל מכלבול היין ו
ואם יחובשו בו פנימי החיך יועיל מהחוקנים הפנימיים וי
ויועיל ממורסות אחורי האזנים והזלת לחויות האזן ויוע
ויועיל מן השתוק שרוי בדבש אברי העין יועיל מהרמד
הנושן וביחוד הנבטי ואם יחובש בו מה שתחת העין יועיל
מן הסנוריות ואם יעשו ממנו תחבושת עם עסים הנקרא
מי בכתב בערבי ישקיט הדביקה והמורסא שבהם ומועיל
מן המראה החרקיי שבהם המתחדש מחמת הכאה אברי
הנשימה אם ישתו ממנו יועיל מהמתיחה אשר תחת הבס
הכסלים אברי המזון יחזיר התאוה והוא סם מופלא לזה
כשישתו מבשולו או מסחיטתו עשרה ימים בכל יום נ א
אוקיות והמשקה ממנו ובערבי שראב יחזק יחזק האצטו
ויפעל הפעלים האחרים ויועיל מהירקון וכל שכן כשי
כשישתו מיצו עשרה ימים בכל יום שלשה אוקיות ויועיל
מהשקוי ובערבי אסתסקא וכן תחבושת עם תתאנים והנ
והניטרי וקמח בזר קטונא הוא שילי · והוא תחבושת
אל הטחול כמו כן וכבר עושים אליו ממנו תחבושת עם
תאנים וקמח השושנים עם הניטרום וכל שכן כשיבשלוהו
עם עדשים או אורז ויאכל ומיצו רע אל האצטומכא וג
וגרגריו מזיק כמו כן לפי האצטומכא במליחותו חוץ מהנ
מהנבטי וכשיערבוהו כשבולת נרד הוא סנבל יועיל מכ
מכאב האצטומכא ואם יעשה ממנו תחבושת אל הכבד וא
ואל הכסלים והאצטומכא יועיל ממכאובם אמנם אל הכב
הכבד ואל הכסלים עושים ממנו תחבושת עם שמן חנא ע
עם דונג ואל האצטומכא עם שמן ורדים או בורדים ויועיל
מהקושי אשר בהם איברי הנעירה הגיר השתן ודם הוסת
הגרה חזקה וגם כשיעשו ממנו תשומת כלי או מוך ברחם
עם מי דבש וישלשל האדומה ולא יועיל אל הליחה הלב
הלבנה ואפי אל העומדת באצטומכא או במעים והם
והמשקים ממנו שרוי יהיה או מכושל מחמשה עד שבעה ז
זוזים ואבקו מכל אחד זוז עד שני זוזים וחצי ועושים ממ
ממנו משקה כמו כן והוא שרוב ויועיל מהטחורים ומבק
ומבקיעי הטבעת וכאשר יבשלהו לבדו או עם אורז וישת
וישתוהו עם דבש יהרוג התולעים עם שלשול הבטן קל וכ
וכן אם יבשלוהו עם העדשים ואם יעשו ממנו משקה יוע
יועיל מכל זה וינקה העורקים מהתערוב המרדי והמימיי ו
וישלשלהו · הקדחות יועיל מקדחת הישנה וכל שכן מיצו
כמו שעושה מיץ גאפת הוא פוליקריאה הארסים יועיל
מעקיצת תנין הים ומהעקרב ומהחיה הנקראת מוגלי ומ
ומשתיית השובראן כשישתוהו ביין ומחניקת הפטריות וב
וביחוד כשישתוהו עם חומץ ואם יזלפו בו הבית ימנע ה
הפשפשים הנקראים בק בערבי ואם יבשלו במימיו הדיו ל
לבד לא יגע עכבר הספר תמורתו בכמו משקלו נעדא או
שיח ארמיני ובחוזק האצטומכא בכמוהו משקל אשארום
עם חצי משקל הלילג אספר הוא מירבולנש סיטרינש ·

פרק ד

אם הוא הדם ובלטין מ
מיראטוש המהות ידוע
ויש בו מרירות עם עפיצ

עפיצות ומתיקות וקרירות מצד העפיצות והתיק שלו יו
יותר חזק ויועג התיק שלו ביין עפוץ ובו עצם ארציי והוא
דק מעט והתק שלו הוא דבר יולד על השוק אשר עומד ע
עליו וגוונו כגוון השוק אשר עומד עליו וצורתו כמו צורת
כף האדם ותבניתו ויש בשמנו כל תועלותיו אשר נזכור ע
עדין המבחר היותר חזק שבו הנוטה אל השחרות וכל שכן
אשר עליו עגולים ויותר ההררי והמשובח בפרחיו הוא לב
לבן ומיץ פריו הוא יותר משובח ומיצו ובשיתישן יחלש ו
וישוב נדבק ויאות לעשות עוגות הטבע יש בו חום רקיק
ויגבר עליו הקור וקבוצו יותר חזק מקרירותו וידמה שיהיה
קר בראשונה ויבש בשנית הפעלים והסגלות יעצור
השלשול החזק והזיעה וכל שלשול דמיי וכל שפיכה וכל
הגרה שתשפך אל האבר ואם יחפפו בו במרחץ יחזק הגוף
ויגנב הלחות אשר תחת העור וכשיזלפו מתבשילו וישפ
וישפכוהו על העצמות השבורים ימהר חבישתם והשרוף
ממנו הוא תמורת התותיא בהיטיבו ריח הגוף ויועיל מכל
שלשול דמיי כשמלכלכים בו או עושים ממנו תחבושת א
או שותים ממנו וכן עסיסותו המבושל הנקרא רב בערבי
ועסים פריו כמו כן וקבוצו יותר חזק מקירורו ומזונו מע
מעוטה וכן בכל המשקים הנקרא אשרב בערבי מה שעו
שעוצר ויועיל ממכאובי הריאה והשעול במשקה העשוי
ממנו העדי שמנו ומיצו ותבשילו יחזק שרשי השער
וימנע נפילתו ויאדיבנו וישחירהו וכל שכן גרגריו ותבשיל
גרגריו עם החמאה ימנע הזיעה ויכשיר ההפשט הכא מן ה
הזיעה ועליו היבשים ימנע ריח אצילי הידים ואפרו תמ
תמורת התותיא ויגקה הכתם הנקרא כלף בערבי המורסו
והנגעים ישקיט המורסות החמות והאודם הנקרא חמרא ב
בערבי וחולי הנמלה והשחינים והנגעים ומה שיש מהם ע
על הכפים ושריפת האש בשמן זית וכן יועילו משקהו וע
ועליו כשיעשו מהם תתבושת אחר ששרוהו בשמן זית ויי
ויין וכן משיחתו והאספלגית הנקרא מרהם העשוים משמ
משמנו ויועיל היבש ממנו כשזורים ממנו על מורסת
האצבע דאחיס בערבי וכן העשוי ממנו בדונג הנקרא
קירוטי בערבי וכשיבשלו פריו כמו כן ביין ויעשו
ממנו תחבושת ירפא מנגעי הכפים והרגלים ומשריפת הא
האש וימנענה שלא תשוב בועה וכן אפרו העשוי בדונג
כלי הפרקים תחבושת מפריו מבושל ביין הוא נאות לר
לרפיון הפרקים אברי הראש יעצור רעיפת דם
הנחירים וימרק הילפת החזאז בערבי
וייבש נגעי הראש ונגעי האזן והמוגלא אשר בה אם יוט
יוטפו בה מימיו ויועיל המשקה העשוי ממנו לרפיון בשר
השנים ועליו כשבשלו אותן ביין ויעשו מהן תחבושת י
ישקיטו כאב הראש החזק אברי העין יועיל חולי
האפר הנקרא רמד וכליטת העין הנקרא נטו בערבי וכש
וכשיבשלוהו עם השעורים ירפא ממורסות העין ואפרו יע
יערבוהו נכנס בתרופת הצפורן הנקרא טרפא אברי
הנשימה והחזה יחזק הלב ויסיר דפיקת הלב הנקרא דפ
דפקאן בערבי ופריו יועיל מהשעול במתקו ויעצור הבטן
אם הוא משולשל וזה בקבוצו ופריו יועיל מרקיקת הדם ו
ועסיסו כמו כן אברי המזון יחזק האצטומכא וכל

שכן עסיסו וגרגריו ימנע שפיכת המותרות אל האצטומכ
אברי הנעירה מיץ פריו הוא מגיר והוא עצמו
יועיל משריפת השתן ושריפת כיס השתן והוא משובח למ
למנוע שלשול דם הוסת ומימיו יעצרו הטבע ויעצרו הש
השלשול המררי והשחוריי וכשימשחו בו אם יערבוהו עם
שמן שומשמין יסחוט הליחה הלבנה וישלשלה
ותבשיל פריו יועיל מהגרת לחות הרחם ויועיל כשיעשו מ
ממנו תחבושת מהטחורים ויועיל ממורסות הביצים והב
ותבשילו יועיל מחבורות פי הרחם והטבעת הארסים
יועיל מנשיכת השתן הנקרא ורטילא בערבי וכן יועיל פר
פריו כשישתו ממנו ביין וכן מעקיצת העקרב

פרק ה

אקקיא ובלטין אקאסיאה
הוא מיץ פרונש כדבריות
הוא כיץ האחו הנקרא ק
קרט בערבי ומיבשים אותו ואחב עושים ממנו עוגות וי
ויש בו נשיכה ותסור ברחיצה לפי שהוא מורכב מעצם א
ארציי קובץ ועצם רקיק ממנו הוא נשיכתו וחדודו ישקע
זיקרר המבחר היותר משובח שבו הוא טוב הריח וה
והירוק הנוטה אל השחרות הוא הכבד הקשה הטבע
הרחוץ ממנו קר ויבש בשנית ובלעדי הרחו קר בראשונה
ויבש בגבול השנית המפעל והסגלה קובץ מונע הזלת הדם
העדי משחיר השער ייטיב המראה יועיל מהבקיעות הה
ההוות מקור המורסות והנגעים יועיל לכל מה שזכרנו
שיועיל הדם ויועיל ממורסות האצבע דאחס בערבי
ואם יתערב עם לובן ביצה יועיל משריפת אש והמורסות
החמות כלי הפרקים ימנע רפיון הפרקים אברי
הראש יועיל מנגעי הפה אברי העין יחזק הראות
וירקיקהו ולא יועיל ממנו אל העין אלא המין הנקרא
אל בצרי וישקיט חולי האבר הנקרא רמד והאודם אשר יא
יארע בה ונכנס בתרופות הצפורן והוא טרפא בערבי
אברי הנעירה יעצור הטבע כששותין אותו וכשיעשו מם
ממנו חוקן או תשומת כלי או תחבושת יועיל מנגעי המע
המעים הנקרא סחג בערבי והשלשול הדמיי ויכפיק הורת
הרחם ויסיר פליטת פי הטבעת ופליטת פי הרחם ויועיל מ
מרפיונם

פרק ו

אישקיל ובלטי אישקואללא
הוא סיבא מרינא המהות
הוא בצל העכבר נקרא כן
כי ימית העכבר והוא חזק חריף חד והבשול והצליה יש
ישברו כחו וצורתו כשהוא צלוי הוא כמו צורת האפרסקי
היבשים וגוונו מכורכם נוטה ללובן וממנו מין ארסי
ממית וחשבו קצתם כי הוא הביש בעבור הוראות מצאו ב
בו ואולי טעו המבחר המשובח ממנו הוא חזק הגוף
והמזהיר ובטעמו מתיקות עם חדות ומרירות הטבע חם ב
בשלישית יבש בגבול השנית המפעלים והסגלות
מתיך מושך הדם אל חצוני הגוף מתיך המותרות שורף ומ
ומנגע מרקיק מאד הליחה הגסה מחתך בכח חומו
והחומץ שלו חזק הגוף ההלוש ומנקהו הבריאות העדי
יברות היבלות הנקראות תאליל וכשימשהוהו עם שמן זית
ופראשינא עם דאתונג ויצמיח השער בחולי השועל והוא

והוא דא אל תאכל וחולי הנחש ברטיה והוא דא אל חזא
וכשישתחו בו או יברחו בו ובקיעת העקבים וכיחוד האמ
המצע הלב שבו ויועיל מבקיעי השפה והחומץ שלו ית
יתקן המראה׳ המכות והנגעים ייבש הנגעים החצונים
ויזיק נגעי הקרבים בשיאכלו ממנו וינגע כשיחפפו בו׳
כלי הפרקים יזיק אל העצב הבריא מעט ויועיל ממכאובי
העצבים והפרקים והצנתן הנקרא פלאנ ובל שכן לניד הג
הגשה ובן יעשה החומץ שלו והמשקה העשוי ממנו והוא
שרב בעד׳ אברי הראש ויועיל מהכפיה והמלאנקוניאה
והחומץ העשוי ממנו יחזק כשר השיגים המחנועים וי
ויחזק ויועיל מהפוליפוס והוא ריח הפה בגד בשרבי׳
אברי העי כשיאכלו ממנו יחדד הראות׳ אברי
הנשימה והחזה יועיל מצרות הנשימה מאד והשעול הישן
וערבי הקול ומשקיטו ממנו שלש אכלפות עם דבש וחח
והחומץ העשוי ממנו יחזק הגרון ויקשחו׳ אברי המזון
יועיל מקושי הטחול ויחזק האצטומכא והעכול ויועיל ש
שלא יצוף המאכל ובן החומץ העשוי ממנו ומיצו שותים
אותו אל השחול ם יום ואמרו שאם תולין אותו ם יום לב
לבעל הטחול יתיבנו ויועיל מהשקוי הנקרא אסרטיקא ום
ומהידרקון׳ אברי הנעירה ישלשל השתן בכח ובן
החומץ והמשקה העשוי ממנו הנקרא שרב ויועיל מעוצר
השתן וישלשל הוסת עד שהוא מפיל ובן החומץ העשוי מ
ממנו ומשקיו ויועיל ממחנק הרחם ובן החומץ העשוי מם
ממנו וישלשל התערובים הנסיי וכל שכן הצלוי מעורבי
עמה ששה כמוהו מלח וישקו ממנו שני שקלים על הצום
ובן השלוק במנו וזרעו שחוקים אותו היטב

ומשימים אותו בכלי יבש ומערבים אותו ב
בדבש ואוכלים אותו ויו כך השבע ויועיל מכאב העגבות
והרחם ויועיל מעקצת המעים׳ הקדחות החומץ העשוי
ממנו יועיל מהנעירה חישנה הנקרא נאפס׳ הארסים
כשתוליש החומץ העשוי ממנו על השערים כמו שאמרנו
יבנע הגעת השרצים בהם והוא תריאק השרצים ויהרוג ה
העכבר׳ ותמורתו משקלו קרדמנא וכמו משקל ושליש
אקורי וכמוהו שליש חמאמא הוא אמומי׳

פרק ו

אדבר ופרחו כלומר ציציו
ובלשון אשקינגט והוא תכן
המהות ממנו נולד בארץ ה
הערב והוא שוב הריח וממנו נולד באנס והוא דק ויותר ק
קשח והוא גם ועפרי ואין לו ריח ואמר דיסקורדים כי הוא
שני מיגים האחד אין לו פרי והאחר יש לו פרי שחור
המכחר והמשובח ממנו הערבי האדום והיותר זך בריח א
אבל פרחו והוא נושה לאודם מעט נושך הלשון וישרפנו כ
בחדודו׳ השבע יש בנולד באנס כח מקרר ועל דעת
בן גריר שהוא בלוקר ושרשו חזק בקבוץ וציציו יחמצו ם
מעט וקבוצו פחות מחומר ואפשר שיהיה בערבי ובה שכ
שבטבעו חם ויבש בשנית׳ המכות והנגעים שממנו
תועיל מהחזוק ואפי על הבהמות׳ המפעלים והסגלות
יש בו קבוץ ולבן יועילו ציציו מיציאת הדם באי זה מקום
שיהיה ויש בשממנו התוך וקבוץ ושרשו יותר חזק בזה כלו
ויקבץ השבע והוא מבשל וכרכך ופותח פיות הגידים ומש
ומשקיט הכאבים הפנימיים וכל שכן כרחם ויתיך הרוחות
המורסות והשחינים יועיל מהמורסות החמות ותכשילו יו
יועיל מהקושי הפנימי או שותים ממנו או יושם ממנו תח
תחבושת ותבשילו יועיל מהמורסות קרות אשר בקרבים׳
כלי הפרקים יועיל אל העצליב ויועיל מהקיוץ כ
כשישתו ממנו רובע שקל בפלפל ויועיל מהיגיעה׳
אברי הראש יכביד הראש ובל שכן האנבי אך היותר דק מ
מכאיב הראש והיותר גס יישן וזרעו מרדים החדש ובלו יח
יחזק הלסתות וינגב להותם וציציו ינקו הראש׳ אברי
הנשום והחזה יועיל מכאב הריאה וציציו יועילו מרקיקת
הדם׳ אברי המזון עקרו יחזק האצטומכא ויוליד התאוה
וישקיט האסטנסות ישקו ממנו שקל בכוהו בפלפל לבן וצ
וציציו ישקיטו מכאוב האצטומכא ויועיל מהמורסות הא
האצטומכא ומהמורסות הכבד׳ אברי הנעירה יועיל
מכאב הרחם לבד כשישכים בתבשילו למורסות הרחם
החמים ובן אם יוטף בו או שיעשנו במימיו וישבר החצץ
ויעצור השבע וכל שכן הנולד ממנו באנס ויפסיק יציאת
הדם מהרחם וכל שכן ציציו מ׳ ויועיל ממכאובי הכליות ו
ויציאת הדם מהם ובשישתו מעקרו כמו שקל עם פלפל יו
יועיל מהשלשול וציציו יועילו ממורסות השבעת׳
הארסים המין הגס ממנו כשיעשו תחבושת מהעליון אשר
בעקרו כשהם רעננים יועיל מנשיכת השרצים׳

פרק ח

אסארון ובלשון אשארון
הוא אדרא בקרא מביאין
אותו מארצות הצין
המהות הוא עשב שיש לו זרע הדבה ושרשו מקושר מעו
מעוקם דומה לפלפל והוא שוב הריח נישך הלשון ויש לו
ציץ כין העלים אצל עקרו ונוגו כמראה הקשת דומה לצ
לציץ הכנג ושרשו הוא יותר מועיל מה שבו ובחו בכח אק
אקורי אהוא היותר חזק המכחר היותר משובח שבו
טוב הריח השבע הם ויבש בשלישית ואמרו שיבשו פ
פחות מחומו המפעל והסגלות יפתח וישקיט הכאבים
הפנימיים כלם ובל שכן המשרה העשוי ממנו אשר נזכור
בשער השקוי וידקק ויתיך ויחמם האברים הקרים וימרק׳
כלי הפרקים יועיל מניד הנשה וכאב הירכים הישן
זבל שכן שריתו הנזכר בשער השקוי הוא אסתסקא חלי
העין יועיל מעובי המחיצה הקרנית אברי המזון יועיל
מאוסם הכבד מאד ומהקושי הנולד בו ויועיל שרייתו ליר
לירקון והשקוי כאשר יקחו ממנו ג׳ שקלים ביב׳ קוטולים ת
תירוש ומריקים אותו מבלי לכלי אחר שני חדשים׳
ויועיל לקדחת יותר ויועיל מקשי הטחול מאד׳ אברי
הנעירה ישלשלם ויחזק כיס השתן והכוליא והוא משלשל
כמו כרבק לבן בנקוי הבטן והמשקה ממנו ז שקלים
כמי הדבש יוסיף בזרע

פרק ט

אגזרות ובלשון סילקא ק
קולא או אנגילוש הכהות
הוא שרף איזן שיש לו ק
קוצים ובו מרירות המבחר הטוב מכנו הנופה אל ה
הכרכמות וידמה הלבונה השבע אמרו קצתם הוא חם
בשנית ויבש בראשונה ואמר בן גרות שהוא חם מאד

המפעל והסגלות הוא מדביק כלו טח בדבקות ולכן מדביק
ומצמיח הבשר וישימוהו באספלנית הנקרא מרהם בערבי
ויש בו כח מרביק סותם ואחד מחלקיו מר ולכן יש בו בש
בשול והתוך העדי כשישתו ממנו שתיה תכופה תמיד
יוליד הקרחת בשער הראש לפניו וכל שכן לזקנים
המורסות והצמחים ישקיט המורסות כלם כשיעשו ממנו
תחבושת המכות והנגעים אוכל הכשר המת ויסגור
המכות הטריות וידביק השברים ויעשוהו מותך ושרשו ה
המיובש מתיכים אותו כזה אברי הראש אם יעשו
פתילה ויטבלוה בדבש וילכלכוה באגזרות שחוק ויבניסה
באזן אשר יוצא ממנו החומר והמבלא תתרפא בימים מע
מעטים אברי העין יועיל מהרמד ומהטנופת הנקרא
רמץ בערבי ומנזילות העין וכל שכן הנילוש בחלב אתון ו
ויוציא הלפלוף מהעין אברי הנעירה ישלשל הליחה
הלבנה הנסה הנקרא אל כאס וכל שכן מהירך ומהפרקים

פרק י

אבהל ובלטין אביל הוא
זרע שבינא או זרע קדי
ובלטין גיניפרוש ובער
הב אל ערער המהות הוא פרי הערער דומה אל הזערוד
אלא שהוא יותר חזק השחרות חד הריח וריחו טוב ואולנו
שני מינים מין שעליו בעלי האילן הנקרא סרו והוא מרובה
הקוצים רחב ואינו ארוך והאחר עליו כמו הטרפא
וטעמו כמו טעם הסרו והוא יותר יבש ופחות בחום ובשי
וכשיתנו ממנו בפל ממשקל הדרציני יעמד במקומו
אמר גאלינוס אבהל יש קטן וגדול ופרי הקטן כמו הנכק ה
האדום הוא קורנייאיר והגדול הוא כשעור אגוז קטן ובא מ
מרומא הטבע אמרו קצתם שהוא חם ויבש בשנית
המפעל והסגלה חזק ההתוך ולו נגוב עם נשיכה ובו קבוץ
נעלם והוא נכנס בשמנים החמים ובטובים ויותר מה שנ
שנכנס במשיחות בשמן הנקרא אל עסיר אל עספור הוא ז
זעפראן מדברי המכות והנגעים יועיל כשיזרו ממנו על
האיכול הנקרא אכלא ועל הנגעים הישנים עם דבש וים
וימנע מלהפרות השחינים המתרחבים והנגעים השחורים
ויש שיעשו ממנו תחבושת ואינו מכריא הבשר מפני נש
נשיכתו וחוזק חומו ויבשו אבל ינגב אברי הראש
בשירתיחו אגוז אבהל בשמן שומשמין במנרפת הברזל עד
שישחיר האגוז ויטיפו ממנו באזן יועיל מאד לחרשות

פרק יא

אשנא ובלטין אושני ה
הוא מולשא ורוברי או
דלאזאי המהות הוא
קליפות דקות מוקפות על אילן הלוט הנקרא בלוט בערב
ועלי הלוטם הנקרא צינובר בערב והאגוזים ומהם ריח ט
טוב המבחר המשובח ממנו הוא הלבן ותשחור הוא רע
הטבע יש בו קור מעט נוטה אל הפושר ויש בו קבוץ
ישר ויחשבו אנשים שהו הם בראשנה יבש בשנית ואמר
אל בוזי שהוא קר חזק היובש המפעלים והסגלות יש
בו כח קובץ ומתיך יחד ומרכך וכל שכן אשר על אילן הל
הלוט הנקרא צינובר וקבוצו ישר ואשר הוא טוב הריח יפ
יפתח האוטם ויחזק הבשרים הרפים המורסות והנגעי
ימשחו בו המורסות החמות וישקיטם ויתיך המורסות ויתיר

ויתיר הקושי מהם ומשקיט המורסות הבשריות הרפות
כלי הפרקים ישימוהו במשיחות אל העצלה הוא היגיעה ו
ויתוך קושי הפרקים וכן תבשילו אברי הראש בשישרוהו
ביין ישן השותהו יועיל אברי העין יחדד הראות
אברי הנשימה והחזה יועיל מדפיקת הלב הנקרא דפקאן
אברי המזון יעצור הקיא ויחזק האצטומכא ויסיר נפיחתה
וכל שכן שרייתו אם ישרוהו ביין קובץ יועיל מכאבי הכב
הכבד החלוש אברי הנעירה יפתח אוטם הרחם ובש
וכשיושבים יבמימיו יועיל מכאב הרחם וישלשל דם הוסת
תמורתו בבמו משקלו קרדמנא

פרק יב

אטפר אל טיב הוא בל
בלאקטי בישנצי הוא
צפורן חבושם המהות ה
הם התיכות דומות לצפרנים טובי הריח מבושמות נכנס
במעשנים אמר דיסקורדיס הם ממין קליפת הדנ
נקרא צדף בערבי יקחוהו באיי הים בהודו במקומות אשר
בהם הסגבל ויש ממנו בים סוף בבלי שחור קטן
ושניהם טובי הריח וכמדומה לי כי אשר מים סוף הם הנק
הנקראים קרשיא ואפשר שהם מדובקי הבשר והעור ואפ
ואפשר שמיוחסים ממנו שם אדם לעבדאן ויש מ
ממנו הרבה שהוא מקי רל מארץ הנקרא בלשונם מיקא ומ
ומביאים אותו מגרה ואלו ינקאו וירפאו ויבשרו הריח
המבחר המשובח הא הנוטה אל הלובן המיוחס א
אל ים סוף ואל ארץ תימן ומשני הימים ואחריהם המקי
ואמנם הבבלי הוא שחוהר וקטן מאד אמרו העטרים
המשובח ממנו הוא הימיי ואחריו המקי ואחריו הנריי כ
כלימר מארץ נרה ואפשר שמיוחסים ממנו לעאבאדאן ה
הטבע חם ויבש בשנית ויבשו אפשר שהוא קרוב אל הש
השלישית המפעל והסגלה הוא מרקיק אברי
הראש כשיעשנו בו יועיל מן אל צדאע אברי הנעירה
כשיעשנו יעורר מי שיש בו מחנק הרחם וכשישתוהו בח
בחומץ יניע הבטן מאיזה מין שיהיה

פרק יג

אופחא דם הקיבות ובלט
ובלטין קואגולום
המהות הקיבות הם מינים
רבים ועוד נזכור כל קיבה בשער זכר חצי אשר הוא בו ה
המבחר המשובח ממנו במין הוא קיבת הארנבת הטבע
כלם חמים ויבשים אשיים המפעל והסגלה יתיכו כ
כל דם קפוי וחלב מונבן ותערוב גם ויקפיאו כל מותך וכ
וכלם מחתכים וימנעו כל הגרה ושפיכה מהנשים וכ לם מ
מדקקים ואין ספק שאין על כל זה מיבשים אמר
גלינוס לא יאות לשום מה שהוא מהקיבות במקום אשר י
יצטרכו בו לקבוץ אברי הראש כלם יועילו
כשישתו מהם הכפיה וכל שכן קיבת הנאקא והוא קיבת ה
הגמל אברי הנשימה והחזה תתיך הדם הקפוי ב
בריאה אברי המזון תתיך החלב המתנבן באצטומכא
בשישתו בחומץ ותתיך הדם הקפוי באצטומכא והיא רעה
אל האצטומכא אברי הנעירה כשסובלת אותה ה
האשה אחר שתטהר מדם הוסת תעזר להריון ואם תשתה א
אותה אחר

הטהרה תמנע ההריון ותועיל מהחבוך ממחנק הרחם
ובש קיבת הנאקה היא גמלה מניקה ותועיל מנגעי המעים
ובש קיבת העירים ובע מהר הארסים הם כלם באדזהארי
יועיל מהשובראן והיותר מועיל לזה הוא קיבת הגדי והח
והחזיר והאיל והחיה הנקראת אל חואר בער והטלה ומש
ומשקים ממנו אל הארסים כלם הנשיכות שעור ג אבול
אבולוסאת והמשקל מהם בשתיה י גרות עם יין מבושל וק
וקיבת הגדי הוא בארזהר אל האפורביון

פרק יד

אמלג ובלטין מירבולני המהות
ידוע והמעוג ממנו הנקרא בע
בערבי מרבא הוא יותר חלוש
ממעוג ההליליג והוא קרוב ממנו ובשישרוהו בחלב נקרא
שיר אמלג הטבע על דעת היהודי הוא חם ועל דעת רבי
הוא קר בשנית ועל דעת סיך ההגדי יש בו חמום ואולי ה
האם שהו יבש מעט-הקו המפע והסגלה יבבה חום הדם
העדי יחזק שרשי השער וישחירנו הפרקים יועיל מאד
אל העצב חליי העיין הוא מחזק העין אברי הנשימה
והחזה יחזק הלב ויזכבהו ויוסיף בתבונה אברי המזון
יחזק האצטומ ושורה אותה וישקיט הצמא והקיא ויאוה ה
המאכל אברי הנעירה יחזק פי הטבעת ויעורר תאות הם
המשגל ועל דעת אנשים הוא עוצר הבטן אבל המעוג מ
ממנו ירבך הבטן מאין עמל ויועיל מהטחורים וישלשל ה
הלבנה והשחורה

פרק טו

אקחואן ובלטין פוליקריא
הוא קמומילא פיטידא
המהות יש ממנו לבן וממנו
מכורכם והלבן יותר חזק והוא ענפים דקים עליהם ציץ ל
לבן הגוון דומה לציץ העשב הנק מנו והוא חד הריח והט
והטעם הטבע חם בשלישית ויבש בשנית המפעלים
והסגלות יפתח האטמים ויבשל ויש באדום ממנו קברץ וי
ויבנע למיני ההזלה עם מה שבו מההתכה אבל קבוצו הוא
בעד יבשו והוא מגיר הזיעה וכן שמנו כשימשחו בה ויפ
ויפתח פיות הגידים והוא מתיך וממריק המבחר המשובח
ממנו הוא החדש הירוק המורסות
והשחינים יתיך המורסות החמות באצטו והדם הקפוי בה
ויועי מהמורסות הקרות המכות והנגעי
ויעיל מהנאצורים ויקלף הקלפות היבשות הנקרא חשב
חשברישא בערבי והנגעים יועיל מנגעי העצבים כלי
הפרקים יועיל מרצוץ העצב כשיטבלוהו בתבשילו מוך ע
של צמר ויושם עליו אברי הראש הוא מרדי וכשיריחוהו
כשהוא לח יישן ושמנו יועיל מכאב האזן אברי הנשימה
והחזה יועיל מצרות הנשימה הוא רבו ובשישתוהו יבש כ
כמו שיעשו הפיתימון אברי המזון הוא רע לפי האצטומ
אלא שהוא מתיך ומנגב מה שישפך אליה ויתיך הדם הק
הקפוי בתוכה אברי הנעירה ישלשל בכח ויתיך הדם הק
הקפוי בכים השתן מעורב עם מי הדבש וישבור החצץ וב
וכשישתוהו עם ציציו ועליו ביין ישלשל דם הוסת ואם ת
תסכול האשה שמנו כמו כן יתיך קושי הרח ויפתח אוטם
הרחם ואם ישתוהו יבש עם סכנגבין כמו האפטים ישלשל
המרה השחורה והלבנה ויועיל ממורסות הענבות החמות
ויפתח הטחורים והוא ושמנו יועיל מהגרת המים ובערבי
אידרא אחר שיבקעוהו ויועיל מהדרוקן נקר קולנג ומכאב
כים השתן וקושי השחול

פרק יו

אדריונא ובלטין אדרומא
וכלטין הרתניתא ובנוסח
אחר הוא שיליר מונטנום
הוא אל ערתניתא והוא סיקל מין המהות הוא כבז אל כ
בדור והוא אל רמח והוא כף אל צאוע והוא טנרידא הוא
ערטריוטא והוא שנדא מרים והוא בבור מרים והוא ארש
ארשמידא הטבע חם ויבש בשלישית ההבשר יהיה באנ
באנישון וישקי ממנו שלשה זוזים העדי יועיל מחולי ה
השועל שחוק עם חומץ כלי הפרקים ישימו אפרו מעורב
עם חומץ על גיד הנשה אברי הנעירה אמר דיסקורדיס
ההדרי ממנו כשתנע בו האשה ברחם תפיל תכף הארסים
יועיל מהארסים כלם ובש מהנשיכות

פרק יז

אצטורק הוא אצטורק קלמיטא ה
המהות אמר דיאסקורדיס שהוא
ממן אל מיעא וזולתו אז שהוא
שרף הזתים ואמרו שעשנו תמורת הלבונה בכל דבר
המבחר היותר משובח מה שהוא חד בריח הטבע חם
בשלישית יבש בראשונה המפעל והסגלה הוא מרבך מ
מאד כלי הפרקים יערבוהו עם תרופות היגיעה
אברי הראש יש בו תרדמה יבבד הראש ויבאיבהו ויועיל
ממלוי הראש הנקרא זכאם ומהגזלים אברי הנשימה
והחזה יועיל מהשעול וניחור הקול אברי הנעירה שמנו
יועיל מקשי הרחם וישלשל דם הוסת ויפתח הרחם וכשיב
וכשיבלעוהו עם מעט דבק האלון ובע עלך אל בטאם ה
הוא טריבינטינא ירבך הבטן

פרק יח

אתמד ובלטין לאפיש
אנטימוני ובלשוננו כחול
המהות הוא עצם העפרת המ
המת וכחו דומה לבח העפרת השרוף המבחר המשובח
ממנו הוא אשר לו רקועי אשר כשיתפתתו
יבהירו ויזהירו ולא יתערב עמו דבר זר ולא טנופת ויהיה
נקל מאד להשבר הטבע קר בראשונה יבש בשנית והוא
יותר חזק היובש מהזאג האדום והוא הנקרא סודי המפע
והסגלה יקבץ וייבש בלא גשיכה ויפסק כל ההגרות ההזלו
מדם וזולתו המכות והנגעים יועיל אל הנגעים ויסיר הבשר
הנוסף ומבריא הבשר ואם ינתן עם שומן טרי על השריפה
לא תנגע ואם היא מנגעת יסגר ובשיערבוהו בדונג
ואספודנג אברי הראש ימנע רעיפת הדם מהמוח כשיהיה
בקרום המוח אברי העין ישמור בריאות העין ויסיר טנופ
טנופת נגעיה אברי הנעירה כשתסבלנו האשה יועיל
מהגרת הרחם תמורתו כמו משקלו עפרת שרוף

פרק יט

אפ תימון ובלטין אפיתימי
המהות הוא זרע וציץ וענפים
קטנים מרוצצים והוא חד וח
וחם חריף הטעם אדום הזרע וכח צמחיו בכח עשב ה
החאשא יותר חלוש ממנו ואמרו שהוא ממין החשא
המבחר המשובח ממנו הוא המובא מאי אקריטש ויובא
נכ מכותלי בית המקדש הוא והנוטה אל האודם ומה שהו
אדום יותר וריחו יותר חד משובח ואודם האקרוטי יותר
חזק ויותר משובח המובא מאיקריטש ודומה לזרע הבשו
הטבע חם ויבש בשלישית על דעת גלינוס ואמר חנין ש
שהוא חם בשלישית ויבש בסוף הראשונה המפעלים וה
והסגלות ישקיט הנפח והוא נאות לישישים ולזקנים ויסיר

יועיל מהקווץ אברי הראש יועיל ממלנכוניאה ואל צדא
צדאע אברי המזון יועיל לאשר יתגבר על מזגם הא
האדומה ויקיאם ויוליד הצמא ׳ אברי הנעירה המשקה מה
מהאפתון שתוי ארבעה דרכמיאת כדבש ומלח ישלשל ה
השחורה בכח והלבנה כמו כן ואמרו קצתם שהמשקה מם
ממנו עד שני זוזים והתבשי עד ד דרכמיא ויאות לערב
השתוי ממנו בשמן שקדים ולא יאות להרכות בבשולו

פרק כ

אסטיכדוס ובלטין אישטיקדוש
הוא צמח שיש לו בפה כמו שב
שבולת השעורים ועליו יותר אר
ארוכים ממנו ולו ענפים מהם כמראה אגבר כמו שיש ל
לאפיתימון ואין לו זרע והוא חריף ועמו מרירות מעט וה
והוא מורכב מעצם קפרי קר ואשי דק הטבע חם
בראשונה ויבש בשנית המפעל והסגלה יתיך וירקיק ב
במרירותו וכן המשקה ממנו הנקרא שראב בער ו פתח ה
האוטם וימרוק ובו קבוץ מועט יחזק הגוף והקרבים וימנע
העפוש כלי הפרקים תבשילו ישקט מכאב הפרקים והעצ
והעצב ומשקהו היותר מועיל שבדברים מחלאי הקור בע
בעצבים ויאות שירגילהו מי שהוא חלו העצב ומי שהוא
חלוש מקרירות אברי הראש יועיל ממלנקוניא והכפיון
אברי המזון יצער למי שיתגבר על מזגו האדומה ויק
ויקיאנו והוא ממה שיוליד הצמח אברי הנעירה יחזק
כלי השתן וישלשל הליחה הלבנה והשחורה ולא זכרו גל
גלינוס על התאר הזה ׳ והמשקה ממנו שנים עשר בסופח
עם יין זך או עם סכנגבין ומעט מלח אלטרתית

פרק כא

אשק ובלטין ארמוניאק
המהית הוא שרף צמח ואפ
ואפשר שיקרוהו דבק הזהב
לפי שהנייר והקונדרסים יזהיבו בו הטבע חם כסוף בש
בשלישית יבש בראשונה המפעל והסגלה הוא חזק ה
ההתוך והיובש ואין נשיכתו חזק ויגיע בפתיחתו עד שיש
שישלשל הדם מפיות הגידים והוא נכנס בהכשר הסמים
המשלשלים ובו רמוך ומשיכה המורסות והצמחים
ימשחו ויחבשו בו ויועיל לחזירום ולקושי ולמורסא הנק
סלע הוא לופיאה המכות והנגעים יועיל ממכות
הרעות ויאכל הבשר הרע ויצמיח הטוב כלי הפרקים
יועיל מכאב גיד הנשה והכסלים והפרקים וכישתוהו בד
בדבש או במי השעור ואם יחובש בדבש ושמן זית יתיך א
אבון הפרקים וכשיערבוהו בחום וכורק של ניטרי וורדים
ושמן הנא יועיל מהיגיע אברי העין ירכך עובי העפעפי
והגרב וימרוק הלובן ויועיל מלחות העין אברי הנשום
והחזה יועיל מהצרות וקושי הנשום ומהנשימה העוצרת
כשילחכוהו בדבש או במי השעורים וינקה נגעי המחיצה
הוא הטרפשא המסך המבדיל ויועיל מן החניקות אשר ב
בלבנה ומשחורה אברי המזון כשישתו ממנו דרכמון יו
יועיל מקושי הטחול וקושי הכבד וכן כשמושחין בו מעו
מעורב בחומץ יועיל מהשקוי אברי הנעירה יש
ישלשל השתן עד שישתין הדם ויהרג התולעים הם בגרג
בגרגרי הדלע ובערבי חב אל כרע וישלשל ויוצי העובר
חי או מת וישלשל דם הוסת ומלכלכים בו מעורב עם חו
חומץ על קשי הביצים וירכבם ותמורתו זבל הדבורים

פרק כב

אנגדאן והשרף שלו הוא
אשא פיטידא הוא עלי החא
החלתית ובלטין אניאודין
המהות יש ממנו שחור והוא יותר חזק והשחור הזה אין מ
מערבין אותו במזונות ושרשו קרוב הטעם מהעשב הנק
אסתרנגאר וטבעו אויריוהבקנגאר מאוחר העכול ואין יח
בכמותו ובפי שהוא מאוחר העכול מאד ואמנם החלתית
והוא השרף שלו ניחד לו שער אחד ויאות להרגיל תבשי
תבשילו או החם העשוי ממנו יותר מגופו הטב חם ויבש
בשלישית המפעל והסגלות מרקיק ושרשו נופח ואם ים
ימרחו בו הגוף וכש כחלבו ימשוך החמרים לחוץ בחוזק
העדי יש נה ריח הגוף ואם יעשו ממנו תחבושת עם שמן
זית וירפ הטמנת הדם מתחת העין הנקרא כמונא בערבי
המורסות והסמנים יועיל מהדבלות הפנימיו וכשיערבוהו
ושרשו עם אספלניה הנקרא מרחם בערבי יועיל מהחזירי
כלי הפרקים כשיערבוהו בשמן איריש ובשמן אלחנא
יועיל מכאב הפרקים לבד אברי המזון שרשו מחדש פהו
פיהוק הנקרא רוט ויעצו הבטן והוא מעכב העכוב ויחמם
האצטומכא ויחזיק ויכשיר התאוה אברי הנעירה
כשמבשלים אותו עם קלפת רמונים בחום ירפא הטחורים
אשר בטבע ויסור ריח השתן ובאשת הצוא והרוח היוצא
מפי הטבעת והוא מזיק לכיס השתן הארסים הוא באדזהר
לכל הארסים

פרק כג

אסתרעאר ובלטין
אישטירגאר היותר ראוי לה
להרגיל מזה הוא
החומץ העשוי ממנו והוא קרוב מהאנגדאן בטבעו והוא יו
יותר רע ממנו הטבע חם ויבש בסוף השלישית אברי
המזון החומץ העשוי ממנו טוב אל האצטומ ינקה ויחזק
בה ויכשיר התאוה וגיפו יוליד אצטנסו כנשיכתו ויתעכב
לשבת באצטו ויתאחר העכול בה הקדחת יוליד בסגלה
הקדחת הרביעית ובנוסח אחר יועיל בסגלה לקדחת הד

פרק כד

אמידברים ובלטין
ביריביש המהות הוא אל דר
דרשך וממנו ענול אדום ג
אדום גולד במישור וממנו שחור גולד בחול ובהרים והוא
יותר חזק הטבע הוא ק ויבש בסוף השלישית המפעל ו
והסגלה יועיל לאדומה מאד המורסות והשחינים יועי
מן המורסות החמות כשעשו ממנו תחבושת אברי
המזון יחזק האצטו והכבד ויסיר הצמ מאד אברי הנעירה
יעצול ויועיל מנגעי המעים ומהגדת הדם מלמטה

פרק כה

אספנג ובלטין איש
אישפונגא מאריש ג
נקרא צמר הים
המהות הוא נשם ימיי מחולחל במו הלבדים ואמרו שהוא
חיוני יתנועע במה שנדבק ולא יסור ממנו המבחר ה
היות חדש ממנו הוא חזק ויותר מיבש מפני כח טבע הים
הטבע חם בראשונה ויבש בשנית ואבריו קרובים ממנו ו
ופחותים בחום המפעל והסגלה חזק היובש וכש החדש

ממנו פש שרפיהו בשמן זית וכן אפרו יועיל ליציאת הדם
להתוך או לשסוע ויבער בו האש על המקום ההוא ויכוה מ
מיד וכמו כן מקליפים וממלאים פיות הגידים ויעצור הד
הדם ויציאתו ואבריו ידקקו מכלי חום ויבשות וימרוקו ה
המורסות ותצמחים ייבש מורסת הלבנה המכות והנגעים
יטבלוהו בחומץ ויושם על המכות ויסגר ויבשלוהו כדבש
ויסגור הנגעים העמוקים יישמוהו יבש עליהם וטבול בם
במים או ביין ייבש הרטבה המעופש ממנו ובנוסח אחר ה
הרטבה הישנה אברי הנשימה והחזה אם ישרף והספינ
בשמן יהיה מצליח מרקיקה מהדם אברי הנעירה האב
האכן שנמצא בו ישכר חצץ כיס השתן על דעת כלעדי ג
נאלי וגאלי ירחיק שיעבור כחו לכיס השתן אלא לחצץ ה
הכליות

פרק כו

אלאוך ואל אבר רל הבדיל וה
והעפרת ובלטין אלאונון ואל
ואלאהבאר המהות הוא העפרת
השחור ויש מימיי מרוכה מקפיא אותו הקור ויש בו חלק
אוירי ועפרי ואינם מרובים כל כך והאות על לחותו כמו
שחשב גלינוס מהירות התוכו והאות על אוירו והלחולו כי
כשעתבים אותו בקרקע הטבול יוסיף וינפח והוא חזק הק
הקרור אל המורסות החמות הטבע קר ורטוב בשנית
המורסות והצמחים עושים ממנו מבתש כמו בוכנא ואסי
ואסיתא ושוחקים בו קצת המשיחות המתיכות יועיל למו
למורסות החמות ויקרדם החכורות והצמחים שחיקתו הנז
הנזכרת והשרוף מה וביחוד הרחוץ יועיל מהחבורות הט
המגונות והשחינים הסרטניים ושחיני הפרקי ואפי הרעים
מהם והוא הסרחאן וקושרים ממנו ירקיע אחד ממנו על ה
החזירים והאגדות ונגעי הפה ואגדתם יתיכם אברי העין
השרוף ממנו יועיל מנגעי העין אחר שירחצום וכן מאפר
היבש ובער רמד אברי הנשימה והחזה כשישרפוהו יועיל
לנגעי השדים וכן שחיקתו ושריפתו הנזכרים כלי
הפרקים יועיל השרוף והשחוק יועיל בשחיני הפרקים
אברי הנעירה שחיקתו ושרפתו הנזכרים יועיל מהשחורי
וקושרים ממנו רקועים על אברי הקטן וימנע ממנו הקרי
התמידי וישקיט תאות המשגל ויועיל מנגעי האמה
והבצים והמורסות

פרק כז

אשנאן הוא זכל יונים ובלו
ובלטין אישטירקוש קו
קולובואוש הוא אלחמץ א
אלחרץ אצבע צפר המהות הוא שני מינים היותר רקיק
מהם הוא הלבן ונקרא בדואל עצפור רל הצפרים וה
ויותר חם שבהם הוא הירוק המפעל והסגלה ממרק מנ
מנקה ומפתח אברי הנעירה משקל זוז אחד ממנו יתיר ע
עוצר השתן ומשקל ה זוזים יוציא העוכר חי או מת וחצי
זוז מהפרסי עד זוז אחד ישלשל דם הוסת ומשקל ג זוזים י
ישלשל מימיות השקוי הארסים משקל י זוזים ממנו סס
המות יועי לארס הסממית ועשן הירו ממנו יברי השרצי

פרק כח

אצבע צפר הוא כר
כרכומי הוא אחד מ
ממיני סלידוניא כדב
כדבר זהרבי והוא ציץ ארמודקטיל כלומר אצבעות מכו
מכורבמים המהות תבניתו כתבנית כף היד והוא מנומר
מעורב מברכמות ולובן והוא קשה ובו מעט מתיקות וישר
ממנו מכורבם וכוחה מאין לובן הטבע חם ויבש ובשלי

כשלישית בקרוב המפעלים והסגלה מתיך היתרונים
הנסים מאד כלי הפרקים לו סגלה ינקה העור ויועיל
לאברים העצביים ממאורעיהם אברי הראש מועיל מה
מהטפשות בסגלה לבד תמורתו לתועלת השטות כמו
משקל וחצי הזאז חסאן הוא רפגוש עם שליש סעדה, הוא
מ טריאנגלי

פרק כט

א ומאלי ובלטין אאומילי
המהות הוא שמן חם מאד ע
עבה כמו הדבש ויותר חשוך
ויגר משוק אילן מתוך ועושים ממנו שמן אילבאן ומערבי
בו כמו כן שמן ציצו ונקרא אומלי ודהן אל עצל בערבי
משיחת הדבש המכחר המשובח הוא מה שהוא יותר זך
ויותר עבה ויותר ישן הטבע הוא חם רטוב וחומו יותר
מרטבתו המכות והנגעים יועיל מהגרב המנוגע כשמו
כשמושחין בו כלי הפרקים יועיל ממכאובי הפרקים
אברי הרא יוליד תרדמה ועצלה אברי העין יכשר לחשך
העין כשמו וחלין בו אברי הנעירה ישלשל ג אוקיות מ
ממנו עם ז אוקיות מים המרה האדומה ותערובים נאים ו
ויוליד עצלה וירפחו לא ירגישו בו לא יפחד מי שהוא מש
משתדל בו לפי שהוא נוטה אל השלום אבל יאות שלא יש
יישן עליו כלל

פרק ל

אעאלוגי ובלטין אמנא
אמנאילים המהות הוא
עץ הנדי או ערבי מבוש
מנומר העור ונכנס בכשמים ובו קבוץ עם מרירות מועט
אברי הראש כשרוחצים הפה בתבשילו ייטיב הריח
אברי הנשום והחזה יועיל מכאב הצלעות אברי
המזון יועיל מכאב הכבד והטחול ומשקלו ממנו יועיל מ
מדבקות האצטומ וחולשתה אברי הנעירה כשישתו מ
ממנו במים יועי מנגעי המעים ועקיצת המעים בכאב

פרק לא

אסנאילן המהות
הוא אילן נולד בכפ
בכפרים והוא ידוע
הטבע קר ויבש המפעלים והסגלות הוא קובץ ומונע
הדם זכל מיני ההגרה אברי הנשום והחזה ימנע רקי
רקיקה הדם אברי הנעירה ימנע הגרת הרחם

פרק

אדראקי ובלטין אט
אטראקיק המהות
הוא סם חד לא ישתו
ממנו מפני חדודו אבל יעשו ממנו משיחה אחר שישברו ח
חדורו הטבע הוא חם מאד המפעל והסגלה ישנה מזג ה
הרע הקר למזג משובח אבל אין אדם רשאי להרגילו אלא
במשיחה לבד העדי יועיל מהכתם הנקרא כלף בערבי
המורסות יועיל מהשחינים הרעים המכות והנגעים מהג
מהגרב המנוזגע ומהשחין הדק הנקרא קובא בער כלי
הפרקים כשיעשו ממנו תחבושת יועיל מגיד הנשה

פרק לב

ארדאבת ובלטין אזידאראיט
אילנו ידוע ויש לו פרי דומה
לפרי נקרא נבק בער וקורין
אותו בארץ הלילג ובבאר ובטרבסטאן קורין אותו סחך
והוא אילן גדול מגדולי האילנות הטבע ציציו חמים בש
בשנית ויבשים באחרית הרשונה המפעל והסגלה ציציו
פתחי האוט העדי ביץ עליו יהרג הכני ויארי השער וכש

השרוף ממנו כשיעשהו ביין אברי הראש ציציו יפתחו
האוטם אשר במוח אברי הנשום והחזה פריו מזיק לחזה
מאד ממית אברי המזון פריו רע לאצטו יוליד בה התל
התלאה והאסטניסת הקדחת אמרו כי תבשיל קליפותיו
עם השאהתרג והליליג הכל מותך יועיל מהקדחות הלבנ
הלבניות הארסים מיץ ענפיו עם דבש עובד נגד הארסי
כלם ופריו אפשר שיהרג תמורתו להאריך השער עלי הסדג

פרק לד

איריסא פרחו כמין תכלת וא
ואיראוש פרחו לבן המהות
הוא השרש שושן התכל והוא
מין מהעשבים אשר להם שוק ועליו ציץ מחולף מורכב ה
הגוונים מלובן וכרכמות ועין התכלת וחשמאל האש וכע
פורפורי הוא אשיי ולכן נקרא איריסא ובע קוץ קואח רל
הקשת אשר יהיה בענן והשרשים האלה מקושרים ועליה
דקים וכאשר יתישנו יאכלם עש המבחר
הטוב ממנו הוא היותר קשה העבה הצבוע הק
הקצר הנוטה אל האודם כל שהוא ואשר הוא טוב הריח
שמריחים בו בריח הגן ושיחדד הלשון ויניע העטוש בכח
הטבע חם ויבש כסף השנית המפעל והסגלות מבשל
מפתח ממרק מנקה ומיצו מתיך עם מי הדבש וינקה הלבנ
הנסה ויוציאה העדי מעורב עם כמוה ברבק הוא אל
אליבורום לבן ינקה כתם הכלף והעדשים הנקרא נמש בע
יעשה לבדו המורסות והצמחים השלוק ממנו ירטב הק
הקושי והמורסות הנסות והחזירים והצמחים הרטובים ה
המכות והנגעים יועיל מהנגעים המטונפים ויצמיח הב
הבשר בנאצורים ואפי אם זורים אותו עליהם ויכסה הע
העצמות מהבשר כלי הפרקים שמנו יסיר הינעיה
כשישתוהו בחומץ יועיל מהקוץ וחתוך העצלים ואם יע
יעשו ממנו קנקן הנקרא חקנא בערכי יועיל מגיד הנשה א
אברי הראש יישן ויסיר כאב הראש הנושן ויש שיערבוהו
בשמן ורדים וחומץ יין וימנע כאב הראש לבדו ויעטש וי
וישכך הפה כתבשילו ישקיט כאב השנים ושמנו עם החו
החומץ ישקיט צלצול האזנים וימנע הגזילות הישנות וש
ושמנו יסיר באשת הנחירים והבשילו כמו כן יועיל מהה
מההשחנה אברי העין יוריד הדמעות אברי הנשום
ישקיט כאב הצלעות ויועיל מהשעול וכש אם הוא מרטב
נשה ויועיל מחולי הריאה ועוצר הנשימה והחניקות וידחה
מ שקשה לדחות מהיתרוגים העצורים החזה ברוב
הרקיקות אשר הוא בתכלית עם התפיחה וישתוהו בחליי
החזה עם מי בבתג נקרא שפא ואם משכשכים בו הפה יקצ
יקצר ערלת הגרון הנקרא להאה אברי המזון ישקיט כאב
הכבד והטחול הקרים כשישתוהו בחומץ וכש הטחול ויו
ויועיל מהשקוי בער אסתסקא אברי הנעירה יפתח פיות
הגירים והטחורים ויסיר עקיצת המעים ויסיר יציאת הטפ
הטפה ורכוי הקרי וישלשל דם הוסת כשישתוהו ביין ומו
ומושיבים האשה בתבשילו לקשי הרחם מכאוביו הקרים
ועשיית המוך ממנו בדבש כפיל ושמנו מועיל ברחם וישל
וישלשל המים הרעים הכרבומים והמרה והלבנה אם יש
ישתה הישן המתברר מהמשקה ממנו מחצי אוקי עד ז ד
דרהם הקדחות שמנו יסיר הקור והרתת הארסים
כשישתו ממנו בחומץ יועיל מן הארסים כלם

פרק לה

אנגרא וכלטין אורטינא
המהות זרעו דומה לעין זרע
כרתי אלא שהוא יותר קטן ויו
ויותר דק ממנו ולא כארבו ונושך במה שפונש ואפי במע
במעים הטבע היא וזרעה חמים בראש השלישית ויבשי
בשנית והזרע פחות ביובש ממנו המפעל והסגלה מושך
מנגע מתיך בכח שורף ומחם מי שאמר שאין חומו חזק ו
וכו כח פותח בו תמרוק חזק ואין בו נשיכה אל המעים וכ
וכשיבשלוהו בבשר יחסר מן האנגרא כפעלה המורסות
והצמחים אם יעשו ממנו תחבושת עם הצנו יפתח
הדבלות ויועיל מהם ויועיל מהקושי ואם יעשו תחבושת
מזרעו יועיל מהסרטאן וכן אפרו המכות והנגעים אפרו
עם המלח יועיל מהנגעים הנולדים מנשיכת הכלבים ומ
ומהנגעים הרבים והסרטאן כלי הפרקים תחבושת העשוי
ממנו עם מלח יועיל מעוות העצבים אברי הראש אם י
אם יכתשו עליו יסיר רעיפת דם הנחירים וזרעו יועיל בפ
בפנים מהנחירים לנעדר חוש הריח ויפתח בחזקה האט
האטמים הנולדים בעצב אשר בנחירים הנקרא מצפה ב
בער וזרעו אם יעשו ממנו תחבושת ימהר עקירת השנים
וכן אם מחבשים בו יועיל ממורסות אחורי האזנים והוא
ממרק אברי הנשימה והחזה כשישקו עם השעורים ירחיב
החזה וכשיבשלו במי שעורים יוציא מה שיש בחזה מחת
מחתעוכים הנסים וזרעו יותר חזק ויסיר עוצר הנשימה
ויניח מהנשימה הנצבת ומחולי הקר אשר מחולי הצלעות
אברי הנעירה יעורר תעות המשגל ויותר זרעו המעורב ה
עם יין מבושל ויפתח פי הרחם לקבל הזרע וכן
אם יאכלוהו עם בצלים וכיצה אם תסכלנו האשה עם מי
מירא יגיר הוסת ויפתח הרחם הבולט לפנים וכן אם יש
ישתה בשולו במירא ועליו הלחים יסמכו הרחם הבולט ב
בתחבושת וישלשל הלבנה הפנה במרוקו לא בכח משל
משלשל כו ושמנו יותר משלשל הלבנה משמן קרטם וע
ועלתו עם הצדף ירכך הבטן ואם תרצה שיהיה שלשולו
בנחת תקח מגרגריו ותשקנו עם סויק ותשימנו ביין ותשק
ותשקנו ויצטרך מי שישתהו שישתה אחריו מעט משמן
ורדי פן ישרף גרונו ויש שיעשו ממנו פתילות עם דבש
ויסכלוהו מלמטה וישלשל

פרק לו

אפיון וכלטין אופיום הוא מיץ
הכשכש השחור המצרי לא יום
וסיפו לשתות ממנו על שתי גר
גרות ויש שיעשו מהחזרת המדברי אופי כמו כן והוא מב
מבטל ההרגש והוא חלוש ורקיק והאופיון יצלוהו על בר
ברזל מלובן ויתאדם המבחר המשובח ממנו הוא הרך ה
הדר הריח הממהר להבר הנקל להתיך במים ולא יקפא בע
בעת שיתיבוהו ויתיך בשמש ולא יכבה הגר כשידליקוהו
עד שיכלה האופי והמבורכם הצובע במים החלש הריח ה
הזך הגיון הוא המזיף במאמיתא ויש שיזיפוהו כחלב הת
החזרת המדברי והוא חלש הריח ויזיפוהו כדמג הוא גומא
ויהיה מזהיר וזך מאד הטבע קר ויבש ברביעית ה
המפעל והסגלה יבטל

אהרגש משקיט לכל באב אם ישתו או ימשחו בו המשקים
ממנו שעור עדשה גדולה המורסות והצמחים ימנע המור
המורסות והצמחים ימנע המורסות וכש׳ החמות המכות
והנגעים בו נגוב לנגעים כלי הפרקים יערבוהו באודם
ביצה צלויה וימשחו בו נכיות הרגלים הנקרא נקראץ בע׳
וישקיט הכאב וכש׳ בחלב חליי הראש יישן אפי׳ אם יס
יסכלהו ממנו פתילה בנחירים וישקיט בשמטיפין מהכתו׳
ממנו בשמן ורדים באזן הנכאב׳ עם מור וזעפראן וישקיט
כאב הראש הישן ויריח ממנו ומבטל התכונה והמחשבה
אברי העין ישקיט כאבי האפר הנקרא רמד בערבי ומורת
ומורסותיה מיתך עם חלב אשה והרבה מהקדמונים לא ה
היו מרגילים אותו ברמד מפני שמזיק לראות אברי
הנשימה והחזה ישקיט השעול המתחלף ופעמים רבות וי
ישקיט השעול החזק אברי המזון האצטו׳ אפשר שיהיה
ממנו ויתאסף וזה כשיהיה רבה האצטומ׳ מחום ולחות ור
ורטבה ברוב הענינים וכשישתוהו לבדו מכלי גנדבא דס
דסתר שהוא קשטור יבטל עכולו או יחסרנו מאד אברי
הנעירה יעצור השלשול ויועיל מנגעי המעים הנקרא ס
סאנג בער ומשחיניהם הארסים יהרג מפני שמקפיא ה
הכחות ומעבה החום העקרי והתריאק שלו הוא גנדבא ד
דסתר תמורתו שלש כמותו מזרע בנג שהוא גושקיאמי וכ
וכפלים מזרע דודאים

פרק לו

אתרוג ובלטין ציטרום
המהות ידוע ושמנו העשוי ממ
ממנו ובנוסח אחרוהמשיחה ה
העשויה ממנו ומקליפותיו הוא חזק והעשוי מציציו יות ר
חלוש הטבע קלפת האתרוג חמה בראשונה ויבשה בסוף
השנית ובשרו חם בראשונה לחה ואמרו רבים שהוא קר ו
ולח בראשונה וקרתו יתירה וחומצתו קרה ויבשה בשלי
בשלישת וזרעו חם בראשונה מנגב בשנית הפעלים והס
והסגלות בשרו נופח ועליו ישקיטו הנפח וציציו יותר רק
רקיקים מזה וחומצתו קובצת מחכרת האדומה וזרעו וק
וקליפתו כתיכים וכשיניחו קליפתו בבגדים יכנעו אכילת
העש אל הבגדים וריחו יתקן האויר והדבר העדי חומצות
ימרוק הגוון ויסיר עדשי הפנים ושריפת קליפתו טוב לכו
לכוון בתחבושת ובשולו ייטיב באשת הנשימה והוא משמ
משמין הגוף וקליפתו יטיב באשת הפה כשעוצרים אותו
הבפה המורסות והצמחים חוממתו מועיל מהשחין הדק
תנקרא קובא בערבי כשימשחוהו כלי הפרקים משיחתו
מועיל לרפיון העצב ואמנם עושים מקליפותיו ויועיל מה
ההצנון הנקרא פלג בערבי וחומצתו רע אל העצב אברי
הראש יועיל מעוות הפה הנקרא אל קאוה בער׳ אברי
העין אם כוחלים בחמצתו יסיר ירקון העין אברי הנשום
והחזה חומצתו ישקיט דפיקת הלב החמה הנקראת כפאנן
בער׳ והמרוקח ממנו נקרא מרבה הוא טוב לגרון והריאה
אך חומצתו רעה אל החזה ועסים האתרוג כשיבשלוהו
בחומץ וישקוהו ממנו חצי סכרגא יעקור וימים המים הב
הכלועות הנקראות עלק בער׳ ויוציאם אברי המזון
בשר האתרוג רע לאצטומכא ונופח מעכב׳ העכול ראוי ל
לאכלו בבוחח הוא מרי בערבי וכן העשוי מעוג בדבש ה
הוא יותר אל השלום ויותר מקבל העכול אלא אם ירבה

ועליו יחזקו האצטומכא והקרבים ואחריהם ציציו וקליפ
וקליפותיו כשישימוהו במטעמי כמו התבלין יעזרו אלה
העכול והקליפה עצמה לא תתעכל מפני הקושי אשר בה
ותבשילו עצמו ישקיט הקיא והעסים העשוי מחומצתו
ובערבי רב אל חמץ הוא סחיטת החמוץ שורה האצטומ
ומי חומצתו יועיל אל הירקון וישקיט הקיא מהאדומה ו
ויוליד תאות המאכל וראוי לאכול האתרוג לבד מכלי שי
שיערבוהו אל מאכל אחר לפניו ולאחריו אברי הנעירה
בשרו יוריש ההדרוקן הנקרא קולון בערבי וחומצתו תע
תעצור הבטן ויועיל מהשלשול האדומי וזרעו יועיל מהט
מהטחורים ובזרעו כח משלשל ומיץ חומצתו ישקיט תאות
הנשים העלמות הארסים כשישתו ממנו שעור שני זו
זוזים ביין מבושל ובדבש ומים חמים עומד נגד הארסים
כלם וכל שכן ארס העקרב כשישתו ממנו ואז ימשחו בו
וקליפתו קרובה ממנו מזה ומיץ קליפתו יועיל מנשיכת ה
האפעים כאשר ישתו ממנו וכשיעשו תחבושת מ קליפתו
יועיל כמו כן

פרק לח

אסקוקור ובלטין אי
אישטינקוש היא ליט
לטאה מימיית בער ורוצה
לומר אלמא המהות הוא הלטאה המימיית וצדים אותם
באגמי נילוס ואומרים שהוא מזרע החיה הנקראת תמסח
בער׳ וזה כי כשיניחוהו מחוץ המים יגדל מחוץ על צורת
התמסאח המבחר המשובח שבו הנצוד בתקופת ניסן ו
ובעת התעוררותו והגדול הוא היותר טוב ממנו והשמן יו
יותר טוב והמבח׳ שבאיבריו הוא השרר שבם כלי הפרקי׳
יועיל מחליי העצב הקרים אברי הנעירה מלחו יעורר
תאות המשגל וכש׳ בשרו ויותר בשר השרר ומה שכנגד ב
כליותיו ויותר חלבם ולא ישקוט התאוה אלא בתבשיל
מרק החזרת והעדשים

פרק לט

אנאץ ובלטין פרונש המהות
ידוע המבח׳ התבני הוא יותר
חזק מהשחור והמכורכם הוא
יותר חזק מן האדום והלבן הגדול הוא מעט השלשול והא
והארמנים יותר טוב מהכל והיותר חזק לשלשול והיותר
משובח ממנו הוא הגדול העבה הטבע הוא קר בתחלת
השנית רטוב בסוף השלישית המפעלים והסגלות השרף
שלו מדקדק מחתך מדביק והדמשקיי הוא עוצר וקובץ ע
על דעת דיאסקורידוס בלעדי גלינוס ולאשר לא נתבשל
יש לו קבוץ והזנתו מעטה וראוי לאכול קודם המאכל ו
ולשתות אחריו המרטיב כמו מי הדבש והשבר הוא נכיט
בער׳ המכות והנגע השרף שלו יחבר הנגעים וכשהוא ע
עם חומץ יברית השחין הדק הנקרא קובא וכש כשיהיה ע
עמו דבש או סוכרי וכש׳ לנערים אברי הראש עלי האג
האגסים כאשר ישכשבו במיצם ימנע הנזילות מהשקדים
וערלת הגרון הנקרא להאק בע׳ חליי העין השרף שלו יח
יחזק הראות כשכוחלים בו אברי החזה החמוץ ממנו י
ישקיט להב הלב אברי המזון המתוק ממנו ירפה האצ
האצטו׳ בלחותה קרותה ובבלל אינה נאות אליה והחמוץ
יותר משקיע האדומה אברי הנעירה המתוק ממנו הוא
יותר משלשל האדומה והרטו׳ כמו כן יותר משלשל מן הי

ושלשולו הוא מפני הדב אשר בו והדמשקי יעצו הבט על
דעת קצתם והמדברי כל זמן שאינו מתבשל יש בהם קח
קבוץ נכ אמר גלינוס כי דיסקורדים טעה באמרו כי
הדמשקי יקבץ ויעצור אבל באמת ישלשל והשרף שלו י
ישבר חצץ בים השתן ומימיו ישלשלו דם הוסת ומה שהו
שהוא יותר קטן פחות משלשל

פרק מ

אספידאג ובלטין סירושא הוא ב
בלאנקיט המהות הוא אפר ה
העפרת והאנך אבל הנעשה מה
מהאנך כשירבו לשרפו ישוב יותר חזק ויוליד כו רקיקות
יותר והנה יעשו האספידבאג כלם בחומץ והנה יעשו ב
במלחים והנה יעשו על פנים רבים כמו שראיתי בספרי ה
המלאכית האלו הטבע קר ויבש בשנית המפעלים
והסגלות העשוי בחומץ הוא יותר חזק הרקיקות ויותר שו
שוקע ואין באחד רקיקות חזק והוא צופד וכל שבן האסד
האסדנג המורסות והצמחים ירבך המורסות הקרות הקשו
המכות והנגעים ישימו אותם באספלגית הנקרא מרהם וי
וימלא הנגעים ויצמיח הבשר ויאכל הבשר הרע וכש הא
האסדנג והסדנאג כמו כן יותר חזק בהצמחת הבשר אברי
העין יועיל מצמחי העין אברי הנעירה הוא מסמנים א
אשר יבשר לבקיעי העגבות הארסים מהארסים ופיר
ופירושו ונזכר בשער הארסים

פרק מא

אבנגס ובלטין אבינוש
המהות ידוע המבחר הם
המשובח ממנו הוא השחור
השוה אשר אין לו חוטי וידמה במשושו אל הקרן החרוט
והוא מחולחל ובטעמו נשיכה וכשיניחוהו על הגחלים יר
יריח ריח טוב הטבע הוא חם ויבש בשנית
וחשבו אנשים שהוא עם חומו יכבה חום הדם
המפעלים והסגלות מחבכים אותו במים כמו הרבה מהאב
מהאבנים והוא מרקיק מאד אברי העין ימרוק
החשכה והלובן ועושים ממנו ומהמחכך קלורין ועושין מ
ממנו משיחות לתרופות העין מפני שהוא נאות מאד וכש
וכשיחממו הנסורת שלה על מחבת ואחב רוחצים אותה
תועיל מהנגעים הישנים ומאפר היבש הנקרא רמד בער
ומגרב העין אברי הנעירה אמרו שהוא משבר החצץ
אשר בכליות ואמרו שבו התוך לנפח הבטן

פרק מב

אדאן אלפאר ובלטין אאו
אאוריקולא מוריש רוצה
לומר אזני העכבר
המהות הוא עשב על דעת הרופאים קרוב מכח העשב א
אשר ימרקו בו הזכוכית והשם הזה נאמר על שני עשבים
האחד מהם הוא מה שזכר גלינוס ומריחים ממנו ריח הב
הכבאזא הוא מין ממלבא ואין לו קו שי והאחר מה שזכר
דיסקורדים וחשב שהעש הזה דומה ללבלב הוא קוריגולא
אלא שהוא דק העלים בהקשה אליו והוא עשב יתפשט על
שטח הקרקע והוא דק הענפים פנדסי טוב מאין ריח ואין
לו טעם כלל חזק וציציו כגון הלזורד דומה לציץ הכזבור
והעטלפי אכלו ממנו והוא חם וכל שבן מה שאינו צומח
בקרוב מהמים אמר בסיח תועלתו כתועלת האפסנתין

והוא דבר בלתי נופל בשני צמחים יחד הטבע הידוע מ
ממנו אצל גאלי קר ורטוב בראשונה ואמנ האחד הוא מה
מהסמים החמים המפעלים והסגלות הראשונה אין
לו קבוץ והאחר מיבש מאדים המכות והנגעים אשר זכ
זכרם דיסקורידים יוציא הקוצים והחצים וידבק המכות א
אברי הראש יועיל מהרפיון כשישתוהו ומעוות הפה הנק
לווקא בער ואם יעשו ממנו עטוש תועלת חזקה והעטוש
העשוי ממנו ינקה המוח

פרק מג

ארגב בארי ובלטין ליפוש ש
שלוושטרא ופירושו ארנבת
מדברית קיבת זה המין פועל
כל הפעלות הנזכרות בשער הקיבה והוא יותר דק ויותר נ
נכון ולו תוספת פעלו העדי דמו ינקה הבת הנקרא כלף
בערבי ואפר ראשו תרופה משובחת לחולי השועל וכל ש
שבן ארנבת הים וכשיקחו בטן הארנבת במו שהוא בקרב
בקרבו וישרפוהו ויקלוהו במרחשת יצמיח שער הראש כ
כשישחקוהו ויערבוהו עם שמן ורדים בלי הפרקים אם
יאכלו מוחו צלוי יועיל מהרעש ובערבי רעשה הגולד א
אחרי החולי אברי הראש כאשר ימרחו במוחו בשר
שיני הנערים קודם צמיחת שיניהם ימהר להצמיח השינים
כסגלה שבו בלא כאב וכן כשיתיבוהו בשמן החלב וב
ובערבי זבאד או כחמאה או בדבש וכשישתו מקיבתו ב
בחומץ יועיל מהכפיון אברי הנעירה כשישתו מקיבתו
שלשה ימים עם חומץ אחר שתטהר האשה ימנע ההריון וי
ויפסיק הרטבה הנשפכת מהרחם ודם הארנבת קלוי בחומ
הוא טריאק ובאדזהאר ויועיל לדישנטריאה ומורסת המע
המעים והשלשול הנושן הארסים קיבת הארנבת בח
בחומץ טריאק ובדזהר והם ארנבת הקלוי יועיל מארס הה
החצים האדמנזים

פרק מד

אבולאסא ובלטין לאקטוקא
אשיני ופירושו חזרת החמור
ובער כסאל סמאר ויראוהו
כמו כן סנגאר וסבתאר ולו שערות דקות ובערבי זנאב ו
והוא גם שחור מרובה העלים עם עקרו ומדובקים בו ועק
ועקרו בעובי אצבע והוא אדום מאד הגוון יצבע אם ימוש
ימושש בקיץ וממנו מין כרכומי אדום המראה ומינוי ד
והוא אבולאסא ופיסאודוס אריסטוליט אל סם כרפס
המבחר המשובח היותר חזק שבכלם הם השני מינים הרא
הראשונים הטבע אמר גאלינוס כי אבולסא יש ממנו שהו
חם ויבש המפעלים והסגלות הנקרא ממנו אבולסא יש
בו רקיקות עם קבוץ ולכן הוא עפוץ ומר והקבוץ יותר גר
גראה בנשארים ממנו ואולם השני מינים האחרים הם יות
יותר חריפים ויותר חזקי החום והשרש יותר חזק החום מ
מהעלים העדי כשימשחוהו בחומץ יועיל עד שירפא הב
הבהק והוא קלוף העור ועליו הם יותר חלושים מעקריו
המורסות והצמחים שרש אבולסא עם קמח כשך ימנע מה
מהאודם הנקרא חמרא וכן עקר אל שרף והוא מתיך החז
החזירים מעורב עם החלב המכות והנגעים יושם עם ה
הדונג על הנגעים כלם וכש שריפת האש אברי המזון ש
שרש אבולסא הוא מתקן האצטום ותבשילו עם מי הקרט
הקרטאן יועיל מהירקון וכאב הטחול אברי הנעירה תב
תבשילו במי קרטאן יועיל מכאבי הכליות וחצץ הכליות
ואם תסכול האשה מעקרו תפיל

ועליו קלויים בתוך עוגה הבשן אך אגולם יחד התערובים
הסרדיים והשרש אשר עליו מכורכמים מעורב עם זפא
וחרדל יחרג התולעים ויגיעם וכן הסנגר הנושה לכר
לכרכמות וכלעדיו אך המכורכם הוא יותר חזק בזח
חקדחות תבשיל שרש אכולסא עם מי קרטאן מועיל מהק
מהקדחות הישנות הארסים כשלועסים פרי אשר מכו
מכורכם העלים האדום ויושם על השרצים יהרגם והשני
פיגים האחרים יועילו מנשיכת האפעה אם ישתו אותם או
ימשחו בהם

פרק מה

אלמאש ובלטין אלמישו הוא
קטנית יאכל מעכר לים דומה
לעדשים הכה ת אמרו והיו
והיותר נכון שנספרהו בשער הסם אלא שאנו זוכרים אותו
בשער הזה כדי שיודע יותר ויותר מבואר חטבע אמרו
אנשים שהוא קר ויבש ואמרו אחרים שהוא חם ויבש בכח
המפעלים והסגלי הוא חזק התכרוך ועל דעת דיאסקורדים
ה א שורף מעפש העדי ימרוק השינים מאד אברי הראש
אמרו אנשים כי בשיעצרוהו בפה ישכר השנים אמרו
אנשם בסגלה לפי שארם האפעה יהיה במקום אשר הוא ש
ם ודבר זה אינו אמיתי אכל לושה מהאבת הרבה ויותר
ידוע מארם מפעל האפעה שאם יהיה לחוץ לא יפעל הם
המפעל הזה וכש כשיעבוד עליו זמן אברי הנעירה א
אמרו אנשים כי כשכדביקים ממנו נרגיר אחד בקצ הכלי
הזורק הנקרה זרקא בערבי ויחיה מדובק כדבק ודמי הנק
עלך בערבי ויבניסהו בכים השתן ישבר האבן וזה מה שא
שאני כרחיק הארסים הוא ארס הדר

פרק מו

ארמאך ובלטין ארמיך הוא קר
קרפא בערבי הועדי מפיב ריח הפח המכות והנגעים
ימנע מהתפשטות הנגעים ויש גירם כשחוא יבש ומפני ה
היובש אשר הוא בו בלא נשיכה ימנע עפוש האכרים
המורפות והסטיים יועיל מהמורמות וכש החמות בחבישה
אברי הראש יחזק המוח ויאמץ בשר השינים והוא נאות ל
לחולי הפה אברי העין אם אכלוהו יועיל מחולי הא
האפר הנקרא רמד אברי החזה יחזק הלב והקרבים כ
כלם אברי הנעירה יעצור חשבע

פרק מז

אללנאג ובלטין אללאבוך
הכהות אומרים שהוא אל טרד
ואני אומר אפי לא יהיה אל
לנג או כשיהי דינו לזכור אותו בשער הלטד והוא כנדולי
ואילנות וכבר העתיקוהו במצרים ונשתנה שם שעמו הם
המפעלים והסגלות ימנע הזלת הדם ואפי אם הניחו על ה
האכר ימנע ההגרה

פרק מח

אנסאן ובלטין אומו פי א
אדם העדי אמרו שש
ששפת האדם ימרק הכהק
כן מלח שתגי הנעירים הלקוח בנחשת ויטרוק הכתם הנק
הנקרא כלף בערבי ואפשר שהזכל שלו יועיל כן הש
שטנופת הפורסות והנגעים והסמנים אומרים שכבי עכיר
עכירות שתן האדם ישקה האודם ובעדבי אל חמרא וכן
הזכל שלו כשהוא חם ואפר שערו ירפא השחינים כש
כשיערבוהו בחמאה ימנע המורסות המתרחבות המכות
והנגעים שתנו מעורב כחמאה ימנע הגרב המשתחן והח
וחחנוך ומנע תוספת הנגעים הרעים והשחין הדק והק
קובא והכופה היא מועילה מהקובא כלי הפרקים אפ
אמרו שדם הוסת ישקה כאב הרגלים הנכאבות הנקרא
נקרס בערבי וכן טפת האדם וחלב האשה עם אופין וש
ושמן זית ודונג אברי הראש חשבו שאפר שערו עם ש
שכן ורדים אם ישפו ממנו באזן והשן הנכאבת ישקה ה
הכאב וריר הצם יוציא תולעת האזן ועצם האדם שרו
שרוף ירפא הנכפה ושנופת אזן האדם יועיל מכאב הראש
אברי העין שתן האדם כשיבשלוהו עם דכש בקדר נחשת
ישרוק העין ויועיל מהחולי הנקרא שרפא ואפר שערו
עם ליטרניר יועיל מהגרב והחבוך בעין אברי הנשימה
והחזה אמרו כי שתן הנערים כשישתו ממנו יועיל מעוצר
הנשימה ומהתיצבותה ויועיל וממחר הרפוא וחלב האשה
כמו כן יועיל בכליון הנקרא כל בערבי והוא רפואת ארנ
ארנבת המימיית אברי המזון אמרו שחלב האשה ישקה
נשיכת האצטום ואם ילקח חשתן שלו יועיל מהידקון וכש
עם הדבש ומי הזרעונים וכן הזכל שלו אברי הנעירה
חלב האשה ישלשל השתן וכן אם תסבול האשה מדם הו
הוסת והשחין ימנעו ההריון וחלב האשה יועיל מהנגעי ה
הרחם ומכותיה וכשיזלפו ממנו או אם תסבול כמו כן
ושתן האדם נמרו שהוא מפסיק השלשול ומנקה הרחם ש
שעור שני שלישי ליטרא מבושל עם כרתי הקדחות הד
הזכל היבש עם דבש או עם יין כשישתו ממנו בקדחות ה
המקיפות ימנע הקפותיה הארסים חלב האשה היא ת
תריאק לארנבת הים ושיני האדם שחוקים יזורהו על עק
עקיצת האפעה וזה אחר שישרפוהו והזכל יזרו אותו על
נשיכת האדם וירו על הצום יהרוג הנחשים והעקרבים

פרק מט

אכתמדבאת ובלטין אתם
אתמאראיט המהות
הוא כם הנדי יפעל פועל
ואפואניאח אברי הראש עליו ימשחו כדי כי שלא יעלה
העשן על הראש ומונע הכפיה

פרק נ

אספאנאך ובלטין אישפינאק
השבע קר ורטוב בסוף הראשונה
המפעלים והסגלה מרכך ומזונו
יותר משובח ממזון הסרזוך ואני אומר שיש בו כח מברק
רחץ ויכבה האדמה ואפשר שתמצא הצטום מרקו וה
וראוי לסננו ואחר כן יאכלוהו אברי הנשימה והחזה יועיל
לנשיכה ולחזה ולריאה החכה כן הפרקים יועיל מכאבי
הפרקים חדמיים אברי הנעירה ירכך הכשן

פרק נא

אל כפאל ובלטין אלכלאני
הכהות הוא כדברי דוסה אל
העשב הנקרא אלקת והוא ש
שבולת שועל רצומה בין העשבים וידמה כמו כן אל הח
החנדיקוקא ולו ענפים גדולים וזרעו דומה לזרע הגזר

הוא פשטנגא אברי המזין יועיל לטחול אברי הנעירה ינקו הכליות ישלשל השתן

פרק נב

אלספאני ובלטין איש אישיפיני אני חושב ש שהוא מרעה גמלים אב אברי הנעירה ינקו הכליות הארסים הוא חזק התועלת בנ בנשיכת הכלב השוטה

פרק נג

אססאן ובלטין אל גו גואשין המהות הוא עשב דומה לאלתרס ולכן נקרא תרסיא הטבע חם יבש בראשונה המפעלים והסגלות ימרק ויובש בייתר העדי יועיל מהכתם הנק הנקרא כלף ויתיך וכל זה בשווי הארסים אמר גלינוס שיועיל בסגלה בנשיכת הכלב השוטה וכבר נתרפאו בו רבים ולכן נקרא בלשון יון אלגואשין

פרק נד

אסטראטיקום ובלט ובלטין אטראטיפו המהות הוא הנקרא באלחלאביל הטבע בו מעט קרירות ואין ב ו קכוץ המפעלים והסגלות כחו כח מתיך עם הקור המורסות והצמחים יועיל ממורסות מעברי השתן הנקרא חלבי כש כשיעשו ממנו תחבושת או אם תולין אותו

פרק נה

אדרקאני ובלטין אר ארדיפריני המהות הוא אילן כנו הבבאר הוא קפריש חד הריח וכבד ולו פרי תוך קליפה ה הטבע אמר הנזיר בער רל מתבודד שהוא יותר חזק הט הטבע מהכבנא וענב השועל הוא מוברילא המורסות והשחינים יועיל מהמורסות הפנימיות על דעת הנזיר וה והמשקה ממנו עד שתי אוקיות וימשחוהו על המורסות החציניות ויהיה מופלא מאד באיזה מקום שתהיה המור המורסא הארסים בשימשחוהו על נשיכת הצרעת ירפא באותה שעה

פרק נו

אנגילן המהות הוא איל אילן מאילני אלכריאה ידוע הטבע קר ו בש ה המפעלים והסגלות ימנע כקביצותו מהזלת הלחויות אב אברי החזה טוב מרקיקת הדם

פרק נז

אפרדסקון ובלטין אבר אבריק המהות הוא סם פרסי נקרא דבחא וארב אברי הראש הוא טוב אל חזכרון

פרק נח

אוטילון אבוטילון המהות הוא רבוא פרסית צמחו דומה אל הדלועים ואמר אל בוזי כי הוא ידוע בזה השם המכות והנגעים אמרו ב כי הוא הדבר היותר מועיל לנגעים הטריים או אל המכות שהוא מצמידם ומחברם מיד

פרק נט

אסנוס ובלטין אשי אשיאו המהות הוא האבן אשר יולד עליו המלח הנקרא קרסף הפרח שלו דומה שיהי תולדתו מטל הים אשר יחיל הים עליו המפעלים והסגלות כחו וכח פ פרחו אשר יעלה עליו הוא מפתח ומחבר ומקפיא מעט ו ומתיך מעט הבשר המעופש מבלי נשיכה המורסות והשחינים יתיך המורסות כשיעשו ממנו תחבושת עם שר שרף האלון והוא אל בטם בערבי והוא זפת המכות והנגעי יועיל מהנגעים הקשים והישנים הגדולים בלי הפר הפרקים יושם עם קמח השעורים נפחות הרגלים הנקרא נקרס בער וכשישיפו הקצוות בתבשילו ויועיל להם אב אברי הנשיכה והחזה אם ילחבו ממנו עם דבש יועיל ל לנגעי הריאה . אברי המזין יועיל בשימשחו בו עם סיד וחומץ על הטחול

פרק ס

אסיוט ובלטין אטואיט הוא שיט שיטרג הטבע חם בשלישית ל לח בראשונה המפעלים והסגלות לו תמרוק מועיל והוא מופלא העדי ימרק הבהק בכח

פרק סא

ארנב בחרי ובלטין ליפוש מ מריגיש כלומר ארנבת הים המהות הוא כח נולד תוך קליפות ובע ציוף והוא ניטה לאודם כל שהוא ויש מחל מחלקיו דברים דומים לעלי האשנאן העדי דמו שהוא חם ינקה הכתם הנקרא כלף בערבי והבהק וראשו שרוף יצמיח השער בחולי השועל ויותר עם חלב הדוב והנחש ובאשר יחבשוהו כמו שהוא יגלח השער אברי העין ימר ימרק הראות בשיכחלו ממנו הארסים הוא נחשב הסמים הארסים והוא הורג לפי שהוא מנגע הריאה

פרק סב

אפסון ובלטין אבשיאוש המהות הוא סם בראמני א פרסי הטבע הוא חם רקיק

פרק סג

אנגליס ובלטין אנאגאליש ה הוא אנגיליקא נמצא קר קרדיל נא ויא אל שותילא המהות שני מינים האחד מהם ציצו הוא אדום כרכומי וה והאחר תכלתי המכות והנגעים הם נאותים אל המכות וימנעו מורסתם ומושכים החצים והדומים להם וימנעו התפשטות הנגעים אברי הראש אם עושים גרגור במי במימהם ובערבי גרגרא או אם עושים בו סעוט יוריד לי ליחה לבנה מרובה מהראש וישקיט כאב השן אשר כנגד אותו הצד אברי הנעירה בשישתוהו ביין יועיל לכאב ה הכליות וחשבו אנשים כי אשר כעין התכלת הכוהה מע מעט יחזיר פי הטבעת הבולט ואשר ציצו אדום יוסיף בב בבליטתו הארסים כשישתוהו ביין יועיל מעקיצת האפ האפעה

פרק סד

אברק ובלטין אבריך המהות הוא סם פרסי אברי הראש טוב לזכרון והשכל

פרק סה

אוסיר ובלטין אא ושיר המהות הוא מין הגילופ הנדי הטבע אם בן מהואייא שהוא חם וביש

פרק סו

אדדר בער׳ ובלטין ארדיאוד
המהות הוא סם דומה לבצלים
המבוקעים

פרק סז

אנפיוס הוא סר קטונא הו׳
זרע שילי

פרק סח

אנפיליו׳ ובלטין אריבו׳
המהות הוא סם פרסי דו
דומה אל האישוף הטבע
אמר גאלינוס שהוא קר בשנית מיבש בראשונה ופריו חם
קובץ כתהלה הראשונה מיבש בשנית העדי ישמור
ערות הנערים שלא יצמ׳ בו שער זמן אחר אברי המזון
פריו יועיל מהירקון

פרק סט

אנדרופילו׳ הו׳ גלאדיול׳
ובלטי אדרומילון
המהות הוא הנקרא פאס בערבי בלומר קרדום לפי שהוא
רחב כמו הקרדום הטבע הוא חם ובו מרירות וע
ועפיצות המפעלים והסגלות יפתח אוטם הקרבים
כלי הפרקים יועיל מכאבי הפרקים

פרק ע

אצבאע הרמבו וכלטין אסי
אסינט הוא ציץ הסרנגאן

פרק עא

אצמט המהות הוא סם ה
הנדי בכח הבוזראן ויא
ויאות לשמרו ובבדי ש
שלא ישוב אצמטו׳ הטבע חם ולח אברי הנעירה
יוסיף בתאוה המשגל

פרק עב

אצא ובלטין אטא הוא א
אילן הערער ובערבי סי
סיגנה אלער הנזבר בשער העין

פרק עג

ארז ובלטין ריזום הוא אר
ארז המהות הוא ידוע
הטבע חם ויבש ויבשו נר
גראה יותר מחומו אך אמרו אנשים שהוא יותר חם מחפח
המפעלי׳ והסגלות הארז מזונו משובח נוטה אל היובש
כל שהוא וכאשר יבשלוהו בחלב ושמן שקדים יזון מזון מ
מרובה ויותר משובח ויסיר ממנו יבשו ועצירתו ויותר כש
כשישרוהו לילה אחת במי המורסן והוא מקרר בעכוב ובו
תמרוק אברי הנעירה מבושל ממנו במים יעצור זמן
אחד והמבושל בחלב יוסיף בטפת הזרע ואינו עוצר אלא
אם תרצה לקלותו בקליפתו ותשתדל לבטל מימיותו וכל
שכן השרוי במי מורסן יבטל יבשו

פרק עד

אטרינא פירוש פינולאש
או וורמילגש המהות
יעשוהו מחטה ויבשלוהו
במים עם בשר ומבלי בשר ונקרא בארצנו רציה הטבע
הוא חמה והלחות גובר המפעלים והסגלות בלי ספק
היא מעכבת העכול והירידה והאצטומכא לפי שהיא מצה
בלא שאור והמבושלת מבלי בשר היא יותר קלה על
דעת קצתם ואולי אין הדבר כמו שאומרים ובשיערבו
בו מעט פלפל עם שמן שקדים ובשירו ענינה מעט
וכשיתעכל ירבה מזונה מאד אברי החזה יועיל אל
הריאה מהשעול ברקיקת הדם וכל שכן המבושלת ברגלה
כלי הנעירה היא מרכבת הבטן

פרק עה

אסקול ופונדריו׳ גזבירהו
בשער הסמך

אות הבית

פרק עו

באן מוצלי האמת וכנוסת
אחר מויישלי האמת והוא ז
זרע נמצא בספרד נקרא פל
פלפל לבן המהות גרגריו גדולים מגרגירי הזרעונים
נוטה ללובן שהוא ולהם לב רך שמניי׳ הטבע חם
בשלישית ויבש בשנית המפעלים והסגלות הוא מנקה
ויותר לבו ויסיר הרטיבות הגסות והוא מפתח עם החומץ
ומימיו אוטמים הקרבים ויש באילנו מרירות יותר וקבוץ
והוא יוליד כח קובץ וקליפתו קובצת יותר ולא ימנע שם
שמנו מקבוץ ובכלו יש תמרוק וחתוך העדי גרגריו
יועילו מהעדשים הנקראים נמש בערבי ומהכתם הנקרא
כלף בערבי והבהק בסמני הנגעים וכן שמנו המורסות ות
והצמחים יועילו מהמורסות הקשות והגסות כלם כשיע
כשיערבו אותו באספלנית הנקראים מרהם בערבי והיב
והיבלות המכות והנגעים יועיל מהקלוף והגרב המנגע
ויועיל מהסמנים הרפים ומהספחת הנקראת סאעפא בער
כלי הפרקים יחמם העצב וירבך הקווץ וקושי העצב
ויותר שמנו הנקרא דהא מוצלי אברי הראש יפסק רעיפת
דם הנחירי בקביצותו והוא נאות לכאב האזן ואל הצלצול
אשר בה ויות׳ עם שומן אווז קטן נקרא אנדא בלע׳ ותבשי׳
עקרו יועיל מכאב השינים כשישכשכו בו כלי המזון
יועיל מקושי הכבד וקושי הטחול כשישתו ממנו שני זוזים
מזוג בחומץ ויש שיערבוהו בשאור וקמח עם בזר קטנא ו
ומי קרטאן ובנוס אחר מי הדבש וקמח בסמת ובערבי בר
כרשינה ובקמח פולים ועושים ממנו תחבושת אל הטחול
והוא רע לאצטומכא יוליד האסטנסות אם ישתו ממיצו ש
שקל אחד עם דבש יוליד אסטנסות בכח וישלשל וכן פר
פריו אברי הנעירה שעור שקל מגרגריו ישלשל הלבנה
כשישתו ממנו בדבש וכן משיחתו וכן אם יסבלו ממנו פת
פתילה למטה טבולה בו תמורתו משקלו פוא של צבעין
הוא רוביא מגור וחצי משקלו קשיאה ליניאה ועשירית מ
משקלו ככאבא

פרק עז

באבונג ובלטין קמומילא
המהות ממנו הוא ציץ מכ
מכורכם וממנו בעין החש
החשמל ובערבי פורפרי והוא ידוע וישמרו עליו וציציו ש
שעושים מהם עונות כאשר ייבשו אותו ועל דעת גאלינוס
קרוב מכח הוררים ברקיקות אך הוא חם במו חום שמן זית
והוא נאות הטבע חם ויבש בראשנה המפעלי׳ והסגלות
הוא מפתח ומרקק העובי מרפה ומתיך העובי עם בעט מ
משיכה גם מבלי׳ משיכה וזאת סגלתו בין הסמי׳ המורסו׳
והסמים ישקיט המורסות החמות וזה ברפיונו והתכתו יר
ירבך הקושי אשר אינו חזק מאד ושותים אותו למורסות ה
הקרבים הנסים כלי הפרקים ירפא המתיחה ויחזק

האברים העצביים כלם והוא יותר מועיל שבסמים ליניעה
מבלעדיו לפי שחומו דומה לחום הבח אברי הראש
הוא מחזק המוח ומועיל מן הכאב הקר להרקת ליחת הרא
הראש לפי שהוא מתיך בלא משיכה זאת היא סגלתו
ויועיל מנגעי הפה הנקרא קלע בערבי אברי העין ירפא
המורסא הפתוחה הנקראת גרב בערבי בשעושים ממנו ת
תחבושת אברי הנשימה והחזה ימהר הרוק אברי
הנעירה ישלשל השתן ויוציא החצץ אשר כעין החשמל וב
ובערבי פרפרי והבובנג מחתילים בו כיס השתן אל המב
המכאובים הקרים וישלשל דם הוסת או שותים ממנו או
אם יושבים בחימיו ויוציא העובר והשליא ויועיל מהא
מהאיליאוש הקדחות ימרחו בשמנו בקדחות המקיפות וי
וישקו ממנו בקדחות הישנות בסופם ויועיל לכל קדחת ש
שאינה חזקת החדות שאין עמה מורסא חמה בקרבים ואם
ואמנם יועיל למורסות כשאינם חמות ויהיו מבושלות וש
ושכבר נגמר הבשול התמורה בחוזק המוח ותועלתו
מבאבו בבנג אסף הוא הקסום הוא קוריגולא בלע לופולי

פרק עח

באדורר ובלטין איש
אישפינא אלבא
המהות הוא קוץ לבן
ידמה אל החסך הוא טריבולי מריני אלא שהוא יותר חזק
הלובן וקוציו יותר ארוכים וידמו עליו לעלי חמאמא הוא
אמומי אלא שהם יותר רקיקים ויותר לבנים ויש שנטעי ש
רוקו כמו שתי אמות וציצו כעין החשמל וכערבי פורפרי ו
וזרעו כמו גרגרי הקרטאם אלא שהוא חזק העגול
הטבע הוא בעקרו קר ויבש עם התוך כל שהוא ואמנם זר
זרעו הוא חם ורקיק ואמנם קצתם אמרו שבכלם חום מאד
המפעלים והסגלות בו כח מתיך מפתח ויותר בזרעו
ובו קבוץ ליצ את הדם וקבוצו ישר המורסות והסמנים
יועיל ממורסת הליחה הלבנה מפני שבו התוך מה וקבוץ
ומחבשים בו ובעקרו ביחוד בלי הפרקים יועיל
מהקווץ במה שהוא מהקבוץ הישר עם ההתוך וזרעו יועיל
לנערים אם ישתו אותו להפסד שיש בתנועות העצלים
אברי הראש אם משכשכים הפה בשליקתו ישקיט כאב הש
השנים אברי הנשימה והחזה יועיל מרקיקת הדם וכל
שכן שרשו אברי המזון יועיל מחולשת האצטומכא
ויפתח האטומי אשר בה אברי הנעירה יועיל מהשלשו
הישן וכל שכן הלח והרך וכל שכן האצטומכיי והיותר טו
טוב עקרו והוא מגיר הקדחות יועיל מקדחת לבנה
הארוכה ומה שהסבה חולשת האצטומכא ובכל הקדחות
הישנות הארסים תועיל הלעיסה כשתושם על נשיכת
העקרב וימשוך הארס ויועיל מהשרצים אם ישתו זרעו
תמורתו בקדחות שהתרג

פרק עט

בלסאן ובלטין בלש
בלשמוש המהות
הוא אילן המצרי צו
צומח בארץ רעמסס ובערב עין השמש ועליו וריחו דומים
אל הסאדב הוא נוטה אך הם נוטים אל הלובן וארבו אורך
אילן הזרעונים ושמנו משובח מגרגריו וגרגריו יותר חז

חזקים מעליו בכל עניניו ושמנו לוקחים אותו כך רזה שי
שישרטו האילן בברזל אחר עלות הכוכב הנקרא בערבי ש
שערי הוא הכלבי ומה שהוא נזול ממנו יאספותו במוך צמ
צמר גפן ואינו עובר בשוה יותר על ליטרא המבחר
ינסו שמנו ואם יקפיא החלב כאשר מטיפים ממנו עליו וא
ואם יתערב במים וישימם עכורים יסורו מהמוך הטבול ב
ברחיצה וכן מטוב ריחו וזכותו ומזיפים אותו בשמן
ליטן ובערבי ציגוב ובשמן מצטכי ודונג מותך בשמן חנא
והיותר משובח ממנו הוא החדש הלח ואמנם העבה
הישן אין בו כח הטבע עצו הנקרא שילו בלשמו חם
ויבש בשלישית וגרגריו יותר חמים ממנו מעט ומשיחתו
יותר חמה מהם והוא כמו כן בתחלת השלישית מהחום וא
ואין בו כהחום מה שחושבים המפעלים והסגלות
יפתח האוטם ויועיל מהקרבים הנסים המכות והנגעים
יועיל לנגעים ויותר עם אריסא ויוציא קליפות העצמות
כלי הפרקים יועיל מגיד הנשה כשישתו אותו
וכשישתו תבשילו יועיל אל הקווץ אברי הראש
יועיל לנגעי הראש וינקה הראש עצמו ויועיל מהכפיון ומ
ומסבוב הראש אברי העין ימרוק כהוי אישון העין
הוא ושנו אברי הנשימה עציו וגרגריו יועילו מכאב ה
הצלעות ויועילו מצרות הנשימה הנס ולקוצר הנשימה וכ
וכאב הריאה וגרגריו יועילו מחולי הריאה הקר ובערבי זא
דאת אל ריאס ומהשעול וכן משיחתו ובכלל יועיל לקרבים
אשר למעלה ממרק הבטן אברי המזון יועיל מחולשת
האצטומכא ויסיר רוע העכול ויחזק הכבד וינקה האצטו
אברי הנעירה יגיר ויועיל מעקיצת המעים וימנע כאבי
הרחם ויגנב רטיבותיה אם יעשנו בו ומכל מכאובי
הרחם ותבשילו יפתח פי הרחם והעשוי ממנו כדונג
ושמן ורדים ובערבי קרוטי יועיל מקור הרחם ויוציא תע
העובר והשליא בעשון ויועיל מעצור השתן הקדחות
שמנו יסיר הרתת הארסים עומד נגד הארסים ויועיל
מעקיצת האפעה ומשיחתו תועיל מהשכראן כששותין בח
בחלב ומהשרצים וכל שכן מעקרב

פרק פ

בנפסיג ובלטין ויאולש
המהות ידוע עקרו קרוב
ממפעלו הטבע קר ולח
בראשונה ואמרו אנשי שהוא חם בראשונה ואין כפק בקור
עליו המפעלים והסגלות מוליד דם ישר המורסות
והצמחי ישקיט המורסות החמות כשיעשו ממנו תחבושת
עם קמח השעורים וכן עליו המכות והנגעים כשימשחו
אותו טוב אל הגרב אברי הראש ישקיט כאב הראש
הדמי כשיריחוהו וימשחו בו אברי העין יועיל מהאפר
החם אברי הנשום והחזה יועיל מהשעול החם וידבך
החזה וכל שכן העשוי ממנו מעוג בסוכרי ובערבי מרכא
ומשקהו הוא שרב יועיל מחולי הצלעות הנקרא דאת אל
גרב בערבי ומהריאה והוא יותר מועיל מהגרב בשער הזה
אברי המזון יועיל מלהבת האצטומכא אברי
הנעירה משקהו יועיל מכאב הכליות וישלשל השתן והיבש
ממנו ישלשל האדומה ומשקהו כמו כן ידבך הטבע בגחת

והוא כמו כן יועיל מבליטת פי הטבעת ·

פרק פא

ובלטין בין המהות הוא חתיכת עצים והוא עקרים מיובשים נכוצים מתקשרים והוא שני מינים לבן ואדום הטבע הוא חם ויבש בשנית העדי הוא משמין אברי הנשימה והחזה יחזק הלב מאד ויועיל מדפיקת הלב הנקרא דפקאן בער אברי הנעירה יוסיף בטפת הזרע תוספת מבואר תמ תמורתו כמו משקלו נומא בלאנקא וחצי משקלו לסאן אל עצפור הוא לינגא אויש ·

פרק פב

בראנגאס ובלטין אישט אישטיקדוש ויא אברו אברוטנום והוא הקיסום המהות הוא צמח דומה אל האפסנתין ולו רטבה חזקה ויש ממנו מין שענפיו יותר קצרים ועליו יותר גדולים ולו ע עלים דקים לבנים ומבורכמים יראו בימות החמה אמר גאלינוס הם שני עשבים קרובים בטבע נקראים על השם הזה הטבע קר ולח בראשונה המפעלים והסגלות הוא מדקק מפתח מאד ימנע התחבושת ממנו משיכת הל הליחות אל האברים אברי הראש יועיל התחבושת ממנו מבאב הראש הקר וכן הזלוף העשוי ממנו ויועיל ל לאוטם הנחרים ומלוי הראש הנקרא זבאם בערבי אברי הנעירה ישבר החצץ בכליות ימושב מימיו ינגב הוסת ויו ויועיל מנגעי הרחם ויפיל השליה והעובר ויועיל מצרות פי הרחם ויפתחנו ומהקושי שבו דרך שתיה או דרך תחב תחבושת וישקו ממנו עד חמשה זוזים ·

פרק פג

בלאדאר ובלטין אנקרדו המהות פריו דומה לגרע לגרעיני התמרים ולבו כמו לב האגוז מתוק אין בו חזק וקליפתו כמו קליפת ערמונים ובערבי קסטאל והוא מחולחל משובר וברפיונו וחלחולו י יש דבש דבק בעל הריח ויש אנשים שלועסים אותו ואינו מזיק ויותר עם אגוזים הטבע הוא חם ויבש ברביעית המפעלים והסגלות הדבש העשוי ממנו מנגע מוליד מור מורסא ישרוף הדם והתערובות העדי יעקור היבלות ובערבי תאליל ויסיר הצרעת ויעקור כתמי הפנים הנקרא אשם בערבי וירפא חלי השועל הבא מהלבנה המורסות והסמנים יעורר המורסות החמות בפנים כלי הפרקים יועיל מקור העצב ורפיונו ומההדרוקן הנקרא קולונג ומ ומלקוה הוא עוות הפה ומהפלג הנקרא לקוה בערבי אברי הראש יועיל מהפסד הזכרון אם יאכל המרקחת העשוי ממנו הנזכר בספר הרקוח אך יעורר ערבוב הדעת והמלנקוניאה אברי הנעירה יעשנו בו הטחורים ויב ויבשם הארסים הוא מכלל הארסים וישרף התערובים והתריאק שלו חמאת בקר ושמן אגוזים ישברו כחו ותמו ותמורתו חמשה בנדק הם לוזים עם רביע משקלו שמן ב בלסאן ושליש משקלו שמן בלסאן ושליש משקלו נפט לב לבן ·

פרק פד

בורק של גימא הוא חל חלאת הזכוכית והוא יות יותר חזק מהמלח והוא מ מסוג כחו אך אין בו קבוץ ויש שישרפוהו על עצם הנחלים עד שיצלה המבחר היותר משובח ממנו הארמיני הקל אשר הוא רקועים המשתבר מהר אשר הוא כמו האספוג הל הלבן אשר בעין החשמל ובערבי פורפרי והורדי הנושך ו והקש האפריקי אל כל הבורקים הוא הקש הבורק אל המ המלח ואין אוכלים הבורק אם לא בעבור סבה גדולה וקצ וקצף הבורק הוא יותר רקיק מהבורק בכחו והיותר משובח שבו הוא הקצף העשני הממהר להשבר הטבע חם ויבש בסוף השנית ויבשו אפשר שיגיע לשלישית המפעלים והסגלות ימרק בכח וירחוץ ויותר האפריקי ויק ויקלף ויחתך התערובים הנסים ויש בבורקים קבוץ מעט עם תמרוק חזק חוץ מהאפריקי ואין באפריקי קבוץ אלא ת תמרוק זך מרובה ובמלח קבוץ ואין בו אלא תמרוק מועט העדי ירקיק השער כשזורים ממנו עליו ובשיעשו מם ממנו תחבושת ימשוך הדם אל הגוף ויבשיר הגוון אך לפעמים האכילה הרבה ממנו משחיר המראה המורסות והסמנים יועיל מהחבוך בהתכתו החלודה ויותר האפריקי עם חומץ ויועיל כמו כן מהגרב כלי הפרקים עושים ממנו מעורב עם דונג הנקרא קירוטי בערבי ויועיל לצנון הנקרא רעונא פלאג ויועיל מעוות העצבים אברי הראש יועיל מהילפת הנקרא חזאז ומהזעף נקרא רעונא עם דב דבש ובשיטיפו ממנו באזן ינקה ויפתח ויועיל מהחרשות עם יין ומשקה עם זופא ויועיל לצלילת האזן אברי המזון רע לאצטומכא ומפסידה והאפריקי יעורר הקיא ולולא ש שהוא משתבר הוא מחתך הרבה מהתערובים אשר באצטו יותר משאר הבורקים ועושים ממנו עם תאנים תחבושת על השקוי הנקרא אסתסקא בערבי ויחסרהו אברי הנעירה ישלשל כשיסבלוהו במוך וכשיאכלוהו עם סדאב וכמון או תבשיל הסדאב והשבת ישקיט עקיצת המעים וב ובזה והדומה לו הוא למעלה מהמלח ואם ישתוהו עם קצ קצת הסמים הורגים התולעים יוציאם וכאשר ימשחו הב הבטן או השרר בו וישב קרוב מאש יהרגם ובזה ודומהו ה הוא ההפרש בינו ובין המלח הארסים יועיל כל בורק ויותר האפריקי מחניקת הפטריות מאד יהיה שרוף או כל בלתי שרוף וכן הקצף שלו ויערבום עם שומן חלב החמור והחזיר ויניחהו על נשיכת הכלב ושותים אותו בם במים קרים כאשר ישתו לשתית הצרעות הם קנטרידש הנ הנקרא דסא בערבי והנקרא ממנו בורק ניטרין ישתו אותו עם אנגדאן לדחות הזק דם השור ·

פרק פה

בצל ובלטין סיפי המהות הוא ידוע ובו עם חרפותו המחתך מרירות וקבוץ וה והנאכל ממנו הוא מה שהוא יותר ארוך והוא יותר חריף ו והאדום יותר חריף מהלבן והיבש יותר מהרטוב והחי יות יותר מהצלוי הטבע חם בשלישית ובו רטבה יתרוניית המפעל והסגלות מרקיק ויותר הנאכל ובו עם קבוץ תמר תמרוק ופתוח חזק ובו נפח ובו משיכה אל הדם לחוץ ומ ומאדים העור ולא יולד מהבלתי מבושל ממנו מזון שנח שנחשב לכלום ואם יעשו זירבאנא הוא נושיל עם הבצ הבצלים יהיה פחות נופח מאין בצלים ומזון המבושל כמ כן כי הוא תערוב גם הבצלים הנאכלים יועילו מהז

המים ויסירו חולי הנחש ובערבי דאלחיה כשיכודו הפסו
הפסולת שלהם העדי יאדים הפנים חרעו יסיר הבהק
וימרחו בו סביבות חולי השועל ויועיל מאד ובכלח יכרית
היבלות ובערבי תאליאל המכות והנגעים מיטיו יועילו
מהנגעים המטונפים ויועילו עם שומן תרנגולת אל הנגע
הנולד בעד המנעל אברי הראש כשיעשו סעוט במימיו
יועיל אל הראש וינקהו ויטיפו באזן כמנו לכובד הראש ו
וצלול האזנים ולמגלא הנולדת בהם והמים והוא מכאיב
הראש ואם ירבו לאגול ממנו יוליד השיבה ומזיק לשכל מ
מפני שמוליד תערוב רע והוא מרבה הרוק בפה אברי
העין מיץ הנאכל מכנו יועיל מנזילת המים לעינים וימרוק
הראות ויבחלו בזרעו עם דבש ללכלוך העין אברי
הגשום והחזה המיץ עם דבש יועיל מהמחנק אברי
המזון המדברי הוא קשה העכול ויש ממנו שיעודר הקיא ו
והאכול ממנו יחזק חולשת האצטומכא במרירותו יועיל מ
מתאות המאכל והמבושל שני פעמים הוא מרבה ההזנה ומ
ומוליד הצבא ויועיל ליורקן אברי הנעירה יפתח פיות
השחורים וכל מיני הבצלים יעוררו תאות המשגל ומי הב
הבצלים יגירו דם הוסת והשתן וירככו הטבע הארסים
יועיל כנשיכת הכלב השוטה בשיטפוח בו ובמימיו במלח
וסדאב והבצלים ונאכלים יועילו מהיזק רוע הארסים
אמרו קצתם שיוליד באצטומכא תערוב רטוב ברובה י
ישבר הזק הארסים ׳

פרק פו

בקלא ימניא הוא אור
אורקאש או בילטש ר
רד ירק תימני המהות

על דעת דיאסקודיס הוא ירק אין בו תרופה כלל והוא מי
מימי כמי הקשף הוא ארמולץ אין לו טעם והוא בזה יותר
משובח מכל הירקות הנאכלות ויותר מרשיב מהחזרת והד
והדלעת ומזונו מועט ואינו עובר מהר מפני שהוא נעדר
הבורקות מכל וכל הטבע אכד גאלינוס שהוא קר ורטוב
בשנית המורסות והסמנים יועיל בשיעשו ממנו תחב
תחבושת למורסות החמות המכות והנגעים עושים
ממנו תחבושת ומעקרו אל המורסא הדבשיית אברי
הראש כאשר יערבו ביצו עם שמן ורדים רפא מכאב הר
הראש הנולד משריפת השמש אברי הנשימה והחזה
יועיל מהשעול וישקיט וכל שכן מבושל בשמן שקדים ומ
ומי הרמון המתוק וישקיט הצמא והחום ׳

פרק פן

בלבוס ובלטין בלבוש
המהות הוא בצל נאכל
קטן דומה לבצל העגם

הנקרא נרסישקי ועלהו דומה עלי הכרתי וציציו דומה הא
האפיג ויש ממנו מין יעודר הקיא ואמרו אנשים שהוא הנ
הנקרא דנג הוא קשפוסיא ואמרו אחרים שאינו זה אבל ה
הוא כסוג השחלבים בתאר וכדומה לי שהוא אנגלם
ועתה נדבר הנה כענינו הטבע הוא קרוב בטבע
הבצלים ואולי הוא יבש בראשונה עם רטיבה יתרונית
הנפעלים והסגלות הוא מנפח ומזיע ומעבה הלשון
העדי יועיל כשמושחים אל הבתם הנקרא כלף בערבי ויו
ויותר בשמש וכן יועיל לרושם הנגעים והוא מעבה החיך ו
והלשון ומושחים בו עם אודם ביצה על היבלות ובערבי
תאליל ועם סכנגבין על הנגעים הרכים המכות והנגעים
באשר יצלוהו עם ראשי הדגים ותצייר וזרים אותו על נג
נגעי הזקן ויעקרם כלי הפרקים אם יעשו ממנו תח
תחבושת עם חומץ יכשר לרצוץ אמצעי העצלים ויעשו
ממנו תחבושת לנקרס ולכאב הפרקים עם חומץ ויחובש ל
לבדו לכליטת העצבים והוא בתחבושת לבקיעת הצפורן
והאזן יחבש בו עם פניקלס ׳ אברי הראש היא תרופה
מועילה ליבלת הנקרא חזאז ונגעי הראש ומושחים על ח
וחבורה אשר נתקצץ בו הבשר ומלבלבים בו מעורב עם א
אודם ביצה ומושחים בו אברי העין יערבוהו לבד
עם אודם ביצה אל הצפורן הנקדא טרפא בערבי ואם
יערבו בו מן החומץ יהיה משובח אל החולי הנקרא גרב ו
ומורסת זנב העין הנקרא ארנק ׳ אברי המזון המתוק
והאדום ממנו הוא שוב אל האצטומכא ועושים ממנו תח
תחבושת עם הדבש ולכאובי האצטומכא והטר הוא היותר
משובח ויעכל המאכל וירבה מזונו בה ואעפ שאין בה מז
מזון משובח וכל שכן כשהוא נא ואם אינו מתעכל יוליד
עקיצת בעעים וגפח אברי הנעירה יעודר תאות המש
המשגל ׳

פרק פח

כיר קשונא ובלטין פש
פשילי המהות הוא שני ג
גוונים אחד נולד בימות

החמה ואחד נולד בימות הגשמים והמשקה מאיזה מהם ש
שיהוה משקל שני דרהם המכחר המשובח ממנו הוא
הכבד השוקע במים הטבע קר ולח בשניה הכפעל
והסגלות הקלוי ממנו בלול בשמן ורדים הוא קובץ וישק
וישקיט חכאבים תחבושת העשוי ממנו בחומץ המורסות
והצמחים מעדבים אותו בחומץ אל המורסות החמות וחו
וחולי הנטלא והאודם הנקרא חמרא בערבי ויותר אשר ת
תהיה תחת האזנים ולאשר מליחה לבנה כלי הפרקים
עושים ממנו תרופות תחבושת לעוות העצב ולקורצו ולנ
ולנכאות הרגלים הנקרא נקרס בערבי ולמכאובי הפרקים
החמים בחומץ ושמן ורדים אברי הראש יחובש בו
הראש ויועיל מן הצדע הרם אברי הנשימה והחזה
ירכך החזה אברי המזון רירו עם שמן שקדים יועיל
לעמא חזק ממרה אדומה אברי הנעידה אם יקלו ממנו
משקל שני זוזים כלול בשמן ורדים יעצור הבטן ויועיל מ
מנגעי המעים הנקראת סחאג בערבי ויותר אל הנערים א
אשר יהיה בו ריר ורירו עצמו עם שכן בנפסיג ישלשל ה
הקדחות אם שותים ממנו ישקיט להבת הקדחות החמות ׳

פרק פט

בואנם ובלטין בוגוניש ו
ויש אומרים שהוא דלעת
מדברית שהיא בריאונ

בריאוניאה המהות יותר שמסתפקים ממנו הוא עקרו
ויש לו כמו כן שרף הנקרא צמג בערבי ומיץ השרף שלו ח
הוא יותר חזק מכיצו ויש שיערבוהו בשמן זית וכל שכן ב
בכותח הנקרא מורים ומעט יין ויערבוהו עד שיתעבה וכ

וכפי עבין הוא שובו השבע חם ויבש בשלישית
חמפעל הוא מתיך המבות והנגעים יוציא העצמות הנ
הנפסדים ברוב יבשותו ויקח הנגעים כלי הפרקים
הוא נאות אל העצבים אברי החזה יועיל פהיתרונים
הנסים אשר בחזה ונאות אל הריאה ונגעיה אם ישתו ממנו
או יעשנו כן אברי המזון יועיל מקושי השחול׳

פרק צ

בוסר וכלח וכלשין בוש
בושורו הוא בוסר חתם
התמרים מהותם ידוע
חשבע הם קרים ויבשים בשנית והבוסר יותר קוץ מהנ
מהנקרא קסב המפעל והסגלות ינפח ויותר בשישתו
אחרינו המים וכשהוא מתוק יוליד קרקורים יותר ויוליד הא
האטמים כקרבים ותבשיל הבוסר ישקע הלהבה עם שם
שמרינו החזם העקרי ואם ירבה ממנו יוליד בגוף תערובים
נסים אברי הראש הבוסר הוא מכאיב הראש והרבו
ממנו ישכר והם טובים לכסר חשנים אברי הנשום
והחזה הם רעים לחזה ולריאה אברי המזון הם מתעבבי
באצטומכא ויולידו אושם בכבד ועכולם מתעכב והקל ר
הוא פחות העכול ומזונם מועט אברי הגעידה כל אחד
מהם יעצור הבטן וכל שכן בשישתוהו בין עפוץ או בחו
בחומץ והבלח ירבה החלב ובשישתוהו בחומץ עפוץ
יפנע הזלת הוסת והגרת הטחורים הקדחות אם יסתפקו
ממנו הרבה יוליד הנעידה וסמור השער׳

פרק צא

בנך ובלשין בונבו הוא
פרח הדם המהות
דכר שיביאותו מארץ תי
תימן ואמרו קצתם שהוא מעקרי אסנילן וכשיתבועע יפיל
המבחר המשובח שבו הוא המכורכם הקל הערב הריח
והלבן הכבר הוא הרע הטבע חם ויבש בראשונה ועל דעת
קצתם קר בראשונה המפעל והסגלות יחזק האברים
העדי ינקה העור וינגב מה שתחתין מהרטובות ויכשיר רי
ריחו ויפסיק ריח הסיד הנקרא נורא בערבי אברי
המזון הוא טוב לאצטומכא׳

פרק צב

בטיך ובלשין נשיקא הוא
אל בוריקא הוא סילין
המהות ידוע השבע
קר בתחלה השנית לח בסופה ויבשו ארעו אינו מרטיב
אבל הוא מיבש בראשונה ועקרי מיבש המפעל והסגלות
האבטיח המבושל במנו הוא דק מהוא עב ממנו והאבטיח
אשר אינו מבושל הוא בטבע הקשואים ובו פתוח איך שי
שיחיה והצבוע ממנו הוא יותר משובח התערוב על בלם
ובשרו מבשל ומסרק ויותר זרעו והמבושל ואשר אינו מב
מבושל הם ממרקים זרעו יותר חזק התמרוק והוא משתנה
לאיזה ערוב שיפנע באצטומכא והוא נושה יותר אל הל
אלבנה מהאדומה ובל שכן אל השחורה והצבוע דומה לח
לחליק הוא אשפרגי לא ישתנה כחר העדי ינקה העור
ויותר זרעו ותוכו כמו כן יועיל מהכתם הנקרא כ״ף והיב
והיבלת והילפת וכל שכן בשילשו אותו עם כמה שהוא ב
בתוכו כמו שהוא עם שמן חטה ומיבשים אותו בשמש׳
אברי העין אם ידבקו קליפתו על חמצח יפנע הגזילות מ

מחעין אברי המזון הוא מקיא ויותר עיקרו חח כי משקל
שני זוזים ממנו שתוי בין יניע הקיא מאין כיבר אם ישתו
ממנו שעור אבולוש והאבטיח אם אינו מבושל מאד
יוליד השלשול הנקרא היצא בערבי והצבוע מעוכב העב
העכול אלא אם יאכלוהו עם מה שבתוכו ומזונו יותר מש
משובח ותערוכו יותר נאות וראוי שימשך אחריו מזון לפי
שהאבטיחים בשלא יאכל אחריהם מאכל אחר יולידו אם
אסטנסות וקיא ויאות שישתה אחריו החם המזג הסכנגבין
והמרושב לבובא או רקוח זנגביל ויין אברי הגעידה
המבושל ממנו יניר השתן וכן אשר אינו מבושל יועיל מן
החצץ בכליות וכים השתן שהוא קשן, ויותר מחצץ הבו
הכוליא והצבוע פחות ההגרה ויותר ממרק ויותר ממחר ל
לרדת וכל שכן הרפה ממנו הארסים כשיפסד באצטו
ישתנה לטבע ארסי ולכן יאות כשיכנד שיוציאנו מהר׳

פרק צג

בין ובלשין אוזים הוא
ביצה המהות הוא
ידוע המבחר
היותר משובח ממנו הוא הטרי מביצי התרנגולות והיותר
משובח שבו חלמונו והיותר משובח שבמלאכתו שלא יה
יתקרש ואחר ביצת חתרנגילת ביצי העופות אשר הם כמ
כמותם כמו התרנג והקנג והטיהוג אמנם ביצי האוזות הק
הקטנות הוא אביט בלע והדומה לו הוא רע התערוב
הטבע הוא נושה ליושר ולהבן ממנו נושה לקור ואודם ש
שלו אל החום והם רשובים וכל שכן הלובן והיותר יבש ש
שבו ביצי האוזות והנעמה המפעל והסגלות יש בו
קבוץ וכר שכן באודם הצלוי ממנו והלובן שלו יש קיש הם
המכ ובים הישנים והם בדבוק אשר בו ולפי שהוא מסתכך
במקום ועומר ולא יסור משם מהר כמו החלב ואם יקפא
הוא יותר מתעכב העכול ויותר זן ויותר משובח ממנו הוא
המבושל במים והיא נסרשת והוא ממהר לעבור העדי
יזלפו שלו ויועיל משזיפת השמש ויסירנו וכשיצלו האודם
וישחקוהו בדבש יהיה משיחה לכתם הנקרא כ״ף בערבי ו
ובן לשחרות וביצי העוף הנקרא הבארי הן אמשיחה טובה
כמו שאומרים ויאות לנפותו איזהו זמן ההכשר אשר יכשר
לזה וזה בחוש צפר שמעבירים בו ויאות לעזבו עד שיראו
אם הוא שחור אם לא ובן ביצי העוף הנקרא אל קלאק בע
בערבי כמו שאות המורסות והסגנים יערבו במורסות
האספלנית ובחוקנים לגנעים והמורסות וימשחו אותו על
האודם הנקרא חמרא בערב עם שמן זית המבות
והנגעים יועילו ממפות העגבות ומקים שער הערוה ושר
ושריפת האש ויניחהו בתוך על צבר ויכבע הנגעים וכן ב
בשריפת האש וחמים כמו כן כלי הפרקים יועיל לעצב
ויועיל מכל מורסות הפרקים אברי הראש יערבותו
בסמים המונעים יציאת הדם מקרום המוח ויועיל מפלוי ת
הראש הנקרא זכאם בערבי ואודם ביצת תרנגולת יועיל
מהמורסות החמות באזן ואמרו כי ביצי הסלאמא הם
המדברית הנקרא טרטונא יועיל מהכפיון אברי העין
הלובן שלו ישקיש כאב העין והאודם שלו עם זעפרן ו
ושמן ורדים יועיל מאד מדפיקת העין ותחבושת עם קמח
שעורים יפנע הגזילות מן העין וכן ימשחו בו עם לבונה

עם החומץ לנזילת העין אברי הנשום והחזה יועיל
מעובי החזה והגרון והמבושל במים הנקרא נמרשת יועיל
מהשעול וממורסת הקרום הנקרא שבסא ומהכליון הנקרא
סל בערב ונחור הגרון מהחום וצרות הנשימה ורקיקת הד
הדם ויותר כשישתו האודם שלו כשהוא פושר וביצת הס
הסלחבא המדברי הנקרא טרטונא הוא מנוסה להעביר ש
שעול הנערים אברי המזון המבושל כמו שהוא בחומץ
יועיל משפיכת השמרים לאצטומכא והמעים וימנע נחי
נחירות הושט והאצטומכא והצלוי ותהפך אל העשנית
אברי הנעירה המבושל כמו שהוא בחומץ ימנע השלשול ו
ונגעי המעים והאודם שלו ימנע נגעי הכליות וכים השתן
וכל שכן אם ישתוהו נא והצלוי ממנו על האפר שאין לו ע
עשן יועיל מרפיון הבטן ולנגעי המעים וכשיאכלוהו עם
הדברים הקובצים ומיץ הבוסר יועיל מעובי המעים וכים
השתן ועושים ממנו קנקן הנקרא חקנא עם אכליל אל מל
מלך לנגעי המעים וכים השתן ולעפושם ויועיל מחבורות
הטבעת ומקום שער הערוה ועושים פתילה טבולה בו וב
ובשמן ורדים למורסות הטבעת ודפיקתם ועושים פתי
פתילות כמו כן מלובן ביצה עם שמן חנא ויועיל מנגעי ה
הרחם וירכך הרחם וכשישתוהו נא כמו שהוא יועיל מיצ
מיציאת הדם ומשתן הדם וכל הפיצים וכל שכן ביצי
הצפרים יוסיפו בתאות המשגל ואמרו כי ביצי האווזים ב
כשיערבוהו בשמן זית ויטיפם ברחם פושרים ישלשלו דם
הוסת אחד ד׳ ימים ·

פרק צה

בל ובלטין כולי המהות
אמר אלכנזי שהוא קש
קשואי הודו במו הקשואי
הגדולים והוא מר דומה לזנגביל הטבע חם ויבש בשנית ו
ועל דעת קצתם בשלישית המפעל והסגלה קובץ יחזק
הקרכים כלי הפרקים יועיל מקושי העצבים ולחותם
וחלייהם הקרים כמו הצנון הנקרא פלאג והלקות הנקרא
לקוה בערבי אברי המזון יבער אשר באצטומכא ויועיל
מהקיא והוא נכנס במרקחות הנקראים נואריש אברי
הנעירה יעצור הבטן ויפור הרוח ·

פרק צה

בלילג ובלטין ביללריסי
המהות הוא קרוב הטבע
מאמלג ולבו מתוק מאד
קרוב מהבנדק הטבע קר בראשנה יבש בשנית ·
המפעל והסגלה בו כח מרקיק וכח קובץ אברי המזון
יחזק האצטומכא וזה שהוא שורה ומעבה אותה ומאסף א
אותה ויועיל מרפיונה ורטיבותיה ואין דבר יותר מעבה מ
ממנו אל האצטומכא אברי הנעירה אפשר שיעצור
הבטן ועל דעת קצתם ירכך הבטן והוא הנראה בעיני והוא
מועיל למעי הישר והטבעת ·

פרק צו

באדנגרויה ובלטין ביד
בידיריגזינו הוא תורונגי ת
הוא מלישא
הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות יועיל
מכל המבאובים אשר מהלבנה ואשר מהשחורה העדי
יבשיר ריח הפה המכות והנגעים יועיל מהגרב אשר

מהשחורה אברי הראש יועיל מאוטם חמוח ויסיר
רפיקת הלב נקרא דפקאן בערבי אברי המזון הוא עוזר
לבשול ויועיל מהפוקה הנקרא פואק תמורתו אל הנגעים
משקלו מדרפול מבושל ושני ג׳ משקלו קליפת האתרוג ·

פרק צז

כארנגאן ובלטי מיליגנינא
המהות הוא ידוע המבחר
הישן ממנו הוא רע וטבעו
כטבע העשוי במחבת והחדש ממנו יותר אל השלום
הטבע על דעת אבן מאסויא הוא קר אך באמת הוא שוכח
המתגבר עליו הוא החום והיובש בשנית וזה במרידותו וה
וחריפותו המפעל והסגלה יוליד השחורה ויוליד האטמי
העדי יפסיד המראה ומפסיד הבשר ויכרכם הגוון ומה
שוא קטן מהכרנגאן הוא מתקלף ויוליד הכתם הנקרא כלף
בערבי המכות והנגעים יוליד הסרטנים והקושי והגדמות
אברי הראש יוליד כאב הראש והסתום ומעורר
הראגה אברי המזון יוליד אוטם הכבד והטחול לולא
המבושל בחומץ אפשר שיפתח סתומיו אברי הנעירה
יוליד השחורים אבל השחוק מעוקציו מיובש בצל בשים
כשימשחו ממנו יועיל מהשחורים ואין לזה הכרנגאן ערך
אל העצירות ואל השלשול אך אם יבשלוהו בשמן זית י
ישלשל וכחומץ יעצרו ·

פרק צח

בהראמיני המהות
הוא מהריחנים והוא ריר
יסמין מדברי ריחו חזק
המפעל והסגלות יתיר הנפח מכל מקום אברי הראש
ציצו הוא טוב לדוחות הנסות אשר בראש וכן כשיריחו ע
עליו אברי הנעירה ישלשל הבטן ·

פרק צט

בוזידאן ובלטין בוזיא
בוזיאידן הוא מין ממיני
ביצי אל תעלב הוא שט
ששיריון המהות הוא סם הנדי ויש בו בת דומה לכח
הכחמאן המבחר הוא הלבן הנס מרובה הקוים הנחור
בלתי חלק אמנם החלק אשר עצו דק מעוט הלובן הוא ר
רע וחם מזייפים בלשון הברבריאה הטבע חם בשנית
יבש בראשונה המפעל והסגלות הוא מדקרק כלי
הפרקים מועיל מכאב הפרקים ונכאות הרגלים הנקרא נק
נקרס בערבי אברי הנעירה יוסיף בתאות המשגל הארסי
יועיל מהארסים ·

פרק ק

בורך כאפלי חם גרגרים
באים מהודו רל׳ סגדי וזה
והגדי המהות גרגרי
הגדיי והוא שני מינים קטנים בלתי פתוחים וגדולים כפת
מפותחים והיותר משובח הוא חקטן כלי הפרקים יעקור
הלבנה מהפרקי אברי הנעירה ישלשל הלבנה מהמעי
והתולעים וגרגרי הדלעת ובערבי חבי אל קרע והוא בזה
משובח מאד ·

פרק קא

בופושא ובלטין בוקידא
הוא בוקיצא הטבע
קר המפעל והסגלות
הוא ממרק ובו קבוץ ובקליפת פריו יש רטבה העדי

ימרוק הפנים המכות והנגעים יניחוהו שחוק על הנגעי
והגרב וידבק המכות בקובוצו ותמרוקו ויותר קליפת
אילנו ומשיפים ומזלפים מימיו בתבשיל שרשו ועלהו על
העצמות השבורות אברי הנעירה קליפתו הנסה תשלשל
הלבנה כאשר ישקו ממנו כמים קרים ב׳ שקלים עם יין

פרק קב

בחאר ובלטין ביטאר הו
הוא נגישטא המהות
הוא הנקרא באוגסם רל
עין הבקר וציצו מכורכם הגוון אדום באמצע יותר עבה מ
מורד הכובניג הטבע חם בשנית יבש בראשנה אברי
הראש ריחו יועיל מהרוחות הנסות בראש ׳

פרק קג

בוציר ובלטין בוצירי הם
המפעל והסגלות יתיך וב
וכל שכן אשר ציצו זהבי
ויטרק ביושר העדי המדברי ממנו ציצי זהבי ויאדים
השער המורסות והסמנים תבשיל עליו יועיל מהמורסות
המכות והנגעים עושים ממנו תחבושת בדבש על המכות
והנגעים כלי הפרקים תבשילו יועיל מבקיעת העצל
אברי הראש ישכשכו הפה תבשילו לכאב השינים אברי
העין תבשילו יועיל מחולי חם הנקרא קצידא אברי
החזה תבשילו יועיל משעול ישן אברי הנעירה יאות
למי שעליו לבנים ושעליו שחורים יועיל מהשלשול הנושן

פרק קד

בנג ובלטין גושקיאמי
המהות היותר רע׳ ממנו ו
והיותר מזיק הוא השחור
ואחריו האדום והלבן יותר בטוח משלום והוא אשר ראוי
להסתפק בו ושנים הראשנים הנזכרים אין מסתפקים מהם
ושמן השחור הוא כמו ארגמן ובערבי ארגווני ושמן הא
האדום כרכומי ושמן הלבן נוטה לברכמות ואשר מסה
מסתפקים ברפואה יש בו רטבה שמניית המבחר הוא
הלבן ואם לא ימצאוהו יסתפקו מהאדום וראוי להרחיק ה
השחור תמיד אך מין ענפיו אפשר שישימוהו תמורת הא
האפיון הטבע השחור קר ויבש בסוף השלישית והלבן
בתחלתה המפעל והסגלות הוא מבטל ההרגש ויפסיק
יציאת הדם וישקיט המכאובים הדפקים בסבת בטול הח
החוש הערי יערבוהו ברברים המשמינים מפני שהוא
קורש הדם ומקפיאו המורסות והסמנים ישקיט הכאבים
ומתיך קושי הביצים ויועיל מהאודם הנקרא חמרא בערבי
כלי הפרקים משקיט הכאב הנולד לנכאות הרגלים
הנקרא נקרס כשימשחו בו ברטיה וישתו ממנו שלשה גר
גרות במי הדבש אמרו שאם ישתו מעליו שלשה או ד׳ עם
טלא ירפא מאכול העצמות אברי הראש המיץ מאיזה
מין שיהיה ישקיט כאב האזן ועם חומץ ושמן ורדים ישקיט
כאב השינים וכן זרעו ועקרו מבושלים בחומץ ושמנו שז
שזב בכל זה והוא מרדים ומישן ואם יאכלו מעליו דבר שי
שיש לו שעור יערבב השכל וכן אם יעשו חוקנא מתכשל
עליו ושמנו מוטף באזן ישקיט כאבה אברי העין ימשחו
על העין בזרעו או במיצו ועליו וישקיט מכאבי העין הק
הקשים ואם ימשחו בעסיסו או בעליו או בזרועו ימנענו
גזילות העין אברי הנשום והחזה כשישתו מזרע הבג

שני אכולוסים יועיל מרקיקת הדם המתגבר ויעשו תחב
תחבושת מעליו למורסת השדים ואפשר שיערבוהו בתר
בתרופת משקטת השעול וכן ימשחו על מורסת השדים א
אחר ההריון וימנעם וית בם אברי הנעירה מיצו יועיל
לכאב הרחם ויפסיק הרקת הדם ממנו ועושים תחבושת מ
מעליו על מורסת הביצים הארסים הוא סם ארסי שמע
שמערב השכל ומבטל הזכרון ויוליד השטות והטפשות ׳

פרק קה

בנקה ובלטיג בהיקי
המהות כחו דומה לכח ה
העדשים ויותר קשה הע
העכול ממנו הטבע הוא ישר נוטה ליובש המפעל
והסגלה קובץ כמו העדשים ומוליד השחורה המורסות
והנגעים הוא טוב להם ומחבשים בו בהגרת המים בכיס ו
ולבקיעת הנערים אברי הנעירה עוצר הבטן ׳

פרק קו

בט ובלטין אנאטי הוא אג
אגידא בלעז הטבע הוא
חם יותר מכל העופות הגדלים בבתים ואמרו קצתם
שהוא מחמם המצונן ומוריש קרחת להם המזג המפעל
והסגלה השומן שלו גדול התועלת בו שקט הכאב והשקט
הנשיכה בעומק הגוף והוא היותר משובח שבשומן העו
העופות ובשרו יבשר הרוחות וקרקבנו מרובה המזון
העדי השומן שלו יזכך המראה ובשרו ישמין אברי
הנשום והחזה הוא מזכך הקול אברי המזון בשרו הוא
מתעכב באצטומכא וכבד ויותר בשר האווזות והיותר קל
שבו והיותר משובח הם הכנפים וכשיתעכל בשר העופות
האלו הוא יותר זן מכל בשר העופות אברי הנעירה
יוסיף בתאות המשגל וירבה הטפה ׳

פרק קז

ברשיושאן ובלטין בישסי
בישסיניאשסין הוא קפילי ו
ויניריש המהות הוא
כזברא אל ביר בלשון פרס כלומר כזברת הבאר ובלשון א
ארמי שער אל גדאם כלומר שער הגדמות ובלשון ערב ש
שער איל גול הוא עשב דק צומח על שפת הנהרות ובאגמי
המים תוך הבורות וידמה אל הכזברת הלח אך ענפיו נוטים
אל האודם ואין השחרות ואין לו קלח ולא ציץ ולא זרע ול
ולא פרח ויאפס כחו מהר הטבע אמ׳ גאלינוס שהוא
ישר ואני אומר שאפשר שהוא נוטה אל החום והיובש מעט
המפעל והסגלות מתיך ומרקיק ומפתח ובו קבוץ ימנע
ההגדה וכשיערבוהו במאכל התרנגולת והשלו הנקרא סמ
סמאן יחזק על המלחמה זה עם זה ועל הקטטה העדי
אפרו עם חומץ ושמן זית יועיל לחולי השועל וחולי הנחש
ועם שמן ההדס והיין יאריך השער וימנענו מליפול
המורסות והסמנים יועיל מהדבלות ויפזר החזירים
המכות והנגעים יועיל מהנצורים והנגעים הרעים הלחיים
אברי הראש אפרו יועיל מהילפת אברי העין ועיל
מהחולי הנקרא גרב בערבי אברי החזה יועילהו לנק
לנקותו הריאה אברי המזון יועיל עם יין לשפיכת הית
היתרונים לבטן ולאצטומכא ויועיל מכאב הטחול והירקון
אברי הנעירה ישלשל השתן וישבר החצץ ויוציא הש

154

השליה וינקה היולדות ויפסיק יציאת הדם ולפי סברת הר
הרוב עוצר הכטן ועל דעת מסוייא הוא משלשל •
הארסים עם יין יועיל מנשיכת הכלבים והנחשים השוטים
והשרצים האחרים תמורתו בקוצר הנשימה הוא אל
רבו משקלו ציץ בנפסיג עם חצי משקלו רבסוס

פרק קח

בדרונגי הוא בשילקון •
לטי אוזימי המהות הוא
חבק נהרי ואמרו קצתם
שהוא כאדניות והוא אל גרגא והוא ידוע ושמנו בכח שמן
אל כירי והמרזנגוש אך הוא יותר חלוש ממנו ובו כחות מ
מנגדים הטבע הוא חם בראשנה עד השניה ויבש בר
בראשנה ובו רטבה יתרונית אפשר שתגיע רטבתו עד ה
השנית ולא בעצם הפעלות והסגלות בו קביצות וש
ושלשול הנה הוא יקבץ אלא אם יפגוש בו מותר מוכן וא
ואמנם אם יפגוש ליחה ישלשל ובו התכה ובשול ונפח
וממהר אל העפוש ומועיל מליחות רעות שחוריות וזרעו
מועיל מהולדת השחורה ממי שנולד בו המורסות
והסמנים יועיל כשמושחין בו עם חומץ ושמן ורדים על
המורסות החמות אברי הראש כשמטיפים ממיצו יועיל
מרעיפת הנחירים וכל שכן בחומץ יין וכמפורא כשיעשו מ
ממנו פתילה ויסיר כחות השינים והוא מכה שיסיר העטוש
במזג אחד ויניעהו במזג אחר אברי העין יועיל מדפיקת
העין כשיעשו ממנו תחבושת ויוליד חשכת הראות כשהוא
נאכל מפני תערובת לחותו והעלותו איד ומיצו יחזק הר
הראות כשיכחלו בו אברי הנשימה והחזה יחזק הלב
מאד וייבש הריאה והחזה וסכרנא ממימיו יועיל מרוע הנ
הנשימה ומימיו יועיל לרקיקת הדם ומגיר החלב אברי
המזון הוא קשה העכול וממהר להתעפש ורע לאצטומכא
וכל שכן עליו אברי הנעירה יעצור הכטן ואם יפגע
בתערוב מוכן ישלשל ויגיר הנדות ומזיק לענבות וזרעו וי
ויועיל מעוצר השתן הארסים יושם על נשיכת הצרעת
ותנין הים •

פרק קט

כרטנקי ובלטין ביד
ברטאניק המהות
אמרו שהוא בוסטאן א
אקדוק אמרו שעליו ידמו אל החמאץ המדברי אך יותר קר
קרוב לשחרות והוא יותר חם המפעל והסגלות עליו
הם קובצים המכות והנגעים יסגיר המכות והנגעים
אברי הראש מיצו משובח מאד לנגעים הישנים אשר בפת
והשחין הנקרא קלאע ויאות שיעשו ממנו עסים ויועיל מ
מהשחין הנקרא קלאע •

פרק קי

בילמון המהות אל פרפאג ח
הכדברי והוא ממיני טיט
טיטימלש וזרעו אשיי כמו
היתועים אברי הנעירה הוא משלשל •

פרק קיא

בקלא אל חמקא ובלטין
פרוטולקי ובלשוננו ל
לגלוגות והוא עשב שו
שוטה ובערבי רגלא המהות ידוע המבחר מיצו

המשובח הפעל יותר ממנו הטבע הוא קר בשלישית לח ב
בסוף השנית המפעל והסגלות יש בו קבוץ ימנע יציאת
הדם וההגרות הישנות והזנתו מעט ואינו רע ומבכה הא
האדומה תמיד העדי יחנכו בו היבלות הנקרא תאליל
ועוקרו בסגלה ולא באימות המורסות והסמנים אם יעשו
ממנו תחבושת למורסות החמות אשר הפחד בהם מהפסד
יועילם וכן אל האו דם הנקרא חמרא בערבי אברי
הראש יועיל לסמנים אשר בראש אם רוחצים בו מזוג ביין
ויסיר קהיות השנים מפני שהוא מחליק העובי וישקיט כא
כאב הראש החם הדופק אברי העין יועיל מאפר החם
הנקרא רמד בערבי ויערבוהו בכחלים והרבה ממנו יוליד
חשכת הראות אברי המזון יועיל מלהכת האצטומכא
אם ישתו ממנו או עושים ממנו תחבושת יועיל לכבד הנל
הנלהב וימנע הקיא המרדי ויחליש התאוה אברי
הנעירה עושים ממנו חוקנא לנגעי המעים והשלשול הם
המרדי ויועיל לכאבי הכליות וכים השתן ונגעיהם ויפסיק
ברוב האות המשגל וחשב בן מסוייה שהוא מוסיף בתאות
המשגל וידמה שיהיה במזגים החמים והיבשים ועוצר של
שלשול דם הוסת ויועיל משחין הרחם ומימיו יועיל מהט
מהטחורים הדמיים ומיצו יוציא גרגרי הדלעת הנקרא חב
אל קראע ואם יצלוהו ויאכלו ממנו יפסיק השלשול
הקדחות יועיל מקדחות חדות •

פרק קיב

בנדק ובלטין אוי
אוי ללאנא הוא לוזים ב
בערבי גלנן המהות
ידוע ועפריותו יותר מעפרירות האגוזים והוא יותר זן מן
האגוז אלא שהוא יותר חזק האישיות ויותר פחות שמנינות
ויותר מעוכב העכול הטבע היא נוטה לחום כל שהוא
וליובש מעט המפעל והסגלה יוליד האדומה ובו קבוץ
יותר ממה שהוא באגוזים ובו נפח ויוליד רוחות בבטן ה
התחתון העדי השרוף ממנו יגדל השער אברי
הראש מכאיב הראש ואם יאכלוהו קלוי עם מעט
פלפל יבטל מלוי הראש ובערבי זבאם ואמר אבוקרט שה
שהוא מוסיף במוח אברי העין חשבו אנשים שאם
ימשחו בו על קרקד הנער אשר עינו כעין תכלת יסיר גוון
התכלת אברי החזה כשיאכלוהו בדבש יועיל מהשעול
הישן ויעזור אל הרוק אברי המזון הוא מעוכב העכול
ויעורר הקיא ויותר מעוכב העכול מהאגוזים אברי
הנעירה קליפתו היא קובצת ותעצור הכטן הארסים
יועיל מנשיכת השרצים וכל שכן עם התאנים והסדאב ויו
ויועיל מנשיכת העקרבים •

פרק קיג

בנגנכשת ובלטין אנגוש
קשטוש וגרגריו נקראים
חב אל פקד המהות
הוא אשר צמח אפשר שבריוב גדלו ידמה אילן והוא צומח
בקריב המים וענפיו קשים ועליו כמו עלי זתים אלא שהם
רכים ולא יבא עצו בסמים אלא פרחו ועליו ויש בפריו וב
ובכל מה שמסתפקים ממנו רקיקות וחריפות והוא זולת מ
מהסדאב היבש הטבע חם בראשנה יבש בשלישית
המפעל והסגלה יתיך מרקיק מתיר הרוחות אין בו נפח ובו

ובו פתוח עם קבוץ העדי הוא מנקה הגוון כלי הפרקים ע
עושים תחבושת מעליו לעוות העצבים ויסיר היגיעה
אברי הראש יכאיב הראש וירדים בשתיה ואם יחובש בו
על מכאוב הראש והקלוי ממנו כשיאכל יכאיבהו אברי
הנשום והחזה הוא מרבה החלב ומטעם ש כבת זרע ומש
ומשקים ממנו עד זוז אחד אברי המזון מפתח אוטם הכב
הכבד והטחול ויועיל מאד לקשיים כשישתו ממנו עם סכ
סכנגבין שיעור ב׳ זוזים ויועיל מהשקוי הנקרא אסתסקא
אברי הנעירה מושיבים בתבשילו לכאיבי הרח׳ ומורסותיו
כשישתו ממנו עם פודנג וכשיעשנו בו מיבש טיפת הזרע
וכאשר יצאו תחת השדרה מענפיו ימנע הקרי והתאוה ו
וכשיעשו בו הנשים בעת התאוה החזקה ומשלשל הוסת ו
ויועיל כש׳ מבקיעי התושבת ואם יחבשו בו עם החמאה י
יועיל לקושי הכיצים ומש׳ זרעו הארסים יועיל מנשיכת
הנחשים כשישתו ממנו זוז וכן מנשיכת הכלבים והאריה כ
באשר יעשו ממנו תחבושת או עשון יעשון ועליו יבריח
הרמשים

פרק קיד באבסיג ובלטין פוליפודי ובנוסח
אחר בסבאיג המהות הוא עץ ת
תכליתיי ויש קשרים נוטים אל ח
השחרות והאודם מעט והוא דק ולו שריגים כמו התולעת
רבת הרגלים ויש בטעמו מתיקות עם קבוץ אמרו קצתם
כי הוא צומח על אילן וקצתם צומ
צומח על הסלעים המבח׳ הוא אשר לו גוון פסתוק מבפנים
העבה באצבע הקטן הנוטה אל האודם וכרכמות והממו
והממולא והטרי אשר בו מרירות נעלם ומתיקות עם עפיצ
עפיצותו וטעמו טעם גירופלי הטבע חם בשלישית יבש
בשנית ומופלג ביובש המפעל והסגלות מתיר הנפח וה
והלחות כלי הפרקים התחבושת שלו יועיל לעוות הע
העצבים אברי הנעירה משלשל השחורה בלא עקיצה ו
וישלשל הלבנה וכימוס מימיי ובהאר הבשול במרק התרג
התרנגלים או במרק הדג המליח ויועיל להדרוקן הנקרא ק
קלאנג או עם העשבים ואם יזרו עקרו על מי קרטאם הו
הוא מי דבש וישתוהו ישלשל השחורה והלבנה והמשקה
ממנו שש גרות עד שני זוזים ובנוסח אחר כרמאת
והכרמאת ו׳ קירוטים ערב דרהם ויאות להשקותו במשקה
הדבש המזוג במים ולפניו מעט פודנג ובתבשילו עד ד׳ ז
זוזי תמורתו כמו משקלו אפיתימו׳ וחצי משקלו מלח הנדי

פרק קטו בסד נקרא כן אל מרגאן ובלטין
קוראלו צומח בסלעים אשר בים
אפריקיא ואומרי שאם ישחקוהו
וימלאו חפירות השנים הנבאבים ועקרם יחזק כשר השנ
השנים ומופלג בזה וחשב גאלינוס כי השרוף הרחוץ כש
כשיקחו ממנו משקל זוז וישחקו עמו י׳ דאנק צמג ויולש
בלובן ביצה ושותים אותו במים קרים ויועיל מרקיקת הד
הדם ומיציאתו תועלת גדולה ויותר האדום ויועיל מחליי
האצטומ׳ ואם תולים אותו בנגדה ואמר גלינוס שהוא ניס
נסהו ותלהו בצואר מי שהיה לו כאב האצטו וזה שיהיה
המרגאן על פי האצטומ׳ והיה שוקט הכאב וכשהיה לוקח

מן הצואר היה חוזר כמו שנסה בעץ התלוי שתי וערב לב
לבעלי הכפיון ומי שתלה בימי בריאותו מרגאן אדום והיה
מובט׳ מכא האצטו׳ ועל כן יתלוהו בצוא׳ הילדי׳ והנערי׳

פרק קיו בסד ובלטין קוראלו המהות
ידוע ונזכר למעלה ויש ממנו אר
אדום ויש ממנו שחור ויש ממנו
לבן הטבע הוא קר בראשונה יבש בשנית המפעל
והסגלה הוא קובץ יועיל מיציא׳ הדם ויבשו יותר מקבוצו
וזה שיבשו חזק המכות והנגעים יברות הבשר הנוסף
אברי העין יחזק העין בתמרוק ונגוב הלחות המשתרגים
בה ויותר כשהוא רחוץ ושרוף וימחק סיפני הנגעי׳ ויבשר
אל הדמע אברי הנשום עוצר רקיקת הדם ועוזר לרוק וכן
השחור וכש׳ השרוף והרחוץ והוא מהסמנים מחזקי הלב ו
ויועילו לדפיקתו אברי המזון שותים אותו במים למורסות
הטחול אברי הנעירה יועיל משחיני המעים

פרק קיז ביש ובלטין נאפיללוש המהות הו
הוא סס ממית הטבע הוא בתב
בתכלית החום והיובש העדי יס
יסיר הרבץ ברטיה וכששותים מהנורא שלו והזרע ממרק
וכן יועיל מהנדמות הארסים הוא ארס הורג שותתו וה
והמשקה ממנו הרוב הוא חצי זוז ולפי דעתי שפחות מזה
הורג והתריאק שלו הוא עכבר הביש והוא העכבר הנזון מ
ממנה והשלו הנקרא סמאן בערבי הוא נזון ממנו ולא ים
ימות והמוסך יועיל ממנו תוך המרקחות

פרק קיח בלוט ובלטין גלאנדיש נקרא אג
אנפת אל בלוט ושאה בלוט כלו
כלומר מלך הערמונים כי שאה ה
הוא מלך וכלוט הוא ערמון המהות ידוע והוא קובץ וה
והנקרא שאה בלט הוא פחות הקבוץ והיותר חזק הקבוץ
שיש בבלוט הוא קליפתו הפנימית הטבע המגלטין קרי
קר יבש ויבשו בשנית וקורו בראשונה והשאהבלוט ועלי
הגלגץ יותר חזק קביצות ויותר פחות נגוב הפעלות
והסגלות בשאהבלוט יש מרוק ובבלם נפח אל הבטן הת
התחתון וקבוץ וימנע יציאת הדם ויותר קליפתו וכלם מח
מחזקים האברים הנקרא שאה בלוט הוא מעוכב העכול
ויותר משובח המזון וכשיערבוהו בסוכרי יכשר מזונו וא
ואמר גלינוס שהוא זן יותר מכל הגרגרים עד שהוא יותר
קרוב מגרגרי הלחם יותר אך השאהבלוט במה שבו מן ה
המתיקות הוא יותר זן ממנו אבל מזון כלם אינו משובח
אל האנשים אבל אולי שהוא משובח אל החזירים
המורסות והסמני׳ יועיל עם חלב נדי׳ והחזיר המליח מה
מהקושי ופרי הבלוט יועיל מהתחלה למורסות החמות ה
המכות והנגעים ימנע מלהנדיל שחין הפה הנקרא קלאע
בער׳ והנגעי׳ המוסיפים וזה בשישרפו אותו ועלי הבלוט
ידבק המכות כשישחקוהו ויזרוהו עליהם אברי הראש מ
מכאיב הראש וזה מפני שסותם העשן ועוצר הטבע
אברי החזה יועיל מרקיקת הדם אברי המזון יועיל מרטי
מרטיבות האצטומ׳ אברי הנעירה עוצר הטבע ויועיל

כנגעי המעים ויציאת הדם וירבה השתן הארסים יועיל
מארסי הטרצים וחבשיל קליפתו עם חלב הבקר יועיל ס
מארס החצים הארסנים והפרי אשר תוך הוא טוב אל הא
הארסים

פרק קיט

בסכסה וכלטין מאסים המהות
דומה לעלים כתושים יבשים נוט
נושים אל האודם ולכרכמות ויד
וידמה כמו קליפת עלים ועצים והוא עוקץ הלשון כמו כב
כבאבא אמר בו כסוייה הוא קליפת אגוז ביה ואמר כסיה ש
שהוא דומה לכח הנרמאשף והוא יותר דקיק מכנו חטבע
אמר בולוש שהוא ישר ואפר אדר שהוא חם יבש בשנית
ואין נפק שהוא חם ויבש המפעל ומסנלה יתיר הנפח ובו
קבוץ המורסות והסמני יתיר המורסו הקשות כשיערבוהו
בדונ הוא קירוטי בער העדי יכשיר ריח הפה אברי הר
הראש יעשו מכנו סעוט עם שמן בנפנג לכאב הראש הנו
הנולד מרוחות הגסות בראש ובכאב חצי הראש אברי
המזון יחזק הכבד והאצטום אברי הנעירה הוא עוצר ש
שלשול הבטן ויועיל מנגעי המעים והוא טוב אל הרחם

פרק קכ

בזר כתאן וכלטין שימין לניש רל
זרע פשתן הבהות הוא קרוב מכ
מכח תלתן נקרא חלבא הטבע חם בראשונה והמר כי ה
הזרע המבושל הוא שוה ברטבה ויבשות ובו רטבה יתרו
יהרונית המפעל והס לה הוא מבשל וממרק ונופח ברט
ברטבתו היתרונית ואפי הקלוי מכנו והוא ישר כאשר אי
אינגו קלוי מעדב במוך הוא משקיט כאבי מורסות הרחם
פחות מהבוננ העדי עושים ממנו תחבושת עם השרו
והתאנים על הכתם הנקרא כלף בער והסכנים הרכים וי
ויועיל מקוץ הצפרנים ובקועם וקליפתם וכשיערבוהו ב
בבמותו חרף וישימוהו בדבש יועיל כמו כן המורסות וה
והסמנים ירכך המורסות החמות טבפנים ומחוץ וחמור
והמורסא אשר אחורי האזנים במי הדשן והמורסו הקשות
במו כן כלי הפרקים יכנע כהקוץ ויותר מקוץ הצפרנים
כשיערבוהו כדבש ודונג אברי הראש עשנו יועיל ממלוי
הנקרא זכאם בער וכן עשן הפשתן עצמו אברי רנשום ו
והחזה ויועיל משעיל הלבנה ויותר הקלוי מכנו אברי המ
המזון רע לאצטו מעכב העכול מעט ההזנה אברי הנע
הנעירה הקלוי מכנו יעגו הבטן ואשר אינגי קלוי הוא ישר
ושלשולו הוא חלש אכל כשהו קלוי חזק וכשמחפקים
ממנו עם דבש ופלפל יעורר המשגל ועושים כת נשילן ק
קנקן ומושיבין האשה בתבשילו ויועיל מנשיכת פי הרחם
והמורסות החמות וכן לכעים ויועיל כנגעי בית השתן
והכליות ותבשיל זרע הפשחה בשיעשו מכנו חוקנה עם
שמן ורדים הוא נדול התועלת לנגעי המעים

פרק קכא

ברדא וכלטין הוא נימא המהות
הוא ידוע ובמנו עושים הניר והוא
ככח הניר והשרוף יותר מיבש
השבעקר ויבש המפעל והסלה יכנע יציאת הדם ויכנע
אותו אופנו המכות והנגעים יזרוהו על המכות הטריות ו

ויכנרם וכן יועיל בשישתחזו בחומץ וייבש הנאצור וכל ה
הנגעים הרחבים והיציאות אברי הראש אפרו יועיל מאי
מאיכול הפה ובעד אכלה אברי החזה אפרו יעצור רקיק
הדם אברי הנעירה יקהוהו ויכרכוהו בפשתה ויעזבוהו
עד שייבש ויניחוהו על השחורים

פרק קכב

באקלי וכלטין פאבי הוא פודים
המהות הוא ידוע ויש מכנו בצ
מצרי ונכטי והנכטי יותר חזק
הקבוץ והמצרי יותר מרטיב ופחות הזנה הלח הוא יותר
כרובה היתרונים ולולא שהוא מעובב העכול ורבוי נפי
נפיחתו לא היה פחות בשבח ההונה מבדק השעורים אכל
דמו יותר חזק ויותר עבה המבחר היותר משובח ממנו ה
הוא העבה הדשן הלבן אשר לא אכלו עש והיותר רע ש
שבו הוא הלח והכשרו לשרוחו בארובה ויבשלהו היטב ו
ויאכלנו עם פלפל ומלח וחלתית
וצעתר והדומים להם עם המי השבע הוא קרוב מהישור
ונופח אל הקור והיובש ובו להות יתרונית ויותר בלח אב
אבל הלח ראוי לגזר עליו שהוא קר ודשוב מהאנשים אש
אשר ישימו קורי הפולים בשנית מוכיפים בו המפעל
והסנלה הוא כטרק כעט ונופח מאד ואם יבשלו הו היטב
יהיה כמו ברק השעורים וה שהבשול המרובה כשיתמידו
לתת עליו מים פעם אחר פעם יסיר נפיחתו אבל הפול ב
כשיקלפוהו ויטחונהו ויבשלוהו בקדרה ולא יניעהו טע
חמעט נפיחתו והקלוי כמנו מועט הנפח אך הוא יותר
מעובב העכול והמבושל בקליפתו הוא מרובה הנפח א
אך הוא יותר מעובב העכול ואולי קמחו הוא מרובה ה
הנפח והנכטי הוא פחות הקבוץ וקליפתו יותר חזקת הק
הקבוץ ואינו ממרק והמצרי יותר קובץ מכלם וכו מריקות
נולד כמנו כשריפה ויסיר התעדובים הגסים וכבר חתך
אכוקרט הדין שהוא משובח המזון ושוכר הבריאות
וכשיאכלוהו יחלום חלמות מכולבלים והלח ממנו יו
יוליד החבון ואם יקלפוהו ויחלקוהו לשנים וישם על פק
פקום יציאת הדם יפסיקנו ומסנלותיו שהוא מפסיק לידת
הכיצים מההרנגולות אם תאכילם או בתליה על צוארם
חערי כשיחבשו השיער בקליפותיו ירקרקם ואם יעשו מ
ממנו תחבושת על ערות הנערים יכנע צמיחת השער וכן
ישימוהו על המקום המגולח ויסיר הכתם הנקרא כלף וכ
וכש עם הקליפה והעדשיי הנקראים כמש בער ויפשיר ה
הגוון המורסות הסמנים עושיב ממנו החבושת כיין למ
למורסות ביצי הנגעים ויועיל לנגעי העצלי כלי הפרקים
יועיל מקוץ העצלים ועושים תחבושת ממנו מבי
מכושל עם חלב חזיר לנכאת הרגלים אברי הראש מכאי
דראש ויזיקהו והדב הירוק אשר כפול המצרי אשר פעמו
מר אם יודק ויעורב בשמן ויטיפו ממנו באזן יועיל מכ
מכאיביה אברי העין אם יעשו ממנו תחבושת עם דבש
ותלתן הנקרא חלבא יועיל מחשכת העינים ולחולי הנק
טרפא ועם הלבונה ולובן כיצה והודים אם יעשו ממנו
תחבושת לבליטת העין וכש לאשר הוא רע העפעף

אברי הנשום והחזה הוא טוב אל החזה ויועיל מרקיקת הד
הדם ומהשעול ואם יערבוהו עם דבש וקמח תלתן יועיל
ממורסות הגרון ושני הלחיים ותחבושת העשוי ממנו הוא
טוב למורסות השדים ויקפיאו בו החלב אבר המזון הוא
קשה העבול ואינו מעוכב הירידה והיציאה ואינו מוליד ה
השחורה והמבושל בחומץ בקליפתו יכנע הקיא אברי
הנעירה המבושל ממנו עם הומץ ומים יועיל מהשעול ה
האריך ויותר כשהוא עם קליפתו ויועיל מנגעי המעי וכש
הנכטי והגרש העשוי ממנו כמו כן יועיל מזה כמו שהוא
ואם עושים ממני מרק יועיל וההחבושת העשוי ממנו יוע
יועיל ממורסות הביצים ויוהר המבושלים ביין

פרק קכנ

באבלם ובלשון בילינשי הוא פפא
פפאביר מדברי המהות הוא הנק
הנקרא באשכש בעל שער ובעל
נברי הוא פועל כמו מפעל היתועים בשלשלו השבע הוא
חם מאד אברי הנעירה ישלשל כמו היתועים

פרק קכד

בול ובלטין אוריגא הוא שתן
המהות ידוע המבחר שבשתנים
הוא שתני הגמל הערבי והוא הם
המדברי ושתן האדם הוא יותר חלש שבשתנים יותר חל
חלש ממנו שתן החזירים הגדלים בבתים ואשר הם אפסי
הביצים רל הסריסים ויותר חזק שבהם הוא בעל ביצים ו
ושתן הסרים מבל דבר הוא יותר חלש והיותר מטרק שבש
שבשתנים הוא שתן האדם השבע הם ויבש המפעל והם
והסגלה בלו הוא מטרק ובאשר יערבו שתן האדם עם אפר
נפנים וישימו על מקום יציאת הדם יפסי ושתן הבהמות
יועיל בהילפת הנקראת חזאז אם רוחצים וכן שתן השור
העדי הוא מטרק הבהק המבות והנגעים שתן החמורים י
יועיל אל הנגעים הקרים הרטובים ושתן האדם כמו כן זב
ובש אשר אינו נשוא ויועיל מהקלוף והחביך והצרעת נ
ובש כשהוא מעורב עם בורק ומי המאץ ושמרי השתן עו
עושים משיחה על האודם הנקרא חמרא ויועיל וכן אם
ימשחו על הנרב ועל הספחת הנקרא סחפא רע והנגעים
אשר בהם ענולים יועיל להם ונגעי כף הרגל משתינים ע
עליהם ויתרפאו בלי הפרקים יועיל מבאובים העצבי
ובש שתן העזים הגדלים בבתים ושתן הסוסים ויותר אל
הקויץ והשטחות וכן יועיל אם יעשו ממנו סעוט להש
להשטחות אברי הראש שתן השור בשיערבו בו מור ו
ויטיפו ממנו באזן הרקיק ממנו ישק ט מבאוביה וכן שתן
העזים לבדו עם מור ושתן האדם הפרסי יכנע יציאת הם
המונלא בהאזן ושתן החזור הוא הזק התועלת מסתימת
הנחירים ויפתח אושם האזן המהבן הנקרא מצפה בבח נ
גדול אברי העי יבשלוה בכלי נחשת עד שיתעבה ויועי
ללובן והגרב וכן שתני הנערים וכן המבושל עם כרתי
אברי הנשיכה שתן הנערים יועיל ממעוקת הנשיכה
אברי המזון וכבר ראה אדם בחלומו שהיה לו טחול גדל
ורצוהו בחלומו שישתה משתנו ג פעמים בכל יום וכן עשה
וברפא ונסוהו ומצאוהו מופלג ושתן האדם ושתן הגמלים
יועיל מהשקוי הנקרא אסתקא בער ומושחים בו השחול
עם הלב דוראים הנקראים לבאה בער ושתן העז הסריס
יועיל לשקוי בשרי ויותר מדברי וכש עם סנבל ועם שתן
החזירים בכים השתן עם יין חזק יועיל אברי הנעירה ש
שתן החזירה ישבר החצץ בכוליא וביס השתן וישלשלה ו
וכן שתן החמורים יועיל מבאב הכליות ושתן האד מבושל
עם כרתי יועיל מבאב הרחם כשישבו בו חמשה ימים פעם
אחת בכל יום הארסים שתן האדם יועיל מנשיכת האפעה
בשישפכו ממנו על הנשוך וכשישתו ממנו במו כן וכש ה
האפעים הסלעיים וישימוהו על נזרון על נשיכת הכלב ה
השוטה ולכל נשיכה ועקיצה ושתן הפנוי מועי מהארסים
כלם ואר נכת הים

פרק קכה

כואק ולשון שליוא רל הרוק הם
המבחר החזק הוא הרוק מהרעב
והצם ויותר בעלי המזג החם
המהות ידוע המבות וחננעי יועיל לשחין הדק הנק קובא
אברי העין יועיל מהחולי הנקרא שרפא והלובן הארסים
הורג השרצים כלם והנחשים והעקרבים

פרק קכו

בער אל חיואן ובלשי אישטרקו
אניסליאום רל צואת החיונים צ
צואת הצב ובלשון אדיב יועיל
מהעדשים הנקראי נמש בער ומהכתם הנקרא כלף בער
וזה בתמרוקו וצואת הגמלים ינקה ויבטל היבלות אברי
הראש צואת הצבי יועיל מהחזזית למירוקו וצואת הגמל
יפסיק רעיפת דם הנחירים ושישתוהו עם תרופות הכפיון
יועיל אברי העין צואת הצב ימרוק לובן העינים
המורסות וחסמנים צואת הגמלים יגיר הנגעים וכן זבל ה
הצאן יועיל לאל הנגע הרבשי זבל העזים יתיר החזירי
בבח וכן צואת הגמלים ישקיט מורסת הפרקי ומכאוביה
אברי הנעירה צואת העזים יבש בכוך של צמר וימנע זי
זבות הרחם הארסים אם יבשלו אוקיא מצואת עזים
עם חמשה סברגת יין שחור ומהשתי ממנו במו כן ויעשו
ממנו תחבושת לנשיבת האפעה יועי צואת הצאן השרוף
ובש הנילוש בחומץ ימשחו בו לנשיכת הכלב השוט

פרק קכז

בצל אל חזיר דומה האשקילא ה
המהות הוא דומה בצל העכבר וט
וטעמו וישימוהו תמורתו והוא
יותר חלוש ממנו אברי הנעירה ישקיט כאב הרחם
הקר הארסים יועיל מהארסים ומנשיכת העקרבים ומהש
ומחשר הנק רתול אם שותי ממנו או עושי ממנו תחבוש
מעור בתאני תמורתו כמוהו זרנב ושני שליאו קרופל

פרק קכח

בנאתודן ובלשון ביניק נואריזין
אברי הנעירה יועיל מכאב הרחם
והכליות אחר

שישבר ויורך בשמן זית ודונג ואודם ביצה ולא יתקשה וי
וישלשל השתן ודם הוסת ויפיל העובר ויועיל עם קרראם
קרדאמנא לטחורים הארסים יועיל מארס השרצים תמו
תמורתו כמוהו פוליטריק או אדיאנטו בדאסקאן המהות
הוא תמורת עץ זרע ילקח

פרק קכט בקלא אל יהודיא הוא פניקלט
הטבע הוא חם למעלה מהיושר

פרק קל אמר בישמוש יוחנא שהוא עשב צ
צומח עם הביש וכל דבר שהוא שבן
אליו לא ישלם אלינו ותוא תריאק ג
גדול אל הביש ולו כל התועלות אשר לביש בצרעת והג
והגדמות ואמנם ביש מוש הוא חיוני במו שספרנו עליו וה
הוא עומד בשרש הביש כמו העכבר העדי יועיל מהצר
מהצרעת כלי הפרקים יועיל לבאב העצלים הארסים ה
הוא תריאק לכל ארס ולכל האפעים

פרק קלא בנבוט ובלטין ביטר הוא וירנא
פשטוריש המהות הוא עצא אל ר
רעי כלומר מטה הרועה ועוד נ
נזכור סגולותיו בשער העין

פרק קלב בוסדאר באגרי ובלטין
ביאושדיר בינדיאו הוא קולוריאו
מביאים מארמניאה המורסות וה
והסמנים עושים אותו למורסות החמות והסמנים החמים
כלי הפרקי אם יעשו ממנו תחבושת לנכאת הרגלים הנק
נקרס יועיל פרק קלג בטם נזכרהו בשער חב
חב אל בצרה

אות הגימל

פרק קלד גוז ובלטין נוסוש כלומר אגוזים
המהות ידוע והוא חם והטריאק ש
שלו לחמי המזג הנאות אליו והמ
והמועיל ממנו הוא הסכנגבין ולחולשי האצטו עם הכותח
הנקרא מרי והחומץ הטבע חם בשלישית יבש בתחלת ה
השנית ויבשו פחות מחומו ובו רטבה נסה תסור בשיתישן
המפעלים והסגלות הקלוי ממנו יש קבוץ יותר ועליו וקלפ
וקליפתו השרופה מיבשת בלא נשיכה והשמן הישן העש
העשוי ממנו כמו שמן זית ויש תמרוק חזק אל הישן העדי
אם ישימו הרטוב ממנו על רשמי ההכאה יועיל המורסות
והסמנים כשלועסי הפרי אשר תוך האגוזים וישימוהו על
המורסות אשר מהשחורה יועיל המכות
והנגעים השרף שלו אם ילעסוהו וישימוהו על הנגעים הח
החדים או באספלנית הנקרא מרהם יועיל כלי הפרקים
יועיל לעוות העצבים אברי הראש ממאיב הראש ואם יט
יטיפו מיץ עליו פושרים באזן יועיל ויועיל מהליחה אשר
באזן ואמרו כי האגוזים יכבידו הלשון ומולידים הצמחים
בפה אברי העין שמנו יועיל מהאוכל ובער אכילה

ומהאוד הנקרא חמרא בער ומהנאצורים אשר בצדי העין
אברי הנשום והחזה מיץ קליפתו ועסיסו הקרוש ימנע הם
המהנק ויזיק לשעול ושמנו הישן יוליד כאב הנרון וכן כל
מיני אגוזים ואומרים שעושים ממנו תחבושת אל השד אש
אשר בו מורסא ויותר הגדול ממנו אברי המזון הוא קשה
העכול רע לאצטו והעשוי ממנו מעוג הדבש ובער מרבא
בשהוא לח הוא יותר מועיל לאצטו ופחות היזק וזה כשו
בשיקלפוהו מקליפתו והאגוזים העשבים מעוג בדבש יוע
יועיל לאצטו הקרה ואני אומר כי האגוזים אינם נאותים ל
לאצטו החמה לבד אברי הנעירה מוליד הצפחים וישק
וישקיט עקיצת המעים ועוצר ובש הקלוי וקליפתו עוצרת
הוסת והעשוי ממנו מעוג יועיל לכוליא הקרה מאד ואפר
קליפתו ימנע הוסת ואם תסכלהו האשה או אם שתשתהו ב
ביין וכן בשיאכלו המעוג העשוי ממנו משלשל וא יפליגו
לאכול ממנו יוציא התולעים הקטנים ונרגרי הדלעת הנק
חב אל קדע ומועיל למעי הנקרא אעור בער הארסי
הוא עם תאנים והסד אב רפואה לכל הארסים וסמי המות
ועם בצל ומלח רשית על נשיכת כלב שוטה ווולתו

פרק קלה גוז בוא ובלטין נוסיש מושקטש
המהות הוא אגוז כשעור העפצים
קל להשבר רקיק הקליפה טוב הר
הריח חד הטבע אמר מסיח שהוא חם ויבש בסוף השלישי
המפעלים והסגלות יש בו קבוץ העדי הוא מנקח העדשי
הנקראים נמש ומבשם ריח הפה אברי העין יועיל מהש
מהשביל הנקרא סכל בער ויחזק הראות אברי המזון מח
מחזק הכבד והטחול והאצטום ובש פי האצטו אברי הה
הנעירה עוצר וישלשל השתן ובשיערבוהו בשמני יועיל
מהמבאובים ובן כפתילות מושמות מלמטה הנקר פרזאג
בער וימנע הקיא תמורתו כמו משקלו וחצי משקלו סנבל

פרק קלו גנדבא דסתר ובלטין קשטור
המהות הוא ביצי חיות ישקע בים
וילקח שנים נתלים משרש כמררת
שבקר יבשים ולו קליפה רקיקה תשבר כשנוגעים בו מעט
המבחר הוא בשהם שני ביצים יחד דבקים מזוגים לפי ש
שזה אינו מזויף ויזיפוהו בגואריש והדונג גלושים בדם
ומעט גנדבה דסתר ויבשום בכים השתן ומי שישתדל ל
לקחת האבר הזה מהחיה הזאת יאות שיבקע העור אשר ע
עליו שיוציא הרטבה עם מה שהוא נעצר בו הוא רטבה
כמו הדבש וייבשם יחד הטבע יותר רקיק ויותר חזק מכל
מה שיחמם וייבש ויאות שיהיה חם בסוף השלישית עד ה
הרביעית ויבש בשנית המפעל והסגלה יתיר הנפח ובאשר
ימשחו בו יחמם הנוף והכבד הדומה אל הדונג אשר בא
באמצעיתו נושך חזק החמים המורסות והסמנים יועיל
ממורסות חמות המכות והנגעים יועיל מהנגעי הממיתים
כלי הפרקים יועיל לעצב ומחמם ויועיל מהרעיש והקווץ
הרטוב ומהתנועה אשר מבלי חפץ הנקרא בואז בער הנו
הגולדת בעד רטבא ומהבטול הנקרא כדר והצנון הנקרא
פלאג אברי הראש יועיל מהשכח ומהחולי הנק תברבגש
מעורב עם שמן ורדים וחומץ וכן יועיל לתרדמה כמו כן
אם יהיה עמו קדחת וישקוהו עם

עם דבש ופלפל יועיל ולא יזיק ומשקים ממנו מנריפה אח
אחת ויסיר מיני כאב הראש הקר וכשיעשו ממנו תחבושת
או עשון יועיל מהחרשות ואין דבר שיועיל יותר ממנו לר
לרוח אשר באזן וזה שיקחו שעור עדשה מגנדבא דסתר ו
ומתיכים אותו בשמן ורדים ויטיפו ממנו באזן · אברי
הנשום והחזה כשיעשנו ממנו יועיל ממורסות הריאה וח
וחלי · אברי המזון כשישקו ממנו עם חומץ יועיל מהפוקה
הנקרא פואק וזה שיעטש ומצמיא · אברי הנעירה יסיר ע
עקיצת המעים שתוי בחומץ ויתיר הנפח וישלשל הוסת
ויוציא השליה כשמשקים ממנו שני זוזים עם פודנג כר
בדבש וזה אחר שיקיזו גיד הצפאן אשר אצל העקב ואז י
ישלשל מאין הזק ויוציא העובר ויסיר ק ר הרחם וכל רו
רוחותיו וקור האשך · הארסים יועיל מנשיכת השרצים ו
והוא טריאקא להניקה הנולדת בער אל נרכף והבוהה מ
ממנו הנוטה אל השחרות הוא ארס ממית ואפשר שיהרג
באותו יום ויפול מי שנצול ממנו בחולי אל ברסס

פרק

קלז נואשיר ובלטין אפופונקום המהו
הוא אילן שאינו עולה הרבה על ה
הקרקע ודומה לעלי התאנים והוא
חזק הירקות ומעורב באודם מחותך החלקים וחם ענולים
והשוק העומד עליו כמו שוק הקשואים ועליו שערו דקות
כהות וכער זגאב ועל ו קטנים מאד ובקצתו כנזר ענול דו
דומה לנזר השבת וציצו מכורכם והוא טוב הריח וגידיו ר
רבים משתרגים מעקר אחד עבה כעובי זרת אחד ובריחו
כ בד ומוציאים השרף שלו כשמבקעים בעקרו בעת שיר
שיראה השוק העומד עליו וכשיחבבו מקום הבקוע ישוב
כמו הזעפראן והדומה למין זה הוא ממיני הנואשיר
ואמנם השוק אשר עומד עליו הוא יותר דק ועולה כמו אמ
אמה ואחב ישתרג כמו עלי השומר והוא יותר חלוש וכמו
כן קליפת חירון אשר עליו כעלי הכובנא הלבן וציצו זהבי
המבחר ממנו הוא עקרו הלכן אשר כשיפנשהו הלשון אין
בו קבוץ והוא טוב הריח · והמשובח ממנו מפריו הוא מה
שלמעלה מהשוק · ומה שבאמצע · והיותר משובח מהשר
שלו ההוא המר מאד אשר תוכו לבן ומראהו כמו הזעפר
הממהר להשבר הנתך במים והשחור הרך הוא מזויף ויזיפ
ויזיפוהו באשק · הטבע חם ויבש בשלישית · המפעל מתיך
הרוחות וממרק והוא חם · המורסות והסמנים ירכך הקושי
וציצו הוא מרכך מאד הסמנים · המכות והנגעים עקרו יק
יכשר לרפואת העצמות ועם הדבש יועיל לנגעים הישנים
והאש הפרסי בער כאר פראסי וציצו כמו כן יועיל למכות
והסמנים ובכלל כל חלקיו יועילו מהנגעים הרעים · כלי
הפרקים ישתוהו במי קרטאן ועם יין לרצוץ העצלים והח
וההכאה אמר קצתם שהוא רע לעצלים ויראה לי שזה יה
יהיה לעצב בריא זולת הלח ומועיל מגיד הנשה ושותין מ
מיצו כמו כן ויועיל ממנו ויסיר העצלה ויועיל ממכאובי
הפרקים כלם ולנכאת הרגלים כשיעשו ממנו תחבושת ה
אברי הראש יועיל לאכול השינים כאשר ממלאים בו מב
המקום וישקיט כאבה ויועיל מכאב הראש ומהכפיון ו בו
ומכפיון הנערים ·
אברי העין יחדד הראות לאשר יכחלו בו אברי הנשום וה

והחזה יעשו תחבושת מעליו לכאבי הצלעות והנואשיר ב
כמו כן יועיל מכאב צדי הצלעות והשעול כשהוא מקרי
מקרירות אברי המזון מיצו יועיל מקשי הטחול כשיחבשו
בו או ישתו אותו עם חומץ ישים ממנו דרהם בכלי ואחר
ב חדשים יסננם ויועיל לטחול מאד והמין הזה יועיל מה
מהשקוי אברי הנעירה ירכך קושי הרחם ויועיל מהארת ה
השתן וישתה שעור לוז א במים חמים להגרת השתן ודם ה
הוסת והרחם הקר ופריו כמו כן יגיר הוסת ויותר עם האפ
האפסנתין והורג העובר וכש עקרו וזה שהוא מפיל אם ת
תסבלהו או אם תשתה ממנו ויועיל ממחנק הרחם ויתיר ה
הנפח וקשיו ויועיל מהדרוקן הנקרא קולון וישלשל התע
התערוב הנא ויועיל מחבוך כיס השתן · הקדחות ישתוהו
במי קרטאן ויועיל מהרתת בקדחות הארסים יעשו ממנו
אספלנית עם זפת בערבי מרהם ויעשו ממנו רטיה לנשיב
הכלב השוטה ויועיל עם הראונג לנשיכות ואם ישתוהו הו
הוא תריאק וכן מיצו תמורתו התאני ואני חושב שהאשק
קרוב ממנו

פרק

קלח גלוז הם גרגרי הצנובר הגדולי
המהות ידוע והוא יותר משובח ה
ההזנה מהאגוזים אך הוא יותר מ
מעוכב העכול ומעוכב העצם ממימיות וארציו ואוירייות
בו מעט וראוי כשתחפש בשלימות הדבור בו בשער הצי
הצינובר הטבע הוא ישר ובו חום מעט המפעל והסגלו
יזון מזון חזק ואינו רע ויכשר אל הרטוביות הנפסדות אש
אשר במעים ודוא מעוכב העכול ויכשר עכולו למצוננים
בדבש ואמנם לחמי המזג בסוכרי טברזאד ויוסיף בזה ל
להטיב חזנתו והשרוי במים יהיה חדותו וחריפוהו ועקיצ
ועקיצתו וישוב בתכלית ההזנה עד שהקטן שאין בו הזנה
ישוב אל ההזנה מהתרופת ואלו גרגרי צנובר הקטנים הם
נמצאים בכל הארצות כלי הפרקים יבריאו כאבי העצבים
והגב וגיד הנשה והוא מועיל לרפיון אברי הנשום והחזה
ינקו הריאה מאד ויוציא מה שבו מהליחה העבה אברי ה
הנעירה יניע תאות המשגל וכש המרוקח ממנו ויועיל מ
מהמוגלא וחצץ המקוה הארסי יועיל מהארסיי ומנשיכת
העכברים ומהשרץ הנקרא רתילא אם ישתו ממנו או יע
יעשו ממנו תחבושת מעורב בתאני תמורתו כמוהו זרנב
זרנבד ושני שלישי קרנפלי

פרק

קלט ננטיאנא ובלטין גינציאנ המהו
ידמו העלים אשר נגד עקרו לע
לעלי האגוזי ובער לסאן אלחמאל
וגוונו אדום ואמצע קצהו גבוה והשוק אשר עומד עליו ח
חלול בעובי הכובע וארו שתי אמות ועליו מגיעות קצת
לקצתם ופריו בפרחו ושרשו ארוך דומה שרש זרונאד וצ
יצמח בהרים ובצל ובמים מהם ואמרו שאמנם קראוה
גינסיאנא לפי שהראשון שהודיעה היה ננטין המלך וצומ
בהרים גבוהים ועושי ממנו מיץ וזה ששורין אותו ה ימים
ואחב מבשלים ואחב מסנני אותה ואחב מבשלי המיץ עד
שישוב כעובי הדבש המבחר היותר משובח שבו הרומי
והוא אדום ויותר קשה והוא עצום הגידים כעובי אצבע
ויש ממנו יותר עבה ויותר קטן

ונוונו מכורכם נזטה אל השחרות וכשישכרוהו יהיה יות
יותר חזק הכרכמות מכפנים קרוב מהזרונאג הטבע חם
בשלישית יבש בו המפעל והסגלה הוא מפתח ובו קביצ
קביצות ועקרו המופלג בפתוח והרקיקות והתמרוק העדי
עקרו ימרוק הבהק וכש מיצו המכות והנגעים מבריא המ
המכות והנגעים המתאכלים וכש מיצו כלי הפרקים יש
ישתו ממנו ב זוזים עם יין לעוות העצב והוא יועיל למי ש
שנפל ממקום גבוה אברי העין ילקח ממנו טיחה לרמד א
אברי החזה סחיטתו ב דרהם טוב לבעלת הצד אברי המ
המזון מפתח האוטם מן הכבד והטחול ומשקל ב זוזים מ
ממנו עם יין מבושל יועיל לכאב הכבד והטחול ולקרתם
ולמורסתם ואם ישתו מעקרו יכשר לחולי האצטו הקר
אברי הנעירה מגיר השתן ודם הוסת ואם תסכלהו האשה מ
מעקרו כמו פתילה יפיל העובר ויוציאהו הארסים הוא
יותר מועיל שבסמים לנשיכת העקרב ואם ישתו ממנו מש
משקל ב זוזים ביין יועיל מנשיכת השרצים תמורתו מש
וחצי ממנו אסארון וחצי משקלו קלפ שרש הקפריש

פרק קמ גוץ הנדם ובלטין נוקיש הינדין ה
המהות הוא עפרירות ענול כמו
הזרעונים הוא טורניאקוש בא מ
מבראקא ומבסבאן ועושים ממנו שבר עם דבש הטבע
אמר רופיש שהוא מקרר ומרקיק ומיבש מעט המפעל והס
והסגלות יפסיק יציאת הדם הקשוט ישמי המכות והנגעי
ירפא מהשחי הדק הנק קובא אברי הנעיר יעור המשגל

פרק קמא גוז אל סנו ובלטין נוקש
קופרישש הוא אגוז סיפריש
המכות והנגעים עושים ממנו ה
החכושת לחתך

פרק קמב גלאאיך ובלטין גילביניך הוא
זרע שחור המהות הוא קרוב המ
המפעל מפעל אל נרבק ואמרו א
אנשים שהוא זרע התורביט השחור וקליפת עקרו הוא הת
התרביט המכורב והוא צומח בצען מצרים ובער אל סע
סעוד אך המשובח ממנו הוא ההנדי והוא הדומ אל הגומ

פרק אברי החזה קצתם היו משקים למצינן מח
מחולי אל פלג עם שני זוזים ונסיונו מתר
מתרפא אברי המזון יוליד הקיא עד שא
שאפשר שהורג בחוזק הקיא אברי הנע רה הוא משלשל
והמשקה ממנו חצי זוז והזוז סכנה הארסים בו כח ארסי

פרק קמג גוז הנדי הוא גוזי אינדיא המהו
הוא הנרגיל המבחר ממנו הוא ה
הלח חזק הלובן ואשר מימיו מתו
מתוקים וכשלא ימצא בו מימיו יורה שהוא ישן ויאות לה
להסתפק ממנו בקליפת הפרי הפנימיית הטבע הוא חם
בתחלת השנית יבש בראשונה ובו רטבה יתרונית וזה מ
מנהגו אבל הלח ממנו הוא רטוב בראשונה המפעל והס
הסגלה הוא כבד אבל אינו רע המזון כלי הפרקים שמן
הנרגיל הישן יועיל ממכאובי הגב והארכובות אברי המזון
הוא כבד לאצטומ ובו הזק מעט משובח החזנה וקליפת
לבו לא תתעכל ולכן ראוי להסירה וראוי שלא יאכל עליו
מאכל כי אם אחר שעה ומשיחתו החדשה יותר משובחת

מהחמאה לפי שאינה נושכת האצטו ולא ירפה אברי ה
הנעירה יוסיף בתאות המשגל ומשיחתו טובה לטחורים ו
ויותר השמן הישן וכש עם שמן משמש בשישתו מהם מש
משקל מכל אחד וכשהוא ישן גרגרי הדלעת ובע חב אל
קרע וישלשל כאשד יאכלו ממנו

פרק קמד גוז רומי הוא גוז רומנום המהות
הוא הנקרא אגרופס הטבע יחמם
בחוזק בשלישית ומיבש בראשונ
והשרף שלו מופלג בחום אברי הראש פריו עם חומץ יו
יועיל מהכפיון

פרק קמה גוז אל טרפא הוא גוז תמריץ
היא בכמאך הטבע הוא חם וכ
וכאלו הוא ישו או בתחלת הרא
הראשונה או יותר ועל דעת אחרים הוא קר בראשונה ה
המפעל והסגלה משובח להפסק הדם אברי הראש אם
ישבשכו בו הפה עם חומץ יועיל לכאב השנים אברי
המזון כאשר יבשלוהו כחומץ ויין יועיל לקשי הטחול

פרק קמו גלנאר ובלטי בלושטיאש
המהו הוא ציץ רמון מדברי פרסי
או מצרי לבן ואדום ועושים ממנו מיץ כמו שעושים מיץ
מן לחי אלטי כלומר זקן התיש אמר פולש שכחו בכח קל
קלפת הרמונים הפנימית הטבע הטבע קר בראשונה יבש
בשנית המפעל והסגלה הוא מדביק עוצר לכל

פרק קמז נפת אפריד ובלטין נ פירי פירינד
המהו הוא דבר שתבונתו כתבונת
פרי הלוטם נקרא צינובר בערבי
ובראשו כמו שני קוצים ואומרים כמו כן שהוא דומה אל
השקדים ואפשר שיתבקע ויתפתח אברי הנעירה יוסיף ב
בתאות המשגל מאד

פרק קמח נכסין הוא גיף הוא גכשושית
המהות הוא אבן שעושים ממנו
חרסי והוא כעל רקועים לבנים ו
והוא יבש וכשישרפוהו יוסיף רקיקות הטבע קר ויבש
המפע והסגלה הוא צופד ויושם על צדי יציאת הדם ויקב
הדבוק אשר בו וחשרוף ידקק ויוסיף יבשו אברי הראש
ימשחו בו על המצח ויושם ממנו על הראש ויעצור רעי
רעיפת הדם והוא מיוחד אליו כמו כן וכש עם טין ארמיני
הקלוי ועדשים ומטיפים ממנו עם מי הדם ומעט חומץ
אברי העין יערבוהו בלובן ביצה לבלתי יתאבן ויושם על
האפר הדמי הנקרא רמד בער ויועיל אליו הארסים הוא מ
מכלל הארסים הממיתים

פרק קמט גיזדא ובלטין פוליאום מונטני
המהות הוא ממין שיה ובו חום
חד מעט והצעתר הוא יותר חד
ממנו ויותר מד והוא ענפי וציצי
לו שערות דקות ובער זגב והוא לבן נוטה לכרכמות ומ
וממלא זרע כמו שהוא ודאשו בכדור ובו כמו שערות וח
והלבן הוא כבד הזרע הריח מבושם מעט והיותר גדול מ
וממנו הוא יותר חלש ומר כמו כן ובו חריפות מעט
וההררי הוא היותר

קטן הטבע הקטן ממנו חם בשנית ויבש בשלישית והג
והגדול חם ויבש בשנית
המפעל והסגלה פותח מרקיק ויותר הקט כפתיח האטמי
הפנימיים המכות והנגעים יסגור הלח ממנו המכות
הטריות והיבש ממנו יסגור הנגעים הרעים וכש הקטן וה
והיבש אברי הראש הוא מבאיב הראש אברי המזון כ
כשימשחו בו עם חומץ יועיל לשורסות הטחול והקושי א
אשר בו ויזיק לאצטומ יועיל מהירקן השחור וכש תבשי
הגדו ממנו ויועיל מהשקוי ובער אסתסק ובכלל הוא רע
לאצטומ אברי הנעירה ישלשל השתן ודם הוסת משלשל
הטבע ויועיל מגרגרי הדלעת מאד וכערבי חב אל קרע
הקדחות יועיל מהקדחות הישנות הארסים יועיל
מעקיצת העקרב ובשול הגדול ממנו יועיל מנשיכת השר
השרצים כלם ויעשנו בו ואם ציעו אותו בבית יוציא הש
השרצים תמורתו בהוצאת התולעים והגרת השתן ודם
הוסת כמו משקלו קליפת עצי הרמוני ושני שלישי משקל
קליפת עלי סליכא

פרק קנ גאמיד הוא נקרא פלמא והוא שרש
התמר והוא הנאכל הוא חריות דקל עוש
עושים ממנו מכבדות המהות ידוע
הטבע קר כשנית יבש בראשונה המפעל הוא קובץ
אברי הנשום והחיה יועיל מעובי הגרון אברי הנע רה י
יקבץ השלשול ויציאת הדם הארסים הוא טוב לנשיכת
הצרעות אם יעשו ממנו תחבושת או אם ימשחו בו

פרק קנא נמיז הוא פונץ דפאראון המהות
הוא השקמים וימצאו בארץ
מצרים ובארץ הצבי ודומה לתא
לתאנים עוד נזכרהו בשער תאנים

פרק קנב גם המהות הוא
כמו הנכסין

פרק קנג גלוד ובלטין פילליש כלומר עורות
המבחר הטוב שבו הוא עור היונק
מפני רטבתו המפעל והסגלה מזונו מוקט
והוא נדבק ודבוקו קרוב מדבוק הכרעים וגרירת עור ה
העזים וכשישימוהו על הגרת הדם יעצור העדי עור ה
האפעה שרוף אם ימשחו בו לחולי השועל יועיל
המורסות והצמחים גאמר שעור הסוס אשר יהיה במים כ
בשיונה על הצמחים יבריא החבורות והשחינים יושם אפ
אפר עור וכיוצא בו על שריפת האש והשחינים החמים וה
והנגעים החמים כשאין עמהם מורסא והוא תרופה לבק
לבקוע הגולד בעד המגעל הצד וירכים והנאצורים כשי
כשיפשיטוהו מעל הרחלות ויושם על הברדה ימנע מא
מאורעה וטוב לנגעים הרעים והגרב והחכוך א ברי
המזון העזר הפנימי אשר בקורקבן העופות ובזפקיה וכש
התרנגולי כשייבשוהו וישחקו ממנו יועיל מכאב נגעי הא
האצטומ הארסים אמרו כי המקום אשר יפשיטו בו העזים
הוא חם כשישימו ממנו על נשיכת האפעה ימשול הארס

פרק קנד גנאח ובלטין אלא רל כנף המהו
הטוב שבהם הוא כנף תרנגולים
ובנפי האווזים טובות העבול והה
והזנה ואמנם הם קלים בעבור רוב התנועה והעמל ו
ואמנם רבוי הזנתם הוא בעד רבוי הבשר בהם המורסות

והסמנים אמרו כי נוצת כנף העוף הנקרא וורשאן
כשיערבוהו בכמותו בנג וישרפו וישחקוהו ויושם בלחם
כמו המלח יתיר החזירי מהצוא מבלי ברזל וכן אם יזרוהו
על הלחם ויאכל ממנו אברי הנעירה אמרו כי אותו ה
הלחם העשוי במה שזכרנו ישלשל

פרק קנה גאר אל נהר ובלטין נארפלומיניש
הוא דומה לפרח הנילופר שקוע במים
המהות הוא ציץ דומה הנילופר והוא ש
שוקע במים יראה ממנו מעט ובחו קרוב מכח הבאכאט
הוא עצי אל רע הטבע קר קובץ המכות והנגעים טוב
לנגעים רעים ולחכוך

פרק קנו גראר ובלטין לקושטי הוא חגב ה
המבחר ממנו הוא השמן אשר אין
לו כנפים ורגליו יעקרו היכלות
הנקרא תאלול אברי המזון יקחו ממנו שנים עשר חיים
ויכרתו ראשיהם וקצוותם ויושם עמם מעט הדם יבש וי
וישתה לחולי השקוי כמו שהם
אברי הנעירה יועיל להזלת השתן ואם יעשנו בו יועיל
מעוצר השתן ויותר לנשים ויעשנו בו אל השחורי ויועיל
הארסים השמן מהם אשר אין לו כנפים אם יצלוהו ויאכ
ויאכלוהו יועיל לנשיכת העקרב

פרק קנז גש מקדש המהות כחו דומה לכ
לבח השיח עם ענב השועל המפעל
והסגלה מ קה ופותח ומשקיט הנפח
ויתיר הרוחות ביחוד אברי הנעירה יועיל לרוחות הרחם

פרק קנח נכן ובלטין קאשיאוש הוא גבנה
המהות יעשוהו מחלב ויש שנע
שנעשה מחלב שאינו קפוי הרב
והוא הנקרא דאיב בער והוא הגבינה הלחה הטבע הטרי
ממנו קר ורטוב בשלישית והמליח הישן חם ויבש בשל
בשלישית ומי הגבנה מפני הבורקיות אשר בו הנשאר מן ה
הרם הראשון והחם המררי יש בו חום כל שהוא המבחר ש
שבו הוא הממוצ בין הדבק ואשר ישתבר מהרה כי שניהם
הם רעים ומה שהוא אפס המטעם ונוטה אל המתיקות ויע
ויערב אל החיך והישר אשר לא ישאר בקרבים הרבה ו
והעשוי מהחלב החמוץ יותר משובח והדברים הדקים יוס
יוסיפו רוע לפן שיעבירוהו ויוציאוהו מהר וגבינת העזים
אשר ירעו הדברים הרקיקים יותר משובח מגבינת העזים
הרועים כמו הנלנאר ודומה לו המפעל והסגלה יש לו
המרוק והלח מזון משמין ויאכל אחריו הדבש והישן חם
מנקה ויזון מזון מררי והמליח אשר איננו ישן הוא ממוצע
ומי הגבנה ישמין הכלבים מאד ויזונם וזה אשר יקרא אק
אקט והוא אשר איננו קפוי הרבה בין שאר הגבנה כו כח
מתיך העדי אם ישקו מי הגבנה עם הסמים המנקים הש
השחורה יועיל לבתם הנקרא כלף בער והטרי מבושל ב
ביין בקליפת רמונים עד שיסיר ימנע הקווץ מהפנים וה
והמלוח הישן יוליד הרזון המורסות והסמנים הטרי שא
שאיננו מליח ימנע מורסות השחינים החבורות והשחיני
הישנה טובה לשחינים הרעים והמכות והטרי יועיל לנג
לנגעים הקלים הטריים וזה שהטריי יותר חזק בזה וימנע
מורסתם וכל שכן עם טלה הנקרא דלאב והחומץ הם
המדברי ושותים מימיו

אל הגרב כלי הפרקים ישחקנו הישן ממנו עם זית או ב
במו פרעי החזיר המלוח ויחובש לאבון הפרקים ויוציא
מהם בלי הזק והוא גדול התועלת מאד אברי העין ה
הבלתי מלוח והמלוח ממנו יחובש לרמד ולטרפא אברי
החזה כאשר יבשלוהו במים ותשתה מהם המנקת ירבה
החלב אברי המזון המלוח ממנו הוא רע לאצטו וכן א
אשר אינו מלוח וכל מטעם שיהיה ממנו הוא רע זה
ואמר דיאסקודים שהטרי הוא טוב לאצטומכא ודבר
צריך עיון והמליח אשר איננו ישן ממוצע בזה ויותר
ממהר לעכל ממנו ואשר אינו קפוי הרבה הנקרא קאט
בערבי הוא פחות הזק לאצטומכא מהאחרת אברי הנעי
הנעירה יולידו החצץ ככליות וכיס השתן ויתר הרטוב מ
ממנו ואשר אוכלין אותו עם תבלין אשר הם מעבים מהר
ואשר אינו מלוח ירבך הטבע ומימיו ישלשלו האדומה וי
ויעזור התמרוק אשר בו בעמור הכורקיו אשר בו ויערבו
עם הדבש ויועיל יותר והתרופה אשר ראוי להסתפק ממ
ממנו הוא הנעשה מחלב העזים והצאן והנכנה מועיל לג
לנגעים אשר במעי ויותר הצלוי וכבר יודק הצלוי ויחקן
אם שמן ורד ושמן זית ויועיל מהרגלים הארסים אמרו כי
עם הפודנג ההררי כאשר ימשחו בו על הארכים יועיל

פרק קנט

גדואר ובלטין זד
זדואריאה
המהו הוא חתיכו
דומה אל הזראונד שהיא אריסטולוגיאה ויותר דק ממנו וה
והוא היותר משובח שצומח עם הביש ויחליש צמח הביש
שכונתו אמר בן מסויה שהוא במפעליו יותר חלש מ
מהדרונג ואין זה רחוק ובמדומה לי כי זה שחתך הדין ה
הזה אין זה ראיה ברורה כדי שיהיה מובטח בזה וכבר ידע
ידענו כי הגדואר עומד נגד הביש וכש שיהיה יותר חלש
מהדרונג הארסי הוא טריאק לארסי לכם מהאפעי והביש
וזולתם תמורתו בתריאק שלש שקלים כמוהו זרנבאר

פרק קס

נזר ובלטין גיזאר הו
הוא פשטנגא המהות
ידוע והיותר חזק שב
שבזרעו זרע המדברי אמר דיאסקורידים יש ממנו מין ש
שעליו קטנים מבורכמים יותר מעלי שומר והוא בצורתו
ויש בשוק העומד עליו שעור זרת וציצו מכורכם והוא כמ
כמו הכזברת והשבת ולו פרי לבן וטוב הריח וזך וצומח
בחציצי הפלעים החמים המכאיכים והפרדסי יש ממנו
דומה אל הטרפא הרומיי והוא חריף שורף טוב הריח והש
והשלישי עליו כמו הכזברת וציצו לבן ולו יראה בו הפרי
ויש לו כמו קלפת האגוזים מלאים זרע וכמין ותבונתו לב
לבדו הטבע הוא חם בסוף השנית רטוב בראשונה
המכות והנגעים אם ישחקו זרעו בעליו ויושמו על הנגעים
האכולים יועילו מהר אברי החזה ולשעול הארוך אברי
המזון הוא קשה העכול והעשוי ממנו מעוג יותר ממהר ל
להתעכל ויועיל מהשקוי אברי הנעירה עליו ישקיטו ה
המשברים ויעוררו תאות המשגל ויותר זרע הפרדסי לפי
שנופח יותר ולא יעשה זה רע מדברי ואמנם האשקקאל
והנזר המדברי אם נדין שהוא מין נזר הוא מעורר יותר ה
המשגל מהפרדסי וישלשל הוסת הושתן וכש מדברי
כאשר ישתה ממנו או כפתילה בשסובלי בו יעקרו ויועיל

פרק קסא

לקושי ההריון
גרגיר ובלטין אירוק
הוא אירוגא המהות
יש ממנו מדברי ופר
ופרדסי וזרע גרגיר נותנים אותו כתבשילים ותמורתו הח
החרדל הטבע חם בשנית יבש בראשונה והלח ממנו הוא
רטוב בשני המפעל והסגלה מפת ומרב העדי מי הגרגיר
עם מרדת הבקר יועיל לסמני הנגעים וזרעו או מימיו יוע
יועילו כשירחצו בהם העדשים הנקראים נמש בערבי
אברי הראש יבאיב הראש וכל שכן אם אוכלין אותו לב
לבדו והחזרת ימנע ההזק ממנו וכן הנדבא והרגילא
אברי הנשום והחזה מגיר החלב אברי המזון בו עכול ל
לאצטומכא אברי הנעירה המדברי משלשל השתן ויע
ויעורר המשגל ועמידתו תמיד וכל שכן זרעו הארסים
כשיאכלוהו וישתו עליו יין ריחני הוא תריאק לנשיכת ה
החיה הנקראת אבן ערס

פרק קסב

גיאורס ובלטין
גוגאיריש הוא פנים
בעין המיל המהות
הוא שלשה מינים ודומה בכחו אל האורז והוא יותר זן ו
והגאור יותר משובח בכל עניניו מהדוחן אלא שהוא יותר
חזק הקבוץ המכחר יבשלוהו בחלב או במי מורסן הסלת
ושמן השקדים ויזון מזון משובח הטבע הוא קר ויבש
בסוף השנית ויא שהוא חם בראשונה והראשון יותר נכון
המפעל והסגלה יש בו קבוץ ויובש מאין נשיכה ואם יח
יחתלו בו ישקיט הכאבים וכשלא יבשלוהו יוליד דם רע
ומזונו פחות מכל הזרעים האחרים האפוים ומזונו מעט ד
דבק בו ובו רקיקות כל שהוא על דעת קצתם אך כשיבש
כשיבשלוהו בחלב או במי מורסן הסולת יכשר מזונו וכל
שכן בחמאה ושמן שקדים אברי המזון והוא מעוכב בא
באצטומכא הוא בעצמו או אפוי אברי הנעירה עושים
ממנו תחבושת לעקיצת המעים והוא משלשל

פרק קסג

גוז מאתל ובלטי נוקיש
מאתל המהות היא
רפואה ההרגש דומה לא לאגוז ועליו קוצים גסים
קצרים וידמה אגוז הקיא וזרעו כמו זרע אתרוג המפעל
והסגלה מרדים אברי הראש הוא מרדים רע אל המוח
אם ישתו ממנו שעור גרה ישבר הארסים הוא מצד הלב ו
ואם ישתו ממנו זוז יהרג באותו יום

פרק

קסד גאסו ובלטין גושו כחו וטבע
קרוב מטבע גלאהיך והמשקהו
ממנו חצי זוז כל זה ויכל רפה

פרק

קסה גבורה ובלטין גוביר ובלטי אגרג
הטבע קר בראשונה יבש בשנית
המפעל והסגלה עוצר כל הגרח ופ
ופחות הקבוץ והעצירה מהעזרודין ובערבי עזרוד והוא
מבבה האדומה הנשפכת לקרבים ואם יאכלו ממנו על הכ
המאכל כמו פרפראות יעכב השברות אברי החזה יועיל
מהשעול החם אברי המזון עוצר הקיא אברי הנעירה יוע
יועיל מנגעי האדומה הנקרא סחאג בערבי ויעצור הבטן
והקיא וכן העוזרדין ו ועיל מרבוי השתן

פרק קסו

נאריקון ובלטין אנא
אנאר קון אמר כן מפ
מסוייה שהוא זכר ונ

ונקבה ויש מאנאריקון שדומה לעקר האגודן אכל מראיו
אינו דומה לו ואמרו אנשים שהוא גדל באילן הטתאבל ע
על צד העפוש וישוכטעמו חריפות וקבוץ ועצם פימיו עפ
עפרי רקיק המבחר ממנו הלבן מהיר ההתפתחות חלק
הקצוות אשר יצא עם מרירותו מתיקות והגפרך מחר וה
והוא הנקבה והזכר אינו טוב והקשה והשחור רעים מאד׳
השבע חם בראשונה יבש בשניה המפעל והסגלה מתיך
ומחתך התערובים הגסים ופותח האשמים והוא מרקיק וא
ואמרו קצתם שבו כח קובץ ובתחלה טעמו יצא מתיקות
ואחרינו מרירות המורסות והסמנים יועיל לכל המורסות
כלי הפרקים ישקוהו בסכנגבין לכאב גיד הנשה והוא
מנקה יהרוני העצב בסגלה ויועיל מרעוץ העצלים והנפ
והגפילה והמשקה לזה של שה גרות ואם יהיה עם קרחת י
ישקוהו במי קרטאם וגלאב אברי הראש יועיל לבעלי
הכפין וינקה יתרוני המוח בסגלה שבו אברי הנשום
והחזה יועיל מקוצר הנשימה ונגעי הריאה משישתוהו כי
ביין מבושל והמשקה ממנו עד דרהם אם ישקו ממנו ג אב
אבלוסם עם מים יועיל מרקיקת הדם מהחזה אברי
המזון יועיל מהירקון וישתה בסכנגבין לצמח השחול ואם
יאבל לבדו מועיל מכאב האצטומכא ומהרטוב וישתה מש
ממנו דרהם לפאב הכבד אברי הנעירה משלשל
הליחות העבות המתחלפות מהשחורה והלבנה והמרה מ
מדרהם עד ב דרהם ובל שכן במי הקרטם והנה עוזר לרפ
לרפואות השלשלות ומגיעם לפאות הנוף ויגיר הוסת ות
והשתן וישקיט כאב הכליות והשתיה לזה דרהם ויועיל למ
למחנק הרחם הקדחות יועיל מהרתת ומהנושנות חעבות
בשתיה בין עד דרהם הארס שתית שקל בין עד דרהם
גדול התועלת בזה ויחובש לעקיצת הרשים הקרים ׳

פרק קסז

נאר ובלטין לאורוש
הפהות הוא גרגיר כת
כתבונת הלוז הקטן ע

עליו קליפה שחורה דקה תתפרד בטשוש מגרגיר שח
שחור נוטה לברכנות טוב הריח והטעם מבושם ועלהו ב
בעלי ההדם ופריו אדום ויצמח בהרים והבה בפריו ועלהו
השבע גרגריו חמים וקליפתו פחות בחום והוא בכלל חם
יבש בשנית הפעלות והסגלות הגרגרים בכללם יחמטו
והם יותר מהעלים ויחמטו הלקוי וינגבו בחוזק והגרגיר ת
בת כלית הקליפה יותר ויותר פחות חום ושכנו יותר חם מ
משמן האגוז הקשוט ירשה ביין המורסות יועיל עם לחם
וסויק מן החטום כאב הפרקים יועיל מכאבים ושמנו
יתיך העוות אברי הראש יתיך כאב ושמנו כן וכן
לכאבי האזן הקרים ויועיל מהחזשך והנזלים אברי
הנשום יועיל לקושי הנשום וההתיצבות והלחיכה כדבש א
או בשפה וכן להזלת המותרות אל הריאה והלחיכה בדבש
לשחיגי הריאה ורוע הנשום וכל שכן גרגרין ׳ אברי
המזון שמנו יועיל מכאב הכבד בשתיה ביין וכן הקליפה א
אך הוא וגרגרין כשיטרחו בו האצטומכא יגיע הקיא

אברי הנעירה שמנו יעיר קבסא וקיא ויגיר השתן והנדות
וכשול עלהו יועיל מחולי בים השתן והרחם וכן יועיל אם
ישבו בתבשילם והמשקה ממנו אל השלשול שני זוזים עם
מי דבש והם בנגבין ואם ישתה מקליפתו דרהם ישבר הח
החצץ ויהדוג העובר במרירות היותר אשר בו על בלעדיו
והמשקה ממנו ש גרות וגרגריו ישברו החצץ הקדחות
משיחתו תועיל מפמור השער כשימרחו בו ובהקדחות הי
הישנו ת העבות אם ישתה ממנו משקל ביין עד דרהם
הארסים אם ישקו ממנו משקל ביין עד דרהם הוא גדול הת
התועלת בזה לנשיכת העקרב ביין והוא טוב לנשיכת הצ
הצרעות ומהדבורים ובכלל הנא שריאק הארסים השתוים
כלם תמורתו עלי נמאם י

פרק קסח

נאפת הוא אולי בר
ברדא ובלטין
איאופאשוריאו

המהות הוא מהעשבים הקיצים הלו עלין כעלי השחדנאג ו
נציצו כמו הגילופר והוא אשר יסתפקו בו מיצו השבע
חם בראשונה יבש בשנית המפעל והסגלה הוא רקיק
מחתך ממרק טאין משיכה ומאין חום נראה ובו מעט עפ
עפיצות ומרירות חזק כמו מרירות הצבר העו׳ הוא
טוב לתחלת חולי השועל וחולי הנחש ובערבי דאת אל ח
חיה המכות והנגעים ימשחו במיצו בשומן ישן על
הנגעים אקשים להסגר ומיצו יועיל מהגרב והחכוך כש
כשישתוהו עם מי פום טירא והסכנגבין וכן פרחר והמין י
יותר חזק אברי המזון יועיל למכאובי הכבד וכתום
ומחזקו ולקושי הפיחול ומורסות הכבד והאצטומכא וי
ויועיל העשב והמיץ מרוע ההגהנה ומאורעי השקוי ובער
אסתמ׳א אברי הנעירה ישקוהו ביין ויועיל מנגעי
הבעים הקדחות יועיל מהקדחות הארוכות והישנות
ויותר מיצו וכל שכן עם מיץ אפסנתין תמורתו משקל אסא
אסארון וחצי משקל אפסנתין ׳

פרק קסט

נגאטי ובלטין נאנ
נאנאטיש הטהות
הוא אקאקל ולו ריח

כמו ריח אל קפר הנקרא בלטין אישפלטום כלי הפרקים
יועיל מנבאות הרגלים ובערבי נקרס אברי הראש אם
יתעשן בו הנכפה יועיל אליו אברי הנעירה יועיל
מחנק הרחם הארסים עשנו יוציא השרצים ׳

פרק קע

נדא ובלטין קולא הוא א
איינא קוייטא הטבע
הנעשה מעור חם ויבש ב

בראשונה וחצפד הנעשה מהדג הנקרא נרא בערבי הוא
פחות החום אבל הוא יבש המפעל והסגלה יש לכל
צפד כח מיבש וצופד העדי צפד הדג יערבוהו כתרופית
הצרעות ואם ישרפו צפד עור הבקר וירחצוהו יעבור
בסקום התותיא כתרופות העין המורפות והסמנים צ
צפד העור ימשחו בו על הספחת הנקרא סעפה בערבי וי
ויועיל וכן יועיל מבועת השריפה וכן צפד הדג וצפד עור
הבקר כשימשחו בו עם חומץ על השחין הדק הנקרא קובא
ואברב יועיל מהם ואם ירשה בדבש וחומץ על החברות יו

כהם וכן יערבו צפר הדג באספלנית הגרב המשתחן
ובערבי מרחם אברי החזה צפר הדג ישקוהו עם חומץ
לרקיקת הדם ויערבוהו במרק ברקיקת הדם ·

פרק פעא

גאליון וכלטי גאיליס
המהות הוא טוב הריח
הפעלות והסגלות הו
הוא מיבש ומקפיא החלב ובו מעט חדות ומונע יציאת הד
הדם המכות והנגעי יועיל משריפת האש

פרק קעב

גוסיאה ובלטין גושומי המהות ה
פוג מהבמהין ופטריות יקבץ ויי
וייבש כאלו הוא אליל הנקרא שר
שרף ותבנית כתבנית כוס קטן רוחצין הצמח ואוכלין א
אותו בדברים החמוצים ויערב לחיך כמו האמיל ויותר
הטבע אינו קר כמו שאר הבמהין ואינו רע התערוב
כמו הבמהין וכאלו בטבעו כמו בשר ·

פרק קעג

גרב ובלטין שאליקש הוא ערבה ·
המהות יסתפקו בקליפתו ובן בש
בשרף היוצא ממנו ויוציאהו שר
שרטוט העץ ויולד בו בורק משובח והוא משובח ממיני ה
הבורקים לאכול הפעלות והסגלות ציציו ועליו ומיצו
מנגב כלא נשיכה ובו עפיצות וקליפתו ככחו אך חוא יות
יותר יבש ועושים מיץ מעליו שומרים אותו וייבש בלא נש
נשיכה העדי אפר אילנו עם חומץ ייבש היבלות ויעקרם
אם הם הפוכים או בלי הפוכים וקליפתו נכנס בצבע הש
השעה המכות והנגעי קליפתו ועליו שחוקי כשיושמו על
הכריתה והמכות הרטיות יועיל כלי הפרקים תבשילו
הוא משובח באשר יזלפו ממנו לנכאו הרגלי אבריהראש
כשיטיפו ממיץ עליו עם שמן ורדי רותח בקליפת רמונים
באזן יועיל מכאב האזן וכן קליפתו הלחה כשיעשו בו זה
תבשילו רוחצין בו אל החזזית אברי העין השרף שלו
ומיצו ימרוק חשכת הראות אברי הנשום והחזה פריו
יועיל מרקיקת הדם וקליפתו כמו כן אברי המזון מיצו
יוציא ניפות הנקרא עלך בערבי ·

פרק קעד

גאליא ובלטין גאליאה מושקדא
המ רסות והסמנים ירבך המורסות
הקשות אברי הראש יתיכוהו
בשמן באזן וכירי ויוטף באזן מכאבת ויועיל וריח אל גא
גאליאה יועיל לנכפה ויחזקוהו וישקיט כאב הראש הקר ו
ובשישתוהו ביין ישכר אברי הנשום ריח אל גאליאה
ישמח הלב אברי הנעירה יועיל מכאב הרחם הקר אם
תסבלהו האשה וממורסותיו הקשות מהלבנה וישלשל
הוסת ויוריד הרחם הדנוק וינקהו ויבינהו להריון ·

אות הדלת

פרק קעה

דארציני ובלטין סינמומוס
המהות ידוע ממנו מין משובח נו
נוטה לשחרות מה והוא הרדי עבה
קצר ויש ממנו לבן דפה נפרך נוטה אל הריך וממנו מין
שחור חלק מעט הקשרים וממנו מין שריחו כריח סליבא נ

נוטה לירקות וקליפתו דומה קליפת אל סלכיא וזה ישאר ב
בחו זמן אחד וכל שכן אם ישחקוהו ויעשה עונות בין ומ
ומהדרצני מין יקרא דרציני אל כרב ולו ריח מה והוא
טוב ובחו חלוש וילקח ממנו שמן ויעשו ממנו משיחה
המבחר שבו הוא טוב הריח החד בטעמו מאין נשיכה וגו
וגוונו זך ואינו מעורב ואמר דיאסקורדים המבחר שבו
השחור הנוטה אל האשיות והאודם חלק ענפיו קרובים זה
לזה והם דקים ובם מתיקות ומליחות ונשיבה מעוטה ולא
ישאר מקשה מאד והמשובח בו הוא המתנבר על כל ריח
אחר כלעדיו ולא יורגש עמו ריח אחר והרע ממנו מה ש
שריחו כמו ריח אל שונא
או הלבונה או מליחות או מאוס הריח ולזה הנפ
הנפרך כמו כן אשר אין לו טעם והחלק אשר עקרו עבה ח
הוא רע ושומרים בחו הוא ששוחקים אותו ועושים ממנו
עונות ואם לא יחלש כחו אחר טו שנה וראוי לקחת ממנו
מה שהוא על שרש אחד והקנים עשרה הטבע חם ויבש
בשלישית המפעל והסגלת הוא בתבלית הרקיקות מושך מ
מפתח יכשיר כל עפוש וכל כח נפסד וכל מוגלא שיש בת
בתערובים הנפסדים ומשיחתו חמה מאד מתרת ומתיכה ·
העדי אם יושם על הבתם והעדשים מעורב עם חומץ
יועיל אל הסמנים הרבים המכות והנגעים יועיל לשחין
הדק הנקרא קובא בערבי ולנגעים כלי הפרקים שמנו
מופלג לרעישה אברי הראש יועיל מהמלוי הנקרא
זכאם בערבי ושמנו יכביד הראש והוא מנקה הראש מפני
שמושך ממנו הרטובות והוא מכלל מה שישקיט כאב האזן
ולכן יערבוהו בתרופות האזן אברי העין יועיל מכהות
הראות והחשכה אם יאכל ממנו או אם
כוחלים בו ויסיר הרטבה הנסה מהעין אברי החזה
והנשום משמח הלב ומועיל מהשעול וינקה מה שיש בחזה
אברי המזון יפתח אטמי הכבד ויחזקהו ויחזק האצטו
וייבש רטבתו ויועיל מהשקוי הנקרא אסתסקא אברי
הנעירה יועיל מכאבי הרחם והכליות ומורסתם אחר שת
שתחסר התוכו במעט שמן ודונג ואודם כיצה לבלתי ית
יתגבר התוכו וקשה וישלשל השתן והוסת ויפיל העובר ו
ועם קרדממה יועיל לטחורים ואמנם משיחתו תועיל
למכאובי הרחם בשיערבוהו בשמן זית ודונג ואם לא יתק
יתקשה ברוב התוכו יותר ממה שצריך הקדחת יועיל
לנעירה ויותר משיחתו כאשו ימשחו בו הארסים
מועיל מארסי השרצים ועושים ממנו תחבושת לנשיכת ה
העקרבים תמורתו קליפת סליכה הקובצת או כפלים ממנו
נאנוכא או כפליב ממנו אכהל ·

פרק קעו

דרונג וכלטי דרוניגי הוא דרוניצי
המהות הוא עשב בעל עקרים ב
בשעור גודל עד קצה הצפורן ומ
ומעט מזה ולכן מבפנים וכוהה מחוץ נוטה אל הקושי וה
והכבדו הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלת
מתיר הרוחות אברי הנשום מחזק הכבד ויועיל לחו
לחולשתו מאד אברי הנעירה דוחה הרוח אשר בהם
הארסים ייעיל מהארסים ומנשיכת העקרבים והשדץ הנק
הנקרא רטלת בערבי אם ישתו ממנו או אם יעשו ממנו תח
תחבושת עם התאנים תמורתו כבוהו זרנבד או ב ג קרנפל

פרק קעז דאר שישעאן ובלטין דאר שיסש שיסשקהאן הוא ארגרלא בכון יע יערי המהות הוא אילן עבה בעל קוצים רבים יקבצו העטרים שמנם והוא מורכב מחלקים ש שאינם דומים וקליפתו חריפה וציצו חם ועצו עפוץ ובו קרירות כל שהו לפי שהוא שרש סנבל הנדי וזה ספק אי אינו אמת המבחר ממנו הוא הדבר היוצא תחת קליפתו אדום דומה לעין החשמל בערבי פורפורי וטוב הריח והמ והמטעם והלבן שהוא אפס הריח הוא רע הטבע חם בראשונה יבש בסוף השנית עד השלישית ונאמר שהוא ב בראשון והו יותר חזק היבשו מזה ואמר וקצתם שהוא קר המפעל והסגלה יש בו התוך וקבוץ ויתיר הרוחות ויעצור ההגרות ויציאת הדם ויתקן העפושים המכות והנ והנגעים ועיל מהנגעים הפרים ומהעפושים כלי הפרקי יועיל מרפיון העצבים אברי הראש יועיל לכאשת הנחירים ועושים ממנו פתילה ויועיל לזה ואם ישבשבו הפה בתבשילו יועיל לנגעי הפה הנקרא קלאע בערבי וי וישמר השנים מאד אברי הנשום והחזה תבשילו יועיל מרקיקת הדם מהחזה אברי המזון יועיל מנפח האצטו אברי הנעירה יעצור בשולו הכסן ויועיל מהנפח ומעוצר השתן ואם תסבלהו האשה יוציא העובר ויזורהו ע על נגעי הענבות והאמה ויועיל מקושי אשר בהם ורבוים תמורתו פרי הינבות שלישי משקלו ותועלת העצב מ משקלו אכרון וחצי משקלו דרואנג ׳

פרק קעח דבק ובלטין וישקוש הוא וישק ה המהות ידוע ופריו כמו הזרעונים השחורים ואינו עגול מאד והוא בעל ענפים ישכר וידבק ביד וימצא באילן הלוט הנקרא ב בלוט בערבי וכן בתפוחים ואילן הנקרא הנטריפרש ובו כח מימיי אויריי הרבה מאד המבחר ממנו הוא הטרי החלק ואשר מבפנים כמו הכרתי וירוק מחוץ וירחצוהו וא ואחר כן יבשלוהו הטבע לא יתחמם אלא אחר יתעכב זמן ארוך כמו התפסיאה והוא חלש ממנו בזה ובו רטבה ית יתרונית אינה מבושלת והוא חם ויבש בשלישית המפעל והסגלה מתיך ויתיך הרטובות הנסות מעומק הגוף בחזקה וכח המשיכה וירכך אמרו קצתם שאין לו פועל ברטובו הרקיקות העדי יעקור הצפרנים הרעים כשיושם עליהם עם הזרניך המורסות והסמנים יתיר המורסות הקרות ויותר כאשר יחזקוהו בסיד ויועיל מהשרי ונכאבת אל ליל כלומר צמח הלילה הנקרא שרח בערבי ובלטין בנות הל הלילה החבורות והשחינים ירכך השחינים הנושנים והחבורות הרעות כלי הפרקים מרכך הפרקים מעורב עם כמוהו דונג וכמוהו ראתינג אברי הראש מועיל מהמורסות הקרות אשר אחורי האזנים מעורב ברתינג וד ודונג אברי המזון יתיר קשי הטחול כשיושם עליו עם קצת הדברים המחזקים כמו הסיד ׳

פרק קעט דוד ובלטין וירכיש הוא תולעת שני ובערבי דוד אל קרמז והוא תולעת הצבעים והוא פורפורי כחו ככח האפודג אלא שה שהוא יותר רקיק ויותר שוקע אמרו קצתם כי התולעים ה האלו ילקטים מהלוט הנקרא בלוט בערבי ומדברים רבים הטבע תולעת מקרר ומיובש יש לו שעור המפעל והסגלה מיבש מאיי נשיכה ואמר גאלינוס שיש לו קבוץ י ישר המכות והנגעים יועיל מהמכות אשר בעצבים ש שחוק עם יין או חומץ עם דבש אמרו שהתולעים מרובים הרגלים אשר רומשים תחת הארץ כפי מה שנאמר בשישתו מהם שקל יסיר הבויצה והכזאז אשר יהיו מחומר אברי הראש התולעים אשר יהיו תחת האבנים כשישחקוהו עם קליפת רמונים ועם שמן ורדים יטיפו ממנו באזן ישקיט ה הכאב אברי הנשום והחזה התולעים האדומים הרו הרומשים החת האבנים אשר במים להם רגלים רבים כש כשימושו בחוזק כשיחוכך בהם עם דבש יועיל מהמת מהמחנק ובן כשיאכלו ויועיל מהרבוי וקוצר הנשימה אברי הנעירה התולעים אשר הם מרובים הרגלים הנמצ הנמצאים בבורות ובמקומות טבולים אם ישתו מהם ביין הם טובים לעוצר השתן הארסים תולעת העצבים השחוק ימשכו בו לנשיבת השרצים ויועיל ׳

פרק קפ דארי ובלטין דיטיאו המהות הוא גרגרים כמו השעורים ויותר אר ארוכים דקים והם מרים הטבע אמר בן מסויה שהם קרים והאמת שהוא אל החום והוא נו נוטה ליבשות בשלישית המפעל והסגלות הוא עוצר ויעצור הבטן ומה שיש בו מהקבוץ ישמור שכר התמרים מהחמצה המורסות והסמנים יש בו רכוך הרבה לקשיים אברי הראש הוא מסגר אברי הנעירה עוצר ומועיל לכאב הטבעת ורפיונה אם ישבו בתבשילו וכאשר לותתים ממנו שעור זוז עם שמן זית וישקוהו יועיל מהט מהטחורים הארסים יועיל מה ארסים כלו תמורתו בהתוך המורסות הקשות שני שלישי משקלו כמון וחצי מ משקלו אבהל אכל לא יאות לשומו אל ההרות האבהל

פרק קפא דאנא נאדיך ובלטין גאלינא איט גאלוש דר תרנגולת ותרנגול מרק התרנגול ישן ומפוטם יש לו סגלה ועוד אזכרנה והדרך שזכר גאלינוס בבשולם הוא שלא לזבחם אלא אחר שיאכילום ויוציא המאכל ממעיהם וימ וימלא בטנם מהמלח ותופרים אותו ויבשלום בעשרים הין מים ובערבי קסט עד שישובו לשלש קוטלים ואחר ישתו הכל בפעם אחת ואחר כן יוסופו בזה מה שאני זוכר אותם בכל מקום המבחר אמר רופוש המבחר מהתרנגולים הוא מה שלא עלה על תרנגולת ומבחר הת התנגולת שלא ילדה ביצה והזקן מהם הוא רע הטבע שומן התרנגולים יותר חם משומן תרנגולות הגדולות המפעל והסגלה ביצי התרנגולים משובחים ממהרים להת להתעבל כלי הפרקים מרק התרנגולים הנזכרים הם נאותים לרעישה ואל כאב הפרקים ויאות לבשלו בבס בבסכאינ ושבת ומלח וזה בעשרים קוטל מים עד ש שישוב לשלשה או לארבעה אברי הראש בשר התרנגלים הקטנים בת שנתם יוסיף בשכל ומוח תרנגלת יועיל מרע מרעיפת דם הנחירים הנולד בקרום של מוח אברי הנשום והחזה מרק התרנגלים הנזכרים יועיל מקוצר הנש

הנשימת ובשר התרנגולת יזכך הקול ומרק התרנגל
הזקן מאד מרוקח בשבת וקרטאם יועיל מכל זה ואספידג
מהתרנגול הקטן משקיט התלהבות האצטומכא אברי
המזון מרק התרנגול יועיל מכאב האצטומכא מרוח׳
אברי הנעירה מרק התרנגולים הקטנים עם בסכיאג ושבת
יועיל מקולון בשר תרנגלות קטנות יוסיפו בטפת הזרע
המרק הנזבר עם הבסכאג ישלשל השחורה ועם קרטם י
ישלשל הלכנה ויש שיבשלוהו עם הסמנים הקובצים לנ
לנגעי המעים ודוך הכטן הוא שלשול ובחלב לנגעי כים
השתן הארסים התרנגולת אשר יבקעוה על לבה וכן הת
התרנגול ויושם על נשיכת השרצים ויחלפום בשעה אחר
שעה יועיל וימנע הארס רב ובארסים השתוים כמו כן כש
כשישתו המרק מבושל עם שבת׳

פרק קפב׳ דמאג ובלטין סיריברום כלומר
מוח המבחר הוא מוחות
העופות ויותר ההריים והמשובח
שיש במוחי ההולכים על ארבע הוא מוח השה ואחריו מוח
הענל הטבע הוא קר ורטוב המפעל והסגלה יוליד
הלבנה והתערובים הנסים אברי הראש כתב כן זוהר
שיש לו סגלה לחזק המוח מוח תרנגולות יועיל מרעיפת
דם כשהוא קרום המוח ומוח הגמל כשיבשלוהו וישחקוהו
בחומץ יין יועיל מהכפיון אברי המזון יוליד האסטנסות
בעת העכול ויסיר התאוה ויאות לאכלו עם תבלין ומי שי
שירצה להקיא אחר האכילה יאכלנו אחר מאכלו והוא מ
מעוכב העכול ויחלה האצטומכא אברי הנעירה ירכך
הטבע ומוח האווזים הקטנים נקרא אניט הוא מתרופות מ
מורסות הענבות הארסים המוחות טובים ונכונים
בשתית הסמים הממיתים ועקיצת בח׳ אם יאכלו׳

פרק קפג׳ דלאב ובלטין דולב הוא פושטיט
הטבע קליפתו ואנוזיו חזקי היו
היובש וקר בראשנה המפעל
והסגלה קליפתו ובשרו הוא חזקת התמרוק והיובש ומיב
ומיבשת ההרגשות והעטלפים ימותו בעלים שלו ובשרו וק
וקליפתו חזק הנגוב ואבק עלהו רע לחושים וזולתו מנגב
מאד העדי בקליפתו יש כח מרוק ונגוב ואפשר שיועיל
מהצרעות המורסות והסמנים עליו יועילו ממורסת
הלבנה וכמו כן יועיל ממורסות הפרקים והארכובות הנג
הנגעים אפרו יושם על הקלוף והמכות המטונפות ויתרפאו
וקליפתו מבושלת בחומץ תועיל משריפת האש כלי
הפרקים עליהו טוב לכאבי הפרקים והמורסות החמות א
אשר בם ויותר לארכובות אברי הראש המקולף ממנו
מבושל בחוץ יועיל לכאב השינים ואבקו מזיק לשמע הא
האזן אברי העין אבקו וקליפתו יזיקו לעין אך עליו
הלחים בשרוחצים אותם ומבשלים אותם ועושים מהם ת
תחבושת יעצור גזלות העין ויועיל מהתעוררות האפר הנ
הנקרא רמד בערבי אברי החזה קליפתו תועיל לריאה
ולקול הארסים כשהוא לח שתוי עם יין יועיל לנשיכת
השרצים ואנוזיו מעורבים עם חלב עושים ממנו תחבושת
לנשיכות ועקיצות וכבר זכרנו שהוא סם המות לעטלפים
וימותו בעליו ובקליפתו׳

פרק קפד דפלא ובלטי אוליאנדיר המהות
יש ממנו מדברי וממנו נהרי והמ
והמדברי עליו כמו עלי בקלא אל
חמקא והיא רגלא אבל הם יותר דקים וענפיו מתפשטים א
אל הקרקע ואצל העלים שלו קוצים והוא צומח במקומות
החרבים והנהרי צומה על שפת הנהרות ועולין ענפיו
על קרקע וקוציו נעלמים ועליו כמו עלי ערבה ועלי הש
השקדים רחבים מרים הטעם מאד והשוק העומר עליו עב
עבה מלמטה וביציו כמו הגרדים האדומים יפים מאד וע
ועליהם דבר יוצא כמו השעורים ופריו קשה נפוח ממולא
הדבר כמו הצמר הטבע חם בשלישית יבש בשנית
המפעל והסגלה מתיך מאד ואם יזלפו על הבית כתבשילי
יהרג הפרעושים העפריים המורסות אם יושמו על
המורסות הקשות יועיל להם מאד המכות והנגעים טוב
לחבוך והנרב והקלוף וכל שכן מיץ עליו כלי הפרקים
יועיל לכאב הישן מהשדרה והארכובה אם יעשו ממנו ת
תחבושת אברי הראש פרחו מצמיא ומעטש
הארסים הוא ארם ממית יש שיערבוהו עם יין ופדאב וי
וישקוהו ויציל מארסי השרצים ואני אומר שהוא סכנה וש
ושהוא עצמו וציציו הם סם המות לאנשים ולבהמות והכ
והכלבים אך יועילם כשישתוהו ביין מבושל עם סדאב כמ
כמו שאמרנו׳

פרק קפה׳ דאר פולפל הוא פלפל ארוך
המהות הוא דפים קטנים כמו ר
ראשי האצבעות כתבנית ציץ ה
הערבה הנופל אך הוא יותר קטן ויותר קשה ויש לו גוון וב
ובטעמו חדוד קרוב מטעם הפלפל
והוא כמו ראש פרי הפלפל ולכן הוא יותר
רטוב והוא נאכל ואינו נושך בתחלת אכילתו המבחר
הוא מה שאינו מעושה ולא יתך במים פושרים ואלו יעמד
בם כל היום ושידמה לפלפל בטעמו הטבע חם בשלישית
יבש בשנית המפעל והסגלה מתיך מאד אם יזלפו
ומסיר החליים הקרים׳ אברי העין אם יאכלוהו עם כבד
עז צלוי מהסנורים בערבי עסה אברי המזון יעכל ויוריד
המאכל ויחזק האצטומכא אברי הנעירה יוסיף בת אות
חמשגל והוא בזה דומה לזנגביל׳

פרק קפו׳ דהמסת ובלטין לאורוש הוא לב
לברי המהות יסתפקו בגרגריו
ועליו והגרגרים הם יותר חזקים מ
ממה שבו אחר קליפת עקריו נזכר הנה ממפעליו מעט וה
והשלמתו בשער שלשה אין בזכרון גלגאר הטבע חם
בשלישית יבש בשנית כלי הפרקים הוא טוב לרפיון
העצבים והסנון הנקרא פלאג בערבי ובלקות הפה הנקרא
לקנא בערב אברי הראש כשהוא שחוק טוב לעטוש
אברי המזון יועיל ממורסות הכבד והטחול אברי
הנעירה יועיל מהדרוקן הנקרא קולונג׳

פרק קפז׳ דוסיר ובלטין דיאושיר הוא אוי
אוינא המהות הוא עשב ידמו

לעלי חטה אך הוא יותר רך ולו פרי שיש לו שני מחיצות א
או שלשה ועליו דומים השער ויש שעושים ממנו מיץ ויצ
ויצניעוהו והוא משובח מהעשב הטבע חם בראשנה יבש
בשנית המפעל והסגלה בו יובש והתיך המורסות
והצמחים ירכך המורסות המתחילות להתקשות וימנע
קשיים העדי מסגלותיו שיסיר חולי השועל אברי העין
יועיל מחולי הגולד בזנב העין הנקרא גרב בערבי ·

פרק קפח דרדאר ובלטי דירדאר הוא פרייץ
המהות הוא הנקרא אילן הבק ויצ
ויצאו בו ציצים נפוחים כמו רמ
רמונים ויש בהם רטבא שישובו הרמש הנקרא בק ובאשר
יבקעו יצא הרמש הנקרא בק בערבי ובלטין
סימיסיש ועליו נאבלים כשהם לחים כשאר העשבים
המפעל והסגלה שבו קבוץ ותמרוק וקליפה קובצת והעקר
קרוב ממנה העדי רטבת העוקצים אשר בו ימרקו
הפנים וקליפתו עם חומץ כשהוא לח ימרוק הצרעת
המכות והנגעים אם יקשור קליפתו על המכות והנגעים יס
יסגרם וכן עליו וקליפתו וציציו טובים למכות וכן הנופל
מקליפתו והדבר הנופל ממנו כמו הקמח ימנעו הנגעים ל
להפרות וכל שבן כשיש עמו כמוהו אניסון כלי הפרקים
תבשיל עקרו ועליו יזלפו בו העצמות השבורות אברי
הנעירה קליפת הגסה כשישתו ממנה שקל במים קרים חס
תסיר הליחה ·

פרק קפט דיבודאר ובלטין דיאינדאר מין
שוינא ויש אומרים קר המהות
הוא מסוג האבהל ונקרא צינובר
הנדי ועציו דומים אל הזרגבד ובהם חדוד מעט ויגיר כמו
חלב והוא חם חריף ומצמיא הטבע יבש בשלישית
והוא יותר מחומו המפעל והסגלה חלבו יש בו חריפות
שורף ובעצמו קבוץ כלי הפרקים הוא טוב לרפיון
העצל והצנון הנקרא אל פלאג והלקות הנקרא לקוה והוא
מופלג ואין דבר יותר משובח ממנו אברי הראש יועיל
מהמורסות הקרות אשר במוח ומההשתתקות הנקרא סכת
סכתא בערבי והכפיון נקרא צדע אברי המזון חלבו
מצמיא אברי הנעירה משבר החצץ אשר בכליות יגיר
השתן והוא עוצר הטבע ויסיר רפיון העגבות באשר ישבו
בתבשילו ·

פרק קצ דרדי ובלטין פיקיש כלומר שם
שמרים המבחר שבהם והיותר נו
נוטה לשלום שמרי היין והדומה א
אליהם ושמרי היין הישן הם חזקי הכח ויצטרכו לשרפם ה
היטב אחר שייבשום וישרפום כמו ששורפים קצף הים ו
ובערבי זבד אל בחר וזה בכלי חרס סתום בחומר או בק
בקדרה ותבלית שריפתם הוא עד שיתלבנו וכן כל השמרים
ויאות להסתפק מכל השמרים כשהם טריים ואז יאות לש
לשרפם ויסתפקו מהם וזה שהישן מהם הוא חלש הכח ויא
ויאות להצניעם בכלי סתום לא ישלטו בו אויר שירחצוהו
כמו שירחצו התותיא המפעל והסגלה שמרי החומץ
הם יותר חזקים שבשמרים וכח תמרוקם קובץ והשרוף מ

מהם הוא שורף ומעפשם בכח אחד העדי השרוף ממנו
יתנו אותו על הלובן על הצפרנים אשר בהם לובן עם רא
ראתיגג ויתקנם המכות והנגעים השמרים בלתי שרופים
טובים להתעוררות כשהם לבדם ועם ההדם כמו כן
ויתיר הסמנים אשר עמם נגעים אברי הנשימה והחזה
בלתי שרופים יכבו להבות הגוף הנעצר בו הדם אברי
המזון הבלתי שרוף מונע הזלת הליחות לאצטומכא
אברי הנעירה הבלתי שרופים אם ירטה בו הרחם מחוץ יו
יועיל מהגרת דם הוסת ·

פרק קצא דבאן ובלטין פומוש רל עשן
המהות הוא עפר רקיק ויתחרפו
עצמו ומיניו וכלם בעצמם מג
מגנבים והעפריו הוא מעט אשיי המבחר היותר
משובח חזק שבו הוא עשן העטראן ובערבי קטראן ואח
ואחריו הזפת הרטוב ואחריו עשן המיעא ואחריו המור וא
ואחריו הלבונה ואחריו האלון ובערבי כטם וידמה שיהיה
עשן הנפט חזק מכלם המפעל והסגלה העשן עצמו
עפרי רקיק מבשל מתיך אברי העין עשן הלבונה ועשן
האלון הנקרא אל בטאם יסתפקו ממנו כנגעי העין
ויועיל מצמח השער הנוסף וההגרה והאכול והרטבה אש
אשר אין רמד בהם ונגעי זגבות העין הנקרא אמאק ·

פרק קצב דוקו ובלטין דאוקוש המהות
הוא זרע גזר מדברי עוד אזכור ח
חלוק בשער גזר מדברי הטבע
חם בשלישית יכש בתחלתה המפעל והסגלה פותח מאד
אברי הנעירה ישלשל השתן ודם הוסת ·

פרק קצג דם אלכוין ובלטין שנגואיש דר
דרקוניש הוא דם תנין הנקרא שי
שיאן המהות הוא מיץ אדום
ידוע הטבע אינו חם הרבה ואמרו קצתם שהוא קר
ואמנם יבשו הוא בשנית המפעל והסגלה עוצר וימנע
יציאת הדם המכות והנגעים מדביק המכות והנגעים
הלחים אברי המזון מחזק האצטומכא אברי הנעירה
עוצר וימנע נגעי המעים ויועיל מבקיעי העגבות תמורתו
כמו שחשבו רבים שהוא חזרת והוא בכל מפעליו ·

פרק קצד דגד ובלטין דינדי המהות
הוא הציני ממנו כמו הפסתוק וה
והגולד בסלעים הוא כמו אל כ
כרוע והוא קיקיון והאדום הוא נקוד בשחרות וההנדי יו
יותר קטן מן הציני ויותר גדול מן הגולד בתולעים והוא כ
כוהה נוטה לברכמות ומסגלתו כי יקטן באורך הזמן עד ש
שיכלה והוא יותר נשאר בקצת ארצות המבחר הציני
הוא יותר משובח ויותר חזק ההנדי והגולד בסלעים רע מע
מעובב במפעליו מוליד התלאה עוקץ המעים ויאות לקלף
אותו בברזל ולא יגעו בו השפתים לפי שיסור צבעם ויו
ויוליד בהם כמו צרעת וכשיקלפוהו יצא מקליפתו כמו ל
לשון דק קרוב מחצי גרגיר ויאות להשליך אותו לשון ול
ולקחת הפרי הטבע הוא חם מאד העדי אם ינקו
בקטפוסיאה מעורב במי שירכך בו ישמור שחרות השער

אברי הנעירה ישלשל הרבה והמשקל ממנו בשתית גרגיר
וחצי ואמנם ישלשל הרטובות והשחורה והלבנה אשר בפ
בפרקים ולא יאות להשקותו אלא בארצות
קרות ולמזג הקר ולא ישקוהו לבדו ואפשר שיובל האדם
להשקות המורגל ממנו עד דאנק אכל זה
ולמי שבחו סובל וכח מזגו סובל השלשול ויאות להדקו ול
ולערבו עמו מעט אמידו ומעט זעפראן ואם יערבוהו בס
בסמים המשלשלים לא יאות לערב בו האופיון ולא כל כס
אבל יאות לערב אותו בכמו התרבד וחלב התאנים ומיץ א
אפסנתין ונרגרי אל ביל וברכום ׳

פרק קצה׳ דם ובלטין שאנגואיש המהות
הנה דם האדם ודם חזיר הם דו
דומים זה לזה לכל דבר ובשר ש
שניהם קרובים לכל דבר עד כי אדם אחד מכר בשר אדם
במקום בשר חזיר ולא הכירוהו עד שמצאו בו צלעות הא
האדם ואמרו מי שרוצה לנסות דם האדם ינסהו בדם חזיר
וזה כי אעפ שהוא חלוש בכחו מדם האדם הוא דומה בו ו
ואנחנו כותבים הדברים הנאמרים בדם ורובם אין ראוי ל
לסמוך עליהם ובו ספק המבחר הנעשה ממנו כחמום
יאות לקחת אותם כריא ושלם לא יתנבר על גופו תערוב ו
ולא עפוש המפעל והסגלה דם הוסת הוא שורף ומעפש
וכלו קטה העכול וכל שכן הגס ממנו העדי דם הארנבת
אם יושם חם על הבהן והכתם הנקרא כלף יועיל להם
דם העטלפים כמו שאומרים ימנע להצמיח השער וזה ס
ספק אך דם הצפרדע הירוק ודם גורי הכלבים הוא יותר מ
מונע ואומרים כי דם העטלפים ישמור השדים על עמ
עמדם ולא נתאמת המורסות והסמנים דם הארנבת
יבשל המורסות החמות מהר וכן דם התיש ומסתפקים ממ
ממנו אחר שיקפיא ואומרים כי דם הוסת אם ילכלכו בו על
האודם הנקרא חמרא בערבי ודם השור אם יושם חם על ח
המורסות הקשות יועיל כמו כן וכן דם הארנבת אם יושם
חם על מורסות הביצים כלי הפרקים אמרו כי דם הוסת
אם יטיפו ממנו כשהוא חם על נכאות הרגלים יועיל
אברי הראש דם היונים הנקרא גרשאן והחורים אם יטיפו
מהם חמים על החבורות הבתושות והמרוצצות ימנעו תו
תולדת המורסא הנולדת בעד הנפילה כשעור כום
בשמן ורדים פושרים אמר גאלינוס כי זה בעד הנחת
איסתו לא בעד דבר אחר ואלו היו עוזבים אותו והיו נות
נותנים תמורתו שמן ורדים פושרים יפעל מפעליו וכן אמ
אמרו בדם תרנגולת ואמרו דם החמור הוא המונע
רעיפת דם הבא מהקרום ודם הסלחפא וכלעז טרטוגא וה
והכדברי ישקוהו עם יין אל הרפיון וכן דם הטלה ואמרו ב
כי דם הגמל יועיל מן הרפיון וזה אין אמת אמר גאלינוס
שאין זה דין חתיך ואני אומר שאולם אם נתאמת זה בנסיון
אינו לכחו הנראה אלא לסגלתו אברי העין דם האנקה
הנקרא ורל בערבי ודם הכח הנקרא הרדון יחזקו הראות
דם החומט הנקרא חרבה בערבי ימנע צמיחת השער בע
בעפעפים וכן דם הצפרדע הירוק אבל הנסיון לא נתאמת
ודם היונים והעוף הנקרא ורשאן והיונים ויותר דם עורקי
הכנף יטיפו ממנה אל החולי הנקרא טרפא בערבי וכן דם
העופות הנקרא בובאס בערבי וכן אם יטיפו מהם שרשי

הנוצות הדמיות מהעופות האלו ואמר גאלינוס שזה אמת
ובלעדיהם שקר אברי הנשום והחזה דם הקופות הנקרא
כוס בערבי מועיל מאד מקשי הנשימה וכן המרק שלו וב
ובשרו אמרו כי דם העטלפים ישמור השדים טלא יפלו
וישארו עומדים ואין לדבר הזה ריאה שראוי לסמוך עליה
ואמנם דם הגדי העבה כשיקחו ממנה אוקיא ויערבוהו בח
כחומץ וישתו ממנו שלשה ימים והוא חם העידו אנשים ש
שהוא מועיל לזה כמו כן אברי הנעירה אם תסבול ה
האשה מרם הוסת ימנע ההריון ודם התיש מיובש ישבר ה
החצץ אשר בכליות הארסים דם העז והאיל והארנבת
כשהם קלוים יועיל מהזק החצים הארמניים כשישתו ביין
וכן דם הכלב השוטה יועיל מנשיכתו כמו שהעיד עליהם
דיאסקורדים ׳

פרק קצו׳ דיאדונא ובלטין זופירי הוא צמ
צמח נקרא אל גרה וזופרא ועוד
פרק קצז׳ דהן ובלטין אוליאום כלומר ש
שמן המהות שמן בלסאן שרל ב
בלשמוש וכבר זכרנוהו ומשיחת
אל כרוע הוא קיקיון ושמן צנונות הם דומים בכח מתירים
והיותר חזק שמן כרוע ושמן צנונות הוא יותר חם ודומה
לשמן הזית הישן הטבע חם ויבש בשלישית שמן
אניסון ושמן יסמן הוא שושן הוא לילי חמים ויבשים בש
בשלישית שמן אנגדא ושמן קרטאם חמים בראשנה רט
רטובים בשינת שמן נרגאס חם בשנית לח בראשנה
שמן כירי חם ולח בשנית וכן שמן כאן הוא מנצילי וכן ש
שמן שקדים מרים ושמן זמורות הכרם והשקדים והדודאים
ובערבי לפאח קרובים זה לזה בקבוץ וקור ושמן חבושים
כמו כן ושמן בבונאג הוא חם בשווי ושמן שבת דומה להם
ויותר חם מעט ושמן גרגים קרוב הכח והמפעלים ומשמן
שבת אך הוא יותר חד הריח לא יאות לאנשים האותות שמ
שמן השבת ושמן בנפסיג אין בו קבוץ אך יש בו מעט ק
קרירות ושמן סדאב הוא מתיך ואין אנו זוכרים בכאן מע
מעשה השמנים אבל נזכירם בספר הרקוח ולא נזכור כמו
כן המשיחות המורכבות מסמים רבים כמו שמן קושט וש
ושמן דאר שישעאן ולא לקיחתם ותועלתם אלא ברקוח
המפעל והסגלות שמן שקדים וכל שכן המר פותח ושמן ת
תפוח וספרגיל הוא קובץ בסגלה ומקרר ושמן כאבונאג ה
הוא משקיט המבאובים ומסיר העובי ומסיר הקטורים שמ
שמן שושנים הוא מרכך ומחזק האברים ומקרר יותר מש
משמן חבושים וימנע החמרים הנשפכים ושמן אל
סדאב מתיר הנפח מאד והוא כמו שמן לברי ויותר חם מ
ממנו וכלם ישקיטו הכאבים הנושנים ויתיבו הרוחות שמן
הקושט יועיל בעירוב ויבשם הרוח והאויר והגוון העדי
שמן לבריר יועיל מחולי השועל שמן הדס יחזק מקום צמ
צמיחת השער ויחזקהו וישחירהו שמן קשט ישמור השער
שמן שקדים עם דבש וכל שכן שמן שקדים המרים מעורב
עם שמן שושנים ודונג מותך יועיל מתולדת כתמים בפ
בפנים והכתם הנקרא כלף והסמנים ודומיהם ויועיל כא
באשר ימשחו בו הילפת ובערבי חזאז מעורב עם מורסן
ושמן כרוע הוא טוב למנומר הנקרא ברק בערבי והכתם
הקרא כל בף שמן חלא ועיל אל הגוון הנפסד ויותר

בעפעף העין המורסות והסמנים שמן שקדים יועיל
לכו סות השדים שמן שושנים יועיל לקושי הרחם המכות
והנגעים שמן כרוע אל הסמנים הצמחים הנסים והגרב וש
ושמן חלבא אל הספחת הנקרא סעפת בערבי ושמן הדס יו
יועיל כהנגעים שמן קושט יכיר הגרב והחביך מהר
כלי הפרקים שמן שקדים יועיל לעוות שמן קממילא
יועיל מחעצלה שמן אילי גם בן ושמן אניט וגם בן למי ש
שהזיקו הקור אברי הראש שמן שקדים יועיל כהכפיה
והכאת האזנים שמן שקדים מרים מרובה התועלת ורקיק
ושוב תועלתו אל האזן והאטמים וצלצולה והתולעים הנו
הגולדים בה שמן ורדים טוב מאד ללהבת המוח
ותחלת הראות המורסא ויוסיף בכח המוח והוא נוטה אל
היושר ולבן יטעון גאלינוס שהוא מחמם הגוף חזק הקור ו
ויקרר החם והיותר נראת אלי מדינו כי הגופות החמות א
אשר הוא מזומן להם יותר מהגופות הקרות אשר יחממם ש
שמן אל גארב ושמן סאדג הוא טוב למכאובי הראש הי
הישנים שמן חלבא יועיל אל הילפת הנקרא חזאז בערבי
שמן כרוע יועיל למכאובי השועל והנגעים אשר בראש וה
והמורסות הגולדות בו וכאב האזנים אברי המזון שמן
שקדים טוב אל הטחול והכבד והאצטומכא אברי
הנעירה שמן הניגרא ושמן קרטאם ישלשלו הבטן ושמן ור
ורדים ישלשלו כמו בן כשימצא חומר שהוא צריך להע
להעמידו והוא עוצר השלשול המרדי ושמן כרוע ישלשל
ויוציא גרגרי הדלעת ובערבי חב אל קרע שמן שקדים
טוב למכאובי הכליו ועוצר השתן והחצץ והמכאובים אש
אשר בכיס השתן והרחם בשישתו ממנו או אם יעשו מם
ממנו חוקנה בערבי שמן שושן מקל הלידה ומנ ח
כאב הרחם בשתיה או בחוקן ובכל זה יועיל שמן פיניגריג
ולקושי הרחם ודכילתו וקשי הלידה שמן כרוע יועיל
ממורסות הענבות ועקיצת הרחם והעתקתו הקדחת שמן ב
בובנג בקדחות הישנות יותר משובח משמן ורדים ושמן ש
שבת טוב אל הנעירה תמורתם תמורת שמן בלסאם מ
מירא נוזלת או משקלו שמן אמידיהיאי עם חצי משקלו ש
שמן נרגיל ורביע משקלו שמן זית ישן ותמורת שמן אילנ
אליגאר הזפתי הרטוב ותמורת שמן אנגרא שמן קרטאם ו
והוא יותר חלוש ממנו ותמורת שמן חנא שמן מגורנא ות
ותמורת שמן ורדי שמן ניגופר ושמן בנפסיג ותמורת שמן
קיקיו שמן צינונגת ושמן זרע פשתה מבלי שיש בה חסרון
בשמן זרע פשתה ·

פרק קצח׳ דראג ובלטי דוראני הוא אפרוהי
פרדיץ הוא עוף המהות ידוע וב
ובשרו משובח מבשר האפרוח ו
והעוף הנקראים פואבת ויותר רקיק ויותר יבש מבשר הע
העוף הנקרא אל תרדג ופחות חם מהם · אברי הראש
בשר הדראג יוסיף במוח ובתבונה אברי הנעירה בשר
הדראג יוסיף בשפת הזרע ·

פרק קצט׳ דארקסה ובלטין דיכיכישא
המהות הוא קריפת הנדי קובץ מ
מאד המפעל והסגלה הוא
קובץ אברי הנשום והחזה טוב לרקיקת הדם מהחזה ול

ולחולי הצלעות ויצליל הקול אברי הנעירה יועיל
כנגעי המעים ·

פרק ר׳ דרוסטרם ובלטין דרושטאריש
המהות הוא דבר כרוך על אילן הב
הבלוט הישן הנקרא בלוט בערבי ו
והוא דומה אל הסרכם ויותר קטן ממנו ופחות התפשטות
ולו עקרים מסובבים ולו חריפות עם קבוץ ומרירות וכח
מעפש הטבע חם וחזק החום והיובש העדי ירקיק
השער ויגלחנו ויסירנו מפני עפושו וחדודו כלי הפרקים
יועיל כהצנון הנקרא פלאג בערבי וללקוא ·

פרק רא׳ דהב ובלטין אאורום רל׳ זהב הוא י
ישר ורקיק המפעל והסגלה שחיקת
הזהב יערבהו בסמי השחורה וה
והיותר משובח בכויה והיותר ממהר להתרפא הוא מה אש
אשר הוא במכוה של זהב העדי כאשר יעצרוהו בפה
יסיר הפוליפוס והוא ריח הפה ומערבים שחיקתו בתרופת
חלי השועל וחולי הנחש ובערבי דא אל דתייא אם ימש
ימשחוהו או אם ישתו ממנו אברי העין יחזק העין
כשיכחלו בו אברי הנשום והחזה יועיל ממכאובי הלב
ומדפיקתו וכערבי בפאן ומרוע הנפש ·

פרק רב׳ דנאב אל כיל ובלטין קאודא אי
איקואי הוא זנב הסוס ויקרא גם כ
כן קונשולידא מיגור המהות הוא
צומח בחפירת הגאיות והם ענפים חלולים נוטים לאודם יפ
יפים וקשים מתקשרי בחליות נכנסות זו בזו ואצל הקשרים
כמו עלי האדבאר הוא אישקוננט דקים עבים ומסתבך ב
במה שימצא מהאילנות ואחב יצאו ממנו קצוות רבות במ
כמו זנב הסוס ולו עקר קשה הטבע קר בראשונה יבש בש
בשנית המפעל והסגלה היא קובץ וכל שכן סחיטתו
חזקת הנגוב בלי עקיצה טוב להזלת הדם המכות
והנגעים יבריאם בהפלגה ואם יש בהם עצבים יסגרם כמו
כן כלי הפרקים יועיל כשימשחו בו ועושים ממנו
תחבושת אל המעים אברי המזון יועיל ממורסות האצטו
והכבד והשקוי הנקרא אסתסקא בערבי

פרק רג׳ דרארים ובלטין טאנטארידיש
הטבע אמרו קצתם שהוא מתנכר
בחום ואמרו אחרים שהוא חם וי
ויבש בשלישית והראשון יותר נכון המפעל והסגלה
הוא חד חריף מעפש שורף העדי הוא עוקר היבלות
כשימשחו בו ועושים ממנו משיחה מעורבת בדונג וים
וימשחו בו על לוכן הצפרנים ויועיל לצפרנים הרעים אם
יעשו ממנו תחבושת ויסיר הבוהק והצרעת כאשר ימשחו
בו עם חומץ וכשימשחו בו שחוק עם חרדל יצמיח השער
וכן אם יבשלהו בשמן זית עד שיתעבה המורסות
והסמנים ימשחו בו על השחין הדק הנקרא קובא בערבי ו
ועל הגרב אברי העין אמר בן מסויה שהוא חותך הצ
הצפורן הנקרא טרפה מהעין אברי המזון המעט ממנו
ישלשל השתן מאד עד שיועיל מן השקוי אברי הנעירה
המעט ממנו יעזור כמו כן על הסמים המגירים לשלשל מא
מאין נזק וכן אל דם הוסת ויפיל העובר אמרו קצתם אם י

ישקו אחת מהם למי שנתרעם מכיס שתנו ולא ימצא אליו
רפואה יועיל באד ואם ישקו שלש בנפסיג ממנו ינגע
כיס השתן אמר גאלינוס כי נגעי כיס השתן הוא מפני
שמטה החומרים החדים שם אשר אין מנוס מהם אל הגוף
וזה בסגלה שבו ׳

פרק רד׳ דרידא ובלטי קלומו ארומטיקוש
המהות נזכרהו בשער קצב אל ד
דרידא אברי הראש אמרו שאין
דבר יותר משובח ממנו מעורב עם שמן ורדים וחומץ ל
לשריפת האש ויועיל ממורסות האצטומכא והכבד ואל ה
השקוי הנקרא אסתק בערבי ׳

אות ההא

פרק רה׳ היפריקון ובלטין איפריקון או איר
אירבא שן נואן המהות קוראין
אותו בערבי ענב ונקרא כארץ ה
הצבי ענב אלג והוא ענפים וציצים נפרכים וגרגריו מב
מכורכמים וגוטים לאודם דומים בתבניתם אל הסמאק א
אבל אינו אדום כמוהו המבחר גאלינוס אמר כי ראוי
להשקות מפריו ולא יסתפקו בציצו לבדו הטבע הוא
חם ויבש המפעל והסגלות מרקיק ומפתח ממסס מתיר
המורסות והסמנים יועיל מהמורסות וכל שכן הקרות וה
והקשות המכות והנגעים הרעים יועיל תחבושת עלהו
מן שריפת האש ויבריא החבורות הגדולות והשחינים הר
הרעים וכשישחקוהו שכן ויזרוהו על הנגעים הרפים
יועיל כאבי הפרקים יועיל מכאב הירכים וגיד הנשה
מכושל ביין וכל שכן אם ישתוהו מ׳ ימים רצופים ירפא גי
גיד הנשה אברי הנעירה מגיר השתן ודם הוסת ופריו
ישלשל האדומה תמורתו כמו משקלו אישקיננט ומשקלו
שרש קפריש ׳

פרק רו׳ הילילג ובלטין מירבולנוש
המהות יש ממנו מבורכם פג ומם
וממנו הנדי שחור והוא בתכלית
הבשול ויותר שמן וממנו הכיבולי והוא היותר ממולא
שבכלם וממנו ציני הוא דק וקל המבחר המכורכם
החזק מהאדמימות הגוטה אל הירקות הכבד הממולא הקש
הקטה והיותר משובח שבכיבולי הוא היותר שמן והיותר ב
כבד ושוקע במים וגוטה אל האורם והיותר משובח שבצ
שבציני הוא אשר לו עוקצים הטבע אמרו שהמכורכם
יותר חם שבשחור ואמרו שההנדי הוא פחות הקור מהכי ב
בולי וכלם קרים בראשנה יבשים בשניה המפעל
והסגלות כלם מכבים האדומה ויועילו מהם העדי
השחור יזבך הגוון המורסות והסמנים ההללנים כלם
מועילים מהגדמות אברי הראש הכיבולי יועיל מהחושים
והזכרון והשכל ויועיל גם כן מכאב הראש אברי העין
המכורכם יועיל לעין הרפה ויועיל לחמרי השביל הנקרא
סכל כשכוחלים בו אברי הנשום והחזה יועיל מדפיקת

הלב ובערבי דפקאן ומההשתוממות כשישתו ממנו
אברי המזון יועיל לכאב הטחול ולכלי המזון כלם ויותר ה
השחוק לפי שהם מחזקים האצטומכא ויותר המעונגים הע
העשוים ממנו והם מחזקים בכלל האצטומכא וזה שישרוה
ויגנכוה וינקוה והמכורכם מהם הוא המשובח לאצטו
וכן השחור והציני חלוש במה שהוא פועל והכיבול ובב
ובכיבולי יש כח מוליד אסטנסות והכיבולי ייעיל מהשקוי
הנקרא אסתסקא אברי הנעירה הכיבולי וההנדי הקלויים
ובנוסח אחר הכלולים בשמן זית הם עוצרים והלילג אצ
אצפר ישלשל האדומה ומעט הלבנה והשחור ישלשל הש
השחורה ואמרו שהכיבולי יועיל מההדרוקן הנקרא קולון
והמשקה ממנה אל השלשול שרוי בחמשה זוזים עד יא׳ ד
דרהם ובלתי שרוי עד ב׳ דרהם ואני אומר יותר והכרכומי
עד עשרה דרהם ויותר שחוק שרוי במים הקדחות
הכיבולי יועיל מהקדחות הישנות ׳

פרק רז׳ האלבואה ובלטין אלבואי הוא ק
קרדמוני מינור נקרא פנסא
המהות הוא הנקרא כיזבואי ולוציץ יותר רקיק מהקאלה ה
הטבע חם בראשנה יבש בשנית המפעל והסגלה הוא
רקיק אברי המזון יחזק הכבד והאצטומכא הקרים
ומבשל המזון ׳

פרק רח׳ הזאז חסאן ובלטין היזיריאשסין פ
פריו דומה אל האשכול ומעבדים
בו העורות ואולי היה אצל הצידים מהם הניכה טובה והוא
אצל לעיסתו מזוהם אחר יראה לו מרירות ועוד נדבר בו מ
מאמר שלם במלת האשרא ׳

פרק רט׳ הנדבא וכלטין אינדאביאה יש מ
ממנו מדברי ויש ממנו פרדסי וה
והוא שני מינים יש ממנו רחב ה
העלים ודק העלים והוא עומד במהלך החזרת ושניהם כח
אחד כמו שאמרו אף אם הוא פחות במדותיו ולפי דעתי ב
כי איזה שיהיה מהם הוא בתועלת אחד לפתח אוטם הב
הכבד אעפ׳ שהוא יותר חסר בנגוב וחזוק המשובח
המועיל אל הכבד הוא המד הטבע ההנדבא קר בראשנה
והיבש ממנו יבש בראשנה והלח רטוב בסוף הראשנה וה
והפרדסי יותר קר ויותר רטוב ויש שיחזק מרירותו בימות
החמה ויולד בו חום מעט שאין לו מפעל גראה והמדברי
הוא פחות רטבא והוא אל טרשקון המפעל והסגלות
יפתח אוטם הקרבים והגידים ובו קבוץ משובח ואינו חזק
ומיצו עם אספידג וחומץ הוא מופלג בשירצו לקרדו בר
ברטיה כלי הפרקים עושים ממנו תחבושת לנכאות
הרגלים אברי העין יועיל מהאפר החם ובערבי רמד
וחלב ההנדבא המדברי ימרוק ממנו לוכן העין אברי
הנשום יעשו ממנו תחבושת עם קמח שעורים לדפיקת ה
הלב ויחזק הלב ובשיתיכו כיאר שובר במימיו ועושים מם
ממנו גרגיר יועיל למורסות הגרון אברי המזון ישקיט
האסטנסות והתעוררות האדומה ויחזק האצטומכא והוא
המשובח לרפואה אל האצטומכא החמה והמדברי הוא יו
יותר טוב אל האצטומכא מהפרדסי אמרו שוא נאות למזג

הכבד על אי זה מזג שיהיה אמנם אל החום הוא נאות מאד
ואמנם אל הקר אינו מזיק כשאר הירקות הקרות אברי
הנעירה כשיאכלו ממנו עם חומץ יעצור הבטן ויותר הם
המדברי הקרחות יועיל לרב עית ואל הקרות הארסים א
אם יעשו ממנו תרבושת עם עקרו יועיל לנשיכ העקרבי
והשרצים והצרעה והתנשמת ובע מאסכנאן וכן אם הוא
מעורב עם סויק

פרק רי הליון ובלשון שפארנוש או רומיא
קוניל המהות הוא ישר בעיני ג
נאלינוס אמר שאין בו חום ולא קר
קרירות נראה אך אני אומר שהגולד בסלעים לא ירחק מ
מהם וכל מה שהוא יותר מתקשה יחזק מוחו ויראה אליו
מפעל היתועים והוא נושך מאד המפעל והסגלה כחו
ממרס מפתח האטמים בקרבים ובכליות ובו התוך נראה
ויותר אשר בסלעים כלי הפרקים אם ישתו תבשילו
לכאב הגב וגיד הנשה יועילהו אברי הראש תבשילו ע
עם חומץ עקרו וזרעו הכל משובח לכאב השנים אברי
המזון יפתח סתומי הכבד ויועיל מהירקון ובו אסטנסות
אברי הנעירה חשב רופוס שהוא עוצר מפני שהוא משלש
השתן וקצתם או שהשלוק ממנו ירכך ורובם אומרים שיו
שיועיל מהדרוקן הלבנה הנקרא קולנג בערבי ובן
מהדרוקן הרוחיי ותבשיל עקרו ישל השתן ויועיל
בעצירתו ויוסיף בטפת הזרע ותאות המשגל ויועיל לעו
לעוצר ההריון וכן זרעו אם תסבול ממנו האשה ישלשל
דם הוסת ויפתח אושט השחול הארסים כשיבשלוהו
עם סראב יועיל מנשיכת השרץ הנקרא רתילא ותבשילו
כמו שאומרים יהרג הכלבים

פרק ריא הרשמא ובלשי הריאומו המהו הם
גרגרים כחם ככח השעורים אבל הוא כמ
ממוצע בין השעורים והחשים והגרש הע
העשוי ממנו ועשבו יותר קובץ מגרש השעורים ועשבו ה
הטבע הוא ישר נושה לרטיבה המפעל והסגלה הוא ש
מיבש מאין נשיבה ובו תמרוק וקובץ כל שהו

פרק ריב השפשידם ובלשון הינשישטידיש
המהות הוא מין צמח נקרא לחי
אלתיש כלומר זקן התיש ומיצו
קר וקיבץ עוד נזכרהו בשער לחי אל תיש

פרק ריג הרנ ה ובלשון הירנואי דומח אל
הפלפל אלא שהוא נושה אל הכ
הכרכמות והוא מבושם דומח
לעץ הבושם מביאים אותו מארצות אשכנז הטבע שוה א
אברי המזון מחזק האצטומ והעכול

פרק ריד היופילום ובלשון היארפילו
המהות חזרת החמור ובעריבי בס
בסאל חמר ועור נזכירהו בשער הכף

פרק רטו הסתרהאן ובלשון הישטידיאין
המהות הא עץ הנרי ידוע כלי הפרקי
סגלתו שיועיל כנגאון הרגלי הנקרא נקרס בערבי

אות הוין

פרק ריז וסא ובלשון נואשמיאו המהות
הוא עלי רניל הטבע הם בסוף
הראשונה יבש בשניה המפעל
והסגלה יש בו קבוץ ותמרוק העדי יעבה יגדיל השער

פרק ריז וורד ובלשון רושא המהות הוא
מורכב הכח מעצם טימטי ועפר וב
ובו חריפות וקבוץ ומרירות עם ק
קבוץ ומעט מתיקות וסימיותו מתבטל חומו וזה בעבור ה
הסבה אשר הוא מטרק ובו רקיקות מעביר קבוצו והוא מר
ופעמים שימשך המלוי הנקרא זבאם בער והכח מר
יעמוד בו כל זמן שהוא לח וכשייבש ממנו מעט מרירותו
ולכן ישל של הלח ממנו בשישתו ממנו משקל עשרה זוזים
אבל הנקרא ממנו ורד מאום ובער ורד מבסאן הוא חם ו
ועקרו כמו עקר פליטרי שורף הטבע אמר גאלינוס
כי הורדים אינם חזקי הקור בהקשה אלינו ואנו אומרים
שהוא קר בראשונה ויבש בתחלת השניה וכש בעת ש
שיבשום המפעל והסגלה יבשותו יותר חזק מהקבוץ
שבו כי מריקותו יותר חזק מקביצותו טעמו ויפתח מאד ו
וישקיט תנועת האדום וורעו יותר חזק מכח שיש בו קביצ
קביצות וכן הפרח אשר באמצעותו ובכלו יש חזוק אל
האברים הפנימיים ולא יעבור קבוצו עם התובו והיבש הו
הוא יותר קובץ ויותר מקרר ויש שחושבים שבו כח מופך
החצים והקוצים ומיצו משובח הוא הנושה אל הלובן וייב
וייבשהו בצל הערי הוא טוב לבאשת הזיעה כש
בשישתמשו ממנו במרחץ ועושים ממנו קבוץ על התאר ה
הזה וזה מעשהו יקח מהורדים שלא ירד עליה של ויעזבום
עד שישובו כמושים ויקח מהם ד שקלים ומהתנכל חמש
חמשים שקלים והמור ו שקלים עושים ממנו עונות ואפ
ואפשר שמוסיפים בו קושט ולילי שני זוזים מכל אחד וא
ואפשר שנותנים ממנו הנשים בצואריהם ורוחצים בו לר
לריח זיעה המורסות והסמנים אברי אנשים שהוא
בורת היבלות פלם כשיעשו אותו שחוק וכשיבשלוהו וב
ויבת שוהו ולא ים חשוהו ומחבשים בו המורסות החמות ו
יתירם וכן יועיל לאודם הנקרא חמרא בעבי
והכוות והנגעים יועיל מהנגעים ובל שכן להפשט הפחדים
והמעים ויצמיח הבשר בנגע עמוק וחשבו אנשים שהוא
מוציא החצים והקוצים אברי הראש הלח ממנו
ישקיט כאב הראש ותבשילו ממנו ומשיחתו הוא מעט ב
בעת שיריחוה ואמרו אנשים כי עשנו הוא בהר
בהרגישו הקיטור העולה ממנו אולי זה בעד כחו המטרק
הנכנס במוח הרקיק המותרי והוא עצמו הוא מעשה למי
שהוא חם המוח ותרעו יחזק בשר השנים ומהשלוק ממנו
ומבושל ויועיל כן

לכאב האזנים אברי העין ישקיט הכאב אשר בעין ה
הנולד מהחום וכן תבשילו היבש ממנו הוא טוב לעובי ה
העפעפים כשכוחלים בו וכן משיחתו ומיצו ואמנם יועי
מהאפר הנקרא רמד בערבי כאשר כורתים ממנו הלבנות
הנוספות אשר בו אברי הנשום והחזה מי הורדים כ
כאשר יצאו יועילו מהעלוף הנקרא גשי בערבי ומי ענם
ענפיו יועילו לרקיקת הדם וכן העוקצים שלו אברי ה פ
המזון כי ורדים הם טובים לכבד והמעוג העשוי ממנו בדב
בדבש יחזק האצטומ והוא הנקרא גלגנבין ועוזר אל הע
העכול והורדים ומיצו מועילים מרפיון האצטומ ושמן ו
ורדים יכבה להבת האצטומ וכן אם ימשחו האצטומ בור
כורדים עצמה והמשקה שלו מועיל למי שיש לו רפיון הא
האצטומכא אברי הנעירה יניח כאב הבטן ופי הטבע
וכאב הרחם מהחום וכן בשול היבש ממנו והוא מועיל ל
לכאבי המעים ויעשה חוקן לשחיני המעים וכן מש
משקהו ישתהו לזה והשינה עליו יפסיק התאוה והטרי
ממנו אפשר שישלשל משקל עשרה דרדם
י מושבות והיבש לא ישלשל ושמן ורד ישלש הכט

פרק ריח וג הוא אקורוש המהות שרשן
צמח כמו אלברדי יצמח באפיקי
המים ועל זה השרש קשר
גוטה אל הלובן כו ריח מזוהם ומעט מבושם והוא חם חר
חריף וגאלינוס אמר לא יעשו אלא שרשו וכחו קרוב מכ
מכח האריסטולוגיאה והאיריאוש הנבטר היוחר עב ו
והיותר ממרק ומבושם הריח הטבע חם יבש כחחלת השנ
השנית עד האמצע הפעלות מתיך הנפח והרוחות מד
מדקדק ימרק כלי עקיצה פותח אצל גאלי וריחו בלתי
טוב הקשוט יזכך המראה ויועיל מהבהק והברץ כלי
הפרקים יועיל מהכויצה ופשוח העצלים ובשולו גם ביצי
ביציקה ושתיה אברי הראש יועיל מכאבי השנים וכו
וכובד הלשון אברי העין יועיל לעובי הקרנית ויועיל
מהלובן וכש במיצו אברי הנעירה יועיל מהמשברים
והבקיעה ובשולו יועיל לכאב הרחם ויגיר השתן והגדות
ויועיל מטפטוף השתן כפי מה שזכרו אנשים ויוסיף כת
בתאות המשגל ויעורר תאות המשגל ויועיל מכאבי הם
המעים והפשטם אברי הנשום בשולו טוב לכאב הצד
והחזה אברי המזון יועיל מכאב הכבד הקר ויחזקהו ויועי
לאצטו ויועילו לקשי אבל יכחיש הטחול וינקה האצטו
הארסים ויועיל מעקיצת הרבשים התמורה בפסוק הרוחות
ותועלתו לכב ולטחו משקלו בכון עם שלי משקלו זרונד

פרק ריט ורם ובלטין גואירש המהות
הוא אדום מאד דומה לשחיקת ה
הזעפראן ומביאין אותו מאלמאן ו
וכנוסח אחר מגאמין אמרו שהוא נמצא תחת האילנות
הטבע חם ויבש בשנית המפעל והסגלה הוא קובץ העדי
יועיל מהעדשים נקרא נמש ומהכתם הוא הנקרא כלף וכ
וכשישתיהו יועיל מהעצור הנקרא וסח בער הסמנים
יועיל מהסמנים המכות והנגעים יועיל מהחבוך והגרב
והספחת נקרא סעפה בער והשחין הדק הנקרא קובא בע

פרק רב וסך ובלטי שורדיסיאוס זוהמת ה
הכוורת הטבע הוא חם בסוף ה
השנית והיותר משובח שבו הוא הירוק והטנופת אשר בק
בקירות המרחץ יחמם ביושר וטנופת הסובלים העמלים
כמו כן קרוב מטנופת המרחץ וטנופת העמלים שני מיני
האחד מהם הוא אשר יאסף על גופם טנופת ונמשחו
כבר בשמן זית ויתערב עמו אבק והשני אשר יתקבץ על
הכותלים מהאידים וזיעתם ואשר יתקבץ על הקרקע אש
אשר יאסף על הקרקע אשר הם משחקים בו המפעל ו
והסגלה שניהם מתיבים ומבשלים ביושר וטנופת הדונג י
ימרוק ביושר וימשוך מאד וכלם מושכים החצי והקוצים
העדי טנופת האזנים יועיל מנגעי ראשי האצבעות הנקרא
דסך בערבי וימשחו בו על בקיעת המורסות והסמנים
יתיר המורסות וטנופת העמלים טוב למורסת השדים וט
וטנופת המרחץ טוב אל הכועה המכות והנגעים טנופת
כתלי האנשים המתאבקים הוא טוב לנגעי הזקנים ואל ה
הבקיעות טנופת הדונג הוא טוב לשחין הדק הנקר קובא
כערבי כלי הפרקים טנופת גופות העמלים המתאבקי
יועיל מגיד הנשה כש ושם עבה כמו האספלית נקרא מר
מרהם ויועיל מאכון הרחם

פרק רכא ורשאן ובלטין גיאירשיסין
אברי העין דם העיף הנקרא ור
ורשאן הוא טוב לנגעי העין
אברי המזון בשרו קשה העכול אברי הנעירה בשרו יעצ
יעצור הבטן

פרק רכב וורל וולטור ובלטין גואריל המהות
הוא האנקה והוא הגדול מתבנית התנשמת
הנקרא זאג וסאם אבראץ בערבי והוא הזנב
הקטן הראש והוא זולת הצב והצב אין לו מציאות ופחות
מה שימצא בכפרים וראשו וזנבו וגופו מתחלף מהנקרא
וורל ואפשר שהוא קרוב מטבעו הטבע הוא חם
הבשר מאד העדי הזבל שלו יועיל מכתם הנקרא כלף
בער ומהעדשים נקרא נמש וחלבו ובשרו ישמין בכח ו
ויותר לקצת בתות מהנשים המפעל והסגלה יש בו כ
כח מושך החצים והקוצים המורסות והסמנים זבלו ש
שחוק יעקור היבלות אברי העין זבלו הוא כמו זבל
הצב יועיל מלובן העין

פרק רכג ורע ובלטין גואדאי המהות הוא
חרס הסגלות ימשוך החצי והקובצים
הקשוט שחיקתו יעקור היבלות
הנזכרים אם הם תחת קרום

אות הז

פרק רכד זנגביל ובלטין זינזיביר המהות
ידועוהוא דומה אל הפלפל בטבעו
אך אין

לו רקיקות ויארע לו שהוא מתרפק בעד רשבתו היתרונית
ולכן חומו הוא יותר מתמיד מחום הפלפל וזה מפני עביו
כמו כן שיש בחרדל ואל חרף והתפסיא הטבע הוא חם ב
בסוף השלישית יבש בשנית ובו רשבה יתרונית והמעונ
העשוי מכמו חם יבש אין בו רשבה יתרונית מרובה
המפעל והסגלה הומו הוא חזק והוא מרכך ומתיר הנפח
ובשיעשו מכמו מעונ בדבש יקח דבש קצת רשבתו היתר
היתרונית ויהיה יבש יותר אברי הראש יוסיף בזכרון
ומרוק הרשבה יתרונית מצד הצואר והראש אברי ה
העין ימרק חשבת העין הגולד בעד הרשבה אם כוח
כוחלים בו או אם ישתו ממנו אברי המזון הוא מעכל
ונאות לקור הכבד והאצטומיגנג טבילת האצטומה שיו
שיולד בה מהרשבה בעד אכילת הפירות אברי הנעיר
יעורר תאות המשגל וכן יפעל העשוי ממנו מעונ יתר
וירכך הכוס רוך מעש אמר אלבנזי אכל הוא עוצר ואני
אומר שזה הוא בעד רוע עכול ותערוב צופר ודבק
הארס יועיל מארסי השרצי

פרק רבה זופא ובלשין אישופו אומידא וח
והוא צמר בלתי רחוץ המהות
הוא זוהמת יתאסף על צמר חליו
הרחלים בארמיניא והוא מתפזר על העשבים היתועים ול
ולוקח כחם וחלבם ואפשר שהוא נחל ומבשלים אותו ושם
מכיגים אותו עד היות לעצם עב זוהמת הצמר הנלקח
בארמניאה מעל הצאן בעודם חיים ואינו נעשה בזה הג
ולכן טעו הנוצרים שקראו השם הזה אישוף לח ואינו כן
השבע חם בשלישית רטוב בראשונה הכפעל והסגלה
הוא מבשל ומתיך המורסות והסגנים יתיר המורסות ה
הקשות כשמחבשים בו

אברי המזון יועיל מקרירות הכבד אם חובשים בו או אם
שותים ממנו אברי הנעירה יתיר קושי הצמחים אשר ב
בצד כיס השתן והרחם וכן יועיל מקרירותם וקרירות הב
הכליות

פרק רכו זופא יבש ובלשין אישופו שקקא
המהות יש ממנו הררי וממנו פר
פרדסי השבע חם ויבש בשלי
בשלישית רקיק כמו הצעתר העדי אם ישתו ממנו יכ
יכשיר הנוזן ואם נותנים ממנו בתמרוק ימרוק סימני הפנים
המורסות והסגנים יתיר המורסות הקשות אם ישתו אותו ב
ביין אברי הראש אם יכשלוהו בחומץ סכנגבין יש ק
כאב השיניים ועשן תבשילו עם תאנים יועיל מצליל האז
האזנים ומתוליעין כשילקח במשפך אם יעלה דרך נקב
אברי העין כבשלים אותו ואחר כך מחבשים בו בחולי ה
הנקרא טרפא והדם הטת תחת העפעף אברי הנשום
והחזת יועיל לחזה ולריאה מקוצר הנשימה והשעול הישן
וכן תבשילו עם תאנים ודבש ויועיל כמו כן מהמורסות ה
הקשות והנשימה הנעצת ואם מגרגרים בו בערבי גרגרה
יועיל מהבחזנק הפנימי אברי המזון יעשו ממנו תחב
תחבושת ממנו עם התאנים והבורק או אם ישתו מת
מבשילו יועיל מן השקוי הנקרא אסתקא אברי הנ

הנ ע ירה ישלשל הליחה הלבנה ונרגרי הדלעת והתלעי
כשי ערבוהו בקרדמוניאח ואדיאוש יחזק שלשולו

פרק רכז זרנבד הוא סיפואל המהות הוא ע
עין דומה אל הסעדה אך הוא יותר
גדול ופחות בושם הטבע חם
ויבש בשנית עד השלישית המפעל והסגלה יתיר הרו
הרוחות העדי הוא משמין יפסיק ריח היין והשומים ו
וחצלים אברי הנשימה הוא משמח הלב אברי הנעירה
הוא עוצר השתן ויועיל מרוחות אברי המזון יפסיק הקיא
הארסים יועיל מנשיכת השרצים מאד עד שהוא קרוב אל
הנאדור תמורתו אל הארסים כמו משקל וחצי ממנו
דרונגי ושני שלישי משקלו טרשקין וחצי משקלו גרגרי
אתרוג

פרק רכח זנגבל אל בלב וכלשין זינזיברי
קאנינום המהות הוא עשב יד
ירוע והוא כמו פלפל המים ועלין
כמו עלי ערבה אלא
שהוא יותר מכורכם ממנו וענפיו אדומי ולו טעם כטעם
זנגבל והוא הורג הכלבים הטבע חם בשנית יבש ברא
כראשונה העדי אם יבחשו ממנו עם זרעו ימרק הסמני
אשר בפנים והכתם הנקרא דלף בערבי ועדשי הפנים הי
הישנים בערבי נמש חמורסות והסגנים הלח ממנו יתיר ה
המורסות הקשות כשיבחשו אותו וזרעו כשיבחשו אותו ב
בתחבושת כמו כן

פרק רכט זבק ובלטי אריגטגו ויום הוא
כסף חי המהות יש מבנו שדולים אותו
שמוציי שמוציאים אותו מאבני מחצבו
באש כמו שמוציאים הזהב והכסף ואבן מחצבו כשהוא ז
זך לא יתערב עמו עפרירו ולא אבן והוא בגוון הזנגבפור
אבל הזנגפור בצבע ואינו משיגו וחשב גאליגוס וזולתו
כי הוא מוצא נעשה ביד כמרתך כי הוא מוצא באש וראוי
שיהיה הזהב עשוי כיר כמרתך כי הוא מוצא באש ועצבו
אינו דומה לעצם הזנגפור ויחשב כי הוא נעשה מזנגפור
ויושם בקדרה סתומה בטיט מוקדת עליו ואינו כן ה
אבל הזנגפור יעשה ממנו הנפרית אחר אפשר שיצא מבנו
כמו שיצא מהזנגפור המחצבי אשר הוא מעצם הכסף החי
הטבע קר ורטוב בשלישית המפעל והסגלה העולה ממנו
הוא קובץ העדי הוא תרופה אל הבנים ולביצי הב
הכינים ובער צבאן מעורב עם שכן ורדים המכות וה
והנגעים העשוי ממנו לגרב עם שכן ורד או עם רפואות
הגרב והשחינים הרעים יועיל להם כלי הפרקים קיטורי יין
צנון הנקרא פלאג והרעישה וקוץ האברים
אברי הראש עשנו בסר השמע ועשן הפה אם ימרח בו א
אברי העין עשנו יסיר הראות אברי הנעירה אמר
פולוש כי יש מהאנשים שמשקים הכסף החי מוטת שנם
שנמוח לחולי אליאוש הארסים החי העולה ממנו הוא סם
בסית וזה ברוב ההתוך אשר בו ורפואתו החזקה הוא שת
שתית ההלב והקיא וזכר גאליגוס שלא נסתו בזה ואמרו
קצתם כי הנמוח ממנו הורג

לפי שהוא אוכל מה שפ גש בכבדותו והדבר הזה אינו אמ
אמת אבל הוא הורג העכברים ויברחו מעשנו השרצים וה
והנחשים

פרק רל זאג הוא ויטריאולא ובלטין
אטרמינטום המהות ההפרש בין ה
הזנים הלבנים האדומים והמכורכמים וה
והירוקים ובין הקלקרים והקלקטאר והקלקו והסורי הוא
שהזאגים הם עצמיים יקבלו השנוי מעורב והלבנים לא י
יקבלו השנוי ואלו הם עצמים יקבלו השנוי כשהיו גוזלים
ונקרשו והקלקטר הוא מכורכם והקלקרי הוא לב
לבן והקלקור הוא ירוק והסורי הוא אדום ואלו כלם
יותכו במים והבשול הוץ מהסורי הוא חזק הקפיאה
והירוק היותר חזק הקפיאה מהמכורכם ויותר סתום וכל
זאג הוא דומה בטבעו למה שנוטה גוונו ובבר ח
חשב גאלינוס כי הזאג האדום יולד מהקלקט לפי שראה
פעם אחת קלקטאר שנסהו זאג אדום ובזה צריך עיון
המבח הידו המצרי הוא יותר חזק מהקברוסי אבל בחלאי
העין הקברוסי הוא יותר חזק ואשר אינו שרוף יותר חזק ו
והשרוף יותר רקיק והיותר רקיק מהם הוא הקלקרי והירוק
והיותר ישר שבהם הוא הקלקטר והיותר גס שבהם הוא ה
הסורי ולכן יותך כמים וכח הזאג אשר בו בהרות להטים
זהביים קרוב מכח הקלקטאר והיותר משובח
שבקלטאר הוא הממהר להשבר הדומה אל הנחשת החזק
אשר אינו ישן והזאג המושם בדיו הנקרא סחרא היותר מ
משובח שבו הוא הקשה המזהי וכח ככח הקלקטא והיות
משובח שבזאגים הוא המובא ממצרים והנראה שלא
יהא בו שחרות ומנסים בו על פנים רבים אם הוא מזוהם
בטעמו וכן בריחו וקובץ הטבע חם ויבש בשלישית
המפעל והסגלה כלם שורפים מולידים הקלוף והיובש הנ
הנקרא חשכרישא בערבי וכן קובצים והזאג האדום הוא פ
פחות הנשיכה מהקלקטאר וזאג מעכדי העורות יותר לקב
מקבץ מכלם והקלקטאר ישר הקבוץ המורסות וה
והסמנים הקלקטאר יועיל מהאודם ומורסות הפ ים הם
המתרחבות המכות והנגעים כלם יועילו מהגרב ה
הרטוב והספחת הנקרא סעפא בערבי והקלקטאר וכלם ע
עושים מהם פתילות בנאצורים ויסיר החללות כלי
הפרקים הסנדי עושים ממנו חוקנא עם היין ויועיל מגיד
הנשה אברי הראש נופחים אותו בחוטם לרעיפת הדם
וכל שכן הקלקטאר ויועיל וכלם יועילו מהאכול ובערבי
אבלא והמורסות בלסתות והדנכים וכשמלכלכים
בו פתילה עם דבש ויכניסוהו באזן תועי מנגעיה והחומר
הגולד נה וכן כשנופחים אותה בשפופרת וכן ימנע איכול
השינים והאדום הנקרא סודי יחזק השינים והמתלעות ה
המתנעועעי זהזאג השרוף כשיערבוהו עם הדנאן ויושם
תחת הלשון יועיל מהצפרדע והמשיחה העשויה ממנו בד
בדונג ויותר האדום תועיל מהאיכול בפה ובחוטם ומנגע
ומנגעיה אברי העין הקלקטר לבדו יועיל מקושי

העפעפים והאחרים יועילו על הכל אברי הנשום
והחזה הוא מיבש הריאה עד שאולי ימית הארסים בו
כח ארסיי מפני שהוא מיבש הריאה

פרק רלא זרניך ובלטין ארסיניקום המהות
יש ממנו לבן ויש ממנו מכורכ
ויש ממנו אדו המבח שבו הוא הצבובאודם
השחוק דומה לריח הנפרית והיותר משובח מכלם הוא ה
המכורכם הזהבי הארמיני אשר רקועים רקיקי מכורכמים
הטבע חם בשלישית יבש בשנית המפעל והסגלה
כלם הם עוקצים מעפשים והאדום ממנו משובח
מקאקאדיקום העדי ישיר השער ויועיל מה
מחולי השועל המכות והנגעים יושם מעורב עם החלב
על המכות המורסות והסמנים אם יערבוהו עם ח
חלב ושמן יועיל מהגרב והספחת הרטוב הנקרא סעפא ו
והאגודות והוא ממרק ושורף העור ויערבוהו עם המיר א
לבנים ורושם הדם ועם הזפת לנגעי הצפרנים ויש שעוש
שעושים עם זפת אל הכנים אברי הראש העשוי ממנו
בדונג יועיל וכש העשוי מן האדום אל האכול בפה וכא
וכאף ובנגעיהם אברי הנשום והחזה ישקוהו לאשר ב
בהם מוגלא עם אומלג ומי הדבש ויועיל ונותנים אותו ע
עם ראתינג על השעול הישן ורקיקת הדם והמוגלא ויש
שנותנים ממנו בגרגיר קוצר הנשימה אברי הנע
הנעירה מלכלכים עם שמן ורדים אל הסמנים והטחורי
אשר בענבות הארסים העשן העולה ממנו הוא
ממית והלב הוא הורג

פרק רלב זבד אל בחר ובלטין שפומא מאר
מאריש הוא קצף הים המהות
מיניו יש שתבניתו כמו האספוג וממנו
מזוהם ריחו כמו ריח המכך והוה עבה נמצא בשפת הים ו
ויש מממנו אספוגי קל ארוך עבה רך הרי וממנו ורדי כמו
הפרביו דומה לצמר מטונף והוא קל והחמישי הוא עגול
בתבנית חלק הנראה נחור בפנים ואין לו ריח
הטבע חם ויבש בשנית המפעל והסגלה הוא מנקה ה
חטנופת ממרק ושורף והשלישי יותר רקיק מבלעדיו
אברי הראש החלק ממנו הוא יותר נאות לתמרוק הנשום
הוא חזק לשינים העדי השרוף ממנו וכל שכן הש
השלישי יועיל לשועל והעגול מסתפקים ממנו בהשרת ה
השער והשנים האספוגיים מערבים אותם בבבוסים ובת
ובתרופות הסמנים הרבים והבתם הנקרא כלף בערבי וה
והרושם בפנים והנשארים ישירו השער המורסות וה
והצמחי החלק על המורסות המסמריות והורדי לחזירי
החבורות והנגעים יועל מהמורסות המנוגעות נלוש ביין
חזק וכש הראשון כלי הפרקים הורדי הוא טוב לנבאות
הרגלים הנקרא נקרס מעורב עם דונג ושמן ורדי איברי
המזון הורדי יועי לשחול והשקוי הנקרא אסתסקא בער
איברי הנעירה הורדי יועיל מעוצר השתן והוא מנקה הח
החצץ מכים השתן ויועיל

פרק רלג זנגפאר ובלטין אוזיפור
המהות אמרו קצת שכחו בכח ה
האספידג ויש אומרים שכחו בכח
השדנאג הטבע היותר נכ
נכון הוא חם ויבש וכאלו הוא בסוף השנית ומה שאמרו
בלעדי זה הוא מבלי ידיעה המפעל והסגלה על ד
דעת אנשים קבוצו יותר מחדודו ועל דעת אחרים הדודו
יותר חזק מקבוצו המכות והנגעים הוא כסגר הנג
הנגעים ומצמיח הבשר בנגעים וימנע שריפת האש וים
וימנע השחין האדום הנקרא חצף אברי הראש ים
ימנע אכול השינים

פרק רלד זנאג הוא זכוכית ובלטין
ויטרום הזכוכית בין האבנים
הוא כמו השוטה בין האנשים וזה
שהוא נוטה לכל צבע וצובעים א
אותו והוא נשבר ובותשין אותו הטבע הם
בראשונה יבש בשנית העדי ימרוק השינים ויצמ
ויצמיח השער בשימשחו בו עם שמן זנבק המפעל ו
והסגלה יש בו רקיקות וקבוץ אברי הראש ינקה ס
סוכי הראש כשירחצו בו וימרוק השנים אברי
העין ימרוק העין ויסיר הלובן מעליה והשרוף הוא היותר
חזק אברי הנעירה והשחוק והשרוף ממנו מאד יו
יועיל אל החצץ וכים השתן והכוליא כשישתוהו עם היין

פרק רלה ארגב וכלטין זרנאום הוא פרח ה
הקנילא המהות הוא אילן
גדול שאין לו פרי והוא בהר הלב
הלבנון בארץ הצבי ומסתפקים בדפואות מעליו וענפיו ע
ענפים דקים עולים בין עובי מחט עד עובי הקולמוס וכ
וכחו כמח גוז מוסקדא אלא שהוא יותר חזק ורקיק ממנו ו
והוא שחור נוטה לכרכמות ואין לו טעם מרובה ואין לו רי
ריח וריחו המעט הוא מבושם אתרוגי הריח וכבר זכרנו
שהוא תמורת הדרציגי הטבע חם יבש בשנית
המפעל והסגלה יש בו קבוץ והתכה לרוחות אברי
הראש עושים ממנו המשיחה במי ורד ועם שמן ורדים ל
לכאב הקר אברי המזון מועיל לכבד והאצטומכא הק
הקרים אברי הנעירה עוצר הבטן

פרק רלו זבד ובלטין בוטירום הוא חמאה
הטבע חם ורטוב בראשונה ומדר
ומדרגתו בלחות יותר עליונה
המפעל והסגלה מבשל ומתיך במריחה ימתיך בגופות ה
הבינוניות הבלתי קשים וכגופות המעודנים במרירות ו
ועשנו מיבש וקובץ בנחת ומשקיט הכאבים הנו די בעד
הרחמים הנשפכים לאברים העדי ימשחו על השד
השרים והבטן ויזון וישמין הכבות והנגעים יועיל
למכות העצב וימלא הנגעים וינקם אברי הראש ישקו בו
תרופות למכות אשר בקרום המוח ולמורסות ראש האזני

וראשי הירכים ובערבי ארכיתק ולפה ולמורסות השינים
ולמדוה הפה הנקרא קלאע וימשחו בו בשר שיני הנערים
קודם צמיחתם ויטהר צמיחתם השינים אברי החזה יוע
יועיל מהשעול הקר היבש ויותר עם שקדים וסזברי ויותר
לבעל חולי הצלעות וחולי הריאה וימתר הרקיקה ויבשל
עם שמן שקדים ויהיה בשולו יותר אמנם הוא לבדו נ
נקיונו פהות מבשולו ועם הסוכרי בהפך וימנע רקיקת הד
הדם ויועיל מקיא הדם והחומר כשיקחו ממנו שעו אוקיא
וחצי בדבש אברי הנעירה הוא מרכך והרבוי ממנו
משלשל ועושה ממנו חקנא למורסות חקשות והחמות ב
במעים והרחם והביצים ויערבוהו כתרופות כים השתן
הארסים הוא עומד כנגד הארסים וכל שכן בשימשהו נש
נשיכת האפעה

פרק רלז זפת ובלטין פיקש המהות
הוא שני מינים יש ממנו ימיי והוא
שחור מוגר יערבוהו באספלגית ו
והוא מהמין הנקרא קאד ויש ממנו הדרי ומדברי ו
וההדרי יש ממנו מוגר והוא יוצא מהאילן הנקרא
אל ירבות ומיניהם אחרים מאילני האלוגי הנקרא צינובר
ובראשון יש ממנו שהו לח ומיבשים אותו בבשול ורובו
מהאילן נקרא קסם קדים ושמן הזפת הוא קרוב
מהעטראן ולוקחים אותו על התאר הזה וזה שמטיפים רט
רטבתו עד שתיבש או שמשימים עליו אספוג של צמר ע
עד שיקבל עשנו וכשיהיה טבול בקטורו וסחטוהו בכלי
אחר אעפי שאפשר שמטיפים אותו בכלי שפיו צר הנקרא
אנפק בער יותר היטב מזה ויהיה יותר שמור העולה ממנו
המפעל והסגלה מבשל התערובים הנסים והוא ממרק ומ
ומחמס והרטוב יותר חזק הבשול והיבש יותר חזק היובש
ויערבוהו במשיחות העדי יעקוד לובן הצפרנים ומושך
הדם אל האברים וישמינם ייטמון אותו וכש כשיחזרוהו
לדבקו פעמים ועוקרים אותו פתאום בכבדות ומושחו בו
על בקיעי העקב ושאר האברים ויסגרם ואם יעשו ממנו
תחבושת לחולי השועל יצמיח השער המורסות
והסמנים ירבך המורסות ויותר הלחות ועושים ממנו תחב
תחבושת עם קמח שעורים על החזירים ויועיל ואם יער
יערבוהו עם גפרית או עם קליפת האילן הנקרא ינבות ומ
ימנע מלהוסיף חולי הנמלה ויועיל למכות האגדות כלם
המכות והנגעים יסיר השחין הדק הנקרא קובא ויצמיח
הבשר בנגעים הנפסדים הרטובים וכש עם אבק הלבונה
ובדבש מנקה השחינים הנפסדים בלחות והיובש בזה על
החבורות הוא יותר מיבש כלי הפרקים יועיל ממ
ממורסות העצלי אברי הראש היבש והרטוב הוא טוב
לנגעי הראש אברי העין עשן הזפת הוא עוצר ר
רבוי דמע העין ויצמיח בם השאר וימנע הדמע ו כנע נג
נגעי העין ויחזק הראות אברי הנשום והחזה יועי
מהשעול הקר והיבש ויותר עם סברי ושקדים וכן בחולי
הצלעות

וחולי הריאה ומקל הרוק ויבשל וכן עם שמן שקדים ויה
ויהיה בשולו יותר ואכנם לבדו נקיונו הוא פחות מבשולו
ועם סוכרי הוא בהפך ויועיל לרקיקת הדם וימנע קיא החם
הדיכר כשלוחכים ממנו אוקיא וחצי והזפת הרטוב אם יש
ישימו ממנו בגרון הוא טוב למחנק אברי הנעירה הוא
מרכך והרבוי ממנו ישלשל עושים ממנו חקנא אל תמור
המורסות החדות והקשות אשר בכעים והרחם והביצים ו
ומכניסים אותו בתרופות מכות כיס השתן אם ילכלכו בק
בקיום הענבות כזפת ירפאם הארסים הוא עומד נגד הא
הארסים כאשר ימשחו בו על נשיכת האפעה

פרק רלח זעפראן ובלטין קרוקו המבחר
ממנו הוא החדש אשר נוונו נ
נאה והוא זך הריח ועל שפתו מעט לבן ואינו ארוך הרבה
ולא צנון ולא מרובק ולא מחוך הטבע חם בראשנה ויב
בה המפעל והסגלה הוא קוב ומחיך ומבשל מפני שבו מן
הקבוץ והוא צופד וחומו ישר ופותח אבר גאלינוס וחומו
יותר חזק מקבוצו ושמנו כחכם אבר הלגוזי שהוא אינו מ
משנה תערוב כלל אבל ישכרהו על השווי ויבשיר העפוש
ויחזק הקרבים העדי אם ישתו ממנו יבשיר הגוון המורסו
והסכנים יתיר המורכות וימשחו בו האודם הנקרא המרא
בערבי אברי הראש הוא מכאיב הראש מפני שהוא סות
סותמו ושותים אותו עם העסי הנקרא בבונג אל השכרות
הנולד בעד היין ומולי המורס ומזיק להניקו ובשישתוהו
ביין ישכר עד שיבלבל ויועיל מהמורסא החמה אשר בא
באזנים אברי העין ימרק הראות וימנע הנזלים ויועיל מח
מחשבת העין וכוחלים בו אל החולי הנקרא זרקא בערבי
הנולדת בעד ההלים אברי הנשום והחזה הוא מחזק הלב
משמח ויריחהו למורסות הקרות הנקי שוסא בערב ולמי
שיש לו ברסם כדי שישן יותר ויכל הנשום ויחזק כלי הנ
הנשימה אברי המזון יוליד האכטנסות ויפיל התאוה וזה
מפני שהו מחל מהחמצה אשר באצטו המוליד מהתאוה
וזה כמה שבו מהחום והקבוץ ואמרו קצתם שהזעפראן ה
הוא טוב לטחול אברי הנעירה יעיר המשגל ויריד השתן
ויועיל הוא ממנו מקושי הרחם וצבותו והנגעים הרעים
בו כשיערבוהו נ דונג או באודם בקערת שמן זית וחשבו
קצתם שישקוהו לעוצר הלידה ותלד תכף הארסים אם
אמרו כיג משקלים ממנו הוא ממית מפני שהוא מנגע ת
המורחו כבו משקלו קושט ורביע משקלו כנבל
וחצי משקלו סליבא

פרק רלט זנגאר ובלטין זיניאר הוא וידדי
המהות מיני עשייה הזנגאר הוא
מעפוש הנחש בשמרי החומץ או
שיזלפרו על שחיקת הנחשת בחומץ או שיטמנהו במקום
לח או שנותנים כלי נחש על כלי שיש בו חומץ ויעזבוהו
עד שיעלה הזנגאר עליו ואחב גוררים הזנגאר ממנו
ויערבוהו בנושדאר והטמנתו במקום לח ידוע ויש שעו
שעושין מיץ רקיק בהזנגאר מאד וזה שלוקחים החמץ ת
המורחת ויושם במכתש נחשת ויהיה העלי נ נחשת ולא י
יסורו מלחבבו אל השמש החם מאד עד שיעלה עליו הזנ
הזנגאר ואחב ישימוהו שם מלח בשעור ושוחקים אותו ע
עד שיולש בשחיקה וינוגב ויזולף עליו חומץ ושתן הנע
הנערים ויחזק ויעזב בתחב ואחב אוספים אותו ומיבשים

אותו ויש שלוקחים הזנגאר מהנולד על האבנים אשר במ
במחצב הנחשת ויש שמוציאים אותו במחצב המבחר מם
ממנו הוא המחצבי והיותר חזק שבו הוא העשוי מסיג הנ
הנחשת והרוס כסיג והחומץ יותר רך מהנושדר הטבע
חם יבש עד הרביעית הפעלות והסגלות ממרק ויאכל הב
הבשר הקשה והרך יחד והקירוטים והעשוי ממנו מעורב
בדונג הנקרא קימטי הוא ישר וישימוהו מיבש כלא נשיב
המכות והנגעים ימנע הנגעים המתרחבים ויסגרם כשהוא
מעורב בדונג ויועיל אל הנגעים המטונפים ומרפא הצר
הצרעת מעורב עם נטרון ועלך אל אנבאט וכן הבהק וה
והגרב אברי הראש הזנגאר העשוי מהנשדא ואלו וחומץ
כשישחקוהו ונופחים אותו בחוטם אחר שימלא פיו במים
לבלתי יגיע לגרון ימנע באשת החוטם והנגעים הרעים
אשר בו וזנגאר הברזל עם חומץ יחזק בשר השינים ועו
ועושים ממנו דונג ומשיחה, אל המורסות אשר בבשר
השינים וכן זנגאר הנחשת אברי העין יועיל מעובי
העפעפים ונסותם וימרוק העין ויערבוהו בתרופות נגעי
העין ויגיר הרמע מאד וכשיערבו הזנגאר בבחולים יאות
לחתל העין בספוג טבול במים חמים אברי הנעירה י
יערבוהו בתרופות הטחורים ועושים ממנו ומהאשק פתי
פתילות וימלאו בו הטחורים

פרק רמ זהרה אל נחס ובלטין פלוש אירי
הוא פלור דאירים המפעל והס
והסגלה הוא קובץ אוכל נושך הם
המכות והנגעים אוכל הבשר הנוסף אברי הראש יועיל ב
כשיערבוהו בדברים המיבשים נגעי האזן והלכן ממנו ב
כשישחקוהו וינפחוהו ממנו באזנים יסיר החרשות הישן
ומלחכים אותו עם דבש למורסות הגרון הנקרא גנוח וכן
לערלת הגרון ובע להאת אברי הנעירה אם ישתו ממנו
ד אבולסוס ישלשל תערוב עבה וישלש המי המבורבמים
ויפסי ויערבוהו בדברי המיבשי הטחורי ויציא פי הטבע

פרק רמא זופרא ובלטין זופירי הוא אילן נ
גרגריו דומים אל האנגדאן קורא
קוראים אותו גרא והוא דומה אל
הסדאב וקורין אותו דינאדונא הטבע חם ויבש
המפעל והסגלה יתיר הנפח אברי הנעירה שרשו וזרעו ד
דומים בכח הסדאב ביבשות טפת הזרע הארסים יועיל
מנשיכת העקרב אם ישתו ממנו או אם ימשחו בו

פרק רמב זדין ובלטין זידירירארים דרכת
כלי הפרקים יועיל מגיד הנשה אברי הנ
הנעירה מימיו עם העכים הנקרא בכתג
יועיל לעור השתן ודם הוסת יוציאו הדם הקפוי מכים הש
השתן הארסים יועיל מנשיכת השרצים

פרק רמג זערוד ובלטין זורוד הוא שורבא
המהות ממנו ידוע נקרא משולש
הזנים והוא הנקרא נשפולש ויש
ממנו מין קורין אותו היונים האסלמון וסב ביון ואפשר
שקורין אותו התפוח המדברי ואילנו דומה לתפוח ואפי
עליו אלא שהוא יותר קטן עפוץ המטעם המפעל והסגלה
קובץ וקבוצו יותר מאלגביוה ויחמר האדומה ויעצור הח
ההגרות יותר מבל פרי אברי הראש הס ימון מכאיב הר
הראש אברי הנעירה עוצר הטבע ויעצור השתן

פרק רמד זבל ובלטין שיטריקוש
הזבלים מתחלפים כפי חלוף עני
עניני החיונים וכן יתחלפו כפי
חלוף גופי מין אחד וכל שכן בני אדם אבל האווזים הנק
הנקראים אניט אין מסתפקים ממנו לפי שהם מתגברי
בחום מאד ובל אל כזי ואל בקר ואל בשק ושאר ה
העופות מעט מה שיעשו להפלג חומם השבע אין
דבר מהזבל שהוא מקרר ומרטיב זבל היונים היותר ח
חם שבזבלים שיעשו מן המרעה המפעל והסגלה ז
זבל העז וכל שכן ההררי מושם בכלי הזלת הדם בלי
החמור בעודו חם טובים על כל הזלת הדם זבל
היונים האדומים ועם קמח שעורים מתיך וצואת הע
העזים השרוף ישוב יותר רקיק ולא ישוב יותר חם
העדי צואת הרחלים עם חומץ אם יושם על היבלות
הנמליות והמורסות התותיות ייעיל וזבל החגבים יועיל ל
לכתם הנקרא כלף כערבי והבהק וכן זבל הזרזיר האבוס ב
באורז וזבל הלטאה והאנקה ובערבי וורל ויבשירו הגיון
צואת העזים ויותר ההריים שרוף יועיל על חולי
השועל וכן זבל העבברים יועיל יותר זבל היונים
יועיל מהדברים מבשירי הוון צואת הצב ימרוק הכתם וז
וזה מנוסה המורסות והסמנים רפת הבקר עם חומץ יושם
על המכות החמות ישקיטם צואת העזים והרחלי
עם חומץ יועיל על שריפת האש בשעוה ושמן ורד
זבל היונים עם דבש לקלוף העור והאש הפרסי ושריפת
אש וצואת העזים יועיל אל הקלוף זבל היונים וזבל
העוף הנקרא בארי יועיל לשחין הדק הנקרא קובא וכן הז
הזרזיר וכער זרזר המאכילים אותו האורז המכות
והנגעים זבל הכלב אוכל העצמות מעורב עם דבש יועיל
לנגעים הישנים כלי הפרקים רפת הבקר אם יעשו
ממנו תחבושת לגיד הנשה יועיל צואת העזים ההרדי
ושומן החזיר יועיל לנכאת הרגלים הנקרא נקרס וכן לגיד
הנשה צואת החזיר היבש עם חומץ ישקוהו לרצוץ העלי
ויערבוהו בדונג יושם על עוות העצב ועל הצמחים הק
הקשים זבל היונים יועיל למכאובי הפרקים צואת
העזים הוא מנוסה לקושי הפרקים ומורסתם ובש המזוג ב
בחומץ והוא מנסיונות גאלינוס וכן אם יערבוהו בקמח ה
השעורים למי שבשרו גס וקשה יותר נאות אברי
הראש זבל החמור אם יריחוהו לרעיפת הדם החזק או
שיסחטו רטבתו בחוטם אז יעצרוהו זבל היונים יועיל מ
מהספחת הנקרא סעפא אמר שהוא נסה זבל היונים ה
המדברים מעורב עם זרע חריף לכאב הראש הנקרא כיצה
בער רפת בקר יועיל מהמורסות אשר אחורי האזנים
אברי העין זבל האנקה והצב והתמסיאה יועיל ללובן הע
העינים זבל הכנונית הנקרא בסף בער הוא מופלג
בזה וכבר נסיתיו אברי הנשום והחזה החזיר מעו
מעורב עם מים ויין יועיל לרקיקת הדם ולכאב הצלעות
זבל הכלב אוכל העצמות מלחכים אותו אל החניקה עד
שאפשר שיועיל מההקזה ויאות להאכיל הנער לחם

עם תרמוסים כדי להמעיט הבאוש רפת הבקר מעשנים
בזה הריאה בכליון תנקרא סל בער והדומה לו אברי
המזון צואת העזים ויותר ההררי טוב לירקון ושותים בק
בקצת התבלין והוא מנוסה ויועיל מהשקוי הנקרא אסתם
אסתסקא בער אם עושים ממנו תחבושת ויאות לחבש בו
או למשוח בו נגד השמש אברי הנעירה זבל השור ות
יתעשנו כו ליציאת פי הטבעת והרחם זבל העזים
ויותר ההרדי מהם שותים אותו עם קצת התבלין וישלשל
הווסת ויפיל העובר ויתיך קשי הטחול והיבש ממנו שוח
שוחקים אותו ותסכלהו האשה ליציאת הדם מהרחם וב
כל שכן עם לבונה והוא מנוסה צואת התרנגולת יוע
יועיל מהדרוקן הנקרא קולון בער וצואת הזאב כמו
בן יועיל להדרוקן כשאינו מורסא וישתוה ועם מים או מ
מבושל או שלוק עם תבלין ויותר המאוסף מהקוצים או
מצמח לקיח מהקרקע והוא לבן וכן עצמות ואפי אם תול
תולין אותו בעור חתוך מעור הזאב או כמוך של צמר רח
רחל שהרגה זאב או בעור דאיל כמו שעשה גאלינוס ש
ששמו בכלי ככף ויאו לתלות על החומש ויאות להדרוקן
וכשישתוהו ויסתפקו ממנו יסירנו מכל וכל כמו שהעיד ג
גאלינוס או יקל אותו על מדרגה עד שימנעוהו זבל ה
הרחמה יפיל כשיעשנו בו זבל העבבר עם לבונה מע
ביין יחתך החצץ ואם יעשו ממנו פתילה ישלשל בטן הנע
הנערים זבל היונים יועיל מהקולג גבשיבניסוהו בקב
בקנקן הנקרא חקן זבל הכלב אוכל העצמות יועיל מ
מהשלשול ונגעי המעים אם יעשו ממנו חוקן או ישתוהו
בחלב מבושל בברזל או בחלוקי אבנים
ואמרו שאם חסבול האשה זבל הפיל יפנע ההריון
הארסים צואת העזים מבושל עם חומץ ויין וכל שכן הה
ההרדי אם יושם על נשיכת השרצים יועיל כמו שהעיד
גאלינוס מנשיכת האפעה וזבל היונים הרועים מחוץ
כשהוא יבש מעורב ביין הוא טוב מאד לנשיכת העקרב צ
צואת התרנגולת הוא תריאקה לפטריות אשר בורון והוא
מנוסה וידקדק תערוב נדבק עבה ובציאת העז כח מושך
ימשוך הארסים ואפי ארס הדבורים רפת השור בסגלה
יוציא השרצים והאבק אשר יעשנו בו

פרק רמה זתים וזיתון ובלטין אוליוא ואול
ואוליאום רל זתים ושמן זית
המהות שמן הזית יש שסוחטים
אותו מהזתים המבושלים ויש שיסחטוהו מהזתים הפגים ו
ושמן זית המסתפקים ממנו הוא מהעוצר מהזתים הפגים
הנקר בלטי אונפנסינו ובלשוננו אנפקנון ויש שמעצרי
אותו מזתים אדומים ממוצעים בין הפגים והמבושלים ומ
ומפעליו ממוצע בין שני הענינים ושמן הזית יש ממנו ש
שהוא מהזתים הגניים ויש שהוא מהמדבריים ושמן
הזית הישן כשיושם בתחבושת הוא כבח שמן קיקיון ושמ
ושמן צנונות ושמן שושנים אך הם יותר חמים ממנו והם

קרובים מפעלו וכשירצו לשרוף ענפי הזתים ועליו יאות
ללכלכם בדבש המבהר בשמן זית אל הבריאים ה
הוא השמן שמסת פקים ממנו והשרף המשובח ממנו הוא
שרף הזתים המדברייס הנושך הלשון ואם אינו נושך הלש
הלשון אין בו תועלת הטבע השמן המסתפקים ממנו
קר ויבש בראשונה אמר רופוס שהלחות ושמן ה
הזתים המכושלים חם ביושר ונושה אל הרטבה ואם רוחצ
בוחצים אותו הוא ישר ברשבה והיבשות ופחות בחום וב
זב כלל הזתים המכושלים הם חמים ושמנם נושה לרטבת
ישרה ועוקציהם ועליהם קרים ואם יתישן שמן
אנפקנון מאד ישוב בטבע שמן הזתים המתוקים
המפעל והסגלה כל מיניו הם מחזקים הגוף ומעוררים א
אותה אל התנועה ומרבה אותה שמן זית המדברים אם
יבשלוהו בכלי נחשת עד שיקפא ישוב קרוב בכח ומי
הזתים המלוחים יותר חזקים מכל הזתים וזה כנקיון הגוף
והיותר משובח שבשמנים הוא שמן אנפקנון ושמן זית הי
ה ישן לא יניע לגבול הנשיבה והזתים הם זגים מעט
העדי עלי הזתים המדברים שובים למורסות ראשי העצב
האצבעות הנקרא זחאס בער וימנע הזיעה במשיחה שמן
הזתים המדברייס הוא כמו טמן ורד בעניניס רבים וישמום
השער וימנע מהירות השיבה אם יעשו אותו בכל יום ועלי
הזתים יבשלום בכוסר עד שישובו כמו הדבש וימש
וימשחו בו על השנים האכולים ויעקרם המורסות וה
והסמנים המדברי יועיל לאודם הנקרא חמרא ואל הנמלה
ואל הרקועים הנקראים שרה בערבי ויתיך המורסות החם
החמות והרטבה המוגרת מעציו יעשה לתועלת לגרב וה
והשחין הדק הנקרא קוכא ושמרי השמן הם תרופות למ
למורסות החמות אשר באגדות וכל שכן עם עלהו ויותר
כשישרפום עם עליו המכות והנגעים שמן הזית ה
המדברי הסחוש מהזתים הפגים יועיל לנגעים הרשובים
והיבשים והגרב ועלי הזתים המדבריים יועילו אל האודם
הנקרא חמרא הגדולה והרעה ומן הטנופת והרקועים הנ
הנקרא שרא בערבי ואשר מערבים שמרי השמן עם הם
המלאין ירפאו הגרב ואפי גרב הבהמות ויותר עם מי תור
תורמוסים הזתים השרוים במים ומלח כשיחבשו בהם
שריפת האש לא תולד בו בועה ויניקו הנגעים המטונפים
ושרף הזית המדברי יועיל מהגרב והנגעים והשחין הדק
הנקרא קוכא בערבי ומערבים אותו באספלגית כלי
הפרקים מי הזית והמלח עושים מהם חוקנא ויועיל לניד
הנשה ושמן הזית הרחוץ הוא נאות למכאובי העצב וניד
הנשה ושמן זית הישן יועיל לנגעי הרגלים ובער נקרסין
ברטיה אמרי הראש שמן הזית המדברי הוא כשמן
הורדים יוביל לכאב הראש בנגב ומיץ המדברי ינגב
וישבר לרפואת הזלת האזן שמן הזי המדברי יועיל
לבשר השינים הדכי בשישבשכו נפה ויחזקו השינים הם
המתנועעים ושרף המדברי יועיל לכאב השינים
המתאבלים כשיטלאו אותם במ ושמן העקרביב הוא מ
מהתרופ ת הנכבדות כשיטיפו ממנו לכאב האזן ועלי הז
הזתים הם טובים לשחין הפה הנקרא קלאע בערבי
כשילעסו בהם אמרי העין אם כוחלים בשמן הזית
הישן ושמריו יועילו לחשכת העין ויש שיערבו
בתרופת העין עלי הזית השרופים וישימוהו תמורת התות
התותיא והשרף שלו הישן הוא טוב לבסוי העין והלובן
ועובי הקרנית ומיץ עליו טוב לבליטת העין ולנגעי הקר
הקרנית והגזילות והפרדסי יותר נאות אל העין מהמדברי
והשרף שלו כמו כן ירטוב העין ויטרוק טנופת נגעיה ו
ויסיר המים והלובן אמרי החזה הזתים השחורים
עם ציציהם הם מכלל העשנים אשר יעשנו בו לקוצר הנ
חנשיטה וחליי הדיאה אמרי המזון שמרי השמן אם
יושמו על הבשן אשר להם שקוי ובער אסתסקא יועיל לה
להם והזתים כמו שהם הם קשי הבשול והמלוחים י עירו
התאוה ויחזקו האצטומכא ויולידו ליחה קובצת
והשרויים בחומץ הם יותר קובצים לכל עכול ויו
ויותר ממהרים ושמן המסתפקים ממנו הוא טוב
לאצטומכא אמרי הנעידה אם יאכלו ממנו עם כו
כותח ובער מרי קודם האכילה ירבך ולוקחים ממנו ש
אוקיות עם מים חמים כמי השעורים וישלשל ויבשלהו ע
עם סדאב לעקיצת המעים והתולעים ויועיל מהדרוקן ה
הזולד מהרוח ויחקן לקולון הנולד מיובש הפסולת והסב
ותסבלהו האשה להגרת
ורחם ויציאת הדם ממנו ועושים ממנו תחבושת עם קמח
שעורים לשלשול הישן והשמן הישן עם מי בוסר יועיל א
אם יעשו חוקן לנגעי הענבות הפנימיות וכן אל הרחם וה
והשרף שלו ישלשל דם הוסת ויוציא העובר הארסים
שמן הזית שותים אותו עם מים חמים וישבר כח הארסים
שרף הזית המדברי הוא מהסמים המתיתים

פרק

רמז זראונד ובלטין אריסטולוגיאה
המהות אמר דיאסקורידים יש ממ
מכנוע ענול ומכנו ארוך ויש מם
ממנן דומה לחתיבות הכרם והענול נקרא נקבה והוא כמו
כן מהאריך והענול יקרא נקבה ידמו עליון ו עלי הצמח הנ
הנקרא קוסוס והוא מין מן הלבלב טוב הריח מעורב עם
חדות נושה לענול הנאה והוא בעל שריגים רבים יוצאת
מעקר אחד ארוך ובפנימי פרחו אדום באוש הריח ענול ה
הצורה אסג הארו והוא הזכ הם עליו ארוכי ות וכל ענף
יש בו כמו זרע פורפורי הפרח מוכרח יראה עליו בפרח
חפרש ושרשו ארוך כמו זרת ועביו אצבע והענול הנקבה
מהארוך ואשר הוא כמו ענפי הכרם רל מהארוך ענפיו הם
דקים ועליו כמו עלי חי אל עלם וציציו כמו ציץ הרודא ו
ועקרו ארוך מאד וקליפתו עבה והחנונים הכסתפקים ממ
ממנו בעשיית המשיחות הטבע כל מיניו הם חמים
בשלישית יבשים בשניה המפעל והסגלות במרק מפתח
ברקיק ומושך יכשוך החצים והקוצים ראשון בצמחים וב
ובשחיגים כי הוא יותר בכרק ויותר הם ובכל הכפעלים ה
הענול יותר חזק הרקיקות ויותר בפתח ובח הארוך כמו בח
הענול בחים אבל אולם שיתגבר עליו ברקיקות וזה שהע
שהענול יותר רקיק ולכן ישקיט מכאובי הרוחות יותר וה
והשלישי הוא היותר הדש שבהם העדי יועיל מהבוה ק
ויברק השנים ויועיל מהטנופת אשר בהם ויותר הענול ו

ומזכך המראה המכות והנגעים הוא מנקה הנגעים
המטונפים והרעים המעופשים העמוקים וכשיערבו בו א
איריאוש ימלאם בשר כרי הפרקים יועיל מבקיעת
העצלים ועושים ממנו משיחה לנכאות הרגלים הנקרא נק
נקרס ובל שכן העגול ואם ישתו ממנו בעלי נכאות הרג
הרגלים יועיל להם אברי הראש יסיר טנופת האזנים
ויחזק השמע כשיערבוהו עם דבש ויטיפו ממנו באזן וימ
וימנע מלהוליד כה החומר וכשיעשוהו עם פלפל ינקו י
יתרוני המוח ויועיל מהרפוין ויחזק בשר השנים אברי
הנשום והחזה הוא טוב לקוצר הנשימה ויותר העגול והוא
ינקה החזה והריאה ויועיל מכאב הצלעות כשישתוהו ב
במים והעגול בכל אלו הוא יותר חזק אברי המזון אם
לוקחים ממנו משקל זוז טוב אל הפוקות והוא פואק וכן ט
טוב לטחול מעורב עם סכנגבין ויש שימשחו בו אל הטח
הטחול מעורב עם חומץ ויועיל מאוד והעגול ככל אלו י
יותר חזק אברי הנעירה אם יקחו ממנו משקל דרהם
וישחקוהו וישתוהו ישלשל תערובי הליחה הלבנה והאדו
והאדומה ויועיל אל האצטומכא וכשישתו העגול והארוך
עם מירא ופלפל ינקה יתרוני הרחם מהיולדות ויגיר הגר
הגדות ויוציא העובר הקדחות טוב אל הנעירה הארסים
יועיל מנשיכת העקרבים ויותר הארוך אמרו והארוך כש
כשישתוהו שעור זוז ביין או אם יעשו תחכושת יועיל מנ
מנשיבת השרצים הארסיים תמורתו תמורת העגול
כמו משקלו זרנבאד וחצי משקלו בסבסאה וחצי משקלו
קריט ותמורת הארוך משקלו זרנבד וחצי משקלו פלפל

פרק רמז זמאדה אל רעי ובלטין פישטולא
פשטוריש הוא פלוטולאה אבוכא
דרעיא פשטורי הטבע חם ויבש ו
ואולי הוא בתחלת השנית אמרו שהוא מתיר הנפח אברי
הנעירה נסה גאלינוס שליקתו ממנו ואומר שהוא משבר ה
החצץ אשר בכליות ואמרו אחרים שהוא מועיל מנגעי ה
המעים ועקיצת המעים והליי הרחם. וישלשלם ויועיל מ
מהבקיעות הארסים אם ישתו ממנו שקל או שני ש
שקלים יועיל למי ששתה ארנבת הים והאפיון ובלעדי זה

פרק רמח זביב הוא פשולי עוד נזכרהו ב
בשער ענב

פרק רמט זהרה ובלטין זהראט המהות
הוא צמח יש ממנו עדשי דומים
עליו לעדשים וענפיו עומדים ו
ועליו רבים ושרשו דק והוא צומח בארץ המלוחה הנגלית
אל השמש ויש בטעמו מליחות ומין אחר כמו כמפטיאוס ו
ויותר משוכח הגוון ונוטה יותר לגוון הארגמן הנגעים הוא
הוא מסגר הנגעים אברי הראש ירקיק היתרונים עם
שהוא מועיל מהכפיון אם ישתוהו עם סכנגבין ·

פרק רנ זאון ובלטין זינזאביאת המהות
יקראוהו האנשים כן לשני דברים
האחד מהם גרגרים דומים אל הח
אחטה ועושים ממנו לחם ואומרים שהוא הזאון הגדול וא
ואנשים אחרים יקראוהו לדבר משבר רע המבחר שבו
הוא הקל שבו משתבר אבל הוא נדבק ואינו נוטה אל הא

האודם ובו עפיצות מעוטה

פרק רנא זמרד הוא מרקדי הזמרד הוא שני
שני מינים נמצא במחצבי הזהב
והיותר משובח שיש בשני מיניו
הוא הנקרא זכרנד והוא דומה לגוון ההדם הירוק הבהיר מ
מאד וסגלתו שהוא מכלה הארסים אם ישתו ממנו שעור מ
מאתים גרגרי שעורים שחוקים הטבע הקור והיבשות
ואם יתלוהו על צואר הילוד קודם שיגיע על הארץ לא יא
יארע לו הכפיון וכן מי שישימהו בטבעת לא יארע לו הב
הכפיון וימנע מגופו העצלה ·

אות החית

פרק רנב חצץ הוא ליציאום המהות
היותר קרוב אל הדעת שהוא מין
הבאזהרג ושהוא הנדי ויזייפוהו ו
ולא יכירוהו החכמים בתחלת העיון ויזיפוהו כמיץ עשב
הנקרא דארציני יבשלוהו במים עד שיקפא וכחו קרוב מע
מעשב אשר הוא רקיק ועפרו קר ואמנם המכי הוא
דבר עשוי צבוע על דמיונו המבחר ההנדי הוא יותר
חזק מהמכי בענין השער וחזוקו והמכי הוא יותר חזק מהה
מההנדי במורסות הטבע הוא ישר בחום והקור יבש
בשנית המפעל והסגלה יש בהנדי התוך וקבוץ מועט ויו
ויועיל לכל יציאות הדם והתוכו יותר מקבוצו והוא בשנ
בשנית בהתוך וקבוצו פחות מיבשו ובו כח רקיק העדי
ואדים השער ויחזקהו ויותר ההנדי וירפא הכתם וכל חצץ
הוא מרפא במורסות מראשי האצבעות הנקרא באחס בע
בערבי המורסות והסמנים יועיל למורסות הרפות וה
והנמלה החבורות והשחינים יועילו כלם לנגעים הרעים
כלי הפרקים מחזק כל האברים אברי הראש ההנדי
יועיל מיציאת החמר מהאזן ומנגעים וימשחו בו הפה לנ
לנגעים הנקרא בערבי קלע ויתרפא וכן לשחין בשר הש
חשינים וחלייהם אברי העין יועיל מחולי האפר וימרוק
הקרנית ויסיר הכהות מעלהו וירפא ברוב גרב העין
אברי הנשום והחזה ישקו ההנדי ממנו לרקיקת הדם והש
והשעול אברי המזון אם ישתו מההנדי יועיל מהירקון
השחור והטחול וכן אם ימשחו בו ואילנו הוא מועיל
כמו כן מהשלשול הנולד בעד האצטומכא אברי הנעירה
יועיל מבקיעי הענבו אם ישתו ממנו או אם יסבלהו מלמטה
יועיל לשלשול הארוך הנולד בעד חולשת האצ טו ו
וישלשל דם הוסת ופריו כשהוא לח ישלשל הלבנה
המימיית ויועיל מנגעי פי הטבעת וימנע יציאת רם מהנ
מהנשים ויועיל מהטחורים הארסים ההנדי ישקוהו
לנשיכת הכלב השוטה תמורתו משקלו פיל זהראג וכמו
משקלו פלפל וסגדל בשוה ·

פרק רנג חי אל עלם הוא שימפרי ויוא
המהות ידוע הוא הנקרא סיקוטין
ונזכירהו באות הסכך ·

פרק רנד

חנא ובלשין אלקאנא המהות
ידוע השבע הוא קר בראשנה
יבש כשנית הכפעל והסגלה

יש בו התוך וקבוץ ויבש מאין הזן והוא מתיך ומתיר פיות הגידים ויש בכשיחתו כח מחמם ומרכך המורסות והסמנים תכשילו יועיל מגעי המורסות החמות וכמורסות הלבנה והוא מיבש מורסת ראשי הירכים הנקרא ארבא פערבי ה המכות והנגעים אם יזלפו תכשילו על שריפת האש יועיל ואמר שחוא פועל במכות כמו פועל אלכוין ויועיל לשכר העצמות או אם יערבוהו כדונג הוא קידוטי בערבי כלי הפרקים יועיל לכאבי העצבים ויערבוהו באספלנית אל ח חצנון הנקרא פלג והמתיחה ובערבי תמרד ומשיחתו יתיר העצלה וירכך העצבים ויועיל משכר העצמות אברי הראש אם ימשחו בו עם חומץ על המצח יועיל לכאב הר הראש וכמו כן יועיל לנגעי הפה אברי החזה הוא נאות לחולי הצלעות ובערבי שוצא ויכנם באספלנית הנקרא מ מרחם אברי הנעירה הוא נאות למכאובי הרחם ׳

פרק רנה

חמאמא ובלשין אמומום הוא א
אמומי המהות אילנו כמו אש
אשכל עץ מסתבך קעתו בעצתו

ולו ציץ קטן דומה בגוונו להשדאנג ועליו כמו עלי אלפ אלפשארא וגוונו כמו הזהב וגוון עצו כמו הכרכליות הנק הנקראות יאקות בערבי והוא טוב הריח וטבעו מין ירוק ע עבה יצמח בכקומות הלחות וריחו כמו אסראב וטבעו מצ מין כערי ואינו לא ארוך ולא רחב ולא חלוש ולא קשה ל להשבר אכל הוא בעל קשרים כמו האשכול וריחו גודף א אל הדרכים המבחר הוא הראשון הזהבי הלח האדמיני הכר טוב הריח והשני הירוק אשר הוא כמו האשכול הוא רע וחלוש הריח יולד בכקומות העסקים והיותר מש משוחח מטעו הוא השלישי הנוטה ללובן ואל האודם ואל העובי החלק המתפשט כאין עוות מרובה והוא נושך וחד המטעם ובוחרים ממנו מה שענפיו מעקר אחר פן יהיה מ מזויף אשר דיסקורדים המשוחח שבו הוא הלבן הנוטה אל האודם אשר הוא ממולא זרע דומה אל האשכול בכד הריח ואינו מזהם ובשיהיה שעמו אחד ואינו מתחלף בג בנשיכת הלשון ואין בו קבוץ השבע חם ויבש בשנית

הכפעל והסגלה פועל בנחת והוא מבשל ובו קבוץ ובחו בכח אקוריש אך יותר חזק העכול והבשול והאקוריש יותר חזק היובש ממנו המורסות מבשל המורסות החמות

כלי הפרקים שותים תכשילו לנקרס ויושבים בו במו כן ויועיל לזה אברי הראש מכאיב הראש ויוליד כפיה והוא מישן אמרו קעתם כי כשימשחו בו על המצח יסיר כ כאב הראש והוא מהדרים המשברים והמישנים אברי העין יוצק כשורו על הרטד החם כלי הנשום יועיל לשוצא הקרה אברי המזון מפתח הכבד וישתו תכשילו לחולי הכבד והוא יותר מעכל מהאקוריש אברי הנעירה ישלשל השתן והוסת ויועיל בכאבי הרחם ויערבוהו בפת בפתילות הרחם ויושבים בתכשילו לכאב הכליות וישתו ממנו לכאבי הרחם כלם הארסים אם יעשו ממנו תחבושת עם האדרונג יועיל לנשיכת העקרב ׳

פרק רנו

הרף ובלשין נשטורציאום
המהות ידוע ובחו דומה אל הח
החרדל וזרע הצנון יחד ואמרו כי

זרע החרדל וזרע הגרגיר מתאספים בכח אחד ועליו מם מפעליהם פחותים מכנו בעבור לחותם וכשייבשום הם מרובים ממנו ואפשר שיהיה שוה אליו השבע חם ויבש בשלישית הכפעל והסגלה מתיך ומבשל בעורב עם ר דונג ומנגב מוגלת הקרבים העדי מחזק השער הנפל כשישחוהו או ימשחוהו המורסות והסמנים טוב למורסת הלבנה וכמנו עושים תחבושת עם מים ומלח לצמחים ה הקשים הנקרא ס דמאסיל בערבי המכות והנגעים יועיל מהגרב המנוגע מהשחין הדק הנקרא קובא בערבי ועם ד דבש יועיל לדברים הרבשים ובערבי שהרייא ועוקר הא האש הפרסי ובערבי נרפאסי כלי הפרקים אם ישתו ממנו יועיל בגידד הנשה או אם יעשו ממנו תחבושת עם ח חומץ ונרש השעורים ויש אשר יעשו ממנו חוקנא לגידד ת הנשה ויועיל כשיערבוהו עם דבש לכל רפיון העצב

אברי הנשום והחזה מנקה הריאה ויועיל מקוצר הנשימה ו ויערבוהו בתרופות קוצר הנשימה מפני שבו מהתוך וז והרקיקות אברי המזון הוא יחמם האצטומכא והכבד ויועיל מנסות השחול ויותר כשיעשו ממנו תחבושת עם ד דבש והוא רע לאצטומכא וידמה שיהיה זה בעד רוב נש בשיכתו ומאוה המאכל כשישתו ממנו שלשה רבעי זוז יק יקיא האדובה וישלשלה אברי הנעירה טוסף בכשנל וישלשל התולעים וישלשל הוסת ויוציא העובר והקלוי מ ממנו ערוי וכלבד שלא ישחקוהו לפי שהשחיקה תבטל ד דבוקו ויועיל מהקולנג ואם ישתו ממנו שחוק ד׳ זמים או חמשה במים חמים וישלשל השבע ויתיך הרוחות ואמרו ק קצתם שהבבלי כשישתה וישלשל האדומה ויקיאנה וכן יפ יפעל זה אם ישחו ממנו עד שלשה רבעי זוז הארסים יועיל מנשיכת השרצים בשתיה אם יעשו ממנו תחבושת עם דבש ואם יעושן בו יבריחם ׳

פרק רנז

האצא ובלשין תאשטי הוא שד
שדריגייאה או טיטרא תמהות
הוא עשב שיש לו ציץ לבן נוטה

אל האדם ויש לו קנים דקים דומים לקני האשקונק או הקולמו ארובטיקו וציצו ענול ועליו קטנים דקים רבים וק וקצותיו ראשים קטנים בעין החשמל ובערבי פורפרי

אמר דיסקורדים שהוא אילן בעל קוצים קטנים סביבי ע עלין קטנים דקים ורוב מה שימצא על הסלעים השבע חם יבש בשלישית אמר רופוש שהוא יותר יבש מהפודנג הכפעל והסגלה מתיך ומחתך אפי הדם הקפוי ומחכם עד שאם ישתו אותו ימנע סמור השער הנולד בעד ניד הנשה העדי מתיר היבלות כערבי תאליל המורסות והסמנים אם יעשו ממנו תחבושת עם חומץ יועיל למר למורסות מהלבנה החדשות כלי הפרקים ישתוהו לחולשת העצבים ועם נרש טעורים וזין ואם יעשו ממנו תחבושת לניד הנשה יועיל ואם ישתו ממנו יועיל מהבא מהכאבים אשר תחת הכסלים אברי העין אם יערבוהו במאכל ישבר בריאות העין ויסיר חולשתו אברי הנשום

והחזה מנקה החזה והריאה ועוזר אל הרקיקה וישקיט כא
באבי הכסלים והריאה מבושל ולחוך בדבש והיבש
ימנע רקיקת הדם אברי המזון עוזר העכול והמשקה
העשוי ממנו יסיר רוע העכול במעוט התאוה אברי
הנעירה ישלשל השתן ודם הוסת ויוציא הרולעים וכשי
וכשישתו ממנו עד שני זוזים או ארבעה ישרשל הלבנה ש
שלשול מספיק׳

פרק רנח׳ הסך ובלטין השק הוא טריכולי
מריני המהות המדברי ממנו
עפרירותו יתירה והפרדסי מימיותו
יותר ובכלל הוא מעצם רטוב שאין קרירותו מרובה מעצם
יבש שאין קרירותו מעוטה הטבע שני מיני הסך על
דעת דיאסקורדיס קרים ויבשים ואמר בלעדיו שהוא חם
בתחלת הראשנה והוא היותר דומה הנמצא בארצותינו
המפעל והסגלה מונע שפיכת החמרים וזה בקבוץ אשר בו
ומכשל ומרכך המורסות והסמנים ימנע תולדת המורסות
החמות ושפיכת החמרים ומשוכח למורסת הגרון המכות
והנגעים מעגרב עם דבש יועיל מנגעי הבשר הישנים
אברי הראש טוב לנגעי בשר השינים המעופש אברי
העין מיצו יועיל בכחולים אברי הנשום והחזה יועיל
מהמורסות הסותמות עצלי הגרון אברי הנעירה יוסיף
בתאות המשגל וישבר חצץ הכליות וכיס השתן וכן יפעל
מיצו ויועיל מעוצר השתן וההדרוקן הנקרא קולון
הארסים אם ישתו שני זוזים מפריו המדברי לנשיכת הא
האפעה ושני זוזים מעורבים ביין אל הארסים הממיתים יו
יועיל ואם יזלפו על המקום בתבשילו יהרג הפרעושים א
אשר בו׳

פרק רנט׳ חרמל ובלטין הירמיל הוא סיק
סיקודא פליטיארי אמר שיש׳ ממ
ממנה שני מינים לבנה ושחורה ו
והיא רעה המהות ידוע המפעל והסגלה מחתך
ומרקיק כלי הפרקים טוב לנכאות הרגלים וגיד הנשה
כשימשחו בו לבאב הפרקים אברי הראש יש בו כח
משבר קרוב לשברות היין אברי העין אמר דיסקורדיס
שאם יודק עם דבש ויין ומרית העוף הנקרא קיח והת
והתרנגולת הוא גאות לחולשת הראות אברי המזון מוליד
אסטנסות בכח אברי הנעירה יגיר השתן והנדות בכח
בשתיה ובריטיה ואם ישתו ממנו או ימשחו בו יועיל מהר
מהדרוקן׳

פרק רס׳ חלתית ולטין אששא הוא אשא פ
פיטידא המהות הוא שני מינים
באוש וטוב הריח ואינו חזק כרי
בריחו והיותר חם מהם הוא הבאוש והוא עשב יותר חזק
אשיי בכללו ורוב המין הזה הוא קירוני והוא שרף העשב ה
הנקרא מרורות בערבי הטבע חם בתחלת הרביעית
יבש בשנית המפעל והסגלה משבר הרוחות ויוציאם
בהתוכו ועם זה נופח יברות ויתיך הדם הקפוי בקרבים
העדי יועיל מחולי השועל ואם ילמלכוהו בחומץ
ופלפל וכשישימו ממנו בטעמים יבשיר הגוון ויברות מי

היבלות והמסמרות המורסות והסמנים אם ישרטו הם
המורסות הרעות הבאושות ויושם עליהם התלתית יועיל ו
וטוב ברפואה הדבלות הפנימיות והחצוניות המכות ודג
והנגעים יועיל מהשחין הדק הנקרא קובא בערבי כלי
הפרקים כשישתוהו במיץ רמונים יועיל מרצוץ העצלים ו
ויועיל מכאבי העצלים כמו ההשתטחות הנקרא תפרד בע
בערבי והצנון הנקרא פלאג וזה שיקח ממנו אבלום אחד
ויערבוהו עם דונג ובולעים אותו ושותים אותו ביין וכל
ופלפל וסראב אברי הראש אם ימלאו בו שן האיכול
ויערבוהו כלבונה וידביקוהו על השן יועיל ופועל פעל
פאוניא בכפיון ואם יעשו ממנו גרגיר הנקרא גרגרא
יעקור עמות המים הנקרא עלק בערבי מהגרון אברי
העין טוב להתחלת המים אם יכחלוהו בדבש אברי
הנשום והחזה אם יתיכוהו במים ויעשו גרגור ובולעים א
אותו יצלול הקול תכף׳ וי עיל מעובי הגרון הישן ויועיל
לנחירות הקנה הישן ויועיל לנחירות הקנה הישן ואם ילק
ילקח עם ביצה יועיל לשעול הנושן ולחולי הצד חקר ו פ
ופועל מפעל התלתן בערבי חלבא אברי המזון אם
יאכלו ממנו עם תאני׳ יבשים יועיל מהירקון ויזיק לאצטו׳
ולכבד אברי הנעירה יועיל מהטחורים ויחזק המשגל
וישלשל השתן ודם הוסת ויועיל מעקיצת המעים יחשב ג
גאלינוס שיש בו כח משלשל מעט עם הקבוץ אשר לו וי
וידוע אצל הרופאים שיועיל לשלשול הישן הקר הקדחות
יועיל מאד לקדחת רביעית הארסים אם יושם על נשיבת
הכלב השוטה והשרצים ויותר העקרב והשרץ הנקרא רת
רתילא יועיל וכן יפעל כל זה אם ישתוהו או ימשחו בו ב
בשמן זית וידחה היזק החצים הארסיים׳

פרק רסא׳ חנטל הוא קוליקינטידא המהות
יש ממנו זכר וממנו נקבה והזכר
הוא ליופי ויותר חזק והנקבה רפ
רפה לבן חלק המבחר ממנו הוא הלבן חזק הלובן הרך
והשחור ממנו והקשה הוא רע כשילקטוהו שלא יוציאו מ
ממנו חלבו אבל יעזבוהו בתוכו כמו שהוא לפי שאם יוצ
יוציאוהו יחלש מפעלו ויאות שלא ילקטוהו כל זמן שא
שאינו מתחיל להתכרכם ולא יסור ממנו הירקות מכל וא
ואם לא יהיה מזיק ורע אמרו ויאות להסיר קליפתו
וגרגריו וכשלא ימצא באילן כי אם תפוח אחד הוא רע מ
ממית והזכר הליפיי יותר חזק מהנקבה הרפה ויאות שלא
להרבות בשחיקתו מאד לפי שאם ישחקוהו מאד החלק
הקטן ממנו כשיפגע בשום רטבא יתגדל ויסתבך בפי הא
האצטומכא ויגנע המעים ויוליד מורסא ולכן יאות כאשר
ישחקוהו לטבלו במי הדבש ואחר כ׳ מיבשים אותו ושוחקים
אותו ובנוס׳ הנוצרית ויאות להרבות בשחיקתו מאד מלא י
יחשוב שום אדם שהוא שחוק מאד האמנם יאות כאשר י
ישחקוהו לטבלו במי הדבש ואחר כן מיבשים אותו ויוכ
ויוכשר ויותר נזקו כשיערבוהו עם בתירא וצמג לפי שהצ
שהצמג יאגום אותו כח הסם הטבע חם ויבש בשלישית
וחשב אל בנדי שהוא קר רטוב וזה רחוק מהאמת רחוק נר
גדול המפעל והסגלה מחתך ומתיך ומושך מרחוק ועליו

כשהם לחים יפסיקו יציאת הדם העדיירגילו בו על
הגדמות. חלי הפיל המורסות והסמנים עליו בשהם ל
לחים יתירו המורסות ויבשלום כלי הפרקים יועיל לב
לכאבי הפרקים והעצבים וגיד הנשה ונכאות הרגלים הנק
הנקרא נקרס בערבי אברי הראש כנקה המוח ואם יב
יבשלוהו בחומץ וישבשבו בו הפה לכאב השינים יועיל או
אם חופרים אותו ויוציאו מה שבתוכו וישימו בו החומץ וי
ויבשלוהו על אפר חם יועיל ואם יבושל בשמן זית ויטיפו
ממנו באזן יועיל לצלל האזנים ומהתולעים ויטהר עקירת
השינים וכשמוציאים מה שבתוכו ויבשלוהו על האפר וי
וימלאוהו חומץ קודם וישבשבו בו יועיל לכאב השינים
אברי הנשום והחזה יועיל מרגשימה ההרקה בו מהנשימה
הנצבת אברי המזון עקרו יועיל לשקוי ורע לאצטומכא
אברי הנעירה ישלשל הלבנה הנסה מהפרקים ויותר העצ
העצבים וישלשל כמו בן האדומה ויועיל מהדרוקן הלח ו
והרוחי מאד ובערבי קולון ואפשר שישולשל הדם ואם תס
תסבלהו האשה יהרג העובר רפוי מפני צאתו מהר מהמעי
אין כפחדים מהמאורעים הנולדים בעד מרירותו ויועיל
מחולי הכליות וכיס השתן והמשקה ממנו ששה זוזים ויא
ויאות לשחקו ואפשר שיוציאו תובו וימלאוהו מעסים הע
הענבים המבושל מיין מתוק וישן ויעזבוהו יום ולילה גם
אפשר שיושם על דשן חם עד שיתחמם היטב ואחר ישתה
הארסים הלקוט ממנו כשהוא לח ישלשל יותר ויוליד הת
התלאה שאפשר שיהרוג ומשקים אותו עם משקלו בתירא
והצומח כאילנו והוא מיוחד ואין עמו אחר אולי ימית מם
ממנו שני דאנקים ומקליפתו וגרעיניו דאנק ושרשו יועיל
מנשיכת האפעה והוא מהסמים המועילים לנשיכת עקרב ו
וכבר ספר אדם כי השקה ממנו שעור דרהם למי שנשכו ע
עקרב בד מקומות ונרפא תכף וכן יועיל אם ימשח בו

פרק

רסב דמץ ובלטין ציציר הוא זרעונים
המהות ידוע הוא לבן ושחור וב
וכמו הכסמת בערבי כרסיני
ויש מהמינים האלו פרדסי ומדברי והמדברי יותר טוב ויו
ויותר מר ויותר חזק החמום ופועל פעלת הפרדסי בכח וה
והפרדסי יותר משובח המזון הטבע הלבן חם ויבש
בראשנה והשחור יותר חזק המפעל והסגלה שניהם
מפתחים ומרכבים ובו חתוך ומזונו יותר חזק ממזון הפול
הפולים ויותר עבה ואין דבר יותר זן אל הריאה והלח יותר
מוליד המותרות מהיבש העדי ימרוק העדשים הנקרא
נמש בערבי ויבשיר הנ ון אם ימשחו בו או אם יאכלו ממ
ממנו המורסות והסמנים יועיל מהמורסות החמות והק
והקשות וכל המורסות אשר הם באגדות ובערבי גדד
המבות והנגעים שמנו תועיל מהשחין הדק הנקרא קובא
וקמחו יועיל אל הנגעים הרעים והסרטנים והחבוך כלי
הפרקים יועיל מכאב הגב אברי הראש יועיל לנגעים
הרטובים אשר בראש והשרוי ממנו יועיל מכאב השן ויו
ויועיל מן מורסת השינים החמות והקשות ולמורסות אש
אשר תחת האזנים אברי הנשום והחזה יצלול הקול ויזון
הריאה והוא יותר משובח מכל דבר ולכן עושים ממנו מר
מרקדל פקמחו אברי המזון תבשילו יועיל לשקוי וכן

לירקין והשחור הנקרא כרסני בערבי הם יותר פותחים אש
אטמי הכבד והטחול ויאות שלא לאכול הזרעונים כתחל
המאכל ולא כסופו אלא באמצעיתו אברי הנעירה
תבשיל השחור ממנו ישבר חצץ בכיס השתן והכליות מע
מעורב עם שמן שקדים וצנון וברפס וכלו יוציא העובר ו
והוא רע לנגעי כיס השתן ויוסיף בתאות המשגל מאד על
כן יאכילוהו לזברי הכהמות הרובעים הנקבות וכל לזברי
הגמלים וטבעו מחסר בכח אם ישתוהו בצום וכלם מרב
מרכבים הבטן אם ישתו בצום ומפתח האטמים בכליות ו
ויותר השחור והכרסני אמרו קצתם שאם ישרו בחומץ
ויאכלו ממנו על הצום וימתין עליו ויצום עד חצי היום יה
יהרוג התולעים בבטן ואמר אבוקרט כי יש בזרעונים שני
עצמים יפרדו ממנו בבשול האחד מליחות והוא משלשל
בטבע והאחר מתיקות ישלשל השתן ויש בו נפח יעורר ה
המשגל

פרק

רסג חנטא ובלטין פורמינטום פי חט
חטה המבחר ממנה היא הממ
הממוצעת בין הקושי והרוך הנ
הנסה השמנה החדשה הממוצע בין האודם והלובן והחטה
השחורה היא רעת המזון הטבע הוא חמה ושוה בלחות
והיבשות וגרשה נוטה אל היובש המפעל והסגלה החטה
הגדולה אשר היא אדומה היא יותר זנה והחטה השלוקה מ
מעכבת העכול וגופחת אך מזונה אחר העכול וירידתה מן
האצטומכא הוא מרוכה ולב החטה הוא קרוב מהנשא אך
הוא יותר חם והקמח הנדבק בטבעות אשר אינו נדבק בע
בעד מלאכתו אינם דומים זה לזה לפי שאין הנדבק אע
בעד מלאכתו דומה אל הנדבק בטבעו וגרש החטה מע
מעובב הירידה מרובה הנפח אין לו מנוס ממתיקותו שיו
שיורידהו במהירות וראוי לרחצו במים חמים עד שיסור ה
הנפח והתערוב נולד בעד הגרש הוא מעט ואמנם הגש
הנשא הוא קר ורטוב ונדבק העדי החטה תנקה הפנים
וכן הקמח והנשא יותר אם יערבו בו זעפראן אל הכתם
אברי המזון גרש החטה והשעור הוא כבד אברי הנעירה
החטה הנא וכן המבושלת ושלוקה בשאינה לא טחונה ול
כתושה ולא שחוקה והריפות כמו כן כשאוכלים כהם יול
יולידו התולעים הארסים החטה הכתושה אם תושם
על נשיכות הכלב השוטה תועיל ואמרו כי החטה הל
הלעוסה ברוק הצם והוא בחור יועיל לכל הנשיכות

פרק

רסד חלביב המהות הוא סם הנדי דו
דומה אל הסמנגאן הלבן
הטבע הוא חם ויבש בשלישית
כלי הפרקים תועיל שתיתו לנכאות הרגלים הנקרא נקרס ו
ומכאבי הפרקים אברי הנעירה ישלשל הלבנה והתערוב
והתולעים וגרגרי הדלעת ובערבי חב אל קרע והתערובים
הנסים

פרק

רסה חמאץ ובלטין אסיטושא הוא ל
לפיסיאום ויש אומרים אסיטושא
המהות יש ממנו פרדסי וממנו מ
מדברי והמדברי יותר חזק בכל הדברים הטבע קר
בראשנה ויבש בשנית וזרעו קר בראשנה יבש בשנית

המפעל והסגלה יש בו קבוץ וכתפל ממנו יש חתוך מעט ו
והחמוץ יותר קובץ ממנו ואינו חזק האודם והוא יותר זן וז
וזה שהוא דומה אל ההנדבא וכלו יכבה האדומה ותערובו
משובח העדי עקרו מעורב בחומץ יועיל לגרב המנוגע
ולקלוף הצפרנים ואם יבשלוהו ביין ויעשו ממנו תחבושת
יועיל מהצרעת והשחין הדק המורסות והסמנים אם יעשו
ממנו תחבושת אל החזירים יועיל ואפי אם יעשו מעקרו
בצואר בעל החזירים יועיל אליו המכות והנגעים עקרו
עם חומץ יועיל לגרב המנוגע והשחין הדק ותבשילו עם
מים חמים יועיל אל החכוך והוא בעצמו יועיל אם ישימו
ממנו במרחץ אברי הראש אם ישכשכו במיצו הפה
יועיל אל השן הנבאבת וכן תבשילו ביין יועיל מהמורסות
אשר באזן אברי המזון יועיל מהירקון השחור ביין
וישקיט האסטנסות ויסיר תאות אכילת הטיט אברי
הנעירה הוא וזרעו הם עוצרים ויותר זרע הגדול ממנו וכ
וכבר אמרו כי עליו הם מרכבים וזרעו עוצר ויש אומרים
כי זרע חמאץ בשאינו קלוי הוא ממעיד ומרכך ושרש הב
הכתוש ממנו יועיל להגרת הרחם וישבור החצץ בכליות ב
וכשישתוהו ביין והדבוק אשר בו יועיל לנגעי המעים הנ
הגולדים בעת יזבש הפסולת וזה כי כמו שהוא מועיל לנ
לנגעי המעים הוא ממעיד הארסים יועיל מנשיכת העק
העקרבים ויותר המדברי ממנו אם יסתפקו ממנו ומזרעו ק
קודם נשיכת עקרב לא תזיק נשיכתו •

פרק

רסו׳ הרסף ובלטין הרשאפים המהות
הוא קצת מהמין הנקרא כנדף פי׳
מספר בכל דאים אמר שהוא קנ
קנדיאה ויש יקראוהו כנגד והוא אל חרסף והוא גלבהנקו
ואמר זהרבי שהוא עפר עם גושאלקוא הטבע הוא ישר
החום רטוב עד השנית אמר אל גוזי שהוא קר ורטוב
אמר בסיח שהוא כמו אל הליון בפעלו והוא חם ורטוב
בראשנה ויש אומרים שהוא חם בראשנה רטוב בשניה ו
ואמר גאלינוס שהוא חם בשניה ולפי דעתי כי מיניו רבים
מתחלפים הטבעים המפעל והסגלה מנקה מעט ומנגב
ויש בו רקיקות העדי אמר אל גוזי שהוא מוליד השחורה
ויש שירחיקו הדבר הזה הקשוט משיחתו תועיל מחולי
השועל ואם ירחצו הראש יהרג הכנים ויסיר באשות אצ
אצילי הידים וזה בשלשול השתן הבאוש ובסגלה שבו
המורסות יתיר המורסות הקשות הנגעים מימיו יועיל אל
הנגעים הקשים היבשים אברי הראש הקלוי ממנו
יסיר הילפת אברי המזון יולידו אסטנסות ויותר ההררי
ומל שכן עקרו והשרף שלו הוא אל כנדר והנה עוד נדבר
באות הכף אברי הנעירה יוסיף תאות המשגל ויוסיף
שתן באוש והגרת השתן וילחלח הטבע ויוסיף הלבנה
ולפעמים יעצור הבטן כשישתוהו ביין •

פרק

רסז׳ הנדקוקא ובלטין הוא הנדקוקא
הוא טריפולי ויא טריפלא
המהות יש ממנו מדברי וממנו
מצרי וממנו פרדסי ועושים לחם מזרעו הטבע אמר בן
גריג שהוא חם ויבש בסוף השני ואמר בן מסוייא שהוא ח
חם באמצע השנית והפרדסי יראה שיהיה חומו קרוב מסוף

הראשנה המפעל והסגלה הפרדסי הוא ישר התמרוק
והיבשות והמדברי יש קבוץ עם חום ושמנו יועיל לרוחות
הנסות העדי המדברי יועיל לבתם הנקרא כלף בערבי
וכן הפרדסי המכות והנגעים מיץ הפרדסי יועיל עם
דבש לנקות הנגעים כלי הפרקים משיחתו טובה לב
לכאבי הפרקים הגולדים בעד החום ובעת חריפות הזמן
וכבר נרפאו אנשים בו אברי הראש יכאיב הראש
כשיעשו במיצו סעוט ויועיל לבעל הכפוין אברי העין
מיץ הפרדסי יועיל ללובן העין והכסוי וכל שכן עם דבש
אברי הנשום והחזה יועיל לכאב הצלעות הנולד מהל
מהלבנה וכל שכן המדברי ויוליד כאב הגרון והחניקות וי
וירחיקו נזקו עם כזבורת וחזרת והנדבא אברי המזון
יועיל מכאב האצטומכא הקרה ואשר בה רוחות ושמנו יו
יועיל לחולי השקוי אברי הנעירה ישלשל השתן ודם
הוסת המדברי המעורב עם יין וזרע אל מלוכיאה יוע
יועיל לכאב כים השתן ומשיחתו תועיל לכאב המיצים וב
וכאבי הרחם והמדברי יועיל מן הקיא והשלשול חנ
הנקרא היצא בערבי ויחזק הבטן והוא וזרעו יעורר תאות
המשגל הקדחות אמרו כי בעד הקדחת השלישית ישקו
מעליו שלשה עלין ומזרעו שלשה גרגרים ויבלבל הקדחת
בהקפיה ואל הרביעית ארבעה מאיזה מקום שיהיה
הארסים אם יזלפו מימיו על נשיכת העקרב ישקיט הכאב
תכף ואם יזלפו מימיו על העצם כשהוא כריא יעורר נש
נשיכה וכאב וזרעו יותר חזק ברפואה לנשיכת העקרבים

פרק

רסח׳ חלבא ובלטין פינו גריקום הוא
פניגריג המחות ידוע
הטבע חם בסוף הראשנה יבש ב
בראשנה ולא יכלה מרטכה זרה המפעל והסגלה כו כח
מבשל מרכך וזה מפנה מה שנתאסף בו מהחום עם דבוק ו
ודבוקו ימנע תגבורת חומו יפעל בנחת וליחתו רעה וא
ואעפי שאינה רק מעט העדי המשיחה העשויה ממנו עם
הדם תועיל לשער ולסימני הנגעים והבקעים הקרים וזה ב
ברירו ויותר עם שמן ורדים ויערבוהו בתרופת הכתם הנ
הנקרא כלף ויכשיר הגוון וישנה ריח הפה ובאשת ריח ה
הגוף והזיעה המורסות והסמנים יתיך הליחה הלבנה
והגסה וקמחו יועיל למורסות החמות ופנימיות אם אינם ו
בלהבות אלא שיש בהם קושי כל שהוא ומרכך הדבלות ו
ומבשלם המכות והנגעים יועיל עם שמן שקדים או
ורדים לשריפת האש אברי הראש אם ירחצו בו הראש
ינקה הילפת ובערבי חזאז ומכאיב הראש וכל שכן עם ב
כותח ואעפי שנזקו פחות לאצטומכא עמו אברי העין
תבשיל חלבא ישקוהו אל החולי הנקרא טרפא בערבי
אברי הנשום והחזה יצלול הקול ויזון הריאה קצת וירכך
החזה והגרון וישקיט השעול וקוצר הנשימה ואם יבשלוהו
בדבש או עם תמרים ותאנים והיותר משובח שיחובר עם
תמרים שמנים וילקח עסיסם ויעורב עם דבש רב ויחומם
על הגחלים יפה ויאכלם קודם אכילת זמן מרובה אברי
המזון אם יעשו ממנו תחבושת עם הנטרין יועיל לשחול
ואם יבשלוהו בחומץ יועיל לחולשת האצטומכא ויותר ה
הלח ממנו עם דבש ובערבי אל שק יוליד האסטנסות וב
ובחומץ ובכותח הנקרא מדי ידחה נזק אכילתו אברי

הנעירה תשב האשה בתבשילו למורסות הרחם ומכאוביה
ויועיל ותבשילו עם חומץ יועיל לנגעי המעים וכן הלח
ממנו כשיאכלוהו כמו שהוא עם חומץ ותבשילו עם
מים חמים טוב לעצור הנקרא זחיר בערבי ומשיחתו
טובה למורסות אשר בענכות ויעשו כמו כן חוקנא אל הע
העציר הנקרא זחיר ולעקיצת המעים וכל שכן עם הכ
הכותח הנקרא מדי בערבי וזה קודם האכילה ואמנם
יתנועע לדחות הפסולת בחריפותו וזה עם דבש מרובה ל
לבלתי ישוך בכח ותבשילו עם דבש יוליד התערובות הנ
הנסות והרטובות מהמעים וישלשל השתן ודם הוסת ואם
יערבהו עם שומן אווז הקטן הנקרא אניד ויועיל מקשי הר
הרחם ויטהר כלא נשיכה ובלא היזק לידת הרחם הקשה לל
ללדת בעד היובש והוא טוב לבעלי הטחורים ו כשיר רי
ריח הצואה ובאשת השתן והזיעה ואינו כשר לצואה כמו
התרמוסים ·

פרק רסט חרדון ובלטין לצירטוש הוא לד
לדירט המהות הוא הצף
וטבעו קרוב מטבע האנקה ובע
ובערבי וורל והוא יותר משובח מהאנקה וזה בעד המזון
שהוא נזון בו אברי העין זבלו טוב ללובן ולחכיך העין
ובחדד הראות ·

פרק רע׳ חלזון ובלטין לימציאה הוא רים
לימצא המהות הוא מכלל ק
קליפות הנקרא צדף בערבי הם
המפעל והסגלה יכבה הדם אברי העין השרוף ממנו יו
יועיל לנגעי העין ·

פרק רעא׳ חור רומי ובלטין האורום רו
רומנום המהות הוא הנקרא
אברום בערבי הטבע יחמם
בחזקה בשלישית ומיבש בראשון וזרעו יותר חזק החום ו
והשרף שלו מופלג בחום אברי הראש פריו עם חומץ
יועיל מהבפיון ·

פרק רעב׳ חכך ובלטי׳ השסיק אמרו קצתם
שהוא אל גוזי כלי הפרקים
יזיק לעצב ויוליד הקווץ

פרק רעג׳ חשישא אל זנאג ובלטין אירבא ו
ויטרי רל׳ עשב הזכובית והוא פא
פאריטאריאה העשב הזה ימרקו
בו הזכובית המפעל והסגלה יש בו קבוץ עם רטבה ומרבק
ומרבך ומנקה המורסות והסמנים הוא משקיט הרוחות וי
וישקו עליו אל האודם ושריפת האש וכל שכן למורסות ה
הלבנות ומיץ עליו עם אספידאג אל רצץ יועיל לחולי
הנמלה ואל האודם הנקרא חברא ועושים ממנו גרגיר וב
ובערבי גרגרא למורסות שני הלוזים כלי הפרקים יערבו
אותו עם דונג ובערבי קירופי ויועיל לנכאות הרגלים הנק
הנקרא נקרס בערבי אברי הראש מיצו עם שמן ורדים
יועיל לכאב האזנים וילחכיהו למורסת שני הלוזים אברי
הנשום והחזה אם ישתו מיצו יועיל לשעול הישן אברי
הנעירה יסיר הטחורים ·

פרק רעד׳ חרבה ובלטין הרבטום רל׳ כידון
המהות הוא הנקרא או עסטם והוא
זרע משולש כמו הכידון ועליו מ
משולשים דומים לעלי אסקלופנדרין הטבע הפרדסי
ממנו חומו מעט והמדברי חומו בשניה המהות והנגעים
הלח ממנו יסיר הנגעים אברי המזון אם ישימו קליפתו
עם חומץ על הטחול יועיל ועליו כשהם יבשים אם ישתו
מהם ירפאו הטחול אברי הנעירה הוא מגיר וכל שכן
אשר ידמו עליו לעלי אסקולופונדרין ·

פרק רעה׳ חלאבי ובלטין הליביאום הוא
אורינגום או פניקאלט המהות
זהו צמח אין פרח לו הנקרא חל
חלבה לפי שיש לו רפואה ברפואות מורסות צנורי השתן ה
הנקרא חלאבין אם יעשו ממנו תחבושת או אם יתלו א
אותו והוא מורכב מכחות כמו הורקים הטבע יש בו בח
מקרר עם חריפות שבו המפעל והסגלה יש בו בח מתיך
ובח מקרר מעבד האצטומכא המורסות והסמנים ישקוהו
למורסות הנולדים בצנור הנקרא חלף בערבי בשיתלוהו
וכל שכן בשיעשו ממנו תחבושת ·

פרק רעו חדא השאשום המהות אמרו
כי היא רפואה ארמניית
ויאמר גם בן פרסיית אמרו
כי אנוזיו יותר חזקים מהפרבין ואם יוסיפו לשתות ממנו
יתר על זוז יהרג הטבע חם ויבש ברביעית המפעל
והסגלה שורף ותפל הטעם אברי המזון שורף האצטו׳
ומנקה אותה ·

פרק רעז׳ חב אלזלב ובלטין גראנום אזי
אזילים המהות נקרא פלפל
אלסוראן והוא טוב הריח והם
והמטעם מאד והוא צומח בצדי המקום הקרא סהדור
הטבע הוא חם בשנית רטוב בה הקשוט ישמין אברי
הנעירה יוסיף בטפת הזרע ·

פרק רעח׳ חב אל באן ובלטין גראנום בין
ככר בארנו מפעלותיו כשזכרנו
אל באן ·

פרק רעט׳ חב אל מסס ובלטין גרגום אר
אנישסים הם גרגרים כשעור
פלפל ובגוונו אלא שהוא יותר
קל להשבר ותוכו חזק הלובן ומבושם הטבע הוא חם
ויבש בשנית אברי המזון טוב לאצטומכא הקרה הרפה

פרק רפ חב אלגאר ובלטין גראנום לאורי
כלומר גרגרי לברי הוא גרעיני ת
הרמסת כלוזים קטנים וקליפתו
נוטה לשחרות דק ואם יפלחוהו לשני פלחים קשים נוטים
לכרכמות כהם מעט בשמיות ונזכור פעלותיו בשער גני

פרק רפא חוב אלגיל ובלטין גרגום ניל
המהות הוא קרטאם הנרי המבחר
ממנו הוא הכבד החלק החדש
הטבע יש אומרים שהוא חם ויבש בראשונה והנכון שהוא
חם ויבש עד השלישית העדי יועיל מהצרעת

והבהק הלבן אברי המזון יוליד התלאה והאסטנסות
אברי הנעידה ישלשל התערובים הגסים והלבנה בכח וכן
התולעים וגרגרי הדלעת בערבי חב אל קרע תמורתו בש
בשלשול ותועלת השחורה חצי משקל שחם הנטל עם ש
ששית משקלו אבן ארמיני ׳

פרק רפב׳ חב אלסמנא ובלטין גרגום אש
אשוממי כלומר גרגרים המשמ
המשמינים המהות הוא אולן
נולד במדבר כשעור אמה ועליו לבנים ואינם חזקי הלובן
ופריו כמו פלפל וגוזנו זהבי רך ואמרו קצתם שהוא זרע צ
צאמר ברקאדה חטבע הוא חם מעט הרטבה העדי
ישמין אברי המזון הוא מעורב העכול באצטומכא וכ
וכשיתעכל ירבה מזונו אברי הנעירה יעורר המשגל
ויוסיף בזרע ׳

פרק רפג׳ חב אל צנובר ובלטין גראנום ,פ
פיני הוא זרע הפינייש המהות
הם גרגרי הלוזים הנקראים צי
צינובר והם גרגרים דקים יותר מגרגרי אל פסתק וקליפתם
דקה ורקיקה אדומה ובתוכה פרי ארוך לבן דשן ערב לח
לחיך ואלו הם גרגרי הלוטים הגדולים מהצנובר הנקראים
בסוס ואמנם הגרגרים הקטנים הם גרגרים משולשים וקל
וקליפתם יותר קשה ותוכם פרי יותר חד ובו חריפות ועפ
ועפיצות והקטנים יותר ראוים לתרופה מהמזון הטבע
הגדולים כאלו הם ישרים נוטים אל החום ובם רטבה וח
והקטנים חמים ולחים בשלישית המפעל והסגלה יש
בם בשול ורכוך וחתוך ונשיכה ויותר ברטוב מהם ותסור
נשיכתם אם ישרוהו במים ואז ישלם בם החלקות וההזנה
כאלו הם נמצאים בם קודם זה ועצמם עפרי מימיי ובם מ
מעט אויריות העדי ישמין כלי הפרקים הגרגרים
הגדולים מהלוטם יועילו מהבפיון וחולשת הגוף כאשר יא
יאכלו מהם והם מיבשים הרטבה הנפסדת אשר בגוף
אברי הנשום והחזה הגדול והקטן מהם יועילו לרטובות ה
הריאה המעופשת והמוגלא ויציאת הדם והשעול וכל שכן
עם העסים הנקרא מי ככתג בערבי חרש וזה במרירות מע
מעט שבהם ואם יבושל ביין מתוק היה לנקות נוע הריאה
מאד וכן קליפתם ועציהם כשיערבום ברקוח הנקרא לעוך
בערבי אברי המזון כשיעשו ממנו תחבושת עם האפ
האפסנתין על האצטומכא יחזקוה והם קשים להתעכל רב
רבי המזון חזקים נושכים פי האצטומכא אבל אם ישרוהו
במים חמים ויאכל מהם מחומם המזג עם סוכרי טברזאד
ולקר עם דבש יתעכלו ויכשרו ויהיו טובים לאצטומכא א
אמר דיסקורדים שהם רעים לאצטומכא וידמה שלא יהיה
כן אלא בפני שישרפו או שיקווצו והשריינים יהיו טובים ו
ויכשר הפסדם ויסורו הרוחות אשר בהם ואם ישתוהו עם
בקלא חמקא תסור נשיבתם ואעפ׳ ינשוך אברי
הנעירה יוסיפו הרבה בטפת הזרע תוספת מרובה משא
משאוכלים אותם עם שומשמין וסוכרי טברזד ודבש ופנים
והרבוי באכילת הגדולים או הקטנים יולידו עקיצת המע
המעים והתריאק להם גרגרי הרמונים החמוצים כשמוצ
כשבוצצים מהם אחר אכילתם והם חזקי התמרוק לרטבת
הכליות וכיס השתן ויחזקו אותם לעוצר השתן ויסירו הז
הזלת השתן וימנע נגעי כיס השתן וימנעו תולדת החצץ

ומגירים והתחבושת העשוי מהם עם אפסנתין יועיל

פרק רפד׳ חב אל קלקל ובלטין אלקילקיל
הוא אבן הרה פיירא פונ׳ המהות
הוא כמו הפלפל הלבן ויותר גדו
גדול מהקרטם ואינו שלם העגול ותוכו פרי זהבי טוב הט
הטעם אמרו קצתם שהוא זרע הרמונים המדברים
והאומר זה אמר שעקרו הוא הנקרא מגאס כלי הפרקים
הוא מחזק הגופים הרפים המפעל והסגלות הקלוי מם
ממנו הוא יותר קל וינגב העדי ישמין אברי הראש
הוא מכאיב הראש ויותר כשיסתפקו ממנו על היין אברי
המזון הרבוי ממנו יוליד האסטנסות ויוליד הקיא והשל
והשלשול הנקרא היצא וכשיאכלו ממנו עם סוכרי טבר
טברזד ודבש יהיה זה יותר משובח לעכל והקלוי ממנו אי
אינו טוב ואין התערוב הנולד ממנו רע והקטן הוא חזק ה
הנשיכה לאצטומכא

פרק רפה׳ חדיד ובלטין פירום הוא ברזל הם
המהות הוא נ׳ מיני סבורקאן וברהמאן
ופולאר והסבורקאן הוא הפולר הטבעי והפולר העשוי הו
הוא שיוציאוהו מהברהמאן וסיג הסבוקראן הוא קרוב מס
מסיג אל הנחשת ועוד נשים אל הסיגים שער מיוחד בא
באות הכף המפעל והסגלה הזנגאר שלו הוא אוכל וקובץ
והסיג שלו יותר חלש מהזנגאר היוצא ממנו ויותר חזק הי
הבשות מכל הסיגים העדי חלודת הברזל אם יושם על
מורסת האצבעות ובערבי דאחס יועיל המורסות
והסמנים חלודת הברזל מעורב ביין יועיל אל האודם וב
ובערבי חמרא ולצמחים הקטנים כלי הפרקים חלודת
הברזל עם יין יושם על נכאות הרגלים הוא נקרס ויועיל
אברי הראש כשישחקוהו בחומץ חזק ויבשלוהו בו יהיה א
אותו חומץ תרופה למוגלא ישנה היוצאת מהאזן אברי
העין טוב לבסוי העפעף והצפורן הנקרא טרפא אברי
המזון היין והמים אשר יכבו בו הברזל יועילו ממורסות ה
הטחול ורפיון האצטומכא וחולשתה אברי הנעירה
בשפוי הברזל כח משלשל המים והוא יותר חלוש מאשר ב
כשפוי הנחשת יונח למטה ויחתוך הזלת דם מהרחם והנ
והנחירים וחלודתו קובצת ומיבש הטחורים והיין שיכבה
בו הברזל עוצר שלשול הנושן ודישנטריאה ויועיל מרפ
מרפיון הכרכשא והטפת השתן ויציאת דם ויחזק המשגל

פרק רפו׳ חמאם ובלטין קולומבי רל׳ יונ
יונים המהות הנוזלים יש בהם
חום עם רטבה יתרונית והגדולים
מהם הם יותר קלים והביצים חמים מאד המפעל
והסגלה כשיאכלו מהם בנגעים יעכבו הרטבה היתרונית
אברי הראש דם היונים יפסיק רעיפת הדם היוצא מק
מקרום המוח אברי המזון הגדולים יותר קלים להתעכל
ויותר משובחי התערוב מהגוזלים ויאות שיאכלום חמי הם
המזג עם תערוב הירקות ובוסר הענבים וכזברה ולב קש
קשואים וביציהם מזוהמים ׳

פרק רפז׳ חור ובלטי האורום המהות הוא
אילן אומרים ששרף הרומי ממנו
והוא הבהרבא עוד נשים אל הב
הבהרבא שער נפרד הטבע הוא ישר גוטה ליובש מע
מעט המפעל והסגלה הוא

רקיק וחרעו יותר ואינו הזק החום כלי הפרקים שקל
מפרי האילן הזה יועיל מניד הנשה ועלי הרומי מכנו אם ע
עושים ממנו התבושת עכ חומץ לכאב הנקרס אברי
הראש ביץ עליו פושרים אם יטיפו מכנו באזן ישקיטו כא
כאבה ופריו יועיל מהכפיון אברי העיו יכחלו העין
בפריו עם דבש ויחזקנה אברי הנעירה שקל מפריו יועיל ל
להטפת השתן ושקל מפריו עם חומץ אחר שיטהר האשה
ימנע ההריון וכן עליו׳

פרק

רפח חבא אל בצרה ובלטין גראנוס
וירוי הוא טרבנאטינא המהות
יש בפריו קבוץ ותועלתו דומה
לסגלת המצטק והשרף שלו הוא יותר משובח שבשרפים א
אחר המצטכי והגדול מכנו נקרא סרו בערבי ואילן נקרא
בשאם הטבע אסרו קצתם שיש בשמנו רוך וקבוץ כמו שי
שיש בשמן ודדים והאמת כי חמיכות חבא אל בצרה אינו
חום מועט ואמנם יבשותו כל זמן שהוא לח הוא בועט וכ
וכשייבש יהיה בשלישית ושרפו חם בשלישית יבש מעט
הטפעל והסגלה הוא חם ומרכ ומנקה ובו קבו ושרפו יות׳
מתיך מהמצטיק לפי שהוא יוחר מר ובו מעט קבוץ והוא
חזק התמרוק ובו פתוח ובשול וירוך והוא מושך מהעוכק ו
ועוכה במקום המצטכי ועשן אל בטם רחוק מהזק כמו ע
עשן הלבונה ושמנו מורכב משלש בחות עם כח קובץ וח
וחשבו קצתם שיש בשמנו קריות כל שהו העדי
ימרוק הפנים והבתם והבהק ועלך אל בטם יועיל לבקיעי
הפנים הכבות והנגעים שרפו׳ובשל היציאות הקשות
המורסות והסבנים ימרק הנרב והשחין הדק הנקרא קובא ו
ויערבו שרפו באספלנית ובערבי מרהם לנקות המכות וינ
וינגב החומר וירפא הנגעים החיצונים ויועיל מחכוך הנ
הנגעים והנרב המגונע הנולד מליחה הלבנה ויועיל לסמ
לסבני הלבנה כלי הפרקים יערבו שמנו בשמנים
ויועיל אל העצלה ועושים ממנו אספלנית לפלג ולעוות ז
הפה אברי הראש שרף שלו בדבש ושמן זית טוב ללחות
האז אברי העין עשנו יבנס בכוחלים וישכור השער
והוא מרפא מאכול העפעף אברי הנשום והחזה יועיל
מכאבי הצלעות אם יעשו כמנו תחבושת והוא הם ושרפו
טוב לנגעי הריאה והשעול הישן אם יעשו ממנו מרקחת ז
הנקרא אל עוק לבדו או מעורב עם דבש או סוכרי אברי
הזון יועיל לטחול בסגלה אך יסיר תאות הכאכל וכן ינקה
הכנד אברי הנעירה ישלשל ויעורר תאות המשגל וש
ושרפו כמו כן ישלשל השתן ודם הוסת וירכך הבטן אם ל
לוקחים ממנו שעור לוז או אגוז על הצום ויפעל מאין הזק
וינקה הקרבים וימרק הכליות הארסים ישקו שרפו ופריו
עם יין לנשיכת השרץ הנקרא רתילא׳

פרק

רפט חרבא ובלטין הרבי הוא החומט
המהות ידוע אברי העין
אסרו שרפו ימנע צמיחת השער
הנמרט מהעין הארסים אסרו שדם ביציו כם הטות וע
ועוד נזכרהו בספר הד׳

פרק

רצ חיה ובלשין שירפינש המהות
מסתפקים בו מבושל עם בים ומ
וכלח ושכת יש אומרי שמוסיפים
בו שמן זית ויקחו מליחותו והוא בכח בשרו ומסתפקים מ
בקליפתו עוד נזכרהו בספר הרביעי המבחר מכנו הוא
בשר הנקבה והמשובח בעור הוא עור הזכר הטבע
יש בבשרו יובש חזק ואכנם חומו אינו חזק ועורו חזק הי
היוכש כמו כן הטפעל והמגלה סגילת בשרו שהוא
מעכיר היתרונים אל העור וכל שבן כשאין האדם נקי וא
וארץ לאדם אחד שאכל מכנו ויצא עמה גדול בצוארו וד
ודקדוה ויצא כל בשרו כנים בשמסתפקים מבשרו
יארך ימים ויחזק הכח וישמור ההרגשות והבדרות העדי
בשיאכלוהו יוליד הכנים וזה מפני שדוחה היתרונים אל ה
העור ויועיל מהגדמות תועלת גדולה ובשיספקו ממנו כח
בחולי השועל יועיל תועלת גדולה המורסות והסבנים
בשרו ומרקו אחר שחותכים שני קצותיו יטגע תוכפת הד
החזירים וכן יעשה עורו כלי הפרקים אחר שיחתכו
ראשו והגבו קריב מארבע אצבעות ויבשלהו כמו שזכרנו
כשישתו ממנו וכן בשדו כשיאכלו ממנו יועיל מכאב הע
העצבים וכן עורו אברי הראש כשיבשלוהו ביין וישתו
ממנו באזן ישקיט כאבה ואם בחומץ מכשלים אותו וישב
וישכשכו בו הפה יועיל לכאב השנים והשובח בעורו ה
הוא עור הזכר וחשב גאלינוס כי כשלוקחים חושים רבים
וכל שכן חוש הארנבן ויחנקו בו האפעה ובורבים אותו ע
על צואר בעל מורסת ערלת הנרין ובערבי להאה יראה מ
מהם תועלת גדולה ואם תשים על אפעה נקבה עשרה ל
ליטרין יין והדומה לו יניחוהו עד שימות וישאר שם לילה
אחד משקים ממנו למצוץ הגדום מעט מעט בשני ימים
או שלשה יתקלף עורו אחר שינפח ויועיל במהירות אין
לו עדך אברי העין מרק הנחש ובשרו הגזר יחזקו הר
הראות והכל מודים כי חלב האפעה ימנע ירידת המים אל
העין אך כל אדם מפחד מעשיית הארסים הארסים
אם יבקעום ויושם על נשיכת האפעה עצמו ישקיט הכאב

פרק

רצא חמאר ובלטין אש נוש הוא הח
החמור העדי אפר בשר החמור
ובבדו אם יושם עם שמן זית על
הבקיעות הנולדות בעד הקור יועיל המורסות והסבנים א
אפר כבד החמור עם שמן זית יועיל אל החזירים המכות
והנגעים ירפא הנדבות כלי הפרקים ירפא הקוץ הם
המטונף בעד היבשות וזה כשיושיבוהו כמרק בשרו ובש
ובשרו כמו כן יועיל אברי הראש כבדו כמו כן צלוי
נאכל על הצום יועיל מהכפיון וצפורן החמור שריף כשי
כשישתו ממנו רביעי זוז בכל יום יועיל מהכפיון כמו כן
אברי הנעירה שתנו יועיל מכאב הכליות ושתן חמור הנ
הכר ישכר חצץ כים השתן כמו שאמר גאלינוס׳

פרק

רצב חנאר אל יהוד ובלטין לאפו
לאפיש נודאקוש המהות הוא
כמו אנו קטן ואריך מעט יש קו
קוים בקצהו באורך וקוים אחרים ברוחב כנגדם ויפסיקים
וישארו בו כמו הנקודות הקטנות והם מזהירות אברי
המזון מחליש האצטומכא ולא יאות אליה ויחליש התאוה
אברי הנעירה יועיל מחצץ הכליות ומוציאו והשתיה
ממנו עשרה אבלוכס כמים וחשב כי הוא יועיל מח
מחצץ הטקוה ואין הדכר כך ויפסיק דם הענבות׳

פרק

רצג חנאר אל מתנח ובלטין לאפיש
ושיסו הוא אכן המקוה אברי
הנעירה אברי שהוא משכר הצ
חצץ הכליות וכים השתן ואסר גאלינוס שאין

זה אמת

פרק רצד חגאר אל צפנך ובלטין לאפיש ש
שיפונגיאי הוא אבן הנמצא בתוך
האספוג אברי הנעירה ישבר חצץ הכליות

פרק רצה חגאר אל לבאן ובלטין לאפיש ל
לאקטיאוש כלומר אבן החלב הם
המהות הוא אבן בשמחכבים אותו בפי יצא ממנו דבר
כמו החלב והוא כגון האפר מתוק בטעמו וישחקוהו ב
במים והותך ממנו ויצניעוהו בכלי עופרת הטבע הוא י
ישר המורסות והסמנים יועיל מהתחלת המורסות החמ
החמות ולא יועיל בעת התכלית בהפלגה ויפליג בה בת
בהתחלה אברי העין יכחלו באשר מחכבים ממנו במים
וימנע הגרת היתרונים אל העין והנגעים הנולדים בה

פרק רצו חגאר אל רחא הוא אבן הריחים
המורסות והסמנים האיד היוצא מ
ממנו ימנע יציאת הדם וימנע המורסות החמות

פרק רצז חגאר א כסן ובלטין לאפיש אין ק
קו אקואיטור כלומר אבן משחזת
העדי יועיל המחכבים ממנו למורסות השדים והביצי
פן יגדלו ויוסיפו המורסות והסמנים המחכבים ממנו י
יועיל למורסות השדים החמים

פרק רצח חגאר אל עאני ובלטין לאפיש א
אלאגיאוש המפעל והסגלה ייבש
וימרוק ויעצור הדם המכות והנ
והנגעים ימנע יציאת הדם מהמכות והנגעים

פרק רצט חגאר אל קלי ובלטין לאפיש א
אלקאלי המהות הוא אבן שית
שיתחבך ממנו הרבה והוא רקיק
מאד והוא כמו אבן הנקרא חגרה לבן בכל פעליו
הטבע יש בו חום כל שהוא וכחו ככח הסדאנג

פרק ש חגאר אל קמאר ובלטין לאפיש לוני
כלומר אבן הירח המהות קוראין אותו
נזק אל קמר כלומ רוק לבן וקוראין
אותו חמאת הלבנה כלומר זבד אל קמר והוא נמצא בע
בעת תוספת הירח ונמצא בארצות הערב והוא קל הכפ
המפעל והסגלות אומרים שאם יתלוהו על אילן יעשה
פרי אברי הראש ירפא מהכפיון ואם תולין אותו על
הנכפה יועיל בסגלה שבו

פרק שא חגאר אל סמיטון ובלטין לאפיש
שימיאיטוש המהות האבן הזה בכפ
במפעלו הוא דומה אל הסדאנא א
אלא שהוא יותר קטן ממנו

פרק שב חגאר אל חבש ובלטין לאפיש ניג
ניגרורום המהות הוא אבן יביאוה
מארץ כוש והוא אל חבשה בער ונוט
ונוטה אל הכרכמות ומחכבים אותו ואשר יצא ממנו ה
הוא נושך ודומה אל החלב אברי העין ינקה כסוי העין
כשהוא עם מורסא עם אפר הנקרא רמד בער ויועיל מ
מסמני הנגעים אשר בעין ויעקור ממנה הצפורן הרפה

פרק שג חגאר אל קרוחי ובלטין לאפיש א
אפרוניאון המפעל והסגלה מיבש ו

ומקבץ ונושך ומתיך

פרק שד חגאר אל חיה ובלטין לאפיש שיר
שירפינטיש הוא אבן הנחש אברי ה
הנעירה הארו שהוא משבר החצץ
בכים השתן ונאלינוס אינו מודה בזה הארסים אמרו ש
שאם יתלוהו יועיל מחולי הנחש ואמר גאלינוס שהג
שהגיד לו זה אדם נאמן

פרק שה חגר יפטי באל זית ובלטין לאפיש
קואי איקשטריגואיטור אין אוליאו
כלומר אבן מכובה בשמן זית האבן הזאת יכבוה בשמן
זית ויסתפקו ממנו במים הארסים האבן הזאת יברחו מ
ממנה השרצים

פרק שו חגאר אל נסף ובלטין לאפיש אנ
אגיסיף אברי המזון יועיל לאצטומ
מאד ונאלינו אמר בשיתלו ממנה בצואר כנגד האצטו
יועיל לוטוש והאצטו

פרק שז חגאר אל סאנפה ובלטין לאפיש א
אלישיקיפא כלומר הוא אבן האו
האושכפים אברי הנשימה והחזה יועיל מהנגעים ומה
ומהמורסות הנולדים בערלת הגרון מאד

פרק שח חגאר ארמיני ובלטין לאפיש אר
ארמינוש המהות דומה מעט לאבן
הלאזורד אלא שהוא אינו כבד כמותו וכן אינו דומה
כגוונו אבל יש בו כמו חול אפשר שמסתפקים ממנו ה
הצבעים והמצירים במקום הלאזורד והוא חלש המש
המשוש איברי המזון רע לאצטו הרחוק לא יקיא והכ
והכלתי רחוץ יקיא וברוב הענינים הוא רע לאצטומ
אברי הנעירה ישלשל השחורה שלשול יותר חזק מש
משלשיל הלאזורד וכבר הרגילוהו ועזבו הברבק שחור
מפני שהוא מתגבר על חליי השחורה

אות הטת

שט טבאשיר ובלטין שפודאום הוא אשפודיאום ה
המהות הוא שרשי הקנים הנשרפים ואמרו שהם נש
נשרפים בעד חכוך קצתם בקצתם בעת נשיבת הר
הרוחות שבהם הטבע הוא קר ויבש בשלישית ואמר מי
מישא שהוא קר בשלישית ויבש בשנית אמר אל גוזי ש
שהוא קר בשנית ויבש בשלישית המפעל והסגלות יש ב
בו קבוץ ודחיה ומעט התוך וקרירותו יתירה ומתיך במ
במרירות שבו מעט ובהתוכו ובקבוצו יחזק יבשותו וא
והוא מורכב הכחות כמו הורדים אברי הראש יועיל מ
מנגעי הפה נקרא קלאע בער ומחשתוממות השכל הבא
ברוב מחשבה אברי העין יועיל ממורסות העין החמים
אברי הנשום והחזה יחזק הלב ויועיל מן הדפיקה נקרא
דפקאן וכן יועיל לעלוף בערבי גשי הגולד משפיכת ה
האדומה לאצטו וזה כשישתו ממנו או כשיחבשו בו וי
ויועיל מחשתוממות ויגון ואבל אברי המזון יועיל מה
מהצמא ולהבת האצטו וחולשתה ויועיל משפיכת הא
האדומה אליה ומהתלאה אברי הנעירה ימנע שלשול ת
האדומה הקדחות יועיל

ה א

מהקדחת החדות

פרק שי טרכון ובלטין טארכון עלי פליטרי
המהות ידוע אמרו שהוא עקר קרח
קרחא והוא שרש טרכבון ההרריה
הטבע חם ויבש בשנית ואעפ שבו בח מרדים ואמרו א
אנשים שאין ראוי לסמוך עליהם שהוא קר ויבש המפ
הפמעל והסגלות הוא מיבש הלחות ומנגבו ובו קרירות
כל שהו אברי הראש יועיל לנגע הפה כשל עסים אות
אותו ועוצרים אותו בפה אברי החזה יחדש כאב בגרון
אברי המזון קשה העכול אברי הנעירה יסיר תאות המש
המשגל

פרק שיא טרכשקון ובלטין טאראשאקון ה
הוא מין לגינשוש המהות ידוע ו
ידוע והוא מין ההנדבא כמו שזכרנו הטבע קרירותו יו
יותר מלחותו ואעפ שיש בו לחות המפעל והסגלה מק
מקרר ומפתח אברי העין חלבו ימרוק הלובן אברי המז
המזון מיצו יועיל מהשקוי מאד ויפתח אטמי הכבד הא
הארסים עומד נגד הארסים עושים ממנו תחבושת לנש
לנשוך ויועיל לנשיכת העקרב

פרק שיב טרפא ובלטין טמארישקוש הוא ט
טבריץ המפעל והסגלה יש בו קבוץ
ותמרוק ונקיות מאין יבשות חזק ו
ומימיו מרקים ומנקים ומרוקו יותר רב מנגובו ויבשותו
הוא עם קבוץ ואמנם פריו הוא חזק הקבוץ ויש בטרפא
רקיקות מעט ובכל אלה הענינים האחרים נותנים חם
תמורתו העפצים הירוקים העדי יושם בשולו על הבני
ויהרגם המורסות והסמנים אם עושים תחבושת מעליו
על המורסות הרפות יועיל המכות והנגעים עלהו ייבש
הנגעים הרטובים ושחין האבעבועות הנקרא גרדי וא
ואם יזרו אבקו ואפרו על נגעי הראש והנגעים הלחים
יועיל ופרי שלו ואפרו ייבש הנגעים הקשים ויאכל הב
הבשר הנוסף אברי הראש תבשיל עליו ביין יועיל מב
מכאב השינים אם ישבשבו בו הפה וימנע אכולם וכל
שכן פריו אברי העין פריו עומד במקום הליציאו
והעפצים בחליי העין אברי הנשום והחזה יועיל מהרוק
הישן וכש פריו אברי המזון ענפיו יועילו שרוים בחומ
בחומץ אל הטחול כשיעשו אותו תחבושת ושותים או
אותו אל הטחול ביין שנתבשלו בו עליו וענפיו ועושי
מעציו כוס לשתות בו בעלי הטחול אברי הנעירה יועיל
מהשלשול הנושן ותשב האשה בבשולו ויועיל הגרת ה
הרחם ותסביל גרגריו ותשתה מפריו ויועיל לזה כמו בן
הארסים יועיל פריו מנשיכת השרץ הנקרא רתילא

פרק שיג שראטית הוא אפוקישטיו וש המ
המהות הוא חתיבות עצים מקוש
מקושרים ... בעובי אצבע וארכם מעט ורובו הוא קו
קובץ המטעם וגוונו תכליתיי וכחו כבח הגלנאר ואמרו
שיביאוהו מהכפרים המפעל והסגלה קובץ ויבנע תנוע
הדם באברים כלם כלי הפרקים יחזק ה
הפרקים הרבים אברי המזון יועיל מרפיון האצטומכא
הכבד אברי הנעירה הוא עוצר ועוצר יציאת הדם וזל
חלוף הדם והעקיצה אם ישתוהו בחלב עז מבושל הם

תמורתו חצי משקלו מקליפות הבצים השרופים
הרחוצים וששית משקלו עפצים ועשירית משקלו צמג
גומא ארביקא

פרק שיד טלך המהות אמרו קצתם כי בש
בשתיתו סכנה מפני שבו השתנות
בקמטי האצטו וכש עם חומץ ובותח הנקרא מח בע
בערבי וכשיצטרכו להתיכו יתיכוהו בחתיכות בגד שיש
שישימו בו חתיכות גחלת או חצץ ויניעוהו בבח עד שי
שיותך ואם יהיה חצץ אין מנוס מלטבלו במים ואם יר
ירצה אדם ועזבו בבגד ויגערהו בצלוחית אחת ואחר
יקח מה שינער ממנו ויערבוהו במי צמג ובלעדיו יהיה
נאות אלו המבחר השרוף ממנו יותר חזק ויותר רקיק
הטבע קר בראשונה יבש בשנית המפעל והסגלה קובץ
ועוצר הדם ועושים אותו עם הסיד כמו שחשב פילוש
ובלעדיו כדי שיהיה יבשותו יותר ולא ישרפהו האש אל
אלא בתחבולה המורסות והסמנים ימנע מורסות הש
השדים והביצים ומאחורי האזנים והבשר הרפה בשם
בשמתחיל אברי הנשום והחזה יעצור רקיקת הדם עם
מיץ לשון הטלה הוא פלנטגי זבער לסאן אל המאל אב
אברי הנעירה יעצור הדם מהרחם והעגבות אם ישתו
מהרחוץ ממנו ואם מושחים ויועיל משלשול הגוף

פרק שטו טחלב ובלטין מושקוש אקואי או
לינטיקולי אקואי כלומר עדשי
המים המהות הנהרי הוא מימיי
עפריי והנולד על הים הוא היותר חזק הקבוץ ואמנם ה
הטחלאב אשר על הסלע הוא הנקרא חזאז אל צבאר או
אפטיקא וכבר זכרנוהו הטבע קר המפעל והסגלה עוצר
הדם מכל מקום אם ימשחו בו ובן הנולד על הים הם
המורסו והסמנים יועיל אם יושם על המורסות ההמות
ועל האודם הנקרא חמרא וחולי הנמלה ובן יעשה הטח
הטחלב העדשי מעורב עם סויק כלי הפרקים אם יושם
על נבאות הרגלים ובערבי נקרס וכאבי הפרקים החמי
יועיל ואם ירתיהוהו בשמן זית ישן ירכך העצבים אברי
הנעירה עושים ממנו תחבושת לחבוך המעים ויחסרהו

פרק שיו טחל ובלטין שפרין המבחר שבט
שבטחורים טחול החזיר ועם כ
כל זה הוא רע הליחה המפעל וה
והסגלה יש בו קבוץ ויוליד שחורה אברי המזון מעובב
העכול מפני עפיצותו

פרק שיז טלישקר ובלטין טאלישפאר המה
המהות הוא קליפה הנדיית ויש
בו קבוץ ו... מבושם מעט ובו עצם עפרי מרובה ו
ורקיקותו מעט הטבע לא נתבאר לגאלינוס בו לא חום
ולא קור שראוי לסמוך עליו ואמרו קצתם שהוא חם וי
ויבש בשנית המפעל והסגלה יש בו קבוץ ויובש חזק וה
והתוך והוא מורכב מעצמים רבים והעפרירות בו יותר
אברי הנעירה יועיל להגרת השתן בערב דראב ויועיל
לנגעי המעים ויציאת הדם מהרחם והעגבות ויועיל מ
מהטחורים

פרק שיח טריפא וכלטין טאריפילון המהות
הוא צמח צומח באביב ופרחו ד
רומה אל העצפור

הארסים אם יזלפו תבשילו על נשיכת האפעה ישקיט
מכאובו ואם יזלפוהו על אבר בריא יולד בו כמו שיו
שיולד בעת נשיכת האפעה מן הכאב

פרק שיט טין מכתום ובלטין לוטום שאג
שאגילאטום הוא שירא שגילטא
המהות החומר הזה יביאוהו מתל
אדום נקרא בחירה ואמנם נקרא כן לפי שהיא ארץ ח
חלקה אין בה עשב כלל ולא סלע וכבר ספר לי מענינה
מי שראה אותה והטיט הזה יאמר לו טיט כהאני וזה ש
שהוא ראשון ממי שלקחו אשה נזנת רל בתחלת הימים
והחומר הזה נקרא כהאני כלומר צופה העתידות וזה ל
לפי שאשר הביא החומר הזה היתה אשה יודעת עתידו
רל בתחלת ונקרא מגרא לפי שבאמת מגרא היתה לוק
לוקחת אשה אחת היודעת העתידות ששמה בארטטים
והיתה מביאתו למדינה והיתה שוחקתו ושורה אותה במ
במים ותעזבנו אחר שהיתה מניעתו תנועה חזקה ואח
ואחב נח ושוקע והיתה שופכת אותו המים והדבר הגם
היתה מסירתו ולוקחת הדבר הדשן ממנו הנדבק ועושה
ממנו חומר כמו הדונג על דעת דיסקורדים והוא חומר י
יובא ממערה שיש באותו מקום ולשים אותו בדם תיש
תישים ויש שיזיפוהו עד שלא יכירוהו כלל המבחר ממ
ממנו הוא אשר אין לו ריח האלום ויעצור הדם שיסור
מהפה ויתדבק בלשון ויתלה בו המפעל והסגלה אמר פ
פולש שאין שמפסיק הדם יותר ממנו והוא יותר חזק מ
מחומר סרמוס עד שלא יסכלו האברים כחו כשיש בה
בהם מורסא חמה וכש הגופים המעונגים לפי שירגישו
ממנו נחירות כל שהוא והוא מקרר וצופד המורסות וה
והסמנים יועיל מהתחלת המורסות החמות המכות הרט
הרטיות והנגעים הקשים וימנע שריפת האש שלא תעל
תעלה מועה וירפא כל נגעיו כלי הפרקים ישמור הא
האיברים בעת הנפילה ויחזור השבר וימנע שפיכת הח
החמרים אל הידים והרגלים וימנע האכול איברי
הראש ימנע הנזילות וימנע הגרת הפה ובשר השינים א
אברי הנשום והחזה ישמור הקרבים בעת הנפילה וימנ
וימנע הכליון הנקרא סל בערבי ויפסיק יציאת הדם בי
ביבשותו והוא מיבש נגעי הריאה אברי הנעירה יוע
יועיל מנגעי המעים אם ישתו ממנו יבש אחר שהושם
לו חוקנה במי הדבש הזך ואחב במי המלח הארסים ע
עומד נגר הארסים והנשיכות אם ישקום ביין ואם יכש
ימשחוהו בחומץ והיך ממנו בשישתוהו לא יסור
מלהוליד אסטנכות ומלהקיא ובש אם ישתו ממנו קורס
ואמר גאלינוס ואם יעשו בו גרגור ובער גרגרה יועיל ו
ואני נסיתיו למי ששתה ארנבת הים והצרעה בערבי
אברסאם והקיאה אותה תכף וכבר נסיתיו בנשיכת הב
הכלב השוטה ביין ורטייתו על נשיכת האפעה תכף ויו
ויונח עליו אחר הנטיה בעלה אסקורדיון או קונטריון

פרק שב טין מטלק ובלטין לוטום אוב
אובשולוטי הוא טין מוחלט כלומ
חומר מוחלט הטבע החומר כלו הוא מקרר המפעל וה
והסגול הוא מיבש וממרק החומר החם מהעפר ששולט
עליו השמש הוא מיבש הגופות התפוחות מכלי נשיכה ו
וזה מפני שהוא צופד בשלא יתערב עמו דבר שרוף כמו

החרסות וקירות נשרפות בשמש לפי שבו כח מתיך ואם
ירחצוהו פעם אחרת ישוב מיבש וישר בחום ובקור דק
והעדי יחזק הבשר התפוח המורסות והסמנים יערב ה
בדונג ובערבי קירוטי ויועיל לחזירים והקושי אבריש
המזון אם ימשחו בחומר העפרי ששולטת על ו השמוח
לבעלי השקוי ולנפח השחול יועיל הועלת ידועה ויחזק
הבשר הרפה

פרק שבא טין ארמיני ובלטין לוטום ארמ
ארמינוס הוא בול ארמיניקי הם
המהות הוא חומראדום בוהה מעט והוא ידועה והחו
והחומר הנקרא לבאני הוא קרוב הפועל ממנו בעצירה
הטבע קר בראשונה יבש בשניה המפעל והסגלה עוצר
הדם כי נגובו הוא בתכלית המורסות והסמנים יועיל מ
מהטאעון בעד טואעין אם ישתו ממנו או אם ימשחו ב
בו ויועיל מתוספת עפוש האיברים המכות והנגעים מו
מופלג בענין המכות אברי הראש ימנע הנזילה ויועיל
מנגעי הפה ובערבי קלאע אברי הנשום והחזה טוב לר
לרקיקת הדם וימנע מהכליון הנקרא סל מפני שמיבש
נגעי הריאה והוא רפואת צרות הנשימה הנולד מהנז
מהנזילות אברי הנעירה יועיל לנגעי המעים ולשלשול
ולקיקת הדם מהרחם הקדחות יועיל מקדחת הכליון יב
ובערבי סל ומקדחת הדבר וכבר נמלטו רבים מהדבר
הגדול לפי שהיו שותים אותו ביין רקיק ואם ישקוהו ב
בקדחת הדבר אין לו מנוס מלהשקותו ביין כדי שיע
שיעבירנו אל הלב וראוי למזוג אותו היין במי הורדים

פרק שכב טין סאמוס ובלטין לוטום
שאמיאום המהות אבר גאלינוס א
אנו עושים מזה דבר יקרא כוכוב ס
סאמוס אומר אני כי יש מהאנשים שרואי שזהו הנקרא
טלק אמרו עליו שנופל בארצות היונים מאיקברוס הם
המפעל והסגלה אמר גאלינוס שהוא כמו החמר החמר
החתום בענין עצירת הדם ובענינים אחרים ובו אויר
יותר מהחתו ולזה הוא יותר קל אבל הוא יותר חזק נגוב
הטבע הוא צופד נדבק לא יצטרך לרחיצה ויקרר מעט
ומשקיטה הרבה המורסות והסמנים ימנע המורסות הו
החמות יוהר משאר הטיטים ויועיל ממורסות השדים
ואם יועיל לא יורגש בו נחירות מורגש כמו מהחתום ה
המכות והנגעים מפני רוב דבוקו לא יועיל לשריפת אש
כמו תועלת החתום כלי הפרקים יועיל מהתחלת הנקרס
אם ימשחו בו אברי הראש יועיל ממורסות אחורי האז
האזנים אברי הנעירה יועיל מיציאת הדם מהרחם וזל
וזלוף הדם מהרחם וזלוף הדם

פרק שכג טין אל מאכול ובלטין לוטום קו
קוד קומידיטור כלומר חומר האב
האכילה אברי המזון מסגר ומפסיד המזג אלא שהוא מה
החזק פי האצטומכא ויסיר זוהמת המזון וגם זה ראוי ל
להסתפק ממנו ולו סגלה במנעות הקיא ואמנם מה שא
שאומרים שמבשיר ריח הפה הוא כפי ערך אל המת
המתאוים המשתוקקים אליו וזה במה שיוליד רוב תגב
תגבורת התאוה

פרק שכד טין כלד כלומר מצטכי ובלטין ל
לוטום שירי משטיציש כלומר חומ
חומר טבילתמת

המצטבי הוא ממרק נוזלי מצמיח הבשר

פרק שכה

טין אקרישטטי ובלטין לוטום קריטיקום המפעל והסגלה הוא מרובה האויר והדוה לשאר החמרים הנזכרים אבל הוא יותר חלוש מכלם והוא ממרק מאין נשיכה ויחלש ההרגשות אברי העין יועיל בנגעי העין ובניהם אברי הגעירה יטהר הלידה כמו שאמרו וישבור ההרות כשיתלו אותו אליהם

פרק שכו

טין קימוליאה ובלטין לוטם כי כימוליאה טירא דישפנייא המפעל והסגלה הזך ממנו מרוב התועלת ובו קרור והתוך ובשרו חצים אותו תבטל התובו המורסות והסמנים יועיל למורסות תחתית האצטומעורב עם חומץ המכות והנגעים יכנע הול הולדת הכועה בתחלת השריפה

פרק שכז

טין אל כרם ובלטין לוטום ויטיש המשוכח ממנו ויבש מאין נשיכה ובו התכה פחותה

פרק שכח

טין אל מנרה ובלטין לוטום מ מאנרה המשובח ממנו הוא הנ הנקי מאין תערובת המזהיר הנוט הנוטה אל האודם המפעל והסגלות חשב פולש שהוא יותר חזק הקבוץ והיבשות מהחתום המכות והנגעים יסגר המכות אברי הגעירה הורג התולעים ושותים או אותו עם הביצים המבושלי במים ויעצור הטבע מאד ויועיל

פרק שכט

טלים ובלטין שאליאו היענה הוא בן אישטרוציאו עוד גזב נזכירהו כאשר נזכור בעאעם

פרק של

טלף אם ימשחו באפר טלף העז עם חומץ על חולי השועל יועיל

אות היוד

שלא יברוח ובלטין מאנדרגורא המהות שרש הדודאים ובערבי לפאס המדברי והוא עקר שרש כל ה הדודאים שהם בצורות האנשים ועל כן נקרא יברוח כי היברוח הוא בצלם הטבעי כלומר צלמים בצורת א אנשים יהיה ענין השם הזה נמצא או כלתי נמצא ויש הרבה מהשמות שיורה על ענינים שאינם נמצאים בצו בצורת היברוח הנמצא הוא עץ כוהה משתכר שבר נדול כמו הקסט הגדול הטבע הוא קר בשנית ויבש בה ובו ח חום מעט על דעת אנשים ואמנם העקר הוא חזק ומי ומיבש וקליפת העקר חלוש והעלים מסתפים מהם כש כשהם לחים ויבשים ויועיל ויש בדודאי עצמם רטבה המפעל והסגלות הוא מרדים ויש כמנו שיש לו דמע וי ויש ממנו שיש לון מיץ והוא יותר חזק מדמעתו ומי שרו שרוצים לכרות ממנו אבר ישקו לו שלש אכולאות מם כמנו ביין וידדים ואמרו כי שרש כשיבשלו כו עצם ה הפיל ובער אלעג שש שעות ירכך אותו ויתיר אסורו העדי יברחו בעליו האיש המנומר ובער אברים שבוע אחת ויסיר מבלי שינגע ובש כשהם לחים וחלב הדו הדודאים יעקור העדשים בער נגש והכתם בער כלף

מאין נשיכה המורסות והסמנם ישיבוהו על מורסותי והסמנים הסשים ועל הדבלות והחזידים ויועיל כשש כששוחקים העקר היטב וישם עם החומץ על החמרא ירפאה כלי הפרקים עקרו עם סויק יעשו ממנו תחבוש לבאבי הפרקים איברי הראש כרדים ומישן ואם יער יערבוהו ביין ישכר בחוזק ויש שיסבלוהו בפי הטבעת וירדים וריחו ירדים בחוזק וזהו אשר עליו לבנים אשר אין לו שוק שיעמו עליו ואמרו שהוא הזכר ורבוי הרו הרודאים וריחו יורים השתוק ויותר אשר עליו לבנים ושלוקחים ממנו בדי לדחות ההקצה ולהביא השיגה מ משקה ובערבי שרב שישיבו מקליפת עקרו ביין מתוק ו וישקו ממנו שלש אבולוסות ויש שיבשלו הקליפות ביין עב שיקח היין בחם ונותנים ממנו להביא התרדמה זמ זמן מרובה ולהביא השינה פחות יש מהרופאים שמש שמשיבים בעליו במים חזק הקור וירפא ואני אומר ש שהכונה בזה לאסוף החום אברי העין דמעתו כשיערב ממנו בתרופות העין ישקיט הכאב החזק ועושים תחב תחבושת מעליו כמו כ אברי הג זן לוקחים מדמעתו אוקיא עם קראטם הלבנה ומרה כמו הנדבא אברי הג הגעירה אם יסבלו חצי אבולוס בדמעתו ישלשל הוסת ויוציא העובר והיברוח יגיר וינקה הרחם כשישתו ממנו ואם תסבלהו האשה מעורב עם נפויית שלא נגע באש יפסיק יציאת הדם חלב היברוח ישלשל הלבנה וה והאדומה ואם יאכל הנער יברוח בטעות יארע לו הקי והשלשול ואפשר שיכות הארסים אם יערבוהו בדבש ו ושמן זית ויושם על הנשיכות ויועיל אמרו ובלבד הלבן אשר עליו תלושים ועליו קטנים והוא כאזהר לעגבי ה השועל הסמית ממנו יקדמו לו מקרה חניקת הרחם ואו ואודם הפנים ובליטת העין והתעוררות הפנים כמו בן באלו הוא שכור ורפואתו בחמאה ודבש

פרק שלב

ינתון ובלטין שיפישיאה הוא ג נומא מדברית המהו הוא תפסיא כלומר שרף הסראב ההרוי

פרק שלג

יגבות הוא קרוביא ויש אומרי ש שמבוק המהות הוא ורד הברס ב כמו שאומרים קצת הידועים והוא חרובי נבטי ועוד נז נזכרהו באות הכ הטבע קרירותו וחומו מעטים ויבש בשנית המפעל והסגלה הוא מקיא מאין נשיכה אברי ה הגעירה ימנע יציאת הדם מהשלשול הברכים בתכשיל הינבות יהוג הפרעושים

פרק שלד

יאסמין יבלטין שבוקוש זינברי ה הטבעה. בן ממנו הוא יותר חם ממהכורכם והמכורכם יותר חם מאשר כמו הארגמן ו בער ארגוני ובכלל הוא חם ויבש בשלישית המפעל ו והסגלה מרקיק הרטיבות ויועיל לזקנים שמנו העדי ש שמנו יסיר הכתם הכלף וכן יעשה היבש ממנו אם ירי יריחוהו הרבה ויוליד התולעים כלי הפרקים משיחתו ו תועיל לחלאים הקרים הנולדים בעצבי הזקנים אברי הראש הוא מכאיב הראש ואעפב יותיר באב הראש הג הנולד מהלבנה בשיריחו ממנו ושמנו הזכה תוליד רעי רעיפת דם הנחירים למי שהנא הם הכזג בשיריחהו

פרק שלה

יתוע ובלטין לקטיטיגיאום הו הוא טיטימאר המהות הואצטח

שיש לו חלב חד משלשל חותך ושורף והידועים ממנו
הם ז והם אל עשרי ושברם ואל לאגיאה ואל ערטנית
ואל מהודנא ואל מרזיון ובעל עלים והוא פינטא פילון
וכלם ממיתים ורוב הכונה מהם הוא חלבם וכבר ימצ
ימצאו מינים הרבה מהיתועים חוץ מאלו הידועים כמו
מין שהוא מעשב הנקרא אדאן אל פאר ומין מהלבלב ו
והערפג המדברי ובלעדי זה וחלב היתוע האמתי הוא
חלב אל לאגיאה ויראה כמו כן שיהיה ממנו תריאק קי
קירואני והברסיחי ואמרו כמו כן כי היתוע ז חלקים וכ
וכל היתוע הנקרא זכר שמו חרפילום והאחרים כלם נ
נקבה והיותר חזק מהם הוא הדומה אל ההדס ונקרא ב
בטסטוס ואחריו האילן הגולד בין הסלעים ואחריו הד
הדומה המלפפונות ובער גיאה ונקרא קורמאסיאש כל
כלומר ההררי ואחריו אל יום והיא על שפת הים והוא
הנקרא כארי כלומר ימיי לפי שהוא צומח בים ואמרו
כי היתוע היותר חזק ממנו הוא הזכר הנזכר ואילנו יות
יותר ארוך מאמה נוטה אל האודם ממולא החלב וענפ
וענפיו דומים לענפי הזתים אם הם יותר דקים ויותר
ארוכים והעקרי הוא ההררי וצומח ברכסים הטובים ה
ההרריים ואמנם הנקבה הנקרא כמו כן גוזי צמחו כמו
כן צמח אל פאר ובער חשכה אל פאר והוא יותר גדול
ויותר חזק וראשי עליו כראשי קוצים יצאו מעקרו ועג
וענפיו באורך זרת ויעשו פרי שנה אחת ולא יעשו שנה
אחר והפרי הזה נושך הלשו דומה אל האגוז והוא פחו
מהראשון באיכות וצמחו כמו צמח הזכר ואמנם הם
המדברי הנקרא כשכשי הענפים נוטים אל האודם עו
עומדים חמשה או ששה ועליהם עלים קטנים ארוכים
מעט דקים ופרים כמו הכוסמת ובערבי כרשינה דומים
לעלי הפשתה וראשיהם כפולים ענולים וציצם לבן א
אמרו שיש יתוע נקרא משמ כמו העשב הנוטה ובער
בקלא חמקא ואמנם עליו יותר גדולי אך הם יותר דקי
ויותר רעננים יצא מעקרו ענפי אדומים ממולאים חל
חלב ומספרם ארבעה או חמשה ובענפיו כיפה דומה ל
לכיפת השבת וזה על הרוב ואמנם החורי הוא ענף כשע
כשעור זרת ויותר גדול ועליו דומים לעלי אילן אל צרו
ואילן הלוטם נקרא צינובר אך הם יותר רקיקים ויותר
רפים ואמנם הגולד בסלעים עליו כמו עלי ההדס הקט
הקטן וכמו עלי היתוע הנזכר והוא רטוב בתכלית והו
והוא רב הנוף ויש הנה מין אחר דומה אל המלפפונות ו
ובערבי כיאר ועליו ישלשלו כל המימות המבחר היותר
חזק שיביתועים הוא חלבו ואחב זרעו ואחר עליהו וח
וחלב היתוע העקרי האמתי הנאמר עליו על השלוח הו
הוא חלב אל לאגיאה הטבע חלבו חם ויבש ברביעית
ובלתו הוא מהשגית עד השלישית המפעל והסגלה מנג
מנגע וממית אם נופל ממנו באמת המים יצוף הדג כלו
על פני המים העדי יעקור הבהרות השחורות בערבי נו
נולאן ויעקור היבלות הנקרא תאליל והבשר הנוסף בצ
בצד הצפרנים וחלבו יגלה השער אם ילבלבו בו וכש
אל השמש ומה שיצמח אחר זה יהיה חלוש ואם יחז
יחזירוהו פעם אחרת לא יצמח כלל ויש שיערבוהו בש
בשמן זית להסיר גזק ומסתפקים בו לגלת השער
ולהסיר השחין הדק הנקרא קובא המכות והנגעים עקרו
עם חומץ יתיר הקושי אשר יהיה סביבות הנאצורים וי
ויתיך השחין הדק ושוב לנגעים המעופשים המתאכלי

וכשיערבוהו עם דונג ובערבי קירוטי יועיל אל הגרב
אשר מהשחורה והאש הפרסי ובערבי נזר פוראסי והא
והאכול והחולי הנקרא ענקוריא בערבי אברי הראשי
יטיפו חלבו על השן הנאכלת ויפיל ואפשר שיושם עם
עטרן כדי שיחסר כחו והיותר גכון לשמור המקום הב
הבריא בדונג ויטיפו בו אח החלב כשמבשלים עקרו ב
בחומץ וישבשכו בו הפה ישקיט כאב השנים אברי הע
העין חלבו יעקור הצפורן ובערבי טרפא אברי הנעירה
יעקור הטהורים וישלשל הלבנה והמימיות ואם יטיפו
מחלבו שתי טפות או שלשה על תאנים וייבשום ואוכ
ואוכלים אחב ישלשלו שלשול מספיק וכן הגרש והלח
ואם ישת הו זך מאין תערובת היותר גכון ללקחו עם ד
דונג או בדונג ודבש לבלתי יגנע הפה והגרון ויש שלו
שלוקחים ענפי יתוע הרטובים וקולים אותו על חרס מ
מעט מעט וישחקוהו וגותנים ממנו שני כרמיות עם סו
סויק מעורב במים וישתוהו וזה כשהענפים
היבשים ממנו הם חלושים מאד והמין הזה הנקרא
ברפיון לוקחים ענפיו ויבשוהו בצל ולוקחי מקלפותיו
שבעה כרמיות ושורין אותו ביין ישן יום ולילה אחב י
יסונן ויפשירוהו ואחב שותים אותו וישלשל מאין הזק
ותמורתו בהרקת הבימיות והליחה הלבנה שלשה כמו
משק אריסא או שני שלישי משקלו סכבינג

כלל הכ פרק

שלו
באפור ובלטי קמפרוא המהו שני מיני יש ממנו הנ
הנקרא קיצורי וריאחי ואזארי ואספרק ואזרק והוא ה
המעורב בעציו ואמרו קצתם כי אילנו גדול ישבו בצ
בצלו עם רב והנמרים ישבו תחתיו לא יוכל אדם להג
להגיע תחתיו אלא בזמן ידוע בשנה והוא דמיון אספונ
הים על דעת אנשים ואמנם עציו אני ראיתי מהם עץ
גדול והוא עץ לבן רך מאד קל אפשר שיוציאו ממנו מ
מיץ הכפור הטבע קר ויבש בשלישית העדי ימהר
השיבה אם ירגילהו המורסות והסמנים ימנע המורסות
החמות אברי הראש ימנע רעיפת דם הנחירי מעורב ע
עם חומץ או עם בוסר או עם מי הדס או עם בדרונג וי
ויועיל לכאב הראש החם ו וליד התעורה ויחזק
ההרגשות לחמי המזג ויועיל הרבה ממכות הפה הנקרא
קלאע אברי העין יערבוהו לחולי האפר הנקרא רמ
רמד אברי הנעירה יפסיק תאות המשגל ויוליד חצץ הב
הכליות וכים השתן ויעצור השלשול מהאדומה
שלז בנדר ובלטין אוליבנום הוא אול
אוליבונום או כווריש המהות ידוע
או כווריש המהות ידוע ויזיפוהו בסמאג ורתינאג והל
והל בונה יעלה בה להבה
והראתינג יעלד עשן ולא להבה וכן כל
דבר מזויף לא יעלה להבה
ויש מהלבונה שהוא הנדי נוטה לירקות ויש ממנו עגול
וכשילקטוהו הוא מרובע ויגיחוהו בכדים עד שיוזיה בו
נוון וישוב עגול וכשיתישן ישוב אדום ויש ממנו לבן כ
המצטכי ויש שעושים הלבונה מלב האילן ומהחתיכות
הדקות וקליפות והעשן ומחלקי אילנו כלם וכש העלי
המבחר הזך ממנו הוא הזכר הלבן העגול אשר הוא כמו
הדבק מבפנים והחתבה ממנוה ג

כמו הזהב הנשבר הטבע קליפתו מיבש בשנית והוא מ ק
מקררי יותר מעט מהלבונה והלבנה חמה בשנית מיבשת
בראשונה וקליפתו מיבשת בגבול השנית המפעל והם
והסגלה ואין לו יבשות חזק ולא קבוץ אבל הוא חלוש ה
היובש ובו בשול ואין בקליפותיו כמו כן חדוד ולא נש
נשיבה אל הבשר ההוא עוצר הדם והרבוי ממנו ישרוף
הדם ויעשנו יותר חזק היובש והקבוץ ואמרו קצתם שה
שהאדום יותר ממרק מהלבן ובח הדק ממנו יותר חלש
מכח הלבונה העדי אם יושם מעורב בדבש על מורסת
הצפרן הנקרא דחאז יסירנו והוא משובח לסמני הנג
הנגעם ויועיל מעורב עם חומץ ושמן זית כשימשחו בו
לכאב הנקרא מורכב והוא כאב שארע ממנו בגוף כמו
יבלת בעור תאליל עם דבר שדומה להלוך הנפלה המו
המורסות והסמנים יועיל מעורב עם קמומילא ושפן ו
ורדים למורסא חמה אשר בשדים ויערבוהו בתחבושו
המתיכות המורסות אשר בקרבים המבות והנגעים הו
הוא מסוגר מאד וכש המבות הטריות וימנע הנגעים ה
הרעים מהוסיף ויש שיושם על השחין הדק פעורב עם
שומן אגידא ויועיל ועם חלב חזיר יועיל לנגעי הש
השריפה והבקיעות הנולדות בעד הקור ויתקן ההווים מ
מהשריפה אברי הראש יועיל הלבונה אל השכל
ויחזקנה ויש מהאנשים שיצוו לשתות השרוי ממנו על
הצום והרבוי ממנו מכאיב הראש וירחצו בו הראש וא
ואפשר שיערבו עמו גיטרי וינקה הילפת בערבי חזאז ו
וייבש נגעי הראש ואם יטיפו ממנו באזן הנכאבת עם
יין יועיל ואם יערבוהו בשמן זית או זפת או שכר ועיל
מרצוץ קליפת האזן ברטיה ויפסיק הזלת הדם מרעיפת
ומקרום המוח והוא מהרפואות המועילות מרצוץ האזן
ובערבי מחארה אברי העין יסגור נגעי העין ויבלאם וי
ויבשל המורסא הישנה אשר בה ועשנה יועיל מן המו
מורסא החמה ויפסיק הנרת הרטובות מן העין ויסגור
הנגעים הרעים ויועיל מסרטן העין אברי הנשום והח
והחזה אם יערבוהו עם קמומילא ושמן ורדים יועילו
למורסות החמות אשר בשדי הנשים ויערבוהו בתרופו
קגי הריאה אברי המזון יעצור הקיא וקליפתו תחזק הא
האצטומכה הרפה יותר אברי הגעירה עוצר השלשול וה
והנרת הדם מהרחם והגרת השתן ויציאת הדם כפי הט
הטבעת וימנע שלשול הנוף וימנע חוספת הנגעים הרע
הרעים בעגבות אם יעשר ממנו פתילה הקדחות יועיל
לקדחת הלבנה הארסים אם ירבה לשתות ממנו עם היין
יהרוג וכן עם החומץ

פרק שלח

כהרבה ובלטין קאראבי הוא
שרף כמו הסנדרוס ומקום חתוכו
נוטה לכרכמות והלוכן והב
והבהירות ואפשר שיהיה נוטה אל האודם ומושך התבן
והמיץ מהצמחים לעצמו הלבן קראוהו קרבי כלומר שו
שולל התבן וזה בלשון פרס ומורכב כמיכות ועפרורי
טגחדקד והוא שרף האילן נקרא חוז רומי כורכב מ ע
מעפרירות דקיק ומימיות יבש הטבע חם מעט יבש ב
בשנית המפעל והסגלה קובץ ויותר הדם ומאיזה מקום
שיהיה וכחו דומה לכח אלבו כלומר פרחו אך הוא יותר
קל ממנו המורסות והסמנים אמרו קצתם שאם יתלוהו

על המורסות החמות יועיל אברי הראש יעצור ריעפת
הדם והנזילה מהראש אל הריאה אברי הנשום והחזה
יועיל מדפיקת הלב אם ישתו ממנו חצי משקל בכים ק
קרים וימנע רקיקת הדם מאד אברי המזון יעצור הקיא
וימנע החברים הר עים מהאצטומכה אברי הנעירה יעצור
יציאת דם הרחם והעגבות ושלשול כל הנוף ויועיל מה
מהעצור הנקרא זחיר

פרק שלט

כמפטיאום ובלטי כמיפיטיאו
הוא נרמנדריאה מינור המהות
הוא ענפים וציץ אדום נוטה אל
אל השחרות או אל הירקות והם דקים וציצו מר המטע
עם קבוץ מעט וחריפותו פחות מטרירותו ועליו הם ע
עשבים מתפשטים אל הארץ וידמו לעלי אל בהר אלא
שהם יותר דקים ויותר כתושים והם ציצים יותר מם
ממנו והם מכורכמים הטבע חם בשנית יבש בשלישית
המפעל והסגלה מפתח וממרק האיברים הפנימיים יותר
מכוה שיחמם ובו כח מחמם ומשלשל המורסות והסמנ
והסמנים יושם על הקשי וכש קושי השדים וימנע תוס
תוטפת הגמלה המבות והנגעים יסגר המבות עם הדבש
כשיעשו ממנו תחבושת וכן הנגעים המעופשים כלי
הפרקים יועיל מגיד הנשה וכש כשישתוהו עם מי דבש
אמרו קצתם כי כשישתוהו עם אומלי מ ימים ירפא גיד
הנשה ויתיר קושי נכאות הרגלים הנקרא נקרס וכן ינפ
ינפע פיחמי לרביע גדא אברי המזון יפתח אשמי הכבד
וחלייה וכן אל הטחול ויועיל מהירקון השחורי
כשישתו ממנו ז ימים רצופים אברי הגעירה יפתח אש
אשמי הרחם וישלשל השתן ודם הוסת ויסיר עצירתו וי
ויועיל מכאבי הכליות ואם תסבלהו האשה עם דבש יג
ינקה הרחם ואם יעשו ממנו פתילה עם תאנים או עם
דבש ותסבלהו מלמטה יוריד ליחה לבנה מרובה
הארסים יועיל מהזק הארס הנקרא אופכטון תמורתו ת
חצי משקלו מסליון וחצי ורביע משקלו סליכא

פרק שמ

כמאדריאום ובלטין קאמידריאוש
זו שמה בראשונה גרמנדריאה או ב
בטוניקא המהות הם ענפים בתישים
כעובי הזרע והם יותר נוטים לירקות ודומה אל העשב
הנקרא בלשון יון לוט הקרקע בערבי בלוט אל ארץ וי
ויש לו עלים קטנים ידמו עלי הלוש והם מרים ועקרם
גוטה אל הארגמן ובער ארגווני המבחר יאות ללקטו כ
כעת שיש לו זרע הטבע אמר גאלינוס שהוא חם ויבש
בשלישית וחזקו יותר חזק מיבשותו המפעל והסגלה הו
הוא פותח ומחתך ומרקיק והוא מחמם הנוף המבות
והנגעים יועיל עם דבש מהנגעים הישנים כלי הפרקים
הלח ממנו או תבשילו בשישתוהו יועיל לריצוץ העצבי
והמשקה העשוי ממנו יועיל מן הקוץ ויותר מה שהוא י
ישן הוא יותר בשובח אברי העין עושים ממנו נרגרים
ומיבשים אותו בתרופות נגעי העין וכן זה כבושל ממנו
בשמן זית ואבקו יועיל לחולי אל גרב אברי הנשום וה
והחזה יועיל כהשעול הישן אברי המזון יחסר עובי הש
השחול ויועיל מהירקון השחורי ועושים ממנו משקה
הנקרא שרב ויועיל מרוע העכול מאר

ויותר מה שהוא ישן הוא יותר משובח ויועיל בעת הת
התחלת השקוי איברי הגעירה ישלשל השתן ודם הוסת
ויוציא העובר הארסים עושים ממנו תחבושת לנשיכת
השרצים תמורתו גידי גפאת ואסקולופונדריון

פרק שמא כרמזך ובלטין קרמיזיך
הוא זרע תמריק המהות הוא פ
פרי השרפא וכבר זכרנוהו
בשער השרפא השבע קר בראשנה יבש בשניה

פרק שמב כנודס ובלטין קונדיש הוא כנ
כנדסי הוא זרע הנטל ויש או
אומרים זרע לבריאולא הכיהות היוהר שיסתקו ממנו
עקרו והוא ידוע השבע חם ויבש מהשלישית עד הד
הרביעית המפעל והסגלה ממרק ומנקה ומנגע חריף נו
נושך יעורר הסיא מחתך הלבנה והשחורה העדי ימרוק
הבהק והצרעת ובש השחור המורסות והסמנים יועיל
מהגרב אברי הראש הוא מעטש והוא מכלל הסמים ה
המנקים האוזן הממרקים הטנופת אשר בה ומסגלתו הו
הוא מתיר הרוחות מהגחירים ויועיל למלוח ובער א
כישיא וזה שהוא מיבש אופם העצם המסגנת בכח וב
ובער מצפא אברי המזון הוא מקיא בכח ומתיר קושי
השחול אברי הנעירה משלשל ומגיר השתן ואם תס
תסבלהו האשה ישלשל דם הוסת ויוציא העובר וישבר
החצין תמורתו אל הקיא האגוז הקיא הנקרא גוזיק משק
משקלו ועם שליש פשקלו פלפל

פרק שמג כבאבא ובלטין קוביבי הוא
קוביבש המהות כחו דומה לג
לגידי העשבים הנקראים פוא
פואה בעד אלא שהוא יותר רקיק השבע אברו שיש בה
עם החום כח מקרר ובאמת היא חמה יבשה עד השנית
המפעל והסגלה מפתח ומרקיק נוטה אל החום עד שאפ
שאפשר שיהיה תמורתו הדארציני הכבות והנגעים טו
טוב אל הנגעים המעופשים באיברים ובשינים אברי
הראש טוב לשחין הפה המעופש ובערבי קלא אברי
הנשום והחזה כשיעצרוהו בפה יצלול הקול איברי המ
המזון חזק בפתוח אטמי הכבד אברי הנעירה ינקה מע
מעברי השתן ויוציא חצץ הכליות וכים השתן והלועסו
ויבשח ברוקו האמה יוליד תאוה יתירה גהעונג לאשה
הנזקקת עמו

פרק שמד כברית ובלטין שלפור הוא גפ
גפרית הכהות ידוע השבע חם
ויבש המפעל והסגלה מרקיק ו
ומושך העדי הוא מהסמים יועילו לצרעת וכש אם לא
ינע בו האש ואם יערבוהי בשרף האילן ובערבי כמך א
אל בטם יעקור הסמנים אשר על הצפרנים ואם
יערבוהו בחומץ יעקור הבהק המורסות והסמנים אם
יושם על השחפת והנגע יועיל וימרוק השחין הדק וכש
עם השרף הנקרא עלך אל גרבש וכש עם חומץ ועז ו
הנטרין יועיל לחבוך ואם ירחצו בו הגוף כל הפרקים
אם ישחוו בו בנטרון ומיס על הנקרס יועיל לאברי
הראש יעצור הנזילה הנקרא זכאם בעשון וראוי
לעשותו בחומץ ודבש לרסוקהא ן

פרק שמו כסילא ובלטין כושילי הכהות
הוא גיזים כמו גידי העצבים ב
בערבי פוה ועוזים עליהם שחר
שחרות השבע חם ורשוב בגבול הראשנה המפעל וה
והסגלה הוא צופד ומשבר כח הסמים ה חדי בכור הסמנ

פרק שמו כתירא ובלטין דרגאנגשום הו
הוא דרגנאן המהות הוא שרף ה
העץ הנקרא כתאר השבע הוא ק
קר נוטה אל היבשות המפעל והסגלה כחו כמו כח הצמ
הצבנ ובו יובש כמו שיש בצמג איברי העין יערבוהו בכ
בכחולים על הדרך אשר יערבו הצמנ

פרק שמז כמליון ובלטין כימיליון הוא מ
מין מהמזרין והוא שחור וטיפ
וממית והוא נקרא גב׳חמליון וכ
וכבר זכרנוהו באות החית

פרק שמח באבנג ובלטין כאבאנגי הוא מ
מין מבריולא המהות קרוב מכח
ענבי השועל ויותר כח עליו הש
השבע קר ויבש עד השנית המכות והנגעים מיצו ימנע
הנגעים ויסיר קשי הנאצורים ונגעי האזן הישנים
אברי הנשום יועיל מהצרות ומהלהבה ועוצר הנשימה
אברי המזון יועיל מהירקון אברי הנעירה יועיל כעב
מעברי השתן

פרק שמט כבבנג ובלטין כביבנגי המהות
ממנו ד׳ מינים אמר דיסקורדים
יש ממנו מין דומים עליו עלי כ
כזברת אך הם יותר רחבים ממנו וגוטים ללובן וציצו מ
מכורכם ויש ממנו כעין החשמל ובערבי פרפרי וארכו
כשתי אמות והשוק אשר עומד עליו אינו גס ועקרו רבן
ולו פארת כפארת א׳ נרבק וצומח על שפת אמת המים
ויש ממנו מין שהוא כוהה ויותר מזה והשוק אשר הוא ע
עליו יותר ארוך ועליו מתפשטים נקרא תורמוס מרברי
ובער תרמס אל בר ויש ממנו מין אחד קטן מאד ונוונו
זהבי ויש ממנו רביעי דומה לשלישי אלא שציציו לבני׳
כמו חלב השבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלים
כלם חמים חדים משחיגים ממרקים ומקלפים
הנגעים נושבים העור מחככים העדי עליו וענפיו קור
קודם שייבשו יעקרו הצרעת ולובן הצפרנים המורסות
והכמנים יעקור הנרב וירפא היכלות והמסמרים
והאודות היבלות הנזקות בקור המכות והנגעים יזלפו
מיטיו בשהם פושרים על הספחת ובער סעפא ויועיל א
איברי הראש עקריוקל העשושים המרובים ואם ישח
ישחקוהו יועיל בדפיקת השנים

פרק שנ כסדר ובלטין כינביזריד המהות
הוא שרף אל חרשף וכבר זכרנו
ממנו שהוא ברבר השבע חם ויבש

פרק שנא ברבסת ובלטין קושטבירקושטי
הכהות הוא דומה לחוטים כרו
כרובים קצתם אל קצתם והסג
נכרכים על עקר אחד ונוגעם אל השחרות והברכמות ו

ואין לו טעם מרובה ואמרו קצתם שהוא הברכסת וא
ואמר קצתם שבזו כח אל ברכבר והוא היותר נכון
השבע חם ויבש בשנית המפעל והסגולה הוא מרקיק

פרק שנב כילדארו המהות הוא אל סרכם
עוד נזכרהו באות הסמך

פרק שנג כשות ובלטין קושקוטא הם
המהות הוא דרך כריך על הקוצים
והאילנות ידמה אל הלוף והמרו

ואין לו עלים ולו ציץ לבן קטן ובו מרירות ועפיצות ו
והגובר עליו הוא העצם המר השבע חם בתחלת הרא
הראשנה יבש בסוף השנית אעפ שיש לו כחות מתחלפי
המפעל והסגלה ינקה ויוציא היתרונים הרקיקים מן הע
העורקים והוא כבד אל האצטו בעבור קבוצו וינקה ה
הגידים ויוציא מה שבהם מהיתרונים בנחת והוא ממע
ממעיד למותרות הדקות איברי המזון יחזק האצטו וב
ובש הקלוי ואם ישתוהו עם חומץ ישקיט הפוקה ויפתח
אטמי הכבד והאצטו ויחזק ומיטיו כופלנים אל היר
הירקון והמדברי ממנו כשישחקוהו ויזרוהו ממנו בין
יחזק האצטו החלושה איברי הנעירה הוא ינקה הטנופ
הטנופת מבטן העובר לפי שהוא ינקה הגידים ויניר הש
השתן ודם הוסת ויועיל לעקיצת המעים ויעצור יציאת
הדם והקלוי יעצור וינקה הגרת הרחם הקדחות יועיל מ
מאד מהקדחות השיגות מיצו וזרעו

פרק שנד כמון ובלטין כמינום המהות י
יש ממנו בראמני ויש ממנו פרס
פרסי וממנו שאמי וממנו נבטי

ו זכראמני הוא שחור הגון והפרסי מבורכם הגון והפ
והפראסי יותר חזק מהשאמי והנבטי הוא הנמצא בכל ה
הארצות ובכלל יש מדברי ופרסי והמדברי יש בו חר
חריפות יותר מהפרסי ויש ממנו מיץ הדומה אל השו
השושנים המכחר הבראמני הוא יותר חזק מהפרסי והפ
והפראסי יותר חזק מבלעדיו השבע חם בשלישית יבש
בשנית המפעל והסגלות יוציא הרוחות ויתירם וכחתך
ומיבש ויבש בו קבוץ העדי בשירחצו הפנים במימיו י
יזככם וכן אם יקחו ממנו ויסתפקו בו בשעור יועיל ואם
ירבו לה כתפק ממנו יכרכם הפנים המורכות והסכנים
יעשו ממנו בדונג ובער קירוטי או בשמן זית וקטח פו
פולים ויושם על מורסות הביצים או עם שמן זית ודב
ודבש ויועיל המכות והנגעים יסגור המכו. ובש המד
המדברי אשר ידמה זרעו לזרע שושנים וזה כאשר יכל
ימלא ממנו המכות איברי הראש אם ישחקו הכמון ויע
וייערבוהו עם חומץ יפסיק רעיפת דם הנחירים וכן אם
בכסו ממנו פתילה בח שם איברי העין יועסוהו ויע
וייערבוהו בשמן זית ויטיפו ממנו על הצפורן בערבי ט
טרא ועל המטטנת הדם תחת העין ובערבי כבנא יוע
יועיל בשילעסו ממנו עם טלח ויטפו רירו על הנרב וה
והשביל ובערבי סבל ועל הצפורן אשר קלפו אותה מ
מהעין וימנע הדבוק הבין המדברי סחיטתו יבורק הר
הראות ויוריד הדמע הנקרא בלשון יון דתאן והוא עה

העשן והוא כמו כן יועיל בכויה הנולדת בעד מריסת ה
השער הנוסף מהעין ולא יצמח איברי הנשום והחזה א
אם ישקוהו עם חומץ מזוג במים יועיל מעוצר הנשימה
בכו שאמר גאלינוס ומהנשימה הנשברת ודפיקת הלב ה
הקר הנקרא בער דפקאן איברי הנעירה וישמוהו בשמ
בשבן זית וקמח פולים וישבר וחצץ וכש המדברי ויוע
ויועיל מהטפת השתן ומשתן הדם ומעקיצת המעים וה
והנפח והמדברי מעורב עם מי רבש ישלשל השבע

אמר רופוס הכמון הנכטי ישלשל הבטן ואכנם
הבראמני אינו משלשל אבל עוצר ועשב מדברי כמנו
יניר האדומה בשתן הארסים ישקוהו ביין לנשיכת חי
השרצים וכש המדברי אשר ידמה זרעו לזרע שושנים

פרק שנה כרווי ה ובלטין קרואי המהות
ענינו קרוב מענייני אניסון
השבע חם ויבש בשנית המפעל
והסגלה יוציא הרוחות אינו ברקיקות הבטן איברי ה
הנשום והחזה יועיל מד פיקת הלב איברי הנעירה יהר
יהרג התולעים

פרק שנו כרסנה ובלטין הירבו הוא
כרשיני לשי אירובי המהות אמרי
קצתם שהם גרגרים קטנים כמו
העדשים ואינם רחבים אבל הם בעלי צלעות ענולים
מעש וגוונם כוהה נוטה לכרכמות וטעמו מבוצע בין
טעם אלמאם והעדשים והוא בליל הבקרי וחשב אל ג
גוזי כי גרגרין דומים לגרגרי חבושים ולפי דעתי שהוא
אל מלך והמדברי מינו לבן נושה לכרכמות כמו שאם
שאכרנו ויש ממנו שיהיה אדום אכר דיסקורדים שהוא
עשב קטן ועליו דקים וזרעו גולד כאלו הוא מונח תוך
קופסא בעד אקאטע השבע חם בראשנה עד השנית יב
יבש בשלישית המפעל והסגלה ממרק ומפתח ולו תערו
תערוב רע והכשרו כמו הכשר התורמו והנוטה אל הל
הלובן הוא פחות רע מהאדום ואם יבשלהו שני פעמי
יתבטל תמרוקו ותשאר עפרורותו ויזון כזון יבש הע
העדי ימשחו בו על הבהק והבתם הנקרא כלף והכרש וה
והרמשים ומבשיר הגון ועושים ממנו גרש ויתנו ממנו
אל הכחושים כמו אגוז ויסיר הרזון ויושם תבשילו על
בקועי הקור וחכובו ויועיל וטוב לכבד המורסות והס
והסכנים ירבך הקושי ובלבד קושי השדים הכבות
והנגעים ינקה הנגעים מעורב עם דבש ויועיל כהספח
וירבך הקושי מן הנגעים אשר הם מזוהמת הבשר והא
והאיברים ויתיר קושי קנה הזרוע ויועיל מהאש הפרסי
בערבי נאר פרסי ולנגע דבשי ובער שהריח איברי הנ
הנשום והחזה יועיל לקושי השדים ויטהר רקיקת הליח
העבה איברי הנעירה הרבוי ממנו ישתין הדם בכח הנ
הגידו וישלשל הטבע ובשילתהו עם חומץ וישתוהו
יועיל בעוצר השתן וישקיט העצור ובערבי זחיר וכן ע
עקיצת הבעים הארסים יע ותחבושת עם יין ויושם
על נשיכת האפעה ונשיכת הכלב השוטה ועל נשיכת
ארס אדם הצם ויועיל

פרק שנז כמאסיר ובלטין כימישסיר המה המהות הוא כמו ענן אל נושיר א אך הוא יותר חזק ממנו והיבה ה הטבע חם ויבש בשלישית מאד המפעל והסגלה מת מתיר ומתיך איברי הנעירה ישלשל השתן ודם הוסת וי ויפיל העובר בכח חזק אין לו בזה דמיון ולא בשלשול ה המיסות

פרק שנח כרמדאנה ובלטין כומידינין ה המהות הוא גרגרים ושבחוהו ח הרופאים איברי הנעירה יחמם פי הטבעת מאד וישלשל המים והמרירה

פרק שנט כורכנדם ובלטין כוזבינדין ה והמהות הוא דבר קל כמו אשנא והוא נבטי ויקראוהו כרו אל חם חמאם בלומר צואת היונים ובכרגאר ובמצרים יקראוהו כור בגדם המבחר ממנו הוא הרקיק החלש הטבע הוא חם ורטוב בראשונה ואמרו כי הוא מקרר מ מעט ואינו אמת המפעל והסגלה הוא מיבש ומכבה וא ואמרו שהוא מפסיק הדם ומסגלותיו כי כשיקחו ז ליט ליטר דבש וממנו ל ליטר וינענעהו היטב ויסחטו הכלי ישוב תכף שכר העדי הוא משתין איברי הנעירה יוסף בטפת הורע

פרק שם כאוראן ובלטין כי אוזאו נואין הוא לינגא בוכיש בונלושא הם המהות הוא שם עשב ואני חושב כי הוא לשון השור כלשון פרס והוא לסאן אל תור המפעל והסגלות משכח וכסיר היגון ב גלה

פרק שסא כיאר ובלטין בארון הוא עץ ה הגדי יביאוהו הרבה בארצנו ואינו רחוק שהוא אל כוגאת ה הגדי כלי הפרקים הוא גדול התועלת בעניין השבר והר והרצוץ וההשמשה

פרק שסב כשאם הוא לוישטיקום השבע זרעו ועקרו הוא מחמם ומיבש בשנית המפעל והסגלה ו וסיר הרוח ויפתח

איברי המזון מכשל ומעכל ומתיר הנפח וכש באצטו ומחזקה איברי הנעירה מש משקלו שני זוזים ממנו יוציא התולעים וגרגרי התולעת ובערבי חב אל קרע ויגיר דם חוסת בכחו ול בזרעו ה הארסים יועיל מנשיכת השרצים

פרק שסג כמאה הוא כמהון הבהית רובו הוא מעצם עפרי והמיסיו בו פחות יש בו אוירות ורקיקת מעט והוא ערב המטעם המבחר ממנו הוא הגולד בח בחול והלבן אשר אין לו ריח והיבש ממנו הוא יותר ר רע מהרטוב והשלוק תחלה אחר שיקלפוהו ויבקעוהו ב בסכין ויתנו בו מים ומלח ואחר יבשלוהו בשמן זית וב ובכותח ובערבי מרי ותבלין וחלתית הוא יותר משובח ויותר רע שבמיניו הוא ובש הצומח מהם תחת האילנות ובארץ רעה המפעל והסגלה הוא גם מאד ויז ויזון מזון גם שחורי אין דבר מוליד השחורה בממהו תתריאק שלו הוא היין המזוקק מאין מים והתבלין ואם ישלקוהו ואחב יבושל בהם יולד ממנו מזון גם אך אינו רע אבל לא ישאר לו מטעם כלי הפרקים יפחדו ממנו שמא יוליד הצנון הנקרא פלאנ איברי הראש יפחדו מ ממנו שמא יוליד השתוק איברי העין המים היוצאים ממנו יסרקו העין וזה על שם המשונע ועל דעת מסיח ה הרופא ובלעדיו איברי המזון הוא מעובב העכול ויזיק לאצטום גם הליחה ואמר גאלינוס שאינו רע הליחה א איברי הנעירה יוליד הקולון וקשי השתן

פרק שסד כבר הוא קפרוש המהות הוא פ פרי ולו שרש ולו פרי כמו הקש הקשואים מכלי הכפאר והוא ח חריף חד ויושם בעסים העכבים וימנע מלהרתיח והוא כמו החרדל ועקרו מר וחריף וממנו מין מים סוף ובע ובער קלומי והוא מוליד השחין בפה עד שיעלה בועה ויוליד מורסא בכשר השינים המשובח היותר מועיל ש שבו הוא קליפת עקרו הטבע הנולד בארצות החמות ה הוא יותר חם וחום כלו ויבשותו הוא בשנית המפעל והסגלה מפתח ומתיך וממרק ועקרו כחתך ומרקיק וממ ומפתח ובקליפותיו מרירות וקבוץ ומזון פרי מעש וב וכש כשימחוהו הרטוב יותר רע ממנו מהיכש המורסו והסמנים עקרו יתיך החזירים הקשים ויערבו עמו מה ש חטר כחו וכבר נסו עליו לזה מהרעילה המכות והנג והנגעים אם יושם קליפת עקרו על הנגעים הרעים וה והמטונפים יועיל כלי הפרקים קליפת עקרו יועיל לנ לגיד הנשה ובאיבי הירכים ויש שיעשו חקנא בכיצו וי ויועיל מאד ויועיל מהצנון הנקרא פלאנ

והבטול הנקרא כדר ויחזק האיברים מפנ כפני שבו מהקבוץ וכן יועיל מהתחוך הגולד בראשי ה העצלים ואמצעיתם איברי הראש אם יל עכו קליפת ע עקרו יוריד הרטבה מהראש וישקיט הכאב הקר ממנו ו ואם ישיפו ממנו באזן יועיל אל התולעים הנולדים בת ואם יסוך בעקרו בשן הנכאבת יועיל וכש בשהוא רטו רטוב וכן עליו אם יבושל בח מן ויין וישכשכו הפה ז

וזה שיבושל פעם בחומץ פעם ביין איברי הנשום והחזה המלוח ממנו יועיל לבע קוצר הנשימה אברי המזון הוא היותר מועיל אל השחול והקושי הגולד בו כ בשישתוהו או אם יעשו ממנה תחבושת עם קמח שע שעורים והרוכה לו ויותר קליפת עקרו ויש ממנו שיריק חומר שחוריי מהטח ל איברי הנעירה ישלשל תערוב נ נא וגם ויגיר דם הוסת ויהרוג החיונים והתולעים בפ במעים ויוע ל מהטחורים ויוסיף במשגל ואוכלים מם במנו קודם האכילה מהמלוח ממנו וישלשל הארסים ה הארסים הוא תריאק

פרק שסה כסתג ובלטין קיביניט הישנים המהות הוא דבר מסוג הכמהים ממלא כמוסך בשעור כוליא א אלא שהוא יותר עולה ויורד וצומא בחול מו שצומחים הכמהים והפטריות והוא ערב מא

מאד מרוכה בארצינו במים ובנהרות וברסאן כמו כן
ולא ראינו שהוא יותר מזיק מהכבהון והפטריות והקש
טעמו לטעם הכמהים היה נוטה מעט אל המתיקות
הטבע הוא קר זולת קור שאר הכמהין והפטריות ולא י
ימלט מלחות נכרית עם יובש עצמו הכפעל והסגלה
הוא מרקיק וגם •

פרק שסו כרפס ובלטין אפיאום
המהות יש ממנו הררי
וממנו פרדסי וממנו צ
צומח במים או קרוב מהמים והוא יותר גדול מהפרדסי
וכחו ככח הגני וממנו מין יקרא סמריון יותר גדול מ
מהגני והשוק העומד עליו חליל נוטה ללובן ויש ממנו
שמתחלף כפי הארצות כי יש ממנו רומי ובלעדי זה וא
ואין כל כרפס הררי נקרא בטרסליון לפי שהבטרסליון
גולד בסלעים המבהר היותר חזק הוא הרומי וההררי
הטבע הוא בתחלת החום והיובש בשנית אמר
רופוש כי הפרדסי כטוב אלא שעקרו יבש המפעל
והסגלה מתיר הנפח מפתח האטמים ומפריד ומשקיט ה
המכאובים והמדברי מנגע ומכאיב העשוי ממנו מעוג
הוא יותר נאות לחמי המזג העדי המדברי יועיל ל
לחולי השועל ולבקיעי הצפרים והיבלות ובערבי תא
תאליל ויועיל לנגעי הקור והפרדסי יכשיר רוח הפה
מאד המורסות והסמני יתיר מורסת הליחה הלבנה
בעת ההתחלה וכן הקשה ויותר החמה הנקרא סטרניות
החבורות והשחינים המדברי ינגע כשמחבשים כו וכן
יועיל מהנרב ומהשחין הדק הנקרא קנבא ומהמבות עד
שייסגרום אברי הראש רע אל הכפיון ויעורר הנב
הנכפים ואמרו שאם יתלה מעקרו על הצואר יועיל מ
מכאב השן אלא שמשברה אברי העין הכרפס
הפרדסי כשיערבוהו בתחבושת מכאובי העין אברי
הנשום והחזה יועיל מחשעול וכן מפרות הנשימה וה
והכרפס יועיל למורסות השדים החמים כשיעשו ממנו
ברי הפרקים כל חלקיו הם נאותים לגיד הנשה
אברי המזון יועיל לכבד ולטחול ויניע הקרבים בה
בהתוכו ואינו ממהר העכול והירידה וזרעו יולידהאם
האסטנסות ויוליד הקיא אלא אם ירתיחוהו ואמרו קצ
קצתם שכל מיניו מועילים לאצטו ואמר רופוש שאין
הדבר כן אבל יביא אליה רטבא רעה חדה והנה ממנו
יתערב הרבה באצטו אך הרומי יותר משובח לאצטו
ואמר גאלינוס שהוא ראוי לאכלו עם חזרת לפי שמ
שמשוה קור החזרת וזה כשיאכלוהו אחר מאכל משובח
וזרעו יועיל מהשקוי וינקה הכבד והאצטומכא ויחממה
אברי הנעורה יגיר השתן ודם הוסת והוא רע אל ההר
ההרות וינקה הכליות וכיס השתן והרחם וכל מינ
מיניו וחלקיו יועילו וזרעו ועליו לא יועילו כן על הח
החרטה ויש בעקרו שלשול וההררי ישבר החצץ והכר
והכרפס יועיל מקשי השתן ויוציא השליה והמין הנקרה
ממנו סמליון ימלא הרחם רטבות חריפות כאשר
יתמידו לאכול ממנו ואמרו קצתם שהכרפס יעורר תא

תאות המשגל עד שאמרו למנעו מן המניקת לבילתי יפ
יפסד חלבה בהתעורר תאות המשגל והרומי טוב אל ה
המעים הנקרא קולון וכיס השתן והבוליא הארסים
כשיבושל עם עדשים יקיא אחר שתית הארס וה מין
הנקרא סמרגיון הוא יותר נאות לזה וכשישתוהו אל הנ
הנשיכה כהעקרב יחזק ענינו

פרק שסז כליה ובלשין ריניש הוא כ ליא
המהות ידוע והיותר משובח שב
שבה היא כולית הגרי היונק הט
הטבע ישר אל היבשות המפעל והסגלה הוא מעט ההז
ההזנה מזו הם

פרק שסח כריש ובלטין וינטיר הוא כרס
המפעל והסגלה רע הליחה מעט
ההזנה וכן כל הדומה לו מהקרבי
ואעפ שייטיב עכולם אך הם יותר זנים מהריאה אבל
קרבי העופות הם יותר משובחים המזון כשיתעכלו ויו
ויותר מרובה וכש התרנגולות והאווזות אברי המזון
הוא מעוכב העכול

פרק שסט כבד ובלטין איפאר המפעל וה
והסגלה התערוב הנולד בעד כל
כבד עב והיותר משובח שבו הו
הוא הנולד מכבד האווזות הקטנות השמנות וכבד התר
התרנגולות השמנות אברי הראש כבד העזים וכש הת
התישים יגלה ענין הנכפים ואם יאכל ממנו ונכפה יפו
יפול מיד כבד התנשמת ובער זונא אם יושם על השן ת
הנכאבת ישקיט כאבה איברי העין מי כבד העזים אם י
יאכלו ממנו או יקבל עשנו יועיל ולסגורים ובער עשא
איברי המזון כבד הזאב יועיל מכאבי הכבד כלם אמר ג
גאלינוס אני נתתי ממנו בתרופות אל גפאת ולא מצאתי
ממנו תועלת יתירה על התרופה אשר אין בה ממנו והכ
והכבד מעוכב הירידה חוץ מכבד האווזות הקטנות השמ
השמנות הארסים כבד כלב שוטה ישקוהו לנשוך ממנו
ויועיל וכבר אמרו שהוא מונע הפחד אשר נשוך מפחד
הכלב מהמים וכבר היו בזה אנשים וברפואות אחרות
שעשו להם כמו כן

פרק שע כרוב ובלטין קאוליש המרות עצ
עצם הכרוב יותר כבד מעליו וה
והמדברי ממנו יותר חם ויותר יב
יבש וכלו חם בראשנה יבש בשנית והכרוב יש ממנו פ
פרדסי וממנו גולד בסלעים וממנו כרוב רומי ובער ב
בהרי וממנו כרוב המים והמדברי יותר מר ויותר חד ו
ויותר רחוק להיות מזון ובשול שרש הכרוב עם מי רמ
רמונים הוא טוב והקנביט גם המזון ומעבה הדם כשאינ
כשאינו נבוח ויוליד בצדדי הטבור והצלעות נפח ויח
ויהדש כאב ולא יעתר ממקום למקו ככו הנפח הרוחיי
המפעל והסגלות הוא מבשל ומרכך ומיבש וכש
כשיבשלוהו ויסירו מימיו הראשנים ואפר ענפיו חזק ה
היובש ולו סגלה בהשקט המכאובים ומזונו יותר רטוב
מעט ממזון העדשים והדם הנולד ממנו רע ואם

ואם יבשלוהו בכשר שמן ותרנגולת יכשר מעש המו
המורסות והסמנים המדבויי והימי והפרדסי יבשלו המו
המורסות הפלגמוניות וחקושי חמכות והנגעים יסנור
וימנע תוספת הנגעים הרעים ויושם עם לובן ביצה על
השריפה ויועיל כלי הפרקים יועיל מהרעישה ויושם ע
על התלתן הנקרא בערבי חלכא על הנקרס לוי
ויזלפו תבשילו על כאי

כאיבי הפרקים איברי הראש תבשילו וזרעו יעכבו הש
השכרות ויועיל מהילפת ובשיעשו עש"ש במיצו ינקה ח
הראש ומכגולותיו שהוא מיבש הלשון ומישן איברי הע
העין יחשיך הראות ואפי כשיערביהו בכחולים איברי
הנשום והחזה אם יעשו נירנור עם מיצה ותבשילו עם
שמן שומשמין יועיל לחביקות וכל מין כמנו יזכך הקול
איברי המזון רע לאצטומכא ומיצו עם שכר יועיל מה
מהטחול והירקון ועגפיו הם מעכבי העכול איברי הג
הגעירה ישלשל הוסת והשתן וזרעו עם מי תורמוס יהר
יהרג התולעים ויציצו ישלשלו דם הוסת גב אם תסכול
האשה מכגו ומביצו עם קמח שוניז ויציצו יהרג העובר
ואם תסכול האשה מזרעו אחר התשמיש יפסיד טפת ה
הזרע ואפר עקרו ישבר חצץ והימי מהברוב נוטה למ
למליחות ומרירות ולכן ירכך השבע וישלשל וכש עם
הבשר השמן ועליו כמו עלי הזראונד צוטח על שרש א
אחר הארסים מיצו עם יין יועיל מנשיכות ויועיל כנש
מנשיכות הכלב השוטה

פרק שעא

כראת ובלטין פוררום המהות
יש כמנו שאמי וממנו נאכטי
וממנו נקרא כראת מדברי והו

והוא ממוצע בין הכרתי והשומים והוא יותר ראוי אל
התרופה ממה שהוא אל המזון והנכשי יערבוהו ברפ
ברפואות יותר מהשאמי השבע חם בשלישית יבש בשנ
בשנית והמדברי יותר חם ויותר יבש ולכן הוא רע הע
העדי השאמי עם הסומאק יועיל ליבלות המורסות והס
והסמנים השלוק יסיד האדם הנקרא שרא בערבי המכ
המכות והנגעים השאמי עם המלח יועיל לנגעי המעים
והמדברי ממנו ינגע הנוף איברי הראש יפסיק רעיפת ד
דם הנחירים ואם יעשנו בזרעו השן הנכאבת עם עש
עטראן יהרוג התולעים אשר בו ויפיל השן ומי שיאכל
ממנו יכאיב ראשו ומדמה דמיונים רעים ואפרו מע
מעורב עם שמן ורדים וחומץ יין יועיל לכאב האזן וכן
מפסידים בשר השנים והשנים ויבקיעם ונש השאמי א
אברי העין יזיק אל הראות אברי הנשום וחחזה יועיל
עם מי שעורים אל החומר הגם ויותר הנכשי עם דבש
ויועיל מהמורסות הריאה ויבשלם וישקו מזרעו שני זו
זוזים עם כמוהו משקל זרע הדס ויועיל לרקיקת הדם א
אברי המזון רע לאצטו יותר מהפרדסי אלא שהוא יותר
מר ויותר חד ויותר נושך והכרתי כלו הוא נופח ולכן יא
יאות לשלקו בשני מיטות ויקל נפיחתו ויקל נזקו אטר ר
רופרש שהוא מפסיק הריח החכוץ היוצא מהגרון הנקרא
נשא בערבי ובכלל הוא מעוכב העכול אברי הגעירה י
ישלשל השתן ודם הוסת ונש הנכשי והמדברי וס
ומזיק לכיס השתן והכוליא המנוגעים ויועיל אל הטח
הטחורים כשישלקהו ויאכלהו או יעשו ממנו תחבוש
ויעורד המשגל ובן זרעו קלוי לבדו

ובן זרעו קלוי עם הדס יועיל לעצור הנקרא זחיר בע
בערבי ודם העגבות ואם תשב האשה בתבשילו יועיל
לצרות הרחם והקושי אשר בו ותבשיל עקרו אם יעשו
ממנו אספידג עם שמן קרטאם או שמן קשדים או ש
שירג יועיל לקולנג ומיץ היבש ממנו מכלל משלשלי ה
הדם הארסים מיצו עם מי קרטם יועיל אל הנשיכות

פרק שעב

כזברא ובלטין קוריאנדרום ח
המהות יש כמנו רשוב וממנו יב
יבש אטר נאלינוס וכחו מור

מורכב והנובר עליו עפרירות טר ומימיות פושר ועפ
ועציצות מעש עם קבוץ ולפי דעתי כי המימיות אשר ב
בו קר ואינו מופשר כלל אלא אם יהיה בעבור עצם רק
רקיק יתערב בו תערובת שיפרד ממנו תכף ולא יעמד
ובבר אמר חנן כי נאלינוס הרחיק מהות קור הכזברה ו
ונחלק בזה עם דיאסקורידי ואני אומר שבבר העיד ע
עליו רופש וארכנס ובלעדיהם שהוא קר הטבע קר בס
בסוף הראשנה עד השנית יבש בשניה ובן דעת בן נריג
שהוא בשלישית ולפי דעתי כי יבשותו גושה להום מעש
ואמר נאלינוס שכלם נוטים אל החום ואולם זה בע
בעבור עצם רקיק יותך ולא ישאר בעת השתיה ואמא
אין הדבר כן לא היה ראוי להרג רבוי מיצו נקור
הכפעל והסגלה יש בו בטול הרגש וקבוץ ומיצו עם הח
החלב יעקיש דפיקה חזקה המורסות יועיל ממורסות הח
החמות עם אספידג וחומץ ועם שמן ורדים ועם דבש
ושמן זית יועיל יאודם נקרא שרא והאש הפרסי ועם
קמח פולים או קמח זרעונים הכל כעורב במיצו יועיל
לחזירים אמר גאלינוס אחר שמתיך החזירים איך יהיה
קר יש להשיבו שזה בסגלה שבו עם עצם רקיק שוקעי
יעבור וישקע ולא ישקע העצם אך כתישתו ממנו יתך
במהירות חחנם וישאר המפעל הקר אמרו ולא היה מר
מרפא מהאודם הנקרא חמרא לולי שהיה קר או מעורב
בשחורה או לויחה לבנה אברי הראש יועיל מחנ הר
הראש הנולד מקיטור מרה או ליחה לבנה ויועיל מהכ
מהכפיון הנולד בזה וכגלותיו שהוא מונע הקיטור הע
העולה אל הראש ולכן יושם במאכל הנכפח בעד קיט
קיטור האצטו והמרבה לאכול ממנו כשהוא רשוב או
יבש יערבב השכל והרטוב ממנו יישן וימנע רעיפת ד
הנחירים ואם זורים מאבק היבש ממנו על שחין הפה א
או אם ישכשכו בה הפה בתוך הרשבה ממנו יועיל מה
מהקלאע איברי העין יוליד חשכת הראות ומיצו ישקיט
דפיקת העין ויותר עם חלב הנשים ואם יעשו תחבושת
עליו להגרת החמרים אל העין ימנעם אברי הנשום וח
וחחזה יועיל מדפיקת הלב והחם ואם ישקוהו במי לשון
הפלנטני בערבי לצאן אל חמאל יעצור רקיקת הדם א
אברי המזון מטיב העכול ויחזק האצטו החמה והקלוי
ממנו ימנע הקיא ואמרו שהוא משקיט הרוח החזרון ח
היוצא מהגרון ובערבי נשא כשיאכלוהו אחר אכילה נ
ואם הדבר כן יהיה מפני שמונע הקיטורים ותנועתם א
אברי הגעירה כשקולים זרעו ועצור השבע ואמרו ש
שזרעו מעורב עם עסיס נקרא מי בבתג יוציא התולעים
והכזברה הרטובה עם דבש ושמן זית יועיל למורסות ח
הביצים החמים והרטוב והיבש ממנו יחסר כח תאות ה
המשגל והתמדת התשמיש והקשי בערבי

אבא עש וזה בגנובו טיפת הזרע הארסים אם ישהו כמ
כמנו שעור ד אוקיות יהרג וזה שיוריש הינון והעלוף ג
נקרא אשי ולא יאות להרכות כמנו

פרק שע כמתרי ובלטין פירי הוא פירש
יש בו עפרירות ומיטיות ויש בא

בארצנו בין הנקרא שאה אנבדור והוא מרובה הנר
הנרעין הבשר חזק העגול רקיק הקליפה ונרונו נאה וא
ואם הוא יבש כאילו הוא מי סכר קפוי הרבה ואינו נם
העצם אך טוב הריח מאד כשנופל באילנו על הקרקע
וייבש ויתך וזה כמיני הכמתרי שאין בו הזק חשבע הנ
הנקרא צינ קר בראשנה יבש בשנית והנקרא שאה אב
אבזור ישר ורטוב המפעל והסגלה כל מין ממנו הוא ק
קובץ ויערבוהו בתחבושת לעצור החמרים ויש שום
שימרוק מעט והתערוב הנולד ממנו מרובה יותר ויותר
משובח התערוב בתפוחים ועל דעת רופש ואמנם
הנקרא שאה אבדור הוא בארץ ברסאן לבד ומרכך הפ
הטבע כשובח הליחה מאד הכבות והנגעים יסגור המכ
המבות ובש המדברי הבש אברי המזון שורה האצטומ
ומעבר אותה והציני לבד יתזק האצטו ויסיר הצמא וי
וישקיט הטרה האדומה אברי הנעירה יעצור הכטן וי
ויותר היבש ממנו ויש בו סגלה שהוא
מוליד תהרריקן הנקרא קולון ולכן יאות לשתות אחרינ
מי הדבש עם התבלין ועסיס מבושל ובער שרב יועיל
לשלשול האדומי הארסים אפר המין החזק הקביצות מ
ממהר להוריד הפטריו ואם יבשלו הפטריו עמה נזקו

פרק שעד כארע ובלטין פידיש הוא כר
כריעים המפעל והסגלה יוליד ל
ליחה דבקה שאינה נסה אך היא

משובחת ומעט היתרונים אברי הנשום והחזה יועיל מ
מהשעול החם ובש עם מרק שעורים איברי המזון הוא
כשובח המזון והעכול טוב הליחה דבקה ואינו נם וה
והאות על שבח עכולו שהוא ממהר להוסיף ולהיות נמ
נמוח בעת בשולו אך מזונו אינו מרובה איברי הנעירה
ישלשל בדבוק אשר בו

פרק שעה בלב ובלטין קאניש העדי שתן
הבלב ישיבו על היכלו ואשר א

אמרו על חלב הבלב שיגרת השער ויסגע הנשר לצמ
לצמוח הוא שקר על דעת גאליגוס וגלינו כתב שרשים
ואם בהם שרש הבלב ינגע צמיחת השער הנמרט איברי
הנעירה אמר גאליגוס כוב מי שאכר מדמו יוציא הע
העובר הארסים דם הבלב השוטה יועיל לנשיכתו ול
ולארס החצים הארבעים

פרק שעו כרס ובלטין ויטיש המהות אכר
גאליגוס הכרס הכדברי וההרי
יש לו ענפים ארוכים כמו שם

שסובל הכרס ועליו כמו זנב השוער הפרדסי אבל הם י
יותר רחבים וציצו כמו הא וב ופריו באשכול וקפא בע
בעת הבשול וגרגרין ענולים ואוכלים עליו בתחרה בש
בש יצחו המפעל והסגלה אפר ענפיו יערבוהו בסכי ה
הכויות ושתן הכרס כמו שתן ורד ואינו כשלשל כמוהו
שתן עסיסו בשקיט ובחסם והכרס הכדברי הוא

חזק הקבוץ הערי דמעהו על היבלות הנמליות יועילו ח
הכרס המדברי ימרוק הבתם הנקרא בלף והעדשים בע
בערבי נמש וכרס הישוב חולש והמדברי אפשר שדם
שדמעתו יגלח השער עם שבן זית וכש הנמצא מענפיו
לחים בעת הצורך אליהם ושמנו יותר חזק כהשבנים ב
כלם המבות והנגעים דמע הכרס טוב לנרב והשחין ח
הדק ופרי הכרס המדברי ימנע הנורסות והמבות כלי ה
הפרקים אפר אילנו עם חומץ יועיל לעוות העצבים וא
ואפר ענפיו עם שמן זית יועיל לרפיון הפרקים ויש
שישתו אפרו אל הנפילה ומשיחתו טובה אל העצלים ו
ולעוותם אברי הראש חושיו יעשו בהם תחבושת לכ
לכאב הראש החם שרש הכרס השחור והלבן המדברי
מכלל הכמים המרקים שגופת האזן והוא מרסמים המ
המועילים מהחרשות וקלפת המדברי עם דבש ירפא כ
בשר השינים הדמיים אברי העין עליו הכרס עם גרש ש
שעו ים עושים מהם תחבושת על העין ויבנע הגזלו
ממנה אברי הנשום והחזה מין עלי הכרס הפרדסי יוע
יועיל לרקיקת הדם וכן פרי המדברי בשישתו ממנו
אברי המזון עליו וחושיו עם גרש השעורים עושים כמ
ממנו תחבושת על צמח האצטומכא ויועיל אל הלהבה
אשר בה מין עליו יועיל לכאב האצטו הנולד מהחום
ויש ששותים ממנו המדברי עם יין ויועיל פהשקוי וי
וישלשל המיטיות ופרי הכרס המדבדי טוב לאצטומכ
והאסטנס ת והחלאה אברי הנעירה מין עליו יועיל לד
לדשנטריא ולכאב הענבות הנולד מהחום ודמעתו אש
אשר הוא כבו השרף שותים אותו ביין וישבר החצץ וא
ואפרו עם חומץ כאשר ירשם על השחורים והתותים א
אשר בהם יועילו ופריו טוב לאצטו וישלשל השתן וי
ויעצור הטבע הארסים תריאק לנשיכת האפעה

פרק שעז כשכש ובלטין פאפויר הכהות כף רפח
מכנו פרדסי וכדברי וכן השחור
ממנו מין בעל קרן והוא היסי ופ

ופריו חלוש ויש ממנו מין נקרא זכדי הרקלי המכחר ס
מכנו והיותר נוטה לשלום הוא הלבן ויאות לכתוש רא
ראשם מכל מין ומין כשה א לח וחותכים אותו במספ
במספרים ואחר יצניעוהו ויסתפקו מכנו הטבע בפר
הפרדסי קר ויבש בשנית והשחור בשלישית והסרו שח
שהוא עד הרביעית המפעל והסגלה ביגי הכשכש כלם
מקררים ואינם צופדים כדי הראוי לטמוך עליהם והש
והשחור ממנו הוא כעבה ומיבש והכשכש היסי והכד
והכדברי אשר פריו ע ום בקרן השור והוא חזק התם
התרוק ובחתך ומין הכדברי ממנו ינקה סימני הנגעים
בימני הכהמות הנורסות והסמנים ירט , בסיני חרס ס
מהימי על האודם הנקרא חטרא ויועיל הכבות
הנגעים עדי הכקרן יועילו מהנגעים הנטונפים ואוכ
ואוכלים הבשר הנוסף וזה בתבורקו והוא חותך האת
ההתקלפות היבש בער חשבריש ובן ציצו ולא יכשר
אל הנגעים החצונים מפני רוב תבורקו והכדברי עושי
ממנו החבושת עם שמן זית על הנגעים ניקרם כלי ת

הפרקים עושים ממנו משיחה עם החלב על הנקרס ויו
ויועיל כשכבשלים עקר אל כשכש המרברי במים עד
שיחסר החצי וישקו ממנו יועיל לגיד הנשה אברי
הראש הוא מישן וכש השחור ויש ממנו שיבטל החרנש
וסובלים אותר בפתילה והוא מישן ויסגע הנזילה ויועיל
אם יעשו ממנו תחבושת על מצח בעל התעורה וכן אם
יזלפו מי בשולו והנקרא זברי כשתיתו ממנו עם קרטא
יועיל לנפפים ושמנו עם שמן ורדים כשימשחו בם הר
הראש או יקובב עליו יועיל לכאב הראש אבל כל זמן
שאפשר שיובל לסבול ממנו הוא יותר משובח ויש שיט
שיטיפו בשולו באזן אשר כאבה חזק וישקיש כאבה
אברי הנשום וההזה יועיל מהשעול החם והנזילות הנז
הנוזלות אל החזה ומרקיקת הדם ועושים ממנו מרקחת
הנקרא אל ערק ויועיל מאד מהשעול החם וכל שכן כש
כשיערבוהו באפקיא ומיץ זקן התיש ובערבי לחי אד ת
תיש והוא אפוקשטידוש אמר בן מסויא כי זרע השחו
ינקה החזה ואכנם הקליפה היותר נראה מענינה שעוזר
אל הרקיקה ובכל זרעו יש נקיות אברי המזון יועיל מר
מרטיבות האצטו והמדברי והימי המקרין כשיבשלו ע
עקרו במים עד שישוב אל החצי יועיל מחליי הכבד ול
ולמי שיש בבטנו תערוב ליחות עבות וזרע המית הנק
הנקרא זברי ינקה כמו כאשר יעשה אברי הנעירה הלבן
והשחור כשישהקוה היטב וישתוהו ביין שחור ועפוץ י
יפסיק השלשול הישן ולא יכלה טבעו מכח מרקי עם זה
נחך במים ויוחך תבשילו והחזק הבשול כשיעשו ממנו
חזקנא יועיל לשלשול הגוף וכשישתו זרעו ביין קרטאן
ירכך הטבע ואם ישתה מהנקרא זברי שעור ישכר במי
קרטאם יקיא וישלשל וזרע הימי ישלשל הליחה הל
הלבנה הנאה והגניי ממנו עם דבש יוסיף בטפת הזרע

פרק

שעח כטמי ובלטין אלטיאה הוא ביש
מלווא המהות שמו בלשון יון מס
מסטוק כלומר גדול התועלת הפ
הטבע הם ביושר המפעל והסגלה יש בו רכוך ובש ול ור
ורפיון והתוך וזרעו ועקרו הם יותר חזקים בכלם הר
הרבה וזה ויותר ביובש ויותר ברקיקות העדי ימשחו בו
על הבהק עם חומץ על השמש ויועיל וזרעו יותר חזק
בזה המורסות והסמנים ירכך המורסות ויסגעם ויתיר
המורפות הדמיות ויבשל המכות ויועיל מהמורסות הג
הנפוחות מהחזירים ואם תסבלהו האשה עם שרף הא
האלון ובערבי צמג אלבטם יועיל לקושי הרחם
וישימוהו עם גפרית על החזירים ויועיל כלי הפרקים
ישקיט כאב הפרקים
ויותר עם שומן אווזות הקטנות ויועיל מגיד הנשה ומה
ומהרעישה ורצון ואמצע העצלי והשתשחות העצבי
אברי הראש כשיחבשו בו יוליד המורסות הנולדות בא
באזנות האזנים אברי העין יתיר התעוררות הפנים וה
והנפח הגולד בעפעפים אברי הנשום והחזה זרעו יוע
ויועיל משעול החם ויסהר הרוק ויסגע רקיקת הדם בכח
קובן ועליו יועיל מכורסות השדים ויערבהו

בתחבושת מורסות הצלעות והריאה אברי המזון השרף
שלו ישקיט הצמא אברי הנעירה תבשיל עקרו כשי
כשישתוהו יועיל משריפת השתן ומשריפת המעים ומם
ומכורסת העגבות וכן יועילו עליו ויועיל מהשלשול ה
הרע ואם תסבול האשה מזרעו עם שרף האלון ובערבי
צמג אל בטם יועיל לקושי הרחם וצרותו וכן תבשילו ל
לבדו ומנקה היולדת ותבשיל עקרו כשישקוהו ביין יוע
יועיל מעוצר השתן ומחצין וכל שכן זרעו ושרפו יעצור
הבטן הארסים כשימשחו ממנו בחומץ ושמן זית ימנע
הזק השרצים ויועיל בשולו מזוג עם חומץ ויין כשי
כשישתוהו לעקיצת הדבורים

פרק

שעש כרדל ובלטין שינאפיש הוא
חרדל הטבע חם ויבש ברב
ברביעית המפעל והסגלה יפס
יפסיק הליחה הלבנה ושמנו יותר חם משמן הצנון ובו
ובורחים מעשנו הרמשים והמדברי ממנו מוליד ליחות
רעות ובו מירוק והתבה והאנשים אוכלים עליו ועקרו
כשהם מבושלים העדי ינקה הפנים ויסיר הבתם
וסמני הדם המת וכשיעשו תחבושת מהמדברי טוב לק
לקדחת הרביעית ומנוב הלשון ויוליד מחולי השועל ה
הכורסות והסמנים יתיר המורסות החמות וכל מורסא י
ישנה וישם על החזירים ויועיל מהגרב ומהשחין הדק
הנקרא קובא כלי הפרקים יועיל מכאב הפרקים ומניד
הנשה אברי הראש ינקה הרשבה אשר בראש ועושים
ממנו תחבושת על הראש לחולי ליטרגיאה ואם ישפו
ממיצו באזן יועיל מכאיביה וכן יועיל שמנו ובש אם י
יבשלו עמו חלתית והוא מהסמנים המפתחים אשמי הע
הסמנית אשר בחוטם ובערבי מצפא אמר קצתם שאם
ישתו ממנו על הצום שיוסיף בבינה אברי העין יערבוהו
בכחולים לכפוי העין והנחירות אברי החזה אם יודק
ישתה במי הדבש מסיר נחירות הקול בקנה הריאה
אברי המזון מכמיש השחול ומצמיא אברי הנעירה יוע
יועיל ממחנק הרחם ויוסיף בתאות המשגל הקדחות יו
יועיל מהמקיפות והישנות

פרק

שפ בצא אל תעלב הוא אשכי השועל
ובלטין טישטיקולוש ולפיש הו
הוא שטרינן המהות הוא דבר נ
נאה ומתוק הטבע חם ולח בראשנה ובו רטבה יתרונית
בלי הפרקים יועיל מהקוץ וההשתטחות אשר אחורי ה
האזני בעד הצנון נקרא פלאג אברי הנעירה יוליד תאו
המשגל ועוזר אליו וכש מעורב ביין ועומד במקום הא
האסקנקור

פרק

שפא כנצי אל קלב ובלטין טישטיקולו
קאניש הוא שטרינן מגור המהות
הוא כמו העליון והוא שני מינים הא
האחד הוא יותר קטן והוא שני זוגות אחד מרבעלה ואח
ואחד לכטה האחר מהם רפה והאחר גדול ובמין הגדול
יש רטבה יתרונית הכורסות והסמנים יתיר

מורכותהליחה הלבנה המבות והנגעים ינקה הנגעים ו
ויבנע הנמלה מלהוסיף ויפתח הנאצורים ויסגר הנג
הנגעים הרעים המתאכלים אברי הראש יועיל ממדוה
הפה הנקרא קלאע אברי הנעירה אם יקח הגדול מהם ה
האדם יוליד הזכרים ואם תקח האשה החלוש מהם תול
תוליד נקבות ואמרו בי הרטוב ממנו יוסיף בתאות הם
המשגל והיבש יחסרהו וכל אחד יבטל פועל האחר וכ
וכבר נאמר זה בקטן ונדול

פרק שפב בציה ובלטין טישטיקולוש הוא
אשך המהות הוא מסוג הבשר ה
הרפה המבחר ממנו הם הביצים הלקוחים מהעולים ר
רל ביצי הקטנים וביצי הגדולים מהתישים והדומה בה
בהם מהכבשים והשורים לא יתעכל ואינם כמו ביצי
התרנגולים השמנים לפי שהם משובחי המזון הרבה ה
המפעל והסגלה אינו טוב המזון כמו השדים רק אשכי
התרנגול השמן כי הוא טוב המזון הרבה וכל מיני הב
הביצים וכל שכן הקשים להתעכל אחר שיתעכל
יזונו מזון הרבה אברי המזון רובם קשי העכול
וכש אשר הוא מהח ונים הגדולים בנסי הכשר

פרק שפג כרבק ובלטין היליבורוש הוא לי
ליבורום הבהות יש ממנו חתיכות
פשוטות וחומו יותר חזק מהום הלבן ואשר ילקטוהו ח
הם משברים נפשם כנזקו באכילת השומים ושתית היי
היין ועלי הצמח ידמו לעלי הדלב והם יותר שחורים מ
ממנו ויש לו שוק קצר נוטה לעין החשבל ותבניתו כת
כתבנית האשכול ולו גידים דקים שחורים והם מעקר
מעקר אחד כמו ראש בצל ואשר יסתפקו בו הם הג
הגידים שלו והם צומחים במקומות היבשים המבחר ה
הוא הממוצע בין הישן והחדש ובין השמן והרזה ואשר
בגוונו כמו האפר והממהר לשבר אשר אינו ענה ואשר
בתוכו כמו אריגת עכביש והוא חם המטעם מחדד הלש
הלשון והמשובח במה שיסתפקו ממנו הוא שיקח מהם
העצים הקטנים אשר אצל עקרו ויטבלום במעט מים ו
ויקלפום ויקחו הקליפות ההם ויבשום בצל ואחר ישח
ישחקום ויגופו והמשקה מהם ברבית והיותר נכון להש
להשקותו עם בטרסליון ודוקו ויש משקים ממנו עד דר
ברכמון הטבע חם ויבש בשליש ת המפעל והסגלה מת
מתיך ומרקיק התמרוק עד שאוכל הבשר המת ואם צו
צומח אצל שרש נפן ישוב בח יינו משלשל ומסגלת אל
כרבק שמשנה הגוף ויקנהו מזג משובח ויש הרבה שמר
שמרגילים אל כרבק לבן אל הקיא ולא יקיאם ולא ישל
ישלשלם אך יפעל כאלו היה מקיא ומשלשל והוא נאות
אל האנשים והזכרניות יותר מהנשים והבחורים אשר
גופם שמן ואשר בודם מרובה ולא יאות לסריסי ולמי
שבשרו רפה ונאות בניסן ואחב בתשרי אך יאות להק
להקדים קודם ג ימים שישמר מהמאכלים והמשקים הג
הנסים ויעשה מיני השחוק והשמחה והקיא ויריק אחר
אכילת הערב ב פעמים או ג העדי ימשחו
בו על הבהק עם חומץ יועיל וכן יעשה הלבן ויעקור ה
היבלת ואם יריקו בו יועיל מן הצרעות כן הלבן המב
המבות והנגעים אם ימשחו בשחור והלבן מעורבים ב

בחלב על הגרב ועם חומץ יועיל לשחין הדק
ולהתקלפות ברטיה ואם יריקו בו יועיל לנאצור הקשה
וכן יועיל אם יקחו ממנו כמו דפוס ויבגיסוהו בנאצור ו
ויערבוהו שם ימים ובשיוציאוהו משם יעקרהו מכל ו
וכל כלי הפרקים יועיל מהצנון נקרא פלג ומכאב הפר
הפרקים ואם יריקו בו הוא תרופה חזקה מכלם אברי
הראש כשיבשלוהו בחומץ ויטיפו ממנו באזן ישקיט ת
הצלצול ואם יגרגרו באותו חומץ ישקיט כאב השינים
ובשיטיפו תבשילו באזן החלוש השמע יחזקהו ויועיל
מבלבול השכל וכאב חצי הראש הישן ויועיל מכאב ה
הראש ומלגב ניאה אברי העין יחזק הראות ב
כשיערבוהו בכחולים אברי הנעירה יועיל מתגבורת ה
השחורה וישלשל כל הגוף מאין הזק ויוציא כמו כן הא
האדומה והלבנה ויוציא כל יתרון שמתערב עם הדם
ואפי בקצה הגוף ומהעיר ויאות לשלשלו מהר ויט שי
שיערבו עמו סקמוניאה וכן בטרסליון ודוקו ויש שמש
שמשקים ממנו ששורין אותו בסכנגבין או ביין מתוקו
ויעזבוהו שם זמן אחד ואחר יבשלו היין זמן אחר עם
עדשים או שעורים או עם תרנגולת וישתה המרק ויש
שיערבוהו עם שני משקלים ממנו כמו ג אגלוסות סקמ
סקמוניאה ויש שיבשלוהו בעדשים וכבר נאמר בלוחו
הסגלות בהנהגת מה שראוי לעיין אותו במקום הזה כמ
כמו כן ויועיל למורכות המעים וכיס השתן וישלשל ה
השתן והוסת תמורת השחור חצי משקלו מאזריון ושני
שלישי משקלו מאגאריקון ואמר בן מסוייה שתמורתו
בנדס

פרק שפד כסדוראר ובלטין כאשורודאר ה
המהות אמר בן מסוייה שהוא ה
הנקרא בלטין גאלאנגי הטבע
חם ויבש המפעל והסגלה מתיר ומתיך אברי הנעירה יו
יועיל מהקולון ומכאב הכליות ומוסיף בזרע ורוב סגל
סולתו בכאב הכליות

פרק שפה כרביק אביץ ובלטין היליבורוש
אלכוש הוא ליבורום לבן המהות
הלבן הוא קליפות קטנות מחותבי התבנית דומה לקצף
הים הלבן ואין בו כבדות והוא דומה כמו כן לשרש בט
בטמי ומרירותו חזק ממרירות השחור וצמחו כמו צמח
לשון טלה בער אל צאן אל חמאלאו כמו סלקא
המדברית אך הוא יותר קצר ממנו אדום הגוון ואורך
שוקו עד ד אצבעות והוא חלול וצר ולו גידים רבים מ
מעקר אחד כמו הבצל והוא צומח במקומות ההרדים ו
ומלקטים אותו בזמן הקציר ומיבשים אותו המבחר מה
ממנו אשר שטחו פשוט ביושר הלבן הממהר לחשבר א
אשר גרעיניו מרובים ורקיקים ואינם נושבים הלשון ו
ואשר יביא הריר אל הפה ואמנם אשר הוא חזק הנש
הנשיכה חונק מיד ומפעל הנהגת תקונו יזכר בשעה הם
הסגלות הטבע חם ויבש באמצע השלישית המפעל וה
והסגלה הלבן הוא היותר חזק המרירו והשחור יותר חז
חזק החום ובאשר יאכל ממנו העכבר ימות ומכונים ב
בזה שמאכילים ממנו אל העכברים מעורב עם סויק וד
ודבש ובשיבשלוהו עם

הבשר ימסמסהו וישיבנו רזה וכששורים ה דרהם מהח
מהחתוך ממנו בז אוקיות ממי הגשמים ג ימים יסונן וי
ויפשר וישתה אחר כן המבושל ממנו ליטרא בשני הינ
הינים ממי המטר מחותך אחר השריה ג ימים ויבשלוהו
עד שישאר השליש ויוציא ממנו אל כרבק וישימו עם
המים דבש טוב מסונן שעור שני ליטראו ויבושל עד
שיתעצם ולוקחים ממנו כף אחת מלא כמו שהוא או
עם מים חמים אז יהיה גוטה אל השלום מובטח ממנו
ואחריו המחותך חתיכות והקלוף ואחריו העשוי גרש
עם מי שעורים פן ישאר ממנו דבר בגרון ובאצטו וא
ואחריו השחוק ממנו מבושל עם מי דבש והיותר ראוי
לעשות בו מפני שישאר במעברי שיזמין השותה ממנו
דברים שירפה כחם לפי שאפשר שיפול בחולי הקווץ ו
וזה שיזמן מרק התרנגולת ובמשקה הזופא עם פודנג ו
ועדשים והשמנים והבשמים כמו העשוי מסעדא
ושושנים ונרגס ויהיה מזומן אצלו חומץ חד הריח והת
והתפוחים והספרגל ולחם ויין ריחני וסם מעטש וכסא
ומשכב ישר וכוסות שריטה מתחלפות ובערבי מחנאם
ובשישלשל כמהירות ישתה מים קר
קרים ויריח ריח טוב ותזונהו כמה שתכשר ליחתו ואם
אירע לו קווץ וחולשה יתן לו לחם פתות ביין או במים
ודבש ואפשר שירצה לשוב פעם אחרת ואז יתן לו לח
לחם טבול במים קרים ואם יארע לו פוקה ובערבי פו
פואק באמצע פעלתו יגתן לו מי דבש שנתבש עם צנון
ואם לא תפעל הרפואה אלא אחר זמן ארוך יגמעו מי ד
דבש במים חמים מבושל בו הסדאב או תשקהו מים וש
ושמן ותקיאהו בנוצה משוחה במשיחת סעדא ושושני
ותניעהו בקצה עץ אחד והעץ יעלה בו וירד והוא בער
ארגיח ואם יארע לו כמו מחנק תשקהו תבשיל כרבק ש
שעור ג אוקיות לפי שזה יעורר הרפואה ויסיר המקרה
ואם לא יצליח תשים בו החוקנים החדים ותשקהו כמ
ממש שלש אבולסאות לא כדי שיקיא אלא לדחות המח
המחנק ותעטשהו בדברים המעטשים ואם לא תתיר ה
הפוקה בקיא שיש כוסות השריטה לחוליא הגדולה אש
אשר בין הכתפים ועל שאר חוליות השדרה וזה
שכוסות השריטה ובער מחגר יישר העוות הנולד אחר
הפוקה ויבשח האברים המתקווצים במשיחה חזקת הח
החום וכמו המרחץ ובמרחץ הכלי ובער אכזן וזה שהו
שהוא פועל בענין הזה פעל השחור אברי הראש אם יר
יריחו אבקו יעורר העטוש אברי העין יחדד הראות כמ
כמו כן אברי הנעירה כרבק לבן יקיא ככח וכו סכנה לפ
לפי שהוא חונק ויש שיערבוהו עם מרק קמח חטה בע
בערבי קביץ כדי שיקיא ובמי שמפחידים עליו שלא ית
יחנק ויאות שלא להשקותו והאצטומכא ריקנית ואלו
הם החלשים הארסים יהרג האנשים כשירבו ממנו לא
לאכול והוא ארס אל הכלבים והחזירים וכל משקהו יה
יהרג התרנגולים

פרק

שפו כיאר שנכר ובלטין קאשיא פיש
פישטולא המהות יש ממנו כאבלי
וממנו מצרי המבחר הוא הלקוח מתוך קניו ומה שהוא
יותר מזהיר ויותר דשן והיותר משובח בקניו כמו כן ה
הוא המבהיק החלק הטבע חם וישר בחום וקור והוא ר

רטוב המפעל והסגלה מתיך ומרכך המורסות והסמנים
יועיל מן המורסות החמות אשר בקרבים וכל שכן בגר
בגרון כשיעשו ממנו גרגרישמי עם מי ענב השועל ויו
ויועיל לגרון ומושחים בו מורסות קשות ויועילם כלי
הפרקים ימשחו בו על נכאות הרגלים ונקרא נקרס בע
בער ועל הפרקים הנכאבים אברי הנשום והחזה כשי
כשישתוהו והוא נמוח במי כזברת הרטובה בריד בזר
קטונא ואחר יעשו ממנו גרגרי שמי יועיל לחניקות א
אברי המזון ינקה הכבד ויועיל מהירקון וכאב הכבד א
אברי הנעורה מרכך הבטן ויוציא המדה השרופה ומש
ומשלשל מאין הזק ומאין נשיכה עד שיכשר בו ההרות
וירפאם תמורתו חצי משקלו תרנגבין וג שקלים כמוהו
מבשר צמוקים ואחד משמונה ממשקלו ויש שישים תמ

פרק

תמורת צמוקים מיץ רקליציאה
שפז כס והוא חזרת ובלטין לאקטוקא
המהות המדברי ממנו הוא בכח
כשכאש שחור הטבע אמר גאלינוס שאין הפרדסי בק
בקור בתכלית אבל קורו כמו קור מימי האפיקים ורט
ורטבתו יותר עב מרטבת אל סלקא והקטף ויותר דק מ
מרטבת אל כאזי ואמרו שהוא ברטבה ויבשות בין הכ
הכרוב והקטף והעשב הימוניאה שהוא קר בשלישית
לא שפט עליו שהוא רע המזון מעט ואין הדבר כך וכמ
וכמדומה שיהיה בשנית המפעל והסגלה אין בו תמרוק
וקבוץ ושלשול וזה מפני שהוא ריק מהמליחו והעפיצות
ושאר כל זה והדם הנולד ממנו הוא יותר זך שבעשבים
ויותר ז שבו הוא המבושל ומועיל מחלוף המים ואשר
אינו רחוץ יותר משובח והרחוץ מוסיף בו נפח וכן כל
העצבים הקרים וממהר להתעכל וכשמסתפקים ממנו
באמצע היין ימנע אליו השברות והמדברי ממנו הוא ב
בכח כשכאש שחור המורסות והסמנים יועיל ממורסות
החמות והאודם ובערבי חמרא בשימשחו בו וזה אם א
אינם גדולים מאד המכות והנגעים טוב אל הרצוץ אי
אברי הראש יישן יסור היקיצה אם יאכלוהו שלוק או נ
נא יועיל מהזיות רל מן ערבוב השכל ושריפת השמש
לראש והוא סם יועיל לאוטם הנחירים אברי העין חל
חלב המדברי ממנו ימרוק נגעי הקרנית וחלב הפרדסי ק
קרוב ממנו ועושים תחבושת ממנו וחלב המדבדי יועיל
מהאגדות ובערבי גדד ואם יתמידו לאכול ממנו יחשיך
הראות אברי החזה יוסיף בחלב אברי המזון יועיל מה
מהצמא והום האצטוב ולהבתה והפרדסי טוב אל הא
האצטו ממהר להתעכל האוכל ממנו עם חומץ יוליד ב
תאות המאכל ויועיל מן הירקון אברי הנעירה זרעו יי
ייבש טפת הזרע וישקיט תאות המשגל ויועיל מרבוי ה
הקרי והעשב אשר לו יותר פחות ראוי לזה וחלב
החזרת אם ישקו ממנו חצי זוז עם מים ישלשל ליחות
מימיות וחלב הפרדסי קרוב מהמדברי ועצם החזרת לא
יעצור ולא ישלשל לפי שאינו מליח ולא ממרק אבל מג
מגיר וחלב המדברי יגיר הוסת הארסים חלב המדברי י
ישקו ממנו לנשיכת השרץ הנקרא רתילא והעקרב

פרק

שפח אנתי ובלטין אפודילוש

המחות עליו כמו הברתי הכנעני ולו שוק חלק ועל רא
ראשו ציץ ולו עקרים ארוכים עגולים כמו לוט ובער
בלוט והוא חריף הטבע חם יבש אמרו קצתם שהוא ק
קר ורשוב וזה רחוק המפעל והסגלה מברק ומתיך וכש
עקרו וכשישחקוהו ישוב מחמם מיבש בתיך ועקרו יות
יותר בזה ממנו וכחו בכח הלוף העדי יועיל מחולי הש
השועל וכ חו י הנחש וכש אפר עקרו וכשימשחו בו ב
כתוספת הבהק הלבן וישבו על השמש יועיל המכות וה
והנגעים כשישם עקרו עם שמרי יין על המורסות והג
והגדרים כלם ועל הרמטיל ואם יחובש בקטח השעיר
על התחלת המורסות החמית והשחינים אם יושם שרשו
בשמרי יין על הנגעים הרעים הכ טונפים יועיל להם

פרק

בלי הפרקים יועיל מרצוץ העצל ובקיעתם אברי הרא
הראש אם יטיפו מיץ עליו לבד או עם לבונה ודבש וכו
ומור ויין יועיל ממולת האזן וכשיטיפו ממנו באזן הם
המחולשת בעד כאב השן יועיל אברי העין מיץ עקרו יו
יועיל לעין אבוי הגשום והחזה אם ישקו ממנו משקל
דרהם עם יין יועיל מכאב הצלעות והשעול ועקרו עם
שמרי יין טוב למורסות הישדים אברי המזון יועיל ליר
לירקון אברי הנעירה יגיר השתן והגדות ופריו ופרחו
אם ישתה ביין ישלשל ושרשו בשמרי היין תחבושת למ
למורסות הביצים הארסים ישקו ממנו שליש דרהם לנ
לנשיכת השרצים ובשישקו פריו וציצו ביין יועיל תוע
תועלת גדולה מנשיכת העקרב ובעל ארבעים וארבעה
רגלים וזה הוא משלשל

פרק

שפט כאולנגאן ובלטין גאלאנגא הוא
גלנגאר הכהות הוא חתיכות כרו
כרוכות ארוכות ושחורות אמר ב
בן מסויה הוא כסנדאר בעצמו הטבע חם ויבש בשנית
המפעל והנגלה הוא מרקיק ומתיך הרוחות העדי יכשיר
ריח הפה אברי המזון טוב לאצטו ומעכל המאכל אב
אברי הנעירה יועיל מההדרוקן כרעז קולונג ומכאב ה
הכליות ויעזר על תאות המשגל תמורתו קרנפיל

פרק

שע כם אל המר ובלטין לאקטוקא אשי
אשיגי הוא חזרת החמור הכהות הו
הוא עלים כבעל החזרת הדק מרובים במספרם ונוטה
אל השחרות ולו שערות בערבי זנאב ועליו דבקים בע
בעקרו נפרדים ממנו תכף ונוגן עקרו אל האודם והוא
צובע היד והארץ באודם והוא צוכח בעצר טוב והוא
מעצם מימיו ועפרי הנקרא סגנאר ועוד נזכרהו
הטבחר הבראה המבורכם הוא יותר חזק והלבן הוא מ
מימיו חלש הטבע חם ויבש בתחלת השנית המפעל והם
והסגלה מברק ומנקה ומיבש וציצו כשהוא יבש הוא יו
יותר חזק בזה וטבע עקרו בטבע זרעו בקרוב והעקר
יותר חזק וכש היבש הטבע חם ויבש בתחלת השנית א
אכר פרוש ובו כח מושך מהעומק עד שימשוך החצים
המו סות והסכינים יועיל ממורסות קשות באיזה מקום
יכנור הכבות וכן יעשה מיצו עם דונג כלי הפרקים ידו
ידוע כי כשיעשו ממנו תחבושת לנבאות הרגלי יועיל

ומעורב עם חובץ יועיל מגיד הנשה אברי הראש יעשה
שיהיו המכות והנגעים אם יערבוהו כדונג בער קירוטי
פעוט ממיצו וינקה הראש וימשחו בו עם דבש לשחין
הפה ובערבי קלאע אברי העין ינקה הרושם הנשאר ב
בעין ועובי החולי הנקרא טרפא בערבי אברי המזון י
ינקה הכבד והכבוש בחומץ יועיל לטחול דרך אכילת
או דרך תחבושת אברי הנעירה יגיר הוסת בכח ויהרוג
העובר המת ויועיל למורסות הרחם הקשות אם הסבול
בו האשה או אם תשב במימיו ומגיר מאד הוסת יותר מ
מכל דבר והיותר מועיל ויותר מה שלוקחים ממנו הוא
שקל אם תשתהו או אם תסבלהו ומערבים אותו בדונג
ויועיל לבקיעי הענבות

פרק

שצא כרינוב ובלטין בארנוב הוא קר
קרוביא המבהר במנו הוא הש
השאמי הנכשיי הטבע קר ויבש וקר מאד המפעל והם
והסגלה הכנעני מיבש וכן פריו אלא שיש בו מתיקות ו
ואעפב הוא עיצר והנבטי הוא יותר חזק היובש והנגוב
ואינו נושך והנבטי אוכלים אותו רטוב וליחתו כבדה
זרעה העדי כשיבורחו חיבלת בכרשב נבטי מריחה חז
חזקה יסרגה מהכל אברי הראש אם ישכשכו בתבשילו
היטב יועיל לכאב השינים אברי המזון השאמי הרטוב
רע לאצטו ולא יתעכל והיבש כמו כן מעובב העכ
העכול והירידה ואמר גאל נוסומי יתן שלא יבואו מה
מהאילן הזה לארצות אחרות והינבית טוב לירקון אב
אברי הנעירה אם ישכו בתכשילו יחזקו העכבות ויש ב
בו הנדה וכש העשוי ממנו מעון בעכס ענבים מבושל
והרטוב השאמי ישלשל והיבש יעצור ויועיל מהשלשול
והנבטי יועיל מהנרת הוסת המתנבר אם יאכלו כמנו א
או אם יסבלוהו והינבות טוב לעקירת הבעים והשלשו

פרק

שצב כזי ובלטין טישטא הוא חרש
הסגלות מיבש ומברק וכש חרש
התנור ויותר רקיק שבחרשים ה
הוא חרש הסרטאן חימי וחרש לבני הגנים ובערבי קר
קראביד המבושלים בשהם נפרדים בזרע הסראג העדי
חרש הסרטאן חימי מיבש ומברוק הבתם הנקרא כלף ב
בער והעדשים בער נמש המורסות והסכנים עושים מ
מהחרש משיחז עם הדונג הנקרא קירוטי יועיל מה
מהחזירים המכות והנגעים האכפלנית העשוי מהחרש
הוא חזק הסגירה ויועיל מהנגעים ויברוק הנרב וכש חר
חרש הסרטאן חימי כלי הפרקים חרש התנור עושים מ
ממנו משיחה לנבאות הרגלים אברי המזון יועיל עם מ
מלח לתפירות השינים אברי העין יועיל עם הכלח הם
הבחצבי והוא החפור אל הצפורן וכער טרפא

פרק

שצג כפש ונוטי וישפירטליאו הוא
עטלף הכהות אכרו כי הוא הנק
הנקרא שיר אזרק הוא חלבו וא
ואכרו שהוא שתנו הטבע בשיר אזרק מירוק חזק החום
הכפעל והסגלה

והסגלה משיחת העטלף ימנע שדי הבתולות מלהוסיף
וימנע צמיחת השער שיר אזרק כמו שאמר ואין זה
אמת אברי העין אמרו כי מ חו עם דבש יועיל לח
להתחלת ירידת המים אל העין ואפרי יחדד הראות ושיר
אזרק יזעיל לצפורן והוא טרפא ואל הלובן

פרק שצר

כנאק אל דיב ובלטין
שטראנגולאטור אדיב כלומר הו
חונק הזאבים המהות חונק
החזירים והזאבים והבלבים ומע
ראיזמסתפקים ממנו מחוץ ולא מבפנים

פרק שצה

כנאק אל נמאר ובלטין
שטראנגולאטור ליאו פארדי כ
כלומר חונק הנמרים והחיות ה
הנקרא פהוד בערבי ובלטין לי
לינסיש ובלעדיהם יאין בסחפקים ממנו מחו ולא מבפני
האדסים הורג הזאבים וכבר זכרנו זה

פרק שצו

כלאף ובלטין שאליקש הוא ערב
ערבה המהות יצא מעליו כשב
כשכותשים אותם שרף מרובה
הכפעל נהסגלה פריו נעליו קובצ
קובצים בלא נשיכה ולו יובש בכפיק ואפרו הוא חם חזק
היובש ואם יעשו ממנו תחבושת כשהוא רשוב יעצור
יציאת דם ויש שכותשים עליו ויוציא מהם שרף חזק
התטרוק מרקיק העדי אפרו יעקור היבלות כשים
בשימשחו בו עם חומץ הסכות והנגעים תחבושת
שלו טוב למכות הנדולות ובל שכן פריו ועליו ועפרו יסי
יסידו הנסלה כשימשחו בו עם חומץ אברי הראש
ציצו ופריו ועליו ישקיטו כאב הראש ומיץ עליו אין דבר
יותר מופלג ממנו ברפואות החומר היוצא מהאזן
אברי העין יושם פריו ומיצו על הכאב בכת העין והשדף
שלו יועיל אל הראות תחלוש אברי המזון מיטיו י
יועילו מאושה כבד ומהידקון אברי הנעירה פריו
יועיל לבעלי שלשול הדם

פרק שצז

בכאזי ובלטין כוביזי המהות
הוא מין מלוא ואמרו כבאזי ס ד
מדברי והמלוא הוא פרדסי ויש
מהכאזי מין נקר מלוביא האילן
והוא הנקרא כטאטי והוא בקלא אל יהוד ולא ירחק
שיהיה ממיניו והוא היותר משובח המבחר המדברי
יותר דקיק ויותר יבש וחזק המיטיות הטבע קר לח
בראשונה ונאמר הפרדסי הם ויבש והאזכר זה הו
הוא פולוש וכבדומה לי כי בונתו היא בעד אל בקלא אל י
יזהוריאה לפי שהוזא נקרא מלוביאה הכפעל והס
והסגלות כרכך ויותר דקיק מהסרמאק ויותר גם מהלקא
המדברי ויותר דקיק ויותר יבש ואמר כי הפרדסי
יחמם מעט וירד מהם בנוף רטבתו ודבוקו ובש עם כוח ו
ובערבי מרי ושכן זית והוא ישור העכול ורטבתו במה שא
שאמרנו יותר נסה מהחזרת ואמר רופוש יקבץ ו

ויתיך כלא נשיכה וכמדומה לי שרל בעד בקלא אל יהו
יהודיאח המורסות והסמנים יועיל לנמלה והאודם
הנקרא חמרא ועלי המדברי עם הזתים יועילו לשריפת ה
האש וכן תבשילו כשיזלפו ממנו והפרדסי יועיל לחחלת
המורסא החבה ולתוכפתה החבורות והשחינים א
אם ימוץ עם כלח ויבושם על הנאצור יועיל וכל שכן הק
הקטן ובעין אברי הראש עושים ממנו תחבושת
עם שרץ לנגעי הראש ויועיל מאד ואם ילעסוהו יועיל לש
לשחין הפה ובערבי קלאע אברי העין בשילע
בשילעסוהו ויערבוהו עם מעט מלח ינקה נאצורי העין
ויצמיח הכשר אברי הנשום וההזה עליו ויציציו יד
ירנך החזה ומשפיע הזחלב ומשקי השעול הנולד מהחום
והיובש וזרעו חיותר טשובח ממנו בהסרת נסות החזה
אברי המזון הפרדסי רע לאצטומ ופותח אטמי הכבד
אברי הנעירה ציצו יועיל לנגעי הכליות וכים השתן כשי
כשישתוהו או אם ימשחו בו בשמן זית וזרעו כלוביאה יו
יועיל לנגעי המעים ומזחיר הנקרא סחג בערבי ועלי
הכבאזי הפרדסי יועיל למעים וכים השתן ומרכך הכטן ו
וכבאוביה כשישתו ממנו או אם יעשו ממנו משקה והוא
שרב בערבי ותבשילו יועיל לקושי הרחם אם יושבים בו
או אם יעשו ממנו חוקן ובו כח מניר השתן ויש מהכבאזי
המדברי נקרא שולא טורנא סובב כשמקיף השמש ומשל
ומשלשל תערוב נא וחזמו אפשר שיתנבר וישלשל הדם
הארסיים עלו ישקיטו נשיכת הצרעות כשיעשו מהם ת
תחבושת וכל שכן עם שמן זית ואם יש תו מזרעו יקיא ת
תמיד ויועיל לנשיכת שרץ הנקרא רתילא בערבי

פרק שצח

כמיר ובלטין פירמינטום הוא ש
שאור הטבע יש בו חום
ואמנם רטבתו ויבשותו הם כמו
שעור רבוי המלח אשר בו והבו
והבורקיות ומעיטם הכפעל והסגלה יש בו כח מ
מכדק בעד המלח אשר בו והחטה ובו כח ממרק בעד הח
החומצה אשר בו ויורידד החמרים לשטח הגוף ויתיך כלי
הפרקים עושים ממנו תחבושת אל הכאב אשד בתחתית
כף הרגל

פרק שצט

כוך ובלטין פירסיקא הוא אפר
אפרסקים הטבע קר בסוף ה
השנית רטוב בראשונה ואינו עדסופה
הכפעל והסגלה מכהר העפו ומרכך ובו קבוץ והיב יותר
מקבץ ומונע ההגרה והפג קובץ כמו כן העדי כשימשחז
בעליון יפסיקו ריח הסיד והוא נורא בערבי אברי
הראש אם יטיפו מיץ עליו באזן יהרג התולעים אשר
בו ושמנו יועיל כבאב חצי הראש ומבאכי האזן החכים
והקרים אברי המזון המכושל ממנו טוב לאצטומכא ומ
ומאוה המאכל ויאות שלא לאכלו על מאכל אחר לפי
שיפסידנו אבל יאות להקדימו קודם אכילה והטיובש מכ
ממנו הוא מעוכב העכול ואינו טוב המזון ואעפ שהוא ז
זן יותר אברי הנעירה עושים ממנו תחבושת ומעליו על
הטבור ויהרג התולעים וכן אם ישתו ו א

מיצו ויציצו ועליו מבושלים ירככו וחבשן והפג הוא עוצר ואמרו קצתם שהוא מוסיף במשגל וכמדומה לי שזה בגלל בגופו היבשות

פרק ת כשאף ובלשון הירונדו הוא סום ה הוא אידינדולא כפי סום ועגור אברי הראש אמר דיסקורדי כי ראש בטן הסוס כשיבקעוהו ימצאו שני אבנים האחת בעל גון אחד והאחרת בעלת גוונים רבים וכשיושמו בעור עגל קו קודם שיגע בעפר וקושרים אותו בזרוע הנכפה או צווארו יועיל אליו וכבר נסתיו ונתרפא בו הנכפה אברי העין כשאובלים מהסוס יחדד הראות ויש שיבשוהו וישקו ממנו בכל יום שקל והשרוף בחאדום והלבן עם תרנגולת כאשר יכאלו בו עם דבש יועיל כי ואמרו בוחו עם דבש יועיל מאד מהתחלת הסים בעין וכן כוח העשלף אברי הנשימה יחכבו בו ובאפרו החניקות ויועיל ואם ימלוח מוחו וייבשוהו וישתו ממנו שעור דרהם יועיל מה מהחניקות

פרק תא כל הוא חומץ ובלשון אסיטום הטבע מחכב מחום וקור ושני עצ עצביו דקיקים והקוד מתגבר יותר ב בו ואשר דריפות בו חוא יותר חום ואם אין בו חריפות הו הוא קר ורפוב והמבושל יחסר מקרתו הטפעל זה החכנרות הוא הזק היובש וימנע שפיכת החמרים בפנים ו וירקיק ויזחוך וישפכוהו עם יציאת הדם אם הוא מחוץ ו ויעצרהו וימנע תולדת המורסא באיזה מקום שירצה לה להוליד ויעזור העכול והוא בהפך מהליחח הלבן ומועיל לאדומה ומזיק לבעלי השחורה העדי ישחו בו עם דבש על ראשם הדם ויועיל אך הרכבי ממנו יברכם חנון המורסות והסכנים ימנע תולדת המורסות והתוספות הג הנקרא ענק ראית וירפוא האדם הנקרא חמרא כשיאכלוהו או אם ישתו ממנו או אם ימשחו בו וימנע ת תוספת כל מורסא ויועיל מהמורסות האצבע והנקרא דחאם בעריבי ויועיל מהגמלה והאודם הנקרא חמרא בעי כאשר ימשחו בו וימנע שיולד ממנו המורסא המכות והגגעים אם יושם על המכות בוך של צמר טבול ימנעם מלהוליד בהם מורסא ויועיל מהגגעים המוסיפים והגרב והשחין הדק ויועיל לשריפת האש יותר מכל דבר כלי הפרקים יזיק לעצבים וכשיזלפו ממנו עם נפרית על נבאות הרגלים יועיל אברי הראש בשיערבוהו בש בשמן זית או בשמן ורדים ויערבוהו היטב וישבלו בו מ מוך של צמר שאינו רחוץ ויושם על הראש יועיל מכאב הראש החם חזק וכן אם יזלפו בו וכן אם ישכשכו בו וכ וכל שכן עם אלום יועיל בנענוע השינים וקיטור החומץ יועיל מכובד השמע ומחדדו ויפתח אותם העצם המסגן בכח ויסיר הצלילה אברי העין יזלכלכו בו עם דבש על החולי הנקרא כהגא אשר בעין ואם יתמידו עליו יהליש הראות אברי הנשו והחזה יחסר עורלת הנרון בערבי להאוא ואם ימצרו בו יסיר ואמית הליח וירפא עורלת הנרון הנופל וכמטיעים אותו חם לניפות המים בע בעדבי עלק ולשעול ולנשימה הנצפת ויועיל אברי המזון טוב לאצטום החמה חלחח ויעודד התאוח ויעזור ל לבשול כל זה מפני שהוא מעכיר החופר וקיטור החמץ י יזיר השקוי ואם יותמד עליו אפשר שיזיק לשקוי אברי הנעידה יקרר ודחום ועושים הוקנאלנעי המסים ה המוסיפים רחב בחומץ חם ומלח ויועיל אך אחר עשיית הח החזקנים הרפים האדסים שופכים ממנו על חנשיכות ו ויועיל וימנע תוספת הזק שתית האפיון וחשבראן וחחומץ העשוי מהענב חמדברי מעודב בחלח יועיל מנשיכת הב הכלב השוטה ובלעדי זה ויש שישתו ממנו חם על חסכים החמיתים ויועיל

פרק תב מנפאש הוא חפושית אברי ה הראש אם יורתח בשמן זית וין וישם ממנו באזן יועיל לכאבה וכן חחפושית עצמו שחוק היטב

פרק תג כבז ובלשין פאניש הוא לחם המבחר יאות שיהיה חלחם נקי ו ומלוח וגילוש היטב בשאחי וטוב אבשול פאר בתנור ויעמד יום א אחד ואח יאכלוהו ולא יאכל חם כי הוא כלתי מקובל אצל השבע והשאור הוא רע ולחם הס"ג יותר משובח מהקמח וכל מה שהוא יותר נקי יאות לתת בו שאור עד שיתחבץ י יותר וייטיבו ללושו יותר ויטלחחהו זות ולח הכירה הוא אינו כמו לחם התנור או כמו אדר שהוא מבשל משני הצ הצדדים ולחם הכחבת הוא נא מבפנים והדחוק הוא מקרר וטעם המזון יצף על האצטומכא וטוב למחומטים ולא יוליד אוטם ולא יחכם ומבעשה רחיצתו בן שיקח לב הלחם אשר לן לילה אחת ושורין אותו במים החמים ו ואחב שופכים המים הצפים עליו ויחדשו חמים שיסור כח השאור ממנה והוא יותר משובח רב ההזנה אך הוא מתעכב לעבור והנקרא חיאדי הוא העשוי מלב קמח החט החטה ידמהו בעניני והלחם היבש הנקרא כשנר אשר תוא מרוכה הבורסן הוא מסחר לעבור אך הוא פחו ההזנה ויתר רע ואשר לא יתבשל ויחשב רב המזון והיותר רע ממנו הוא אשר נתבשל מאד והוא יותר מבאחר המזון וכן אשר הוא מעט השאור אך מזונו הוא אוטם אלא המרבה התנועה לחם המחבת מהמין הזה לפי ש שמעט שת בשל תוכו היטב והלחם הרחוץ מעט הה ההזנה רחוק מהסולת קל הבשול וקל המשק ולחם החטה היפה דינו כדין הלחם הנקרא כשנאר והלחם העשוי ספי ספיחית יוליד ריחה נסח ואשר הוא מפותת מעובב העכו והיותר משובח ממנו הוא המעורב בשמן שקדים ויאות לי ליבשו בצל והלחם הנילוש עם הולב מרוכה המזון מתע מתעכב לרדת אוטם והמתחבושת העטוי ממנו יותר חם מתחבושת

החטה וזה בעבור המלח העדי לחם החטה ישמין מה
מהר המורסות והסמנים לחם חטה עם מי קרטאן
והדברים הנאותים אליו טוב מאד למורסות החמות וזה ש
שיזכם ויקרדם המכות אם יבשלו הלחם במים ומ
ומלח וישכלו בו השחין הדק יועיל אברי המזון הלחם ה
המתו יוליד הצם בחומו ויצוף ברטבתו הקיטורי ובעבור
זה ישביע מהר והלחם חם יותר מטהר להתעכל ויותר מת
מתעכב לרדת אברי הנעירה לחם הסובין מרכך הטבע
והלחם הנקרא חוארי עוצר והחמוץ מרכך והמצה עוצר ו
ולחם המחבת עוצר והלחם הישן היבש יעצור אם אינו מ
מעורב בזולתו ולחם הצפיחית יעצור הבטן והלחם הרק
הרקיק יעצור הבטן יותר מהסולת

פרק כב

הוא סינים ובלטין שקוריאה
השבע סיג הברזל יבש בשלישית
וסיג הנחשת קרוב ממנו ושאר הס
הסינים פחות חם הסגלות היותר חזק היובש אשר
בסיני הוא סיג הברזל ובלם שומרים הדטבה המורסו
והסמנים סיג הברזל יתיך המורסות החמות המכות ו
והנגעים סיג הכסף יועיל מגרב והספחת ויסגור הנגעים ו
וימנע יציאת דם הטחורים והנאצור אברי העין סיג הבר
הברזל יועיל מנפות העפעף וסיג העפרת יועיל מנגעי
העין מסגר תמורתה מוראסאנג אברי המזון סיג הברזל
יחזק האצטום וינגב היתרון ויסיר רפיונה אם ישתו ממנ
ממנה עם שכר ישן או ביין ישן אברי הנעירה סיג
הברזל ימנע יציאת דם השח רים וכל שכן כשיערבוהו ב
בשכר ישן ואם ישבו בו ימנע ההריון ומפסיק דם
הנדות והוא בתכלית בו וכן בשתן ומחזק הענבות
בתחבושת הארסים סיג הברזל עם סבנגבין יועיל מקי
מקיטור הסם הנקרא קרעסנין

פרק כג

באוקן ובלטין קאוקום
הסחות אטרו קצתה הוא הגידים
הנקראים מאטיראן ואמרו
אחרים שהוא הקטן מחאטיראן והגדול ממנו נקרא
וירדכומא המפעל והסגלות יש ממנו מין קטן חם מב
מנגע המורסות והסמנים יושם עם יין על חולי ה
הגמלה ויועיל המכות והנגעים הקטן ממנו יעקור הנרב
אברי הראש אם יזלעום מעקרי ישקיט כאב השן
אברי העין כשירתיחוהו בקערה על הנחלים עד שישוב
אל החצי יחדד הראות וכשיתעטר גוזל הסוס הוא
אריגדולא תביא אמנו הצמח הזה ישוב ראותו ומוסיף בחו
על כן נקרא בטאפי

פרק כד

בפסא אורק ובלטין פינטא פילון
כלומר חמשה עלין ובבר נזכרהו
בשער הגון

פרק כה

כנדרום ובלטין קאנדירוש הסחות
הוא חנטא רומייא כלומר חטה רו
דומיית השבע מזונו יותר קר ממזון החטה והוא פחות
ההזנה עם כל זה הוא משובח העכול ון וכחו נפ

פרק כו

כמאלין ובלטין כמיליאן
המפעל והסגלה אין שותים אותו
בדבר אלא מסתפקים בו מחוץ כ
בכלל הדברים המטרקי ומרככי
והמתיכים המושמים בתחבושת העדי ירטה על ה
הבהק המורסות והסמנים ימשחו על הנרב והשחין ה
הדק ויועיל המכות והנגעים עושים ממנו תחבושת
על הנגעים המתאכלים אברי המזון ישקו מעקרי
הלבן ממנו ביין ויועיל אל השקוי אברי הנעירה עקר
הלבן ממנו יהרג התולעים הארסים השחור ממנו ממית

פרק כז

כרו בלובר ערש בבר זכרנוהו ב
בשער הזכל המפעל והסגלה
כלום מתיך ומחמם ומנגב

פרק כח

כראשין ובלטין כאראשין הטבע
יראה שהוא חם המורסות
והסמנים יעזרו ממנו תחבושת והוא
כתוש על מכות העצבים ולא
יתירוהו עד שיעבר עליו שלשה ימים ויועיל מאד
אברי הראש תבשילו עם שמן אווז ויועיל מכאב האזן ויש
שישיפוהו עם שמן זית על הצד המחולף מהשן הכואבת
אברי המזון בשישתוהו ביין ירפא מן הירקון
אברי הנעירה אם יכתשוהו היטב וישקוהו ביין ישלשל ח
השתן ויועיל מהחצץ כמו בן

פרק כט

כרבואה ובלטין כוביראנואי
הסחות הוא גרגרים קטנים כמו א
אל קלקלא הטבע חם ויבש בש
בשלישית המפעל והסגלות כחו ככח אל קינפל ימרק
וירקיק ויותר רקיק מהקלקלא אברי המזון טוב לאצטו
והכבד והוא יותר טוב לאצטום מהקלקלא ויעצור הקיא

פרק ל

כמפיתאוש הוא כמפאטוש וכבר
זכרנו אותו

אות הלמח

פרק לא

לאדם ובלטין לאודנום הסחות
הוא רטבה בשער העזים ובזקנם
ותתלה כהם חא כשירעו מהצנ ח
הנקרא קסום יפול עליו טל ויתחבר עליו ויאסוף בו לחו
השל ויעורב עמו זה השל וזוהמת מעלי הצמח הזה כש
כשיתאחז בו שער העזים ויתלה יקח ממנו הלאדן והנקי
ממנו הוא אשר יתלה בזקנם ואשר אינו נוגע בקרקע וח
והרע הוא הנעצר בטלפיהם מפני שמתערב עם החול וח
והעפר המבחר היותר משובח ממנו הדשן המלא הכ
הנקרא פרסי ואשר הוא טוב הריח והנושה לברכות וא
ואשר אין בו חמל ויוהך כלו בשמן ולא ישאר ממנו כלום
והשחור מאד אינו טוב הטבע חם בסוף ג ב

הראשונה יבש בשנית והנגלד בארצות דרומיו הוא יותר
חם ואמר אל נוזי שהוא קר יקובץ ואין הדבר כך
המפעל והסגלות הוא רקיק מאד מעט קבוץ מבשל הרט
הרטבות הנסות הדבקות ויתיבם ביושר ובו כח מושך ום
ומחמם ומפתח פיות הנידים ומערבים אותו בהשקט הם
המכאובים העדי יצמיח השער ויעבהו וידבהו וישמרהו
ובש עם שמן הדם ועם יין ואמנם הוא כן לפי שהוא ר
רקיק וישקע ובתוך ולבן ינקה ההפסד האוכל הבשר ובזה
הוא מושך החומר המשובח אל השער ויוכל להועיל להת
להתחלת הקרחת ומריטת השער וגפילתו אבל אינו מגיע
שירפא חולי השועל לפי שחמרו אמנם יתיך כח שהוא לם
למעלה מבחו ובתיך הכח שהוא יותר רקיק ויותר מברק
מהקבוץ ומכחו המכות והנגעים יש אומרים כי ה
הלאדן יסגור המכות הקשות לחסגר אברי הראש יסיפו מט
ממנו באזן הנכאבת עם שמן וורדים ומערבים ברפואות כ
כאב הראש והדפיקה אברי הנשום יועיל מהשעול
אברי הנעירה יתיר מורסת הרחם אם הסבלהו האשה בפ
בפתילה ויוציא העוב המת והשלי בשיעשנו בו בשפופר
ובשישתוהו ביין ישן יעצור הבטן וישלשל השתן

פרק תיד לפאח הוא מנדרגורא הוא ידוע
וכבר חקרנו בעדו במלת יברוח ו
ולפי דעתי שהוא קרח בשלישית
ודטובה

פרק תטו לבאע ובלטין לובוק המהות
הוא אילן הבוע והוא גרול ועלהו
ועצו דומה אילן חבושים הספרגול
ולו פרי לבן דומה אל העפצים וכו גרעין דשן והוא יותר
טעולה יסחוט מבנו שמן וקליפת זה האילן הוא המיעא
היבשה והטיץ היוצא מבנו הוא שישרטו האילן עד שיצא
וישוב כמו דבש רך והיוצא מגרגריו נקרא שירג
המועא המוגרת והשרף של זה נקרא אל מיעא אל דהבן
והוא שרף לבן המהות הוא מיעא והמוגר נקרא דבש
הלבני ואצטורק והוא דמע מוחו במו אילן החבושים וכ
ובכר זברנו מה שזכרנו ואעפ שנחזור הדבר
פעם אחרת ובאמר שהוא שמן אילן אחד המכחר הינ
היותר משובח שכבר נו הוא המוגר ואחריו הוא אשר כמו
הדבש ואשר כמו השרף והטוב הריח והנוטה לברכמות ו
ושאינו שחור ויש בבנו מוגר דומה אל החומר ויש
שיזיפוהו בשמנים ודבש ובשישימוהו בשמש ואחר כך
מעצרים אותם הטבע הם בראשונה יבש בשנית
המפעל והסגלות יש לו כח מבשל ומרכך מאד ומחמם ום
ומתיך ויש בו עשן לבונה ובו תרדבא בטבע ומשיחתו ח
העשוי מבנו בארץ הצבי ירכך רוך חזק המורסות
והסמנים יועיל מקושי הבשר ויטשחו בו על הסמנים הל
הלחים והיבשים ובכלל המשיחות יועילו החבורות והש
והשחינים ויטשחו בו כמו כן על הגרב היבש והרטוב וה
והוא משיחה מופלגת מאד כלי הפרקים יחזק הא

האברים ויועיל להסתבבות הפרקים בשישתוהו או אם ים
ימשחו בו ויערבוהו במשיחות העצלה אברי הראש ה
הרטוב והיבש ממנו יעצור הנזילה בעשן והוא בתבלית
התועלת אל המלוי הנקרא זכאם ובו כח מרדים וכל שכן
בשמנו אברי הנשום והחזה יועיל מהשעול הנושן
והלבנה וכאב הגדון ויזכך הקול הנחור וזה ברכוך חזק ש
שבו אברי הנעירה ישלשל השתן ויגיר הוסת היט
הטב אם ישתוהו או אם יסבלו ממנו וירכך קושי הרחם
היבש ממנו יעצור הטבע ובשישתו מהמיעא היבשה או
והמוגרת שעור שקל עם כמוהו שרף שקדים ישלשל הלב
הלבנה מבלי היזק תמורתו כמו משקלו נוד
נודבא דסתר וכפלים במנו שמן יאסמין

פרק תיו לאזוראד ובלטין אזול הוא לאפי
לזולי והוא בוריש המהות כ
כחו ככח דבק הזהב והוא יותר ח
חלוש ממנו מעט הטבע חם בשנית יבש בשלישית
המפעל והסגלה כחו עוקר ומעפש וממרק עם חדוד וקבל
מעט ובו שריפה ונגוע העדי יפיל היבלות
אברי העין יבשיר העפעפים וירככם והוא בתבלית כמו
שאמר בו וזה בסגלה שבו ואמרו שזה הוא כפני שהוא מר
מריק הליחות המונעות מלצמוח השער צמח טוב
אברי הנשום והחזה יועיל מקוצר הנשימה אברי הנע
הנעירה יניר דם הוסת היטב בשישתוה או יסבלו ממנו ב
ברחם וישלשל המרה השחורה וכל דבר שמתערב עם ה
הדם ויש בו נסות ויועיל מכאב הבליות והשתיה ממנו ד
ברמיות מעורב עם הסמים

פרק תיז לך ובלטין לאקא המהות
אמר פולוש הוא שרף עשב דומה
אל הבוי ויאות לעשותו בשמיר
ואמרו אחרים שטעה כי אמרו שזהו ככאברי ואמרו קצתם
כי זהו אללאך והוא בהרבה מהמדות בבח הכהרבת
העדי יוליד הרזון ככח חזק אברי הנשום והחזה יועיל
מדפיקת הלב הוא דפקן בערבי אברי המזון יועיל לכ
לכבד ויחזקנו ויועיל מהירקון והשקוי ומכאובי הכבד

פרק תיח לאביה ובלטין להיבאק הוא אילן
רך ולו ורד טוב הרי טעט רועים
אותו הדבורים ובמדומה לי שהוא
אילן הנקרא קראדא אלא שאינו מאמת זה וכחו דומה לכ
לכח פראסיון אך הוא יותר חלש ממנו והוא יתוע
הטבע חם ויבש בשנית ואמרו כי הוא חם ויבש עד הר
הרביעית המפעל והסגלות כשישימו מחלבו באנם ח
הדנים מעט יציפם אברי המזון יקיא בכח
אברי הנעירה ישלשל המים

פרק תיט לחוה אל תים ובלטין ברבא
אירסינא הוא איפוקישטידוש רל
סחיטת זקן התיש והוא בארבא ר
רודסינא הטבע יש בו חום מעט וקור והוא בכדי שיפ
שיפשיר חומו כאלו אינו

חזק הקור אבל קרתו בסוף הראשונה ויבשותו חזק עד הש
השלישית המפעל והסגלות קובץ כל שהוא ועקרו יותר ח
חזק הקבוץ ומערבים אותו בטריאק ויסגור האברי ומיצו
הוא קובץ כמו זרע הורדים המכות והנגעים כשייבשו
עליו יסגרו ויועיל לנגעים הישנים ויציצו יותר חזק בכל ז
זה אברי הראש עקרו הוא מהסמים המכרקים מטנופת
האזן המיבשים מנגעה המועילים מהחרשות אברי הנ
הנשום והחזה הוא ועקרו איזה מהם כשישקוהו במי השע
השעורים יועיל לנגעי הריאה ומיצו יועיל לרקיקת הדם
אברי המזון מחזק האצטו ומונע שפיכת הליחות אליה
וכל שכן מיצו לשפיכת הדם אברי הנעירה חוא
חזק מאד לנגעי המעים כשישקו אותו ובל שכן מיצו או
מיצו בין כשיעשו ממנו תחבושת או אם ישתוהו ויועיל
ליציאת הדם מהרחם

פרק תכ

לוף הוא שידפינטינא המהות
יש ממנו חלק וממנו שאינו חלק
ואשר אינו חלק יותר חם מהנקר
לוף אל חיה זיש בחלק עפרירות מרובה לכן יבגענו חם
תמרוקו מתמרוק אשר אינו חלק ואעפ"ש שניהם ממרקים
אמר דיסקורדים עליו דומים לעלי דיאקונטיון ויותר קש
קטנים מפני חלוף הסמנים בו ושוקו קטן ועקרו כמו עק
עקר הדם הנזכר דומה לגוף המכתש ופריו יותר קטן ואש
ואשר אינו חלק הוא באלו הוא זית השבע החלק חם ויבש
בסוף הראשונה ואשר אינו חלק בסוף השנית והיותר ח
חזק שבו הוא זרעו והיותר מועיל שבו עקרו המפעל
והסגלות מפתח האטמים מחתך התערובים הנסים הדבקים
חחוך ישר ובו תמרוק ואשר אינו חלק הוא יותר חזק בכל
זה ממנו וכל שכן החלק העפרי ממנו העדי הירש
אשר אינו חלק ימרוק הכתם והעישום והמנומר ובלעז
אכרש וכל שכן עם הדבש ומלכלך בו ביין על בקועי הק
הקיר המורסות והסמנים יועיל למורסו הצריבות
לתמרוק המכות והנגעים יערבו עקרו וכל שכן עקר
אשר אינו חלק עם הסם הנקרא כתירא ויערבוהו
באספלנית לנגעים הרעים ואשר בו רטבה הוא יותר
משובח אל הנגעים מהיבש כי הוא יותר חם מכל אשר יצ
יצטרכו אל הנגעים ויש שבושישים אותו ועושים ממנו פ
פתילה במקום האספלנית אל הנאצורים והנגעים ועושים
כשרשו כמו לוט בערבי בלוש ומכניסים בנאצורים ועליו
ישמו אל הנגעים הרעים כלי הפרקים עקר הלוף
עם זכל הבקר יושם על נכאות הרגלים ועל רצוץ העצלי
יועיל אברי הראש עסים אשבול הפרדסי ממנו יועיל
לכאב האזן ואם יושם בחושם עם שמן ורדי יסגע האכול
והסרטאן הגולדים בו ובשלוקחים עסים אשכול לוף אל
חיה אשר יהיה בקצהו ויערבוהו בשמן זית ויטיפו ממנו
באזן ישקיט הכאב ועקרו הוא מהסמנים הנמקים שנופת
האזן המיבשים נגעה המועילים מהארסים חרע שלוף
ישקו ממנו ויועיל לשחרים הגולדים בחושם ואפי הסר
הסרטנים אבל הסרטאן עצמו ראוי לינער בו החושם כם
כמוך של צמר אברי העין עקרו יועיל בנגעי העין

פרק תכא

לעבה ברבריה ובלשון להבאש
ברבריקא הוא ככו ארמודקטיל ו
ומביאים אותו מגליל אפריקיאת
ומזייפם בו הארמודקטיל השבע חם בשנית אברי
הנעירה יניע המשגל

פרק תכב

לסאן אל עצפור ובלשון ליננואת
אויש הוא לינגא פשיר השבע חם
בשלישית לח בראשנה המפעל
והסגלה יש בעליו קבוץ ונקוי אל הליחה הנאה המכות
והנגעים עליו יכגרו ויחברו הנגעים הרטובים כלי הפ
הפרקים ישימו קליפותיו עם חומץ על רצוץ העצלים יוע
יועיל אברי הנשום והחזה יועיל מדפיקת הלב אברי
הנעירה יוסיף במשגל תמורתו בהתעורר התאוה ככו מש
משקלו אנוזם מקולפים עם תורדי אדום

פרק תכג

לסאן אל תור ובלשון ליננואה ב
בוביש הוא בונלושא המהות
הוא עשב רחב העלים כמו העשב
הנקרא מרי ועצבו יותר הלק וענפיו ועציו כמו רגלי הח
החגבים וגזעו בין ירקות וברבומות המבחר יאזת ל
להסתפק מהכרס אגי אשר הוא העלים אשר על פניו נקבות
והם עקרי קרציי או שערות נפרדים ממנו ובערבי זנב וא
ואמנם הנמצא בארצות האלו ואשר מסתפקים הרופאים
ממנו הוא רובו סוג מהמורו ואינו לשון שור ולא יועיל ב
בתועלתו השבע קרוב מהיושר בחום ונוטה אל החם
מעט והוא ברטבה בסוף הראשנה והיבש ממנו הוא פחות
רטבא ואטר אל גוזי שהוא קר ורטוב בסוף השלישית וז
רחוק המפעל והסגלות כח השרוף מבנו יסיר שחין הפת
מהנערים וישקיט שלהבת הפה וכן הוא עצמו אלא שהוא
יותר חלוש אברי הנשום והחזה משמח מחזק הלב טוב
להשתוממות ודפיקת הלב ביין והעלות שחורות ויש אנש
אנשים ישקוהו לדפיקת הלב החם מעורב עם טין ארמיני
משקל שני דרהם ויועיל מהשעול ומהריאה וכל שכן מע
מעורב בדבש או עם סוכרי

פרק תכד

לסאן אל חמאל ובלשון ליננואת
אריאוטיש המהות הוא ש
סונים קטן, ונדמל ואטר דיארס
דיאסקורדים נקרא מרוגה הצלעות ונקרא נ

גם כן בעל השבעה צלעות ועלי הגדולה יותר גדולים מ
מהקטנה ועצמו מורכב ממימיות ועפרירות במימיו יקרר
ובעפרירות יקבץ המבחר המועיל שבהם הוא ה
הגדול והפרי והעקר הם קרובי המפעל מהעלים אך הם י
יותר יבשים ופחות הקור מהם הטבע עקרו יותר י
יבש ופחות רטבה וקרתו פחותה בבטול הרגש ב ער כדר
ויבשו פחות הנשיכה ועל כן הוא מופלג לנגעים וכל שכן
היבשים ואמר גאלינוס כי הוא קר ויבש בשלישי המפעל
והסגלות עליו קובצים ומרתיעים במימיות הקר אשר בהם
ומונעים הגרת הדם ויבשותו אינו נושך לכן מועילים לס
לסגור הנגעים הישנים והחדשים ואין דבר יותר משובח
מהם ובהם פתוח ותולים עקרו על צואר בעלי החזירים ו
ויועיל המורסות והסמנים טוב למורסות חמות ו
ושריפת האש ולחולי הנמלה הנקרא שרא והאודם הנקר
חמרא ולמורסות עקר האזנים והחזירים המכות ו
והנגעים טוב לנגעים הרעים והאש הפרסי ובערבי נאר
פראסי ולנגעים הפרים והנגעים הישנים במכות הישנות
ויותר נבחר לענינים אלו ויועיל עם קמומילא ואספידאג
בשיושם על האודם כלי הפרקים עושים ממנו תח
תחבושת לחולי הפיל וימנענו מלהוסיף ויחסר
אברי הראש יועיל מבאב האזן הנולד מהחום ואם ישכשך
הפה בתבשיל עקרו יועיל מבאב השנים ותבשיל
העדשים אשר בו לשון טלה תמורת הסלק יועיל מהכפיון
ובשיטיפו מיץ עליו באזן הנבאבת ישקי הכאב וכשילעוס
עקרו וישכשך פיו בסלוק ממנו ישקיט באב השינים וכן
מיץ עליו ירפא שחין הפה אברי העין יועיל מחולי
האפר הנקרא רמד וזה אם ישימו מיצו בעין אברי
הנשום והחזה זרעו יועיל לרקיקת הדם ותבשיל העדשים
יושם בו תמורת סלק ויועיל מהמורסא אברי המזון ע
עקרו וזרעו ועליו הם טובים לרפואת הכבד והכולייא ומ
ומבשלים אותו עם עדשים ויועיל מהשקוי אברי
הנעירה יועיל לנגעי המעים וכן שלשול המררי ואם עו
עושים מזרעו חוקנה או שותים מזרעו יעצור יציאת דם
הנחירים ואם ישתו עליו בשכר יועיל לכאב כיס השתן וה
והכליות הקדחות אמרו שהוא מועיל מהשלישית
ואמרו שראוי לשתות שלשה עקרים בד אוקיות וחצי יין
ולקדחת רביעית עקרים ד כמו כן העיד דיאסקורדים
שזאת שתוה כיכולת הסובל ג פעמים קודם העונה ועלה
בנסיון הארסים אם יושם עם מלח על נשיכת הב
הכלב השוטה ויועיל

פרק תכה לסאן ובלטין לינגואה הוא לשון
הוא עצם מורכב מבשר רפה ש
שעברו בו גידים ועצלים ותערובו
רטוב

פרק תכו לפאקרידאס ובלטין לוקרירש
המהות הוא אבן מצרי עושים א
אותו כובסי הבגרים כד יללבנם והוא רפה ונמוח במים מ
מהר המפעל והסגלות צופד ומיבש מאין נשיכת

וקובץ ומונע הגרת החומר אל האבר המכות והנ
והנגעים מועיל לנגעים והמכות ובש באברים הרפים
אברי יועיל ממורסות הנקרא גרב ומערבי אותו בתרופות
ונגעי העין אברי הנשום והחזה טוב לרקיקת הדם
אברי הנעירה יועיל מהשלשול הישן ומכאב כיס השתן ו
ואם תסכלהו האשה יפסיק יציאת הדם

פרק תכז לוביאה ובלטין פאשיאולי הוא פ
פישולש הטבע האדום ה
הוא יותר חם מכלם וכן
מאסריאה וארסח ניס אמרו שהוא קר ויבש ולפי דעתי כי
עצמו הוא יבש ובו רטבה יתרונית והנוטה אל האודם וה
והאחר יותר חם המפעל והסגלות הוא יותר ממהר להתע
להתעכל וממהר לצאת מאלמאש ואינו פחות הזנה ממנו
ואמרו שהוא פחות נפח וצריך עיון והאמת שנופח יו
יותר מאלמאש אך הפולים יותר נופחים ממנו והליחה ה
הנולדת מן הלוביאה רטובה בלגמית ויוליד חלומו רעים
אברי הנשום והחזה טוב לחזה הלריאה אברי המ
המזון יוליד תערובי גסים והחרדל ימנע נזקו וכן החומץ
והמלח והפלפל והצעתר והוא אם ישתו עליו שכר יקשה
והשרוי בחומץ הוא מעט הרטבה אברי הנעירה י
ישלשל הוסת וכל שכן האדום ויותר עם שמן נרדין

פרק תכח לוז ובלטין אמינדאלי הוא שקדי
המהות ידוע ושמנינותו פחות מ
משמנינות האגוזים ואעפ שבו ש
שמנינות מרובה מתערב בזוהמה והאגוזים יותר ממהרים
להתעכל ממנו ויותר ממהרים להשתנות אל האדומה וש
ושרף המתוק ממנו קרוב מעגיני צמג על דעת קצתם
הטבע המתוק ישר ברטבה מעט והמר יבש בשנית
המפעל והסגלות שרף שקדים המרים יקבץ ויחמם ויש
ככל מיני שקדים נקיות ותמרוק אך המתוקים יותר חלו
חלושים הרבה מהמרים וזה מפני שהם מפתחים יותר לפי
שהם מרקיקים וממרקים והם נופחים במקרה ואמר שאין
בהם קבוץ כלל ומזונם מעט ומסגלת המרים שהם הורגי
השועל והם תרופה ואינם מזון ואמנם המתוקים יז
יזונו מזון משובח ושמן שקדים יותר קר מנוף השקדים
העדי אם יושם מהשקדים המרים על הכתם והעדשים והר
והרושם ושזיפת השמש והקור יועיל ויעורר הפנים
ושרש אילן שקדים מרים אם יבושל ויושם על הכתם היא
תרופה חזקה והשקדים המתוקים ישמינו המורסות ו
והסמנים אם ישתו מהשקדים המרים יועילו לאודם נקרא
שרא המכות והנגעים ימשחו בו מעורב בדבש ע
על הנגעים הפרים והולי הנמלה יועיל מעורב בחומץ ו
ויין יועיל לשחין הדק והמרים יותר מופלגים בזה אברי
הראש הוא טוב לכאב האזן והצליל הנ לד כה אם לוקחי
שמנו או אם שוחקים אותו ומריחים באזן וכשירחצו
בו הראש עם יין יועיל לנגעים הלחים והילפת ומישן
ואוכלים מהשקדים המרים קודם שתיית היין ימנע

השברות וזה שיקחו מהם במספר חמשים ואילן השקדים
בשבותשים ממנו היטב ויערבוהו בחומץ ושמן ורדים וע
ועושים ממנו תחבושת על הצמח יועיל מכאב הראש וכן
יועיל ממנו שמן שקדים המרים אברי העין יחזק הראות
אברי הנשום והחזה השקדים המרים עם נשא החטה
הם טובים לרקיקת הדם ויועיל מהשעול הישן וצרות הג
הנשימה וחולי החזה ובש עם שמן שומשמין וגרש ה
השקדים יועיל מהשעול ורקיקת הדם אברי המזון
יפתח אוטם הכבד והטחול וכל שבן המרים לפי שהם מ
מפתחים האטמים הנולדים בקשרי הגידים וכשיאכלו ה
השקדים הלחים בקליפותיהם הם ינקו מטבילת האצטומ
והם קשי העכול משובח התערוב מעט המזון וכשיאכלום
בסוכרי ירדו מהר וגרש השקדים הוא כבר יעורד המרה ה
האדומה במתיקותו אברי הנעירה השקדים המרים
יפתחו אוטם הכליות ושמן השקדים המרים ינקה הכליות
וכים השתן וישבר החצץ וכש עם אירסא בשתיה ואפשר
שעושים ממנו תחבושת ויועיל למכאובי הרח ומורסותיו
החמים והקושי הנולד בו ומחנק הנולד ברחם ועוצר הש
השתן וכאב הכליות ואם תסכלהו האשה ישלשל הוסת וח
והמתוקים יועילהו מהקולון וזה בתמרוקו והמרים יותר
מועילים ושמנו יותר קר מהשקדים גופם

פרק תבט לימוניאום ובלטין לימיניאום
המפעל והסגלה פריו קובץ מיבש
אברי הנעירה יועיל משלשול הב
הבטן והדם ושותים אותו ביין וכן יועיל להגרת הוסת

פרק תל לזאך אל דהב כלומר דבק הזהב ה
הוא בוראיש המהות השם
הוה קוראים אל האשק וכבר זכר
זכרנוהו ויש שקוראין אותו על דבר שנעשה משתן הנע
הנערים שחוק במכתשת נחשת מחתכים אותו על השם
עד שיקפיא ויש ממנו מחצבי ויוליד במחצב מקיטור שיו
שיותך במים חמים ואחר כך יקפיא וזהו אשר נזכור ע
עתה המבחר המשובח ממנו הוא הזך והנקי וכל ש
שבן השלישי והעשוי יותר חזק ויותר רקיק ואחריו המחצ
המחצבי ואחריו המחצבי השרוף הטבע הם מא
מאד המפעל והסגלה ממרק וקובץ ומחמם ומעפש ומרקי
ונושך מעט ומתיך ומיבש יותר חזק מנשיכתו וכן יבשותו
ומתיך מאין נשיכה מרובה והעשוי ממנו פחות היבשות
ופחות נשיכה וזה בעד רקיקות הנוסף וכשישרפו המחצ
המחצבי יוסיף רקיקות ומופלג בענינים אלו המכות
והנגעים יתיך הבשר והיא תרופה משובחת לנגעים קשים
להסגר אברי המזון מנקה וקובץ

פרק תלא לאכלב ובלטין ווול ובילוש
הטבע הוא ישר ונוטה אל החום
כל שהוא ואינו מרכך הרבה ועל
דעת אל גוזי הוא קר המפעל והסגלות הוא מתיך ומפ
ומפתח והנקרא ממנו חב אל מסנאן הוא מעפר קובץ ומ
ומימיותו מרכך והיבשות יבטל המימיות ממנו ובו נקוי
העדי חלב הלבלב הגדול יגלח השער ויהרוג הכנים

המכות והנגעים עלה אל מסכאן טוב לנגעים הנולדים ו
ויסגרם כשיבושל ביין ויועיל בשעושים ממנו תחבושת ע
על שריפת האש וכש עם דונג ולזה אין לו ערך אברי
הראש יטיפו מיצו באזן הנכאבת וזה במיך צמר גפן וכש
עם שמן ורדים ויותר עם מורסא חמה ויועיל מהכאב הי
הישן ומיצו יועיל מהחומר היורד אל האזן אם יתישן ויו
ויועיל לנגעים הישנים אשר כו אברי הנשום והחזה
טוב לחזה ולריאה ויסיר קושי הנשימה אברי המזון י
יפתח אוטם הכבד ועליו בחומץ טובים אל הטחול
אברי הנעירה הקלוי ממנו ישלשל האדומה והשחורה וכש
וכשאין מבשלים אותו הוא יותר חזק וישמין מהלבלב שה
שהוא רע וישלשל הדם

פרק תלבלעאב ובלטין שליוא דל ריר וית
ויתחלף כפי המינים וכפי מזג ה
האישים ובכלל הוא מבשל ומתיך
העדי ימרוק הכתם והעדשים והדם המת המכות ו
והנגעים ימרחו על השחין הדק בריר האדם הצם והכאפור
אברי הראש ריר הצם כשיטיפו ממנו באזן הנזקת בעד
התולעי יהרגם ויוציאם תכף הארסים הריר עומד
כנגדהארסים וכשירוק הם על העקרב פעמים רבות ימות

פרק תלג לבן ובלטין לאק הוא חלב
המהות מורכב מג עצמים ממ
מימיות ונבון ודשנות והדשנות
יותר מחלב הבקר וחלב האנקה פחות דשנות ונבון והוא
דק מאד וחלב האתונות כמו כן הוא פחות דשנות רקיק וח
וחלב העז ישר וחלב הרחלים גב דשן וחלב הבקר
יותר גם ויותר דשן וחלב הסוסיות כמו חלב המניקה מימיי
המבחר היותר משובח שבחלבים לאדם הוא חלב
הנשים והטוב שבחלבים הינוק מהשד או השתוי כמו החו
החולבים אותו והמשובח ממנו הוא חזק הלובן ש
שוה התכונה העומד על הצפורן ואינו מוגר ושח
ושהחיוני ירעה צמח משובח שאין בו טעם זר ולא נוטה
אל החומצה או אל המרי
המרירות או אל החריפות ואין לו ריח זר ומאום ויאות לה
להכתפק ממנו תכף שיובא קודם שישתנה וחלב כל היוני
משאו יותר כבד ממשא האדם ולכן הנערך אל יו הוא הק
הקרוב ממנו והוא כמו הבקר הטבע המימיות הם
והחמאה נוטה אל היושר ואעפ שנוטה אל החום והחלב
החמוץ קר ויבש המפעל והסגלות המימיות שלו מ
מרקיק ורוחץ ואין בו נשיבה וחלב העזים ישוה הליחות וי
ויחזק הגוף וירחץ וכששותים אותו עם דבש ינקה
הנגעים הפנימיים מהלחות הנסות ויבשלם וירחצם והוא
טוב הליחה צופד מוסיף במוח וכל שכן חלב האשה והוא
קרוב לעכול גולד מהדם אשר בתכלית הבשול עברו על
עליו עכולים אחרים ואעפ שהוא נוטה מאבר נוטה אל הק
הקור אינו זן אותו עד שישוב בענין המזגים הצריכים לע
לעכול מרובה וברור אחר ברור ים שול

עליהם חום מותרי רע עד שישוב לטבע הדם הישר במה
במהירות ומהטוב אמר רופש ואעפ שלא טענו עליו כי
מפני שהוא נוטה אל קור מה מזיק לבעלי הלבנה וזה לפי
שחומם לא ישנה אותו אל הדם כמו שיאות והנו המסתפק
ממנו מפני קרבתו ממנו ולכן יועיל לבעל המזג החם היב
היבש אשר אין באצטו מרה אדומה אחר כי החלבים מת
מתיחסים עם הגופים ולא יושג ערבם ומי ששותהו יאות
שינוח בו פן יפסד ולא יתחמץ ולכן יאות לישן עליו ולא
ירגיל עליו מאכלים אחרים עד שירד והוא משובח לאשר
עברו עליו ימי הבחרות יותר ממה שהוא משובח לאשר
הוא חם המזג מהבח רים וזה לפי שהוא משתנה בהם אל
האדומה ויועיל כמו כן לזקנים מפני שהוא מרטיב ויסיר
החבוך הראוי להם ולכן יאות לעזור אותם על העכול וזה
להאכי בדבש ורוב שיתחי החלב לשלש ולהוצי מה שיש
בצדדי המעים מהיתרונים ואחר כך יתחיל לזון ויתפשט
בגוף ויעצור הטבע והוא נופח אם יורתח והוא מעכב
השלשול וזה כי המימיות אשר בו נעצר והוא הגבון אשר
בו וחלב המנק מעוכב העכול גם התערוב מעוכב הירידה
והדבש יכשירהו ויזון בו הגוף מזון מרובה והחמו ליחתו
נאה והמבושל ממנו יותר ממה שהוא עבה הוא עוצר וכל
חלב יוריש האוטם וכש בכבד חוץ מחלב האנקה המנקת
והדומה בהם וזה במעט הגבון בו ותמרו מימיותיו ויועיל
מהחמרים נשפכים ל אברים פנימיים המזיקים בחדודם
ונשיבתם לפי שיחלישם וזה שירחצם יותר מרחיצת המים
בתמרוק אשר במימיותו ממה שאין בו מים והוא מישר א
איבותם וזה כשיפכיד סבתם מהאבר ואחר כך יחזירם אל
אליו בין האבר ובין התערוב הרע ולא יפגע בו התערוב ה
הרע לבדו והוא מזיק לבעלי הגרת הדם והחלב אינו טוב
אל הקרבים וחלב עז יותר מזיק לקרבים מבלעדיו לפי שר
שרוב מרעהו הוא ממה שיקבץ וחלב הרחלים החמוץ הוא
בחלופו ואינו משובח וכו להבה והחלב בעצמו ממהר ה
השנוי ויות על החום ולכן אין דבר יותר מזיק לגוף מחלב
רע וחלב האתונות מימיי וחלב החזירה מימיי בלי מב
מבושל והחלב אשר בתקופת ניסן מימיי בהקשה לאשר
בימות החמה וכן הרועות באגמים ובעמקים לפי שצמח
האביב הוא מימיי בהקש צמח ימות החמה ויותר מה שיק
שיקרבו ימות החמה אל החורף יוסיף החלב נסות
והיותר משובח ממנו הוא מה שהוא באמצ ע ימות החמה
אך מפחדים עליו שמא ישנהו החום אחר ששותים אותו ו
ואין מפחידים עליו בתקופת ניסן וחלב הבקר הוא
מרובה השומן וחלב הרחלים מרובה הגבון והשמוגינות וה
והגובן בחלב הגמלים הוא מעט ואחריו הלבי הסוסיות ו
ואחריו מהאתונו ולכן יתגבן מעט באצטומכא ובעליוני
הגוף פחות מבלעדיו ויש בחלב גמלים מליחות מפני ש
שאוהבי החמצה וזה היותר משובח שבחלב וכבר אמרו
שהוא חזק העכוב באצטו ועליוני הגוף ודע כי ה
החלב יתחלף לפי מין ההיוני ובפי שניו אם הוא קטן או
גדול או ישר ובפי התאר אם הוא רך הבשר או קשה או שם
שמן או בחוש או לבן או בעל גוונים אחרי ואמר

כי היותר חלש שבחלבים הוא חלב הלבן והוא יותר מם
ממהר לרדת העדי רבוי החלב אמר שמוריש הבנים וז
וזה אינו רחוק אבל ימרוק הרושם הרע אשר בעור אם מ
ימשחו בו ויכשיר הגוון מאד אם ישתוהו אבל הרבוי ממנו
יוליד הזוהמה הרבה חוץ מחלב האנקה המינקת לפי שמ
שמפחידים ממנו מעט שיוליד הטנופת ובשישקוהו
עם סוברי יכשיר הגוון מאד וכש לנשים והוא משמין עד
שמי הגבינה ישמין בעלי המזג החם היבש כשישלשלם
ואמנם ישמינם לפי שהוא מרטיב ויוציא הלחה הרעה ויק
ויכשיר המאכל והחלב הקפוי הנקרא דאיב בער
ישמין אלו במהירות ומי הגבינה יוציא הכתם וכן הרו
הרושם אם ימשחו בו וכן יועיל אם ישתו ממנו המורסו
והסכנים יש הרבה שיתרפא מי שיארעו לו המורסות הר
הרעית הנקראות דמאמיל ונקרא משארא והחביך והגרב
וזה כששותה החלב אם אין במזגו מה שיפסידנו ויש
שישנהו לאדומה והחלב מזיק לבעלי המורסות ה פנימיו
המבות והנגעים יכשיר הנגעים הפנימיי מפני שהוא רוח
רוחץ וינקה והוא ציפד מפני שהוא מנקה וכשאין במזג מ
מה שיפסידהו וישימהו מרה אדומה יועיל לבעלי הנגעים
ומי הגבנה עם הלילג יועיל לגרב כלי הפרקים החלב ה
הוא רע לבעלי חליי העצם ולעצבים וכש הקרים ואשר מ
מליחה לבנה אברי הראש ו לב העזים יועיל מה
מהנזילות ויעצרם ויכשיר חריפותם ויועיל מנגעי הגרון
והחלב הוא רפואה אל השבחה הנולדת מהיובש ולבלבול
הנקרא וסואם והחלב יזיק לשינים ויאכלם ויחפור אותם
וכש אם הוא קר המזג ומרפא בשר השנים אבל יאות לש
לשכשך אחריו בדבש ויין וסכנגבין חלב האתון אם
ישכשך בו יחזק השנים וכן בשר השנים ואינו נאות לבע
לבעלי כאב הראש וחונו והצליל וכש אם יישן אחר שאב
שאכלו ובכלל מזיק לחלושי הראש אברי העין יוליד ח
חשך הראות והסנורים ובער עשא אך כשיחלבו ממנו ב
בעין יועיל מחולי האפר הנקרא רמד והזק החמרים הנש
הנשפכים אל העין ומהעובי וכן אם יערבוהו בלובן ביצ
ביצה ושמן ורדים ויושם על העין ויועיל כשיחלבו ממנו
בעין לחולי הנקרא טרפא אברי הנשום והחזה ח
חלב האתונות והעזים יועיל מהשעול והכליון בערבי סל
ורקיקת הדם כפי מה שיורה מקומו וחלב הרחלים יותר
מועיל לרקיקת הדם וכן החלב הוא מהתרופו נגעי הריאה
והכליון הוא סל ואם ישכשך בו או יעשה גרגור יועיל מה
מהניקות ואסכרה ובערבי זבאח ומורסת ערלת הגרון ומ
ומזיק לבעלי דפיקת הלב אם הוא מלחות או היאך שיהיה
מדם או מלבנה וחלב האנקה המנקת יועיל מקוצר
הנשימה והחלב יותר מועיל לחזה ממה שהוא אל הראש
ואל האצטומכא אברי המזון החלב יוריש האטמים
בכיס השתן ומי הגבנה יועיל מהירקון וחלב העזים וחלב
האנקה יועיל משקוי הטחול וחלב האנקה המנקת עם ש
שמן כרוע יועיל למורסות הפנימיות ויוליד נפח באצטו
וכאב וכש חלב המניקות ושניהם יעוררו הפוקה והרוח ה
היוצא מהגרון הזכוכי ובערבי גשא וכל שכן

מחלב ויזיק לנפח השחול והכבד ואל הצריכים להנהנח ר
רקיקה חוץ מחלב האנקה הכניקה שהוא כועיל הרבה מח
מחליי הכבד והטחול וילחלח הכבד וחלב האנקה המנקת
יועיל משקי מאד וכל שכן כשישתוהו עם מחלבה והק
והקרובה להניק תעורר תאות המשגל ויוליד הצמא והח
והחלב החמוץ מעובב הידידה מאד אך האצטומכא החמ
והחמה בטבע או במקרה תעכלהו וישוב להועיל ולא ישו
ישוב עשני מפני שמסירים החמאה מכנו אכרי הנעירח
כי הגבנה ישנה ישלשל האדומה השרופה ועם האפשים
ישלשל השחורה השרופה והחלב יוליד החצץ והחלב המ
המבושל עד שיסיר מימיותו ועצור הבטן ויפסיק הדם וח
וחלב האנקה המנקת מניר הוסת ומיץ החלב טוב לשלשול
המרירי ועושים חוקנה בחלב ויועיל לנגעי המעים וחלב ח
האנקה המנקת והעז יועיל מנגעי כיס השתן והחלב ימהר
להועיל מהזק המשגל ויחזק על תאות המשגל ויוליד נפח
המעים וכל חלב נס יעורר הקולן ויוליד החצץ וכל שכן
חלב המנקת והחלב יעורר המשגל ואפי חלב החמוץ ומי
הגבנה ישמינו הגופים החמים במזג והוא במה שירטב וב
ובמה שינפח והחרבות במה שירכך הבטן וכל שכן חלב ה
הסוסיה וחלב הגמלים ואחריו חלב הבקר ואחריו חלב הע
העזים וכל מה שאמרתי יעשו מי החלב וכבר ישלשל הב
הבטן הרבוי ממנו ולא יתעכל והמלח יעזור על שלשולו ו
ועל שלשול מי הגבונה ואמנם המבושל על האש או
המבושל על הרשף או מחומם בחלוקי אבנים מלובנים ב
באש או ברקועי כרזל יעצור הבטן כלי ספק והחלב יועיל
לנגעי המעים והחלב החמוץ יעציר השלשול המדמי וח
והדמיי וחלב האנקה המנקת יועיל לשחורים והחלב כש
כשיושם על מורס ת העגבות ונגעיהם ומורסת כיס השתן
ונגעיהם ישקישם ויועיל אל הנשיכה הנולדת באברים ה
האלו הקדחות חלב האתונות וחלב העזים יועיל לקדחת ב
בערבי דק כמו שנאמר עליו במקומו והחלב הקבוץ החמ
החמוץ יש הרבה שיועיל לקדחות הרקיות ובערבי דק כש
כשיסורו החמאה ממנו ככדי שיתעכל ואמנם החלב
הנחלב אותו היום מן החלבים הסים יש הרבה שנותנים
ממנו בקדחות ולא יאות שיקרב אליו בעל הקדחת
האדמים יועיל משתיית הסמים הממיתים ומשתיית ארב
ארנבת הים והתפאסיה והסוכראן והבנג יותר משתיית ח
הצרעות ובערבי דאריה וביחוד מהקנטריד והליבור והע
והעשב הנקרא כנאפ אל חמאר וכל האוכלים המעופשים
והוא מרפא למי ששתה כנג ויש שישיב שכלו

פרק

תלד לחם ובלטין קא רו הוא בשר
המהות הבשרים המשובחים הו
הוא בשר הכבשים וזה שהוא ע
עם חומו הוא רקיק והקטן מהעגלים והעזים ובשר הקטני
מאד מהם יותר מקבל העכול ויותר רקיק המזון והגדי הי
היותר משובח היהרין מן השלה ובשר היונק חלב משובח
הוא טוב והיונק החלב שאינו משובח הוא רע ובשר הזקן
מהצאן הוא רע וכן הבשר הכחוש והבשר השחור יותר קל
ויותר עריב וכן בשר הזכר האדום והזך מהחיונים המרוכה
אשומן והלבן הוא יותר קל והמערב הוא פחות המזון ויצ
ויצוף באצטומכא המכחר מהבשר היותר נקי הוא הכ
הכשר הזן והצד הימין יותר קל ויותר משובח מהשמאל
ואמצע הענל יותר נקי הבשר מהעצב ואמנם הבשר
הרפה אשר אין בו עצב אפשר שהוא יותר עכ וכל שכן מ
מה שהוא סכה בתולדת החלב כמו בשר השדים ומה שהוא
סכה בתולדת הריר כמו בשר הלשון וכאשר יתעכל מזונו
טוב וברוב הענינים יהיה לבניי ואין כדם רבוי מזון והרב
מזון משאר הכשרים בשר העגל חוץ מבשר השדים ובשר
ביצי התרנגולים והפחות משובח שבו הוא הנוצר ל
להיות סמך כמו שיתארנ בין עורקי הכבד ובלעדיו
ובשר הלב ועקרו מזון משובח ומזון השדים טוב ואם
היה בו חלב הוא עב ובשר הסריסים הוא יותר משובח מכ
מבלעדיו והיותר משובח שבבשר העופות הוא בשר
הדראנג והתרנגלת והוא יותר רקיק שבהם ואינו זן יותר מ
מבשר העוף הנקרא קנג והשיהוג והדראגים וכל חיוני
שהוא יבש המזון בשר הקטן ממנו הוא יותר משובח כמו ב
בשר הנדי שהוא משובח ובשר העז אינו משובח מאד וא
ואפשר שיהיה תערובו רע ובשר התיש רע באמת ובשר ה
הזאבים רע וכל העופות הגדולים המסיסים ובעלי הצ
הצוארים הארוכים והברבורים והוא טוב בערבי והיונים
הנקראים קטא הם יולידו השחורה הרבה והדומים בה וה
והצפרים כלם רעים וכנפי העופות הנסים המתנועעים מא
מאד הם טובי הלחה והיותר משובח שבבשר החיות הוא
בשר הצבי ועם כל זה נושה לשחורה ואמרו האדומים
והדומה בהם כי המיטב שבבשר חחיות המדברי הוא בשר
החזיר המדברי לפי שהוא יותר קל מבשר חזיר הגולד בע
בעירות והוא חזק המזון הרבה כפחר להתעכל ונמצא יות
יותר משובח ביבות הנשמים ודאוי לעיין עניני החיונים
בשיניו ומראהו ותנועתו ובלעדי זה כמו שאמר בחלב
הטבע בשר העופות בכלל יותר יבש מבשר החולבים על
ארבע ובשר הבקר יותר יבש מבשר העז ובשר העז יותר
יבש ויותר קשה להתעכל מבשר הרחלים ובשר הגמלים ג
נס המזון חזק החום ובשר הארנבת חם ויבש ובשר גדולי
העופות והאוזות והתחמס ובערבי גסם ואמנם האוזים
הקטנים ובלעז אניט בשר העופות המיטיות הם חזקי הר
הרטבה קרובים בזה מבשר הצאן וחשבו קצתם כי בשר
הקפוד ובערבי קנפוד הוא רטוב והכשר רב השום והאליה
חמים ולחים המפעל והסגולת הבשר הוא מזון מחזק
הלב ומזון יותר קרוב ויותר משובח אל הדם והמזון המט
המטונן והצלוי ממנו יותר יבש ומזון השלוק ממנו יותר
רטוב והמכושל בתבלין והדומה לו בחו ככח התבלין אש
אשר בו והשמן ממנו והחלב רע המזון ומעט המזון מרבת
המאכל ואמנם יכשר מהם שעור מעט כפי מה אשר
יערב אל החיך והבשר מלוח ואעפ שהיה תחלה מרשיב י
ישוב מיבש יותר מיבשות כל בשר מזונו מועט והבשר הש
השמן ירכך השבע עם מעוט מזונו ומהירות שנויו אל הע
העשניות והחמרה ויתעכל מהרה והאליה יחר רעים מהב
מהבשר השמן והיא רעת העכול והמזון והיא יותר חמה וי
ויותר נדולה מהחלב בשר הבקר מרוכה המזון וגם יוליד
חלוי המרה השחורה והיותר משובח שבו בשר העגלים ות

212

והבקר יהיה נמוח בקליפות האבטיחים והיותר משובח ש
שכזמנים לאכלו הוא תקופת ניסן ותחלת ימות החמה אם
אמרו האדומיים והדומה להם שאין לו עם גסות דבוק מזון
החזירים ולא עומד כל כך ואמנם בשר קטני החזירים
הוא מעט המזון מפני רוב התיבו וחזק להותו ובשר הא
האווזות הקטנות מרובה המזון ואינו משובח כמו מזון הת
התרנגלת והדומה להם וקרקבנו גדול ובבדו ערב והם מש
משובחי הליחה והיותר רחוק שבבשר לה תעפש הפחות ח
חלב והיותר יבש העצם העדי בשר הבקר יוליד הבהק
הלב חמור הבר טוב אל הכתם כשימשחו בו וכן שומן הא
האווזות הקטנות ואם שורפים בשר הטלאים וימשחו
בו אל הבהק יועיל ובשר הצפרדע השרוף יועיל לחולי
השועל המורסות והסמנים בשר הבקר יוליד הסרטאן וכן
הבשרים הנסים וכם יתיבו המורסות הנסות הקשות
המבות והנגעים בשר הבקר יוליד הגרב והשחין הדק
הרע וכן הבשרים הנסים ובשר הטלאים שרוף ימשחו בו ע
על השחין הדק ויועיל כלי הפרקים בשר הבקר יוליד
הגדמות וחולי הגבונים וכן הבשרים הנסים והבשר
השמן והאליה עושים ממנו תחבושת ויועיל אל העצב הע
העמוק ומרק בשר הארנבת אם ישים בו על נכאות
הרגלים ובעל מכאוב הפרקים יהיה מפעלו קרוב ממפעלי
מרק השועל בשר החיה הנקרא בן ערס עושים ממנו תחבו
תחבושת למכאובי הגב והרוח הנס ויועיל בשר האפעה
יועי אל הגדמות כמו האמור בשערו ובשרו ובשר הקפוד
טוב לצרעת אברי הראש בשר הבקר וכן הבשרים הרעים
הנסים יולידו בלבול ובערבי ואם מפני היובש אשר בם ו
ובשר החיה הנקראת בן ערס יערבוהו ביין וישתהו הנכפה
ויועיל אברי העין אפר בשר הטלאים יועילו ללובן ה
העין ובשר הזאבים ובעלי הצפרנים יועיל לעין ויחזקנה
אברי הנשום והחזה הסרטאן הנהרי יועיל לבעלי
הכליון ובערבי סל ובשר הגוזלים יעורר החניקות
אברי המזון הבשרים הנסים הנזכרים יעבו הטחול ובשר ה
הבקר העשוי סבבא עם בזכרת יבש והזעפאר ימנע הגרת
החמרים אל האצטומכא ובשר העוף הנקרא קטא אמרו
שהוא מבלל מה שיועיל מהפסד המזג והשקוי אם עושים ה
התבשיל הנקרא קריס בלתי יעורר הצמח ויש מהאנשים
ששבחו בשר הזאבי והארי וזה לקור האצטומכא ורטבתה
וחולשתה ומהירות העכול ועכוכם והירידה אינם כפי עו
עוכי המזון ורכותו וזה כי בשר החזיר הגדל בבתים ובשר
המדברי כפי מה שאמרו הוא יותר ממהר להתעכל ולרדת
והוא חזק ההזנה ודבק וגם ובשר האילים כמו שאמר אעפ
שהוא גם הוא ממהר לרדת ובשר הקפוד עם סכנגבין יוע
יועיל לשקוי ובשר הקטא יועיל מסתומי הכבד וחולשתו ו
והפסד המזגים והשקוי גם כן ובשר הזאבים ובעלי הצפ
הצפרנים תמאסם האצטומכא אברי הנעירה בשר
הבקר ימנע ירירת האדומה אל המעים ובשר הארנבת
צלוי יועיל לנגעי המעים בשר הקפוד עם סכנגבין
יועיל לכאב הכליות והתרנגול הזקן טוב להדרוקן ולחולי
השחורה ו חלב המור הבר עם שמן קושט טוב לנקרס

הנולד מהרוח הנס ובשר הזאבים ובעלי הצפרנים טוב
לטחורים מרק בשר הבקר העשוי סבבא טוב לשלשול מר
מררי ויפסיקנו וכן אם יעשו מבשרו התבשיל הנקרא קריס
עם בזכרת וחומץ והחומצות הדומות אליו עם הכזברת
היבש עם מעט זעפראן וכן בשר העופות צלוי או בלי צל
צלוי יעצור הטבע וכל שכן העוף הנקרא קבנג והנקרא ט
טהוג ויותר חזק מהם הנקרא קטא וקנביר שלוקים ושופ
ושופכים עליהם המים ובשר האיל ישלשל השתן והבשר
השמן ירבך הבטן יותר מבלעדיו הקדחות בשר הבקר
והאילים ובשר היעלים וגדולי העופות יולידו קדחת ד
הארסים בשר בן ערס מיובש ישקוהו ביין ויועיל מהארסי
ובשר הטלאים השרוף יועיל לנשיכת הנחשים והעקרבים
וזוחלי עפר ועם יין יועיל לנשיכת הכלב השוטה ובשר ה
הצפרדע יועיל מנשיכת השרצים

אות המם

פרק תלה מסך ובלטין מושקוש המחות
הוא טבור היה כמו הצבי בעצמו
אלא שיש לו שני מלתעות לבנ
לבנים מעוקמים בלפנים כמו הקרנים המבחר כפי המח
המחצב הוא הדבתי ואחריו הציני ואחריו ההנדי הימי
ומצד המראה שיהיה רועה הבהמנים והסנבל ואחריו המו
המור והיותר משובח מצד גוונו הוא התפוחי המבורכם
הטבע חם ויבש בשנית ויבשותו על דעת קצתם יותר
המפעל והסגלות הוא רקיק מחזק העדי יוליד נשימה
נאה כשיושם במאכל אברי הראש כשעושים סעוט ממנו
עם זעפראן ומעט כאפור יועיל מכאב הראש הקר וכן יוע
יועיל לבדו מפני שבו מההתוך והכח והוא מחזק הכוח ה
הישר אברי העין יחזק העין וימרוק
רוטבותיה וימרוק הלובן הרקיק אברי הנשום יחזק הלב
וישמחנו ויועיל מדפיקת הלב ומההשתוממות הארסים
הוא טריאק אל הארסים וכל שכן הביש

פרק תלו מצטכי ובלטין מאשטיק יש
ממנו רומי לבן וממנו נבטי נוטח
אל השחרות ואילנו מורכב
ממימיות מועט ועפרירות והוא היותר רקיק ויותר מועיל
מהלבונה המבחר היותר משובח שבו הוא הלבן הנס
הנקי והכשרו הוא שיוחך ויעזבהו בחומץ ימים ואחר בן יי
ייבשוהו הטבע חם ויבש בשנית והוא פחות מהלבונה
ואין באילנו קרור וחום חזק ובו חום יותר רב ממה שבא
שבאילנו המפעל והסגלות הוא קובץ ומתיך וכל ח
חלקיו ואילנו הם קובצים והרכבתו מעצם מימיי מופשר
ועצם עפרי וקליפות עקרו עומדים במקום אקוקיא ואפ
ואפוקישטידוש והוא תמורתו ובן מיץ עליו ועושים מפ
מפריו ומעלהו שמן חזק הקבוץ ואמנם גאלינוס כמדומה
שהוא רואה כי יש בכל חלקיו עם הקבו רבו והנבטי נוטח
אל השחרות קבוצו פחות ויבשותו יותר והוא נאות למי ש

שצריך להתוך חזק וכל מה שבו מקבוץ ודק הוא מאין נש
נשיכה והוא רקיק מאד ומפני רקיקותו וחומו הרקיק יתיך
הלבנה והוא עם זה פחות חדוד ועוכי מכל השרפים
העדי יערבהו בשנונים הוא סנון בערבי ולתרופות בשר
השנים ויעבה אותם המורסות והסמנים יועיל מפנימה
יש בו מהקבוץ והרוך כמורסות הקרבים והשחור הקבטי
נאות יותר אל הקושי הפנימי והשחור יועיל למורסות הק
הקשות המורסות והנגעים מיצו ותבשיל עקרו יועיל מ
מהנגעים המוסיפים ושמן אילנו יועיל מהגרב ואפילו לנ
לגרב הכהמות והכלבים וישפכו תבשיל עליו ומיצו על ה
הנגעים ויצמיח הכשר וכן על העצמות אברי הראש
אם ילעום אותו ימשך הלבנה מהראש וינקהו וכן אם ישכ
ישכשך אותו יחזק בשר השנים אברי העין ידבקו בו
ריכי העין המתהפכים אברי הנשום והחזה יועיל מהש
מהשעול ורקיקת הדם וכל שכן תבשיל עקבו וקליפתו
אברי המזון יחזק האצטומכא והכבד והמעים ומועיל מם
מורסתם ויעורר התאוה ויכשיר האצטומכא ויגיע הרוח
היוצא מהגרון והוא נשא בערבי ויתיך הלבנה ממנה ויוע
ויועיל ממורסות האצטומכא והכבד אברי הנעירה יחזק
הכבד והמעים ויועיל מורסותיהם ותבשיל עקרו וקליפתו
יועיל מן השלשול ומשלשול כל הגוף ונגעי המעים וכן
יועילו עליו אל יציאת הדם מהענבות וכן יועיל משיחת א
איליו וזרעו׳

פרק

תלז׳ מו ובלטין מו קליפת שרשו מור
מורנל המהות הוא חתיכות
מחולפי החבנית כמו גוזן אנאר
אגאריקון ויש לו אבק נוטה אל הקבוץ והמרירות והוא טו
טוב הריח עוקץ הלשון והוא שרש צמח ואמנם יסתפקו מ
מעקרו והוא מרובה בארצות מקוניאה המבחר המשובח
שבו הוא הלבן הנקי והכשרו הוא חמרנו ועוזבים אותו ב
בחומץ ימים ואחר כן מיבשים אותו השבע חם ויבש
ובו רשבה זרה שאינה מבושלת והוא נופח המפעל
והסנלות רקיק מאד ימפתח דומה אל הסנכל אך הוא יותר
חזק החום והקבוץ כלי הפרקים אם שותים או אם ימשחו
בו יועיל מכאב הפרקים אברי הראש הרבוי ממנו יכאיב
הראש וזה ביתרון רשבתו יקפא בו אברי המזון יועיל
לכבד הקר ולנפח אשר בו אברי הנעירה יועיל מעוצר
השתן אם ישתו אותו אם יעשו ממנו תחבושת וכן מכאב
כיס השתן וחתוכם היתרונים בו ויגיר הגדות ויועיל מכא
מכאבי הרחם אפי הישיבה במיטיו וכן מכאיב המקוה ויח
ויחזק למותרים ויועיל מעקיצת המעים והרעמים והנפח

פרק

תלח׳ מאזרין ובלטין מ זיריאון
הוא לבריאולא המהות הוא
יתוע גדול והוא שני מינים אחד
מהם גדול העלים ודקים והאחד קטן העלים ועבים והוא ה
היותר רע והשחור הוא ממית הנבחר היותר טוב
אשר עליו גדולים דומים לעלי הזתים והיותר רקיק ואשר
עליו קטנים ועבים הוא רע ויש שיחסרו נזק מהאזרין כש
שיושם בחומץ השבע חם ויבש ברביעית המפעל
זמנלות הוא חד מנקת הקלף וחזריפותו חזק העדי

מסתפקים מכל מיניו אל הבחק ויועיל וכן אל הצרעת ואר
המסמר בערבי אבראש וזה שימשחו בו מחוץ ויש שיערבו
הכרוב כזה המכות והנגעים אם יתערבו מכל מיניו ע
עם דבש וישימו ממנו על השחין הדק והנגעים המטונפים
יעקור הקליפות היבשות הוא חשבריאש בערבי וזה במה
שבו מעצם המתיך האובל וכן ייבש הנרב אברי הראש
אם ישכשכו בו וכל שכן בתבשיל השחור ישקיט כאב הש
השן ויש שמדבקים ממנו עם מעט פלפל וחתבת דונג על
השן הנאכלת ויועיל לכאב אברי המזון יזיק לכבד
מאד אברי הנעירה ישלשל האדומה וכל שכן העשוי
רשוב בעת שבו הציצים ויחסרו חדודו בשישרו אותו בח
בחומץ ואחר מיבשים אותו ומשקים איתו שרוי ששה דד
דרחם וזה שיבושל בליטרא וחצי מים עד שישוב אל החצי
והרביע שותים אותו וישלשל התולעים ונרנרי הדלעת כ
בערבי חב אל קרע וכל שכן כשישתו ממנו בבשול פודנג
הדרי ושותים ממנו כב זוזים בשני חלקים יין ועוזבים א
אותו שני חדשים אחר כן מסננים אותו ואחב יעזבוהו ש
שני חדשים ושותים אותו אל השקוי או אל השקוי הגולד
אל האשה בעד הלידה ויועיל תבשילו מעוצר השתן החזק
אשרו קצתם שישלשל כמו כן השחורה ותערוב הליחה הל
הלבנה וכל שכ כשיערבו כו כפלים ממנו אפסנתין וכש
מי שלוקח ממנו שקל ומערב אותו עם אפסנתין וילוש בר
בדבש מבושל ועושים ממנו פתילה ויושם מלמטה ויועיל
ויאות למי שירצה לשלשל המים הצהובים שיערבו בו מ
משלשלים אחרים הנאותים אליו ואם ישלשלו השחורה יפ
יפעל בו כמו זה ויערב עמו מה שישלשל השחורה הארסים
המאזרין ישקוהו אל נשיכת השרצים עם יין וכל שכן הש
השחור ממנו והוא ארס ממית וכשיערבוהו עם סויק הוא
גרש ועם מים ושמן זית יהרוג העכברים והכלבים והח
והחזירים והמכית ממנו אל האנשים שעור שני זוזים
והוא הורג בתלאה והקיא והשלשול׳

פרק

תלט׳ מרו ובלטין מארו המהות אמרו
אנשי הודו שהוא מינים ויש מ
ממנו טוב הריח והוא הנקרא מ
מזמדור והוא יותר חם ויותר יבש ויש מין אחר והוא פחות
הריח ונקרא סומליא והוא חם ורך ויש מין שלישי נקרא מ
מרו לבן והוא ישר ובו כח משמח וכמדומה לי כי אשר בו
כח משמח הוא לשון השור ויש מין אחר נקרא מרמכור וה
והוא חם ויבש מרקיק ומין נקרא משהאר והוא קר על דעת
אנשים השבע חם ויבש בשנית ואחר כן יתחלף
המפעל והסנלה כל מיניו הם מתירים רקיקים מתיבים הנ
הנפח והלבנה פותחים האוטם באיזה מקום שיהיה
אברי הראש יוטף עם החלב באזן הנכאבת והנקרא מש
משתהאן יועיל וכל שכן מכאב הראש החם וכל מיני הם
המרו יועיל מכאב הקר אך המבושל ממנו יכאיב הראש וב
וכל שכן בשיריחוהו עם יין אברי המזון יתיך הלבנה
מהאצטומכא ויועיל מכאבה ויחזקנה אברי הנעירה
יחזק המעים ובשיקלוהו מזרעו יועיל מנגעי המעים ומש
ומשלשל כל הגוף ואם לא יקלוהו ישלשל הלבנה

פרק תמ׳ מזמאדור ובלטין מרמכורא
המהות ידוע וציצו נוטה אל היר
הירקות והוא טוב הריח ומבושם
הטבע המזמאבור הדומשקי יותר חם מהמרזנגיש ויותר ח
חזק והוא חם בשלישית יבש בשנית המפעל והסגלות
רקיק מתיך ומשקיט הרוחות ופותח אטמי הליחה באיזה מ
מקום שיהיה אברי הראש יחסר מהר כח היין כשיושם
בו ויכאיב ריחו הראש להיות ריחו מתיך והרבוי ממנו ימ
ימנע קיטור העולה וכאב הראש הקר וזה בשיקבל עשנו
במקום גבוה באורך וידמה בזה אל השיח אברי המזון
מחזק האצטומכא ופותח סתימת הקרבים ומנגב לחות ה
האצטו׳ אברי הנעירה מחזק המעים ׳

פרק תמא׳ מקל אליהוד ומקל אלמכי וב
ובלטין בדיליאום גודאיקום וב
ובדיליאום מיביאום מקל
אל יהוד יש ממנו סקלי וממנו ערבי בלעדי אל מקל אל רם
ושניהם מהאילנות הנקראים רום המאכי הוא פרי אילן אל
דום המבחר היותר משובח ממנו בשני השרפים הוא
הצהוב הזך אשר בו מר המטעם הנקי מהעצם והמותך מ
מהר ושוב הריח ועשנו כמו עשן הלכריר וכשיתישן מקל
אל יהוד ישוב מהרכיך אל היובש הטבע המאכי קר
ויבש והאחרון חם כראשנה ומרכך וכל שכן אשר הוא סק
סקלי והערבי ינגב באורך הזמן המפעל והסגלה מתיך
אפי הדם הקפוי ומרכך ומבשל ומשבר הרוחות והסקלי ה
הוא יותר חזק הרוך והענבי יותר יבש ממנו חוץ מהלח
המורסות והסמנים יתיך המורסות הקשות וכל שכן כשה
כשהוא מותך בריר הצם וכן יתיך שאר הדברים הקרים וב
וכן המאכי אשר אינו פרי נקרא רום והוא מקל אליהוד יס
יסיר החזירים ושותים אותו מבושל למורסות קשות פנ
פנימות המכות והנגעים ימשחו בו מעורב עם חומץ
על הספחת הנקרא סעפא ויועיל כלי הפרקים יועיל
מבקוע העצל ומן הקווץ והוא תשנג בערבי ומקושי העצ
העצבים וקשורם אברי הנשום והחזה יועיל מכאבי
קנה הריאה ומורסותיה ויועיל מהשעול הישן ויועיל ממ
ממכאובי הלבוהערבי מועיל ממכאובי הקנה והגרון
אברי הנעירה יועיל מהטחורים כשישתו ממנו או כשם
בשסוכלים אותו או שיעשנו בו ויעצור הדם היורד מהם
וכל שכן מהצץ הכליות וכשיערבוהו בדברים משלשלים
ימנעו הנגעים וישלשל השתן והוסת וכבר חשבו כי המ
המאכי כמו כן ישלשל ואין ספק שהוא עוצר וישבר הח
החצץ והמקל הערבי הזך האדנם כשישתהו ממנו שעור
שני שקלים וישתוהו כמי הדבש יחסר הלכנה ושני מיני
אלו יתירו האשך הנולד מהמים ובערבי אזרא ויפתחו פיות
הרחם הצר ויוציאו העיבר וינקו הרחם ויתירו מורסות ה
הענבות והכיצים הארסים יועיל מנשיכת השרצים

פרק תמב כא כלומר כים המבחר הטובים
והמשובחים ככר זכרנום בספר
הראשון ימשם תדעם והמים הר
הרעים הם השוקטים והעמקיים ומה שמתגבר עליהם טע
טעם זר והבעורים הנסים הכבדי המשקל הממהרים להת
להתאבן ואשר יצוף עליהם אבק ויקפא עליהם דבר רע ז

זר ודע כי המים הבורקיים יסיר נזקם בחלב והיין הנס
והנשא והדומה ליין ריחני והישן וכן הקשואין הפגים וה
והירקות המשלשלות והמגירים והמים הנסים הבעורים יב
יכשירו אותם הדברים המרקקים כמו השומים והכצלים ו
והכרתי וכששותים יין עליהם יסור נזקם וכל שכן כשהוא
מזוג בהם ואמנם הנחורים אמנם הם הנסים ואמנם החדים
הממרקים ויש שקוראים מים נחורים לאשר יהיו חזקי הכ
הכבוס למה שמכבסים בם ואמנם המים המרים
יכשירם בדברים המתוקים אמנם המלוחים יכשירם
החרובים ובערבי כרוב שאמי וכן גרגיר ההדם והעזרורין
והחומר הזך הנקי וכן הגרש בערבי סויק והמים הרעים
בכללם יכשירם החומץ הטבע מימי הים חריפים וה
והמים הבורקיים מחממים ומיבשים והברזליים והנחשתיים
יועיל אל הקרבים המפעל והסגלות המים הקרים יז
יזיקו לבעלי האטמים אך יועילו לאשר להם הזיק והגרה
מאיזה אבר שיהיה ומאיזה הגרה שתהיה ומי שיש לו חולי
בעבור זה ומחזקים הכבד וכל הכחות על מפעליהם
כשיהיה ביושר רל׳ הכח המושך והמעכל והעוצר והדוחה
העדי מימי הים יועילו מהבקיעות הנולדים בערבי ה
הקור קודם שינגעם ויהרגם הכנים ויתירו הדם הקפוי תח
תחת העור והמים הגפריתיים טובים לבהק ולצרעת המו
המורסות והסמנים המים הגפריתיים יועילו ממכאובי הפ
הפרקים והקושי והיבלות המכות והנגעים מימי הקרח
הם רעים לנגעים לפי שירטבו וזה בהפך לפי שהם ראוים
לקרום הנגעים ומי הים יועילו מהחכוך והגרב והשחין
הדק והמים הגפריתיים כמו כן טובים לגרב והשחין
הדק כשירחצו בם וכן המספחת בערבי סעפא כלי
הפרקים מי הים והדומה להם יועילו מכאבי העצלים וכל
שכן כשרוחצים בם לכמו הרעישה והצנון הנקרא פלג ב
בערבי ובטולי ההרגש הוא כדר בערבי והדומה לו וכן הם
המים הגפרתיים יועילו מכל מכאובי הפרקים והעצבים
הקרים אברי הראש המים הפושרים יועילו לנכפים
ויזיקו להם המים החמים קיטור מי הים יועיל לכפיון ומי
הנחשת יועיל לפה ולאזן אברי העין מימי הכופר בער
כפר רעים אל העין אברי הנשום החזה המים הקרים
רעים מאד לחזה וזה כי המים הם מזיקים מאד לקנה הר
הריאה מפני הרטבה אשר בהם וקנה הריאה יצטרך ליובש
המים הפושרים טובים למורסות הגרון וערלות הגרון בע
בערבי להאה וכן אל החזה ומי הים יזלפו בהם על מורסות
השדים ויועילו והמים הבורקיים אפשר שיועילו לריאה

פרק תמג מי אל שב יועיל מן רקיקת הדם
המים המתוקים הברזליים יועילו
לטחול ולאצטומכא והמים הנח
הנחשתיים קרובים מהם אברי המזון המים הקרים
מאד יזיקו לבעלי האטמים מי הים ודומיהם הם רעים אל
האצטומכא קיטור מי הים יועילו מהשקוי ואם ישתו
המים הבורקיים אפשר שיועילו אל הקיא וימנעוהו וכן מ
מימי הכיצה הקיבצת המים הגפרתים יועילו
המורסות הטחול ומכאובי הכבד
אברי הנעירה מי המים יעשו מהם חוקנא ויועילו
לעקיצת המעים ויש שישתוהו וישלשלו ושותים אחריום

מרק תרנגלת וישקיט נשיבתם מי השב ימנעו מלהפיל הא
האשה וימנעו דם הוסת המים הגפריתיים יועילו ממ
ממכאובי הרחם המים הקרים מאד יזיקו לתאות המשגל
ויעצרו הבטן וישקיטו תנועת טפת הזרע והגרתו והמלו
והמלוחים ישלשלו ואחר בן יעצרו ביבשותם וכל המים ה
המחצביים יעצרו השתן והלידה והוסת ורובם ישלשלו וי
ויבשו וקצתם כמו אל שב יעצרו ויש שיולידו הקולון כמו
כן והמים הברזליים והנחשתיים הם טובים לכליות ו
והקולנג והמים הבעורים יולידו חצץ בכליות וכים השתן
והמים אשר יכבו בהם הברזל יולידו מרקיקת הדם
הקדחות המים הגפרתיים ומי ביצה והשוקטים הבאושים
יולידו קדחות גסות ומהם קדח רביעית הארסים מי שנשכו
אפעה אם ישיב והו במי הים יועיל לו וכן שאר השרצים
הממיתים ׳

פרק תמד׳ מאזמאר אל רעי ובלטין פישט
פיטטולא פשטוריש המפעל והס
והסגלות יש בו כח ממרק
המורסות והנגעים יתיר המורסות הרפות והכבדות אשר
בקרבים אברי הנעירה יועיל מחצץ הכליות וישברהו
וכשולו ועקרו יועיל לנגעי המעים ׳

פרק תמה׳ מנאת ובלטין מונאת מצאתי בת
כתוב בספר אחר מאנעד המהות
אמרו קצתם שהוא ענפי הרמון
המדברי ולא יאות המאמר הזה למה שאמרו שזרעו הוא נ
נאות לתאות המשגל ויניעהו בכח הטבע חם בש
בשלישית רטוב בשנית המפעל והסגלות מחזק האברים
העדי הוא משמין כלי הפרקים עושים ממנו תחבושת
יועיל אל הרצוץ והשבר ובקוע העצל וההשמטה ויועיל מ
מנקרס הרגלים ויועיל מהקווץ וטוב לדבק הנולד בעצמות
ושבריהם הנקראים רשד ויועיל לקושי הפרקים אברי
הנשום והחזה מרכך הקושי אשר בגרון והריאה אברי
הנעירה יניע תאות המשגל וכל שכן זרעו ׳

פרק תמו׳ מארדכנן ובלטין מירדישין והוא
אל מרתף הוא ליטרגירום
המהות האנך השרוף ויש שעו
שעושים אותו מבלעדי האנך ויש שמרבין אותו להכשירו
אמנם שמבשלים אותו בחומץ ויין ואחר ישרפוהו פעם א
או שני פעמים או שישרפוהו על הגחלים ויסירו ממנו מה
שיעלה עליו וכן יבושל במים עם חטה ושעורה עד שיב
שיבקעו ויסירו החטה ואותם המים יבושל במי ברזל עד
שיזדבבו וישקעו ויעשה מהם זה פעמים אחר יושם במלח
כמו שידעת פעמים אחרים וכן עושים אותו מבלעדי זה
הטבע אמר גאלינוס שהוא נוטה אל היובש אך הוא
חלש בחום וקור ויש אומרים שהוא אל הקור כל שהו וה
והרחוץ קר בלי ספק המפעל והסגלות הוא קובץ ומיבש
וימרוק תמרוק מעט עם קבוץ והוא צופד ומרקיק הנסות ו
וקבוצו ותמרוקו מעט והוא חומר האספלנית כלם ובכל ה
התרופות ויחסר הפלגת ההתך והאכול והקבוץ כמו כן
העדי יבשיר ריח הגוף ואצילי הידים וימנע בקועי הירכים

וימרוק הכתם וכן הסמנים השחורים ודם המת וכל שכן ה
הרחוץ ויסיר סמני השחין הנקרא גדרי וימנע הזיעה
המכות והנגעים יצמיח בשר הנגעים במקרה אבל גאלינו
אמר שאינו מנקה ולא מזהם ולא מצמיח ולא קובץ אבל
הוא חומר האספלנית ויועילו לבקיעי בטני הירכים ואל ה
הירכים עצמם אברי העין הרחוץ הלבן ממנו יפול בכ
בכחלים וימרק העין אברי הנעירה אם ישתו ממנו
ימנע השתן והנשים ישקוהו בארצותינו אל הנערים ויוע
ויועילם משלשול ונגעי המעים ויש שישימוהו בצלוחית
המים ויחסר נזקם הארסים הוא ממית ועוצר השתן ונופח
הבטן ומעברי השתן הנקרא חלאבין והוא מקווץ הלשון
וישעיר החזה ׳

פרק תמז׳ משבטר אמשיע ובלטין משק
משקרטמשסיד הוא מנטשטרי א
או קלמינט או פוליג ריאל המהות
הוא ענפים דומים לשאה תרג היבש ובעת שיטעמוהו לא
ירגשו בתחלה טעם ואחר ירגיש בו מרירות וחדוד וכש
וכשירעוהו הצאן יצא מהם הדם והוא עומד במקום אל פ
פודנג אבל ה א יותר חזק ממנו הרבה והוא שני מינים הא
האחד מהכשטרא מאשיע האמתי והאחר הכוזב והוא הד
הדומה בו אלא שהוא יותר חלש הענינים ממנו הטבע
חם ויבש עד השלישית אברי הנשום והחזה מוציא
הדטבות הנדבקות מהחזה והריאה אברי המזון המשקה
העשוי ממנו יוליד התלאות והאסטנכות אברי הנעירה
יגור הוסת בכח וכן ישלשל השתן עד שישתין הדם כשי
כשישתו ממנו יוציא העובר וכן אם יעשנו בו או אם
תסבלהו האשה והמשקה העשוי ממנו יוריד דם הלידה ׳

פרק תמח׳ מררה ובלטין פ״ל המבחר
שבמררות מהולכי ארבע הוא
מררת הבקר ואחריו מררת החיה
הנקרא צבע בערבי והדוב ואחריו העז ואחריו הרחלים וא
ואשר יותר אל השלום שבמררות העופות הוא מררת הת
התרנגלים ותרנגול והעוף הנקרא כנג וכל מררות העו
העופות יותר חזקים ממהלכי ארבע בשתקיש הרחוקים מ
מהם במקנה בהמה והצידה והעוף ויותר חזקים הדורסים
והמררה החזקה מאד הנדבקת הוא מרת העוף הדורס וכל
שכן הגדול ממנו והנבחר הוא מה שיהיה גוונו טבעי ואם
ואמנם הזנגארי והלוזראדי הם רעים וכן הבהיר האדום וה
והיותר חלש שבמרות הוא מררת החזיר ומהדג הנקרא
שבוט והדג הנקרא עקרב ומררת הסלחפא הוא טרטוגא ה
הוא יותר חזק ממרירות מהלכי ארבע אמר דיאסקורדים
יקשרו פה המררה היטב ויורתח במים שעור שיצעד הא
האדם ארבע צעדים ואחר יוציאוהו וייבשוהו בצל במקום
שאינו טבול ויוצע הטבע כלו חם ויבש ברביעית
המפעל והסגלות המררות כלם חמות ממרקות ויתחלפו כ
בפי הזכר והנקבה וכפי ענין הצמא והרעב וענין השובע
וענין המנוחה וענין התנועה העדי מררת חמור הבר
יעקור היבלות הנקראות תנת וכשימשחו בו על סמני הם
המורסות יועילו ויערבוהו באספלנית והאודם הנקראת

חמרא ויועיל המכות והנגעים אם יערבו המרורות עם
נטרון והרטיגג ושין קימוליאה יועיל מהגרב המנוגע ומר
ומררת הבקר באספלגית המעולים אל המכות ואל האודם
בערבי חמרא ולמכאובים החזקים ומררת התיש יעקור ה
הבשר הרע ויתחלפו הנגעים בצרכם אל החזק והחלש מ
מהם כפי זמנם וכפי נקיותם וטנופם ומררת הזאב טוב
למכות העצבים ובזמן הקור ימנע הקוץ בערבי תשגג וה
והתנועה מבלי חפץ הוא כואב בערבי המפחדים אליו ש
שמא יולד בו כלי הפרקים מררת התיש יושם על חולי
הפיל וחולי הדליות בערבי בואלי ויועיל וכן יועיל מררת
חמור מדברי ביחוד ומררת הזאב יועיל אל הקוץ והת
והתנועה מבלי חפץ הנולדים אחר מכות העצבים וכל ש
שכן מהקור אברי הראש מררת התיש והשור יועיל
לנגעים הטריים אשר באזן ומררת הרחמא בערבי רכאס
מעורב עם שמן זית יטיפו ממנו באזן הכבדה ולכובד הש
השמע ובערבי מרש ויועיל ומעורב עם מיץ הברוב הנ
הנבטי יועיל לצליל האזנים והחרשות ומררת השור מעורב
עם נטרון וקימוליאה אם ירתצו בו הראש יועיל אל הילפת
בערבי חזאז ואמרו כי מררת הדוב כשלוחכים ממנו
יועיל אל הכפיון כי מררת הכלחפא כשלוחכים יועיל מהש
מהשחין הרע הנולד בפה הנערים ואם יריחהו הנכפה יוע
יועיל והמררות כלם מועילים מאוטם הנחירים ומפתחים
האטמים אשר בעצם המסנן ובערבי מצפא אברי חעין
המררות כלם יועילו מחושך הראות ומררת העופות הד
הדורסים וכל שכן היבש יועילו מהתחלת חמים והמתיחה
בערבי אנתשאר ולא יאות להסתפק בו אלא אחר שיתנקה
הנוף והראש והיותר מועיל שבמררות אל העין אמנם מם
ממהלכי ארבע הוא מררת הצבי ומהעופות מררת מהנקרא
אל קבג ואמנם מהדג מררת הדג הנקרא שביטא ומררת ה
העז יועיל מהסנורים הנקרא בערבי עשא וכל שכן ההררי
אברי הנשום והחזה מררת השור ילחכוהו עם דבש בחני
בחניקות וכן מררת הסלחפא אברי הנעירה מררת
השור יפתח פיות הטחורים בערבי בואשיר וכל מרירה ה
היא משלשלת ואפי מררת חזיר כשימשחו בו על הטבור א
או אם יסכלוהו ומררת השור עם דבש כשימשחו בו על ה
העגבות יועילם ואם ילכלכו בו יועיל לכאב הרחם והב
והביצים ויושם על המורסות ויועיל הארסים ממררת
התיש ההררי תריאק אל הבהק וכן מררת השור •

פרק תמט מום ובלטין מום הוא זוהמת
הדונג המהות זוהמת הדונג הזך ה
הוא כותלי בתי הדבורים אשר יו
יולדו בו הביצים ויצאו הגוזלים ויעשה בהם הדבש וזוהמת
הדונג השחור הוא הטנופת מבתיהם הטבע הוא ישר
המפעל והסגלות הוא מרכך וימלא הנגעים טנופת וירטיב
במקרה לפי שידביק ויסגור הנקבי והוא חומר לאספלגית
המקררים והמחממים כלם ואין ספק שבו בשול מעט ומ
ומעט החך ובדונג השחור אשר הוא טנופת בתיהם ויש בו
משיבה מהעומק בחזקה ומושך החצים והקוצים ומרקיק
ומנקה מעט ומרכך בהפלגה המורסות והסמנים ירכך

קושי המורסות המכות והנגעים ירכך הקליפות היבשו
הנקראות חשכרישא בערבי וימלא הנגעים טנופת והש
והשחור ימשוך הקוצים והחצים כלי הפרקים ירכך
העצבים אברי הראש הדונג השחור יעשש בכח ריחו
אברי הנשום והחזה ימנע מעובי החזה כשמושחים אותו
או אם מלחכים אותו וכל שכן כשיערבוהו בשמן בנפסיג
וימנע קפיאת החלב בשדי המניקות אברי הנעירה ישקו
ממנו בקצה מרק אלגוארי והארז לנגעי המעים ויועיל ע
הארסים אמרו שהוא מושך הארסים ויושם על מכות הח
החצים אשר בהם ארס ולא יזיק להם •

פרק תנ מאגניטיש ובלטין מאגניש הוא א
ארימאן המהות הוא האבן הם
המושך הברזל כשישרפוהו ישוב ש
שאדנא חזקה ויחזקנה המבחר שבו הוא השחור המעורב
באודם והזך אשר אין בו תערובת המפעל והסגלות הוא מ
ממרק ומנקה אברי הנעירה ישקו ממנו למי ששתה
שחיקת הברזל כשיתעצר בבטנו סיג הברזל וימשכנו ויו
ויוציאנו ואמרו כי כשמשקים ממנו שלש אלונסות במים
פושרים ישלשל ליחה רעה נסה •

פרק תנא מארקאשיתא המהות הוא שני
מינים יש ממנו זהבי וכספי ונח
ונחשתיי וברזליי וכל מין דומה
אל העצם הנערך אליו כגוונו והפרסיים קוראים אותה אב
אבן דסתאני רל האבן המאיר וזה מפני שיועיל לראות
הטבע חם בשלישית ויבש בשנית המפעל והסגלות יש
בו קבוץ וחמום ובשול והתוך ותמרוק וכחו חזק וכשלא י
יבתשו אותו היטב לא תראה תועלתו העדי יועיל
כשימשחו בו עם חומץ אל הבהק והצרעת והעדשים והוא
מתיך כמו כן הרטבות הנעצרות תחת השער ומרקיק הש
השער ומיפה אותו המכות והנגעים כשיעורב עם הא
האתנג יועיל למורסות הקשות ויתיכם ויפול במשיחות ה
המתיכות למה שבו מן הבשול וההתכה החבורות וה
והשחינים עם האתנג יבריא השחינים יסגור הנגעים וי
ויסיר הבשר הנוסף כלי הפרקים יתיך מה שיתאסף
בחלקי העצלים מהחומר הדומה אל המוגלא אברי
הראש אמרו שאם יתלוהו על צואר הנער לא יפחד אברי
העין ימרוק העין ויחזקנה שרוף או בלתי שרוף •

פרק תנב מאגניסא ובלטין מאגנישיאה
המהות הוא קריב מעניני מרק
מרקשיתא ויותר משובח ממנו •

פרק תנג מדאר ובלטין טינטורא הוא
דיו היבש המבחר המשובח
ממנו היותר קל משקל הטבע
חם ומיבש חוץ מן ההגדי וזה כי ההודיים ופולש מונים
אותו מן הדברים המקררים המפעל והסגלות כלו הוא
יבש המורסות והסמנים יחשבו קצתם כי ההגדי המושם
על המורסות החמות יועיל המכות והנגעים הדיו העשוי
מעשן עצי הלוטם הנקרא צינובר מעורב עם צמג ומקל מ
מושם על שריפת האש ויעזבוהו שם עד שיפול ויועיל

פרק תנד׳ מרזנגוש ובלטין מאנוראנא הוא
שנשוקוש הטבע חם ויבש
בשלישית המפעל והסגלות
מרקיק ומתיך ופותח בכח וכח שמנו מחמם ומרקיק העדי
ישימו מי מיצו בפוס השריטה מחגמה בערבי ווושם על
האבר אחר ששורטים אותו וימנע הסמנים הנולדים בעד
השריטות והיבש ממנו יערבוהו בדבש ויסשחוהו על חב
חבורות הדם והירקות הנולד בו וכל שכן תחת העין
המורסות והסמנים ימשחו בו על מורסות הלבנה ויועיל
כלי הפרקים יערבוהו עם דונג וימשחו בו על עוות העצ
העצבים ויועיל מכאב הגב וראשי הירכים בערבי ארכוה
מעורב עם דבש יועיל מהעצלה ומשיחתו כמו כן היא ת
תרופה אל הצנון המטה הצואר לאחור וכן יועיל לשאר ה
הפלג אברי הראש יפתח אוטם המוח ויועיל מכאב
חצי הראש ומהרטבה ומכאב הראש הנולד מהשחורה ומ
ומרוחות גסות ומכאב האזן כשיזלפו או אם מטיפים ממנו
באזן ויושם בה מוך של צמר נפן טבול במשיחת שמן מר
מרזנגוש ויועיל מהאוטם הנולד בו אברי המזון תבשילו
יועיל מהשקוי אברי הנעירה תבשילו יועיל מעוצר
השתן והעקיצה ומשיחתו תחמם ותרקיק ותועיל לצרות
הרחם המוליד הניקתו הארסים יעשו ממנו תחבושת
עם חומץ לנשיבת העקרב ויועיל •

פרק תנה׳ מיובזג ובלטין שטאפיזאגריאה
המהות הוא צמוקי ההר ובערבי
זביב אל גביל והוא הנקרא
חב אל רמי ונמצא הרבה בהר הלבנון והוא גרגרים שחו
שחורים כמו זרעונים הטבע חם ויבש בשלישית
המפעל והסגלות הוא שורף ואוכל והריף העדי יהרוג
הכנים ובל שבן עם הזרניך ומועיל מחולי השועל הישן
כשימשחו בו המכות והנגעים מעורב עם זרניך או לבדו
יועיל לגרב והקלוף אברי הראש ילעסו ממנו וימשוך
הלבנה והרטבה מהמוח ויבשלוהו בחומץ וישבשכו בו ה
הפה ויועיל לכאב השנים ורטבת בשר השנים עם דבש יר
ירפא שחין הפה בערבי קלאע אברי המזון אם ישקו
ממנו טו גרגרים כמו קראטין וינקה ליחה לבנה הנדבקת
אברי הנעירה בשישתו ממנו יש בו סכנה לפי שינגע מקות
השתן ואם יערבוהו כדברים המכשירי ובשעור שוה ינקהו

פרק תנו׳ מומיאה ובלטין מומיאה המהות
הוא בכח הזפת והדונג מעורבים
ובטבעם אלא שהוא מופלג גדול
החועלת הטבע חם בשנית המפעל והסגלות הוא
מתיך ומרקיק המורסות והסמנים יועיל ממורסות לבנה
כלי הפרקים הוא טוב למכאובי ההשמטה והשבר
והנפילה וההכאה והצנון הנקרא פלאג ולקות הפה כש
כשישתוהו ממנו או אם ימרחו בו אברי הראש יועיל
מכאב חצי הראש וכאב הראש הקר והכפיון וסכוב הראש
הקר והכפיון וסכוב הראש ובערבי דואר ועושים ממנו גר
גרגור באזן הנכאכת שעור גרגיר עם זנבק יועיל ויושם מ
ממנו שעור גרגיר שעור עם שמן ירדים ומיץ הבוסר ויב
ויבנסו בו ממנו פתילה באזן ויועיל להגרת המונלא ממנה

ויושם לכובד הלשון ממנו חצי זוז מעורב בתבשיל צע
צעתאר פרדסי ויועיל לכאב הראש הישן ויושם ממנו שע
שעור גרגיר עם גרגיר גנדבא דסתר ועם שמן אל ב
באן ועושים ממנו סעוט ויועיל אליו אברי הנשום וה
והחזה ימנע רקיקת הדם מהריאה וזה כששותים ממנו שע
שעור שלשה שעורות עם שבר ההמון רל׳ יין וכבר נסוהו
עם סכנגבין להגיקות והועיל וזה שעור חצי זוז עם עסים
התות או תבשיל עדשים לשעול במי ענב ומי שעורים וס
וסבשתאן ישתו ממנו חצי זוז על הצום ויועיל וישתו ממנו
חצי זוז לדפיקת הלב בערבי דפקאן מעורב במי כמון וכ
וכנדבא וכרוביא אברי המזון ישתו ממנו חצי זוז ל
לחולשת האצטומכא מעורב במי כמון ואמיאוש וכרוביא
וכן לאצטנסות הנולד בעד הלבנה ואל הנפילה ולחזה זל
ולאצטומכא ובכבד ישתו ממנו חצי זוז עם שתי גרות טין
ארמיני וגרה זעפראן עם מי ענב השועל או כיאר שנבר וי
וישתו ממנו אל הפוקות שעור גרגיר בתבשיל זרע כרפס
ולכאב הטחול חצי זוז במי סברי אברי הנעירה הוא
טוב לנגעים אשר באמה ובים השתן כשישתו ממנו חצי זו
זוז עם חלב ואם יערבו ממנו מעט עם קמח ויסכלוהו יוע
יועיל למי שלא יוכל לעצור השתן הארסים ישתו
ממנו אל הארסים שעור שני גרגרים עם תבשיל אל חסך
והאנגדאן ויועיל ולעקרב שעור חצי זוז ביין מזוקק ולנ
ולנשיבתו חצי זוז עם חמאת בקר

פרק תנז׳ מר וכלטין מירא המהות הוא
שרף אילן בארץ אלמן ויגר ממנו
ויעזבוהו עד שיקפיא ואחר יאס
יאספוהו כמו שמאספים אל קנת והגואשיר בארצנו ומ
וממנו זך וממנו מין מזויף המשובח ממנו הוא הנוטה
ללובן ואודם בלי מעורב בעציו ואילנו הוא טוב הריח ויש
שיזיפוהו בקצת היתועים הממיתים וישוב ממית והיתוע ה
הזה נקרא קראסים והוא אילן ממית הטבע חם ויבש
בשלישית המפעל והסגלות מפתח הרוחות ובו קבוץ
ודבוק ורכוך ועשנו יועיל למה שיועיל עצמו אך הוא חזק
היובש ורקיק בלי נשיבה והוא מסוג עשן הלבונה ומער
ומערבים אותו בתרופות הגדולוה בעבור רבוי תועלתו ו
וימנע העפוש עד שיעמיד המת שלא יתעפש ולא ישתנה
וימשוך היתרונים הקפואים והמובא מאקליטא הוא
יותר חזק החום והבשול והרוך העדי אם יערבוהו בשמן
הדם ולאדן יעזור על חזוק שער וגסותו וימרוק סמני הנ
הנגעים ויכשיר ריח הפה בשיעצרוהו תחת הלשון ויסיר ה
הפוליפוס והוא ריח הפה ואם ילכלכו בו מעורב עם יין וא
ואלום ויושם באצילי הידים יסיר ריחם הרע וילכלכו בו מ
מעורב עם דבש וסליבא על היכלות יועילם המורסות
והסמנים יועיל ממורסות הלבנה המכות והנגעים יסגור
הנגעים ויבסה העצמות המגולות וישימם עם חומץ על ה
השחין הדק ויועיל וירפא המכות המעופשות כלי הפ
הפרקים ילכלכו עם בשר אל צרף על האליל הנקרא בצ
בצרוף המנגע כמו האזן ובלעדיו ויועיל אברי הראש
אמר גאלינוס ריח המור יבאיב הראש מהבריאים וכל שכן
עם מאמיתא ואפיון וגנדבא דסתר אשר יועילו מרצוץ ה

האזן ויחזק ויישן וימצמץ ביין וצמוקים ויחזק השנים מ
מאד ויחזקם וימנע אכולם רטבותיה ויזורוהו על נגעי הר
הראש וייבשם ויושם על גנדבא דסתר ומאמיתא ואפיון וי
ויועיל לנגעי האזן והמוגלא היוצאת ממנה וילכלכו בו הנ
הנחירים אל הנזילות הישנות ויועיל ויעצרם ויש שעושים
ממנו סעוט ויגקה המוח וזה השעור גרה ממנו אברי העין
ימרוק סימני הנגעים מהעין וימלא נגעיה וימרוק כמו כן ה
הלוכן ממנה ויועיל מעובי העפעפים ויתיך החמר מהעין
מבלי נשיכה ואפשר שיתיך המים בתחלת ירידתם לעין כ
בשהם רקיקים ויותר חזק שבו אל הבחולים הוא המזויף מ
מהיתוע אברי הנשום והחזה טוב לשעול הרטוב ול
ולצרות הנשימה והנשום הנצב ומכאובי הצלעות ויזכך ה
הקול וזה בתמרוקו הרקיק מבלי עובי ויעצרוהו תחת הל
הלשון ויבלעו ממנו לעובי הגרון אברי המזון יועיל
לרפיון האצטומכא ולמים הצהובים ולנפח האצטומכא ו
ולמים הצהובים ולנפח האצטומכא אברי הנעירה
יגיר השתן ובל שכן בשיעשו ממנו חקנה עם מי סדאב ומ
ומי אפסנתין ומי תורמוס ויוציא העובר והתולעים וגרגרי
הדלעת וזה במרירותו וירכך צרות פי הרחם וישתו ממנו
שעור פול לשחיני המעים ולהפשטם ולשלשול הקדחות ש
שעור פול עם פלפל ומים להתחלת נעירת הקדחת וימנ
וימנענו הארסים ישקוהו עם יין לנשיכת עקרב ויועיל
תמורתו חצי משקלו עם פלפל על דעת קצת ואינו נכון

פרק תנח מראן ובלטי מוראן הוא קורניאה
המהות אוכלים פרי אילנו ואפ
ואפילו שהוא חזק העפיצות הם
המפעל והסגלה יש בו קבוץ ויובש המכות והנגעים
שריפת קליפתו עם מים יועיל לגרב המנוגע ובכלל שהוא
מגיע בתכלית הקבוץ עד שפריו יסנור המכות הנסות
הארסים מין אלמהאן עם יין ישתוהו או אם יחבשו בו יוע
יועיל לנשיכת האפעה ואמרו כי קליפות עציו יהרגו בש
בשישתו בו ׳

פרק תנט מאמיתא ובלטי מימיתי המהות
הוא כמות הפרי הנקרא הלוט וב
ובערבי בלוט ומכורכם הגוון נ
נוטה אל השחרות קלים להשכר ובהם מרירות ועצם מים
מימיי ועפריי וקור מימיי שאינו חזק אלא כמו קרת מי הא
האפיקים ועקרו הוא עשב בהיר הרוח מר הריח ומיצו זע
זעפראני הטבע קר ויבש בראשנה המפעל והסגלות
קובץ משובח המורסות והסמנים יועיל ממורסות חמות
גסות וישקוהו אל האודם הגדול הנקרא חמרא בערבי וזה
בגופם קשים אינם קטנים והגופים הבנוגעים פן ירבה ע
עליהם היובש אברי העין יערבוהו בתרופות האפר נ
נקרא רמד ׳

פרק תס מיעא הוא אצטורק ליקידא
המהות אמרו כי המיעא הרטו ה
יש ממנה שהיא מגרת בעצמה ב
בטבע ויש ממנה שיוציאוה בבשול והמוגרת בעצמה כר
כרכומי ואם יתישן יטה למראה הזהב והוא רבל והמוגרת
עם הקליפה הראשנה היא השחורה וזה שיותך בבשול א

אותו האילן ומה שיוגר ממנו הוא המיעא הרטובה ומה ש
שישאר בו כמו הפסולת היא היבשה הסגלות כבר
דברנו בכחות הרטובה והיבשה ואמרו שבה קבוץ ויובש ו
ואמרו קצתם שהיא חמה ויבשה ותוריד הרטבה מהמוח וז
וזה בחלוף מה שנאמר בה לפי שהיא מכאבת הראש
אברי המזון היבשה תועיל לנגעי האצטומכא אברי הנ
הנעירה הלחה המוגרת תעצור הטבע ׳

פרק תסא מחלב ובלטין מחאליב המבחר
ממנו הוא הלבן הגוון הזך
הטבע חם בראשנה חזק היובש
המפעל והסגלה מרקיק ומתיך משקיט הכאבים בלי
הפרקים טוב למכאובי הכסלים והגב אברי הנשום
מועיל מעלוף הלב השתוי במי דבש אברי הנעירה
יועיל מהקולון ומחצץ הכליות ׳

פרק תסב מאגרא ובלטין מאגרא המבחר
ממנו הוא הנקי אשר ירבה ויוס
ויוסיף במים הטבע קר בר
בראשנה יבש בשנית המפעל והסגלות צופר וקובץ
אברי המזון יועיל מכאבי הכבד אברי הנעירה יותר
חזק בעוצר הבטן מהטין החתום ויהרוג התולעים

פרק תסו מהודאנא ובלטין מיהנכיטוני ה
הוא קאטאפוסיאה מינור
המהות הוא הנקרא חב אל מלוך
ואילנו נקרא בארצנו סדאב ועליו דומים אל הדג והם ב
באורך אצבע ופריו כמו הלוזים הגדולים ויש שיהיה יותר
קטן ולו זרע בכל פריו ממנו יש שלשה גרגרים שחורים
הטבע חם בשלישית יבש בשנית בלי הפרקים יועיל
בשלשולו מכאבי הפרקים ונכאות הרגלים וגיד הנשה
אברי המזון יועיל מהשקוי ויקיא בכח אברי הנעירה
ישלשל כמו היתועים ויבשלו עליו במרק תרנגול זקן ויו
ויועיל לקולון ויגיר השתן ואם יקח מגרגריו ז או ו ויעשו
ממנו גרגרים או ישתוהו כמו שהו וישתו אחריו מים קרים
ישלשל האדומה או הלבנה ויותר מה ששותים ממנו טו ב
גרגרים וזה מהגדולים ועשרים מהקנים ובשרוצים שישל
שישלשל בהפלגה ילעסו אותו ומי שירצה שישלשל כנחת
יבלעוהו כמו שהוא ׳

פרק תסד מחרות ובלטין מארות הוא עק
עקר האנגדאן ופחות מהחלתית
בכח והתועלת וכבר דברנו ע
עליו בשער אנגדאן מה שראוי לסמוך עליו בענין אל מח
מחרות המפעל והסגלות מרכך ומבשל אברי המזון
יש בו קושי העכול ויזיק לאצטומכא אבל אם ההיה קרה
תחזקנה ׳

פרק תסה מבסס ובלטין מישסים המהות
דומה לאילן הנקרא בטם והוא
משלש החתוך נוטה לכרכמות ו
וטוב הריח ויש מאילנו פרדסי בעל שלש עלים וממנו מד
מדברי ומצרי ועושים ממנו לחם ויראה שזהו הנקרא אל ח
חרבא הטבע הפרדסי ישר בשנית בחום והיובש
המפעל והסגלה הפרדסי לאשר לו שלש עלים בחו מיבש
מעט והמדברי יותר חזק ׳

פרק תסו מלואח ובלטין מולגואה המהות הוא
סם כנעני ונקרא על שם הזה והוא ע
עצים מחותכים נוטה נוטה לשחר ת
בלי הפרקים אם ישתו ממנו משקל דרהם עם מי קרטאם
ויועיל לרצוץ העצל

פרק תסז מורדסקון ובלטין מורידוסיקון
המהות הוא ציץ וענפים רקיקים נפרד
נפרדים נוטים מעט לכרכמות
אל בדרונג על דעת קצתם יש ממנו שיהיה יותר נוטה לש
לשחרות וכרכמות אמר בן מסויא שהוא כמו אל בדרון
ואמר אל גוזי שהוא בכח אפסנתין רומי ויותר חזק הקבוץ
הטבע חם ויבש בשנית אברי הראש יועיל לכאב הראש ו
וחרטבה אשר במוח אברי המזון יחזק האצטומ והכבד
ויועיל מהנפילה אשר בקרבים אברי הנעירה יסבלוהו
ויועיל לתולעי פי הטבע

פרק תסח מלוח ובלטין מילהרץ המהות הו
הוא כמו אל עסג ועליו כמו עלי
הזתים ויותר רחבים ואוכלים אותו
כמו הירקות המפעל והסגלות יש בו מליחות וקבוץ ור
ורטבה פנה וגופח בה אברי החזה אם ישתו ממנו מש
משקל דרהם עם מי קרטאן יגיר החלב אברי המזון אם י
ישתו ממנו דרהם עם מי קרטא ישקיט העקיצה במעים

פרק תסט מאמיכאן ובלטין מומו כן הוא
צלידוניא המהות הוא עצם בעל
קשרים נוטים לשחרות ובהם ע
עוות מעט והם יותר חמים מגידי הצבעים הטבע חם ויב
ויבש בסוף השלישית המפעל והסגלות ממרק ומנקה
העדי ימרוק לובן העין והצפרנים אברי הראש מיצו יו
יוריד הרטבה הנסה מהראש וינקה יתרוני המוחועקרו ו
יועיל מכאב השנים אברי העין
יסיר הלובן מעל העין ויחדד הראות כאשר כוחלי סבו וי
וימרוק הרטבה הנסה ובש מיצו אברי המזון עקרו יועיל
מהדרוקן אברי הנעירה יועיל מעקיצת המעים ויש בו
שלשול

פרק תע מאהיזהרג ובלטין מיגוזהיריני
המהות באלו הוא אילן משבראן
אלא שהוא יותר ארוך ממנו וגוונו
דומה לכרכמות ויש מי שמנה אותו בכלל היתועים הטבע
חם בשלישית יבש בה המפעל והסגלות אם ישליכו ממנו
באפוקי חמים ישבר הדגים ויצוף אותם בלי הפרקים יו
יועיל מנכות הרגלים וכאב גיד הנשה והפרקים וחגב והיר
והירבים ובשיערבוהו בתרפות המשלשלות יפזר הרוחות
אברי הנעירה ישלשל התערובים הנסים

פרק תעא כאש ובלטין מאישסי המהות הו
הוא קרוב העצם מהעפולים ויו
ויותר משובח שבזמנים להסתפק
ממנו הוא ימות החמה הטבע שוה ברטבה והיובש המקו
המקולף ממנו הוא ישר ואשר אינו מקולף נוטה ליובש ל
לפי שבקליפתו עפיצות המפעל והסגלות אין וב נפח כמו
שיש בפולים ואעפ שיש בו נפח כל שהוא אבל הוא פחות

הנפח מהם ואינו ממרק כמו הפולים ואין בו קור כמו שיש
בעדשים ובשיושם בו מעט קרטאן יבשירהו כלי הפרקים
עושים ממנו תחבושת ויועיל לכאב האברים וכל שבן
עם יין מבושל והיין מבושל עם זעפראן יועיל אל הרצוץ ו
והבקוע אברי המזון הוא משובח הליחה וכש המקולף
ואינו מעוכב הירידה כמו הפולים ואם יבושל במים עם
שמן שקדים מתוקים יהיה יותר משובח הליחה אברי
הנעירה אם יבושל במים ואחר ישפכו מימיו יעצור הטבע
ובש אם יחמיצוהו בגרגרי רמונים וסומאק ואמרוקצתם יש
בו הזק לתעות המשגל

פרק תעב מן ובלטין מנגא המהות הוא
טל נופל על אבן או על אילן ו
וימרוק ויקפא וישוב כדבש וי
וייבש כמו יובש שרפים מהתרגגבין הנקרא אלשירבאש ו
והרבש המובא מארצות קצרן וכבר זכרנו כל אחד בשערו
וילקח ממנו מה שנופל עליו בח ויעבירנו כמה שיחייב א
אותו רבוכו ומתיקותו

פרק תעג מאזמאר ובלטין פיפטולא המהות
הם ענפים שיש להם שערות ובע
זנב ודומה אל הנקרא נעדא אך ה
הוא יותר משובח ומרובה השערות וכאלו הוא כלו שערו
וריחו ריח הנקרא מר והוא חם וטיב הריח מעט

פרק תעד מלח ובלטין שאל המהות יש
במלח מרירות וקבוץ ומלח
קרוב מהבור ויש ממנו קר
ויש ממנו קשה ויש ממנו הר
דראני כאלו הם השהם וממנו
נפטי והוא השחור מצד הנפט אשר בו מעצמו ואם
יעושן עד שיות הזפת ישא כמו הדראני וממנו הודי שחו
ואין שחרותו כמו הזפת אבל עצמו ומלח חים ימס בשיפול
עליו מים ואינו כן המדברי הטבע חם ויבש בשנית ו
ובשהוא מר הוא יותר חם המפעל והסגלות ממרק ומ
ומתיך וקובץ ומיבש בהתובו וקבוצו והוא יותר חזק מכל
המפעלים אשר כו ומהסר הרוחות והשרוף ממנו יותר ח
חזק היובש וההתך ומועיל מהעפוש ומנסות התערובים
וקצפו יותר רקיק ממנו ומאשר שורפים אותו אבקו קרוב
ממנו ויתיכו יותר מהמלח ויקבצו פחות ממנו ואשר חופ
הופרים אותו פחות ההתך ופחות הרקיקה אלא אם יהיה
מעט המטעם כי יהיה יותר קובץ ומתיך והחפור אם רוחצ
רוחצים בו פעמים ייבש מאין נשיבה ובשיערבוהו במטע
במטעמים הקרים ישנה אותם והאנדרני יוציא הרוחות וא
אשר הוא יותר מר הוא יותר חזק ההתך וכל זה יתיך
והליחות הקפואים והמר יותר חזק ההתך והחום העדו
המלח השרוף ינקה השינים מהחפירה ויסיר חבורות הדם
באיזה מקום שיהיה כשימשחו בו ואם ימשחו בו כן עם ד
דבש יבשיר הגוון המורסות והסמנים עושים ממנו
תחבושת למורסות הנקרא דמאמיל עם דבש וצמוקים
ויועיל למורסות הלבנה עם פודנג וימגע מלהוסיף חולי ה
הנמלה המכות והנגעים אוכל הבשר הנוסף והבולט ו
ויועיל מהגרב והשחין הדם הנקרא קובא ואם ילכלכו

בו עם שמן זית וחומץ בקרוב מהאש בדי שיזיע ישקיט
החכוך וכל שבן הנול מהלבג ואם ישימוהו עם שמן זית
על שריפת האש יבנע הבועות ממנו ובל שכן הכורקי וה
והאפריקי והבורקי אין דבר בו שיניע אל המלח בקביץ וי
זיובש וזה שהמלח יותר חזק המירוק למה שיהיה כנוף מ
מהרטבה וקביצותו למה שישאר בחלקי האבר כלי
ד פרקי יושם עם קמח ודבש על עוות העצב ויועי ועושי
ממנו תחבושת לנבאות הרגלים ויערבוהו בשמן זית וו
ויועיל וכן ימשחו בו על העצל אברי הראש אם
ימשחו בו עם שחם הנטל לסימני הראש ויועיל וחד
והדראני ילקח השמן והמלח ויחזק בשר החנכים הנרפות
וכש האנדראני עם חומץ חזק עושים אותו תח
תחבושת לכאב האזן ויועיל אברי העין אוכל הב
הבשר הנוסף בעפעפים והצפורן הנקרא טרפא ויועיל ב
בסגלה מכסוי ולובן העין והמלח עם שמן
הזית ודבש עושים ממנו תחבשת על העין ויתיך שחרות
הדם הנקפא בה אברי הנשימה ילחכו ממנו עם ה
הנבטי עם דבש וחומץ ויועיל מהחניקות ומורסת ערלת
הגרון ונפחה ומלח דראני ונפטי וכל מיגיו יפסיקו הלבנה
והזבוכית הנדבקת אברי המזון יעזור על הקיא וב
וכש הנפטי וכש הדראני ויועיל ממבאובי האצטומ הקרי
אברי הנעירה המלח כלו ימהר יציאת הפסולת וירידת הם
המאכל והנפטי יוציא לבנה מעופשת ומים ומרה שחורה
ויערבוה בחוקנים והשחור חזק השחרות שאינו נפטי ישל
ישלשל הליחה הלבנה והמרה השחורה והמלח המר כמו
בן ישלשל השחורה בכח והדראני ישלשל הלבנה הנאה
בכח וישלש השחורה ויועיל בהפלגה לשלשול כל הנוף ו
ויעזור התרופות המשלשלות לנקות השחורה והרטבה הד
הדבקות מחלקי האבר ויושם עם פודנג הדרי וחמאה זש
ושאור ויועיל למורסות הביצים אשר מליחה לבנה וכן ע
עם עוכן ודבש יועיל לנגעי האמה הארסים עושים מ
ממנו תחבושת עם זרע פשתה ויועיל לעקיצת עקרב עם
פודנג הדרי וזופא ודבש לנשיכת הולך על נחון ועם חו
חומץ ודבש לנשיכת בעלי הארבעים וארבע רגלים והצ
והצרעות עם סכנגבין להזק האפיון והפטריות המימיות

פרק תעה מלוכיא ובלטין מולכיאה הוא מי
מלווש המהות הוא אל באזי ובבר
חקרנו עליו באות הבף הטבע קר
בראשונ רטוב בשניה הבפע והסגלות יפתח אטמי הכבד

פרק תעו משמש ובלטין פרושומילא
המבחר המשובח הוא הארמיניי
לפי שלא ימהר אליו ההפסד והחומצה ובשאוכלים ממנו
יאות לקחת עליו והמצטכי והאניסון בשוה וזה מזו עד ש
שני זוזים ביין מזוקק או שכר של צמוקים או מעט דבש
הטבע קר ורטוב בשני והשמן העשוי מגרעיניו חם ויבש
בשלישית המפעל והסגלות התערוב הנולד ממנו הוא
ממהר העפוש אברי המזון השמן העשוי ממנו ישקיט
הצמא והמשמש יותר נאות לאצטומ מן האפרסקים והא
והארמיני אינו נפסד באצטו ולא יתחמץ במהירות וממה
טידחה הזקו מהר שיקח אחריו אניסון ומצטכי במשקה ה
הפירות הנקרא מיבא בערבי או משקה צמוקים

והמטרדוטוס עם דבש זך והמים איברי הנעירה
אשמן העשוי מגרגריו יועיל לשחורים הקדחות יוליד
הקדחת במהירות עפושו אך הסגון העשוי מהיבש
ממנו יועיל לקדחות הדות

פרק תעז מוז הוא פומא דיפאראדיש
ובלטין מוזא המהות ידוע ה
המפעל והסגלות הפג יזון מעט ו
ומרכך והרבוי ממנו יוליד האטמים ויוליד האדומה והלי
והליחה הלבנה בפי המזג אברי הנשימה יועיל לשר
לשריפת הגרון והחז אברי המזון כבד על האצטומכא
והרבוי ממנו יכבד על האצטומכא מאד ויאות שירגיל א
אותו מי שהוא חם המזג בסכנגבין עשוי בזרעים והמזג ה
הקר ירגיל עליו דבש אברי הנעירה יוסיף בתאות הם
המשגל והוא נאות אל הכליות ויגיר השתן

פרק תעח מך ובלטין מידוללא כלומר
מוח העצמות היותר נאות
שבו הוא מוח הענל והאיל
ואחריו השור ואחריו העז ואחריו הרחלים ומוחי התישי
והשורים הרזים יותר יבשים ומוח הקצוות יותר דשן
המפעל והסגלות המוחות הם מחממים ומרככים רבי הם
המזון אם יתאכלו המורסות והסכנים טוב אל הקושי וא
ואל האבון מה שיהיה ממנו כמו מוח הענל והאיל אינו
כמוח התישים והיעלים לפי שהם יבשים אין בהם רטבה
אברי המזון ידשן האצטומכא ויסיר התאוות ויאות לאכלו
עם תבלין אברי הנעירה תסבול האשה ממוחות המש
המשובחות פתילה בר חם ויועיל מהקושי שבו הארסים
אמרו כי בשמלכלכים בו וכל שכן במוח האיל יוציא הש
השרצים

פרק תעט בדי ובלטין מורי כלומר בותח
הטבע חם ייבש בשלישית אמר
בן מאסיא כי העשוי מדונג הוא
פחות החום והיובש מהעשוי מהשעוד ואיני מאמין בו
המפעל והסגלות ימרוק התערובים הנסים וירבך וכו קבו
קבוץ ונקיות הלבנה העדי יכשיר ריח הפה המכות
והנגעים טוב לנגעים המעופשי והעשוי מהדג והבשרי
המלוחים ימנע מלהוסיף הנגעים הרעים כלי הפרקים
יועיל לכאב הירכים וגיד הנשה אברי העין יכחלו בו
בתחלת השחין הנקרא גרדי וימנע הסכנים מהעין אברי ה
המזון יועיל מרט ת האצטומכא וימרוק הרטבו מהקרבים
אברי הנעירה יערבוהו בחוקנים אל הקולון ובחקנים הע
העשוים לנקות המעים הארסים יועיל מנשיכת הכלב ח
השוטה

פרק תפ מי בכתג ובלטין רוב הוא הנקרא
שאפא או קרינים הוא העסים המבו
המבושל אברי הנשום יעזור על הרוק ומערבים אות ב
במשקה אל כשבש הידוע הוא שרב בערבי אברי הנעירה
יועיל מכאב הכליות וכים השתן

פרק תפא מצל ובלטין מאשאל הוא צוף
הרבש הסגלות רע לבעלי השחורה
וכשיבשל והו עם בשר שמן יבשירהו מעט איברי המזון
יזיק לאצטומכא איברי הנעירה יזיק לענבות

פרק

תפב נרגם ובלטין נארטישטוש
המהות ידוע המפעל והסגלות ש
שרשו מושך ממקו שוקע ויברוק
וירחוץ ומיבש ושמנו כמו עניני שמן יסמין אך הוא יותר
חלש העדי ימשוך הקוצים והמוחשים וכש עם קמח ש
שילי ודבש והגרגם ומרוק הבתם בער כלף והבהק וכ
ובש עקרו עם חומץ ויועיל מחולי השועל המורסות ו
והסמנים ילוש עקרו עם דבש ובוסמת והיא כרסנא ויפתח
היכולות הקשים להתבשל ועושים תחבש מעקרו למורסת
העצב המכות והנגעים ייבש המכות וירבקם דבוק ח
חזק ואפי כיותת היתרים וכש עם דבש וכן יועיל לש
לשריפת האש ומכות העצם והנגעים המשוקעים ואם יע
יערבוהו עם בוסמת ודבש ינקה שטופת הנגעים כלי חפ
חפרקים שמנו יועיל לעצם ועושים תחבושת מעקרו לם
למורסות העצם וקשורים וכאיבי הפרקים ויועיל
אברי הראש יפתח אטמי המוח ויועיל מכאב הראש הרטו
והשחורי וכן יפעל שמנו והו יותר מועיל ויכאיב הראשי
החמים אברי הנשום והחזה שמנו יחיך המורסות
הקשות והקרות אשר בקרום כשימשחו בו החזה
אברי המזון כשאוכלים שרשו במות שהוא יעורר חקיא וכן
יעשה מיבי בשולו אברי הגעירה יועיל למכאובי
הרחם ובים השתן וכשישתו ממנו ד זוזים במי הדב יפיל
העובר חי והמת ושמנו פותח צרות הרחם ויועיל
נ מכאובין

פרק

תפג נרדין הוא אשפיק סליתיקא ובל
ובלטין נירדין וכבר נזכר בש
בש ער הסנבל בפני שהוא סנבל
רומי

פרק

תפד גיל ובלטין ניל הוא אינדי הם
המהות יש ממנו פרדסי וטש
וממנו מדגרי ומפעלו במו מפעל הפרדסי הטבע חם
בראשונה יבש בשנית המפע והסגלות הוא קובץ וטוגע
יציאת הדם והפרדסי ייבש יובש חזק מאין כשיכה ויש
במדברי חרוד והוא יותר חזק היובש וימשוך החמרים טה
מהעומק העדי ימרוק הבתם והבהק ויועיל מחולי הש
השועל המורסות והסמנים יחסר המורסא בתחבשת ו
ובכלל יועיל כל מורסא בעת התחלה והאודם ויושם על
עליו עם קמח שעורים המכות והנגעים יסגור המכות בנ
בנופים וזה בכח יבשותו וזה פי הפרדסי ויש במדברי חד
חדוד והוא טוב לנגעים המעופשים והוא מופלג להם ו
והפרדסי יותר משוכה לרפואת הנגעים וזה בעבור טעש
חדודו ויועיל מהנגעים המעופשים ובשישחקות עם דבש
יועיל לשריפת האש ומכות העצב ויוציא הקוצים והחצי
וכש עם קמח שילם אברי הנשום והחזה יועיל ל
לשעול החזק נגעירים אשר יקיא בעדו ומיצו יועיל במו כן
לנגעי הריאה ומורסת הצלעות הוא שוטא הגול מהשחרה
אברי המזון יועיל לשחול וכש המדברי

פרק

תפה נסרין ובלטין ניפרין הם
המהות במו היסמין בכחו ויותר
חלש ממנו ושמנו קרוב משכן

היסמין בכח אך הוא יותר חלוש הטבע חם בשלישית
המפעל והסגלות בל מין ממנו מבקה ומרקיק וציצו יותר ג
מיוחד לזה כלי הפרקים יועיל מקוד הפרקים
אברי הראש יהרוג התולעים ויועיל מהצליל אשר באזן וה
והחרשות ויועיל לכאב השינים ולבלבו המצח במדברי
וישקיש באב הראש ומיצו יפתחו אטמי הנחרים אברי
הנשוף יועיל למורסות הגרין ושני הלוזים אברי
המזון אם ישתו ד דרהמים ישקיש הקיא והפוקא וכש הם
המדברי ממנו

פרק

תפו נמאם ובלטין שישינברום הוא
אלסנבאר הוא בלשמישא הטבע
חם בשנית ויבש בשלישית ו
ועומד כנגד העפושים המפעל והסגלות יהרוג הכנים
המורסות והנגעים יועיל במורסות הקרות וטה
ומהפלגמוני החזק הקושי אברי הראש אם יבושל
בחומץ ובשמן נארדין יועיל מהשכחה בשיל כלכו בו הר
ראש וכן יועיל מעורבוב משכל ולישרגיאה וקראביטום ת
היא מורסת הראש ויושם עם שמן ורדי וחומץ ויועיל לכאב
הראש ויעשו תחבושת מעלי המדברי על הראש עם ורדי
ויועיל ועל המצח לכאב הראש אברי המזון יועיל
מחפיקה כאשר ישתהו בין וזרעו יותר חזק ויועיל מם
ממורסות הכבד הקרות אברי הגעירה יועיל מהת
מהתולעים ומגרדי הדלעת חב אל קרע בער ויוציא העו
העובר חמת ויגיר דם הוסת ובש הסלעי והמדברי כאשר
ישתוהו בין יגע השפה השתן ויוציא החצץ ויועיל מהע
מהעקיצה בטעים כמו כן בשישתהו בין הארסים יועיל
מנשיכות ועושים ממנו תחבשת לנשיכת הצרעה וכן לנש
לנשיבתה ישתו ממנו שני זוזים עם סנגבין ויועיל

פרק

תפז גילופר ובלטין ניכופר הם
המהות לפעמים אפשר שיק
שיקרהו נאלינוס ברוב הסים ונקרא חב אל ערום כל
בלומר גרעיני התתן על דעת אחרים ויש חלוף ביניהם
ושרש הגילופר ההגדי כדין היברוח המכחר היותר ח
חזק שבו הוא חלבן השרש וזרעו יותר חזק מגרגרו
הטבע עצו קר ולח בשניה ומשקהו חזק הכבוי וטבע הה
ההגדי כטבע היברוח המפעל והסגלות המשקה הע
העשוי ממנו הוא מדקיק מאד העדי יושם שרשו על ה
הבהק עם הסים ובש השחור ויועיל ושרשו עם זפת לח
לחולי השועל ויועי כמו כן נש השחור מעקרו המורסות
והסמנים שרשו יועיל ממורסות חמות ומורסת השחול
המכות והנגעים זרעו ועקרו טובים לנגעים
אברי הראש מישן ומשקיש כאב הראש החם הנולד מאד
כאדומה אך הוא מחליש אברי הנשום והחזה מש
משקהו טוב לשעול ומורסת הצלעות הוא שוטא בער
אברי המזון שרשו יועיל למורסת הטחול בשתיה או בדשי
אברי הגעירה יועיל לחסר הקרי ויחסר תאות המאכלאו ח
והמשגל ובשישתו ממנו זו עם משקה כאשכאש יקפיא
טפת הזרע בסנולה שבו ובש שרשו וכן יועיל לשלשול
ישן ונגעי הסים ומכאובי כים השתן כשיעשו ממנו תחב
תחבושת וזרעו יותר חזק בבל דבר עד שיטבע כאב כים ח
השתן בשיעשו ממנו תחב שת ושרש המכורכם ממנו ז
וזרעו בשישתו מהם בחלב פעמים יועיל להגרת הרשכה

הבטן הקדחות יועיל מהקדחת החדה והוא חזק הכבוי

פרק תפח נענע ובלטין מינטא הטבע ט
חם ויבש בשלישית ויש בו רטבה
יתרונית המפעל והסגלות יש
בו כח מחמם קובץ מונע והוא היותר דקיק העצם שבירקו
הנאכל ם וכשישרו ממנו בחלב לא יתגבן וכשישתו מיצו
עם חומץ יפסיק הגרת הדם מהבטן המורסות והסמנים
אם יעשו תחבושת ממנו עם גרש אל הדבלות יועיל ואינו
דומה אל הפודנג לפי שהפודנג אין בו עפיצות ובו התוך
וחום ויבשות מתנבר מזיק אברי הראש יועיל כש
כשיושם במצח לבאב הראש ובש עם גרש שעורים וימ
וימשחו בו לנחירות הלשון ויסירהוויערבו מיצו במי קר
קרפאן ויטיפו ממנו באזן הנבאבת ולמורסתו אברי
הנשום מונע הזלת הדם ורקיקתו ומקריש החלב בשד ברש
ברטיה וישקיט כאבו ומורסתו אברי המזון יחזק ה
האצטו ויחממה וישקיט הפוקה ויעכל וימנע הקיא הגול
מחלבנה והדמיין ויועיל מהירקון ובש המשקה העשוי מ
ממנו אברי הנעירה יעזור למשגל לנפח אשר בו
ומרטבת הפרדסיית אשר אינה בפודנג ויסגור בלי טפת ז
הזרע ויהרוג התולעים ואם תסבול ממנו האשה קודם הת
התשמיש ומנע החריון וכשישתו ממנו עם גרגרי הרמוני
ישקיט הקיא והשלשול בער היצא הארסים יועיל לנשיב
הכלב השוטה והוא מיוחד בזה

פרק תפט נרמאשאך ובלטין נירימישך ה
המהות הוא צצים וקליפות ו
ודומה אל הבאסבאסא אבל
הוא פחות האודם ממנו נוטה לכרכמו והוא מבושל הריח
ובו עפיצות מעט קרוב בכח אל הנרדין הטבע חם ויבש ב
בשלישית המפעל והסגלות הוא רקיק ומתיך
אברי המזון טוב לאצטו ולכבד הקרים ויועיל כתועלת ה
הסנבל תמורתו רביע משקלו זנגביל וחצי משקלו פסתקו
וששית משקלו סנבל

פרק תצ כבאלא ובלטין פרופר הוא מורסן
הטבע חם ויבש בראשנה
המפעל והסגלות ממרק ומרכך ו
ומנקה הרבה ואינו כמו הכוסמת ובער כרסנא ויתיך הר
הרוחות והלבנה המורסות והסמנים יועיל עם חומץ ח
חזק כשיושם על התחלת המורסא החמה ואם יסבלה ביין
ועושים ממנו תחבושת למורסות השדים ויועיל ויתיר מו
מורסת הליחה הלבנה המכות והנגעים יושם עם חו
חומץ חזק על לגרב המנוגע ויחובשו בו כשהוא חם
אברי הנשום והחזה ירבך החזה בתמרוקו וכש מימיותו ע
עם סוכר ושמן שקדים ויטבלוהו ביין ויועיל ממורסת ה
השדים אברי הנעירה יניע המעים ודחות מה ש
שבהם ואם ישתו ממרקו ירבך הבטן הארסים יועיל מג
בנשיבת העקרב והאפעה כשיחכשו בו

פרק תצא נשארא ובלטין שיראטודא הו
נסורת הטבע טבעו כמו טבע ה
האילן אשר הוא ממנו המפעל
והסגלות נסרת האילן המתאכל יש בו החוך ויוכש
המכות והנגעים נסורת העץ המתאכל יסגור המכות וכש
אם הוא מאילן קובץ כמו קצת מיני הקוצים ואם יערבוהו
בכמו משקלו אניסון עם יין וישרפוהו ואחר ישחקוהו

ירוהו על הנגעים הנמליים ויועיל להם

פרק תצב נשא ובלטין אמילון הוא אע
אמידו או אנפאש הטבע
חם ויבש בראשנה המפעל והסגלות מחזק ומרבך ויאו
שתבושל הנשא חלק אחד בשלשה כמוהו מים העדי ו
יועיל עם זעפראן על הכתם המכות והנגעים יסגור ה
המכות ויבשיר אותם אברי העין ימנע הגרת הח
החמרים אל העין אברי הנשום והחזה והמרק הע
העשוי ממנו ימנע חנזילות מהחזה אברי הנעירה
האמידו לבדו ובעדשים יעצור הטבע וימנע שלשול ה
המרורה

פרק תצג ארבעס ובלטין נאריבאש
המהות הוא סם חד בתובו חלב י
ירוק קובץ ועם שמן זית יגיר הזיע
המפעל והסגלות כשנופחים ממנו ג נחרים יפסיק רעיפת
הדם אברי הנשום והחזה תוכו כשהוא לוח יועיל
לרקיקת הדם המתאסף בחזה אברי הנעירה תוכו י
ימנע השלשול הישן הארסים כשימשחו בו עם יין יועיל
מנשיבת האפעה

פרק תצד נגוכא ובלטין אמיאוש ה
המהות יש בו מרירות מועט
וחו המכה היותר מועיל ממנו הוא זרעו הטבע חם
ויבש כשנית המפעל והסגלות יפתח האטומים ויש בו
עם היובש רכוך העדי אם ישת ממנו או אם ימשחו
בו ישנה המזון לכרכמות ויערבוהו בתרופות הבהק ו
והצרעת ויולש בדכש ומחבשים בו חבורת הדם באיזה
מקום שתהיה אברי הנשום והחזה יועיל ממוגלת החזה
מלח נשימה הנולדת מפתיחת החזה אברי המזון
יועיל מנגעי האצטו וישקוט אצטנסותה ורפיונה וטוב
לאצטו והכבד בשהם קרים אברי הנעירה ישתוהו
ביין ויגיר וכשאוכלים ממנו יסיר עוצר השתן ויוציא הח
החצץ המתפתת ובכלל ינקה הכליות והמקה ויועיל מה
מהרוחות והעקיצה הוא באב המעים ואם יעשנו בו
הרהם עם ראת גג ינקהו הקדחות יועיל הקדחות היש
הישנות הארסים בשולו יוצק על נשיבת עקרב ישקו
וישתה לעקיצת הרמשים

פרק תצה נטרו ובלטין נטרום הוא שאל
ניטרי המהות הוא הבורק האר
הארמיני וכבר זכרנוהו

פרק תצו נורא הוא סיד ובלטין קלש מה
מהותו גרצה בו כל רבר שרוף שי
שישוב אפר מהנשמים תאבנים והח
והחרסים הטבע אמנם אשר לא יגע בו מים או אשר נ
נגע בו מים כשישאר מבובה שני ימים או שלשה חנה אז
לא יאות לשרפו אלא יחומם לבד והרחוץ יושם יבש
המפעל והסגלות יפסיק יציאת הדם והרחוץ מיבש מאין נ
נשיבה והנורא שבירחצוהו בשמנים ישוב מבשל המ
המכות והנגעים או כל הכשר העודף והרחוץ יסגור ויועי
משריפת האשימאד

פרק תצז נארישיאן דארא ובלטין ניר
נירשסיטינדארו המהות ח
חושב אני שהוא טעות והוא בבית לא בנון והוא עצה אל
רעי כלומר ממה הרועה

פרק תצח׳ נבלא ובלשין פלמא רל׳ דקל ה
הוא אילן התמרים הידוע וכל ח
חלקיו הם קובצים וכבר דברנו
בענין התמרים

פרק תצט נשאר ובלטין שאל ארמוניאקו׳
המהות הוא הדומה אל תח
התנבאר הזב כמו השתם הטבע חם ויבש בסוף הש
השלישית המפעל והסגלה מרקיק ומתיך אברי
העין יועיל מלובן העין אברי הראש יחזק ערלת ה
הגרון הנופלת ויועיל אל החניקות

פרק תק׳ נחאס ובלטין אש הוא נחשת
המהות יש מהנחשת מה שהוא א
אדום נוטה לברכמות והוא הקברוסי והוא ממוכח ויש ממ
ממנו אדום בהיר נוטה לשחרו ויש סוג מהנחשת הנקרא
טלאקון והשרוף הוא חריף ובו קבוץ כמו כן וכשירחצוהו
הוא סם משובח בסגור הנגעים וכשאינו רחוץ הוא יותר מ
משובח המבחר פרח הנחשת הוא יותר רקיק ממנו
הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות הנחשת הש
השרוף יש בו חדוד וקבוץ יסגור ואמרו עליו כי בשימרטו
השער במספרים של טאליקון ימנע הצמיחה העדי י
ישחיר השער המכות והנגעים יסגור נגעים רעים המוספים
וימנעם מלהוסיף ויאכל הבשר הנוסף והרחוץ יסגור הם
המכות ואמרו כי כשימשחו בו בדבש יועיל אל הנגעים ה
המתדבקים השרופים וזה בגופים הקשים אברי ה
העין יחרד הראות ויועיל מהעפעפים איברי הנעירה
ישלשל המים הירוקי׳ כשישתותו במי הדבש ואם ילחכוהו
יעיר הקיא והמשקה ממנו שקל וחצי זוז ויוציא המימיות
מאין הזק הארסים יאות להזהר מלעשות מה שיש בו ו
מלחות או מרירות או דשגות כמו הבשרים והשמנים או
מה שיש בו חמיצות בכלי נחשת שלא ישתו ממנו שהם
בלי ספק ישלשלו ליחה זנגריית והנגאר הוא ארסיי

פרק תקא׳ נפט ובלטין פיטטרוליאום הל
הלבן ידוע והשחור הוא ברכמות
אל קאר הבבלי ובלעדיו
הטבע חם ויבש עד הרביעית המפעל והסגלות הוא ר
רקיק וכש הלבן ומתיך ומפתח האטמים כלי הפרקים
יועיל מכאבי הירכים והפרקים וכש בלבן אברי
הראש הנפט אשר בעין התבלת יועיל ממכאובי האזן הא
הקרים אברי העין יועיל ללובן העין והמים ה
היורדים והשחור כמו כן אברי הנשום והחזה יו
יועיל מצרות הנשימה והשעול היטן אם ישתה ממנו מעט
במים חמים אברי הנעירה ישקיט כאב המעים וה
והרוחות ואם יסבול ממנו פתילה יהרוג התולעים וכש ה
השחור ואם יאכל ממנו משקל זוז יהסר רוחות בים השתן
וקור הראש הארסים כשימשחו בו יועיל מהנשיכות

פרק תקב׳ נבאק ובלטין נאבק הם אגרינ׳
ובצינונימש הם קור ניאש הטבע
הרטוב והיבש ממנו יש בו יובש
ורקיקות וזה ככל חלקי אילנו ועשן אל סדר הוא חזק ה
הקבוץ המפעל והסגלות קובץ וכש הגרש העשוי ממנו

העדי ימנע נפילת השער ויאריכנו וירכבנו ויחזקנו וה
והסדאו ישרפו יסיר הבהרת והילפת ויאדים השער
המורסות והסמנים עלה הסדר ירבך המורסא החמה וית
ויתיכנה אברי הראש שרף הסדאר יסיר הילפת בש
בשירחצו בו אברי הנשום עליו יועילו לצרות הנ
הנשימה ולחלאי הריאה אברי המזון יחזק האצטו׳ אברי
הנעירה עוצר הטבע וימנע יציאת הדם והוסת ויועי׳
לנגעי המעים מהשלשול הנולד בעד חולשת האצטו׳ וה
והאטמים ועושים חוקן מתבשילו ושותי אותו על החלאים
האלו ולהגרת הרחם והלח ממנו דינו בעצירה כדין מה ש
שדומה אליו מן החבושים והעוזרדין ותפוחים והבמתרא
וזה כי בשלוקחים ממנו ביושר יעצור הבטן והמרבה
ממנו יעורר השלשול והקיא וזה מפני שאינו מתעכל ויד
וידחנו הטבע

פרק תקג׳ נע ובלטין נוקליאו הוא גרעין
המפעל והסגלות קיבץ וצופד
המכו׳ והנגעים השרו׳ ממנו יועיל
לנגעים הרעים אברי העין אם ישרפוהו ויכבוהו
וירחצוהו יושם בכחולים במקום התותיא ויעצור ריסי ה
העינים ויצמיחנו וכשיערבהו עם גרדין וטוב לנגעי העין
והצמחת הריסים

פרק תקד׳ נגס ובלטין גראמין המכות
והנגעים יו בק המכות הדמיות א
אברי הנעירה תבשילו יוציא הח
החצץ הרעו יגיר ויעצור

פרק תקה נבטא ובלטין פינטא פילון
המהות הוא היתוע הנקרא ה׳ ע
עלין המפעל והסגלות והוא
חזק היובש מאין חדוד ולא חריפו ולא נשיכה ויחבשו בו
ליציאת הדם ויפסיקנו המורסות והסמנים יעשו ממנו
תחבושה אל הדבלות והחזירים והקושי הנולד מהלבנה ו
ומורסת ראשי האצבעות הנקרא ראחס בער ותבשיל עק
עקרו יועיל לנגעים המוסיפים והמבשל ממנו בחומץ יוע
יועיל לחולי הגמלה ומהאלדם ומורסת ראשי האצבעות ו
והגרב כלי הפרקים יועיל לכאבי הפרקים וגיד הנשה ו
ויועיל לאשך הנקרא אדרא בער כשישתו ממנו או יעשו
ממנו תחבושת אברי הראש תבשיל עקרו יועיל ל
לשן הנכאבת כשישבשבו בו הפה ויועיל משהין הנקרא ק
קלאע ועליו עם יין יועיל לבפיון ושותים ממנו מ׳ יום
אברי הנשום והחזה יועיל לנסות החזה כשיעשו גרגור מ
מתבשילו ומיץ עקרו יועיל לכאב הריאה אברי ה
המזון מיץ עקרו יועיל לכאב הכבד והירקון כשישתו ממ
ממנו ימים עם מלח ודבש ג׳ אונוסלוש אברי ה
הנעירה עקרו יועיל מהשלשול ונגעי המעים והטחורים ו
וכן יועיל תבשיל עקרו הקדחות ישתו מעליו עם מי ה
הדבש ויועיל לקדחת רביעית הארסים מיץ עקרו הוא
ממית

פרק תקו׳ נעאם ובלטין נאהאם הוא אצ
אשטרוצי המהות קצת הרופאי
משבחים כשרו שבח גדול ה
הטבע אמרו קצתם כי בשרו חם ודשן יפשיט המאכל ויח
ויחזק הגוף ויכשירנו כשיתעכל אך הוא מזוהם לא יתעכל
אברי הנעירה יוסיף בתאות המשגל

אות הסמ

פרק תקז סער ובלטין סיפורוס הוא טריאנגלי המהו הוא שרש צומח ודומה לכדתו ויותר ארוך בקצת ה הארצות אך המשובח ממנו הוא הרופי ואמרו כי הסעדי ר רופי עם זעפראן יגלח השער המבחר שבו הוא העבה הכבד הקשה להכתש המבושם אשר עשבו קצר והריפות חזק המפעל והסגלות בו קבוץ מעט ויבשות מאין נשיכה ויפתח פיות הגידים ומתיר הרוחות ושריף הדם ויערבוה באספלנית העדי יבשיר הגוון ויטיב ריח הפה ואמרו כ כי ההנדי יגלח השער המורסות והסמגים יסגור המכות הקשים להסגר והמעופשים המתאכלים וזה המעורב עם ה חבא בצרא כלי הפרקים יועיל לכאב הכסלים ויחזק הגב והעצם והרבוי מממו יוריש הגדמות הוא גאראב בער איברי הראש יועיל עפוש החוטם והשחין מהפה ורפיון ב בער השינים ויוסיף בזכרון איברי המזון יחכם הא האצטו והכבד איברי הנעירה יוציא החצץ ויש ויש כרגו ויועל מהטפת השתן ולחולשת בים השתן מאד ו ומקריותם תועלת חזקה וכן יועיל אל הכליות ויועיל מ מקור הרחם מאד ויועיל לטחורים הקדחת יועיל מה מהקדחות הישנות

פרק תקח סנדרוס ובלטין שנדארקא ה נלאשא הטבע חם ויבש בש בשנית המפעל והסגלות יש בו קבוץ וסגלתו עצירת הדם והמתאבקים יסתפקו בו כ כדי שיפילו עצמם ולא יתרוצצו העדי כחו יוליד הדזון מ מאד כשישתו ממנו בכל יום ג זוזים כמו סכנגבין המכות והנגעים יובש הנאצורים כשיעשנו בו איברי הראש עשנו יועיל אל הנזילות ואל הזכאם ולהשקיט כאב השני ותועלתו חזקה מאד אין דמיון ויבשיר בשר השינים איברי הנשום והחוה יועיל לדפיקת הלב בער דפקא כמו הבהרבא ויועיל מרקיקת הדם ויבנע צרות הנשימה הרטו ביבשות על כן יסתפקו בו המתאבקים פן יתרוצצו אברי המזון ישקיט ממנו לקושי הטחול ויועיל אמר בן מסרא עוקר מותר הלבנה מן האצטומכא וחמעים אברי הנעירה טוב לשלשול הישן ועשנו יועיל לטחורים

פרק תקט סרכס ובלטין שרקאש המהות נקרא בלשון פרס כנדבא וכורתים שרשו מחוברים מחלקים שיש עליהם קליפות נפרדים ממנו מהר יש ממנו זכר ויש ממנו נקבה והזכר יותר חזק הטבע חם ויבש בשנית ח המפעל והסגלות ייבש מאין נשיכה ובו מרירות וקבוץ המכות יסגור המכות איברי הנעירה יהרוג התולעים ונרגדי הדלעת כש במשקה הדבש והשתיה מאטר שקלי וכש עם סקמוניא וכרבק ויאות לאכול קודם שתותו מה מהשומים וכן יהרג העכבר

פרק תקי כדאג ובלטין פוליאום הוא פולי המהות הוא קרוב הכח מהסנבל אלא שהוא יותר רך והוא עלין וענפים כמו האשהברם ולו ציץ חי נפרך יצמח בארצות אל רגד במקום אנמי מים וב וביצה ויראו על פני המים כמו הנקרא עדשי המים מכלי ש שיהיה דבק בשרשו וקושרין אותו כחוט פשתן ומיבשים אותו ואפשר שיחשבו אנשי שהוא נרדין הנדי מפני שהוא דומה בכחו ולשמנו כח כמו כח שמן נרדין אקוחן ושמן ז זעפראן אך הוא יות חזק המבחר המשובח ממנו הוא החד ממנו הנוטה אל הלובן אשר לא ישבר ויהיה ריחו נודף כ הנרדין ולא יהיה סוכרי ולא מליח ולא רפה הטבע ח חם ויבש בשנית המפעל והסגלו בשיזרוהו על הבגדים ישמרם מהעש העדי יבשיר ריח הפה בשיעצרו ממנו ת תחת הלשון וטוב למורסות העין החמים המורסות וח והסמגים יבושל במי ורדים ועושים ממנו תחבושת למ למורסא החמה אחר ששוחקים אותו הכם סם משובח איברי המזון יועיל לאצטו ו הכבד הקרים מאלנרדין א כדי הנעירה ישלשל השתן יותר מאלנרדין תמורתו כמו משקלו נואלשפרא

פרק תקיא כולאן ובלטין שולין ה המהות הוא כם רומי הטבע חם וי ויבש עד הרביעית המפעל וה והסגלות שורף העור איברי הראש יועיל אל הלקוה וזה בשעושים בגרגיר ממנו סעוט עם מי סלק איברי העין יתיר מורסות הע העפעפים ויעוררם והמורסות הגודות תחת העין

פרק תקיב כרו ובלטין קופרישוש הוא פ פום סיפריש נקרא בארץ הצבי א אילן הארז והרומיים קופרישוש ושותים בו וכטעמו חדות וחריפות וקבוץ מעט ומרירות כרובה ועפיצותו יות ממרירותו וחומו בבדי שישק מכחו באברים ויגיע הקבוץ מאין נשיכה והוא בחלוף הדברים ה המחממים וזה שאינו מושך הטבע חם בראשנה יבש ב בשניה חשבו אנשים שהוא קר מאד ונראה להם כי כחו מורכב וחומו בכדי שישקע קבוצו וילך באברים המ המפעל והסגלות עליו ועציו ואגוזיו קובצים ויש בו התוך ויותר הרטבה ואגוזיו בכל דבר כמו עליו ויש בו דבוק וי ויפסיק הדם עד שיסיר העפוש בשם דסקורדים ואבן כסויא אגוז הכרו בעשון מגרש הבקים וענפיו ועליו העדי כ בשיבושל עם חומץ ותורמוס וימשחו בו על הצפרני יסיר סמגיהם ועליו יסירו הבהק המכות והנגעים עליו כשה טריים ואגוזיו ויסגרו הנגעים אשר באיברים הקשים וזה כ כשיאספוהו והנטריים ויבנע חולי הגמלה והאודם וכש ע קמח השעורים כלי הפרקים אגוזיו ועליו טובים לעפוש כשיחבשו בהם ויועילו עם קמח שעורי על האודם הנקר המרא בער ויחזק האיברים ויחסר האשך הנקרא אדרא כשיחבשו בו ויחזק הרפיון ויאמצנו אברי הראש כשישחקו

אגוז אל סרו היטב עם תאנים ויכניסו ממנו פתילה בחוט׳ ירפא הבשר הנוס׳ ותבשילו עם חומץ ישקיט כאב השינים איברי הנשום ישקו אגוזיו רטובים עם יין לרקיקת הדם ול ולעוצר הנשימה ולנשימ׳ הנצבת ושעול ישן וכן תבשילו איברי המזון אם יעורב בדונג ושמן ערב ויטוח על הא האצטו׳ יחזקנה איברי הנעירה ישתו עליו ביין מב מבושל ויועיל לעוצר השתן והגרת היתרונים לכיס השתן ויועיל כמו כן לנגעי המעים תמורתו חצי משקלו קליפת ר רמונים וכמו משקלו אנזרון אדום

פרק תקיג סקורדיון ובלטין שקורדיאון המהות הוא שום המדברי ויותר קטן מהפרדסי ולו עלין ושוק א ארוך עומד עליו פדח והוא לבן ככר זכרונוהו כאות הנון הטבע חם ויבש עד הרביעית המפעל והסגלות מפתח ומרקיק וממרק המכו׳ והנגעים יסגור המבות הגדולות והרעות כלי הפרקים משובח לפתיחת העצלים

פרק תקיד כך ו לטין גאליאה הוא נטלא מוסקטא והיא מורכבת המהות האמתי הוא הציני העשוי מאמלג ועתה לפי שיקשה לע לעשותו ממנו עושים אותו מהעפצי והכלח כמו שעושים הרמאך הטבע הפשו׳ ממנו חם בראתנה ויבש בשניה והמבושם חם בשלישיתו המפעל והסגלות קובץ ומחזק חקרבים והמבושם יש התוך ופתיחה כלי הפרקים טוב לכאיבי העצבים איברי המזון עוצר הקיא והתהפכות הקיא הקורה מן הלחות איברי הנעירה חשבו קצתם כי המבושם יוסיף במשגל ויעצור הבטן וי ויועיל מיציאת הדם

פרק תקטו׳ סרטן נהרי ובלטין קנסיר פל פלוביאליש המהות ידוע הם המפעל והסגלות קובץ ומחזק ה הקרבים קשה להתעכל מרובה המזון ויבשירוהו בש כשיבושל עם מאש וסרטן הים יותר רקיק העדי אפרו טוב לבקיעי הרגלים הנולדים מהקור ושריפתו מופלגת ב בתרופות המהק והכתם המורסות והסמנים הנהרי יתיך מורסות עמוקות כשיושם עליהם איברי הנשום וה והחזה בשרי יועיל מהכליון בער׳ סל וכש׳ עם חלב אתונו׳ ומרקו כמו כן איברי הנעירה טוב לנגעי העגבות הארסים יועיל מנשיכת השרץ הנקרא רתילא או אם יעשו ממנו תחבושת או אם יאכלו ממנו ואפרו עם דבש יו יועיל לנשיכת הכלב השוטה ויודע איכות רפואתו בשער הארסים וחשבו כמו כן כשיושם עם בדרונג אל העקרבי ימות

פרק תקיו סרטן נהרי ובלטין קאנסיר מא מארינוש כלומר סרטן הים הם המהות כשיאמרו סרטן הים לא ירצו לומר כל מה שיהיה מהים אב ל הוא מין מהסרטן וה והוא מיוחד מאוכן האיברים כלם המפעל והסגלה השרוף ממנו הוא יותר רקיק מכל הדברים הנשרפים העדי ש שריפתו ימרוק השינים ויסיר הכתם והעדשים המבות והנגעים יועיל מן הגרב איברי העין יועיל מהדמעה ואם יערב עם מלח יתיך הצפורן בער׳ טפרא ועושים ממנו קלור ויועיל לגרב אשר בעפעפים

פרק תקיז. סדר ובלטין שאדאר כבר זכרנו עניני בזכרנו עניני הנבק

פרק תקיח׳ כואק המהות הוא צמח ק ק־וב מהזופא המבחר הם המתפקים בו הוא וזרעו הט הטבע חם בראשנה יבש בשנית המפעל והסגלה מפתח והמתגבר עליו רקבוץ ויפסיק יציאת הדם מאיזה מקום ה שיהיה המבות והנגעים יסגור המבות איברי ה הראש עושים ממנו תחבושת ויפסיק רעיפת הדם איברי הנשום והחזה ימנע רקיקת הדם איברי הנ הנעירה יועיל לנגעי המעים כשהעושים ממנו׳ חקנה

פרק תקיט סורנגאן ובלטין הירמודנקטיל׳ הוא ארמודקטיל המהות הוא ש שרש צמח שיש לו ורד ם לבנים ומכרבומים והוא הראשון שיפו׳ מכל הציצים אשר בהרים וכנבעות ועליו מתפשטים עד הקרקע המבחר הם המשובח שבו הוא הלבן מבפנים ומחוץ הנשבר מהר והא והאדום והשחור הם רעים הטבע חם ויבש עד השני׳ ובו רטבה יתרונית וחשבו קצתם כי יש בלבן חום ורקיק י ובלעדיו כח חזק ואם לאו לא יהיה משלשל ואעפ׳ שהוא מקבץ מאד המבות והנגעים הלבן טוב לחבורות היש הישנות כלי הפרקים יועיל לנקרס וישקיט הכאב תכף בש כשעושים ממנו תחבשת וכשירבו לעשות ממנו תחבושת יקשה המורסא ויאבנה והוא מועיל והוא תריאק לכל מב מכאובי הפרק וכש׳ בעוד הגזילות איברי המזון רע לאצטו׳ ויחלישנה והאדום השחור עוצרים הרוחות וה והשלשול באצטו׳ ויוליד פגע רע גדול׳ איברי הנעירה יש בו כח משלשל ומוסיף בתאות המשגל וכש׳ ע עם זנגביל ופודנג וכמון הארסים האדום והשחור הוא כם ארסיי תמורתו כמכאובי הפרקים כמו משקלו עלי חנה וחצי משקלו אזרק

פרק תקכ׳ סלך אל חיח ובלטין שפוליאום שירפניטיש כלומר עור הפשטת הנחש ובבר דברנו בו בשער הנחש

פרק תקכא׳ סדא דאוראן ובלטין ש שירינוארן הטבע קר ב בשנית יבש בשלישית הם המפעל והסגלות עוצר הדם העדי ימנע נפילת השער תמורתו פיל זהרג וכמו משקלו שרשי קנים

פרק תקבב׳ סוסאן ובלטין ליליאום הם ש שושנים ליליואם או אילי הם המהות אמנם האירסא כבר ד דברנו בו ויש בשושן הפרדסי עפרירות שיוליד בו מרירות ובו מימיית ישר המזג הטבע הלבן הפרדסי נקר׳ סוסן צר אבאר חם ויבש בשנית ואריסא המדברי הוא יותר חזק הח החום והיובש המפעל והסגלות שרשו ממרק ומיבש והוא ישר ועקרו יותר ממרק ושמנו יתיך ומרבך יותר ותהיה מב מבושמת או כלי מבושמת ואריסא יותר חזקה ככל זה ועם זה הוא קובץ ובו כרפא לכל הכאבי׳ והעפושים העדי יועיל

מהכתם ומהעדשי וכל שכן שרשו וינקה הפנים כשרוחצי
בו ויזהירם ויסיר קוצם המורסות והכמנים כשיבתשו ה
העלים והזרע ועושים ממנו תחבושת עם יין על האודם
הנקרא חמרא יועיל מאד וכן על מורסות הלבנה אשר א
אינה מבושלת והגרב המנוגע והקלפות היבשות בערבי
חשבריטא והספחת בערבי סעפא וכל שכן כשיערבו בו
סמים אחרים המכות והנגעים שרשו יועיל משריפת
המים החמים לפי שהיה מיבש ומרפא וממרק ביושר וכן
עליו מבושלים והוא מסגר והיותר נכון שיעשוהו בשמן
ורדים ומיץ האריסא ובלעדיו מבושל עם חומץ ודבש ב
במים ובבלי נחשת אל הנגעים הישנים והמכו והפרדסי
יותר משובח שבסמים לשריפת המים החמים כלי הפ
הפרקים טוב לכריתת העצבים אברי הראש ישב
ישכשבו הנה בתבשיל עקרו וכל שכן המדברי ויועיל לכ
לכאב השינים ומשיחתו טובה לנגעי הראש אשר בהם ס
סובים ובאשר יטיפו ממנו באזן ישקיט כאבה אברי
הנשום והחזה עקרו יועיל אל הנשימה הנצבת ויותר שם
שמנו אברי המזון מועיל לטחול ורע לאצטום
ובש שמנו אברי הנעירה שמנו תתיך ותפתח ותרכך ק
קושי הרחם אם שותים ממנו או אם ימרחו בו וכן אם יבש
יבשלו עקרו עם שמן ורדים יועיל ואין דמיון במורסות ה
הרחם רל שמן האריסא ויוציא העובר ויועיל מה עקיצה ו
ואם יבושל זרעו בחומץ ועם זרע בנאג וקמח חטה ישקי
המורסא החמה גולדת בביצים אם שותים ממשיחתו ש
שעור אוקיא וחצי ישלשל ויועיל ל בעלי איליאוש הגולד
מהאדומה ושמן הארסא יפתח פיות הטחורים וכן שרש הש
השושנים היאך שיהיה הארסים יועיל מנשיבת השרצים
וכל שכן העקרב וכן יועיל מיצו והמשקה העשוי ממנו יו
יועיל לכל הנשיבות ומשיחתו הוא טריאק למי הבנאג וב
וכזברה ופטרי ות

פרק תקבג סעתר ובלטין אורגנו הוא אזו
הבהות הוא בבח אל חשא ומש
משקהו דומה למשקה חאשו
המבחר החזק שבו הוא המדברי הטבע חם ויבש ב
בשלישית הנפעלים והסגלות בתיך מרקיק וחזק
התמרוק ובו חדוד וזה מפני שבו כח שורף העדי טוב
לחפירות השנים כלי הפרקים יועיל מכאב הירכים
איברי הראש אם ילעסוהו ישקיט כאב השינים וירפא בש
בשרם בתפוח וזה בכחו השורף איברי הנשום וה
והחזה שמנו יועיל לחזה ולריאה איברי המזון יו
יועיל לכבד ולאצטו איברי הנעירה יגיר ויוציא
התולעים ונרגרי הדלעת

פרק תקבד סאסליוס ובלטין שישיליאוש ה
הוא שיליר מונטאני המהות הוא
האנגדאן הרומי והוא דומה בו א
אלא שהוא יותר ארוך מעט ממנו ויותר חזק הקבוץ הטבע
חם ו בש בשנית המפעל והסגלות בתיך מרקיק בנקה
מתיר וכן יפעל עקרו וזרעו ישקיט הכאבים הפנימיים ום
ומתיך הלבנה הקפואה ואם ישתו ממנו הבהמות תרבה ל
לידתן וזקיקתם ואם ישתו ממנו ביין ימנע הקור ונזק

למי שילך בדרך ובש עם הפלפל כלי הפרקים יועיל ל
לכאבי הנב איברי הראש יועיל מאד מכאב הרא
איברי הנשום והחז יועיל מצרו הנשימה ומעוצר הנשים
ומהנשימה הנצבת והשעול הישן ובש עקרו וזרעו יחד וב
וכשיולש עקרו בדבש וילחכו ממנו ינקה החזה גם מה
מהרט בות הנדבקות איברי המזון יתיך הנפח וישקיט
כאיבי המעים ושרשו יעכל המאכל וטוב לאצטו
איברי הנעירה יתיר העקיצה הנולדת מהרוח וימהר לידת
כל החיונים ויסיר עוצר השתן ויתיך מכאובי הרחם וחג
והניקתו ויועיל ממכאובי הפרקים ומיץ ענפי הצמח הזה
וזרעו כשהו לח וישתו ממנו ג אבולסות ימים גם מי בל
בכתאג ירפא כאב הכליות ויועיל מאד אל הכליות

פרק תקבה סוס ובלטין ליקיריציאה הוא
רקליציאה הטבע הוא ישר
ואם נוטה לדבר הוא אל הלחות
והחום המורסות והסמני יושם מיצו על מורסת ראשי
אצבעות ויועיל וכן יעשה שרשו המכות והנגעים מ
מיצו הוא טוב אל הנגעים איברי העין יועיל עקרו
מהחולי הנקרא טרפא ומיצו הוא יותר חזק איברי
הנשום והחזה ירבך קנה הריאה וינקה אותה ויועיל אל הר
הריאה והגרון ויזכך הקול איברי המזון ישקיק הצ
הצמא וזה בל חוחו וכן יועיל מלהבת האצטו אי
איברי הנעירה יועיל מחום השתן ולנגעי הכליות וכים ה
השתן וחדודם הקדחת יועיל מהקדחת הישנות

פרק תקבו סרנג ובלטין שירינגי המהות
כחו קרוב מהשרנג אבל יותר
חזק הטבע קר ויבש המפעל והסגלה יש לו כח הא
האספידאג הקר אלא שהוא יותר רקיק וימנע יציאת הדם
המכות והנגעים יושם מותך עם דונג הנקרא קירוטי על ש
שוריפת האש ויעיל איברי הנעירה ימנע יציאת
הדם

פרק תקבזי סקמוניאה ובלטין סאקמוניאה
הבהות הוא מיץ במיץ הלבלב
וכחו ישאר עד ל שנה המ
המבחר היותר משובח הנתך כהר אשר הוא כעין תכלת נ
נוטה ללובן כאלו הם חתיבות חרס הנקרא צרף והוא הנ
הנפרך הממהר לחתוך אשר הוא כעין תכלת ובשיותך בם
במים ישובו כמו החלב והיותר משובח בעשיתו הוא
שיצלוהו בתפוח ויעורב במי הכרפ ויסיר נזקו והנרמנאני
הוא רע ויקטין הזק הסקמוניאה שיצלוהו בתפוח נתון תוך
העסה ויערבנה באניסון ודוקו או שילתתוהו כשמן שקרי
הטבע חם ויבש בשלישית וחומו יותר מיבשתו המפעל
והסגלות יש בו תמרוק והתוך ומזיק לאצטו והכבד ה
העדי ינקה הבהק והכתם והצרעת המכות והנגעים כ
בשיבושל בדבש ושמן ז ת עושים ממנו תחבושת על הם
המכות ויתיבם המורסות והסמנים יושם מעורב עם חו
חומץ על הגרב המנוגע ויועיל כלי הפרקים יעורב עם
חומץ ועם סויק ויושם על כאיבי הפרקים והירכים ועושים
ממנו

תחכושת ויועיל אברי הראש שרשו ומיצו כשיושם על
כאב הראש עם חומץ ושמן ורדים יועיל והסקמוניאה עצ
עצמה כשתעורב עם חומץ ושמן ורדים ויושם על הראש
מי שיש לו כאב הראש ישן ירפאנו אברי הנשום מזיק
ללב אברי המזון יזיק לאצטומכא והכבד מאד ויחסר
רוע פעלתו כשיעורב צלוי עם זרע כרפס ויוליד התלאה ו
והאצטנסות ויסיר תאות המאכל ויוליד הצמא אברי
הנעירה ישלשל האדומה בכח והוא מתחלף כפי הארצות
והנה ראיתי בספרי הרופאים משקה שנותנים ממנו שעור
גדול והוא מזיק בבני מעים ואם תסבול האשה תפילה
ועקר אילנו כשישתו ממנו משקל דרהם ישלשל האדומה ו
והלבנה ואמרו קצתם כי הסקמ ניאה כשישתו ממנו שעור
מרובה ביותר והוא חצי זוז יעצור תחלה ואחכ׳ יוליד תל
תלאה ואסטנסות ויוליד זיעה קרה ואחכ׳ אפשר שישלשל
ביותר והוא רע והורג ואמרו קצתם כי הישן כשיקחו ממ
ממנו שעור מועט יגיר השתן ולא ישלשל וכשישתוהו עם
צבד יהיה פחות בכל זה וכן עם הזרעים אשר הם טובי הר
הריח ואם תסבול ממנו האשה במוך של צמר יהרוג הע
העובר ושיפחד מפני נזקו נכשירהו שיולש במיץ חבושים
חמוצים ותפוחים ומי ורדים ויש ששורים בו סמאק כש
כשעור שיולש ועושים ממנו עוגות ומיבשים אותו בצל ו
ונותנים בו בשעור הצורך הארסים יועיל מהעקרבים
כשישתוהו או כשימשחו בו ׳

פרק תקכח׳ סכבינג ובלטין שיראפין הוא
שגאפין המהות הוא אילן
שאינו מועיל אכל יש תועלת
בשרפו ואמרו כי יש מין מהשרף נקרא קבא זך שמשתנה
וישוב כבכינג המבחר היותר משובח שבשני מיניו
הוא היותר קשה והיותר זך הנוטה בפנים לאודם ומחוץ לל
ללובן ויותר מהר במים באלו הוא מזוייף בשרף הקנה
הנקרא קנה ואעפ׳ שהוא דומה לקנה הלבנה והמשובח
ממנו הוא האצבאני הטבע חם בשלישית יכש בשניה
המפעל והסגלות מתיך ומתיר ומרקיק ומחמס וממרק
כלי הפרקים מועיל מנבאות הרגלים ומחתוך הצצלים וס
וסמניהם וישלשל החומר אשר בירקים בשיעשו ממנו ח
חקנה וכשישתו ממנו וכן יועיל לכאבי הפרקים הרעים
אבר הראש יתיר כאב הראש הקר והרוחי ויועיל מהכ
מהכפיון׳ אברי העין יועיל לחשכת העין כשיכחלו בו
וכן יועיל לעובי העפעפים ולסמנים אשר בעין והוא מהם
מהסמים היותר משובחים למים יורדים אל העין ואם
ישחקוהו עם חומץ ויושם על השעורה הנקרא שעורה בע
בערבי יסירה אברי הנשום יועיל מכאב החזה והשעול
הישן ומשקים ממנו עם מיץ רודא ג׳ רביעי זוז לרוע הנש
הנשימה ויועיל ומנקה החזה בכח ויוציא הליחות הנאות
אברי המזון יועיל מהשקוי ויוציא המים הצהובים אברי
הנעירה יועיל מהקולן כשיעשו ממנו חקנה או אם ישתו
ממנו ויועיל מעקיצת המעים ויוציא מהם חצץ ויוסיף בת
בתאות המשגל ויועיל מכאב הרחם וכשישתוהו עם אר
אדרומלי יגיר הוסת ויהרוג העובר ויגקה הבטן בנחת ויו
ויוציא הליחה הנדבקת והמים הצהובים הקדחות

יועיל מהקדחות המקיפות הארסים אם ישקו ממנו עם
יין יועיל מנשיכת השרצים ומכל הארסים הממיתים ומפ
ומפעלו יותר חזק ממפעל השרף הנקרא קנה ויש שיועיל
בשיעשו משיחה בכל זה ׳

פרק תקכט׳ סקולופונדריאון ובלטין שק
שקולופונדריאה הוא שטראק
המהות הוא צמח צומח בצ
בסלעים וצומח במקומות מרובי המים ואמרו קצתם ש
שהוא מן האשקיל ואמרו עליו בלעדי זה הטבע חם
בראשנה יכש בשניה המפעל והסגלות רקיק ומתיך אין
בו חום מרובה אברי המזון יועיל לטחול תועלת
גדולה כשיעשו ממנו עם סכנגבין ועם חומץ ויבשל בו מ
מעליו מ׳ יום ויסיר הטחול אברי הנעירה ישבר החצץ
בכליות וכיס השתן ואמרו בו בשתולין ממנו ימנע ההריו

פרק תקל׳ סעאלי ובלטין שוהל המהות
הוא מעצם חם ומימיי הטבע
חם הוא וחריף ביותר המורסות והסמנים עליו יפתחו
הדבלות בזמן התחלתם והלח ממנו יסיר הגרב המנוגע
אברי העין יערבוהו בתרופות המבטלים ההרגש בעין
אברי הנשום אמרו שהו היותר משובח שבסמים לשעול וה
והנשימה הנצבת ואפי׳ הנולד בסלעים ׳

פרק תקלא׳ ספאסרון ובלטין שיאישארון
המהות הם עצים יובאו מארץ
סוס ויש בו מרירות וקבוץ
הטבע חם ויבש בשנית המפעל והסגלות יש בו התוך
וקבוץ מעט אברי המזון תבשיל עקרו יועיל מכאב
האצטומאב אברי הנעירה בשול שרשו יגיר השתן

פרק תקלב׳ ובלטין שופיאם המהות
הוא הנקרא קרח אל עין ונולד
במים העומדים ובו מעט ריח
טוב ועוד נזכרהו בשער הקוף אברי הנעירה תוכו
יועיל מהחצץ מבושל ובלעדי מבושל ויגיר השתן ויועיל
מהשלשול הנקרא דישנטריאה ׳

פרק תקלג סקוטון ובלטין שוקוטום הוא מ
מין משמפיר ויוי המהות אמרו
שהיא חי אל עלם ואמרו ש
שהוא מין מן הדודדאים הנקראים לפאח בערבי ואמרו
עליו בלעדיו זה שהוא שני מינים סלעי ושאינו סלעי
הטבע היותר גובר עליו הקור והיובש ובו רטבא חמה י
ישרה ורקיקות וחתוך ודבוק ואין לו ריח ויש לו מתיקות כ
כל שהו ומימיו יורידו הריר ויקבצו חלקי הבשר בקדרה ו
וישיבוהו דבר אחד המפעל והסגלות רקיק מחתך ובו
דבוק כמו דבוק בשר החזיר יתיך בתחלה ואחכ׳ יאסיף ויק
ויקבץ כלי הפרקים תבשילו לחתוך העצבים והעצלים
באמצעם וקצותיהם ויחבר המכות הטריות אברי
הנשום ינקה עובו הגרון ויועיל מרקיקת הדם ואם יעורב ב
במי הדבש ינקה הריאה אברי הנעירה יועיל מנגעי
המעים ומקלופם ומכאב הכליות ויעצור יציאת דם הוסת

פרק תקלד׳ סמאק ובלטין סומאק הוא סם
סמאק ויא גרנא דפרזיל המהות

המהות יש ממנו כרסאני ויש ממנו שאמי והוא יותר קטן
מהכרסאני והוא אדום ענול כמו עדשים והוא יותר מצ
מצליח לכל דבר שמצליח הקאקיא והורדים ובשיבושל ב
במים עד שישוב תבשילו כתכונת הדבש יועיל דמה שי
שיועיל החצץ הטבע קר בשנית יבש בשלישית המפעל
והסגלו הוא קובץ ומחזק וסוגר והחומץ יותר רקיק ממנו
וימנע יציאת הדם עד שאמרו אנשים כשתולים אותו יוע
יועיל מזה וימנע שפיכת האדומה אל הקרבים העדי
בשול סמאק מעבד העורות והצבעים ישחיר השער
המורסות והסמנים אם יעשו ממנו תחבושת ימנע הירקות
ויועיל ממורסות ראשי האצבעות הנקרא דאדם וימנעו ת
תוספת המורסות המכות והנגעים יועיל מתוספת
הנגעים הרעים כלי הפרקים אם יזלפו מתבשילו על
הרצוץ לא תתילד בו מורסא אברי הראש ימנע מ
מוגלת האזן ושרפו כשיושם בשינים ישקיט כאבם
אברי המזון מעבר האצטומכא ומחזקה בחמיצותו וישקיט
הצמא ויאות למאכל לחמצו וישקיט האסטנסות הנילד מ
מהאדומה אברי הנעירה מעבב ועוצר היסת ויציאת
הדם וימנע קלוף המעים הנקרא סחאג ועושים ממנו חק
חקנא לשלשול דישנטיריאה ולהגרת הרחם והטחורים

פרק

תקלה סלק ובלטין סיקלא הם
בלידש הוא שני מינים שחור ו
והזק הירקות הידוע הטבע
בעיני קצתם הוא קר ויבש בראשנה וכאמת שהוא מורכב
הכחות ועל דעת קצתם שהוא קר ואין ספק שיש בעקרו ר
רטבה המפעל והסגלות הסלק יש בו בורקיות מרקק
ובו התוך ופתוח יותר חזק מהתוך הירק הנקרא סמאק והוא
מרכך יותר ובשחור קבוץ וכל שכן כשיבושל עם עדשים
והכח הבורקי אשר בו הוא מתיך והעפרי מקבץ וכל מיני
הסלקא הוא רע הליחה נקרא כימוס וכלו מעט ההזנה כש
כשאר הירקות העדי יועיל מיצו ותבשיל עליו מבק
מבקיעי הקור ומחולי השועל ומהכלף כשעושים תחב
תחבושת מעליו וזה אחר שרוחצים המקום בעטראן ומ
ומיצו יחתוך היבלות ויהרוג הכנים המורסות והסמנים
עושים תחבושת למורסות שלוק ויבשלם ויתיכם ואם עו
עושים תחבושת אל התותים ובערבי תות יועיל בהתכו
המכות והנגעים עליו מבושלים יועילו לשריפת האש
ומהשחין הדק כשימשחו בדבש אברי הראש עושים
ממנו סעוט עם מררת הענור ויסיר לקואה מן הפה ויסיר
נגעי החוטם וכשיושמו מימיו פושרים ויטיפו בהם החוטם
ישקיט הכאב ואם ירחצו הראש במימיו יסור ממנו ה
הסובין אברי המזון שרשו הוא רע לאצטומכא יוליד
האסטנסות וזה מפני כח הבורקי אשר בו הנושך והוא רע
הליחה ורוחץ ככח הבורקי אשר בו עד שנושך האצטומ
חזקת ההרגש והזנתו מעושה ופתוחו מועט ויסתום הכבד
יותר מפתיחת העשב הנקרא מלוביאה וכל שכן עם חרדל
וחומץ וכמו כן הטחול ויאות לאכלו עם כותח הנקרא מר
מרי בערבי ועם תבלין אברי הנעירה אמרו שהשחור
ממנו עוצר וכל שכן עם עדשים כמו שהאחר ירבך ואין ס
ספק כי השלוק אשר ישפכו מימיו הראשנים כאשר עושים
אותו במחבת יעצור ועושים ממנו חקן להוציא הפסולת ו
ובלם יולידו הנפח והרעמים והעקיצה והוא משובח להד
להדרוקן כשיקחו ממנו עם תבלין ועם כותח מרי בערבי

פרק

תקלו סדאב ובלטין רוטא הוא רודא
המהות המדברי יותר חזק הש
השחרות מאל חרמל המבחר
הוא הפרדסי הצומח אצל אילן התאנה הטבע הלח
ממנו חם ויבש בשנית וחיבש חם ויבש בשלישית והיבש
המדברי חם ויבש ברביעית המפעל והסגלות מחתך
ומרקיק ומתיר דוחה הרוח מאד ומנקה הגידים ימנע וקוב
וקובץ העדי אם יושם עם הנטרון על הבהק הלבן וה
והיבלות והתותא ירפאם ויסיר ריח השומים והבשלים ויו
ויועיל מחולי השועל המורסות והסמנים כשישחקו
המדברי ועושים ממנו תחבושת עם מלח על אבר שעליו
מורסא חמה יועיל וכשיושם על החזירים שבגרון ואצילי
הידים יתיבם והשרף שלו יותר חזק ככל זה המכות
והנגעים אם יושם עם חמאה ודבש על השחין הדק יועיל
ועם חומץ ואספדאג על חולי הנמלה והאודם ירפאם ואפי
הישן ממנו כלי הפרקים יועיל מהצנון נקרא פלאג
בערבי וגיד הנשה וכאבי הפרקים אם ישתוהו עם חומץ וע
ועושים ממנו תחבושת עם דבש אברי הראש יסיר
ריח הפה מהשומים והבצלים ויושם תחבושת ממנו עם ס
סויק לכאב הראש הישן ויש שעושים ממנו תחבושת עם
חומץ לרעיפת דם הנחירים ויעצרנו ואם יושם מיצו מחו
מחומם בקליפת רמון ויטיפו באזן יועיל וישקיט הכאב וה
והצליל והשאון ויהרוג התולעים ואם ימשחו בו נגעי הר
הראש יועיל אברי העין מחדד הראות וכל שכן מיצו
עם מיץ שומר ודבש כשיכחלו בו ואם יאכלו ממנו ויש ש
שמחבשים בו עם סויק לדפיקת העין אברי הנשום
והחזה תבשיל הרטוב ממנו עם שבת יבש יועיל לכאב ה
החזה וקצור הנשימה כפי שהעיד עליו רופוש אברי
המזון עושים ממנו תחבושת עם תאנים על השקוי חבש
הבשרי בערבי אסתסקא לחמי המזג וישקו אותו יין שנת
שנתבשל בו סדאב כמו כן ויועיל וכשישתו מזרעו מזוז ע
עד ב זוזים יועיל לפוקה הנולדת מהלבנה וישקיטנה ומע
ומעכל ומאוה המאכל ומחזק האצטומכא ויועיל מהטחול
אברי הנעירה מיבש שכבת זרע ויפסיקנו ויסיר תאות
המשגל והפליטה ושני מיניו עוצרים ומשקיטים עקיצת ה
המעים ואם עושים ממנו חוקן עם שמן זית יועיל ממכא
ממכאוכי הקולנג ויושם עם דבש על נגעי העגבות ויו
ויועולם ומרתיחים אותו עם שמן זית וישתו ממנו אל תו
תולעים ויועיל להם ושני מינים יורקו יתרוני הגוף בהגרה
וכן הם עוצרים ועושים ממנו תחבושת עם עלי אלנאר ל
למורסות הביצים ויועילם הקדחות וכן יועיל מהנעירה
ובערבי נפץ אם יאכלוהו או ימשחו משמנו הארסים
עומד נגר הארסים וישתה ממנו מי שמפחד שמא ישקהו א
ארס ושמא שרץ ישכנו וזה מזרעו שעור זוז ומעליו
עם יין וכל שכן כשישתוהו מעורב עם אגוזים ותאנים הב
הכל שחוק והרבוי ממנו ומהמדברי ימות

פרק תקלז׳ סקנקור ובלטין שיטינקוש המהות הוא אנקה בערבי והכ והכלי עדין אותו במצרים וחש וחשבו שהוא מתולדת התחמאס אשר ביכשה המבחר המשובח ממנו הוא אשר סביב הכליות אברי הנעירה יש שיעורר תאות המשגל עד שלא ישקיט אלא אם ישתה מרק החזרת והעדשים ׳

פרק תקלח׳ סבסתאן ובלטין שיושטין נק נקרא מכיתא הטבע כאלו הוא ישר המפעל והסגלות הוא מרכך אברי הנשום ירכך החזה והגרון אברי המזון ישקיט הצמא וכל שכן זרעו אברי הנעירה ירכך הבטן ׳

פרק תקלט׳ סרמק ובלטין קרישולאקנגא הוא ארמולץ המהות הוא אל קטף נמצא בארץ הצבי הר הרבה הטבע קר ורטוב בראשונה על דעת קצתם הוא ישר ׳

פרק תקמ׳ סבסברץ ובלטין שימבראש וה והוא תנשמת העדי עושים ממנו תחבושת על החצים וקו וקוצים ויבלות כתוש וימשכם ועל היבלות המסמריות וי ויעקרם ואמרו כי המיבש ממנו מעורב בשמן זית יצמיח השער על הנגעים אברי הנעירה ממנו ודמו הוא גדול התועלת להתר הגולד בביצי הנערים בער פתך וזה כשיושבים בתכשילו ויש שנותני בשתנו ודמו מעט מוסך ויושם על אמת הנער ויהיה גדול התועלת אל ההתר הנק הנקרא פתך אברי הראש אמרו כי כבדו ישקיט כאב השינים .הארסים אם ישחקוהו ויושם על נשיכת העקרב יועיל ׳

פרק תקמא׳ סלחפא ובלטין טישטורו הוא טרטונא אברי הראש אמרו כי דם מהמדברי יועיל מהכפיון כשיעשו ממנו אספלנית ומרדתו יועיל לנגעי הריאה הנ הנקרא קלאע ואם יטיפו ממנו באזן בחוטם הנכפים יתר יתרפאו אברי הנשום ביצתו תועיל לשעול הנערים וכשימשהו במרירתו יועיל לחניקה בערבי באנחק הארסי דם הגולד כים עם הקיבה יועיל מנשיכת השרצים ולמי שש ששתה חלב העשבים הממיתים בערבי יתוע ׳

פרק תקמב׳ סמאן ובלטין קוטורניסיש הם שלו כשיאכלו מבשרו מפ מפחדים עליו שמא יוליד המת המתיחה נקרא תמרא בערבי והקוץ בערבי תשנב וזה לפי שמאכלו בדבק לבד שבעצמו הכח הזה ואני חושב כי אב אכילת אל כרבק הוא מפני דמיון המזג ׳

פרק תקמג׳ סוכר ובלטין סוקארום המהות הוא קנה הסוכרי הקנה בטבע הסוכרי עצמו ויותר חזק הרוך ממנו הטבע היותר קר שבו הוא הטברזד והוא יותר רק רקיק ובכלל הוא חם בסוף הראשנה והישן נוטה אל היו

היובש בראשנה ורטוב בה ויותר מה שיתישן יתנגב המפעל והסגלות מרכך מאד ורוחץ והסלמאני הוא יותר חזק הרכוך וכל שכן הגלוש הנקרא פניד אבל דבש הק הקנה והסוכרי אינו פחות התמרוק והנקוי מהדבש וכל מה שיתישן הסוכרי ישוב יותר רקיק אברי העין העשוי כ כמו השרף מהקנים ימרוק העין אברי הנשום והחזה ירכך החזה ויסיר נחירותם אברי המזון הוא טוב לאצטומכא אשר לא יוליד בה האדומה כי הוא מזיקה כ בהשתנותו לאדומה ופותח הסתימה ומוליד הצמא פחות מצמאון הדבש ויותר הישן והישן ממנו יוליד דם עבור ו וימרוק הלבנה מהאצטומכא ויש בקנה הסוכרי עזר אל ה הקיא אברי הנעירה משלשל וכל שכן הנמצא על ה הקנים במי המלח והסלמאני והאדום יותר חזק הרכוך ולפ ולפעמים נופח ולפעמים משקיט הנפח וע ועם שמן שקדים יועיל לקולונג ׳

פרק תקמד׳ סכר אל עשר ובלטין זוקרום א אהושאר המהות הוא מין נופל על עשב נקרא עשר והוא כמו חתיכות המלח ובו מתיקות ומעט עפיצות ומרירות ו ויש ממנו ימאני לבן וממנו אבני גוטה לשחרות המפעל והסגלות יש בו תמרוק עם עפיצות אברי העין יחדד הראות אברי הנשום יועיל לריאה אברי המזון יועיל לשקוי וזה עם חלב האנקה ואינו מוליד הצ הצמא כשאר מיני הסוכרי לפי שמתיקותו מעוטה וטוב ל לאצטו ולבבד אברי הנעירה יועיל לכליות וכים השתן

פרק תקמה סמאן ובלטין בוטירום גון רי ריסינש הוא שומן החלב המהות יפעל מפעל החמאה וה והוא יותר חזק הבשול והרפיון והרכוך והרוצה לעמד עליו יעיין מה שנאמר בו בחמאה באות הזין ובערבי זבד ויסמוך עליו הטבע חם בראשנה רטוב בה המפעל והסגלות מבשל ומתיך אמנם יפעל זה בגופות דשנות ומם וממוצעות מבלי קושי המורסות והסמנים יבשל הם המורסות וכל שכן אשר בשרש אזן הנערים והנשים ולא יו יובל לעשות כזה בגופות הקשות אברי הראש מבשל המורסות מאחורי האזנים בגופים הרכים אברי הנשום והחזה ירכך החזה ויבשל ה תרונים שבו וכל שכן עם דב דבש וסוכרי ושקדים מרים אברי הנעירה אפשר כי עם ה השקדים יעצור הבטן וזה בקבוץ אשר בו ואפשר שישלשל הארסים הוא טריאק לארסים השתוים ׳

פרק תקמו׳ סנבל ובלטין שפיקא המהות הוא שני מינים סנבל אל טוב ו והוא סנבל אל עצפואר ואל נר נרדי והוא אשפיק רומי והאקליטי הוא יותר חלוש מהה מההנדי והשורי בכל מדותיו חוץ מההנרה והאיקליטי ק קרוב בכחו מהסנד ואילנו קטן עוקרים אותו מעפר ויצא ומזיפים אותו בעשב שדומה בו וההפרש ביניהם הוא שה שהצמח הזה מזוהם הריח ויש מהנרדי הררי ועליו כמו ע עלי אל עצפור אך הם יותר קטנים חלקים ואינם קוציים

ומרובה העקרים שנים ויותר ואין לו שוק ולא פרי ולא צ
ציץ המבחר אמר דיסקורדים הטוב שבו מה שגדול
שערו ונוטה לצויבות וטוב הריח כמו הנעדא קטן עוקץ ה
הלשון וזהו השורי וההנדי יותר חלוש ויותר ארוך ויותר
גדול מכל מיני האשפיק מחובר מזוהם הריח ונפרך כלו מ
מהר וזה שהוא משתבר וילקח ממנו אבק שחור גדול ומ
ומזיפים אותו בשמבשלים אותו אחר ששורים אותו במים
חמים ומערבים בו אנטמוני כדי שיכבד ואחב כוכרין א
אותו ויורה עליו לבנותו ויבשותו וחולשת בחו מעוט טע
טעמו וריחו והשחור ההנדי יותר משובח מהאדום והיותר
משובח שבגרדין הוא החדש טוב ריח מרובה העקרים הם
הממולא אשר אינו נפרך ואמנם אשר שוקו נוטה אל הל
אלובן וכל שכן באמצע אינו כלום ויותר המזוהם הריח
הטבע חם בראשונה יבש בשנית המפעל והסגלות
מפחה ומתיר ויש בהנדי קבול מרובה וחומו פחות ונקלה
אבל האדמיני כשטועמים ממנו ימצא תחלה מחמם ואחב
ישתלח ממנו חום וחריפות ויש מהסנבל אל טוב אבק
הנקרא דדירא וימנע הזיעה המרובה וחומר הסנבל רוחץ
הגוף ומטיב הריח המורסות והסמנים אברי הראש
ימנע הנזילות ויחזק המוח אברי העין יצמיח רסי העין
כאשר מעברים אותו בכחולים ונותנים מאבקו בקצה הם
המגרפה הנקרא מול בערבי על העפעפים והנרדין יותר ח
חזק בזה כפי מה שאני חושב אברי הנשום והחזה כלם
יועילו מדפיקת הלב וינקה החזה והריאה וימנע שפיכת ה
החמרים ממנו והנזילות אברי המזון יפתח אטמי
הכבד והאצטומכא ויחזקם וכלם יועילו מהירקון וימנעו
שפיכת החמרים לאצטומכא וישקיטו נשיבתם וכשישתו
ממנו מאיזה מין שיהיה ביין יועיל מהטחול אברי
הנעירה כלו הוא מגיר והאקליטי הוא יותר חזק לפי שה
שהוא יותר חם ופחות הקבוץ ויועיל ממורסות הרחם כ
כלם בשיושבים בבשולו ויועיל מכאבי הבליות וימנע ש
שפיכת החמרים אל המעים ולו סגלה בעצירות יציאת הד
הדם המתגבר מהרחם ׃

פרק תקמ״ז סליכא ובלטין קשיאה המהות
אמרו שהוא קליפת עקר התות
השאמי והוא מיגים יש ממנו מין
אדום טוב הטעם ויש ממנו שדומה בטעמו לטעם הסדאג
ומין שחור דומה לפרפרות דומה לריח הצנדיל ומין
שחור מאוס הריח רקיק הקליפה ומבקע ומין נוטה
אל הלובן ריחו בבראתי ומין שחור רקיק השפופרת חלול
מבפנים ואמרו כי ימצא דבר דומה לסליכא וישתנה לד
לדארציני ואמרו קצתם כי ימצא על הדרציני סליכא שה
שהוא על התאר הזה ואפשר שהוא דבק עם הדראציני
המבחר היותר משובח שבו הוא אשר גוונו אדום
הזך החלק אשר עצו ארוך אשר הוא גם השפופרת אשר ח
חללו רך והקשה הממולא זך הריח נושך הלשון והמקבצו ו
והשחור רע ואשר מסתפקים ממנו הם קליפותיו ועציו ה
הם טובים הטבע חם ויבש בשלישית המפעל
והסגלות מתיך הרוחות הגסות ויש בו קבוץ והתוך עם חר
חריפות רב ורקיקותו מרובה ויפסיק החריפות אשר בו וי

ויעזור הקבוץ והתוכו יעזור על השלשול ובמה שיש בו מ
מתהחוך והקבוץ והרקיקות יחזק האברים המורסות והס
והסמנים יתיך מורסות חמות וקרות אשר בקרבים
המכות והנגעים מושחים בו עם דבש על המכות הרפות
אברי העין יערבוהו בתרופות העין מפני מה שבו מן הק
הקבוץ וההחוך אברי הנשום יועיל אל החזה
אברי המזון המשקה העשוי ממנו הוא טוב אל הכבד והיין
אשר נותנים בתוכו סליכה יועיל לאצטומכא אברי
הנעירה יגיר הכבד והאצטומכא וכל שכן אם יהיה סבתם
תערובים הגסים ויועיל מכאיבי הבליות וכיס השתן וכא
וכאשר תשב האשה בתבשיל יועיל מרוחב הרחם וכן עש
עשנו ומשקהו וכשנותנים ביין ממנו יועיל לעוצר השתן
וחשבו קצתם שהוא מפיל הארסים ישקו ממנו אל
ארס היתוע והאפעה ׃

פרק תקמ״ח סויק וכלטין שאויק כבר נזכר
בשער החטה והשעורה אברי
הנשום יועיל לחזה וריאה

פרק תקמ״ט סמסם ובלטין שישאמום הוא
שיסימאני הוא שומשמין והוא
היותר דשן שבזרעים ולבן ית
יתמרח מהר ואמרו קצתם שאין תועלת בשמנו אלא לבע
לכעלי השחורה מפני שהוא משמין ומרטיבם והמטעמים
העשוים הנקרא אבריסמין נעשים מהשומשמין והם מא
מאוסים המטעם המבחר עצמו הוא יותר חזק משמנו
הטבע חם באמצע הראשונה לח בסופה המפעלים
והסגלות צופך ומרכך וישר החום וכן שמנו וכשולו והוא
מרפא ויש בשמנו גסות והקלוי ממנו הוא פחות הזק
העדי יתיך ירקות ההכאה והדם הקפוי ומועיל לבקיעה ול
ולגסות בעל השחורה אם שותים אותו או אם מושחים בו
ומשמין וכל שכן המקולף ומארך השער וכל שכן מיץ א
אילנו ועליו וירכך ויכיר המסנים הם הסובירם ושמנו שנ
שנתבשל בו הדם ישמור השער ויחזקנו ויקשה אותו
המורסות והסמנים יתיך המורסות החמות המכות
והנגעים יושם על שריפת האש ואם ישתו משמנו לחבוך ה
הלבנה הדמיי יועיל וכל שכן עם הצבר השרוי ומי הצמ
הצמוקים כלי הפרקים עושים ממנו תחבושת לעובי
העצבים אברי הראש שמנו יועיל עם כח הורדים
לכאב הראש הנולד מן השריפה ומיץ אילנו ירפא השח
השחינים הנקראים אבריאה בערבי אברי העין יושם על
דפיקת העין ומורסותיה אברי הנשום טוב לצרות
הנשימה וגודל הנשימה אברי המזון רע לאצטומכא
מוליד אסטנסות מחסר התאוה משביע במהירות וכשיא
וכשיאכלוהו עם דבש יסור נזקו ויתעכב עכולו וירפה הק
הקרבים והקלוי ממנו הוא פחות החזק בהזגתו ודשן מאד
ומצמיא וימהר לרדת עם קליפתו וכשמקלפים אותו יתע
יתעכב לרדת אברי הנעירה יועיל למעי הנקרא קולון
ומשרש הסמסם הוא חזק בהגרת הוסת עד שהוא מפיל הע
העובר וכשיקלוהו ויאכלוהו עם זרע כשכאש וזרע פשתה
בשווי יוסיף בשבבת זרע ותאות המשגל הארסים יועיל
מגשיבת הכלב השוטה ומהשחין העדשי ׃

פרק תקנ סמך ובלטין פושסיש הוא דג
המבחר היותר משובח שבדגים ה
הוא מה שאינו גדול מאד ולא ק
קשה הבשר ולא יבש ושאין לו דשנות אלא הוא נפרך וש
ושאינו רפה ושאין בו זוהמא וטעמו ערב לפי שהערב הוא
אהוב ומה שהוא דשן דשנות שאינו יותר מאד ולא גס
ולא מזוהם ולא חריף ושלא ימהר אליו העפוש כשיפרד מן
המים ובוחרים מהדג כשהוא קשה הבשר מה שהוא יותר
קטן וממה שהוא רפה הבשר אשר הוא יותר גדול כל שהו
והקשה הבשר המלוח ממנו יותר משובח מהטרי ואמנם
הסוג המשובח השבוטים הם יותר משובחים ואחריהם הל
הלבניי והסוג הנקרא מארהמי אין רוע בהם והשוחה בים
אינו פחות מהם והרפה והשמן הם גסים ואמנם הנקרא
בעב והמאדמה והקרסול טובים מאד ואמנם המקומות
אשר הוא טוב השוכן במקומות הסלעיות הוא טוב ואחריו
הגדל בחול והמים המתוקים המוגרים אשר אין בהם ב
ביצה ואינם עמוקים ולא יאורים ואשר באנמים הקטנים א
אשר אין בהם מעבר הנהרות ושאין בהם מעונים ודג
הים משובח ורקיק מאד והיותר משובח במיגיו מה שהוא ב
בים לבד והמקומות המתנעשים בים והגדל במים שמתנ
שמתנעשים ביותר גליו הוא יותר משובח ויותר נוטה אל
התנועה מאשר מתגדל במים השקטים ודג הים שקט מש
משובח רקיק וכל שכן הגדל בסלעים אשר על שפת הים
או בחול ואשר במקומות המגולות מהים הוא מרובה התנ
התנועה ואשר ישוב מהם אל המים המתוקים ימצא ברוב
החדוד שבו המים ויהיה רקיק הטבע מרובה התנועה
ואמנם מזונו משובח ממנו הוא הנזון מהעשבים ושרשי ה
הצמחים והוא יותר משובח מהנזון מהטנופת המושלך מ
מהעירות ומשרשי עשבים הרעים ואעפ שהוא ערב לחיך
והיותר משובח באכילת הדג הוא העשוי באספיראג ואח
ואחריו הצלוי במחבת ואמנם הקלוי בשמן הוא טוב לבע
לבעלי האצטומבא החזקה עם תבלין והצלוי יותר זן ויו
ויותר מעובב הירידה והמבושל בהפך והיותר משובח שב
שבמבושל הוא מה שיבושל במים ויחמו תחלה ואחב ינתן
במים ואמנם המליח הטוב ממנו הוא הטרי המלוחה והיו
והיותר משובח שבו השלוק בחומץ ותבלין ואמנם
המים ששולקים בו הדג המלוח הוא חזק הנקוין ומערכים
אותו בהקנא המיבש הטבע כל הדגים קרים ורטובים
אך קצת הדג יותר חם בהקשה למזג הדג כמו המין הנקרא
בוסג והנקרא מארהמי והמלוח חם ויבש ויותר מה שהוא
ישן יוסיף חום ויבשות ומי הדג המלוח דומה לבותח
בכל עניניו ובערבי מרי המפעל והסגלות הלח ממנו
יוליד ליחה מיפיית וירפה העצבים ואינו נאות לאצטומ
החמה מאד ודמו נוטה לרקיקות עור הדג הנקרא סקנקור
והוא נולד בגבולי בית המקדש באשר נותנים מאפרו בע
בעיני הבהמות יסיר לבנותם והמלוח ממיני הדג יוציא ה
החצים המכות והנגעים ראש הדג הנקרא סימראס
שרוף יסיר הבשר הנוסף אשר במכות וימנעם מלהוסיף
ויסיר היבלות והגרב והתות ומי הדגים המלוחים יועילו מ
מהנגעים המעופשים וירחצו אותם ותבשיל הדגים טובים
ברפואת הנגעים המעופשים כלי הפרקים כשיעשו

חקן בבשול הדג המליח פעמי יועיל מכאב הירכי והטרי
ממנו ירפא העצבים אברי הראש הדגים הקטנים ש
שיקראום בארץ הצבי צורי כשמשכשכים בו בעלי נגע
הפה הנקרא קלאע עם הכותח העשוי מהם בערבי מרי יו
יועילם והנקרא רעד כשהוא חי וכשיקרבוהו ממי שיש לו
כאב הראש יסור ממנו הרגש הכאב אברי העין עור
הנקרא סקנאראן מחכבים בו העפעפים אשר בהם הגרב
ויועיל ועור השרוף כמו כן מערבים בתרופות הכחולים
ויועיל ואם יכחלו בו עם מלח יסור הצפורן הנקרא טרפא
בערבי ומי שאוכל מהדג הנקרא טהלהא יוליד כהוי העין
וכל הדגים נכ איברי הנשום הדג הנקרא גרי הטרי ינקה
קנה הריאה ויזכך הקול וכן המלוח וראשי הדגים המלוחים
המיובשים יועילו לערלת הגרון ובערבי להאה כשיש בו
מ רסות וצפר הדג ובער גרא יושם ברקים וימנעם רקיקת
הדם אברי הנעירה זפק הדג הנקרא סקסאן ירכך הבטן
עם קשי העכול ובשר הדג הנקרא גרי מרכך
הבטן וכן כל מרק הדגים מרכך
הבטן וראשי הדגים המלוחים הם רפואה טובה מבקיעי ה
הענבות והדג הנקרא בוסאג והנקרא בהול והמרמרה והג
והנקרא עסג והנקרא גרי כלם יוסיפו תאות המשגל וכל דג
טרי כשנאכל חם יוסיף תאות המשגל הארסים ראש
הסמאסס המלוח שרוף יושם על נשיכת הכלב השוטה וג
ונשיכת העקרב ויועיל ומרק כל דג יועיל מהארסים הש
השתוים ומהנשיכות והדג הנקרא בוהטראס אם ישתו מר
מרקו פעם אחר פעם יועיל מנשיכת השרף בעל הקרנים
והכלב השוטה

פרק תקנא סקנדרלון ובלטין שקונדוליון
המורסות והסמנים יושם עם יי
יין על חולי הנמלה המכות
והנגעים יושם עם הסראב על הנאצורים אברי הראש
יעשו בו הנרדם וימשחו בו עם ריבאס לבעלי קראביטם
וליטרגיש ויטיפו מיץ הרטוב ממנו באזן שבה מוגלא ויו
ויועיל והוא מועיל מאד מכאב הראש אברי הנשום
יועיל מקשי הנשימה אברי המזון עקרו יועיל מכאיבי
הכבד וכן יועיל מהידקון אברי הנעירה ישלשל הליחה
הלבנה יועיל מח ניקות הרחם

פרק תקנב ספרגל ובלטין סירוניאום הוא
קודון המהות בשרוחצים
אפר מיצו ועליו היה כמו הת
התותיא ועליו ישאירו קבוצו ועסים התפוחים הנקרא חב
אל תפאח יתחמץ במה שבו מימיות קר המבחר הצלוי
יותר משובח ויותר מועיל וצולין אותו על הצד הזה וזה
שמוציאים תוכו וגרעיניו ויושם בו דבש וסותמים אותו וג
ונותנים אותו באפר הטבע קר בראשנה יבש בתחלת
השנית המפעל והסגלה קובץ ומחזק הוא ופרחו קובץ
גם כן שמנו והמתון פחות קובץ וגרגריו מרכבים אין בו
קבוץ והוא ימנע הגרת היתרונים אל הקרבים העדי
ימנע הזיעה ומשיחתו תמנע הבקיעות הגולדות מהקור ה
המורסות והסמנים משיחתו יועיל מחולי הנמלה המכות
והנגעים תועיל משיחתו לנגעים היוצאים כלי הפרקים
כשירבו לאכול ממנו יוליד כאב העצבים אבו י

הנשום הצלוי ממני ימנע רקיקת הדם ויועיל גרגריו מח
מחולי הגרון וירכך קנה הריאה והריר במו כן ורטיבו קנה
הריאה אברי המזון יועיל מהשכרון והקיא וישקיט
הצמא ויחזק האצטומכא מקבלת היתרונים וכן המשקה ה
העשוי ממנו והשרוי והמבושל אוכלים ממנו על היין ויב
וימנע השברות ועושים ממנו משקה מחזק התאוה החל
החלושה מאד והמשקה הנקרא מיבא ויחזק האצטומכא ו
ויועיל מקיא הליחה הלבנה אברי הנעירה מגיד השתן
וכבר אמרו שזה בדרך המקרה וזה מפני שהוא קובץ ומע
ומעכב והמבושל בדבר יותר חזק ההגרה אך אפשר שי
שישלשל הבטן ואינו קובץ ומוליד הקולון ועקיצת המעים
ויועיל מן החולי הנקרא דישנטריאה ויעצור יציאת הדם ו
ויועיל משריפת השתן שיטיפו מיצו או שמנו באמה וש
ושמנו יועיל לכליות וכים השתן ובשאוכלים ממנו אחר א
אכילה ישלשל עד שאפשר שאם ירבו ממנו יוציא המאכל
קודם העכול ועושה חקנה מתבשילו לבליטת הענבות וה
והרחם ·

פרק תקנג׳ ספנאר ובלטין שאפיד הוא שא
שאבינא ויא ניניפיר הטבע
חם ויבש בשלישית המפעל
והסגלות חריף חם מאד הארסים יועיל מהארסים כלם

פרק תקנד׳ סמוריון ובלטין שימוריון הוא
הברפס המדברי ונזכר

אות הע׳

פרק תקנה׳ ערער ובלטין ניניפירום
המהות הוא הסרו ההררי ויש
ממנו קטן ויש ממנו גדול
הטבע הוא נוטה לחום והיבשות וגרגריו חמים כראשנה י
יבשים בשניה המפעל והסגלות מרכך ומתיך ומתיר
רוח ויש בפריו עם זה קבוץ ואי קבוץ בחלקי אילנו
כלי הפרקים הוא משובח לרצוץ העצלים אברי הנשום
הוא טוב לכאבי החזה והשעול אברי המזון ינקם חא
האטמים והוא טוב לאצמכא כשישתו ממנו אל הנפח ה
הנולד בה אברי הנעירה זרעו יועיל לכאבי הרחם וס
וסתימתו הארסים ידחה הזק נשיכת הארסים והעשון בו ו
ומאיזה חלק מלקי אילנו ויציא השרצים

פרק תקנו עצי אל רעי ובלטין וחרגא פאש
פעשטוריש הוא הנקרא טבאט וה
והוא זכר ונקבה והזכר יותר חזק
המפעל והסגלות יש בו קבוץ אך חלקי המימיות יותר
רב ולרוב הרתעתו החמרים הנשפכים חשוב שבש וכן
ימנע יציאת הדם המורסות והסמנים עושים ממנו ת
תחבושת למורסות הפלגמוני ואל האודם הנקרא חמרא
בערבי ולחולי הנמלה ויועיל מאד המכות והנגעים
המכות הטריות יסגר אברי הראש מיצו יהרוג תולעת
האזן וייבש הנגעים אברי הנשום מימיו יועילו מרקיקת

הדם אברי המזון עושים ממנו תחבושת ללהכת האצטו
והוא מקרר אברי הנעירה ימנע יציאת הדם מהרחם
וירפאו נגעי המעים וחשב דאסקורדיס שהוא מגיר השתן ו
וירפא בעל החצץ ·

פרק תקנז׳ עיראן המפעל והסגלות מ
מתיך אברי הראש יועיל מ
מהחלאים הקרים אשר במוח וי
וימנע הרבמאס הקר אברי העין מימיו יחדדו הראות

פרק תקנח עלד וכלטין גלוטין המחות
כבר דברנו בעלך אל נבאט וה
והרתינג ובלעדי זה במקומם
הטבע עלך אל נבט חם ואחריו עלך אל סרו ואחריו עלך
אל פרשינא המפעל והסגלות הוא מתיך ואין עלך
אל סרו והראסינג יותר מתיכים מעלך אל נבאט ואעפי ש
שהם יותר חמים ·

פרק תקנט ערתניתא וכלטין הרתניתא הו
הוא סקלאמין או פאן פורצי או
מאלום טירי המהות מח
שמסתפקים ממנו מעקרו והוא הנקרא בכור מרים וכבר א
אמרנו כו ואמר דיאסקורדיס שיש לו קליפות כמו ק
קליפת הזרעונים ועליו במו עלי הכרוב ועקרו שחור כמו
עקר הלפתות והתאר הזה אינו על התאר הנודע עתה בזמ
כזמננו זה וזה שהנקרא ערתניתא בזמננו זה הוא בעל ק
קוצים קשים קצר ויש לו עקר שרוחצים בו הצמר
המפעל והסגלות והוא מחתך ומרקיק כלי הפרקים הוא
טוב לכאבי הפרקים והירכים אברי הראש הוא מעטש
הזק הפתוח לנחירים ואטמי העצם המצנן הנקרא מצפא
בערבי אברי המזון יועיל מהפוקה ובערבי פואק
אברי הנעירה הוא מפיל העובר הארסים תבשילו
עם שרשיו יועילו וכן אם ישתו ממנו תמורתו התמורה
ממנו להפיל העובר ותועלת מהארסים משקלו אריסט
ארסטולוגיאה זראונד ארוך או גרגרי אתרוג ופודנג

פרק תקס עצפור ובלטין קרוקוש אוטו
אורטולגיש הוא זעפראן מדברי
הטבע חם בראשנה ויבש בשנית
המפעל והסגלות יש בו קבוץ ישר עם בשול העדי
ינקה הכתם ובערבי כלף והבהק המכות והנגעים יושם
על השחין הדק הנקרא קובא ויועיל אברי הראש
העצפור המדברי בשעושים ממנו משיחה וטיחה עם טי
טיחה יועיל לנגעי פיות הנערים

פרק תקסא ענצל ובלטין שקיללא הוא סי
סיבא מרינא המהות הוא
בצל העכבר ועליו כמו עלי הש
השושנים ויצא ממנו שמן נוטה לשחרות הטבע חם
ויבש בשנית המפעל והסגלות הוא מחתך ובו דבק
שורף העדי יושם גלוש בדבש לחולי השועל ולחולי
הנחש ובערבי דא אל חיה ויועיל אברי הנשום החומץ
העשוי ממנו ינחיר הגרון ובנוסח אחר יכשיר הגוון ויקשה
בשרו והוא טוב לצרות הנשימה ולעדלת הגרון ובערבי ח
חשברישא והשעול הישן

פרק תקסב עקאר קרחה ובלטין פורילורון
הוא פליטרי המחות יוהר מה ש
שמסתפקים מהמין הזה הוא הע
העקר המכחר המשובח ממנו הוא החד השורף הלשון
ועכיו כעובי האצבע הטבע חשבו אנשים שאין להם
בקיאות שהוא קר ורקיק ואינו כן ואמנם הוא חם ויבש בש
בשלישית המפעל והסגלות יוציא הליחה הלבנה ב
בלעיסה וכחו שורף יגיר הזיעה כשימשחו בו עם שמן זית
העדי בשיערבוהו עם שמן זית ומושחים בו יגיר הזיעה
כלי הפרקים כשימרחו בו ותבשילו ומשיחתו תועיל
אל הכפיון הישן מן העצבים ומבטול הרגשתם וימנע תו
תולדת התנועה מאין הפץ בערבי כזאז אברי הראש
הוא חזק הפתוח לאטמי העצם המסכן ובערבי מצפא ול
ולאטמי הנחירים ותבשילו יועיל לבאב השינים וכל שכן
הנולד מהקור והחומץ שלו יחזק השינים המתנועעים כש
כשיבשלוהו בחומץ או הם עוצרים אותו בפה הקדחות
כשימרחו בו הגוף קודם הקף הנעירה עם שמן זית יועיל
מהנעירה ובערבי נפאץ הנולדת עם קדחת ומבלי קדחת

פרק תקסג ענב אל תעלב ובלטין שולאש
שולאשרום הוא מבדילא המב
המכחר היותר משובח ממנו הוא
מה שעליו ירוקים ופריו מכורכם והוא ה׳ מינים הטבע
קר בראשנה יבש בשניה המפעל והסגלות הפרדסי מם
ממנו מקרר וקובץ ויש ממנו מין שיבטל ההרגש ומישן הו
דומה אל האופיון במדותיו אלא שהוא יותר חלש ממנו וי
ויש ממנו סוג מית המורסות והסמנים אם עושים
תחבושת ממנו על המורסות החמות והגראות כלם יועילו
ושותים ממנו למורסות החמות הפנימיות ויערבו מימיו ע
עם אספידאג ושמן ורדים ועושים ממנו תחבושת על הא
האודם הנקרא חמרא בערבי ועל חולי הגמלה ויועיל וק
וקליפת עקרו היא חזקת היבשות אברי הראש אם ישתו
מאשר הוא מכושל שמבטל ההרגש יוהר מיב גרגרים יוליד
הטפשות וכשיגמעו מימיו יועיל ממורסת הלשון ואם ישת
ישתו מקליפת עקרו שעור משקל ביין יביא השינה
וענבי השועל בשישחקוהו הטב ועושים ממנו תחבושת
על הראש ירפא כאב הראש ובערבי צדאע ויתיך מורסת ש
שרשי האזן ומורסת קרומי המוח ואם יטיפו ממנו באזן יוע
יועיל מכאב האזן אברי העין ירפאו הנאצור הנקרא
נרב בערבי הפתוח ומיץ מיגיו ואפי המישן בשיבחלו
בו יחדד הראות אברי הנעירה זרע המבטל ההרגש מ
ממנו הוא מגיר השתן ומנקה הכליות ובים השתן ובל מין
ממנו כשתסכול אותו יפסיק יציאת הדם מהוסת והוא מק
מקרר וימנע הקרי הארסים המין מענבי השועל בלעדי
בבנג ובלעדי הפרדסי ובלעדי מבטל ההרגש כשיאכלו מ
ממנו ארבעה שקלים ימית ומימיו יולידו הטפשות ואין בו
דבר מתועלת ענבי השועל

פרק תקסד ענבר ובלטי אנברא הוא אנברי
המהות כפי מה שאני חושב הוא
מעין גובע בים ומה שאמרו ש

שהוא מקצף חים או מצואת סוסית הים רחוק בעיני
המכחר המשובח ממנו הוא האדמדם החזק ואחריו אשר ב
בגוון התכלת ואחריו המכורכם והיותר רע שבו הוא חש
השחור הבעור ויזיפוהו בסיד ודוגג והלאדן והמין הנקרא
מנדלי הוא ממין השחור הרע ויש הרבה שיקחוהו מקרבי
הדגים האוכלים ממנו אחר שימותו הטבע חם ויבש
יראה לי שיהיה חומו בשנית ויבשותו בראשנה המפעל
והסגלות יועיל אל הזקנים ברקיקת חומו העדי יש
מהמין הנקרא מנדלי מה שירשן הגוף אברי הראש
יועיל אל המוח וההרגשות אברי החזה יועיל אל הלב

פרק תקסה עוד ובלטין שילו אלואיש הוא
ליגנא אלואין המכחר הם
המשובח יותר במיני עצי הבו
הבושם הוא הנקרא מנדלי ויביאוהו מאמצע ארצות הודו
על דעת אנשים ואחריו הנקרא הנדי והוא הררי ומשבחים
אותו על מין המנדלי שאינו מוליד בנים כאשר תולידהו
בבנדים ויש מן האנשים שאינם מבדילים בין המנדלי ות
וההנדי המשובח והיותר משובח שבעצי הבושם הוא
הנקרא סמנדרי והוא מנסורת ההנדי ואחריו המארי והוא
מנסורת ההנדי הנקרא צופי והוא מין מהנסורת ומזה הנק
הנקרא בכלי וגיטרי וקטעי ונקרא קסמין והוא טוב ומתוק
וזה פחות מהנקרא גאללי ומהבטאני והנקרא ווקי והנקרא
וקטאף וכל ההנדי בכללו משובח ואחריו היותר משובח
שיש במין הנקרא סמנדורי הוא בגוון התכלת הכבד בם
במשקלו וחקשה הגדול והעבה שאין לו לובן השוקע בם
במים והעומד באש ויש אנשים שמשבחים השחור על א
אשר בגוון התכלת והיותר משובח שבמין הנקרא קמארי
הוא השחור הנקי מהלובן המתמיד על האש הנס הנה הם
המרובא המימיות ובכלל ו ותר משובח שבעצי הבושם ה
הוא השוקע במים והצף הוא אפס החיות והרוח הוא רע
ועצ הבושם אלו הם שרשי אילנות שבורתים אותם וטו
וטומנים אותם בעפר עד שיתעפשו העץ והקליפה
וישאר הבושם הזך
הטבע חם ויבש בשנית כפי מה שאני חושב המפעל ו
והסגלות הוא רקיק מפתח האטמים משבר הרוחות ומוצי
יתרון הרטבה ויחזק הקרבים וימנע בעד האיברים בכל
בשלועסים אותו יבשיר ריח הפה הקשוט לעיסתו יטיב
ריח הפה כלי הפרקים יחזק הקרבים ויסיר מהם רטבה
והדבוק אברי הראש יועיל אל המוח ויחזק ה
ההרגשות אברי הנשום יחזק הלב וישמחנו
אברי המזון חם שותים מעצי הבושם משקל זוז וחצי יסיר
הרטבה הנסה המעופשת מהאצטו ויחזקנה ויחזק הכבד
אברי הנעירה יש בו כח עוצר הבטן ויועי מהחולי הנקרא
דישנטידיאה הנולד ממרה השחורה

פרק תקסו ערוק אל בבאטון
ובלטין ויגיטינשורום כלומר ע
עורק העצבים הטבע חם וי
ויבש עד השלישית אברי הראש אם לועסים מ
ממנו יועיל מכאב השינים המפעל והסגלות יש בו תמרוק
חזק אברי העין מיצו יועיל מאד בחדוד הראות וממרק
מה שלפני בבת העין מהמים והלובן אברי

המזון יועיל מהידקון הנולד מהאטמים וכל שכן עם אנס
אניסון ויין לבן ·

פרק תקסז ענאב וכלטין גוגובי המבחר
היותר משובח ממנו הוא היותר
גדול הטבע קר בראשנה
ישר ביובש והרטבה והוא יותר נוטה ממנו למעט רטבה
המפעל והסגלות יועיל מחדוד הדם ואני חושב זה מפ
מפני שהוא העבה הדם ומדבק אותו ואשר חשבו שהוא מ
מזכך הדם ורוחץ אותו לא חשבו יפה ואיני מאמין אותו ו
ומזונו ועכולו קשה והמאמר המשובח הוא מה שאמר
גאלינוס ולא מצאתי אל הענאב בשמירת הבריאות והס
והסרת החולי סימן אבל מצאתיו קשה העכול מעט ההזנה
אברי הנשום יועיל לחזה ולריאה אברי המזון רע
לאצטומכא קשה העכול אברי הנעירה חשבו אנשים
שיועיל מכאב הכליות וכים השתן ·

פרק תקסח עפץ וכלטין גאללי אם ינקב
עפץ ויוציא מה שבתוכו וים
וימלאוהו מים ויכתבו מהמים ה
אהם מה שירצה ויהיה לבן בלתי מורגש ואחר יעבירו הנ
הנייר או הקלף במים שרה בו הויטריאולא תהיה שחורה
אכתיבה ונכרת המבחר היותר משובח ממנו הוא הפג
אשר אינו מתבשל והכבד והקשה ואולם המכורכם
והרפה הוא מעש הכח לשורפים אותו על הגחלים
הטבע קר בראשנה יבש בשנית המפעל והסגלות קב
קבוצו הזק וימנע הרטבה מההגרה עצמו כבד קר העדי
מימיו ישחירו השער המבות והנגעים עושים ממנו
משירה עם חומץ על השחין הדק הנקרא קובא בערבי ויס
ויסירם ואם יזרו מאבקו על הבשר הנוסף יחסירם
אברי הראש ימנע הגרת הרטבות הנפסרות אל הלשון וב
ובשר השינים ויועיל ממדוי הפה ובערבי קלאע וכל שכן ע
עם חומץ ויועיל בשיושם באיכול השינים אברי הנעירה
אם יזרו מאבקו על נגעי המעים ואל השלשול יועיל ובן א
אם ישימו ממנו במאכלים יבשר לכמו זה

פרק תקסט עליק וכלטין רובוש הוא מנה
הוא רומזי המהות אמרו
קצתם שהוא אל עוסג ויש ממנו
מין שנקרא עלוק הכלב ויש לו פרי כמו הזתים ותובו כמו
הצמר המבחר מיצו כשהוא קפוי ומיובש ביותר הוא
משובח הטבע קר ויבש ופריו כשהוא מבושל יש בו
חום כל שהו המפעל והסגלות הוא מיבש בכל חלקיו
ועליו פותחים בזה מפני המימיות שבם העדי תבשיל
ענפיו עם עליו יצבע השער המורסות והסמנים אם
עושים תחבושת מעליו ימנע תוספת הנגעים הרעים וח
וחולי הנמלה ויועיל במו בן כשיושם על האודם בערבי ח
חמרא ותערובם קר ובשייבשו אותו יקבצו קבוץ נראה ובן
יפעל ציצו ובעקר אל עלוק רקיקות עם קבוץ ולכן ישבר
החצץ המכות והנגעים יועיל מהנגעים שבראש והוא
מסגר המכות אברי הראש אם ילעסו מעליו יחזקו ב
בשר השינים וירפאו נגעי הפה ובערבי קלאע ובן יפעל
פריו כשהוא מבושל יחזקו בשר השינים ומיץ פריו נעליו

ירפאו מכאבי בשר השינים ועליו ירפאו חום הפה וירפאו
מכאובי נגעי הראש והרבוי מפרי הסנה יכאיב הראש
אברי העין יועיל מסימני העין אברי הנשום יועילו
חלקיו מרקיקת הדם אברי המזון אם עושים תחבושת
מעליו אל האצטומכא החלושה מקבלת החמרים ויחזקה
אברי הנעירה הוא עוצר הבטן ועליק הכלב כשיקחו
מפריו הצמר שבו יבשלו בו יעצור הטבע ויפסיק הגרת ה
הרטבה הנשפכת מהרחם ויועיל מהטחורים בצמחים בע
בענבות היוצא מהם הדם כשעושים ממנו תחבושת והוא
ציצו יועילו מנגעי המעים והשלשול וישברו החצץ הרקיק
הארסים הוא נאות אל נשיכת החיוני נקרא הרטבי ·

פרק תקע עוסג המהות הוא אל עלוק וממ
וממינו המורסות והצמחים עלי
בל מינו מועילים כשיחבשו בא
באודם הנקרא חמרא ·

פרק תקעא ענכבות וכלטין אראניאו הוא
עכביש המכות והנגעים א
אריגתו יפסוק יציאת הדם אם יו
יושם על החבורות המכות אם יושם מאריגתו על הנגעים
ימנעם מלהוליד בהם המורסא וכן על המכות אברי
הראש כאשר יבשלו בעכביש אשר אריגתו גסה והלבן מס
ממנו עם שמן ורדים ויטיפו ממנו באזן ישקיט כאבה
הקדחות אמרו קצתם כי אריגת העכביש כשיערבוהו במ
במקצת האספלנית ויושם על הצדעים ירפא מקדחת של
שלישית וחשבו קצתם כי אריגת המין אשר אריגתו גסה ל
לבנה בשיקשרוהו בעור ויתלוהו על הצואר וקנה הזרוע י
ירפא מקדחת שלישית ·

פרק תקעב עדס וכלטין ליניש המהות
הוא עדשים ויש ממנו מין שהוא
נאכל והוא הידוע אצלנו ומם
וממנו מין מדברי רע ומרירותו מבוארת ויש בו יבשות ומ
ומעט קבוץ והוא כמו מה שאמר דיאסקורדים עשב ארוך
רב הענפים ושרגיו גבוהים וגווניו בגוון החבושים יותר א
ארוכים ויותר צדים ובהם גחירות והם נוטים אל הלובן
המבחר היותר משובח שבו הוא היותר ממהר להת
להתבשל והוא הלבן הרחב ובשיתנוהו במים לא ישחיר ו
ויאות לבשלו מאד בעת הבשול הטבע אמר גאלינוס שה
שהוא אמנם ישר בחום והיובש ואמנם נוטה מעט אל הח
החום ולכן לא יצטנן בעת אכילתו ובאלו אינו באצטומ
ואינו יורד המפעל והסגלות הוא נופח ומורכב מכה
קובץ וממרק ומראה חלומות רעים וקבוץ קליפתו מרובה
מאד ובכללו הוא נופח הרבה ומעבה הדם ולא יעבור
בגידים וימעיט השתן ודם הוסת בזה ויוליד ממנו תערוב
שחור וחליים שחורים ואמנם שיהיה מרק השעורים בהפ
בהפכו ובאלו יתקבץ מכללם דם מזון משובח מאד ואפ
ואפשר שיהיה מכלל המאכלים המשובחים ויאות שיהיה
מרק השעורים פחות השעור מהעדשים והעדשים עם הס
חסלקא כמו כן משובחים במזונם רפי שהם מתחלפים במ
במדותם וישובו ישרים ויושם בו צעתר ופודגג ויאות שי
שיושם במדה

אחת עדשים שבעה מדות מים ויבשל מאד המורסות וה
והסמנים כשיבשלוהו בחומץ ויעשו ממנו תחבושת יתיך
החזירים והמורסות הקשות ויש בו עם ההרתעה אסיפת הח
החומר והרבוי ממנו יוליד המורסא הנקראת סרטן
והמורסות הקשות הנקראות סקרוס המכות והנגעים בש
כשיבשלוהו בחומץ ימלא הנגעים העמוקים ויעקור
רוע הנגעים וימעט שגופם ואם יהיו הנגעים גדולים מ
מערבים אותו במה שהוא יותר קובץ כמו קלפת הרמונים
ובלעדיהם ומערבים אותו עם מימי הים אל האיכול ובע
אבלה ומחולי הנמלה והאודם הנקרא חמרא בעד
והבקיעות הנולדת מהקור כלי הפרקים הוא רע אל הע
העצלים ואם עושים ממנו תחבושת עם סויק על הנקרס
יועיל והרבוי ממנו יוריש הגרמות אברי העין מי שירבה
לאכול ממנו יחשיך הראות ביבשותו ובשעושים ממנו תח
תחבושת עם א כליל אל מלך והחבושים ושמן ורדים ירפ
ירפא מורסות העין החמות אברי החזה מכשלים א
אותו במי הים ועושים ממנו תחבושת על מורסות השדים
החמות הנולדים מעוצר הדם והחלב בהם אברי המזון ה
הוא קשה העכול רע אל האצטומ יוליד הנפח וכאשר תק
תקלף ממנו שלשה גרגרים ותבלעם יועיל כפי כה שאמרו
מרפיון האצטו ולא יאות לערב עם העדשים מתיקות לפ
לפי שהוא מיבש מוריש אטמי הכב וממה שראוי לעדשי
שהוא מועיל אל השקוי ובערבי אסתסקא ויראה שיהיה זה
בעד יבשו אברי הנעירה כאשר יבשלוהו מאין קלפ
קלפתו יעצור הבטן או עם קליפותיו כאשר מבושלים כמ
במים וישפכו מימיו הראשנים וזה שהמים הראשונים יש
ישלשלו הבטן והמבושל בקלפתיו כששופכים מימיו יעצ
יעצור הבטן לפי שבקליפותיו כח קובץ חזק מאד וירבה
עצירותו אל הבטן וכשיבשלוהו עם הנרבא ולשון טלה
הוא לסאן אל חמאל ועם דגילא ועם סלק הנקרא שחור כפ
מפני רוב ירקותיו ועם ורדים או דבר מהענינים הקובצים
אחר ששלקו אותם היטב קודם זה ואם לא מרכבים הבטן
ועושים ממנו תחבושת עם אכליל אל מלך וחבושים ושמן
ורדים למורסות הענבות ואם תהיה המורסא גדולה יערב
עם מה שהוא יותר קובץ והעדש המדברי הוא המר משלש
משלשל הדם והעדש ימעיט השתן והוסת ומפני שמעבה
הדם ואינו מגיר בלל על כן אל תתן ממנו למי שיש לומא
מאורע כשתן מצד העצרו ואמנם המר יחדרם ויגרים

פרק תקעג עסל ובלטין מיל המהות ה
הוא דבש ויש ממנו טל
נעלם נופל על הציצים ועל בלעדהם ומלקקים אותו ה
הדבורים והוא קיטור עולה ויתבשל בחום וישתנה בגוף
ויתעבה בלילה ויפול דבש ויש דבש שנופל כמ שהוא ו
וזה בהרי קצראן וכפי האילנות יתחלף והאבנים הנופל ע
עליהם והנראה ממנו הוא מה שמלקטין אותו האנשים וה
והנעלם הוא מה שמלקקים אותו הדבורים וכמדומה לי ב

כי מפעל עסק הדבורים בו אמנם הם מלקטים אותו כדי ש
שיהיו נזונים בו ומצפינים אותו ומהדבש סוג חריפי ארסי
המבחר שבוה וא המתוק ביותר וטוב הריח הנוטה אל ההר
ההריפות והאודם והעבה שאינו רקיק והדבק שאינו מת
מתחתך והיותר משובח שבו הוא אשר בתקופת ניסן ואחר
ואחריו הנולד בימות החמה והנולד בימות הנשמים רע
הטבע דבש הדבורים חם ויבש ודבש הטברזד והקנים חם
בראשנה ואנו יבש ויתכן שיהיה רטוב בראשנה המפ
המפעל והסגלות בחו ממרק ומפתח פיות הגידים ומתיך
הרטבות מעומק הגוף וימנע העפוש וההפסד מהבשר
העדי כשמלכלכים בו ימנע הכנים וביצי הכנים ובעד
ציבון ויהרגם ומלכלכים בדבש וקסנו על כתם הישן הנקר
הנקרא כלף וכן לסימני המלח הנקרא בונגריאה המכ
המכות והנגעים ינקה הנגעים המטונפי שוקעים והמובשל
ממנו עד שיתעבה ידבק המכות הטריות וכשיבשלוהו
עם אינט ירפא השחין הדק הנקר קובא אבריהראש יפרב
יערבו בו המלח האנדראני ויטיפוהו פושר באזן וינקנ
וינקנהג וייבשנה ויחזק השמע ואם יריח הארסי ממנו הח
החריף יסור השכל וכש אם יאכל ממנו אילרי העין ים
ימרוק חשך הראות איברי הנשום כתילחבו ממנו או ם
מגרגריו ינקה החניקות ושני הלוזים איברי המזון מי ה
הדבש יחזק האצטו ומאוה המאכל אברי הנעירה דבש
הקנים ירבב הבטן ודבש הטברזד לא ירבך והדבש שלא ת
הוסר הקצף יוליד הנפח וישלשל הבטן ואם הוסר קצפו י
ימעט ממנו כל זה והמבושל לא יגיע הבטן אבל אפשר
שיעצור בעל הליחה הלבנה ויזון הרבה והמבושל כמ
במים יגיר השתן ביותר ואני אומר שהדבש ומימיו אפשר
כי מפני העברתו המזון יזון ואם ימצא תנועה ומעוט ה
הזמנה מלעבור המזון ישלשל הארסים כשישתו הדבש
מחומם עם שמן ורדים יועיל מנשיבת השרצים ומשתית
האפיון וכשילחבו ממנו יועיל מנשיבת כלב שוטה ומאכי
ומאכילת שרש הפטריות הממיתות והדבש המבושל יועי
יועיל מהארסים והירא מהם ינצל בו הדבש החריף ה
המעטש כשמריחים אותו או אכלין ממנו יוליד אפיסת ה
השכל פהאום והזיעה הקר ו פואתו שיאכל הדגים המלוחים
וישתה אומלי ויקיא בו

פרק תקעד עשר ובלטין האושרו הם
המהות הוא אילן ערבי ימא
ימאני והוא אחד ממינו היתועי ואמרו כי יש ממיני עשר
שהירג כשיושבין בצלו הטבע חם עד השלישית ויבש
עד הרביעית המפעל והסגלות יש בו קבוץ ישר המורסת
והסמנים יועיל מהספחת הנקרא סעפא בער וכשימשסו
בו ומהשחין הדק הנקרא קובא בער המכות והנגעים ע
עושי ממנו משיחה עם דבש על נגעי פיות הנערים ויסיר
אברי הנעירה ישלשל הבטן ויחליש המעים הארסים
יש ממנו שאם ישב האדם אצלו יזיקנו ואפשר שיהרגנו וי
ויאות להזהר

ממנו והלבו הוא הורג כשיקחו ממנו ג זוזים וזה
שמחתך הכבד והריאה

פרק תקעה עקראב וכלטין שי
שקורפיאונישן אברי הראש שמן
העקרבים יועל מכאב האזן מאד

פרק תקעו עטאר ובלי אוששא הוא ע
עצמות המפעל והסגלות
העצמות השרופות מיבשות ומתיכות העדי אמרו כי עקב
החזיר כשימשחו בו על הצרעת יועיל כלי הפרקי זכרו ב
כי עצמות ראש האדם יועיל שתיתם מכאב הפרקים אי
אברי הראש אמרו כי עצמות הראש ירפא מהכפיון אמר
גאלינוס שהיה אדם אחד והיה משקה מזה כסוד ויסור הכ
הכפיון מהם ובזה תמה אברי המזון אמרו כי עקב התיש
עם סכנגבין יסיר בליטת הטחול אברי הנעירה אמרו
כי עקב התיש יעורר תאות המשגל ושוקי הבקר השרופים
יפסקו יציאת הדם ורכוך הבטן

פרק תקעז ענב ובלטי אובא הם ענב
ענבים הלבן יותר משובח
מהשחור כשהם שוים מכל התארים מהעובי והרקיקות וה
והמתק ובלעדי זה והנעזב אחר שבוצרים אותו ב ימים
או ג יותר משובח ממה שבוצרים באותו היום הטבע
קליפת הענבים קריב ויבשים המפעל והסגלות הנלקט בע
בעתו הוא ניפח והנתלה עד שתבמש קליפתו הוא משובח
ה מזון ומחזק הגוף ומזונו דומה למזון התאנים במעוט הר
הרוע ורבוי המזון ואעפ שהוא פחות המזון מהתאנים והב
והמבושל הוא פחות ההזק מאשר אינו מבושל ובשלא ית
יתעכל הענב יהיה מזונו פג ומזון הענב כמות שהוא יות
יותר רב המזון מעסיסו אך עסיסו יותר ממהר לעבור ולרד
ולרדת והענב הקובץ ירפא כשתולים אותו לפי שישתנה
והחמוץ אינו כן והצמוקים הם הנאהבים לכבד ולאצטו
אברי הנעירה הצמוקים עם זגם ועם דבש טובים לכאבי
המעים וכן יועילו אל הכליות וכיס השתן והענבים הבצ
הבצורים באותו יום יגיעו הבטן ויולידו הנפח ובל הע
הענבים מזיקים לכיס השתן

פרק תקעח ערק ובלטין שודור הוא זי
זיעה המהות הוא מים
מימיות הדם שנתערב בו מוגלא מרריית ויאות להסתפק
ממנו ממה שלא נתיבש עדין אלא מה שיש בו רטבה ו
והוא יותר מבושל מן השתן לפי שהוא יתרון לחות ותוב
ורטבה אחר העכול האחרו והשתן הוא מיתרון הבשול
השני המפעל והסגלות הוא מתחלף כפי החיוני ויש בו
התוך ואינו מועט המורסות והסמנים זיעת המתאבקים
יועיל ממורסות ראשי הירבים ובער ארביה ויתיכה
אברי הנשום היבש מזיעת המתאבקים עם שמן חנא
יושם על מורסות השדים יתיבם ועם שמן ורדים יושם לק
לקפיאת החלב ואמנם הגדול וזיעת הקטן הם הקנטריון
הקטן והקנטריון הגדול

אות הפא

פרק תקעט פצה וכלטין ארגינטום הו
הוא כסף הטבע הוא מקרר
ומיבש המפעל והסגלות סיגי הכסף הם קובצים מאד
ויש בהם משיכה ויבשות ובשיערבו שחיקת הכסף עם תר
תרופות אחרות יועיל מהרטבות הנרוקבת המכות והנג
והנגעים הוא טוב אל הגרב והחבוך אברי הראש יוע
יועיל מריח הפה בשיערבוהו בתערובת אחר אברי הי
החזה שחיקתו מערב עם דברי אחרי יועילו מדפיק הלב

פרק תקפ פלנג משך ובלטין פלא
פלאמאמישקי הוא אל חבקאא וזימום גירופלד המהות
אמרו כי הפלנגשך הוא חבק קרנפל לפי שריחו דומה לרי
קרנפל והוא יותר חזק מן המרזנגיש והנמאס ופחות הי
היבשות אברי הראש מפתח האטמים הנולדים במוח
והנחירים אם אוכלים ממנו או אם מריחים ממנו אברי
החזה יועיל מדפיקת הלב הנולד מליחה לבנה איברי
המזון יועיל לאצטומ הקרה ומעכל המאכלי העבים ומוש
ומועיל לכבד וללב ומסיר חולשת הלב והיגון אשר בו
אברי הנעירה טוב אל הטחורים

פרק תקפא פאניד ובלטין פיגידיאי ה
הוא פאנים הטבע חם ו
ולח בראשנה ויותר הלבן והוא הרטוב המפעל והסגלות ה
הוא יותר עבה מהסכרי אברי הנשום טוב אל השעול א
אברי המעירה מרבך הבטן

פרק תקפב פו ובלטין פו הוא ולאריאנ
ולאריאנא ויא לבריאה והוא
אשפיק סתם המהות עליו כעלי כרפס גדול העלים וה
והענפים ושוקיו כאמה והוא חלק ורענן וגם למעלה ממנו
הוא קרוב מעובי אצבע והוא ארגמאני ובער ארגווני ויש
לו קשרים ולו ציץ במו הגרגס ויותר גדול מהגרג בשלבט
בלבנותו והוא בעין החשמל ובער פורפורי וישתרגו ל
למטה משרשו שריגים ובשרשו בשמיות איברי הנשום
יועיל מכאב הצלעות אברי הנעירה יגיר השתן כשיש
בשישתוהו יבש ותבשילו יגיר דם הוסת והוא יותר מגיר
מסנכל ההגדי והרומי והוא כמו אל מכנפסא

פרק תקפג פופל ובלטין פופיל הוא
מין אוליבא איגדיאה הם
המהות כחו קרוב מכח הסנכל הטבע הוא מקרר בכח
קובץ המורסות והסמנים טוב אליהם כשחם חמות וגם
וגסות אברי העין הוא גאות למי שעינו מתלהבת
תקפד פוא אל סבאנין

בלטין רוביאה טינטורום הוא רוייא המהות הוא עפיץ
המטעם המפעל והסגלות הוא ממרק ביושר העדי יו
ירשם על השחין הדק הנקרא קובא בער מעורב וירפאם
ומלכלכים בו מעורב עם חומץ כמו כן אל הבהק וירפ
וירפאהו ויגקה העור מכל רושם וטיכן כלי הפרקים ישק
ישקו ממנו כמי קרטאן ויועיל מניד הנשה והצנון הנק
חנקרא פלאג ואשר לו מאורע בהרגש וישקו ממנו זוז ע
עם שני זחים ראונד צינו אל ההבאה ואל הגפילה עם
קיתון שכר אברי המזון ישתה פריו בסבנגבין לכורס
למורסות הטחול ויגקה הכבד והטחול ופותח סתומם ו
וזה סגלתו אברי חנעירה יניר השתן בבח עד שאפשר
שישתין הדם ויאות לבי ששותהו שירחץ בכל יום בחמ
בחמים ואם תכבלהו האשה יניר דם הוסת ויוציא העוב
הארסים ענפיו ועליו יועילו בכשיכת השרצים

פרק

תקפה פנגסת ובלטין פינגיקשט
כבר נזכר בשער הבית

תקפין פל ובלטין פאאיל המהות
אל פאל הוא איזן שעליו קליפות דומים בגוונם
דקליפות הלוז ותבניתו בתבנית פסתק ובתוכו גרגרים
דשנים דומים לגרגרי הצינובר הנקרא חב אלכלך וגו
ונוונם בין הלובן והשחרות והברכבות והוא שכסתפקי
בם ובביאים אותם מארצות אל הגד ונפל בלם חמים
יועיל מרפינן העצבים ורוחות השחורים והיא רפואה
הנדית ובחו נודע בכח הדודאים הנקרא לפאח ועקרא
הנקרא יברוח אברי הראש אם יחבשו בו יועיל לכאב
הראש

פרק

תקפו פלגמא ובלטין פאל השבע חם ב
בשנית

פרק

תקפח פאגרא ובלטין פאנארה המה
המהות הוא גרגרים דומים לזר
לזרעונים ולו גרגרים כמו אל מ
כחאלב ובתוכם גרגרים שחורים כמו לזרעונים ולו נ
גדגרים כמו אל כחאלב ובתוכם גרגרים שחורים כמו
הנקרא שהדנג ובא מארץ הסקלא השבע חם ויבש ב
כשלישית המפעל והסגלה בו רתרה וקביצות אברי המ
המזון נבנם בכמים בתקני האצטוכא והכבד ויועיל ל
לדרוע הבשול הקר אברי הנעירה יועיל מהשלשול הקר
זיעצור הבטן

פרק

תקפט פל פל ובלטין פיפיר המהות אם
אמר גאלינום תחילה מה שיעלה
פרינו יהיה דאר פלפל אחר ית
יתחלף וישוב פלפלו הלבן הוא הדאר פלפל יותר רשוב
ולכן הוא איכר ונושך בעט בתחלת ששועמים אותו ע
לעקרו דומה אל הקשט השחור והוא יותר חזק החריפות
הלבן יותר חלש החום והרטבה ואמנם יש אנשים שא
שאומרים שהשחור נתיבש כבר ונאכר חדוד תשאי
בלבן שלא הגיע לרוב היבשות השבע חם ויבש
ברבי עית המפעל והסגלות יש בו משיכה והתוך ותמרוק
אם יעשהו עם שמן זית יעקור הליחה הדבקה והוא מ
מהדברים משקיטי הכאב ויחמם העצבים והוא נאות ל
לבריאים העדי אם יערב עם הנשרון ימרוק הבהק הכ
המורסות אם יערב עם שמן זית יתיך החזירים כלי הפ
הפרקים יחמם העצבים והעצלים חוס שאין דבר אחר
בלעדיו דומה אליו אברי הראש יועיל עם חומץ אל הש
השינים אברי העין הפלפל הלבן יושם בכחולי ויועיל
לפי שהוא ממרק אברי הנשום אם יושם במרקחת חנק
הנקרא לעוק יהיה נאות אל השעול ומכאובי החזה אם
ילחכו ממנו עם הדבש יועיל לחניקה ויגקה הריאה א
אברי המזון מעכל ומאוה ואם שותים מבגו עם עלי א
אל נאר הטרי יועיל מן העקיצה והנפח ואם שותים מם
ממנו עם חומץ או ימשחו בו יהיה משובח למורסות הט
הטחול והלבן יותר משובח לאצטו ויותר מחזקה והד
והדאר פלפל יורידו המאכל במהירות אברי הנעירה ה
הוא מניר השתן ויורידו העובר ואחר המשגל יפסיד שכ
שכבת הזרע בכח והמעט ממנו יניר השתן והרבוי מם
ממנו ישלשל הבטן בחלוף הסקמוניאה והוא מיבש ומ
ומאבד טפת הזרע ואמנם הפלפל הלבן יוסיף בתאות ה
המשגל ברטבתו היתרונית ובשיתו במגו עם דבש וע
ועלי אל נאיר הלח יועיל מהעקיצה הקדחת אם ימשחו
בו עם שמן פלפל יועיל מהנעירה ובערבי נאפץ האר
הארסים יעורב הלבן ממנו בתריאקים ובן יועיל מנש
משיכשרג תצהים במו כן בשטושחים בו עם שמן

פרק

תקצ פלפלמנא ובלטין פולפולמינואי
המהות שרש הפלפל והוא היותר
משובח שבפלפל המפעלים והם
והסגלות אמרו כי סגלתו שהוא מועיל מהמכאובים הק
הקרים והקרוץ תיעלת גדולה כלי הפרקים יועיל בהב
מהנקרס אברי הנעירה יש לו סגלה בתועלת הקולון וה
והרוחות הקרות

פרק

תקצא פטוריקון ובלטין פישורינג הס
הסגלות הוא יותר חזק היבשות מ
מהקלקטאר אך הוא פחות הנש
הנשיכה ויותר רקיק המכנת והנגעים יסיר הנרב

פרק

תקצב פלפל אלמא ובלטין פיפיר אק
אקראי המהות הוא עשב צומח ב
בטים ונקרוב ששועמים בו טעם
פלפל ואין דרכו בחדוד בדרך הפלפל המפעל והסגלות
יתמם חום כספיק

הוא פחות מהפלפל

פרק תקצ׳ פאשרה ובלטין פישירי הוא ב
בריאועא זיא דפרוש המהות
הוא חזאז חסאן והוא הנקרא כרמא לבנה כמו כן הטבע
חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות חם וחריף וימרוק
וייבש וירקוק ו חמם חום ישר העדי עקרו עם כרכנא
והוא כוסמת וחלבה ימרוק הבתם ובער בלף והסמנים
הש חורים הנשארים אחר הנגעים וכן אם יבושל עם ש
שמן זית עד שיהיה נמוח יסיר הטמנת הדם תחת העין ה
המורסות והסמנים עקרו יעקור היבלות והסמנים הדפ
הדפים ומעורב עם יין ישקיט מורסת האצבעות ובער
דאחס ויתיך הקושי ויפתח הדבילה אם שותי ממנו בכל
יום כדי שלש אנולסות עם חומץ יתיך מורסת הטחול
ואם עושים ממנו תחבושת עם תאנים יועיל כמו כן לט
לטחול וישקיט מורסת האצבעות ובער דאחס בשיעשו
ממנו תחבושת עם יין המכות והנגעים עושים מעקרו
תחבושת עם מלח על הנגעים ויועיל ומערבים אותו
באספלניות אוכלים הבשר ופריו משובח אל הגרב הבג
המנוגע ובר עדי המנוגע בשימשחו בו כלי הפרקים כש
בשעושים מעקרו תחבושת עם יין יוציא העצמות ואם
ישתה ממנו בכל יום דרהם יועיל מהכפיון והאטמים ו
ולפעמים יוליד ערבוב השכל אברי הנשום יש כבר יל
ילקח עם דבש ממנו אל הנחנקים להפסד הנשימה והש
והשעול ובאב הצלעות ובשישתוהו מבושל עם חטה יר
ירבה החלב אברי המזון אמר גאלינוס כי בשיאכלו מק
מקצוי ענפיו בתחלה שיעלו יועילו לאצטומכא ויקבצו
אותו והחריפות שבו הוא בין בעט חריפות ומרירות א
אברי הנעירה לב הצמח הזה תחלת מה שיעלה כשיאכ
בשיאכלו ממנו יגיר השתן וישלשל הבטן ואם ישתו מ
מעקרו דרהם יהרג העובר וכשיסכלוהו יוציא העובר ו
וינקה הרחם כשיושבים בתבשילו ומיצו ישלשל הרבב
והיא מתרופות הטובות לטחול הארסים אם לוקחים ד
דרהם מעקרו ויועיל מנשיכת האפעה ומנשיכת כל הש
השרצים התמומה תמורתו משקלו דרונג ושליש משק
משקלו מאסים

פרק תקצד פאשיר נסיר ובלטין פישירישין
המהות הוא מסוג הפאשרא ולו
עלים כמו הלבלב הגדול ועקרו
שחור מבחוץ מכורכם מכפנים המפעל והסגלות הוא ב
כמו אל פאשארה במפעליו אך הוא יותר חלוש ההתוך
כלי הפרקים יועיל כמו כן מהצנון הנקרא פלג אברי ה
הראש לבו תחלת מה שיעלה אם אוכלים ממנו יועיל מ
מהכפיון אברי הנשום יועיל לחזה אברי הנעירה לב פ
פאשיר נסורת חלה מה שיעלה אם יאכלוהו יגיר השתן

פרק תקצה פראביון ובלטין איאופורביון הו
הוא אבפורבי המהות הוא שרף חם
ישתנה כחו אחר ארבע או שלש שנ
שנים והישן ממנו נוטה לצהיבות וברכומות ואינו נמס
בשמן זית אלא בקושי והחדש בחלוף זה אמרו קצתם ש

שישמור כחו כשמטוגנים אותו עם גריסין שלפול המב
המבחר המשובח ממנו הוא החדש הזך המכורכם הנוט
לצהיבות חד הריח החדש חזק החריפות ובלעדי זה הו
הוא מזויף באנזרות וצמג המפעל והסגלה ממרק ולו ב
בח רקיק שורף והחזק ממנו יותר חזק החום מהחלתית
ואעפ׳ שאין שרף דומה אל החלתית בחמימות כלי הפ
הפרקים יעורב בקצת המשקים העשוים בתבלין ויועיל
מגיד הנשה ויוציא העצמות באותו יום אך יאות לשמור
הבשר אשר סביבות העצמות בקירוטי, מופשר בשמן ו
וימרחו בו אל הצנון הנקרא פלאג ובטול ההרגש הנקר
כדר בערבי ויועיל מאד אברי העין כשכוחלים בו ים
ימרוק אך יהיה נושך כל היום כלו ולכן יעורב ברבשר
ושאר הקלורים אברי המזון ימנע המים הצהובים וקור
הכליות ויועיל לקולונג ומשקים ממנו עם קצת הזרעים
שהם טובי הריח ועם מי דבש ג אנולכות אמר אל כוזי
שהוא מצר פי הרחם וצרות חזק אך שהוא מונע רסמי
המפילים מלהפיל העובר אברי הנעירה ישלשל הליחה
הלבנה המסתבכת בירכים והגב והמעים הארסי אמרו
קצתם כי מי שנשכו דבר מהשרצים אם יבקעו עור רא
ראשו ומה שכנגדו עד שתראה הגלגלת וממלאים מהש
מהשרף הזה השחוק ותופרים אותו לא יארע לו שום
הזק ואם ישתו ממנו שלשה לוזים בשלשה ימים ימות
לפי שינגע האצטו והמעים

פרק תקצו פטראסליון ובלטין פיטושלינון
המהות כבר נזכר בשער כרפס

פרק תקצז פאנמא כבר נזכר באות הכף

פרק תקצח פלזהרג ובלטין פילוזהארגי הם
המהות הוא אילן החצץ ולו פרי
כמו הפלפל ויש שעושים מהר
מהדרשך והערבי מין אחר המפעל והסגלות כח פלזהר
הוא קרוב מכח החצץ הנעשה ממנו ויותר חלש מעט א
העדי כשמושחים בו יחזק השער אברי המזון אם י
יבושלו שריגיו בחומץ ושותים מהם אל הטחול ויועיל
תועלת גדולה וכן לירקון אברי הנעירה יתבשלו ש
שריגיו יגיר הוסת וכן יעשה אם שותים מפריו משקל ש
שני מטללין ישלשל תערוב ליחה לבנה מרובה

פרק תקצט פראסין ובלטין פראשיאום הוא
בארובי המהות הוא עשב מר הטעם הטבע אמר
דיסקורדיס חומו ויבשו חזקים מאד ואחר אמר שהוא
חם בשלישית יבש בשנית המפעל והסגלות הוא מפתח
וממרק וממסמך ומחתך אברי הראש מיצו יועיל מכאב
האזן הישן ויפתח וינקה מעברי השמע ויסיר כאב האזן
הישן אברי העין מיצו

עם דבש שוב לחדור הראות אברי הגשום ינקה החזה
והריאה ברקיקה אברי המזון יפתח אטמי הכבד והטחו
והכליות אברי הגעירה יוריד דם הוכת וינקה הרחמה
הארסים אם עושים ממנו תחבושת עם מלח יועיל לנ
לנשיכת הכלב השוטה

פרק

תר פודנג ובלשון קאלאמינטום הוא
מנטשטרי הכהות יש ממנו הרר
הרדי ומעט נהרי והרדי דומה
הפעם לא יזוף וכן עלהו ידמהו ומין נקרא פ
פודנג אל ביש וכחו ככח זולתו חריף וכח המשקה הע
העשוי ממנו כמו כח משקה אל חשא והפודנג עצמו הו
הוא עצם רקיק והרדי יותר חזק מהנהרי המפעל והם
והסגלות הוא כמרק רקיקות חזק בחדודו ומרירתו וכש
המדברי ולכן הוא מאדים ומנגע ובשישתו ממנו לבד י
יגיר הזיעה ויחמם מאד במה שימשך מעומק הגוף העדי
כשיבושל עם יין וכש הלח ממנו ועושי ממנו תחבושת
יטיר הממים השחורים מהגוף וההשמנה הדמיית הנ
הגולדת תחת העין המכות והנגעים ההרדי ויועיל מה
מהחבורות והנקיעה ובערבי פתוק ואם ירחצו במרחץ
בתבשיל ההרדי יועיל לחבוך ולגרב כלי הפרקים אם
שותים תבשילו יועיל לרצוץ העצלים ובשרו וקצויו מ
ויש שמחבשים בו לגיד הנשה וישרוף העור ויטיר מזג
האבר וימשוך מהעומק כשאוכלים ממנו ואם ישתו את
אחריו מי הנכנה ימים רצופים יועיל מחולי הפיל בער
דא אלפיל והנפנים ובערבי דואלי ונקרא עאל גען כש
כשישתו ממנו יועיל מהקורץ ומושחים בו הנקרס ויועיל
זכן אם יעשן בו ואם ישתו מהפודנג יועיל מהצרעת
ובער נדאם לא בהתוכו לבד אבר בהתוכו ורקיקותו כ
כמו כן אברי הראש מיצו יהרג התולעים אשר באזן וה
והוא מכאיב הראש וההרדי יועיל מנגעי הפה וימשוך ה
היתרונים מהנחירים ושריפת על זגון יחזק בשר השינ
השינים אברי הנשימה תבשיו יועיל מהצנת הנשימה
והוא חזק בהוצאת התערובים הגסים הדבקים מהחזה
וכש כאשר יאכלוהו עם תאנים ויועיל מכאבי הצלע
וההרדי יותר חזק מזה ועאל גון יפעל כל זה ואם יולפ
יזלפו עליו החומץ ויוקח ממנו מה שהוא קרוב הזמן לזם
לזמן ההתכה ויריח הנרחם עליו וירפא ופודנג אל ביש
יועיל מדפיקת הלב אברי המזון יועיל מטעות התאוה ו
וחולשת האצטו וכש המדבר יועיל לבעלי הירקון ו
וזה כפני שהוא ממרק ופותח ומרקיק התערובים השח
השחוריים והאדומים וכן תבשילו וירחצו לזה בתב
בתבשיל ההרדי ויפריד הירקון ויועיל מהשקדי
כשיאכלוהו עם תאנים וההרדי הוא כאוה המאכל כל
שהוא והשלוק ממנו יועיל כמו כן ועאל גוום ישקיטה
האסטנסות ועושים ממנו תחבושת עם קירופי על הס
הטחול ויחפרהו וכן עושים החבושת מהפודנג לדפיקת
הלב וגולד בעד האצטו בערבי דפקאן ואל התלאה וה
מהאסטנסות אברי הגעירה תבשילו יגיר השתן ויועיל מ
מעקצת המעים והשלשול הגרא ביצה כשכותשים א
אותו כמו שהוא אם יבושל עם דבש ושותים ממנו יהרג

פרק

תרא פאש ובלשון פאש המזות היא ת
תרופה מארץ תראך הארסים ה
ה א משוכח לשתות הסכראן ונ
נשיכת השרצים כשישקוהו במים קרים וכן יועיל למי
ששתה גת כיאהל ושאר שרצים

פרק

תרב פאוניאה ובלשון פיאוניאה תמ
הכהות יש ממנו זכר וממנו נק
נקבה והזכר הוא עקרים לבנים
עכים כמו האצבע והם קובצים בטעמם והנקבה הוא
גדול מסובך העקרים וענפים הטבע חם ויבש חזק המפ
המפעל והסגלות יש בו יובש קבוץ עם התוך ופתוח ותת
והתוך ותמרוק ובשלועסים ממנו שעה יראה כו אחר כ
בן חרוב גושה אל הקבוץ העדי ימרוק הסמנים השחורי
אשר בעור כלי הפרקים יועיל מן הנקרס אברי הראש י
יועיל מהכפין ואפי בראש כשתולים אותו ובבר נסהו
ונמצא שהוא מונע מכפין כשתולים ממנו כל זמן שהו
שהוא נשאר וכשיסירהו יחזור הכפין אמר ההגדי כי
כשיעשנו בפריו הנכפים והטפשים ירפאם וכן כש
כשלוקחים פריו ושותים ממנו עם גלגבין יועיל תוע
תועלת חזקה ואני אומר אולי שיהיה זה ממין הפאוניאה
הרומי כי הכא אלינו מארצות ההודיים אין לו מפעל ג
גדול כשעור הזה וישתו מזרעו טו גרגרים עם מי קרש
קרשאן אז יין ויועיל מהכסס איברי המזון יעצור הטבע
כשיבשלוהו ביין עפוץ וימנע החמרים הנשפכים לאצ
לאצטו וזרעו יחזק האצטומכא וישקיט מבאוביה ונש
ונשיכתה ועקרה יוע ל מהירקון ויפתח אטמי

הכבד אברי הנעירה כשישחוטו ביין ודברים ה
כנזירים יניע דם הוסת ואם שותים ממנו לכבד יניר ה
השתן כמו כן וכישקחו מזרעו טו נרנרים ביין או במי
קרשאן יועיל מחניקת הרחם ואם ישתו ממנו ביין יב נר
נרנרים יפסיק יציאת הדם ואם ישקו אל היולדת משרש
שעור שקד ינקה מיתרוני הליחה וזה בהגרת היתרונים
ואם יקחו טעקרו שעור שקד יועיל מכאב הכליות נ
וביש השתן ותבשילו עם יין יעצור הבטן וכן זרעו

פרק תרנ

פרפע הוא לגלונות הוא העשב
השושה ובער בקלא חמקא

פרק תרד

פטר ובלטין פונני הוא פט
פטריות המבתר המין ה
הנקרא אל קלאעי לא יה
יהרוג דאם אך יארע ממנו שלשול הנקרא היצא בער ו
ומיובש ממנו הוא פחות הרוע תטבע קר בכוף הש
השלישית רטוב כהחלהה הפעל והסגלות יוציא תע
תעריב גם רע והבשרו הוא אשר ישחקוהו וישם עמו ה
המכתרי הרטוב והיבש והחבק ההרירי ושותים עליו יין
חזק אברי הראש יוליד בטול ההרגש כרז בער
והשתוק ובער הפתח אברי הנשום יארע מהמין
הבלתי ממית מחנק ובש כסמיך שהוא כמית אברי
האוזן יארע מן המין הבלי ממית
קיא ושלשול יחד הרכוי ממנו והוא קשה
העכול רע המזון וגם יקרה מהממית נשי וזיעה קרה
אברי הנעירה יוריש עוצר הבשן הארסים יש כמנו מ
ממית והוא ש צמה על הברזל שעלה חלודה ודברים ה
המעופשים ושיהיה קרוב כשכן קצת השרצים או א
אצל קצת האילנות שפגלתם להפסיד מה שצומח אצלם
מהפטריות כמו הזתים והאות המורה עליהם הוא שיה
שיהיה עליהם רטבה דבקה מעופשת ויטהר אליו השנוי
והעפוש ויארע ממנו צרות הנשימה ועלוף ובערבי נשי
ורפואתו תהיה בדברים המחתכים והסכנגבין העשוי ע
עם פודנג ואפשר שימות באותו יום

פרק תרה

פנל ובלטין ראפאנוש הוא צנון
המבחר היותר משובח חזק שבו
בחלקי הצנון הוא זרעו ואחריו ק
קליפתו ואחריו עלהו ואחריו בשרו ושמנו ככה שמן כ
ברוע אלא כי הוא חזק כמנו והמבדרי בכל העניינים מ
משתתף אך הוא יותר חזק המבחר היותר חזק ממנו הוא
זרעו והיותר ישר הוא השלוק הטבע עצמו חם בראשנ
בראשונה ורטוב וזרעו חם בשלישית המפעל והסגלות
הוא מוליד הרוחות אך זרעו יתיבם ובו רקיקות חזק וי
ויותר זרעו והמדברי ממנו הוא כלהוב והשלוק זן יותר
וזה כהפרדו מה שהוא מרפא והזנתו ליחה לבנה וזה טע
מעט ובו עצם ממהר להתעפש וזה בסבת החזק שבו וצ
ואובלים בשמן זית וביתח ובערבי מרי יזן יותר מה
מהעקר העדי כשיעורב עמו קמח שילם יצמיח השער ב
בחיי השועל וכשיחבשוהו עם דבש יעקור הסכנגבין ה
חנולדים תחת העין עם שמינת הדם וזרעו יועיל מהע

מהעדשים ובערבי נמש הנולד באברים וכן משאר הגו
הנוונים הזרים והסמנים והוא עם בנדם פיחה יסיר ה
מהבהק השחור ובמרחץ בלבד ומרבה הכנים בנוף יע
יעורב עם קמח שילים אל הסמנים הרעים ויטרפם הם
המכות והנועים כשיחבשוהו עם דבש יעקור הנועים
הרעים וזרעו עם חומץ יעקור הנגע הנקרא עוקוריאה
עקירה נכונה וכן על השחין הדק ובערבי קובא כלי הפ
הפרקים זרעו יחה הדפיקה שבפרקים והוא משובח לכ
לכאבי הפרקים מאד אברי הראש יזיק לראש ולשינים
ולחיך ומיצו ושבנו יועיל מאד לרוח הנולד באזן אב
אברי העין הוא מזיק לעין אלא שהוא ממרק אותה כש
כשיטיפו מימיו בה ויסיר הסמנים שבעין תחת זגב ה
העין הנדול ובערבי מאק אמר בן מאסויא כי עליו יח
יחדדו הראות אברי הנשום המבשל הוא משובח אל ה
השעול הישן מזמן ארוך והליחה הנסה הנולדת בחזה וי
ויועיל אל הכחנק הנולד מהפטריות הממיתות ואם יבו
יבושל עם סכנגבין ורנרנרו בו יועיל מהחניקה ועם וה ז
יש בו הזק אל הגרון והוא מוסיף בחלב אברי המזון הו
הוא רע לאצטו יוליד הרוחות היוצאות מהגרון בערבי
נשא ואחר המאכל ירבך הבטן ויעביר המזון וקודם הם
המאכל מציף המאכל ולא יגוה ולכן יקל הקיא וכש ק
קליפתו עם סכנגבין והוא נאות לטחול ולצלעות ברש
ברטיה וזרעו בחומץ יעורר חפץ קיא ואמר בן כסוייא
בשיאכלהו אחר המאכל יעכלהו וכש עליו ומי עליו יפ
יפתחו אטמי הכבד ויסירו הירקון ואמר וקצתם כי עליו
יעכלו והצנון עצמו יעורר הקיא וזרעו יתיר הנפח שכ
שבבטן ויטהר להוציא המאכל והוא מאוה ויסיר באב ת
הכבד ומימיו משובחים אל השקוי בערבי אסתסקא
הארסים יועיל בשיבת השרצים ועם יין יועיל בנשיכ
חשרף בעל קרנים וזרעו יועיל מהארסים והשרצים וא
ואם יושם ממנו על עקב יומת ונטר מימיו בזה ובצאנ
יותר חזק ואם יגשוך העקרב לכי שיאכל הצנון לא
יזיקנו

פרק תרו

פסתקובלטין פישטיקוש היא פיש
פישטוקאש הטבע אמרו שהוא
יותר חם מן האנוזים ויש בו חו
חום ורטבה וחשב החושב שהוא קר ורטעה המפעל והס
והסגלות יפתח אטמי הכבד בטרירותו והבושם שבו וב
ובו עפיצות והרטבתו ובנוסח אחר והזנתו מעטה אב
אברי המזון הוא משובח לאצטובא וכל שכן חשאם
השאכו הדומה לנרנרי הלוטם הנקרא צנובר והוא בעי
בער כה שבו מבריחות עם עפיצות ויפתח אטמי הכבד
בטרירותו ובשבו ובנקהו בסגרה ויפתח מעברי השתן
ואם יעשר ממנו משיחה יועיל מכאב הכבד הנולד מה
מהלהות והעובי אברו קצתם לא נמצא לו באצטובא
הזק רב ולא תועלת ואני אומר שיטבע

האצטנסות והפוך האצטו ויחזק פיה אברי הנע
הנעירה לא ירכך הבטן ולא יעצור חארסים יועיל
מנשיכת השרצים וכש ביין חזק

פרק תרז פישיפישין ובלטין פישיפישיש
הוא פורנימא המהות אמרו
הוא כח כמו אל קזר ידוע בכנען ונולד במטות וידמה
שיקרא אצלנו באל בגאל אברי הנשום כש
בשישתוהו יוציא ויכית עלוקות המים הנקרא עלק הה
מהגרון אברי הנעירה בשיריחוהו יועיל מחניק
הרחם יתיר קרוחות ובשישקוהו ויושם בנקב האמה י
ירפא מעוצר השתן הקדחות בשיקחו ממנו ז בספ
וישימום בפול אחד ויבלעם קודם שתק הקדח הרביעי
יועיל הארסים אם יבלעום מאין פול יועילו מנ
מנשיכת השרצים

פרק תרח פאר הוא עכבר ובלטין מיש
העדי דמו יעקור היבלות וב
ובער תאליל וזב העכבר כשיוש על חולי השועל
יועיל ובש אם ילכלכו מקום החולי וכש אם יהיה שר
שרוף אברי הראש כשיצלוהו וייבשוהו ויאכילו
ממנו יפסיק הגרת הריר מהפה אברי הנעירה אם
ישתו זבל העכבר עם לבונה ואוקומאלי רל מי הדבש
ישבש החצץ וא יעשו ממנו פתיל ויסבלו אותה ישלש
בשן הנערים ובשיבושל במים וישב בו מי ששתנו עצו
יועיל הארסים הודו כל האנשים שאם יבקעו ויוש
ויושמו על נשיכת העקרב יועיל

פרק תרט פרס ובלטין איקיש הוא סוס ה
הסגלות שלו הזבל שלו יפ
יפעל כמפעל זבל החמור המורסות והסכנים עור י
הכבש הוא הסוס הקטן בשישרפוהו וימשחו בו על כמ
סכנים יקרר אותם אברי הראש אמרו כי הת
התוספת אשר בארכובות הסוס כשישחקוהו וישתוהו ב
בחומץ ירפא מהכפיון אברי הנעירה קיבת הסו
הסוסיא כסגלה הוא נאות אל השלשול ונגעי המעים ו
וההגרה

פרק תרי פעילה וכלטין פאקאילשוש
המהות אמרו שהוא כבור מ
מרים והוא סוג מהעריטניתא
המפעל והסגלות בו כח ממרק מנקה מחתך מחמם ומ
ומתיך והוא מזיע מאד כשישתו עקרו והוא מסגר
העדי אם ישתו ממנו ג שקלים עם יין מב של ומי קר
קרטאם מזוג במי ירפא מן הירקון ויאות שישכב ויכסה
מלבושים רבים כדי שיזיע זיעה חזקה כגון המרה אדו
אדומה ועקרו ינקה הרושם מהעור ויסיר ו כתם בער ב
כלאף ותבשילו יועיל מהבקיעות הנולד מהקור וכן אם
ישלקו עקרו בשמן זית ומפשירים אותו על אפר חם
המורסות והסכנים שרשו יסיר הסמנים ומיצו יתיך הק
הקושי ויתיך מורסת הטחול והחזירים והצמחים יהיה ל
לח או יבש ויסיר האודם הנקרא חצאף בער כמו כן הם
המורסות והנגעים אם יערבו עקרו בחומץ או בדבש א

או בדב או לבדו וכשיסשחו בו ירפ הנגעי קוד
שיתישנו כשישפכו תבשילו על הרא הוא נאות לנגעיו
כלי הפרקום יועיל מרצוץ העצבים ומנכאות הרגלים
וכל זה בתחבושת ואם יערבהו ביין ישבר שברות חזק
ויש שעושים סעוט במימיו כדי לחזק הראש ובשישפכו
תבשילו על הראש יהיה נאות לנגעי שבו וישקיט כאב
הראש הקר אברי העין אם יערבו מימיו עם דב
דבש יהיה נאות אל המים היורדין בעין ולחולשת הר
הראות וכן אם יעשו ממנו סעוט אברי הנשום יש
מהאנשים שמשקים מעקרו לבעלי קוצר הנשימה
אברי המזון עושים ממנו תחבושת לטחול עם חומץ
אברי הנעירה כשישתו עם אדרומאלי ישלשל ליחה לב
לבנה מימיית ויגיר דם הוסת כשישתו ממנו או אם
תסבלוהו האשה וחשבו קצתם כי כשמכניסים
ממנו הוא מפיל ובשיקשרהו בזרוע או בירך ימנע הה
ההריון ויסבלוהו במוך של צמר לשלשול הבטן וכן
כשילכלכו בו הטבור אל מרק הבטן או בכסלים ירכך
הבטן ויפיל העובר וימות העובר בכח חזק ומיצו יותר
חזק כזה יאם יערבו מימיו בחומץ ילכלכו בו פי הטבע
הבולט חזירנו לפנים ומיצו יפתח פיות הגידים שבפי ו
הטבעת עיקרו יגיר הוסת אם ישתו ממנו ואם ישתו
מעקרו ה זוזם ישלשל שלשול חזק ומשקה ממנו ד דר
דרהם הארסים אם ישתו ממנו ביין יועיל מהסמים
הממיתים הארסים וכש לארנבת הים

פרק תריא פקאע ובלטין פיקא
המכחר היותר משובח
שבו העשוי מלב החטה ונענע וכרפס לפי שאין העשוי
מ חם השאור המבושל כמו העשוי מלחם העסה שהוא
מצה המפעל והסגלות יוליד תערובים רעים והוא
רע אל ההזנה ונזקו לאברי הבח כי הואכשיושם על
העין האנק ראן אל עג ירכך אותו ויקל לעשו במלאכה
והעשוי מלחם לב החטה והברפ הוא משובח
הליחה יועיל אל המחוממים כלי הפרקים יזיק אל
העצבים מאד אברי הראש יזיק לקרום המוח
אברי המזון הע וי מלחם לב החטה הוא טוב לאצטו
החמה אברי הנעירה העשוי מזה עם שעורים יגיר
השתן ויזיק לכליות וכיס השתן

פרק תריב פסוריקון ובלטין פאשוריקון
המכות הוא תרופה לגרב עש
עשוי מהמרדסנג ושני חלקים
קלקדים ושוחקים אותו בחומ
חזק היטב ויושם בקדרה חדשה סחום כטיט וטומנים
אותו בזבל בהמות ארבעים יום בימי הקיץ

אות הצדיק

פרק תריג צנדלש ובלטין שנדלוש הוא צ
צנדלש המבחר אמר גאלינוס
וכן מאסויא כי האדום יותר חזק ואמרו קצתם כי הלבן
יותר חזק הטבע קר ח ד

ויושם בקדרה חדשה סתום בטיט וטומנים אותו בזבל
בהמות ארבעים יום בימי הקיץ

פרק תריג צנדלש ובלטין שנדלוש הוא צנד
צנדלש המבחר אמר גאלינוס ובן מאס
מאסויא בי האדום יותר חזק ואמרו קצ
קצתם כי הלבן יותר חזק הטבע קר בסוף השניה עד ר
ראש השלישית יבש בשניה הסגלות ימנע ההגרה ובש ה
האדום המורסות והסמנים יתיך המורסות החמות ובש
האדום וימשחו בו על האודם הנקרא חמרא בערבי ויו
ויועיל אברי הראש יועיל מבאיבי הראש אברי הנשום
יועיל מדפיקת הלב ובערבי דפקאן ומתילד בקדחות ב
ברטיה ובשתיה אברי המזון יועיל מחולשת האצטומ
החמה ברטיה ובשתיה הקדחות יועיל מהקדחת החמות
ויותר הלבן

פרק תריד צרף ובלטין אושטראקום הוא ג
נקרא מנוני הבח הסגלות בשר ה
הצרף המדברי בשישחקוהו וים
וימשחו בו הנוף ייבש בבח ושריפת הצרף אשר בעין ה
החשמל ובערבי פארפארי יש לו כח מתיר וממרק ובב
ובכחו כח חריף והוא ממהר בכלם במשיבת החצים וה
והעצמות כשמשים אותו כמות שהוא העדי כל עצמות
הצרף וקליפתו כששורפים ימרקו הבהק ובן השרף עצ
עצמו יוציא החצים הגדולי והצרף אשר בעין החשמל
כשיבשלוהו בשמן זית וימשח בו השער ימנע נפילתו ה
המורסות והסמנים דבק החלזון הנקרא צרירא כלומר
חלודה אם יעורב עם לבונה וצבר והמרא עד שישוב
כעובי הדבש ייבש המורסות החדות אשר באזן ואם ים
ימצא בה רטבה שוקעת ירפא אותה המכות והנגעים ש
שריפת הצרף אשר בעין החשמל ימרק הנגעים ויסירם
וינקה אותם ויועיל השרוף עם מלח לשריפת האש כש
כשזורים אותם עליו ועוזבים אותם שם עד שייבש וב
וכל שריפת השרף יועיל אל הגרב והצרף עם בשרו יו
יועיל למכות וכש בשנותגים אותו על המכות שהם על
העצב שחוק עם לבונה ומור ומדבקים אותו עליו וכן
עם אבק הריחים וכבר נסה גאלינוס החלזון כמו שהוא
כלי הפרקים ישקיט כאב הנקרס ומורסותיהם אם חב
חבשו בו כמו שהוא על מורסות הפרקים אברי הראש
שריפת הצרף הפורפרי ימרק השנים וכש מה שיש עם
חמלה ואם יודק הצרף כמו שהוא עם חומץ יפסיק רע
רעיפת דם הנחירים אברי העין בשירחצו שריפת הצרף
שהוא שרוף עם בשרו ויושם בבחולים יתיך עובי העפ
העפעף ולובן העין והכפוי אשר בו ובשישרפו בשר הצ
הצרף הנקרא הטילאן הישן ויערבוהו בעטראן וחמאת
ויטיפו ממנו על העפעף לא יעזוב השע שיצמח והדבק
שיהיה על המדברי ממנו מדביק השער בנהפך על העפ
העפעף ודבק החלזון שזכותי אם ירטה בו על המצח ימ
ימנע החמרים הנשפכים על העי וידבק כמו כן השער
על העפעף אברי המזון בשר הצרף הנקרא פרוקם הוא

טוב לאצטו ובשר הצרף שאינו מכושל ולא שלוק יש
ישקיט כאב האצטו הצרף אשר בעין החשמל
בשישתוהו בחומץ יסיר הטחול ובשיחבשו השקוי הנק
הנקרא בערבי אסתסקא בבשר הצרף לא יסור עד שים
שימעיטנו ויאות שלא יורידהו עד שיפול מעצמו והצ
והצרף המדברי יותר חזק בזה מפני חוזק יבשותו איברי
הנעירה בשר הצרף אשר בעין החשמל לא ירכך הטבע
בשר הצרף הנקרא
טלם כשהוא טרי ירכך ובש מרקו וכן מרק הצרף
הקטן והצרף אשת בעין החשמל בשיעשנו כל חניקת
הרח יועיל והעשון הזה יוציא השליה והעשן מן הצרף
טוב הריח והפראסי אשר על שפת הים כמו כן יועיל ב
במחנק הרחם ויועיל לנכפים כמו כן כשיש בו ריח נגד
נגדבא דסתר מעורב אותו בריחו והצרף יגיע דם הוסת
כאשר תסבלהו האשה ואמרו כי הנקרא קונילא הוא מ
ממריק בשישרפוהו כמו שהוא ויערבוהו באפר עפצים
ירוקים ופלפל לבן יועיל מהנגעים הנולדים במעים כ
כל זמן שאינם ישנים ולא נתעפשו וזה שיוקח מאפר ה
אצרף ד חלקים עפץ ב חלקים פלפל חלק אחד תוזק
ותזרה על המאכל ותשתה ביין הארסים בשרו יועיל מ
מנשיכת הכלב השוטה

פרק תרטו צמג ובלטין גומי הוא גומא אר
ארביקא המבחר היותר משובח
שבו הוא הערבי הזך שעצי מע
מעטים הטבע מיני השרפים כלם הם חמים המפעל ות
והסגלות קובץ וצופר ומיבש וצבג האקקיא יותר חזק מ
מאד ולכן יועיל בסמי התריאק אברי הנשום ירכך הש
השעול החם ויועיל מהזק נגעי הריאה ויזכך הקול אב
אברי המזון יחזק האצטו

פרק תריו צאבון ובלטין שאפו הוא בורית
הוא שאבון הסגלות הוא מנגע הוא מעפ
מעפש אברי הנעירה יתיר הקולון וי
וישלשל הליחה הנאה

פרק תריז צחנא ובלטין שהאני הסגלות הו
הוא ממרק ומיבש ורע התערוב המכות
והנגעים יוריש הגרב והחכוך כלי
חפרקים יועיל מכאב הליחה הלבנה הנולד בירכים אב
אברי הראש יסיר הפוליפוס והוא ריח הפה הנולד בעד
האצטומכא והפסדה וימרוק רטבת האצטו

פרק תריח צינובר ובלטין פינוש הוא הפ
הפיניא המהות אמנם גרגריו ב
כבר דברנו בו בשער החית ואמ
ואמנם נוסיף להזכיר שאר הדברים באילן צינובר הם
המבחר בה קליפתו הגדולה יותר חזק וקליפות הנקרא
קופא יותר חלש הסגלות יש בקליפותיו קבוץ מרובה וה
והתולעים שבו בכח הצרעות הנקרא ד אריח המכות ו
והנגעים קליפותיו יועילו משריפת הגידים ויש בהם כ
כח מסגר ובקליפותיו יש מהקבוץ עד שירפאו בו מהק
מהקלוף הנקרא סחג בערבי בתחבושת או אבק ובן יו

יועילו קליפותיו משריפת המים החמים ועליו ידבקו ה
הנגעים הרעים ויסגרום ויועיל יותר כשהם לחים אב
אברי הראש כשיעשו מתבשיל קליפותיו שלוקחים בח
בחומץ הם טובים כשישבשכו בו לבאב השינים וכשי
וכשיושם בו חומץ ועושים ממנו גרגור ימשוך הליחה
הלבנה מרובה אברי העין עשנו יועיל מנפילת ריסי הע
העינים ומאכול זנב העין הנקרא בערבי אמאק
אברי הנשום גרגריו יועילו מהשעול הישן אברי
המזון כשישתו מקליפותיו יועילו מבאב הכבד אבריה
הנעירה גרגריו יעצרו דם הוכת ופריו עם זרע
קשואים ביין מבושל יגיר דם הוסת ויועיל מנגעי הב
הכליות ובים השתן וקליפותיו יעצרו הבטן כמו כן הא
הארסים התולעת הירוק אשר בצנובר הוא בבח הצרע
הנקרא דיאריח

פרק תריט צבר ובלטין אלואין המהות הוא
מיץ קפוי מעורב בין אידם וכר
וכרכמות ויש ממנו סיקוטרי ומ
וממנו ערבי וממנו סאמני אמרו אנשים כי צמחו בצמח
רסאן ואינו כן המבחר היותר משובח הוא אל סקטרי ו
ומימיו כמו מי הזעפראן וריחו כריח המר מאיר נפרץ נ
נקי והערבי פחות בכרכמות והכבדות והזהר והנדבק
ממנו מה שהוא קשה והסמאגני הוא ביאוש הריח
מעט הכרכמות ואין לו זוהר וכשיתישן הצבר ישחיר
הטבע הוא חם עד השגית ויבש בה ואמרו שהוא חם וי
וי בש כשלישית ואינו כן המפעל והסגלות בחו קובץ ומ
ומיבש הנופות ומישן וההנדי מרובה התועלת ומיבש מ
מאין נשיכה וכו קבוץ מועט וממעוט נשיכתו שאינו נו
נושך הנגעים הרעים העדי אם יושם בדבש על כמני ח
ההכאח יועיל והוא מסגר מורסת האצבע הנקרא דחאס
בערבי המנוגע ואם יושם מעורב ביין על השער הנופל
ימנע נפילתו המורסות והסמנים ימנע מורסות העגבו
והשת וכש מורסת העצלים אשר בצדי הלשון וזה בש
כשיעורב בדבש אז פין והוא משובח לנגעים הקשים ל
להסגר ויותר לתושבת והאמה והחוטם והנאצורים כלי
הפרקים יועיל מכאיבי הפרקים אברי הראש ינקה יתר
יתרוני המרה האדומה שבראש וכשימשחו בו לבאב ה
הראש על המצח מעורב בשמן ורדים יועיל ממנו וירפ
וירפאהו ויועיל מנגעי הפה והחוטם והפה והוא מהם
מהסמים המועילים לרצוץ האזן והחוטם ומורסת העצ
העצלי אשר בצדי הלשון כשימשחו בו מעורב עם טין
ודבש ויש ברפואה הקרגמה כי הצבר ישלשל המרה הש
הטחורה ויועיל מהמלאנכוניא והצבר הפראסי יזכך ה
השכל ויחדר המחשבה אברי העין יועיל מנגעי העין ומ
ומורסותיה ומכאוביה הנולדים מחדוד זנב העין וישם
רטבותיה אברי המזון ינקה יתרוני המרה האדומה והלי
וקל יחה הלבנה שבאצטו ובאשר ישתו ממנו שני מגר
מגרי פות במים פ שרים או קרים יקרר התאוה הכוזבת

והנפסדת ויבשר אל השריפה והלהבה הנולדת בעד ער
ערלת הגרון בער להאה הנולדים מהחום אשר ממרה
אדומה באצטו ויש שאוכלים ממנו גרגרים מעורבים
במתקניו ערב ובקר וישלשל הבטן ולא יפסיד המאכל
ואפשר שיועיל מכאבי האצטומכא ביום אחד ויפתח
אטמי הכבד אך הוא מזיק אל הכבד עצמו ויסיר הירקון
בשלשולו איברי הנעירה אם לוקחים ממנו דרהם וחצי
ב מים חמים ישלשל ושליש דרהם ינקו נקיות שלם וה
והממוצע הוא שיקח ב דרהם במי דבש ישלשל ליחה ל
לבנה ומרה אדומה וכשיערבוהו בסמים המשלשלים י
ירחה נזקם מהאצטומכא והוא היותר משובח שב
שכמש שלים אל האצטומכא והרחוץ ממנו יותר חלש
השלשול אך הוא יותר מועיל אל האצטומכא ואם יעו
יעורב בדבש יחסר בחו עד שישלשל הרבה שלא יחשב
שישלשל במשיכה אך יוציא מה שהוא פוגש בו ואפי ה
הזך ממנו אינו עובר למרחק הגוף ואינו עובר לכבד ו
וכשישתו הצבר הערבי ישלשל ויוליד העקיצה במעים
וישאר כחו בקרומי האצטו יום אחד או ב ימים וש
ושתיית הצבר בימי הקור סכנה כי לפעמים אפשר שי
שישלשל הדם היאך שיהיה הצבר בכבוסים זה הדעת ג
נב לבד ואם זה צבר שיהיה ויש שיעורב ביין מתוק וי
ויושם על הטחורים הבולטים ולבקיע העגבות ויפסיק
הדם השותת מהם והוא מרפא מורסות העגבות והאמה
באשר ימשחו בו מעורב עם יין החמורה תמורתו משקל
חצץ

פרק תרב צוף ובלטין לאנא הוא צמר המב
המכות והנגעים הצמר השרוף
יועיל לנגעים והבשר הנוסף

פרק תרבא צדא אל חדיד הוא חלודת הב
הברזל המפעל והסגלות יש בו ק
קרירות וקבוץ אברי הנעירה יו
יועיל מיציאת דם הוסת

פרק תרבב צפראעון ובלטין שאפורוהום ה
המהות הוא עוף נקרא בלשון
אפרגיא

פרק תרבג צרצר ובלטין שארשר המהות ה
הוא דוכיפת ובערבי גרגר אברי
הראש אם יבושל בשמן או אם
ישרוהו בו ויבושל אחב ויטף באזן יסיר כאבה ודפ
ודפיקתה

פרק תרבד צפצאף ובלטין שאשאף הוא א
אלכלאף ונזבר במקומו

שער צדי רפה

פרק תרבה צר ובלטין לינטישקוש המהות
ידוע ועסים אל צרו והוא שרפו

יביאו אותו אל מכא ונקרא בלשון זה הטבע חם
בשלישית לח בראשנה המפעל והסגלות הוא ממריק ו
ומתיך ומושך מעומק הגוף ושרף שלו נולד באילן הנק
הנקרא כמכאס והוא כמו הלאדן בכח טוב הריח יעורב
בתמרוק הנשים אברי הראש רב לאלסרו יועיל מאד ל
להגרת הפה ונגעיו אברי הנעירה יש בו כח עוצר
בטן

פרק תרכו צימראן ובלטין אוהלמאראן ה
המהות הוא שאה שברם אל
גמגאמי הטבע אמר בן מסויא ש
שיש בו חום והוא יבש בשנית ויש הרבה מהאנשים שא
שאמרו שהוא קר לפי שאינו בחומו שיזיק לפי שהוא מ
מחומם אבל אשר הוא אל גמא הוא קר בראשנה וה
זהיותר נכון הוא שכחו מורכב מחום וקרירות ואפשר
שיהיה הקר מתגבר עליו המפעל והסגלות יועיל אל
המחוממים ויותר בשיזלפו עליו מי ורדים המכות
והנגעים עושים ממנו תחבושת אל השרפה אברי הראש
יועיל מאד מנגעי הפה והוא מפתח אטמי המוח אברי ה
הנעירה זרע המגאגמי והקלוי יועיל לשלשול הישן מע
מעורב בשמן ורדים ומים קרים

פרק תרכז צדע ובלטין אוביר הוא בחל
הטבע קר ויבש בעבור רבוי הע
העצבים ה בחר הוא הבחל ממולא החלב כאשר יתע
יתעכל הוא קרוב המזון מהבשר והיותר משובח ממולא
החלב בתבלין לפי שימהר ירידתו ואשר מהחיונים הם
המשובח הבשר הוא טוב התערוב וגם וחזק

פרק תרכח צפרדע ובלטין ראנא
הסגלות אפר הצפ
הצפרדע כשיושם על מקום י
ציאת הדם יעצרנו העדי כשיבושל במלח ושמן זית
אמרו שהוא באזהר אל הגדמות ולאכילת השרצים
כלי הפרקים מרקו יועיל למורסות היתרונים כשישפ
כשישפבוהו עליהם אברי הראש אמרו כי צפרדע
הנהרי אם ישכשכו במים שהוא שלוק כם ישקיט באב
השינים אך יש בו תמה ודם הצפרדע ויותר חלבו ימהר
לעקור השינים ואני חושב שזהו הסלעי הפרדסי וזה שה
שהמין הזה יעידו עליו הרופאים בזה ובעלי הנסיון מ
מההמון מהם שהוא מפיל שני הבהמות כשנוגע במספא
או במרעה הארסים מי שאכל ממנו או שאכל גרמו
או דמו יוליד מורסא בגופו ובהרת ויוציא שכבת זרע ע
עד שימות ואמרו כי כשיבושל במלח ושמן זית יהיה בא
באזהר ממנו ויהיה כח מרירותו כבח מררת הפר

פרק תרכט צב המהות הוא צב ובלטין ד
דאב הצב הוא זולת האנקה
הנקרא ודל בארצותינו ואעפ
שהוא דומה בו והוא קרוב בעגינו ונראה כי הצב הוא מ
מעט בארצות הערב העדי עושים ממנו משיחה
בצאתו על הכתם ונקרא כלאף בערבי ועל העדשים וג
ונקרא נמש ויועיל אברי העין זבל שלו יועיל
ללובן העין ויועיל מירידת המים.

פרק תרל כבר זכרנו באות הבית
הסגלות שיועיל מנכאות הרג
הרגלים ומכאב הפרקים

אות ק

פרק תרלא קרניפל ובלטין גאריאופילוש
הוא גירופלי המהות הוא
כמו היאסמין אך הוא יותר ש
שחור והזכר הוא כמו גרעני הזתים ויותר ארוך ויותר ח
חזק השחרות והוא פרי אילן נמצא באי הודו והדבק ש
שלו בדמות דבק האלון בערבי בטם המבחר היותר
משובח שבו הוא הדומה לגרעיני הזתים היבשים הם
המתוק זך הריח הטבע חם ויבש בשלישית העדי
יבשיר ריח הפה אברי העין ימרוק הראות ויועיל מ
מכסוי העין אברי המזון יחזק האצטומכא והכבד וי
ויועיל מהקיא ומאסטנסות

פרק תרלב קאקלה ובלטין קרדאמומום
הוא קרד מוני מגור יש ממנו מ
מגור יש ממנו גדול כזרעונ ם
שחורים נפרך מזרעיגים לבנים מחדד הלשון כמו הב
הכבבא ויש בו ריח בושם והקטנים הם כמו עדשים וב
ובהם ריח בושם כמו כן הטבע חם ויבש בשלישית
המפעל והסגלות יש בו עם חמום קבוץ ובל שכן א
אשר לו פרח וכל שכן הפרח עצמו אברי המזון
יועיל מהקיא והאסטנסות כשישתו עם מצטכי ומי שני
רמוגים

פרק תרלג קרפא אל שוב ובלטין קירשי
ארומאטיקום כלומר קנה הב
הבושם המהות הוא קליפות נ
גוונם כגוון ההשמאל ובערבי פרפרי ולו טעם הקרנפל
ואין לו מתיקות הו ארציני ואעפ שהוא יותר מזיק מהק
מהקרנפל והוא בעגינו יותר חלש מן הקרנפל הטבע
חם ויבש בשניה

פרק תרלד קרפה אל דארציני ובלטין קי
קירשי סינמומי המהות
אמרו שהוא מהדרציני עצמו
ואמרו שהוא מסיג אחר והוא קשה כמו הדרציני ויש כמ
ממנו שאינו קשה והוא בעל חוטים וממנו לבן ממהר ל
להשבר והוא יותר חלש מהדרציני וכבר דברנו בו בש
בשער הדרציני הטבע חם ויבש בשנית

פרק תרלה קארדימאנה ובלטין קורדום
קורדומיני הוא כרוייא שול
שלוגיי הטבע חם ויבש בש
בשלישית הסגלות הוא מן המאדמים ובו כח מתיך
וסגלתו שהוא מחזק האברים הפנימיים המכות
והנגעים יועיל מהגרב והשחין הנקרא קובא בערבי כש
כשימשחו בו עם חומץ כלי הפרקים יועיל מחולי
העצב ומכאב הירך הלבגיי ויועיל לרצוץ העצב אברי

הראש יועיל מהכפיון בשישתוהו בכים אברי הנשום
כנקה החזה וישקיט השעול אברי הנעירה יועיל מהע
מהעקיצה והתולעים וגרגרי הדלעת ובערבי חב אל קר
קרע ועם יין יועיל לבאב הכליות ועוצר השתן וישקו
מבנו דרהם עם קליפות שכש אל נאר אל החצץ ויועיל
ועשנו יהרוג העכבר הארסים יועיל מנשיכת העקרב ומ
ומכל הנשיכות התמורה תמורתו חרמל ואישקינגש

פרק

תרלו קצב ובלטין ארונדו והוא קנה
הטבע הוא חזק הקיר ואפרו חם
המפעל והסנלות יש מעקרו תם
תמרוק מעט כלא חדור ובעליו כמו כן העדי קליפת עק
עקרו יועיל מחולי השועל וקליפתו ועקרו ימריק השנ
הטנופת ושרשו עם בצל מדברי ימשוך המחטים המנו
המורסות והסמנים ישמנו עליו רטובים
על האודם ויועיל כלי הפרקים ישקיט עוות העצבים א
אי רי הראש ציצו כשנופל באזן יולד החרשות וידבק
וא יצא אברי הנעירה יניר השתן דם הוסת הארסים
יועיל כנשיכת העקרב

פרק

תרלז קצב אל דרירה ובלטין קאלוכו
ארומאטיקום המכחר היותר ט
משובח ממנו אשר נונו כמו ה
האחלמה ובערבי יאקות אשר לו קשרים קרובים זה מז
מזה ומתפרך לחתיכות רבות ממולא מדבר דומה ל
לאריג העכביש וכשיל עסוהו יש בו רחיצו והוא מבוש
נוטה אל הכרכמו והלובן הטבע חם ויבש עד השלישי
הסנלות הוא מברק ובו קבוץ מעט עם חריפות ובעצבו
עפרירות ואוירות משובח המזג נוטה ליושר ויבשותו
יותר ובו עצם רקיק כמו שיש כשאר התכלין העדי יוע
יועיל מהטמנת המת המורסות הוא מתוך המורסות כלי
הפרקים יועיל מרצוץ העצלים אברי העין ימרוק הראו
אברי הנשימה יעשנו בו בשפופרת הגרון ויועיל לבדו
בשעול או מעורב עם שרף אל בטאם אברי המזון יוע
יועיל כמורסות הכבד והאצטומעורב עם דבש וזרע כ
כרפס יועיל מהשקוי אברי הנעירה ינירם והוא עם זרע
כרפס יועיל אל הכליות ומחזלת השתן ויועיל תבשילו
מכאב הרחם אם ישתו ממנו או אם ישבים בתבשילו
ואם ישתו ממנו עם דבש וזרע כרפס יועיל למורסות ה
הטחול

פרק

תרלח קנטריון ובלטין סינטאוריאה ה
הוא כנטבריא המהות הוא שני
מינים קטן וגדול יצמחו בסוף
תקופת ניסן ועליו כמו עלי האשל ובערבי טטריץ והנ
והנס ממנו שני מינים לבן ומכורכם ובראשיהם ירקות
וצמחים גדולים כמו אגדא ובשם ס ממנו אל ה
המחומצים עד שני זוזים עשב הקטן ממנו דומה אל ת
הדרור ההררי ובערבי עוסג והוא פאריקון ועליו כמו
עלי הכנדאב ועושים ממנו מיץ פעם בהרטוב ופעם ב
בהיבש ויבושל במים עד שיקח המים כחו אחר יקח עצ
עצם אלו מן המים הטבע הוא חם ויבש בשלישית הם
המפעל והסנלות בו מרירות וקביצות חריפות מעט מ
מתיקות ומיבש בלתי נשיכה ואמר כי יבושל בבשר הם

המחוזק מחבירו וממכות והנגעים
ינקה המכות ויסתום הנגעים הישנים
והובש יעורב באספלנית ובערבי מרחם ויסנר טהנ
מהנאצורים והנגעים העמוקים והמכות הרעים ויש ש
שממלאים הנאצורים קאשרין ויסגרום ויכשר ענינם
בלי הפרקים יועיל מרצוץ העצלים וההתר אשר בהם ו
וכשׁ הקמח שלו וכן החמכה העשוי מטנו יועיל מניד הנ
הנשה ומבאבם העצבים ורצוצם אבל הקמח שלו יוע
יועיל לכל וכשישלשל שלשול מבואר מהדם יועיל אל
אליו ויש שיעשו מאפרו חקנה ויועיל מזה אברי הנשום
יועיל מרקיקת הדם בקבוצו ויועיל הנס והארוך ממנו
מקוצר הנשימה וימנע רקיקת הדם בקבוצו כאשר יקחו
משקל שני זוזים בין לחולי הצלעות הקר ורקיקת הדם
אברי המזון יועיל מאטמי הכבד ומקושי הטחול אברי
הנעירה יניר דם הוסת ויוציא העובר ויהרוג התולעים
ויניר השתן וישקו ממנו משקל ב זוזים אל העקיצה וכ
וכאכי הרחם ומהקודון הקטן יועיל וישלשל תכשילו ה
הליחה הלבנה אשר הוא ממרה אדומה וישקוהו כש
כשיתגבר שלשול הדם ויותר קמחו לזה

פרק

תרלט קרטאם ובלטין קארטאמוש הוא
זרע זעפראן גניי המהות יש ממנו
פרדסי וכדברי הטבע המדברי י
יש ממנו חם בשנית יבש בשלישית והפרדסי ידוע חם
בראשנה יבש בשנית הסנלות שממנו קרוב משמן אל נג
נגדא אלא שהוא יותר חלוש והוא מגבן החלב המוצ ו
ומזונו חזק המעוט אברי הנשום ינקה החזה ויזכך הקול
אברי המזון הוא רע לאצטו והוא מתגבן באצטו אברי
הנעירה יועי מהקולון וישלשל הליחה הלבנה השרופ
כאשר יערבוהו בתאנים או בדבש יועיל לתאות המש
המשגל ושמן הפרדסי ממנו ישלשל הבטן וכל ישלשלנ
בו כשושם לב גרגריו במרק ולוקחים ממנו ומהשקדי
המרים והדבש גרגיר והשתיה ממנו דרהם כשילקח ם
מלבו ומקושט ומהשקדים ג אנלוכות ומהאניסון ו
והניטרום כא דרהם עם תאנים יבשים ודבש ויוקח ם
ממנו שעור אגוז או שני אגוזים וישלשל המימיות ויש
שעושים ממנו מרקחת ויועיל לזה וזה מעשהו שיעורב
בשקדים מקולפים ואניסון ודבש מקוצף נוסף ולוקחים
ממנו על הצום ויש ששותים מלבו לח עשרים זוז ממו
ממורס בליטר מים חמים עד עשרה זוזים פאניד לבן ו
וישלשל הליחה הלבנה הארסים ועילו ממנו עלי הם
המדברי או פריו או שניהם מאוספים יחד כשישתו בין
לנשיכת העקרב וקצת אנשים חשבו כי הנשוך כשיחזי
בפי עד המדברי או פריו לא ירגיש כאב וכשיסירהו מ
מפיו יחזר הכאב

פרק

חרם שקטראם ובלטין קיטראן המהות
הוא מאילן נקרא שראבון בער
ובח עשנו כבח עשן הזפת ועושים ממנו משיחה יתב
יתברר בצבר כמו המתברר בזפת הטבע חם ויבש בר
ברביעית המפעל והסנלות ישמור נברת הבת ויאדים ו
ויקוה העדי יועיל כהכגים ומביאי הכנים ובער ציבא
והוא הורגן ואפי בהחטות המכות והנגעים יחוק הבש

הרפה ויועיל מהגרב ואפי' גרב הבהמה ובש שמנו למה
למחלבי ארבע והכלבים והנמלים כלי הפרקים יועיל
מרצוץ העצלים ומקבוץ הדם בהם והמוגלא והיא תר
תרופה לחולי הפיל והנפנים ובער דואלי אם ילחכו מם
ממנו או אם ילחכו בו איברי הראש הוא הדבר מופלג
בהשקט באב הראש הקר כשימשחו בו הראש ויוטף מ
ממנו באזן ויהרוג תולעת האזן ויטיפו ממנו כמו זהפ
זופא לצליל האזן והשאון ויוטף ממנו כמו בן עם מי ז
זופא בשן הנבאכת וישקיט הכאב אל השן המאכלת א
אברי העין יחדד הראות וימרוק סימני הנגעים בעין א
איברי הנשום ומשחו בו על הגרון לשון הלוזים ומכא
ומכאוכם ואם ולתבו ממנו אוקיא וחצי יועיל לנגעי
הריאה וקרתה ויועיל מהשעיל הישן איברי המזון פרי
אילנו רע לאצטו איברי הנעירה יהרוג התולעים אשר
במעים וכש כשיעשו ממנו חוקנה ויגיר דם הוסת ויהרו
ויהרוג העובר ויפסיד השכבת זרע וכשילכלכו בו האמה
קודם התשמיש ימנע ההריון ופריו נקרא שראבין רע ל
לאצטו ויועיל מתטפת השתן הארסים עושים ממנו ת
תחבושת לנשיכת השרף בעל הקרן ומשקים אותו ביין
מבושל לשותה ארנבת הים ואם יותך כחלב איל וימש
וימשחו בו האיברים לא יקרבו אליו השרצים

פרק תרמא קסט ובלטין קושטוש הוא ק
קושט מיניו הוא שלשה האחד מהם
ערבי והוא לבן נקל מבושל והשני ההנדי שחור בקלוחו
מר ומזה המין כבד הרוח כטיקישוהו אל הקרנפל ומהם
ומהמונים האלו מן האדום וריחו כמו ריח הלוטם ור
ובער צינובר והוא נוטה לשחרות והרומי הוא מהמיג
מהמינים האלו ולו ריח גדול בהיר ויש שמזיפים הקסט
המשובח בשרש הרסאן הלבן והקשה לא ינשוך הלשון
ואין לו ריח חזק המבחר היותר משובח ממנו הוא הלבן
החדש ממולא אשר אינו אכול ולא מזוהם וישוך ויע
ויעקוץ הלשון ואחריו ההנדי השחור הקל והשחור השא
השאמי והיותר משובח ממנו הוא הימי רקיק הקליפה ה
הטבע חם בשלישית יבש בשנית המפעל והסגלות יש ב
בו אכות מר חריף וחומו וחריפותו הוא עד
שהוא מנגע ויועיל לכל אבר שהוא צריך לחמם וימש
וימשוך התערוב מהעומק העדי ממרק עדשי הפנים הנ
הנקרא כלף מהעור בשיחה במים ודבש המכות והנ
והנגעים בו השחנה והמר ממנו מנגב השחינים הטריי
כלי הפרקים יועיל מרפיון העצבים ורצוץ העצל מאד
ואם יעשו ממנו תחבושת יועיל לגיד הנשה בתחבושת
אברי הראש יועיל מן הליטרגיאה אברי החזה יועיל מ
מכאיבי החזה אברי הנעירה יגיר דם הוסת כשישתו ממ
ממנו או כשיעשנו בו בשפופרת ויהרוג העובר ויגיר ה
השתן ויוציא גרגרי הדלעת ובן התולעים ויחזק תאות
המשגל ועושים ממנו דפוס לבאבי הרחם לפי שיועיל
מן הרחם הקר אם ישתו ממנו או אם יושבים בתבשילו
והוא מגיע הטבע כשישתוהו ביין ואמנם יחזק תאות ה
המשגל בעבור הרטבה היתרונית שבו הקדחות יועיל מ
מהנעירה ובערבי נפאץ כשימשחו בו בשמן זית הא

הארסים יועיל מן הנישכות מהאפעה ובלעדיהם כשי
כשישקוהו ביין או באפסנתין התמורה תמורתו מהעקא
קרחא חצי משקלו

פרק תרמב קיקומעא ובלטין קרקומא המהות
אמרו שהוא פסולת שמן הזעפראן
המבחר המשובח ממנו הוא טוב ה
הריח הכבד השחור שאין בו עצים ובשיתיכוהו יצבע
המים כמו הזעפראן וכשילעסוהו יצבע השינים צבע ח
חזק מאד הסגלות הוא מחמם ומבשל אברי העין כחו מ
ממרק העין ושמנו מסיר מחשבה אברי הנעירה הוא מנ
מגיר השתן

פרק תרמג קנה הוא גלבנום המהות הוא ש
שני מינים מין כמו הקצף נקל ה
המשקל יותר חזק הלובן והאחר
יותר קשה ויותר כבד המבחר היותר משובח מהם הוא
היותר קשה הטבע חם בשנית יבש בשלישית המפעל וה
והסגלות כחו מרכך מתיר רוחה הרוחות ומתיך והוא מ
ממה שיפסיר הבשר וכו חמום להבה ומשיבה והתוך ה
העדי יעקור הנגעים והעדשים המורסות והממנים יוע
יועיל מהחזירים המכות והנגעים ימשחו בו על הנגעי
הרפים מעורב עם חומץ ויועיל אברי הראש יועיל מכ
מכאב הראש ומן הרפיון ובשיריח בו הנבפה יקיצה ויו
ויועיל מהסבוב ובער סדאר ויועיל מכאב השן האכול
מעורב בחמוץ ויועיל מהמכאובים הקרים באזן ויתיך
מורסותיה ובאבה בלי נשיבה כשיותך בשמן שושנים ו
ויותך באזן פושר אברי הנשום יועיל מקוצר הנשימה ו
והשעול הישן אברי הנעירה יגיר דם הוסת בכח ויוציא
העובר ויפיל אותו בשתסבלהו האשה ויועיל מחניקת ה
הרחם כשישקוהו במים ויסיר עוצר השתן הארסים הו
הוא תריאק מארס המושם על הקוצים כשישתוהו ביין
וכן אל הארסים והשרפים והעקרבים ועשנו יוציא הש
השרצים והמושח בו לא יקרב השרץ אליו ואם ילכלכו
בו עם סכנדליון ושמן זית לא יקרב השרץ ממנו והוא ע
עומד כנגד כל דבר פחות מעמידת הסכבינג התמורה ת
תמורתה סכבינג או גואשיר

פרק הרמד קנביל ובלטין קמביל המהות הוא
זרעים גולדים בחול עליהם אודם
פחות מאודם אל ורסי הטבע חם
ויבש בשלישית הסגלות אמר בן מסויא כי יש בו קבוץ
חזק אברי הנעירה הוא הורג התולעים וגרגרי הדלעת
ויוציאם ויסירם

פרק תרמה קפר אל יהוד ובלטין ביטומין ג
נידאיקום הוא איש גוד יאוס גודיקום המהות אמרו כי
קפר יש ממנו שנובע במקצת ההרים ויש ממנו שיצוף
על קצת מבועי המים והשחור הרע דומה לזפת והוא ח
חתיכות שחורות קלות כשלועסים אותו נמצא בהם ט
טעם הזפת אך הוא נפרך המבחר המשובח ממנו הוא ב
בעין החשמל ובערבי פרפרי והוא מאיר כבד ואמנם ה
השחור המטונף הוא רע הטבע חם ויבש בשנית

הסגלות כחו קרוב מכח הזפת והוא מחזק העצבים ויתיך הדם הקפוי בבטן כשישתהו העדי יועיל מלובן הצפרנים כשימשחו בו המורסות והסמנים יועיל מ מהחזירים המכות והנגעים ימשחו בו על השחין הדק וב ובערבי קובא ועל מורסות המכות וימנע מהם המורסא כרי הפרקים עושים ממנו תחבושת לנקרס ויועיל וש ושותים אותו ומושחים בו לגיד הנשה ויועיל אברי הנ הנשום והחזה יועיל מהשעיל ומנגעי הריאה ועוזר אל הרוק ויוציא החומר מהחזה ויועיל ממורסות השני לוז לוחים ומחמחנק אברי הנעירה יועיל מקושי הרחם כש כשיעשו ממנו חוקנה עם מי השעורים יועיל משלשול הגוף הנקרא דישנטירא

פרק תרמו קלימיא ארדהב ובלטין קלומיא אאורי הוא אשקורי דאברי המ המבחד היותר משובח שבו הוא הזהב שהבו האשכול וגוונו כגון האפר ואשר במו הרק הרקועים הוא יותר גם הטבע הוא ישר נוטה אל היב היבשות עד השלישית העדי הוא והרחץ ממנו יותר דק מקלימיא אל פצה ובו יובש ותמרוק המכות והנגעים ה הוא ממלא הנגעים ומנקה טגופם ואוכל הבשר הנוסף בהם ויסגור הנגעים הרעים אברי העין יועיל מלובן הע העין והתחלת המים והוא מחזק העין

פרק תרמז קלימיאה אל פצה ובלטין קל קלימיאה ארגינטי הוא אשקורי ארגינטי המהות לוקחים אותו האקלימיאה מהזהב והבסף ויש שלוקחים מהנחושת ומ ומן המרקשיתא והיא פסולת עולה אל המצרף או עשן והשוקע הוא כמו הרקועים הטבע קרוב מהאקלימיאה הזהבי ויותר קר הסגלות יש בו יבשות ותמרוק בגופות הישרות אבל לא כאשר הם קשי הבשר המכות והנגעי ועי מהגר ב ומהנגעים הקשים והלחים כשיושם באס באספלנית באבק

פרק תרמח קלקנטום מין מוטאריאול הטבע חם ויבש עד הרביעית הס הסגלות הוא מיבש ומקשה ומע ומעכה ובו קבוץ ושריפה הנגעים יועיל מהנאצורים ב בחוטם אברי הראש מונע הרעיפה ואם יוטף בו טפה ימס כמים באף מנקה הראש ושרשו מכלל הסמנים הם המנקים האזן המועילים ממכאוביו הקרים ויהרוג הת התולעים אברי הנעירה ישקו ממנו דרהם מעורב בדבש לתולעים ונרגרי הדלעת ובער חב אל קרע הארסים יד ידחה הזק הפטריות

פרק תרמט קלקטאר הוא זכוכית לבנה וב ובלטין קולקוטר המהות אמר גאלינוס כי הקלקדים ישתנה וי יישוב קלקטאר הטבע חם ויבש בשלישית המפעלים ו והסגלות יש בו שריפה חזקה וקבוץ אל ההגרות הרמיות והיבשות והשרוף ממנו יש בו יבשות יותר ונשיבה פחו פחותה ויש בו חום מרובה המורסות יועיל מחולי הנמ הנמלה והאודם ויש מושחים בו מעורב במי הכזברת וי על הנגעים הרעים והרפים והמתרחבים יועיל וישרוף

הבשר הנוסף ויוליד הקליפות היבשות ובערבי חשברישא אברי הראש יועיל מרעיפת דם הנחירים ו ויועיל ממורסות בשר השינים ונפח הגרון ובער נגרנא אברי הנעירה ימנע יציאת הדם

פרק תרן קת אבר ובלטין קאניבירי הוא סיט סיטרון הוא אל בוריקא הטבע

פרק חם בראשנה המפעל ו והסגלות הוא רקיק ומדקק ומח ומחתך אמר פולוש שהוא מוליד השחורה וכל שכן הע העשוי במלח העדי ימרוק הכתם ובערבי כלף והבהק ו ובאמת הוא יותר מועיל אל הטנופת אם אוכלים ממנו או אם עושים ממנו תחבושת בשמנו וזה בימים מעטי והערביים יודעים זה המכות והנגעים כשעושים תח תחבושת בעליו יועיל מהנגעים הרעים כשדים אברי ה הראש מימי שרשו כשיעשו ממנו סעוט יועיל מן הרט הרטבות הנסות במוח אברי הנשום יפתח אטמי הריאה וינקה אותה אברי המזון יפתח אטמי הכבד והטחול אב אברי הנעירה מימיו ישלשלו הטבע ועושים ממנו תח תחבושת לטחורים ויועיל ויסיר עקיצת המעים ויתיך קושי הרחם ויוציא הליחות הנסות ויפתח אטמי הכבד והטחול הארסים הקאתא המדברית עושים ממנו תחה תחבושת לכל נשיכת השרצים ויועיל

פרק תרנא קסוס ובלטין קושוש הוא עשב ר הדבקות המהות מיניו שלשה שחור ולבן ואדום וכלו חריף וקובץ ומיניו יש מהם דבר נקרא לאדן והקסום י יהיה בכלל לאדן או בלעדיו והם קרובים בעניניהם הטבע טבעו לחום ואפשר שיש בקצת סוניו מה שהוא קר והלאדן עצמו הוא קר בסוף השלישית הסגלות הוא מזיק לעצרים ובו קבוץ ועליו וציצו יש עוצר ואמנם ה הנקרא ממנו לאדן הוא מחמם ומפתח פיות הגידים ומ ומרכך העדי דמעו הוא הורג הכנים והוא ממרק וכשיערב ביין ומר ושמן הדם ימנע נפילת השער אך אי אינו מגיע שיפעל כמו זה לחולי השועל לפי שהתכו מ מעט המכות והנגעים תבשילי ביין יועיל הרבה מהנ מהנגעים ואם עושים ממנו תחבושת יועיל שלא יוסיפו הנגעים הרעים וכן עושים ממנו משיחה בדונג ויועיל לשריפת האש כלי הפרקים הוא מזיק אל העצבים אברי הראש כשיערבו מיצו בשמן אירסא ודבש ונתתן יתיך כאב הראש וכשיקחו מיץ השחור ממנו ושוחקים אותו בקליפת רמונים ויוטף באזן המחלפת ההפכית מ מצד השן הנכאבת יועיל ואם עושים ממנו סעוט יהיה משובח לנקות הראש וירפא ההגרה הישנה באזן וייבש נגעיה אברי המזון כשעושים התחבושת מן הטרי ממנו עם חומץ על הטחול יועיל ואם תושים ממנו סעוט יה יהיה משובח לנקות הראש וירפא אברי הנעירה כש כשישקו שלש אנולסות ממיצו ביין לבן יועיל משלשול הגוף הנקרא דישנטיריאה וישתהו שני פעמים ביום וב וכשעושים תחבושת מן הלח ממנו ומראשי ענפיו יגיר דם הוסת ואם תתעשן בו האשה אחר שתטהר ומנע ה ההריון ואם תסבלהו האשה מהקצר ממנו מצד הראש ו אנוהר דם כת ויהרוג העובר והלאדן

יעשנו בו השליח והנפל ויצאו וציציו עוצר הבטן הא
הארסים כשישקו עקרו בחומץ ויין יועיל מנשיכת הש
השרץ הנקרא רתילא בער

פרק תרנב קיקהן ובלטין כיאיבין המהות
הוא שרף מאוס הטעם יובא מן
ארצות מערב וחשבו קצתם כי
הוא הסנדרוס ולא נתאמת זה וזה שמעשנים בו עם מר
ומיעא המפעל והסגלות הוא צופר מעט העדי ינקה
סמני הנגעים מהר ובו כח מוליד הרזון כששותים ממנו
בכל יום ג רביעי זוז עם סכנגבין או מים אברי הראש
לא יערכנו דבר בהסרת כאב השינים אברי העין הוא מ
מדדד הראות אברי הנשימה יועיל מעורב עם דבש מק
מקוצר הנשימה והמתאבקים מסתפקים ממנו אברי הם
המזון כששותים ממנו ג ימים עם סכנגבין ירזה הטחול
מאד אברי הנעירה יגיר דם הוסת בדבש

פרק תרנג קוטון ובלטי בוטם הוא סמבאסיש
הסגלות נסחת לטין הטבע גרגריו הם
מחממי ומרכבים אברי הנשום
גרגריו הם טובים לחזה ולשעול אברי המזון
גרגריו הם מרכבים הבטן ומיצו ועליו יועילו משלשול
הנערים

פרק תרנד ובלטין קאנאבשי הוא קנבורש
זרעו יוציא הרוחות וייבש והוא
קשה העכול רב התערוב חזק הח
החום והקלוי ממנו הוא פחות הזק והסכנגבין הסוכרי
ידחה הזקו המורסות יועיל למורסות החמות והאודם ה
הנקרא חמרא בער אברי הראש מיצו ומשיחתו יועיל ל
לכאב האזן ואם ירחצו במיץ עליו הראש יועיל מהסם
מהסמנים הנולדים בו וזרעו מכאיב הראש מפני רוע
חומו ועשנו אברי המזון גרגריו קשי העכול רעים לאצ
לאצטומכא אברי הנעירה כשמרבים לאכול מקליפתו
יפסיק השכבת זרע

פרק תרנה קתאר ובלטין דרגאנטום המהות
דברנו בשרפו באות הכף ושרפו
הוא אל כתירא הטבע קר ויבש

פרק תרנו קלי ובלטין כאלי הסגלות שורף
וממרק ואוכל והוא יותר חזק מ
מהמלח העדי יועיל מהבהק הם
המורסות והסמנים יועיל מהגרב ויאכל הבשר הנוסף

פרק תרנז קימוליאה הוא טירא דישפנייא ו
ובלטין קומוליאה המהות הוא
רקועים לבנים מזהירים [illegible] בטבעם כאפורים ויש
ממנו מה שאין לו זוהר וכל ר להתפרך המכות וה
והנגעים יועיל מ[illegible]ריפת האש וכש עם מים וחומץ והש
השרוף הרחוץ ממנו יועיל לנגעים הקשים להסנר

פרק תרנח קלקטס ובלטין לקאשיאה הם
המהות הוא צ[illegible] שיש בו ריח מ
מהאשנאן הט[illegible] חם ויבש בר
בראשנה הסגלות יש בו מליחות עם ס[illegible] וחלקיו אינם

דומים ובהם נפח מעט אברי הנשום עושים ממנו ג
גרגור עם החלב ובער גרגרא ויועיל אברי המזון
ישלשל המים הצהובים וכש זרעו ומיצו ראוי לק
לקדחת ממנו פן יחלש אברי הנעירה יגיר השתן ויוליד
שכבת זרע והוא משלשל המרה האדומה הבימיית בנחת
והמשקה ממנו משליש ליטרא עד שני שלישי ל טרא

פרק תרנט וקנטסבלטין קארטא הוא קאנד
הטבע חם בראשנה יבש בשנית
המפעל והסגלות שריפתו ימנע
יציאת הדם המורסות והסמנים השרוף ימנע הספחת וב
ובערבי ספאק אברי הראש שריפתו תמנע רעיפת הדם

פרק תרס קיסום הוא קוריגולא הטבע חם
בראשנה יבש בשנית הסגלות הו
הוא רקיק ומר ובו עפרירות וקר
וקרירו אמר גאלינוס כי ציצו יותר מהפלג מהאפסנתין
והוא מפתח העדי השרוף ממנו יועיל לחולי השועל וב
ובש הקיקיון ובערבי כרוע או שמן צנונות והקיסום יו
יועיל מהצמחת הזקן המאוחרת כשיבושל במקצת מש
משיחות והוא מקבץ השינים המורסות והסמנים יתיך מ
מורסת הריחה הלבנה וכשיבושל עם חבושים יועיל מה
מהמורסות הקשות להתיך המכות והנגעים אינו נאות א
אל הכבות הטריות מהנגעים אבל הוא נושכם אברי ה
הנשום תבשילו יועיל לצרות הנשימה והטוב ממנו תב
תבשילו וציצו כלי הפרקים בשולו יוליד מרצוץ
העצלים וגיד הנשה הישן הקשה אברי המזון כשיבושל
בשמן זית יחמם האצטו ויסיר קרחה אברי הנעירה יגי
יגיר דם הוסת ויוציא העובר וישבר החצץ ובים השתן
והכליות ושמנו מחמם יועיל לצרות הרחם ולעוצר הש
השתן הקדחו יועיל מהגחירה ובערבי נפאץ כשימזגוהו
בשמן הארסים כשישקוהו ביין יועיל מהארסים וכשמ
וכשמציעים אותם יהרג השרצים ויוציאם

פרק תרסא קתאל אל דיב ובלטין א
אינטירפיקטור הדיב הסגלות ב
כחו ככח באנק אל נמר כלומר
חונק הנמר אלא שהוא מיוחד אל הזאבים

פרק תרסב קתאל אל כלאב ובלטין
אינטירפיקטור קאנוש כלומר ה
הורג הכלב אברי הראש יועיל מ
מרעיפת דם אברי הנשימה יוליד רקיקת הדם הארסים
יהרוג הכלב מהר ויוליד רעיפת הדם באנשים

פרק תרסג קטף ובלטין קאטף המהות הוא הנ
הנקרא אל סרמק הטבע קר עד ה
השלישית המפעל והסגלות יש
כח בו מרקיק לבעלי המרה האדומה

פרק תרסד קרח אלען הוא כרפס המים
המהות הוא גרגור המים הנקרא

כמו כן ברפס המים והוא מב שם וצומח במים העומדים המפעל והסגלו הוא מחמם ומתיך אברי הנעירה יגיר דם הוסת וישבר חצץ הכליות כשיאכלוהו נא או מבושל ויוע ויועיל מנגעי המעים

פרק תרסה קרע ובלטין רביטא הוא הקרא הטבע קר ולח בשנית המפעל ו והסגלו השלוק יזון מעט והוא ממהר להתעכל אם לא יפסד קודם העכול בעבור סבה לא יולד ממנו תערוב רע אם יפ יפסד באצטו יערבהו ליחה רעה ויותר מאחר לעמד בש בשאר הפירות והליחה המתילדת בעצמו אלא אם יגבר ע עליו דבר יערבוהו ואם יערב בספרגל תהיה ליחתו ט טובה לאדומיים וכן מי בוסר ענבים ומי רמון אך הזקו לק לקולון יבפול ומסגלתו כי יתילד ממנו מזון דומה למה ש שיתחבר בו אם יהיה בחרדל יתילד ממנו ליחה רעה חר חריפה או במלח יתילד ממנו ליחה מלוחה או עם הקבוצים יתילד ממנו תערוב קובץ והוא בכלל מזיק לבעלי השחורה וליחה הלבנה והוא משובח לבעלי המרה האדומה והרומי ממנו אינו נכנס בכלל הסמים ולא יפעל שום דבר לא ק קור ולא חום אך אפשר שיאכלו ממנו בעבור ערבות טע טעמו אברי הראש מיצו ישקיט כאב האזן החם וכל שכן עם שמן שקדים יועיל למורסות המוח והשרסאם והוא מועיל לכאב הגרון אברי הנשום העשוי ממנו סויק יועיל מהשעול וכאב החזה הנולדים מהחום אברי המזון תבשילו יועיל מהיתרונים החמים באצטומבא ויס ויסירם וכן היין הנתון בתוכו ואחר כן מסתפקים ממנו יו ויועיל ועושים סעוט ממיצו לכאב השינים והוא מהדברים המולידים חולי האצטומבא ואפי אצטו הבחורים ואין תרופה אל האצטו אלא בקיא ונזקו למעי הקולון גדול אברי הנעירה כשישכשכו מימיו בדבש ויושם כהם נט נטרון ירכבו הטבע וכן כשטומנים אותו בחול ויבושל כ כמו שהוא ושותים מימיו בסוברי והוא חזק ההזק אל הם המעים וכל שכן אל הקולון הקדחות יועיל מקדחת המרה האדומה

פרק תרסו קתא ובלטין קוקומיר הוא קוגו קוגומרי אמר והם קשואים וז וזרעו יות משובח מזרע המלפפונות והיותר משובח ממנו והיותר דקיק הוא המבושל הטבע קר ורטוב בשלישית המפעלים והסגלות ישקיט החום והמרה האדומה אך לי ליחתו רעה מזומנת אל העפוש מעוררת הקדחות הקשות ו והאבטיה יותר ממהר אל ההפסד ממנו ויש במבושל ממנו תמרוק ויותר משובח זרעו מזרע המלפפונות ומלפפונות יותר חזקים להתעכל והוא עובר בגידים נא ויוליד קדחות ארוכות ויבנע נזקם אמיאוש או חוזק להבת האצטו המורסות והסמנים יושם מרקו עם דבש על האודם הנקרא שרא בערבי הנולד מליחה לבנה ויועיל ממנו אברי הראש בשירחוהו למי שיארע לו עלוף ובערבי גשי ישוב רוחו אליו אברי המזון ישקיט הצמא והוא טוב לאצטו אלא שהוא מעט העכול וכששותים מעקרו שני אנולסות עם אדרומאלי יקיא ליחה לבנה דקיקה אברי הנעירה יש בו הגרה ורבוך ויועיל מכאבי הביצים והאמה והוא נא נאות לכיס השתן והוא פחות ההגרה מהאבטיח הארסים יועילו מנשיבת הכלב השוטה

פרק תרסז קתא אל חמאר ובלטין קוקומיר אשינוש הוא קוגומרי אמר המהות הוא אילן שלוקחים מיצו וזה שיוקח הפרי בסוף ימ ימות החמה אחר שיתכרכם ותולין אותו בחתיבות בגד בד כדי שיצאו מימיו ויצללו ומיבשים אותו בקערה על אפר חם ויושם על לוח בצל המבחר היותר משובח ממנו הוא המכורכם הישר כמו הקשואים וחזק המרירות והמ והמשובח במיצו הוא הלבן החלק הקל הדומה לבצל הח החזיר והוא אל עצאל ושנתערב בו ממנו מעט הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות הוא מתיך ועקדו ועליו ופריו ומרקו ויתיבו קליפותיו מיבשים יותר ומיץ ש שרשו ועליו יועילו מן הירקון העדי האבק העשוי ממנו יסיר הסמנים השחורים אשר בחבורות וינקה טנופת הפ הפנים הבבות והנגעים בשעושים מעקרו תחבושת עם קמח שעורים יתיך המורסות אשר מליחה לבנה והוא מפתח המכות וכל שכן עם צמג אל בטם ויותר מיצו המורסות כשזורים היבש ממנו על הגרב ועל השחין הדק הנקרא קובא בערבי יועיל מהם כלי הפרקים יועיל מ מכאב הפרקים ואם עושים חוקנה מבשולו יועיל מגיד ה הנשה ועושים ממנו תחבושת עם חומץ אל הנקרס יועיל אברי הראש מיצו יתיך כאב הראש הגס בערבי שקיקא וזה כשיעשו ממנו סעוט עם חלב ואם ילכלכו בו הנח הנחירים מעורב עם חלב יריק היתרונים רבים ויועיל מכ מכאב כובע הראש בער דא אל ביצא ומכאב הראש הי הישן ומיץ עליו הוא יותר חלוש וכשיטיפו ממנו ישקיטם מכאביה אברי הנשום בשמשלשלים במיצו הוא נאות הרבה למי שיש לו רוע הנשימה ומלכלכים בו הגרון אל ה החניקה הנולדת מהליחה לבנה וזה במיצו מעורב עם דב דבש ושמן זית אברי המזון יועיל מן השקוי בערבי אסתסקא וזה שיוציא המימיות ויועיל תועלת גדולה מ מאין הזק וזה כשישקו מעקרו שעור מ אנולוסות וחצי וכן כשיבשלו חצי ליטרא ממנו עם שני הינין יין וישתה ממנו בכל יום כ אנולוסות עד ה וכשיקחו מעקרו אונולוס וחצי או מקלפתו ורביע אונולוס מים יקיא הליחה הלבנה ומרה ארומה ושותים ממימיו עם מי הדבש ויועיל תועלת חזקה ויוציאו הליחה הלבנה והאדומה מהר מאין הזק ומאין רו רוע אל האצטו וממה שייטב בשלשולו שיעורב במיצו ב כפלים מלח ואחרעושים ממנו גרגרים כמו הכוסמת ויגמ ויגמעוהו במים ואמנם אל הקיא יוקח ממנו מעט מותך ב במים ומלכלכים בו שרש הלשון ומה שכנגדה ואם תרצה שתהיה ממהר יותר ויותר חזק שתעשה בו זה עם שמן זית ושמן שושנים ואם ירבה הקיא ונשקה לשותה יין עם שמן זית ישקיט הקיא באותה שעה ואם לא יספיק זה תשקנו סו סויק השעורים עם מים קרים וחומץ אברי הנעירה י שלשל הליחה הלבנה והדם ומיצו יוריד השתן ודם הוסת יפסיד העובר כאשר תסכלהו האשה

פרק תרסח קרן ובלטין קורנו המהות קרן האיל והעז ימרקו השינים בכח ויחזקו בשר השינים וישק טו בשר כאב השינים ויאות לש לטרפם עד שיתלבנו אברי העין קרן האיל השרוף הלבן כמו המלח הרחוץ ימנע החמרים מן העין אברי הנשום קרן האיל השרוף יועיל מרקיקת הדם אברי המזון אינו מועיל לאצטו ויועיל מהירקון אברי הנעירה השרוף חרחוץ יועיל מהדשנטיריאה ·

פרק תרסט קרץ ובלטין אורטינא המהות הוא אנגרא

פרק תרע קטאה הטבע הוא חלש החום חז חזק היובש המפעל והסגלות יוליד השחורה אברי הנעירה יועיל מן השקוי ובערי אסתסקא ומהשלשול ·

פרק תרעא קואנץ ובלטין וינטריש הוא ק קורקבן הסגלות קורקבני ה העופות רבי המזון ומן התרנגולים לא יתעכלו מהר אברי המזון חשבו כי הכיס הפנימי אשר בקורקבן מיבש יועיל לפי האצטו וכאבה אמר בן מסויא כש קורקבן התרנגלים

פרק תרעב קוקי ובלטין קוקיאון המהות היא חיה תרוץ הרבה וכחה קרוב מכח החיה הנקרא בכביד אברי הראש בשרו יועיל מ מהכפיון אברי הנעירה יועיל מחניקת הרחם

פרק תרעג קנפר ובלטין איריסיאוש הו הוא אריסון והוא קפ קפוד המהות המדברי ממנו ידוע וההדרי הוא הנקרא דלדלך בעל חקוצים ובעל החצים והוא קרוב הטבע מן המדברי ואמנם הימי הוא מין מהדג אשר לו קליפות ו ובערבי צרף המפעל והסגלות חלבו ימנע שפיכת הח החמרים אל הקרבים וכן בכח היבש וכאפר המדברי וה והימי תמרוק והתיך ובטול הרגש ויבשות העדי הקפוד המדברי הידוע יועיל מחולי הפיל וכערבי דא אל פיל וב ובשר המדברי יועיל מהגדמות וזה ברוב התוכו ויבשו ושריפת עור הקפוד יועיל מחולי השועל כשיעורב בזפת המורסות הקפוד המדברי יעורב עורו כתרופות הגרב ויו ויועיל והבשר יועיל מהחזירים והאגודות הקשות כלי הפרקים בשר המדברי יועיל מהפלאג ומהקווץ בערבי תש תשנג ומחליי העצבים כלם והפיל אברי הנשום יועיל בשר הקפוד המדברי מהפיל אברי המזון יועיל בשר ה הקפוד המדברי יועיל מרוע המזג והמלוח ממנו עם סכנ סכנגבין הוא משובח אל השקוי וכן כבדו מיובש עם חרס על השמש אברי הנעירה המדברי משובח לאצטו ירכך הבטן ויגירו בשר הקפוד המדברי יועיל למי שישתין כמ במשכבו מהנערים עד כי התמדת אכילתו אפשר שיעצור הבטן הקדחות בשר המדברי יועיל מהישנות הארסים יועיל מנשיכת השרצים ·

פרק תרעד קיח ובלטין קובוני המהות חטיהוג משתתף עמו בכל תאריו הטבע בשרו יותר דק שבכשרים העדי בשרו ישמין אברי הנשום בשרו ימרוק הקרבים אברי הנעירה בשרו קל יעצור ויוסיף בזרע

פרק תרעה קנברה ובלטין קמבורא אברי המזון כאשר יתעכל יזון הרבה אך הוא מעוכב העבול

פרק תרעו קצם קריש ובלטין קטימומקו ד דיאיש נזכר בשער הנון אברי הנעירה משובח לנגעי הכליות וכיס השתן

פרק תרעז קלב ובלטין קאלאב המהות הוא מיליאום שוליש או גרנא שוליש בלעז מליקא המהות הוא מאש הנדי והוא כמו זרע הפשתה ויותר גדול מעט נוטה אל הכהות הטבע קר בראשנה רטוב בשנית אברי המזון יסיר הפוקה ובערבי פואק אברי הנעירה ישבר חצץ הכליות וכיס השתן והוא טוב לשלשול הבטן

פרק תרעח קישור וכלטי קאאישור המהו הוא אל עסד ונזכר באות הזין

פרק תרעט קת ובלטין קות הוא אלספסתא והוא אספסתא בער רל כספא הבהמות כלי הפרקי אל קאת תועיל אל הרעישה ותסירה

אות הריש

פרק תרפ ריחאן ובלטין ריהאן הוא הדס אברי הנעירה טוב אל הטחורים ·

פרק תרפא ריחאן סלימאני ובלטין ריהאן שלמוניקא כלומר הדס שלש המהות הוא הנמצא בארי אצפהאן וידמה אל השבת הרט הרטוב ועליו כמו עלי אל בטמי ותפוחיו קטנים והם גב נכרכים על אילן כמו הלבלב ויראה שיש לו חלוף וידמה אלי כי המאמר נו ה שהוא הנקרא חסקוס וכי ההמון חוש הושבים שהוא ריחאן סלימאן הסגלות הוא מרכך ומתיך ומיבש המורסות והסמנים יושם עם חומץ על האודם הנקרא חמרא ויועיל וימשחו בו על המורסות הלבנות ויו ויועיל המכות והנגעים יועיל בשימשחו בו על הנגעים המוסיפים כלי הפרקים ימשחו בו על הנקרס ויועיל וה והוא סגלתו אברי הראש יועיל מעקום הפה הארסים ימשחו בו על נשיכת העקרב ויועיל

פרק תרפב רעי אל חמאס ובלטי פאשטוש קולומברים איט קמילורום רל מרעה היונים והבהמות המהות הוא עשב שיש לו גר גרגרים כגרגרי הדס וקרוב מהם אך הם יותר חזקי הכהות ותוכה דומה אל העדשים המקולפים בגוון ובמטעם מהם קצת

מתיקות חטבע חם בראשונה לח בשלישית המפעל
והסגלות הוא רקיק לא יזיק לבהמות הרועים ממנו העדי
תבשילו ישחיר השער הארסים הוא ארס אל השרצים

פרק תרפג רקה ובלטין רובא תוא אל בנדק
הנדי והוא פרי גדול כגודל אל יב
בנדק והוא מתקשקש ויבקע ויצאו ממנו גרגרים כמו הגר
הגרגיל הטבע חם ויבש המורסות והסמנים ימשחו החז
ההזירים עם חומץ ויועיל המכות והנגעים יועיל מהגרב
והחכוך כלי הפרקים ישבר הרוחות המזיקות אברי הראש
עושים ממנו סעוט אל הלקיה ותגדל תועלתו וכן יועיל מ
מכאב חצי הראש והוא שקיקא בער ומכאב הראש הוא ל
צדע וכן יועיל הסעוט ממנו מהכפיון והטפשות
והמלאנכוניאה וכבר נסו הסעוט העשוי ממנו ג׳ ימים וה
והוא מגיר מהגחרים ליחה לבנה מרוכה ומסיר החולי ב
ביום ג׳ ויועיל מן הרוחות אבדי העין יועיל מהמי היורדי
בעין שכוחלים בו וכש מיץ קטן ממנו וכן יועיל מריח חש
השביל הנקרא סכל בער והכסוי שעל העין ועושי ממנו
סעוט עם מי מרזנגוש וכוחלים בו עם אתמד לעוות העי
העינים בער חרל אברי הנשום ישקו מעקרו משקל שני
שני זוזים ביין לחולי הכליות הקר ובע דא אל נגב ולקוצר
הנשימה והשעול הישן ורקיקה הדם מחחזה וזה במה שיש
לו מהקבוץ אברי הנעירה יועיל מהקיא והשלשול ובע
היצא וישקו ממנו שקל ב׳ זוזים אל האצטום וכאב הרחם
ויועיל אם עושים ממנו פתילה והוא פרזגא בער וזה אחר
שמחכבים אותו יגיר דם הוסת ויוציא העובר וכן יפעל מ
מיצו וישלשל המרה האדומה והליחה הלבנה המימיית כ
כמו כן והמרה והאדומה מכל הגוף מאין יגיעה ומאוס עד
שהוא מציל מהצרעות ויסירהו וכן הירקון והכתם בערבי
כלף ודומהו ויסיר הקולון והמשקה ממנו ג׳ דרהם והד
והדרהם ו גרות ועם יין מתוק משקים אותו עם סכנגבין ו
ויתנוהו מעורב עם בטרסלין ודוקו ונותנים בו סקמוניאה
ויגיע שלשולו ויחזקנו ושעורו לכל דרהם ממנו שלשה א
אנולסות מהסקמוניאה ואפשר שיקחו ממנו משקל זוז ויו
וידק ויושם ביין מתוק והסכנגבין וישב בו שעה אחת ואח
ואחב יבושל אותו היין או יושם היין בעדשי או בשעורים
כבשר התרנגולת ושותים המרק ומערבים בו הסקמוניאה
הקדחות יועיל מקדחת הרביעית הוא תריאק לנשיכת הע
העקרב והשרץ הנקרא רתילא וראוי שיקח מקליפתו העל
העליונה כמו עדשה ועושים ממנו סעוט לארס התנשמת

פרק תרפד רבונד ובלטין ריאוברברום המה
המהות יש שמזייפים אותו וזה ש
שיבושל ויקח מימיותו ואחר ייבשוהו ומוכרים אותו כמו ש
שהוא אך יהיה אז עבה ויותר חזק הקבוץ והזך יותר חזק הה
ההתך ופחות הקבוץ הוא הזעפראן בצבעו הסגלות עצמו
מזוג מימיות ואויק וכו עפרירות מתפעל בו האש וכן רוחו
וקבוצו יהיה מעפרירות ויש גם כן נמצא בקבוצו עפרירות
אבל יועיל בו מפעלו ישלם בנקות העפרירות ממנו והזך
פחות הקבוץ העדי יועיל מהכתם והסמנים הנשארים על
על העורות בשימשחו בו עם חומץ ויריקו בו המורסות עו

עושים ממנו תחבשת עם קצת הדברים הלחים אל המורס
המורסות החמות המכות והנגעי יועיל מהשחין הדק ובער
קובא בשיעשו תחבושת עם חומץ כלי הפרקים יועיל מאד
מהנפילה וההכאה אמר אל גוזייהמשקה ממנו שני זוזים פ
מזוג ביין מבושל וישקו ממנו אל הרצוץ עם יין ריחני וכן
בשימשחו בשמנו לרצוץ העצלים ולמכאובם ואל המאו
המהיחה ויועיל מהתתר בער פתאק אברי הנשום יועיל
מקוצר הנשימה ורקיקת הדם אברי המזון יועיל לכבד ו
ולאצטו ולחלש וכאבם ומהבאבי הפגימיי ומהפוקה ויעשו
ממנו תחבושת אל הטחול איברי הנעירה יועיל מהגרה וע
ועקיצת המעים והדשנטריאה וכאב הכוליא וכים השתן ו
ובאיבי הרחם ורקיקת הדם הקדחות יועל מהישנות ומאש
להם הקפים הארסים יועיל מנשיכת השרצים ומן החיונים
ושעור המשקה ממנו בשעור האגריקון

פרק תרפה ראזינאג ובלטין פיניקולום
הוא פנייול או מראטרי והוא
שומר בלשון פרס בר הלבא המהות אשר ידמה זרעו להעז
הכזברת וכחו קרוב מכח המדברי אך הוא יותר חלש ויותר
חזק מן המדבר הגדול הטבע המדברי הוא יותר חזק החום
והיובש ויותר ראוי לשלישית ואמנם הפרדסי יהיה חומו
בשנית המפעל והסגלות יפתח אטמי הכבד אברי העין י
יחדד הראות וכש שרפו ויועיל מהתחלת המים וכעת יריר
ירידתם וחשב דיאסקורדים כי השרצים רועים זרע ראזינג
כשהו לח כדי שתחזק ראותם והאפעים והחיונים מחבבים
בו עיניהם כשיצאו מקניהם אחר ימות הנשמים כדי להאיר
עיניהם אברי חחזה הלח ירבה החלב וכש הפרדסי אברי
המזון כשישקו ממנו במים קרים יועיל מהאסטנסות ולה
ולהבת האצטום ועכולו מתעכב מזונו רע אברי הנעירת
יגיר השתן ודם הוסת והמדברי ישבר החצץ ובמדברי ו
והנהרי תועלת אל הכוליא וכים השתן ויועיל מהזלת חש
השתן וכש המדברי וינקה היולדת וכשיאכלו עקרו עם זר
זרעו יעצור הקדחות יועיל מחישנות וישקוהו במים קר
קרים ויועיל מהאסטנסות בקדחות ומלהבת האצטומכא
הגולד בעד הקדח הארסים תבשילו עם יין יועיל מנשיכת
השרצים וכן עם המים ועקרו יורק ויוש עלנשיכת הכלב
השוטה ויועיל

פרק תרפו ראמך ובלטין ראמיה הוא גט
גטלא מוצרטא הטבע קר ויב
ויבש המפעל והסגלות קובץ ומיבש מרקיק ועוצר וימנע
שפיכת החמרי וישקיט החום אברי המזון יחזק האצטום
כשישתוהו עם הדם אברי הנעירה יעצור הכטן

פרק תרפז ראתינג ובלטין ראתיניגי הוא הד
הדינאדפין ונקרא קולופאניאה ו
והוא שרף הלוטם בער צמאג אל צנובר ואילנו קורין בא
בארץ הצבי ארז הטבע חם בשלישית יבש בראשונה
הסגלות הוא מצמיח הכשר בגופות המעוננות אך יעורר
חלאים בגופות הדשנות ויש שמרפאים בו הנגעים עם גלג
גלנאר והעורקים והדומה להם

פרק תרפח ראסן ובלטין אינולא הוא
אינולא ט א

המהות יש ממנו פרדסי וממנו מין כל עלין ממנו יש במו
זרת עד שיתפשטו על הארץ כמו הנאמס ועלי העדשים
ויגתר מועיל שבו עקרו המבחר שבו כח המשקה העשוי ס
ממנו חזק במפעליו והיתר משובח ממנו המרוקח בחומץ מ
משבר החום הטבע חם ויבש בשלישית ובו רטבה יתר
יתרונית ולכן אינו מחמם הגוף כשיפגשהו המפעל והסג
והסגלות יועיל לכל החליים והכאבים הקרים והתעוררות
הרוחות והנפח ובו כח מאדי ובו תמרוק מופלג בלי הפרקי
יועל מגיד הנשה ומכאב הפרקי עקרו ועליו בתחבושת
יועיל מן הכאבים הקרים ורצוץ העצלים אברי הראש הו
הוא מכאיב הראש אך יתיך כאב חצי הראש אשר מליחה
לבנה ובער שקיקא וכש כשמזלפין אותו אברי הנשום כ
כשיזלפוהו בדבש יעזור על הרקיקה והוא משובח
המפעל כשיערבוהו במרקחת הנקרא אל עוק המנקה הח
החזה והוא משמח הלב ומחזק ויש שעושים ממנו משקה ו
וזה שיוקח ממנו חמשים שקלים ויושם בששה אנולסות ע
עסים ענכים ושירים ממנו אחר ג חדשים וינקה החזה והר
והריאה אברי הנעירה תבשיל עקרו ישלשל איברי ה
הנעירה וכש המשקה העשוי ממנו וכש יקחו הראסן לא יו
יוצרך להשתין בכל שעה הארסים ועיל מנשיבת השרצי
וכש המצרי

פרק תרפט רמד הוא אפר הסגלו כלו ממרק
ומיבש ואעפ שהוא מתחלף וה
והרחוץ ימעיט תמרוקו ויוליד בו צפד ויובש מאין נשיבה
ומי האפר נכנס בסמים המעופשים והיותר חזק שבהם מי
האפר מהתאנים והיתועים והוא יותר ממרק מכל מיני הא
האפר וידמה שהם פחותים בזה ובאפר המזריון ממרק ומ
ומעפש ואפר העצים הקובצים כמו הלוט ובער בלוט וב
ובלעדיו יעצרו הדם המורסות והסמנים אפר הלט אה בע
בער נקרא עסיא הוא טוב לגרב ולשחין הדק הנקר קוכא
בער כשימשחו בו אברי העין אפר המאזריון יחדד הראות
אברי הנשום אפר המזריון יועיל מהאסברא בער זבחא וב
וכש עם תרופת הציצים ובערבי בט אטיף

פרק תרצ רגל אל גראד ובלטין פיש
לוקושטי כלומר רגל החגבים
המהות הוא הולך על דרך בקלא ימאניאה אברי הנשימה
ההזנה ממנו יועיל מהכליון ובער סל הקדחות תבשיליו
יועיל כמו תועלת הסרמק ובלעדיו וזה בקדחת רביעית ו
וקדחת הדם בערבי מטבקא והכפולה והיא מטרטראום

פרק תרצא רגל אל גרבו בלטין פיש
קורוינוש הוא רגל עורב
פא קורבין אברי הנעירה שרש העשב כשיבושל יועיל
מן השלשול הישן ואמר פורוש ובלעדיו שהוא מועיל מן
הקולון כמו כן ועושה מעשה הכבנגבין מאי חזק

פרק תרצב רמא ובלטין גראנטום הם רמו
רמונים הטבע המתוק ממנו קר
בראשונה רטוב בה והחמוץ קר ויבש בשנית הסגלות ה
החמוץ יחסר המרה האדומה וימנע שפיכת היתרונים לקר
לקרבים וכש המשקה העשוי ממנו וכל מין ממנו הוא קו

קובץ הוא ממרק עם קבוצו המורסות והסמנים גרגרי
הרמונים עם דבש עושים מהם רטיה לגלאיי החבורות ו
והשחינים גרגרי הרמונים עם דבש יעשו מהם רטיה לנג
לנגעים הרעים וכן פרחי הרמונים טובים לנגעים הרעים
וכש כשהם שרופים והגלנגאר ידבק המכות בעודם חמ
חמים והרמונים המתוקים הם מרכבים וכל הרמנים מע
מעטי ההזנה והוא משובח והישנים אפשר שהם מועילים
אל האצטו מן ההפוחים והחבושים אך גרגריהם הם רעים
והיותר קובץ שבחלקיהם הם פיות הרמונים וכלם הם קוב
קובצים גרגרי המתוק מהם ובלעדיו אברי הראש גרגרי ה
הרמונים שחוקים ומעורבים בדבש יועילו מנגעי הפה כ
כשימשהו בו ואם יבושל רמון מתוק ביין ויודק אחר כמו
שהוא ועושים תחבושת לאזן יועיל מהמורסא הגולד בת
תועלת גדולה ויין רמונים ותוכם יועילו מתגבורת היין וע
ועסים החמוצים יועיל מהאדומ אברי העין מיץ הרמונים
החמוצים יועילו מהצפורן כער טרפא אברי הנשום הח
החמוצים יעבו החזה והמתוקי ירכבוהו ויחזקוהו ומשקה
מי הרמונים במי המטר יועילו מרקיקת הדם וכל ם יועילו
מדפיקת הלב והם ממרקים הכבד והקרבים אברי
המזון הרמונים החמוצים שבהם מתיקות ובער מרי יוע
יועילו מלהבת האצטומ והגרש העשוי מהם יכשיר תאות
ההרות וכן עסיסם ויותר הרמונים ומיצם המחומם אחר א
אכילה ימנע עליית העשן אל הראש וזה יותר ראוי ממה
שיקדימהו וישוב החזורים למטה אברי הנעירה החמוצים
יגירו השתן מהמתוקים ושניהם מגירים וגרגרי הרמונים
מעורבים בדבש יועילו מנגעי הענבות והחמוצים יזיקו א
אל האצטומ והמעים והגרש העשויכהם רל הקלוי יו
יועיל משלשול האדומה ויחזק האצטו וקליפת עקר הרמ
הרמונים עם יין מבושל יוציא התולעים וגרגרי הדלעת ו
ובער אל קרע אם יאכלום כמו שהוא או שתיית התבשיל
הקדחות הרמונים החמוצים שבהם מדוק ובער מוח יוע
יועילו מהקדחות החדות ולהבת האצטו ואולם המתוקים
פעמים הרבה יזיקו לקדחות החדות

פרק תרצג ריבאס ובלטין ריביש הוא ריב
ריבסיא אשנולא המהות כיון
בבת חמוצי האתרוגים והבוסר הטבע קר בשלישית ויב
ויבש בה הסגלות ירקיק ויבבה הדם וישקיט החום ויועיל
מהמורסא הנקרא טעין העדי יועיל מהסמנים הנקרא חצ
חצבא והבועות הנקראות גדרי והמורסות הנקרא טואעין
והדבר אברי העין יחדד הראות כשיבחלו כמיצו אברי
הנעירה יועיל משלשול האדומה

פרק תרצד ריה ובלטין פולמי הוא ריאה
הסגלה מזונה מעט גוט לליחה
לבנה ובזה צריך עיון המבוה והנגעים ריאת הגמל ת
תרפא הקלוף הגולד ברגל מלחץ המנעל כשמשימים א
אותה חמה אברי המזון הוא קל העכול אברי הנעירה יש
בו עוצר השתן

פרק תרצה רבמה הוא רחמה ובלטי
ראכאמאט אברי הראש יטיפו
מרדתו עם שמן בנפסג בצד המתחלף מכאב חצי הראש
והוא שקיק בער ובצד המתחלף מאזן הנכאב ויועיל
ועושי

ממנו סעוט לנערים אם יוטף ממנו באזנם ויועיל למה ש
שיוליד להם מהרוחות אברי העין יעורב מרדתו במים קר
קרים וכוחלים בו ללובן העין ויועיל אברי הנעירה אם
אמרו כי הזבל שלו יפיל העובר בעשון הארסים אמר בן
אלטריק כי ייבשו מרדתו בכלי זכוכית בצל וכוחלים בו ב
בעד נשיכת האפעה ויועיל ואיני מאמינו ואמרו קצתם ב
בי נסוהו לנשיכת העקרב והשרף והדבורים והיה מועיל ו
ואני חושב שזה במשיחה

פרק תרצו ובלטין ראשאש הוא עפרת
המהות כבר נזכר במלת אס ב וז
וזהו הנקרא קלאעי ואספידאג ואולם האספידאג העשוי מ
ממנו וצד עשיתו זכרתיו באקרגדן הטבע רקיק וקו
ולח הסגלות שריפת ו ירכך וירטיב ויתיר חתכות הדם וה
והאספידג העשוי ממנו צופר ברקיקות כח וידמה לכח ה
התותיא השרוף והעופרת המחותך הוא כבח העופרת הש
השרוף המורסות כשיחבכו באספידג ביין או בדבר אחר
או באחד המיצים הקרים יועיל לנגעים המכות יועיל מה
מהנגעי הרעים והמוסיפים והאספידג ימלא הנגעים ויצפרם
הארסים כשיחבכו באספידאג העשוי ממנו על נשיכת הע
העקרב הימיי והתנין יועיל ויאות להשמר מרוחו בשישת
כשישתוהו

פרק תרצז רעאדה ובלטין רבהאדא הוא ד
דנהרעש אברי הראש כי הנקרא
רעאדה כשיושם על ראש הנכפה יסיר הכפיון אמר גאלי
שהוא יפעל כל זה כל זמן שהוא חי וכבר נסיתי ולא פעל
דבר

פרק תרצח רתינא ובלטין ריאי אבן המהות
אבן כמו הסרטן הטבע קר ולח
בשנית הסגלות מנגב וממרק והוא בבחו קרוב מן הסרטן
אברי העין יחדד הראות

פרק תרצט רוביאן ובלטין רוביאין הוא
לגגושטא והוא דג הסגלות יבש
יבשיר המזון והמליח הישן יוליד השחורה אברי הנעירה
יוסיף בטפת הזרע

פרק תש רטבה ובלטין ראוטוכא המהות ה
הוא אלקאת וכבר זכרנוהו

פרק חשא רכניה הוא דג ששמו קמבריש
ובלטין רוביתי הטבע אמר בן
מסוייא שהוא חם מהלגגושטא אברי הנעירה יעורר תאות
המשגל

אות השין

פרק תשב שקאקיק ובלטין שקאק הוא
רושילא ויא פפארונא המהות
נקרא שקיק אל נעמן והוא ורד אדום חזק הצבע הטבע
חם בשנית רטוב בו המפעל והסגלות הוא רקיק וממרק רו
רוחץ ומושך ומפתח ומחיך העדי ישחיר השער מעורב
והכקיפות אגוזים וכשיקחו עליו ועגפיו כמו שהם יבשיר ה

השער המורסות ימשחו תבשילו על המורסות שאינם ק
קשות ויועיל יורקו בו בעבור הנפח הנקרא דמאמיל והם
והסמנים החמים המכות והנגעים היבש ממנו יועיל מן
הנגעים המטוגפים ויסגרם וכן מן הקלוף והוא מנקה הנגע
הנגעים אברי הראש עושים סעוט ממיצו לנקות הראש
והמוח ולועסים עקרו למשוך רטבת הראש אברי העי מ
מיצו יועיל לחשך הראות ולצנוחה וסמני הנגעים בה וב
ובשיבושל ביין מבושל ועושים ממנו תחבושת ירפא המו
המורסות הקשות מצדי העין אברי החזה כשיבושל עליו
עם ענפיו ועם מרק השעורים ואוכלים ממנו יגיר החלב
אברי הנעירה יגיר דם הוסת

פרק תשג שהדאגג ובלטין שיהידיגיני הוא
זרע אילן קנבורש המהות הוא ז
זרע אילן אל קנאב וכבר דברנו בו ולכן יש לעיין בשני ש
שערים יחד ויש ממנו מין פרדסי ידוע וממנו מדברי אמר
חנן המדברי ימצא אילנו במדבר שאין בו ישוב והוא כמו
זרת ועליו יגבר עליהם הלוכן ופריו כמו הפלפל וגרגריו ד
דומים אל הגרגרים הנקראים חב אל סמנא והם גרגרים יע
יעשה מהם שמן וכבר דברנו בגרגרי אל סמנא הטבע ח
חם ויבש בשלישית המפעל הקנב המדברי
יתיך הרוחות ומיבש בכח ותערובו מעט ורע המורסות
הקנב המדברי כשול עקרו מחובש במורסות החמות במק
במקומות הדבקות שבהם להות שאינן פנות ישקיט החום
ויתיך הקושי אברי הראש יכאיב בחומו ומיצו יטיפו ממנו
לכאב האזן הנולד בעד מוגלא שהוא מרטבת באזן וכן ש
שמנו ועליו יעקרו הילפת מהראש אברי העין יהשיך הר
הראות אברי המזון לאצטו אברי הנעירה ייבש שכבת
זרע וחלב השדאג המדברי ישלשל לאט ויושם ליטרא מ
ממיצו עם חומץ אל העוצר וישלשל העצירה הנולדת מה
מהלבנה והאדומה ויעשה מעשה אל קרשאם

פרק תשד שאהתרג ובלטין פומיש טיר
טיררי הוא פוס טירא המכחר
המשובח ממנו הנכחר הוא הירוק החדש החריף המרריה
הטבע קר בראשונה יבש בשנית המפעל יזכך הדם ומפ
ומפתח ויש בו קור מפני שבו מטעם הקבוץ וחם מפני שב
שבו מטעם המרירות וזרעו יותר חזק המכות והנגעים
שותים ממנו לחכוך ולגרב אברי הראש יחזק בשר השג
השנים אברי המזון יחזק האצטומ ויפתח אטמי הכבד
אברי הנעירה ירכך הטבע ויגיר השתן והמשק ממנו שעו
עשרה זוזים עד חצי ליטרא עד שני שלישי ליטרא עם סו
סוכרי ומהיבש ממנו מעורב בבשול מירבולנש עד י זוזים
ושחוק כמשו הוא מג עד ז התמורה תמורתו בגרב ובק
ובקדחות הישנות חצי משקלו שיני מביי הוא שיני

פרק תשה שיטרג ובלטין שיאטארני נק
נקרא ביק ויא פירלא המהו
ההנדי ממנו הוא חתיכות עצים קטנים דקים ויש לו קליפו
כמו הקרנפל והשבור ממנו נוטה לאירם והשחרות והשי
והשיטרג יצמח בקירות הישגים ובכל מקום שלא ופול
שם שלג ויש לו עלין כמו עלי אל חרף יוליד בימות החם
החמה והוא גדול העלין ויוסיף פעם ויקטן עד שלא יוכל
להראות ואין

לו ריח והוא כמו אל חרף ושעמו וריחו דומה אל
הקרדמוניאה וכחו כמוהו הטבע חם ויבש בסוף השניתו
הסגלות חם מנגע וידמה טעמו וריחו לקרדמאנה וכן כח
העדי יעשו משיחה אל הבהק הלבן והצרעת מעורב עם ח
חומץ ויועיל הם כות ימשחו בו אל הקלוף והנרב מעורב
עם חומץ ויעקרם כלי הפרקים אם ישתו ממנו ל כאיבי ה
הפרקים יועיל אברי המזון ימשחו על הטחול ויחסרנו
אברי הנעירה אברו כי תליית עקרו על אזן בעד כאב כיס
השתן ישקיטנו תמורתו פוא

פרק תשו שילם ובלטין שאסיאילים הוא נ
ניאלא ויא נואיל הטבע אמר
גאלינוס כי יתכן שיהיה חם בראשונה הסגלו רקיק ממרק
ומתיך העדי ימשחו בו על הבהק עם נפרית ויועיל
המורסות יתיך המורכות והחזירים מעורב עם זרע פשתן
ויפתח אותה עם צואת היונים וזרע פשתה המכות
ימשחו מהצומח ממנו מהחטה על הנגעים וזורים אותה ע
עליהם ויועילו וימשחו בו כמו כן על השחין הדק הנקרא
קובא בער ויועיל ויש שיושם על הנגעי עם קליפת הצנון
ויעשו ממנו תחבושת ויועיל כלי הפרקים יבושל במי קר
קרטאן ויעשו תחבושת לניד הנשה ויועי עם צעתר אברי
הראש ישקיט המבוכה הנקרא סדאר אברי הנעירה כשת
בשתעשן בו האשה יעזור על ההרון וכש עם צעתר
ואמר אחד בשם דיסקורדים עם קמח קלי ומירא וזעפראן
או לבונה

פרק תשז שיח ובלטין שסיהא הוא
סינטבריא המהות השיח שני מי
מיני האחד מהם סוריי עליו ועציו חלולים ואמנם יעשה
בעשן והאח עליו כמו הטרפא ונמצ לו כמו כן מין שלישי
נקרא סריון ארמיני מכורכם נקרא אפסנתין בחרי הטבע
חם בשנית יבש בג הנכחר היותר טוב הארמיני הסגלות
כל מין ממנו מחתך ומתיך הרוחות ובו קבוץ פחו מקבוץ
אפסנתין וחומו יותר מחומו ומרידותו יתירה ובו מליחות
העדי אפרו מעורב עם שמן זית או בשמן שקדים יועיל מ
מחולי השועל ושמנו יצמיח חזקן המתעכב להצמיח
המורסות והנגעים ישקיט המורסות והנפח המכות ימנע
האכור ובער אכלא אברי הראש יכאיב הראש אברי
העין יכחלו במימיו האפר הנקרא רמד בער ויתיבנו אברי
הנשום יועיל מקוצר הנשימה אברי המזון יזיק לאצטומ
וכש המין השלישי אברי הנעירה יוציא התולעי ונרגרי
הדלעת ויהרגם ויגיד דם הוסת ורשתן והוא יותר חזק מה
מהאפסנתין בזה הקדחות ושמנו יועיל מקירה נעיר ובע
נפאץ הארסים יועיל מנשיכת השרצים והשרץ הנקרא
רתילא ומהארסים

פרק תשח שדגאר ובלטין שסיניאה הוא פ
פיש קולומביש הוא רגל היונה ה
המהות הוא כס אל חמר כלומר חזרת החמור ועליו כמו
עלי החזרת ולהם קוצים והוא נוטה לשחרות והוא אדום
בימות החמה ועצו כמו דם עד שהוא צובע היד המבחר

עליו יותר חלושים שבו הטבע קר בראשונה עד השנית ה
המפעל והסגלות הנקרא חמרא ממנו אקוטיא קובץ יש
בו מרירות והנקרא פילוסי הוא יותר חוק הקבוץ והנקרא
אנולוס הוא יותר חזק מהם והיותר חריף ואשר אין לו שם
הוא קרוב ממנו ובכללו יש בו קבוץ ויובש כשיערבוהו
בשמן וימרחו בו יזיע העדי אם ימשחו בו יועיל מהירקון
והבהק המורסות יעשו תחבושת על החזירים עם חלב
וימשחו בו על הקלוף ויועיל עם קמח שעורים ויושם עלי
האודם ויועיל וכש המין הנקרא אונולוס המכות יסגור
הנגעים במשיחת עדוב הדונג הנקרא קירוטי אברי
הראש הוא היותר מועיל לבא האזן אברי המזון כש ישתו
ממנו יועיל לירקון וכש אקוטיא ויותר מכאבי הטחול ו
וקליפותיו מעבדים האצטומ אברי הנעירה המשקה ממנו
וכש מאשר אין לו שם שקל וחצי עם קרדמונא או זופא ו
וחרף יוציא התולעים וגרגרי הדלעת והנקרא אקוטיא יו
יועיל לכאב הכליות הארסים המין הנקרא אליוסי יועיל
מנשיכת האפעה מאד בתחבושת או בשתיה ואשר אין לו
שם קרוב מזה

פרק תשט שיל ובלטין שסיל המהות הוא
הוא סם הנדי דומה אל הזנגביל
הטבע חם ויבש בשלישית הסגלות הוא מר וקובק וחריף י
ישבר הרוחות עם דבש יש בו התוך מופלג ורקיקות כלי
הפרקים ויעיל לעצבים ולרצוץ הנקרא פרוך בער

פרק תשי שוכראן ובלטין שוקאראם הוא נ
נושקיאמוש המהות אמר
דיאסקורדים שוק צמח זה כמו השומר הנקרא באז ארג ב
ועליו בעלי הקשואים ולו ציץ לבן וזרעו כמו אגים אמר
רופוש ועליו כעלי הדודאים ובער יברוח והם יותר קטנ
קטנים ויותר חזקי הכרבכות ועליו דקים ואין לו פרי וזר
וזרעו כמו הנאנוכא ויותר גדולים ואין לו טעם ואין לו ר
ריח ויש לו ריח אמר מסיח שהוא מין מהביש ולא אמר
טוב ואני אומר שכבר נמצא בספרים שהוא פרביון בלשון
יון והעתיקו שמו שנבראן ויש שהעתיקו שמו ביש ויש א
אומרים שהוא פרביון ונתחלפו בו הטבע קר ויבש בש
בשלישית עד הרביעית המפעל והסגלו ימנע יציאת הדם
ויקפיאנו ויוליד בטול ההרגש העדי כשימשחו בו המקום
הנמרט מנע בקרתו הצמחת השער שנית ועושים בו תח
תחבושת אל השדים ולא יגדלו המורסות מיצו ישקיט
האודם ובער חמרא וכן ישקיט חולי הנמלה כלי הפרקי
ימשחו בו הנקרס אברי הראש מיצו משובח לרטבת האזן
אברי העין מיצו מושם בכאבי העין ויועיל אברי החזה
יועיל בתחבושת על השדים ולא יוסיפו ומונע הגרת החלב
אברי הנעיר יעצו דם הוס ויועי מנגעי פי הרח ועושי בו
תחבושת על הביצים ולא יוסיפו וימרחו בו אברי הזרע וי
וימנע הקרי הארסים הוא ארס ממי ורפואתו תהי ביין זך

פרק תשיא ובלטין שיקאקול הוא שין שלם
שלמה הטבע חם בשנית ובו ר
רטבה כל שהו הסגלות יש בו רבוך וכח המרקחת העש
העשוי ממנו הנקרא מרבא בבח אל גזר אברי

פרק תשיב שנרה מרים ובלטין ארבור מאריאי הוא שנרידא רל אילן מרים וכבר דברנו בו והו ג מינים ומין אחד בלא פרי ושני מינים יש לו פרי אברי הראש יועיל ממלוי הראש ובער זבאם אברי העין יועיל לירידת המים בעין

פרק תשיג שהמלג ובלטין סישיהימיניגי הוא גרה שברם המדברי הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות מתיך ומרקיק מאד בשכותשים אותו ויושם תחת מראשות הנערים ימנע הריר כפיותיהם כלי הפרק ם יועיל אל הפלאג במשיחה ועושים ממנו סעוט כיין אברי הראש ה הסעוט במימיו ינקה המוח ויועיל מן הלקוה והכפיון בש בשתיה עם היין אברי המזון יועיל מלחות האצטומכא ויועיל מריר פיות הנערים אם יושם תחת מראשותיהם בא כאטר חשבו אברי הנעירה יועיל מרוחות הרחם

פרק תשיד שב ובלטין אלומין הוא אלום ב דפלומא המהות אמר דיסקורדי מיני השב מורכבים והנכנס ממנו ברפואה ג מינים הם המבוקע והרטוב והענול והם והמבוקע הוא שב ימאני והוא לבן נוטה לכרכמות וקובץ ו ובו נמצא וכאלו הוא ציץ השב ונמצא ממנו כמו האבני ולא יורגש בו קבוץ בעת שיטעמוהו וא נו ממיני שב הטבע חם ויבש בשלישית המפעל והסגלות הוא מדנע ו ומיבש וימנע כל שפיכת הדם וימנע הגרת היתרונים וש ושפיכתם וקבוצו יותר מקבוץ הבאדורד וכש בקליפותיו ושרשו וכן הוא יותר חזק בכל דבר ממנו הערי מעורב ע עם שמן זית יהרג הבח העגר לים הנקרא קדאר וכן הבנים ויועיל לריח הפה המכות והנגעי מעורב עם שמרי יין יו יועיל לנגעים הקשים והמתאכלים ומעורב עם כמותו מ מלח אנדרני יועיל אל האכול הנקרא בער אכלא ולשרי ולשריפת האש איברי הראש תבשילו יועיל מכאב השינים אם ימצמץ בו

פרק תשטו שראעי הוא קלקא טריפא יועיל הוא ועליו ועקרו ממורסת ערלת הגרון איב איברי המזון יועיל לאצטומכא ולכבד איברי הנעירה תו תבשיל עקרו יועיל ליציאת דם הוסת כשתסכלהו האשה ואם יושבים כתבשילו יועיל למורסות הענבות הקדחות יועיל מתקדחות הישנות וכש לנערים

פרק שיטו שוניז ובלטין ניגילל הו נייט ויות דק מגייל וריחו חד יותר הטבע חם ו ויבש בשלישית הסגלות חריף ומחתך הליחה הלבנה ממ ממרק ומתיך הרוחות והנפח ומנקה נקיות מופלג העדי י יפסיק היבלות המקומות והרושם ובער והבהק והצרעת ב בסגלה המורסית יושם עם חומץ על הסמנים הרפים ויתיך מורסת הליחה הלבנה והמורסות הקשות המכות ה יושם עם חומץ על נגעי הלבנה והגרב ויועיל אברי הראש יועיל ממלוי הראש ובערבי זבאם ובש בשקולים א אותו ויושם בצרור בגד פשתן ויושם על מצח כאב הראש הקר ויועיל ושרוי בחומץ לילה ועושי ממנו סעוט ויושם

לפני החולה להריח בו יועיל מכאבים הישנים שבראש וב ומהלקוה והוא מהסמים פותחים מאד אט י העצם המסנן ובערבי מצפא ותבשילו עם חומץ יועיל מכאב השינים בשכשוך וכש עם עצי הלוטם ובער צינובר אברי העין עשיית סעוט מהשחוק ממנו עם שמן אירים ימנע התחלת המים אברי הנשום ימנע הנשימה הנצבת בשישתוהו עם ניטרין אברי הנעירה יהרוג התולעים וגרגרי הדלעת וא ואפי אם ימשחו על הטבור ויגיר דם הוסת עם הדבש ימים רצופים וכן עם מים חמים יועיל לחצץ כים השתן והכוליא הקדחות יתיך קדחת ליחה לבנה והשחורה בלבד ויסירם הארסים עשנו יסיר השרצים וחשבו אנשים כי הרבוי ממ ממנו הורג והוא ממה שיועיל מנשיבת השרץ הנקרא רתי רתילא בשתיה ממנו דרהם

פרק תשיז שבת ובלטין אניטום הוא אניט הטבע חומו הוא בין השנית וה והשלישית ויבשו בין הראשונה והשנית ובשישרפוהו ישוב יכשו בשנית הסגלות מבשל הליחות הקרו ומשקיט הכאבים ומתיר הרוחות וכן שמנו ובו רטבה מופלגת ומז ומזגו קרוב מהבשול המפתח והיבש ממנו הוא יותר חזק ה ההתוך המורסות יבשל המורסות המכות אפרו יועיל מ מהנגעים התפוחים כלי הפרקים יועיל מכאיבי העצבים ודומיהם אברי הראש מישן וכל שרף שמנו ומיצו יועיל מכאב האזן השחוריי וייבש לחות האזן אברי העין התמד אבילתו יחשך הראות אברי החזה השבת וזרעו יגיר החל החלב ובש בקרבים הרפים המרובים החלב אברי המזון יועיל מהפוקה הנולדת מהמלוי הנולד מהצפת המאכל ה האצטו אמר גאלינוס ויזיק לאצטו ויש בזרעו נקוי אברי הנעירה יועיל מעקיצת המעים ויפסיק הזרע כהקנא או בישיבה בתבשילו וזרעו יפסיק הטחורים הבלוים ו פרו מ משובח לנגעי הענבות

פרק תשיח שמע הוא דונג כבר גזבר באו המם אברי הנעירה יוסיף בתאות ה המשגל ויגיר הטפה

פרק תשיט שברם ובלשין שסיכראן הוא א אישולא המהות הוא צמח יצמ יצמח בפרדסי ולו קנים דקים ושערות דקות ובער זרגב ועליו ממו עלי הטרבון כפי מח שאני חושב ויש לו חלב המכחר המשובח ממנו הוא הקל הנוטה לאוד כאלו הוא עור כרוך רקיק הקל יפה ואשר לו שני קנים הוא מיבש הב הבשר והנס אשר הוא מעט האודם והקשה אשר לו חושים הוא רע והפראסי רע כמו כן לא יאות להסתפ ממנו כלום הטבע אמ חנן שהוא חם בראש הראשונה יבש בסוף השל השלישית ואמנם חלבו הוא בתכלית שניהם ואפי במדר במדרגה הרביעית המפעל יש בו קבוץ וחדוד ופהוח לפ לפיות הנידים ובעבור זה מרחיקים אותו ואם יבשירוהו ו לא יועיל נו ההכשר בזה והוא בכלל מזיק ובש למזגים הח החמים אברי הראש

חלבו עוזר בעקירת השיני אברי המזון חזק לאצטו ולכבד
ומשקים אותו בתרופות השקי ויאות לשרות אותו תחלה
בכיץ הגדבא ואזיון ועגבה שועל ג ימים ואחר מ בשים
אותו ועוש ם אותו עוגות במעט מלח הגדי ותרכיד והל
והלילג ועבר ויהיה חזק התועלת אברי הנעורה ישלשל ה
השחורה והליחה ה בנה והמים וכבר היו הקודמי נותנים
אותו בתרופות המשלשלות ואחר עזבו אותו בסבת הזקו ל
לתאות המשגל ישכבת זרע ומפני שמפתח גידי פי הטבע
וכן בהכשרו לא יועיל כלום לפי שהכשרו הוא שישרוהו
שלם מבלי שחיקה בחלב יום ולילה והדומה בזה פעמים
רבות וזה מנה שיח ישנו ויבטל מפעלו לעקור הליחות ה
הרעות ומו שאין לו מנום מלהשקותו יערב עמו אגוסון ור
ואזינג והשתיה כמו שעור משקל אחד וזה מעשבו אבל
מחלבו אין טוב בו ולא ראיתי דרך להשקותו ובשיגדיל ה
השלשול ממנו יפסיקנו שישב במים קרים וכשישקוהו אל
הקולונג ישקוהו עם אשק ומקל וס כבינג ומעט מצואת ה
הזאב הנזכר בשער הקולונג הקדחות מרחיקים אותו מפני
שהוא מוליך הקדחו הארסי אם ישתו ממנו שני זוזי ימית

פרק תשב שלגם ובלטין שיסילגים הוא ל
לפתות וכבר נזכר בשער למד
בחבור אב גאליש ממנה מדברית וגניית והיא חמה כמד
במדרגה השנית לחה בראשונ וזגה מזון רב ומולידה הזרע
ומגיר השתן ואינה משלשלת ומאוה המאכל אם תשלק פ
פעמים ותבושם בחומץ והרדל ומימיה יועיל מהירקון ויש
בה עובי ונפח ואם יקרה ממנה זה יקח אחריה אחד מהם
מהמרקחות הנקרא נואתות ואכן פב ס כתב שהוא חמה וי
ויבשה בשני

פרק תשבא שרנאג ובלטין הימאטוטיש הוא
אבן הדם לטי שנגני המהות יוב
מארצות מדבר סיני וממר ויש ממנו שיוציאוהו מהמחצב
ויש שמתחכמים לשרוף האבן השואבת מא ניטוס בער
וישוב מהאדנג במפעלו המכחר היותר משובח המם
הממהר להשבר השוה בכללו והקשה שלא יתערב בו טנו
טנופת ונמצא בו גידים הטבע שאינו רחוץ חם ג ראשונה
יבש בשניה והרחוץ קר עד השלישית וכפי מה שירחצוהו
יהיה יבש בשלישית המפעלים יש בו קבוץ חזק ויראה זה
כשיחבכוהו כמים עד שיתך בם וירחצנו וכחו מונע ובו ח
חום ורקיקות ויובש מופלג אמרו קצתם שהוא בכח מרק
מרקשיתא אך הוא יותר יבש ופחות בחום מבלי רקיקות ו
ותמרוק המכות עושים ממנו אבק על הבשר הנוסף ויח
ויחסר בו אברי העין ימרוק בנגעי העין ויסגר בשיעשוהו
כלובן ביצה ויועיל לבדו מבובד העפעף ואם יש שם מו
מורסות חמות יושם ראשונה במים ואחר יחומם על מדר
מד נה ויושם עם אבק על הבשר הנוסף ואפשר שיועיל ל
לנגעי העין לבדו אברי הנעירה ישקוה עם יין לעצור הש
השתן והגרת דם הוסת ויועיל לקיא השכבת זרע

פרק תשבב שער אלגול ובלטין
קאפילילושאלגוש הוא ק
קפיל ויגיריש המהות והא צמח עוקרי אותו בגידיו ונוונו

בין האודם והשחדו וגידיו ואשר למעלה מהם מתפשטים
והם בפופי הטב חם ויבש אברי החזה ינק החזה והריאה

פרק תשבג שאבלסכאן ובלטין שיסנישקי
המהות הוא דומה בבחו אל הקצום הטבע
חם ויבש בשנית אברי הרא יועיל מהבפיון ויפסיד הריק
היורד וכש מפיות הנערים תמורתו בתועלת הבפיון וב
ובלעדיו מרזנגוש

פרק תשבד שארבין ובלטין שסירבין ובלש
ובלשון רבו שרבינא המהות
הוא אילן העטראן וכבר זכרנוהו בשער העטראן
אמנם נדבר במפעלים המיוחדים והאילן הזה הוא ממין
הלוטם ויש לו פרי כפרי הסרו אך הוא יותר קטן ממנו ויש
לו שני קוצים והוא שני מינים ארוך וקצר המפעל יש
בקליפות האילן הזה בח בקבוץ אברי הראש הדרמ ה בו
יבאיב הראש בחומו ובשתופו לנשיבת האצטו והשכשוך
בבשולו עם חומץ ישקיט באב השינים אברי הנשום פריו
יועיל מהשעול אברי המזון פריו רע לאצטו יגשבנה ויו
ויועיל לכבד אברי הנעירה פריו יועיל משפטוף השתן
ואם ישתו ממנו עם פלפל יגיר השתן ואם יעושן בקליפתו
יוציא העיבר והשליה בשתיה עוצר הבטן ולפעמים עוצר
השתן הארסים שתיית פריו עם יין יועיל למי ששתה אר
ארנבת הים ואם יעורב עם חלב איל וימשחו בו לא יקרבו
אליו השרצים

פרק תשבה שעור ובלטין אורדיא הוא שע
שעורה המהות ידוע והשיפון כמ
כמוהו כשהוא קלוף והפעלות קרובות הטבע קר ויבש ב
בראשונה הסגלות יש בו תמרוק והזנתו פחותה ממזון
החטה ומי השעורים יותר זן מהגרש העשוי ממנו ושניהם
יחסרו הדוד ההערוב ומי שיפון יותר לח וכל מי השעורי
מועילים העדי יושם ממנו על הכתם ובערבי כלף בעורז
חם המורסות יעשו בשולו במים עם זפת וראתינג
ויחבשו על המורסות ויושם מרקו או לבדו על המורסות
החמות המכות הלכלוך עם חומץ חזק ויחובש על הגרב
המנוגע ירפא פתאים כלי הפרקים יחובש בו עם חבושים
וחומץ על הנקרס וימנע המותרות אל הפרקים אברי הגש
הנשום מימיו יועילו לחליי החזה השתיה עם זרע שומר
יגיר החלב ועושים מקמחו ומלילוד וקליפת פפאביר תחב
תחבושת לבאב הצלעות ומימיו רעים לאצטו אברי
הנעירה גרשו יעצור הבטן וכן תבשילו ומרקו יגיר השתן
ומי מרק החטה בשישתוהו יגיר יותר הקדחות מימיו מקר
מקרדים מרטיבים אמנם בחום ישתום לבדם וכקור עם
מי כרפס וסוכרי ושומר וישקו גב המבושל ממנו עם
תאנים מזוג במי קרטאן לקדחת הליחה הלבנה

פרק תשבו שחם ובלטין אדיפיש הוא חלב
או שומן הטבע חלב האווזו
הקטנות יותר חם ויותר יבש
ואחריו שומן הברבור והוא יותר חלק וקל שומן האנדא
דק מאד ויותר חם משומן התרנגולת ושומן תרנגולת ממו
ממוצע חלב האיל הוא חזק החום וחלב הבקר ממוצע בין
חלב האריה והכנזים וחלב הדוב רקיק

וחלב הזכרים בכל אלו יותר חזק וחלב הנשר יותר קל
וחלב העז יותר קיבץ מכלם וחלב התיש יותר חזק ההתך
העדי חלב הדוב וחלב האווזות יועיל מחולי השועל
וחלב החמור יועיל מסמני העור וחלב האווזות יועיל מב
מבקיעי הפנים והשפתים המורסות חלב החזירים יועיל
מהמורסות וחלב האריה יתיר קשיים המכות חלב
החזירים יועיל משריפת האש אברי הראש חלב הא
האווזות ישקיט כאב האזן וכן חלב השועל יועיל לזה מאד
חלב התרנגולת יועיל מעובי הלשון אברי העין חלב
הדגים יועיל ממי העין ויחדד הראות עם דבש וחלב הא
האפעה הטרי יועיל מכסוי העין והמים היורדים בו ושלא
יצמח השער הנמרט בו בהעפעפים כלי הפרקים
חלב האיל יועיל מהקווץ אברי הנעירה חלב העזים
יועיל לעקיצת המעים ויועיל מנגעיהם חלב העז יותר
חזק ברפואת נגעי המעים מחלב החזירים וזה בעבור מ
מהירות קפאונו אך חלב החזיר יותר חזק ההשקט אל הנש
הנשיכה חלב הגמלים בעשון יועיל לטחורים וכל
החלבים הרכים כמו התרנגלים ובלעדיו יועיל מכאבי הר
הרחם והישן יזיקם וכן חלב האווז יועיל לרחם הארסים
חלב החזירים יועיל מנשיכת השרצים וחלב הפיל והאיל
כשיבושל יוציא השרצים וחלב העז יועיל מהצרעות בע
בערבי דאריח ·

פרק תשבז שער ובלטין קאפיללוש
הסגלות השרוף מחמם ומיבש ב
בבח העדי ימרוק השנים
ומימיו יצמחו השער הנגעים השרוף ממנו ייבש הנ
הנגעים הרטובים המטונפים התחופים בבח אברי הראש
השער השרוף ימרוק השינים הארסים שער האדם עם
חומץ יעשו תחבושת כלב השוטה ·

פרק תשבח שקנדאם ובלטין שוקודוש
הטבע בחו חם הסגלות שותים
מיצו לכאבים ויועיל העדי
הטרי ממנו עם יין ימשחו על הבהק ויועיל המכות ידבק
הנגעים השינים ויזרוהו על הבשר הנוסף ויחסרנו כלי
הפרקים יעשו משיחה עם חומץ לנקרם ויועיל
ויועיל ומשיחה עם דונג לכאב השדרה
אברי הנשום יעשו ממנו רקוח בערבי לעואק ויועיל אל
השעול אברי המזון ישקו ממנו ב׳ דרהם עם אדרומאלי
לעקיצת האצטומכא אברי הנעירה ישתו ממנו ב זוזים
עם אדרומלי לדיסנטיריאה ועוצר השתן ואם תסכלהו
האשה יגיר דם היסת ·

פרק תשבט שגרה אל בקר ובלטין ארבור ס
סימקום כלומר אילן הבקר
הטבע קר בראשנה ויבש בה ה
העדי ימשחו בו על הקלוף עם חומץ ויועיל המכות
יסגור הנגעים הרטובים הטריים וימשחו בו על הקלוף ע
עם חומץ וירפאם ויברכו קליפותיו על המכות ויסגרם

פרק תשל שכה ביצה ובלטין שפינא אלבא
כלומר קוץ לבן המהות הוא
אל בדאור הטבע קר ויבש
בראשנה כלי הפרקים תבשילו יועיל לכאב הפרקים
והנקרס אברי המזון יועיל לאצטומכא ·

פרק תשלא שובה אל יהודית ובלטין שפ
שפינא אינדיקא הטבע חם
הסגלות הוא מאד רקיק כלי הפרקים יועיל מתנועה ב
כלי חפץ בערבי בזאז אברי הראש ישכשבו בתבשילו
לכאב השינים ויועיל אברי החזה יועיל מרקיקת הדם

פרק תשלב שובה מצרית ובלטין שיפינא א
אגיפסיאה הטבע קר בראשנה
יבש בשניה המפעל מיבש ומפסיד הנזילות המכות
עקרו ויותר זרעו הם חזקים בחבור הנגעים אברי הנשום
יועיל ממורסו הגרון אברי המזון יועיל ממורסו האצטו

פרק תשלג תמר אינדי המכחר היותר
משובח החדש הלח שאינו כמ
כמוש וחומצתו צודקת הטבע
קר ויבש בשנית המפעל משלשל והוא יותר רקיק מ
מהאנסים ופחות רטבה אברי המזון יועיל מרוב הקיא
והצמא בקדחות ויקבץ האצטומכא בעד רבוי הקיא אברי
הנעירה ישלשל האדומה והמשקה מתבשילו קרוב מחצי ל
ליטרא הקדחות יועיל מקדחות הגולדות מהעלוף ובער
נסי ומהתלאה ובער גרב וכל שכן כשיצטר לרכוך הטבע

פרק תשלד תורדי ובלטין תותרי המהות
אמ׳ דיסקורדים שהוא עשב דו
דומים עלי לעלי פראסין ושוקו מרובע ובו חצי אמה
ויש לו קליפות בהם זרע ארוך ושחור וזהו התורדי שמס
שמסתפקים בו ואמנם המדרבי הוא זרע עגול הטבע חם
ורטוב בשנית המפעל יש לו חריפות כמו חריפות אל
הרף והוא מנגע המורסות יועיל מהסרטאנים שאינם מ
מנוגעים כשימשחו בו מי דבש ויועיל מכל המורסות הק
הקשות המחבשים בו על הנפח כלי הפרקים עושים מ
ממנו תחבושת לקשי הנקרס אברי הראש יועיל ממורסו
אחורי האזנים אברי הטין בשיכחלו בו עם דבש ינקה
נגעי העין אברי החזה יועיל במרקחת הנקרא לעאק ב
בערבי על רקיקת התערובים אחר שישרוהו ויורתח במים
ויושם בקדרה ויצלוהו אברי הנעירה יועיל לתאות הם
המשגל וכל שכן ביין מבושל ·

פרק תשלה תרוב ובלטין תירוב המהות
הוא אילן ידוע והקוקי מין מס
ממנו והקצם קריש זרע אילנו ועושים ממנו הזפת המדברי
הסגלות אמנם זרעו הוא קצם קריש בחו קובץ רקיק הח
החמום המורסות עלי האילן הזה עושים תחבושת אל הם
המורסות החמות המכות עליו וזרעו בעירוב הדונג ושמן
הדם יושם על נגעי הגופות המעוננים ועל כל הנגעים הח
החמים הלחים ויועיל והקליפות טובות אל המכות בשיזרו
ממנו עליו ובשיתנו עליו על המכות הרעות ימנע הפסדם
אברי הראש ישכשבו בתבשילו וכל שכן עם חומץ לכאב
השינים יועיל ויש שבותשים מעציו ומבשלים אותו בח
בחומץ כמו בן ויועיל מזה אברי העין יושם עשנו בכחול
העין ויועיל אברי הנשום זרעו הוא קצם קריש עוזר על
הרקיקה ושרפו גדול התועלת מהשעול הישן מאד והוא מ
מין מהזפת אברי המזון משקל שקל מעורב עם דבש יו
יועיל ממאורעי הכבד אברי הנעירה אם ישתו ממנו יע
יעצור הבטן

פרק תשלו תרנגכין ובלטי תיריניאבין הו מנא המהות הוא טל ויותר מה שהוא נופל בברכאן ויותר מה שהוא נופל בארצותינו על האבנים המבחר היותר משובח שבו הטרי הלבן הטבע ישר נוטה לחום המפעל הוא מרכך וטוב אל הת התמרוק אברי הנשום יועיל מהשעיל וירבך החזה וישק וישקיט הצמא אברי הנעירה ישלשל האדומה בגחת וש ושלשולו הוא כסגלה שבו והמשקה ממנו י שקלים עד כ

פרק תשלז תותיא ובלטין תותיא הוא טוש טושיא תולדת התותיא הוא מ מעשן עולה במקום שמצרפים הנחשת מהאבנים המע המעורבים בו והעופרת המתערב עמו וכמו בן אפשר שי שיעלה מהאקלימיה ויעלה תותיא והשקע אקלימיא ונקרא סקודרי והתותיא יש ממנו לבן וממנו מבורכם וממנו נו נוטה לאודם והנהרי והוא רחיצת התותיא מתאסף במו הש השמרים תחת הים שרוחצים אותו בהם וזהו הנקרא סקו סקודרי וההפרש שבין שקודאש והתותיא שהתותיא עולה למעלה וזה ישאר בתחתית הכלי שיצא מהם הנחשת וזה במו האקלימיא וכשיעלה זה יעלה ממנו התותיא המבחר המשובח ממנו הוא הלבן הקל ואחריו הלבן המכ המבורכם ואחריו אשר כנוון אל פסתק הבראמני והטרי מכללם הוא היותר משובח הטבע קר בראשנה ויבש בשנית הסגלות מיבש מאין נשיכה והוא היותר משובח שבדברים המיבשים העדי יועיל מביצי הכנים ובערבי צפאן המכות הרחוץ ממנו יועיל מהנגעים הסרטניים אברי העין יועיל מכאב העין וימנע היתרונים הרפים הם המעופשים אשר בגידי העין מלעבור בקרומות העין ובל שכן הרחוץ אברי הנעירה יועיל מנגעי העגבות והביצים והאמה ומורסתם •

פרק תשלח תנבאר ובלטין תינבאר הוא ב בורייש המהות יש ממנו יוצא מהמחצב וממנו עושים אותו ונקרא חבור הזהב וב ובערבי לחם אל דהב אברי הראש יועיל מכאב השינים ומאכולו וזה בסגלתו •

פרק תשלט תמסרגון ובלטין תשמאראק הטבע חם ויבש המפעל קובץ בכח •

פרק תשם תורמוס ובלטין לופינוש המהות הם גרגדים שטוח בתבניתו וטע וטעמו מר נקוב באמצע הוא הפול המצרי המבחר הם המדברי ממנו הוא יותר חזק בכל מה שזוכרים ממפעל וא אך הוא יותר קטן הטבע חם בראשנה יבש בשנית המפעל הוא קובץ בכח והתורמוס שבו מרירות ימרוק ויתיך מאין נשיכה אמר גאלינוס כי התורמוס שיסירו ממ ממוצע המרירות הוא גס ולא ירחק שיהיה צופד ולא יהיה נשאר בו מתיקות ובכלל הוא רע קשה העכול יוליד תער תערוב גס בגידים כשלא יתעכל היטב והמובשר מרובה ה המזון וכשיבושל היטב ויתעכל יהיה בלתי רע התערוב ב בו יובש ודבוק והוא שרוי תסיר מרירותו ואחר יבושל בב בכלל הוא קרוב לתרופה יותר מהמזון העדי ירקיק הש השער וימרוק הכתם והכהק והרושם והסמנים וימרוק הפ הפנים וכש בשיבושל במי המטר עד שיהיה נמוח וכאשר יקחו ליט מתבשילו יועיל מהצרעת המורסות יועיל מן הסמנים אשר בפנים והנגעים והמורסות החמות והח והחזירים והקושי מעורב עם חומץ ודבש ובמו שראוי לכל גוף וגוף ותבשילו בשישפכוהו על המורסא הנקרא ענק ענקוריאת יועיל מהפסדו המכות יועיל מהנרב עד בי אשר יעורב עם שרש מאזריון השחור יסיר נרב הבהמות ו ויועיל מהאיכול בערבי אכלא ומהגרעינים הדקים ובעד חצף והנגעים הרעים הכעורים וקמחו מעורב עם קמח ש שעורים ישקיט כאיבי המכות ויועיל מהאש הפראסי כלי הפרקים תחבושת ממנו על גיד הנשה יועיל אברי הראש קמחו יועיל מנגעי הראש הלח אברי המזון יפתח אטמי הכבד והטחול וכל שכן כשיבושל בחומץ ודבש ויותר עם דבש ויין ופלפל ואשר אין לו מרירות ישקיט האסטנסות וי ויכשיר התאוה אבל המובשר עד שיסור מרירותו הוא כב כבד לעבור במעברים אברי הנעירה יוציא התולעים ו ונרגרי הדלעת כשיבושל וימרחו בו על הטבור והלח בת בדבש ושתיה בחומץ המזוג יועיל מכאובי הנשים ויגיר הנ הנדות ויוציא העובר עם רודא ופלפל בשתיה וכבר יעשה פתילה עם דבש לזה ויוציא התולעים בשתיה עם דבש וח וחומץ ולכן יגיר השתן והוא עוצר הבטן אך המתוק ממנו כמו שאמרו קצתם אינו משלשל ואינו עוצר •

פרק תשמא תנין כהרי רל תנין הים אם גא גאלינוס ויבוקע ויושם על נש נשיכתו יועיל •

פרק תשמב תמסאח ובלטין תינשא אברי העין זבלו יועיל מלובן העין הארסיה חלבו על נשיכתו ישקיט תכף הכאב

פרק תשמג תנבול ובלטין תינבול הטבע קר בראשנה יבש בשנית המפעל קובץ ומיבש אברי הראש יחזק גומות השינים וההנדיים ילעסוהו בעבור זה תמיד אברי המזון יחזק האצטו ולזה ילעסוהו ההנדיים גב

פרק תשמד תפסיא ובלטין תיפישיאי המהות הוא סראב המדברי ונק ונקרא תאפאשיא בתיו רפה המבחר לא יועיל ממנו אלא הלח וכשיעבור עליו שנה יחלש ולא יועיל כלום מפני ש שנתכים הלחויות היתרוניות שבו הטבע חם מאד שורף חזק החום והיובש ובו רטבה יתרונית זרה ובעבורה אינו נ נושך תכף המפע מנקה ומשלשל ומכשל ופותח ובעבור לחותו היתרונית אינו שורף אלא אחר שעה והוא ממה ש שימשוך משיכה חזקה מעומק הגוף אבל זה אחר זמן בע בעבור לחותו היתרונית ואין לו דמיו בשנוי המזג לחום העדי יצמיח השער מחולי השועל ומעט שימצא לו דמיון בזה וכבר זכרנו צד עשיתו במקומות שלו ויועיל מכהות ה הדם ואין ראוי להניחו עליו פחות משעה ולבן יועיל מס מסמני הצרעת והכתם הנקרא כרף בערבי כלי הפרקים ימשחו בו על רפיון העצבים ועל הנקרס ועל הפרקים הק הקרים ויועיל והוא מיוחד בגיד הנשה אברי הנשום יועיל מרקיקת הדם וקצר הנשימה ויועיל מכאב הצלעות וכש אל הישן מהמכאובים ועושים ממנו תחבושת ומש ומשיחה והדקה ויעזור על רקיקת היתרונים כשימשחו בו ומתחכמים להרכיבו במרקחות

הנקרא לאעוק אברי הנעירה יש בעקרו וקליפותיו וד
ודמעתו שלשול הארסים יקחו מקליפותיו ג דרהם ומ
ומהציצים ג אנולסות ומן הדמע ד דרהם וכשיערבו יותר
יזיק תמורתו שליש מבמותו מבתירא ושליש חרף

פרק תשמה תפאח הוא תפוח המבחר
היותר משובח ממנו הוא חש
חשאמי והתפל הוא רע מעט התועלת לא יועיל בלום
הטבע הפג איננו מבושל הוא יותר קר טוב ויותר רטוב מ
מפני מה שבו מן המימיות והעפוץ והקובץ והחמוץ קר וגם
והמתוק מימיי נוטה יותר לחום מבלעדיו ואעפי שהעודף
עליו הקור ומיניו מתחלפים וכן עליהם וכן אילניהם וב
ובכלל המתגבר בעצמו הוא לחות יתרונית קרה ואולי אש
אשר הוא חזק המתיקות הוא ישר או נוטה ליושר המפעל
הוא מונע היתרונים ויותר עליו ויש בתפוחים וכל שכן ב
בשאינו נמתק והעפוץ הקובץ ממנו מימיי ועפריי והמתוק
מימיי מאד נוטה לצד רטבה יתרונית ולכן ירתיח מיצו בם
במהרא והדבש שומר מיצו ויולד מעפיצותו וקבוצו תע
תערוב עפרי והחמוץ והפג יוליד ליחה לבנה ועפושים
וסדחות וזה בסגלת תערובו ופגותו מפני שהוא מקבל הע
העפוש ותערוב החמוץ יותר רקיק מתערוב הקובץ והמש
והמשקה העשוי מהתפוחים וכלעדיהם תישן מהם יותר מ
משובח מהחדש מפני שיתכו הקטורים הרעים ממנו
המורסות עליו ומיצו יועילו מהתחלות המורסות החמות
הכוכת עליו וקליפותיו יסגרם וכן יפעל המיץ הקובץ מם
ממנו כלי הפרקים התמדת אכילתם יוליד כאב העצבים
וכל שכן בתקופת ניסן אברי החזה יחזק הלב ויותר הם
המבושם השמי והמבושם המתוק והחמוץ ואעפי שיש שם
חלק מהחום הוא גדול התועלת וגרשו כמו כן אברי המזון
מחזק האצטו החלושה והקובץ ממנו יועיל אל האצטומ
יהיה מהחום אי מרטבה וכן החמוץ והעפוץ יועילו מחו
מחולשתה אם יש בה תערוב קר וגם מאד מפני נסותו ואם
יצלוהו בעסה יועיל למעוט התאוה וגרש התפ חים יחזק
האצטו וימנע הקיא אברי הנעירה המתוק והחמוץ כש
כשיפגעו באצטו תערוב גם אפשר שיורידנו עם הציאה
ואם תהיה ריקה יעצור והצלוי בעסה יועילו מן התולעים
ומשלשול הדשנטנטריא והיותר נאות לדישנטיריאה הוא
העפוץ והגרש העשוי ממנו כמו כן אלא אם יגנדהו הסוכרי
הקדחת יוליד מחומצתו קדחות מרובות בסגלה תערובו
הארסים יועיל מהארסים וכן מיצו

פרק תשמו תרביד וכלטין תורביט הוא ת
תורביא המבחר היותר משובח
הלבן המאיר החלול בשפופרת הקנים שחללו דק וכן הח
החלק הממהר להשבר ואינו גם ויש ממנו שיתאכל ויחלש
הקל מאד והנקוב הוא החלוש והבשרי שיתחבו קליפתו הב
הכוהה עד שישאר הלובן והשחוק ממנו יאוסף בשמן שק
שקדים הסגלות בשים זפקו בו יוריש יבשות וגנוב בנוף ל
לפי שיוציא הרטבות הרקיקות ולכן ינתן עם שמן שקדים
כלי הפרקים יועיל מחליי העצב אברי הנעירה ישלשל
ליחה לבנה מרובה וישלשל כל התערובים הנסים השרופי
מעט וזה כשיוקח שחוק ואמנם אם יקח מבושל יהיה בחפך
ואמר בן מסויאה שישלשל הליחות העבות הנדבקות ואם

קצתם כי הוא משלשל ליחה לבנה דביקה מהירכים והיותר
נכון שהוא אינו משלשל אלא הרקיק מהליחה הלבנה ואם
יחוזק בזנגביל ומה שלו הדור ישלשל התערוב הנס והל
והליחה הלבנה הנאה ואמנם לבדו לא ישלשל הנס אלא א
יפגענו מסובך באצטו והמעים והמשקה ממנו עד שני זו
זוזים והמשקה ממנו בבשול עד ד זוזים

פרק תשמו תין ובלטין פיקוש הוא תאנים
התאנים עצמם יש להם טבע א
אחר ויש לעליהם ולחלבם כח יתועי וכשלא ימצאו עלי
עליהם יבושלו ענפי התאנים המדברים שבורים ובתושים
ולוקחים מימיהם או יוקח מהם מיץ בשלוקחים משאר הע
העשבים ומיץ התאנים המבושל היטב העבה ירמה אל ה
הדבש במפעלו היותר משובה מהם חם הלבנים ואחריהם
האדומים ואחריהם השחורים והיותר משובח המבושל הר
הרבה והקרוב שאינם מזיקים והיבשים משובחים במפע
במפעליהם אלא שהדם הנולד מהם אינו משובח ולכן יו
יולידו הבנים אלא אם יאכלום עם האגוזים ואז תיטב ליח
ליחתם ואחר האגוזים השקדים והיותר קלים שבכלם הם ה
הלבנים הטבע הלח ממנו חם מעט והלח מרובה המימיות
מעט התרופה והפגים הם ממרקים נוטים לקור כל שהו ח
חוץ מחלבם והיבשים חמים בראשנה יבשים בסופה וד
ורקיקים הסגלות מיבשים מהם וכל שכן החריפים הם ח
חזקי התמרוק ומבשלים ומתירים והמרובי הבשר הם ית
יתרי הבשול ובם צפד וחתוך וחריפות והמדברים יותר חר
חריפים ויותר חזקים בחום והתאנים יותר זכים משאר הפ
הפירות והחזקים בבשול יותר קרוב שלא יזיקו בם נפח וא
ואפשר שיצא מהם בכח עד ההחשנה החריף והיבש מהת
מהתמרוק עד כי היבש מהם ועליו כשיבושלו עם שרש מ
מאזריון השחור יהיו רפואה לגרב הבהמות ומיץ עליהן חז
חזק החום והתמרוק ובם רב ך מופלג ויוחן העפושים אל
העור ויולידו הזיעה וכאשר אוכלים מהם ישקוטו החום וב
וכן כפי מה שאני חושב כי היבש מהם ידחה לחוץ וידחו ו
ויולידו הזיעה וחלבם יקפיא הדם המותך והחלבים וימיץ
הקפוי והרטובים מהם ממהרים לזון ולעבור כאצטו ובנוף
ומזון התאנים ואעפ שאינו במדרגת המזון הבשר והגרגרים
הם יותר ממלאים ממזון כל הפירות וכח מיץ ענפיו קודם
שיצמחו העלים קרובים מכח חלבם ומשקים מאפר עציו
אל החלב הקפוי בבטן ומי אפר עצי הלוטם הנקרא בלוט
בערבי קרובי הענין מהם ויין התאני מהם רקי רע
התערוב ונמצא בענפי התאנים מרקיקות עד שגמוח בם ה
הבשר כשיבושל בהם ויש בשקמים בח מושך מעומק הנוף
יתיך למה שימשוך העדי התאנים הפגים ימשחו בהם
ויעשו תחבושת על הרושם השחור הנקרא קילאן בערבי ו
ועל היכלות הנקרא תאליל ומיניו יועילו וכן על הבהק
וכן יעשו עליהם ובשאוכלים מהם יבשיר הגוון הנפסד מ
מפני מורסת החליים החדים הרפים והם מבשלים המורסות
הקשות הנקראו דמאמיל בערב וכש כשיערבו עם אריסא
ונטרון וסיד עם קליפ רמוני יועילו למורסו ראשי האצבעו
הנקרא דחס בער וחלב השקמי יועיל מהמורסות הקשות
לבשל ולהתוך והחזירים הנקרא באנזיר ואל העצל גם כן
יועיל בשול

השקמים יועיל בעירוב הכותח ומיץ עליהם יסיר סמני הר
הרשם ואם יושם מעורב בדונג על הבקועים הנולדים מ
מן הקור יועיל וחלבם יועיל בכל ה והם משמינים שומן
קל ההתכה ויולידו הכנים וזה בעבור הפסד תערובם וא
ואמרו שהם נרחים בלחץ מחר והוא משובח התערוב
המורסות עושים מהם תחבושת על המורסות הקרות ועל
האודם הנקרא דמרה וזה כשיבשלוהו עם קמח שעורים
והתאנים הפנים עושים מהם תחבושת על הכהק ויועילו
והם מבשלים המורסות הקשות הנקראות דמאמיל והרט
והרטובים מהם יולידו הנגע הנקרא חצף אם יעשה ותב
ותבשילם יועיל למורסות הגרון ומורסות
שרשי האזנים כשיעשו מהם גרגיר עם קלפות הרמונים ו
ועם הסכם הגלוש הנקרא פאניד יועיל ממורסות האצב
האצבעות הנקרא דאחס התאנים היבשים יזיקו למורסות
הכבד והטחול וזה בעד מתיקותם ואמנם כשתהיה המר
המירסא קשה לא יזיקו ולא יועילו אלא אם יעורבו בדב
בדברים המתיכים והמריקים יועיל מאד והשקמים הם חז
חזקים לקשי המורסות המכות מיץ עלי התאנים ינגע
ומושחים בתבשילם מעורב עם קצף החרדל על החכוך ו
ויועיל ועליהם יועילו מהשחין הנקרא קובא ויושמו על ה
הכפחת הנקרא שאנא ועל הנגעים שהם גסי הרטבות והם
והמים שנתבשלו בהם אפרם הם אוכלים ומנקים הנגעים
הישנים ואם יערבו עם קליפת הרמונים ירפאו מורסת רא
ראשי האצבעות והערוב עם קלקנד יועילו לנגעי
השוקים הרעים וחלב השקמים מדביק המכות כלי הפרקי
יערבו ההאנים ועליהם ועלי ראשבאש וישימו על קליפ
קליפות העצמות ויועיל והמים שנתבשל בהם אפר עצי
עציהם ישפכום על העצבים הנבאבים ויועילו ויש שמשק
שמשקים מהם שעור אוקיא וחצי יועיל איברי הראש
התאנים הלחים והיבשים יועילו מן הכפיון ויטיפו מתב
מתבשילם עם קצף החרדל באזן הצוללת ויועיל וחלבם
עם מיץ ענפיהם קודם שיצמחו בהם העלים כשיושם בש
בשן הנאכלת יועיל והתחבושת מהם על מורסת שרש הא
האזן יועיל והתאנים הפנים ירפאו נגעי הראש בתחבושת
אברי העין חלבם מעורב עם דבש יועיל מהסגורים הרטוב
הנקרא עשה ומהתחלת המים ועובי המחיצות ויסרחו בע
בעליהם על גסות העפעפים והגרב הנולד בהם וינקה א
אותם אברי הנשום התאנים הרטובים והיבשים יועילו
מעובי הגרון והם נאותים לחזה וקנה הריאה ומשקה הת
התאנים יגיר השתן וכן ייגו יועילו מהשעול הישן וכאבי
החזה וממורסות קנה הריאה אברי המזון יפתח אטמי ה
הכבד והטחול אמר גאלינוס הלחות מהם הם רעות לאצ
לאצטומכא והיבשים אינם רעים וכשיאכלו בכותח ינקו
יתרוני האצטומכא והם מפסיקים הצמא אשר מלבנה מל
מלוחה ומעורר הצמא הנולד משקוי בערבי אסתסקא וכש
עם אפסנתין וכן כשישתו יינם יועיל לאצטו ויפסיק תאות
המאכל והתאנים הם טובי הירידה ממהרים לעבור וזה ב
בתמרוק והיבשים יזיקו לכבד ולטחול שבהם מורסא וזה
במתיקותם ואם תהיה המורסא קשה לא יזיקו ולא יועילו ו
ואכילתם על הצום תועלת גדולה שיפתחו מעברי המזון ו
ובש עם האגוזים והשקדים אלא שהם זנים יותר עם האג
האגוזים ממה שהם זנים עם השקדים ואם אוכלים מהם עם
הדברים המעכים יהיה נזקם גדול והשקמים הם רעים ל
לאצטו מעטי המזון אך יועילו לגסות הטחול וזה כשעושי
ממנו תחב אש וכל מיני התאנים אינם נאותים ל

להגרת החמרים מהמעים אברי הנעירה יועיל לכליות
ובים השתן הלחים והיבשים ויושמו לעוצר השתן ואינם
נאותים להגרת החמרים אל המעים ומיץ עליהם יפתח פי
פיות גדי הענכות והלחות ירככו וישלשלו מעט וכל שכן
עם שקדים כתושים וחלבם ירככו קושי הרחם וכן אם יע
יעורב עם נטרון וקרטן ויאכלו קורם האכילה ויסכלו הנ
הנשים חלבם מעורב עם אודם ביצה ינקה הרחם ויגיר ד
דם הוסת ותחבושת מהם על הרחם יועיל ויושמו בחקנא ע
עם סראב ויועיל וכל שכן חלבם ויוציאו החצץ מהכוליא
אם יורגלו ובשיקחו מן הנכנה מהבח אשר יזון מענפי הת
התאנים ויושם בה מחלב התאנים מעט יהיו חזקים בש
בשלשול הבטן ובנקוי הכליות וישקו מאפר עצי התאנים
למי שיש לו שלשול והחולי הנקרא דישנטריאה אוקיא ו
וחצי ועושים חקנא במעברי השתן הנקרא חלבאן מעורב
בשמן זית ויין התאנים יגיר וירכך והתאנים ממהרים לר
לרדת מהבטן וממהרים לעבור הארסים חלבם יועיל מ
מנשיכת העקרב בשמורחים בם וכן לנשיכת השרץ הנקרא
רתילא והפנים הלחים מהם יושמו על נשיכת הכלב הש
השוטה ויועילו והתחבושת עם כוסמת על נשיכת החיה ב
נקרא אבן ערם יועיל ושתיית מי אפרם יועיל מנשיכת ה
השרץ הנקרא רתילא וכן אם מושחים והשקמים יועילו מ
מהנשיכות בשתיה או במשיחה

פרק

תשמח תות וכלטין מורום הם מוראש
המהות התות שני מינים האח
האחר נקרא פרסים והוא מתוק והוא הולך בדרך התאנים ב
בבשול אלא שהוא יותר רע המזון ופחות והדם הנולד מם
ממנו יותר רזה ויותר רע אל האצטומכא ויש לו כל ענ
עניני התאנים אך הוא פחות ממנו ואו הפחות ממנו תות
שאמי והתות הפג כשיבשוהו יושם במקום הסומאק
הטבע המתוק חם ולח והחמוץ נקרא שאמי הוא ישר הקור
והרטבה המפעל יש בו קבוץ ורקיקות ומיץ התות קובץ
וכל שכן כשיבושל בכלי נחשת ומונע הגרת החומר אל ה
האכרים וכש הפג והוא במו הסומק העדי בשיבושלו ע
עליו ועלי התאנים ועלי הכרם השחור עם מי הנשם י
ישחיר השער המורסות החמוץ עוצר מורסת הפה והגרון
ועליו מופרגים אל האסכרא הנקרא דאכא והחניקות
המכות החמוץ ממנו ימנע הנגעים הרעים ומיבשים וכן מ
מיצו אברי הראש עשים החמוץ ותבשיל עקרו יועיל אל
השן הנבאבת אברי המזון התות רע לאצטו ויפסידה וכ
ובש המין הנקרא פראסיט וכשלא יפסד באצטו מהר אינו
מזיק ויאות לאכול כל מיניו קודם האכילה ועל האצטומ
שאין בה הפסד ואמנם הנקרא שאמי מזיק לאצטומכא הנ
הנובר האדומה ואין בו מרוע חבור לאצטו מה שיש במין
הנקרא פראסיט אם יש בו רוע אינו מוליד אסטנסות והזנ
והזנתו מעוטה והוא מאוה המאכל וימעידנו ויוציאנו מ
מהר ובכלל הוא יורד מהר מהאצטו אך הוא מעובב היר
הירידה מהמעים אברי הנעירה התות המלוח המיובש י
יעצור הבטן בכח ויועיל מדשנטריאה ודמע התות הוא מ
משלשל וקליפתו נקיה שלשולו יותר והתות המתוק יורד
מהר אם בעבור רטבתו אם בעבור חריפות שיתערב בו אם
ארחיהם שהוא מעובב היציאה ומגיר השתן ואני חושב
בעד החמוץ אעפ שיש בו טבע משלשל כבר ימנע השל
השלשול הישן ונגעי המעים וכל שכן המיובש וכל מיני ה
התות יש בם הגרת השתן והתות הנקרא שאמי

אעפ שהוא ממהר לצאת מהאצטו הוא מתערב במעים
הארסים קליפת אילן התות הוא תריאק אל השכראן וכשי
וכשישתו ממיץ עליו אוקיא וחצי יועיל מנשיכת השרץ חנ
ד נקרא רתילא וירבך הטבע בדבוקו והנפח אשר בו

פרק תשמט תורסי ובלטין תורשיאי הוא
ליטא או אישקוף וכבר נזכר באות א

פרק תשן תובאל ובלטין תוביל המהות
היותר חזק שבו התובאל הברזלי
ואחריו הנחשת והוא הנופל ממנו בעת שיכוהו בפטיש ו
וכלם מיבשים וכבר זכרנו כלם

שער תיו רפה

פרק תשנא תום ובלטין אלליאום הוא שום
שומים המהות יש ממנו שום
פרדסי והוא הידוע וממנו מין כורתי וממנו שום מדברי וב
ובו מרירות וקבוץ והוא נקרא שום נחש ובער תום אל חיה
והכורתי כחו מורכב מהשום והכרתי הטבע מחכם ומיבש
בשלישית עד הרביעית והמדברי יותר בזה הסגלות יתיך
הנפח והוא מנגע ושורף העור ויועיל משנוי המים העוי
שתיית תבשיל שום ההרדי יהרוג ביצי הכנים וימיחו בו ו
והמשיחה באפר מעורב עם דבש על הבהק וכהות העין י
יועיל מחולי השועל הגולד מהחמרים המעופשים המו
המורסו יפתח הדבלות הפנימיות ויושם אפרו על הסמנים
ויועיל המכות והנגעים ינגע העור ויושם אפרו עם דבש ע
על השחין הנקרא קובא ועל הגרב המנגע ויועיל והשום
המדברי יסיר הנגעים הרעים בשיושם עליהם בעודנו לח
כלי הפרקים אם עושים ממנו חקנא יועיל לגיד הנשה לפי
שהוא משלשל דם ותערובים אפריים אברי הראש מכאי
מכאיב הראש ותבשילו והצלול ממנו ישקיט כאב השיני
השינים ויותר אם יבושל בו לבונה איברי העין יחליש הר
הראות ויוליד סמנים בעין אברי החזה וזכך הקול בשהוא
מבושל ויועיל השעול הישן ובאבי החזה הנולדים מהק
מהקור ויוציא נימות המים מהגרון ובער עלאק אברי המז
המון יועיל מהשקוי וכש הבשול אשר יעשוהו הנוצרים
משום וזתים ואגוז אברי הנעירה הישיבה בתבשיל עליו ו
ושוקיו יניר השתן הוסת ויוציא השליא וכן אם יונח למט
למטה וישתה וכן המאכל הנזכר שיעשוהו האדומים מוט
מועיל מאד וכתוש ממנו ב דרהם עם מי הדבש יוציא הל
הלבנה והתולעים ומשלשל הטבע ואולם מפעלו בתאות
המשגל יש שיזיק בחוזק יבשותו והתוכו אם יבושל במים
עד שיתיך הרוח לא ירחק שיהיה מה שישאר מהשלוק ממ
ממנו מעט החום ולא ייבש ויוליד ממנו חומר טפת הזרע ו
וישים החמרים אשר מהלבנה במזג אשר תתגבר הלבנה א
אפר ולא יוכל להתירם וכשיותכו בגידים ויושבו רוחות ו
ולא ירוחק שיעזור למשגל הארסים יועיל מעקיצת הש
השרצים ונשיכתם בשתייתו עם יין וכבר נסינו זה וכן יו
יועיל מנשיכת הכלב השוטה אם עושי תחבושת מהשומים
ועלי התאנים ועם רמון יושם על נשיכת הרמש הנקרא מ
מוגאל ויועיל

פרק תשנב תומון ובלטין תומום הטבע
זרעו חזק החום אברי הנעיר

יניר ויוציא העובר המת וישלשל דם ותערוב הנס מרדיים
והמשקה ממנו חצי זוז ויוציא התולעים

פרק תשנג תל ובלטין תאיל הוא גראם המהות
אמרו שהוא תנבבסא הטבע קר וי
ויבש בראשנה וכש עקרו כשהוא לח המפעל כחו קובץ
ובו נשיכה וטבע מיצו שימשוך החמרים לקרבים הם
המכות יועיל מהטריות כשיושם עליהם וכש עקרו וכו מ
מעט חבור אברי הראש ימנע הנזילות בלבד אברי העין
מיצו ותבשילו מעורבים עם דבש כל אחד במשקל שוה יע
יעורב בתרופה משובחת לעין ומעשה התרופה הזאת שי
טיוקח המיץ וחציו מור והשליש פלפל וכן לבונה וזאת מ
משובחת מאד ויאות להצניעה בקופסא של נחשת אברי
המזון זרעו ועקרו יפסיק הקיא וימנע הגרה לאצטו וזרעו
בכלל משובח לאצטו אברי הנעירה זרעו כשיעשו ממנו
רקוח הנקרא לעוק יניר וישבר החצץ וזה כמה שבו יובש
עם מרירות וקבוץ ועקרו ותבשילו ימנעו נגעי כים השתן

פרק תשנד תפל ובלטי פוש רל שמרים המבחר
ממנו פסולת שמן הזעפראן הכבד
הטבע פסולת מיץ הזתים חם בראשנה הסגלות כבר זב
זכרנוהו בסגלות שמן הזעפראן יצבע הלשון והשנים צבע
ישאר ו שעות המהות פסולת מיץ הזתים הוא מהדברים ס
סוגרי הנגעים הנולדים בגופים היבשים

פרק תשנה תלג ובלטין ניקש הוא שלג המפעל
מזיק לזקנים ולמי שיולדו בו תער
תערובים קרים אברי הראש אמנם השלג ישקיט כאב הש
השינים החם כלי הפרקי השלג מזיק לעצב מפני עצירתו
הקיטורים החמים העוברים בהם ומפני שעוצרים מלהתיך
אברי המזון מזיק לאצטו וכש אשר יולדו בו התערובים ק
קרים ומי השלג שיולידו הצמא מפני שאוספים החום

פרק תשנו תעלב ובלטין וולפיש הוא שועל
הסגלות יש בו התוך והמלבוש הע
העשוי משלחיו הוא היותר משובח שבשלחים ויועיל למ
למורטבים וזה בהתוכו כלי הפרקים כשיבושל השועל
במים ויזרפום על הפרקים הנבאבים יועיל תועלת גדולה
וכן כשיבושל בשמן זית והוא חי וזה יותר נכון אבל זה יו
יותר חזק מאד ויאות להאריך הישיבה בתבשילו והיותר נכ
נכון שיהיה אחר ההרקה והנקוי לבלתי ימשוך בכח מש
משיכתו והתוכו התערובים לפרקים ואם יריק הגוף אחר
זה כמו כן לא ימשוך הפרקים דבר ואם יחזור יהיה בעט ו
וכן חלב השועל אפשר שימשוך יותר אברי הראש חלבו
ישקיט כאב האזן בשיטיפו ממנו בה אברי החזה ריאתו
מיובשת יועי לבעלי קוצר הנשימה והמשקה ממנו חצי זוז

פרק תשנז תפשיא ובלטין תופישיאי המהות
כבר נאמ בשער תיו וכבר נזכר שם
עד הנה הגיע דברינו בסמים הנפרדים וכו נחתם הספר ב
מספר הרפואה בעזר האחד על כל האחדים

ית וית אמן

אתן תודה לקוני • אשר בדרך אמת הנחני • פה נאפולי בית
אדוני • ר עזריא בר יוסף נע ועד הנה עזרני • להשרי ספר
שני • לחכם הרופ אבן סיני • על ידי הצעיר אני אשר בהחר
הפרץ מינצא מצר האותיות היום ז לירח כסלו רנב לפק

הספר הד

מן הקאנון מהחליים הפרשיים שכשיקרו אינם מיוחדי׳ לאבר מיוחד והוא כולל שבעה ,אופנים אשר הם כולל כוללים עשרים וארבע מאמרים וב׳ חלקים

האופן הראשון

בקדחות והוא ד׳ מאמרים

המאמר הא

בקדחת יום

פרק א בגדר הקדחת וסיבתה
פרק ב במעותדים לקדחות
פרק ג בעתות הקדחת
פרק ד בירידת עתות החולי וב׳ התכלית חלק ב׳
פרק ה מאמר כללי בקדחת יום
פרק ו באותות המיוחדים בקדחת יום
פרק ז בהעתק קדחת יומית
פרק ח באותות העתק קדחת יומית אל קדחות אחרות
פרק ט ברפואת קדחת יום במאמר כללי
פרק י במיני קדחת יום
פרק יא בקדחת יום יונגיית
פרק יב ברפואתה
פרק יג בקדחת יום דאגיית
פרק יד בקדחת יום מחשביית
פרק טו בקדחת יום בעסיית
פרק יו ברפואתה
פרק יז בקדחת יום תעוריית
פרק יח ברפואתה
פרק יט בקדחת יום תנומיית מנוחיית
פרק כ ברפואתה
פרק כא בקדחת יום חדוייית בלומר משמחה
פרק כב בקדחת יום פחדיית
פרק כג בקדחת יום עמליית
פרק כד ברפואתה
פרק כה בקדחת יום הרקיית
פרק כו ברפואתה
פרק כז בקדחת יום באביית
פרק כח ברפואתה
פרק כט בקדחת יום עלופוגיית
פרק ל ברפואתה
פרק לא בקדחת יום רעבוניית
פרק לב בקדחת יום צמאוניית
פרק לג בקדחת יום סתומיית
פרק לד בקדחת יום תוכמיית מלואיית
פרק לה ברפואתה
פרק לו בקדחת יום מורסיית
פרק לז בקדחת יום נווליית
פרק לח בקדחת יום חומיית
פרק לט בקדחת יום קבוציית מקור
פרק מ בקדחת יום קבוציית מהמיטות הקובצים
פרק מא באותותיה
פרק מב בקדחת יום ייניית
פרק מג בקדחת יום מאכליית ומזוניית

המאמר השני

פרק א בקבוץ כללי בקדחות העפוש
פרק ב מאמר כללי באותות קדחות העפוש
פרק ג באותות השוקדת והיא הדבקה
פרק ד בענינים יבדילו בקצת קדחות העפוש מי וישתתפו בקצתם
פרק ה באותות מקרה הקדחות
פרק ו מאמר כללי ברתת והקור והסמור והרסוק
פרק ז ברמזים לרפואה כללית לקדחת העפוש
פרק ח בהזנת אלו המוקדחים
פרק ט בדרך שתית סוכנגבין ומי השעור
פרק י ברפואת הקדחות החדות
פרק יא בזכרון הדברים יקרו בקדחות החדות
פרק יב בהנהגת הרתת והסמור אם יפליגו
פרק יג בהנהגת הזיעה הרבה בקדחות
פרק יד בהנהגת הרעיפה המופלגת
פרק טו בהנהגת הקיא המופלג
פרק יו בהנהגת השלשול המופלג אשר יקרה להם
פרק יז בהנהגת צמאונם המופלג
פרק יח בתרדמה אשר תקרה להם
פרק יט בכובד ראשיהם
פרק כ בתעורה לבעלי הקדחות וזולתם
פרק כא בכאב הבטן שיקרה להם
פרק כב בנחור לשונם
פרק כג בעטוש המאלץ שיקרה להם
פרק כד בכאב הראש שיקרה להם
פרק כה בשעולם
פרק כו בכשול תאותם
פרק כז בכולמוס שלהם
פרק כח בשחרות לשונם
פרק כט בתאותם הכליית
פרק ל בעלוף שיקרה להם
פרק לא בצרות נשיטתם
פרק לב בחוזק צערם
פרק לג בקושי הבליעה שיקרה להם
פרק לד בקור הקצוות שיקרה להם
פרק לה דבור כללי בקדחת האדומה
פרק לו בשלישית במוחלט ונקראת טריטיאוש ובעד אל נאב

פרק לז בהפרש בין השלישית האמתית ובלתי אמתית
פרק לח בשלישית הדבקה
פרק לט ברפואת השלישית האמתית
פרק מ ברפואת השלישית אין מזוקקת כלומר אין אמתית
פרק מא בקדחת השורפת ונקראת דלקת ובלשון יוני פאריטוש ג׳ פאריקוש ובלשונם קבטון
פרק מב באותות השקידה ורסתר הפשירה
פרק מג ברפואת הולקת
פרק מד בקדחת הדם ונקראת סינוכום ובלשונם שינוקא
פרק מה באותות
פרק מו ברפואת קדחת הדם
פרק מז בקדחת הלבנית
פרק מח באותות הלבנית המקפת והיא אשר תקרא אלבטוויאטס
פרק מט באותות הלבנית השוקדת והיא הנקרא׳ לאקטיקה
פרק נ בזכרון הקדחות שהן ברוב מבין הלבנות ולפעמים תהיינה מן האדומה ואינן כמה שתהיינה מן השחרה ונתיחדו בשמות ומשפטים
פרק נא בקדחת אשר והיה הקור בפנים והחום מחוץ והיא קדחת אימפיאלוש
פרק נב באותותיה
פרק נג בקדחת שהחום בפנים והקור מחוץ והיא ליפפאריאה
פרק נד בקדחת שיהיה בה כל אחד משני הענינים בכל אחד מהבקומות
פרק נה בקדחת העלופית הליחית
פרק נו בקדחת הרקיקה העלפית
פרק נז בקדחת היומית והלילית מהלבנית
פרק נח ברפואת הלבנית
פרק נט ברפואת הלבנית השוקדת הנקראת לאקטיקה
פרק ס ברפואת אימפיאלוש וליפריאה
פרק סא ברפואת הקדחת העלופית הליחית
פרק סב ברפואת הקדחת הרקיקה העלופית
פרק סג בהנהגת הלילית והיומית
פרק סד ברביעית המקפת ונקראת בטראסאוס
פרק סה באותות
פרק סו ברפואה
פרק סז בזכרון משלשלים יצטרכו אליהם אחר הבשול
פרק סח במזון בעלי הרביעית
פרק סט ברפואת הרביעית השוקדת
פרק ע בקדחת החמישית וששית ושביעית וכיוצא בזה ונקראות פיטאסוס
פרק עא ברפואת כיני הקדחות האלה

המאמר השלישי

פרק א בדקה והיא איטיקה
פרק ב באותות
פרק ג באותות הצמוק
פרק ד ברפואת הדקה
פרק ה בזכרון התרופות המקררות לדם
פרק ו בזכרון הרפואות המרטיבות להם
פרק ז בהזנת בעלי הדקה
פרק ח בהשגת ענינים נמשכים אחר הדקה
פרק ט בדקת הוקנה הנקראת דיקריפיטא
פרק י באותות
פרק יא ברפואתה

המאמר הרביעי

בקדחות הדבר ומה שדומה להן והן קדחו׳ גדרי וחצבא

פרק א בקדחות הדבר
פרק ב באותות
פרק ג באותות הדבר
פרק ד ברפואת קדחות דבריות
פרק ה בשמירה מהדבר
פרק ו בגדרי
פרק ז באותות חרעות הגדרי
פרק ח בחצבה
פרק ט באותות
פרק י ברפואה
פרק יא בשמירת האברים ולסגור בעדם מפני הגדרי והחצבה
פרק יב בעקירת רושם הגדרי
פרק יג בקדחות המורסות
פרק יד באותותיהם ומשפטיהן
פרק טו ברפואתם
פרק יו בעניני הקדחות המורכבות
פרק יז בסטר אל גב הוא חצי שלישית ונקרא בלשונם אימיטריטיאוש׳
פרק יח באותות הצי שלישית
פרק יט ברפואת חצי שלישית

האופן השני

בהקדמת הידיעה ומשפטי הבחירה הוא הגבול והוא שני מאמרים

פרק א כמשפטי הגבול
פרק ב בגבול ועניני ההוראה עליו על טוב ועל רע בו ומה שהוא בחלקיו ומשפטיו
פרק ג מאמר כללי באותות הבחרן
פרק ד באותות תנועת הליחה בגבול למעלה
פרק ה באותות פירוקיזה
פרק ו במשפט באלו האותות המשתתפים ורמיו והמיחדים
פרק ז באותות נטיית הליחה אל הזיעה
פרק ח באותות נטיית הליחה אל אברי השתן
פרק ט באותות נטיית הליחה לדרך היציאה
פרק י באותות שהגבול יהיה מן הרחם נדותיי
פרק יא באותות שהגבול יהיה מפתיחת עורקי הטבעת
פרק יב באותות היות הגבול בהעתק
פרק יג באותות ההעתק הזה לבקעות השפלים
פרק יד באותות ההעתק הזה לחלקים העליונים
פרק טו באותות ההעתק לחולי אחרי
פרק יו באותות הגבול בכורס׳ נקראת יציאה
פרק יז באותות במשפטים בכמו אלו הי גראות
פרק יח באותות גפילת הכויצה בגערים
פרק יט באותות נפילת הרתת
פרק כ באותות המורים על הגבול הטוב
פרק כא באותות המורים על הגבול הרע
פרק כב במשפטים ממשפטי אותות המורים על הגבול הרע
פרק כג באותות הבשול ומשפטיהם
פרק כד במשפטים באותות בבוהלט
פרק כה בזכרון האותות הטובים
פרק כו במשפטי האותות הרעים
פרק כז בזכרון האותות הרעים
פרק כח באותות הרעים התלויים בתואר והמראה
פרק כט באותות לקוחים מכאב הראש
פרק ל באותות ילקחו מצד האטומכא
פרק לא באותות רעים מאברי הנשימה
פרק לב באותות רעים מצד החנש
פרק לג באותות ההוים בעין
פרק לד באותות הדומים לזה
פרק לה באותות לקוחים מצד האם
פרק לו באותות ילקחו מצד האזן
פרק לז באותות ילקחו מצד השוים
פרק לח באותות לקוחים מצד הלשון והשפתים וזה והפה והגלוה אליו
פרק לט באותות ילקחו משרש הנרון והושט
פרק מ באותות לקוחים מתכונת העורקים
פרק מא באותות רעים לקוחים מרפיון הגוף ורוע השכיבה והחולשה
פרק מב באותות רעים לקוחים מהמשכב
פרק מג באותות לקוחים מן העור
פרק מד באותות לקוחים מן הבטן וצדי הבסלים הנקרא שראסיף
פרק מה באותות לקוחים ממצד הטבעת
פרק מו באותות לקוחים מן האכה והאטבים
פרק מז באותות לקוחים מן הרחם
פרק מח באותות לקוחים מצד הקצוה
פרק מט באותות מן השיבה והיקיצה
פרק נ באותות רעים מן המעשה
פרק נא באותות רעים לקוחים מהכאבים
פרק נב באותות לקוחים מן הקול והדבור והשתוק
פרק נג באותות לקוחים מן השכל
פרק נה באותות לקוחים מן התנועות
פרק נר במשפטים לקוחים מן הנהוק והפהוק
פרק נז באותות לקוחים מן החלוכות
פרק נח באותות לקוחים מן התאוה והצמא
פרק נט במשפטים והוראות מן הירקון
פרק ס באותות לקוחים מן המורסות
פרק סא באותות לקוחים מצד הצמחים הקטנים וכיוצא בהם
פרק סב באותות לקוחים מתכונת העורקים
פרק סג באותות לקוחים מן הרתת
פרק סד במשפט ההרקה המועילה עם השלשול וזה והקיא וזולת זה
פרק סה במשפטי הזיעה
פרק סו בסבת רוב הזיעה
פרק סז בהחלפות האברים בזיעה והפכו
פרק סח בהתחלפות העניי בהזיעה
פרק סט בומים אשר ירבה בהם הזיעה וימעט
פרק ע באופני ההוראה מן הזיעה
פרק עא באותות הלקוחים מצד הזיעה
פרק עב באותות לקוחים מן הדפק
פרק עג במשפטי הרעיפה
פרק עד באותות לקוחים מן הרעיפה
פרק עה באותות ילקוחים מן העטוש
פרק עו במשפטי היציאה
פרק עז באותות לקוחים מן היציאה
פרק עח במשפטי הקיא
פרק עט באותות ילקוחים מן הקיא
פרק פ במשפטי השתן
פרק פא באותות רעים לקוחים מרבוי השתן ומעוטו
פרק פב באותות לקוחים מרקיות השתן
פרק פג באותות לקוחים מעובי העצם ועכירותו

פרק פד בשתן הלבן בחליים החדים
פרק פה באותות לקוחים מהמראה בשתן השחור ב
בקדחות החדות
פרק פו בשתן האדום בחליים החדים
פרק פז השתן הצהוב בקדחת החדה
פרק פח באותות לקוחים מן השמרים והשקיעות
פרק פט באותות לקוחים מעניגים מתקבצים כפי
אותות דברים מתחלפים מן המראה והעצם ור
והאשונה בשתנים השמנים
פרק צ באותות רעים מצד איכות הפרד השתן
פרק צא במספר אותות רעים בשתן
פרק צב באותות רעים בחליים ממינים מתחלפים
ורעתם מצד התחברם יחד במוקדחים וזולתם
פרק צג באותות אורך החולי
פרק צד באותות שהחולי יכלה בגבול
פרק צה במשפטי הנסיגה כלומר חזרת החולי הנקר
הנקראת רקליב
פרק צו באותות הנסיגה
פרק צז בסבות המות
פרק צח במיני המות אשר יקרו בעתות הקדחות
פרק צט באותות המות מבלי גבול
פרק ק בעניגים יקרו להליצים ולנמלטים ומחלי
פרק קא בהנהגת הנחלצים
פרק קב במזון הנחלצים
פרק קג בתגועת החולי

המאמר השני

בעתות הגבול ויתיו והקפיו

פרק א בהתחלת החלי ותחלת חשבון הגבול
פרק ב בסבות ימי הגבול
פרק ג ביחוסי ימי הגבול קצתם אל קצתם בחוזק וח
וחלשה ונזרתם אל החליים
פרק ד בימים וגבוליים אשר במדרגה העלינה
פרק ה בימים הנופלים באמצע
פרק ו בחוזק הימים הנופלים באמצע וחלשתם
פרק ז בימים המזומנים והרעים על קדריהם יחיו גב
גבוליים או נופלים באמצע או ימי הבשורה
פרק ח בימי שאונם גבוליים לא בכוגה הראשונה
פרק ט ולא בכוגה השנית בימי הבשורה
פרק י בידיעת יום הגבול אם יכופף
פרק יא בבאור יחס הגבול לרוב החליים

האופן השלישי

בצמחים והמורסות ויש בו שלשה מאמרים

המאמר הראשון

במורסות החמות והנפסדות

פרק א בדבור כללי במורסות
פרק ב בפלגמוני
פרק ג ברפואת הפלגמוני
פרק ד בהמרה ומיניה
פרק ה ברפואת החמרה
פרק ו בנמלה הדוחניית
פרק ז ברפואת הנמלה
פרק ח ברפואת הדוחניית
פרק ט בגחלת והאש הפרסי וזולת זה
פרק י ברפואת הגחלת והאש הפרסי
פרק יא בנפיחות ובאבעבועות
פרק יב ברפואת האבעבועות
פרק יג באל שכא
פרק יד ברפואת אל שבא
פרק טו באכול והפסד האבר וההפרש בי׳ ענקראיא
ואסקאקאלים
פרק יו ברפואה
פרק יז בטאעון
פרק יח ברפואה
פרק יט במורסות המתחדשות בגדרים הם גראנ
גראנדולש
פרק כ ביציאות החדות
פרק כא באותות היות המורסא יציאה
פרק כב באותות הבשול וסימניו
פרק כג במשפטי המוגלא
פרק כד באותות הציאה הפנימי
פרק כה באותות בשול היציאות הפנימיות
פרק כו באותות קורבת בקיעת הפנימית
פרק כז ברפואות היציאות החיצונות
פרק כח כהנהגת הבשול והתחבולה
פרק כט בהנהגת היציאות החיצונות
פרק ל בבקיעות היציאות
פרק לא ברפואת היציאות
פרק לב כהנהגות היציאות הפנימיות
פרק לג בדמאמיל והם פלורונגש
פרק לד ברפואתם
פרק לה בתנות

המאמר השני

במורסות הקרות

פרק א בליחות הקרות בגוף
פרק ב במורסא הרפה הלבניית הנקראת אונדימיאה
פרק ג ברפואת המורסא הרפה
פרק ד בסלע הנקרא לופיאה ובלטין נודי
פרק ה ברפואת הסלע
פרק ו בגדר ובלטין גלאנדולי
פרק ז בצמחים הגדריים ובלטין פישטולי גלאנ גלאנדושי
פרק ח בקרגולא ובלטין פוגיללי
פרק ט בחזירים הם אישקרופולי
פרק י ברפואתם
פרק יא במורסות הקשות
פרק יב ברפואה
פרק יג בקושי הפרקים
פרק יד באותם הנקראים מסמרים ובלטין אלמיש אלמישמר
פרק טו בסרטאן ובלטין קאנקרו
פרק יו ברפואה
פרק יז בזכרון הנהגת שלשולו
פרק יח בזכרון הרפואות המקומיות לסרטן
פרק יט במורסות הרוחיות ונפיחת העצלים
פרק כ ברפואה
פרק כא בעורק המדיני
פרק כב ברפואה

המאמר השלישי

במין הצרעת ונקרא בלשונגו גדמות ובלשון ערבי גדאם ובלטין ליפרה

פרק א במהות הגדמות
פרק ב באותות
פרק ג ברפואה

האופן הרביעי

בפרוק החבור ומה שהוא תלוי בו כן השבר וחבישה ודבוק והוא ד׳ מאמרים

המאמר הראשון

בחבורות

פרק א מאמר כללי בפרוק החבור
פרק ב בכלל מחבורות האברים
פרק ג מאמר כללי בענין הרפואות לחבורות
פרק ד בידיעת כח מה שיצמיח ומה שידביק ומה שיחתום ומה שיאכל מהסמנים
פרק ה בכריתת ההבורה וזולת אם יצטרך לגלותה
פרק ו בהנהגת החבורות בעלות הכאבים והמו והמורסות
פרק ז בהנהגת כללית בחבורות הקרבים מבפנים
פרק ח באיכות קשירות החבורות
פרק ט ברפואות המדביקות לחבורות
פרק י ברפואות המבריאות והחותמות החבורות
פרק יא ברפואות המצמיחות הבשר בחבורות והש ורשחינים
פרק יב ברפואת חבורות הפצעים

המאמר השני

בהפשט ורצוץ ופשוח ורסוק ונפילה ונגיפה וקרע והזלת דם וכיוצא בזה

פרק א
פרק ב בפשוח ורסוק
פרק ג ברפואה
פרק ד בנפילה או בנגיפה באבן או בקיר או בזולתו
פרק ה ברפואה
פרק ו הנגיפה וההכאה על הבטן והקרבים
פרק ז ענין מוכה בשוטים וכיוצא בהם ורפואתו
פרק ח ברסוק הפרקים
פרק ט בפצע ובו הפשט המנעל
פרק י בנעיצה והוצאת מה שיעצר מן הקוץ והחץ והעצם
פרק יא ברפואות המושכות
פרק יב כלל בשריפת האש
פרק יג הרפואות השרפיות
פרק יד הרפואות השרפיות
פרק טו בשריפת המים
פרק יו בהזלת הדם ועצירתה
פרק יז כלל רפואת הזלת הדם
פרק יח בתאר רפואות פשוטות ומורכבות

המאמר השלישי

מאמר כללי בשחינים והם הנגעי' ובלשון אלסירה

פרק א בשחינים הגולד מחום
פרק ב בכלל רפואת השחינים
פרק ג ברפואת השחינים החלודיים
פרק ד ברפואת השחינים המזהמים המל ובלבים
פרק ה ברפואה השחינים העמוקים
פרק ו ברפואת תועלת השחינים
פרק ז בצמיחת הבשר בשחינים
פרק ח ברפואת השחיני' המתאכלי' בלתי מתעפשי'
פרק ט ברפואת השחינים המתעפשים והרעים
פרק י ברפואת השחינים הקשי' להברא' ואלכידוניא
פרק יא ברפואת הנאצורים והעור אשר לא יתדבק
פרק יב בבשר נוסף על החבורות
פרק יג בהנהגת השחינים הנהרסות אחר ההבראה
פרק יד בעקירת רושם החבורות והשחינים

השביעי הרפיעי

המאמר השביעי

בפרוק חבור העצבים והעצמות וזולת מה שתלוי בח בחבישת השבר מפרוק חבור העצבים

פרק א בחבורת העצבים ומה שהולך כמשפטן ושח ושחגיהם
פרק ב הכלל העקרי ברפואת פירוק החבור הקורה לעצבים
פרק ג ברפואת חבורת העצבים וציאותיהם
פרק ד בסורסות הקורות לעצב החבול
פרק ה ברצון העצבים ודסוקם
פרק ו בתשיפט עצב נפסד
פרק ז בקושי העצבים ועקומם
פרק ח בזכרון חלוי העצמות
פרק ט ברוח השדפון ונקרא בלשון ערב אלשוכה ו ובהפסד העצמות
פרק י באותות הפסד העצם
פרק יא ברפ אתו
פרק יב בתאר למגרד במגרה העצם הנפסד
פרק יג בכמה שיתאר בפסילות העצמות וקליפותיו בשחינים שהבריאו
פרק יד ברשיה לשבר ולדסוק

האופן החמישי

בחבישת השבר וכו ג מאמרים

המאמר הראשון

בהקעה

פרק א בהקעה
פרק ב באותות ההקעה הכללית
פרק ג באותות ההקעה המוטיית
פרק ד באותות תוספת אורך הפרק מבלי הקעה
פרק ה ברפואת הנטייה וההקעה
פרק ו ברפואת אורך הפרק
פרק ז בהקעת הלחי
פרק ח בהקעת התרקוה
פרק ט הקעת השכם
פרק י באותות הקעת הזרוע
פרק יא ברפואת הקעת הזרוע
פרק יב בהקעת הכתף עצמה
פרק יג בהקעת העצם הקטן כן השכם
פרק יד ה־פראה
פרק טו בהקעת המרפק
פרק יו הרפואה
פרק יז בהקעת פרק הרסג
פרק יח בהקעת האצבעות
פרק יט ברפואה
פרק כ בשמט עצמות הרסג
פרק כא בהקעת החוליא והסרתה
פרק כב הרפואה
פרק כג בהקעה העצה
פרק כד בהקעת הירך
פרק כה באותות
פרק כו ברפואה
פרק כז בהקעת הארכובה
פרק כח ברפואתה
פרק כט בהקעת הרצפה והוא גלגל הארכובה
פרק ל בהקעת פרק העקב אצל הקרסול
פרק לא בהקעת עצם כף רגל

המאמר השני

בשרשים כלליים כן השבר מאמר כללי בשבר

פרק א בשבר והוא פרוק חבור מיוחד בעצמות
פרק ב בשרשים מעגין החבישה ודבוק השבר
פרק ג במצחת החובש
פרק ד במצבת המחובש ובעלי השבר
פרק ה באיכות הקשירות והחבישות הם אשפילס

פרק ו באיכות הקשירה בבאור וברור
פרק ז באיכות הקשירות ר׳ חבישות חן אשטילש
פרק ח באיכות הקשירה בבאור וברור
פרק ט בשבר עם החבורה
פרק י בשבר הדבוק שלא כהוגן
פרק יא ברטיות השבר ומה שהולך במשפטם
פרק יב ברטיות העזרות
פרק יג ברפואה לי קשות הרשבאר
פרק יד בהנהגת השואת הרשבאר
פרק טו ברפואת המרכבות לקושי הפרקים
פרק יו במחזקים הרפיון
פרק יז בהנהגת המים החמים והשמן
פרק יח בהזנת בעל השבר החבוש ומשקהו
פרק יט בדברים הנמשכים אחר השבר והדבוק ועל כל פנים יצטרך להשיגם

המאמר השלישי

בשבר אבר אבר

פרק א בשבר קרדת המוח
פרק ב בשבר הלחי
פרק ג בשבר האף
פרק ד בשבר התרקוה
פרק ה בשבר הבתף
פרק ו בשבר הגחון הוא רחב החזה
פרק ז בשבר הצלעות
פרק ח במה שיקרה לחוליות משבר
פרק ט בשבר הזרוע
פרק י בשבר הקנה
פרק יא בשבר אל רסג
פרק יב בשבר עצמות האצבעות
פרק יג בשבר העצם הרחב הנקרא פליטא והירך
פרק יד בשבר פחד הירך
פרק טו בשבר גלגל הארכובה
פרק יו בשבר השוק
פרק יז בשבר הקרסול
פרק יח בשבר העקב
פרק יט בשבר אצבעות הרגל

האופן הששי

באברים וסמי המות והוא חמשה מאמרים

המאמר השני

בשרש מה שיודע מעניני האברים וסמי המות ופרוש המאמר ברפואות האברים וסמי המות שאינם בעלי חיים

פרק א במאמר כללי בשמירה מסמי המות השתויים ורפואתם
פרק ב במאמר הכללי באברים וסמי המות השתויים
פרק ג בוראה על מיני סמי המות
פרק ד בדרך כלל רפואת מי טישקה סם המות
פרק ה ברפואות משותפות לאברים ולסמי המות

כלל א

מהסמים הקפאוניים והמחצביים וזולתם

פרק א באבן האדומה
פרק ב בכסף חי ונקרא זיבק
פרק ג בליטרגיר ושפוי העופרת
פרק ד בטרושא
פרק ה באל גבסין ובלטין גופשו
פרק ו בזנגפור והשך ובלטין אלמגרא
פרק ז בזנגאר
פרק ח בשפוי הברזל וסיגו
פרק ט בסיד והזרניך
פרק י במי בורית
פרק יא בשתיית המים והקרים ברקות נפש

כלל כ׳ מסמי המות והאברים הצמחיים

פרק א באלבוש
פרק ב בקרני השבולת
פרק ג במורקין
פרק ד באיאופורבין
פרק ה בחלב היתוע הנקרא טיטימאלש
פרק ו באשקמוניא
פרק ז במיז ריאן וקאמיליון
פרק ח בדפלי הוא לענה ונקרא טורא או אוליאנדרי

פרק ט בבלאדור הוא אנקארדי
פרק י בשנפין ובלטין אלקיביקינגי
פרק יא אשטאפי שאגריא
פרק יב ברודא מדבר ת
פרק יג בתאפסיה ובלטין תיפישיאי
פרק יד באלגילבהניך
פרק טו באלזבר אלציני
פרק יו בבנדם ובלטין קונדישי ואליבורום לבן וציקלמין וסחשת קשואי החמור ובין קצח רע הנקרא ניגיללה ואגאריקון שחור
פרק יז באלבורום שחור
פרק יח באלימדאק ובלטין אמוראש דאניסי
פרק יט באלדאדי
פרק כ נגפת הקיק והשומשמין
פרק כא הקשטור
פרק כב בצל כדברי ובע׳ ענצל ובלטין אשקואילה
פרק כג בחונק הדוב וחונק הנמר
פרק כד באזאנכרבתי ובלטין אריזארוט
פרק כה בקלפת אורז
פרק כו בזרע אורטיגיה
פרק כז בתורבית הרע הכרכומי והשחור
פרק כח ביורדיון ובלטין שיכארדיאון
פרק כט בטוכין ובלטין טושן
פרק ל בלבבות מפיגים טעמם
פרק לא בין החי בריקות נפש
פרק לב בדבש הרע
פרק לג בדפק

כלל הג

ברפואות הצבחיי סמי המות הארסיות והקרות

פרק א באופי
פרק ב באגוז מאתל
פרק ג ביברוח
פרק ד בדרפיון
פרק ה בגושקיאמי
פרק ו באל שוכראן הוא מין בגושקיאמי ובלטין גושקיאמי שחור
פרק ז בענב אל תעלב ובלטין אובה וולפיש הכור הבורדים הרע
פרק ח בכזבורה לחה
פרק ט בכזר קאטונה ובלטין פשילי
פרק י באלפטר וכמהא הרעים הם פטריות וכמהין ובלטין פונגי וטובירא
פרק יא בחץ הארמיני

המאמר השני

בארסים החיוניים השתויים

פרק א בארסים וסמי המות החיוניים
פרק ב בבעלי החיים הממיתים בכל גופותיהם או שמפסידים
פרק ג בדראריח הם פאנטאריריש
פרק ד בארנבת הימיית
פרק ה בלטאה ובחומט והם אלכזגה ואל חרבה
פרק ו בכח והוא אל חרדון ובלטין לאסירטוש
פרק ז בשתיית סלמנדרא
פרק ח בצפרדעים האנמיים והימיית האדומים
פרק ט בצפרדע הכרכומי
פרק י בדג הקר
פרק יא בצלי העמוס והבשר הנפסד
פרק יב במין השני מבעלי החיים
פרק יג בסרת הנמר
פרק יד בסרת כלב המים
פרק טו בקצה זנב האיל
פרק יו במין השלישי וראשונה דם שור לה
פרק יז בזיעת הבעלי חיים
פרק יח בכיצת החומט ובלטין אלהרבי
פרק יט בחלב נפסד
פרק כ בדם הנקפא
פרק כא בקפיאת החלב באצטומכא

המאמר השלישי

כהנהגת העקיצה הכללית ולגרש הרמשים וברפואות הנחשים ומיניהם

פרק א מאמר כללי
פרק ב בכמ ים השתויים על הנשיכות
פרק ג ברטיות על העקיצות
פרק ד ברטיות
פרק ה לרבריח השרצים בכלל
פרק ו להכריח הנחשים ור שרצים
פרק ז בשמירה מופלאת לשרצים
פרק ח בדברים זכרו רבים לאבד המורפים
פרק ט להבריח הנחשים
פרק י להכריח העקרבים ולהרגם
פרק יא להבריח הפרעושים
פרק יב לגרש הבקים והפשפשים
פרק יג לגרש אבן ערש
פרק יד לגרש העכברים ולהמיתם

פרק שו להבריח הנמלה
פרק יו להבריח הזבובים
פרק יז לגרש הצרעה
פרק יח להבריח הנאפס הנקרא אשקרחבש
פרק יט להבריח העש
פרק כ להבריח הסס
פרק כא נמיני הנחשים
פרק כב בנשיכת באשיליקוש
פרק כג בחרמנא הוא חורטן
פרק כד באותות עקיצת הנחש הנקרא הסנונית והוא ממין החרשיי
פרק כה באותות אסקיוס היבש ובלשון אשפיש והוא ממין החרשי
פרק כו בעקיצת הרוקק ואסקליום
פרק כז בבקרין
פרק כח באותות נשיכתו
פרק כט במין נחש נקרא אנדריאוש ובדוסדרוס
פרק ל ברפואה
פרק לא באדרים
פרק לב מאמר כללי בעקיצת האפעים ומשפטיהם
פרק לג ברפואה
פרק לד בשאר חשתוים המשובחות בעקיצות האפעים
פרק ה ברטיות מחזן
פרק לו בנחשים המרוקקים הדם מהנקבים בלם כמו אמוריום ובסטן ובלשון אופודיאוש איט שאברין
פרק לז ברפואה
פרק לח בצמא גיי
פרק לט ברפואה
פרק מ בקפארה והטצארה ובלשון קאפי זאטי ואלטאראראטי
פרק מא בנחש ששמו אמבשינא
פרק מב באלונית
פרק מג ברפואה
פרק מד בנחש הנקרא סיסטאלי ובלשון שם שמשישטאטי
פרק מו בנחש הטלוא במראים מתחלפים
פדק מז בנחת באדסטולים ובלשון טרישקאליש
פרק מח פיזרינום ובלשון באמנלו
פרק מט אממודוטום ובוערום
פרק נ ברפואתם
פרק נא בנחש הנקרא סנסיר והוא המעפש
פרק נב ברפואה
פרק נג בתנין
פרק נד אעאדניומן וסיד
פרק נה בנשיכת התנין הימיי
פרק נו בשני בעלי חיים מים וא"יתם סימוריא
פרק נו באחר הנקרא טרוערין

המאמר הרביעי

בנשיכת האדם והחולך על ארבע
פרק א בזכירת נשיכת האדם ונשיכת כלב וזאב ונשיכת כלב שוטה והטרופים ותמצאח ונש ונשיכת הקוף והחתולים ואבן ערס ומועאלי
פרק ב בדבור בללי ברפואת הנשיכה
פרק ג בנשיכת האדם לאדם
פרק ד בנשיכת הכלב הביתיי בלתי שוטה וכן נשיכת הזאב וכיוצא בהם
פרק ו בזכרון מה ש שתגע זולת מה שזכרנו
פרק ז בעניני מי שנשכו כלב שוטה
פרק ח בהפרש בין נשיכת הכלב השוטה ובין הכלתי שוטה
פרק ט ברפואה
פרק י בנשיכת הנמר ואלפחד והארי וחבורת צפרניהם
פרק יא בנשיכת התנסח הוא דג נושך
פרק יב בנשיכת הקוף
פרק יג בנשיכת החתולים
פרק יד בנשיכת אבן ערס
פרק טו בנשיכת מונאלי ובערב מועלי והוא אלפלאי

המאמר החמשי

בעקיצת הרמשים ונשיבתם
פרק א בזכירת עקיצת העקרבים והשממיות והצרעות והלשאות ומה שינהג בכהנן ונתחיל במדברות
פרק ב במיני השקרב
פרק ג במה שיקרה מנשיכתו
פרק ד בחגבים
פרק ה במיני הסממיות והעכבישות ושבתאן
פרק ו במה שיקרה למי שנשכו סממית בכלל ובפרט
פרק ז ברפואה
פרק ח בשבת והוא מן מהסממית וברפואתו
פרק ט בעכביש וברפואתו
פרק י בשני בעלי חיים
פרק יא בבעל חי אחר
פרק יב בבנת הנשר הנקרא בפרסדרה וצבנוק בלשון יון ושעטן בלשון הודו

פרק יג באל טבוע וברזאלשין
פרק יד בצרעות
פרק טו ברפואה
פרק טז בדבורים וברפואתם
פרק יז במאמר קצת החכמים בבעלי העוקץ והמחט וכו׳
פרק יח בסאם אברץ
פרק יט בבעל ארבעה וארבעים רגלים
פרק כ בנשיכת סלמנדרא
פרק כא ברפואתו
פרק כב בסקולפנדרא
פרק כג בעקרב
פרק כד בעכביש ימיי
פרק כה בנשיכת הצפרדע הימיי האדום
פרק כו בכלל רפואת הרמשים הימיים

האופן השביעי

בקשוט ובו ארבע מאמרים

המאמר הראשון

בעניני השער ויש בו חזאז

פרק א בשער
פרק ב בסבת בטול השער
פרק ג במאריכים השער
פרק ד במצמיחי השער החזקים
פרק ה ברפואה
פרק ו ברפואה
פרק ז כמה שיעביר השער
פרק ח במה שימנע שריפת הסיד
פרק ט במה שיבטל ריח הסיד
פרק י במה שימנע צמיחת השער
פרק יא במתלתלים השער
פרק יב במה שיפשיט השער
פרק יג בסדיקת השער
פרק יד במה שירקק השער
פרק טו בדבור בשער הבחור והשיבה
פרק יו במה שיאחר השיבה
פרק יז בטיחות המונעות השיבה
פרק יח בזכרון הצביעות
פרק יט במשחירים
פרק כ במצהיבים ומה שהוא במשפטם
פרק כא במאדם חזק
פרק כב במלבנים
פרק כג בהשגת עגינים נמשכים אחר הנחת׳ הצביעות והטיחות
פרק כד בחזאז
פרק כה ברפואת החזאז

המאמר השני

בעניני העור מצד המראה

פרק א במראה
פרק ב בדברים המיפים המראה
פרק ג בשמירת העור מן השמש והרוח והקור
פרק ד ברושם ההכאה השחור
פרק ה ברושם השחינים והגדרי
פרק ו בדם המת ואלברש ומש וכלף הוא עדשי הפנים
פרק ז בכתם השחור הנקרא אלושם
פרק ח ברפואת אלברדם כאם והאודם המופלג
פרק ט בבהק ונגע צרעת לבן ושחור
פרק י ברפואת הבוהק השחור
פרק יא ברפואת הכתם הנקרא אל דסח
פרק יב ברפואת גגע הצרעת השחור והבוהק הלבן

המאמר השלישי

במה שיקרה לעור ולא במראהו

פרק א בסעפה והצמחים הדומים לשיריג׳ ונקראים שיריניים והדומים לגלאנגר ונקראים הגלניים והדומים לבטנים ונקראים בטניים
פרק ב ברפואה
פרק ג בספחת
פרק ד ברפואת הספחת
פרק ה בצמחים הקטנים החלביים
פרק ו בגרב והחבוק
פרק ז ברפואות
פרק ח בחצף
פרק ט ברפואה
פרק י בבגות לילה
פרק יא ברפואה
פרק יב ביבלות
פרק יג ברפואה
פרק יד בקרנים
פרק טו בבקעים והסדקים
פרק יו ברפואות הבקיעות כוללות
פרק יז בבקיעי השפה
פרק יח בבקיעי הרגלים
פרק יט בבקיעת הידים
פרק כ בהשחנת בין הפרשות הנקרא אלקטא
פרק כא בריח הנתעב בעור ובשחים ומי השתן וה והצואה
פרק כב ברפואת הפסד הריח בעוני
פרק כג ברפואת באשת האצ׳ליס
פרק כד ברפואת חזוק באשת הצואה והרוח

פרק כה בבאשת השתן
פרק כו בבנים ובביצי בנים
פרק כז ברפואה

המאמר הרביעי

כענינים תלויים בגוף ובקצוות והוא תום ספר הקשוט הסרת הרזון

פרק א ברזון
פרק ב ברפואה
פרק ג בהנהגת שובה לרזון ההווה כסבת השין וס וסתימת צדדי הכבר והכרכבות
פרק ד בהשמנת אבר אבר
פרק ה במומי ההשמנה המופלגת
פרק ו ברזיה
פרק ז בהרזות האברים החלקיים כמו השדים והאשך והיד והרגל וכיוצא בזה
פרק ח פעלות הצפרנים בדאחז הוא גלג
פרק ט ברפואה
פרק י באזני העכבר וסדוק הצפרנים וקלופם והגרב שלה
פרק יא בבויצה והעקום והגבנוניות אשר יקרה לצפרנים
פרק יב בתחבולה לעקור הצפורן הרע בתכונתו ובמראהו ושאר מומיו כדי שיצמח צפורן אחר תמורתו טוב
פרק יג בשמירת מה שיצמח
פרק יד בצרעת ההווה על הצפורן
פרק טו בכרכמות
פרק יו ברצוץ הצפרנים
פרק יז במיתת הדם תחת הצפרנים מרצוץ נפל בהם

תמו מפתחות ספר הרביעי ׳ תהלה לצור אורי וישעי ישמח הקורא ויצליח הרופא במלאכתו ׳ אמן

הספר ד מספר הקאנון לאבן סיני

אהודה לאלי וגוחי ויוצרי, אשר בן לרעי וארחי ורבעי,
ועזרו אבקש היותו לצדי הלא הוא למאז מאורי וישעי,
ואחל ביום זה לחזון בקחתי ועטי בעזרו בספר רביעי,
האופן הא בקדחות והוא ארבעה מאמרים המאמר הא

בקדחת יום

הקדחת היא חום גברי מתלקח ב
בלב ויצמח ממנו באמצעות הרוח והדם אשר בשריינים ו
והעורקים בכל הגוף ויבער בו הבער מזיק בפעולות
הטבעיות לא כחום הבעם והעמל כל עוד שאינו מגיע ש
שיסתבך עד שיזיק בפעלות, ויש אנשים שחלקו
הקדחת לשני חלקים ראשונים לקדחת חולי ולקדחת
מקרה ושמו קדחות המורסות ממין קדחת המקרה, ועניין
מאמרם זה שהקדחת המחלייי היא כזה שאין ביניה ובין הסבה
אשר אינגה חולי אמצעי בקדחת העפוש שהעפוש סבתה
בלי אמצעי ואין העפוש בעצמו חולי ואמנם קדחת
המורסא הנה היא מקרה למורסא מתהוה עם התהוות המ
המורסא נמשכת אחריה והמורסא חולי בפני עצמו
ולחולק שיאמר שאם תהיה קדחת המורסא תמשך אחר
חומה ותתחייב מבאבה הנה היא דומה שתהיה קדחת מ
מקרה אז ראוי שתהיין הרבה מהקדחות היומיות מקרה
ואם היא נמשכת אחר העפוש אשר במורסא הנה
המורסא אינגה סבה אליה ראשונית מצד שהיא מורסא א
אבל מצד העפוש אשר בה והנה סבתה אשר היא בעצם
הוא העפוש והמורסא אינגה סבה אליה אלא במקרה
ונאמר עתה שאם לא רצה לומר בקדחת המקרה זה,
אבל רצה לומר שהיא נמשכת למורסא למציאותה במ
במציאות המורסא כן הענין בקדחות העפושיות
בהקש אל העפוש אך ההתעסקות בכמו אלו הוכחים
הוא כמה שלא יסבון בחכמת הרפואה מאומה וישים הרופ
מחשיא מטאכתו אל חקרות אולי ישרידוהו ממלאכתו
ונגחנו נלך כפי מה שהורגל מזה באשר אכ בעבור
זה שקדחות המורסות והסתימה הן קדחות המקרה ושאר
הקדחות הן חולי ונאמר כי בהיות כלל מה שבגוף
האנושי שלשה מינים אברים מקופים למה שיש בהם
מלחויות ורוחות והקשם הקש כתלי המרחץ ולחיות
מוקפים והקשם הקש מימי המרחץ ורוחות נפשיות חיוניו
וטבעיות ואידים נבלעים והקשם הקש אויר המרחץ וכ
כשיתקר מה שהוא שכן לאויר המרחץ לא יחוייב שיכוב
הוא, אבל אפשר שישאר וישוב ויחכים מה שהוא בשכונתו
כן הענין באחד מאלו הג סוגים אשר לא ימצא באדם מין
נשמיי יוצא מהם כי כשתסתבך הקדחת באברים ה
אשרשיי הסתבכות ראשון כמו שתסתבך השרפה במשל
בכתלי המרחץ או בנאד הנפח או בקדרת האופה הנה זה
המין מהקדחות נקרא קדחת דקה ואם תסתבך הקדחת

פרק ב

במעותדי לקדחו, אמרו
הגופים היותר חזקים שב
שבגופים להתעתדות הקדחו

הם הגופים החמים והלחים, וכש אם הלחות יותר חזק מן
החום, ואלו יהיו סרוחי הזיעה והשתן והצואה, והגופים
החמים היבשים גם מעותדים לקדחות החדות שתתחלקי
יומיות ואחר תמהרן אל העפוש והשרפה, ולפעמים תפול
בדקה ונלוו אליהם הגופים אשר ישתוו בהם הלחות ו
והיובש וימשול החום וזה ממין מה שיתחיל בהם קדחת ה
האידים החדים ואחר תעתק אל קדחת ליחה, ואחר אותם
שישתוו בהם החום והקור וירבה הלחות, ואלו אמנם יק
יקדמו להם קדחות העפוש ברוב העניינים בהתחלה,
והגופים הקרים והלחים והיבשים הקרים יותר רחוקים
שבגופים מן הקדחות וכש מהיומיות

פרק ג

בעתות הקדחת,
הנה יש לקדחות עתים כמ
כמו שיש לשאר החליים

והם התחלה עליה, העמדה אצל התכלית וירידה, והנה
יהיו אלו העתים כלליים וכבר יהיו פרטיים כפי עונה ועו
ועונה, והסכנה היא מהתחלה ועד התכלית, אך ואמנם
אצל הירידה לא ימות העלול מהקדחת ע
עצמה אלא למה שנזביר מהסבה, וההתחלה היא עת מת
מחנק החום הטבעי מהליחה הנבלעת באבר כל עת שלא
יהיה להראות הבשול, אי לחלופו המנגד לבשול רושם,
והתחלה נמצאת בכל חולי אך לפעמים תעלם בהעלמה
בשינוקא והכפיה והשתוק, ולחיותה מעשת המקרים ויח
יחשב שאין התחלה כהם ולכן לפעמי יראה ביום הראשון
מהקדחות החדות ענן או אות בשול ויחשב שלא תהיה
להם התחלה ואינו כן, והעליה והיא התוספת והוא עת
שיתנועע בו החום הטבעי לקום כנגד הזיכר תנועה
נראת ויוראו אותות הבשול או אותות המנגדים הבשול
והתכלית והיא העמידה הוא עת שיתחזק בו התלחמות בין

והנה הצלקת הזה הנעדי הנשבר בראשו הנה אינו בשנוי
ואם יעדר מה שיעדר לא יחוור כשהיה אין
הזה

מן הטבע והחמר ויתראה ענין התנשאות אחד מהם על ה
האחר והוא עת המלחמה וזמנה בבעלות העונות החדות
עונה אחת לא יודע אלא כמה שנלוה אליה ׳ או שתי עו
עונות ויודע בשלישית מהן ולא יעבור עליהן ברוב א
אלא בחליים הנושנים שלפעמים תתדמן עונו רבות בכל
משפטיהן ואז בעת התכלית יהם רושם הבשול והפכו
והירידה היא עת שיהיה החום הטבעי כבר משל על
הליחה בכח שלם ונצח אותה והיא בהפרדת כללות הדבר
אחר דבר ואז יקל החום הפנימי ותתנער אל הקציות עד
שתותך ולפעמים תתעבה ׳ והתכליות יתחלפו בחלאי כי
החלאים החדים מאד הרחוק שבתכליתם הוא עד ארבעה
ימים וקדחת יום מן הכלל הזה אלא שהיא לא תמנה חדה
כי לא יספיק בחדות החולי שיהיה תכליתו קרוב אבל שי
שיהיה מהחליים בעלי הסכנה וילוו אליהם החליים החדי
במוחלט לא מאד והם אותם אשר תכליתם עד ז׳ ימים כדל
כדלקת והשלישית התמידית הדבקה ויש מהם שהם פחו
חדים והם אותם שתכליתם עד יד׳ יום ׳ ומה שהוא יותר ע
על זה הוא חדה נושנת עד כא יום ׳ ואחריו הנושנת עד
מ׳ יום או ס׳ יום ומה שהוא למעלה מזה ׳ וידיעת החליים
החדים בסדריהם והנושנים יועילנו בהנהגת מזון החולים
כפי מה שנזכי ׳ ורבים מן הקדחו יכלה ההתחלה והתוספ
והתכלי בעונה אחת ותבא בעונה אחרת הירידי ׳ והקדחו
גם כן תתחלפן כאלו הזמנים כי מהם מי שתארך התחלת
ומהן שיארך תוספתן ׳ ומהן שתאר עמידתן ומהן שתארך
ירידתן

פרק ד

בידיעת עתות החולי
וכש התכלי ׳ יודעו עתו
החליים הכלליים פעם מ
ממין החולי כי הכויצה היבשה והכפיה והשתוק והמחנק
הם מן החדים מאד ׳ והשלישית האמתית והדלקת חדים
מאד והרביעית והפלאג הם מהנושנים ופעם מתנועות ה
החולי ׳ כי אם תהיין העונות קצרו יורה כי התכלית קרוב
כשלישית האמתית שזמן עונותיה משה שעות עד יד
שעות ׳ ואם תהיין ארוכות יורה על שהליח עבה והתכלית
רחוק כשלישית בלתי אמתית ואם לא תהיין שם עונות א
אבל שחמרם חד כמו שינוקה הנה החולי חד ואם יהיה
אותותיהם אותות הקו והעובי או נוטה לעובי הנה החולי
בלתי חד ואם ישאר על ענינו אז החולי אינו באותו החדו
ופעם מן הגהה והתאר כי אם יתחדדו הפנים ויכמשו
במהרה ותחת הכסלים הנה החליים חדים ואם ישארו
בענינים הנה החולי איננו באותו החדות ופעם מן הכח
שאם יקרה מהרה אליו החולשה אז יהיה החולי חד ׳ או
שלא יתראה זה ויהיה החולי אז בלתי חד ופעם
מהשנים והפרקים כי השנים החמים והפרקים החמים ים
ימהר בהם תכלית החוליי ובשנים הקרים והפרקים ה
הקרים יאחר בהם תכלית החליים וכן ענין הארצות ומן
הדפק כי אם יהיה מהיר תבוף גדול הנה החולי אל החדות
ואם לא הנה הוא בלתי חד ומן הרתת כי אם יהיה ארוך ה
הזמן הנה החולי אל היישון ואם יהיה קצר הזמן הנה
החולי אל החדות ואם לא יהיה רתת כלל הנה הוא היותר
קצר שבמינים וגם תודען עתות החולי מצד עתות העונות
כי הם אם תלכן על הקדמה עודפת בשהאחת תקדם הע
העדפת האחרת נוטה אל התוספת הנה החולי תו
בתוספת כי יש מן החליים שהולכים עד אחרית עתותיהם
אל התוספת ולפעמים יהיה זה ממין השלישית וממין
הדבקה ואם תעמד הקדימה ותעמדנה ההעדפות אז בלי
ספק יהיה החולי בתכלית והשומרות לשעה אחת הן
ארוכי הזמן ואם תתאחרן הנה החולי בירידה ׳ וכן
יודע ענין העתים מתוספת מקרי הקדחת והעמדתם
והסרונם ומתוספת עונותיהם בארכן וקצורן ׳
ולפעמים תתחלפנה ולא תתדמנה וגם יודע מענין
ההרקות כי אם יקרה באי זו עונה זיעה או שלשול ותהיה
העונה אשר אחריה בכמו חוזק הראשונה וכחה או רן
למעלה ממנה הנה ההרקה היא לרוב החמר לא לחזק הכח
והחולי יאמר באורך וכן יודע מצד הבשול והפך הבשול
כפי שזכרנוהו משל שאם יתראה רקיקה עם בשול מה או
שתן יש בו ענן מה הנה הוא אל התוספת ׳ ואחר
אם ירבה זה ויתראה הבשול או הפכו הנה הוא התכלית ׳
וגם אם יתראה הבשול או הפכו מהר מרקיקה או ענן ׳
אז תדע כי התכלית קרוב ואם יתאחר הנה התכלית רחוק
ואמנם ידיעת העתים הפרטיים כי הם עת התחלת העונה
הוא העת אשר ילחץ בו הדפק וכבר ידעת ענינו ודעיכת מ
מראה הקצוות וקור הקצוות וביחוד קצה האף והאזן עד
העת אשר יחוש בו בהתפשטות החום ולפעמים
יתחבר בהתחלה שנוי מראה ועצלה ודאגה ואחור תנועה
ותרדמה ורפיון עפעפים וכובד הדבור וסמור בין הכתפים
והשדרה ולפעמים יקרה בו הזלת רוק וריר ׳
ורפרוף הצדעים וצליל האזנים ׳ ועטוש ומתיחת אברי ה
הגוף והעת היותר מחליש הכח הוא בהתחלה ובתכלית ו
ועת התוספת חציו הראשון הוא העת אשר יתחיל הדפק
להראות בגודל והמהירות ויתפשט החום בכל הגוף על ה
השוה וחציו האחרו הוא העת שלא יסור החום הזה המת
המתפשט בשוה נוסף ועת התכלית הוא העת אשר
ישאר בו החום וה מקרים בענינם ויהיה הדפק יותר גדול
מה שיהיה ויותר חזק המהירות והתכיפה ועת ה
הירידה הוא העת אשר יתחיל בו החסרון ויתחיל הדפק י
ישתוה ויתישר ואחריו אותו שיתחיל בו הגוף להזיע ויוב
ויוביל אל ההסתלקות ורבים מה שיקרה להם בעת המות
ענין כירידה והנה החולה כבר נטה למות וראוי שלא תש
תשתדל בזה אבל שיודע ענין הדפק החזק הוא וגדול ׳ ו
והנה ראיתי שאמשול לך משל בשלישית שתעיין
שהשלישית ברוב הענינים יתחיל בו סמור ואחר קור
ואחר רתת ואחר ישקוט הרתת וימע הקור ויתחיל
להתחמם ואחר ישתוה החמום ואחר נוסף ואחר יעמד ו
ואחר מתחיל בחסרון עד שיסתלק ׳ ודע כי החולי יארך ו
זמנו אם לרוב הליחה ואם לעביה ואם לקריורתה
והנח יעזור

החלק הב פרק ה

מאמר כללי בקדחת יום

הנה סבות כל מיני הקדחות היומיות הן הסבות המתחילות אם המחממות בעצם כגון הנפגשים והנאכלים או המחממות במקרה מכלל ההפעלות הגופיות והנפשיות ו הן הבאבים ומהכורסות החצוניות ולפעמים יהיה מהן מ הן הסתימה מה שאין סבתו מתחלה ולא תגען סבותיהם בהתחזקותן עד שתעבורן מה שיבעיר הרוח כי הן אם תע תעבורן זה תפילין בדקה או במין מקדחות הלחיות אשר כ נזכיר כי הסבות המתחילות הנה תגיעה הרבה המקדימו ואם תגיעום אל העפוש תהיין קדחות עפוש ויש אנשים שחשבו שקדחת יום לא תהיה אלא מיגיעת הגוף או הרוח וזה טעות ואלה הקדחות ברוב הענינים תעבורן ביום אחד וימעט שתעבורן שלשה ימים ואם ת תעבורן זה השעור יאבר מעגינה שיעתקה ולל ההעתק ש שהסתבכות החום עבר מן הרוח אל הגוף או ללידה ו ואעפ שיש אנשים שזכרו שלפעמים תשאר ששה ימים ות ותכרה נמר שלם שלא יהיה כמוהו אלו נעתקה למין אחר והקדחת הזאת נקלת הרפואה קשת הידיעה ובן התחלת ה הדקה והאנשים היותר מהירים לנפול בקדחת יומית וה והיותר מקבלים היזק אם יטעו בה מי שהיה החום והיובש יותר גובר עליו והנה יובל בכוהרה אל הדקה והשלישית ואחריו אותו שהחום והלחות יותר גובר עליו הנה יובל ג בכוהרה לקדחת עפוש ואחריו אותו שהחום בו יותר ואחריו אותו שהיובש בו יותר ומי שהיה חם המזג יבש ו הנה הוא אם יקרה לו רעב ויתחבר בו תעורה ויגיעה נפ נפשיית או גופיית תכדר אליו קדחת יום עם סמור יחד ו ואם לא יושג ויוטעם מיד תפדר אליו קדחת העפוש

פרק ו

האותות המיוחדים בקדחת יום המבדילי אותה מקדחות

אחרות מסגולותיה שהיא לא תהיה מהסבות המקדימות ולא תתחיל בלחיצה ושהיא לא תתחיל ברוב הענינים ב ברתת וקור הקצות והעמק החום ונטיה לעצלה ושנה דעת דפק והתהלפותו וקטנו אבל לפעמי יקרה בהתחלה דומה לקור או לסמו ועקיצה שסבתו איד כימוס רע ויסור במהרה ולפעמים יקרה כפליאה רתת לרוב האידים הס המזיקים לעצלים בעקיצתם הרבה והמופלגת ויהיה הת התלהבותה בלתי עוקן ושעיר אבל נקל בחום גוף היגע והשבור ואם יהיה השתן ביום ראשון מבושל וה והדפק טוב אז תדין כי זה קדחת יום וזה כי השתן לא יש שתנה בהאחר שהיא קדחת יום ויהיו שכריו מבושלים ב בלתי נושים למראה ליחה ולפעמים יהיה ענן כתלה ולפ ולפעמים יהיה צף יפה המראה ואם יארע שלא ישתוה מ מראהו הנה עצמו יהיה שוה ואמנם ישתוה מראהו ל לזמה שיתחבר בו מסבות שבוי השתן ואם לא תהיה שם קד קדחת יום מזמה שנזכירהו בשלישית ודומיהם והדפק יהיה

אל התכיפה חזק וגדו אלא במה שיהיה מן ההתפעלויות המחלישים אלא אם יהיה ב האצטומכא ליחה נע עוקצת או קור או סבה אחרת מבה שיקטין הדפק זולת ת הקדחת וימעט מה שיתחלף ואם יתחלף יהיה לו סדר ואם יתחלף זה הנה לסבה אחרת תקדם הקדחת או נתחבר בה כמו העמל החזק או העקיצה ההזקה בקרבים ו וביוצא בהם ולפעמים יקרה הדפק שיתקשה לאור חזק מ מעבה מקדרואו חום שמש חזק מגנב או לעמל חזק מ כנגב או רעב או תעורה או דאגה או הרקה והנה ימחז בו ההתפשטות ויתאחר ההתקבצות ולא ימהר יותר על השבעי אלא בפליאה או מהירות מועט כי הצורך לש לשאוף הרוח יותר חזק בו מן הצורך להוציא האיד הנ הגפסד כי האיד בו אינגו נפסד בהקשו אל השוה אבל חם בהקשו אליו ואם תסתפק עליך עין הדפק וה והתקבצות ואז יודע מן הנשימה והדפק ישוב אחר הסתלקה אל המנהג השבעי שיש לו בגוף ההוא וזה אות טוב ודע בכלל כי כל עוד שיהיו הדפק והשתן טובים יורה על שהקדחת יומית ובשלא יהיו לא יתחייב שלא תהיה הקדחת יומית כי הנה פעמים רבות יהיה השתן עבו צבוע והדפק מתחלף וחלוש וקטן וממה שיורה שהוא קדחת יום שתהיה התחלתה קלה ורפה ויהיה תוספתה לא תוסיף על שתי שעות ולא יתחברו בתבליתה מקרים חז חזקים ולא יקרו בה המקרים הקשים ולא רתיחת חום חזק וימעטו עמה הבאבים ואם יהיה כאב ראש או כאבים אחרים עמה לא יהיו קיימים שוקדים אחר הסתלקה וזה יורה שהיא יומית ורוב הסת לקה יהיה בזיעה ובשפוח דו דומה לזיעה שבעית לא לחיית ולא חזקת ההפלגה גב בב בממות אבל קרובה מן הזיעה השבעית בשעורה כמו שהיא קרובה מן הזיעה השבעית באיכותה ואם ראית זיעה רבה הנה הקדחת בלתי יומית וממה שתנוסה בו הקדחת היומיית שיכבם בעליה במרחץ ואם יחדש בו הע העכוב סמור בלתי מורגל דע שהקדחת קדחת העפוש והוצא בעליה מן המרחץ מיד ואם לא ישתנת מעגינו דבר הנה היא קדחת יומית

פרק ז

בהעתק קדחת יומי קדחת יום אם יהיה הצורך שיזון בעליה ויחטא הרופא עליו

לא יזונהו תעתק בגופים המזריים אל הדקה והדלקת ובגופים הבשדיי אל שינוקה אשר בבלי עפוש ולפעמי תעתק אל אותה שהיא בעפוש וכן אם תצטרך ל לעזור בפתיחת הנקבים ורפיון הגוף ולא יעשה תתבער ב בליחות הנעצרות בגוף הבע מה שיחמ בחזו ומה שיעפ

פרק ח

באותות העתק קדחת יומית אל קדחות אחרות

שתרד מבלי זיעה או טפוח או עם זיעה מבלי נקיון הגוף כ בזיעה ותהיה הירידה ארוכה וכבדה ומבלי נקיון הדפק אבל ישאר בדפק דבר וישאר באב הראש אם היה בו וזה כלו יורה על העתקה אל קדחת העפוש מליחה או דם

ואם תהיין הסבות חזקות או תארך עכובה תעתק אל ה הדקה ואם נעתקה אל הדקה תראה משוש השריין סח כאיל

ותראה הקדחת מתדמה והאברים כלם נוספים חום בעת ה
המלוי ובעת לקיחת המאכל ותראה הדפק שומר השווי
עם קושי וקוטן ותראה מה שנאמר מאותות הדקה ואם
תעתק למין מקדחות הדם ונקרא שינוקוש בלתי מעופשת
יתראה המלוי ותוספת החום ונפח הפנים ואם תעתק אל
קדחות העפוש יתראה הסמור והתחלפות הדפק וקוטן וה
והראות התלחצות ויהיה החום עוקץ יבש ויתחזקו
המקרים ואמנם השתן הנה לפעמים יתראה בו הבשול
בעצם וברוב לא יתראה בו בשול

פרק ט

ברפואת קדחת יום ׳
במאמר כללי כל בעלי
הקדחות היומיות ראוי שירד על גופותיהם מה
שיזון מזון טוב עם מהירו עכול כי המוקדח עלול והעלול
נפגע והנפגע לא יעכל או יאחר העכול אך קצתם ינוח לו
בהתענג כבעלי העמליית והיגוניית והרעבוניית ואותם
שיש בגופותם מרירות רבות ומי שיתראה סמור
בהתחלה יושם בפיו לוגמא לחם טבול במים או יין כדי ש
שיהיה יותר נוקב ואלו יזונו ואפי׳ בהתחלת הקדחת
ובקצתם ימנע ההתענג ויעויין בהם בדקדוק כמו בעלי ה
הסתומיית והקבוציית והמורסיית והנכון לאחר המזון עד
הירידה לבד מה שהזכרנו והמים הקרים ראוי שלא ימנעו
בתחלת הענין כי הכח חזק ולא יפוחד חולשתם והיא הרפ
הרפואה היותר מעולה בהנהגה אך אם יהיה שם חולשה ב
בקרבים והקדחת כבר נמתחה ותהיה חזקה הנה הנכון ש
שלא ירבה מהם והמרחץ ירבה הרשות בו עליהם בעת
כלות עונתם בקדחות יומיות בשביל מקרים מהם ההרטבה
ומהם ההזעה ורפיון הנקבים ומהם הקרור בשקיטת הענין
וימנע עת שיפוחד מנפילת העפוש ואמנם ראוי
שירחיק המרחץ בעל הסתימה כי לפעמים יעורר המרחץ
חולי מעופש וכן בעל התכמא אלא באחרית הע
הענין ובעת התרחבות הנקבים וירידת התכמא כי שם ר
ראוי שירחץ ובעל הזכאם לא ירחץ אלא אם יהיה שורף
וכל בעלי קדחת יום ראוי שלא יאריכו העכוב באויר המ
המרחץ אבל במימיו כמו שירצו אלא בעל הקבוץ והעובי
עליו שיאריך העכוב באויר המרחץ עד שיזיע
ואמנם המרוח אם תהיה יציקה ורטיה לבד יסתום הנקבים
ו׳ ו׳ אם יפגע לחות רבה יתרה ׳ ואם יפגע לחות מעוטה
ייבשה ואמנם ההרקה לא יצטרך אליהם ממנה א
אלא בעל הסתימה המלויית ובעל התכמא ומי שהיה בו
קדחת קבוצית וגופו מלא

פרק י

במיני קדחת יום הקדחות
יומיות מהן כלל מה שייוח
לענינים נפשיים ומהן כלל
מה שייוחסו לעניני׳ גופיי׳ ומהם כלל מה שייוחס לענינים
יזדמנו מחוץ ׳ והמיוחסות לענינים נפשיים הן הדאגיית
והיגוניית והמחשביית והכעסיית והתעוריית והתנומיית
והפחדיית והשמחיית ׳ והמיוחסות לענינים גופיים מהם מ
מיוחסות לענינים הם פעלות ותנועות הפכיהם ומהן מה
שתיוחסן לזולת פעלות ותנועות והפכיהם והמיוחסות
לענינים הם פעלות ותנועות והפכיהם הן העמליית
והמנוחיית וההרקיית ומהן קדחת יום כאביית

וקדח׳ יום עלפוניית ומהן קדחת יום ׳ רעבוניי׳ וצמאוניית
והמיוחסות לזולת פעולות מהן הסתומיית ומהן התכמיית
ומהן המורסיית ומהן הנוולייית ואמנם המיוחסות
לענינים מזדמנים מחוץ הן כמו השרפיית וכמו
הקוריית והקבוציית והרחציית ומהן המאכליית והשתיי׳
ועתה נזכיר כל אחת ואחת מהן ברפואתן

פרק יא

קדחת יום יגוניית הנה
תקרה מתנועת הרוח ל
לפנים והעצרו בו
להפלגת הדאגה והיגון קדחת רוחיית אותותיה אשיות
השתן וחדותו עד שבעליו יחוש בחדותו בסכת תגבורת
היובש ותהיה תנועת העין העמיצה ותהיה העין שוקעת
להתכה עם השקט מתוגי ויהיו הפנים נוטים לכרכומות
לשקיעת החום והדפק לקטנות וחלשה ולפעמים יטה אל
קושי מה

פרק יב

רפואתה ראוי שירבה
בעליו כנים האמבטי
וישים רוב כונתו ברחיצ׳
במי המרחץ בלתי אוירו וירבה המריחה עם החפיפה אחר
זה ׳ וזה כי השמן יותר מועיל לו מן המרחץ ויעשה
המשמחים והבשמים הקרים ויגוחו על חזהו רטיות
מקררות מרירים וסחיטות ומימות טובים וישתה יין רב ה
המזג כי הוא רפואה טובה להם

פרק יג

קדחת יום דאגיית
הנה תקרה מרוב ה
הדאגה לדבר מבוק׳
תנועה כבדה לרוח מחממת מפילה בקדחת ׳ אותותיה יד
ידמו אותות היגוניית אלא שתנועת העין עם שקיעתה לה
להתכה תהיה לצד חוץ ולא יהיה הדפק שלם ושפל אבל
יהיה עם חלשה אם יהיה בו דלוג רפואתה כמו רפואת
היגוניית

פרק יד

קדחת יום מחשביית
הנה תקרה לרוב
המחשבה בדברים קד
קדחת דומה לדאגיית וליגוניית אלא שתנועת העין תהיה
שוה לא לעמיצה ולא ליציאה ותהיה נוטה לשקיעה ויהיה
הדפק מתחלף בהתפשטות והתקבצות וברוב יהיה שוה
ויהיו הפנים נוטים אל כרכומות ורפואתה רפואת הדא
הדאגיית

פרק טו

קדחת יום כעסיית הנה יתחדש
להפלגת תנועת הרוח
אל חוץ בענין הכעס
חום מופלג מסתבך ברוח אותותיה התאדמות הפנים אלא
אם יתערב בו פחד כי בזה יתכרכמו ונפח הפנים דומה ב
במה שינפח במורסות האורבים ויהיו העינים מתאדמות
ובולטות לחוזק תנועת הרוח לחוץ ולפעמים תקרה
לקצתם רעדה לתנועת ליחה או לחולשת טבע ויהיה הש
השתן אדום וחד יורגש בחדותו ויש לו איזה בהירות וי
ויהיה הדפק גס ומלא גבוה ותכוף

פרק יו

רפואתה תרגיעם ותעסק׳
בדברים המשמחים
והספורים והשמועות

והשוכות והשחוק הנפלא ותבניסם במרחץ במים פושרים
בלתי חמים הרבה וימרחו מרוח רב עם שמן פושר כי זה י
יותר נאות להם מן המים החמים ותזונם במה שיקרד ויר
וירטיב ותמנעם היין לגמרי ואין דרך אליהם כו׳

פרק יז

קדחת יום תעוריית׳ הגה
תקרה מהתעורה קדחת
יומית׳ אותותיה הקדמת
התעורה וכובד העפעפים שלא יחשב שיפתחם ושקיעת
העינים מההתבה ונפח העפעפים להפס המזון ולרוב ה
האידים ועבירות השתן להעדר העכול וחולשת הדפק וכ
וכרכמות הפנים לרוע עכול ונפיחתו מרוע העכול אך א
אינו עם אדמימות כמו שיש לבעסיית׳

פרק יח

רפואתה המרגוע
והמנוחה והשינה ול
ולצוק על הראש מה
שירטיב ויקרד והמרחץ הרטוב והמזונות טובי הכימום ו
והמריחות המרטיבות והיין מהדברים היותר מועילים ל
להּ וישתו ממנו בלי פחד אל אם יהיה ממנו כאב ראש בו

פרק יט

קדחת יום תנומיית מג
מנוחיי הנה הרוח יתך
ממנו אדים חמים יבש
יבשים ביקיצה והתנועה וכשתארך התנומה והמנוחה הר
הרבה וביחוד מה שלא היה במנהגו ונפילתו בחלוף הכ
המנהג ויורה עליה מלוי אידיי מן הדפק׳

פרק כ

רפואתה הזיעה באויר ה
המרחץ והרחיצה השוה
במים חמים ומעט המזון
זנטייתו אל מה שיקרר וירטיב והטיול השוה ואין ראוי ש
שישתו היין׳

פרק כא

קדחת יום חדוויית
כלומר משמחה הנה
תקרה מהשמחה וה
והחדוה קדחת כמו שיקרה מהבעס אותותיה קרובה
מאותות הבעסיית אלא שהעין תארוב תאר השמחה בלתי
תאר הכעוס ויהיה התביפה בדפק פחות רפואתה קרובה ל
לרפואת הבעסיית

פרק כב

קדחת יום פחדיית
הנה תקרה מהפחד
קדחת על דרך מה ש
שתקרה מהיגון כי יחס הפחד אל היגון יחס הכעס אל הש
השמחה מצד שתנועת הפחד לפנים והכעס לחוץ ויהיו
בפתע השנים והאחרים הם בהדרגה׳ אותותיה יקרבו
מאותות היגונית אלא שהתחלפות בדפק יותר חזק ותאר
העין תאר נרעד׳ רפואתה יקרב מרפואת היגונית וראוי
שיובטח מן הפחד ויביאו לו בשורות והמשמחים כי זה מ
מוע ל לו

פרק כג

קדחת יום עמליית׳
הנה העמל יגיע
אבחמום הרוח והגוף ע
עד שישוב קדחת מזקת בפעלות ורוב חזקה ומשאה הוא ע
על החיונית והנפשית׳ אותותיה הקדמת העמל ותוספת
חמום הפרקים מזולתה ופגיש יגיעה ויובש הגוף ולפעמי
יקרה באחריתה טפוח אם יהיה העמל שוה ולא יהיה בו ח
מנגב או קור מונע לזיעה ואמנם אם יהיה העמל מופלג
ימעט הטפוח והזיעה׳ ולפעמים ימשך אחריה שעול יבש
בשתוף הריאה ויהיה דפקה קטן וחלוש׳ ולפעמים יטה א
אל קושי והשתן כרכומי אפ כסבת התנועה רקיק כסבת ה
ההתכה

פרק כד

רפואתה המנוחה
והרחיצה והאמבטי
והמרוח אחריו וביחוד
על הפרקים והלקיחה מן המאכל הטוב הכימום המרטיב
שעור מה שיעכלהו ממין בשר האפרוחים והגדיים והדג א
אל רצרצי כי בהם חלוש ואין ראוי שיאכל בהם שיעכלו מ
מה שהיו מעכלים בעת הבריאות אבל למשה הימנו ולכן
יזונו במה שיזון המעט ממנו הרבה כמו מה שזכרנו והו י
ובמו חלמון ביצה הנמרשת ואשכי התרנגולים יהיה טוב
להם׳ וחשבו קצתם כי ב על היגיעה ראוי שידוקדק
הנהגתו יותר מזולתו ואין זה אמת׳ וראוי שיקחו מן
הפירות הלחים וישתו היין הרב המזג אם יהיו בו מורגלים
או גלאב וכיוצא בו אם לא יהיה מורגל וראוי שיהיה מר
מריחתו יותר ממריחת זולתו בשם להרטיב אבריו ופרקיו
הטובים וגם להרפות מה שהשיגם ממתיה ושכון ויאולד מן
השמנים הטובים אלו וראוי שתכלול המריחה הנוף
וביחוד הראש והצואר וחוליות השדרה והפרקים כלם
וכש אחר הרחיצה וראוי שיוצץ משכבו ויבושמו בגדיו
ומושבו ואם ייצטרך לחזור במרחץ לנקות תחזור כל מת
שנזכר בשער שלו

פרק כה

קדחת יום הרקיית
הנה תקרה
מהתגעשות הליחות
בעת השלטול תנועה לרוח מופלגת תבער בו קדח לרב
היניעה אשר תמשך אחריו וגם יעשן כן הרפואות
המשלטות בכמה שיחכמו וגם נמשכת אחר ההקזה בכמ
שתסיר מלחות האידים ודמיותם בהחזרתם עשניות
מריריות

פרק כו

רפואתה ראוי שתדוקדק לעצור
הטבע בכמה שהוא ידוע בשע
בשעריו ושיזון העלול בכמה ש
שיחזק וכפי שעור מה שיעכל ממה שיקרד וירטיב ושתשי
בהם קובצים ויושם על האצטומכא התחבושת והיציקות
המחזקות חמים בלתי פושרים כי כל פושר מרפה ומתיך ה
הכח ומזה המין צמר טבול בשמן ורדים או שמן קר ממנו
מבושם ויסחט עד שיפרד ממנו רושם השמן ויושם על ו
הלב והכבד מה שיקרר קדחת יו כאביית הגה הכאב מחכם

פרק כז

הרוח עד שתבער הקדחת
אותותיה הכאב בראש או
בעין או האזן או השן או
הפרקים או הקצוות או הקולנג או השחורים או זולת זה מ
מכאובי הצמחים הנקראים דמיליים כלומר פלורונקט

פרק כח

רפואתה יונהג הכא
במה שראוי בשער
שלו ואחר ירפא
ברפואת העמלייית ואם תפוחד משתיית היין תנוע הכאב
לא ישתה

פרק כט

קדחת יום עלפוניית
הנה יקרה למי
שיתעלף להתגעשות
תנועת הרוח חום מתחלף ויתהפך לקדחת ולפעמים
ישאר ממנה שארית אחר הסרת הסכנה בעלוף ׳ אותותיה
התחברה בעלוף ונפילת הכח מבלי אותות לקדחות אח
אחרות היוצאות מכלל קדחות יומיות ׳ ויהיה הדפק בה
מתחלף העניני פעם יפול ויבטל בעת שיגבר הקור ופעם
ימהר ויתראה בעת תגבור החו ודומה דפק בעלי השדפון
המכחיש בקשיו עם ריקותו

פרק ל

רפואתה
רפואת העלוף
ונתינת מזונות מהירי העכול
טובי הבימוס ממה שידעת ואם תצטר שתשקהו יין תעשה
ולא תחוש לקדחת ׳ ואם ימלט מן העלוף ותשאר הקדחת
הדומה לשדפוניית ירופא במה שהוא העקר והדרך מקרור
והרטבה

פרק לא

קדחת יום רעבוניי
הנה יתחדדו האידים
בגוף אם לא ימצא
המזון ותולד הקדחת ויהיה דפקו קטן חלוש ולפעמים
יטה לקושי ׳ רפואתה לקוח מכשך השעורים עם הירקות
ותזונם במזונות הטובים המחזקים ויתרחצו ויוצקו על ר
ראשו מים פושרים רבים וישב בהם ויורטב גופו בכמו ש
שמן ויאולגט ורדים ודלעת

פרק לב

קדחת יום צמאוניית
זאת קרובה
מהרעבוניית והיא יותר
נכונה שתחדש קדחת להעדר מה שישקוט בו מן המים ח
חום חזק באידים ׳ רפואתה שתיית המים הקרים ומימי היר
הפירות הקרים וכש הרמון והרטבת הגוף באמבטי ואם א
אפשר לו הרחיצה במים הקרים יפעל

פרק לג

קדחת יום סתומיית
הסתום יהיה לפעמים
ב נקבי העור נכווע
ביבשו ומעוט רחיצתו ורוב אבקיו ועפריו ולרבוי המאכל
ולקור ולרחיצה במים קובצים ולשרפת השמש ולפעמים י
יחיה בפתילי העורקים ושקתותיהם ופיותיהם ומעבריהם
ואם תאמר קדחת יום סתומיית יורמז אל זה המין כי אמנם
יקרה שתמעט ההתכה וירבה המלוי וההעצר ויעדר
ההתנשבות ויקבץ איד רב חם לא יותך ויחדש חום מופלג
וכל עוד שיתמיד הבערו בדק שבגרמים והוא הרוח תהיה
קדחת יום ואם יבער כדם יהיה המין המפורסם שינוקא ש
שנזכרהו והוא אותו שיהיה מכלל קדחת הליחו לא לעפו
אבל להבער ורתיחה ואם יתבער זה אל עפוש יחייבהו
הסתום והעדר הנפישה יעתק לקדחות עפושיות ׳ וכמו

הסות הזה אם שיהיה מרוב הליחות והדם ואם מעבים ואם
לנפילת דבר מסבות הסתום בכלי לא במעבר כמו קור יק
יקבץ או מורסא תלחץ או צמיחת דבר או זולת זה ממה ש
שהוא עליך שתדענו ׳ והקדחת הזאת מקדחות יומיות ימ
ימעט שיעתקו אל הדקה כי הגוף בה רב הליחה וזאת ה
הקדחת גב יש בה צמא והתלהבות ושקידת חום ושתנה מ
ממוצע בין אשיות ובין חומיות ׳ והקדחת הזאת קשה לה
להודע קרובת הדמיון מקדחות הליחות והקדחת הזאת
נשארת עד הג׳ ומה שאחריו אם יהיה הסתום רב חזק ואין
מעבים ומקבצים החלקים ואם יהיה מועט ימהר הסתלקה
אם לא יהיה שגגה בה והקדחת הזאת בין שאר הקדחות הנ
הנה לפעמים תחזק ותשוב לקיום הסתום אשר הוא העלה
ותהיה כאלו תהיין לה עונות ׳ והקדחת הזאת פעמי רבות
תעתק אל הקו והסמו ויורה שהיא שבה עפושי והסתומי
אם תחדש כאב אחר ההקזה בצד מן הגוף השמאלי לא יה
יהיה אפשר מבלי חזרה להקיז וכש אם תשקוט הקדחת
ויתמיד הכאב ׳ אותותיה אם תקרה קדחת יום לא נסכה מ
מתחילה ותהיה ארוכת הירידה אז תאמוד שהיא סתומיית
וכש אם תרד בלי הרקה בטפוח זיעה ואז תחזק סברתך א
אותות המלוי בגופים רבי הדם והמולידים אותו ׳ או העבי
הליחות לדבקותם ויבדל ביניהם כי אם יהיה הסתום בסב
בסבת עובי הליחות ודבקותם יורו עליהם האותות הידו
הידועים להם ולא יהיה שם נפח מן הגוף ומתיחה ואודם ו
ובכלל אותות הרבוי וממה שיהיה הסבה בה המלוי יהיו
אותות המלוי מאודם הפנים והגוף ובליטת העורקים ונפח
ומתיחה וזולת זה נראת ואם יפליג הסתום יהיה הדפק קטן
ואם לא יפליג אין ראוי שיקטן הדפק ׳

רפואתה

אם היו הסבות רוב הליחו
והמלוי הנה ראוי שימהר
להקיז ולהריק וכשיוקז ולא
יקדח עדין הנה הוא טוב ׳ ואם יקדח הנה ההמנע אם לא
יהיה ההכרח יותר נאות כי ההקזה תניע הליחות ויערבב
ביניהם ׳ ואם אי אפשר בלתה הנה אין ראוי שיתאחר
ההקזה וההרקה ואחר ישתדל במה שיפתח הסתומים וינקה
המעברים ולא תמהר קודם ההרקה לנקות המעברים והפ
והפתיחה כי זה אולי יהיה סבה להמשך הליחות בבת אחת
לקצת מהמעברים וההתדבקות בהם וזה ממה שיהיה שיש
בו סכנות רבות ולפעמים יוסיף בסתימה ואם תהיינה
עכות וכש אם יהיו המעברים ביצירתם צרים וגם כי
ההקזה וההרקה הנה יוציאו המותרים העשניים הפועלים
בהעצרים הקדחת הזאת וימנעוה מהעתק לקדחת העפוש
וכש אם המריצה וקרב להתעלף ואם לא יוחש ברו הליחו
אבל תחוש בסתום ושהוא מתחדש מעבים ודבקותם אז
אולי לא יצטר ליתרון ההקזה וההרקה אבל תצטרך
לפתיחה והפתיחה היא בממרקים מהמזונות והרפואות
ובהיות העלה קדחת אי אפשר שתשוב בפתיחה אל
הממרקים החמים אבל מה שהוא בין הסכנגבין הפתשוט
אל הסכנגבין הזרעוני ובין מי ההנדבי אל מי השומר
והמזון ממה שיש בו רחיצה ואין בו דבקות כמו כשך מש
משעורים והסוברי עם שהוא מהמזון הנה יש בו פתיחה ו
ומרוק ואין היזק שיעורב בכשך השעורים ׳ ואחר ראוי

שיעיין אם הריקות אם היה ראוי להריק ופתחת בכמו מה
שזכרנו שאם חסרה הקדחת והקלה ואם היתה באה לעונה
האם חלשה עונתה הב׳ מן הראשונה ותעיין אל השתן
ואם תמצאנו בלתי נעדר הבשול ובדפק האם תמצאנו
בלתי מורה על העפוש תלך על ההנהגה הזאת ותכניס ה
העלול ביום הג׳ אחר העונה במרחץ בעת התרפות העונה
ותעתידה אם תהיה עד חמש שעות ותכרחהו ותחפפהו בד
בדברים יש בהם מרוק שוה כמו מה שהוא בין קמח פולים
אל קמח כרשינה וקמח שרש שושן ואריסטולוגיאה הטח
הטחונה והנלושה בדבש מעט ומים ואם תהיה רשאי
ליותר חזק מזה אז תוסיף בו קצף בורק ואם תאמוד שהם
שהמרחץ ישנה מטבעו דבר ויחדש סמור לא יתמהמה בו
כהרף עין כי הסתום הזה אינו ממין שיפתחהו המרחץ
ואם יצא מן המרחץ אין ראוי שיקרב למאכל הלמשתה אל
אלא אחר בטחו מן העונה ואם יחייב הענין להאכיל דבר
ולא יסבול ישוקה מה שיש בו פתיחה כמו מי שעורים הר
הרקיק רב המים מעט השעורים רב הבשול מבושל
עם כרפס ואם לא תשוב העונה תרחיצהו שנית אם יתאוה
לזה ותזונהו ואם תבא העונה חס״ה מהעונה הראשונה
ויהיה השתן טוב תבטח באמת בארוכה ומעט הסתימות
ותרפאהו אחר הסתלק בכפוי שעשית ותזונהו ואם תבא
העונה כמו שהיתה או יותר חזקה מזה ואין השתן כראוי
הנה העלה נוטה לעפוש ורפואתה רפואת העפוש

פרק לד

קדחת יום תכמיית מ
כלואיית הנה יתחד
מהתכמיי אידים רעי

יבעירו חום ויתלהבו הרוח ויחדשו קדחת וכש בגופים
המרדיים ואשר אינם רחבי הנקבים כי מותריה יעלו אידים
אידים עשניים ׳ וימעט בהם הפהוק החמוץ והאנשים ה
היותר חזקי ההתעתדות לה הם אותם שיתחילו אחר הת
התכמא בטיול והתנועה והעמידה בשמש והרחיצה אחר
שקרה להם זה וירבה בהם האידים העשניים וכש אם יהיה
בגופותיהם כאב ועקיצה וכש בקרביהם ואמנם מליחת
הפהוק החמוץ ובעליו הנה ימעט שיזרמן שיולד קדחת
וכשתולד תהיה חלושה אבל לא תולד ויחשב שהגולדת
עם הפהוק החמוץ בסבת זולת התכמא ואלו אם יהיה נה
נתר טבעם יקבלו תועלת מאד ויסור קדחתם להתנער ה
המזתר האידיי העשני ׳ ומתחלף רפואת מי שיעצר טבעו
בהם ומי שיהיה טבעו יתר ׳ ומי שיקדח מתכמא ויתרכך
טבעו שני מושבות או שלשה ואחר יקו יחזק עליו הש
השלשה ׳ ואולי יהיה כבדיי ויורה עליו דקיקת הלב ושח
ושחרות הלשון ׳ ודומים מקרה קדחת יום המרויית למקר
קדח הבעסי שיתאדמו העיני והפני מאד ויהי ההתלהבו
חזק וינדל הדפ וימהר ויתאדם השתן ורוב מה שתשא
שלשה ימים ׳ ודע כי קדחת תכמיית הנה תבא בהקפים א
ארבעה או שבעה ועם כלל זה תהיה קדחת יום ׳ אך יהיה
הדפק בריא אותותיה השתנות הפהוק לחמיצות ועשניות
ואם ישתנה הפהוק אל הבריאות יורה בארוכה ושתן
אלו נעדר הבשול מכמיית ואם יהיה סבת התכמא תעורה
יהיה בפניהם נפח ובעפעפיהם כובד

פרק לה

רפואתה בעל זאת
התכמא לא יכנע פ

מהיות טבעו אם נתר
או בלתי נתר ואם יהיה טבעו בלתי נתר הנה הנכון שתת
שתתיר אותו ואם יהיה דבר מהמאכל או מהשכרים נשאר
באצטומכא ראוי שתקיאהו ואחר תתירהו ותעיין אנה יכנ
ימצא הכובד ותדע האם נכון להריקם בחוקנים ופתילות
או בדבר ישתה דרך הפה לשלשל או להוריד או לבשל וי
יורה על נכון כל זה ענין הפהוק ולפעמים יצטרך אם
יהיה המאכל עומד בעליוני האצטומכא ויקשה הקיא של
שלא תשגיח אל הקדחת ותעשה הפלפלני שירד וישפל ע
עם העכול או יעשה מה שהוא יותר חלוש ממנו ויעשו ה
היציקות והתחבושות המבשלות הידועות בשער העכול
והמתירים הידועים בשער ההתרה ׳ ואם הורד אם שיצא מ
מעצמו ואם שיעזר בפתילה ויורעב עד שלא ישאר דמיון
בבטול התכמא ואחר יקח מזון קל מהיר להתעכל טוב ה
הכימום וההשקפה אל השינה והרעב הוא ממה שיסייק ב
בהשגחת ההקל מן המלוי ׳ ואם יהיה הטבע נתר תעיין
אם הדבר אשר יורק הוא המזון אשר נפסד ואם יהיה זה לא
יעצר עד שתריקהו כלו עד אחריתו ותמתין ירידת העונה
ותכניס זו אז למרחץ ותזונהו אלא אם יהיה שם הפלגה
שתחלש הכח ואז אל תכניסהו במרחץ אבל תזונהו וחזק
אצטומכתו בדברים אשר זכרנו בשערי השלשולים ומזח
צמר טבול בשמן יש בו כח אספנבין או בשמן נרדין אחר
שיסחט ויפרד ממנו רוב השמן ׳ ואם תתמיד ההתרה
ותמצא מה שיצא זולתי מ
מן מה שנפסד תעשה שמן חבושי הפושר הטרי על התא
התאר הזה ׳ ושמן מסטיק ואין גב כשמן נרדין נגוד להם
ואולם תעשם קטורים וכש אם לא יסבול הענין לקטרם
על בטניהם ׳ ולפעמים תצטרך לתחבושות יותר חזקים מ
מאלו מן התחבושות הנזכרים בשער אל היצה ותשקהו מ
מימי הפירות אם יוכלו להם ויזונו במה שינגב מזונו ויקל
עכולו באשכי התרנגולים והדג הסלעי ויקדם עליו דבר מ
מהפירות ומהסחיטות והעסיסים הקרושים הקובצים הנק
שופיש ואם תפסק תאותם תעורה במה שידעת וכש
במטעמי החבושים ואם גמרת זה אין רוע אם תעשה עליו
מרקחות מחזקים במה שיעכל ויחזק האצטומכא ופותח
הסתימה וזה אחר הסרת הקדחת והמקרים והחקזה דרכה
שלא תעשה בה עד שתרד והנכון להשקותו מי השעורים
ויזונו בכמו מטעם הבוסר בדלעת ושקדים מעט ויקרד מ
משכבו ומודחו בעוגות כמפורא ולא יושם בו ריאובארב

פרק לו

קדחת יום מורסיית
הקדחות הנמשכות
אחר המורסות

הפגימיות תהיין עפושיות ולפעמים יתחבר בהם דקת
ואינם מבספר הקדחות היומיות ׳ ואמנם המורסות
החצונות כדמאמיל והיציאות אשר תבאן בהן וכש ה
המורסות הגדולות אשר תבאן באברים והנדריים
והבשריים אשר תקראן הרפות כמו אותה הבאה באורבי
ממותרות הכבד ובאצילים ממותרות הלב ותחת האזנים מ
ממותרות המוח הנה אחריהם תמשך קדחת ולא ימעט אם
שיהיה מה שינבל בהם אל הלב ויקדחהו חמום לבדו או

עם עפוש ואם יהיה חמום לבדו הנה הוא ממין קדחות יום יומיות ואם יהיה חמום עם עפוש הנה הוא ממין קדחות ה המורסות הפנימיות ׳ ורוב מה שיקרה מאלו הקדחות נמש נמשכות למורסות נמשבו לסבות מתחילות משחין או גר גרב ובאבים ודפיקות ואבעבועות תדחן אליהן הליחות ׳ ותעצרן בדרכן אבל הבשר הרך הוא ממין קדחת יום ורוב מה שיקרה מאלו הקדחות נמשכות למורסות סבותן מק מקדימות במו מלויים וסתימה קדמה הנה היא עפושית ועל הרוב הקדחות הן שרשיות והמורסות נמשכות וגם לפעמים יהיה בהפך ׳ ואבוקדש יקרא אלו הקדחות רעות מה שתהיה מהן יומית ומה בלתי יומית ׳ והקדחות הנמשבות אהריהן על הרוב הן יומיות ׳ ואם הן בלתי יומיות הן רעות ׳ ורוב אלו נמשכו אחר המורסות הדמיות ולפעמים יקרה שתהיין הן נמשכות אחר החמרה וכיוצ בה אותותיה מה שזכרנו מהקדמות המורסות ומיניהן ויהיו הפנים אדומיים ונפוחים גוסף על ענין הבריאות ולא תהיה חזקת עקיצת החום ואעפ שיהיה חום רב כי במו ה המורסות האלה חם דמיות האלהים אם לא הקדחות הנ הנמשבות אחר חברה ואלו הקדחות ימשך אחריהן שפוח ויהיה הדפק בהם גדול וכהיר ותבוך מפני המלוי והחום ו ויהיה השתן לבן ומימי לנטיית הליחות אל המורסות והפחזים רפואתה ראוי שתקרב אליהם בהקזה ושלשול ותרפא המורסא במה שראוי בפי ענינה בשער שלה ותדקדק החנהגה ולא ישתו היין כלל ולא יזונו אלא א אחר ה רידה השלימה ואי אפש מבלי המדקדקים המקדרים המרטיבים והתחבושו המקודרים בשלג על האבר העליל בעל המורס בענין שלא יזיק במורס ולא יפגוה אבל יקרר הדרך אשר בינו ובין הלב קרור שינקו בעומק

פרק לו

קדחת יום גוולית הקר הקדחת הזאת נמשבת גם כן אחר העדר ההתב לסתימה בלתי שוקעת ואנשים רבים בשיעזבו מנהגם מה מהמרח יקדחו ורובם אותם שיולד בגופותיהם האד הכרכי למזג גופותיה ומזונם ומימיהם הרעים ולעניניהם הקודים מהתעורה והיגיעה רפואתה הנקיות ועשיית הברחץ והזעה בו אחר הירידה ויחפף בבמו סוכים וקמח פולים ושקד מר וזרע אבטיח ומעט מאלושין ובור וישם מזונן מבבה ומרטיב ויינו רב המזג וישו במרח פעמי רבו

פרק לח

קדחת יום חומיית הנה יקרה מחום האויר ומחום

המרחץ וכיוצא בהם קדחת יום ורוב זה יקרה מחוזק הום ה השמש ויהיה תחלת התלותה בו וח הנפשי בהיות ראשית מה שיוזק בו הראש שיתחמם אוירו ויובל אל הלב ויתהוה קדחת יום ואחר יתפשט בגוף כלו ולפעמי יהיה התלותה בלב לחום הנשימה ועת שישמר הראש מן החום אך רוב מה שתפול השמשיית תעשה רושם במוח והראש ׳ ולכן כי שלא יהיה גופו נקי יתמלא ראשו וזולת השמשיית בקיציית והמרחציית וזולתם יעשו רושם בלב ׳ אותותיה הסבה הנופלת וחזוק ההתלהבות בראש בחלק השמשיי המוחיי ולפעמים יהיה עם כובד ומלוי אם לא יהיה הגוף נקי וגודל הנשימה בחלק הלביי ויהיה חצוני הגוף חזק ה

החמום יותר חם מפנימיות ומה שידע זה שצמאו יהיה פחות מצמא מי שיהיה חומו בחום הזה והיא בענין הזה ה הפך הקבוציית רפואתה תצטרך שתתחיל מרפואת במה שיקרר מהיציקות על הראש והזזה מהשמנים הקרים וביחוד שמן ורד מקור בשלג יוצק על הראש והזזה ממקו רחוק וישתה המים הקרים ומי שילך במנהגו לא יסור מעשות בזה עד שתרד הקדחת ואם תפרד תכניסהו למרח ולא תחוש לרחיצתו אז היה בו קדחת ורחצהו במים פושרים ולא תניח אוירו שיחהמהו ולא תפחד מיציקת המים החמים על ראשו כי הם ירשיבו ויתיבו הקדחת וצרכו אל הרחיצה יותר מצרכו אל המריחה ובצאתו יוטבל רא ראשו בשמנים הקרים בשמן ורד וניופר

פרק לט

קדחת יום קבוציית מקור הנה יקרה מקו והרחיצה בבי קרים

שיתקבצו הנקבים החצוניים ויעצרו האדים העשנים כ כפי מה שנאמר בגוולית ותתחדש קדחת ופעמים יובל אל העפוש ׳ ואמנם יובל אל זה הקדחת אם יהיה האד הנ הנעצר הד אינגו ערב כי הערב לא יולידה אותותיה הסבות ׳ והיהיה הגוף בה בתחלת מה שימושש בלתי ח חזק החום ואם תתעכב היד תחוש בחום יעלה ולא יהיה ה הדפק בקושן הדפק היגוניית והזאניית והרעבוניית כי אין בה התכה אבל יהיה מהיר לצורך אלא אם יהיה הקור חזק ולפעמים ישה אל קושי ולא תהיה העין שוקעת אבל לפע לפעמים תהיה נפוחה בסבת האיד הנעצר והשתן יהיה לב לבן כי החום נעצר ולפעמים יהיה צבוע כי החום אשר י היה נתך דרך הנקבים נדחה לדרך השתן ׳ רפואתה הנה יבוסו בבגדים החמים עד שיזיעו ובשתרד יבנסו למרחץ וירחצו במים נושי לחום ואויר החם ויצוקו על עצמם שיבושל בהם כמו מגודנא ושבת ומנשטרי ויחופפו במה שזכרנוהו מבה שממרק הנקבים וירפם ויאחזו המריחה ע עד שיזיעו ויחפפו וירחצו במים חמים מאד ׳ וראוי שתקדם הרחיצה במים החמים הרחיצה באויר הח החם ׳ ואחר ימרחו בשמנים מרחיבים הנקבים ויצק על ראשיהם גב שמן שבת וכירי וקמומילא ויזונו מזון קל ויבושמו וישתו יין לבן רקיק או מזוג והוא יותר טוב להם מן המים למה שיש בו כח להזיע ולהגיר והמריחה בשמן לבעלי העמל יותר מועיל מבעלי קבוץ החלקים וסתימתם

פרק מ

קדחת יום קבוציית מהמיות הקובצים הנה יקרה למי שירחץ במים

הקובצים במו אותם שיגבר עליהם כח אלום ויטריאול שי שיחזק קבוץ וסתום נקביהם החיצוניים ויעצרו אוידיהם וי ויקרה להם מה שאמרנוהו פעמים רבות ופעמים רבות יוב יובילו אל העפוש

פרק מא

אותותיה יורה עליה הסבה ומה שיראה משרפת העור כאלו

הוא מלוח ונגוב ומעובד באלו ימושש עור טבול בפי וי ויטריאול ויהיה הענין שנוסף החום אחר זכן מכשות היד כמו שבזולת ממה שיקרה מכתיבת הנקבים והדפק יהיה

282

יותר חלוש ויותר קטן ויותר חזק המהירות והשתן יותר
חלק הלובן ורקיקות כשתן הנשים ולא יהיה בגופ׳ כמישה
ולא בעיניהם שקיעה רפואתה ראוי שירפאו בקרוב
מרפואת מה שלפניהם אלא שהם לא ישתו היין אלא
אחר בטחון מהיזק הרחבת הנקבים אלא אם יהיה הקבוץ
והסתימה מעוטה כי אז לפעמים יפתחה היין ׳ וראוי
שיהיה דקדוק הנהנתם ועכובם באויר המרחץ ורחיצתם
במים חמים יותר וראוי שיאוחר מריחתם יותר

פרק מב

קהחת יום ייניית הוא שיתחדש מן היין קדחת יום

ורפואת רפואת הסביאה ולפעמים יצטרך לשלשל במי
הפירות וכיוצא בהם ולהקזה ולקיא וכש אם יתמיד כאב ה
בראשם וואוי שיבנסו במרחץ אחר הירידה

פרק מג

קדחת יום מאכליית ומזוניית המזונות החמים יפעלו קדחת

יום וכמו שהשמשיי היא ברוב הענין מוחיית וברוח הנפשי
׳ והמרחציי היא לבביית וברוח החיונית כן המזוניי היא
כבדיית וברוח הטבעי רפואתה ההגרה במקרים הידועים
והתרת הטבע בכמו שירבשת ותמר הנדי ותקון הכבד ת
תחלת כל דבר בכמו מי אינדיביא והירקות וסבנגבין ות
ותחבושות המקררים מצנדל וכמפורא ומי ורדים וסחיטת
הירקות הקרות מקוררות בפעל והכבוי במזונות הקרים
והרטובים ה עפוש
נשלם המאמר הראשון התחלת המאמר
בקדחות העפוש ׳ ויתם המאמר בדמיות ובאדומיות ׳

המאמר השני

בקבוץ כללי בקדחות

העפוש מתחדש אם בסבת המזון הרע אם יהיה מוכן
שיתעפש מה שיולד ממנו לרוע עצמיותו או למהירות קב
קבלתו להפסד ואעפ׳ שיהיה טוב העצם כמו החלב או ש
שהוא מימיי רע המזון יפסיד הדם מימיותו כמו מה שיולד
מהפירות מאוחרי הבשול הלחים מאד או שהוא ממה ש
שלא ישתנה לדם טוב אבל ישאר ליחה רעה קרה לא יאבה
לה החום הטבעי ויעפש אותה החו׳ הנכרי כמו מה שיולד
מהקשואים והסיטרולי והפירש וכיוצא בהם או לרוע לע
מעשהו או כפי הזמן או סדורו כמו שידעת ואם בסבת
הסתימה כמו בעת הנפישה וההתנשבות בסבת מזג הנוף
הרע אחר שאי אפשר שיעשה העכול טוב ׳ ויהיה הבח גב
ממה שלא יפעל במזון והליחה דבר ויעזבהו פג וכמו ה
המזג הזה אם שיוליד ליחות רעות ואם שיפסיד מה
שיולידהו לקצרת ידו בעכול ולהניעו אותו התנועה הם
המכוונת ואלה הסבות הן עוזרות להוליד הסתימה
המולידה העפוש ׳ ואם בסבת ענינים יוצאים מהאויריים
הרעים כאויר הדבר ואויר האגמים והמשרות ׳ ולפעמים
יתחברו מהם ענינים הרבה ורוב סבות עפוש הליחות הוא
אם לרוב הליחות או דבקותם או עביים ׳ וסבות רוב הל
הליחות ועביים ודבקות ידועות והתחלת הסתימה ידועה
אב אם נתחדשה הסתימה יתחדש העפוש אחריה להעדרה
וההתנשבות וביחוד בהיותה נמשבת אחרי תנועות בבלי

עתם על המלוי והתכמא והרחיצות וכיוצא בזה או שמש
חם או לקיחת מחממים על המלוי ועזיבת שמירת העכול ה
באצטומכא ובכבד והשגת חסרון אם יפול בסבת החמום
ברטיות והנחות מחממות ׳ והעפוש הנה יהיה כולל לגוף
כלו ולפעמים יהיה באבר לחולשתו או לחוזק חומו הנכרי
וחדותו אל כאבו והליחה המקבלת העפוש היא אם אדומה
ויהיה חק מה שיאיד ממנה להיות עשני דק חד ׳ ואם דם
ויהיה חק מה שיאיד ממנה אד דק ואם לבנה ויהיה חק
מה שיאיד ממנה אד עב ׳ ואם שחורה ויהיה חק מה שי
שיאיד ממנה אד עשני עב אבקיי ועפוש האדומה מחייב
השלישית ומה שיולד במנהגה ׳ ועפוש הדם מחייב הרב
הדבקה ועפוש הלבנה ברוב יחייב הכאה בכל יום ומה ש
שילך במנהגה ועפוש השחורה מחייב הרביעית ומה שיל
שילך במנהגה ׳ והדם מקומו בפנים ועפושו בתוך
העורקים ואמנם האדומה והלבנה והשחורה לפעמים חת
תתעפשן בתוך העורקים ׳ והנה תתעפשן
חוץ לעורקים ואם תתעפשנה חוץ לעורקים
ולא תהיה סבה אחרת ולא יהיה עפוש מורסא פנימיית ית
יתפשט ללב עפוש רצוף תחייבן ההקף אשר זכרנוהו וכל
אחת מהן ותקרה ותסתלק ׳ ואם תהיה לבניית לא תסתלק
אלא עדיין יש שם שארית נסתרת ואם תתעפשן בתוך
העורקים תחייבן שקידת הקדחת ודבקותה ולא תהיה מפ
מפסקת ולא קרובה מהמפסקת אבל תהיה שוקדת
ונצמדת אך יש לה עתות מתחזקות בהם תודע העונה
אשר לה ואם יהיה העפוש הפנימי כולל על העורקים כלם
או רובם מאותם הגלוים אל הלב לא יחשב שההתחזקיות
והחסרונות יתראו ׳ ואמנם אם תהיין על חלוף זה יתראו ה
השנויים הראות מבואר ואמנם תהיה קדחת העפוש החצו
החיצונית תסתלק ואחר תשוב כי החמר אשר יתעפש יבא
אליו העפוש בזמן העונה ׳ ויכלה לחותו אשר בו נתלה ה
החום ונתך ויוצא מן הנוף כי הוא בלתי נאסר בעורקים
שימנעהו זה מהשלמת ההתוך וישאר אפריותו ועפריותו
אשר אינם הצעת הקדחת והחום כמו שנראה מענין עפוש
החמרים והאשפות מעט מעט עד שיתאפר הכל ואחר לא
ישאר חום ואם לא ישאר בליחה השרופה בעפוש חום תב
תבטל הקדחת עד שתתקבץ פעם אחרת אל מקום העפוש
והנה נשאר בו שארית חום מן העפוש הראשון וא
ואעפ׳ שלא נשארה ליחה או למציאות עלת העפוש
הראשון בחומר הראשון ויבער בחומר השני על דרך
ההתפשטו הנה ענין העפוש יסוב על מציאות חום קצר יד
מעפש ומתיך ומאפר ויתבער אל השכן עד שיפסק החום
ויכלה החומר ולא ימצא שכן אחר ׳ וישאר מקוה עד ש
שיגיע חמר אחר יזול אל מקומו ׳ ואנמם כשיהיה העפוש
תוך העורקים הנה יקרה שתהיה ההתכה התמה קשה והנה
לא יסוב העפוש בהתחבר קצת מה שבעורקים בקצת ׳
ויעפש כל דבר במה שהוא שכן לו ואחר יסוב אל השכן
האחר ׳ וגם כי הנאסר בעורקים הוא חזק ההגעה אל הלב ו
ואלה הקדחות אשר יש להם עונות הפסק ופשירה הנה
תעזבן סדרן להתחלפות הליחות במעוט ורבוי ועובי ודקות
ודקות והתחלפותן בסוג כי תעתק קצת הליחה ותתהוה מ
מסוג ליחה אחרת מתחלפת ממנה במין לא במעוט ורבוי
ועובי ודקות לבד ׳ ולפעמים

פרק ב

מאמר כללי באותות קדחות העפוש, הנה יורה על קדחות

העפוש פנישת הסבות הקודמות להן ובש אם לא תהיה לא להן סבה מתחילה, והדפק והנשימה אשר יהר התקבצותן כי הצורך אל נקוי חזק מאד ויהיה החום עוקן בלתי ערב כחום קדחת יום, ורוב קדחות העפוש יקדם א אליהם העצלה ענין מתערב בה חום אינו מגיע שיהיה ק קדחת ותתחבר בה יגיעה ועצלה וגהוק ופהוק געש שינה ותעורה, וצרות נפש ומתיחת העורקים וצדי הכסלים וכ וכאב הראש ודפיקת ראש, ואם תארך תפיל בקדחת העפוש ותחדש חולשה וברכמות מראה ולפעמים יתחבר עם אותה העצלה הקודמת על הקדחות רוב מותר וגיע והתעוררות חפץ קיא ושתן רב ויציאה רבה מעופשת וכובד ראש והתעוררות נפח ויקרה תכיפה בדפק לא לסבה מחוץ כמו מעמל או כעס או יגיעה או זולתו, וכשתקרה הלחיצה בו הנה באה העונה והלחיצה היא שק שקיעה מן הדפק וקוטן מתחלף תפולן בו דפיקות רבות חזקות ולא יהיה כהידות חזק ואבנם ההתחלפות בהתחלה והתוספת הנה הוא מהאותות המיוחדים לקדחות העפוש ואעפ שלא יתראה בשלישית הראות רב לקלות ליחתה ומאותות קדחת העפוש הכנע ההקף הראשון מזיעה וטפוח כי הקדחת היומיית בחלו זה על המעט ואם היה בהתחלק בקדחת השלישית הנה לקלותה הנזכר להיותה דומה אל היומיית אם לא תעתק אל העפוש וכ ובאשר לא תהיה הוספתה מעורבבת בלתי מתיחסת אבל מתדמה והנה אורך ההוספה גב יורה על שהיא עפושית, ותוסת הדפק בגודל והולך וגדל יורה על תוספת, ואחר זה אם שתהיה מפסקת מתחלה ברתת או סבור ותעזוב ב ברוב הענינים בזיעה או בטפוח ותקוף בעונות או שתהי שוקדת דבקה עם פשירה או בלי פשירה ולא תדמה אל היומיית בדפק והשת והשלמת הנקון והשקט הנקרי ורוב העפושיות עמהם מקרים רבים מצמא וכאב ראש וש ושחרות לשון וכש בעת התכלית וירבה הצער מגעש וח וחזונות חזק יחייבהו מלחמת החבר והכח, ופעם יגבר ה החמר ופעם יגבר הכח והדפק גב פעם יתחיל לגודל וחוז ופעם לקוטן וחולשה ואבנם הקושי לפעמים יהיה ולא יתחייב תמיד אלא אם תהיה עם קדחת מורסא קשה ב באיזה אבר שיהיה או מורסא באבר קשה ואעפ שלא תהיה קשה או שיהיה כבר נזדמן שתיית מים קרים או דבר אחר ממה שיקשה הדפק בכמה שנאמר בשער הדפק, ואבנם ההתחלפות בהתחלה ובתוספת הנה הוא מן הדברים המיוחדים בקדחות העפוש ומהוראותיה החזקות ואעפ שלא יתראה בשלישית על הרוב לקלות ליחתה, ומה שלא יהיה הדפק חזק ולא יבהר המהירות הנזכר הנה הקדחת יומיית עדיין ולא תעתק אל העפושיית ויהיה השתן בה תחלה בלתי מבושל או מעט הבשול ולפעמים יהיה חד, ודע כי הקדחות החדות הכמיתות ימעט מי ש שימלט מהן אלא בנבאות אבר ואם הקלה הקדחת אחר

יהיה מרוע הנהגת העלול ולהלשתו או לרוב חושו והעו והעונות המפסיקות מתחילות ברוב העגין בסמור או בק בקור או ברתת בנער ותותבן בזיעה ואבנם מתח מתחילות בקור או בסמור ברוב אם בסבת קור הליחה ואם לעקיצה הליחה העצלים בחדותה ואם לשקיעת החום ה לפנים פינה לצד הליחה

ואם לחלשת הכח ואם לקור האויר ואותו שיהיה מעקיצת הליחה הנה הוא היותר נכון שיוחם בש בשם הסבור מיחסו לשם קור ורוב מה שיקרה בגופו שיהיה בעקיצת מחט בכל אבר ואבנם התכת הליחה בזיעה כי ה החום המתעפש יתיך הלחות וישאיר העפריות ואם יהיה אותו הלחות בלתי נעצר בעורקים יקל הדחותו בנקבים בזיעה, ועונות השוקדת הדבקה תתפשרן ולא תסתלקן בזיעה ולא תתחילן בקור אלא להחלשת הכח או לטקיעת החום השבעי ויתקרר והקצוות וזה אות רע, והנה יתרכב בקצת הקדחות קור וטבור יחד כי הליחה אשר תתעפש תהיה מורכבת מקור ומעוקן וגם תתרכבן קצת קדחות ה העפוש הרכבה תשובן בה בתבונת הדבקה והמשל שאם תתחי ליחה להתעפש במקום אחד ובשבא עליה העפוש תתחיל ליחה אחרת ממינה או מזולת מינה להתעפש ויפגע עפוש השניה זמן הסתלק העונה הראשונה ובן יהיה העגין רצוף על סדר זה והנה תתרכבן קדחות העפוש כין אחר מההרכבה עוד נבדילם ונפריזם בשעריהם, והקפות הקדחות הנה תארכן ותקצרן והנה ארכן הוא לעובי הליחה המולידה הקדחת ודבקותה או רבויה או מנוחתה או לחלשת הכח או לחלשת החוש או לסתימת הנקבים שלא תתך הליחה כהרה וקצורן הוא להפך זה, והעונות תמהרן ותאחרן ואחורן הוא אם לסבה שהליחה מעוטה או מאוחרת התנועה אל נקום העפוש לעביה וזה כמו ליחת הרביעית, ומהירותן כי היא רבה כמו הלבנה אם לא תהיה זכוכית שעונותיה לפעמים תתאחרן או דקה כאדומיית ודרעה שבקדחות היא השוקדת אשר יהיה הע העפוש בתוך העורקים, ואחריה המפסקת אשר יהיה הע העפוש בה תוך העורקים, ואחריה המפסקת אשר יהיה העפוש בכל הגוף או בצדדי הלב, ויכעס שתקרה לזקני קדחת חדה לקור מזגם ומעוט הבשר בהם, ואבנם הדפק הנה יתחלף ענינו בקדחות העפוש כפי התחלפותם במיניהם ובפי התחלפות המין האחד מהם בחוזק וחולשה ובחוזק הבקרים וחולשתם וגם יקרה לו הקושי או למורסא חמה חזקת המתיחה או מורסא חמה ב באבר קשה או מורסא קשה או לחוזק היובש או בעת תנב תגבורת הקור בהתחלות, ולפעמים יהיה רק בסבת הליחה הרטובה הלבנית והדמיית ובסבת שהמורסא בא באבר רך ככו בעלת הכבד ובעלת הריאה וליטרגיאה או לסבת השפוח הנופל בעת שירצה להזיע והדפק יהיה בתחלת העונות חלוש ונלחץ לסבת פנות הכח על הליחה והתעסקו לנקות ולהתגשב

מאמר כללי באותות קדחות העפוש, הנה יורה על קדחות

אחר השקט המורגש בבעלת הצד ובירוצא בה אז תדע כי שארית הליחה נשארת ושהליחה נטתה לענין יראה כאב אותות השוקדת והיא הדבקה

פרק ג

דע כי הדבקה התמידית יהיהי התהלפות הדפק אשר בפי הקרחת בה נראה מאד ויהיה ברובה ב בלתי בעל סדר ובלתי משקל ותתמיד הקרחת ולא תסתלק עד אחר עשרים וארבעה שעות ולא יתחבר בה מה שזכרנוהו מעניני המפסקת מהקדמת הרתת וזולתו וממה שיורה עליה שקידתה והתמדתה וחזק חלוף ענינה בעת התוספת ותחסר פעם ותוסיף פעם אחרת ותחזק ותחדד

פרק ד

בעניינים יבדלו בקצת קדחות ה העפוש וישתתפו בקצתם מה שתהיה מקדחות העפוּ מן האדומה אז תהיה תגועת בדלוג כלומר יום אחד ויום לא בין שתהיה התגועה התחלת עונה או התחלת התחזקות זולתי מן אחד ממנה נודע בדלקת שיעלמו תגועותיה מאד והיא כשוקדת הדבקה ׳ והשלישית האמתית חדה לדקות הליחה וחומה גדול עוקץ לחזק הליחה אך היא בשוחה בסבת שהאדומה קלה על הטבע ושהיא מרגעת והשלישי הבלתי אמתית יותר ארוכת הזמן מהאמתית וה והאמתית ימעט שתעבור עונות אלא מצד שגנה והדבקה תמיד לפעמים תחסר בשבוע ומה שיהיה מעפוש הדם הכ הנה היא שוקדת תמיד וחומה רב בולל עם רכות אינו כע בעקיצת האדומה ׳ ולפעמים תכלה בד׳ ימים ׳ ואמנם הל הלבניית התמידית בכל יום הנה היא רבת החום בהקש א אל האדומיית וארוכה לדבקות הליחה וקורה ורבויה והיא גדולת הסכנה כי יש לה מעט הפסק ופשירה ומתחבר בה הפסד וחולשה בפי האצטומכא אי אפשר בלתה וזה ממה שיחייב מקרים רעים מעילוף ודפיקת חלב ונפילת התאוה והשוקדת ממנה היא היותר דומה לדקה לולי רבות הדפק אעפ שלפעמים יתקשה גב בה ובל עוד שתהיה פחות מזו מזוקקת תהיה פחותת הסכנה וקצרת העונה אלא אם תטה במעוט זקוקה אל השחורה ואמנם הביעית הנה ה היא כלתי חדה לקור הליחה וארוכה לזה ולפעמים ימתח המזוקקת ממנה שנה והבלתי מזוקקת יותר קצרת הזמן ׳ אך אין סכנה בה כי היא מרגעת זמן ארוך ושהיא אין בה מחדות די שימשכו אחריה בקרים חזקים והרביעית ו והשלישית הדבקות והמפסיקות תתחסרן בקיא או בשל בשלשול או בזיעה או בהגרת שתן ואמנם הדלקת הנה תחסר בכמו זה וברעיפת דם הנחרים ודע כי ההתחלה ת תארך בשלישית ותתבלית בדבקה והירידה בדלקת ׳ והתבלית והירידה בתמידית עם כי נאמר שלא תמצא רב דביעית דבקה ותמירית שלימת החסלקות ׳ והקדחות א אם לא תתרפאן כפי הראוי וכש המורסיות הן נוטות אל כחש וצמוק וכש בקדחות החדות אשר ראוי שיזון בחם כ בעליהם ולא יזונו לכונה שיפנה השבע על הליחה ׳ או ראוי שישקו המים הקרים ולא ישקו לכונה שלא תתפגג ולא יושגו בכבוי אחר כי א אם תהיה הכונה אשר נזכירה בזמנה והשקה המים הקרי יותר חזקה משתי הכונות הנזכרות תקרב אליה והעלם עיניך משתי אותן שתי הכונות

פרק ה

באותות מקרה הקדחות דע כי מההוראות היותר חזקות בקדחות היא מן ההנהגה הקודמת ושהיא איך היתה ומן העניינים והמקרים ומן העניינים הקודמים והנמצאים עתה ומן האויות ומן הפרקים ומן השנים ומן המזגים ומן הדפק ומן השתן והקי והיציאה ורעיפת הדם ומענין הקדחת ברתת והזיעה ואיכות החום ומן העונות ומענין התאוה והצמא ומענין הנשוף ומענין הדברים המתחברים כמו כאב הראש ותעורה וצמא והזיה וצער ו וזולת זה כי יש לקדח מקרי יקובל מופת מהם על ענייניהם ויש מהם מקרים יורו על ענין גדלם וקטנם כמו איכות החום וכמותו כי יש ממנו שיהיה עוקץ חזק מתחלת עת שמתחיל עד אחריתו וממנו שיהיה עוקץ תחלה ׳ ואחר יחלש להתכת הליחות וירפה ׳ וממנו שלא יעקוץ וממנו שחומו רשוב וממנו שחומו יבש ׳ ומקרים שיורו ע על מיניהם כמקרים המורהדים בשלישית כמו התחלת העונה וסמור וע קיצת החום בה ומקרים יורו על רעתח כמו הצער והזיה והתעורה ומקרים ירו על בשול ואין בשול כמו ממה שנזכירהו מענין השתן ומקרים יורו על הגבול עוד נזכירם ומקרים יורו על שלום והפכו ועוד נזכיר כל זה ׳ ויש לתאר ולגזה משפטים רבים כמו מה ש שישתנה מראהו אל העפרית מלובן ואודם ויורה על קור הליחות ומעוט החום השבעי או אל התפיחה והנפח כמו מה שיקרה לטי שסבת קדחתו תבמא וכמו מהירות כמ ש הפנים וחדותם ודקות האף כי יוחה אם על חזק החום ואם על רקיקות הליחות ומהירות התכתם לרוחב המעברים ול ולתנועו בעצמם ויציאתם מן המנהג ונפילתם יש אותות ולדברים אחרים מה שנזכירם ׳ ויש ממקרי הקדחות שעת הוא התכלית כמו ההזיה ועירבוב השכל והתלהבות הראש ומה שעתם היא התחלת כמו סמור וקור וכמו התרדמה המשנת רוב התחלות הקדחות לחולשת המוח ׳ ונטיית ה החום לפנים לצד הליחה ורוב אידים יעלו מהתגעשות המתחיל בגוף עד שיתיבם ההבערה ויעזור לזה קור המוח בעצמו וקור הליחה הרוצה להתעפש ולהתחמם והדברי אשר יודע בהם ענין הקדח ושהיא מאי זה מין היא הוא ענין הקדח בחדותה ורבותה ועני הקדח בנפלה מן הסבו המתחלות והקודמות על תכאי הנזכר וענין הקדחת בשקידתה והפסקתה וענין הקדחת כלקיחתה ברתת ו וקו וסמור או הפך זה ומה שיהיה ממנו ׳ וענין הקדחת בעזיבתה בזיעה רבה או מעטה וענין ההנהגה הקודמת ו והשנים והתאר והזמן והמלאכה וענין הדפק והשתן

פרק ו

מאמר כללי׳

ברתת והקור והסמור

והרסוק הסמור הוא ענין יוצא הגוף בו התחלפות מקור ועקיצה בעור והעצלים ויקדימהו העצלה והרסוק ויהיה הרסוק מן ממינו ואמנם הקור

הוא שיחוש באבריו ובעובי עצליו קור מזוקק ׳ ואמנם הר
הרתת הוא שלא יכבוש אבריו מרעש ורעדה יפול בהם ות
ותנועות בלתי רצוניות ׳ ולפעמים יהיה קור חזק ולא יהיה
רתת חזק בכמו קדחת הלבנה והרביעית ׳ ומסבות חוזק ה
הרתת חוזק כח הדוחה בעצלים ולכן כל עוד שתהיה הס
הסבה ברתת יותר דבקיית יהיה הרתת יותר חזק והדם
ישקע עם הרתת לפנים ׳ ודע כי הליחה הקרה תהיה נחה ב
כשהורגל כה האבר אשר היא בו וינוח הפעלו ממנה ולא
יוחש קור ׳ ואם תתנועע ותתפז׳ פזור רב או מעט לסבה מן
הסבות מחום מפריד או זולת זה מתפעל ממנו האבר אשר
היה בלתי נוגע לה ויחוש לקורה לסבת המזג המתחלף וה
והנה ידיעתו בשרשים הכללים בחכמת הרפואה ורבים ש
שיקרה להם מליחה לבנה זכוביית המתפשטת בגוף רתת
לא יוביל לקדחת ׳ ולפעמים יהיו לה סבובים ולא יהיה
כחה כח הרתת המוביל אל קדחת והליחה הפועל היגיעה
במעוטה תפעל הרתת ברבויה קודם שתתעפש ׳ ואם לא
תתעפש לא תוביל אל הקדחת ׳ והנה יקרה הקור והרתת
בשקיעת החום בגוף לסבת המזון ומה שדומה לו והרתת
והקור יקדמו הקדחות כי הליחה הנאה נשפכת אל
העצלים תחלה והיא מזיקה בקורה בהקש אל העצלים ׳
ואחר זה כשתתחיל להתעפש תתחיל להתחמם והנה יקדם
הרתת לקדחות לעקיצת הליחה וחוזק הכח הדוחה אשר
בעצלים כמו שירתת האדם מיציקות המים החמים מאד
על העור וכש׳ אם יהיו מלוחים ׳ ולפעמים יהיה הפחות מ
ממה שיעקוץ סבה לברוח החום הטבעי לפנים וימשול ה
הקור ויהיה עם עקיצת החום קור כאלו יהיה הקור גובר ׳
והעקיצה החמה אבל המכסה הפנימי ׳ ולפעמים יפול הר
הרתת לבריחת החום לצד פנים כמו שיהיה במורסות הפ
הפנימיות ׳ ולפעמים יורה הרתת והסמור על הבריאות בק
בקדחו השוקדות כי יורה שהליחה התנערה מן העורקים
ויצאה אך אם לא יהיה עם בשול ובעת גבוליו ולא
ימשך אחריו קלות יורה שהדחיה בשעור הזה אינו שהכח
גובר אבל שהליחה רבה מתנערת לרבויה ׳ ויש מן הרתת
שיורה על מות והוא אותו שימשך אחר חולשת הכח
ונפילת החום הטבעי והיובש ואמנם הסמור הנה
יהיה בסבת פחות מסבות הרתת/והתעוררות הבהלה
והסבוב מבשר בהקף והזקנים תהיין קדחותיהם טמונות
ופעמים תהיה הסבה באור הקדחת עובי בקרבים וישכב
אפרקדן המוקדח וימתח רגליו ויוחשו קרביו ׳ ואם ישחר
לשונו עם קלו הקדחתו הנה קדח וטמוג והנה אם יתחבר
בקדח פליג הנה תרפ׳ הקדח תחלה וממה שיאו בו גלנגבי
ממורס בסכנגבין ומי זרעונים בשמן תסכול הקדח וגלוח
הראש הוא ממה שיעבה ויסתום עורו ויסוגו האידים אחור
ותחזק הקדחת

רמזים

לרפואה כללית לקדחת העפוש
׳ דע כי הכונה ברפואת אלו הק
הקדחות פעם תפנה לענין
ותצטרך אל קרור והרטבה ופעם אל צד הליחה עד
שתצטרך שתעוכל א ושתבושל או תצטרך שתנוקה וה
והבשול בעב הוא השואתו בדקדוק ׳ וברקיק השואתו ב
ברבוי ׳ ולפעמים יהיה סותר זה שתגזור הקדחת מקרור
למה שתגזור הליחה מן הבשול וההרקה וההתכה ׳

ולפעמים יהיה המבשל והמריק חם אבל הוא כן ברוב ואז
ראוי שתשמור היותר נכון מב׳ הענינים ׳ ולפעמים תסתור
גזרת הקדחת מקרור בכמו אבטיח הנדי ושאר הירקות
וגזרת הליחה מן המעוט וימנע זה אלא בעת שאין שם לי
ליחה ובכלל הראוי שירוחקו מי הפירות עד השבוע
ויסתפק במי שעורים ׳ וכל הפירות מזיקים למוקדח ברתי
ברתיחתם והפסדם באצטומכא ׳ ולפעמים רבות ימצא ה
הדבר אשר יבשל וידקדק ויקרר עם הרקה גב׳ כסכנגבין ו
ודע כי לפעמים תהיה הקדחת מהחוזק והחדות די
שלא יותר לו בהנהגת בטול הסבה ׳ אבל יגזור הקרור הנ
הנמרץ וכש׳ אם לא יהיה הכח חזק מקומם וסובל כי אלו
תמצא הכח חזק לקומם ולסבול תבטל הסבה ותנהיג הל
הליחה ותפסיק המזון ולא תקרר הקרור ימנע ההתכה ׳
ואם תמצא הכח קצר יד תשתדל בהשואת המזג המנגד לו
ותקררהו ותחיה הכח במזון ׳ ואם חזקת הכח בעצמו
ויאנוס המנגד לו תשוב אל העלה ׳ ואם קררת כאלו הקד
הקדחות לא תקרר במה שיש בו קביצות ויובש כמו
העוגות המקררים אלא אחר בשול והרקה ׳ ודע כי רפואת
קדחת העפוש היא הפך רפואת הדקה כי רפואת הדקה
מבנות לנגד החולי לבד ׳ ׳ ורפואת קדחת העפוש אינה
מבוונת לנגד החולי לבד אבל גם לבטל סבתה ואעפ׳
שתהיה דומה לחולי והמזון אהוב הכח מצד עצמו ושונא
הכח מצד שהוא אוהב שונאו והוא הליחה והוא עוזר לש
לשניהם ׳ ולכן תצטרך בהנהגתו לדרך נכון ונפריד
שער בה׳ ית׳ ודע כי אי אפשר לך שתרפא הקדחת
אלא אחר שתדעה ואם הסכלת אותה אז תדקדק ה
ההנהגה ותשתבל שלא תפגעך העונה אלא ואתה ריק הב
הבטן מהמזון ׳ ולא תניע יום העונה כפי יכלתך דבר כי
תניע החומר ולא תרפא הקדחת ׳ וראוי שתשמור בכלל זה
הענין הכח שאם יהיה חזק ואם יהיה הגובר הדם
או יהיה עם הליחה הגוברת דם הנה ההקזה מהדברים
היותר מחוייבים וכש׳ אם יהיה השתן אדום ועב איננו כר
ברבומי אשיי שיפוחד ממנו בהקזה תגבורת המרות וחדו
וחדותם ואחר המשך אחר הקזתו שלשול דק וכש׳ אם
יהיה שם יובש בכמו מי השעורים ושרכשת
מעט ומי השעורים וסכנגבין ואם לא יהיה הטבע
רך תוסיף בכמו שרכשת כמו משקה ו
ויאולט ויהיה התכלית הרבוך לא השלשול ולא ההתרה
הכבדה ׳ והיותר אהוב לעשות החוקנים על ההמרצה אשר
יצטרך אליה בכח ׳ ומן החוקנים המשתתפים המועילים
הקלים חוקן לקוח שמן ויאולט וסחיטת עלי סלקא
וחלמון ביצה וסוכרי אדום וניטרי ׳ ואם רכבת ברבוך ה
הזה אולי תצטרך אליו אל יותר חלוש ממה שתצטרך אליו
בהתחלה וזה אם יהיה הטבע נעצר ואחר תמשוך אחריו
בהגרה בכמו סכנגבין מבושל בשרש כרפס וכיוצא בו
ואחר תזיע ותפתח נקביו במה שאין בו חום חזק בכמו ה
המרוח בשמן קמומילא והחפיפה והיין הלבן והמים
הפושרים הערבים ואם תהיה הקדחת מחודדת לא תוכל ל
להמלט מהיציקה והמרוח ואם מצאת ליחה נוטה
בתחלה אל האצטומכא תקיא במה שאין בו הפך למנהג א
אבל בכמו סכנגבין במים החמים ואם תהיה הליחה כבר

הגיע הטבע אותה אל הקיא ולא תחלוק עליה׳ וגם תהיה
מעיתה אל המעים והרגשת קרקורים וירידת פרש וכיוצא
בזה תחקנהו במה שקדם זכרו ותמנעה השינה בדתחלת
הקדחת וביחוד אם יהיה סמור או קור או רתת כי יארך הק
הקור והרתת כי היא תעזור לליחות אם תהיין פונות לקצת
הקרבים ותמנע בשול ליחות ואמנם אצל הירידה הנה היא
מועילה מאד מאד׳ ולפעמים לא תזיק בעת התכלית ולא
ימנעו ממנו המים הקרים אלא בשיהיה שם ליחה פגה
ועבה שימנע הבשול׳ ודע כי ההק
ההקזה אם תועיל ואחר תעשה דרך רע לא תהיה ארוכה ו
ואמנ׳ הליחה אדומיי הנה תבוש שתשוב עבה מרקיקותה
והמים הקרים יעשו זה אלא אם יהיו הכבד והאצטומ חלו
חלושים או קרים או שיהיה בקרבים מורסא או שיהיה בק
בקרבים באב או שיהיה מזגו מעט הדם או שחומו הטבעי
חלוש שיחלש אחר שתיית המים הקרים או שיהיה בלתי
מורגל לשתות מים קרים כמו אנשי ארץ אלכיר ואלו יתב
יתקוצו אבריהם מהרה וימצאו פוקות׳ והרזה מן הכלל
הזה ואמנם בעת שהליחה חמה או קרה וכבר נתבשלה
והגוף עבה׳ והחום הטבעי רותח׳ ויהיה הכח חזק
והקרבים שלמים שאינם קרי המזג בשרש׳ ולא בלתי מור
מורגל למים הקרים אבל הוא מורגל לקרים מאד אז המים
הקרים הם מהדברים היותר טובים כי פעמי׳ רבות יעזרוהו
לנער הליחה בשלשול או בקיא או בזיעה או בשתן ובכל
זה מיד ימצא ארוכה ולפעמים ישקה הרופא העלול מ
מהמים הקרים שעור רב עד שיוריקו פניו וירתת ואפי׳ עד
מנה וחצי ולפעמים תשתנה הקדחת אל הלבניית
ולפעמים יחזק הטבע וידחה הליחה בזיעה או בשתן או
שלשול ויהיה בריאות׳ וגם אם יהיו קצת המקומות נפוחי׳
במורסא ואחר פחדת הזק החום והצמא וחשבת שיוביל א
אל השדפון לא ימנעו המים הקרים כי תוספת המורסא ו
ופגותה אולי יהיה יותר טוב והסכנגבין אולי ישקיט הצמ׳
ומחתך ומתיר הבטן ואין הזקו במורסא גדול כהזק המי׳
הקרים ואין לו קבוץ הליחה ועבותה כמים הקרים וכן גל
גלאב רב המזג ואם אין ראוי לו שישתה המים הקרים הרחק
מהם כי יפוחד שיחדשו קבוץ הנקבים וסתימתם ויהיה ס
סבה לקדחת אחרת בחדוש סתימה אחרת ולפעמים תהיה
חזקה מן הראשונה ואם יפגעו אבר חלוש יפסידו פעלו׳
ופעמי׳ יצרו הבליעה ויצרו הנשימה ויחדשו רעש באברי׳
ובויצה וחולשת מקוה או כליות או קולון׳ ורוב מי שראוי
שימנעו ממנו המים הקרים מי שיוזק בהם בבריאותו׳ אבל
אם ראית התאר חזק והמזג חם ויבש והריקות אותו אז תת
תתיר לעתים השריה במים הקרים בעת הירידה והראות
הבשול וההרקה לליחו׳ ואין הזק בעשיית המרחץ ושתיית
היין הרקיק המזוג והמרוח בשמנים המתיבים ואם עשית
העקרים הנזכרים בתחלת הקרות הקדחות הנה ראוי אחר
זה שתשתדל בבשולו הרקה אשר איננה על דרך ההמעטה
וההקל וכבר זכרנוהו אבל עד׳ בטול הסבה ולא תריק ה
הליחה בלתי מבושלת בחוזאו קור אלא להברח ולפעמי׳
תרבה ההרקה מזולת הליחה המוכנ׳ להרקה בבשול ולפע׳
תזיק ההרקה לבשול ולפעמים יתערב הרע בטוב בהגיע

הרע מבלי בשולו׳ ולא תפנה למאמר האומר שהכונה
בבשול הוא הרקוק והליחה החמה היא רקיקה ואינה צ
צריכה להתרקק׳ כי אין הענין כן כאשר אמרו אבל הכונ׳
בבשול השואת עצם הליחה עד שתשוב מוכנת לדחיה ה
הנקלה׳ והרקיק הנבלע והעב הנדבק והדבק הנצמד כל ז
זה בלתי מעותד לדחיה הנקלה אבל יצטרך לעבו׳ הרקיק
ולדקק העב מעט מעט ולחתך הדבק ואלו האיש הזה לא
ישמע מדברי הקדמונים בענין הבשול דבר ממה ש
שאמרוהו וזכר ענין בשול הליחות הנבלעותכי הרקיק
מהן יצטרך להתעבות והעב יצטרך להתדקק אצלו זה ב
בזולתו ולמה לא יעיין מעצמו ויאמר מדוע השתנים בק
בקדחות החדות לא יהיו בהתחלה בעלי שמרים שוקעים
אחר ישובו בעלי שמרים שוקעים והאם השקע הטוב הוא
דבר זולתי הליחה הפועלת לחולי וכבר נתבשלה ולמה ל
לא ידחה בהתחלת החליים אם היה בהיות הרקיקות הוא ה
התכלית המכוון בבשול והנה מן הראוי שיהיה בההחלת
הקדחות אשר מן הדם והאדומה שמרים טובים׳ ואם יהיה
שהטבע לא יהיה אפשר לו לדחות המותר ההוא אלא אחר
זמן שיהיה מעותד להדחות בשתן וכן במלאכה ראוי שת
שתדע כי הרקתו הליחה קודם זה העת אשר יראה בו הבש
הבשול בשתן נמנע או כבד וקשה׳ ולפעמים תניע ולא ת
תפעל בהמרצה׳ ולפעמים יתערב הרע בטוב והיה היות׳
נכון לאיש הזה שייטיב לעיין בגאלינוס או אבוקרט במה
שחקקו מזה ויעיין יתרון עיו וישוב אל הסתיר כי אם יהיה
כותר לראשונים בטענות אמתיות יש לו התנצלות׳ כי
על האמת מתנצל אך הנכון לו שלא יבטח במחשבתו׳ וה
והוא על האמת מתנצל אך הנכון בו שייטיב בעיון
וחושב אני שזה האיש נזדמנו לו נסיונו הצליחו בשער
הזה והניח דעתו אליהם׳ וכמו הנסיונות האלו אשר אינם
על העקרים הנה יזדמן להם שלא יצליחו גם אחד׳ ויזדמן
להם שלא יתאמת גם אחד וזהו הנכון׳ ואמנם אם תהיה
הליחה רבה מתנועעת נעתקת מאבר לאבר וחשבת שאין
מתון לבשלה או שלפעמים תתחדשן ממנה מורסות
שרסמיות וזולת זה ולו עזבתה תפיל בסכנה קודם הזמן
אשר יפול בשולה וזה לאורך הזמן אשר יפול בו הבשול ה
השוה אז אי אפשר מבלי להריקה׳ והנה הסכנה בזה פח
פחות מהסכנה בה׳ ועם זה הנה הטבע יהיה מתנועע לד
לדהותה לרוב הזקה ואם יעזר הטבע הנה יאות לו העזר
תכלי׳ שאי אפשר בלתו ודע כי ההקזה בשתהיה הכונה ה
הוצאת הדם איננה ממין מה שיומתן בו הבשול כהמתנה
במשלשלים ואמנ׳ יומתן הבשול לליחות האחרות׳ ואם
תאוחר ההקזה בתחלת העלה לא יהיה לה ענין עוד׳ ול
ולפעמים תמית בפגישתה חולשת הכח׳ וכן אם פחדת
עליו מן הליחה נחייבה האזהרה ההרקה ואם לא יהיה בש
בשול אז לא תונע אלא בהתחלה׳ ואמנם אצל התכלית ל
לא יונע דבר עד שיגבר הטבע ויבשל׳ ואם הוא לא יניע
תניע אתה בעת הנעתו׳ ואם הוא מניע או כבר הניע אז
תניחהו לפעלו׳ וזה יקרא אבוקרט בלשון י׳ נ׳ מהיזגאן כ
כלומר מתעורר בחפזה כי אמר ראוי שתעשה הרפואה ה
המשלשלת אחר שיבושל החולי

ואמנם בתחלת החולי אין ראוי שיעשה זה אלא אם היה ה
החולי מהזגאן ׳ ולא יחשב שיהיה ברוב הענינים מהזגאן
וכמו ההרק הזאת ההכרחית אשר איננה בעתה כמו ההזג
ההכרחית אשר איננה בעתה ויחס ההרקה הזאת אל הפח
הפחד מרעד הליחה יחס אותה ההזנה למנוע הכח בל יפ
יפול ובשתעשה הרקה תשמור עת ההפסק או עת הפשירה
או העת היותר קר שיהיה ולא יורק בשלשול ביום ההקף
ולא תקיז ולא תהפך בהרקת המלאכה לצד נטיית הרקת ה
הטבע ולא תמעט הליחה בדבר אשר יפעול הכונת תנו
תנועת ההקף ובכלל ישמר מן ההנהגה העבה בעת הה
ההקף עד שלא תשקה במי השעורים סוכרי ולא גאלב פן
יעורר ההיקף בהצר המעברים כי זה סכנה גדולה כי אמר
אבוקרט הרופא גוזר לטבע לא חולק עליו ׳ ודע כי רבים
מה שיצטרך עליהם רפואה חזקה חלושה אמנם
חזקה מצד שתשלשל הליחה העבה הדבקה ׳ ואמנם
חלושה מצד שתשלשל מושב אחד או שני ולא יורק הרב
יחד כדי שלא יפול הכח והעצה בהקזה שתדחה אותה מה
שאפשר ואם אי אפשר הנה הרבות המספר טוב מהרבות
השעור וראוי שלא תריק דם רב גב בבת אחת כי יורק
הרבה ממה שלא יצטרך להריקו ולא יהיה בדם התנצלות
להרקות ואולי יצטרך אליהן ויהיה חולשת הכח מהתאפק
הגבולים הנמתחים ודע כי אם יתחבר כאב הראש וקדחת
הנה רפואת הקדח יותר נכון ׳ ודע כי כאב הראש לפעמים
יחזיר הקדחת היורדת לתוספת ולכן ראוי שישקיטנו ׳
והנער היונק אם יוקדח ראוי שתתקן חלב אמו ואם יהיה
השתן ירקוני בקדחת יורה זה על מורסא תהיה הרפואה ש
שתיית מי השעורי והסכנגבין וכשתשקוט הקדחת תכוין
למורסא ואם יהיה עם הקדח קולנג לא יפתח הדר בתת מי
השעו אבל מרק התרנגו וחקן המרקיי והרבה שכנו ואחר
השקה מי השעור אם הוא ראוי ואמנם המשלשלים ׳ הנה
מהם שתיה לקחת מתמר הנדי ותרנגבין ושירכשת
ולפעמים ישים בה לבלב ולפעמים ישים בה קשיא
פישטולא ולפעמים תשליך עליה אשקימוניא ׳ ולפעמים
תשקה האשקמוניא לבדה בלבלב ׳ ולפעמים יצטרך לע
לעשות כמו אלואין אם תהיה הליחה עבה ׳ והיותר טוב
שירחוץ ויאולש במי הנדבי ומי אלעצי ואחר יעשה גרגרי
ואמנם מירבולנש סיטרינש הנה רבים יעשו בהם ולא מצ
מצאתי טעם פעולה בהם כי הם קובצים הנקבים אחר ה
השלשול ויעצרו הקרבים ואם אי אפשר בלתם הנה אחר
הבשול השלם ומי שני הרמונים גדול התועלת הנסחט בב
בבשרו ׳ ומן המשלשלים מה שילקח מויאולש ואשקמוני
ויהיה שעור הויאולש משקל ואשקמוניא עד קיראט ׳
ולפעמים יושם בו מעט מינטה ויוקח מן המקררים מכבים
רפואה שיושם בה אשקמוניא במו גרגרים כתאר הזה יוקח
כזבורא אשפודי ורדים מכל אחד חצי דרהם כמפורא שע
שעור טסוג אשקמוניא עד חצי דאנק וישתה ממנו קח
שירכשת ה׳ זוזים תרנגבין ה׳ זוזים סחיטת תפוח כנעני ׳

יוסחיטת החבושי בשוה וסחיט כזבורה לחה ששית חלק
׳חוברו הסחיטות ותצלול בהם השרכשת והתרנגבין ויע
ויעשה מעמד בהם עד שיחשב שיתקרש ואחר יקח מן
הכמפורא משקל דאנק וחצי ומהאשקמוניא דרהם יושם ה
הדבר על האש ויזורה עליו הכפור והאשקמוניא וישמור
שלא יתך באד ואחר יעזב עד שיתקרש מעצמו לאש וה
והשתיה ממנו משני זוזים עד שנים וחצי והנה אפשר ש
שילקח מן התרנגבין השרכשת וסוכרי לבן ויעשה נטף כ
כלומר גובייטש ויושם בו אשקמוניא וכמפורא בשעור ש
שיפול בשתיה אחת מן הכמפורא עד טסוג ומן האשקמוני
עד דאנק ויהיה אהוב לנפש בלתי נתעב בטעם ׳ והמוקדח
בקיץ קדחת חדה לא יכנס בבית הרוח וכש אם יזיע פן ת
תהפך הליחה מהתכתה והעוגות לא יאותו בהתחלת זאת
הקדחת אלא אחר הבשול וההרקה והיותר נאותים העוגו
למי שקדחתו מבולבלת כאלו היא דקה והעוזב מנהגו בה
בהנהגתו הנה יחוש עתים בקדחת ואיננה כל כך מזקת כ
כי סבתה עזיבת המנהג בהנהגה

פרק ח

בהזנת אלו המוקדחים
דע כי היותר נאות
שבמזונות הם המזונות
המרטיבים וכש למי שמזגו לח מן הנערים והבוגרים
ובעלי המנוחה מצד שדומים למזג ומצד שהם הפך
החולי ואם תתחיל הקדחת והטבע יבש אז לא תזון כלל ב
בעוד שלא יוציא הגלל עד תומו וראוי שיפגשום העוגות
המקיפות והעוגות המתחזקות ובטניהם רק ממזון לגמרי
כי הם אם יזונו בעת ההיא יטרידו הטבע בעכול מהבשול
והדהיה ויקבע החולי ויארך ולכן ראוי שתאחר המזון עד
הירידה ומה שאחריה ואם יזדמן שתפגע הירידה עת הרגל
המזון יהיה יותר טוב שאפשר להיות ודע כי יש
מהמזון וההנהגה מה שהוא דק מאד וממנו מה שהוא עב
מאד וממנו שהוא ממוצע בנתים וקצתו
יטה אל הדקות יותר וקצתו אל העובי יותר וההנהגה
הדקה הנמרצת הדקות היא מניעת המזון והעבה מאד היא
לקיחת מזונות הבריאים והנוטה אל הדקות ממה שהיא מ
ממוצעת שיסתפק במזון כמיץ רמון וגלאב רקיק מאד וא
ואחריו מי השעורים הרקיק ואחריו מי השעורים
העב והירקות הרקות הלחות כמי אימולאש
ואישפינקש ובליטש וכיוצא בהם ואחריו כשך מ
מהשעורים כמו שהוא והוא הממוצע והנוטה לצד
העובי התרנגולים וקצוות התרנגולת ויותר דקה ממנה
אלקבג ואפרוחי התרנגולי ויותר דקה ממנה טיהוג
וביצה נמרשת מעט ורקיק והדגים הקטנים מאד
ויותר דקה ממנה כשך השעורים כמו שהוא ויותר דקה
ממנה המותך מלחם סלת במים קרים בתאר רקיק
ואמנם העב הנה הוא מזון חזק וכשך שעורים מזון טוב כי
מתחבר בו עם ההזנה חלקלקות והמעדה ומרוק ורכות
והתנגדות בקדחת

נחשקט הצמא ומהדות ההעברה והתרחבות ואין בו
קביצות ולכן לא ישקע ולא יסתבך במעברים ואעפ
שיצרו ואין בו דבקות מדי עברו בושט ולפעמים יברק
הלבנה ואם ייטיב לבשל לא ינפח כלל והנה הקדמונים
היו עושים אותו בעת שיצטרכו לדקדק ההנהגה ויותר
דקת ההנהגה מבשך השעורי ומימיו ומי הדבש רב מים
כי מזונו מועט והעבירו המים בנקבים והרטבתו ומ
ומרוקו ופתיחתו והגרתו רבה וחומו נשבר והנה הוא בלא
ספק מוסיף בכח תוספת מה וגם כי ימעט וגלוה אחריו ה
הסבנגבין הדבשי והוא יותר עב ויותר זן וחזק החתוך
ומרוק ואין בו מהחמום היזק הקרבים החמים שיש במי
הדבש ואמנם עתה הנה דבש הקנים והוא הסובר
נכש הקנה יותר מעולה מדבש הדבורים ואעפ שמרוקו
פחות ממרו הדב וכן הסבנגבי הסוכרי ויהיה ההסתפקו
על הסבנגבין ולפעמים יוריש הפשט המעים והוא
דשנטריא וזה מפוחד בחליים החדים ואנחנו נשי
נשים לשתיית מי השעורי והסבנגבין מאמר נפרד ודקדוק
הנהגת החולה יגזרהו טבע זמר החולי ואפשרות הטבע
לבשלו ולהתיכו ולהריקו והעת היותר נכון בדקדוק הוא
התכלית כהעמדה כי אז הוזק התעסקות השבע במלחמת
החמר ואין ראוי שיטרידו אותו בדבר אחר וכש בעת
הגבול ואמנם קודם זה הנה המלחמה אינה עדין
מתחזקת וכמה שיגזור הדקדוק שיהיה הצורך נוטה
להקזה ושלשול בטן וחזקן או השקט כאב חד ואז ראוי ש
שיגמור להשלים הצורך ההוא ואחר יזון אם ראוי המזון
ולא יהיה מונע אחר ועובי ההנהגה יגזרהו הכח והעת
היותר נכון לעבות העת אשר לא יהיה הכח טרוד בחמר
מאד והוא בתחלת העלה וראוי שיושג הזק העובי הה
ההוא בהפרשים גם כן זה יותר קל על הכח והקיץ להתכתו
והזעתו צריך לתוספ הזנה כי הכח לא יעשה בעכול הרב
הרבה בבת אחת והנה ההתבה בו בהפרשים ולכן ראוי ש
שתהיה התמורה בהפרשים ובסתו הענין בהפך כי הלמ
למעוט התכתו לא יצטרך לתמורה רבה ועוד שאם יג
יבתן לגוף בבת אחת יהיה הכח פוגע בו ויפגה ממנו בבת
אחת והחרף זמן רע ולזה תצטרך שתדקדק בו בין ש
שמירת הכח ובין אניסת החמר והפרש מעט מעט יותר נ
נכון בו ובכלל ההפרש בשנחלש הכח יותר נכון ודע כי
גולי גזרת הכח הנה היה יותר ראוי לדקדק המזון דקדוק
יותר נברץ אך הכח לא יסבול זה ויחלש ואם יחלש לא
תועיל רפואה כי המרפא כמו שידעת הוא הכח לא הרופ
הרופא כי הרופא מושיט הכלים אל הכח ואם צריכת ז
זה ראוי שיעויין כי אם תהיה העלה חדה מאד וזה שיהיה
הכליתה קרוב ותאמוד שהכח לא יחלש בכמו הזמן שבין
התחלתה עד תכליתה נקל הטרדה מעל הכח
ותכשילהו על החמר ולא תטרידהו במזון העב אבל
אדקדק והנהגה וגם שיעזוב המזון לגמרי וכש
ביום הגבול ואם ראית החולי חד אך לא מאד אבל חד
במחלש אז דקדק הנהגה לא בתכלית אלא בהעמדה
ביום הגבול באחד אלא בסכה גדולה ואם ראית החולי נ
נושן או קרוב מן הנושן לא תדקדק הנהגה כי הכח לא
ישלם עד התכלית עם דקדוק ההנהגה אך תחזיק זה בכל
המינים שיהיה תחלת הנהגתך יותר עבה ואחרי הנהגתך
בהשלמה בתכלית יותר דקה וידדיג בנתים עד שיהיה הכ
הכח נשבר עד קרוב התכלית ואז ישולח על הליחה ולא
יתעסק בזולתה ואם ידעת שהכח חזק אולי יחייב הענין
שיסתפק על גלאב וביוצא בו ואפי שבוע וכש בקדחת המ
המורסות ואם תפחד מזולשה תסתפק במי השעורים
ואם יתדמה לך ספק בענין החולי ולא תדענו אז הנטיה
אל הדקדו יותר נכון מהנטיה אל התוספ עם שמירת הכח
והסבל ואותו שחשב שההזנה והחזק בחולי החד יותר נ
נכון כי אין ענין לו לבשול ועזיבת ההרקה בעת שתרצת
יפעלהו הטבע או לא יפעלהו הנה בבר הדעתך שגתו
אבל אם פחדת גפילת הכח הנה ההזנה יותו נב
נכונה ויש מהנופים גופים מרדיים יצטרכו
להנהגה מתחלפת מזו למה שאמרנוהו וכש אם יהיו
מורגלים באכילה רבה כי הם לא יזונו בעת התחל הקדחת
אפי בעת היותר קשה שבה והוא עת התכלית לא יבגע ע
ענינם מפ ענינים כי הם אם יהיו חלושי הכח
יתעלפו וימותו בקרוב ואם יהיו חזקים יפלו בש
בשדפון וירעו עליהם אותות השדפון טרקות האף ושקוע
העינים והשפלת הצדעים ולפעמים יתעלפו קודם
זה למה שישפך אל אצטומכתם מהמרדות העוקצות
ויש מהאנשים שהוא מלא בשר אך אם
יבגע ממנו המזון יחלש וירזה ולא יוכל שאת לעזוב
המזון וכל מי שחומו הטבעי חזק מאד או חומו ה
הטבעי חלוש מאד לא יסבול עזיבת המזון ויש
מהם שימצאהו מאב ועקיצה באצטומכתו ומאב הראש ב
בשתוף ואלו הם מזה המין ואלו אולי יסבלו
להם מי השעורים ולפעמים יצטרך שיערבו בו עסיס
רמון וביוצא בו לחזק פי האצטומכא ולפעמים יצטרכו
להקיא לאט קודם המאכל ורבים מאלו אם יחלשו ויחשבו
להתעלף הנה הסכה אינה חזק החולשה אבל
שפיכת הליחה לפי האצטומכא אום ישתו סבנגבין מזוג
במים חמים רבים יפלטו בקיא או יין מזוג במים רבים
יפלטו בקיא ליחות אדומיות וישוב כחם ואם יטעמו דבר
מהעסיסים הקובצים הקרושים ישקוט והזקנים והחלושים
והנערים כמין שלא יסבלו הרעב ואמנם הישישים
הנה הם חזקי הסבל על הרעב ומה שנלוה אליהם הבחורי
ובש המקשיים רחבי העורקי באויר הקר לפעמי
רבות יחטאו הרופאים בכמו אלו החליים מצד אחד וזה כ
כי הם ימנעו המזון בתחלת הענין ובשישקיפו התכלית נ
וידעו שהבח יפול יזונוהו

יזונהו בעת ההוא בהכרח והם כבר חטאו משני צדדים ולו
היו זנים אותו בהתחלה יהיה זה חטא וטעות למטה מן ה
הטעות הזה ויקרה לחולים האלה שימצאם נזלים תכמיי
ומרריים ותעוריים למלוי והעדר הבשול ויצטערו
ויתנמנמו ויהזו וידחקו הליחות כחם וירבה איד וישמעו
מה שאינו ויתהפכו במטה ויתדמה להם מה שאינו וירעשו
והרפרף שפתם התחתונה לכאב פי האצטומכא ונפשם ע
עליהם תאבל לכובד הליחה

פרק ט

הדרך בשתיית
הסכנגבין ומי השעור

הנה מי השעור יש ממנו שאין בו גרם השעורים אלא מה
שהוא בכח ובצורה ואמנם יהיה לו מבא ברפואה
ותקוה בתועלת אם כבר נגמר הבשול׳ והיותר טוב
שיהיו המים עשרים סכרניה והשעורים סכרנה אחת ו
ושישוב לקרוב מחמשה ויוקח האדום הרקיק והנה זה הוא
הרקיק אשר מזונו יותר מעט והרטבתו יותר רבה
ורחיצתו והוצאתו המותרות ובשולו, לליחה שוה הרבה
ויש ממנו שיש בו דבר מגרם השעורים וקמחו והיותר
נאהב אלי בכמו זה שלא יהיה רב הבשול מאד אבל יהיה
בשולו בשעור שישללהו הנפח ולא יגיע שיחזירהו דבק
בחוזק וכמו זה יותר רב המזון ופחות רחיצה ובשול ויקרה
לו הרבה שיתחמץ באצטומכא הקרה בעצמיותה ואם
יהיה בה חום נכרי מענין רוע מזג רב ומי השעורים
לפעמים יהיה מבושל בקלפתו וכבר יהיה קלוף׳
והטוב שבסכנגבין אצלי שיושם סוקרי בקדרה ואחר
יוצק עליו חומץ יין בשעור ד׳ שלא יכסה עובי הסוקרי׳
אבל יעזבהו מגולה ואחר יעזוב תחת הקדרה גחלים נחים
או אפר חם עד שיחמ׳ הסוקרי בחומץ בבלי רתיחה ואחר
תלקט הקצף ויעזב שעה ולא ירבה החום עד שימזג
הסוקרי והחומץ ואחר יוצק עליו המי שעור שתי אצ
אצבעות ויורתח עד שיוקח עצמיו לפי שעל הרוב מפסיד
מי השעורים׳ ואין ראוי שישתו מי השעורים על יובש הט
הטבע אבל יעשה חוקן לפניו׳ ואם יתחמץ באצטומכא
ישוקה היותר רקיק ממנו׳ ואם יתחמץ יבושל עמו
שרש כרפס וכיוצ בו ואם יחמ׳ עוד אז אי אפש מבלי ימזוג
בו דבר מפלפ׳ וכש אם לא יהיה הליחה חזק הרקיקו והחו׳
ואם ירבה נפיחתו הנה ימזג בו למחוממים מעט חומץ יין
חמוץ אך אם ישוקה הסכנגבי יחתך הליחו ויכין המותרו
להדחות ותשקה אחר שתי שעות מי כשך השעורים הרקי׳
הנזכר לרחוץ מה שחתך וימרקהו ויוציאהו בזיעה והגרה
ואין הזק בהשקות הסכנגבין בעת שיפרד המזון מן
האצטומכא אחר המאכל׳ ולפעמים יצטרך להקדמת ה
חגלב על מי השעור להוסיף בהרטבה וזה אם ראית יובש
גובר על הגוף והלשון ולפעמים יצטרך שיקדם לפניו לר
לרכך הטבע דבר מתמר הנדי קודם זה בשתי שעות

פרק י׳

ברפואת הקדחות החדות׳
אמנם מה שנאמר בהנהגת הרכוך ו
והזיעה וההגרה נהבשול ואחר הה
ההרקה ברפואה אחר זה ומה שנאמר מההנהגה בהזנה ר

ראוי שנזכרהו פה׳ ואמנם חיוב כבוי חוזק החום
הנה יהיה בקרו׳ האויר וקרוב המזון וברטיות ובתחבושות
וברפואות ובאחיזה בפה כמו ריר זרע שילי וריר זרע חב
חבושי וסחיטת לגלוגו ומיץ רגליציאה להשקיטה חצמא
כי ירגיל גרון בעל החולי החם להשאר רטוב ולא יתנגב
הנה זה מהערמות המועילות מאד ולפעמים יקבלו
תועלת בעשיית החוקנים הקרים מסחיטת אבטיח הנדי ו
וקשואים ודלעת ולגלוגות ושמן ורדים עם מעט
מהכמפורא תועלת גדול וראוי שיהיה האויר מקורר כפי
היכלת וקרירתו ימנע הזכאם ובתלית
הרפיפות ומנשבות רבות ועריכת נחלים רבים
ואם היה הבית בקרוב זמן מהטוח בחמר וכש כשיושם בו
מקום התבן צמר הגמי הוא יותר טוב ואם תציב בו
הכיורים והמזרקים שיזול מהם מים ערבים או שיהיה המש
המשכב על בריכת המים נוזלת ויהיה המצע אשר ישן ע
עליו מן אל טברי וכיוצא בו ויהיה שאר ההצעה ענפי א
חלפי וחבושים והדם שיוזה עליהם מי ורדים ותפוחי
נילופר ורדים ויאולש ושיונחו שם סלים בהם ריחנים
מפלחי הפירות טובי הריח הקרים כמו תפוח וחבוש ופרי
ופרישים טובי הריח מוזים במי ורדים ונינופר וחלפי
שיזורה עליהם אבק שנדיל וכמפורא ושיוטף עליהם מן ה
היין המבושם הנה הוא תכלית מה שיהיה הנה זה הנהגת ה
האויר ואמנם הנהגת המזון במה שכבר ידעת
ואם תרצה עם הקור הרכוך עם מי הדלעת והאבטי׳ ההנדי
כי חוד׳ ומי הקשואים וחזרת בחומץ טובים מאד׳ וממה
שיאות להשקיט צמאם שכר לקוח מלחם סלת במי החלב
הלקוח מן האלדוג אחר הסנון החזק, ואם תרצה עם ה
ההשק העצירה אז ינתן סחיט הרמון הממוצע והחמו ומי
כוסר ותותים בנעניי׳ ומי חמוץ לימון בלתי מלוח וחמוץ
האתרוג וכיוצא בזה ומי ברבריש ואמנם הרטיות
והתחבושות הנה מהסחיטות הידועות וביחוד הורד הלח
וצנדיל וכמפורא ומי הכזבורא וההנדבי כי עם אלה ית
יתחדש קרור רב וריר זרע שילי בחומץ ומי ורדים מזה ה
המין ולצוק על הכבד היציקות המקררות הוא הדבר
הגדול היותר מועיל כי אם ישתגה יהיה בו ענין התקון׳
ואולי יתקן השתן ואם יהיה שם נזלים ושעול ויש כראשו
כובד ומתיחה יורה על רוב האידים ואז ראוי שלא יוצק על
הראש מים וחומץ אבל יעשה הקבוב על אידים מימיים ב
כפי מה שיחייבהו הענין ואם לא יהיה נזלים ולא דבר ממ
ממה שזכרנוהו אז תעשה מן היציקות והרטיות מה שתר
שתרצה והרטיה היותר מזיקה בכמו ענין
המלוי בראש חליבת החלב על הראש כי לפעמים יחדש מ
מורסא בראש וימות׳ והעת היותר בטוח לצוק על
הראש עם המלוי כשיהיה האיד נגוב איננו רטוב בכמו ה
העת הזה אולי לא יזיק אבל יועיל ויודע מענין השינה ות
והיקיצה ולחות הנחירי ויבשם ואם ראית שינה או
תרדמה ולחות הנחירים השמר מהיציקה והמריחה
והשתדל במשיכת החמר למטה׳ ואם ראית אודם חזק בא
באף ובפני אין היזק להוציא הדם מן הנחירים וקרר הכבד
בתחבושות ואם קררת השמר שלא תפגעהו בקרור
החזק עת הזיעה וההתכה אבל ראוי שתשמור זה כי

וראוי שישמר בקדחות החדות החדות נפילת הפשט המעים כי הוא מוסיף בחולשת הכח ויפחד הטבע מלקבל המותרות
ועברם אל המעים והדחותם כהם אלא לתגבורת המותרות ולפעמים ישובו המותרות אל מעלה ויבאיבו תחת הכסלים
יכאב הראש ולפעמים יהיה למשקה הפפויר מקום גדול לעבות הליחה הרקיקה ולישן פרק יא זכרון ד
דברים יקרו בקדחות החדות נדבר תחלה במקרים אשר י קובל מופת מהם

בקדחות וברפואותם ׳ונמהר להבדיל הקדחת אחדות וא
ואלו המקרים כמו הרתת והקור והסמור וכמו הזיעה וכמו
הרעיפה המופלגת וכמו הקיא הכבד והשלשול המחליש ו
וכמו הצמא שלא יסבול וכמו התרדמה הרבה וכמו התעו
התעורה השוקדת וכמו נחירות הלשון וגנוב הפה וכמו
העטוש המאלץ וכאב הראש הקשה והשעול התכוף וכמו
גפילת התאוה ובולמוס וכמו התאוה הכלבית והקוריית
והפוקות

פרק יב

בהנהגת הרתת והסמור אם יפל יגו
מה שיזהיה נמשך מזה להזיע הנה
יתוקן מהר׳ ולא יצטרך והנהגה והגבוליי אין ראוי שידח
בהפכו ואינו ממה שיחליש חולת זה ואולי ישקוט בקשיר׳
הקצוות ובחפיפה הנקלה ובחמום בבגדים חמים ובמריחה
בשמן שבת או קמומילא אם יצטרך אליו ׳ ואמנם החזק
אם יתמיד בקדחו׳ וזולתם אז ראוי שיקשרו הקצוות ויסר׳
בשמן קמומילא ושרש לילי ויש אנשים שיחזקו זה בכמו
קרדימומי וקשטור ורושא ושיח ומינטשטרי וברק ופלפל
ופליטרי ׳ ולפעמים יעבור זה עד עשיית שיחות מן חרדל
וחלתית ׳ ולפעמים יבושלו הרפואות האלו במים עוד יבו
יבושל בה שמן ומי גרגיר חזק כזה בעצמו לבדו או עם
שמן יבושל בו וכן בשול השבת ומימיו תאר שמן טוב יו
יוקח אלום ומירא ורודא ומנטשטרי פלפל ופליטרי ויבו
ויבושל במים בשול טוב ואחר יבושל המסונן במחליש
שעורו שמן שומשמין עד שיכלו המים וישאר השמן ויע
ויעשה מריחה ׳ ומן השמנים החזקים בכמו רתת מהרבי
מהרביעית שמן קשט ושמן שיח ושמ׳ קיצום ושמן שושן
ושמן מירא ׳ וישם באוקיא משקל ג זוזים פלפל ודאניק
פליטרי שחוקים ויעשה האפסנתין מבושל בשמן שיבושל
בו כרפס ׳ והכנס בשמן החם מועיל מאד ולפעמי יצטרך
למשקים רבים ׳ ולפעמים ישקוט במים החמים מעטי הח
הזום והקבוב על אדים ואם לו יחם לא בזה ותהיה הליחה
עבה יבושל בו אנים ומינטשטרי וזרע כרפס ומשטבי וגר
וגרגיר ואניט ויוציא בהם במימות יבושל בהם כמו שיח
וקיצום ופודנג ואניט ואישקיננט ורודא ומגורנא וקושט
והזרעים החמים וכל הרפואות חזקות ההגרה משקיטות
הרתת הגדול ברביעית

ומן הרפואות

המחממו׳ הרת׳
הגדול ברביעי׳
ויוציא בה

שישתה מן קושט משקל במי חמים ומן אנריק כמוהו במים
חמים ׳ ויש לאנריק תועלת ולפעמים יושם עמה מעט
אופי ומן וירגיע ויזיע ויכנע חזק הרתת וזולת זה ונם
אירסא שעיר משקל במים חמים ׳ומן אנריק כמוהו במים
חמים ׳ ומן המורכבים טריאק הארבעה וזולתה והכמוני
והפודנג והפלפלי ומשקה הדבש שיורתח בו כמו רודא ו
וחלתית ופליטרי ופלפל גרגרים מנוסי ישתו קודם הרתת
בשעה והעלול ישתרע במשכבו ואוירו מחומם באש ו
ושיהיה מכוסה בשוה וישוהו או יבעהו תאר זה יוקדו
אצטורק מירא אופי אפופונק מכל אחד חלק יולש בשומן
הלב והשתיה כמנו בשעור פול וגם יוקח אפופונק וקשט
קשטור דכי ואשפטידא פליטרי אופי חלקים שוים
ויעשה כמו שיעשה בראשון נסח טוב יוקח אפופונק
ושראפין אינגידאן כמין כרמני וזרע כרפס ופלפל מא ח
חצי משקל זרע גושקיאמי זעפראן אריסטל וגיאה קשטר
אופי מירא אמיאוש זנגביל מא שני דאגיקום זרע שיקוטא

מ׳ פליטרי מא׳ משקל יולש בדבש והשתיה כלו במים חמי
חמים מאד ׳ ולפעמים יצטרך לשתות היין החם והמזונות
המחבמים והשלשול בכמו גירש והספרנלי והתמרים
אבל אם יהיה הרתת קשה ובש׳ בלי קרחת תשקה גרגרים ס
סרוחים כי הם רפואות תעלה

פרק יג

הנהגת הזיעה הרבה בקדחות הג
הגבוליית אין ראוי שתעצר כפי האפ
האפשר ואם יפול ההכרח ותעבור חק
אז ראוי שינשבוהו ויקורר המקום ואם לא יספיק ראוי ש
שתכריעהו בערסה במקו׳ קר ואין ראוי שתשתדל בנגר׳
הזיעה כשתתחיל נגיבה אחר נגיבה כי זה סכה להגרתה ור
ורבויה ולפעמים יגבר העלוף ואם תקנחה תוסיף בה
ועזיבתה תעצרנה ׳ וראוי שתמרחהו בשמן ורד החזק וב
ובשמן הדם ובשמן חלפי ובשמן כולשטיאש או יוקח שמ
שמן במים יבושל בהם החבושים הפגים והתפוח והעפצי
וורדים ובלושטיאש וקקכרי שחוקים באבק ויוציא בהם ו
ותעצ׳ ולפעמי יעצרה החום המזו׳ במי וסחיש בוסר ובשו׳
עפצים ובשו׳ בלושטיא ובשו׳ הדפ וסחישת חלפי מופלא
ומימי חי אל עלם ואם יחזק העני׳ ירשה ברירי קרי׳ ובגום
וביחוד אם ירשה בשני אלו ויתנש׳ ואם יחזק העניו ראוי
שיונח השלג על הקצוות או יתרחץ במי׳ קרים אם יסבלם

פרק יד

הנהגת הרעיפה המופלג׳ ראוי שלא
תמהר למנוע הגבוליית ממנה בפי
האפשר ואם יחוייב למנוע הרעיפה בקדחו׳ החדו׳ תקשור
הקצוו ותניח קדני המציץ על הצד הרוע ואח׳ תמשך לזה
בקרוב המקום כפי יכלתך לקרר בו ולפעמי׳ אפש לך
שתקר׳ ותעצר בו ואז לא תניח קדני המציצה עליו והטף
באף קצת השפטופים הנזכרים בשער הרעיפה ואם לא
יבנע מונע תקרד הראש במקרדים הנזכרים בו והנה תק
תקרה לבעל הרביעית רעיפה ויצטרך לעזור לו בדברים
המרעיפים הידועים כי בזה יש ארוכה לרביעית ואם תפ
תפחד מההפלגה תפעל מה שזכרנוהו

פרק טו

הנהגת הקיא המופלג הגבוליי גם כן
לא יפסק אלא בעת ההכרח וברוב
העניינים יפסק מהם בקיא ובעזר מ
מה שיוציא בו הליחה המזיקה כמו סכנגבי הפשוט ס
סבנגבין זרעוני ואם תהיה הליחה נבלעת בלתי עבה יג
ינקה הסכנגבין במים חמים ואחר תשוה אותה במי רמון
ואם יקיאהו ישתו פעם אחרת עד שתשתוה ותשקוט וכן
משקה המינטא בגרגרי הרמון ולפעמים ישקיטהו קרור
האצטומכא ואין ראוי שתקרב הדברים העפוצים והמש
והמשקישים הקיא בעפיצותם וחמיצותם הקובצי בליחה
הנבלעת כי זה רע יוסיף בהבלעה ואמנם בליחה הבלתי
נבלעת אולי יפלטה ואם תהיה עבה למטה ולפעמים
תהיה עזר לאצטומכא לפלטה למעלה ואם תתמיד הקיא
מהאדומה ולא תהיה מסוג הנבלע אז תעשה הקובצים וכ
ובש תחבושות מועילים הלקוחים מקלפת רמון ועפצים
ויוציא בהם ביין מזוג או חומץ מזוג ולקיא השחורה המו
המופלגת תשבול בחומץ ויונח על האצטומכא ואם
יצטרך לדבר אחר עשה הרפואות הנזכרו׳ בשע׳ עציר הקי

פרק יו

הנהגת השלשול המופלג אשר
יקרה להם כבר דברנו בשער השל
השלשול דבור בכוונה הזאת ותשוב
לענין שם וממה שמועיל מדרך המזו מאשקלוי ועדשי
קלוי ובזבו איז מהם שיהיה בשליק וישפכו המי מהם ובש

פרק יז

הנחת צמאם המופלג ראוי שתמשח הראש

בשמן קר מקורר מאד יוצק עליו ויונח על הראש אם לא יהיה מונע ובמיוחד המקוררות ואחיזה בפה דיר זרע חב חבושים מעורב בשמן ורד הטוב או במשרת פרונש ולבבו הקשואים והמלפפונות והדלע וזרע חזרת שחורה ורגליציא זונרגרים בתובים בלקוח לצבא וכהלעיסות ה המציצות כמו תמר הנדי והצמא לפעמים יהיה מיובש ו ויבטלהו השינה ולפעמים יהיה מחום ויבטלהו התעורה

פרק יח

בתרדמה אשר תקרה ל להם ראוי שיתעוררו מתרדמותם בסגורים

וכיוצא בהם מהקולות ויקשור אבריהם השפלים קשירה מ בבאבת אחר שלא יהיה שם מונע ותניח למטה פתילה ד דקה אם יהיה הטבע סצור ובעת הנחיחה ופשיר השקידה ויונח קרני המציצה בין הבתפים והחוליות

פרק יט

בכובד ראשיהם ראוי שתרחיקם חליבת יצ החלב על ראשיהם או

יציקת השמן עליו או יציקה או שאיפה אבל הסתפק על ה העשנים והיציקות הקומומדיות ובהם ויאולש וסובין וכ וכיוצא בהם

פרק כ

בתעורה לבעלי הקדח הקדחות וזולתם ואבנם שמן פפיור

שאיפתו דרך האף אם שמן זרע חזרת ושכן ניגופר ודלעת ושיקה דבר מן המרדימים החוש המפורסמים על הצדעים והקבוב על האדים המרטיבים והרחת ניגופר ושאהשבר המזה מרחוק והיציקות המרטיבו הוא ענין ממה שידעתי שידעתו וכן אם לא יהיה מונע הנה ישוקה משקה פפויר ולקיקתו וירימו הקולות בספורים וקשירת קצוותיהם קשירה מבאבת מעט כצניפי יותרי מהר ויכין עצמו לישן ולעצום עיניו ואם ישקוט מעט תכבה הנרות והקול ותיחדלון ותתיר הצניפים כי זה ישן ואם יכיצא קלות והשקט מן העונה או מן חוזק העונה יתכיד ל לרחוץ הפנים במה שיבושל בו פפויר שחור עם מעט מי מיברוח ושרשו ואם תהיה שם ליהה בורקיית יועילו המים שיבושל בהם מינטשטרי מלילוט ואזקואן ופפיור רחיצה לפנים וקבובו על אדו

פרק כא

בבאב הבטן יקרה בהם יהיה משפיכת המרות אל האצטום

ואם יקרה בתחלת החקף תשקה משקה התפוח וסבנגבין

פרק כב

בנחזור לשונם אם יהיה עם דבקות אז יחוכך בגיזרון

או שבט חלפי בשמן שקד ם וטברז עז שיתנקה או בספוג ומעט כלח ושכן ורדים כי יש בו קלות רב לעלול ואזר זה בעת שנהירותו אינו מדבקות אבל מיובש ראוי שיאחז ב בפה שבישתן או גרעיני פרונש או מלח מובא כהודו ש שהוא במראה מלח ובו מתיקות הדבש יקח מבנו כפי מה שנזכר ארכיגנש שעור פול וזרע חבושים הוא כמה שיר שירטיב הלשון ומונע נגובו וראוי שלא יספר הרבה ולא ישבב אפרקון כי אלו השנים מגגבים הלשון

פרק כג

בעטוש המאלין יקר להם לפעמים יתחזק הזק העטוש המאלין

בהם ויזיקם וימלא ראשיהם ויחלש כחם ולפעמים ירעיפם ולכן ראוי שתחפף מצחם ועיניהם ואפם ותפתח פיהם ותחפף חכם בחוזק ותמתח ראשם ויתהפכו וימוש וימושו קצוותיהם ויושם באזנם שכגים פושרים נוטים לחום מעט ותרטיב עצליהם ולחייהם ויונח תחת ערפם כרים מהומכים ולא יקיצו משנתם בפתע וירחקו ה האבק והשינה וכל מה שיש בריחו חדות וירחו סויק וטין אלנגאה והספוג הימי

פרק כד

בכאב הראש שיקרה להם יקשרו קצ קצוותיהם וכש פחד הירך ויחפפו ויחתלו כפות רגליהם ויונח למטה פתילה ת תמשוך הליחה ויחזק ראשם במקרדים הידועים ואם לא י יהיה מונע מנזלי או שעול תצוק על ראשם בבשול ורדים ויאולש ושעורים ועדי חלפי וכיוצא בהם וכן שמן ורדים ושכן חלפי ואם לא יסכיק זה תערב היציקות המקררות בברכבות כמו קמומילא ומרדימים החוש כמו פפויר ולא יהלב החלב אלא בעת הסרת הקדחת ואם יהיה הכח חזק תחלב חלב העז ואם יהיה חלוש תחלב חלב נשים ו והרחק החלב בעת הכלוי הלח הרע התרדמי וכן השכר מכל המרטיבים ואבנם תעשה המרטיבים בעת שיהיה האד עשני והראש יבש מעט השינה ואם ירבה הכלוי בראש כין האד הלח תמשכהו למטה בפתילות והחוקנים ותקשור אבריו השפלים עד הבצים

פרק כה

בשעולם הנה השעול פעמים רבות ישיגם מחום או יובש וראוי

שיאחזו בפיהם גרגרי השעול והלקיקות הפפוריות הלק הלקוחות בלבבות הפירות הקרות ואמילוס וכיוצא בהם ויעשה קירוטי מקורר משמן ורד ויר זרע שילי וסחיטת ל לגלוגות זולת זה

פרק כו

בבטול תאות לפעמים יהיה סבתו ליהה בפי האצטומכא יודע ממה

שנאמר בבטול התאוה ויורק בקיא או בשלשול ופעמים רבות יקבלו תועלת בהכנס האצבע בגרון והתעורר האצ האצטומכא וכש אם יפלטו דבר מר או חמוץ ולפעמים יהיה מחוזק חולשה ואז ירפא המזג אשר חייב אותו במה שנודע וראוי שיקרב אליה בעלי הריח הטובי המעוררים התאוה כמו ריח סויק בלול במים או במים וחומץ וינתן להם המרקחות המיוחסים על המוקדחים ומעט יין וסחיטת הפירות העפוצים טובי הריח וישלקו דבר מחומץ אל ק קריין וקריין הדגים או הנדי וכיוצא בו ויושם על האצטו אחר הימים הראשונים התחבושות לקוחים מן הפירות וב ובהם אפסנתין ואלואין כמו שידעתו וכרוהם בשמנים המבושמים

פרק כז

כבולמו שלה ראוי שירופאו בהרחו טין גנאחי וארמיני בלול בחומץ

ויריהו מיני הריחות נקראות אל כיצ מצצואת והלחם הנקי החם והבשרים הצלוים ותקשור קצ קצוותיהם ותמשוך אזנם ושערם ותחזק בוהם ביציקות המ המקררות הלחות כי רוב בולמוס

שלהם הוא לבטל חוש האצטומכא בסבת שתוף השריני
אשר יבא אליה בהם החוש ויהיה המזון נדרש ומבוקש א
אך החוש לא יתעסק בו

פרק כח

בזהרות לשונם אזר
ראוי שלא יעזב על
לשונם השחרות אבל
יחוכך ממנו במה שידעתו ואם לא יעלו על הראש אדי
אדים רעים ומגוגים ויפול אל שרש אם הוא פרנישין

פרק כט

בתאותם הכלבית
ירפאו בדשנים הקר
הקרים והמתוקים

פרק ל

בעלוף שיקרה להם
הנה יקרה להם העלוף
בהתחלת הקדחת לשפיכ
המרדו לפיות האצטומכא . ולכן ראוי שיתן להם קודם
העוגה ובעת העוגה פת לחם סלת במי רמון ובמי הכסר
ודע כי אם יתחבר העלוף עם הקדחת הנה ראוי לרפאת
העלוף ראשון ואם יצטרך למעט יין השקהו מזוג בג
זוזים יין ישן . ואם לא השקהו כמו משקה התפוחים הישן
אשר יותבו מותריו וההקזה פעמים רבות תוסיף בעלוף וה
והחזוקן הרך יותר נאות והקיא מועיל להם וקשירת השוקי
והנזחת הידים והרגלים במים חמים וכשיתעורר הנה מן ה
הראוי שיאכילהו פוק משעורים מקודר בגרגרי רמון

פרק לא

בצרות נשימתם צרו
הנשימה יקרה להם
אם לקוייצה ויובש יק
יקרה לעצלי הנשימה ואם לליחה חונקת יורדת אל גרונם
ואם להולשה מושלת על העצלים ההולכים אל אברי הנ
הנשימה . והראשון ירופא באספלניות המרטיבות והשני
במה שימנע המחנקים . והשלישי בהשואת המזוג במוח
ומריחת חצואר במה שיקרר וירטיב ועל האצטומכא גכ
בכמו נרידת הדלע ולגלוגו וצנדי בשמ ורד וכיוצ בו

פרק לב

בחוזקה ערם אם
ירבה צערם בסבת
פי האצטומכא וכש
בהגיע ליחה עוקצת בה אז קרד אצטומכתם במה שיודעת
מהמזונות וימרחו וישכבו במקום קרוב לתנועת המים מ
כוצע בענפים ועלים קרים ובעלי הריח הקרים מגילופר ו
וורדים וכש הזלוחים הלקוחים מהפירות מריחנים הקרים
והצנדל ודומ מה שיועיל בצערם החוזקני הקרי הלקוחים
מדלעת וקשואי וסחיט לגלוגו וחי אל עלם בשמן ורד

פרק לג

בקושי הבליעה .
יקרה להם אם יהיה
להם קושי הבליעה וה
והקדחת דבקה אז יוקו מעט מעט וישתוה המנהג
והפתילות טובות מהשלשול דרך הפה מאד

פרק לד

בקור הקצוות יקרה ל
להם פעמים רבות
בהעמיק חומם
יתמררו קצוותיהם ומעלה אדים החום המעמיק אל הרא
ואז יונחו הקצוות במי החמים ולא ישתו המים הקרים

פרק לה

דבור כללי בקדחת
האדומה
הקדחות האדומיית ה
הן ג שלישית שוקדת כלומר דבקה ושלישית מקפת ודלקת
והשלישית המקפת אם מזוקקת ותהיה מאדומה מזוקקת
ואם בלתי מזוקקת ותהיה מעפרש אדומה עבת העצם לע
לערוב האדומה עם הלבנה ערוב והמזגה אחדית ובזה
תחלק מחצי שלישית הנקרא אימיטריטאוש כי האמיטרי
יחייבוה שתי ליחות נכדלות וזאת תחייבה ליחה אחת ב
בעצמה מזוגה ימזג בזו שבה דבר מן הקור יכביד עפושה
והתכהה ובשולה ולכן תהיין לחצי שלישית שתי עוגות ו
ושלישית בלתי מזוקקת עוגה אחת וזאת האין מזוקקת לפ
לפעמים תארך זמן ארוך עד קרוב מחצי שנה ולפעמים
תוביל אל תפיחה ולנודל השחול ואמנם הדלקת הנקרא
קבשון הנה היא ממין הדבקה הצמודה אלא שהשקט
התחזקותה ופשירתה בלתי מורגש בסבת המקרים החזקים
והסבה היא חדות הליחה ורביה בנפלה בקרוב הלב וכע
ובעורקי פי האצטומכא וביחוד בצדי הכבד ובכלל בצד
בצדי האברים הנכבדים הקרובים ללב
ואמנם בשלישית המפסקת תהיה האדומה בבשר ובעור
ובדבקה תהיה שוקעת בעורקי הגוף הרחוקים מן הלב .
וחוזק הצמא והצער והצוקה והתעורה והזיה וחפץ הקי
ומרירות הפה ויובש השפה וסדיקותה וכאב הראש ירבה
בקדחות האדומיות ויהיה הטבע ברובם אל היובש כי הל
הליחה מתנועע אם לעליוני הגו ואם לחצוניו ולעו

פרק לו

בשלישית במוחלט ונק
ונקראת טריטאו ובע
אלגאב כלומר הדלינ

בבואה בדלוג יום עונו השלישית מתחלת בסמוך ועקצ
כמחט ואחר יתקרר ומתחלת ברתת קשה מאד ויותר חזק
משאר הרתתים בלתי קר או מעט קרירות ואין קורה אלא
בשקיעת החום לצד פנים לצד הליחה וימצא בעקיצת
מחט והרתת הזה יהיה עם חזקו מהיד והשקט . ויתיה הר
הרתת ממנה ביומים הראשונים יותר חזק ואמיץ וברביעי
בהפך זה והזיעה תרבה בשלישית בעת העזיבה ויהיה ה
השתן בה אדום נוטה לאשיות אין עובי רב בו . אמנם
כשתהיה בלתי מזוקקת הנה יהיה השתן פג או ע ב וחום ה
השלישית יותר בטוח מחום הדלקת והיר כל עוד תארך ל
למשש הגוף לא תוסיף התלהבות אבל אולי יחסר ההתלה
בו ובדלקת תוסיף ההתלהבות והמקרים אשר יקרו להם
בשלישית תעורה בלי כובד הראש אלא בקצ פעין מזוקק
והצמא והצוקה והכעס וחסרון הדבר . ויהיה דבקה חד ומ
ומהיר בהקש אל שאר הקדחות ולא יהיה שוה ההתקבצו
והתפשטות כי הליחה תכסהו ותוסיף בו התחלפות בעת
התבלית . וההתחלפות בו פחות ממה שיש בזולתה עם ק
קושי מה ויהיה הדפק בה יותר חזק אבל ההחחלפות בו א
איננה ברוב כי אם התחלפות מיוחד עם קדחת זולתם
ובהתחלה אי אפשר מבלי דחיקת הדפק עד עת התפשטות
הקדחת ואז יחזק וימהר ויהיה תבוף והתחלפותו לא יהיה
כל כך פופלני והנה יורה עליה השני והמנהג והמלאכה

והתאר והדפק ורוב נפילת השלישית בעת הזיע
ואם תתרכבן השתי שלישיות תהיין העונות חוזרות בכל
יום וכל מי שיעיין השלישית כפי העונה
יטעה בה אבל ראוי שיעיין בה האותות האחרים
אשר נזכירם ובעל השלישית יקרה להם יחייבה ה
התעודה ויתאוו ההתבודדות ופעמים יחושו ברתיחה אצל
הכבד׳

פרק לז

ההפרש בין השלישית האמתית

ובלתי אמתית האמתית דקה וקלה תכלה
עונתה מארבע השעות עד כלות שנים עשר שעות לא תו
תוסיף עליה הרבה ואם תוסיף תוספת רב
הנה היא כלתי מזוקקת והיא ברוב עד שבע שעות
ויתחכם הנוף בה בהחר ה והראה החום משת׳ח
מן הגוף והקור עדיין בקצוות וכן המזוקקת
האמתית לא תוסיף אם לא יפול טעות בה על שבעה הקפ
הקפים ולפעמים תכלה לזקות ליחתה בעונה א
אחת שיפול בה קיא ושלשול מנקה וירא׳ה
הבשול כשתן ביום הראשון או בשלישי או הרביעי או
השביעי ואם תוסיף על שבעה הקפים תוספת רב
הנה היא מכלל האין אמתית וכן אם יארך
זמן רתתה ויהיה תוספת עונותיה והקדמתן על ס
סדר שוכר יחסים מתדמים ובלתי האמתית יהיה ז
זה מתחלף בלתי קיים ובלתי מתדמה וכן אם תת
תתדמן העונות על גדר אחד ושאר אותות אורך הקדחת מ
כמה שכבר נודע ואם ראית ההתחלה בר
ברתת כפי מה שזכרנוהו והתכלית בזיעה רבה זורמת לא
תסתפק אז שהיא אמתית מזוקק והאמתי אם ישתה
בעליה מים ישלח מה שבגופו אד רטוב כאלו הוא ירצה
להזיע ולפעמים יזיע

והשלישית

האין אמתית יכוצא עמה כובד רב בראש

ומתיחה ויארך הרתת עד שתניע לכד׳ שעות או לשלשים
שעות עד עתה ותתפשר עד שתכלן שבע ה וארבעים שע
שעות ובפי שעור תוספת העונה עד שנים
עשר שעות יחיה רחקה מן האמתית והאין אמתית
יתחבר בה הראות הבשול ולא יראה כתאר הגהה כחש ולא
דזון ולפעמי׳ לא תסתלק בזיעה שלימה ולפעמים
לא תתחיל ברתת והחום לא יהיה באותו חוזק ולא יהיה
הוספתו שוה אבל כאלו הוא נוסף ואחר יעמד
והמקרים הקשים יגעטו בה

פרק לח השלישי

הדבקה נודעת בזה החזקות העונות ביום ה שלישי ובחזק
בקרי השלישית ולפי סברת גלינוס הנה הדם אם תעפש
יהיה מזה הכין ואחר נדבר בו

פרק לט

רפואת השלישית האמתית ראוי שנזכי׳ מה שנתגנו לך מ

מהעקרים ברפואת הקדחת כשלשול ומזון בכל השעו׳ס
ותפגה אליהם ולא תפגה למאמר מי שיתיר בהתחלה
המשלשלים החזקים כמירבולנש וביוצא בהם אלא מה ש
שזכרנוהו מן התאר ההוא אבל ראוי שתטהר תחלה כ
בחתחלה לרכ׳ רכו׳ מה בכמו מה שזכרנוהו שם בכמו תכר
הנדי שעור ארבעים זוז ישרה במים חמים לילה אחת ויס
ויסוכן וירוש עליו דבר משרבשת ותרנגבין או מי שני הר
הרמונים. וכמו קוריגולי בתרנגבין וצמוקים מגו
מגוקים מגרעיניהם או משרת פרונש בתרנגבין או שירב
שירכשת או משקה ויאולט וסוכרי ויאולט ולפעמים
יפעל המעדה ורכוך ריר שילי עם קצת המשקים כמו מש
משקה פרונש ובשול עדשים בלבלב או חוקן וך כמו
חוקן בכשול אלטיאה גונובש ושבשתן ושרש לידי ושמן
ויאולט וסחיטת הסלקא וניטרי כפי מה שנודע מזה וכפי
מה שיצריך הצורך הנה מן הנכון שלא ישוקה מי
השעורים ולא ביוצא בו ולא מזונות אלא אם כבר נתדרך
הטבע וגם כי השלשול בהתחלה בקדחת
שלישית אמתית פחות רע מזולתה ואעפי שיש ל
לו רעה גדולה ואם אפשר שתקיז תפעל עד שלשה הקפים
וכן אם תפחד שיהיה החולי מתעורר בחפזה תפעל זה
ואעפי שתפול שגגה בזה היא פחות מזולתה ראוי
שלא תניע ביום העונה דבר אלא בהכרח ולא יזונו אלא
אצל התנאים הנזכרים ולא תגיר השתן בחלב הזרעים׳

וראוי

שתקוף העונה עליו והוא רק שלא יהיה באצטומכתו דבר אבל

ראוי שישתה סכנגבי בכל בקר ואחר שתי שעות מי ה
השעורים ביום אין עונה בו והסכנגבין אחר העונה
נכון מאד וכן הנחת כפות הרגלים במים הקרים למשוך
שארית החום ואוהב אגי שיהיה בסכנגבין אחר העונה
וכש באחרונה חלב הזרעים הנזכרים או קודם העונה כש
בשלש או ארבע שעות וישוקה אחר העונה גכ מי
השעורים ואם יחייב דקדוק ההנהגה ישתה כמו מי רמון
ומי אבטיח הנדי וכיוצא בהם וידריג הנהגתו על האופנים
הנזכרים וכל עוד שיקרב לתכלית יזקק וביתים הראשו
הראשונים יזון בכשך השעורים והלחם המקורר במים הר
הקרים אם כמו שהוא ואם ממוסס בדבר העשוי מחלב חמ
חמוץ ומעדשים ואם המאכל יתחמץ באצטומכא לא ישנ
ישוקה מי השעורים אותם אשר אין בהם חוזק הרקיקות׳
ואם יצטרך להשקותם תחזקם מעט בכשול שרש כרפס
ואם תהיה האצטומכ׳ יותר קרה מזה והקדחת בלתי גדולה
ובלתי אמתית יושם בהם פלפל מעט כפי סברת אבוקרט
ואם יזרו האותות כי הגבול קרוב הספיקהו בכי השעורים
ומי רמון מתוק וממוצע וסכנגבין ומהפירות יאות להם ר
רמון מתוק וממוצע ופרונש מבושלות ואמנם אבטיח
הנדי הוא דבר גדול התועלת עם שהוא מתיר הבטן ומגיר
ומשכר הדות החום ומזיע ואולי לא יזיק אלא מעט
ומהירקות הדלעת וקשואים וחזרת ודע כי הבטון
במה שיזון בעל השלישית אם הוא צריך ההרטבה ראוי
שינתן באחרית כמו קצוות טהוג ואשכי התרנגול

ומוחות הנדיים למי שאין בו אסטנסות וחלמון ביצה׳
ואם צריך הקרור וההרטבה יחד אז כמו בשך השעורים
והוא לאבוק״ט בהנחת החדות ולא
תפליג בקרור וכש״ בהתחלה אלא אם ימצא התלהבות חז
חזק ויפוחד התהפכה אל הדלקת והדבקה ואם
הגבול קרוב וראית בשול בשתן והוא השקיעה המשובחת
מהשמרים הנודעת אם יספיק טוב ואם לאו תעש״ ברפ
ברפואתה אז במה שיעזר הטבע מהגרת שתן או של שול
או קיא או זיעה ולא תסתור בזה ואם לא תמצא נטיה
נראת אז תריק בשלשול ומזה אשקמוניא שעור דנק בגו״
בגולב או בשול מירבולנש בתמר הנדי ותרנגבין וצמ
וצמוקים ושרשים וקשיא פישטולא כפי מה שודעת׳
הלך שתחזק בפום טירא ושני ואשקמוניא זממה שיאות
להם גב״ עוגות אשפודי המשלשלים גסח מירבולנש
סיטרינש מנוקים מגרעיניהם ד׳ זוזים סוכרי טברזד כ״ זוזים
סקמוניא דנק ישתה כמים קרים ואחר זה
ירפאו בהגרה ואם יהיה שם חום מופלג והתלהבות גדול ו
וכבר הדיקות אותה אין הזק בהשקאתם מעט מהמ
מהמכבים החזקים ממה שנאמר בהנהגת החדות
ולפעמים יועילם התחבושות מהם ואמנם המרחץ
הנה ראוי שלא יקרבו אליו קודם הבשול ואמנם
אחר הבשול ובעת הירידה היא הרפואה היותר טובה להם
וכש״ למורגל וגם כי השגגה בהכנסתם למרחץ קודם הבש
הבשול יותר בטוח בזאת מזהלתה וראוי
שיהיה המרחץ שוה האויר ורטוב יזיעו בו לאש כדי שלא
יתלהב לבבם וימרחו בשמן ויאולט ורדים מעורב הרבה
במים ולא יאריכו לעמד אבל יצאו במהרה
והחזרה יותר טובה להם מהאריך לעמד ובעת היציאה
ראוי שישרו במים פושרים יעמדו בו שעור הערבות׳
ואחר אם יצאו הנה יש להם לשתות יין לבן רקי
ורקיק ג׳ זוג רב המזג ויכוסו במטותיהם כי הם יזיעו זיעה
חזקה ויבושל שארית דבר אם נשא״ ויזון אחר זה במזונות
המרטיבים והירקות אשר בתאר הזה ולא תפחד מהשקות
בעת הירידה היין המזוג רב המזג כי היין הנשבר במזג יו
יועיל לשעור הנשאר ממנו בהתכת מה שיצטרך אליו ויש
דישוג המים העוברים בכחו ובערוב מה שיש בו מן הח
החמום המועט ויקרר וירטיב ואם יהיו שם מקרים
מצמא וכאב הראש ותעורה וזולת זה כבר קדם לך רפוא
רפואתם ואם ישאר אחר הגבול דבר
מחום שוקד אז עליך שתתקן בסכנגבי׳ עשוי עם הסחיטות
המגירות או שיבושלו בו הזרעים והשרשים המגירים׳
ודע כי רפואת השלישית הדבקה
היא רפואת השלישית אך שהיא יותר נוטה
נוטה לשמירת עניני הבשול ואל הקרור בסכנגבין לקוח מ

מזרע קשואים וזרע הנדבי הבתושים יחד וישתה אחריו ב
בשתי שעות מי השעורים ולדקדוק המזון
ולעשות החוקן הרך בתחלה ולהטות בהגרה וראוי
שתלך לאט ולא תשקה המשלשלים בתחלה ולא תקרב
אליהם אלא כמו משק ויאולט ומי הפירות ולא תעשה
אלא החוקנים הרכים

פרק ט

רפואת השלישית׳ אין
מזוקק כלומר אין אמתי
הדברים אשר יתחלף בה
בהם רפואת הג׳ האין אמתית בשלישית האמתית הם דב
דברים ישתתפו הקדחות הקרות מן ההתר־השני ולפעמים
יותר זה לבעלי האמתית ל׳ שלא ימתינו רוב מהיר ידה
אבל לפעמים ימתינו הבשול לפי שהמרחץ אסור להם כי
המרחץ יוריד הלבנה בלתי מבושלת במה טנשפך למקו׳
העפוש ותתערב הליחה הרעה במעופשת ויתיך הדקיו
וישאיר הגס והעב והנה ההזנה בכל יום גב אן קרוב מהה
מההזנה הוא ממה שיזיקם אבל ראוי שיזונו יום ו
ויום לא ויהיה במזונם מה שיטרק ויחכם
מעט ושיהיה המזון בתחלת העלה יותר עב שאינו
בתחלת העלה האמתית ואחר ידריג לדקדוק חזק כ
כדקדוק השלישית ויהיה הדקדוק יותר והקרור פחות׳
ויחקנו בהתחלה בחוקן יותר מחודד ושימתינו הבשול
בשלשולם החזק יותר ושיהיה במי השעורים כח
מבשל מתיך כמו מה שאמרנוהו למי שיתחמץ מי
השעורים באצטומכתו גם יותר חזק מזה
ולפעמים יצטרך שיבושל בו אישוף ואזוב ופודנג ואש
ואשפיק נרד כפי המזג והסלק מועילה ויעודק מי
הזרעונים במי השעורים ובאחרונה מי הזרעונים מועיל
להם וראוי שיעויין בקרוב האין אמתית מ
מהאמתית ורחקה ממנה ובפי זה תחלק בין רפואתה ובין
רפואת האמתית כי אם תהיה קרובה מאד מהאמתית תח
תחלק ביניהם חלוק מעט ואם ראית שתגם עב אז תקיז ו
ואם הקזת לא תצטרך לחוקן ודע כי אין
דבר יותר מועיל מן הקיא אחר המאכל ומן
המשלשלים בתחלתם אשר הם יותר קרובים אל השווי ל
לפי דעתי־הוא מיץ הורד המבושל במשקה מי סוכרי רוש
רושט מבושל וסכנגבין ופעמים נשים בו קשיא פ
פישטולא ויותר חזק מזה שיושם בו כח התרביד והחוקני
בהתחלתה ויותר נאהבים אצלי מן המשלשלים האחרים
והוא החוקן אשר יש בו דסך וקמומילא ו
ושיקלא וקרטם ויאולש ושבשתן ותאנים ויהיה
בו כח מן התורביד ומהם קשיא פישטולא
ושכן שומשמין ובורק ולפעמים תצטרך
ליותר חד מאלו כפי רחקה מהאמתית ב ג

ואמנם

העודים על הבשול הנה הוא
כמו סבגנבין מעורב בדבר מן
גלגבין או סבגנבין שרשיי ואח
השביעי כמו בשול אפסנתין כי הוא מועיל מדקדק לחמר
ומחזק לאצטומ׳ וכן מי שומר ומי כרפס עם סבגנבין ואם
יעבור הארבעה עשר אין הזק להשקות עוגות הורדים ה
הקטנים ואם תארך העלה ינתן לו עוגות פוליקריאה
ובשולו וחמום צרדי הכסלים מזה המין וירטה מיראקיהם
ג׳ במה שיבשל וירפה המתיחה אם תפול שם ׳
ואם ידעת כי הבשול כבר הגיע אז תריק ותגיר ולא
תחוש ופוהמריקים הטובים להם שיוקח נירא-פיגרא
חמשה זוזים ומסחיטת חזרת ופוליקריא מא׳ ג׳ זוזים זרע
כרפס מירבולנש סיטרינש וקיבולי מא׳ ה׳ זוזים תורבידז ז׳
זוזים יעשה גרגרים במי כרפס והשתיה ממנו
שני זוזים ומזה בשול שוב להם ממלאכתנו ׳
יוקח פהליקריא ואפסנתין ומירבולנש קיבולש מא׳ ה׳ זוזים
זרע אבטיח וזרע מלפפונות וזרע קשואים וזרע כרפס
ושבעא ואשפינא אלבא מא׳ עשרה זוזים תורבידז זוז קשיא
פישטלא׳ זוזים צמוקים מנוקים עשרים זוזים סבסתן ל׳
בכספר תאנים עשרה במספר סוכרי רושד העשוי מורדי
פרדסיים ט׳ זוזים יבושל הכל כפי החק בכירצא בו ויוקח

ולפעמים

מזה בוס גדול שיושם בו קירט באשקבוניא
יצטרך לרפואה חזקה מצד מצד וחלושה מצד
ואמנם חזקה הנה היא
כפי הרקת הליחה הדבקה ואמנם חלושה כדי ש
שהיא לא תריק הרבה בבת אחת אבל אפשר שידריג בזה
ויורק הליחה הצריכה להריקה בפעמים רבות פן יתש הבח
והרפואה הזאת היא אשר אפשר שידקק ויחבר בה
שמשלשלת מעט ומשלשלת הרבה ואמנם המעט
מעט מן אל רדי ואמנם הרב הרבה מן אל רדי ׳
ואמנם השלוקות
הנה מעט מהם לא יפעל זה מאומה וכמו הרפואה הזאת ש
שיוקח מתורביט שעור חצי דר׳ כפי הצורך ומאשקבוניא
קרוב מטסוג או יותר מזה ויולש בגלנגבין הנזכר וישתה
או יוקח מן אנאריקו ומן אשקבוניא כפי זה היחס
ויולשו בגלנגבין הנזכר וישתה או שיושם בסחיטת
הורדים הלחים שעור אוקיא וישתה או
במשקה ורדים וישתה

פרק מא

בקרחת השורפת
ונקראת דלקת
ובלשון יוני
פאריטוש ובלשונם קבשון הנה הדלקת היא על
שני פנים דלקת אדומית ויהיה הסבה בה רוב העפוש אם
בתוך עורקי הגוף כלו ואם בעורקים הגלוים בצדדי הלב
ביחוד או בעורקי פי האצטומכא או בכבד או לבניית דל
דלקת ויהיה מלבגה מלוחה שנתעפשה בעורקים הגלוים
לצדדי הלב כמו שיאמר אבוקרט בספר איפידימיא ׳
ואמנם תהיה הלבגה מלוחה כמו שידעת מסימיות הלבגה
עם האדומה וחזדה ותהיה האדומה המתעפשת מיחדת מת
מתערבת במימיות רבה ובהיות הדלקת יותר חזקת
המקרים מן השלישית ראוי שתהיה יותר קצרת הזמן מכנ׳
והזקנים ימעט שיקרה להם קדחת הדלקת ואם יקר
יקרה להם ימותו כי לא תהיה להם אלא לסבה חזקה מאד
ועוד שבחם חלוש ואמנם הבחורים
והנערים הנה יקרה להם הרבה ותהיה בנערים נקלה
ללחותם ואולי תהיה בהם עם תרדמה בעלות האד אל הר
הראש ׳ והנה זכר אבוקרט כי מי אשר יקרה להם
בקדחת שורפת רעש הנה ערבוב שכלו יתיר ממנו
הרעש וידמה שיהיה כן שהמוח יתדמם מאד ויתת
ויתחממו העצבים וידמה שהוא שורפת ו
ויהיה ערבוב שכל ויוסך ממנו כר
ברעש להתפזרות הליחו׳
אל העצבים ורוב שתכלה יהיה בקיא או שלשול או זיעה
או רעיפה

פרק מב

האותות
השקידה
והסתר הפ
הפשורה וחזוק המקרים כנחידות הלשון וכרכמותו תחלת
ושחרותו אחר זה ובהעצר הזיעה אלא בעת הגבול וחזוק
הצמא

אמר

אבוקרט אלא אם יק
יקרה שעול מועט פ
מקרי ישקיט לאותו ת
והצמא ידמה שיהיה חוז׳ צמאם לסבת הריאה ואכ׳
כשיתגועע השעול מעט יחליק במה שיזול אליו מן ת
הבשר הרפה והחום והשרפה ברוב הענין לא
יהיה הזקם בחוץ כחזקם בפנים ויהיה השברון
בה יותר קל מזולתה וההוה
מאדומה יתחזקו בה המקרים הרעים
כהתעורה והמצוק והשרפה ויער
וערבוב השכל והרעיפה וכ
ובאב הראש ודפיקת
הצדעים ושקיעת
העינים
והתרת הבטן מאדומה מזוקקת ונפילת תאוה ואם תקרא
לנערים יתעבו השדים ולא יקבלום ויפסד מה שיטרצו מן
החלב ויתדמן ׳

פרק מג

רפואת
הדלקת רפואתה
מזיא רפואת

השלישית האבתית

ואם יצטרכו להרקה בכמו מה שקדם המהירות יותר נכון
ואמנם ההרקה השלמה הנה בעת הכשול ולא יוקדו כי הד
הדם מתג ורסן לאדומה ' ולפעמים יועילם זה אם יהיה שם
עכירות ואודם אך יצטרך לדקדוק ולהנהגה יותר חזקה וק
וקדור בפעל למה שיקחוהו ' ואם תפחד מנפילת הכח אז
אי אפשר מבלי הזנתם ' ואם לא יתאוו ובש בכמי שיותך מ
כמו דבר רב כי פעמים רבות ימצאם בולמוס להעדר ה
החוש ויצטרכו לרכוך בהתחלה יותר חזק מרכיך הג והא
האמתית ויצטרכו לרפואת הקדחות החדות הנזכרות על
האופנים הנזכרים ולפעמים הוא נאות יכוון שיישן בעת ה
הפשירה המעטה מהקדחת על מי תמר הנדי ולפעמים יש
יושם בהם כמפורא מעט ' ויאות להם הסכנגבין או חלב זר
זרע לגלונות או חלב זרע הנדבי ואבטיח אל קין טוב מא
מאד ' וייטיב לשתות המים הקרים כמו שזכרנו ואם לא
יהיה מונע ישתו כמנו אפי עד שישבעו ' ולפעמים
ישביחם ערבוב השכל דרישת המים הקרים וראוי
שיונגעו ממנו מעט בכל עת גמיעות רבות ובש במי שית
שיתראה לשונו גבוב ויבש ' וירפאו מקריו המופלגים בכה
שזכרנוהו בשערו וראוי שישכר עליהם הפלגת רעיפת ה
הדם כי זה ממה שיגדל בו הסכנה בהם ' וראוי שישכר ב
בהם נשימתם ולא תגיה עדדי החזה שיתכווצו וראוי שי
שישכר ראשם בחומץ ובשמן ורדים ושכדלש ומי ורדים ו
וכמפורא וכיוצא בהם ויציקה בשליקות יבושל בהם מה
שזכרנוהו ' ואם יהזק בהם התעורה תרפאה ואין היזק בש
בשתית משקה הפפויר ואפי מן השחור בכמו הענין הזה
ובאחריתו ישוקה העוגות אשר יאותו להם כמו עוגות כמ
כמפורא ובעת ההיא יאות להם סכנגבין עם חלב זרע הק
הקשואים וזרע אינדיביא וזרע הלגלונות ' פא ב דד
והסכנגבין מן חמשה ועשרים זוזים עד חמשה ושלשים כ
כפי מה שתראה ' ואם יהיה שם שלשול אז יתנו עוגות
א שפודי העוצרות עוגות טובות יוקח
אשפודי ורדים מא שני דר וחצי זעפראן שני דניקים זרע
לגלונות וזרע הנדבי מא ג זוזים זרע דלעת וזרע קשואים
מא שני זוזים שאנדאלי מין ליקואי ריסיא אמדיום מכא ז
זוז כמפורא דאנק וחצי והשתיה זוז ' תאר אחר '
ורדים ד זוזים זרע אבטיחים ומלפפונות וקשואים ולגלונו
מכא ב זוזים כמפורא דאנק וחצי גובא ארביקא אמדום
מין ליקואיריסיא דראנאנגטי מכא זוז זעפראן שליש זוז
כמפורא ששית זוז והלקיחה ב זוז וכשירד החולי ירידה
מבוארת אין הזק בסרחץ הנוטים מימיו אל הקור והיותר
אהוב שיהיה הסרחץ מהם למי שקדחתו מלוחה

פרק מד

בקדח הדם ונקרא סינוכו
ובלשונם שינוקא '
בבר חשב גאלינוס כי לא תהיה
קדחת הדם מעפוש כי הדם ש
כשיתעפש ישוב אדומה ולא תהיה דם ותהיה הקדחת א
אדומיית לא דמיית ותהיה הדלקת הנזכרת והשלישית ו
וירפא אותה ברפואה ההיא ' והמאמר הזה חולק למאמר א
אבוקרט והפך הראוי ודב הטעות בו במאמרו שהדם בעת
שיתעפש ישוב אדומה כי זה המאמר יחשב בו שני ענינים

אחד מהם שיתעפש יוכל עוד שישוב
אחר העפוש אדומה והשני
שהדם בעת שיתעפש
ישוב באותו
העת א
אדומה ' כמו שנאמר
שהעז
בעת שיחם ישוב אפר ' וגעיין
בכל אחת מההקדמו

ואמנם

המובן הראשון
הוא נפסד
ההנחה מפנים
שלשה הא שהדם בעת שיתעפש ישתנה הרקיק שבו ל
לאדומה רעה והעב שבו לשחור ולא בכללו ישוב אדומה '
והב כי זה יהיה אחר העפוש וע
ועיונגו הוא בענין העפוש והג
כי אחר שזה יהיה אדומה לא נדע האם פעל בה העפוש א
אם לא כי יש דברים רבים יתעפשו ויתברר מהם רקיק ועב
ולא יהיה ברקיק ולא בעב עפוש כי לא יחוייב שיהיה מע
מעופש מה שיתהוה מן העפוש ולפעמים יהיה מן העפוש
מה שלא יתעפש ואלו היה היותו מן העפוש מחייב עפוש
היה ראוי להיות העב המתאפר נב מעופש ויהיה שם קד
קדחת שחוריית נב הנה זה מה שיחייבהו באור המובן הא
הראשון ' ואמנם המובן הב הוא
שקר צרוף כי העפוש דרך אל ההפסד והעפוש אין
לו זמן והשתנות הדם אל אדומה לא יעשה אלא בזמן ' א
אבל העפוש הוא הפסד יקרה לדם והוא דם כמו שיקרה
ללבנה והיא לבנה ולא תשוב שחורה ולא אדומה אלא
בשישתנה אחר זה בשלמות העפוש ואמנם האמת
הנמור הוא מאמר אבוקרט שהדם כבר יולד מעפושו
קדחת ונאמר עתה שקדחת הדם
היא קדחת עפוש וקדחת חום ורתיחה אשר יקראו
אבוקרט שינוקא הדבקה בלתי זולתה
ורוב רתיחתה מסתום מחניק החו
החום ולפעמים
תהיה פסבות אח
אחרות תתחזק למעלה מהתחזקות

סבות קדחת יום וגם נקראת התרדמיית החזק והיא מכלל
הקדחות אשר בין קדחות העפוש וקדחות יומיות ותובד ל
מקדחת יום לסבה שהמחמם הראשון בה ליחה ותובדל ל
מקדחת העפוש כי אין לה עפוש והיא קדחת חדה אינה
קדחת יום ולא קדחת דקה ולא קדחת עפוש ופעמים רבות
תעתק לקדחת עפוש או לקדחת דקה ׳ ופעמים רבות ת
הנהיגם גאלינוס במנהג קדחת יום ׳ ויראה גאלינוס שהק
שהקדחת מן הדם לא תתרכב עם שאר הקדחות כי העפוש
אם יהיה בדם יהיה כולל לכל ליחה ובזה יש סתירה לקצת
סברתו ולא יצטרך להאריך הדבור בזה כי לא יקבל בזה תו
תועלת הרופא וסבת הקדחת הזאת מלוי וסתימה ורוב הי
הטיול וכש בלתי מורגל ועזיבת ההרקה ואחר הרגל הט
הטיול הכבד ולפעמים יחייב העפוש בו רוב מימיות הדם
מאכילת הפירות המימיים וישתנה אל העפוש ורוב הליחה
הפגה בו יחייב העפו כמו מה שיולד מקשואי ומלפפונות
ופירש וכיוצא בהם ׳ והקדחת הזאת היא דבקה ולא תפשור
לכללות הליחה ושקידתה עד הגבול או עד המות ׳ ומיניה
שלשה והיותר בטוחה שבהן המתחסרת שמתחילה בקושי
ואחר לא תסור הלוך וחסור כי ההתכה יותר מהעפוש וא
ואחר זה העומדת על ענין אחד ולפעמים תתדמה שבעת
ימים והיותר רעה שבהם היא הנוספת מפני שההתכה בה פ
פחות מן העפוש וגבולה עד השביעי ברוב ׳ וכלותה בה
בהרקה מורגשת או בלתי מורגשת ולפעמים תעתק אל הד
הדלקת ואל השרסם ׳ ולפעמים תעתק בקרור הרב אל לי
ליטרגיאה ׳ ולפעמים תעתק אל גדרי וחצבה הם מיני ורי
ויריאולי ׳ ולפעמים תקרה בה תרדמה ונפח הבטן יוחש מ
ממנו בקול התוף ולא יורידהו השלשול עם נמנום ויהיה
השלשול לא יועילהו ואחר יצא חצב חשוך רחב ביחוד ה
הוא מאותות המות

פרק מה

האותות ׳ אותות
הקדחת הדמיית שקי
שקידת הקדח ואודם
הפנים והעין ונפח הורידים והצדעים ומלוי שלם מבלי
רתת ולא זיעה אלא בעת הגבול ופעמים רבות יתחבר בה
חכוך באף ובנחרים ובמקום הצואר אשר יונחו בו קרני ה
המציצה וצרות הנשימה ופעמים רבות יפול עליהם תרד
תרדמה וכובד דבור והוא רע וכן מורסות הגרון והחוטם
והלהאה והזלת הדמע וחומה רב הלחות אידיית מרחציית
בלתי נגובה כמו בדלקת ׳ ודפקה גדול רך מלא מהיר ות
ותכוף מאד מתחלף בלתי רב ההתחלפו ופחות ההחלפות
ומהירות מהדלקת ואין חומה בנדר הדלקת והשלישית ה
החזקה ומה שתהיה ממנה מעפוש הנה חומה ומ
ומקריה יותר חזקים ורפואתה יותר קשה והיא יותר דומה
לשורפת ואמנם רקיקות הדם ועביו הנה יודע במ
במה שיצא ממנו

והשינוקא

הרתחיי בהתחלתה היא
יותר דומה לקדחת יום
אך חומה מעט העקיצה
וההזק וימצא בה ההתלהבות ויהיה רוב רשומה בקרוב ל
ללב ואמנם העפושיית היא משתוה ודומה למשתוה

ברוב ואמנם אותות העתקה הנה אותות כל מה שי
שיעתק אליו מהמחנק ומורסות הגרון והחוטם והב שק
שקדים כבר ידעתם ואותות גדרי עוד תדעם ואותות
שרסאם וכאב ראש וערבוב שכל וזולת זה כבר ידעתם
ואמנם אותות אריכותה הנה כמו מה שידעתו בהתאחדות
אותות הבשול וחדוד הפנים והתחלפות ענינה בזמנה מ
מתוספת ו עמידה וחסרון עד שתהיה כאלו היא פושרת כי
זה יורה כיהדם מלא ליחה פגה ואמנם זמן גבולה הנה
יורה עליו הראות אותות הבשול שאם יתאחרו עד אחר
הג והד לא יהיה גבול בשביעי ופעמי יהיה גבולה ברביעי

פרק מו

רפואת קדחת הדם ׳
הנה הכונה ברפואתה
היא הרקת הרבוי עד
העלוף ועבוי עצם הדם אם יהיה רקיק מאד מימיי אדומיי
וקרורו ונקויו ודקדוקו אם יהיה עב ולקח החולה דברים
מולידים הדם העב ומולידי הליחה הפגה ובשול הליחה הל
הפועלת הקדחת והתכתה ואמנם ההרקה הנה אי
אפשר מבלי ההקזה מן היד באיזה עת שתקר ולא תמתין
גבול ולא בשול אלא אם תהיה תכמא כי אם יהיה כן
ראוי שתבטלה ותרחיק ואם תתמיד הקדחת הקיז ולא תסו
מהקיז עד שיקרב העלוף אם יהיה הגוף חזק כי העלוף
יקרר המזג החזק ודע כי ההקזה ושתיית המים הקרים אולי
יספיקו מבלי קרור אחר והפרוק בזה יותר נכון אם לא
יהיה ממה שיחייב המהירו כי לפעמים יהיה בבה שלמטה
מקרוב העלוף די ולפעמים ימשך אחר ההקזה הנמר
הנמרצת מיד שלשול כרה וזיעה וראוי שתקונח כל ע
עת שתתדבק כי לפעמים יתרפא בה ויושג מה שיקרה
מחולשה ועלוף במזון דק ומנוחה וראוי שיקדים ל
לרכך הטבע ממה שידעת מכמו מי שני הרמונים ושרבשת
ותמר הנדי ופתילות קלות ממה שזכרנו ולפעמים
יצטרך בעת הבשול אל הרקה בכמו מירבולנש ופום
טירא וקשיא פישטולא וכיוצא בהם ממה שידעת ואם
לא יסבול הענין ההקזה מן היד תקיז העורק אשר בין הגב
הגבות או יושכו כוסות המציצה ואם לא יובן
דבר מזה למקרה מונע אז תשלשל כפי מה שזכרנו בדלק
וההנהגה תהיה במה שפותח ומחתך ומשקיט הרתיחה ׳
׳ ואם יקרה מההקזה עלוף תאכילהו לחם במי ב
בוסר ואם יקרה רעיפת דם מעצמו לא יספי אלא בקורבת
העלוף ואמנם עבוי הדם אז כמו עסים גוגובש ק
קרוש ותארו שתבשל מאה גוגובש בחמשה ליטרין מים ע
עד שישאר השלי ויתעב בסוכרי וכל עוד שימעט הסוכר
יותר טוב והעדשים גב וביחוד הלקוחים בחומץ חמוץ חז
חזק מזה המין והשבר לך מהשקות עסים גוגובש והעדשי
והליחה עבה ואמנם הנהגתו הנה כמו מי העדשים הם
המקוררים ומי חזרת מקורר ושתית המים הקרים אם לא
יהיה מונע ולפעמים ישתה מהם עד שירתת וישבע ו
ואולי ירפא ולפעמי תעתק לקדחת לבגיית ותרפא בעוגות
ורדים וכיוצא בהם וזאת הרפואה לקצת הקדמונים והלכו
אחריה קצת האחרונים ואמנם שתית מי השעורי

היא רפואה מועילה להם איך עם רבות הטבע והעת הפ
היותר נכון בזה עת חזק הרתיחה והצער והתלהבות וד
ודפיקת הלב תכופה ודע כי הסתפקות על הקרור
ועזיבת החקזה והשלשול יוסיף בסתימה וההעצר ונוסף ה
העפוש והחזם בשארית הענין ואמנם הנקוי בכמו
כשלשלי האדומה כפי התחלפות חיוב הבח והחלשה עם
המכשלים הליחה הפגה שלפעמי תהיה היא הסבה בעפוש
הדם ובאחריתה תשקהו כמו עוגות כמפורא ועוגות
אישפודי ואלו גם עוגות טובות קח
אשפודי ג׳ זוזים זרע לגלוגות ה׳ דרה זרע קשואים ד׳
דרה׳ זרע דלעת ו׳ דרה׳ נומא ארביקא דראנגן ואמידום
מא׳ ג׳ זוזים מיץ רגליציאה ז׳ זוזים יעשה מהם עוגות׳

נסחא

אחרת טובה וכיוחדת אצל
חולשת הכבד קח ורדים ג׳ דרה׳
מיץ ברבריש ב׳ דרה׳ זרע
מלפפונות ואבטיח וקשואים ולגלוגות ואשפודי מא׳ דר׳
נומא ארביקא ובתירא ונשא חצי דרה ריובארברי זעפרן כמ
כמפורא מא׳ רוב ע דר׳ יועגו׳ ואמנם המזונות הם
הנעשים מגוגוכש ונזיד עדשים מחומין וסומקיית ורמונ
ורמוניית ואם יהיה דבר מזה יפוחד מהם העצירה ישוכרו
בשרבשת ופרונש ומטעם הדלעת ומטעם הבוסר והפירות
פירש ציניות ותפוח כנעני ורמון והירקות דלעת
וקשואים מלפפונות והנדבי וורדולגש ואסיטושא
ובסבורא וכיוצא בהם ואם יקרה כאב הראש
ודפיקת הלב או תעורה או תרדמה או רעיפת דם מופלגת
שתפסיד הכח וזולת זה מן המקרים הקשים תרפאם במה ש
שהודענוך בזה

פרק מז

בקדחת הלבניית׳
כבר ידעת שקדחת
עפוש הלבנה לפעמים

תהיה באה בעונות ולפעמים תהיה שוקדת וידעת הסבה
בזה ויש לה עתים כשאר הקדחות ופחות עתות התחלתה
ברוב הענין יח׳ יום והסתלקה ברוב תוך ארבעי
וששים יום והיותר בטוחה בעלת הפסק ופשירות וכש׳
הרבת הזיעה שיורה על רקיקות הליחה ומעוטה ורפיון ה
הגוף והארוך שבחלקי העלה הזאת היא העליה וגם כי
ירידתה גב יותר ארוכה מירידת השלישית ברוב והלבנה
המעפשת לפעמים תהיה זכוכיית ולפעמים חמוצה׳
ולפעמים מתוקה ולפעמים מלוחה וכבר ידעת איך ת
תהיה מהמלוחה דלקת ברוב שתקרה הקדחת הלבניית ל
למורטבים ולבעלי המנוחה ולזקנים ולנערים ובעלי
הקבסא והמתנועעים והמתרחצים על המלוי ובעלי
הפחוק החמוץ ובעלי המלוי ובעלי הנזלים באצטומכא
ויתעפשו בה וימעט שימלטו מבלי כאב האצטומכא
ודע כי כל קדחת שיש עמה קור יצר הדפק ויקטן׳

פרק מח

אותות הלבניית
המקפת והיא אשר
תקרא אלבטויאטס

אמנם מה שתהיה הסבה לבנה זכוכיית או חמוצה
הנה הקרי ירבה בה מאד והרתת בזכוכיית יותר חזק
אך הקור אינו מתחיל בהן כבת אחת אבל מעט מעט בק
בקצוות אחר יפליג עד שיהיה בשלנ לא יתחמם אלא
בקושי ולא יתחמם בפתע ו׳ל על הדרגה מתחברת אב
מעט מעט עם חזרה מן הקור ולפעמים יתערב עם
קורו בהתחלה סמור ויהיה הקו׳ למה שלא נתעפש והסמור
למה שכבר נתעפש ורתתה וקורה יותר גדולי בהקפי הת
התכלית והקדחת הזאת אינו מליחה תפעל עקיצה עד
שתהיה סבה לרתת בדרך ההתגערות כי עפושה עפוש ה
דבר רך וכתחילה עם כובד ותרדמה׳ ולפעמים רבות
תתחיל בעונות הראשונות בלי קור ורתת אבל יתאחרו
עד זמן ולפעמים יהיה קור בלי רתת ולפעמים תתחיל
בעלוף ותהיה העלה הזאת ירבה בה העלוף לחולשת פי
האצטומכא ונפילת התאוה והעדר העכול אשר הוא
יסוד חמר המזון והכח ואמנם מה שתהיה מלבנה מלוחה
ימשך אחריה סמור ולא יהזק קורה ואמנם מה ש
שתהיה מלבנה מתוקה ימעט שיקדמו בהתחלה עד עונו׳
רבות סמור ולא קור ולא רתת ורוב הקפי קדחת הלבנה
מתחילים בעלוף והנח יתראה בה בראשונה חום
חזק ובאחרונה ימעט זה ונראה שתהיה הסבה בזה
שהעפוש מקדים תחלה אל היותר חם והיותר לח ויותר מ
מליח ויותר רקיק האחר אל היותר עב ויותר קר ומשוש ה
החום בה בראשונה חלוש ואידיי ואחר אם תארך להניח
היד על האבר תחוש בחדות וחריפות אלא שהוא לא יהיה
מתדמה ושוה בכל מקום שתפול היד עליו אבל יהיה
מפוזר ימצא במקום חריפות ובמקום רבות ויהיה החום כ
כאלו הוא עובר אחר דבר עשוי ככברה כי הלבנה
דבקה ומתחלפת הפעלה מן החום כמו שיקרה לדבר
מהדבקים בעת רתיחתו כי יפנעהו במקום ואיך
שיהיה הנה חומה ברב בלתי מלהיב ובלתי מצער ובלתי
מגדיל התשוקה לאויר הקר ולמים הקרים ולעבוי ולהתרת
הנשימה ופעמים רבות יקרה לחומה שתעמד זמ
זמן שיש לו עור שעה או שתי שעות ויחש שהיא כבר כ
כלתה והנה היא עדין בתוספת כי אתה תראה אותה שהיא
מתחלת להוסיף וכן יש לה בירידה העמדות וקדחת
הלבנה רבת הסתומים לרוב לחותה ואדה מעטת ההזעה
לדבקות הליחה ואם תזיע יהיה דבר כלתי מספיק

ומן האותו׳ היותר מיוחדים בה היא מעוט הזיעה
והעדרה והצמא תמעט בקדחות הלבנה אלא לסבת
מליחותה או לסבת חזק עפושה ועם זה הנה תהיה פחות
מן הצמא כזולתה ונפיחת הצדדים תרבה בה והב
והנה יקרה לעור הצדדים שיתדקדק עם מתיחתו
ואמנם מראה בעל קדחת הלבנה הנה נוטה אל
ירקות וכרכמות עוברים בלובן עד שיהיה הכל
כמראה העפרת עד התכלית׳ וימעט שיתאדם בה
המראה התאדמות תכלית שאר הקדחות והנה דפקו
הוא דפק קטן ושפל וחלוש מתעכב תחלה ואחר יתבף
באחרונה ותכיפתו וקטנו יותר חזק מתכיפות הרביעית ו
והשלישית וקטנו וחזק תכיפתו לחזק קטנו אך אינו
יותר מחזיר מדפק הרביעית ולפעמים יאחר יותר מבנו
וכמוהו בהתחלה והוא חזק והתחלפות עם העדר הסוד

והקטנים והחלושים מהם בהתחלפותם יותר להזדאת הדפ
הדפק עליה מהזדאות היותר אמתיות׳ ואבנם
שתנה בהתחלתה הנה הוא לבן ורקיק לרוב הסתים והקור
ואחר יתאדם לעפוש ויתעבר לרוע והעבור וגם ישתנה ב
בה הענין עת ועתים כי אם יגקה מן הליחה העבה ויוסך ה
המתעפש ותשוב הסתימה יתלבן ואחר כשיתעפ׳ דבר רב
אחר זה וידחה ותפתח הסתימה יתאדם עד שתרד על מק
מקום הסתימה פה שיסתמה פעם אחרת מאותה הליחה
בעצמה ואבנם צואתה רקיקה ורבה לבניית ומבה
שיורה שהקדחת לבניית שתהיה עונתה יא יח שעות ועזי
ועזיבתה שש שעות ולא תהיה עזיבתה עזיבה נקיה וזה כי
החמר עם עוכי ודבקות רב וגם יורה עליה השנים
והמנהג והפרק והארץ המזונו׳ והסכמת שבותיה הקו מת
כהתכמא ויורה עליה התאר הנזכר ממראה הפני ותפיחתו
ורכות המשוש וחלשת פי הצטומכא ונפילת התאוה׳
הלפעמים יוגדל עמה הטחול ויקדימנה פחוק רמון ברוב
העתים הרבה

פרק מט

אותות הלבניית השוקדת והיא הנקראת לתקה הם

אותות הקדחת הלבנית אך אין הפסק ומה שדומה
להפסק ובעת ההתחלה רתת וקור וסמור והיא מהדברים ה
היותר דומים ויהיה שם רתת בשש שעות או ביוצא בהם י
יותר על מה שבמקפת כי המקפת גב׳ לא תכנע מהשארות
אלא שהוא נכתר בלתי נראה

פרק נ

זכרון הקדחות שהן ברוב ממין הלבניות ולפעמים תהיין ממין האדומה ואינן

ממ׳ שתהיין מן השחורה ונתיחדו בשמות ומשפטים ואלו
הן איפיאלוש וליפפאריאה והן מכלל הקדחות אשר ית
יתהלף בהם מקום החום והקור מבית ומחוץ וסבות
ההתחלפות והמקום ממה שיתעפש וממה שלא
יתעפש ותמצאנה ג׳ חלוקות מיוחדות לקדחת העלופיית
הליחיית׳ והקדחת העלופיית הרקיקה׳
והקדחת היוכיית והלילית

פרק נא

בקדחת אשר יהיה הקור בפנים והחום מחוץ והיא קדחת

איפיאלוש זאת תהיה מלבנה זכוכיית אך היא מושגת בת
בתוך הגוף ובפנימו ותתקרר במקום שהיא אך יקרה לה
העפוש ויתפשט בכנה אדה ומה שיתעפש ויתפזר הנה הו
הוא מתלהב בחוץ ומה שלא יתעפש יתקרר בפנים׳
ואבנם לא יתראה קורה בכמו זה הזכין כי תהית נחה
ומתחברת ולא יתפעל בכנה מה שפגע בה וכשיתחיל בה
העפוש תתנועע ותתקרר קרור בה ואם לא תגיע שיכלול
הגוף כלו

פרק נב

אותותיה הם האותות בעצמם הנזכרים וש
ושתנה קר פג פחות

דם מחום שתן זהלתה ממינה ודפקה מעובב ומאחר
והיא ברוב תתחזק בכל יום אף היא לעובי חברה הנה
לפעמים תשתנה אל הרביעית ואל השלישית כי הליחה
הזאת בנוף מעטה ומעשת העפוש אשיי והמעוט מסבות
אחור ההקף ובלתי החזרת עונתה בכל יום לא יוציאה
מהיות לבניית אבל היא לבניית בסבת שהעפוש עפוש ל
לבנה לא בסבת שהעונה תחזור בכל יום ואבנם
זמן עונתה הנה היא מן ארבעה שעות עד כד׳ שעות וברוב
תכלה קדם זה כי הליחה הזאת לא תהיה באותו הרבוי

פרק נג

בקדחת שהחום בפנים והקור בחוץ והיא ליפפאריאה הק

הקדחת הזאת ברוב לבניית ולפעמים תהיה
אזמנית מאדומה עבה מאד ואבנם איך תהיה
לבניית הנה הלבנה בפנים אם תבער ותעפש תאכב הם
המקום ההוא כי היא לא תתך ולא תחמם חיצוני הגוף בה
בהחפשטות אידה חום רב וכשהכח פונה להרחיק ההיזק
יניח חצוניו רקים מן החום ויתקררו וכש׳ אם תהיין
בהלקים החצוניים לבנות זכוכיות פנות קרות וגם כי
על הרוב יתך ממנה אד שלא יתעפש אך יעלה ויפעל
החום ויתחבר אליו החום זמן מועט ואחר יוסר כמנו הם
הסרת אד הבים המחוכמים וכאשר הוסר מבנו ויהיה בש
בשרש קודם העפוש חזק הקרירות ישוב ויקרר הגוף

ואבנם איך תהיה אדומית הנה האדומה בשתהיה
מעוטה ובפנים ונתעפשה וחכמה המקום ולא יתך מבנה
דבר יקרה מה שאמרנוהו בביוצא בה מן הלבנה והנה
תיוחד זאת האדומיית בשם טבורוש ואבנם ליפפאריאה
הוא שם הסוג והיא ארוכת הזמן בחצי שלישית

ולאומר

שיאמר הנה הקדחת איך תהיה ולא ישתלח בה חום מן

הלב בכל הגוף ואשר יתארו אותה הנה היא מבין שאינו
משתלח בו החום מן הלב הנה התשובה שנדר הדברים
הללה יחקר ברם הנאי אחד לל שלא יהיה מונע כמו
שנגדור שהמים הם קרים ולחים כלומר אם יונחו בטבעם
ולא יהיה מונע ונמצא הכבד שהוא מחנוע ע למטה אם
יעזב בטבעו ובכל אלו הנה החום מגיע אל הלב
ומשתלח בשריינים ומתפשט אך יקרה מבנו מה שימנע מ
בקצת המקומות כמו שיקרה למי שיונח שלג עליו׳
ואבנם היזקו בפעלות אי אפשר בלתו

פרק נה

הקדחת שיהיה בה כל אחד משני

העניינים בכל אחד

מהמקומות כמו זאת הקדחת אם תהיה אבנם תהיה
בעת שתהיין שתי ליחות קרות נעות בסבת התפשטות
אשר האחת מהן בפנים והאחרת מחוץ ואין באחת
מהן היזק רב ואחר כשתתחיל להתעפש תשרה כל א
אחת מהן אד חם מקוף בצדדיו ובמקומה אד קר וכבר
ידעת הסבה בהנהגת הליחה הקרה בעת התנועה

פרק נה

הקדחת העלופיית ה
הליחיית זאת
באה ברוב בסבת לי
ליחה לבנה פגה תכמיית מחדשת קדחת מפוזרת הרבה ש
שא סה הבח וברוב יעזור עליו חולשת פי האצטומכא וכ
וכאשר תתנועע ותתחיל להתעפש תאניס הכח יותר ותש
תשים אותו נבוך ואם יעזב הכח עם הליחה לא יספיק נג
גודה ואם תשים כונתך להריקה ברפואה קלה לא תשמע
אליך ותתנועע תנועתו מהביקה הכח וכשיתעסק להריקה
בשלשול או בהקזה לא יסבול הכח ואיך יסבול והלא יש
שם עם השקטה עלוף ועם זה כלו הנה צרכם אל הרקה ח
חזקה ונם הנה צרכם אל המזון חזק כי אין בליחתם מה ש
שיזן מבגו הגוף ויחייהו והגוף נעדר המזון ואם תשתדל
לזון תוסיף הליחה הטעטה ואם לא יהיה נזון יפול הכח וגם
יקרה בהתחלתה שישפך אל הלב דבר קר יחדש העלוף ו
ויקטין הדפק ויאזר ויתבף ועוד הטבע הוא משתדל לחמ
להחם הליחה ולדקדק והעפוש אשר הניע קצת חלקיו יע
יעזור אליו אבל ימלט הרב מהזק קודו ויפול בהזק חזקו ויש
וישוב הדפק מהיר ובש בהתקבצותו יותר מהמירות זולת
וגם שהגובר עם זה קיטן ואחור ועכוב והקפה
הלבניית לא ימנע מבגו ויהיה עמה נפיחת הפנים ורבות
הגוף ובראה בעליה לא ינוח על עין אחד אבל
לפעמים יהיה אפריי ועפריי ולפעמים יש
ישוב אדומיי ולפעמים יהיה שחוריי
ולפעמים תהיה שפתם כשפת אוכל תותים אמנם
עיניהם כהים ירוקים ויבלטו מאד בעת התעורדות העלה
ויהיה בשוטה וכה שתחת הכסלים כהם חזק הנפח זק
וקרביהם ולפעמים יקיאו חמרין ואם תהיה בהם מ
מורסא בקצת הקרבים לא תבטח כלל ולפעמים
תקדה להם בקצת העתים מן האדומה הגוברת העבה
ולפעמים יהיה עמה שרפה בקרבים ויקיא מרות
ויהיה לה הקפים מהלבניות ברוב

פרק נו

הקדחת הרקיקה העלופ
העלופיית הקדחת
הזאת חדה תפיל הדפק ו
והבח עם עונה אחת או שתי עונות על הרוב ותתחדש ב
בגוף בכחדה ולפעמים לא יעמד הכח עמה עד ה
הרביעי ותהיה מליחות רקיקות והאדומיית מהן חזקת הר
הרקיקות וההשקעה רעת העצם ארסיית כבר קרה לה הע
העפוש ותהיה בגופים חמי המזג יבש מאד ורוב
עונות הקדחת הזאת הן עונות השלישית

פרק נז

הקדחת היומיית והלילי
והלילייה מהלבניית היו
היומיית היא אותה שתק
שתקדה עונתה ביום ופשירתה בלילה והלילייה היא כהפ
דשתיהן רעות והיומיית היא יותר רעה ויותר ארוכה
ומפילה בדקה לארבה ולהקדות בחום היום ולילי שהיא ר
דעה לא תזדמן עת פתיחת הנקבים והתכת האדים ולא תק
הקדה אלא לרוב הליחה וחזקתה ויצטרך עם זה
שיזן בעליה בלילה ולא יעזב לישן על מלוי אצטומכתו ו
וישתדל להעיד והוא מכה שמפיל הכח וסבל הקדחת בחו
בהום היום והתעורדה בקור הלילה מחיותר נבון שיפיל
בדקה ובכלל הנה היא מכלל הקדחות הכבדות

פרק נח

רפואת הלבניית הנה
רפואת הקדחת הזאת
הנה מתחלפת כפי עת
עתותיה לל התחלה והתוספת והעטידה והירידה וכפי
הראות הכשול בהם והסתרו ומתחלפת כפי
ליחותיה לל הלבניית החמוצה והזכוכיית והבלוהה
והמתוקה וכל מיניהם ישתתפו בעת ההתחלה בג דברים
חיוב הרכוך השוה או הקיא והיוב עשיית המדקדקים זה
והמחתכים והמגירים ובשיעברו על הקדחת ימים
שלשה תדוקדק בה הליחה בסבת הקדחת ואם קדם
זה תניע תזיק ולא תעשה דבר ובעלייה תדוקדק
ההנהגה על השווי ואולי תסתפק במי השעורים ב
בימים הג הראשונים מקוה שיהיה תבליתה יותר קרוב א
אם לרקיקת הליחה או למעושה ולו ידעת באמת
שתכליתה מתאחר לא תדוקדק ההנהגה אעפ שהרעב והש
והשינה על הרעב והתנודה על הרעב אם לא
יחלישו להם בתכלית התועלת מן החולי הזה אבל תשה
בהתחלה אל עבוי ההנהגה עד השביעי ואחר תדריג אבן
העליה תחייב דקדוק ההנהגה ראשונה ואם יתראה שהת
שהתכלית רחוק אפשר שתפנוש זה בעבוי ההנהגה ואחר
יתדרג מעט עד עת התבלית כי הזמן סובל זה בזאת העלה
בלתי סובל בחזה וכשיעבור השביעי לא תשה א
אל הדקדוק כי זה יחליש ויוסיף בחולשת פי האצטומכא
וכל עוד שתחוש באורך יותר תדקדק פחות וגם כי דקדוק
בה בכלל יותר ראוי מכה שראוי ברביעית ובן ראוי שלא
תמהר להאכילו כמו אפרוחי התרנגולת ולחם עם מורסא
אלא אם תפוחד החולשה או תתראה הירידה עוד
תתחלף רפואת מה שתהיה סבתו הלבנה המלוחה והמתוק
ומה שתהיה סבתה הלבנה הזכוכיית והחמוצה ויתהוה ב
ממנה קור חזק אשר לא יתחמם הגוף בה כי בשתים הרא
הראשונות יצטרך בהן לרכך ברפואה רבה ולקרר מה
ובשתים האחרונות ברפואה יותר כבדה ובשתים
הראשונות יצטרך בהם לחתך הליחה במדקדקים אשר א
אין בהם חמום רב ואם יהיה נגוב רב ובשתים ת
האחרונות יצטרך אל מה שידקדק ויחמם ויחתך בחריפו
ובש אם תהיה הלבנה מעורבת בשחורה כי אז אי אפשר
בכמותה מבלי הכמו בי ומרקחת נפרית ועשיית הדברים א
המלוחים

והרפואה

הי ותר נאותה לעשות
בהתחלה גלנגבין עד ה
היוכ השביעי ואין הזק א
אם יתערב מי שומר ומי הנדבי ומי ברפס עם גלנגבין כפי
הצורך והסבנגבין חזק התועלת נב ומי הדבש באישוף י
וגם אפשר שיניע ממנו מה שירצה מרבוך השבע ובש
עם המשלשל הלקוח מסוכרי וורד אדום הידוע בפרסי כי
הוא משלשל מרכך ואם יצטרך לחזק רכוכו יסורס במי ל
לאבלב ויעורב אם תרצה קשיא פי שטולא ופאניד גב

גלנגבין לקוח במי הדבש ותרנגבין ממור במי קוריאולה
ולא תאלץ עליו במשלשלים בהתחלה וכש׳ אם תהיה עם
הליחה הזאת אדומה כי זה יוביל להפסד מזג ואנשים
רבים ישקו בהתחלה רפואת התורביד בכל לילה וכמו גד
גרגרי מסטכי בכל שבוע פעמים וכמו גרגרי הז
הזרעים המגירים

נסח

רפואת

התורביד ונקרא דיאתורביד
יוקח זנגביל מסטכי מא׳ עשרה
זוזים תורביד דק בכחול י׳ זוזי
סוכרי טברז׳ כמשק׳ הכל ישתה בכל לילה וזה משק׳ אם יהי׳
הטבע בלתי רך ואם יצא הטבע בכל יום פעמים לא
תעטרך לזה ואמנם אני אוהב להמתין הבשול וה
והרכוך במה שזכרנוהו תחלה אבל ראוי שתריק ממנה דב
דבר ותמתין בנשאר הבשול ויהיה זה לאט מעט מעט מב
מבלי הפצר ואחר תפנה על המגירים ולכן אתעב
מה שיש בו מי פרונש ותמר הנדי׳ וכיוצא בו ממה שמח
שמחליש ומשלשל הרקיק ואם תהיה הליחה נוטה
אל התוספת מן הקור תערב בה לב קרטם ואם תהיה
הליחה נוטה אל האדומית יעורב בה משקה ויאולט עם
שירכשת או ויאולש יבשים שחוקים ותעזור בחוקן הרך ה
הלקוח מהדבש ומהמלח ומי סלקא ושמן חל וקשיא יעשה
בצנון ובצנון השרוי בסכנגבין זרעוני וכיוצא בו
ואם הצטרך להקיא הרבה לרוב מה שיתעורר בו מן אצט
אצטנסות ושנוי טעם הפה תערב זרע הצנון וישתה עו מ
משקל במים קרים זהקיא עם מה שיש בו מהחלישו
האצטומכא הוא חזק התועלת מאד והוא נמרץ לעלה הז
הזאת וראוי שתמתין בו השביעי בעבור שלא תקרה ממנו
בהתחלה חלשה תעשה מורסא באצטומכא ואם
יכבד עליו הקיא שלא תעוררהו עליו בכבדות ואם
יקרהו פליטת קיא וכש׳ בהתחלת ההקף לא יעצר אלא אם
יפוחד מן החלשה ואז יעצר בכמו מיבא ומשקה מינטה ו
ומה שנזכירהו אחר זה ואם יקרה כאב ראש תעשן
היציקו הקממוליו עם השתלח הקצוו הא׳ בעה במים חמי
וקשור השוקים בחוזק ואם יצטר׳ אל מי השעורים תעשם
מבושלים לעזר הבשול שעור שוה או יעורב בהם הסכנג
הסכנגבין הדבשיי אם לא יחמיצו באצטומכא או
מי הדבש אם יחמיצו והעת היותר נכון להשקות ז
זה שיהיה בשתנו מתחלת הענין צביעה ואז ראוי שישקהו
הגלנגבין ואחר ישתה אחריו כשתי שעות מי השעורים
ואין ראוי שימרח במריחות המתיבות ולא יוצק ביציקות
המדקדקו אם תהיה העלה בהתחלה ותהיה הליחה בגוף
מתנועעת כי הן תרפן הנקבי׳ בחמומ׳ הלח וירוחקו המי׳
הקרי׳ וכל עוד שתרא׳ השת׳ יות׳ עב ויות׳ חז׳ האוד׳ אין הזק
שיוקז והראוי שתפנה אז אל הסכנגבין ודע כי
החפיפה בהרפואות היותר מועילות להם וכל מה שתהיה
הלבנה יותר דבקה ויותר עבה יהיה זה יותר מועיל
ונאמר שהחפיפה בקורי עכביש עם שמן מועיל להם מא
מאד ואם תתחיל העלה להוסיף ואחר זה אז תהיה כוונ ך
לפי האצטומכא ומה שיחזקהו ותהיין הלעיסות הלקוחות

ממי נטה ומסטכי ואנישום ועשית הקיא כפי מה
שזכרנוהו בצנון עם המעטת המזון ויהיה הגלנגבין
אשר תשקהו אז ואחר השביעי מעורב בו מה שיחזק פי ה
האצטומכא ויהיה בו הגרה רבה מאנים ומסטכי ויהיה במ
במים החמים וכש׳ בהתחלת ההקף כי זה יעמד כנגד הרת׳
והקור ויכבה עם זה הצמא אעפ׳ שתהיה מצערת׳
ופעמי רבות יותר להריק הלבנה הנאה בעת הזאת והיותר
נכון שיומתן בה שלמות הבשול ואם העלה תתחיל בחום
ותתמיד יקבל תועלת בעונות אלו

תארן

יוקח מירבולנש סיטרינש
אלואין סחיטת פוליקריא
סחיטת אפסנתין מא׳ ה׳
זוזים זעפרן ומסטכי מא׳ ו׳ זוזים תעשנה עונות ויוקח מ
מהן בכל יום משקל דרהם וכל לילה משקל חצי זוז׳
ואם ראית הבשול יתראה תעזרהו בכמו עלי כרפס ושומר
ושורש אשקיננט וכזבורת הבאר ואם ידעת שה
שהליחה קרה מאד לא יהיה הזק בלקיחת הפלפל מעט ול
ולקיחת היין הרקיק מעט בלתי רב והנה תעזרן המריחות
המתיבות על הבשול וההתכה בכח חזק ותאותנה יותר ב
בעלה הזאת ממה שתאותנה בשאר הקדחות וראוי שיחקר
בזה הכח והקדחת והרתת כי אם יהיה הכח חזק והקדחת
אינה חזקה מאד תוסיף על המריחות החפיפה ואם לא תע
תעשה השמנים המתיבים הנוטים לשווי ואם יעבו
הארבעה עשר לא ימלט מעשיית מה שיד קדק יותר כמו
השומר והכרפס ואולי תצטרך אל זרע שניהם ולאנים ול
ולכמו סכנגבין זרעוני שיבא בו אישוף ושדוריגה ועשיי
עונות הורדים ולפעמים יצטרך שיוסיף בו לסכת
האצטומכא לבונה ומצטכי וסיפרי ואפסנתין וכיוצא ב
בהם כפי מה שיחייבהו ההראות והיין הרקיק יועילם בעת
הזאת בדקדוקו וחזקו החום הטבעי והגרתו והזעתו
ואם ראית בשול וכח בריא תשקהו עונות אפסנתין אחר
ואם ראית הקור בהתחלת הענ׳ והעלה אינה ב
בהתחלה תשקהו מים חמים יבושל בהם זרע כרפס ואנים
ובשליקון ועשה גב׳ כמו אלו ויותר חזק מהם יציקות ועש
ועשונים וכיוצא בזה וכבר ישתה ברתת החזק בשול בת
בתאר הזה

תארו

זנגביל אזוב אמיאוש מא׳
ג׳ זוזים ורד פודנג מא׳ ג׳
דר׳ צמוקים ז׳ דר׳ כזבורא ד׳
זוזים יבושל כחק הראוי והשתיה ממנו ג׳ אוקיות
ואם ראית הלבנה תשקה הטריאק ותשקה גב׳ עונות הו
הורדים הגדולות במי שומר ושיקח כל לילה רפואת
התורביד וגרגרי אלואין לקוחים בבשמים

ומזה בשול

זה תארו יוקח
גירא ז׳ זוזים
תורביד י׳ זוזים
מירבולנש אינדיש ה׳ זוזים פוליקריאה ה׳ זוזים מלח הנ
הנדי ג׳ זוזים בדאורד ושבעא מא׳ ד׳ זוזים אנים ג׳ זוזים יבו
יבושלו במי הכרפס וישתה ממנו בשעור הצורך
ויותר חזק מזה שני השרשים ושרש לילי מא׳ י׳ זוזים גירא

ח׳ זוזים מיץ פוליקריאה ה׳ זוזים זרע כרפס ושומר מא׳ ד׳
זוזים אשפיק מינטא מא׳ ז׳ זוזים תעשן מהם עוגות ותקו
ותוקחן

בשול

טוב ב׳ השדשים הל׳ כרפס
ושומר מא׳ עשרה זוזים
צמוקים מנוקים ז׳ זוזים

אנים מעטבי מא׳ ג׳ זוזים בדאורד שאבא פוליקריאה מא׳
ד׳ זוזים יבושל בג׳ ליטרין מים עד שישוב ללישרא וישתה
ימים ברקות נפש

עוגות

טובות בעת התישנות הקדחות
והתחזקות הרתת גירא סחיטת פו
פוליקריאה אפסנתין שבעא

בדאורד מא׳ ה׳ זוזים זרע כרפס ושומר ואנים מא ג זוזים
מלח נפטי ד זוזים זרע קושקוטי מירבולנש ביבולש מא׳
י׳ זוזים אנריק טו׳ זוזים עוגות ורדים עשרים זוזים תורביד
שלשים זוזים תעשנה מאלה עוגות והו משולשלות ונכ׳
אלואין מירבולנ׳ סיטרינש ריבררי מצטיק מיץ פוליקרי׳
אפסנתי מבא חלק אחד וזעפר חצי חלק ויד׳ ויעשו גרגרי׳
וגם גירא מירבולנ׳ ש ביבולש מלח מא׳ ד׳ זוזים זרע כרפס
ושומר ואנים מא׳ זו וחצי אפסנתין ה׳ זוזים עוגות ורדים
ג׳ זוזים שבעא בדאורד מא׳ ב׳ זוזים יודק ויעשו גרגרי׳

בשול

טוב פוליקריא ה׳ זוזים שרד
שרש לילי ושד׳ רקליציאה
ואמיאוש מא׳ ג׳ זוזים זרע

כרפס ושומר מא׳ ד׳ זוזים ורדים ה׳ זוזים יבושל הכל והש
מהשתיה מזה בכל יום ג׳ אוקיות ועוד בשול
השרשים הג׳ מא׳ י׳ זוזים זרע כרפס אנים מא׳ ב׳ זוזים
שבעא בדאורד פוליקריא אפסנתין מא׳ ה׳ זוזים סינטור
סינטוריאה ג׳ זוזים יבושל וישתה ממנו ד׳ אוקיות
ועוד עשב פוליקריא פום טירא שבעא בדאורד אפסנתין
מא׳ ה׳ זוזים צמוקים עשרה זוזים מירבולנש סיטרינש ע
עשרה זוזים

וזאת

רפואה היא למלוחה הלנוב׳
עליו האדומה יותר נאותה
והאנריק אם ילקח אבקו מא

ד׳ עד א׳ דר׳ ושליש ימים רצופים הוא מונע אורך העלה
ואחר׳ ילקח אבקו ויומזג עם דבש וישתה וזרע אורטיגא ו
ובש׳ אחר הבשול מופלא מאד שתוי בדבש ואם
היה שיתחדש לו מצו׳ מהשלשול הנה ראוי שיוסיף בסבת
חולשת הכבד זרע קושקוטי ולסבת חולשת האצטומכא
מסטכי ואנים ובסבת חולשת הטחול ועביו שרש קפריש
ואשקולופונדריא כי פעמים רבות יתחבר בעלה הזאת ע
עובי הטחול ולפעמים יצטרך שיוסיף בשבילו
סיפרי וגרגירי באין ופנגריג ועם זה ישמר ענין חוזק הקד
הקדחת שלא יפול הפלגת חמום ואמנם ההרקות
אשר הן יותר חזקות ויצטרך אליהן בעלה הזאת בעת הב
הבשול הנה כהן יוסיף השתיה מגרגרי תורביד ויעשה חז
חזוק חזק ומזה אלו הגרגרים מצטכי דאניק סח
סחיטת אפסנתין רובע דרהם קולוקונטידא דאניק גירא פ
פיגרא חצי דרהם אנריק חצי דרהם יעשו גרגרים בסבנג
בסבנגבין דבשיי וישתה מהם ומזה גרגירי מסטכי
ואלואין ואם תהיה הליחה נוטה אל היתום תקח עוגות
אשפודי משלשלות ג׳ זוזים עוגות תורביד משקל אש
אשקמוניא חצי משקל סחיטת פוליקריא שני משקלי
וישתה כפי הכח וגם פוליקריאה אפסנתין קפלי
ויניריש מירבולנש פום טירא צמוקים מנוקים בשוה ישת׳
כשעור הצורך ואם לא יסבול הנוף השלשול תפנה
אל המזיעים והמתיכים והמניריס ומכלל מה שיצ
שיצטרך אליו אז משרת אלואין בדבש ואם תרד
העלה לא יהיה אז הזק בהבנסת המרחץ קודם המאכל

ואמנם

מזונם אמנם הדקים
הנה הוא כמו חומ׳ ושמ׳
ולפעמים ישים בו מע
מעט אלמודי וכש׳ באחריתו ואמנם אותו שהוא
יותר חזק הנה הטהור׳ ואפרוחים ואלקב׳ וכיוצא בהם
אחר הירידה וראוי שיושם בהם וכש׳ בעת הבשול
מה שיש בו התוך כמו חומץ וחרדל ומורים ואם
תהיה הלבנה חמוצה רעה דבקה אז הכרתי ומי הזרעונים
מהמזונות היותר טובים להם ולפעמים יושם ב
בהם כמון ושבת ושמן גב׳ וקרוד׳ לקוחי׳ מהסלקא ומוריס
וחומץ ושמן רחוץ והבמכים הל׳ כבושים כמו במ
במכא מקפריש ובמכא משבת ומאזוב ואנני דאן
ומאספרגי וירוחקו הירקות אשר בהם קרור והרטבה ועת
המזון אחר פשירת העונה והסתלקה וקודם העונה
לפחות ארבעה שעות ואמנם מדת שעור שנתם
שתהיה שוה ליקיצה ויהיה הבשול בשינה וההתכה ביקיצ׳
והמרחץ חזק ההזק להם אלא אחר הירידה ותעזור קיאו א
אם יפליג וראוי שתעשה בכמו זה מיבא ומשקה רמון בם
במנטא הידועה ואם יצטרך ליותר חזק מזה יקח מגרגרי
רמון אמצעי עשרה זוזים לבונה לבנה מצטכי מא׳ ה׳ זוזי
מנטיא שבעה זוזים יבושל בשני ליטרין מים ויהיה בו ע
ענפי המינטא עד שיסגן ויושג שלשולו אם יפליג
אמנם עצירתו במה שידעת מהקובצים המזוגים
והרפואים ואמנם אם יחלישו יאכילוהו אחרינ
אפרוחים צלויים ומטוגנים ועשונים ובעלי הריח המ
המעירים ואם תקרה תפיחה בפנים והקצוות יקבלו תנ
תועלת בעשיות כמו עוגות אלה אנים לאבא רחוצה מא׳
חמשה זוזים שקדים קלופים וזעפרן מיללישי מכא׳ ה׳ זוזים
זרע כרפס זרע שומר פרח אשקינגש מא׳ דר׳ ג׳ סחיטת פו
פוליקריאה ג׳ זוזים וחצי אשפיק ששה זוזים גירא פיגרא ז׳
זוזים ורדים עשרה זוזים תעשנה עוגות ותוקחן
ולפעמים יצטרך לכמו אמירוסיאה ורפואת הלאבה
ורפואת השקדים הכרים ולאורך הקדחת ורדים ע
עשרה זוזים מסטיק אשפיק נרד שומר זרע כרפס זרעה
הנדבי סחיטת אפסנתין סחיטת פוליקריא מא׳ ג׳ זוזים א
אשפודי חמשה זוזים תעשנה עוגות והשתיה משני זוזים
עד חמשה זוזים גלנגבין בבשול זרע שומר שעור שתי א
אוקיות ויש לאמיאוש מולש בדבש תועלת גדולה
בכמו המקומות האלו ולפעמים יצטרך לאורך הב

הקור לחפיפה והנכון בו שיתחיל מהשכמים עד האורבים כשיפשט החום בידים וברגלים ויתחממו והנה אם יחוש כמו יגיעה או כובד יטה אל חפיפת השדרה ואם יחזק הח החמום הצריך אליו יגיעהו אל אבר אחר ומן השמנים הטובים להם השמן הערב אשר אין בו קביצות ושמן קמ קמומילא ושמן שבת בכלי כפול ואם השלמת תקנח השמן שלא יצער ואין האקאם תמשך לחפיפה יבשה חפי חפיפה בשמן ומה שישמור אצטומכתם שלא תחלש הם המריחות לראש האצטומכא בכמו שמן קמומילא ושמן נרדי ושמן אניט ויותר חזק מזה אל זראקי ומן התחבושות שיבושל קמומילא בדבר מועט ממסטכי מבו מבושל במים עם כפלים דבש ואם התאוה ניפלת היותר טוב שיעשה היין המבושל בו קמומילא ותמר ומל ומלילוט ואפסנתין

פרק נט

רפואת הלבניית השוקטת הנקראת לאקטיקא רפואתה

רפואת הבאה בכל יום ותובדל ממנה שזאת ראוי שתהיה עשית המדקדקים החמים בה לאט ושיסתפק לכמו סכנגבין ונגנבין וגלאב הדבשי ומימיו ומי השומר וכר וכרפס והשרשים השלשה ואין ספק שיועילו ולפעמים יו יועילם כבוש מהשבת וכבוש הקפריש וכש עם רושם ה הבשול ויונהג מנהגם כפי עיון משפט הזמנים וחלוש בחוזק הכח וחולשתו כפי הנהגת מה שקדם זכרונו ומן הרפואות הטובות להם עוגות העשרה וגם מהרפואות הם המנוסות להם ורדים ששה זוזים מיץ רקליציאה פום טירא אספיק מא׳ ד׳ זוזים מסטכי קקברי מכל אחד ג׳ זוזי׳ אנים ב׳ זוזים וגם עוגות פוליקריא ד׳ זוזים ורדים אחד זוז ושליש אספודי שנים זוזים וחצי וגם פוליקרי ג׳ אוקיות ורד אדום ליטרא א׳ אשפיק חצי ליטרא אשפודי ג׳ אוקיות׳ וגם עוגות אפסנתין זה תארם יוקח אשארי זרע כרפס אנים ש שקד מר שבעא בדאורך סחיטת פוליקריא אספיק מצ מצטכי מא׳ שני זוזים

פרק ס

רפואת אימפיאליש וליפריאה רפואתם קרובה מרפואת מה

שזכרנוהו לפניהם והמה קרובות הדרך והראוי שיתחיל תחלה בסכנגבין דבשיי וסוכרי וגם יצוה בהם גב׳ סחיטת בוסר קרושה המבושל בדבש ומשקה הורדים ואחר ידריג בדרך שתיית הזרעים ומימיהם אל משרת האלואין ועוגות ורדים ומצטכי וגרגרי אלואין וגירא פיגרא וגרגרי פוליקריא וראוי בהן יחד שיכוון באצטומכא ויעשה הקי׳ במי לוביא ושבת ופודנג וצנון והמגירים והמשלשלי׳ המועילים מהם מה שילקח ממירבולנש אינדיש וסיטרינ׳ ותורביד וסוכרי וזה ממה שיועילם תועלת נמרצת והחוקנים הנוטים אל חדות הנופל בהם לב קרטם וסנטוריא דקה ושבת וקמומילא וטריבולי מריגי מלילוט ומורים ודבש והנהגת ליפריא׳ יצטרך להנהגה יותר דקה מהנהגת האחרת

פרק סא

רפואת הקדחת העלופיית הלחיית זאת הקדחת קשה

להרפא והדרך ברפואתה ההרקה המודרגת מן הדקה אל ה החזקה וכש אם הטבע לא יוציא מעצמו בי אז תנקה בחו בחוקנים מה שיש במעים והעורקים הקרובים מהם מן המותרים ותעשה בנשאר הדקדוק בחפיפה והנה חשב גלינוס שהוא גלאה מהנקוי ברובם אלא בחפיפה והאופן היותר נכון לחפיפתם שיתחיל משני הפחדים והשוקים יו יורד מלמעלה למחט ויעשה זה כמטפחות שעירו פותחות העור ואחר יעתק אל הידים יורד מהשכם אל הכתף די שי שיחמם ואחר הגב והחזה ואחר ישוב אל שוקים וישוב אל הסדר הראשון ויושם חצי זמנם חפיפה וחצי זמנם שי שינה אם אפשר ובכלל עקר רפואתם דקדוק בלתי מחמם מאד וממה שיועילם המדקדקים כמו מי הדבש וכש עם כח מאישוף וזרע כרפס בבקרים וכיוצא בו ואם יהיה שם שלשול מופלג יבושל מי הדבש בשול יותר חזק ואז לא ישלשל כי אם מעט בשווי מועיל והסכנגבין הדבשיי גב יועילם אמנם בקיץ ועם הרגל שתיית המים הקרים מזוג במים קרים ובסתו ראוי שלא ישתו ממנו כלל ויסתפקו במים החמים ולקיחת החם מהמשקים יותר מעולה להם אלא בעת ה הכרח מחום הקיץ וחוזק החום והיותר נאות שישתו לצמ לצמא׳ סכנגבין דבשיי והיין יועילם בתחלת הענין אם תהיה קדחתם דמיית והמעט שתהיה כן וכש בזקנים ו ועכפ אחר המזון תתן להם מן היין

וראוי

עליך שתשמור דפק בעל ה העלה הזאת תמיד ואם רא ראית אותו מתחיל בחולשה והנפילה פתאום תאכילהו לחם טבול ביין מזוג אם לא ימנע מונע ממורסת הקרבים ואם תתחבר לו העלה הזאת לא יהיה לרפואה דרך ולא לתקוה מקום ׳ ל׳ אם יתחדש כמו זה השנוו בדפק ואלו הם המאכלים אשר יצטרכו אליהם בעת שיתחזק העלוף אך ראוי שימנע ז ואמנם המזון אשר יסכימו עליו הנה הם מי השעורים לא יוסיפו עליו אלא בעת נפילת הכח ואם יוסיף אז יהיה לחם שרוי בגלאב או מי הדבש ואמנם המרחץ מהדברים היותר מזיקים לאלו והחם והקר מאד מן האויר כי החום לא תאמן עמו הזלת הליחות אל הריאה ואל הלב ואל המוח והקור ימנע בשולם ויוסיף סתומם ואם תהיה הליחה בו אדומיית מה אז יקל הקיא בנקלה יה יהיה מועיל מאד ובכלל הנה הוא נכון להתמידו שיועי׳ בו

פרק סב

רפואת הקדחת הרקיקה העלופיית ראוי שיחובש חזקו

בסנדל ומי ורדים ויחייהו במזון מעט ויהיה מזונו כמו לח לחם סלת שרוי במי רמון והפירות ואם יצטרך לחזק הכח אז אל המציצות הלקוחות מהאפרוחים בחומץ ומי בוסר והירקות הקרות וביחוד הכזבורא מועיל להם

פרק כג

הנהגת הליליות והיו והיומיית הנהגתם ה הנהגת הלבניית אין חלוף בהם

פרק סד

ברביעית המקפת ו ונקראת בטראסאום רוב הרביעיות הן מקיפו׳

למעט נפילתן שוקדות ואמנם סבות הרביעיות הנה מ מה שיוליד השחורה ואחר יעפשה והנה ידעת כל זה ׳ וידעת שהשחורה יש ממנה שהיא שכרי הדם ויש ממנה שהיא שרפיית ואפר לחות וידעת שיש ממנה דמויית ויש לבניית ויש אדומיית ויש שרפת השחורה הטבעית עצמ׳ וחשבו קצת אנשים שהרביעית לא תולד מהשחורה הט הטבעית כי היא לא תתעפש ׳ וכמו המאמר הזה אין ר ראוי שיאמן אבל כל לחות דרכו להתעפש ׳ וגם כי יש הפרשים בהבנות ׳ ורוב מה שתתחדש באחרית חליים מ מקדחות מתחלפות ובאחרית קדחות עפושיות בסבת ת התחלפות הליחות אשר תולדנה מהן ומעפושן כי הן אם תתאפרן תתוספן ולא תורקן תרבה השחורה ואחר כשתתעפש תהיה הרביעית ׳ ופעמים רבות תתחדש אחר עובי הטחול וגם כי היא לא תמנע מכאב הטחול וק וקשיו ׳ והיותר בטוחה שברביעיות מה שלא תתחדש מבורסות הטחול וזולתו ׳ ואין עבה מורסת הטחול כי ה הרביעית המתחדשת ממורסת הטחול או שתהיה עמה מו מורסת הטחול הנה פעמים רבות תוביל אל השקוי והרביעיות הבטוחה היא מצלת מחליים רעים שחוריים כמ כמו מליגקוניאה וכפיה ויש בה בטחון מן הכויצה הוא א אשפשמוש כי הליחה היא יבשה והיא ברוב חולי בטוח וא ואם לא יפול בה טעות לא תוסיף על שנה ולפעמים תשק תשקוד שנים עשר שנה או פחות והארוכה מהן תוביל א אל השקוי ודע כי החורף אויב הרביעית

פרק סה

האותות הנה הרביעית לוקחת תחלה בקור מעט

ואחר מתחיל קורה להוסיף מעט בעת התבלית כמו ש שכלבנה וכשיתחמם הגוף לא יהיה החו חזק ואעפ שהוא יותר רב ויותר נראה מאותו שבלבניית כי ה הוא עם יובש מה בהתלהבות ולא יבער הבער נחשב בו כאש בעצים יבשים ואינו כולל כל הגוף אבל יהיה שם ח חים עם סמוך והסבה בזה עובי הליחה ויהיה עם קור ולפעמים עם כאב כאלו הוא משבר העצמות ויהיה שם התקבצות יקשקשו בו השנים אך לא כמו שהוא בלבניית ומוביל זה לחולשת הראו׳ אך הוא יתרפא בעת הבשול בי בשרעתה תמעט יהיה כמו שהיתה בהתחלה מעט

ומאותות

הרביעית סבותיה הק הקודמות מקדחות ארו ארוכות או עובי׳ טחול או כאבו

ומאותות הרביעית ענין הכוז ואותות השחורה והשגים והקפה והפרק והמזון והתאר והמנהג ובירוצא בו ארבעה ועשרים שעות ופעמים רבות תהיה הקדחת שלי שלישית בקיץ ותשוב רביעית בסתו ופעמים תובילן הקד הקדחות המתחלפות אל הקדחות מעורבבות אין סדר להן להתחלפות שאריות הליחות הנשארות אחר הקדחות ואם תנוח על תוספת האפשריו׳ תנוח על הרביעית ומה שתהי׳ מלבנה שרופה תהיין הקפותיה יותר ארוכות ויקרה הקור להם יותר רב ממה שיקרה באחרית התמדתן ותהיה הזיעה יותר מאוחרת והשתן יותר עב וקוש הדפק פחות ו ותהיה ברוב אחרית קדחות לבניות ומה שתהיה מרם שר שרוף יקדימוה אותות הרם וקדחתו ואודם השתן ויורה ע עליה התאר׳ והפרק והשנים ולפעמים תהיה אחר קדחות דמיות ומה שתהיה מאדומות שרופות הנה יהיה הדפק יותר חזק המהירות והתכיפה ותתחיל בסמו׳ וקור בבשר ו וסמור וצמא וזיעה ולפעמים יהיה כעס ושנאה ונהתלהבו׳ ויורה עליה השנים והתאר והפרק וגם יורת עליה היותה אחרית קדחות אדומיית והדפק ברביעית יהיה נושה לק לקושי ליובש הליחה והוא נמש׳ לצד פנים כאלו הוא דפק הזקן לשווי מה כשלא יתנועע החכר ואם יתנועע יתחלף הדפק מאד לעובי המותר ויהיה נקיונו נראה בעת הפשי הפשירה והוא אות שלם על הרביעית ולפעמים יזדמן התפשטות בלתי משתנה והתקבצות חזק המהירות על ח חלוף מה שבשלישית ודפק הרביעית יותר שוב מ מדפק הלבניית בקטנות ותכיפה אך הוא כמוהו באחוד ובעת התחלת העוו הג וסף אחורו ותכיפתו והתחלפותו יותר מהתחלפות ש׳ אר הקדחות ואחר מתחיל בגודל ותב ותכיפה והשתן ברביעית מתדמה בעתותיה בהעדר הבשול לקור הליחה ועביה אלא בעת התכלית הטוב אך עניניו ומראהו מתחלפים וזה כי השחורה נולדת מליחות רבות

ומאותות

בשול הרביעית קלות הרתת ואמנם השתן הנה יהיה

בהתחלה לבן נוטה לירקות פג אין בו עכל ואז׳ ההתחלה יתחלף ענינו בסבה שהשחורה מתילדת מליחות רבות ויהיה בעת הירידה שחור וזיעה ברביעית רבה בערך אל הלבניית ואינה רבה בערך לזולתה והצמא תמע׳ בקדחת הזאת אלא אם תהיה משחורה אדומיית

פרק סו

הרפואה יעוין אם הע העלה הזאת משחורה דמויית או שחורה לבנ לבניית או שחורה אדומיית או שחוריית ואחר תנהיג כל אחת בכמה שהוא נכון ממה שנזכיר אך לכל מיניה יש משפטים משתתפים בהם וזה כי הם בלם תחסרם בהתחלה ולכן ראוי שיעויי׳ האם יש לדם תגבור׳ וכש אם תהיה ברביעית משחורה דמיית ואז יוקו ו׳צא הד הדם בשעור הצורך ולפעמים יחייב רבויו להוציא דבר ר רב ממנו ואם לא יצטר׳ להקזה אל תקיזהו מצד החלשה ומצד הוצאות נגוד השחורה ומצד הנעת הליחות לחוץ

לחוץ, ושיורק בחתחלה מהליחה המחדשת הקרחת דבר
כח להקל ואמנם הגקיון הוא נכון בעת הבשול כפי מה ש
שנרמז אליו ושיהיה אחר העונה ביום אחד ואין ראוי לה
להניח בתחלה בחזק וראוי לעשות הגרפים, ואם לא הא
תאיתן השתיות תעשה תמורתן חוקנים נאותים אך ראוי ש
שיהיו רכים ואמנם יותר בחזקם אם יניע החולי לתכלית
ואם הרופא בכר חקר ושלשל השחורה בהתחלה פעמים ב
בשלשול חזק ותמנע העלה לגמרי אך הוא יושר עם חסא
וראוי שימנע יום העונה מהאכלם, וישתדל לצום וימנע
מן המים הקרים ביום זה ואין הזק בשאר הימים מבשר הט
השהוג ואפרוחים והנכון בתחלה מהטהוג עדג או ד הק
הקפים ואחר האפרוחים ואז האפרוחים הם יותר טובים ו
ותהיה הרפואה בעת העונה גלגנבין מבורם במים חמים ב
ביום פעמים או שלש ויהיו ג זוזים גלנגבין בעשרה זוזים
סכנגבין, ואתה תדע כי השחורה אם תהיה אדומיית אז ר
ראוי שתעשה בה מה שידיקה ממין מירבולנש וויאולש וא
ואם תהיה לבניית ראוי שתעשה בה מה שיריקה בהתחלה
בדבר שיש בו כח מפוליפודי ואפיתימי ודומיהם ודע שמי
החלב נאות להם שיתערב בכיה שיעשה מהכחות הנזב
הנזברים ולפעמים יועיל עשייתם לבדם וכש כשהיה הח
החום מצער הוא במקום הגלנגבין ומים והמסונני כב
מבשולו החזק בדרגתו זאת המדרג וכש בשתיה באצטו
חלושה או יהיה הגובר ליחה קרה והקיא גב וכש קודם המ
המאכל ואחריו והוא יותר גאות וכש ביום העונה וקודם
העונה וכש אם תהיה השחורה לבנייה הוא מהדברים המ
המועילים בה ולא בהתחלה לבד אבל בכל עת וראוי ש
שלא תכביד בהתחלה בראשית הבשול עד קבלת תום ה
הבשול בהרקת המותר במה שיחמם בחזק ולא במה שי
שיבש הכה מן הרפואה ומעזיבת המזונות ולא במה שיח
שיחלש מן המשלשל ולא גב במה שיחליש בהתחלה נד
מדקדוק ההנהגה ודע כי אם תתחיל הרביעית בקיץ או בס
בסתו ראוי להשקות תחלה מן השעורים בסכנגבין לפתוח
הדרך הסתום בהתחלה ותכלה במהרה וזה אחר ההקף הק
הקודם כג שעות או ד ואם תקרה הרביעית בסתו או אין
דרך להשקות העונות

ודע

כי הדברים הקרים והלחים הטובים להת
להתעכל טובי הביכוש יאותו לעלה הז
הזאת מצד הקדחת ומצד התנגדותם ל
לאחד האיכות מהשחורה והוא היובש וראוי שיעשו גם כן
בעת שלא יפוחד הזק בבשול והשעור אשר לא יפוחד מ
מכנו הזק בבשול או יעורב בהם דבר ישוה קרירותם ולא
תחסר לחותם ואלו הם הדברים החמים בשוני וישמר מכ
מכל קר ויבש והדברים הקרים הנאותים לעלה הזאת ה
הם כמו הנדבי וחזרת ואבטיח ואפרסקי לפעמים
ואמנם ראוי להרחיק בכמו זה לחזק הקור וזה נמצא בכ
בכמו החזרת ואינו נמצא באבטיח המתוק ואם לחזק זה
ההגרה המוכילה לעכוי הדם וזה נמצא באבטיח המתוק
ואם להכנת מה שנתערב בעפוש וזה נמצא באפרסקים
וראוי שתשכל כמו זה ואמנם המזונים החמי בשווה
הגוטים אל תוספת הלחות הם מועילים מאד ביחוד יב

באשר תרצה להשוות חומם בשלא ירצה שיעזור בם על ה
הבשול בקרים הלחים כמו ערוב התאנים בהנדבי ואין
חזק בהתחלה לקחת מה שיש בו חריפות ומליחות וחתוך
אם לא יפוחד רעת החום ואמנם באחרית הנה אי
אפשר בלי זה ועוגות אפסנתין הן מועילות עד אחרית ה
העלה, וממה שיועיל בזה הישיבה במים חמים הערבים ק
קודם המזון בכל יום והרחיצה המרשיבה ואינה מזיעה וש
ושאינה מעוררת חום ויתמיד הפרגוע והמנוחה וירחיק ה
הטיול והתנועות הגופיות והנפשיות, וכל אלה הקדחות
התעטרכן למרשיבים ומתחלפות בשעור מה שיצטרך אל
אליהם מקרוד או חמום ויצרכן אל המנגבין למה שיש בהם
מכח הזהתוך וכרוק והתרת הכטן לא בסכת נגוב, וראוי ת
שישכד ענין האצטומכא בתחבושות טובים מחזקים שהם
בין הכח החם ודקדוקו כפי מה שייחייבהו הענין, ותשמר
הכבד והטחול שלא יתקשו וינפחו, ולפעמים יצטרך לה
להקיא אל מי הצנון בזרעו יעורב בסכנגבין ולפעמים יעזר
לזה בהקדמת אכילת הסלקא וחדג המלוח והחרדל וכיוצ
בהם לפניו וגם יעזר אחר זה בשתיית מים רבים, ואחר יקח
סכנגבין ויפלטהו וממה שיועילהו שיקוחהו ביום העונה ו
ואחר יקיא עליו ויובטח מהקור ומהרתת וכסדור הקדחת
אם יקח שום ודבש וישרה סכנגבין דבשיי וימלא ממאכל
ואחר יקח מים חמים ויקיא, וכשתבלה הקדחת יא
יאכל בערב דבר מועט וירחץ בבקר ויקח מאכל קודם
העונה בחמש שעות להקיא כי זה אולי יועיל ואעפ שלא
יקיא והקיא קודם העונה לאיזו ליחה תקל העונה או יסלק
ומן ההנהגה הטובה שיצום יום העונה אם לא יהיה מונע
ולא יקח מזון עד שתבלה העונה ויבנם בטרחץ ביום הש
השני אם היתה מבושלת כפי החק ואם לא יהיה שם בשול
לא יעשה בו זולת שפיכת המים החמים שעוד שיתענג בו
בו הגוף וירטב ולא שיגיע כדי שתמס בו הליחה, וביום ו
השלישי יעשה הקיא למה שהיה מותר מן המאכל וממה ש
שהתיכו הטרחץ אעפ שראוי שיעשה הקיא ביום העונה ג
גב ואם תהיה שחורה דמיית תקבל תועלת מן ההקזה מן ה
הבסליאקא ואחר בהרקה דקה במה שיועיל ממנקים הרמ
כמו כח מן שכאעא ובאדורד ופוליפודי ופום טירא ומי
ומירבולנש כיבולש והמין הזה מהיר לקבל הרפואה ואם
תהיה השחורה אדומיית אז עליך להרטיב ולקרר בהמרצ
ממזונות ורפואות ועשיית המים השוים לשבת ולרחוץ כ
בהם ויהיה רבוך הטבע בהתחלה בכמו מה שיהיה מויאול
מויאולש ומה שיהיה ממי זחלב עם כח מפוליפודי וסכנג
וסכנגבין ואפיתימי ומשקה ורדים ומי לובליב וקשיא פיש
פישטולי ואמנם התרתה השלמה אולי תהיה אחר עשרים
כי הבשול יתראה בו כלומר אם תהיה הליחה השוחרה הא
אדומיית ואחר ידריג אל מה שיש בו דקדוק וחבוך ואם יצ
יצטרך לתקון האצטומכא הנה מריחות מהשמנים ומרטי
לא תעריכן כח קמומילא ועלי אפסנתין ומלילוט וכיוצא
בהם וחצום הרב עד יום ההקף בעתי נב הוא ממה שלא
יאות לו ואם יהיה יום ההקף יסתפק עליהם מן המזון מעט

מן המגקים המועילים בה בשול מירבולנש ואפיטמי וש
ושני בסבנגבין שיבושל בו ויאולש ולפעמים
ישוקו אשא פטידא ברקות נפש וכש יום העונה ויקיאוה
אם יתעורר לו חפץ הקיא ואם תהיה שחו
שחורה לבניית תפנה אל גלנגבין דבשיי במי כרפס ושומ
ובירוצא בהם ואם יצטרך לרכוך יעורב בו
תחלה כח מדקדק ללבנה מכח תוריד ופוליפודי והדרינ
מעט אל כח אנריקון והקיא בסבנגבין זרעוני דבשיי גב
ובירוצא בו עד שיתחיל בבשול ויהיה העשון לאצטומכא
ותחבושותיה במה שהוא יותר חזק עד כתמרים ותאנים
ובירוצא בהם וכן תמרחהו בשמנים חמים עם שמ
שמן קושט ואולי יצטרך לנקותו בסבנגבין א שר יש בו כח
האליבורום הלבן בצנון ולפעמים יצטרך האליב
האליבורום כמו שהוא אם לא ימצא ענין חולשת הכח
ואם תהיה השחורית שחוריית מזוקקת מסוג עב
עבירות הדם יאות לשלשלה בהתחלה במי קורינואילא ופג
ופנית ויאות עשיית גלנגבין דבשיי והסוכריי ובאחריתה
יורק בכמו בשול מירבולנש סיטרינג ושחורים ופום טירא
רצמוקים וכשתתבשל העלה הנה
להקזה מקום גדול מהבסליקא ויעשה הקיא על המאכל ב
בחזוק או בחולשה כפי העת והצורך וראוי שתרגילהו כי
זה השרש להרקה ברפואות והחזקים החזקים והרפואות א
אשר תעשן בכמו העת הזאת אפיתימי ופוליפודי ואנריק
ואשטיקדוש ואבן ארמיני ולאזלי רחוצים וכלתי רחוצים
וסחיטת עלי סנטוריא וגם משקה הדבש ולפעמי
יצטרך אל אליבורום שחור ולפעמי יקבל תועלת
באדומיית בשני ופום טירא עם אפיתימי וסבנגבין ואחר
תיעץ אז בעת ההרקה ותשקה ללבניית השחוריית
הטריאק ומטרידטום ורפואת החלתית והג
והגפרית והפלפל לבדו ישתה במים וכהם הזרדל ולא יע
יעשה תמיד אבל בכל שלשה ימים ובתחלה וקודם זה ב
בזמנים יותר רחוקים וכן הפרפלני ובירוצא בו מהמרקחות
ולא תעשה דבר מזה קודם הבשול כי אם תשקה הטריאק
ובירוצא בראשונה תרכיב רביעית ברביעית ואולי תביא
חלציים אחרים וכש בסתו ובאחרית הזרף ואם ראויה
ההקזה קרב אליה

אמר גלינוס

רפאתי עם רב מ
מהרביעית
שהייתי משקה
אותם אזר הבשול משלשל ואחר הייתי משקה אותם
סחיטת אפסנתין ואחר השקיתי הטריאק ואומר שהחלתי
והפלפל נפרדים מועילים מאד אם יתראה הבשול ויגיע ה
התכלית ותזונם מצחנה וחלב וכבוש קפריש וחרדל ומור
ומוריים וכל מה שיש בו כח מדקדק בחזוק ולפעמים
צריך שתשקהו אחר ארבעים יום כל בקר כמו לוז מכמו
רפואת החלתית וכל ערב וכן אם לא תה
תהיה הקדחת חדה והחמור שרשו אדומה

ומן

העונות המועילות בעת הזאת ואצלחירי
הירידה עונות זה תארן יוקח סחיטת
פוליקריא וזעפרן מא"ג זוזים ואשקולופנדריאה לאבא א
אריסטולוגיאה ראוברברי ואשפודי מא"ה זוזים זרע
אסיטושא זרע פורסליני ורדים אשפיק זרע קושקושי
אנים זרע כרפס נרגרי באן זרע שומר זרע קפריש מא"ד
זוזים יולש במי כרפס ותעשנה עוגות ותשתנה במי שומר
והנדבי וקושקושא והרפוא הזאת מועילה מאופנים רבים
ובשתתבשל הליחה משבעה ועשרים יום יוקח אשפיק ש
שלשה עשר זוזים מירא טו זוזים אנריק קושט פרח אשק
אשקינגט מא"ח חמש הפטרסליון חמשה עשר זוזי אני עשר
זוזים יולש בין ישן או בדבש הסבנגבין והשתיה מזה כא
באגה וגם ישוקו באחרונה והגמלטים מחולי ובעת מעוט
החזק ממנה ורוב החום עם דקדוק הליח רפואה מן התאר
הזה יוקח זרע גושקיאמי ברוח מא"קירט ומאשה פיטידא
קרוב משלים פול ומן המין הזה גב שיוקח
קלמינטי וכש נניי ד"משקלים זרע אזרטינא עשרים משקל
איפיטימי משקל תעשנה עוגות קטנות מאד והשתיה מזה
זוז וממה שהוא טוב להם לעשותו אחר הראות רו
רושם הבשול עד אחריתו שיקח צמוקים מן אליציבי או מ
מאלאקואין ושום מדכרי הוא אלטוקורון והזם לח מא"ח
חלק יבושלו במים אחר שישרו בהם ואחר יורתחו בתב
בתבלית ויסונן וישתה ממנו אוקיא וגם זרע כרפס אניס קר
קרדמוניא מא"ה זוזים אזוב מדברי פוליקריא מבא"ז זוזים
אמיאוש שבעא ג"זוזים צמוקים עשר זוזים יבושלו בג"לי
ליטרין מים עד שישובו אל ליפרא וממה שהוא טוב להם
שיקח אמיאוש ואשפיק ומינשטרי מבא"עשרה זוזים כרו
ברואי אניסי מבא"ז זוזים אשפיטידא ה זוזים זנגביל ד"ז
זוזים קשיא לינא ג"זוזים יולש בדבש די כפקו והשתיה מ
מזה משקל א"במי כרפס ושומר עוגות בתאר הזה
סחיטת פוליקריא עשרה זוזים אשקולופנדריאה אשפודי
שומר אשפיק נרד זעפרן מבא ה זוזים לאקה ריאוברברי
מבא"ג זוזים זרע פודטולאסי זרע קשואים מבא"ו זוזים
תעשן עוגות במי כרפס וישוקה בסבנגבין וגם
ללבניית כוירא לה זוזים ועפרן פיטרושיליני מבא"ה זוזים
אשפיק מה זוזים וחצי קשטר ג"זוזים אניס ג"זוזים וחצי ז
זרע כרפס ברואי מבא"ד דרה אמומי קליפת קשיאה אשטו
אשטורקש מבא"ב דר"ושליש ז"דרה סיסליוש אדריאון המ
המרקחת מבא"א דרה ושני שלישיים
ואם יתחזק הרתת יהיה הקיא במים הפושרים והסבנגבין מ
מועיל זה ואם לא יעצה חזקהו במה שקד זברונו בפי העת
והעשון ביציקה שיבושל בהם שיח וקמומילא ויב
ויבסה האדם במבסים יחבר בהם החמום

פרק סז

זכרון משלשל
משלשלים
יצטרכו

אליהם אחר הבשול קבולי ד"דרה אפיתימי אפסנתין מא"
ה"זוזים מירבולנש סיטרינג סחיטת פוליקריאה

אמליסיש מכא ה זוזים זרע כרפס אניס זרע שומר מכא כ
זוזים ילקח כמנו בשול וישלשל לאט או יקח אפסנתין
י זוזים מירבולנש קיבולש אפיטמי מכא ח זוזים פום טירא
ז זוזים שבעא סנטוריא גדולה מכא ו זוזים פוליקריאה ש
שרש אש קינגט מא ה זוזים יבושל בה ליטר מים ואחר
ישוב עד ליטרא גרגרים קלים אם יעשו ככל ה יכי
פעם יועילו כה והם מנוסים אפיתימי תורביד מכא עשרה
זוזים כרואי אניס מכא שבעה זוזים אמיאוש שמנה זוזים
זרע כרפס ושומר מכא ג זוזי פוליפודיו אגריק לכן נשבר
בנקלה שמנה זוזים מלח הגדי ה זוזים גירא פיגרא טו
זוזים יעשו גרגרים במי מינשה והשתיה כהם דרהם וחצי
ואם תהיה הליחה לבניית יועילו הגרגרים האלה א
אפיתימי אמיאוש אגריק מכא ח זוזים זרע כרפס אניס זרע
שומר מכא ג זוזים מלח נפטי ה זוזים גירא פיגרא תורביד
מכא עשרה זוזים והשתיה משקל שני זוזים וחצי
ואם תהיה עם כאב הטחול יועיל ברפואה הזאת וישלשל ל
לאט תארה אשקלופנדריא טו זוזים אגריק יב זוזים מ
מירבולנש שחורים גירא מכא עשרה זוזים מירבולנש קי
קיבולש אפסנתין כבא ז זוזים שבעא בדהארד במיפיטיאו
כחיטת פוליקריא מכא ז זוזים פרי תמריץ שרש קפריש
מכא נה זוזים אניס זרע כרפס מכא ג זוזים ילקח מזה
במרקחת או בגרגרים

פרק סח

מזון בעלי ה הרביעית ה הנכון שתטה

הנהגתם בשבועות הראשונות עד השלש שבועות אל מה
שידקדק מבלי שתתיש הכח וזה שירחיקו הבשר
והזוהמות כי זה ימעט חמרם ויקל מעליהם ויקצר זמן חל
חליים ואחר זה אי אפשר מבלי העיר הכח בכמו הדג
הסלעי והביצה הנמרצת והאפרוחים וטהונ ואם
תניע אל זכן כמו הזכן אשר תמשכן בה הזוהמו ולא תזכר
העלה על כל פנים שמור הכח והאכילם מה שהוא יותר ח
חזק מבשרי התרנגולות והאפרוחים והבשרים מהכבשים
והגדיים והעופות רפי הבשר כמו האפרוחים והדג הטוב א
אשר איננו גדול

ודע

כי התנאי במה שיזונו בו בעלי
הרביעיו שיהיו כולל אלו המדו
אחת מהן שלא יהיה נופח אבל
כתיך הנפ שכחדשתו השחורה
והשניית שלא יהיה עב אבל כדקדק העב והג ש
שלא יהיה עוצר אבל כתיר הבט והרביעית שיהיה
הדם הנולד ממנו משובח זרוב מה שיהיה זה מה
שיהיה בו חום ולחות וכבר ידעת איך יזונו קודם
העונה ובאיזה שעה לא אבפול דברי בזה וידעת גם כן
כי אולי לפעמים יצטרך למזון בעונה וקרוב ממנה בעבור
העלה הנזכרת לבן הראוי שתפגע הקדחות בריקות
כטן כדי שלא יתעסק הטבע בחבר זולתי חבר החולי עד
שידחהו והזין הזך יועילהו

פרק סט

רפואת הבי הרביעית ה השוקדת

ענין זאת הקדחת כפי מה שספרנו בה מלפניה והעקר בה
דומה לעקר הרביעית המפסקת ואלו תתחלפן בד
ברבריים מועטים מזה כי הנטיה אל השולי במחממים ואל
הקרוב בזאת יותר נכון לשקודת הקדחת ולכן ראוי
שתעשה ברפואתם בכמו סובנגבין והסבנגבין הזרעוני ומי
השרשים השוה והפתילות בדבש ומזה שההקזה
בזאת יותר מיוחדת כי הליחה נעצרת בעורקים ומזה כי
התרת הבשרים בקודחת הזאת פחותה

פרק ע

בקדחו החמשיו והששיות והשביעיות

ובוצא כזה ונקראות פיסאמוש והנה הקראן כמו אלה דמא
דואה כלומר סובבות ואלו תולדן מליחה מתיחסת לליח
הרביעית אך שהיא יותר עבה ופחותה ורוב היותן מהשחו
מהשחורה הלבנית ואמנם הששיות והשביעיות
ומה שאחר זה הנה אבוקרט הזכירן וגלינוס אמר לא ראיתי
מעודי ממנה דבר ולא ראיתי חמישית מופשטת ואמנם הי
היא קדחת נסרנית אמר ואינו רחוק שתהיה הסבה
בכמו השביעית והתשיעית הבהגה אם תעשה וירוץ עליה
תחייב קדחת ואם תשוב ככמו זה העת תחייב הקדחת הה
החיא ואלו יעזב ויתוקן הענין לא תתחייב ותהיה הסבה ב
בהקפה וחזרתה חזרת ההנהגה והקפיה לא הקף ליחות ג
נשפכות וחזרתם אמר ראוי שיעויין בכמה שנראה
ממנה בנסיון בענין הזה בדי שלא יפול טעות ואעפ גל
גלינוס כבחיש מציאות הקדחת הזאת וכמחייב שיהיה ך
לביוצא בה שרש אחר אבל אבוקרט כבר אמת הש
המאמר במציאות השביעיות והתשיעיות ואין זה מן המופ
המופלא ולא מחוייב ההמנע עד שנצטרך שנשוב בו אל
פירוש והמאמרים אשר אמר אותם אבוקר
בשאר הקדחות האלה הם שהשביעי ארובה ואינה כמיתה
והתשיעית יותר ארובה ממנה ואינה כמיתה
נאמר שהחמישית יותר רעה שבקדחות כי היא תהיה קודם
הסל ואחריו ומאמר גלינוס בו כמו
שידעתם ואני חושב כי למאמר הזה פנים והוא ש
שיהיה הסל יריצה בו הדקה ואמרו החמישית ג
נושא הגזרה סתמי ולא תשפוט על הכלל ויהיה כאלו אמר
יש מן החמישיות מין מהיותר רעות שבקדחות כי היא תה
תהיה לפני הדקה ואחריה ויהיה ענין אמרו זה שהקדחות
אם תארכן ויתערב בהן ותתחלפן תובילן הרבה אל הבער

האברים הראשיים ואל הדקה ומדרך משל הקדחו׳ האלה שתעמדן באחריתן על תוכן אחת ורוב זה אל הר הרביעית וכבר ראינו זה שהן תובילן אל החמיש החמישית ואמנם תובילן אל הרביעית אם יהיה ב בליחות שפע רב בלחויות רבות ואמנם אשהיה ההמם כבר גדל והזרקות המורגשותו ובלתי מורגשו כבר התמידו לא ישאר לליחות אפריות אם לא מה שהוא מעט ומה שהוא עב וזה יחייב שתהיה הפעונה יותר מאוחרת ות ותהיה מה שתהיה רביעית החמישית ובכמו זה הענין אולי יהיה הגוף מעותד שיקבל הבער וישוב דקה וגם שאד שהדקה אם תקדם אינגו רחוקשיתחדש בליחות אפריות מה למעוטן באחרית הדקה ויקרה לאותו האפריות עפוש ויחדש קדחת וכבר התישה הגוף הקדחת הדקיית ותהיה רעה מצד שהיא אות שרפת ליחה לא נשאר ממנה אלא מעט ותהיה שרופה מעוטה ומצד שהיא סבת תוספת הקד הקדחת והכפלתה ואין ראוי להכחיש חלים לא יזדמנו ש שיראו בזמן מה או בארץ מה כי זה המיזלא יספר מרוב וגם אין ראוי שיאמר שאם תהיה קדחת חמישית אי אפשר מבלי ליחה חמשית כי השחורה מולידה הרביעית לא ל לעצמה שהיא שחורה אבל בשביל שהיא מעוטה ועבה וה והגה לא ידוחק שתהיה בקצת הגופים שחור׳ מעוטה עבה יקרה לה העפוש

ואין לאומר שיאמר

יעבה בלבנה שתהיה לה עונה אחרת אם תתעבה ותמעט ותמעט מה שתמצה מההעבר׳ שראוי שישאך אחריו סתירה כי ההעברה ענין רחב כי לא יתחזק להתמדת פעולתו ועוד אין הענין בהעברת מה שאינו נשמע ולא נראה ולא יעיד עליו מנסה או חכם באפשרות מה שהעיד אבוקרט והנה ספר אלי נאמן באמת שהוא ראה השביעית ואמנם החמישית כבר ראינוה פעמים רבות ולא נצטרך לומר בזה שיש שם ליחה אחרת

פרק עא

מיני הקדחו׳ האלה תקרב רפואת קדחות האלה מרפואת הרבי הרביעית הלבניית ויצטרך לרפואתה ליתרון צום ודקדוק הנהגה ושינה מעכלת שתוהך בה הליחה העבה ותתבשל ויצטרך גם כן לעבות ההנחגה שלא יחלש הכח עמה והם כמתנגדים ולפי שאין הקדחת הזאת די שתחליש הכח לא נ נחוש לדקדק ההנהגה ושיעשה החולה הצום זמן ושיושג בזה כמו שבארנו בשיזונו בכמה שייטיב מזונו ויסדר עכ עכולו וירבה ולא יהיה בו עבוי הליחה ולא תוספת בה זכהרפואות היותר מועילות לזה הקיא באליבורוס והצנון וזרע צנון ואליבור וזרע ארמולש ואגוז הקיא והזרקות בגירש ואחר זה יעשה תריאק וביוצ בו ותועיל אז ההזעה ברפואות והמרחץ החם מבלי עשית המים ומבלי עשית המרטיבים

דמאמר ג

בדקה והיא איטיקה כבר ידעת שהאברים יש בהם לחויות מתחלפי המינים

מהם לחזיות טובנים לזון ולהרטיב הפרקים ומהם מה שת הוא כמום בעורקים ומהם מה שהוא נבלע באברים כטל ואלו הם שני חלקים והראשון שבהם הוא חומר קדחת הע העפוש או קדחת הרתיחה כמו שידעת בהיות המזון אינגו כלו מתפשט כאשר יגיע אבל נשאר ממנו מה שהוא בדרך התפשטות ומה שהוא בדרך האתאצרות ומהם לחויות קרובי הזמן בקפיאה והם מלחויו׳ אשר חזרו בפעל מזון כלומר שנתשכו אל המקום אשר הם תמורת מה ש שיותך ממנו ושבו תוכנת בו ודומים אליו אלא ש ממנו בה בהזלה קרוב כלומר בלתי נקפאות ומהם לחויות בהם יתחברו חלקי האברים המתדמי החלקים מתחלת היצירה ובבטולם תשוב אל הפזור והפתות וכמו הלחות ה הראשון שמן הנר הנשפך בשרגא והלחות השני משל הש השמן הנבלע בעצם גרם הפתילה והשלישית משל הל הלחויות אשר בו יתחברו חלקי המו׳ שלוקח ממנו הפתיל׳ ואם יתבערו האברים השרשיים וכש׳ הלב יהיה החולי הזה הוא חולי הדקה כפי מה שידעת וחום ה הכבד הנה יוביל אל הדקה אלא תהיה עצמה דקה אבל ה הדקה מה שתהיה בסבת הלב

וכן ענין הריאה והאצטומכא אך כל עוד שיתביד לכלות הלחות אשר מן החלק הראשון באברים וכל שבן מן הלב כמו שמכלה הנר השמנים המוצקים בשרגא תהיה המדר המדרגה הראשונה המיוחדת בשם הסוג והיא הדקה שנקר שנקראת בלשון יון איטיקו׳ כי אין לה במינה שם וכשיכלו הלחויות אשר מהחלק הראשון ומתחילים בהתוך הלחוי׳ אשר מן החלק השני ומכלה אותם כמו שמכלה הלהב ה השמן המוצק בשרגא ויתחיל לכלות הנבלע בגר׳ הפתילה תהיה המדרגה השנית ונקרא עצמוק ודקות וישׁ לה מרחב התחלה ואמצע ותכלית ואמנם לא יצלח מי שהגי שהגיע לתכלית העצמוק ומעט׳ מה שיקבל הרפואה אלא א אותו שירצה השית וכש׳ אם יגיע שידק הבשר וכשיכלו הלחויות האלו ויתחיל לכלות הלחות אשר מן החלק השלישי כמו שמתחיל ההבער לשרוף גרם הפת הפתילה ולחותה השרשי תהיה המדרגה השלישית ונקרא אל מעקב אל מחשף בלשון יוני כלומר הצנומה ו וחשדופה והעלה הזאת היא מן הקדחות אשר אין עונות להן ולא עתות עונות והגה אמרו רבים אם שתהיה תליית הקדחות הדקיות בלחויות ה הקרובים הזמן בקפיאה אם בבשר ואם באברים השרשיים בעצמות והעצבים והמאמר הזה חמה אם יובן ממנו שהוא נתלה על דרך שהוא מכלה מה שיש בהם מהלחות השרשי׳ המחוברת בהם יהיה זה והענין הראשון שזה ואם ירצו לומר שרשית מה שיכלה

הדקה הוא הלחות הקרוב הזמן בקפיא או בכמו הבשר או
באברים הראשיים הקשים כעצמות והעצבים לא יהיה ה
הכאמר מאמר אמתי והדקה הנה תפול אחר קדחת יום וג
וגם תפול אחר קדחת העפוש והמורסות ורחוק הוא שתק
שתקרה הדקה ראשונה ויהיה שהאברים השרשיים כבר
יתבערו ולא תתבער ליחה ולא רוח קודם זה אבל ראוי ש
שיהחכמו אלו ראשונה ואחר זה לאורך הימים יחחכמו ה
האברים השרשיים האלקים אלא אם תקרה סכה הזקה כא
מאד והסכה האחת היא שתהיה סכה לדקה וגם ת
תהיה סכה לקדחת יום כפי חזוק וחולשת התלותה כמו
האש כי הוא פוגע העצים על שני פנים אחד מהם על דרך
חממו אותם והשני על דרך ההבערה וקדחת העפו
והמורסא תעתק פעמים רבות אל הדקה בחזוק וח
וחזק דקדוק המזון בה ומניעת הכיב הקרים ופעוש שכ
שכירית צד הלב ברטיות ובתחבושות וכש בחלאי האבי
האברים השכנים ללב כמו הטרפשות ופעמים דבות
יפול בה בשיפול ההכרח לרופא בנפילת הכח ותכיפת הע
העליף להשקות היין ומי הכשר ורפואת המוסך וכיוצא ב
כהם וגם מתרכבת הדקה עם קדחות העפוש והמורסות ו
והדקה בתחל הענין קשה להודע ונקלה להרפא ובאחרית
קלה להודע קשה להרפא ואחרית הצמוק בלתי מקבל ה
הרפואה כלל

פרק ב

האותות אמנם הדפק הנ
הנה יהיה דק וקשה תכו
תכוף וחלוש עומד על ענין אחד ואמנם משושם
הנה יהיה מוחם למטה מחוש שינוקו וכיוצא בה הגבערת
בליחות ובתחלת כה שימשש יהיה יותר שוקט ת
החום ואם ישאר עליו היד עד שעה יתראה בחוזק ועקיצה
ולא יסור מהרבות ויהיה היותר חם שבו מקומות העורקים
והשרייניים ויהיה חומם מתדמה לא יחסר אך ברדת ע
עליו המזון ירבה בו ויחזק ומתחזק הדפק ומתחיל להיות
גדול ולכן מה שיקרה לסכלים מן הרופאים שיכנעום
המזון למה שיקרה כמנו מהמקרה בהם או סכה להגדיל ה
הזקם ואמנם ירבה כמו שירבה ההבער בשפיכת השמן
והמחכת בעת שפיכת המים עליה וזה מהוראותיה החזקות
ומהמזון בשאר הקדחות כלי סבק לא יתחייב זה וה
ההתלהבות ואעפ שיתחייב ההגעשות לתנועות הטבע וח
וההתלהבות הזה לא יהיה בהתלהבות שאר הקדחות אחר
הלחיצה ולא עם הקפים ידועים אבל באשר יזומר באיזה ע
עת שיהיה ויהיה בעל החולי בלתי חזק ההרגש במה שיש
בו מן החום כי הוא שב מזג נאות לאבר ובבר ידעת בספר
הראשון איבות הענין בכמו זה אך הנה יתראה בעת לקיח
לקיחת דבר מן המזונות להתחזקו

ומאותות

העתק קדחת יום לקדחת
דקה חזק התחזקות החו
בשלישי מאד וברוב

תתחיל הקדחת אחר שנים עשר שעות בירידה ובשתעבו
הקדחת שנים עשר שעות ולא יתראו אותות ירידה אבל
מתמדת כך עד השלישי כל יום ותתחזק הנה היא דקה
ומאותות הרכבת הדקה עם קדחת העפו
השארות חום יבש אחר אחרית חירידה ואחר הזיעה הש
השלימה ותוספת בכחש וצמוק כפי מה שתהייבהו העלה
הזאת ושמגיעות בשתן ובצואה ואם תהיה הנראת הדקה
והנסתרת זולתה הנה יורה עליה הדוחה הגופל בעונות כ
כי כמו זה בלתי נמצא בדקה כלל ודע כי לפעמים תתח
תתחיל דקה מסתבכת באצטום ותפסיד מזג הכבד בשכו
בשבונה

פרק ג

אותות הצמוק אמנם
אותות הצמוק כי הקדחת
אם תדחה אל הצמוק יתח
יתחזק קושי הדפק והולשתו וקטנו ותכיפתו וכש אם תהיה
הסכה לנפילת הדקה מורסות לא תותכן כי זה הל התכיפה
נוכפת מאד וכן המהירות וישוב הדפק מן המין הידוע בזנ
בזנב העכבר ואם יהיה משתיית היין החם יהיה מקום זנב
העכבר המחפי ולא יהיו מקרה הצמוקות חזקים כאד כי
היא לא תמתין לכמו זה ויתראה בשתן שמגיעות וצבעות
ות תתחיל העין להשקע וכשיגיע הצמוק לתכלית ההעמדה
תתחזק שקיעת שתי העינים כשיכלה הצמוק תתחזק ש
שקיעת שני עינים ורוב לפלוף יבש ויעוותו קצות עצ
ועצמות כל האברים וישפלו הצדעים ויכתוש עור המצח ו
ויסור שחר העור ויהיו באלו עליו אנק מה פשזיפת שמש
יוביל לכובד הגבהת הגבות ותשוב העין עצומה ועמוצה
מבלי תנועה ויזק האף ויארך השער ויתראה הבנה ויראה
בטנו יעש וישפל כאלו ידבק בגב כאלו הוא עור ובש ש
שנמשך ויכשך עמו עור החזה וכאשר יתעקמו הצפרנים
ויעשו כקשת הנה כבר הגיעה העלה לתכלית והתחילה
במהות וכאשר התחילה במהות יכסו הסחוס ים

פרק ד

רפואת הדקה
הנה הכונה ברפ
ברפואתה הקרוב

והחרטבה וכל אחד מהם יתום בהקרבת סבותיו
ודחיית סבת הפכו ולפעמים תהיה סבת א
אחד מהם סבה להפך האחר כמו סבת הקרור שלפעמים
תהיה סבה לנגוב והוא הפך להרטבה כמו הקרור בעונות
בפורא ואשפודי וכיוצא בהם ולפעמים
תהיה סבה הרטבה גב סבת לחמום והוא הפך הקרור והו
והוא כמו היין כי הוא מרטיב אך הוא מחכם וראוי שישמ
זה ואם יבריח הצורך אל חזוק מן הקרור ולא יהיה
לחות ראוי שיתחבר עתה בו או שיקדים אליו או שיבא א
אחריו מה שיש בו כח הרטבה ובן אם יבריח הצו
הצורך להפליג בהרטבה מהירה בה כמי בשר והיין הנהר
ראוי שיתחבר בו או יוקדם עליו או יבא אחריו מ
מה שיש בו קרור ואם תהיה סבת

הדקה מהם או באב באבר הנה הראוי שתרפאהו תחלה
ומי שיאהב להרכיב הגהגתו מאופנים רבים מזש
מתחלפים נאותים למי שתחזק בו הקדחת מאד הנה
ראוי שתחיל וישקה עוגות כמפורא ומה שהוא כמנהגה כ
כשכנגבין בשחר ואצל זריחת השמש כמו מי שעורים בם
בסרטנים אם לא יתעבם ובגלב ומי דמו ובעת שביבה רל
שילי אם לא יהיה מזנע מפני האצטומכא וזולתה
והזה הג ה המקדרת מה שידעת בימשקי מקדרים ומירקות
מקדרות ומעוגות כמו עוגות כמפורא ומתחבושות ומר
ומריחות וביוצא בהן וקרור אויר גם בסתו ואם לא יסבול
הקל ממנו האש כי קרור אוירם הוא הדבר היותר מעולה
להם וכמו בגדים מצונדלים ומגוללים כמפורא וירחזו
מה שבו ורדים וכמפורא וצנדל ופירות קרים ושאה שברם
ולילי במי ורדי ם והעשון בזיעה ובמרחץ וראוי שלא יאר
יאריך להחזיק התחבושות המקררים מאד על האברים הק
הקרובים באברי הנשימה כי לפעמים יזיק זה בנשימה וב
ובקול הזק גדול וראוי שיטו אל המנוחה והשינה והמרגוע
והשמחה וירחיק העלול מה שיביעיסהו ומה שיביא עליו א
אבל ויגון והרעב והצמא הארובים והתחבושות המקררי
אשר ראוי עליהם שיעשו הם המבושמים כי תועלתם
יותר מפורסם ונמצא וכש על החזה ובה שנלוה אליו ויהי
ויהיו מקררים ולא יהיה בהם קביצות כי הקביצות עם מה
שיחדש מן הנגוב מונע כח הרפואה מהעמיק באבר
וראוי שיתמיד החפרדה פן תשאר הרפואה ותחמם עם הש
השמירה בה לחזק קרורה כי היא אם תקרר בחזק אינו ר
ריחוק שתחליש האבר ואם תהיה בקרוב מאברי הנשימה
לא ירוחק שתעיק הטרפשות וזולתם מהוצאת הנשימה
בנקלה וההנהגה המרשבת ממנו מזונות רבים ופירות ועם
ועסיסי פירות ומריחות ותחבושות ושאיפות והטפות אא
באף ומרגוע ומנוחה ושלא יסבול רעב וצמא

פרק ה

זכרון התרופות המקררו להם אמנם המקררות מהם או

המרשביות כלן מזוניות או יגבר עליהם המזוניות כמו מי
השעורים המבושלים בסרטנים מצד הסרטנים וראוי שת
שתקטוף קצור הסרטנים מבראיהם ותרחצם במים קרים
ומלח טוב ואפר חם פעמים או שלש או יתר עד שיתנקו
מזוהמתם ואחר יבושל במי השעורים וכמו מי החלב ה
הקרוש הנקרא מביץ מן הבקר וכמו סחיטת הירקות
והשלוקות הנזכרות בשאר הקדחות החדות וכמו ריר שילי
ואמנם החומץ הנה יש בו נגוב חזק וכח התכה ולכן ראוי
שישתה במה שינגד לשתי המדות למזגו במים רבים או
בקצת המרשיבים הרבים ומהקרובי חלב אתון שתהיה עם
הרשבתה מקררת עד שרבים שבחו קדרה על קרור מביץ
חלב בקר אך היא תאות למי שאין בו קדחת חקף ולא חו
חזמר ולא ליחה מוכנת לעפוש וראוי שישמר מהתגבנות
החלב וכמה שיועילהו הסוברי ואם תרגיש בעפוש יתחדש
מן החלב אז תשלשל לאט ׳ ואם תחוש חדל ממנו ימים ו
ועסוק ברפואתם בעוגות ומימי הפירות ואחר תחזר אל
חלילה לחלב

ואמנם

הרפואות המקררות אשר אין לה
להם הרבה כמו העוגות הנזכרו
המבוארות רל עוגות כמפורא ו
קוראל הקרות וכמו עוגות כתאר הזה יוקח אשפודי טין א
ארמיני מא ד זוזים ורדים ו זוזים זרע לגלוגות מלפפונו
ודלעת וקקברי מא ג זוזים תעשנה מזה עוגות והשתיה מ
משקל ב דרהם וזן טובות מאד ועוד קרובות מהן לש
לשון השה ואמידו ושרף דרגנן מא ג זוזים טין ארמיני א
אשפודי מא ד זוזים כשכש ה וזים ורדים זרע לגלוגות ו
ומלפפונות ודלעת מא ו זוזים זרע חבושים קלוף וזרע א
אבטיח וקשואים מא ז זוזים מין רגליז יאה עשרה זוזים י
יולש בריר זרע שילי

ואמנם

המריחות והרטיות והתחבושות
והשאיפות וההטפות באף המק
המקדרות הן אותן שידעתן והטו
והשוב שבמריחות שמן דלעת ופפויר וגילופר וערבה וו י
וויאולש ואמנם המצעות המקדרים המרטיבים הן או
אותם אשר יהיו חלקים מאד מעורות מאדמים מוזים
במי ורדים או מפשתן מבין מה שיעשה בטבריסתן ויהיה מ
מליון מא שאינו מחמם אבל יהיה ממין הפשתן הישרוק ו
ויחודש תמיד או יעשה מצעות מנאדות מלאים מים אחר
שיהיה עליהם פנאי שיתפשטו המים שטוח וימנע גלגולם
ויהיה בקרוב המצעות מים וסביבו ותחתיו עלי האילנות ה
הקרי כעלי חלפי וחי אל עלם וירקו קרות ולחו רוחניו
כמו ורדים ועוד עלי האילנות הקרים וניחו בעלי גפני וכי
וביוצא בהם

פרק ו

זכרון הרפואות המרטיבות
להם אם מה שיהיה עם
קרור והנה כבר קדם זכרו
זכרונו ונשאר העיון עתה באיכות שתיית החלבים והמביץ
ובאיכות עשיית האכבשאות והמרחץ ובעשיית המריחות
והשמנים והרטיות ושאר ההנהגה וכבר הודענוך שתית ה
החלב בשאר חטישי ויובש האצטומכא וראוי שיהיה זה ע
עקרו ואין חלב אחר חלב האשה כחלב האתון ואחריו חל
חלב העז וראוי שיזיזה מרעה ומאכלה מעשבים הקרים וה
והלחים כמו שידעת אופניו וביחוד חלב האתון יסלקת
הדקה אם יהיה לה סלוק ואין בחירה עליו אלא אם ימנע
עליו עפוש נפל או נופל לליחה מזוקקת והחלב מועיל לה
להם בהתחלת הדקה עד אחריתה וחלב הנשים ביניקה
יותר נאות שבכלם והדרך בשתיית אל מביץ הוא קרוב לז
לזה גם כן והנכון שיתחיל ממשקל עשרה זוזים עד
שלשים ומה שעליהם אם היה הכח עוזר ויש עליך שתערב
עמו דבר מהעוגות המקדרות ועליך להוסיף על ההמרצה
הנזכרות בשתיה הראשונה והאחרונה אם יהיה הכח עוזר
על העכול

ואמנם

האמבטי הנה היותר נכון מה ש
שיהיה פושר אין חום רב בו ועם
כל זה שיחוזק בירקות והעשבי

והמקרים והמרשיבים ולא יהיה די שישפיח כש שיזיע וא
ואין ראוי שיהיה באמבטי אחד הם ואלו לא יהיה מונע
באמבטי קר לא יהורהר עליו אך המונע מזה חולשת גופם
וכחשם ואמנם תחלת עניגם אולי תהיה ארוכתם זה׳
ואמנם חולשת הגוף הנה יבריאה זה עם קרור מעט יחייב
יחייבהו במזגו אם אפשר שירפא ואם יהיה יותר חלוש
מזה יפוחד עליו שיפול בדקת הזקנה וזה יקרה מעט אך ה
הוא עם זה יותר מאוחר זמן המות ואולי יחיה עמו זמן שי
שיש לו שעור רב ופעמים רבות יותר נאות ההעתק לאות
הדקה ואמנם מה שהיינו מספרי
בדבר האמבטי הנה הנכון בו שיתחיל במים חמים
לגדר אחד וידריג אל הקרים והשוים בקור הנסבל כי
ההדרגה הזאת ישים הגוף מקבל למים הקרים כי הכאב
יהיה במציאות המנגד במזג בפתע וגם כי הגוף מקבל במ
במים החמים דומה לרכות ויסבל עמו המים הקרים
ואם ישנה באמבטי ג׳ פעמי׳ ביו׳ יהיה נכון וראוי שתעשה
לאט פן יפול הכח ואם יקח מי השעורים קודם האמבטי כ
כשתי שעות יהיה נכון ואם יקדם האמבטי אחר ח
חליבת החלב כמו שנזכיר עדיין להרחיב מעברי המזון וא
ואחר יקח מי השעורים והדומה לו ואחר יחבה ואחר יע
יעשה האמבטי לשלח המזון יהיה טוב ויעשה אחר׳
האמבטי והמרחץ המריחה בשמנים מקדרים מרשיבים ב
בשמן ויאולד וביחוד אם יהיה עשוי משמן דלעת וכן
שמן ג׳ נופר ושמן דלעת ואם יעתק אזר האמבטי אל מה
שיהיה יותר נוטה לקור מעט נסבל ואחר ימשח יהיה נכון
ואם תוקד מן המשיחות בשמנים וימהר ואחר יכנס במים
מעטי הקרור יהיה נכון וזה כפי הסבל ואין הזק בהדרגה ב
בהם

והטוב

שבעתות זה המעשה אחר עכול
המאכל ואם אפשר לטבול במים
קרים אחר האמבטי החם בפתע
מבלי הדרגה הנה הוא יותר נמרץ מצד הרפואה ויותר חזק
מצד הסכנה ויציקתם לאש פחות סכנה מטבילת החולה
בהם פתאום ופחות תועלת ויהיה קור המים
שעור קור המים בקיץ אשר
הוא בין הפושר ובין חזק הקור אך שתהיה הנשיה מעט אל
הקור ואם תקרב חליבת החלב על אבריו אם לא
יהיה חלוש או המזוג במים אם יהיה חלוש ואחר תעשה
האמבטי׳ יהיה מהעצה הנכונה וחליבת החלבים על הנו׳
הוא חזק ההרטבה והחלבים הטובים לזה החלבים
הנזברים וראוי שיחלבו מהשדים והנכון שנסמוך על מר
מריחת הזכרים הנזברים לגוף כלו ולפרקים

ואמנם

המרחץ לא תותר לו כניסתו א
אלא אם יהיה בצד שלא יזיע ו
ולא יחבם ולא ישנה הנשימה
ויהיה החום כמימיו זולת אחדו ויהיה חום כימיו די שיעכ
ולא ישפיח ולא יזיע ושלא יהיה בנופו ליהה מוכנת
להתעפש וכש אם יהיה זה ולא נתעכל המאכל אבל
ראוי שיהיה זה בעת שירצה שיתעפש המעוכל מבנו בגוף
ולא יארך בו אבל יפריד מבנו בבהרה ובהפרדו

יקח דבר מהמרשיבים ומיני חבצים הנקראים חסר אשר ל
לא יזקוהו הלקוחים משעורים וחלב ואם יקרה להם במ
במרחץ צמא תשקיטהו במי השעורים ובמי אל ראיב ובח
ובחלב האתון וראוי שתהיה הכנסתם למרחץ ואחר
יציאתם בדרך שאין בו יגיעה כלל וכבר ספרנו לך זח
במקומות אחרים ועוד נחזור בו תנאים ראוי שנעתק בכר
במרחץ בערס סבל מוצע בו מצע רך גבוה וקצוב עד ש
שיגיע בו אל הבית הראשון ויעתק אל שטוח רך והוא עש
עשוי משני סדינין מלאים צמר רך או צמר גפן מכה שיא
שיאות למרחץ ויסיר בגדיו בו או באמצעי אם לא יהיה
חם ולא יתמהמה באחד מהם אלא שעור ההעתק וכפישה
מעט וכבר הפשיט בגדיו ואחר יכנס בבית השלישי אך
לא יהיה חזק החום ויעמד בו שעור סבל הגוף זה מה שנ
שנאמר׳ והיותר אהוב אצלי שיהיה האמבטי שלו בבית
האמצעי השוה וכשיפרד מהאמבטי הקר יעטף במטפחת
או בסדינין כפולים ויעתק למשכבו בערסו וינוגב זיעתו
במעופרת ויכשה ויזון

פרק ז

בהזנת בעלי הדקה ראוי ש
שתפריש מזונם ולא יאכלו
שבעם בבת אחת ועוד היותר טוב שיזונו בו הם מי הש
השעורים והשעורים ולחם חטים רחוץ שרוי במים קרים ו
והחלבים אם לא ימנע מהם מונע ממה שזכרנוהו ומביץ
הבקר הנה הוא רב המזון ואלמיש ודלעת וכן הפידות אב
אכטיח פלשתי והוא אל זקי הידוע אצלנו בהנדי ואם יחו
יחוש שיקבל תועלת אין הזק בהאכילו הגבינה הרטובה ב
בלתי מלוחה ואם הכח יחלש אין הזק שתאכילהו מרק א
אספיד באג מתובל בכזבורה רטובה מבושלת בבמו אפר
אפרוחי פרדיץ ושהוג׳ ולפעמים יצטרך שישקו מ
מיין רקיק מזוג במים רבים ולפעמים יצטרכו שיאכלו
מטעם הנקרא מצוץ מאפרוחי פרדיץ ושהוג׳ וקבנג׳ ואפר
ואפרוחי תרנגולת והלים חמרץ וקריץ חמוץ מ
מבשר גדיים ובשר בקר אם יהיה שם כח עכול וחומץ אל
מצוץ וחומץ אל קריץ מועיל להם ומחזק בכמו זה הענין
ולפעמים יצטרך על כל פנים מי הבשר מעורב במשקה ה
הפירות הקרים חמרצים או חלמון ביצה נמרשת ואם תתפ
תתפשט החולשה עד העלוף יצטרך שיזונו במי בשר לק
לקוח מצלעות גדי במעט מלח ויסונן ויוצק עליו כמו
הכל מי תפוחים וכמו עשיריתו יין ריחני וישוקה פושר׳
ואמנם הקרים אשר אינם חזקי הקור מאד
אין הזק אם תשקה אותם אלא אם יהיה מונע וזה המונע
אם מורסא למשה מצדי הכסלים או שיהיו בגוף כלו בימו
בימוסים מעופשים ובמוסים נאים יצטרכו לבשול
ולא יתראו אותות הבשול אשר אם יתראו יהיה הפחד פחו
פחות וכן אם תחיה הדקה מועתקת מן הסרסאם
והברסאם כזה יותר נכון שתאסר עליו שתיית המים הקרי
מזולתו כי הדקה ברדתה על החליים כתישים הכח ומרפ׳
אותו שורפים העצם והבשר תרד על

חולשה ואם תתחבר על החולשה שתיית המים הקרים לא
יתמהמה מלנפול במין אחר מן הדקה שהוא משתתף עם
זה המין ביובש ומתחלף בו בחום ובקור ונודע בדקת הז
הזקנה ודקת הכלח וזה חולי קשה שהחום הטבעי בו כבר
בוטל וכן המים הנמרצים בקור והרבים הנה יזיקם
בכל ענין ויפסידו חום טבעי שבאבריהם השרשיים ולפע
ולפעמים ימהר קצם או יעתיקם אל מין אחר מהדקה

פרק ח

בהשגת ענינים נמשבים
אחר הדקה מזה העלוף ו
וכבר זכרנו ההנהגה בזה
מאד ומזה השלשול וראוי שירפא ויושג כי יש בו סכנ
סכנה גדולה ומרפואותיו ראשונה שיושם מי שעור של
שלהם מי קלי השעורים או שיושם במי שעור שלהם דוחן
קלוי וגומ׳ או עדשים קלופים שלוקים פעמים רבות וחלב
מבושל ברצפה או באש לבדו עד שיבלה ממיותו וכש׳ עם
דוחן וישתה העוגות האלה

תארם

טין ארמיני ה׳ זוזים ערמין
קלוי וורדי׳ מא׳ ד׳ זוזים אשפודי
קקברי מא׳ ד׳ זוזים זרע אסיטוש׳
קלוף זרע ברבריש מא׳ ו׳ זוזים תעשנה עוגות בסחיטת חב
חבושים וישתה מי הפירש בבקר ואצל השינה וישתה זרע
שילי קלוי וכן אבק נשאף מאשפודי אשר יש בו דילי ממי
ממיקא מועיל מאד ואם יוביל אל הפשט המעים
ירפא ההפשט בחוקנים אשר ידעת כי הם נאותים

פרק ט

בדקת הזקנה הנקראת דק
דקריפיטא הנה הלך המנ
המנהג להזכיר דקת הזק
הזקנה אחר קדחת הדקה ואנחנו גב׳ נלך על דרך המורגל
הנהוג ודקת הזקנה ענינה ממשלת היובש על המזג מ
מבלי קדחת וגם תהיה עם שווי החום והקור וזה בפחות
ולפעמים תהיה עם קור ונקרא זה הענין זקנה ודקת הזקנ׳
כי הגוף יקרה לו בעת הזקנה מה שיקרה לו באותו העת מ
מצמוק ויובש והבא בימי יותר מהיר לנפול בה מהבחורי׳
והבחורי׳ יותר מהירי׳ לנפול בה מן הנערי׳ וגם כי יקרה זה
בבחורים ובנערים והסבה המפילה בה אם קור מושל עם ח
חולשה מן הגוף וימנע הכח הזן מפעלו השלם כמו שיקרה
גם כן באחרית החלד ומזה המין שתיית מים קרים
בבלי עתם או על חולשה מן הגוף עם קדחת או בעונה או
בבקר או אחרית תנודה התיכה הכח ופתחה הנקבים
וימהר למשוך המים הקרים אל הקרבים בפתע או אדים ר
רעים קרים יעלו אל הלב ויקרר מזגו ואם חום יתיך וימי
הלחיות ויקפיאו החום הטבעי וישאירו אחריהם קור ויב
ויובש וגם תמשך אחר ההרקות והנה מביא העלה הזא
הזאת ההפלגה בקרור בעלי הקדחות במה שישתה ויחוב
ויחובש וזאת העלה אם תקבע לא תרפא ואלו היתה ל
לה תחבולה הנה תהיה למות תחבולה

פרק י

האותות אלו יראה בהם א
אותות הצמוק והכחש ולא
יראה בהם ההבער וההתחל
וההתלהבות אבל לפעמים ימצאו קרי המשוש ולא יהיה ד
פקם כדפק בעלי הדקה אבל יהיה מאחר וקטן ומעוכב

אלא אם תתחזק החולשה כי אז יתחיל הדפק להיות תכוף
וכש׳ במי שימצאהו זה מפני שתית מים קרים ויהיה שתנם
לבן ורקיק מימיי ויהיו בעניניהם כזקנים

פרק יא

רפואתה אמנם התרפא
זאת העלה בעת שלא ת
תקבע על תקוה שלא ת
תקבע ובעת שתקבע על תקוה שתתאר המות מעט והעק
ברפואתם החמום וההרטבה ומן ההרטבה המרחצאות כ
כפי מה שידעת ולא יעשו אותם אלא אחר העכול כי אם
יעשו אחר האכילה יפול הכח׳ והחוקנים הנכ
הנכחרים מהראשונים והכרעים וזרעונים ותאנים עם דב
דבש וקמומילא יעשה ממנו שעור חצי ליטר׳ עם שתי או
אוקיות שמן שישאמיני ומעט משמן באן ויעשה חפיפה ע
על המזון והחלב המבושל באבנים חזק התועלת והדבש
בתכלית התועלת להם כמו שהוא בתכלית ההזק לבעלי
הקדחת הדקה וכל מזון נקל לעבור בנקבים מהיר לרדת א
אין דבקות בו כמו מי בשר וחלמון ביצה ויין רקיק מבוש׳
מעט השעור חזק ההאותות להם וראוי שתשמר ההרטבה
הנזכרת בשער הדקה ויערב בה מה שיחמם מבעלי הריח
והתחבושות והמריחות והמזונות וזולת זה

המאמר ד

בקדחות הדבר
ומה שדומה להם

והן קדחות גדרי וחצבה הנה יקרה לאויר מה שהודענוך
בספר הכללי כמו מה שיקרה למים מהשתנותו באיכותו
לחום וקור ומהשתנותו בטבעו לעובי ועכירות כמו שית
שיתעכרו המים וירפשו ויתעפשו וכמו שהמים לא
יתעפשו על ענין פשיטותם אבל למה שיתערב בהם מגש
מגשמים עפריים רעים ימזגו בהם ויחדשו לכללם איכות
רע כן האויר לא יתעפש לענין פשיטותו אבל למה טי
שיתערב בו מאדים רעים ימזגו בו ויחדשו לכללו איכות
רע׳ ולפעמים יהיה זה בסבת רוחות שנהגו אל המקו׳ הטו׳
עשנים רעים ממקומות דבריים שיש בהם עמקים עמוקים
וגופים יבשים או פגרים מתים ולא נתקברו ולא נשרפו
ולפעמים תהיה הסבה קרובה מן המקום שכן אליו
ולפעמים יקרו עפושים בתוך הארץ לסבות יוסכל מציאו
מציאותם והפסידו המים והאויר והקדחות המתחדשות ב
בסבת האויר היבש הנה תהיין סבה גם כן לחדוש קדחות
אדומיות ואמנם הדבריות הנה תהיין מן האויר ה
העכור הרטוב והקדחות באויר הרטוב יותר רבות אבל ה
הן פחות חדות וארוכות הזמן יותר ובקיץ היבש המע
המעט המטר יהיה פחות חדושן ויותר חדות ויותר מהיר
מהירות מהפרד והיותר טוב שבפרקים מה שישמור טב
טבעו והתחלת כל זה תכונה מתכונות הגלגל מח
מחייבת חיוב לא נשער אנחנו באופניו ואעפ׳ שיש קצת
אנשים שגזרו בו דבר בלתי מיוחס לסבתו אבל ראוי שת
שתדע כי הסבה הראשונה הרחוקה לזה תכונות שמימיות
והקרובה ענינים ארציים ואם יחייבו הכחות הפועלים ה
השמימיים והכחות הנפעלים הארציים

הארציים הרטבה חזקה לאויר ידחו אדים ועשנים אליו ו
ויתפזרו בו ויעפשוהו בחום חלוש וכשיהיה האויר ב
במדרגה הזאת יעמס על הלב ויפסיד מזג הרוח אשר בו ו
ויעפש מה שיקיפהו מלחות ויחדש חום יוצא מן הטבע ו
ויתפשט בגוף ותהיה קדחת דבריית ותכלול רבים מן הא
האנשים שיש להם גב׳ בעצמם הכנה בסגלה כי הפועל ה
האחד אם יגיע ולא יהיה הנפעל מוכן לא יתחדש פעל וה
והפעלות והכנת הגוף למה שאנחנו בו מההתפעלות
שיהיה מלא ליחות רעות כי הנקיים לא יחשב שיתפעלו
מזה והגופים החלושים גב׳ נפעלים ממנו כמו אותם שה
שהרבו המשגל והגופים רחבי הנקבים רבי הרחיצה

פרק ב

האותות הקדחת הזאת
תהיה שוקטת מחוץ מצ
מצערת בפנים ממיתה י
יורגש ממנה הבער וחום חזק ויהיה עמה גודל נשימה וגו
וגובה ותצר הרבה ומסתרת מאד ותכופה וחוזק צמא ונג
ונגוב לשון ולפעמי׳ תהיה עם חפץ קיא או נפילת
תאוה ואם לא יקוממנה באבילה מבלי רצון תמיתהו וכאב
פי האצטומכא וגודל טחול וצער חזק ונמנום והתהפכו׳
ולפעמים יהיה שעול יבש ונפולת הכח והתמדת העלוף
וערבוב שכל ומתיכה מה שלמטה מצדי הכסלים ויהיה
בה תעורה ורפיון גוף ועצלה ולפעמים יקרו עמה צמחים
קטנים צהובים ואדומיים ולפעמים יהיו מהירים להתראו׳
ומהירים להכנס בפנים ולפעמים יקרו עמה שחיני
הפה ונגעיו הנקר׳ אל קולע ויהיה הדפק בה ברוב תבוף וק
וקטן ותתחזק ברוב בליחה ולפעמים יקרה בהם ענין כש
כשקוי ויהיה בו שלשול המרות וזולתן ותהיין היציאות מו
מוסרחות בלתי טבעיות ולפעמים תהיין שחוריות
ולפעמים תהיין קצפות סרוחות ויהיה שתנו מימיי מרר יי
שחוריי ופעמים רבות יקיאו השחורה ואמנם
האדומה היא ברוב בזה ויזיעו זיעה נבאשת והקדחת הזאת
תתחיל במקרים הנזכרים בחזקם וימשך ענינה אל העלוף
וקור הקצוות וכויצה ורפיון העצבים ולפעמים
יקרה מן הקדחות הדבריות האלה מה שלא יחוש בה העל
העלול ולא יוחש בקרוב ברוב חום ולא ישתנה הדפק
והשתן שנוי רב ועם זה תהיה ממיתה במהרה ויבהל
הרופא בעניניה ורוב מי שנבאש נשימתם מאלו
ומהראשונים ימות כי העפוש כבר נקבע בלב

פרק ג

אותות הדבר ממה שיור׳
על הדבר מהדברים
ההולכים במנהג הסבות
שירבה העמימות והערפל והנצוצות הנקרא שהב בתחלת
החרף ובאלול כי זה מבשר בשורת הסכה ואם יכבה ה
הדרומי והעבים בטבת ימים וכל עוד שתרבה עובי מן ה
האויר ועניניות וחשבת שימטיר ויעברו עבים יבישים ומ
ומים ומטר אין דע כי מזג הסתו נפסד

ואמנם

הדבר הקיצי הרע הנה יורה עלי׳
מעוט המטר באביב עם קור וא
ואחר ירבה הדרומי ויעבר האו
האויר ימים ואחר יזדכך אחריו שבוע לא יותר ויחדש קור
בלילה וחום ביום ותחדש עמימה ועכירות וחום הנה כבר
בא הדבר ותפול קדחת הדברי וגדרי וכיוצא בהם וכן
אם לא יהיה הקיץ חזק החום ויהיה חזק העכירות משונה
השחרים וכבר קדם בחרף התלהבות ונרות ונוזלים וז ל
וזולתם הנה זה מאותות הדבר וכן אם ראית האויר ישתנה
ביום אחד פעמים רבות ויזוכך האויר יום ויעלה השמש
ויעב׳ יום אחד ויעלה כסופ׳ מהאב׳ אז תדי׳ כי דברי תחדש

ואמנם

האותות אשר על דרך
ההתחברות לסכה כמו שתראה
הצפרדעים הנה הרבו יתראה
הרמשים הנולדים מן העפוש ירבו וממה שיורה על זה שת
שתראה העכבר ובח השוכנים בתוך הארץ יברחו על פני
הארץ ותראה כעלי החיים רעי הטבע כמו אל
לעלק הם אגסש וכיוצא בהם יברחו מקניהם וירחקו ממנו
ואולי יעזבו ביציהם

פרק ד

רפואת קדחות דבריות
כלל רפואתם הנגוב וזה
בהקזה ושלשול וראוי
שתמהר בו להריק ואם הליחה הגוברת דמיית יוקזו ואם
תהיה ליחה אחרת יורקו וראוי שתקרר בתיהם ותתקן אור׳

ואמנם

קרור בתיהם שיוצע בפירות
בעלי הריח הקרים וענפי האיל
האילנות הקרים והזלוחים
וההזלות הלקוחות מהפירו׳ הקרים עם דברים קרים בעלי
הריח מכמפורא ומי ורדים וצנדל ויוזה ביתו בכל יום פע
פעמים וכש׳ כמי ורדים וחלפי׳ ונינופר ואם יהיה בבית
זלוחים והזאות יהיה יותר טוב

ואמנם

תקון האויר הנה נזכירהו ותנתן
להם עוגות מכמפורא והעסיסים
הקרי׳ ומי החלב החמוץ והחלב
החמוץ שהוסר ממנו חמאתו ומי ורדים שימורם בהם מצל
חמוץ טוב וחומץ במים גם כן והמים הקרים רבים
בבת אחת מועיל מאד ואמנם המעט אחר מעט
רצוף אולי יעוררו חום ואם יתפשט העני׳ עד שימתכו צדי
הכסלי׳ ויתקררו הקצוות ותארך התעורה והערבוב ותראה
החזה ומה שעליו יגבה וירד אז עכפ׳ תעשה ההנהגה מוש
מושב׳ החום להו׳ ואם תפול התאוה יתגברו לאכול כי
רבים ישבעו ויאכלו ויחיו ועל כל פנים יתגברו אל המזון
וראוי שיהיה מזונ׳ מהחמוצים והמנגבי׳ ויהיו מעטי השער
כי הזנתם גב׳ תהיה רעה שיזיק רבויה מצד התוספת ותזיק
גם כן מצד רעתה

ואמנם

תקון האויר יהיה קצתו כפי
הבריאים וקצתו כפי הבריאים
והחולים אמנם אשר כ
הבריאים תהיה הכונה בו לנגב האויר ויבושם וימנע עפו
עפושו באי זה דבר שיהיה ויתוקן בליגני אלואין הנא וע
וענבר ולבונה ומוסך וקושט מתוק וזעפרן ואשטורק
וסנדרוס וחלתנית ועלך מגירופלי ומצטיק ועלך
אלבטם ולדנום ודבש וזעפרן וסוכרו וסרו וערער ואשנה

ולבר וסיפרי ואקישנג׳ ואקורי ושק׳מר ואשדי ואבוהל ויקח
מאלו הרכבות ויזולח הבית בחומץ וחלתית ואמנם
כפי הבריאים וגם המוקדחים והחולים הנה העשון בצנדל
וכמפורא וקלפת רמון והדס ותפוח וחבוש ואבנוס ואל
סראג וטמריץ וריבץ וראוי שירבה העשון

השמירה

מהדבר ראוי להזיא מן
הגוף הלחויות המותריים
ויטה הנהגתו לנגוב מכל צ
צד ומעוט המזון בלעדי התגועה וראוי שלא תעשה לא ה
המרחץ ולא היין ולא יסבלו צמאם ויתוקן האויר במה ש
שזכרנוהו ויטה המזון אל החמוצים ויטעט ממנו ויהיה ה
הבשר אשר יקחו ממנו מבושל בחמוצים ויקחו הלים והק
והקריץ והמצוץ לקוחים בחומץ ובבלי חומץ עם סומאק
ומי הבוסר ומי לימון ומי רמון והכבושים העשויים בח מ
בחומץ מועילים להם וכש קפריש מחומץ ומהדברים שי
שיצילם מן העפוש וימלטם ממנו עשית השריאק
ומטריד טום לפניו עם שאר ההנהגה הנכונה

והרפואה

הלקוחה מאלואין וזעפ
וזעפרן ומירא ילקח
ממנה בכל יום קרוב

מזוזכי זה מועיל

בגדרי

והנה תקרה בדם ריתיחה על דרך
עפוש מה ממין הרתיחות אשר
תקרן לתירושי ולסחיטות מקרה
יהיה בו הבדל עצמיותם קצתם מקצתם ומזה מה שיהיה
סבתו ענין נטבע ירתיח הדם ויתעפש ממנו מה שיתערב
בו משארית מזונו הנדותי אשר היה בהריון או יולד כ
בו אחר זה מהמזונות העבורים והרעים ממה שירפה עצמ
עצמותו ויבלבלהו עד שיגיע בו עצם עומד יותר חזק מ
מן הראשון ויותר גראה כמו מה שיפעל הטבע בתירוש ה
הענבים עד שיעמידהו יין מתחכם בעצם וכבר התעפש ה
הקצף האוירי והשמרים העפריי ומזה מה שיהיה סבתו ע
ענין נעלם יורד מחזץ מערב ומבלבל הליחות בדם הולך
בענין הרתיחה והעמידה בשמש כמו מה שיקרה בעת שנ
שנוי הפרקים וכש האביב ומן הראוי לו מהאיכויו והסדר
והגדרי והחצבה הם מכלל החלויים הקורים וירבו בא
באחרית הרוחות הדרומיות אם תרבה נשיבתם והגוף המ
המעותד לגדרי היא החם והלח והעבור הלחות וביחוד
המוציאים מעט דם בהקזה ומן המזונות מזונות י
יפילו בגדרי מהר וכש אם לא יהיו מורגלים ועשית עליהם
רפואות ומזונות מחממים כמו החלבים וכש חלב הגמלות
והסוסיות אם ירבו מהם מי שלא הרגילם ואחר ישת יין רב
ורפואות חמות ויהיה הגדרי במין מן הגבולים
ורוב מה שיקרה לנערים ואחריו לבחורים וימעט הקרותו
לזקנים אלא לסבות חזקו ובארצות חזקות החום והלחות
והקרותו בגופים הלחים יותר מהקרותו בגופים היבשים
והקרותו באביב יותר מהקשותו בסתו ואחר האביב באח
באחרית החרף וכש אם קדם קיץ חם ויבש ויהיה אותו
אחרף חם ויבש גב והגדרי אמנם לא יקרה בעור ל
לבדו ובמה שנלוה אל חצוניו אבל יקרה בכל
האברים מתדמי החלקים החיצונים והפנימיים עד הטר
הטרפשות והעצבים ובאשר יתראה הגדרי יורישׁ החכוך ו
ואחר כך יתראו דברים כראשי המחטים דוחניים ואחר יצ
יצאו וימלאו מוגלא ואחר יורקו וישובו צרבת הנקראת
חשכרישה מתחלפת המראה ואחר יפול ולפעמים
יעתק הגדרי אל פלגמוני ושרא ודבילא מקבצת מוגלא
ורוב מה שתראה מראהו אל הפלגמוני אך לפעמים יצא
במראים מתחלפים אפריים וכמראה ויאולש והשחוריי כי
הגדרי יש לו מינים ומראים כי יש ממנו לבן וממנ
כרכומי וממנו אדום וממנו ירוק ובנפסגי וממנו נוטה לש
לשחרות והירוק והבנפסגי רעים וכל עוד שיוסיף לנטות
אל השחרות הוא יותר רע וכל מה שיטה אליו הוא יותר נ
גוטה אל רע והלבן הוא היותר טוב וכש אם יהיה
מעט המספר רב השעור נקל היציאה מעט הצער חלושה
הקדחת תחסר עם הראותו ויציאתו ויהיה התחלת יציאתו
בשלישי ומה שיקרב ממנו ואחר אלו הצמחים הגדולים ר
רבי המספר הקרובים מבלי חבור כי אותׁ שיתחברו קצתם
בקצתם עד שיקיפו כחתכה גדולה מן הבשר בעלי צלעות
או עגולים הנה הם רעים וכן הכפולים הגדולים א
אשר יהיה בתוך האחד מהם גדרי אחר ואמנם הלבן הק
הקטן הקשה הקרוב הקשה לצאת הנה הוא אם חשבת ברא
בראשית הענין שלום הנה יחשש עליו שיקשה להתבשל
וירע עמו ענין העלול ויובל ממנו אל המות כי הסבה בו
עובי הליחה ומהמינים הרעים הוא המפוחד אשר ימית
הרבה מה שיתחלף ענינו שפעם יתראה לחוץ ופעם יכנס
לפנים וכש אם יתראה בנפסגי וכן ההפצר עד שלא ישת
ישתמשו הפעלות ממנו מחלשת הכח ומירקרקות אבר וש
ושחרותו ימית ואם יהיה הירוק והשחור אשר יבא אחרינ
אחר הדיות ולא יפול הכח אבל נוסף עמו הכח לא יהיה מ
ממית אך אולי יפול בשחינים וננעים ומה שהוא במשפטם
ואשר יבא הקדחת קודם ואחר יבא הגדרי הוא יותר בטוח
משיהיה הגדרי קודם ואחר ישיגהו ויארעהו הקדחת
ורוב מה שראוי לבדוק בענין הגדרי מבעליו נשימתו וק
וקולו כי הם אם נשארו טובים יהיה הענין בטוח ואם ר
ראית בעל הגדרי שיתכפו נשימתו וקולו וכן בעל החצבה
אז תאמוד נפילת הכח או מורסא בסך ועוד אם ר
ראית הצמא יגבר והצער יפצר וחצוניו יתקררו והגדריות
והחצבה יוריקו הנה נגע העלול למות ויאמת זה שיהיה
גדרי ממין מה שיתאחר צאתו והראותו ורוב מי שימות
בגדרי ימות במחנק שיראה מבחנק וגם יכותו לנפילת הכ
הכח בהפשט מעים ושלשול ואם ראית הבנפסגי מן הגד
הגדרי והחצבה שישקע דע כי יתעלף העלול ואם ימהר
להשתין הדם ובא באחרונה שתן שחור הנה הוא מת
וכש אם יהיה שם נפילת הכח וקיא ושלשול ירוק דמיי או
כרחיצת בשר עם נפילת הכח ואלחמבה הוא דבר
מן הגדרי והחצבה ופעמי יצא הגדרי באדם פעמים
אם תתקבץ הליחׁ להדחות פעמי והמראה העפרתיי הוא
הגדרי אשר צמיחתו בפנים ובחזה ובבטן יותר שאינו בש
בשוקים והרגלי והוא רע ויורה על ליחה עבה שלא תדחה
אל הקצוות

פרק ז

אותות הראות הגדרי הנה יקום להראות הגדרי ב כאב גב וחכוך אף ופחד ב בשינה ועקיצה חזקה באברי הגוף וכובד כולל ואודם במראה הפנים ובעין ודמעה וההלהבות ורוב גהוק ופי ופהוק עם צרות נשימה ונחירות קול ורוק עבה וכובד ר ראש וכאבו ויובש פה וצער וכאב בחזה וכגרון ורעש הל הלב כעת השביבה אפרקדן ונטיה אליה ועם זה כלו קדח קדחת דבקה

פרק ח

בחצבה דע כי החצבה היא כאלו היא גדרי אדומיי ואין הפרש ביניהם כרוב הענינים ואמנם ההפרש ביניהם שד שהחצבה אדומיית והיא קטנת השעור יותר כאלו היא אי אינה עוכרת העור ואין לה גובה נחשב כש׳ בהתחלה והגדרי יהיה לו בתחלת הראות ובליט׳ וגובה והיא פחות מ מהחצבה ופחות הקרות לעין מהגדרי ואותות הראותה קר קרוב מאותות הראות הגדרי אך הדמעות הם בה יותר והצ והצער וההבע׳ יותר חזק וכאב הגב פחות כי סכתו בגדרי המלוי הדמיי הממתח העורקים המונחים על הגב כי הול הולד הגדרי הוא לרוב הדם הנפסד ותחצבה לחוזק רוע ה הדם הנפסד׳ המעט והחצבה ברוב תצא כבת אחת והגדרי דבר אחר דבר

פרק ט

אותות השלום ממנה כמ כמו אותות שלום הגדרי כי המהירה לצאת ולהר ולהראות הבשול בטוח בשלום והירוקה והכנפסגיית רעה ומה שיהיה כאוחרת הבשול ותכופת העלוף והצער מ ממיתה ומה שתבא פתאום בבת אחת היא רעה מעלפת׳

פרק י

הרפואה ראוי בגדרי שימה להוציא דם יציאה מספקת אם יסבלו התנאים וכן אם תהיה החצבה עם מלוי מדם ומוגלא וזה עד יום הרביעי ואם יצא הגדרי אז אין ראוי להתעסק בהקזה האלקים אל אלא אם ימצא חוזק מלוי ותגבורת ליחה ואז יוקז שעור ש שיקל והיותר נכון לעשות בעלה הזאת ההקזה ואם יוקז ע עורק האף יועיל כמו תועלת הרעיפה ותשמור הצדדי העליונים מרעת הגדרי ויהיה יותר נקל על הנערים ואם תחוייב ההקזה ולא יוקז גם כן בשלמות יפוחד עליו הפסד קשה וכן לפעמי יפוח׳ ככמוהו למי שיורגל כבויו וישולש׳ בטנו שתתחיל בו במזון תחלה בכמה שיש בו חזוק עם הר הרתעה וכבוי מבלי עצירה לטבע ועכ וי לדם כמו הגוגובש בתמר הנדי וקשיא פישטולא וטלקיא ונזיד עדשים ואספידבאג ורכוך חזק וכן ראוי שיהיה עם זה תמר הנדי ומה שיאותו לו והדלעת והאבטיח הזקיאבל ראוי שיהיה הטבע רך כתחלת הענין ויכוין מה שירכך בו התמר הנדי ואם לא יבאנו הטבע הוסף עליו שירבשת עם נחת ושמירה או תרנגבין או משרת פרונש וגם יקכל תוע תועלת שישתה בתחלת הראות הגדרי משקל ג׳ זוזים מן עסים קרוש מן אלכנדר עם עוגה מעוגות כמפורא ומשקה אלטלע חזק התועלת בכמו העת הזאת ואם תוסיף העלת ותעבור היום השני והתחיל הגדרי להראות אולי יהיה הק הקרור סכה לחטא גדול ממה שיעצור המותר בפנים וישא וישאהו על האברים הראשיים ולפעמים יהיה של שלא יהיה אפשר לו לצאת ולהראות ויחדש צער ומצוק ואולי יחדש העלוף אבל ראוי שתעזור המותר בכמו זה ה העת במה שיוציאהו ותפתח הסתימה במי שומר וכרפס וסחיטתם או בשול השרשים והזרעים ולפעמים י יורח דבר מן הזעפראן ומי התאנים טובים מאד כי התא התאנים חזקים הדחיה לחוץ וזה אחת מסכות ההמלט מה מהזקו וממה שיועיל מאד בעת הזאת שיוקח מן לאקא רחוצה משקל ה׳ זוזים עדשים קלופים ז׳ זוזים דרגנן זרע ש שומר מא׳ ב׳ זוזים יבושל בחצי ליטר מים עד שישאר רוב רובע ליטרא וישתה וממה שהוא חזק העזר להראו׳ הגד׳ הגדרי שיוקח תאנים כרכומיים ז זוזים עדשים קלופים ג׳ זוזים לאקה ג׳ זוזים דרגנן זרע שומר מא׳ משקל ב זוזים י יבושל בליטרא וחצי מים עד שישוב אל השליש ויסנן ל וישתה ממנו ויזחה החום בצדדי הלב ומונע הדפיקה׳ וראוי שלא יקרב לו בעת הזאת שמן כלל וראוי שיחומם בבגדים וירחק מן האויר הקר וכש׳ בסתו ויעשה כמו שי שיעשה בבעל הזיעה כי הקור סותם הנקבים ומחזיר הליח הליחות לאחור ורוב שתיית המים המקוררים בשלג והכנס אל האויר הקר רע מאד ולפעמים תהיה הה ההקזה רעה בהחזירתם והשיבה לאחור מה שיצא וראוי ש שישמר יומים או ג׳ ואם יקרה מן הכ סוי ומן החמום כעלוף או שיקרה העלוף אז אי אפשר מבלי הנהגת האויר הנמשך ביחוד וישוב להריח הכמפורא וצנדל ואם לא יהיה אפש אפשר מבלי התגלות הגוף לרוח הקר ולאויר הקר מעט מ מעט תעשה וכן אם יהיה העזר בחמום או עזיבת הקרור וכשתתחיל היציאה ולא ימצא עמו קלות אבל ימצ ימצא החום נבער והלשון נוטה לשחרות השמר לך מהח מהחמום וראוי שירחיק בעל הגדרי והחצבה חבישת הב הבטן כי יש בזה סכנה מצרות הנפש מיד ויקרה לו שלש שלשול רב והגרת דם ובאחריתו ראוי שישמור הטבע וי ויוטעם תמורת העדשים כמו שהם העדשים השלוקים ש שתי שליקות בשפיכת המים ותמורת העדשים המכין ב בתמר הנדי ועדשים במי רמון וסומק ובוסר וכיוצא בהם

ואמנם

הרפואות המעבות הדם מ המקררות המונעות אותו מהרתיחה המצואות בהם בתחלה הם כמו מיץ ריבאש קרוש ומיץ בוסר ומימי הפי הפירות הקרים ומשקה אלכדר בייחוד ומשקה חריות הד הדקל עצמו הנקרא אלטלע ואלגובר ומשקה אל כדרי יש נסחא ות רבות זכרנום ברקוח ואנחנו נזכור בזה נסחא ח חזקה מופלאת והיא לקוחה במי חלב הנקפא המחומץ המ המוכפל וכחו חזק מאד

נסדתו

יוקח מן עסים אל כדר שני חלקים ואם לא ימצא יוקח אל כדר וישם א אותו במגרה ויקח נסורת שלו אויוד

יודק ויוקח אבקו ותשרה עם חציו צנדל בחומץ המוטף
בכלי ההטפה או במי בוסר מזוקק ימים ואחר יבושל בו ב
בשול לאט עם אורך עד שימוח ואחר יסחט ויוקח מן
הסחיטה וכל עוד שיהיה החומץ או מי הבוסר יותר רב ה
הנה הוא יותר טוב ואחר יוקח מי אלדוג המחומץ המוסר
מגבניותו וחמאיותו הדוג אם בסנון נמרץ ואם בבשול
מי הגבינה עד שיבדל המימיות ואחר יוקח קמח
שעורים ויעשה ממנו וממי החלב החמוץ שכר ויתחמץ
אותו השכר ואחר יסונן ואחר ילקח אותו השכר ומדקות
מי השעור ויחמץ וכל עוד שיושנה יהיה יותר טוב וילקח
ממנו חמשה חלקים ויקח פירש ציניות ומי חכושים חמו
חמוצים רבי המים ומי רמון חמוץ ומי תפוח חמוץ רב המ
המים ומי שורבי ומי למון ומי פרונש חמוצות ומי חריות
דקל הנקרא אלטלע הסחוט ומי אלכדר הלח ומי תותים ה
הכנעניים אשר לא יבושלו שלמות הבשול ומי משמש פג
חמוץ וסחיטת הבוסר וריבאס וסחיטת ס׳ זלזלי הגפנים
וסחיטת הורד הפרסי וסחיטת גילופר וסחיטת ויאולש מ
מא׳ שליש חלק ומסחיטת חמוץ האתרוג ומסחיטת כארנג
מא׳ ג׳ חלקים סחיטת כזבורה ועלי פפויר לח ואינדיבי א
וכורטולגא מא׳ רובע חלק סחיטת עלי חלפי ועלי תפוח ו
ועלי פירש ועלי זערוד ועלי ורדים ועלי ורגא פשטור מ
מא׳ רובע חלק סחיטת זקן התיש ורדים יבשים מא׳ עשירי
חלק וסחיטת מינטא לחה שישית חלק ומסחיטת ברבריש
לח חצי חלק יחוברו אלו הרפואות והסחיטות וירכבו על
האש ויושם בו מעדשים ומשעורים קלופים ב׳ חל
חלקים סומק ג׳ חלקים גרגרי רמון ג׳ חלקים יבשל הכל על
האש עד שישאר החצי ויעזב עד שיתקרר וימורס בכח וי
ויסונן ויוקח מכמפורא לכל משקל שלש מאות זוזים מש
משקל וישחק הכמפורא ויזורה על צלוחית או צפחת ויצ
ויוצק עליה הרפואה לאט ויסתם פיה בצמיד פתיל חזק ו
ואחר יונח על גחלים עד שיודע שהוא יתחיל להרתיח ו
ואחר יוקח ויסוכסך ויובל בכלי מזוגג ויסתום ראשו שלא
יכלה הכמפור ויסתם בטין והשתיה מזה עד עשרה זוזים׳
ויש אנשים שמשימים בו צנדל וזנגביל ואגים ופלפל
וספרי חלקים שוים כפי שעור שיראה׳
וכשיצא הגדרי בשלימות ויעבו השביעי ויתרא בו חכשו
הנה מן הגבון שיפים אותו בנחת במחט זהב ותקנה המוג
המוגלא במוך ואמנם המליחה אא׳ בלתה ואם תרצה למ
למלוח הרחק המליחה ממה שהפיסות מן הגדולות המכ
המכאיבות בקרוב כי זה יכאיב אחר תמלח זולתם׳ והניח
שיסתם בה דרך פיותיה עד שימס המלח ולא תמלח קודם
שלמות הבשול כי זה לפעמים יחדש כאב חזק ומורסא וה
והמליחה היא דבר אא׳ בלתה אחר שיתבשל וזה במים מ
מלוחים שיש בהם כח מהזעפרן ואם יהיו אותם המים מי ו
ורדים הנה הוא יותר טוב ואם יהיה מים שיבושל בו הת
התמריץ ועדשים וורדים ואחר ימולח הנה זה תכלית וכ
וכש׳ אם ישים בו גב׳ כמפורא וצנדל כי זאת המליחה מ
מבשלת ומנגבת ומפילה במהרה והעשון בתמריץ
מועיל מאד ובסתו ראוי שישקוד במדורה מן התמריץ וא
ואם יהיה הגדרי חזק הלחות אי אפשר מבלי עשון בהדס

ועלהו ומן ההנהגה הטובה כעת הבשול המועט והערמה
בנגובו שיישן בעל הגדרי על קמח אורז ודוחן ושעורים ו
ופולי׳ והיותר נאות שתשימם מלוי כסת הוא קור
קוסרא שתהיה לבגד דק כדי שיעבור בו הכח ועלי סוסן
טוב בזה והשמן רע בעת הזאת כי הוא מונע הנגוב ואם י
יתחיל הגדרי להתנגב הנה ראוי שירטה ברפואות הנזכר
הנזכרות עם כח מזעפראן ואם יקרה שחין מן אלגדרי תו
תועיל האספלנית לבנה וכש׳ מעורבת במעט כמפורא וח
וחכוך שרש קנים במי ורדים וחכוך שרשי אילן חלפי או
אילן הזערוד ולפעמים יועיל שיזרה עליו סירושא
וליטרגיר ואם יהיה באף צרבת הנקרא חשכרישא יועיל ה
הקרוטי הלקוח בשמן ורדים עם כח מסרושא ואקלימיא ו
ועשית שמן אחר הנגוב ובעת ההשחנה גם כן טוב
אמנם בעת הנגוב במה שמפיל מהרה ואמנם בעת
ההשחנה כי הוא חומר האספלנית והאספלנית האדומה ל
לשחינים המתילדים מן הגדרי טובה

פרק יא

בשמירת האברים ולסגור
בעדם מפגע הגדרי וה
והחצבה האברים
אשר ראוי שישמרו מפגע הגדרי והחצבה הם הגרון והעין
והנחרי והריאה והמעים כי אלו האברי׳ הם אשר ישחינו
ואמנם מן העין אולי יסורו ולפעמים יקרה בהם
לובן ואולם הגרון אולי יקרה בו מחנק ולפעמים
יקרה מן השחינים מה שימנע הבליעה מן הושט
ולפעמים תתפש לאכול שם ממיתט ואמנם הנחירי
אולי יקרה להם שחיגים שיסתמו מעברי הריח ואמנם
הריאה אולי יקרה לה מצמחי הגדרי והחצבה צרות נשימה
חזקה ולפעמים יפול בטישי אם תשתחן ואמנם ה
המעים אולי יקרה להם הפשט יקשה להשיג ברפואה
ואמנם שמירת העין הנה יותר טוב שיכחל במורים בבק׳
ובערב ומי כזבורא ומי סומאק שכבר שם בהם כמפורא
וכש׳ ביום הראשון והמוריי׳ גם כן לבדו וכן יכחל בכחול
מולש במי כזבורה ומי סומק שיושם בו כמפורא וס
וסחיטת בשר הרמון טוב גם כן בראשונה ואמנם
אם יתראה הנה הכחול במי ורדים וכמפורא יותר נאות וה
והנה זכרו שהכחילה בנפט לבן טוב מאד בזה ושמן פש
פשטוק ממה שיעשוהו הנשים בארצנו אחר הגדרי וחוש
פגע בעין ויסיר ענן שבה ויתקן העין והשיאף הלבן
טוב בעת הראות הצמחים ואמנם שמירת הפה ו
והגרון הנה בכמו מציצת הרמון ומציצת גרגריו בתחלה
ומציצת התותים הכנעניים ולערער בעסיסו הקרוש וכ
וכש׳ אם יתחיל להתרעם מכא׳ בחם ואז ראוי גם כן שיגמע
עסיסו דבר אחר דבר ואמנם הנחירים הנה רטיות
ממאמיטא וצנדל ועסיס בוסר וחומץ ושאיפת החומץ לב
לבדו חזק התועלת ואמנם שמירת הריאה אין כמו ל
לקיקת העדשים רבה עם זרע פפויר ואמנם שמירת המעי
הנה רוב מה שראוי שישמר ותחזק אחר ההתחלה בקובצי׳
וכשתתחיל ההתרה באחרית העלה תרפא בעוגות אשפ
אשפודי בעסים ריבאס ועוגות זרע אסיטושא

פרק יב

בעקירות רושם הגדרי בזה נדבר עוד פעם א אחרת בדברנו בקשוט ואמנם עתה נזכור מה שהוא יותר נאות ויותר חזק היחס ו והנה ממה שיעקור רושם הגדרי שרשי הקנים וסרקקולא ו וזרע אבטיח וקלפתו היבשה ואוזר רחוץ או מי השעורים וחלבון ביצה וטין רך וליטרגי וסוכרי טברזד ואמידו וקש וקשואים ושקדים מתוקים ומרים ומן השמנים ש שמן לילי ושמן פסתק וחלב החמור בשמן ורד וכיוצא בו והמים שיהיו בטלפי הנמל כשיצלה באש כי זה בתכלית הטוב וממה שהוא יותר חזק קצף הים ואבן אלפלפל וקושט וארמוניאק ולבונה ובורית ועצמות נרקבים שרופ שרופים וזרע צנון וקמח צנון יבשה ואריסטולוגיא וטור ותורמוס ומן המאכלים הטובים המיפים הבראה העפרתי הרמון המתוק הרחוץ והיין הטוב וחלמון הכיצה הנמרש ומרק התרנגולת ואפרוחי פרדיץ ואלקביג ואלטהוג מפיט מפוטמים וראוי שיתמיד בעליו ומן המורכבים יוקח עצמ עצמות שרופים וזבל הצאן הישן והדס חדש ואמידום וזרע אבטיח ואורז רחוץ וזרעונים מא׳ עשרה חלקים גרגרי בא באן ותורמוס וקושט ואריסטולוגיא ארובה מא׳ חמשה חל חלקים ומשרש קנים יבשים עשרים חלקים ילקח ממנו ר רטיה במי אבטיח או במי הקשואים או במי שעורים או ב במי הפולים וירטה בו האבר וירוח בבקר בבשול ויאולש אחר הדס חדש עצמות נרקבות שרש קנים פרסיים אמידום זרע אבטיח אורז רחוץ גרגרי רמון קושט חלקים שוים יוקח ממנו תמרוק וגם תורמוס וזרעונים שהורים

פרק יג

בקדחות המורסות כבר ידעת ענין הקדחות הנ הנמשכות אחר המורסות החצוניות שהן ברוב תהיין ממין קדחו׳ יומיות בהיות המורסו׳ האלה ברוב אמנם יובל אל הלב חמומם בלתי עפושם ורוב זה מסבות מתחילות ואמנם אם יובל עפושם אל הלב לגדלם או לה לקרבתם אולי תשוב הקדחת מבלי מין קדחת יום ורוב ב כיוצא בהן אמנם תהיין מסבות מקדימות גופיות ומלואיו׳ וכבר תהיין משחינים תפגנה אליהם ליחות מגונות ותתעכבן בבשרים הרפים ואמנם הקדחות הנמשכות אחר המורסות אולי לא תהיין מהגעת החום אל הלב בלתי העפוש וחוזק מה שתהיין הקדחות מן המורסות הפנימיות בהיותן ממין החמרה בקצת הקרבים ויתחזק הכאב והצמא וההתלהבות ויורה עליו אותות ערוב המרה הרבה עם הדם ואלו המורסות הפנימיות כמו מורסות המוח וקרומיו ונקב האזן והגרון לעתים והטר והטרפשות הגלוות אל החזה והכבד והכליות והמקוה והרחם והמעים וכיוצא בהם והנה תתחלפן קדחותיהם ב בחוזק וחולשה כפי הקורבה מן הלב והרוחק ומה שתהיה מהן גם כן באברים הכשריים תהיה קדחתו יותר חזקה ומה שתהיה באברים הק ומיי וכיוצא בהם תהיה קדחתו יותר חלושה ומה שתהיה בשכונת השריגים הנה קדחתה יותר חזקה ומה שתהיה בשכונת הורידים ל לבדם הנה קדחתו יותר חלושה ולא תמנענה אלו הקדח הקדחות מהקפים להעצר כפי הליחה הנשפכת אל מור מורסותיה והקפותיהן כפי תולדותיהן וכפי תנועתן וכפי משיכת החום והכאב אותן בהיות לכל ליחה הקף יאות ב בה ודע כי פעמים רבות תרפא המורסא בבעלת הצד וזולתה ותשאר הקדחת ויורה שהנקיון לא יפול ואלו הקדחות אם תתארכן תובלן אל הדקה וביחוד אם תהיין המורסות בכבד ואמנם הטרפשיות הנה אם תקבען לא ימתינו עד הדקה

פרק יד

באותותיהן ומשפטיהן הקדחות המורסיות הפנימיות ימצאו עמהם שלשה מינים מן האותות והמקרים אותות ומקרים יורו על האבר העלול ואותות ומקרים יורו על החמר ואותות ומקרים יורו על ענין העלול ואמנם המין הראשון מן האותות הנה כמו הדפק המשוריי והכאב העוק העוקץ למורסא בצדדי החזה וכן הפעול היבש תחלה והרטוב שנית וכיוצ׳ בהם ממקרי בעלת הצד המורים על המורסא בצדדי החזה ובכלל הנה הכאב והכובד יהיו באבר ויהיה יותר חם משאר האברים תוספת חום בלתי מורגל וכמו הכויצה כי פעמים רבות מתחברת עם המורסות החמות באברים העצביים ואמנם המין הש השני מן האותות כמו התחזקות הקדחת בדלוג שלישית מורה על שהחומר אדומיי ואמנם המין הג׳ מן האותות הם הענינים אשר יבשרו בכטחונו או יבשרו באבדו והנה יתחלפו האברים הפנימיים בחיובי הקדחת וקבולת והתמ והתמדתה והקפה כפי גדלה בעצמה וגודל עורקיה וכפי אבריה כי יש מהאברים הפנימיים שהוא קרוב מן ה הלב או חזק ההשתתפות לו כמו הטרפשא והריאה ויש מ מהם שהוא רחוק וחלוש השכונה כמו הכוליא כי בה לא תמצאן תמיד כסבת מורסותיה קדחות חזקות ולא דבקות אבל פעמים רבות תהיין פושרות ומפסיקות ותהיין ממין הקדחות המעורבות וקדחות שלישיות ורביעיות וחמ וחמשיות וששיות ולפעמים יהיה עמה סמור ורתת ויפול ספק בענינה ויורה עליה כובד במקום הכליות וצד הקטן וכאב ויחוד חום באבר יותר המורגל ואם יתחבר באבר ש שיהיה קרוב מהראשי או חזק ההשתתפות או חזק החוש וי ויהיה עצבי הנה הוא עם חוזק הקדחות הנמשכות למורסותיו יקרה לו צער גדול וכויצה ולפעמים ימשכו אחריה מקרים זרים כמו מורסת הרחם כי יתחבר ע עם הקדחת כאב ראש וכאב הצואר והחום ואם יתבער במ במורסות האלו אינו חזק החדות מאד כמו שיהיה בשורפת אלא אם יהיה ענין גדול והסבה בו שהעפוש בלתי מהפשט ולא מתנועע לחוץ והדפק בקדחות המורסות הפ הפנימיות דפק קדחת העפוש קטן בהתחלה מהיר הקביצ הקביצות אל התכלית ואחר יגדל וימהר ויהיה תכוף כפי האבר והליחה וכפי מה שידעת ואחר יהיה משוריי וגליי כפי האבר בעצביותיו וכשריותו והשתן ברובם נוטה אל הלובן ומעוט הצביעה בסבת נטית הליחה אל המורסא כפי מה שידעת

פרק טו

רפואתן רפואת אלו הק
הקדחות היא רפואת ה
החדות אחר רפואת

המורסות כי העקר בהם רפואת המורסות עם שמירת רפו
רפואת הקדחות מקדור והרטבה וכאלו הקדחות לא תותר
שתיית המים הקרים ולא הכנסת המרחץ ואם
תהיה המורסא חמרה יונחו הדברים הקרים והמקוררים ב
בפעל כחוץ כמו סחישת החזרת וחי אל עלם ובורדל נא
ומעט מן סוק השעורים הלבן ולא יסור מלקרר על השל
השלג ויחליף ולפעמים יתערב בו שמן אנפקנון או
שמן וורדים ואם יאבל חזרת הרחוצה וההמקוררת יותר ט
לו ויקבל תועלת בה

פרק יו

בענייני הקדחו המורכבות
הקדחו הנה תורכב קצת
עם קצתן ואולי יתרכבו מ

מהם מינים נפגמים בסוגים מתרחקים כמו הרכבת קדחת
דקה עם קדחת עפוש והנה יתרפבו מהן מינים מסכימים פ
בסוג הקרוב כמו הרכבת מינים מקדחות העפוש כמו
שלישית עם הלבניית בקדחת הידועה בחצי שלישית הוא
אמיטריט וכמו הרכבת קדחות המורסות ולפעמים יתר
יתרכבו מהן מינים מסכימים במין אחד כמו הרכבת שני
שלישיות והרכבת שתי רביעיות ושלש רביעיות ותהיין ש
שתי שלישיות כפי העין הנגלה בקרוב בעונות הלבניית
ושלשת רביעיות בעונות הלבניית ולפעמים תתרכבן
שלש מן הקדחות השלישיות ואם יהיה כפי החלוף תהיה
עונות היום השלישי יותר חזקה למה שיגזור היום הראשון
והתחלת היום השלישי ובן ההקף החמישי וידמה זה חצי
שלישית כמו שהתרכבה משתי שלישיות תדמה הלבניית
ולכמו זה אין ראוי שישתדל בכל ההשתדלות בעונות אבל
ראוי שישתדל במקרים וממה שיקרה אם תהיין אלו הקד
הקדחות שלישיות מזוקקות שתכהרן עונותיהן אל
הקוצר עד שתגיע אל היותר חלוש פוהן תחלה וגם יורה
על ההרכבה שיחזור הסמור אחר המנוחה והנה יתגבה הרו
הרופא החכם בהוראת כל קדחת ומקריה אם לא יבין
ההרכבה מיום הראשון או השני והרכבת קדחת דקה
עם קדח עפושי הוא מבוה שיפול בה ספ מאד כי הן בעלו
הפסקים ופשירות והתחלות רתת וסמור וחזרת הזיעה אם
יהיה שם ועתים פרטיים ויחשבו שיש שם הקדחת עפוש
לבד שוקדת או מורכבת משוקדת ופושרת ולפעמים
תתחבר ההרכבה עד שתדמה קדה אחת מתחברת מתדמה
תדמה לסיכובום ולא יהיה אז ספק מלחזור אל האותות וא
ואם תהיין העונות קצרות לא יושג דבקותה אלא לעין ג
גדול מרוב מספרה ביחוד ולפעמים תהיה פשירתה
ארוכה ובשתתרכבן קדחות מתחלפות כמו חצי שלישית
תסתלק החדה מהן ותשאר הנושנת מזוקקת אם שתהיין ש
שתי פוסקות או שתי שוקדות או פוסקות ושוקדות
ולפעמים תתרכב עם חצי שלישית שלישית אחרת או לב
לבניית או שחוריית ואם תהיה שלישית תעקר השלישית
ותשאר החצי שלישית ואם תהיה לבניית או שחוריית קע
תעקר החצי שלישית ותשאר מזוקקת הלבניית או
השחוריית והנה תפול ההרכבה על פנים אחרים והוא
שתתרכבן פושרת ושוקדת מתחלפות בטוג או מסכימו בו
או מסכימות במין כמו שלישית פושרת עם השלישית שו
שוקדת וכמו שתתרכבן שתי מפסיקות בן תתרכבן שתי
שוקדות והנה חשבו ששתי שוקדות לא תתרכבן כמו שת
שתי שלישיות או הליחה בהיותה בתוך העורקים אי אפשר
שיתחלף מה שיפול בו העפוש יהיה גושא בבולי ואין הכב
הסברא הזאת מבוה שראוי בלי ספק לפי דעתי וזה כי העפו
העפוש יתחיל בלי ספק ממקום אחד ואחר ירדן עד שיגיע
למשפטי ההתחזקות והאומץ כפי הדרגת העפוש הראשון
ותהיין לו תנועות כפי מה שהוא ואינו רחוק שיזדמן עפו
שיש לו כמשלה מה יתחיל בחלק מן הליחות אין לו כמש
כמשלה מה שימשך אחר זולתו אבל יתקבץ בו שיתחיל
וימשך עמו יחד ויהיה לו הדרגה והפשר וחזק ומיני ה
הרכבות הקדחות שלשה נבנסת ומחלפת ומשותפת
הנבנסת היא שתבנס תבא אחת על אחרת המחלפת
היא שתבנס אחר ההפסקה המשותפת שמתחילה עמה
ואם ראית קדחת דבקה ויש בה רתת ולא זיעה או אולי יפ
יפול בה רתתים רבים וזיעה אחת אז תעיד בהרכבה ובן
אם ראית קדחת דבקה הפליגה בקור הקצוות והרתת וא
ואמנם המעט מהם הנה לפעמים יהיה בדבקה

בסטר

אל גב הוא חצי שלישית של
שלישית ונקרא בלשונם
אימיסריטיאוש חצי שלישית

היא קדחת מורכבת משתי קדחות אחת מהן שלישית והא
והאחרת לבניית ותהיה יום אחד עונות השלישית והלבני
והלבניית יחד אם על דרך השתוף והזדמן ואם על דרך ה
החלוף השבונה ואם על דרך ההכנסה והיותר קשה
הידיעה שבחלקים הוא הראשון והאחרון הב ולפעמים תה
תהיין שתי הקדחות דבקות כי שני העפושים בפנים
ולפעמים תהיין מקיפות נפסקות כי שני העפושים מחו
ולפעמים תהיה האדומה שוקדת כי עפושה לפנים והלבנ
והלבניית בהפך ולפעמים יהיה בהפך ואנשים ישימו הח
החצי שלישית המזוקקת קדחת מורכבת אשר תהיה מק
משלישית מחוץ ולבניית מבפנים ומה שהוא זולת זה
יחשבוהו בלתי מזוקקת ואין זה ממה שראוי שיתעסק בו
יתרון התעסקות ולפעמים תהיה הקודמת אל העפוש
היא האדומית ולפעמים תסכימן יחד וגם הנה פעם ת
תהיה הליחה הפועלת לקדחת הלבניית יותר גוברת ופעם
הליחה הפועלת האדומית יותר גוברת ואיך שיהיה
הנה הליחה הלבניית תשים עונות האדומית ארובות
ובאוחרות הגבול והליחה האדומית תשים עונות הלבני
הלבניית בהפך ולפעמים תארך חצי שלישית זמן אר
אריך עד שבעה חדשים ולמעלה מהם ולפעמים תהיה
חצי שלישית חולי חד ולפעמים תהיה חצי שלישית
מהקדחות היותר ממיתות כי היא מובילה לדקה ולחוליים
הנושנים הקשים

פרק יז

אותות חצי שלישית
אותותיה היותר מיוחד
מיוחדים והיותר נבונו

ואעפ"שאי אפש מבלי עיכובים אחרים הוא שיהיה זמן זאת
הקדחת באחד משני הימים יותר ארוך מזמן השלישית ויו
ויותר שקט החמימות ואחר יהיה ביום האחר יותר קל הע
העונה ופחות בקרים ולפעמים יוסיף שניות בהם הסמור
ברוב העניינים פעמים ממה שיקרה מהתאבקות שתי הל
הליחות או להכנם אחת מהן על האחרת ולפעמים יפול
זה ההשנות שלשה פעמים וכבר יתחממו האברי והסמור
קיים עדיין זאת הקדחת אשר היא חצי שלישית הנה הג
הגוף לא יקנה ממנה נקיון שלם ותהיה התחלתה והוספת
חזקת התגעשות ובש אם תהיה משתפת או נכנסת בכ
בכמו הערת ההיא ואז תהיין לסמור חזרות ויהיה התכלית א
ארוך וכל עוד שתחשוב שהגוף מתחמם והקדח היא בעל
תכלית יתחדש סמור חזר וזה להשתלשלות אלו המקרי ול
ולהתדבקו אלה הכחות ותכלית העלה הזאת בעתים הפר
הפרטיים והכלליים קודם תכלית הלבנויות ויותר מהידת
התכלית ממנה ויותר מאוחר מתכלית המרדיות כי החום
לא ירתפשט אלא בקושי ובש בהתחלה ויתחזק חדותה בעת
התכלי וכן תהיה הירידה ארוכה ממה שיקרה מן ההעמדות
יחייבם מו לקות אחת משתי הליחות אל האחרת ויסעט ש
שתפסק בזיעה והקדחת הזאת הנה היום השלישי מיסיה
דוגמת הראשון והרביעי דוגמת השני הנה תפול ההוראה ד
על חצי השלישית כפנים מתחלפים כי כבר תפול מן המ
הכנ גים וכבר תפול מהמקרים והגפילה מן המנהגים ה
הוא שיהיה האדם ירבה בגופו האדומה ועפושה ואחר ית
יתעגג ויעזוב תנועה ויעשה מזונות וכינים ממיני ההנהגה
יולידו הלבנה או שיהיה אדם ירבה בגופו הלבנה ועפושה
ואחר יתגועע הרבה וירגיל מה שיוליד האדומה ממיני הה
ההנהגה גב אם יחייבו השנים בו וזה כשיהיה הבחרות אח
הגערות ותגבורת לחות או הזקנה אחר בחרות וחדות מזג
ואכנם מן המקרים כמו הדפק והשתן ויציאת מה שיצא מ
ממנו בקיא וצואה וענין הבשול ואותותיו וענין הצמא ו
וענין המשוש וענין הסמור והרתת וענין העתים וענין הע
העונות אמנם הדפק בה יהיה פחות גודל ופהירות ותכיפ
ממה שיהיה בשלישית ופוזות בנגודם ממה שיהיה בלב
בלבנית ואכנם השתן הנה יהיה מאוחר הבשול והקיא מ
מעורב מברות ולבונה והצואה מעורבת מאדומה ולבנה
ואכנם ענין החמום והקור והצמא והסמור והעתים וה
והעונות הנה כבר אברנו בהם מה שראוי ואכנם תפול ה
העכידה על היותר גובר משתי הליחות בנוגר בן האותות
כי אם תגבר הלבנה תהיין העונות יותר ארוכות והסמור פ
פוזות והלחיצה וכש בדפק יותר חזקת החולשה והקצוות
יבהר מהירים לקבל הקור בתחלת החולי ויותר מאוחרים
בנקויו קרירותם והצבא פחות וקיא הברות פחות והשתן
יותר הזק הלובן ופנות והזיעה פחותה והשנים נוטים לג
לנערות או לזקנה ומזג הגוף הנה יורה עליו וכן ההרגל
ומה שינהג כנהגו ואם תגבר האדומה תהיין העונות
יותר קצרות והקצוות יותר מהירים להתחמם והצמא וקיא
הברה יותר והזיע יותר שופעת ולפעמים יטה אל הסמור
פרתת ויהיה השתן יותר חזק הצביעה והשנים נוטים יותר
לבהירות ומזג הגוף הנה יורה עליו וכן ההרגל ומה שילך
במשפטו ואם ישתוו שני הליחות יתכללו האותות ויהיה
ויהיה סמור רב מזוקק שלם בלתי מרתת ולא חוזר לרתת
והנה תהיה ההדבקה יותר מבואר בסובבת ובשוקדת אשר
ייחדוה אנשים רבים בשם חצי שלישית המזוקקת ותהיה
השוקדת היא הלבנית יהיה רתת וחולשה בדפק כי
הליחה החיצונה היא אדומה ואין חולק אליה מצד הלבנ
יוצאת עמה במה שיחוייב מהרתת אבל יהיה יותר חלש
ולפעמים יהיה בה הקור והסמור עד שיתעה בתכונית כמו
שידעת וירבה בה הזעם הקרבים והבשן עם קור הקצוות ו
ויהיה הדפק יותר חזק וקושן והעכוב ואם תהיה השוקד
היא האדומה לא יהיה רתת ולא סמור רב ויהיה הדפק יותר
גדול וכהיר והצער יותר חזק ואם תתרבן שתי תמריות ל
לא יהיה רתת כלל ויקרה לשלישית השוקדת שתקל קודם
קלות הלבנה ואם לא יהיה חזרתה קודם הזרתה

פרק יט

ברפואת חצי שלישית
הראוי בחצי שלישית

והבונה בהרקת הליחה כפי דרכי ההרקה בשלשול ובהקאה
ובהגרא והזעה יותר מן החוזר בכבדים ובמשלשלים ראוי
שיומתן בהם השלול אלא אם יהיה ממין מה שירבך השבע
ויתירהו ולא יכלכלו אותו כמו מי קוריגואיל עם גלנגבין
אם יהיה הגובר הלבנה וכמו התרנגבין ושירבשת ומשרת
תמר אנדי ומשקה ויאולט אם יהיה הגובר האדומה וכמו מ
שיורכב משני אלו אם תהין שתי הליחות שוות ואחר הראות
הבשול אם יורק בחזקים יעשה והקיא ראוי שיהיה גם כן כ
כפי הגובר אם כמי סנין עם סכנגבין חם או סכנגבין עם
מים חמים והיגרה ראוי שתהיה במה שיש בו שוני
ואם תמהר להשקות המשל שלשים קודם הבשול יפוחד על
עליו השרשם ואמנם הרפואות המועילות בדרך החולך אל
התכלית לתקון הליחה ולכשלה ולהשיב פגעיה הנה מן
הנפרדות אפסנתין אך אחר השביעי והראות הבשול ויהיה
הרוכוזי הטוב מכיו ואם מהרת בו יניע הליחות ולא ידיק
ויחדש צער ומצוק וחפץ קיא ואחר ישוב עליהם בחומו
וייבשם ובקביצות ויעצרם וגלינוס ומי שלפניו י
ירפאו אותה במי השעורים ויש בו בח מהפלפל והנה
אמרו קצת הרופאים הראשונים בגלינוס כבר הואיל בסכ
בסבלות ועמד עד שראוי שיפלאו ממנו ולא ידע שהפלפל
מלהיב הקדחת ומי השעורים מעצל הליחה והנה ח
חטא זה המקשה חטא לא ייוחד בעניין הזה אבל העקר הג
הנכון בסעד הטבע בשיוכן לקומם כמו הליחות האלה ה
הנה יהיה ברפואות מורכבות בין מחממים ומקרירים כדי
שיבדיל בין שתי הכחות ויתעסקו המקררים בקדחת וצד
וצדדי הלב והמחממים בליחה ומי אשר ירפא חצי של
שלישית בזולת זה הנה אם אין חטבע חזק להבדיל הנה
לא יצליח הרפואה איך שיעשה והנה חטא מפנים
אחרים מצד אחר לא ניצטרך שנלך בהזרת זכרונם דרך ה
המאריכים והנה אמר זה החולק שיהיה ראוי שיעשו הם
המדקוקים אשר אין חמום חזק בהם כמו כרפס ושבת ולא
ידע שהפלפל הנה אפשר שיקורר בחמעטתו עד שישוכר
חמומו ולא יקצר דקדוקו מדקוק כרפס הרב ויהיה מי השעו

השעור עוד לו בהגיע כחו והתיש כח הפלגתו והפלת
הליחא אליו להקש העברת כחו בהם ואחר זה ה
הפליאה כי חשב שגלינוס היה מבי שיסכל שהפלפל מל
מלהיב הקדחת ויחשבוהו בכלל מי שנתעלם ממנו זה עד
ששגה בזה ואמנם ההרכבות מן הרפואו
אשר ראוי לעשותם הנה הוא ככו עוגות אפסנתין ועוגות
עוגות שובות לחצי שלישית ורדים שרש ליקוא
ליקואירסיאה מא"ד תורנגבין ג אשפיק גרד סחיטת אפס
אפסנתין אספודי מא' משקל שנים תעשה עוגות אחרת
להתלהבות ורדים ששה זוזים זרע אסיטושא נומא ארביק
מא"ד זוזים אמידום ג זוזים ברבריש אשפודי זרע לגלוגו
מא"כ זוזים דרנגן זעפראן אשפיק ריברברי כא"א זוז
כמפורא שני דניקום תעשנה עוגות עוגות אחרות
טובות לבעלי הקדחות הזאת ובשאם יתרעם ע"ז זה
שלשול ושעול תארס אשפיק גרד אלואין זעפרן
ברבריש ומיצו מא' שלשה זוזים ריברברי ד' זוזים
אשפודי ורדים בפוטרותיהם שלשה זוזים לאקא נומא
קליחה קקברי מא' חמשה זוזים זרע אסיטושא קלוי ששה
זוזים שן ארמיני ז זוזים תעשנה עוגות נסחא אח
אחרת טובה ורדים אדומים ו זוזים ברבריש נומא ארביק
זרע אסיטושא מא"ד זוזים אשפיק פוליקריא אשפודי אמ
אמידים זרע לגלוגות גרגרי קשואים קלופים מא' ב זוזים
זרע הנדבי זרע קושקוטי מא"א זוז וחצי מין רגליציאה מ
משקל א' זוז לאקא ריברברי מא חצי זוז אחר יקובן הכל
ותעשנה עוגות גרגרים טובים לעלה הזאת ולכל
הגישנות והקדחות המזיקות לקרבי ובשאם תהיה הליחה
הלבגיית יותר נוברת תארס אלואין מסטיק מירבולנש
סיטרינש סחיטת אפסנתין ורדים אדומים חלקים שוים ז
זעפרן חצי חלק יעשה גרגרי במי אינדיואה והשתיה מהם
משקל שני זוזים בסכנגבין נוסח טוב יאות אחר הבש
הבשול אלואין משטיק סחיטת אפסנתין ורד בשוה זעפרן
חצי דרכמון תעשנה גרגרים במי אידיואה והשתיה שני
זוזים בסכנגבין

פרק ב

הנסיגה והיא חזרת החולי
הנסיגה יותר קשה מן שש
השרש והעצה הנכונה ש
שלא תמהר להחעסק ברפואות עד שיתבאר הענין כי היא
ברוב הענינים רעה
נשלם האופן הא' בקדחות

האופן השני

בהקדמת הידיעה ומשפטי הבחראן הוא הגבול
והוא שני מאמרים אנחנו נזכיר בזה האופן ענייני הגבולים
וימיו ואותותיו ואותות הבשול ומה שיווחד מן האותות כן
המשפט מן המשפט ומן האותו הטובי ובלתי טובים ואל
יעלו הם הדברים אשר עליה סובב הענין בהקדמת הידיע
והקדמת הידיעה היא שתדין באותות נמצאים על ענין
מלה אליו ענין החולה מהצלה או מות בסבת מה שידע מן
הכח בקיומו ונפילתו או ידיעת עתו והמבנים אשר
בהם יהיה במשל האם יהיה או לא יהיה

פרק ב

המאמר הראשון בגבול ו
ועניני ההוראה עליו על
טוב ועל רע בו ומה שהוא
בחלקיו ומשפטיו הגבול

ענינו ההכדל בדבור ופירושו שנוי יהיה פתאום אם אל צ
צד הבריאות ואם אל צד החולי ויש לו אותות יגיע הרופא
בהם אל מה שיהיה ממנו וביאור זה שהחולי לגוף כאוב
הצר אל המדינה מחוץ והטבע כמלך השומר אותה והנה
יעברו ביניהם מלחמות קלות ולא יחשב ביניהם
ולפעמים יתחזק ביניה המלחמה ויקרו אז מאותו התחזקות
המלחמה ענינים ומבות כמו הדחיה והתעוררות
וכמו הדיק והסוללה וכמו התרועה והזעקה וכמו שפיכת ה
הדם ואחר יהיה ההכדל בזמן כלתי מוחש השעור באלו ה
הוא ברגע אחד אם שיגבר המלך המדיני ואם שיגבר האו
האויב הצר והנצחון לפעמים יהיה שלם
שיהיה אחד משתי המערכות בשלמות השבירה והרטוש ב
בין המדינה והאחר ואם חסר יהיה ממנו שבר ובתות לא י
יבנעהו מלחזור ולשוב עד שתפול המלחמה פעם אחרת א
או פעמים ויהיה אז הפרוק באחריתה והנה כמו שה
שהמלך אם ינבר על הצר יסורנו וידחנו אם שיגרשנו גר
גרוש כללי עד שיניח מבנו המדינה ואנשיה ושאר הצדדי
המחוברים בה ואם שיגרשנו גרוש בלתי כללי
אבל שיסיריהו מהמדינה ולא יוכל להסירו מהצדדים
האחרים מחוברים במדינה כן הבח כשיבא הגבול הטוב א
אם שיגרש הליחה המזקת מבעוקי הגוף והם הלב והאברי
הראשיים ומצדדיהם והם הקצוו ואם שיגרשה מהראש
מהראשיים ולא יוכל לדחותה מהקצוות אבל הולכת אליה
ונקרא הגבול ההעתקי וכל חולי שיסור אמנם
יסור אט על דרך גבול או על דרך ההתכה שתותך הליחה מ
מעט עד שתבלה בהדרגה ורוב זה בחליים הנושנים והלח
והלחות הקרות ולא יקדימוהו אותות מפוחדים ותנועות ק
קשות וכן החולה בשיבות אם שימות על דרך הגבול או
על דרך הצטוק והוא שיהך מעט מעט

והגבול

היותר טוב הוא השלם
הגאות בו המבואר הגראת
הבשוח המקרים אשר יבשר
בו יום מימי הבשורה בנפילה ביום גבול משובח
וכל גבול הוא אם טוב ואם רע וכל אחד מה אם שלם ואם
חסר והשלם הטוב אם שידחה הליחה דחיה כל
כללית ואם בהעתק ולפעמים הגבול החסר הטוב ורע
אמנם הטוב בהתכה ואמנם הרע בצטוק
והגבול ה"ס מבשר יומו ביום הגבול השלם והגבול
הגופל בחלקי הליחות הרקיקות ההכות והכח החזק והנה
יפול גבול ההעתק בעת שיהיה הכח היותר חלוש ביומי הב
הבשורה וזה בטוב ורע יחד ולא יפול זה הגבול והלי
והליחה עבה והראשון גם כן יתחלף ענינו כי הוא אם
תוזיה הליחה בו חזקת הרקיקות יהיה הגבול בזיעה ואם ת
תהיה למטה מזה אם תהיה חבטה מאד אז הגבול ברעפה

ואם לאו אז בהגיה ואם לא בשלשול וקי׳ ודע כי הניע מן
האף וזוחם האז ולפלוף העי׳ והדמעה מגבולי חלי הראש
והרקיקה גבול מחלי החזה ופתי
ופתיחת דם הטחורים גבול טוב לחליים רבים אך
אמנם יארע ברוב למי שעבר מנהגו בו והיותר חד
כן הגבולים והיותר קרוב מן הפרק רעיפת דם הנחרים כי
הוא יניע דחית הליחה בבת אחת ואחריו השלשול ואחריו
הקיא ואחריו השתן ואחריו הזיעה ואחריו היציאות
והיציאות הן ממין גבולי ההעתק ולפעמים יזדמן
שיהיו היציאות יותר חזקות מן הזיעה הגבוליית
ולפעמים רבות יסולו בהם החליים בבת אחת היו בטוחות
או יהיו רעות ימיתו האיברים כי היציאות אשר יהיה בהם
הגבול יהיו ממינים רבים בדאממיל ודבילות וטעון ונמלה
וגחלת ואש פרסי ואכול ונדרי והצבה ומחנקים ושחינים
ירבו בנוף ולפעמים יהיה הבחראן או דבר ממנו
שיקפיא העצלים והעצבים כגרב ומיגיו וספחת וסרטן וא
ואלבריץ וחולי הפיל והדליות ונפח הקצוות וזולת זה
ומכיני ההעתק מה שלא יובל אל היציאה ואחר יפעל כמו
הלקוה והכויצה והרפיון וכאב הירך והגב והארכובה והיר
והירקון וחולי הפיל ודע כי רע הגבול הה
הוח מן ההעתק אשר יהיה בו מה שלא יפול הבריאות בו
והיותר משובח ההעתק מה שיהיה למטה והיותר משובח
היציאה וההעתק מה שיהיה לחוץ ואחר הבשול השלם ורח
ורחוק מהאברים הנכבדים ויש למורה שיורה מן
העניינים המעידים על הגבול הטוב והרע וכמו שהאויב ה
הצר אם בקע המדינה והואיל לתפשה והצר והשקיף והת
והתחזקו אותות ההפלה החזקה והמלך השומ׳ רחוק בלתי
מזומן בכלי זיניו ולא מעותד להריק כליו ויהיו האותות
מעידים על מה שירצה שיהיה מנוצח או האויב הצר כן ה
הרופא יקבל הוראה מהעניינים המעידים על רוע ענין הג
הגבול ואם יהיה העניין בהפך הנה הכשפט בהפך
וכן אם יניע החולי אותות הג
הגבול אשר נזכירם קודם גפילת הבשול יורה על יציאה ב
באבר ועל דבר אחר ולפעמים יהיה אחר מן הבר
הבריאות והטובה שבהעתקות תורה על גבול רע
ואם יהיה שם בשול מה יורה על גבול חסר ואם
יהיה בשול שלם יורה על גבול טוב שלם
והגבול השלם יהיה בעת התכלית ולפעמים
יהיה בעת הלקיחה בירידה ולסבה הזאת יעיק לגבול הטוב
השלם קור חזק כי התכלית קשה בחולי איך תהיה בו היר
הירידה ורוב מה שראוי לרופא שישיג הזק הקור
שיחטם ויצוק על בטן העליון שמן חם עד שיראה הזיעה ת
תתוסיל האחר יחדל מליצוק ויקנח הזיעה וישמור המקום כ
בשווי ודע כי תנועות הגבול כ
כשנפלו ביטים וזמנים אשר הלך בהם הענין על מנהג ה
הטבע שיתנע׳ החולי התנע׳רו יהיה אם הראות מן הטב׳
בבחינת העת ובבחינת הענין בנה׳ת מי שיהיה בעל התק
התקוה ואם יפול המחלוקת קודם עד אשר בה תנ
הטבע מיצמו והנה המחלוקת ההוא מן החולי והכרח
ממנו זה מבה שיורה על חזק התלחצות החולי
וחבור הליחה כמו שתתנער בעת נטית הליחה לפי
האצטומכא ויניע הקיא או לתחתיתה ויניע השלשול
וכן הענין בחדשו שעול ועטוש וכן אם יהיו האו
האותות מורים על גבול יפול ביום היד׳ ויקדם עליו ויטצא
התכלי׳ הגבול יתנועע ביום שלפניו ואם יהיה הגבול כמו
יא׳ הנה זה יורה שהגבול לא יהיה שלם ואעפ׳ שכבר יהיה
טוב אלא שהוא גם כן יורה שהשבע נכהר בהתנערות
ואם יהיה החולי רע ומגונה לא תקוה גבול טוב ואם
יהיה החולי בטוח לא יקווה שיהיה הגבול שלם
ובכלל כשיקדמו תנועות הגבול קודם התכלית הראוי בח
בחולי ההוא אם שיהיה לחוזק החולי או לחוזק תנועתו ל
וחדותו ואם לסבה מחוץ תזדרז הכח ממנו בחטא
במאכל ומשתה או תנועה או למקרה נפשיי
ויש למקרים הנפשיים להניע הגבול ולשנות אופניו כי
הפחד ימהר הגבול בשלשול או בקיא או בשתן והשמחה י
ימהרהו בזיעה וזה כפי תנועת הרוח לחוץ ולפנים ואם
קדם התנערות די שישים הכח במבוכה לא יתקיים עמה
עד פחות מהתכלית הלא הוא אות מות ולפעמים ישא
ישאר הכח שארית עד התכלית ויהיה שלום
ודע כי הגבול לא יפול ביום המנוחה והה
וההפסק ולא ההשקט מהצער אלא בפליא׳ מעט והראשון
בהם יותר מעט ואמנם ראה זה ארכגנים בגבוליו פעמים
וגליונים פעם והטוב שבגבולים מה שיהיה בעת ה
התכלית ויותר אמתי ומה שיקדימהו בלתי בטוח בו אבל
יהיה אם חסר ואם רע וחרד אמנם בהתחלה הנה
לא יהיה גבול כלל אלא ממית ובכלל הנה הקרית אותות
הגבול בהתחלת החולי יורה על מות ובתוספת אם יהיו ש
טובים יורה על גבול חסר ואמנם בירידה לא יהיה
גבול לגמרי ואמנם איך יפול המות בו או ענין שא
שאינו גבול טוב עדיין נדבר בזה אחר כן
ודע כי הגבול בחליים הבטוחים יתאחר כי הטבע לא יחי
יהיה פתוח ואפשר לו שילך עד שימצא שלמות הבשול
ובממיתים יקדם ולא יכלה העולה מזמן חליו בפתע ואי
ואינו על דרך ההתכה אלא וכבר היתה הרקה משובחת
או יציאה משובחת ואמנם ההתכה המוחלטת והעמוק
הממית לא יקדמום מקרים מפחדים הלא הרקות מורגשות
ודע כי החליים מתחלפים כי יש מהם שיתנועעו
בהתחלה ואחר ינוחו וישקוטו ויש מהם שהם כהפך
ופעמים רבות יורו האותות שהגבול יהיה בדחית הטבע ח
חמר החולי לצד בדחית אליו החפר בהכרח ויצטרך שת
שתחזק אותו הצד ואותו אבר ותהיה הליחה לחלוף המקום
ודע כי לפעמים יהיה גבול ויחשב מן הש
השישי ויהיה הוא השביעי וכבר נתבאר התחלת החולי כי
הגבול הטוב יכעט ויהיה בששי ודע כי מיני השתנות
החליים ששה כי החולי אם שישתנה אל הבריאות ואם אל
המות בפתע ואם שישתנה אל הבריאות מעט מעט א
או אל המות מעט מעט ואם שיתקבצו בו שני דברי וילוה
אל הבריאות או יתחברו בו שני הדברים וילוה אל המות

323

ודע כי שם בחראן נגזר בלשון יוני מפרוק הדבור אשר ב
בין המתוכחים או המריבים בעת המשפט על האחר כאלו
הוא פרוק והפרד ויציאה מהמעמד

פרק ג

מאמר כללי באותות הבח
הבחראן הבחרא יקדימהו
בהיות נפילתו בלילה ביו
ביום ואם יהיה נפילתו
ביום בלילה ענינים ודברים הם אותות לו כמו הצער והמ
והמצוק וגעש ושעול וערבוב שכל וכאב ראש וכאב הצ
הצואר וסבוב הראש ומבוכתו והדמיונות בעין
והצלצול וההמיה באזן וחבוך האף ושנוי מראה הפנים וה
והתהפכם פתאום לאודם ולכרכומות ורפרוף השפה והעין
וצמא ודפיקה ועלוף וכאב האצטומכא וצרות נפש וכובד
יקרו פתאו וכובד תחת הכסלי ומתיחה בהם וכאב ורפרוף
וכאב ראש ורפרוף בעצלים וחבלים בבטן וקרקורים
וגם יקרה רתת יורה עליו ויקרה כאב יגיעי וגם
ישתנה הדפק מעניגו בו ויורה עליו והנה יעצרו
בסבת הגבול דברים יהיה מדרכם שיורקו מדם הנדות או ט
טחורים או שלשול והנה יורה עליו שהתנועה תתחדש
בהפך הצד והאותות הליליות חזקות מהיומיות

והסבה

בזה כי לא יסופק שהל
שהליחה הפועלת לחו
לחולי מעוררת מקרים
ואותות בסבת תנועותיה
ויתחלף אם בסבת התחלפות הליחה ואם בסבת ה
התחלפות צד התנועה אם ההתחלפות בטבע בסבת
התחלפות הליחה הנה כמו שתראה התנועה מן ה
הליחה אם תהיה למעלה ואחר יורו ההוראות ממין החולי
ומן השנים ומן המנהג ומן המזג וזולתו שהליחה דמית יגיד
הרופא ברעיפת דם הנחרים ואלו תורה שהליחה א
אדומיית יגיד בקיא ברוב האלקים אלא אם יורו
הוראות אחרות מיוחדות ברעיפה ופעמים רבות יהיו
גבוליו ברעיפה ויקדימוהו דמיות ואדומות - והרעיפה
המפחדת אולי תשריש ליחות חליים רעי רבים וירפא מיד

ואמנם

בסבת צד התנועה כי א
אם שיתנועע צד המשא
אל האברים הראשיים
ואשר ילוה אליהם מן ה
הקרבים ויחדש פגעים בפעולתיהם ונזק ישיגם כמו מי שי
שישיג מצד המוח ערבוב שכל וכאב ראש ומה שזב
שזכרנוהו עמהם ובצד הלב דפיקה ורוע הנשימה ומה ש
שזכרנוהו עמהם ואם שיתנועע לצד הדחיה ויהיה
זה על שני פנים כי הוא אם שיקח בדחיה מכל צד
ויתפשט לכל החלקים החיצונים וזה בזיעה ואם ש
שיקח לצד אחד וכאשר יקח מכל צד אולי יהיה הצד שאם
תשקוט לא יהיה אפשר מכלתי שתתפש באברים הראשיים
כמו הצד העליון כי הליחה הפונה אליהם תעבור על צדי
אברי הנשימה וצדדי המוח ותחדש מקרים כמו

מקריה אלו לא יהיה נדחת אבל נשואה ולפעמים
יהיה הפנייה לצד האברים מהם למטה מהראשיים כפי הא
האצטומכא בעת נטיית הליחה הנדחת בגבול שידחה בק
בקיא או שהוא מן הראשיי אלא שהוא סובל למשא בלתי
מוביל במהרה אל ההפסד כמו שתובל אל צדדי הכבד ו
ותדחה מדרך המקוה או המרה ובכל צד מקום
דחיית הגבול כמו פי האצטומכא לקיא וצד הראש
ברעיפה וכיוצא בה וצדדי הכבד לשתן וצדדי המעים
לשלשול ואם תהיה הצורה הזאת לא ירוחק שיהית
לתנועתה בכל צד אותות יורו שמה שידחה מדחיתה יהיה
מזה המין אם יהיה הגבו הנופל טוב או אות יורה על רעת
הראשונה מכללה המוסילה על אותו האבר אם יהיה
הגבול רע ולפעמים יהיה אות אחד באות שיו
שיורה על צדדים רבים ככמו הדפיקה שמורה שהליחה נ
נדחית על פי האצטומכא וכבר יורה שהליחה נשואה
על הלב ולפעמים יהיה אות אחד מורה על ענ
ענין כללי משתתף לתנועה לצד מה ויפלו אותות אחרים
יקובל בהם מופת שהאופן אשר ידחה בו הוא באותו הצד
כמו כאב ראש וצרות נשימה ומתיחה תחת הכסלים למע
למעלה כי זה יורה שהליחה מתנועעת למעלה ואחר
זה לא יובדל אם היא תדחה כדרך קיא או בדרך
רעיפה אלא באותות אחרים וגם יורה שהגבול נו
נופל אל צד מה שנעצר ממה שהיה נזול ויפרד מהפך
אותו הצד כמו אם יעצר הטבע עם אותות גבול טוב מו
מורה שהתנועה הגבוליית עליונית לא תחתיית והיא אם
בהגרה או בזיעה או בקיא או ברעיפה וגם יורה מ
מין החולי על צד גבולו כמו מורסות הכבד אם תהיה בצ
בצד המגובן הנה גבולה אם ברעיפה מהנחיר הימ
הימני ואם בזיעה משובחת ואם בשתן ואם תהיה
בצד המקוער יהיה בשלשול או בזיעה או בקיא וכמו
קדחת הדלקת שרוב גבוליה יהיו אם ברעיפה ואם
בזיעה ויקדם אותה רתת ולפעמים יהיה בקיא או
בשלשול וביחוד כמו השלישית וכן קדחות מורסות ה
הראש יהיו גבוליהם ברעיפה לא זולת לה מקדחות
המורסות כלל ולא בעלת הריאה ואמנם בעלת
הצד לפעמים בזיעה ולפעמים ברעיפת דם
ולפעמים ברקיקה ולפעמים יכלה החולי בשני מיני
גבולים ישלם בהתחברם הגבול כמו הדלקת אם ירעף חח
תחלה ואחר יתם בזיעה שופעת וההרות פעמים
רבות יהיה גבולם בהפלה ודע כי אין כל עוד שי
שיקדמו אותות הגבול יחייבו גבול טוב או רע אבל
לפעמים לא ימשך אחריהם גבול בכלל בעת ההיא אעפ
שעל כל פנים ימשך אחריה גבול בלי ספק טוב או רע בעת
זולתי העת אשר יתחברו בו האותות כי אי כל עוד שתראה
זיעה וקיא ושלשול וכאב ראש וערבוב שכל או רוע נשים
או תרדמה וזולת זה מכל מה שאחריו יהיה עמו גבול ואם
יהיה ברוב כבר יורה בגבול כי

קצתם יהיו אותות לבד כמו כאב הראש וקצתם יהיו אות
ויצד גבול כחפץ קיא ואם יתראו אותות הגבול ולא יהיה ג
גבול אמנם יהיה כפי מה שאמר אבוקרט אות על
מות או יקשה הגבול ולפעמים יהיה ענין בן העני
הענינים אשר הם אותות הגבול מקרה בסבה זולת סבת ה
השקפת הגבול ואעפ שיהיה בעת מעתות אותות הגבול כ
כמו מה שיקרה בשלישית הארוכה קודם העונה קושי וגע
וגעש והם ברוב העתים קודמים על העונה מבלי הוראה
על גבול אמנם בשלישית המזוקקת ברוב יהיה
אות גבול וממה שידריכך הדרך עד שתדעהו מן ה
החולה ששלומו או מיתתו יהיה בגבול אם לא שמירתך ת
תנועת החולי וכחו ושבעו והעת הנמצא כי זה ידריכך שה
שהענין יחייב התאבקות חזק בין החכר והשבע ויסבול ה
המלחמה ודע כי אותות שוב הגבול אותות יורך
על ממשלת השבע ולא יתחלף ואותות רעתו והסרונו יור
יורה על נגיפה ופניעה יעברו בין השבע ומה שיתאב עמו
ואי אפשר לך שתדין הגזרה שהשבע יאנס בלי ספק אלא א
אם ירבה וינדל וכמה פעמים ראינו מאותות מפ
מפחדים כתרדמה ונפילת הבח והפסק זיעה יובילו אחר ש
שעות אל גבול שלם טוב כי השבע בכמוהו הנה פנה מכ
מבל עסקי פעולותיו ונשתדל בכללו בחולי והשתמש כל
הבח בו יתאבק עמו וידחקהו ולפעמים לא ישלים בו
זה ברוב העתי כי הוא לא יבטל מכל הפעלות אלא לענין
גדול או ספק בענין גדול אם יתראה ודע כי התע
התעוררות אותות הגבול ברציפה בימים רצופי בשלישי
ורביעי כמשל יורה על מהירות הגבול ואחר יהיה השוב וה
והרוע בפי הענינים אשר נזכירם וכל שכן אם יקדימו
לעונות הקדחת הקדומה רבה וכל שכן אם יתראה בדפק
שנוי בפתע אם יהיה הגודל ולא ישפל אז תשמח
ודע כי יובש הגוף ובחשו בימי החולי יורה על איחור הגב
הגבול והחליים היבשים מאד אם ממיתים ואם מאוחרים
הגבול והנה יורה על עתות הגבול וענייניו כלם ועניני
אותותיו מה שימצא עליו אותות החולי ברוב
ודע כי הדפק המשקיף באותות משתתפים לבדי הגבולים
החריפים אך הגדול יורה שהתנועה לחוץ בזיעה או רעיפה
וזולת הגדול והמהיר ליצד פנים יורה על קיא ושלשול וכב
ובכלל כל קבוץ על דחית ליחה ובכר נתחזק השבע לא ימ
ימנע מהגבהת דפק וגם כי לא יהיה התרחבות ונטיה אל
הצדדים וקודם שיתחזק אי אפשר מבלי השפילה ולפיזה
ולפעמים יתקבצו שתי אותות ויוזיו שני ענינים כ
כמו קיא וכמו זיעה וכמו קיא ורעיפה וכשנגמור
הכללים האלה אז נמהר אל פרוק מועט

פרק ד

אותות תנועת הליחה בגבול
למעלה אותות כאב ראש
לעלות האידים באותות
הקיא ושתוף האצטומכא

גם כן באותו הקיא ותם כן מאותות זה סבוב ראש וכובד
בצדעים וצליצול והמיה וחרשות יתחדש זה כלו בפתע וזה
והנה יתחבר בו או יקדימהו בזמן מועט צרות נשימה וכוף
וכובד בצואר ומתיחה לבטן ותחת הבסלים למעלה מבלי
כאב והתלהבות הראש ודע כי התחזקות החליים
והבקרים בלילה שהשבע מתעסק בה בבשול הליחה ופונ
ופונה מכל דבר

פרק ה

אותות פרוק זה אם
יתחבר בכל זה מחשך
וסנויר בעין לא יפרדו מ
מכמו ועמהם טרירות פה
ורפרוף שפה התחתונה ויתחיל הענין בנפילת כאב
האצטומכא או חפץ קיא והזלת ריר ודפיקת לב ולחיצה מ
מדפק והשפלה וכל שכן אם ימצא העלול אחר זה רתת ומ
ומתיחה למטה מצדי הכסלים אז תדין שהגבול נופל בקיא
וכל שכן אם תהיה הליחה אדומית והקדחת
אדומית אינה מהדלקת וכל שכן אם יתברכמו הפני
בענין הזה ויפול הראה ופעמים רבות שיביא
הקיא הנופל אחר כובד הראש וכאב האצטומכא מן
הנערים לחולשת עצביהם כויצה וכנשים להרגש רחמן ב
כאב הרחם ובזקנים לחולשת כחם חליים מתחלפים
מתפשטים להתפשטות הליחה המתנועעת בהם
ואמנם אם יתחבר לזה מתיחה בצד הבבד או צד השהול
מבלי כאב כי השהול ישתתף אל העליוני גם כן בעורקי
בהם קורבת צד האף ועורקיו ואעפ שלא יתחברו
בהם ויראה העלול חוטים אדומיים וברקים ויתאדמו הפ
הפנים כאד והעין והאף או צד מבנו ויזל הדמעה
בפתע ויגבה הדפק ויהיה גליי ויכחר התפשטותו ויתחדד
האף ויהיה הבער הראש חזק מאד וכאב הראש דפקני הנ
הנה יפול רעיפה וכל שכן אם יורה החולי והשנים וה
והכיגהג והמזג ושאר האותות על שהליחה דמיית וגם
שהליחה אדומיית גם כן יהיה הגבול ברעיפה ויבשר ברקי
ודמיונות חוטיים ואשיים כרכומיים יראה נכח העין ויות
ויותר יהיה זה בקדחת השורפת והאדומיית והנח
יורה צד הראות הנצוץ וחבוך האף על שהרעיפה יפול כן
הנחיר הימין או השמאלי או משני הצדדים והנה
יעזרו אלו האותות גם כן קור יצאהו יום הגבול ויובש אל
קטן והעור והנה יורו השנים כי הרעיפה רוב כח
שתקרה למי שיהיה בשנים פחות משלשים שנה
ולפעמים יעזרו אלו האותות גם כן התחזקות כאב ראש מ
מאד ביותר ממה שיחייבהו נפילת הקיא עם כאבים
אחרים והתלהבות וקדחת ויהיו הסבנים האחר
האחרים טובים אינם אותות מות ובכמו
זה יפול הרעיפה ואי אפשר
בלתה

פרק ו

הכשפט באלו האותות
המשתתפים והנזברים
והמיוחדים מהאותות המש
המשתתפים

הנזכרים מה שהוא יותר נכון ברעיפה כמו הדמעה והצל
והצלצול וההמיה והחרשות ובתיחת צדי הכסלים באחד
משני צדי הבבד והטחול מבלי כאב והבער הראש ומהם
מה שהוא יותר מיוחד בקיא כמו צרות הנפש ובתיבת צדי
הכסלים במוחלש מקדם ורובו עם כאב בפי האצטומכא
ודע כי צרות הנשימה ובתיחת צדי הכסלים הנכנס באותו׳
הרעיפה אמנם יקרו בעת התחזקות הטבע לדחות ברעיפ
ברעיפה בסבת שהחלל יבלא ותדחה הליחה למעלה
ותלחץ אברי הנשימה ומן האותות המיוחדי בקיא וריעיפה
הנמצאים באחד מהם יקביל למציאות האחד כמו דמיון
נצוצות מבריקות מאותות הרעיפה יקבילם אליהם
דמיון מחשך וסגויר מאותות הקיא ואודם הפנים
מאותות הרעיפה ויקבילה נפילת המראה וברכמותו
מאותות הקיא ולפעמים לא יהיה לו מקביל כמו ר
רפרוף השפה כי היא מאותות הקיא ולא מקביל אליו
מאותות הרעיפה וכמו הבדק באף שהוא מאותות הרעיפה
ולא מקביל אליו מאותות הקיא

פרק ז

באותות נטיית הליחה אל
הזיעה אם יהיה הדפק חזק
הגליות ויהיה בהחזיק היד מ
מהעור יגיע תחתיה טפוח
ויעשה אודם וימצא חמימות בעור עם זה יותר ממה שהיה
ונפיחתו והתאדמו יותר ממה שהיא ויהיה השתן צבוע
נוטה לעובי וכש׳ אם יצבע ברביעי ויתעבה בשביעי
אז תאמוד שתוזי זיעה וכן אם יקרה בחולי נושן רחת חזק
ויתחזק אחריו קדחת וכח חזק והאותות טובים אז תפול
זיעה וכש׳ אם תמעט היציאה והשתן נעצר כן עליו
ובכלל כי הקדחות השורפות אם לא יגבילו ברעי
ברעיפה יגבילו בזיעה ויקדיכם הרתת ואם יראה
העלול מרחץ ואמבטי והכנתו אותם בחלומו הנה
הוא אות זיעה וצביעת השתן יורה ההוראה הרא
הראשונה שהליחה תוגבל מדרך העורקים ואותו הדרך
אם זיעה ואם שתן ואחר יובדל בכח שאמרנו׳
ואין ראוי שיפול גבול זיעה עם התרת בטן גוברת ואין ספ
ספק בהרקה הנופלת בזיעה שיהיה שם תוספת מחום
והתפשטות והראות בכח חזק

פרק ח

באותות נטיית הליחה א
אל אברי השתן יורה על
זה כובד במקוה והעדר ה
היציאה והעדר אותות
השלטול אשר נזכירהו ואותות הקיא והרעיפה והזיעה א
אשר זכרנו׳ ודע כי שרפת האכמה עם כובד
המקוה ושאר האותות אות חזק כי הגבול בהגרה והנה
יורה על זה בלבול השתן ועביו בשאר הימים ומציאות ה
השקיעה בהם ולפעמים יקרה ההגרה על אותות ה
היציאה וכפי מה שזכרתי בשער היציאה ודע כי
בשיתקבץ השתן במקוה עם מעוט התרת הבטן ומעוט
הזיעה בעת ההיא או בטבע העלול ותכונת אבריו קשה
והרגש חצונו אז יפול הגבול בשתן בלתי שלשול וזיעה וב
וכש׳ בסתו׳

פרק ט

באותות נטיית הליחה ל
לדרך הציאת יורה עליו
תחלה כין המותר אם
יודע שאינו דמיי עם זה
שהוא רב ואחר תחזק אמתת זה מאותות קרשי השתן וחב
והבלים בבטן בחדות עם כובד בשפל הבטן והעדר אותות
הקיא אבל חדוש קרקדים ונפוח החולבים ורוב צביעת ה
הציאה מקדם ועפרוריה יותר מן המורגל וכאב על מה שהוא
למטה מצדי הכסלים וגדולן והעתק קרקור לכאב הגב
ופעמים יהיה גב׳ בשביל רוחות הלפעמים יגר השתן ויקרו
אותות הציאה וכש׳ בעלול כבד הבטן קשה כמנהג קטן ה
המשוש וכש׳ באויר הקר ויהי׳ הדפק קטן עם כח חזק ולא
יקשה וקטנו להשפלה והנה יורה על גבול השלשול
המנהג במעוט הרעיפה והזיעה ורוב השלשול וכש׳
המורגל לשתית המים הקרים וגאמר כשיהיה השתן
אחר גבול בכל עתותיו לבן ורקיק אז יפול שלשול יחשב
יפשיט המעים כי המרות אם לא יצאו בשתן וזולתו יצא
בשלשול וימעט מה שיפול גבול בהתרת הבטן עם
תגבורת זיעה או הגרת השתן

פרק י

באותות שהגבול יהיה בן ה
הרחם נדותיי אם לא יכיצאו
שאר האותות ולא יהיה שם
הרקת שלשול ימצאה כבדות ברחם ובקטן ובאב שם
ומתיחה אז תדין שהוא נדותיי

פרק יא

באותות שהגבול יהיה
מפתיחת עורקי הטבעת
הנה יורה עליו העדר ש
שאר האותות והרגל זאת המדה מההזלה ובובד בצדדי ה
הטבעת ודפק נדול גושה לחזק

פרק יב

אותות היות הגבול בה
בהעתק חזק הקדחת ע
עם קיום כאב והעצר ה
ההרקות משתן וצואה ורקיקה וזיעה שופעת ואחור הבש
הבשול או העדרו עם העמדת הכח וקיומו וטוב הדפק וכ
וכש׳ בחליים הבטוחים המאוחרים הנעדרים בבשול
וצד ההעתק יורה עליו הכאב ונפוח העורקים במקומות ה
הפנויים הכלים אליו וחזק ההתלהבות וגם הצד אשר בו
אבר חלוש או כאב הפרקים ואבר מיוגע ואמנם צ
צדי הכסלים אם ימתחו ויכאבו אי אפשר שיקובל כופת
על המקום עצמו ולא על צד כי זה משותף לכל ההעתק׳
ודע כי ההעתקות והיציאות יהיו בקור ובפרקו וב
ובשני הזקנה ברוב אמנם בראשון כי הקור עוצר
ואוחז ואמנם השני כי הכח יאה מהדחיה השלמה׳
ואמרו קצתם כי מי שיעבור חמשים שנה גם מי שיעבור
שלשים ימעט גבולם ביציאה ובהעתק ואין זה כדאי לסמ
לסמוך אבל ההעתק יש לו שתי סבות אחת מהן כ
בליחה שאינה מקבלת

הדחיה הכללית בסבת עביה ברוב ורבויה בפחות והשנית
בכח והוא שלא יהיה הכח חזק מאד אמיץ הממשלה ולא ח
חלוש ונלאה גם כן שלא ידחה כלל מהאברים הראשונים
והשתים מהסבות האלו הם שתי סבות להתחלת הזקנה ׳
ופעמים רבות יקומו מאותות ההעתק ויארע עליהם הדקה
גדולה וכש׳ בשתן שופע לבן ולא יפול ההעתק

פרק יג

אותות ההעתק הזה
למקומות השפלים חדוש
כאב למשה עם התלהבו׳
ונפח בחולבים ובירכים

פרק יד

אותות והעתק הזה
לחלקים העליונים ידה
עליון כובד הראש
והחושים וכש׳ בחוש השמע עד שלפעמים יוביל אל
החרשות אחר צרות הנשימה והשתנותה מן הסדר כאלו ׳
יתחדש זה בפתע ויחדש ברוב מה שיחדש וכן אם יתחדש
תרדמה ורוב זה יהיה ביציאה אחורי האזנים ׳ וכן אם ית
יתמיד בלישה האודאנ ודפיקה בצדעים ואודם בפנים קיי

פרק טו

אותות ההעתק לחולי
אחר אם ראית החולי
החד יחזק בעת הירידה
אז תדע כי הוא פונה אל הגושן

פרק יו

אותות הגבול במורסא נק
נקרא יציאה אם יהיה הכח
בריא והאותות טופים
ויתמיד רקיקות השתן זמן ארוך הנה זה כמה שיבשר
ביציאה ועת שיהיה החולי כליחה מלוחה שיש בה חום וכ
וכן אם יצטל העלול מכלי גבול נראה אבל על דרך העתק
ואחר ראית שרייבי הצדעים חזקי ההתפשטות רבי הדפיק
לא ישקוטו ותראה הבראה משתנה והנשימה תכופה
ולפעמים שעול יבש הנה מי שיש בו זה הנה הוא מוכן
ליציאה בפרקיו והאבר אשר ייוחד בחמלה בזיעה יותר הו
הוא אותו שיפול בו היציאה ופרק הסתו ושני הזקנה כפי
מה שזכרנו מאותות נפילת הגבול ביציאה גם מסבותיה ו
ותהיה היציאה ההוה אז מאוחרת לקבל הכשול אלא
שהחזרות מהם בסתו והזקנה פחות למה ש חייבהו הקד
מההשקט וגם כי קצתם אמרו הפך זה כפי מה שספרנוהו
וכשירבה השתן המימיי בעת עליית הקדחת יורה על כאב
יתחדש בשפל מן הגוף

ומן האותות

החזקים על גבול
היציאה אחור הגבולים
האזרים ואורך העלה
עד אחר העשרים ופמו העלה הזאת הארוכה אם יקרה בה
כאבים בפתע בקצת המקומות הנה תפול היציאה
ובקדחות השלישיות אם לא יהיה הגרת שתן ולא רעיפה
ולא שלשול אז תפול היציאה בפרקים וכש׳ ביום גבולי
וכן ההזראות החזקות שלא יהיה אותו הגבול האחוריי ש
שלם עם אחורו ולא חוזרות חלילה האותות האחרים
והקדחות היציעיות אם לא יוגבלו ברביעי בשתן עב אז
תפול רעיפה ואם תארך יפול יציאות בפרקים אשר עטלו
או אל צד הלחיים היתה היציעה מתגועה או מעצבה אך
היציאה הנופלת פלחיים במתוזיות יותר כי בפרקים
עמלם איגו חזק ולא יהיה בהם מהפרקים משיכה ויהיה מן
הקדחת עליה ומן הבשר הרך קבול ומן היגיעה אם תהיח
תגועיית יהיה זה בפרקים יותר ופעמים רבות תפול ת
חיציאה ויורו עליה אותותיה וישתין בעליה שתן עב רב
ולבן שידחה ואם יהיו הקדחות מתחילות ברתת מטתלקו׳
בזיעה תמעט בהם היציאה וזה כמו השלישית והרביעית
אלא אם תהיה הליחה רבה מאד ובכלל הנה הרתת החוז׳
חלילה תורק בנעורו כל יום ליחה רבה ויטע׳ שישא מותר
ליציאה הנה זה אם יהיה שם רתת וכש אם יהיה עם זיעה ׳
וההגרה העבה גם כן אמנם תמעט עם היציאות והיציאות
אשר בגושנות המתארכות יהיו ברוב באברים השפלים ׳
ובאותם שהם יותר חדים באברים העליונים ובמצועים
בצדדים ובליטרגיאה ביציאות שרשי האזנים ואלו
היציאות פעמים רבות יפלו בגבול שלם ובעלת הריאה פ
פעמים רבות תגבל ביציאות בפרקים

פרק יח

משפטים בכמו אלו
היציאות מה שיתחדש
מאלו היציאות ויספר מבדל
בשול לא יבצע ענינו משני דברים אם שישוב יותר גדול
ממה שהיה או שישו׳ החולי או שתדמה הליחה אל הפרקים
ואל האברים הכואבים או היגע׳ם או חלושים והטובה שב
שביציאות מה שתורייש קלות ותהיה אחר הבשול ותהיה
חזקת הנטיה לחוץ ותהיה רחוקה מן האברים הנכבדים וכ
ומה שיהיה מאלו המורסות רבה נטכנת תחת היד הנה היא
פחות רעה מן הקשה החדה אלא שהיא יותר מאוחרת ה
הבשול כי היא יותר קרה ואמנם תמעט רעתה כי לא
יתחבר עמה כאב חזק וכמו אלו אם תשאר עכם הקדחת
ולא יהכו תתקבץ המוגלא אחר ששים יום ואשר למכה
מהם בכמה שבין חמשים ועשרים והיציאות הפחות רעות
שיהיה האבר אשר נטתה אליו שפל שיהיה עם היותו שפל
נקלה רחב המקום יכיל כלל המוגלא כי אם לא יכילה יק
יקרה מחזרת השנית אל המקומות אשר היתה קודם
שם מה שיקרה לה כשירתיעה הרופא הכאב בקרו׳
שתשוב אל מקום אשר באה מבנו והנה נוסף
דוע כמה שעבר עליה מהצרות והקרור ותחזק
והרעה שביציאות הגבוליות מה שיהיה נוטה ל
לפנים ובפנים אך המקום היותר נכון ביציאה ה
שיהיה חלוש או שיהיה בו חולי וכש׳ באברים
השפלים ואותו שתיוחד ברוב הזלת זיעה מבינו ׳
והמשובחת שביציאות והיותר רחוקה שי
שימשוך אחריה נסיגה מה ש
שתפתח כמו שאותה
שתסתר היא היותר
מורה שהיא
חחזרת

פרק יח

אותות נפילת הכויצה בגערים׳ הגערים אם ירבה בהם הפחד בשינה ויעצר טבעם וירבה בכיים וישתנה מראיהם לירקון ואודם ודעיכה אז תפול הכויצה וזה עד תשע שנים׳ וכל עוד שיקטן יהיה זה יותר ואמנם הבחורים אם יתעותו עיניה בקדחות החדות ותרבה הצפרן בעיניהם ויתעקם צוארם ופניהם ותרבה חריקת השנים בהם אז תדין נפילת הכויצ׳ ופעמים רבות יארך באב הערף וכובד הראש בקדחת וכז ובזולת קדחת ובאשר יהיה מורסא חמה יתחדש כויצה או קיא זנגרי וכש בצדדי החזה הנה היא אות מות

פרק יט

אותות נפילת הרת אם ראית בקדחו׳ החרות אותות השלום ואותות הגבול הטוב וימעט השתן אז תדע שיתחדש רתת יפול בו הגבול אלא אם היה שלשול בטן יעבור גדר השוני ואמנם השוני לא יוריד הרתת הנופל ופעמים יולוה אליו זיעה כי הרתת בחליים החדי השורפים יקדימהו זיעה ובשאר החליים יקדימהו רתת

פרק כ

האותות המורים על הגבול הטוב׳ דע כי היותר טוב מאותות הגבול המ המשובח שיהיה כבר נשלם הבשול א אחר שיהיה ביום מימי הגבול המשובח אשר נזכרים ושכ ושכבר בשר בו יום המיוחס בו מימי הבשורה ויהיה בהר בהרקה לא בהעתק ויציאה ותהיה הרקתו מן הליחה הפו הפועלת לחולי בצד המיוחס בו ושיסכל בקלות והנה יתאמת טוב הגבול משבע החולי במינו בשלישית ובדלקת אם נמצאו גבולים מיוחסים אליהם ובענינם באות אשר ינהגו בהם ענין הבח והדפק כפי הראוי וענין הבח והדפק בעתות האותות הקשים בשיהיה חזק ומעובב ובש אם יהיה גוסף בח וימעט התחלפותו וישתוה הנה זה עמוד הנשען עליו ושלמות זה פגישת המרגוע׳ ודע כי האותות הרעים אם יתקבצו ויהיה היום גבוליי הנה התקוה יותר חזקה ואמתית משיהיה בחלף זה וראוי שתסמוך על זה ופעמים רבות יגדלו האותות המפחידים השתן מב מבושל וישתוה הדפק ויחזק׳ ודע כי החולה השוב הליחות אם יחלה ויתראה הבשול בשתנו בתחלת שיחלה הנה יבשח וכל עוד שיתראו בו אותות מפחידים הנה ההוראה יותר ראויה שהגבול יותר קרוב

פרק כא

האותות המורים על הגבול הרע שרשיהם ועקרים שיהיו מתחלפי וחולקי לאותות השובים הנזכרים כמו שתהיה תגועת הגבול קודם התכלית והבשול ויקראהו אבוקרט בלשון יוני סאבק אלסכיל והנה ידעת הסבה בדעתו ושיהיה ביום בלתי גבוליי ושיהיה הדפק יתחיל ע עמו לכפול ולקושן׳ ודע כי אותות הגבול אם יבואו קודם התכלית והבשול ויקדימהו הרקה שופעת הנה לא תסמוך בה כי זה לרבויה והיא דחיה מלאות בלי הנהגה ב שהקלות אשר ימצא את העלול מבלי הרקה גראת הוא מ כמה שאין ראוי לסמוך עליו כי זה להשקיט מן הליחה לא לתקוע גם שפעמי רבות תתבשל ויולאה השבע מלדחות

פרק כב

משפטי ממשפטי אותות המורי על הגבול הרע אם יתקבצו אותות רעים מהעדר הבשול׳ או השתנותו מן הראוי וזולת זה מהאותות הרעים ישפוט מהם שהעלול ימות׳ והנה המשפט על המהירות והאחר ממה שיודע מענין הסבות הקודמות לגבול ממה שכבר ז זכרנוהו׳ דמיון זה כי אם יהיו האותות הרעים ויהיה שק שקע השכרים שחור וזולת זה וזה ברביעי הנה המות ברביעי או בששי אם יחייבו הסבות הנזכרות אחריהם

פרק כג

אותות הבשול ומשפטיהם הבשו הבשול הנה יודע מן השתן והנה נתבאר במקומו וראוי של שלא תסמוך בחוזק צביעת השתן אם לא יהיה שקיעת׳ כי זה איננו לבשול והעדר הבשול בעצם יותר מזיק ממה ש שאינו במרה כי בעצם יובן החמר לכובד הדחיה ולקלותה ואם יראו אותות הבשול עם התחלת החולי הנה החולי ב בשוח אין ספק בו ואם יאחרו אז לא יחוייב שיהיה תמיד ע עם סבנה כי לפעמים יהיה החולי ארוך ואין סבנה בו ועבפ יהיה ארוך וכל עוד שיהיה גבול טוב הנה בבר היה בשול ואין כל עוד שיהיה בשול יהיה גבול אבל לפעמים י יבלה החולי בהתכה׳ ודע כי לא יהיה בקדחת עט הבשול מצוק במו שלא יהיה עם בשול המורסא באב ח ואם יאחר הבשול וראית המקרים טובים והבח חזק קיים אז תקוהו

פרק כד

משפטים באותות במוחלט אין כל שנ שנוי בפתע במראה או במשוש רע אבל בבר יהיה מורה על טוב נבול וגבול מ אבל תחקור עם זה ענין הגוף אחר זה ומה שיהיה מהאותות אותות הצמוקים בגהה ותאר הפנים והקצוות נופל בסבת תעורה ועמל ותנועה ושלשול הנה הוא בשוח וישוב אל נכון ביומים או שלש ומה שיהיה בסבת השרפה ונפילת הבח הנה הוא רע

פרק כה

זכרון האותות הטוב הטובים האותות השובים הוא סבל ח החולה לחולי וקיום הבח והתאר עמו בשיתחזקו מקרביו ובח הדפק והתחזקותו וסדרו והראו אותות הבשול והצ והצלחת הגבול וטוב אותותיו והקלות שימצא באחרית הרקה ויפנה הדפק עמו אל השובה והסבור שיקרה אחר הרקה הוא מהאותות הטובים כי זה יורה על הסתלק החום ויבא אחריו הקור עם הסתלק הליחה והיותר משובח בזה שיהיה הרקה מהליחה המזיקה בגקלה ועל היושר ודע כי קיום הבח עם האותות הרעים יחייב התוחלת וכן קיום השכל והבח וטוב הנשימה וקלות הסבל למה שיארע עליו מהענינים המפחידים הזרים ומציאות הקלות אחר השינה טוב׳ ומן האותות הטובים הנשימה ה והגקלה השובה ומהאותות השובים התאות בשוני וטוב קבל המזון והרעבתו ותועלתו בהסרתו׳ ומהאותות השובים השבעיים והנה ההשבעית והשכיבה השבעית והקיצה השבעית והשינה השבעית והשתנות ס

והחום באברי הגוף׳ ודע כי האותות השובים עם
בריאות הכח יורה על ארוכה מהרה׳ ועם חולשתו
יורה על ארוכה מאוחרת

פרק כו

משפטי האותות הרעי׳ דע כי האותות הרעים אשר ב

בתכלית הרוע יבשרו במות׳ ואם יהיה הכח חזק יארך
החולי וימות החולה׳ ואם יהיה חלוש ימות מבלי אור
אורך ופעמים רבות יראו אותות כמיתים׳ ובימים
רעים ויקרה גבול טוב ותעתק הליחה אל אבר אחר ויהיה
שלום׳ וראוי שיבטח באותות הטובים בעת ההכל
התכלית ויפוחד מהממיתים אם יראו ולא תשפוט בהם גכ׳
כשלא תראה הכח נופל ונפילת הכח לבדו אות רע׳ וראוי
שתשמור בחליים החדים אשר התחלתם מאבר מעויין כ
כחזה לבעלת הצד במה שיהיה מעיניי האבר ההוא כי הם
יותר מורים מעיניי אבר אחר כי בשול הרקיקה בבעלת ה
הצד יותר מורה על השלום מבשול השתן

וראוי

לרופא הפרצופי שיבחין בהכרת הפנים שאם יראה

בפנים ובעין וזולתם תכונה רעה בלתי טבעי׳ וכפי הרוב
שידע תחלה אם זה טבעי כפי זה האיש הפרטי והמשפט י
יכהר לשפוט בדפק גם כן ושידע גם כן האם זה מן החולי
או מסבה מתחילה כי לפעמים יתחדש בדרך משל על הל
הלשון צבע רע ונחירות מופלגת מאבילת דבר שזה פעלו
לא לחולי

פרק כז

זכרון האותות הרעים האותות יתחלפו בפי

פעלה פעלה ואבר אבר והנכון שנזכיר זה בפרוק הפרקים

פרק כח

האותות הרעים התלוים

בתאר והבריאה אם יהיה תאר החי כתאר המת לא לתעו
לתעורה ולא לרעב ולא להרקה הלא הוא אות רע׳ והפנים
שידמו פני המת ונשתנו מפני הבריאים׳ הם אותם
שישקיעו עיניו ויתחדד אפו וישפלו צדעיו ויתקררו אזניו
ויתהפך בשרם ויבתח עורו וידעך מראהו או ישחר
ויוריק ועולה עליו כאבק וכש אם יהיה באבק המוך
הנופץ הנה זה אות מות מהרה׳ ודע שאם יחלה הבריא
המעט החליים יורה על סכנה׳ ומה שיהיה מן השנוי
הזה לסבות אחרות זולת החולה הנה הוא ישוב מהרה לע
לעניני השבעי ואפי ביום וליולה אחת׳ ואמנם א
אותו שיהיה סבתו החולי והוא אותו שאותותיו רעים הנ
הנה לא ישוב אל נכון מהרה׳ וגם כי הראשון אשר
בסבת הרעב והרקה והתעורה ומה שזכרנוהו עמהם
איננו טוב גם כן אך הוא יותר בטוח מזולתו ואם יזדמן זה
בחליים החדים יהיה רע ואות שהחולי ינצח ועם
זה הנה הוא יותר בטוח מזולתו ההוה בחליים החדים בסב

בסבת החולי לא בסבת זה העזר ובן ראוי שיודע ה
ההפרש בין מה שיתראה מאותות חדות הפנים ושנוי ם
מראה בסבת הפסד החולי או בסבת התעורה והרקה לא
תהיה בו רוע רב׳ ובן מה שנזכירהו בעין מזה אם
יהיה סבתו התעורה יתחדש עמו כובד העפעפים ונטיה א
אל תרדמה ותביפה חזקה ברפק והקדמת התעורה מזיקה׳
ומה שיהיה בסבת שלשול יצא השלשול כבר קדם והפל
והפלגג ומה שיהיה מסבת רעב יצא זה ידל בהדרגה לא
בפתע וממה שיחזק אמתות שהוא מן החולי העדר אותם
הסבות וחוזק חדות הקדחת והרגש דבריה כניצוצות תפג
תפנע ידך בעת המשוש׳ וברכבות המראה בפתע
אות בלתי טוב ושחרורו פתאום אות רע׳ והרע
שבכל זה השחרות ורובו הוא ממיתת הטבע והכהה גלוה
אחריו והברכבות איננו טוב אך הוא יותר בטוח ושהוא גם
יהיה פחום איננו בלו מקור׳ ולפעמים יהיה מתע
מתעורה ומרעב וכאב והוא יותר בטוח ואם יקרה במצח
והאף שרטוט ידמה קמטים לא יהיה אות רע׳

פרק כט

אותות לקוחי מכאב הראש כאב הראש אם יתמיד והכח חלו

חלוש והחולי חד ויש שם אותות רעים הנה החולי ממית
ואם לא יהיה הנה יפול רעיפה אל השביעי ואחר השביעי
דבר יזול מן האף והאזן ואם יתמיד עד עשרים ימעט שת
שתהיה התכתו ברעיפה אך אם בליחה תזול כהנחדים
והאזן או יציאה וכש למטה׳ ורוב מה שיתחיל כאב ה
הראש מתחלת החלי הנה יחלש עליו ברביעי ובחמישי וא
ואחר יסתלק אל השביעי ורוב מה שיתחיל ויהיה בשלישי
יחלש בחמישי ויסתלק בתשיעי או באחד עשר אמרו
הנה יהיה ההקש שיהיה בעשירי כי הוא שביעי לשלישי א
אך איננו ביום גבול׳ והדבור הזה איננו אצלי דבר כי
החשבון איננו על הדרך הזה ואם יתחיל כחמישי יסתלק ב
בארבעה עשר יום אם ילך הענין כראוי׳ ורוב מה

פרק ל

שיקרה מן הכאב הזה יקרה בשלישית אותות ילקחו מצד האצטו הפוקות בחליים החדי רעים וכש אחר השל השלשול וכן התלהבות באצטומכא

והדפיקה

באצטומכא עם חום הקדחת רע

פרק לא

אותות רעים מאברי הנשימה׳ הנשימה הקרה בחליים החדים רע
יורה על מות הטב וכן המתחלפ
רעה והנשימה הדומה לנשימת היעף המקיטעת השואף ה
האויר והיא הנשימה החזה לערבוב השכל רע׳ ואותו שה
שהוא למורסא בצדדי החזה יותר רע ואותם שיקרבו למות
יתדקדק בטעם ותהיה נשימת תכופה ויתנשמו למעלה

פרק לב

אותות רעים מצד החוש׳ אם החולה לא יראה ולא ישמע אות ר
רע׳ ואם יברח מהקולות והריחים
והמראי בעלי חוזאות רע כי יורה על חולש הרו הנפשי

פרק לג

אותות ההוים בעין שקיעת העין ובויצרח

לסבה משלשו׳ ותעודה ורעב אות בלתי טוב ורעיב׳ לובן העין והתאדמה למראה הטווף ואל הארגמניות רע מאד וקוטן אחד העינים בחליים החדים והשרסאם וכיוצא בהם רע מאד ואם לא יראה העלול דבר אות ממית ועוות העין והתחפכה בקדחות החדות אות רע והעוות הזה אם יהיה מכויצה מיוחד׳ בעצבי העין לבד מבלי פגע במוח אות זה שלא יהיה ערבוב השכל וכיוצא בו ואמנם האותות הלקוחות ממה שידאה ויבריק כי הבריקות השחוריי יורה על קיא יותר ונטית הדם למעלה ויורה על כל אחד מהענינים מאותותיו האחרי׳ והזלת הדמעה מבלי רצון וכש׳ מעין אחת אות רע אלא אם יהיה שם אות נבול ושלום ייודו עליו שאר אותות הרעיפה עם שלום אותות אחרים ושתבדוק בדמעות המעוש והרקיקות והעובי והחזוק והקור והיציאה בלי רצון או ברצון ותעוב האור אות בלתי טוב ואם יתחזק אהבתו הח שך אות ממית אלא אם יהיה התחזקות כאב ואם לא יהיה הנה הוא לנפילת כח הרוח הנפשיי והעין העומד מכלי עפעוף ותבועה רע ורוב קבוץ הלפלוף דבר אחר דבר אות רע והלפלוף היבש מאד׳ וכמו הלפלוף הזה יולד לל ללאות כח העין הטבעי מלבשל הליחה וכן יוחש עם רובו בשיונבר דבר יש בעין יחשוב לצאת ואין ראוי שיאמר שזה לרוב הליחות הבא אל העין ללאות הטבע מלבשלה כי העין בענין הזה יבשה ושקועה ואותות היובש מבוארו׳ וכן יובש הלפלוף הזה מהידה

פרק לד

האותות הדומים לזה אם יתקב׳ על האישון והיא פתוחה דבר בק כקורי העכביש ואחר ישוב אל העפעף וישוב לפלוף ולא יסור מהיות כן זה אות קרובה אל המות וחזק אודם העין והשארה כן בחדות הקדחת רע יורה על המורסא מחיית חכה או בפי האצטומכא והעתקה אל מראה הטוום והארגניות יותר רע ובליטת העין ורוב ההברקה אות רע ולפעמים יהיה לליחות חדות רבות ומורסות בצדדי המוח והשאר העפעף בשינה פתוחה מבלי רצון אות רע ואם תשאר העין ביקיצה פתוחה ויקרב אליה אצבע ולא תעוף אות ממית וחזק התרחבו׳ העין גב׳ עם הזיה וחולשה ימית ונאמר כי מי שיתראו בו צמחים קטנים כעדשים לבנים תחת העין ימות ביום העשירי ויראה בו תאות הפה המתוק

פרק לה

אותות לקוחים מצד האף עקום האף רע ויורה על קרב המות כי הסבה בזה כויצה רעה ממיתה וה שפלתו גב׳ רע וכשירצה לשאוף האויר באף ובנחרים רע וכשיצא בע כעצמו ריח הדגים או סמאה או טין אות רע והשפת מ מיס כרכומי׳ מן האף בקדחו׳ החדות אולי יהיה אות קרבת המות ואם לא יעשש המעשש׳ אות מות ובטול חוש גב׳ ואפ לא ירעיפהו העטוי והגרידה והרפרוף מן החולה באצבעו על אפו כאלו הוא מגקה אותו מבלי סבה אות בלתי טוב ויציאת המים מן האף בלתי טוב

פרק לו

אותות ילקחו מצד האזן וכש׳ התנוך והתהפכו וקביצות אחלק העליון הנקרא אל צרפא אות רע ונאמר כי זוהמת האזן אם יומתק הנה הוא אות רע לפי גלינוס ממית לפי סברת הקדמונים וחדוש כאב האזן עם קדחת הדה סבנה כי זה ממית אלא אם יזול ממנה דבר וישקוט וזה בזקנים ואמנם בבחורים הנה ימותו קודם שתפתח לחוזק חושם

פרק לז

אותות ילקחו מצד השנים קשקוש השנים בקדחות החדות כאלו בעליו אוכל דבר אות בלתי טוב ונאמר כי מי שיתבכו שניו בקדחת מליחו׳ דבקו׳ יורה שהקדחת תחזק כי זה יור׳ חום חזק על ליחה דבקה מאוחרת ההתכה ואם יקרה לחולים בכל עת נקוי השגים מכלי הרגל הונהג אות בלתי טוב׳ חריקת השנים מבלי מנהג אולי יבשר בשטות ואם השטות לא יתחדש יורה על מות אלא במי שהוא מורגל לזה לחולשת לבו כי יחרוק שניו לפחותה מן הסבות וירק וירקות החנכים אות רע

פרק לח

אותות לקוחים מצד הלשון והשפתים והפה והגלוה אליו׳ שחרות הלשון בח בחליים החדים אות נוטה לרוע ויובש הפה והרוק אותות בלתי טובים ואם ייבש תחלה ואחר יבחר עם התכלית ואחר ישחר הוא ממית ובש׳ בארבעה עשר ודע כי חזק באשת הפה בחליים החדים אות מות כי יורה על הפסד הליחות כלם והעלות אחת השפתים בקדחות החדות אות רע׳ סדיקת השפתים בקדחות יורה על הפלגת התלהב התלהבות וכויצתם וקורם זה רע השארות הפה פתוח בחליים החדים אות רע והפלגת יובש הלש הלשון אות בלתי טוב ונאמר אם יהיה ע הלשון בקדחת חדה כזרעונים שחוריים או גרגרי הקיקיון הנה המות קרובה ויקרה לו תאוה בדברים החמים כחידות הלשון ויבשו אות שרסאם יתעיין בנחור הלשון ושנוי מראה בה פן יהיה סבתו דבר צובע ודע כי לא תצבע הלשון בליחה הגוברת עכפ׳ אם לא יהיה נוגע אליה לעצמותה או לשכונה בקצת האברים המשתתפים

פרק לט

אותות ילקחו משרש הגרון והושט המחב פתאום לא ביום גבו

נבול אות רע והמחנק כלי קצף יותר נקל כי הקצף לא יה יהיה אלא וכבר הגיע ללב בחמום הגיעה נמרצת שתבטל ממנו פעולת הריאה והמסך המבדיל שלא יוכל להחזיר הב הנשימה בשווי וזה לא יהיה מבלי מורסא בגרון אלא לדבר גדול וגם יהיה פעמים רבות בלי מורסא בגרון אבל הרוב בסבת המוח ובכלל אם יתחדש בקדחת החזקה מחנ מחנקים קשים יורו על המות כי הלב יצטרך בסבת חוזק החום נשימה רבה וכבר נסתם הדרך ויתלהב הלב ויפליג רוע מזגו שלא יסבול החיים וכן עקום העורף והצ והצואר עם מניעת הבליעה כי זה אבנם יהיה אם בסור ה החוליות או לחוזק היובש ואין יותר רע מהם עם קדחת גב ואם לא יוכל לבלוע אלא בעמל גדול אות רע וכן אם ישרוק במים כשתותי ויצא מאפיו וכן אם ימין ברוקו ב בכל עת הנה זה אות בלתי טוב

פרק מ

אותות לקוחים מתכונת העורקים אמר אבוקרט אם יתיצבו ה הודידים הקטנים אצל הגבות והעפעפים הוא רע

פרק מא

אותות רעים לקוחים מרפיון הגוף ורוע ה השכיבה והחולשה

רפיון הגוף ורוע השכיבה וחולשה יהיה בסבת רוב הליחו העבות בקרבים וגם יהיה ליובש הגוף ומעוט הלחות ולפעמים יהיה זה להפלגת חולשת הכח בגוף ואין הפרש הכבדיל ביניהם היות הגוף עב או כחוש כמו שיחשבו רבים כי פעמי רבות יהיו הקרבים מלאים לחוין והגוף דל ופעמים יחלש הכח בעצלים והגוף שמן אבל ה האותות מה שנאמר בטקומות אחרים

פרק מב

אותות רעים לקוחים מהמשכב השכיבה על המטה ל

לא על התכונה המורגלת אבל המבולבלת והיוצאת מהה מההרג אות רע וכש אם החולה ירד ממצעו מעט מעט וכל עוד שתשוהו ויתיצבהו התיצבות טוב ויתהפ על גבו ויאה לגלות הקצוות וישליכם השלכה בלתי טבעית מבלתי חום נראה מאד הנה יהיה הסבה צער גדול וראוי שישמר בכ בכמו זה נע עניין אחד כי לפעמים יהיה הגוף עב ושמן מ מהר הרפיו יחייב בעת הבריאו שישכ בכל עת על התבונ הזאת או יהיה מונע מכאב מבלי שכיבה הנה זה נע ממה שלא ינדל עמו הפחד כל התיצבות בלתי מורגלת משכ משכיבה והתפשטות וזולת זה לא יפעלם בעת הבריאות ב בחליים החדים הנה הוא רע ודע כי האהבה לשכב הוא אם לרוב הליחות בקרבים או ליובש והתכת הליחות שי שיחלשו העצלים או לחולש יקרה לעצלי מצד אחד ואם לא יוכל לשכ להשתרע יחולת אבל יתאה לשבת אות רע ורובו בסבת שהנשימ תכבד בעת השכיבה בשביל מורסא ופנעים באברי הנשיטה ידעת הענין בהם מפה

שקום ובשיאהב להתרחק מבני אדם ולהסב אל הקיר אות רע והנטיה לישן על הבטן מבלי הרגל רע כי זה אם מער מערבוב השכל ואם מכאב הבטן והשכיבה הרטובה מש משובחת והיא אשר יהיו פרקיו מקבלים הכפיפה בהרה

פרק מג

אותות לקוחים מן העור אם ייבש העור עד שאם תמתחהו ל ישוב אל מקומו הנה זה אות רע ויציאת האד החם מן ה העור עם נשימה קרה אות מות כי יורה שהחום מן הלב כ כלה

פרק מד

אותות לקוחים מן הבטן וצדי מה שעל הבסלי הנקרא שראסיף נפוח

הבטן בחליים החדים ומעוט התקבצות וכש בשיש שם ה התרת בטן אות מות וכש אם יתראה בו צמחים קטנים רחבי בחירי המראה מתיחי צדי הבסלי שיהיה אחד מהצדדים יותר בולט מהאחר וכן היות כל צד יותר בולט מצד ובמו כבליטה כן בהשפלה וכן ברבות המשוש וקשיו אם ינפח המירק לא מכאב ויובש וצנימה הנה בפנימו מור מורסא ואין בו באב אלא כאב היובש זמתיחה בבסלים אם תכאי הנה הליח נוטה לצד משה ואם יהי בלי כאב הליחה נוטה לצד מעלה

פרק מה

אותות לקוחים מצד השבעת יציאת השבעת בקדחות

החדות מיעצמה אות רע מאד

פרק מו

אותות לקוחים מן האמה והאשכים רבות הכציס אות רע וכן הע

העלות מורסא בהם בחליי החדים בויצת האשכים והאמה יורה על מות השבע או על באב החזק הקרי בתחלת החולי יורה על אורך חולי והוא באחרית החולי יותר משובח

פרק מז

אותות לקוחים מן הרחם הרחם יציאת הרחם מן האשה והשליא בק

בקדחת חדה אות רע

פרק מח

אותות לקוחים מצד הקצוות יש מהם מצ מצד איכותם כמו ק

קור הקצוות עם חום קדחת חדה וקיומו ולא יסתלק אות ב בלתי טוב ואמנם עם הגושנת הנה זה כלתי מתג כתגבר לרע וסבתו בקדחות החדות מורסא גדולה בחלל הגוף או כבוי החום הטבעי ואם מציאות עליף והתכה והיותר חזקה שבהוראות קור הקצוות לקדחות החדות על כות מה שיהיה מן הקור יקרה להם בהתחלת החולי וכן א אם יהיה קור לא יתחמם וזה כלו יורה על הבנס הדם כ כלו לפנים אל המורסא דעיכת אצבעות הידים והרגלים ו וצפרניהם אות כות התאדמות הקצוות הקטנות השתנותם מהר אות יותר ממית מדעיכתם ואם ימצאם

כובד הנה כבר קדמה כי הכובד יורה על חולשת הכח ה
הנפשי והדעיבה על חולשת החום הטבעי והאודם יורה
על הפסד ותגבורת הליחות והשחרות טוב מן הדעיבה וה
והאודם ועם זה כלו אם ראית האותות הטובים
הרבה אינו רחוק שישלם החולה ויפלו קצותיו המשתני
ושריפת הקצוות והעור עם קור הבטן אות מות גם כן
ומהם כצד הנחתם כמו הכויצה וכש אחר השלשול הנה
הוא ממית הדפין הנקרא כזאז עם הזיה וחזוק הקדחת א
אות מות

פרק מט

אותות מן השינה
והזיקיצה אם תהיה ה
השינה ביום ולא

בלילה אות כלתי טוב ואם לא יישן בשניהם יחד רע כי ה
הסבה הפס המוח איך שיהיה והשינה היומי היות בטוחה
מה שיהיה בראשיתו וזה כלו בתכלית עונות הקדחת רע
ואמנם בהתחלתם פעמים רבות יהיה שלא יזיק
והתרדמה עם חולשת הדפק רע כי יהיה לחולשת הכח לא
ללחות המוח וכש אם יהיה עם ערבוב שכל ולפעמים
יהיה זה מעפוש ליחה קרה השינה הנוספת בעלה המ
המשאירה ערבוב שכל ויחבר בו קור הקצוות רע כמו
שהשינה המשאידה אחריה קלות טובה

פרק נ

אותות רעים מן המעשה
לקיטת הגדילים והזדמן
לכל עת לדבר כאלו

ילקטהו מעצמו או מן הכותל אות רע והסבה בזה אד
אדים עולים אל המוח וידמה מה שאינו ברדתם אל העין
ואל הלחות

פרק נא

אותות רעים לקוחים
מהכאבים הכאב החז
החזק בקרבים

בקדחות החדות אות רע כי יורה על שריפה חזקה או גודל
מורסא או יציאה כשיהיה בקצת האברים כאב חזק ישקוט
בפתע השקט שלם מכלי סבה הנה זה רע

פרק נב

אותות לקוחים מן
הקול מהדבור והשתו
הקול החזק טוב

והדבור המסודר טוב וחלוף זה רע והשתיקה הרבה וה
והארוכה יורה ברוב על כלבול או על רפיון עצלי הלשון
ושפוי בובע או כויצתם או הסרת הדפין אשר הוא התח
התחלת הדבור ואם ידבר העלול בגבול הוא טוב ובכלל
הנה שתיקת המדבר יורה על סבות התחלת הערבוב או
ממה שזכרנו ורוב הדבור מהמשתוקק יורה על התחלת
הזיה וערבוב שכל

פרק נג

אותות לקוחים מן הש
השכל הזיה עם תנועה
ודפיקה בראש ובנחי

ובנחרים בטוח ואם בבדות שמע ומנוחה ממית

פרק נד

אותות לקוחים מן
התנועות רוב הערבו
והסת ערוה בהפסקים

אות בלתי טוב ויורה על אד עהלה אל הראש קפרון הע
העלול בכל שעה וישיבתו אות רע לפי שהוא ליצר ועב
וערבוב שכל וצרות נשימה ומחנק ובבעלת הריאה יותר
רע כי רובו יהיה בסבת מחנק יצר הנשימה ואם יהיה
לסבות אחרות גם כן ואם יבבדו האברים מתנועה גם כן
הוא אות רע ואם יתא
יתאדמו הצפרנים הנה המות מובטת עתה והרעש אות רע
כשלא יהיה בגבול טוב

פרק נה

אותות לקוחים
מהמחשבות אם רב
הפחד מן המות הוא

סכנה

פרק נו

משפטים לקוחים מן הג
הגהוק והפהוק הגהוק
והפהו יהיה בסבת הבעת

הטבע האברים העצליים לדחות בהם המותר וכל עוד ש
שיתפיד היות האבר רפה פתוח או שהליחה מועטת לא יצ
יצטרכו לזה אבל יצטרכו אליו להפך זה ואם יהיה זה עם
העתק מחוש אל קור בטבע הוא אות בלתי רע ויורה הרבה
שהטבע אינו יכול להתיך אלא בעזר הליפים לרוב הליחה
או לחולשת הכח

פרק נז

אותות לקוחים מן
החלומות פעמי יחלום
החולה במין מה שיגבל כ

בו כמו שיחלום מי שיגבל בזיעה שיבנס במרח ויערב לו

פרק נח

אותות לקוחים מן
התאוה והצמא סור ה
התאוה בחליים הנוש

הנושנים רע ובחליים החדים גם כן אך פחות מזה
ובכלל יורה על ליחות נפסדות אות פוח נח נפשיי או ט
טבעי ואם יתבטל הצמא בקדחת השורפת הוא אות רע
ובש עם שחרות הלשון

פרק נט

משפטים והוראות מן
הירקון קודם
השביעי וקודם הבשול

רע אלא אם ישיגהו השלשול כפי מה שחשבו קצתם והוא
על הקש ובכלל הנה הירקון קודם השביעי לא יהיה משוב
ואם יהיה הירקון קודם השביעי הוא גם כן אינו באותו ה
הבטוח כל כך מה שלא יחבריהו אותות אחרים ואם יקר
יקרה ירקון ביום השביעי או תשיעי או ארבעה עשר עם א
אותות משובחים ומבלי פגע בצד האבר או קושי או פוך
מורסא הוא משובח פעמים רבות יפול בבמוהו גבול שלם
ויורה על טוב יענין הקלות אשר ימצא אחריו ויורה על רע
רעתו הפך הקלות ומה שיורה על רעתו שיהיה עם הירד
הירקון שלשול מרירות רבות ירתח רתיחה ויציאת דברים
קצפיים שרופים ובבמוהו זה יהיה העלול שיפוחד עליו א
אלא אם יושג בשלשול נמרץ מנקה או זיעה כוללת ויהיה
הכח חזק ואז יהיה קלות במהרה

פרק ס

אותות לקוחים מן המו
המורסות אם תוביל ה
הקדחת החדה אל כוד

מורסות האצילים והקצוות הנה הוא יותר רע משיהיה תחלת זה למורסות ואחר ימשך אחריהם קדחות בסבת הע העפוש וגם כי זה גם כן רע והמורסות המתחדשות בש בשרשי האזן ולא יתבשלו בעשית מוגלא רע או שלא יבא אחריהם הרקה חזקה מן ההרקות הוא אות רע ואין ראוי שיובטח גם כן על הבשול בשתקרה היציאה ושאר הליחו׳ בלתי מבושלות שזה בלתי מספיק במ במו שזה הרבה גם כן מה שיתחדש והנה יחשב שזה יריד ירידה וימית כל מורסא וצמח יתראה ואחר ישוב הוא רע אלא שלפעמים יורה על חוזק הטבע ולפעמי׳ יהיה ההראו׳ וההשקעה מורגל לאדם מה בטבעו ולא יהיה אות חזק הרע

פרק סא

אותות לקוחים מצד הצמחים הקטנים וב זביוצא בהם׳ הצמ הצמחים הזרעוניים השחורים בקדחות החדות רע מאד ואם יתאחרו ימית בעליו ביום השני הרבה השתנות שחי שחינים בגוף לירוקות ושחרות וארגמניות או כרכומות אות רע והכרכומות הקל שבהם אמרו אם יתראה על הארכובה מהחולה דבר שחור כמו ענבים שחורים וסבי וסביביו אדום ימות מהרה ואם ימשך עד חמשים יום הנה אותות מיתתו זיעה קרה אם יתראה על הוריד אשר ב בצואר דומה לגרגרי קיקיון עם חצב לבן רב ויקרה לו תא תאוה לדברים החמים ימות בעשרים יום וכבר זכרנו מה שיקרה בלשון מן הצמחים הקטנים הממיתים ונאמר אם יהיה קדח׳ מה שתהיה ויתרא׳ על אצבעו׳ הידים מורסא שחורה כגרגרי הברסנה עם כאב חזק ימות ברביעי ויקרה לו כובד ותרדמה ואם יעצר הטבע עם זה יתחדש בראסם וכבר נעצרה העצר עד שתתאבן

פרק סב

אותות לקוחים מתכונות העורקים אמר אבוקרט אם יתיצבו הורידים הקטנים אשר אצל הגבות והעפעפים והתרקוה הוא רע שנוי מראה העורקים הנראים מעני מענינם כמראה הטווס והראות מה שלא יתראה מהם קו קודם זה בתאר הזה רע

פרק סג

אותות לקוחים מן הרתת הרתת הרב החוזר בקדחת קשה ועם ח חולשת הכח ממית ועם קיום הכח גם כן אם ל לא תעקר בו הקדחת איננו טוב והרע שבכלם בשימשך א אחריו הרקה בלתי מצליחה שלא תשקוט עמה הקדחת וא ואם לא יקרה הרקה גם כן הנה יורה על שהליחה מתנועעת וגוברת ונלאה הטבע מלדחותה והוא רע׳ ואמנם הקורה פעם אחת הנה לא יחשב שיתאמת גזרת המשפט ממנו האם הוא לחולשה מופלגה מן הכח או זולתו

פרק סד

משפט ההרקה המועילה עם השלשול והקיא וזולת זה היא אותה שתהיה אחר הבשול ושתורק הליחה הראויה להריק ושתהיה בנקלה ושיגיע אחריה קלות ומאותות ההרקה מהליחה הראויה להריק תהיה ברפואה או בבלי רפואה שיתחיל בהרקת ליחה אחרת והרע ממנה שאחריתה יעתק אל גרידות או דם או שחורה או ליחה סר סרוחה או ליחה מזוקקת וכן בקיא אם תקצר יד ההרקה אח אחר שהתחילה ראוי שתעזו׳ ואם תפליג ההרקה ולא התח התחיל כבר הבשול אין זה ממה שתקוה תועלתה וההרקה החלוש׳ המעוט׳ מזיעה או רעיפה או זולת זה יורה שהטבע מתנועע ואינו חזק ואם יסכימו האותות האחרים יורו על מות ואם לא יסכימו יורו על אורך

פרק סה

משפטי הזיעה הזיעה טובת הגבול בחולי החד והלבניי וגם לבעלי המורסות המסוכנות ומורסות הקרבים

פרק סו

סבת רוב הזיעה הרבה הזיעה אם בסבת הליחה לרבויה או לרקיקותה או לסבת הכח מחוזק הדוחה או רפיון המחזיק או בסבת מעבריו אם יתרחבו לסבות ההתרחבות ותמעט הזיעה להפך אלה הסבות והזיעה אם תקונה תגר ואם תע תעזב תפסק

פרק סז

התחלפות האברים בזיעה והפכו האברים אשר הם יותר מזיעים׳ הם אותם אשר יש בהם הליחה הפועלת לחולי יותר והא והאברים אשר לא יזיעו הם האברים אשר אין ליחה בהם ואותם אשר יגבר עליהם דבר מסבות צרות המעברים ומ ומזה כי הצד אשר יישן עליו החולה הנה הוא ברוב ימעט שיזיע כי הוא לחוץ סתום המעברים לא יזול אליו הליחות ולא יזול ממנו והזיעה תרבה באברי האחו׳ בגב יותר מקד׳ כחזה וירב בעליוני׳ יותר ממה שירבה בשפלי׳ וכש׳ בראש

פרק סח

התחלפות הענינים בהזעה השינה יותר מן היקיצה כי שקיעת החום הטבעי בה בלחויות יותר ושהזק הנשימה ב בה יותר קשה וזה מגיע הליחות לפנים אמר אבוקרט הזיעה הרבה בשינה מבלי סבה תחייב זה יורה שבעליו מ מביא על גופו מן המזו׳ יותר ממה שיסבול ואם יהי׳ זה מבלי שיקח בעליה מזון אז תדע שיצטרך להרקה והסבה בזה ש שהזיעה הרבה עם בריאות הכח לא יהיה אלא לרוב ליחה שראויה שידחה אותה הטבע׳ והרבוי ההוא יהיה אם בסבה קרובה והוא המלוי הקרוב והמלוי הקרוב הוא מהנ מהנאכלים עתה בקרוב והמלוי הזה ידחהו הרעב והתנועה והזיעה אשר ידחה הטבע ואם שיהיה בסבה קודמת רחוקה והוא מן המותרים הקודמים ולא יועילם בביוצא בהם אל אלא ההרקה מנקה לגוף מהם׳ ואמנם הזיעה הנה לפעמים לא יצא ממנה כי אם הדק והרקיק והמעט ותעזוב הנפסד הבלתי נשמע בגוף ומנהג הטבע לדחות הליחה ה הנפסדת וזה ממה שיחלשהו׳ ודע כי כל עוד שהחום ה הטבעי יהיה יותר חזק הנה ההתבה יותר נסתרת ולא יהיה זיעה אלא אם יהיו סבות אחרות׳ ולכן תהיה הזיעה

יוצאת מן השבע כי היא אם ממלוי ורבוי וחזק הרחבת ה
הנקבים ואם לאות מן הבח מהעכול הטוב ואם לחזק
תנועה

פרק סט

הימים אשר ירבה בה
בהם הזיעה וימעט ר
רוב מה שיהיה הזיע׳
בחליים החדים בשלישי ובחמישי וימעט ברביעי אבל
ימעט שיגבלו אלו הקדחות ברביעי אלא בפליגה וימעט
שיזדמן כפי מה שחשבו בעלי הנסיון שיזיע החולי בש
בשבעה ועשרים ואחד ושלשים וכארבעה ושלשים

פרק ע

אופני ההוראה מן הזיעה
׳הזיעה תורה במשושה
האם היא חכמה או קרה ו
ותורה במראה האם היא זכה או נושה לכרכומות או ליר
לירקות ותורה בטעמה האם היא מרה או מתוקה או נושה
לחמיצות ותורה בריחה האם היא מוסרחת או חמוצה או
מתוקה או זולת זה ותורה בעצמיותה האם היא רקיקה או
דבקה ותורה בשעורה האם היא רכה או מעופה ותורה ב
במקומה האם היא כוללת או חסרה והיא באיזה אבר
שהיה הנה בו החולי ותורה במה שתשאיר אחריה האם
היא תשאיר קלות או תשאיר אחריה הזק או באחרונה
רתת או סמור או זולת זה

פרק עא

האותות הלקוחים
מצד הזיעה׳ הזיעה
תקרה עם חום הקדח
הקדחת אות רע מאד וכש׳ מה שתיוחד בראש ובצואר ותב
ותבשר בעלוף וגם כי לא תהיה קי״ה וכש׳ הקרה והיא הר
הרעה שבמיני הזיעה כי תורה על עלוף היה או יהיה ואם
תהיה קדחת גדולה הנה המות קרוב
כי לא תהיה זיעה קרה אלא וכבר נפל החום השבעי
שלא ישמור הלחויות אבל ימנע מהם ויזיעם ויעלם באד ה
החום הנכרי ואחר יבדל מהם החום לנכריותו ויקרר הזיע
הזיעה המקוטעת רעה והזיעה הרבה מורה על אורך החול
החולי לרוב לחותו ולא יאותו לבעליו הקזה ושלשול
לחולשתו אבל החוקנים הרכים והזיע׳ אם לא ימצא
אחריה קלות איננו אות טוב׳ ואם יחייב התוספת הזק
הוא אות רע ואעפ׳ שתהיה כולל הגוף והזיעה הממהרת
בתחלה החולי רעה ותורה על רוב הליחה אלא אם תהיה
הסבה מה לחות האור למטרים רבים ותהיה עם רעתה פח
פחות רעה ופעמים רבות יתחיל החולי בזיעה ואחר
תמשך אחריה הקדחת ותארך ואם יתחדש מן הזיעה ס
סמור איננו טוב אבל הוא רע וזה כי הסמור יורה על ליחה
רעה מזיקה בגוף וזה יורה שהזיעה לא תנקה אבל משולח
מן הליחות הרעות מה שיהיה משובר חדותו נתערב בלח
בלחויות נתכות בזיעה ויורה על שהליחה היא רבה לא ת
תותך בעת ההרקה הזיעית׳אם יחלש הכח והדפק וזיעת ח
הצדעים מעט הוא רע ואם יפול הדפק הנה יומת׳ והזיעה
הטובה אשר יזדמן שיהיה בה הנבול השלם היא אותה שי
שיהיה ביום גבולי ותהי כוללת הגוף כלו שופעת ויקל את
אחריה החולה וגלוית אחריה אותה שאינה כוללת אלא ש
שהיא משאירה אחריה קלות ובכלל תבדוק מן הזיעה עצ
עצמה בחומה ובקורה ומראיה וריחה וטעמה וכמותה בר
ברביה ומעוט וזמן צאתה האם היא בהתחלה או בתכלית
או בירידה ומה שיבדיל בה מן הקדחת בחזקה וחולשתה
ומה שיגיע אחריה מקלות וכובד׳ ודע כי הגמלט
מחולי ירבה זיעתו בסבת שארית מן הליחה ואין הזק
בהקזה מעט

פרק עב

אותות לקוחים מן
הדפק הדפק
המהלומי והנמלי
והחזק המשוריות או הנליות הוא רע והצבעי עם החולשה
רע וההתחלפות אשר בו הפסק חזק ותנועות חלושות
ואחר ישיג אחר זה הזק השנה בלתי משנת אבל מעת
לעת רע מאד׳ אפרו אם יהיה הדפק השמאלי תב
תפוף והימין מעוכב׳זה עם חולשה הוא אות רע ודע
כי אנשים רבים דפקם הטבעי מתחלף רע מבלי חולי
וראוי שיודע זה גם כן

פרק עג

משפטי הרעיפה הנה
כמו השרסא ומורסות
הבבד החמות ותחת צ
צדי הכסלים יגבלו בגבול שלם ברעיפה אמנם הראשונה
מאי זה מן הנחרים ואמנם באחרונה מאותו שנלוה מצדו
זכן הקדחות השורפות׳ והם ממין הראשון ואבנם
בעלת הריאה לא תגבל בה ובעלת הצד ענין ממוצע בה
והשלישי הגבל בה ורוב מה שתקרה הרעיפה
המועילה היא בנפרדים וימעט שתהיה ברביעי ואמנם ב
בשלישי ובחמישי ובשביעי ובתשיעי אז תהיה׳ ואם תקיה
מן הרעיפה טוב ותהיה חלושה תעזר במה שהודיענו
אבוקרט ביציקות המים החמים על הראש ובהנחת הדב
הדבורים המחוממים כמו שאם יפוחד הפלגתה תמנע במי
הקרים ויונחו קרני המציצה על צדי הכסלים הגלוה
מאותו הצד והרעיפה היותר טובה מה שהיא באותו הצד ה
העלול ואותה שהיא בצד המנגד אינה כל כך טובה
והמורסות היותר נכונות שתוגבלן ברעיפה מה שתהיה
למעלה מן הטבור והמורסא הלבנית והמתחילה להתאבן
ותארך הנה יפול בה בשול או בקיעה ולא תונבל ברעיפה
וכיוצא בה ולא יפול במורסא הקרה במוח ובעלת הריאה
נבול ברעיפה

פרק עד

אותות לקוחים מן
הרעיפה׳ הרעיפה ה
המעוטה רעה ורוב ה
הרעיפה הרעה אותה שהיא שחורת הדם וימעט שיהיה ר
רעיפה רעה מדם אדום מבהיק והרעיפה אשר תפול בר
ברביעי תורה על קושי הנבול אבל הטובה ממנה מה
שתפול בנפרדים

פרק עה

אותות לקוחים מן
העטוש׳ העטוש
טוב אם יקרה בעת ה
התכלית ואמנם בהתחלת החולי הוא מאותות הזכאם הי א
קאשארום או ליחה עוקצת

פרק עו

משפטי היציאה הנה
דברנו ביציאה בספר
הראשון דבור כללי
בקוצר ועכפ יש עלינו לשנות הדבור בהפכי מה שיאות
הדבור בחליים החדים ׳

פרק עז

אותות לקוחים מן היציאה ג
הנה התחלפות הבראים ב
במה שיצא מהיציאה ה
הוא משובח בשני עתים אין עוד האחד בהם אם יהיה ה
השלשול גבולי אחר הבשול ביום גבולי ואותות עתים
גבוליים והאחר אחר שתיית משלשל מתיר חזק ויורה
בשני העניינים על נקיון הנוף נופל ואמנם על זולת זה הנ
יורה על היכה והמס ורוב ליחות נפסדות ׳ הצואה הגב
הנבאשת הדומה לציאת הנערים ולקיא הילדים רעה מא
מאד ׳ והצואה המרדית בתחלת החולי תורה על תגבורת
המרות והוא אות בלתי טוב ובאחריתו בעת הירידה תו
תרה שהנוף יהנק והוא אות טוב ואם תפרד הצואה המר
המרדית לבדה הרבה ולא תקל החולי הנה הוא אות רע ׳
והשלשול הרב אחר אותות רעים ונפילת הכח מכלי שיש
שישאיר קלות אות מות וגם כי תהיה הקדחת מפסקת ה
השלשול אשר עליו דשנות מבלי לקוחת דבר דשן יורה
על המס האברי השרשים והוא אות רע ואינגו אות מות
ואולי יהיה הדשנות מן הכשר ואם יהיה עליו דומה לחול
לחלודה ותשתלח האדומה ויגבר הסרחון וזה בקדחות ה
החדות הנה הוא מבית ושלשול אשר יעבד על צדדיו
דבר רקיק יורה שהחלודה מן הכבד והוא נושך ומוציא ה
הצואה בטהרה ולפעמים יצא לבדו הוא רע ואם יהיה
בצואה כמו קלפות תורמוס בכל החליים הוא אות מבית

פרק עח

משפטי הקיא כבר ד
דברנו בספר הרא
הראשון בקיא ומן ה
הראוי שנוריד פה דבר מזה ומזולתו הנחה יותר נאותה ב
במקום הזה ׳ ונאמר שהקיא היותר מועיל מה שיהיה מן ה
הלבנה והמרדות ושהמוקאים בו חזק הערבוב ולא יהיה ה
חזק העובי וכל עוד שיהיה הקיא יותר מזוקק הוא יותר רע
כי המרדות המזוקקות מורות על חוזק החום והלבנה
המזוקקת מורה על חוזק הקור

פרק עט

אותות לקוחים מן
הקיא ׳ הקיא
המתחלף מבראה ה
הקיא המורגל והוא המראה הלבן המזמי והכרכומי רע׳
וזה כמו הירוק והברתיי וכל שכן המוסרח והסלקיי ומראה
אל קני נוטה לאודם ולבהות והיותר רע הזנגרי והשחור ו
וכש אם יבוץ פתאום כי הוא כמית מיד אלא אם יהיה שם
כח כי אז אולי ישאר שני ימים וראוי שתעיין שלא יהיה
העבע מדבר נאכל ואם יקיא כל אלו הכראים הוא רע מא
מאד והקיא הנבאש רע מאד והמזוקק כמו שזכרנו
רע

פרק פ

משפטי השתן כבר קדם
מבנו מאמרים כוללים ב
בשתן באופן אשר זכרנו בו המקרים
בספר הראשון ואנחנו נוריד עתה מזה וזולתו
פמה שהוא יותר נאות במקום הזה ׳ ונאמר כי אין ראוי
שאם לא נראה בשתן אות בשול חזק שנדין במות כי
לפעמים ימלט החולה עם זה בהרקה גופלת מאי זה צד ב
בכח ידחה המכושל והבלתי מבושל ולפעמים תוהכן
הליחות באורך ובמתון או תוגבלן ביציאת מורסא וכש
אם לא תהיה הליחה חזקת הרוע אך הוא רע ביותר גובר
ויורה על החולי וימעט מה שבו ההוראה על האורך וכן
השתן אשר ישאר על מראה שתני הבריאים בעתות החולי
כלם ואם יתחיל להשתנות עם עליית החולי הוא יותר ב
בטוח ׳ ולפעמים יהיה השתן בחליים הדבריים טוב
וטבעי בעצמו ובמראהו ובשמריו ובעליו נוטה למות ׳
ודע כי פעמים רבות ישתין החולה שתן רע בעצמו ומ
ומראהו וזולת זה ויהיה זה נקוי גבולי ובפרש בחליים הח
החדים אשר סבתם הכבד ועדדי השתן

פרק פא

אותות רעים לקוחים
מרבוי השתן ימעיטו
השתן ׳ השתן אשר פעם הוא
מועט ופעם הוא רב ופעם נעצר שלא ישתין אות רע
בקדחות החדות יורה על התאבקות חזק בין הטבע והחולי
ויגוצח ויגצח ויורה על עובי הליחה וקשיה להתכשל ׳
ואם תהיה הקדחת שוקטת יבשר באורך לעובי הליחה ׳

פרק פב

באותות לקוחים מר
מרקיקות השתן ׳
הרקיק לפעמים יהיה
בבמו דיאביטיש שיהיה עמו התמדת הצמא ומזירות ה
ההשתנה וקלות היציאה ׳ ולפעמים יהיה לפנות ולסתימה
מונעת צאת הליחה ׳ ולפעמים יהיה לחולשת הכח
המשכנה ולא יהיה עם קלות היציאה והוא פחות רע
מדיאביטיש ואם יתקיים השתן הרקיק בחליים החדים
ימים יורה על ערבוב ׳ ואם יקרה הערבוב ויתמיד
הרקיקות יורה על מות מהרה בפבת שהליחות עולות אל
חמוח ותבטל הנפש ואם ישתנה לעובי אין הקל עמו
לפעמים יהיה לחכם האברים אם ירבה השתן המימי בעת
עליית הקדחת הכלליית יורה על מורסא בשאר החלקים
השפלי׳ תתחדש ותעיין בעצם המתערב למראה כשערים
אשר אחזיו ׳ ודע כי הרקיקות כאלו לא יתחבר עם
האודם והשחרות ואם יהיה בן דע כי הסבה בו דבר צובע
או חזק כח מן האיכות החולי העושה רושם בשתן

פרק פג

באותות לקוחים
מעובי העצם ועכ
ועכירותו ׳ אם ישתנ
השתן הרקיק עב בקדחת דבקה ויהיו עם זה אותות טובים
יורה על גבול בזיעה ׳ ואם לא יהיה עם זה אותות טובים
ותזיזה הקדחת חזקת השרפה יורה על הבער בלב ובכבד
וזכוך השתן העב קודם הגבול אות בלתי טוב כי זה יורה
על העצר הליחה ולאות השבע מלדחותה השתן העב
העבור אשר לא ישקע בו דבר ולא יזוכך יורה על רתיחת
הליחות לחוזק החום הגברי וחולשת הטבעי המבשל ול

ולכן הוא אות רע השתן העב וכש ברביעי ירבה בו
גבול הקדחות היגיעיות וכש אם יתחבר בו רעיפה

פרק פד

השתן הלבן בחליים
החדים יורה על נטי
הליחה לזולת צד ה
העורקים וכלי השתן ולפעמים יטו אל המוח ויהיה
כאב הראש ושרסאם ולפעמים יטה אל קצת הקרבים ויורה
על מורסא ׳ ואם יהיה שם אותות נוטים לשלום יורה
שהם יצאו בקיא ברוב וכש אם לא יהיה בשלשול שיביא א
אחר זה אל הפשט המעים ׳ ואם יהיה השתן לבן רקיק
בקדחת החדה ואחר יקרה לו עכירו ועובי עם לובן ויורה
על כויצה וימות

פרק פה

אותות לקוחים
מהמראה בשתן
השחור בקדחות
החדות דע כי לא יתאמת המשפט הנוזר במות משחרות
השתן בחליים החדים ואעפ שיהיה בעצמו אות רע ואעפ
שיתחברו בו גם כן אותות רעים אחרים אם תראה
הכח חזק ויכול להרקות מתחלפות מכל מין יגיע אחריו מ
מנוחה כמו שיקרה לנשים אם תורקן בנדות ליחות רעות
ולכן זה מן הנשים יותר בטוח כי אולי יהיה בסבה מה ש
שיריק מהם כמו הליחה הזאת מדרך הנדות ׳ ודע
כי השתן השחור כל עוד שיהיה פחות הוא יותר רע כי הוא
אות חזק על כליון הלחות ׳ וגם כי כל עוד שיהיה
יותר עב הוא יותר רע באיזה מין מן החליים החדים ׳ואם
יהיה השתן שחור נוטה לרקיקות ודקות ויש לו שמרים
נתלים וריח חד בחליים החדים יורה בכאב הראש וערבוב
שכל ׳ והיותר נכון שבעניניו שהוא יורה על רעיפה ש
שחורה כי הליחה גוברת ולפעמים תהיה עמו זיעה
לחום אם לא יפליג ולא ימעט וידחה לצד העצלים ויקדם
לזיעתו סמור ׳ ואם יתחבר בשתן השחור שיהיו בו
שמרים תלוים שחורים מבולכלים מקובצים בחדות הרי
ומתיחה בצדי הצדעים הנקרא אל גובין ומורסא תחת צדי
הכסלים וזיעה יורה על מות ׳ וכמו המתיחה הזאת
בצדעים תורה על כויצה וכמו הזיעה הזאת תהיה
מחולשת הכח והשתן הרקיק המימיי הנוטה
לשחרות ויורה דקותו על אורך החולי ושחרותו
על רעתו ׳ ונאמר בשתנים השחורים הדקים אם
בעליהם יתאוו המאכל ימותו ׳ השתן הרקיק השחור
אם ישתנה אל צהיבות ולעובי ולא יתחבר בזה מנוחה יור
יורה על עלה בכבד וכש הירקון כי ההשתנות הזה יורה
לעובי מהרקיקות ואל הצהיבות משחרות יורה על חסרון
חום ונפילת עכול וזה ממה שיתחבר בו או יבא אחריו
קלות ואם לא יהיה כן יורה על ליחה נדבקת בכבד ואינה
לנקוי והנה חדשה סתימה אבל אם תהיה חדה אז פתאום
תתחדש מורסא ׳ השתן הדק השחור שיושתן בקדחות
החדות מעט מעט בזמן ארוך אם יהיה עם כאב הראש
והצוא יורה על סור השכל בהדרגה והוא בנשי יותר בטוח

פרק פו

השתן האדום בחליים
החדים אם יהיה עם האודם
רקיקות יורה עם האותות הטובים על מהירות הגבול ועם
הפכם על מהירות המות ׳ ובכלל יורה על התלהבות
חזק והרקיקות עם האודם יורה בחליים החדים על כאב ה
הראש וערבוב ׳ והשתן האדום העב בחליים החדים
אם יהיה צאתו מעט ותבוף עם סרחו יורה על סכנה כי זה
יורה על חום חזק ונעש ולאות טבע ׳ ואמנם
אם יהיה חזק היציאה רב השמרים יורה על פרוד ה
הליחות וכש בקדחות השורפות והמשתין הדם
המזוקק בקדחות החדות ממית כי יורה על מלוי דמיי חזק
עם חדות ורתיחה ויפוחד בכיוצא בו המחנק אשר יהיה מ
ממלוי חללי הלב אם יטה אל הלב או אל שתוק אם יטה
לצד המוח ׳ השתן האדום מאד אם ישתנה בקדחות
היגיעיות לעובי ואחר יתראה שמרים רבים לא ישקעו ויה
ויהיה שם כאב ראש יורה על אורך החולי כי הליחה בל
בלתי שומעת ולכן לא תתעבה תחלה וכשתתעבה
לא ישקעו השמרים מהרה אך גבולם יהיה בזיעה כי
הליחה נוטה אל העורקים וכמו השתן הזה דומה לירקון
ויובדל ממנו כי הוא לא יצבע הבגד הטבול בו ׳ ובכלל
הנה השתן האדום העצם והאדום השמרים יורה על פגות
וגם יורה על אורך אם יהיה האודם איננו חזק והוא אותו ש
שיהיה נוטה לעכירות ׳

פרק פז

השתן הצהוב
בקדחת הח
החדה ׳ אם ישתנה ללובן או לשחרות דע כי הוא מורה
בלובן על עליית הליחה אל הראש והשחרות על חדות א
איכות החולי ׳

פרק פח

אותות לקוחים מן ה
השמרים והשקיעות
השמרים המתחלפי
בעצם ומראה המורה רוב ליחות מתחלפות רע והרע
שבהם מה שיהיה יותר קטן החלקים ׳ כי יורה שהטבע
אינו יכול לדחות אלא אחר שיקטנו החלקים ׳ והחלקות
הרבה פעמים מה שיהיה יותר מורה על טוב יותר מן
הלובן ורוב מה שיהיה מי ששמריו נוטים אל האודם אבל
חם חלקים וימות מי ששמריו נוטים אל הלובן והם
מתחלפי גרשיים כי תקון העצם יותר חזק הקלות לקבל ה
הדחיה מתקון המראה ויורה גם כן שהליחות לא התפעלו
מן החולי הרבה כמו שהשמרים הטובים אם יקטנו חלקיה
יורה שהטבע כבר פעל בהם מאד והחולי לא יפעל בהם ה
השמרים הקצפיים והחמאיים אשר לבנם להתערבות הא
האויר בהם הוא רע מאד יוצא מן הטבע והנאים רעים ׳
והשמרים הענולים בעליוניהם מתנועעים יותר טובים
מן השמרים הצוללים השטוחים בעליוניהם כי הוא מורה
שהחולי מהיר התכלית חד ׳ והשקיעות אשר לא
יקדמום רקיקות או מעוט שמרים אבל היא נמצאת בהתח
בהתחלה יורה שהליחה רבה לא על שהיא מבושלת אבל
ראוי שתבא השקיעה אחר עת הבשול ואחר שיהיה השתן
רקיק בהתחלה ואחר שיהיו השקיעות מעוטות ׳ ומה ש
שלא היה כן יורה שהליחה העבה והכבדה רבה ושהחולי
ממית וכן חוזק הצביעה מבלי שקיעה מעוטה ומה שלא
יהיה כן לא יורה על טובו ולפעמים יורה על טוב ועל

בשול והנה יקרה זה לבאב ולחזק חום ורטוב כי הרעב יחזק הצביעה וימעטו שמריו השמרים האדומיים מורים על רוב הדם ועל התאחרות הבשול ויתחבר בהם ב בקדחות השורפות צער וינון ואם ימשכו אל ארבעים יום תארך העלה ולא תקוה הגבול בששים גם בן השמרים האדומיים התלויים הנוטים למעלה אם יהיו בשתן הדק ח הנה מורה בחליים החדים על ערבוב שכל ואם יתמיד יפוחד האבדון ואם יתחיל השתן לקחת עצם נוטה לעו לעובי ויתחילו הנתלים לשקוע ולהתלבן יורו על שלום׳ והשקיעה אשר היא כתבנית התיכת הבשר בקדחות החדו החדות בלתי אות בשול יורה שהיא מגרידת האברים ואי ואינם מן הכליות ואם יהיה שם בשול או לא יהיה קדחת מורה על מה שידעת מענין הכליות והדומים לקש לקשקשת הדגים בלי אות בשול והקדחת הדה הוא מגריד׳ הקדחת לעצבים והעצמות והעורקים ובזולת זה יהיה מן הסוביניים יורו על כמו זה ועל שהקדחת מתחילה לגרד מן העומק ויובדל בינו ובין אותו שהוא מה מהמקוה כי אותו שהוא מהמקוה הנה הוא עם אותות כא כאב המקוה ועם הבשול ועם העובי

פרק פט

אותות לקוחים מענינים מתקבצים כפי אותות דברים מ

מתחלפים מן המראה והעצם וראשונה בשתנים השמניים השתן השמני הוא אותו אשר מראהו ועצמו דומה למראה השמן ועצמו ואפ׳ שיהיה רע הנה אם יורו ה האותות האחרים על השלום לא יהיה עמו רוע אך השמרים אם יהיו שמנים הם רעים מאד ובכלל הנה השמניים המזוקקים רעים והוא אותו שתראה כמראה השמן עם כרבומות וירוקות ואם יהיה השמני קורה אחר השתן השחר הוא אות טוב כמו מה שהעיד בו רופו׳ החכם ׳ והיותר רע מהשמני מה שיהיה בתחלת החולי ואם יורו האותות על הרוע וישתן השתן שמני ברביעי י יבשר במיתת החולה בששי והשתן אשר ישתנה בפתע מאותות משובחים אל אותות מגונים יורו בחליים החדים על מות כי מורה על נפילת חבח בפתע לקושי המקרים השתן השמני לפעמים יורה על ערבוב שכל כי הוא הווה כיובש ונגוב השתן שיש בו חתיכת דם נקפא בקדחת החדה אם יהיה עמו יובש לשון אות רע ואם יהיה שחור עם זה הנה הוא יותר רע כי לא יזול הדם בשתן בקדחת החדה אלא לחזק חדותו וכלותו הבלים והכעברים וקפיאתו לחזק חומו השתן הלבן הרקיק אשר בו קצף וענן כרכומי יורה על סכנה חזקה לכמה שיורה עליה מגעש וחזוק חדות השתן וכבר אמרנו בשתן הרקיק השחור דבו׳ בספיק השתן הצהוב הרקיק בתחלת הקדחת החדה א אם ישתנה אל עובי ואל לובן ואחר ישאר כבולבל ועכור כשתן החמורים ויתחיל ליצאת מבלי רצון ויש שם תעורה ויצער יורה על כויצת הצדדים וישאיר אחריו חמות אם לא יהיו שם אותות טובים ינברו עליו כי השתן הרקיק לא יתדקדק עם צהיבות אלא לתגבורת הליחה האדומית הח החמה ולא יהיה שיתעב וישוב גם אלא לקושי החולי וגעש בעניני הליחה ואמרו השתן המועט אשר יהיה כמראה הדם שהוא רע ובש׳ אם יהיה במוקדת עלה סמיית

פרק צ

אותות רעים מצד איכות הפרד השתן אם לא יוכל המוקדח קדחת חדה להש להשתין אלא מעט ועם כאב מבלי שחין או מורסא בכלי השתן ועם תכיפת הדפק וחולשה הוא אות רע אם יעצר השתן בקדחת תכידית וחזק כאב הראש ורוב זיעה יורה על רפיון הנקרא כואז השתן אשר ישוף טפה בקדחת שוקטת יורה על רעיפה ואם תהיה הקדחת שורפ שורפת חדה יורה על ענין רע קרה לטוח ואם תהיה שוקטת יורה על רוב מלוי וחולשת הטבע מלדחות השתן היוצא מבלי רצון בקדחות החדות בסבת חולשה ב בבח׳ או פגע במוח לא יהיה זה אלא לעליית ליחה חדה פ פוגה חמרה אל המוח בשתוף האברים העצליים

פרק צא

בספר אותות רעים ב בשתן השתן המימי והנבאש והשחור וה

והעב רע ואשר יצא מתחתיתו לעליונו כעשן יכות בקרוב וגם הדשניי אשר מראהו כמראה טי הבשר עם באשה גוברת אות רע מאד

פרק צב

אותות רעים בחליי מסיגים מתחלפים ורעתם מצד התחברם

יחד במוקדחים וזולתם כמו אם יתחברו הקיא והבלי הב הכשן וערבוב השכל הנה זה אות טוב אם יתחלף שנוי ה הגוף בכשוש ובמראה ובמה שיקיא ובמה שהורק יורה ש שהטבע טרוד בליחות מתחלפות וחליים מתחלפים יצטר יצטרך לקומם כלם וזה ממה שילאה הוא בלי ספק אם יתחבר בקדחת בלתי מפסקת קור בחזון ושרפה בפנים וח וחזוק הצמא עם זה הלא הוא אות מכית אם יתחבר עם ח הריקת השנים ערבוב שכל הנה החולה משקף לאבוד ואם יקרה בפתע לחולה שלשול עזחוריי עם שרפה ועקיצה וכאב שורף בבטנו ודפיקה ועלוף הוא אות רע אם יזיעו צדי המצח זיעה קרה ויתכרכמו הצפרנים ויוריקו וישתגו ויגפח הלשון ויתראה עליו ועל הגוף צמחים קטנ קטנים זרים הנה הכמות קרובה אם יהיה בצדי הכסלים דפיקה והתחלפות עם קדחת ואחר יהיה העין עם זה תתנועע תנועה רעה אז ראוי שתבשר רוע הענין כי זה ה הענין מורה על רוחות נופחים והדפיקה תהיה למורסא ח חזקה ולחזוק דפיקת העורק הגדול והדפק החזק הדפיקה ה המתמיד הגדול מאד מתחבר לשטות וראוי שתעיין כי אנ אולי יהיה הרפרוף והדפיקה בלתי מעמיקים אל הקרבים א אבל בחצוני הכרס וזה בלתי מזיק אם יהיה בו מורסא אל אלא אם יפליג מאד בגדלה ואם יתמיד הענין הזה עשרים יומים ולא תשקוט המורסא והקדחת יורה על נפח ולפעמים ישלם החולה וימלט וזה בשתן שופע והעתק לי ליחה אל הקצוות וביחוד אל הרגלים ואותם אשר חל חלשו מן החליים אם יקרה להם נשיכה תכופה ועלוף יקר יקרבו מן המות ולא יוסיפו על ארבע שעות אם יהיה באדם

קרחת שורפת וימצא השקט וקלות חום פתאם מבלי
גבול נראה בהרקה או העתק נמרץ ולא העתק מ
מאויר אל אויר בארצו וישקוט מה שיהיה בדפק ממהירו
וימצאנו המנוחה אז תדין כי ימות מהרה ואם תהיה
באדם קדחת ודופק לבו בפתע ולקחוהו ונצער בטנו בלא
סבה ידועה ימות ואם יהיה השתן מי שיש בו חולי חד
שתן צהוב דק ואחר יתעבה ואחר יתבלבל ואחר יתלבן ו
וישאר מבולבל בזה וכאלו הוא שתן החמורים וישוב
שישתן מבלי רצון ויהיה תעורה וצער יורה על מתיחה
והתראה בצדדים ואחר ימות נאמר אם יהיה השתן כמ
כמו מורים ובבר היה לבן קודם זה ועליו בקצף ואחר
יזהל מן הנחרים דם שחור הנה זה דבר רע ומן האותות
הרעים אשר זכרום רבים מהרופאים ולא יפנה ההקש
אליהם אלא בקושי מה שנאמר שאם יתראה באדם על ה
הידיד אשר בצואתו צמחים קטנים דומים לגרגרי הקקיון ע
עם הצב לבן ויקרה לו תאוה מהדברים החמים ימות
ונאמר שאם יתראה באדם בצדעו השמאלית צמחים אום
אדומים קשים ויקרה לבעליו ע זה חבוך חזק בעיניו ימות
ביום העשירי ובעל הכאב ההוא יתאוה המתוק ונאמר
אם יקרה עלה חזקה פתאום ואחר ימשך לזה קיא או שלש
שלשול הוא אות מות ואם יקרה למוקדח ולזולתו
מורסות ושחינים רבים ואחר יסור דעתו ימות ונאמר
כי אם יהיה באדם תפיחה בפניו וגופו ולא יהיה בכאב
ויקרה לו בתחלת זה חבוך באפו ימות ב ב או כ ג
ונאמר אם יתראה באדם על ארכובותיו כמו העכבים הע
העגולים יהיה שחור וסביביו אדום ימית מהרה אם לא ית
יתארך עד חמשים יום ואותות מיתתו שיזיע זיעה קרה

פרק צב

אותות אורך החולי ד
דע כי אורך החולי יה
יהיה אם לעובי בקרב

בקרבים או ערבוב בהנאה ועל כל פנים תחלש בו האצ
האצטומכא כמה שיגיע לו מן האיחור והבשול חשוה מופ
מופת עליו או אחור השקיעה לשמרי הגתלים או התמדת
השמרים האדומים נב ואם ימעט הראות השמרים יורה ע
על אורך העלה ובן אם יהיה עם חוזק החולי חוזק
דפק רחב ופנים שמניים רצדי הכסלים נפוחים אינם מתר
מתרפים יורה על מעוט התכה ואריכות החולי אם יבואו
אותות הגבול קודם הכשול ולא יפול הכח ולא יראו אותו
אותות המות הנה החולי ארוך ודע כי הגעת הגבול אם לא
יועיל ולא יזיק וישארו הענינים בעניניהם הנה החולי ארוך
ורוב הרפרוף בחולי יורה על ארבו וכש אם יתחזק כתחל
בתחלת הענין ואכנם באחריתו הוא יותר נכון ואם
יתבארו ההרקות המעוטות המורות על תנועת הטבע
לליחה ולאותו מלדחותה בשלמות יהיה זיעה או רעיפה א
אז זולת זה מאותות טובים או העדר אותות רעים יורו על
אורך ואם ישארו השמרים האדומים עד ארבעים
יבשר באורך קדחת עד שלא יקוזה הגבול והפרוד עד שי
ששים הקרי בתחלת החולי יורה על אורך אם
ראית אותות אורך החולי בימים הקודמים הנה אין
הוראותם כהוראותם אחר זה ואם ראית מה שינגד אלו
האותות יחשב שיתראו באמצע הימים ובאחריתם אי
תעיין בשפט הבשורה ואז תדע באיזה יום יהיה אותו יום
ובאי זה יום יבשר ושמור התאים הנזכרים בו ועיין ע
ענין הכח והשנים והפרק והמזג ועיין הנועות החולי
באיכותם וכמותם והקרבתם ואחוריהם ועתותם וכש בתכ
בתבליתי החדה וארבה וקצרה והאם היא אל התנועה או
אל המנוחה

פרק צד

אותות שהחולי יכל
יכלה בגבול אם
יהיה הכח חזק מאד

והעזונות נוספות באיכות וכמות וכמו השנים והמזג
והפרק נוטה אל הנעה זולת הנחה ולבשול או הפכו
ואותות ממהרים הנה החולי יכלה בגבול ואם היו
הדברים בהפך ואותות האחור נמצאים הנה החולי יארך
וימות בהתכה או יסור ואם יתחלפו יהיו הגבולים חסרים
ומאוחרים והעת קיים ואמנם המות והחיים הנה
יקובל עליהם מופת בעניני הכח ואותות שנוי כל אחד מ
מב העניינים והגלוים אליהם

פרק צה

משפטי הנסיגה
כלומר חזרת החולי
הנקראת רקליב

היותר רעה שבנסיגות מה שתחזיה מהירה ויהיה עמה
חולשת הכח ויתחבר בה בלי ספק אם תהיה הצורה הזאת
אותות האבדון והנה אם תפול הנסיגה בחטא מהגרגה
יותר בטוחה מאשר אם תפול מעצמה עם נכון ההנהגה ומ
ומן החטא בה שתיית המחממים והרפואות אשר יכוין בה
בהם להעיר טוב התאוה כמו גולנגבין והוא מיל רושאס
ועוגות ורדים וכיוצא בהם והשארית אשר ישאר אחר
הגבול מביא נסיגה מהרה אלא אם יושג והנסיגה יותר ר
עה וקשה מהעקר כי החולי חוזר לראש

פרק צו

אותות הנסיגה מי שלא
ישקוט קדחתו בגבול
שלם וביומו תפחד

אליו הנסיגה ואם יהיה השקטה מכלי גבול כלל אי
אפשר מבלי נסיגה וכל שכן אם יהיה הגבול בכמו גדר
או ירקון או גרב ובכלל לסבת הדברים העוריים וגם יק
יקובל מופת על נסיגה תהיה מחלשת כח והתאוה וחפץ
הקיא ורוע נפש ומעוט עכול והפסד המאכל באצטומכא
אל חמיצות או עשניית ונפח מצדי הכסלים רצדרי הבבד
והשחול והפסד השינה ואורך תעורה וחוזק הצמא וחוזק
נפיחת הפנים ביחוד אות גדול וכל שכן בעפעפים
העליונים וכל שכן העלות המורסא בהם והתקצרם בו ע
עם התכת נפיכת הפנים ומבה שיורה עליה שלא יחוש הג
הנוף קבול המאכל ולא יסור ממנו רזונו וכל שכן אם יהיו
אלו המקרים הרעים יפרעו ויתחזקו בעתות עונות החולי
אשר היה וגם יורה על הנסיגה הדפק אם ישאר בו תביפה ו
ובהירות ומהשקעת היציאות הגבוליות והעמקתם ומן
השתן אם ישאר בו בצבע רב וברכבות או עהיבות או
אודם או שהיה ממה שלא יתלו בו שמרים ולא ישקעו
ואם לא ידומה שתן העלול שהגו הטבעי וקצת הפרקים

יותר מורים אל הנסיגה מקצתם כמו החזרף שתפול בו תג
הנסיגה יותר ממה שתפול בשאר הפרקים ׳ וסוג
החלים גב׳ יעזור בהוראה על הנסיגה כמו הקדחות המו
המורפיות אם יחליפו חום והתלהבות בקרבים ׳ וכמו
הכפיה וסבוב הראש וכאבי הכליות והכבד והטחול ופלוח
הראש והגוובע והגזלי ומה שיולד מהם ומן הרבוי וזולתו
וחלויי הנשימה ׳

פרק צו

סבות המות ׳ המות אמנם תהיה אם בסבה שיפסד כח מזג ה
הלב ואם בסבת מה שיתך בו הבח ויכבה החום והחיות
בסבת שיפסד בה מזג הלב אם כאב חזק ואם איבות מופלג
מן האיבות הידועים ׳ ואם איבות זרארסיי ׳ ואם
העצר חמר הנשימה ׳ ולכן ראוי שלא יעזבו שוכבים
אפרקדן ולא יעזבו שיתנגב גרונם ׳

פרק צח

מיני המיתות אשר יקרו בעתות הק
הקדחות ואותות איבות
מיתת העלול מזה המות אשר יקרה להם עם התחלת
עונת הקדחת והטפתה או הקפתה ורובו בקדחות המו
המורסות הפנימיות בעת שישפך אליהם מותר פתאם וב
ובחליים הרעים אשר ישבר מהם הבח תחלת מה
שיתגועע בחזק וכש׳ אם יהיה חלוש ובכלל הוא כמחנק
ובכבוי העצים הרבים את האש ומזה המות בתכלית עונות
הקדחות להשבר הבח מן החולי ׳ והשלישי המות
ההוה בירידה והוא מעט ובפליאה ׳ וברוב הוא בירידה
החלקיית בלתי הכלליית ׳ והסבה בזה שהטבע יהיה
בו כבוטה ויתפשט החוט ויתפזר ויפרד מהחזיק מה שיצ
שיצטרך אליו בעתים הראשונים ׳ ורובם ימותו
בעלוף בפתע וקצתם בהדרגה ולפעמים תהיה הירידה יר
ירידה מרפיון הבח והתכת החום הטבעי ויחשב ירידה קל
קלה ׳ והדפק בשתי הירידות מתחלף כי באמתית
מתחזק ׳ ובכוזבת יתרפה ׳ ובאמתית ישתוה ׳
ובכוזבת יתחלף ויצא מן הסדר ואמנם בירידה
הכללית הנה לא ימות אלא לסבות מיגעת מחוץ יארעו
על החולה והוא חלוש כמו תנועה או עמידה או כעס
וגם יקרה כמו זה גם כן לראשון והנה יקדם לכמו המות ה
הזאת זיעה דבקה מעטה ופעמים רבות ימות בגדרי
בירידה ופעמים יקדימה זיעה בלתי שוה גוטה לק
לקור ופעמים תהיה בראש או בצואר לבד או בחזה
לבדו ואם יהיה העור כמן יבש ומתוח לא תהיה המות בזי
בזיעה ובהפכו תהיה בזיעה אך רוב המות בחליים
המסריחים תהיה מפני אם בעת אשר בו יהיה הגבול השוב
בחליים הבטוחים כמו שאם תהיה העלה בזוגות תהיה המ
המות בזוגות ואם תהיה בנפרדים תהיה בנפרדים ודע
כי הדלקת וכיוצא בה תגבר המות אצל התכלית מן העו
העונה ויתחדש עכה מקרי רעים מערבוב שכל והתחזקות
צער ותרדמה וחולשה מסבול הקדחת ואחר יתחדש
כאב ראש ומחשך העינים וכאב לב ומצוק והלבניית
תביא המות בה בהתחלת העונה ואז יהיה הקור מאריך
ולא יתחמם והדפק קטן מאד תולעיי ויתחזק התרדמה וה
והעצלה ובכלל הנה כל אחד גובר המות בשעה אשר יחזק
בו החולי יותר הן יהיה התחלה או עליה או תכלית והמות
בתוספק הנראה הנה יפול מעט ואם תעיין אותות
המות בעת שזכרנו ולא תמצאם אז תדין כי המות יהיה
ואם תהיה עם זה דבר מהאותות הרעים הנזכרים אז תדין
ברוב הענין אם יהיה העונות בנפרדים כי הוא ימות בז
ואם היו בזוגות הנה הוא ימות בששי וכש׳ אם יהיה החולי
מהיר התנועה

פרק צט

אותות המות מכלי ג
גבול מזה חלשת
הבח ולאותו
מלקומם החולי ומזה אחור אותות הבשול לגמרי ומזה
כח החולי עם אחור תנועתו ואם יתחבר כל זה יהיה יו
יותר ממית

פרק ק

ענינים יקרו לנחליצים ו
הלנמלטים מחולי הנה י
יקרה לפעמים לנחליצים
הנסיגה לחולי ויקרה להם התחזקות הבח וחולשתו בפי מ
מה שזכרנו בשער הנהגתם ויקרה להם שלא יקבלו תועל
מכה שיקבלו ממאכל ולא ישוב כח גופם ויקרה להם
היציאות אם לא נתנקה גופם כבר מליחותיהם בהרקות
והנה יקרה להם הפסד קצת האברים לדחית הליחה לשם
והנה יקרה להם גב׳ חליים מנגדים לחליים אשר היו בהם
אם יהיה שהפליג בהם לנגד מה שיהיה בהם כמו שיקרה ל
להם כובד לשון ופלג וקולנג קרים ושתוק וכפיה וכאב רא
ראש שוקד ופלוח הראש וכיוצא בהם זה אם יהיה הקרור
וההרשבה כבר עברו השעור וגם יקרה להם חכיך רב
ויסירהו המים הפושרים והנה יקרה להם שיתלבן שערם
להעדר משערם חלחות או להתיר הלחות השבעי המעמיד
השחרות כמו שיקרה לזרע השדה אם יתנגב שיתלבן
ואחר זה אם ירשבו ענייניהם ישוב שחרותו לשער כמו שי
שיקרה גב׳ לזרע שאם תשקהו מים ישוב ירקותו

פרק קא

הנהגת הנחלץ ׳ ראוי
שתלך בנחת בנחלץ
מחולי בכל דבר ולא
יורד עליו דבר כבד מן המזונות ולא דבר מן התנועות ה
המחממו והסבות המחרידות גם הקולות וזולת זה וידריג
לתנועה שוה בנחת כי היא מועילה מאד ויעשה מה
שיוסיף בדמו וראוי שיורגע וישמח ויבושר וירחק
ההרקות וכש׳ המשגל והיין בשווי מועיל לו ׳ וביחוד מן
היין הדק הרקיק ׳ והנכון שבנחליצים להרחיק מעליהם
ההרחבה הוא מה שגבולו היה גבול נפת כי הוא מעותד ל
לנסיגו החולי וכיוצא בזה צריך להרקה ויותר בו השלשול
הדק וכל שכן אם ראית הצואה מרדיית או נוטה לליחה מ
מהליחות אשר היתה מהם הקדחת וראית בתאוה בלהמ
ואם ראית זה תרויח הנחלץ והזהר בכחו לחזק לאט ואחר
תריק ׳ ולפעמים יצטרך שיורק ותחזק יחד בהזנה ותבין

ותכין לו מזונות רפואיים ומשלשלים או שימזג בהם פה ר
רפואה משלשלת נאותה ככו פרונש שרכשת ותרנגבין וכ
וביוצא בהם לבעלי מרה וגם יקבלו תועלת בהגרה שתג
שתנקה בהם עורקיהם ולפעמים יעשו הרפואות ה
הבגירות כבו מה שיעשה היין המזוג ואמנם ההקזה מע
מעט שיצטרך אליה הנחלץ ולפעמים יצטרך גב ויודה
עליו התאר ואותות הדם וכש אם מצאת לקדחת נסתרת ב
בעורקים וראית צמחים קטנים בשפה ולפעמים יצריך
אותך להקזת המוקדח רוע דמו למה שישאר בו מפריעת
מהליחות הרעות וראוי שתוציא דמו הרע ותוסיף בו
הדם הטוב ויהיה הנכון בזה שתפעל זה בנהת ולא תעשה
בפתע ושינת היום אולי יזיק לנמלט בהרפותה אותו
ולפעמי יועילהו בהשקיטה אותו ואם לא תאות אולי תביא
הקדחת במה שמפגנת ומשברת מכח החום הטבעי
והשמירה בכל הנמלטים הנקי ובלתי נקי שבהם היא ש
שרידיג ענינו בהנהגה אשר היה בחולי מן המטעמים הג
הנקראים מזוראת וילתם יומים וכה שאחריהם ובכלל עד
שעור עבור יום הנבולי ואז תצוהו על ההנהגה אשר ה
היה בבריאותו ואחר תגביה המים מעליו וראוי בנחלץ
אשר תהיה קדחתו בשוחה שלא ידקדק הנהגתו שיחוש כ
בגופו שישתנה ענינו וראוי שיושב מן כחש ורזון ביומים מ
מועטים אל עובי ושומן ביומים מועטים כי כחו קיים ותע
ותפעל מי שהוא הפכו הפך זה ואם לא יתאוה הנחלץ יש ב
בו מלוי ואם יתאוה ולא ישכין עליה הנה הוא נושא על
נפשו יותר על כח הטבע שבו ולא יובל להתעכל בו ויפז
ויפזרהו בגוף או בגופו ליחות רעות והטבע שרוד בהם או
כח אצטומכתו נופל בהם מאד או כח כל גופו וחומו הטב
הטבעי נופל עד שלא ישנה המזון שנוי שיתכן לברר הט
הטבע ממנו וכמו אלו אם יתאוו בהתחלת ענינם המאכל
הנה ידח אליה העני עד שלא יתאוו פגע המלוי מן הליחו
הרעות חזקי ונוסעי ושלא יתאוה ואחר יתאוה מהתעוררו
כחו יותר טוב משיתאוה ואחר לא יתאוה ואם תתמיד
התאוה ולא יהחזק הנוי אל הכח והחזק העליון הנה
התאוה וכליה הם בריאים וכח העכול וכליה הם חלושים
ולכן ראוי שידדיג הנחלץ מן שיהוג ואפרוחים עם גדי
ולא יותר לשוב להדגל בעוד שבעורקים צרות והסכנגבין
אולי יפשיט מעיהם לחולשת כזגיהם וכל שאר החמוצים
ומהנהגת הנחלצים להחליצם לאויר מנגד לכה שיהיה לה
להם ומהנהגתם נב שמיר מה שראוי שישבר ממין מחלת
לנגד בכה שיבטח ממנו כמו בעלי הברסם ראוי שיפוחד
עליהם מגחירות החזה ואין ראוי שתזיע הנחלץ במרחץ ש
שיתרפה ויתלחלח החלוץ ואם תרבה זיעתו הנה יש בו
מותר והעברת תער עליהם מזיק לכה שקדם

פרק קכ

מזון הנחלצים ראוי
שיהיה מזון הנחלץ
באיכותו טוב הכמום

וקל להתעכל וראוי שלא יסבול רעב ולא צמא ולפעמים
יצטרך שתטה באיכות להפך מזג העלה הקודמת להזהר
מדבר ולהשכר ודע כי המזונות הרטובים הנזולים הם יו
יותר מהירי המזון ופחות מזון והעבים הנסים בהפך הם פ
מאכלים הן משקים וראוי שלא תביא עליהם המקררים אם
לא נשאר עליו שארית חום אבל ראוי שתנהיג במה שזה א
שוה ויש בו חום דק עם לחות שלם מהיר לקבל העכול וש
ושיהיה מזונו בכמות ובשעור שיושב עכולו והבדלו ויום
ויוסיף בהדרגה אם לא תראה בובר ולא קרקור ולא כה
מהירות ירידה ולא אחור מזון ויחסר מזונו ממנו אם ית
יתגבר פזה דבר ואם ימצא מלוי בפתע ותמתח אצטוככ
אולי יקדח ובן אין ראוי שישתנה בפתע כי לפעמים יהיה
בו סכנה ואמנם עתות הזנתו בעת השתות האור
בערבי הקיץ וצהרים בסתו אם לא יהיה מכריח למהר זר
וראוי שתחלק אליו שעור הוא למטה משבעתו ׳ והמים
חזקי הקור הוא מה שראוי שירחיקהו הנחלץ כי אולי יכ
יכביד על קצת מהקרבים ולפעמים יכריצו והנה ידענו כי
שמת בסבת זה ׳ ודע כי תאות הנחלץ הנה תמעט
לחולשה או לליחות באצטומכא ויתחבר בו ברוב עלוף
והנה תמעט בסבת הכבד ומעוט משיכתו ויתראה במראה
היציאה הדקיקה הלבנה והנה תמעט בסבת הליחות בגוף
כלו והנה יקדח וגם יהיה לחולשת כח הגוף והחום הטבעי
או באצטומכא ביחוד והנהיג כל אחד במה שידעת מ
מהנהגתו ביותר נתר שאפשר ׳ ודע כי הסכנגבין
וזספרגלי כלומר מחבישים יכלול הרפואה לנחלצים וכש
אם תאותם נופלת לחולשת אצטומכתם ויבטחו מהפשט
המעים ׳ ואמנם המחזקים לאצטומכא אשר הם יותר
חמים מזה כמו עוגות וביוצא בהם ואולי יהיה זה סכנה ל
לנסיגה וחזרת החולי

פרק קג

בתנועת החולי כבר
ידעת עתות החליים ׳
ודע כי התנועות בהק
בהקפים לפעמים תהיין נוספות בכבדות ויודה על תכלית
ולפעמים תהיין מתחסרות ויודה על הירידה ויתחזקו תנ
תנועות החליים ומקריהם בלילה לחזק התעסקות הטבע
בכשל הליחה ואז פוגה מבל דבר ׳

המאמר השני

פרק ב

בעתות הגבול ימיו והקפיו
בהתחלת החולי ותחלת חש
חשבון הגבול יש אנשים שא
שאמרו שתחלת החולי אשר יחשב מ
ממנו חשבון ימי הגבול קצה חעת אשר ירגיש בו והחולה
ברושם החולי ויש אנשים שאמרו לא כי אבל קצה העת
אשר ישלוך בו נפשו לשכב החולה ויתרא בו חזק הפעלות
ואמנם יבא זה הפחלוקת בקדחות אשר לא יקרו פתאם
ואמנם אותם אשר יקרו פתאם
אין בהם התחלת העת וזה כמו
שיקרה לרבים מוקדחים שתתחיל הקדחת להם הת
ה תחלה נראת ויהיה האדם קודם זה אין בו

חולי ויישן או יבגם במרחץ או ייגע ויקדח פתאם
ואבגם הקדחות אשר יקדימום שברון אברים וכאב הראש
וביוצא בזה ואחר תוקדח הוא שני ענינים מוחלקים
והיותר חזק שיהקור עת התחלת הקדחת עצמה ואז יהיה ד
דבר יהראה היציאה מהענין השבעי כמזג הראות מבואר
ואמנ כהתחלת כאב הראש והשברון אין בחיוב מחקר בו
וההשלכה והשינה אינה כמה שיסכרך כי אולי לא ישליך
עצמו העלול וכבר התחילה הקדחת ואם תלד האשה
ואחר תקרה לה קדחת אז אם יחשב מן הקדחת
ולא מן הלידה זה יהיה טעות אמרו בזה רבים
ורוב מה שיקרה זה יקרה אחר השלישי או השני

פרק ב

בסבות ימי הגבול הנה
רוב אנשים ישימו בסכה
בשעור זמני גבולי

החליים החדים מצד הירח ושכחה כח הולך בלחויות העו
העולם ויחייב בהם מיגים מהשגיום ויעזור על הבשול וה
והעכול או על הפכם כפי התעתדות החמר ויקבלו מופת
ג זה הענין מתוספת המוחות עם תוספת אור הירח וכהירות
בשהל הפירות פרי העץ ופרי האדמה בחדושה ויאמרו של
שלחויות הגוף נפעלים מהירח ויתהלף ענינם כפי ת חפ
התחלפות עניני הירח ויתחזק הראות ההתחלפות עם ת
התחזקות הראות ההתחלפות בעניני הירח והיותר חזק
בזה בהיות נבחיי על ענין היה בו ועוד על דרך רבוע וזה
מצד חלוקת סבובו אל החצי ואחר לחצי החצי אמרו
ובהיות הקף הירח בתשעה ועשרים יום ושליש יום בקרוב
יחסר מהם ימי החבור כי הירח אין פעל לו והוא בקרוב
מיומים וחצי ושליש נשאר ששה ועשרים יום וחצי יהיה ח
חצים שלשה עשר יום ורביע יום ורביעיתם ששה ימים
וחצי ושמינית ושמיניתם שלשה ורביע יום וחצי שמינית
יום והוא הקטן שבהקפיו ולפעמים יוציאו החש
החשבון על פגים אחרים כחלוף החשבון הזה במעט ויוס
ויוסיפו בו מעט אך יש בו שגיאה ויהיו אכ אלו הזמנים יח
יחוייב שיתראו בהם התחלפויות גדולים והם ימי ההקפים
הקטנים ואם יתחיל הזמן ותהיה הליחה נכונה ית
יתראה בעת תבליטו שנוי נראה אל טוב ואם יתחיל הזמן
והענינים נפסדים יהיה השנוי נראה בעת הלוך וחסר על
והפכד ואבגם הגבולים מהחליים אשר הם לזמנים ויותר
מחדש יחשבום מן השמש ובהשערה ובנסיון אלו יש ספ
ספקות ויש מקומות ירבה ויגדל העסק על הטבעי ולא
יתכן לרופא דבר אבגם על הרופא שידע מה שיצא
בגבולים ברוב ואין עליו לדעת עלתו בהיות באור העלה
הזאת והסבה תצא אל מלאכה אחרת אבל ראוי שיהיה
הכאמר ביום הגבול מאמר יאמרהו על דרך נסיון או על
דרך ההנחה וההצעות ודע כי רבים מהם קראו הקף מה ש
שלא יצא מכחו ההכפלה מכחו ורצונם לומר שלא יצא ב
בו ההכפלה עד יום לא גבוליי וכמו זה הרבוע והשבוע
כי מחציתם תכיד יכלה אל יום גבול כפי נסיון ימי הגבול
אשר תחול לחליים אשר יאותו בזה הרבוע והשבוע
והקפים השוכים השרשיים שלשה הקף הרביעות והקף
השביעיי שלם אך הקף העשיריות הוא יותר שלם מכל כי
הארבעים וששים ושכונים כל אלו יכי גבול ואבגם
שני הקפים הראשונים אבגם יחסרו מזה בסבת השברים
אשר ראוי שישכר שיהיו ג שביעיות עשרים יום והרבוע
הראשון הוא הרביעי והרבוע הכ יש בו דבוק שבר ולכן
יהיה בשביעי כי הוא ששה ימים ודבר הדבה מן הז ובשב
ובשביל זה יפול מחובר והרבוע השלישי יפול באחד עשר
ושם יתחבר עת הכפלת הז וישיג השבוע הכ ויהיה
בארבעה עשר ואם דבק שבר השבוע הג יפול
בעשרים וכבר עבר הענין ברביעיות על זה האופן ש
שהרבוע הראשון והשני מתחברים והכ והג מתפרקים והג
והד מתחברים וכשיעבור הארבעה עשר הנה יפול החלוף
והמשובחים כמו אבוקרט וגלינוס התחילו במדובקים
והנה יהיה סדר הימים מן הז ועשרים והוא מחובר ליד
הנה העשרים הוא כפל השביעיות כפי הדומה וימצא ש
שבועים מתפרקים וילוה אליה שלישי מתחבר ישלם בכ
ואחר יתפרקו מן הכ והוא כד מתחבר ואחר
הכז מתחבר ואחר לא מתפרק על ד שביעיות
והלד מתחברים ואחר שבוע מתדבק ויהיה מ ואחר הולך
ההכפל על ג שביעיות והם עשרים ויהיה החבור ס ופ
וק וקכ ולא תשניח למה שיש ביניהם מהימים ואמרו
אחרים כמו ארבגנים שאחר היד היח והוא יום גבולי
וכא וכח ואחר לב ואחר לח בחבור שבוע והנה
דבים מנו המב והמה והמח מימי הגבול והנה תעו בו
ותעיין איך יפול מה שעשו מפרוק הרביעיות והשביעיות
אבל יש לרביעיות כח בימי הגבול עד עשרים יום ואחר
יתעורר הכח אל השביעיות עד לד ואם יעבור החולי זה
הנה החולי גושן בכ ויעתק אל השביעיות ולפי ארכגנים
הנה יום בא יותר גבוליי מאד מן העשרים אשר הוא היז
פרקו אצל היח מצד השביעיות ולא מצאו אבוקרט
וגלינוס ומה שאחריהם הענין על זה וכן המחלוקת בכז
וכח כי ארכגנים סברתו זולתי סברתם ופרק הכח וכן
הענין לא עם מב ולד עם לה וס עם מב ודע כי יש כן
החליים שיהיה גבולם בז חדשים גם בז שנים וד שנים
וכא שנה ויש אנשים שחשבו שלא יהיה אחר ארבעים
גבול בהרקה חזקה ואין הענין כן וגב לא יצטרך שישתנה
החולי לדחות ושיש בו נסיגה וחזרה ושיש בו הרכבה מה
מחליים ולא ימנע בחולי הנושן שלא יסור החולי מלכשלו
ואחר יחזק עליו כבת אחת ויריקהו ואם יהיה מעט ויהיה
הדוב הוא כמו שנזכר ויהיה ההפרוק בו אם בגבולי חכרי
ואם ביציאה כאוחרת התגועה או בהתכה אמר אבוקרט
הנה הימים הגבוליים יש מהם זוגים ויש מהם נפרדים
והנפרדים יותר חזקים בגבולים ברוב הענינים וברוב ה
המספר וכמו הזוגות הד והו והח והי והיד והכ והבד
ומה שנינינו מן הזוגות כפי שתי הסברות והנפרדים כמו ג
וה וז וט ויא ויז וכא וכז ולא ועוד שגלינוס מכחיש
מה שנזכר מהפרק הזה מענין שמיני ועשירי ומצאו בהפך
שרשי אבוקרט ואולי זה המאמר מאבוקרט מפני ששפט ע
ענין ימי הגבול ויש לו פי ודע כי לפעמים
יתחברו ימים וישובו ביום אחד לגבול וזה אחר

העשרים יהיה הרקה או יציאה ודע כי יום הגבול ה
הטוב אם יראו בו אותות רעים הנה זה יותר רע ויורה על
מות יותר כמו שיקרה מהם דבר בשביעי וארבעה עשר

פרק ג

ביחוסי ימי הגבול קצתם
אל קצתם בחוזק וחולשה
ונזדתם אל החליים

הימים הגבוליים מהם ח
חזקים בתכלית יחשב שיהיה בהם תמיד גבול
ומהם חלושים מאד ומהם ממוצעים ועוד נזכירם בפרקים
ונאמר הנה הראשון מימי הגבול הוא היום הרביעי ועם זה
לא ירבה שיפול בו מן הגבול והוא מבשר בשביעי
ואמנם היום השביעי הנה הוא יום חזק טוב ויבשר עליו
הד׳ מן הגבול והז׳ ראוי שיושם תחלה בתחלת המדרגה הע
העליונה ויום אחד עשר אינו כחוזק יד׳ אך בחליים אשר
עונותיהם בנפרדים בשלישית אז חזק מאד ויותר חזק מן
היד ויום יד׳ חזק מאד ומחזקו שלא ימצא יום שידמה ליד׳
אלא שאינו בתכלית בחוזק במשפט הגבול ושלומו וכל
שכן משלמותו וים השבעה עשר חזק ומה שידמה לו מן
הימים הוא יותר חזק ויחסו אל העשרים ביחס יא׳ אל יד׳
והיה הם מימי הגבול הממיתים ויות׳ ממית ממנו הוא יום
כז׳ וכאלו אינו יום גבול ויום ארבעים יותר חזק מלד׳ וגם
כי לד׳ נכון וטוב וחזק מלא ודע כי החליים אשר
יהיו עונותיהם הנפרדים כשלישית ויותר מהם החדות ה
הם יותר מזירי הגבול שלהם בנפרדים ולכן יעויין
בשלישית ביא׳ ולא יעויין כיד׳ אלא מעט ואם יהיה
כרוב תהיה העובה השביעית תרד מהיד׳ מעט ואותם
שעונותיהם בזוגות הם יותר מאוחרים וגבדלם בזוגו׳ יותר

פרק ד

הימים הגבוליים אשר
במדרגה העליונה כמו
הז׳ ויא׳ ויד׳ ויז׳ וכ׳

והנה יהיו החקפים בחליים נאותים ברוב למספר ימי
הגבולים כי יהיה שבעה הקפי השלישי כז׳ ימים מהשורפת
והנה ענין משפט החדשים והשנים בנושנים על ענין
כספר הימים בחדות ויהיה לרביעית שבעה חדשים על ד׳
דרך משל וילך בשורתם על הקש בשורת הימים ויפול ב
ביניהם מן ההקדמה והאחור על הקש הגבולים מה שיפול
בימים ועוד נזכירם

פרק ה

בימים הנופלים באמצע
אלו הימים אשר זכרנום
הם הימים הגבוליים
השרשיים וכבר יקרה

הימים הגבוליי לסבה מהסבות הקורות מחוץ או מהחולה
עצמו במהירות תנועתו או אחורה ומענין הגוף מחזקו או
מחלשתו וממקרים יקרו בתעורה החזקה ממעיר מחוץ או
גופי מסבות גופיות ונפשיות אם יפלינו הפלגה חזקה שי
שיפול בעבורם מהירות או בשבילם התאחרות שיהיה ש
שלא יקו׳ במקום הגבול הראוי בעתו אבל יותר מסר ממנו
מחולי הסבה החזקה הקודה היה מתאמת הגבול ולא יהיה
קודם ולא מאחר אך אם יקרה לו המקרה האחרון ויהיה חזק
יותה העת ויתאחר או יקדם ואם היה חלוש יקשה הגבול
וימנעו מהיותו שלם ויקראו הימים אשר יפול הנטיה ה
הזאת הימים הנופלים באמצע ויש להם משפטי הגבול מ
מצד ואלו הימים הם כמו השלישי והחמישי והששי וכמו
התשיעי והיג׳ כי הג׳ והה׳ מחזקים בבנפות הרביעי
והתשיעי בין ז׳ ויא׳ ולפעמים יהיה יום הנופל ב
באמצע יותר נכון מא׳ מב׳ הימים אשר בצדדיו או יהיה ה
היום הגבולי אשר בין זה הנופל כפל דבר אחר יותר נאות
בו כי מהירות יא׳ על התשיעי יותר מאחור השביעי עד הת
התשיעי וגם כי יהיה משניהם קרבה

פרק ו

בחוזק הימים הנופלים
באמצע וחלשתם דע
כי היום התשיעי הוא היום

החזק המוקדם בהם ואחריו הה׳ ואחריו הג׳ ואינם קצרים
מהד׳ אשר הוא השרש קוצר מבואר ושלשה עשר כאלו ה
הוא יותר חלוש אינו מבה שיהיה יותר בגבולי ואמנם
הששי הנה הוא היום יפול בו גבול אלא שהוא רע ואם
יבא בלתי רע יהיה יותר קשה קושי נסתר חסר בלתי בטוח
מן הסכנה וכאלו הוא במעוט נפילת הגבול בו רע או בל
בלתי רע הפך הז׳ ויבשר אותו הרביעי רע וימעט שיהיה ב
בשורת הרביעי בטוב אלא בקושי ויקרו בו אותו מפחידים
כשתוק ועלוף וכיוצא בהם אם יהיה הרקה ויחדש עלוף ב
בקיא ויקרה ממנו נפילת הכח ורשט ורעש וערבוב דפק
ואם יהיה בו זיעה לא תהיה שוה ולפעמים יחסר בו
הגבול בהרקה ויהיה שלמותו ביעיאה רעה וירקון ויהיה ה
השתן רע רע השקיעה והשמרים וזה אם יהיה שלום
ואם לא יהיה הנה איך שיהיה שלומו יהיה מוכן לנסיגה וח
וחזרת החולי אמר גלינום הנה השביעי כמלך הישר והשי
והששי כמלך המנצח העול והשמיני קרוב מן הששי

פרק ז

הימים הטובים והרעים על
סדריהם יהיו גבוליים אוגו
נופלים באמצע ויפי הבשו

הבשורה הטוב שבהם הז׳ והיד׳ ואחריהם הט׳ והיז׳ והכ׳
ואחר החמישי ואחר הד׳ והיח׳ והיג׳ ודע כי היותר
חזק מימי הגבול במשפט והיותר חזק שבימי הנפילה באמ
באמצע מה שיהיה בימים המוקדמים וכל עוד שילך והל
והלום יחלש משפטם

פרק ח

והימים שאינם גבוליים
לא בכונה ראשונה ולא
בכונה השנית והם היום

הראשון והב׳ והיב׳ והטו׳ גב׳ מזה הכלל והפלא שרבים מה
מהם נלוה אל יום גבולי

פרק ט

בימי הבשור׳ ימי הבשור׳ הם הימים
אשר תראה בהם רשומים הן אותות
שנוי מן הליחה ואותות ממשלת אחד
מן המתאבקים מן החולי והכח או התחלת נצוח קל יעבור
בין השבע והעלה לרוב הכותר לא לרינה ולא להתעודדות
אמנם הראשון כמו אותות הבשול או הפך הבשול אמנם
אותות הבשול הנה כמו ענן אדום או נוטה ללובן ואותות
בלתי הבשול גב׳ ירועים ואמנם השני כמו הראות חוזק ה
התאוה וחולשתה בו וקלות התנועה או כבדותה ואמנם
הג׳ כמו כאב הראש וצער וצרות נפש ורעדה וזיעה בלתי
כוללת והרקה בלתי שליטה׳ ואם יתראו אלו הרשומים

הגבול בימים הגלוים אחריהם הידועים ויהיה הרביעי מב
מבשר אם בשביעי אם יהיה אות טוב או בששי אם יהיה
אות רע וכש׳ בדלקת ובדבקה שהוא יהיה בז׳ ומעט שיהיה
בו אך בשלישית ירבה על שיהיה בו ובז׳ ואם ביא או על ה
הרוב ביד׳ או בב׳ או בכא והיז גב׳ מבשר בכ׳ או בכא
והיה מבשר בכ׳ והכ׳ למ׳ ומן הימים הגופלים ב
באמצע הנה הג׳ בה׳ ואם יהיה רע הנה הו׳ והה׳ בט׳ ואם
יהיה רע הנה בח׳ ודע כי אותות המבשרים הנה ינטו מן
ימיהם מפני הסבות הנזכרות בנטות הגבול מן ימיהם הרא
הראוים אל מה שלפניהם או של אחריהם ודע כי אם ילוה
היום הב׳ מימי הבשורה בדבר ממין מה שיהיה ביום הבש
הבשורה הנה החולי מהיר התגועה ותעיין האותות
המהרים והמאחרים ותדין בימי הבשורה אשר יבשרו בה
בהם אם ימהרו או אם יאחרו מזה

פרק י

ידיעת יום הגבול אם יסופק
ידיעת ימי הגבול אם
יצטרך אליו לכונות רבות

כי ראוי שאם יהיה הגבול קרוב שיונהג בהנהגה ואם יהיה
רחוק שיונהג בהנהגה אחרת וראוי ביום הגבול או במה ש
שיקרב ממנו שתנהיג הזהלה הנהגה מיוחדת ולא יונע כלל
ברפואה משלשלת כי אולי ישתדל הטבע בהרקה
ויפריע בזה הפלגה חזקה ולפעמים ינגדהו כצד ויוליד
כל חמה לא גבול ולא הרקה ובזה מה שבו סכנה וראוי
בידיעת ימי הגבול שתשמור גם העניינים המשנים לימי ה
הגבול הידועים ואתה תמצא הידיעה מתחלקת לשני פנים
אחד מהם בגבול החולי בכולו והאחר בעצם יום הגבול
מכלל זמן יהיה בו הגבול כי אולי יארכו ימי הגבול יומים
או שלש ויסופק לאי זה מהם מיוחס ואמנם הצד הראשון
יקובל מופת עליו בשני פנים מאותות קוצר החולי וארכו
ומטבעי החליים וכחם ואמנם ההוראה מאותות האורך
והקוצר אמנם יהיה כפי כלות החולי כמו מה שיקרה
מכה שאי אפשר שיכלה ברביעי ובגלוה אליו ואפשר
שיכלה בז׳ ואחריו אם יתראו אותות הבשול הראות טוב
במה שילוה הד׳ יקוה שיבא הגבול בז׳ ואם יתראו אותות א
אורך החולי הנזכרים בשעריהם דע כי גבולו יתאחר
ויהיה ארוכתו בכלי גבול ואם לא יתראה אחד מהם תקוה
שיכלה החולי בין השביעי ויד׳ ואמנם ההוראה מטבעי
החליים כמו שיהיה היום הנפרד יותר נכון כמו שידעת ממ
ממה שיתנועע בחליים ביום נפרד ובכלל בחדים והזוג מ
ממה שיחליפהו ואמנם השני יקובל מופת עליו מפנים
אחרים מצד הקש ההקפים ומכספר עתות הגבול ומזמן ה
הגבול ומשפטי הימים וחזקם ואמנם ההוראה מהקש ה
ההקפים הנה שיודע שהיום הזוג יותר נכון באי זה חולי
והנפרד יותר נכון בחולי אחר ואמנם מזמן הגבול שיעיין
ויודע שההתאבקות באי זה יום שיהיה יותר ארוכה הנה
יושם לו הגבול אלא אם ימשך אחריו מה שהוא יותר חזק
המשפט מכשפטי הראשונים האלו ומזה השני מה שראוי
שיושם הגבול בו היום האמצעי מימים שלשה עם התנאי
הנזכר ואמנם ההוראה מחזק הימים וטבעיהם הנה
כמו שיהיה הזיעה תתחיל בלילה הז׳ ולא תסור הזיעה בש
בשמיני ביומו כלו הנה תגבול יהיה מהז׳ לא מהח׳ אעפ׳ש
שיסור הקדחת בח׳ ואלו תהיה על הפך זה שתתחיל הזי
הזיעה ביום יג׳ ולא יסור החולה מהזיע עד יד׳ ותסתלק
הקדחת ביד׳ אמנם יחוש הגבול אל יד׳ וזה כי הח׳ והיג
אינם כחזק שני הימים האחרים בטוב והמות ב
בששי יותר נכון ממנו מאשר בשביעי ובעשירי יותר נכון
מאשר בתשיעי ואמנם ההוראה מחבור המשפטים הנה
כמו שקדם זכרונו שיתחבר בו זיעה ותסתלק הקדחת יחד
ואמנם ההוראה מהימים המבשרים שיעויין שאם מצאת ב
במשלים הנזכרים בשורה מן הרביעי ואז הדין שהגבול ב
בשביעי או אם תמצאם ביא תדין שהגבול ליד׳

פרק יא

בבאור יחס הגבול
לרוב החליי כבר ידעת
שהחליים החדים ראוי

שיהיה גבולם עד הז׳ והגלוה אחריהם בחדות ראוי שיהיה
גבולם עד יד׳ והעשירי והגלוה אליהם עד מ׳ ואחר זה ג
גבולי החליים הנושני במוחלט אם תהיה השורפת מתחזק
בזוגות הנה זה אות רע ופעמים רבות כה שומות בששי
וביבשרהו הרביעי ויהיה בו זיעה קרה וביוצא בזה ומה שיה
שיהיה מן השרסאם הנה יהיה גבולו ברוב עד יא׳ עם חד
חדודו כי התחלת גדולו יהיה ברוב אחר הג׳ והרביעי
ואחר יגבל בשביעי

נשלם המאמר בגבולים יבא אחריו
המאמר בטורסות בעזר הבורא ית׳

המאמר הראשון

בטורסות
החמות ה
והנפסדות

פרק א

הנה דברנו בספ׳ הראשון
בטורסות ובמיניהם
וברפואותיהם דבור כללי

ועל כל פנים ישוב אליו מי שירצה לשמוע מה שנאמר
בהם עתה ואמנם במ
במקום הזה הנה
נדבר בו דבור
פרטי חלקי

דבור כללי בטורסות

נאמר הנה כל טורסא ויצמח שיהיה אם שיהיה חם ואם
שלא יהיה חם והחם אם שיהיה מדם ומה שהולך בטנהגו
ואם מאדומת ומה שהולך בטנהגה ומה שיהיה מד
מדם הוא אם דם משוכח ואם דם רע וחדם
חמשוכח אם עב ואם רקוק והמתהוה

כן הדם המשובח העב הוא לפלגמוני שלוקחת העור וחב
והבשר יחד ותהיה עם דפיקה ומהרקיק הפלגמוני אשר
לוקח העור לבדו עמו הוא אל שובה בלומר הקרן ולא יה
יהיה בו דפיקה ואמנם ההוה מדם העב הרע יהיו מכמ
כינים מן היציאות הרעות ואם יתחזק רעתה ושריפתה ית
יתפשט האוד ויתחדש השרפה והצרבת הנקרא השבריש
ויותר רע מהם האש הפרסי ומהרקיק הרע יתחדש פלגמוני
אשר יטה לגחלת עם רוע וצער ואם יהיה יותר רקיק
תהיה חמורה פלגמונית ואם יהיה רע יותר תהיה הגחלת
בעלת אבעבועות ונפיחות והשרפה והצרבת ואמנם
האדומיית אמנם היא אם מאדומה דקה מאד לא תעצר ב
במה שהוא בפנים מחצוני העור והיא חדה ותהיה ממנה
הנמלה ואם ממתרחבת לבדה והיא יותר דקה ואם
ממתרחבת המאכלת והיא רעה או היא מאדומה יותר עבה
מזה ופחות רעה ותעצר בפנים יותר מן הראשונה בעור
ותהיה לבגיית ותהיה מגינה הנמלה הדוחניית והיא פחות
מתלהבת ויותר מאוחרת להתיך ואם תהיה הליחה יותר ע
עבה ויותר רעה תחדש הנמלה המאכלת ואם תעבור
בעביה עד עצם הדם ותהיה רעה תחדש הגחלת הרעה
ובכל אלה תהיה הליחה בה דקה ואעפ׳ שתתחלף אחר זה
ויהיה בשביל דקותה שידחה אותה הטבע ולא תעצר אלא
ביעור ומה שיקרב ממנו ואם ירבה חומר המורסא החמה
ותגדל המורסא הנה אז היא מכלל המורסות הטעוניות
המתיות ומכלל המורסא הידועה הנקראת בתרקיא ואלו
הכינים הרעים והדומה להם ירבו בשני הדבר והרעה
מהמורסות החדות מה שלא תכלה אל הירידה שימשך
אחריה הרבות והתהמגלות ולא אל קבוץ מוגלא אבל אל
הפסד האבר ולא יהיה תמיד מגודל המורסא ורב הליחה
אבל הנה יהיה מרוע הליחה ודע כי המורסות ימעט שת
שתהיין נפרדות מזוקקות אבל רובן מורכבות ודע כי
מורסא בחוץ אין דפיקה עמה הנה לא תפתח ואמנם
בפנים הנה דברנו בה

פרק ב

בפלגמוני כבר ידע פלגמוני ואותותיו מהחום וההתלהבות ותוספת הקדחת והטתיחה ודחיה והדפיקה אם יהיה ש

שוקע ויהיה בקרוב מהשרייניס ויהיה האבר יבואהו עצ
עצבים ירגיש בהם ואינגה יותר מן ההרגש כמו שידעת ע
ענינו וכל עוד שיהיו השרייני יותר גדולים ויותר נראים
יהיה דפיקתו וכאבו יותר חזק והתכתו וקבוץ מוגלתו יותר
מהידה ואם יהיה הפלגמוני באבר מרגיש ימשך אחריו ה
הכאב החזק איך שיהיה ויתחייב בו שיתראו עורקי האבר
ההוא הקטנים אשר הם נסתרים ודע כי שם פלגמוני
בלשון היונים יהיה במוחלש על כל מה שהוא מתלהב
ואחר נאמר לכל מורסא חמה ואחר נאמר לפל מה שיהיה
ממורסא חמה בתאר הגזבר ולא יטעך מתלהבות בהעצר
הדם וסתום הנקבים והפלגמוני ימעט שיזדמן שיהיה פ
פשוט והוא ברוב ידמה לחפרה או לקושי או לתפיחה ויש
לו סבות קודמות גופיות ממלוי ורוע הליחות או חולשת
הכבד המקבל אעפ׳ שלא יהיה שם מלוי ורוע ליחות ומהם
מתחילות כמו רסוק או חתוך או שבר או שמוט או שחין

ירבה באבר ותטה אליו הליחה לכאב ולחולשה ולפעמי
יטה אליהם הליחות ויעצרו במעברים שהם יותר חלשים
כמו שיקרה עם השחינים והגרב מורסות במקומות הפנוים
יוחם בתוספת הכאב והמתיחה ותכליתו כשתתזיל לקבץ
מוגלא אם תתקבץ וירידתו כשתתחיל לרכות ולחולשה
והדע אותו שלא יבא אל קבוץ מוגלא כמו זה יוביל האבר
למות ולעפוש ולפעמים רבות יהיה זה לגודל המורסא ור
ודוב ליחתה ופעמים יהיה בסבת רוע הליחה אם תהיה ה
המורסא קטנה ואתה תדע בטה שינפש שיצא ממנה כדמ
כדמות הבל אידיי נפשיי ושהדפיקה מתחילה במתיחת
והזהתלהבות מתחיל בחמו׳ ותדע הקבוץ בתוספת הדפיקת
והחום והתבארם וקיומם ותדע מה שיתעפש בקשי הבש
הכשול והדעיכה וחוזק המתיחה ודע כי מה שלא יאדם
מטבע החטר לא יתחדש ממנו מורסא ויתרוח באיד גראה
לחוץ ודע כי אם יהיו בשכונתו צמחים קטנים נמליים
יבשרו בדם רע וראוי שישוקה כמו בעל המורסות
הפנימיות מי הגדבי ומי ענבי השועל וקשקשי קשיא פיש
פישטולא

פרק ג

ברפואת הפלגמוני אם יתחדש
פלגמוני מסבה מתחילה לא ימנע
אם שיפנש הסבה המתחילה ורשומה
נקיון מן הגוף או המלוי ואם יפנע נקיו לא יצטרך לרפואה
אלא מצד שהיא מורסא ורפואת המורסא באשר היא מור
מורסא הוצאת הליחה הנברית אשר חדשה אותה וזה במר
במרפים והמתיכים הרבים וכמו תחבשת קמח החטה
מכושלת במים ושמן ואולי לא יספיק מבלעדי השרש
וישקיט הצער ובש אם תהיה המורסא רבת הליחה
ואמנם אם יפנע הגוף מלא אז ראוי שלא תגע המורסא במ
במרפים כי אז תמשוך אליה יותר ממה שיתך ממנה אבל
ראוי שתריק הליחה בהקזה ולפעמים יצטר אל השלשול
ואם עשית זה תעשה המרפים ויקרב רפואתו מרפואת מה
שיהיה סבתו המתחילה פוגשת נקיון הגוף ויבדל במו כי
הוא לא יצטרך לרפואת שתרתע הרבה בהתחלה כמו ש
שיצטרך זה אבל פחות ממנו ואמנם אם תהיה הסבה
קודמת בלתי מתחילה אז ראוי שתתחר בהרקה והשלם ח
חקו מההקזה והשלשול אם יצטרך אליהם והצורך אליהם
אם יהיה שהגוף בלתי נקי ואם שהעלה גדול ואי אפשר
בלתי הרקה והמעטת הליחה והמשיכה לה להפך הצד
ואפ הגוף אינגו רב המותרות והנה האבר לפעמים יתחדש
מה שיחלישהו והנה יגברו עליו ליחות הגוף ואם לא יהיה
ליחות מותרות וראוי שתשמור התנאים הידועים בזה מן
השנים והפרק והארץ וזהלת זה ויתחיל במרתיעים אם לא
במקומות אשר התנינו בספר הראשון שימעט הקרור ת
בהבנסת המרפים עם המרתיעים וכשיתחיל ויואל בתוסף
נוסיף בתוספת המרפים מעט מעט ואצל התכלית
והעמידה והתכלית והגעת השעור אחר התוספת לתכלית
תגביר המרפים ועשה מזוקקים ואמנם הנופחים הם
המתחילים בתכליתם ואמנם המרטיבים והמרפים הם
להרחיב הנקבים והשקט הכאב והמגבב הוא אותו אשר

יבריא או ימנע משישאר דבר ישוב ליחה ואם לא יבריא
בשלימות וישאר דבר מועט יתיבהו מה שיש בו חדות וגם
יקרה מחוזק ההרתעה יבאב בעבו טמונת הליחה ומקשיות
האבר וגם יקרה ממנו שנוספת הליחה אל האברים
הראשיים והנה יקרה מזה שתתקשה המורסא ולפעמים
יקרה שיתחיל האבר לנטות לירקון ושחרות וכש אם יתע
יתעסק במרתיעים באחרית הענין ובקרוב התכלית ודע
כי חוזק הבאב יצטר לרפואות הרפות מבלי משיכה ואולי
יצטרך שיהיה עמהם קרור באופן שלא ימנע הרפיון ואם
תשובת הליחה אל האברים הראשי יובטח ממנה בהרקה
אלא כשיהיה מה שיבואם אליה מהם על דרך הדחיה ויהיו
האברים המקבלים מהם כמשפך אליהם ואז אין דרך להר
להרתיע ולדחות כלל ואם תפותח שיטה אל הקושי תעשה
המרפים אשר בהם חמום והרטבה בחוזק ואמנם
הרפואות המרתיעות הם אותם שהם ממוצעות בסחיטת ה
הירקות הקרות

שהם רבים מטה שזברנו במקומות רבים אחרי כמו סחיטת
לגלונות ודלעת והנדבי ומטה הרועה וזולת זה וסחיטת
ענבי השועל ביחוד וגרמיה שחוקים מתוקנים לתחבושת
וסחיטת שילי והקידוטי כמים קרים ולפעמים יספיק
הרטוב בו בספוג טבול בחומץ וכים קרים וקבומילא חזקה
בהתחלה וכן קלפת רמון וחי לעולם וקמח קלי מבושל מ
מאד וכל שכ בחומץ מזוג או סומאק או עדשי המים והם
שוכים בתכלית ואם יצטרך ליותר חזק מזה תוסיף בו
צנדיל ואקאסיא ומאמיתא פופול וגושקיאמי לבן ועשב ג
גודע בעשב המורסות טוב מאד בהתחלה והנה יעזר
גנובם וקביצתם בזעפראן והרטבה בהתחלה סכנה ואם
יפול ההפלגה בתוכפת אולי יוביל להפסד האבר ושחרות
הליחה העצורה במורסא והתחיל המורסא לירקות ושחרו
ואם תפחד דבר מזה תחבש הבקים בקמח שעורים ול
ולכלאב ומה שיש בו רפיון ואם יתראה דבר מזה
תשרוט המקום ונזרהו ולא תמתיז קבון בוגלא ולא בשול
כשתראה כי הגשפך רב מאד כי לפעמים ימות האבר
והשרט ממנו הוא יותר טראה ומבינו יותר טוב וזה בפי בק
מקום המורסא ועניין האבר ואם ישורט יצק עליו מי
חים ושאר המיטות המלוחים וירטה בכמה שיש בו רפיון ו
ואם לא תצטרך להזאה ויציקה הסתפק במרפים ודע
כי עשיית חזקי הרתיעה בהתחלה והתחזקות להתיך בא
באחרונה רע וישמר מזה בפי האפשר כי הקרו החזק יוביל
אל מה שידעת והמים הקרים כמו כן מטה שראוי שישמ
שישבר אלא בגחלת ובהתכה החזקה יש חדוש כאב ואם יר
ירצה להטזיג בהתחלה להשקיט הכאב אז לא תקרב המים
החמים והשמנים המרפים והתחבושות הלקוחים מכמו זה
מן הרפואות כי הם חזקי התנגדות כמה שראוי לכנוע
השפיכה ואז תפנה אל הטין האורמיני נמרס במים קרים או
עם שמן ורדים והיותר משובח בו מה שיהיה מורדים ושמן
זית כי השמן יש בו התכה מה ואל העדשים המבושלי
עם ורדים או עם ליטרניר בשמן ורד ואם לא יצליח זה ומ
ובזה שהוא כמשפטו תעשה הלבלאב הוא קוריגולא כי הוא
חזק מהאותות בהתחלה והתכלית ואל סרוג וטריבולי מ
מריני וכרפס ובאדרונ כן ולפעמים מה שישקיט מן
הבאב יין מתוק מזוג בשמן ורד ובמו תירוש קרוש ומעט ד
דונג עם צמר מזוהם מקורר בקיץ ופושר בסתו או ספוג ט
טבול ביין קובץ או חומץ במים קרים והזעפראן נכנס בה
ההשקט הבאב ואם התחילה המורסא ללכת על דרך הבו
המורסא הנקראת יציאה או הניח הקרור ותלך בדרך מה
שיכשל ויפתח ובשתגיע המורסא התכלית אז על כל פ
פנים תעשה כמו אניט וקבומילא ואלטיאה וזרע פשתן
וכיוצא בהם גם מן האספלניות מדיאקולון ובזליקון ויש
באספלנית הקלקטו נגוב מבלי באב הלכן תאות עשייתה
בעת היות הלהבה מן הפלגמוני ותאות אם לא יפוחד קבו
קבוץ מוגלא והיותר טוב שיוגח עליו צמר טבול ביין ק
קובץ והבשר פחות צריך לנגב מן העצבים כי העצבים
לא ישובו למזגם בנגוב מועט והבשר פחות צריך לנגוב
אותו שהוא מועט השרייגים ופעמים דבות יפול הצורך ל
לשרוט קודם הבשול ופעמים רבות יעשה הרופא החכם
תחבולה למשוך המורסא מאבר נכבד אל אבר נקלה במ
במושכים ואחר ירפא זה ויתמגל ומה שיצטרך
להתמגלות מן המורסות החדות אז ירטה בזרע שילי ברא
בראשה והמכבים סביבותיהם ושירטו הרשיות
והתחבושות בנוצה כי האצבע יכאיבם

פרק ד

החמרה ומיניה כבר ידעת
החמרה וסבותיה בספר ה
הראשון ומה שתובדל מן
הפלגמוני כי החמרה יותר גראת אודם ויותר צהובה
והפלגמוני יתראה ממנו אודם נוטה לשחרות וירקות ורו
ורובו נסתר בעומק ואודם החמרה יבטל במשוש מיד
כי יתלבן מקומה בסבת דקות הליחה המאדמת ויפרד מ
ממנה ואחר תשוב מהרה ולא כן באודם הפלגמוני
ויתראה באודם החמרה זעפרניות וכרכמיות ולא יראה זה
באודם הפלגמוני ולא תהיה מורסת החמרה אלא בחצוני
העור והפלגמוני שוקע בבשר והחמרה המזוקקת בעור וא
ואין כן הפלגמוני ויקרה לפעמים מחום החמרה שישרוף
העור ומחלודיותה תעלה אבעבועות וימעט זה בפלגמוני
והמזקקת לא תדחה כלל והפלגמוני תדחה וכל עוד
שירבה תוספת הדם על האדומה תהיה הדחיה יותר גראת
והכאב והדפיקה יותר חזקים והחמרה תביא הקדחת יותר
חזקה מן הפלגמוני והנה יגיע מחום הקדחת ששורפת
חצוני העור וישוב מראה אנבר וכל שכן החמרה ולא כן
הפלגמוני ואין התלהבות החמרה פחות מהתלהבות
הפלגמוני אבל יותר רב אך מתיחת הפלגמוני והכאבתו
לסבת המתיחה הן יהיה יותר ולכן כאב החמרה פחות
ויותר מה שתקדה החמרה הוא בפנים ומתחילה מקצה הא
האף הנקרא ארנבת ונוסף המורסא ומתפשטת בפנים בו
כלם ואם תתחדש החמרה משבירת עצם תחת עור זה רע
וכבר ידע החלוק בין החמר והפלגמוני בזולתי המקו הזה

פרק ה

ברפואת החמרה ראוי שיורק הנוף ב
בשלשול האדומה ואם יצטרך להקזה
תקיז נכ ואמנם לא תועיל
הקזה מאד אלא בעת שתהיה הליחה בין שני העורות
ואמנם אם תהיה שוקעת ימשוך אחריה כובד ואולי ימשוך
ואם יצטרך לחזרת השלשול אחר ההקזה תפעל בפי מה ש
שישבר משתי הליחות ואחר תפנה לקרה בבקרים

החזקים הידועים בשער פלגמוני וביציקת המים הקרים ו
ויפעל זה עד שישתנה המראה כי הכאב המזוקקת יסור עם
שנוי המראה ובכלל הנה הקרור בחמרה יותר ראוי כי
ההתלהבות והכאב הלהביי בו יותר וההרקה בפלגמוני וב
יותר ראויה כי הליחה בו יותר בלתי נכנעת ועבה וראוי
שיהיה קרורה בהתחלה חזק הקביצות עד יחשב שיתראה
קביצותו על קורו ואמנם בקרבת התכלית אז יהיה קב
קביצותו פחות מקורו והשמר מאד עם זה שלא תשוב
הליחה אל אבר פנימי או אבר נכבד והשמר מאד גב
פן ישחר האבר וידעך ומתחיל בדרך ההפסד ואם יטה לד
לדבר מזה תקח להפך דרך הכויצה והקרור ואם תהיה
החמרה על העור תרפא בסיג העופרת עם יין עפוש ויורת
בעלי סלקא המורתחים ביין וירפא במה שיש בו התכה וג
ונגוב חזק עם קרור וזה כמו שיוקח צמר ישן שרוף בלתי
רחוץ שנים עשר זוזים וחצי פחם לב עץ צנובר כמוהו
דונג חמשה עשר זוזים סיג עפרת תשעה זוזי חלב כליות
עזים ישן רחוץ במים חמשה עשר זוזים שמן הדם חמשה
אוקיות וגם יותר קל ממנו אספלנית לקוחה מסיג
העופרת בסחיטת רודא ושמן ורד

פרק ו

הנמלא הדוחניית היא צמח
או צמחים קטנים יצאו
ויחדשו מורסא מעט
ותתרחב ולפעמים תשתחן ולפעמים תוחך וכבר
ידעת סבת זה ומראה הנמלה לכרכמות ותהיה נלהבת
עם עצם יבלת ועגולה והיא ברוב מתרחבת בשרשה רק
מין אחד נקרא בלשון יון אבובוגור ותהיה דקת השרש
באלו היא תלויה ויוחש בכל נמלה כעקיצת נמלה ובכלל
הנה כל מורסא עוריית יש לה התפשטות ואין לה רחב אז
היא נמלה אך יש ממנה דוחניית וממנה מאכלת כפי מה
מה שידעת ואם תשוב שחין ותעפש תיוחד בשם העפוש

פרק ז

ברפואת הנמלה הנמלה
ומה שהוא במשפטה אם לא
יותחל בה להריק הליחה כפ
כפי מה שראוי אבל שירפאו השחינים במה שיבריאם תש
תשוב במקום אחר בהברח ומהמקום עצמו ולא תסור הל
הליחה מלאכול אכול אחר אכול ומי החלב ואשקמוני
מועיל להריק ליח הנמלא וכיוצא בה ואמנם הדרבים אשר
נרפא בהם הנמלה הוא שנרחי מהמאכלת ממנה המרטיבי
אשר הם נעשים בהמרה כי ההרטבה לא תאות לשחינים ו
ויעשה בהתחלתה אותם שהם כמו חזרת ונינופר וחי אל ע
עלם וטחלב ולגלוגות ואם יצטרך מה שיהיה כמו ענבי
השועל וביחוד אינולא יבשה שחוקה כי יש בה נגוב וכמ
וכמו לשון השה וסנה ועדשים אחב וקמח קלי שעורים וק
וקלפת רמון וענפי הגפן ואם יפוחד עליה האכול
וההשחנה תעשה עם אלו המקררים דבר מדבש וכיוצא בו
או לבונה דקה עם חומץ והמים הנוזלים מהגפנים הרטו
הרטובים כשנשרפו וזבל הצאן עם חומץ וגללי בקר עם ח
חומץ ובשיתראה האיכול וההשחנה אז תעשה עוגות
אנדרון ביין קובץ או חומץ מזוג או סחיטת קשואי החמור
ומלח ומררת התיש ורודא עם ניטרי ופלפל וניטרי בשתן
נערים וגלינוס אמר שהנכון שיקח דבר בשפופרת מקצה
נוצה או זולת זה חד הקצה שאפשר שיחזיק הנמלה ואחר
ינקר סביביו אל העומק בחודו ותעקו בו הנמלה משרשה

ה ד

ואמנם כמו זה אם יקרה לנערים הנה יסורו שיכנסו
במרחץ ויזיק בהם אויר המרחץ ואחר יצאו במהרה וירטה
בשמן ורד ומי ורדים

פרק ח

ברפואת הדוחניית בין מ
מיני הנמלה הדוחניית ד
דומה לנמלה ברפואה
ויהיה הנכון בשלשולה שיהיה במשלשלים כח מן התורבי
עם מה שישלשל האדומה ואם יהיה בו מן האפיתימי
יהיה יותר טוב כי אי אפשר שם מבלי שחורה ולבנה יתע
יתערב באדומה ואחר יוקח עפץ ופרי תמריץ וקלפת רמ
רמון וטין ארמיני יקובץ הכל כלו בחומץ ומי ורדים
בשעור מה שלא יעקוץ ויוטח עליו בנוצה והחלב המתוק
חזק ההאותות לעלה הזאת אם יעבור ההתחלה ואז ראוי ש
שירפא בכמו דג מלוח שרוף וירטה ביין עפוץ ויותר חזק
מזה אם יצטרך לנגוב נמרץ שיוקח עלי בדרוג ותשים בו
קלקדים ויעשה ויותר חזק מזה זנגאר וגפרית כרכומי ש
שרוף ילקח ממנו טיחה ביי או מי אפר הגפנים הלן על ש
שריפתו

פרק ט

הגחלת והאש הפרסי
וזולת זה אלו שני ה
השמות אולי חלטו על כ
כל צמח מאכל מבעבע ושורף מחדש חשברישה דומה לצ
לצרבת תחדש שריפה ובויה ולפעמים יחלט שם האש
הפרסי מזה על מה שיהיה שם צמחים ממין הנמלה
מאכלים שורפים מבעבעים יש בו דבר מתרחב ולחות יה
יהיה מאדומה מעטת השחרות מעטת העפוש ויהיה
בצמחים רבים משתנים כאלו יהיה שם ליחה חדה רבת א
הרתיחה והבאשה והחלט שם הגחלת על מה שישחיר ה
המקום ויפחם האבר מבלי לחות ותהיה רבת השחרות ש
שוקעת ובליטתה מעטת השעור תורמוסית ולפעמים
לא יהיה שם צמחים כלל אבל תתחיל בתחלת הגחלת וכ
וכל זה יתחיל בחבוך כגרב ולפעמים יעלה אבעבועו
האש הפרסי או גחלת ויזול מהם דבר כמו שיזול על הבויו
כשישרפו ויהיה המקום אפריי המראה השחור ולפעמי
יהיה עפרתיי ותהיה הלהבה חזקה מקפת בו מבלי אודם מ
מזוקק אבל עם נטיה לשחרות ואותו שיוחד בשם הגחלת
יהיה שחור שורש החבור אישיי וכאלו יבער הגחלת והאש
הפרסיי מהם יותר מהיר להדחות ותנועה והגחלת גם כן
יותר מאוחרת ויותר שוקעת ויהיה ליחתה ליחת הצמחים ו
והספחת אך שהיא יותר חמה מהאש הפרסי ומה שיקרה
ממנה בבשר הנה היא יותר מהירות ההתכה ומה שיהיה
בעצבים היא יותר קיימת ויותר מאוחרת ההתכה וכל אחת
מהן ממרות כרכומיות שרופות מתערבות בשחורה על כן
יתחד משניהם יחד צרבת שחורה ויהיה האש הפרסי יותר
חזק האדומיות והגחלת יותר חזק השחורות ועליך שתקרא
כל אחד משניהם עם כונה תכללם גחלת ואחר תחלק וכן
עליך שתקרא הענין אשר יכללם לאותו הענין בעצמו אש
פרסיי ואחר תחלק ועליך לתת לכל ענין שם וכבר פעל כ
זה הרוב ואין הבדל גדול בזה ולפעמים יהיה עם אלו הם
המינים מן הנמלה והדוחניית הרעה קדחות חזקות החום ר
רעות ופעמים יקראו אלו בסבת הדבר ולפעמים ידמו ה
הפלגמונים ויטו לשחרות בתחלת העני וביחו בזמן הדבר

פרק י

ברפואו הגחלת והאש הפרסי אי אפשר
מבלי הקזה להריק הדם האדומי

ואם תהיה העלה רעה אי אפשר מבלי שיתחבר בה עלוף
ולפעמים יצטרך וכש בגחלת שתשרש השרש העמוק להו
להוציא הדם הרע הנעצר בו אשר הוא בטבע הארם ולא
תעשה זה אם תהיה הליחה נוטה אל האדומה ואמנם
הרפואה במקום אי אפשר מבלי כמו רפיאת החמרה אך
אין ראוי שיהיו השיחות חזקות הקרור כמו שהם בחמרה כ
כי הליחה נוטה לעובי ושהיא בענין שלא תסבול הנסיגה
ואפי המעט מכנה לפנים כי היא ליחה ארסית ואין ראוי
שיהיו חזקי הקביצה גם כן כי הליחה מאוחרת ההתכה
ואין ראוי שתעשה המתיכים לא בתחלת הענין מהחוראות
ולא בעת השקט ההתלהבות כי יוסיף באיכות הליחה אבל
שתעשה הרפואות המנגבות אשר יש בהם קרור והתכה מ
מה עם דחיה כמו תחבושת לקוח מלשון השה עם עפצים
ועדשים ולחם רב הסובניות כי הלחם הזה דק
כעצמיותו והתחבושות והדומים לזה ממה שנכתב
בריקוח וגם העפצים עם חומץ יין ואלום עם חומץ יין
וכן הרפואות הטובות בעלה הזאת ואחריה שיקח רמון ח
חמוץ ויבושל ויפולח עם חומץ יין עד שיתרכך וישחק
ויושם על בגד ויעשה כי זה יאות בכל זה עד שיעקר
העלה הזאת בהתחלה ובתכלית והנה יפול ברפואות
המורסות האלה אגוז לח ועלהו עם קמח קלי וצמוקים
ותאנים כיון ושמן פפויר שחוד ויותר טוב שיוקח מן
הכל תחבושת וכן הרפואות הנכונות ברוב העתים
אופי ואקסיא ודרגנן מכל אחד שנים דרכמונים פרח
הנחשת וקלפת רמון וזאת הרפואה אמנם יונח על מה
שלא ישתחן ואמנם המשתחן אי אפשר מבלי נגוב חזק
כמו רפואת אנדדרון ופראשי ועוגות אנדרוס ורפואת אל ק
קבצום ביין מתוק ויין מבושל ושאר מה שנאמר ברפואת
החמרה המשתחנת והגמלה הדוחנית וראוי שיחובש
עליו התחבושת ביום פעמים ובלילה פעם או פעמים ולא
יעשו המעפשים כפי יכלתך כי הם יוסיפו ברוע העלה
וראוי שתרגיל מה שיקוף המקום ובמקום השרפה טין אר
ארמיני בחומץ ומים ושאר מה שמקרר ומרתיע וכמה
שהוא יותר קרוב מזה צמר מזוהם טבול ביין ואם ישקוט
ההתלהבות ונשאר מקום השרפה ירפה בכמו אספלנית ה
הנקראת אל קאסא ומרהם דיאבוטיסיארון ושאר רפואות
השחינים המאכלים הנזכרים ברקוח והאגוז הישן השמן
נכון מאד לאש הפרסי בעת הזאת

פרק יא

בנפיחות ובאבעבועות
האבעבועות יתחדשו
על שני פנים

אחד מהם בסבת מיחיות שנדחת מרתיחת הליחות ותעלה
הליחה בבת אחת אל מה שתחת העור ותביצא העור יותר ע
עב כמה שתחתיו ולא יעבור בו אבל ישאר אבעבוע
מימי והשני שיהיה תבורת המיחיות דם ולכן
ינפח מתחת

פרק יב

ברפואת האבעבועות
אבג נקוי הגוף וההקזה
וכיוצא בהם הוא כפי מ
כה שידעת ועשית ההנהגה והמזון ותשים עליהם בתחלת
מה שיחשב שתתראה כמו עדשים המבושלים במים וכמו
קלפת הרימון או קלפת ענפיו מבושלים במים
אבל יונח זה כלו כפי מה
שתדענו במקומו אחר הכשול והרכוך פושר ואם יצאו
האבעבועות ותרצה לרפאם בעצמם הנה העבי העור
יכאיבו ואז ראוי שתבקעם במחט ויזול מה שבהם
והרקיקי העור מהם אולי יתבקעו מעצמם ואין ראוי
שתמתין אבל יבוקעו גם הם ויעוסה מה שבהם לאט מעט
מעט ואחר זה לא יכנע אם שיבריא ואם שישתחן ואם
ישתחנו ירפאו באספלניות כלאנקיש והלישרגיות וכיוצא
בהם וכל שבן אם יבא בהם כמו איריאוש ואספלנית
החמרה אשר תתרחב ותתאכל והנמל ושאר מה שזכרנוהו

רפואה

מורכבת ליטרגיר ליטרא שמן ז
ישן ליטרא וחצי זרניך ליטרא
יבושל הלישרגיר בשמן עד שלא
יתדבק ואחר יוצק על הזרניך רפואה נכונה לכה
שיפול ממנו באשך ובשפה וכיוצ בהם ובכלל על האברי
אשר הם יותר חזקי הצורך לנגוב יוקח קלקטר
וקלקדים מא שמנה ורד שנים ישחק במים ויעשה וכן
זבל העז בדבש ואם תפול הצרבת והבשרים הנפסדים
ויתראה הבשר הבריא אז תרפא ברפואו החבורות הפשוטו
והנה תפול הצרבת והבשר הרע רפואה ידועה
באכסנדריא יפילוה בהם והוא עשב הנקרא שירוניום וגם
הנקרא בארקיאם ונם בשמן אקסוגן טוב להפילה ובכלל
עשיית הפלת הצרבת ורפואת הנשאר ברפואת החבורות ה
הבריאות נכון מאד רפואה טובה מנוסה לקדמונים
והודו בה קצת החדשים יקח סרקקולא אלואין לבונה סרו
כרושא זנגבר הוא ורדיט חלקי שוים ובמו הבל טין ארמיני
יקח מהם בלחים ויוקח ויותך בחומץ ומים וירטה בו
המקום רטיה על רטיה עד שיתחדש בו קביצה חזקה ויהי
הצרבת ואז אם שתפיל בעצבה אם יהיה תזזיה לחות ואם
שיצטרך שתשיגה ותפילה לא תסור מעשות זה עד שיפול
הכל

פרק יג

באל שבא אל שבא הוא
צמחים קטנים בסיסים
באבעבועות לנפח נוטי

מעט לאודם וחבוך מחדשים צער פתאם ברוב וגם יקרה
שיזול מהם לחות ולפעמים תהיה דמיית ברוב וברוב
תתחזק בלילה והצער בה יותר חזק והיגון וסבתה איד חם
עולה פתאם אם בסבה התעוררות דם מרריי או מלבנה
בורקיית והדמיי יהיה חזק אודם וחם ויותר מהיר
להרפאות והלבנה פחות בכל זה והתחזקות הלבניי בלילה
יותר חזק מן הדמיי ואם שיהיה אל שבא יקח מקום רחב
ואם לא יוקו יפוחד מקדחת שלישית וראוי שיוקו בכמוהו
בינו ובין התכלית

פרק יד

ברפואת אל שבא
כשיהיה מראה תגבורת
הדם אז ראוי שתביהר

להקיז ואחר תמשך בשלשול הארוכה אם יסבול הכח כמו
מירבולאנש שני חלקים נירא פיגרא חלק והשתיה שלשה
זוזים בסכנגבין וישקישהו כמו תמר הנדי ומי שני מיני ר

רמון קלפותיהם או מי רמון חמוץ עם קלפתו ומי חלב
החמוץ ועוגות אשפודי בבמפורא במי רמון ואם יגמע המ
המים החמים ביום פעמים רבות הוא ממה שיאות להם לר
לרכך טבעו וישקיטהו משרת סומאק מסוננת יוקח ממנה
שלשה אוקיות והמזונו גזיד עדשים בחומץ וחומ עם שמן
שקדים ושמן שומשמין ושמן זית במי הבוסר וחלב הנקפ
ואמנם אם תהיה הליחה בורקיית יורק הנוף במירבולאנש
בחזים תורבית והשתיה ג זוזים ויתן לעלול אגוז הפ
ספריש לח אוקיא עם זוז אחד אלואין ויוקח עצפר וישחק
ויטורף בחומץ חמוץ וישתה מי מערה או מי בור חדש
וללבניי גם כן יוקח קובאבא זוז אחד עם ג זוזים סוכרי או
משקל שלשה זוזים זרע פנגנגשת בחלב החלוב מתוק ויא
ויאות לכל מין מאל שבא מאיזו ליחה שתהיה שיקח
קלמינט שנים זוזים אשפודי שנים ורד אדום חצי אחד ק
קמפורא קיראט ישתה כמו רמון חמוץ או ישתה אכחל אב
בריקות נפש

פרק טו

באכול והפסד האבר
וההפרש בין הנקראיא
ואסקאקלים והדבור

באלו הדברים דומה מאופני הדבור בדברים אשר קדם זכ
זכרונם ונאמר שהאבר יקרה לו הפסד ועפוש בסבת
מפסדת הרוח החיוני אשר בו או מגע מונע מהגיע אליו א
או הכולל לשני הענינים כמו הארסים הקרים והחמים
הארסיים העצם אשר יאוחר עליהם כמו שיאוחר ביציקת
המים והשמן בשחזים האשיים ויתעפש הבשריי כי זאת ה
היא החלוקה הראשונה בקרוב החזק על המורסות החמות
ויפסיד המזג אשר בו. ואותם שעצמותם מתנגד לר
לרוח החיוני וכמו המורסות והגנעים והשחזים הרעים
המתפשטים הארסיים העצם ואותם אשר יטעה בהם
כמו שיטעה ביציקת השמן בשחזים העמוקים שיתעפש
הבשר ובקרוב החזק על המורסות החמות ויפסיד המזג א
אשר בו ואם חמונע אותו מהגיע אליו והכולל לשני
הענינים אם חמונע הנה הסתימה ואותה הסתימה
אם מקריית מסבא מתחלת כמו לחיצת קצת האברים מ
משרשם בחזקה כי זה אם יתמיד יפסיד האבר להעצר הרו
החיוני ממנו או העצר הכח המרחף על הרוח החיוני אש
אשר בו אשר תתפשט מן הלב מן הנפש ויפסיד מזגם ויבי
ולפעמים יהיה לסתימה גופנית כמו מורסא המה ר
רעה גדולה ונסה עבת הליחה סותמת למעברים והבנסת
הנפישה אשר בו יצטרך הרוח החיוני ועם זה מה שיעצר
יפסיד המזג גם כן ומה שיהיה מזה בהתחלה ולא יפסד ע
עמו חוש מה שיש לו חוש נקרא ענקריאא ובש מה שיהיה
פולגמוני בהתחלתו ומה שיהיה מההקבעה בצד שיפסיד ה
הבשר ומה שנלוה לו עוד העצם או בהתחלה או אחרי המו
המורסא הנה נקרא סקאקלוס או שקפלוס והנה ישוב
ענתראיא או סקאפלוס או דרך אליו וכל זה יקרה בבשר
ויקרה בעצם וזולתו ואם יתחיל להתרחב העפוש
יפסד האבר ויעלה מורסא מה שסביבותיו ההפסד
ולפעמים יוביל אל ההפסד ואז יאמר לכלל האבר אכול
ויאמר לענין החלק מן האבר אשר יתעפש עפוש ולולי עו
עובי ליחתם לא תשקוד ותדחה

פרק יז

ורפואה אמנם
אנקראיא הנה מ ו
שתתמיד בהתחלה הנ ח
יקווה שירפא ואמנם אם יקבע ההפסד בבשר אי
אפשר מבלי לקיחת אותו בלו ואם ראית האבר בבו
נשתנה מראהו והוא בדרך העפוש אז ראוי שימהר נתוחו
במה שימנע העפוש כמו טין ארמיני וטין חתום בחומץ וא
ואם לא יצליח זה אי אפשר מבלי שרש המתחלף השוקע
במקומות רבים ושלוח העלוקה והקזת העורקים הקטנים
המחוברים בו להקזת הדם הרע עם שמירתו במה שיקף
המקום ברטיות הנזכרות ויונח על המקום השרוש
עצמו מה שימנע העפוש וינגדהו ממה שיש לו השקעה ח
חזקה כמו קמח כרסינא עם סכנגבין ועם קמח פולין ג
וכש מעורבים במלח ובמה שירטה עליו אשפיטידא וזרע
אודטינא גם כן וארישטולוגיא ענולה וסחיטת עלי
אפרסקין מכל אחד חלק וחצי זנגבר חלק ישחק במים עד
שישוב בעובי הדבש ותרטה בו השחין וסביבותיו וכן
הרפואות המונעות האכול שתקח זנגבר ודבש ואלום בש
בשמה יוטח בו כי הוא מונע וכפיל המתעפש וישמור מה
שנלוה אליו ואם יעבור הענין ענין המורסא וענין הפ
הפסד מראהו ויתחיל לטפוח והוא הרפיון וירטב מעט
הנה זה יתחיל להתעפש וראוי שיזורה עליו אריסטולוגיא
ענולה ועפצים בשמה עד שינגבהו וכן וטריאולא גם
כן וקלקשאר טוב וכל שכן בחומץ ועלי אגוז וכן קשואי
החמור או סחיסתו וירטה ואם יתחיל קצת הבשר
להפסד תחתכהו או תפילהו בכמו עוגות אל אנדרון ויותר
חזק מהם קלאקדיקון ואם תפול שורה אחת תשוב אותה
בשומן החלב ותשימהו עליו האחר תפיל הבשאר עד שתגיע
אל הבשר הבריא וטריאולה אדוכה מזור טוב על התפיחה
והתעפשות ואם יתראה העפוש אז לא ידחה החתך
והנזרה כי יגדל הסכנה ואם תגדל המורסא סביב העפוש
הנה שובח לו קמח קלי בסחיטת גושקיאמי לבן ואינו
אצלי טוב לו אבל ראוי שיהיה עשית כמוהו על המקום ה
הבריא למנוע ממנו וירטע ואם חתכת האבר אשר
יתעפש אז ראוי שיכוה מה שיקף בו באש וזה הוא הכווה
או ברפואות הכוות השורפות וכש באברים המהירים
לקבל העפוש בסבת חומו ושפונת המותרות החמות אליו
כמו האשך והאמה ופי השבעת זהו השער אשר יאמר א
אותו פה ותמצא בדברנו בשחזים המתעפשים מה שרצה
שתבחרהו בשער הזה

פרק יח

בטאעון הנה קדמוני
הקדמונים היו קוראים ב
בשם הזה מה שיפרשהו
לשון הערבי במורסא תהיה באברים הגדדיים מהבשר או ב
במקום אחר והבשר המרגיש כמו הבשר הגדדיי ושרש ה
הלשון ואשר אין חוש בהם כמו הבשר הגדדי ואשר באצ
באצילים והאורובים וכיוצא בהם ואחר נאמר אחר זה
על מה שיהיה עם זה מורסא חמה ואחר באמר לכל מ
מורסא ממית בהשתנות ליחתה לעצם ארסיי מפסיד האב
האבר וישנה מראה מה שנלוה אליו ולפעמים

יטפיח דם וחלודה וכיוצא בהם ויפול אל איפות רע אל ה
הלב מדרך השריינים ויחדש קיא ודפיקה ועלוף ואם
יתחזקו מקריה תמות וזה האחרון דומה למה שיקראהו
הראשונים קומיאט ומן הראוי שיהיה הרע שבהם מה
שיקרה ברוב הענין במקרים הקשים באצילים ובאורבים
ואחרי האזנים בקורבתם מן האברים אשר הם
יותר חזקי הראשות והמובט שבטאעונים הממיתים מה
שהוא אדום ואחריו הברכומיי ואותו הנוטה לשחרות לא
ימלט מהם אחד והטאעונים ירבו בעת הדבר ובארצות
הדבריות והנה הורידו להם שמות בלשון יון דומים לט
לטאעון כמו בטריץ וקרסא בטבית ואין אצלי באור רב מ
משמותיהם

פרק יח

הרפואה אמנם ההרקה בהקזה וכפי שיסכלהו ה העת או יחייבהו ממה ש
שיוציא הליחה המעופשת והוא ראוי ואחר ראוי שתשים
מגמתך על הלב בשמירה וחזוק במה שיש בו קרור ובשו
כמו חמוץ האתרוג ורמון ולימון ועסים תפוח קרוש ומ
ומהחבוש ורמון חמוץ מאד ויריח כמו ורדים וקמפורא
וצנדיל והמזון כמו עדשים בחומץ וכמו אל מצוץ הלקוח
מבשר הטהוג והגדיים וראוי שיזולף כית החולה בחומץ
רב וכמו עלי הלפי ויאולאש וורד ונילופר וכיוצא בהם ו
ויושם על הלב רטיות מקררות מחזקות ממה שידעת מרפ
מרפואות בעלי דפיקת הלב החמה ובעלי הכבד ובכלל
יונהג בהנהגת בעלי הדבר האוירי ואמנם הטאעון ע
עצמו ומה שהוא כמשפטו ממה שנזכר ירפא בגוף
בהתחלה במה שיקבץ ויקרר בספוג טבול במים וחומץ או
בשמן ורדים ושמן ורד ושמן תפוח ושמן מצטבי ושמן הד
הדס זה יעשה בהתחלה אמנם אצל העמידה ירפא
בשריטה אם אפשר ויוזל מה שבו ולא יעזב שידעך כי
יוסיף ארסיות ואם יצטרך קרן מציצה תמוץ בדקדוק
תעשה ומה שיהיה מעצם היציאות אז ראוי שתעשה א
אל תכליתו או בקרוב לתכלית שתפתח ואם יהיה שם
קדחת או יפנה בקרור פן תשוב הליחה לאחור
והפתיחה יהיה בכמו היציקה כמו קמומילא ושבת ושאר
הפותחים הדקים אשר נזכירם בשער החבורות אמרו קרמ
קרמאטא ושאנפורונשי ואשר יועיל להם תחבושת בסומ
בסומאק ולבלאב ושרש אלטיאה עם ארמולץ
וקפיליוניריש ודבש ביין או גולט עם שרף הצינובר או
זוהמת כוורת הדבורים ותורמוס וישרה בחומץ ושורש קש
קשואי החמור עם עלך אל בטם או ניטרי עם תאנים או
עם שאור

פרק יט

במורסות המתחדשות בגדרים הם גרנדולש אמנם המורסות
המתחדשות בגדרים אינם הולכים בדרך הטאעונים
ולפעמים יפלו נפילת ההפלה בנבול ולפעמים יפלו הפ
הפלת הדחיה מן האברים השרשיים ולפעמים
יבואום שחינים ומורסות אחרים על הקצוות יעברו
אליהם ליחות ילכו בדרכם אותם הבשרים ויסתבך בהם כ
כמו שיקרה באצילים ובאורבים מהעלות מורסא בהם כמ
כמי שיש בו גרב או שחינים על הידים ועל הרגלים
ולפעמים יהיה עם מלוי מן הגוף ולפעמים לא יהיה
בגוף רוב מלוי ורפואתם כמו שידעת בהפך רפואת
המורסות האחרות בהתחלה בדחיה ולא תמהר בהם דבר
אלא בהרקה בהקזה ושלשול כי זה מה שאי אפשר בלתו
ואמנם הרפואה האחרת הנה ימתין בה אם אפשר עד ש
שיתבאר הענין ואם יהיו על דרך הגבול או על דרך ה
הדחיה מאבר ראשי אז אין ראוי שימנע כלל אבל ראוי ש
שימשך אל האבר איזו משיכה שאפשר ואפי בקרני מציצה
ואמנם אם יהיו ברוב המלוי הנה ההרקה הוא השרש וה
והמעטת המזון ודקדוקו ולא יעשו הדוחים אבל המרפים
וגם שלא תעשה המרפים גם כן מבלי הרקה כי יחדש על ה
האבר משיכת הליחה הרבה אבל אם תעשה המרפים הנה
תריק על זה והוריד הליחה להפך הצד והסכנה ב
במרתיעים שיחזירו הליחה אל הקרבים והאברי הראשים
והסכנ במרפים שיביא ליחתם ליחה רבה וההרקה ונטיית
הליחה יבטיח מהיזק המרפים ואם יתחזק הכאב על כל
פנים השקיטהו בכמו צמר טבול בשמן חם ואחר תוסיף
בו באחריתו המלח עד שתשקוט המורסא במה שתתיך וב
ובהתחלתה אולי יוסיף בכאב ואם יהיה הגוף נקי או ש
שנקית אותו אז תתיך ולא תחוש ולפעמים יצליח
בהתכה כמו קמח חטים ויותר בטוח ממנו קמח שעורים
ולפעמים יגדל ההתכה החזקה למורסא ולא תעשה אבל
תצטרך לדחיה מן האברים הראשים וימשוך הליחה מהם
אך המורסא מפחד על הראשים ופעמים רבות יב
יבריאם בהתחלה השמן המחומם יוצק לבדו ואם
תהיה המורסא בשעור גדולה רפה ובאבר נכבד כמו הש
השדים והאשכים ולא תפחד מן ההרתעה פגע אז תמנע ו
ותרתיע אך אם הרגשת נטיה אל קושי אז תרבך באי זה מ
מקום שיהיו

פרק כ

ביציאות החדות היציאות הם מכלל הדבלות והוא מה שיקבץ מוגלא מן המ
המורסא החמה ויהיה שם דבילה נוטל על כל נפח מורסא
משחין בפנימו ממקום נשפך אליו ליחה ותשאר בו איזו
ליחה שתהיה והיציאה אם תהיה בענינו זה חום הנה
יתקבץ מוגלא והנה מתחילה המורסא החמה כמו שהוא
עם קבוץ מוגלא ופרוק חבור פנימי ולפעמים לא
יתחילו כן אבל יתחילו התחלת המורסות החמות
הבריאות ואחר יפנה ענינם אצל התכלית ויתחילו לקבץ
מוגלא ונאחר הדבור בדבלות הקרות אשר יקיפו על ליחו
נעיות וגרסיות וקמחיות וחליות ושעריות וזולתם
וגם כי יש אנשים שייחדו בשם הדבלות מה שיש בו
ערבוב מזה המין אך אנחנו עתה נדבר במה שיקבץ הליח
כי זה אם יתחיל יציאה בעבור מוגלא ידחה אותה הטבע ו
ולא יוכל לעבור על העור ולא גם כן הבשר אבל תפרק ח
חפורה בעביה פרוק נראה אז תנוע ותסתר בחללו ויפרק
הרוב ויתראה לה ראש מחודד וכל שכן אם תהיה הליחה
חדה אלו היציאות יתחילו לקבץ המוגלא ואחר תבשל

349

המוגלא ואחר תבקע ולפעמים יצטרך לחזוק
בכשול ובקוץ ולפעמים לא יצטרך וכל עוד שתהיה
היציאה יותר חזקת ההגבהה ויותר חזקת הראש והאדמימו
הנה הליחה הנמשכת אליה יותר חזקת החום ומהירה לבש
לכשל ולהתיך הלבקע וכ״ש הבולט לחוץ בתבנית צינובר
ומה שיהיה בהפך זה מתרחבת שוקעת מעטת האודם הנה
היא עבת הליחה זעה נוטה לפנים מעטת הכאב כבדת ה
התנועה ויותר רעה מזאת מה שיהיה בקיעתה לצד פנים ו
יפסד מה שתעבור עליו ויש מבנה שתדחה אל הצדדים
והמשוכח שבבקיעתה מה שיהיה אל החלל המיוחד באב
באבר אשר יש לו דרך לחוץ כמו יציאת האצטומכא כי
באצטומכא אם תבקע בפנים ובחללה יותר טוב משתבקע
לחיצונו ואל החלל המקיף בבריסו כמו הבקיעה המוחיית
אל שני חללים הקודמי יותר משוכח כי יש להם מעבר אל
האזן והאף ואם תבקע אל החלל המקיף במוח או אל חדר
המאוחר לא ימצא פנאי מעבר לחוץ ויזיק הזק הזק ואין כ
כל אבר נכון שיתחדש בו יציאה כי הפרקים ימעט בהם
היציאה כי הליחה בהם ליחה נעיית ויהיה בקומם רחב ב
בלתי לוחץ לליחה וחונק ולא עוצר ליציאת העפוש
ואם יהיה שם יציאה הנה הוא לדבר גדול והרעה
שביציאות והמגונה שבהם ומה שיצא אל קצות העצלים
וכל שכן העצלים הגדולים העצבים והיציאות יתחלפו ב
בזמן בשול מוגלתם לפי הליחה ודקותה ועביה והמזג וח
וחומו וקורו ושוויו כפי המותר והשנים ועצם האבר
ואמנם לא תתבשל היציאה ולא ישתנה מה שיש בה בוגלא
לסבת מעוט החום השבעי באבר או בסבת עובי העצם א
אשד לליחה והנה יגיע מזה בפנימו ולא יתראה בחוש כש
בשקיעת המוגלא ועובי מה שיש עליה והזמן יעמד על ב
בשולה מהר ופעמים לא יעמד ולא יפול בפי
עצמיות בעובי אל רבות במהרה ואם תחבשל ותתרקן אז
תתרכך מהרה ואפי מה שיש על ראשה מן הבשר הרב ומ
והמעט וסבות היציאה והנפילה אל מוגלא מפני
המלוי ורוב הליחה והפסדה וסבותיה הקבסא והתנועות
הרעות והחלליים אשר לא יגבלו בהרקה נראת והפגעים
הנפשיים מדאגות ויגונים מפסידים הדם ויש מן
היציאות מין נקרא תרמיסות והיא יציאה שנכבעת ויצא
מה שתחתיה דומה לבשר טוב ואחר יתראה עליו מוגלא
אחרת ויש מן היציאות מין אחר נקרא אל בני
והיא יציאה שחינית עגולה אדומה לא ימנע בעליה מקו
מקדחת ברוב הענינים והתחדשותו ברוב הענינים בראש
וגם יתחדש בזולתו

פרק כא

באותו היות המוסא
יציאה אם ראית
דפיקה רבה או קושי
מתרחב וחם אז תחשוב שהמוסא בדרך הליכת היציאות

פרק כב

באותות הבשול
וסבניו אם ראית
קלות מה שישקוט ה
הכאב אז תדע שהוא בדרך הבשול

פרק כג

במשפטי המוגלא
הלבנה היא המשובח
ההחלקה אשר אין
לה ריח נתעב ואמנם נתעסק כה החם השבעי ואעפ״ש
שאי אפשר מכלי שתוף הנברי ואם יוסיף חלקותה אז תדע
שהיא מוכנת להתפעל מהכח המתעכל ולא יתחלף פעולה
מלמאן וסר למשמעת וראוי שלא יהיה לה ריח חזק התעוב
כדי שתהיה יותר רחוקה מן העפוש אמרו ויעויין ויבוקש
בה הלובן כי מראה הא ברים השרשיים לבן והנה לא ידמה
אותה רק הטבע המושל עליהם והמוגלא הרעה ה
היא הסרוחה המורה על העפוש אשר היא הפך הבשול ויו
ויורה על ממשלת החם הנברי ואם תצא ליחה מתחלפת
המראים מתעפשת החלקים והעצמים הנה היא גם כן
מן המין המנגד לשוב ואי אפשר לכל ליחה מכלי שתשים
בגוף עפוש או בשול או קרור או התכה או ישתנה
בעצמיותו

פרק כד

באותות היציאה
הפנימית אם תתחדש
מורסא חמה בקרבים
ויקרה סמור וקדחות אין סדר להם ויחזק הכאב ויהיה הסם
הסמור בהתחלה יותר ארך הזמן ואחר לא יסור מלחסר ז
זמנו ונוסף הכובד במורסא ודע כי המורסא תשוב
יציאה ותקבץ מוגלא ואמנם יהיו הכאבים
בהתחלה יותר חזקים וכל עוד שיגיע לתבלית יחסר כי ב
בליטת הליחה בעליה והשקיעה היורדת יהיה בהתחלה ופ
ופרוק החבור והכאב שיתחדש ממנה בעת מה ש
שיתקבץ ובעת מה שתשוב הליחה מוגלא תשקוט
ותשקוט גב החום והחזק וההתלהבות ותשקוט הקדחת
הנופלת בשתוף הלב ודע כי קושי הדפק הוא העד
הגדול אם יתראו אותות היציאה והדבילה בקרבים ולא
יתקשה הדפק אז לא תדע גזרה ביציאה הפנימית כי בבוצא
בזה לא תהיה בקרבים אבל בקרום המבסה את הקרב
ואתה תכיר הצד אשר בו היציאה בכובד אשר יתלה
ממנה או בכאב

פרק כה

באותות ובשול
היציאות הפנימיות
אם ימצאו אותות ש
שהיציאות בפנים ואחר ישקטו הבקרים מן הקדחת והסם
והסמור והכאבים השקט שלם וישאר הכובד אז תדע כי ה
המוגלא כבר נקבעה והבשול הזה

פרק כו

באותות קורבות בקיע
הפנימיות אם יחזרו הכ
הכאבים ויתעקצו ית
ויתרחבו ויחזק הכובד ותרדמה הקדחת הנה הבקיעה כבר
קרבה ואם יקרה הרותת בפתע וישקוט הכובד והכאב
הנה כבר נבקעת וכל שכן אם יתראה המוגלא מורקת יעק
יעקוץ מה שיעבור ממנה ואי אפשר מכלי כמישת הכח
וחולשה נכנסת ואם תבקע היציאה הפנימית בקיעה פ
פתאם ויצא דבר רב אולי יקרה רפיקה ועילוף רב
ולפעמים יקרה פוהק הנקרא בדליאר להתכת הכח וזה א

אות מות ולפעמים יקרה הקיא ושלשול ולפעמים
יקרה רקיקת מוגלא רבה בפתע אם תהיה היציאה
בחזה ולפעמים יקרה מחנק אם תבקע אל החזה דבר רב
פתאם

פרק כז

ברפואת הציאות החצו
החיצונות אמנם
ההרקה ומה שתרפא ב
בהם המורסות בהתחלתם אלא אם יפוחד חזרת הליחה א
אל אבר נכבד כמו שבארנו וכמו שיטעו בו הכסילים
והנה הוא ענין ישתתף היציאה החמה והמורסות החמות
שאינם יציאות ואשר יוחד בהם מן הנהגתם הוא התכת
מה שיתקבץ מהם וזה על שני פנים מן ההנהגה האחד היא
ההנהגה ההולכת על הסדר אם לא יהיה החולי יוצא מ
מהמורגל יציאה רבה והוא שתתחכם לבשל המוגלא
ולבקעה אחר זה וישמור הכח ותנצרהו שלא יפילהו הכאב
והבקוע פתאם והנה רבים מהאנשי ימותו בעלוף ותשות
הכח אבל ראוי שיזהר הרופא לחזק הכח ולשמרו במה
שידעת וראוי שתזון בעל הדבלה במזונות טובים אלא
אם תהיה היציאה בקרבים כי אז יצטרך בהכרח לדקדוק
מזון והשני ההנהגה היוצא מסדר להכרח העני והוא שאם
יהיה החולי גדול והיציאה עוברת בגדלה למורגל ויראה ש
שימהר הענין בהמתנת הבשול דע כי הכח לא יש
ישלים בבשול כל זה ואם המתנת הבשול יוביל זה אל
רושם זולתי הבשול ואז אי אפשר מבלי כויצה עם אזהרה
נ נגיעת הברזל למה שילוה מן היציאות מהאברים
הנכבדים אשר בנגיעת הברזל יש סכנה וכן אם הרגשת
שהליחה מן העובי די שלא תתבשל ושהחום הטבעי
באבר במעוט הכמות די של א יבשל והוא שתפחד שאם
לקוצר ידם פן ישתנו שנוי אל הבשול הנסתר או
שתהיה היציאה בקרוב לפרקים והאברים הראשים
שיפוחד מהפסדם בברזל למה שנלוה וכשתכוין לבשל ב
ברפואות הטחות בדבקות והמבשלות לא ירחק מלמנוע ה
הטיחה מהדבקות מעבור הנשום בנקבים ויניעו את המ
המבשלים חום חלוש כל זה יעזר על עפוש האבר וכמו זה
אי אפשר מבלי שרט שוקע והכריתה הנמרצת ואחר
תמשך ברפואותיהם בתכלית ההתכה והנגוב וראוי שיהיה
החתך והשרט הולך באורך לפי עצבי האבר האלקים אלא
אם ירצה שיבטל פעולות זה האבר מפחד נפילה אל הכוי
הכויצה ואז יחתך ברוב הליף וישלם מה שיפוח ורוב ארב
ארכי הליף עם אורך הגוף אלא באברים מיוחדים במצח ו
וכן תמצא רוב אורך הליפים עם רוב השתי והערב ואין
ראוי שיקרם לבעל החתך והשרט מים ולא שמן
ולא דבר שיש בו שומן ואם אי אפשר בלתו ירוחץ
במים ודבש או במים ויין או בחומץ ואם תחזק המ
המורסא וההתלהבות אחר החתך תחבש בעדשים אם לא
יהיה הצורך ההוא תעשה המדביקים והאספלניות ודע
כי הכריתה הזאת מולידה הזוהמה והנצור ואעפ׳ שאם אי
אפשר בלתה אין תחבולה אחרת והמקומות היותר
נאותים שתתבשל בם הם המקומות הבשריים מעטי

העצבים והעורקים ודע כי אותם שהם בתבנית צינובר
הגבוהים החדים מאד ימעט מה שיצטרך לחתך לא קודם ה
הבשול ולא אחריו

פרק כח

בהנהגת הבשול
והתחבולה לפתוח
היציאות החיצונות
הרפואות המבשלות ראוי שיהיה חומם קרוב מחום הגוף
ושיהיה בהם דבקות מה ואותם שהם בתחלת המדרגות הי
היציקה במים פושרים והרטיה בקמח חטים או שעורים
וחטה לעוסה יותר טובה בזה ולחם עם שמן או דוגג
וזעפראן ולבונה דקה וזפת בשמן ורדים או שומן חזיר א
או רטיה מן אלטיאה וזרע פשתן וגם רטיה מתאנים
יבשים מתוקים דשנים ושמנים לבדם או בקמח שעורים
גב׳ וכל שכן אם יושם בו אישוף ואזוב מדברי או מחובר
במה שיבושל בו מעט מלח מבלי הפלגה ולפעמים ת
תוסיף בו שמן או שומן ויותר חזק מזה חרף עם שני
החלקים עלך אל בטם והמורכבות מצמוקים ואצטורק
וגלבנום ומירא ולאדרום ושרף הצינובר ושומן החלב
ומצטבי ואישוף לח ושרש קשואי החמור ושרש עשב דם
תנין ואספלנית גליאנוס בשמן קאטפוסי מינור מבלי דונג
וכש׳ אם ימורם האספלנית הזא בשמ׳ וכן אספלני׳ דיאקולון
ואספלני׳ בשאליקון ומהטובים בזה רפואת אבן מרכשיהא
בארמוניאק ויושם עליו עד שיפול מעצמו

פרק כט

בהנהגת היציאות הח
החיצונות כשהם
מבושלות אם מצאת
היציאה עבת העור ולא תקוה עם הבשול בקיעתה ויש שם
עורקים ומיתרים ועצבים אז ראוי שיהתך כי אם תעזוב
הליחה תפסד ותפסיד ותאכל העורקים ופתילי העצבים
ויות חזק שיהיה זה אם יהיה בקרוב מהפרקים ובקש מקום
המוגלא והשתדל שיפול שער החת לצד מטה כפי האפשר
ואם יהיה מה שהוא על היציאה שומן תשסע בתער פעם
אחרת כי יתדבק השומן במה שאחריו ואם יהיה רקיק ש
שסע הכל באורך ודע כי המקום אשר בו המוגלא יתב
יתבאר במשושה וכל שכן אם תמשש באצבע ואתה תשמו
באצבע אחרת ואפילו מן היד האחרת האם ידחה דבר מ
מהנפח ומקום המוגלא יתראה מנטיית מראהו אל הלובן
ומה שלא יתבשל יהיה נוטה לאודם וגם יהיה
מקום המוגלא נוטה לכרכמות ואודם אם לא תהיה
המוגלא טובה וסמוך על המשוש בלתי הראות אך כי
הראות עוזר לו וראוי שתשקוד בשסוע כפי התפשטות ה
הקוים הטבעיים מן הערב אלא אצל הטבור ואלא בעת
ההכרח ובאברים שחולק הנחת הליפים באורך למקום הע
הערב בדרך הנתוח כי אתה אם תמשוך אלה בחתך
יציאות על המצח יפול עור המצח על הפנים אבל יצטרך
שתעשה הפך הערב ואמנם בכמו האורבים ראוי
שתלך בדרך הערב ברוחב מן העור ואם חתכת היציאה
והוצאת מה שיש בו הנה הראוי שתמהר לדבק העור
בבשר שלא יקרע ויתקשה וישוב בענין שלא יתדבק

ויתחדש בו מעברים אשר לא יסורו מלהתמלאת ותשוב כ
כמו היציאה הראשונה וכל עוד שלא יתנקה לא תתעכב
עוד מהתמלאת ותשוב באמ ממין הנאצור וקודם שתדבק
אותה ראוי שתנקה אותה ואם יצטרך שתבניס בו כבחול
על ראשו בגד שעיר תנקה בו ותחבבהו ואחר תדבקהו
ותאחזהו בקשורה כפי מה שנזכיר עוד בקשירת המורסות
הכחליאות והשחינים השוקעי יהיה יותר נכון מאד ודאי
שתשמור בחתך מה שזברנוהו מן התנאים ואחר תחתך מ
מקום מה שתתבשל יותר רחוק שבו מהעודקים והשריינים
והמיתרים אכר אנטבאלש אם תהיה היציאה בראש
תשטעהו שסוע שוה ויהיה עם שורש צמיחת שער ולא
יהיה מעמיק בו פן יכסהו השער ולא יתראה כי שבריא
אכר ואם תהיה במקום העין אז יהיה החתך בנטיה ואם
יהיה באף אז יהיה החתך בשעור אורך האף ואם יהיה
בקרוב העין נחתוך חתך דומה לראש הירח ונעשה העקום
לצד מטה ואם יקרה ברקות נשפע בשוה כי הרכבת
המקום הזה שוה וידוע זה מקמיטת הזקנים ואמנם
אחורי האזנים לא יחתוך חתך שוה ואמנם הזרועות
והמרפקי והידי וראשי האצבעו והארכובות כלם יהיו נכ
נחתכות באורך אכר ואם יהיה בקרוב לפתח הירך נחתך
בעיגול והחתך המעוגל הוא אותו שלוקח עם לקיחתו בא
באורך מן הגוף דבר מרחבו אכר והנה המקום הזה
אם לא יברית בעגול אפשר שיתקבצו בו הליחות וישוב נא
נאצור וכבה תחתוך גם כן מה שיהיה בקרוב לטבעת
סבת למקום לחות יתקבץ בו ובצד ובצלעות אז תחתוך ב
בישר ואמנם האשבים והאכר הנה בשוני אכר
וישמר לעולם שיהיה המחבר הפצע נמשך לתבנית המקום
כפי מה שאפשר לנו ואמנם השוקים וקנה הזרועות
ישוסעו באורך ויזהר מביצוא העצבים ודע כי
החתך יתחלף כפי המקום אם יהיה אצל העין תכרתהו ח
חתך רחב כמו מצב העין ובאף באורך האף ובלחי באורך
הלחי וקרוב האזן ישוסע בשוה כי הרכבת המקומות האלה
שוה ויודע זה מגזפות הזקנים ואמנם אחורי האזן
תחתך כשווי והזרוע והשוק והפחד והאמה כלם בשוה ילך
באורך וכן בעצלי הבטן ובגב ובאורבים ובאצילים תשים
תשימהו חתך לוקח ברוחב פן יהיה בו מחבוא ישוב נאצור
וכן כה שיהיה בקרוב מהטבעת אז תקח בו מן הרוחב גכ
פן יתחדש מחבוא וישוב נאצור והאשבים והאמה בשוה
באורך ובצד ובצלעות קח ברוחב גם כן שיקרה באלכסון
כי תנחת הצלעות כן והבשר אשר עליהם אכר ותבדוק
לעולם הנחת הבשר ופתילי עצליו כי אמנם תזהר
מלברות בפי המשבת המקום פן יתחדש חתך שיהיה
הדבקה בלתי טוב לא עב ושיהיה בכל ענין מחשבתך ש
שלא תחתך שריונים ולא עורק גדול או עצבים או פתילי
עצליו והחתך יהיה כפי גודל היציאה אם תהיה קטנה
יזול מהשיש בה במקום אחד אז תחתכנה במקום קטן ואם
תהיה גדולה תחתכה בבליטה ואחר תכנים בה אצבעך ה
הנקרא אצבע השבאלי בה ותחתוך אותה במקום שיפגע
הראש ואחר תכנים גם כן לצד האחד מהחתך בנקב השני
וכפי זה תבא אליה ואם תהיה היציאה במקום משופע
אפשר שיצא מה שיש בה נחתך אותה במקום ההוא ואם
תהיה עגולה או שיש לה תבנית שלא יצא מה שיש בה כח
בחתך אחר נחתך אותה בשפלותה בשתי מקומות או נ
בשעור מה שתדע שכל מה שיתקבץ בו יזול מיד אכר
אם תהיה היציאה בפרק או אכר נכבד או מקום קרוב מן ה
העצם או קרום נמהר לחתכו קודם שנבקע בשולו פן תפס
תפסיד המוגלא דבר מאלו האכרים וגאכר בהגה זאת
ההנחגה אם אי אפשר מבלי חתך ואם נקוה שיבקע בעצמו
אז לא תברות וכן אם נקוה שתבקע ברפואות המבקעות
כי לפעמים נמצא ברפואות המבקעות מה שיקום במקום
החתך ופעמים יחתך העור התך או יוקח ממנו דבר ואחר
יונח עליו המבקע שיהיה יותר שוקע בו

פרק ל

בבקיעות היציאות
ואמנם היציאות הבטוחו
אשר אין רוב רוע בהם

הנה יפתח במותם המים החמים ויבקעם ואמנם
המתעפשות הנה יקבלו זוהמה חזקה בזה למה שיביא
אליהם מן הליחה ואם ראית היציאה יתקנוה המים ה
החמים אז תובטח בטובחה

פרק לא

ברפואת היציאות
ודע כי התחבשת בש
בשרש נרסישקו מב

מבקע כל קשה וכל שכן במים ודבש יורתח זה כלו בשמן
לילי ושרש קנים לחים עם דבש וחפת עם זוהמת הכוורית
טוב להם או תחבשת אבוסלוס או יוקח דונג ושרף צינוב
ושומן חלב ודבש מא ליטר חפת יבש מא חצי ליטרא
וירדיט ג אוקיות ושמן שעור מספיק ורפואת השומים טו
טוב מאד או יוקח ארמוניאק ששה דונג ד עלך אל כ
בטם ד נפרית כרכומי שלשה גישרי שלשה ילקח מזה
אספלנית

ומה

שנסיגוהו שיוקח לכ זדע
מוך ואגוז אל דם ישן
נושן באנסידא ואגני אל גי

ניז ושאור וברוב מבושל ובצל מבושל וחרדל חכל יונים
ותעשה מהם תחבושת כי יפתח מהר וגם דיאקילון מ
מותך בריר חרדל וכורית יחובר עם תאנים ומן
הרפואות המבקעות הקמות במקום החתך ויעשה מ
האספלנית לקוחה מרבש אנא קרדי חפת לחה יחוברו כ
באש בשוה ואחר יושם על היציאה חצי יום ויבקעה
וממה שהוא יותר חזק גם כן שיוקח קלי וסיד חי ויושם כ
במים די שיכסום פעם וחצי ואחר יסוכן אחר רתיחתם
ויהיו במים אל קלי וסיד ואחר יוקח ויושם בקערת נחשת
ויונח על גחלים ויקרש מלח ויוקח מזה המלח דבר מה וב
וברביעיתו מלח ארמוניאק ויותך בריר בשיטורט ויהיה בו
ריח מרבש אנא קרדי ויעשה או יוקח קנטרידש
ויושחק ויושם על השמן הישן יושם על אש רפה אש
גחלים עד שיקפא ואחר ישחק שחיקה באספלנית ויקח מ
ממנו רטיה וכל שכן אם יושם עליו דבש אנא קרדי וכש
אם יושם בו זבל הכן או זבל צפרים או זבל אנידא חכרו
קצתם כי שראפין הוא טוב ומן הרפואות המתיבות ה

בל חם מתוך אם יונח על האבר פעמים ביום עם שריטת ה
האבר ולחלחו בהנחות החמות הפעולות ליה מכה שיש
בו והרטיבו חכה וכל מה שיתי יחבוש פעמי רבות הכקו
החמים בהנחת הדברים המחוממים יראוי שלא יעזוב
ההנהגה מהרפואות המרכבות עד שיתרפך קשיה והראוי
לעשות המרכבים לבדם ואלו הרפואות המרכבות המ
המתיבות הליחה הם מכלל בורק וחרדל וזכל העוף וזרני
וסיד ואל קרדמנא ויעורב בכמו לבונה ועולך אל בטם ומ
ומצטבי ודבק הוא גלוש ויחובר בחומ ושמן ישן והרפואה
הלקוחה בשומים והרפואה הלקוחה כארחאן והרפואה לק
לקוחה מפליטרי ואשטא פשגריא וניטרי בדבש ובכל זה
תנקה המקום קודם במים חמים ורפואת מרקשיתא ונ
ונסחתו שיקח אבן מרקשיתא יב דר ארמוניאק כמוהו קמ
קמח פולין ו זוזים יעורב בשרף צינובר רטוב וירטה על
עור ויניח על המקום עד שיפול מעצמו וראוי שתעשה
מיד פי יתנגב מהרה ורפואה לקוחה מן ארמוניאק שעור
חלק באדאורד רובע חלק מרתך חלק ושליש שמן ישן שע
שעור חלק ושני שלישי חלק ילקח ממנו רטיה ואם לא
יועילו הרפואות כמו שזברנוהו יצטרך לחתך או כויה

פרק לב

בהנהגות היציאות
הפנימיות אמנם
הדבילות הפנימיות
הנה ראוי שתנהיגם

בהרקה וכל שכן אם יורו המרות היוצאות בצואה וגם הש
השתן המורה שהדם טוב יעזב זולתו מה שידיחהו אל אחר הד
הרופא שהדם טוב יעזב זולתו מה שידיחהו אל אחר הד
ההרקה וראוי שיבושל ברפואות שוות כמו הזין דק ורקיק
אם ישתה מעט מעט ושיסבך עליו בבשול הדבר הקשה ל
להתבשל ומהן הרפואות המדקדקות המנגבות במירא וד
ודארציני ושאר הבשמים ויכשך ביין רקיק ישקה עליו ה
הנוטה ללובן ומן המורכבים טריאק ומטרידיטום
ואמירוסיא

פרק לג

הדמאמיל הם פלו
פלורונגש
הדמאמיל הם מין מכיני

יציאות ורובם מרוע עכול ומן התנועות על רוע מלוי ומ
ומה שהולך במשפטם והרע שבהם השוקע

פרק לד

ברפואתם אם יתראה
דמאמיל תרפאהו בק
בקרוב מג ימים בר

ברפואות המורסות החמות ואחר זה ראוי שתעשה בהתבה
ובשול ולפעמים תוחך וזה לפחות ולפעמים יתבשל
ואין ראוי שתתעלם מרפואת הדמל כי פעמים רבות יהפך
ליציאה רבה ורפואתו ההרקה בשעור הראוי והקזה וש
ושלשול ואם יהיה הדמל דפיקה ותשבת בשרש אז
צריך כלי ספק בשול ותעזור עליו והנפגע ברב יציאת ה
הדמאמיל יבלטהו השלשול ופתיחת נקבי העור בעשיית
הכריחץ תמיד והתנועות ומן המבשלים אותם זרע אל
כרו כודק עם חלב או עם תאנים והדבש והתאנים בדבש
עצמו והוזטה הלעוסה טובה לבשלם וכן צמוקים מולשים
בניטרי ותאנים עם חרדל מעורב בשמן לילי ורפואת הד
הדמאלית הידועה ורפואת שאור ורפואה בתאר הזה
מבשלת חמאה אוקיא וחצי שאור חבוץ שני אוקיות זרע
כרו מודק זרע שילי מא אוקיא וחצי שידנג שלש אק
אוקיות פיניגריג זרע פשתן מא ה זוזים ירתח בחלב ויע
ויעשה כי זה שוה ואם יהיה הדמל קשה להתפתח
ויקל מן החום מעט הקזת העורק אשר ישקהו ואחר תניח
קרן הפציצה במקום ולא תעשה זה בהתחלה כי אז יוצא ה
הדם החלודי ויעצר העב ויהיה שם נגע קשה ואם יתבשל
ולא יפתח תכריתהו אם ברפואות ואם בכרזל לפי מה שנ
שנאכר מן היציאות ומן המופלאין לבקע זרע פשתן וזכל
יונים ושאור

פרק לה

התות הוא מורסא נד
גרפת מבשר נוסף י
יקרה בבשר הרפה ור
ורובו בטבעת וברחם ולפעמים יהיה בטוח ולפעמים
יהיה רע ומכאיב

המאמר השני

במורסות הקרות ומה שהוא כמשפטם

פרק א

הליחות הקרות בגוף ומה
שהוא כמשפטם הם ח
הלבנה והשחורה והרוח
או המורכב מהם וכבר ידעת מיניהם והמורסות הקרות
אמנם יהיו אם לבניות או שחוריות או רוחיות ו
ואם מורכבות והלבניות אם פשוטות ונקראת מורסות
רפות ואם מימיות כמו שיקרה לאבר במה שיתקבץ בו
מים בשקוי מיוחד בו ואם דבילות רבות כסלע הרך
ואם מקשיית כחזירים והסלע הקשה והשחוריות אם
סקירוס ואם כרשן ועוד יודע ההפרש ביניהם ואמנם
הרוחיות אם תפיחה ואם נפיחה והתפיחה כשיהיה הרוח
כתפשט מתערב בעצם האבר והנפוח כשיהיה הרוח
מתקבץ בחלל והמתקיים בו ולפעמים יתרכבו אלו
המורסות קצתם עם קצתם ועם החמות

פרק ב

במורסא הרפה הלבנית
הנקראת אונדימיאה היא
מורסא לבנה רפה אין חו
חום בה וכל עוד שתהיה הליחה יותר רקיקה ומעוטה יהיה
הרפיון יותר חזק והאצבע יותר נקל לעבור בעת שיעסה
עם כניעה מה שבה לא יהיה בפתיחה וכל עוד שתהיה הל
הליחה יותר עבה יהיה אל הקושי והקור יותר ורבים ממנו
שיהיה מאיד הלבנה ותהיה ממין הנפיחה ויובדל אונדימא
ממורסות השחורות במעוט הקושי ומעוט הדעיכה ואם
יקרה מהכאה וכיוצא בה לא יפנע ליחה נשפכת אל מקום
זולת הלבנה ולא יעלה מורסא זולת מורסות הלבנה וזה מ
מעט ולא יבנע מהכאב

פרק ג

ברפואת המורסא הרפה
אמנם הזרקה בשלשול
ולהרחיק מה שמוליד הל

הלבן הוא דבר אם בלתו ואם יפעל זה ראוי שיהיה רתיעתו בהתחלה במה שיתחבר בו הגבוב וההתכה וראוי שיחפף המקום בסדינים חפיפה רבה ואחר יעשה עליו המנגבים ואין ראוי שתגיעהו במים ומהטוב בהתחלה שיעשה עליו ספוג חדש טבול בחומץ מזוג או טבול במי בורק ואפר ויש בעצם הספוג גנוב והתכה וכל עוד שתוסיף העלה תש תשים החומץ אשר תטבול בו הספוג יותר חזק מעט ובעת התכלית יניע בו בתכלית החזק ויעשה לבדו בספוג ומעו ומעורב בשמנים חזקי ההתכה ובעת ההוא תעשה הסע הספוג שבול באפר האנים וגפנים והאלונים וראוי שיכסה הספוג כל הצדדים שלא תטה הליחה לצד אחר והנ יעשה במקו הספוג אם לא ימצ בגד מקופל שני קפולי במי האפר ואם יותמ עליהם פעם אחר פעם אולי יתלהב ומי הסיד יותר חזק בזה וכמה שיועיל גב שמן ורד בחומץ ומלח ונפרית שרוף והנפרית עצמו טוב והזרעונים במי ה הכרוב מופלא התועלת והמאמית בהתחלה לבדה ויועילו המנגבים החמים טוב והקשירה בקשירות מועיל למו שיהיה בו ליחה עבה וראוי שיהודק באותה הקשירה מרמ מלמטה למעלה וסחיטת ההדס טובה ובהתחלה וטוב אחר זה שיולשו בו הרפואות ואם תהיה המרסא הזאת באבר ג גדול סתום הנקבים או יש בו קשור או פיתר אז תערב ברפואותיו מה שיחתך עם רכובו ואם יהיה עם זה כאב לסבה אשר נאבר אז ראוי שתשקיט הכאב תחלה בכמו האישוף הלח והיין המבושל והקירוטים ומשמן זית ויעשו היציקות ביין השחור הקובץ ואחר יעשה מי ורדים וכיוצא בהם מהרטיו הטובו שיקח מירא וליצאום וסיפרי ואלואין וזעפראן ואקסיא ושין ארמיני מעט ויולש בחומץ ומי הנפרית גב ועלי תמריק ומלח ושמן זית ושין ארמיני תחבושת טוב וגם לגושנת הכאב שיוקח זוהמת המרחץ ויורתח ויושם בו עד שישוב כעיסה רבה וירטה ועוד ירטה המקום בשמן זית ויושם עביו ספוג או צמר שבול ב בחומץ ויוקשר עליו ורפואות השאור טובה ומפה שהוא מועיל שיוקח עלי שושן ויודק היטב וירטה ויונח כי זה מופלא וכן שבת וליציאום מודקים בחומץ ומי אפר ומהרטיות החזקות התועלת גלגלי בקר ולבונה ואשטורק ואשנה וקלזמו ארומטיק ואשפיק נרדי ואפסנתין כלם מועילים וכל הרפואות הנזכרות ברקוח וגם יועיל ההפיכה הקורה במורסות המעוכרות שיושבל פרח הקנים אשר ילקח מהם המכבדות בחומץ ויונח עליהם והיותר טוב מה שיהיה אחר שיוקה וכן היציקות בשול הכרוב והשבת או בשול קליפת האתרוג ומה שיהיה מן התפיכה נכרצת ל לשקוי וחליים אחרים יבטלם מה שהוא רפואת הסכה

פרק ד

בסלע הנקרא לופיאה ובלטין גודי הוא דבילה לבניות מקיפה ליחות לבניות או גולדות מן הל הלבנה דומה לבשר או לקמח מולש או לדבש וכל שכן נה שיתחדש בפרקים ודברים קשים לא ירוחק שיחוייב הש חשנוחם בשחוריות אלא אני שמתים לבניות או גולדות מן הלבנה כי שרשה הקשה לבנה שיקרה לה שתתיבש וגם יקרה שיתקשה העצב וידמה סלע יהיה סלע כי הוא ל לא יסור בכל צד ולא יסור באורך ופעמים רבות יקרה מן ההכאה סלע ואם תרפא בהתחלה בהדוק עליו יס יסור וימוש

פרק ה

ברפואת הסלע מה שיהיה מן הסלע גדריי הנה רפואתו החתוך והכריתה הלא זולת זה וכן הרפואה המצליחה במורסא הקשה וביוצא בהם אבר אנטילוש תבתח תחלה העור אשר על הסלע ביד השמאלית או ע עבד ימתחנו לך כפי האפשר אבל יצטרך שאם ידבק בים הסלע ימנעך זה מלהפשיט ואם מתחת אליך העור הטוב אז תשסע בנחת כי הנה אפשר שיהיה כסך הסלע ימתך ה העור עמו ברוב הענינים על כן תאחר עד שיתראה לך מ מסך הסלע ואחר תקשור העור משני צדדים בחוזקים וה והתחיל להפשיט הבים מעל הבשר ולפעמים יהיה אפשר להפשיטו ולפעמים יהיה מחובר בו חולת זה ואז תפשיטהו בכלים הנקראים אל קמאדיר עד שיצא הבים שלם במה שבתוכו כי זה יותר נכו שיהיה ואם הוצאת אותו והעור לא יותר מבקום החבורה לקושן הסלע תקנח הדם ותרחוץ החבורה במי הדבש ותתפרהו ותדביקהו ואם יגדל הרבה עליו ללחץ הסלע תחתוך הכל בשרשו ואחר תרפא ואם הסלע יהיה בשכונתו עצבים או עורקים ויהיה ממה שיתכן שיופשט אין הזק בהפשטה ואם תהיה ממה שיצטרך שיפשט באלקמאדיר ותפחד שתחתך דבר מזה תוציא ממנו מה שיצא ושים בנשאר רפואה חדה ולא תדביקה עד שתדע שלא ישאר בו דבר מן הבים כי ה הוא אם ישאר ממנו ישוב ואם יתחדש סלע גדול נמלא א אותו במקך וירפאהו ברפואה בעה ואם נחתך ראוי שיוסר הבים אשר יהיה בו בשלימותו ואפי בחתים כי אם יעזוב ממנו אפי המעט ישוב ואם אפשר שיופשט ויוקח ה הבים עם הסלע יהיה יותר טוב ואם ישאר דבר מן הבים יושם בו רפואה חדה ואחר בשומן החלב והדבש וראוי ש שתשתדל עד שלא יקרע הבים ותתחכם שיצא עם הבים כ כי כיסו אם יקרע יקשה הוצאתו ואם יקרה שיקרע הנה הראוי שתשמרהו על פה שיש בו והמופשט ממנו יחובר ויקושר בקשורים ואם יזהל מהם דבר רב ראוי שתשמור בעליו מרכות הטבע וישמר בעת השינה ולפעמים יכהר אליו העלוף וראוי שתרפא ברפואת פחד העלוף וכן רבים מבעלי הסלע לא יסבלו ההפשט ולא הרפואה החדה לגודל חליים ולא יסבלו זולתו החתך אז ראוי שתכ שתגרות סלע שלהם ותוציא מה שיצא ממנו ולא תקרב לבים ותשים כל יום אחר הרצאת מה שיתקבץ שומן החלב פושר כי הבים יקטן ויצא מעצמו ואמנם הדבשיות היעריתיות הנה רפואתם שיונח דבר חם עליו ואחר ירטה בצמוקים מנוקים מחרצניהם והגבון שיופשט העור ואחר יונח עליה האספלנית ולפעמים יניע הרפואה החדה הטובה שיפשיט העור ההמרצה הידועה כמו סיד ובורית ואפר וזולת זה ממה שילך בשפטו ממה שנזכר בכבקעים המורסות וגם יקח סיד ארבעה זוזים שמרי יין ש

שרופים שני זחים ובל אחד יורתח במי אפר רתיחה דקה
ויושם בצלוחית עפרת והרפואה הזאת גב נכונה ליבלות
ולגדדים וכיוצא בהם והוא שיקח אורטיגש וזרניך אדום ו
שני הלקים קפת נחשת וזרניך ושמן ורד ומהתחבושות
הטובים לדבשיית ויבלול היציאות גב ומה שיש בו ליחה
דבה רפואה יוקח לאדנים אוקיא דילי ארמוניאק
וזוהמת הכוורת ועלך אל בשם חלקי שוים יוקח ממנו ומן
המורכבות בלי עקיצה רבה יוקח בורק ומחציתו
אליברוש ויעשה בו רטיה ועם הדונג ושמן ורד וגם
יוקח סיד חלק קלקאטאר חלק זרניך חלק אמנם ה
הגדדים הדומים לסלע והם מין כהגדרים אם אפשר לך
להוציאם בסלע ולא יהיה בזה הזק לעצבים או לאבר שכן
העשה זה ואם יהיה ביד וברגל ובמקומות מהובדי
בעצבים ובמיתרים אז לא תקרב להוציאו פן יפול בעליו
בכויצה אבל תרציהו ותקשור עליו מה שיש לו כובד עד
שיעכלהו ורפואתו כמו העסוי הזה עליו שירדים האבל

פרק ו

בגדדי ובלטין גלאנדולי
הנה תולד בקצת האברים
מורסא גדריית כולז ורבי יהוד
על הבף ועל המיצח ויהיה בהתחלת הענין שאם יעוסה ע
עליו יפרד ואחר ישוב פעמים רבות ולפעמים לא
תשוב ורפואתה כרפואת הסלע ולפעמים יסתיק
שימצץ ויודק ואחר יושם עליו עופרת כבד ויקושר עליו
קשירה שידחקהו וכש אם ירטה תחת העפרת ברטיה מב
מבושלת ממה שיודע וראוי גם כן שתעשה הקשירה אחר
התעכלו כי זה סבה מונעת החזרה י

פרק ז

בצמחים הגדריים ובלטין
פושטולי גלאנדושי׳
הנה יקדה גם כן צמחים קט
קטנים גדריים ורפואתם שריפתם ועסויים והקשירה על
עליהם׳

פרק ח

בקרנילא ובלטין פוגי
פגילילי קרנולא הוא כמ
גמין מורסות גדריות וכ
וכאלו הם מיוחדות בשם הזה בהיותה אחורי האזן וכבר ז
זכרנו דבר כללי בכל מה שילך במשפטו ורפוא ה רפואה
הנזכרת בשער מורסת הגזר ומורסת אחורי האזן ומכה ש
שמיוחד בו אפר ליומאסיארום מולש בשומן ישן בלתי מ
מלוח׳ ואין דומה לרפואה הזאת וגם אפר בן עדש
יעורב בו קורטי בשמן לילי ויבורם ויעשה ויועיל מן ה
החזירים גם כן׳

פרק ט

בחזירים הם אישקרופולי ד
דומים לסלע ויש חלוק בנ
ביניהם שאינם מובדלים מן
הבשר כהבדל הסלע אבל הם כסובכים בבשר ורוב מה
שיקרו בבשר הרך ויהיה להם גם כן כסך עצבי ולפעמים
יהיה חזיר הזק הגודל׳ ולפעמים יולד מאחד מהם הרבה
וידמה בזה היבלת׳ ולפעמים ירבו במערכת אשכול
ויהיה בחרוזים וכאלו הוא אשכול ובכלל הם גדדים סקו
סקורסים׳ וזהנה יש מכנה שתחבר בהם כאב והוא אותו
שיתערב בו מורסא הכה וליחה חבה׳ ויש מכנה שלא
יתחבר בהם כאב והוא יותר כבד להתרפאת׳ ולעפמים

יצטרך לרפואתו לחתך ועפוש והאדם היותר מעותד לחז
לחזירים בצד הראש והצואר קצרי הצואר רשובי המזג
ורוב המקומות אשר יולד בהם החזירים כמו הצואר ותחת
האצילים׳ ופראה שנקראו חזירים לרוב הקרותם
לחזירים לרוב זוללותם או לסבת שתכונתם ברוב דומה ל
להזירים וחבטוח שבחזירים מה שיקרה לנערים והיותר כ
כבדים שבהם מה שיקרה לבחורים׳

פרק י

ברפואתם השרשים המ
המכוונים לבעל החזירים ה
ההרקה ודקדוק מזון ומהה
ומההרקות הטובות הקיא ואי אפשר מבלי שלשול הלב
הלבנה העבה וכש הגרגרים הידועים באלו אצילי׳

יוקח

תוריד וזגביל וסוכרי חלקים שוים
וישתה עד שנים דרכמוני זה התירו
הלבנה העבה לא יחמם ואינו מוליד
גרירת המעי וההקז גם כן מועילה וראוי שתהיה בלי הפק
כן הספאליקה׳ ואמנם דקדוק ההנהגה שירחיק הם
המזונות העבים ושתית המים עליהם והקבאסא והמלוי ו
וירעב כפי היכולת וירחיק מה שימלא הראש ליח׳ וראוי
שיהיה המוכן אליהם שישמור הראש ממה שיטה אליו הל
הליחה וראוי שישכר עצמו המוכן אליהם מכרוע
ומהשתחוו בארץ ומבראשו שפלה וכהפעלו התחדשות
הליחה והדבור הרב והקטן וכאב הראש וקרני המציצה
בלתי נאותים לבעלי החזירים ברוב הענין וזה כי הם אי
אפשר להם שיריקו ליחות החזירים אבל ימשכו אליהם
בעבים כה שיציאו מן הדם הרקיק ופעמים רבות
ישובו החזירים אשר התחילו להצטמק ולהתוך ענינם הר
ראשון ובלל הנהגת החזירים דומה הנהגת הסקירוס
בצד עצם העלה והחזירים להיותם גדולים כי הנה בעלי
כלאבת היד ירחיקו רפואתם בברזל והרפואה הזאת וזה
כמה שיוביל אל הפסדם והשחנתם ואי אפשר בכמותם
מבלי הרקה ונקוי ודקדוק מזון ועשיית הרפואות המתיבות
עליהם לאט ובבר מצאנו אספלנית הנקרא כרתם
אל דסול ובלטין אפושטוליקון המיוחס אל סלקון אל סוב
סובין בחזירים המפיתים הבקועים רושם גדול׳ אך לאט
ומהרפואות האספלניות המחכמות הם אספלנית דיאקילון
וגם יעורב באספלניות האלה רפואות הניהם אבוקרט כמו
שרש לילי וביחוד בסגלה שבו כמו זכל העז׳
והצאן ובמו נסטורס ושרש קשואי החבור וצמוקי ההר וז
והתאנים הגופלות קודם הבשול ולבגות וקבח פולים ושק
ושקדים מרים בידילי יחובר אליו ויעשה וכן
האספלניות אספלנית לקוחה מקמח פולין ושעורי׳ ושומן
חזיר עם אורז חלק כחלק׳ ושרש קולוקופטידא ואלום
יבני ושר׳ לילי וזפת רטוב מא׳ חצי חלק יחובר הכל׳ בשמן
ישן והשומן הידוע אחר שיבם בזפת ואספלנית אחדת
מתיכה הקשות בשבוע ומה שהוא למטה ממנו בג יבים
ותארה גליגוס בקאטאניניש יוקח חרדל וזרע
אורטיגה וגפרית וקצף הים ואריסטולוגיאה וידילי
וארמוניאק ושמן ישן ודונג וכן הרפואות אשר יוכחו עליו
זפת מולש בו קמח או עם אשקילא מולש בו שרש ברוב

שחזק וקפריש עם בדילי ותורמוס בחומץ ודבש או בסכ
בסכנגבין או גללי בקר מחוברים ומולשים בחומץ ויחבש
עם זה שומן חזיר או עם שמן זית

רפואה

טובה פניגריג חלק נט
נטרי חצי חלק יחובר
בדבש וגם שרש קשואי
החמור ועלי לאורו מו

מודקים עם עלך אל בטם או אפרם מחוברים בו וגם יחו
יחובר קמח כרסינה וזבל העזים והצאן וכל שכן ההרדי ב
בשתן הנער וילקח ממנו טיחה וגם הרפואה הזאת מ
כדא עשרה ארמוניאקז דבק אלונים חמשה גלבנום ופר
ופרח באדורד וזוחמת הכורת אחר יודק הכל בבכתש
ויתוקן הדבק ושרף צינובר ולכל ליטרא מן גלבנום כ
אוקיות יחובר הכל והוא טיחה טובה והוא אל צנדי ומן ה
הרפואות הטובות עם שרף צינובר שומן חזיר בלתי מלוח
פראשי וורדיש חלקים שוים ילקח ממנו טיחה וגם שרף צ
צינובר וקלפת נחשת שני חלקים אלום זרניך מא ד
חלקים ילקח ממנו טיחה ומן הרפואות הטובות
רפואת הקטראן ורפואת קשואי החמור ורפואת קנבוס וה
והרפואה הנקראת סנדרוס ומן הרפואות הלקוחות
בנחשים והפשושה מהם יוקח נחש מת וישרף לאפר כקד
בקדרה חתומה בטין החותם ויוגח בתנור סגור ואחר
יולש בכמוהו חומץ מעורב בדבש בחצי חצי ומן הרפוא
הטובות רפואה מן קרדמוניא וגטיטורש וזבל יונים ושמן
זית כלם מועילים גם כן נפרדים ובן קמח כרסינה לבדו ע
עמהם בחומץ ושעוה וזפת ודבש או בזפת ודונג וגם יקח
עמוקי ההר ונטרי ושרף צינובר וקמח כרסינה ו
דיחובר בחומץ ודבש או יוקח שרש לילי וזרע פשתן
ישרו ביין ויושם אליהם אחר זה זבל יונים שעור מה
שיחייבהו הראות ויעשה בו תחבושת כי הוא מופלא
והנה נוסה שתן גמלים ערביים ושיעורב בו רטיה ואספל
ואספלנית יעורבו בו הרפואות החזיריות יהיה מועיל
ואל כוגאש היא מהתחבושות הנפלאים וחשב אל כנדי ש
שמוח קרן העז אם ישרף וישתה שבוע כל יום שנים יפעל
זה בחדש שבוע ודע כי יש מן החזירים שיהיו סרטניים וב
ובכמו זה ראוי שתלוש הרפואות הנזכרות בשמן ורד ות
ותעוב ימים עד שיעשה ואפנם החזירים אשר הם
יותר חמי המזג אין ראוי שתפליג עליהם בהרפואות החמו
אבל תרחיקם ואז יספיקם כמו קלי חטי כמי כזברה ויותר
חזק מזה המירא עם כפלים ממנו ביחוד מולש עם מי כז
בזברה ויהיה ההנהגה להגביר רפואה אחרת כפי הראות
זמה שיחייבהו חזק ההתלהבות ומעוטו וממה שיועיל הו
קישואף באף בשמן גרעיני אפרסקן קלופים שרופים ואם
יצטרך ברפואת החזירים למעשה הברזל אז ראוי שיעשה
בחזירים הרבים שכנים זה לזה והעורקים השריינים והע
והעצבים בשכירה ואזהרה כי אדם חטא בכרתו קצת הח
החזירים ופגע בעצב מן העצבים החזרים ובטל הקול
ומן יקרה שלא יצא העצב אך שיגלהו לחוץ ויתקרר וירע
מזגו ויבטל פעלו עד שישוב אליו מזגו בחמום

פרק יא

בסורסו הקשות
המורסא הקשה
הנקרא סקירוס
ובלשון שיפירוש
לא ימשך אחריה

לא הרגש ולא כאב ואם ישאר ממנה חוש וכאב מעט איננו
סקירוס מזוקק והמזוקק ממנו והבלתי מזוקק אשר עמו חו
חוש ומה שהוא נעדר החוש והוא אל סקידוס ואל סקירוס
אם משחורה עכורה שרשיית לבדה ומראהו אפריי
ואם שיהיה משחורה מעורבת בלבנה ומראהו יותר נוטה
למראה הגוף ואם מלבנה לבדה וכבר נתקשתה והאמתי
ברוב הענינים מראהו כעפרת הזק המתיחה והקושי
ולפעמים יעלה עליו שעדיות וזה אין לו רפואה
ולפעמים יהיה מראהו מראה הגוף ויעתק מאבר לאבר אח
אחר ויקרא סקארוס ולפעמים יהיה במראה העפרת
חזק המתיחה והקושי ויהיה במראה הגוף קשה וגדול לא
יבריא ולא יעתק כלל וכל סקירוס אמנם יתחיל
להראות מעט מעט ונוסף וישתנה פלגמוני או חמרה או
יציאה במקום פנוי ורוב מה שיקרה המורסא הק
הקשה בקרבים בהעדר המורס החמה אם יתרפא במקררים
הדבקים ומן הרפואות והמזונות והנה יהפך
סקירוס לסרטן ויקרב הסקירוס מן הסרטן וירחק ממנו כפי
רוב התלהבותו ומעוטו והראות הדפיקה בו והסתרה והר
והראות העורקים סביבו

פרק יב

הרפואה ראוי ש
שירפא מאלו ה
המורסות מה ש
שיש לו הרגש

ושיהיה החתך ואחר תנקה הגוף בכמה שיוציא הליחה הפ
הפועלת העלה ולפעמים יהיה אותו הנקוי בהקזה
אם יהיה הדם רב השחרות וישם עליו מה שיתיך וירכך
יחד ולא תרפאהו רפואה שתתיך ותגבב כי יוביל זה להחזק
התאבנות בגנוב העב והתכ הדק וראוי שתעשה לרפואתם
שני הקפים הקף ההתכה עם רבות במה שאין בגנוב
בגובו רב כי המתיך ברוב מגבב ומרטיב ימעט שיתיך
וראוי שיהיה מדרגתו בחום מן השניה עד השלישית
ובגנוב המדרגה הראשונה ולמטה והקף אחר מן הרכיך
ויהיו שני ההקפים כאלו באים זה אחר זה וראוי שירעב זה
בהקף ההתכה וימשך המזון להקבלת תנועת אותם הפרק
הפרקים ותנועותיהם וכאביהם ויסובב אליהם בחפיפה
וירטה בזפת ויתחלף הצירך בחזק הרפואות המתיכות וה
והמרככות וחולשתם כפי רפיון האבר וקבוץ חלקיו וחזק
הקושי והחולשתו וגם תורכבן הרפואות ראוי
שיחובר בין שתי הכחות וראוי שלא ירבו מן המרחץ כי י
יתך הדק ויתקבץ העב ולא יגיע

שיתרבך העב והמרבכים אשר יש בהם התבה מה הם כמו
שומן תרנגולת ואווז ועגל ושור ואיל ותישים ושומן חמור
טוב ושומן הטורפים מן האריה והדוב והנמר וה
והזאב ומה שהולך במשפטם מהשועל והצבועים ושומן ה
הדורסים מן העופות וראוי שיעורב בהם כמו ארמוניאק
ובדילי וגלבנום ואצטורק ומצטכי והשומנים הנזכרים ש
שומן ארי ודוב וריר פיניגריג ופשתן כי יש בהם התבה ור
ורבוך וראוי שלא יהיה באלו השמנים וביוצא בהם מהם
מהמורבכים מלח כלל כי המלח מנגב ומקשה אבל ראוי
שיהיה פעלו פועל השמש בדונג רבוך והמס ולא ימריץ
ומן המתיכים אשר יש בהם רבוך מה גב׳ בדילי ובלטין ש
שם ליאנשי אסקלי ושמן ישן ושמן אלחנא ושמן לילי
ולאדנום ואצטורק ואישוף לח והטוב שבהם המעט ה
הזישון והנגוב והיותר חזק הלחות וגם מצטכי יקרב מן
הנזכרים ושמן חנא ושמן לילי ותאנים והיציאה בו מן הה
ההתבה ורבוך מה שהוא יתר על המספיק ומהמרבכי
עבירות שמן זית ועבירות החומץ יורתח ויוצק אחר
הרתחה היין עליהם ויעשה מן הרפואות הטובות לזה ש
שיוקח צואת חמור ושרש אלטיאה וילקח ממנו טיחה ואם
יהיה עמהם אשטורק הוא יותר טוב וגם אם יתראה רבות
אז ראוי שיותך בארמוניאק מורתח בחומץ חזק ימים רבים
ואחר ישוב לרבך באפופונק וגם יוקח גלבאנום
ארמוניאק בדילי ישחק הכל וילתת בשמן באן ושמן לילי
עם דבר מזרע פנגריג ופשתן ויעשה האספלנית וזוהמת ה
הבורת מן הרפואות החזקות לבשל אם יושם באספלניות
המורסו הקשות ותמורת זוהמת הבורת מי הוישחי וניטרי
ומהתחבושות הטובות בעת ההתבה התחבושות אשר
לחזירים ממה שזכרנוהו ותחבושות גוליאוש וקולופון
ובשתהיה המורסא חזקת הקושי אי אפשר מבלי חומץ כי
הוא יחתך ויחליש כח האבר וכל שכן אם יהיה עצביי
ויהיה יותר חזק לנער מן הליחה והיותר בטוח אל הסכה ה
העושה רושם ולכן ראוי שיהיה עשיית החומץ והכנ
והכנסתו ברפואות באחרית הענין בלתי התחלתו ובעת
שיפול ההמרצה בחבוך ועם הכנסת פשירות הרבוך ואם
לא יתהלך לאט בחומץ יזיק לעצבים וישוב להתאבכות
והיותר טוב לרופא לעשות החומץ הוא בעת שתהיה המו
המורסא באבר בשריי כמו מה שיהיה בטחול וגם
ירטה המקום בחומץ וישקיע בו ואחר ימשך ברט
ברטיה כמו אפופונק ואחר ארמוניאק ואחר יתחיל במעט
ברקיק ואחר יוסיף חומץ חזק ואחר ידריג לרבוך וראוי ש
שתעשה שמן שקדים ושמן שבת לקוח מן הלח ומה
שיהיה מן הקשה במיתרים והעצבים ירפא במחתכים ומן
הרפואות הטובות לזה העשון מן האבן המלובנת אבן הר
הריחים ויותר טוב שיעושן בו החומץ והמרקשיתא וראוי
שימריץ בעשון והקטור עד שיתראו העורקים
ולפעמים ירטה במרקשיתא שחוקה בחומץ וישרה וראוי
שיקל גם כן בעשיית החומץ שלא יפריד הדק ויקשה העב
ושלא יפסיד כח העצבים בהפלגה והוא בהתחלה רע
ועשייתו בהפסקים בדברים שיש בהם רבוך.

פרק יג

בקושי הפרקים
הנה יקר׳ בפרקים
קושי מונע הנעת
הפרק ולא יכפף
ולפעמים יהיו ח
ולפעמים יהיה בו

העצבים עמהם תרדמה מה
קדחת והרפואה מה שבבר ידעת

פרק יד

באותם הנקראי׳
מסמרים
ובלטין אלמ
אלמישמאר
הנה המסמרים

הוא סלע עגול לבן כמו ראשי המסמר ורוב מה שיקרה מן
ההכאה ואחר החבורות אחר רפואתם ואחר ירבו בגוף ור
ורובו ראוי שיתחדש ברגל ואצבעות הרגל ושפלים ויהיה
כמניעות ההלוך וראוי שישוסע ויוציא מה שבו או יודק
ביד תמיד ויתמיד העפרת עליו אם יהיה בענין שאי אפשר
להוציא ורבים מהם אם לא ירפאו ישוב סרטאן

פרק טו

בסרטאן ובלטין
קנקרו הסרטן
הוא מורסא שחוריי
מן השחור השרופיית
מליחה אדומיית או מ

מה שיש בה ליחה אדומיית ושריפה ממנה ויובדל מסקירס
בכאב לבדו והדפיקה ומהירות התוספת לרוב הליחה וגפ
ונפיחתה ולמה שיקרה באותה הליחה מרתיחה בעת הגע
הגעתה אל האבר ויובדל ממנו גם כן בעורקים אשר ישלח
אל סביבותיו אל האבר אשר יפגעהו חוץ לסרטן ולא יה
יהיה אדום כמו שהיה פלגמוני אבל נוטה לשחרות ודעיבה
וירקות והנה חולק בו כי היותר גובר מחדושו יהיה על דר
דרך ההתחלה וחדוש הקשה יהיה העתק מן המורסא
החמה ויובדל מסקירס כי יש לו הרגש וזה אין לו הרגש ו
כלל ורוב מה שיקרה באברים הנרפים ולכן הוא
בנשים יותר ובאברים העצביים גם כן ותחלת מה
שיקרה יהיה נסתר הענין ואם יתראה הסרטן
יסתפק ענין ראשית מה שיתראה ברוב הענינים ואחר
יתראו אתותיו ותחלת הראותו יתראה כפול קטן ו
וקשה וסגול כהה המראה יש בו חום מה ויש מהסרטאן
שהוא חזק הכאב ומהם שהוא מעט הכאב נח ויש ממנו
שיובל אל ההשחנה כי היא בשחורה שהיא שריפת דם לח
והאדומה הגמורה לבדה ויש ממנו יבש לא ישתחן
ולפעמים יעתק המשתחן לאבר בלתי משתחן ולפעמים
ישיבהו אל ההשחנה ואז רפואתו בברזל ויש לו שפתים יו
יותר עבים ויותר קשים וידמה המורסא הזאת נקראת סרט
סרטן לאחד משני ענינים רוצה לומר אם להסתבבו בא
באברים בהסתבבות הסרטן במה שיסובב בו ואם
לעורתו בעגולו ברוב ממראהו ויציאת עורקים ממנו
סביבותיו

פרק יו

הרפואה שראוי שיפול מ
מרפואתו אם יתחיל אולי
אפשר שיבנע על מה ש
שהוא עליו עד שלא יוסי

ושישמר שלא ישתוין והנה יזדמן לעתים שיבריא
בהתחלה ואבנם הנקבע הנה לא יבריא ופעמים
רבות יקרה סרטאן בפנים נסתר ויהיה הנכון בו שלא
יתנועע כפי מה שאמר אבוקרט כי הוא אם יונע יוביל אל
מות ואם יעזב ולא תתעסק ברפואתו אולי יארך הזמן עם
השלו וכל שכן אם יתוקנו המזונו וישי ממה שמקר וירטיב
ויוליד ליחה טובה כמו מי השעורים והדג הרצאני וחלמון
ביצה מגולגלת וביוצא בזה ואם יהיה שם חום
אז יותן מחלמון ביצה נמרשת מחלב בקר כאשר יסוכך מ
מיד ומה שילקח מחירקות הרטובות עם הדלעת
ולפעמים יסבלו הסרטאנים הקטנים החתך ואם אפשר ש
שיוצק בדבר אמנם אפשר שיוצק בחתך החזק לשרש ה
האבר הנזוק אל מקיפו בחתכו מחמקיף במורסא הנ
הנוזלת לכל העורקים אשר ישקוהו עד שלא יחדש ממנו
ויוזל מהם אחר זה דם רב וכבר קדם נקוי הגוף מהליחה ה
הרעה בשלשול והקזה ואחר תשמרהו עד שיעמד במזונות
הטובים בכמות ואיכות ולחזק האבר לדחות ונם שהחתך
ברוב העתים יוסיף רוע ולפעמים יצטרך אחר ה
החתך כויה ולפעמים יהיה בכויה סכנה גדולה וזה אם
יהיה הסרטאן בקרוב האברים הראשים ונפושים והנה
ספרו קצת הראשונים כי רופא אחד חזק שד אשה שהיה
בו סרטן משרשו ונסתרטן האחר אומר אני אפשר שהאח
שנתסרטן היה מוכן לאותו חולי ונזדמן הענין שהיה הא
האחר גם כן בדרך ההסתרטן ופגע אותו הענין וגם אפשר
שיהיה על דרך ההעתק והוא יותר נראה

פרק יז

בזכרין הנהגת ש
שלשולו ישתה
פעמים רבות
וביומים מעשים כל

פעם ארבעה משקלים אפיתימי במי החלב ומי הדבש או
בשולו בסכנגבין והחזק באנשים יקח גירא באליבורום

פרק יח

בזכרו הרפואו
המקומיות
לסרטאן אמנם
הרפואות המו

המוחזיות לסרטן הנה ירצה בהם ד' כונות בטול הסרטאן
לגמרי והוא קשה ומניעת התוספת ומניעת ההשחנה
ורפואת ההשחנה ואותם שירצה בהם בטול הסרטאן לגמ
לגמרי תפנה בהם ליצד מה שיש בו התכה למה שהגיע מן
הליחה הרעה ולדחות מה שהוא מעותד להגיע באבר מם
במנה ולא יהיה חזק הכח וההנעה כי החזק מהרפואות
יוסיף בסרטאן רוע ובן ראוי גם בן שידחיק העוקצים
ולבן מה שיהיה מהרפואות השובות להם הם המחצביות
הרחוצות כמו מתותיא רחוצה שיעורב בה מן השמנים כ
כמו שמן ורד ושמן כירי ואבנם כניעת התוספת הנ
נגוע אליו בהעצר הליחה ותקון המזון וחזוק האבר ברפו
ברפואות המרתיעות הידועות ועשיית הטיחות המחצביו
כמו טיחת חתוך הריחים ואבן המשחזת וטיחה לקוחה מ
מחתוך מכתש ועלי עפרת בלחות מוצקות על המכתש
כמין שמן ורד ומי כזברא וגם כן התחבושות בבוסר הע
הענבים כתות טוב ואותם שירצה בהם כניעת ההשחנה
הטיחות הנזכרות ימנעו התוספת אם לא יהיה בהם עקיצה
כי כלם מועילים וכש אם יעורב בחכוך הנזכר מהעלי וה
והמכתש עפרתיים אם יהיה בכלל טין מכתום או טין ארמ
ארמיני או שמן אנפקנון ומי חי אל עלם וסרושא בסחיטת
חזרת או ריר זרע שילי וסרושא מעפרת והוא מורכב טוב
ממה שהוא נמרץ התועלת בתחבושת בסרטאן נהרי הטרי
וכל שכן עם אקלימיא ואמנם רפואת ההשחנה מה
שהוא טוב שיתמיד לשים בו בגד פשתן טבול במי עגבי ה
השועל עליו וכל עוד שיחשב שיתנגב ממנו יחזור
או יקח לב חטה ולבונה וסרושא לקוחה מעפרת מא שנים
יחובר הכל וישחק ויעשה על הרטוב אבק מזור ועל היבש
אספלנית לקוחה בשמן ורדים והיותר טוב שיעורב בכמ
בכמוהו אקלימיא וגם יועיל ממנו רפואת תותיא
ותותיא רחוצה במי פינגריג וריר זרע שילי

פרק יט

במורסות הרוחיות
ונפיחת העצלים יש מן
המורסות הרוחיות מה
שיהיה מאיד קל דומה
התעורדות תפיחה והולכת כמנהגו ויש ממנו שנ
שנעשה מאד חם רוחני ונקרא נפיחה ויש לו דחיה ולאט
ויבה הכאה ביד וכל שכן אם יפגענו חלל פנוי יתקבץ
אליו כמו האצטומ והמעים ומה שבין הקרומות המקיפים
באברים ובין העצלים ובין העורקים ובין מה שיקיף במ
במיתרים ולפעמים לא יותך ויוסגר גם יעזוב
האברים המחוברים ויקובץ ויוולד בהם ויצטרך לקרעם וה
והרוח נשאר ונעצר בעביו וגסותו ובסתימת החלקים מה
שיקיף בו וצרות נקביו ולפעמים יחשוב האדם שכל
אבר ממנו בארכובה מורסא ישוב ויצטרך לבריתה
ותברות בו ויצא הרוח

פרק כ

הרפואה מה שידמה התפ
התפיחה הנה רפואתה
רפואת התפיחה ואמנם
הנפח יצטרך אל מה שיכ

שיכנס כעור ויתיך מה שיש בו ואפשר שיהיה לו על המק
המקום עכוב זמן ארוך ואי אפשר מכלי שיהיה בתכלית הד
הדקדוק ויקבע הרקות בגרמיהם מהשקיעה הנמרצת
ולפעמים יצטרך להניח קרני המציצה בלי שרש
כדי להתיך הרוחיותוהשכנים כמו שמן זית

החלקים יבושל בו במו רודא ובמון והזרעים המדקדקים ז
זרע כרפס ואניש ואמיאוש ומה שדומה מהאספלניות הם
המתיבות וכש׳ למה שיפול באברים המיתריים והעצליים
שיוקח זהמת מרחץ ויושם עם מים במחבת סיד בלתי מ
מבושה כפי השעור שיגיע ממנו במעמד החומר והשין
ויושח בו וכן יעשה משאור וסיד אספלנית שוה שובה בו
יוקח אישוף יבש וישחק ויזורה ויזרח על קירוטי לקוח מ
מדונג ושמן שבת ויעשה אספלנית או טיחה ואותם
שתקרה מנפח בעצלים מפני הרצוץ שיקרה להם אז ראוי
שירחיק הרפואות החדות מאד והחריפות שלא ישתוממו
האברים מהם ויסברו אבל אם ירפאו במתיבים הנה יעורב
בהם דבר מן המשקיטים הכאב וזה כמו רפואתך בין מב
מבושל עם כיטורף בשמן טבול צמר מזוהם ומוחך בו האי
האישוף הלח ויעשה כל זה פושר נוטה לחום ולא תעזוב
לקרר כי הקור מזיק בכמו זה ואם יהיה שם מן ההתחלה
כאב אז תעשה עליו השמנים אשר בהם השקט הכאבים ע
עם מגיחה בהתחלה בשמן ויאולט וורדים עם כח משמן
אניט ואם ימצא קצת קלות ישים ברפואות מה שיש בו ש
תוספת כח על ההתכה כמו ניטרי בחומץ וכמו האספלנית
הנזכרת

פרק כא

בעורק המדיני הוא שיתחדש על קצת הג הגוף גגע מה

שיתנפח ואחר יבעבע ואחר ינקב ואחר יצא ממנו דבר א
אדום נוטה לשחרות ואחר לא יסור מהאריך ויאריך וכן
יש לו תנועה תחת העור כאלו הוא תנועת בעלי חיים ש
שיולד באלו הוא באמת תולעת עד שחשבו קצתם שהוא
כעל חיים יולד וחשבו קצתם שהוא שריג-מפתילי העצבים
בחזק עובי ורוב מה שיקרה בשוקים והנה ראיתיו על
הידים ועל הצד וירבה בנערים על הצדדים ואם ימתח
ויחותל יגדל בו הסבנה והכאב במתיחה יכאיב ואעפ׳ שלא
יחותך והנה אמר גליגוס כי לא יגיע מעניגם דבר
כרוך כדי לסמוך עליו כי הוא לא ראה אותו לעולם ונאמר
שסבתו דם חם רע שחזריי או לבנה שרופה ומחודדת עם
חזק מיובש מזג ולפעמים יולידהו קצת המיומות
והידקות בסנלה שבהם ורוב מה שיולידהו מהמזונות מה
שיהיה חם ויבש וכל עוד שתהיה הליחה הגולד מכונה יות׳
הדה יהיה הכאב יותר חזק ולפעמים יתחדש בגוף
אחד במקומות במו ארבעים וחמשים כמנו עד שהוא ימ
ימלט ממנו ברפואה וימעט בגופים הלחים ועשייתו
הרחיצות והמזונות הרטובים והמרגילים היין בשעור ור
ורוב מה שיולד במדינה ובשביל זה נקרא כך וגם יולד
בארץ פרס וזולתם וגם ירבה בארץ מצרים ובארצות
אחרות

פרק כב

הרפואה אמנם הרפואה ממנו באר בארצות אשר יולד בהם ומהמזונות אשר יולד מהם אשר הם אמרו זה הוא בהרקת הדם הרע בהקזה מן הבסליקא ומן הצאפן כפי המקום ונקוי הדם בכמו כ משקה שני מיני מירבולאנש ובשול אפיתימין ושתיית נרגרים קוניאש ביחוד ועשיית האטריפל הלקוח בשיני ופום טירא ויורטב הגוף במזונות המרטיבים והרחיצה וש ושאר ההנהגה המרטיבה הידועה ואמנם אם יתראה ענינו בתחלת הראותו הנה הנכון שיעשה קרור האברים בתחבושות המקררים המרטיבים כמו הסחיטות הקרות הי הידועות כמו עם שני מיני צנדיל וכמפורא אחר נקוי ה הגוף ומחוץ גב׳ שלוח העלוקה על המקום ומן הרשיזת הט השובות רטיה מאלואין וצנדיל וכמפורא ופיגנריג או נ מירא וזרע שילי וחלב חלוב ואם לא ימר ויתחיל לשוב ויתחיל לכפול אולי יפנעהו וישלחהו ויקל אותו שישהה בעליו ימים שלשה רצופים בכל יום משקל שנים מן אלוא אלואין או ישתה ממנו יום חצי אחד ובשני חצי אחד ובשלישי אחד וחצי שלשה ימים וירטה עליו אלואין או י ירטה על פיותיהם לחות האלואי׳ הלח הדבק וכן בהתחלה כמה שיוציא ואם לא יורגש בזה ויצא הנה הנכון שיובן לו מה שיקשור בו ויכרך עליו לאט מעט מעט עד שיצא עד אחריתו מבלי חחך והיותר טוב חתיכת עפרת תכרוך ע עליה ויספיק בכבדותו במשיכתו וימשך לאט ולא ינתק וישתדל להקל יציאתו שהתחיל להתרפאת האבר ולחלוה ביציקות המים החמים והרירים המקררים והשמנים הט המרככים קרים ודקי החום ומה שהוא כמשפטם להקל יציאתו ולפעמים לא יקל בזה אבל יצטרך בכמו טיהה בשמן כירי בזתים עם שמן באן ושיעשה עליו אספ אספלנית הזפת ואם יאמר שיחייב לכריתה תרציאהו בבללו אם לא יהיה מונע תברות ותוציא ואם יהיה ה הוצאתו במשיכה הנזכרת לא יקל והבריחה עליו אי אפשר אז תעפשהו בשומן החלב כי הוא מתעפש בבללו ויצא והשמר לך מעשות אחדה מן הרפואות כי אולי יובילך אל האכול ואם יותמד לחפף באחריתו במלח מעט מעט וזה חפיפה בנחת והוצאתו בדקדוק יצא בבללו וכש׳ אם ישוסע או ינקב במה שתחתיו ויכנס תחתיו המכחול שם וידחה ויתמיד לקנח והוא יוציא העורק מעט ולאט כי אם יעשה בו זה הנה יצא כלו ואם יחתך ויכנס בפנים אז אי אפשר מבלי לחתוך עליו עד שיושג פעם אחרת ואחר תוציא מעט לאט ותרפא המקום ברפואות החבורות

המאמר השלישי

במין הצרעת ונקרא בלשוננו גדמות ובלשון ערבי גדאם ובלטין ליפרה

פרק א

מהות הגדמות וסבתו עלה
רעה מתחדש מהתפשטו
המרה השחורה בגוף כלו
ויפסיד מזג האברים ותבניתם ותבונתם ולפעמים
יפסיד באחריתו חבורם עד שיתאכלו האברים ויפלו נפי
נפילה מהשחנה והוא כסרטאן כולל כל הגוף ולפעמים
ישתחן ולפעמים לא ישתחן וגם יהיה ממנו מה שישאר
לבעליו זמן ארוך מאד והשחורה לפעמים נדחת אל א
אבר אחד ותחדש מורסא קשה או סיפירוש או סרטן בפי ע
עניניה ואם תהיה רקיקה גוברת תחדש אכול ואם תדחה
אל השטח מן העור תחדש מה שנודע בברש וכבהק שחור
וספחת וביוצא בהם ולפעמים תתעפש בגוף כלו ואם
תתעפש תחדש קדחת שחוריית ואם תסתבך ולא תתעפש
תחדש צרעת וסבתו הפועלת הקודמת רוע מזג הכבד הנו
הנוטה מאד לחום ויובש ויחדד הדם לשחורה או מזג הגו
כלו או שיהיה בענין שיתעבה הדם בסבת הקור וסבתו ח
החמרית הם המזונות השחוריים והמזונות הלבניים גם כ
כן אם ישתרג בהם הקבסא או יעשה בהם החום ויתיך הד
הדק וישיב העב שחורה והמלויים והאכילות על השובע
לזה הענין בעצמו וסבותיו העוזרות הם סתימת
הנקבים שיהניק החם הטבעי ויקרר הדם ויעבהו וכש אם
יהיה הטחול סתום וחלוש לא יזון ולא יובל לנקות הדם מ
מן הליחה השחוריית או שיהיה הכח הדוחה בקרבים חלוש
מלדחות זה בעורקי הטבעת והרחם ויהיו הנקבים מפסידי
וגם יעזור על זה כלו הפסד האויר או לשכונת המצורעים
כי העלה מתחברת וגם נופלת בירושה ולמזג הטפה אשר
ממנה נוצר יש בעצמה המזג או שקנתה אותה ברחם לעג
לעני שיש בו כמו שיזדמן שיהיה ההריון בעת הגדות וכש
וכשיתחבר חום האויר עם רוע המזון ומהיותו מפין הדג
והבשר המליח היבש והבשר העב ובשר החמורים ועדשים
יהיה יותר נכון שיפול הגדמות עמו שירבה באכסגדריא
והחמר השחוריי אם יתערב בדם יעזור להולידו הרבה כי
הוא בלי ספק יתעבה משני פנים אחד מהם
בעצמותו העב והשני בקורו המקפיא ושיתעבה בק
בקצת לחותו יהיה ננובו כחום הגוף יותר נקל והנה יגיע
מעובי דם הגדמים שיצא בהקזתם כחול וזאת העלה נקרא
חולי הארי ליאונינא בלשון יון ונאמר כי נקראת כן כי ה
הרבה תקרה לארי ונאמר כי זאת מחדדת פני בעל
בעליה ותשימהו בתאר הארי ונאמר כי הוא יטרף מה ש
שיקחהו טרף הארי והחלוש מזה קשה להרפא והחזק לא
יובטח מרפואתו והמתחיל יותר מקבל הרפואה מהנקבע
והשוקע לאברים וההווה משחורת האדומה יותר מגונה
ויותר מזיק ויותר חלוש המקרים ויותר חזק השריפה וההש
וההשחנה אבל הוא מקבל יותר הרפואה וההווה מכובד ה
הדם יותר בטוח ויותר נח ולא ישתחן וההווה מש
משחורה השרופה דומה לאדומיי במקריו אך יותר מאוחר

לקבל הרפואה והחולי הזה לא יסור מהפסיד מזג האברים
באיכות מנגד לאיכות הנאות לחיים רל החום והלחות עד
שיגיע לאברים הראשיים ושם ימות או יתחיל תחלה מן ה
הקצוות והאברים הרפים ושם יפיל השער מהם וישתנה מ
מהם מראיהם ולפעמים יוביל להשחנה ואחר ישרוף ב
בגוף כלו מעט מעט ואמנם אם יהיה תחלת הולדו בק
בקרבים הנה אז רשומו בקצוות כי הם יותר חלושים וגם
כי אולי ימית בעליו קודם שתשוב אחור רעתו הנראת אל
הקרבים והאברים הראשיי ויהיה כחו במשיכה ולרוע מזגו
ובהיות הסרטאן והוא גדמות אבר אחד מה שאין לו רפואה
מה נאמר בגדמות אשר הוא סרטאן הגוף כלו אלא שבגד
שבגדמות יש דבר אחד והוא שהחולי בגוף כלו ואם
תעשה הרפואות החזקות תמנען החולי מלפעול באברים
הפשוטים ואינו כן בסרטאן

פרק ב

האותות אם יתחיל
הגדמות יתחיל המראה
להתאדם נוטה לשחרות
ויהראה בעין דעיכה נוטה לאודם ויתראה בנשימה צרות
וכקול צרירות בסבת דבר מזיק מתילד בריאה וקנה שלה
ורבוי עטוש ויתראה באף גסות ולפעמים ישוב סתימה וית
ויתחיל השער להתרקק ולהמעיט ויתראו העורקים בחזה
וצדדי הפנים ויהיה ריח הגוף וכש בזיעה וריח הנשימה נ
נוטה לסרחון ובאשה ותתראן מדות שחוריות רעות ונאמ
ונאמנות וירבו בשינה חלומות שחוריים וירגיש בשינה כא
כאלו על גופו כובד גדול ואחר יתראה באשכים בשער ש
שבהם המריטה וכש במה שיהיו מן השער וצדדיו
ולפעמים יעקר מקום השער ויסדקו הצפרנים ולוקחת הצ
הצורה בבויצה והפנים יתאדמו והמראה ישחר והדם יתח
יתחיל להקפיא בפרקים ויתעפש ויוסיף צרות הנשימה עד
שישוב לקושי חזק מאד ואל עוצר גדול ויהיה הקול
לתכלית הצרירות ויתעבו השפתים וישחרו ויתראו על הג
הגוף זויות גרדיות דומות בבעלי חיים הנקראי בלשון יון
סאטוס ואחר מתחיל הגוף להשתחן אם יהיה הגדמות
בלתי נח ויתאכל שחום האף ואחר יפול האף והקצוות
ויזול חלודה סרוחה וישוב הקול כאלו הוא מן האף
ולא ישאר שער וישחר הם
המראה מאד ודפק בעלי הגדם חלוש לחולשת הכח ומעוט
הצורך כי החולי קר ומאוחר בלתי מהיר לחולשת הקור
ואי אפשר מבלי תכיפה כי אין מהירות ולא גודל

פרק ג

הרפואה ראוי שתמהר בו
בהרקות והנקוי קודם
שיתעבה החולי ואם
נתאמת לך שיש שם דם
רב נפסד אז תמהר ותקיז ההקזה הנמרצת ואפילו מן הידי
ואם לא נתאמת לך אז לא תקיז כי ההקזה מן העורקים הגד
הגדולים אולי תזיק מאד יותר ממה שתועיל אך יצווה

להקיזו בעגפי עורקים קטני׳ אם תפחד על ההקזה הגדולה
ודע כי אם יהיה דם יורד בהקזה הנה אז יהיה זה יותר נמרץ
בהנחת קרני המציצה והעלוקה ופחות הזק בקרבים וזה
כמו עורקי המצח והאף ואמנם ברוב הנה ההקזה יצטרך
אליה ברפואות העלה הזאת וממה שיכריח לזה צרות
נשימתו ולפעמים יצטרך להקזת אל אודאג בעת
התחזקות צרירות הקול ופחד המחנק ואם יוקז אז ראוי
שיורגע שבוע ואחר יורק בכמו גירא לוגידיאון וגירא בש
בשר קולקונטידא ויורק בגרגרים ובשולים ויהיו הגרגרים
לקוחים מאפיתימון ואשטיקדום ופוליפודי ומיראבולנש
סיטרינש וקיבולש ואליבורום שחור ואבן לאזוראד
ואבן ארמיני ואין היזק אם יעורב בהם בשר קולוקונטידא
ואשקמוניא גם כן וכל שכן אם יחוזק באסקמוניא
הנה הוא מהטוב שבמשלשלים למצורעים וכל שכן אם
יריח ריח מן אליבורום ויושם בו אבן ארמיני ובקיץ ראוי
שיקל ולא ישים בבשול חוזק עד שיתפשט וירבה
בשול למצורעים יוקח מירבולנש שחורים ומירבולנש כד
כרכומים מכל אחד י׳ זוזים אמיאוש ה׳ זוזים אשא פיטידא
חצי אחד צמוקים מנוקים חצי יבושל בג׳ כיורים הנקראי׳
איביריאי מים עד שישוב עד השליש ויסחט ויסונן ויעורב
בו דבש משקל ה׳ זוזים וישתה וימורח גופו בשומן חלב ו
וישב לשמש עד שירתח או עד שיצעד שבעים צעדים ויה
ויהנך על ימין או על שמאל והגב והבטן ויאכל קפריש ב
בדבש וישתה הרפואה הזאת כפי מה שספרנו ז׳ ימים ויחד
בשולו בכל יום ולא תספיק ברפואת אלו אשר לא יקבע ח
חליים הרקה אחת אבל לפעמים יצטרך להריק בחדש
פעמים או כל חדש פעם כפי חיוב הראות וזה ברפואות ש
שוות וגם ישולשלו בכל יום לאט מושב אחד או
שנים במה שישלשל זה מהמשקים המועילים מהרפואות
הנזכרות מ׳ יום ואמנם החזקים מאד כמו הליבורום
וכיוצא בהם והרב המשקל יספיק בשנה פעם באביב
ופעם בחורף ויותר מזה וראוי שתפנה על מוחם לנקות ב
בכמו הגארגארימאטה הנזכרי׳ בשער חליי הראש ובהטפו׳
האף הידועות׳ נוסח הטפה יקח פלפל ארוך מאמ
מאמאריאן שיטרג חרף ברנג׳ מא׳ אוקיא ופולנג חצי אחד
סחיטת פנגשבסת ג׳ קוטלום ושמן או חומץ ג׳ קוטלום
יעורב ויבושל עד שיכלו המים ויסונן וישמר בזכובית
ויושם בנחיריו מה שיחזיקו ואחר ימשך לזה אם ירבה
מזה בשאיפות הנזכרות המרטיבות וראוי שימנעו מכל
מה שיגנב ויתיך הלחות הטבעי ויאסר עליו עמל ודאגה
ושיעתקו מאויר אל אויר ינגדהו וישת אחר נקוי השמנים
כמו שמן שקדים בכמו תירוש הענבים וזה אם יורקו פעם
פעמים רבות ראוי שיתבודדו כל בקר אחר הדחות הם
המותרות מן המעים והשתדלו להרים קול גבוה ויתאבקו
ויתעמלו ואחר יחופפו ואחר יזיעו וכשיזיעו ישתו אחר זה
ואחר זה ימשחו בשמנים השוים בחום וקור מרטיבים ברוב
הענינים מחזקים בתחלה כי יצטרכו בתחלה אל המחזקים
כמו מירבולנש ועפצים בחומץ ולפעמים יעשה
אליהם מריחה בשמנים עם חלב אשה וכן ראוי שיוטף

בנחיריהם אם ירבה היובש ואם יתעורר להם חפץ קיא
ישמר ויעזורו והיותר טוב שירחצו ואחר ימרחו ואחר
רחיצתם הנה מריחתם כמו שמן הדם ומצטבי ושמן פרת
כפנים ודרשיש עאן ושמן קושט על הקצוות ואחר יורגע
העלול חצי שעה ויבין עצמו להקיא בנוצה ואחר ישתה
דבר מן אפסנתין ולפעמים יצטרך לבא למרחם ב
במרחץ במדקדקים המתיבים אשר יש בהם ניטרי ונפרית
וגרגרי לבר ודבק הנגרים גם בחרדל וצעתר ופלפל ארוך
ושחור ופליטרי ואשטא פשגרי וחרדל ואלואין ופניגריג
ולחבשם על שדרתם וגם לפעמים יצטרך לכמו אבפורבי
וזה בעת שתטריד שיתרחצו להתיך מותריהם ולהזיעם כא
כאלו הזעתם עקר ברפואתם וגם יתמרחו בתריאק
ושאילתא ואלהבבוריאת ולפעמים יצטרך למרחם
בכמו זה בשמש החם וטוב רחיצתם במרחץ מה שיבושל
בו פיניגריג וגם בורית מבושם וראוי שירחיק המצורע ה
המשגל לגמרי ואמנם הדברים אשר ישוקו הנה הרפואות
היותר מועילות הם טריאק אלפארק הלקוח בבשר האפעה
והטריאק הארבעה וקטפארגבן ורפואת הנפרית וגם
יעוטשו באלו גם כן וישתה עוגות האפעה גב׳ לבדם
משקל באוקיא יין עב או יין הנקרא טלא ועוגות אשקיטלא
גם כן ודע כי בשר האפעה ומה שיש בו כח הבשריות הוא
מן הרפואות היותר נכבדות ואין ראוי שיהיה האפעה
יעריי או משפת הנהר ומחוף הים כי הוא ברוב מעט התו
התועלת ורובם יש בהם רוח ואבדון אבל תבחר החוליות
וכל שכן הגדולים ויחתך ראשו וזנבו בבת אחת ושירבה ה
הזלת הדם מהם וישאר מתנועע תנועות רבות זמן ארוך
הנה זה טוב ואם לא תעזבהו והנאות מהם הרב הזלת
הדם והתנועה ואחר הזביחה ינוקה ויריחו אותו ויבושל ב
כמו שנזכיר לך ויאכל ממנו וממרקו והיין אשר ימות
בו האפעה או יטבע בו הנה נתרפאו רבי׳ בשתייתו במקרה
או בכונה מהשותה להמית המצורע והיו מתרפאים או שפ
שפעלו זה בהאמינם בחלום או במראה ומלח האפעה
גם כן מועיל להם ואמנם סורבאג מטעם עשוי מהאפ
מהאפעה שיוקח האפעה חתוך הראש והזנב המנוקה מה
מהקרבים ואחר ישלק בכרתי ושבת וזרעונים ומלח מעט
או יבושל במים רבים עד שימוח ואז יוקח עצמיו ממנו
וינוקה בשרו ויעשה ויאכל בשרו וישתה מרקו ויוקחו עצ
עצמיו או על פתיתים מלחם סלת ולפעמים ישליך
עליו דבר מאפרוחי יונה עד שיבושם וההנהגה הזאת
לפעמים לא יתראה תועלת ממנה בבת אחת ולפעמים
יקדים הבריאות סור השכל ימים ואותות הראות תועלתו
בו וההגעה לעת אשר ראוי שירפא בו מעשותו בשיתחיל
המצורע לנפוח וינפח ואחר אולי יתערבב שכלו ואחר
יפשיט עורו ואחר יבריא ואם לא יתבלבל ראשו ויהיה נב
נבוך ולא ינפח תשנה עליו גם כן ההנהגה פעם אחרת וממה
שיתארו לזה שיזבח אפעה שחור המפשיט עורו ויוטמן עד
שירום תולעים ויצא עם תולעים וינוגב וישתה מי שהפליג
עליו הגדמות ג׳ ימים כל יום משקל זוז במשקה הדבש והמ
והמריחה גם כן במה שיש בו כח האפעה מועיל לו כמו ה
השמן אשר יבושל בו וקודם הרפואה הזאת

יוקח השחור הנפשט ויושם בקדרה ויושם עליו חופיץ חזק
ה׳ אוקיו׳ ומן המים אוקיא ושיטרג׳ רטוב ושרש לוף מכא׳
ב׳ אוקיות על אש רכה עד שימוח הנהש ויסוגנו המים מה
מהנהש ויתלכלך בו אחר שתגלח ראשו וזקנו ויעשה ג׳
ימים ויקרה להם מעשיית הרפואות האפעיות ההפשט מן
העור הנפסד ויתחיל הבשר והעור לשוב בריא ונם כי
הדרגת המצורע בכרטיבים השוים בחום ממה שיועיל ב
נקעת העתים אם יתהזק׳ וכן להכניס בנחיריו שמן
ויאולט ויש בו חומץ ומעט שמן בירי וגם בכמו שומן ארי
ופר והטורפים ועופות ובכמו שמן קושט ודאר שישעאן וש
ושמן לילי ושמור הקצות וזה אחר הנקוי אבל קודם
הנקוי לא יטרח כלל כי יסתום הנקבים׳ ומן השתיות
המועילות להם ליטרגלי יורגל ורפואת אל סלאנה׳ והלב
הצאן היותר נאות ממה שירפא בו ובש׳ בעת צרות
הנשיכה וקושי יציאתה וצרידות קול בהפסק׳ בין ההרקות
וראוי שישתה בעת שיזלב מיד והלב הצאן הוא מהדברי׳
היותר מועילי׳ להם וראוי שישתו מכינו שעור מה שיתעכל
באצטומכא ואם יסתפקו עליו לבדו אם אפשר כועיל להם
מאד׳ ואם אי אפשר בלתי זולתו לא תוסיף עליו דבר אם
אפשר זולתי הלחם הנקי ומיני אספידבאג בבשרים
מהטלאים וביוצא בזה ממה שנזכירהו ואם תשוב הנשיכה
אל הקושי הראשון אז יעזוב החלב ויפנה אל הדברים הח
הריפים להקיא בהם לא זולת זה ויוזק ממה שזכרנוהו
ואחר אם יצטרך לחזור לשתות החלב עד הנדר הנזכ׳ טוב
וראוי שתשנה ההנהגה הזאת בשנה פעמים׳ ואמנם
הנקבעים המוחלטים אין ראוי שיעשו להם ההקזה ולא
ישולשלו ברפואה חזקה כי המותרים בהם יתנועעו ולא
יפרידו אבל תתנהג לאלו להשתות הליחה אל המעי׳ ותעש׳
בהם מחוץ מה שיתיך וירכך׳ ומן המשקים הטובים אליה׳
שיוקח חומץ וחצי ומקשראן כמוהו סחיטת כרוב מדברי ג׳
אוקיות מעורב הכל וישתה בקר׳ וע׳ב׳ או יקח משפוי השן
משקל עשרה קירוטים וישתו בג׳ אוקיות יין ושומן חלב או
יוקח חלתית בדבש שעור אגוז או יקח אשקישלא שעור י׳
קיראטים ונם משקה אשקישלא המתוקן בעצם הלקיקה א
או יקח במן ה׳ זוזים דבש שעור שיתוקן עצמיות הלקיקה
וסחיטת פודנג טוב להם מג׳ אבולוס עד׳ והדג המליח רא
ראוי שתעשה ממנו לעתים כמו שתעשה הרפואה וירחיקו
הדריפים מאד אלא לקיא ואלא על דרך הטבול במה שי
שילקה והנה ירפאהו בכויה המפוזרת על אבריהם כמו ה
הקודקד וגובה הראש ועל שרש השפוי כובע והצדעים ו
והחוליות ושרש פרקי הידים והרגלים אמרו קצתם וראוי
שיהיה בתחלת הפחד בהצרעת כויה במוקדם הראש
להועיל מן הקודקד ואחרת למטה מזה ואצל החזה למעלה
מהטרפות ואחרת הלך בימין בראש ואחרת בשמאלו וא
ואחת בגרונו למעלה מהנקנה ושתים אצל שני הריחיים ה
הקלפיים ואחת על הטחול ויהיו אותם על הכויות במכוה
דק ואם יכוה על הראש ראוי שיגיע עד העצם עד שיתקלף
העצם ואפי׳ פעמים רבות אחר שתשמור כהגיע זה למוח
על כלל מפסיד המזג׳ כי הכסילים לפעמים ימותו גב׳ אם
לא יתנגב גופם תאר רפואות מורכבות אליהם
מהם אל נארגן ואלביש אשר יעמד להם במקום בשר ה
האפעה ובעלה הזאת׳ ומהם רפואות אל סלאנה ואמנם
אל נארגן הנה יש נסחה גדולה זכרוה חכמי הודו ונסוה
ומתארה שיוקח מירבולנש שחורים ושיטרג׳ מא׳ זוזים פ
פלפל ארוך ה׳ זוזים ביש לבן שנים וחצי יודק וילת
בשומן חלב בקר ויולש בדבש והשתיה משקל עד שנים ש
אחר נקוי הגוף ואם יוקח ממנו עם כמוה רפואת ה
המכך לא יפוחד דעתו כי הוא צרי שלו תאר
מרקחת הנקרא אל טרגלי הגדול והוא אל נוא האדן
המועיל מהגדמו׳ והצרעת והכהק והספחת והמים והחכוך
והגרב וישן ומעמיד השבל וכסיר השכחה והוא טוב לז
לזכרון ומועיל מהעלוף והרפואה הזאת בחרוה חכמי הו
הודו למלכיהם יוקח מירבולאנש בלירסיש ואמליסוס
ושטרג הנדי מא׳ דר׳ זוזים אגוז מוסקדא וקלפת לבונה ו
ומיאו ופלפל שחור וארו ופילגמונטי ונארמשך וקונדיסי
וסהיטת אשקריולא וסדאג הנדי מא׳ משקלי׳ ומן הקורל
הטוב ארבעה משקלים יודקו הרפואות וינופו ויושחקו כל
אחד לבדו ויסתום נחיריו הבותש ופיו וימשחם קודם זה
בשמן חלב בקר ולפעמים יזק שחיקתו על הסמנים ויוקח
פאגיד הטוב הנקרא אל כזיאני שתי מאנה וחצי במדת ד
דראר ירוצץ ויושם בקדרה חדשה ויוצק עליו מים די שי
שיכסהו ובשיכם תורידהו מעל האש ותזרה עליו הסמנים
ותלושם בו היטב ואחר יקח מזה בלוזים כל לוז משקל ו
והשקה כל יום אחד ברקות נפש במים פושרין או יין
תואר כרקחת אל סלאנה ובלשין אל שולינדטי והיא
רפואת הנדית בדרך התריאק והוא מועיל מהשרת
הצפרנים ולובן השער והגיזזה וצרות הבשימה והדפיקה
והפסק התאוה ושלשול תמידי וירקון ומעוט הזרע ושיבת
הזקנים ויועיל מן החכוך והאבול והשחנה יוקח
סלאנה מנוקה ורחוצה מאה וששים משקל והסלאנה הוא
שתני התישים ההריים וזה כי הם ישתנו בימי התעורדותם
על סלע כהר נקרא אל סלאנה וישחר הסלע וישוב כדונג
דשן רקיק ומירבולאנש בלירסיש ואמליסים ופלפל שחור
וארוך ולאורו ואגוז מוסקדא וקנילא ומאסים וליגנא
אלואין ודרכילי ואשפודי ואנחמיבת ובודנג
ומירסיש מכל אחד ד׳ משקלים בדילי מאתים וששים מש
משקל סוכרי טברזד מאה וארבעה ושלשים משקל זהב
אדום וכסף צרוף ונחשת קלל ואדום וברזל הנדי הוא א
אצייר מא׳ שמנה משקלים ישרפו הע
העצמים המחצביים ויודקו וינפו הסמנים
ויערוב בדבש ושומן וחלב ויוצנע בצנצנת ירוקה
השתיה משקל בחלב עז או במים פושרים ויוסיף מן
הדבש מוסר קצפו שבעה ושלשים משקל ומשומן החלב
ארבעה ושלשים משקל ואם תבשלהו יהיה טוב אלא שה
שהוא מוסיף או יגיע להשגתו באחד ועשרים יום

תאר

שריפת הברזל ההגדי הוא אציר
ירוקע הברזל רקועים ואחר יבושל
מירבולאגש בלירים ש ואמליסים

ויושם בקדרת נחשת ויוקד תחתיה באש רפה ויחומם ה
הברזל ההגדי עד שיתאדם בגחלת ויתלבן ויבובה במים ה
הם ותחבם ותכבה במים ההם עד אחד ועשרים פעמים
ואחר יסובנו אותם המים ויוקחו שמריהם שיצלול בהם דב
דבר מן הברזל ההגדי ואחר תשוב הקדרה על האש ויושם
בה שתן בקר ויחומם הברזל ויבובה בו אחד ועשרים
פעמים ויוקח גם כן שמריהן עד שיתבררו משמרים ח משק
משקלים ומן שמרי ההגדי ח שקלים וכן יעשה בנחשת
עד שילוקט משמריו נסכן ח משקלים ואכנם הכסף
הזה הוא ישופה בפצירה הפים ומשור עד שישוב כאבק
ואחר יבושל במים מלוחים בכף ברזל עד שישרף שריפה
חזקה ואם לא ישרף תשים בכף דבר מגפרית כר
כרכומי כי הוא ישרף ויקח כמנו ח משקלים כל זה כודק ו
ומנופה ואכנם שריפת הזהב ראוי שישופה עד שישוב ב
כאבר ויהיה עמו משקל מן העפרת וישופה עוד במשור
ויוסף עליו משקל מן העפרת ותעזוב העפרת עם הזהב
עד שיכסו יחד ואחר יעזוב שעה ואחר ישופה ויוכיפו על
עליו משקל מן עפרת וישופה עוד במשיפה ואחר יושם ב
בכף ויושם עליו מים מלוחים ויורתח עד שיכורו המים ו
וישאר הזהב והעופר ואחר יודק היטב בכתת עד שישוב
כאבק ויערב ברפואות ואכנם נקוי הסלאגה הוא על הדר
הדיך הזה יוקח טריבולי כרוני ושתן בקר ויושם
על הסלאגה בכלי שיהיה חדש יכים די שיבסוהו ויונח ב
בשכן שעה ואחר יחפף חפיפה חזקה ויסובנו המים בכנו
בכלי הרס ויונח בשכן ג יכים עד שיזדכך ויוקח שמריו ה
העכים ואחר יוצק גם כן טריבולי ושתן על הסלאגה
ויזרה כמו שיזרה החלה ואחר הפעל זה פעמים ואחר
תניח בשמש כא יום עד שיתעכה וישוב דומה לדבש ויש
ישחר כמו הזפת תאר אל סלגה הקטנה ותועלותיה
בתועלת הגדולה יוקח מן הסלאגה המסוגנת חלק ומן
אל לוד או אל כדר ד חלקים יודק אל כדר ויערב עמה ב
במשקלה מדבש וסוכרי וכמו הצי הדבש שום החלב בבק
ויוצנע בעלוחית והשתיה משקל בחלב בקר פושר
תאר רפואה כועילה למצורעים יוקח מירבולנש שחורים
כנוקים וכרכומים מגוקים וזנגביל מא ז זוזים אפיאוש ה
ז זים אשא מבושכת ג זוזים צבוקים חצי כיבוך יבושל בג
דואריק ואלדונק הוא ד ליטרין במשקל בגדר עד שיבלה
השני וישאר השליש ואחר יסחט ויסונן ויושם על הכוכון
מן הדבש מה שיספיקהו וישתה בכנו ליטרא וילקה גוף ה
העלול בשומן חלב בקר ויושם בשמש עד שיזיע ויצוה ש
שילך אם יוכל שבעים צעדים וישכב פעם על צדו הימין
ופעם על צדו השמאלי ופעם על בטנו ופעם על גבו ויזון
בלחם ודבש עד שיסתפק שעור ז יכים על הרפואות בכל
יום תאר רטיה למצורע טובה יוקח נחש שחור
מהלך ויחבט ויושם בקדרה ויוצק עליו מן החומץ החזק ה
אוקיות וכן מים אוקיא שטארני רטוב ושרש לוף מא
ב אוקיות ויבושל על אש רכה עד שימוח הנחש ואחר ים
יסונן בבגד ותבדיל העצמות מן הכשר ואחר ישים השמ
השכרים בכלי זכוכית ואם רצית הרפואה תצוה לגלח שער
גבות הראש ותרטה עליו מזה ג יכים תאר רטיה
אחרת תועיל מכנו יוקח אשטא פיגריא וכירבולנש ש ח
שחוקים כנוקי ואמליסים מא חלק יורתח בשמן אנפקגון
ויוטח בו המקום אחר שירוחץ בכשול האשד וב ושטיאש
וגם ישרף מירבולנש ועפצים וירטה בחומץ ואכנם
מזונם הוא כל מהיר להתעכל וטוב הכים ם כמו בשר הע
העופות הידועים ואספידבאג והדג הלח הקל הכשר עם ק
תבלין אי אפשר בלתם וטוב שבמזונם להם שעורים ולדם
הגדרוס וחביצים לקוחים מהם הרטובים מהירקות הרטו
הרטובות וגם יצטרך לערכם כבמו סלקא וצנון ושומר
וכרתי ואין ראוי שתתעלם מעשות המזהבים וכל שכן
קודם הנקוי כמו קפריש ושוכר וכרתי כי אלו הם היותר מ
כנקים שבמזונותם כמותרות מובנות ויכינו המותרות לה
להדחות ואם תעשה הרפואות המשובחות תעשה
גם כן ההנהגה הזאת והדג המלוח בענין הזה טוב מאד
להם ואנחנו נצוה עליהם בעת שנרצה להקיאם ולשלשלם
והגפרית מועיל להם בסגלה והלחם בחלב ודבש מועיל
להם והענבים והתאנים והצמוקים והשקדים הקלופים וקר
וקרטום וגרגרים מצינובר ומה שילקח מאלו נאות להם ור
וראוי שיזונו ביום פעמים כפי שעור העכול כי הפעם
אחת יזיקם ולא ישתו היין בעת התעורות העלה אלא מ
בעט ובעת השקט העלה ישתו מן הרקוק הישן בשעור ש
שוה הם ואם ישר השער מן הגבות וכיוצא בו אז ירפא
ברפואת הולי השועל ושאר מה שנזכר בספר הקשוט
תאר רפואה אחרת יוקח אשטא פיגריא וכירבולנש
שחורים כנוקים ואמליסים מכא חלק יורתח בשמן אנפק
אנפקגון ויוטח בו המקום אחר שירוחץ בכשול אשד
ובלאשטיאש תאר רטיה אחרת ישרף מירבולאגש
ועפצים וירטה עליו בחומץ

האופן הרביעי

בפרוק החבור ומה שהוא תלוי בו מן השבר וחבישה ודבוק

המאמר הראשון בחבורות׳

מאמר כללי בפרוק החבור׳

פרק א

כבר בארנו בספר הרא
הראשון מיני פרוק החבו
על הדרך הראוי בבמו
המקום ההוא ונרצה
שנרמוז עתה אל כללים מעט מעניניו מכה שראוי שיהיו
ידועים לנו היותר מוכרח מכה שנרצה שנבארהו ונאכר
כי אנחנו נכוון בקצת האברים אשר יתפרק חבורם שישוב
חבורם באשר היה וזה אם בבמו הבשר ונכוין בקצתם ש
שתשאר יניעתם נשמרת ואפי שלא יתכן חבורם כמו שהיה

וזה בעצמות האלקים אלא בעצמות הילדים והנערים בי
בבר נקוה בהם אותו המציאות ואמנם העצבים והעורקים
הנה אמרו הרבה מן הרופאים בי הם לא ישובו מחוברים
אבל אולי ישאר עליהם נגיעת הדבוק בשומר יעבור עליה
ויחברם ואמרו רבים כי זה אמנם יבא בשריינים לבדם
ואמנם גלינוס הנה הבחיש עליהם זה אבל ידבקו השרייני
בעדות מן הנסיון והפשר לפי ההקש אמנם העדות מן
הנסיון כי הוא ראה השריינים אשר תחת הבשליקא ורוב
שרייני הצדע והשוק כבר נתדבקו ואמנם האפשרות
אשר מן ההקש כי העצמות בקצה מן הקושי לא יתדבק א
אלא מעט בילדים והבשר בקצה הרקות וידבק והעורקים
והשרינים ממוצעים בין העצמות והבשר וראוי שיהיה ע
ענינם ממוצע ויהיו פחות מקבלים הדבוק מן הבשר ויותר
נקלים לקבל הדבוק מן העצמות ויתדבקו אם יהיה הפרוק
מעט וקטן והגוף רך וטוב ולא יתדבקו בהפכו וזה מן הט
הטענות הדבריות והנעשה כפי הנסיון

פרק ב

כלל מחבורות האברים האברים
אשר אם יפלו בהם החבורות יגדל
ההיזק וימותו ברוב ולפעמים
לא ימות בפליאה הם כמו המוח והכליות והמקוה והמעים
הקרי והכבד אעפ שאפשר שישלם עמהם אם תהיה קלה
ואמנם הלב לא תקוה בשלום עם חדוש החבורות בו ורוב
מי שיקרה לו בפנימו חבורה בשיקרה לו חפץ קיא או פוקו
פוקות והתרת הבטן ימות ואם תהיה החבורה במ
במקומות אחרים שראוי שיתחזק בהם הכאב והמורסא
בראשי העצלים ואחריתם וכל שכן בעצביים בהם ולא תת
תתחדש מורסא יורה זה על פגע בפנים נשתלחו אליו הלי
הליחות ולא יגיעו אל חבורה והנה ראוי שתעיי מה שנאמ
בשער השחינים ממשפטיהם ישתתפו בהם השחינים והח
והחבורות אחרנום עד שנגיע שם בבקשנו היותר נאות

פרק ג

מאמר כללי בענין
הרפואות לחבורות
החבורות הבשריות לא ים
ימנעו אם שיהיה שסוע פשוט וישר או שסוע מעוגל או ב
בעל צלעות או שסוע או חסרון דבר מן הבשר
ולפעמים יהיה שוקע ומפולש עובר ולפעמים יה
יהיה מגולה ולכל אחד יש הנהגה וישתתף הכל בעצירת ה
הדם הנוזל והנה שמנו לו שער ולפעמים יהיה הה
התזלה שיעור שוה מן הדם הניזול מועיל לחבורות וימנע
המורסות והסתימה והקדחת ומן היותר נכון שיכוין בו ב
בחבורות שימנע העלות מורסא בהם כי אם לא יקרה בהם
מורסא אפשר רפואת החבורה ואמנם אם יהיה שם
מורסא או יהיה רצוץ או פצוע נתקבץ בחלל החבורה דם
ומרצה להיות מורסא או שתתמגל אי אפשר לרפואת החב
החבורה ומה שלא יוכן בזה תרפא המורסא ואם יעצר
ברצוץ דם ראוי שתמהר בהתכתו אם יהיה לו שעור יחשב
בו ומתיחה וזה בשנותו מוגלא והתירו וזה בכל חם ולח ור
ורך ממה שכבר נודע וראוי שיעזר הזלת הדם אם
יקצר ואם יהיה השסוע פשוט וישר אשר לא יפול ממנו דב
דבר יספיק בהנהגתו הקשירה והחתוך ומניעת הדמיות וה

והמימיות ממנו ומניעת מה שיחך דבר מן הדברים ולא
שער ולא זולתו אחר שמרך מזג האבר והשתדלותך שלא
ימשך אל האבר אלא דם טבעי ואם תהיה החבורה גדולה
לא יפגעו קצותיו כי הם עגולות מתרחקות ומתחלפות הה
התבנית או שכבר סר ממנה בשר מועט בלתי רב הנה
רפואתה התפירה ומניעת התקבץ הלחות בו בעשיית הנמנ
המנגבים המרתיעים ועשיית השיחות אשר נזכירם
ואם תהיה שוקעת הנה ההדוק יפעל זה פעמים רבות ולא
תצטרך לגלותה אם אפשר וזה בעת שיועיל קשירתו בק
בקשירה בנחת ותתנקה ולפעמים יצטרך לגלותה במו
שבארנו וכל שכן בעת שלא יפול ההדוק הטוב על שרש
השקיעה וישפכו אליה הליחות מפני החלישות והכאב זה
ועניינים נזכירם בשער השחינים ואם יצטרך לגלותה אז א
אי אפשר מכלי הנחת מוך ומה שהוא כמשפטו על פיותיה
שינגבה וכש בעת שהקשירה אינה נופלת עד השרש כמו
שאמרנו ומצבתה מצבה שאי אפשר שתשפך הליחה הר
הרעה ממנה או שיהיה בה עצם או שיהיה בה חלל ושב נא
נאציר או ששב בה לחות רעה מאד ואז היא כמשפט הש
השחינים זולתי החבורה ׳ והנה אמר החכם הנה תצטרך
החבורה לקשירה מחברת שתי השפתים אם ירצה הדבוק
והצמידה ׳ ואמנם אם תצטרך לצמיחת בשר אל תצטרך
לזה אך תצטרך פעם לקשירה שישפך הלכלוך שבה ופעם
אל קשירה בשעור שתחזק הרפואה עליה ׳ אמר וראוי ש
שיהיה לפיות החבורה מקום שישפך הלכלוך ממנה תמיד
בטבעו אם שכבר נפל החתך שם ואם שתכינהו בתבנית ה
הזה ואני כבר רפאתי חבורות רבות היה תחת עמקם אצל
הארכובות ופיותיהם בפחד הירך מבלי שום פיותיהם כלל
מטה בצד הארכובה אך הייתי מציב פחד הירך מצבה שה
שהיה תחתית העומק למעלה והפה למטה והיו מתרפאת ב
בלי חתך לצד מטה וכן תליתי הזרוע והכף וזולתם ת
תלייה היו הפאות לעולם לצד מטה זהו מאמרו ונאמר
לפעמים תפול החבורה בענין שתחייב עליך החתך השלם
ולחתך האבר ואמנם אם תהיה החבורה נחתך ממנה ב
בשר רב אז יצטרך למצמיחים בשר ואינו מספיק מה שמנ
שמנגב ומונע ולפעמים יזיקו המנגב והמונע מצד מה
שירתיעו הליחה שיצמח ממנה ולפעמים יהיה השקע
והחסרון מן העצם בענין שאי אפשר שיצמיח בשלמות
וישאר שקע כמו שיזדמן שיצמח יותר מן הראוי ויהיה בש
בשר נוסף וראוי שיזון העלול הנרצה בו צמיחת בשר בח
בחבורות מזון משובח טוב הכימוס ואמנם העור הנה
לא יצמח אם כבר נחתך בכללו אבל אמנם יצמח במ
במקומו בשר קשה לא יצמח עליו שער ואמנם העורקים
הנה פעמים רבות יולד שריג שיצמח עם הבשר ויש
מהחבורות בעלת סכנה כמו החבורות הנופלות בעצבים
וקצוות העצלים ועוד נזכירם בשאר עניני העצבים ופע
ופעמים רבות ימשכו אחריהם מקרים רעים כמו מה שיט
שימשך אחר חבורות קצה העצלים משנוי מראה ונפיל ד
דפק אחר התכיפה והקוטן ויוכן על עלוף ונפילת בח וגם
נמשך אחריהם הבויצה וכן הנופלת לקדם הארכובה אצל
העצם הנקרא אל רצפה אמנם ימשכו אחריה מקרים רעים

והם ממיתים וימעט מי שימלט ממנה אם יפול בויצה בב
בכמו החבורות האלה העצליות ולא יקבלו הרפואה הנה
הרפואה חתך העצל ברוחב והכונה בבטול פועל העצל ׳
אך זה ממה שראוי לאחר כפי האפשר ׳ ורפואת
הבויצה וערבוב השכל הוא לדבר אחר זולתו ׳ וכמו
חבורת הארכובה אולי תצטרך שיתברר בקשור קשה וש
ושתפנה במורסותיה ושחיניה והבורותיה בהקזה ושלשול
ומניעת הדבוק עד שיתנקו נקוי גמרץ ואחר תדביקם ׳

פרק ד

בידיעת כח מה שיצמיח ומה שידביק ומה שיח שיחתום ומה שיאכל מהסמנים ׳ הסם אשר מצמיח הבשר הוא אשר הוא מקריש הדם הבריא לבשר ואם יהיה בו נגוב חזק ימנע הדם היורד ולא יהיה חומר לבשר ולפעמים יהיה לו מרוק חזק שיתירהו ויזילהו ויעביר הליחה הנמצאת והמוכנת לבשר ולכן ראוי שלא יהיה בו רוב נגוב אבל אל גדר ולא מרוק חזק מאד אבל מרוק מעט שעור מה שימריק הלכלוך מ מבלי עקיצה ולא יצטרך לקביצה יחשב בה ויצטרך גב׳ שיהיה בחום וקור במזגו אם יהיה נוטה בהפך בשעור הנ הנטיה ואם תהיה בלתי נוטה נטיה יחשב בה הנה לדומה חום מאד חם מאד ולקור מאד קר מאד ויזהר גב׳ מפעולת רושם הסם במקום להקבילו אם יפליג לקרב המזג ׳ ואמנם הסם המדביק הוא אותו שמחבר בין המתרחקים וא ו ין צריך שישתמש בו אלא בשטחיהם שידביק ביניהם א אבל הרפואה אשר הועבקה הנה אם יהיה דם נמצא שם הנה אותה שתתנגב הדם הנמצא שם בחבורה המספיק ב בה בדבוק נגוב מהיר קודם שיפתח ואי אפשר לו זה אם ל לא יהיה עמו יתרון כח על הנגוב ולכן ראוי שלא יהיה ממ ממרק כי הממרק הפך הכונה בו וישים המגיע מן הדם יו יותר קשה להתדבק ׳ והמרוק ימרק אותו וירחיקהו ותרחק הליחה אשר ממנה יפול טיחת הדבקות הנקרא גל גלודמנט ולא יצטרך לחסרון בנגוב כמו שיצטרך אליו ה המצמיח כי המצמיח יצטרך שיזול אליו ליחה ואותה הל הליחה מוגעת הזלתה הנגוב והמדביק לא יצטרך אבל יצ יצטרך המדביק לנגוב יותר חזק ולקביצה מעוטה והמ והמבריא ביחוד יותר חזק הצורך אל קביצות מכלם כי ה הוא יצטרך שיתנגב מה שהוא בטבע יותר חזק הנגוב רל׳ העור ושהוא צריך לנגוב הלחות הטבעי השרשיי נגוב ח חזק ומה שלפניו יצטרך לנגוב הלחות הטבעי נגוב יותר חזק והשרשיי לנגוב שעור מה שיטיח בו ויתעבה ולא יח יחסר מן העצם ׳ ואמנם המאכל המחסר הבשר ראוי שיהיה חזק המרוק מאד והנבון ברפואות החבורות אם ב נברתו שלא יקרב מהם מים ואם אי אפשר בלתו שלא יס יסבול העלול מבלי מרחץ שיניח עליו מן האספלנית ומן הבגדים הטבולים בשמן על ענין מהקשירה שלא יניח המ המים להגיע אליהם או תחבולה אחרת מהתחבולות ׳

פרק ה

בכריתת החבורה וזולתה אם יצטרך לגלותה ׳ אמר גלינוס ראוי שישוסע מן המקו׳ היות׳ בולט ושתכבשהו ושתעסהו ויהי׳ יד הכריתה לצד שיהיה אפשר שתזול המוגלא ממנו למטה ויזהר בכריתה השתי וערב על הפנים אשר זכרנו בשער ה היציאות והדבילות אלא במה שהוציאנו מן הכלל בכמו האורבים והאצילים וראוי שתלך הכריתה עד העור בטבע ואחר יוקח ויונחו עליו המנגבים מבלי עקיצה ממה שה שהוא ידוע בלוחות הסמים הנפרדים ולבונה דקה יותר ט טובה ממנה כי זה יותר חזק הקביצות והנבון ברפואות ה החבורות אם יברתו שלא יקרב אליהם המים ואם אי אפשר בלתם שלא יסבול העלול מבלי מרחץ ראוי שתסתיר הח החבורה תחת האספלניות הנאותות מבוסות בבגדים טב טבולים בשמן שיבדילו בין מי המרחץ ולחותו ובין הח החבורות או להתחבל בדבר אחר מן התחבולות האפ האפשריות ׳

פרק ו

בהנהגת החבורות בעלות הבאבים והמורסות ׳ יצטרך בכמו החבורות הא האלו להתהלך לאט ושתחשוב שהחבורה לא תדבק לעו לעולם כל עוד שהמורסא לא תשקוט ולא ישלם זה אלא ב במה שיש בו נגוב וקרור בתחלת הענין ויותר בטוח אחר זה ושיעשה בו רפואת המורסות בכלל ומה שהוא מיוחד ב בזה עם כלילת תועלתו בכל אבר מן הראש ועד כף הרגל שיוקח רמון מתוק יבושל ביין עפוץ וירטה בו המקום ׳ וראוי שתעיין אל מה שיפנה ענין המורסא ׳ כי אתה אם עשית אספלנית שחורה וראית החבורה יתחזק אדמי אדמימותה או תבעבע תטה אל המקררים ואל האספלנית לבנה׳ ואם ראית אותה תתנפח או תתקשה וכבר עשית הלבן תעשה השחורה וזולתה ׳

פרק ז

בהנהגת כללית בחבורות הקרבים מבפנים הכונה במ במה שימצאם משסוע או סדיקה או קרע מבפנים שיתדבק ולא יעזוב הדם יקפא מ מבפנים במה שימנע הזלת הדם והרפואות המועילות בש בשתי הכונות הראשונות כמו בגדים שבשלו בחומץ אוש שישתה מן סנטוריא גדולה משקל אחד וחצי והטין חתום בזה ספק גדול ׳ ואמנם מה שישתה בסבת ההזלה כמו דאנק וחצי מזרע גושקיאמי במי הדבש ושאר הרפואות ה הנזכרות במניעת הזלת הדם ורקיקותו ואמנם החבורה והשסוע החצונים הנה אמ׳ החכם שאם יקרע הכרס הח החצון עד שיצאו קצת המעים אז ראוי שתדע איך תחזור המעים ותכניס ואם יצא דבר מהחלב המכסה אז תצטרך שתדע האם ראוי שיקשר בקשירה וישאר אם לא וה והאם תתפר החבורה אם לא ואין הדרך בתפירתו ׳ וזכר גלינוס נתוח הכרס ואנחנו זכרנוהו בנתוח ׳ אמר וכאשר זכרנו בנתוח כי במקום הכסלים פחות סכנה משאם יקרע מן מקום אל בהרה כי אל בהרה היא אמצע הגוף וה והכסלים משני צדדין בשעור ארבע אצבעות מן אל בהרה אמר הנה השסוע אם יפול במקום אל בהרה יצאו המעים יותר והחזרתם בו יותר כבדה וזה כי הדברים החוזרים א אותם הם שני העצלים היורדים באורך הגוף ירדו מן הח החזה לעצם העאנה ולכן כשיקרע אחד משני העצלים

אותם הם שני העצלים היורדים באורך הגוף ירדו מן החז
החזה לעצם העאנה ולכן בשיקרע אחד משני העצלים ה
היורדים באור׳ הגוף ירדו מן החזה לעצם אי אפשר מכלי
שיצאו קצת המעים ויבטלו מדרך אותו הקרע וזה כי
העצלים אשר בכסלים ילחצום ולא יהיה להם באמצע עצ
עצל חזק יחזיקם ואם הוכן להיות החבורה גדולה ויצאו
מאד המעיכ אז יהיה הכנסתם יותר רעה וקשה ואמנם
החבורות הקטנות אם לא ימהר להחזיר המעים מיד ינפחו
ויתעבו וזה למה שיולד בהם מן הרוח שלא יכנסו דרך הק
הקרע ההוא ולכן היותר בטוחה שבחבורו׳ הגופלות בכרס
הנקרעות מה שיהיה שוה הגודל אמר ויצטרכו אליו
החבורות אל ארבעה דברים הראשון שבהם שתחזיר המע
זמעים היוצאים אל מקומם המיוחד בהם והשני שיתפרו
והשלישית שיושם עליהם רפואה נאותית והרביעי שלא
יניע לדבר מן האברים הנכבדים מפני זה סכנה ויקרה ש
שהחבור׳ מצד שהיא קטנה אא׳ לנו לקטנה ולהכני המעים
היוצאים ממנה ואז אי אפשר מכלי שנתיך ממנה הרו׳ ואם
שנרחיב הקרע ההוא ושנתיך ממנה הרוח יותר טוב אם יב
יכלנו עליו והסבה בנפח המעים הוא קוד האויר ולכן
ראוי שנטבול ספוג במים חמים ונסחטהו ונניחהו חם ע
עליהם והיין הקובץ אם יחומם גם כן יהיה מועיל במקום ה
הזה וזה כי הוא מחמם יותר מחמום המלח ומחזק המעים
ואם לא יתיך העגין הזה נפח המעים אז תעשה הרחבת ה
החבורות והכלי היותר נאות לשסוע חזה הכלי הנודע ב
בבריתת הנאצורים ואמנם סביבי הכריתה החדים
משתי פיות שראשיהם יוצאים הנה ישמור ליצד כטה והת
והתכונה והמצבה למעלה ואם תהיה החבורה פונה ל
למעלה והתבנית והמצבה למטה ויהיה כונתך אשר תכוין
בשני העניגים יחד שלא יפלו שאר המעים על הטעים ה
היוצאים והיורדים כי ימיתוהו ואם תשים זה כונתך ת
תרע שאם תהיה החבורה כצד הימני אז ראוי שתחיל ה
החולה בנטיה לצד השמאלי ואם תהיה בשמאלי
ישים נטיתו בצד הימני ותהיה כונתך תמיד שתשים ה
הצד אשר בו החבורה יותר נבוה מן הצד האחר כי זה עגין
כולל החבורה הזאת ואם ישמרו המעים במקומותיהם
אשר הם להם מיוחדים אחר שתחזירם לבטן אם תהיה ה
החבורה גדולה אז יצטרך למשרת מבין וזה שראוי שיאחז
מקום אותם החבורות כולל כלו ביד ומחוץ ותקבצהו ותח
ותחברהו ותגלה ממנו מעט אחר מעט בפי דרך התפירה
למה שכבר נתפר ממנה גם כן ויחברהו ויקבצהו מעט עד
שתתפר החבורה כלה תפילה קיימת ואני אתאר לך ה
היותר טוב מתפירת הבטן אומר הנה בהיות שיצריך
הענין שיחובר טה שבין הצפאק והכר׳ הנה ראוי שתתחיל
להכניס המחט בעור מחוץ ליצד פנים
ובעבור המחט בעור מחו׳ לצד פנים ובעצל ההולך ביושר
ובארכו רוצה לומר באורך הבטן כלו תעזוב השפה מן
הצפאק בזה הצד להכניס בו המחט ותעביר המחט בצדו
האחר מבפנים לחוץ ואחר תעבירהו מבפנים לחוץ בשפה
האחרת מן הכרס ועם העברתו תעבירהו שנית בשפה הזא
הזאת בעצמה מן הכרס או מחוץ לפנים ותניח שפת הצפ
הצאפאק אשר בצד הזה ותעביר המחט בשפתו האחרת מ
מפנים לחוץ והעבירהו עם העברת עגינו בצפאק בשפת ה
הכרס אשר בצדו עד שתעבירהו כלו ואחר תתחיל גם כן
מן אותו הצד עצמו ותתפרהו עם השפה אשר מן הצפאק
אל הצד החיצון והוציא המחט מן הצד אשר עבר בו וא
ואחר תשיב המחט באותו העור ותתפור שפת הקרום אש
אשר בצד האחר עם השפה הזאת מן הכרס והוציאהו מן ה
העור אשר בצדו ותעשה זה פעם אחר פעם עד שתתפור
החבורה כולה על המשל הזה ואמנם שעור רוחק מ
משתי תחיבות הנה תשמור מהפליג ברוחב ובצרות כי הר
הרוחב לא יחזיק כפי הראוי והצרות יתפרק והחוש גם כן
אם יהיה משוד כתריי יעזור להתפרק ואם יהיה רפה יפסק
לכן ראוי להיות בין הרבות והקושי וכן אם תעמיק
לנעוץ בעור הנה יהיה רחוק מהנעיצה אלא שישאר מן הח
החבורה מבפנים ובחוץ ולא יתדבק והשטר להשוות פח
גם כן אמר ושים כונתך בתפירת הבטן להצמיד
הצפאק בכרס כי יחשב שיתדבק ויצמד כי הוא עצביי
והנה יתפרו רבים על התאר הזה וראוי שתנעוץ המחט ב
בשפת הכר׳ החיצונה והעבירהו בפנים ותניח שתי שפתו
הצפאק יחד ואחר תחזיר המחט ותעבירהו ואחר תחזיר
המחט כחלוף הצד אשר התחלת ואחר תעבירה בשפה ה
האחרת מן שתי שפתות הכרס על זה הדרך וזה המין מן ה
התפירה יותר מעולה מן התפירה הכוללת אשר תכלול א
ארבע קצוות יחד בנעיצה אחת וזה כי בתפירה הזאת אש
אשר כבר בארנו הנה יש יתר הצפאק אחורי הכרס ויתח
ויתחבר בו הסתרות מהודק אמר ואחר יושם עליו מן ה
הרפואות המדביקות יצריכו אל הקשירה יותר חזקה בחב
בחבורות האלה ושכול צמר עזים בשמן חם כעט וישם
על האצילים והחולבים כאשר יסורו ותעשה הוקן בדבר
מרכך במו השמנים והיורים ואם תהיה החבורה כבר הני
הגיעה אל המעים הנה ידעתו בהנהגה שכבר זכרנו אלא
שראוי שתעשה חוקן ביין שחור קובץ פושר זכל שכן אם
תהיה החבורה כבר הגיעה או שקרבה אל הדקים מן המעי
הצם כי המעי הצם לא יבריא לעולם מחבורה תפול לאר
לארכו שיקרע לרוב טה שיש בו מן העורקים וקרבתו מש
מטבע העצבים ורוב שפיכת אלו הליחות אליו וחוזק חומו
כי הוא היותר קרוב שבמעים מן הכבד ואמנם שפל
הבטן הנה הוא בהיות מטבע הכשר תהיה רפואתו על בט
בטחון אמר גלינוס בספר תחבולת הבריאות שיה
שיהיה כונתך בעת הקרע הכרס והבטן החיצו עם הצפאק
ראוי שתתפרם תפירה שידבק הצפאק בכרס כי הוא עצביי
כאוחר ההתדבקות בזולתו וזה מבין התפירה אשר זכרנוה
כי הוא יתחבר ויתדבק בנעיצת תפירת הצפאק אמרו
המעים אם יצאו הניחו עליהם יין שחור חזק חם וישבול
בו צבר ויונח עליו כי זה יסור נפיחתם ויבמשם ואם לא
תמצא תעשה קצת הטיטות החזקות הקביצות מחמות ואם
לא ימצאו הניח המעים במים החמים כדי שיכמשו ואם
לא יכנס בזה הרחב המקום ההוא אמר אבוקרט אם יצא
החלב המכסה מן הבטן בחבורה אי אפשר מבלי שיתעפש

מה שיצא ממנו ואפי יתעכב זמן מועט והוא בזה יותר רע
מן המעים והכבד כי המעים וקצוות הכבד אם ישארו זמן
ארוך מחוץ עד שיתקרר קרוב חזק הנה אם תכניסם בבטן
ויתדבק החבורה ישובו אל טבעם ואמנם החלב ה
המכסה הנה הוא אם יתעכב אפי זמן מועט או אי אפשר
שיכנס כבטן מה שכבר התחיל ממנו להתעפש ולזה יזהרו
הרופאי בחתיכתו ולא יכניסו מה שהתחיל ממנו להתעפש
אל הבטן כלל ואעפ שימצא בחלב הפך זה הנה זה מעט
כאד ולא יחשוב שימצא ואם יצא דבר מהחלב יצטרך ש
שיודע האם ראוי שיחתוך התלה והאם ראוי לתפור החב
החבורה ואיך תתפור ואם תפול החבורה באל בהרה והוא
אמצע הבטן הוא יותר סכנה אלא שקצוות העצלים המכ
המכסים אל הבטן באמצעיתו ואם יהיה בכסלים והם כש
בשני צדי אמצע הבטן מימין ומשמאל כמו ד אצבעות ו
והוא יותר כטוח כי אין כו דבר מקצוות העצלים העצבי
ואמנם מקום אל בהרה תפירתו גם כן קשה וזה כי המעים
יבלטו ויצאו מהקרע אשר בכוקום ההוא יותר וחזרתם במ
בכוקום הזה כבידה וזה כי מה שיהיה אוחזם ועוצרם
הוא שני העצלים המתוחים באורך הגוף הבשריים
ויורדים מן ההזה עד הרכב והוא עצם העאנה הוא גב הער
הערוה ולכן כשתפול החבורה בכוקום הזה יחתכו אלו הע
העצלים ויהיה בליטת המעים יותר חזקה כי העצלים אשר
בכסלים יאחזום ולא יהיה לו באמצע עצל חזק שיאחזהו
ואם יובן עם זה שתהיה החבורה גדולה אפשר מבלי
שישוסע ויצא מהם מעים רבים ויהיה הבגסתם יותר כבידה

פרק ח

באיבות קשירות החבורו
אכנם החבורות והשסוע
הזיעונים אם תרצה לדבקם דע

מה שאמר החכם מבעלי המלאכה הזאת אמר אם
תרצה שידבק כמו השסוע הזה תקשור בו קשירה מתחילה
משני הראשי לא זולתו מן הקשירה ואם יהיה גדול יצטרך
שתקשור עליו רפידות משולשות ואם יהיה המקום נוטה
יצטרך אל תפירה גם כן והרפידות המשולשות בכל שפת
השחיזים הנה יאחז אל השסע לצד הנחת רפידות ד משו
המשולשות על המשל הזה הקו הישר משני המשולשים ש
שיהיה השסע א ושתי הרפידות האחת ב והאחרת ג יהיו
תחובות וקצובות על התבנית אשר תראה ואם קשרת
על המקום הזה וגפלו ב קשירות שני ראשים יהיה אחיזת
הקשירה על מקום השסע יותר חזקה משיהיה מרובעת וא
ואין ראוי באחיזת השחיזים קשור כלתי בעל שני ראשים
וזה ברפידות המשולשות ותבנית הקשירה ונאבר
בספר תחבולות הרפואה שהיה באדם חבורה והיתה
שקיעתה קרובה כן האורב הוא איבני ופיה קרובה כן
הארכובה והבריגוהו מבלי חתך כי שמנו תחת ארכובתו
כרים והצבגוהו מצבה ששבה פיה מצבת בנקלה וכן
עשינו בחבורות שהיו בשוק ובזרוע והבריאה בנקלה
אמר ומי שכבר הואיל בנסיון ידע שהחבורות יצטרכו שי
שישובו מוגלא אם אפשר להם עד שיעבור עמה שאר כמה
שיש שם יותר טוב ויותר מהיר להשתגות יחד החבורות

המתרחקות השפתות יצטרכו שיתחברו בקשור יחבר ש
שפתותיהם אלא אם יהיה עליהם מזה כאב או יהיה עולה
מורסא כי יצליח לזה ואפילו היה לאט או יהיו עצליו כבר
כותרו ברוב כי הי אז לא תחובר אבל יושם באמצעיתו פ
פתילה מפחד שיתדבק העור וישארו העצלים בלתי כדוב
מדובקים אמר וכן אם שסעגו עור הראש גניח בין
שתי השפתים דבר ימלאה ולפעמים יקבץ עור השפה
לתוך השחין ויצטרך אז שתשתדל בקשור שימשכהו להוץ
ואם תפול החבורה באור הנה הקשור יספיק ויחברה חבור
גמרץ ואם יהיה ברוחב יצטר לתפירה וכפי עומק החבורה
יהיה עומק התפירה הראשונה מתוספת הנתוח אמר אם ה
הוכרחנו שנוסיף ברוחב החבורה אם תהיה נסוגה כלומר
אם יש להם עומק למטה ונפחד שיהיה לעמקה יתדבק ע
עליונה ולא יתדבק תחתיה או שיהיה האבר החבול בינין
החבורה על תבנית שיהיה אם תשוב לשוויה לא יהיה אפ
אפשר שיזל מכנה מוגלא ולא יכנם בה רפואה ושאם הז
תזזירהו לתבניתו כשיחובל יתעורר הכאב והנה יוכיח ש
שישוסע שסוע נאות ודע בכלל כי מה שיפול מן
החבורות ברוחב העצלים הוא היותר נכון שיהיה דוחק ש
שפתותיה יותר חזק ולכן יהיה התכלית בחבור השפתים
יותר צריך ולפעמים לא יהיה אפשר בלי תפירה
ועשיית הרפידות המשולשות וכש אם יפול בפשר חסרון
והגופלת באורך פחות צורך לזה

פרק ט

הרפואותי המדביקות
לחבורות אלו הרפואות
הנה תאדנו כחם ומקום
חבורם ולא נסתפק מהאבק מהם יצטרך לפחות כח מן הל
הלקוחים בשבגים והקירוטים והצורך המבריח אל השבג
השבגים והקירוטי הוא לסבה שהרפואות היבשות וכש מ
מה שיהיה כמו ליטרגיר ושאר המחצבים לא ישקעו עד
העומק ולא יעברו בנקבים ואם יושם בקירוטי יניעם בה
בהזלת השבן אל מקום שירצה ואלו הרפואות המדביקות
לפעמים יהיו מחצביות וגם יהיו צמחיות וחיוניות ומכל מ
מין מהמחצביות כמו סידושא ושמן הדם ודונג ומהצמחיו
העלים כמו עלי אלון הזכר תחבושת ועלי חלפי ועלי כ
כרוב ועלי אילן תפוח וקלפת שרשו ועלי לשון השה וה
והקלפה שרויה בחומץ או מעט מיין וכש אם יעורב כו
עלי צינובר והדס ויקושר בו עלי ספריש וענפיו ועלי פי
פיגשא פילון עם דבש ומהשרפים עלך אל בטם וכש
בקרוב האברים הגדולים ומן היין והנרגרים אגוז טרי שח
שחוק בכמים ומלח או יין מורתח בעלי אסיטושא ועלי סל
סלקא או חזרת ופירש מדבריות ממה שיש בה ממניעת ה
הגזל ואגוז ספריש ושום שרוף ואבק הרחים ושעור שרוף
וכש לזקנים עם דונג ושמן וורדים וממה שידוטה לזה פרא
העוזרדין ועשב זנב הסוס וכש בנקום שכר בלוי מן
האבר או בשר ולחבורות הקרובות בראשי העצלים ומ
ומבעלי החיים החלב החמוץ מאד מדביק החבורות הגדו
הנדולות ומהמורכבות רפואת רופוש והכזחביות וה
והאסקלאוס ורפואת אל קלף בפולי גיי ואספלני הפשוט

פרק י

הרפואות המבריאות והחזות והחותמות החבורות אלו מ כבר ידעת טבעיהם ותדע גם כן כי האבק מהם אין ראוי שיהיה פחוזק כמו מה שיבא באספלנית וראוי שתדע שכ שכל הרפואות אין ראוי שיעשו בעת שכבר נשתוה הבשר הקשה עם העור תכלית השווי ואמנם הבשר הרט הרטוב הנה ישתוה ונוסף אד יהיה עב ובעת שיתגנ יעזוב גם כן הרפואה המבריאה ראוי שתעשה באותו שיתגנב וישתוה וזה יודע באומד וראוי שתעשה הרפואה ה המבריא קודם שיגיע צמיחת הבשר בחבורה אשר יצמח ב בה הבשר ההמרצה הזאת כי המבריא גב הגה יוסיף בשעור הבשר קודם שיבריא ויוסיף עמו הכח הטבעי ונ ונוסף כפי ההמרצה אבל ראוי שיהיה בעת שיתגנב יפעל פעלו יהיה כבר הצמיח הטבע השעור הצריך אליו עד הגעת המבריא תכלית ההבראה ויהיה פונע העצל מ כרוקם מעור ובשר הנזברים שעור מה שישתוה בו השטח החבול ואם לא ישמור זה יסתפק שישוב רושם השחין יות יותר גבוה מן העור וראוי שתעשה החותם בתחלת מה שתעשהו רטו ואחר תעשהו יבש בעת שיקרב החתום תעבירהו עליו בקצה המכחול ואלו הסבנין כמו קלפת ע עץ צינובר בקירוטי משמן ורד או הדם ושרף צינובר יבש וקיצום צלי וקלפת נחשת ואבק לבונה דקה וצנטוריאה קטנה והערוק טובים והעצמות שרופים גם כן ואריסט ואריסטולוגיאה שרופה חזקת ההבראה ואלום גם כן ועפצים פגים ועלי תאנה וגם כנה עליו אבוקרט רגל אל עקעק כמו שאמרנו ונראה שרצה בו העשב הידוע ברגל העיר וזכל הכלב אוכל עצמו וזבל הצב אלא ממרק יותר מן הראשון וייצפרך שתשבר כחו בקובצים ושרש לילי ת תכליתי ושרש אופופונג ותותיא וכן המצמיחי הנפלאים לשחינים קרי המזג הנפוחים כמורסא צנדיל וגילנפר וא ואלואין וכל שכן מצד הטבעת והאמה ורפואת א אריסטולוגיאה יעשה אספלנית ואם יצטרך אל מה שהוא יותר חזק מבין המבריאים כמו אקליפיא וכש השרופה וקלקטאר שרוף וליטרגי וסרושא וגם יפול ברפואותיהם הזאג וקלקטאר ואעפ שהם מכלל המבריאים המהסרים הבשר אך הם אולי יבריאו בחזקי הליחות וכש אם ישרפו ישובו יותר מבריאים ואין פחות מאכולם וכש אם ירוחצו וישובו אל ההבראה יותר נוטים ואמנם זננאר והרפואות החזקות האבול לא יאותו לזה אלא בה בהנהגה החזקה ובקצת החבורות והשחינים החזקים הלחות ואמנם הנחשת השרוף אם ירוחץ הנה הוא טוב להבריא ואם תרצה לקחת אספלנית יצטרך לשים שהוא יותר חזק מן הבריאים כמו האקליפיא וכל שכן השרופה והקלקטר השרוף וליטרגי וסרושא ואמנם איכות לקיחת זה שיחך הסרושא והליטרגיר בחומץ ואחר יעשה והאקליפיאה תשחק והיותר טוב שתשרף ואחר תעורב עם קלקטאר וישוקה בשמן הדם בהומץ או בין ק קובץ ולפעמים יוסיף עליו ויטריאולא שרופה וב ובלושטיאש ועפצים אם תהיה החבורה והשחין חזק הלחות אספלנית הפשתן והיא מופלאת יוקח בגד פשתן רחוץ ונקי יודק עד שישוב כבחול ואחר יוקח שמן חזק הקביצות או שמן הדם ויושם מן אלקנה דבר מועט ויוחך בשמן ויושם בו הבגד השחוק ויעשה אספלנית כי זה מופלא והאספלנית השחורה הנה מצמיחת הב הבשר ואם רצית לחזק צמיחתו שים בו לבונה ואפופונג ואריסטולוגיא מחוברים בשוה יהיה כמו משקל הערוב מ מהארבעה

תאר

אבק מזור קל יוקח סרושא ליטרגיר חלק וסיג עפרת מירא ועפצים מא ח חצי חלק מזור שרף שרוף יב רמ רמון קטן הנופל מן האילן וגאפת וקלקדיש מא יו קרן א איל שרוף וקסוס וקליטיא כרסינה ושרש ביש מא ארבעה לבונה דקה קלפת שרש עץ צנובר מא ו קלפת רמון סרושא אלום מא ח דרכמו עפצים אחד מזור אחר חזק יוקח עצמות שרופים ליטרגיר מא שנים ל לבונה אלואין מא שלשה סרקאקולא מאמיתא מכל אחד יוקח מזור אחר יוקח ורדים סרושא עפרת מא שמנה עפ עפצים בלושטיאש זרע איבטירא אלום בשוה אריסטולוגי שני משקלים לבונה דקה משקל תאר אספלנית להבורות בגופים הזקנים ישרף השעורים וילקח כמנו ק קירוטי בשמן ורד או בשמן הדם בסרושא ה מהעפרת

פרק יא

ברפואות המצמיחות ה הבשר בחבורות והשחי והשחינים בכר ידעת סגולת הרפואות

המצמיחות הבשר ושהם אינן ראוי שיהיה במזגיהם וראוי שיעשו הרפואות המצמיחות הבשר שבכר ינוקה המקום מהחלאות וכיוצא בהם ואם לא יהיה תחתית החבורה אלא העצם אז באותו עצם יעויין בתכלית שלא יעזוב בו כהות או הפסד אלא יקולף ולא לחות אלא ינוגב וכל שכן בראש כי חלקות העצם ולחותו אחת מסבות מניעת צמיחת הבש הבשר ואם ינוגב ויוסר חלקותו יהיה מה שיגיע אליו מן הליחה אשר יולד ממנה הבשר יותר מצמחת ודע כי לפעמים תהיה הרפואה מצמחת הבשר בגוף או באבר אחד ולא יצמיח באחרת וזה כי לפעמים ינגב בגוף אחד ולא ינגב בגוף אחר

כפי מזג שני הגופים וכפי מה שידענו ולפעמים יפ יפליג במרוק בגוף ולא יפליג בגוף אחר ולא מרוק כלל ואם תהיה הרפואה צריכה אל נגוב מה ולמרוק מה מש משוערים כפי הגוף בלתי מוחלטים והדבר המשוער מ מתחלף הרושם בכללו בדברים אינם מסכימים השיעור בהפעלות וכל מנגב אשר יבשו פחות מיובש הגוף אשר ירפא בו הוא גם כן יקצר מהמצמיח בשרו אבל ראוי שיהיה זה יותר יבש מכנו ולכן תהיה הלבונה ולא תצמיח הבשר בגופים היבשים אשר יעברו השווי ביובש והנסיון הוא אשר יודע בו ויודע מה שיהיה מהנגוב והחר והחרדל או מצמיחת הבשר על הלוך וצמוח או מהעלות ז זהמה ואם ראית נגוב לא יחשב עמו יצמיח הבשר אז תרט תרטיב אותם מעט והוסף ברפואה היבשה ועזוב אותה ש שתלך כפי נחה ולפעמים יהיה גם כן לקצת הגופים ה

והקשים לקצת הרפואות בלית מנוצח יגבר עליהם ולכן
ראוי שיעורבו רפואות רבות חלושות וחזקות ואמנם
לקיחת האספלנית והצורך אליהם כבר ידעת ואין ראוי ש
שיסתפק ברפואה אל הנגוב והרטבה אבל תשמור גב
עם שני הפועלים והמתפעלים עם מה שכבר קדמנו זכר
זכרונו ולא גם כן על זה לבד אלא עם אזהרות הקשים בין
ענין השחי וענין מזג הגוף כי לפעמים יהיה הגוף רטו
והשחין יבש ולפעמים יהיה הגוף יבש והשחין רטוב
ולפעמים יהיו שניהם רטובים או יבשים ויעשה
בהתחלה מה שהוא יותר חלוש כמו הלבונה וקמח פולין ו
וקמח שעורים ויוצא בהן ואם יהיה הגוף יבש והשחי
רטוב מאד אז יצטרך לרפואות חזקות הנגוב בהקש אל ר
רפואות מצמיחות בשר כמו אריסטולוגיא עגולה ושרש א
אפופונק ויטריאולא שרופה ובנשאר יצטרך אל הממוצ
הממוצעים באיריאוש וקמח תורמוס והנה יזדמן
שיהיו קצת הרפואות בהם דבר מטרות יצטרך אליהם הר
הרפואות המצמיחות הבשר מנגוב ומרוקן ואז יפליג וישו
במשל לנגובו החזק עוצר הלכלוך וכונע לליח ולהפלגת
מרוקן ערבוב פעלתו ואם יעורב בו זולתו ממה שינגדהו
ישבר כמנו וישוהו וישוב מצמיח כמו זנגאר כי אם יחובר
בשמן ודונג הם מרטיבים האבר ובזהיבים אותו ואמנם
נגובו והוזק מרוקן ישוב המכריא וראוי שיהיה הזנגאר ח
חלק מעשרה חלקים מן קידוטי אם יעשה בגופים אשר הם
יותר יבשים וחלק מיב אם יעשו בגופים שהם יותר
רטיבים וראוי שישכר בזה גם כן עשיית הבחינה הנזכרת
והזקנים יצטרכו לרפואות שיש בהם חום יותר ומשיכה
ויפול בהם כמו הזפת והלבונה וקמח שעורים וקמח פולין
וקמח ברסינה ושרש לילי ואריסטולוגיאה ואקליפיא ועש
ועשב אפופונק ואם תמנע הרפואה מהועיל תטה
לזולתה ואם יקשה תרפא בבה שהוא מיוחד לשחינים

פרק יב

ברפואת חבורות הפצ
הפצעים אמנם
הנהגת העצם בהם ומ

ומה שיקרה ממקריהם השורפים הנה נאמר בשאר העצמו
והחבישה ואמנם מדביקים שהיניו והיוצא מרם י
יסתיקם הפחותה מרפואה כנגבת ויזורה עליה מזור והוא
הנזכר מאלואין ומירא ולבונה ודם תנין וכן הרפואות
הקלות הם הנזכרות בחבורות ואם יהיה שם הזלת הדם
הנה ירפא במה שזכרנוהו בשער הולת הדם וראוי
שתאכיל בעליו מוחות התרנגולות צלויות כפי האפש כי
הם כפי מה שהעידו ברם בח מחזק המוח עוצר ההזלה
ואעפ שיש בו סברא אחרת וכן מי רמון כמוצע וירטה ב
במטה הרועה וכן הרפואות הטובות לחבורה ולדם שתקח
שאור חמרין יבש וישחק ויזורה עליו ולא ירטיב ואמנם
מה שינע המורסא הנה הרטיה בקמח שעורים ושאור
מולש באישוף לח וכן קמח קלי שעורים
עם אשד יועיל מרצועו
ושאר ההנהגה יוקח
משער העצמות
ושבח לאל כי לו יאות

המאמר השני

בהפשט ודצון ופשוח ורסוק ונפילה וגניפה וקרע והזלת
דם וכיוצא בזה

פרק א

כבר ידעת בספר הראשון
מה ענין הפשוח והרסוק
ואמנם הכריתה הנקראת
אלואת היא שיהיה כבר סר האבר מפרקו הסרה בלתי ש
שלימה ואינה נראית שתהיה הקעה והמחץ פחות מהכתית
כאלו תגיע מתיחה שיגיע כאב הקשור בביתר ויש
אנשים שיקראו הענין אשר קרינו כתיתה בשם כולל ויש
אנשים שלא יקראו בתיתה שלא יתפרק מאחד מצדי הפרק
כמו אחד מהעקב והרסג מן שקידת דביקות הצד האחד וא
ואעפ שיהיה שם גם כן פרוק נראה ואשר נרצה להקדימו
ונדבר בו תחלה הוא הפשוח אשר יקרה לעצלים
באמצעיתם והרסוק הוא בקצוותיהם

פרק ב

בפשוח ורסיק אם יקרה
לעצלים שיתפשחו יקרה
בחלקיהם מפרוק החבור
ברוב ישפך אליהם כלי סגק דם רב ובלי סגק שזה העלות
מורסא מפרוק החבור ופחות מעניני שיתקבץ בו דם וית
ויתעפש כי רוב מה שתקוה הרכתו הוא כהנקבים ומעבר
ומעברים יפצרו בלחיצה הנופלת מן הפשוח מבחוץ
ובלחיצה הנופלת מן המורסא מבפנים ולכן אם לא יושג
הענין בי יובל להפסד האבר ולפעמים ימשך הפ
הפשוח אחר הנפילה והנתיחה וראוי שתטהר ליפאתו ש
שלא ישוב סרטן ואין ראוי שתעשה ברסיק לבד להזור
חבור הפתיל הגזר אבל להשקיט ד כ זב

פרק ג

הרפואה הנה לא יכיצא
ברבים מהענינים בעלה
הזאת הקורה צד כי אם ב
בהקזה וגם בעלי המלאכה ימהרו לזה וגם כי יהיה
הגוף נקי ואם תפול ההקזה ויכהר אל החזבושו המונעו
לא יקרה ממנו מורסא שיצטרך לרפואה ישים בה ויהיה ע
עכה קרור וקביצה או יקח אחד מהם ואמנם אם
יאוחר זה ויכהר הדם ההתכה ויפוחד מההזקים הנזכרים ה
אז רפואתו בהוצאת אותו הדם כלו פן ישוב להש
להתקרש ואם יהיה בענין שיוכל להתיך יפתחו הנקבים
ביציקות במימות דמות וכיוצא בהם ולפעמים יעשה
על המורסא מה שנזכירהו וגם הרפואות המתיבות הדם ה
המת והשכנים המתיבים ליגיעה וגם ישוקו דברים מאפ
מבפנים יעזרו אל ההתכה תפעל זה והסתפק עליו ואי
המינקים העוזרים על זה כמו בדילי יהודי וקושט
וסנטוריאה גדולה בסכנגבין שיעזר דסכנגבין גם כן על
זה בהתיך ואבג הרפואו המתיבית הרם המת חם המו כמו
קמח שעורים ואישוף לח יולש בהם והחזקים כמו שכן
פודנג הרדי עם קמח קלי וכל שכן אם יפול בראש ובכלל
מה שיש לו רפוי בחום דק יתיך ההתכה דקה ומה שינג

364

שינגב נגוב דק כי החזק ההתכה והנגוב יעשה ברשומו ש
שיתיך הדק ויעצור העב בנגובו ויסתום הנקבים גב׳ בנ
בנגובו בזה השעור׳ ואולי יספיק זה השעור במה שיהיה
פרוק חבורו קרוב מן העור בלתי שוקע׳ ואם לא יהיה
כן ויהיה הפרוק רב ושוקע ורחוק מחוץ אז אין צד מבלי
שרט ועל מה שיתיך עליו במורסות והשחינים הרעים ולא
יהיה ענינו ענין המוכה כי המוכה כבר נמשכת ליחתו אל
העור והעור בדרך ההשחנה ובזה כי פרוק החבור בו שו
שוקע ומעמיק ולכן לא יכנע ואז אין צד מבלי עשית מו
מושך בחוזק אפילו בקרני המציצה והשרט׳ ולפעמים
יהיה הענין יותר גדול מזה וישוב האבר למורסא גדולה מ
מחוץ ותקבץ מוגלא ואז ראוי שתמהר אל הפתיחה ולש
ולשנות מה שיתקבץ בו מוגלא ולהשקיט הכאב במה שי
שיבשל ויתיך הליחה בפתיחה כי זה על כל ענין פתח שיפ
שיפתח יותר מהרה בעזר הרפואה הזה יותר בטוח
ולפעמים יתיבה הרפואות הפותחות מבלי פתיחה וכש׳ א
אם יעזרהו החם הטבעי ורוחב הנקבים ואחר תשים עליו
הרפואות הנזכרות בשער הנפילה והנגיחה׳ ואמנם
הקשירה אשר תעשה על הפשוח וכבר נאמר בתארו כי
אם ירוצץ או יפושח הנה תקשרהו ויהיה המקום עצמו חזק
מאד ותסור בקשירה למעלה הסרה רבה רוצה לומר לצד
הכבד ולמטה מעט ולא תוסיף רפידות ולא חבישות
פשתניות על הרפידות רבות כי הוא יצטרך עליו להתכת
הדם המת ויצטרך להואיל ולהפצר בנטיית הקשירה למ
למעלה פן תשפך הליחה אליו ומה שיסור למעלה שיהיה
יותר רפה ותהיה דק ורקיק שיסבול ההדוק וימהר הגעש ה
היציקות בו ויוצב האבר למעלה כמו שיפעל בהזלת הדם
והרפואה הזאת רוצה לומר הקשירה ראוי שתהיה קודם ש
שיעלה מורסא באבר כי האבר אם היה בו מורסא לא יסכול
הקשירה השוה וכל שכן חוזק ההדוק ולכן ירפאו אז
בתחבושות ושקידת שפיכת המים החמים עליו ואמנם
הגדרים אשר ימשכו אחר הפשוח ברפואתם הנה העפרת
יונח עליו שלא יוסיפו ויגדלו ולפעמים יבויצו

פרק ד

בנפילה או בנגיפה באבן
או בקיר או בזולתו הנה
הנפילה והנגיפה יכאיבו
ויזיקו בפשוח ורסוק ולפעמים יהיה בהם סכנה בסבת
פרוק החבור בעצמות או פרוק חבור יפול בקרבים וקרם
וקרומותיהם ועצביהם והעורקים הגדולים אשר להם ויה
ויהיה בהם סכנה גם כן בסבת הכאב וכל עוד שתהיה המגן
יותר תהיה הסכנה יותר חזקה ולכן יהיה שהנערים לא יק
יקרה לתם בנפילתם מן החזק מה שיקרה לגדולים והגדרים
כי כן ירבו בנפילות ובנגיפות וההכאות ויצטרך שיושגו
ממה שספרנו במקומו וגם יקרה מן הנפילה והנגיפה
פעמים רבות פגעים גדולים מחתך צד בלב או באצטומכא
וימות הנגוף בהם מיד וגם יקרה שיעצר השתן והיציאה
ושיצאו בלי רצון וגם יקרה בהם הרעיפה החזקה לסבת ח
חתך עורק ברא׳ או הכבד או הטחול ויפתח הבטן וסתימת
הנשימה והפסק קול והדבו׳ ומי שימצאהו נגיעה או נפילה
או זולת זה שישתתק דבורו ויהפך ראשו ויקצר נפשו ויזיע

ומצחו פניו ויוריקו הוא מת מיד ואם יקרה לו או
למדוקר ולמוכה הכאה מזמנת דם מיד ויתרכך טבעו הנה
הוא מת ושלשול או שיקיא דם מעורב במאכל וכש׳ אם
אם כבר עלתה מורסא בגבו ונקבעה המורסא ושקעה
המורסא ואחר יקיאו אחר זה מוגלא הנה הוא ימות מיד
ומי שיפול על ראשו ויזול ממנו דם רב אז אין צד מב
מבלי מורסא וימות ומי שיפול על ראשו יש רבים שלא י
ידברו ואם ישארו עד השלישי לא יחסר ולא יוסיף אז
יחקן ויומתן עד השביעי ולא יונע קודם זה בדבר ובעל ה
הנפילה אם לא יתאדם מקום נפילתו הנה האבר עצביי

פרק ה

הרפואה אם לא יהיה
שבר או שמט או הזלת
דם ראוי שימהר אל האבר
הנגוף או המחוץ בנפילה וישים עליו מה שיאמצהו
ויקשרהו ועם זה שישקוד ברפואת השער הזה שיתקיים או
עד שיתראה לו שאין בפנים סבה ממהרת לאבדון ואם
יצטרך שיתאמת להראות יותר רב ויחייב הענין אז ראוי ש
שימהר להקיז ויעשה חוקן רך ורקיק וראוי אם אפשר לו ש
שיהדק המקום ויהדק השסע אם נפל במה שנזכירהו מ
ממהר אליו׳ והרפואות הצריבות אליהם הם המאמצים
הטחים בדבקות גב׳ והמתיבים החומר בקלות ואשר ירפו
רפיון כמו שיש בפשוח והמדביקים המצמידים מחוץ ומ
ומבפנים והטוב שבמזונותיו מאש וזרעונים ואמנם הרפ
הרפואות אשר ראוי שיקחום מי שיש בו פשוח או נגיפה א
או נפילה הנה המשובח המוקדם בהם המומיא המזוקקת
בשמן הידוע כאל זנבק והיין׳ ולפעמים ימשך בדבר
מן החוקן וישתה ריברברי עד משקל עם רוביא מצבעים
ביין וטיט חתום ואחריו הטין הארמיני וסומאק וסירקא ק
קולא יועיל מאד בדבוקו והאלום מדביק מועיל מהדק וה
והוא מה שיתחזק תועלתו׳ והזרניך יש לו כח מופלא
בכל מה שיצטרך אליו מדבוק והתכת הדם ומניעת הפגע
אם ישתה וסחיטת סנטוריא גדולה ואריסטולוגיא ובדילי
וקושט שתוי בסכנגבין מועילים כלם׳ וממה שישתה
לרבוך ולשלשל אפופונק ושמן שקדים׳ עוגות
טובות יקח ריברברי שמנה לאקא ארבעה טין חתום ש
שלשה יועג וישתה במי זרעונים׳ ומן הרפואות אשר
יונח עליהם קלמו ארמוטיקו במירא ומצטבי ומגאת אם
ירטה בו וישתה כי יש לו סגלה טובה בשבר ובמשמט וה
ובהקעה ופשוח והכאה ונגיפה ונפילה כי הוא יבריא ומד
ומדביק מהר ומשקיט הכאב ואם יהיה הנפילה תכבד יק
יקשרהו ויחזקהו׳ ומן הרפואות המהדקות אקאסיא
הנה היא מופלאת בחבישה וגב׳ אלואין וטין ארמיני והח
והחתום וסומאק ומאש וחרסית וסיד המת ואורז שחוק וה
והמדביקים כמו סירקא קולא ומההנחות הטובות עלי ספ
ספריש מבושל במים סחוט מעורב בזנבק ובן עלי טמא
טמאריץ ובן אם יושם בו אלום׳ תאר רפואה
מורכבת יוקח מגאת ג׳ חלקים אל טיאה לבנה סרקא קולא
הלק זעפרן מעט והוא תחבושת טוב מעביר הכח עד הע
העומק׳ ואמנם אם תהיה ההכאה לא תוריש אלא כאב חזק
ולא תולד מורסא גדולה יקדים אל המקום לנקות הנוף ול

ולא יפוחד מהשחין ולא יהיה שם אבר מפוחד ולכן ראוי
שיכהר אל הרפיון בשמן המחוכם וכיוצא בו וזה בכמו המ
המוכה על גבו ועל ידו ועל פוחד ירבו כי ההנהגה הדקה מ
משקיטה הכאב בה

פרק ו

הנגיפה והדכאה על הבטן
והקרבים כבר זכרנו מזה
בספר השלישי מה שיש

בזה הענין סמוך וראוי שיהיה עליו המעשה וישם המזון
כל כרכך מקרר כמו לבלאב וסמאק ומלבש ומן המחזקים
גב כמו לשון השה וישתה גב׳ בהתחלה מהסחיטות המקר
המקרדות עם ערוב מכרכך כמו סחיטת ענבי השועל או
לשון השה או ההגדבי עם קשיא פישטולא ומכה שגוסה
גב׳ בשער הזה שיודק זרע שילי ויוקח מכנו הלק ולאקא וק
וקקברי מא׳ חצי ורביע חלק ושעפראן שביעית חלק השתי
מזה שנים במים חמים וישתה עיגה על התאר הזה יקח
מקקברי ועורדים ה׳ אקאסיא רחוצה אוקיא אשפיק נרדי
ששה מלוטט עשרה מצטבי ד׳ קלפת לבונה ד׳ ומטין א
ארמיני ז׳ ושעפראן ואגוז ספריש שבעה יעשה עוגות במי
לשון השה וזה נאות ביחוד ואם העבור העלה
בהתחלה יושם בהחבושת מכמו המין הזה יוקח חפוח
כנעני יבושל ביין מבושל ריחני עד שימוח וישוב להדק
ויוקח ממנו ד׳ אוקיות אל לאדנום עשרים ורדים כו׳ אשפי׳
ומצטבי ואקאסיא רחוצה כא׳ יו׳ יולש במי סלקא סחוטה ע
עם לשון השה ומי כזברה יותר אהוב אלי ואפשר שיערב
בו שמן לילי וירטה בו

פרק ז

בענין מוכה בשוט׳ וכיוצא
בהם ורפואתו ראוי
שיהיה מאכל המוכה בשוט

בשוטים מן הזרעונים מרוצצים קלופים ולוביא אדומה ק
קלופה וישתה תמורת המים מי הזרעונים שרויים וישתה
גב׳ רפואת בעלי הגניפה והנפילה וכש׳ טין ארמיני וגם די
ריבר׳ וזנגביל ישתה בחבורם אוקיא וחצי במים חמין
ואכנם מה שיונח ע׳׳ו הנה היותר משובח לו עור כבשה
מיד שנפשט והוא חם ורטוב וידבק על המקום ויעזב עליו
לא יפרד ממנו ואולי יבריאהו ביום השני זיתיך המורסא
וימנע העפוש וכש׳ אם יזורה תחת העור דבר מעט מגלח
כחות החזק והחכום ומכה שיזורה על זה נשיטורט מודק וע
ועפר הכבשן וכיוצא בזה וגם יוקח ליטגיר וסרושא ח
חלקים שוים ויקח מזה קירוטי בשכן וורדים ודונג וגם רטיה
מוזנגאן וזעפראן בשוה ואם ישאר רושם אז תרטה אותו
בזריניך אדום ואבק קלקל וכבר זכרנו פה מיתת הדם
ואנהנו כבר זכרנוהו בספר הקשוט

פרק ח

ברסוק הפרקים הנכון
שברפואות רסוק הפרקי׳
הכליים גרעיני החמרים

יושמו עליהם ויעזוב עליהם כי זה יבריאם אם ימצא רסוק
וכבר זכרנו בשער שבר העצמות רפואת כלם יאותו לרס
לרסוק ויוקחו משם אם יהיה שם כאב מורה לקשור ואם
לא אל תחוש

פרק ט

בפצע ובו הפשט המנעל
הפצע הוא קלפה יקרה ב
בשטח העור בגניעה בבידה
ולפעמים יהיה עם מורסא ולפעמים יהיה בלי
מורסא ולפעמים יהיה העור כלו פצוע ויפסק או
יתפשט ויצטרך לדבוק וירפא בו בוק הנאכר בשער החב
החבורות וראוי כפי האפשר שלא יחתך העור אבל יכוה
עליו אפי׳ פעמים רבות כי הוא יתדבק באחרית הענין ואם
לא יתדבק יתדבק באספלנית הידועות בענין הזה
ואכנם הגנה׳ הנכון בו שיעשה עליו הרפואה מבלי קש
קשירה אלא אם לא אפשר נגופו ברפואות בעזר האויר יות
יותר טוב ואכנם הפצע הקל מהרפואות הטובות לפצע
הנפרד וכש׳ פצע המנעל שיוקח ריאה וכש ריאת שה וידו
וידובק עליו ויבריאהו ואם אי אפשר יועיל מכנו העור ה
הנגורר השרו או שמן ורד וזרני ודלע׳ שרופה כופלג מאד
מובטח בו וכש׳ בפצע הכנעל ומן הרפואות החזותמות הם
המדביקות המבריאות וכל מה שיש בו קביצות נקל כמו
אקאסיא ועפצים וכש שרופים אם יפעל זה בפצעים הקל
הקלים והכנעלים ואולי יספיק גב׳ האספלנית לבנה
ומכה שהוא יותר חזק שיוקח סרושא וארמוניאק ושמ׳ ורד
והדס ושמן קיקיון ושמן לילי יתיך הארמוניאק במים ויין
ויוקח ממנו אספלנית ולפעמים יספיק מירא וליטגיר
לבדו ביין וסמאק מנגב לפצע הקל והחפשטים ומונע הם
המורסא ומן היציקות וכש אם יתחדשו בקיעות מן ההליב
מי העדשים וכשול כרסינא ועדשים ומי הים פושרים והר
והרטיה בשכרי יין יבשים ואכנם אם סר העור כלו אז
יצטרך שיבנע המורס מכה שיש בו גגוב וסתיכה חזקה
ויהיה הענין בו יותר קשה

פרק י

בנעיצה והוצא׳ מה שיעצר
מן הקוץ והחץ והעצם
הנעיצה והתקיעה קרובים
מצד שכל אחד מהם הוא נקיבה מגשם חד קשה בגוף וגם
יתחלפו בשעור הנשם הנוקב ונראה שיהיה הנעיצה למה
שהוא דק וקטן והתקיבה למה שגדל שעורו ונראה
שיהיה הנעיצה למה שהוא קטן הנוקב לגזור קוטן הנקיבה
כאלו לא יעבור העור וכמו זה הנה הוא קל ההזק אם
לא תקרב אליו ויעזוב בעצמו יתוקן בעצמו ואפי׳ ברע
הבשר האלקים אלא בחזק רוע הבשר כי לפעמים יעלה מ
מורסא במקומו ויתחדש בו הדפיקה וכש׳ אם יהיה זאת
הנעיצה והתקיעה כבר נתפשט וישוב עקיצה כנעת עד ה
הבשר וכמו זה רוב רפואתו להשקיט כוסתו וכאבו ולא
יצטרך להנהגת החבורה ואכנם התקיעה הנה תצטרך
להנהגת החבורה עם הנהגת הכאב והמורסא וכבר נאמ
בהנהגת החבורה ובהנהגת המורסא מה שראוי להם ואשר
אי אפשר בלתו נזכיר במקום הזה מענין הנעיצה והתקיעה
הוא ההנהגה בהוצאת מה שנעצר בגוף כן הדבר הנעוץ ו
והתקוע קוץ או חץ וכיוצא בזה וההוצאה הזאת לפעמ
לפעמים תהיה בכלים האוחזים בדבר הנמשך ולפעמים
יהיה בעסוי וכיוצא בו ולפעמים יהיה בסגלות

פושכות יוציאו פה שילאו המלקחים ושאר הכלים ואמנם
העקר במה שיוציא בכלים האוחזים כמו הרצאת החץ במ
במלקחים הנפגמים ראשיהם בחוזק השופתם והעקר בו ש
שישמר מהשבר הנאחז בהם ושיהיה דרכו מפונה ונרחב ל
לא ימנע טוב האחיזה בו ושיבוקש הדרך היותר נקל להוצ
להוציאו אם יהיה עוב משני צדדיו ויורחב הצד אשר הוא
יו תר נכון בהנחה שיצא ממנו ברחבה ואמנם ה
התחבולה שלא ישבר הוא שלא תגיע בחוזק בפתע אבל
יאחוז עליו ויזעזע זעזוע יודע בו שעור נעיצתו ותקיעתו
או תנענעהו בו ואחר ימשוך משיכה בישר כח שיצטרך
שיעזב ימים להתלות בו ואחר תוציא ובכר אמרו
קצתם מאמר בתאר גורידהו על אופן כי הסרת החץ ראוי
שיודע קודם זה מיני החצים כי קצתם מעץ וקצתם מקנה
וחניתם מברזל ונחשת ועפרת קליעי מקרן ומעצמות ו
ומאבן ומקנה וקצתם יהיו ענולים וקצתם יהיו בעלי
שלש זויות וארבעה ויש מהם שלהן שן או שנים או שלשה
שינים ויש מהם שיש לו סנפיר ואותו שיש לו סנפיר אול
אולי סנפירו נוטה לאחור כדי שאם ימתח לחוץ יתלה בגוף
וקצתם יהיה הסנפיר לפנים להרחות ומהם שיהיה סנפי
סנפירו יתנועע בדבר דומה לאופן הנקוויש ואם תמתחנו
לחוץ תתפשט וימנע החץ מלצאת וקצתם יהיו נהפכים ו
וקצתם יהיו סנטירו גדול ויהיה לו קצה שעור שלש אצב
אצבעות וקצתם שעור אצבע ונקראו או בסם וקצתם זה
יהיו נהפכים וקצתם יהיו שנסמכו עליו ברזילים קטנים
ואם תוציא החץ ישארו אותם הברזילים בעומק החץ וקצ
וקצתם יהיו חנייתם נעוץ בחץ וקצתם יהיה הנייתם בש
בשפופרת נכנס בו החץ וקצתם יהודק הרכבתו בו
וקצתם לא יהודק בו אך אם תמשוך החץ לחוץ יפרד החץ
מחניתו וישאר החנית בתוך הגוף וקצתם יהיה בסומם
באדם וקצתם לא והחץ יצא על שני מינים האחד משיכה
דאחר דחיה וזה כי החץ אם יתקע בחיצוני הגוף אז יזיח
הרצאתו במשיכה ויעשה גב במשיכה ואם יתקע החץ בע
בעומק הגוף ויפוחד מן המקום אשר נוכח החץ שהוא יצ
יצא אם יקרה הזלת דם ממיתה או הזק חזק השסוע ויצא ה
החץ בדחיה אם יתקע בבשר ויהיו הנשמים יגבילהו כלי
יעמדו כחו מעשים אין דבר שם ימנע זה השסוע ולא עצם
יעצר ולא דבר אחד ידמה הדברים האלה יהיה המוציא ע
עצם הנה נעשיה אז המשיכה ואם יהיה חץ נראה
לחוץ הן תמשכהו ואם יהיה נסתר אז ראוי שיקבל הוראת
בו על החץ ואם אי אפשר זה אז ראוי שיושכב כפי
מה שאפשר לו מתכנית ושיעשה הנשום והעסוי אם כבר
ניתקע בבשר תמשכהו בידים או תאחזהו אם לא יפול וכ
שכן אם לא יהיה מקנה ואם יהיה מקנה תפול
העץ ותוציא החנית בכלקחים או בצבת או בכלי אשר
יוציאו בו החץ וראוי בקצת העתים שישוסע הבשר
שסוע יותר ואם אי אפשר להוציא החנית
מהשסוע הראשון ואם יגיע החץ לנוכח האבר החבול ולא
יתבן להוציא החנית מן הצד אשר ממנו נכנס אז ראוי ש
שישוסע מהמקום ההוא אשר נכחו ויצא ממנו אם בסש
במשיב אם בדחיה אם יהיה עץ החנית בו ואם נפל העץ
ידחה בדבר אחר וידחה החנית בו לחוץ וראוי שלא יחוך

בפצע עצב או שדיין ואם יהיה לחנית זנב וחנה נ
נדע זה בו בחפוש וראוי שיבנס אותו הזנב בשפופרת הכ
הכלי אשר בו ידחה החץ ותדחהו בו וכשיצא החני וראית
בו מקומות חפורים ואפשר שיהיה בהם ברזילים אחרים ד
דקים אז תעשה החפוש גם כן ואם מצאת דבר מאלו הברז
הברזילים תוציאם בתחבולה הזאת ואם יהיו לחנית
שרינים מתחלפים הלא יאות לצאת אז ראוי להרחיב השסע
אם לא יהיה בקרוב מאלו המקומות אבר יפוחד ממנו הה
החזלה עד שאם יתגלה לו אותו החני תוציאוה לאט לאט
ויש אנשים שישימו השרינים באבוב שלא יקרעו הבשר ו
ואחר זה אם תהיה החבורה פשוטה אין בה מורסא
תעשה התפירה תחלה ואחר הרפואה המצמחת בשר
ואם יקרה לחבורה מורסא חמה ירפא זה ביציקה ובתחב
ובתחבושות ואמנם החצים המסוממים בארס הנח
ראוי שתנקר הבשר אשר היה בו החץ אם אפשר ויודע זה
הבשר מהשתנותו מן הבשר הבריא כי הבשר המסוממ מה
שיהיה רע המראה וכהה כאלו הוא בשר מת ואם
ינעוץ החץ עצם תוציאהו בכלי ואם ימנע מזה דבר מן ה
הבשרים ראוי שתנקרהו או נשסעהו ואם יתקע החץ בעומ
בעומק העצם הנה נדע זה מקביעות החץ ומעוט תנועתו
כשנניעהו וראוי לנו שנחתך תחלה העץ אשר יהיה על ה
החץ במחתך או נקבהו נקבים סביביו ואם יהיה העצם עב
יפרד החץ בזה ואם החץ יתקע בדבר מן הדברים הראשוי
כמו המוח או הלב או הריאה או הבטן או המעיים או הכבד
או הרחם או המקוה ויתראו אותות המות אז ראוי שתמנע
ממשיכת החץ כי יהיה מזה צער גדול פן יגיע אלינו מקום
עקשות פה מן הבסילים עם מעוט הועילנו לעלול ואם
לא יתראו אותות אחרים אמנם יפוחד מהתחדש מור
מורסא הנה יוקדם המאמר באבדון אשר יקרה הרבה מזה
ואחר תתחיל ברפואה כי יש רבים שמצאם זה וישלימו ב
מכלי תקות שלום בפליאה ולרבים יצא חלק מן הכבד
וחלק מן הצפאק אשר על הבטן והחלב הכבסה והרחם ב
כלו ולא קראם מזה מות וגם כי אלו תעזוב החץ גב באלו
האברים הראשיים יקרה המות על כל ענין ונתיחס במעו
הרחבים ואם נסיר החץ אולי ישלם העלול לעתים

פרק יא

הרפואות המושכו ראוי
שיונח על המקו התקוע
ארמוניאק כי הוא מושך
חזק או יוקח שרש קנים ויודק וירטה בו ואולי יולש בדבש
ואפר ודולישי עלי הפאפבר השחור ועלי תאנה עם קמח
קלי או זרע גושקיאמי וכש עם קלקדים וכן פרי גושקיאמי
וחלפי וכן האנוזי ומיניו ואריסטולוגיאה ובצל הנרגם ויש
מבעלי חיים דברים רבים מהם הצפרדע הנפשט והוא מ
מופלא מאד למה שיתקע בעץ וכן לעקור השני והסרטאן
גב שחוק והארנבת וקיבתה ומיניה ונאמר שהלטאה הזקת
המשיבה למה שיקשר עליו ומן המורכבים ראש הלטאת
כמו שאשער עם אריסטולוגיאה רוכה ושרש קנים ובצל
נרגש ואמנם מביץ מן החלב ימשוך העצמות הנפסדים
מתחת השחיגים המכריאים בשער העצמות

פרק יב

כלל בשריפת האש הכונה ברפואת
שריפת האש שתי כונות אחד מהם
להשיג שלא יבעבע והשנית תקון

כונות אחד מהם להשיג שלא יבעבע והשנית תקון
מה שנשרף ויצטרך במקום האבעבוע לרפואות יקררו מ
מבלי שיתחבר בהם עקיצה ואם מצד שירפא השרפה
ויצטרך במקום אל הרפואות שיש בהם מרוק עם מה שינג
נגוב מה בלתי רב ומבלי שיעקוץ שיהיה שוה בחום ובקור
ואם יצטרך לקרור יותר תנהיג במקררים תחלה ואחר
תצטרך אל השני ועשה ואם יושג וכבר עלה אבעבועות ה
הנה הראוי הוא ההנהגה השנית ורפואותיו כמו קימולא
והטינים המנגבים והעדשים המבושלים ודיו הנדי וכיוצא
בהם ואם כמו לבונה ועלך אל בטם והדשנים אינם
נכונים לזה כי קצתם יותר חמים ממה שראוי ולא ימנעו
מכח עקיצתה וקצתם יותר רטובים ממה שראוי

פרק יג

הרפואות השרפיות אש
אשר בפי הכונה הרא
הראשונה ויקח צנדיל ופ
ופופול ולבינה לבנה חד
חדשה או חרס וירטה במי ענבי השועל ומי ורדים או אספ
אספלנית מחלמון ביצה ושמן ורדים וגם הנדבי וקמח שע
שעורים רחוץ וחלמון ביצה ושמן ורד וגם עדשים ש
שלוקים עם הורד בשמן ורד וגם טין ארמיני וחומץ
וגם שמן ורד ודונג בפי הראוי ואחר יושם בו סיד רחוץ
רחיצה שליכה עם סרושא ואופי וחלבון ביצה ודבר מן ה
החלב וגם יוקח עלי מלווש ישלק שליקה במי ערבים ואחר
ירחץ ויוקח מן הדברים החוטיים אשר בהם ואחר יחובר
אליהם ליטרגיר מולש במי ורד ומהעפרת קלעים
מכל אחד שני חלקים וחצי שמן ורד ד׳ חלקים מי ענבי הש
השועל ומי בזברה הוא קוליאנדרי מכל אחד חלק

פרק יד

הרפואות השרפיות בפ
בפי הכונה השנית
הדבר היותר טוב להם
אספלנית הסיד ותארו
יוקח סיד וירוחץ ד׳ פעמים עד שיסיר חדותו ואחר יטורף
בשמן ורדים ושמן זית ומעט דונג אם יצטרך אליו
ולפעמים יוסיפו בו טין קיבוליא וחלבון ביצה ומעט חום
חומץ יין אספלנית הסיד בתאר אחר ירוחץ הסיד
כמו שידעת ויוקח במנו במי עלי סלקא ולפעמים
ילקח במי עלי כרוב ושמן ורד ודונג וממה שיאות פה אר
בעת שלא יפוחד שיבעבע ויתעורר שיזורה עליו עלי אתל
הוא תמריץ שרוף וכרוב שרוף אספלנית תאות למ
למעט החום והוא ארוך החבור המנוסה יוקח גללי בק
בקר רועה ומנוגבים וקלפת עץ צינובר ופוליגי מא׳ י זוזי
ליטרגיר ג׳ זוזים סיג כסף שנים סיג עפרת קברוסי או רומי
או ארמיני וסרושא שבעה שבעה מטה הרועה שחוץ דיופ
דיופרסי או סיני אלום תותיא מנוקה שבעה זבל הצאן עת
עשרה גרגרי מלאוור ועלהו מא׳ חמשה סיג ברזל וכל שכן
סחיטת עלי מלווש עשרה עשרה לילי ופרחו ובצלו ולילי
איריאוש וזעפראן חמשה חמשה כמפורא ארבעה דונג וש
ושמן ורד מוח איל ושמנו שעור המספיק וממה שהוא חזק
הכח ויאות למה שהוא פחות חם שיוקח שפוי נחש וברזל
יולש בטין א׳ חורי או טין ארמיני אדום ואחר ישרף בתנור
או כבשן ויועג וישמר ויעשה אבק בעת שיצטרך לנגוב א
או ירטה בשמן והוא מופלא והמקומות המשתחנים יוע

יועיל מהם הכרתי השלוק או לגלוגות עם קמח שעורים ו
ועלי הדם שחוק לאבק ואם לא יענה אז עלי אתל שרוף או
עלי חרובין שרופים ואם יהיה יותר בלתי נענה מזה תעשה
הרפואות המבריאות השחינים הרעים

פרק טו

בשריפת המים הנה
יזדמן שישפך הקדרה ק
רותחת או מים רותחים
על אבר מן האדם ויפעל פעלת האש והנכון אליו שימהר
מיד קודם שיבעבע בכמו צנדיל ומי ורדים וכמפורא ולא
יעזוב שיתנגב על האבר אבל ימשך כל שעה עליו בבגד ט
טבול במים קרים משולגים כי זה ימנעהו מהתבעבע ורבי
יש שימהרו לזרות עלי מי הזתים ומי אפר והיותר טוב שי
שישחק אי זה מהם שיהיה בקמח קלי או אספלנית הסיד
וגם הרפואה הלקוחה מזבל היונים הנזכרת מופלא מאד
והשחינים ירפאו בכרתי שלוק או נגוב ושחוק והוא יותר
טוב ושאר מה שאמרנו בספר הראשון

פרק יו

בהזלת הדם ועצירתה
כבר נודע בספר הראשון
שהדם יצא מן העורקים
אם לפתיחת פיותיהם בסבת חולשה בעורקים או לחוזק מ
מהמלוי או לתנועה חזקה עם הצעקה והדלוג או להברת
הנחירים הנקראת רומלונת מתחדשת מחוץ ואם לסדיקת
וגזרתם בסבה מתחילה מחתכת או מפשחת או בסבת אבו
אבול מבפנים בחוזק תנועה עם מלוי ואמנם הדיות וה
והטפוח מהם לרפיון נופל בגרם העורקים וקרומיהם
והנכון שבעורקים שיזול מה שבו אם ימצא דרך הוא הש
השריין כי גרמו מתנועע ומה שבו פעם יסחט ויעוסה ופע
יתפשט ואם לא יצר עליו מקומו אחר פרוק חבורו
וימצא פנאי יוכיל אל הענין אל אבורישמא שנקראת אם
אל הדם והשריין ואעפ׳ שיהיה ממה שיתדבק הוא ממה ש
שיתקשה התדבקותו ופעמים רבות לא יתדבק השריין וית
ויתדבק מה שיקיף בשריין ויצר עליו ולא יסבול הדם לה
להיות נזול ויעצר וגם יצא ממנו דבר לצד העור שיעזר
מה שיכיל ואם יעוסה לאט ביד ישוב ויכנס בפנים כמו
שיקרה לבקיעת הצפאק ולפעמים ישאר העורק עצמו ת
תחת העור ותוחש דפיקתו וקביצתו ורבים מה שיקרה זה
לשריין מבפנים וישוסע מבלי שיקרע העור ויגיע תחת הע
העור אבורישמא מורסא רבה מדם ורוח
ואפש׳ שישקו׳ בעסוי וזה רבים מה שיקרה בעין והארובת
ואל מאבץ מעצמו ולפעמים יקרה מסבה מחוץ כמו מה
מהרקה ורבים מהרופאים יחשבו שכל שסוע יקרה לשריין
יוכיל לאם הדם כי הוא לא יתדבק אבל רוב מה שיהיה
אמנם יתדבק מה שסביביו וישוב המורסא הידועה ואמנם
הוא עצמו לא יתדבק והענין איננו בן אמנם מי שיאמין
הדבוק הנה יש טענה בהקש ונסיון אמנם ההקש כי אחד
משני עורות השריין הוא שחוסיי והשחום לא יתדבק
ואמנם הנסיון כי לא נראה שנתדבק והשיג עליהם גלינוס
בהקש ונסיון אמנ׳ ההקש הוא הלציי וצורתו בן מה שהו
בין המתדבק כבשר והבלתי מתדבק כעצמות ראוי שיהיה
מתדבק אך קשה הדבוק ואמנם הנסיון והראו׳ כי כבר
סופר שרבים מן השריינים בעלי פיות ונתדבק והנה
זה הדבר כבר נמרנוהו ונאמר

עתה שהאברי׳ תחלפו כעני׳ יהשתלח הדם מהם כי יש מה׳
שישתלח דם רב אם יזדמן כמו הריאה והכבד ומהם מ
מעטי השתלחות הדם מהם וכל שכן אחד משני החלקים
יש מה שהוא סכנה ומהם מה שהם בלתי סכנה ושניהם
ישתלח בהם דם רב ומהם כמו המקוה והבליו׳ כי מהם לא
ישתלח דם רב יחד אבל אולי ידבק באורך הזמן ויובל
לאחרית בלתי משובח ויתחלף ענין שסוע מן השריינים ו׳
ויהיה בקצתם קשה מאד וסכנה כמו השריניי הגדולים על
היד ועל הרגל כי כמו זה יזמית ברוב ולא יעצר ובקצתם ג
נקל כמו שריין הקדקד ואם יעצר הזלתו יקל ויספיק בקש
בקשור מהדק לבדו ופעמים רבות יזול מהשריינים ה
הקטנים דם יעצר מעצמו והנה יודע ההפרש בין דם ה
השריין וזולתו כי דם השריין יצא לעולם בדפיקה ויותר ר
דקיק ויותר חזק הארגמניות מזולתו ואינו כשחרות דם ה
הוריד וכבהיות שכו ידע כי כל מה שיפול בהרקה
ובל שכן דמיית וכל שכן שריניי תפליג ותחדש בו כויצה
הוא רע וכן אם יתחדש בו פוקות ממית ואם יהיה מתעלף
עם פוקות דמות מהידה והזיה וערבוב השכל רע ואם ת
תפרד הכויצה הנה הוא ממית ברוב

פרק יז

בכלל רפואות הזלת הדם
ראוי ברפואת הזלת הדם
שיתחיל לעצור ותרפא ש
שהינו אם יהיה שם ואי

אפשר לך לעצרו במה שסבתו קיימת מאכול ובויצא בו א
אלא שסותר הסבה ואם הענין לא ימתין עד הסרת
הסבה יצטרך שתעצרהו בעוצריו והם הדברים המפסיקים
הדם הנזול ואומם הסבות ידועות מן הספר הרא
הראשון אלא אנו נזכיר פה על דרך הזכרון ונאמר כי הנח
הסרת אותם הסבות הוא שאם יהיה משלחת לצד בלתי צד
המוצא ההוא ואם עוצר למטה צד המוצא קודם הגיעו אל
המוצא ואם שיהיה מונע במוצא ההוא מלצאת ואם שיהיה
בכלל לשני הענינים מזה או יותר והחלק הראשון הוא הם
המשלח לצד אחד אם שימשך להפך הצד מבלי לקיחת ב
מוצא אחר כמו שיונחו קרני המציצה על הכבד וימנע
רעיפת הדם מהנהיר היטין ואם משיכת מוצא אחד כמו
שיוקז בעל הרעיפה מן היד הנבחית לנחיר הקזה צרה ואם
העוצר למטה מהמוצא אם שיהיה במניעת תנועת הדם וה
והעברתו והוא אם בסבת מעני׳ נחירה ואם בסבת הקדמת
המרדים והמרדים אם רפואה ואם ענין לגוף כעלוף
כי פעמים רבות יעצר הדם ואמנם העוצר במקום
הוא סתימת המוצא אם בקשירה ואם בפקיקה ובסגירה
ואם סגירה מבלי פקק ואם צרבת עם בויה או סם כווה
אם בקפיאה יסגרהו ואם בטיחת דבקות או גנוב או דבוק
ואם בלחיצה מן הבשר המקיף בעורקים ויהדקם ויסגרם
סגירה חזקה וראוי שתדע שאם יתחבר בחברה מורסא
יעברו הרבה מן הכלל הזה מן המעשים כי אז אי אפשר
הקשירה בחוטים ולא הכנסת פתילות ולא קשירה כנדה
ואמנם אפשר אז עשיית טיזות הדבקות והקביצה
וההרדמה והקפאת הדם ואם יהיה רפואה מקשירה
והדוק או קרוב רפואה אם יהיה מוכאב הוא רע מאד וכל
התיצבות מכאיבה מפרקת וראוי שתהי׳ ההתיצבו׳ מחברת
לשני הענינים אחד מהם העדר הכאב והאחר הנבחת צד ה
הזלת הדם שלא יעור בהשתלשלות ותליה כי יקל בזה יצי
יציאת הדם והזלתו ואם ימנעו שני המקרי תשה אל היותר
נאות כפי הראות והיותר קרוב לסבול בענין ונצטרך עתה
שנזכי אופן מהאופני׳ אחר שתד׳ שתחלת מה שראוי ותבוין
לבדוק האם העודק שריין או וריד באותות הנזכרים ותתח
ותתחכם בשריין ותכוין יותר ממה שתעשה בוריד ואחר
נאמר שתהיה ההתיצבות בהפך ואז לא לצד המוצא ומזה
הכאבת האבר בחפיפה או בקשירה והדוק או בקרני המצי
המציצה וראוי שיהיה האבר אבר משותף מונח מן
המונח העלול הניחה על קצה קו אחר יגיע ביניהם באורך
ורוחב איזה מהם שיהיה רחוק ויעוזב מה שיהיה קרוב כמו
מה שיהיה בשני צדי הראש או שני צדי היד כי הרוחק בג
ביניהם יותר קרוב ממה שראוי שיפול ממנו ההזק השלם
וזה דבר יצטרך שיזכר מה שאמרנוהו כו בעת שדברנו ב
בשער הראשון כדברנו בהרקה וראוי שתהיה הקשירה וה
והחפיפה וכיוצא בהם מובל ממה שהוא יותר קרוב אל ה
האבר המזיל הדם ואחר תרד ממנו וראוי שלא יתרשל בש
בשסוע השריין וכיוצא בהם שיהיה מספיק בעצי׳ ההזלה
אבל העוזר וכן המשפט בהזלת הצד המשתתף והמתרחק
ואמנם אחד שני אופני החלק השני הוא הסבה המעבה
הנה כמו שיאכילו מי שירבה רעיפת דמו או זולת מאכלים
ומזונות עבים הכימוס מעבים הדם כעדשים ונוגובש וכי
וכיוצא בהם ואמנם האופן השני הנה הוא כמו
שישוקה המקרים והמים הקרים ויכין הגוף לקור ואולי יו
יועיל העלוף ויעצור ההזלה ואמנם האופן הנזכר
בחלק האחד אז ראוי שישמר בה ענין אחר והוא שאולי יה
יהיה השריין איננו מחובר בלב בצד אחד משני צדדיו עד
שאם תהדקהו ותמשכהו אמנם יתחבר בצד האחר שרינ
משריין אחד יקרה בו ויובל אליו הדם מבלי הדרך אשר
יהדקהו ויצטרך להדקו וקודם זה ראוי שיודע הצד אשר ה
הוא התחלת העורקים ובקצת המקומות יהיה מלמטה כמו
שהוא בצואר ובקצתם מלמעלה כמו שהוא בפחד הירך וה
והרגל ואם יגיע תעשה הקשירה וההדוק לבד ומן ההנהגה
בזה שתגיע להוציא העורק והנכון שתחגרהו בחוט פשתן
וכן ראוי אם יהיה כלתי דופק אלא שאם הוא גדול לא יזק
יקלח דמו ואם פעלת זה אחר תשקוד עליו הרפואות ותעז
ותעזוב הקשירה עד יום השלישי והרביעי ואם ראית הרפ
הרפואה הטוחה שוקדת במקומה ולא תהפכהו כלל אך
סביביו מצדדיו דבר יהודק בו מעט ואם יקרה לו שידלג מ
כעצמו בהסירך מה שעליו אז אחוז באצבעך מה שתחת ה
המקום במעבר העורק ומעכהו מעיכה שלימה עם מה שי
ידלג הדם ועקור מה שנפרד ממנו במקומו והחליפוה בז
בזולתו ויהיה מצבתך לאבר בעת הזה כפי הראוי והוא
שהפה יהיה יותר שפל מההתחלה במשל עד שאם יהיה בפ
במעים השפלים אצל הרחם תציע מצע יגבהו השפלים ו׳
וישפלו העליונים ועל היותר רחוק שיהיה מן הכאב ואחר
תעזבהו ג׳ ימים בענין הזה עד שיחלק הדם ואמנם
הרפואה בפקיקה וזה אמנם אפשר בשריין הגדול יקח ה
הפתילה משער עור הארנבת או קורי העכביש או מוך דק
או בגד פשתן בלוי ואחר תזרה עליו מהרפואות הידועות ח
המונעות הדם ותתחוב שם פתילה כמו שער ארנבת לבדו

וראוי שיקשר קשירה דקה לא יפרד עד שיתדבק
ואפשר הפתילה הנה הטבע ינהיג ענינה בהוצאתה מעט
מעט וידחה אותה או זולת זה אפשר הסגירה בלי פקק הוא
שיגיח הדבר ההוא בפיות ויקשור עליו מבלי העביר והכנ
והבניסו בתוך העורק ושיאחז בכמו רפידה וכל שכן ספוג
ובחתולים חזקי ההדוק וההדוק החזק בהפ הקשירה אשר
יהיה במשיכה כי ההדוק הראשון ראוי שיהיה בקרוב לנה
ואחר ילך ויסור לאחור ויחול ההדוק בהדרגה ופה יהיה
בהפך ודע כי הדוק הרפידות והסעיפים אם יהיו
חלושים ויבא בהם הזק ההדוק והו המשיכה ולא יבא בה
בונת המקום הקשור והוא ההעצר והסגר ולכן ראוי שיד
שידוקדק בענין הזה ואם הדקת הדוק טוב והדקת גם כן
מן הפך להטות הליחה ויקומם משיכת ההדוק הזה
ואפשר ראוי שימריץ בקשירה ובניעה בלתי הכאבה אלא
אם יצטרך אליו תחלה ואחר תרפהו מעט מעט ופעמים
יצטרך שתתפור השסע מן הבשר ותקבץ שפתיו ותחתל
ופעמים יספיק קבוץ השפתים והנחת הרפידות ה
השוכרות לקבוץ וידעתם ואחר יקושרו עליו הרפואות יז
יזורו מדביקות ובכמו האודאג אם יקבץ תחת לחיצתו אצ
אצל התחלתו באצבע אחת הידים ואחר תשים עליו הרפ
הרפואות והרפידות אצל הפה כיד האחרת ואפשר
הסגירה בעלוקה הנה יניע אם בקשירה כוגרת בשתי הפיו
לא הסור לאחוז עד שיקפא הדם וישוב כניירה ואם נדבר
מקרר מאד יעבה הדם ויקפיאהו בפיות לא רסור ואם
ללחיצה מבשר המקום הנה כמו שאם יחוהך בעורק ברו
ברוהב ויעתק אל הצדדים בתחלת הענין ויסגר הבשר ע
עיין מן הצד אשר יזול מכינו וזהלא יהיה אלא בקום ב
בשריי ופעמים רבות יזדמן שיצטרך לחתוך שריג
בקצהו ושיהיה הכנטתו בעומק יותר חזקה ואחר ישים
עליו הרפואות ופעמים רבות יפול דבוק המעבר
מבלי קפיאת הדם ואפשר הסתיכה בצרבת הנקר
ח שברישא הנה יהיה באש נופח אם תגדל הסכנה ויהיה
ברפואות הכוות כמו סיד וזדנגאר ומיני וישריאולא וזרני
וזרגיבים וכמון גם כן וביוצא בהם מהוא יותר חלוש
אם יזורו על המקום וכן קצף הים פעמים רבות יזורו על ה
הנקו ויהדק ויעצו אך הסכנה בזה שהצרב מהירה להעקר
כעצבה ומהפחותה שכהתקוממות מבקעת הרם וסכה פח
פחותה מסכות אחרות ואם נפלה הצרבת תשוב הסכנה
וישוב עוקץ ולכן ראוי שיהיה הכויה בברזל חזק ה
הלבון עד שיפעל צרבת עמוקה עבה לא יקל נפילתה ות
ותפול בזמן ארוך בכמותה יהיה הבשר כבר צמח כי הכויה
ההלושה יניע מכינה צרב חלושה נופלת בפחותה שנסכו
ועם זה הנה תחדש ליחה רבה ותחמם חמום חזק ואפשר
הכויה החזקה ויצר הקרע ויכשהו ויקבצהו וכן ה
הכוים הטובים השוים בהנהגה שיוקח חלבון ביצה ויחו
ויחובר בסיד בלתי מכובה ויתגולל בו שער עור הארנבת
כיוצא בו וישם על המקום ויקשור וכן הטוב הם

המועיל מאד שיוקח כמון וסיד וישם על המקום ויחוזק
וגם יוסיפו עליהם קלקטאר ומיני ויטריאוליש הם מן הכלל
הזה בעלות קויצה עם הכויה והסיד יש לה כויה ואין בה
קביצות יחשב בה והגולד מן הצרבת בכויה שיש לה קביצ
קביצות יותר ארוכת הקיום ויותר כוללת וסחיטת
צואת החמור ועצם צואת החמור הוא מכיה שיחבר אל הכ
הכויה בברזל טיהות דבקות ואפשר הרפואות הע
העוצרות בטיחות דבקות הם כמו אל גוסן רחוץ ועדך מ
מכושל ואמידום ואבק הריחים והשרפים והלבונה וכרא
וכראשינה וגם צמוקי הדר עצמם והצפרדעים מן
זה המין כפי האמור וגם כוכב שאבוש ואפשר
הרפואות העוצרות בנגוב ודבוק כמו אלואין וקליפת לבו
לבונה וכמו חרצני צמוקים שחוקים טוב והעפצי
בשמן וישרפו ואם ישלם עשיתו יכוה בכמו הנמי השרוף
וכרשינה קלויה וחלודת ברזל וזבל היונים וזבל הכוס שר
שרופים וכלתי שרופים ואפר אל צראף בלתי רחוצים כי
הרחוצים הם משער השחים בדבקות והסגונ החדש הטב
השבול בשמן או יין ואחר ישרף והשער השרוף

פרק יח

בתאר רפואתו פשוטות
ומורכבות כמינים רבי
החזקים לבינוע ההזלה
ובכוה שזכר גלינוס ו ג
והגיד ספור טוב ונסתו

אחר זה ונמצא רב התועלת שיוקח קלקטאר עשרים וכלב
ומלבינה דקה ששה עשר אלואין ועלך יבש שכנה וזרניך
ארבעה אל גבסין חזק השחיקה המובן אחר הנפוי בנפה ע
עשרים יעשה בו מזור ירוטה על הפתילו ויעזב על המקום
כי זה בופלא או יוקח סירקא קולא ואלואין ואלום
יכיני ודם הנין וישם על הפתילה ויקושר ואלואין ולבונה
לבדם בשער הארנבת כפי שידעת וגם ספוג שריף
כמו שזכרנו

אחר

יוקח ספוג וסיג עפרת ותותיא
ואלואין או יוקח לבונה
ואלואין וגפרית ויוקח אבק
יזורה ויעשה פתילה בחלבון
ביצה או יוקח קלקטאר עשרים לבונה ואבק שלו שכנה פ
פראשיגה שכנה גבסין שריף שמנה או יוקח קלק
ק קטאר ונחשת שריף וקלקדים וטריאולה צלויה שר
שרופה כשוה וכן הטוב להזלת הדם וכל
שכן כן הראש שיוקח באלואין חלק וחצי
חלק כמותם בגוף הקשה וכה
שביניהם לניף הרך ויסתפק ד
עליהם או דם הנין וסירקא קולא ויולש בחלבון ביצה וי
וישם על שער הארנבת
ויוגהג כפי המקום

המאמר השלישי

בשחינים מאמר כללי בשחינים והם הנגעים ובלטין אולסירא

פרק א׳

השחין יולד מחום ומיצ
ומיציאה שנבקעה
ומצמחים והנה פרוק
החבור בבשר אם יתפשט ויתמגל יקרא שחין ואמנם
יתמגל בסבת שהמזון אשר יפנה אליו ישתנה להפסד
יחלוש האבר ושהוא יחלישהו ויתי אליו ויזול אצלו מותר
המזון השוכן אליו או לאספלניות יתפיחו האבר וירככוהו
בלחותם ודשנותם ומה שיהיה ממין הכנונה דק יקרא
חלודה ובה שיהיה עב יקר חלאה והוא דבר נא נקפא לבן
או נוטה לשחרות או כדורדייא ואמנם תולד החלודה
מהרקיקה שבליחות ומימיותם וחומם ויולד החלאה מהע
מהעב שבליחות והחלודה תרבה בחלודת המורסא וה
והחלודה תצטרך לניב והחלאה למרק והשחינים הנה
יהיו נראים ולפעמים יהיו בעלי עומק והשחין אשר יש לו
עומק לא יבינע אם שיהיה כבר נתקשה הבשר המקיף בו
ויקרא נאצור הוא פשטולא והוא כאבוב ושפופרת נקוב ב
באבר או שלא יתקשה דבר ויקרא מחבוא ממולך נאלח
ואולי אמרו קצתם מחבוא למה שיעבו תחת העור ומחלח
למה שיסתר תחת הבשר אמרו קצתם גם הרחב הנבוב והצ
והצר העמוק הוא נאצור ואין וכוח בשם ואם יהיה הקושי
על השחין מחוץ יקרא שחין שרפי והנאצור הרע הוא
אותו שלא ירגיש ובפי שעור רחקו מן החוש יהיה רעתו ו
ויהיה ממנו שוה ויש ממנו מעוקל ומה שיעבור נקבו בעצ
בעצב יכאיב בחוזק ובכ אם ימושש תחתיתו במכחול
ולפעמים תכבד פעולות האבר ההוא ותהיה לחותו דקה ו
דקיקה כמו שיהיה מהעובר בעצמו ואם יגיע אל הקשורי
יולד קרוב מאותם אך הכאב בעצמו וקשוריו אולי לא ינדל
ולחות מה שיעבור בעצם יותר רקיקה ויותר נוטה אל כ
כרכבות והעובר אל הוריד והשריון הנה פעמים רבות
יצא ממנו מן הדורדי ופעמים יצא ממנו אם יהיה מגיע אל
הורי דם ריב נקי או אל השריין דם צהוב עם הזלה ושתיתה
והעובר אל הכש יזול ממנו לחו דבקה עבה עבורה ופעמי
רבות יהיה לנאצור אחד פיות רבות יסופק ענינם ולא נ
נודע והאם הם לנאצור אחד פיות רבות או יותר ויוצק בק
בקצת הפיות לחות בעל עצב ואם יהיה הנאצור אחד
יצא מן הפיות האחרות בכראה אחד והנאצור המתחלף יה
יהיה אדום או לבן או שחור וזולת זה והשחינים יתחלפו
מינים מן מתחלקים ויאמר שיש מהשחינים מה שהוא מכא
כאיב ויש ממנו מה שהוא נעדר הכאב ויש ממנו שהוא
פעלה מורסא ויש ממנו שהוא נעדר המורסא ויש ממנו
נקי ובלתי נקי והבלתי נקי אם נטפח כלומר יש בו ליחה ר
רבה ולחות מותרי ואם לא יהיה רע וממנו מזוהם
וממנו בלתי מזוהם ומהשחינים יש מתעפש והדברים
היותר מזיקים הרוח הדרומי והאויר הלח עם חומו ויש
ממנו מתאכל ויש ממנו
מתרחב וממנו תפוח אם קר ואם חם והתפיחה מן השחינ
השחינים המחייבים בנפילת השער וממה שגלוה אליהם
וגם יהיה מהשחינים שהם מטפיחים ומדייתים יתדיית מהם
חלודה כרכומית חמה ולפעמים יהיה חומם כמים חמים
שורפים למה שיש סביבותיו והוא רע וממית ומהם קשים ל
להבריא והמתעפש בלתי מתאכל ואעפ שיהיו שניהם
מתרחבים ולפעמים יהיה המאכל יאכל מה שיתחבר
בו לחדותו מבלי עפוש ואין קדחת כלל אלא למתרחב הם
והמעופש ירבה עמו הקדחת או לא תפרד ממנו וגלינום
יקרא לכמו אלו האש הפרסי והגמלה המתרחבת שאין ש
שחין כתאכל ומאחר השחין מותר השחין מתאכל ואחר
השחין מתעפש מורכב משחין ומחלי עפוש ולכל אחד מ
מהם ענין והשחינים הקשים הלקוחים להוריק
ולהשחיר רעים והשחינים הקרים תפוחים לבנים ירגיעו
ברפואות המחממות והחמים הנוטים לאודם ירגיעו בקור
והשחינים הרעים אם יתחבר להם מראה בלתי מראה ה
הגוף רע כלומר העפרתיי או כרכומי ולכן הוא מומת על
הפסד מזג הכבד והפסד הדם אשר יבא אל השחין ויקשה ה
ההבראה והשחינים הרעים אשר שרשם חם
ועמהם חכוך ומותרם חריף ואשר שרשם רחב לבן מעט
החכוך ומזגם קר והשחינים המתילדים אחרית הח
החליים רעים כי הטבע ידחה אליהם שאר הפסד העצלים
והשחיני המשירי השער ממה שילוה אליהם רעים והאותו
היותר משובחים המורים על שלום השחינים והחבורות
ממה שיהיה אחריתם אל המגלא ונאמר באותות המות
הכהירה אם יהיה באדם מורסות ושחינים רבים וימ שכ
שכלו ימות והשחינים הרעים הנה יהיה סבתם חב
חבורה פוגעת ליחות רבות רעות מן הגוף או הנהגה מפס
מפסדת . וגם יהיו נמשכים אחר צמחים רעים שיה
שיהיה מהם מהירו להשחנה אחר העלות הצמחים ויורה
על רוע השחין התרחבותו התפשטותו והפסידו מה שהוא
סביבותיו ויקשה הבראתו בעצמו עם ההבראה הנכונה לה
והמשובח שבאותותיו המורים על שלום השחינים
והמורסות שיבא באחריתם המוגלא יהיה ברפואה פותחת
או מפעלת הטבע כי זה פעלת הטבע על המנהג הטבעי ו
ושתולד המוגלא לכשול הטבעי ולא יתחבר בו כי נתעב
מן המקרים שבשחינים הרעים וכל שכן המוגלא המקוצ
הלבנה השוה אשר הגיע לשלימות בשול ולא יתחבר בה
באשה כי אין עפוש בה ואולי לא תמנע מבאשה מעט כי
המוגלא תתחדש בעזר מחם הטבעי ואחר נכרי וכבר
אמרנו במוגלא במקום אחר ואמנם השחין אשר
יחדש כויצה והשחין המתעפש והסרטני והחזריי והכד
והכדדוניי והמתאכל ומה שהולך כמשפטם לא יולד מהם
מוגלא אבל כשיולד בשחין מוגלא ומורסא הנה אות
טוב לא יפוחד עמו הכויצ וערבו שכל וכיוצ בו ואם יהי
במקום יחייב זה כמו האברים האחרונים והקדמיים אלא
אם יהיה דבר גדול עובר הגבול ואם תסתר המורסא כפ
בפתע וישוב ולא תשוב במוגלא או כיוצא בה והנה יהיה
שכן לאברים העצביים כשחינים האחוריים שדם בשכונת
השדרה והחוט והשחינים הנופלים במוקדם פחד הירך וה
והארכובה הנה גם בעצלים העצביים אשר בהם יהנך ה

הכויצה וערבוב השכל ואם יפול באכרי׳ העורקיים ורובם
בקרם חלל הגוף יפוחד אם שלשול דם שיפול בחצי השפ
השפל מן החלל וכן יפוחד ממנו ערבוב שכל או יפוחד ש
שיפול בעלת הצד משתחנת אחר זה או רקיקת דם אם
יפול בחצי העליון ממנו וכבר ידעת ענין ההתמגלות בח
בחזה מן הספר השלישי וגם יפוחד בו גם כן ערבוב השכ
השכל ומן האותות הטובים לשחינים היותר טובים המזג
ופחות לחות מותריי עם מציאות הדם הטוב בהם ואמנם
רוב הלחות או היובש הוא מאוחר לקבל התקון בשחיני׳
וגם כי הלחים כמו הנערים פחות מהזקנים והיובש בזקנים
וכש׳ אם יהיה המזג השרשיי יבש נעדר הדם הנקי והמקרי
רטוב ותפוח כמו שיש בזקנים גב׳ ולכן גב׳ יהיה לבעלי הק
השקוי שיקשה רפואת שחיניהם ולמעוברות גב׳ להעצר מ
מותריהן והעצר כדותן ואמנם הזקנים לא יבריאו שח
שחיניהם לזה והסכה מעוט דמם הטוב ולפעמים
יבריא ואחר יחזור כי אמנם יצמח בו הבשר קודם הנקוי ו
וכשיעצר בו מותר בלתי נקי ראוי מזה שיפסיד החבור הם
המתחדש קיים והנה יחשב שהנאצור יבריא שיקרה לו ענ
ענין נגוב ויחזיק היובש ויתדמה שהוא הבריא שעינו ד
דומה להבראה כמו שנזכירהו ואחר יהרס כפחות שבת
שבתנועות הזעזוע ושעול ונגיפה ורוע שכיבה וזולת זה
ויש מהשחינים שיצמח בהם בשר נוסף והוא מה שימהר ל
להצמיח בשר בו קודם הנקוי ואחרים שלא יצמח
בהם הבשר אלא אחר הנקוי ואם יארך הזמן בשחין
ויתאכל ויתעפש ויסור מעמקו דבר רב הנה לא יפול הבר
הבראתם אלא על דרך עומק וכש׳ אם יהיה נושן שנשאר
שנה וכיוצא כה או שיהיה מתקרע והתחיל להקרע רל׳ הנ
הנאצור והנושן אין צד מבלי הוצאת עצם מעצמות השב
השבנים אליו והשחינים השחוריים אין להם רפואה אלא
אם יוקח מהם כל ההפס׳ שהפסידו בבשר ותגיע אל הבשר
והעצם הבריאים והסכות אשר יקרו יפסידו השחינים הם
הם חולשת האבר שיקבל הליחה ורוע מזג האבר ורוע מה
שיבואהו מן הדם אם באכותו ואם בבמותו אם באכותו הנ׳
רובו לרוע מזג הכבד ויהיה המראה בו ללוכן עפרתיי או כ
ברכמות או לטחול ויהיה המראה לשחרו וישתנה ויתרפא
ויהיה עמו רוע כל הליחות בגוף וכמו זה עם שהוא לא יק
יקובל ממנו תועלת שישוב בשר הנה גם יקבל הזק בו
למה שישתנה אליו מן המותרות והלכלוך או בבמותו שיו
שיוסיף או שיחסר שלא ימצא עמו מה שיצמיח בשר השח
השחין ויהיה השחין נגוב נקי מאד ימהר להעלות גלידה ל
לא יתמגל ולא יודע אם יהיה הגוף נקי מעט הד׳ או להקרע
אשר יקרה בכותליו וגדרותיו או לאכול העורקים אשר י
יבואוהו או להפסד מה שגלוה אליו מן העצמות או להפסי
להפסידם האחרים כמו הדעיכה והירוקות והשחרות א
לאבר רע המזג שכן אליו והשחינים הקשים להתרפאת וכ
וכיוצא בהם הם ממיתים הנערים לא יסבלו חוזק כאבם וי
ויקשה רפואתם לקשיים

פרק ב

בכלל רפואת השחינים
דע כי כל השחינים

צריכים לנגוב מלבד ההווה מרצוץ העצלים ורסוקם כי א
אלו יצטרכו שתרפה ותרטיב מה שיצטרך מהשחינים בג
בגובר שבעגינים לנגוב הנהגתם גם יצטרך לענינים אח
אחרים מנקוי ומרוק וזולת זה לענינים ישינו השחינים בל
בלתי עצם השחינים וכל עוד שיהיה השחין יותר גדול ויו
ויותר עמוק יצטרך לנגוב יותר חזק ואל חבור שפתיו יותר
בתכלית החקירה ולפעמים יצטרך לתפירה ולחקור
מעניני הצורך עד התכלית בזה וכיוצא בו במה שאמרנוהו
בשער החבורות ודע כי השחינים לפעמים יצטרכו
ברפואתם לעשיית רפואות מהם נוזלות נוקבות שוקעות
מוריקות ומעמיקות ואז על כל פנים הם צריכים אז אספלנ
אספלנית וכיוצא בהם וראוי שיהיה לח החיצון נגוב מ
מבפנים וכש׳ הנאצורים וראוי שיהיה יובש בהם יגביר לח
לחות גרמם החזק וגם יצטרך שתערב רפואת׳ במה שיזול
שיהיה דבקה ומדביקה ודע זה גם בהם ודע כי הש
השחינים יצטרכו אל לחויות והקשירה לפנים שלשה
אחד מהם להזילם הלכלוך וראוי שיהיה בו כח הדוק קשיר
קשירתו על אחרית השחין והרפה בהדוק אצל הפה להטיב
עסויו והשני לשמור הרפואה המדביקה על השחין ולא
יצטרך להדוק חזק והשלישי לדבוק השפתים וראוי ש
שלא יהיה הקשירה בו רפה אצל השפתים אבל אחיזה
נכונה ואין ראוי להמריץ בקשירה המרצה שיעלה מורסא
וראוי שיהיה מכוון למנוע המורסא ואי אפשר עם המורסא
שירפא השחין ואם לא אפשר לך שתמנע המורסא ויתרא׳
השתדל המורסא ורפאה אי זה מורסא שתהיה עם שמירה
ליבש השחין עד שתגמור מרפואת המורסא ואז יפנה לשמ
לשמירת השחין לבד וכן אם יפסד מה שהוא סביב השחין
וישחיר תרפא בשרט ובהוצאת הדם או במדביקים ואחר ת
תשקוד בו ספוג יבש ואחר רפואות מנגבו ואם יורק השחין
או אשר תמצא השחין פשוט אז ראוי שתעיין תחלת הדבר
האם ישפך אל השחין מן הגוף כבר או לא ישפך אבל כבר
נפסק ואם לא ישפך אליו תכוין בו ברפואה עצמה ואם
ישפך אליו דבר אז תעשה בכניעת מה שנשפ אליו מהקזה
ושלשול וקיא כי הקיא יקובל בו תועלת גב׳ בזה כבר העי
העיד בו אבוקרט וכשיהיה בשחינים פסולת עצמות וקר
וקרומיות וזולת זה לא תמהר במשיכתם אך עשה מה שא
שאמרנוהו בשאר העצמות ותחלת מה שראוי להנהיגו מן
השחין הוא ההרחבה ברפואותיו ואחר הנקוי ברפואותיו
ואחר צמיחת הבשר וההבראה ואם תמצא השחין שנה וג
ונקי אין עומק לו אז תבריא לבד במה שאין עקיצה לו
ואמנם המזוהם אין צד מבלי מרוק עקיצה ובתחלת מה ש
שירפא יצטרך אל עקיצה כי החוש לא ירגיש בו ואחר יד
ידריג אל מה שהוא פחות עוקץ עד שיורגש עם צמיחת ה
הבשר והזהר בכל זה שלא יכאיב כפי יכלתך וכל שכן אם
יהיה שם חום והתלהבות וראוי שנאחוז הסבות המונעות
ההבראה והם הסבות אשר ספרנום וזכרנום אשר יטו הש
השחין אל רוע כי אם לא

תרפאם תחלה לא תפנה לרפואת השחין כמו שראוי גם ה
אי אפשר לך ופעמים מה שיתקן מזג האבר יספיק לתקן
השחין ופעמים רבות יהיה השחין תפוח יצמח עליו בשר
רע הוא בעצמו נוטה לאודם וחום ותרפא ברפואות מק
מקררות הבשר המקיף בו כמו סחיטת ענבי השועל בטין
ארמיני וחומץ והרטיות הצנדליות והכמפוריות מקוררות
בשלג ולא יסור מהלוך והבריא השחין הצר והשחין ה
המכאיב חזק כאב ראוי שתעשה בו תחלה השקט הכאב
וזה במורפים אשר ידעתם בלא ספק ואעפ שיהיה כנגד
לשחין כי אנחנו אם לא נשקיט הכאב לא יזדמן לנו לרפ
לרפואה ואם נשקיט נשיג והשחין המזוהם יצטרך
שתנקה והוא אותו שיזול לחותו מה שיזול מכנו ירבה ו
ולפעמים ינוקה ברחיצה ולפעמים ינוקה באבק כזור י
זורה ובאספלניות ואם לא ינוקה אי אפשר שיפנעהו רפ
רפואה פזוקקת אל גרמו וכש המזורים וראוי שינקה ואחר
זה יצמח הבשר והמנקה יש בו מרוק יותר כי הם
המצמיח הבשר מרוקו מעט ולפעמים יצמיח בשר רע
יצטרך שיאכל ברפואה חדה וירטה מחוץ למקררים ואחר
יעקרו ויעקר הצרבת בהם ואחר תרפא מזה דרך רפואותיו
ולנאצורים גם כי נצטרך להסיר שריפתם ואחר נרפא ור
ורפואה אחת תהיה בפי קצת הגופים ותצמיח הבשר ותהי
בפי קצתם מאכלת חזקת המרוק אם יהיה זה הנוף רך מ
מאד ובפי קצתם בלתי ממרק ולא מצמיח הבשר ולכן יצ
יצטרך לרפואה מורכבת או שתחזק אם בשבירת מזגו או
בעוצם שכניותו או להצטרף רפואה אחרת אליה שיהיה ב
בה נגוב וכרוך ובגוף אחר יהיה בהקש אליו אוכלת שי
שיחוסר ממשקלה או שיוסיף בשכנה או שיצרף אליה ק
קצת הרפואות הקובצות והנכון שבשחינים שי
שיחוזקו רפואותיו מה שיקשה מן הבריאות ומן הראוי שי
שיעזוב הרפואה על השחין ג ימים ואחר תוסר כי הוא אם
ירפא לא יפעל פעולה וראוי שירוחק השמן מהשחינים י
ואם אי אפשר בלתו אז שמן קקיון ושמן הדם ושמן מצטכי
ואם לא הנה ראוי שתנהיג לאט בכרגיש מן האברים הנ
הנישאים אותו ונזהר מהכאיבו ברפואה חזקה ו
ואבנם המעט החוש לא תזדל ממנו כי הרפואה הנכונה
והפנימי והנכבד והמסוכן והרב התועלת והמקבל לפגעי
בדר ממין המרגיש ומשפטם והפכם מפי בלתי מרגיש או
חלוש ההרגש ולסבה הזאת לא יסבלו השחינים הפנימיים
כמו זנגאר וכיוצא בו וכש לשתות ויצטרך אל טחים
בדבקות יותר כמו דרגגן וגומא ואשר יחקן בהם צריכי
שיהיו בין שני הענינים ומן הנכון ברפואות השחינים י
שישקטו אבריהם ולא יתנו עעו בחלת הענין הנועה ר
דקיקה פחות כי היא רבת ההזק משיתנועע אחר התחלה
תנועה כבדה וכש בגוף רעה ליחות וראוי ש
שישטר בשחין מליפול שכונת דבוק בין שני אברים שב
שכנים כמו הדבוק אשר יפול בין העפעף והעין ובין שני
העפעעים ובין שתי האצבעות והמחילות והמחבואות
מהירי השכנו אל הנאצורים והשחינים השכנים לש
לשחינים והורידים הגדולים יוביל אל כורסא כה שהוא
בשכינתו מבשר רפה והאורבים ואחרי האזנים כמו ב
שיוביל הנרב וכיוצא בו נמה שזכרנוהו ולאוהה העלה ה
בעצמה וכש אם יהיה הגוף רע מלא מותרות ועת יחזק
הכאב ויוביל אל שחין אז ראוי שתרפא זה בנקוי הגוף וב
ובמה שנאמר בשערו וכל עוד שלא תתנקה המורסא לא ת
תקוה לרפואתה ויצטרך בכמו זה שישמור השחין מהיזק
בְּסַלִיקוֹן וכיוצא בו אם יהיה הגוף נקי ויושם ביניהם ובין
האבר מחיצה מונעת מהוביל ההזק אל השחין בכל ענין
וראוי שיקובל בצוה כוללת ולהזהר כראוי לכל יקל אם יה
יהיה מה שירפא בו השחין נאות או בלתי נאות והנאות
שאם לא יועיל מיד שלא יתחבר בו הזק
והבלתי נאות אם שיהיה התחלפותו בשהוא יותר חלוש
ויורה עליו תוספת מה שהוא הפך הנופל ממנו מנגוב או נ
נקוי או זולת זה מבלי הפסד אחר ואז ראוי שיוסיף בכחו
ואם שיהיה התחלפותו לפנים אחרים כמו שאם יחמם יות
יותר על מה שיצטרך אליו ויתחדש אודם והתלהבות ואז
יצטרך שיחסר מכחו ותחסר מהתלהבותו מיד ממשיחה ב
באספלנית מקררת ואם יטה אל שחרות ודעיבה אז ת
תדע שהוא מקרר או אינו מחממו השעור הצריך אליו ואז
יצריך שתוסיף בחזק הקובצים והמנגדים כבלושטיאש וע
ועפצים וכיוצא בהם ויצטרך שיושג נגובם במה שנזכיר
לך או אבולו או העבקתו כמו שנבאר ונצטרך שנשבר כח
רעתו זפעמים רבות לא תאות הרפואה כי המזג מן הע
העלול מופלג בשעור מה שיצטרך שתהיה הרפואה חזקה
בה בהפך זה השעור עד שישיבהו למזגו או חלוש בענין
האותו

פרק ג

ברפואת השחינים החלו
החלודיים יצטרך שנעשח
בהם הרפואות המנגבות ל
לנקות החלודה ואחר ישתדל בצמיחת הבשר ואם יהיו ת
תפוחים אז תעשה עליהם רפואות להצמיח עטק ועפושם
לחולשת נשמי אותם השחינים אכל ראוי שינגבו תחלה
ואחר תעשה הרפואה ואם עשית הרפואה ולא תמצא ה
הלחות יחסר או שתראה אותה נוספת אז תדע שהרפואה ב
כפי זה הנוף איננה מנגבת ותוסיף בחזקה ונגובה ותעזרה
במרוק המועט בדבש במשל ורפואות קובצות כמו בלוש
בלושטיאש ואלום ומעט מכח השמן ושים השמן שיהיה
בו נגוב ואם ראית השחי כבר הפליג גב בנגו אז תחס בין
הכח כלו הל הנגוב והמרוק והקכיצה ושמור המחשבה
והמצוה הזאת ברפואות המצמיחות לבשר בשחינים ולא
יטעך דבר והוא שתהיה הרפואה יותר ממרקת ממה שראוי
בתחלת האבר וישנה בשריותו אל לחות נזולת כפי שהיא
חלודיית ותוסיף בכח המרוק וכמו הרפואה הזאת תשים
השחין יותר עמוק ויותר הם שידמה לבעל המורס ותקרע
השפה ויחוש העלול בעקיצה נראת ודע כי הרפואות ה
המנגבות השחינים יש בהם מה שהוא חזק החמום כמו פ
פרשינה וזפת ויהיה זה שתשוה אחד מהם באחד וכפי הקב
הקבלת מזג מן המזגיים הפרטיים והרפואות הנכונות לחו
לחדה הם אלו הרפואות המנגבות כמו אלום ועפצים ו
וקלפת רמון וקלפת לבונה וליטרניר וקמח שעורים וקמח
קלי ופרחי כשכש אדום ועלי עץ אל נעוץ ואם ירטה בעלי
אגוז טרי ואנוזיו ירטה בו כמו שהוא או ביין מבושל ויועיל
מאד וינגב הלחויות בכלי הזק אספלנית טובה יוקח
ליטרניר וישוקה פעם בחומץ ופעם בשמן זית עד שיתלבן
ואחר יוקח ברזל ונחשת שרוף וערוק

זעפצים ובלשטיאש ודם תנין ואלום ואקליפיא מכסף ח
חלקים שוים ישחק היטב ויהיה כ׳כל אחד ששית חלק מ
כהשניגות מן הליטרגיר ותערב הכל ותעשה גב׳ רפואות
זכרנום ברקיה ופעמי׳ רבות יצטרך לרחיצת החלודה
בדברים הנזולים כמו שנזכירם בשחינים השוקעים
העמוקים ומהם מי הים ואמנם מי אלום ירחצו וירטיבו
וינגבו וכל הרפואות האלה הנז׳כרו׳ עהה יזיקו אם יהיה עם
השחין כורסא ודמים המבושל בהם ספרי הנה הוא ה
טוב לננוב ובשול מירבולנש בלירסיש ואטליסים ובשול
אזרדכת וערלי אל סדר טוב בזה גם כן

פרק ד

כרפואות השחינים המ
המזוהמים המלובלכים
ראוי שיעשו בהם הרפואות
הכמרקות ויתחיל בהתחלה בבה שהוא חזק העקיצה כפי
האמור בכלל העקרי ואחר תדריג בכמו קרסיא וא
וריכטולוגיאה עם דבש ומעט חומץ וגם עיך אל בכם
בכבוהו שמן ורדי׳ או שומן החלב וגם שרש לילי עם דב
דבש וגם קמח ברשינה ועשב אפופונק ומן המורכבים
אספלנית הנדית והאספלניות הירוקות כלם הזגנריות וה
והפשוטות והמעורבות בארמוניאק וביוצא בהם
והאספלניות הלקוחות בקמח כרסינה ואספלנית המלח
והעוגה השחורה והעוגה הירוקה והידועה בקיטרא נא
נאגם והרפואות הנ׳ננגבו׳ יוקח שמרי שמן זית ודבש ואלו׳
תימני חלקים שוים ויוקח סרושא וגעדה בשוה ואם
ירזק הלבלוך אז יוקח פראסי עם דבש ומן התחבושות ה
הטובים זתים כלוחים וגם יפול הצורך פה גם כן לעשיית
מה שירחוץ בו ההזלות כפי מה שנאמר בשער העמוקים
וכלם מזיקים אם יהיה שם מורסא

פרק ה

ברפואת השחינים
העמוקים השוקעים
והמחזילות והמכויאות

אלו יצטרכו ברפואתם למלאתם בשר ולא יהיה זה עם ש
שפע מזון ודם ויצטרך בזה לרפואות חזקות הנגוב ודנק
זדנקוי יחד וראוי שיהיה הנחתם הנחה לא יעצור בו
חלודה אבל תזול ואם מצאת המקום יזדמן שיהיה בו שרש
הריוח מן השחין למעלה ופיותיו למטה וזה הנקרן אבל אם
ראית בהפך זה הנה יהיה אפשר לאדם שישנה הנחת הע
העומק במה שיטרידהו ממצבה בלתי טבעית יפעל ואם
לא אפשר אז אין צד מבלי שסוע השחין עד שרשו שסוע
בתכלית שלא ישאר מסתור ויתחדש מקום הזלה ומעבר ב
בשרשו בלתי פיהו תדדשהו במלאכת היד ויעויין בזה ענ
ענין האבר האם יתחדש סכנה מזה ואם פעלת זה
הקשור השחין בקשירה מתחלת בפה מנעת עד השרש אש
אשר גליתו בהתחלה בהפך זה ותשים הקשירה החזקה בצ
בצד העליון בשני פנים יחד ואין ראוי שתכריזין בקשירה
להכאיב בעל המורסא׳ ואם אי אפשר לך השסוע תעשה
הרחיצה וחכנים הפתילות דמצמיחות הבשר והנקות א
אשר לא יבטל נקוים לצמיחתם לחזק שני ענינים בהם ו
והנה אחנו נסינו אספלניות אל רסל והוא הדקלית ו

ומצאנוה טובה ונמרצת תצליח ברפואתה והקנטוריון אם
אם ימלא השחין ממנו טוב מאד ואחריו ספקוטון ואחרי׳
אירסא ואחריו קמח כרסינה וזמחבואות והמחלות אם
לא יושגו לא יתדבק העור בהם דבוק טוב ולכן אפשר
שיגנב העור לדבק דבוק ידמה הבריא והשחינים העמוקים
והמחבואות והמחלות לא יגקו הרפואות נקוי נמרץ ולא
יצמח בהם הבשר אלא אם תורק בהם דברים נזולים במו
במורקים או שיתחבר בו פתילות וכש׳ אם לא יתכנהו כת
בתכונה יספיק בנקויה המצבה והאבר ומן הקשירה אשר
בארנו והדבש הוא מן הרחיצות וכש׳ מזוג ביין ומן מי אפר
רחיצה חזקה לא יסבלהו מעט הלכלוך מן השחינים ומי ה
הים קרוב מזה כי הם ירחצו וינגבו והמים האלומיים רח
רחיצתם גופלת בזה יכינע למה שיזול אל האבר ואם
יהיה לא יאות דבר מזה ולא היין ואלו השחיני׳ ראוי שיונח
אליהם חזקת ה פואות בקשירה בגד טוח וכמה שיצטרך
אליו האבר בתקון מזגו ויצטרך אליו לקומם האספלניות
אשר יעשו בפנים שיהיה על פי השחין בגד אחד רטוי במה
שראוי מן הרטיה הזאת והאות שהוא נתדבק מעוט מה ש
שיזול ונמיכות החלקים השפלים ולפעמים יסחטו מנגו
בקשירה והזק הרפואה ללחויות רבות בבת אחת ואחר ית
יתננבו ויתדבק

פרק ו

ברפואת תולעת השחינים
מן הדברים המועילים לרו
סחיטת פודנג נהרי ורפואות
זכרנום בשער תולעת האזן בספר השלישי

פרק ז

בצמיחת הבשר בשחינים
וראוי שלא תצמיח הבשר
עד שינקה או ימשך אליו המ

המזון אם ימעט ושלא יניע אליו ואם ינוקה אז תרחיק כל
עוקץ וממרק בבח איך שיהיה השחין ובאיזה מקום שיה
וראוי שישמר בעשיית הרפואות בשחינים הרעים הבשר ה
המצוה הזאת הנזברת ממה שיתראה כיתרון לחות בו או
יתרון נגוב ויעשה אז מה שאמרנוהו בשער השחינים החל
החלודים לא מצד שתשאר השחין רטוב או ישוב נגוב חז
חזק הנגוב אבל מצד הבשר אשר יצמח אם יהיה חזק הל
הלחות או מעט הנגוב וממה שימעיט נגובו הזלתו ותוספת
בשבינו ושעותו אם יהיה אספלנית וממה שיוסי׳ בו בנגובו
שיתעבה וישוב גם וימעט שמנו ורוב השמנים או שנוסף
בו כמו הדבש וצמיחת הבשר באספלנית יותר נאות ויותר
מאוחר ובמזור האבקי׳ יותר כבדולפעמים יקשו הבשר
והנה מן הנכון שישובר המזור ויחוס׳ כחו באספלניות וב
ובין וכש׳ הקובץ רפואה טובה לכל השחינים רוח
רוחצת ומנגבת ומנקה וכבר זכרנ׳ הרפואות המצמיחות
הבשר בשער החבורות ובראוי שנזכיר הטובים שבהם פה
דבר מה שהוא יותר נכון ב מקום הזה והוא כחול שרוף ום
וסרקא קולא ודבק דגים הנקרא גלוט ואל חלזון השרוף
השחוק ובראנגאסף הלוף וספרי וכל שכן ללכלוך ונעדה
חזקה מאד וסנטוריא בתכלית וזכובית שרופה נפלאת ל
לגנגם ולהכריאם

פרק ח

ברפואת השחינים המתאכלים בלתי מתעפשים העקר הכללי

ברפואות המתאכלים והרעים שינוקה הגוף או האבר ואם יהיה הגוף מנוקה בקרני המציצה ושלוח העלוקו ותחליף מזנו ברטיות ותקון המזון מכלי אחור ומכלי דחיה כי הד הדחיה בזה ממה שיוסיף ברעתם ולפעמים יצטרך רו רוחב האכול לחתך האבר ויועיל למתאכלים שאין ע עמהם עפוש היציקה במים הקרים ומי הדם ומי ורדים ומי משה הרועה והיין הקובץ אם לא יהיה חם וחומץ מזוג במי ורדים ומים פשוטים רבים אם יהיה חום וכיוצא בזה מן ה המיזות המקרדים המגנבים ואם יהיה שם עפוש אז מי הים וזולת זה ממה שנאמר בשער העפוש ואחר זה השוב שברפואתם עשיית הקוביצים המגנבים והמקרדים כמו קל קלפת רמון ועדשים ועלי הדם ועלי מצטבי וזרע מרובי וקוץ מצרי וגרגרי הדם ויציקות שיהיה בהם אלו ויחזק כ כמו אלו בטעם מי אלום וכיוצא בו וכן הרטיה בעלי אסיט אסיטושא ועגפיו מורתח ביין או הרטיה בטין ארביני מ מולש בחומץ וסבנבין ביין או דלעת יבשה שרופה או לשון השה עם קמח קלי

פרק ט

ברפואת השחינים המתעפשים והרעים אלו השחינים הרעים שרש רפ

רפואתם נקוי הגוף או האבר עצמו אם לא יהיה נקי במה ש שינקהו וזה בקרני המציצה והעלוקה ברטיות המתקנות המזג כפי מה שזכרנו פעמים להשכת המזון ואין ראוי שתתרשל ברפואתם כי אחריתם יוסיף רוע וראוי שיבנע מהם החמות וממה שישקיטם גושקיאמי בלילי ובמו אלו השחינים גם כן אם יפליגו בהפסד לפעמים יצטרכו לש לשרשם בכויה באש או ברפואה החדה או בחתך שלא יש ישאר אלא הבריא הידוע בטוב דמו או מראהו והעצם ה הלבן הנקי והרפואה החדה לוקחת כל החלל ויוציאה ויוש דיושג הבאבתה בשומן החלב יונח עליו הנחה אחר הנחה הנה זה ואם לא יהיה נאצור ולא מקורעת הנה הוא רע ומגונה ולפעמים יצטרך לחתך האבר להמלט מע מעפושו והיציקות אשר הם נאותות להם כמו מי הים והם והמיזות הנזכרות בשער הנאצור ואלו השחינים וזולתם ראוי שאם תעשה עליהם הרפואות שתעזוב ימים לא יותרו והרפואות אשר ראוי שיעשו בזה כמו קמח כרסינה עם מעט מאלום או בשר הדג המלוח היבש עם מעט מלב הלחם ואריסטולוגיאה ושרש כרוב ושרש סילקא ושרש ק קשואי החמור וזרע פשתן שחוק בקלקדים או שדרגיאה כ צמוקים שתי אוקיות בדבש או עלי תאנה או נטרי וכמ וכמון וקמח עם דבש או רטיה בבצל העכבר מבושל בדב בדבש או כרוב בדבש או דלעת יבשה שרופה ועלי זתים לחים מורכב יוקח אריסטולוגיאה סחיטת עלי אפרסקין חלק חלק וירדיט חצי חלק ילקח מכנו טיחה במ במים במעמד הדבש ולפעמים יצטרך לחזקו בסחיטת קשואי החמור ואל סורי ותשים עליו בגד נגוב וגם א

אריסטולוגיאה ועפצים ושמן זית בשוה ילקח מזה טיחה לשחין וסביבותיה וסיד וטריאולה חלק חלק זרניך חלק אל סורי יב קלקטר וטריאולא ד ילקח מזה טיחה יבוש בחומץ חזק חצי קוטולי עד שיבלה החומץ ואחר יוקח ממיצו כמ כמבחול ויטחו בו השחין וגם יוקח קלקטאר ויטריאול מ מכל אחד עשרים קליפת ברזל יב עפצים נקובים מא או יוקח מלח חלק אלום שרוף וקליפת נחשת שרוף חצי חלק

אספלנית טובה סירקא קולא נחשת שרוף ועפצי וזנגאר מא אחד אחד אריסטולוגיאה אחד יחובר בדבר מן עלך אלבטם כדי שיהיו הרפואו דבקיות ויעשה אחר נקוי השחינים רפואה בתכלית מנוסה ויטריאולא אד אדומה בד סיד יו גרגרים קלפת רמון יו לבונה ועפצים מ מא לב דונג שמן ישן קוטולי אחרת טובה סג ע עפרת שרוף בגפרית נחשת שרוף סרושא מעפרת לבונה ליטרגיר מירא ארמוניאק אקליפיא מצטבי אפופונק שגים חלב כליות בקד פרשינא עלך אל נבאט שמן הדם שלשה ימם מה שראוי להכם בחומץ שעור מה שיגלש בו ויכם בו וישחק ויחובר ויועג רפואה מצלחת חברה גלינוס וזולתו יוקח נשירת הנחשת זנגאר מחוכך מא אוקיא דונג חצי ליטרא סעתאר לארקין אוקיא וחצי ילקח מזה אספל אספלנית כמשפטה שיכם מה שראוי להכם וישחק מה שר שראוי לשחק ותוסיף מהדונג כפי הצורך ויאהב ש שיעורב בהם שמן עוצר ודבר גלינוס בזה דבר ארוך

ואם יהיו השחינים האלו על דרך ההבראה יעשה בהם רפ רפואות קראסים שרוף ורפואת אנדרון ודלעת יבשה שר שרופה או צמר מזוהם שרוף או רטיה עלי ספריש או עלי דלב שרוף

פרק י

ברפואת השחינים הקשים להבראת ואל כי דוניא דע כי השחיני הקשים להבראת

במוחלט מתעכלים ובלתי מתעפשים כמו שיהיה הכולל ב בלתי מיוחד הנה הם מתרחבים ואלו לא יהיה עמהם הת התרחבות ויעמד על ענינו זמן ואלו זולת הנאצורים גב אין ראוי שיהיו שרופים ובכלל המתעפשי והמתעכלים והנאצורים הם מכלל הקשי להבראות מכלי הפוך הגזרה ואמנם אל כידוניא הם אותם שהם בתכלית בהפסד והר והרוחק בהבראה והעקר הכללי ברפואת אלו השחינים שאם יהיה שם רוע כזג תתקן או רוע הדם ואז תשים המזון מה שיולד דם טוב מנגד לזה או מעושו וכביו ותרח ותרחיב במזון הטו ואם תהיה הסבה תפיחה ולכלוך אז רפואתם רפואת התפיבה והלכלוך ואם תהיה הסבה נגוב כופלג לא שב נאצור עדין ואז תרפא בהרטבה שוה ומן הטוב בזה שתזיעהו במים חמים עד שיזיע האבר ויתאדם וינפח ואחר תחדל לא תעבוד השעור הזה כי אתה תמ תמשוך ליחה רבה אל האבר ושים הרפואה אחר זה פחות נגוב ולפעמים יועיל הנחת הבנד טבול במים פושרים ולפעמים לחכוך השחין והבראתו וזה בעסויו ועשיית האספלניות החדות הזפתיות ואם הסבה רוע ענין מקרה יקרה למה שיקוף בו מן הבשר ירפא כמה שיד שידעתו מן השרש והוצאת דם וההשבה למגנבים ואם

תהיה הסבה דליה מן הדליות תהריחב תחתכה והזיל דמה
או תשליף עודקים והנה רבים ינוחו בזה אך אם יהיה שם
מלוי הקיז והזיל מהם דם בפי יכלתך פן יקרה כקרנך אל ה
הדליה מה שהוא יותר רע מן השחין הראשון ואחר תתרפ
חבורה אשר תקרא הדליה שם ואחר השחין הקשה ואם
תהיה הסבה חולשת אבר וזה בסבת רוע מזג לא כאשר יז
יזדמן אבל רוע מזג מופלג רחוק מן השוני אשר יעצרהו מ
מחום או מקור ומה שנמשך למזגים כרפיון כופלג או קב
קבוץ חלקים חזק והראשון ברוב ימשך החום והלחות
או הלחות והשני הקור והיובש או היובש וראוי שתרפא
במחייב אותו כהפך או מה שיחייב ההפך ופעמים רבו
תהיה הסבה מן החום המושך הליחה והמשלח אותה ויצ
ויצטרך ברפואתו אל המקרדים הקובעים כי הסבה נאצור
ואז תרפא רפואת הנאצור ואם תהיה הסבה הפסד הע
העצם אשר ילוה אליו תשסע ותגלה עד העצם ואם א
אפשר לרסיר מה שעליו בהכוך נעשה ונגמור ולא נחתך
ונעשה מה שנבארהו בשער הפסד העצם אמר גלינוס
היה עלם אחד היה בו נאצור בחזהו והגיע עד העצם אשר
באמצע חזהו וגלינו עצם החזה מכל מה שהיה מקיף בו ו
ומצאנוהו שקרהו הפסד והוברחנו להתכו והיה המקום ה
הנפסד הוא המקום אשר עליו יחנה כיס הלב ובראותנו ז
זה עג דנו עמידה הזקה בהסרת העצם הנפסד והיתה כ
כונ גנו בנקוי הקרום המכסה אותו בפנים ובשכרו על ש
שלומו והיה כה שמתחבר מן הקרום הזה בחזה כבר נתע
נתעפש גכ אמר והיינו מכיתים אל הלב הכתה מבוארת
כמו שנראהו אם גלינו אותו כמו שאם נכון לנתח אמר ונש
ונשלם ונמלט העלם ההוא ויצמח הבשר באבר ההוא אשר
התכנהו מן החזה עד שיתמלא ונתחבר קצת בקצת והיה
עומד לסתור הלב וכסותו ככו שהיה עומד בו קודם זה ר
ראש הכיס ללב ואמר ואין זה מהיותר גדולות שב
ש בחבורות אשר ינקב בהם החזה וזה נאמר אם התעפשו ה
העדרים וינפחו במורסא הנה הנכון שיזול מהם חבורת דם
כפי שעור מה שיאות בו ואמנם הרפואות הכוונות ל
לקושי ההבראה לנוכר שבעניני הנה ככו נשירת הנהשת
וזנגאר השרוף ובלתי שרוף ונסורת הברזל הנדי ומשאר
כיוצ ברזל ועפרות זהב ילקח מהם קירוטי וקלקטר ויטר
ויטריאולה וכיוצ בהם מדברים מונעים להזלה אל האבר
אם תהיה כמו אלום ועפצים ומכה שירפא בהם הקשים
להבראה יוקח אקליפיא ודבק הזהב הוא בורייש ואלום ש
שמנה זנגאר וקלפת נחשת אחד שרף ספריש ד׳ דונג ו
ושמן ככו שידעת ועם דונג עשרה שרף עינובר שבעה א
אקליפיא ג קלקטר ז שמן הדם ר ספק ונם יבושל קלקטר
ואקליפיא במי הים או במי בוסר או מים שיבושל בהם אל
קלי וסיד בשול מועט כפי מזג כדרכנו טובה בשמש בקיץ
ואחר יסוננו ממנו מבלי שימלח עליו מי הים או מי אל ק
קלי ונם נחשת שרוף וברשינה ומלח אנדרני מא ב אוק
אוקיות דונג ושמן הדם שעור המספיק ויועיל בהם הרפ
הרפואות הנאצריות אם ינובו ויודקו ומהם קבח כרסינא
ואריסטולוגיא שרופה ונחשת שרוף ואבק לבונה
בפי חלוק מה שראוי לכל נוף מן הרכבה רפואה טובה

יוקח שפוי נחשת וברזל יולש במאש ויוטח בטין אדום ויש
וישרף בתנור ואחר תוציא וישחק ויעשה אבק מזור או ש
שילקח ממנו ומן ליטרניר אספלנית תאר
אספלנית זהבית טובה יוקח ליטרניר זהבי טוב דונג מאנה
ושרש לבריאולא לו משקל זנגאר יג משקל שפוי זהב שח
שחוק כחפיגה ברית ליטרניר ארבעים משקל שמן ישן ג
ליטרין יושם עליו תחלה ליטרניר וזהב וזנגאר ואחר שאר
הרפואות וגם יוקח שריפת שומר ואפר אלודע ועפרת שר
שרוף רחוץ ילקח ממנו אספלנית בשמן הדם ועל כל פנים
יעשה עצם השמן במעמד כליטרניר במשקל אוקיא ומן
החומץ החד מאד ג פעמים כמוהו ומן שמן הדם או שמן ז
זית או שמן תרצה ב אוקיות יונע לאט עד שיותך
הליטרניר ויתעבה ולא ישרף ולבידוניה כהם קלפת נחשת
וזנגאר וסיד רחוץ בלי הפלגה ילקח ממנו אבק ואלום שח
שחוק אבק אישוף ד נטרי שנים ילקח מזה מזור אבק ותק
ותקדים והערבם בדבש ואחר תזרה עליו הרפואה הזאת
ותאזרה קלפת נחשת שני חלקים שוים אלום שני חלקים ק
קירוטי עשירה ימורס בשמן ויעשה אז סרוסא ואלום שכנה
קלפת נחשת מלח אנדרני לבונה זנגאר קלפת רמון מא
שני חלקים סיד חלק דונג עשירה שמן הדם שעור המספיק
וגם ליטרניר שמן ליטרא עפצים בלתי נקובים אריסטול
אריסטולוגיאה אוקיא אוקיא ארמוניאק אוקיא אבק לבונה
שנים אוקיות ילקח ממנו טיחה על ויחוכך בשרש קנים

פרק יא

ברפואת הנאצורים והע
והעור אשר לא יתדבק
אמנם הנאצורים ומשפט
ומשפטיהם ומיניהם הנה נאמר בהם כה שנאבר ואמנם
בה שראוי בהנהגת הטיית החלודה והחזיות הנפסדים כ
בהתיצבות או בבריתה וגם הנה בבר בארנו במקומות קו
קודם זה המקום ואמנם הרפואה הביוחדת בנאצרים
הנה מתחלפת גכ כי הנאצורים יש מהם טריים ונקלים ואם
ישנים ששקע והעמיק חדלם בשר שקיע חזקה ואלו קשי
להבריא כי אפשר בזה מבלוקחת החלל ההוא כלו בחתך ה
המשרש מהצדדים במנדרים וחולתם או בכויה באש או ב
ברפואה החד וזה קשה ומכבי וכל שכן אם יהיה בשכונת
עצבים או אבר נכבד ולפעמים יהיה החולה יותר
נוטה שישאר בו זה ודדך פלא אם תעמד רפואתו
ולפעמים אפשר שינוגב ויאכל בשרו הנפסד הרע
בפנימיותו ויהנגב הנשאר מבשרו הבית ויבריא וישאר שו
שוקט ונח זמן ארוך מבלי שיהי שהברי הבראה תמה ומי
שירצ זה ראוי שיתנק הנאצור מן הכשר הרע הזוהמי אשר
בו ואחר תרפאהו ברפואות מנגבו ויעזב בו הכנגבי כי הם
בנקים כה שלא יפול סכנה ממלוי או לחות מזג או כותר
מה או שפיכה עליו מכאיבה או נגיפה או רעדה או שעול
ואמנם רפואת סלוקה והשרשתא הנה דע כי אם יהיו רעי
רעים ישנים אין רפואה לו אלא החתך בשריפה או הכויה ב
באש כפי מה שבארנוהו בכריתת המעוקם והמעוקל מם
ממעבריו לדעתך הסרת הכויה ומעברה כה שתשמר ותזהר
עד שיכוה ותפסק כי הכויה ברפואות החדות כמו ארמונ
ארמוניאק וזרניך וגפרית וזנגאר ובסף חי ויפעל הכסף ה

והי מכלל בכל ויעורב בכמוהו שפוי חכרחל ובמחציתו
סיד ויעלה בבלי הנקרא אלמביק ויעצר בצלוחית כמו שי
שידעו בעלי העסק בענין הזה ויעלה בכולה ואם יושם מם
ממנו על הנאצור יתלהב ויחרך ויפרד מן הבשר ויוקח כמ
במלקחים ויתמיד להכניס באבר שומן החלב שעה אחר ש
שעה שישקיט הכאב ואחר ירפא ברפואת השחינים וא
ואמנם אשרי הנקל מן הנאצורים ראוי שתרחוץ ברפואות
החזקות בקטראן ומי האפר ומי הים בביני וכריאולא וזול
וזולתם ומי צאבון מעורב בו זרניך הכולה ארמוניאק יב
יבשים או ליטרניר בלתי גזולים וכמה שיכושל אל קלי וסיד
קלפת בצים וסיד ואם ינוקה ויונח עליו הרפואה הקיזוני
ואספלנית הזרניך הנופל ברפואת הגרב מופלא התועלת
ורפואת גלינוס הקרשאס והרפואות הנופלות בזה המחוב
המחוברות מויטריאולא וקלקדים ונחשת שרוף וזנגאר וכ
וכיוצא בזה כמו סנטוריאה ושמן כרסינה ואיריאוש סופט
סופטוס והנה גוסח אשקולופנדריא שאם יכולא כמנה הנ
הנאצור יבריאהו וכן אליבורום אם יכולא כמנה הנאצור
ויעזב ימים שלשה יבריאהו וכן אל סורי וכן סחיט קשואי
החבור עם ערך אל בטם או סחיטת שרש אל משרש או ז
זנגאר או ארמוניאק וקלקדים ויטריאולא וקלקטאר וגומ
בחומץ או יוקח שתן הנערים ולא יסור משהוק במכתש ע
עפרת עד שיתנגב ויתעבה ויעשה רפואה יעשו בעלי
אכבנדריא שרש טטוריניא ויטריאולא צלויה וקלקטר ז
וזנגאר ואלום מכל אחד חלק קנטרידש חצי חלק ילקח מ
מזור או אספלנית או יולש בחומץ שיכושל בו קנטרידש
ולפעמים ישים בו דבש וגם יוקח אלואין וזנגאר
וליטרניר וקליפת ביצה וכש שיעשה סיד מכנה יותר חזק
חזקה ויעורב וגם רפואות חזקות זברגום בשער קשי ה
ההבראה ואם יתראה הבשר הטוב תעשה המדביקים הם
המצמיחים הבשר ואם יהיה עמקו גדול וגפסד אז ראוי ש
שיתוקן וירפא ברפואותיו ואם ראית הרפואות החלודיות
יבעטו או שישובו נקיים הנה הרפואה מועילה

פרק יב

בבש נוסף על החבור יצטרך ברפואת זה לרפואות ממרקות מנג

מנגבות וכל עוד שיהיה פחות עוקצים הנה הוא יותר טוב
וראוי שתפול שם מעוזרים הטבע מה שיעזר בצמיחת הל
הלחם כי צמיחת הבשר הוא פועל טבעי וכל עוד
שיצמיחהו הטבע יהיה בעזר הרפואה ושנוי עזרה הוא כנ
נגנד לפועל הטבע ולכן ראוי שיהיה רוב ההשתדלות על
הרפואה ודע כי העונות הלקוחות בענין הזה לא יקובל
תועלת בישן כהם אבל בטרי ואם אי אפשר בלתם הנה
ראוי שישכרו במעוג ולשכרם מן מקום שיניעם האויר פן
יפסדם והנה שובח לזה זולת החומץ ואין זה אצלי אותו
האמתית ולקיחתם עונות ולוזים יותר שוטר הכח
ואמנם מה שנאמר שיצטרך שישתנה בימים מזרניך
מכה שיכינה להתכת הכח ולפעמים יהיה הדק יותר
חזק אך מפני שהפעלתו מן האויר ומערבוב המזג פחות ו
ייתראה פעלו יותר ואלו הרפואות הם כמו קלפת נחשת
שרוף וצרף צרוף ושני מיני קפוד השרוף אך הקפודים הנ

הנה נשארים ונשמרים מעט וקובעים הבשר יותר על חר
הראוי ויותר חזק ממה שמנינוהו והאבן הנקרא א
אשתא ויותר חזק ממנה אל שורי ודבק הזהב הוא בורייש
וקלקטר ויטריאולא שרופה להמעיט כחה ועקיצתה יחד ו
ויוסף כדקותה ופרח הנחשת חזק ולא בזנגאר וכש הלקו
הלקוח מקלפת הנחשת ומה שיאכל הבשר הנוסף
ויכמשהו שיושם עליו טבולים במי הים או במים שיותך
בהם המלח המר וגם ינקח קלי וסיד בלתי כבוי ויעזוב
בארבעה שעורים מים בשמש ז׳ ימים ינער בכל עת עד ש
שיתעבה וישוב כטין ויעשה עונות וישמש בו וכן עונות
נטאלוס והאספלנית הירוקה מופלאת והירוקה הלקוחה ב
במלח אינדראני והאספלנית הנקרא אל שקד כלומר הצ
הצהובה כי היא אוכלת הבשר בלי עקיצה ורפואת דחיא ו
ורפואת דבארו והרפואה הלקוחה מקלפת הנחשת ואבק ל
לבונה מתקן הבשר ששב כנופץ כמוך וכל הרפואות
העשויות לארנבת באף

פרק יג

בהנהגת השחינים הנמרסות אחר ההבראה הרפואה אחר ההרכם שיו

שיוקח הבשר הרע והעצם הרע הגלוה אליו ואחר
תשתדל בנגובה כפי מה שידעת והמוציאים העצמות
ולפעמים יהיו רפואת מושכות כמו עלי פפאבר שחור רש
רטיה עם עלי האגה עם קמח קלי או זרע נושקיאמי וקלק
וקלקדים חלקים שוים

פרק יד

בעקירת רוש החבורות והשחינים יצטרך בע בעקירת רושם החבורו

והשחינים לרפואות ממרקות חזקת המרוק מנקות ויהיה א
בהם ככח מה שימרקוהו וירפא החזק בחזק והחלש בהלש
ואמנם הרפואות החזקות כמו שרוקח שפוי הברזל עם
לאקא ואטריפל וירטה עליו הסיד והדבש או ירטה עליו א
אשטא פשגריא ודבש או סחיטת פודנג והלבון ביצה
ולרע הבלתי נשמע הזרניך ואבן אל קלקל ואמנם
הרפואות הקלות לקל הנה הפול וקמח זרעונים וזרע צנון
והריאה וטין רך ורפה וקלפת אבטיח ושומן חמור טוב מא
מאד וכל שכן אם יחובר בו קצת הנזכרים ואמנם
רושם ההבאה הנה השבלול בשמ לילי יטורנו כהרה ואחר
זה תחזק במה שנזכיר בשער הקשוט

המאמר הרביעי

בפרוק חבור העצבים והעצמות וחולת מה שתלוי בחבישת השבר מפרוק חבור העצבים

פרק א

בחבורות העצבים ומה שהולך כמשפטם

ושחיניהם הנה

העצבים לחוזק חושם והתחברם במוח יקרה להם

מהחבורה כאב חזק מאד כמו קיצה וערבוב שכל

ולפעמים יוביל אל כויצה מבלי הקדמת כאב קשה ולא יה
יהיה אפשר שלא יהיה בו מורסא גדולה מבלי כאב גדול וי
ויקלו עניני הקדחות ומורסות רבות יתראו בכל מקום הח
החבורה וצמא ותעורה בנגוב לשון ביחוד אם יהיה שם
מורסא וכן ענין חבורות מיתרי העצלי וכש׳ בצד ראשיה
ואם יתהוה מורסא בעצבים וכיוצא בהם ימצאהו קור ו
וכויצה ואם ימצאהו עפוש יפסד האבר ויתפח וה
והעפוש ימהר אליו כי הוא גברא מלחות הקפיאו והקרישו
הקור וכמו זה ימהר אליו העפוש מן הלחות ומחום לח
ויתבשל בו וכן המימות הקרות יזיקוהו מצד שיכויצו והח
והחמום מצד שיעפשו וכן השמן אך השמן אולי יצטרך ל
למחומ׳ ממנו להכרח להשקיט הכאב או להרקיק הרפואות
ולהזילם ויהיו הרפואות מקוממו׳ איכות הלחות ומשיכתה
כבר פעל זה הפועל ולפעמים יעלה מורסא בחבורות
העצב גם כן מורסא שהראותה יותר מאוחר וכן בשולה
וקבולה לרפאת יותר מאוחר וגם ישתחן העצב שחין
יותר מאוחר הדביק והבשול וכל חבורה נופלת בעצבים
אמנם אם נעיצה ואם שסוע והשסוע אם שיהיה על גלוי
העצב או מבלי גלויו וכל זה אם באורך ואם ברוחב
והחבורה הנופלת באורך בעצב יותר בטוחה מהנופלת ב
ברוחב כי הפתילים הבריאים כלומר הליפים יוכאבו בש
משכונת המחותך ויוזל בו ויוביל אל המוח ויפול
בכויצה וחליים גדולים וגם יכריח הרבה גם כן או לח
לחתך החבול והנעוץ בכללו וירגע ממנו ויסורו המקררים
הרעים והחבורה בקרומות יותר קלות שאינם במיתרים
וכל שכן מן העצבים ואתה תדע הקרום בראות ואולי תד
תדענו בידיעת הנתוח והנה הקרום נקי שלא יתראה בו
מהלכות הליפים הם הפתילים באורך והמיתר הקרומיי
יתראו בו מהלכות הפתילים באורך והמיתר נתקשה מאד
ואיננו בקשיו והקרום סובל התפירה והחבורה וה
והקרע אשר ימצא את הקשורים הצומחים מעצם לעצם ה
הנה אין בהם תעוב סבל החזק שברפואות ולא יפוחד מב
מבתור העצבים מה שיפוחד משריטתם ומחתך קצתם בר
ברוחב ואעפ׳ שיהיה רע

פרק ב

הכלל העקרי ברפואת פרוק החבור הקורה לעצבי רפואות החבורות

שבעצבים היא החמה והיבשה הדקת החלקים השוה בחום
די שלא תעקוץ ויהיה נגובה חזק מאד עם משיכה לא עם
קביצות כלל וכל מה שיש בו חום דק עם נגוב חזק הדקדו׳
לעצמיותו לא ימנע ממשיכה והזהר בקביצות בהם וכש׳
בתחלת הענין האלקים אלא אם יהיה עם מרוק כמו נחשת
שרוף וקלפת הנחשת הנושרת ומה שיהיה כזה הוא כבד ה
העצם ודקדקהו בשחיקה בחומץ אשר אין בו קביצה
והנה יפול מן החומץ ודקותו הכנסת חום דק בדבר העב
ואם יצטרך לחוזק חום לעתים אז יצטרך אליו לא שיהיה
מעמיק שוקע לבד אך שישובר כחו ויטה במה שיתערב בו
אל השורי שיחמם בשעור ויגנב בחוזק ואם יהיה העצב
מגולה ולא יסבול דבר יש לו חדות כלל ויהיה היזק בו גד

גדול וכן אם יספיק הרפואה או הבגד אשר יעשה על ח
החבורה מה שיפגעהו והוא קר בפועל וגם כי יקבל העצב
בו היזק חזק ואם תפול החבורה בעצבים אז אין ראוי
שתמהר אל הדבוק אך ראוי שתתחיל להשקיט הכאב בה
בהנחה החמה מבגדים חמים ובשמנים מחוממין ובשמן אג
אנפקנון ביחוד כי יש קביצות מה וחום גם כן ויהיה חם
חמומם למעלה מפושר ממין הקר וכן יהיה מחשבתך להש
להשקיט מקום המורסא ומה שיעשה גב׳ או התחבושות ל
לקוחים בסכנגבין ומי אפר ומי הקמחים והשתיתות כלומר
קמח קלי כמו קמח פולין וכרסינה וזרעונים ותורמוס
כר וקמח קלי שעורים וזולתו גם כן יעשו קודם שיעלה מ
מורסא ולפעמים יועיל בעשיית המנגבים שאם יפעל
זה תפול ההבטחה ממותרות ישפכו במה שיעשה מהקזה ו
והרקה והדבוק ולא תשקיט כאבם במים חמים כלל אבל
בשמן הדק החלקים אשר אין בו קביצות חם לגדר בלתי מ
מופלג כי החם המופלג והקר לא יאותו לו ופעמים רבות
יהיה שיקרב החבורה אל הבריאות ויזיק בה הקור ויחזק ה
הכאב וישוב לאחור וראוי שיושג מיד להשקיט הכאב ב
בשמנים המחוממים יוצק בהם ואם יהיה העצב מגולה
ויהיה החתך באורך השתדל לכסותו בבשר ותשים עליו
הרפואות אשר בנעיצה אשר זכרנו וקשירתה בבגד רחב ק
קשירה מהודקת מקבצת מאספת שלוקחת דבר נכון מן ה
המקום הבריא ואם שתהיה החבורה ברוחב ואז אי אפשר
מבלי תפירה והכאב ישקוד ואם יכחר העני׳ ותפחד העפוש
אז תשיג בפי יכלתך כי המורסא אם מצאה הקור תבויץ וה
והעפוש מסבב נכאות האבר ולכן אין ראוי שיחובר ראש
החבורה ולא יאסף אלא אחר הבריאות ואם יהיה בו צרות
יתרחב כי זה יוביל אל החבורה אל העפוש למה שיתקבץ
בה מן החלודה וזולתה ועם זה הנה הכאב יתחזק ואין ראוי
שידובק כלל אלא שתנגב נגוב שלם ויובטח מן מורסא
ועפוש ולכן צריך שיותר הקשירה מיד ולפעמים
יצטרך שתתירה ביום או בלילה פעמים או שלש
ופעמים יצטרך שתתירה גם כן בליל אותו היום או יום
אותו הלילה אם תהיה ארוכה וכל שכן אם תהיה שם
עקיצה ואם לא תהיה אז הצורך לזה פחות ויספיק בקר וע
וערב וראוי שתשבר ברפואותיה שלא יחממו יותר על הר
הראוי או שלא תקצר יום מהחמום הראוי וכן המרוק והנגו׳
והפביהם ואם ראית אותה שתתחמם קרירה שעור מה
שיחסר התוספת על הראוי והנה יגוסו הקירוטים האיא
האיאופיד ביונים על שוק אדם בריא דומה לעלול במזגו
ותארו ויעויין האם יפליגו בחמומו או האם לא יחממוהו
דבר יחשב בו או יחממוהו חמום שוה וישוער זה ואחר יע
יעשה על העלול וירטה עליו שנית אך שינסהו על זולתו
ממי שידמהו תחלה יותר נכון שלא יצא עליו שנוי
רב ועם זה כלו הנה אם יהיה מגולה והחבורה רחבה
מאד אז לא תשים עליה דבר חם מאד כמו אבפורבי וגפרי׳
וכיוצא בו אבל יצטרך לרפואה כמו תותיא והרפואה הל
הלקוחה מן הסיד הרחוץ רחיצה נמרצת בעת אחר עת ור
וראוי שיהיה השמן אשר יעשה בקירוטין וברטיות כמו שמ
שמן ורדים או שמן הדס שלא נגע בהם מלח והדבק גב כ

כשיעשה באלה הרפואות ראוי שיהיה רחוץ והדבש גב׳ רא
ראוי שיהיה רחוץ והתותיא ראוי שתהיה רחוצה ואין ראוי
שיהיה בה מן החדות והעקיצה׳ ואם יהיה בה קביצות
יפנה ברפואות המגולה חם עם בה מתיך בלי עקיצה וכש׳
אם יהיה העלול חלוש המזג וראוי לעצבים שירוחק מהם
הקרים והמימות והשמנים וכיוצא בהם בהיותם מגולים
ואין היזקם במגולה אשר יפגעהו שיזיקהו בהזיקו במה ש
שלא יפגעהו אלא מעט׳ ואמנם יפגע מה שיקיץ בו וילוה
אליו ואם אי אפשר בלהם אז כפי מה שאמרנוהו ואמנם
אם יהיה שם חוזק הנה מה שהוא ביצירה אין היזק אם
יעשו עוגות בולידס ועוגות קלקטר ועוגות אנדרו ן
ופראשי ביין מבושל קרוש אם בשמן אם בסתו או שמן
דק ואמנם בקיץ או שמן ורד ולבונה ועלך אל בטם
והקרב שעור פחות מהרפואות המגולות ומן הנכון איך ש
שתהיה החבורה שיונח על הרפואה מן גרה הוא גלוטרך
טבול בשמן וכמו שהעצב המגולה שהוא הנכון שיתהלך
בו לאט כן הקשורים
יצמחו בין העצמות וכיוצא בהם יותר נכון שיושם
עליהם הרפואה החזקה׳ ואמנם הקשורים המחוברים
בעצלים הנה הם בין שני הענינים והיותר ראויה מן הח
החבורות להרחיק מהם המים׳ הם חבורות העצבים וכן הק
הקור וגם כי ימעט מהדברים היותר מזיקים בו והשמן גב׳
מזיק לא יצטרך אלא בעת השקט הכאב חם׳ ואין
ראוי שיתרחץ החבורה לא במים ולא בשמן אכל השתדל
לקנח הלחוויות בבגד או צמר בתכלית הרכות ולא גב׳ ב
ביין ימבושל אלא אם יובטח מהיזק הרטבתו ואם
יחויב לעלה מן העלות שיושם עליה תחילה וכש׳ על מה
שהוא עליו מגולה שמן אז ראוי שיעביר עליה תחלה יין מ
מבושל ואחריו השמן׳ אמר גלינוס מצא לאדם
עקיצה בברזל דק הראש וקרע העור והגיע לקצת עצב יד
ידו והניח רופא עליה אספלנית שנסה אותה כבר בדבוק
החבורות הגדולות בבשר ועלתה מורסא במקום וכאשר ע
עלתה המורסא שם עליה הרפואות המרפות ב
בתחבושות קמח החטה ומים ושמן ונתעפשה יד האיש ה
ההוא ומת׳ ואם יקרה כויצה מן השחינים בה הנה
הראוי שאם כבר נסתמה שישוסע העור ויפתחהו ויעשה
הרפואות המועילות מן השחינים ההם המנגבים אותם דק
דקים מאד והשתדל שתגיע אל העומק ואם תהיה
החבורה עקיצת דבר נעוץ ותקוע ולא יהיה מורסא הנה ה
הרפואה היא הרפואה המקומיית׳ וראוי שיהיה יותר
חזקות חם וכח נגוב יותר מהנעשה על השסוע כי זה יע
יעכור ויגיע אל החולי יותר בנקלה וראוי שיהיה הנהגת ה
החבול בעצבים דקה ושתהיה בתכלית הדקדוק׳ ואם
יתחדש כאב מורסא אז על כל פנים יקח המאכל וכש׳ אם
תהיה החבורה ברוחב כי אז יצטרך אל הקזת העורק בלי
אחור ובלי פחד העלוף דרך משל׳ וראוי שיהיה
משכבו רענן ורטוב ותשמור האברים הקרובים מן החב
החבורה במשיחה וכן ראשו וצוארו ותאחר למשוח אם ת
תהיה החבורה באברים העליונים וכן גב הערוה והאו
והאורבים וכל שכן אם תהיה החבורה בחלקים השפלים וצ

וצד השוק׳

פרק ג

ברפואת חבורות העצבי׳
ויציאותיהם עלך אל בט
בטם מהרפואות הטובות
לחבורות העצבים ואמנם לכמו הנערים והנשים ולמי ש
שמזגו חזק הלחות יספיקהו כמו עלך אל בטם לבדו מזור
עם מעט שמ׳ ירכבהו ויחזירהו דבק אם יהיה יבש וכרשינה
תמורתו ואמנם במי שהוא יבש המזג ויותר קשה הנה
ראוי שיעורב בו אבפורבי וכיוצא בו אם ישן ואם חדש
ואם מעט ואם הרבה כפי מזג הגוף ותארו ויהיה המרצה מ
מן החזק החדש חלק מיב מן הקירוטי או עלך אל בטם וכ
וכיוצא בו עד השליש מן הקירוטי או במה שימזג בו
והנה יעורב בו זולת האבפורבי מחלב היתוע כי הוא מופ
מופלא ומאשא פיטידא ושראפין ומן אפופונק וממה
שהוא יותר חלוש בורק וקצפו וגפרית מחומם בשמן על ש
שיעור זוהמת המרחץ ופרח אבן אסוס וכל מושך ללחוויות
לחוץ וגם אפר מצרף הנחשת ואל סרנג ומדביק הזהב
הוא בורייש ולפעמים לא ימצא בתחלת הח
החבורות שבעצבים אלא השאור ויעשה ויקובל תועלת בו
ומושך מעומק משיכה טובה ופעמים רבות יקבלו
תועלת בזוהמת כוורת הדבורים אם לא ימצא האפורבי או
קמח שילם הוא גויל במי אפר תחבושת או עלך אל בטם
בתחלת דבר שיתחיל בו ואחריו כמו אספלנית באסליקון
יחזק כמה שיצטרך שיחוזק בו במה שנזכר ולפעמים
יתערבו בקירוטים וחמומים וראוי שיהיו רחוצים והטוב
שבהם הרחוץ במי הים בשמש החם וכל עוד שתרחצהו י
יותר יהיה יותר מועיל ומן הרפואות היותר טובות
רפואת גלינוס המחוברת מדונג ופראשינה ואבפורבי
וזפת ושמן עב מכל אחד חצי חלק שמן זית חלק ושמן כ
בלשמו עם דקותו איננו רב החמום אומר אני זה
למהירות התכתו ואם תהיה החבורה נעיצה או תקיעה ולא
יתחבר עמה מורסא ולא עפוש אז ראוי שתעשה אספלנית
האבפורבי או זכל יונים ותוסיף ותגרע כפי מה שתראה מ
מענין הגוף ותארו ומזגו ועם זה אין ראוי שיעזב פי הנע
הנעיצה להתדבק כלל ויתרחב אם יהיה צר ודע כי
הרפואה הצריכה אליו בנעיצה ובעקיצה יצטרך שיהיה ח
חזק מן הצריך אליו בשסוע ואם יקרה בחבורות עפוש או
השראפין ואם ראית החבורה תפנה לא תפחד אז מעשיית
היין מבושל עליה ואז ראוי שתעשה הרפואות ממורסות
בו ואח תשחקהו ותקחהו בבגד רך מנופץ ותניחהו עליו

פרק ד

במורסות הקורות לעצב
החבול׳ כבר ידעת ממה
שהקדימנו וידענוהו מב
מכלל עקרי רפואת העצבים אופן מה לרפואת המורסות
אשר יקרה להם אם יהיה חבורה בהם וראוי שנוסיף לך ב
באור מה שאמר גלינוס בספר קטאגנים אמר אם יתחדש
בחבורות העצבים והאברים העצביים פלגמוני שאם יהיה
חום הפלגמוני חזק ונלהב מאד אז ראוי שתעשה ברפואתו
הרפואות הנזכרות בחומץ והאבנים המחצביים אשר
זכרנום ורובם הם במאמר השני מן הטאגנס ואחת מהם

זאת יוקח קלקדים זוז אחד ורובע ויטריאול׳ א
זוזים חצי ורובע מן קלפת הנחשת הנושרות שתי אוקיות
וחצי קלפת לבונה אוקיא וחצי גלבנום אוקיא דונג ששה
אוקיות וחומץ חזק ב׳ ליטראות ישחקו הרפואות היבשות
בחומץ ימים ויבם מה שראוי להבם מהם ויקורר ויעורב ה
הכל בקדרה ויונער נעירה נמרצת עד שישתנה וראוי
שיוסף על האבר העלול מן השמן פעמים או שלשה ביום
ובעת הנחת הרפואה הזאת עליה ראוי שיונח עליו מחוץ צ
צמר וזבל והומץ בשמן זית מחוממים שיום בחום כי אין ד
דבר יותר מזיק כלל לעצבי׳ העלולים ולא יותר רע עליהם
ממה שיהיה קר ואם תצטרך לחבש אלו האברים ב
בדברים הלקוחים בחומץ ודבש מבושלים שיהיה קמחו ק
קמח כרסינה ואם לא ימצא אז תעשה קמח פולין או קמח
שעורים

פרק ה

ברצוץ העצבים ורסוקם
אם יקרה רצוץ לעצבים
הנה אם לא יהיה עמו חב

חבורה ולא מורסא עדין אז תרפא במה שישקיט הכאב
וכן אם יתחדש מורסא אז לא תרפאהו בכמו מי העפר וכי
וכיוצא בו אבל רפא במה שישקיט הכאב וכן ראוי שיונח
על האבר שמן מחומם יציקה ויהיה בכח אותו השמן רע
רפיון והתכה ומהשמנים הטובים בזה שמן שבת
ושמן אקחואן ושמן רודא וכן התחבושות הנאותים לזה מ
בהם אל טיאה ומופלא אם יודק ויונח על העצבי׳ הרצוצים
ובשר הצרוף מופלא ולפעמים ירפאו באלכימוס ח
הגמוח ואפנם אם תהיה שם מורסא הנה ההנהגה להשקיט
בורסתו ויעשה עליה תירוש קרוש מעצבים עם יין ומעט
חומץ ושמן זית בשעור מכוון ויחבם בשווי ויטבול בו צמ
צמר מזוהם וכל שכן צמר הנעשה ממגו אישוף לח ויונח
עליו אם יהיה הכאב הזה בפרקים הנה שם הנכון להשקיט
הכאב ותושם הרפואה יותר חזקה ומורכב ממה שיבשל ו
ויתיך אך עם קביצות שוה להקביל בו המורסא ולא יוסיף
בו ותעיין בכאב ובמורסא וכוין כונה ליותר נכבד אם לא
יהיה כאב אז תגזור ותעשה החזקים כמו מי האפר וחומץ
ויין נכ׳ ואם תהיה המורסא כבר ארכה אז תחזק הרפואה וש
ושים התכתה אז יותר חזקה ולא יעלה בלבבך לשים בה ק
קביצות כלל כמו הרפואה הלקוחה במי האפר ומה שילקח
בזוהמת הברחש ואם יהיה שם בעור חבורה נכ ויצטרך א
אל מה שיש בו נגוב חזק וקבוץ והדוק החבש בו החלקים
המרוצצי׳ ויקבל בו תועלת החבורה ואם לא ימצא חבורה
בדבר מן הרצוץ אז תעשה התחבושות הלקוחות מכמו ק
קמח פולין וחומץ ודבש והוא רפואה טובה ואם תרצה שית
שיהיה יותר חזק הנגוב תשים בו קמח כרסינה ואם ת
תרצה שיהיה יותר חזק גם כן תשים בו שרש לילי
ואם תהיה החבורה בעניז שאין לחוש עליה ירפאו העצב
העצבים במה שימנע העלות מורסא בהם ולא יעשה בה ו
ובשר אל צרף מופלא ולפעמים ירפאו בקירוטי
ומלח ורטיה בלבונה ומירא כולל התועלת בשני העניניס
ואם יהיה עם שני העניניס כאב מאניש אז ראוי שיעורב
עם הרפואות זפת ויחובש בזה חם וראוי שיזהר ברצוץ הא
האבר מהמים שלא יקרב אליהם לא חמים ולא קרים
אבל יעשו השמנים אשר יש בהם כח בעלי הריח הדקים ה
הקובצים מחוממים והבשמים אשר הם בעניז הזה

פרק ו

במשפט עצב נפסד
לפעמים יקרה לקצת פתיל
העצבים הפסד ויצטרך שת
שתוציאם בהוצאת העורק המדיני

פרק ז

בקושי העצבים ועקומם זה
ברוב יתחד׳ מהבאה ונפילה
ואם יעוסה ביד ישבע מכמו

הברה ורפואת קשי העצבים קרובה מרפואת המורסות הק
הקשות והקושי הנקרא ראשבר ובלעז שובראוש ובבר
זכרנו בלוחות הרפואות הנפרדות וברקוח מה שיצטרך מ
מרפואותיהם ומה שנזכיר פה הם רפואות בגוסו׳ בזה ומהם
כלליות כמו שיקח דילי יהודי משקל עשרה וישרה במים
ויטודם ויולש בו שרש אלטיאה במוהו שחוק מאד וירטה
בו וכן שרש לילי מולש בתירוש קרוש בבשול וגם ארמוב
ארמוניאק וגלבנום ואבפורבי יבושל בשמרי שמן זית וגם
זרע מרו תחבושת ביין מבושל הנקרא שפא וגם דיאקילון
עם מחציתו זבל העז הוא בתכלית הטוב

פרק ח

בזכרון חליי העצמות
הנה יקרה בעצמות גכ׳ מ
מהפסד מזגו ופרוק חבור
ושבר ושמט והשחנה ועפוש וקלוף ואנחנו נדבר בשבר ו
ובשמט הצריכים לחבוש אחר זה ואבנם הצריך מן זה
לזולתו מן הרפואה ונזכירהו פה בגה׳

פרק ט

ברוח השדפון ונקרא כל
בלשון ערב אל שוכא
ובהפסד העצמות רוח
שדפון היא ליחות חדות עוברות בעצמות ואכלום ו
ועניז רוח השדפון הוא בעניז כאב הפרקים כי הליחה ב
בכאב הפרקים תהיה בבשר וברוח השדפון הוא בעצם ו
ויהיה מתפשט מפסיד העצם חלק אחר חלק אכרי רבים
הנה אל שוכא בעצם יהיה מתפשט ורבים אכרו הוא כוי
כויצה וכל הנוף בסבת שחין ואין זה אמת

פרק י

באותות הפסד העצם הנה
אם יקרה לעצם הפסד והר
ותראה הבשר עליו הפוח ו
ויתרפה ולוקח בדרך הבאשה והחלודה ויחלוף ממנו המח
המלחול עד העצם יותר קל שיהיה ואם יגיע אל העצם נ
נמצאנו יותר חלק ימעד ממנו מה שידובק בו וימוש באלו
נמצא דבר בלתי קיים בעצמו אבל בעל פחות או עפוש
ולפעמים יקשקש וכל שכן אם לא יהיה ההפסד בהתחלת
כי בעת ההתחלה לא יתראה לך במכחול אבל לפעמים
יורה המעדתו המופלנת על הפסדו מעת שהוא ואם
ימעד בו המכחול בכל צד יורה על בתור וקרום מנוסה ע
עליו וזה להפסדו אשר התחיל עליו ואותו שמתחיל בעת
יפסד הבש׳ אשר למעלה ממנו ואם תגלהו תמצאהו משונת

משזנה המראה ופעמים רבות יקדימהו מדסא וה
והפסד מן הבשר והאבר תהלה לא יתפשט אליו

פרק יא

רפואתו רפואת הפסד ה
העצם הוא חבוכו והפס
והפסקו או חתובו ולגרדו
במגרה בין שיהיה נאצו או לא יהיה כי אין צד מבלי גרדה
וחבוך וביוה נמרצת לנפסד ממנו להפי הקלפות הנפסדות
וישאיר הבריא וגם יפלו הקלפות כרפואות כמו כה
שיפלו קלפות עצמו הראש וזולתו ומזה רפואה זה תארה
יוקח אריסטולוגיאה אירסא מירא אלואין שדש צמח אפופ
אפופינק נקביל שרוף קלפת נחשת קלפת עץ צינובר והי
מזפלאת מפילה קלפת העצמות ומצמיחה הבשר הטוב ע
עליו ואם יהיה הפסד העצם יותר רחב מזה אז אין
צד מבלי לנקרו ואם הגיע הפסד העצם עד המוח אז א
אין צד מבלי לקיחת העצם במוחו ואם יהיה ההפסד שלא
יבריאהו אלא החתוך והגרוד שנתאכל עצם האבר או שר
שורות רבות ממנו אז אי אפשר בלתו ויודע המקום אשר
דאוי ממנו שיחותך שיסוב הבחול עד שיגיע אל המקום
אשר ימצא בו דבוק העצמות נמרץ ותכוין שם ואמנם
אם יהיה שם העצם הנפסד בראש פדד הירך והירך וכמו
חוליות הגב אז ההכנע מרפואתו יותר נכון בסבת חוש הש
השדרה ואם יהיה הפסד העצם נופל שהוא נמשך להפסד
הבשר אשר נזדמן נפילתו תחלה רבה וקרוב ולקיחת הב
הבשר ממנו הוא רפואתו ודאוי שיקורר האבר הבריא כ
ברפואות אשר ידעת בשער הפסד הבשר הכגולה ממנו גב
בכמו זה

פרק יב

בתאר לכנרד במגרה ח
העצם הנפסד אבר
יגבה הבשר מהעצם ש
שיושם בקצהו חוט ימשוך בו למעלה וקוח סעיף נמתח בו
האבר או זולתו מזה המקום לצד מרחה שלא ימצאהו שב ח
המגרה שתגרר בו ותגרר ואם תצטרך לגרר צלע א
או עצם תחת קרום מכסה לדבר נכבד כמו קרום הצלעות
והחוט אז חשים תחת המגרה רקוע ותשמר בו האבר הנכב
ואם יהיה הבש על סביבותיו כלו מגולה אז אנו נגררהו
כי לא יצמח בשר על עצם שכבר נתגלה מכל צדדיו
ואם יהיו חלקי העצם הנפסד קרוב בפרק אחד הוציאהו מ
בן הפרק ואם יפסד עצם הזרוע כלו או השוק או יסר
כלו ואמנם ראש פחד הירך והירך וחוליות הגב א
אם יפסדו הרף מרפואתם בשביל החוט בהשדרה

פרק יג

במה שישאר מפסילות ה
העצמות וקלפותיו בש
בשחינים שהבריאו היות
היותר טוב שלא תכהר להוציאם אבל יעזבו על הטבע ות
ותעזור לזה במשיבה מעוטה במה שיוציאם בזכן בלתי מ
כהיר ולא חניע ברפואות ומלאכת היד כי המוציאם בכח
אונם לא ימנע מהתחדש שחינים נאצורים ואם יהיה הטב
הטבע אל העור ויתחילו לצאת וכבר יצאו אז תעזור להם
ותדבק החבורה וכן המשפט בפסילות קרומות במשפטם
שיתבארו ואם תמהר ותוציאם כאונס יהיה בזה סכנה למ
לכויצה וערבוב וקדחות ואם יתבגלו לא יהיה בהם רוב
היזק ואמנם אם תרצה שתדע רפואותיו יש מהם ר
רפואות בתאר הזה יוקח שבן ישן ודונג כרכומי ז
זוהמת הבורים יהיו משניהם כמו השמן ואחר יוחך הכל
ויוקח אבפורבי חלק חלב יתוע חלק וג חלקים אריסטולו
אריסטולוגיא ילקח ממנו קירוטי ויוקח גם כן ארמוניאק
ודילי וילתתו בשמן לילי ואחר יחובר הכל בשחיקה אספל
אספלנית ונגיח לשבר רפואה ביד נזכירה ורפואה ברפוא
ברפואות נזכירם משבר העצמות ורסוק

פרק יד

ברשיה לשבר ולרסוק מ
מנאת מאש קלוף יו א
אלואין אלטיאה לבנה
אקאסיא חמשה טין ארמיני עשרים זוז ירטה בחלבון בי
ביצה אם יהיה מורסא חמה גם כן עלי אל תאל וסיפריש
והדם וחלפי ויודק ויסחט ויוקח סך ודדים כצל נרגם והוא
כמה שנאמר וצנדיל אדום וטין ארמיני ולאדנום ופאופל
וקמח ואלטיאה ומאש ואקאסיה ומלילוט ומגורנא ויוסיף
בו אם יצטרך אל חמו מנורנא ואלטיאה וספריש והדם

לשבר

ולרסוק עם מורסא חמה מאש קלוף
ב זחים כנאש בלושטיאש אקאסי ירטה בו והוא חזק מאד
ומרפואותיו עלי הדם ולאדנום וכך וזעפרן וטין הוא טוב
לריסוק ויהיה מועיל נכ לשבר ולרסוק ולשמט גם כן
מנאש מאש אלטיאה אקאסיא טין אלואין
מירא ירטה בלי הדם

האיפן החמישי

בחבישת השבר ובו שלשה מאמרים

המאמר הראשון

בהקעה

פרק א

ההקעה היא יציאת עצם
ממקומו והנחתו אשר ר א
בטבעו אצל מה שיתחבר
בו יציאה שלימה ואם לא יצא אז אמנם נקרא הס
הס״ה בלתי שלימה ורבים יקראוה שמט ונקרא בערבי א
אלותי ואם יהיה שלא יתנועע העצם אך שירוצץ מה שיק
שיקוף בו אז היא מחץ ונקרא בערבי אלוהן ואינני אלותי
ואמנם יקרה לפרק ענין שלישי והוא שיאריך ונוסף על אר
ארכו הטבעי ולא יגיעו עדין להקעה אלא שהוא נקל לקב
לקבל ההקעה ופעמים רבות יקרה זה בו רוע ופחד ה
הירך ויש אנשים שהם מעותדים להקעה בפרקיהם כי
נקרת פרקי עצם בלתי עמוקה והבוכנה הנכנסת באסיתא

שבעצמות בלתי נבצמת והקשירה אשר נחשבת בעיניהם
בלתי מהודקת גם חלושים היצירה דקים או מאוחרים מק
מקבלים למתיחה וישפכו אליהם לחויות דבקות ממעידות
וישתברו גדות גומות העצמות הנבנם בהם מעצמות הפר
הפרקים וישובו הנקרות מפורצות אין גדר עליהם ויש מן
הפרקים פרקים שהם קלים להקע ומהם פרקים קשים
להקע ומהם ממוצעים הנה הקלים כמו הארכובה לרפיון
קשוריה כי הוא נברא קל הקשירה לתועלו ידועות בנתוח
ויהיה זה קל להקע ובסבת זה מחובר בגלגל הארכובה ויה
ויהיה גם כן נקל להשיב אל השלום כי קלות ההשבה כפי
קלות ההקעה וקשיה ופרק השכם קרוב ממנו ברזים זולת
השמנים ואמנם הקשים להשמט כמו פרקי האצבע כי
הם יחשב שלא יקעו אבל ישברו קודם שיקעו וכן פרק
המפרק וכן חזרתם קשה ואמנם הממוצעים ה
הנה כמו פרק הירך וגם יקרה שיקל הקעתו מה שלא יקל
ההקעה בסבה מן הסבות ויהיה גם כן נקל להחזיר כמו ש
שיקרה שיהיה כף הירך מלא לחויות ותקל הקעתו וגם זה
יקל חזרתו כמו שיקרה לבעל ניד הנשה ויהי כל שעה תקל
ירכו ותשוב בה רחבה פשוטה ואחר תקע ואחר תשוב צר
צריך לכויה ואין עוד והקשה שבהקעות מה שיחזיק עמה
ראשי השפה שבעצמות אשר ידבק עצם בעצם וימעט
שישוב לעינינו הטבעי ודוב זה בראש הזרוע ובשני קבי כפ
כפות הרגלים אצל העקבים וההקעה יותר רעה מן השבר
והוא כאשר לא תשוב ההקעה ושלא יחבש השבר

פרק ב

באותות ההקעה הכללית
יתחדש בפרק השפלה ו
שקיעה בלתי מדגלת כ

כמו מה שיקרה כנלוי נראה בגודל בשר הכתף ובהקעת
פרק הרגל ויותר נראה מזה בפרק הצואר וההיקש ממה ש
שיוציא זה לאוד באמת הוא שתבחון האבר העלול באחיו
הבריא מזה החולה בעצמו לא מזולתו ואם ראית הפרק
לא יתגועע אז תדין שההקעה אז השליטה שבההקעות כמו
שאם תניעהו לכל צדדיו אז היא נטרצת ואין כה עלה ת
תלויה בהסרה

פרק ג

באותות ההקעה המוטיית
הוא שתראה קעירות עם
בליטה מצד אחד אז יבדק

במשוש בליטה תהיה מורגשת בפנים בכמו זאת עם שקצת
התנועה אפשרית

פרק ד

באותות תוספת אורך
הפרק מבלי הקעה
אותותיו שיהיה כתלוי וא

ואם תשען עליו ישוב אל שעורו הטבעי מבלי טורח ואם
תעזבהו ישוב אל השעור הנקרי ויחדש שקע ולפעמים
יבנם בו ראש האצבע בעת שלא יהיה האצבע חזק הרבוי
כמו השבם

פרק ה

ברפואות הנטיה והזקעה
לא ימנע אם שתפול אל
הרופא מופרדת או מורכ

מורכבת עם חולי אחד משחיקים וחבורות ומורסא זולת
זה אם תהיה עם זולתה אז ראוי שתעויי שאם תהיה ההקעה
מכה שיחזור במתיחה קלה לא יכאיב השחין כאב חזק יוכ
יוביל למורסא בלתי נסכלת יחזיר ההקעה ואם יהיה הענין
בהפך אז ראוי שתעשה לרפאת תחלה השחין או החבורה
ואחר תרפא ההקעה וכל שכן בפרקים הנשברים ואמנם
אם נרצה לרפאת ההקעה אולי יוביל זה לכויצה נדולה ב
ברוב וכל שכן אם תהיה ההקעה באברים קרובים מן הא
האברים הראשיים ואין הענין במורסות וההנהגה בהם וגם
כי אנחנו נכסה שאם יהיה הענין נקל שלא יתעמד כמנו
כאב ולא יקשה עמו חזרה נחבוש ההקעה ולא נחוש אם
תחדש כאב אז ראוי שלא תקרב אם פעלנו זה הנה אז ראוי
ליצוק הרטוב אם יהיה מכאיב ואם יכנס בנקלה נ
נרפא המורסא גם כן והשחין ואם יהיה הקעה ושבר יחד א
אם תהיה המתיחה בצד אפשר בהנהגת שני הענינים יפעל
וספר חכם שנפל סלע על קצה שכם אדם והפשיט העור
והבשר עד שנראה קצת הזרוע עריה מבשר והנה נקע מ
מתחת ראש התרקוה כי קצת סכלים מהחובשים השב
השברים עשו השואת עצם וחזרת הבשר עליו והעור וחבש
וקשר וקרה שהסריחה הבשר והפסיד בשכונתו העצם עד
שהוריק ולא ידע שכמו הבש הזה ראוי לחתך ויכוה המקו
הזה בשמן החם וכן אם יהיה מורסא גדולה ואז ראוי שתר
שתרפא תחלת המורסא ואמנם ההקעה הנפרדת
הפשוטה הנה ההנהגה בתקונה שיתחת האבר להפך הצד
אשר סר ממנו עד שיניע נכח קצה העצם האחר ואחר ישם
אל המקום אשר יצא ממנו ואז ישוב במקומו ופעמים
רבות יורה על זה קול ישמע ואחר יקשה ויש בקשירה בט
בטחון מן המורסא או עזר שלא יתהוה שם מורסא והצורך
למניעת המורסא הכבדה יותר ויתועב שיפגע האבר בנד
חם כי הוא יחמם ויוסיף במורסא אכל ראוי שיהיה טבול כ
בקירושי מקרר או יין עפוץ וגם כי אבוקרט אמר
שיאוחר המתיחה והחזרה עד יום השלישי והרביעי לדב
לדברי באר והנטיה גם כן אין צד בכלי כמו זאת הקשירה
ואם האבר יקע וימנע מכל תנוע וכל עוד שיוסיף ההקעה
וזה הרפיון והלחות אז אין צד מבלי כויה ואם ישאר א
אחר חזרה ההקעה והחסרה קושי במורסא נעשה התחב
התחבושת והיציקות המרכבות ואמנם בהתחלה
אז יצטרך לתחבושות ויציקות מחזקות והנכון שיוצק
עלהקשירה בלי ספק אמנם בסתו או בשמן מחומם מן ה
השמנים המחזקים ובדבש ובכמים קרים וראוי שיהיה המזון
בבעלי השטט וההקעה במה שיחזק וזה הוא אשר יחזק ה
הפרק ויסדרהו על הקיום הראוי

פרק ו

ברפואת אורך הפרק ראוי
שיחזר העצם הנרפה לפנ
לפנים לתוך הנקרה אשר נ

נתרפה ממנה ויחובש בתחבושות וברפואות אשר יש בה
בהם כח קובץ מעורב במה שיש לו כח מחם כמו שיעורב
אעפצים ובלושטיאש ואקאסיא וכיוצא בזה כמו דבר מק
מקשטור וקושט ואשנה וגם יסתפק עליו כמו אנת
ספריש ואבהל ושאר מה שיפול מהחבושות הבקיע ואחר
יקשר כמו ראש

פרק ז

בהקעת הלחי הנה יקרה ללחי התחתון שיקע מסדרו וישאר הפה פתוח ואם יהיה זה ממה שימנע ולא יפול נפילה שלימה ואם יקע יטה לפנים חלף מה שיפול מהקעה בעת הפחוק הוא בדלייר ויהיה קבוץ אחד מהם על אחד קשה וגם שלא יעדר תנוע תנועתו בעצליו אשר יבואו מאחור והנה תפול ההקעה מ מצד אחד ויהיה הפסד התכונה יורה עליה שיהיה נטיית ה הלחי לפנים עם אלכסונות והרפואה אחת והוא מבלל מה שראוי למהר להחזירו ואם לא יוביל לחליים ופגעים ויקשה עם זה חזרתו ואם יקל חזרתו למהירותו שאם יקשה ידחה ויעלה מורסא וימתחו העצלים ויעורר קרחות דבקות ובאב ראש מקום למה שיתחבר בו מחוזק מתיחת העצלים ולפעמים יקשה הענין עד שיקרב לעשירי וגם יקרה שיותר בטנו מותריים מרריים רבים מזוקקים ו ושיקיאו כמו זה ולכן ראוי שימהר לרפאת ואופני הנהגתו שיאחוז אחר ראשו ואחד יכניס הרופא החובש בהנו בפה וישתדל העלול להרפאת לחיו מבל צד כי יש שם עצלים ו ויתרחבו לחוזק ואחר יקע ואחר יתנועע הלחי ואחר ימתח בפתע ואחר תחזירהו ואמנם יכנס אל מה שיפרד ממנו מאחור וראוי שתמתיחהו בעת שתש שתשוהו על אותה המצבה ואותות השתוותו שווי השנים הרביעיות וסגירת הפה ואחר יורפד עליו קירוטי מדונג וש ישמן ורד ואחר תעזבהו ותתחיל ביותר מהיר מ מה שאפשר ואמנם אם יהיה שלא ימהר ויהיה נתחדש קושי אז ראוי שנתחיל ברכוך הקושי ביציקות במי חמים בשמן במדחץ יציקה רבה עד שיתרכך ואחר ישב ה החובש אחורי העלול וימשוך לחייו לאחור עד שיהלם ב ויחזור למקומו ואחר זה הנה ראוי שישכב העלול על בר מראשות רבה מלא הכר מאד ויאחוז אחד ראשו שלא ית יתנועע עד שישלם הבריאות

פרק ח

בהקעת התרקוה נאמר שהתרקוה לא תפרד מן ה הצד הפנימי כי היא מחוברת בחזה בלתי נפרקת ממנו ולזה לא תתנועע מן הצד ההוא אם תוכה מחוץ הכאה חזקה ותהודק הנה היא תשתוה ות ותרפא ברפואה אשר תרפא אם תשבר ואמנם קצה שלה הנלוה לשכם הנה מתפסקת ממנו ולא תקע ברוב כי העצ העצל אשר יש מן שני ראשים ימנעהו מזה וימנעהו גב ראש הכתף ולא תתנועע גב התרקוה תנועה חזקה כי היא אמנם נצטיירה להפריד החזה ולשטחו ולכן היה התרקוה באדם לבדו מבין שאר בעלי החיים ואם יקרה לה השמט מכאב ראש או מדבר אחר כמו זה הנה היא תשתוה ותכנס למקומה מיד ואם ברפידות רבות אשר יונחו עליה עם הק הקשירה אשר ראוי ותאות הרפואה הזאת בקצוות השכם גם כן אם סר ותחזירהו למקומו ואשר תקשר בו התרק התרקוה והשכם הוא עצם שחוסי והוא מתעבה ברזים ו ם יסור יחשוב מי שאין לו נסיון שראש העצל כבר נשכט ויצ ויצא ממקומו ושרא הכתף החיצוני אז מגובן וחיצון הכתו אשר למטה ממנו מקוער ולכן ראוי שיעויין באותות ומר ומרפואתה שתצבד לגמרי אל הראש וכן השכם

פרק ט

הקעת השכם הנה הקעהשכם ואמנם הכתף הכה יסופק בהקעתה ויגדל הדבר שתקע אך הנה יקרה לפרק השכם מן הזרוע שיקע בנקלה כי הנקרה בלתי עמוקה וקשוריו בלתי מחו מהודקים גם הוא בשלשלת רקיקה הושם לזה יותר קל חת התנועות והקעתו ענין לא יפול כפי מה שתדע אלא על צ צד אחד יציאה נראת רבה כי היא לא יקע למעלה כי בלי בליטת השכם ימנעהו ולא לאחור כי הכתף ימנעהו ולא אל צד הבטן כי העצל כעל שני ראשים מלפנים לא אפ אפשר לו עם מניעת ראש השכם אך אמנם יקע לצד הפנימי או החיצוני ויסור אליה הסרה מעוטה ואם על צד השפל והנה יקרה יציאה גב רבה ובש בדלים וברזים כי בה בהם יפול הקעת האבר והחזרתו בקלה שבסבות והתנועה ויהיו שני הענינים בשמנים קשה מאד ואמנם יקרה לזרוע הקעה בעת הלידה המעשה כמו שתדע או אצל יוצא דופן ואחר לא ישוב מהרה כי הוא לא יגדל אחר זה באורך ויש וישאר המרפק דק אעפ שיתוקן וגם לא יארך בקצתם אבל ישאר קצר ודק האבר ורקיק והזרוע ברבים מהם יתעבה וי ויהיה הענין טוב ברבים מהם אך יהיה אל ענין שידמה במ במתיחה בבן ערס ואמנם פחד הירך לא ימנע משתי החס החסרונות יחד ואם יקרה לזרוע הנשמט שבר ברחבו ואת ואחר תרצה לחבשו הנה אי אפשר להחזיר שמטו אלא שי שישבר החבורה ולכן ראוי שתתוקן אז ההשמטה קודם השבר

פרק י

אותות הקע הזרוע אותותיו שתראה חלל אצל ראש הש השכם והטכנה וגם כי זה אינו מיוחד לזה אבל יהיה זה גב סבת התהפכות ראש הכ הכתף ויתראה ראש השכם האחד יותר גבוה מן הקצה הא האחר אם לא יהיה לו גב מקרה הסרה בעצמו או בעצם אש אשר הוא ראשו בנניפה או זולתה והנה ישקוט ברפואת ה הזיקו ויחשב שאין רע בו ויראה לראש הזרוע הנשמט ביט בליטה רבה בצד תחת האצילים ויראה הזרוע שאינו בטוב הדבוק לצד טוב הדבקת היד הבריאה לא יגיע אליו אלא בכובד ובאב חזק ואם ירצה להגביה ידו למעלה ויגע באזניו לא יתכן לו ויכבדו עליו התנועות האחרות ואלו האותות גם כן הנה יפלו ואפי במורסא או רסוק

פרק יא

ברפואת הקעת הזרוע אמנם רפואת מה שיקל מזה ובגופות הנערים וברכי הגופים שתמתח ביד תכניס תחת האציל אצל קורבת הראש מן הזרוע ואחר ישקיר אותה ההקרבה ותגביהו דם למעלה והיד האחרת תמתח הזרוע למטה ואולי אפשר בי בילדים שישתנה ראש הזרוע באצבע האמצעי וימתח בא באותו היד עצמה ואמנם כה שהוא יותר חזק הכאבה בג בגופים החזקי הנה הפני היותר קלים בזה שיכניס החובש רגלו בצד העלול ויכין צוארו קרוב ראש הזרוע או קרוב מ מכדור יבש ומשוח אם יהיה מורסא ישקוד בקרוב ראש ה הזרוע והעלול שוכב וימשוך אליו בידו ביושר כאלו הוא ירצה לעקרו מן הכתף ויטה ידו מעט לפנים ויכנס וזה מ מהפנים היותר נכונים כלם והקל שבהם וגם יבוקש אדם חזק ארוך מאד יותר מן העלול ויכניס שכמו תחת אציל ה העלול ויעתיקהו מן הארץ תולה בעד שכמו ושימתה ידו על בטנו ואם יהיה העלול קל

המשקל לא יכבד גופו על ידו יתלה עמו מה שיכריעהו וי
ויכבידהו ולפעמים יושם תחת האיש עמוד עזמד על האר
הארץ ועל ראשו כדור מבגד ועור שיעמד במקום שכם ה
האיש ויהיה החובש מותח ידו מן הצד האחר ויכריח הרגל
אם יצטרך לזה ויעתק או יתלה ואם יקשה או שיכבד או
שיארך הזמן אולי יצטרך אל מה שהוא יותר חזק אחר היצ
היציקות והרחיצות וגם יוקח לו כמו מטה קצר ארכו א
אורך הזרוע או פחות או יותר על ראשו כדור והיותר קל ש
שיהיה מבגד ועור תדחה אותו המטה באותו הכדור תחת
האצילים דחיה בו למעלה או ב׳ בני אד׳ עד שייש׳ החובש
האבר אליו ויאחוז אדם אחר שכמו האחר שלא יח
יחסר דחותו ויגבה השכם ההוא ויהיה זה החובש כבר לק
לקח היד ומתחהו ויכפפהו כמי שיכוין לעקרו מן הכתף
ויהיה לפנים ואם יפעל זה יפול הזרוע בפרקו ואחר תדביק
הכדור באצילי׳ דבוק חזק נשען למעלה ראש הזרוע וראוי
שיהיה משען העץ והכדור אל מה שנלוה ראש הזרוע זולת
מה שתחתיו פן ישבר הזרוע כי אי אפשר אחר חבישתו ש
שיחזור למקומו למה שידעת והנה ירפא בסולם שיושם על
ראש הזרוע על משקוף הסולם והנה הוכן בלפיפות על ת
תבנית נאות ויתלה האיש מן הצד האחר וימתח היד ויכנים
ראש הזרוע במקומו ולכן ראוי גם כן שיהיה התליה והמש
והמשקוף מן הסולם בקרוב ראש הזרוע פן ישבר ולפעמים
ישים תמורת הסולם והעץ הכדוריי דבר שיהיה אפשר אות
אותו העגין בעצמו שלא ירד ממנו אל מקום אחר ויפוחד
מזה שבר הזרוע והנה ירפא באופנים אחרים נגזרים מהפ
מהפנים האלה והנכון שבפנים הם הפנים הראשונים וכש
וכשת שוב ההקעה אל מקומה הנה הטוב שבקשירותיה ש
שתקשו׳ הכדור על השב קשיר׳ בסעיפי׳ רחבי ימנעו הסרת
מה שחזר וראוי שיעבור הצעיף עצמו או סעיף אחר עליו
בצליבה אל השכם האחר והנה יפול הצלבתו אל השכם ה
העלול ואחר יקשור הזרוע עם הצד למטה ויקשר המרפק
בקצה היד למעלה מצד הצואר ולא יותר עד השביעי או א
אחריו ותזונהו כמו שתדע ואם יפצר להקע כל עוד שיחזו׳
אז אין צד מבלי כויה

פרק יב

בהקעת הכתף עצמה
הנה זכרנו זה והוא ממה
שלא יזדמן נפילתו ונפ
ונפלאו מזה אבוקרט

ונלינוס

פרק יג

בהקעת העצם הקטן מן
השכם הנה יקרה לעצם
הקטן אשר הוא על ראש
השכם שיסור ממקום ה ה
הנחתו ויחדש גב׳ קעריירות כמו שהוא בהקעת השכם

פרק יד

הרפואה אין ראוי שימת
שימתח מתיחת השבר א
אך ילחץ ויהודק באצ
באצבעות ויוטה אל מק

מקומו ויהודק כמו שתהודק התרקוה ברפידות כי הקעירה
עצמה אולי ישיבהו אל מקומו זה ואל תחוש במה שיהיה מ
מחוזק אותה הקשירה ושמירתה כמו שתחוש בתרקוה

פרק טו

בהקעת המרפק זה הפ
הפרק יקשה הקעתו וי
ויקשה חזרתו לחוזק ה
הקשורים המקיפים וק
וקצורם ולעומק הנקרה וגם יקרה לו הסרה מעוטה ויקרה
לו הקעה שלימה בקצת העתים ואם תקע יורה על הקעתה
גבנינות בצד וקעריירות בצד והרע שבהם ההקעה לאחורי׳
כי הוא קשה לחבוש מאד ורוב ההקעה אמנם תקרה
בזנד התחתון וזה יותר מגונה וגרוע למה שיקרה לו מן ה
החזרה ואמנם הזנד העליון הנה ימעט מה שיקרה לו ו
ולא יהיה בגנאי שמט התחתון כי הוא יותר חזק החבור ב
בכתף ויותר רחוק מהר נועע ואי אפשר שיקעו שני הזנדי׳
אלא אם ירחק מחשני רוחק

פרק יו

הרפואה ראוי שימהר לרפ
לרפאותו כי ימהר אליו ה
המורסא החמה המונעת
הרפואה ואם יחשב להשו
להשוות אז יוביל לאבדון וגם שאי אפשר להשחוות בעו
בעוד שיש שם מורסא וההסרה המעוטה יפגשה עסוי מוע
מועט בשרש הכף ויחזירהו למקומו ואמנם ההקעה
השלימה אם תהיה לפנים יש לה הנהגה אחת ואם היא לא
לאחור יש לה הנהגה אחרת ואותה שהיא לפנים הנה יחזור
למקומה שיוכה בכמו השכם אשר ינפחהו הנאות ושתוכן
היד כראוי ושיעזור ביד האחרת ויבנס ואמנם הה
ההקעה לאחור הנה ראוי שימתח מתיחה חזקה ואחר יכנע
לאחור ואם לא יכנע בזה תעצור האבר והזרוע בחוזק וי
ויטוח החובש ידו בשמן ויקח למשוח מרפקו עד שיבנס
ואחר ראוי שיקשרהו וישים הזרוע תלויה ותעזוב המרפק
נרפה ובשעור מה שיסבלהו בתחלת העת ואחר לא יסור י
יצר התליה מעט מעט הזוית

פרק יז

בהקעת פרק הרס
הרסג הנה פרק ה
הרסג נקל להחזיר
ההקעה וקשה לש
לשקוד החבישה שאם ימתח מתיחה מעוטה וינכח לאחד
האברים האחרים תשוב ההקעה אך התקבצותו קשה כי מ
מה שיקיף בו מן הנשמים ינפחו וימנעו טוב ההתקבצות ו
ואופני מתיחתו שימתח איש הזנד לאחור וימתח החובש
הכף להפך אותו הצד גם לפנים וימתח אצבע אצבע יתח
יתחיל מן הבוהן ילך עד הקמיצה והנה הוא ישתוה
בזה ויחזר למקומו ותחבשהו ותקשרהו

פרק יח

בהקעת האצבעות ואותותיהם אם יקעו האצבעו׳ יטו לצד פנים ויתראה קעירות מחוץ וכן עצמות הרסג

פרק יט

הרפואה הנה חזרת חק הקעת האצבעות איזו קושי ואין ראו׳ שיבחנו מתיחה שוה אבל ראוי שתאחז ביד עליהם לקבץ עליהם ו ותגביה האצבע הנקרא אצבע מידך פן יפול תחתיו שרשו בעת שתקפוץ עליו למעלה כאלו תעקרם ממקומם ונראה שהמוקע כבר נכנס ופנה

פרק כ

בשמט עצמו הרסג ראוי שתפעל בהם מה שידעת מההשוואה ודחית כל נטי נטיה וכליטה לחפך צדיה והנחת החבישות ולקשור עליהם ותעזבם אליו וישם עליו עפרת שוה שומר הנחה בכדו בכבדותו אך ראוי ש יונח עליו החבישות והעפרת שיחובש בתחבושות ממה שרגיל ולא יתנועע

פרק כא

בהקעת החול א והכד והסרתה החוליות אם יקעו הקעה שלימה ת תמות בלי ספק ובלתי שלימה גב אם תסור הסרה רבה בי אעפ שתהיה למטה מן השלימה היא תמות כי בלי ספק הו הוא דוחק חוט השדרה דוחק חזק אם יהיה נכחיי ולא יכת יכתת ואם יהיה החוליא הראשונה מן העואר ומה שנלמה אליו יערד בעל החיים ההתנשמות וימות מיד כי עצב הכ הנשימה נלחץ ולא יפעל פעלו ואם יהיה מן חוליות ה השדרה נשמט לצד פנים אי אפשר להרפא והוא ממה שמ שמכית מהרה ואם יתמהמה הנה אינו לוחץ לחיצה חזקה או לחיצה אינה מעלה מורסא או ששקט מה שבו ממורסא לא יהיה צד כפגע יבא לחוט השדרה והעצבים אשר תחת המ המקום ההוא וישים המותרות יצאו בלי רצון ואם יהיה ל לאחור יהיה היזקו בחוט פחות אך אי אפשר מבלי הזק גב ומלחיצה לאשר לכשטה ויחלש הרגל ויחלשו עצלי המקיה והשתן ויצטרך אל כח חזק ודחיה חזקה והבאה ודחיפה מ מפחדת שיחשב שישתברו שניו עד שישוב למקומו יהיה שכבר נשתברו בזה שניו והנה יקע אל הצדדים ולכעלה זה שער ככר דברינו בו ובחלקיו כשדברנו בבנינו ויעויין שם ואותות שיתראה שם אם בליטה ואם שקיעה כאלו ישבר הרתוקה ואין בשבירתה רוע גדול ובהקעת הח החוליות יש פחד מות

פרק כב

הרפואה אמנם אותו שהוא לפנים מ מן הגב הנה התוח התוחלת בו מעט וימעט שתצליח רפואתו ואמנם אותו שהוא לאחור הנה יצטרך שיאחז ויעצר בשתי הארכובות בפועל העליון וידרוך עליו בחוזק או שישכיבהו על בטנו וירכוס עליו בעקביו או שיערכהו בחוזק עריכה ומעיבה מ מן נגכאר ואל פחדקה ואם יהיה הענין יותר חזק מזה ויהי חדש הנה אמר אבוקרט ראוי שיוקח לוח ארוך ורחב שיע שיחוזק ויכיל העלול ויוקח דוכן על השעור הזה קרוב מן כותל ויומתח לצד הכותל באורך ולא יהיה רחקם מן הכ הכותל יותר מרגל אחד וישם עליו מצע מוצע לנשם הע העלול ואחר יחבש העלול וישטח על העץ או על הדוכן על פניו ואחר ישם על הזה העלול חתול מקופל פעמים ו ותוציא קצותיו מתחת האצילים ויקושר קצות החתול אל הלוח באורך שידמה לעלי מכתש ותציב העץ הזה על הא הארץ נצב אבל קצה העץ המונח או הדוכן ותדחה אל מש משרת עומד אצל ראש העלול לדחקו אך יהיה הקצה התחתון סביב לדבר ויסתה העליון אשר אצל הראש בעת וראוי ויהיה בסתיחה הזאת ותקשור גב הרגלים יחד בחת בחתול אחד הארכובות ועל הכתפים תקשור המקומות אש אשר הם יותר גבוהים מן המקום אשר יתחברו בו ועל פדד הירכים בקשירה אחרת ותחבר אלו הקשורים ותקשור על עץ אחד דומה העלי אשר קדם זכרו ויעמידהו אצל קצה ת העץ המונח אשר בין רגל העלול בכו שהעמדנו העץ הרא הראשון ואחר נצוה העומדי שימשכו בזה העץ משיכה על הפך ויש אנשים שיעשו המתיחה הזאת בכלים וחץ על ע עץ נצב אצל שתי קצות העץ הזה הגדול או הדוכן רל שתי הקצות הנלוים אל הראש ואל הרגלים ואם תסבב זה החץ יכרכו בו אלו הקשורים אשר תמתח וראוי שבשיגיע המתיחה הזאת כן שתדחה הנבנינות בשרש הכתפים ואם נצטרך לשבת עליו נפעל זה ולא נפחד דבר ולא נשתוו החוליות בדברי האלה ויהיה העלול סוכל ללחיצת אז ראוי שתחפור חפירה בכותל אשר בקרוב באורך דומה אל מרזב נכחיות נגד הנבנינות ושיהיה אורך החפירה שע שעור אמה ולא תהיה יותר גבוהה מחמיות העלול ולא שפ שפל מהם הרבה אבל ראוי שתהיה החפירה כבר נעשת תחלה ואמנם העלה הזאת אמרנו בהתחלה שיהיה העץ מונח קרוב הכותל ואחר יוקח לוח שוה השעור ושים אחד מקצוותיו בחפירה אשר בכותל ותניח אמצע המקום אשר יושג ממנו אל הנבנינות ואחר תגבה קצתו האחד למטה ע עד שיתראה החוליות נשתוו שווי מראה וכבר זכר אבוק אבוקרט בי הקעירות לבדו מבלי לוח יתכן לדבר הזה ואמר גב בי העסוי בלוח לבדו יתקן הענין ואם יהיה זה אמ אמת אי אפשר שיעשה המתיחה אשר זכרנוה בהתחלה ה המין הנקראת הסרת החוליות לפנים מבלי עסוי וראוי א אחר ההשוואה שיעשה לוח מעץ רחב שעור ג אצבעות וא וארכו שעור מה שיקיף על הנבנינות ועל קצת החלק הב הבריא ותבחן עליו בנדי פשתן או מטפחת שלא יהיה קשה ויונח על החוליית ויקשר בקשירה הראויה ויעשה המזון ה חדק ואם ישאר אחר זה שאריית מן הנבנינות אז ראוי שת שתעשה הרפוא אשר תהיה ירפו וירככו עם עשיית הלוח אשר תארנו זמן ארוך והנה יעשו קצת אנשים רקוע מעפ מעפרת ואם תהיה ההקעה לאחד הצדדין ישתוה בחבישה או שתים הם אשטילש ויקשר ואמנם תהיה בצואר לאחו הנה הוא אותו שירפא ואחר תמתח ראשו מתיחה לאט וי וישתוה חוליותיו בעסוי ומעיכה וכשישתוו יונח עליהם תחבושת מחזק או יושם עליהם בגדים ויקשור עליהם הי

עליהם חבישה הוא אצשילא בשעור הצואר ואחר יקשרה
אל הראש והחזה במקום אשר תפול הקשירה אל הגרון ויו
יומם כן מסיר ימים ויושכו החוטים אשר יקשר בהם על
תבנית הסעיפים משפתות הבגד ויהיה מה שנתפרסם פע
פעמים רבות

פרק כג

בהקעת העזה הנה
העצה אם יקע הנה
יודע במשוש מה שיג

שיגדל מבני יתראה בחוש גם כן ושהעלו לא יפשוט רגלו
לא במקום ההקעה ולא אצל הארכובה אבל יהיה כפיפת
הארכובה עליהם יותר קשה ואמנם הקעת זה אם
רצית שתשוהו אז ראוי שתכניס האצבע האמצעי בטבעת
עור שיניע נכח המקום ואחר תעסה למעלה בחוזק ותשמו
בידך מקום העצה עד שתשוהו ואחר תחבשהו ותקשרהו
ותמעיט המאכל לעלול כדי שיטעט הפרש ושיקח עם זה
מה שירך השבע

פרק כד

בהקעת הירך הנה
יקרה לפחד הירך כמו
מה שיקרה לזרוע מה

בהקעה למטה בגרפה ואי אפשר כשתקע הפחד שיפשוט
רגלו לא אצל הארכובה ולא בקרוב למקום ההקעה אבל
יהיה זה בארכובה יותר קשה והנה יהיה הקעתו לצד פ
פנים ולחוץ אך רוב הקעתו לצד חוץ ויטעט הקעתו
לצד פנים וגם יקע אחור וקדם באותם
דסבוח בעצמם ואם יפול בענין הלידה ובירצא דופן
יש אשר אותו הרגל קצר בעל שוק דק כליאותו לסבול הנוף
ויחלש ולא יוכל

פרק כה

באותות יקרה בהקע
הירך לצד פנים שרר
שתראה הרגל המוקע
יותר ארוך מן האחר

והארכובה יותר בולטת ואי אפשר שיכפוף רגלו אצל הע
האורב ותראה האורב נפוח כמורסא כי ראש הירך נתקע
בו ואם תקע לחוץ יקצר הרגל ויתראה באורב עומק יקרה
במה שהוא נכחה ומאחור בליטה ונפיחה והיה הארכו
הארכובה כאלו היא מקוערת לפנים ואם תהיה הקעה לק
לקדם יהיה הרגל יותר ארוך ואפשר לעלול שיפשוט את ש
שוקו ולא אפשר לו לכפפו אלא שישוב ולא יתכן לו להלך
כלל ואם ישרח להלך ילך על עקבו ויקרה לו הרבה מזה ש
שינפח אורכו ויעצר שתנ ואם תקע לאחור יקצר רגלו
ויצר עליו לפשוט ולכפוף יחד אלא שאולי ישאר השוק כ
בולט לארכו ויתראה בארכו רפיון ויהיה ראש הפחד נוטה
לעקום

פרק כו

ברפואה ראוי שתמדוד
לרפאתו כי אם לא תמ
המהר להחזירו אולי יש

ישפכו אליו לחיות ויתעפשו ויוביל להפסד האבר כלו וי
וימשך לזה סבנת מה שידעת ואבנם הנהגת הקעת הפח
רפידך לכשה הוא שימתח הרגל ואחר יחזירהו ויקשרהו א
אחר שיניעהו ימין ושמאל עד שיתנפח בו מת שירד אליו
ויוקח חגורה או חבל ויושם כרכב לרגל ויקושר על השוק
ואחר יקשר על פחד הירך ועל פחד הארכובה קשירה שת
שתשמור ואחר תתלה מן השכם תליה אי אפשר השוק עם
זה שימתח ואמנם אם תקע לפנים יצווה שיקשר ו
ויאחזהו אדם חזק מצד אחד החולצים ויקח הרופא החוב
בידו ראש הפחד אצל הארכובה וימשכהו לפנים די שיהיה
דומה לקצה אחד מידחהו דומה למעלה וחוץ ואם יעזרה ו
אחרית מן הקצה האחד ויניעהו בהפך ויקבע בו לקשור בו
הצעיף או חבל יהיה טוב ואחר יקשור קשירה ואמנם
אם תקע לחוץ אז ראוי שתסתנך החובש בקצה הפחד אש
אשר אצל הארכובה ויניעהו הפך התנועה הנזכרת ויהיה
אחר מסתנך מן הקצה האחר יניעהו התנועה הראשונה
והנה יקבע בו סעיף או חבל ומה שיהיה לפנים ואחור הנה
יקשר החובש ראש הפחד בהתול ויקח אל השכם אל הצד
אשר תחת כפי נשיית ההקעה ויקח אדם שתי קצוות התתול
ואחר יתתחוהו כלם יחד מתיחה שיתלו העלול באויר ובכ
ובכמו זה גם כן אפשר שתחזור הפנים הקודמים אל הנכ
הנכון וגם ירפאוהו באלתברם ומן תאר זה כפי מה
שבחנו קצתם ממנו ומצאו והשיבו אמר
ראוי שתחפור חפירה ארוכה בעץ כלו דומה לגומץ ולא
יהיה רוחב החפירה ועמקה יותר מכדי שעור ג אצבעו וא
ואלו יהיה רוחק קצתם מקצתם יותר מארבעה אצבעות
שיהיה קצה התברם בקצה אותה החפירה ויקשור בו ויהיה
דחיתו אל הצד אשר ראוי שידחה אליו וראוי שתוסיף ב
באמצע הקורה הגדולה או הדובן קורה אחרת נצבת אריכ
ארבה שעור כף וגדלו שעור יד הגרזן שיהיו אם ישכב על
גבו יהיה הקורה הזאת סובבת בין אל עפגג וראש הפחד כ
כי זה יכנע הנוף שלא ימשך אחר כי שימתחהו אחר
הרגלים ואם יהיה זה גם הנה רכים יצטרכו למתיחה ש
שתהיה מלמעלה ועם זה הנה הנוף אם ימתח למטה על ת
התאר אשר זכרנו קודם זה במה שימתח הרגל ואם לא יכנ
יכנם ראש הפחד בזה המין מן הרפואה גם אז ראוי שתסיר
הקורה הנצבת הרפודה ושניוסיף שתי קורות אחרות על ש
שני צדי הקורה מכל צד מכנה קורה להיות במזחת שער ו
ולא יהיה אוזך כל אחד מהם פחות מכף ואחר יקובב עליו
קורה אחרת כהרכבת קורת הסולם שיהיה תבנית הה
ההסתבכות דומה לתבנית האות הנקרא בלשון יון באשיה
כי זה התבנית יהיה אם יתרכב הקורה השלישית באמצע
יותר שפל משתי קצוות מעט ואחר ראוי שיושכב העלול
על הצד הבריא וימתח הפחד הבריא כמה שבין אלו שני ה
המזחות תחת הקורה הדומה משקוף סולם ויהיה הפחד
הרחב מלמעלה מזאת המזוזה שיהיה ראש הפחד רוכב על
עליה אחר שתפרוש על המזחות מקופל קפולים רבים ש
שלא תזיק המזוזה לפחד הירך ואחר יוקח קורה אחרת
שוה הרוחב יהיה ארכה שעור מה שישיג מראש הפחד עד
מקום העקב ויקשר עמה ואחר תעשה הבתיחה אם בקו
בקורה הדומה לברזל הנקרא הסטג הנעשה בחרב ואם כפ
בפי מה שאמרנו במה שקדם וראוי אז שימתח השוק למטה
עם הקורה הקשורה עכו שישיב ראש הפחד אל מקומו ב
במתיחה הזאת החזקה וגב מין אחד יכנם בו ראש הפחד מ
מבלי שימתח

העלול על הקורה והוא מין ישבחהו אבוקרט ואז יחשוב שראוי שיוקשרו ידי העלול יחד בחתוך רך ויקשרו רגליו שניהם בחתוך רך על שני העקבים ועל שתי הארכובות וי ויהיה אחד כל אחד מהם מבעליו שעור ד אצבעות ויהיה שוק העלול מתוח יותר מן האחר שעור שתי אצבעות וית ויתלה העלול על הראש ויהיה רחוק מן הארץ שעור שתי ז זרועות ואחר יעמד משרת בעל נסיון בחור יסעד בו הפח הפחד העלול בעב שבמקום ממנו מקו שיהיה ראש הפחד גם כן ויתלה העלול בפתע כי הפרק אם יפעל בו זה יכנס אל מקומו בעזר מועט וזה המין יותר נקל מזולתו כי יצטר יצטרך למעשה גדול אך רוב המרפאים לא ייטיבו המעשה בו כי הם יבוזו לו לקלות מעשהו ואם יהיה הפחד לחוץ ואז ראוי שיפשט העלול כפי מה שאמרנוהו ואחר ימתח החתול אשר על אלעא פאפג על האורב והתרקוה כפי מה שאמרנו ואחר ראוי לרופא שידחה באל תברם מחוץ לפנים אחר ישוב קצה תברם בדבר מן החפירה א אשר זכרנו בקשירה ויהיו קצת העוזרי מצד הפחד הברי ידחו גם כן ויפנו להגביה פן ידחה הרבה ואם ת תהיה ההקעה לפנים אז ראוי שימתח העלול ואחר יניח אד אדם חזק שרש כפו הימנית על אורב העלול וילחצהו ביד השמאלית והוא עם זה יהיה הלחיצה מתוחה למטה והוא נבוה על הארץ אבל ראוי שיהיה מונח על דבר קשה כ כמו שראוי שיהיה גם כן אם ישבט ירבו לחוץ כמו שאמ שאמרתי בגבנינות וראוי שיומתח העלול על הקורה והכפ והספסל על פניו ויהיו הקשירות מהודקות על הירך ועל השוק כמו שאמרנו כבר וראוי שיעשה השבר בלוח על אל פאפג ועל המקום אשר יצא הפרק אליו זה מאמרנו במיני השמט וההקעה הבאים בירך מעלה מבוארת בהקדמת זה אך הנה תקע הירך לרוב לחות יקרה לו כמו שתקע הכתף ואז ראוי שתעשה הבויה כמו שאמרנו במקום אשר זכרנו בו הבויה הזאת

פרק כז

בהקעת הארכובה הארכובה מהירת ההק ההקעה ולפעמים תקע כלי סבה לבד הלו הלוך קל או המעדה מעוטה כמו שהלחי פעמים רבות תק תקע מבלי סבה זולת הפהוק הוא בדלייר והנה תקע הארכ הארכובה לכל צד לבד לקדם בסבת הגלגל ועזרתו

פרק כח

רפואתה יושב העלו על כסא קרוב מן הא הארץ ויגבהו רגלו מעט ואחר ימתח וימ וימשוך אדם חזק בידיו למעלה ולמטה מתיחה חזקה ויח ויחזיר החובש הפרק על משפט ההקעה הכללית ויקשרה

פרק כט

בהקעת הרצפה והוא גלגל הארכובה אר יקרה לו ההקעה אז ראוי שיפשוט הרגל ותמתח הגלגל ואחר תמלא מרבץ הארכובה הנקרא שופנ שופראתנה בגדים מונעים מלכפוף ויונח עליו חבישות ח הנקראו אשטילש תקריבם לצד המקום אשר נטתה אליו הקעה וכשית חזק וישקוד אז יפשוט הארכובה במהר אלא מעט מעט עד שיחזק

פרק ל

בהקעת פרק העקב אצל הקרסול הנה יקע הק הקרסול ויצטרך בהקעתו למתיחה חזקה ורפואה חזקה ודחיה בחוזק שישוב במקומו ועוד יצטרך שירחיק ההלוך קרוב ממ יום שלא יקע שנית ואמנם ההסרה המעוטה יספיק בה מתיתה מעוטה ואחר ישוב ואם יקע בשלמות אז ראוי שתחזירהו כפי מה שאמ שאמרו הקדמונים ראוי שיתפשט העלול על גבו על הארץ ויתקע מה שבין פחדיו אצל יתד אל עאפאג ארוך אם יעזב בעומק לא ידע גופו איך יתנועע אם יוציא רגליו למטה ו ושיתקע היתד הזה קודם שישכב העלול ואם ימצא לך הק הקורה אשר אמרנו שיהיה במציעתה קורה אחרת בעלת י יתדות וראוי שתהיה עוזר יאחוז הפחד וימתחהו ועוזר אח אחר ימתח הרגל אם בידו ואם בקשירה על הפך מתיחת ה העוזר הראשון וישוה הרופא בידו הגלגל ויאחוז עוזר אחר הרגל האחר למטה וראוי אחר ההשוה שיקשר בקשירות מ מהודקות ויסור בקצת למסרק הרגל ובקצתם אל הקרסול ויקשור שם וראוי שישמר הגידים והעורקים אשר על הקר הקרסול מאחור פן תהיה הקשירה עליו חזקה ושימנע העל העלול מלהלך מ יום כי אלו אם יחשבו ללכת לא ירפאו בשלימותו ויכבד האבר עליהם ותפסד הרפואה ואם יסור עצם העקב ממקומו כי זה יקרה הרבה או יקרה למקום הזה מורסא חמה ואז ראוי שיושוה האבר הזה בשביבת העלול על פניו ומתיחת האבר והשואתו וביציקות משקיטות הם המורסא החמה ועשיית הקשירות המהודקות ושיורגע הע העלול לא יתנועע עד שיתוקן האבר תקון שלם וקשירת העקב ראוי שתהיה עד האצבעות ויעזב העקב פתוח

פרק לא

בהקע עצם כף הרגל הנהגתה קרובה מה מהנהגת הקעת כף הי היד ולפעמים יספיק שתשוהו שתרמוס ברגלך על עליו וביניהם בגד עד שישתוה ויקשר על הענין אשר זבר זכרנו כמו מה שידעת

המאמר השני

בשרשים כלליים מן השבר מאמר כללי בשבר

פרק א

השבר תוא פרוק חבור מ מיוחד בעצמו והנה יפול השבר מתפזר ונקרא אם יקטנו חלקיו רצוץ וגם יקרה בלתי מתפזר והמתפזר יפול בשווי או משתרג והשוה הנה יפול ברוחב ובאורך והנופל ברוחב יפול מבואר או בלתי מבואר והנופל באורך הוא הסדק ולא יפול מבואר ורבים יקראו מיני השבר בשמות מתחלפים ויאמרו לשבר הגדול ההולך ברוחב ועומק הצנ הצנוני ואל קירי ואל קצי ויאמרו להולך ברוחב השבר המפסיק הנקרא אל משטב וההולך באורך עם התרחבות הירחיי והסהריי ולקטן החלקים מאד הגדשיי והקמחיי והברזליי ואם

ישלם השבר אי אפשר שישארו העצמות על מה שראוי ב
ביניהם מן הנכחיות על תבנית מן החבור הטבעי גם יראה
בלי הברח על נכחיות וכן ההסרה תחדש עקיצה
בהכרח במה שילוה מן המכסה ויחדש כאב שימשך אחריו
ואם תהיה ההשואה מסובכת בלי פסליות וקרומיות יהפך
האבר בנקלה ולא יטה השבר לחוץ כמו שאמר אבוקרט ם
מבלי שיטה לפנים כלומר שמה שיפגעהו מהעצבים שם
יכאיבהו ואם ישבר אצל הפרק ברציפה הנה ישאר
המבדיל והזיזים ההוים על נקדת העצמות המגיעים
לבליטות הפרקים וגומותיהם יהיה הפרק מעותד להקע
ואם יפול השבר אצל הפרק ויתדבק ויתחבש תשא התנועה
כבדה בסבת הקושי והרשבאר אשר יתחדש יצטרך אל זמן
עד שיתרכך ויותר קשה שיפול זה בפרקים מן העצמות
ומזה גם כן בעת שיהיה הפרק ביצירה יותר צר כמו
פרק הקרסול וה שה שכשברים להתדבק ולהתחבר ממה
שיהיה על הסבוב ואחר זה הנה יטה כאלו לא יתדבק אלא
ירד עליו קשירה בעלת קצב מבוון מופלא זמן יותר ארוך
שיהיה ויקח מן המזונות והרפואות מה שיחזיר הדם לענין
הזה כפי מה שנזכירהו והרע שכשברי העצמות הו
הוא לצד פנים ולא לצד חוץ כפי מה שנזכור ומה שנאמר
מחוץ מוה העצמות הנה זה הענין אין טעם בו כי הכוח
יד רך יתדבק ולא יתתך והנה יקרו עם השבר מקרים
כמו חבורה והזלת דם ומורסא ורצוץ למה שיקוף בו מבש
בשבר אשר יש להנהיגו במה שימנעהו מעפוש או יש לו
לשרוש רוחב האבול ומקום השבר מן העצם בכאב ומנפ
ומנפילת הטבה המשברת ומשוש היד ואמנם מה
מהנעריים הקטנים הנה יתראה במורסא והכאב והאודם כי
יקרה בהם יותר ואמנם החבישה והדבוק וסדור הע
העצמות הנשברים אם ישובו להנחתם הוא יותר אפשר ל
להתדבק בנערים ומה שהוא קרוב בהם להשארות הכח הר
הראשון בהם ואמנם שני הבחרות ואחריו הנה לא
יתדבק אבל עובר עליו בשר מן ליחה שחוסיית תחבר בין
שתי העצמות ממין מה שיעבור הצורף מהנחשת בעפרת
ובדיל לחבר הנחשת וזולתו והיותר קשה להתדבק
בשבר הוא הזרוע ואחריו הקנה והתרקוה ואם תש
תשבר לצד פנים תקשה רפואתה והכוגונה שכשברים
בשני הזנדים שבר השפל מהם בכמו מה שנאמר בהקעה
ואמנם ענין הפחד והשוק הנה הוא יותר נקל כי
החבישה והדבוק לא יבנעם מהתפשט והאברים
מתהלפים בזמן דבוקם משל כי האף נדבק בפי האמור בע
בעשרה ימים והצלע בעשרים והזרוע בפי האמור במה ש
שבין שלשים עד ארבעים והפחד בחמשים ולפעמים
יארך זמן ארוך עד שיתדבק הפחד בזמן יותר ארוך בחד
בחדשים שלשה או ארבעה או יותר ובשישה האבר
בן החזק החבישה לצד פנים הוא יותר טוב משישה לחיצו
לחיצנו שיהיה נטיתו לצד הכובד והסבות אשר
בעבורם לא יתדבק האבר רוב היציקה או רוב התרת הקש
דקשירות וקשירתם ומהירות התנועה או מעוט הדם הד
הדבק בגוף וכן יתעש דבוק שבר בעלי הברדות והנמלטים
מחולי וממה שיורה על הדבוק הראות הדם לחוץ ב
כי אלו הוא מותר דחה דטבע
מרוב מה שפונה אל השבר

פרק ב

בשרשים מענין
החבישה ודבוק
השבר החבישה
הכנתה מן האבר
בשעו מה שראוי

כי התוספת בה כויצה ותבאיב ויתחדש ממנה קדחת

ולפעמים יהיה ממנה רפיון וכן בגופים הרטובים
פחות היזק להכנעם למתיחה והחסרון ממנה יבנע טוב ה
הענין והסדר הנכון וזה בשמט ובשבר שוה כי המותה על
האופן הראוי יתעסה במצבת שני העצמות ביושר והנחת
הרפידות והקשירות כראוי ולשים עליו החבישות
הנקראות אשטילש ויושם החבישות על הקשירות וראוי
להקשיר האבר כפי האפשר אלא לפעמים כשיעור שיטבול
אם לא יהיה פגע ומורסא פן יכות שבע האבר וראוי
שתזהר בהקעה החזקה אצל המתיחה והקשירה בשבר והק
והקעה יחד ובן מה שיקרה מהקשירה החזקה ואיח
ואחור ההתרה ומעוט הרגל זה שימית האבר ההוא ויתע
ויתעפש ויצטרך לחתכו והכונה ברוב החבישה והדבוק
חדוש הרשבאר בו אין בעצמות הראש כי בהם לא יצמח ר
רשבאר וראוי שיונהג עד שלא יתחדש יובש ולא מעט וגם
עזבי רב עובר הצורך ודע כי גדלו מתחלף בפי ה
האבר ושיעור השבר בגדלו או דבוים והפכם ועתה עוד ת
תדע בפרקי מה שראוי לעשות בזה כלו בזכרנו המזונות
וחברון הקשירה וראוי בעת חדוש הרשבאר שיחדל
מן התנועות המהירות והמשגל והכעס והרעדה כי זה
ידחה הדם וירחיק המקום הזה ויבקש הקר ויעזור בתחב
בהחבושות חזקים קובצים שיש בהם חום מה וטיחת דב
דבקות וישים בהם כמו אבהל ואגוז ספריש ודרגנן וה
והרפואות הטובות לבקיעת הצפאק ואם יקרה
לשבר שלא יתדבק דבק יחשב בו יפעל בו דבר דומה לת
לחכוך בשחיני אשר לא יבריאו והוא שתחפף בשתי עד
שתוסר הדבקות הנחורה החלישה אשר היא כאלו אינגה ד
דבר ויקרה שיזול במקום וידחה אליו דם טוב חדש ויתקר
עליו רשבאר חזק ופעמים רבות יחייב שנוי מראה
העצם והדמותו קלפות וקשקשי וחכוך כמו זה לא יונחז
החבישות עליו אלא אין צד בלתם יסתפק בקשירה הטובה
ואם יתחבר שבר וחבורה הנה אי אפשר לדחות הדבוק עד
שיבריא החבורה כי אז העצם מתקשה ולא יקבל דבוק
אלא בקושי ומתיחה חזקה וענינים גדולים ועם זה אם ית
יתחדש עם החבורה כאבים ומורסות בהם סכנה ושיתעקם
האבר יותר טוב משיתחדש שבר גדול וראוי שלא תכריז
בענין החבישה כמו זה השבר ואם יהיה עם השבר רע
ריצוץ יהיה עם זה סכנה באכול האבר ואז ראוי שישורט
המקום ההוא שיצא הדם כי יש בו סכנה והוא שיכות הא
האבר ההוא ואם יהיה הזלה הנה ראוי שיעצר ופעמים
רבות יחייב לפחד ממורסא ופגע בחבורה שיפעל הפך הר
וראוי מרפואת האבר

ויקוי וישלשל וידקדק המזון והנה יתחדש מן הק
הקטירה הכוך ויצטרך שיותר או שיוצק על האבר מים חמ
חמים עד שיותכו הליחות העוקצות

ואבוקרט

יצוה למי שיחבוש שימ
שימנע דבר מאליבורו בעת ההיא וכונתו שימשוך הליחה
לפנים וגליבוס יגיד אצל זה שיצוה בשתיית אנריק וא
ואם אי אפשר בלתי זה ישתה דבר מן הסכנגבין אש
אשר יש בו כח חריף ונאמר שזה יהיה בזמן אבוקרט ועתו
מה שבין שתי הזמנים מופלא ואם חזרת לחבש
ואחר יכאיב ויצער הנבון שתעזוב זה ותוציא מה שחזרת
ואולי ירגע העלול בזה מהכאבים ואמנם השבר
באורך הנה יספיק בו לקשור האבר בקשירה חזקה ממה ש
שהוא בזולתו שיכריח למעבו לפני לפנים ואמנם
השבר אשר ברוחב הנה ראוי לישר שתי העצמות ביושר
כפי האפשר ישמור זה מצד הנחת החלקים הבריאים ותע
והעיין האם אלו העצמות נכחיים לביוצא בהם ודומים
לעצמות האחד וכאשר יחובר ישמר במה שבין זה דברים
ומהם הפסילות והתוספת מהם ואכנם הפסילות הג
הנה אם הם לא יתישבו יחולו בין העצמות והדבוק ואם
ישברו גם כן וישאר משפתי העצם הנה לא תניח להדבק
אחד מהם לאחור ויסרו הנה תעזוב השחין יתקבץ בו חל
חלודה תמיד ויקרה מזה שיתעפש ויתעפש האבר ועוד
לא יהיה דבוק מהודק כי ההדוק יגיע אכנם אם
יתישבו ויתחברו הפסילות ותוספות בפנאים אשר יקבילו
ואז אי אפשר מבלי מתיחה חזקה בידי אדם או בבלים ימ
ימתח בהם יותר רחוק שיהיה ויתאמת הנכחיות בין שתי
העצמות ובין התוספות והפנאים אשר נכחיהם ויכון החב
החבישה ואם יתמחו וימשכו הנה הנבון אם מצ
מצאת הנכחיות האמתי שתרפה המתיחה מעט מעט ותש
ותשמור הנכחיות שלא ילוה ויתנבן והשמר ביוד ענין ש
שיתישב ואם מצאת בליטה או זולת זה תתקנהו ואחר
אין צד מבלי קשירה תשמור האבר על מנוחתו לא קשה
כי הכאיב מאד ולא רכה כי תעזב שמירתו והטוב
שבדברים המוצעיים וראוי שתהיה הקשירה בם
במקום אשר הנטיה אליו יותר חזקה ואם יהיה הש
השבר שלם אז ראוי שתשוה קשירתו מכל צד ואם
יהיה השבר מצד אחד יותר ראוי שתהיה הקשירה שם יותר
ואם יהיה עם השבר דבר מן הפסולות ועצמים קטנים הנה
אם יהיו מעוקלים מכאיבים תקרב אליהם בתקון ואם
לא יהיו מכאיבים אז לא תחוש בהם ולא תקרב אליהם
ואם כמותם ישמיעו קשקוש הנה יעבור עד שיניע
דשבאר ואם יובטח זה אז אין ראוי שתתעלם מעג
מעניגם ואם יתחדש מן הפסילות קרע הבשר מן
הנבון שתעשה להרחיב הקרע כפי הסכלים אך במתיחה
הראויה שימתחו שתי העצמות אל שני הצדדים בתכלית
היושר אין עקום בהם כי יש בעקום ובעקול הפסד גדול
ואם מתחת אותו תבוין אל הפסילות תחזירם ותקשרם
ואם לא ישובו לא תרחיב הקרע אכל המצא מחט
ויהיה כשעור מה שיצטרך אליו ונקוב בו שעור מה שיכ
שיכילהו הפסילות והרכב עליהם חתכת עור רך תשער ע
עליו נקב גליתו והעבה התפלה בו ועשה על העור יהיה
עסוי בתחתיתו והכנס העצם בנקב הכנסה עד שרשו
ואחר תגרדהו במגרת מלאכת היד והיא מגרה דקה חדה כ
כמגרת אומני המסרקים ולפעמים ינקב שרש מה
שיצמרך נקב במקבת נקבים רצופים במקום היותר הד
אשר יראה בו השבר ואין זה נעדר הכבנה מקום שיהיה
מורסת העצם נוף נכבד וגם כי אמנם יהיה בטוח
מן כלי אל הוא זה הם הכלים המזעזעים בתנעתם ודקותם
וחתוכם וגם תחתכם שתשים המקבת על
פנע אותו המקום מעצמות שלא יכנס המקבת לעבור א
אלא על שעור עצור ויהיה פיות פונע מכלי אל הוא זה ה
הם הכלים המזעזעים ולכן ראוי שיהיו החובשים
מאלו המקבות מינים רבים מעותדים ולפעמים ל
לא יתראו הפסילות אז אין צד לחלודה מכלי דבר יעצרת
וינגבה ופעל מה שראוי ואם יהיה הפסילה או חתכה מן
העצם מחודדת תעקרן האבר ותכאיב אז אין צד מכלי שס
שסוע והנה נה להרצאה מה שראוי לגרר בכגרה
ואם יהיה הנשבר המתפתת ויהיה שבידתו ועפושו רב אז
אי אפשר מבלי הוציאו הכל ואכנם
אם יהיה השבר בלתי מתפתת ויה
ויהיה העקירה ממנו הם
והסדיקה לוקחים
מקום רב ממנו א
אז תחתך היותר
רעוע במקום וה
והניח הנשא כי אין היזק אכל בחתך הכל יש סכנה גדולה

פרק ג

במצות החובש,
ראוי לחובש שיע
שיעיין נטיית האב
האבר הנשבר כי
הוא יכוצא אצל הצ

והצד אשר הנטיה אליו נבנינות ואצל הצד אשר יטה ממנו
קעירות וברוב שיובן זה בכשוש ובזה גם כן הנה
הכאב יתחזק בצד אשר אליו הנטיה והקשקוש גם כן יורה
על זה והיותר מורה בעניני על זה וראוי להובש ש
שיעביר ידו על מקום השבר בכל ענין למעלה ולמטה לע
לאט ובנחת ובדקדוק עד שאם יראה בליטה או הסרה אנ
פסילה ידענה שלא יקשור פעם אחרת על בלי ראוי ויחד
ממנו שמט או כאב ואין ראוי שישגה בשווי המורגש ברגך
קודם שליחות הבריאות כי המורסא הנה בסתרת הר
הרבה מן הנגאי והעקום ואם יעיין

החובש השבר וימצאהו שאין גנאי האבר בו בתכלית כי א
אם יפליג יוביל אל כויצה וקדח קשה והנכו בו שתעזבהו
ושלא תקרב אליו ואם תקרב לחבשו תנאץ האבר ולא ידח
ידחק וראוי שלא יתאר ויכניסהו בכובד על כל פנים כי
יכנים על העלול מה שהוא יותר גדול משארית העצם ב
בלתי שוה ואם יכאיב הדזרה והתקון מאד ואפשר לרופא
שתחזירהו לענין השבר הוא מרגיע העלול ומנוחה גדולה
וראוי שימהר החובש לחבוש מה שנשבר שיחבשהו ביומו
כי כל עוד שיארך יהיה הכנסתו יותר קשה והפגעים בו
יותר וכל שכן בעצמות אשר יקיף בהם עצלים ועצבים ר
רבים כמו פחד הירך וראוי שתמהר לעזור החבישה בסבות
בהפכי סבות דומות הנזכרות וראשונה שבהם העברת
הדם הדבק

פרק ד

במצבת המחובש ובעל ה
השבר הנה כל אבר ש
שחבשת אותו הנה ראוי
שיהיה לו מצבה נאותית מונעת הכאב והמצבה הנכונה ב
בזה מה שיש לו בטבע כמו שהיה ביד ובתרקוה וברגל
ויעויין מנהג העלול בזה וכמו שהאבר אשר ראוי שיתלה ע
על השווי כן האבר אשר יגזור ענינו שלא יתלה ראוי שיה
שיהיה משענו ומקומו על דבר מוצע פן יתלה קצתו ויכב
ויכבד על קצתו והתליה רעה לכל חבוש שבר כמו שההג
שההגבהה למעלה נאותית לו שלא ימנע מונע ואם תש
תשים מצבה בענין שיהיה יותר גבוה כה שראוי או יותר
שפל יתעקל האבר ויתעקם כפי נטיית המצבה והתכונה

פרק ה

באיכות הקשירות והחב
והחבישות הם אשטילש
ראוי שיהיה בגד הקשירות
נקי כי הלכלוך יקשה ויכ
ויכאיב ויהיה רקיק כדי שיעבור מה שירטה עליו יקל מה
שלא יכביד על האבר הכואב וראוי שתתחיל הקשירה
כן האבר הבריא דבר שיש לו שעור ז׳ כי זה יותר אוחז ל
לחבושים שלא יסור ויותר חזק ההדוק ואעפ׳ שראוי שלא
יפליג בזה גב וישים על האבר צרות הנקבים בלתי מקבל
המזון וגם מה שצוינו בו מן הקשירה יותר סוחט הלחות ה
הנשפך מן האבר העלול אל מה שהוא יותר רחוק ממנו ד
דחיה ויותר מונע למה ששותת עליהם והקשירה
הרחבה לזה יותר טובה והיא יותר שוקדת ויותר מכילה
אך כפי האפשר בכל אבר ואין זה ממה שאפשר בהזה כמו
שאפשר ביד ומה שאין מן האברים רחב אי אפשר זה בו גם
אם הסעיף יהיה רחב לא יתכן סדורו על כמו האבר ההוא
אבל יתגנה ולכן ראוי שיסתפק בכיוצא בהם על רוחב ג׳
אצבעות או ד׳ וזה כמו הזנד והתרקוה וכיוצא בזה כי לא
אפשר בהם זה גם אם לא יקשר ברקיק אי אפשר כי
התרקוה לא יתכן בה הרוחב ובזה יצטרך לרוב חתולים ולפ
ולפיפות שיעמדו במקום הרחב והצעיף אשר תחתל
בו יספיק אם יהיה רחבו ג׳ אצבעות או ד׳ אצבעות וארכו
ג׳ אמות והרפידות הנה ירופד בהם לעזור הקשירות לשק
לשקוד וגם הרפידות שני מינים אחד מהם הכונה בו

להשוות קעירירות האבר וגם שלא יפול ביניהם ריוח ושל
ושלא יסתבך סבוך מתחלף שיפגעוהו השחינים והאחר ה
הכונה בו שיכוסה בהם הקשירה וישתוה השואה שנית ש
שיסבו חקשירה וישקוד על השווי ושלא יהיה יותר חז
חזק במקום ויותר רפה במקום וישקידו החבישות הם אש
אשטילש שקידה טובה והראשון מהם הקשירות והסעיפי
והשני החבישות והקשירה התחתונה מונעת הליחות והש
והשלישית מונעת האויר וראוי שיהיה קפולי שורות הרפ
הרפידות כדי שיהיה הקשירה יותר חזקה ויורכב די מה ש
שיקיף האבר ובזה השעור ראוי שיהיה הרפידות
ולפעמים יצטרך לעשיית רפידות קטנות תכסום רפידה ת
תשוה עליהם באורך הקשירה על המקו והקשירה הנקראת
בעלת שני פנים ובעלת שני ראשים הוא אשר יעשה
בזה בהנחת אמצע הגבנונית אשר תשמור בה השואת
העלה על מקומה ויהיה זה באמצעיות מחצית הבגד ואחר
יוק בכל אחד משני המחציתי על הפך הצד ויעש׳ כריכת
בשתי ידים יחד כפי מה שהוא מפורסם לא יצטרך לבארו

פרק ו

באיכות הקשירה בבאור
וברור ראוי שיתחיל
מן המקום הנוטה אל העצ׳
ושם יעשה חוזק ההדוק ובאחרות
מקום השבר והמקום אשר יצטרך שתדחה ממנו
הליחה ושישמר עליו המצב ובזה יובטח מן המורסא גם
לפעמים יתיך המורסא עם הבטחון ממורסא ומעפוש
בעצמות גם כן ואמנם אותו שיאות אל החלודה ש
שתולד בו ויבא אל המוח ויתעפש המוח והעצם יצטרך
שיחותך ממנו ויגולה ויעשה דרך ליציאת המוגלא והוא י
יותר טוב שב מקומות לשמירה מה שיצא מהכלל הזה מ
ממה שיעשה ואעפ׳ שהאבר התחת
התחתון לפעמים ידחה מותריו אל העליון כשיהיה העליון
חלוש ואין ראוי שיעשה המרצת הדוק הקשירה והחבישו
עד שימנעו ביאת המזון והדם כי זה ממה שימנע הדבוק
ואבוקרט יעזוב הקשירה באותו שישתדל לדחות מור
מורסא עם קירוטים מרתיעים עם שמן ניגופר ודונג
ולפעמי׳ יצטר׳ להשקיט עם אות׳ שהם כמו שמן קמומילה
וכמו שמן עם יין עפוץ כי הוא מתיך המורסא ומחזק ה
האבר ובמקום שתהיה בו החבורה לא יתקרב בקירוטי
ולפעמים יצטרך אל אותו שיהיה בו חזוק והתכה כמו שמן
ומצטכי וארמוניאק ובכלל אם עשית הקשירה והשבר יה
יהיה חדושו לא עלה מורסא אז ראוי שיהיה מפשתן ויקורר
במרתיעים ולפעמים יספיק שיטוח במים וחומץ
ולפעמים יעשה עם קרוטים וכיוצא בהם מאותם אשר ספ
ספרנו ואם יעשה אחר המורסא אז יותר טוב שיעשה
מצמר טבול בשמן מתיך המורסא ומרכך אותה ועל כל פ
פנים בקשר אשר יונח עליו הקירוטי מתחת יש בטחון מה
מהתעוררות כאב וכל שכן אם לא יהיה הרופא עומד שם
ואמנם אם יקרה כאב אז יושג בהתרת הקשר ואין ראוי ש
שיעשה קירוטי וביחו אם יהיה שם חבורה כי אולי ימשוך
אל האבר עפוש ויושם במקומו יין שחור ורוב השברים

מחזלפים יתחבר עמם חבורה על כן יצטרך שידחזק הק
הקירוטים ויסתפק ביין עפוץ זמן ארוך ואנחנו נניח בתח
בתחבושות השבר שער נפרד וכשיתחיל לקשור המקום ה
הראוי אז תכריך אותו כלפיפות ותוסיף בהם כפי תוספת
גודל השבר ותפחות מהם כפי חסרונו וכפי הראות המור
המורסא אחר כן תחזירהו אל המקו׳ ההוא ואחר עד המקום
הבריא וזה אמנם הוא בקשר הראשון ואחר כן תעשה הק
הקשר השני ותכריך אותו על השבר פעמים או שלש
ואחר תעשהו יורד למטה מתרפה כעט מעט ואחר תעשה
קשר שלישי וכן תעשה מלמעלה ואז תעשה קשר קטן כדי
לדחות המותר מן האבר ולתקן אותו והשתדל לדקדק מאד
בהנהגת זאת הקשירה ולא תרבה גם כן להדחיק הקשר מש
משני צדדין כי יעשה האבר סתום המעברים בליתי מקבל
ההזנה ופעמים יתחדש בו נכאות ופעמים לא
יעשה כן אבל יתחיל עם הקשר בירידה ואחר עם קשירה
מחללה מלמטה למעלה בעליה באלו הוא ישמור שתי קש
קשירותיו וישם חוזק ההדוק אצל השבר אמנם
הכונה באחת משתי הקשירות היא הפך כונת הקשירה אשר
יכוון בה משיכת הליחה אל האבר ולכן יהדק תחת האבר
חזק מכנו ולא יסור מהרפות המשיכה ותהיה הקשירה כת
כיתלפת אלה הם הקשירות אשר הם על החבישות
הקשירה העליונה צריך שתהיה בצד שיונח האבר
כמו חחבה אשר לא תתנועע ויכנע העקו׳ ואם יהיה השבר
ברחם שלא יצטרך שתהיה ההתאהדות וההדוק ואם יהיה
רוב ההדוק לצד אחד ויהיה מן השבר יצטרך שתשתדל מ
מאד בצד אשר בו השבר יותר ולא יצטרך שיתחלף כו
בהמונת הקשירה לעשות תמונה אחר תמונה כי זה יעפש
כאד מה שחזק החבוש גם יעורר באב העקום אשר אולי י
יתחדש מזה ומהדוק הקשר שיעשה בויצה כי כשיהודק י
יכאיב ובשיתרפא יתעקם ואבוקרט אמר כי מן הנכ
הנכון שיותר הקשר יום אחד ויום אחר לא כי זה יותר טוב
ולא יתקעף החולה ולא יקרב אליו ועם משושו וחפיפתו
בעבור מה שיצטרך שיבא אל האבר מלחו׳ רקיקה מעכבת
אשר אולי תתהפך לחלודה והעת היותר נכון להרניל טוב
הקשירה ולשמרה על פי התנאים הנזכרים הוא אחר עבור
העשרים יום כי אז הוא עת התחלת הנשבור להתאדם
ואחר כן הוא עצם ולא יהדק מאד ויתישב המקו׳ המהודק
ולא ילחץ וימנע הנשבור או ימנע תולדתו כשעו׳ המספיק
על כן לא יקרב אל המקום אשר הוא חלוש ורקיק אלא כ
כשיקרה הנשבור ויתחיל להוסיף גודל שלא יצטרך ויטה
אל הכותר כי אחד כמה שהוא יותר נאות לו הוא ההדוק
החזק וכן עשיית הקובצים הנה הם יכנעו המזון ויעצרו ה
הנשבור ועל זה לא יעבור בו המזון גם כן ואין ראוי גם כן
שיותר לו ויעזוב שיעשה הקשר בשעתו

פרק ז

באיכו׳ הקשירו׳ והחבישות
הם אשטילאש ראוי שיהיה
העצם אשר מכנו יעשו הח
החבישות מקבץ עם קשיו ד
דבקות וקלות כמו אל קגנה והוא עץ יעשו כמנו ורכחים
ועץ אל רכלא ועץ רמן והדומים להם וראוי שיהיה הי
היותר גם שבו המקום אשר יפנע בו השבר משני צדדים
ויצטרך שיהיה היותר גסה שבחבישות הראשונה מהם
למקום השבר או הצד היותר חזק השבירה ויהיו צדדיהם
יותר דקים ויהיו מלאים הקצוות כדי שלא יקבל בהם הדב
הדבקות הנקרא לאונא אבל יהיה חלק הקשירה ואם
יונחו החבישות בצדדים הארבעה אז יהיה יותר טוב ונקל
לסבול ואין רע אם יאחזו קרוב לפרק מבלי שיכסו הפרק
והיותר ארוך שבצדדיו יהיה אל הצד אשר תהיה נטית
תנועת האבר ובלבד שלא תכבד יעסה בחזק שלא ילחץ ול
ולא יחסרו מהם הקשרים חסרון רב כי אז תהיינה החבישו׳
מעסות ואם תראה דבר מזה ותחסר עד שתמצא שווי ואין
ראוי שיפנעו החבישות מקום מנולה שלא יהיה בשד אבל
יהיה עצביי או בעל עצמות

פרק ח

באיכות הקשירה בכאור
וברוד העת אשר ראוי ש
שיונח בו החבישות הוא
אחר המשה ימי׳ ולמעלה
מהם עד שתבשה הפגעים וכל עוד שיגדל האבר ראוי ש
שיאריך מקום החבישות ופעמים רבות יהייב המ
המהירות בזה פגעים מהמורסות וחבוך ואבעבועות אך
אם לקיחת החבישות ראוי שיהיה שם מה שיעמ׳ במקומם
מטוב בקשירה בצעיפים ומטוב הכיצבה ואם לא יהיה זה א
אז אין צד מבלי החבישות ואפי׳ בתחלת הענין ואז ראוי ש
שתשקוד החבישות והקשירות והרפידות שקידה אוחזת ש
שוה מושבעת וקצובה ויהיו יותר עבות בעת השבירה ולא
יעסה בו בחזק אבל יוסיף בו בהדוק מעט מעט עם נ
נסיון העלול בענין העלול ואם יהיו הקשירות והרפידות ע
עודפות ברם אז לא תשבר מהם ומלפפותיהם כי אם יעד
יעריפו תהיה דקשירה רפה וראוי שלא תקשור הקשירות
העליונות על החבישות קשירה יכרוך אותם וישקידם מב
מבלי ישוב וקצב הנחתם וראוי שתתיר הקשירות בהכ
בהכרח ולא ברצון בכל יום בתחלת הענין וכל שכן אם
יחדשו חבוך ואז ראוי שיעשה מה שצוינו בו ואם
יעבור השביעי מהקשירה תתירהו בזמן יותר מאוחר ובכל
ד׳ וה׳ כי העת הזה יהיה החבטחה מן החבוך והמורסא ואז
גם כן ירפא מעט מן הקשירה שלא ימנע העברת המזון וא
ואלו אפשר לך שתחזיק החבישות ולא תתירם עד כ יום
יהיה הזק ואחר תתירם אך הנה תתירם בקצת העתים לא
בסבה נראית אלא באזהרה ולהביט אל מה שיתחדש ותעי
ותעיין אל המגולה מן הבשר האם בשתנה מראהו ועניניו
וכבר ידעת כי אין ראוי שתמריץ בהדוק די שימנע הנ
הנעת המזון אל הבשר כי הוא לא יחבש ויתדבק אלא בדם
ובמזון חזק אשר יניע אליו ולא תכהר להגביה החבישות
ולהשליכם מיד שתשמש ותמצא דבוק כי אולי יקרה מזה
שיהיה הרשבאר לא נקבע עדין ויתעקם האבר ולא ישארו
החבישות בעת אין צורך בו כי רנכון יותר להסיר ממנו
קודם ההסתפקות ולא תכהר ותאחר

פרק ט

בשבר עם החבורה אם
יתחבר שבר והבורה אז

יתהלך החובש בחבש בנחת חזק וירחיק החבישות במקום
החבורה ויניח על החבורה מה שראוי מן אספלנית
וכל שכן הזפתיית ורבים יצוו שינהיגו בקשירה משני צדי
החבורה ויעזוב החבורה מגולת וזה יותר נכון אם תהיה ה
חבורה על השבר עצמו וגם ראוי שיהיה עליה מסתור א
אחר יכפנה מן האויר ואם תהיה על השבר אז ראוי שת
שתחכם ותערים להכין התבנית בתחבולה עד שישמר ו
ויתנקה מכל צד ויונח פנאי מעט על החבור עצמה ויבינ
תבונה נאותית לזה ותטכול הרפידות ביין שחור עפרן וה
והתחבולה הזאת היא שתניח קצה הקשירה על שפת החב
החבורה ואחר תלך באלכסון לאחור ויגן בקשירה אחרת
הוגח על השפה האחרת התחתונה ואחר יסודרו הקשירות
כפי הראוי ואחר ילך באלכסון עד שתשאר החבור עצמה
פתוחה ומה שסביבותיה יהיה מסותר ונשמר ממנו שתעל
שתעלה קשירה ותרד קשירה ויפיל על מקום השבר קשיר
חזקה ותשאר החבורה פתוחה באלו יגלה אותה בסבת זה
ושישים על החבישות נקב נכח זה כדי שיניע רפואת החב
החבורה אליה ויהיה אפשר להוציא החלודה ממנה ויהיה ז
זה די שאפשר לכסות עליה יחד אחר זה כי עזיבת החבורה
מגולה רע וכל שכן בקור גם ראוי שתהיה בלתי נלחצת לב
לכד ושיברך בלילה ואם הבריאה החבורה אז תעשה הח
החבישות אם בבר התחילה ונקבעה החבישה מן המקום
ההוא ואם יהיה זה המקום מעופש מבגה ויהיה כשירצה ל
להתיר מה שיכסה החבורה בקר וערב לרפואתה המיוחדת
אפשר שלא יהיה בו צורך שיקרב לקשירת חבישת השבר
בלל אמר אבוקרט ראוי שתקשור החבורה מאמצע
הקשירה אם תהיה טריה ואם תתישן ויפתח אחר הבשול א
אז תקשר למעלה הימנה עד שיניע לאמצעותה ומן הטוב
שיושם למה שנלוה לחבורה לאמצעיתה מהקשירות וכל
שכן העליונות יותר מהודקות להיות אפשר להקל ושיהיה
הדוקם כפי הסבל וכל עוד שירוחק מהחבורה יושמו יותר
רפות ואם יהיה לחבורה עומק חזק יהדק על
מקום העומק ויקשור הקשירה ואם יסכים הדוק הקשירה
מקום חבישת השבר הנה הגיעה הכונה ואם לא יעשה
בחבורה מה שאמרנו ואם יגיע תכליתה עד השבר גם
יושם הקשירה יותר מהודקת וראוי שיושם מצבת האב
האבר די שיקל הזלת המוגלא אם תתקבץ בחבורה וראוי
שתקרר בקיץ הקשירות המקיפות בחבורה גם כן כדי שיה
שיהיה עזר למנוע המורסא ואין ראוי שתקרב המורסא בק
בקירוטי וכל שכן בקיץ כי אולי יעפש האבר אבל
אם יצטרך לרתיעה והיין הקובץ וכפי מה שקדם מאתנו ב
ביאורו ואם יהיה עם השבר ריצוץ ויפיחד מיתת ה
האבר אז חשרוט ודע בכלל כי החבורה כשתקשר כפ
כפי המשפטים ידחה הקשירה הנזלים ואם תחטיא בקשיר
בקשירה יעלה מורסא וכל שכן אם יתרפה מקום החבירה
ויקשר בהדוק על מה שהוא אחוריה ואם לא יהיה אליה מ
מקום מגולה לא יזול מבנה חלודה ולא יגיע אליה הרפואה
ואם תעזב מגולה תתעפש ותקרר ויקרה מות לאבר ויוביל
אל כאבים וקדחות ויצטרך הרופא שיפעל דבר ביני
ביני ויעויין מה שיתחדש וישיגהו קודם שיקבע

פרק י

בשבר הדבוק שלא כהוגן
לפעמים יהיה מהשבר נחב
נחבש ונדבק לא על נכון ו
ויצטרך לחזור ושברו שנית
וראוי שיהיה החובש יודע ענין הרשבאר אשר בדבק הע
העצם ואם יהיה חזק וגדול לא תקרב לשברו שנית כי אנ
אולי לא תוכל לשברו במקו שבר הראשון לחזק הרשבאר
וישבר בזולתו מהמקומות ואם אי אפשר בלתי זה אז ר
ראוי להקדים לרכך עד שיתרפה הרשבאר ומרכבם הם ה
הרפואות המרכבות בשער המורסו הקשות ופה במו עור
האליה והאליה והתמרים ובמו ביני עבירות השמן והשומ
והשומנים והמוחות מן העצמות ולב זרע מך וביוצא בהם
ואחר ישבר ואחר ראוי שיוהבד עם זה היציקה במים החמ
החמים והכנסת המרחצים ביום פעמים רבות ואם לא יוע
יועיל זה והגסיו וההנעה יורו על הדוק ודבוק חזק אז ראוי
שתשסע הבשר די שיהיה פוכן לך לחכך הרשבאר מצד
ולמנעי מבנו ואחר ישבר ויחבש שנית וירפא ברפואותיו
ופעמים רבות אפשר שתרפא שבר הדבוק מבלי שתרכך ה
הרשבאר במה שנודע ואחר תשוה ברחיה וחבושות וית
ויתישב השבר וישתוה ואם ישמר עליו ישתוה
הרשבאר גם כן ויסתר השבר וכל שכן בנופים הרכים

פרק יא

ברטיות השבר ומה שה
שהולך במשפטם הרט
הדטיות מהן שימנעו ה
המורסא ותקון החכוך
ומהם להקשות הרשבאר ולחזקו ומהם להשוות הרשבאר
הגדול ומהם להסיר קשי הפרקים המתחדש אחר הדבוק
ומהם להסיר רפיון אם יפול בפרקים

פרק יב

הרטיות המונעות ומה
שהוא כמשפטם והמתק
והמתקנים החכוך
כבר זכרנום בשער הק
הקשירה רמיזות אל מה שראוי שתדע בענין הזה וגם זכר
זכרנו קירוטים ויציקות ביין עפרן וכיוצא בזה ונחזור פה
ונאמר ראוי שיהיה מה שנעשה מן הקירוטים או זולתם מה
שאין נחירות בו בשום פנים אבל יהיו היותר ראוי שיהיה
לנגרי ואין ראוי לעשות הקירוטים בעת שיפוחד העפוש
ברוב חלקי השבר כי כמו זה מכין לקבל העפוש כי רבוים
יבא בשהינים ואמנם המים החמים ויציקתם הנה דברנו
עליהם וידענו שהתועלת בהם החכת הליחות המורישות ה
החכוך ומשיכת הליחה המזוניית וגם יצטרך אליהם גם כן
אם יהיה האבר שבבר הכחישו הקשר ויבשו והנמרץ ידוע

פרק יג

ברפואה להקשות הרשב
הרשבאר הדברים המוע
המועילים בהם הם היציק
היציקות הקיבוצות הדקו
והתחבושות הדומות להם במו בשול הדם ושכנו אם יצט
יצטרך לשכן ושכן אל חגא וזרטיה במי עלי הדם וגרגריו
ובשול ורדים ובשול עליהו כי זה מדביק ומקשה

נתחבושת הלקוח ממאש וכל שכן אם יושם בו זעפראן
ומירא ויולש ביין ריחני טוב מאד וקליפת דקל טוב מאד

פרק יד

בהנהגת השואת
הרשבאר אמנם
ההתחלה וכל עוד שיה

שיהיה טרי הנה הקובצים הנזכרים כי הם יקבצוהו ויהדק
ויהדקוהו וימעיטו גדלו ואם אחר זה אם יפליג וכל שכן כק
בקרוב מהפרקים אז אין צד מכלי שסוע עליו ולחכך עד ש
שישתוה וכל זה ממה שכבר נאמר בו

פרק טו

הרפואות המרכבות לק
לקושי הפרקים
ראוי שתתחיל ותצוק

בימים חמים ואחר תעשה עליו התחבושות והמריחות המ
המרכבות הלקיחות מהרירים והשרפים והשומנים ואם
יושם בהם חומץ חזק יהיה יותר שוקע ומה שיקרב
לעשותו תמרים ואליה ושירג כי זה תחבושת טוב וקל עם
שזיבת נרגרי קיקיון ויעורב בכמו חציו שומן החלב וכמו
רכיעית דבש ולפעמים יספיק קירוטי משמן לילי לבדו
וגם יעזור בכל המרכבים הנזכרי בשער סקיום ואם תרגיש
בהשתנו מזג אל קור אז תוסיף בהם כמו קשטור ושראפין
האפופונק רפואה טובה יוקח שמרי שמן פשתן פ
לשמרי שכן שומשכין ופינגריג מבושל בחלב וחלב האליה
ויעשה הכל שרש אלטיאה ושרש קשואי החמור ודילי וארי
דארמוניא ואפופונק בחומץ חזק וירטה והאספלנית הרדיי
טובה מאד יוקח ריר פינגריג וריר זרע פשתן וריר
קשואי החמור וארמוניאק ולאדנום ואישוף לח ושמן לילי
ושומן אנידא ודילי רך וגלבנו מזוקק ומוח עגל יותך
בשומן ויעשה אספלנית אחר חזק יוקח שמן ישן ב ליטר
ליטראות שמן לילי חצי ליטרא אשטורק ליקידא רובע
ליטרא דונג כרכומי חצי ליטרא עלך אל בטם שתי אוקיו
אכפורבי שתי אוקיות מוח עצמות איל ד אוקיות יוקח אם
אספלנית אספלנית טובה מקשי הפרקים אשר הו
הורישו הדבוק ארמוניאק חלק דילי יהודי חצי חלק לאדנו
חצי חלק שמן אל חנא ושומן אנדא מא רובע חלק יותכו
השרפים ויחתך הכל אספלנית טובה ארמוניאק
לי זוזים וכמוהו דונג כרכומי שרף אל בטם ודילי וגלב
וגלבנום מא ח אוקיות שמן אל חנא ד אוקיות ישחקו ה
השרפים ממורסים בחומץ ואחר יחוברו במכתש משוח ב
בשמן לילי וכן העלי ההתקשרות שיהיה בכל
בקר באיזה מקום שיהיה וכבר זכרנו בשערו תעשה האס
האספלנית אשר זכרנום עתה ועשיית קשטור וקושט וזכל
יונים וחרדל תחבושת והוא כרכך בתכלית טוב
יוקח עכירות שמן לילי ומעכירות שמן הזרעים אוקיא אש
אשטורק ליקידא וגלבנום ואפופונק וארמוניאק מא חצי
אוקיא דילי רך אוקיא שומן דוב או אנידא או תרנגולת או
שומן חזיר בעת שירצה וזה מחכמת דוד

פרק יו

המחזקים התיזין הסמך ב
ברפואתו הקובצים הד
הדקים כמו אבהל וספריש

וכיוצא בהם או על הקובצים העבים וגם יעורב בהם זע
זעפראן וסינמומי ומירא ואינולא טוב מאד וכ אם יבר
יבושל עמו אקורי ואפר גפנים עם שמן ישן וקליפת הדקל
וכל מה שנאמר בקשי הרשבאר

פרק יז

בהנהגת המים החמים וה
והשמן דע כי המים
החמים והשמן לא יאותו

לפניו כי הם מונעים דבוק השבר ויאותו אחריו כי הם מ
מתיכים מה שישאר מהמורסא והקושי והרשבאר והחלי
והחלודה והקשירות באברים כי תהיה התנועה עמהם כל
בלתי נקלה וכשתעשה המים החמים והשמנים והשומני
והמוחות יושגו הפגעים ואמנם בין זה הנה המים והשתן
מונעים מאד מהתדבק ולפעמים יעשה בנערים
ומה שיקרב מהם לא זולת זה ואם יהיה התחבושת נתיבש
עליהם ויבאיבם אז יצטרך למשוח המקום הכואב ואחר
ירפא ויחבש ואמנם בעת מנוחת הכאב אין היתר
בזה והרופאים אולי יעשו יציקות ממים חמים בעת שית
שיתירו הקשירה הראשונה בבקשם ממנו תועלת והוא ש
שימשכו אליו הליחה וראוי שיהיה זה המים די שיגיע הע
העלול שהוא שוה כי החמום מאד אולי יתיבו מן הגוף הב
הנקי יותר ממה שימשכו וכ אם יארך זמן יציקתם ימ
ימשכו מן הגוף המלא יתר על הראוי וכ אם יקצר זמנו
אבל ראוי שיהיו המים עם חומם אל השוני ויהיה זמן יצ
יציקתם על שעור מה שיראה מתפיחת האבר ונפיחתו לא
יוצקו בעת שיתחיל לכמוש והנה זכרנו ממשפטי היציקה
בשער השמש והתקעה מה שראוי שתעיין בזה גכ והנכון
אלי אם לא יהיה שם כאב שלא יקרב אל האבר שמן ולא מ
בים חמים כלל אלא מה שיקדמהו בתחלת הענין לשמירה
וממה שיושם על הפרקים אשר נתקשרו אחר החבישה וע
ועל הרסוק והרצוץ התמר והאליה תחבושת

פרק יח

בהזנת בעל השבר הח
החבוש ומשקהו ראוי
שיהיה מזונו ממה שמ

שמוליד דם עב ולא עב ויבש אבל עב ודבק להוליד רש
רשבאר חזק ורך ולא יבש וחלוש מרכך וזה כמו הכרעים
והידים והדיסה והבטנים והראשים ועורות גדיים ושלאים
מבושלים וכיוצא בזה ויין עב וקיבץ ומן האפיקומן הע
הערמונים והלבבות אשר אין בהם חדות וירחיקו כל מה
שירחק הדם ויחממהו וירחיקהו מהתקשרות כמו היין הר
הרקיק והדברים החזקים מאד וכללו הנהגתו השווי
אלא אם יהיה שם מונע כין חבורה גוזרת דקדוק מזון כפי
מה שיהיה עליו מגדלי וקשנו ועת הקל הכאב ואמנם אם
יתבאר זה אז הרחבה במזון ובין והנכון שבאזהרה
בזה בהנהגה הדקה לבטוח מרעת המורסא וכך כשיתדבק
יצטרך נכ לעזוב ההנהגה הזאת אם יפליג הרשבאר בעצם
ויצטרך למנעו תאר מטעם נאות לו יעשה לעת
התחלת הדבוק יוקח לחם סלת וקמח אורז ושמן בקר ושמן
וחלב ויוקח דיסא ויגערוה היטב ואמנם רפואות שהוא
יוקח לדבק השבר הנה המומיא מופלאת

פרק יט

בדברים הנמשכים אח
אחר השבר והדבוק וע

ועל כל פנים יצטרך להשינם הנה יקרה מהשבר פ
פרוק מהכשר לא יתדבק ואם לא יחתך יתעפש ויעפש כה
שגלוה אליו מן העצמות ויצטרך שיחתך ויכוה וגם
יקרה הזלת הדם ויצטרך למנעו וגם יקרה רצוץ ורסוק
חזוק לכשר ואם לא ירפא בשרט או ברפואות המונעות ה
העפוש ישוב להתעכל ולכן ראוי שישמר זה וגם יקרה
מורסא חמה בה סכנה וראוי שיונהג הנהגתה וגם
יקרה יציאות ויצטרך שתרפא בטה שעבר זברו והנה
יקרה רשבאר מופלג בשעור אין צורך לש עורו וראוי
שימעט המזון וימנע הולדו במניעת המזון ובקשירה עליו
ובכל מה שנאמר וגם יקרה רפיון פרקים מהמתיחה
וגם יקרה שיזול הלודה אל מוח העצם יולד בעצם ויצטרך
שיעשה חבורה בעצם שיגלה דרך חלודה

המאמר השלישי

בשבר אבר אבר בשבר קדדת המוח

פרק א

פעמים יקרה שתשבר ה
הקורה ולא ישוסע העור
אבל נפוח במורסא ואם
תתעסק ברפואות המורסא

ולא תקרב לרפאת הפצע אולי יקרה שיפסיד העצם מתחת
ניקרה קודם כליטת המורס ואחריה חליים רעים מקדחות
ורעש וסור השכל וזולת זה ויצטרך שישוסע ופעמים
רבות מה שיורה על מקומו העלול בעצמו ונגעו בו בכל ע
עת ואז אין צד מבלי ההזיר החבורה לעניגה לרפאת הש
השבר וראוי שישוסע מן העור בשעור שלא יעצר בו החלן
החלודה בזה ובזולתו כי ראוי שלא תעצר החלודה האלקי
אלא אם תאמן תוספת המורסא ותביצא המורסא תחסר
ואם יהיה השסוע בעור בעוט אמנם יפעו רבים ממספר ה
השברים והמורסא נבקעה ויתראה שבר אחד גדול הנה
יקרה מזה טעות גדולה כי יחשב שאין שבר אלא זה ולכן
ראוי שתעיין ענין השבר עיון טוב ואמנם מה
שיטה המשפט אל הנכונה שתעיין סכת השבר והמרצת כ
כח המשב בפעלו או בגדלו או בכחו לדעת בזה מה שראוי
להיות מהשבר וכן המקרים הנה יורו על זה כמו השתוק
וסבוב הראש ובטול הקול וכיוצא בהם וגם יורה שסוע ח
העור ברבויו והחלפותו ובגפילתו על נכח אחד על ענין
השבר גם כן וגם כי אין זה מופת יורה מכל צד כי לפעמים
יהיה השבר הפנימי רב או עצום ולא יהיה על העור שסוע
או שיהיה השסוע מועט ואז יצטרך בהכרח שיודע הענין
בבוחן אשר תחפש בה השבר ויבין השבר לזה אם אפשר ו
ובכמו אלו הענינים יצטרך שישוסע העור שתי וערב כצ
כצלוב ותפשיטהו עד שיתראה העצם הנשבר בלו ואם יק
יקרה הלה תמלא הנפשט בבגדים יבשים ואחר תרפוד בר
ברפידה טבולה ביין ותעזבהו עד הבקר ואמנם

הפצעים המועכים הנה רפואת מה שנזכר בשער השחינים
ולפניהם ואמנם המגרמים והמכבידים וכיוצא בהם
ממה שנזכיר והפחות בעניני שבר העצמות בראש הוא
שיתחדש סדק קלפיי כלתי חולף אל הצד האחר גם שיתר
שיתראה אחר קצת הנסיונות וכמו זה הוא בנסתר מן הז
החוש כאלו הוא שער וכמו זה הנה הנכון שתחכיהו
ושתגררהו עד שלא ישאר מהסדק כלל ואם תרצה ש
שתתראה תשפוך אי זה נוזל שחור עד שיתבאר הראות הס
הסדק בו תעשה ותחכך עד שלא תשאר רושם ויהיו לך מו
מחכים שונים מחלפי השעור ותעשה תחלה היותר רח
רחבים ואחריהם הגלוה אליהם ואם תבכת תעשה הרפ
הרפואות הראשיות והנה יספיקוך
הרפואות הראשיות והם כמו אירסא וקמח כרסינא ואבק ל
לבונה דקה ואריסטולוגיא וקלפת שרש אפופונק ומירא
וסירקא קולא ודם תנין זכל מנגב בלי עקיצה וירפא ברפו
ברפואת השחינים ואמנם אם תאמיד שהסדק חול
חולף ועובר אל הצד אז הנה הענין לא תבוין בו להעבידו
והשמר לך להפליג בחכיך אבל עמוד בכלותך ותדע ענין
הקרום אם הוא שוכר להנחתו מן העצם ויהיה הפגע פחו
פחות והענין יותר נגלה ויהיה הראות הדם פחות ויותר כ
בטוח וקטן והראו המוגלא המבושלת יותר מהירה ושלימה
ולפעמים ינלה הנגיפה מן העצם וזה ממה שיש בו סכנה י
יותר והכאבים והקרחות ומה שגלוה אליהם יותר זקבול ה
העצם לשנוי מראה והזלת המוגלא החלודיית הרקיקה בו י
יותר ומה שיקרה מן הקדחות והכאבים והמתיחה והעלוף
וסור שב' לסבת התעלם הרפואה בו ובכמו הענין הזה
לא לבד אכל בכל ענין ושישמר בקור שכירה חזקה וגם
בחום וקיץ כי יש בו סכנה גדולה ואמנם
השבר הסודק אשר אין בו אלא כדק אך הוא רב יתראה ע
עמו אל סמחאק הוא קרום המוח ופעמים רבות יס
יספיק הקשירה וההדוק והתחבושת במקרים אך היותר נ
נכון שיתחיל ליצוק על השסוע שמן ורדים פושר ויתחבר
בין שתי קצוות החבורה ויתפרם אם יצטרכו ויזורה עליו
המזור הראשי ויושם עליו בגד פשתן טבול בחלבון כיצה
ועליו רפידה טבולה ביין קובץ בעורב היטב בשמן ואהר
שאר הקשירות ויורגע העלול ויונח ויישן וכן יוקז אם
יצטרך לזה ולא תבקש בכל שבר וסדק שתקח העצם כלו
כי זה אי אפשר בכל מקום אך נזכיר מה שצוינו בו בשע
בשעור כללי מהשבר והדבוק כי יש אנשים רבים שיוקח ה
העצם מראשיהם חתכה על פניו ויצמח הבשר והעור על ז
הפגע ויחזיו ואמנם הפצע הנגרם ומה שאחריו הנה
רע שעצמות הראש יתהלפו בעצמות אחרים אם ישתברו
כי הם אם ישברו אין הטבע מדביק עליהם השבר חזק כמו
שמדביקו ובונה אותו בשאר העצמות אכל דבר חלוש ובש
ובשביל זה שלא תשפך המוגלא לפנים יצטרך להוציא ה
העצם אם יהיה הפצע שלם ולא תתעסק להדביק ואין ראוי
שתדחה זה גם בקיץ יתר מז' ימים ובסתו יתר על י' ימים וכל
עוד שיהיה יותר בהירה יהיה יותר טוב ויותר רחוק מלהק

בלחקרות פנעים רעים גדולים וממה שיצריך לזה ויחוי
ויחייבוהו שהעצמות האחרים בלתי עצמות הראש הקשי
הקשירה משלחת בהם הלחות והקשירה הזאת אי אפשר
על הראש ולכן אין צד מכלי קחת העצמות בשבר אשר יש
לו שיור עד שתצא החלודה כמו שיצטרך אליו ועיד שא
שאם יקרה חלודה בפנימי העצם לחבוש ולקשור בקשירה
הסוחטת הדוחה הליחה הנה יהיה הולדת החלודה הזאת מ
מהמקום עצמו ויעבור אל מוח העצם ולא נצטרך לגלות
ולנקות וכל שכן בכמו האברים האלה הנה אין צד מכלי
לקוש החתך הזה ומלגלות המקום ולמנוע דבוקו עד ש
שתבטח ולולי פחד הזלת החלודה לפנים לא חתכנו העצ
העצם אבל ראוי שיחזה חתך העצם במקום היותר נאות
והנאות הוא הכולל הנכחיות המתחדש שיזול החלודה מ
ממנו יותר טוב יהנקל להחתך ומעוט הצורך לנגד ולנע
ולנענע ואשר הוא יותר רחוק שבמקומות מן העצבים ב
כמו הקדקד כי אמצעיתו אינו פוגע צמיחת העצבים והש
והשמר שלא תמצא הקרום ברפידה כי זה רע מאד וסכנה
ודקדק ההנהגה והתמיד שפיכת השמן הפושר ואם יתראה
על הקרום שחרות אולי יהיה בחיצונו ולא יהיה מזיק
והפעמים יהיה סבתו הרפואות זרפא זה בדבש מעורב ומ
ובטורף בכמוהו שמן ורד עד שיסור השחרות ותזרה עליו
הרפואה הראשית ואם יהיה השחרות נכנס אז תב
תברח בזה ואם יתברר הצורך לחתך דבר ולגררו בכגרה
ולהוציא הנה מהר זה ולא תמתין השלים הולדת המגלא
במקום כי זה יסכל בעת שלא יהיה הקרום הנקרא אל אם
לחוץ ועקוץ כי העקיצה מחייבה מיד מורסא וכויצה
ולפעמים יוביל אל השתוק ולכן ראוי שתוציא העצם הנו
ההוא מיד וישוב החוש אם יהיה שם שתוק מיד ואמנם
אם יהיה שם נקב רבה העניין יותר חזק המהירות ואם
תשבר הקורה ויצא הקרום העליון והוא הנסך ועלה מור
מורסא וכויצה הנה זה נקרא פטר ואז עליך במה שזכר
שזכרתי מכמו המהירות הזה ואם אי אפשר מכלי הם
המתנה אז תמתין עד יומים או שלש וכרוב העניינים ראוי
שתרפא בשני והחתך הנה יהיה במגרה הדקה הנזכרת וגם
תהיה שינקב נקבים קטנים רצופים די שיפול ממנו וגם כ
כי יש סכנה כי אולי יעבור בפתע אל הקרום האלקים אלא
אם תערים להזניחו במה שזכרנו ויהיה יותר בטוח ואמנם
איכות הרפואה הזאת גזבר בזה מה שאמרוהו הראשונים א
אמרו ראוי שתגלח ראש החבול כתער וישים בו שני שם
שסועים מתחתכים על זית נצבת שיחתך אחד מהם על
האחד בצלוב שתי וערב וראוי שיהיה אחד השסועים השם
השסוע הראשון אשר יהיה מההכאה ואחר ראוי ש
שתפשיט מה שתחת הזית הארבע כדי שיתגלה העצם כ
אשר נרצה לנקרו ואם יקרה מזה הזלת דם אז ראוי שנמל
שנמלאהו בבגד טבול במים חמים וחומץ ואם לא תמל
תמלאהו בבגד יבש ואחר שים עליו רפידה טבולה ביין וש
ושכן ותעשה הקשירה הנכונה לזה עד כי בהיות הבקר לא
יחדש דבר מן הנקרים הרעים וראוי שתתחיל לישר העצ
אעצם הנשבר ואז ראוי שישב העלול או שתצוהו שישכב
על התבנית אשר יכוין לשבר ואחר חסתום אזניו בצמר
או במוך שלא יוזק מקול ההכאה ותתיר קשירת החבורה
והסיר הבגד ממנו ותקנחהו ואחר תצוה שני משרתים ש
שיאחזו בבגדים רקיקים ארבעה ואמנם העור אש
אשר ישוסע תמתחהו למעלה רל העו אשר הוא על העצ
הנשבר ואם יהיה העצם חלוש בטבעו או מחשבר אשר ק
קרה לו ראוי שתסירהו במחתכים יונחו קצת אחר קצת א
ותתחיל ביותר רחבים מהם ואחר תחליף במה
במחתכים הרקיקים עד שתגיע במודגה לשערים ותעשה
בנקוד והחבאה שלא תזיק לראש ותזעזעהו ואם יהיה
עצם הראש חזק אז ראוי שתנקוב תחלה במקבו הנקראים
בלתי מעמיקים והם מקבות שיש להם בליטה מעט למטה
מהמקום אחד מהם שימנעו הבליט הזה מלשקוע ולהגיע
לצד הקרום המכסה עד שישקע בו העצם הסדוק ותעקר
ותעקרהו לא בפעם אחת אכל מעט מעט ואם אפשר לנו
שנעקרהו באצבע הנה זה טוב ואם לא בעבת או במ
במלקחים או בכיוצא בזה וראוי שיהיה בין הנקבים מוצא
שעור ירידה עד שישוב קרוב משטח העצם הפנימי וראוי
שלא יגע המקבת דבר מן הקרום הנקרא צפאק ולכן ראוי
שיהיה למקבת שיעור עובי העצם או פחות ממנו ושיעשה
בזה מקבות רבות ואם יהיה השבר אכנם במקום
בפיפת העצם לבד אז ראוי שיניע המקבת אל אותה הכפי
הבפיפה לבד עד שאם נקרת העצם אז ראוי שתשוה נקרת
עצם המוח ההווה מן החתך והנקור אם במגדרים ואם בד
בדכר מן המחתכים הדומים השער והם העדשיים אח
אחר אשר תניח תחת הכלי אשר יגן הצפאק וישברהו ואם
ישאר דבר מן העצמות הקטנים והפסילות אז ראוי שיוק
שיקחו בנחת ואחר תפנה לרפאת בפתילות ואספלניות כי
זה יותר נקל ממה שיהיה ממיני הרפואה ופחות היזק
אכר גליגוס אם נלית חלק מן עצם הראש אז שים התחתיו
מחתך יהיה החלק הדומה לעדש באחריתו בולט וחלק
ויהיה החדות באורך עד שיהיה הרוחב העדשיי נסמך על
הצפאק וראוי שתכה בעליונו במהלום קטן ותחתך עצמו
הראש כי אנחנו אם עשינו כן יהיה ממנו כל מה שנצטרך
אליו וזה כי הצפאק לא יהיה נזוק אם לא יהיה המרפא כת
מתנמנם כי הצפאק מקבל הצד הרחב מהכלי העדשיי וגם
שזה הכלי לעצמות הראש הנה הוא יעקרהו מכלי הזק וזה
שחלקי הדבר העדשיי הענול למחתך הזה הוא מאחור ויח
ויחתך עצמות הראש ואי אפשר שימצא מין לעקור זה הע
העצם יותר נקל ולא יותר מהיר מהמין הזה יותר מהרפואה
ההווה בכגרות והכלים הנקראים חוינקאק כלומר אישקב
אישקבפריש כי החדשים עזבום לדעתם והנה זה כאמרו ב
ברפואות עצם הראש אם יקרה לו שסוע ותאות הרפואה
הזאת בעצמה בשאר מיני השבר אשר יקרה לעצם הראש
והנה אנחנו זכרנו רפואת השסוע ושמנוהו משל לזולתו
אמר בולס וגליגוס הנה כן הודיענו בכמות העצמות אשר ר
ראוי שיחותכו זה מאמרו ואמנם מה שראוי שיחותל מ
מהעצם העלול כי אם יהיה מה שנתפתת פתות חזק הנה זה
ראוי שיוסר כלו ואמנם מה שיהיה שנמתך ממנו ש

שסיעות מתיחה רבה דגה זה אולי יקרה שאין ראוי אז שת
שתמשוך אחר השסיעות עד אחריתם והנה יודע שלא ית
יתחדש בסבה הזאת דבר מזיק בחיות שאר הפעלות אשר
ראוי שיפעלו בפי הראוי ואחר ראוי אחר הרפואות
הברזל שתקח בגד פשתן ששוה שעור עצם הראש ותטב
ותטבול בשמן ורד ויוטח החבורה כלה בשמן ורד ואחר י
יגח הבגד עליו ביותר קלות שאפשר שלא יכביד על
הצפאק ואחר תעשה מלמעלה קשירה רחבה ולא תהדקהו
אלא בשיעור שיחזיק הבגד שם ואחר תעשה ההנהגה
אשר תעצור ההתלהבות ותסיר הקדחת ותרטיב הבסך מל
מלמעלה בשמן ורד בכל עת ותתירהו ביום השלישי ותקנ
ותקנחהו ותרפאהו ברפואה המצמיחה הבשר ומשקיטה ה
התלהבות ותזרה על הצפאק מזור מהרפואות היבשות ה
הנקראות רפואות הראש עד שיצמח הבשר על קצת העתים
על העצם נצטרך לזה אם יהיה עצם בולט ויצמח הבשר
בהרה אז תרפא בישאר הרפואות אשר זכרנום ברפואת הח
החבורות ו מ גולם פעמים רבות יקרה בקרום הראש
הנקרא צפאק אחר הרפואה בברזל מורסא חמה עד שהוא
עולה מעצם הראש ותחת העור גם כן וירבה עם זה קושי
ותנגע תנועתו הטבעית ופעמים יקרה לאלו הבתיחה ומ
ומקרים אחרים רעים ויכשוך אחר אלו הדברים המות
ואנחנם יקרה המורסא חמה מבוארת לצפאק לעצם בולט י
יעצהו ואם לכובד הפתילות ואם לקור או לרבוי מאכ
מאכל או משקה או לעלה אחרת נסתרת ואם תהיה חומר
המורסא חמה מבוארת אז ראוי שתהרום העלה ההיא מהר
מהרה ואם תהיה מן עלה נסתרת אז תשתדל להסירה ועש
ועשה הקזת העורק ואם לא יהי דבר יבנע מזה והמעטה
מאכל ומשתה והנהגה הנכונה למורסות החמות כמו הי
היציקה בשמן ורדים חם או במים שירתח בהם אלטיאה ופ
ופיגנרינ וזרע פשתן וקמומילא ויעשה התחבושות הלקוח
במי שעורים ומים חמים ושמן וזרע פשתן ועשה שומן חרנ
תרנגולת בצמר והרטב בו הראש והציאור והחלויות והטף
באזן דבר מהשכנים המשקישים החום והושב העלול במ
במים חמים בבית ותמרחהו אם יחשוב להיות מורסא ולא
יהיה דבר מונע לקיחת רפואה משלשלת פעם תפעל זה כי
אבוקרט צוה בזה אמר בולס הנה אם ישחר קרום ח
הצפאק ויהיה שחור בשטחו ויהיה זה גם כן מהרפואות שר
שרפאהו בה כי הרפואה השחורה תפעל זה אז ראוי
שיוקח דבש חלק ושמן ורד ג חלקים ויושבל בו בגד ויוטח
על הצפאק ואם מצאת השחרות בצפאק מעצמו ויהיה
מניע עד העומק וכל שכן אם יהיה זה מן אותות אחרים ר
רעים אז ראוי שתתיאש משלום העלול הזה כי זה אות על
כליון החום הטבעי וסורו והנה ראיתי מי שמצאו
שחר בראשו ואחר שנה הבריא וזה כי השחר היה בקדקד ו
והיה מזיק חץ והיה לו מקום הזלה ולכן לא מצא לו דבר
דע לצפאק אבל בטח וישלם מן ההפסד אמר גל
גלינוס קרה על אדם שנשבר קדקדו וגדל הסדק מאד נמתח
ועזבתי כלו בעינינו אלא מעצם הקדקד וחתכתיו לכונה ה
הידועה והיה בספיק והבריא הראש

פרק ב

בשבר הלחי אמר החכם א
אם יחתך לפנים ולא יבו
יבותר לשנים הנה אם נש
נשבר הלחי הימין תכנים
האצבע האמצעי הנקרא אצבע מהיד השמאלי בפה העל
העלול ואם ישבר מן העלול הלחי השמאלי אז תכנים
מהיד הימנית ותדחה בו נבנינות השבר לחוץ ותקבלהו בי
ביד האחרת מחוץ ותשוהו ותדע השוואתו מהשוואת השיני
שבו ואנחנם אם יבותר לשנים אז תמתחהו בשני
הצדדים בהקבלה במשרת ימתחהו ומשרת יאחזהו ואחר
יפנה הרופא להשוות מה שזכרנו וקשור השנים אשר יבא
יבאבו וסדור קצתם מקצת ואם יקרה עם שבר חב
חבורה או פסולת עצם עוקצת תשסע בעדו והרחיבהו וד
ותוציא הפסילה ועשה התפירה והדפידות והרפואות המד
המדביקות אחר החזרה והחשואה אמר וקשירתו ת
תהיה על הדרך הזה תשים אצבע הסעיף על נקודת העור
העורף ותשים שני הקצוות משני הצדדים על האזנים אל
קצה הלחי ואחר תסיב בו עור על הנקדה ואחר אל תחת ה
הלחי על הרקות ועל הקדקד ואחר תעבור מבנו אל תחת
הנקדה ויונח קשירה אחרת על המצח ואחורי ויהודק כל ה
הלפיפות והבריבות אשר יבריך ויושם עליו בנד קל
ואם יתפרקו שני הלחיים יחד מקצוותיהם אז ימתחו בשתי
ידים מעט ואחר יקובלו ויחוברו ואחר יעויין אל הבור ה
השינים ותקשור השניים בחוט שהב שלא יסור יותר תבניתם
ואחר יונח אצבע הקשירה על העורף ויבא בראשה אל ק
קצה הלחי ויצוק העלול בהשקט ונחת ועזבת הדבור ויו
ויושם מזונו החבושים הנקראים חסו ואם ישתנה דבר מן
התבנית אז תתיר הקשירה אלא אם יקרה מורסא חמה ואם
תקרה אז לא תתעלם מהתחבושות והיציקות הנאותות לזה
מכה שישקיט ויתיק בשוו ועצם הלחי יקושר כמו שלשה
שבועות כי הוא רך ויש בו מוח רב ישברהו

פרק ג

בשבר האף האף עלינו
עצם ושפל שבו שחוס ולא
יקרה לשחוס הזה שבר אך
ריצוץ ורסוק משקיעו ונט
ונטיה לצד אחד ואנחנם עלינו העצמי הנה יקרה
לו השבר ואם ישבר האף ולא ירפא יוביל לסתום האף
שלא יריח הנקרא אל בשם וגם לפעמים
יתקשה וישאר על עקומו ולא יקבל ההשואה ואז ראוי שת
שתמהר ביום הראשון ולא יעבור העשירי ודע כי שבר הא
האף אם יגיע המקומות העליונים מבנו והוא היותר נופל
בו והנכון בהנהגה בו שיוקח בכחול חלק קצוב ותכני
לאט באף עד קצה הנחירי ויאחזהו בידו וישוה האף בידו
האחרת עד שישתוה ואחר תדקדק בהכנסת הפתילה השו
השומרת לתבנית והשוה ו נכון שהיה בפשתן והשמי
והשמירה שתבנים בשניהם וגם כי לא יהיה הפגע אלא בצ
בצד האחד ולפעמים תשים בתוך הפתילה שרש ב
נרצה שיהיה יותר נכון אליו ואחר תחבשהו ודבק עליו ב
בגד התחבושת ולא תוציא הפתילה עד שיגיע הנעה מן ה
הקביעות והדבוק ולא תרכיב על האף קשירה כי היא תש

חשקיעהו אלא אם יהיה שם בליטה גדולה ובליטה צריכה
להפלה ואמנם אם יקרה בחולקים השפלים אפשר
שישתוה בשתי אצבעות בשתי אמות או בשתי קמיצות וא
ואם יקרה בענין הזה מורסא אז אספלנית דיאקילון טובה
מאד ואם תשקוט המורסא וישמר גם כן תבנית ההשואה
ויחזוק כן הרפואה הלקוחה בחומץ ושמן וסלת ואבק ל
לבונה דקה ויזורה עליו אפר וירטה בו ואם יהיה האבר
הרגיש מפתת אי אפשר שישוב מכמו אל נכון אלא אחר ש
שישוסע ויוצא פתות העצמים ויתפרר ויזורה עליו המזורי
ואם יקרה נטיה והסר חשכזום תשוהו בזה ותקשרהו קשירה
ותשמרהו על זה והוא שתשים הקשירה מקושרת מרקוע ה
הצואר אשר ממנו הנטיה ומטה שיקל בו הקשירה הזאת וא
ואפשר שתקח שפת בגד חזק או רצועה שיש לה רוחב אצ
אצבע ויושח אחד מקצותיו בגדא הוא גלוש מהדגים או ג
גדא לקוח מעור בקר או גומא או בשאר הדבקים ותדביק
ותדביקהו על קצת האף מן הצד אשר ממנו הנטיה עד ש
שישמר עליו ותחזור האף על הנחתו באופן ואחר תומתח
אותה הרצועה או הבגד עד שתשוהו ותטהו אל הפך צד ה
הנטיה הראשונה ותעביר על העורף ותקשרהו קשירה א
אוחזת האף על התכונה ההיא ותחבשהו בתחבושת הראוי

פרק ד

בשבר התרקוה תרקוה
תשבר אם בכובד משא
ואם בנפילה גדו

גדולה ואם בדרכאה גדולה ועוד הנה התרקוה יקשה דבוקה
ויצטרך לדקדוק אמרו בדבוקה והבישתה אם תשבר בקרו
התרקוה לשני חצאים אז תושיב העלול על כסא ויאחוז מ
כשורת הזרוע אשר בו התרקוה הנשברת ויכהזהו לאחוז ו
ולמעלה גם כן ויכתף כשרת אחר כן הצואר והשכם הסק
המקבל בשעו מה שיצטר אליו וישוה הרופא באצבעותיו
מה שיהיה בהלט ידחה ומה שיהיה שוקע יגביההו ויכשכהו
לאחוז ואם יצטרך אחר זה למתיחה יותר הניח תחת האצי
האצילים כדור גדול מבגדים וידחהו הסרפק עד שיק
שיקרבהו מן הצלעות כי אז יתחו כמו שתריצה ואם יחזק
קצת התרקוה לפנים ולא יכנע למשיכת הרופא ולא יתלה
כי הניע אל העומק מאד אז תשים העלול על ערפו ותניח
תחת שכמו כר קשה והפך שכמו לצד כטה עד שיגבה הת
התרקוה ואחר תשוהו באצבעך וקשור ואם יצא
העלול עקיצה ממתיחת היד עליו הנה יש שם פסילה עוק
עוקצת אותו כפי המקום ותשסע והוצא הפסילה ויהיה זה
מכך לאט וכל שכן אם תהיה הפסילה כתחת שלא יקרע קר
קרום החזה הנקרא צפאק ותכנים הכלי השומר הצפאק ת
תחת העצם ואחר תשבר פסילת העצם ואם לא יקרה מור
מורסא חכמה אז תפור השסוע ודבקהו ואם יקרה מ
מורסא חכמה אז ברפידות ובשמן ואם יהד ראש הזרוע בעת
השבר עם חתכת התרקוה למטה אז ראוי שתחלה הזרוע ב
בקשירה רחבה ויונבה לצד הצואר ואם חתכה כן
התרקוה נוטה למעלה ויכתף שיהיה זה אז לא תתלה הזר
הזרוע ויושכב בעל התרקוה על גבו וידוקדק הנחתו ותה
ותהודק התרקוה בחדש או פחות ואמנם קשורי ה
התרקוה הנה אמרו שהתרקוה לא תשמט מן הצד הפנימי
כי היא מחוברת בחזה בלתי כתפרקת כתפנו ולכן לא תהנו
תתנועע מן הצד ההוא ואם תכה מהרוץ הכאה חזקה
ותצא להרוץ הנה היא תשתוה ותרפא ברפואה אשר ירפא ז
זה אם תשבר ואמנם קצת שלה הגלוה אל השכם ו
ויתפרק ממנו ולא יקע הרבה כי עצליה אשרויש לה יש לה
להם שני ראשים ימנענה מזה וימנענה גם כן ראש הכתף
ולא תתנועע גם כן התרקוה תנועה חזקה כי היא אמנם
הושמה להבדיל הזה לבד ולשטחו ולכן היתה התרקוה ל
לאדם לבדו בלתי שאר בעלי החיים ואם יקרה לה ההקעה
מנגיעה או מדבר אחר כמו זה הנה תשתוה ותכנס למקומה
ביד וברפידות הרכות שיונח עליה עם הקשירה אשר ראוי
ותאות הרפואה הזאת לקצה השכם גם כן אם יוסר
ממקומו ויובילהו להנחתו ויקשר במה שיקשר בו התד
התרקוה והשכם הוא עצם שחום והנה יתעבה בו ברזים וא
ואם יסיר יחשוב מי שאין לו נסיון שראש הזרוע כבר נשמ
נשמט ויצא ממקומו כי ראש הכתף יתראה אז יותר חד
ויתראה המקום אשר נעתק ממנו ומקוער ולכן ראוי שיוב
שיונ דל באותו אשר נשתנה זכירתם עדין

פרק ה

בשבר הכתף אמנם הכתף
יפעט שישבר הט
המקום הרחב שב

שבו ורוב מה שיקרה מן השבר הנה לזיזים ולצדדים ולפס
ולפסילות ואם יקרה יודע בכשוש ומה שימשך אחריהם מ
מהעקיצה וגם יקרה לה הרבה שסוע יורה עליו אין חלקות
יודע במשוש ומה שימשך אחריהם כהעקיצה וגם יקרה ל
לה הרבה שסוע יורה עליו אין חלקות יודע כמשוש והכאב
המקומי והעקיצה אם יהיו שם ושיהיו שם שאר האותות
ולפעמים יקרה לה שבר לצד פנים יורה עליו הגזרה המתח
המתחדשת וקשקוש קל ישיגהו השכוע אם יקושקש בכפי
בכפיפתה וחדוש יתחדש ביד וגונעו וכאב ורפואת גם כן
דקדוק היד וטוב התקון לדחות לפנים וקדם וההשואה
ולפעמים יצטרך אל קרני המציצה בבה שאחשוב עד שי
שימשכהו לאחור וישתנה עם אזהרה מהיזק לקבץ חליחה
ואמנם פסילות הכתף אם ישתברו הנה אם יעקרו ויעקצו
ויזיקו אז אין מכלי הוציאם ואם יהיו נאות ישתוו ויקשרו
קשירות דומות לקשירות התרקוה וראוי שיישן בעל
שבר הכתף על הצד הבריא לא עיד

פרק ו

בשבר הגחון הוא רחב החזה
הנה יקרה לגחון סגירה נ
נפרדת וגם יקרה לו

שבר לצד פנים והראשון יודע לשקע המורש גם
במשוש והשמע ולפעמים מהתבאר שני חלקים מכמנו
בהתחזקות הכאב ואמנם השני ימשכו אחריו
בקרים רעים מצרות הנשימה ושעול יבש ולפעמים
ירוק בעליו דם ולפעמים יולד ממנו עפוש לטרפש
לטרפשות ורפואת אלו כרפואת מי שיש לו זה בשכם ואם
יטה לכפות הנה הרפואה נרשמת בכאבי התרקוה הנשפ
הנשפלת לה שבר אם יכנסו הצלעות תעשה עליהם הקש
הקשירות מן הכתף בעגול אחד קשירה תונח עליו מלכטה
ביושר ואחר תחבר שתי קצות שתי הקשירות ויקשרו קצ
קצתם בקצתם כי הם יכנעו הקשירות הכסכנות מהתיר

481

פרק ז

בשבר הצלעות והצלעו
הצודקות יקרה להם שבר
משני הצדדין ואפנם
הכחבות יקרה להם שבר מ

מצר השדרה כי קצותיהם האחרים הם שחוסיים מצדי הכס
הכס׳ים הנקראים שראסי״ף כפי מה שידעת ולא יקרה להם
אלא הרצון ואפנם ידיעת שבר הצלעות הוא נקל
לא יסתר מהמשוש במה שיודגש מהנחירות וכן התנועה
ובכלי מקומם ולפעמים ישמע מהם קשקוש נסתר
ואם תהיה הנטיה עם הצלע לצד פנים ויורו עליו מקרי ב
בעלת הצד ולפעמים יהיה עמו רקיקת דם ולא יוב
יוכלו החובשים לרפאת בתחילה לחזק לסבות התחבולה
וגם כי יקשה בכלי קרני המציצה הנה יפוחד מהם שיקבצו
ליחה רבה בתוך המקום ויש בו מה שיש בו מהספד וגם
תדחה בהם ולא תאריך אחיזתם ולא יהיה חזק אך יאכילו
העלול מזונות נופחים כאר שינפח נופו וירחיק הנפח הש
השבר וידהה לחוץ וזה גם כן ואעפ״י שהוא במה ש
שלא יכיצא בקצת העתים הנה הוא סבה גדולה לחדש המכו
המורסא ואמרו קצת החכמים מבעלי חבישות הש
השברים ראוי שיכוסה המקום בצמר טבול בשמן דם ותש
ותשים במה שבין הצלעות עד שימלאו שיהיה הקשירה ש
שוה אם יחותל בסביב כמו שתארנו בחזה ואחר ירד כמו
שירד בבעלי שוצה הוא פלוישין כפי שיאות העצמות
ואם יגיעהו ענין חזק והעצם יעקרן ויתרפשה עקיצה מזק
בזקת אז ראוי שישוסע העור ויגולה השבר מן הצלע ואח
ואחר תשים תחתיו הכלי השומר הצפאק שלא יחבל הצ
הצפאק ותחתך לאט העצם העזקן ותוציא ואחריו אם יק
יקרה ענין הם לכל השסיעות אז תרפא באספלניות ׳
ואם יקרה לו מורסא חמה יכוסה ברפידות שבילות ויוזן ה
העלול וירפא במה שישקטן המורסא החמה וישכב על ה
הצד אשר יקל עליו ׳

פרק ח

בבה שיקרה לחוליות מ
משבר ׳ אמר בולס
הנה עגולי החוליות לפע
לפעמים יקרה להם הרצון ואפנם השבר ימעט שיקרה ל
להם ואז ידחקו קרומות החוט׳ כהשדרה בעצמו וישתרף
בו העצב בכאב וימשך אחריו המות וכש׳ אם יקרה זה לח
לחוליות הצואר ולכן ראוי שנקדים הכאכר ונספר בסב
בסבנה ההוח והאבדן ׳ ואם אי אפשר שיסכן להסיר
העצם המזיק בשסוע הנה זה טוב ואם לא אז ראוי שנג
שנגיע בהנהגה המשקיטה המורסות החמות ׳ ואם
ישאר דבר מהחלקים הבולטים מהחוליא אשר יהיו מבנה
הנקראים קיציים הנה זה יפול תחת האצבעות מהרה אם
נרצה לחפשו כי אותו שנחפתת יתנועע ויסיר מבקומו ואז
דאוי שיוסר זה בשסוע העור מחוץ ואחר יחובר בתפירה
ונעשה בהם רפואה כדבקת ואם ישבר בעצם אל אבהל ת
תחת אל קטן והעצה אז תבנים אצבע מהיד השמאלית ב
בטבעת וישוה העצם הנשבר ביד האחרת כפי האפשר ׳
ואם נחוש בעצם נשבר שיצא לחוץ אז ראוי שיסור גם כן
בשסוע כמו שאמרנו ואחר תעשה הקשירה אשר בטבעת

פרק ט

והרפואה הבאותית לו ׳
בשבר הזרוע ׳ עצם
הזרוע אם ישבר ברוב א
אבנם יטה להוץ וראוי ש
שיפעל מה שראוי בחזרת השבר למקומו כפי שידעת ותג
ותנעהו ביודך ותשוהו ההשואה הנמרצת ותקש
ותקשרהו בקשירה הנכונה ואפי׳ על השכם תהדקהו בו א
אם יהיה קרוב כמנו ואחר הקשירה המשותפת כפי מ
מה שידעת ואפי׳ אל תחת המרפק אם יהיה השבר קרוב מ
מהמרפק ואחר תקשרהו בקשירות שלש יעלו מלמטה למ
למעלה ועל גב היד לא כזוית לא יתבאר נתלה ומשתלשל
כי זה רע והיותר טוב שיקשור הזרוע על החזה על
התרקוה במרפק שלא יתנועע וכל שכן אם יהיה השבר קר
בקרוב מן המרפק בקרוב ושים על הקשירה עם מים ושמן ו
ועם טים לבדם אם לא העלה עדין מורסא ושימה מפשתן
ורחבו ד׳ אצבעות לא עוד ואם כבר עלה עליו זכן
ועלה מורסא ת ימהו בצמר ותטבלהו בשמן ואם אפשר
ולא יהיה מונע אז לא תתיר עד השביעי ומה שאחריו עד
העשירי ואדר זה יותר ויקשה בחבישות ׳ ואם יכריחך
השמירה לזולת זה יותר בג׳ הוא אותו שיטה אליו אבוקרש
כי הוא דוחה בגעים ואם יזיק בחבושה ואכנם איכות
הנחת החבישו ראוי שיספיקך מה שהנחנו לך בשערו ולא
יפרד מבנו הקשירה לפחות כם יום ואם יצטרך למתיחה
חזקה ולא תאוה לך ולא תמצא עזר מה שיעזרו השב הע
העלול על נסא גבוה ויהיה בעובד יותר כישוב וישען ב
באצילו על כדרגת סולם או מה שידמה לזה מבמה שידעת
בשער ההקעה והנה יוצע המקום הזה ויושטח בכרים
וירוכך ואחר יתלה בכרפקו דבר בבד ימתחו למ׳ה וכש
וכשימתח הבתיחה המבוקשת ישתוה ואם יעזריך קשירת
מעיפים חזקים תחת השבר ולמעלה הימנו וישן העלול ש
שטוח שוכב וימתח מה שחותל באנשים חזקים למטה למ
למעלה והנה כזה די׳ ואם יהיה השבר באמצע הזרוע יש
ישים הקשירה ברוחק אחד משתי קצוות ואם יהיה השבר
יותר קרוב מצד אחד יושם הקשירה חזקת הקורבה בקצה
רחוק כהאדר׳ ואם יהיה נסרק לבד אז רפואתו הסדק יק
יקשר עליו הקשירה

פרק י

בשבר הקנה הנה
יקרה שישתברו שב
שני הזגדים יחד ואם
יזדמן שישבר אחד מהם ושבר הזגד העליון אם יפרד הש
השבר באחד מהם וגם כי הזגד התחתון והוא הסועד והוא
הנושא הנה שברו יותר רע ושהוא עריה מבשר והנה שברו
יותר מנונה וגם שקבול העליון לרפואה יותר נקל תרפהו
משיחה מעוטה ואינו כן התחתון וכש׳ אם נשתברו יחד ׳
וראוי שתזהר בעת בתיחת האבר על שורש הכף הנקרא
אל ריע ויודע הכרעת הדוק הקשירה כי אם יתחדש מבנו
באצבעות מורסא מועטה או כאב מועט הנה הקשירה שו׳
ואם לא יהיה כלל הנה יהיה רפה ואם תהיה רבה מופרעת א
אז היא חזקה וראוי שתתרפה ׳ ואכנם הנחת החבישות הנ

הנקראות אשטילש אין זה ממה שיעלם ממך ואבן דאוי
שיגיע בארכם שיגיע אל הכף ושרש האצבעות גם כן יות
יותר קצר מזה במעט אלא אם יצא אליו קרוב השבר מן פ
פרק אל רסג אך אז ראוי גם כן שלא ינע הדוחק מן האצב
האצבעות ואם יחבש ויקשר הנה ראוי שיקשר מן הצואר ע
על תבנית זויות וראוי שתהיה תליאתן ביחוד בהיות ש
שברו למטה בבגד רחב לוקח אורך הקנה כי הוא אם יהיה
פניעת התליאה מקרוב השבר לבדו ויתרו יוצא מהמשען
יקרה העקום בלי ספק ויטה כפי מה שיחייבהו נטיית הכף
אבל ראוי שיהיה הכף ורוב הקנה בתליאה ואם יהיה השבר
למעלה ראוי שתהיה התליאה די שיתראה השבר ויכבדו ש
שתי הקצוות מצד הכף ומצד המרפק ואם יצא לחוץ זה י
יהיה עזר לו על שווי התבנית ותהיה התליאה בגד רך הה
ההתלות בעת שלא ירגיש אליו ולא ישטחהו שטיחה כבדה
ולפעמים יקרה לקנה שידבק דבוקו בקרוב שמנה ועשרי
יום

פרק יא

בשבר אלרסג אלו העצ
העצמות ימעט שיקרה
להם שבר כי הם קשים
מאד ואם יקרה להם ע
עלה יסירם ממקומם ולא ישברם ולזה הם קשים
להרפא כמו שאמרנו בהקעה

פרק יב

בשבר עצמו האצבעות
אלו העצמות ימעט שי
שיקרה להם שבר אבל ה
הסרה ואמרו אם יקרה
להם שבר ראוי שישב העלול על ככא גבוה ויצוה שיניח כ
כפו על ככא שוה וירטום על העצמות הנשברים משרת ר
וישוה אותם הרופא בכוחן והאצבע ואם יהיה הכוחן נוטה
למטה אז ראוי לעשות הקשירה למעלה ולפעמים
יקרה מורסא חמה ומקום רופין אלו העצמות מתקבץ א
אליהם מותר רב ונקפא מהרה ומתחזק ואם יקרה השבר
לאחת משאר האצבעות אם יהיה האמה והקמיצה יוקשר ע
עם הקרוב אליו ואם יהיה מהאצבעות האמצעיים יקשרו
עם אותם אשר בצדם או שיקשרו כלם ברציפה קצתם עם
קצתם כי זה יותר טוב וזה כי יותר יתקיימו ולא יתנועע
ואז יהיה קשירתם עם חבישות

פרק יג

בשבר העצם החיחב הנק
הנקרא פליטא והירך עצ
עצם הירך הנה ישבר בפ
בפליאה בענין חזק וגם
יקרה זה בו על דרך פתות הקצוות וגם יסדק באורך וגם ש
שנדחה פנימיתו לצד פנים ויקרה אחר אלו העניינים באב
ומורסא ותרדמת שוק והפחד קרוב ממה שיקרה משבר ה
השכם לזרוע ואם ישבר העצם אשר על העצה או
שיתפשטו עצליו יקשה הענין לתקנו ותשוב אותה הירכים
לחסרון ורפואתו שיושטח העלול ויקחו שני אנשי לבותו
ירכו כל אחד ממנו ימתח ירכו והנה יסתבך אחר בידיו ש
שלא ימהר אל הדחיה ואחר יכתחזו ירכיו ויקדבו שני חוב
חובשים למעך ארכובתו בחוזק ואומץ עד שישתוה ואחר
יובן עליו תחבושת ואחר יושם על נטיית כפו מבגדים או
כיוצא בהם ממה שיש לו קושי וזה קרוב ממה שירפא כו ה
הכחף גם כן ואם ישבר מצד הירך הנה רפואתו רפואת
שבר השכם וראוי שיעשה על הרטוב ולהשוות הרפידות כ
כמו שראוי וראוי שיהיה סביב על מקום מוצע

פרק יד

בשבר פחד הירך אם יש
ישבר פחד הירך יצטרך
למתיחה חזקה ואמיצה
ואחר ישתוה על התבונה
והטבעית אשר לו והוא נבנינות בחיצונו וקערירות בפני
בפנימו על דרך התבונה אשר לו בבריאות וישמר מעכן
שבר אמצעותו או הקנה העליון והתחתון ענינים נזכרו ב
בשער הזרוע ותהיה הקשירה למעלה תשמור ותעצור
אמרו אם ישבר הפחד יהפך אל המקומות לקום ולחזק וזה
שהוא רחב מזה הצד בטבע וישתוה בידים ובקשירה ומיני
המתיחה ההזות על השווי או שיהיה אחת הקשירות על ה
השבר ואחרת תחת מה שיפגע האמצע ואמנם אם יהיה הש
השבר נוטה מן האמצע ואם יהיה קרוב בראש הפחד אז
יוקח חתול וידבק באמצעיתו צמר שלא יחחך בו ה
הבשר ויושם באמצעיתו בתכלית ויעלו קצוותיו לצד הרא
הראש וידחה למשרת יאחזהו למטה ואם יהיה השבר מ
ממה שהוא נלוה מן הארכובה נשים הקשירה מעל השבר
ונדחה קצותיו למי שימתח למעלה ונאחז הארכובה בקש
בקשירה נכרכת עליה וישתוה האבר והעלול שוכב על פ
פניו ושוקיו נמתחות ואם יהיה עצם עוקץ אז ראוי ש
שישתוה כמו שאמרנו פעמים רבות ומה שיסתלק מכאן יו
יוקח ואמנם שאר ההנהגה תהיה כמו מה שזכרנו בשבר
הזרוע ועצם הפחד יתדבק בחמשים לילות ועוד נגיד א
איך יהיה אחר שנחבר רפואת השוק וראוי שיובח בין שני
הפחדים אז כמו בדור כעין וכיוצא בו שומר לתבונה אש
אשר ישתוה עליה ותחבוש ש הדבוק הידוע על אזהרה מור
מורגלת למה שיתחדש ממורסא וחכוך ואם יקרה מור
מורסא על הפחד הנה יהיה מורסא חזקה והוא ממה שימהר
אל הפחד ואז ראוי שתמהר מיד להנפש ותתפשט המד
המורסא וכבר ידעת היציקות המיוחדות בזה ואמנם הדפ
הדפוסים והמרזבים והם לוחות גדולות בהם מעט קערי
קעריות שיתושב על החתולים והכריבות ולוחות אורך
הרגל אם הם אם יקצרו ולא יעברו על השוק ויקוצצו כז
בזולת זה יהיה זה ממה שאין בו תועלת מהתועל הסבוקש
ואם יארכו יהיה העלול ממנו בעמל ונם כי אם יקצרו וגם
כי הם אעפ"ש שיקצרו לא יכבע מעמל ותועלת אתם שימנעו
גם כן החלק הבריא מהרגלים מהתנוע ע בהיות תנועות ה
חשעור הזה מזיק בשבר וכל שכן בעת ההעלם והשינה
ויהיה הצורך לאלו חכלים אמנם בשבר הגדול מאד ואי
אפשר עם זה לעשותם אלא קודם שתתהוה המורסא כי ה
המורסא אינה סובלת כיוצא בהם ובכלל הוא כובד ועמל
ומשא ואין

ראוי שתפצר בהם כל עוד שתסתפק בלתם בתחבולה אח אחרת ומי שימצאנו דבוק שבר הפחד ראוי שיהיה כפי מה שהרגיל בו בבריאות מהתמדת ההתקבצות ומה שהוא יות יותר גובר ההתפשטות ודע כי שבר הפחד והירך ימעט מה שיקרה מעקום אם יחבש ויתדבק ואם יחתכו פסילות עצליו תשלחם תחלה ואחר תתצם שנית

פרק טו

בשבר גלגל הארכובה הגלגל ימעט שישבר ו וברוב תידק ויודע מה שנכר בו במשוש וישמ וישמע באזן וראוי ברפואתו שתקשור השוק ואחר תכין הגלגל במקומו ואם נפרד יחובר

פרק יו

בשבר השוק אם ישבר העצם הקטן מן השוק הוא יותר בטוח משישבר העצ העצם הגדול ואם ישבר הקנה הקטן העליון תהיה הדחיה לחוץ וקדם וגם כי ההלוך עם זה אפשר ואם ישבר הק הקנה הגדול התחתון יטה השוק אל חוץ ואם ישברו הקנים יחד אז הוא יותר רע ואז יקרה לשוק הנטיה לכל צד ודע כי רפואת שבר השוק בהקש שבר הזרוע וכיוצא בו ואין ענין נטיית השוק ועוות יקרה לתבונתו הטבעית כמו לזר לזרוע אבל הוא ישר ולכן ראוי שתהיה מתיחתו שישוב אל היושר

פרק יז

בשבר הקרסול הקרסול בטוח מן השבר לקשיו ול ולמגן ומחסים שבו ורוב מה שיקרה לו השבר אמנם הוא ההקעה וכבר אמרנו בה

פרק יח

בשבר העקב שברו קש קשה ורפואתו בבדה ור ורוב מה שיקרה לו הש השבר אם יפול האדם ממקום גבוה ונשען על רגלו ולפעמים יקרה עמו רצוץ גדול עם הזלת דם לפנים יקפא בו והנה יוביל למקרים גדולים מקדחת וערבוב שכל ורע ורעש וכויצה מן הרגל ואם יקרה בו מורסא נקפאת א איננה מבוארת ולא תצא והנה יחדש כהות לא היתה והוא אות רע יורה שהוא בדרך העפוש ואם תהיה מורסתו נ נראית נדחית לחוץ הוא יותר טוב ולפעמים יוכן בקיעתה ואם יתדבק העקב יהיה ההלוך עליו מכאיב ואם לא יתדבק העקב בפי הראוי יבטל התועלת בו

פרק יט

בשבר אצבעות הרגל ר רפואתם בשבר והקעה כרפואת אצבעות היד ולפעמים ישוה אותם ה החובש בכף רגלו שידרוך בהם

נשלם המאמר בשבר תהלה לחובש לנשברי לב

האופן הששי

בארסים וסמי המות והוא חמשה מאמרים

המאמר

הראשון בשרש מה שיודע מע מעניני הארסים וסמי המות ופרוק המאמר ברפואות האר הארסים וסמי המות שאינם בעלי חיים

מאמר כללי בשמירה מסמי המות השתוים ורפואתם

פרק א

במי שיפוחד שישוקה סם מות ראוי שישמר מהמזונות הגובר עליהם הטעם בחמיצות או מליחות או חריפות או מתיקו והגובר עליהם הריח הטוב כי הם ישברו בזה טעם מה שיערבו בו וראוי שלא ישבו במקום חשד זה על רעב חזק או צמא חזק כי לכל אחד משני אלו יעלם מה שראוי שיבין ויביר לחוז לחוזק הזוללות וגם שהמלא ממאכל אם ישוקה סם המות יקרה לסם מות שני מקרים אחד שיעבור לתוך מה שנתמלא ממנו והשני שיהיו העורקים מלאים ולא ימצא הסם מעבר בהם יעבור ואולי יהיה בהם דבר מנגד ל לסם הזה וראוי עליהם גם כן שיהיה לוקח על דרך ההרגל הרפואות הדוחות להיזק הארסים וסמי המות כמו מטר מטרידאטים שבבר נוסה תועלתו וכמו מעט טין ארמיני וכן תאנים עם עלי רודא ואגוז ומלח ואמנם הם המשקל שיוקח רודא יבשה עשרים חלקים אגוז שני חלקי מלח ותאנים יבשים מא חמשה חלקים ואלגידואר מופלא לדחות הזק הארסים כלם ויבטיח זה גם כן ולא א אאמת זה האם זה שני סמים או סם אחד וגם זרע לפתות קטנים משקל זוז וחצי ישתה ביין מבושל ורודא ומלח בזה גם כן וראוי לגזהר שלא תהיה כל שמירתו ממ ממאכל ומשתה זולתי שלו לבד כי לפעמים יקרה לו ממה שלא יחשוב שגם לפעמים יזדמן שיפול דבר רע כמו לט לטאה וסממית ועקרב במה שיבושל ובכלים שיש בהם יין כי רבים מהרמשי אוהבי ריח היין וממהרין אליו ולפעמים ימותו בחביות ולפעמים ישתו ממנו ויקיאו בו ולכן ראוי שישמר מהנופלים ומה שתחת האילנות הגדולי והעשבים

פרק ב

המאמר הכללי בארסים ו וסמי המות השתויים מ מיני סמי המות שני מיני מינים פועל פעלו באיכות שבו ופועל בצורתו וכלל ע עצמיותו והאחר אם מאכל מעפש כמו הארנבת הימיי ואם מלהיב מחמם כמו אבפורבי ואם מקרר מרדים כמו אופי ואם סותם למהלכות הנשימה בגוף כמו ליטרגיר ואם הפועל בכלל עצמיותו כמו הביש וכמו אל הלהל אש אשר סופר שהוא שרף אל ביש ואם לקרן השבולת ואם ל לדבר אחר כמו קרני השבולת וכמו מרת הנמר וכיוצ בזה ואלו הרעים שבסמי המות ועוד הנה יש מסמי המות מה שיוכל על אבר אחד מיוחד בעצמו כמו קנטרידש על המ המקוה והארנבת הימיית על הריאה ומהם שיוכל על כל ה הגוף כמו האופי וכל שימית בקרור המזג או בעפוש או בשימה על אבר אחד הנה אפשר שיהיה פעלו אחר זמן וגם כי המעפש כל עוד שישאר יותר בגוף יהיה פעלו יותר רע והשלום ממנו בהתכה יקרה לו

ולמה שיבא אחריו בזיעה ויוצא בה או ברפואה המנגדת
לה ודע כי חזק המרדים החוש במזגים החמים הם לצד אח
אחד יותר חלושים ומצד אחר יותר חזקים ואי זה משני ז
הצדדין ינבר יהיה המשפט אליו כי מצד שהמזג הח
החם בלב יקומם אותו ויגנדהו הנה פעלו יותר חלוש ומ
ומצד שמוצא בנוף החם דקדוק לעצמותו הקר הכבד ומש
זמשיכה בחוזק תנועת השריינים ומשיכתם בעת ההתקב
ההתקבצות ולכן יהיה רעתם בגופים החמים יותר חזקה
זכל שכן בהיותם מנגדים למזגם ונראה שיהיה המאמר בס
בסמי המות החמים המאמר הזה גם כן כי המזג ההם יקום
יקומם בדחיה מן הלב והתכת הבח אך השריינים מהמזג
החם ימשכום ויקדה כמו זה ולכן אמר גלינוס
שהאלפארפאש ואני חושב שהוא הביש או סם מות אחר
אנחם ימית האדם ולא ימית הזרזיר כי הוא אינו מגיע בז
בזרזירים אל הלב אלא אחר זמן שכבר נפעל בהם מהנוף
ההפעלות אשר לא נשאר אחר ההפעלות אלא השתנות
מזון ובאדם ימהר קודם זה לרוחב מעבריהם וחוזק חומם ו
וחוזק תנועות שריניהם המושכים ואומר זהו פנים מה
אך היחוסים גם כן בין הכח הפועל והנפעל ממה שראוי
שיעויין ומאין נודע שהאלפרפאש סם מות בערך אל המ
המזג הרחב אשר לבעלי החיים במוחלט אם יקבע עד ש
שיהיה ממית בשיקבע מבמו האדם ובלתי ממית כשלא י
יקבע מבמו הזרזירים ואולי יהיה אלפרפאש אינו סם מות
בערך אל מזג הזרזיר ואלו לא היה משתנה מזון ומגיע א
אל הלב כהגעתו אל לב האדם בנקלה איך לא ימית

אמר והנה היו קצת הטפלות לקחו בתחלת הענין
דבר מועט מאד מן הביש ואחר לא סרו לשקדו עד שיונהב
הטבע והורגל בו ולא הזיקום דבר והנה ספר רופ
דיפוש שעלמה אחת היתה גזונת לסם מות להמית בה המ
המלכים אשר ישכבוה והנה הגיע מזגה המרצה גד
גדולה עד שרוקה היה כמית בעלי חיים ולא יקרבו התרנג
יהתרנגולות אל הרוק שלה

פרק ג

והזוראה על מיני סמי המ
המות הנה יורה עליה
מה שיתחדש בנוף מהע
מהעניינים כי אם יתחדש
בו דומה לעקיצ׳ ומשברים
וחבלים ואבול יודע שהסם מהין הרפואות החדות החם
החמות החריפות כמו זרניך ואל שך וכסף חי כומת ואם
יתחדש התלהבות חזק וביחשת עורקים ואודם עין
ויצער וצמא יורה כי הוא סם ארסי בחזקו לבד כמו איא
איאופוריאו ואם תתחדש תרדמה ובטול חוש י
ויקוד יורה שהסם הוא מהמרדימים חחזש ואם לא
יתראה אלא נפילת הכח וזיעה קרה ועלוף הנה הוא מהסם
מהסמים המנגדים לאדם בכלל עצמותם והוא הרע שבהם
והנה יקובל מופת עליהם מריחם ואמנם ריח הנוף
כלו הנה כמו צחנת ריח האופי משותחו ואם ריח אבר מם
ממנו כריח הפה בעת שתיית הסמים המעפשים כמו האר
והרנבת היסמית והצפרדע והקנטרידש וגם יקובל
מופת בקיא כי אם יקיא השתוי סם מות לא ירוחק שיפול
הראות על עצם מה ששתה ממנו או יודע בריח ובטעם כ
כמו מה שיפול הראות על ליטרניר וגבסין ומדם הנקפא וה
והחלב הנקפא וכן האופי יודע בריח והארנבת היסמית וה
והצפרדע בזוהמא האותות הרעים אם יתחיל הש
השתוי להתעלף ותתהפך אישון עינו ויסתר שחרותה אז ל
לא תקוה וכן אם יתאדמו עיניו ויעקוץ לשונו ויפול הדפק
והזיעה הקרה אות רע ובכמו זה הענין ימעט מי שיחזיה

פרק ד

בדרך כלל רפואת מי שי
שישקה סם המות ראוי
שלא תדחה הענין אבל
תטהר במה שיאות בן קודם שיתפשט כחו בנוף וישתה מי
מים פושרים ושמן שישאמינום ושמן זית ויקיא וימריץ ב
בזה כפי האפשר והיותר טוב שיהיה בו כח מאלום ובורק
הם יעורב בשמן זית וליציאום ושומן אווז ויאהב שיהיה
אותו שישתהו להקיא מזה ומזולתו מים רבים או מזונות ר
רבים כי הם ואעפ שלא יספיקו הנה הם ישברו כח הסם
ויכצחוהו ואם יקיאו מה שאפשר להם ישתו החלב
הרב כי הוא משבר רעת הסם ואין הזק אלו נפרש ממנו גם
כן שישתה בשול זרע אודטיגא עם שומן חלב ודוחה הסם
בקיא ושלשול ואחר שתיית החלב והחמאה יותר טוב מן
החלב וגם בשול זרע פשתן וכן היין המתוק בשומן אווז נ
נמס וכן מי האפר מנפנים וראוי שתמשך אחר הקיא בחזו
בחוקן וכל שכן אם יוחש ירידת ההזק אל משה ואם
יהיה הנעש והחזוגות יתר על זה תעשה מה שיקיא וישלשל
ולא תשכח ענין שתיית החלב ואם יצטרך להשק
להשקותו כמו טריאק טין חתום תפעל כי הוא מאד טוב
העזר על אותו הסם וכל שכן אם ישתה בתחלת הענין כי
הוא יפליט הסם כמו שהוא נסחתו גרגרי
לאורז שני משקלים טין חתום שני משקלים איריאוש שני
משקלים יולש בשכן והשתיה בלוז וגם גרגרי בלשמו איש
אישוף יבש זרע לפת מדברי פלפל לבן ושחור וארוך ואג
ואניס ופטראסליון ואשארי כמון כרמיני זרע גושקיאמי
מא ארבע דרכמונים אספיק נרדי פרח אישקינגט מכל אח
אחד חמשה דרכמונים קשיא ליגניא יח דרכמונים אמומי
זעפרן מא ו דרכמונים יולש בדבש וישתה ביין כפול רומי
וישתה טין חתום במו שהוא בעצמו ביין ויפעל זה והנה
חשבו רבי שזבל התרנגול אם ישתה מיד יפליט סם המות
מיד וממה שישתה גם כן סחיטת פראשי ועלי קנים וסילט
וסילטיקא וזרע פשטיננא וקשטור ולוז ותאנים ורודא
וממה שהוא משובח בענין הזה שישתה גלבנום מוסרח מ
משקל ארבעה וזיזים מירא משקל זוז ביין מתוק ואם יקרה
אחר הקיא התלהבות חזק השקהו כי השלג ושמן ורדים מ
מקוררים ויקיא בו עם זה וראוי שלא יישן כלל ולא יעזוב
עצמו במרגוע אבל ראוי שיעורו ויקשקשו סביביו
ואם יתאחר לו והצורה ויודע הסס ירפא כל

סם במה שנאמר בשערו והבאור הזה יהיה על ש
שני פנים ויודע מאיזה סוג הוא והשני שיודע הס
הסם מאיזה מין הוא משל הראשו׳ שיודע שהוא מהמחתכי׳
החדים ואז תרפאהו בכמו החמאה והחלב ומן המתיקה ה
הנקר׳ פולדג הלקוח בשמ׳ שקד ושומ׳ חלב וכל מה שישבר
החדות או שיודע שהוא מהמלהיבים ויקורר בכמפורא ומי
ורדים ומי כזברה וכיוצא בזה כל זה מקורר בשלג ותחבש
אבריו הראשיים כמו עדשי המים וזולתם ותחדש עליהם
הקרור בכל עת וממה שיועיל לכל זה חלב בקר מסוכסך
הנקר׳ מכיץ מקורר ואם יצטרך להקזה יוקז או שיודע שהוא
מן המרדימים החוש ויעשה כמו התריאק ורפוא׳ החלתית
ביין חי ובן השומים או שיודע שהוא מנגד בעצמיות ואז
ירפא במטרידאטוס ותריאק ורפואת המסך ובאדזהר ויע
ויעשה מן הבשר והיין ויבושם העלול וירוח המקום אשר
יטה בו וילבש הבגדים המבושמים ויעוטש ויחפף פי האצ
האצטומכא וינפח בפיו וימרט שערו ואמנם אם
יודע מן הסם ירפא במה שמיוחד בו ממה שנזכירהו ובכלל
הנה הרפואות השתויות בסבת הארסים הנה אם ירצה
בהם לשבר חדות הסם או לשנות עצמיותו כמו הטין החת
ההתום ואם שירצה בו הקבלת התנגדות איכות כמ
כמו שתיית השום ביין למי שעקצו עקרב

פרק ה

ברפואות המשותפות ל
לארסים ולסמי המות
אלו הרפואות הם
הרפואות אשר יצא לקרא
לקרא׳ הסם שלא יניחהו להגיע אל הלב והוא כמו התריאק
ומטרידטוס ובאדזהר מה שהוא מנוסה וטין חתום וטריאק
לקוח ממנו וטריאק הארבעה ואמרו שפרח הלענה הנקרא
דפלי ועלהו ממלטין מן סמי המות ונאמר שגרגרי ערער
והוא גניפירי מופלא בעני׳ הזה אין דומה לו ויקח אנגדאן
ושרשו בשוה מכל אחד זוז שיח ארמיני שני זוזים יולש ב
בדבש וישתה במי תפוח והרפואה הלקוחה ממנו בתכלית
ושרש בכור מרים אם ישתה ביין ופודנג גם כן וזרע לפת ו
וגם אגאריק שני זוזים ביין וכזברת הבר ומלויש וזרעם ו
ומרקם וגם דיארציני ומוח ארנבת בחומץ יין שתי
אוקיות או קשטור משקל עם ב׳ אוקיות שמן זית וקצום וג
וגם יוקח מי חסך סחוט וישתה וזרע פשטינגש ובפרט קרי
קריטינשיש וחלתית ובשול גערה ובשול סאסליו׳ וזרע עץ
שרפאין מופלא מורכב יוקח זרע גאפי מדברי וקש
וקשטור ועלי קנים מא׳ חלק א׳ לב קולוקונטידא ג׳ פעמים
בכמו הכל׳ ישתה ממנו כלה גדול ודברים ייוחס׳ פעלם ל
לסגולות כהם כמו שזכרנו כי אבן ערם מדברי יבש מנוקה
ומלוח מהרפואות החזקות לדחות הארסים וסמי המות

כלל א

מהסמים הקפאוניים והמחצביים יזולתם

פרק א

מהאבן האדומה
הנה הגידו קצת
האנטים שיש בא
באבנים אבן ארסיי דומה לאלמוג והנה משקל דאנק ממנו
ימית ומנו אותם בסמי המות האמתיים הפועלים בכלל ע
עצמותם כמו הביש ואמר כי רפואתו רפואת הביש
והרפואה היותר מועילה אליה הוא הבאדזהר

פרק ב

בכסף חי ונקרא זיבק
אמנם הזיבק החי הנה רו
דוב מי שישתהו לא יקבל
היזק ממנו כי הוא יצא
כמו שהוא מלמטה אבל מי שישפך באזנו הכסף ה
החי הנה יקרה לו כאב חזק וערבוב שכל ולפעמים
יובל אל הכויצה וירגיש בכובד חזק מאותו הצד ולפעמים
יובל אל הכפיה והשתוף שיקרה לעצם המוח בקורו ודגד
ודגדוגו וכבדותו ואמנם המת והנעלה בכלי ההט
ההטפה הנה הוא רע מחחך יקרה ממנו מקרים דומים למק
למקרים מה שישתנה הליטרגיר מחבלים ומשברי מעים ו
והזלת דם וכובד אצטומכא וינפח גופו ויעצר שתנו
הרפואה מהרפואה הטובה אחר הקיא ומה שהוא כ
במשפטו שישתנה מהסמנים כמו מירא משקל ג׳ זוזים ב
ביין או ישתה מי הדבש פעם אחר פעם וגם שיחקן בו עם
בורק ואחר ימשך אחריו ברפואת הפשט המעים וחוקן עם
חזוק הלב גם כן ברפואות המשותפות ואמנם אם
יוצק באזנו ראוי שיעמד על רגל אחד וידלג בן על אותו
הצד ושיטה ראשו יותר שיוכל וכל שכן אם יתלה ביד א
אשר בצד האחר מדבר וכן אם יוכרע על אותו הצד
ומי שירצה ללקטו בכלו מכחול העפרת יכנס באזן וימצא
הכסף החי נתלה הוא טועה שהכסף החי אם יהיה במקום
כל כך קרוב לא יצטרך כי אם הנטיה וההכרעה ודלוג לב
לבד ואם יהיה יותר עמוק מזה לא יועיל המכחול
ולא יגיע אליו

פרק ג

הליטרגיר ושפוי העפרת י
יקרה למי שישתה ליטרגי׳
שינפח גופו ותכבד לשונו
ויעצר שתנו וצואתו
ולפעמים לא תעצר הציאה אבל תפליג התרתה וימצא כב
כובד באצטומכא ומעיו עד שלפעמים יצא המעי ויוביל
להפשט המעים ויהיה בעליונו נפח ויצא בבטנו כגדר מת
מתאבן וישוב מראהו עפרתיי ותצר נשימתו ולפעמים יח
יחנק ולפעמים יקרו עמו מקרה איליאוש וישוב מר
מראה הגוף כמראה העפרת וכן שפוי העפרת
רפואתו ראוי שתמהר ותתחיל ברפואה המשותפת מהקיא
ושיהיה בדבר שיש בו נפח כבשול זרע כרפס ותאנים וש
ושבת וניטרי וראוי שישתה מירא שלשה זוזים ביין וישתה
אספיקא סלתיקא עם זבל יונים הרועים ביין כי היא רפוא
רפואה נמרצת או ישתה אפסנתין ואישוף וזרע כרפס ופל
ופלפל ביחוד כל זה ביין או משקל אחד זוז מירא עם מש
משקל חצי זוז פלפל עד שיזיע וישתה ששה קרטים אשק
אשקמוניאה במי הדבש ומזונו הראוי שיתמידהו
מיני אספידבאג הלקוחים מבשר כבש ואותות בריאותו
שיותר הטבע ויוגר השתן ובכלל יצטרך אל הפותחים וה
והמזיעים והמגירים והמשלשלים

פרק ד

בסרושא יקרה לשותהו
שיתלבו לשונו וידפו אב
אבריו ויחזק שעלו ופוקו
ופוקותיו ויתערבב שכלו ויתקרר דמו ומוחו ויתנגבו ויתע
ויתעלפו ולפעמים יחוש בגרונו בעפיצות וימצא בל
בלסאתו ולשונו נחירות ויובש ובבטנו קושי ובאצטומ
עקיצה ובכבדו כאב ובכסליו מתיחה ובנשימתו צרות
ולפעמים יכלה אל מחנק ויתלבן מראה הגוף ממנו ולפעם
ולפעמים ישתין שתן שחור דמיי רפואתו כמו רפואת
ליטרגיר וישתה האשקמוניאה במי הדבש והמגירים הש
חשתן ויחקן ולא יעזב שיישן ומסה שגבנם בהקאתו שמן
אקחואן ושמן לילי ושמן נרגם ויפול ברפואותיו ש
שרף עץ פרנג ורפואת דם אל תנין והפרשינוש וגם
ממה שיועילהו שיאכל אישקומטן ויל עסקו וישתה עליו ה
היין הנקרא טילא

פרק ה

באלגבסין ובלטין גיפסו
הגבסין יקרה מכנו כמו
מה שיקרה מסירושא ואכן
ינדל מחנקו וראוי שירפא
ברפואת סירושא וברפואת הפטריות ואחר ישתה הרירים
והדבקים להסיד נחירות הגרון אחר החבוק הנזכר ומיני ה
והחביצים המרככים ויצטרך לשלשל באשקמוניא וכיוצא
בהם ויחזור לשלשל פעמים ואם נפשטו המעים ירפא ברפ
ברפואת הפשט המעים וממה שהוא נזכר לגבסין אפר ק
קיצוות ענפי הברם עם שדריגא שורצה לומר אשם

פרק ו

בזנגפור והשך ובלטין אלמ
אלמגרא יקרה מהם מקרים
דומים למקרי הכסף החי ה
חמת אך מי אל שך אולי י
יקרה ממנו שלשול רב וזה האות הנבון בו הרפואה
הרפואה הזאת בעצמה אחר תעשה מיני החביצים הדש
הדשנים והשומנים הרכים

פרק ז

בזנגאר יקרה ממנו חבלים
חזקים ועקיצה חזקה בגרון
וחתוך ומבשרים בקרבי וקיא
ושחינים רפואתו כמו
רפואת הזרניך אשר נזכירהו

פרק ח

שפוי הברזל וסינו יקרה
מזה כאב חזק בבטן ויוב
ויובש בפה והתלהבות ומ
ומביא כאב בראש רפואתו ישתה החלב עם קצת
מה שישלשל בחוזק ואחר ישוקה שומן החלב והחמאה עד
שישקטו אלו העניינים ויותמך יציקת שכן ורדים ושמן ו
ויאולט ושמן חלפי מטורף בחומץ על ראשיהם
ולפעמים ישוקו דבר מן אבן מגניטס עד שיקבץ המפ
הכפוזר לעצמו ואחר ימשך אחריו במשלשלים הנזכרים
ולפעמים ישתו ממנו כל יום משקל זוז ואחר ישרוף אחר
זה מרקים דשנים הממעידי עם שומן חלב בקר שיתשלשל
אם כבר ירד או שיקיאוהו אם יהיה עדין באצטומכא

פרק ט

הסיד והזרניך מי שישתה
מהם יחד יתחדש לו חב
חבלים ושחינים במעים ו
ומי שישוקה מהזרניך הנעלה בכלי ההטפה יקרה ממנו ק
קרוב ממה שיקרה מן אל שך וגם יקרה שעול מזיק ומי שי
שישתה הסיד לבדו יקרה לו יובש הפה וכאב באצטומכא
ועוצר השתן והתרת בטן בדם ויצא הסיד בשתנו
ולפעמים יקרה ממנו קור הקצוות ויהיה עלוף לפעמים
ויתנגב הלשון ויקרה מחנק הרפואה תתחיל בממה
שראוי ואחר ישתה המים החמים בגלאב שיקיא או בשמן
ואחר יקח בשול זרע פשתן ובשול אורז ובשול גרגיר או מ
מחוברים וסחישת מלוכא בדבש ולא תסור מהשקות הזהל
החלב והרירים והדביקות והדשניות והמרקים השומניים
וכל שכן במלוש וירפא השעול אם יתחדש בו במרככים
ברפואת הסיד ההקאה והחזוק והדשנות והרכוך ורפואתו
קרובה מרפואת הקנטרידש וממה שנאמר בזה יוקח שתן ח
חמור ומררת העופר מהאילים וישתה שעור שני דאניקים
במים חמים

פרק י

במי בורית קרוב הענין מן
הסיד והזרניך ורפואתו
כרפואתו ויטריאולא
ואלום יתעורר משתייתם ש
שעול חזקיובל אל החרחור הוא טישי הרפואה ש
שתיית החלב החלוב ושתיית החמאה וסוכרי והמשקים ה
האישופיים וביוצא בהם

פרק יא

בשתיית המים הקרים ב
ברקות נפש מי שישתה
אותם בריקות ואחר מ
משגל או מרחץ יופחד
בו הפסד המזג והשקוי הרפואה רפואת הכורכומא
ורפואת הלאבה וכיוצא בהם לפעמים יספיק היין החי ש
שישתהו עליהם

כלל ב

במסמי המות והארסים הצמחיים

פרק א

באלביש הביש הוא מה
מהרע שבסמי המות ויקר
ויקרה לשותהו שינפחו ש
שפתיו ולשונו ויבלטו עב
עיניו ויתכפהו סכוב ראש ועלוף ולא יסבול שוקיו והוא
רע לפי שמי שימלט ממנו ימעט שימלט שלא יפול בדקה
או בשדפו ולפעמי יעורר הכפיה ריחו ויוטבל החזן בסחיט
בסחיטתו ויבית מי שיפגע בו מיד הרפואה ראוי שתמ
שתטהר להקיא שותהו בבשול זרע לפתות וישוקה היין ה
הנקרא שילא ושומן חלב בקר שתיה על שתיה וכן בשול ק
קליפת אלון ביין ואחר רפואתו השרשיית באזהאר ורפואת
המסך גולגנאר והלבונה ותריאק גדול הנה יועיל ממנו
אל גדר ומהדברים היותר טובים שישתה הבסך בחומץ
אבן בארזהאר או שעור זוז מרפואת כסך עם שיליקא או
אחת ממוסך וחשבו רבים ששרש קפאריש הוא הבארזהאר
לביש וכל

מיני הראזהארים טובים לו וכל שכן אותו שדומה לאלום
ויש לו חוטים כחוטי הליטרגים ובעל החיים הנקרא מוש
והוא עכבר מנגד לביש ומבטל פעלו אם יאכל ממנו

פרק ב

בקרני השבולת מי
שישוקה ממנו יתראו בו
אותות השרסאם וישחר
הלשון ויטיף דם מאמתו טפה טפה הרפואה ראוי
אחר הרפואה המשותפת בהקיא במי שעורים ושמן ורד
פושר וכיוצא בזה שישתה מן כמפורא משקל אחד באוקי
באוקיא מי ורדים ותרטה כבדו ולבו ברפואות החזקות ה
הקרוי בכמפור וצנדי וישתה בכמו זרע תפוחים חמוצים
קלוי וקמח קלי שעורים במי שלג בגולאב וישתה סחיטת
רמון המוץ וסחיטת קשות ואבשיח ומי שעורים ומי ענבי
השועל וישתה חלב נקפא חמוץ

פרק ג

במורקיון הסם הזה לא ידי
ידעתיו וחושב אני כיצר א
אופני הסכרא שהוא דומה
לביש והאותו המיוחדים לסם הזה יאמרו שיקרה לשותהו
עקיצה בבטן ופוקות ועלוף וכרכמות נפנים כלם וביחוד
בשפה ותתקרד נשימתו ותסרח נופו וירדי חושו ויתגדבב
ממנו השכל אחר כובד בראש ויקטן הדפק ויפסק ויזיע ז
זיעה קרה ויקדח וימות ורפואתו רפואת הביש
זכרון סמים ארם יג חמים רבים

פרק ד

באיאופורביון יקר ממנו
צער נדול ומחדש עקיצה
בבטן ופוקות ולפעמים
יותר הבטן ממנו בהפלגה הרפואה ראוי שיקיא ו
ואחר יקורד להשקות שומן חלב וחמאה ואחר ירפא ברפו
ברפואת קרני השבולת ושיסתפק על מי רמון ומי תפוח מ
מבושעים בטעם ומי חלב הנקפא

פרק ה

בחלב היתוע הנקרא טיט
טיטימאלש הנה
הם השבעה הספורים בס
בסמים הנפרדים וכל שכן
חלב השבראם וחלב אל עשר וחלב אל לנניא ואמנם
יקרה להם מעקיצה ושלשול הרע מה שיקרה מן האיפורביו
וראוי שתשבר כחם בחלב הנקרא אל דוג ושומן חלב וחמ
וחמאה וירפא הנקרה המתחדש מהם משלשול דם או שת
שתן דם במה שנאמר בשעריו ונאמר שחלב
שברט ימית משקל שני זוזים ממנו ורפואתו הרחיצה במי
שלג וחלב אל עשר יטית ג זוזים ממנו בב ימים וישאר בב
בכבד ורפואתו גם כן כמו זה

פרק ו

באשקמוניא השתיה
המרובה ממנה שני זוזים
והיא קרובת העניינים ממה
שזכרנו וראוי שתשבר רעתה באלדוג וקמח קלי מזרע
תפוחים ומיץ חבושים קרוש ומיץ ריבאץ קרוש וסמאק

פרק ז

במיזיריאון וקמילין
השתיה המרובה מהם שני
זוזים ויקרה מהם קיא ושל
דשלשול מופלג והשחור ממנו הנקרא קמוליאון ממית
יותר ויקרה ממנו עקיצה חזקה בקרבים ובאב בבטן כלו
דנדונ ופוקות ואחר קיא לבניי וקצפיי ואחר יוביל אל ר
רפיון האברים הנקרא אשפשמוש ויסיר הקול
הרפואה אין צד מבלי שתיית החלב הלוב ושומן חלב ברצ
ברציפה וגולב גם כן לשבר בזה רעתו ואם תנדל
הכבנה אז אין צד מבלי שתיית טריאק ומטרידיטום ורפוא
ורפואת הטין החתום ואם ישקוט ישתה אחריו סכ
סנגבין והנדבי ימים שיסור רוע המזג

פרק ח

בדפלי הוא לענה
ונקרא טורא או
או אוליאנדרי הר
הרב מן הלענה
ימית אדם ובהמה והטעם ממנה מוריש צער חזק ונפח בט
בטן ולהב גדול והיא חמה ויבשה עוקצת מחתבת
והמים אשר יצמח הלענה בהם הם הסרעיות אם אי
אפשר בלתם ראוי שיוטפו בכלי ההטפה או שימזגו במ
במתיקות הרפואה ראוי שילעס בשול פיניגריג ו
ותמרים ואשסי השיר כי זה מופלא וזרע אגניקשטי
והאגנושקשטוש עצמו ובשולם הוא צרי לה ותאנים בדב
בדבש וסוכרי וגלאב והמתיקות כלם ותירוש מבו של קרו
קרוש טוב ועם זה אין צד מבלי הדשנים והדבקים אשר יד
ידעתם פעמים רבות ולהמשך אחריהם בחוקנים

פרק ט

בכלאדור הוא א
אנאקרדי יקרה
ממנו חתו בגרון
ובבטן והתלהבו
והליים חדים ולפעמים יבטל קצת האברים ואם
ינעל ממנו יחדש ממנו בלבול שכל בשרפו השחורה והמי
והמימיות ממנו שני משקלי ולפעמים לא יזיק קצ
קצת האנשים בסנולה וכל שכן אם יאכלוהו באגוז והנה
ראיתי מי שיהיה כוסמו באגוז בסיסה שלא היה נזוק בו
הרפואה ישתה שמן שקד ושישמינון וחמאה ושום
ושומן חלב וחלב חלוב והמרקים הדשנים ומה שהולך כ
כמשפטם להשקיט העקיצה והמטעם הנקרא אל מצוץ וא
ואחר ישוקה חלב בקר נקפא מקורר בשלג ושמן ויאולט מ
מקורר ומי שעורים מקוררים ומימי הפירות מקוררים וישב
במי תמרים כלתי מכושלים וירפא ברפואות השרסאם
ומהדברים אשר ירפא בהם גרגרי צינובר והאגוז הוא בא
בארזהר שלו

פרק י

בשנאפין ובלטין
אלקי ביקנני הוא ג
גם כן ממה שיטית
בחדותו
רפואתו כמו רפואת אנאקרדי והשמני הם היותר מועילים
להזיקו

פרק יא

באשטא פישנריא
בקרינו ורפואתו כמ
כמקרי קנטרידש ורפואתם

ואנחנו נזכיר זה

פרק יב

ברודא מדברית יקרה ל
למי שישתה ממנה בלי
בליטת עינים ושריפה ו
והתלהבות חזק רפואתה ראוי שיקיא במים חמים
ושמן ואחר ירפא ברפואת הלענה וכיוצא בה

פרק יג

בתאפסיא ובלטין תיפ
תיפוישיאי הוא שרף רודא
הרירית והנה יוחש בטעמו
בטעם הבדרוג והוא חד ויקרה משתיתו עוצר בכל מה שי
שיזול משני השכילים וינפח הלשון ויחדש קרקור ונפח ו
ושריפה בגרון ואצטומכא ובליטת עין ואודם פנים יתחד
יתחדש אל שארי מדחותו ולפעמים יביא לעלוף ו
וקושן נשימה הרפואה הוא שתבהר להקיא וישוקה
אחר זה החלב ושומן חלב וחמאה ומי שעורים ויערער ב
בשמן ורדים וחלב חלוב וישתה סכנגבין ומשרת אפסנתין
וממה שהוא ידוע אצלם בצרי אליו זרעו ועלך אל בטם וש
ושרש אל מרות וכשול אזוב ונאמר גם קשטור עם חומץ
מחומם או עם דבש וזה אולי הוא על דרך סנולה או על דר
דרך דחיתו מן הגוף בהתכה ואם כפי הנראה הראוי שה
שהקירוד הוא הנכון

פרק יד

אליגילבהניך מקריו ור
ורפואתו כמקרי ורפואת
כנגד ואליבורום לבן

פרק טו

בלזבד אלציני יקרה מ
ממנו שלשול גדול מא
מאד הרפואה ראוי
שיקיא אם אפשר ותשבר בחו ותשתה החלב והחמאה שת
שתיה אחר שתיה או ישתה דונ וישתדל בכניעת השלשול
ולפעמים יושיע מהיזקו ומנע שלשולו בתריאק

פרק טז

בבגדם ואליבורום לבן וצ
וציקלמין וסחיטת קשואי
החמור ומן קצח רע הנק
דנקרא ניגילא ואנריקין שחור הבגדם ובלשין קונדישי
יעורר חפץ קיא גדול ולפעמים יחנק בו וכן הציקלמין וה
והאליבורום לבן גם כן כי הוא יעורר חפץ קיא ויקיא
ולפעמים יקבץ מה שלא ידחה אכל יחנק ולפעמים יע
יעורר שלשול והכל יגביל האדם אל העלוף ונפילת הכח
זיעה קרה וכויצה וכל שכן אליבורום לבן ואגריק שחור
כי הם דומים זה לזה לרושם פעולתם אמר גלינוס
הנה דפק שותה אליבורום לבן בתחלה רחב ומועט ומעוב
ומעוכב חלוש מאד מאוחר מאד למחנק החום הטבעי הח
תחת הליחה הרבה אשר השיגה אותה כח הרפואה בפתע ו
ולא יוכל הטבע לדחותה ואם יתחיל להקיא יתראה
שלשול אין סדר לו כי הכח הפנימי לחוץ ואם יתחיל להם
להסתדר וישתוה מאד הנה התחיל העלול להטיב ענינו ו
ואם לא יהיה פניו לתקון אבל אם פוקות וכויצה יחלש הד
הדפק ויתחלף ויתכף מאד ואם יהנק יתעכב בלי סדור וי
ויתאחר כי החום ירבה ולפעמים יתראה בו גליות
לליחות והאליבורום הוא ממה שימית הכלבים

הרפואה ראוי שתחזר לפלשו כמה שידעת או
להוריד ההפשטות החזקו בחוקנים החזקים בכנו
הקולוקונטודא ואחר ירפא המחנק שלו כמה שנאמר בש
בשער הפטריות ואם ימעט הקיא כי ההתחלה
בקיא לא יהיה דבר רב וראוי שתמלא בטנו במים פושרים
ואחר יקיא ואחר יחזור חלילה ואם תקרה כויצה ו
ישתה חלב ושומן חלב רב ותמרח עליו הקירוטים המרכב
המרכבים ושקוד האמבטי השוה וירפא ברפואת הכויצה ה
היבשה

פרק יז

באליבורום שחור יתחדש
ממנו שלשול רב ומחנק
ואם ישתה ממנו שני
זוזים יכווץ וימית ויקדם לזה דפיקת לב ושרפת לשון ויקר
ויקיה לבעליו עלוף רב ונפח ואחר יתכווץ בעליו וירעש
וימות הרפואה תשבר כחו גם כן בכמו מה שיד
שידעת ושישתה אפסנתין כיין או יוקח כמון ואניס וקשט
וקשטור ואשפיק נרדי חלקים שוים וישתה ממנו קרוב שני
זוזים ביין ויונח על הנפח בגד מחומם והנחות מחממות
מתירים הרוח ממה שידעת ואחר יאכל גבינה רט
רשובה בדבש ושומן חלב שרי והמקרים הדשנים
והיין המתוק והיין הרב הבזג ואם יתחדש ממנו כ
כויצה יעשה כמה שנאמר בשער אליבורום לבן ואם
יפליג שלשולו ושב במים קרים וישתה העסיסים הקרושים
הנקראים שאפש והרפואות העוצרות

פרק יח

באל רמדאק ובלטין
אמנרש דאניסי יקרה
ממשקל שני זוזים ממנו
חבוך ומורסא וימית
הרפואה כרפואת האבפורבי

פרק יט

באל דאדי אם ירבו
ממנו ימית
רפואתו מה שיקיא
וישלשל והחלבים הדשנים כפי מה שידעת

פרק כ

בגפת הקיק והשומשמין
נאמר כי מי שיפליג
בסחיטתו משני אלו הוא
סם המות וירפואתם הרפואה המשותפת

פרק כא

בקשטור הנה
הקשטור אם יתעפש
יקרו ממנו מקרי שרם
שרסאם הם עם הזבי
הזביזה הנקרא אסכרה וימית ביומו וכל שכן השחור הע
העב ממנו וכמראה אגבה הגושה לשחרות הרפואה
ראוי שיקיא ממנו כמו שבת ופודנג וסכסתאן בדבש ושלא
ואחר ישוקה החמוצים כמו חמוץ האתרוג ועסיסי הפירות
החמוצים הקרושים הם שפט וחומץ יין לבדו והלב בקר
נקפא וסחיטת תפוחים וחלב אתון בתכלית הטוב

פרק כב

בבצל מדברי ובער
ענצל ובלטין
אישקואילא הנה

יקרה מלקיחתו ומן הרבוי מן הטוב ממנו נסבן השחנה ב
במעים וסמפונות הכבד ויקדימהו חכלים ומשברים
הרפואה אם יקרה זה ראוי שתמהר להשקות החלב המ
המבושל בחתכ ברזל מלובן וחלמון ביצה שלוקה בחומץ
ואבק הזרעים הנשאף ומקליטה וכיוצא בה

פרק כג

בחונק הדוב וחונק ה
הנמר יקרה למי שיק
שיקח מהם עפיצות ב

בחך והלהאה והושט וקנה הריאה ויובש עם מורסא ויעלה
מפיו צד עשני ויובל העני עד שיבב לשונו ורפרו צדעיו
ואחר לרעש וכויצה וכהות מראה ובחנק ויהיה עם זה קר
קרקורים בבטן ורוחות רבות ויקרה לשותה חונק הנמר ס
סבוב ראש ומבוכתו ומחשך עין כל עוד שירצה להתנועע
עם לחות בחזה ויבבד חזהו והונק הנמר צומח בארץ הדק
הדקלה ומקומות אחרים והוא מר הטעם נתעב הריח
הרפואה ראוי שתמהר להקיאו במה שידעת ואחר תחקנהו
ואחר ישוקה כמו אזוב הרדי ופראשי ואפסנתין ורודא וש
ושיח ארמיני ביין וכמיפיטיאוש ביין או ישתה שמן בלש
בלשמו שעור זוז וחצי ביין והיין היותר טוב שיבובה
הברזל והכסף והזהב וסיג הברזל עצמו טוב והקיבות וכש
קיבת האיל והצבי והגדי ואחר הברקים הדשנים

פרק כד

באזא כנרכאתי ובלטין
ארידרוט עלהו ממי
הבהמות ועצו אוליי

ימית ורפואתו הרפואה המשותפת וקרוב מרפואת הלענה

פרק כה

בקלפת אורז
מי שישוקה קל

קלפת אורז כפי מה שאמרו קצת הראשונים יקרהו מיד כ
כאב בפה ובלשון וינפח לשונו וימתח הכאב בגרונו ואי
ואצטו ומעיו ויתלהב כל גופו ומנו אותו בסמי המות
הרפואה ירפא ברפואת הקנטרידיש וראוי שיהיה רפואתו
אשר תשקהו מבושל בה החבושים

פרק כו

בזרע אורטינא יקרה מ
ממנו מה שיקרה מן הא
האישקואילא וגם יקרה

ממנו שעול חזק ורפואתו כרפואת האישקואילא אלא שש
ששעולו ירפא במרכבים כמו משקה ויאולט במי שעורים
וזולת זה מרפואת השעול

פרק כז

התורביד הרע הברכומי
והשחור יקרה ממנו ב
כמקרי אליבורום שחור

ואגריק שחור ורפואתו כרפואתם ומיוחד לו נמיעת שמן
שקד העב

פרק כח

ביורדיון ובלטין שי
שיבארידיאון ,איננו
יודע טבע הסם הזה

ולא רפואתו אלא המשותפתואני חושב אותו מן החדים

ואיננו רחוק שיהיה מזולת החדות ואמרו היא רפואה יקרה
ממנה ערבוב שכל ומתיחה עד שיקרה לשפה מן המתיחה
ענין דומה לשחוק ולכן ימשלו היונים שהוא צוחק צחוק ש
שוגא ורפואתו הרפואה המשותפת ואמרו קצתם ראוי
שיקיא שותהו וישתה אחריו מי הדבש ויועילהו שתיית הח
החלב וימשח הגוף במחממים ויעשה האמבטאות החמות
והחפיפות והרפואות הדוחות הכויצה הרעה

פרק כט

בטובון ובלטין טוש
טושום זה גם כן לא
ידעתי טבעו ולא רפ

רפואתו ואני חושבו מן החדים ואיננו רחוק להיות מהאין
חדים ונאמר שהוא מחדש פלגמוני בשפה והלשון והשטו
והבלבול ונפילת הדפק

פרק ל

הלבבות מפינים טעמם ע
עניגם ורפואתם קרוב ממ
ממה שנאמר בדבש ובש

בעסיסי הפירות הקרושים הנקראים שפש כמו שפא מבוסר
וריבאס ותפוח ויקרה ממנו חפץ קיא ועלוף וצער ואלו ה
הלבבות כמו אגוז וגרעיני משמש ונארגיל ושקד

פרק לא

היין החי בריקות נפש
פעמים יחדש זה מהב
כחנק

והתלהבות וכל שכן אחר התנועה והעמל וכל שכן אם י ה
יהיה היין עב ומתוק הרפואה ההרקה בהקזה ושלשול ה
אם ראוי והטוב שברפואה שימעיט המאכל ואחר לקרדות
המזג במים הקרים ומי חלב נקפא חמוץ ומי הפירות ועוגות
כמפורא ודומיהם

פרק לב

הדבש הרע הנה רובו
מובא מארץ ארקיליאה
ובלטין ארביאי זה

דבש חם יגדל מריחו ויקרה ממנו מקרים רעים דומים למה
שיקרת מאשקיאלא ואורטינא וכיוצא בהם ויכהר למי שה
שיריחהו העלוף והזיעה הקרה ומן הדבש יש מין אחר רע
משפטו כמקריו במשפט שובראן הרפואה יאכל רודא
ודג מליח והמשקה הנקרא אומאלי ולא יסור יאכל ויקיא
כפי האפשר לו

פרק לג

הדבק מי שישתה
הדבק יקרה לו קרקור
בבטן וחבלים מבלי

שלשול וסבוב ראש הרפואה ראוי שישתה המים והדבש
ויקיא בו ויחקן בחוקן רך ויועילהו שתיית אפסנתין עם
יין רב וסכנגבין זכה שמיוחד בו בשול גרגיר גם אשפיק נ
נרדי עם קשטור ופלפל במים חמים וחומץ

כלל ג ברפואות הצמחיות סמי המות הארסיות הקרות

פרק א

באופי יקרה למי שישתה
האופי תרדמת הקצוות וק
וקורם וחכוך יורה ממנו

ריח האופי וסבוב ראש ופוקה ומחשך עין וצרות רוח ונש
ונשימה וכרכמות וכהות קצוות וכרכמו שפה ופנים וקושי

פיזום הוא רוש ותרדמה ועוצר בטן ועורות עינים ואחר
יוביל לרפיון אברים חונק וזיעה קרה ונשימה קרה ומות
ומסבות הריגתו עבות הדם שלא יזון וקררו הרוח וכווצו
כלי הנשימה והשתיה הכמיתה ממנו משקל שני זוזים
ימית כשני ימים וכל שכן אם ישתה ביין כי הוא יותר פוע
פועל אותו אלא אם יגיע מהיין הגעה שיקומהו ובגופים
החמים כי הוא יותר מזיק אליהם ויותר מהיר לעבור בהם
כפי מה שאמרנו בכלל העקרי הרפואה יעשה בו ה
הכללים הכריקים המשותפים להקיא בשמן וכים ומלח ו
ובורק ואחר בסכנגבין וישתה מים ודבש ויחקן בחוקן
חזק מהרפואות סכנגבין באפסנתין וגם אפסנתין ביין וה
והחלתית הוא הצרי שלו וגם הדארציני ביחוד עם חומץ ו
וסכנגבין גם כן וכן קשטור ביחוד ופלפל ביין או סכנגבין
ואזוב ורודא ומלח וכן שמן ורד עם חומץ או עם דבש וש
ושום ואגוז טוב מכנו וגם ישוקה שותהו טריאק מיוחד
לו זה תארו יוקח אשא פיטידא ואבהל קשטור ופלפל
חלקים שוים יולש בדבש והשתיה משעור לוז עד אגוז
ורבים שימלטם שתיית משקל אשא פיטידא ומשקל כה זוז
יין ריחני והיין היישן רב הכמות הוא משובח לו וכיחוד כ
בשהוא דק ריחני מכיל מים הרבה והנה לפי דעתי הארצ
הארציני טוב אין דבר משוכח כמו טריאק ושאזיניא וכטר
וכטרידיטים עם יין וראוי שיזעזע מוחו בעטוש קונדיסי
וכיוצא בו כי זה רפואה טובה לדחות תרדמתו וראוי שימ
שיכרש ראשו ולא יעזב שישן וימורח גופו בשמנים
החמים כמו שמן קושט ושמן שושן ויריח בכו קשטור וכך
וראוי שישב באמבטי הם שלא יהכורץ ולא יתחזק בו חח
החכוך וישרוף הברקים הדשנים והמוחות ביחוד
והשומנים

פרק ב

באנוז מאתל יקרה מכנו
סכוב ראש ואוד העינים
וסנויד ושכרות ותרדמה

והנה כמות משקל ממנו ביומו וכל שכן ההנדי וקודם שימ
שימות יקרה ממנו זיעה ונשימה קרה ואם כה שהוא לכש
למטה מחצי זה הנה משכר וכרדים ולא ימית אלא החלוש
שבאנשים הרפואה היותר גדולה הקיא ניטרי ומים
ושמן ושומן חלב הצרי שלו וישתה עמו יין רב כפלפל ו
ופליטרי וגרגרי לאבר ודארציני וקשטור ויועיל ממנו הנ
הנחת הקצוות במים חמים וחמוס הנוף בבגדים ומשחו ב
בשמן באגן וקושט ושיתיצב כפי יכלתו ויתנועע ויזון אחר
זה במזונות הדשנים ביין מתוק ויעשה כל הנהגת האופי

פרק ג

היברוח מקריו כמקרי א
צנוז מאתל ועניני ליטרני
ליטרניאה יחכוך ורפיון

אברים וחרשות והרע שבו קליפתו וגרגריו קרובים מזה ו
וגרמו גם כן יפעל דבר זה הרפואה קרובה ברפואת אגוז
מאתל ואופי וראוי שישתה אפסנתין ביין וגם פלפל וקש
וקשטור ורודא וחרדל וחומץ מועיל להם ולכל הסרדימי
החוש ויעוטש גם כן בכמו אלו הרפואות ויריח הזפת ועש
ועשן פתילות כבוות וכמה שראוי לשים על ראשם ח

חומץ יין ושכן ורד ולא יעזבו לישן אבל יעזרו בבריטת ה
השער ועטוש ומעיכת שרש הבוהנים

פרק ד

בדרפין הוא רפואה מכ
בכלל הסרדימים החוש כ
כטבע נושקיאמי ומשבר

ויקרה ממנו תחלה חפץ קיא חזק ופוקות משברים וענין כ
כאיליאוש ולפעמים יקיאו הדם ושלשול דם ויוביל ל
לעלוף וירדים וימית מהרביעי אל השביעי אחר הרדמת כ
כל הגוף ורפואתו הרפואה המשותפת

פרק ה

בנושקיאמי יקר לשותהו
שירפו אבריו וינפח לשונ
לשונו ויצא קצף מפיו וי

ויתאדמו עיניו ויתחדש בו סבוב ראש וסנויר עין וצרות נ
נשימה וחרשות וחכוך גוף ושברות וערבוב שבל
ולפעמים ירפא ולפעמים יצפצפו בקולות מתחלפים
ולפעמים ינאקו ולפעמים יצהלו ולפעמים ישאגו
ולפעמים ינעו הרפואה ראוי שישתו מהרה מים וד
ודבש והלב בקר ועזים ויצאן גם כן בדבש ובלי דבש ושום
ושומן חלב וגרגרי צינובר גם כן וכשול תאנים וגם יין מ
מתוקרב וגם בצל צלי וישתה זרע צנון וחרדל והרף וזרע
אורטיגא וחומץ חריף מחחך וישתה בצל ושום וצנון וזרע
וזרעיהם ואין כמו בטרידיטום וטריאק ושאגינא וכיוצא
בו וטריאק האופי ורפואתו

פרק ו

באל שוכראן הוא מין
מנושקיאמי ובלטין נושקיאמי
שחור יקרה ממנו מחנק

וקוד הקצוות ומתיחה חזקה חונקת וסנוידות בראו שיחש
שיחשב שלא יראה דבר ויבטל הדמיון ויתקררו הקצוות ו
ואחר יכויץ ויחנוק מיד הרפואה יעשה תחלה החנ
החוקן והנקוי והשלשול כפי כח שידעת יתחיל בחוקן
ואחר ישתה יין חזק מעט אחר מעט שעה אחר שעה כי זה
גדול התועלת ואחר ישתה חלב בקר ואפסנתין וישתה הפ
הפלפל ביין וכן קשטור ורודא ומינטא וחלתית ועלי לברו
וגרגריו ומיץ העצבים קרוש גב ותריאק האופי מועיל לו ו
ומה שמועילם זרע אנגדא והוא אורטינא ואנגדאן וקורד
וקורדבני ואשטורק כל זה ביין וכן בשול קלפת התות וש
ושמן אפרסמון עם חלב וירטה הבטן ממנו והאצטומכא
בקמח חשים עם יין

פרק ז

בענב אל תעלב ובלטין א
אובא וולפיש הסרדים הרע
יקרה ממנו דעיכת המראה

ונגוב לשון ופוקות וקיא דם רב ופליטתו ושלשול גרדיי
ונעיי ויקרה ממנו בטעימה כטעם החלב הרפואה
רפואתם העקר הכולל בפועל זה וישתה הלב אתון עם מי
הדבש עם חלב עז גם כן חלוב עם אניסון ומיני צרף כלם
מועילים ממנו וחזה תרנגולת מבושל ואכילת שקד מר

פרק ח

כזבורה לחה אם ירבו מה
מדכזברה הלחה ותאכל
קרוב מחצי ליטרא או

שישתה מיצה בבת אחת מה שיקרב לזה עד ד אוקיות ית

יתחדש מזה סבוב בראש ומבוכה וערבוב שכל ועובי קו
קול ותרדמה וענין כשברות מדבורים מגונים שכוריים ו
וזולת זה ויורח ממנו ריח הכזברה רפואה ראוי שיקיא
וביחוד בשמן לילי או בשמן זית וביחוד בבשול שבת וש
ושיהיה בו בורק כחלבון ביצה נמרשת במלח ופלפל
ומרק תרנגולת שמנה במלח רב ופלפל ומרק האווז השמן
ויין חי וחזק ישתו ממנו מעט מעט ויהיה נוטל במזונו פל
פלפל רב ומלח ויועילם האפסנתין או דארציני או הפלפל
ביין ויועילם המים המלוחים והיין המבושל מועיל בתכלי

פרק ט

בזרקטונא ובלטין פשילי
הנה יקרה משתיית בזרק
בזרקטונא הרבה נפילת ה
הכח והדפק וקור כל הגוף ועמימות וצרות נפש ומתיחה
וצער ותרדמת אברים עם חולשה ואחר ההתעלפות רפוא
רפואתה כרפואת הכזברה

פרק י

באל פטר וכמהא הרעים הם
פטריות וכמהים ובלטין פו
פונגי וטובידא הזק הפטריו
אמנם הוא במינו כי יש ממנו שהוא ממית במינו או כרבוי
ממנו והרע במינו הוא אותו שלא יהיה צמיחתו במקום יד
ידוע בבטחון ושלום למה שיצמח בו אבל יהיה צמיחתו ב
במקום ואצל האבנים הסמיים ואצל האילנות חזקות האי
האיכיות והשחור מהם והירוק וכמראה הטוום כלו רע ויק
ויקרה ממנו זכידה וצרות נפש ונפח בטן ואצטומ ופוקו
וכאב מעים וכרכומות מראה וקוטן דפק וסמור ועלוף וזי
וזיעה קרה וימית רפואה יקיאו במה שידעת וביחוד בסח
בסחיטת הצנון עם בורק ואחר יקחו אפר גפן בסכנגבין ה
והכמתרי והוא פיראש הוא תריאק שלו וראוי אחר הנקוי
שישתה מהמוריי הנבטי מעט אחר מעט ומן הבורק ודבש
גם כן תריאקו וזכל התרנגולים גדול התועלת ממנו אם יש
ישתה בסכנגבין ובורק גב ומלח הינדי ומיץ פודנג עם
סכנגבין ובורק וכרקחות חמים כמרקחת הפלפלים ודבם
והכמוני והיין החזק והישן ואריסטולוגיאה ושרש אפופונ
אפופונקו ושמרי יין וחרדל ונצטורשי וגם האפסנתין וא
ואזוב הררי ובשוליהם ובשול תאנים וראוי שיחומם בהג
בהנחת הדכרים המחוממים מה שתחת הכסלים ממנו

פרק יא

בחץ הארמיני וממה ש
שראוי בשער הזה הנהג
רפואת מי ששרפו ה
החץ הארמיני אמרו כי ראוי שישתה מיד גלבנום כי זה רפ
רפואתו אמרו או ימלח בן ערם מופשט שיוסרו קרביו
ושיתיבש במלחו וישתה ממנו שני משקלים ביין וכבר הג
הגיע אלי כי שתיית זבל האדם טריאק טוב לזה

המאמר השני

בארסים החיונים השתויים

פרק א

אלו הארסים וסמי המות
החיוניים השתויים יש מ
מהם שהוא בשר בעל הח
חיים וכל בשרו איך שיהיה בעצמיותו כמו בשר הצפרד
הצפרדע האגמיי ויש ממנו שהוא למקרה יקרה לו כמ
כמו הדג הקר והצלי העמוס והחלב הנקפא באצטומכא

פרק ב

בבעלי החיים הממיתים
בכל גופותיהם או
שמפסידים אמנם
החלק הראשון מחלקיו כמו הלטאה והוא אלוזגא ובלטין
אישטליאו וקנטרידש והצפרדע והארנבת הימיי והחרדון
ובלטין לסירטו והחלק השני הוא הדג הקר והצלי העמוס

פרק ג

בדראריח הם קנטרידש
הם חדים חריפים ממיתים
מחדשים כאב מעים וכא
וכאב בקרבים ובכלל כאב מותח מן הפה אל גב הער
הערוה וגם אצל הירך והכליות ועד הכסלים ומשחין המק
המקוה השחנה מכאיבה במורסא ויעשה מורסא באבר ו ם
בערוה בצדדיה בהב חזק ומבריח להשתין תמיד ובשיר
ובשירצה בעליו להשתין הנה לא יוכל או שישתין דם וח
וחתכת בשר בכאב חזק וגם יקרה עם זה שלשול גרדיי וח
וחפץ קיא וערבוב שכל ונפילה בעת העמידה ועלוף וכ
וכובד ורוב רעתו במקוה וימצא בעליו טעם הקטראן
בפיו וזפת והיותר מזיק שיהיה מן בעלי החיים האלה בעת
מזל עליית כוכב השערי הוא הכלב קודם ואחריו בחורף
רפואה ראוי שיקיאו ויחקנו כאשר ידעת וראוי שיושם ב
במה שיקיאו בו ויחקנו הנטרון ובשול התאנים ות
ותהיה הקאה רצופה וריר שילי ומי הלגלוגות וחמאה רבה
ואחר יחקן בעת הזה במי השעור ואלטיאה וחלבון ביצה
וריר פשילי וזרע פשתן או במי השעור ומי אורז ובשול פג
פיניגריג ובשול חנדרוסי והמרקים הדשנים ושמן שקדים
וחלב בקר חמוץ ושומן אווזים וחלמון ביצה נמרשת ושום
ושומן החלב ודבש וגלאב ושמן שקדים וחלב בקר שהוסר
חמאתו בסכסוך טוב לו ויועילהו מי הדבש וגרגרי צינובר
גדולים וקטנים ויין מבושל הנקרא שפאש בשמן אווז ומש
ומשקה הדבש והמבושל בגרגרים המגירים כמו גרגרי
אבטיח וקשואים ובשול התאנים עם משקה ויאולט ונאמר
שאם ישתה שמן ספרגל הוא תריאק לו ובן שמן לילי וכן
טין סאמוס ויועילם השלשול במשקה אדרומאלי וראוי
שיוסף באבר השותה אותם שמן ורד במזרק הידוע וגם ו
יהיה המשפך דק ורך כפי האפשר ויעשה האמבטי דפושר

פרק ד

בארנבת הימיית יקרה לו
למי שישתה ממנה צרות
נפש ואודם עינים וכבדם
ושעול יבש ורקיקת דם ועוצר שתן ושתן דם או שתן כמ
כמרא בנפסג וכאב באצטומכא וקיא מופלג אדומה וירקון
ורם וצער וכאב בכליות וציאתו תהיה כמראה בנפסג
ולפעמים תהיה נעיית ויזיע זיעה סרוחה ויתעב המאכל ו
ואם יראה הדג יחרד ממנו ואם יהיה שלא יחרד מ
ממנו הנה כבר נתרפא וימצא טעם הדג הסרוח בפיו ובק
ובקרביו עם מליחות גם כן ורוב מי שיתרפא ממנו יפול
בטישי רפואה יועיל ממנו שתיית חלב עזים תועלת נמר
נמרצת וחלב אתון גם כן וחלב נשים משדיהן וענפי מל
מלווא והאלטיאה לחה שלוקה ומרק סרטאן נהרי במי ולה
כי הוא יכול לאכלו זולת שאר בעלי חיים המימיי והקפוי

הצלי הלח או דמו והחרדון הימיי לא יתעכהו ויאכל ממנו
ואמנם הרפואות החזקות הוא הפודנג הנהרי חם בעודו ל
לח ודם אווז גם כן ושתן האדם נושן ושרש בכור מרים
ח׳ אובולי או קיטנאן אותו השעור ביין או עם היין הנקרא
טילא וברבק הוא אליבורו׳ מעט ביין ובבא היום השני מה
מהתעוררות המקרים וישקטו יעשו לו גרגרים מאליבורום
שחור וסקמוניא ואגריקון ומיץ רקליציאה ודרגגן חלקים
שוים והשתיה דרכמון ויתר ממנו מעט בגלאב ואותות ב
בריאותו כשיראה הדג לא יחרד ממנו ויאכל ואם יפול
בטישי ירפא ברפואתו

פרק ה

בלטאה והחומט והם אל
גונא ואל חרבא בשר
הלטאה והוא אישטיליאו
ממיתה ולפעמים תפול ביין ותמות בו ותמק המק בשרה
ויהיה היין ההוא בסם מות וארס ויקרה משתיתו קיא וכאב
הקרבים החזק והחומט גם כן ממית קרוב מזה וביצתו כפי
האמור ארס שעה ועוד נזכירהו והנה אמרו כי השרץ ה
הזה אם יבושל ויזולח בשולו במי המרחץ יוריק בשר כל מ
מי שירחוץ ממנו זמן ואחר ישובו לעגינם מעט מעט
והמאמר הזה לא אאמתהו הרפואה היא רפואה מ
משותפת והוא ברפואת הקנטרידש

פרק ו

בבח והוא אל חרדון
ובלטין לסירטוש מין מ
מהאלחרדונים הוא סלמנדרא
ויש בה דמיון מטבעו וכל מה שדומה לו ממית ויקרה למי
שישתה מבשרו מורסא בלשון וחבוך וכאב ראש ושריפה
ולחות בעין ואמנם החרדו׳ רפואתו יוקח שומשמין
והרובין נבטי וסיכרי בשוה וישתה שומן חלב בקר ורבוי
שישתה חלב מיד חלוב וימרח בשמן וירחץ

פרק ז

בשתיית סלמאנדרא זהו מין
מהלטאות ונזכירה בשער
הנשיכה ויקרה משתייתה
כאבים חזקים באצטומכא ונפח בשקוי בבטן ורפיון
האברים ועוצר שתן ואחרים אמרו כמו החכם איסיאוש א
אלמידיאו וזולתו כי יקרה משתייתו מורסא בלשון והעדר
השכל ורפיון ונכאות ושחרות מקומות מן הנוף יפלו אם
ירפא האדם אז יבריא הרפואה רפואתה משותפת
לרפואת האופיון ושתיית הטריאקים הגדולים כמו הפארו
הפארוקי והמטרדיטוס וכיוצא בו ואמנם אסיאוש אל
מידיאו וזולתו זכר כי רפואתו ברפואת מי שלקח הקנטר
הקנטרידש וממה שמיוחד בו שיוקח צרף צינובר ועלך
אל בטם אחד מהם או שניהם או עם אשטורק עם
נינציאנא ויועילם מי בשול כמפיטיאוס הימנית בנסיון וה
והצפרדע המבושל בפודנג

פרק ח

הצפרדעים האנמיים והי
והיימיית האדומים יקרה
לשותהו דעיכת מראה נו
נוטה לכרכמות ונפיחת הנוף על דרך התפיחה ושריפה ב
בגרון ובפה וקושי נשימה ומחשך עין וסכוב ראש ובאשת
הפה ולפעמים בעתים יקרה להם כויצה או מתיחה לא
לאברים ושלשול דישנטריי וחפץ קיא וקיא וערבוב שכל ו

ועלוף ולפעמים יפלטו הזרע והמותרות בבלי חפץ ומ
ומי שימלט מהם לא יחשב שימלטו שניו אבל יפלו
רפואה יקיא בשמן או במים חמים או ביין וירבה התנודה
ולחפף במרחץ ובאמבטי החמים ולמרח בשמנים החמים
ויועילהו דיאקורקומא ודיאלאקא וכל מה שיועיל מהשק
מהשקוי ויועילהו יין רב עם משקל ג׳ דרכמונים שרש קני
קנים וכן סיפרי וקלמי ארומטיק ביין

פרק ט

הצפרדע הברכומי יפסק
ממנו תאות המאכל ויחמ
ויחמיץ הגשא הוא רוט ו
ומפסיד המראה ויוביל העלוף וחפץ קיא וקיא וכאב לב ו
ונפח הבטן והשוקים הרפואה רפואתו קרוב מרפואת
הצפרדע הראשון האנמיי והימיי

החלק האחר

מן החלק הזה

פרק י

בדג הקר הדג הקר וכל שבן
המונח במקום לחות יקרה
ממנו מקרים הפטריות
ולפעמים לא יתראה דבר עד יום או יומים הרפואה
רפואתו הנקוי ושאר רפואת הפטריות

פרק יא

בצלי העמום והבשר הנ
הנפסד ראוי למי שיצלה
בשר אי זה בשר שיהיה
שלא יעממהו ויכסהו אבל יניחהו מגולה עד שיתר
שיתרוח כי אם יעמם ישוב סם המות יקרה ממנו היצא
הוא דיאריא וצקר ושלשול בטן ולפעמים יעצור אוכליו
יום או יומים וגם ימית רפואה יקיא וישתה מיבא ומי סוסן
ויין ריחני עם מיץ חבושים ותפוחים וטין חתום טוב לו אח
אחר הקיא וירפא ההיצא שבו ברפואת ההיצא

פרק יב

במין השני מבעלי
החיי והם כמו המרירות
הממיתות וקצה זנב הא
האיל מררת אפעה זה מן סמי המות אשר אם ישתה כענין
שהוא בו ימית בתכיפת העלוף וימעט מי שיקבל
רפואה הרפואה אם יועיל דבר הוא הנקוי בשומן החלב
בעת אחר עת ולמהר אליו אחר הקיא כתריאק
ומתרידיאטוס וברזהאר הוא דבר היותר משובח לו ומסך
ומרקחתו ואם יתבוף העלוף ילעוס היין ומי בשר אפר
אפרוחי תרנגולות עם מעט מסך ומרקחת מסך

פרק יג

מררת הנמר יקרה למי
שישתה ממנה שיקיא מר
מרה ירוקה ואדומה וימצ׳
ריח אלואין באפיו וטעמו בפיו ויקרה ממנה בעין ירקון ו
והיא ממיתה ואם יעבור ג׳ שעות יש תקוה הרפואה
יקיא כאשר ידעת וישתה התריאק המיוחד בו והוא שיקח
טין חתום וגרגרי לאבר חלק חלק ומקבת עופרי הצבי ד׳ ח
חלקים וזרע רודא ומירא מכל אחד חצי חלק יולש בדבש
והשתיה ממנו כאגוז ועם כל זה יקיא וראוי שיעשה לו מ
מרחץ מים ובעלי הריח

פרק יד

מרדת כלב המים אמרו
קצתם כי כל מרדת כ
כלב המים כשעור עד
עדשה תמית אחר שבוע רפואה ישותה שומן חלב
בקר עם גינציאנא רומיית וארציני וגם קיבת ארנבת ויכו
וימרח בשכן מבושל וידקדק ההנהגה

פרק טו

קצה זנב האיל יקרה ל
למי שישתהו צער חזק
ועלוף והוא סם מות מ
מית רפואה יקיא שותהו כאשר ידעת והיותר טוב בשומן
החלב ושמן שומשמין ואחר יקח הלוזים והפישתיק ופילו
ופילו הרג מ לש יחד כל פעם כמדת לוז גדול ישתה זה ביו
ביום ד פעמים

פרק יו

המין השלישי דם שור לח
יקרה לשותהו לח קשי דג
הנשימה וכאב החטים הק
הנקראים שכדים והושש ואודם לשון וחתכת דם קפוי בש
בשנים ובחנכים ודפיק קיא גדול וצער וחנגות ולפעמים י
יתראה אכול בשנים ואדר יוליך למחנק ורפיון אברים
דפואה ראוי שימהר לחוקן ולשלשול כי לקיאו יש סכנה כי
אולי ידדה מה שלא יסבל בפתע ויחנק וראוי שתשקה הרפ
הרפואות המועילות בקפיאת הדם כמו פני תאנה מלאים ח
חלב וזרע כרוב ושרש אנדראן ואשה וכורק ואפר עצי
תאנה בחומץ ופלפל בחומץ ומיץ עלי הסנה בחומץ
והקיבות בחומץ וכשיחתכו הרפואות הדם הנקפא כבטנו
השלשלהו אז ותרטה בטנו בקבוח שעורים במי קטראן

פרק יז

זיעת הזמורים רל הבעלי
חיים יוריקו מכונה הפנים
ותתחדש מורסא ויזול
מן הגוף זיעה סרוחה וכן האצילים רפואה יקיא מכים
דמים וישתה יין טלא עם שמן ורד ומשקל חצי דרכמון אר
איסטולונייא וחצי דרכמון מלח אנדראני ויועיל לזה ש
שריאק טין חתום

פרק יח

ביצת החומט ובלטין א
אל הרבי חשבו קצתם ב
כי מי שישתה מביצת ה
החומט ימות מיד ואם לא יושג מיד לא יועיל דבר
רפואתו ישתה הנץ ביין טלא ואחר יקיא קיא שלם
וימרח גופו בשומן החלב ויונח על ראשו המלח המחומם ו
ויאכלו תאנים יבשים וחמאה וגינציאנא

פרק יט

חלב נפסד הוא אותו ש
שישתנה כדרך חמיצות
אל עפוש אחד ויולד מ
מבינו סבוב ראש וחפץ קיא וכאב בפי האצטומכא
ולפעמים יקרה ממנו היצא ממיתה הרפואה יקיא במי
הדבש ואחר ישתה היין החזק עם טרקחת הפלפלים ויחמם
בטנו ואצטומכתו בשכן נרדי

פרק כ

הדם הנקפא הנה הדם א
אשר יקפא בבטן יהיה בל
בלי ספק מן המין הזה וא
ואעפ"ש לא קנה הארסיות מחוץ לגוף כי הוא כיון שנקפא מ
בו ובחללי הבשן והאצטומכא והמעים והמקוה יקרו ממנו
מקרים רעים כי הוא אם יקפא בחזה יקרה ממנו שיסור הס
המראה ויקשן הדפק ויחלש ויוביל תחלה לתכיפה ודפיי
החולה ויוביל אל העלוף ואם יקפא באצטומכא יתקדר ית
הגוף ויקרה מחנק וקושן הדפק ועלוף ורצוץ ואם
יקפא במקוה יקרו מקרים קרובים ממה שזכרנו וכן במעים
הרפואות הכוללות לזה הוא אקחזאן לבן בסנולה והא
והאדום גם כן ודידי והאשא והקיבות ג' אבהלים ויבחוד ק
קיבת הארנבת וחלב תאנים וחומץ חריף וחלתית ומי א
אפר עצי ביש שנשנו האפר בהם וממה שאזכיר והוא מופ
מופלא חלב עז אמרו כי הוא יתיך כל נקפא בגוף כלי
ויוקח אנגדאן ונפרית חלקי שוים ישתה בחומ והיא רפואה
נפלאת רפואת קפיאת הדם באצטומכא ובמקוה זה
הנה אנחנו כבר זכרנו בספר השלישי זה פעם ותקבילו ש
שני השערים ונאמר כי בעלין ראוי שיקיא אם יוכל בדבש
ומיץ כרפס ומועיל מזה הריאק וטין החתום וקמח קרט אם
אם יומחץ במים חמים יהיה מועיל מאד והרפואה הזאת
יוקח כטין חתום שבנה דרכמון קיבת ארנבת לן דרכמון
וקיבת העפרים לב דרכמון גינציאנא ד דרכמון אריסטו
אריסטולוגיאה ענולה ד דרכמון זרע רודא מדברית אשא
פישידא מכל אח ד דרכמונים יולש בדבש והשתיה באנוז
במים חמים או בסכנגבין וגם יוקח אפר עצי תאנה משק
משקל כ דרכמונים עם מוח הארנבת שעור פשקל ונראה
לי קיבת הארנבת משקל יומרסו בחומץ יין וישתה ומלו
אנדראני עם קיבת הנדי גם כן או משקל מזבל הכלכים
ולבנה שיקרש מבנו באצטומ הוא מיוחד שינתן לעלוף
מיץ עלי אזרכאת כי יש לו סגולה מופלאת בזה ויתמיד שת
שתיית הסכנגבין ותריאק ומיטרידטוס והמגרים החזקים
ועלי בראנגסאף וחלתית ומיץ כרפס וזרע צנון בחומץ ו
ובסכנגבין כי יש להומץ רפואה טובה בעניין הזה וכן מקל
משקל הקרדמאנא במים חמים וחצי משקל מחלתית או ש
שהיה כאנריקון או שישליאוש או אי זה דבר מן הקיבות א
או ב דרכמון מגרגרי הבלשמו או ב דרכמו מצפורן הבוש
או ב דרכמון מעץ פאוניא ויעשו הרפואות המפתתות ה
החצץ שתויות ובחוקן ורטיה ויזרק במקותו משקל גרעינה
ממלח שחוק נמס במים או יעשה מי אפר הנפן ואם לא
יצליח זה כלי ספק אי אפשר מבלי לשסע על הדם הנקפא
ולהוציאו כמו שיוציאו החצץ

פרק כא

קפיאת החלב באצטו
באצטומכא הנה
יקפא החלב באצטו
בסבה מן הסבות הקודמות המקפיאות או להתעדות כהות
בחלב או לקיבה שתויה בחלב ויקרה מזה זיעה קרה ועלי
נקדחת עם רתת ואם יהיה קפיאתו עם קיבה הוא היותר ר
רע ויותר ממהר לחנוק וקפיאת החלב באצטומכא הוא כ
ממין קפיאת הדם ויקרו ממנו הענינים הרעים כמו מה שיק
שיקרה מזה מהארסיים כי יקרה גם כן מקפיאתם באצטומ
קור גוף וקושן הדפק ומחנק מצד הנפש ועלוף ולפעמים
נפח בטן שותהו רפואה ראוי שירחיק מי שנתנן

החלב באצטומכא הדברים המלוחים כי הם מוסיפים בה
בהתגבנות וראוי שתשקהו החוב לבדו או מזוג במים והש
והשקהו מי פודנג יבש משקל ה׳ דרכמונים כי הוא
מופלא יתיכהו מיד בשעתו ובכחו שיש לו בזה למנוע ה
החלב מהתגבן ומרקהו והשקהו מהקיבות עד משקל כי
יתיכהו או יוציאהו בקיא או בשלשול והשקהו גב׳ הרפואו׳
הנזכרות בקפיאת החלב באצטומכא וביחוד מה שילקח מ
מטין החתום ממה שזכרתיו ורפואת אנגדאן וגפרית ישתו
שניהם בשוה בחומץ ומי אפר עצי תאני גם כן אם ישנה
להכפיל האפר בהם

המאמר השלישי

בהנהגת העקיצה הכללית ולגרש הרמשים וברפואות
הנחשים ומיניהם

פרק א

מאמר כללי דע כי ה
העקר הגדול ברפואת סם
המות הוא חזוק הח
החום הטבעי ולעוררו לדחות הארס במו מה שיפעלהו הת
התריאק והלפת הברברי והנהגתו לחזק שישר׳ הסם וידחהו
לחוץ ושמירת חזוק הקרבים ואחר לדחות הסם ולבטל פע
פעלו במשקי׳ וסחיטות אשר יש לו ם זה בסגולה או בטבע
ידוע כפי מה שנזכיר ולפעמים יכנס במקרים האלה ד
דבר אחר והוא ההנהגה הממעטת לחויות הגוף כי עבור ה
הסם באברים השרשיים יותר קשה וכבד עליו מעברו בל
בלחויות כי ימצאם ויפרשם ויכנס בשער הזה ההקזה ו
והשלשול וכיוצ׳ בהם והעת היותר נכון בהקז׳ בעת שתדע
שהסם כבר נתפשט בגוף ואין זה מה שימשך וכל שכן מ
למי שהוא מלא והנה יכנס בשער הזה דבר אחר ו
והוא לשים הליחות מתנועעות לצד אחר זולתי לצד האב
האברים הראשים והמשקים השתויים על סמי המות אם מ
מיני תריאק או מיני בארזהאר כללים או מיוחדים באותם
הסמים הממיתים במזג או סמנים מנגדי׳ סמי המות במזג
כמו החלתית המנגדת לארס העקרב בסגולה ואם מעוררים
הסם מות לחוץ בהנעת הליחות לחוץ כמו הסמנים המז
המזיעים ואם סמנים מסירים הליחות מלפני סם המות ול
ולא ימצא כפי מה שזכרנו מורכב כמו הסמנים המשלשלי׳
והמקיאים בעקיצות וכן המגירים ואמנם סמנים מגיעים ה
הליחות לרחוק מן הראשיים הן ידחה מה שיתנועע אליהם
כמו אלו הסמנים המשלשלים והמקיאים והמגירים ׳
והסמנים אשר יעשו טיחות על הנשיכות בהם מקרים ׳
אחד מהם למנוע עבור הארס בגוף וזה אם בקשירות וסת
וסתימת הדרך ומניעת השינה שיניע החום הטבעי לחוץ
וידחה ׳ וכן הקובצים מזיקים כי אין דבר יותר מועיל
מן הרפואה המושכת הארץ לחוץ וימנעהו מעבור בפנים
וכש אם הארס עדין לא נתפשט בגוף ׳ ומן המין הזה
קרני המציצה ׳ ולפעמים יצטרך לשרוט אם כבר
נתעפש אם היה אפשר ׳ ולשלח העלוקות טוב ויספיק

בזולת זה וכלי מציצה וכל עוד יתמיד בעור אולי תתמיד
המציצה וראוי שיהיה המוצץ בלתי צם אכל כבר אכל ור
ורחץ פיו ויהיה בלתי מתאכלים שניו ושכבר מצץ פיו ביין
ריחני ושתה ממנו מעט ואוחז בפיו מעט שמן ורד או שמ
שמן בנפסג ואם היה בפה פגע יזיק וידחה כל מה שימוצהו
יפלטהו ואמנם הרפואות כמו הרפואות המזיעות בשתיה
והמאדמות המושכות בטיחה ׳ אמר גאלינוס כי
הרפואות המושכות הארס אם יהיה לכח מחמם מושך ואם
בסבת ההשתתפות שמושכות מה שדומה להם כמו שיעשה
שומן התמסאח לנשיכת התמסאח ׳ ובשר האפעה אחר
הסרת קצוותיו למשוך ארסו עד שיהיו קצת הסמנים המו
המועילים מן הארסים הם ארסיים גב׳ אך שהם יותר חל
חלושים וכאלו הם בין מזג הגוף ומזג הארס והמאמר
הזה ראוי שיעוין בו חכם הטבע לדעת שזה בלתי נכון ׳
ואמנם הרופא לא יזיקהו אם לא ידע זה ׳ ויש רבים
מהיציקות המושכות משחינות מבעבעות וראוי שיזיל מ
מה שיש בהם ושיהיה בטוח בתנאי הרפואה המוטחת
ומתנאיה שתהיה הרפואה משנה לטבע הארס אחד בה
מהשנויים ׳ אם הקפיאה כפועל שורש היברוח ׳ ואם
השריפה כפועל הכויה באש או בשמ׳ וזפת או ביחוד הזפת
הרותח זהו מעשה אנשי מצרים ׳ ואם לסגולה מנגדת
ואם באיכות בחום או בקור מנגד ואם יעשה מה שימשוך
בהתחלה או שיפעל דבר ממה שזכרנו ולא יועיל ולא יה
יהיה הדבר גדול מזה יחתך האבר ואחר יכוה וממה
שיצטרך אליו בכל רפואות הארסים ובש׳ בטיחותיהם שי
שיהיו משקיטות הכאב ומשיגות למקרים בעת שימשך אח
אחר הנשיכות ובש׳ בטיחותיהם כמו הקלקטר שנופל בט
בטיחות העקיצו׳ שיעצור הדם ואם הזלתו מן העקיצה ׳
ומהמצוה הראויה שישמר בסמי המות ובעקיצות שימנע
סתימת החבורה מהם עד עת שיבריא העלול מתכלית הא
הארס

פרק ב

במשקים השתויים על ה
הנשיכות מהרפואות
הטובות שישתה זרע הנ
חנדקוקא במימיה או ביין ובשול מיני הפודנג׳ השלשה וה
והקשטור מופלא בזה ׳ ואמנם חלב לאניא ורטיית
התריאק הידוע ואל פרואי הוא חזק התועלת מנשיכת כל
האפעים וממין הנקרא נראוב ואל בוחא ויריחו המסך וא
ואזריון וזרע באדוראד ונשטורצי וגם הכמון הדומה לש
לשוניז וכאשם ושומים וקליפת עלי ערער עם פלפל וה
והפלפל עצמו אמר גלינוס היין אשר יפול בו
האפעה מועיל מעקיצת בעלי הארס ובש התריאק וזרע
האתרוג מנגד הארסים כלם והשתיה שני משקלים ושורש
אנגדאן מועיל מכל הארסים ופרי אגני קאשתי ושמן אפ
אפרסמון וגרגריו והאגניקשתי ואגוז עם תאנים ולוזים וג
וגינציאנה ואפופונק וארישטולוגיא ועלי לענה הוא דפלי
ועלהו ופרי עץ דל בלח מופלא בזה ׳ ודארציני הבא מצין
וזבל עץ שרוף רטיה או שתוי ׳ ובמדריום וכאשום וגם
הסרטן הנהרי עם חלב ונאנכואה וסכבנג׳ ופסתק עם יין

ופודנג ובשולו בשתיה או ברטיה וראכט וקיסום
וקרדמוניא ואגריקון ושרש חאשא שלשה דרכמון וכן בטן
חיה הנקראת בן ערס עד אצטומכתו אם ימולא בכזברה ו
וינוגב ויוקח בעת הצורך ובשול מלווש גניי הזרע אלטיאה
ומוח תרנגולת וכל שכן עם קיבת בן ערס החי ומרקו וכר
וכרק הארבה הזה אם ישתה כיין והמרק המלוח ובשול הס
הסרטנים הנהריים ודם טרטוגא וגלבנום מופלא וגינצ
וגינציאנא מופלאת הזרע באוניא כדברית מועיל וממה ש
שנופל בזה מן הרפואות הקרות שרש היברוח תחבושת ב
בדבש והנדבי מדברית מופלאת בזה הענין וקפליש י
וגיריש כולל לכל וכמה שהורכב נאריקון עם משקל אר
אריסטולוניאה ארוכה וגם תריאק מופלא אפיון וכירא
דרכמון פלפל דרכמון וחצי שרש ארשטולוניאה ארוכה
וגם תריאק מופלא אפיון ארוכה וע ולה שלשה דרכמונים
שקוטא כמון הינדי מא דרכמו שוניז ה דרכמוני גינציאנא
שלשה דרכמונים רוטא ב דרכמונים יולש בדבש ומי הגר
הנרגיר השתיה כמנו משקל בשול טוב וגם רפואת
החתום והוא גרגרי לבר שני משקלים ושני אבולוש טין ח
חתום ישתה בשמן והשתי כלוז בשלשה אוקיות מי הדבש
וגם תריאק כולל הנשיכות והמשקים השתוים פלפל מ
משקל י דרכמונים אשפיק גרדי ב דרכמוני ואריסטולוניא
ושרש בבציא מא דרכמו יולש בעסי החרובין ויונ בשמש
ארבעים יום יונח כל יום פעם אחת וכל עוד שיתנגב יתיך
כז וישתה במים חמים ורבים יחשבו כי הוא מועיל גם כן
ובשול הסרטאנים הנהרים ודם טרטוגא והאנדא הוא טרש
טרטוגא המדברית מלוחה רפואה מועילה לכל עק
עקיצה שוניז זרע שיקוטא כמון מא ב דרכמון פלפל לבן
מירא מא חצי דרכמון יולש בדבש והשתיה כפול רומי גם
בן ביין וגם גינציאנא ב דרכמונים פלפל רוטא מא דר
דרכמון זרע גרגיר זרע ברתי מא דרכמון אריסטולוניאה
שרש אנגדא שחור מא ב דרכמו מירא זעפרא מא דרכמון
טין אלבחירה ד דרכמוני יולש בדבש מוסר קצפו והשתי
כפול וגם גרגרי בלשמו בלשוף יבש זרע לפת מדברי פ
פלפל לבן ושחור וארוך ואקודי ואניסון ופטראסליון ואס
ואסארון ובמון קרדמאני זרע גושקיאמי מא אשפיק גר
גרדי ואשקינגט מא יולש בדבש והשתי כמדת פול רומי

פרק ג

הרטיות על העקיצות ממ
ממה שירטה עליהם נפט
לבן ותכליתי והשומים כמ

כמו שהם או שלוקים בשומן חלב או קשטור בשומן החלב
או סחיטת הברתי אשר לא יגעהו מים ופודנג נהרי ויטיב
למשוך החרס והגפרית בשתן או שישוסע התרנגול או
התרנגולת חי וירטה בו הנשיכה ויחליפנו בכל שעה ויע
ויעשה רטיה אמרו רבים כי התרנגולת חזק החום ולכן מ
מתיבה הנחשת הכלוע וחול החצץ ונראה שיהיה זה
בקידקבנה וכריסה ולא עוד וכמה שירטה בו המלח או
החוצץ או מרדת הפר או שישינברום ועלי אפודיליאוש א
או אפר וחומץ וכל שכן אפר עצי תאנה וגפן וכל שכן
בהתחלה וזפת ומלח מבושלים אמרו כי התחבושת בשום
ומלח וזבל עזים יועיל מכל עקיצה לבד עקיצת פתן חרש

והרטיה ותחבשת בסיד ודבש ושמן מועיל עד השרש
וגם יקח חרדל וחומץ וסיד וירטה עליו במי צאבון או ק
קטראן או בבשול הזפת ובמלח וירטה בזפת רותח היטב
ויציק אותו על העקיצה עד עקיצת האפעה וזה מרפואות
אנשי מצרים והוא כויה טובה והבצל עם קמח קלי
והמרחם העשוי במלח ומרחם ניטרי ומהיציקות הטובות
מי הים או נפרדים או עם חומץ ובשול הארבה החי וכן
ערס

פרק ד

ברטיות אם ירטה האדם ב
כהם הגוף לא יקרבו אליו
השרצים ממה שנזכר

לענין הזה מוח הארנבת עם חומץ ושמן ואשטורק אם ת
תתיבהו בשמן והשמן שישרה בו עלי ציגובר לח שחוק א
או פרח סיפריש וגרגרי גניפרי הוא ערער וכן עלי פננג
פנגנבשת בשמן וקיצום ושרש אנגדאן אפודיליאוש ורוקו
וגרגרי בלשמו ושרש נשטורצי וכל זה בשמן ומהם
מורכבים כמו שיקח שרש אנגדאן שחור ופרח ציגובר לח
וגרגרי ערער מא שני הלקים שרש יברוח חצי חלק גרגרי
בלשמו וקרדמאנא מא שלשה חלקים ויבושל וירוצץ בשמ
בשמן בשול היטב עד שיהיה לו עצם בעצ זוהמת המרחץ
וימשח בו גם הנה ב דרכמונים גרגרי בלשמו
וקרדמאנא וזרע נושקיאמי מא חצי דרכמון מעורב בחומ
בחומץ ושמן וירטה בו וגם פרח ציגובר חלק שרש יברוח
שני חלקים יעורב הכל בשמן וירטה בו וזה גם כן
נאות בעשון וגם גרגרי ערער שני חלקים אשטורק חלקי
יעורב הכל בשמן וירטה בו ורטיה בשמן צנון מבריח
הפשפשים

פרק ה

להכריח השרצים בכלל
ראוי שיזולח הבית בממ
שנזכיר ויציע בו ויטיח ה
החור והמאורה כמה שיבטלם כמה שנזכיר בעשונים
וזולתם שלא יקרבם השרצים אמנם העשונים כמו
עשן עץ רמון כי הוא יבריחם וכן שרש לילי וענפי ה
הרמון נפלאים בזה וכן גלבנום והקרנים והטלפים והפ
והפרסות והשער ודילי ושרפין וחלתית ועלי לבר ונרגריו
ופודנג ושיח ושיציע בהם וכן נצטורצי וכן אפר עלי ציגו
ציגובר וכל שכן עם גלבנום ואם לקחת עשנו
מאפיון ושוניז וגלבנום וקרן איל וגפרית וטלפי העז

פרק ו

הנחשים והשרצים
וגם קרן האיל ושוניז וק
וקפר חלק חלק שער ה

העז וטלפיו מכל אחד חצי חלק יועג ויעושן בו המצע
אחר קרדמאנא שרש אנגדאן שחור ואשטורק מא ב אוק
אוקיות קלפת ביצת היענה שוניז זרע חרדל מא ב אוקיות
וגם עלי סיפריש או ציגובר ושוניז זרע נושקיאמי מא קל
קלפת שרש יברוח דרכמון זכל עז ג דרכמו פודנג דרכמון
יעורב ויעושן בו על גחלי גפן ובכיועא בזה יש בפחון ומ
וממה שיבריח רוב השרצים אם יועג בו השישנברום וב
ובסליקון ופננבשת

פרק ז

שמירה מופלאת לשרצים
אם יוצע ממנו סביב המש
המשכב שישנברום ושיח

גם כן עם חלתית ולבר מופלא לזה וכן אם יושם סביב הפ
המושב מטפחת מן אפר צינוב ומכה שיתראו בם לרחקם
שיונחו הנרות או שידלקו במקומות הרחוקים ממקום ה
ושינה כי יטו אליו ומה שנראה לדחות השקצים והרמשי
על דרך משל כמו עוף לקלק וטוסים וביאצביאת ואילי
וקפודים ואוחים ובנות ערס וכיוצא בהם כי הרמשים יפ
יפחדו מהם ואם יתראו ימיתום אמרו מי שיעשה לו שטיח
מעור הנמר לא יקרבהו נחש וכן אם יקח מבנו לבוש
ספר זה מי שלא יאמן בדבורו

פרק ח

בדבריס זכרו רבים לאבד
הטורפי אמרו האליבורום
ממית הכלבים והדובים ו

ועשב שמו חונק הנמר ממית הנמר וחונק הזאב ממית הז
הזאב והכלב וחיה ששמה אכן אבי ושקד מר מביתים השו
השועלים ואוליאנדיר ועלי אזאדרבאת ממית הבהמות ור
ורוב אלו ידועים

פרק ט

להבריח הנחשים העשן
המבריחם הוא עשן קרן
איילים ושלפי העז ושרש

לילי ופליטרי ונפרית ומי שימרח בשמן הנחש רוצה
לזכר קולוברונא ומיצו ובשולו לא יעקצהו אפעה ויזוח
המקום במים שיוחך בו במלח ארמוניאק יבריחם משם
והחדדל ממיתם ואם יונח על דרכם יטו ממנו ומכה שמם
שממית הנחשים רוק הצם בפיהם ובל שכן אם ילקח בפיו
מלח ארמוניאק

פרק י

להבריח העקרבים ולהרגם י
ימיתם רוק הצם בעל מזג ח
חם והצנון הלעוס ומיצו א

אם יגעו בו ובעלהו וכן באתרוג עשון מוציא העקרבים
יוקח אשטורק זרניך צואת הצאן חלב מא חלקים שוים ימ
ימורס החלב ויעורב בו הסכנים ויעושן בו אצל חור העק
העקרבים ואם יונח הצנון המחותך על מאורת הע
העקרבים לא יחיו רשאים שיצאו מבנו וכן עשון העק
העקרב בעצמו אם יעושן בו וכן הזרניך

פרק יא

אם יזולח הבית במשרת
קולוקונטידא יברחו הפ
הפרעושים וכן בשול ח

חרובין ובשול הסנה ואמרו שאם ישם דם תיש בנומא בב
בבית יתקבצו הפרעושים בתוכו ואחר ימותו וכן יתקבצו
על עץ מוטח בשומן קפיד וכורחים מריח נפרית ועלי לענ
לענה ופה יש עשב ידוע בבא בראבא בלובר עשב הפרעו
הפרעושים אם יושם במצע ישברם וירדיכם ולא יחיו

פרק יב

לגרש הבקי והפשפשים
יעושן בנסורת עץ צינ
צינובר או בקלקדים

או בשוגיז והיותר טוב שיחברם יחד וכן בהדם היבש וגפ
ונפרית ודילי ועשב נקרא קוץ גבאש ונקרא בלטין קורו ו

פרק יג

וצואת בקר ושיקוטא לעשן בו ולהניח על המצע הכתלים
ועלי סיפריש ואנוזו מועיל לזה או בכשול רושא

פרק יד

לגרש העכברים ולהפ
ולהמיתם ימיתם ליטר
ליטרניר ואליבורום וגם

זרע נושקיאמי ואליבורום וכן שרש הכרוב ימית העכברי
ובצל העכבר וסך ופיג ברזל חעפראן הברזל ויבריחם
אם לקחת הזכר ותפשיט עורו ותעזבנו בבית או
שתסרסהו או שתחתך זנבו והפשט העור הוא יותר חזק ו
ונאמר אם לקחת אחד מהם בבית תקשור רגליו בחוט בי
ביתך יברחו הנשארות ויש בזה עיון

פרק טו

להבריח הנמלה אם
יושם על חורה קטראן
תברח וכן אבן מ

מאגנאטים ומרדת הפר וזפת וחלתית ובורחה מעשן הנמ
הנמלה עצמה

פרק טז

להבריח הזבובים ימיתם
הזרניך אם יושם מעט מ
ממנו בחלב ויושם ויונח

לפניהם וימיתם עשנו ועשן לבונה ובשול אליבורום שח
שחור

פרק יז

לגרש הצרעה תברח מע
מעשן גפרית ושום ולא
יקרבו מי שיטוח באלשיאה

או במיץ מלוא ושמן

פרק יח

להבריח הכנאפס הנק
הנקרא אישקרבאט
והם שרצים שחורים מ

מאד דומים למרית ערמונים יגרשם כפי האמור עשן
אלדולב וכל שכן עשן עליהו

פרק יט

להבריח העש לא יבנס
העש בבית שיש בו עוף
הרהד והעשון והקטרה

באברי הדהר ונוצתו ממיתה העש בפי האמור

פרק כ

להבריח הסס האפסנתין
מונע הבנדים מאכילת
סס וכן קלפת אתרוג וכן פודנג

פרק כא

במיני הנחשים הנה
החכמים בענין הנח
הנחשים וטבעיהם

חלקום שלשה חלקים חלק חזק החדות לא יוכלו שאת יותר
על שלש שעות ואין רפואה לעקיצתם והוא פתן חרש וצ
וצפעוני ואינו מועיל בהם אלא חתך האבר מיד או הכויה
הנמרצת הנוקבת באש כי הוא שורף הארס ומצר המעבר
המעברים ואחר כן הנקוט על מלוי מדנ מליח ואחר זה
אולי יועילו הרפואות האחרות ואם יהיה הנחש יותר
חלוש מעט יספיק הקשירה החזקה ואחר שאר הרפואות

המשוחפות חלק חלוש ימעט מי שיטית ממנו וחלק ממו
ממוצע לא יאחר מג׳ ועד ז אמרו ואמנם התנין המדברי ו
וכיוצא בו מן הנחשים הגדולים הגויה הנה ידפא נשיבתם
מיצד שהוא שחין לבד לא מצד שהוא ארס נחשב כה
ואמרו והבת הראשון מינים כי יש ממנו כמו הנחש הנקרא
כלך ובלשון יון נקרא בשאלישקוש והוא הצפעוני והוא מ
ממית בהבטתו ושמיעת קולו ויש ממנו כמו המין הנקרא
הסינונית ומראהו דומה למראה ה סנונית וארכו קרוב ל
לאמה וממית קוים שתי שעות ויש ממנו מין נקרא אס
אסקולוס היבש ובלשון אשפיש לחזק יובש עורו והוא א
אורך בשעור שלשה אמות או חמש ומראהו אפריי או נוט
נוטה לכרכמות ועיניו חזקי האור וממית בתוך ב שעות או
ג ויש ממנו מין הנקרא הדוקק כי הוא יבול לקבץ הרוק ב
בפיו ויזדקהו בעסוי שניו ובחריקתם קצתם עלקצתם
וממית מה שיפול עליו רוקו או ריחו דוקו וארכו עד ב אמו
ומראהו נוט לכרכמו ומכי הנשו בו קוד שיכאב והכת הזה
אבנם נזכר בספר לא לתוחלת רבה ברפואתו אך שיודע ש
שלא יועיל לו רפואה אלא כמו שנזכר ואולי יועיל לפעמ
לפעמים ולפתן חרש בעל עוקץ בערפו יש מינים אחרים
ירבה בפאתי מצרים ולפעמים יהיה לקצתם קרני
ומראיהם שונים לבנים וצהובים ואדומים ודבשיים ואפר
ואפריים והנה יהיו על גרון האפעה ונם יהיו לקצתם שנים
בחחים והנחשים הממיתים מיד הם מהמשפחה הזאת,
וחבת השני מהאפעים וכיוצא בהם מתחלפים גם כן יש
מהם האפעה השרשיי ומהם האפעה האלוני ומהם האפעה
הצבאוני ושאר מה שנזכירהו והנה יקרה בנחשים הת
התחלפות גם כן לא במין אבל כפי המאודע כמין אחר כי
יתחלפו כפי זכרים ונקבות כי הזכרים יש להם פחות ניב
ניבים וארס יותר ויותר חד וגם כי רבים אמרו כי הנקבות
יותר רעות לרוב ניבותן וגם מצד השנים כי העולל הוא י
יותר רע מן הבא ביטים ומן הגויות כי הגדולים יותר רעים
מן הקטנים הקצרים כשיהיה מיניהם אחד ואמנם
מצד המקום כי אותם שמעונם במקום צמאון ובהרי יותר
רעים מאותם שמעונם בכפרים והמקומות רבי המים
ואמנם מצד ענינם ממלוי ודקות כי הנה הרעב יותר רע
הארס ואמנם מצד הפעליותיהם הנפשיים כי הכעוסה
המורגזת יותר רעת הארס ואבנם מצד הזמן כי הארס
בקיץ יותר רע אמרו הארוכים והעבים ממין אחד יותר רע
רעים והנה חשבו קצת אנשים שארס הנחשים והאפעה
קר והוא טעות ואשר יקרה הקור לנשוכיהם הוא במיתת
הדם הטבעי בהתנגדות הארס והחם הטבעי הוא המחמם ה
הגוף בהתפשטותו והבערו ואם לא יהיה חום טבעי והב
והבער הלב אש אמתי אין ראוי שיחמו הקצוות וחשבו
רבים כי ארס השרשיי ביחוד קר ושיקבץ דם הלב ויקפ
ויקפיאהו ולכן מרדים מאד ואין הדבר כן אבל הוא בגמה
שמתיך החום הטבעי וממיתו ואשר יטעון שבעלי חיים ק
קרי המזג יחיו בסתו בכתים והחמים מוסיפים חום וחדות
ויהיה האומר מי שיהיה הנה טענתו בלתי אמתית והמא
והמאמר הזה לא יתאמת בשרצים הקטנים אך בבעלי הח

החיים נדולי הגוף והמופת על הפסד המאמר כי הצרעו
הן חמות המזג מאד והוא ממה שמתחלשו כמת בסתו הלא
יתנועעו ואם רחוק שיהיה נחש עם חום מזגו לא יתנועע
בסתיו להתנגדות במזג הטבעי ולמה שיקרה לו בעניגים
אחרים

פרק כב

בנשיכת באשיליקוש
והוא הראשון למין פ
פתן חרש וחורמן ול

ולא ידעתי אם הוא הוא או זולתו אמרו רבים כי
זה נקרא מלך כי הוא מוכתר הראש וארכו זרתים עד שלש
וראשו חד מאד ועיניו אדומייכ ומראהו לכרכמות ושחרו
שורף כל מה שיסחב עליו ולא יצמח סביב חורו דבר ואם
יגיע מול מעונו עוף נשרף ולא ירגיש בעל החיים בו שלא
יברח ואם יהיה קרוב מזה יבטל הרגשו ולא יתנועע וימית
בשריקתו למרחוק ומי שיפול עליו ראותו מרחוק ימות
ואין כמו שאמרו כי מי שיפול עליו ראותו ימות
ומי שישבהו ימק בשרו וינפח גופו ויזהל ממנו חלודה ויט
וימות מיד וימות כל מי שיקרב למת ההוא פבעלי חיים
ויטעם מי שימלט מהיזק שכונתו אך אפשר בקצת העתים
שיגיעוהו במטה וברוב אפילו מי שיגעהו במטה ימות הוא
באמצעיות המטה והנה נגע בו פרש ברומחו ומת הנ
הנחש וסוסו ונשך בפרסת הסוס ומת הסוס ורובבו והמין
הזה ירבה בארץ נוכר הלוב הוא שורקיא אותות נשיכתו ב
כשתראה מות פתאום מבלי נפילת סכה קודמת נראית וכ
וכל שכן אם היה מקום נודע בו המין ההוא ואין רפואה
לו כלל

פרק כג

בחרמנא הוא חורם
חורמן כנר זברו חורמן
בתארים קרובים מתא

מתארי המוכתר שהוא אינו צולה ואין ממית בנשיכה לבד
אבל גם בהבטה ושמיעת שריקתו ואי זה בעלי חיים שיש
שישוך ימק בשרו וימית מה שיקרב אליו מבעלי החיים א
אך הם תארו אותו שעורו חלף שעור המוכתר וחשבו שהו
מאמה עד אמה וחצי אמרו לא יועיל לנשוכו דבר ואם יוע
יועילהו הוא זרע פפביר זה אחד וקשטוריאום זה אחד
והנה העידו בזה רבים

פרק כד

באותות עקיצת הנח
הנחש הנקרא
הסנוניתי והוא במין

החרשיי יקרה לו פוקות ושנוי מראה ותרדמת אברים וק
וקורים ותרדמת שינה ועציבת עינים עם דפיקת לב חזקה
מיוחדת בו וגודל כאב ורפואתו כרפואת החרשי

פרק כה

באותות אסקיום היב
היבש ובלטין אשפיק
והוא במין החרשי מי

שישכהו זה יקרה לו מה שיקרה מעקיצה הסנוניתי מכל מ
מקריו ורפואתו כרפואתו כמו שזכרנו

פרק כו

בעקיצת הדוקק ואסק
ואסקליום מי שינשך
ישאר בלי חוש ובלי ת

תנועה משותק ינרדם אחר המקרים הנזכרים באסקיום אח
אחר פהוק רצוף ועצימות עין ועקול צואר ורפיון אברים
ודפק בלתי מסודר ואינו מרגיש כאב ולפעמים יחוש כאח
בתחלת הענין בכאב מעורר חפץ קיא כי תראהו מכנים א
אצבעו בגרונו להקיא והנה זכרו קצתם אסתליוס ות
ותראהו כי הוא מגביה ראשו ורוקק הארס ואני לא ידעתי
איזהו ואשר זכרנוהו הוא מין אחר ממיני הרוקים אך נזכר
ממקריו שמקום נשיכתו קטן בשיעור עקיצת מחט בלי נפ
נפיחה ומורסא ויזול ממנו דם מעט ושחור ויקרה לנשובו
בהות עין וכאב בקרבים ובבני מעים תחלה ואחר יקרה
עצימת עין ותרדמה ולא יחיה יתר על שליש היום
ורפואתו ממין רפואת החרשי וכבר נזכר

פרק כז

במקרין המקרין הוא מן החרשיי י
יהיה ארכו מאמה עד אמתים ועל
ראשו שתי בלטות בקרני ומראה
גופו כמראה החול ויש על בטנו בקשקשת יבשה וקשה מ
מקשקשת על הארץ כחריקתה ושניו מתאימות בלתי מנ
מעוקמות ורובם במקומות החליים אמרו רבים כי יש מ
ממנו מין מן נקרא הקצר והוא כסבת שקרנו קצר או שנפל
והיא עדין גב קצר והוא גדל הלחיים ולכן נקרא הלחיי

פרק כח

באותות נשיכתו יוחש במקום
נשיכתו כאלו הוא מחט או מסמ
מסמר עקץ בו ונועץ ויכבד גופ
גופו כובד גדול וינפחו עפעפיו ויקרה לו סבוב ראש ומח
ומחשך עינים וסור שכל ורפואהו גב ברפואת החרשיי
וממה שהוא מיוחד לו שישתה זרע צנון עם יין וכל שכן
אם יקיאו כו ואם יפלטם יועילם הכמון ההגדי ושומשמין
גב מועיל מנשיכתו עם יין וקשטור עם יין ופודנני מדברי
וזרע צנון מופלא התועלת בו ויונח על הנשיכה מלח ש
שחוק מולש בקטראן או בצל כתוש בחומץ

פרק כט

במין נחש נקרא אנדריאוש
ובדוסדרוס המין הזה אם יהיה
במים יקראו אותו היונים
אנדריאוש ואם יהיה מזונו ביבשה נקרא בדוסדרוס והוא
יותר קטן מן הפתן החרש ויותר רחב הצואר ויותר רע
ויותר מזיק ויקרה מנשיכתו שתתחיל הנשיכה ככאב גדול
ומתלהבת ואחר מוריק ומתאכלת ויקרה לנשו סבוב ראש
וקיא מרה סרוחה ותנועה בלתי מסודרת וחולשת כח וים
וימות ברוב בשעה השלישית ואינו עובר השלישית ואם
ימלט הנה הוא מימיי או שמזג הנשוך חזק וידבקוהו ח
חליים לא יחשב שירפא מהם

פרק ל

רפואתו הרפואה הכוללת וממה מ
שמיוחד בו שישתה מאגוז סיפריש
המנוקה עם גרגרי הדם מא דרכמון
במי הדבש או ביין וכן ארישטולוגיאה שני דרכמונים ב
ביין או חומץ מזוג וכן מיץ פראסיון וירטה בסיד לבן וש
ושמן פודנג הרדי וקלפת פרי אלונים נפרדים ומעורבים
וממה שיעורב בו קמח שעוו ים

פרק לא

באדרים אמנם זכרנו אנדרים
בכלל הזה כי אני בלתי ברור א
אם הוא ובאדריאוש אחד ובא
החלוק בצירוף המלה והכתיבה כמו שיפול ככתיבת מלות
היונים ודבריהם ואולי הוא מין אחר אך במקומות אשר ה
העתקתי מהם זה הנה זכר מחברם לנשיכתו מקרים אחר
אחרים ואמר כי נשיכתו תעשה חבורה ומתרחבת וידעך
מראה ויצא ממנה לחות שחור ורב מוסרח מאד ותארך ר
רפואתם ותקשה וראוי שתעיין בדברי זולתי בענין הזה
שידע ענינו ונעתק אל הכת השני

פרק לב

מאמר בללי בעקיצת האפעי
ומשפטיהם היותר רע
שבאפעים ובנחשים הם הזב
הזכרים ואמנם הנקבות הנה הם יותר בטוחות ועקיצת
הנקבה תודע במציאות נעיצות יתר משני ניבים בצד אש
אשר נשכה בו ויוצא בתחלת הענין ממקום שני הניבים א
או הניבים בלם דם ואחר חלודה כרחיצת בשר ולפעמים
יתחיל מימיי ואחר שמניי ואחר זנגריי בשנשתנה אל עצ
עצם הארס ומראהו ומכאיב המקום ואחר ישרוץ כאבו
ואחר יראה מורסא חמה אדומה בעלת צמחים קטנים רב
רבים ואבעבועות כשריפת אש ולפעמים יפשה ואחר
יוריק זה הנשיכה ויתנגב בפה ויקרה בקרבים התלהבות ו
ובגוף קרירות עם רתת ואחר זיעה קרה והפסד מראה
לירקות והתעוררות סבוב ראש ותכיפת נשימה וקטנה וע
ועלוף ופוקות ולפעמים יקיא ליחה מררות ויעצר השתן
והלסתות דמיות ויכבד הראש ולפעמים ירעף דם נחיריו
ויראה כובד בשדרה ואחר זיעה קרה ורעד חזק ועלוף ובר
וברוב ימות בנ ימים ולפעמים נשאר עד השביעי

פרק לג

רפואה לעקיצת האפעה בכמ
שהוא כמו עיקר בללי ישמור
השרשים המשותפים ברפואת
ואחר זה הרפואה היותר חזקה למהר אל תריאק האפעה
ואם ימהר הנה אפשר שיועיל התריאק הרבה וגם אפשר
שלא יועיל ואמנם להיותו כלי לארס אין זה רוע כי הש
הטבע הוא אשר יעשה הכלים ואמנם הדבר הזה אי אפשר
שיעשהו אלא אם יארע התעוררות מהם יחד ואם אפשר לו
להרבות מהשום והיין אולי יסתפק מכלי רפואה זולתו וכן
כרתי ובצל עם יין אם לא ימצא שום והנה זכרו כי זכרות
האיל צלוי אם יאכל כמנו מיד יועיל והחרמל הוא מן הר
הרפואות הממלטות וכן לב זרע אתרוג הוא מהתריאקים
והיותר מיוחדים בו והחזקים יוקח
אניסון משקל אבסונאפי ובלטין שופני פלפל ארבעה
דרכמון קלפת ארישטולוגיאה עגולה קשטור מירא מא ד
דרכמון יולש ביין הנקרא טלא והשתיה כאגוז ועוד מירא
קשטור פלפל זרניך אדום מא זוז זרע שבת ב אוקיות יולש
עם טלה וגם זרע חנדקוקא אריסטולוגיאה עגולה רוטא מ
מדברית ואינגה החרמל כמו שחשבו קצתם אבל הוא י א

420

מין מהריטא עצמה וראוי שינתן שומן החלב הישן לבדו ו
וישב באמבטי מחלב וישתדל להעירו משנתו ויתהלך ויר
וירחצו מקצת העתים מרחץ מזיע וישתו הקיבות וכיוצא ב
בהם אחר זה והטובה שבהם קיבת הארנבת הלחה והנה ה
היא יותר טובה עם ד׳ אוקיו׳ יין מזוג בשוה ובנוסח לטין ח
חומץ ויין מזוג בשוה אמרו רבים אם יקח האד׳ הבצל הימ
הימיי וילעסהו ויבלע מה שיזול ממנו וירטה בשמריו הנש
הנשארים בפיו הנשיכה לא ימית כלל ונסו רבים מרק הצפ
הצפרדעים והיה מועיל וממלט אם יאכל ובשר אבן ערם
בחומץ ומלח והכרטנים הימיים ודם הטרטוגא הימיית
ואמרו רבים כי האבן אשר יודע באבן הנחש אם יתלה יה
יהיה בו בריאות

פרק לד

בשאר השתיות המש
חמשובחות בעקיצו׳
האפעים אמר הכרפס המדבר
הוא סמרין טוב לזה ועלי אריסטולוגיאה ושרשה אקורי
ושרש מרובי ושרש פאשרא או פאשרין או גאריקון איזה
מהם ישתה ביין מתוק שעור דרכמון וכן מיץ עשב אזני ה
העכבר וכן הכמון וכש ההרדי ומיץ הכרוב או קושט דרכ
דרכמון עם שני אובולוש פלפל או שרש בכור מרים או
זרע אשם או שרשו או זרע הרמל במיץ כרתי או מיץ ח
חרשף וגם קיבת הארנבת וקמח כרשינים ביחוד וזנגביל
בחלב אשה וישתה שרש אשר הוא ידוע בארץ משך והוא
חזק התועלת וקלפת ארסטולוגיאה ושרש הנדקוקה וכבר
חשבי כי התורביד אם ישתה בחלב חלוב מיד יועיל מאד
או חלב לאעיא ואחשוב אני התריאק אל פראויאה ואל כי
בושנג מועיל גב׳ ממה שזכרו מן עקיצת האפעה וכל הרמ
הרמשים העוקצים ואפופונק ב׳ דרכמונים עם חומץ וגם
יוקח מן קושט ג׳ משקלים או מן גינציאנא ועוד מה שהוא
טוב זבל העזים ימורס ביין וישתה וכל המחתכים החדים
וביחוד השום והבצל וכרתי וצנון ומשניה׳ וכל הממולחי׳
וביחוד כרם אבן ערם ועקרב צלוי ומרדת התרנגול ושאר
העופות ומין המיצים חזקי התועלת מיץ רוטא ומיץ עלי ת
תפוח ומיץ מגורנא והחומץ בעצמו יורתח ממנו ד׳ אוקיות
וישתה ומיץ קצוות ענפי הכרוב נבטי ושתן האדם כפי הא
האמור

פרק לה

הרטיות מחוץ אלו הרטיות ה
המושכות יעשו קודם שיעלה
מורסא והוא אשר יוקח אבהל
וגרגרי גאר וקמומילא ואשילא צלויה ביחוד וקמח כרסינה
כל אלו נפרדים או מעורבים ביין ורטיה בגבנה ישנה טו
טובה גמרצת ורטיות בתרנגולת משוסעות טוב מאד בתב
בתכלית יכן רטיה בבשר האפעה וצפרדעים המשוסעים
ומהשכנים שמן לברין ושמן יבושל בו עלי לבר

פרק לו

בנחשים המרוקקים הדם
מהנקבים כלם כמו אמוריוס ו
ובסטין ובלטין אאופודיאוש אי
איט שברין אלו הם נחשים רעים אם ישכו יבקעו הנקבי׳
והמעברים כלם בדם משתלה רצוף עד מהשחינים שכב
שכבר נתרפאו עם כאב פרקים וקיא דם ורקיקת דם וזכרו

החכמים כי שני המינים האלו הם חליי הגו
הגוף ועל גופותיהם נקודות שחורות ולבנות וארכן אורך
המקרין והנה אמרו קצתם כי יותר הם קטנים מהאפעה ור
וראשם וזנבם יותר רקיק והם אפריי המראה ולפעמים
יהיו שחורים או אדומים או לבנים ויהיו על ראשם טלאי׳
לבנים שתי וערב ובסחיבתן מקשקשין ביבשות קלפת ב
בטנם כאלו הוא קשקיש הקנה והם כבדים החנועה ושינ
ושיניהם שוות ואלו נתארב בתארים קצת הנחשי׳ מהכת
הראשון ואלו הם נחשים רעים מבקע נשיכתם בנקבים ו
והמעברים הטבעיים דם שופע רצוף ולפעמים יזול ממנו
דבר מועט מימיי עד שיזול מהשחינים הסתומים עד מקצ
מקצוות העין וחרדת קיא הדם ורקיקת דם ורעיפת דם נחי
נחירים עם כאב באצטומכא ואמרו קצתם כי המקו יעלה
מורסא וישחר ויזול ממנו דבר מועט מימיי וישתלשל הב
הבטן ותצר הנשימה ויעצר השתן ויפסק הקול וירפו בר
אבריו ויגבר על הגוף ענין כמו שכתה ויהחדש בו רבות
האברים ורפיונם ויפלו השינים וימות בעליו

פרק לז

הרפואה רפואתם קרובה מהפת
מהפתנים והאפעים אשר ישתו
יין הרבה ויקיאו עליו אחר שיזו
שיזונו כמו הסרמך והדג המלוח ורשום וישנו להקיא
ואחר זה יאכלו הלחם והדג המקובב על הגחלים ויאכלו
צמוקים וזרע צנון גם כן יועילם וכש׳ ביין ומיץ פפאבאר
עם שרש לילי תכליתי ביין וגם יועילם חלבון ביצה ב
ביין וגם יועילם מעת רקיקת הדם הרטיה בלגלוגות וק
וקמח שעורים או עלי גפנים או לשון השה
או עפצים וממה שעוצר הדם הכרתי ואורטינא ורוטא ב
בקמח שעורים והלבון ביצה

פרק לח

הצמאוניים אמרי כי הנחש
הצמאוני ארכו זרת ועל גופ
גופו כתמים שחורים רבים ו
וראשו קטן וצוארו עב ומתחיל גרונו מצואר עב אל זנב
דק ואמרו רבים כי ברוב יהיה זה בארץ לוב ובארץ כנען
וצורתו צורת האפעה ומראה מאוחר שבו עד הזנב נוטה ל
לשחרות ונסחב בהגבהת הזנב ואמרו כי הוא יהיה בחוף
הימים ואמרו כי יקרה לנשיכו שישרף בטנו ויתלחב ולא
ירוה מן המים ולא יסור מלשתות מבלי יציאת דבר כשתן
או זיעה עד שינפח בטנו ויעברוה בכל עורקיו

פרק לט

ברפוא׳ הנהגתם אחר העניי׳
המשותפים מההנהגות ושקי
ושקידתם היא שתיית מים רב
והקיא אחר החוקן המוציא הפרש והלחויות וימשוך המים
למטה ושינתן להם המגירים כמו בשול כרפס וצנבל
חינדי ודארציני ואשארון וששיליאוש ופיטרושילינוש וב
וכיוצא בזה וירשו מחוץ במלח וסיד ושמן ובתחבושת א
אשר נזכיר למי שנשכו כלב שוטה

פרק מ

הקפארה והטפארה ובלטין קפיזא
קפיזאטי ואל טאראראטי כלומר נ
נחש הישימון ונחש המקבץ אלו ה
הם נחשים קטנים קצרים רקיקים לפעמים מסתירים עצמ
עצמם באילנות

פרק מא

פרק מב

פרק מג

פרק מד

פרק מה

פרק מו

פרק מז

פרק מח

פרק מט

פרק נ

פרק נא

פרק נב

פרק נג

פרק נד

באעאדנימון וסיד דוכה שזה ממין החני התנינים אמרו מי

שנשכו האעאדנימון יקרה לו מה שיקרה לשאר נשוכי הנ התנינים ואמנם השיד אמרו כי ניביו חזקים ודרכו שם שמבאיש הבשר ומיבשו ויגדל הסכנה בשחינו וירפא כר ברפואת החבורה הרעות

פרק נה

בנשיכת החנין הימיי אמרו ירטה נשיכתו כ בנפריח וחומץ ואמרו

יועיל מבינו שומן התכסח בתחבושת והדג הנקרא טריפל והדגים הקטנים הנקראים רצאץ אם יחפף עליו יקבל תו תועלת בו ורפואות כתבתים בשער הסכמ ת וביחוד הת התריאק הראשון ובדרת בשתיה ובתחבושת יועיל ממנו

פרק נו

בשני בעלי חיים ימיים זכרום קצת החכמים ונ ונראה בעיני שהם ממין ה

התנינים הימיים או זולתם האחד מהם סיכוריא חשב הח החכם ההוא שיקרה מנשיכתו כנשיכת האפעה ונראה שי שיהיה רפואתו רפואת האפעה

פרק נז

והאחר טרועדין אמרו כי מנשיכתו יקרה לו כ כאב חזק וקור גדול וחו

וחזק ותרדמת אבריו ומות ועצר והניע לזה שבד שרפואתו רפואת בעלי הארס הקר ואמרו ראוי שיצק על הנשיכה בחומץ פושר וירטה המקו בעלי לבד וימרח בשמן קושט ושמן פליטרי ומה שדומה להם מן השמנים ומה שיש בה בהם כח אשקילא ואורטיגא ואמנם הרפואות השתויות ה היא שליקת עלי לבד עם חומץ אנגדאן בחומץ או יוקח מ מירא ופלפל חלקים שוים והשתיה דרכמוני ביין והתריאק חראשון הנזכר בשער הסכמית

המאמר הרביעי

בנשיכת האדם וההולך על ארבע

פרק א

יזכר בשער הזה נשיכת האדם ונשיכת כלב וזאב ונשיכת כלב שושה והטז

והטורפים ותמסאח ונשיכת הקוף ואבן ערס ונשיכת אל פלא והוא מועאלי

פרק ב

דבור כללי ברפואת הנשיכה הרעה שבנשיכות מה שיהיה מבעל רעב שיהיה אדם או זו

זולתו ומי שירצה לרפאת הנשיכה ראוי שיוגח ראשונה על הנשיכה בגד שבול בשמן או שימשח בשמן עצמו ואחר כן אם לא יהיה זה נמרץ לנשיכה תרטה בדבש ובצל ופתל לעוס ככו שהוא וזה מופלא בענין הזה וירטה גב בליטרני ודטיה בקמה כרסינה מופלאת ואם יראה הפסד יקה דאשונה במציצה בפה או בקרן המציצה או ברפואה מוש כושכת ויעזב עד שיפתח ויעויין אם יראה בפתיחתו ע עפוש ידע כי הנקוי והנשיבה לפגע לא נכנסו וירפא כ במושכים החזקים אשר זכרנום בשער הנשיכות ואם לא יהיה בנשיכה הפסד תמנע שלא יעלה מרפא ודבק בחבו בחבורה והמשיחות היותר טובות לנשיכות ולנעיצות ה המלקחים הוא המרהם השחור יעשה אחר משיכת רעתו אם יצטרך אליו ואחר שירוחץ במים ומלח

פרק ג

בנשיכת האד לאדם יוגח על הנשיכה אם תהיה חז חזקה בצל ומלח ודבש יו

יום ולילה ואחר ירפא במרהם השחור העשוי מחלב שעוה ותלבנום כי הוא מהרשיות היותר טובות לנשיכה וכן רמון מולש בחומץ ודבש ובצל וגם אבק לבונה ביין ושמן וגם עצמות העגלים שרופים עד שיתלבנו ויולשו בדבש ונם מלח שחוק בדבש או מירא ושרף האלה והחבורה תמ תמלא בשבת יבש שרוף מלוי יפה ויקושר וירטה עליו גם אפר כרוב ולפעמים יקרה מנשיכת האדם וכל שיכן הצמא או אוהו שיאכל הנרגים המעותדים להפסד ובש העדשי ענין רע וראוי שימשח הנשיכה בשמן וירטה בשרש שוכר עם דבש וקמח פולים עם מים וחומץ ויחליף התחבושת כ כל פעם ופעם

פרק ד

בנשיכת הכלב הביתיי כ בלתי שוטה וכן נשיכת הזאב וכיוצא בהם יקרב

רפואת זח ממה שזכרנו בשער הכללי ורפואת נשיכת הא האדם ולפעמים יספיק שיוזה על המקום מיד בחומץ ויכה עליו בכפו פעמים ואחר יניח עליו ניטרי וחומץ ויחדש ע עליו כל ג ימים וכש אם יפוחד עליו שהוא שוטה ולפע ולפעמים יספיק אם ירפא בבצל ומלח ודושא ופול ושקר ושקדים מרים עם דבש ולשון השה עם מלח ועלי קשואים מלפפונות ופודנג שחוק ביין וכן רטיה עליו בליטרניי ו ובש אם יהיה שם מורכא ואם יהיה שם התלהבות חזק חנה קמח ברסינה בדבש וממה שיועיל שעור מדברי עם מלח ודבש והמוריים שוש בו חומץ והחומץ שימס בתוכו מלח י ימים רבים וזה גם יועיל משני הענינים הראשונים

פרק ה

בתארי הכלב השוטה וה והזאב השוטה ואבן ערס השוטה הכלב וזולתו ממ

ממה שזכרנו יקרה להם הכלביות כלומר שטות והוא מש השתנות ממזגו אל השחוריות הרע וארסיות ויקרה להם השנוי הזה אם מהאויר אם מהמזונות והמשקי אם מהאויר שישרוף החום החזק ליחותיו ויתכלב וישתטה בחורף או בקפואת דמו בקור החזק אל השחוריות ויתכלב וישתטה באביב ואם מהמזונות והמשקים שאם ימריץ ככמו שני העניים ויאכל מן הנכלות וישתה מהמימות הבעופשים ויטה עפושו לשחורה ויקרה גב בבריאותו שיתערבב בעת שקרה לו למזגו שישתנה ככו שיקרה למצורעים ולפעמים ינפח גופו וישתנה מראהו לאפריות ונוסף הלוך ויוסף ב בסכות הפסדו והנה הוא ירעב ולא יאכל ויצמא ולא ישת המים ובפגעו המים יפחד מהם ויצר לו ולפעמים ירעש וירעד מהם ו וכ דעשו יהיה בעור פניו ולפעמים ימות מפחדו מהם וכש באחרית ענינו ויקרה לראותו בעורין ני ויהיה תמיד תכוף הנשימה משונע לא ידע בעליו ויראהו ועיניו אדומים חרד ההבטה ומתגבר משרבב הלשון נוהל דירו דמאוי נחל אפו ומשפיל ראשו ומראה וכרפא אזניו והוא יניעם ונם גבו מתגבן ושדרתו מתעקמת לצד אחד

ולפעמים תתעקם לצד ולמעלה ולצד אחר וגם יטה זנבו
והולך מפחד ונוטה כשכור נכאב ועמוס ויכשל בכל צד
צדעיו ואם יתראה לו דמיון צל יטה אליו ונושא נפשו ע
עליו בין יהיה כותל או אילן או בעל חיים וימעט שינכח
בקרבו אל מה שהוא נושא נפשו עליו כמנהג הכלבים
אבל הוא שותק ונאלם ואם ינבח קולו צרור ותראה הכ
הכלבים יטו מדרכו ויברחו ממנו והוא רחוק ואם יפגע ק
קצת מהם בו פתאום ישעשע לפניו בכשכוש זנבו ויצנע
לכת לפניו וישים מגמתו לברוח מעליו והזאב יותר רע
מן הכלב וכן מה שהוא כגדלו מן הצבועים ובנות איים

פרק ו

בזכרון מה שישתנע זולת
מה שזכרנו נאמר כי השו
השועל ישתנע ואבן עדס
ואמרו קצתם כי קצת הפרדים נשתנעו ונשך אחד בעליו
ונשתתה בעליו השטות אשר יקרה משאר השוטים

פרק ז

בעניני מי שנשכו כלב שו
שוטה אם ישוך הכלב הש
השוטה אדם לא יראה חבורה בעלת כאב כשאר
החבורות ואחר יתראה עליה אחר ימים רבים מהמחשבה
הנפסדת והחלומית הנפסדים וענין בכעס וערבוב ובלבול
שכל וישיב בזולת מה שישאל אליו ולפעמי יכווצו קצותיו
בקבצו אליו ויברח מן האור וגבותיו ירופפו ופוקות וצמא
ויובש פה ויברח מן עוף הרחמה הוא וולטיר ויאהב לשבת
בדד ולפעמים ישנאו האור ויתאדמו אבריהם וביחוד
פניהם ואחר ישתחן פניהם וירבה כאבם ויצרור קולם ויבב
ויבכו ואחר כך באחרונה יתחילו לפחד מן המים ומן הלח
הלחויות וכל מה שיקרב ממנו צל הכלב יפחד ממנו
ולפעמים לא יפחד ממנו אבל ימאסנו ולפעמים יאהב לה
להתפלש בעפר ולפעמים יפלוט הזרע בלי תאוה ומו
ומוליך בלי ספק אל כויצה ורפיון אברים ויוליך לזיעה
קרה ועל ף מות ולפעמים ימות קודם הענינים האלה
בצמא ולפעמים יבקש המים ואחר ישוע ממנו אם יפגעהו
ולפעמים יגמע ממנו ויחנק בו וימות ולפעמים ינבח
ככלב ויהיה קולו צרור יותר ולפעמים יפסק קולו ויהיה
כמשותק ולא יוכל לזעוק ולפעמים ישתין דברים יראה
בהם דברים בשריים נפלאים כאלו הם בעלי חיים וכאלו ה
הם כלבים קטנים ואמנם ברוב הענינים הנה שתנו רקיק
ולפעמים יהיה שחור וגם יעצר שתנו שלא יוכל להשתין
בלל ויהיה בטנו ברוב יובש ומפליאות ענינו כי הוא יכו
יכוין לנשוך האדם ואם ינשוך האדם אחר התעוררותו
יקרה לאדם ההוא מה שיקרה לו וכן שארית מימיו ומותר
מאכלו יעשו למי שיקחם ומי שיפחד מהם מן המים לא
תקוה שימלט ברפואה או בזולתה וכל שכן אם יראה
במראה פניו ולא יכיר עצמו או שידמה לו בה כלב בלי ר
רגלים כפי מה שחשבו הקדמונים לא יחיה בכמו הענין ה
הזה ושלא נשכו הכלב בעצמו אבל הנה נשכו אדם שנתב
שנשכו הכלב ואמנם קודם פחדו מן המים הנה רפואתו
קרובה והנה הוא ממית בשבוע וכיוצא בו עד ו׳ חדשים
והעת השוה מ׳ יום וכבר אמרו רבים ולא יאמנו כי לפעמי
יפול הפחד אחר ז׳ שנים אמרו קצתם כאלו הוא רופוש
ואמנם יפחדו מן המים ויאהב להתפלש בעפר כי מזגם כ
כבר נקבע ביובש ויתעב המנגד למזג ויאהב הדומה לו

והמאמר הזה איני נוטה אליו כי הנטיה אל מה שדומה למ
למזג הנברי הוא מה שאין לו שרש והיותר בטוח שבעני
שבענינים במי שנשכו הכלב הזה מי שיזול מנשיכתו דם
רב וכן אם ישתין אחר שתית הרפואות התריאקיות דם כי
אז יהיה כטוח בל יפחד מהמים

פרק ח

ההפרש בין נשיכת הכלב
השוטה ובין הבלתי שוטה
לפעמים ישוך הכלב את ה
האדם ולא יזדמן לו לעמד על צורתו ולאמת ענינו ויצט
ויצטרך לרפואה ורפואתו מצד חבורתו להבריא ולחת
ולחתום ומצד אם היא מכלב שוטה הפתיחה והפתיחה
אם תסתם יהיה בו המות ולכן יצטרך לאות יודע בו ענינו
וממה שאמרו בזה שיוקח אגוז מלכי או זולתו ויושם על ה
החבורה ויעזב עליו שעה ואחר יוקח ויושלך לתרנגולות
אם תמאסנו הנה הכלב שוטה ואם
תאכלנו ותמות גם כן שוט או יוקח פת לחם ו
ויוטח במה שיזול מהחבורה ההיא אם הוא דם או זולהו ויו
ויושלך לכלב ואם תמאסנו הנה הנשיכה נשיכת כלב שו
שוטה ואמרו כי אותותם אם יוצק עליו מים קרים שיחם ג
נופו אחריהם ואומר אני האות הזה בלתי מיוחד בזה

פרק ט

ברפואה ראוי בתחלת ה
הענין שלא תונח ה
החבורה שתתדבק אבל ת
תתפתח ותורחב אם לא תהיה רחבה ויעשה בה מהמציצה
ורנחת הקרנים כמו שאמר בשער העקיצות והפחות שר
שראוי שלא תסתם החבורה לנראה מ יום ואם משכת בר
בראשונה ואחר לא תתדבק פעלת פעל מועיל מאד ואם
השגיאה כבר נפלה ונתדבק אז ראוי שישתרל וימריץ בו ו
וראוי שיושם עליו מהפותחים אם השנתו בתחלת הימים
כמו אפופונק ואגוז ושום ומרהם הזפת באפופונק וחומץ ו
וקח מן החומץ הין וראוי שיהיה חזק וזפת ליטרא ואפופונק
ג׳ אוקיות תשרה האפופונק בחומץ עד שיוחך ואחר יעובה
הכל ולפעמים יספיק השום והבצל והגרגיר השלוק גם כ
כן והחלתית מורבכים או נ׳ ברדים והסלקא גם כן ולפעמי
ישים עמהם שומן החלב ולפעמים יצטרך שיעשה הר
הרפואות המאכלות במו קלקדין ואחר ילוה אל שומן הח
החלב ומן המרחיבים שיוקח מלח ג׳ חלקים מלח ארמוניאק
ב׳ חלקים קלקדים ח׳ חלקים אישקילא צלויה יו׳ רוטא ד׳ קו
קורלי י׳ נחשת שרוף ד׳ זנגאר ג׳ זרע פראשי ב׳ יושם עליו
כנופה במשי ועל כל פנים בההחלה להזיעו במה שאפשר
בהלוך ובמרחץ ואין ראוי שימהר בימים הראשונים אל
הנקוים אבל יתעסק למשוך לחוץ כי הנקוי אול י יעזור לה
להעביר הארס אל העומק ויעיק משיכת לחוץ כי הוא מוש
מושך הל׳ חות אל פנים וימשך עמו הארס ואם משכת
כפי יבלתך הנה אחר יומים או ג׳ התעסק בנקוי מה שכבר ע
עבר ונכנס ואם לא יהיה כן כי לא משכת ונפלה פתאום ה
הנה הנקוי אז ראוי ונכון שיהיה יותר חזק ואם ראית מלוי
דמיי תקיז ואם לא לא ואם הקזת שלא תניחהו להבי׳ בד מו
וכש׳ באחרית הענין ואמנם השלשול יהיה במה שיוציאו
השחורה עד גם באליבורום ונרגרי אליבורום וביוצא בהם
הוא ממה שאין ראוי בלתו

ואיארינ ריפוס מופלא להם וממה שראוי שישלשלו בו
קשואי החמורים תאר משלשל טוב להם מיראבולנש
קיבולש שני חלקים אפיטימי משקל וחצי מלח הנדי חצי
משקל פוליפודי משקל לאפיש ארמיני משקל אנאריק מש
משקל וחצי אליבורום שהור שני משקלים ואם
שלשלתו השלשולים החזקים בלי ספק גם כן שתזהר בכל
יום או ביומים כחוקן קל שלא יזיק לטבעת כמו שמן ומי ס
סלקא או שלשול בכמו מי חלב עם האפיתימי וראוי שיהיה
מזונו אחר השלשול מה שילקח ממיני הפרדיץ ואפרוחי ת
תרנגולת שמנים ויעשה אחר זה המגירים המדקדקים והיי
והיין המתוק וכל שכן הישן עם מתיקותו ומן היין הנקרא
טילא והחלב והיין גדולי התועלת להם והדבר היותר ראוי
להם להשוות המזון וההרטבה כי זה עקר ענינו וזה כמו מ
מרק העופות המשובחים וכמו פת חורי במים קרים
ויועילהו מן המים שיכבה בהם הברזל פעמים רבות תועל
תועלת גדולה אך הבצל והשום מן המזונות המיוחסים לא
לארסים ומחתכים אותם ומגירים מן הגוף וראוי שלא י
ישבחו לעשותם וגם בהיותם רפואות ונמהר להשקות הת
התריאק הפרוק ורפואת הסרטאן המיוחד בו ונאמר ב
כי תריאק הארבעה חזק התועלת להם וכן תריאק הק
הקיבות שנזכיר והאכילהו הסרטאן הנהרי והנה נוסה לו ש
שיוקח מפחם הסרטאן הנהרי השרוף על עצי נפן לבנים
בשווי כפי שעור שיוכל להשחק ופחם גינציאנא על אותם
העצים בעצמם וכאותו השעור וישתה ממנו ביין חזק וה
והשתיה ארבע כפות באותו היין וראוי שיהיו שחוקים כמ
כמו כחול ולזה גם כן נסחא אחרת יוקח מפחם הס
הסרטניים הנהריים הנאצרים בעוד שהשמש הוא במזל א
ארי צלוים בתנור בקדרת נחשת צליה שוה ושמת בו ה ח
חלקים ומן הגנציאנא ה׳ חלקים ומן הלבונה חלק ישחק וי
וישמר בו והשתיה בימים הראשונים כף במים וי
וישתה אחר עבור ימים ב׳ כפות וכן תוסיף בהם ע
עד ד׳ כפות ומן הרפואות המסופרות שהם נמרצות להם ר
רפואת הקנטרידש ונזכירה בקרוב ורפואת הסרטאן מי ש
שישתה בראשונה אמנם יבטח עמה מבלי יתחדש פחד המ
המים ולפעמים יושם בנסחתה גינציאנא חצי משקל ה
הסרטן השרוף ואם תשינהו אחר יומים או שלש ראוי
שיהיה מה שתשקהו מרפואת שני האפרים כפלים מה שת
שתשקהו לו אם השגתו בראשונה וכן ענין הרפואות
האחרות אשר נזכירם ואם יהיה אחר ז׳ ימים יותר כפלים
ושרוש שריטה עמוקה ותמרץ מציצה חזקה ואם השגתו א
אחר ימים הבאת עליו יתר מזה ואין אז בהרחבת החבורה
תועלת והמרצה ולא תפליג בזה כי תכאיב העלול בלי תוע
תועלת גדולה אבל תשתדל שישאר פתוח כי ההרחבה אי
אין עזר רב בו אז כי כבר עברו הימים השלשה הראשונים
ומה שהוא קרוב מהם כי הארס יהיה כבר נתפשט ויספיק
אז בהשאיר החבורה פתוחה ואצרף לזה שאר ההנהגה מש
משתית מיני התריאקים שלו ועשיית נקויו ונראה שהארס
יפשה אחר ד׳ ימים ואם יהיה חזק בפחות מזה והנה מתו רב
רבים בשבוע ובלי ספק כי הוא מתפשט מהר יותר מהר מ

ממה שזכרנו ואין דבר במושכים כמו הכויה עד כי אם אר
ארך הזמן יותר מזה ופחדת שיפול בפחד המים ומהרת ל
לכויצה גדולה אחר זמן ארוך איננו רחוק מהועיל ואין מ
משיבת הכויה והפסד עצם הארס במשיבת זולתו והפסדו
ואם ימנע מונע מזה ועשיית הרפואות העומדות במקום
כויה כמו מרהם המלח והרפואות המאדימות כתחבושת ה
החרדל וכיוצא בו ולא תכניסהו בכמו העת הזאת במרחץ
כלל עד שיורגש ויראה בו תקון כי אם רחצתו הרגתו ורנה
נאמר כי האמבטי הוא ממה שמועיל להשיבו בו ונראה
לי שזה בהתחלה והקור ראוי להשמר ממנו ולפעמים תצט
הצטרך בעת הזאת ואחר זו להקיזו שנית והקיזו ולא תני
תניחהו להביט גם כן בדמו אמרו ואם ראית אותו כבר
פנה אל הרפואה מעט תעוררהו תנודה שוה ורחצהו בשווי
וצוק עליו מים פושרים רבים וחפפהו ותמרחהו בשמן שוה
ואם יטה ענינו אל הפחד מן המים לא תחוש עוד במה של
שלא חזיק כיון שלא יכיר פניו במראה אמרו כי לפעמים
לא יכיר פניו בעצמו ולפעמים ידמה כל זה שיש במ
במראה כלב והשקהו מה שזכרנו מהמים המכובים בהם ב
ברזל ובערמה אשר אזכיר והוא הרפואות הטובות והערים
עליו בכל תחבולה להשקותו מים ואפי׳ הוצרכת לקשרו ו
ולאנסו ותרטה אצטומכתו במקררים והנה נסיתי יין מזוג
בו דמותו לו והועיל תועלת גדולה ומועיל בעת הזאת רפו
רפואה זאת תארה קיבת הארנבת וטין הים הקטן
המובא מאלכסנדריא וגרגרי גינפירי וגינציאנא מא׳ שמנת
דרכמון יולש בדבש והשתיה כפול מצרי וגם חותם הים
הקטן וגרגרי גינפירי מא׳ עשרה וקיבת הצבי ארבעה קיבת
ארנבת אריסטולוגיאה ענולה גרגרי לבר מירא אמומי זרע
רודא מדברית מא׳ ג׳ דרכמון יולש היטב ביין מתוק ואחר
יולש בדבש והשתיה כפול וגם טין חתום ח׳ משקלים וגרג
וגרגרי לבר ח׳ משקלים קיבת ארנבת שש עשרה דרכמון ק
קיבת הצבי לב׳ דרכמון שרש גינציאנא ד׳ דרכמונים מירא
ד׳ יחובר בדבש ויוצנע והשתיה מדת זרעון במים חמים
ואמרו קצת האנשי׳ מי שיתלה על צוארו שן הכלב השוטה
יטה ממנו הכלב השוטה ולא יכוין אליו וכן שאר הכלבים
ואין זה ממה שיאמן בו הרפואות השתויות אמנם הפש
הפשוטות כמו ליציאום ואשא פיטידא ואפסנתין וגעדא ו
וטין חתום ביין ושוניז מופלא בענין זה עד ש שמו נגזר בל
בלשון יון מענין התועלת בנשיכת כלב שוטה ומירא טוב
לו בשתיה ותחבושת אמרו אין לו רפואה יותר טובה מגיב
מגנציאנא וכמדריאוש גם ספרו קצתם שעיני הסרטנים
אם ישתה אותם יהיה מהדברים היותר מועילים וזה אמרו
קצתם אם ישתה קיבת העכבר הקטן במים ירפא ואמרו כי
דם הכלב השוטה בעצמו רפואה ואני לא אקרב לזה וכך
אמרו להאכיל כבד הכלב השוטה צלי וכיחוד אל נשיכתו
אמרו אחר פחד המים יאכילהו מהכבד הנזכר ולבו או עו
עור הצובע החוגר צלוי ואמרו אם השקותו מהודנה עם ק
קשטור בענין הזה ותשים לו פתילה למטה יקבל תועלת ב
בו ויסור הפחד והמור כמים רפואת גלינוס ותריאק קרוב
ממה שזכרנוהו כבר יוקח מהסרטנים הנהריים השרופים וג
וגינציאנא בשוה מא׳ ה׳ משקלים

לבונה ופודנג שלשה טין חתום שנים ישאף ממנו שלשה
דרכמו בצום במים פושרים וגם בערב ויעשה זה ימים
רבים מקודם הארבעי׳ נוסח רפואת הקנטרידש המועילה
להם יוקח מהקנטרידש שמנות גדולות מקוצצות רגליהם
זראשיהם וכנפיהם חלק אחד ועדשים קלופים חלק אשפ
אשפיק קנילא זעפראן פלפל מא׳ ששית חלק ישחק הכל ה
היטב וכל שכן הקנטרידא ויולש במי׳ ויועג עוגות כל א
אחד מהם ב׳ דאנקים יוקח מהם כל יום אחת במים פושרין
ואם יבא חבלים במקוה ישתה בשול העדשים הקלופים ו
ושמן שקד או חמאה או שומן החלב ויכנס במרחץ בכל י
יום פעם אחר שתיתו וישב עד שישתין באמבטי ויעשה מז
מזון מרטיב ממטעם לבן הנקרא אספידאג באפרוחים מפ
מפוטמים וישתה יין וישמר מהקור נוסח מקוצר ר
מרפואת הקנטרידאש יקח הקנטרידאש כמו שספרנו וישר
וישרה אותם בחלב הנקפא יום ולילה ואחר ישפוך עליהם
החלב ההוא מהם ויחליף חלב אחר ויעזו שנית יום ולילה
ויעשה כן שלשה פעמים ואחר ינוגבו בצל וישחקו עם מ
משקלם עדשים קלופים והשתיה מזה ב׳ דאנקים ביין או מ
מים פושרים וכשישתהו יזמין עצמו להזיע כפי יכלתו ב
בהלוך או בכסוי בגדים ואם יצערהו לשתות ישתה עליו א
אסכרגא משומן חלב או שומן ויעשה האמבטי וישתין בו
ואם ישתין הדם יבטח מפחד המים
הרטיות וכיוצא בהם למשוך ולהרחיב החלתית תחבושת
טובה ונאמר כי הרפואה ברטיה בכבד הכלב השוטה מוע
מועיל מאד העידו בו רבים והשום רטיה ושתיה ו
ובשר הדג המלוח טוב ונמרץ ומה שימשוך הארס כבה מ
ממנו אם יושם אל הנשיכה שתן אדם נושן וביחוד עם ני
ניטרי ואפר הגפנים לבדו ובזומץ ומינטא עם מלח
ואפופונק ועלי קשואים גניים חזק התועלת בזה ושרש ש
שומר ואמרו כי יועיל לזה הועלת מופלאת שירטה המקום
בדבק הדגים פעמים רבות וגם שירטה בגמלה שחוקה וגם
כן זנגאר ומלח מא׳ ד׳ דרכמון שומן ענל יב דרכמון ושני
שלישים שמן חנא שעור הצורך התחבולה
להשקותו המים כבר זכרו קצת החבמים כמו פליגירוש
כי הוא אם יפחד מן המים שתשקהו בכלי מעור הארי וי
וישתם אמר זולתו או בכלי מכוסה בעיר הארי וכל שכן
אם יהיה הכלי מעץ או מעור כלב שוטה ואמרו קצתם אם
יושם על הכלי בגדים נקיים או תחת הכלי ואמרו זולתם ב
דבר מזה לא יספיק והנה הערימו קצתם בשפופרת אר
ארוכה יכנים בגרונו למרחוק ויוצק המים בתוכו מכוסים
במה שיסתיר המים ואבובים והטובים ביחוד מזהב ומה
ומהערמות שיוקח דברי׳ חלולים מהדבש הנקרש או מדונג
ויושם בהם מים ויצוים שיבלעם

פרק י

בנשיכת הנמר ואל פחד וה
והארי והבורת צפרניה אלו
הדורסים והדומים להם אינם
ככלבים הבריאים והאנשים
אכל לא ימנע מלתעותיהם וצפרניהם מטבע ארסיי ולכן
ראוי שורפא תחלה במשיכה ואחר בדבוק ויספיק במשיב
במשיכתו דבר מועט

פרק יא

בנשיכת התמסח הוא ד
דג נושך יונהג במשיכת
התמסח ההנהגה הנזכרת בשער נשיכת כלב בלתי
שוטה עם משיכת הארס אשר לא ימנע ממנו בנשיכתו אע
אעפ׳ שהוא בטוח וזה בכמו גיטרי ודבש וכשתשער
שנתנקה מלא החבורה שומן חלב ושומן אייל ושומן אווז ו
ודבש ואחר ידובק ושמנו רוצה לומר שומן הדג עצמו הו
הוא מהדברים היותר מועילים לנשיכתו אמרו קצתם כי
מי שיאכל התמסח קצת גופו יהי׳ תעלה כמו שיש לחבורה
תעלה בשמן התמסח

פרק יב

בנשיכת הקוף מנשיכתו
יעשה גם דבר למשוך א
ארסו אם יש ארס
בנשיכתו ולזה ירטה באפר ובחומץ ובצל ודבש ושקד מר
או תאנים וביחוד הפג או כליטרגיר עם מלח ושרש שומר
ודבש וישקיט מורסתו בליטרגיר מותך במים ויפתחהו ב
בשוגיז ודבש וברסנה ודבש

פרק יג

בנשיכת החתולים
לפעמים יקרה בנשיכתם
כאב חזק וירקות הגוף ור
ורפואתם ברפואה הכוללת ויקבלו תועלת בתחבושת הב
הבצל ורטיית פודנג מדברי ובאכילה גם כן ויקבלו תועלת
בתחבושת הלקוחה משוגיז

פרק יד

בנשיכת אבן ערסאמרו
כי נשיכתו מהירה להש
להתפשט הכאב
ויהיה מראה הנשיכה לבהות ורפואתה קרובה ממה שזכרנו
מהרטיה בבצל ושום ואבילתם והיין החי על כלם ויועילו
התאנים הפגים עם קמח הכרשנה ואמרו בספר התריאק
כי הרטיה בו על נשיכתו ועל נשיכת כלב שוטה יועיל מא
מאד וידפא מיד

פרק טו

בנשיכת מונאלי והוא
אל פלאי אמרו קצתם
כי זה הבעל חי הוא ויותר
קטן מאבן ערם בשערו ומראהו יותר נוטה לאפריות עם
דקות ורקות ורוחב פה בתכלית ואורך פה בתכלית אמרו
בשיראה זה בעל חיים מקפץ ותולה עצמו באשכיו אמרו
קצתם כי הוא בצורת העכבר ומראהו זך חוטמו שקוע ועי
ועיניו קטנים ושניו במדרגות שלשה קצתם למעלה מקצת
עקומות עקום מעט למעלה אמר ויקרה מנשיכתו באבים
חזקים ועקיצה בגוף והראות אודם במקומות כפי נביו ומ
ומתחדש סביב הנשיכה אבעבועות מליאות ליחות דמיות
על תושבת נדעבות ולפעמים יקיף בדעיבה ואם שם
שסעת תחתיה יצא בשר לבן כמראה העצב בעל קרומים
ולפעמים יתראה אי זו שריפה ולפעמים יתאכל ויפול
אמרו גם כן יזול ממנו בראשונה מונלא חלודית ואחר
יתעפש יפול בשרו ולפעמים יוביל הענין לכאב המעים
ועוצר שתן וזיעה קרה נפסדת רפואה אמרו ראוי שיונח
על המקום גלבנום נפרד עם חומץ ויוצק עליו מים חמים
ויעשה מה שהתקינו מהרפואות או יוש׳ עליו קמח שעורי
בסכנגבין או תשוסע הדיה בעצמה ותונח עליו וראוי ש
שיזורה סביב הנשיבועליה

פליטרי או מלויש או שום כתוש או חרדל כל זה אם לא י
יהיה שם מורסא ואמנם עם מורסא הנה קלפת הרמון הם
המתוק מכושלת ירפה בה ואמנם מה שישתה לזה
הנה שיח ארמיני מורתח ביין או גרגיר נמאס או אגוז סיפ
סיפריש ביין או פליטרי או זרע גרגיר וקרפם ומה שהוא
יותר חזק בכור מרים בסכנגבין או אפופונק או שרש
גינציאנא וקיבת הגדי והשה טובות מאד ויועילהו החלב
עם סכנגבין תועלת נמרצת אמרו קצת החכמים הדבר ה
המועי יותר הוא עלי לבר לח עם יין או בשול גרגי׳ או בשו׳
קיסים או כשול לאכלאב עם יין ואשטורק גם כן טוב להם
אם ישתוהו ביין וכן אם יהיו הדברים הנזכרים בע
בענינם וכשיפול הכשר הנפסד תרפא השחין ברפואתו

המאמר החמישי

בעקיצת הרמשים ונשיכתם

פרק א יזכר במאמר הזה עקיצת
הערבים והסממיות
והצרעות והלטאות ומה
שיונהג כמנהגם ונתחיל במדבריות

פרק ב במיני העקרב אמרו רבי
רבים כי הנקבה יותר גדו
גדולה מן הזכר כי הזכר דק ורקיק
והנקבה שמנה גדולה אך המחט העוקץ מן הנקבה רקיק ו
ומן הזכר עב ויקרה לקצת העקרבים שיהיה להם שני מח
מחטים כפי סברת קצתם ימצא שני נקבים בנשיכתם
והנשיכה מתקררת וכל הגוף מתחמם והזיעה מתקרר לפעם
לפעמים ואמנם העקרב בעל כנפים הוא גדול ופעמי׳
רבות ימנעהו הרוח כשהוא מעופף מליפול באר ויוליכהו
מארץ אל ארץ ומתחלף חוליות זנב העקרב כי יש מהם
ששה חוליות יחזק רעתה בזמן עלית כוכב השערי וימית
נשיכתו ויש ממנו שהוא פחות וחשבו קצתם שהעקרבים
מהם תשעה מראים הלבן הכרכומי ואדום ואפריי ומראה
הנקרא כהב והירוק וממנו הזהבי שחור העוקצים וקצת ה
הזנב וממנו אדמדמי יוחש מהכאתו בעקיצת מדט וכאב
מזיק וממנו העשניי ויקרה מנשיכתו שחוק ונעש וערבוב
שכל

פרק ג במה שיקרה מנשיכתו יק
יקרה מנשיכתו שיעלה מ
מורסא קשה אדומה וכאב
מוחח פעם ילהיב פעם יקרר וידמה לו כאלו גופו יורגם ב
בכדורי שלג ויקרה לו כאבים פתאום וירגיש בעקיצת מ
מחט וימשוך אחריו זיעה ורפרוף שפה וקרירותה וקיא דב
דבר נושך יקפיא עליו וסמור שערת בשרו ורתת ורעדה ו
וקור בקצוות וכל שכן אותם שהם מול ההכאה ורפיון כל ה
הגוף ובליטת ארובות רגליו ומתיחת האמה ויקרה נפח ל
לבטן ויפול על הנשוך שלוח זמורות כל שכן אם תהיה הנ

הנשיכה באברים השפלים ויקרה להם מורסא באצילים ופ
ופהוק רב וביחוד אם ההכאה למעלה וישתנה המראה וא
ואם יהיה העקרב חזק הרוע יהיו המקרים רעים מאד ויפל
ויפלינו הענינים הנזכרים ויהיה הנשיכה כמו כויה בשרי
בשריפתה והגוף כלו ירתת מקור ויעלה על השפה להות ד
דבקה נקפאת עליו ויזול מן העין לחות גם כן ואחר כן יק
יקפא הלפלוף בקצוות העין ויפול השתנית הנהה והטבעת
יצא והאמה יתנפח והלשון יתעבה והשינים דא לדא נק
נקשן ויכוצו האברים מבריאתם ולפעמים יתרכבו הש
השינים קצתם על קצתם ולא יפתחו והוא אות רע
אמר גלינוס אם ימצא בהכאתו גיד השרין יחדש עלוף או
העצב יחדש כויצה או הוריד ויוריש עפוש רפואה
ירפא בעקרים הכוללים ובחמום המקום בהנחת מלח ודו
ודוחן וכיו צא בהם ובראשונה תעשה המציצה בתנאיה ו
ושאר האמור בנשיכה ויעשו עליו רפואות חמות דקות מ
מהירות ההתלהבות כמו חלתית ושום ופליטרי ואמנם
אל חזא הוא מהרפואות היותר מועילות וכן לב אגוז הגדי
וכן לוז והעשב שעליהו כאלו הוא עלי מרזנגוש והוא שא
שאנשוסי מתפשט על הארץ בעגול ויהיה רחבו זרת ובט
ובטעמו דבקות וטעימתו כטעם נבק פגישתו במים ויש
וישקיט הכאב לאלתר וזכרו גם כן עשבים ואילנות בשם
בשמות לא ידענום וגם אילן גובה שוקו על הארץ שעור
אצבע ואחר יצמיח ענפים שוים ועולה כשעור אמה וירא
ויראה עליו דומה לכלח וטעמו בטעמו ישקיט כאב שות
שותהו לאלתר והריר הכרברי הוא בתכלית התועלת וב
ובצל האשקילא מופלא אם יאכל ויועיל ממנו התריאק ה
הפברוק ומטרידיטים וטריאק עזרא ותריא הארבע וסהתיא
ורפואת החלתית וגם החלתית עצמו רפואה טובה לזה ופ
ופאשרא והרנכל הוא ממה שנוסה עתה והקרטם המדברי
כי יעיד גלינוס כי אחיזתו לבד משקיט הכאב והוא ממיני
ההרשאף הקוציי אמרו אם ישתה הביש כמדת גרגיר שום
שומשמין ישקיט הכאב ודוחהו ולא ימית כי השעור הממי
הממית הוא עד חצי דרכמון ומהרפואות הטובות לו ה
השום ביין ישתה היין עליו אחר מנוסה מעט וכל שכן
אם יהיה עם כמוהו אגוז ויאכל מהם קרוב לאוקיא וראוי
שאחר שיוקח השום והיין שיחומם במקום חזק החום ואם
יערים להציב עצמו על עשן מים חמים יהיה מועיל והעו
והכונה בזה שיזיע והכונה בהזיע להגיע הליחות לחוץ וה
והזיעה במרחץ חזק התועלת להם וכשיבאו ישתו היין חי
תריאק טוב להם אריסטולוגיאה ארוכה גינציאנא
גרגרי לבר קלפת שרש קולוקינטידא אפסנתין נכטי ערוק
ברכומי פשארא יחובר הכל בדבש אחר טוב זרע רודא
מדברית כמון כושיית זרע חנדקוקא מכל אחד אלשוליף
חומץ כשעור הלישה שרף כשעור שידביק החומץ שידבי
הסמנים והשתיה מדת דרכמון לא יוסיף על זה כי יש בו
סכנה אבל אם יצטרך אחר שעה להוסיף ישתה חצי דר
דרכמון תריאק טוב להם יוקח שום ואגוז חלק ב
בחלק עלי רודא יבשה וחלתית ומר מא׳ חצי חלק יולש בת
בתאנים ויתרכך שישוב כדבש והשתיה ממנו שלשה ד

בעת הראורם ודרביעי בוקלידוספלון כי כל גופ
דרכמון ביין תריאק טוב קשטור פלפל לבן מירא אופי
חלקים שוים יועג והשתיה שלשה אבולום בד׳ אוקיות יין
ומועיל גם כן בנשיכת הסממית וגם אפופונק מירא גלב
ולבנום קשטור פלפל לבן יולש באשטורק ודבש בשוה
נהרפואה המהניית במצור ותארה שרש קלוקונטידא וש
ושרש קאפריש ואפסנתין ואריסטולוגיאה עגולה וארוכה
וטרבשקוש חלקים שוים והשתיה לנערים ב׳ דאנקים ולגו
ולגדול ד׳ מופלא בתכלית לא יערכנו דבר שאר הש
השתיות מהרפואות הטובות החלתית עם פאשרה וגם קר
קרדמנה משקל ב׳ דרכמון ביין וצעדה וזרע הדם ובדרוג
וזרעו וזרע אסיטושא מדברית וטרבשקוש והנדבי ושיר
ושיראפינו בשתיה וברטיה והפודנג המדברי והסרטאן הנ
הנהרי אם ישתה בחלב אתון והקדרים משקים לנשוך
לשקל ב׳ דר שרש קולוקונטידא שחוק ומועיל תועלת מב
מבוארת ורבים נסו המלח כללי אם ישאפו ממנו מלא ק
קומצו והשבו רבים בי הצנון הירוק אם יולש בשומן חל
הלב בקר אחר השחיקה והנפה יקח ממנו קרוב משני מש
משקלים יהיה גדול התועלת ומי שכבר אכל הצנון או בד
בדרוג לא יוזק מעקרב והחגב גדול הגוף אשר אין כנפים
לו נקרא חרגול אם יגונב וישתה ביין יועיל אמר הנא
הנאמן כי אם ישתה הנשוך אופיון וזרע נושקיאמי בשוה מ
בולש בדבש יועילהו ואמרו קצתם כי הדיו הבא מהודו
מועיל בשתיה ורטיה ואגריקון מופלא התועלת ופרי
אפודי לאליש ופרחו וגרגרי לבד ביחוד וזרע הנדקיקא ו
ועלי צנון ובמכא מן אלחזא ואריסטולוגיאה ושוניז ושרש
אפופונק וזרע שיקוט חלקים חמשה והשתיה ב׳ דרכמונים
ביין וגם פליטרי אריסטולוגיאה באוסיאי חלק בחלק פלפל
חצי חלק מרירות רובע חלק השתיה כפול וגם ארי
אריסטולוגיאה ארוכה פליטרי בשוה יולש בדבש והשתיה
ב׳ דרה וגם מירא אפופונק ואופי חלקים שוים פאשרה
ד׳ חלקים יועג עוגו וגם קלפת שרש אריסטולוגיא ארוכה
פליטרי מא חלק ישתה בשעור הראוי אמרו רבים ישתה ש
שמרי יין ששה וגפרית כרכומית שמנה וזרע רוטא שלשה
וקשטור וזרע גרגיר מא ב׳ דר׳ יחובר בדם טרטוגא ימיית
והשתיה דר׳ בחמשה אוקיות יין הרטיות והתחבושות ה
העקרב בעצמו הוא מהרטיות הטובות לעקרב וזנבו גם כ
כן וגם הצמח הנקרא זנב העקרב בהדמותו לו ואעפ שהוא
מרדים האברים אשר ירטו בו בעת הבריאות וממית דם ש
שבהם כפי מה שחשבו קצת מחכמי היהודים והעכבר
אם ישחק ויונח על עקיצת עקרב יועיל עם התמדה וכן ה
הצפרדע וכבר נסינו גם כן הדיו ההנדי ברטיה ומועיל ומ
ומשקיט הכאב וכן חלב התאנים הפגי וקשטור והכלאדור
כפי מה שאמרו מופלא בזה ומשקיט הכאב והקלי בחומץ
טוב וגפרית חי עם שרף צינובר או עלך אל בטם ובשר ה
הדג המלוח והשום מבושל ושומן החלב יושם חם וגם זרע
פשתן או זרע אלטיאה או שניה עם מלח וגם קמח שעורים
במיץ רודא או בשולו וגם סובין החטים מבושל בזכל הי
היונים ובדרוג הוא מהרפואות הטובות ברטיה והמשקיטו
הכאב לאלתר וכן שרש קולוקונטידא וטרקשקון והנדבי ו

ואמומי עם באדרוג טיחה טובה המרזנגוש היבש
וגם מלח שתן מהרפואות אין אחריו דבר מועיל וממה ש
שיועיל שיושם מקום הנשיכה על עשן חומץ נשפך על אב
אבנים מלובנים והיציקות כמו בשול
סובין ובשול אורטיגש ובשול
קמומילא מופלא ומי הים חם ומיץ הנדקוקא או בשולו מ
מופלא והנפט הלבן המחומם מופלא ושמן שיבושל בו ש
שרץ הנקרא וזגא אם יותך על הנשיכה חם יהיה מופלא ה
התועלת

פרק ד

בחגבי אלו חם בעקרבים
גויותהם באנגדאן חדי
הראש וארסם חד וירבו ב
באלכוה ובמדינת מצרים ביחוד ובמחצב הנגדאן ואם יש
ישכו לא יורגשו בהם מיד אבל מחרת או מחרתו ואחר ית
יתחדשו צער ושנוי מראה ולפעמים יקדם ירקון ו
ונפח לשון וישתחן מקום הנשיכה ומשתין דם ולפעמים
יעצר הטבע ולפעמים יפנה ענינם אל המות ומתחיל בדפ
בדפיקת לב ועלוף ואין ראוי שיקל בהם בקלות כאבה כי
הם רעים מאד רפואה אחר הרפואה הכוללת המע
המעולה שברפואות לבוות המקום והשתיות מי חזרת מ
מרה ומי טרבשקון ומי השעור וכל שכן אם יתחזק ההתל
ההתלהבות והמעולה שברפואות ומנוסה קמח זרע ת
תפוחים במים קרים ואמרו רבים בי שרש נערה אם י
ישתה במים יועיל וראסן רפואה טובה לזה כפי האמיר
ותריאק המחנות טוב זה תארו קלפת קפריש גינציאנא אפ
אפסנתין רומי אריסטולוגיאה עגולה חזא טרבשון יבש י
ישחק הכל והשתיה שני דרכמונים תריאק אחר ל
להם יבש עלי תפוחים חמוצים בזבורה חלקים שוים ישא
ישאף שלשה משקלים ואם יקרה להם התלהבות חזקה הש
השקיט במי הפירות ומיציהם המקוררים ואם יקדם ד
דפיקת לב יועיל משקה התפוחים הכנעניים וקמח זרע ת
תפוחים וחלב נקפא חמוץ בעוגות כמפורא ואם יתחזק
הצער אז במי הפירות עם שמן ורד מקורר ואם יעצר הט
הטבע יחקן ואם ישתין דם יוקז ויעשה רפואת השתנת ה
הדם ואם ינפח הלשון יקיז הגיד אשר תחתיה ויערער במי
הנדבי וסכנגבין ואם יקרה בנשיכה אכול ירפא ברפואה
החדה וישמור סביבותיה ברטיה מטין ארמיני וחומץ ויר
וירפא ברפואות השחינים הרעים

פרק ה

במיני הסממיות והעכבי
והעכבישיות ושבתאן א
אמנם הסממיות הנה
זכרו בעל הנסיון והמחקר לאלו המינים שהם ששה מיני
ואחר נחלקו בביאור תארם מכל אחד מהם ואמרו
קצת הבקיאים מהרופאים כי ראשון שבכזניו נקרא רעיון
בתבנית מעוגל המראה לשחרות והשני נקרא אוקום והוא
יותר רחב הגוף מזה מעוגל התבנית ובחלקים אשר בצוא
בצוארו יש חוליות נראות ועל פיו שלשה נשמים בולטים
יוצאים נרפים חלקים והשלישי מורמיקין והוא
בשעור הדבורה הגדולה נקראת ענדוף ומראהוא נוטה ל
לאפריות ומכסים גופו נשמים בולטים אדומים וכל שכן ב

וראשו קשה והוא בעל כנפים ככנפי הנמלה הגדולה
והחמשי הוא סוקליקים כי הוא ארוך הנשם ודק ועל גופו נ
נקודות וכל שכן על ראשו וצוארו והששי הוא קולונוטים
והוא ארוך הנשם ירוק המראה יש לו כמחט תחת צוארו ו
וזה הרופא שם לעקיצת כל הסממיות מקרים אחדים והוס
והוסיפו האחרים מקרים מיוחדים ואמר זולת האיש ה
הזה כי הסממיות היות קטנות דומות לעכביש הנקרא פחד
והוא צודה הזבובים ומיניה רבים וכפי דבר גלינוס יב מ
מינים והרע שבהם המצרית ויש מהן אדומה באלו הוא
עכבית עגולה ויש מהן שחורה עשנית דומה לענב גם כן
וממנו טליא וממנו לבנה עגולת הכפן קטנת הפה כוכבית
בגב חד בעקודות מבהיקות וממנו כרכומית שעריית ומ
וממנה ענביית מיוחדת בשם הזה ויש ממנה אמצעית
בראשה ורגליה קצרים נוטים לאחור וכשהיא רוצה לגשו
תתיצב על רגליה וכשהיא רוצה להבות תקיא לחות מעט
והיא יותר דקה מהענביית הראשונה ויש ממנה נמליית דו
דומה לנמלה אדומת הצואר שחורת הראש לבנת הגב מנ
מנקדת במינים מתחלפים וממנה כמראה קנטריד וממנה
כמראה הצרעה אדום דומה לצבעה ואחר שם לכל אחד ו
ואחד מהם מקרים וממנה כרסינית נקראת כך לקטנותה ו
ובאלו הוא כרסינה עגולה קטנת הפה צהובת הבטן לבנת
הרגלים רבת השערות ואמנם המצרית אשר זכרנו תח
החלה הנה היא רעה בעלת כטנים רבים וראש גדול דומה
לזכוב המעופף סביב הנר

פרק ו

במה שיקרה למי שנשכו ס
סממית בכלל ובפרט אמר
גלינוס כי מנשיכת הסממיות
לא יקרה מקרה נשיכת העקרב ולכן לא ימצאהו זיעה ולא
יוריקו ברוב אמר מי שזכר מיני הסממית ששה וקראם ב
בשמות הראשונים כלם משתתפות בהעלות נפח מורסא ב
במקום הנשיכה ויהיה במקום הנשיכה ברוב העתים אדום
וברוב דעיבה וירקות בעלת חכיך כה ובמה שילוה אליה
ולפעמים ימתח עד השוק והוסיפו אחרים שלא יהיה שם ב
בליטה רבה מאד ולא התלהבות ואמר הראשון יקרה
לאברים העצביים והעצמות קרירות תמיד כלומר בבמו
העורף והעצה והגב והכתפים ולפעמים יתקרר הגוף כלו
וירעד וירעש ואמר ויהיה שם כאב חזק ועצום נמרץ וכר
וברכומות מראה הפנים ויתדמה בעינים כאלו הם
יותר לחים מהמנהג יזולו הדמעות הזלה תכופה ויחוש ב
בשפל הבטן וכל שכן קרוב מגב הערוה פרוקות ופנאי וי
ויתחיל הטבע לדחות ליחה מימיית מלמעלה ומלמטה ו
ולפעמים יתראה בליחה ההיא כקורה עכביש ויקרה
לאורבות הרגלים ולאשכים נפח והפרקים יכוצו כמו בח
בחולי הכויצה לא לחשוב שישתוה התפשטותם ויקרה כ
כאב הפרקים וחפץ קיא ויזיע הגוף זיעה קרה ולפעמים
יבאב הראש ככאב בעל הברכם והוסיפו אחרים הנה יק
יקרה לפנים כרכומות ולגוף כובד ולשתן הנועה ולפעמים
יעצר ולפעמים יצא עמו בעכביש ויקרה לאמה ולארכובה
ולגב הערוה מתיחה חזקה ובן באצטומכא ויקרה לגוף ש

שברון ועצירה ויתחזקו הכאבים אמר הראשון אמנם
המיוחד במין הששי כפי מה שספרנו כי יקרה ממנו כאב
חזק באצטומ וכויצה חזקה וגם לרעש האברים חזק ועצו
מאד כן אמר אמנם הפמו אשר זכר גלינוס וזולתו הוא כי
הם אמרו כי האדומה מהם יקרה מנשיכתם כאב מועט מה
מהיר ההשקט ואמנם השחורה הטלואה הנה יתח
יתחזק כאבה ונשיכתה עם חכיך וכמור וקור ורעש וכובד
בפחדים וחכיך וחבלים ורפיון בטן ושלשולה ואמנם
הכוכביית יגדל הכאב בנשיכה עם חכיך ותרדמת אברים
וכובד ראש ורפיון הגוף ואמנם הענביית הנה יקר
יקרה ממנה כאב חזק במקום ההכאה וקור הגוף כלו ורעש
וסמור ורפיון אברים וזיעה גוזלת קרה ובטול הקול ותרד
ותרדמת אברי הגוף כלו ומורסא בבטן וקושי האבר ומתו
ומתיחתו ופליטת דבר בלי רצון ושתן עבור ואמנם
השחורה העשנית הנה היא רעה ויקרה ממנה כאב באצט
כאצטומכא ותכיפת קיא תמידי וכאב ראש ושעול רצוף ו
ועוצר וממית מהרה ואמנם הכרכומית השעירה
הכאב חזק מנשיכתה מאד ותחדש רעש וזיעה קרה ונפח
בטן וכובד רע והוסיפו קצתם ממקרי נשיכת הענביית מ
מהקושי ומתיחת האמה ובטול הקול ופליטת הזרע ורפיון
האברים ואין זה שריר אצלנו ממה שנאמינהו
ואמנם הנמליית נשיכתה יותר בטוחה מעטת הכאב
ואמנם הדרחיית יקרה ממנה אבעבועות בגוף וכובד לש
לשון ואמנם הצרעיית יקרה ממנה מורסא במקום ורפ
ורפיון אברים והרדמת שינה גוברת וחולשת הברכים
ואמנם הכרסינית הנה מקריה רעים ממין מקרה הענביית
ואמנם המצריית הנה היא רעה מביאה כאב ראש חזק ות
ותרדמת שינה ויבא אחריה מות ואבדון

פרק ז

ברפואה רפואתם גם כן עש
עשיית הכלל הכולל ממשי
ממשיכה וממציצה ולצוק
על המקום מים מלוחים חמים וינתן לו התריאקים ה
הנזכרים בשער עקרב ומרחץ ואמבטי הוא הדבר היותר
ממהר להשקיט כאבם כי אם יוכלו לשרות עצמם באמבטי
מיד ישקוט כאבם ובצאתם ממנו ישוב ולכן ראוי שירחצו
בכל עת הריאק טוב לסממית ורנין הים ומיני הנ
הנחשים אמרו ישתה לנשיכת מאסמוריא וטורעון רפואה
בתאר זה יוקח פלפל לבן וארסטולוגיאה שרש לילי תכלי
אשפיק סלתיק פליטרי דוקו ואליבורום שחור כמון כושי
עלי עץ עבות אפרוניטון פטוטרות הרמונים קיבת ארנב
ארנבת דארציני סרטן נהרי אסטורק מיץ פפויר גרגרי
בלשמו משקל שוה מכל אחד יודק ויולש במיץ קפריש וי
ויועג עוגות כל אחת משקל דר והיא שתיה אחת ביין
ויש מקצת הנסחאות שרש לילי לבן עצי בלשמו זרע
חנדקוקא אגוז סיפריש זרע כרפס שאר המשקים
גרגרי צינובר כמון כושי עלי עץ דלב וקלפתו זרע
חנדקוקא זרעונים שחורייים וכל שכן מדבריי וגרגרי הז ס
טוב מאד וזרע קיסום וזרע שבת ואריסטולוגיאה ופרי ת
תמריץ ומי חי אל עלם וחלב חזרת מדברית והשתיה מאי

מאיזה מהם שיהיה שני משקלים ביין וגם יין שיבושל בו
אגוז סיפריש וכש׳ בדרציני ומרק הסרטנים ומ
ומרק האווז ובשול שרש אשפרגי ביין ומהדברים הטובים
שישתו מורכב בו וארסטולוגיאה וכמון חלקים שוים והש
והשתיה ג׳ דר במים חמים ׳ תריאק מנוסה לזה שוניז
עשרה דוקו כמון מא׳ ה׳ אבהל אגוז סיפריש מא׳ ג׳ אשפיק
נרדי גרגיר לאבר אריסטולוגיאה עגולה גרגיר בלשמו דא
דארציני גינציאנא זרע חנדקוקא זרע כרפס מא׳ ב׳ דר
דרכמון יולש כדבש כשתיה השעור אגוז ביין ׳ הרטיות
וביוצא בהם מהטובות אפר עץ תאנה מולש כדבש ומלח
וקלקדים וספוג טבולים בחומץ סחוטים וארסטולוגיאה
בקמח שעורים מולש בחומץ ועלי חרשף וכרתי ומטה רו
רועה ואריסטולוגיאה עם עצי תאנה ׳ תחבושת
טוב יוקח קליפת אריסטולוגיאה וקמח שעורים בחומץ וי
ויעשה אחר רחיצת החבורה במים ומלח ומהמריחות שמן
חנדקוקא ביציקה חמה ומהיציקות מי הים חמים וכל מים
מלוחים ובשול חרשף ובשול אגוז סיפריש ׳

פרק ח

בשבת הוא מין מהסמ
מהסממות ׳ ורפואתו
זה כמו העכביש רב דר
הרגלים הארוך שבהם אמה ויקרה מנשיכתו כאב באצטו
וקיא ועוצר שתן ועוצר צואה והוא ממיתה והמצרית יותר
רעה ׳ ואומר אני איני יודע אם הוא המצרי אותו
שנזכר בשער הסממית או זולתו ורפואתו רפואת הסמ
הסממית ׳

פרק ט

בעכביש ורפואתו ׳
יקרה מנשיכתו רוחות רב
דבות בבטן עם סמור וק
וקיר הקצוות ויתפשט האבר ורפואתו ממין רפואת סמם
סממית ויועילם שתיית היין מעט אחר מעט כל היום ו
והנחת הנשיכה ביין והזיעה במרחץ ומבלל רפואתם קצח
ביין ורודא יבשה כיין לבדה עם סעדה ׳

פרק י

בשני בעלי חיים שזכרו קצ
קצת בעלי החכמה מהרופ
מהרופאים והם ממין אותם שקדם זכרונם אבל איני יודע
אם הם מאותם שקדם זכרונם אם לא ויודעו בהיותם בעלי
ארבעה לחיים אמר אותו החכם כי הם ממין הסממית
ואחד מהם רחב יש לו רגלים לבנים ועל ראשו שתי ביט
בליטות אחת במוקדם הראש יורדת ביושר והאחרת
עוברת מחתבת על זה ברוחב וידמה זה שיש לו שני פיות
וארבע לחיים ואמנם האחרת יש לה תמורת הבליטה שני
קוים כמו הדמיון ההוא ויקרה מנשיכתם מה שיקרה מנש
מנשיכת העקרב כאב גדול חזק ולובן מראה הנשיכה שח
שחור וכמישת הפנים והראש ותעורה ורפואתו ב
ברפואת נשיכת הסממית והיותר מיוחד שבהם הוא אל ח
חכק ושרש אפופונק וחנדקוקה וקיסום

פרק יא

בבעל חי אחר נקרא מנ
מנורגריתא אותו החכם
זכר בעל חי זה ואמר כי
יקרה מנשיכתו כאב חזק ואודם ועוצר שתן ויועיל לנשוך
פרי תמריץ וכמון מדברי ועלי אגוז בשום ויין מתוק

פרק יב

בנת הנתר הנקרא בפר
בפרס דרה וצמטכי בל
בלשון יון וטעטן בלשון
הודו זה הרמש בכנים וקטנה מהפשפשים אמר
גלינוס קטנה היא לא ישמור האדם ממנה ויחשוב שלא
יראה נשיכתה והוא מה שמבקע הדם בשתן ובנחירים וה
והאצטומכא בקיא ומהחזה והריאה ומשרש השנים
ולפעמים יגדל הצער בו והסכנה לא יקבל רפואה
רפואתה כמו רפואת החגב ומה שמיוחד לה שירטה הנשי
הנשיכה בבדזהר ובמיץ חזרת וצנדל אדום וישתה הנשוך
חלב עז חלוב וחמאה וטין חתום וזידואר ולגלוגות ומ
ומיצם ושילי ורירו ושאר המכבים כמו מי הנדבי ומי חזרת
ודלעת ומלפפונות

פרק יג

באלטכוע וכרזאלטין הם
רמשים מרבה רגלים ח
חדי הארס והם כמשפטי
בנת הנשר

פרק יד

בצרעות ׳ הצרעות
היא היותר חדה מה
מהדבורה ויקרה מנש
מנשיכתה כאב ואודם ומורסא ׳ ויש מהם מין גדול שחור
הראש בעל מחטים הרבה ממית והגדולה בכלל שמירתה
פחותה ׳ ולפעמים יוביל אל כויצת האברים ולחולשת
הברכי׳ ואמנם הקטנה גכ׳ לפעמים יגדל הסכנה בנשיכת
ותחדש אבעבועות ומבבידה הלשון

פרק טו

ברפואה יעשה עליה
המציצה כאשר ידעתם
ואם תגדל הסכנה אז ת
תשקה משקל דר׳ זרע מנוראנא וישקוט הכאב לאלתר
או ג׳ חפנים כזברה יבשה ויקח המיצים המקררים הידועים
והמשקים הקרים וגם יסבול הרפואה בכמו פתילה ויועיל
ומהרטיות מי מלווש ומי בדוראג וחמלווש הם מופלאים
בסגולה ואלטיאה גכ׳ ובלוט וענבי השועל ושומשמין שח
שחוקים ועליהו וגם תאנים וחומץ וטין הכוזי ומי הבוסר
וצואת בקר וכש׳ בחומץ וגם עלי נאמס ועלי לאברו לח ו
וגם יוקח אופי וזרע נושקיאמי שחור וכמפורא וירטה במ
במיץ קר ויושם עליו בגד פשתן טבול במים קרים וירטה ס
סביביו במים וחומץ וכן טין או חלב בחומץ מופלא וכן
הירקות הדקות המתחדשות על פני המים וכן מה שחשבו
קצתם לחמם המקום במים ומלח חמים וירטה בחלב ת
תאנים וגם מלח הבותלים בחומץ וגם יוקח ממי אלו
ושליקתם יציקות וכבר נוסה שהאבר אם יונח במים חמ
חמים שעה ואחר יעתק פתאם אל מים מלוחים מזוגים ב
בחומץ ישקיט הכאב מיד וחפיפה בזבובים ישקיט הכאב
מיד

פרק יו

בדבורים ׳ ורפואתם קרוב
ענינם מהצרעה אלא שהם
מניהים מחטם בנשיכה ו

ורפואתם קרובה לרפואת הצרעת הנמלה המעופפת ו
ודבר אחר הדומה לה זה קרוב הענין מהדבורים ויותר בט
בטוח מהם

פרק יז

ואמר יש מבעלי העוקץ ו
והמדש דכר דומה לנמלה
המעופפת אלא שהוא גדו
גדול מאד ממנה מאד והוא כבד הצרעה הקטנה אלא שה
שהוא יותר ארוך ממנו מאד ואינו כצעביו ויש לו רגלים
עבשיים ארוכים כרכוביים יותר ארובים מרגלי הצרעה
והקוים החוגרים שלו כרכוביים ואין לו מהת חבולה לנגו
קנו מה שיש לצרעה אבל בגינו שיני בעל ש עריים רחבים
ותוליד אפרוחים בעכבישים ובציאתו ממנו הולך כמהלך
העכביש וכאלו יקנה ש"יח אחר כן בהכינו עוקציו ומעופ
ומעופף ואצלי הוא כמשפט הצרעה

פרק יח

סאם אברין הוא תנשמת
ולטאה אם ינשכו ינידו
במקום נשיכה שנים ד
דקים שחורים לא ימיש המקום מהכאב ומתחנך עד שיסי
שיסירו כמשי הוא במיהבא להעביר עליו ויקחם וילקטם
ואז ישקיט הכאב ומוציא שניהם שמן ואפר ואחר ימזג המ
המקום ויוכח כמים חמים וזכרו כי אבילת תרבשקון הוא
מועיל מאד מנשיכתם ואם ינדל הכאב ישתה תריאק
דתילא הוא הסממית

פרק יט

בבעל ארבעה וארבעי
רגל סהוא כעל חיים יד
ידוע ברגלי אלאדאן
ולפעמים יהיה באורך זרת ויש לו בכל צד שנים ועשרים ר
רגלים והוא לפנים ונסוג אחור מיד ויש לו בפי האמור א
איזה ארס יתחדש מכנו כאב מועט ישקיט לאלתר ורח א
אפודרילש הוא תריאקו אולי יספיק כו עשית מלח עם ח
חומץ

פרק כ

בנשיכת סלמנדא חשבו
שהיא חיה דומה ללטאה
בעלת ארבע רגליים קצ
קצרת הזנב ויחשבו שלא תשרף ואם תושלך בכבשן תב
תכבה אשו ויקרה מנשיכתה כאב הזק והתלהבות אשיי כנ
בנוף ומורסא חמה בלשון וכבדות לשון ועלנותו ורעדה ו
ותרדמת אברים ולפעמים יקרה מכנו השחרת
אבר על תבנית מעונל ונפילתו

פרק כא

ברפואתו אמרו רפו
רפואתו רפואת קנט
קנטרידש והיותר מיו
מיוחד שיתרפאו בו שרף צינובר מאיזה מין שיהיה מהם ע
עם דבש וישתו בשול כמפיטאוש ובשול לילי עם עלי אור
אורטינש ושמן ויש מהם שנותנים לו הצפרדע הם
המבושל וישתהו מטרקו וירטה אותם בבשרם וגם
יאכלוהו וכן ביצת הטרטוגא מדברית ויטית מבושלת

פרק כב

בסקו לפנדרא מדב
מדברית ויטית ואי
ואיני מבירה ואיני
מרחיק שלא יהיה אחד מהמינים הנזכרים אמרו כי יק
יקרה מנשיכת המדברי שידעך מקו הנשיכה ויהיה כמראה
הורד ומעט מה שיתאדם אודם צהוב אבל מעט מאד ויהי
כאב חזק והכוך בנוף ואכנם הימיי יהיה נשיכתו
מימי במראה ונראה שיהיה רפואתם ברפואת הסממית וכ
וביוצא בהם ואמרו קצתם שירטה במלח או אפר ביין או א
אפר מולש בחומץ אשקילא או בשומשמין שרופים ויין ו
ויוצק עליו תחלה שמן רב במים חמים ואחר יונח עליו זה

פרק כג

בעקרב ימיי אחשוב
שיקרה מנשיכתו נפח
בטן ותבנית שקוי
ולפעמים יקרה ממנו הוצאת רוח בלי רצון וראוי שיחקו
בידיעת זה ורפואתו כרפואת תנין הים וסממית ואמר כי
שאינו נאמן במאמרו כי עקרב המים חם הארס

פרק כד

בעכביש ימיי נראה
שענינו קרוב מהעקרב
הימיי

פרק כה

בנשיכת הצפרדע הי
הימיי האדום ספרי ה
רבים מהחכמים כי ה
היא רעה מאד מכינה עצמה לבעלי חיים ולנשמים לדלג
אליהם מרחוק לנשוך אות ואם לא יוכל אליה לנשוך ינפח
אליהם נפיחה מזקת ויקרה מנשימתה מורסא גדולה ומות
מהירה אומר אני שרפואתו בטריאק הגדול והדומה לו

פרק כו

בכלל רפואת הרמשים
הימיים הארסיים שירפ
שירפאו בתריאקים וב
ובמה שירפא כרוב הארסים הקרים וברפואת הסממית ותר
תריאקים שלהם

נשלם ספר הארסים תהלה לבורא כל נבזים ורזים

האופן השביעי

בקשוט ובו ארבעה מאמרים

המאמר הראשון

בעניני השער ויש בו חמשה

פרק א

השער יתילד מאיד ע
עשני אם יתקשר בנקבי
ויתקיים שם בכחה שנמהך
מהמתיחה וכל שכן אם יהיה לחות חניף דבקה שמניית א
אינה מימית ולא שיניית כמו שהאילנות השמנים לא יכו
יבולו עליהם וכבר נאמר בספר הא בשחרותו ושיבתו
ושאר מראיו מה שנאמר דמה אך מה שתלוי בו מהבור
בקשוט

הוא הנהגת עצמו בצמיחה ומריטה והנהגת איבותו בעובי
ורקיקות ואריבות והנהגת תבניתו בתלתלות ופשיטות
והנהגת מראהו בשחרות וצהיבות ולבון ואנחנו נד
נדבר במאמר הזה בענינים האלה

פרק ב

בסבת בטול השער
השער יבטל או יחסר אם
בסבה בחומר אם בסבה
בדבר אשר יצמח בו והסבה בחומר שימעט או שיעדר
והמעוט בסבת מה שיכסהו ויטביעהו או ישנהו ובסבת
מעוט שרש מראה העצם כמו מעוט האיד העשני בנער וה
והאשה לרוב האד שלא יצמח זקנם ואם למעוט שרש ה
העצם ואם למקרה יקרה ואם בהגיע הטבע לתכלית
אמנם למקרה כמו שיקרה לגמלטים מחולי אשר אם נגבם
החולי האריך והשדפון וקדחת דקה ולא ישאר להם חמר
יוזן בו השער ויפול לא יצמח כמו שיקרה לצמח הרגיל ב
בהשקאה אם לא ישוקה וכמו שיקרה לסריסים בהדמותם
לנשים בלחות וקור בסבת אשכיהם ובסבה שיתהיה ז
זרע מסתבך בהם ומתקרר וילך קורו אל האברים הנכבדים
ויקררם ולכן לא יוחך לחותם אל הנגוב ומה שנחך אינו
נשאר בנקבים בסבת מעוטו וקרירותו אבל יצא וכמו שי
שיקרה למי שירגיל המצגפות הכבדות על ראשו ואמנם
אותו שהוא על דרך הטבע ובגבחת כי הגבחת יקרה
לחסרון חומר השער מהגבחת וזה למעוטו או בהטמן הם
המוח ממה שנוגע בו מן העצם הגלגלת ולא ישקהו בהש
בהשקאתו אותו בעודו פוגע בו ונוגע בו ואמנם אשר
יהיה בסבת דבר אשר ממנו יצמח הוא על שלשה פנים או
שלא יעבור בו חומר השער שיעבור בו ולא יעצור ואם
שיפסד בו וישתנה לאיכות בלתי נאות שיהיה השער עליו
ואמנם לא יעבור בו בהסתם נקביו ואמנם יסתמו נקביו
לחוזק התקשותו ביבשו כמו שהוא במי שמתחיל בגבחות
וימהר בחום המזג למהירות נגובו ולכן יגדל למוכנים לג
לגבחת שער הגוף והחזה בחום המזג ואלו הנה המעט מ
משערם הוא קשה להמרט או בהתקשותו בסבת רושם ש
שחינים שקדמו ועברו כמו שהוא הענין בקרחת ואשר ל
לא יעצר בו הנה הוא לחוזק רפיונו והתרחבות נקביו כמו
שהוא באחד שהוא מעותד לבל יצמח זקנו ויהיה הנשאר
משער אלו רקיק נקל להמרט ובאחרית הצבא אם ליובש
המזג ויצרו הנקבים עם לחות מזג למעוט רושם החום כמ
כמו שלא היה בו גבחת בנשים וסריסים ואשר יפסד בו
אמנם לליחה רעה נסתרת כמו שיש בחולי הנחש וחולי ה
השועל ואם לשחינים רעים מאכלים כמו שיהיה לקצת מ
מיני הקרחת והגבחת שיקשה רפואתם ואעפ׳ שאפשר לדח
לדחותם קודם שיתחילו או לאחרן ואשר אמר אבוקרט
כי הקרח אם יקרה לו דליות יצמח שערו רל׳ בזה הנמרט ב
בחולי השועל וכיוצא בו ושער העפעפים והגבות לא ישר
מהרה בסבת כי צמיחתם במקום סתום שחוסי שומר ולכן
תתאחר הקרחת בבושיים ובזגניים לחוזק כויצת עורם וש
ושערם כי הקשה לא ימרט ולכן ימעט בהם השער אך שו
שומרים אותו ולא יישר מהרה ולא ימרט לרוב לחות מו

מוחותיהם ולכן ירבה בהם השלשול הבא מן הנזלים
הרפואות השומרות השער הם אותם שיש בהם חום דק מו
מושך וכח קובץ ואשר בהם סגולות יפעלו בהם וכב׳ זכרנו
פשוטות בזכרון הרפואות הנפרדות וזכרנו בספר הרקוח
מורכבות לזה ונזכיר פה מהרפואות מה שהוא הנאות בם
במקום הזה והרפואות הפשוטות אשר יכונו לשמירת השע
השער ולהשיגו בהתחילו לנפול השער בכלל עד שישת
שישתנה אחר זה התנאים הראויים בהנהגתו ומכיוצא בה
בהם ההדס וגרגריו ולאדנום ומירבולנש קיבולש ואמ
ואמליסיש ומירא ואלואן וקפיליש ויניריש ויפול בהם עפ
עפצים בקביצתם ופול זהרג ביחוד עם יין קובץ או שמ
שמן הדס או מיץ עלי אזדרכת וגם שרפת פשתי העץ ש
שרוף עם זרעו רטיה בשמן וגם קלפת אגוז שרוף אם
יעורב בשמן הדס ויין קובץ ולמשוח בו וכל שכן הנערים
ומן המורכבים זרע הדס ועפצים ואמליסיש יבושל בשמן
ורד או שמן הדס על הפנים הידועים ויעשה וגם עלי הדס
לח ולאדנו ואפד וקצות ענפי סיפריש וגרגרי הדס ויטוח
בו הראש שחוקים ממורסים בשמן וגם גרגרי הדס שחורי
וזרע כרפס וקצוות ענפי הדס וזרע סלקא וקצוות עץ אשר
חלק חלק קפיליויניריש לאדנום חצי חלק יין שחור ששה
חלקים יבושלו הרפואות בו עד שימוחו וישאר שליש היין
ואחר ישים עליו שמן זית מבושם בסיפריש ואשפיק נרדי
שני חלקים וירתח שנית עד שירתח שתי רתיחות או שלש
ואחר יסינן המים והשמן מן הסמנים בסחיטה חזקה יושם
בצלוחית וישכשך ויעשה בהם הצורך כי הוא שומר ומש
ומשחיר וגם זרע כרפס וזרע סלקא קפליויניריש
לבונה מא׳ שתי אוקיות אגוז טו׳ במספר קלפת צינובר ל
ליטרא וצלה הכל לילה בתנור ויושם בקדרה טוחה בטיט
ויעזוב עד שישרף הכל שריפ׳ שוחקת וישחק ויושם עליו
ליטרא משומן הדוב והוא היותר טוב ומשומן האווז ויוצ
ויוצנע וכל עוד שיצטרך אליו ימורס בשמן מבושם
ויעשה ויועיל גם כן מהתחלת הגבחת והקרחת וגם יוקח
ליטרא וחצי יין קובץ ולאדנום אוקיא קלפת עץ צינובר
שרופה אוקיא קפיליויניריש שרוף כמוהו שומן דוב ליט
ליטרא מיץ ענבי השועל ד׳ אוקיות וחצי יבושל הלאדן ב
במין היין הנקרא טלא עד שיתעבה וישים עליו הסמנים ו
ויעורב ויוצנע וכשיצטרך אליו יקח ממנו מעט בשמן מ
מבושם והטוב שבהם שמן נרדי וירטה וגם ירטה בלשמו
וממה שהוא קל שיקח מירא ולאדנום ושמן הדס וכל שכן
בשמן כירי ומי הדס בבשול יין קובץ ויעורב כפי מה שיח
שיחייבהו ההרגל וירטה בו או יוקח עלי שקיק נעמן עם ש
שמן הדס וימשח הראש ויעזוב לילה עד שירחץ כי זה שו
שומר ומשחיר או שיוקח לאדן וקפיליויניריש ואפ
ואפר קלפת עץ צינובר ושומן דוב ויין עפרץ די ספקו מע
מעורב בשמן מצטבי או הדס או יוקח קפיליויניריש ולאדן
חלקי׳ שוים ושמן הדס די ספקו או יוקח לבונה ושמן וזבל
לשרט וזבל קפוד ימיי מא׳ ב׳ דרכמון הדס ב׳ דרכמון ישח
ישחק ביין קובץ ויעורב בשמן דוב ויעשה רפואה

רפואה שומרת השער בנבות וזד שקיק נעמן ארבעה עש
עשב נקרא רועה היונים עם שרשו וקצוות ענפי תאנה מ
נא דר׳ לאדן שלשה קפיליוניריש ב׳ ישחק ויעשה בשפן מ
מצטבי במוהו גב׳ שרש פאשרא ושרש אלסאכם ואפר פר
פרי הצינובר הרענן מא׳ חלק בורק ב׳ חלקים יעורב בשמ
בשמן הדם מבושם זהו על הרוב אך אם הסבה היא יובש
מזג ומעוט דם ענג הנוף וזוהו במה שהוא טוב המזון ודש
ודשן וישה אל חום דק ועזוב כל מלוח וחמוץ וחריף ועפ
ועפיץ וירחיק התשמיש והיין חישן ויתמיד הרחיצה במים
הערבים ולא יקריב לגוף ניטרי ולא אשנאן ולא נתר ול
ולא בוריות אבל במו קמח פולים וזרע אבטיח וטין ושילי
וכיוצא בו ואם יהיה בקביצות הנקבים מאד יצטרך
אל מה שיתיך וירפא וראוי שישים בכוזן מה שיפתח בו כ
כמו הרדל ושום וכרתי ורוטא ובצל ויעשה כרחץ במיכות
מתיבות וירחץ הראש בבורק וקנף הים וראוי שירחיק ב
בעלי השמנים ואותם שהם מרפים ויועיל הרפואות הנזב
הנזכרות שרובם נוטה אל הקביצות והרטיות והשמנים ח
הקובצים ויכנס בכרחץ וירגיל הפושר ואחר ירגיל הקר פ
פחאם

פרק ג

בתאריכים השער רוב מ
מהמאריכים השער מה ש
שיש בעצמו דבקות ואפשר

שיקח מהם השער כמו עלי שושמין ועלי דלעת והשמני
אשר בהם חום וקביצות כמו שמן לילי מעורב עם דונג מ
נוחך או כמו שהוא ושמן אל חנא ושמן הדס ביחו ויועיל
מזה רחיצת הראש במשרת קולקונטידא וממה שיועיל
לזה שיוקח לאדנום ויורך השוב כבנו בכלי טוח וחתום ב
בטיט על הנחלים הזקים עם שמן ויזורה עליו מעט מגרע
כגרעינים שרופים וימזג הכל על הנחלים מזיגה דקה וי
ויעשה יש לעלי אזדרכת ולמי עלהו סגולה טובה בזה
וללב זרע פשתן עשוי בשמן שירג מורכב יוקח אזדרכת ו
וקפיליוניריש חדש הרומי ומירא ואמליסש ויוטח בו
הראש בקצת הרחיצות הידועות וגם הדל יושם בבשול
טלקא ירחץ בו הראש וימשח אחריו בשמן הדס או שמן
אמליסש מורכב טוב יוקח מרדת הבקר ומררת ה
הדוב ומירבולנש קיבולש ובלירישש ואמליסש וכרשיאן
דרואן ועפצים שלמים מא׳ חלק יודך וישרך במיץ ענבי
השועל שבעת ימים ואחר ינוגב ויעשה רטיה בדבר מן הם
המבושל אחר רחיצת הראש והזקן במים ורבש וזכוכית ש
שחוק וגם שעור קלוף ל׳ דרכמון אמליסש ה׳ ויבושלו ב
במים שמן ויאולש כמו חצי המים לאדנום ג׳ דרכמון עלי
שומשמין ועלי אלטיאה ועלי דלעת לחים או יבשים עשר
דרכמון לא יסור מלבשל המים עד שיכלו וישאר השמן
נסרוא אחרת יוחם אל הכנדי שידמלא ב׳ דרכמון יבושל
בשני ליטרין מים עד שישוב לרובע ויוצק עליו במהו
שמן באן ומעט משעור קלוף ומעט מלדאנום

פרק ד

בכיצמיחי השער החזקים
בהם רפואה לפי שאפשר
לרפאת מהנבחת ומרסר

שער הגבות וכיוצא בזה כל הרפואות אשר נזכור בחולי ה
השועל וכל אופני ההנרינה מזה תפיפת הראש ולאדמו ת
ועשיית מיני השומן עליו במה שיעשו ברפואות חזקות ה
המשיבה וההתבה עם הסגולה בחולי השועל כלם הם מוע
מועילות לנבחת ולהצמיח השער במריטה ובנבות וכזקן
ולקליפת שרש ערבה בשמן יש חזק ושמירה מופלאת ע
עם השחרה ואמנם הרפואות אשר הפצנו שנזכירם
פה ואעפ״שהן מועילות בחולי השועל אחר שנבאר מה ש
שזכרנו באחרית השער לשמור השער הם אלו יוקח
קנטרידש לחות מקיצצות ראש ורגל נגובות בצל ויש
וישחקו בשמן ויאולט או יבושלו בו או בשמן עד שיתעבה
וירטה בו בעת שתרצה ויעלה אבעבועית ואחר יצמח ה
השער וכן דבש אנא קרדי אם יושם על המקום אשר יסר
יברש שערם או ישחק קונדי בשמן ביצים וירטה בו כשיר
כשיורה חאדם פעמים רבות ויצמח השער או יוקח ט
טלפי חמור שרופים וירטה בשמן חל כי הוא חזק
ואמנם ביצי ונמלה עם שמן באן הוא ממה שאני חושב
שהוא כצמיחת השער והוא אצל הטון העם מן הדברים ה
המועיל צמיחת השער וממה שנוסה שיוקח הלטאה
אשר בבתים ותומת ותנינב ותשחק וירטה בשמן וגם
זכוכית פרעונית שחוקה עם כסף חי ומה שהוא יותר קל
מזה יוקח בכתש ועלי מעופרת וישים ביניהם מן השמנים
המיוחדים כשער או שמן בללי מיוחד במה שידעת ויניע
וישחוק עד שיתיך אליו בכח העפרת ויוטח בו וירטה הם
המקום בעלי תאנים נלושים מאד באי זה בח וגם יוקח
לב עשרים לוזים ויצלם עד שיובלו להשחק ויחוברו בש
בשמן ענגן או יוקח מעשב הנקרא כרכוש ואבר החמור
וטחלו שרופים בכל אחד מהם חצי ליטרא ולאדנום ע
עשרים משקלים ויולש הכל אחר המס הלאדנום ביין וי
וירטה בו ומה שנזכר פילנורוש יוקח שומן פר כלוח ש
ששה ותשעים דרכמון אשנאן ותפסיא מא שמנה דר׳ לאד
לאדנום כמוהו קפיליוניריש מא׳ דר׳ טחול החמור ששה ו
ותשעים דרכמון יצלה הטחול ויודק ויחובר הכל ביין שח
שחור ינולח הראש וירטה ויעזב ה׳ ימים ואחר ירחץ ינוח
יומים ואחר ישוב ואם ישתחן ירפא המקום בשמן אוז וגם
למי שאין להם שער יוקח בטן ששה ארנבות וינוגבו היש
חישב וישרף בקדרת חרס טוחה בסיד וישים עליו עלי אש
אשד ועלי הדס כמוהו קפילי וניניריש ט אוקית וישרוף פ
פעם אחרת בכלי זכוכית ואחר ישחק ויעורב בג ליטראות
משומן הדוב וכמותם שמן ענגן וירגע ויעשה בעת הצור
הצורך בשמן מבושם וגרגרי לבר ושמן פלפל ושמן בדור
בדוראנג וכן במה שיעזור להצמיח וגם אפר קיסום אם
יעורב בשמן ישן יצמיח הזקן המאחר לצמוח ואפר לילי כ
במים וכל שכן לנבות וגם לנבות יוקח כ אגוזים וישפ
וישרפו עד שיובלו להשחק לבד ויחובר אליהם משקל מג
מגרעיני התכרה שרופים גם כן מכלי הפליג כשרפתם
וכן גרגרי פלפל וירטה בשמן ורד וגם אפר קיסום ולוזים
שרופים ולאדן וקנטרידש וכנים וירטח בשמן באן בכף
עד שישחר ויכזג בכמוהו נליאה ויחפף המקום וירטה בו
וגם קפיליוניריש וגרגרי הדס וזרע כרפס ישרף מעט עד
שישחר ויחובר בשמן דוב ושמן ענגן

דפואה תצמיח השער בגבות יוקח לבונה ד׳ דרכמון זבל ת
תמסח וזבל קפוד ימיי רודא הרדית מא׳ דר׳ ישחק ב
ביין קובץ ויעורב בשמן דוב ויעשה אחרת למרוש
הגבות הישן השער והקשה מחולי השועל וזולתו יוקח ש
שיח חלק קצף הים ח׳ חלקים אופורביון וגרגרי לבר מא ג׳
משקלים זפת לח ד׳ משקלים ימס הזפת בשמן שישן ויוחך
בו האופורבי ואחר יעורב בו שאר הרפואות כמוהו שרש ק
קנים שרופים ז׳ משקלים אפר צפרע ה׳ משקלים זרע גרגיר
ד׳ משקלים שרש אסדס ג׳ משקלים ישחק בשמן לברי וי
ויעשה

פרק ה

רפואה לחולי השועל וחו
וחולי הנחש ליחה רעה
נסתרת בעור במקומות צ
צמיחת השער ומפסידה שרשי השער ואיכל אותם ובמנע
המזון הטוב מהם ונקרא חולי השועל בהקרותו לש
לשועלים וההפרש בינו ובין חולי הנחש כי בו לא יישר ה
השער לבד אבל יפשט ממנו עור רקיק כמו שיקרה לנחש
ולפעמים יקרה בו תבנית כתבנית הנחש והליח המורישה
חולי השועל וחולי הנחש היא אדומיית או שחוריית או ל
לבניית או מדם נפסד ויורה על כל זה במה שיתראה אחר
התגלחו ממראה העור וכל שכן אם יחופף איזה חפוף וגם
יקובל מופת עליו מהנהגה קודמת ומהמקרים שיתחברו
בו ממה שמורה על הליחה הנוברת ממה שידעת וגם
יורה על מהירות התרפאו או אחורו מה שיתראה במהירות
התאדמו בחפיפה למהירות המשך הדם הטוב אליו וא
ואחורו

פרק ו

ברפואה אין ספק בהנהגה ב
בו הנקוי לאותה הליחה הפ
הפועלת תחלה ולהכניס ב
בגוף המזונות שכימוכם ולחותם טוב ממה שידעת והיין
השוה במזג הנוטה לאיזה רושם מהמתיקות מעט עם ר
דקיקות וזכות כי זה יותר זן והמרחץ ויתחיל הענין בנ
בנקוי הגוף תחלה מהליחה הפועלת ברפואות המוציאות
אותה או בהקזה אם תתחייב הליחה זה ואחר נקה הראש
ממנה במה שידעת מהעטושים והשאיפות והערעורים כמ
במה שזכרנו בשער נקוי הראש כפי פרק פרק ואחר תפנה
לעור לנקותו ממה שקבע בו ולהוציאו ממנו ולהתירו ולמ
ולמהר בזה שלא יקנה העור איכות רעה כטפחת ומזיעה ו
ואין ספק בזה כי הרפואות המנקות החמר הרע מן המקום
ראוי שיהיו מחתכים ומתיכים התכה שאינה מנעת לנגוב
בחוזק המום כי יהיו מנקות העור נגוב ויהיה עוד סבה לנ
לנפילת השער ואם יהיה ממהר אולי שיסיר חולי ה
השועל ואם היתה הרפואה חזקה כמו תפשיא והוא השרש
בשער הזה כי אי אפשר בלתי תשבר חומו בשכנים השוים
יחפף בהם ובמימות תתהלך לאט בהם והיותר טוב החדש
כי אותו שיעברו עליו ג׳ שנים יחלש ומחוק החזק שימעיט
שיעורו וירבה למזגו וימהר להגביהו מהמקום שנרשה בו
ומחוק החלוש שיעשה בהפך וראוי שיהיה הדק שבו כי ל
לא כן לא יעבור כחו בעומק העור וראוי שיהיה באותם
הרפואות חזוק ומניעה שלא יקבל הראש ליחה רעה ואין

ראוי שיחבר עם החוזק ההוא כויצה רבה פן ימנע הליחה
מרדת אל המקומות ואחר לעבור בנקביו כשיתנקה הגוף
ראוי שיהיה בהם כח משיכה לדם ועשנו העב מן הגוף א
אחר התיכו הנפסד אשר בעור שיתקבצו בו התכת הנפסד
הקרוב ומשיבת הטוב הרחוק וזה אחר הנקוי ואם
עשית אלו הרפואות ראוי שתשמור רשומם והתחלתם לחו
לחולשת המזג והמעטתו ויעויין במה שיהיה מהם ואם
מצאת העלול סובל והרושם כטוח וישלב תוסיף בחוזק ו
ואם לא יסבול ויגדל הרוש׳ חסר בשעור ובמזיגה והשתדל
שלא יוליך להשחנה ומורכא וכל שכן כנופים הרכים במ
במזגם או השנים אי המין ואם הוליך אל העלות מ
מורסא והשחנה תשיג זה במיני השומן ותרטה עליהם כמו
שומן אנדא ותרנגולת וכמו קירוט רך וכשישקוט תחזור
שנית בשעור אשר יסכלהו ואם יגדל הרושם לא יסור מע
מעשות זה עד שיתיך הנפסד וימשך הטוב ואות רושם
הרפואה בו שיתאדם בחפיפות יותר רפות ובפחות כספר
מאשר היה מתאדם בתחלה קודם עשיית הרפואות ואם לא
ישתנה הענין אז תדע כי יצטרך לרפואה יותר חזקה ואם
לא יתאדם בחפיפות הבגדים חזק זה עד שיפוחד קלוף הע
העור ואחר יחפף מכמו הבצל ואם לא יתאדם על כל פ
פנים צריך שריטה וכריתה במקום וירטה בשום וממה שצ
שצריך בנקוי העור מחמר חולי השועל הרע העלוקה וק
וקרני מציצה ונעיצת מחטים רבים וגם להעלות אבע
אבעבועות ברפואות החדות אשר נזכירם ולהפים מה ש
שיבעבע ולנקותו כדי שיצא השער מהם וממה שיעזר ל
להתיך הליחה ללבוש כובע עור שער תמיד ביום ולילה
כי זה יתיך ויזיע וראוי שיגלח שערו בתער בכל שני הימי
או שלש וכל עוד שיצמח יגלח וראוי קודם עשיית הרטיות
שיגלח השער ויחפף כמו שאמרנו בבגד קשה ושעיר או
בצל וקלפת צנון כדי שיתאדם וישוב מקבל לכח הר
הרפואה ומעורר ופותח הנקבים ולפעמים יספיק ב
במרחץ זולת חפיפה ואם לא יגלח תרקק הרפואה בבשול
מירבולנש עם חוזק מאליבורום ואפיתימי וגרגרי קוניאש
וגירא פינרא וגם גירא מלב קולוקונטידא טובה וכל שכן
לבעל ליחה לבנה ואם יהיה שם מרה שחורה יע
יערב בה מעט מליבורום שחור ואם יהיה שם אדומה יע
יערב בה אשקמוניא וגירא רופין ולוגידיאון טובים מאד
וכל שכן לשחוריים ורבים ירפאו בנקיון לבדו ומיני אלו
הנקוים הוא מה שהסכימו בו החכמים מה שקדם לך
ואם תרצה יותר נקל מזה תשקהו גירא עם מירא מורכבת
בקולוקונטידא ותורביט בחדש ג׳ שתיות או ד׳ ואם לא יוע
יועיל נקוי אחד תשנה אחר מרגוע בנתים ואם
ראית עור הראש אדום ועורקיו אדומים ומלאים תקיז אח
אחר הקזה כללית אם יחייבה הטעם הקזת עורקי הראש ו
ועורקי המצח ועורקי הצדעים ואם לא יראה לך זה לא ת
תפעל דבר מזה כי הדם הוא מוצרך שם ואמנם ה
הערעורי׳ והעטושים וכיוצא בהם כבר ידעתם בשער רפ
רפואת הראש ואמנם הרפואות המיוחדות במקום
הזה האבפורבי אשר לא עברו עליו ג׳ שנים ויתוקן כמו ש

כמו שספרנו מהנהגה בעקרי ואחריו התפסיא כי היא נפל
נפלאת מאד ונמרצת ואחר הנשיטורט והחרדל ואפר קנט
קנטרידש בהלש בזפת לחה או אשפיזגרא שחוקה בשמן
לברין או חלב טשמאל שיבעבע בו ויפים האבעבועות ש
שיזול מה שבהם ואם תשליך הקלפה יעלה השער
תחתיו והסבנגבין יונח על האבר זמן מועט והוא צריך
להולי השועל החזק ואחריו נפרית ושני מיני אורטינש
וזדע נרגיר וקנף בורק ושני מיני קנף הים וקלפת קנים ו
ושרשם שרופים וזכל העבר וגללי הצאן שרופים ומירא
ופלפל ארוך וחרדל ולוזים שרופים ועלי תאנה וכנדה וע
ועריק ומאמירן ואל קטראן וגם בועיל בזה מרדח השור
ואחר זה כמו שקדים מרים שרופים בקלפתם וכמו לבונה
שחוקה ימים רבים בחומץ הטוב וחרובים נבטים
הם כרפואות העלה הזאת והמעולה שבשמנים הנעשים
בזה שמן לברין ושמן ברוע והיותר טוב שברפואות ורד
הדונגיות בלומר הנמסות הוא הקטראן ואחריו הזפת והט
חטוב שבמיני השומן שומן דוב וכל שבן בשיתישן
טיחה טובה החרדל בקיטראן טיחה חזקה אבפורבי הפסי
שמן לברין מא שני משקלים נפרית הי ואליבורום איזה נ ה
כהם שיהיה או לבן או שחור מא משקל יעשה קירוטי עם
דונג בשעור הבכפיק ועם בורק אפריק שני חלקים מלח אר
ארמוניאק חלק ישרפו וישחקו בחומץ חזק וירטה בו הסק
המקום אחר החפיפה טיחה רקיקה ויחזר שנית אחר שלש
שעות אם נתנגב ויתמיד זה שלשה ימים ואם יעשה
אבעבועות תעשה כה שידעת ונם קנטרידש והרדל
יבושלו בשמן עד שישובו כמו הנאליאה ואחר יבעבע
המקום בו לחוזק וישבר בחו בבזינה לחלוש וכמה שה
שהוא יותר קל מזה והוא מופלא ומועיל יוקח הדומץ הח
החזק עם כמהו שמן ורד הטוב ויערבם היטב ואחר יחפף
המקום בבגד שעיר וירטה בו וגם למשוח בנאליאה שהיה
בה מעט תפסיא

פרק ז

בכמה שיעביר השער יוקח
סיד שני חלקים וזרניך שני
חלקים וירטה בהם עם בע
מעט אלואין מרשם בהם ויעבידנו לאלתר ואם תשים
מדסיד יותר ומהזרניך פחות יהיה יותר שוה ואם תוסיף כו
סיד יהיה פעלו יותר משוחר אך יעשה פעלו ונם יוקח
הסיד והזרניך שני חלקים ויבושלו בכים בשול עד שהנ
שהנוצה תמרוט בהם ואם ישנה שנית המעשה הזה בכים
ההם יהיה יותר טוב והעבודה במלח יותר טוב ויוקחו
המים ויבושל בהם שמן מעט עם המים האלו הרבים עד
שיקח כהם וירטה בו ולפעמים יעזבו המים ההם
ויתקרשו מלח ויעשה המלח החזוא כזה וסיד שריפת
מיני השרף עושה מעשה הסיד עם הזרניך ויהיה יותר ד
דק ואם יוקח תכורת הסיד מי הסיד ששנו ושלשו הסיד בו
בהעבדה כשמש או בבשול וישום המים ההם הזרניך שח
שחוק יהיה טוב ונם יעשה העלוקה הירוקה אשר תחת
הכדים ואם תרצה שיהיה מה שיצמח אחריו רקיק שים בם
בסיד אפר נפנים או בורק והרבה מהפנו ואחר תרחץ בק
בקמח שעורים ופולים וזרע אבטיחים ונם יערבב הסיד בב
בכמו מי קמח ומי אורז וישם בו מירא ומצטכי ויעזור ב
בזה קצף הים

פרק ח

בכמה שימנע שריפת הסי
הסיד ראוי שימעט בהפ
בהפוכו או שיטרח לרח
לרחצו ושכבר קדם עליו שמן ורד וכשירוחץ במים
חמים ישב אחר זה במים קרים כי זה רפואה טובה ואחר י
יטיח עליו עדשים קלופים שחוקים במי ורדים וצנדיל וב
ובש אם כבר שרף ואם שרף שריפה חזקה על כל
פנים צריך מרחם מן מרושא והוא איגינש לבן או טיחת ל
ליטרגיר ולובן ביצה ושמן ורד וכבפורא

פרק ט

בכמה שיבטל ריח הסיד ש
שירטה אחריו בטין מו
מולש בבשמים או טין ב
בחומץ ומי ורדים ועלי אפרסקים יש סגולה בזה נפלאת ול
ולעלי נפנים ולעלי בהשברם שחוקים ולאלחנא ולשברי ח
העצפור אחר שיוציאו מיצו וורדי וסיפדיש וקד ואשקינג
וכיוצא בהם נפרדים או מחוברים

פרק י

בכמה שיבנע צמיחת השער
ימנעהו הברדימים הא ברי
שיתלשם תחלה ואחר ירטה
בגושקיאמי ואופי וחומץ וסוכראן יחד או נפרדים ואם
יהיו מבושלים בחומץ יהיה יותר טוב וגם הצפרדע הא
האגמיי נגוב הוא מהמוגעים הצמיחה אם ישחק ויערב ב
בריר שילי או מיץ גושקיאמי וחומץ ושנה וישלש זה
ונאמר כי אם ירטה בשמן שנמוחה בו הלשאה בבשול י
יבנע צמיחתו וכן שמן שבושל בו קפוד ואולי סופר בו
הפך זה וכמה שזכרו בזה שיוקח אקליפיא וסרושא בש
בשוה ואלום חצי חלק ישחק כמי גושקיאמי לח והנה אם
אמרו קחתם כי דם צפרדע האגמיי ודם טרטונא נהריית ש
שימנע זה וכן דם העטלף זמוחו וכבדו והנה הרכיבו
רפואה מאלו ואמרו יוקח צפרדע מאגם קנים וינוגב ויקח
מהיבש שבו ומדם טרטונא נהריית יבש ובורק אדום ליש
ליטרגיר וצדף הפירלש שרוף הלקים שוים יולש בכים וי
ויעשה במקום תלישת השער על גבי הערוה והשחי וזרע
אורטינא באי זה שמן הוא בכה שמסיד השער

פרק יא

בכמתלתים השער הם ה
הכבויצים אותו כמו קמח
פיניגריג ושמנו ועץ אל
באן ומירא ועפצים וסיד וליטרגיר יעורבו או יסתפק בק
בקחתם וישוח בהם הראש וגם יושם בו זרע נושקיאמי וש
ושמנו וגם יעשה הנושקיאמי כשהוא לבדו והסיד הוא כה
שיהבך ושורף מעט ונכנס בכל אלו ובש אם יחבר בה ש
שני שלישיה מן אל סדר מולשים בכים קרים ובן קצף הם
המלח הכר יכויץ השער בחוזק מתלתל חזק יוקח עם
עפצים ואל קרטיזיני ושפוי המחטים ועלי ספריש ואגוזי
וזרע חבושים וליטרגיר ודרנגן וטין כוזי ואכליסי מא חל
חלק סיד בלתי מכובה חצי חלק יולש במי סלקא ויעשח

פרק יב

ויעשה כי זה מתלתל ומשחיר
במה שיפשיט השער רפ
רפואתו רפואת סדיקת
השער הנזכר ובכלל עשיית
חשמנים המרפים והרירים המרטיבים

פרק יג

כסדיקת השער סבת זה
היובש והמזג היבש ויפג
ויכנעהו חשבנים הרבים
השוים והרירים הדבקים כחר אל שיאה ודיר שילי ודיר ע
עלי חלפי וכל מה שיש בו הרשבה

פרק יד

במה שירקק השער חבו
חכורק אם יושם
ברפואת השער ירקקהו

פרק טו

בדבור שער הבחור וה
והשיבה כבר אמרנו בז
בזולת המקום הזה סבת
שער הבחרות והשיבה ואשר נזכיר עתה הוא שהדם כל
עוד יתכיד דשן ועב וחם ודבק הנח השער יהיה שחור וכ
וכשיטה אל המימות יהיה אל השיבה

פרק יו

במה שיאחר השיבה הדב
דברים המאחרים השיבה
מהם הנהגת הסבות הרא
הראשונות נקוי הליחה הלבנית בכל עת וביחוד בקיא א
אחר הפאכל ובחוקן גם כן ויורגע יוסיף שנית ויעשה ה
המרקחות והרפיאו המעמידות שער הבחרות אשר נזכיר
עם עשיית המזונות טובי הליחה והכיבוס בשוי במין מה
שנולד ממנו דם משוכח ועב כמו קלי ומטונני ומקובני
במחבתו והצלוי זולת המרק והפתי השרוי וישתר שיהי
בשעור העכול כי זה השרש כי אם יפסד העכול יפסד
הדם וראוי שאם היה המזג לח הרבה שירגיל הזרעים ה
החטים במו חרדל ופלפל והתבלין והבכלים הם מיני חר
חרופת ומורים וכל שכן בויקות נפש וסלקא וחזרדל ושים
ושיסתפק עם יין מעט חי וירחיק הפירות והירקות
המלחלוחית והחלבים והדגים והדייסא והקטחי המבושלי
ושתיית המים הרבה ותלישת השער והשכרות המופלג והי
והתשמיש הרב ופקרב אל הקבפודא ומי הוו דים ושכן וס
יסמין ולשער וירחיק עשיית רוב המים הערבים כרח
ברחיצה ואם יעשה יתנגב מהרה וגם כי רחיצת השער ש
שומר כחו ואם ירחץ יעשה כמו לב קולוקונטידא ושוניז
ובורק ומרדת הפר רחיצת הראש ואמנם המרקחים וה
והשרשים המבטלים חומר הלבנה ומאחרים השיבה כמו מ
מיראבולג קיבולש כל יום אחד בספר יבא עליו בלעיס
ארובה בלועה כי זה ישמר שער הבחרות עד אחרית הצ
הצבא וכן מיני האטריפל הלקוחים מן מירבולנש הגדול י
והקטן וטרקחת סיג הברזל ויותר טוב מכנו שיהא בו זהב
ומזה יוקח מירבולנש שחור ואמליסש מא חלק דבש אנא
קרדי המוצא ממנו חצי שמינית חלק ויעורב בשומן החרב
ויועג בדבש וזה חזק מאד וראוי שיעשה מעט מעט כשעו
שלא יעשה רושם רע ומרקחת האנא קרדי חזק מאד
וגם באטריפיטום ותריאק חזקים ובשר האפעה שומרת ש
שער הבחרות והכח אם יורגל אכילתו תאר
מרקחת טוב שוה יוקח מירבולנש שחורים ובדנג ופלפ
ארוך ואמליסש וגם יהיה תמורת הפלפל ארוך סיג כרזל
וסוכרי יעשה מזה אטריפל ומחשוב המנוסה שיוקח זנגביל
ומיראבולנש קיבולש ופלפל ארוך חלקים שוים ויעשה וע
ועוד אחר לנו יוקח מירבולנש קיבולש עשרים דר סיג כר
ברזל ד דרכמן זנגביל ופלפל ארוך וגירופלי מא ג דרכמן
יולש בדבש ויעשה וראוי שיוקחו אלו הדברים המעמידים
הבחרות שנה תמימה ואם ישתה החפץ בחרות כמשל
אלו המרקחות ויתתין עליהם מלאכול עד תצי היום ואחר
ואחר יאכל מזונו

פרק יז

בטיחות המונעות השיבה
כל השמנים החמים המח
המחזקים וכל הדברים ה
הנחלים אשר ענינם זה בטבעם שומרים מזג השער על ח
חום טבעי לא יעלה חלודה עמהם מה שיעבור אליהם מה
מהמזון וזה כמו הקישרן אם ירשה בו ויונח עליו ארבע ש
שעות ואחר יכנם למרחץ והרפואה חזקת היא גם כן רפוא
לבעל המזג והחם וכן זפת לח נזול רקיק וכן שמן קושט
כי הוא חזק מאד ושמן באן ושמן שוניז הזקים על כל דבר
ושמן לקוח בלב קולוקונטידא ושמן חרדל והטוב החזק ש
שילקח משמן חרדל ושמן שוניז שיבושל בו השוניז ואחר
יבושל בו קולוקונטידא אחריו או עמו והשמן חדרוך מ
מהזתים המדבריים אם יתמיד למרות בו כל היום ימנע ה
השיבה שמן טוב יוקח שמן אנפקנון שלשה חינין
אשפיק אוקיא וחצי צפורן הבושם חצי אוקיא פרח אשק
אשקינגט חצי אוקיא יבושלו הסמני עם שמן עד שישאר
שלישיתו ואם במים עד שיקחו המים בחם לקיחה חזקה
מאד ואחר יבושל השמן עם אותם המים עד שיכלו המים
והנכון טיחסר שעור השמן ויסתפק בהין וחצי ואחר יוקח
אוקיא אקאסיא ויותך ביין וישחק היטב ויעורב בו הקא
הקאקיא ויעשה שמן טוב יוקח זרע מוך ושמן הדפ
ושמן אמליסש חלקים שוים ויוקח מכלם ליטרא ויוקח
סיפריש וקשיאה לינניאה ושוניז אשפיק נרדי גירופלי לב
קולוקונטידא וקושט ולינגא אלואין אשקינגט
קלומו ארומטיק מא חלקים שוים ויוקח מכלם מאה דר
דרכמן ויבושל במין קולוקונטידא אם ימצא ואם לא במ
במין קלפת אגוז שעור ארבעה ליטרין, ובשיגיעו המים לח
לחצים תשים עליהם השמן ולא יסור מהתבשל עד שישא
שישאר השמן ויבלו המים ויסונן ויעשה טיחה טובה
עם שהיא מסירה השיבה החדשה יוקח אקאסיא ועפצים
ופינגרינ וזרע גושקיאמי וכזברה יבשה ואשפיק נרדי
ולאדין ומין קלפת אגוז מבושל ומין שקאיק נעמן כגוגב
וחלודת הברזל ונחשת שרוף ואברבראנג זשבת שחור
לקח עוגות רקיקות וינוגבו ויעשו בחדש שלשה פעמים ר
רטיה במי אמלג או מי הדס טיחה טובה מירבולנש ש
שחורים אמליסש עפצים מא לאדן עשרים עלי הדס וג
וגרגרין ל במספר יושם בשלש ליטרא שמן זית ויעזב בו
שלשה ימים ואחר יבושל עד שיתעבה

ויוטח בו וממה שנסי הקדמונים ונוסה בזמננו זה שתיית
ויטריאולא אדומה בלחיית משקל זוז כי זה מעביר השי
השיבה ומצמיח תמורתו שער שחור אך שזה יסכול הנוף
המורטב וראוי שיעשה אחריו מה שישקה הריאה וירטיבה

פרק יח

בזכרון הצביעות הנה
כבר יוקח בספר שכנים
יחשב בהם שהם צ
צביעות והנסיון מוכיח עליהן שבחות הסמני המיוחדים
אם יגבר עליהם השמניות יספיק בינם ובין השערות ולא
יבקבו בו ולא יעשו דבר אלא אם יהיה שם בח חזק או
סגולה מיוחדת ולא יגיעו הכח החזק אלא מדברים חזקי ה
הצביעה כמו חלודת הברזל והעפרת וכמו מי קלפת האגוז
ואולי אלו וכיוצא בהם אם יובפל וישונה כחותיהם בשמ
בשמנים ויתוצע ביניהם כחות הדברים המעבירים
והנוקבים כחומץ והיין אם אפשר שיהיה דבר והנה נראה
ונשמע אם יעידו באמת מי שאמר שעורק אחד מעורקי ש
שרשי האגוז אם יחותך בתחלת האביב ויושם ממנו
בצלוחית זכוכית יש בה שמן ונקבר יחד בארץ ויתנגב מ
מה שיש בצלוחית נגוב במציצה ואחר ישתלח בפלטה וש
וישוב הרבה ממנו בצלוחית ויהיה במראה הצביעה ורוב
מה שיעשה רושם בענין מזה ויועיל כשיהיה זה בחשנות
בשיהיה פעמים רבות ואחר זה הנה יש מינים חרבה מה
בהצביעות אשר יצבעו בהם השער שלשה השחורה וה
וצהיבה ולבון ואנחנו נזכיר מהם מהמשחירים

פרק יט

אמנם המשחירים
אמנם אל חנא ואינדי ה
הם השרשים אשר הסכ
הסכימו בהם האנשים ויתחלף התעתדות האנשים השע
השערות והאנשים מתחילים בחנא ואחר מוסיפים בכחו
אל שמה הוא אינדי אחר רחיצת אל חנא וימתינו מהם כל
אחד מתון שיש לו שעור וכל מה שימתינו יותר הוא יותר
טוב ויש אנשים שמחברים ביניהם ויש אנשים שיס
שיסתפקו באל חנא שיתרצו להצהיבו ויש מהם שיסתפקו
באינדי שירצו להחזירם במראה טווס ולהצהיבם ושמה
הינדיית הטובה יותר מהירה לצבוע אך היא יותר חזקת
הטווסית וצהיבו והוושמה כרמאזנית פחות צובעת ויותר
באיחור אך אל צביעת אל השחרות שער אין רוב מראה ט
טווס בו ומי שירצה שיחזיר צבע הוושמה אל מראה הש
השער ויבטל הצהיבות יעשה אל חנא פעם אחרת ואם יע
יעשה לפניו הנה יבטל הטווס ומחזירו אל מראה שעריי
והנכון שלא יאריך לעכבו אבל ימהר לרחצו רל אל חנא א
אחר הטיחה הראשונה ויש אנשים שיחברו שניהם במי ס
סומק ובמי רמון או במי חלב נקפא או שיורכב
עמהם אל מצל ומי קלפת אגוז וכל זה עוזר ויש מהם מי
שיחבר שניהם במים שנמרס בהם סיד וליטרגיר בבשול
או בשמש עד שישחר הצמר וזה גם כן טוב ואם יושם בט
בטיחה משקל זוז גירופלי טוב מאד וימנע רעתו מן המוח
ואמנם הצביעו האחרות הנעשות הרבה אך פחות מור
מורגלות מהראשונות והוא שיוקחו עפצים וימשחו בשמן

בשמן וישרפו והיותר טוב בקדרה טוחה בטין בתכלית ה
השריפה שעור מה שישחיר וישחק ולא ימריץ בו ויוקח ממ
ממנו משקל עשרים ומנחשת שרוף עשרה זוזים ואלום
שני זוזים ומלח אנדראני זוז ילקח ממנו צביעה כי זה מש
משחיר השער שחרות מבואר וגם יעשה על הנוסח הזה
יוקח ליטרא עפצים וימשך בשמן זית ויכה עליהם עד ש
שיבקעו ויקח מנחשת שרוף ואלום ודראנגאן מא חמשה
עשר ומלח ז משקלים ודוק הכל היטב ויולש במים חמים
ויוטח בו ויעזוב ג שעות ולפעמים יערב בהם חנא ואנדי
ומה שהוא מפורסם אחר זה הלקוח מן הסיד וליטרגיר וט
וטין הנאכל או החורי או טין קמוליא או איזה טין שתרצ
ממיני טין הראש חלקים שוים יולש בלישת צביעות
ויעשה ויושם עליו עלי סלקא ועקר הענין חוזק שהיקת ה
הליטרגיר ואם יהיו ממימיו מי אל חנא וושמה הלקוחים
כבשול בפול או בשול השמש והוא יותר טוב ולכן הוא מ
מן הראוי שיעזוב קרוב משש שעות וישמר עליו לחותו
וגם יוקח אלחנא וליטרגיר שחוק בכחול וושמה וסיד וע
ועפצים קלוים ונחשת שרוף ואלום ובושם ודרגנאן וספ
וספרגל וגירופלי חלקים שוים צבע כזה ויש פה צביעות
משחירות שנזכרו בספרים או ריר מהם מה שהוא יותר רו
קרוב שיקבלהו הלב או שתפול בו האמונה תאר
צביעה טובה יוקח אלחנא חלק ואינדי שני חלקים נ
נחשת שרוף אלום ומלח אנדריאני ועפצים קלוים וסיג ב
ברזל חלקים שוים ישחק בחומץ ויעזוב עד שיתאדם ויע
ויעשה וממה שנזכר בזה שיוקח סיג ברזל אחר שישחק
בחומץ יין ויגבר עליו ד אצבעות וישחק היטב בחוזק ויב
ויבושל עד החצי ואחר יעזוב בו עד שישוב כזנגבאר כלו
ויוקח כמו הסיג מיראבולנש שחורים ויוצק עליו זה החומ
החומץ אחר שחיקתו ויבושל עד שישוב כמו גליאה ואם
תרצה תעשה בטין וזה אם יצבע כמו הזהב הנה הוא לכח
חלודת הברזל וגם כי סיג הכסף המבושל בחומץ בשול
חזק נכלל בכלל המשחירים החזקים והיותר אהוב שיהיה
תמורת החומץ חמוץ נרנאנג ציטורנש בלעז או אתרוג
ויהיה תמורת הבשול עזיבת הברזל בהם זמן אמרו גם כן
שאם יונח באשישה שורה משאקיק אל נעמן ושורה מא
מאלום ושמן ויוטמן באשפה יותך ויהיה צביעה אמרו
אם יוטמן עמה השעורה הלחה קודם שיעשה שכלים עם
מחציתו פרש הגמל בתוך זכוכית ישוב כלו מים שחורים
וטיחה ואמרו וכן אם תנקר הדלעת הלחה והיא באביה ות
ותוציא מה שיש בה ותשים בתוכה מלח ומעט מסיג ברזל
ותחזיר חתיבות הנקב מהקליפה למקומו ותסתירם בטיט
הנה כל מה שיש בה יותך למים שחורי בציבעה ודיו אמרו
אם ישחק עלי קפריש ויבושל בחלב וכל שכן חלב האשה
עד שיגיע לשליש ויעזב הלילה יהיה צביעה טובה והנכון
אצלי שיהיה מכלל השומרים והנה העיד גלינוס ב
בצביעה הזאת אמר יוקח מן

חפרח אשר הוא באשכל בעץ אגוז וישחק בשמן עם פעט
כספר רטוב ואמרו קצתם אם יעורב עם זבל העז ייטב א
אמרו וכן קלפת טרש ערבה אם תשחק בשמן ואם יהיה
תמורת השמן מים אולי יהיה יותר טוב וכן מאסר שאמר
בולוס שוורדי שקאקיק אם יושחקו בשמן עד שיהיו כמו
גאליאה יהיה צביעה טובה ואם יקח לזה הענין אין צד כב
מבלי דבר משקיע כאלום וכן אמרם לבלל ולהניע הש
השמן עם קלפת אגוז ולבשלם במימיו ושיותך מעט אלום
בו וזה ממה שיחלישהו וכן מה שנאמר בבשול השמן ע
עם שמן שקאיק עד שיבלו וכמו מה שאמרנו שיוקח שכן
ויושם עליו ג׳ אמליס ש ויבושל שעה אחת לאש ויסנן ו
ויוקח לכל ליטרא רובע ליטר מרקועי עפרת דקיק ואחר
יורתח לאש שלא ימס העפרת ושלא יתלקח השמן ויניפהו
תמיד ואחכ יעזבהו ג׳ ימים ואחר יקחהו אומר אני יש
בזה תוחלת מה וכש אם יהיה בו אלום אמרו וכן יושם
שמן באן בתוך קלפת אבלגא אינדיאה ואחר יפקק פיה ויס
ויסתם בטין ויכוסו בתנור הנחה באזהרה יצא השמן צויב ע
והנכון שימנה זה בכלל מה שמונע השיבה אמרו ואם
יוקח חרציני הצמוקים וישחקו היטב כבהול ויכוסה בש
בשמן חם ויושמן חדש בפרש יהיה צביעה טובה אל ביצי
ביצים לטוח השער הנקרא אל בצל ומה שהוא במחובר ע
עליו ביצי אל קלק הם קוקולש צביעה חזקה וכן ביצי
אלבסי הנה אירע בזמננו ביומי המלך הנקרא שמשניר ה
המלכה שיהיה פושט בעל חיים הנקרא פחדי מקליפתו
ששיח כזקני הפחד ונהיה צביעה כמו גליאה ושבחוהו
אמרו יוקח חמשים זוזים אמליסיש וליטרא וחצי פחדס
לח שחוק וארבעה ליטרין מים שיבושל עד שיחסר החצי
ואחר יורד מעל האש יוקח חמשים זוז וחמשים זוזים הנא
וחמשים אינדי ועשרים עפצים קלופים ועשרה ויטריאולא
וחמשים גומא ויושם בו ויעזבה בבשול ויבושל בסדאן ומ
ומסך ויושך בו מה שירצה לצבוע שעור שיכסה עליו אמר
אמרו יקח שמן גרגרי מיך משקל שלשים זוזים ויושם בו מ
משפוי ברזל ושפוי עפרת וגחשת שרוף מכל אחד ד זחי
וישחק הכל יחד ויעזוב עד שישחר ואחר יורתח עד שיקח
עצם מעמד ויבושם בכסך ודע כי השחורה שרופה וקל
וקלפת פולין וקלפת רמון מכל מה שיכנס בצביעות במק
במקום אל חנא וכן קלפת אגוזים וכבר זכרנו רפואת הצב
חצביעה בכמים הנפרדים ואכהותיהם והם שיטרג ומ
ומירא וליציאום ומלח ואליבורום ובולטץ ואמליסיש וק
וקפילויניריש ושקאקיק ואל חנה ואינדי וגחשת שרוף וס
וסיג ברזל ומי קלפת פולין לחים וקלפת אגוז ופימי ואק
ואקסיא ופיניגריג וזרע סלקא והדס וגרגריו ולאדנום
וליטרגיר וסיד וסיגים כלם ושפויים כלם

פרק כ

במצהיבים ומה שהוא כ
כמשפטם אמרו שמה ש
שיזול מן הקנים הנבט הלח
שיקח מהם קלפתם יוקד האש עליו מן הצד האחד יצבע
בזהב וכן חלודת הברזל במי ויטריאול ימתין עליו כמו
שיכתתין לאלחנה או יוקח אל חנא ושמרי יין וגומא פין בש
בשוה ומעט מאשקינגט ויצבע בו או יוקח אל חנא ויוצ
ויוצבע בה אחר שיולש בבשול כנדס אמרו אם יצבע
באלום ואל ספראך וזעפראן או במירא וש רג יעזבם יום
ולילה במי ישנה זה ימים ואחר תשניה לרשותו בתורמוס
מולש בחומץ יין וגם יוקח תורמוס שחוק ז זוזים מירא ג׳
זוזים מלח העבדני הוא אל סידג שליש זה שמרי יין יבשים
שרופים ג זוזים מי אפר עץ גפן בטיעור מספיק

פרק כא

מאדם חזק יוקח סום
סימק שני אוקיות וע
ועפץ ג ומי אדריון כ
כרכמי שני אוקיות וקפילויניריש שני אגודות ואישנץ א
אגודה תורמוס קלוי יבש מלא חפנים יודק וישרה כ׳ לטר
ליטרין מים ימים ואחר ירטה בו הראש והוא פושר אמרו
אם יוקח שמרי יין שרופים וכלתי שרופים ויעריב בשמן כ
באן בו שמן אשקינגט אמרו ובשול סיפריש ובנרס באחד
מן המצהיבים

פרק כב

במלבנים מהם זבל
הסנונית ומהם
אלבסרין ומהם מאס
ומהם פרח אל נוצר הלבן ומהם קלפת הצנון ומרדת הפר
והגפרית ופרח אשקינגש קנטרידש פרח זתים גפרדים או
מחוברים וכש בחומץ וכש אחר עשון בגפרית יוקח זר
זרע רסאן וקלפת צנון יבשה ואלום יחובר הכל בשחיקה
עם חצי חלק גומא ארביק וגם יוקח עלי נסרין וקלפת פא
פאפויר ומדרגולא ואם יהיה תמורתו גושקיאמי יהיה חזק
ויעורב הכל ויעשה צביעה ואם יעזב בו קמפורא ומי ור
וידים יהיה יותר טוב

פרק כג

בהשגת ענינים נמש
נמשכים אחר הנחת ה
הצביעות והשיחות
רוב מיני הצביעות מקרים המוח ומפסידים אותו ומבינים
אותו לרכמאם ולשחוק וכיוצא בזה וירפא זה ממה שידע
בצביעה או שיעשה אחריו מהכשם החם בסומק ונ
וגירופלי וכיוצא בזה וגם יקרה מהצביעה שימתח השער
כאלו הוא מיתר וישים תלתלותו ויגוגה הנחתו ויתוקן זה
שיושם עם הצביעו׳ מה שמרקרק ומתולתל וכל שכן כלחם
שחורים אשר פועל זה וגם יקרה מהצביעות שיתלבד הש
השער ויקל הזקן וישתבר השער ויתוקן זה שיפשח
אחריהם ושמן ויאולט ושמן כירי וגם יקרה מהצביעות
שישחר הכשר והאנשים ירחצוהו בקמח פולין וזרעונים
וביוצא בהם ואין יותר רוחץ משמן הם וגם יקרה אחר הצ
הצביעה ביצי כנים היותר טוב שיעשה בו שיוקח מהצ
מהצביעה כאגוז וינוגב וכל שכן מהצביעה שיש בה עפ
עפיץ וכל עוד שיתראו ביצי הכנים או שיחשב שיתראו
תקח עץ כמו אל פואג ותחכך על קצהו מחתכת הצביעה
ההיא הקרותה וימשך אחרי הביצי כנים ורבים יקחו שמן
מכושם בשמן באן בלאדן או דונג וימשחו בו ביצי כנים
וכשירוחץ יכשל

פרק כד

בחזאז הוא סוכין ום
וסנפירין ההוים ברא
בראש הנה הדבור ב
באחזאז דומה לדבור בשער הפנים מה ונדבר בו

438

האחזאז הוא הסובין ההווה בראש הוא מין קלוף קל יקרה
לראש להפסד יקרה מזגו מיוחד הרושם בשטח העליון מן
העור והיותר רע מה שיגיע אל ההשחנה ואל הפסד צמיח
השער ויהיה עם ליחה חדה בורקיות או דם שחוריי
ולפעמים יהיה לרוע מזג בראש יפסיד מה שיגיע אליו
ולפעמים יפעלהו יובש לבדו ולא יהיה שאר המזג בנוף
כי אם טוב ולפעמים יהיה בשתוף

פרק כה

הרפואה כחזאז הקל
יספיקהו הרפואה ק
הקלה ויבטלהו רט
רטיית הראש בשמן ורד וויאולט וברירים ויש מהם שהוא
יותר חזק מזה ויצטרך אל מה שיש לו מירוק והתכה חזקה
ואחר ימשוך אל מה שירטיב וישוה ויש ממנו רע מאד מ
מוביל אל ההשנה והנכון ברפואתו שינקה הגוף בהקזה ו
ושלשול אם יהיה לצד צורך כשתהיה הסכה במה שיעלה
אל הראש מלוי מן הגוף ואחר ירפא וכל עוד שתרפא ב
במה שימרק המשך אחריו בשמנים רפואת החזאז
בלי עקיצ׳ רבה יספיק רפוא׳ לחזאז החדש החלוש הרחיצה
במי סלקא ובמי פינגריג ובגרגרי אבטיח ובקמח זרעונים
ותורמוס וזרע אלטיאה מבושלים בשמן זית ובריר זרע ח
חבושים ואלטיאה ודרגנאן או בטין חזז וקממליא וכש׳ ב
בסחיטת סלקא אחר שיעזוב על הראש שעה ובסחיטת ע
עלי חלפי הלח כי זה בתכלית ובתמר הינדי ובכרפס וסח
וסחיטתו ובשל אז אדרכת ועלי כנבוס ועלי שומשמין
ושוניז אלו אולי יבטלו החזק עם דקותם וכן סחיטתם
ושקדים קלופים בחומץ וקמח פינגריג בחומץ או יקח קמח
זרעונים או עלי שומשמין שחוקים ויעורב במי הסלקא וד
ודבר מחומץ יין או יקח זרעונים כתושי ואלטיאה ויעורב
בחומץ וירטה או ירוחץ הראש בעוקצו התותים שחוקים
כאבק עשוים כאלטיא המבושלת שתשוב עבה בשמן זית
או לבונה מוחבת ביין מעורב בשמן זית זה שבועים
ומהדק הקל רחיצת הראש במי עלי חלפי לח כי זה נמרצ
וטוב ומנוסה וראוי שירוחץ באיזה מהם שיהיה ואחר ימ
ימשח בלילה בשמן ורד ויאולש רפואת החזאז
שהם חזקות ברחיצות או גפרית או מררת השור או בשר
קולוקונטידא או שמרי יין או חרדל או אשפיזקרא או
זכוכית שרופה או אליבורום או חפסיא או כיוצא בזה
ויקח בזה קמומילא ויולש במררת הבקר ויעשה ויעזוב ש
שתי שעות או נרגרי באן וקמח פולים בשוה יבושל במים
וירחץ בו הראש או יוקח שמרי יין ליטרא צבון אוקיא בו
בורק ד׳ דרכמון יחובר הכל ויחובש בו הראש ואחר
יורחץ במי סלקא וקמח פולים ואחר יעשה שמן הדם וגם
ירטה הראש בגללי בקר ויועיל מאד ויונח לילה וירטה ל
לילה ויורחץ בשתן הגמל וכל שכן הערביי והוא חזק התו
התועלת וזכוכית שחוקה וחזקה בענין החזאז הרע וממה
שיועיל בו קלקדים אשטפיזגריאה או יקח קצף בורק
וקלקטר בשוה וירטה בו הראש אחר התגלח ולפעמים
יחובר בשמן או ישחק אשטפיזאגריאה בשמן או יקח נפר
נפרית קלקטאר ובורק בשוה ויחובר כלאדן נמס בשמן מ
מסטכי ויעזוב על הראש ולפעמים ישים בו אליבורום

רפואה ספרו אותה קצת המחדשים ונוסתה ונמצאת
טובה יוקח אישוף לח חצי חלק שומן אנדא חלק לאדן ב
חלקים ירוחץ הראש במים חמים וצאבון ואחר יחפף ב
בבנד שעיר קשה עד שיתאד׳ וירטה יום ולילה ואחר ירחץ

המאמר השני

בעניני העור מצד המראה

פרק א

המראה משתנה אל שחר
שחרות בסבת שמש או
קור או רוח או העתק או
מעוט רחיצה או אכילת המלוחים או השתנות הדם אל ה
השחורה וישתנה אל הכרכומות מסבות מכרכמות מן
החלאים והדאגות והעדר המזון ורוב המשגל והכאבים ו
וחום האויר החזק ושתיית המימות העומדים הנחים ומן
המאכלי׳ אמיאוש ורב הדחותו וגם העיון אליו כפי האמור
והחומץ והתמדתו מכרכם הפנים והכמון בשתיה וטיחה
בחומץ ואורך העמידה בכית שיש בה כמון רב והרבות
חומץ ואכילת הטין עד שיפול סתימה בפיות העורקים ו
ולא ירוץ אל העור דם טוב מספיק אבל דבר מאיד
האדומה

פרק ב

בדברים המיפים המראה
בצחצוח ואדמימות ומ
ומרוק דק דע כי כל מה
שיגיע הדם והרוח אל העור הנה הוא מבסהו וזוהר ואודם
וצחות ויעזרהו מה שימרק מרוק קל שישים העור יותר צ
וילטש ממנו מה שידעך על פניו ליטוש דק וכש׳ אם יהיה
בו צבע ויצטרך עם זה כלו להסתתר מחום וקור ורוחות
והדברים המניעים הדם אל העור יפעלו זה על פנים של
שלשה האחד מהם הולדת הדם וכש׳ הרקיק כי הדם הט
הטוב אם יולד וירבה ויתפשט מגיע בבל מקום ולהם בנק
בנקוי הדם כהתפשטותו בהגיעו אותו לחוץ ומהם פתיחת
המעברים במשכם אליהם מעט מבפני׳ לחוץ והדברים ה
המיפים המראה בדרך הראשון הם כמו לקיחת הזרעונים
וביצה מגולגלת ומי הבשר והיין הריחני ולקיחת התאנים
כי הם מולידים דם רקיק מתדבק אל העור ונדחה ובסבת
זה יולידו כנים ומי שיתנגה מראהו מן הנמלטים מחולי ו
וירצה לי חזיר למראה האדום יקבל תועלת בתאנים היב
היבשים ובמי התמרים כי הם מוסיפים בדם דקות וחום טב
טבעי וממה שהוא מנוסה לזה שישתה ימים רצופים ברק
בריקות נפש יין וחלב והדברים אשר יעשו זה בנקוי הד
הדם הוא כמו האטריפל הקטן ומירבולנש קיבולש יותר
חזק מן האטריפל והדברים אשר יעשו זה בהתפשטות הד
הדם ולשטחו הנה הוא כמו אשא פיטידא ופלפל וסיפריש
וגירופלי ואם יפלו במאכל וכמו זעפראן כי הוא צובע ת
הדם גב׳ וכש׳ ביין מבושל הנקרא שפא והשתיה עד זוז
וכמו אישוף שיוקח אישוף שני זוזים

העפראן חצי זוז וישתה בסוברי ואקורי וגם מיפה הם
המראה אל לעבה כרבריא מזוז אחד עד שנים אם ישתה
בקמח קלי יגבר בה תגבורת חזק שלא יוריש ממנה הבער
מגונה ומן הירקות כמו צנון וברתי ובצל וכרוב ביחוד
והתמדת אכילתו והשום גם כן ומן הפעלות והתנועות ה
הכעס והחרון והויבוח והתנודה שיה והת
והתאבקות וגם השמחה והגילה והשקפת מה שייטיב לב מ
מהפעלות והמעשים כמו שמועה טובה ומושב נקי ונאה
והעיון אל מיני הבטות בזמה וזולת זה והדברים אשר
יפעלו זה מחוץ כמשיבה ומרוק גם כן הטיחות והרחיצות
הלקוחות מקמח פולים שרופים וקמח שעורים וקמח כר
כרסנה וקמח חטה ואמילו וקמח זרעונים ביחוד
וקמח עדשים וקמח אורז ודבק דגים
הנקרא גלוט ואירסא ולאדגום ותאנים ולבונה ומשטיק ש
ושמנו וקלפת בצים ובשר צדף ודלי וליטרגיר וסרוזא וג
ונסורת שן והעצם הנגרר ומי חלב ופח הבושם חזק גם כן
ושקד מתוק ומירא וזרע קשות ואבטיח וארמולש ודלעת
וקמח זרע צנון וזרע גרגיר ופעמים רבות יזכך הפנים ו
וינקה הרטיה באמידום ודרגנן בחלב כל היום וסחיטת
קשואים מדבריים ועץ העצפור והלבים אשר יחלבו ובש
ובשול טלפי העגלים שנמוחו בו ובשול בשר חצדף וחל
וחלבון ביצה ובשול פיגיגרינ וגם בשול נזר המלך
ריחוץ טוב פולים קלופים כרסנה תורמוס זרע פוגלא זרע
אבטיח קלוף זרעונים אמידום יקח מזה ריחוץ
תמרוק טוב יוקח קמח פולים ושעורים מא חלק קמח זר
זרעונים חלק עדשים קלופים דרגנן אמידום מא חלק ז
זרע אבטיח חלקים זעפראן שעור מה שיצבע וירטה
בלילה וירחץ ביום בבשול קלפת אבטיח ובשול ויאולש
וכיוצא בהם אחר יוקח שקד מתוק דרגנן וגומא ק
קמח פולים אירסא ודבק דגים חלקים שוים יומח הדבק ב
במים כדי שיספיק לכל ואחר ישים בו האבקים ויעשה רט
רטיה אחר קמח פולים ושעור וזרעונים וסלת וח
וחלבון ביצה וממה שממרק מרוק חזק בולבוש ובצל ובור
ואמיאוש עם דבש וארמוניאק ושמן קמומילא ואצטורק
ליקידא חזק הנקוי וכרוב גם כן וזרניך וזכל הצב ושרש ג
גרגס תמרוק חזק יוקח פרח עצפר ויבושל עד שיתעבה
ויוקח ממנו אוקיא ויולש בו לישת הרטיה ואלו הרפואות
זבל צפרים קמח תורמוס וקמח זרעונים וזרע אבטיח ק
קלוף ישחק ויולש בו וירטה תמרוק טוב דרגנאן
וזכוכית כנענית שחוק באבק זעפראן ותורמוס וזרע מו
מוך מא משקל ירטה בשמן שקדים ואם ירטה הפנים כל
הלילה בחרדל לבן וזרניך אדום או כרכומי בחלב ודבש
בבקר יאדם הפנים אודם חזק ואלו הסמנים חזקי הם
המירוק מועילים אל הדעיכה ההוה ההיא מתחלת הצדע
הצדעות ונקרא השכרות והצמחים הקטנים ושמן החלב
אם יעשה עליהם יסירם וממה שמיוחד לזה גם כן ומנקה
בחוזק גומא לבונה בורק גפרית כרכומי בשוה יעשה עוג
עוגות בחומץ ויגוגב ויעשה בעת הצורך בחומץ חזק ודב
ודבש וקצף בורק טוב בזה וגם יוקח ליטרא צינון וכמוהו

ארמוניאק ויותכו בהמס כג ליטרין מים ואחר יושם עליו
לבונה ומצטכי וניטרי חלקים שוים ט אוקיות ויחומם הכ
הכל בזכוכית חמום חזק ויעשה בלילה וגם קמח מאש ו
וקמח זרעונים ופולים ושעורים ותורמוס ואירסא ושרש ג
גרגס חלקים שוים וגומא ושרש לילי חצי שקל יעשה עוג
עוגות ודע כל מה שיועיל לעדשי הפנים והכתמים הרוש
הרושמים וכהית הדם הנה הוא מועיל בזה יותר חזק
התועלת ומעט מהם יספיק

פרק ג

בשמירת העור מן השמש
והרוח והקור ראוי שירטה
בחלבון ביצה או במי גומא
או בשעוה ויספיק או יוקח סלת מותך ושרוי במים מסונן
ויעורב בכמוה חלבון ביצה ויוטח בו הפנים

פרק ד

ברושם ההכאה והכתם ה
השחור יעקרם ליטרגיר
הלבן או אם ירטה בדבר
מהשמנים או בלב לחם וכן אבן קלקל הידוע יועיל מזה ב
ברטיה תועלת מבואר והעשב אשר יאמר לו פלפל המי ב
וכן עלי כרוב ולבונה וצנון ופודנג רטוב וזרניך כל
זה במי בזכור וכרפס ואם יוטח המקום מסיד וניטרי אדום
עם חומץ חזק יסור הכתם כמראה הבאדנאגן ואפסנתין ב
בדבש וכן בעלך אל בטם ולאדן נכ ראוי שיעזוב על האב
האבר ימים ואספלנית דיאקילון טוב גם כן רטיה
לזה טובה שקדים קלופים זוז וצדף שרוף לבן מא ב זו
זוזים מאשקלוף חצי זוז זרעונים לבנים ק
קלופים שני זוזים כרסנא זוז תורמוס חצי זוז קצף הים זוז
עצם נרקב מאד והנגוב זוז סרקאקולא זוז ישחק ויולש במ
במי שעורים וסוכרי וירטה במי פרח העצפר וגם כן יחבך
בצדף וירטה על האבר וימשח בשמן שקדים וגם כן ניטרי
וארמוניאק מירא גפרית כרכומי בשוה יעשה ממנו רטיה
בחומץ משובר שלא יעשה נגע וישחיר וכן קמוליאה וזכל
יונים ובורית ולבונה בשוה ירטה בחומץ וקרן איל שרוף
עד שיתלבן ולבונה וקמח תורמוס וקמח כרסנא וקמח פו
פולים חלק שוה מלח ארמוניאק שקד מר מא שליש
חלק גומא ודרגנאנט מא רובע חלק וגם ירטה בעלך
ואחר יקח ניטרי וסיד ואפר גפנים ויחובר בדבש וירטה
וזה נכון לנמש ורושם השחינים ולפעמים יצטרך לשרט .

פרק ה

ברושם השחינים והנדרי כל מה
שהוא חזק ממה שזכרנו יועיל ל
לחלוש מרושם השחינים ומן
הרפואות המנוסות והנזכרות לזה שומן החמור וסחיטת
שרש קנים לחים עם מעט דבש וחבק עם מלח עיסה בד
בדבש דבורים ויבושל אל פשארא בשמן עד שיתעבה וזה
מנוסה וכן תחבושת בתאר הזה אירסא וקושט ומרתך רח
רחוץ וקרן איל שרוף ובורק וארמוניאק צואת שור ישנה
ויעשה גם כן לנמש ולעדשי הפנים וגם יקח צואה ישנה
נרקבת ולבונה ומן העצמות היבשות עשרה עשרה ושר
ושרש קנים יבשים עשרים וחרף חדש עשרה ואמידום ע
עשרה תורמוס חמשה זרע אבטיח קלוף עשרה אורז קלוף
עשרה קמח זרעונים עשרה

נרגרי באן חמשה ועשרים יולש במי שעורים וירטה ואח
יושם בו קישט ומירא ואריסטולוגיא מא י׳ והוא יותר טוב
והנה רמזנו רפואת אלו הכתמים במקום קודם אלו

פרק ו

הדם המת ואל ברש ונמש
וכלף הוא עדשי הפנים הנ
הנמש והדם המת יהיה לדם
שבבר נתפתחו פיות עורק לנקות המלוי או שנסדקו הפיו
להכאה וזולתה ונעצר תחת עליוני העור עצירה במקום
משנה מראהו ותבניתו והנה מה שהוא אל אודם ה
הוא נמש והשטוח ממנו נקרא כלף כלומר עדשי הפנים ו
ומה שיהיה בשחרות הפנים יהיה ברש ופעמי יקרה לבעל
הנמש שיבקע בקעים ליובש מזגו ואז ראוי למהר לרפאת
כל זה יקשה רפואתו ואמנם הדם המת והברש הנה יוצא
בקצה אזמל שתסיר העור הרקיק תסירהו בלחי משחין
ואם יהיה שם דבר נקפא תקחהו בנחת ואם יהיה בלתי נק
נקפא יזול בנחת ואחר ירפא בשלמות המירוק ברפואות
והנה רפאנו הברש והנמש בכמו זה והנה סרו אך ראוי
אחר זה שימשך בתחבושת שיש בו קביצות שלא יזול הדם
מפיות העורקים פעם אחרת וגם כי אין צד מכלי ערוב
הרפואות הקובצות ממה שיעשה ימן המתיכים שלא ימ
ימשוך המתוך הליחה מדרך מה שנתרחב מן העורקים וכל
שכן במה שכתחיל מן הכלף ובן מה שאין ראוי שיחזק
עליו העקיצה ויפעלו בהנחה ברציפה והנושן השחור אין
עוד וגם אפשר שיותך הדם המת בתחלת הענין יציקתם ב
במים חמים זמן ארוך וכל שכן אם יהיה במים ההם כח מ
מתיך ואולי נשרוט תחלה וגם יועיל שיפת המירא ושיפת
ורדים מזה רטיה וישנה זה ומה שהוא כמשפט ביום פעמי
אחר שירוחץ המקום בכמו בשול נזר המלך והיותר טוב מ
מה שיעשה שני אלו הרפואות וזולתם מי פיניגריג ושיפה
לקוחה מהעקר הנשאר ומנקוי הרפואות אשר הם יותר ח
חלושים ופיגנריג והתאנים השרויים בחומץ ולפעמים
יתיך הדם המת ובן ניטרי צלוי וזבל יונים בשוה וירטה ב
בדבש וגם ירחץ המקום בניטרי ואחר ירטה בשרף בטם
ויקשור ששה ימים ואחר ירוחץ ויעקוץ במחט כדי שיצא
דם ואחר יגוגב הדם ויעזב ו׳ ימים ואחר יחפף במלח ויע
ויעזב חצי שעה ואחר תונח עליו הרפואה הזאת אשר
נזכירה ח׳ ימים ויצא כל הנשאר מהדם וזה תארה לבונה
ניטרי ופודנג וסיד ודונג ודבש ימס הדונג עם הדבש
ויעורב וירטה בו ויעשה בכל היום שלשה או ד׳ או ה
יעזוב על המקום ויסיר רושם הדם המת ובתם הנקרא
ואלושם ומן הרפואות הנפרדות הטובות כנדס עם מוח
לחם ושקד מר וזרע כרוב וזרע צנון וחלב תאנים ואמנם
הגרגיר עם מררת הבקר וטויש ועלי יברוח חפיפה על הנ
הנמש וזולתו מן הכתמים שבוע ומאגוראנא טיחה ט
טובה לדם המת וכל הרפואות חזקי המרוק הנזכרות
בשערים העוברי וגם כמו קרדמאנא ומירא ותפשיא ובצל
אל זיר בדבש ושרפינטינא וכבר נסה גלינוס החגב אל
נהב שרל אנוז מעופש ייטיב לשחקו יקשור לילה עליו
ואחר ישוב וגם פשארא או אלפראשין וזפת וגרגר
באן ויסמין וכל שכן הלח ונסורת שן הפיל ועצפור בחומץ

ואל גרהאן ודרצאני וחמוץ האתרוג גב׳ וחנדקוקה וזבל יו
יונים וצפרים וזבל נץ או יוקח פלפל חזק סיד שני חלקים
זרניך אדום וכרכומי מא׳ ב׳ חלקים יולש בדבש ויוצנע ב
בחרס ואם יצטרך אליו ירוחץ המקום בניטרי ואחר יר
ירטה ברתיאנג חמשה ימים ואחר יותר ויעקץ המקום
במחט ואחר יגוגב ויזורה עליו מלח ויחזיר עליו הרפואה
חמשה ימים אחרים יעשה זה פעמים ויסיר הדם המת ואלו
שם הוא מין כתם או יוקח בורק ודרגנאן בשוה ילקח ממנו
עוגות וירטה בחומץ וירוחץ בבורית או ירטה בדלעת יב
יבשה תשחק מאד עם מעט זעפראן כי זה טוב ונמרץ יוקח
טין קריטי וזרע מוך ויחובר במי בורית וירטה וינקה הכלף
והצמחים הקטנים וכן על השמן השורף ושמן כרכנא
וקמח תורמוס חלקים שוים וירטה ומן הרפואות הקלות
אשר יועילו מן הדבש ונמס וכל הכתמים ריר חבושים עם
זעפראן וגרגרי דלעת עם בשול פיניגריג וממה ש
שיסיר הכלף זרע צנון וחרדל יולשו בתאנים שרויים
בחומץ והרפואה הלקוחה מהרדל וזרניך אם יהיה בשעור
שיקלוף כעט ולא ינגע וישחין ויסירהו גב שיקח קושט ע
עם דארציני מולש במי פרח עצפר וירטה או יקח אפר
כסף חי וזרע אבטיח ומחלב ושקד מר ויעשה וגם פרח
עצפור יולש בו דילי וזרע גרגיר וגם דילי בחומץ יעשה
אלו הרפואות וכל עוד שיעקצו יוקחו ואחר תחזירם וגם
בצל הזעפראן ובצל נרגס וגם יוקח זרע גרגיר ואמידו ול
וליטרגיר מלובן מא׳ חלק מעט זעפראן וזבל הצב וזבל ה
הכלב וקמח פולים וקמח שעורים וקמח פיניגריג חרדל ב
בשוה ב׳ חלקים שני חלקים שמן שקד מתוק ושמ׳ נרדין מה
שיחובר בו וגם דיאכילון על התאר הזה יבושל אוקיא ליט
ליטרגי בשתי אוקיות משמן ישן עד שיותך בו ואחר יוקח
ריר פיגנריג וריר חרדל מא׳ א׳ אוקיא ומירא מא׳ שעור ה׳
זוזים תשחק האבק ותשים עליה הרירים וישחק הדק היט
היטב ואחר יחובר עם השמן ויעשה ממנו דיאכילון
עוגה טובה לבריאולא הרדל לבן י׳ ארמוניאק ב׳ זוזים מי
מירא שני זוזים יותכו במים כשעור מה שיחובר בו השאר
ויעשה עוגות רפואה ליעדה טובה יוקח סנטוריאה
זוז ניטרי זוז זרע צנון ועשב נרקב גרגרי באן ואבן קלקל
ותורמוס וזרע אבטיח וקושט ושקד מר ילקח מהם עוגות
ויעשה רפואה טובה בתכלית לא ימצא דומה לה
יומת בכף חי משקל שני זוזים בטחינה ג׳ זוזים משקדים מ
מרים בשחיקה עד שלא יוכר בו רוש׳ ותשחר הטחינ׳ ואחר
יושם עליו כמו הכל זרע אבטיח מודק היטב וירטה שבוע
כל הלילה וירוחץ בבקר וגם רוטא הרדי ואישוף מא חלק
שומשמי ירוק ג׳ חלקים לבונה חלק בורק שני חלקים שרף
האלה שני חלקים דונג ז׳ חלקים יומס הדונג והגומא בשמ
בשמן ורדים ויותך הבורק ושים הטין במים חמים ויחובר
הכל ויעורב בו דבש ויעשה על השמירה מהשחנה אמרו
ומה שמסיר עדשי הפנים הקזת עורק הארגבת אלא שהיא
תשים הפנים באודם הפנים הסעיפיים

פרק ז

הכתם השחור הנקרא אל וש
ושם הנה יעקר אל ושם הר
הרפואות אשר זכרנו בשער

הנמש ואולי יפציק לרחוץ המקום בניטרי ויונח עליו עלך
אל בטם שבוע ויקשר ואחר יותר ויחפף כמלח חפיפה ט
טובה ויחזיר עליו עלך אל בטם עד שיעקרו עמו שחרות
אלושם ואם לא יצליח בכמו זה אז אין צד מבלי שתמשך
אחריו לשרש הרושם באבעבועות אנא קרדי להשחינו ו
ויאכלהו

פרק ח

ברפואת אל ברדסכאם ו
והאודם המופלג זה
האדם הוא אודם מגונה

דומה לאודם מי שהתחיל בו הצרעת יתראה על פניו ועל
הקצוות וכל שכן בסתיו ובקור ולפעמים יהיה עמו
שחינים ויהיה סכתו עצור הקוד לאר הרב הדמיי ורפואתו
השלשול והקזה וקרני המציצה ושלוח העלוקות ואחר
תעשה ההנהגה הנזכרת למי שיש בו ההתנכרות והנגעי ב
בהתחלת הצרעת בשער קודם זה

פרק ט

בכהק ונגע צרעת לכן
ושחור ההפרש בין
שני הבוהקים ונגע צרעת

הלבן האמתי כי שני הבוהקים הם בעור ואם יעמיקו הנה
יהיה מעט ונגע הצרעת בעור ובבשר עד העצם והסבה
הכללית לכל חולשת פעלת המשל כשלא ידמה ההדמות
השלמה אך שהחומר בשני הבוהקים יותר חזק הרקיקות ו
והכח הדוחה יותר חזק וידחה אל השטח והחומר
בנגע הצרעת יהיה עב והכח הדוחה חלוש ונסתבך בפני
ובפסיד מזג מה שיעבור בו ויהיה נוסף ונתדבק ולא יתד
יתדמה וכבר ידעת הענינים האלה בשער הכחות ואם
יקבע החמר הזה ישנה הטוזן הבא אליו לשבעו ואם יהיה
יותר טוב מזון שאפשר כמו שהמזג הטוב משכה הליחה ה
הנפסדת לנכונה ויסכים עמו וכמו שהאילנות יעתקו מ
מנטיעה לנטיעה שישתנהו מן הארסיות אל המאכליות ומ
ומן המאכליות אל הארסיות כמו שספר גלינוס וזולתם
כי האילן הנקרא אל לבח יש לה בפרס ארסיות פרי וכשנ
וכשנטע במצרים שב פריו ממה שנאכל וכמו שמראות
הבעלי חיים והצמחים ישתנו כפי האויר כן אינני רחוק
שישתנו הליחות כפי האברים כי הם להם כארצות כי אם
יהיה האבר לבניי ובשרו כבשר הצרף ישנה הדם הטוב א
אל מזגו הלבניי ומראהו הלבן וה"פרש בין שני הבוהקים
כי אחד מהם בסבת לידה שחורית והאחר לבניי מזוקק
ואמנם הדבר אשר יקרא נגע צרעת שחור הנה אין ירסר
לנגע הצרעת כיחס הבוהק השחור אל הבוהק הלבן אבל
הוא ממין מוחלק בכונה לנגע צרעת לבן וזה כי הנגע
השחור הוא הנקרא הספחת המקלפת והוא בשרפה תקרה
לעור עם נחירות חזק וסידיות כמו שיקרה לדנ עם חבוך
והוא לליחה שחורה נכלעת בעור והגלוה אליו הכלעה
חזקה לעור יותר שאינה נרשבת במראה וגופו והוא בהק
בהקדמות הצרעת הנדמות והוא עם רעתו ו"ם כי הנושן מ
ממנו לא ירפא וכן הנושן מן הכוהן הוא יותר בטוח מתנ
מהונע הלבן וסבת כל אלו ידוע מנגע הצרעת הנה נמשך
אחר קרני המציצה ונראה על מקומם וירבה עליו למה ש
שנמשך מן הדם עם הליחות ולא יתחבר בו בעת מציצת
הדם הנשאר בעור ובחלוש העור המוצא מלהשלים
פעולותיו האותות אמנם הבוהק השחור לא יסיפק
ענינו אמנם המסופק הוא ההפרש בין הכתם אשר הוא הב
הבהק הלבן ובין נגע הצרעת הרע ומן ההפרש שביניהם
שהשער יצמח על הכתם שהוא הבהק במראה השער שח
שחור או צהוב וצומח על נגע הצרעת לבן אין עוד זולתו
ויהיה העור בו יותר שפל ויותר טמון מעור שאר הגוף
ולפעמים יהיה זה לכתם הבוהק אלא שהוא מעט וגם
שהעקיצה במחט יוציא מן הכתם הבוהק דם ומנגע הצר
הצרעת בלתי דם אבל לחות מימיי וזה לא ירפא וגם
כי מה שיתאדם בחפיפה הנה הוא אל התקוה ונוטה להיות
בוהק ומה שלא יתאדם הוא רע ואמנם ההפרש בין
הבוהק השחור ובין נגע הצרע השחו הוא הקלוף והסידוי
והשריפה כי הם לא יהיו בבוהק השחור ועוד שנגע
הצרעת הוא מנומר כי יש ממנו נחור וממנו חלק וחלקית
שני הלבנים רע וחלקות שני השחורים טוב כי הבוהק יש
ממנו חזק הרוחק מהראה הנוף ויש ממנו יותר קרוב אליו
והוא יותר בטוח ואותו שהוא שוקע אינו מ זאדם ואינו מ
מוציא דם ואותו שהוא חזק ההתרחבות לוקח מקומות
רבים אין כו תקוה וכן אותו שלוקח להיסוף כל שעה כי
מזגו יותר חזק משנה אליו לדמיונו והלבן הוא רע

פרק י

רפואת הבוהק השחור ראוי
שיתחיל להקיז אם יהיה שם
רוב דם ובהרקת הליחה הש
השרופה השחוריות בכמו בשול אפיתימי ואנארוק ומיר
וסירבולנש שחורים ופוליפודי ואשטיקדוש בעמוקים ות
ותאנים וכיוצא בזה ואבן ארמיני ולביש ולאזולי אם יבא
ברפואותיו יהיה נכרץ ואליבורום ונירא לונודיאון ונירא
רפוש וזולת זה ומן הדרקות הרקיקות מי חלב באפיתימי
ישתה בכל יום משקל זה אפיתימי בכוס מי חלב וינקה כנ
בנחת ויועילהו ועשיית המרחצאות ועשיית מיני האש
האשריפל והאפיתימים אבקים נשאפים מועיל לו ולנגע צ
צרעת השחור גם מיראבולנש שחורים קמח קצח מא זופא
חלק וחצי ישתה ממנו כל יום ג זוזים בקר וג זוזים ערב
ואם יתחמם הגוף יעזוב ימים עד שיפול העור ואחר
תחזיר וראוי שתעזרם בהשתדל בענין תקון השחול
אם יהיה נפסד ונחלש ממשוך השחורה ואחר יעשה
הרשיות המקלפות והחזקות המרוק המשוך הדם הבריא א
אם יעל אבעבועות יורגעו ימים עד שיפול העור ואחר
יחזור אם יצטרך ולפעמים לא יעזב לבעבע אבל
כל עוד שיתחיל לעקור תסיהו עד שישקוט ואחר תחזור
ואלו הרפואות כמו תפשיא ופלפל וחרדל וחלב שיטימאל
וחרף ושיקוטא וזרע צנון וקלפת שרש קצריש ודטיה אל
כבירנגם כן מועיל לבהק ולנגע צרעת ולחזק משכו ת
הדם והגרעינים הישנים הנרקבים הנלקטים מן הכתלים
וכל הענינים החזקים הנזכרים בשער עקירת הרושם
והמיטות אשר ירשה בהם מי קשואים מדבריים ובשול
קולוקונטידא תאר רשיה טובה יוקח זרע צנון ויודק
עם כנדס וידשה בו הבוהק השחור במרחץ וגם זרע צנון

וזרע חרדל מולשים בתאנים מבושלים בחומץ
אחרת קצח דילי שיטראג פראסי מא עשרה אלום חנא ש
שלשה ויטריאולי עפצים מא ב זוזים זרע שיקוטא קלוי ה
ירטה בחומץ חזק ואחר יושג ויעשה רושם כחלב נשים ו
וכל הרטיות החזקות הנזכרות בשער ברש ונמש וזולתו מ
מועיל לבוחק השחור

פרק יא

ברפואת הכתם הנקרא
אל דסח הנגע צרעותיי
ראוי שירחיק ההקזה א
אם לא יחייבה דבר חזק והמשגל אלא בעתים בריקות נפש
והיין אלא שההעמדה וההזעה והזיבה במרחץ יועילהו אם
יהיה נקי הגוף ויעשה הקיא תחלה ואחר הרפואות
המריקות הלבנה אם לא יהיה הגוף נקי ואחר המגירים וה
והמשלשלים כמו מיני הגיראש הגדולות וכש גירא מבשר
קולוקונטידא והגרגרים הדומים להם ומי הגיראש ישתה
בבשול מירבולנש ואפיתימי ופוליפודי וצמוקים ומלח
וגרגרי נייל ביחוד מופלאים מהרקת הליחות המרפא לכת
לכתם הנקרא וצח ולנגע הצרעת ומן המשלשלים
הנאותים להם גירא שקיא מורכב בקולוקונטידא על הנו
הנוסח הזה יוקח דארציני ואשפיק גרדי ועץ בלשמו ומ
ומצטיק ואשארי וזעפראן וסודאג ופודנג נהרי
וקולוקונטידא מא זוז אלואי יח זוזים השתיה זוז ומשקל
בסכנגבין דבשיי והמים החמים ומן המשלשלים ה
הנאותים להם שיוקח מירבולאנש אמלסיש חלק שוה
ותורביט שלשה חלקים וכל חלק אוקיא ויותך מן פנים ח
חצי ליטרא במי ויבושל עד שיהיה לו עצם מעומד ויולש
בו והשתיה ממנו מג עד ה ואני אוהב שיושם בו זנגביל ח
חלק ויעשה האטריפלים המעונים ומרקחות מחזקים לתא
לתאר הזה מירבולאנש שחורים לבונה לבנה מא חלק זוז
זנגביל רובע חלק יולש בדבש צמוקים ויוקח ממנו כל
יום כביצה ועוד מירבולנש שחורים ואמליסיש קצח
בשוה וזופא חלק וחצי ישתה ממנו כל יום ג זוז ויעזוב ב
בשיקרש ועוד אקורי ופלפל ארוך ומירבולנש קיבולש ומ
ומשטיק ולבונה וקצח וגרגרי לבר יולש בדבש בשוה והש
והשתיה ב זוזים ומה שנזכר בספר הקצורים יוקח שא
שאיפת קמח קלי חטה חזק הקלי ואם יצטרך תחזירהו לק
לקלות וישתה אחריו חצי אוקיא מורים נבטי וימתין
הצמא עד חצי היום ויש לזופרא ולזרעו ביין כמין
הזה סגולה נפלאת וסחיטת נפני קצוות הכרם אמצעיים
בחמיצו ישתה מהם כל יום כוס בי הוא מגלה נגע הצרעת
ומונע הוספתו ושתיית התריאק ואכילת בשר האפעה מו
מועיל מאד בזה ועונות אפעה גם כן ומן המרקחות
והרפואות אשר הם מהאטריפלים והמשלשלים שיקח
זרע זופרא ב חלקים זרע אורטיגא חצי חלק אלואין רובע
חלק יחובר בדבש והשתיה ג זוזים יעשה זה תמיד ויש
אנשים מי שישים עמו אקוריש ואפיטימי עם דאלבנג ש
שני זוזים מירבולנש שחורים אפיתימי ב דאנקים ישתה ש
שנה תמימה ומה שהולך במשפטו אלא שהוא יותר חזק וי
ויותר גראה בתועלתו ויצטרך שישתה שנה אחת יוקח

אקוריש ו זוזים מירבולנש קיבולש ופוליפודי מא ידרב
דרכמון סיטריניש טו גירא פיגרא ב זוזים מלח הנדי ז
זוזים זרע זופרא ב זוזים פליטרי עשר זוזים תורביד חמ
חמשה זוזים קולוקונטידא עשרים אגאריק ה אשקמוניא
משקל ח זוזים יולש בדבש האזוב והשתיה ממשקל עד
ב משקלים ומן המין הזה אל כנדי יוקח זרע חרף שמיגית
גלנגא זופרא ואלואין סיקוטרי מא ג זוזים יושם זה על ל
ליטרא וחצי מדבש ויתוקן לעצם בעמד והשתיה ממנו
קודם המאכל שעור הצורך עם קמח קלי ואחר תגמע אחר
ג גימעות וימשח הראש בשמן ויאולט ושמן ורדים והמזון
אחריו כסעד אספידאג והנה ראוי שיעשה תמיד
לוגודיאון וטיאודוריקון כל יום שתיה קטנה עד חצי זוז
ופחות והנה הועילו רבים שכוו מקום הנגע ונמלטו אז
נתרפאו אך זה אפשר במעט השעור ממנו אם יהיה הגוף
נקי ומזג הגוף שוה אז תניח הרפואות השתויות כי
הם אולי יביאו פגע והפחות בזה שיזולו דם וימעט הרוח
והם מן הצריך אליהם ברפואות נגע הצרעת והסתפק
על רפואת האבר במה שמיוחד בו מן הרטיות וכיוצא בהם
ונשים מזונו מהיר העכול לא דבקות ולא דשנות בו
וירחיק הירקות והדייסות ומה שהולך במשפטם ואמנם
הרפואות הנגעיות והכתמיות הנה תחלת מדרגתם שיהיו
חזקות המירוק חזקות המשיכה לדם חזקות לחמם מזג הא
האבר ואמנם אחר זה שיהיו מסחיטת הקלפות וברפואות
הכתמיות יש רפואות נעשות לצבוע והראוי שיעשו הר
הרפואות המונחיות אחר החפיפה והתאדמות ושתהיה הח
החפיפה בכמו עלי תאנה עד שיחשוב שיצא דם או אחר
נעיצת המחט במקומות רבים ומהעוזרים על תועלת הרפ
הרפואות שיעשו טיחות בשמש והיותר טובות הנגעיות
הצרעיות מה שישחין ויבעבע ויזול ליחה ויבריא ויחזור
חלילה ולפעמים לא יעזוב שיבעבע אבל עקיצתה ויח
ויחזור אחר המרגוע והרפואות הצרעיות בפי המחקר הר
הראשון הם החזקים ממה שזכרנו בשני מיני אורטיגש וס
וס ד וזרניך וכנדס ואשטפאגריאה ושרש פשארה או
ג נציאנה ואכחל ופירשיגאה ושרש דם תנין ושרש אפרו
אפרודיליש וקצף הים ואשא פיטידא וקלפת שרש קפריש
וחרדל ושיקוטא וזרע צנון ושרש קשואי החמו וזרע גרגיר
ופינגא אלקקלה ולוריאולא וטריאולא וקלקדים
וזנגאר ונפרית וקטראן במרחץ ובולבוס וקושט
ואריסטולוגיאה ושקאיק ותפסיא ואבפורבי וכרמנא
חזקת האותות ונפרית וגם בחומץ רטיה אחר רטיה ובצל
הגרגרים וממה שנוסה מלח ארמוניאק ושמן ביצים רטית
טובה ושרש לוף מופלא ושרש נינופר וכתם ודם הנחש ה
השחור המפשיט ושרש שקמוניא ועלי תאנים יבשים וע
ועלי לענה היא דפלא ואינולא ועלהו ואיסתרער ואמנם
המימות בחומץ ומי פרח אצפור ומי אל בנכרי ומי
בולבוס ומי אשקיטלא בסגולה ומי מגורנא וכל שכן על
נגע הצרעת שבמקום הנחת קרני המציצה וסחיטת אנולא
ומטעם שורבג מבשר האפעה ומהרטיות הטובות תריאק
ומטרידיטוס או לוגדיאון במי קשואי כדברי ומהשכנים
הטובים שכן הדם מבושל בו שיטרג שרוף מעורב בו אחר

זה ויטריאולא ומהרטיות הטובות קנטרידש ישחק בחומץ
וירטה או יוקח פום טירא לח או היבש ויושם בגוף אפעה
זכורו מנוקה ממעיו וימלא ויתפר ויצלה האפעה עד שי
שיצלה היטב ואחר תוציא אותו הפום טירא וירטה הצרע
הצרעת ויבריא במהרה או יוקח עלי לענה לחה ויורתח ב
בשמן עד שיתנגבו העלים ויסונן השמן ויושם עליו הד
הדוגג המסונן בשעור ואחר יזורה עליו הגפרית הברכומי
וישוב באספלנית וירטה בשמש רטיה טובה יוקח
קושט שיטרג הנדי וזרניך אדום ופלפל וירדיט וישחק בח
בחומץ בכלי נחשת ויעזוב שבוע וירטה בו ויעמד בשמ
בשמש ותבטל הבוהק והתחלת הצרעת ויועיל קלי וסיד
בשתני הנערים היונקים ויחודש עליו שבעה ימים ואחר
יבושל בדבש ויעשה עד שישחין ואחר יוקח זפת ודוגג וב
וקטראן וקלפת אגוז שרוף ודם בני יונה ושמן אל חנא יב
יבושל עד שיתעבה ואחר יונח על המקום עד שיבריא ומר
ומראהו מראה העור והיותר טוב שישנה זה בשמש החם
פעמים רבות רטיה רבת הערוב לקוחה לנקבע
יוקח דם הנחש השחור המפשיט שלש אוקיות בדם העורב
ובשר העורב ובשר האפעי ואפרוחי אל והשאן ואל פחנא
והטרטונא כדבו יית מא אוקי קטראן וזפת לחה ונפט וד
ודבש אנקרדי מא אוקיא יעורב זה ויגוגב ויוקח
מקולוקונטידא לחה חלק ויין ישן שני חלקים ומאנולא ל
לחה שני חלקים וכן מן מירודא ומי חרדל לח מא חלק
יחובר הכל בכלל עשרה ליטראות על הנוסח הזה במחבת
ויושם עליו פלפל שחור ופלפל ארוך וזנגביל וקצח וקש
וקשטור ופילטרי וכנדס ותפסיא וגירופלי וקשיא ליניאה ו
וקשטור ולוריאולא ושרש קשואי חמור ואליבורום שח
שחור ואפופונק מא אוקיא יבושל עם המימות עד שיש
שישאר השליש ויסונן מן הרפואות ויושם על הדמים וה
והתערובות הנזכרות עד שיתנגב ויתיבש ואחר יוקח מי
קולוקונטידא לחה ואנולא לחה ואשקיטלא לחה ומי מנו
מגורנא ודבר מיין ישן יזולח על המימות ויהיה הכל ח
ליטרין ויושם עליו אשפיטידא ומחרות ואסתרער ושני מ
מיני זרניך וזנגאר וגפרית מא אוקיא וחצי ויבושל במים
במימות עד שישאר הרביעית ויסונן ולא יסור מהדמים וה
והתערובות המנוגבים ישתה ממנו וישחק עד שישתה הכ
הכל ויגוגב ואחר ירטה בו במרחץ אומר אני הנה אפשר
שתעשה הרפואה הזאת פחות עסק ויותר חזקת הרושם מ
ממה שיגיד זהראבי רופא המלך רטיה טובה
ומפורסמת קצח אליבורום שקאיק שרש קפריש מא חלק
שיטרג ליציאום כנדס מירא זרניך מא חצי חלק ירטה ב
בשמש רטיה טובה והוא שקאיק וחזאז חסאן כחו
בחומץ וגם יוקח רוגא מהצבעים זרע צנון קצף הים
כנדס בחומץ יין וגם יוקח שפוי אל סכה וליבורום וס
וסדף שרוף וקנטרידש וזרניך אדום מא זוז יולש בקטראן
נמס בחומץ וירטה אחר מה שידעת וגם לאורבסיו ליבור
לבן פלפל קצח קצף הים גפרית זרניך אדום פואה
מהצבעים ושיטרג זנגאר קנטרידש ישחק בחומץ ויעשה
עוגה ובעת הצורך וירטה אחר זה מאדם ויומח וגם
בספר הקשוט אקריטי ליבור שחור פאשרה קלפת שרש

לבריאולא גפרית כדבומי ויטריאולא זנגאר שפוי ברזל ק
קצף הים עלי תאנים ישחק בחומץ כמו טין יון ויעורב ב
בכלי עפרת וירטה בשמש אחר החפיפה אחר לנ
לנביל גפרית אבפורבי ליבור מא זוז אנקרדי ב זוזים פ
פיליטרי שיטרג משקל ירטה בחומץ וגם זרע צנון בנ
כנדס תפסיא לבריאולא פואה מצבעים שיטרג חרף פלי
פליטרי אשטא פיזאגריא יחובר בדם הנחש השחור המפ
המפשיט ויועג עוגות ויעשה במי פואה מבושלת היטב א
אחר המרחץ וגם פואה שיטרג מא ה זוזים זרע צנון ע
עשר כנדס ח ירטה בחומץ אחר המרחץ רפואה
מלכיית עלי לבריאולא עד שימוח ואחר יושם בו
ויטריאולא וקנטרידש ושפוי ברזל וניטרי וקצף הים
ויבושל עד שיתעבה וירטה ויסכול ולא ירחץ כפי היכלת
ויפיס אבעבועות רטיה טובה דבש אנקרדי שבעה
פליטרי תפסיא מא ג אבפורבי ד שיטרג פראשי שני זוזים
ירטה במים מולשים בחלב ומה שנסיתיו שיקח דבש
אנקרדי ומן אל כביכנג זכל יונים וקנטרידש ושיטרג זרע
צנון וזרע חרדל ורוביא מצבעים ודנא ואינדי ויטראולא
חלקים שוים יבעבע בו ואחר יפיס וירפא השחין ויחזור
חלילה כשיבריא ואחר יסור הצרעת אשר במקום בקרני ה
המציצה ומי קסים מדברי ומי כגורנא ופוא מצבעים וש
ושיטרג מורטה במי אבהם ואמנם הצביעות אשר
יעשו על הצרעת אי אפשר שנלך כהם על משקלים בעצ
בעצמם לאתחלפות מראותיהם אבל ינתן בהם כללי ואחר
תקריבם ויוקחו כי יש מהם אל סרוג במירא ושמרי יין
ובול ופואה ואלום וכיוצא בזה ויורבב וירטה בו צביעות
כרסנה יוקח מקלפת אגוז וכמיהו אל חנא וכמוהו וסמ
וסמא וגם סיד וזרניך ושיטרג חלק ופואה מצבעי ב חלקים
יחובר הכל במי בצל ויעשה כפי מה שתראה
צביעה אחרת ליטרגיר סיד עפצים ויטריאולא חנא יולש
בדבש וחומץ שחור ויעשה רטיה וגם ויטריאולא קלק
קלקטר עפצים ישחק ויולש בחומץ שחור ויחופף האבר
וירטה בו שתי רטיות והיא צביעה נשארת וגם שיטרג
שחור וסיג ברזל ויטריאולא הנקרא סכאפא וזנגאר ופואה
וקלפת רמון ישחק בחומץ יין עד שישחר וירטה עליו
פעמים ומזינות בעל העלה הזאת הצלוים והמטוגנים והק
והקלוים והמקובבים מהכשרים הקלים כזרעים המתאכלים
וההסתפק על היין וירחיק המים לגמרי אם אפשר או ימעט
ממנו ויעשה המבושל ממנו והמזוג ביין

פרק יב

ברפואת נגע צרעת ה
השחור והבוהק הלבן
הוא רפואת הבוהק הש
השחור ויצטרך להרטיב הגוף יותר בחוזק והרקה יותר ח
חזקה ואחר יעשו הרפואות היותר מתוקו שבבוהק השחור
והנה יזדמן לבעליו שיקבל תועלת במ
במשגל ואמנם המרחץ הוא רב
התועלת אליו ואם יהיה
נמרץ ירפא ברפואות
צרעת הנדמיית

המאמר השלישי

במה שיקרה לעור ולא במראהו

פרק א

בסעפה והצמחים הדומי׳ לשירג והדומי׳ לגלאנגאר ונקראים הנלגיים והדו והדומים לבטנים ונקראים בטניים הסעפה היא מכלל צמחים קטנים שחיניים וכבר עבר המנהג ברוב הכפרים לזכור זה בשער הקשוט והסעפה מתחילה צמחים קטנים נקבעים קלים נשחנים במקומות רבים ואחר יתהוו שחינים צרבתיים ונקראים השכרשיי׳ ויהיו לאודם ולפעמים יזולו חלודה ונקראים שריגיים וסעפה לחה ולפעמים יתחילו ספחתיים יבשים ולפעמים תתעורר בסתו ותסור מהרה וסבת הסעפה לחות רעה חדה מאכלת מתערב בדם וליחות עבות ומכן רעות ויעצר העב ולפעמים תהיבש הרקיק וסבת היבש מהם ליחה שחוריי׳ רבה יתעורר בה לחות חריפה גדחת אל העור מפסדת וא ואוכלת ואמנם הנלגיית הוא ממין הסעפה הרעה ואמנם הבטם הם שחינים שחוריים יתראי בשוק מליח ות הדליות בעצמם יקרב רפואתם מרפואתם

פרק ב

הרפואה רפואתו קרובה מרפואת הספחת ועוד נ נזכירה ועתה אמנם נאמ נאמר כי יועיל מהסעפה היבשה הרקת הליחה האדומיית והשחוריית וליחה לבנה מלוחה בכמו בשול מירבולנש באפיתימי יושם אלואין ואשקמוניאה ויעשה אחריהם מה שינקה הנשאר עם ההרטבה כמו מי חלב בפום טירא לחה יוקח מן הכל ליטרא אחת ו ויערב בהם מירבולנש שחורים וכרכומיים מא ג׳ אפיתימי מא ב׳ זוזים מלח נאבטי מא ב׳ דאנקים ואחר זה יסתפק על מי החלב והאפיתימי כל יום שני שלישי משקל ממי החלב זוז והצי מאפיתימי אם יסכול הטבע ולא יפליג אז כפי מה שיסכול וירחיק כל מה שיש לו מתיקות מופלגת וכל שכן התמר או מרירות או חריפות אומליחות ויסתפקו על התפ התפל המוליד הליחה הבטוחה אשר אין בה עקיצה והר והרטבת הגוף לחות שוה במרחץ וזולתו ויוקז העורק מן הגוף אם יתראה הצורך או מן העורק אשר ישקה אותו האבר כמו עורק המצח בסעפה ההוה על הראש העור וה והעורק אשר בצד הראש והעורק אשר אחורי האזנים ו והוא ההוה ברוב הענינים על הראש וקרני המציצה וגב׳ למה שיהיה בראש ואם תהיה באברים השפלים תקיז הע העורק הנקרא צפאך אשר בקרסול ואם פעלת זה תחכך הסעפה חבוך חזק עד שיצא דם וישתדל שיזול ומזה הם המרחץ התמידי מבלי אורך הישיבה ולקבב האבר על איד מים חמים והפושרים ביום פעמים והשמנים והשומנים וה וההנהגה המרטבת במזון ובמשיחה ובשאיפות באף ויצ ויצטרך בהרקה להם לרפואות ימשכו השחורה משיבה חז חזקה וישלשלה ויעשה אחר זה מי החלב כפי האמור ואין היזק בשלוח העלוקות בקרוב ואחר לא יתמיד החבוך שיוציא דם ואחר יעשה הרפואות המונחיות והנה חשבו רבים שדם הקזת הסעפה מן העורק הקרוב מהם העורק אשר אחרי האזנים לסעפת הראש רפואה אליה ואחר ירטה בדבש במי סלקא וויטריאולא ואמנם הרפואות המונחיות להרטבה אמנם למתחיל ואשר על גוף לח וג וגופות הנערים הנה כמו אל חנא וכמו ושמא עם עפצים שרופים בשומן האליה כי הוא מנוסה בתכלית וכמו הרפואת הלקוחו מהקובצים המנגבי׳ בקלפת רמון בחומץ יין ושמן ורדים ולפעמים ישים בו ליטרגיר ולפעמי׳ יצטרך לעשו׳ מה שיש בו מרוק לובן כמו אריסטולוגיאה ופעמים רבות יבריא הממוצע ממנה החפיפה בחומץ ומ ומלח ואשנאן ירוק ויתנגב ויפול ומהרפואות אשר הן במדרגה הזאת תותיא ואקילימיא וקמומילא וקרטם שרוף בחומץ ושרף צנובר ובלושטיאש וחומץ ושמן ורדים ויוק ויוקח ליטניר וסיג כסף ושקד מר שרוף וערוק מצבעים מא׳ זוז בחומץ ושמן ורד וכן שרש לילי תכליתי וליגנא א אלואין וכמון מוחך וגרגרי באן שחוקים וגם עדשים ובול בחומץ וגם שקד מר ועפצים לחים שחוקים כל א חד מה מהם ויקח מהם רטיה בחומ׳ אחר אשר יוקח עצם בשמש אמרו וגם יקח סרטן לבדו ואמנם הנושן ואותו ש שהוא על הגופים הקשים אז יצטרך אליהם לכמו קלקטאר וקלקדים ואל סודי וויטריאולא מדיו ומלח וגפרית ועפר כ כסף חי ועורקי הצבעים ורפואת אל קריטים בקלפות נש נשרות הנחשת ועשן תנור הוא שוגא והמלח מהקובצים המתיכים וגם כמו ליטרגיר וסרושא שרופה יבשה והוא מן המנגבים החזקים וזכל יונים מן המתיכים החזקים המרוק והנגוב וכן זכל הצב והזרזירים וכל שכן האוכלים האורז והאספלנית מן אל ערוק הוא ממה שמועיל לכל סעפה ואספלנית האדומה הלקוחה מן ערוק הכרכומי וחנא וא ואריסטולוגיאה וקלפת רמון וליטרגיר והרפואה אשר יזכיר בשער היבשה רפואה טובה קמומלא גפרית ירוק אפר בשר קולוקונטידא חלקים שוים בחומץ או כזב בזבורה יבשה שרופה וחרס תנור וחנא בחומץ ושמן ורד וגם אפר עץ גפן וארסטולוגיאה עגולה ובלושטיאש ועפצ ועפצים ופולי פודי בחומץ ושמן ורד רפואה טובה תרוחץ הסעפה בבשול הלענה ואחר תרטה בנסורת הנח הנחשת ומירא משקל שני זוזים ואבק לבונה ואלום תימני מא׳ משקל ד׳ זוזים אריסטולוגיאה וקלקטאר ואפר גפנים ואלואין מא משקל זוז בחומץ ושמן ורדים הרפואות המונחות לסעפה היבשה הנה הנושנת החזקה ממנה יצט יצטרך אל רפואה חזקה חדה יאכלנה עד שיגיע אל הכשר הבריא ואחר תרפא באספלנית השחינים כמו אספלנית צ צמערוק וליטרגיר וחומץ ושמן ומה שלמטה מזה וירפא במה שירפא הנושנת מהראשונה הנזכרת ויועיל בו חרט הרטבת הגוף במזונות והשאיפות והחוקנים וזולתם רפואה טובה לסעפה הלחה והיבשה שמן שקד מר שמן חרדל מא׳ חצי סברגא חומץ סברגא שואף מאמיתא עפצים מא ג׳ משקלים פול שבזהרא שלשה משקל ערוק כרכומי ובורק מא חצי משקל ישחקו הרפואות ויערבות

בשמי השמנים ויעורב ערוב חזק בשחיקה ואחר יעשה
על כל סעפה ונרב וכנים וספחת ומריטה וחולי חשוער ו
וילפת ונלגיים והנלניים הם ממין הסעפה חרעה ולפעמים
תהיה הסבה עקיצה כמו הרמשים הנקרא בעיר הרעים
ורפואתם כמו הרפואה הזאת רפואה אליגו חזקה י
יזקה ארישיפלוניאה וזנגאר וארמוניאק ודילי וחרדל
ויטריאולא חלקים שוים יעורב בשמן חטים כמו חלפי מ
מעט דבש ויעשה

פרק ג

נספחת הספחת אינה
רחוקה מן הסעפה ואמנם
מתחלפת מכמה בדבר נם
נסתר וכל שכן הסעפה היבשה ואם תהיה הסעפה הי
יבשה ספחת היא יותר רעה ומכונה ואוכלת ויותר עם
עמוקה וסבת הספחת קרובה מסבת הסעפה כי היא מיפי
חריפה הדה ויתערב גם כן ליחה עבה שחוריית יותר עב
עבה מליחות הנרב והספחת היותר מהידה להבריא היא א
אותה שהיא רקיקה יותר גוברת ויש ספחת רטובה דמיית
יתראה אחר חכוך לחלוחית והיא יותר בטוחה ויש מכנה
יבשה וברוב תהיה מלבנה מרוחה שנשתנית בשדיפה אל
השחורה ויש ספחות מתקלפת לחוק היובש ורוב הע
העומק והיא בנגע ערעת שחור או כצרבת הנקרא חשבר
חשבריטה ומכנה בלתי מתקלפת ויש ספחת פושה מת
ג הדחבת רעה ומכנה עומדת ויש חדשה ומכנה נושנת
רעה והוא חולי חורפי

פרק ד

ורפואה הספחת היא הק
הקובא הספחת יצטרך
אליה בשורש הרפואות ל
לרפואות יתחבר בהם התבה וחכוך והמסה ודקדוק עם ח
השקט והרטבה והראשון מהם כפי הליחה העבה והשנית
בסבת הליחה החדה הרקיקה וכפי תנבורת אחד משני הד
הדבריים יצטרך להגביר אחת משתי ההנחגות ושלוח הע
העלוקות מהשובה שברפואות ויצטרך בענין הנקוי והרח
והרחבת מי החלב כפי מה שיחייב הראות וההזג והחרטב
וההנחגה והרשבת אל מה שיצטרך הסעפה וכן המרחץ
מהרפואות הנכבדות אליה ולפעמים יצטרך להפחד
מהאויר היבש אמרו רבים ומסה שימנע מהתחדש הסע
הספחת ויבריא מהמתחדש מכמה שישתה לאקא דחוצה
רחיצת אלאין משקל זוז בן אוקיות בשול ריחני ואם
תתחדש הסבחת ותעשה אז רפואתה ורפואת הצרעת הג
הנדמיית והרפואות המונחיות אמנם לחדשה והם
המסוצעת הם הרפואות הנפרדות חמוץ האתרוג ולחזקה
גם כן ונומא אראביקא וגומא מפרוש בחומץ ודבש אל ל
לבני בחומץ והחרדל בתכלית והמים הנפריתים והמים
המלוחים וחמאה ודבק העודות הוא גלוט ורוק האדם ה
הצם ודוגיתו שזכרנו פעמים כפי מה שהתניבו בה וזרע א
אבטיח ושרש אפרדיליש ואסרס ושמן שקד בר טוב ועלי
קפריש בחומץ וסרחניא מועילה מכל ספחת בסנהלק וא
ואקאקיא ומנאמת ושמן חטה נאות לכה שיקרה בכל הנוף
החדש והחזק והערוק הכרכומי והמתחיל יתמיד יציקת
המים החמים עליה ואחר יחופף בשמן ויאולש יעשה
בחתמד

ומי השעורים ברשיה ואחלי יסירה וכל שכן עם האנוז מא
מאזג ויועיל מן הסעפה הלחת אופי ודיר זרע שילי וסח
וסחיטת הלח מכנו ומי הלגלוגות ושרף פרונש מועיל לס
לספחת הבעירים יוקח שרף השקד ודבק העור ואצטורק
חלקים שוים וחבור בחומץ וירטה או יוקח דבק הנגרים
הלבונה וגפרית וחומץ וישחק ויעשה ואמנם
הנושנת הרעה ממנה תצטרך אל רפואות יותר חזקות כמו
פחישת חומץ האתרוג יבושל עד שיניע לעצם מעמד וכמ
וכמו עצם שמן זרעונים ושמן אורז ושמן חשה ביחוד וש
ושמן שקדים מרים וגפרית וזבל צאן שרוף וקצף הים וקט
וקטראן וחפת מופלאים מאד וכן התמרת רטיה בנפט לכן
וזבל בעלי חחיים הנזכרים בשער הסעפה ופנגשת וקפרי
וארמוניאק וליבדום וגרגרי באן ותפסיא ביחוד וכל שכן
אם ילקח מכנו קידושי בשמן חרדל ואל שיח שונה וארמ
וארמוניאק בחומץ וקדרמאנא וכנדס באפר נפנים יונק ו
ועדוק וחרדל ואל שיח וחרף וזרע גרגיר ודבש אנדרדי ב
בתכלית ומהמורכבים יוקח קדמנא וישחק ויחובר בשמן
השין ואפר נפנים עם דבש נפרית בשרף האלה וגרגרי ב
באן בחומץ חזק מאד והמתקלפת נב שיוקח לבונה
ויטריאולא וגפרית ואלואין מא זוז ונומא ב זוזים ירטה בח
בחומץ יוקח בורק ארמיני חצי משקל שמן חשים של
שלשה זוזים חמוץ האתרוג קפר היהודי מא שני זוזים זרע
נרגיר ב זוזים קצח זוז וחצי ילקח ממנו רשיה או יקח שי
שיחסוכא וירטה בחומץ או יוקח ויטריאולא מירא לבונה
ואלום וגפרית ואלואין יולש ביין הנקרא שלא וירטה
רפואה טובה גרגרי באן ד חלקים גפרית כרכומי ארבעה יש
ישחק היטב וירטה בחומץ יין ושמן או יוקח גפרית ואבק
לבונה וארמוניאק ימורס בחומץ או יוקח זבל הכלב ואש
ואשנאן הכובסים וגפרית לבנה ורודא ועשן תנור וקלפת
רמון ואפר יונה ושני הדרניכים וגפרית כרכומי כשוה ים
ימורס בחומץ או שמן וירטה

פרק ה

בצמחים והקטנים
החלביים הנה יתבאר
ועל האף והרקה צמחים
קטנים כאלו הם שפות בסבת ליחה חלודית נדחית אל הש
חשטח מאידי הנוף ורפואתם כל מה שיש בו נגוב והחכת
כמו אליבורום לבן בשחציתו אירסא ילקח מזה שיחה וזרע
פשתן עם בורק ותאנים וקצח עם חומץ

פרק ו

בנרב והחזכוך הליחה
הנהדרת ממכה הנרב אם
ליחה דמיית נאה דקה יחש
יחשב שתשוב שחורה או שנשתנה קצת ממנה שחורה ואם
ליחה בתערב בה לבנה מלוחה דמיית בורקיית והראשונת
נרב לח הלחותו נושה לרקיקות ורוב מה שיולד מלקיחת ח
המלוחים והחריפים והמרים והתבלי החדים ויוצא בהם
ומה שהוא יותר מתפשט ויותר בולש ויותר חד וראש מכל
הצמחים הקשני חנה הוא יותר חד הליחה ומה שהוא יותר
דחב ויותר חזק השבנה הנה ליחתו פחות הדות וסבת הו
הולד ליחת הנרב הם סבות הולד ליחת החכוך אך הם
יותר חזקות והם קרובות לסבות הולד הבנים והנתק הז

והילפת והספחת ויקרב אליה ברפואה וקרוב הגרב לחכוך
בי החכוך לא יהיה עמו צמחים כמו שיהיה בגרב כי הוא מ
בליחה יותר רקיקה ופחות גוטה אל המליחות ויש בו מנו
מגוזה ומרגוע העצרו בעור אחר דחיית הטבע אתו סתים
סתימת הנקבים ומעוט הנקוי או שנחסר או לחולשת הד
הדוחה כמו שיקרה לזקנים ובאחרית החליים וכל שבן
אם תהיה הליחה רכה או עבה או ממזינות עכים יולד מהם
בימוס רע חריף כמו המלוח והחריף וכיוצא בהם או רוע
עכול יתפשט ממנו המזון והחכוך הנה ממרק קלפות
סבניות ולא יקחו מן העומק דבר וחכוך הזקנה מעט פנה
לרפואה ואמנם יונהג ויונה ודע כי הגרב
המתקלף והספחת ירבו בחורף

פרק ז

ברפואות אמנם רפואת ה
הגרב היות טוב והנכון ואשר
ברוב יספיק הוא ההרקה ה
המוציאה הליחה החדה השרופה והלבנה המלוחה ואחר
תקון המזון והנהגת ההרטבה כמו שידעת בעניני השער ו
ועשיית הדברים המימיים התפלים אשר יאמן ממהירות ע
עפושם כמו אבטיח הנדי והנדבי וחזרת וכיוצא בהם מח
מהוץ גם כן ויעזוב המשגל מגיע הליחות לחוץ ויעורר א
איד חם מעופש בא לצד שטח העור ויתפשט שם וכן
יבאש גם כן ריח הגוף וכן מה שצוינו לחפף ברחיצת
המרחץ וכן מן המריקים הטובים למיני ליחות הגרב בשול
אפיתימי במירבולנש סיטרינש ופום טירא ושיני פוליפודי
ואפסנתין והנה יושם בו ורדי וזרע הנדבי וכיוצא בהם וגם
יושם בו צלידוניא לסגולה שבו ואשקמוניאה ועוד
הנה גרגרי אלואין ואשקמוניא טובים נמרצים
בשול טוב יוקח מירבולנש כרכומיים וצמוקים מא עד ע
עשרים זוז יבושל בג ליטראות במים עד שישאר השליש
ויסונן ויוקח מכלל המים שלשה ליטראות ימורס בו קשיא
פישטולא עשרה וכשימורס יסונן גם כן ויושם בו זווים א
אגאריק גרגרים טובים והם גרגרי פום טירא יוקח
מירבולנש כרכומיים וקיבולי ושחורים מא ה זוזים ומן א
אלואין סיקוטרי שבעה זוזים אשקמוניאה ה זוזים ויועג ב
במי פום טירא ויעזוב עד שיתנגב וישוקה פעם אחרת וי
ויעזוב עד שיתנגב יעשה ג פעמים כל פעם כמו קמח מב
מבושל עד שיתקבל עצם ויתעבה רפואה חזקה לנושן
יוקח מירבולנש כרכומיים כילריסיש אמליסיש ומן אל ב
ברואגיבא בלי קלוף מא זוז תורביט ב זוזים יולש בפניד ו
ויועג והשתיה לשלשול השלם מעשרה עד טו ועד כ במ
במים חמים ולפעמים ישים בו אשקמוניא בעת השתיה
ולפעמי ימלט מהגרב והרע הנושן שיתמיד שתיית אלואין
אך ישתהו ג ימים רצופים כל יום משקל ואחר יחדל יום וי
ויום לא עד ג ימים וינהג בדלג הדלוג כן או שיחדל ימים
שלש ויחזור חלילה ברציפה ואם ישחין ויפשיט המעים ב
כמה שתראה בראות אז ירפא ההפשט אם הגיע בחוקן כ
כי זה מועיל משרש הגרב והטוב שישתהו שרוי במי הנד
הנדבי ועמו מי שומר כי הוא מונע והשעור שיהיה בו מא
מאלואין מזוז עד משקל ואם לא יסבול ההתמדה יעזוב
והמשרות מפרונש מועילים גב או יוקח שפא ממירבולנש

כרכומיים הלקוחה מנגוב מימיהם המבושלים בו שינוגבו
בשמש ויקח ממנו הרטוב מה עד י וסוכרי וזה לאדומי ול
ולרטוב ואפשר שיוקח כמו זה מכל המשלשים מהפירות
שהם פרי העץ ויתערבו קצתם בקצתם ויורכבו קצתם ב
בקצתם וילקח מהם עסיסים הם שפש ונרגרים ומי החלב
באפיתימי טוב אם יעשה כל יום כפי מה שזכרנו בזולת ה
המקום הזה כבר וגם מירבולנש וסחיטת פום טירא ימים
רצופים בתכלית ומה שהוא כמשפט המנקים בנחת שיוק
שיוקח גרגרי אלואין באישקמוניאה וזעפראן ויוקח מהם
כל שתיה בחמש זרעונים וזה תארם יוקח מירבולנש
כרכומיים אלואין סיקוטרי מא זוז דרנגן וזעפראן שליש
זוז וגם יוקח מן הרפואה אשר בו בדנג והנה זכרנוה יקבל
ממנה כל יום או ימים מב זוזים עד ג אמרו רבים כי אם
ירבו מהמריקים ולא ימצא תועלת הנכון שתקל והסתפק
שישתה בעל העלה כל יום בקר וערב קמח קלי חטים בס
בסוכרי והמים הרבים ומה שיועיל לבעל הגרב היבש
והחכוך הבא בסבת גוזל שישתה ג ימים בכל יום מן שירג
משקל מאה ושלשים זוז עם חציו מסכנגבין וכיוצא בו
ויש אנשים שיערבו בהם מי גוגובש ובבר נסינו זה
והיא רפואה נמרצת אלא שהוא מחליש האצטומכא
ויש מהמורכבים הדומים לרפואות האלה סיג הכסף וליש
וליטרגיר וקנביל וערוק יולש בחומץ ושמן ורד וירטה
וזה לחזק גב ויותר קל ממנו טין ארמיני זעפראן כמפורא
מא חצי זוז בחומץ ומי אשקילא ושמן ורד כולל ולמה ש
שהוא חזק מעט זרע שומר ישחק בחומץ ושמן ורד ויעשה
במרחץ וגם מי רמון חמוץ ושמן ורדים ובורק והיותר
טוב מי רמון מה שיש בו כח בשריות וכן קמח עדשים וב
ובול בחומץ יעורב ויונח בשמש עד שיחם ואחר ירטה
ואמנם המרקחות אשר ראוי שתעשם הנה כמו המרקחות
אשר ראוי שישתה אותם בעל הספחת והסעפה והבוהק רל
מה שהוא רפואה רפה רך מזה כמו אטריפל הקטן בעמידה
בשמש וגם כמו המרקחת הזה יוקח כמו שיני
ופום טירא מכל אחד ארבעה זוזים מירבולנש כרכומיים
משקל ד זוזים ענב בלי גרגיר מדובש בכפל הכל
ואמנם הרפואות המונחיות לגרב הנה הם למה שיש בו מ
מירוק ולפעמים יספיק מה שיש בו מרקיקות עם חזוק
לעור ותקון מזג כמו מי מילוניא ומטעם זרעונים
וסלקא ורמון וקמח עדשים מקולף גם אקאקיא בחומץ וג
וגרגרי אבטיחים כמו שהוא ואמירום הנעשה מעצפור וס
וסחיטת כרפס ובשול פיניגריג ומי קליפת מון
ולפעמים יצטרך אל מה שיש בו התכה חזקה כמו קולוק
קולוקונטידא ועלך אל בטם במי מינטא וכרשינא בחומץ
ויטריאולא צלויה וכש הכרכומיית בחומץ ושמן ורד קלק
קלקות וחבריו ולענה היא חזקה מאד ולפעמים יספיק
חומץ שלח שהיא בו ואחר יבושל עם שירג וגם יעורב בת
בחדים כמו שמן ורד למנוע ההפלגה וכמו קלפת רמון לכ
לכמו זה וממה שנוסח זרע גרגיר יוקח שמנו ויחובך
הגרב ויסרח בו בשמש החם או באש וישנה זה כי הוא טו
טוב בתכלית רפואה טובה תקח ליטרגיר וטריאולא
ודיו בשוה וישחק בחומץ יין ויושם בצלוחית חרס ויוטמן

בשפוח חדש ויעשה אחר זה רטיה והוא נמרץ עם מעט ע
עקיצה וכנדס וכסף חי מומת וסיג כסף ואר סטולוניאה ו
ונפרית וכנביל וקלי ונחש שרוף ומנאת ומלח ארמוניא
ועדשים מרים וזרע שיקוטא וארמוניאק וזנגאר ומלח אר
ארמוניאק ואשנן מהכובסים וזבל כלב והזבלים הנזכרים
בשערים אחרים וקשואי החמור וגם קלפת עץ נפן השרופ
יזורה על מקום הנרב משוח בחמא ויקושר אחר זה ויחודש
עד שיבטל וגם יועיל קרדמאנא בחומץ ועלך אל נבאט
בו ומהמורבבים הטובים שיוקח כסף חי ועלי לענה ואק
ואקלימיא מכסף וליטרגיר רטיה בחומץ ושמן ורד ישן
עליו לילה וירוחץ הגוף מן הבקר בחומץ במרחץ ואשנן ל
לח במים חמים תחלה ואחר ימהר וימרח בשמן רפואה
קלה יוקח ליטרגיר ויטריאולא כרכומיית בשוה ישחק בח
בחומץ שרוע בשמן וירטה בו בעת הצורך גם כסף חי מ
מומת ואצטורק נזול ושמן ורד יחובר ויעשה וגם כסף חי
מומת ויאולש וקושט חלקים שוים וגם כנדס חלק כול ג
חלקים ירטה בחומץ ואם תעשה החזקים המנגבי המתיבי
או היבשים הסותמים הנקבים אז תמשך אחריהם בשמנים
הידועים כמו שמן סיפריש וחלפי ניגופר ויאולש וכיוצא
בהם ובש ביובש ומעט הלחות ועשה כרטוב מה שהוא י
יותר חזק נגוב וביבש מה שהוא פחות נגוב ומה שיועי בו
כסף חי מומת והרחיקהו כפי מה שתוכל עליו מצדדי האצ
האצטומכא והאברים הנכבדים ואמנם רפואת החכו היבש
אחר ההרקה אם יצטרך אליו במה שידעת ושתיית חלב ב
בקר מועמד חמוץ ובמו הרחיצה במים פושרים ועשיית
המריחות השמניות מהשמנים הקרים וכש אם יושם והם
סדיטת הכרפס ורפוא הנרב היבש והחבוך היבש קרובה
ומן הרפואו הרבות בזה פאפאויר שחוק בחומץ וגם עלי
דקליציאה וגם אלואין בהנדבי ואמדו גב ממה שיועיל ב
ברפואתם ומי כרפס בחומץ ומי ורדים טוב ומן הרפואות
שיורבב מן הרפואות הראשונות ויושם בהם קירוטי שיש
בו אופי וימשח בו הגוף וישקו החכוך והרפואות החזקות
שיורבב מן הרפואו הראשונות ויוש בהם מלח וארמוניא
וירטה בחומץ וכש על האשכים ויש אומרים אלום קלוי
וקטראן וזה גב מועיל לחכוך השוקע לפנים בשחינים יו
יושם על בנד והזקנים מקבלים תועלת רפואת החכוך אש
אשר יקרה להם שירטו בשמרי יין עם דבר מהאלו הרטיב
ואמנם הרחיצות לחכוך ולגרב כמו מי הים מחומם או ס
סוכין או בשול קשואי החמור ואמנם המזון לבעלי הנרב ו
והחכוך הנה מה שירטיב ויוליד דם משובח מהמזונות הנ
הנוטים אל הקור והלחות והבשרים השוים ובעלי החכוך
הנוזלי אז אין צד להם מכלי עשיית השמנים הרבים במא
במאכלים כמו שמן שקד ושירג וכיוצא בהם

פרק ח

בחצף הנה יעלו צמחים קטנים
בגוף או באבר אחר הזיעה מאד א
או המעט החפיפה בעת הרחיצה
וכש בארצות החמות צמחים קוציים כאלו הם מליחות י
יעצלו לבבדות מהשיג הזיעה המהירה לכלות
לרקיקות ליחתא ויעצרו ב
בשטח העיר ובאלו הוא שמרי הזיעה שהם בלתי נשמעי
להפעיה ולדיית ולפעמים לא יעלו צמחים נראים אבל
יחדשו נחירות

פרק ט

ברפואה יפסק ליחתם בנ
בגוף אם תרבה בהקזה ו
ושלשול וכן ראוי שית
שיתראה המורגל אליהם עת בהרקה לליחות החדות וממה
שמונע להם ויסירם השלשול והרחיצה והטהרה ואחר יעש
ויעשה המים הקרים רחיצה כהם ויאות להם החפיפה במר
במרחץ בבשר האבטיח עם קמח עדשים עד אחר הזיעה ו
ואחר באשה שברם ואחריו גם בבשר האבטיח עם עדשי
וקמח פולין ואמנם הצנדיל ימנעה עם חכוך שם
שמחדש ואם יהיה עם כמפורא לא יפעל זה ואל חנה גב א
אם לא היה צביעתו יועיל ממנו ויוקח מה שידמה מי רמון
ואסי ו שא ועדשי ופרונש ותמר הנדי ועשה כל מה שימנע
הזיעה מכמו בשול הדם ומי ורדים ומי כזברה קודם ויועי
המים המחוממים בשמש וימנע ממנו כל המימות אשר יב
יבושל בהם הקובצים ויעזב החכוך וירחיק המקומות ה
החמים ויבקש המקומות המרוחים והנשוב בנשובי והנפות
רב יחד והרחיצה במים קרים וגם המשיחות אשר יש בהם
בח ליטרגיר וסיג ותותיא ביחוד ואפר עלי הדם ואבק עלי
הדם ועלי לבר ורודא ואבק לבינה וגם יועיל לחצף רטיה
עם מדבק הדגים שימורסו במים ולפעמים יצטרך החזק
אל אשטאפיזגריאה ולבינה ונפרית ואמנם מה שישתחן מ
ממני אז ירפא ככמו ערוק ועפצים וטין ארמיני וסרושא
בחומץ ואספלנית סרושא טוב לזה ולפעמים יגיעו השח
השחינים המרצה גדולה מן ההפסד ויהיה רפואתם רפואת
שריפת האש ואם יבקעו אז היא רפואות הסעפק

פרק י

בבנות לילה למה שילוה בו
סתימת נקבי העור וקבוץ ה
החלקים מטיב העכול הנה
יקרה לו בקור ובלילה חכוך ונחירות ויצמחים קטנים נק
נקראים בנות לילה והסבה העצר מה שראוי להתיך לצרו
הנקבים בשרש יעזרהו ויוסיף בו סגירת הקור החלקי וכש
בעת שידבר בו העכול וימשך אחר רבויו האיד והוא
בלילה ובסב זה נקרא בנות לילה כי על הרוב יקרו בלילה
ומעניני העלה הזאת שהחכוך יחזק בה ויערב לגוף ואחר
יבאב במקומות החכוך מאד

פרק יא

ברפואה הרפואה ראוי להנהיג
הרחיב הנקבים במרחצאות והם
והמריחות הידועות לזה ולהריק העורקים מהליחות הר
הרבות וזה בהקזה והרקה כפי מה שנאמר בשער החכוך
אם יהיה לזה צורך ואם לא יספיקו הרפואות המינחות מה
מחוץ ואלואין ומורא הם מהרפואות היותר טובות לזה ו
וכש במי הדבש ובן אלואין עם קמח עדשי במעט חומץ
ודבש ומי כרפס הם מהדברים הנוזלים הנאותים לזה
ומהרפואו המועילו לזה שמרי חומץ לבד וסי חנא וזעפראן

פרק יב

ביבלות המסמרות מהם והחדו
הקרניות ומה שהוא כמשפטם ה
הסבה הפועלת אותם ראשונה הם דחיית הטבע והחמרית
לחה עבה שחורית ואולי נשתנתה לשחורה מלבנה יבשה
אם תרבה בדם ולפעמים יקרה כדם עצמו אם יעצר וירבת
והעדר סבות העפו שישתנה ליובש וקור וכש אל העורקי
הקטנים אשר לא יתעפש הדם בביוצא בהם למעטו

וקורבתו הסכות החצונות היוצאות אשר להתנגב יותר מה
מהירות להתנגב שאינה להתעפש וכש׳ אם לא יהיה הדם
חם בעצמו מאד ולפעמים יתעכב מ׳ נו אחר הרבה ישוב
סכה לשנות מזג מה שיבא העצם השכן אל מזג לחותו
וייבש זה ויקרר וירבה היבלות ואם תעקר אחת או שתפסק
באיזו הנהגה שתהיה יפלו האחרות ונקראות הגדולות הר
הראשים כראשי המסמרים ודקות השרשים מסמרים והאר
והארובות חדות בקרנים ויש מהם יבלות מין נקרא טרס
טרסכוס וידענוהו וגם כי ראוי שנבדיל בהם כי יפרו אם י
יפלו מליחה תחתיה

פרק יג

הרפואה אמנם המהירות להמעי׳
הדם בהקזה ולהריק השחורה הנ
הנה זה ענין אין צד בלתו אם ת
תרבה העלה ועבר חק ההקזה וכן ההנהגה המולידה הכים
הכימוס הטוב וזולת זה ממה שקדם זכרונו פעמים ואמנם
הרפואות המונחות מחוץ הם הרפואות אשר יש להם מר
כרירות וקביצות והקל מהם לקלות הנה כמו מריחות היב
היבלת בשמן פסתק תמיד בבשול אלבטם המכונן העזוב
אחר שלשה ימים ומי כרתי נבטי עם סומן ושמן באן וגם ע
עלי קפרי ואגוז סיפרי ואכפורבי ואגוז מאזריו טוב ועוד
עלי הדס לח טוב להזקות וקלפת אגוז לח ותאנים יבשים ו
וחרובין עם מעט הזק נכון לגדולות מהם והחזקות וקלפת
שרש ערבה ואפרה בחומ׳ יין וממה שהו טוב נמרץ שיוקח
סיקוטא וחנא ויזורה וינופה וירטה במים קרים ואמנם
החזקות כמו הרטיה הלקוחה מסיד וזרניך וקלי וכש׳ עם כ
כסף חי מומת וכש׳ באפר אלונין ושכן ומלח ומי בצל וכ
ובולבוס וזבל העז וגם קנטרידש עם זרניך וגם ד
דבש אנקרדי חזק ויפילם וחלב טיטימל אם ישנה עליהם
יפילם ודמע הנפן ואל כבילג גב׳ גדול התועלת להפי
להפילם וקצח מולש בשתן אם ירטה או יהיה מופלא ומר
ומררת התיש גב׳ ואשפידש ואספלנית חדה המבקעת הדב
הדבלות והוא אספלני אנקרדי הרכבה שוה קלפת אגוז לח
וזבובית וסיד חי מכל אחד חלק יודק וינופה ויונח עליו א
או יקח זנגאר וקטראן שרוף מא׳ חמשה זוזים קולוקונטיד׳
ששה זוזים בורקג זוזים של ארמוניאק ארבעה זוזים קלי ו
וזרניך כרכומי מא׳ שכנה זוזים מררת בקר ששה זוזים א
אשנאן פרסי שבעה זוזים יודק וינופה וירטה עליו במי ב
בורית ומהרפואות היבלות לעקרם והנה יהיה זה בשפ
בשפופרת של נוצה או קנים או ברזל בהם חלל כשיעור ש
שיבנס בהם היבלת באיזה קושי ופיהם חד חותך ויכנס כ
בפיהם היבלת הכנסה בקושי ויושם עליהם ויעושה מעט
אצל שרשו כי זה ישרשהו או ימתח בחחים עד שימתח שר
שרשם ואחר יוקח בבלי חד חם יעמיק עד השרש וישים
עליו שומן החלב אחר העקירה וגם כל מה שתנעט
הרפואה החדה ויצער חדות הרפואה החדה טים עליה שו
שומן החלב ויעזב מעט ואחר החזירהו וגם תעקר
שיבואר ממה שנלוה אליה בברזל דק נקוב ואחר תשליט
עליה רפואה חדת וגם תעקר שיבואר ממה שנלוה החלב ו
ויעזב מעט ואחר החזירהו והנה נסיגו לחתכה בתער יותר
עמוק שיוכל עם שמירת שטח העור ואחר יחפף המקום ב
בבורית וסיפריש ורדים עד שיזול מהדם ויעצור ויפול אח
אחר זה מה שנשאר

פרק יד

בקרנים הם תוספות קשות
קשריות יתקיימו על פרקי
הקצוות החזקות ורפואתם החתך שיותך מה׳ מה שלא
יבאיב ואחר יעשה על הנשאר הרפואות החזקות החדות
מרפואות היבלות עד שיפלו ואחר תמשוך בשומן החלב

פרק טו

בבקעי והסדקי אשר יראו על
העור והשפה והקצוות ועור
הגוף בכל מקום סכות הסדקי
היובש בעור עד שיבקע והיובש הזה אם מזג נפרד ורוע
ליחות ישלחו חומר חד מנגב ואם לחות מנגב או רוח מנ
מנגב לחלוחית או קור סותם הנקבים ומקבץ החלקים כמו
שיקרה לארץ הנגובה והמנוגבת ברוח או החמה והבבדת
מאד שתבקע וגם יפול בסכת המימות הקובצים ואשר בה
בהם כח אלום וכיוצא בהם אם יפול בהם הרחיצה ויגנדם
המימות והגפריות והקפירות ובלטין אישפלטיני
והנה נסיגו מי המראן ומה שנלוה אליהם ומי אל שו ומים
נחשתיים ורפואת הענין הזה נסיון חזק

פרק יו

ברפואות הבקיעות כוללות ראוי
שתורק הליחה אם תהי׳ רעה ויוחלפו
אם יהיה מזג יבש וישתו השמני׳ וכש׳ שמן שומשמין קלופי׳
עד אוקיא וחצי כל יום בתירוש ענבים או משרש צמוקי׳
מתוקים ימים רצופים וכן בשול הסרטנים הנהריים במים
וסוכרי ויותמד למשוח ואם יהיה מקור הנה יועיל אכסיא
וגם בשול לפת ולפת ועלי סלקא ובשולה וכש׳ קירוטים ם
מהם ומהשומנים הידועים והמוחות וזפת לחה וקיטראן
ואם יהיה מרו אז בקירוטי הקרי הלחי מטוהפי׳ בסחיטות
הקרות הליחות ותקון המזין ועשיית המרחץ במים פושרים

פרק יז

בבקיעי השפה הסכה בהם
אם לרוח יבויץ מעור וייב
וייבשהו וינגב לחלחותו
או לקור או לחום או למזג יבש כמו שידעת ואם למנעם ש
שתרטה קודם הקרותם לסכתם בקירוטים והשומנים והמ
והמוחות ושמן ורדים עם אישוף לח וזה גב׳ הנה יסיר הנ
הנופל ודבוק הקלפות עליהם כמו קלפת הבצים הדקים וה
והקנים וקלפת שום ובצל ואמנם להסיר המתחדש מהם ה
הנה מן הטוב אליהם שמרי יין צלוים ועלך אל בטם ויעור׳
בכמו שומן תרנגולת ואווז ודבש או יקח אבק דק עפצים
פגים מולש בשרף בטם נמס באש וגם נאמר כי משיחות
הטבור בעת השינה או הנח המוך טבול בשמ׳ בנקב יועיל

פרק יח

בבקיעי הרגלים אם אפשר לרסי
להסירם בהתמדת הנחת הרגל ב
במים חמים ולמרחו בשמנים וה
והשומנים וכש׳ שומן עז ובקר וחוט השדרה שיקח עצם
נמס כדונג וגם ביחוד שמן קיק ושמן כרעים ושמן העין
כי הוא בתכלי׳ טוב והשמן מן המעי המקורב לאש כי הוא
טוב מאד וחנא טובה וכש׳ מולשת בבשול סיקוטא וסירג׳
מענבים טוב מאד ירפא בזה ואם לא יצליח ויצטרך
להכנים בתוכם דברים מדביקים יעברו בהם כמו
שירפאום אחר המרחץ והנחת הרגל במים חמים וראוי שיו
שיוש דרגנא שיוב להד׳ בבקיעי כי הוא מופל׳ וגם קטראן
עם סחיטת שומשמין מופלא מאד וגם הרטיה בסרטאן
שרוף שחוק בשמן זית והוא בבקיעי השדי׳ יותר מצליח
ויותר מהיר או שיוקח הפנימי מבצל האשקילא ויורתח
בשמן וימורס בו עלך אל בטם ויושם בבקיעות ועלך אל
בטם ושמן לברי גם כן בתכלית וגם עסה לקוחה מקמח ג
נרגרי קיקיון טחונים עם מעט מים וישקוד בעקב וגפת הק
הקיקיון בעצמו טוב לנושן המשתחן או יוקח ליטרגיר
ודונג ושמן ודבש בשוה ויעשה ממנו דבר

בעצם מעמד או יבושל סרטאן נהרי בשירג וגם יוקח שמ
שמן ושמן אוזו ועלך אל בטם רפואה טובה לנו י
יוקח דרגנאן וישחק לאבק ויקח שרש פוליפודי חצי
כשקל וקקברי לבונה שחוקים כל אחד שלשה ועלך כמו ד
דרגנאן יחובר הכל בשמן קיק ויעשה ונאמר מעשיית מש
משיחת העקב כל לילה לא ידלג בזה פרק יט
בבקיעת הידים ירפאו ברפואות בקיעת הרגלים הקלים ב
בקיעים שבין האצבעו ירפאו בכמו זה והמיוחד להם שיע
שיעשה תחבושת בשרש פולי פודי שחוק באבק פרק כ
בהשחנת בין הפרשות הנקרא אל קטא הנה יקרה אל קטא
שיתאדם תחלה ויתבקע וישתחן לסבת רוב השכיבה וכש
בחלים ולכן ראוי שיתחיל להתאדם שיעזוב השכיבה ויע
ויעשה המרתיעים ואמנם כולה אז יעשה מצע בכמו עלי
חלפי מוסרי מעל הענפים וכמו אל נואז וכמו נוצה וכל
זה ימלא כסתות רבות או מה שידמה הכרים והכסתות ואם
ישתחן אז אספלנית סרושא פרק כא בריח
הנתעב בעור ובשחי ומי השתן והצואה הריח יפסד לעפו
ליחה או זיעה והנה יעזור עליו התנועות המעורבבות הל
הליחה ועזיבת הרחיצה מהדוה והנדה ואחורה ולקיחת כ
כמו פינגריג כי מסגולתו להניע הליחה החריפה לחיצוני
הגוף ואמנם ריח הפה כבר דברנו בו פרק כב
ברפואת הפסד הריח בעור בכלל תתוקן הליחה בהרקה ו
וחלוף המזג ולקיחת מה שייטיב עכולו באיבותו וכמותו ו
וינקה במרחץ וזולתו ויקח בריקו נפש מה שיש לו להטיף
הזיעה כמו קשיא ליגניא ואל פלגנא וגם כרפס וחורשוף
ואספרגי וכל מגיר שתן מנקה הדם מן העפוש אך קצתם כ
כמו אשפרגי מבאיש השתן ומה שיועיל מזה שתשתה מש
משרת משמש טוב הריח והמשמש עצמו ורדה על הגוף
כמו מי הדס ומה שימורם בו אלום תיכני ומי שושן ומי
בשול נמאס ומנטא ופודנג ומגורג ועלי תפוח ורגליציאה
מועיל בענין הזה ועלי חלפי וכן ימרח בהדס השחוק גם
צנדיל ביחוד וסיפרי ופרח אשקיננט וקלומו ארומטיק ו
ואל שידר וורדים ביחוד ומגורגא ושאה שבדי ואשנא וע
ועלי אתרוג וקליפתו ועלי תפוח ועלי ליטרגי רגליציאה מ
מועיל בענין הזה מאד וגם עוגות ורדים בסוכרי וגם ממה
שסותם הנקבים ומונע הזיעה וליטרגיר ותותיא ואפר עלי
רקליציאה ואלום וכיוצא בו ומירא ואלואין ושמן הדס וש
ושמן ורדים פרק כג ברפואת באשת האצילים
חשבו רבים שבאשת האצילים והכנים הם משארית רושם
הזרע שנולד ממנו האדם והנה נפל לצד האצילים ויעבו
בנקבי העור וזה אין ממה שראוי לסמוך עליו ושיוחס אל
איד הליחה אשר תשתנה זרע באדם להניעו בו הוא יותר נ
נכון והנה ראוי שתרפא אחר נקוי אם יצטרך אליו בת
בתותיא וליטרגיר מולש ממיני אקלימיא ואפר הדס ובמים
יותך בהם אלום וגם יותך בשנדילש זה ויעורב בכמפורא
עוגה טובה יוקח שנדיל וקשיא ליניאה ושך ואשפיק נרדי
ואלום וסיפריש ומירא וסדג וורדים מא חלק ותותיא
וליטרגיר מלובן מא שלשה חלקים במפורא חצי חלק
ילקח ממנו עוגות כמי ורדים ויעשה אחר הנגוב גב יוקח ו
ורדים אדומים ליטרא וסך ואספיק נרדי וסיפרי ואלום

ומירא מא עשרה זוזים יועג במי ורדים ויעשה מיחה אבק
ייבש הגוף ויועיל לבעלי המזגים החמים יוקח סיפרי וסדג
ופרח אשקיננט ומיעא בנענית והיא אליבני רמון מא עש
עשרה דרהם וורדים יבשים וקצוות ענפי ההדס מא עשרי
דרהם יוטבל הסיפרי ופרח אשקיננט וסדג ביין ריחני וינ
וינוגב וישחק ואחר יושם עליו הורדים וקצוות ההדס שח
שחוקים ותמרח זעפראן במי ורדים ויעורב ברפואות הנ
הנשארות ותנגבהו בצל ואחר תשחקהו על הגוף אחר הר
הרחיצה אחר שתנוגב הזיעה מן הגוף תחלה נגוב נמרץ
ואחר יזורה עליו הרפואות אחר מבטל ריח הזיעה ה
הסרוחה ותאות לבעלי המזגים הקרים יוקח אשפיק בושם
וגירופלי ואמומי ועץ כלשמו וקשיא ליגניאה מא שלשה
דר קושט וצפורן ונרד ודרציני מא דרכמון ענפי מגורגא
ואשפיק רומאנא מא ארבעה דרכמון לובריאה רומני יותב
יותכו אלו ביין ותשחוק הנשאר במי נמאס ותעשהו על זה
הדרך אחר מבטל הזיעה יוקח דרציני ואספיק נאר
נארדי וצפורן וקושט מא שתי אוקיות שין אל בחירה וסיג
ועפרת וסרושא רחוצה מא חצי אוקיא שיח אשפיק רומיי
מא אוקיא זעפראן וורד יבש מא ג אוקיות ישחק היבש כמ
במי זעפראן והדס ויותך ביין ריחני פרק כד ברפואת
חוזק באשת הצואה והרוח זה יהיה בסבת עפוש הליחות ו
ובסבת דברים מסגולתם הוא זה כמו אצטרער ושום וגרגי
וברתי ואנגדאן וחלתית וגם הביצים אך יסיר באשתם טוב
העכול ולקיחת מה שיטה העפוש אל העור והשתן כמו פי
פינגריג כי הוא מבאיש השתן והזיעה ומסיר באשת הצואה
והיין הטוב מסירה גב פרק כה בבאשת השתן
סבות באשת השתן הם סבות באשת
הצואה וגם המגירים באשפרגי וכיוצא בו הנה הוא מטיב ר
ריח הגוף ומבאיש ריח השתן וגם שחיני המקוה ורפואתו
נקלה ממה שידעת פרק כו בכנים ובביצי כנים
הליחה הרטובה אשר יש בה חום מה או עמה חום מה אם
תדחה אל העור לפעמים תהיה ברקיקות ודקות די שתת
שתתך ולא יעצר ממנה ונלוה אליה מה שנתעצר בעליוני
חיצוני העור ויולד ממנה כמו ילפת וחצף וכיוצא בהם וג
ונלוה אליהם מה שנעצר יותר עמוק מזה ואם תהיה
רעה מאד תפעל כמו חולי השועל וכיוצא בו וספחת ונתק
ואם תהיה פחות רעה ולא תהיה בה כח חלודיי ולא ימהר
אליה העפוש הממהר הנמרץ ותכון להיות חומר מקבל חי
חיות נאצל עליה תחיים מיוצרו ויתחדשו הבני ויתנועעו
ויצאו ולפעמים יתחדש מהם הרבה בבת אחת וגם יעזו
על הווית הכנים מזונות עבי הבימוס רקיקים מתנועעים
לחוץ כתאנים ויעזור עליהם תנועות מניעות לזה וכש אם
יתחבר בו איד מן הזרע המתילד כמו המשגל והנה יעזור
לזה עזיבת הרחיצה והכבוס והטהרה ועשיית מה שיפתח
נקבי העור ותנועות הליחות הנעצרות בו אל ההתכה ויב
ויבנס אליהם שנשוב המונע אותם מהשתנות אל העפוש
ולהדמות אל העפוש והנה יגברו הכנים עד שירק בעליהן
ויתכרכם מראהו ותפול תאותו וידל גופו ויתש כחו

פרק כז

ברפואת הכנים הרבים הנולדים לבלתי מבוטל
זרע יצטרך ברפואתו תחלה יב ב

אל נקוי הגוף וכל שכן בהקזה ותקון ההנהגה ועזיבת מה
שיגיע הליחות לחוץ ממה שזכרנוהו ואחר תעשה
ברפואות המונחות ויועילהו התמדת המרחץ ויתמיד לדח
לרחוץ המלוחים ואחר במים הערבים הנה הוא יותר טוב
וראוי שיתמיד להחליף הבגדים וילבש משי ופשתן וישתה
רפואות ממיתות הכנים כמו השום ובשול פודנג הרדי וא
ואמנם הרפואות המונחות מחוץ יצטרך שיהיו מנגבים מ
מתיכים מושבים לחוץ ואם יהיה הענין יותר חזק לערב ה
בהם בחות ארסיים ומהרפואות המונחות חמאה עם שומ
שומן ואסיטושא ועליה ושרשה או אלום בשמן
או עלי אזדכראת ועלי רמון ועלי
קולוקונטידא ועלי הדס או עלי סיפריש או עלי זרע פשתן
או קולמו ארומטיק ודרציני ושמן קיטראן דוחה ומ
ומונע ושמן צנון מופלא וקלפת קשיא ליניא ואריסטולוגי
ופליטרי ושרש אלטיא וגמס ונעדה ואמיאוש ופוליג וזרע
אורטינא ואברוטנים וקרדמנא יוקח שיאף ממיטא שלשה
זוזים קושט חצי זוז אמידום כמו הבל ויתערב וירטה ומי
הרחיצות בשול תורמוס כי הוא טוב וחזק ובשול סלקא וב
ובשול פודנג נהרי ובשול תמרים ובשול עלי סיפרי ועלי
צינובר והמדרות אם יבואו ברחיצות יהיו טובים ומן
העשונים עשון בבגדם ואשטאפישגריא וזרניך ואל שג בי
ביחוד ונפרית ומהרפואות החזקות שיוקח
אשטאפישגריא וזרניך אדום ובורק וישחק הכל בחומץ וש
ושמן זית וירטה בו הראש או אליבורו לב או בורק או עלי
לענה בשמן עלי קולוקונטידא ויוקח חרדל וכנדס
שחוקים ויוסך עליהם מעט חומץ ויומס בהם אחר זה הכ
הבסף החי בשחיקה וזה חזק וכן מה שילקח נפרית וזרניך
ואריסטולוגיאה ואפר אלון וקושט מר אויקח בגדם וזרניך
אדום ואריסטולוגיא ארובה וקטראן ומררת בקר שעור ש
שאולש בהם הרפואה וזאת רטיה חזקה וגם קטראן
וגינסיאנא וזרניך ושמן לילי וגם אשטא פישגריאה ועלי
דפלי ואלום תימני וגם ירטה בכרתין שיאף מאמיטי חלק
ובורק חצי חלק קושט ששית חלק אמידו כמו הבל ירטה
בו אחר הסיד מולש בחומץ ועשה אלו הרפואות אחר הע
העשון בכמו בגדם ואשטפישגריאה יותר טובה וכש אם
יתחיל ברחיצות ממה שזכרנו

הראמר הרביעי

בעניינים תלוים בגוף ובקצוות והוא תום ספר חקשוט

פרק א

בהסרת הרזון הרזון יהיה אם להעדר
חומר ההשמנה מן המזון ורוב מה שיע
שיעשה מן המזון המדקדק שלא יוליד
בגוף דם רב או להנהגה חסרה על מה שיזון בו ושלא יולד
ממנו דם זך ואם לחולשת כח המשתלח במזון אם המעכל
אם המושך אל האברים להפסד מזג ורובו קר וסבת השקט
רב וישן עמו כח המשיכה וכש אם יהיה אחר תנועות הרג
הטבע למשול המזון לעזרתם וכשיעזבו לא ימשוך ואפי
המזון השוה גם כן או בסבה שהדם שנוא אל הטבע והמר
והמרירות יותר שנוא מהמושך אל הרטוב המימיי ואם לל
ללחיצת הטחול לכבד אם יגדל וימשוך אליו רוב הדם וה
והחליש כח הכבד בהתנגדות שביניהם ואם ללחיצת
התולעים הגוף ואם לצרות הנקבים להסתמם מליחות והם
והסגרם מהאצר פעלו או קור חום נפרד ויובש יודע שני
שניהם באותות או קשירת התמידה עליהם וסתימת הנקב

הנקבים והמעברים ולא ימשך אליהם המזון וכש מהמין
הנאכל ואם לרוב ההתכה שלא יתקיים מה שימשך מן הם
המזון אל האברים אבל יתפזר כמו שיקרה בתנועות המהי
המהירות והמחשבות והדאגות והחלים המתיבים והגופים
אשר ירזו בזמן קצר הנה יחשוב שיחזור עליהם העובי וה
והשומן בזמן קצר ואשר ירזו בזמן ארוך לא יסכלו אלא ה
הרפואה לחולשת הכח מלעשות המזון רב והגופים היותר
מקבלים ההשמנה היותר רכים העור והיותר מקבלים הם
המתיחה ומה שמצריך האדם להרחיק מהרזון החולשה וה
וחוזק ההפעלות מהום וקור ומהנגיפות והנגישות
ומהפעלות הנפשיות וההעמידה וההתיצבות והעמל והת
והתעורה וכן ההרקה והמשגל ויעצר מזונו בעורקיו ולא
יעבור בעורקיו ויתעפש והשומן יש ל
לו היזק גזבירהו ואין טוב כמו השוה וכל עוד שיתמיד ה
השומן לא יתחדש הזק ולא נתעבהו כי החיים הוא בלחות
אך ראוי שישמר גב ויתועב דרך הפלגה ואעפ שלא יתראה
פגע ימצאהו בפתע פתאו כמו מה שיאמר בכקומו

פרק ב

הרפואה ראוי שיעויין מה הסבה כר
ברזונו מן הרזון אשר זכרנו והנה יר
ירפא ויוסר במשל שאם יהיה המזון
בלתי מוליד דם עב הזק יגיע מה שיולידהו ולא תסתפק ע
על מה שמוליד דם משובח לבד כי לפעמים יולד דם רק
רקיק נחך ואם יהיה הכח המושך באברים עצל הניעהו ו
ותחזקהו ותעיין אל רוע המזג אם יהיה ותחליף אותו והח
והחפיפה עם התעוררות השינה ממה שיעיר הכח המושך
ולפעמי יצטרך למניעת המזון מן הצד האחד ולסשבו אל
הצד המרוזה אם יוחלקו שני הצדדים כמו שיד אחת רזה
ואחת שמנה ויצטרך לחתל השמנה חתול מתחיל מלמטה
חתול בלתי מכאיב בחוזק אבל בשעור מה שיצר לבד וימ
וימנע המזון מלעבור וישוב אל מקום החלוקה וימשך אל
הצד האחר והמשיכה חפיפה וכש בשמן כמו שמן במעט
דונג מחומם חפיפה בלתי כבדה וכל עוד שיתלהב האבר
יעזוב ואחר יחזור חלילה כאשר ישקוט ואם יהיו המעברי
סתומים הנה ראוי כשיהיה חזק המקשיות ולכן נסתמו הנ
הנקבים שיתרפאו בהרטבה וחמום במחממים מהלקוחים
והתנועות הגופיות והנפשיות אם הקור סותם הנקבים וה
והחלקים והקרור וההרטבה אם החום מקשה אותם וסתם
וסתמם והטוב שיחומם בו האבר אשר לא יקבל החמום לק
לקורו שיחופף ואחר יונח עליו מאדם ואם תהיה הסבה ר
ברזון מהטחול ירפא הטחול
ואם יהיה הרזון לתולעים תמיתם ותוציא במה ש
שנזכר בשער שלו וענגהו והרגיעהו במשכב רך ומוצע
וישקוט בצל ובושם ויזורו וישתה הקר כי זה מחזיק הכח
הטבעי מאד ויוחס בהעסקו בהזנה ודחיית המותרות וזה ה
התחלת סבות השומן ומהמשמינים לקיחת היין העב
והמאכל הטוב הכימוס החזק הזן אם יתעכל כמו הדייסא
ומיני מטעמים הנקראים גודבאת ואורז בחלב והבשר הצ
הצלי מן הבשרים למה שיעצר בהם מכח הבשר ויוליד ב
בשר קשה ואמנם המבושל מוליד תפוח בגופץ בלתי
קיים ובשר אנידא משמין וכן תרנגולת ובשר אל בוכוני
נמרץ טוב וכן הלבבות בסוכרי ומרחץ אחר המאכל חזק
המשיכה למזון אל הגוף משמין אך מכין בעליו לסתימה
תתחדש בכבדו וכש אם יהיה מאכלו מבעלי השמנה ולזה
יגדל האשך בכל מה שיתנהג בו ויותר נכון למי שירבה הם
הסתימה והאשך מי שיהיה

צד העורקיים ביצירה ולא כל כך ואלו אם יחושו בכובד
בצד הימין ישתו הפותחים לסתימת הכבד הידועים וישתו
קודם מאכלם קפריש בחומץ ודבש וסכנגבין זרעוני עד ש
שיסור הכובד והמרחץ היותר טוב מה שיהיה על העכול
הראשון וכבר ירד המאכל וגם כי אכילת המאכל באחרית
יציאת מן המרחץ הוא יותר טוב לבעלי השומן והטוב לה
להתמיד המרחץ לרוב האנשים וכש׳ לאותן שהם בענין
העמוק וראוי שתהיה הרחיצה על התחלת העכול רל׳ אם
ירד המאכל מהאצטומכא אלא בדברים המיוחדים בעצמם
והחמים יקחו דוג לקוח מחלב נקפא לא החמוץ
ומתחבולות ההשמנה עצירת הדם אל האבר שיחותל הא
האבר אשר ירצה בו שיעבור בצד האחר כמו שזכרנוהו מ
מקודם ויחותל מה שתחת האבר שלא יעבור המזון א
אליו אם יהיה שמן או בלתי מוחלט משומן כמו הזרוע א
אם יהיה מורזה והכף שלם ובטוח אז יחותל אצל הרסג א
או הקנה אם יהיה מורזה והזרוע שלם אצל המרפק מצד ע
עליוני הזרוע ומהמשמינים טיחות יעשו אחר תנועות הא
האברים והתאדמם כמו הזפת לבדו על עור שיקרב לאש
עד שימס ואחר ידובק ויסולק כאשר יקפיא כי זה אם יהיה
חזק הרזלה או נמס בשמן בשעור שימיסהו להטוח וגם
יעשה לבדו מושך המזון אל האבר ועוצרו ויסיר קור אם
יקרה סכת חולשת כח וסתום נקבים בעור ויתן לו דבקות
ויקפיאהו ויסגור עליהם נקבים ויעורר הכח המושך וישאר
די שישתנה חלק מן האבר ולא יתך וראוי שתעשה בקיץ פ
פעם ביום אשר יעשה בו ובסתיו פעמים ויעויין בלקיחתו
מן האבר ועזיבתו עליו מהירות או דמו ונופחו לו או אחו
זה כי אם ימהר בזה אז לא ימריץ בעזיבתו עליו אבל תס
תסלקהו מהר גם לפעמים יספיק שתסלקהו או הדביקהו
חם כשיתקרב וגם יועיל בשתקדים על הזפת עזיבת מם
מהירות חפיפת נחורה וקשה ואחר ירטה או שיוכה בשב
בשבטים חזרניים שוים בלתי מעוקמים וכל שכן משוחים
עד שיתאדם וינפח ואחר יחדל כי התוספת בחפיפה וההכ
וההכאה מתיך ואחר דבוק הזפת מחומם בשווי אצל האש
ואם יקפא ויתקרר יוקח ממנו יסולק בבת אחת והנכון ש
שיוצק עליו קודם הזפת מים נוטים לחום ועקיצה מה וא
ואחר יונח הזפת והמים הנפריתיים והכופריים מושכים ג
גב׳ המזון אל החוץ אמר גלינוס הנה ראיתי אדם
נשתמן כהנהגה הזאת עלם רזה ששב כן שמן הירכים בז
בזמן מועט ומי שיתעב הזפת יעשה תמורתו שמן מן השמ
ה שמנים הסותמים עם הום מה ויעשה המים הקרים ויוש
וי ושמו על הגוף כלו או על האבר יפעל והטוב שבעתים
לזה עם עשיית הטיחות בנמשך שהכח ישנהו דם ואין רא
ראוי שתברח מהרפואה אם יתארך שלא יצליח אבל ראוי
להשקיד על זה בבגדים ויציקת המים החמים ואחר החפי
החפיפה ביד ואחר בזפת ולפעמים יצטרך למשוך הדם
בבלי חפיפה אבל ברפואו המאדמות וכמו פליטרי וגפרי
וכמוהו תפשיא ומן האברים אברים יצטרכו בהשמנתם ל
למזון יותר מן המורגל ויצטרך המשתמן ליותר אזהרה וג ל
שכן כשהחפיפה כבר תתיך ולהוריד עתה הרפואות הלק
הלקוחות והחוקנים אמנם הלקוחות הנה הכונה בהם מה
שיחזק מן הרפואות ועכול ועצירת המזון באצטומכא וב
ובמעים מעט בכח מחזיק והעבירו בעורקים לצדדי הכבד
ויפעלוהו המגירים השוים וכש׳ אם ישתו במאכלם ואח
ואחריו בזמן מועט ויצטרך להקפיאו באבר ויפעלהו הם
המקררים והמרדימים כגושקיאמי וכיו צא בהם ומטעם

החזרת ומנכבדי הכח לשוים שיוקח שקד ולוזים קלופים ו
וחב אל בצרה ופסתק וקנבוס וגרגרי צנובר גדולים יול
יולשו בדבש ויעשה כלוזים ויוקח מהם כל יום ה׳ גרגרים
עשרה וישתה עליו יין כי זה משמין ומטיב המראה ומחזק
תאות המשגל רפואה טובה משמינה ומטיבה המר
המראה יוקח משוק מקמח סלת וחמשה אוקיות סרקא קו
קולא ירוכך בשומן החלב מבקר רכוך מספיק יוקח מזה ע
עוגות ויאכל מזה בקר וערב או יוקח שקד ולוז קלופים ו
וחב אל בצרה ושומשמין ופפאויר בשוה כשילא חלק פא
פאניד כמו הכל ויושאף בכל בקר ואצל השינה עד עשר
עשרים זוזו לכנדי יוקח רובע פלגא באל מלחם מכרוע ק
קלופים ויטיב להדק ויוצק עליו ב׳ ליטראות חלב חלוב וי
ויולש בקמח החטה מה שיסבול ויועג מזה העוגות ויהיה
משקל כל עוגה אוקיא וחצי ויאפה ויבוגב ויקח ממנו בב
בכל יום שתי עוגות שחוקות פרק נ׳ הנהגה טובה
לרזון ההוה בסבת הטין וסתימת צדדי הכבד והברבמות יו
יוקח צמוקים טובים ויוצק עליהם ד׳ משקלים מים ויבוש
ויבושלו עד החצי ויושלך על כל קפיז מהצמוקים משקל
שני ליטרין מסיג ברזל ובף אמיאוש וכף אזוב ובשישרה
עד יומים או שלשה יסונן וישתה ממנו בריקות נפש שעו
ליטרא ואחר שלש שעות יוטבל לחם בבבוש קפריש וכר
וברתי וישתה עליו יין חזק שעור ליטרא וכשיעברו שבעה
שעות יאכל הבשר השמן וישתה היין הקשה עד שלשה ל
ליטראות כי זה יפעל בחזקי המזג פועל מופלא ויטיב הם
המראה או יוקח דרנגאן ופפאויר ואל כונדס ואל בהמי וק
וקפריש וזרנכבר ומגאת מא׳ שלשה זוזים וחצי יודק ויושם
בשומן ויושם עליו משקל שני מקמח קלי חטי יקח בכל יו
מן הכל עד אל זוז ויבושל בחלב ובשומן החלב וסוכרי
ישאף וישרוף וירוחץ אחריו רחיצה קלה או יוקח מגאת ח
חמשים זוז אליבורום כ׳ זוז דרנגן זנגבאר ל
ינופה ויוקח כמו שליש הכל לחם סולת וכמו שלישיתו גב׳
שקד קלוף וכמו שלישיתו גב׳ סוכרי סלימנני יוק׳ ממנו כל
יום משקל עשרים זוזים בחלב צאן וזגי הענבים מא׳ ליטר
יוקח חסו וישרוף אותו למשמינים השוים שמן הלבבות ו
והקמחים ואל כנדס ואל כסילא וכש׳
עם קמח קלי כי הוא עם זה ישבר נפח הקמח וגרגרי אל ס
סמנה אך הם מאחרי העכול באצטומ׳ ומגאת וזרנכבר וש
ושני מיני בהמן וכל מה שיעורר חזרע כמו בולובוס וכרס
וכרסינה ולוביב ומה שירך המנהג בסגלות שיקח תולעת
הדקל ויובש ויודק ויעורב ממנו דבר בקמח קלי וישתה מ
ממנו ומזה למחוממים מן ההנהגה הטובה שיוקח
דוג מחלב נקפא מתוק אם לא תתחזק קפיאתו ולא החמיץ
אבל מתחיל והוסר שמנו שיהיה יותר נוקב ויותר קל ויש
וישתה אותו הרזה שעור חצי ליטרא וימתין עליו שלש ש
שעות עד שיעכלהו ואחר ישתה פעם אחרת ויזחה במאכ׳
עד הערב ויהיה מזונו אפרוזי תרנגולת מפוטמים ואם יס
יסבול שישתה היין הרקיק הלבן יעשה ואם ירחץ קודם ה
הערב על זה וכבר שתה כוס יין רקיק זך ואחר יצא ויסעוד
בערב יהיה יותר טוב יוקח זרעונים וישרו בחלב בקר יום
ולילה ואם יחודש החלב עליהם ויתפחו בו יותר מזה טוב
ויוקח אורז רחוץ לבן וזרע פפאויר שחוק וחטים ושעורים
כתושים מא׳ משקל שלשים זוז בחלב חלוב או בשמן וש
ושומן חלב וישתהו וירחץ אחריו באמבטי שעו׳ מה שיות
או יוקח ליטרא חלב חלוב וליטרא מים ויורתח לאט עד ש

שיבלו המים ויושם עליו אוקיא פאניד ואוקיא שומן חלב
בקר ושמן אל חל ויורתח עליו וישר או יוקח קמח זרעוני
ופולים ושעורים ואורז חלקים שוים עדשי קלופים פפאויר
לבן מאש קלוף מא׳ חצי חלק חצנה רצוצה שומשמין ק
קלופים חצי חלק סוכרי שני חלקים יעשה חסו בחלב צאן
וישרוף בבקר או יוקח גושקיאמי ויבושל במים בשול טוב
ויסוננו ממנו המים בחוזק ואחר ינוגב בצל
ויוש באמצעיתו עיסה ויאפה בתנו עד אחריתו וכשיתאד
העסה כאלו הוא טבור תוסיף ותשחק ויושמו שני משקלי
בליטרא מן הפתיתות הלקוחות בשומשמין ויוקח ממנו ש
שלש כפות בקר וערב רפואה מופלאת יוקח גושקיאמי
וירוחץ במים אחר שישרה בו יום ולילה וירעב וילתת לת
לתיתה חזקה ויורתח שעור שישחק ויושם עליו ארבעת
כפליו ושקדים קלופים וכמוהו אגוז וכמוהו סוכרי ויוקח מ
ממנו בעת השינה משקל חמשה זוזים ואלו תריחם באדרג
וענכי השועל וחזרת ותותים ובשר קיח והנמרצים ברזון
צריבים אל רפואה מרטבת זכרנוה בשער הדקה ובשער ו
יובש האצטומ ושם תעיין ואלו ראוי גב שיוטחו בשמן על
הדרך הידוע ארבעה ימים או שלש או מזה למקוררים א
אליבורום לבן בנזיראן זרע פפאויר לבן מא׳ שני זוזים ב
בורק גרגרי צינובר מא׳ משקל שלשה גרגרים אל סמנא מ
משקל ארבעה זוזים ארמודקטילש זרע גושקיאמי פליטרי
גלנגר בהמן לבן מא׳ משקל זוז כסילה מא׳ חמשה זוזים ח
חטה לבנה מנוד אחר ישרה החטה בחלב עד שיפתח ואח
ואחר ינוגב בצל ויקלה ויעשה קמח קלי ויעור הכל ויוש
עליו שומן חלב בקר עשרה כפות וישתה ממנו כל בקר ו
וערב עשרה וישתה עליו החלב אחר ידוע אליבורום לבן
וקמח פולים וקמח זרעונים ואמיאוש מא׳ חלק כסיליא שני
חלקי כמון כרמני ופלפל מא׳ חצי חלק ישחק ויולש ויאפה
בתנור וינוגב ויעורב בכמוהו לחם סולת מנוגב ויוקח מ
ממנו כל יום חסו בחלב או יושם כמרק אפרוח תרנגולת ש
שמן וישרוף קודם המאכל משקה טוב להם יוקח
כסילה משקל חמשה זוזים ויעזב על ליטרא מיין טוב אשר
אין בו חמימות כלל וישתה ממני שלש כוסות בקר וערב
ובעת השינה בכל עת כוס ויועיל שימשך אחריו בקמח ק
קלי ואל לעבה בדבריה בקמח קלי חזק התועלת להם יחם
יחמם וירטיב אך הם חזקי החום ומזה לבעלי היובש יעוסק
ברפואת במרטיבים הידועי והנהגה בעלי הדקה ואם יונהג
אותו שהביא החם יובשו בהנהגת המחוממים ואותו שיתח
שיתחבר בו עם יבשו קור בהנהגת בעלי הדקה הכלחיית
ואמנם החוקנים הנה כל חוקן משמין הכליות כחלב הצאן
וכיוצא בו וכש אם יושם בו דבר מגלבנום ומהם מורב בי
כבר נזכרו בשערי תאות המשגל ונזכיר אחד מהם יוקח
ראש כבש שמן ויטוהר ואחר ישחק מאד ויחובר אליו חצי
ליטרא אליה ושני ליטראו חלב ויקח חטה כתושה ואורז
וזרעונים מא׳ רובע ליטרא אחר ויחובר זה כלו וימס במים
ויסונן ויוצק הוא ומימיו על התערובת האחר ויחזור הכל
לבשל בתנור עד שימוח הראש גב ויסונן הכל ויוקח מהם
מהמרק ג׳ אוקיות ומן השומן ב׳ וקמח שקדים ואגוז מא׳ א
אוקיא ויעשה חוקן ויישן עליו פרק ד׳ בהשמנת א
אבר אבר כמו היד והרגל והשפה או האף או הערלה או
או האמה האפשר בזה מה שמיוחד באבר ההוא ואין זה מ
מצד המאכל והמשתה כי זה כולל כל הגוף אבל מצד משי

משיכת המזון אליו ועוצרו אליו להפכו אל טבעו וזה כמ
כמו שידעת בחפיפה המאדמת בנחירות וברפואות המאד
המאדמות ואחר בחפיפה אשר היא יותר חזקה ויוצקו הם
המים החמים ואחר ברפואות הזפת וכבר ידעת בתחלת ה
השער איך יעשה הזפת ויעזרך על זה להפנות הליחה בק
בקשירה הדרך ממנו לזולתו או מחלקת המזון לזולתו וכ
וכבר ידעת כל זה וקצת האברים יוחדו בו מעשים ממעשה
הברזל כמו השפה והאף והאזן וכבר נאמ בזולת זה השער
אמרו ואם תהיה השפה והאף חסרים ראוי שיכרת באמצע
ויגורר העור משני הצדדין ויחותך הבשר אשר באמצע מ
מה שנתקשה ממנו ויארך ויסיר הכויצה פרק ה׳ ב
במומי ההשמנה המופלגת הנה השומן המופלג מעצל הגו
מהתנועה וההתרועעו וההתעסקו לוחץ העורקים לחיצ
מצירה להם ויסג לרוח מושכו ויכבה מאד ולא יגיע אליו
שאיפת האוי ויפסד בזה מזג רוח ויהיו על אזהרה מהרחו
דם מהם גם כן עד מעיק ולפעמי יסדק עורק בעצמו סדוק
מפחד וכמו הענין הזה והענין אשר לפניו יתחדש בהם
צרות נפש ודפיקת לב ואז יושג ענינם בחזקה ואלו בכלל
מובנים למות פתאום ובכלל הנה המות לעבים נמרצים
מהירה מאד ובש לאותם שיתעבו בתחלת שנותיהם ויש
מהם דקי העורקים ולחוצים והם מובנים לשחוק ולפלוג
ולדפיקת הלב ולשלשול ללחותם ולרוע הנשימה ועלוף
וקדחות רעות ולא יסבול רעב ולא צמא וסבת זה צרות מ
מעברי הרוח וחוזק קור המזג ומעוט הדם ורוב הלבנה
ואם יגיע האדם אל השומן הנמרץ והעובי אינו אלא קר ה
המזג וכן הם בלתי מוליד ם ולא מזריעים ומהם מעט וכן
העבות מהנשים לא יתעברו ואם יתעברו יפילו והאותן
גב חלושה ואלו אם תרפא אותם ברפואות לא יחשב שה
שהרפואות יעברו בעורקיהם אל אבריהם הכואבים ואם
יחלו לא יחושו בו במהרה לחולשם החלוש והקזתם קשה
ולשלשולם יש סכנה כי לפעמים יאבדם זה וזה אם יעשה
דבר ימחצם כי חומם הטבעי חלוש כי מקומו צר ובבר
זכרנו שהיותר טוב הוא השוה וכש בבחרות וגם כי ייגעו
וחלשו מהתנועות הנה הם כמה שיתחבר מן ההוראה על
הליחות מבשרת באורך הימים פרק ו׳ ברזיה הנהגת
הרזה היא הפך ההשמנה והיא המעטת המזון ולעשות את
אחריו המרחץ והתנועה החזקה עם ההרחקה לש
לשום אותה ממי שלא הרגילו בה וממי שמזונו יבש או ח
חריף או מלוח כמו העדשים והכמנים והבכושים בחומץ
ויהיה לחמם הקיבר ולחם שעורים וירבו תבלין חמים במ
במאכלם ומה שיעזור על מעוט מזונם שיושם מוניהם ה
הנזכרים עם מה שתארנו דשנים מאד להשביעם מהרה
ולכוסס אותם להיות תאותם חלושה ושיהיה מאכלם בפ
בפעם אחת ויעזור בהתכת ליחה אם תתקבץ ממנה יעזור
עליה חוזק רפיון הגוף בתנודות הכבדו ולהרחיב המלבו
והמשבב וחלוף המים הקרים אל החמים ואויר קר אל חם
ולהכנף תמיד לקור כדי שיתקבצו הנקבים ויסתמו ויסגרו
חלקי הגוף לשמור שלא יקבל המזון או ימנע ההתכה הש
השוה אשר היא הקדמת למשיכה מה שאחריו והדקות והק
והקיא בלתי שוה כי הקיא אם יהיה שוה קודם המאכל וא
ואחריו ישמין אך הרב מרזה ולשנות המזג הפך המזג הפו
הפיעל בהשמנה שאם יהיה קר יחומם ואם יהיה חום שוה
יטה אל הקור או אל החום המופלג וברוב העניני מהיותר

מיעילים למי שיפליג בשומן ויהיה כמו זה מן הקור הוא ע
עשיית רפואות מדקדקות וזה גם כן לחום מועיל שאם יהיה
קיץ מתגלה לחום כדי שירבה התכתו שיתך יותר על מה ש
שימשך אל האויר וראוי שיושם עליהם בתנועות הכבדות
וההרקו כי הם יפעלו בליחו שלש פעולות כל פעלה ממנה
עוזרת להרזות מזה דקדוק הליחה בו והרחיקה מהתקשר ו
ולהכינה להתכה ומזה שיהיה מגיר ויניע הליחות להפך צ
צד העורקים ומהם שיקנו הדם איכות חד בלתי רע אל הכ
הכח המושך והרפואות המדקדקות והם ברוב הענינים הרפ
הרפואות העשויות בכאבי הפרקים והם החזקים מאד להגי
השתן שאינם שוים שאם יתערבו שיפנו במזו אל העורקי
ולא יוכלו להפנות הלחות ולעליוני העורקים ולא בצד חש
השתן שיקח בצד העורקים האלקים אלא אם ישתה וכבר
נפל הבשול השני וחזר על הכבד ושם יתחיל תחלת פעלו
אכל החזק אשר ישאר נכדל מאד מהליחות לזולת צד הע
העורקים וירעיב העורקים ויפעל שאר הפעלות ואלו הרפ
הרפואות גם כן מגירים הגדות בחוזק ויעזרו בהרזה בנשי
ואלו הרפואות כמו גינציאנא וזרע חדק ואריסטולוגיאה
עגולה ופיטרושילינום וסנטוריאה ונעדה ולסנדרוהיט כח
מרזה מאד הפך קקאבריא וללקא יש בזה סגולה חזקה גכ
וגם זרע ברפס ויטריאולא מרזה בחוזק אך היא סכנה ומגו
ומגורנא גכ מורכב אריסטולוגיאה עגולה משקל ז
זוז סינטוריא דקה שני שלישי זוז גינצנא רומיית וגעדא פ
פטרוצליון ומלח האפעה שליש זוז והוא שתיה רפואה
חזקה יוקח שרש קשואי החמור ושרש אלטיאה ושרש בפ
אפיפונק וישאף מן הכלל משקל זוז וגם יוקח זרע אמיאוש
וכמון בשוה ומגורנא יבשה וכורק מא רובע חלק לאקא ח
חלק והשתיה כל יום משקל ומהרפואות המדקדקות חו
חומץ מוריץ ובש ברקות נפש אלא שאם יהיה בו חולשת ה
העצבים ומן הנשים שיש פגע ברחמן אז ירחקו החומץ וי
וישתו היין בריקות נפש וגם מרזה גכ כמה שמתיך
ולפעמים ימלא העורקים איד אם יהיה מה שישתה הרבה
שלא יקבלו העורקים שיכנס עליהם אחד מן המאכלים וב
וכן הרפואות המורכבות הטבעיות כי הם ישלחו המזון מ
מן העורקים לרקות ממה שיפנה אליהם בעת פחותם מה
מהתנועות מן הליחות אל המעים ובשיטהרו הרפואות הם
המורכבות הטבע והמדקדקים המגירים לא יפנה אל הע
העורקים דבר רע ומהרפואות המכחישות הוא התריאק
להשתמשות ועשיית מלח האפעה ורפואת הברכום והכמ
והכמוני והפלפלי וסרחניה ורפואת לאקא ואמירום ואת
ואתנשיא ואטריפל קטן ואמנם רטייתם היא ראויה שת
שתהיה אם ממין שתקרר ותרדים הכח המושך ויהיה בו אר
ארסיות בסוקראן וגושקיאמי או ממין שיתיך התכה חזקה
כמו השמנים והמריחה החזקים להתיך וראוי שיהיה מרחץ
שלהם ברקות נפש ויהיה אוריי מזיע לא מימיי מרטיב אם
יהיה בו מים הנה המים מתיכים יתמיד בו שלא יפעל בו ה
המשיכה המופלגת זולתי ההתכה ואחר לא ימהר לאכול
עליו אבל ימתין וישן או יתנועע ויניע ואחר יורק ואחר יא
יאכל דבר נקי וכן ראוי שיהיה חפיפה מתכת רצופה

פרק ז

בהרזות האברים החלקיים כמו השד
השדים והאשך והיד והרגל וכיוצא
בזה יונהג בהנהגה הזאת גכ בעניני
והתנאים אשר קבלת ברזיה המוחלטת ויעזור בעוזרים
והתנאי

תמצאם יעירו על זה הנחתם והשקטם וקירורם והתול כה
מהלכי המזון אליהם והדוק הקשירה והתמדתה על
המהלכים למטה מהם ומשיכת המזון להפך הצד נכחיהם
ומהרטיות אשר ימנע האשך מגדול והיד ואיזה אבר יוקח
קימוליא וסרושא מעפרת ויעורב בסחיטת הגושקיאמי וש
ושמן הדם ויעשה מריחה או שיתמיד לרטות אותה בחבוך
אבן המשחזת קצת בקצת בחומץ או בסחיטת גושקיאמי
וכן רוב הרטיה בגלום בכל יום או שיקח טין חורי ועפצי
ירוקים ויושחקו ויושם בדבש יום אחד ואחר ירחץ במים
קרים ויפעל זה בחדש שלשה פעמים ומיוחד לשדים שיש
שישחוק עליו כמון שחוק בחומץ וירטה בו השד ויעזוב ע
עליו בגד טבול בחומץ עד שלשה ימים ואחר יותר וימשך
אחריו בבצל לילי לבן ויקשר ולא יותר שלשה ימים אחרי
ויפעל זה בחדש שלש פעמים

פרק ח

בעלות הצפרנים בדאחס הוא גל
גלג דאחס הוא מורסא חמה ויצי
ויציאה קורה כצד הצפורן קשה
חזקת הכאב ולפעמים תשתחן ולפעמים יזול מן המש
המשתחן שבו ליחה רקיקה נכאשת ויהיה בזה סכנה
לאצבעות

פרק ט

ברפואה אם יצטרך להקזה ושל
ושלשול יפעל ואין צד מכלי דק
דקדוק המזון וקירורו וראוי שי
שיתנהג ברפואות שאר המורסות רל בשמירת עניני ההת
ההתחלה והתוספת והתכלית והירידה כפי מה שידעת
ואמנם הרפואות המונחיות הנה בתחלה ראוי שיוטבל
בחומץ חם והנה הגיד גלינוס שהוא חזק התועלת
לדחס ואי ספק שהוא בהתחלה יותר מועיל אז וביחוד עם
סובין והליציאום מועיל גכ בעת ההיא וכן סומאק ושפויה
השן ואקסיא יעשה איזה מהם בסכנגבין תחבושת
העפצים המולשים בדבש כי זה ממה שימנע הקבעתו וי
ויוטבל תמיד במי קרים וישקו כאבו באופי כי הוא מופלא
וריר שילי אז מועיל או יוקח עפצים וקלפ רמון חמו וקלפ
הנחשת ותאנים יבשים בשוה יולש בדבש או בשאפה מע
מעגבים או בגולאב ויקשור ולא יקרב שמן ולא לחות אם
תפחד ההשחנה רפואה מבריאה לדחאס יוקח
אלואין ובלושטיאש ולבונה ועפצים ויחובר בדבש ויעש
ואין ראוי שיעמיד על המקררים כי הם יעברו העת ראשית
ההתחלה יפעו העור וימצא כאב ותחזק האנישה ואז לא
תשגיח במה שיחוש מן החום ואעפ שיהיה כאש אכל התי
ונגב ולפעמים יספיק הטבול בשמן מחומם שימתיק עליו
וכאמצע ושחק לבונה ויונח עליו או זנגאר מברזל וקצח ג
גכ שחוק וגם הרירים המימיים והשומנים וכן עוגת
אנדרון ומוסס וזוהמת האזנים טוב לו קודם קבוץ המוגלא
ובקרוב התכלית וקבוץ המוגלא וראוי שישרוף המלח
ויולש בשמן זית ויונח עליו כי זה משקיט כאבו ואם
ישלם קבוץ המוגלא אז יברת כריתת דקה ויצא מה שכו וי
וירטה בקובצים כמו העדשים והורדים וכמו קמח קלי מ
מאובק זרע תפוחים ואחר זה קמח תורמוס בדבש ואם
ישתחן הנה האלואין הוא המשוכח שברפואותיו וכן
הלבונה וזרניך ואספלנית זנגאר מעורב באספלנית סרוש
וסרקא קולא ואולי זה בבגד טבול וראוי אז שיגלת הכשר
מן הצפורן אספלנית טובה זכרה פולוש וטריאול
שרופה ולבונה חלק חלק זנגאר חצי חלק ישחק בדבש ויע

ויעשה וגם אספלנית בתאר הזה קלפת רמון חמוץ וע
ועפצים וקלפת נחשת הנשרת וזנגאר יעורב בדבש יוטח
ויקשר ולא יגע המקום מים ולא שמן ולפעמים יצטרך
אצל פחד האיבול לעשות קלדיקון מזרניך ומריאולא וזנ
וזנגאר וסיד כי זה מנגבו ואין יותר משובח ממנו ואם יוזל
מהדאחס המשתחן מוגלא אז תכוה ותחחך שלא יתפשט ר
רעתו באצבע כלו ובבר דברנו באדחס פעם אחרת

פרק י

באזני העכבר וסדוק הצפר
הצפרנים וקליפם והגרב ש
שלה הנה יקרו אלו המקרים
לסכת יובש ומזג שחורי ומה שיהיה מסדוק הצפרנים אל
חלקים חדים ויתלו כבשר ויעקצו ויזיעו אז יאמר לו
אזני העכבר ואמנם רפואתו אין צד בלי נקוי הגוף בהרקת
מן העור לשחורה אם תהיה גוברת והרפואות המונחיות
שירטו באל סרים וגם מלח עסה ושמרי יין וירטה בבצל
העכבר צלי ובש עם שמן חם רטיה וזרע פשתן וחרף ר
רטיה יקשר עליו בדבש חרף עם מלח מורקים ויעקור הפ
הפתילות והקרומיות אז ירטה בו אל סרים וחומץ או באל
סרים ומלח ושמרי יין וזה יועיל לקלוף ולגרב וכן מצטכי
נמס עם מלח גרשיי

פרק יא

הכויצה והעקום והגבנ
והגבנונית אשר יקרה ל
לצפרנים העלה הזאת
תקרה לצפרנים כרוב מן השחורה ותחפכם ותכויצם ות
ותעקמם ותנגבם ופעמים יהיה סכת זה עורק מהעורקים
קרה לצפרנים כי אם ירצה האדם שיצמח צמח טוב ולא
ידקדק בתקונו ולא ימשש בה הרבה אם לא יעסה יצא מה
שיצא אל תכונה רעה ותחלך בהולדה על הכלל הזה אם ו
יהיה מה שיבואהו מן המזון יבואהו ולא ימצא בו העברה
וממנו ימצא על שני פני הטבעיים ויסתב בשרש הצפורן
סבוך יהיה לו כחומר בשרש הרפואה אשר סכתו ה
השחורה אין צד מכלי הרקתו אם יהיה כולל הגוף ויהיו ת
הצפרנים כלם ככר שבו כן ותכון המזון והדברים היותר
נאותים לזה ומשתית שירג והתמדת השואת הצפרנים אם
תהיה השחורה מיוחדת לצפורן בצפורן אחת אז אז ראוי
שיקפא ברפואות המונחיות והרפואות המונחיות לזה שיר
שו בך הצפורן ויבינהו לקלוף והשואה הזרניך בזה בתב
בתכלית ויהיה בענין שתתגרר בסבין אי זה שעור שתרצה
וכן רוב הרטכתו ושמרי השבר הנקרא אל פגע כי זה יקל
אותו להשואה וכן אם יסכול היד תחממהו כדוגג ו ש והו
ושרף סיפריש ותחבושת טוב לרכבו וזרע פשתן גב טוב
לכויצה ושומן צאן אם יקשור עליו ימים ויעזוב רכובו ב
אם לא יכוין תחזור עליו פתאם עד שיתרב ויוכן להשואה
ויועיל מגרב גב

פרק יב

התחבולה לעקור הצפו
הצפרן הרע בתכונתו
ובקראהו ושאר מומיו
כדי שיצמח צפורן אחר תמורתו טוב יוקח שרף סיפריש ו
וירטה בו הצפורן הרע ימים שמנה ואחר תכעי להשרישו
במחט ויזול ממנו דם רב ואחר יקשור עליו שום שחוק יום
ולילה ואחר יחודש עליו שום ביום ובלילה שני פעמים כי
זה מפילו ויותמד גב בשמן זית ואולי יכניעהו להפיל בה
בתנהגה הפחותה ובש אם יעורב בו אפופונק או נפרית ג
שחוק מורק בשמן ויש מהרפואות שיעקרו הצפ
הצפרנים אל גבירנג וגם דבק אלונים ותפסי וזרניך וקנט
וקנטרידש יחובר בחומץ ויתמיד לחבש בהם ויותר וחומץ
בבל בקר מספר ימים וגם שני זרניכים וגפרית כרכומי וע
ועלך אל בטם יוקח ממנו תחבושת בחומץ

פרק יג

בשמירת מה שיצמח ראוי
שתתהבם להסתירם ולחסות ע
עליהם וישמר מנגוע ביד ומן הא
האויר וזולת זה עד שיגדל והנודע בזה נכון שיקח דבר שי
שיקשור על ראש האצבע בכובע מכסף ויהיה בו ברשת ו
ושבכה וכגדים שלא ימנע ממנו האויר לגמרי וגם כי ראוי
למנוע האויר ממנו הם או קר בזולת זה יסתר בדבר אחד
וראוי שיהיה תבני הכובע הזה שירחק מנגוע האצבע
לצד הצפורן או יהודק עליו ויגע מצדדין אחרים ויושכח
האצבע זמן חדשים כי אז יצמח הצפורן היותר טוב שיהיה

פרק יד

בצרעת ההווה על הצפורן יוקח
אגוז סיפריש ויודק ויעורב בח
בחומץ וקמח וכש קמח תורמוס
וירטה בו ויעקור הצרעת וכן זרע פשתן וחרף וכן השמרי
מיין השרופים מעורבים בזרניך אדום ופרשינא זפת רטוב
מופלא כזה וכש הזרניך עם אגוז סיפריש ודבק הדגים מ
מופלא ונמרץ בשרש אסיפושא גב רטיה בחומץ

פרק טו

בברכמות אשר יקרה לצפרני
ירטה בעפצים ואלום בשומן
אגדא ומררת בקר או זרע גרגיר
שחוק היטב מולש בחומץ

פרק יו

ברצוץ הצפרנים ירטה
תחלה בעלי הדם או בעל
בעלה רמון רך ואחר מר
המרכבים ואם יתחדש לראשי עצביו הכליים שם אך
אליו התפשטות תעשה אליו השומנים הידועי והקירוט
והקירוטים המרכבים

פרק יז

במיתת הדם תחת הצפרני
מרצוץ נפל בהם ירפא בקמח
מעורב בזפת וירטה בו ואם לא י
יספיק יצטרך למלאכ חיד וראוי שישוסע הצפורן לעשו
שסוע באלכסון בכלי חד עד שיצא הדם מתחתיו ואם יק
יקרה מזה שיעקר הצפורן תזיל הדם ותדביק הצפורן במה
שתחתיו לאט להיו למחסה ולא יכאיב ואחר תשמור אחר
ימים ותביט אם יהיה שם חלודה והסתיר הצפורן או
תשסעהו והחזירהו והסתמהו ואין ראוי שתרחיק הבשר
כי זה יעורר כאב גדול יותר גדול מן דחאס אבל שתניח
עליו בגחת ותצוק על הצפורן מים החמים ושמן פושרים
ותניח עליו אחר זה ואחריו אספלנית באשליקון

נשלם ספר הרביעי תחלה לצור אורי וישעי

הספר החמישי

לחבור הקאנון בן השר אבן סיני ויש בו ריא מאמרים

המאמר הראשון

בצריים הם שריאקים והמעוגים הגדולים ובלשין סיר סיריאסי קונפיקסיאיאוגיש מאנגי

המאמר השני

בביני האיהרג רל מיני הגירש והוא שני ועשרי נסחאו

המאמר השלישי

במיני המרקחות הנקראים גואריש והוא תשעה וחמשי נסחאות

המאמר הרביעי

באבקים הנשאפים הנקראים הפיק והקמחים והלעיטו והוא כא נסחאות

המאמר החמישי

בלקיקות שיאחזו בפה לבלוע מה שיותר והוא עשרה נ נסחאות

המאמר הששי

במשקים הנקראים אישרובש והעסיס הקרושים הנק הנקראים שאפש והוא שנים וארבעים נסחאות

המאמר השביעי

ברקוחים הפשוטים הנקראים מורבבות והוא נט נסחא נסחאות

המאמר השמיני

בעונות הנקראים טרוציקש והוא שנים ששי נסחאו

המאמר התשיעי

בשליקות והבשולים והמשלשמים והנרגרים והוא שני ושלשים נסחאות

המאמר העשירי

בשמנים והוא ארבעה ושלשים נסחאות

המאמר אחד עשר

באספלניות הנקראים מדהם כלומר אינגינן ובתח ובתחבושות והוא כג נסחאות

המאמר הראשון

בן הספר החמשי בתריאקים והמעוגים הגדולים

א תריאק אל פרוק היקיר שברפואות המורכבות והנכבד שבהם לרוב תועלותיו וכש לארי לארסים

ב תאר עונות האפעה

ג תאר עונות אשקיטלא

ד עונות אנדרוכון ובלטין אלינדראקרון

ה מעוג מטרודיטוס הנקרא על שמו וחברו ברפ מרפואות כנוסות

ו תאר קופיון ובלשין קוקין העשוי במיטרודיטוס

ז תריאק עזרא

ח נוסח אחר לעזרא

ט תאר עונות אנדרוכון העשויות בו

י תאר תריאק הארבע ובלטין דיאה טישיריאון

יא סוטור המגלט הגדול ובלטין שוטירא

יב תאר עונות אדרמעטו ובלטין אלדארמיאו ה העשויות בממלט הגדול

יג נאדך ראדי ובלטין ניזדיק דריאי זה מ מרפואות פרס גדולות המחברות הולדת במשפ במשפט אפלוניאה ותריאק ראשילתא גדול בק בקולנג

יד מעוג הפלוסופים והוא הנקרא חומר החיים מו מועיל מכותרי הלבנה ומחזק הנשימה ובשמח ומעכל ומטיב ומחזיר הבתרות ומוסיף כזברון ובשמירת הדברים

טו שאילתא ובלטין סוליטי מערבת לה בכל תועלת בן השטות והחדיים הקרים

יז אניס דאר ובלטין אריאנש דאריאי היא רפואה ואדיית משמחת

ומחזקת הלב ומיפה המראה ומבשמת ריח הפה
והזיעה ותועלתה גדולה
יז מעוג אחר הנדי מזכך המראה ומנקה האצטו׳
ומרכך הטבע ומועיל מהטחורים
יח מעוג נודע אל חרבו ובלטין אל גירי מועיל מ
משתי המרות והעצלה והחכוך ואל אברדא ומ
ומחזק האצטו׳ ומועיל מן הקולון והרוח ומאוה
המאכל ומחזק המשגל
יט מעוג מזרז הנפש ומחזקה ומשמח ומחזק הגוף
ומיפה המראה ומסיר הכרכמו׳ ומטיב ריח הפה
והזיעה ומועיל לאצטומכא ולכבד
כ מעוג תריאק גדול ממלאכתנו מנוסה לתועלות
הנזכרים ממעונגים אשר לפניו
כא מעוג קטן תריאקי ממלאכתנו
כב מעוג קסר ובלטין סישאר מועיל מדפיקת הלב ו
וכפי הוכאים הקרים והמעים והסתימה ועפוש
ארוך וכובד העכול וכובד הנשימה והפוקות
החזקות
כג אטריפל הגדול נקרא בלשונם טריפרא מקנא
מועיל מרוע העכול וקור האצטומכא וביחוד ל
למעים ורפיון האצטומכא והמקוה ומוסיף בת
בתאות המשגל ומועיל מבלבול הדעת והש
והשחורה ומתקן תנועת המתיחה ושומר העובר
כד זהמראן הגדול ובלטין זהמירין מגנום
כה זהמראן הקטן קרוב בתועלותיו מן הגדול
כו מעוג לגלינוס מחמם כלי השתן והמקוה ופותח
הסתימה ומתקן הגוף
כז מעוג אחר לגלינוס מועיל מכאב הכבד והשע
והשעול וקיא הדם
כח מעוג אירמיטש תועיל מהנקרס וכאבי הפרקים
והכליות ותחלואים אחרים רבים
כט מעוג אירמיטיש מועיל מן העסוי הנקרא
מנשמון ומחלאים אחרים
ל אל בסכנג ובלטין אל קישקינינגי גדול התועלת
מועיל מחליי הילדים והנערים והכפיה ותח
ותחלואים אחרים
לא תאר אל בסרבא ובלטין אל קשירי העשויה בו
לב מעוג המוסף המועיל מדפיקת הלב ומכל הח
החלאים ומהשחורה ומקוצר רוח והיא רפואת
הנפש
לג מעוג המסך אחר מועיל מכאב הכבד והאצטו׳
ומתיר הרוח והנפח
לד רפואת המסך באפסנתין מועילה מדפיקת הלב
ותחלואים אחרים
לח רפואת המסך המתוקה המועילה מדפיקת הלב ו
וחליי השחורה ותחלואים אחרים
לו רפואת מסך אחרת מועילה לאותם החליים
עצמם
לז רפואת מסך אחרת מועילה לאותם החליים ע
עצמם
לח סחרניאה גדולה ובלטין שאגזיניאה וריא מנוס
מנוסת התועלת לכל החליים הקרים ולרוח עב
לט סחרניא קטנה והיא כעינה
מ אמרוסיאה ובלטין אומורסיאה מועילה מח
מחולשת הכבד והטחול ותחלואים
מא אנקרדיאה והוא מעוג הבלדור ובלטין אלבי ל
לודריאון מועיל מהנכאות בפרקים
מב מעוג הבלדור מועיל מכל מיני כאבי האצטומ׳
ותחלואים אחרים
מג מעוג אחר בלאדורי מועיל מן הפלאג ותחלואי׳
אחרים
מד ארשטון הגדול פרושו המעולה מועיל מקור ה
הגשם ומחלאים אחרים
מה ארסטון מקטן מועיל מכל מה שמועיל
הגדול
מו דחמרתא ובלטין דיאמרתא מועילה מסתימת
הכבד והטחול ותחלואים אחרים
מז באדמהנג ובלטין בידימוריני תועלתו כתועלת
הדחמרתא
מח מעוג מושיעיי ובלטין אל גריטי מועיל מכאב
הראש הישן ולגרפים
מט מעוג אצפר צלים ובלטין סיטרינא שלים כלו׳
כרכומי בטוח מועיל מחליי השחורה ומועיל ל
לדפיקת הלב וכאבי הנערים וכאבי הרחמים
וחלאים אחרים
נ מעוג אסודסלים ובלטין קונפיקסיאו ניגרא של
שלים בלומר שחור מועיל

מן הפלג והמחשבה והמרה השחורה וכל העלו׳ הקרות

נא מעוג לאבי משלם הנקרא מושיע והוא מהמ מהמרדימים החוש ומשקיטים הכאבים מכל רו רוח ומכל חולי גובר וחלאים אחרים

נב מעוג השום מועיל מהבהק ואל ברדא והלחה ה הנאה ומוסיף בכח ומזכך המראה ומחזיר בע בעליו כתאר הבהור ומועיל מכל חולי

נג אטאנשיאה הגדולה אשר בה כבד הזאב הם המועילה לכאבי הכבד והטחול והאצטומכא ו והרוחות

נד אטנשיא הקטנה ותועלתה כתועלת הגדולה בע בעצמה

נה רפואת הכרכם הקטן ונקרא דיאקורקומא מינ מינור מועיל מחולשת הכבד וקשיו ומהתחלת ה השקוי

נו תאר רפואת הכרכם הגדול ממלאכת גלינוס מו מועיל מהכאבים הישנים ההווים בכבד ובטח ובטחול ומחלאים אחרים

נז רפואת הלך הגדולה ונקרא דיא לאקא מאגור מועילה כתועלת רפואת הכרכם ומפתת החצץ

נח רפואת הלך הקטנה מועילה מחולשת הכבד וה והאצטומכא וקשים וקורם וקשי הטחול ותח ותחלואים אחרים

נט מלאכת אל קופי ובלטין אלקוקי מועיל מהשעול וקושי הכבד ופרלשין

ס אפלוניאה ונקרא פילוניאום הרומיי והתרשישי מועילה מחליים רבים וכש מכאב הקולנג ומש ומשקיט הכאבים

סא אפלוניא הפרסיית ובלטין פילוניאום פירשיקו׳ מהזלת הגדות והטחורים והתכת הטבע ומהסתו ותחלואים אחרים

סב מעוג הכאבג מועיל מהשחינים במקוח והכליו׳ ולאותם שישתינו דם מגוסה

סג רפואת הסנוניות ובלטין דיאה אירונדיניש מו מועיל מכאב הגרון והמחנק וכאבים אחרים

סד תאר קורפומעא ובלטין קרוקו מאגניטיש הנב הנכנס ברפואות הסנוניות

סה רפואת הנפרית ובלטין דיאה שולפור אולי הר הרפואה הזאת תשוה לתריאק מועילה מן הקד הקדחות הקרות המקיפות ומרביעיות ותחלואי׳ אחרים

סו מעוג החלתית ובלטין דיאששא מועיל מהקפי ה הקדחות וחלאים אחרים

סז מעוג מלח הגדי מנקה האצטו׳ ועוצר הקיא ומו ומועיל מחלאים אחרים

סח רפואת הקושט המועילה מכאב הכבד והאצטו׳

סט מעוג קאמד ובלטין קאביט המלך מועיל מכאב הפרקים והנקרס ותחלואים אחרים

ע קפטרגאן הגדול ובלטין אלקאלקאטארהן מוע מועיל מהפלגת העוברים וכאבי הנשים ומכל חולי

עא קפטרגן הקטן

עב אלכלאכלנג הגדול המועיל מרפיון האצטומכא וקורה ומן הקדחות הנושנות והעלוף ותחלואי׳ אחרים

עג אלכלאכלנג הקטן המועיל לבעלי השקוי ולב ולכאבי הכבד והטחול ותחלואים אחרים

עד מעוג פורדיוסי ובלטין קנדוריאוש מועיל מהר מהרוחות העבות ותחלואים אחרים

עה מעוג ידוע באל כנדי טוב מאד ובלטי׳ קונדארי פריסיאושה

עו מעוג הפודנג ובלטין דאקלמינטו מועיל מכא מכאבי האצטומ׳ והכבד הקר ותחלואים

עז מעוג הזרעים מועיל מכאבי הכבד והטחול והא והאצטו׳ והרוח הנולד בבטן

עח מעוג דיאקות ובלטין גסינטו והוא האודם נסנ נסנוהו במלכים והסגנים וידענו תועלתו גדול מי׳ חד בכלבול הדעת וההשתוממות ודפיקת הל הלב וחולשתו וחליים נושנים שלא יועילו בה בהם הרפואות ומועיל לעלות המוח וחלאים א אחרים

עט מעוג אחר מרפואת גלינוס מועיל מעלות הקנה מהריאה ורקיקת וחלאים אחרים

פ מעוג מיוחס אל ארומאטכס ובלטין אר ארושטומאסיש מופלא לשעול ורקיקת הדם וח וחלאים אחרים רבים

פא מעוג מיוחס אל תיאניטוס ובלטין קאנאביטיש מוציא החול בשתן ושאר ליחות הנגעים

פב תאר רפואת גינסיאנה מועילה מן הקושי והסת והסתימה וכאב הכבד וכאבים אחרים

פג תאר רפואה נקראת מתת אלדים ובלטין דונוס דיאי מועילה מן הטחורים והפסד האצטומכא וחלאים אחרים

פד תאר רפואה תועיל מחולשת הכבד והריסוק ור ורקיקת הדם

פה מעוג פיומיא ובלטין קיאומי הרופא מועיל מה מהפסד המזג ומורסות הכבד וחלאים אחרים

פו תאר מעוג נודע באל אמירא ובלטין אינפ
אינפיריאליש מועיל מקושי יציאת השתן ובאב
הגב וחולשת הכליות

פז מעוג אל מיאכרי ובלטין שאומירי נאות לפלג
ולקוה ורפיון והחלואים אחרים

פח מרקחת יאכמין

המאמר השני

במיני הגיראש

א איארג הוא שרש ושם לכל מתקן ומשלשל והיא
הרפואה האלהית

ב גירא פיקרא המר הוא איארג הגדול ובלטין מ
מאלאיש חועלתו לקרבים ולאצטומכ

ג איארג הוא גירא לונדיאון היא מבורכת רבת ח
התועלת לחלאים רבים יארך סבורם

ד גירא לתדיאון אחר גוכח בולוס ובלטין
פאולוש

ה גירא רופוש מועיל מן השחורה והלבנה וחולי
השועל

ו נוסח ארבאנים ובלטין ארכיגיניש ההמון המו
הבועיל כחלוי הלבנה והשחורה וסבוב הראש
והתחלת המים וחלאים אחרים רבים

ז תואדריטוס ובלטין טיאודוריקון הגדול מועיל
מהפסד המזג הקר והמלוי והחלואים אחרים

ח תואדריטוס אחר מועיל מן החלאי המתעוררי
מן הקור והלבנה

ט תואדריכוס אחר מועיל כאלו החלאים
המתעוררים מן הקור והלבנה

י תואדריטוס באגוז מוסקדא מועיל מכל תחלואי
הראש הישנים וחלאים אחרים

יא תואדרי טוס משלשל

יב גירא גלינוס נוסח ההמון מועיל מן הפלג וה
והלקוה וחלאים אחרים

יג גירא גאלינוס נוסח פאולו

יד גירא גלינוס נוסח אחר מן אבן שיראפין

טו גירא הרבטרטים ובלטין איופקאריטיש והו
והוא אבוקרט החכם מועיל מן האצטומכא ומ
ומכאב ראש ומינון מעורר הכפיה

יו גירא אחרת לאבוקרט מועיל מהשטות ובלבול
הדעת וחלאים אחרים

יז גירא אנדרומאכר ובלטין אנדרומאכוש הרופא
מועיל מכאב האצטו והבטן

יח גירא אנדרונוס ובלטין אנדרומאכוש מועיל מ
מעצירת הנדות ומהצרעת והפחד

יט גירא פולהורם ובלטין פאנליצושיש מועיל מפ
ממלאנקוניאה מנקה חדרי המוח מוריד
הכמוסים הדבקים

כ גירא ברטום ובלטין בושיטוש מועיל לראות
מחזק ומשקיט כאב הראש וכאבים אחרים

כא מטעם האנסבי ובלטין קאטאגיני אנטיאוקיני
מועיל מהבויצה וכאב הראש החדש והישן וחל
וחלאים אחרים

כב גירא מחזקת הראות ומועיל מכאב הראש ודפ
ודפיקתו ומתיק האצטומכא והכבד והטחול

כג גירא לנו מנוסת

המאמר השלישי

במיני המרקחות הנקראים גיאריש

א במיני דיאה סימנום מועיל מכאב הקרבים הנו
הנולד מקור ומעלת הלבנה ומחלאים אחרים ר
רבים

ב במיני לגלינוס מועיל מהרוחות הקרות והקב
והקבסא ומועיל לעכול

ג לדוסולינטום והוא לעדת הרופאים נאות לקור
האצטומכא ולחלאים אחרים

ד מרקחת אל פודנג די קלמינטו פלוביאלי הנהרי
נוסח גלינוס והוא מינשטרי

ה מרקחת החדש די מידטו מועיל מהתכת הטבע
ולקוא מהלבנה

ו מרקחת האנוזי והוא טוב מועיל

ז מרקחת סלמטובל המיוחס אל ראמויא מחזק ה
האצטומכא מועיל מרוע העכול

ח במיני אחר מועיל מכאבי הבטן המתעוררים
מן הקור ולתחלואים אחרים

ט מרקחת במיני אחר

י הפלפלאני והוא דיאה טריאון פפריאון מועיל
מן אל ברדא והליחה הנאה וכאב האצטו ורוע
העכול ותחלואים אחרים

יא קואדיקון ובלטין אלקינדידיקון מועיל מכאב
האצטו והכבד ותחלואים אחרים

יב מרקחת אל גוזי ובלטין אל בנזי המועיל מח
מחולשת הכבד והאצטומכא ותחלואים אחרים

יג מרקחת אל גוזי הידוע במרקחת ענבר

יד מרקחת אל סהריאהן אלאיהיריבין מועיל מקור
הכבד ואצטומכא ותחלואים אחרים

טו נוסח אחר בסרפגלי משלשל בלומר מרקחת ח
חבושים משלשל

יו מרקחת ספרגלי עשוי בסחיטת החבושים מוע
מועיל מבטול התאוה ומחלאים אחרים

יז מרקחת ספרגלי באוה המאכל ומחזק האצטום

יה מרקחת הגדי ובלטין אינדום מועיל מהקולנג ובאב הפרקים והגב והנקרס

יט מרקחת המלבים והיא רפואת השנה שיוקח שג שנה תמימה כל יום ויבון לוקחו כל ימי צבאו ו ומי שיתמיד ללקחו לא ישאר בו מדוה ועלה ום וכועיל מן הגאצור הישן והאדום והטישי ותח ותחלואים אחרים

ב מרקחת כסחקוניאה מאשואקויין משלשל טוע מועיל מהנקרס ובאב הגב וכל החלאים הקרים

כא מרקחת שומשמין ובלטין שישאמינו

כב מרקחת חב אל בצרה ובלטין גראנוש וירידיבוש מועיל מהטחורים וקור האצטומכא דרוע העבול והתרת הכשן

כג מרקחת אל אנגדאן מועיל מנפח הבטן והאצט והאצטומכא וקרקורים ורוחות עבות

כד נסח אחר מאנגדאן

כה מרקחת כמפורא מועיל לחולשת האצטומכא ו והכבד ותחלואים אחרים

כו מרקחת כמפורא אחר מועיל מרוע העבול

כז מרקחת קמפורא חזק מן הראשון

כח מרקחת ליקנא אלואין ובלטין דישילו אלואש מחזק האצטו ומרחמה

כט מרקחת דרציני ובלטין דיסינטוכו מועיל מח מחולשת האצטו והכבד ותחלואים אחרים

ל מרקחת אינדי ובלטין אינדום מועיל מן הק הקולנג וקור האצטומכא ותלאים אחרים

לא מרקחת זנגביל ובלטין דיזינזיברי מועיל מחו מחולשת האצטומכא והמעים

לב מרקחת כסך מועיל מחולשת האצטומכא ונפ ונפיחתה ורוח הטחורים ודפיקת הלב

לג מרקחת האתרוג מגרש הרוחות ומעכל המאכל ומבשם הפה

לד מרקחת קיסר ובלטי סישאריש מועיל מהקולנג ואל כרדא והליחה הנאה וחלאים אחרים

לה מרקחת חקנקור דבלטין די אישטינקו מועיל ל לתאות המשגל

לו מרקחת אחר מיעיל מדפיקת הלב ומחזק האצט האצטומכא ומעכל המאכל ומשלשל הבטן

לז מרקחת לנו מנוסה מועיל כתועלת העליון

לח אשריפל הגדול ובלטין טריפירא מועי מרפיון האצטומכא ורוח הטחורים וחלאים אחרים

לט מרקחת קיסום מחמם האצטו ומחזקה ומועיל לחלאים אחרים

מ מרקחת ליקנא אלואין לנו

מא מרקחת תמרי ובלטין דיאפיניקון תועלתו מפו מפורסמת לקולנג ולליחה נאה ומעוצר השתן

מב תמרי אחר

מג תמרי אחר מועיל מהקדחות וזולתם ומשלשל מ מבלי עכל

מד מרקחת פרודיוס ובלטין כברושיאוש מושק מושקטום העוצר מרוח הטחורים והליחה הג הנאה ותחלואים אחרים

מה מרקחת הלבונה ובלטין די טורי

מו מרקחת טלשפר ובלטין אל טאלישאר מועיל מקור האצטומכא והרוחות העבות באצטומכא ובכבד

מז מרקחת אסרף רל ההגמון ובלטין אפישקופי ם מועיל מקוליקא ותחלואים אחרים

מח אטריפל הגדול בסיג הברזל ובלטין טריפירא די אי שקוריאה פירי מועיל מרוח הטחורים וה וחלאים אחרים

מט אטריפל הקטן מועיל מרפיון האצטום ורוח ה הטחורים ומיפה המראה

נ מרקחת אנקרדי בנוסח אבו חסין בן מסרבם יא יאות לכאב האצטומכא והשכחה וחלאים אח אחרים

נא מרקחת אל קיחום ובלטין אל פניאוש מועיל ברפיון האצטומכא ורוח הטחורים ומיפה הם הבראה

נב קיחום אחר במסך מחזק ומחמם האצטומכא מ מועיל מטחורים ומוסיף בתאות המשגל מנוסה

נג אחר כמוהו

נד תאר גרגרים המבושלים מועילים מן אל כרדא ובאב הגב והפסד הנדות וחלאים אחרים

נה נוסח אחר לסיג הברזל לחולשת האצטומכא והטחורים

נו נוסח אחר לסיג הברזל לחולשת האצטומכא ה החמה

נז סיג הברזל מבושל יכון לחולשת האצטומכא וח וחום המזג

נח מרקחת ספר גלי רל מחבושים העוצר מחזק הטבע מן ההתכה וחולשת האצטום ורוע העב העכול ומיפה המראה

נט מרקחת הספרגלי המשלשל הבטן מועיל לקולנג כנגב כותרי הנוף

המאמר הרביעי

באבקם הנשאפים הנקראים ספוף והקמחים ו והלעיטות אל הנערים ובלטין די שופופיט אי איט אל מאיא איט מוריט אינפנסיאום

א מקליטה מועילה מן העסוי הנקרא טנשמן וחבלי הבטן והשלשול והטחורים

ב אבק נשאף מועיל מרוח הטחורים והש והשלשול והעסוי וחבלי הבטן

ג אבק נשאף נקרא קילא ובלטין קישלי עוצר עוצר הבטן

ד אבק נשאף ובלטין אובידי בועיל למע למעוברות בגרש הרוחות מחזק הכבד והאצ והאצטומכא

ז אבק נשאף ובלטין אובידי הרגלתו מועיל לרזון דכבד ולחותה

ו אבק נשאף מועיל מן החום בקדחת ובפ ובפיהוק והכורה וחלאים אחרים

ז קמח אבטיח הארוך כועיל לאצטומכא הר הרפה עוצר הבטן ולחלאים אחרים

ח אבק נשאף הנעשה לנערים כשיגבר עליהם החים

ט אבק נשאף לאריסטוטליס כתבו לאלכ לאלכסנדריא לשלשול ליאנטריאה וחלאים אחרים

י אבק נשאף אל כרמבי מועיל כהתולעים וח וחולשת האצטומכא

יא באבק אלסקנד ובלטין די אישקיאולא

יב לעיטה לנערים ובלטין ויאור מנקה כגופם המרות והלבנה

יג לעיטה אחרת לנערים

יד לעיטה אחרת לנערים

טו אבק נשאף מקליאתא נאות לעכרי הלחבלי הב הבטן והטחורים

יו קכחי ובלטין קאמיאטי להפשט המעים והש והשלשול השוקד

יז אבק נשאף לטחול ורוע המראה והעכול

יח אבק נשאף נאות למי שיש בו ירקון וכאב הכ הכבד ומהמרות הברכומיות

יט אבק נשאף למי שיש לו קדחת וכאב הכבד והת והקכה מפני המותרות

כ אבק נשאף מועיל מחום הכבד וירקון וסתימה ורקיקת הדם

כא נוסח מרח המועיל לבעלי החים והשלשול מן ח המרה האדומה ובעורר האות הבאכל

כב נוסח אחר מלח מועיל לאצטומכא ולכבד ולכ ולכאב הפרקים ולכל חולי מהמותרים הרעים

המאמר החכשי

בלקיקו ובלטין אל להזקאת

א לקיקה ובלטין לוזוכ לשעול יבש

ב לקיקה לשעול מחום ויובש

ג לקיקה לשעול מחום

ד לקיקת הפפכר מועילה כפליטת הדם וקדחת ח חזה ושעול וכאב החזה ופיליאורישיש

ה לקיקת אשפודי מועילה לשעול ופליטת הדם ו ולמותרות העבים וכאב החזה

ו לקיקת אשפודי אחרת מועיל מקדחת הטישי וג ונגעי הריאה

ז לקיקת אשקיטלא מועילה מקושי הנשימה וח והרקיקה וכאב הצדדים והחזה

ח לקיקת השום מועילה מן השעול המתעורר מן ח הלבנה מנקה החזה מיבש הליחות הרקיקות

פ לקיקה אחרת

י לקיקת אל בטם מועילה לנחירות הקול ושחיני הריאה ולמי שיש בו רקיקות הריאה ופותח הס הסתמה

המאמר הששי

במשקים

א הסכנגבין הכולל הזרעוני מכבה הקדחת והת והתלהבות האצטו וחלאים אחרים

ב תאר סכנגבין לגלינוס

ג סכנגבין שלנו

ד סכנגבין משלשל האדומה

ה סכנגבין אחר מריק הלבנה

ו סכנגבין אחר מריק השחורה

ז סכנגבין בחומץ אשקיטלא

ח סכנגבין אישקוליטיק משלשל ומועיל מעוצר השתן וכאב הצדדים והאצטומכא ורוע העכול והפיהוק החזון

ט תאר גולב

י מי הדבש וכוכרי מועיל מחלאים הקרים וכאב הכבד והחזה

יא נוסח מי הדבש אחר מועיל מן הקדחת והת והתלהבות ורוב הצמא והשעול מחום מועיל לפאראליטיש

יב גולב במי ורדים

יג משקה החבושים ונקרא מיבא מחזק האצטומ עוצר הטבע מועיל מכאב הכבד והקיא והאסט וה אסטנסות והפרקים

יד נוסח אחר

טו חנדיקון הוא קונדיקון מועיל לקור האצטומכא ולבובד העכול וחולשת הכבד ומן הקור והר והרביעית

יו חנדיקון אחר

יז משקה שלכה מחזק האצטומכא ומאוה המאכל מיבש רפיקת הלב

יח משקה גרגרי הדם מועיל לחולשת האצטומכא

וההתרה המופלגת ועוצר הנדות ומחזק הקרבי׳

יט משקה מינטא מועיל לקיא הנערי׳ ולהתעוררות קיא ולפוקות השלשול

כ משקה הפרש מועיל לשלשול מחזק האצטומכ׳

כא משקה התפוח מועיל מחולשת האצטו׳ ודפיקת הלב מחום מפסיק הפליטה והקיא המררי והצ והצמא

כב משקה בוסר מענבים מועיל מחום האצטומכא והתכת המררה ולכאבי החום ולמשוקה סם המ המות מפסיק הצמא מחזק האצטו׳ מהמעוברות שלא יקיאו

כג משקה המגדים והפירות מחזק האצטומ׳ והק והקרבים וחלאים אחרים

כד משקה ערב מחזק האצטו׳

כה משקה פפאבר

כו משקה פפאבר אחר מועיל למי שירד לו הלחות ומועיל לאותם שיריקו דם

כז נוסח משקה מועיל מן השעול והפרלשין מחזק האצטומכא

כח נוסח משקה היערה ובלטין די פאביש מילליש לנאליגוס כסיר הצמא בקיץ מועיל למי שנת שנתקבצו בו אלו הליחו׳ הפגות אשר לא יתעכלו ובש אם יתחמצו ויתקבצו כי הוא מחובר מאלו הסמנים מה שיחובר מה שלפניו וזה שיעשה ב במי אשבורן ולא יעשה במי מטר במשקה הד הדבש

כט משקה נקל אחר לו

ל משקה אפסנתין מועיל מנפילת התאוה וחולשת האצטו׳

לא משקה אפסנתין מהרכבתינו ונסינוהו ומועיל יו יותר מתועלת האחר

לב משקה מסונן מועיל מן הצמא

לג משקה המגדים והפירות מועיל מן הקיא המת תמתחדש ממרה אדומה מעורר לעיכול לחמום למחוממים מחזק האצטומ׳

לד משקה פרונש מועיל מן הצמא מתיר הטבע

לה משקה דימרקטים אשר שמרו מן החלאים כל ימי חייו מועיל מחולשת האצטומכא והטחול ו והפסד המזג

לו משקה הענבים מועיל מכאב הגרון והמורסא ההוה מן השחינים ההווים באצטומכא

לז משקה יוקח ממנו בסתו לזקנים

לח משקה אפסנתין מחזק האצטומכא פותח הס הסתימות משלשל האדומה

לט משקה אל כדר מהרכבתנו

מ תאר שכר לנו ובלטין פוקא מועיל ומוסיף כת כתאות המשגל

מא תאר משקה אפסנתין לנו

מב רפואה לנו תאות לנגע המקוה ו[illegible]יני העוברים אל האבר ויזורק באבר

המאמר השביעי

ברקוחים הנקראים מרבכות ובלטין קונדיטי ואל גינגיביט

א גלנבין הדבש הוא דבש רושט

ב אתרוג מרוקח נאות לחולשת האצטומכא מע מעכל המאכל

ג נוסח אחר מאתרוג מרוקח

ד החבוש המרוקח נאות לחזק האצטומכ׳ ועוצר הטבע ולרוע העכול ולקיא הקורה בסבת קור ה האצטו׳

ה נוסח אחר לחבושי׳ המרוקחים מועיל לחולשת האצטו׳ ושלשולה

ו האגוז המרוקח מועיל מן אל ברדא וחולשת ה הכליות וכאב השדרה ועוזר לתאות המשגל

ז מירבולנש מרוקחים כלומר קונדיט והנעשים בארץ צין והודו טובים מאד

ח נוסח אחר מירבולנש

ט מין אחר

י שקאקל מרוקח טוב מאד

יא זנגביל מרוקח

יב פרונש מרוקחות

יג הלפת המרוקח

יד השקד המרוקח

טו אמליסיש מרוקח

יו תפוח מרוקח נאות לקיא

המאמר השמיני

בעונות בע׳ הנקראים טרוצישקוש

א עונות אל כוכב שירוחצו נאותים לאצ לאצטו׳ מסירים הפיהוק החמוץ משקיט כאב ה הראש מועיל מן הנזלים וכאב השנים והאזן ומ ומרקיקת דם והזלתו מכל אבר וחלאים אחרים

ב עונות הורדים להמון מועילים מכאב האצטו׳ מריקים ליחותיה מסירים

הקדחות הלבניות

ג נוסח עוגות ורדים לאסקליאדס ובלטין איש אישקליפיאדש מועילים מכאב האצטומכא ומ ומחזקים אותה אחריה

ד עוגות ורדים באסקמוניאה מועילים מהקדחות והעוצר

ה עוגות ורדים עם אשפודי מועילים מקדחות ה המעורבבות הישנות מלבנה ואדומה

ו עוגות ורדים הנקרא דביר ורד ובלטין דיאה א אודון מועיל מסתימת הכבד והטחול והקדחות השחוריות והלבניות

ז עוגות ורדים המועילים מקדחת שלישית

ח עוגות ורדים באשפיק נרדי מועילים מכאב ה הכבד

ט עוגות במפורא מכבים התלהבות הקדחות מוע מועילים מטישי מסיר הצמא וקיא הדם

י נוסח אחר מעוגות קמפורא מועילים מהת מהתלהבות האצטומכא והכבד וקיא הדם והצ והצמא

יא עוגות במפורא מועילים מקדחות חדות ופותח סתימת הכבד החזקה

יב נוסח אחר

יג עוגות כמפורא

יד עוגות אשפודי בתרנגבין מועיל מן הקדחות הח החדות ומכבה אותן

טו עוגות אשפודי בזרע אסיטושא מועילים מן הק הקדחות האדומיות והשלישית

יו עוגות ברבריש מועילים מן הקדחות הנלהבות ומורסות הכבד והאצטו

יז עוגות ברבריש נוסח אחר

יח עוגות ברבריש אחרות יאותו לקדחות הנלהבות והצמא והצער ומכבות מאד

יט עוגות ברבריש מועילות מן הקדחות והשעול ו וכאב הכבד ומשקיטות הצמא

כ עוגות ברבריש מועילות מן הקדחות והשעול ו וכאב הכבד ומשקיטות הצמא

כא עוגות ברבריש לנו

כב עוגות אפסנתין מועילות מן הקדחות הנושנות ופותחות מאד ומגירות

כג עוגות אפסנתין מועילות לכבד ולטחול ולאצ ולאצטומכא ולשלישית

כד עוגות פוליקריאה מועילות מן הקדחות הנל הנלהבות והצמא והסתימה ומוו סות הכבד וה והטחול

כה עוגות קאפריש

כו עוגות אקא

כז עוגות באכנגי מועילים מכאב הכליות והמ והמקוה ומדמה

כח עוגות כאכנאג מועילים מכאבי הכליות והמקוה ולהשתנת דם והמוגלא ולגרם המקוה

כט עוגות כאכנאג מועילים משחיני הכליות והמק והמקוה וטפטוף השתן

ל עוגות דיוברברי מועילים מן החלאים הישנים וקושי הכבד וגסותו ומורסתו וכאב הטחול

לא עוגות הרכיבם אברדולוס ובלטין אמילוש מו מועיל מן החום והשלשול וכאב הכבד

לב עוגות אחרות

לג עוגות אחרות

לד עוגות מרון והוא הידוע בטריקון

לה עוגות קרינאסב

לו עוגות מועילות מנגעי המעים וקיא הדם

לז עוגות אנדרומכוס מועילים מפליטת הדם

לח עוגות אנדרומכוס נוסח אחר מועילים מכאב האצטומכא והעוצר והרוח

לט עוגות אל כנדי מועילים לכבד הנחלש מהוליד הדם עד שיחלש תאות המזון ותאות המשגל

מ עוגות אל ברמכי ממרקים ומועילים לליחה ה הנאה האדומה

מא עוגות מאזריון מועילים מהתעוררות האסטניסות והפוקות והעסוי

מב עוגות מאזריאון אחרות

מג עוגות אל רודיתון ובלטין אקונדינון מועילים מהקדחות הנלהבות והמוו כבות מאדומה ולב ולבנה והדם והליחות וכאב הכבד

מד עוגות אל רודיתון נוסח אחר

מה עוגות מארופס ובלטין מאריני מועילים מנטות העלול באילאוש הדוחים והמונעים הקיא

מו עוגות פאפביר מועילים מהזלת דם ושעול וקד וקדחת וכאב החזה

מז עוגות בלושטיאש יאותו לכי שיש בו שלשול מדם והמוגלא והעסוי

מח עוגות דורכובוס ובלטין חשולידוש מועילים מ מנגעי הכליות והמקוה ולהשתנת הדם וקשי יצ יציאת השתן

מט עוגות אנדרדון נוסח אקלידס ובלטין אלאנ אלאנדארון דישקרינסיאוני אטסיליניידיש

נ עוגות נוסח אחר

נא עוגות אחרות מועילות משחיני המעים ורקיקת הדם מן החזה ושומרים העובר

נב עוגות אנים פותחים הסתימות מתקנות הכבד מרכבות הטבע ומסירים הקדחות הישנות

נג עוגות מרכבות הטבע ומסירים הצער ומועילי מצרות הנשימה ומונעים הקיא

נד עוגות הזרעים מהתכת הטבע ולנגעי המעים ו ולמי שלא יעכל מזון והחבלים החזקים והעסוי והזלת הנשים התרופה

נה עוגות להתחלת המים הברכומיים וקשי הבבד

נו עוגות ורדים מועילים מכאב האצטומ׳ והקד
והקדחת הלבניות

נז עוגות ורדים מרבבים ישתו בקיץ

נח עוגות ורדים ופוליקריאה יאותו לקדחות הישנ
הישנות וכאב הכבד והירקון

נט עוגות לאך יאותו לסתימת הכבד והטחול וקד
וקדחת המידית וכנ רים

ס ע גות פוה מתקנים קשי הטחול וכאב הכבד
והקדחת הנושנת

סא עוגות קושקוטא יאותו לקדחת נושנות ומכבו׳

סב עוגות העשרה יאות לקדחת רביעית ישנה וכאב
ותציחה

סג עוגות מועילים בהקדחות הישנות וההתלהבות
הקיא ומרכבים הטבע

המאמר התשיעי

בשל קות והבשולים והמשלשלים וי גרגרים

א בשול מי השרשים מועילים נסתיכה וקשי יצי
יציאת הש ין וכאב הכבד והאצטומכא והקדחו׳
המתחלפות הקרות

ב בשול מי השרשים

ג בשול אפסנתין מועיל מכאב הכבד והאצטומכ׳
והקדחות המתחלפות הקרות

ד בשול פוליקריאה נאות לבעל קדחת רביעית׳
פרק בגרגרים

ה גרגרים יאותו למי שיש לו רוחות עבות ונפח ו
וכויצה במצבה ונפח באשכים

ו גרגרים סרוחים גדולים הנקראים פטידש מרי
מריקים הליחות העבות ופותחים הסתומים ומו
ומועילים מכאב הצרקים והבסלים ונגע צרעת
והבהק וחולי הפיל והם ידועים

ז גרגרים סרוחים קטנים מריקים הליחה העבה
הדבקה והשדרה והארכובה

ח גרגרים סרוחים רל פיטידש גדולים מועילים
מכאב הקולנג וחלאים אחרים

ט גרגרים סרוחים לאלבנדי מועילים לכאב הפר
הצרקים והנקרס וכל באב מליחה נאה והאדום׳
והשחורה והפלאג

י גרגרי שיטרג ובלטין קפשיא מועילים מכאב ה
השכבים וכף הירך וניד הנשה בהלבנה הדבקה

יא גרגרי שיטרג המטנים מועילי כרפין חצי הגוף
וכאב כף הירך והארכובה והפרקים והנקרס ה
דקר משלשלים הליחה הפגה העבה

יב גרגרי שיטרג נוסח אחר

יג גרגרי פוליקריאה ובלט׳ איאופטוריאו מועילי׳
מכאב הכבד והירקון

יד גרגרי ההצלרה ובלטין פרופיקואי מועילים מן
אלקוה וכאב הארכובה והפרקים מהלבנה והפ
והפלאג

טו גרגרים לקבאליק ובלטין אליאשליק חדים והם
ללבנה ולשחורה מגרשים הרוחות מחולשת הע
העכו׳ וישתו קיץ וחורף

יז גרגרי אל דורי ספר אל בהלמאן ובלטין אל ד
דוריאי איש ליברו אלקאלמיט מבשם ריח הפ
הפה מצחצח הראות מסיר הלבנה ומאורים המא
המאכל מחזקים השנים הלועסות

יז גרגרים מועילים מהרוח ואל ברוא וחולשת ה
האצטום׳ והטחורים

יח גרגרים אל דגד ובלטין דיגדי מועילים מן הל
הלקוה והקולנג וכאב הגב והארכובה וכל כאב
מלבנה

יט מלח משלשל מועיל מן הלקוה מצחצח הראות ו
ומחדר השמע ומכאב הטחול ומן הנקרס וכאב
הפרקים ורפיון העצלים ופגעי הקור והלחות

כ גרגרי אצטמביקין אלכינד מחזקים האצטום׳
מאוים המאכל מועיל לאצטו׳ וחלאים אחרים

כא גרגרי אל כרמכי מנקים הראש והקצוות מוע
מועילים מהמורכות ישתו וישן עליהם כדי שיפ
שיפליגו למשוך

כב גרגרי אבן חרית נוסר על הבהק המנונה ובסירר
בשרשה יבים מועילים מהקדחות והרוחות וכא
וכאבי הפרקים ולכל חולי לבניי משחורי

כג גרגרי אבן הירא ובלטין הוביאירי הגראים הת
התועלת ברוח והאדומה וח הטחורים והליחה
הנאה והבהק והתגועה ישתה בכל יום ולילה סת
סתו וקיץ

כד גרגרים חוברו לאבן נבים אילגיבין והם מוע
מועילים מהכותר ההוה בגוף וחלאים אחרים

כה גרגרים לקוחים באבפורבי

כו גרגרים אחרים מועילים לקדחת נושנת

כז גרגרים אחרים לקדחת נושנת

כח גרגרים מועילים מן הקדחות הנושנות הם
המתחדשות מהליחות המתחלפות לכאב הכבד
והתחלת השקוי

כט גרגרים פותחים הסתימה מדקדקים הליחות הע
העבות ומוציאים הליחות הדבקות

ל גרגרי שראפין נאותים לכאב הארכובה
וכף הירך והצדדים

לא גרגרי אפיטמון מועילים מן הפלאג והרעין ות
והליחות הפגות היורדות אל העצבים

לב גרגרים הנדיים נעשים במסך מועילים לכאב
האצטומכא מסירים ריח הפה וריח שתיית היין
ומנגבים הלחיות

המאמר העשירי

בשמנים דברנו בשמנים בכלל הזה על תנאינו

א שמן נארדין ותועלותיו רבות

ב הבשול השני

ג הבשול השלישי

ד שמן אצטורק נאות לפרקים אשר ישפך אליהם ליחה מחמם העצלים והמורסות

ה שמן קמומילא

ו שמן מעטיק נאות לחולשת האצטומכא ומו ומורסתם ומרכך הקושי

ז שמן אפכנתין העשוי בשמש מחזק ומחמם האי האברים הקרים

ח שמן שבת

ט שמן שומן ותועלותיו רבים לרחם וחלאים אח אחרים

י שמן חסך מועיל מקשי יציאת השחן

יא שמן חסך ובלטין אשכי אחר מועיל להרבה דב דברים

יב שמן חסך אחר מועיל להרבה דברים

יג שמן הנחשים מועיל מן הספחת ורפיון כפי הט הטבעת

יד שמן רמאסדר ובלטין מלך דוד מועיל מן הפלג וחלאים אחרים

טו שמן קושט מועיל מקור האברים וחלאים אח אחרים

יו שמן קושט אחר לכאב הכבד וחלאים אחרים

יז שמן מאריד ובלטין גרבואיט והיא רפואה הנ הגדיות מועיל מהרוחות העבות ומכאב הרחם

יח שמן הנדי ובלטין שינדין נקרא אברושונ"ד מו מועיל מן השעול וחלאים אחרים

יט שמן אל כרוע הנקרא שמן קיק ובלטין כרואה תוע ותיו רבים

כ שמן כרוע פשוט

כא שמן דלעת מועיל לכל חום וחדות בגוף וחל וחלאים אחרים

כב דלעת הלקוח מן הגרגרים

כג שמן שה שכום ובלטין אל שיהישאברם מוע מועיל מן הרוח בארכובה והפרקים וכל הגוף

כד שמן לאדנום ובלטין אאוריש

כה שמן לאדנום אחר

כו שמן אל נלדר ובלטין אלפולפילוד נאות לכאב הפרקים והכויצה ורפיון האברים

כז נוסח אחר מועיל מכאב המקוה וחלאים אחרים

כח שמן ביצים

כט שמן אל כלאכנג ובלטין אל כיכינגי נאות לש לשתוק ולפלאג ולחלאים אחרים

ל שמן זעפראן מרכך העצבים מסיר הכויצה מוע מועיל מקשי הרחם מיפה המראה

לא שמן אשנה ובלטין אושניאי

לב שמן פרבאן ובלטין איאופורביאו מועיל מהב מהכאבים הקרים וחלאים אחרים

לג שמן יאמר לו אמאקון ובלטין דימנום פרושו בעל עשרה ערובים מועיל מקור האצטומכא ו וחלאים אחרים

לד שמן שקאיק נעמן ובלטין פאפביר אדום מחמ מחמם האצטומכא הקרה ומתיר הנ ח והמורס יעורב עם שומן אווז או שומן תרנגולת השמנים הפשוטים מן השושן ומן החבושים וה והתפוחים והחרדל וקשואי החמור יעשו שיה שיהיה שמן שומשמין חלק ומים ג חלקים ויונח בשמש מ יום

לה שמן מגורנא הנקרא שמן שמשוסי חזק מעורר החום יש בו דקדוק בשתיה ובמשיחה לאבר וח וחומו ויבשו במדרגה השלישית מועיל מכאב האזן אם יוטף בו

המאמר אחד עשר

באספלנית הנקראים מרהם כלומר אינגוא אונגואינטיש ובתחבושות כלו אינפלאשטריש

א אספלנית מסרושא מועילה משריפת האש והש והשלגים

ב אספלנית אחר מסרושא

ג אספלנית באסליקון הגדול מועיל לשחינים נא נאות למקומות והחבורות אשראין חום בהם

ד אספלנית בסליקון הקטן

ה אספלנית סרושא בחומץ

ו אספלנית הליטרגיר בחומץ

ז אספלנית הזרגאר מועילה לשחינים הנושנים

ח אספלנית קלקדיס ועל פי גלינוס נקרא מותקין מועיל לטאעין ומבריאה השחינים והנגעים וא ואל נהרק

ט אספלנית שחורה

י אספלנית דיאקיקון

יא אספלנית אדומה

יב אספלנית אלרסל ובלטין אפושטוליקון מועיל לטחורים וחלאים אחרים

יג אספלנית הזנגפור ובלטין אוזיפור מועילה מן החזירים והסרטן ומורסת האשכים
יד אספלנית אופורבי ונקרא קרמא ובלטין קרם קרמיש מועיל מכאב האצטו׳ והאש הפרסי
טו אספלנית אלכי ול׳ הבויה ובלטין קאוטיריאי
יו אספלנית נסה אותו אל זרנגי ובלטין גינירא׳טי
יז תחבושת לאנדרומאכוס מועיל לבעלי הטחול ו והשקוי
יח תחבושת מופלא מיוחס אל אנדרומאכוס יאות למוץ בו דבר ומושך העצמות הנפסדים והקוץ וכו׳
יט תחבושת לכאב והיא רפואה אמתית
כ תחבושת קלקדנוס ובלטין פילאגריאוש מועיל לכאב הכבד והאצטומכא וכאבי הרחמים וחלאים אחרים
כא אספלנית מועילה מחוזק חולשת הכבד והאצט והאצטום ורבוך הקושי ועוצר שלשול הכבד
כב אספלנית בבשר קולוקינטידא
כג אספלנית נעשת בקרדמוני מועילה בגה׳ מן הכ הכאבים הישנים בכבד ובאצטו׳ והטחול שיק שיקרה בהם הקור

סך נסחאות מן הספר החמישי הנקרא אקרבדיאן ארבע מאות ושמנה נסחאות זה נמצא בסוף ספר חמי חמשי הנקרא אקרבדין

אמר המעתיק עתה סדר המחבר רפואות כל אבר ואבר על דרך קצרה השם בשמותיהם לבד מבלי הזכירו תכו תכונותיהם והרכבותיהם והם שני כללים

הכלל הראשון

מאמר אחד

הכלל השני

שמונה מאמרים

א מאמר בעניני הראש ומה שיש במוח
ב מאמר בעין והרמד והקציצה וירידת הדמע
ג המאמר השלישי באזן
ד המאמר הרביעי בשנים
ה המאמר החמישי בפה ובגרון ובגוף העליון
ו המאמר הששי בגוף התחתון
ז המאמר בכאבי הפרקים והנקרס וניד הנשה
ח המאמר בחולי השועל

הכלל הראשון

א לקור הראש
ב לכאב הראש הקר והישן
ג לפלוח הראש הנקרא מי קראניא
ד לסבוב הראש
ה לשכחה ולזכרונות
ו לבלבול השכל והשטות
ז לשתוק
ח לפלאג ורפיון האברים
ט לאל לקוה הוא עקום הפה
י לרעש
יא לכויצה
יב לכאב העין
יג למים בעין
יד לכאב האזן
טו לכאב השנים
יו לאכול השנים
יז לתקון נענוע השנים ורפיונם
יח למה שיחזיק הלב
יט לדפיקת הלב
כ לעלוף
כא לצרירות הקור
כב לעוצר הנשימה
כג לגניחה והנשימה המוצבת
כד לכאבי הריאה והחזה ותחת הכסלים
כה להזלת הדם ויקיקת מונלא
כו לקור הכבד
כז לכאב הכבד
כח לחולשת הכבד
כט לרזון הכבד
ל לבורכות הכבד
לא לשקוי והתחלתו
לב לרוע המזג
לג לח לשת האצטומכא
לד לחום האצטומכא
לה למפוח האצטום
לו לכאב האצטו׳
לז לכאב הבטן
לח לרוח האצטו׳
לט לקושי האצטו׳
מ לקיא וחפץ הקיא
מא לפיהוק החמוץ
מב לקור המעים

מג לקולנג ויובש הטבע
מד לעצירת השלשול
מה לנגעי המעים והפשטם
מו לחבלים בבטן
מז לזחיר ואחרי כן לבאב השבעת
מח לסחורים
מט לבאב הכליות ודמקות
ג מה שינקה הכליות
גא לבאב המקוה
גב לשלשול השתן וטפטופו
גג לחצץ
גד ליציאת החול בשתן
גה לבאבי הרחם
גו למחנק הרחם ולקשיו
גז להפסק הנדות
גח לבעוברות ולשמור העובר
גט לבאב הפרקים והנקרס
ס לבאב הגב
סא לבאב השדרה וכף הירך

המאמר הראשון

מן הכלל השני בעניני הראש ומה שיש במוח

א מרדים החוש לכאב הראש
ב סעוט כלו שאיפה באף מנקה הראש
ג סעוט מועיל מן הפלאג ולקוה ולרפרין
ד סעוט מועיל מן כאבי הראש הישנים
ה לפלוח הראש

המאמר השני

בעין מן הרמד והקצידה וירידת המרה בעין

ז שיפה מביאה השינה
ח רטיה מועילה כהליחות הרבות והכאב
ט שיפה מועילה מהליחות הנוזלות בעין
י שיפה אחרת מועילה מהכאב החזק
יא שיפה מצלחת משקיטה הכאבים בזמם
יב שיפה מועילה מהכאבים והחלקים והעלות בעת ירידתם
יג שיפה מועילה מהכאב
יד שיפה מבושה קיצויית
טו שיפה מועילה כהכאבים החזקים והצמודים הק הקטנים
יו שיפה מצלחת
יז שיפה מכוונת בורדיית מועילה מכאב החזק
יח שיפה אחרת ורדיית מבושת טובה
יט שיפה אחרת ורדיית חבר אותה טארינטיאוש
כ שיפה ורדיית חבר אותה דיבינורוש
כא שיפה מצלחת מועילה מירידת הליחות
כב שיאף למי שלא יסבול עיניו מהסמנים
כג שיאף מצליח מועיל לכאבים הישנים
כד שיאף מונע בכל מיני קצידא
כה רפואה תועיל מהמורסא החזקה
כו רפואה תועיל מן הרמד
כז רפואה מועילה מהשחין ההווה בעין
כח מעשה אספלנית תונח על העין
כט רפואה תועיל מכאבי העין
ל כחול מועיל מעבירות העין
לא בחול מועיל מכל כאבי העין
לב שחיני העין וצמחים שבה
לג שיאף מועיל מהעלות הישנות
לד קרע הקרנית
לה מזור ממלא חפירת הקרנית
לו אל גרב השיאף אשר חברו שוריביש
לז הלובן וכתם רושם השחיגים
לח שיאף ברומ מועיל מן הסגור ומחשך העין ומן ומן העלות הישנות ומסיר הכתם
לט כחול אחר מופלא כבר נוסה ללובן
מ אחר מועיל מן הלובן מנוסה
מא רפואה ללובן
מב כחול מועיל לסבל ובלטין שיביל
מג שיאף מצליח אל הדמעה
מד עובי העפעפים וקשיהם
מה שיאף מועיל מהכורסות הקשות והלובן ומפסיק הקליפה העבה בשעתה ונמש
מו שיאף מועיל ממרח הליחה הנושנת
מז שיאף ברכיבי והוא מצליח מן האכול שבעין
מח גרב העין
מט כחול לחכוך ולחות העין ואכול קצוותיהם
נ שיאף לנפילת שער העפעפים
נא המים והשער בעין
נב רפואה טובה
נג רפואה בועילה מהליחה והכאב החזק
נד שיאף מועיל מהתחלת המים הירדים ומכל סגור
נח בחול מועיל ממחשך וירידת המים בעין
נו רפואה מועילה ממחשך מלסגור אשר יראה הדבר מרחוק

נז בטול הראות
נח שיאף היה עושהו פלוריש
נט רפואה מצחצח העין ותשבור הראות הבריאה
ס בסליקין מ"ל מה שזכרנו
סא רפואה מחזקת הראות ושומרת בריאות העין
סב אבק מרציץ ממרק מחזק

המאמר השלישי

באזן ובאיבה ושחיניה ומיגלתה ובבדותה
סג רפואת אריסטוטלים כועילה בן האזן אשר יזוז יזול ממנה המוגלא
סד רפואה מועילה לכל באבי האזן
סה תאר רפואה שסדר אותה גלינוס
סו רפואת האזן מרפואת גלינוס תועיל למודסות ג ולבאבים החזקים המזגיים
סז רפואה אחרת למורסות האזן והבוגלא
סח רפואה אחרת מרפואת ברוטאש
סט רפואת האזן אשר יזול ממנה מוגלא
ע רפואת אנטיבאטים לכאב הקשה החזק
עא רפואה לכובד השמע וההכיה והצלצול
עב רפואה אחרת לעל"ת הישנות מעלות האזן
עג רפואה לכל באבי האזן
עד תאר סיד ברזל
עה שחיני האזן והיא רפואה עוקרת כל צומח בה

המאמר הרביעי

בשנים
עו רפואה מועילה לבאבים החזקים הקשים
עז רפואה לכל באבי השנים
עח רפואה מדפיקת השנים
עט כויה למתלעת
פ מראה השנים
פא רפואה מנקה השנים
פב שנון מנקה השנים
פג רפואה מחזקת השנים
פד אחרת מנקה ומחזקת השנים

המאמר החמישי

בפה ובגרון ובנוף העליון
פו רפואה תאות ללהאה הנפיחה
פז בלחות החזה
פח רפואת השעול
פט רפואה מתוקה לשחין
צ אחרת מועילה הריאה
צא נרגרים יוגחו תחת הלשון ויו עילו בנחיר
צב נאטף כלומר מתיקה לבי רבו רחולת
צג רפזאה סועילה מהשעול
צד נרגרי השעול
צה רפואה כועילה לכל שעול מבל ליחה מהנזלים
צו רפואה לרקיקת הדם
צז רפואה אחרת מועילה ממיני השעול
צח לקיקת הציגובר לכי שיחדש מהשעול
צט לקיקת כועילה מנחירות הנרון
ק רפואה מועילה כן השעזל וחזק יובש החזה
קב לקיקה בשעול
קב עינות לרקיקת הדם
קג עונות מועילה לרקיקת הדם ולבעלי השישום
קד בעוג מועיל לבעלי רקיקת הדם והשעול ולמי שיש בח הו מוגלא
קח בשקה מועיל מקוצר הנשימה
קו רפואה תועיל מרקיקת הדם
קז רפואה אחרת הועיל כרקיקת הדם
קח רפואה תועיל מרקיקת הדם
קט רפואה תועיל מרקיקת הדם
קיא עונות אחרות
קיב עונות אחרות לרקיקת הדם אם תהיה מלחות ג רפיון העורקים
קיג רפואה תועיל מקפיאת יחדש בחזה
קיד עונות לט שי ושחיני הריאה
קטו הרפואות הלבביות כועילות ללב
קיו אחר מועיל מדפיקת הלב

המאמר הששי

בגוף התחתון
קיז שכן מועיל כרפיון האצטומכא
קיח רפואה לחולשת האצטומכא ורוע עכול
קיט רפואה תחזק האצטומכא
קכ תחבושת למורסת האצטומכא
קכא איארג לבעלי האצטומכא העילולא
קכב עונות מועילות מההתפכות והאילאוש החדש ומכל נפח ויאות למי שיקיא מאכלו
קכג איארג מועיל מהתפכות האצטומכא
קכר תחבושת כועיל מהעילות הפנימיות
קכח רפואה כועיל מהפסד מזג האצטומכא
קכו מרקחת קרואי כועיל מכאב האצטומכא
קכז מרקחת גלנגאר מועיל מחזוק קור האצטומכא
קכח מעוג מבטל תאות הטין
קכט הקיא וחפץ הקיא
קל רפואה לפוקות
קלא אכפלנית לטורסת הכבד
קלב קשי הכבד מעוג לקיח בכבד הזאב מועיל לכאבי הכבד והטחול והאצטומכא
כלג ברוע רמזג
קלד אבק נשאף לכבד
קלח רפואה לטחול מצלחת
קלו אחרת לבעלי הטחול
קלז אחרת כוצצת חזקה והיא רפואה מצלחת ומוע ומועילה לבעלי השקוי והמוטחלים
קלח אחרת טבה שיפעל פעל נמרץ

קלג ברוע רבוע
קלד אבק נשאף לכבד
קלה רפואה לטחול מצלחת
קלו אחרת לבעלי הטחול
קלז אחרת מדוצת הזקה והיא רפואה מצלחת גם ומועילה לבעלי השקוי המוטחלים
קלח אחרת מכה שופעל פעל נמרץ
קלט אכפלנית לקושי הטחול ומתיכה
קמ בכעים חוקן כועיל כן השחיגים אשר בבטן וק וקראוהו הרומים דישנטריאה
קמא התרת הבטן אבק כועיל כן השלשול
קמב מרקחת להפסיק השלשול ההוזה מקור ורוח
קמג משקה הפירות מפסיק השלשול
קמד הפשט הבעים והשחינים והנגעים בבעים
קמה רפואה שתויה מועיל מכל ליחה יורדת ומכל נפ נפח
קמו חוקן היו עושים הקדמונים והוא חוקן אפאוש ובלטין שיקוש והוא גאות
קמז עוגות הבשמים מועילים מן השלשול ונגעי הם הבעים
קמח אבק נשאף להפשט הבעים מהלבנה מלוחה
קמט חוקן להפשט הבעים
קנ תאר רפואה לקולנג מופלאת היה עושה אותה גאליגוס
קנא ברפיון הטבעת וייבושתו
קנב בחצין הכלות
קנג רפואה אחרת מצלחת
קנד חצין הטקוה
קנה תאר רפואה מפתת אבן הכליות
קנו תאר עוגות מפתתות החצין בכליות ובמקוה
קנז מעוג מפתת החצין
קנח עוגה מועיל מטפטוף השתן והעצרו
קנט לחולשת ירית הזרע והחאוה
קס תאר מרקחת כוסיף בתאות המשגל
יסא אחרת כוסיפה בתאות המשגל

קסב תאר שמן שימשח בו גב הערוה מוסיף בתאות המשגל
קסג הנחה ברחת הקר הנקרא מוך
קסד לקושי הרחם המוך הזה הנזכר

המאמר השביעי

בכאבי הפרקים והנקרס וניד הנשה

קסה תחכושת לכאב הפרקים והנקרס
קסו אספלנית תועיל מחולשת הרגלים
קסז תאר נרגרים מועילים מהנקרס
קסח נרגרים אחרים גוסר לנקרס
קסט רפואה לניד הנשה תשקיטהו תכף

המאמר השמיני

בחולי השוקל

קע תאר טיחה תועיל לחולי השוקל
קעא ריחיצה המעבה השער השחור

תם ונשלם תהלה לאל עולם אמן ואמן סלה

הספר החמישי

לחבור הקאנון מן השר אבן ציני

ונקרא אקארבדין כלומר מזכרת הרפואה והוא
ספר הרקוח בלשונם אנטידוטאדיאוס

אמר המחבר כבר גמרנו בספרים הארב
הארבעה זכרון רוב החכמה העיוני
והמעשית השומרת והמעשית המח
המחזירה לבריאות וראוי לנו שנחתום ספר הקאנון בס
בספר החמישי הזה המספר תאר הרפואות המור
המורכבות להיות במזכרת הרפואות הנקראות אקרבד
אקרבדין לספר הזה וחלקנו הספר הזה למאמר עיוני נ
נרמוז בו שרשים בחכמת ההרכבה ולשני כללים יכלול
במורכבים העצמיים בספרי הרקוחים וכל הרפואות ה
המורכבות המנוסו בחלי חלי ובהביאנו הפנים השלשה
האלה נחתם הספר המאמר העיוני נרמוז בו
השרשים בחכמת ההרכבה בצורך אל הרפואות המור
המורכבות המיוחסות הנה לא ימצא בכל עלה וכש מו
מורכבת רפואה מקבילה אליה מהסמנים הנפרדים וא
ואפילו נמצא לא נכרין אליה ואולי לפעמים לא נמ
נמצא רפואה מורכבת נקביל בה לעלה מורכבת או ש
שנמצא אותה אלא שאנחנו נצטרך לכח נוסף לאחד מ
מפשוטי הרפואה ויצטרך שנצרף אליה סם פשוט יחזק
כחו בקמומיל כי יש בה כח מתיך יותר וכח קובץ פחות
ונחזק כח הקביצות ברפואה פשוטה קובץ נצרף אליה
ולפעמים נמצא רפואה נפרדת מחממת אך שהוצרבנו
מכריח אל חמום פחותה ממנה ונצטרך שנצרף אליה
מקררת או יותר ממנה ואז נצטרך שנצרף אליה מחמ
מחממת אחרת ולפעמים נצטרך לרפואה שתחמם אר
ארבעה חלקי ולא נמצא אלא מה שיחמם שלשה חלקי
ואחרת תחמם חמשה חלקים ויתחבר משניהם שיגיע
מן הכלל דבר מחמם בארבעה חלקים ולפעמים תהיה
הרפואה אשר נרצה בה נמרצת במה שנרצה אך היא מ
מזקת בדבר אחר ויצטרך שיערב בה מה שישבר היזק
ורעתה ולפעמים תהיה נתעבת ונאלחת אצל הטבע ת
תצר ממנה האצטומכא ותפלוט אותה ונצרף אליה מה
שיטיבה ויבשמה ולפעמים תהיה הכונה בה שת
שתפעל במקום רחוק ויפוחד שישבר כחה העכול הרא
הראשון והעכול השני ויצורף אליה שומר בלתי מתפ
מתפעל ישתמר להגין בעד חולשת שני העכולים לה ע
עד שתגיע לאבר המכוון הנעה שלימה כמו שיבא האו
האופי ברפואת ה ריאק ולפעמים תהיה הכונה
בה ההובלה כמו שיושם הזעפראן בעוגות קמפורא כד
כדי שיגיעם ללב ואך הם בהגיעם אל הלב יכוי הכח ה
המבדיל ויפשיט מהם הזעפראן ומבטלו ויעשה במקר

במקררים המכבים בלב כמו שיפעל הכח המבדיל בהפ
בהפרדת הכחות ההתכה והקביצות תהיה הרפואה טבע
טבעית או מלאכותיי ויטה המתיך לעצם האבר הכואב
ויתיך הליחה והמרתיע אל מעברי הליחה אליו ומנע ה
הליחה ולפעמים נרצה רפואה תתעכב בלכתה מע
מעט עד שתפעל שם מעשה גמור ורב ואחר תהיה הר
הרפואה ההיא מהירה לעבור ותרכיבה כמעכב כמו רב
רבים מהרפואות הפותחות כי הן מהירות לעבור מן ה
הכבד ולפעמים יהיה הצורך מכריח להתמהמה מהם
בכבד ויעורב בהם רפואות מושכות להפך צד הכבד כ
כזרע צנון המושך אל פי האצטומכא ויאחר הרפואה ש
שעור מה שיגיע תועלתו אל הכבד ואחר תעבור
ולפעמים תהיה הרפואה אשר נמצאה משתתפת לשני
הדרכים וכונתינו בדרך אחר ותטה בנושאו לזה במו
שיושם קנטרידש ברפואות המגירות הפותחות להטות
מצד העורקים אל צד הכליות והמקוה ודע כי לרבים
מהרפואות יש מעשה ונפילה ולפעמים יכוון בהם מ
מעשה יותר רחוק מנפילתם ויצטרך אל מריץ
ולפעמים יכוון בהם מעשה יותר קרוב מנפילתם ויצ
ויצטרך אל שיתאחר ודע כי המנוסת טובה מ
מהבלתי מנוסת ומעוט הרפואות טוב מרפואות רבות
בכונה אחת אמנם הסבה שמעוט הרפואות טוב מר
מרבויים זה נתבאר בהצעת הספר השני ואמנם הסבה
שהמנוסת טובה היא שכל רפואה מורכבת הנה יש לה מ
משפט מפשוטיה ומשפט מכלל צורתה והבלתי
מנוסת אמנם תקרה מחקירת פשוטיו לבד ולא יודע
מה שיחייב בה מזגה ההווה מהם האם היא נוספת בעג
בעניניה או בלתי נוספת או חסרה והמנוסת כבר נתא
נתאמתו בה שני הענינים ולפעמים תהיה התועלת בצ
בצורתה המזגית יותר מהגופל מפשוטיה
באיכות ההרכבה דע כי אם יקרו לך ארבעה צ
צרכים ולא נמצא להם רפואה אחת בטבע אלא העש
העשויה כמו שנצרך להריק אשקמוניאה ולב
קולוקונטידא ואלואן ותורביד ונרצה לחבר זה שיהיה
לך רפואה כוללת אז תציין שאם יהיה הצורך אליהם ו
ואל עשייתם בשוה והם ארבעה רפואות אז תקח
מכל אחד שעור רביעיתה שיתיתו והרכב אותם ואם ל
לא יהיה הצורך אליהם בשוה אבל אל קצתם יותר ואל
קצתם פחות הנה תאמוד האומד המלאכותי ושער הג
הגעש הצורך ושים יחס הצורך אל העקר ותוסיף על
אותו היחס הכולל שעור קצת או חסר שעור קצת כפי י
יחס הצורך והרכב ודע כי הרפואה המורכב המצריחה
כתריאק יש לה כפי פשוטיה רושם וכחות וכפי צורתה
אשר אמנם נתעכב זמן לחדש המזג לה רשמים וכחות
ולפעמים תהיה משבחת יותר מן הפשוטים ולא תשגיח
אל מה שיאמרו הרופאים שהתריאק מועיל לכך כפני
המירא אבל תועלתה לכל זה מצד צורתו והנה במ
במאורע נכבד ומועיל ואי אפשר לנו שנרמוז אליהם
ואל יתוסה לפעולתה

רמז נכבד ודע כי יש במורכבים רפואות הם עמוד
ושרש שאם יחסרו יבטל היכר כמו בשר האפעה בתר
בתריאק ואלואין בגירא פיגרא ואליבורום בגירא לוג
לוגדיאון ורפואות שיתכן שיפלו ויוחלפו ושנוסי
בהם ונחסר ורפואות שאם יתוספו יזיק כי אם לא יבא
בתריאק אנא קרדי היה מפסיד הרפואות וכל שכן בשר
האפעה ורפואות שאם יתוספו לא יזיקו כמו שאם
אחה תוסיף בתריאק אגוז מוסקדא לא יהיה יותר קיים
בזמן גדול ודע כי רבים מהמורכבים יוביל אל הה
ההפסדים ורבים מהם יובילו אל זמן שמירה ופועל
והנה רבים מהרפואות המורכבות שיהיו מנפרדים ומ
וממורכבים כמו טריאק מנפרדיו ומעוגות שלשה והנה
יש לכל מין עוגה בסבת המזיגה סגולה לא תמצא בנפר
בנפרדים ולפעמים תהיה רפואה מורכבת מן מורכבים

הכלל הראשון

מן המורכבים העצמיים

המאמר הראשון

בצריים הם תריאק והמעוגים הגדולי ובלטי טיריאסי
וקונפיקסיאוניש כגני

א בתריאק אל פרוק התריאק הזה הוא היק
היקר שברפואות המורכבות והנכבד שבה
לרוב תועלותיו וכש לארסים מהעקיצות מנחשים ועק
ועקרבים וכלב שוטה וזולתם ולסמי המות השתוים ומ
ומן החליים חלבניים והשחוריים וקדחותיהם ור וחו
הרעות ולפלג ולשתוק וכפיה ולקוה ורעש ובלבול שכ
שכל ושטות ומן הצרעת הגדמיי ביחוד ולנגע הצרעת
ויאמץ הלב ומחזק החושים והתאוה והאצטומ ויקל ה
הנשימה ויסיר דפיקת הלב ועוצר רקיקת הדם ומועיל
מרוב באבי הכליות והמקוה ומפתת החצץ ומועיל מש
משחיני המעים והמורסות הקשות הפנימיות בכבד וב
ובטחול וזולתם ומן ההגרה בהם ואמנם יפעל הפעלו
האלה בסגולת צורתו הנמשכת אחר מזג פשוטיו שמח
שמחזיק הרוח והחום ויהיה הטבע בזה נעזר לדחות הה
ההפכים הקרים והחמים ויאטם כחם והקרות והחמו
ומהנסיאות היותר טובה לרפואה הזאת היא הנסחא ה
הרשיית לאנדרומכוס והנה חשבו רבים מהרופאים
כמו גלינוס וזולתו להוסיף בו ולחסר לא להכרח חייב
זה עליהם ולא לצורך חזק הכריחם לזה אך לבקש
שם וזכרון ושישאר מהם רושם כמו שנשאר לאדרומ
לאדרומכוס והיתה העצה היעוצה שלא ישרו דבר הוצי
הנסיון הצרחתו ואולי המזג ההוא במשקל ההוא משובח
מה שהוציאו הנסיון אל הצורך ושאם ישרו ומשקלו
לא ימשך אחריו אותה הסגולה ואל יתהלל המתהלל מ
מהם שהוא הכיר הסבה אשר הכריחם אל המשק ההוא

אל הסגולה ההיא הנה יתפאר סביב יקשו עליו כמו שא
שאלו יתפאר מתפאר בידיעת משקלי היסורות בכוס וב
ובאדם ובזולת זה ויש לתריאק ילדות ונערות ובח
ובחרות וזקנה ומות ויהיה ילד אחר ששה חדשים
או אחר שנה ואחר מתחיל בנערות ותוספת עד שיעמו
אחר עשר שנים בארצות החמות ועד כ שנים בארצות
הקרות ואחר יעמוד אם עשר או כ שנים ואחר יורד א
אם אחר כ שנים או אחר שלשים שנים ואחר יופשט
ממנו תריאקות אם אחר מ שנה או ס וישוב באחד הם
המרקחות הירודים ממדרגת התריאק וראוי לנשוך שי
שישוקה מהחדש ממנו והחזק ממנו והנשא
והנשארים מן הצריכים להשקותם ישתו מן החלוש וב
ובשיצטרך להשקות הנשוך מן החדש מחצי משקל עד
משקל וממה שיבדיל בין הטרי ממנו והחזק ובין הישן
ממנו והחלוש והרע הנה מן הבחינות כי בשישתה אדם
משלשל ויעויין בשישלשלהו ישתה תריא ואם יעצרהו
הנה הוא טרי וטוב ואם לא הנה הוא רע ומן הבחינו
שזכרגלינו שראוי שיוצד תרנגו הבר כי הוא יותר יבש
המזג מאותו שגדל בבתים והושב שהוא זכר מהפיישן
הנקרא תדרג וישולח עליו אפעה ואחר כך נשקה התרי
הטריאק אם יהיה הנה אז הטריאק טוב וגם ימחן על
מי שיקח אופי וסיכראן וזולתו ואמנם הביש הנה
תועלת הטריאק בו מעט ואם יש בו יכולת לדחות
המות מעט המתנה ואולי רפואת המוסך כמו שחש
שחשבו קצתם יותר מועיל מכלם בו והנה שעורים
מה שישוקה מן התריאק בכל עלה ועלה אמנם בש
בשעול הישן וכאב החזה והצד ינתן כתורמוס במים או
ביין לא פחות מג אוקיות ולא יתר מארבע אוקיות וח
וחצי וינתן למי שיש לו קולנג ונפח באצטומ וחבלים
שעור תורמוס במים ודבש או גלאב כמו שידעת ומן ה
התריאק תורמוס בבשול אשארי וינתן בשקוי אם קודם
המאכל תורמוס ממנו נמרץ או בשעור אוקיא חומץ מז
מזוג וישתה בעל רקיקת הדם אם יהיה זמן העלה מקרו
עד משקל בחומץ מזוג ואם יהיה הזמן ישן ישת הנמרץ
בבשול סוקמוקטון בקר וערב ואמנם מי שיהיה בו
הפסק קול וישתה ממנו כפול במי הדבש או שפא מענב
מענבים או שיאחזהו תחת הלשון וינתן לשחיני המעי
ושלשול הדם במי כומאק ומצרות הנשימה בסכנגבין א
אשקיליטיק פחות מאוקיא ויערער בו לכפיה ואחר י
ישוקה שעור רובע משקל עד חצי משקל במי וסכנגבי
שקילאיטיק ובן בכאב הראש והפלח וגם הוא מפתת ה
חצץ במקוה והכליות אם ישתה בכשול כרפס ומונע ה
השלשול הנקרא דיאריאה ועוצר הטבע ומי שיש כחו
בעת הבריאות לא יזיקהו הארסים ולא ישיגו בו הפג
הפגעים ויבטח מחליי הדבר תארו יקח עוגו
אשקיטלא שמנה וארבעים משקל ועוגות אפעה ארב
ארבעה ועשרים משקל ועוגות אנדרוכאן ופלפל שחור
ואופי מכל אחד כמו זה דארציני בקצת הנסחאות שני
עשר משקל ובקצתם ארבעה ועשרים משקל ורדים ש
שנים עשר משקל ובקצתם

ארבעה ועשרים זרע לפת מדברי ענול ואסקורדיון
ושרש לילי והאנריק ומין רגליציאה ושמן בלשמו מא׳
במשקל הזה מירא וזעפראן וזנגביל וריאוברברי
וסנטוריאה ופודנג נהרי ופרסין ופשרושיליגו אש
ואשטיקדוש וקושט וגלפל לב׳ ומאקרופיריש ופוליגי
הינדי ולבונה ופרח אשקינגט ושוף אל בפם וקשיאל
לינגיאה שחורה ואשפיק ועזרא מא׳ ששה משקלים וא
ואששורק ליקידא וזרע ברפס וסטליום וזרע אלכלפים
ואמיאוש וכמדריאום ובמיפיטיאוס וסחיטת אספו
אשפוקישטידוש ואשפיק סליוסי וסדאג מדברי
וגינסיאנא וזרע שומר וטין חתום ווטריאולא שרופה
ואמומי ואקורי וחרף לבן וגרגרי בלשמו ואיפריקון ופו
דנומא וקרדמנא ואנישון ואקסיא מא׳ ארבעה משקלים
דוקו בדילי מכל אחד ארבעה משקלים וביזא
וביזארד וקפראל יהודי ואפופונק וסנטוריאה דקה ואר
ואריסטולוגי ענולה מכל אחד שני משקלים ויש נסחא
תשים הענול תמורת הארוך ואמנם קשטור יש
נסחא שני משקלים ויש נסחא ארבעה משקלים וכן הד
והדבר בשיראפיו ומן הדבש עשרה ליטרין יין ישן ריחני
שני הינים יומס מה שראוי להכם וישרה מה שראוי לש
לטרות וידקו היבשים ויונפו ויולשו בדבש ויונח בבלי
שוע או עפרת או כסף ולא ימלא הבלי אבל
יהיה בו יתרון הרוחה לרפואה וכלל הסמנים לבד הדבש
והזין ארבעה ושלשים סז נוסח אחר ויקח עוגות
אשקילא שכנה ועשרים משקלים ועוגות אפעה ועו
ועוגות אנדרוכון וגלפל שחור ואופי טוב מא׳ ארבעה
ועשרים משקל ושום מדברי וורד אדם יבש וזרע לפת
מדברי ואיראוש ואנריק ומין רקליציאה ושמן בלשמו
ודאריגי מכל אחד משקל שנים עשר משקל ומירא וא
ואפסין וזעפראן וגלפל ארוך וזנגביל וחבק הררי ופט
ופטרסליון ופנטא פילון מדברי והוא עשב בעל חמשה
עלין וריברברי סיני וקושט מ׳ לבן ואשטיקדוש וגלפל
לבן ומסך ופוליגיאו ופרח אשקינגט ועלך אל נב
נבאט ולבונה וקשיא לינגיאה שבולת נרד מא׳ ששה מ
משקלים גינסיאנא חרף לבן ואשטורק הנקרא לבני ו
וסטליום ואספיק סלטיסי והוא אל בראדין אקליטי וזרע
אמיאוש וכמפיטיאוש וקמאדריאוש ואשפוקישטידוש
וסדאג אפיתימי ופובו ומיאו וזרע כרפס וזרע שומר וט
וטין אל בחירה וקולוקונטר צלי ואמומי ואפריקון ואק
ואקורי וגרגרי בלשמו ואקאסיא וגומא ארביקא וקרד
וקרדמנא מא׳ משקלים וכן זופרא וגלבנו ואפופונק
ושגאפין וכפר אל יהודי וסנטבריאה ואריסטולוגיאה
ענולה מכל אחד שני משקלים והנה נוסחו בנוסח זה ז
אלו הרפואות והם מקויימים בנסחאות הלועזות והם
אל חבק הגהרי ואל ביה ודרגנאן וערטניתא
ואריסטולגיאה ארונה וזרע גושקיאמי מכל אחד שני
משקלים וזה שבעים סמים לבד הדבש והדבש כפלים
בסמנים ויהיה כלל כל מה שבתריאק אלף וארבע מאו׳
וארבע ושלשים משקל וישחק הזעפראן לבדו וינדקו

מירא ואופיון ואוליבורו׳ לבדם וישרה זה בין המבשל
לילה ויומס העלך והגלבנום בשמן בלשמי ויודק הקל׳ק
הקלקשאר לבדו ואחר יודקו ש׳ אר הרפואות ויונפו ויול
ויולשו כלם בדבש מוסר הקנף ויודק בעת הלישה במ
כמכתש הדק היטב עד שיתערב ואחר יוצנע בכלי זכו
זכוכית או כלי שוע באבר ויעשה אחר ארבעה שנים ו
וחשתיה השליטה משקל זה במים פושרים בריקות נפש
נוסח אחר יוקח עוגות האשקילא שמנה וארבעים
כשקל ועוגות אפעה כד׳ משקל פלפל ארוך כד׳ משקל
ועוגות אנדרוכורון כד׳ משקל ורד אדום יבש מוסר מ
כפטוטרוגיון שנים עשר משקל שרש רגליציאה שרש
לילי מפל אחד שנים עשר משקל פלפ׳ לבן ששה משקל
זרע לפת מדברי שנים עשר משקל סקורדיון שנים עש
עשר משקל שילו באלשמי עשרה משקל אופי יב משקל
אנריקון יב׳ משקלים ריובברברי ששה משקלים זרע כ
כרפס ארבע משקלים מירא זכה ששה משקלים קושט
כור ששה משקלים זעפראן ששה קאשיאי ששה משקל׳
שבולת נרד ששה משקלים פלפל שחור ארבע ועשרים
משקל קאסטמיאש והוא מכשטרא משיר ששה משקל׳
פראשי ששה משקלים זרע כרפס הררי ששה משקלים
אל מוקדוני ששה משקלים ועשב חמש עלין ששה מש
משקלים קביפטיאוש ארבעה משקלים אצטור ליקידא
ד׳ משקלים אשפיק רומי רומי ארבעה משקלים אמומי
ארבעה משקלים קמידראוש ארבעה משקלי עלי סדאג
ארבעה משקלים קולקוטאר ארבעה משקלי גינסיאנא
רדמיית ארבעה משקלים אנ׳ס ארבעה משקלים כחיט׳
איפוקישטידוש ארבעה משקלי גרגרי בלשמו ארבעי
משקלים זרע שומר ארבעה משקלים קרדמוני
ארבעה משקלים אמיאוש ארבעה משקלים סיסליום א
ארבעה משקלים סנאפין ארבעה משקלים קשטור שני
משקלים אריסטולגיא ארוכה אפופונק שני משקלים
סנטבריאה דקה שני משקלים גלבנום שני משקלים ו
ויעשה בזה מה שזכרנו מן השחיקה וההנפה

והלישה בדבש ב תאר עוגות אפעה וב
ובלטין טרוסיסי די ריפריש יוצד האפ
האפעה בעת בלות האביב ופגות הקיץ ואם
יהיה אביב סתווי יודחה עד שישיג התחלת הקיץ השרב
והאפעה הוא הגחש מופלג הראש החזק וכל שבן אצל
קורבת הצואר הדק וצואר׳ חד וביבי דקים רפים ולא
יאות לעוגות האלו כל אפעה אבל הצהוב ומהצהובי
הנקבו׳ ואותתיו כי הזכר בכל לחי יש גיב אחד והנקבה
יש לה יותר מכל בין וראוי שירוחק בעל הקרנים והמ
והמרוקם ואל פרקש הנושה אל הלובן ולא יוצד מהחו
מהחופים ושפת היאורים והגהרות והימים ולא אל מש
משחרה כי יש בהם מן האלונית הרעות המצמיאות א
אבל יוצד ממקום רחוק במדבר ולא יוצד החדוש התג
התנועה אבל יובחר מהיר התנועה הכעב הראש וראו
שלא תבתין כאשר יוצד אם אפשר שיוסר מצד ראשו

וכן מצד זכרי ואחורו ויסר אחורו ואם יז
יזול כמנו דם רב ותהיה תנועתו בעת ההיא רבה ומית
ומיתתו מאוחרת הוא הנבחר ואם יהיה מעט ה
הדם מעט התנועה מהיר המות הנה הוא רע וכשיעות
הוציא קרביו וכל שכן מרחתו וירוחץ במים ומלח רחי
חיצה בתכלית ואחר יבשל במים ומלח ואם יהיה
בו שבת אין הזק ויהיה בשול שימוח יקל עמו לקיטת ב
בשרו מעצמות ויטהר הבשר מהעצם וישלך במכתח
ביודק הדק היטב ויצווה מי שישתדל בזה לשטף שמן ב
וב לשמו ומשיחתו על הידים ואם יודק יערב בו הכ
הבעך חוא לחם נקודים כפי הנסחאות המתחלפות ולא
תהרהר על נוסח אנדרומכוס ואחר תעשה ממנו עוגות
דקיקות ויננבו בצל ויעצר בעיצרות וראוי שלא יפול
השמש עליה כלל לא קודם הנגוב ולא אחריו כי הש
השמש מעיירר ומניע העצור בבשר האפעה המנגד לו
לארסיים העקצים וסמי המות השתוים

ג תאר עוגות אשקיטלא ובלטין שרוסישי די
אשקואלא וראוי שיבחר האשקיטלא רט
רטובה מה שתהיה כבדה ולא תהיה גדולה ולא תשוח א
אותה בטיט אבל תשוח אותה בשאור ותצלה א
אותה בקדרה עד שתתנשל או בתנור מחומם ותוציא
אפרו או בתנור מוסק או במרחשת אשר יאפה בו לחם
הלחם ואם הוצאת אותה משם יוקח מה שבתוכו ח
הרך ויודק הדק ויערב עמו קמח כרסינה חדש
ואמנם אנדרומכוס היה מערב עמו חלק עם אשקיטלא
ושני חלקים כן הקמח וזולתה בשוה ואם יתערב ח
האשקיטלא בקמח כרסנה ועשה ממנה עוגות דקיקות ו
ויבשה ידיך בעשוחך העוגות בשמן ורדים ותנגבם וש
וישמר כמו שישמרו עוגות האפעה

ד עוגות אנדריכון ובלטין אלינדראכארון יק
יקח קלפת שרש דר שישעאן ששה משקלים
קלובו ארומטיצי וכושט ועצי בלשמי ואשארי ונעדא
אכומי ומצטכי וקמפורא והוא אקחואן לבן ופו מכל
אחד ששה משקלים פרח אשקינט עשרים משקלים ר
ריאוברברי קשיא ליננא ודארציני מכל אחד עשרים
משקל מירא ארבעה ועשרים משקל סדאג כמוהו זעפ
זעפראן שנים עשר יודק הכל וינופה לבדו ויולש ביין
ריחני ישן נוטה לבתיקות ויועג ויגנב בצל וישמר כמו
שישמרו עוגות האפעה נוסח אחר לעוגות הא
האלה יוקח עצי דאר שישעאן
ארומטיק וקושט ואשארי ועצי בלשמי ואמומי ומירא
וביה ופו ואקחוא מכל אלה שמינה עשר משקל זעפראן
שנים עשר משקל שבולת נרד וסדאג מכל אחד שנים
עשר משקלים מירא כד משקל יודק הכל ויוענ כמו ש
שזכרנו באחר אשר זכרנו קודם זה נוסח אחר
לעוגות האלה יוקח דאר שישעאן ששה
משקלים פרח אשקינט שנים עשר משקל קלומי ארום
ארומטיק ששה משקלים דארסיני כד משקלים אכומי
כד משקלים קשיא ליננא שלשה משקלים אקחואן ל
לבן עשרה משקלים

אשפיקא נרדי יו משקלים נעדא ששה משקלים מירא
כד משקלים מצטכי ששה משקלים זעפראן יב משקלי
יחוברו אלו הרפואות שחוקות מגופות ויולש ביין זך ו
ויעשה עוגות כמו שזכרנו וישמור בעוג

ה מאטרידאטוס הוא מערב בלאבת מאטרידא
מאטרידאטוש הנכבד ונקרא שמו על שמו
וחברו המלך פונטי מרפואות מבוכרות על הארסיים וע
ועל סמי המות ביחוד
אחרים להיות כולל לתועלת הארסיים המתחלפים וח
וחליים שונים והיה הוא תריאק בזמן והוא ואחר זה ב
בהזדמן לאנדרומכוס מה שיעוררהו על תועלת בשר ה
האפעה וזולתו נוסף בו עוגות האפעה ושינה מעט ת
בתוספת וחסרון והיה התריאק הגדול יותר כועיל ממנו
בדבר אחד והוא ארס רנחשים ואמנם כשאר ה
הדברים לא יחסר המטרודיטוס מהריא הכרון שיחשב
בו גם כי הוא נוסף בדברים רבים כהם תועלת ויותר
מכריע בטוב ולא נאריך לדבר לכנות אותם התועלות
כי הם אותם הנזכרים לתריאק ותהיה השתיה יותר נוס
נוספת מעט מעוג ובלטין קונפיקסיאו המטר
המטרידטוס נוסח ההמון יוקח כיוא זעפרן
ואגריק וזנגביל ודארציני ודראגגן מכל אחד עשרה זו
זוזים אשפיק נארדי ולבונה חרף בבלי אשקינט ועצי
בלשני אשטיקדוש וסטליוס וקושט וקמפיטוס גלבנום
ופלפל ארוך ומחיטת זקן התיש וקשטור סדאג הנדי וא
ואשטורק ואזפונק מא שמנה זוזים קשיא ליגניאה פ
פלפל לבן ושחור וארמוקדטיל ונעדא וסקודריאון ורו
ודוקו וזר המלך וגינסיאנא ושכן בלשנו ועוגות
קופרון ודילי מא שבעה זוזי רוסא שני זוזי ארמוניאק
אשפים רומי ומצטכי וגובא ארביקא ופטרסליון וקרד
וקרדמנא וזרע שומר מכל אחד ה זוזים אניסון אקורי
ומאו ושנאפין ואשארי מכל אחד שלשה אופי וורד אד
אדום ופטמין מכל אחד חמשה זוזים
אקאסיא מכל אחד ארבעה זו וחצי יין ריחני
ישן ישרה מה שצריך לשרות זיבש מוסר קצפו
שעור מספיק יעורב וישמר ויעשה אחר ששה חדשים
והשתיה בלוז ממה שיאות מן המשקים וישדבריס
בנוסח הזה שאינם בנוסח גלינוס שלשה עשר והוא אנ
אנריק וארמוקדטיל וארמוניאק ודאתקטאס ואשרון ו
ודראגגאן ואשטיקדוש וכמפישארש וזר המלך ועצי
בלשמי ופלפל שחור ודילי ויש בנוסח אחר מגלינוס
שני סמנים שאינם בנוסח הזה והם שרש לילי ומלח וב
ובנוסח אחר סם שאינו בנסחאות והוא זרע רודא

ו תאר קופרון ובלטין קוקיאון העשוי בטטרדישוס
יוקח צמוקים מגוקים מחרצניהם כשקל ארב
ארבעה זוזים עלף אל בטם משקל ארבעה ועשרים זו
זוזים אשקינט ומירא מכל אחד שנים עשר זוזים דאר
דארציני דילי אזרק וצפורן בשם ושבולת נרד וקשיא
ליגניאה וזר המלך וסיפרי וגרגרי

לבר מכל אחד ג׳ זוזים קלומי ארומטיק ט׳ זוזים זעפרן
קפר אל יהוד ב זוזים וחצי ויש בנוסח הזה תוספ׳ בקפר
אל יהוד ובנוסח אחר תוספת דאר שיש עאן שני זוזים
וחצי ובנוסח אחר תוספת אשארי שני זוזים וחצי

ז תריאק עזרא ובלטין טריאקא אשטרי יוקח א
אמומי שנים עשר משקלים פרק אשקיננט ש
שמנה משקלים פליטרי ששה משקלים מירא שנים ע
עשר משקלים פטראסליון והוא זרע כרפס הררי אש
אשקליטי מכל אחד שלשה משקלים דראנגאן שלשים
משקלים סחיטת איפוקשטידוש שמנה משקלים שרש
לילי תכליתי טו׳ משקלים זרע שומר ששה משקלים ד
דילי אזרק ו׳ משקלים לבונה לבנה שמנה ועשרים מש
משקלים גפרית ששה משקלים זרע גושקיאמי שמנה
ועשרים משקל קשיא ליגניאה ט׳ משקלים זרע פפאויר
לבן שלשים משקלים שבולת נרד שנים עשר משקל ז
זרע רודא משקל אחד גרגרי אתרוג
קלופים סומאק כנעני מא׳ שני משקלים זרע שבת ונזר
המלך ואסרון וקרדמוני אפורבי אופי מכל אחד ששה
משקלים פלפל שחור שלשים משקל ורדים אדומים
יבשים מוסרים מפטוטרותיהם תשעה משקלים סדאג
ונדי שנים עשר משקל שמן בלשמי ארבעה ועשרים
משקלים אשפיקא סלטיקא ופרח גפנים מכל אחד שש
ששה משקלים וורד הלענה ששה משקלי לאקא מנוקה
שנים עשר משקלים ממיתא וגרופלי מכל אחד יב׳
משקלים פרח אשפיק רומי שלשה משקלים ריוברברי
ציני שנים עשר משקלים פו ששה משקלים פרח מו א
ארבעה משקלים וחצי קמוליא שנים עשר
משקלים סחיטת אנטימיסיאה והוא כלאג נסך
ויאמר לו קיסום מדברי עשרים משקל שרש הנדבי כ׳
משקל קושט מירא גינסיאנא רומית מכל אחד שנים
עלי אתרוג שלשה עשר משקל עוגות
אנדרוחורון תשעה משקלים אניסון ששה משקלים
אשקיננט שנים עשר משקל יחוברו אלו הרפואות ש
שחוקות ומנופות ושרויות הראוי לשרות א
ביין זך טוב העצם והוא העקר או מההמוני או
במשולשל או יין צמוקים ודבש ויולש בדבש מוסר
הקצף בשעור הצריך אליו ויוצנע בכלי ויעשה כעשיי
התריאק הגדול ויש מן הרופאים מי שישים בו
אדמוניאק ויש מהם שאינו נסכם לזה
כי הארמוניאק מזיק לאצטומכא

ח נוסח תריאק אחר לעזרא אמומי ומירא מכ
מכל אחד חמשה אוקיות
פליטרי שתי אוקיות וחצי אשקיננט ארבעה או
אוקיות קשיא ליגניא שנים עשר אוקיות וחצי לבני
ו׳ אוקיות וחצי דוקו א׳ אוקיא וחצי זעפראן יב׳
אוקיות פטרסליון אוקיא ושני זוזים אירסא שתי אוק
אוקיות וחצי זרע שומר ודילי מכל אחד ארבעה
זוזים וחצי לבונה תשעה אוקיות סחיטת אפוקשטידוש
שלשה אוקיות דרנגאן עשרה אוקיות גרגרי אתרוג קל
קלופים משקל זרע שבת ונזר המלך ועצי צפר מכל א
אחד שני משקלים זרע גושקיאמי ליטרא זרע פפויר ש

שני ליטרין אשפיק ט׳ אוקיות וזוז רודא יבשה אוקיא ו
ושני זוזים סומאק שלשה אוקיות אופי שתי אוקיות וזוז
וחצי אפבורבי שתי אוקיו׳ וחצי פלפל אוקיא וחצי ורדי׳
ד׳ אוקיות סדאג וגרגרי בלשמי מכל אחד ג׳ אוקיות אנא
קרדי שתי אוקיות אשפיק אקרוטי תשעה אוקיות גפרי׳
ארבעה אוקיות מימיטא וריוברברי וקושט ומירא מכל
אחד ד׳ משקלים עלי אתרוג חמשה משקלים עו
עוגות אנדרוחורון ג׳ משקלים שמן בלשמי שבעה מש
משקלים סחיטת קיסום ליטרא גלנגאר שבעה אוקיות
ליציאום ו׳ אוקיות גירופלי ה׳ אוקיות דבש שעור מספ
מספיק

ט תאר עוגות אנדרוחורון ובלטין טרוסישסי
אלינדראקרון העשויות בו יוקח קממילא א
אדומה וקממילא לבנה וסומאק ופו ואניסון ואשרי וא
ואשנא וקלומי ארומטיק ועצי בלשמי מכל אחד חלקי׳
שוים המשקל יחוברו אלו הרפואות שחוקות ומ
ומנופות ויולש ביין זך טוב העצם והוא העקר או
ההמעי שלשה ימים רצופים ויוגע בכל יום פעם
ויוסיף עליהם מאחד מאלו המשקים אם יצטרך
לזה ויעשה עוגות ממשקל משקל ויגוגבו בצל והתריאק
הזה מלאכת עזרא והוא כמשנה לתריאק הגדול
אל פרוק בענינים כלם

י תאר תריאק הארבעה ובלטין טריאקא דיאת
טישיריאון יוקח גינסיאנא רומיית וגרגרי לבר
ואריסטולוגיאה ארוכה ומירא חלקים שוי׳ יורק ויולש
בדבש מוסר קצפו די ספקו והשתיה משקל במים חמים
ויש מהרופאים מי שישים מקום מירא קושט מר והני
והגיד צהרנגב כי הוא מצא בנוסח אחר תוספת
מזעפראן חלק זה תריאק הארבע סמנים מועיל לעקיצ׳
העקרב והעכב ש ומהחליים הקרים

יא שוטיר הממלט הגדול ובלטין שוטירא
הרפואה הזאת כוללת התועלת ומועילה
מן הכפיה וסבוב הראש וכאב הראש הישן והרעש המ
המפסיק הקול והפלאג והערבוב וכאב השנים וכאב ה
העינים וכאב הריאה והחזה והצד וצדי הכסלים
שתיה במי הדבש ולמי שהקיא דם שתיה במי לשון השה
ומטה הרועה ומהרוחות באצטומכא וכאביה ו
והירקון והחליים הקרים ומזקק המראה ומסיר המח
המחשבות ומסיר הפהוק ומבריא המקוה וחליי חמעים
והבליהם ויחקן בו ומורסותיהם והטחול ומגיר מותרי
הכליות והמקוה ומחזק האבר ו׳ רטה עליו ותעודר הת
התאוה ומועיל מכאב הפרקים והנקרס והכויצה ומועי׳
מן הארסים העוקצים וכמי המות השתוים
תערבתו יקח קשיא ליגניאה אשקיננט מכל אחד אוקי׳
וחצי קשטור ופטרסליון מכל אחד חמשה ועשרים מש
משקלים זרע כרפס שתי אוקיות סאסליוס משקל אחד
קושט ודארסיני ועוגות אל אדמעמר ואצטורק ליק
ליקידא ואסרון מכל אחד ששה משקלים אנים עשרה
משקלים אמומי וזעפראן מכל אחד ארבעה משקלים
אופי עשרה משקלים יחובר הכל שחוק ומנופה ויולש
בדבש שהוסר קצפו ויוצנע בכלי ויעשה אתר ו׳ חדשים

יב תאר עוגות אדרמעטו ובלטין טרוסשסי
אלאדרמיאו העשויו בממלט הגדול יוקח
אמומי דאר שישעאן קושט קלומו ארומטיקו
גאריאופולי פלפל לבן אמיאוש מא שלשה משקלים
דארציני מצטבי זעפראן מכל אחד ששה משקלים מש
משקל אחד שבולת נרד סדאג הנדי מכל אחד שבעה מ
משקלים מירא ששה משקלים יחוברו אלו הרפואות ש
שחוקות ומנופות ויולשו ביין זך או זולתו ויעשה עוגות
ממשקל משקל וינוגב בצל ויעשה

יג נאדאר דאר ובלטין נאדריק דריאיוודך ד
הדאר הוא מרפואות פרס הגדולות
ומהמובחרות הולכת במשפט פילוגיאה ותריאק ושאיל
ושאילתא ותועלתה גדול בקולנג תערובתו יקח
זעפראן וזרע גושקיאמי לבן מכל אחד אסתאר אופי ו
ואפורבי מכל אחד עשרים זוז אשפיק נארדי לבני מא
שני אסתרי סדאג הנדי גאריאופילי משקל ארבעה זוזי
פלפל לבן ב זוזי בדולח בלתי נקוב ושל ארמוניא זרע
רודא מדברית מסך ומפורא וקרדמומי ודארציני וק
וקשיא ליגניאה מכל אחד זוז קושט שמנה זוזים זרע ש
שיקוטא ופליטרי ופלפל ארוך מכל אחד ארבעה זוזים
שגאפין קשטור אפופונק מכל אחד שני זוזים זרנבר ד
דרנוגיושמן בלשמי מכל אחד שמנה זוזים ובנוסח הא
הארכיי והלועזי ומירא ארבעה זוזים קמפורא ארבעה
זוזים ויודקי היבשים וינופו ויש
וישרו הנמסים ביין מבושל ואחר יחובר הכל ויולש בד
בדבש ויעשה אחר ששה חדשים השתיה לוז במים

יד מעוג פלוסופים ובלטין קופיקסיאו
פלושופורום והוא הנקרא חומר החיים
מועיל ממותרי הלבנה מחזק הנשימה משמח מעכל מט
מטיב מחזיר הכחרו ומוסיף בזכרון ובשמירת הדברי
ומזכך השכל ומתיך הלשון ומסיר ההברה ומפסיק של
שלשול השתן ומשקיט הרוחות ומוסיף בזרע ומחזק הז
הזכרנות ומגמיש הלסתות ומחזק השנים ומסיר כאבי ה
הגב והפרקים והכסלים והחולבים תערובתו יוקח
פלפל שחור וארוך וזנגביל ודארציני ואמליכיש ושיטר
ושיטרג הנדי ואריש טולוגיאה עגולה וערוק צפר כנע
כנענית וקממילא ולב גרגרי צינובר גדולים ואגוז הנ
הנדי ובנס אחר שמן אגוז הנדי סטריאון מכל אחד
אוקיא זרע קממילא חצי אוקיא ולב גרגרי חרציני הע
הענבים שלשה אוקיות צמוקים אדומים שהוסרו החר
החרצנים ואחר יודקו ויוקח כמו הכל מהרפואות דבש
ויתקשר ואחר יולש בו ו סמנים אשר זכרנום ויוקח מ
ככל עניין כמו האגוז הקטן

טו שאילטא ובלטין סיליטי הרפואה הזאת
ערבו לה הרופאי בכל תועלת ומהרכבת
דלפלא ואנחנו לא נראה בה רושם רב אלא להסיר הג
הנחירות הקורה לחלי הלשון ורפיונו אמנם הרופאים
יאמרו כי השאלתה רבת התועלת מן השטות והחליים
הקרים והשחוריים ולבניים ופלאג וכפיה ושחוק וע
ועוות הפה ובלבול דעת וקוצר רוח ובאב ראש ופלוח
ושכחה ומלאנכוניא וקור המוח ורעש ורפיקת לב ושמ
ושמירת העובר ומועילה מהפלה ומועילה מט
מטפטוף השתן וכאבי הרחם ורוחותיה ורפיון הלשון
וסכוב הראש והיגון ומחזק הפטריות והארסים והחל
והחלבים ומכאב הפרקים ומכל הכאבים הנושנים הה
הקרים ישתה לכל דבר במה שיאות בו בקור החזק במי
קשיא פשטולא ואמרו כי ביין יותר מועיל ולסתימה ה
הפנימית במי השרשים וכבאבי הרחם במי אניסון ול
ולכאבים העליונים כמו מגורנא או מי שרש סלקא ול
ולגערים בשמן ויאולט הנה זה מה שאמרו הרופאים
ולסברתי הנה היא רפואה מכולבלת מכלי סדר הרבה
שורפת הדם והליחות קצרת יד מהכוונות הרצויות בה
תערובתו יקח מסך וקמפורא וענבר מכל אחד שני זו
זוזים בדולח בלתי נקוב וזעפראן מכל אחד עשרה
זוזים זהב שחוק וכסף שחוק מכל אחד חצי זוז אמומי
וזרע שיקוטא ואפורבי ואשנאן נכטי ואשנא וזרע כ
כרפס וזרע רודא וגללי בקר הררי וגפרית אדום וכרב
וכרכומי ואליבורום לבן ולבני וסיפרי ועצי אשפרגי
וחרמל לבן וסילידוניאה וגרגרי מחלב ועצי בלשמי וח
והזחסאן ורוא ויטיש אלבא וסטיאדר מכל אחד שני
זוזי פרח אשקיננט סדאג ואגוז מושקדא וקסטור וזרע
גרגיר וזרע בבסיא מכל אחד עשרה זוזי זרנבדי גלביא
וזאג אלאסא כפה כלומר ויטריאולא מהתנמונים וקצח
וזבל שועל ושרש קפריש מכל אחד חצי זוז משיגה זרע
שבת ושרשו וזידואריאי ודרונים וזנגביל וגינסיאנא
ולשון צפרים ומלח הנדי ופליטרי ואלמוג וקפר היהו
היהודי ודוצי וזרע שילי מכל אחד ארבעה זוזי גרופלי
אשפיק נארדי ואסרון וקושט וקשיא ליגניאה וקרדמוני
וקפליויניריש מכל אחד שמנה זוזים מאסיש ואירסא מ
מכל אחד יברוח יבש עשרים במספר קשיא ליגניאה
מנוקה ועצי קשיא ליגניאה מכל אחד חצי זוז פרח אש
אשקיננטי ה משקלים זרע שומר ואישוף יבש מכל אח
עשרה זוזי אזוב פרסי ואלינסי מכל אחד ארבעה זוזים
אשפיג אלבא ופרקי אשר בכתלים וריוברברי מכל
אחד שבעה זוזים ופלפל לבן ושחור וארוך ואופי
ואריש טולוגיאה עגולה וארוכה וזרע גושקיאמי מכל
אחד עשרים זוז ולוז הנדי שני זוזים וארבע ניק פרח
חלפי ו ורק הנדי יבש והוא מן אל מחץ וגעדא וסחיטת
אירסא ודאר שישען וקיסום מכל אחד משקל זוז אנג
אנגדאן שחור ארבעה זוזים ורובע מלילוט ארבעה

זוזים קפליניריש ואנכס בראר וכשתי ברכשת וחלתי
מבושם ושגאפין ואפופונק מכל אחד שני זוזים וכעפר
המרובע רל מארבע דרכים המרובעים ארבעה זוזים
ומה שנמצא מהרפואות נכנסות בשאילתה בשרשים
חלועזיים תוספת על מה שבנוסח הזה זרנב ואל אסגנד
הלבן א זוז שרש אליבורי אדום ד זוזים פרח אל
חנא ב זוזים אגני קשטי והוא חבק קרנפלי ארבע זוזי
קרדמונא משקל זוז ריוברברי גרגרי בלשמי וגרגר הדם
וחתום המלך ואבן דוד וחלתית מסריח שני זוזים אגוז
מוסקדא שלשה זוזים גרגרי באן קלוף ארבעה זוזים א
אשפודי זוז קושקושי ככברי ומוסקורין ונפח אספיד
ואגוז אבהל ומגאר ומר מאכור ושני מיני בחמן אדום
ולבן ב זוזים אגים ג זוזים שיח ג זוזים מלח טברזד ומ
זמלח לחם ומלח עסה ודוקו ופיטרסילין וכיץ רגליציי
רגליציאה וסחיטת פוליקריאה שלשה זוזים קלפת אתר
אתרונ יבשה ועצי פאוניא מכל אחד משקל ד זוזים בו
בורדאן ה זוזים מאגניטס ו זוזים אל חבק אל הררי ושק
ושקר מר מכל אחד שבעה זוזים ויודק היבש וינופה וי
וישרה ביין טוב ויולש בדבש כמו משקל הרפואות של
שלשה פעמים ויוצנע בכלי זכוכי ויתישן ששה חדשי
השתיה בזרעון במים פושרים תערובתה מנוסח
אחר יקח מסך טוב שני זוזים בדולח בלתי נקוב עשרה
שפויי זהב וכסף מכל אחד חצי זוז ענבר ארבעה זוזים
זרנב חצי זוז משי שרוף ובלתי שרוף
משקל ד זוזים זעפראן עשרה זוזים זרנבאד ודרונג ב
מכל אחד ד זוזים שרש לילי תכליתי כשקל זוז אמומי
שני זוזים מאצטבי חצי זוז מאפיש זוז יברוח עשרה ב
בספר קשיא לינגיאה עשרה זוזים פלפל לבן זנגביל ו
ושרש שבת ארבעה זוזים קושט מירא שמנה זוזים קש
קשטור עשרה זוזים איפורבי ני זוזים אגוז מוסקדא ע
עשרה זוזים פרח אישקנגש עשרה זוזים זרע שבת וגי
וגינציאנא רומיית ופרח לשון צפרי מא ארבעה זוזים
קרדמוני שמנה זוזים גלח הנדי ארבעה זוזים זרע שום
שומר ששה זוזים ענפי קפליוניריש שבעה זוזים קצח
חצי זוז אזוב פרסי ד זוזים פרשה זוזים וגאל אסא ב
כפה חצי זוז אשנן נבטי ב זוזים זע כרפס זרע רודא ו
ואשנא ונפרית ברכומי וגללי בקר הררי ומעז הררי שני
זוזים גלבנום שבעה זוזים זרע גרגיר עשרה זוזים
אבהל ארבעה זוזים פלפל שחור וארנך וזרע נושקאמי
עשרים זוז פליטרי ארבעה זוזים אופי עשרים זוז עפר
המרבעים מן הדרכים אריש שולוגיאה ארוכה כ זוזים
אריש טולוגיאה עגולה ארבעה זוזים ריו
ריוברברי שבעה זוזים זרע זופרא עשרה זוזים זרע הג
הנדבי ארבעה זוזים ודנק גזר המלך ארבעה זוזים וח
חצי זרע שילי אשפודי מכל אחד ד זוזים גרגרי קשואי
קלופים ד זוזים ושני דאנקים קפר אל יהוד ד דאנקים
בכפורא וליבור שהור ולבן וסיפרי ואצטורק ליקידא ו
וסילידוניא ציניית זרע אשפרגי כ זוזים דאר שישען
ואצבע צפר וקפליוניריש ושרש הנדבי וכשת ברכשת
מכל אחד ב זוזים עצי בלשמי שני זוזים מי קצח או מי

אל כפך זוז גרגרי מחלב זוז שרש חרדל לבן שני זוזים ק
קשרי התאנה שבבתלים שבעה זוזים זבל שועל חצי זו
זוז קלפת שרש קפריש חצי זוז הזאג חסאן ואסנדאר מ
מ שקל ד זוזים יחיברו אלו הרפואות שחוקים ומנפים
ובנוקים וישרה מה שראוי להשרות ביין ריחני ויולש ב
בדבש ויעשה אחר ששה חדשים השתיה בזרעון במי קל
קלפת שרש וכרפס שום וינתן באף בשעור גרגיר חטה
במי שהדנג

יז אניסדאר ובלטין אריאוש דאריאי והיא רפו
רפואה הינדי משמחת ומחזקת הלב וכיפה ה
המראה ומסירה הברכומות ומבשמת ריח הפה והזי
והזיעה ותועלתה לכובד גדולה חזקה נראת אם היא לק
לקוחה קודם המאכל או אחריו תערובתה יקח ו
ורד אדום ששה זוזים זרע סיפרי
ה זוזים גרופלי מצטיק שבולת נרד אשארו מכל אחד ג
זוזים קנילא זרנב זעפראן מאסיס וקרדמוני גדול וקש
וקשן ואגוז מוסקדא מא ב זוזים יוקחו אלו הרפואות א
אחר שינופו במשי ויעורב ערוב היטב בשחקה ואחר
יקח אמליסיש מנוקים טובים וחדשים ליטרא ויבשל ב
בתשעה ליטרי מים ויורתח עד שישאר השליש ואחרי
יסונן ותחזיר אותם מים בקדרה וירושם עליהם פאניד
סחרי שני ליטרין ואחר יורתח לאט עד שיתעבה וישוב
בעצם לקוקח עבה ואחר תסיר הקדרה מן האש וחזרה
בה הסמנים זריה וינער בעץ חלפי עד שיתעבה עובי ש
שוה וכשיתקרר יושם בכלי שוע השתיה כמנה משכי מ
משקלים עד משקל

יח מעות הנזי אחר הוא קרוב מן הראשון והוא
מזכך המראה ומנקה האצטומכא ומרכך הס
הטבע ומועיל כן השחורי תערובתו יוקח
פלפל שחור וארוך ומירבולנט שחורי ס
ובלירוקס ואפליסיס בנוקים מגרעיניהם וסנטוריא מ
מכל אחד ארבעה אסתרים ודבש ושומן חלב בקר שע
שעור מה שיולש בו השתיה משקל ויותר לכל אדם כפי
שעור כחו

יט מעות נודע אל חרבו ובלטין אל גירי מוע
מועיל משתי המרות והעצלה והחכוך ול
ולאכרידא ומחזק האצטומכא ומועיל מן הקולנג והרוח
ומאוה המאכל ומחזק כח המשגל תערובתו
יוקח סקבוניא לב תורבי ד ופלפל ארוך
מא ר זוזים פליטרי וזרע כרפס ואמיאוש וזנגביל ומלח
הנדי מכל אחד משקל זוז גריאופילי וזרנב מכא חצי אפ
אפלנגא משקל מחלב קלוף שני זוזים כוברי טברזד ו
וזעפראן מכל אחד שלשה זוזים יוקחו אלו הרפואות א
אחר הנקוי לבד הסקבוניאה והזעפראן והסוכר כי הם
יודקי יחד ואחר יתערבו הסמנים ערוב נכרין ויולש בד
בדבש מוסר קצפו כמשקלו פעמים וחצי השתיה מה ש
שבין שני זוזים והצי עד ג זוזים

כ מעות אחר מזרז הנפש ומחזק הלב ומשבח
וכיפה המראה אד

המיאי ומסיר הברכומות ומטיב ריח הפה וחזיע ומטי
לאצטום ולבבד ואין בו הזק לקיחתו קודם המאכל וא
ואחריו תערובתו יוקח ורד אדום ששה
דלק ם סיפרי נריאופל ומצטיק
ואשפיק ואשארי מא שלשה חלקים קנילא וזרנב רוע
וזעפראן מכל אחד שני חלקים מאסיש וקרדמאני גדול
ואגוז כוסקדא מכל אחד חלק יודק וינופה ויוקח לכל ם
משקל שלשה ושלשים זוז מכל הסמני ליטרא אמליסי
חדשים ויכשל כל ליטרא בשבעה ליטרין מים עד שיש
שישארו שלשה ליטרין ואחר יסונן וירשם על אותם ה
המים לכל ליטרא אמליסיש ליטרא פאניד סחריי ויב
ויבשל עד שישוב כעצם הלקוקות העבות ואחר יזרה
עליו הסמני ויערב היטב ויוצנע בצלוחית שועה ידוקה
השתיה משקל עד משקל וחצי כ מעוג תריאק נ
גדול כמלאכתנו מנוסח לתועלות הנזכרו במעוני אשר
לפניו יקח קלפת אתרוג נסיאנא מירא גרגרי בלשמי
עלי מלישא וזרעה וזרע פלנגמשך וזרנבד ודרונג מכל
אחד ארבעה זוזים מסך וענבר מא ד זוזים ליקנא אלו
אלואין הנדי שני משקלים כמפוריא חצי משקל קושט
ודארציני אקורי וזעפראן אשפוקא סלטיקא ואפסנתי
ג זוזים פו ומיאו פטרסליון מא שני זוזים וחצי זרע גר
גריר וזרע לפת וזרע כרתי ולשון צפרים וגרגרי פלפ
פלפל משקל שני זוזים אופי שלשה זוזים יולש כפי החק
ויונח ששה חדשים ואחר ישתה

כא מעוג תריאק קטן כמלאכתנו גרגרי בלשמי
קושט מירא גינסיאנא דארציני פלפל לבן
ליקנא אלואין לבן ולינגא אלואין הנדי פטרסליון מכל
אחד דלק מוסך שלישית הלק קשטור רביע חלק יולש
ויעשה

כב מעוג קטר סישאר מועיל מדפיקת הלב וה
והכפיה וכאבי האצטום הקרים והמעים וה
והסתימה והעפוש אריך וכובד העכול וכובד הנשימה
והפוקות החזקות תערובתו יוקח קשטור ומיץ
רגליצ'אה וקשיא לינגיא וקושט מר ופלפל שחו ופלפל
אריך ואצט ר ואפי וזעפראן ושבולת נרד מא שלשה
זוזים אפופונק זוז מוסך דאנבר זרנבאר ודרונגי ובדולח
בלתי נקוב מכל אחד חצי זוז מירא ט זוזים יודברו א
ארו הסמים שחוקים ומנופים ויוענו בדבש מוסר קצפו
ויעשה ב ת הצורך שעור זרעון

כג אטריפל הנדול נקרא בלשון טריפרא מ
מקנא מועיל מרוע העכול וקור האצטומכא
וביחוד למעים ורפיון האצטום והמקוה ומוסיף בתאות
הכשגל תערובתו יוקח מירבולנש שחורים קל
קלופים ששה זוזים בליריוקש ואמליסי
זרע כרפס הרריושיטרג הינדי ואמיאוש ואז
ואזוב פרס מא אוקיא שבולת נרדי אמומי וקרדמוני
ואקורי מא שלשה זוזים דארציני משקל ארב ה זוזים
פלפל לבן ושחור ובארמשך ומלח הנדי מכל אחד הצ
חצי אוקיא סיג ברזל שלשה אוקיות חרדל אוקיא וחצי
של ארגיאקחצי זוז יודק וינופה וילתת בשמן שקד ו
יוצנע בדבש מוסר קצפו לאחר שלשה ויעש אצל הצורך

תערובתו מנוסח אחר יוקח מירבולנש קיבולש
ובלירקש ושיר אמלאג וכוזידאן ומאסיש ושידרג הנדי
ושקאקול מכל אחד חלק בדרונגי אדום ולבן ולינגואה
אביש בלומר לשון צפרים באן לבן ואדום מכל אחד
חצי חלק יחוברו אלו הסמנים שחוקים מנופים ויוענ ב
בדבש מוסר קצפו ושומן חלב ויעשה בעת הצו ך

כד זהמראן הגדול ובהטין זהמירן מגנים הוא
רפואה הנדי ומועיל מרוע מזג קר ומחולש
האצטומכא ומוסיף בתאות המשגל ומועיל מבלבול ה
הדעת והשחורה ומתקן תנועת המתיחה ושומר העובר
ומתקן הכליות והמקוה ומפתת החצץ תערובתו יקח
אקורי קושט מר אריסטולוגיאה ארוכה ועגולה מכל א
אחד שלשה אסתרים פלפל ארוך וזנגביל מכל אחד ה
חמשה אסתרים זרע כרפס אמיאוש וברואי וזרע שומר
וזרע רטבה וזרע לגלוגות וזרע גרגיר ו ודרנג אדום ו
ולבן ואזני העכבר וכמון כרמאני וזרע שבת מכל אחד
ששה אסתרים ונירופלי ואשנא וקלטי ארומטיק ועצי
בלשמי מכל אחד שלשה אסתרי נזר המלך ושיח וזרנב
וגרגרי בלשמי מא שלשה אסתרים וקשיא לינגיאה ומא
ומאסיש וקרדמוני וקנילא מא ארבעה אסתרים כירב
מירבולנש סיטריגש ובלריקש ושיד אמלאג מנוקים מג
מגרעיניהם מכל אחד שמנה אסתרים יברוח יבש ואל
ואליבורום לבן והדס ומרמאכור וזרע גושקיאמי אלבי
נגיי וזרע נושקיאמי מדברי וטריבולי מריני גני ושיטר
הינדי וארשך וגרגרי אתרוג קלופים וערוק וסיבראם
הנדי באן לבן ואדום ולשון צפרים מכל אחד ארבעה
עשר משקלים ואגוז מוסקדא שלשים במספר ושוש
קשואים מדבריים וזרע פרגרשת מכל אחד שלשה אס
אסתרים זרע בבצא ואמימי מכל אחד שמנה זוזים אופי
ואבפורבי וקשטור מכל אחד שלשה זוזים מירבולנש
שחורים מנוקים מגרעיניהם ד זוזים פוליאי אינדי יפ
פינוגריסו מיאו ופטרסליון ודוקו וריובארבארי מא ששה
זוזים יחוברו הסמנים האלו שחקים יכתופים ויוקח פא
פאנד לבן במשקל הסמנים הנזכרים כלם ושומן החלב
בבקר כמשקל הפאנד והסמני יחד ודבש שהוסר קצפו
כמשקל הסמנים והפאנד ושומן החלב יחד ויוענ על ה
התאר הזה יוקח הפאנד ויחותך ויושם עליו שלשה ליט
ליטרין מים ויבושל עד שיומס ויתע ה וישוב כדבש ו
דאחר יוסר כן האש ויושם על ו הדבש ו היה פושר שו
שומן החלב וילותתו בו הסמנים השחוקים המנופים ו
ואחר יוקח פאניד ודבש המבושלים במכתש גדול ויז
ויזורה עליו הסמנים הלתותים בשומן החלב ויולש
מה שישתו בבלי כאלה א דבש זמן ארוך ויוצנע ש
ששה חדשים ויע ה אחר זה השתיה ממנו בעפץ בתח
בתחלת היום ובאחריתו ג ימים וג לילות במים חמים
או בקצת היינות תערובתו מנוסח אחר אקורי
קושט מר אריסטולוגיאה עגולה וארוכה מכל אחד ש
שלשה אסתרים פלפל ארוך וזנגביל מא חמשה אסתרי
ובנוסח אחר מא שני אסתרים תמורת החמשה זרע כ
כרפס ואמיאוש וברואי וזרע שובר וזרע רטבה וזרע
פרחיני וזרע גרגיר וזרע מגורנגא ותודרי אדום ולבן

וכמון כדמאני זרע שבת מא׳ ששה אסתרים גירופילי א
אשנא קלימי ארומטיק ועצי בלשמי מא׳ שלשה אסתר
אסתרים מלילוט שניז זרנבאד גרגרי בלשמי וקשיא ל
ליגניאה מאסיש קרדמאני וקנילא מכל אחד ארבעה א
אסתרים מירבולנש כרדומו ובלריקש ואמליסיש מא׳
שמנה אסתרים יברוח יבש והדס יבש אליבורום לבן ו
ומרמכור וזרע גושקיאמי מדברי ונניי וטריבולי מריני
ושיטרג הנדי וכרשך וגרגרי אתרוג קלופים וזערוד וס
וסתסרום הנדי ובאן לבן ואדום ולשן צפרים
מא׳ ארבעה ועשרים משקל אגו מוסקדא שלשים במ
במספר שרש קשואים מדבריים וזרע פנגבשת מא׳ ג׳ א
אסתרים וזרע בבציא ואמומי מא׳ ו׳ זוזים אופי ואבפור
ואבפורבי וקושט מא׳ ג׳ זוזים מירבולנש שחורים ד׳
זוזי סדאג הנדי ופיניגריג ופטראסליו ודוקו וריוכרברי
מא׳ אחד ששה זוזים יחוברו אלו הרפואות אחר הנפוי
ויושם עמהם פאניד במשקל הרפואות כלם וילותתו ב
בשומן החלב ויועג בדבש ויוצנע בכלי והשתיה משקל
שני זוזים לחזק ולחלוש למטה מזה

כה זהמראן הקטן קרובים תועלותיו מן הגדול
יוקח ויטריאולא וקושט ואריסטולוגיאה ע
עגולה וארוכה מא׳ ג׳ אסתרים חב אל רשאד והוא מו
מינטשטראש וזרע שיקוטא מא׳ שני אסתרים פלפל ש
שחור וארוך וזנגביל מא׳ ה׳ אסתרים זרע כרפס וכרואי
סיפרי וזרע לפת וזרע רטבה וזרע בצל וזרע גרגיר וע
ועוזרדין ותודרי לבן ואדום וזרע כרתי וזרע פשתן וזר
וזרע חנדקוקה וזרע שומר ואמיאוש וזרע אתרוג קלוף
וזרע לגלוגות ופודנג ונארבי ופיניגריג וזרע שמשוצי
וכמון כראמני וזרע שבת וזרע בבציה מא׳ עשרה זוזי
גאריאופלי קרדמוני גדול אשנא סדאג הנדי ואנולא ו
וס פרי ואגוז מושקדא וקלומי ארומאטיק וזרנב ונזר ה
המלך ומרמרו וגרגרי בלשמי מא׳ ב׳ זוזי קשיא ליניאה
ומאסיש וגרגרי דרשך ולשון צפרים ואשפיק אינדי מ
מא׳ ארבעה ועשרים זוזים ורד יבש חמשה זוזים מיר
מירבולנש שחורים וקיבולש ובלריקש ואמליקש מא׳
שלשה אסתרים זרע גושקיאמי לבן אופי איפורבי מא׳
ג׳ זוזי קשטו אסת שטרג הנדי וחסך וזרנבאר ובאן לבן
ואדום וריוברברי ודרונג ונלנגאר ואסטורק מא׳ ג׳ אס
אסתרים פאניד במשקל הכל מהסמנים כלם ויעורב
וילותת בשומן חלב בקר ויועג בדבש מוסר קצ
קצפו השתיה משקל במים פושרים

כו מעוג לגלינוס המעוג הזה מחמ׳ כלי השתן
והכליות והמקוה ופותח את הסתימה ומ
ומתקן הגוף תערובתו יקח פלפל לבן ושחור א
אמומי קשט מר ושבולת נרד וקלומי
ארומאטיק סדאג הנדי וזעפראן וזרע כרפס ואניסון ופ
ופליטרי וזרע אורטיגא וזרע רודא הררית חלקים שוי
יחוברו הסמנים האלו שחוקים ויועגו בדבש מוסר קצ
קצפו ויעשה השתיה משקל זוז במי קלפת שומר וקלפת
שרש כרפס תערובת מנוסח אחר פלפל לבן
ושחור אמומי וקושט ושבולת נרד וקנה בושם וסדאג ה

הנדי וזרע כרפס זעפראן ואניס זרע אורטיגא פליטרי
זרע רודא הררית חלקים שוים בדבש השתיה זוז במי ש
שרש שומר וכרפס

כז מעוג אחר לגלינוס מועיל לכאב הכבד
והשעול וקיא הדם תערבתו זעפראן ד
דארציני משקל זוז דילי ארבעה זוזים אלשיביט ארב
ארבעה דאנקים אשקיננט שלשה זוזים קנה בושם שני
זוזים קשיא ליקניא אשפיקא סלטיקא ומירא מא׳ שני ז
זוזים שרף ספריש שלשה אסתרים דבש ג׳ אוקיות צמו
צמוקים מנוקים פ׳ זוז ומן היין הנקרא טלא ט׳ ב׳ מה ש
שיספיק יודק וינפה ויועג בדבש

כח מעוג ארמיטיש מועיל מן הנקרס ומב
ומכאבי הפרקי וכאבי הכליו והאצטו
והרוח ונגעי המעים והשקוי והירקון וסבוב הראש ויח
ויחודו הוא בפרקים וכנשימה והשתיה משקל זוז או
שני זוזים תערובתו יוקח אגאריק יאשארי ואקורי
וקרדמנא וזרע רודא ואופרבין ופו ואישוף יבש מא׳ א
אוקיא אריסטוליגיא ארוכה ושרש סיקלמאן מא׳ ב׳ א
אוקיות אמיאוש גריאופלי מא׳ ב׳ אוקיות גינציאנא רומ
רומיית מא׳ ו׳ אוקיות שדוריג וזרע כרפס מא׳ ב׳ אוקיו
סנטוריאה דקה ח׳ אוקיות קשיא ליקניא וקושט מר ומ
ומירא מא׳ ג׳ אוקיות שבולת נרד ופודנג הררי
ופיטרושיליאון מא׳ ב׳ אוקיות געדא ופראשי מא׳ ג׳
אוקיות קמיפיטיאוש קמידראוש ושקוריון מא׳ ח׳ או
אוקיות יחוברו אלו הסמנים שחוקים ומנופים ויועגו
בדבש מוסר קצפו ויוצנעו בכלי וישתה בימי האביב
תערובתו מנוסח אחר אגאריק אקורי את
אשרי קרדמוני זרע רוד אפורבי ופו ואישוף יבש מא׳
אוקיא אמיאוש וגירופלי מא׳ ב׳ אוקיות גינסיאנא ו׳ או
אוקיות שידריגיא וזרע כרפס מא׳ ב׳ אוקיות סנטבריא
דקה ח׳ אוקיות קשיא ליקניאה וקושט ואריסטולוגיאה
ארוכה מא׳ ג׳ אוקיות מירא ואשפיק נרדי ופודנג הררי
ופיטרסיליון מא׳ ב׳ אוקיות קמידראוש
קמיפיטיאוש אסקוכביון מא׳ ה׳ אוקיות דבש די ספק ה
השתיה ב׳ זוזים או משקל אחד בעת האביב

כט מעוג אירימוטיש מועיל מעסוי הנקרא
טנשמו אם ישתה ממנו שני שלישי זוז
במים קרים ומכאב הכבד במי גלנגבין ולקדחת במים
פושרים ולכאב האצטומ בחומץ מזוג ולכאב הכליו
ביין מזוג ולשאר הכאבים ולמחוק במים פושרי
ואם לא יהיה קדחת ביין הנקרא טלא מזוג ולהזלת דם
בחומץ מזוז בשעור פול ולכאב הכצלים כמוהו ולעוצ
הדם והרוח ביין ישן מזוג ויאות לכאב הראש ולבלבול
הדעת ולשטו אם ישתה בלילה ומן השעול היבש ישתה
בתחלת הלילה ביין מזוג ומעקיצת הנחשים במי סכ
סכנגבין וירטה על דמקום הנשוך ומועיל מן הארטיים
וסמי המות אם ישתה במי גינסיאנא ולעקיצת הכלב ה
השוטה אם ישתה עם חלב וחשב מחברו שהוא מנוסה
תערבתו קח פלפל לבן וזרע גושקיאמי לבן מא׳ חמ

חמשה אסתרים זעפראן אופי מא׳ עשרה אסתרים אפו
אפורביי וארמוניאק וסדאג ופליטרי ושרש יברוח ואל
פו דאנג וקשיא ושבולת נרד וזרע כרפס מא׳ ו׳ אסתרים
ומעץ בלשמי ג׳ אסתרים דבש מוסר קצפו שעור מספיק
יולש בדבש ויעשה כאשר ספרנו

ל אל כסכנג הוא מעוג רב התועלת מועיל מח
מחליי הילדים והנערים ומהכפיה שבהם ו
ומהלקוה והרפיון שבהם והקולנג שבה׳ ומועיל לרחמי
ומחנקיהם ומשוה תוספת הנדות ומשקיט רוח הרחם ת
תערובתו יוקח קשיא ליגניא וכפד אפרנך ושר
ושרש יברוח וזרע שיקוטא וזרע שומר וגרגרי בלשמי ו
ואריסטילוגיאה ארוכה ועגולה ומסך ועגבר מא׳ ד׳ זוזי
קרדמוני יד׳ זוז אופי וקושט ואגוז מוסקדא ומירבולוש
כרכומיים מא׳ יב׳ זוז גרופלי כד זוז קנילא ומעוג אל ק
קשירי וזרניך כרכומי וזרע שילי מא׳ ב׳ זוזים אקורי ח׳
זוזים שירפיני ודרונסי ומירי שמן שאטראגין מא׳ ו׳ זו
זוזים ליגאשט ומאסיש וסיפרי וזעפראן מא׳ י׳ זוזים מג
מגאש טו׳ זוזי אצטורק ליקידא טו׳ זוזי מודראשאקרון
או עלי הדם ואגוז סיפרי וזרע אבהל מא׳ ג׳ זוזים יודק ו
ויגפה ויועג בדבש מוסר קצפו ויעשה

לא תאר אל כסרנא ובלטין אלקשירי העש
העשויה בו יוקח קלימיש ארומאטיק ו
וצפורן הבושם ולבונה מא׳ ד׳ זוזים אושנא וסינמי וזע
וזעפראן מא׳ זוז אשטורק ארבעה זוזים מוסך וליגנא א
אלואין מא׳ חצי זוז יולש ביין ישן ריחני ויעזב עד שי
שיתאדם ויעשה

לב מעוג המוסך המועיל מדפיקו הלב ומכל
החליים ומהשחורה ומקוצר רוח והיא
רפואת הנפש תערובתו יקח זידואריאי כרונג
פארליש בלתי נקובות קקברי אלמוגים לא׳ זוז משי זוז
וחצי באן לבן ואדום סדאג הנדי שבולת נרד קרדימוני
קטן וגירופלי קשטור מא׳ מאלו זוז וחצי זנגביל ופלפל
ארוך מא׳ ב׳ דאניקים מוסך שמונית זוז יודק הכל ויולש
בדבש נא השחיה כזרעון ביין ריחני

לג מעוך מסך אחר מועיל מכאב הכבד והא
והאצטומ׳ וחו׳ לשתם ומתיר הרוח והנפח
תערובתו יוקח מוסך שני זוזים ושבולת נרד וקשיא
ליגניאר וסדנג הנדי ולאקא מנוקה וריוב ברי מא׳
ב׳ זוזי גינסיאנא רומית ב׳ זוזים זעפראן ואמיאוש וזרע
כרפס ומשטצי מא׳ ד׳ זוזים דארציני ואריסטולוגיאה ע
עגולה מא׳ ג׳ זוזי ליגנא אלואין וגירופלי ומירא מא׳ ז
זוז וחצי יועגו הסמנים האל שחוקים ומנופים בדבש מ
מסר קצפו ויוצגע בכלי ויעשה השתיה מזה כפול במים
חמים

לד רפואת המוסך באפסנתין והיא מועילה
מדפיקת הלב ובלבול הדעת וממורסות
השפוי כובע ומנגבת לחלוחית האצטומ׳ תערובתו
אפסנתין ואלואין מא׳ ח׳ זוזים ריאוברברי ח׳ זוזים ר
אמיאוש ח׳ זוזים זעפראן וזרע כר
כרפס מא׳ א׳ ד׳ זוזים מוסך ואספיקא סלתיקא וסדאג ומ
ומירא מא׳ ב׳ זוזים קשטור זוז וחצי יעורב ויועג בדבש

רפואת המוסך מועילה מהשחורה האדומיית
תערובתה מצטבי זעפראן מא׳ זוז וחצי פרח
אפסנתי ומלישי ואפיתימי מא׳ משקל זוז ליקנא אלואין
מא׳ זוז וחצי מוסך חצי זוז זרנבאד דרונג מא׳ ב׳ זוזים ב
בדולח קקברי ואלמוג ומשי מא׳ שני זוזים אלואין כד
זוזים דבש די ספקו השתיה השלמה משקל שני זוזים ב
במים פושרים

לה רפואת מסך המתוקה המועילה
מדפיקת הלב וחליי השחורה וקוצר רוח
והכפיה ופלאג ועוות הפה והרביעי תערובתה
יוקח זדואריאי ודרונג פירלש קאברי ואלמוג ג׳
זוזים ושליש זוז שדיסי קרודי ב׳ זוזים באן לבן ואדום
סדאג הנדי ושבולת נרד וגרופלי מא׳ ארבעה דאנקים
מוסך דאנק וחצי יודקו הסמנים ויונפו ויועגו בדבש ד
דבורים שלא מצאו אש השתיה חצי משקל במים פו
פושרים

לו ברפואה מוסך אחרת מועילה לאותם החליי
בעצמם תערובתו יקח זרנבאד ודורנגי ו
ובד לח קטנים וקקברי ואלמוג מא׳ ג׳ זוזים
ושליש זוז ומשי נא שני זוזים באן לבן ואדום ושבולת
נרד וסדאג וקרדמוני וגירופלי מא׳ ארבעה זוזים וד׳ ל
דאנקים ואשנא ופלפל ארוך וזנגביל מא׳ זוז ושני דאנ
דאנקים קשטור ב׳ דאנקים מוסך טוב משקל יקוצץ ת
המשי קצצים קטנים עד שישוב כמו אבק ואחר יחובר
במכתש עם הבדולח ואלמוג וקקברי וישחק היטב ויו
ויודקו שאר הרפואות ויועגו ביערת דבש השתיה ממנו
חצי משקל במים פושרים

לז ברפואת מוסך אחרת מועילה לאותם הח
החליים בעצמם תערובתה יוקח אפ
אפסנתין ואלואין מא׳ שמונה זוזים אש
אשפיק נרדי ומוסך וסדאג ומירא מא׳ ב׳ זוזי ריוברברי
ששה זוזים ואמיאוש וזעפראן וזרע כרפס מא׳ ד׳ זוזים
קשטור ב׳ זוזים וחצי יודק ויולש בדבש השתיה הש
השלימה משקל

לח בסחרניא גדולה בלטין שגזיניאה
מגנא הרפואה הזאת מנוסת
התועלות מכל החליים הקרים והרוח ת
העב וכאב השינים ואיכולם ומקור האצטומכא ואיחו
העכול וקולנג ועוצר השתן מהקור והלבנה ולערבוב
השתן תערובתה קשטור אופי דארציני ואשארי ו
ופו ומיאו ודוקוש מא׳ זוז פלפל שחור וארוך גלבנום ו
וקישט מא׳ ו׳ זוזים זעפראן חצי זוז ימס מה שראוי לה
להכם במי הדבש ויודק היבש וימס הגלבנום עם הדבש
ויולש ויעשה אחר ששה הדשים תערובתו מנוסח א
אחר יוקח קשטור ופלפל שחור וזעפראן ומאופו ודוקו
ואשארי ואפו ופלפל לבן וגלבנום מא׳ ב׳ זוזים קושט
זוז דארצ׳ ני ב׳ זוזים יודק ויגופה ויועג בדבש מוסר מו
קצפו

לט סחרניא קטנה ובלטין שאגזניאה מינור
והיא בעגינה יוקח קשטור אופי מא׳ עש
עשרה זוזים פלפל שחור וארוך

וגלבנום ומירא וקושט מא׳ס זוזים דארציני ומאו ופו
ודוקו ואשארי מא׳ עשרה זוזים זעפראן רובע אוקיא ו
ובנוסח אחר זגנביל אוק׳א אסטורק ליקידא ג׳ אוקיות
ובנוסח אחר קשטור ופלפל שחור וזעפראן
ומאופו ודוקו ואשארי ואופי ודארציני ופל
ופלפל לכן מא׳ זוז קושט זוז יודקו הסמנים ויולשו בדב
בדבש ויתישן ששה חדשים השתיה חצי משקל במים פ
פושרים בריקות נפש ובנוסח אחר השתיה מא׳ שבין
דאנק עד שני משקלים ובנוסח אחר השתיה כפול וי
ויאמר שישחק ממנה כמו קיראט וירשה לארסי ולרוח
הרחם ומעוש הלידה והנדות וימס ממנה כפול בשמן ל
לילי ויונח למשה בצמר וימס ממנה בשמן זנבק ותניח
ממנה האשה ותעשן בה׳ גם כן ולבאב החזה והשעול וה
והבליות ומעוצר השת׳ מן אל בדרא ישתה כזרעון בין
הנקרא טלא חי ולקבסא משקל בטלא חי

מ

אמירוסא ובלטי׳ אמרוסיא היא הפועלה ב
מחול׳ש הכבד והטחול וקשיי ופותחת הסתיבה
וכגירה השתן ומפ׳ת החצץ בכליות ותועלתה
בתחלת השקוי תערובתו יקח דוקו כמון כרמוני עצי
בלשמי וקשיא ליקניאה וקרדמוני ופרח
אשקינגט וזרע כרפס מא׳ זוז פלפל ארוך וקושט טר מ
מא׳ חצי זוז מאו ג׳ זוזים גרגרי לבר עשרה במספר אק
אקורי זעפראן מא שני זוזים יחוברו אלו הסמנים שח
שחוקים ומנופים ויועגו בדבש שהוסר קצפו השתיה כ
כלו׳ז במים חמים

מא

אנאקרדי והוא מעוג הכלדור ובלטין
אלביל׳אדוריאון ומועיל כנגאות הפר
הפ׳קים הנקרא זבובאבא תערובתו מירבולנש
שחורים בלריקש ואמליקש מכל אחד
ששה ושלשים זוז קצח ארבעה ועשרים זוז אשפודי ש
ששה זוזים קרדמומי ז׳ זוזים סיפרי ו׳ זוזים אנקרדי ו׳ ז
זוזים פלפל שחור וארו׳ זנגביל ופלקמוני ואניסון מא׳
יב׳ זוזים יודק ויגופה ויעורב עמו פאניד משקל שש .מ
מאות זוז מותך במים בשעור מספיק יועגו הסמנים ויו
ויוטמן הכלי אשר בו הרפואה בשעורים ששה חדשים
ואחר יעשה

מב

מעוג הבלאדור ובלטין קונפיקסיאו אנ
אנקרדי מועי מגל מיני כאבי האצטו
ומועיל מכאב הראש הישן סבוב הראש האצטומכתי
והשטות והחזיה וכאב החזה והכבד והטחול והכליות ו
והמזג הקר וכאבי הרחם והקרס והצרעת והגדמות וח
וחלוי השחורה תערובתו אשפיק נארדי ומאו זע
וזעפראן וקשיא ליגניא וסראג׳ואפיתימי ואשקינגט וג
וגרגרי בלשמי ואריסטולוגיאה וגירופלי וגרגרי באן ו
וזנגביל ואלואין דילי ומירא ושבן בלשמי מא׳ אוקיא מ
מצטכי ודבש אנקרדי אנאריק מא׳ח זוזים שרש לילי ת
תכליתי שתי אוקיות קלפת שרש שומר שלשה ליטרא ח
חומץ שלשה הינין ישרה קלפ׳ת השומר בחומץ שלשת
ימים וירשם בקדרה ויורתח רתיחה נקלה ויסרנן ויסחטו
השרשים ויצורף לחומץ ההוא ליטרא וחצי דבש ויור
ויורתח באש רכה עם פחם עד שיתעבה מעט השתיה

ב׳ זוזים עם המשקה הנאות הענין

מג

מעוג אחר בלאדורי מועיל מן הפלינ ובירצ׳
בו נן הלקוא והדפו׳ ומצחצח המוח ומזכ
ומזכבו התערובתו אשפיק נרדי קשיא ליגניא וסדאנ
הנדי מירא וזעפראן שיח ארמיני אפיתימי פרח
אשקינגט ומאו וריאוברברי וגרגרי בלשמי וגירופלי מ
מא׳ שני זוזים וגרגרי באן קלופים וזנגביל מא׳ אוקיא
סליקא ודבש אנא קרדי וקורביל מא׳ שלשה אוקיות אנ
אנריק שני זוזים ובנוסח אחרת שכנה זוזים אלואין סי
סיקוטרין א׳ אוקיא איריאוש ב׳ אוקיות קלפת שרש שומ
שומר ג׳ ליטרין חומץ חזק תשעה ליטרין ישרה הקלפה
בחומץ שלשה ימים רצופים ויושלך אז בקדרה ויורתח
ג׳ רתיחו׳ באש רכה ואחר יסונן ויושלחו הקלפות ויחזיר
החומץ בקדרה ויורצ מן הדבש עליו ג׳ ליטרין וחצי ויב
ויבושל באש רכה עד שיתעבה ויזורו עליו אז הרפוא׳
השחוקות המרוצצות ערבם ויעשה המעוג הזה אחר
ששה חדשים השתיה השלימה זו במים פושרים

מד

ארשטון הגדול פרושו המעולה המועיל
מקור הנשם ומן השדפון הנקרא שישי ו
ומן החרחור וכאב הבטן והקדחת המעורבבת ומהרבי
ומהרביעית ומהקולנג וכאב הרחם תעירובתו יקח
אפורבי וזעפראן וקשיא ליקניא ואמומי ואופי ואקסיא
וקושט מירא ואשפיק נרדי וגומא ארביקא וזרע קיקיון
וזרע חנדקוקא וזרע אורטינא ודילי ולבונה ודבק וסומ
וסומאק וגפרית כרבומי ואצטורק ופלפל לכן מא׳ ה׳
זוזים פליטרי וזרע סיקליאמן והוא ארדיון וורד יבש
וזרע כרפס וזרע אל פאנגאר וזרע אתרוג מכל אחד ד׳
זוזי אמיאוש וזרע טרכשקון מא׳ ארבעה זוזים זרע אל
חוד זוז זרע גושקיאמי עשרה זוזים קרטם וזנגביל מא׳
שני זוזים ובהם מי שלא ישים בו פלפל יודקו היבשים
וישרו הנמסים ביין ריחני שלשה ימים עד שיתך ויושם
עם הדבש ואז יוצק עליו שכן בלשמי הטוב אוקיא ות
ותעמוד על האש בקדרת אבן ויבער תחתיה אש עד שי
שירתח שתי רתיחות ולאחר תוריד מעל האש ויתישן
ששה חדשים והשתיה השלימה משקל וכל עוד שיתישן
יהיה יותר טוב

מה

ארשטון הקטן מועיל מכל מה שמועיל
הגדול תערובתו יקח אופי אוקי׳
וארבעה זוזים אקסיא ופלפל מא׳ אוקיא פלי
פליטרי שלשה זוזים אמומי שתי אוקיות קשיא ליגניאת
רובע זוז זעפראן ג׳ זוזים גפרית כרבומי אוקיא איאופ
איאופורביג׳ זוזים אשפיק נרדי אוקיא ינופה ויועג בד
בדבש

מו

דחם־תא ובלטין דיאמרת הוא המועילה
כסתימת הכבד והטחול וקור הרחם והש
השעול הלח והרביעית וקוצר הנשיכה וירקון סתומי
והרפיון תערובתה יוקחו זרע שיקוטא דנק וחצי
ולבונה עשרה זוזים אריסטו
אריסטולוגיאה ארוכה וריוברברי מא׳ עשרים זוזים זר
זרנבר ודרונגי מא׳ ארבעה זוזים מצטכי וגרגרי בלשמי
וזעפראן ונזר המלך ואשפיק נרדי שלשה אסתרי ואלו
הסמנים חשלשה בנוסח אחר הם שנים עשר זוזים סיפ
סיפרי עשרה אסתרים אלואין סקושרי ארבעה עשר

זוזים גירופלי ששה זוזים אליבורו לבן ורד אדום יבש
וקצח מא ששה אסתרים ופלפל עשרה זוזים אלו הסב
הכמנ ס שחוקים ומנופים ומנוקים ויועג בדבש מוסר
קצפו ויעשה

מז כארמהנג ובלטין בדימוריני תועלתו כ
כתועלת הדימרתא תערובתו זרנבד
ודרנגי אופי וקשטור ופליטרי ופלפל שחור וארוך וקש
וקשיא ליגניא והוא מן אלמחוס וזרע גושקיאמי וקושט
ולבני ואפופונק וזעפראן מא ששה זוזים פיניגריג ח
זוזים בדולח ב זוזים גלבנום ומירא מא שנים עשר זו
זוזים יודק וינופה ויועג בדבש

מח מעוג מושיעיי ובלטין אל גריטי מועי
מכאב הראש הישן ישתה ביין מזוג וע
ועם דבש ומים פושרים ומועיל לנכפים אם ישתה ממ
ממנו והוא מועיל מן ההזיה ומן המורסא הקשה ומפסיק
המותרות הנוזלים אל העין תערובתו יוקח מירא
קשיא ליגניאה ופלפל ארוך ודארציני וסליוס ואמומי
מא ארבעה זוזי אשפיק נרדי ופרח אשקיננט מא שני
עשר זוז זעפראן חמש עשר זוז זרע כרפ הררי טו זוזי
אנישי זרע כרפס מא כ זוזים פלפל לח זוזים לבני וקו
וקושט ורוביא ואשרי מא זוז יודק ויגופה היבש וישרת
הימסים ביין מבושל מעט ואחר יולש הכל בדבש והש
והשתיה זוז במים פושרים בריקות נפש

מט מעוג אספר סלים ובלטין סיטרינא שי
שילים כלומר כרכומי בטוח מועיל מ
מחליי המרה השחורה ומשמת ומועיל לדפיקת הלב וכ
ובאבי הנערים וכאבי הרחמים תערובתו פלפל לבן
וזנגביל ומלח הנדי מא ששה זוזים אופי ואיפורבי וקש
וקשטור וגירופלי וזעפראן ומצטבי ופליטרי מא ח
זוזים קושט ו זוזים פאשרא ופשירשיר וסיפרי זרנבר ו
דרונגי ואריסטולוגיאה עגולה מא ב זוזים שמן בלש
בלשמו ומי כמפורה מא ד יודקו היבשות וישרו השרפי
ביין ויועג בדבש מוסר קצפו השתיה לכל אדם כפי מזגו

נ מעוג אסרוסלים ובלטין קונפיקסיאו ניגרא
שיטים כלומר שחור מועיל מן הפלג והמחשב
המרה השחורה וכל העלות הקרות תערובתו
יוקח זרע שיקוטא מאה ועשרים זוז
אפופונק שלשים זוז קצח וגלבנום וקשואים מדברים
מא משקל ס זוז אקורי ושרפין וארמוניא ואריסטולו
ארוכה ועגולה וחרדל ודילי אזרק ואלבורום ושרש ה
ונדביוקשטור ושרש קולוקונטילא וגפרית כרכומי וז
וזרע גרגיר ופודנג בשת ורודא הררית מא מ זוז אופי ו
ואיפורבי וגושקיאמי ופלפל לב וכנדס ומלח הנדי אד
אדום ומלח נפטי שחור ושרש יברוח ושרש גושקיאמי
פליטר ומירא ואלואין ולבונה שיטרג מא עשרים זוז
אשפיק נרדי ומצטיק זרנבר ודרונג מא ח זוזי זעפראן
ג זוזים יודקו היבשים וישרו השרפים בקיטראן כנע
כנעני שעור שיספיק ואחר יודק ויעירב ברפואות כלם
ואחר יטמן באפר ב חדשים ואחר יעשה אחר זה הש
השתיה ממנו שלשה משקלים לחזק ולאמצעי שני מש
משקלים ולחלוש משקל ולחולים כפלפל

נא מעוג לאבי מסלס ובלטין אלבומשלים ה
הנקרא מושיע והוא מהמרדימים החוש
ומשקיטים חכאבי מכל רוח ומכל חולי גובר ומערבוב
השכל ומועיל מכל כאב ומשקיט תערובתו יוקח
אופי גושקיאמי לבן מא עשרה משקלים אכפורבי ז
זעפראן ואשפי נרדי פליטרי וארמוקו טילש וקרדמוני
ופלפל ארוך מא חמשה חמשה משקלים יודק וינופה
ויולש בדבש מוסר קצפו השתיה חצי משקל לחזק ולגד
ולגדול ולקטן משקל דאנק

נב מעוג השום מועיל מהבוהק ואל ברדא
והליחה הנאה והלבנה ומוסיף בכח ומז
ומזכך המראה ומחזיר בעליו כתאר הבחור ומועיל מכ
מכל חולי ישתה בסתו ומחמם הגוף ומיבש הצואה ומע
ומעמיד הטבע תערובתו יקח פקיד זרעונים א
כנעניים ישרו להם במים ערבים וא
ואחר יבושלו באש רכה עד שישחרו מימיהם ותפתת ח
הזרעונים ואחר תסנן מימיהם ואחר יקח שום מנוקה
גרגיר גרגיר והבשלהו בתוכם עד שיתבשל השו וישוב
נמוח ואחר יוצק עליו חלב בקר חלוב שעור שיכסהו וי
ויתר עליו ארבע אצבעות ואחר תבשלהו באש רכה עד
שיתנגב החלב או שיתחיל להתנגב ואחר יוצק עליו ש
שומן חלב בקר בשעור ואחר תבשלהו באש רכה עד
שיגנבהו ואחר תלושהו בקדרת נחשת עד שישוב בע
בעסה ואחר תצוק עליו די שיתכס הויתר עליו שעור א
ארבע אצבעות דבש לבן זך ותבשלהו עד שיתקשר או
יחשב להיות מן ואחר שים על כל שני ליטרי מן השום
שנים עשר משקל תורידי לבן ואדום שלשה משקלים
פלפל עשרה משקלים לגלוגות י משקלים כמון כוא
כראמני מא עשרה משקלי גלנגאר וכמוהו דארציני
וחמשה משקלים פלפל ארוך יודקו הרפואות ויושלך
עליהם ויעורב ויושם בצלוחית שעוה ויוקח ממנו כבג
באגוז על כל ענין

נג אתנסא הגדולה ובלטין אטאנאשיאה מ
מאגנא אשר בה כבד הזאב המועילה לכ
לכאבי הכבד והטחול והאצטומכא והרוחו ודשנטריא
ושעול נושן ולאותם שיקיאו הדם והיא משקיטת הבא
הכאבים כמעוג המושיעי ועומדת אפלוניא רומיית ול
ולתרדמה ולשלשול ולהזלה ולכאב ולרוח שתי הכליות
והמקוה והגניחה והשעול ומנקה החזה ומועילה באס
באספלנית על הטחורים והשתיה מרובע משקל עד חצי
משקל תערובתה זעפראן ומירא ואופי וקשטור
וזרע גושקיאמי וקושט וקרדמוניא ו
ואשפיק נרדי ופוליקריאה ופפביר וכבד הזאב והקרן ה
הימין מקרני העז ויכסה מה שראוי להמס ביין ויועג בד
בדבש מוסר קצפו ויעשה אחר ששה חדשים

נד אתנסיא הקטנ ותועלתה כתועל הגדולה
בעצמה תערובתה אצטורק זעפר
זעפראן קושט ושבולת נרד אופי קשיא ליקניא מא ד
זוזים סחיטת פוליקריא שמנה זוזים שרש לילי שנים ע
עשר זוז דבש כשעור הצורך השתיה כלוז במה שנאות
מן המשקים ובנוסח אחר תוספת שני סמנים והם מירא

ועצי בלשמי מא״ד זוזים

נה רפואת הכרפס הקטן ונקרא דיאקורקומא מינור מועיל מחולשה ושק ושקוי ומהתחלת השקוי ומונע הויתו ומיפה המדאה ומ ומועיל מרוב החליים הנושנים תערובתו יקח אשפיק נארדי מיר קשיא ליגניא קושט פרח אשקיננ דארציני זעפראן מא חלקים שוים יודק וינופה וישרה המירא יו יום ולילה ביין מבושל ויעורב הכל ויועג בדבש מוסר קצפו ויוצנע בכלי ויעשה ובנוסח אחר יש תמורת הא האשפיק נרדי אשפיק סלתיקא

נו תאר רפואת כרכם הגדול ונקרא דיאקור דיאקורקומא מאגור ממלאכת גלינוס מוע מועיל מהכאבים הישנים ההווים בכבד והטחול מן ה הקור והעובי ומועיל לסתימה הקורה מכל כלי המזון ו ומגרש ברוחות העבות מהם ומגיר השתן ומועיל לכל כאבי הכליות והמקיה והרחם הקורה מן הליחות העבו ומן הקושי ההווה בהם ומן השקוי תערובתו יוקח זעפראן שנים עשר זוז מירא ופו ד זוזים שבולת נרד ו זוזים אניש ודוקו ואשרי וריוברברי ופטרשיליאום מא ד זוזים קושט קשיא ליקניא פרח אשקיננט וגרגרי בלשמי משקל זוז פו שני זוזים מיץ רקליציאה ופולו ופוליקריאה ועדא מא ג זוזים שמן בלשמי חצי אוקיא מירא ד זוזים ובנוסח אחר תמורת בלשמו גרגרי באן זוז קפריש רומיי שלשה זוזים יודק וינופה ויועג בדבש אחר שילתת בשמן בלשמי השתיה זוז במשקה הדבש

נו רפוא עלך הגדולה ונקר דיאלנף ומועיל תועלת רפואת הכרכם ומפתת החצץ תערובתו לך שמנה זוזים שקד קלוף דארציני סדאג וג וגירופלי מא חמשה זוזים במיפיטיאוש ומאו ופו ומיר ומירא ואישוף יבש מא ד זוזים שבולת נרד יב זוזים דוקו זרע כרפס ופטרסליון וכקון כראמאני וזנגביל מא ד זוזים גינציאנא אריסטולוגיאה עגולה מא ז זוזים א אשארי ז זוזים זעפראן שלשה זוזים פו טו זוזים גרג גרגרי בלשמי וקשיא ליקניאה מצטכי קנה בושם דילי מא ז זוזים מיץ רינליציאה יב זוזים וחצי נעדא אישק אישקיננט מא ג זוזים ריאוברברי טו זוזים פלפל שח שחור וקושט מא י זוזים וחצי שישיליאום ושמן בלש בלשמי מא ג זוזים וחצי יודקו היבשים ויונפו ויבסו ה הנמסים ביין ריחני ויועג בדבש שעור המספיק והשתי והשתיה כלוז במה שיאות מן המשקים

נח רפואת ה״ך הקטנה ובלטין דיאלקא מי מינור המועילה מחולשת הכבד והאצט והאצטומכא וקשים וקורם וקושי הטחול ופותחת הס הסתימה תערובתה לך וקושט וגרגרי לבר ותור ותורמוס ופיניגריסי ופלפל מא שני זו זוזים ריוברברי שלשה זוזים דבש כשעור המספיק והש והשתיה משקל זוז במי בשול אפסנתין ובנוסח אחר תמ תמורת גרגרי לבר פרח אישקיננט

נט מלאכת אל קופי ובלטין אל קוקי מועיל מהשעול וקושי הכבד ופרלשין

תערובתו מירא אל נכסת מכל אחד ארבעה זוזי שבלת נרד זעפראן דארציני קשיא ליקניא משקל זוז פרח אי אישקיננט קנה בושם דללי מא שני זוזים וחצי ובקצת הנסחאות תמורת הדללי ומאקלאנוס צמוקים גדולים מנוקים מחרצניהם וזגיהם חמשה ועשרים זוז דבש ש שעור מספיק השתיה משקל זוז בבשול אישוף ישרה מ מה שראוי לשרות מהסמנים עם הצמוקים ביין ריחני י יודקו היבשים ויונפו ויותך א נאכסת עם דבש ויעו ויעורב הכל היטבו

ס אפלוניא ונקרא פלוניאום הרומיית התרשי התרשישי מועיל מחליים רבים וכל שכן מ מכאבי הקולנג והוא משקיט הכאבים אמר גלינוס במיאמיר והוא ספר עשרה מאמרות שלו אשר ספר בו ספור הפילוניאו שם אמר שסברתו כסבר מי שהמציאו אשר היה פולון התרשישי ותועלותיו לסמי המו תועלת גדולה ותתקן הכאבים המתחדשים בעלות רבות וזה כי כי אם יתחדש במעי הנקרא קולון והוא כאב קולנג וי וישתה ממנו בעל הכאב פעם אחת ישקיט הכאב ואם ינתן למי שיש לו קושי יציאת השתן או מי שיש בו חצץ מזיקו ו ועילהו ויבריא הטחול והנשימה הנצבת המזק והטישי והכויצה והכאב העובר המתרוצץ ואם תשוקה לרקיקת הדם או לקיא הדם ותחול בינו ובין המות ותא ותאכנהו ותשקיט כל כאב יתחדש באברים ובקרבים והשעול והמחנקי והפוקות והנזלים היורדי מן הראש תערובתה פלפל לבן וזרע גושקיאמי מא עשרים משקל אופי עשרה משקלים זעפראן חמשה משקלים איפורבי ואשפיק נרדי ופליטרי מא משקל קשטו זדוארי בדולח בלתי נקוב ושאיל מא זוז דבש מוסר קצפו די ספקו וה והשתיה כזרעון במים פושרים

סא אפלוניא הפרסיית ובלטין פילוניאום פ פירשיקום מועילה מהזלת הנדות והט והטחורים והתכת הטבע והמסתו ולאותם שיראו דם כמעוברות והרוחות הקורות ברחמים ושומר העוברי ומחזק פי האצטומכא תערובתו פלפל לבן וזרע גו גושקיאמי מא עשרים זוז אופי וטין חתום מא עשרה זוזים זעפראן חמשה זוזים איפורבי ואשפיק נרדי ופ ופליטרי מא ב זוזים קשטור משקל זוז זרנבר ודרונגי ובדולח בלתי נקוב ומסך מא חצי זוז קמפור דאג וחצי דבש מוסר קצפו שעור מספיק השתיה זוז במה שיאות מן המשקים

סב מעוג הכאבנגי המועיל מהשחינים במ במקוה והליות ולאותם שישתינו דם מ מנוסה תערובתו זרע גושקיאמי וזרע כרפס וזר שומר מא שבעה זוזים גרגרי קשואי חמשה זוזים ובנוסח אחר ב זוזים סוכראן זרע אסיטושא קלוי וזעפראן ולוזים צלוי ושקדים מרי קלויים מא שלשה זוזים גרגרי כבאנגי חמשה עשר במ במספר דראגנאן ארבעה זוזים יודק וינופה ויולש ביין מבושל השתיה במשקל זוז בחנדקון הוא קאנדידיקון או מי הדבש אחר ששה חדשים

סג רפואת הסגוגיות ובלטין דיאאירונדינ׳ המועילה מכאבי הגרון והמחנק וכאב מה שלמעלה צדי הכסלים תערובתה אניש זרע כרפס אמיאוש פרח אישקיננט שרש לילי דארציני וא ואמומי ואריסטולוגיאה ארוכה אלום תימני זרע שיק שיקוטא ומירה וריגליציאה קשיא ליגניא זעפראן מא אוקיא מעוג הקורפומעא הנקרא קרוקו מגניטיש וזרע ורד או ורדים יבשים חדשים מא שלש אוקיות אשפי נרדי ואמירוס מחטה מא חצי אוקיא עפצים פגים מ ממוצעים כשעור שמנה במספר יודק ויגופה ויועג בדב בדבש מוסר קצפו ויעשה ויוקח ממנו שעור עפץ ויומס במי הדבש או במי ו שעור או בבשול ורדים ועדשים ו ושרש ריקליציאה ויתערער בו ויעשה גב ביין הנקרא טלא שלשה או ארבעה פעמים ביום

סד קורפומעא ובלטין קרוקומאגניטיש הנ הנכנס ברפואות הסגוגיות זעפראן דא דארציני מא שני זוזים ורד יבש אמומי קושט מא זוז מ מירא ד׳ זוזים שרש ליקיריסיאה לילי וסדאג הנדי מא שני זוזי וחצי יודק ויול ביין ויועג בעוגו ויגונבו בצל

סה רפואת הגפרית ובלטין דיאשולפור או אולי הרפואה הזאת ישוה לתריאק ומוע ומועילה מהקדחות הקרות המקיפות ומהקדחת הרביעי וקדחת לבנה והשעול וכל שכן הישן ורקיקת הליחה וצ וצרות הנשימה ומועיל מן הרפיון ומועיל מן השקוי וה והשחול מגיר השתן ומוציא החצץ ואחר מועי מעקיצת העקרבים והנחשים תועלת מבואר וממלטת מפגע סמי המות תערובתה גפרית כרכומי זרניך לבן וקק וקרדמוניאה ואצטורק ומירא מא ח זוזי רודא וקושט מא ב זוזים קשיא ליגניאה שנים עשר זוז פלפל ל כב זוזים יודקו הרפואות ויועגו בדבש ויעש אחר ששה חדשי וישתה ממנו העלול קודם הקדח כפי שעור שניו

סו מעוג החלתית מועיל מהקפי הקדחות ומ ומסיר הקדחת הרביעית בעת הבשול וד ודוחה הזק העקיצה וכש עקיצת עקרב וסממית וכיוצא בהם ׳ תערובתו חלתית פלפל ומירא עלי רודא חלקים שוים יולש בדבש והשתיה ממנו משקל זוז ׳ ולע ולעקיצת עקרב ביין ובקדחות בסכנגבין קודם ההקף ב בשעה ׳

סז מעוג מלח הנדי מנקה האצטומכא ועוצר הקיא הלבגיי והשחוריי ומבריאה ההקף ההווה מן הלבנה והשחורה ׳ תערובתו מירבולנש שחורים ובלריקש ואמליסיש וקיבולש ואש ואשטיקדוש מא שלשה אפיתימי ארבעה זוזים יודק וי ויגופה ויולש בסכנגבין השתיה משקל ג זוזים וישתה כ בבקר ברקות נפש במים פושרים ׳

סח רפואת הקושט המועילה מכאב הכבד והאצטומכא ׳ תערובתה דארציני קשיא ליגניאה קושט מא ל זוז אנים זר רע כרפס מא עשרה זוזים אשארי תשעה ועשרים זוז זעפראן ח זוזים ריוברברי י זוזים פרח אשקיננט ומירא מא כד זוז ישרה המירא ביין הנקרא טלה ויצ ויסונן ויושמו הרפואות ויועג בדבש דבורים מוסר ק קצפו והשתיה ג זוזים ויעשה ׳

סט מעוג קאמד המלך ובלטין קאביט המ המועיל מכאבי הפרקים והנקרס מש משקיט לכאביהם ומונע אותם מהתח מהתחדש ומהקדחת הנושנת וכאב השחול והרוחות ה העבות וקוצר הנשימה והשעול ונגעי המעים והעלוף וכאבי העין והגרון אם ישתה יומים ושומר הגוף אם יקחהו מהמדוים והחליים ׳ תערובתו יוקח זרע רודא מדברית ופראשי וסקורדיון וקמיפיטיאוש ואפופונק ו וגינסיאנא רומיית אשטיקדוש קרדמנא ואשטורק ליק ליקידא מא חמשה משקלים מירא וזעפראן וקושט מר ופלפל לבן ואשקיננט ושבולת נרד ואיפורבי וקלפת ש שורש יברוח וארמוניאק ופודנג זרע שומר וזרע בבציא מדברית אקליטית ורד אדום יבש מוסר הפטוטרות וג וגרגרי בלשמי מא שלשה משקלים דארציני שמנה מש משקלים קשיא ליגניאה אוקיא וסחיטת פוליקריאה וז וזרע חנדקוקא ושרף שקדים מא ארבעה משקלים א אופי וזרע גושקיאמי ששה משקלים יחוברו הרפואות האלו שחוקים ומנופים ושרויים מהם הראוים ביין טו טוב זך והוא השרש יועג בדבש מוסר קצפו ויוצנע בכ בכלי ויעשה

ע קפט נאגן הגדול ובלטין אל קאלקאטארה מאגנום מועיל מהפלת העוברים וכאבי הנ הנשים ומכל החליים והיא רפואה הנדית תערובתה יוקח אופי משקל ארבעה אסתרים וב איש אישקרופולי אפורבי ששה אסתרים ושני זוזים ושני ש שלישים אמומי שלשה אסתרים וארבעתיק קושט מר ב אסתרים וארבעתיק פליטרי ששה זוזים האזזחסאן ו ופאשיר נאשיר והוא מששדאר מא ארבעה זוזים משי שני אסתרים כסף שרוף ששה זוזים ורד אדום יבש מ מוסר פטטוריותיו ששה זוזים זרע רודא ד זוזים זרע כרפס שני אסתרים מסך ששה זוזים א אמיאוש ד זוזים זרע גושקיאמי תשעה אסתרים ושני ז זוזים זרע לגלוגות עשרה אסתרים גרגרי קיקיון קל קלופים שמנה אסתרים נפרית כרכומי חמשה אסתרים גומא שלשה אסתרים ושני זוזים אצטורק ליקידא ש שלשה אסתרים ושני זוזים וארבעתיק דילי אזרק שני א אסתרים לבונה זכה ה אסתרים ושני זוזים גלבנום תש תשעה אסתרי ושני זוזי וארבעתיק דבש מנוקה חמשה אסתרים וארבעתיק ארמוניאק שני אסתרים מצטכי ש שלשה אסתרים וארבעתיק אריסטולוגי עגולה ג א אסתרים וארבעתיק שרש לילי תכליתי שלשה אסתרים ושני זוזים קרדמוניאה ששה אסתרים שרש כבאנגי ששה זוזים סראג הנדי שלשה אסתרים וארבעתיק גרגרי בלשמי וקלמוש ארומטיק וקשיא ל ליגניאה וזרנבר ודרונג מא שני אסתרים זרע יברוח

זוזים דארציני ששה זוזים אשארי ארבעה זוזים קר
קרדמוני ה׳ מאות גרגרים שלמים גירופלי זכר חמשה
אסתרים גירופלי נקבה שלשה אסתרים סרונגאן ששה
אסתרים ושני זוזים קנילא שני אסתרים גלאנגא ד׳
זוזים בדולח בלת נקוב חמשה זוזים אלמוג שני אסתר
אסתרים וזוז אריסטולוגיאה ארוכה תשעה אסתרים זו
זופה שני זוזים אקורי לבן חמשה אסתרי ושני זוזים
שיטרג הנדי שני אסתרים זנגביל ופלפל לבן מא׳ חמש
חמשה אסתרים אנטומי ובזיראן מא׳ שנים עשר זוז ש
של ארמוניאק שני אסתרים ושני זוזים וארבעתיק בא
באן לבן ואדום מא׳ שני אסתרים וארבעתיק מררת ה
הבקר שני זוזים מררת הזאב ומררת הדוב ומררת העו
העורב מא׳ זוז יחוברו הסמנים האלה שחוקים ומנופי
וישרה הראויים לשרות ביין שבעה ימים ואחר יושם
עליו הסמנים השחוקי ויולשו בדבש מוסר קצפו ושמ
ושמן בלשמי שלשה אסתרים ויהיה שעור היין שישרו
בו הסמנים וישוב בלקיקות ויהיה בקדרת חרס או אבן
נקי וירתח חמשה או ששה רתיחות ויוסר מעל האש ו
ווקורר ויוצנע בכלי זכוכית ואחר זה יוקח בעל חיים ה
הנקרא צבעה ערגה נקבה וזקנה ויקשרו ידיה ורגליה ק
קצתם ותושם בקדרת נחשת ויושם עליה תורמוס לבן
ושבת מא׳ כף ויושם עליה מן המים הערבים שעור ה
הצורך ויושם בקדרה ויבושל באש רכה עד שימוח וא
ואחר זה יוסר מעל האש ויסונן המרק ויוקח ומנוקה ה
העור שלה מעצמותיה והשער ויחזור המרק בקדרה נקו
נקיה ויושם עליה שמן בלשמי ושמן נרדין מא׳ שעור ס
סכרגא ויבושל באש רכה עד שישאר ממנו השליש וא
ואחר יושם עליו דבש שעור המרק ויבוש עד שיתעבה
וישוב כעצם הדבש העב ואחר יושם עליו הרפואות ה
המועגות הנזכרות בפ׳ שגן הנוסח ויוצנע בכלי זכוכית
ויעזב ששה חדשים ויעשה אחר זה ולא יעשה קודם
זה כי ימות

עא קפטנגא הקטן ובלטי אלקאלקאטארה
מינוש יוקח גרגרי בלשמי שני זוזים זע
זעפראן עשרה זוזים מוסך שני דאנקים אליבורום לבן
ארבעה זוזים אופי חמשה זוזים כנדס שני זוזים פלפל
עשרה זוזים משי זוז זרע גושקיאמי עשרה זוזים אפור
אפורבי שבעה זוזים אמומי קלפת שרש יברוח מא׳ שני
זוזים אשנא וקשיא ליגניאה ואדמוניאק ולבן ושרש רי
ריקליציאה עצי בלשמי בשר קולוקונטידא וזנגביל וז
ושאנפין ואפופונק ודארציני וקשטור והזזחצאן ומש
ומשטאארי ושטרג הנדי מא׳ ב׳ זוזים זרע שיקוטא גיר
גירופלי וסדאג הנדי ושומן הברכי ומררת הפיל מא׳ אר
ארבעה זוזים זהב וכסף מא׳ דאנק שחוקים ומנ
ומנופים וזרנבאד ודרנאג וכמפורא מא׳ שלשה זוזים
שבולת נרד שמנה זוזים קושט מר ד זוזים כרויה שני
זוזים אריסטולוגיאה עגולה זוז אמיאג ואזוב פרסי וש
ושרשי זופרא וגרגרי קפריש מא׳ זוז עשרה חורג אביו
וסוכרי וגרגרי לברו ודם תני מא׳ שני זוזים מלח הנדי ו
ואשנאן זכר שני זוזים גפרית ימיי אברנג ופלפ מא׳ זוז

יחוברו הרפואות האלו שחוקים ומנופים ושרויים ביין
ויולש בדבש מוסר קצפו ויעשה אחר ששה חדשים

עב אל כלבלאנרי הגדול מועיל מרפיון הא
האצטומ וקורה ומן הקדחות הנושנות
והעלוף וקושי יציאת השתן והצרעת וה
והכחק והתעורה ושברון העצמות והשעול הלח ולבע
ולבעלי הטישי אם לא יהיה קדחת ולמי שכבר נתקרר
נופו ולטחורים ולמוטחלים ולדבלה ולקולנג ולבעלי ה
השקוי ולאשה הנחלת בהריונה ולמחנק והרוחות אשר
בפרקים ולנפח ולכאבי הארכיבה והגב והכסלים והע
והעצלים תערובתו מירבולנש שחורים ובלרו
ובלריקש ושיר אמלג ופלפל שחור וארוך וזנגביל ציני
ושיטרג ופלפל אמון הוא שרש פלפל ארוך מלח הנדי
ומלח אדום ומלח נפטי ומלח עסה ולשון צפרים וסיפ
וסיפרי ואגוז אישרק וקנילא וארכנגא ואזוב פרסי ו
וקצח וגרגרי גייל וכמו וסדאג הנדי וזרע כרפס וכזברה
יבשה ויש בקצת הנסחאות אלו הרפואות גב׳ השקיקל ו
והו׳ חקיקל ואל מטמוט והוא כשת ברכשת מא׳ ארבע
זוזים אפופונק שמנה זוזים תורביט ליטרא וארבעה א
אסתרים צמוקים מנוקים מחרצניהם מאה משקלים א
אמליסיש פניד ששה משקלי וחצי שירג שלשה ליטרין
ובנוסח אחר ליטרא אחת יודקו הסמנים ויונפו ויבוש
ויבושלו הצמוקים לבדם במים ויסונן וישרה בו קשיא
פישטולא ויודקו המליסיש שחוקה גרשיית וישרה בער
בארבעה ועשרים ליטרין מים יום ולילה ויבושל עד ש
שישאר שמינ ליטרין ויסונן ויושלך האמליסיש ותחזיר
מ׳ האמליסיש אל הקדרה שנית ויטורם בו הקשיא פ
פישטולא השרויה במי הצמוקים מריסה טובה ויצורף
אל מי האמליסיש בקדרה ויושם עליו פאניד ויבושל ב
באש רבה עד שיותך הפאניד וישובו המים כעצם הדב
הד׳ ואחר זה יושם עליו שיארג ויגער עד שיתערב ו
ולא יגע ביד ולא בבגד ויונבה מן האש ויזורה עליו הר
הרפואות השחוקות ויעשה והשתיה שלשה משקלים או
ארבעה לכל אדם כפי שעור כחו

עג אלכלבלנגי הקטן מועיל לבעלי השקוי ו
ולכאיבי הכבד והטחול והירקו והסתימ
והדמאמיל הם פלורונגאש והוא מצליח ומנוסה
תערובתו מירבולנש סיטרינש עשרים זוז אמליש
אמליסיש שלשה ליטרין תמר אנדי חמשה זוזים צמוקי
מנוקיליטר יחוברו יחסמני ויושם עליה שלשי ליטרין
מים וירתח עד שישאר שמנה ליטרין ויסונן ויוקח קש
קשיא פישטולא מנוקה משפופרת וגרגריו ליטרא אחת
ויושם עליה המים המסוננים ויורתח רתיחה אחת וימו
וימורם מריסה טובה ויסונן בנפה ויוקח ארבעה ליטרי
פאניד ויושם עליה עם המים ויורתח עד שירתח הפני
ויהיה לו עצם הדבש ואחר ישים עליו שמן שיטרג טרי
ליטרא וחצי ויעורב בו ערוב היטב ויורתח ב׳ רתיחות
ויעזב על האש ויוקח לך ויחו׳ ו שבולת נרד וורד ודוקו
ופטרסליון ופו וריוברברי ומלח הינדי ושרש לילי תב
תבליתי ואגריק מא׳ ששה זוזים כמאדריאוש וסמאליום

ואריסטולוגיאה ארוכה ואשארי וביצטבי ועצי בלשמי
וגינסיאנא ואברגג קלוף וקשיא ליקניאה מא׳ ארבעה
זוזים כחיטת פוליקריאה וסחיטת אפסנתין וסירי ופרח
אישקינגט מא׳ חמשה זוזים זרע קושוטא וזרע סרמך ו
ושרש רקליציאה ומיצה ואשקמוניאה מא׳ עשרה זוזים
זרע כרפס וקושט ואקורי וזרע שומר ואניש מא׳ שלשה
זוזים תורביד לבן חמשים ומאה זוז כמון כראכני שחור
ארבעה זוזי יודקו ויונפו אלו הסמנים ויקח מזיריאון ע
עשרים זוז וירצץ עליו ליטרא אחת מים ושמן שיראג ג
אוקיות וירתח די שיסורו המים ויכונן השמן ואחר ילת
ילתת בו הסמנים ויושם עליו הפאניד המבושל ויעורב
עירוב היטב ויושם בכלי שוע והשתיה ארבעה זוזים
בחלב גמלה או בכי עגב השועל או במי החלב וכאכא
וכאכאנג ועוד נזכור בנוסח אחר בכלל השני

עד

מעוג פורודיוס ובלטין קונפיקסיאו קא
קאנדוריאוש מועיל מהרוחות העבות ו
והחבלים והקלנג והשכחה וישוקה לנש
לנשים ההרות לכה שיקרה להן מן החליים הקרים
תערובתו זרע גושקיאמי ואופי מכל אחד כשקל עשרי
זוז איפורבי פוליטרי ושבולת נרד וזעפראן מכל אחד
ד׳ זוזים יודק ויגופה ויולש בדבש מוסר קצפו ויעשה א
אחר ששה חדשים

עה

מעוג ידוע באל כנדי טוב מאד קונדאר י
גריסיאושא תערובתו זעפראן
שני כשקלים מירא ואשארי ופו וריובר
וריוברברי ודוקו ופטרסליון מא׳ ארבעה משקלים קו
קושט וקשיא ליגניאה ופרח אשקינגט מא׳ כשקל גרגרי
בלשמי טלש כשקלי וחצי פוה שמנה כשקלי רגליציאה
ואשקולופודריאה וגעדא וסחיטת פוליקריאה מא׳ ג׳
זוזים שכן בלשמי ששה כשקלים תערובת אנדרוקרון
ה׳ כשקלים דבש די כפקו השתיה כלוז

עו

מעוג הפרדג ובלטין קונפיקסיאו די קלמי
קלמינטו מועיל מכאבי האצטום והבבד
הקר והסמור החזק וקדחות בעלות ההקפי
תערובתו פודנג נהרי והרדי פטרסליון מא׳ י׳ זו
זוזים זרע כרפס וקמומילא ושדיראגא מא׳ ד׳ זוזים
ריובר ברי טו זוזים פלפל מד׳ זוזים ובנוסח אחר ארבע
ארבעה ועשרים זוז יולש בדבש ויעשה

עז

מעוג הזרעים מועיל מכאבי הבבד והטח
והשחול והאצטו׳ והרוח הגולד בבטן
תערובתו יוקח קשיא ליגניאה אמומי אכי
אכיאוש זרע שומר ואניס וספליום וקשטור וזרע שבת
ואריסטולוגיאה ארוכה וגלבנו׳ ואשרון וכרויה חלקי׳
שוים דבש מוסר קצפו די כפקו יעורב ויעשה

עח

מעוג היאקונטדו והוא האודם ובלטין
גיסינטו המעוג הזה הנה נפוהו על המל
המלכים והכנגים וידענו תועלתו גדול
מיוחד בעלות בלבול הדעת ומן ההשתוממות ודפיקת
הלב וחולשתו ומן החליים הנושנים שלא הצליחו בהם
וכצאנו לו תועלות רבות בעלות הבוהו והאצטומכא
וביחוד לטחול ולקולנג וגם יועיל מכאבי הפרקים וחק
והקדחות הנושנות תערובתו יוקח כפתתי
האודם וכל שכן האדום הרמוני וביוצא בו משקל שקל
יושם בבקום שכותשים האבנים ויכתש היטב ואחר
יוקח על לוח שיש ויובן עליו בשחיקה דקה ויוקח אבן,
אלום זוז ומן אבן אל עקוק הוא קורנילא זוז זהב כוצק
בכור טוז בליטרגיר עד שיתנגג הזהב וישחק שני זוזים
בסף מזוגג בריח העפרת בריח העפרת אל קלעי משקל
דאנק ויעשה בכל אחד מהם מן השחיקה והדקה מה ש
שיפעל באודם ואחר יוקח בללם ויושם ברוח השיש ו
וילתת ביין הריחני וישחק וינוגב וישנה עד שישוב כא
בעפר דק ואחר יוקח ויוצנע ויהיה הכלל חלק אחד וא
ואחר יוקח אנאריק ואפיתימי וצלפל וזנגביל וגירופלי
ומגודנא מא׳ חצי חלק ויוקח אבן ארמיני ואבן לזורד ו
ומלח נפטי וזרנבד ודארנאג ושני מינין באן ולשון הש
השור מא׳ שליש חלק ואחר יוקח אשפיקא סלתיקא אמ
אמומי ואקורי וסדאג ודארציני ואזוב ושדרגיאה ואיש
ואישוף וכמון רובע חלק ואחר יוקח משבטר אמשיר
ופטרסליון ואבן יהוד וזרע כרפס מירא ולבונה וזעפר
וזעפראן ופלפל לבן מא׳ ששית חלק ויוקח מעצמות ה
הצאן שליש חלק וישחק כל זה ויושלך עליהם כל האב
האבנים וישחקו ויועגו בדבש איכבליסי כפלים כנגדם ו
ויועג מן משקל וישוקה

עט

מעוג אחר מרפואת גלינוס מועיל כעל
מעלות קנ׳ הריאה ורקיקת הדם והבוג
והמוגלא והליחה היורדת אל השדרה ו
ולקושי הרקיקה תערובתו שרף אל בטם ד׳
משקלים זעפראן ד׳ משקלים לבונה ומירא ודארציני
מא׳ ארבעה משקלים אמומי שלשה משקלים גרגרי צי
צינובאר גדולים שדש רקליציא קלוי ד׳ משקלים אש
אשפיק כנעני שני משקלים וחצי קשיא ליגניאה שחור
שני משקלים דרגנאן שלשה משקלים בשר תמרים כנ
כנענים שלשה משקלים טין סעפוס אשאדי אמילי אל
כובכי ארבעה משקלים מי ורדים זכים ונקיים שלשים
משקל קושטר׳ משקלים ומצאנו בנוסח אחר משקל ד
דבש טוב ארבעה קוטולים יבושל הדבש ושרף אל בט
כשם בכלי כפול ובשיגיע לגדר העובי ויתערב עם מי
הורדים ותבשלהו עד שישוב אל גדר שאם יוטף טיפה
לא יתפשט ואחר תחזירהו וחשים עליו שאר הסבנים
שחוקים

פ

תואר מעוג מיוחם אל ארומטכם ובלטין א
ארושטומאסיס כופלא לשעול ורקיק הדם
וגנעי הריאה ומוגלתה המתקבצת בה ומור
ופורסותיה ושריפת העצלים וקיא המאכלים והיצא ה
היא דיאריאה ושלשול הנקרא ליאנטריאה ועלות הם
המקוה ומחנק הרחם והקדחות הנושנות ישוקה קודם ה
העונה שעה והרזון ורוע המזג וסמי הכות השתוים וה
והארסים מהעקיצות תערובתו דארציני וגל
וגלבנום וקשטור ואופי ופלפל שחור וארוך ואצטורק
מא׳ אוקיא דבש הין ואחר יודק הרפואות הנבשות ניו

דינופר ואמנם הגלבנום יבושל עם הדבש שימם ואחר י
יגביההו וישים עליר הסמנים ויושם בכלי זכוכית או ב
בכלי כסף וישתה ממנו שעור פול מעורב עסמי הדבש
כפי שעור הכח והשקה והטף עליהם עליו באצכעך של
שלשה טפות

פא מעוג מיוחס אל תיאניטוס ובלטין קנא
קנאבישיש מוציא החול בשתן ושאר לי
לחות הנגעים והשחינים תערובתו
שרש ליקריסיאה ד׳ משקלים שישוליאוש וקמדריאוש ו
ואפירידון והוא עלי אל קימיליאוס זרע אלקאנבוטיש
מא ד׳ משקלים אמומי ח׳ משקלים דארציני יב משקלי
ליגבוטום הרדי שבולת נרד זעפראן אקליטי זרע כרפס
הרדי געדא זרע רודא מדברית פוליגיאה קריטינשיש מ
מא במשקל ההוא בעצמו שרש לילי אבן זכר כנעני ונ
ונקבה מא תשעה עשר משקל חרף בכלי ארבע עשרי
משקל זרע פגנבשת ומרמכור מא ארבעה ועשרים מ
משקל קרדמאנא מח׳ יולש כדבש מבושל וישתה ממני
שיעור לוז במשקה הדבש מזוג בארבעה קוסייר

פב תאר רפואנ׳ גינסיאנא מועיל׳ מן הקושי
והסתימה ובאב הכבד והאצטו׳ והטחול
והקדחת הישנה תערובתו יוקח
גינסיאנא ופלפל מא׳ זוזים כסף הלבן וסדאג ושבולת
נרד וריובארבי מא אוקיא ידוקקו ויוגעו בדבש מוס
קיפו עד שישוב לכמו דבש עב והשתיה משקל זוז במי
רודא מבושלת

פג תאר רפואת הנקראת מתת האל ובלטין
דונום דיאי ונמצאת בבית נבאת המלך
ואמרו שהיא מועילה מן הטחורים והפסד האצטומכא
ואל אברדא ומעוררת תאות מאכל ומשגל ומגירה וש
ושומרת הבריאות אם ישתה בזמן האביב והסתיו שלש׳
חדשים בכל שבוע מחדש תערובתו יוקח מ
מירבולנש שחורים בלריקש אמליסיש אקורי אריסטו׳
אריסטולוגיאת ארוכה וענולה שקקאל וקרדמוני קטן
וגדול תירופלי וזרע קמילא זנגביל ושומשמי׳ בלאדני
מנוקה מא ז אוקיות אגוז מוסקדא ושבלת נרדי ו
ותוריד לבן מו ופו ודוקו ואשארון וזרע כרפס הרדי ו
ואפורבי מא שתי אוקיות אמיאוש ואמידום ולב חטה ו
וזרע כרתי ותורדי לבן ופאפבר וזרנבד ודרונגי וערק
דרשך אמומי פליטרי אשפודי סטליום ואשא פיטידא
וכמון כראכני מא ג׳ אוקיות אשפיק נארדי וכל ודארצ
ודארציני ושיטרג היגדי ושיטרג פרסי ופלפל בון ואש
ראשנה וסיפרי ושרש גינופר ופלפל ארוך וקנילא מב
מברשם וקשטורי מא ה׳ אוקיות אפופנק שראפין מא׳ ד
אוקיות קלפת שרש כרפס מא׳ ששה אוקיות סיג ברזל ו
ושחוק מנוקה והשרוי שלשה שבועות שבוע בסוכרי וש
ושבוע בסים ודבש ושבוע בחומ׳ ואחר יתחיל לשרותו
יום בחומץ ואחר ישנהו בבקר אל הסוכרי וישנהו אל
היום השלישי אל המים והדבש יעשה בו זה ג׳ שבועות
על התאר הזה ואחר ינגבהו בצל ויחקהו ותשחקם ת
ותרפם ותשקול מן הרפואות שלשה חלקים ומן הכי
חלק ואחר תלתתם בחלב שומן בקר טוב ותעוגהו בד
בדבש טוב והשים עמו מן האניר ותצוק עמו הדבש ע
עד שישוב כמו הדבש העב ואחר תצניעהו בצלוחית
טוהה חדשה ונקיה ויפקק פיה ותשמנה בשעורים ששה
חדשים השתיה במו העץ בבקר בריקן נפש ואחר
לא יאכל דבר עד יעברו שלש שעות מן היום ואחר יא
יאכל ותנהיגהו הנהגה שוה לא ישאר עמו קבסא ושאר
מה שיפוחד עליו מן ההזק והנה חשבו קצת הרופאים ה
החכמי כי הרפואה הזאת דוחה היזק סם המות בנוזר ה
הצור ומוריש הבריאות

פב תאר רפואות מועילות מחולשת הכבד
והרסוק ורקוקת הדם תערובתה
יוקח בלוטשיאש ודם תנין
ועלי אל צניף ואלום תימני מא׳ חלק ותדוקם ותשחק
ותלושם בדבש והשקה משקל במים פושרים ובשלהו
וסנן מימיו והשקהו במים פושרים

פה מעוג פיוטיא הרופא ובלטין קיאוסי מ
מועיל מהפס המזג ומורסות הכבד ומחז
האצטומ׳ ומזבך המראה תערובתו
יוקח מירבולנש וביה מא׳ עשרים זוז זנגביל ודארצינ
מא׳ עשרה זוזים פלפל לבן יד׳ זוזים נו אל אספר ג׳ זוז
גלנגאר עשרה זוזים כאר משך הוא פולי ט׳ זוז׳ סחיטת
אפסנתין חמשה זוזים ויין הנקרא טלא מבושל ומי סוסן
שעור שיעונו בו הסמנים ויודקו ויושחקו וינופו ויוענ
בין ובמי סוסן ועשה זה גרגרים כמו פלפלים והשתיה
שני זוזים במים פושרים

פו תואר מעוג נודע באל אמידי ובלטין אינפ
אינפיריאל׳ש מועיל מקושי יציאת השתן
וכאב הגב וחולשת הכליות ומפתת החצץ
תערובתו יוקח זרע פאפאביר וזרע כרתי וזרע
רודא וזרע כרפס וזרע סוסן וזרע חזרת וזרע הגדבי וזר
וזרע פרפרי שני זוזים באן לבן ואדום ולשון צפרים ז
זרע קרוע וכסילא וזרע סאה ספראים וזרע מגורנא
וזרע כבאלי ופלפל ותוריד וחב אל רשאד וזרע מרו
ואשנא וארמוניאק ופרח אשקינט וזרע
לפת ודרנגן וזרע נושקיאמ׳ וזרנב ופלנגא ונרגרי נייל
וכרויה וזרע שילי ואבהל ואינולא ולבונה וקשיאה וכו
ובוזידאן ומלח הנדי וזרע רודא וזרע כירי אדום ולבן
וכמון כראמני וקנילא וזרע פלנג מסך וכנאת וסיני מת
מתי וארמודקטיל ואפיתימי ואנים וזרע סמנא ותורכום
ופול מא׳ שלשה זוזים תורדי אדום ולבן ואמיאוש וזרנ
וזרנבר וגרגריו וזרע שומר ודארציני ומירבולנש סיטר
סיטרינש וקיבולש וזרע ב א

484

בריציא מא׳ חמשה זוזים שקאקל וזנגביל מא׳ ארבעה זו
זוזים כיה ופלפל לבן וגירופלי ושבולת נרדי ופרח איש
אישקינגט ופרח חנא ופליטרי מא׳ זוז וחצי אשקמוני
שני דאנקים זרע אבטיח ארק מא׳ עשרה זוזים חומץ
ארבעים זוז דבש שני ליטרין השתיה השלמה שני זוזי
במים פושרים

פן תואר מעת אלמיאמארי ובלטין אשאימי
וזכר שהוא מנופה ונאות לפלאג ולקור ור
ורפיון שאר העלות אשר יסודם מלבנה ו
ויוקח ממנו כפי שעור סבל העלול וירטה ממנו האבר
הנרפה ויועיל תערובתו יקח אופי ואפורבי וקשטו
ודאריציני ופלפל וגושקיאמי לבן ושבולת נרד וזנגבי
וזעפראן חלקים שוים יודק וינופה ויולש בדבש מוסר
קצפו ויושם בכלי ויעשה בעת הצורך

פח מרקחת יאכמין תערובתו יוקח מנאת ו
ואגרו הנדם ובהמן וזרנבאר ודרנג וזרע
פפאבר וקאקברי מא׳ משקל שלשה זוזי
יודק ויודחח בחמאה רתיחה נקלה ויעורב נשבי מינים
קטנים קמח קלי חטה וכנה סוכרי והוא במין הקטן וא
ואחר יוקח ממנו בכל יום עשרה זוזים ויבושל בליטרא
חלב ויושם עליו מן שומן החלב שעור הצורך וישרוף
כי זה טוב ואזור יכנס למרחץ ויתמהמה בו שעור שיזיע
בו ואחר יזנק על גופו מים פושרים או באכבשי

חמאמר השני

במיני האיארש כלומר מיני גיראש

א איארק הוא שרש ושם לכל מחקן ומשלשל
זה ביאורו ופרושו הרפואה האלהית והמשל
והמשלשלת הראשון מהידועי בשם איארג
הוא איארג רופוש והיה בימים הקדמונים אמנם לא ה
הפילו שם איארג אלא על זה ועתה נקרא בזה זולתו
ואמנם יאמר למשלשל רפואה אלהיות כי מעשה המש
המשלשל הוא עני אלהי נכסר לכח טבעי ואינ מקדם
היו נמנעים מהאיארג כי הרופאים הזן מסתנקי במעשה
המשלשלים בפשוטים כמו קולקונטידא ואליבורום וז
זולת והיה כשהיו רוצים לעשות בהם היו מערבים א
אותם במחקנים ומטיבים ובמיני באזדהר עד שהורשה
לבבם לעשותם ואחר הרצעו בהם ולקחו שליקתם ב
ובשולם ואחר נסו בגבורה עד שלקחום כמו שהם וע
ועשו גרגרים וידע הרופא כי האיארג יותר בטוחים מן
הכשולים והגרגרים ולא הורחקו להיזקם אבל להסתפ
בלתם ולמנהג רע ושהם בלתי כושבים במקום רחוק
כמו הבשלים והגרגרי והשתיה מן האיאריגים עד אר
ארבעה משקלים ולפעמים נסו לקחת אותם עם מלח ה
העסה והדבש והיותר נאות שישוקו בו הוא אפיתימון
בצמוקים וכש עם נוסח לקצת החכמים ותואר הנוסח
ההוא הוא זה אפיתימי בצמוקים וכש אפיתימי ארבעה
זוזים צמוקים מנוקים עשרה זוזים מירבולנש שחורים
מנוקים ז׳ זוזים אששקדוש שלשה זוזים מים שלשה לי
ליטרין עד שישאל חצי ליטרא וישתה ברקות נפש ואח
ואחר נמר המעשה ימשך אחריו בשתית זרע אלטיאה
וזרע חנא חצי זוז במעט שמן שקדים במים פושרים ו
וימזון שלשה ימים זירבאג והמים מזוגים ביין

ב איארג פיקרא המר והוא איארג מאלואיש
והנה הושם בו דאריציני לדקותו ותועלתו
לקרבים ולאצטומ והמצטי כן ולשמור וכן קשיא לינג
לגניאה וזעפראן לבשול ולחזק הלב והאצטומ
ולפעמים יוריש הזעפראן בו כאב ראש ולכן צריך להמ
להמעיט משקלו או להסירו ואשארי כי יש לו עזר לשל
לשלשל ולבשוך הלחויות ולפעמים ישים תמורתו כבא
כבאבא והוא דק וגרגרי בלשמי ולחזק האצטומכא וה
והחתכה וכח הבאד זהרי ויש אנשים שישימי בו פרח א
אשקינגט וימנע הפשט המעים הנופל מן הלוצין או או
הורד לדחות הזק חום האלואין מן האצטומ והראש
ולפעמים יהיה יבש בלתי נחמץ ולפעמים יהיה נחמץ
בדבש משולש ולפעמים יחיה יבש ואמנם אני
עושה ממנה שחוקה במי דילי וכינגבם בצל ומשתבש מ
מהם ולקיחת זה הוא יותר נמרץ מזולתו ואולם הד
הדילי יהיה קרוב בחלק והיו הקדמונים חלוקים בשער
תקון האלואין וכש כי יש מהם מי שישי משקל הסמנים
ששה פעמים במו משקל האלואין ויש מהם מי שישים
שמנה פעמים ויוסיפו ויגרעו וגם כי לפעמים יקחוהו מ
מהרחוץ והוא יותר חלוש לשלשל ויותר בטוח למהום
למחוכמים ולמוקדח ולא ישתהו כל מוקדח אבל מי שק
שקדחתו רבה ויש מהם מה שיקח מן האלואין בלתי רה
ריחוץ והוא יותר חזק השלשול אך יותר מזיק למוקדחי
וגם כי רבים ישקו ממנו ולא יזיק להם ואין האיארג
המר מהזר לשלשל אבל שלשולו לאט ומעט מעט וי
ויאחר ולפעמים יפעל פעלו ביום השני וגם אין של
שלשולו ממושך מרחוק אבל אמנם משלשל מה שיפעל
בו ויתערב בו מן האצטומ והמעי ורחק ירידת יציאתו
הוא עד הכבד זולת העורקים ואמנם נסחתו הידועה ח
המפורסמת נוכח אבן שרפיון המועיל מן הלחויות הנו
הגולדים מהמעים ובראש ובאבי הפרקים והקולנג וה
והלקוה ובובד הלשון ורפיון האברים תערובתו
מצטיך דאריציני ואסארון ושבולת נרד וזעפראן ועצי
בלשמי וגרגריו וקשיא לינגיא מא׳ זוז אלואין טוב כפל
הסמנים וינופה והשתיה השלימה שני זוזים במי דבש ומ
ומים פושרים

ג איראק והוא גירא לרנאדיאון הוא גירא מבור
כבורכת רבת התועלת מנקה הנוף מחללי קצ
קצותיו בשלשול בלתי בבד ומנקה כל הליחו
והמותרים וכועיל מהמותרים והחליים שבראש מכאב
הראש ופלוח הראש והכובע והכבוב ובלבול הדעת וה
והשטות והכפיה והחרשות והאוטם והפלאג והרפיון וג
וגם מן השתוק כל זה בשומה באבק כמו שנאמר בשאל
כשאלתא וזה יותר טוב מאותו הרבה המועיל מכאבי ה
האזן והעין ולחזק האצטו ופותח סתימ הכבד ומניר הג
הגדות ומסיר קוצר הנשימה ומועי מן הרביעית וכל הח
החליים הלבניים

הפנים והשחורים הפנים והקדחות הנרשנות ומועיל
מכאבי הפרקים והנקרס וגיד הנשה ומועיל מחליי ח
הנחש וחולי השועל והשחינים הישנים בראש וזולתו
מן הנגע והבוהק והספחת והקלוף והצרעת ומן החזירי
והמורסו הקרות והסרטנים תערובתו מנוסח אבן
טראפיון בשר קולוקונטידא חמשה זוזים בצל אשקי
אשקיטלא צלי ואגאריק ואשקמוניאה ואליבורום שח
שחור וארמוניאק ואסקרדיון מא ד זוזים וחצי ונוסח
אחר מא ב זוזים וחצי אפיתימי קמידריאוש דילי אלו
אלואין מא ג זוזים שזריגא ואפיריקון סאדג הנדי ופר
ופראשי וקשיא ליגניאה וגעדא ופלפל לבן ושחור וא
וארוך וזעפראן ודארציני וכמאשיר ופוליפודי ושר
ושראפין וקשטר ומירא ופטרסליון וארסטולוגיאה
ארוכה ואפסנתין ואבפורבי ושבלת נרד ואכומי וזנג
ו זנגביל מא שני זוזים גינסיאנא אשטיקדוש מא זוז וח
וחצי דבש על השעור המספיק השתי השלמה ד משקלי
בפושרי ודבש או בבשו אפיתימי וצמוקי מנוקי גזרא
לונדיאו כפי נוסח פי לאגריאי בשר קולקונטידי
ואגאריק וארמוניאק וקלפת אליבורום לבן ובנוסח א
אחר שחור ואשקמוניאה ואיפריקון מא משקלים אפי
אפיתימי ופוליפודי ודילי ואלואי ובמאדריאו ופראשי
וקשיא ליגניאה מא ששה משקלים פלפל ארוך ולבן ו
ושחור ודארציני וזעפראן ואפופונק ושרפין וקשטר ו
ופטרסליון וארסטולוגיאה ארוכה מא ארבע משקלי
יולש בדבש מוסר קצפו השתיה ארבעה משקלים יולש
בדבש וישתה ממנו כפי בח האדם בדבש ומלח

ד גזרא לונדיאון נוסח בולוס ובלטין פאבלו
קולוקונטידא כ משקל בצל עכבר צלי אגא
אגאריק ארמוניאק קלפת אליבורום שחור
ואשקמוניאה ואפריקון מא עשרה משקלים מירא ואפו
ואפופונק ושרפין ופטרסליון ושלשה מיני פלפלין וד
ודארציני וזעפראן וקשטור וארסטולוגיאה ארוכה מ
מא ארבעה משקלים דבש שע ר הצורך

ה גזרא רופוש המועיל מהשחורה והלבנה וח
וחולי השועל יקח קולוקונטידא עשרים מ
משקל במידריאוש עשרה משקלים שראפין
ואפופונק מא שמנה משקלים זרע כרפס הרי חמשה
משקלים אריסטולוגיאה ענולה חמשה משקלים פלפל
לבן ושחור מא ה משקלים דארציני ארבעה משקלים
קשיא ליגניאה שמנה משקלים אשטיקדוש זעפראן וגע
וגעדא ומירא מכל אחד ארבעה משקלים ישרה הכל ב
ביין הנקרא טלא ויזדקו הסמנים ויועג בדבש מוסר קצ
קצפו ויוצנע בכלי ויעשה בעת הצורך ומנוסח
סכור בן סהל ובלטין ובנוסח אחר קולקונטידא עשרים
זוז אלואין סקוטרי חמשה גלאנגאר עשרה זוזים כמא
כמאדריאוש עשרים זוז שרפין ואפופונק מא שמנה ז
זוזים אריסטולוגיאה ענולה ופטרסליון ופלפל לבן וש
ושחור גא ד שה זוזים שבולת נרד וקשיא ליגניא וד
ודארציני וזעפראן וזנגביל ומירא וגעדא מא שני זוזי

ואשר מצאנו תוספת בנוסח אחר מחבור בן מסיק וגם
כי הוא בלשון ארמי מהסמנים כמאפיתיאוש ואגאריק
ופראשי מא עשרה זוזי ישחק ויולש בדבש השתיה ממנו
ארבעה זוזים במים חמים ובדבש ומלח בריקות נפש א
אחר השמירה

ד גזרא ארביגני ובלטי ארבינינוש נוסח ההבי
ומועיל מכל חולי הלבנה הנאה ובלתי נאה וה
והשחורה ומועיל מכל סבוב הראש ובאביו ו
ומועיל להתחלת המים בעין והצריכות קול הרטוב מ
מכאיבי הגרון וקוצר הנשימה והכויצה והיציאות מליח
מליחות עבות ומועיל מהמים הברכומיים והגרב וגם
יגתן לסבת כאבי האצטומכוס והבטן והרחם בשליקת הרו
הרודא ובמים שיושם בהם מעט קשטור עד שלשה ק
קרטים ולכאב הגב והמיתרים והכליות והאשבים בבש
בבשול הכרפס ולקיקת האמידום ויולש במי סנטוריאה
שעור שיולש בו וגם סחיטת קשואי חמור וקולוקונטי
ארבעה קרטים במי קסוס וגם ישוקה לנשיכת כלב שו
שוטה ומפחד המים וכל שכן עם משקל חמשה זוזים מ
משריפת הסרטנים הנהריים תערובתו קולקונטידא
שנים ועשרי זוזי פראשי ואשטיקדוש ואליבורו שחור
וקמידריאוש ואשקמוניאה ופלפל לבן וארוך מא שתי
אוקיות בצל העכבר צלי איפורבי ואלואין וזעפראן וג
וגינסיאנא ופיטרסליון ואפופונק וארמוניאק מכל אחד
אוקיא דארציני ושרפין ומירא ושבולת נרד אישקיננט
ומינטשטרי הרדי אריסטולוגיאה עגולה מא שני זוזים
דבש די כפקו השתיה ארבעה משקלים בבשול אפיתימי
והצמוקים המנוקים גזרא ארכאגינים נוסח בו
בולוש ובלטין גזרא ארקיגינים כפי נוסח פאבלוש פר
פראשי ואגאריק במדריוס בשר קולוקונטידא אשטי
אשטיקדוש מכל אחד עשרים משקל אפופונק ושרפין ו
ופטרסליון ואריסטולוגיאה עגולה ופלפל מא ארבעה
משקלים יודקו הסמנים היבשים וירוצצו השרפים ויו
ויושרו בדבש ויעורב השתיה ארבעה משקלים עם מלח
שחוק משקל זוז במי הדבש

ד דיאדרוטום ובלטי טיאודוריקון הגדול מועיל
מהפסד הבזג הקר והמלוי והמותרות הדבקים
העבים והשכחה ומחשך הראות וקצר הנש
הנשימה ותרדמת האברים וכאבי הכבד והא
והאצטומכא והטחול והכליות והרחמי ומניעת הנדות
והקולנג והוא משלשל מבלי עמל השתיה ארבעה משק
משקלים בבשול אפיתימו ואגאריק בטים חמים
תערובתו אלואין סיקוטרי חמשה עשר זוזים אגא
אגאריק לבן עשרים זוזים וזעפראן ודארציני אקורי מ
מצטבי שמן בלשמי וגרגרי בלשמי ואבפורבי ופלפל א
ארוך ולבן ושחור וגינסיאנא רומיית ופיח אשקינגט מ
מא שני זוזים קושט מר וקמידריאוש ואפיתימי מא א
ארבעה זוזים אשארי וקשיא ליגניאה ואשקמוניאה מ
מא ששה זוזים אשפיק גרדי שלשה זוזים וחצי מיאו א
אמומי מא זוז יחוברו הסמנים שזוקום ומנופים ויולש
בדבש מוסר קצפו ויוצנע בכלי ויעשה אחר ששה חדשי

ח תיאדריטוס אחר מועיל מכל החליים רמת המתעוררים מן הקור והלבנה תערובתו אלואן שלשים זוז אגריק שנים ע עשר זוזים אקורי וזעפראן ודארציני וביה וא וארטודיקטיל וקשיא לינגיאה מא שלשה זוזים כמדרי כמדריאוס ופלפל לבן ואשארי ועצי בלשמו מא שני ז זוזים פלפל שחור וקשטור מא ארבעה זוזי ריובארבי כירא ושבלת נרד מא זוז דבש די ספקו השתיה ארבע זוזים במים חמים ויתישן ששה חדשים

ט תיאדריטוס אחר מועיל מאלו רחליים המ המתעוררים מן הקור והלבנה אסחרון שמר שמנה עשר זוזים אגוז כוסקדא שנים עשר זוזים אלי אלואין סיקוטרין ששים זוז אנאריק ארבעה וארבעים זוז ריובארבי שלשה זוזים פלפל לבן וגינסיאנא מא ארבעה זוזים זעפראן גירופלי אקורי וביה אשקורדי שבע זוזים אמומי ופו ופלפל שחורי וארוך ואשקינג ואשקינגט מא שני זוזים אשארי שמנה זוזים ישחק ויג וינופה ויולש בדבש די ספקו ויתישן ששה חדשים השתיה ארבעה זוזים במים חמים

י תואדריטוס באגוז כוסקדא מועיל מכל חליי הראש הישנים והשטות ובלבול הדעת ובאב הראש וסבובו והבפיה ומחולשת הראות ובאב הכבד וחשחול והכליות וחקולנג ומגיר הגדות הנעצר ומן הצ הצרעת והנגע ומבאב הנקרס והפרקים ובף הירך ומן ה הקרחות הישנות והגושנות בלי הזק תערובתו א ואין ששים זוז אנאריק ארבעה ועשרים זוז אשקור אשקורדין ועצי בלשמי ושמן בלשמי וגרגריו מא ד זוזים קושט שמנה זוזים אקורי ומצטיק ודארציני וגיר וגירופלי מא ששה זוזים קשיא לינגיאה ואגוז כוסקדא מא שנים עשר זוזים אפיתימי שכנה עשר זוז שבולת נרד ששה זוזים כמדריוס שמנה זוזים שעוה שני זוזים שלשה פלפלים ואיפורבי מא ארבעה זוזים פרח איש אישקינגט שני זוזים גינסיאנא ארבעה זוזים אמומי כ זוזים אשקמוניאה שמנה עשר זוזים דבש מוסר קצפו ש שעור הבסגיק השתיה ארבעה זוזים בבשול אפיתימי

יא תיאדריטוס משלשל אלואין ששים זוז א אגאריק ארבעה ועשרים זוז מצטיק וזעפ וזעפראן אקורי דארציני שבלת נרד מא ששה זוזים ריובארבי גרגרי בלשמי ושמן בלשמי ואי ואיפורבי ושלשה פלפלים וגינסיאנא מא ארבעה זוזי כמאדריוס וקושט מא חמשה זוזים קשיא לינגיאה וא ואפיתימי מא שנים עשר זוז מירא ופרח אשקינגט וא ואמומי מכל אחד שני זוזים אשקמוניא עשרים זוז דבש די ספקו והשתיה והמעשה והתועלת בראשון

יב גירא גלינוס נסח הממון מתועלותיו שהוא יותר דק ויותר נכון לעשות מן תיאדריטוס ולגודיאון ומועיל מן הפלאג והלקוה והכויצה והרפיון ומנקה מן הגוף הכותרים הדבקים בעבים והמתחלפי ומחזק רפיון המקוה ויציאת השתן בכלי רצין

תערובתו קולוקונטידא ואגאריק ובצל העכבר צלי וא וארמוניאק ואשקמוניאה ואליבורום שחור ואופריקון ואיפורבי מא ששה עשר זוז אשפיק ואפיתימי ודילי א אזרק וכמאדריוס ופראשי וקשיא לינגיאה מא שבעה זוזים מירא ושרפין וארישטולוגיאה ארוכה ושלשה פ פלפלין ודארציני ואפופונק וקשטור ופטרסליון מא ארבעה זוזים ויש אנשים שישימו בו זעפראן ארב ארבעה זוזים יחוברו אלו הסמנים שחוקים ומנופים וישרה הראוי לשרות ביין המשולש ויועג בדבש מיסר קצפו ויעשה בעת הצורך אחר ששה חדשים

יג גירא גלינוס נוסח פולו תערובתו קמידריאוש ליאוקופיפירי מאקרופיפיריש אגאריס אשטיקדוש איליבו שחור אסקמוניא אספיקא אפיתימי בצל העכבר צלי מא משקלי מירא זעפראן ארמוניאסי אופוריקון מא שמנה משקלים דב דבש די ספקו

יד גירא גלינוס נוסח אחר מן אבן סראפיון יוקח קולקונטידא ארבעה זוזי כמאדריו ובצל העכבר צלי ואגריק ואשקמוניאה ו ואליבורום שחור ואשטיקדוש וארכוניאק ואיפריקו מא שלשה זוזים ודאנק אפיתימי נעדא דילי וכמ וכמאפיטוס ופראשישי ואלואין וקשיא לינגיאה ופוליפודי מא זוז וחצי ומשלשה פלפלים ומירא ודאר ודארציני וזעפראן ואפופונק ושראפין וקשטור ופטר ופטרסליון וארישטולוגיא ענולה וגינסיאנא ואיפיר ואיפורבי מא חצי ושליש זוז דבש די ספקו והשתיה וה והמעשה והתועלת כמו לוגדיאון

טו גירא הרבש ראטים ובלטין איאופקריטי והוא אבוקרט החכם ומועיל מלחות האצ האצטומכ ומכאבי הראש הנולדים מן האידים הנפסר הנפטרים ומן היגון המעורר הכפיה תערובתו גינסיאנ ואספיק וארישטולוגיא ענולה וקשי לינגיאה וד ארציני מא זוז ומירא ארבע זוזים פטרסליום וכמ וכב אריאוש ואשטיקדוש ופלפמוני והוא אל חבת ה ההררי וביה מא זוז גרגרי באן וזעפראן מא זוז וחצי אלואין אדום שמנה עשר זוז קולוקונטידא משקל זוז יולש בדבש ויעשה אחר ששה חדשים והשתי ד זוזים

יו גירא אחרת לאבוקרט מועילה מהשטות ו ומבלבול הדעת וסבוב הראש ובאב הפרקים החזק והבויצה ומבקיעת השרים ובאב הפרקים ומער ומערבוב השבל והפסד הדעת מהתפשטות וירידת ה המים בעין והצרעת והנגע תערובתו קשואי החבו ושלשה פלפלין וקמידריאוש מא משקלים זעפראן מירא ואשקוניא מא שני זוזים ארמוניאק זוז דבש ש שעור המספיק השתיה חצי אוקיא במים חמים

יז גירא אנדאר מאכר ובלטין אנדרומאכוש הרופא מועיל מכאב האצטומכ והבטן תערובתו דארציני וקשיא לינגיאה וקלמו ארומטיקו ועצי בלשמי ופרח אשקינגט ואיפוקישטידוש מא ג אוקיות וחצי יוקר

הסמנים ויושלכו בקדרת חרס חדשה ויוצק עליה מי מ
מטר ששה דאנקים ויבושל דבש החצי ויסונן ואחר י
קח מאלואין אדום ליטרא וחצי ויוצק עליו מי המטר
שעור המספיק וישחק בחצי היום עד שיתערב ויוצק
עליו ממי הבשמים וישחק בשמש עד שיתנגב ואחר י
ישחק ויושלך בו מן הזעפראן ומירא וכיה מא שלשה
אוקיות ובנוסח הישן מא אוקיא ואחר ישחק הכל ויוש
בכלי זכובית או כלי שוע ויעשה והוא מועיל מן הכויצ
ולחזה ולקול ומכאב הצד ופותח האצטומכא וכאביה ו
וממעוט הדם ודקיקת הדם וכאב הכסלים והשתיה הש
השלימה משקל זוז במים פושרים ולכל אדם כפי כחו
ולמורסות הקשות בסכנגבין וירטה בו למורסות העין ב
בסחיטת מינטא וענבי השועל וממורסות השת בשמן ו
ורד ויין טוב ומועיל מן השחיני המתחדשים בצפרנים
אם ימורס בחומץ יין ומשריפת הפה אם יערער בו

יח גירא אנדרוגוס מועילה מעצירת הנדות ו
ובן הצרעת והפחד תערובתו אשטיקדו
כמפיטוס אגאריק ואליבורום שחור ופלפל
שחור ולבן ולוריאולא ואשקמוניא ואשקיטלא צלויה
מא שמנה עשר זוזים זעפראן ואפורבי וארמוניאק מא
ששה זוזים מירא ארבעה זוזים שרש קשואי החמור ג
זוזים דבש חמשה ליטרין השתיה שני זוזים בדבש ומים
ומלח

יט גירא פולוהורם ובלטין פנילינוטוש מוע
מועיל מן מלאנכוניאה ומנקה חדרי
המוח ומוריד הכמוסים הדבקים העבים ה
העפריים תערובתו פראשי ואשטיקדוש ואליבורום
לבן וכמאדריאוס וכמיפטאוס ופיטרסליון ואיפורבי
וגעדא ואריסטולוגיאה ענולה וגינסיאנה דרגנאן וכיה
וסראג ואשארי ואמומי וקוש ודארציני ופו ומו ופלפל
וגרגרי בלשמי ושום מדברי וקשיא ליגניאה ואיפריקון
ופרח אשקיננט אשפיק נרדי מא שני זוזים אפיתימי פ
פוליפודי אגאריק בשר קולוקונטידא מא שלשה זוזים
אלואין סיקוטרין ששה אוקיות יודק ויולש ויתישן ששה
חדשים השתיה אוקיא במים חמים

כ גירא ברטום ובלטין בושוטוש מועיל לרא
לראות ומחזק ומשקיט כאב הראש ומועיל
מכאבי האצטומכא והטחו והכבד והכאבי
השחוריי והלבגיי ומסבוב הראש ומכאב הנקר העטרה
תערובתו כמדריאוס יב זוזים אגריק מא יו אוקיו
ובנוסח השני אגאריק עשרה אוקיות בשר קולוקונטיד
שתי אוקיות אשטיקדוש ופלפל לבן ושחור מא שנים ע
עשר אוקיות מו שלשה אוקיות זעפראן שמנה עשר או
אוקיות אליבורום שחור אשקמוניאה ואלואין סקוטרי
מא ששה עשר אוקיות ארמוניאק שמנה עשר אוקיות
איפורבי ששה עשר אוקיות אשקואולא צלויה יב אוק
אוקיות יודק ויגופה בדבש השתיה ממנה ארבעה זוזים
אחר ששה חדשים ובנוסח אחר אשפיק נרדי קשיא לי
ליגניאה מא שנים עשר אוקיות במשרת האפיתימי אח
אחר השמירה

כא מטעם האנסאב ובלטין קטאגיני אנט
אנטיאוקיני מועיל מהכויצה וכאב הרא
הראש החדש והישן ומהפחד המתחדשת מהשחורה ומ
ומרעד הפרקים תערובתו קולוקונטידא עשרים
כמאדריוס ופראשי ואגאריק ואשטיקדוש מא עשרה זו
זוזים אריסטולוגיאה ארוכה ופטרסליום ופלפל לבן וש
ושרפין ואפופונק מא ה זוזים מירא ואשפי נרדי געדא
וזעפראן ודארציני מא שלשה זוזים יותכו הרטובים ב
בדבש ואחר יבושלו על האש מעט ויודקו היבשים ויו
ויושם עליהם ויעורב ויעשה אחר ששה חדשים

כב גירא מוסיפה בראות ומחזקו ומועיל מ
מכאבי הראש ופוקות הראש ומתיך ה
האצטומ והכבד והטחול תערובתו
קולוקונטידא עשרה זוזים אמאפיטוס וקשיא ליגניאה
ושלשה פלפלין מא שני זוזים אלואין ומירא ולבונה זכ
זכר וזעפראן מא זוז סקמוניאה ו זוזים סחיטת אפסנתי
ב זוזים דבש די ספוקו השתיה ד זוזים במים

כג גירא לבן מנוסה יוקח אליבורום א זוז ה
קלוקונטידא משקל אלואין ה משקלים
מלח הנדי זוז ושליש אגאריק שני משק
משקלים אבן ארמיני חצי משקל ורד ופלפל לבן משקל
זנגביל שני משקלים אקורי אמומי אשארי גרגרי בלש
בלשמי שדרגיאה ואזוב וזעפראן וזרע כרפס ודוקו
וזרע בבציא מא שלשה זוזים לשון השור עשרה זוזים
זרע שהרפאס ופלנג משך וזרע מלישא וזרע אתרוג ומ
ומנטא יבשה מא שני זוזים אפיתימי שני זוזים וחצי יו
יולש הכל בכפלי דבש ויוצנע ששה חדשי ואחר יעשה

המאמר השלישי

במיני המרקחו הנקראים גואריש ובלטין איליקטוארי
משלשלים ובלתי משלשלים אמר המעתיק
נקרא בן כל מרקחת מיוחד לאצטומכא אמר
בס הנה אנחנו נרצה שנזכור בכלל הזה מהמרקחות ת
המפורסמי הפרסום הכללי ואמנם אותם שתוע
שתועלותם פרטי הנה המקום היותר נכון להזכירם ח
היה הכלל השני

א כמוני ובלטין דיאסימינום והוא מועיל מב
מכאב הקרבים הנולד מקור ומעלת הלבנת
לזקנים ומחזק האצטומכא ומעכל המזון ו
וכסיר התאוה הכלבית והפיהוק החמוץ והשתיה כעפץ
במים חמים ומועיל מן הקדחות הקרות והשחורות והל
והלבניות תערובתו יוקח כמון כראמני שרוי בח
בחומץ יין יום ולילה מנוגב וקלוי ועלי רודא יבשה בצ
בצל ופלפל וזנגביל מא חמשה אסתרים בורק ארמיני
ועשרה זוזים יחוברו הרפואת ויולשו בדבש מוסר קצ
קצפו ויוצנע בכלי והוא הנוסח הקטן אלא שגאריחת י
ישים בכל אחד מהסמנים עשרה אסתרים

ב הכמוני לגלינוס מועיל מן הרוחות הקרות
והקכסא וידחה הרוחות ומועיל לעכול
תערובתו בורק הצי חלק כמון כרמני ש
שרוי בחומץ קלוי פלפל לבן וארוך ושחור ועלי רוטא
מא׳ חלק ולפעמים יעשו בהשואת משקלים שוים בכל
התערובות רל׳ הכמון והפלפל ורודא ובורק והענין הז
הזה מתיך הטבע מאד ואולי יעורב מהמינים הנשארים
חמשה משתו ם בכל התערובות רל הכמון ומן בורק ח
חצי הכמות ויובחר׳ מן הכמון כראמני וישרה בחומץ
חד ואחר יקלה ויהיה הפלפל לבן וזה כי הוא מחזק הא
האצטומכא יותר משני המינים האחרי רל׳ פלפל ארו
ארוך ושחור׳ וזהו מה שאיננו קטן ולא יהיה קליפתה ע
עבה אבל מאותו שיקרה כבד המשקל ויובחר מהם הש
השלם הגדול והבורק הנה אב׳ תעשה הרפואה למי שטב
שטבעו נעצר ובאמרי בורק רצוני לומר ניטרום וה
והוא נאנארנאקון והוא האדום ואם תעשה למי שהוא
מותך הטבע תעשה הבורק האחר ויהיה מה שישליך מא
ממנו תצי משקל מאלו הרפואות אשר זכרנום ועלי רו
רודא גב׳ הנה יחיו יבשים בשעור וזה שאם ינגבו בחוזק
יהיה מעלה אד ממה שיהיה יתר על השעור ואם לא ת
תנגב היטב ישאר בו לחות מה וקושי לא יגיע לאמתת
העכול ומפני זה לא יסור נפחה באחת מאלו ואלו הד׳
מינים אמנם מתערבים בדבש מוסר קצפו ולפעמי׳
לא יתערבו בדבש וישמרו לבדם בכלי דבש ואם יצט
יצטרך אליו יושלך במי השעור או במזון
אחר נאות וזאת רפואה לבדה תקח קודם או לאחר דמ
המזון ואותו שיהיה מעורב בדבש מוסר קצפו הוא יות
יותר נאות בענין הזה וזה כי הוא מסיר הנפח לגמרי ור
וראוי שיהיה הדבש טוב כי יצטרך שיהיה הרפוא׳ הזאת
חזקה בענין הרוח ושיריק בחזק וראוי שתדע גב׳ שאם
אתה תרצה שיהיה הרקתו יותר שיהיה כתישות הסמני׳
גרשיים וזה כי אני הכרתי אדם ששחק הרפואה הזאת
שחיקה נמרצ׳ כי לא ידע בה מה שזכרנו ולזה לא התיר׳
הטבע כלל אבל הגירה בחוזק ונפלא מזה ובא אלינו ל
לשאול ולידע הסבה בזה כי הוא חשב שתמצא בגוף א
אותו האדם סגולה מה והוא הסבה במה שקרה וכאשר
הודענוהו כי הסבה בזה ענין הרכבתו הרכיבו שנית כמ
כמו שהודענוהו ונשלמה פעלתו ולכן ראוי שישמ׳ זאת
השמירה בהרכבת הרפואות

ג מרקחת לדיסלעטום ובלטין שובוליטוש וה
והוא לעדת הרופאים ונאות לקור האצטומ׳
החזק והפהוק החמוץ והתאוה הכלביית והפ
והפוקות הקורות ממלוי האצטומכא מהכמוסים העבי׳
והלבניים והקדחות הישנות ההוות מפני קור ורוע הע
העכול תערובתו כמון שרוי בחומץ חזק חמשה
עשר אסתרים פלפל וזנגביל ובורק ורודא יבשה מא׳ ע
עשרים זוז יודק ויולש בדבש מוסר קצפו ויעשה

ד מרקח׳ אל פודנג׳ ההררי ובלטין די קלמינטי
פלוביאל נוסח גלינוס יוקח מנטש
מנטשטרי נהרי ופטרסליום מא׳ שני׳ עשר
זוזים לוישטקום ששה עשר זוזים זנגביל ששה זוזים ז
זרע כרפס ופטוטרות שדרוגיאה מא׳ ארבעה זוזים פל
פלפל שמנה וארבעים זוזים סליום חמשה זוזים יודק
ויולש בדבש מוסר קצפו

ה מרקחת ההדס ובלטין די מירטו המועיל מה
מהתכת הטבע ופליטת קיא מהלבנה ולדות
ורוע עכול אשר באצטומ תערובתו
גרגרי הדס יבש מנא מירבולנש שחורים ובלירקיש וא
ואמליסי ושידמלג וטלשפר מא׳ עשרי׳ זוז פלפל שחור
וארוך מא׳ עשרה זוזים מצטכי וכרואי ואנישי וכמון
ואשפיק וקרדמומי וקושט מא׳ חמשה זוזי אגוז מוסקדא
וזרע כרפס ואמיאוש מא׳ חמשה סראג הנדי ואמומי מ
מא׳ ארבעה זוזים יודק וינופה ויולש בדבש מוסר קצפו
השתיה משקל זוז

ו מרקחת האגוזי והוא טוב מועיל תערובתו
גרגרי הדס באולטי וחצי אשפיק שלשה אוקי
אוקיות אגוז מוסקדא עם קלפתה חצי ליטרא
גירופלי קרדמוני ואניס קלוי ואשנא וזרע כרפס קלוי
מא׳ שתי אוקיות מאסיש אוקיא וחצי קשיא ליגניא אר
ארבעה זוזים מירבולנש כיבולש ובלריקש ואמליסיש
מא׳ שלשה אוקיות יורתחו הרפואות ביין ריחני רתיחה
אחת ואחר יתנגב ויורח׳ רתיחה במי החבושים וינוגב
ויתיבש על מרחשת חמה ויודק ויולש במיבא השתיה מ
מזה שלשה משקלים או שלשה זוזים במשקה חבושים

ז מרקחת אל מתואכל אמותאואכיל קילאטום
שלמוניש כלומר הממונה המנוסה׳ אל סמיית
מחזק האצטומכא ומועיל מרוע העכול והיה
משקה אותו הישראלי לממונה ובלטין מותאואכיל
תערובתו אספיק וגירופלי דארציני ואגוז מוסק
מוסקדא וקרדמוני וגליא מא משקל פלפל לבן וקשטור
וזנגביל מא׳ שני זוזים לבונה זכה ארבעה דרכמין סוכרי
טברזד כמו הסמנים ויתערבו הרפואות בסוכרי ודבש
מוסר קצפו השתיה שלשה משקלים

ח כמוני אחר מועי׳ מכאבי הבטן המתעוררים
מן הקור ומן הקדחות הרביעיות ומן התאוה
הכלביית והקדחות הלבניות והשחוריות ומ
ומן הלבנה הרבה באצטומכא ומן הפיהוק החמוץ הוא
רוט אשר יקרה לזקנים ומחוזק הקור ומן הרוק ההווה
מרוב המותרות הלבניות השתיה כעפץ במים חמים
תערובתו יוקח כמון שרוי בחומץ יום ולילה
קלוי ורודא יבשה זנגביל ופלפל מא׳ עשרה אסתרים בו
בורק ארמיני עשרה זוזים יולש בדבש מוסר קצפו והנ
והנסחה הזה הוא נוסח סאבור בעצמו

ט מרקחת כמוני אחר יוקח כמון חדש טוב ש
שבע אוקיות שרוי בחומץ יום ולילה ואחר
תוציאהו ותשים על מחצלת ותהפכהו ובש
ובשיתנגב יקלה קליה נקלה באש רכה ופלפל שלשה או
אוקיות זנגביל ציני ארבעה זוזים בורק ארמוני שני זו
זוזים יעורב ויולש בדבש

י הפלפלני ונקרא בלשונם דיאה טריאון פפ
פיפיריאון כלומר מרקחת שלשה הפלפלים

המועיל מן אל בסדה והליחה הנאה וכאב האצטומכ׳ ור
ורוע העכול והו וחות העבות והפיהוק הוא רוח החמוץ
והתאוה הכלביות תערובתו יוקח מן הפלפל
שחור וארוך מא׳ שלשה אוקיו ובנוסח אחר שני אוקיו
עצי בלשמי אוקיא אמומי ואשפיק מא׳ זוז זנגביל וזרע
כרפס וסליוס וקשיא ליגניאה ואשארי בקרא ואיר ולא
מא׳ זוז יודק ויגופה ויולש בדבש מוסר קצפו השתיה מ
משקל שני זוזים במים פושרים בריקות נפש

יא מרקחת קנדיאקון ובלטין אלקונדידיקון ה
המועיל מבאבי האצטומכא והכבד הקרי
החלושים המולידים הרוחות העבות יוקח
זנגביל ופלפל ואשפיק מא׳ שבעה זוזים מצטבי ואמיאו
מא׳ ארבעה זוזים זרע כרפס נהרי והיו דאמאן מא׳ חמ
חמשה זוזים כמון כראמני וקשיא ליגניאה וגרגרי בלש
בלשמי ופליטרי מא׳ שני זוזים סדאג הנדי זוז יחוברו א
אלו הסמנים שחוקים ומנופים ויולש בדבש מוסר קצ
קצפו ויוצנע בכלי ויעשה בעת הצורך אליו

יב מרקחת אלגוזי ובלטין אלכנזי המועיל מ
מחולשת הכבד והאצטומכא ומהתרת הב
הבטן ורוע העכול ומועיל מאותו שיפ
שיפוחד עליו המים הכרכומיים והוא טוב לטחול מגיר
השתן יוקח קושט מר וקנילא ואשפיק וגרגרי ב
בלשמי וקשיא ליגניא מא׳ עשרה זוזים אגוז מוסקויא ח
חמשה אגוזים קרדמוני גירופלי ואניש ומלילוט וסיטר
וכארמשך מא ארבעה זוזים מאסיש שלשה זוזים אבר
אברנג באבלי שמנה ריוברברי וארסטולוגיאה ארוכה
ואשנא מא׳ עשרה זוזים ובנוסח מאסרכאש שני זוזים
מירבולנש שחורים וביבולש שני אסתרים בלריקש ע
עשרה במספר גרגרי הדס במשקל הסמנים כלם ישחק
כמו בחול ויולש בדבש טברזד והשתיה בעפץ במים קר
קרים ובנוסח אחר זנגביל עשרה אסתרים ובנוסח מא
מאסרכאש סיפרי שנים עשר אסתרים קלומו ארומא
ארומאטיק פלפל ארוך ושחור מא׳ חמשה זוזים גרגרי
הדס שני כלנבה יולש בדבש קנה הסוכרי ויוצנע בכלי
ויעשה אחר שני חדשים

יג מרקחת אל גוזי הידוע במרקחת ענבר המ
המרקחת הזה היו עושים אותו מלכי ארץ
גריסיאה המועיל מחליי הקור וכש׳ בכליו
ומוסי׳ בתאות המשגל ומועי׳ מן הפלג והלקוה והרעש
ודפיקת לב ומוסיף בזכרונות והשכל ומנגב לחות האצ
האצטומכא ומטיב העכול והוא נאות לזקנים
תערובתו יוקח קרדמוני גדול וקטן ומאסיש מא׳
ארבעה זוזים זנגביל ופלפל ארוך מא׳ ב אסתרים דאר
דארציני ד׳ זוזים אשנא שני זוזי קנילא זוז גירופלי ו
וזעפראן מא׳ עשרה זוזים אגוז מושקדא מא׳ חמשה זוז
ובקצת הנסחאות יש חמשה אגוזים שבולת נרד מצטבי
וענבר מא׳ שני זוזים מסך הוא זרע גושקיאמי ואופי מ
מא׳ זוז שמן בלשמי שבעה זוזים יחוברו הסמנים האלו
שחוקים ומנופים וישרה האופי בשעור סברגא מיין ט
טוב ויולש בדבש מוסר קצפו ויעשה אחר ששה חדשי
ויטם הענבר בשמן בלשמי ובשמן באן שעור שילתתו
בו כל הסמנים כלם׳ ב

יד מרקחת אל כהרי אראן ובלטין אל שהר
שהרבין המועיל מקור הכבד והאצטומכ׳

והמים הכרכומים והמררה השחורה וה
והוא משלשל הבטן תערובתו יוקח שטרבה
הנדי וזנגביל ופלפל שחור וארוך וקנילא וקרדמוני ק
קטן וגירופלי ופליטרי וסדאג הנדי ואמידום וקצח מח
מחטה וקרדמוני גדול ודארציני ושבולת נרד וקשיא לי
ליגניאה זרע כרפס ומצטיק ואמיאוש וזרע שומר ואני
מא׳ שבעה זוזים אפיתימין אקירטי ותורביד חלול מא
שנים עשר זוזים אשקמוניאה עשרה זוזי ויוצנע בכלי
ויעשה לעת הצורך השתיה ממנו ארבעה משקלים במי
חמים

טו נוסח אחר בספר גלי׳ משלשל כלומר מרק
מרקחת חבושים משלשלים יוקח חבושי
טובי הריח ויגופה מחוץ עסה ויצלה ויוק
ויוקח מבשרו ארבעה זוזים פלפל וזנגביל מא׳ שני זוזי
אשקמוניאה זוז יודק ויועג בדבש השתיה משקל זוז ב
ביין מועיל

יו מרקחת ספר׳ גלי העשוי בסחיטת חבושים
מועיל מבטול התאוה ולמי שלא יתעכל מא
מאכלו מועיל למי שיהיה כבדו חלוש ומא
ומאמץ האצטו׳ תערובתו יוקח חבושים גדולים
מנוקים מפנימותם וידקו ויסחטו ויוקח מימיהם שני ה
הינין רומיים ויעורב עמו דבש מוס׳ קצפו כמוהו וחומץ
יין הין ואחר יבושל על אש רבה ויוסר הקצף ויוקח זנג
זנגביל שלשה אוקיות פלפל לבן שתי אוקיות יודק ויוש
ויושם עליו ויתקשר בבשול כמו שנאות ללקיקות והנה
הרפואה הזאת מועילה למי שיהיה כבדו חלוש וראוי ש
שיוקח על הרוב קודם המזון בשתי שעות או שלש ולא
ימתין אחת אחר המאכל ואם תעשה הרפואה הזאת רמ
למי שיש באצט מכתו חום או שתמלא באצטומכתו מ
מררות או איך שיהי הנה ראוי שלא יושלך עליה פלפל
וזנגביל ותעשה במי החבושים והדבש והחומץ לבד כפ
כפי שעור המדה אשר זכרנוה ואם תעש׳ אותה לאותם
שמזגם ממוצע כדי שלא יתקבץ בהם מררה ולא מותר
לבניי אז תשליך בה חצי המשקל או אשר זכרנו מן הזנ
הזנגביל והפלפל כאלו תשים בו מן הזנגביל אוקיא וח
וחצי ומן הפלפל אוקיא ואם תעשנה לאותם שתקבץ
באצטומכתם הלבנה תשליך בה כפל השעור אשר זכר
זכרנו כאלו תשים הזנגביל ששה אוקיות ופלפל לבן ש
שלשה או שתי אוקיות וחצי

יז מרקחת ספרגלי מאוה המאכל ומחזק׳ האצט׳
ג׳ ליטרין סחיטת החבושים ודבש שלשה ל
ליטרין חומץ חזק שני ליטרין יבושל על אש
נחלים ויוסר קצפו ויוקח זנגביל חמשה זוזים פלפל ש
שחור ולבן וארוך מא׳ שלשה זוזים דארציני שני זוזי
ליגנא אלואן נא׳ שלשה זוזים יודק ויעורב עם הדבש ו
ומי החבושים והחומץ ויבושל עד שיתקשר והשתיה ק
קודם המאכל וימתין עליו שתי שעות פ

יח מרקחת הנדי ובלטין אינדום מועיל מן ה
הקולנג וכאב הפרקים והנקרס וכאב הגב
תערובתו סקמוניאה עשרה משקלים אג
ואגוז מושקדא וקרדמוני וזנגביל ודארציני וקנילא וג
ונאר משך וגירופלי ופלפל מא׳ שמנה משקלים

ותורביד מאה משקלים וסוכרי יודקו הסמנים יחד ויגו
ויגופו ויועגו בדבש

יט מרקחת המלכים ובלטין איליקטואריאום
ריגו והיא רפואת השנה שיוק שנה תמים
ושלימה כל יום ויכון הלקוח כל ימי צבא בנה ומי
שיתמיד ללקחו לא ישאר בקרביו מדוה ועלה שלא יב
יב יארו ולא יתלנן שערו יותר ממה שהיה קודם לקי
לקיחתו והוא רפואת המלכים אשר היו כבר שסופר בה
בהם או שהוגד בהם ומועיל מן הנאצור השחור והלבן
והאדום והטישי והאו ומה ואל אברדא ודפיקת חפרקים
ומצחצח הראות ורמראה ומרבה המשגל ואין לו רוע
ולא ישמר עליו בעליו תערובתו כירבולנש
שחורים בלריקיש ואמליסיש מא ששה ושלשים משקל
קצח ארבעה ועשרים משקל נאר משך וקרדמוני וסיפ
וסיפרי מא שני משקלים כבאבא ואנא קרדי מא שלש
משקלים יודק כל אחד לבדו ויגופה עד שלא ישאר ממ
ממנו דבר ויצא כפי חלוקתו במשקל אשר תארנו ויע
ויעורב ואחר יוקח שש מאות משקל פאניד סכרי ויו
ויושם במחבת או קדרה נקיה קטנה ויבעיר האש תחתי
ויוזה עליו ממי עד שיפס הפאניד וכשירתח וימס אז
ישים עליו התערובות ותנער עד שית ערב היטב ותנ
ותגביה מהאש ותעזוב עד שיתקרש ואחר תעשה ממנו
בלוזים כל לוז שני משקלים ורובע ומשח ידך בשמן א
או שומן החלב מן בקר ואחר ישתה מהם כל יום
לוז אחד במים וזה אבי הרפואות

כ מרקחת מסחקומניאה ובלטין מאשואקויין
משלשל מועיל מן הנקרס וכאב הגב ובל
החליים הקרים תערובתו אשקמוניא
דארציני שיטרג זנגביל מא ח זוזים פלפל ששה זוזים
תורביד עשרה זוזים פלפל ארוך עשרה זוזים קרדמוני
גירופלי וזרע כרפס ואמיאוש מא ד זוזי של ארמוניאק
מלח הנדי מא שני זוזים פאניד וסכרי מא אחד ועשרי
זוז אשא פטידא שני זוזי וחצי מסחקוניאה שלשה זוזים
יודק ויגופה בדבש השתיה ארבעה זוזים או שני זוזים
במים פושרים

כא מרקחת שומשמין ובלטי שישמינו יוקח
שומשמין קלופים וכמון כראמני זנגבי
מא עשרה זוזים פלפל ארוך ושחור מא
חמשה זוזים דארציני שני זוזים קרדמוני גדול שלשה
זוזים סוכרי טברזד ששים זוז יחוברו אלו הסמנים שח
שחוקים ומנופים ויוצנע בכלי ויעשה

כב מרקחת חבאלבצרה ובלטין די גראניש
ויריז יבוש מועיל מן הטחורים וקורה
האצטומכא ורוע העכול והתרת הבטן
תערובתו יקח גרגרים הנקראים חב אל בצרה ו
ודבש אנקרדי ושומשמין קלופים מא ששה אסתרים ס
סוכרי לב ארבעה ועשרים אסתרים מירבולנש כבולש
ובלריקיש ואמליסיש מנוקים מגרעיניהם זנגביל ופלפ
ופלפל ארוך ואתרוג וסדאג הנדי ושיטרג מא ארבעה
זוזים פלפל ומאגורנא ומאסיש מא זוז יחוברו אלו ה

הרפואות ויולשו בדבש מוסר קצפו ושומן חלב בקר א
אחר ששה חדשים השתיה משקל זוז בחלב בקר בסיפס
הנקרא מחיץ והמאכל ויהיה בו אין מבושל בחלב כל
עוד שיקחו

כג מרקחת אנגדאן המועיל מנפח הבטן וה
והאצטומכא והקרקורי והרוחות העבות
תערובתו יוקח פלפל וזרע כרפס מא
שנים עשר זוז אנגדאן שחור ארבעה עשר זוזים פיטר
פיטרסיליון ומינטשטרי ושדריגיאה וסליוס מא שמ
שמנה זוזים כאשם שלשה עשר זוזים יחוברו הסמנים
האלו שחוקים ומנופים ויוע בדבש מוסר קצפו ויוצנע
בכלי ויעשה בעת הצורך

כד נוסח אחר מאנגדאן מועיל מקושי הבב
הכבד וקורו והמים הכרכומיים וקורה
האצטומכא והכליות יוקח אנגדאן שחו
שחור משקל עשרה זוזים זרע גיר וזרע כרתי מא ש
שמנה זוזים זנגביל ובלריקש ואמליסיש מא שבע זוזים
אמיאוש וזרע כרפס ואניש וקרדמוניאה קטן וכמון כר
כראמני ודארציני מא חמשה זוזים מירבולנש שחורים
מנוקים מגרעיניהם שבעה זוזים קנילא שבעה זוזים פל
פל ארוך ושחור מא ארבעה זוזים שבולת נרדי שני
זוזים גירופלי זוז פאניד לבן עשרים זוז יחוברו הסמני
האלה שחוקים ומנופי ויועגו בדבש מוסר קצפו ויוצנע
בכלי ויעשה בעת הצורך השתיה שני זוזים במי אניש
ומשטיק ואשפיק נרדי

כה מרקחת כמפורא מועיל מחולשת האצ
האצטומכא והכבד ומגרש הרוחות הע
העבות ועוזר על העכול תערובתו
במפורא זעפראן וליגנא אלואין וקרדמוני ואגוז מוסק
מוסקדא וכאברא ו באשם וקנילא וגירופלי ואשנא וא
ואשפיק ומאסיש וצנדיל לבן ופלפל ארוך ודארציני ו
ושיטרג וכאר משך ואריגיש וגלנאר ואגוז מוש
מושקדא וזנגביל וסיפרי ופול פלמוניאו חלקים שוים
סוכרי במשקל הסמנים כלם

כו מרקחת כמפורא אחר מועי מרוע העכול
יוקח פלפל ואגוז מוסקדא וזנגביל וגריאופלי
גניי וכמפורא וזעפראן מא שני זוזים יח
יחוברו הסמנים האלו שחוקים ומנופים ויולש בדבש
ויוצנע בכלי ויעשה בעת הצורך

כז מרקחת כמפורא חזק מן הראשון יוקח זנ
זנגביל ופלפל שחור וארוך ודארציני וק
וקנילא וסדאג הנדי ושבולת נרדי ואגוז מ
מוסקדא וצנדיל כרכומי וגרגרי בלשמי וקרדמוני ומא
ומאסיש וגרופלי ופלטרי וטלשפר וסיפרי ואשפודי ול
וליגנא אלואין הנדי טוב מא חצי אוקיא כמפורא וכו
ומוסך מא ב זוזי יחצי סוכרי לבן עשרה אוקיות וחצי
יודקו הסמנים ויועגו כדבש מוסר קצפו ויוצנע בכלי ו
ויעשה בעת הצורך

כה מרקחות ליגנא אלואין ובלטין שילוא
שילואלואיש מחזק האצטומכא ומחממ
אותה בכלי הפלג ומעכל המאכל ומנגב

הלבנת תערובתו שבולת נרד ושבולת רוטי
וזרע כרפס ואניש ומצטיק מא זוז ליגנא אלואין שלשה
זוזים גירופלי שני זוזים מאסיש שני זוזים וחצי קנילא
שך מא שני זוזים מירבולנש בבולש שרוים ביין קלוים
ופלנג משך מא שני זוזים וחצי אגוז מוסקדא זוז וחצי
מארמבור שלשה זוזים ורדים וקלומו ארומאטיק מא
שני זוזים יולש במיכא השתיה שני משקלים

כט מרקחת דארציני ובלטין די סיגמונדו ה
המועיל מחולשת הכבד והאצטומכא ו
והכליות ומנקה הליחות העבות ומגרש
הרוחות תערובתו דארציני ליגנא אלואין ואי
ואירולא מא שמה זוזים גירופלי ופלפל שחור וארוך
ושבולת נרד ואשארי מא חמשה זוזים זנגביל אוקיא ג
נענע שמנה זוזים אגוז מוסקדא וגירופלי מא שני זוזי
כיה ואניש וזרע שומר וקשיא ליגניאה שלש זוזי יולש
בדבש מוסר קצפו ויעשה

ל מרקחת הנדי ובלטין אינדום מועיל מן הק
הקולנג וקור האצטומכ ובאבי הפרקים והנק
והנקרס תערובתו שיטרג וסדאג
הנדי ד זוזים אגוז מוסקדא אכיאוש מא שני אשתרי
פלפל שחור וארוך מא חמשה אסתרים זנגביל חמשה
אסתרים מירבולנש שחורים שלשים אסתרים נרמשך
שני אסתרים גריאופלי חמשה זוזים אגוז מוסקדא כ
אסתרים מאסיש ד זוזים פאניד עשרה אסתרים ישאף
מכנו בעת הצורך שני זוזים ביין ישן

לא מרקחת זנגביל ובלטין די זינזיברי מוע
מועיל מחולשת האצטומ ומעים ומע
ומעכל האצטומכא ומגרש הרוחות ומו
ומועיל מן אל היצא ועוצר הבטן תערובתו
זנגביל עשרים זוז גומא ארביקא ואגוז מוסקדא מא ע
עשרי זוזים גירופלי דארציני מא חמשה זוזים אגוז מ
מוסקדא אחת זעפראן זוז אמידום שנים וארבעים זוז
סוכרי טברזד ליטרא

לב מרקחת מסך ובלטין די מושקו מועיל מ
מחולשת האצטומכ ונפיחתה והרוחות
והטחורי ודפיקת הלב תערובתו
מסך חצי משקל אגוז מוסקדא וקרדמוני גירופלי וזנג
וזנגביל ופלפל ארוך מא עשרה זוזים דארציני שלשה
זוזים ליגנא אלואין אוקיא זעפראן שני זוזים סוכרי כ
כמשקל הכל יולש ויעשה

לג מרקחת האתרוג ובלטין די סיטרי נגרש
הרוחות ומעכל חמאכל ומבשם
הריח מהפה תערובתו קלפת הא
האתרוג יבש כרכומי שלשי זוז גירופלי ואגוז מוסקדא
ופלפל ש חור וארוך ודארציני וגלנגר וזנגביל מא זוז
וחצי מוסך ששית חלק וחצי מזוז אחר יועג בדבש ויע
ויעשה

לד מרקחת קצר ובלטין פישאריש מועיל מ
מן הקולנג ואל אברדא והליחה הנאה ו
ובוציא המותרים העבים הדבקים ומוע
ומועיל מן הנקרס תערובתו פלפל ארוך וזג
וזנגביל מירבולנש כרכומים ושקמוניאה ותורביד מא
שנים עשר זוזים זרע כרפס אמיאוש ופליטרי ומלח ט
פברזד מא ששה זוזים סוכרי ששה עשר זוזי יולש בד
בדבש ויעשה

לה מרקחת זאקנור ובלטין די אישטינקו מ
מועיל לתאות המשגל תערובתו
זרע אשפרגי וזרע בצל וזרע לפת וזר
וזרע אל רשבא וזרע כרתי וזרע גרגיר וזרע אורטיגא
וזרע כבציאה ובשמים וחב אל בצרה ולשון צפרים ו
ושומשמין קלופים וזרע צנון וכוזי דאן ולב לנרגרי צ
צינובר וחב אל רושר מא שלשה זוזי זנגביל וארונגוש
וגלנגר ופלפל ארוך מא חמשה זוזים דארציני ואגוז פו
מוסקדא ובאן לבן ואדום מא שני זוזים טבור אשטי
אשטינק חמשה זוזים אשקוילא צלויה שלשה זוזים פ
פאניד במשקל הממנים כלם יודק ויגופה ויועג בדבש
מוסר קצפו השתיה שני זוזים ביין משולש או חלב חל
חלב או במי הדבש בריקות נפש

לו מרקחת אחר מועיל מדפיקת הלב ובחזק
האצטומכא ומעכל המזון ומשלשל הבטן
תערובתו מירבולנש חמשה
עשר זוזים שאל שפר חמשה זוזים זרנבד דרונגי קשיא
ליגניאה מא שלשה זוזים תורביד עשרי זוז אשקמוני
שלשה זוזים פאניד עשרים זוז יולש בדבש השתיה
שלשה זוזים

לז מרקחת לפו מנוסה מועיל בתועלת העלי
הערובתו ליגנא אלואין שלשת
זוזים כמפורא רובע זוז מסך שליש זוז מא
מאסיש נרמשך וסיפרי ופנכשת יושם בשמן זרנבד
מא כשקל דארציני מצטכי וזנגבי ופלפל וגירופלי מא
זוז ולשון השור חמשה זוז זרע שומר זרע כרפס אקורי
אשפי מא שלשה זוזים יועג בדבש

לח מרקחת אשריפל הגדול ובלטין טריפירא בנור
מועיל מרפיון האצטום ורוח הטחורים
הפנימיים ומוסיף בתאות המשגל
תערובתו יוקח מירבולנש שחורים ובלריקש
ואמליסיש ופלפל ארוך ושחור מא שלשה חלקים זנג
זנגביל ובזדיאן ושיר אמלג ושיטרג הגדי ושקאקול בנו
בנוסח אחר נמצא מאסיש מא חלק ותורדי לבן ואדום
ולשון צפרים וזרע כמון מדברי וגרגרי קלקל הוא בל
בלשון פרסי דאר ששעאן ושומשמין קלופים וסוכרי ל
לבן מא ב חלקים באן לבן ואדו מא חצי חלק יודקו
היבשים לבדם ושום שמי לבדם ויעורב וילת בשומן
חלב בקר ויולש בדבש מוסר קצפו ויעש

לט מרקחת קיחום מחמם האצטומכא ומח
ומחזקה ומאמ הטבע ומועיל לטחורים
ומשיב המראה ומוסיף בתאות המשגל
תערובתו מירבולנש שחורים בלירקש וא
ואמליסיש ושיטרג הנדי וזנגביל ופלפל ארוך וסיפרי
ואשפיק נרדי מא עשרה זוזי זרע שבת וזרע ברתי מא

אַרְבָּעָה זוּזִים סִיג בְּרֵזֶל שׁוּרִי בְּחוֹמֶץ בַּת יוֹם מְנוּנָב יוֹד
יוּדֶק וְיִנּוֹפֶה וִילֻתְּת בְּשׁוּמֶן חֶלֶב בְּקֹר וְיוּלַשׁ בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר
קַצְפּוֹ וְיֵעָשֶׂה אַחַר שְׁנֵי חֳדָשִׁים הַשְׁתִּיָּה הַשְׁלִימָה שְׁנֵי זֹ
זוּזִים

מ מַרְקַחַת לִיגְנָא אֲלוֹאִין לִגּוֹ תַּעְרוֹבְתּוֹ
קַרְדְּמוֹנִי זַנְגְּבִיל וְדַארְצִינִי וְקַאשִׁיָא לִיגְנִיאָה
וְזַעְפְּרָאן וּפִלְפֵּל וּפִלְנְג מִשְׁךְ וְזַרְנָבְד מָא חֲמִשָּׁה זוּזִים ס
סִיפְרִי זַרְנָב סַדָּאג הִנְדִּי וּגְרִיאוֹפְלִי מָא שְׁלֹשָׁה זוּזִים לִיג
לִיגְנָא אֲלוֹאִין נָא ז מִשְׁקָלִים לְאַזְרֵד כַּמְּפוֹרָא שְׁנֵי דָאג
דָּאנָקִים תּוּרְבִּיד עֲשָׂרָה זוּזִים מְלֵא זֹז יְשַׁחֵק הַכֹּל וְיִלָּקַח
בְּמַרְקַחַת בְּדֶבֶשׁ אוֹ בְּכוֹבְרֵי טַבַּרְזַד עֶשְׂרִים זוּז יְחוֹבְרוּ ה
הַסַּמָּנִים כֻּלָּם שְׁחוּקוֹת וּמְנוּפוֹת וְיוּעַג בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ

מא מַרְקַחַת תַּמְרֵי וּבְלְטִין דִּיאָה פִּינִיקוֹן שֶׁת
שְׁתּוֹעֲלְתּוֹ מְפוּרְסֶמֶת לְאַלְתֵּר בְּקוֹלַנְג כֹּלּוֹ
וּמוֹעִיל מִן הַלִּיחָה הַנָּאָה וְאֵל אַבְרֵדָה וּמ
וּמְעוֹצֵר הַשְׁתָּן תַּעְרוֹבְתּוֹ יִקַּח בּוֹרַק אַרְמֶנִי
וְכִבּוּן כַּרְאַבְּיִ וּפִטְרְסַלְיוֹם וְזַנְגְּבִיל וּפִלְפֵּל לִבֵּן מָא שְׁנֵי
עֲשָׂר זוּזִים אֲשֶׁקְמוֹנִיאָה חֲמִשָּׁה זוּזִים תַּמְרֵי הִירִין מְנוּקָה
כִּגְרָעִינָיו וְשִׁקַּד מְתִיקִ קְלוּף בְּשְׁתֵּי קְלִיפּוֹתָיו עֲלֵי רוּדָא
מָא עֲשָׂרָה זוּזִים יְחוֹבְרוּ הַסַּמָּנִים הָאֵלֶּה וְיִשָּׂרֵה הַתְּמָר בְּ
בְּחוֹמֶץ יַיִן יוֹם וְלַיְלָה וְיוּדַק הֵדֶק הֵיטֵב וְיֵעָרֵב עִם אֵלּוּ
הַסַּמָּנִים וְיוּעַג כֻּלּוֹ בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ וְיֵעָשֶׂה בְּעֵת הַצּוֹ
הַצּוֹרֶךְ

מב תַּמְרֵי אַחַר יוֹצֵא תַּמְרֵי הִירִין מְנוּקָה מִג
כִּגְרָעִינָיו מָאָה נִמְכָּר פִּלְפֵּל לִבֵּן וְתַשׁ
וְתַשְׁרֵהוּ בְּחוֹמֶץ יַיִן יוֹם וְלַיְלָה וִיפוֹרֵס וּ
וְיִסּוֹנֵן וְרוֹדָא וְיִבָּשׁ וְזַנְגְּבִיל וְשִׁקַּד בֵּר קְלוּף מִקְּלִפּוֹתָיו
מָאָה וְחֲמִשִּׁים שְׁקָדִים אֲשֶׁקְמוֹנִיא חֲמִשָּׁה עָשָׂר זוּזִים תּוּ
תּוּרְבִּיד עֶשְׂרִים זוּז יוּדַק וְיִנּוֹפֶה וְיֵעָרֵב בְּדֶבֶשׁ

מג תַּמְרֵי אַחַר מוֹעִיל מִן הַקְּדָחוֹת וְזוֹלְתָם י
יְשִׁתֵּהוּ בְּקִיץ וּבְסְתָו וְהוּא מְשֻׁלָּשׁ מִבְּלֵי ע
עַכָּל יוֹקַח זַנְגְּבִיל וּפִלְפֵּל לִבֵּן מָא אוֹקִיָּא
סַקְבּוֹנִיא שְׁתֵּי אוֹקִיּוֹת וְחֵצִי תַּמְרֵי הִירִין מְנוּקָה מִגְּרָעִינָיו
כ אוֹקִיּוֹת שִׁקַּד מְחוּק קְלוּף מִקְּלִפּוֹתָיו עֲלֵי רוּדָא מָא ד
אוֹקִיּוֹת יוּדַק הַסַּמָּנִים לִבַּדָּם וְיִשָּׂרֵה הַתְּמָר בְּחוֹמֶץ יַיִן וְי
וְיִבָּשׁ לְבַדּוֹ וְיִסּוֹנֵן וְיוּדַק הַשְּׁקָדִים לִבַּדָּם גַּב וְיֵעָרֵב ה
הַכֹּל אַחַר זֶה וְיוּעַג בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ הַשְׁתִּיָּה מִשְׁקַל שְׁנֵי
זוּזִים

מד מַרְקַחַת פְּרוּרִיוֹם וּבְלְטִין קַבְרוּשִׁיאוּשׁ
כּוּשְׁקְטוֹם הָעוֹצֵר הַמּוֹעִיל מֵרוּחַ הַטִּח
הַשְּׁחוֹרִים וְהַלִּיחָה הַנָּאָה וּמְחַזֵּק הָאֵצְטֹ
וְעוֹזֵר עַל תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל וּמְזַכֵּךְ הַמַּרְאָה וּמְחַכֵּם הַבְּלִיּוֹת
וּבוֹעִיל מֵרוּחַ הָרְחָבִים וְהַזֶּלֶת הַיָּם הַהוּא מֵהַשְּׁחוֹרִים י
תַּעְרוֹבְתּוֹ מִירְבּוֹלָנְג קִיבּוּלִשׁ וּבַרְבּוּבִיִּים וְשִׁיטוֹ
וְזַרְנָב כַּרְנָא בָּא שִׁשָּׁה זוּזִים בְּלִירִיק וְאַכְלִיסִיס וְאַמ
וְאַמְיוֹשׁ וְתוּרְדֵי אֲדוֹם וְלִבֵּן וּפִלְפֵּל אָרוּךְ וְשִׁ מִשְׁמִין ק
קְלוּפִים מָא אַרְבָּעָה זוּזִים קְגִילָא וְכַגְבָּל וְאַגּוֹז מוֹסְקָדָא
וְזַנְגְּבִיל וּפִלְפֵּל כָּרִיא בָּא שִׁבְעָה זוּזִים אֲשִׁטוֹרְקִי זוּזִים
מוֹסֶךְ ב מִשְׁקָלִים קוּשְׁט קְשִׁיא וּגְיִנְיָאנָה וּגְרִיפְלִי וּמַאס
וּמַאסִיס וְגַלְגַּאר וְנַרְמִשֶׁךְ בָּא ו זוּזִים עֲנָבָר מִשְׁקָל סִג

בְּרֵזֶל הַמְרוּקָח בְּסַמָּנִים כֻּלָּם וּמִן תְּמָרִים עֶשְׂרִים אַסְתְּרִי
יוּעַג בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ הַשְׁתִּיָּה שְׁנֵי זוּזִים בְּחֶלֶב בְּקָר מִ
מְכוּבָּסֶךְ הַנִּקְרָא מִתּוֹךְ מוֹסֵר הַחֲמָאָה אוֹ יַיִן צְמוּקִים ס
טוֹב שְׁבוּעִים

מה מַרְקַחַת הַלְּבוֹנָה וּבְלְטִין דִּי טוּרִי יוֹקַח ל
לְבוֹנָה שִׁשִּׁים זוּז פִּלְפֵּל שְׁחוֹר וְאָרוּךְ מָא
מָא ז זוּזִים כּוּבְרִים זוּז זַנְגְּבִיל וְגַלְנְגַּר מָא יב זוּזִים אֱגוֹז
מוֹסְקָדָא גְּרִיאוֹפְלִי מָא ה זוּזִים מִסְךְ טוֹב מִשְׁקַל זוּז יֵשׁ
יִשְׁחַק כָּל אֶחָד מֵהֶם לִבַּדּוֹ וְיִנּוֹפֶה וְיוּעַג בְּדֶבֶשׁ וְיֵעָשֶׂה

מו מַרְקַחַת שְׁאֵל שִׁפֵּר וּבְלְטִין אֵל טְאלִי שֶׁא
שֶׁאֲשָׁאר מוֹעִיל מִקּוֹר הָאֵצְטוֹמָכָא וְהַר
וְהָרוּחוֹת הָעֲבוֹת בְּאֵצְטוֹמָכָא וּבְכָבֵד יוֹקַח שְׁאֵל שׁ
שִׁפֵּר חֲמִשָּׁה זוּזִים זַנְגְּבִיל עֶשְׂרִים זוּז פִּלְפֵּל יב זוּזִים ק
קַרְדְּמוֹנִי וְקִנְיָלָא מָא שִׁשָּׁה זוּזִים סוּבְרִי טַבַּרְזַד חֲמִשָּׁה
לִישָׁרִין יְחוֹבְרוּ אֵלּוּ הַסַּמָּנִים שְׁחוּקִים וּמְנוּפִים וְיוּעַג
בִּכְלִי וְיֵעָשֶׂה

מז מַרְקַחַת אַסְרָף כְּלוֹמַר הַהֶזְמוֹן וּבְלְטִין אַפּ
אַפּ שְׁקוּפִי מוֹעִיל מִקּוֹלִיקָא וְלַקָּה וְרוּחַ ה
הַטְּחוֹרִים וְרוּחַ הַהִוָּה בְּאֵצְטוֹמָכָא
תַּעְרוֹבְתּוֹ סַקְבּוֹנִיאָה אַנְשְׁבִית וְתוּרְבִּיד נְבוּת לִבֵּן מָא
חֲמִשָּׁה מִשְׁקָלִים פִּלְפֵּל וְקַרְדְּמוֹנִי מָא ג מִשְׁקָלִי זַנְגְּבִיל
וְדַארְצִינִי וְאַמְלִיסִיס גְּרוֹפְלִי וּפוֹלִיפּוֹדִי וְאַגּוֹז מוֹסְקָדָא
נָא שְׁנֵי מִשְׁקָלִים וְחֵצִי בְּנוֹסַח אַחֵר סַקְבּוֹנִיאָה וְתוּרְבִּיד
מָא ג מִשְׁקָלִים וְדַק וְנוֹפֶה וְיוּשַׁךְ עֲלֵי רוּדָא יִשְׂרָאֵל סוּכְרִי
טָחוֹק וְיוּעַג בְּדֶבֶשׁ הַשְׁתִּיָּה אַרְבָּעָה מִשְׁקָלִים

מח אֲשְׁטְרִיפֶל הַגָּדוֹל וּבְלְטִין טְרִיפִירָא דִּי א
אֲשְׁקוּרִיאָה פֵּירִי מָאגְנָא בְּסִיג הַבְּרֵזֶל ה
הַמּוֹעִיל מֵרוּחַ הַטְּחוֹרִים וְרִפְיוֹן הַמָּקוֹם
וְהָאֵצְטוֹמָכָא וּמוֹסִיף בְּתַאֲוַת הַמִּשְׁגָּל וּמְחַכֵּם ה
הָאֵצְטוֹמָכָא יוֹקַח מִירְבּוֹלָנְג שְׁחוֹרִים וּבְלִירִיקְשׁ וְשִׁיר
אַמְלָג מוֹסְרִים מִגְּרָעִינֵיהֶם וְשִׁיטְרָג הִנְדִּי זַרְנָב כַּרְפָּא וְ
וְאַמְיוֹשׁ וְאָזוֹב פַּרְסִי מָא אוֹקִי אֲשְׁפִּיק נַרְדִּי וְאַמּוֹמִי
וְקַרְדְּמוֹנִי וְאָקוֹרִי מָא שְׁלֹשָׁה זוּזִים דַּארְצִינִי ד זוּזִים
פִּלְפֵּל שְׁחוֹר וְאָרוּךְ פְּלִיטְרִי וּמַלַּח הִנְדִּי מָא חֲצִי אוֹקִיָּא
חַרְדָּל אוֹקִי וְחֵצִי שֶׁל אַרְמוֹנִיָּא חֲצִי זוּז סִיג בְּרֵזֶל שְׁלֹשָׁה
זוּזִים יְחוֹבְרוּ הַסַּמָּנִים הָאֵלֶּה שְׁחוּקִים וּמְנוּפִים וְיוּעַג ב
בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ וְשׁוּמֶן חֶלֶב בְּקָר כְּשִׁעוּר הַצּוֹרֶךְ וְיוּעַ
וְיִצְנַע וְיֵעָשֶׂה

מט אֲשְׁטְרִיפֶל הַקָּטָן הַמּוֹעִיל מֵרִפְיוֹן הָאֵצְטוֹמָכָא
וְלַחוּתָה וְרוּחַ הַטְּחוֹרִים וְשִׁיפָה הַמַּרְאָה
יוֹקַח מִירְבּוֹלָנְג כְּבוּלָנְג וְשִׁיראַמְלָג וּב
וּבְלִירִיקְשׁ וְאַמְלִיסִ שׁ מוֹסְרִים מִגְּרָעִיגֵיהֶם חֲלָקִים שָׁוִים
וְלַתָּתוֹ בְּשׁוּמֶן חֶלֶב בְּקָר וְיוּעַג בְּדֶבֶשׁ מוֹסֵר קַצְפּוֹ וְיוּצְנַע
בִּכְלִי וְיֵעָשֶׂה כְּעֵת הַצּוֹרֶךְ

נ מַרְקַחַת אַגָּא קַרְדִּי כְּנוֹסַח אֶבֶן חָסִין בֶּן בָּאָא
מֵאֲסַרְכַּס יָאוֹת לְכָאֵב הָאֵצְטוֹמָכָא הַגָּרוֹן וְה
וְהַקּוֹר וְהַשְׁבָּחָה וּמִיפֶה הַמַּרְאָה וּטְרַקְדָּק הַזִּכ
הַזִּכָּרוֹנוֹת וְהַדַּעַת וְהִיא מַרְקַחַת הַחֲכָמִים וְנֶאֱמַר שֶׁהוּא
לִשְׁלֹמֹה עָה תַּעְרוֹבְתּוֹ פִּלְפֵּל שְׁחוֹר וְאָרוּךְ

ובלריקש ושחורים ואמליסיש ושיר אמלג קשטור מא
ארבעה זוזים קושט ובלאדור וברונגי וסוכרי טברזד
ונרגרי לבר מא׳ שנים עשר זוז סיפרי שמנה זוזים יודק
האנא קרדי לבדו היטב ויודקו הסמנים וינופו ויורתח
בשומן חלב בקר ודבש בשוה ויושם עליו הסמנים וית
ויתקרש בבשול ויעשה אחר ששה חדשים הש
השתיה שני זוזים במי׳ בשול כרפס ושומר וישמו עצמו
מן העכל והדאגה והכעס והיין הרב והמשגל ויאכל
מרק אספידבאג

נא מרקחת אל קיחום ובלטין אלפאגיאוש
והוא המרקחת המועיל מרפיון האצטו׳
ורוח הטחורים והפסד המזג וגנות המר
המראה ומוסיף בתאות המשגל יוקח מירבולנש
ובלריקיש ושיראמלג מוסר הגרגרים פלפל שחור ואר
וארוך וזנגביל וסיפרי ושיטרג הנדי ואשפיק נרדי מא׳
חמשה זוזים זרע שבת וזרע כרתי מא׳ ארבעה זו
זוזים סיג הברזל שחוק ושרוי בחומץ יין ארבעה עשר
יום מנוגב וקלוי מאה זוזים יחוברו השמנים האלו שחו
שחוקים ומנופים ויועג בדבש מוסר קצפו ושומן חלב
בקר בשעור הצורך ויוצנע בכלי ויעשה אחר ששה
חדשים והשתיה שני זוזים וישים בו גם כן מן אל מסך
משקל שני זוזים

נב קיחום אחר במסך מחזק האצטומכא
ומחממה ומועיל מן הטחורים ומוסיף
בתאות המשגל והוא מנוסה יוקח
מירבולנש באבולש ובלריקש ואמליסיש פלפל וזנגבי
כמון וזרע שבת וזרע כרפס וזרע כרתי וזרע גרגיר וזר
וזרע לפת וזרע בבציא ואמלינא וורד אדום קשיא לי
ליגניאה סיפרי ודארציני וגריאופלי ואגוז מוסקדא מא
זוז מאסיש וקרדמוני גדול וקטן וסך וליגנא אלואין נא
מסך מא׳ זוז גרגרי רשד לבן שלשה אוקיות סיג ברזל כמ
כמו הרפואות יודק וינופה בדבש מוסר קצפו ויעשה

נג קיחו אחר כמוהו יוקח סיטרג הנדי וזרנב
וטאל שפר וקרדמוני ומירבולנש שחורי
בלריקיש ואמליסיש וכרכומיים וקשיא ל
ליגניאה וגירופלי וגדגרי בלשמי וזרע מחלב מא ששה
משקלים מינטא ופלינגא וזרנכר ודרונגי ופלפל ארוך
מא׳ ארבעה משקלים דארציני וקנילא ושבולת נרד וא
ואגוז מושקדא קושט וזנגביל ופלפל מון מא שמנה מ
משקלים סיפרי עשרה משקלים סוכרי ששה עשר משק
משקלים סיג ברזל מנא מסך חצי זוז יולש בדבש מוסר
קצפו ויעשה

נד תאר גרגרים המכושלים המועילים מן א
אלברדא וכאב הגב והפסד הנדות והטח
והטחורים ומזכך המראה ומאו׳ המאכל
ומסיר הליחה הנאה ואל אברדא ומחזק האצטומכא וח
והרחמים והמקוה תערובתו זרע כרפס וזרע שו
שומר ואניש ופיטרשיליאום ודוקו וזרע בבציא וזרע כ
כרתי וזרע כצל וזרע לפת וזרע אל קטף ואמיאוש וזרע
אורטינאש וחב אל בצרה וזרע שבת וזרע פשתן ופלפל
וכמון וכזברה מא שלשה זוזים זרנבאג ודרונג ובאן ל

לבן ואדום ושני מיני תורדי אדום לבן ואגוז מוסקדא מ
מאסיש ודארצ ני וגלנגאר וזנגביל וסיפרי וא
ואשפיק וסיסנבר מא׳ ארבעה זוזים ומירבולנש ובילר
ובלריקש ואמליסיש וחלוק האלונין התחתון וקלפת ש
שרש גפנים מא׳ עשרה זוזים שיטרג ואשנא ואשארי
וצפרן הבושם וקנה בושם ולשון צפרים ונאר משך ו
ואזוב פרסי ואירולא וקרדמוני וצנדיל וקנילא מא׳ חמ
חמשה זוזים אגוז הנדי וחרף וכיה וורד יבש ומרמכור ו
וקלפת לבינה ומינטא ומינטשטרי מא׳ שבעה זוזים ומ
ומסיג הברז להמצרי המחומם והמכובה ביין ריחני
פעמים רבות כמשקל הסמנים כלם יבושל ביין ישן עד
שיתעבה וירד מן האש ויסונן וישתה ממנו שעור אוקיא
בריקות נפש שבוע או שבועים

נה נוסח אחר לסיג הברזל ויאות לקור האצ
האצטומכא והטחורים יוקח מירבולנש
באבולש ובלריקש ואמליסיש ושרש לילי
וזנגביל וליגנא אלואן נא ואגוז מוסקד ונאר מסך וורד
ושבולת נרד ואשקיננט ומצטיק מא׳ עשרה זוזים מסך
שני זוזים סיג ברזל שרוי ביין ריחני שבעת ימים ויוקח
וישחק ויקלה על מחבת ברזל ויעורב עם הסמני וילתת
בשמן שקד מתוק ויועג בדבש מוסר קצפו השתיה שני
משקלים ביין ריחני או במיבא

נו נוסח אחר לסיג הברזל יכון לחולשת האצ
האצטומכא החמה תערובתו מירבולנ
ביבולש ובלריקש ואמליסיש ושרש לילי ו
וורדים ואשקיננ מא׳ עשרה זוזים סיג ברזל כמו הסמני
כלם ישרה הסיג שבעה ימים בחומץ ויסונן ויושם על
דילי ויולש בדבש טברזר השתיה שני זוזים במשקה תפ
תפוחים

נז סיג הברזל מבושל יכון לחולשת האצטומ
וחום המזג תערובתו סיג ברזל המצ
המצרי ומירבולנש כרכומיים ושחורים וב
ובלריקיש ואמליסיש ובלושטיאש ואשקיננט בשוה יו
יורתח ביין וישוקה ממנו שלשה אוקיות ויעשה

נח מרקחת ספרגלי כלומר מחבושי העוצר
ומחז הטבע מן ההתרה וחולשת האצטו׳
והקיא ורוע העכול ומיפה המראה תערובתו
יוקח חבושים קלופים מנוקים מפנימיהם ודבש מוסר
קצפו מא׳ שני ליטרין פלפל ארוך וזנגביל מא׳ חמשה
זוזים קרדמוני גדול והאלסמו ששה זוזים גרופלי אשפ
אשפיק נארדי ודארציני וזעפראן מא׳ שני זוזים יהוב
יחוברו אלו הסמנים שחוקים מנופים ויקחו החבושים
ויבושלו בחומץ יין מבושל ויש מהרופאים שיבשלום
ביין והוא השרש ואחר יוסר מעל האש ויסונן ויעזב ע
עד שיזול ממנו מה שיש בו מן הלחות ויודק הדק היטב
ויוקח הדבש ויבושל באש רכה וינער מעט מעט עד ש
שיחשוב להתקשר ואחר יושם עליו החבושים וינער עד
שישתוה ויסור מימיות החבושים ואחר יוסר מעל האש
ויזורו עליו הסמני ויעורב היטב עד שישתוה ויושם על

על רקוע זבוכית או שלחן שוה חלק משוח בשמן ורד
או בשמן שיראג וישטח עליו שפיחת שוה ויעזב יומים
או שלש עד שיתנגב ויתקשה ויחתך בסכין חתיכות מר
מרובעות כל חתיכה ארבעה משקלים וירכך בעלי את
אתרוג ויהודק ויעשה בעת הצורך ויש מן הרופאים מי
שישים עמו מסך שני זוזים

נט מרקחת הסנגלי המשלש הבטן ומועיל
לקולנג ומגנב בותרי הנוף יוקח חב
חבושים קלופים מגוקים מגרעיניהם ליטרא דבש מוס
מוסר קצפו שני ליטרין זנגביל ופלפל ארוך מא ארב
ארבעה זוזים דארציני ג זוזים האיל קרדמוני גדול וק
וקטן וזעפראן מא שלשה זוזים מצטיק מא חמשה זוזי
אשקמוניאה עשרה זוזים תורביד לבן שוב משקל שלש
שלשים זוז יחוברו הסמנים האלו שחוקים ומנופים וי
ויבושלו החבושים ביין ויפעל בו ככו שיפעל בחבושי

המאמר הרביעי

באבקי הנשאפים הנקראים ספות והקמחים והלעיסות
אל הנערים ובלשין די שוופיש איש אל קאמאיא איש
מורש אינפאנסיאום הנה אנחנו נוריד מהאבקים הנש
הנשאפים ככו מה שהורדנו מן המרקחות הנקראים גו
גוריש ונאחר השאר אל מקומו

א מאקליאתא ובלשין מיקליטא מועילה מן ה
העסוי הנקר טנשפו וחבלי הבטן והשלשול
והטחורים תערובתו חב אל רשאד קלוי ליטרא
חצי כמון כראמני שרוי בחומץ יום ולילה קלוי זרע כ
כרתי קלוי מא עשרה אסתרים זרע פשתן קלוי ד
אוקיו כיה אוקיא מירבולנש כבוש ילתת בשומן חל
חלב שלש אוקיות השתיה שלשה זוזים בעסים החבושי
הנקרא שאפה ופי ורדים

ב אבק נשאף מועיל מרוח הטחורי והשלשו
וחבלי הבטן יוקח גרגרים הנקראי חב אל
רשד קלוי שני ליטרין זרע שילי שלשה זו
זוזים זרע כרפס קלוי טין ארמיני קלוי וזרע מרו מא
שני זוזים וחצי גומא ארביקא זוז

ג אבק נשאף נקרא קילא ובלשין קשילא עוצר
הבטן תערובתו כילא וביה ואליבורום
לבן זרנבאד ואגוז חנדם ודרגן ומגאת וליציאום ולו
ולוזים ופסתי מא חלק שקד מתוק קלוף מקלפתו עשרה
זוזים קמח חורי עשרים זוז יעורב ויעשח

ד אבק נשאף ובלשין אוביד מועי למעוברי
ומגרש הרוחות ומחזק הכבד וכן האצטומ
תערובתו אבני בדולח קטנים ופל
ופליטרי בא זוז זנגביל ועלך רומי ארבעה זוזים ורנ
זרנבג דרונגי וזרע כרפס ואקורי ואגוז מוסקדא ופלפל
ודארציני בא שני זוזים פודנג וזרע שומר מא משקל
סוכרי כמשקל הכל

ה אבק נשאף ובלשין אוביד הרגלתו מועיל
לרוזן הכבד ולחותה יוקח ענפי נגרגרי
הדס ואלונין יבשים וסוכרי טברזד וקלפת רמון ועפץ
מא חלק לבונה זנגביל מא רובע חלק ויעורב אחר חה
ההנפה וישאף ממנו בקר וערב בעת השינה משקל את
אחד או שנים בשבוע הוא מועיל בעה ולא יטעם בשר

ו אבק נשאף מועיל מן החום בקדחת ובפיהוק
וחמרה ואל שרי הוא צמחים אדומים קטנים
בפנים והעשוש ובכדות הלשון ומן הברסאם
ויחפף בו הלשון תערובתו מסך שני דאנקים ל
ליציאום זה כמפורא זוז ושני דאנקים זעפראן שני זו
זוזים קרדמוני וגירופלי ואגוז מוסקדא מא ארבעה פ
משקלים סוכרי טברזד לבן ששים זוז יעורבו אלו הס
הסמנים אחר הנפוי ומי שיהיה הנובר עליו החום תוציא
במה שתוכל להוציא מה שינגד אגוז מוסקדא ומועיל
השתי לגדול חצי משקל ולקטן מה שבין שני הגרגרי
עם קיראט

ז קמח האבטיח הארוך והוא מועיל לאצטומכא
הרפה ועוצר הבטן מי שעליו הרפיון באצטו
ומחזק הנפש החלושה תערובתו יוקח
אבטיח ארוך ותוציא מה שבתוכו מגרגרים לחים זוכל
וזולתם ואחר תמלאנו קמח נבק הוא קורניאה וקמח ק
קלי דילי וזקן התיש ודבק הנקרא גלוש המדיני בודק וא
ואורז קלוי חלקים שוים יעזב עד שיתנגב לחות ואבט
האבטיח ואחר תוציא וינגוב וישחק ויקח ממנו מלא כ
כף גדול שעור שיהיה בו ארבעה זוזים שוב מנוסה

ח אבק נשאף נעשה לנערים כשיגבר עליהם
החום יקח מירבולנש שחורים וכמון כראש
כראבני מא חמשה זוזים מצטיק חמשה וע
ועשרים זוז זנגביל שני זוזים יודק כל אחד לבדו וינופה
ואחר יעורב וילתת נקיק בשירג ובסתו בשמן זית ויוש
הסוכרי שבו בקיק טברזד ותנרע ממנו הזנגביל ואמנם
נאות למי שיגבר עליו הלחות מן הנערים כועיל בגה

ט אבק נשאף לאריסטולים בתבו לאלסבנד
לשלשול הנקרא לנטריאה והנסד האצטו
וכרכמות המראה ובאשת החומם ובלבול
השכל והשבחה ומעכל ומשכח תערובתו יוקח
קנילא וסדאג וקרדמוני וליגנא אלואין הנדי ואשארי
וביה ומירבולנש כיבולש מוסר הגרעינים נזר המלך פ
פנג משך ונארמשך וגירא פיקרא וכמון ודארציני ואש
ואשנא ופלפל שחור וארוך וזנגביל וגירופלי ונרגרי ר
רמון ואגוז מוסקדא וקרדמוני מא שני חלקים מפך וע
ועגבר וכמפורא מא חלק סוכרי טבו זד ששה פעמים כ
ככו הסמנים והשתיה ממנו מה שבין משקל ועד שלשה
משקלים וישתה במים קרים בריקו נפש ואחר המאכל
גדול התועלת במה שהגדתי

י אבק נשאף אל כראבני והוא מועי מהתהלעי
וחולשת האצטומכא יוקח מירבולנש וכלריקש
ובדנאג מא חלק ולבונה זכה ככו הכל וכמש
ובמשקל שניה פאגיד טברזד השתיה ממנו עשרה זוזי

יא אבק אל אסכנאר ובלשין די אשקיאולא ו
והוא לעישה לנערים מנוסה ומקיא וכמש

ומשלשל ופסיק מהם הזק המרות והלבנה יוקח מירב
מירבולנש ובלריקיש ואמליסיש ופליטרי וורד אדום
ובלושטיאש וסמאק וכמון וערוק ואגוז הקיא וגרגרי
הדס ועפצים וחבק וגירופלו וקרדמוני חלקים שוים וי
וירם יודק ויעשה

יב לעיטה לנערים ובלטין ויאור מנקה מגי
מגופם המררות ולבנה יוקח ערכה הוא
פרי תמריץ ואשפודי וצילידוניא וחבק וגירופלי וחמש
מירבולנש קטנים וליציאום מסך וזעפראן וקרדמוני
ועפץ וסוכרי לבן מא׳ במשקל המירבולנש ויוקח ממנו
בפי שעור קטנו וגדלו

יג לעיטה אחרת לנערים יוקח בלושטיאש וא
ואקלומיאה ופליטרי וסומאק ומיץ רגליצ
רגליציאה ועצו ומירבולנש ובלריקש ועפץ
ומאסיש וגרגיר הדס ואשפודי וכאבאבא וקרדמוני ולי
וליציאום וזעפראן וסך וערוק וקשיא ליגניאה וגדא א
אל סידתאני וחבק וקלפת ארז חלקים שוים ויעורב א
אחר ההנפה ויעשה

יד לעיטה אחרת לנערי יוקח סוכרי טברזד
וורד אדום וליציאום וזעפראן וסומאק
ואשפודי וצלידוניאה וחבק ובלושטיאש
וקרדמוני ועדבא מא חלק השתיה קירא׳ לקטן ולגדול
בפי שעור גדלו

טו אבק נשאף מקליאתה נאו׳ לעסוי ולחבלי
הבטן והטחורים יקח חב רשד לבן קלוי
ששה אסתרים כמון שרוי בחומץ וזרע פ
פשתן וזרע כרתי קלוי מא׳ יב׳ זוזים מצטבי ארבעה
זוזים מירבולנש שחורים קלויים ישחקו בשומן חלב
בקר שמנה זוזי יודק וינופה ויעורב ויקח ממנו ג׳ זוזים

יו קמחיי ובלטין קאמיאטי להפשט המעים ו
והשלשול השוקד והפסד האצטומכ׳ וחולש
וחולשתה יוקח קיראט ותאראתית מא חמשה
משקלים סך חלק יודק כל אחד לבדו ויודק ויקח ממנו
שני זוזים בערב כי הוא מועיל

יז אבק נשאף לשחול ורוע המרא׳ והעכול יקח
אליבורום לבן רובע כלנגא ויושג עליו שי
שירדני די שיתכסה ויובער האש תחתיו
באש רכה עד שיתאדם ואחר ישים עליו מגאת מודק
משקל אחד ושבעים זוז במון כרמאני ארבעה זוזים א
אמיאוש כנעני זוז יוקח ממנו בבקר ראחא אחת׳ במים
קרים וישמר ממיני החומץ והדג המלוח וטרי וכל מה
שיהיה מחלב והירקות והפירות

יח אבק נשאף נאות למי שיש בו ירקון ובא
וכאב הכבד ומהמררות הברכומיות
תערובתו לך מנוקה משקל אשפדי
שני זוזים זעפראן זוז ריובראר׳ דוק וחצי כמפורא דא
דאנק השתיה שני זוזים בבשול הפרונש ותמר אנדי ש
שעור חצי ליטרא

יט אבק נשאף למי שיש בו קדחת וכא׳ הכבד
והתכח מפני המררות יוקח שמרי יין ורי
ריוברברי ואשפיק ולך רחוץ מא׳ משקל סיג הברזל אל
בצרי יודק והשתיה משקל במי כזברה יבשה שעור א
אוקיא

כ אבק נשאף מועיל מחום הכבד והירקון וה
והסתימה ורקיקת הדם גרגרי חכושי קלופ
קלופים ואמידום וזרע קשות קלוף מא׳ ד׳
זוזים טין ארמיני לך ומירא ואשפיק וקצח מא זוז אשפ
אשפודי חצי זוז משטיק שני ראנקים השתיה זוז במים
קרים

כא נוסח מלח מועיל לבעלי החו׳ והשלשו׳
מן המרה האדומה ומעורר תאות המא
המאכל יוקח מלח אנדרני ויוקיק ויושם
עליו חומץ פעמים ויושם האש בוער תחתיו ואחר יוסר
ויודק ויעורב עמו גרגרי רמון קלוי מעט סומאק מנוקה
מגרגריו שעור שילוש המלח ומהכזברה יבשה קלויה ו
ומסחיטת הרברים שחוק ויעורב ויעשה

כב נוסח מלח אחר מועיל לאצטומכא ולב
ולכבד ולכאב הפרקים ולכל חולי מן ה
המותרים הרעים יוקח מן המלח ליטרא אחת ומלח אר
ארמוניאק שני ליטרי פלפל לבן שלשה אוקיות זנגביל
ופלפל שחור מא׳ שתי אוקיו׳ אניש וזרע גרגיר אמיאו׳
ואשפיק גרדי מא׳ אוקיא פורנג מדברי שתי אוקיות ז
זרע כרפס מדברי אוקיא וחצי יודק וישחק השתיה שני
משקלים במים פושרים

המאמר החמישי

בלקיקות ובלטין אל לוהוקת דברינו בלקיקות בהק
בהקש דברינו בשערים שלפניו ואמנם נלקחו ה
הלקיקות ברוב הענינים שיאחזו בפה להגיע מהם דבר
אחר דבר אל הריאה שלא ידחה בבת אחת אל האצטו
כי אם יארך הדרך ממנו מן האצטומכא אל הריאה

א לקיקה ובלטין לוהוק לשעול יבש יוקח זרע
פשתן קלוי ויועג בדבש מוסר קצפו ויוצנע
בכלי ויעשה

ב לקיקה אחרת לשעול מחום ויובש זרע קוש
קישות קלוף חמשה זוזים שקד מתוק קלוף
ששה זוזים זרע אלטיאה וזרע מלואש מא׳
חמשה זוזים גומא ודראגנאן ואמידום וגרגרי חכושים
קלופים ששה זוזים מיץ רגליציאה ופאניד לבן מא׳ אר
ארבעה זוזים וחצי יודק וינופה ויוקח שרש רגליציאה ו
וסכסתן וצמוקים מתוקים מנוקים יבושלו במים עד ש
שיתעכה ואחר יושם עמו יין מבושל ויערב בו הסמנים
וישתה עם קמח יבושל עשו עם מי הסובין מהסלת יקמ
וקמח פולים ופאניד ושמן שקד מתוק וישתה אחריו מי
השעורים

ג לקיקת השעול מחום יוקח סכסתאן שלשה ח
חפנים גוגובש גדולות חמשים במספר שרש
רקליציאה קלופה רצוצה שלשים זוז צמוקים

בשמה אניס מתוקים ארבעי זוז קשיא פישטולא פנוקה
מקנח שלה עשרים זוז יבושל בתשעה ליטרין מים עד
שישאר ליטרא ואחר יסונן ויושם עליו יין מבושל
חצי ליטרא פאניד שלשה ליטרין ויבושל עד שיתעבה
כמו הדבש ואחר יערוב עמו קמח פולין כנופים במשי
די ספקו

ד לקיקת פאפאבר מיעיל מפליטת הדם וקד
וקוחת חדה ושעול ובאב החזה ופליורישי
תערובתו יוקח ורד אדום כוסר מ
כפטטרותיו וגומא מא חצי זוז אמידו פחטה ודרגנאן
הרע פפאבר מא שני זוזים אשפודי וזעפראן מא חצי
זוז מיץ ליקריציאה שני זוזים יחוברו אלו הרפואות ש
שחוקים ומנופים ויולש ביין משולש ויוצנע בכלי וייע
ויעשה בעת הצור וישתה עם סכנגבין או בשול אישו

ה לקיקת אשפודי מועילה מן השעול ופליטת
הדם והמוחרות העכי ובאב החזה ושחיני
הריאה יוקח קרדמוני ארבעה זוזים גומא
שבינה זוזים אמידום מחטה וגרגרי פפאבר לבן רזגנב
וזנגביל מא עשרה זוזים אשפודי ארבעה זוזים כוברי
שברזר ארבעים זוז גרגרי קשואי קלופים ושקד קלוף
בקלפותיו ולב גרגרי צינובר קלוף מא שבעה זוזים ש
שגדמר קלוף משתי הקלפות ומין ליקריציאה ודרא
ודראגנאן מא חמשה זוזים שומר משקל שני זוזים זר
זרע פפאבר שחור שני זוזים יחוברו כל הסמנים שחו
שחוקים ומנופים ויולש בדבש מוסר קצפו ושומן חלב
בקר לישה רכה ויהיה בכלי ויעשה בעת הצורך

ו לקיקת אשפודי אחרת מועילה מן הקדחות ת
הטישיות ונגעי הריאה יוקח גומא וקרדמוני
מא ששה זוזים זנגביל ואמידום מא שנים ע
זו אשפודי ארבעה זוזים כוברי ששים זו גרגרי קשו
קשואים קלופים וגרגרי צינובר קלופים מא שבעה זו
זוזים יחוברו הסמנים האלו שחוקים ומנופים
ויולש בדבש מוסר קצפו ושומן החלב לישה רכה ויוצ
ניוצנע בכלי זכוכית וילוק ממנו וישתה במים חמים
או בחלב האתון

ז לקיקת אשקיטלא מועילה בקושי הנשיכה וה
והרקיקה ובאב הצדדים והחזה
תערובתו יוקח סחיטת אשקיטלא ודבש מוסר
קצפו ויתקשרו יחד וילוקו קודם המאכל ואחריו

ח לקיקת השום המועיל מן השעול המתעורר
מן הלבנה המנקה החזה ומיבש הליחות ה
הרקיקות יוקח שום מנוקה ליטרא ויבושל ב
בליטרא שומן חלב עד שימוח ויסונן ויודק השום הד
הדק היטב ויוצק עליו דבש מוסר קצפו לשני ליטרין
ויבושל באש רכה עד שיתעבה ויורד מעל האש

ט לקיקה אחרת יוקח גרגרי חבושים וזרע ש
שיל מא חמשה זוזים וזרע פפאבר עשרה
זוזים ש שרקליציאה סכסתאן מא שבעה זוזים יבושל
בשלש ליטרין מים ויבושל באש רכה עד שיתעבה ויו
ויוצק עליו יין שנים עשר זוזים דראגנאן וגומא אר
ארביקא מא שבעה זוזים פאניד אסתר ויעורב ויעשה

ל לקיק"ל אל בטם לנחירות הקול ושחיני הריאה
ולמי שיש בו רקיקת הליחה ופותח הסתימה
תערובתו זרע פשתן קלוי צמוקים מנוקי
מא לישרא לב גרגרי צינובר ושקד מתוק ושקד מר מא
ששה אוקיות לוזים קלופים ועלך אל בטם ושרש ליס
ליקריציאה וגומא מא שלשה אוקיות פלפל לבן וקמ
וקמח פולים וזרעונים וריובארבי ואמידום ואמיאוש
וחרף ואשטורקליקידא ושרש שושן תכליתי מא אוקיא
מירא וזעפראן ולבונה זכה מא חצי אוקיא יודק ויכופה
וילתת בחלב אתון ויולש בו ויעשה עוגות ויגרג בצל
ואחר ישחק ויולש בדבש ויוקח ממנו מלעקה בבקר ומ
ומלעקהי בעיב ואחר יעשה מפנו כדורים או גרגרים
קטנים ויושם אחת בלילה תחת הלשון

המאמר השישי

במשקים הנקראים אישרובאש ובלשונם שירופי והע
והעסיס הקרושים שאפש ובלטין רובוב הנה
רצוננו במשקים והעסיסים הקרושים על הדרך אשר
רמזנו אליו במה שנאמר והפרש בין המשקים והעסי
והעסיסים הקרושי הנקראים שפאש כי העסיסים הקר
הקרושים הם סחיטות מבושלות במתיקה עד שמגיע א
אליהם עב בעצמם והמשקים הם שליקות או סחיטות
מבושלות במתיקה עד שמגיע אליהם עצם

א הסכנגבין הכולל הזרעוני אמר המעתי נקרא
בלשון סכנגבין כל משקה יבא בו חומץ
אמר המחבר הסכנגבין ה
הזה מכבה הקדחות והתלהבות האצ
האצטומכא ומחתך הלבנה ומריק אותה ומשקיע האדו
האדומה ופותח הסתימה בכבד ובטחול ומגיר השחן
תערובתו יוקח חומץ יין ישן טוב עשרה ליטרין ו
ויושם עליו בן המים הערבים עשרים ליטרין או יותר
או פחות כפי שעור חמיצות החומץ וירשם עליו מקלפ
שרש שומר וקלפת שרש כרפס מא אוקיא ויעזב יום ול
ולילה ואחר זה יבושל באש רכה עד שיסיר ממנו שליש
המים האלה והחומץ הכבשלים עם הזרעים והשרשים
ומן הסוברי מדה או כן הדבש שני חלקים וחצי ומן חומ
חומץ והמים המבשלים עם הזרעים והשרשים ויבושל
באש רכה עד שישאר ממנו החצי ויורד מעל האש ויק
ויקורר ויסונן אחר שיוסר קצפו בעת רתיחתו ומי שיר
שיוצה שישים בו אחר הוצאת קצפו אחר שיורתח רת
רתיחה אחת או שתי רתיחות זעפראן בלתי שחוק ג
זוזים בצרור ויתלה בקדרה ויבורם שעה אחר שעה עד
שיצא כחו בו ויש אנשים שישימו בו אחר הגמר זעפר
זעפראן טחון שני זוזים ולא יבשלוהו

ב תאר סכנגבין לגאליגוס יוקח דבש טוב
ויושם על אש רכה ויוסר קצפו וירשם עליו
חומץ ולא יהיה כראה הדמיצות ולא הלוש
והחמיצות ויורתח באש מעט מעט עד שיתעבה היטב

היטב ולא יהיה החומ׳ פג ואחר יוסר מעל האש וישמר
ואם רצית שתעשהו תמזגהו במים כמו היין ובנוסח א
אחרת כבמות המשקה ואם שותהו ימאסהו מפני ח
חמיצותו או מתיקותו יעשהו תמיד ומי שירצה לש
ישתותו גראה החמיצות קרב לו וזה כי איננו טוב ל
לעשותו בשעור אחד ונראה לי כי זה דומה במה שיפע
שיפעלהו האדם אם יצום כל מי שישתה היין למזגו ב
במים מבלי שידע שיש מהם מי שכבר הרגיל שישתהו
מזוג ואם הוא ישתהו חזק וחי יזיק לראשו מיד ומי שהר
שהרגיל שישתהו חי הנה אם ישתהו רב המזג יריע לנפ
לנפשו ואם יקרה בזה בשתיית היין ושהורגלו האנשים
לשתותו הרבה כש׳ מן הסכנגבין שהורגלו לשתותו פחו׳
מן היין מאד והוא יותר חזק ממנו ולכן ראוי עתה
שהמשפט כפי הרגל ענינו וכפי מה שישתהו לא כפינו ו
וראוי שתדע בי היותר נאות למי שיקח אלו לרצונו ומ
ומפני זה יהיה תועלתו לו יותר ואותו שיוזק בו הוא או
אותו שתקצר בו נפשו והשואת אלו המינים שיעשה מ
מה שנאות לרוב האנשים וכן ראוי שיעשה יוקח דבש
חלק ויעורב עמו דבש מוסר קצפו שני חלקים ויבושלו
על אש רכה עד שיתערבו טעמם וגם כן טעם החומץ
לא ישאר פג רל׳ לבדו וכן ראוי שיעשה בדבש שיעשה
ממנו הסכנגבין רוצה לומר שיוכח על כל חלק מדבש
ארבעה חלקים מים זכים ואחר יבושל באש רכה בשו
בשווי עד שיעלה למעלה קצף הדבש כי הדבש הרע יע
יעלה אליו קצף רב וכן יצטרך בשול יותר והדבש הט
הטוב פחות קצפיו ולא יצטרך לבשול רב כמו שיצטרך
אשר לפניו ורוב מה שישאר מן הראשון אשר יצא אל
השעור הזה חציו ותחזור לבשלו עד שיתערב בו היטב
שלא ישאר החומץ פג ויעשה הסכנגבין אם יעורבו מי
מינים שלשה מתחלת הדבר תצוק מן החומץ חלק ומן ה
הדבש שני חלקים ומן המים ארבעה חלקי׳ ויבושל
עד שישאר הרובע ויסיר קצפו ואם רצית לעשותו יותר
חזק תשים החומץ כמו הדבש וישתה כמו שישתה היין
המזוג ולא ישתהו תמיד אבל יום ויום שלא יזיק לא
לאצטומכא כי הוא נשקע בפרקים ומושך הכמוסים מן
המעים השפלים ומתיך הלחות מן הגוף ומהם מה שיש
שישתהו בלי מים שיהיו כמו הסכנגבין כמו שישתו או
אוקיא אחת ואחריו כמה שירצ׳ בו בעל העלה גם מוריד
הלחיות מפי האצטומכא ומושך אותו למטה והשותה א
אותו ימתין עליו עד חצי היום ואחר ישתה אפרוחי תר
תרנגולת בזירבאג

ג סכנגבין שלנו יקח סוכרי טוב ויושם במחבת
ויוצק עליו מן החומץ החזק חומץ יין
מה שיתראה עינו כפי הסוכר ואם תרצה ש
שלא יחמץ תחסר מן השעור הזה ואח׳ תניחהו על גחלי׳
ואש רכה עד שימס זיסר קצפו בגבי המזרקים ויוקח ב
בבגד ואמנם תסירהו בהגבהה והנחה זולת הנודע ואם י
יתנקה ויציק עליו מים עד שיודק ואחר נבשלהו

ד סכנגבין משלשל האדומה יוקח דבש מוסר
קצפו או סוכר וחומץ חזק כמו שתארנו תח

תחלה ותבשלהו באש רכה ויוקח סחיט׳ קשואי החמור
ואשקמוניאה אוקיא או פחות בשעור הצורך כפי שעור
שתרצה ותשחק אותה ותשי׳ אותה בבגד פשתן ותתלהו
בקדרה ותמרסהו כל שעה עד שימס ולא ישאר בבגד ד
דבר ואם יתקשר תגביההו מעל האש ורבים טחנו תמו
תמורת הסקמוניאה שרשה עם שרש כרפס ושרש שומר
בתחלת הבשול

ה סכנגבין אחר מריק הלבנה יוקח דבש וחומ׳
ואשקיליט ק עם השרשים הנזכרים ויבושל
וקח ריאוברברי ולב קראטם מה שנודע שה
שהוא מתקן כח האדם ותשחקם ותשימם בצרור בג וב
ותתלהו בקדרה כמו הראשון ותעשהו

ו סכנגבין מריק השחורה יעשה חומץ אשקיטלא
יוקח דבש או סוכרי וחומץ יבושל כמו שיבו
שיבושל הראשון ואחר תקח האפיתימון כה ש
שתרצה ופוליפודי ואליכורו׳ שחור ותשחקם ותשימם
בצרור ותתלם בקדרה ותבשלהו כמו הראשון

ז סכנגבין בחומץ אשקי לא יוקח
אשקיטלא לבנה מנוקה ותחתכה
בסכין עץ ותחבר החתכות בחוט מבלי שיתחבר תך
עם חתך קצת עם קצת ויושמו בחוטי׳ ולא יהיה האחד
תחת האח וינגב בצל ארבעי׳ יום ואחר קח ממנו מנא
ואחר שים עליו יח׳ ליטרין חומ׳ טוב ותשי׳ אותו בשמ׳
יום ויכס׳ הכלי היטב ואחר תוציאהו מן האשקיטלא
וסחוט אותה ותסנן אותה בבגד ורבים יש שיקחו לכל
ליטרא שבעה ליטרין וחצי חומץ ואחרים לא ינגבו ה
האשקיטלא אך ישסעו אותה וישליכו אותה מזה המקל
בעצמו ויעזבו אותה ששה חדשים ויהיה מה שנעשה ע
על החאר הזה יותר משלשל ומועיל אם ימצמץ בו הש
השנים והפה והחנכים והדם הגזול מהם יפסיקהו כי הנ
הוא מנגב וקובץ ומיבש הליחות מן החנכים והשנים ו
ומקשה השנים אשר יתנועעו ומבשם הפה והריח שבו
ומועיל מבאשת האף ואם ישתה ממנו ימרק הריאה ויק
ויקשה אותה ויזכך הקול ומחזקו ונאות למי שיש בו כא
כאב האצטומ׳ ולמי שלא יתעכל מאכלו ולמי שיכפה ו
ולמבוכת הראש ולמי שיגבר עליו המרה השחורה והנ
והנמלטים מחולי והקנים והתשים גב׳ למי שיש בו מח
מחנק הרחם ולמי שיש בו קושי הטחול וגיד הנשח ומ
ומחזק הגוף הנרפה והנכחש ומיפה מראה הגוף ומחדד
הראות ומועיל מקוצר הנשימה ואם יעשה בכאב האזן
אם יוצק בו ישקיט כאבו ונאות לכל מה שאמרנוהו א
אם לא יהיה באזן שחין ונגע מבפנים וישתה ממנו בכל
יום בריקות נפש אם ישתה מעט בהדרגה עד שיגיע לא
לאוקיא וחצי

ח סכנגבין אשקיטלא משלשל מעוצר השתן ו
וכאב האצטומכא והצדדים ורוע העכול ו
והפיהוק החמוץ תערובתו יוקח
קרב בצל האשקיטלא שני ליטרין זנגביל אוקיא פלפל
שתי אוקיות זרע שומר ואניס מא אוקיא זרע כרפס או
אוקיא פרח אישקיננט אוקיא אישוף זוז מנטשטרי ו

ומנטא מא׳ אוקיא כאשם חצי אוקיא קרדמנה שני זוזי׳ רודא ששה אוקיות סדאג הנדי אוקיא מודק הדק גריסי ו וישרה בחומץ אשקיטלא ששה הינים ודבש מוסר קצפו שני הינים ומשולש הין אחד ויושם בכלי נקי שבעה ימ ימים ויסונן ויושם בכלי זכוכית ויעשה וישתה ממנו קו קודם המאכל ואחריו

ט תאר גלב יקח מנא סוכרי ויצק עליו ארבע׳ אוקיות מים ויבשל באש רכה ויוצק עליו ש שתי אוקיות מי ורדים ויורד מעל האש ויע ויעשה

י מי הדבש והסכר מועיל מן החליים הקרים וב וכאב הכבד והחזה תערובתו יקח דבש חלק ומים שני חלקים יבושל באש רכה ויוקח קצפו ויורתח עד שישאר שלישיתו ויורד מעל האש וי ויסונן וכן מי סוכרי גם כן ואם ירצה לחממו ולחזקו יו יושם עליו מצטיק וזעפראן וגלנגאר וזולת זה

יא נוסח מי הדבש אחר מועיל מן הקדחת והה וההתלהבות ורוב הצמא באצטומ׳ ורוב ה השעול מחום ומועיל לפרלשין

תערובתו יקח ורדים מנוקים ארבעה ליטרין ותשי׳ בכלי זכוכית ויושם עליו מים חמים עשרה ליטרין ויק ויקשר ויפקפק ראש הכלי היטב ותעזבהו יום ולילה וא ואחר תוציאהו ותסחטהו היטב ותניחהו ותשים עליו סוכרי עשרה ליטרין ותבשלהו באש רכה עד שיתעבה ויסנן ויעשה

יב גלאב במי ורדים יקח סוכרי טברזד שחוק ומנופה ויוש׳ עליו על כל מדה מן הסוכר שלשה מדות מי ורדי זכים טובי העצם ויבושל באש רכה עד שישא׳ ממנה השליש ויוסר קצפו ומי שירצה לשים בו זעפראן והוא מבושל ישלי׳ להסיר קצפו ואז ישים בו זעפרא׳ בלתי שחוק ובצרור ויסחטהו שעה אחר שעה עד שיגמר ממנו ומי שירצה שישים בו הזעפראן אחר הבשול אחר שנורידהו מעל האש ימרס בו הזעפראן השחוק קודם שיתקרר ויוצנע בכלי זכוכית ויעשה

יג משקה מי חבושים נקרא מיבא מחזק האצ האצטומכא ועוצר הטבע ומועיל מכאב ד הכבד והקיא והאצטנסות והפוקות

תערובתו יקח סחיטת החבושים החמוצים שלשים ליט ליטרין יין טוב ישן חמשה ועשרים ליטרין יבושל באש רכה עד שישאר החצי ואחר יוקח קצפו ויסונן ויעזב עד שיזדכך ותחזיר אל הקדרה שנית ויושם עליו הדבש הז הזך מוסר קצפו עשרה ליטרין ויורתח באש רכה ואחר תקח זנגביל ומצטיק מא׳ שני זוזים קרדמוני קטן וגדול ודארציני מא׳ ד׳ זוזים גירופלי ג׳ זוזים זעפראן בלתי ש שחוק ד׳ זוזים יודק הדק גריסיי ויושם בבגד פשתן ויו ויושם בקדרה ויכורס בכל שעה ויורתח עד שיתעבה ו ואחר תורידהו מעל האש וכנן אותו ואחב׳ מסך חצי זוז ושימהו ביין טוב ישן ושימהו עליו ותערבהו היטב ות ותצניעהו לעת הצורך ואם ירצה לעשותו בלתי בשמ

בשמים תעשהו בסחיטת החבושים ביין ודבש על המד המדה אשר נחקקה׳

יד נוסח אחר יוקח סחיטת הבושים אמצעי ב בין מתוק וחמוץ ותבשלהו עד החצי ויסונ ויסונן ליטרא יין ישן וליטרא דבש טוב או סוכרי ליטרא יבושל באש רכה עד שיתעבה ויוסר קצ קצפו ויוקח ליגנא אלואן נא שני זוזים ומצטבי וסך וזע וזעפראן מא׳ זוז מוסך שני זוזים ירוצצו כלם לבד הם המוסך והסך ויעורב עם יין ישן ותערבהו עם הסמנים האחרים ויעשה׳

טו חנדיקון הוא קונדיקון מועיל לקור האצ האצטומכא ולכובד העכול וחולשת הכב הכבד מן הקור והרביעית ולזקנים יוקח יין ישן חמשה ליטרין דבש זך ליטרא וחצי זנגביל חמשה ליטרין זוזים קרדמוני והאל משך מא׳ חצי זוז גירופלי דאנק דארציני דאנק וחצי יודקו הסמנים הדק גריסיי זו זולת המסך והזעפראן ויושם בבגד פשתן עם הזעפרא ן ויבושל עד שיתעבה ויורד מעל האש וישים בו מסך ותורידהו מעל האש ותצניעהו

יו חנדיקון אחר יוקח אשפיק גירופלי קרדמוני ליגנא אלואן נא מא׳ שני משקלים זעפראן משקל דארציני וזנגביל ופלפל מא׳ שלשה משקלים סך חצי משקל מסך רובע משקל יודקו הרפ הרפואות הדק גריסיי ויקשר בבגד פשתן זולת המוסך ו והסך ויושם עליו שנים עשר ליטרי׳ דבש זך סוכרי ויב ויבושל עד שיהיה לו עצם ויורד מעל האש ויושם עליו מסך וסך ויוצנע ויעשה

יז משקה שלמה מחזק האצטומכא ומאוה המ המאכל ומבטל דפיקת הלב יקח ליטרא אחת מקליפת האתרוג ומרמכור שני משקלים גירופלי משקל ליגנא אלואן ירוצץ ויושמו עליו חמשה ליטרין יין ויע ויעזב שלשה ימים ולילותיהם ואחר יושמו עליו שמנה ליטרין סוכרי לבן טברזד ומשקל משטבי וחצי זוז וזע וועפראן ושני דאנקים מסך טוב יבשל באש רכה עד ש שישתוה ותסנן אותו ותצניעהו בכלי ותעשהו עם הגל הגלאב

יח משקה גרגרי ההדס הנקרא אישירוף מר מרטינוש מועיל מחלשת האצטומכא וה וההתכה המופלגת ועוצר הנדות ומחזק הק הקרבים יוקח סחיטת גרגיר הדס מבושלת מסוננת עש עשרה דואנק דבש זך דואנק יעורבו ויבושלו עד שית שיתעבה ויעשה עסיס ההדס קרוש כלומ׳ שאפה יבושל סחיטת גרגרי ההדס לבדה עד שיתעבה ויעשה

יט משקה מנטא מועיל לקיא ולנערים ולה ולהתעוררות קיא ולפוקות ולשלשול׳

תערובתו יקח רמון מתוק וחמוץ עם בש בשרם הפנימי ויבושל עד שישוב לחצי ואחר יקח מם ממנו שני ליטרין ומסחיטת מינטא שני ליטרין וסוכרי לבן ליטרא ויורתח עד שיתעבה ויסונן

כ משקה הפירש מועיל לשלשול ומחזק האצטומכא תערובתו יקח פירש בל

בלתי מבושלות ויבושלו עד שימוחו ויסוננו ויחזיר אל
הקדרה ויבושל עד שיתעבה וישתוה

כא משקה התפוח מועיל לחולשת האצטומכא וד
ודפיקת הלב מחום ומפסיק הפליטה והקיא ה
המררי והצמא תערובתו יוקח תפוח ההרים הממוצע
בטעם יודק ויסחט ויבושל עד שישוב לחצי ויסונן ויעזב
לילה ותחזיר אל הקדרה ויבושל באש רבה עד שיתעבה
ויסונן ויושם בכלי זכוכית ואם יהיה קיץ שימהו בשמש
ימים עד שיסור ממיות וויעשה ואם תרצה תשים ל
לכל מדה מן הסחיטה ליטרא סוכרי ותבשל ויעשה

כב משקה כסר הענבים מועיל מחום האצטומ
המררה ובאבי החום והמשוקה סם המות ומפ
ומפסיק הצמא ומחזק אצטומכת המעוברות שלא יקיאו
תערובתו יקח סחיטת בוסר ענבים ויבושל עד שישאר
החצי ויסונן ויעזב לילה ואחר תחזיר אל הקדרה ויושם
עליו שני זוזים ג רופלי עד שיסור ממנו הריח הנצחן וי
ויתעבה ויסונן ויעשה אם רצית שתמתיקהו אז שים על
עליו סוכרי אחר יתבשלו באש רבה עד שיתעבה כפי ש
שעור רקיקות הסחיטה ועביה ויעשה

כג משקה המגדים והפירות מחזק האצטו והקרבי
ומבטל הקיא וההתכה והמרות האדומו ומועיל
למעוברות בעת הקיא תערובתו יוקח חבושי ותפוחים
ופרש ורמון חמוץ ומתו ועוזרדין וסומאק בשוה ויבוש
באש רבה עד שיתעבה ואם תרצה למתקו תשים עליו ס
סוכרי מה שתרצה ותבשלהו ותסנן ויעשה

כד משקה ערב מחזק האצטומכא קח מקליפת ה
האתרוג המבושם ליטרא ותבשלהו במי ותסנן
ותשים עליו הדבש ותבשלהו באש רבה עד
שיתעבה ויעשה כמו גלאב

כה משקה פפאביר ראוי שיוקח מאה פפאויר מב
ממוצעים בגדל אחר שיתנגבו באבם שיהיה
להם סחיטה ולא יהיו בענין הפגות ולא תרחיק ממנו א
אלא הרקיק ולא תלקטנו בעודנו בוסר כי הרקיק הסח
הסחיטה הוא רב המותרות ואחר יושמו עליו עשרה הי
היני מי מטר אם ימצא לרחקו מן העפוש או מי המעין
וישרה בו יום ולילה עד שיתרכך ואם לא יספיק יעזב י
יותר מזה ואח יבשל עד שימוח לאט ואחר יסחט ואח
יעמיד לו עצם בחצי מדתה ממתיקה ואם יהיה לנקות מ
מה שבחזה ולדקדק יושם דבש ותירוש קרוש הנקרא ש
שאפא יחד ויועיל

כו משקה פפאביר אחר מועיל למי שירדו לו הל
הליחות ומועיל לאותם שירקו רקיקת הדם תע
תערובתו יקח פפאבר מנוקה מאתים במספר מי מטר ש
טו ליטרי וישרו בו שלשה ימים ולילותיהם ויבושל עד
שיכלו ממנו החצי ויסחט הפפאביר וישליכנו ויסנן הם
המי היטב וימד ממנו ד ליטרין וחצי ומן הדבש והשליק
מא ליטרא וחצי ויבושל עד שיהיה לו עצם ואחר יודק
אקקיא אדומה וזעפראן ומירא ובלושטיאש וסחיטת זק
זקן התיש מא זוז יעורב הכל ויוצנע ויעשה

כז נוסח משקה מועיל מן השעול והפיליאורישין ו
ומחזק האצטו יוקח מי רמון מתוק ארבעה ליט
מי תפוח כנעני ליטרא דבש הסוכרי או פאניד ליטרא ו

כח נוסח משק היערה ובלטין דיאפאביש מילליש
לגלינוס והיא משקה נכ מן הדברים המקררי
כי הוא מסיר הצמא בקיץ אם ימזג במים הקרי ומועיל
נכ למי שיתקבצו בו אלה הליחות הפגות אשר לא יתעב
יתעכלו כש אם יתחמצו ויתקבצו וזה כי הוא מחבר מא
מאלו הסמנים מה שיחבר מה שלפניו וזה שיעשה במי
אשבורן ולא יעשה במי מטר כמו שיעשה משקה הדבש
וזה תארו תוציא הדבש הטוב מן היערה ואחר יוצק במ
במחבת אשר בו ממי המעין הזך הערב ויבשל בו עד ש
שיכלה שאר המימיות שבו ואחר יקחו המים ויעשו

כט משקה נקל אחר לנו יושם על חלק מדב שני
חלקים ממי מטר ישן ויושם בשמש ורבים י
ישימו בו מי המעיין ומבשלים אותו עד שישאר השליש
וישמרו אותו

ל משקה אפסנתין מועיל מנפילת התאוה וחולשת ה
האצטומכא תערובתו יוקח יין ישן ארבעה הינים
דבש מוסר קצפו שני הינים יושם עליו מצטיק ארבעה
זוזים אשקיננט וסדאג הנדי ושבולת נרד ורד אדום יב
יבש ואלואין סקוטרין מא שני זוזים קושט ד זוזים ע
עשב אפסנתין רומיי שבעה זוזים אנאריק שני זוזים זע
זעפראן זוז יודקו הסמנים הדק גריסיי ויקשרו בבגד פש
פשתן וישרה ביין שבעה ימים בשמש בקיץ וימורס הבג
הבגד בכל יום פעמים ואחר יעשה והשתיה אוקיא בר
בריקות נפש

לא משקה אפסנתין מהרבכתנו ונסינוהו מועיל
יותר מתועלת האחר תערובתו יוקח אפסנתין
רומיי מאה זוזים ויבושל בשלשה הינים מים קטנים עד
שישאר הרובע ויבושל היטב באש רבה וימורס ויסונן ו
ויוקח חבושים ויצלו בשאור ואחר ורתחו ויסחטו ויוקח
מסחיטתם שליש המים ההם ומן הדבש רביעיתו ומן ה
היין מחציתו ויבושל הכל עד שיעמיד עצם

לב משקה מסונן מועיל מן הצמא תערובתו יוקח
מי רמון חמוץ ליטרא ומי חמוץ האתרוג חצי
ליטרא ומי פרונש ליטרא ומי תמראנדי ליטרא יבושל
באש רבה עד שיתעבה וישתה ממנו במים קרים או במי
הבלח הוא כסר התמרים

לג משקה המגדים והפירות המועיל מן הק
הקיא המתחדש מן המרה האדומה
ומעורר למחוממים תאות המאכל ומחזק האצטומכא
תערובתו יקח חבושים ותפוח וחמוץ האתרוג ופרש ור
ורמון ובוסר ענבים ויסחט מימיהם כלם וישרה ויועיל
בו דבר מן הסומאק ועוזרדין וקורניאש וגרגרי הדס וב
וברבריש ויעזב יום ולילה אחת ויסחט ויסונן ויושם ע
עליו הדבש ויבשל עד שיהיה לו עצם ויעשה
ויבשל עד שיהיה לו עצם ויעשה

לד משקה פרונש מועיל מן הצמא ומתירה
הטבע תערובתו יוקח פרונש מ
מתוקות כשעור הצורך ותוציא
גרעיניהם ויושמו בקדרת אבן נקיה ויוצק עליו מים ע
עד שיתכסה ויבושלו עד שימוח ויסנן ויחזיר אל הק
הקדרה שנית ויושם עליו סוכרי טברזד בשעור הצורך

לה ויבושל עד שיתעבה וישוב כעצם הדבש משקה דימקראטים אשר שמרו מן הח החליים כל ימי חיו ומועיל מחולשת ה האצטומכא והטחול והפסך המזנ תערובתו יקח איראוש ושומר ופלפל לבן מא זוז קשיא ליגניא ד זוזים מירא וזרע אפסנתין מא ה זוזים יושלך בכלי זכוכית ויוצק עליו מן היין הלבן ד ו שיכסה ויותר ארבע אצבעות ויפקוק היטב פי הכלי ויעשה אחר שש ששה חדשים ויש בקצת הנסחאות דבש דורק אחר

לו משקה הענבים מועיל מכאב הגרון והמ והמורסא ההווה מן השחינים ההוים באצ באצטומ תערובתו יקח שליקת הענבי העפוצים הקובצים ששה ליטר ויבושל עד השליש ויו ו וצק עליו מן הדבש ליטרא ומן הסומאק ושרש לילי ו ועפצים ופרח ורדים ובלושטיאש מא אכתר זעפראן ב זוזים מירא ואלום ת מני מא זוז ויסונן

לז משקה יוקח ממנו לזקנים בסתו תערובתו יוקח מסחיטת הענבים טובי העצם עשרה דורקים הדורק הוא ליטרא וחצי ויבושל באש רכה עד שיוסר קצפו ואחר יושם עליו מן הדבש העב הטוב לכל ארבעה ליטרין ליטרא אחת ויורתח ב באש רכה עד שיוסר קצפו ויכלה ממנו החצי ואחר יק יקח האל וקרדמוני וקנילא וגיר ופלי ופלפל ארוך מא ז זוז ישחק שחיקה דקה ויוצרר בבגד פשתן רקיק ויושם עמו בבשול עד אחר הסרת הקצף וכשישלם בשולו ו ואפשר להכנ ס הלוז תמרס הצרור בו מריסה חזקה וא ואחר תוציאהו ותשים מן הזעפראן שלשה זוזים ויוש בצלוחית זכוכית ויפקוק היטב פיהם ואם יהיה קיץ תני תני החו בשמש וכל עוד שיתישן יהיה יותר טוב

לח משקה האפסנתין מחזק האצטו ופותח הסתימות ומשלשל האדומה יוקח ורד שמנה זוזים אנאריק ארבעה זוזים א אלואין זוז מצטיק זרע כרפס אשקיננט אנים מא זוז מינטא שלשה זוזים מינטשטרי זוז וחצי ז זעפראן שני זוזים שרש כרפס ושומר מא שני זוזים אפ אפסנתין ג זוזים שרש לילי ג זוזים שדוריגיא כמוהו א אשפיק וחאשם וסדאג מא זוז בשל זה בשמונה ליטרי מי עד שישא החצי ויסנן ויתקרש בליטרא וחצי דבש

לט משקה אל כדרי מהרכבתינו יקח שאפה מן אלכו ר שני חלקים ואם לא ימצא י יקח מן אל כדר עצמו יקלף אותו משתי הקליפות או יוקח שחוק ויומרס עם חצי ו צנדיל בחומץ מופלג ובמי הבסר החי ימים ואחר יבשל בו בש בשול לאט עם אורך עד שיכוה ואחר יסחט ויוקח מן הסחיטה וכל עוד שיהיה החומץ רב או מי הכוסר יהיה יותר טוב ואחר יקח מי החלב הנקרא דוג המסוכסך הם המוכר בגבניות הדוג או מים מורקים מסוננים או נמ נמרצים או יבושל מי החלב עד שישתוה המימיות ואח ואחר תקח קמח שעורים ויקח ממנו וממי החלב הנקרא פקאע כלומר שכר ויחמיץ זה השכר ואחר יודק ויסנן וא ואחר יחדש לקיחת השכר ממנו ומן קמח השעורים ויחמיץ וכל עוד שישנה הוא יותר טוב ויקח חמשה פעמים או יקח מי פרש ומי חבושים רבי המים ומי רמון חמוץ ומי תפוח חמוץ רבי המים ומי עו עוזרדין ומי רמון ומי פרונש חמוצות ומי חריות דקל ח הנקרא טלאע הסחיט ומי אל כנדס הלח ומי השום הכנ הכנעני אשר לא יתבשל ומי אל משמש הפגים החמוצים וסחיטת בוסר ענבי וסחיטת ריבאס וסחיטת זלזלי הגפנים וסחיטת הורד הפרסי וסחיטת נ לופר וס וסחיטת ויאולש מא חלק סחיטת חמוץ האתרוג וסחיט חמוץ נארבג מא שני שלישי חלק וסחיטת כרפס וחזר ועלי פפביר לח והנדבי ולגלוגות מא רובע חלק סחיטת עלי חלפי ועלי תפוח ועלי פרש ועלי עוזרדין ועלי ור ורדים ועלי מטה הרועה מא רובע חלק סחיטת זקן הת התיש ורדים יבשים ונילופר יבש וסחיטת ברבריש יב יבש וזרע הנדבי וזרע בלושטיאש ונילופר ורד מא חצי עשירית סחיטת מינטא לחה ששית חלק סחיטת ברברי לח חצי חלק יחוברו הסמנים והסחיטות ו ושמו על הא האש ויושם בו מן העדשי ארבע חלקים שעור קלוף חלקים סומאק ג חלקים גרגרי רמון ג חלקים יבשל הכ הכל על האש עד שישאר החצי ואחר יעזב עד שיתקרר ויומרס בחוזק ויסונן ויקח כמפורא לכל שלש מאות זוז משקל וישחק הכמפורא ויזרוק על תחתית צלוחיתו או אשישתו ויוצק עליו הרפואה לאט ואחר יפקוק פי הצ הצלוחית בדבר חזק מאד ויונח על הנחלים עד שתדע שתחשוב שיורתח ואחר יוקח ויסוכסך ויונח פקוק בצ בצמיד פתיל היטב בהדוק פן תכלה הכמפורא ותעיף ו ואיננה והשתיה ממנו עד עשרה זוזים ויש אנשים שי שישימו בזה אשפיק וזעפראן וזנגביל וזרע שומר ואנים ופלפל וסיפרי בשעור שתראה

מ תאר שכר לנו ובלטין פוקא מועיל ומוסיף בת בתאות המשגל יוקח פלפל וזעפראן ואגוז מוס מוסקדא מא חמשה זוזים סיג ברזל שחוק עשרה זוזים זרע כותי חמשה עשר זוזים זרע גרגיר וזרע לפת וזרע אורטיגש וחרדל מא ארבעה זוזים לשון צפרים ו גרגרי פלפל וחב אל זלם וחב אל בצרה מא שלשה זו זוזים יודק ויגופה ויושם בצרור כמו שיעת ואחר יו זה בחלב קרוש ויגער בו ויעזב בזה החלב הנקרא דוג ב בשכר הלהם וילקח שכר

מא תאר משקה אפסנתין לנו אפסנתין מאה משק יין שלש מאות סחיטת חבושים שש מאות יש ישרה בו שלשה ימים ויושלכו אליו מאה זוזים דבש ו ויעשה כעצם על האש ופואה לנו תאות לנגעי המקוח ושחיני העוברים אל האבר ויזורק באבר יוקח עופרת שרוף ולב זרע אבטיח מא חמשה זוזים אשפודי שני זו זוזים גומא ארביקא וזרע פפאביר וקרן איל שרוף מא שלשה זוזים אופי חצי זוז גושקיאמי שני דאנקים מ רא זוז ישחק הכל הדק היטב וילקח מזה שיאף במי הנדבי כ כמו שיאפי העין בכלי הנקרא שירינגא מותך בחלב או בשמן גרגרי אבטיח

המאמר השביעי

ברקוחים הפשוטים הנקראים מרבאבת ובלטין קונ קונדיטי ואלינגיביט

א נלגבין דבשיי הוא דבש רושם

ובלשונם מיל רושש מועיל לקדחת ולכאב האצטומכ׳
תערובתו יקח ורד אדום מוסר הפטוטרות מהותך מנק
מנוקה מעורקיו הלבנים הקשים ויושם על בגד נקי עד
שיתנגב לחותו ויושם בטבלה וימועך עד שיתמעך ויו
ויושם עליו דבש מוסר קצפו שעור שיולש בו לישה רב
רכה ויושם בכלי זכובית או כלי שוע ויושם בשמש ארב
ארבעים יום ויגער בבקר ובערב ואם יצטרך לדבש ת
תוסיף בו ויוצנע ויעשה אחר ששה חדשים וכן יעשה
בויאולש ואם תרצה לעשות גלנבין סוכרי או ויאולט
ימורס הסוכרי במעט ממים ערבים עד שישוב כדבש ו
ויעשה כמו שיעשה בדבש

ב אתרוג מרוקח נאות לחולשת האצטומכא
ומעכל המאכל יוקח אתרוג טרי ויחתך בא
באורך לארבעה גזרים כל אתרוג ותנקה פ
פנימיו מן החמוץ ויושם באגן חרס וישרה במים ערבי׳
זבים עם מלח גריסיי לבן שבעה ימים
עד שיתקשה ואחר שבעה ימים תקחהו מהמלח אבל י
ישרה במים עד שישתנה מראהו ויהיה חצונו לבן כפג
כפנימו ויוטעם המים עד שלא יהיה בו טעם מליחות
ויקח דבש טוב חלק ומים שני חלקים בשעור מה שיב
שיכסה האתרוג ויושם בקדרה ויבשל באש רכה שתי ש
שעות ואחר יוקח מהמים והדבש ובבקר יקח דבש וי
ויורתח ויוסר קצפו ויושם בו האתרוג ויורתח רתיחה א
אחת ויוקח ותחזיר האתרוג באגן ויזורה עליו הסמנים
האלה לכל שני מנה האתרוג זעפראן והאיל וקרדמוני
מא׳ משקל גריאופלי ודארציני מא׳ חצי משקל מסך דא
דאנק וחצי יודקי אלו הסמים ויזרה על האתרוג משני
צדדיו ויושם בכלי ויושם עליו דבש ויעשה

ג נוסח אחר יקח מן האתרוג האמצעי המ
רמבושל הנגמר השוה כאבטיח ארוך וישסע
באורך ותעשה מכל אתרוג ארבעה גזרים
וישרה באגן חרס וזה בדרך הראשון בעת שהשמש נכ
נכנס בגדי והיותר טוב שילקח בעת חזוק הקור כי הוא
כל עוד שיקפאו עליו המים יהיה יותר קשה ויותר נשא
נשאר ואחר ירוחץ בכל יום פעמים אחר שיחפף במ
במלח גריסיי ויטוהר ותחזירנו אל המים הקרים עד שי
שיעברו עליו ג׳ שבועות ואחר תוציאהו מן המים הער
הערבים ויושלך ויתפשט על דבר שטוח כטבלה וינוקה
בסכין אם התעפש דבר ממנו ויוחזר אל המים הערבים
וירוחץ בקצוות היום לאש עד שיעברו עליו ארבעים י
יום ואחר תוציאהו מן המים הקרים וירוחץ מכל מה ש
שיתחבר בו מהעפוש והאכול ויעזב יום ולילה עד שיב
שיכלה עליו הלחות ואחר יושם בקדרה ממוצעת הראש
או מחבת נקי ויושם עליו מן המים די שיכסה ויזרה ע
עליו מן הסוכר המודק שליש משקל האתרוג ויבושל ב
באש רכה ותנער במנער ואחר תוציא ממנו ויקנח ויט
ויטוהר ויוצקעל סל ויעזב שני ימים רצופים ואחר תש
תשוב לבשל ויושלך עליו מן הסוב שעור חצי האתרוג
ומן המים די שיכסו ויותר ד׳ אצבעות רצופות ויבשל
באש רכה כמו הבשול הראשון וישמר בזה שלא יפסד
באש כי הוא יותר חלוש שיהיה ברקוחים ויהיה דעתך
ולבבך יחד אליו כשתבעיר האש תחתיו ראוי שתהיה א

אש רכה ונחה ואחר תוציא ויתפשט על סל ויעזב ג׳
ימים רצופים ולילותיהם ומהיום הרביעי ינקה ויטהר
בראש הסכין ויחזיר לקדרה ויוצק עליו הדבש המסונן
שעור די שיכסה ויותר ארבעה ויבשל באש רכה שע
שעות חמשה או ששה עד שיראה הדבש יצא על גבו כד
כדמיון אבני הבדולח ויתעבה הדבש קצת עובי ואחר י
יורד מעל האש ויקורר ויקח אשפיק נרדי וגריאופלי וד
ודארציני וזנגביל וקרדמוני ופלפל ארוך ואגוז מוס
מוסקדא מא׳ חלק ויהיה משקל הכל שעור חצי עשירית
משקל האתרוג והוא שיהיה שני אסתרים לכל מנה מן
האתרוג ויודק גריסיי ויעזב בכלי שוע ירוק ויזרה בו ד
דבר מעט מן הסמנים יעבר בו ויוצק על האתרוג שעור
שורה אחת ואחר יזרה עליו הסמנים ויעשה בהם כן ע
עד שיהיה יתר עליו די שיכסה ארבע אצבעות ויהודק
הפקק בפי הכלי ויונח במקום שלא יגיע אליו קור ולא
לחות ודע כי אות בשול האתרוג בשישקע בתוך מי הא
האגן תחת המים

ד החבוש המרוקח נאות לחזק האצטו ויעצו
הטבע ויועיל לרוע העכול ולקיא הקורה ב
בסבת פי׳ האצטו יוקח חבושים טובים גדו
גדולים וינוקו מפנימיהם ויחותכו לארבעה גזרים ויב
ויבושלו במים ודבש ויהיו המים שני חלקים והדבש ח
חלק ורבים יבשלום ביין ודבש והוא יותר טוב לעשות
ויתקרר וביום השני יבושלו בדבש לבדו ואחר יושטח
באגן ויזרה עליו הסמנים באתרוג ויוצק עליו הדבש וי
וישמר

ה נוסח אחר לחבושים המרוקחים מועיל מה
מחולשת האצטו ושלשולה תערובתו י
יקח חבושים מבושלים ויחותכו לארבעה ג
גזרים וינקה מה שבתובם מן הגרגרים ויקנח פנימם ב
במפות פשתן ויוצק עליו מן הדבש חלק ומן המים ארב
ארבעה חלקים שעור מה שיכסה החבושים ויורתח שת
שתי רתיחות או שלשה ואחר יסונן ויחזיר אל השעור וי
ויוצק עליו מן הדבש מוסר קצפו חלק ומן המים חלק ו
ויורתח שתי רתיחות או שלש ואחר יסונן ויושטח על ס
סל ויעזב עד שיתנגב מה שיש בו הלחלוחים ואחר יק
יקנח וישיב אל הקדרה ויצוק עליו מן הדבש שעור מה
שיכסהו תוספת ד׳ אצבעות ויורתח רתיחה אחת ויזרה
עליו מן הסמנים אשר זכרנום במעשה האתרוג ויושם
בצלוחית טיחה ירוקה ויפקוק היטב פיה וקצת מן הרופ
הרופאים ישליבו עליו מן הבשמים כמו קרדמוני וגי
וגירופלי וזעפראן

ו האגוז המרוקח מועיל כן אל אברדא וחולשת
הכליות וכאב השדרה ועוזר אל תאות המשגל
תערובתו יקח אגוז קשה זך המראה ונקי ויחו
ויחותך קצותיו ואחר יושלך עליו מן פאניד או סוכרי ב
כמשקלו ויוצק עליו מן המים די שיתכסה ויבושל באש
רכה עד שיתרכך ויורד מעל האש וישטח על טבלה עד
שיתנגב ויקנח מה שיתלה בו מן הרוע ויחזיר אל הק
הקדרה ויוצק עליו מן הדבש מוסר קצפו שעור שיתכסה
פעם אחת ויותר ארבע אצבעות עליו ויבושל באש רב
רכה עד שיראה שהדבש יתנקה מכל חלקיו ויורד מעל
האש ויחלק דבר בצלוחית

יזרה עליו הסמנים ויעשה בו במו שנזכר עד אחריתו ·

ז מירבולנש מרוקחים כלומר קונדיט הנה המ
המירבולנש המרוקחים נעשים טריים בארץ
צין והודו ומה שהוא מובא משם הוא טוב מא
מאד ושם נעשה על התאר הזה · תערובתו יקח מיר
מירבולנש כיבולש טובים ויחפור בארץ גומא במקום
לח נטפח חולוי ערב לא מלוח ויושם בה מירבולנש שו
שורה אחר שורה ועל ה חול רטוב ותחתיו שוכה חול
רטוב ויזולח עליו מים · ואחר שני ימים יוקחו
המירבולנש ויושם עליו חול אחר לח זולת הראשון וי
ויעזב יומים עד שירטב ויפעל זה עשרה ימים עד שית
שיתפחו המירבולנש ויו טבו וינפחו ותרחצם במים ע
ערבים שלשה פעמים וארבעה וקח תמר וספרי ותבש
ותבשלם במים רבים ותשים המירבולנש באותם המי
המבושלים ותבשלם מעט מעט על אש רכה וכשית
וכשיתבשל אז תרחצהו רחיצה נקיה ואחר תקח דבש ו
ותרתיחהו ותסיר קצפו ותבשלהו בו וילקח בבשמים א
אשר זכרנום באתרוג המרוקח ותשים אותו בבגד פש
פשתן נקי ורקיק ותתלה בקדרה כל שעה ותמרסהו עד
שיצא כח הסמנים עם המירבולנש וכשיתבשל שימהו
באגן חרס טוח ותעזבהו יומים או שלשה ימים עד שי
שיקחו המירבולנש כח הבשמים ותשימהו בכלי זכוכית
ותשים בו דבש מוסר קצפו ותשים עליו מסך וזעפראן
ומעט ענבר שעור שירצה ויפקוק פי הכלי ·

ח נוסח אחר יקח מירבולנש כבולש גדולים מ
מאה וישרו במים ויושמו בשמש ה ימים וא
ואחר תוציאם מן המים ויושמו בגלל בקר
רטוב חמשה ימים ויוצקו המים עליו בכל יום ו
ואחר יורחצו רחיצה נקיה ותחזירהו אל החול הרטוב ו
ותטמנם בו כן יעשה שלשה פעמים ואחר תוציאם ות
ותרחצם רחיצה נקיה ויושמו במי ארז וסוכרום ל זוז
ומן התמרי שעור שתיבסה ויבשל באש רכה עד שיכלו
המים ותוציאם ותקנחם בבגד פשתן וינעצו במחט ויו
ויוצק עליהם מ הדבש קני הסוכרי שעור שיבסם ויתר ע
עליהם ארבע אצבעות ויבושל עד שיתעבו וישתוו

ט מין אחר יוקח מירבולנש קיבולש טובים מ
מאה במספר וירוחצו רחיצה נקיה ויעזבו ל
לילה עד שיתנגבו מעט ויוצק עליהם מים
או מי מורכן השעורים שעור שיבסם ויתר על זה ארבע
אצבעות ויבושל באש רכה עד שיכלו המים ויונחו בת
בתנור לילה ובבקר תוציאם וישטחו על טבלא ויקונחו
בבוד פשתן וינעץ במחט ואחר יוצק עליהם מן היין ה
המבושל ויבושל עד שיכלה ויתרכך ויורד מעל האש וי
ויזרה עליו הבשמים ויוצנע בכלי ויעשה

י שקאקול מרוקח שקאקול הוא עורקים ושרשי
וזנגביל מובאים מארץ חודו ויעשה ממנו בט
בטריותו במעוג במקומו והוא טוב מאד ואמ
ואמנם אצלנו הוא נעשה על התאר הזה כל יתרחלה ר
ראשונה במי המים עד שיתרפה קליפתו החיצונה ואח
אחר יקולף בסכין ואחר ישרה במים קרים שבעה ימ

ימים וכל יום ישתנו המים ויעשה זה כלו עד שיתרטבו
בתוכו וחצונו וירוכך ואחר יבושלו במים ודבש אחר
שיתרטב מן המים ויהיו המים ב חלקים והדבש חלק וא
ואחר ירוחץ לבדו ויורתח רתיחה אחת ויושם בכלי זכ
זבוכית ובשיורק הדבש מלחות השקאקול תוצי מאותו
הדבש ושימהו בדבש אחר מוסר קצפו עם הבשמים אש
אשר זכרנו ·

יא זינגביל מרוקח הזנגביל הם העורקים מת
מתחת הארץ כעורקי הצבעים ויעשה ממ
ממנו רקוח בארץ צין עודנו ברטיבותו ואמנם אצלנו
יובל מרוקח בדבש או במי הארז ויעשה אצלנו בדבש
ובבשמים כ ובש אחר שישרה חדש או אחר ארבעים י
יום כלי מלח ועם אחר יטמנהו בחול במירבולנש יא
ואחר יבושל ויעשה על התאר אשר זכרנו במירבולנש

יב פרונש מרוקחות אם יהיו רטובים יבושלו
אחר שינוקו מגרעיניהם בדבש ומים וא
ואחר בדבש לבדו ויושם עליו הסמנים כ
בפי מה שזכרנו קודם ואם יהיו יבשים ישרו במים ש
שלשה ימים ויבושלו ·

יג הלפת המרוקח יוקח לפת טוב מת שבין אר
ארבעה חלקים כפי קטנו וגדלו ויקולף מק
מקליפותיו החיצונה וישרה במים ומלח א
ארבעה ימים במים חמים ויבושל במים ודבש ואחר י
ירוחץ ויבושם ·

יד השקד המרוקח יובחר ממנו המתוק ברט
ברטיבתו וקליפותיו ויבושל מבלי שישרה
ויו וקב ויושם בבשמים הטובים בריח כמ
כמו עצי בלשמי והדטובים יותר טובים אם יבושלו פע
פעמים ויושם עליו בשמים כמו שזכרנו ·

טו אמליסיש מרוקח יובחר מן האמליסיש ה
הטובים מה שלא היה נשבר וישורו שבע
שבעה ימים במים חמים עד שיתרבכו וי
וינפחו ויתרטבו ואחר יבושלו פעמים כפי מה שנזכר ו
וישלך עליו הבשמים ואחר יורתח במים שתי רתיחות ו
ויושם במים ויושם עליו דבש מוסר קצפו ויושם עליו
הבשמים ויעשה

יו תפוח מרוקח נאות לקיא יבושל התפוח הם
המתוק הכנעני בשני חלקים מים וחלק מד
מדבש ואחר יבושל כשלמות בדבש לבדו ו
ויושם ככלי זכוכית ויושם עליו דבש מוסר קצפו ויושם
עליו הבשמים הנזכרים במעשה האתרוג

המאמר השמיני

בעוגות הנקראים טרוצישקוש

א עוגות אל כוכב דבורנו בכלל הזה כדבורנו
בשאר החבור הנה הגיע מגדולי קדמוני הר
הרופאים שקראו עוגות הכוכב אל מארדאצנא
כלומר עוגות הכוכב אשר לא יעזב החיים

שינוצחו ואלו העתות נאותים לאצטומכא החלושה ה
תמקבלת המותרים כדחיה משאר האברים ומסירים ה
הפיהוק החמוץ וירטה על המצח ומשקיט כאב הראש ו
ומועיל מן הנזלים ובאב השינים יושם בנקב המתאב
המתאבלת כהם ומועיל מן כאב הראש ומרקיקת הדם
והזלתו מכל אבר ומן השעול הנושן ומועיל מן הקדחות
המקיפות שתויות במי בגורגא ומן הארס ומהעקיצות
וכסבי המות השתוים במי רודא ויבא בהם כובב הארץ
ואמרו רבים שהוא אל שלק וקצתם אמרו שהוא שין א
אל סכוס ואולם השלך יפעפע לחות האצטומכא והר
והרבתם ואין נפעל מן החום הטבעי עד שיפעל הוא
בזולתו ואנחנו נזכיר תערובתו כמו שזכרנו תערובתו
מירא וקושט וקשיאה ליגניאה ואשפיק וטין חתום וק
וקליפת יברוח מכל אחד ארבעה זוזים אופי וזעפראן ו
וכוכב אל ארץ והוא השלק וקושט מכל אחד חמשה זו
זוזים פפר לבן שבעה זוזים דוקו ואגים וסטליום וזרע
נושקיאפי ואצטורק ליקידא וזרע כרפס מכל אחד ח
זוזים יחבו השרפים ביין ריחני ויודקו הסמנים ויועג ב
בהם ויעשה עוגות כחצי זוז וינוגב בצל׳

ב עוגות ורדים להמון מועילים מכאב האצ
האצטומכא ומריקים הלחיות מן האצטומ
ומסירים הקדחות הלבניות והנושנות תערובתם
יוקח ורד אדום מסרים מפטושרותיהם עשרים זוז א
אשפיק נארדי ושרש רקליציאה מכל אחד עשרה זוזים
וקצת הרופאים ישימו בו מקום הלוקיציאו מיצה יחו
יחוברו אלו הרפואות שחוקים וכגופים ויועג במשוש
וינוגב בצל׳

ג נוסח עוגות ורדים לאסקליאדש ובלשין אש
אשקליפיאדש מועילים מכאב האצטומכא
ומחזקים אותה ומן הגניחה והחום והחתלהבות והלחות
והתפיחות האצטומכא והשריפה תערובתו ורד לח
ששה משקלים שרש רקליציאה ארבעה משקלים אש
אשפיק נרדי שני משקלים יולש ביין מבושל ויועג עוג
ויועג עוגות במשקל זוז וינוגבו בצל וישתה

ד עוגות ורדים בסקמוניאה מועילות מהקדח
מהקדחות והעוצר יוקח ורד אדום
מוסר מפטושרותיו שנים עשר זוז אשפיק
נרד ושרש רקליציאה מא שמונה זוזים סקמוניאה של
שלשה זוזים ׳ וברו אלו הסמנים שחוקים ומנופים וי
ויועגו עוגות וינוגב בצל וישתה במים קרים וגלב וס
וסכנגבין

ה עוגות ורדים עם אשפודי מועילים מן הקד
הקדחות המעורבבות הישנות כלבנה ואדו
ואדומה תערובתם ורד אדום
מוסר מפטושרותיו חמשה זוזים אשפיק נרדי שני זוזים
אשפודי זוז סחיטת פוליקריאה שבעה זוזים יחוברו הם
הסמנים האלה שחוקים וכגופים ויועג עוגות וינוגבו
ויעשו בעת הצורך

ו עוגות ורדים הנקרא דביר וורד וכלשין דיא
דיאאודון מועיל בסתימת הכבד והטחול וה
והקדחות השחוריות והלבניות תערובתו
יוקח ורדים עשרה זוזים סחיטת פוליקריאה חמשה זו
זוזים אשפיק וקשיאה ליגניאה מירא פרח אשקינגט וז
וזעפראן ומצטיק מא שני זוזים יוק וינופה וישרה
המירא והזעפראן בחומץ ויועגו כהם עוגות ואם תרצ
תרצה תעשם בדבש

ז עוגות ורדים מועילים מקדחת שלישית יוקח
ורד אדום חמשה חלקים אשפיק וזעפראן זמ
ומצטבי ואגס ורך בעציה מא עשרה חלק
סחיטת פוליקריאה ואפסנתין מא חלק ובנוסח אחר ור
ורדים כמו אשפיק ובצטיק ויועג במי כרפס ויעשה עו
עוגות כל עוגה חצי משקל

ח עוגות ורדים באשפיק נרדי המועילים מ
מכאב הכבד תערובתו אשפיק
ולת רחוץ זשרש רקליציאה מא ארבעה ז
זוזים אפסנתין וביה וזעפראן וסחיטת פוליקריאה ורי
וריובארבארי מא שלשה זוזים ורדים שבעה יודק וינופה
ויועג במים ויעשה עוגות

ט עוגות במפורא והם מכבים ההתלהבות מש
משקיט התלהבות הקדחו תערובתם יוקח
אשפודי ארבעה זוזים ורדים שבעה זוזים
זרע קשואים וזרע לגלוגות וזרע דלעת מתוקה
ודרגאגאן ואשפיקא סלתיקא ותומא הילוי הלינגא אל
אלאין גא וקרדמוני מא שלשה זוזים זעפראן שני זוזי
סוכרי טבריזד וזנגביל מא שבעה זוזים כמפורא זוז וח
וחצי יודק ויועג בריר זרע שילי

י נוסח אחר מעוגות במפורא מועילים מהת
מהתלהבות האצטום והכבד וקיא הדם והצפ
והצמא והקדחות החדות תערובתם יוקח
אשפודי ארבעה זוזים ורד אדום בנוקה עשרה זוזים ל
ליגנא אלואין טוב וקרדמוני וכין רקליציאה מא שלש
שלשה זוזים סוכרי לבן וזנגביל וגרגרי קשואים קלופי
מא שני זוזים זעפראן וכמפורא מא זוז וינוגב בצל ויע
ויעשה

יא עוגות כמפורא נוסח אחר מועילים מק
בקדחות חדות ופותח סתומי הכבד החזק
תערובתו יוקח ויאוש יבשות וגילופר מ
מא שלשה זוזים זרע קשואים והקשות ואשפודי וזעפ
וזעפראן מא שני זוזים ורדים חמשה זוזים ריובארבארי
ולאקא מא משקל זוז דראגאגאן וגומא ארביקא וכין
רקליציאה מא שני זוזים כמפורא חצי משקל ובנוסח א
אחר כמפורא בשקל תרנגבין וסוכרי מא עשרה זוזים
ישחק ויועג עוגות

יב נוסח אחר כמפורא וליגנא ואלואין מא ח
חצי זוז זעפראן ואשפודי מא שני משקלי
זרע קשואים וקשות הנקרא קנדי ודר
ודראגאגאן ולך וכין רקליציאה וקרדמ גי כא ב׳ זוזים
ורדים ז זוזים סוכרי ותרנגבין

מכל אחד י׳ זוזים ישחק ויועג עוגות

יג עוגות כמצורא יקח זרע הגדבי וחזרת ולג
ולגלוגות מכל אחד ב׳ זוזים גרגרי דלעת וג
וגרגרי קשות קלופים מכל אחד ב׳ זוזים וש
ו שליש זוז מיץ קאזרי או צנדל מקאצרי שלשה זוזים ס
סרטן שרוף וזעפראן ומיץ רקליציאה וכמפורא מכל א
אחד זוז זעפראן ורזים ארבעה זוזים יועג ויעשה

יד עוגות אשפודי בסבנגבין מועיל מן הקד
הקדחות החדות ומכבה תערובתו ורד
ששה זוזים תרנגבין ארבעה זוזים אמד
אמידום שלשה זוזים גומא ודרנגאן ואשפודי וזעפראן
מכל אחד שנים זוזים יולש במי תרנגבין וריר זרע שיר
ורבים יוסיפו בהם זרע כלפונות וזרע קשואים וזרע ל
לגלוגות וזרע דלעת מתוקה מכל אחד שנים זוזים ישח
ישחק ויולש ויועג עוגות

טו עוגות אשפודי בזרע אסטושא מועילה מ
מן הקדחות האדומיות והשלישיות וכל ש
שכן אם יהיה שם התכת טבע תערובתו
ורדים שמונה זוזים גומא וזרע אסטושא קלוף ואם
ואמידום קלוי מעט מכל אחד ארבעה זוזים זרע קשו
ומצטיק ואשפודי מכל אחד שנים זוזים לך וריוברברי
מכל אחד זוז ורדים יב׳ זוזים זעפראן זוז אשפיק סחיט
סחיטת פוליקריאה ושרש רקליציאה ותרנגבין מכל אח
אחד שנים זוזים יועג כל אחד זוז וישתה במה שיאות מ
מן המשקים ורבים יוסיפו בהם סחיטת האפסנתין ב׳ זו
זוזים אסארון וזרע כרפס וזרע שומר מכל אחד זוז פוא
מצבעים ב׳ זוזים וחצי

יו עוגות ברבריש נוסח אחר מועיל מן הקד
הקדחות הגלהבות ומורסות הכבד והאצטו
תערובתם יקח ברבריש ומיץ רקליציאה ור
ורדים וזרע קשואים וזרע אבטיח קלוף ושחוק ומגופה
מכל אחד שלשה זוזים מצטיק ואשפיק נרדי וסחיטת פ
פוליקריאה מכל אחד שני זוזים פוא וריוברברי וזעפ
וזעפראן מא׳ שני זוזים זרע כשות וזרע הנדבי מא׳ ג זו
זוזים אשפודי זוז וחצי תרנגבין מא׳ ששה זוזים יודק ל
ויועג במי תרנגבין ויעשה כל עוגה משקל וישתה

יז עוגות ברבריש נוסח אחר מועילות לכאבי
הכבד עם קדחת וצמא וירקון תערובתו
ורד לח שבעה זוזים סחיטת ברבריש ותרנ
ותרנגבין מא׳ שלשה זוזים קושקוטא כשה או זרעה זוז
וחצי אשפיק סלתיקא אשפודי מכל אחד זוז וחצי זעפר
זעפראן לך ריוברברי מא זוז סחיטת ריקליציאה שני זו
זוזים וחצי יודק וינופה ויולש במי תרנגבין או במי הנד
הנדבי

יח עוגות בריבריש אחרות יאותו לקדחות הג
הגלהבות וה גומא והצער ומכבים מאד
תערובתו ברבריס או סחיטתו ומיץ רקל
רקליציאה ואשפודי מא׳ שלשה זוזים אשפיק נרדי חמש
חמשה זוזים ובנוסח אחר אשפיק נרדי שני זוזים זרע ק
קשות שלשה זוזים וחצי ורד ששה זוזים וחצי זרע לג
לגלוגות וזעפראן ואמידום ודראנגן מא׳ שני זוזים כמ
כמפורא חצי זוז ויולש בבי תרנגבין ויעשה עוגות

יט ע גות ברבריש נוסח אחר מועיל מן הקד
הקדחת והשעול וכאב הכבד ומשקיט הצ
הצמא תערובתם יוקח ברבריס
שנים עשר זוזים זרע קשואים וקשות ומצטיק ואשפו
מא׳ ששה זוזים לך וריוברברי מא׳ שלשה זוזים ורד שש
ששים זוז זעפראן ואשפיק וסחיטת פוליקריאה וסחיטת
ליקריציאה ותרנגבין מא׳ ששה זוזים יודק ויועג

כ עוגות ברבריס נוסח אחר ברבריש ואשפיק
וזרע לגלוגות ומיץ רקליציאה ודראגאנטי
וגומא ארביקא ואמידום מא׳ שלשה זוזים ו
וחצי אשפידי וכמפורא וזעפראן מא׳ זוז יודק ויועג ע
עוגות

כא עוגות ברבריס לגו עסיס ברבריש
קרוש חמשה זוזים ס ישת פוליקראה וא
ואשפודי מא׳ שני זוזים לך רחוץ וזעפ
ולבונה ואשפיק וסחיטת אסבנתין וריוברברי ולשון ה
השור מא׳ שני זוזים וחצי זרע הנדבי וקישקושא מא׳ ש
שלשה זוזי זרע לגלוגות זוז וחצי זעפראן זוז יועג כמי
הנדבי ויעשה

כב עוגות אפסנתין כועיל מן הקדחות הגו
הנושנות ופותחים מאד ומגירים ומא
ומאוים תערובתו אניס ואפסנתין
ואשארי וזרע כרפס ושקד קלוף חלקים שוים ויולש ב
במים קרים ויועג ויעשה

כג עוגות אפסנתין אחרות מועילות לכבד
ולטחול ולאצטומכא וקדחת שלישית ו
והמקוה תערובתו יוקח אניס שני
משקלים ואסארון ואפסנתין רומי וזרע כרפס ושקד קל
קלוף משתי קליפותיו ומצטיק ואשפיק מא משקל א
אלואין סיקוטרין וסדאג הגדי מכל אחד משקל וחצי ס
סחיטת פוליקריאה משקל יודק ויועג עוגות

כד עוגות פוליקריאה כועילים מן הקדחות
הגלהבות ומן הצמא והסחיטה ומורסות
הכבד והטחול והירקון תערובתם
יקח סחיטת פוליקראה ששה אסתרים ורד אדום מוכר
כפטוטרותיו ואשפיק נרד מא׳ שני אסתרים תרנגבין
ו׳ אסתרים אשפודי ארבעה זוזים יחוברו אלו הסמנים
שחוקים ויועג הארמוניאק בחומץ יין ותוציא אלו הר
הרפואות ויועג עוגות

כה עוגות קפאריש כועילים לכאב הטחול
יוקח גליפת שרש קפאריש ד׳ אסתרים
ארמוניאק ד׳ אסתרים ריוברברי שני
אסתרים אנגוש קאשטרש ופלפל מא׳ ששה אסתרים יו
יודקי וינופו אלו הסמנים ויחוברו יחד ויעשו עוגות

כו עוגות לאקא יוקח לך מחעצים ומירא ו
ואניס וזרע כרפס

ואפסנתין ואסרין ושקד מר מנוקים וקושט ודארציני ו
ואריסטולוגיאה ארובה וסחיטת פוליקריאה מכל אחד
חמשה זוזים יודק ויועג ׳

כז עוגות כאכאנגי מועילים מכאבי הכליות
והמקוה ושתן הדם והליחה הנעיית מדם
המקוה ׳ תערובתו יוקח זרע אבטיח
שבעה ושלשים משקל אופני תשעה משקלים זרע גוש
גושקיאמי לבן וזרע כרפס וזרע אסיטושא מכל אחד ש
שבעה זרע סוכראן וזרע כזברא מא שמנה עשר מש
משקלים זרע שומר וגרגרי צינובר קלוי וזעפראן ושקד
מכל אחד ט משקלים ׳

כח כאכנגי מועילים מכאבי הכליות והמ
והמקוה ושתן הדם והמוגלא והניע ומו
ומועיל לגרם המקוה ׳ תערובתם
יוקח זרע אבטיח ששה ושלשים משקל אופי ז משקלים
זרע גושקיאמי לבן וזרע כרפס וזרע אסיטושא מכל א
אחד ז משקלים זרע סחרן וזרע כזברא מכל אחד יח מ
משקלים זרע שומר וגרגרי צינובר קלוי וזעפראן ושק
ושקד מר מא ט משקלים גרגרי כבאנגי עה גרגרים
יודק ויועג בתרוש ענבים קרוש ויועג השתיה מהם ב מ
משקלים עד ג ׳

כש עוגות כאכנגי מנוסח אחר מועילים מ
משחיני הכליות והמקוה ושפטוף השתן
תערובתו יוקח זרע כרפס וזרע גושק
גושקיאמי וקנבוס מכל אחד ששה זוזים זרע שומר שני
זוזים זעפראן וזרע אסיטושא מדברית ולב צינובר וא
ואופי ושקד מר קלוף מכל אחד שלשה זוזים גרגרי כב
כבאנגי גדולים כה גרגרים במספר זרע קשואים שנים
עשר זוזים יודק ויועג ויעשה ׳

ל עוגות ריוברברי מועילים מן החליים הנו
הנושנים וקושי הכבד וגסותו ומורסותם וכ
וכאבי הטחול וההכאה הנופלת בגוף יוקח
ריוברברי שמנה זוזים עצי פוה לך מנוקה מכל אחד א
ארבעה זוזים זרע כרפס ופוליקריאה ואנים מא שלשה
זוזי יחוברו הרפואות שחוקי ומנופים ויועג בחוזק

לא עוגות הרכיבם אברדולוס מועיל מן הח
החום והשלשול וכאב הכבד תערובתו
אשפודי וברברי סליגנא אלואין ומצט
ומצטיק ואשארי וסך מכל אחד משקל גומא שלשה מש
משקלים ורדים חמשה יועג במי ורדים ׳

לב עוגות אחרות יוקח אנים וזרע כרפס מ
מכל אחד משקל זוז וסחיטת פוליקראה
ואלואין מכל אחד שני זוזים יועג ויע
ויעשה עוגות ׳

לג עוגות אחרות יוקח שקד מר ואנים ואפ
ואפסנתין ב זוזים אשרי זוז א ויועג ויע
ויעשה עוגות ׳

לד עוגות מרון והוא הידוע בטיריקון יוקח
זעפראן ואופי ומירא וזרע גושקיאמי ו
וקליפת שרש יברוח חלקים שוים ויולש
בסחיטת החזרת ויועג ובעת הצורך ימורס במים וירטו
אל הצדעים ׳

לה עוגות קרינאסב יוקח קלומי ארומאטיק
ומלילוט מכל אחד שלשה אוקיות קרד
קרדמוני אוקיא וחצי עלי נסרין חצי א
אוקיא ורד אדום חצי אוקיא סך משקל יודק ויגופה

לו עוגות מועילות מנגעי הבעים וקיא הדם
באיזה מקום שיהיה יוקח פרח ורדים אופי
ואקסיא וגומא מכל אחד אוקיא ומעפצים
חצי אוקיא פוליחרג אוקיא וחצי יועג בסחיטת אל חר
חרכוס ויועג עוגות

לז עוגות אנדרומכוס מועילים מפליטת הדם
תערובתם יוקח זרע גושקיאמי ואופי וקו
וקורל מכל אחד ארבעה זוזים לבונה שמ
שמנה זוזים כובב הארץ ואבידום וטין ארמיני מכל א
אחד זוז פפבר שני זוזים בלושטיאש חצי זוז יודק ויג
ויגופה ויועג עוגות ׳

לח עוגות אנדרומכוס נוסח אחר מועילות
מכאב האצטומכא והעוצר והרוח
תערובתם זרע כרפס ששה זוזים אנים
שלשה זוזים ריוברברי ופלפל לבן ופרח אשקיננט וק
וקשטור ואשפיק נרדי ודארציני ואופי מכל אחד זוז וח
וחצי אפסנתין שלשה זוזים אלואין סיקוטרין ומצטיק ו
וזעפראן מא זוז יודק ויגופה ויולש ויעשה עוגות

לט עוגות אל כנדי מועילים לכבד אשר חל
חלש מהוליד הדם עד שיחלש תאות המ
המזון ותאות המשגל תערובתם לך העצים חמשה
ברבריש שלשה חלקים ריוברברי ורדים אדומים וליג
וליגנא אלואין מכל אחד שליש חלק אשטיקדוש ועור
ועורקי חשושן הנוטה אל הלובן מכל אחד חצי חלק זע
זעפראן ואנים וזרע כרפס וכאשם רומי ופיטרסליום מ
מכל אחד רובע חלק ויודק ויולש ויעשה עוגות

מ עוגות אל ברמכי ממרקים ומועילים לליח
לליחה הגאה והאדומה וחזקים מאד
תערובתם יוקח מירבולנש כלריקוש ואמל
ואמליסיש ואכרנג מכל אחד חלק אחר ההנפה ויש שכ
שכתב תורביד לבן כמו זה הכל ופאניד כמו הכל יושם
הפניד במחבת ויוצק עליו דבר ממים ואם ירתח יורד
מעל האש ויזורה עליו הסמנים אחר הערוב ויערב ער
ערוב נקבע ואחר יעשה עוגות ותהיה כל עוגה עשרה זו
זוזים השתיה עוגה אחת במים שבבר נשרו בו כזברה י
יבשה מן הלילה ואחר יסונן בעת שתית הרפואה, בבקר
כי זה ישלשל מה שבין עשרה מושבות עד עשרים ויהיה
מאכליו עליו בעת צהרים פתיתות במי זרעונים, בשמן
רחוץ ואם יצטרך להוציא הלבנה הזכובית הדבקה שי
שימורס בו כמו רובע חלק קולוקונטידא ומירבולנש

מא עוגות מאזרין מועיל מן התעוררות הא
האסטנסות והפוקות והעכוי
תערובתו יוקח אנים וזרע כרפס ופודנג
גניי ומינטא ופטרסליום ואמיאוש מא ששה זוזים א
אופי וקשטור ופלפל לבן וארוך ומנטשטרי ומירא וא
ואפסנתין מכל אחד ארבעה זוזים וקליפת קשיא ליג
ליגג שנים עשר זוזים יולש בדבש ויעשה עוגות

מב עוגות מאזרין אחרות

יוקח זרע כרפס ואניס ודארציני מכל אחד ו׳ זוזים אפ
אפסנתין ארבעה זוזים מירא פלפל ואופי וקשטור מב
מכל אחד שני זוזים יחוברו אלו הסמנים שחוקים ומ
ומגופים ויועג ביין משולש ויעשו להולשת האצטומ
והשלשול והקיא ·

מג עוגות אל רודיתון ובלטין אקונדינון מו
מועילים מן הקדחות הנלהבות ומכאבי
הכבד והקדחות המורכבות מן האדומה
והלבנה והדם והלחות תערובתו יוקח ורד אדום
מוסר מפטוטרותיו ששה זוזים אשפיק נרדי וזעפראן מ
מכל אחד שני זוזים מיץ רקליציאה ושרש רקליציאה ו
ואנריק וגרגרי קשואים קלופים ותרנגבין מנוקה מכל
אחד שלשה זוזים דרגגאן וגומא ארביקא מכל אחד זוז
יחוברו הסמנים האלה שחוקים ומגופים ויולש במים
ערבים ·

מד עוגות אל רודיתון נוסח אחר יוקח גרג
גרגרי אבטיח וגרגרי מלפפונות וגרגרי
קשואים וגרגרי דלעת מתוקה קלופים
מכל אחד עשרה זוזים מיץ רקליציאה משקל י׳ זוזים ד
דרגגאן ד׳ זוזים זרע שומר ורדים מכל אחד שני זוזים
זעפראן זוז יודק וינופה במי שילי ויעשה עוגות ·

מה עוגות מארופס ובלטין מריני מועילים
מנטות העלול על אילאוש הדוחים הה
ההתלהבות והמונעים הקיא תערובתו
יוקח זרע כרפס ואניס מכל אחד ששה זוזים אפסנתין יו
יומי ארבעה זוזים מצטיק ד׳ זוזים פלפל ומירא ב׳ זוזים
דארציני ששה זוזים אופי שני זוזים קשטור כמוהו שני
זוזים יודק וינופה ויועג עוגות ·

מו עוגות פפאבר מועילים מהזלת הדם ושע
ושעול וקדחת וכאב החזה · תערובתו
יוקח ורד אדום וגומא ארביקא מכל אחד
ד׳ זוזים אמידום ודרגגאן מא שני זוזים פפאבר לבן וש
ושחור מא ג׳ זוזים אשבודי זוז מיץ ליקואריציאו שני ז
זוזים זעפראן שני דאנקים יודק וינופה ויועג עוגות

מז עוגות בלושטיאש יאותו למי שיש בו ת
שלשול מדם וממוגלא ומעסוי ·
תערובתם יוקח בלושטיאש וקראט וסמ
וסמאק ואלון קלוי וקמח קלוי גרעיני קוניאש וגרגרי
הדם מא שמונה זוזים עפצים קלויים מכובים בחומץ
במון שרוי בחומץ קלוי מא ארבעה זוזים יודק וינופה ו
ויועג במי ורדים וכסחיטת לשון השה או בסחיטת תפ
תפוח ויעשה עוגות מזה כל עוגה משקל זוז

מח עוגות דורכוכוס ובלטין די שולידוש מ
מועילים מנגעי הכליות והמקוה ושתן ה
הדם וקשי יצאת השתן · תערובתו
יוקח זרע כרפס וזרע גושקיאמי וקנבוס מא ששה זוזים
זרע שומר שני זוזים זעפראן וזרע אס טושא ואופי וש
ושקד קלוף מא שלשה זוזים גרגרי באבאנג הררי עש
עשרים במספר זרע קשואים קלוף שנים עשר זוזים ·

מט עוגות אנדרדון ובלטין אלנדרון דיש
דישקריפי סיוני אשסוליגידיש נוסח א
אקלידס יוקח פטוטרות כמון עשרה זו
זוזים אלום תימני ארבעה זוזים קלקידס שנים עשר זו
זוזים מירא ארבעה זוזים דרגגאן שנים עשר זוזים לש
לשון השה שמונה זוזים אריסטולוגיאה שנים עשר זוזי
יועג במי הדבש עוגות ·

נ עוגות נוסח אחר אריסטולוגיאה ועפצים יר
ירוקים מכל אחד שמונה זוזים ושאר הסמ
הסמנים כאשר כתוב למעלה יסוכרי כמו הסמנים כלו

נא עוגות אחרות מועילות משחיני המעים
ורקיקת הדם מן החזה ושומרים העובר ·
תערובתם יוקח אנטימוני ואבן הדם ור
ודם תנין מא׳ שלשה אסתרים וסך וזעפראן מא ארבעה
זוזים בלושטיאש ועפצים מא׳ עשרים זוז לציאום וק
וקרן איל שרוף ואקסיא מא׳ עשרה זוזים יולש במי לש
לשון השה או מטה הרועה ויעשו עלי שלשה פנים לה
להזלה מלמטה מה שיחקן והענין האחר שיונח למטה ב
במוך והענין השלישי שישתה בסחיטת האתרוג ומי מט
מטה הרועה ורקיקת הדם מן החזה במי לגלוגות ולא
ולדשנטריאה בעסים חבושים קרוש פשוט הנקרא ס
שפא סיטוניאורום ·

נב עוגות אניס פותחים הסתימות ומתקנים
הכבד ומרכבות הטבע ומסירות הקדחו
הישנות · תערובתם אניס שלשה
זוזים אפסנתין ואשארי וזרע כרפס ושקד מר קלוף וא
ואשפיק נרדי ומצטיק וסדאג וזרע שבת מכל אחד זוז פ
פוליקריא שלשה זוזים אלואין ארבעה זוזי׳ וחצי יולש
במי אפסנתין ויעשה עוגות משקל זוז בסכנגבין ·

נג עוגות מרבכות הטבע מסירים הצער ומ
ומועילים מצרות הנשימה מונעים הקיא
תערובתם יוקח תורבד חמשה זוזים ויו
ויאולש יבשות עשרה זוזי׳ מיץ רקליציאה זוז וחצי יועג
במים עוגות כל אחת שלשה זוזים או ארבעה וישתה ע
עם עשרה זוזים סוכרי ·

נד עוגות הזרעים מועילים מהתכת הטבע
והנגעים אשר במעים ומי שלא יעכל ה
המזונות והחבלים החזקים והעסוי והזלת הנשים התכ
התכופה · תערובתם גרגרי הדם שני זוזים וזרע
שומר אניש ואמיאוש וזרע כרפס וזרע גושקיאמי נדו
ודוקו מא אוקיא אופי ששה זוזים יועג ביין ויעשה עוג
עוגות מחצי זוז אחת ויעשה אחר ששה חדשים

נה עוגות להתחלת המים הכרכומיים וקשי
הכבד ורד אדום ד׳ זוזים ברברים שני זו
זוזים אשפיק כמוהו מצטיק וסחיטת פולקריאה שתי א
אוקיות אשקיננט ואניס ואשארי וזרע כרפס וזרע שו
שומר ואישקולופונדריאה ופרי תמריץ ושרש קפריש מ
מא זוז וחצי זעפראן חצי זוז ויעשה עוגות ·

נו עוגות ורדים מועילים מכאב האצטומכא
וקדחת הלבנית

תערובתם ורדים יבשים שתי אוקיות אשפיק ושרש רק
רקליציאה מכל אחד אוקיא קקברי ומצטיק מכל אחד
שבעה זוזים עצי בלשמי חמשה זוזים ודק ויבופה ויועג
ביין מבושל ויעשה עוגות ·

נז עוגות ורדים מרכבים ישתו בקיץ יוקח ור
ורדים עשרה זוזי אשפיק ושרש רקליציאה
מכל אחד חמשה זוזים אשקמוניאה שלשה
זוזים יודק ויבופה ויועג במים קרים עוגות ·

נח עוגות ורדים ופוליקריאה יאותו לקדחו
נושנות וכאב הכבד והירקון תערובתם
יוקח תורביד ה׳ זוזים אשפיק שני זוזים
אשפודי זוז וסחיטת פוליקריאה חמשה זוזים יודק ויבו
ויבופה ויועג במי תרנגבין עוגות וישתו בקצת המשקים

נט עוגות לך יאותו לסתימת הכבד והטחול
והקדחת התמידית ומגירים השתן
תערובתם לך פואה אנים זרע כרפס וא
ואפסנתין רומי ואשארי ושקד קלוף וקושט וארסטו
ואריסטולוגיאה ארוכה וסחיטת פוליקריאה ומיץ ליק
ליקריציאה וסחיטת ברבריש מכל אחד חלק ויעשה עו
עוגות כל אחת זוז וישתה במה שיאות מן המשקים ·

ס עוגות פוה מתקנים קושי הטחול וכאב הכ
הכבד וקדחות הנושנות · תערובתם פוה
שנים עשר זוז קליפת שרש קפריש אריס
ואריסטולוגיאה ארוכה ושרש רקליציאה מכל אחד זוז
ויולש בסכנגבין ויעשה עוגות משקל זוז השתיה אחת ב
בבשול אפסנתין ·

סא עוגות קושקוטא יאותו לקדחות נושנות
ומכבות תערו תם זרע קשואים
וזרע לגלוגות וזרע שאה שבראם מכל א
אחד שלשה זוזים שכאעא ובאדורג ופום טירא מכל א
אחד ארבעה זוזים דראנגאן ואמידום וגומא מכל אחד
זוז וחצי אשפודי ותורביד וקושקוטי מכל אחד ד׳ זוזים
תרנגבין שלשים זוז סוכרי אל עשר זוז זעפראן ששה יו
יועגו במים עוגות ויעשה ·

סב עוגות העשרה דברים יאותו לקדחת ר
רביעית וכאב הכבד והתפיחה ·
תערובתם ארבעה זוזים אשארי וסדאג
הנדיואפסנתין וזרע כרפס ואשפיק ושקד מר קלוף ומ
ומצטיק מכל אחד זוז אלואין שני זוזים סחיטת פולי
פוליקריאה ארבעה זוזים יודק ויועג בבשול אפסנתין ו
ויעשה עוגות כל אחת זוז וישתו במים פושרים ·

סג עוגות מועילות מהקדחות הישנות והה
וההתלהבות והקיא ומרכבים הטבע יוק
יוקח ורד אדום מוסר מפטטרותיו ששה
זוזים גרגרי קשואים קלופים ומצטיק וריוברברי וסח
וסחיטת פוליקריאה מכל אחד שלשה זוזים זעפראן זוז
אלואן סקוטרין זוז יחוברו הסמנים האלו שחוקים ומ
ומנופים ויועג במים ערבי ויעשה עוגות ויעשה במים
קרים או במים חמים או במי קשואים או בסכנגבין ·

המאמר התשיעי

בשליקות והבשולים והמשלשלים והגרגרים ובלטין ד
דיקוקסיאניבוש איט פילוליש אמנם נאחר הדבור
במשלשלים אשר קצתם בשולים וקצתם גרגרים ואח
ואחריו הדבור רל׳ בגרגרישמי ושאיפות באף והתחב
והתחבושות והרטיות ורפואת העין וזולתם עד הכלל
השני ונח׳ ו׳ המאמר הזה בשמני׳ והאספלניו וראשונה
נביא נוסח השליקות והבשולים והגרגרים אשר ראינו
זכרונם קודם הכלל השני ·

א בשול מי השרשים המועילים מן הסתימה ו
וקושי יציאת השתן וכאב הכבד והאצטומכ
ויעשה עם השמנים וזולתם · תערובתם
יוקח קליפת שרש שומר וקליפת שרש כרפס ושרש אש
אשקיננט וזרע שומר וכרפס ופרח אשקיננט ואנים וא
ואשפיק נארדי וקפליוניריש ואשפיק ומצטיק וצמו
וצמוקים מנוקים מגרעיניהם מכל אחד כפי שעור הצ
הצורך ·

ב בשול מי השרשים לכאב הכבד · יוקח
קליפת שרש שומר וכרפס מכל אחד חצי זוז
ורד אדום טחון ומינטשטרי ואשקיננט מ
מכל אחד חצי זוז צמוקים מנוקים שני זוזים אשארי ש
שני דאנקים אשפיק נרדי שני דאנקים וחצי יושלך ע
עליו שמן שקד מתוק זוז ואחר ישתה ·

ג בשול אפסנתין מועיל מכאב הכבד והאצט
והאצטומכא והקדחות המתחלפות הקרות וה
יהלבניות והשחוריות · תערובתם יוקח אניסון וזרע
כרפס ואפסנתין רומי ואסרון וזרע שומר ושרש אשק
אשקיננט מכל אחד בשעור הצורך יבושל ותוציא מ
מימיו וישתה ·

ד בשול פוליקריאה נאות לבעל קדחת רבי
רביעית ומרכך הטבע · תערובתם
מירבולנש שחורים וצמוקים מנוקים ופום
טירא ובאדורד ושבעה ופוליקריאה בשוה יבושל ויס
ויסונן ·

ה בגרגרים גרגרים יאותו למי שיש בו רוחות
עבות והנפח והכויצה במצבה ונופח האש
האשכים · תערובתם יוקח זרע כרפס
וזרע סיקוטא ואנים ומצטיק וזעפראן מכל אחד זוז וח
וחצי מירבולנש שחורים ובלריקש ואמליסיש מכל אח
אחד שני זוזים שראפין דילי מכל אחד זוז וחצי מינט
מינטשטרי ופטרסליום ופרח אשקיננט ואשארי וקושט
וזרנבד ועצי אקורוש מכל אחד חצי זוז ויעשה גרגרים

ו גרגרים סרוחים גדולים נקראים פיטידש מר
מריקים הליחות העבות ופותחים הסתימות ו
ומועילים מכאב הפרקים והכסלים ונגע הצ
הצרעת והבהק והצרעת וחולי הפיל והם גרגרים היד
הידועים באל המני תערובתם ארמוניאק ושרפין

ואפופונק ודילי ואזוב ושיקוטא ומיראבולנש ובשר ק
קולוקונטידא מכל אחד שמנה זוזים ואפיתימי ואיפ
ואפורבי ושיטרג וארמודקטיל מכל אחד ד׳ זוזים תו
תורביד עשרה זוזים קשטור שני זוזים אשקמוניאה ש
שלשה זוזים אגאריק שני זוזים זעפראן ואשפיק נרדי
וקרדמומי ושרש אלטיאה לבנה וכיה ודארציני וגלנג
וגלנגאר מכל אחד זוז׳

ד גרגרים סרוחים הנקראים פיטידש הגדולים מ
מועילים מכאב הקולנג והנקרס והשדרה והא
והארכובה ומתיכים העב הדבק מן הגוף׳

תערובתם דילי שגאפין ארמוניאק ואפופונק ורע שק
שקיטא ובשר קולוקונטידא וגאלאין ואפיתימי מכל א
אחד עשרה זוזים סקמוניאה ששה זוזים דארציני ואש
ואשפיק נרדי זעפראן וקשטור מכל אחד שני זוזים א
איפורבי זוז ישרו השרפים במי כרתי ויעשה גרגרים ח
השתיה שני זוזים׳

ח גרגרים סרוחים הקטנים מנקים הליחה הע
העבה הדבקה מן השדרה והארכובה׳

תערובתם שראפין אצבהאן ארמוניאק וא
ואפופונק ודילי ומירא כבל אחד עשרה זוזים תורביד
עשרים זוז קולוקונטידא שנים עשר זוזים ישרו השר
השרפים ויולשו בהם הסמנים והשתיה מהם שני זוזים
במים פושרים׳

ט גרגרים סרוחים לאל כנגדי מועילים לכאב
הפרקים והנקרס וכל באב מליחה נאה והא
והאדומה והשחורה והפלאג׳ תערובתם
יוקח אליאין ומירבולנש כרכומים מנוקים ושיקוטא ו
ואפיתימי אקריטי ולב גרגרי לבר וארמוניאק ואפופ
ואפופונק ושנאפין ודילי יהודי מכל אחד ארבעה חל
חלקים בשר קולוקונטידא ארבעה חלקים אשקמוניאה
שני חלקים אבפורבי וקשטור ודארציני וזעפראן מכל
אחד חלק ישרו השראפין במי הברתי או במי כרוב יום
ולילה ואחר יודקו הסמנים היבשים ויעורבו יחד השר
השראפין עד שישוב באכפלנית ואחר תערב בהם הס
הסמנים ויעורב ויודק ויתערב ויעשה גרגרים בפלפלין
וינוגבו בצל השתיה שני זוזים בהחלת הלילה במים פו
פושרים ויהיה מאכל עליהם אפרוחי תרנגולים בזירב
בזירבאג ומשקהו מי הדבש או יין צמוקים או רושאב׳

י גרגרי שיטראג ובלטין תאפשיאה הגדולים מז
מועילים מכאבי השכמים וכף הירך וגיד הנש
הנשה ומשלשלים הליחה הלבנה הדבקה׳

תערובתם שראפין ארמוניאק דילי אבפורבי אפופונק
מכל אחד זוז אלואיש איפיתימי ואגאריק מכל אחד זו
זוז וחצי ארספולוגיאה עגולה וסינטוריאה וקשטור מ
מכל אחד שני זוזי פלפל ארוך וזנגביל וכמון ואמיאוש
וזרע כרפס ואנישי מירא וזעפראן מכל אחד ארבעה ד
דאנקים מירבולאנורום סיטרינורום וארבודקטיל וש
ושרש מאזהרה מכל אחד שני זוזים וחצי חרדל ושיטרג
ובשר קולוקונטידא ועצי אקורי ומלח אינדי מכל אחד
ארבעה דאנקים יולש במי באכאנג ויעשה גרגרים הש
השתיה שני זוזים׳

יא גרגרי שיטרג הקטנים הכועלים כרפין
חצי והפלאג ובאב כף הירך והארכובה וה
והפרקים והנקרס הקר משלשלים הליחה
הפגה׳ תערובתם מירבולנש סיטרינש עשרה זוזים
אליאין עשרים זוז זנגביל שני זוזים פלפל ופלפל ארוך
מכל אחד זוז רדל ד׳ זוזים שיטרג הנדי ומלח הנדי וב
ובשר קולוקונטידא מכל אחד שני זוזים פאניר ארב
ארבעה זוזים יולש במי כרוב ויעשה גרגרים השתיה ש
שני זוזים בכוס פושרים׳

יב גרגרי שיטרג כוסח אחר אלואין ותורביד
וארמודקטיל מכל אחד עשרה זוזים שי
שיטרג ואקורי ומלח נפטי ובשר קולוק
קולוקונטידא ואגאריק וזרע שיקוטא דילי שראפין מכ
מכל אחד שני זוזים זנגביל ופלפל שחור וארוך מצטיק
וזרדל ואניס וקושט ואמיאוש מכל אחד זוז אפיתימי
מירבולנש שחורים מכל אחד חמשה זוזים יולש במי כ
כרוב ובאבנג השתיה שני זוזים ארשלשה במים חמים׳

יג גרגרי פוליקריאה ובלטין איפוטוריאו מ
מועילים מכאב הכבד והירקון ומן הקדחות
תערובתם אלואין וסחיטת פוליקריאה ומ
ומירבולנש כרכומים בשוה יורק וינופה ויולש במי כר
כרפס ויעשה הגרגרים השתיה בשקל שני זוזים׳

יד גרגרי ההצלחה ובלטין פרופיקואי המו
המועילים מן הפלאג ולקוה ובאב הארכ
הארכובה ובאבי הפרקים כיהלבנה׳

תערובתם יוקח אבהי אומר והיא רפואה הנדית וסטאל
וזנגביל ותורביד וגרגרי אל כיל הנדי ועשב פוליקרי
פוליקריאה מכל אחד עשרים משקל יבושל בחמשים ל
ליפרין מים עד שישאר החצי ואחר יסונן ויחזיר בימינו
אל האש וירתח עד שיתקרש ויושם עליו מן אל דאר
דארציני מגוקה מקליפתו החיצונה והוא כמו לשון הצ
הצפורים המוחת באמצעיתו ויוקח סינאמי ואגאריק ומ
ומצטיק ואלואין סיקוטרין ובבנג קלוף מיץ רגליציאה
מכל אחד עשרים משקל יודק ויגופה במשי זולת הדגר
לבדו ויעורב עם הסמנים כי הוא לא יגופה מצד שמע
שמניותו ואחר יושם עם זה סמים המבושלים הנקרשי
שנהיה להם בעצם הדבש ויולשו הסמנים ויעשה גרג
גרגרים ויוקח ממנו משקל שני דאנקים עד חצי זוז ו
ועל הרוב ארבעה דאנקים במים חמים בלילה׳

טו גרגרי לכאבליק חדים והם גרגרי ללבנה
ולשחורה ויוציאום מגרשים הרוזות מח
מחלשות העכול וישתו קיץ וחורף׳

תערובתם דארציני וזעפראן וקושט ואשפיק ואמומי ו
וכמידריאוש וגרגרי באן ומחלב וקנילא ואגאריק מכל
אחד שני זוזים מירא וגירופלי מכל אחד שלשה זוזים
אלואין ששה עשר זוזים יעשה גרגרים בקיץ בסחיטת
ורדים ובסתו בסחיטת כרוב השתיה שני זוזים בכולא

קודם מאכל ויזון בשיעתו כמה שיחמץ

יז גרגרי אל דורי בספר אל כהל מאן ובלטין א
אל דוריאי אש ליברו אל קאלמיט מבשם ד
ריח הפה והוא ומצחצח הראות ומסירים ה
הלבנה ומאוים המאכל ומחזקים השנים הלועסות
תערובתם קגלא ופלפל ופוה וכזברה והאל וצופל וכר
וברבוס מכל אחד זוז וקיראט מוסך יודק ויגופה ויולש
בגומא מותכת

יח גרגרים מועילים מן הרוח ואל כרדא וחו
וחולשת האצטומכא ומן הטהורים
תערובתם יוקח סיג ברזל מאה משקלים וש
ישרה במי ברתי שבעה ימים ויצופים ויחודשו מי הכר
הברתי שם כל יום פעם אחר גרגרי רשד באתים זוז כ
ברתי וזרע גרגיר וזרע שקאקאל וזרע כרפס וזרע בצ
בבציה וזרע צנון ופיניגריג וזרע בצל מכל אחד חמשה
ועשרים זוז יודק ויולש במי ברתי ויעשה גרגרים

יט גרגרי אל דנאד ובלטין דנדי מועילים מן
הלקוה וקולנג ובאבי הגב והארכובה כל כ
באב סבחו לבנה עבה דבקה וכל רוח עבה תערובתם
האריניי קלוף מקליפתו העליונה ויושלך בו הלשונות
הנמצאות משתי החתיכות וגרגרידנד מיץ לקריציאה ו
ואגריק לבן וכיה ועשב פוליקריאה ואפסנתין ואלואין
חלקים שוים יודק ויגופה במי כרפס ויעשה גרגרים קט
קטנים או העושה הגרגרים ימשח ידו בשמן בלשמי ה
הטוב והשתיה מה שבין זוז עד שני זוזים ויהיה המאכל
עליהם זירבאג

כ מלח משלשל מועיל מן המקוה ומצחצח
הראות ומחדד השמע ומבאבי הטחול ומן
הנקרס ובאבי הפרקים ורפיון העצלים וכ
ופגעי הקור והלחות תערובתו מלח אנדריאני ששה
אוקיות פלפל יב זוזים זנגביל זרע כרפס ואישוף ואנג
ואנגדאן ופטרסליום וזרע שומר ואנים וסראג הגדי וא
ואנאריק ואשקמוניאה וחרף וגירופלי מא ארבעה זו
זוזים יחיברו הסבנים אחר השחוקה וההנפה ויוצנע ב
בכלי ויעשה

כא גרגרי אצטמיזיקון אלכינד מחזק האצטו
ומאוים המאכל והוא מועיל לאצטומכא ו
ולכבד ולטחול ומנקים החושים והמעים ו
ומרציאי המותרים מכל הגוף ול האדומה ושתי המרות
ת ערובתם מירבולנג באבולש ששה חלקים מלח הגדי
ואפסנתין ואגאריק ואשקמוניאה אזרק מא ג חלקים
אשארי ואנים וזרע כרפס מא ב חלקי לכ גרגרי אל נגד
הלבן שבעה עשר חלקים אפיתימי אקרישי אדום נקי ח
חדש חמשה חלקים גירא פיקרא תשעה חלקים גירופלי
ויעורבו אלו הסבנים אחר ההנפה ואחר יוזה מים ע
עליהם בעוד שיודקו מים שיבללו בו ארבעה חלקים פ
פאניד סחרי עד שישוב בעצם וחשאב ויעשה גרגרים
כמו הפלפלין השתיה שני משקלים

כב גרגרים אבן אל חרית נוסו על הבהק ה
המגונה ומסירו בשלשה ימים וכועילים
מן הקדחות והרוחות ובאבי הפרקים וכ
וכל חולי לבניי ושחורוי תערובתם מירבולנש
שחורי וכרכומי ואלואין סיקוטרין וסירקאקולא ודילי
אדום ושרפין אצבהני ובשר קולוקונטידא מא חמשה
משקלים חרף לבן ואגנז פרסי וקצח וכמון בריאמני ומ
ומלח אכדראני ועלך רומי מכל אהד חלק ויוקחו אלו
הסמנים אחר השחיקה וההנפה ויערבם ערוב שלם וי
וישרו השרפים במי ברתי בכלי כרכומי שעור מה שיו
שיולש בו הסמנים ויושם בשמש עד שיותכו השרפים ו
ואחר יושמו הסמנים המנופים עליו ויולש לישה טובה
בשהיקה עד שאפשר שיעשה גרגרים כמו פלפל וינוגב
בצל השתיה מבנו משקל כמים פושרים וישמר לפניהם
שני ימים אלא הגבינה והזירבאנ

כג גרגרים אבן הירא ובלטין הוביאירי הנ
הגראים התועלת ברוח והאדומה ורוח ה
הטחורים והליחה הנאה והבוהק והתנ
והתנועה ישתה בכל יום ולילה סתוויית תערובתם
יוקח מירבולנש כרכומים ושחוריים ובלוריקיש ואם
ואמליסיש מוסרים מנרעיניהם מכל אחד שנים עשר
משקלים אמליסיש ששה משקלים שיטרג הגדי ופלפל
ארוך מכל אחד חמשה משקלים אגוז מוסקדא ומלח אנ
אנדריאני מכל אחד משקל תורביד לבן ואלואין מכל
אחד שלשה משקלים יודק וינופה יחד ויעשו וימשח יד
ידיו בשמן ויאולש וינוגב בצל השתיה ממנו ששה משק
משקלים אצל חצי הלילה כי יראה מהם פליאה גדולה

כד גרגרים חוברו לאבן גבים ובלטין אל נ
נבין מועילים מן המותר ההווה בגוף מן
הלבנה והמרה האדומה והמרת השח
השחורה ובן מועילים לראש אם יזיה בו מותר מאלו ח
הלחות או אחת מהן ומתיך החרשות הקורה מזה ומו
ומועילים לאצטומכא ומנקים אותה ומועילים מן הנפ
הנמנום ומן כל קדחת ישנה ומשקישים כל הליחות כלם
ומשקישים וישתו למיני השחינים והחבוך ולמי שיהיה
בו טחורים ויצטרך לשותתן שימשח בהנו ואצבעו ב
בדבר משמן שקד מתוק ואחר יעבור כגרגיר ההוא באצ
באצבעו שעור שימשחהו בשמן ואחר ישתהו כי זה לא
יקיאהו אם יעשה זה בו תערובתם יוקח גירא פיקרא
ארבעה ועשרים זוזים מירבולנש שחורים וכרכומים
מכל אחד ששה זוזים מצטיק אנים וכחישת אפסנתין מ

מכל אחד שני זוזים ורד אדום ארבעה זוזים יודק ויג
וינופה ויועג במים ויעשה גרגרים כמו פלפלים השתיה
שני זוזים עד ב׳ זוזים וחצי וישתה אחר ב׳ שעו׳ מתחלת
הלילה קודם שיישן בעליו ואחר יישן וישלשל מה שבין
שתי מושבות עד ד׳ מושבות ו׳ היה מעשהו ביום ׳

כה גרגרים לקוחים באיפורבי מועילים מן
המים הכרכומיים וכאב הגב והירך וה
ותנקרס ורפיון האברים ׳ תערובתם
יוקח אפורבי ומצטיק מכל אחד ד׳ זוזים אשקמוניאה ו
ואגאריק חמשה זוזים בשר קולוקונטידא שלשה זוזים
אלואין ואפיתימו מכל אחד י׳ זוזים סחיטת אפסנתין ה׳
זוזי׳ מלח הנדי זוז וחצי פלפל ארוך ב׳ זוזים אנ׳ ס׳ ד׳ זוזי
אשפיק י׳ זוזים יודקו הסמנים ויונפו ויולשו במי הכרוב
ויעשה גרגרים כפלפלים והש׳ יה מזה אחד ועשרים זו
גרגרים עד שעור חצי זוז קודם המאכל ואחריו וי
וישתה עליו מים חמים ׳

כו גרגרים אחרים מועילים לקדחת נושנת ו
וחולשת הכבד והטחול והתחלת המים ׳
תערובתם יקח באמיפיטיאוש וקמאדריאוש
ושרש לילי וזעפראן ולך ואפסנתין מכל אחד עשרה זו
זוזים זרע כרפס ואניס וזרע שומר מא׳ חמשה זוזים סח
סחיטת פוליקריאה וורדים וריוברברי מכל אחד שמו
שמונה זוזים זרע קושקוטי טו׳ זוזים נעדא אישוף מכל
אחד ז׳ זוזים ואם יהיה בו שעול תוסיף בו מיץ רקלי
רקליציאה טו׳ זוזים ואם יהיה בו טחול תוסיף בו אשק
אשקולופונדריאה ושרש קפריש ופרי תמריץ מכל אחד
שמנה זוזים ׳

כז גרגרים אחרים לקדחת נושנת מכמוסים
מעורבבים וכאב הכבד והתחלת המים ה
ורעים ׳ תערובתם יוקח אפסנתין וס
וסחיטת פוליקראה ומירבולנש כרכומיים ואלואין ומ
ומצטיק וזעפראן וריוברברי ולאקא ואניס ופום טירא
וגירא מכל אחד חלק יודק ויעשה גרגרים

כח גרגרים מועילים מן הקדחות הנושנות
המתחדשים מן הלחות המתחלפות לכא
לכאב הכבד והתחלת השקוי תערובתם
אפסנתין וסחיטת וסחיטת פוליקריאה ומירבולנש ומצ
ומצטיק אלואי וזעפראן ריוברברי לך רחוץ ואניס ופו
ופומא טירא וגירא מכל אחד חלק יודק ויועג במי ענבי
השועל ויעשה הגרגרים והשתיה משקל במים חמים ב
בלילה אם יהיה בו שעול יעורב עם הסמנים מיץ רקל
רקליציאה משקל הכל מן הסמנים ׳

כט גרגרים פותחים הסתימה ומדקדקים ה
הליחות העבות ומוציאים הליחות הד
הדבקות ׳ תערובתם סדאג הנדי מ
מירא ופרח אשקינגט ופרח אפסנתין רומי ומשטיק וז
וזעפראן מכל אחד חצי זוז זרע כרפס ואניס ודילי וסכ
וסכאפין מכל אחד זוז אלואין ז׳ זוזים תורביד ואגאריק
מכל אחד ג׳ זוזים וחצי יעשה גרגרים ׳

ל גרגירי שראפין נאותים לכאב הארכובה וכ
וכף הירך והצדדים ׳ תערובתם זרע כרפס
וזרע סיקושא מכל אחד זוז שכאפין ודילי
מא׳ ב׳ זוזים גירא פיקרא ב׳ זוזים בשר קולוקונטידא וא
ואגאריק מכל אחד זוז תורביד זוז ויעשה גרגרי׳ והשתיה
ב׳ זוזים במים פושרים ׳

לא גרגרי אפיתימון מועילים מן הפלאג וה
והרפיון והליחות הפגות היורדות אל ח
העצבים ׳ תערובתם אגאריק ובשר
קולוקונטידא ואיפורבי ושנאפין ודילי מכל אחד זוז א
אלואין ב׳ זוזי׳ יודק ויגופה במי הכרוב ויעשה גרגרי׳

לב גרגרים הנדיים נעשים במוסך מועילים
לכאב האצטומכא ומסירים ריח האף ו
וריח שתיית היין ומנגבין הלחויות מהם
תערובתם נארמשך וקפריש מכל אחד ליטרא
ירוצץ וירוחץ במים ויושם בקדרה ויוצק עליו מים אר
ארבעים ליטרין ויבשל עד שישאר חמשה ליטרין ויסנן
ויושם אל הקדרה נקיה ויבושל במים שנית עד שיתק
שיתקרש ואחר תנער בכף עד שלא ידבק ואחר יושם ב
באגן ירוק ויגנב אלואין רחוץ ואם תרצה לעשות גרג
גרגרים קח ממנו עשרים משקל ותשחקהו ותנפהו וא
ואחר יוקח האל וגירופלי ואגוז מוסקרא ומאסיש וליג
וליגנא אלואין הנדי וסדאג הנדי וקלקטאר וצנדל לבן
והרנוא וכבבא מכל אחד משקל מכך חמשה משקלים ב
כמפורא עשרה משקלים יודק כל אחד לבדו וינפה ואח
ואחר יעורב ואחר קח אומלי מאה וחמשה משקלים י
ישים עליו ששה אוקיות מים ותבשלהו עד שישאר שתי
אוקיות ויולשו בו הרפואות ויעשה הגרגרים כמו הז
הזרעונים ויגנבם ויעשה מהם בעת הצורך ׳

המאמר העשירי

בשמנים דברינו בשמנים בכלל הזה על תנאינו ׳

א שמן נארדין תועלתיו רבים והוא מרנכבד
שבשמנים מועיל לכל כאב יהיה מקור בפנ
בפנים ורוח בפנים ומשקיט כאבי האזנים
הקרים ומסירם ומסיר כאב הראש ופלוח הראש בשא
בשאיפת האף ומיפה המראה ומסיר הקולנג והחבלים
הרוחניים ומועיל מכאיביהם ומשקיט כאב הכבד והב
והבטן ומחמם הרחם ויזורק באבר ומועיל לכליות וה
והמקוה למקוה הרפה ׳ תערובתם יוקח קלומי ארו
ארומטיק ומירא וסיפרי ועלי לבר ועצי בלשמי וסדאג
הנדי ואירולא ואישקינגט ואבהל והדס וקרדמוני ושמ
ושמצוצי מכל אחד ב׳ אוקיות יודק הדק גרישיי ויושם
בקדרה ויושם עליו יין ומים וישרה ויושם עליו שמן ח
חל ה׳ הינים ויבושל באש רכה בכלי כפול ששה שעות
ויגער כל שעה ואחר יורד מן האש ויעזב עד שיתקרר ו
ויסנן השמן ׳

ב הבשול השני · תערובתו ורד אדום קש
קשיא ליגניאה סחי פת הדס לח מכל אחד ש
שני אוקיות יודק הדק גרשיי ויושם עליהם מים או יין ו
ושמן המבושל ויבושל באש רכה שלש שעות ויקורר ו
ויסונן

ג הבשול השלישי תערובתו אשפיק גרדי גיר
גירופלי ואצטורק מכל אחד שלשה אוקיות
שמן בלשמי ששה אוקיות יודק הסמנים הדק גרישיי וי
ויושם עליו מים פושרים וכשיתחמם תשים עליו השמן
אשר נתבשל ושמן בלשמי ואצטורק ליקידא ויגער עד
שיסורו המים וישאר השמן ·

ד שמן אצטורק נאות לפרקים אשר ישפך א
אליהם לחה ומחמם העצלים והמורסות הק
הקרות ומרחם הקר ומחמם הכליות והמק
והמקוה מן הקור · תערובתו שמן חל הין ואצטורק
ליקידא שלשה אוקיות ויבושל באש רכה עד שיקח הש
השמן כח האצטורק ויוצנע

ה שמן קמומילא שמן חל הין פינגריג ופרח קם
קמומילא ירחוץ ונגוב בצל מכל אחד שני א
אוקיות ישרה בכלי זכוכית ויושם בשמש א
ארבעים יום ויעשה ·

ו שמן מצטיק נאות לחולשת האצטומכא ומור
ומורסתה ומרבך הקושי תערובתו שמן
חל הין מצטיק ו אוקיות ויושם על השמן בכלי כפול

ז שמן אפסנתין העשוי בשמש מחמם ומחזק הא
האברים הקרים · תערובתו שמן חל דורק
ותשים בכלי זכוכית אפסנתין שני אוקיות יו
יושם בשמש ארבעים יום ·

ח שמן שבת · תערובתו יוקח שמן חל הין
זרע שבת מנוגב בצל אוקי ויושם בכלי ז
זכוכית ויושם בשמש יום ויעשה ·

ט שמן שומן הוא לילי מועיל מקור הרחם ומ
ומחנקו ומן הקולנג ומחמם הכליות והמקוה
תערובתו קשיא ליגניאה וקושט וגרגרי בלשמי ומצט
ומצטיק מכל אחד אוקיא גריאופלורום סינמומי מכל א
אחד חצי אוקיא זעפראן אוקיא יודק ויושם ויושלך ב
בכלי זכוכית עם ליטרא וחצי שמן חל ושלשים שושני
במספר ואם תרצה תשליך מה שיש בהם מן הכרכומות
ושרשי עליהם ויושם בצל במקום שוה עד שיקח השמן
כח ויסונן ויעשה

י שמן חסך ובלטין אשסי מועיל מקשי יציאת ה
השתן · תערובתו יקח שמן חל אוקיא מים
ליטרא ורביע זנגביל ארבעה זוזים חסב עשרה זוזים יו
יודקו הסמים הדק גרישיי ויושם בקדרה עם המים והש
והשירג ויבושל עד שיכלו המים וישאר השמן ויוטף מ
ממנו באבר ·

יא שמן חסך אחד טוב לפרקים ומיפה המר
המראה ומוסיף בתאות המשגל ומחזק על
המשגל ויאות לכליות והמקוה והגב אם ישתה ממנו ש
שעור אוקיא קודם יום בזין מבושל או ביין

ויעשה גם בן בחוקן · תערובתו שמן חל וחלב
בקר החם וסחיטת החסך הרטוב מכל אחד עשרה ליט
ליטרי פניד לבן חמשה ליטראות זנגביל שני ליטרין ו
וחצי יודק הפניד ויגפה ויושם הכל בקדרת חרס ויבעיר
תחתיו באש רכה עד שיכלו מי החסך והחלב וישאר הש
השמן לבדו ויוצנע בכלי וישתה כמו שזכרנו כי הוא מו
מועיל מחולשת הכליות ומוסיף בזרע ·

יב שמן חסך אחר מועיל מהעוצר וכאב הכס
הכסלים והכליות והמקוה · תערובתו
יוקח מים ערבים חמשה עשר סכרנגה יבשל בקדרה נח
נקיה באש רכה עד שיכלו המים וישאר השמן ויורד מ
מעל האש ויעזב עד שיתקרר ויסנן ויחזק בו מאחור ומ
ומלפנים ביציקה באויר ·

יג שמן הנחשים מועיל מהספחת והרפיון בט
בטבעת תערובתו שמן חל שלשה הינין
ויוצק בקדרת חרס ויושם בו מן הנחשים השחורים חי
חיים מה שבין חמשה עד עשרה ויפקוק פי הכלי ויבשל
באש רכה עד שימוח וירד מעל האש ויעזב עד שיתקרר
ויפתח פי הקדרה וישמר בקיטור הקדרה ויעזב עד שי
שיתקרר ויתרוח ויסור ממנו הקיטור ויושם בכלי ויע
ויעשה בצל אם יצטרך אליו ויעשה בנוצה ·

יד שמן ראמס דאר ובלטין מלך דוד הוא מו
מועיל מן הפלאג והלקוה והנקרס יהרעש ו
ומכאבי הפדקים והגב ומן הנאצור והשחורים ומן הק
הקולנג וחולי הפיל · תערובתו עשרה זוזים ארמוניאק
ואפופונק ושרפין וגרגרי בלשמי ואופי ופוליפודי וא
ואליבורום לבן וזרנב ופלנגה ושיטרג וכור מר קלוף
ובנוסח הנוצרים שקד מר קלוף מכל אחד ששה זוזים ג
גריאופלי ואגוז מוסקדא זנגביל וגלאנגאר ודארציני ו
ולדן וקשטור מכל אחד שלשה זוזים בסילה זרע נושק
נושקיאמי וסליום לבונה וקצח וזרע גרגיר וזרע כרתי
ואמיאוש וקושט מכל אחד חמשה זוזים סיפרי זרע סי
סיקוטא הדס חב אל בצרה גרגרי קיקיון מגורנא מכל
אחד ארבעה זוזים עלי פוליקריאה אשנא מכל אחד ה
זוזים יודקו הסמנים הדק גרסיי ויושמו בקדרה ויוצק ע
עליו ששה ליטרין מסחיטת הכרוב ויבשל באש רכה ע
עד שישוב לשני ליטרין וירד ויסנן ויסחט עד שלא י
ישאר בו מכח אלו הסמנים ויחזיר אל הקדרה ויוצק ע
עליו שמן זית ששה ליטרין שומן חלב בקר ושמן אל זר
זרקי ושמן קיקיון ושמן לברין המבשל עם הבשמים ומ
ומחלב ומובא השמן הזה ממצרים מכל אחד עשרה זו
זוזים קמח שקדים מרים שני זוזי גרגרי לברי וצינובר
מכל אחד ששה זוזים שמן לילי ושמן גרגיר מכל אחד ו
זוזים שמן חב אל בצרה עשרה זוזים שמן חל זרקי המב
המבושל רודא שלשה זוזים אשנא שלשה זוזים שמן ח
חנא חמשה זוזים דבש אנא קרדי שלשה זוזים יוצק ע
עליו הסמנים בקדרה ויומס במעט מאותם המים מן מ
מסחקוניאה עשרה זוזים יבושל באש רכה עד שישאר
המים שעור סכרנא ויורד מעל האש ויסונן במפה צרה
ויחזיר אל הקדרה וישליך עליו מגלבנוס ששה זוזים ר

דבש עשרה זוזים ויונח על הנחלים עד שימס ויורד מ
מעל האש ויעורב בו מן לבני הגזולת ונפט לבן ושמן ב
כלשהי מא עשרה זוזים ויושם בכלי זכוכי ויפקק צ
צמיד פתיל היטב השתיה כמנו כה שבין רובע זוז עד
משקל במי זרעונים

טו שכן קושט מועיל בקור האברים ובש לכ
לכבד ולאצטו פותח סתימת העצבים מ
מיפה המראה שומר שחרות השער

תערובתו קושט מרא עשרה זוזים קשיא ליגניאה שש
ששה זוזים עלי מרמבור עשרה אסתרים יודק נריסיי וי
וישרה ביין לילה ויושם עליו שמן חל ליטר וחצי ויבשל
בכלי כפול עד שיסור היין וישאר השמן

יו שמן קושט אחר מועיל לכאב הכבד
והאצטו וכאב הפרקים מקור ורפיון הצנ

תערובתו גריאופלי אוקיא קלומי ארומטיק
אשפיק וסדאג הגדי ואצטורק ושרש לילי תכליתי וקנ
וקנילא ואשנא וקושט מא ב אוקיות אינולא וקשיאה
ליגניאה אוקיא מירא חצי אוקיא יודקו הסכנים הדק
נרישיי וישרו בחומץ לילה ויוצק עליו מן השמן ומים
מא ה ליטרין ויבשל באש רכה עד שיכלו המים וישאר
השמן ויסונן ויעורב עם הראשון

יז שמן מארד ובלטין גירבואיט והיא רפואה ה
הנדיית מועיל כן הרוחות העבות ומכאב הר
הרחם תערובתו יקח שראפין ת

וגלבנום וס פרי וחרדל לבן מא זוזים עלך אל אנבאש
ח זוזים אפופונק ד זוזים קנילא וקושט ואריסטולוגיא
ארוכה וענולה מא ב זוזים אקורי וארמוניאק וזרנבד
ודרונג וקשטיר ורודא ושריבולי מריני וקיסום ושרש
לילי ורודא הררית ומודאד דאסתאר וכרוב ומגורגא ו
וסכליום וגירופלי גניי מא חצי זוז מירא ואשא הסרוחה
והטובות הריח אנגראן מא רובע זוז שמן תשעה ליט
ומים שמונה עשר ליטרין יבשל באש רכה עד שיכלו
המים וישאר השמן השתיה כמנו כה שבין הצי זוז עד
שני זוזים במי שבת

יח שמן נרדי ובלטין שינדין נקרא אבהושונ
אברושוניר נקרא אבוסבד מועיל כן הש
השעול והרוחות העבות ומושך הליחות
העבות ומועיל מן השחורים תערובתו אבהל ו
ופלפל וזאר פלפל ובאשם וזנגביל ושיטוג הגדי ומלח
אדום וכמון מא ו זוזים קנח קלי גרעיני הקורניאש יש
ישרה גרעיני רמון עם המים ויסונו הסמנים

יט שכן אל כרוע הגדול ונקרא בלשונו שם
שמן קיקיון ובלשונם כרואה פינטא דקט
דקטילי והוא מועיל כן הרפיון והפלאג ו
ולקוה ופותח סתימת הכבד והשחול ומועיל מן הקולנג
החזק תערובתו אכיאוש ואזוב ופודנג הררי ום
ומרמאכור וזרע כרפס ושומר ואניס וזרע חנדקוקא ו
וצטיק ואשארי וגינגיבר מא ה זוזים שנאפין וארמ
וארמוניאק ואפופונק מא ג זוזים שרש כרפס וקליפת
שרש שומר ואשקינגט ושרש לילי ואינולא יבשה וס

וטריבולי מריני מא י זוזים הזאז חסאן וסדאר מא ג זו
זוזים זנגביל ודארציני וגירופלי וקרדמוני וכבאבא ופ
ופלפל ארוך ושחור ואגוז כוסקדא ומאסיש וקושט וא
ואקורי מא ד זוזים זרנבד ודרונגימא מא ה זוזים יודקו
הסכנים גרישיי ויוצק עליהם מן המים כה שיכסם ויב
ויבשל עד שימיח ויסנן ויוצק שמן כרוע פחות תשעת
ליטרין ויבשל באש רכה עד שיכלו המים וישאר השמן
ויעשו בעת הצורך שני בשקלים או שלשה במי הש
השרשים

כ שמן כרוע משוט יבשל במים לבדן ושברי
כמשקה ואם יבשל במים לברו והוא כמו ת
המורים הריחני אם ירוחץ במים לבדם

כא שמן זלעת מועיל לכל חום וחדות כב
בכל הגוף ואם יהיה באבר חום ימשח
בו ואם יהיה צרבת או אכול ימשח בו ו
וישתה ממנו ויטבול בו ואם יהיה חום בגוף ישתה ממנו
ויטבול בו ואם יהיה בראש ימשח בו וישאף מכנו באף
ואם יהיה במעים חדות יקח כמנו פעמים ומועיל בכל
זה תערובתו יקח הדלעת הגדולה השלימה ותק
ותקלף ותודק ותסחט ויוקח כמנה ארבעה חלקים ש
שיראג טרי חלק ויבשל באש רכה עד שיכלו המים ויש
וישאר השכן ואחר יסנן בזכוכית ויעשה

כב שמן דלעת הלקוח מן הגרגרים יקח גר
גרגרי דלעת ויושפו במים עד שיתרככו
ואחר יקלפו ויוציאו לבבם ויודקו הל
הלבבות ובמכתש הדק היטב עד שישוב כסחיטה ואחר
ישיב עליו מים וסובר לבן עד שיקל לקיחת השמן וילק
וילקח ממנו השמן ומי אגוז טרי

כג שמן שאה שברם ובלטין אלשיהשברים
מועיל מן הרוח בארבובה והפרקים וכל
הגוף תערובתו יוקח מי שאה ש
שברם שני חלקים שיראג חלק יבשל באש רכה עד שיכ
שיכלו המים וישאר השמן ויסנן ויוצנע בכלי זכוכית ו
ויפקק ראשו השתיה מא שבין משקל עד חצי אוקיא כמ
כמו שזכרנו וישתה על שעור שתי אוקיות במי זרעוני
שבבר בושל עם הזרעונים מן הכמון והמאכל עליו זיר
זירבאגראם ימשח בו האברים יועיל

כד שמן לאדנום ובלטין אאוריש ועשרי
זוז פוה שתי אוקיות אפופונק שנאפין מ
מירא דילי וארמוניאק ואלואין מא ב
זוזים יודק במחבת ויושם עליו מים מעט וים
ויטורם כיד היטב ויושם עליו השמן ויבשל באש רכה ע
עד שיתעבה ויעשת

כה שמן לאדאן אחר יקח אמליטיש ב א
אוקיות וירוצצו שמן זית ליט מי כגורנ
חצי ליטר יבושל הכל באש רכה נכף ב
ברזל והשמן והטיף בו לאדנום

כו שמן אלקאדר אלפידפירוד נאות לכאב
הפרקים והכויצה ורפיון האברים
תערובתו יקח סי נבל ופל ואקורי ואנולא

ושיטרג וזלפל ארוך ואגוז הקיא ושרש שושן וזרע שו
שומר וקושט ומירא זרונדאר וזרנבד ודרונג מאה זו
זוזים יודק הדק נריסיו ויושם בקדרה ויושם עליו שמן
זל וחלב ומים מא שני מינים יבשל בכלי כפול עד שיב
ש בלו המים והחלב וישאר השמן ויכנן ויעשה

כז נוסח אחר מועיל מכאב המקוה והרחם ה
הקרים ומגיד הנשה וקור הכליות ורפיון
העצבים וקולנג וקולוה ופלאג ומן הרוחות
הקרות העבות אשר יקרו בעצבים ובאב הגב וכל כאב
שיהיה בקור ועובי והיא רפואה הנדיית תערובתו
יקח כל ובל זפל ואקורי ושיטרג ושרש שושן תכליתי ו
ואינולא ופלפל ארוך ואגוז הקיא ועץ וסיפרש וצינובר
וקושט וזרע שומר וזרנבד ומודאד ודרנוגי מא עשרה
ליטרין ושמן זל המשה ליטרין יבושל בקדרה כפולה ע
עד שיכלו המים וישאר השמן

כח שמן ביצים יקח אם בטגון החלמון מש
תשלוק או בטפטוף הזכובית הנקבב או
בהטפה העולה בכלי ההטפה

כט שמן אל בלאנג ובלטין אל ניגינגי הוא
נאות לשתוק והפלאג והרפיון והקור וה
והכויצה תולשת האצטומכא ויגיד הנשה
וכאבי הפרקים והגב ומועיל מן הקולנג ומגיר הנדות ו
ומחמם הרחם ומפתח החצין ומשקיט כאב הטבעת ופו
ופותח סתימת הגוף תערובתו יקח מירבולנש ש
שחורים ובלריקש ואמליקש מא י זוזים שרש כרפס וש
ושרש שומר מא ט זוזים פלפל ארוך ושחור וזנגביל
מא ו זוזים אפופונק וגושקיאבי ושר אפין
מא ה זוזים טורבית
ד אפכנתין כרוכ לח והודא לחה ושריבולי כריני לח מ
כא אגודה יורקו חיבשים הרס גרישיי והירקות יתחבו ו
ויושמו בקדרה ויושם עליהם מים כד לשרין ויבשל ע
עד שישאר החצי ויכנן וישים עליו שמן כרוע ד מינים
ויבשל עד שיכלו המים וישמר השמן ורבים יוסיפו בו
שרש לילי שני אסתרים ושיטרג זוזים ואניס ב אוקי
ואסקנד וקפר כרדאן מא ב זוזי

ל שמן זעפראן ברכך העצבים ונסיר הכויצ
ומועיל מקשי הרחם ומיפה המראה
תערובתו יקח זעפראן ו זוזים קלופו ארום
ארומאטיקה זוזים מירא חצי זוז קרדמומי ו זוזים יש
ישרו הרפואות לבדם והמירא לבדה בחומץ לבד הקרד
הקרדמנא ויעזב חמשה ימים וביום הששי ישרה הק
הקרדמנא בחומץ ויעזב יום ולילה ויזוק עליו ביום ה
השביעי מן השמן חמשה אסתרים ויבושל באש רכה ע
עד שיכלו המים וישאר השמן

לא שמן אשנא אשנא חמשה אסתרים קוש
קושט עשרה זוזים קשיא ליגניאה קלופו
ארומאטיק כא ג זוזים בארמאבור זוז א
אצטורק ליקידא ה זוזים שמן הדם ליטרא וחצי יודקו
הסמים וישרו בחומץ ועזב ג ימים רצופים ויסונן ויב
ויבושל עם השמן עד שיסור החומץ וישאר השמן

לב שמן פרבין לנו מועיל מן הכאבים הק
הקרים וכט בעצבים ומגיר הנשה וכאב
הגב והרגלים תערובתו יקח ק
קושט מר עשרה זוזים קשטור חמשה זוזים פודנג יבש
שנים עשר זוזים פליטרי שבעה זוזים כנדס ד זוזים אש
אשטא פישגריאה ג זוזים יודק הכל ויבשל בארבע מא
מאות זוז יין ריחני אחר שישרה בו יום ולילה עד שי
שישוב לפחות מן השליש ואחר יקרר וימרס מריסה חז
חזקה ויסונן ויושם עליו חצי משקלו שיראג או שמן ז
זנבאק או שמן כירי ויבושל עד שיכלה היין וישאר הש
השמן ואחר יקח לכל עשרה משקלים שמן שני זוזים מ
מן איפורבי לבן חדש וישחק כאבק ויעורב בשמן ויונה
על האש עד שיורתח רתיחה אחת ויוצנע

לג שמן יאמר לו אמאקין ופירושו בעל עש
עשרה ערובים מועיל מן הקור באצטו
והעצבים ומחזק האיברים ומרתיע הם
המותרים ומרכך העצבים תערובתו יקח אצ
אצטורק ד אוקיות מאצטיק יב אוקיות סידאג הנדי וש
ושבול מא ד אוקיות איפורבי ג אוקיות דארציני ו א
אוקיות דונג לבן יב אוקיות שמן באן מח אוקיות שמן
בלשמי יב אוקיות פלפל אוקיא ודק היבש וימס מה שח
שהוא זולת זה ויוצנע

לד שמן שקאיק נעמן ובלשין פפאויר אד
אדום מחמם האצטומכא הקרה ומתיר
הנפח והמורסא אם יעורב עם שומן א
אווז או תרנגולת תערובתו יקח שמן שוב ליט
ורד שקאיק נעמן כ אוקיות וחצי יושלך זה בכלי ויושם
בשמש עשרה ימים ויצנע אלא שאין לשמנו ריח
השמנים הפשוטים מן השושן ומן הנרגשים והתפוחים
והרדל וקשואי הזמור ויעשו שיהיה שמן שומשמין חל
חלק ומים ג חלקים ויונח בשמש ארבעים יום

לה שמן מגורנא חזק בעורר החום ויש בו
דקדוק בשחיטה ובמשיחה לאבר וחומו ו
ויבשו כמעלה השלישית ומועיל מכאבי האזן אם יופף
בו תערובתו יקח מגורנא ויודק ויושם בקדרה ג
נקיה ויושם עליו מן היין הריחני שעור שיכסנה ויותר
ארבעה אצבעות ואחר יונח על אש רכה ויבושל עד ש
שישאר החצי ממנו ויבורם ויסונן ואחר ישוב אל הקד
הקדרה וישים עליו שמן חל שעור החצי מן היין ויבושל
באש רכה עד שיכלה תיין וישאר השמן

המאמר היא

באספלנית הנקראות מרהאם כלומר אינואינטי ובת
ובתחבוש ת בלומר אימפלא שטריש

א אספלנית בסרושא מועילה משריפת האש ו
והשלגים תערובתה יקח לישארני ז
אז סרושא חמשה זוזים דונג לבן ז זוזים ש

שמן ורדים שתי אוקיות ימס הדונג והשמן ויושם עליו
הסירושא והליטרגי במכתש ויערב כלם קודם שיתקרר
ויעורב עמו חלמון ביצה אחת

ב אחר סרושא המשה זוזים ליטרגי שני זוזי
סיג בסף משקל דרנגאן זוז יודק וינופה במ
במשי ויקח דונג לבן אוקיא ימס עמו ג' אוק
אוקיות שמן ורדים יושמו עליו הסמנים במכתש ויש
וישחק

ג אספלנית בשליקון הגדול המועיל לשחינים
נאות למקומות הצבים והחבורות אשר אין
חום בהם תערובתו יוסה זפת ופרשינא ודו
ודונג מא' חמשה אסתרים גלבנום ארבעה זוזים יחברו
הסמים האלו וימסו בשמן כפי הצורך ויעשה

ד אספלנית באסליקון הקטן יוקח פר
פרשינא וזפת ודונג בשוה ויעשה בשמן זית

ה אספלנית סרושא בחומץ יוקח סירושא בח
בחומץ ליטרגיר מנא שחוק ומנופה ושני לי
ליטראות שמן זית יעורב סרושא בשמן זית
ויקח עשרה ליטרין חומץ יין ויוצק עליו מעט מעט ויע
ויעורב עד שיתקרש ויוצנע בכלי ויעשה בעת הצורך

ו אספלנית הליטרגי בחומץ יוקח ליטרגי מנא
שחוק ומנופה ושני ליטרין שמן זית יעורב סי
סירושא בשמן ויקח עשרה ליטרין חומץ יין וי
ויעורב היטב ביד ויעשה

ז ספלנית הזנגאר מועילה לשחינים הנושנים
יוקח זנגאר שני זוזים דונג ופרשינא מא' בח' ז
זוז ועלך מצינובר מא' ה' זוזים ישחק וימסו ש
שאר הסימנים בשמן שעור הצורך ויושם עליו הזנגאר
ויעורב ויטורף עד שישתוה ויעשה

ח אספלנית קלקדים ועל פי גלינוס נקרא מו
מותקין מועיל לטעין ומבריא השחינים
והנגעים ואל נתרק ומועיל לאל אסר ואל
חסר וכל המורסות יוקח חלב ישן שני ליטרין שמן ישן
שלשה ליטרי קלקדים ארבעה אוקיות ימס החלב וישחק
קלקדים ויעורב בשלשה ליטרין שמן שלשה ליטרין ליט
ליטרגי ויעורב עם שמן במכתש ואחר יושם ב
במרחשת נקיה וינערם בכפות תמרים מחותכות מן הד
הדקל עד שישתוה ויעשה

ט אספלנית שחורה יוקח ליטרגי אוקיא חומץ
ישן חזק שלשה אוקיות שמן זית שתי אוקיו
יבושל יחד בשמירה שלא ישרף ויונער כדי
שלא יתקרש

י אספלנית דיאקילון מועיל מן הסלע והחזירים
והמורסות הקשות תערובתה יוקח פינ
פיניגריג וזרע פשתן ואלטיאה לבנה מא' נו
גולנגא ישרה כל אחד מהם לבדו יום ולילה ואחר יוקח
מריר כל אחד מהם ליטרא ורובע ליטרגי ליטרא וחצי
שמן שני ליטרין יורתחו הרירים עליו ואחר יורד מעל
האש ואחר יורתח השמן עם ליטרגי שחוק עד שיתקרש

וישתנה מראהו ואחר יושמו עליו הרירים ויתקרש בא
באש רכה

יא אספלנית אדומה יוקח ליטרגי מנא שחוק
ומנופה ושני ליטרים שמן ועשרה ליטרין
חומץ ויטרוף עד שיתקרש ויושם עליו אחר
שיתקרש ליטרא עורקי הצבעים שחוקים ומנופים

יב אספלנית אל רסל והוא דרסילינא ובלטין
אספלנית אפוסתוליקון ונקרא אספלנית א
אל זהרה מועיל לטחורים ולחזירים הקט
הקטנים ולפשטולי הקשים ואין כמוה דבר מנקה הח
החבורות מן הבשר המת והמוולא ומבריא ויאמר לה
שנים עשר סמנים לשנים עשר נערות יוקח עלך אל
בטם דונג לבן ורשינא מא' יד' זוז אפופונק ופולוש איר
איריש מא' ב' זוזים ארמוניאק יד' זוזים ארישטולוגיאת
ארוכה ולבנה מא' ו' זוזים מירא גלבנום מא' ד' זוזים די
דילי ו' זוזים ליטרגי ט' זוזים ישרה הדילי בחומץ יין וי
ויבשל בקיץ בשני ליטרין שמן וכסתו בשלשה ליטרין

יג אספלנית הזנגפור היא מועילה מן החזירי
והסרטאן ומורסת האשכים תערובתה
ליטרגי וגלבנום מא' ה' זוזים לבונה וארמונ
וארמוניאק י' זוזים עלך אל בטם ו' זוזים דונג י' זוזים ס
סיני שמנה זוזים כשעור בסביק

יד אספלנית איפורבי ונקרא קרמס ובלטין ק
קירמיש מועיל מכאב האצטו והאש הפר
הפרסי תערובתה קולוקונטידא וב
וכנדס ואשאר וכרוב מא' ג' זוזים ליטרג ושיאף מאמ
מאמיתא מא' ו' זוזים גירופלי אפורבי כרמס כלומר תול
תולעת שני מא' יב' זוזים כסף חי ב' זוזים זפת עשרה זו
זוזים ימס האפורבי בשמן ויעשה

טו אספלנית אלבי ובלטין קאוטיריאי יוקח
קלקטאר צלוי עשרה זוזים סיד בלתי מכו
מכובה ולבני מא' ב' זוזים

יו אספלנית נסה אותה אל זרנגי ובלטין
ניניראשי יקח סילדוניאה וערוק כרמומיים
וגלבנום וארמוניאק וסירקא קולא וגומא
ודם תנין מא' חלק ליטרגי במשקל כל הסמנים כלם יו
יומס הדונג בשמן בקדרת חרס חדשה ויזורו עליו הס
הסמנים שחוקים ומנופים ויעורב ויעשה

יז תחבושת לאנדרומאכוס מועיל לבעלי הט
הטחול והשקוי ולמי שיש בו מתיחת הצדדים
וכאב הפרקים וגיד הנשה והעלות הישנות
תערובתה דונג ושמן מא' ליטרא שרף צינובר ליטרא ז
זרניך אדום ב' זוזים אלום תימני וסיד לא מצאו מים מ
מא' ב' אוקיות יובן כמו שאמרתי

יח תחבושת מופלא מיוחס לאנדרומאכוס י
יאות למוץ בו דבר ומושך העצמות הנפ
הנפסדים והקוץ ומועיל מגיד הנשה ור
ורקיקת המוגלא וקושי הקרמים ועקום אבר על אבר ו
וקנשי החבורות תערובתו מן הנרגרים אשר יו
יוקחו מפרי אלנסאן אשר יאמר לו קומאלא ומן בורק

ומלח אבק נשאף ממתת השם לחולשתה והפסדה ומר
ומרקחת האגוזי ומרקחת קמחת יאות להפסדה ורפיונה
שמן אבוסימא מרקחת הורמים רפואת ברכום שמן א
אחר מי שרשים תריאקי מאטרידיטוס האגוז תריאקי מ
מרקחת ענברי עוגות כוכב דוחה מהם המותרות
גרגרי כלאכלנג איארג פקרא במיני מעוג ממשרת האי
האיארג מרקה אותה אבק נשאף אל כרטאני חומץ א
אשקיטלא והסכנגבין ממנו במשקה תפוחים החם ומן מ
משקה כנתרי והם פרש ואתרוג מרוקח וחבושים מרו
מרוקחים ומה שיועיל לה מרקחת גלינוס ומרקחת אצב
אצכמכיקון ירד ואטריפל מסיג הברזל וזולתו ולרפיונה
אטריפל גדול ואטריפל בסיג הברזל ואבק נשאף לעיא
לעיאדא ושמן הנחשים

לד לחום האצטומכא מועיל מזו משקה בו
בוסר ענבים לקור האצטומכא מרקחת
לינגא אלוא ן שוה שמן דאמאכון ושמן
קושטי ושמן שקאק וגרגרי מרקחת אנגדאן ומרקחת א
אל סחרי קנדמיון ואל גוזי סהריכאן אטריפל סיג הב
הברזל מרקחת שאל שפר

לה למפוח האצטומכא ולחלוחיתה גירא
פיקרא גרגרי הנדי גירא בינופרטום הפ
האטריפל אבק עואדא

לו לכאב האצטומכא מעוג הזרעים התמרים
גינסיאנא ומי השרשים גירא אנדרומכם
ומרקחת הפלפלין סהאריכאן אספלנית קרדמני גרגרי
אל הנדי שמן ורדיקון נקושט מרקחת גלינוס ומעוג הור
הורמוס גרגרים טובים לכאב הבטן

לז תחבושת סלגאריוס אריסטו רפואת הכרב
הברכום פלוניאה מעוג פודנג

לח לרוח האצטומכ' סוטרי באריך
דארי ואל חרמי ואטריפל גדול
ושמן נארדין הנזכר ומועיל מה
מהם עוגות ברברים ועוגות פוליקריאה ושמן מצטיק

לט לקושי תאצטו' שמן מצטיק לתאוה והמ
והמרקחות והכלאכנג מחזק התאוה הכ
הכלביית ומרפואתם הכמוני והמעבל והתריאק מאט
מאטרודיטוס מעוג הפלוסופי מעוג קיצר האגוזי הספ
הספרגלי במסך השריפל גדול מעוג מסך סחריא כמוני
מרקחת עובר אבק נשאף לאריסטוטוליס מרקחת אבק
נשאף מרקחת חב ג צצרה מעוג הנופך לנו מרקחת אח
אחר אתרוג מרקח מרקחת הפוקות מרקחת קיצר טוב מ
ממנו ומיבא ומשקה מינטא ועוגות מאזריון

מ לקיא וחפץ הקיא עוגות אסמאכוס מעוג מל
מלח הנדי וכש לרבניי והשחוריי משקה הפ
הפירות וכש לאדומיי ועוגות מיבא ומשקה
תפוח ומשקה פרוגש ומועיל מן העלוף והצמאי ומשקה
הבוסר ועוגות כמפורא ועוגות אשפודי ,ואם יהיה עם
עם התכת הטבע

מא לפיחוק החמוץ הכמוני ועוגות כוכב וה
והפלפלוני לטחול סוסר אמירוסיאה
ומעוג הזרעים ואנא קרדי והאגוז ודחמ
ודחמרתא ולפתיחת הסתימה באדמהרג ורפואת ברכום
ורפואת הכרוב ושמן אבוסימא ומעוג יאקות הוא הנג
הנופך לנו ותיארדיטוס אברסיאה ואספלנית קרדמנא ו
נשאף מעוגות העשרה

מב לקור המעים גרגרים מנקים המעים ג
גרגרי אצטמכיקון אל כנדי גרגרים אל
ברמכי

מג לקולנג ויובש הטבע ארפטון כלא כל
כלאנג גרגרי אל רשט שמן קיקיון פרו
פרודיום סהריארן התמרי ולכאבי מה שירבך
הטבע גירא פיקרא מעוג הנדי פרוגש גרגרי שיטרג מע
מעוג השום גרגרי אצטומאכיקון ללכנדי גרגרים אח
אחרים לשחורה גרגרי שיטרג איארג גאלינוס גרגרי א
איבפורבי מושכים מרחוק ומן העצבים גירא גאלנוס ג
גירא פלאנדיוס מרקחת קיצר שהרי ארן גרגרי אבן אל
חרת

מד לעצירת השלשול התריאק מא
מאתרודיטוס הספרגל במסך אספלנית
כנדי משקה בוסר ענבים לאדומיי אבק
נשאף מלח לאדומיי קמיחה נוסח אחר מן מעמיסן
אבק נשאף לאריסטוטליס מיבא משקה תפוחים משקה
פרש משקה מינטא חבושים המרוקחים עוגות
בלושטיאש עוגות אשפודי עוגות אצטמכיקון עוגות ה
הדס והמוגלא עוגות בלושטיאש

מה לנגעי המעים והפשטם הנקרא
דישנטריאה תריאק מאטרודיטוס טר
טריאק עזרא מעוג הורמוס עוגות לנו
עוגות אחרות אתנשיאה רפואת קיצר המלך עוגות בל
בלושטיאש עוגות רמאסקמיטון עוגות הורדים

מו לחבלים בבטן עוגות הזרעים לחבלים ה
החזקים מקליתא פרודיון שמן נרדין אבק

מן לזחיר מרקחת האמרפום עוגות מאזריון
ועוגות זרעים ועוגות בלושטיאש אבק נ
נשאף תריאק מקור וריק פאשיא חב א

מח לכאב הטבעת שמן כלא כלא
לטחורים מרקחת מסך מע
בן זהרה מתת השם אבק נ

מט לכאב הכליות והמקוה
מאטרידיטוס תריאק עזרא ת
יא אבא ריחיא מעוג באכנג ש

הכלל השני

מעת הורמוס

מן מרקוח הנקרא אקרבדין כלומר מזכרת הרפואה בם
בממר הזה נוריד הרפואות המורכבות היותר מיוחדות
בחולי חולי אחר שיהובן זכרונם בבר בכלל הראשון כד
כדי שיהיה למי שיקרא הספר הזה מקי ובהלל בכל מיני
הרפואות או ברובם מאד וזה כי היא על דרך משל אם
ירצה למצא רפואות הנרב יבקש בספר השני והוא ספר
הסממים הנפרדים ויקרב בשעה אחת וימצא כל הרפ
הרפואות הפרשיות מן הלחות ואחר שיעתק עד שערי
הספר השלישי והרביעי יבקש שער הנרב ימצא הרפ
הרפואות הנזכרות שם ואחר אם יעתק אל ספר הרקוח
ימצא מה שהוא מן הרפואות המורכבות ויהיה לו דרך
שימצאו אלו הרפואות הפרטיות כלם או רובם וחלקנו
הכלל הזה למאמרים

המאמר הראשון

בענייני הראש ומה שיש במוח

א במרדים החוש לכאב הראש ולבוטולוס וב
ובלטין אנטיליש תערובתו חלב אל
קדון ששה עשר משקלים חלב פאפאביר וה
הוא האופי ד משקלים זעפראן ד משקלים ורע נוש
נושקיאמי ד משקלים מירא ד משקלים אניש ד משקלי
סקבוניא ד משקלים יולש הכל בחומץ ואחר יעשה מם
ממנו עוגות וינוגבו בצל ואם יצט ד אליו תמרים בחומ
בחומץ ותרטה על המצח כנגד צדע אל צדע אחר ואם
העלול יקוח חמרסס נמים ותעשה בהם עוגות היה עו
עושה אותם אבוטולם יוקח גרגרים ד משקלים אשקם
אשקבוניא ואופי ומירא וכחיטא בוסד עגבים מא ד
משקלים זרע כרפס זעפראן ובמה שקדם כא ח משק
משקלים יועג זה בהומץ שעור שיספק ויעשה כמנו עו
עוגות ויעשה

ב סעוש כלומר שאיפה באף מנקה ד ראש ומו
ומועיל מן סכל הרכד האריך ולמי שיכא
שימצאהו הכפיה ומור ד בהראש לחות הר
הרכה תערובתו קסח שני כשקלים שאל ארמונ
ארמוניאק בשקל כחיטת קשואי החמור כשקל יש
ישחק זה הדק היטב ויועג בשמן הנקרא ספר אקין או ב
בשמן שושן או בשמן חנא עד שישוב כעובי הדונג הנ
הנכם בשמן הסוסי רטובה וישימנו בכלי ויעשה שירטה
כנגד בתוך הנחירים ויצוה העלול שישאוף האויר

Antonio Juan Ingrassias 1688

ג סיוט אחר פלומר מועיל בין הפלגג ולקוה
ורפיון העצבים והאברים והרעש ומכלה כ
באביב הקרים והלחים והסתיבה הקורה מן ה
הקור ולחות בעצלים ועצבים תערובתו יוקח ס
פחיטת שרש קולוקונשידא לחה וסחיטת שרש סלקא וס
וסחיטת שרש אל רשבה מא סלעקא קצת וזרע שיקוטא
מא ב זוזים יודק הקצת וזרע שיקוטא וישחקו היטב הד
הדק ואחר תלושם בסחיטות האלו עד שיתערב ואחר
תצניעהו ובשיצטרך אליו קה ממנו דאנק ותמרסהו במ
במעט חלב אשה מניקה בת יומם פאף החולה בי זה פ
פותח הסתיבה ובחמם ומועיל לכוח וראש מה שיב
בו בין הסותרות

ד פעוט חם מועיל מהכאבים שבראש הנוש
הנושנים יוקח מומיא ואגוז מוסקדא וענבר
ובספורא ומסך מא זוז ישחק כל אחד מהם
לבדו ואחר יעורב ויולש בשמן זנבק ומעט מבלשמרויו
ויוקח ממנו ששה גרגרים ויטורם בו עם קצת הסיבות ו
ויושם באף תאר גירא מרומיק מנוסה מנקה הר
הראש ומריק מה שבו מן הסותרים והעדות הרעות
תערובתו יקח בשר קולוקונשידא מנוקה מקליפתו וגר
וגרגרין עשרה משקלים לבונה ופלפל שחור ולבן וא
וארוך מא ד משקלים זעפראן משקל מירא ואלואין - וא
וארמוניאק ושדריגיאה מא משקל יודק ויונפה ויועג ה
השתיה ממנו ד משקלים תאר גירא ייוהם אל יב
יבוסום ובלשן גישיקוש מועיל מכאב הראש והסנור
ומכאב האצטום והטחול והכבר תערובתו יוקח
לבונה מנוקה ואנאריק מא ששה עשר משקלים ובשר ק
קוליקונטידא מנוקה מקליפתה וגרגריה שני משקלים א
אישטיקודוש פלפל לבן ושחור מא יו משקלים מירא נ
משקלים זעפראן ו משקלים קליפת אליבורום שחור וא
ואלואן ואשקמוניאה ואשקיטלא צלויה ואשפיק וקשיא
לינגיאה יו משקלים סנדרוס ואיפורבי מא שמונה מש
משקלים ישחקו הסמנים היבשים וישרו השרפים ויע
ויעורב ויועג השתיה ממנו ד משקלים תאר גירא
ייוחם אל דרייוש יקח בשר קולוקונטידא מנוקה מקלי
מקליפתה וגרגריה ולבונה מא עשרים זוז שנאפין ואפר
ואפופונק מא שמנה זוזים אשפיק גרדי לשון צפרים ד
דארציני וקשיא ל יגניאה וזעפראן וזנגביל ונעדא מא
ד זוזים יודקו הסמנים היבשים וישרו השרפים ויעורב
ויועג גרגרים סרוהים בטוחים מנקים הראש
תורביד אלואין מא י זוזים קולוקונשידא ואשקמוניאם
מא ג זוזים אנים ומלח מא שני זוזים השתיה ההזקה מם
ממנו שני זוזים והחלוש משקל גרגרים אחרים ויועלי
מכאב הראש מן השחורה אפיתימון ואנאריק באד זו
זוזים פוליפודי ג זוזים גירא ז זוזים כלח זוזים וחצי כלח
שחור חמשה זוזים אכן לאזורד זוז וחצי גרגרים מ
מועילים לכאב הראש מלבנה ושחורה
מירבולנש כיבולנש ובליריקש ואמליסיש מא שלשה זו
זוזים מלח ארבעה זוזים אשפיקוש שני זוזים גירא פי
פיקרא שמנה זוזים בשר קולוקונטידא ד זוזים אפסנ
אפסנתין שני זוזים אנאריק שמנה זוזים תורביד ואפ

ואפיתימון מא חמשה זוזים אליבורום שחור חמשה זו
זוזים השתיה זוז וחצי בשול מי השרשים ישחה
בו שמן קיקיון לכאב הראש מהלבנה וסבוב הראש וכפ
וכפיה קליפת שרש כרפס וקליפת שרש טומר מא עש
עשרה זוזים שרש אשקנט ופודנג הרדי ואשפיק נרדי
ואריסטולוניאה עגולה מא ח זוזים פוא שיראג שבעה ז
זוזים מירבולנש כרכומיים שמנה זוזים אפיתימון ד זו
זוזים מצטיק שלשה זוזים וחצי גערא ד זוזים יבושל ב
בד ליטרין מים עד שישאר ליטרא וישרה בו גירא פיר
פיקרא ארבעה זוזים ויוקח ממנו כל יום שלשה אוקיות
ומשקל זוז שמן קיקיון הנקרא כרוע בשול בולל
משלשל הליחות מירבולנש כרכומיים ושחוריים מא
עשרה זוזים פרונש שלשים במספר תגרהנדי חמשה
עשר זוזים פומטירא שבעה זוזים אפסנתין שלשים זו
זוזים בושל בשלשה ליטרין מים עד שישאר ליטרא ו
וחצי ויוקח ממנו שני שלישי ליטרא ויטורם בו זוז תור
תורביד ואלואין ארבעתוק אנאריק שני דאנקים וישת
וישתה ואם ירצה חלוש החולי יצוה לשתות אך יטרם ב
בו קשיא פישטולא כנוקה מן הגרגרים ו זוזים וישתה ו

ה לפלוח הראש עונות מועילי ויעשה מעשה
ואם ירשה בהם פעמים או שלשה מצדע א
אל צדע תערובתו יקח זעפראן חמשה עשר
משקל קלקדיש עשרה משקלים מירא ואופי וארום וסח
וסחיטת בוסר יבש קשר פא שלשה משקלים גומא ח
חמשה עשר משקלים ישחק זה ויוצק עליו יין קוסן שע
שעור שיספיק בו וישחק כמי שישחק השיאף ויעשה מ
ממנו עונות ואם יצטרך אליו תמרסהו בחומץ מזוג ויע
ויעשהו רפואה לפלוח הישן פלפל לבן שני משקלים ע
ערוב הזעפראן שני משקלים
בשקלים איפורבי חצי משקל יודקו אלו חסמנים ויע
ויעורב ויועג בחומץ וירטה בו עצלי הצדע וחצי הפצת
מאותו הצד

המאמר השני

ו בעין הרמד הוא קצידא וירידת החמרים בעין
יועיל שיפה שחבר אותה אדם עושה הכחולי
מארץ פרס תארה שאף מאביתא ושמנה וארבעים מ
משקלים סרקאקולא ארבעה ועשרים משקלים סחיטת
יברוח עשרה משקלים נומא ששה עשר משקלים דרג
דרנגאן שנים עשר משקלים יולש בפים ויעשה

ז נוכח שיפה נקראת מביאה השינה מ
הכאב החזק ומכל מורסא וכורידה
החזקות היורדות תערובתו
משקל סרקא קולא שמנה משקלים זעפ
ואופי ווטריאולא טרופה מא ח משקלי
משקלים יולש במי מטר ויעשה בחלב
רפואת ארי שטרטיש והיא מועילה מן
הישן ומועילה

לאזן אשר יזול ממנה מוגלא והשחינים אשר ירצה ב
בהם להבריאם והאכול הנופל בפה תערובתו יו
יוקח זכובית שרוף ב משקל ויטריאולא שרוף משקל פ
פלפל ג משקל זעפראן חצי משקל רוטא ט אוקיות יין
מבושל ד אוקיות וחצי תשחק הרפואות היבשות ויוזה
נוסח אחר נחשת שרוף שני משקלים יין תשעה אוקיות
תירוש ארבעה אוקיות וחצי ישחקו הכנ ם היבשים ו
ויוזה עליהם כעת השחיקה היין ואם יתגבב ישים עליה
תירוש קרוש וישחקו בו ויושם בכלי ויבושל באש רכה
וישמר בכלי נחשת

ח רטיה חבר אותה כיאר מסאות ובלטין פיל
פילודישיפיש מועילה מהליחה חרבה והכ
והכאב החזק תערובתה ורד לח שני משק
משקלים זרע גושקיאמי לבן ח משקלים לבונה ו משק
משקלים מירא ד משקלים קמח קלי שעורים יח זוזים ח
חלבון ביצה אחת צלויה סחיטת יברוח ד משקלים זעפ
זעפראן ב משקלים אופ ד משקלים ויולש ביין קובץ ש
שעור יספיק ויעשה ממנו עוגות ויעשה אחרת ואמר
לה אל להבי נחשת תארה נחשת שרוף ורחוץ שנים ע
עשר משקלים זעפראן ששה משקלים פלפל לבן ארבע
משקלים מירא ואופי מא ד משקלים גומא שנים עשר
משקלים יולש ביין ויעשה

ט שיפה אחרת נעשת קודם המרחץ מועילה מ
מן הליחות הנוזלות הרבות וכש בהיות הע
העין רבת הליחות ויהיה מורסתה נ טה אל הלובן במר
במראה עד שיהיה רושם מרשומי הרמד החזק אשר יג
יגבה בו לובן העין על שחרותו ואמנם ראוי לנו שנצוה
שיעשהו בעת שיצווה העלול להכנס במרחץ באחריתו
תערובתו יוקח מן האבן הנקרא סרסטום שמנה משקלי
לבונה שבעה משקלים נחשת שרוף ורחוץ אופי וגומא
מא שמנה משקלים מירא ארבעה משקלים ולש ביין ד
די ספקו ויעשה בחלבון ביצה דקיק שיוטף בעין פעמי
רבות

י שיפה אחרת נעשת קודם המרחץ וחבר אותו
אירמיש הכוחל ומועילה מהכאבים החזקים ו
ומשקיט אותם ביומם השקט רב ומועילה מ
מהרמד הישן גב תערובתה יוקח אלואין ח משקלים נח
נחשת שרוף ורחוץ אופי וגומא מא י משקלים מירא י
יב משקל זעפראן שמנה משקלים אקלימיא ד משקלים
[illegible]ה שמנה משקל שחק במשקה יאמר לו קודימון וי
[illegible]ן ביצה וירמוס ו קיק וראוי שיכחל העין
[illegible]ם במה שבין שלש שעות או ארב
[illegible]עין שישקוט וירגע ותצוה העלול
אחר זה להכנס במרחץ
[illegible]לחת משקוטה הכאבים ביומה וי
[illegible]אל בליב ומתירה העלה ומקלע
[illegible]ת אותה ב[illegible]עתה תערובתו אנטים
[illegible]מא מ משקל אקלימיא ו משקלים ג
[illegible]ן ארבעה ועשרים משקל כרושא מנ

מנחשת מעופרת שמנה משקלים אשפיק ו לציאום מא
ד משקלים קשטור ואלואין ואופי וקלקטר שרוף מא
שני משקלים גומא מ משקל יולש במים שיבושל בהם ו
ורדים ויעשה בחלבון ביצה וימורח כפי מה שהוא

יב שיפה חבר אותה גלינוס נודעת באל מול
מולף מועילה מן הכאבים החזקים והע
והעלות בעת ירידתם תערובתה קימוליא ר
רחוצה ד משקלים אקסיא מ משקל נחשת שרוף רחוץ
ארבעה ועשרים משקל כרושא מעופרת ואנטימוני ר
רחוץ מא שמנה משקלים גומא ארבעים משקל יולש ב
במים ויעשה בחלמון ביצה ויעשה בהתחלת העלה

יג שיפה יאמר לה כפיץ ובלטין קאפיש חבר
אותה אשה מלבה מועילה מן הכאבים החז
החזקים תערובתה אקלימיא יו משקלי
סרושא רחוצה ארבעים משקל אמידום ודרגגאן ואק
ואקסיא ואופי מא שני משקלים גומא שנים עשר משק
משקלים יולש במי מטר ואם יהיה אותו שיצטרך אליו
שיקח ממנו שיפה ישי עליו חלבון ביצה מד בצי חדשי

יד שיפה מכונה קייצית תערובתה קלימיא ש
שרופה ורחוצה וטין סמוס וסרושא מעופ
מעופרת מא ב משקל קליפת נחשת שרוף
אקאקיא וקליפת לבונה מא שני משקלים דרגגאן ה מ
משקלים גומא חמשה עשר משקלי יולש במים ויעשה
בחלבון ביצה

טו יאמר לה הכובב אשר לא ינוסח מועילה
מן הכאבים החזקים והצמחים הקטנים
ואל מוזהר
והשחינים המוזה מים והשחיני
המתאכלים והעלות הישנות וממרקת ומצחצחת ומסי
ומסירה הכתמים תערובתו אקלימיא שרופה ורחוצה ו
וסרושא מעופרת רחוצה מא ששה עשר משקלים אפר
הכור אשר יתברר ממנו הנחשת והעופרת שרוף רחוץ
טין סאמוס מא שמנה משקלים מירא שני משקלים מיר
מירא שני משקלים אופי ב משקלים דרגגאן ח משקלים
יולש במי מטר

יו שיפה אופרטיס ובלטין טיאוקראטיש והיא
שיפה מצלחת תערובתו קלימיא וזעפראן
מא שנים עשר משקל אופי וקליפת נחשת
מא ששה משקלים קליפת סאבורקון מנוקה ועופרת שר
שרוף ורחוץ מא חמשה משקלים מירא שלשה משקל א
אשפיק נרדי שני משקלים אקאקיא שני משקלים סח
סחיטת נרדים גומא מא שנים עשר משקלים יולש במי
מטר

יז שיפה מכונת בוורדית מועילה מן הכאב הח
החזק ומורידת הליחות הדקות הרבות והצ
והצמחים הקטנים והמוסרג
תערובתה ורד לח מוסר פטוטרות ד משקלים אופי שש
ששית משקל אשפיק נרד ששית משקל גומא

שלשה משקלים יולש במי מטר ויעשה בחלבון ביצה ו
ויעשה

יח שיפה אחרת ורדית מכונת טובה מועילה
מן העלות האלה הנזכרות תערובתו ש
ורד מנוקה ארבעה ועשרים זוז זעפראן ש
שנים עשר משקלים מאסיש ארבעה משקלים
בלושטיאש ד משקלים אופי ד משקלים דרנגאן ח מש
משקלים יולש בסחיטת עלי סיפריש

יט שיפה אחרת ורדיית חבר אותה טארה ב
בסטום ובלטין טארינטיאוש תערובתו
ורד טרי שנים עשר משקלים אפר הבור
אשר יתברר בו הנחשת אשפיק וזעפראן ואופי וגומא
מא ארבעה משקלים יולש במי מטר ויעשה

כ שיפה ורדיית חבר אותה ריאנרדריוס ובל
ובלטין דיבינורוש ונקרא השיפה הגדולה ו
ומועילה מן הכאב החזק ומקומות הצמחים
הקטנים והמקומות השוקעים המזוהמים המתחדשים ב
בכתונת הקרניית ואל מוסרג והליחה היורדת זמן ארוך
והרג ד הישן אשר יקשה רפואתו תערובתו יוקח ור
ורד טרי מוסר מפטוטרותיו שנים ושבעים משקל אק
אקלימיא שרופה רחוצה ארבעה ועשרים משקל זעפ
זעפראן ששה משקלים אופי ג משקלים אנטימוני נ מ
משקלים וקצתם יושם בהם ו משקלים קליפת נחשת
אשפיק נרד מא ב משקלים מירא ד משקלים ורבים יש
ישימו בו ממנו ו משקלים זנגאר ב משקלים ורבים יש
ישימו בו ג משקלים גומא כד משקלים ויולש במי מטר
ויעשה בחלב

כא שאיפה מצלחת לקוחה ביאסמין מועילה
מירידת הליחות תערובתה אקא
אקאסיא סחיטת יאסמין מא שמנה ואר
וארבעים משקל אפר קירות הכירים אשר יתברר בו ה
הנחשת וזעפראן מא ד ועשרים משקלים אופי עשרה
משקלים ובנוסח אחר ששה משקלים מירא ד משקלים
סחיטת גושקיאמי ד משקלים נחשת שרוף ורחוץ ד מש
משקלים גומא ארבעים משקלים יולש ביין

כב שיאף יאמר לו אל תפח ובלטי פומאלי
גאות למי שלא יסבול עינו מהסמנים ו
ומועיל מהצמחים הקטנים ומהשחינים
השוקעים והמזוהמים המתחדשים בכתונת הקרניית ומ
ומן אל מוסרג והליחה הרבה והעלות הקרובות הזמן
תערובתו אקלימיאה שרופה מכונה בחלב ששה עשר
משקלים סרושא מעופרת רחוצה שמנה משקלים זעפ
זעפראן ד משקלים דרנגאן ב משקלים יולש במי מטר
ויעשה בלובן ביצה

כג שיאף בלומר שיפה מכונה בשם זנגאר
משם מחברו סראס ובלטין שוריביט וה
והוא שיאף מצליח מועיל מן הכאבים ה
ה שנים ומהסרת הבשר אשר בקצה העין הנקרא אמא
אמאקי הגדול והוא העלה אשר יאמר לה הדמעה ומן

היציאה אשר תצא בקצה הזה הנקרא אמק והוא הנאצ
הנאצור תערובתו אקלימיא רחוצה וסראג שר
שרוף מא שמנה ועשרים משקל אפר הבירים אשר יתב
יתברר בו הנחושת ארבעה ועשרים משקל מירא שמנה
וארבעים משקל זעפראן ארבעה משקלים יולש ביין וי
ויעשה בחלמון ביצה במקומות הקרובים הזמן ויהיה ר
רקיק וקצת אנשים ישימו מן הזעפראן שנים עשר מש
משקל

כד שיאף אוירי יכונה הנדי מענינו שמונע
כל מין מקצידא ומועיל מן ההפסד והח
והחכוך והאיכול קצה העין ומסיר הר
הרושם והכתם ושומר העין אשר יכחול בו שמירה של
שלא יעבר עמו תערובתו סרושא מעופרת מחמ
משקל אקלימיא כד משקל ודיו הנדי ה משקל ארממו
והערוב אשר יאמר לו קוסריקון והוא מרדת הנדי וסח
וסחיטת בוסר יבשה ואופי מא ה משקלים פלפל לבן ש
ששה משקלים גומא יז משקלים דארציני שני משקלים
ויולש במי מטר ויעשה

כה רפואה תועיל מן המורסא החזקה ומור
ומורסת העין אשר תתעורר מירידה הח
החום אופי ודרנגאן ופיל זהרג וסר
וסרושא מכל אחד ששה זוזים גומא ארביקא יב זוזים י
יודק יחד ותשחקהו ואחר תקח מים ותבשלהו בל טרא
מי המטר עד שישוב לשליש ואחר תסנן ותלוש בו הר
הרפואה ואחר תעשה שיאף כמי הזרעונים ותנגבהו ב
בצל ואם תרצה שתכחול העין תחככהו במים קרים וב
ובחלב אשה או בחלבון ביצה או במי בשול פניגרינ על
חתיכת צדף או משחזת ואחר תכחול בו העין בבקר את
אחד עשר יום ממשל או שבעה ובערב גם כן כי זה מש
משבר החום ומבטל הטפוח אשר ירד אליה ומחזק הע
העין ומסיר המורסא

כו רפואה תועיל מן הרמד ומשקיטה המור
המורסא ותסיר הטפוח ומשקיטה החום י
יוקח שמנה וארבעים זוז שיאף מאמיתא
זעפרן ארבעה ועשרים זוז אופי שנים עשר זוז פיל זה
זהרד ועונותיו וסחיטת גושקיאמי נגובה מכל אחד שש
ששה זוזים עלי ורדים לחים אשר קוצץ שרשיהם הל
הלבן שבהם ארבעים זוז סוכרי ערבי מכל אחד זוז יודק
הכל ותשחקהו במי מטר ובמי מלילוט ואם יהיה רטוב
תכחטהו ואם יהיה יבש תבשלהו ואחר סנן מימיו ותש
ותשחק הסמנים ותלושם במים ואחר תעשה מהם נרג
נרגרים כמו הזרעונים ותנגבם ואחר תחככם על מש
משחזת או צדק במים קרים ובחלב אשה או בח
ביצה ואחר תכחול בו העין ב

כז רפואה נקראת אל כסדין הא
דואו מאגורה רוביאום מוע
ההווים בעין ומן החום הח
ומן הלהלוחית שבה מרוב הלחות והמ

לאושים העין תערובתו אופי וסדנאג וצפר שרוף ולב
הקמח מא שמנה זוזים גומא ארביקא ארבעים זוזים א
אספידבאג ארבעה ושמים זוזים וקלימיאה שמנה ועש
ועשרים ישחק הסדנג והצפר השרוף לבדם במים הדק
היטב ואחר יעורב הכל ותשחק מה שהוא נגוב ואחר יב
יכחל בו העין כמו שיכחל באנטימוני

כח מעשה אספלנית תונח על העין מועילי
מחוזק הכאב תתעורר בעין ומפסיקה
ממנה הליחות בה ומחזק העין ומשקיטה
הכאב תערובתו יוקח עלי ורד יבש ותדוקהו הדק
היטב והלושהו בדבר ממים ושמן ורד ואחר תניח על ה
העין נוסח אחר יוקח עלי ורדים יבשים וקליפות הרמ
הרמונים המתוקים הלהים ומן העדשים מא חמשה זו
זוזים מים ב ליטרין ותבשלם בשול יפה והשלך המים
וקח העדשים והדק אותם יפה יפה ותלושם במעט מים
ושמן ורדים ואחר תשימנו על העין

כט רפואה תועיל מכאבי העין המתחדשים
יקח זעפראן ולבונה ואלואין ומירא וא
ואופי וסרקא קולא מא ה זוזים ותמ
ותמרסהו ותשחקהו ותרטה על העין בהתחלת הכאב ע
עם החומץ ומי הנדבי או מי לגלוגות או מי גושקיאמי
או מי כזברה לחה ואם ימתח ההנחה תרטה ממנו על ה
המצח והעין והצדעים ברטיה ותחממהו קצת חמום או
קח מן קמח קלי שעורים מ זוז ומן עצפר מדברי ב זוזי
אופי זוז והדק היטב ותלושהו בשמן ורד ותניחהו על ה
העין בעלת הרמד והמורסא החמח

ל כחול נקרא אצטמטיקון ובלטין
אשטליטיקון מועיל מעכירות העין ואדמ
ואדמימיותה אם יוטף בה ואם כחל ממנו ב
בתחלת הנזלים ואם יעורב אחר כחילת הורד יוקח מן
קדמיא ונחושת שרוף ואלואין מא חלק וזעפראן ואופי
מא חצי חלק אקקיא זכה ארבעה חלקים ליציאום חמ
חמשה חלקים גומא ארביקא ד חלקים ישחק הקדמיא ו
והנחשת והצפר והאקקיא ואחר יונח ארבעה חדשים
ואחר ישחק ליציאום והזעפראן ואופי בטבלת השיש
חמשה ימים ואחר יערב עמם וישרה האלואין במ ם וי
ויבס וישפך על הסמנים ויעורב בשחיקה ואחר יעשה
עוגות או יעשה גרגרים ואחר יכחול בו העין

לא כחול מועיל לכל כאבי העין המ
המתחדשים מן הנזלים הנוזלים יוקח
[illegible] הסנה ויסחט מימיו ויסונן וישחק ב
[illegible] בה מעט ואחר יוקח כמוהו גומ
[illegible] ד שימס וישוב כדבש ואחר י
[illegible] ימים ויהיה אפשר להעשות
[illegible] ם ואחר ינוגב בצל ואחר יב
יכחל בו
[illegible] עין וצמחים שבה והמוגלא שב
[illegible] ע כי שיאף הכוכב הנזכר חזק הת

התועלת בה וכן שיאף המצליח ושיאף
התפאחי בו בתכלית

לג שיאף מיוחס אל מאבור ומועיל מן הע
העלות הישנות והמוגלא ההווה בעין יקח
תותיא שנים ושלשים משקל נחשת שר
שרוף כב משקל זעפראן ששה עשר משקל א
אלואין שאדנא עשרה משקלים פלפל לבן ארבעים במ
במספר גומא ארבעים משקל יולש בי ן ובנוסח אחר יו
יושם בו אופי עשרה משקלים

לד קרע הקרניית השיאף הורדי מועיל מן
אל מוסרג לכל מיניו

לה מזור ממלא חפירת הקרנית צרף
גדול שרוף וסדאנג מא זוז יודק
ויזורה בעין

לו אל גרב השיאף אשר חברו סיקוריאס וב
וכלטין שוריביש מועיל מן אל גרב

לז הלובן וכתם רושם השחינים הנה יוע
יועיל הרפואה הנבטית המצרית וש
ושיאף ההנדי וכחילה בזבל סאס ברץ מועיל

לח שיאף כרכומי נודע בכל אף הלבונה מ
מועיל מן הסנור ומחשך העין ומן הע
העלות הישנות ומסיר הכתם והצמחים
הקשים תערובתו אקלימיא כד משקל סחיטת הבו
הכוסר היבשה יב משקל שילי ארמוניאק כמוהו אופי ח
ח משקל גומא כד משקל בנוסח אחר מוסיף סרושא כד
משקל כרכום יו משקל פלפל לבן כד משקל יולש במי
מטר

לט כחול אחר מופלא כבר נוסה ונעשה ב
בלובן והדמעה ומקנח וממרק הסנור ו
וכל עובי בעפעפים ומחדד הראות מאד
תערובתו תותיא הנו ית שני זוזים וחצי נחשת שני זוזים
וארבעתיק אקלימיא מזהב וכסף מא זוז סדאג זוז אל מ
מוג ופרלש קטנות וקליפת נחשת מא שני דאנקים סבג
שרוף שני זוזים שברי זכובית חצי זוז ישחקו אלו הסמנ
הסמנים במי מטר ואם ישחק יושם עליו מן הכמפורא
שחוקה דאנק מסך קיראט ויעורב בשחיקה ויעשה גרג
גרגרים ויגוגב בצל ויחוכך בצדף במים ויכחל בו

מ אחר מועיל מן הלובן מנוסה מופלא יוקח
שחיקת סרקא קולא ובנוסח אחר משפוי ח
הכחטים שני זוזים כסף חי שני זוזים ואחר
ישחקו יחד ויושמו בשפופרת קנה ויפקק פי השפופרת
בבצק ויכוסה השפופרת כלה בבצק ועל הבצק בטין ש
שהולש בשער וירכך עליה במטלת ואחר זה יכוסה בט
בטין אדום ואחר יוטח בשאור עד שיתאבק וישוב בח
כחרס ואחר תוציאה ותסיר אותה הרפואה ויכון לאק
לאקלימיא לבנה שחוקה שלשה זוז ויעורב עם הרפוא
הזאת ויחזיר אל שפופרת אחרת

אדום ושלמוניאק ואריסטולוניאה אקריטי ושרש קש
קשואי החמורים ושרף הלה מא עשרים משקל פלפל
שחור וארוך ואמומי ועצי בלשמי מא י משקלים דונג
ל משקל שומן עזים טו משקל שכרי שמן לילי שעור ס
מא שיסתפק בו ללוש הסמים ידקו הסמים היבשים וינ
וינפו ויערב כל אחד בסמנים הנמסים לבד ער
ערובה נמרצת ואחר יעורב הכל ויערך גב וימשח ידיו
העורך בשמרי שמן שושן עד שאם יתערב הכל ויוצנע
וישמר ואם יצטרך לעשותו להסיר הניעה קח ממנו ש
שלשה אוקיות ושומן אנידא ג אוקיות ושמן אל חנא ות
ותערובתו יעשהו

יט תחבושת לכאב הפרקים והיא רפואה אמ
אמתית יוקח זרע סוכראן וקושט אנאריק
פיניניג בורק אוקיא דונג ליטרא פירשיוא
מבושלת ליטרא שמן ישן ליטרא מוח עצמות האיל אר
ארבעה אוקיות שרש לילי ד אוקיות יודקו הסמים היב
היבשים ויונפו וימסו הנמסים ויעזבו עד שיתקרר ויוש
ויושם על המכוים היבשים ויעורב ויוצנע ויעשה

כ תחבושת קלקראנוס ובלשין פילאגריאוש מ
מועיל לכאב הכבד והאצטומכא וכאבי הרחמי
אם ירטה מחוץ ויעשה כצמר לנשים וירטה
בו הרחם תערובתו זעפראן שני זוזים ובנוסח אחר
טנים עשר זוזים דידי מצטיק וארמוניאק קליקידא של
שלשים זוזים שמן נארדין בה שיסתפק כו

כא אספלניות מועילה מחזק חולשת הכבד
והאצטומכא ורכוך הקושי ועוצר שלשול
הכבד תערובתו יקח נקודים בענבים ה
הנקראים בע שאמי ארבעה זוזים לבונה ואפסנתין מ
מא ב זוזים מירא ואלואין קלופו ארומאטיק וליגנא א
אלואין ואקסיא מא ב זוזים לאדנום זוזים חבושים קלופ
קלופים מבושלים מוסר מהם גרגרו זוזים תמרים אל
קסב חמשים במספר דונג נארדין ושמן ורדים ש
שעור מא שיעשה בו אספלניות ותשרה התמרים ונקו
והנקודים ביין הנקרא טלא ונקו חבושים בנוקים מגר
מגרעיניהם וקליפתם ואחר תכשרם ביין הנקרא שלא ע
ער שיעבה ואם תתבשל תרוקהו הדק היטב ותערב עם
אל רסב ונקודים ואחר תשחקהו בדונג נמס בשמן ואח
ואחר תחברם יחד במכתש ונער בו עד שיתערב היטב
ואחר תרטה במגן על רקוע מבולת והניח על הכבד ות
והאצטומכ

כב אספלנית בכשר קולוקונטידא בועיל מ
טפה שזברנו תערובתו בשר
קולוקונטידא בד זוז תורביד ואשקמוניאה
ואיפורבי מא ח זוזים זרע שבת ומלח מו ואלואין ומר
ובדרת בקר ומלח אינדי נקצח ואשטאפישגריאה הרדי
ופלפל וזנגביל וכרבולג ולאוריאולא וכלריקש מא י
יב זוזים שקד וארמוניאק ואפופונק רשגאפין מא ז זו
זוזים בורק וגפרית כרכומי מא יו זוזים פיניניג וקמו
וקמומילא וזרע פשתן מא י זוזים הלב ושירג מא י אם
אסתרים יכם מה שיהיה מאלו הסמנים ויטם בשומן חל
חלב בקר וישרה מה שיהיה ראוי לשרות בטלה ויודק מ
מא שיהיה יבש מהם ויקופה ויעורב יחד ער שישוב אם

אספלנית ואחר תרטה בה האצטומכא והכבד כי היא מ
מורי זה המים הכרכומיים ומי שיצטרך לשלשול לא
יוכל לקחת רפואה משלשלת לשתות ירטה על האצ
תאצטומכא כי זה ירפאהו

כג אספלנית נעשת בקרדמוני מועילה מן ה
הכאבים הישנים בכבד ובאצטומכא וה
והשחול והקושי שיקרה בהם והקור
תערובתו יוקח קרדמאנא ואשפיק ואמומי ופלפל שח
שחור וארוך וקושט וקשיא ליגניאה ולבאן ופלישרי ו
רשקד וארמוניאק וביה ומירא ולבני וגרגרי בלשמי וער
וארסטולוגיאה ארוכה וענילה וסיפרי ומלילוט ולאדן
וגריאופלי מא ד זוזים זעפראן ב זוזים אירסא ושמן ב
בלשמי ושומן בקר ואנדא מא ה זוזים וימס הדונג בש
כשמן נרדין ותעשה אותה כמו שתארנו לך

אמר המעתיק עתה סדר המחבר רפואת
כל אבר ואבר בדרך קצרה בשם
בשמותיהם לכד מבלי שהזכירו הכ
הכונותיהם והרכבותיהם

א לקור הראש יועילהו משרת איראג המנקים
הראש וגרגרי כראכאני

ב לכאב הראש הקר הישן יועיל סטר שאילת
כפי האמור איארג הופקראטוס ואיארג פינ
פינרא ואיארג ארכגנים ומטרודיטוס פרק
יאירג טעמו ועונות הכובב רטיה על המצח הכובע
וגם שמן נרדין

ג לפלוח הראש הנקרא מקרניאה עונות הכוב
הכובב רטיה על המצח ושמן נרדין ושאיפת
משרת איארג מעונ הנרמוס יושם באף לשאוף

ד לסבוב הראש סיטורמגלט מעונ אנקרדיא
איארג ארכגנים ומטרדוטוס מרקחת ענבר

ה לשבחה ולזכרנות ולשכל אנאקרדי ומר
ומרקחת בלאדר שאילתא כפי האמור ושופ
ושופוף ואריסטולניאח שאיפת אבק מר
מרקחת ענבר קורודיוס נירא פינרא

ו לבלבול השכל והששות תריאק ומטרידיטוס
תריאק עזרא שאילתא כפי האמור בתריאק ד
זיאמהראן איארג טעמו רפואת המסך

וכל שכן הנוסח העשוי לשחורה האדומית ואנא
קרדייא אם הרגיל בלקיחתו ומעוך הנופך הנקרא יאקות
לנו ומעונ הנדרמים מה שיחזק החושי התריאק מא
מאטרידיטוס תריאק עזרא תריאק ארבעה סמנים ס
שוטר אשאילתא תריאקית מעונ קיצרי אל בא סמ
וכש לנערים תיאוריטוס איארג הרב סראפי
המסך המתוקה והטרה איארג פירקא חומ

ז לשתוק תריאק ומטרידטוס ת
כאבנג

ח לפלאג ורפיון האברי תריאק
תריאק עזרא רפואת המסך המת
אנא קריא דחמרתאה והנג או הנ
ומרקחת ענבר גרגרי ההצלחה ושמן אל רשאד
גלינוס אל אסכפיה גרגרי איפורבי מעונ אל סמא
סעונ אל עבן איארג פיקרא חוקן

ט לאל לקוה אשאילתא רפואת המסך המת
המתוקה אנא קרדיאה מרקחת עכבר גרגרי
החצלחה נרגרי אל נרד נכונים

י לרעש תריאק מטרידטים טריאק עזרא וסנט
וסנטור מרקחת ענבר מרקחת לנו איארג טע
טעמו

יא לכויצה סוטור שמן כלכלנג ושמן זעפראן
איארג גלינוס איארג טעמו

יב לכאב העין סוטור איארג פיקרא רפואות
קיאד המלך לערב

יג למים בעין גרא ארכאגונים בהתחלה

יד לכאב האזן בשיש בה נגע ושחין עזות כ
כובב ושמן כארדין לרקוח חומץ
אשקיטלא וסכנגבין מכונה אם לא יהיה ב
בו נגע ושחין

טו לכאב השנים סוטר סחרניאה מעונ סינ
הברזל עזות כוכב

יז באכול השנים מעונ הפלוסופי וסכנגבין א
אשקיליטיק או חומץ אשקיטלא יעצור הד
וכמיש שר החנכים

יז לתקון נענוע השנים ורפיונם שאילתא וב
ויבחר בזה מעונ הפלוסופים ורפואת גלינו
ונרעיל מעלוקת האבר

יח למה שיחזק הלב תריאק ומטרודיטום תר
תריאק עזרא תריאק הארבעה דרונום דא
דאר ומעונ אל כנדי תראקי ומעונ הנופך
לנו ומעונ גלינוס ומדקות ענברי ומרקחת אחרים

יט לדפיקת הלב טריאק מאטרודיטום
שאילתא תריאקית בעונ קיצר ומיבא ום
ומשקה התפוחים החם ומעונ המוסך ורפ
ורפואת המתוק חזמרה

כ לעלוף רפואת המסך ומאטרודיטום
וכלאכלנג מה שבנקה קני הריאה וחח
וחחזה רפואת גלינוס גרגרי אל מאמר ו. ק
ולקיקת השום ועזות ברסטומכס מופלאים ומשקה אי
אישוף

כא לעצירות קול והפסקו לקיחת האבטיח
וחומץ אשקיטלא וסכנגבי שלה וגרגרי
כיאמר ולהפסק הקול תריאקים ום
ומטרדיטום
[illegible]יזוצר הנשימה מעונ קצר ורפואת הס
[illegible]גרי מיאבר ודהמרתא ורפואת
[illegible]ואת הכרוב ורפואת ביאד המרך
[illegible]הנשימה הכוצבת לקיקת האש
[illegible]א וכבנגבין שלה
[illegible]ריאה וחחזה והחת הכסלים סו
[illegible]קופי ותריאק כן דורכום ותריא
[illegible]יאק עזרא מעונ רשעול הישן תרי

תריאקים ומטרודיטום ושאילתא ורפואת הכרוב וחש
והשכן אשר זכרנו ולקיקת פפביר ועזות פפביר

כה להז הדם ורקיקתו והבורגלא עזות ח
גאלינוס ובש למוגלא ועזות אר
ארכיטומאכוס מופלאים ולקיקת פ ביר
לפליטת הדם והקאתו ורפואת אל אסדן ולקיקת אבט
אבטיח ולקיקת אשפודי

כו לקור הכבד שמן שבת ומרקחת אגרזים ו
וכהרנארן ושכן המסך וגרגרים במיאמר

כז לכאב דכבד מעונ הזרעים ורפואת ניג
גינסיאנא ואספלנית קרדמנא ולטעפה וע
ועזות פוליקריאה וכי השרשים ועזות ה
העשרה ומעונ הפסך ומעונ הכרכום ורפואת הקושט ו
ואפלוניא וכלא כלגנג ואבק נשאף מאקורי ושיוקח עז
עזות וגרגרי פוליקריאה ומאטרודיטוס ומלח חומץ א
אשקיטלא

כח לחולשת הכבד מה שיחזקהו רפואת הל
הלך וגרגרי אצטכיקון לכנדי ואספ
ואספלנים בשר קולוקינטידא
ואספלנית רפואת אל מאדוב ורפואת
הכרכום והרפואה אשר ירסו אותה הכבדי וזולתו אל
גלינוס האגרזי ומעונ סיג הברזל ומרקחת גל נוס ומר
ומרקחת דארציני ואבן עיאדא נשאף

כט לרזון הכבד מוסדאר ומקודאר תק
תריאקיא ומעונ המוסך וסחרניאה ואכ
ואנקרדיניאה וכל מה שיועיל לכאבין

ל למורסת הכבד רפואת קומא הרופא ועזות
ברבריש ועזות ריאברברי תרביד ועזות
אלדריקון לקושי הכבד והטחול עזות ריא
ריאוברברי מרקחה אניאודין לכאב הכבד והטחול תר
תריאק עזרא וכטרידטום ורפואת הכרכום ורפואת הל
הלאך

לא לשקוי והתהלתו תריאק ומטרדיטום ום
וכרקחת איר מישיש ורפואת קיוטא וגי
וגירא ארכנגיש

לב לרוע מזג אומורושיא דיאה קורקומא
דיאה לקקא עזות ברבריש ורפואת קיו
קיומא ומי השרשים וגרגרי כלא כלאנג ולחזק
נב ואל גזי כלוטר האגרזי שהרירן וקיחום ומר
ומרקחות אחרים

לג לחולשת האצטומכא רפואת קומא וא
ואספלני לחולשת האצטו ואל כנדי ום
ומרקחת ליגנא ומחבם בשוני

המאמר הששי

בחלל התחתון חולשת האצטומכא

קכג שמן מועיל מרפיון האצטומכא והולש וחולשתה תערובתה בעטיק אלואין וס וסחיטת אפסנתין אופי שמן נרדין או ש שמן חבושים שעור המספיק יערב וימשח בו בצמר רך ואם תרצה שתוסיף הרפואה הזאת חלק ושהמרס בו לא לאדנום חלק ואצטורק ואם תרצה לעשותו מחזק תוסיף בו מסחיטת בוסר או כחיטת אופוקישטידוש

קכד רפואה לחולשת האצטומכא ורוע העכ העכול מידבולוש קבולש יורתחו במי ח חבושים ארבעה זוזים מירבולנש כרכ כרכומיים ואמליקש וכמין שרוי בחומץ קלוי וספרי ומ ומעשיק מא ב זוזים אניס זרע כרפס שרוי בחומץ מא ז זוז ליקנא אלואין וסך מא זוז וחצי מינטא ג זוזים פט פטרסליום זוז וחצי ורד אדום ד זוזים נרגרי כמן ה זוזים סומאק ד זוזים קגילא וקליפת לבונה ואשפיק מא מא זוז

קכה רפואה תחזק האצטומכי מי אלואין ומי ורד ומי תפוח ומי חלפי מא חלק צנדיל אדו ולבן וורד וזעפראן וכמפורא ולאדנום ובלושטיאש וראמך וליקנא אלואין ומסך מא חצי חלק

קכו תחבושת למורסת האצטומכא הקשה א אפסנתין ואשפיק וקשיא ליקניאה מא ש שמנה זוזים אלואין ואצטורק ליקידא מא זוז זעפראן ב זוזים לינגא אלואין וגרגרין ומירא מ מא זוז מצטיק וזעפראן מא ב זוזים שבן נרדין כשעור הצורך

קכז לבעלי האצטומכא איארג מיוחסים אל אמיפטרום ובלטין אינטפורוש מוע מועילים לבעלי האצטומכא העלולה א אלואין ארבעה שקלים מצטיק שני משקלים אשארי ח חצי אוקיא וורד יבש ופרח אשקינגש ומירא וקשיא לי ליקניאה מא חצי אוקיא יעשה נגוב כמו שיעשה דיארנ

קכח עונות יאבר להם עונות אמאדנם וב ובלטין אמידוניש מועילים מהתהפכות האצטומכא והאיליאוש החדש ומכל נפח ומהתלהבות ויאותו למי שיקיא מאכלו והעלות הפנימיות תערובתם זרע כרפס ששה משקלים אניש ו משקלים אפסנתין אר ארבעה משקלים איפי שני משקלים קשיור כמוהו יול יולש בסים ויעשה עונות וישתה השתיה השוה משקל ב ביין מזוג

קכט איארג מיוחסים אל מאמיתון ובלט ובלטין מינישון מועלים מהתהפכות ה האצטומכא ולמי שיפצא התלהב ות וי ויסיר כל נפח ויועיל מן הרפיון ומעלות הרחם ומניר השתן והיא רפואה נפלאת לבעלי הכבד העלול ולמי ש שיש בו כאב הכליות וכגיר הנדות אלואין מאה משקלי מצטיק זוז זעפראן מא אוקיא יודק וינופה וישמר יבש ו ויעשה ואם ישאר ממנו מי שהיה עכורו רע עם בטז מ משקל בסים קרים ומי שיקיא מרה או שישפך אל הצט אצטומכתו ליחה אז ישוקה חצי מכנו מי שיהיה בו ומי שיהיה בו מורסת בקצת אבריו הפנימיים אז יועילהו א אם ישתה ממנו במי הדבש ומי שירצה להכיר השתן או הנדות ישוקה במי שומר מודק ומורתח ומסונן

קל תחבושות לאוארכנס ובלטין פו פולוארכיש מועיל מן העלות הפנימ הפנימיות לקוח סיפרי קרדמוני אבק לבונה דונג מא מנה וחצי שמן אל חנא שעור בספיק ד הנקרא דיוכדר אוקיא ודללי יהודי מנה

קלא רפואה יאמר לה דידאדסא ובלטין דיאאיראוש תועיל מהפסד מזג האצ האצט מכא וקבוץ המים ומרכבת ה הבטן איריאוש ארבעה ועשרי זוז זנגביל ואנגדאן מא יב זוזים אמיאוש וזרע כרפס מא ח זוזים אניס ומצטיק וזרע שומר מא ד זוזים יודק ויולש בדבש השתיה בעפץ בסים

קלב מרקחת קרואי מועיל מכאב האצטומכ והסחימה יהיה בה ובכבד ומעוט העכול קרואי ואמיאוש וזרע כרפס וזנגביל וצ וצמוקים וסטליום וזרע פשטננא מא ג זוזים שקד מר מנוקים מקליפותיו ו זוזים יודק ויולש בדבש השתיה כ כמו נבק בסים פושרים

קלג מרקחת נלנאר מועיל מחוזק קור האצ האצטו והכבד ומעכל המאכל ומתקן ה האצטו ומגרש הרוחות תערובתה ג נלנאר נרופלי פלפל לבן מא ב זוזים האל ודארציני ונ ונרמשך מא ג זוזים פלפל ארוך ו זוזים זנגביל ח זוזים זרע כרפס ואניס וכמון וכרואי וטל שפר מא זוז פאניד וסוכרי שלשה בפלים מהרפואה יודק ויעורב השתיה א ארבעה זוזים

קלא התאוה מעוג מבטל תאות הטין אי איארג ו זוזים מירבולנש שחורים בלריקש ואמליקש מא ג זוזים אגוז סנדל ה זוזים יולש בדבש בוסר קצפו וישתה ממנו ג זו זוזים בסים שיברשל בהם מצטיק ואניש ומינטא ואישקוריאד

קלב הקיא וחפץ הקיא משקו הלבנה כמון ד זוז נרגרי כמון י זוז

מא ה זוזי טאקת יבשל בשלשה לישר ליטרא ויכנן ויושם עליו כך זוז וישתה ובערב

קל רפואה לפוקות מופלאת רפואה וחזקה יין מיב ריחני ד ליטרין וכמוהו דבש מוסר קצפו יבשל עד שיורתח ויבלה ממנו הש השתות ואחר תורידהו מעל האש ויושם בו קושט ומצ ומצטיק מא ד זוזים אפסנתין ד זוזים אשקיננט ואשפי וסדאג וסך ורד ואלואין ואנאריק וזעפראן מא ב זוזים אשארי וליגנא אלואין הנדי וקשיא ליגניא מא ד זוזים ישחק והשתיה מלעקא

קלא מורסות הכבד אספלנית באגוז אס אספרס מועילה מן המורסא המת המתחדשת מן המורסא או זולתה תערובתה יוקח אגוז אספראס ד זוזים ליגנא אלואין וז וזעפראן וגרגרי לבר וקלומו ארומאטיק ומירא וכיה מ מא ג זוזים דונג ד זוזים תדוקם ותשחקם ותלושם וים וימס הדונג בשעור מספיק משמן לילי ושמן זראקי ג זו זוזים

קלב קושי הכבד מעוג לקוח ככבד הזאב מועיל לכאבי הכבד והטחול והאצ והאצטומכא והרוחות ודישנטריא ושעול נושן ולאותם שי רקקו דם תערובתו זעפראן מי מירא אופי קשטור גושקיאמי וקושט וקרדמוני ופפביר ואשפיק ופוליקריאה וכבד הזאב והקרן הימין מן העז ש שרוף מא בשוה ויעשה אחר ששה חדשים השתיה בזר בזרעונים

קלג רוע המזג יוקח שמן מאזריון עשרה זוזים וישרה בליטרא מים יום ולילה ויושם בקדרה ויורתח באש רכה עד שישאר מן המים חצי ליטרא ויורד מעל האש ויסנן וי וישוב אל הקדרה ויוצק עליו שמן שקד מתוק רב רביע ליטרא ויורתח עד שיכלו המים וישאר השמן ויל וילתתו הסמנים המנופים המרוצצים בשמן הזה והוא מירג ולנש ברכומיים ובלריקש ואמליקש מא ד זוזים ו ושלשים תמרים ופרונש שלשים וגוגובאש כמוהו קש קשיא פישטולא ליטרא צמוקים חצי ליטרא יחברו א אלו הסמנים לבד הקשיא פישטולא ויושם בקדרה בור בורמי ויושמו עליהם עשרה ליטרין מים ויבשל עד שי שישאר השליש ויסונן על הקשיאה פישטולא ו מורס וי ויסונן ויושב אל הקדרה ויושם עליו פניסמנה ויבשל ע עד שיהיה לו עצם מעמד הדבש ויוצק עליו שמן שקד [illegible]רא ויזרה עליו הסמנים המנופים הלתותים ויו [illegible]תקרש ויורד מעל האש ויושם בכלי זכוב זכוכית השתיה מכנו ששה זוזים [illegible]אבק נשאף לכבד לקוח בחלב גמל [illegible]מלה או במי החלב או במי הירקות [illegible]חיטת פוליקריאה זוז וחצי לך שני [illegible] וחצי פרח אשקיננט זוז זעפראן זו [illegible]קוטי שני זוזים זרע קשואים זוז וחצי אשקמוניאה זוז השתיה משקל [illegible]טחול רפואה מצלחת נודעת ברפ ברפואת הקיא יוקח שמן אלום שני ליטרין יושם השמן זינבק בכלי ח חרס ויונח על גחלים עד שימס וכשימס תזרה עליו סיד ותערבם יחד ותרטה בו כל עוד שיהיה חם על עור זא זאב ותניחהו וישאר אם תעשה הרפואה הזאת ושיכנס העלול העושה אותו למרחץ ויניח התחבושת עליו ולא יס רהו עד שיפו. מעצמו וראוי שיחתך מה שיפרד מן ה הגוף ראשון

קלו אחרת ותבאר ענין תועלתה לבעלי ע עלת הטחול ביומה וראוי כשיחובש שיונהג העלול בהנהגה הראויה נ ים. תערובתה מירא ג אוקיות אבק לבונה ג אוקיות חרדל א אלכסנדרני קרדמני מא ב אוקיות חומץ אשקיטלא שע שעור שיספיק יודקה חרדל והקרדמנא וינפו ואמנם א אבק הלבונה והמירא ישחקו עליהם ואחר ירטה בו הט הטחול ויירחץ בעליו במרחץ ואחר יונח עליו התחבוש

קלז אחרת מוצצת ובלטין פוניטיבום חז חזקה והיא רפואה מצלחת ומועילה ל למוקדחים המוטחלים ולבעלי העלות הנו הנושנות תערובתו רשינא מבושלת ארבעה ליטרין דונג שלשה ליטרין גפרית לא ימצאהו אש ליטרא ריו ריוברברי שלשה אוקיות שרשי קשואי חמור שלשה א אוקיות ששה אוקיות פליטרי ששה אוקיות חלב רחלב שלשה אוקיות חומץ הין וחצי יין אנטאכי חצי הין והר והרכיבו בקום החומץ שמן שלשה קוטולאות יונ ג המשל הזה

קלח אחרת ממה שיפעל פועל נמרץ וב ובלטין אליאוד פוניטיבום פרטי יו יוקח סרטן נהרי יקוצץ רגליו ואר ארבובותיו וינגבהו וישחקהו ויוקח ממנו משקל ויעורב עמו אופי ששית משקל וימרכהו במים מאותו הנהר עג עצמו אשר יוקח ממנו הסרטן וישתהו בעל העלה ויושם בקצת העתים מקום האופי שמן בלשמי ותשימהו כפי ה העלה

קלט קושי הטחול אספלנית תועיל מקשי הטחול ומתיבה תערובתו יוקח קרדמוני וחרדל ופליטרי ופיניגרי מבושל מכל אחד חלק יודק הדק היטב ותשחקהו עם חו חומץ ואחר יוצק עליו שמן ואחר ימרח באותו השמן ה הטחול וינוקה בעליו במרחץ ואחר יונח האספלנית

קמ פרק המעים חוקן מועיל מן השח השחינים אשר בבטן אשר יצא מבע מבעליו וקראוהו הרומיי דישנטיר א ז יוקח שומן כליות עזים הין ותבשלהו עם קמח שעורים קלי הנקרא כשת ואחר תקח מן מי הכשך ודשנות השמן שני סברין ויקח מן ארז מ ושל ושמן ורדים מכל אחד סברגא ואקקיא שחוקה מכל אחד זוז מוח ביצה ויעורב הכל עד שישוב אספלנית ויחקן בו או יקח סברנא במי של ארמוניאק רטוב וחצי סברנא שמן ורדים ותחקן ב בו ותשים מכאלו זרעונים בשמן שקדים וגרגרי רמון תבשמם בהשתדלות ותאכילם מן הפרות בחבושים

ו אחר יעשה בה כמו שעשה בראשונה ובשתתאבק תומ
תוצי אנה ותקח עלים גדולים קודם שיפול עליהם חי
המטר וינוגבו ויוקח ממנו זוז ובדולח בלתי נקוב חצ
זוז ישחקו הדק היטב עד שישוב כאבק ואם רצית לרפ
לרפאת בו תכלול העלול בסחיטת שרש לילי שלשה ים
ימים רצופים ואחר התיכהו אחר זה ברפואה הזאת ויכ
ויכחל בה אחר זה יום מן הרפואה הזאת ויום מן סחי
סחיטת לילי

מא רפואה ללובן יוקח זנגאר וארמוניאק ו
וסרטן ימיי שרוף מא חמשה זוזים בשר
קולוקונטידא שני זוזים וחצי מררת הפ
הפר ובורק ארמיני מא שני זוזים מלח אנדריאני שלשה
זוזים פלפל לבן עשרים זוז קצף חים ארבעה זוזים קל
קליפות ביצים שיצא מהם אפרוחים שלשה זוזים שפוי
משחזת ה זוזים זבל הצב עשרה זוזים פרלש בלתי נקו
נקובות ד זוזים

מב אל סכל ובלטין שבל כחול מועיל לסבל
ממה שנסה ושובח יוקח קליפת ביצים
מוזרות ויורתח בחומץ חזק עשרה ימי
רצופים ואחר יסנן ויושם בכלי זכוכית ובלי חרס ויונח
הכלי במקום רב השמש עד ש יתנגב מה שבו ואחר יוקח
וישחק ו כחל בו

מג הדמעה השיאף המצליח אשר חברו סור
סוריאש מועיל מן הדמעה ושיאף אבט
אבטאסנון אשר נזכירהו והשיאף אשר
זכר משיח ללובן הלקוח מן התותיא

מד עובי העפעפים וקשים מועיל מזה הכ
הכחול הידוע בנוסח דורס ובלטין מיש
מישנדרוש ונזכירהו בשער הגרב ומוע
ומועיל רפואה ארישטראטיש אשר זכרתי והשיאף היו
היוני אשר זכרו משיח ללובן

מה שיאף קבטי מצרי ובלטין קיבימי איג
איגיפסיאום מועיל מן המורסות
הקשות והלובן ומפסיק הקליפה העבה ב
בשעתו יוקח זנגאר וארמוניאק מא ששה משקלים מל
מלח מחצביי שלשה משקלים קוליקונטידא שלשה מש
משקלים ושליש משקל מררת הפר שני משקלים בורק
שחור משקל וחצי פלפל לבן מ גרגרים במספר דבש ט
טוב ששה קואדס שהם תשעה אוקיות ויעורב ויושם ב
בכלי ויוצנע

מו שיאף יאמר לו אראסטושימון מועיל מה
ממררת הליחה הנושנת ב כובד העפעפים
ונחירותם ומהמסמה שבעין ונמיקותה ואכולה ומן הל
הלחות הרבה ההווה בעין ומבליטת הקרומות ומסיר הכ
הכתם והמוסרות הקשות תערובתה אנטימיני ד
משקלים נחשת שרוף וסרושא מעופרת מא שני
משקלים פלפל לבן חצי משקל גומא שני משקלים יולש
ביין ויעשה רפואתם

מז שיאף כרבוני יאמר לו מנכריטם ובלטי
פנרטיש והוא שיאף מצליח מועיל מן הא
האיכול בקצוות העינים הנקרא אמאקים
והחכוך החזק וכובד העפעפים תערובתו קלימי
שלשים משקל קלקטר לבן מ משקל יולש במי מטר

מח גרב העין והכובה השיאף כד משקל ש
שדראג ששה ובנוסח אחר יו משקלים
יודק עד שישוב כמו קמח קלי ויולש
בדבש וישרף ויוצק עליו יין זך וינוגב וישחק ויכחל בו

מט כחול קאקיטון ובלטין מישיטון לחכוך
ולחות העין ואיכול קצוות העין והגרב
החזק בעפעפים יוקח אקלימיא מחותכת חתיכות קטנ
קטנות או יולש בדבש ויושם בכלי חרס ויפקק פיו ויט
ויטיח אותו בטין וינקוב באמצע הכסוי נקבים כדי שי
שיהיה לעשן היוצא משריפת הרפואה רוח יצא בו ואח
ואחר יושם בכלי נצב באמצעיתו פחם בוער
ובשהתחיל האקלימיא לשרו אז תעיין אל העשן העולה
אי אם תראהו נוטה אל השחרות הניח הרפואה להשרף
עד שתראה אותו העשן חזר לבן ואז תדעם כי הרפואה
כבר הגיע לתכלית שריפתה ואז תוריד מעל האש ותו
ותוציא הקלימיא ותצוק עליה מן היין שעור מה שית
שיתקרר בו ואחר תשים במכתש ותשחקהו ותנגבהו וש
ושמור בו עד שיתערב וזה נוסח הכחול יוקח מן אקל
אקלימיא ג משקלים ישחק הכל וישמר בו ויעביר בו ע
עד העפעפים בקר וערב

נ שיאף אפלוסוס ובלטין אפולוניאי מועיל לג
לגרב ולנפילת שער העפעפים והעלות היש
הישנות תערובתו סאדרגג שרוף רחוץ שנ
שנים ושלשים משקלים זנגר מחוכך יו משקלים אופי
נ משקלים ובנוסח אחר ו משקלים אקלימיא ד
משקלים קלקטר שרוף ד משקל גומא יו משקלים יולש
במי מטר ויעשה

נא המים והשעה בעין רפואה חבר אותה ק
קאסוש ובלטין קשיאוש למים היורדים ב
בעין תערובתו יקח מררת הפר וי
ויריק אותה בכלי נחשת ויניחה עשרה ימים ואחר יקח
שנים עשר משקל זעפראן ושמן בלשמי ואפופונק מ
מא שני משקלים פלפל שנים עשר גרגרים במספר דבש
טוב כפל שעור המררה יעורב הכל ויבושל בכלי נחשת
ואחר ישים בצלוחית מנחשת וישמר בו

נב רפואה טובה חבר אותה מרבוסינא יוק
יוקח קצף הים וישרפנו על שרי
וישחק אפרו ויולש בדם החכ
בכלי קרן וכשיתפתת בבקר יו

נג רפואה אחרת חבר אותה
מועילה מן הליחה הרבה
תערובתו ורד לח שני משקלים זר
שמנה משקלים לבונה ו משקלים מירא
קמח קלי שעורים יו משקלים חלמון ביצ

סחיטת יברוח ד׳ משקלים עפראן ב׳ משקלים אופו ד׳
משקלים יולש ביין קובץ שעור מה שיספיקם ויעשה בו
עוגות ויעשה

נד שיאף מכונה בהנדי ומלבי מועיל מה
מהתחלת המים היורדים ומכל סנור יה
יהיה בעין ומסיר רושם השחינים שבעין
תערובתו אקלימיא שרופה רחוצה ששה עשר אוקיות
דיו הנדי ו׳ אוקיות סרושא ד׳ אוקיות פלפל לבן ו׳ אוקיו׳
מררת צבע אחת ומררת סדאר וחשבו שהוא סרוט ונק
ונקרא אל בשה שבעה מררות מררת קיח ד׳ חלב פפביר
אוקיא שמן בלשמי שתי אוקיות אפופונק ושגאפין מא
ב׳ אוקיות גומא שנים עשר אוקיות יולש בסחיטת שומר
אשר יאמר לו אבן פלוס

נה כחול מועיל מן המחשך וירידת המים ב
בעין מררת הדוב ארבעה זוזים אפופונק
פלפל מא׳ שני זוזים שמן זית ישן ושמן
בלשמי וסחיטת שומר לח מא ב׳ זוזים אקלימיא זוז רבש
אוקיא יודק ויערב ויושם בכלי נקי ויסונן בשמש ש׳ עה
ימים ואחר יכחל בו העין בקר וערב

נו רפואה מועילה למחשך ולסנור אשר יראה
מרחוק הדבר ולא יהיה מקרוב ומהתקבץ ה
המים בעין מררת ערב שחור ומררת קו
קורא ומררת כרבי ומררת אל צבע ומררת עז מא שני
דאנקים דבש מסונן ל׳ זוז שמן בלשמי זוז וחצי וישחק י
יחד ויעורב ואחר יכחל בו העין בקר וערב

נז בטול הראות השיאף הכרכומי מועיל מהח
מהחולשה המופלגת בראות והשיאף בתו
בתותיא אשר זכר ומשח בלובן

נח שיאף היה עושהו קאבורס ובלטין פל
פלוריש יוקח אקסיא ורד יבש ונזר המלך
מא שמנה וארבעים משקל אפר כירות
בירים יזוקק בו הנחשת ארבעה ועשרים משקל סבאג
שנים עשר משקל זרע גושקיאמי שמנה עשר משקל או
אופי ו׳ משקלים גומא מ׳ משקל יין תשעה אוקיות מי מ
מטר תשעה אוקיות יעורבו המים ביין ויושם עליו הור
הורדים ומלילוט וגושקיאמי והיברוח וקליפת היברוח ו
ותניחהו עד שישרה שלשה ימים או חמשה ואחר תסח
תסחטהו וקח סחיטתו ותלוש בו הכמנים ותעשה ממנו
שיאף ויעשה בו

נט רפואת כסליקון המל׳ והוא מצחצח העין
יכחל בו בעת הבריאות בכל יום פעם או
[illegible] שני ימים פעם ותצחצח העין יכחל בה
[illegible] יאות על ענינה תערובתה
[illegible] הים מא עשרה זוזים צפר שרו
[illegible] לח אנדריאני מא׳ שלשה זוזים
יודק וינופה ויעשה
[illegible] עיל מכל מה שזכרנו אקלימיא ש
[illegible] ם סדנאג ופלפל ארוך מא׳ שני זו
[illegible] ל ארמוניאק שני זוזים שרף שרף ש
[illegible] ומלח אנדראני מא ד׳ זוזים קצף הים

ד׳ זוזים מלח הנדי וגירופלי והאל ואשנא ואשפיק
מא זוז ותדוק ותשחוק ויכחל בו העין

סא רפואה מחזקת הראות ושומרת בריאות
העין ומסירה רוב הדמעות אשר יז
יזלו מן העין קח אנטימוני ותשרה אותו
אחד ועשרים לילות במי מטר או במים אשר יוטפו מן
הגוף ואחר קח ממנו שנים עשר זוזים מרקשיתא שמנת
זוזים תותיא ואקלימיא מא׳ שנים עשר זוז פירלש קטנ
קטנות בלתי נקובות שני זוזים מוכך שני דאנקים כמ
כמפורא דאנק זעפראן ושדנאג זוז יודק כל אחד לבדו
ואח׳ יחובר האנטימוני והמרקשיתא והאקלמיא ותותיא
ופירלש שחוקות היטב כל יום במים פעמים רבות עד
שיתנגבו מימיו ואחר קח שאדרג וזעפראן ותשימם עם
עמו במכתש ותשחקם היטב ואחר תשחק עמהם מכך ו
וכמפורא ואחר תצניעהו בכלי זכוכית ויכחל בו בקר ו
וערב ובעת הבריאו׳ כי זה מחזק הראות החלוש וישמור
אותו

סב אבן מוצץ ממרק מחזק סדאנג נחשת
שרוף מא׳ ה׳ זוזים אלואין סיקוטרין ו
ובורק ארמיני זנגר ופלפל לבן וארוך
ובשר קולוקונטידא וזעפראן ואמיאוש מא חצי זוז ויש
וישחק ויעשה

המאמר השלוש׳

באזן **סג** באב האזן ושחיניה ומוגלת׳
ובבדותה רפואת
אריסטוטלים הנזכרת בשע׳
העין החמה ומועילה מן האזן אשר יזול ממנה המוגלא

סד רפואה מועילה לכל כאבי האזן והש
והשחינים תערובתה מירא מש
משקל לבונה שלשה משקלים זעפראן ד׳ משקלים סחי
סחיטת פפאויר שני משקלים מי ורד שני משקלים שקד
קלוף עשרים במספר ישחק זה כלו ויולש בחומץ ויועג
עוגות ואם יצטרך אליו ימורס אם יהיה באזן האף כאב
חזק בשמן ורד ויוטף באזן ואם יהיה בה כובד בשמע י
ימורס בחומץ ויוטף

סה תאר רפואה שספר אותה גלינוס יוקח
מירא ד׳ משקלים לבונה ג׳ מקלים וב
ובנוסח אחר זעפראן ג׳ משקלים ניטרי
נ׳ משקלים סחיטת פפאביר ג׳ משקלים שקדים ל׳ במספר
מי ורדים שני משקל חומץ טוב שעור שיספיק

סו רפואת האזן מרפואת גלינוס כאפס תועיל
למורסות ולכאבים החזקים המזגיים והי
והיא גלבנום שני משקלים דארציני שני
משקלים מירא ח׳ משקלים זעפראן שמנה משקלים לבנ
לבונה ד׳ משקלים ניטרי יג׳ משקלים חומץ די ספקו עד
שיהיה כעובי הדבש

סז רפואה אחרת למורסת האזן והמוגלא וה
והליחה הנגובה באזן וכאבי הא
האזן הישנים תערובתו יוקח לב פ
פולים מצרים הנאכלים ואלום תימני ופלפל לבן וניט
וניטרי וזעפראן ואופי וקליפת רמון ומירא ולבונה וא
ואשפיק נרדי מא שני משקלים קשטור משקל חומץ וד
ודבש די שיולש בו הרפואה וקצת אנשים ישימו בו מן
הדבש ששה משקלים

סח רפואה אחרת מרפואת ב רוטנאש זעפ
זעפראן מירא ואשפיק מא חצי משקל ק
קשטור שליש משקל אלום תימני משקל
אלום עגול משקל אם יהיה באזן חלודה ותרפאם ברפ
ברפואה הזאת עם בשול משולש ואם יהיה בו כאב חז
חזק בו תרפאהו בשמן ורד ואם יולד בו תולעת תערבב
ברפואה הזאת אליבורום לבן שני משקלים

סט רפואת האזן אשר יזול ממנה מוגלא פט
פטוטרו רמון וקליפתו ואריסטולוגיאה
עגולה וקלקטאר וויטריאולא ועפצים ו
ותובאל מא משקל מירא ולבונה ו פלפל מוסי ואלואין
ואלום תימני מא חצי משקל ישחק בחומץ ויעשה עוג
עוגות ויעשה בו

ע רפואת אנטבקטוס ובלטין אנטיקאטיס לכ
לכאב הקשה החזק זעפראן שתי אוקיות וק
וקצת האנשים ישימו בו אוקיא מירא ושל
ארמוניאק ואלום תימני וארמוניאק מא חצי אוקי שמ
שמרי שמן זית לו שמרי שמן שושן שתי אוקיות ישחק
ביין רחוץ או ביין טלא שעור שיהיה בו בעובי הדבש וי
ויעשה

עא רפואה אבובד השמע והממיה והצלצו
אשר יהיה באזן אליבורום שחור וקשט
וקשטור חצי משקל ניטרי רובע משקל
יעורב ויעשה ולא תשכח כי זה רפואה מצלחת

עב רפואה אחרת יאמר לה אל חלמרי וב
ובלטין אל גילארואי לעלות הישנות מ
מעלות האזן אליבורום לבן מירא ולבונה וזעפראן קש
קשטור ואופי מא ד משקל קלקנד ז משקל פלפל שני מ
משקלים ישרה המירא והאופי והקשטור ולבונה בחומץ
שיבושל בו קליפת רמון עד שימוח ואחר יושם עליו אל
אליבורום וזעפראן ופלפל וקלקנד שחוקים וישחק הכל
הדק היטב ובשישן ישים עליו מן היין המבושל שעור ש
שיהיה בו בעובי הדבש הדקיק ואם יצטרך אליו יעשה
פושר ויוטף באזן וזה שפואה נפלאת

עג תאר רפוא לכל כאבי האזן וכל השחיני
המתחדשי בהם מירא ולבונה ג משקלים
וקצת אנשים יושם בהם ז משקלים ניט
ניטרי ג משקלים זעפראן ארבעה משקלים וקצת אנשי
ישימו בו משקל אחד סחיטת פפאביר שני משקלים ש
שקד קלוף ב במספר ישחק זה כלו ויולש בחומץ ויעשה
ממנו עוגות ואם יצטרך אליו ימורס ואם יהיה באזן ב
כאב חזק או בשמן ורד ויוטף ואם יהיה בו כובד השמע

ימורס בחומץ ויוטף

עד תאר סיג ברזל והיא רפואה חזקה יוקח
סיג ברזל וירוצץ וירוחץ בחומץ ויושם
על מחבת וינונב ואחר יושם שנית וש
ושלישית שם יעשה כן ז פעמים ואחר יבושל בחומץ ח
חזק בשול חזק עד שישוב כדבש ויוצבע ויוטף באזן אם
יצטרך אליו

עו שחיני האזן מעשה בורמוכוס ובלטין מו
מושוש והיא רפואה עוקרת כל תוספת צ
צומח כגוף תערובתו יוקח ויט
ויטריאולא שרופה וקלקטר שרוף וקלימיא שרופה ווי
וויטריאולא אדומה וקליפת הנחשת הנשרת בקורנס ח
חלקים שוים וישחקם וירפא מה שבהם יבשים
וראוי שימשח אותו התוספת קודם שתר פאהו בה ביום
אחד ואחר תרפא בו בבקר אחר שיאכל העלול מאכלו
ואם תרפא בו נאצור באף תרטה קודם הרפואה בתוך
האף פיקרא או אפר אי דשנות מירא

המאמר הרביעי

בשנים

עז רפואה מועילה לכאבים הקשים החזקים
ולאכול השנים ומועיל גם מן העלות
תערובתו יוקח אופי שני משקלים מירא כמוהו דבש ב
כמוהו פלפל לבן משקל גלבנום כמוהו יולש בתירוש מ
מבושל קרוש שיספיק ויודק יחדו ילקח זה בשיאף וירט
וירטה בו עם השנים ויונח ממנו אל המקום המתאכל

עח רפואה ותואר אנדרומאכוש לכל כאב
השנים ולכל העלות המיוחדות מהם ול
ולמתלעת יוקח פלפל ופליטרי וחלב ט
טיטמאל ומי ורדים מא חלק וישחק ויולש באצטורק ו
ויונח במקום המתאכל

עט רפואה מועילה מדפיקת השנים יקח בש
בשר קולוקונטידא חלק ואלואין חלק ו
ויורתח בקדרת אבן שיש או כף ברזל ר
רתיחה חזקה בשמן וחומץ יין ואחר יעורב ויוטף ממנו
בשנים אשר נוטה למ לעת הבואבת טפה אחר טפה א

פ כויה למתלעת תכוין אל המתלעת אשר לא
תועיל בה הרפואה החזקה והדפיקה וקח לו
שמן שעור אוקיא ומן מי מגורנא או מגורנ
יבשה ושיקוטא מא זוז וחצי יודק היטב ואחר ו
בשמן ואחר יכוין אל שני מחטים שיחבר ב
הנקב בהם ואחר יפתח פי העלול או יעוי
אשר תרצה לכוותה ואם יהיה בה נק
שפופרת ברזל או נוצה או קנה ותש
באותו השמן ואחר תכניסהו באבוב
המתלעת ואם תרצה תקח אחרת ות
במספר כי כאבה ישקוט ויצא מן הם

פא מראה השנים שנזן לש
דימוקריטוש בספרו יקח

רובע מששה עשר ליטראות אמליסיש שתי אוקיות אר
ארמוניאק אפופינק דבילה תמרים התיכה גדולה ליט
ליטרא מצטיק ו ליטרין או יותר מעט אשקיננט לבן בו
כמוהו פלפל לבן אוקיא סדאג שתי אוקיו סדאג שתי א
אוקיות יודק הכל

פב רפואה הנקראת סוסרגאן ובלטין שור
שורמלין מועילה ממורסת הלסתות ור
ורפיונם ומנקה השנים תערובתה ק
קליפת רמון שתי אוקיות ערוק ובלושטיאש וסומאק מ
מא אוקיא אלום ועפצים מא אוקיא ותדוקם ותשחקם ו
ואחר תקח באצבעך ותחפש בו מקום הכאב ואחר קח ח
חתכת בגד פשתן ותניחהו עליו

פג שנון מנקה השנים ומהדק הלסתות ומט
ומטיב ריח הפה יוקח מלח אנדריאני וי
ויודק ויולש בדבש ויקשר בקרטם ויוש
ויושם בגיחלים עד שישוב
כגחלת ואחר יוסר מעל האש וירטה בקטראן ו
ומוחות טובים או מי סוסן ויעזב עד שיתקרר ויודק ויו
ויוקח עליו חלק ומן קצף הים וישים עם זה דרציני חל
חלק מירא חלק ואפר נושקיאר [illegible] לופרח איש
אישקיננט מא חצי חלק ומפתותות ליננא אלואין חצי ח
חלק וסוברי ג׳ חלקים כמפורא עשרה חלקים ויודק ויע
ויעורב וילקח שנון בכל בקר

פד רפואה מחזקת השנים והמתלעות אם יה
יהיה בהם חולשה יוקח דונג ודבש מא ש
שני חלקים ימס בשמן במים חמים ויעו
ויעורב עמו מן השמן חלק ויושם בגדר האספלנית ויד
ויהחה לבעל הכאב ללעסו ואם ראית הרפואה יבשה ת
תערב עמה דבר מן שמן ומצטיק נב׳ אם יעשה בזה תב
תכלית כעשה

פה אחרת מנקה מחזקת השנים והלסתות יו
יוקח קרן איל שרוף עשרה זוזים עלי סיפ
סיפריש שרוף ה זוזים מירא חלק לך בלתי שרוף ה זו
זוזים שרש סינטאורה עשרה זוזים קפילי וינרוש שרוף
מא חמשה זוזים ורדים מוסרים מ טוטרות הם ושב
ושבולת נרד מא חמשה זוזים יודק וינו
יינופה במשי ויעשה

המאמר החמישי

העליון אמר גלינוס הנה אמרו רבי
שהם אפרוחים בקנם בין לחים כי
היה או מלוח או יבש ישקיט ה
ם או לנערים בשרש לילי
ובשני שקדים הנקראים חטים
אות ללהאה הגרפית הנפוחה
ה פלפל לבן משקל מירא משקל א
תמני שני משקלים עפצים אחרים

שני משקלים ישחק ויעשה

פן לחות החזה יוקח גלבנום ואצטורק ליק
ליקידא מא ב׳ אוקיות שרש לילי יבש ואו
ואופי רובע חלק וישחק הראוי להשחק מ
מהם ויעורב עם אצטורק וגלבנום ודבר מן הדבש מו
מוסר קצפו וילקק מהם

פח בשעול רפואה גרונית זכר גלינוס שה
שהוא היה מרפא בה תערובת לבונה מ
משקל ובנוסח אחר ד משקלים מירא מ
משקל ובנוסח אחר ד משקלים זעפראן משקל ובנוסח
אחר ד משקלים אשקיטלא ב משקלים יין מתוק ג היני
יבושל האשקיטלא ביין עד שיתעבה היין ואחר ישליך
האשקיטלא ויושמו שאר הסמנים על היין

פט רפואה גרונית מיוחסת אל טללושטיש
זכר גלינוס שהיה מרפא בה מי שהיה בו
שחין בריאה והיא רפואה מועילה מאד
אשפיק נרדי ג׳ משקלים אשקיננט שני משקלים קשיא
לינניאה שפונה משקלים דארציני עשרה משקלים לבונ
לבונה מירא ד משקלים קושט ד משקלים
ערוב סדאג ד משקלים מוץ ליקריציאה ג׳ מש
משקלים סחיטת יברוח ח משקלים מצטיק ג׳ משקלים
יחוברו הסמנים האלו ואחר יוקחו ויבושלו במי הדבש
או ביין מתוק ויוקח סברגא מסרגא ויושם עליה מגר
מגרגרי צינובר גדולים שחוקים עשרים גרגרים מבלי
שיערב עמם דבר מזולתם ואחר ישוקה אחריו מן איא
איארג לקוחים מאלואין שעור מלעקא ביום אחד במי
וירפא ברפואה הזאת מי שיהיה בו עלה בקנה הריאה ש
שלשים יום ויצוה העלול שייגע ואחר תרגיעהו ימים ו
ותרפאהו ברפואה הזאת עם רפואה מן הרפואות אשר
תשקיט הכאבים ואם יהיה הזלת הלחות חזקה תערב ע
עם הרפואה הזאת אופי וקשטור

צ אחרת מרפואות גלינוס מועילה מעלות קני
הריאה ושחיני הריאה ורקיקת הדם והמונ
והמוגלא והליחה היורדת אל החזה ומי שיק
שיקשה רקיקתו והיא רפואה חזקה מאד שרוף האלה ד
ד משקלים זעפראן ד משקלים לבונה כמוהו מירא כמו
כמוהו דארציני כמוהו אמומי ג משקלים גרגרי צינובר
גדולים ד משקלים שרש לילי רקליציאה קלופה כמוהו
אשפיק בנעני שני משקלים והצי קשיא לינאה מא ש
שחוטה ב משקלים דרגגאן שני משקלים בשר תמרים
בנעניים שלשה משקלים טין ראמס אשר יאמר לו הכו
הכוב ד משקלים גלבנום זך ונקי משקל קושט ד משק
משקלים ומצאנו בנוסח אחר משקל דבש טוב ד׳ קוט
קוטולים יבושל הדבש ושרף האלה בכלי כפול ובשי
ובעייגיע לגדר העובי אז תערב עמו הגלבנום ותבשלהו
עד שישוב לגרר שאם יושף ממנו טפה לא תתפשט וא
ואחר תקררהו ותשים עליו הסמנים השחוקים ותעש
אותו אם ימוץ מן מי הכרוב הטרי וישליך עצם השמר
ועשית הסחיטה מועיל בזה מאד

צא נרגרים יונחו תחת הלשון ומועילים מ
מנחירות קנה הריאה ומפסיק הקול ושא
ושאר עלות הקנה תערובתם דרגנגן גו
גומא ארביקא מא ג משקלים מירא ולבונה מא משקל ו
וחצי זעפראן כשקל מין ליקריצא חצי משקל בשר של
שלש תמרים יין מתוק שעור מספיק יולש בו ויונח תחת
הלשון מן הרפואה הזאת שעור פול ויוקדם לפי העלול
מה שיתקן מה שיזוב עליו

צב נאשף כלומ׳ מתיקה למי שיש בו שעול
יוקח זרע פשתן קלוי ושחוק וצמוקים
בשריים מנוקים מא׳ הין נרגרי צינובר
גדולים קלוים ולוזים קליפים מא קוטולו פלפל לב׳ שת
שתי אוקיות זעפראן אוקיא דבש שוב ארבעה משקלים
יודק וישחק ויבושל זרע פשתן ודבש עד שיתעבה ואחר
יושם עליו שאר הסמנים ותלושם ותערבם ויוקח מהם
שעור מספיק

צג רפואת הכהן ובלשון אוליאום דיוינוס
מועילה כן השעול והיא רפואה טובה זכ
גלינוס שהוא היה מרפא בה אופי׳ מש
משקלים זרע חזרת ב משקלים שיטור יח משקלים רו
רודא נניית יבשה יד משקלים זרע פשתן יו משקל זרע
אפופונק לו׳ משקל מירא יד משקל זעפראן ז משקל יול
יולש בדבש מוסר קצפו וישתה כפגו שעור פול וראוי
שישוקה למי שיהיה בו קדחת עם בים וכי שלא יהיה ב
בו קדחת עם יין וזה בעוב

צד נרגרי השעול אצטורק מירא ואופי מא׳
ד׳ משקל שבן בלשמי וזעפראן מא ב מ
משקל ישחק יחד ויולש ויעשה

צה רפואה מועילה לכל שעול ולכל ליחה מ
מהנוזלים הפנימיים ותואר אלקידם וב
ובלשין אבולוקוש שראפין והנקטר ומירא ואפופונק ופ
ופלפל לכן מא ב׳ משקלים נרגרי לבר מנוקים ד׳ משק
משקלים ישחק ויולש במים

צו רפואה לרקיקת הדם ותאר אנדרומכם אק
אקסיא ד משקלים ורד יבש ח כשקלים מי
נרגרי רמון ח כשקלים
מירא שני משקלים דרגנגן משקל יולש ב
במים ויעשה כשקל כל עונה משקל וישרה במי מטר

צז רפואה אחרת מועילה לשעול כמיני השע
השעול והפסק הקול תערובתה יוקח כפא
כפאביר והיא פאביר השלם בקליפתו מאה
וחמשים במספר כרפס הרר שלשה ליטרין יקטין נקי ו
וריוברבי וורד יבש ושרש רקליציאה ובלושטיאש מ
מא שלשה אוקיות דארציני שני זוזים אשפיק זוז וחצי י
ירי צצו אלו הרפואות וישרה במי מטר ה ימים ויעזב ג
ימים ויבושל על אש רבה עד שישאר בן המים שלי
שלישיתו ואחר יסחט ויסונן ויושם שמריו ואחר ישחק
מנומא ארביקא ודרגנגן מא ליט מירא חצי משקל ומין
ורקליציאה ליטרא מצטיק וזעפראן מא כהם זוז ישחק

חכל הדק הישב וישוקה מזה המים עד שישלימהו כלו ו
ואחר יוצק עלי׳ כד ליטרא יין מבושל ויבושל באש רכ׳
עד שיהקרש ויוצנע בכלי זכוכית ורפא בו מיני השעו

צח לקיקת הצינובר מועילת למי שיתחזק ע
עליו השעול ובשיתעורר עליהם יפלגו
מוגלא ומותרות תערובתה זרע פשתן
קלוי ושקד מתוק מנוקה ונרגרי צינובר וגומא ארביקא
ודרגנגן מא ד משקל תמר הינוק עשרה במספר יודקו
הסמנים והתמרים ויוצק עליהם מדבש ושומן החלב די
ספקו וישחק עד שישוב כדבש העב השתיה ממנו כשע
כשעור עסין בקר וערב

צט לקיקה עשויה בעלך אל אנבט מועילה
מנחירות הגרון והפסק הקול ורקיקת ה
הדם והלבנה ופותחת הסתימות תער
תערובתה יוקח זרע פשתן קלוי צמוקים מנוקים מא לי
ליטרא נרגרי צינובר ושקד מתוק ושקד מר מא אוקיו׳
ואירסא רומיית ועלך אל אנבט ועורך ליקריציאה וגומ
וגומא ארביקא מא ד אוקיות פלפל לבן ונרגיר שחון ו
ואריסטולוגי׳ ולב קמח חסים ואמיאוש וחרף ותאנים
מא אוקיא מירא וזעפראן פשתן מא חצי אוקיא יודק ה
הכ׳ היטב ויולש בדבש או ביין הנקרא שלא מבושל וי
וילוק אותו בבקר ובערב בעפץ אחד ויניחהו תחת לשו
לשונו אם שישן

ק רפואה מועילה מן השעול וחוזק יובש הת
החזה יוקח שקד מתוק ושקד מר וזרע פשתן
קלוי ונרגרי צינובר מא ב זוזים ואגוז ודר
ודרגנן וגומא ארביקא מא ב זוזים מין רקליציאה או ש
שרשה זוז סוברי ופניד מא ב זוזים ותדיקהו ותשחקהו
ותלשהו במי שומר לח ותשימהו נרגרים ויושבו תחת
הלשון ובשתרצה לישן אחת או שתים

קא לקיקת לשעול אם יהיה מכמוס קר ודב
ודבק דארציני וזרע שומר מא ה זוזים
קשמש עשרים זוז אנאריקה זוזים יודק
האצטורק בדבש וישרה הלבונה והגומא והקשמש ביין
מבושל עכ ויודק השאר ויולש בדבש האצטורק והשת
והשתיה זוז

קב רקיקת הדם עוגות חברם רופא היה מא
מאנשי בבל מועילים לרקיקת הדם וב
ובעלי שחיני הריאה ובעלי המוגלא הם
המתקבצת בחזה ובעלי העלות אשר הם ממיני הליחות
הנוזלות תערובתם זרע גושקיאמי וקליפת יברוח
ה משקלים לבונה זכה ואופי ואצטורק וקיבר
עשרה משקלים מצטיק עשרים משקל
וזעפראן מא עשרים משקל זרע
ערבים שלשה
קג עוגות נקראות קיקבר
רקיקת הדם ובעלי השל
במעים ומי שירד אל הא

יין רמוני וקוץ מצרי ורמון מדברי וסחיטת תאנים וס
וסחיטת אקסיא מא ו משקלים ליציאוס וריוברברי וא
ואופי מא ד משקלים מירא ב משקלים יודק היטב ויול
ויולש במים שבושלו בהם גרגרי ארמוניאק או במים
קרים ויעשה

קד מעוג מיוחס אל ארכטומכס והיא רפו
רפואה מופלגת תועיל לבעלי רקיקת ה
הדם והשעול ולמי שיש בו שחין
בריאתו ולמי שיש בחזהו מוגלא מקובצת והקרע
המתחדש בעצלים ופליטת האצטומכא המאכלי ולנ
ולנובע והשחינים במעים ועלות המקוה ומחנק הרחם
והקדחות אשר יבואו בעוגות שישוקה מהם קודם הה
ההקף בשעה מועילות מרוע המזג והרזון והסמנים הם
הממיתים ועקיצת הרמשים בעלי הארס תערובתם
דארציני קושט וגלבנום וקשטור ואופי ופלפל שחור ו
ופלפל ארוך מא אוקיא דבש הין יודקו הסמים ויונפו וי
ויבושל באש עם הדבש עד שימס ויסנן ויושמו עליו ש
שאר הסמנים ויוצנע בכלי זכוכית או בסף וישתה ממ
ממנו שעור פול עם הדבש ויו טף עליו משמן חל של
שלשה טפות

קה משקה מיוחס אל בריסלס מועיל מקוצר
הנשימה והיא רפואה מצלחת צמוקים
מנוקים קב אחד והוא חלק ופיניגר ג ר
רחוץ כמוהם ומי מטר הין אחד יבשל עד שימוח ויסנ
ויסננו מימיו וישימנו וישתה ממנו פעמים רצופים

קו רפואה תועיל מרקיקת הדם והמוגלא ח
והמותרים הנוזלים אל החזה יקח גרגרי
גושקיאמי לבן וקליפת שרש יברוח יין ה
הנקרא טלא הטוב ולבונה לבונה ולבני ואופי וגרגרי צ
צינובר וסיפריש מא שלשים זוז ישרה האספיום לילה
במים ואחר יסחט ויקח מימיו וישחקו שאר הסמנים ה
הדק היטב ויערבו קצתם בקצתם ויעשה עוגות כל אחד
חצי זוז וינוגב בצל וישתה בעת השינה עוגה במים פוש
פושרים

קז רפואה תועיל מרקיקת הדם אופי זוז דא
דארציני וקשטור שני זוזים פלפל שחור
וארוך ומירא מא זוז זעפראן זוז וחצי ק
קקאברי חצי זוז בלושטיאש גומא אנים מא זוז ישחק ו
ויולש בסחיטת עשב הנקרא אזני הגדי ויעשה עוגות כל
[illegible] זוז וישתה בעת השינה עוגה במים קרים
רפואה תועיל מרקיקת הדם יקח אופי
[illegible] דארציני וקשטור שני זוזים ופלפל
[illegible] וארוך ומירא מא זוז זעפראן זוז
[illegible] שטיאש גומא אנים
[illegible] טת עשב הנקרא אזני הגדי ויע
[illegible] תה בעת השינה עוגה במים ק
קרים
[illegible] ה תועיל מרקיקת הדם יוקח אופי
[illegible] דרציני זוז וקשטור ופ

ופלפל שחור וארוך ומירא מא זוז זעפ
זעפראן שני זוזים וחצי קקברי חצי זוז בלושטיאש וגומ
וגומא ואנים מא זוז ישחק ויולש בסחיטת אזני הגדי ויע
ויעשה עוגות כל עוגה חצי זוז וינגב בצל והשתיה ממנו
עוגה במים פושרים

קי עוגות אחרות קקברי ואלמוג מא ג זו
זוזים אקאסיא וסחיטת זקן תיש מא ב
זוזים בלוטיאש ב זוזים זרע עשב אל
זהרה ז זוזים פפאביר לבן ושחור ורדים אשפודי מא ב
זוזים קרן איל שרוף ב זוזים וחצי ריאוברברי זוז וחצי
ודע שרוף ב זוזים טין ד זוזים יעשה עוגות ממשקל וי
ויעשו

קיב עוגות אחרות לרקיקת הדם אם תהיה
מלחות רפיון העורקים יוקח קליפת ל
לבונה ולבונה מא ה זוזים קלקידס ד ז
זוזים שרשי אשקיננט ז זוזים ריוברברי ומצטיק מא
שבעה זוזים יודק וינופה בבשול עפצים ויעשה עוגות
ממשקל

קיג קפיאת הדם בחזה רפואה תועיל מזה פ
פיניגריג מבושל ב זוזים מירא ג זוזים
אנים ורדים מא ב זוזים עצי רקליציא
ופלפל ומלח מא זוז יודק וינופה ויולש במים קרים וי
ויעשה עוגות מכל עוגה זוז וינגב בצל וישתה ממנו עו
עוגה במי השרשים משרשי שומר ושרש ברפס מבושלי
שעור סכרגא ותשחק העוגה ותמרסה בו וישתהו וזאת ר
רפואה טובה ממיסה הדם הנקפא ומוציאתו ומנקה מש
מקומו

קיד החרהור הוא טשי ושחיני הריאה ומו
ומועיל מן השחין בחזה ובריאה ומב
ומבריאם ומדביקם יקח בלושטיאש ו
ורדים יבשים מא ד זוזים דם תנין ולב חשים ולבונה מ
מא ב זוזים גומא ארביקא ודרגנאן ומצטיק מא ג זוזים
יודק וינופה ויולש בעסים חבושים או בעסים הדם ויע
ויעשה עוגות כל עוגה משקל וינגב בצל וישתה

קטו הרפואות הלביות כלומר המועילות ל
ללב מעוג יבא בה שיקוטא מועיל יק
יקח זרע שיקוטא וקצח וכמפורא וקש
וקשטור וזרע גושקיאמי ואריסטולוגיאה וסיפרי ומי קצ
קצח ופליטרי ופלפל ואזוב קולוקונטידא ואשפיק וזרע
כרפס וזרע רודר וברואי ואופי וזעפראן ואגוז מוסקד
וקשיא ריגניאה וקושט מא חצי זוז שגאפין ואפופונק מ
מא ד זוזים סוכר זוז דבש שעור הצורך רחזקים זוז לח
ולחלושים חצי זוז

קיז אחר מועיל מדפיקת הלב
והפחד והכפיה יוקח אשפיק נרד דארצ
דארציני זנבד דרונגי מא שני זוזים זר
זרע שבת זוז וחצי יודקו הסמנים ויעורבו
וישתה מזה זוז באוקיא יין שישרה בו רשון
השור וישתה מזה בכל חדש שלשה ימים

קמא התרת הבטן אבק מועיל מן הש
השלשול הקרוב תערובתם בלו
בלושטיאש ואלון ישרו כחומץ קל
קלויים וסמאק וגרגרי הדס וקיראט וטראטית מא שני
זוזים כמון ועפצים קלוים ופטוטרות רמון מתוק ופרי
טמריץ ורמון מא זוז זרע אסיטושא וגומא וטין וסחיטת
זקן התיש וגרגרי צמוקים קלוים וחרובין ובתנת האל
האלוני האמצעית מא זוז וחצי

קמב מרקחת להפסיק השלשול ההווה מק
מקור ורוח זרע כרפס וקלומי ארו
ארומאטיק וסיפרי ואמיאוש ועצי
בלשמי ולאדן ומאסיש מא ה זוזים קרדמוני וסך מא ד ז
זוזים ורד עשרה זוזים אשנא ה זוזי אנים ג זוזי פלפל
לבן שני זוזים קרצה שלשה זוזים וחצי זעפראן ששה ז
זוזים כמפורא ג זוזים צפורן חבושים שלשה זוזים וחצ
וחצי שרש אשקיננט ארבעה זוזים קרדמוני שני זוזים
שנדיל ארבעה זוזים דוקו שלשה זוזים דארציני שני זו
זוזים וחצי זנגביל ג זוזים גרגרי הדס שבעה זוזים יולש
בעסיס תפוח קרוש ברפואה היבשה ויולש וישוב דומה
לאספלנית ויונח מעת שתי שעות עד תשעה שעות ואח
ואחר יכנס החולה במרחץ והתחבושת עליו וכשיתרפא
תכניסהו באמבטי ויוקדם אליו להאריך ולהתעכב באמ
באמבטי ויוצא מה שבו מן המים עד שלא ימצאהו חפץ
הקיא ותקריב אצלו פו חומץ ומנטשטרי מדברי יריחהו
ותניח הצד אשר התחבשת בו קשור מעט מעט ובשיצ
מן המרחץ תאכילהו דג מלוח ותשקהו ביום הראשון ו
וביום השלישי ותצוהו שיתנועע קודם זה התנועה שאפ
שאפשר בה שתשים הנשימה תכופה ורצופה

קמג משקה הפירות מפסיק השלשול ומש
ומשקיט האדומה תערובתה חמוץ ה
האתרוג וריוברברי וריבאס מא אר
ארבעה ליטרין מים כמוהו יושרה יומים ויבשל עד שי
שיתבשל ויסנן ויבשל שנית ויושם עליו סכרגא

קמד הפשט המעים והשחינים והנגעים ב
במעים רפואה יאמר לה אל גלק וב
ובלטין שנגישוגא כלומר הסוגרת מ
מועילה מנגעי המעים אקסיא חמשה ועשרים משקל ק
קליפת רמון חמשה ושבעים עפצים חמשה ועשרים מ
משקל אופי חמשה ועשרים משקל זרע גושקיאמי לבן נ
נו משקל סיזליאום שחוק מאה וששים סומאק כנעני
שבעים משקלים וחצי לבונה חמשה ועשרים ישחק וי
ויחבר ביין שחור השתיה השלמה ממנו משקל

קמה רפואה שתויה מיוחכת אל ופרס ובל
ובלטין לוקיאוש תארשינשיש והיא
רפואה תועיל מכל ריחה יורדת ומכ
ומכל נפח תערובתו אנים וזרע כרפס מא
שני משקלים זרע שומר וזרע בבציה מדברית וזרע אל
טרין והוא מן אל סאסליום מא ארבעה משקלים אופי
וזרע גושקיאמי מא משקל וחצי יולש במים ויעשה

קמו חוקן היו עושים והוא חוקן אסאוש
ובלטין שיקוש והוא נאות והם נסח
נסחאות רבות לקדמונים יוקח בוסר
ענבים יבשה ששה משקלים אלום כמוהו סיד שלא ים
ימצאהו מים קליפת נחשת מא ששה משקלים זרניך אד
אדום שלשה משקלים זרניך ברבומי שמנה משקלים קר
קרשאם שרוף חמשה משקלים יולשו ביין ובמשקה גר
גרגרי הדס ויעשה עוגות כל עוגה שלשה או ארבעה מ
משקלים ויחקן מהם עם יין מזוג במים שעור שני סאד
סאדיאה ובקצת העתים יחקן במי מטר ויועיל לבעלי ה
האצטומכא העלולה ולבעלי הרמד אם יחוק בהם הבא
הכאב ומכאב הרחמים אם ישתה במים שיורתה בהם ה
היין

קמז עוגות הבשמים מועילים מן השל
השלשול ונגעי המעים ונקראים עו
עוגות יופטיאום ובלטין בירטוש
והיא מהרפואות המצליחות ומפסיקות השלשול בשע
בשעתם תערובתם זעפראן ארבעה משקלים ש
שבולת נרד ואניסום מא ארבעה משקלים מירא שני
משקלים אלואין הנדי וסחיטת זקן התיש וליציאום הנ
הנדי וסחיטת אקסיא ואופי ועפצים ודרגנאן ופלפל לב
לבן מא שני משקלים יועג ביין ויעשה עוגות כל עוגה
חצי משקל

קמח אבק נשאף להפשט המעים מלבנה
מלוחה חרף קלוי עשרה זוזים שאה
שברם עשרה זוזים זרע כרתי חמ
חמשה זוזים אמידום קלוי כמוהו גומא קלויה שבעה זו
זוזים טין ארמיני תשעה זוזים השתיה שלשה זוזים

קמט חוקן להפשט המעים מפני רפואה
משלשלת שתויה יעשה חוקן בשום
בשומשמין ודם תנין והוא חוקן שלא יניח השת
השחין והאדומה ודוחק הריחה תערובתה עדשים עש
עשרה זוזים גרגרי הדס וקליפת רמון ועוזרדין מא תש
תשעה זוזים חבושים כנוקים מגרגיריהם ופרש מא ט
טו זוזים עפצים חמשה זוזים יבשל באש רבה בכ ליט
ליטרין מים וד אוקיות מי רמון אמצעי הטע ומי בוסר
ענבים עד שישאר ליטרא ויסנן ויקח ממנו השליש ו
ויעורב עמו טין ארמיני משקל גומא כמוהו קראטם ש
שרוף ואקסיא ואספידאג מא

קנ תאר רפואה לקולנג מופלא
גאלינו עושה אותה
העלה אשר יאר
במי שיקיא ותחקון ותשקה ממנו
שעור פול עם שעור שלשה או
תערובתה זרע גושקיאמי ופלפ
משקל אופי עשרים משקל זעפ
שבולת נרד ואפורבי ופלישרי
מבושל תאר רפואה לקולנג בפ

מה שמצאה גאלינוס בספר סקוטראטס ונקראת אסט
אסטבראס ובלטין אין ליברו רב קושוקראטיש איט ט
טומינאטור אלבוביאיש מועילה לאצטו ולעלולי הרמ
הרמד וכשיתחזק עליהם הכאב ולכאב הרחם בשת
בשתשתה עם מים ודבש מבשול רוטא תערובתה
זעפראן משקל וחצי אשפיק ב משקלים מירא שני משק
משקלים קושט ופלפל לבן ופלפל ארוך וגלבנום מא ש
שני משקלים שמן בלשמי ד משקלים דארציני וקליפת
שרש יברוח ונמצא בנוסח אחר סהיטת היברוח וקשט
וקשטור מא ני משקלים זרע דוקו ארבעה משקלים
שנאפין שלשה משקלים קשיא ד משקלים ויולש בדבש

קנא רפיון הטבעת ויציאתו רפואת גאל
גאלינוס תועיל מיציאת הטבעת הצ
הצינובר אשר יאמר לו קטי לבונה
מא ד משקלים יחזירהו אחר שירוחץ הטבעת ביין עפוץ

קנב חצץ הכליות הנה יודע כי כל מה שי
שיפתת חצץ המקוה אין ספק שמפתת
חצץ הכליות ולא תכחיש כי מרקחת יקבל תועלת בו מ
מחצץ הכליות כי הוא רפואה מפתת החצץ ומונעה מה
מהולדו אחריו קשיא ליקניאה שני משקלים זרע ברפס
שלשה משקלים מירא ארבעה משקלים פלפל לבן שני
משקלים שרש לילי זרע פפביר לבן שני משקלים אשפ
אשפיק כמוהו שקר מר קלוף כמוהו אניסון ואסארון מ
מא שלשה משקלים זרע קצח וסיפרי מא שני משקלים
דבש טוב שעור המספיק ישתה ממנו בכל יום

קנג רפואה מצלחת אחרת אמר גאלינו
ידעתי רבים שהיו כליותיהם עלו
עלולים והיו נרפים בח והיו נצולים
מעלתם וראוי שיתמידו הרפואה הזאת ימים רבים והיא
והיא רפואה ישתה מי שיש בו חצץ ולמי ש ש בו עלת ה
הקולנג ותבריא גב המקוה וזה תארה לוזים קלופים מנ
מנוקים שקר מר זרע קשואי גניים קלופים מנוקים זרע
קרואי מנוקים מא שלשה משקלים זרע סוכראן וזעפ
וזעפראן וזרע מלפפונות ואופי מא ששה משקלים זרע
נושקיאמי לבן וזרע ברפס מא שנים עשר משקלים יול
יולש בדבש ויעשה עוגות וישתה מהם חצי משקל במי
הדבש פושרים שעור שלשה אוקיות ונמצא בנוסח אח
אחר שיבא בהם שיקוטא ששה משקלים

קנד חצץ המקוה מה שנאמר בשער הזה
ונאמר שהארנבת אם תשרף בדק
בדקדוק כמו ידעת וישמר אפר
[illegible]שתה ימים שני זוזים במים פושרים יפתת ה
החצץ
[illegible]אר רפואה נעשת בעקרבי תפתת
[illegible]אבן הנולד בכליות ויבטח העושה
[illegible]ה מהולד החצץ בכליותיו והרפואה
[illegible]תה לא כמזג תערובתה יוקח עק
[illegible]רה במ[illegible]פר ויושמו בקדרת ברזל נק
[illegible]בטין בעסת חטים ואחר תושם בת

בתנור ויוסק בעצי גפנים עד שיתאדם ויונח בקדרה ב
באותו התנור שני ימים ויעזב בו לילה ואחר תוציאהו
ויוקח מה שיוקח בקדרה מאפר העקרבים אחר שנתקר
בכלי ואחר יעשה ממנו בעת הצורך הרפואה מבאב ה
הכליות משקל שני קראטים במשקה הנקרא חנדיקון ב
כי הוא מפתת האבן ומורידה בשתן פתיתות פתיתות וז
וזה כי העקרב בטבעו הפך האבן הנולד בכליות ובמ
ובמקוה כמו שבשר האפעה הוא הפך ארסי הנחשים ת
העוקצים ושאר הרמשים

קנו תאר עוגות מפתתות החצץ הנולד
בכליות ובמקוה תערובתם יוקח זר
זרע בבציה מדברית הוא דוקו וזרע
קשואים מדבריים ואניס וזרע ברפס הררי וזרע ברפס
גניי וקשיא ליגניאה ודארציני ואשפיק מא חלק יודקו
אלו הסמנים ויונפו ויועגו במים עוגות ובל עוגה מזוז
או משקל יעשה גרגרים כזרעונים וישתה ממנו עשרה

קנן גרגרים בריקות נפש במים חמים
מעוג מפתת החצץ יוקח אשפיקא א
אינדאה ג דרכמונים זנגביל ארבעה
דרכמונים פלפל ארוך כמוהו אשארי א זוז דאוקו כמ
כמוהו קשיאה ליגנא יב קיראטים סינמומו ד דרכמוני
פוליאי ג דרכמונים זעפראן ב דרכמונים קשטוריאי
ד דרכמונים פרח אישקיננט כמוהו אשקורדיון כמוהו
קושט ב דרכמון פלפל לבן ופאטרושיליאום
מא כמוהו קאיפו בלשמי ד דרכמון אקורי ב דרכמו יול
יולשו בדבש

קנח טפטוף השתן עוגה תועיל מן הטפ
הטפטוף והעוצר יוקח קשטור שני
זוזים מגורנא ורודא חרע
נושקיאמי לבן אניס מא זוז גרגרי רמון טו גרגרים יוד
יודקו ויעשו עוגות השתיה זוז והשקהו משקל זוז גרגרי
קשואים מנוקים יולש בחלבון ביצה רקיק

קנט להולשת יריית הזרע והתאוה מועיל
מזה הרפואה הזאת יוקח זרע בצל ש
שני זוזים זרע גרגיר ובלטין
אירוקה ארבעה זוזים זרע קנבוס ובוזידאן ונושקיאמי
ואסדרודאר ואשקיטלא מרקחת מא ששה זוזים שקא
שקאקיל שלשה זוזים שישאמיני מנקים חמשה זוזים וא
ואנינדין ומגרגרי אל אמחול לבן מא ארבעה זוזים פא
פפניר ששה זוזים יודק ויעורב הש[illegible]יה שני זוזים ביין ה
הנקרא טלא מזוג ומועיל מזה הרפואה הזאת יוקח עו
עורקי אשפרגי וחלב בקר ושומן חלב בקר מא ג ליטרין
זרע גרגיר וזרע בבציא ולפת מא שלשה אוקיות יודקו
הסמנים היבשים ויערבם עם החלב ושומן החלב השת
השתיה חמשה אסתרים או עשרה אחר שיבשלהו עד ש
שיבלה החלב וישאר שומן החלב ויסנן וישקה

קס תאר מרקחת הנדי מוסיף בזרע מחזק תאו
תאות המשגל יוקח זנגביל ופלפל שחור וא
וארוך ודארציני וקנילא

וסדאג ואשפיק ואגוז מוסקדא ושנדיל אדום וקרדמוני
קטן ומאסיש וטאגמיט וטלספר ומירא וסיפרי ואשפודי
ואגוז הגדי מא ג זוזים ומכך וכמפורא מא מישקלים ס
סוברי לבן כמו הסמים כלם יודק ויגפה ויולש בדבש מו
מוסר קצפו השתיה שני זוזים

קסא

רפואה אחרת תוסיף בזרע תאות ל
למלכי יוקח זנב אששינקוש אוקיא
וחצי זרע לפת וזרע פשטינגא ואל
ואליליש וזרע כצל לבן מתוק וזרע נרגיר וזרע אור
אורטינא מא אוקיא פלפל שחור ופלפל לבן וארוך מ
מא ה זוזים בצל העכבר צלי ד זוזים צינובר קלוף שני
אוקיות וחצי פליטרי ד זוזים ולשון צפרים ששה זוזים
מוחות הצפרדים הזכריים ההווים בכותלים ד זוזים א
אשכי התרנגולים אוקיא יודקו הסמים ויולשו בשומן
הלב בקר ודבש שליש משומן החלב ושני שלישים מן
הדב ויוצנע בכלי השתיה מזה חצי זוז בין אחר המאכל

קסב

תאר שמן שימשח בנ נגב הערוה והא
והאבר ועל הכליות ומוסיף בתאות
המשגל יוקח אראופאטורי ונלבנים

מא ב כשקלים מאסיש א זוז פלפל ארוך א זוז וחצי פר
פריטרי ב זוז וחצי זרע נרגיר קשטור מא חצי זוז שמן נ
נארסישסי א אוקיא וחצי שעוה חצי זוז יודקו הסמים ה
היבשים ויותך הדונג בשמן ויונחו הסמים עליו ויע
ויעורכו היטב וימשח בו

קסג

הנחה ברחם מוך הנקרא פרזנא לר
לרחם הקר והמורכא הקשה

אספלנית דאר מתוק ובלשין דיאקילון אוקיא אספלנית
בסליקון בשומן אווז וגומא משקדים רשומן תרנגולת ו
ואנדא ומוח שוק איל וחמאת צאן ולבני ורמון רשמן
נרדין מא אוקיא מירא זכה חצי אוקיא זעפראן חצי זוז
ימס השומן בשמן ויחוברו יחד ויושם על מוך מצמר וי
ויעשה

קסד

לקושי הרחם המוך הזה הנזכר ורם
ולמורסא הקשה ולקור הרחם

המאמר השביעי

קסה

בכאבי הפרקים והנקרס וניד הנשח
תחבושת לכאב הפרקים והנקרס יו
יוקח בסובראן ואגאריק והיא רפו
רפואה מצלחת תערובתה זרע ס כ

סובראן אנאריק פיניגריג בורק אוקיא דונג ליטרא ר ש
רשינא מבושלת ליטרא שמן ליטר מוח עצמות איל ד
אוקיות שרש לילי אלוריקיאו ויונפה ויותך בסמנים הנ
הנמסי ויורד מעל האש עד שיתקרר ויושם על הסמני
היבשים ויעורב ויוצנע בכלי ויעשה ויעיל בזה הרפ
הרפואה הואת יוקח ארמודקטילש שנים עשר זוזים אל
חבק גהרי ובלשין אליבור לבן ו זוזים פלפל ובמון מא
ד זוזים יודק וישחק השתיה זוז במי הדבש

קסו

אספלנית תועיל לחולשה אשר
תקרה לרגלים יוקח אשארי ואלוא
ושיאף ממיתא ושיטרג וקושטי וסיר
וסירקאקו א ומירא מא ג זוזים קשטור ד זוזים יודק וי
וישחק ביין הנקרא טלא טוב הריח ואחר תרשהו עליו

קסז

תאר נרגרים נעשים באל פרסא והוא
הרפואה הידועה בהזאז חסן והיא מוע
מועילה מהנקרס וכאב הירכים והפ
והפרקים יוקח מן הרפואה הנקראת אל גוניירא ובלט
ובלטין אפיסירי זוז ארמודיקטילש עשרים זוז כמון כ
בראמני זוז דרציני ואזוב פרסי ואריסטולוניאה ענו
ענולה וזנגביל ועלי קפריש ואפר סנוגית מא זוז יודקו
הסמנים האלה וישחקו ויולש ביין ויעשה גרגרים קטנ
קטנים ויננב בצל השתיה מזה חצי זוז במי הדבש חד וי
ויבשל בו השבת שתי מלעקות

קסח

גרגרים אחרים יע זו בחנא נסו לנ
לנקראס יקח מירבולנש שחורים
מנוקים מן הגרעינים י זוזים שיטרג
אמליסי ובלריקש ודארציני זנגביל ופלפל ארוך ומל
ומלח הגדי מא ג זוזים אלואין ל זוזים אזוב פרסי ושר
ושרש קפריש דילי וחנא מא ב זוזים ארמודקטילש כ
כמו כלם ינפה וישרה בלילי ביין ויעורב ויעשה גרגרים
והשתיה ב זוזים

קסט

ניד הנשה רפואה לניר הנשה תשק
תשקיטהו השקט נמרץ תערוכתה
זפת ב חלקים וגפרית לא מצאו אש
חלק ישחק יחד ויעורבו ויזרו על המקום העלול אחר ש
שיכנס העלול במרחץ כדי שיתדבק בו הרפואה וידבק
עליו נייר ויעזב עד שיפול מעצמו ולנקרס רפואת הסו
הסוכראן הנזכרת בשער כאב הפרקים בתכלית טובה

המאמר השמיני

בחולי השועל

קע

תאר טחה לחולי
אפיתימי ואל
שני משקלים
ואליבורום לבן או שחור איזו
יחברו הסמים האלה שחוקים
זוזים דונג נמס בשמן או בש
ותעשה הרפואה הזאת ונמ
חולי השועל אם יארך ויתקשה בו
אמר גאלינוס אני כבר הייתי מערב
מאליבורום

קעא

משקל וקצף הים שרוף משקל
הרחיצה דמעכה השער השחור חש
חשב גאליגום שאם ילקח שתן כלב
ויתעפש חמשה ימים או ששה ואחר
ירוחץ יפעל זה וישמר השחרות תאר המדות וה
והמשקלים מקונדרס אל ברהאן ובלטין אלשיאיר קיש
קישט הוא הנקרא בלשוננו הין מן השמן הוא יח אוקיו
ומן היין שמונים ליטרין ומן הדבש מאה ושמנה ליטרי
בואוש מן השמן הוא תשעה ליטרין ומן היין עשרה ליט
ליטרא ומן הדבש שלשה ועשרים ליטרין וחצי מיבוי ו
ובלטין קורבוני מן השמן הוא ט אוקיות ומן היין עש
עשרה אוקיות ומן הדבש שלש עשרה אוקיות וחצי מס
מסטראן ובלטין מי שיטרום גדול מן השמן ששה עשר
אוקיות ובנוסח אחר ג אוקיות ומן היין שלשה אוקיות ו
ובלטין ד אוקיות ומן הדבש ארבעה אוקיות וחצי
סמומא ובלטין אקשונף מן השמן ששה עשר דר
דרכמונים ומן היין אוקיא ורובע דרכמון ומן הדבש של
שלשה אוקיות ורובע ושמינית קרנוס ובלטין קואטוש
מן השמן שנים עשר דרכמונים ומן היין אוקיא וחצי ד
דרכמון ושליש ומן הדבש שתי אוקיות זכרון
המשקלים והמדות מקונדרס בן כרפיון ובלטין
בריויאראום פיליאי שיראפיאוגיש אמר הנה לא הוצ
הוצרבתי השער הזה בספר הזה כי אני זכרתי מדה מדה
ומשקל משקל ונוסף בו מה שהוא ידוע אצל בעלי הלש
הלשון הערבי בשעריו אלא שרבים השתוקקו על מא
מאכר שאלוני ונדרשתי אליהם לקבל תוע ת בזולת ה
הספר הזה קישט אצל ההמון הוא ההין הנאמר בלשון י
ידוע ואמנם המדה ממנו הנה כלם בלתי נסמכים עליו
וזה כי קצתם יעשוהו זולת אותו שיעשוהו בעליו קישט
והוא ההין אצל הרומיים הוא ליטרא וחצי וששית ליט
ליטרא ויהיה עשרים אוקיא וההין מהאיטלקי ובלטין
איטליקום

ליטרא וחצי

והליטרא הנקרא רוטל בערבי שנים עשר אוקיו והמן
ובלטין מינא הרומיי עשרים אוקיות והמן האיטלכיי וה
והמצרי וב טין איטליקא איט אינ פסיאקא ששה עשר
אוקיות והמן שלשה וארבעים אסתרים והליטרא ב א
אסתרים והאסתר ששה זוזים וב דנקים או ארבעה מש
[illegible] דארבימיט והקבוץ דרכמיאת
[illegible] שמנה ברוש ובלטין יו
[illegible] רומיים קוטילא אחד
[illegible] שטרון הגדול שלשה
[illegible] היוני ובלטין אקש
[illegible] אטוא אוקיא וחצי ג
[illegible] רביע זוז עד שני ד
[illegible] הוא א אוקיא וכל אח
[illegible] א אחת אבאב ובלטין
[illegible] ומן השמן מן וחצי אל
[illegible] צי ובלטין אל הימין ה אס
[illegible] עה אותולים סאמומא ובל

ובלטין שימימיט עשרה מאנים וחצי פול מצרי ארבע
סאמומית אובולוש הוא א דניק וחצי לוז הנקרא בדוקו
הוא דרכמי אחד אנוז ארבעה עשר סאמומית אל שאק
שאקראיאטי הקטן הוא ז סאמומית אל שאקריאטי הגד
הגדול הוא יד סאמומית הפול היוני שתי סאמומית או
ב אובולוש אלשקראאיטי הוא ו אסתרים ורביע
מלעקא בסמנים משקל אחד וא זוז מלעקא בדבש הוא
ד משקלים אל שטיל אחד הוא שני אסתרים דרכמון ו
והקבוץ דרכמיאת הוא ששה אובולוש
וכל אובולוש הוא שלשה קיראטים וכל קיראט הוא ד
גרעיני שעורה וד אובולי הם ט קירטים ואל קאוטוש
הוא אוקיא וחצי וב קואטי הם ג אוקיות וח אובולי הם
בד קיראטים
נשלם ספר הרקוח וספר הקאנין תם ונשלם תלע אמן
ברוך המאזרני חיל ונחת זרועותי קסת סופר ונתן בי כח
לכתוב אמרי שפר ברוך הוא לעול ומרום על כל ברכת
ותהלה ילוה לזה מאמר מאתי המעתיק לתועלת הקורא
בספר הזה

אמר

המעתיק השבעתי אתכם מתי השכל
והתבונה מאת אלדי קדם מעונה ל
לבל יפקד המאמר הזה מן הספר הזה
כי רבו תועלותיו בהיות בו ביאור רוב המלות הזרות ה
הנכריות נחשבי לקורא ואולי יעברו לו בראותו ביאו
באורם כי כונת המחבר וכובד לשונו הכריחני לקצת
וקצתם חדשתי במצאי המלה ההיא במקרא לא הרח
הרחקתיה גם בהיותה נעלמת היא וביאורה מקצת הקו
הקוראים בספרי הרפואה ואני הכינותים באלפא ביתא
להקל מציאותם למבקשם בדרך שאר המחברים ושאר
המעתיקים ואתחיל במלות הפעליות וביניהם יתערבו
קצת שמות סמנים עבריים לא נודעו אצל ההמון ואח
ואחריהם אזכיר שמות שונים מלשונות גוים ויבים הנ
הנכתבים אצלינו כפי השגת ידי ומהשם העזר בכל מ
מבוקש

אות א

אביב קראתי הפרק הזה חום
שהם ד פרקים קור וחום קיץ
וחורף והחום נקרא אביב וב
ובלעז פרימא וירא אבוב הוא שפופרת וכן בלשון הע
הערב נקרא אנבוב כי הנון היא שרשית נגזר מן נבוב נ
נקרא בלעז וקנון אבך מעט שמשתי במלה הזאת אלא ב
בעת שהוצרכתי לבפול הענין קבוץ חלקים קצתם ב
בקצתם עד שיתקשה הפך רפיון וחלחול כי יש בערב ר
רפיון וחלחול והפכם קושי ואבוך ונגזר מויתאבבו גאר
עשן שפרשו הספרדים בלשון ערב הבתאף כלומר קב
קבוץ חלחים קצתם בקצתם אבן שמשתי מזה פעלים ב
באמרי יתאבן יתאבנו אבס לפעמים שמשתי בו לאמר
בבעלי החיים מפוטמים גאמרו ברבורים אבוסים אב
אבע שמשתי פועלים מאבעבועות באמרי יב
יבעבע יתבעבע ודומיהם ואין זה שרשו אבל שרשו ב
בעה אבק נשאף קראתי בן כל אבק עשרי מסמנים שח
שחוקים וישאף במו שהוא בלי שום רקוח אחר אבר

קראתי לפעמים העופרת כן כי מצאתיו בערבי שמו כן
וגם שיש לו שמות שונים בערבי גב ובדרכם הלכתי א
אנם קראתי כן כל מים שאינם זחלים אנן ואגמות ידו
ידוע הוא אנסים הם פרונש וכן בלשון ערבי אנאץ אר
ארב קראתי האנגש אשר בירכים אורבות רגלים וכן
נקראים בערבי ארבאתן וכן מצאנו אורבות ידיו ואו
ואולי יקראו הם אורבו רגלים בהיותם במארב בהמה
ארץ חוריית היא עפר חוריי כלומר חורין מעירוב א
אלקלא הוא מין מהגרת המעי או מים או בקיץ ארי
אמרתי מלות אריויות בהדמותו לגבור כארי בכדותיו
אל כטן שמשתי פעלים מכנו באמרי מתאלכסן אפר ש
שמשתי פעלים מתאפר ארונים הם שני עורקים אשר כ
בצדעים אבדעאן הם שני עורקים בצואר מקום שמש
שמשימים בו קרני המציצה ארנבת קצה החוטם נקרא
בן אילאוש הוא כאב במעים השפלים ונקרא בלשונם
אליאקה אודימה הוא מורסא רפה אנביק הוא הכלי שם
שמטיפים בו מי הורדים אעפאג הם המעים הדקים א
אכחל הוא העורק האמצעי הנקרא עורק הגוף אסילם ה
הוא העורק אשר בין הקמיצה והזרת אסטקום הוא שרש
הדבד ויסודו אטריפל הוא שם פרסי מיוחד לרפואה ה
האצטו אספלנית הוא אינגינג הנקרא כרהם א
אספידבאג הוא מטעם לבן כלום גושל איד שמשתי ב
בו פעלים יאיד תאיד מגזרת ואיד יעד אנש מגזרת בא
כאב אנוש ושמשתי בו באמרי מאניש ואנישות לכאב
ה חזק המכאיב מאד אזני העכבר הוא שם חולי בעפרני
גזבר בשער הקשוט ובן נקרא בלשון ערב אל אברדא
עיד אכארהו

אות

הב בלט שמשתי ממנו לאמר מבליט
ובליט ובירצא בו בולמום הוא חולי
שרא ישב ונקרא בולישמוש בסתוקא
היא צלוחי קטנה בחראן הוא שם ליום הגבול ובאורו
מלחמה ומערכה בסטר ובחוספת אל שהיא במקום הא
הידיעה הוא הדבר הנראה בלשון בתוך ערות הנשים בנ
בנות הלילה הוא צמחים קטנים נקרא שרא בנות הח
החלב הוא שם למעי הצם בנות היסודות הם הסבות הה
ההכרחיות הכוללות המשתתפות לבריאות ולחולי
באד זהאר הוא שם לכל רפואה פשוטה שיש לה כח תר
תריאקי לרחות איזה סם ממית בהר הוא שם לקוצר ה
הנשיכה החזק בורבי הוא קדרת אבנים בוחן הוא הכלי
שבוחנים בו עומק החבורה כום אמרתי תכוסה
לאסטנסות שיקרה לאדם אחר המאכל הדשן הרב בהם
הוא שם מעצם ידוע אצלם

אות

גיבל גחלת הוא שם לצמחים גלהבי
כגחלת פמין אש פרסי תמצאתו בשע
מיוחד מבואר גניחה הוא הנקרא רבו
מגזרת גונח ובלשונם אשמא הנקרא גוייש גוארש הוא
שם פרסי כולל לכל מרקחת מעכל גיד הנשה הוא עור
עורק מתוח מאחד הירך עד העקב ונקרא כן בערבי גרד
נקראו הכלים שיגרדו כו והעצמות מגרדים נהה הוא ת
תאר הפנים מגזרת ייטיב גיהה נהארך בגיבל רפה הם ד

עורקים אשר בשפה אשר יוקזו לעלות הלסתות גפת
נקרא שמרי הדבר כשיצא ממנו שמן כמו מסומשמין
או משקדים ודומיהם גרב בגימל רפה הוא נאצור יקרה
בקצה הגדול שבעין וכתבתיו אלגרב גבן מנזר גבניב
גבנינות שמשתי פעולים באמרי יגבנו יגבנם
גרם שמשתי בו
פעלים באמרי יגרם על שבר המשבר עצמות הדק נגז
גגזר מן ועצמותיהם יגרם נעש אמרתי נעש והתנעשות
לצער שיצטער ויתגודד מצד לצד החולה מבלי סדר וה
והנהגה גגזר מן ויתנעשו

אות

דלת דודות הוא הנקרא בלעז קט
קטיגולאר והוא התנועה כשאדם
נוגע בכפלי האדם או אצילו אי
דנליו שיתעורר ממנה לו שחוק ואותו הנעני
דנדונ בלשון ערבי דיות שמשתי בו באמר
מתדיית מדברי רזל דמו ייתי דמה אמרי
הדבדים האמתיים מדמה וגם מתדמי
חלקיו קצתם לקצתם הפך למחל
מתדמים ולמדמה הדברים מד
הוא הקדחת השורפת דשן ש
יתחזק כלומר שישוב א
ממנו כפל לשון שמר
פעלים באמרי יוד
יתנהג בכדרגות ד
לגרגרי הדלעת דוג
ד אביטיש הוא חול
שהעורקים בן השת
דקקראתי דפקה נ

אות

אחר קראתי אחו
שני הפוכים מ
גלגל שוה הי
הוא דג נהרי
כל דברים
כאב או ל

אי

כלומר מטעם מכמון

אות חית חנג קראתי חוגגוש הצער שיצ
שיצטער האדם בים מלשון יחוגו ב
כלומר יתנועעו תנועה מצטערת ח
חלף שמשתי בו לפעמים לכל דבר שיעבור מעבר אל ע
עבר מגזרת מחצה וחלפה וגם לשון חלוף ותמורה וגם
ללשון גזעו מחליף והכל לפי מקומו ועניגו חלפי הוא
מין מערבה והוא שממנו עושין פפוליאון חפה שמשתי
בנתוח בקרומות וחלבים שמחפים מבפני חצץ ידוע
חץ שמשתי בו באמרי זה תבנית חצי בהדמזתו לתבנית
חץ חמה מי חמה קאבדנש וכן שמם בערבי חצף הם
צמחים קטנים נולדים בגוף האדם בזמן החום מהזיעה
חבן הוא שם לשקוי חזאז הוא הסוכין החדר מהראש
לי הוא ילפת חוקן הוא ידוע שהוא קלישטירי וש
ו ממנו פעלים באמרי יחקן כדרך הערב ל
עליו חבל הזרוע הוא העורק אשר על
חולבים הם שני מעברים שיורדים מהב
קוה שבהם יורד השתן וכן שמם בער
ששה הם העורקים אשר אחורי ה
ולות העינים חבל שמשתי בענין
ול מגזרת החובל בהם חייב
אדומה חסו הוא שם ל
ו או פתיתות מבושל בק
שמתי חחי חרוסת אמ
שבולים הנקראי שלשש
אמרתי טב
מי חרוסת שטובל אדם ב
רו טבע שמשתי ממנו פע
ג והקבוץ טבא הנאת הם
ף טלפים ידוע טין חור
בו דבר טלא הוא יין
נקרא מי בבתג כלומר
ו בו בענין דיות מג
שמשתי בו מגזרת בי
ביצים טרופות
ם נקרא יתד נמצ
מבואר ילד מראתי
לחלק בשני הילדו
שאינו יכול לשכב
ני

ההטפה נקרא הכיור וכנו שמטיפים בו מי הורדים או
שאר המימות כלי ההטפה כמון שמשתי בו מלשון ארמ
ארמי ודלא כמן ליה והוא כמו שמיגה בערבי

אות למד לפס אמרתי מלופס לכל מעש
אלפס בלשון רבותי להב נקרא בן
חרב הסכין והאזמל באמרו הנצב א
אחר הלהב למד עצם למד יש להדמותו לאות למד יונ
יונית

אות מם מלא אמרתי פעמים על מלאת
במקום סדר ושלמות מתק מתיקה ה
הוא שם כולל לכל דבר נעשה מס
מסוכרי ודבש נקרש הנקרא גובייטש מרס שמשתי בו
באמרי ימורס וימרס כי כן בלשון רול ובער מרכן שמ
שמשתי בו לכל דבר מופלג ונשקע בענין כמו קללה נמ
נמרצת וחבל נמרץ מראה קראתי כן המראה שיעיין א
אדם בו כי כן שמה מחלות יאמר לקצת מורסות מחל
מחליות מגזרת מחלות עפר להיות המורסות חלולות
מעך שמשתי בו לשמוש המעסה הנקרא טשטונאר מל
מלשון מעבו דדים מרח שמש בו החכם אבן תבון כמ
במקום מעוך פלט בלע גם אני שמשתי בו לפעמים וה
והיותר נבון אצלי או מעוך מטה הרועה הוא וירגא פ
פשטור מסמרים הם מיני יברוח מלפפונות הם מיניק
קשואים נמצאים בארץ הזאת מרק יש מראה שפרושו
הברס החיצון ונאמר בפיה מרקיית מזור קראתי מזור
כל אבק שיזורה על שחין או על חבורה מצץ הוא שם
מטעם ידוע מתק ומתקה הוא שם לכל דבר נעשה מסו
מסוכרי ודבש נקרש ונקרא גובייטש

אות הנון נטל שמשתי בו לפעמים מכב
מכבדות מגזרת נטל החול נ ב
נ בים הם השנים שהם לפני הפה נמבשיר הוא הבשר ה
המליח העומד במי מלחו נקודים קראתי ללחם היבש
הנקרא בשקויג נקודים כפי אבן גנח רקראט הוא פודנ
פודאנגא נקר נקרא עורף הוא מקום השפל בעורף בנ
בנקרח הצור וגם כל נקב בעצב שיכנס בו עצם אחר ב
בבובנא באסיתא קראתי נקרא וכן שמה בערבי וגם נק
נקור בעין ידוע וגם שמשתי אנקר פרי תפוח או חבוש
או קולוקונטידא בענין צפור
שנקר בתאנה ועכבר שנקר בא
באבטיח נצב קראתי יד הסכין והאזמל נצב באמרו הנ
הנצב אחר הלהב נרד הוא אשפיק ונקרא שבולת נרד
נע הוא מגזרת נע ונד ושמשתי בו באמרו נעיי בה דמ
דמות לנע נסג קראתי נסיגה חזרת חולי הנקרא רקליב
כי הוא נסוג לאחור נגע צרעת לכל נגע מועט שאינו
כולל נגע צרעת ונקרא ברץ ואותו שהוא כולל אמרתי
שהוא צרעת דמיית נגד ונבח שמשתי בו באמרי ונגד
ויבוח לדברים שינגד אם בבח ואם שיובח במקום נמר
נמרשת הוא מגולגלת

אות הכמך סבות מתחילות הם
המתנועעות מפנימי הגוף סעפה הם
צמחים קטנים בראש והם לחים סנסנים הם זוזים יוצ

יוצאים בעצמות השדרה שימשמנים הם עצמות קטני
ימלא בהם חלל פנוי שבפרקים ונגזר שומשמין כלע
היא ליפנא בקשיו נקרא כן וכן בערבי סדר היא מבוכת
הראש נקרא אשקוטומיא סריק הוא קמח קלי ובלשוננו
קימחא דיאבישנא סחג הוא הפשט המעים ונקרא דו
דישנטריאה סרק שמשתי בו למאמר וסרק וסקירה ש
שם נגזר ממסקרות עינים ספק שמשתי שם מסתפק בש
בשני ענינים ענין ספק בדבר וענין מ
מכפיק והסכפקות

אות העין הוא שם פרק במקום בין הש
השמשות עצה ידוע והוא אחרית ע
עצמות השדרה עור שם מעי נקרא
כן בהיותו סגור מצד אחד כמומא מעינו אחד עקב י
יש קשורים בפרקים נקראים עקב בעקבים ערב לפע
לפעמים שמשתי במלה הזאת מלשון ערבות מגזרת יער
יערב עליו ש חי ערש כבלי קראתי כן העדש שנושאים
בו על הכתפות המת עליו או החולה עליו וערש מכריע
הוא בריץ ענב השועל הוא שולטרי ענב הוא מורסא
הנקרא להאה עסים קרוש קראתי כל שפה מאיזה דבר
עלק נקרא השרש שנמצא במים והוא דומה לדם
נקפא ארוך בעלוקה שנקרא עלוקת הדם

אות הפה פנאי קראתי כן המקו הפנוי שאין
בו דבר וגם שמשתי פועל באמרי מ
מפונה פחד ירך קראתי ע בי בירך
פחד וכן שמו בערבי פתילים קראתי כן הליפים כי זה
פרוש

ו

א[illegible] הצדי צפורן הוא בלקטי בשינצי וכ
וכן שמו בערבי והוא שם חולי בע
בעין צפאך הוא העורק שמקיין בו
על הקרסול לצד פנים צפן הוא הבים שעד הבצים צ
צפאק הוא הקרום המכסה המעים צרב דרך לשון ח
הערביים לקרא צלב או צלוב מה שהוא בדמיון שתי ו
וערב ונקרא הפאוניאה עץ הצלוב או עץ התלוי כי תמ
תמצא בדברי חכמים שנסה עץ הצלוב לנכפת

ו

אות הקוף קבל מלשון הכחיות קרן קר
קרויות מגזרת קרן קנה הזרוע התח
התחתון מגזרת הזרועו מקנה תשבר
קשואים קראתי קשואים או קשות הנפרד ממה שנקרא
קאתא בלשון ערבי בושם הוא קלומי או ומטיק
קנמון הוא קנילא קער שמשתי מקוער מלשון קערת
קצע מגזרת יקציע קירוטי יאמר לכל משיחה יבנס ב
בה דונדג ושמן מהשמנים קבב קבובים בכשופים בח

מחבת על מחבת והיא נקובה והכשר נאפת בקבוב שתי
המחבות קמח או אבק או קמחיים שמשתי בו בספר
הרקוח על הדבקים הנשאפים כמו דארגייא וזולתו

אות הריש רוח שמשתי בו במקומו מלשון ר
רוח כמו לנשב רוח כאמרו ועליות מר
מרוחים שפירשו עליו שמושב בו הרו
הרוח רחיים יש חלי ברחם נקרא רחיים ונקרא רחי ע
עין הארכובה רוק הבליטה הוא מין ממיני הנבנות רצו
רצוק הוא יותר גדול מרצוץ קראתי מרבץ היד או מרב
או מרבץ הארכובה מקום הכפיפת
קפד קראתי קפידא מה שיושם מגעורת או מוך
טבול מונח על איזה חכורה וכן שמה בערבי רפסא רק
רקח קראתי לכל סם נפרד
שירוקח אמרתי כן באמרו
אנוז מרוקח רושם נקרא במקומות פעולה שיעשה איז
איזה סם בגוף קרור או המזם נקרא הפעלה הריא רושם
רכב הוא עצם העאנא רצוף שמשתי בו בשני ענינים
האחד בענין ימים רצופים והשני מענין רצפה וקר
וקראתי החלב והרצוף כשימוס בו רצפים או אבנים ו
וכן נקרא בערבי חלב מרצוף רופפות הם כלים שמ
שמושבים בהם לנשב הרוח ובלעז ונדץ וכן שמשו בו
במשנה באהלות אמרו הרופפות וכן שמשתי בתנועות
בלתי הרצוניות מן השפה והעין או שאר האברים רפר
רפרוף

אות השין שנה שמשתי לאמר השנות וי
וישנה לשנים השניות שלף הוא ש
שליפת הגירים ממקומם ומתחתבי
אותם כמו שעושים בהבל הסוסים שקד קראתי שק
שקדים החטים שבגרגרת כי כן קוראים אותם הערביי
שרבב שמשתי בו שרבוב לשון אמרם נשתרבב לשונו
שלשל שמשתי בו לדבר המשתלשל שהוא תולה בתליה
למסה מלשון רבותי משלשל בבגדיו
שבע אמרתי שבע המראה כלומר פרש שבר שמשתי ב
באמרי ישביר מגזרת המשביר בר ושמשתי בו מלשון ש
שבירה על דבר שאינו בתכלית השלמות

או[illegible]

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

B
715.

ספר הקאנון
לאבי סינא

NEAPEL
1492.

Auicenna: Canon. Lib. 1-5.

Héber fordítása Jōsēf Lorki
és Nātān Ham-Me'ātī-tól.

Napoli, 1491.